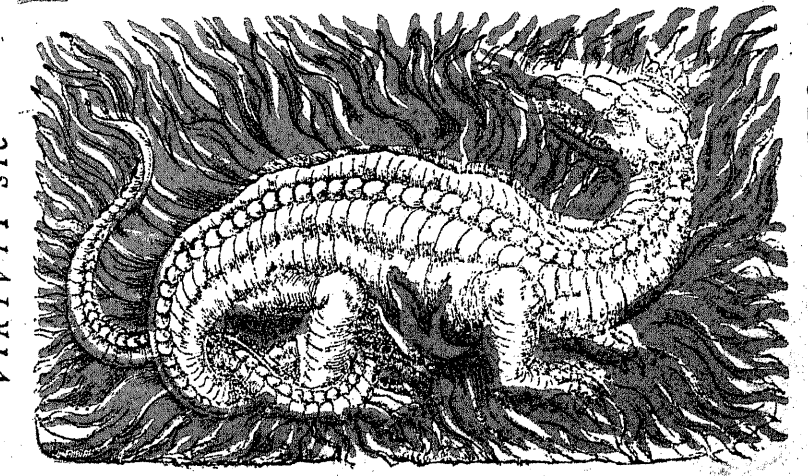

1
2
3
4
5
6
7
8
9
10
11
12
13
14
15
16
17
18
19
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30
31
32
33
34
35
36
37
38
39
40
41

FELINI

SECUNDA IN QVINQVE DECRETAL. LIB. PARS. STUDIO

peruigili & fide optima recognita, forma typisq; elegatissimis, multoq; pulcherrimis, nunc tandem recusa, quam haecenus vsquam ornatio, integrior, simulq; locus propemodum infinitis diligentissime iuxta, ac fidelissime reitutus auctior facta. Quae autem a nobis restituta sunt (insigniora dicitur) vt interim fidem ac diligentiam erga te nostram agnoscas, hac nota* consignauimus.

Haud temere vincit, qui emulatur.

L V G D V N I. ad candemis Salamandrae insigne. in vico Mercenario apud Sanctoimos Fratres

Titulorum ac capitul. huiusce Tomi syllabus.

¶ De iudicijs Rubrica.

- 2 De quouuldeo.
- 4 Decernimus.
- 6 Quanto.
- 7 At si clerici.
- 12 Ceterum.
- 14 Dilecti filij.
- 15 Intelleximus.
- 17 Clerici.
- 17 Causam.
- 19 Cum non ab homine.
- 20 Quia. V.
- 21 Cum venissent.
- 22 Nouit ille.
- 26 Pastoralis.
- 27 Examinata.
- 30 Cum deputati.
- 31 Qualiter & quando.
- 31 Causam.
- eod. Exhibita.
- 33 Venerabilis.
- 33 Significauerunt.
- ¶ De foro competenti Rubrica.
- 57 Si quis clericus.
- 37 Nullus iudicum.
- 38 Sane.
- 38 Si quis contra.
- 39 Si clericus laicum.
- 39 Ex transmissa.
- 39 Verum.
- 40 Cum sit.
- 43 Quod clericis.
- 44 Licet ex suscepto.
- eod. Ex tenore.
- eod. Si diligenti.
- 47 Cum contingat.
- 48 Postulasti.
- 49 Ex parte. B.
- 50 Conquestus.
- eod. Dilecti.
- eod. Significasti.
- 52 Proposuiſti.
- eod. Licet ratione delicti.

¶ De libelli oblatione Rubrica.

- 76 Ignarus Episcopus.
- Significantibus.
- Dilecti filij.

¶ De mutuis petitione Rubrica.

- Ex literis.
- dentia.

¶ De litis contestatione Rubrica.

¶ De litis contestata Rubrica.

- 8 Proposuiſti.
- 8 Tertio loco.
- 87 Iuravit. vbi agitur.
- 88 Post cessionem.
- 90 In Praesentia.
- 99 Licet causam.
- 106 Per tuas.
- 107 Quoniam contra.
- 115 Ad nostram.
- 116 Cum causam.
- 117 Causam.
- 118 Cum bone.

¶ De testibus Rubrica.

- 119 In nomine.
- 122 Quoniam eod. In omni.
- 123 Quoties.
- 124 Insuper.
- 126 Ex parte.
- 127 Si qui testi.
- 128 Sicut.
- 129 Veniens.
- 131 Causam, quae.
- 133 Cum nunciis.
- 134 Super eo.
- 134 De cetero.
- 137 In causis.
- 136 Cum tu.
- 137 Fraternitatis.
- 140 Intimauiſti.
- 141 Causam, quae.
- 142 Personas.
- 143 Iudex.
- 143 Super eo.
- 144 Licet vniuer.
- eod. In literis.
- 146 Cum venisset.
- 147 Series.
- eod. Preterea.
- 148 Cum a nobis.
- 149 De testibus.
- 150 Constitutus.
- 151 Praesentium.
- 152 In nostra.
- 153 Tam literis.
- eod. Cum olim.
- 155 Ex tenore.
- eod. Significauerunt.
- 157 Cum causam.
- 161 Veniens.

- 164 Tuis quaestionibus.
- 165 Dilecto.
- 166 Significauit.
- 167 Cum causam.
- 167 Albericus.
- 168 Cum in tua.
- 169 Constitutis.
- 169 Constitutis. ij.
- 169 Licet ex quadam.
- 171 Per tuas.
- 172 Licet.
- 172 Licet.

- 174 Cum clamor.
- 175 Testimonium.
- 179 Ultra tertiam.
- 180 Non debet.

¶ De testibus cogendis Rubrica.

- 180 In quantum.
- 180 Causam.
- 181 Cum super.
- 182 Super eo.
- 183 Peruenit.
- 183 Peruenit.
- 183 Praeterea.
- 184 Dilectorum.
- 185 Venerabilis.

¶ De fide instrumentorum Rubrica.

- 185 Circa istam.
- 186 Si scripturam.
- 188 Scripta.
- 191 Ex literis.
- 193 Accepimus.
- 194 Contingit.
- 194 Inter dilectos.
- 197 Quod super his.
- 199 Pastoralis.
- 200 Cum dilectus.
- 202 Cum Ioannes.
- 206 Ex parte.
- 206 G. perpetuus.
- 207 Imputari.
- 208 Si cautio.
- 215 Cum. P. tabellio.
- 216 Si instrumenta.

¶ De praesumptionibus Rubrica.

- 217 Sicut noxius.
- 119 Afferte.
- 220 Ex studijs.
- 220 Nullus.
- 221 Nonne.
- 223 Mandata.
- 223 Quasdam.
- 224 Quanto.
- 224 Scribendam.
- 225 Quia verosimile.
- 226 Illud.
- 227 Literis.
- 228 Tertio loco.
- 229 Literas.
- 231 Cum iuuentute.
- 231 Dudum.

¶ De iureiurando Rubrica.

- 235 Ex administratione.
- 239 Peruenit.
- 239 Peruenit.
- 240 Ego. N.
- 241 Debitores.
- 243 Ad nostram.
- 244 Si verò.
- 245 Ex rescripto.
- 247 Querelam.
- 248 Tua nos.
- 249 Cum quadam.
- 251 Sicut ex literis.

¶ Finis.

De iudicijs

Rubrica.

Felini Sandai Ferrariensis,

IVRIS INTERPRETIS FACVN
dissimi, Sacri Palatii Apostolici cau-
faru auditoris celeberrimi Com-
mentaria in titulu de iudi-
cijs longè doctissi-
sima inci-
piunt.

SVMMARIVM.

- 1 Iudicium dicitur criminale, quando poena applicatur fisco.
- 2 Iudicium, an sit criminale, si sit statutum Episcopi priuans ali-
quem beneficio si fecerit tale quid.
- 3 Iudiciorum quot sunt species.
- 4 ¶ Vbi poena applicat fisco, iudicium est criminale: vbi
verò nò, tunc est civile. glo. est in. l. iij. in prin. ff. de sepul.
vio. & in. l. j. in gl. fi. C. e. & ibi illa ponderat Sal. ad hoc.
& est gl. in. l. aut danu. in prin. ff. de pœnis. & in. §. in sum-
ma. Insti. de iniurijs & hoc tenet Bar. in. l. j. ff. de priua.
delic. & in. l. nò solù. §. ff. de pœna. & Bal. in. l. tranſige
re. C. de trãfac. ¶ Vtrũ aut si sit statutum Episcopi, priuans
quò beneficio, si fecerit tale quid: an tale iudicium sit crimi-
nale. d. Ant. in. c. sup. his. de accusa. dicit, q. sic. & ibi do.
Ab. dicit hoc sibi nò displicere: q. ex quo illa poena est
propria delicti: dicit iudicium criminale. Sed Io. de Imo.
ibi cõtra tenet. & idè tenet ibi Io. de ana. Sed opi. d. An.
& Abb. est vera: q. nò est possibile dicere, q. istud sit iu-
diciũ civile: ex quo poena nò applicat parti. Et licet iudi-
ciũ dicat criminale, vbi poena applicat fisco: tñ ex quo
isto casu delictũ nò habet aliã poenã: meritò iudiciũ di-
cet criminale: maxime: q. puniſ ea poena, qua ipm pu-
nit statutũ. ¶ Vtrũ aut i dubio poena debeat applicari
fisco, vel pti: ponit Pe. de anch. i. cle. pastoralis. l. xx. nota
bili. de re iud. Et vbi imponit poena ademptiõis oim bo-
norum: tunc i dubio applicat fisco. c. cũ scdm. de hæreti.
in. vj. c. felicis. de pœnis. e. li. vj. Et vbi imponit poena per
verba multiplicatiua: tunc applicat pti. tex. est in. c. super
cõtumacia. & in. c. quis qs inuentus. in. fi. xvij. q. iij. & in
c. cũ deuotissimã. xij. q. ij. Vbi aut imponit poena cõtepla-
tiõis pti: & si nò dicat verba, q. applicet pti: tñ applica-
bit danũ passo. Tex. est cũ gl. in. c. in quibusdã. de pœ. &
in. c. si canoni. de off. or. in. vj. & est etiã tex. cũ gl. in. c. q.

cleri. de iurepa. & hæc allegat Lud. in. l. ij. §. item si in fa-
cto. ff. de ver. ob. Et qn poena applicet fisco: vide Sal. i. l.
mulctarũ. C. de mō mulctarũ. & Anania. i. c. ij. i. vij. co.
de maledicis & p hæc succitè remanet expedita hæc ru-
bri. ¶ De iudicijs. Adde, q. iudiciorũ multe sunt spe-
cies: quas psequit Spe. in. ti. de iudi. §. j. & ij. idè rubri.
est posita i plurali. Ad quã materiã vide do. Iaso. May.
in rubri. C. eo. ti. qui ponit septè picipales species: qua-
rũ prima est: q. quoddã est iudiciũ vniuersale, qn agit
petitiõe hereditatis, vel actiõis de pec. vel actiõis de do-
te. Quoddã est iudiciũ gnale: qn agit actiõis gnali tute-
lę. l. ij. C. de iudi. vel qn agit ac. neg. gest. Quoddã est iu-
diciũ ptiulare, qn agit ad vnã rē. Et de istis est gl. ma-
gistra. in. l. j. in prin. in gl. mag. ff. de edē. de qua etiã per
do. Ioã. May. i. l. edita. C. de edē. ¶ Secũda: q. qdã sunt
iudicia simplicia: & qdã sunt iudicia duplicia. & dicun-
tur iudicia duplicia, qn vnũ sustinet psonã actoris & rei
vt in tribus iudicijs fa. er. coi. diui. & hñũ regũ. l. in tribus
ff. de iud. ¶ Tertia, q. quoddã est iudiciũ ordinarium
quoddã extraordinariũ vt declarat gl. in. c. qm cõtra. in
verbo extraordi. iudij. de pba. & gl. i. c. dilectus. de sen.
excoi. & i. l. filiuffa. ff. si cer. pe. ¶ Quarta: q. quoddã est
iudiciũ plenariũ, quoddã summariũ. Cle. dispēdiosam
de iu. ¶ Quinta: q. quoddã est iudiciũ incidēs: quoddã
emergēs: vt declarat gl. in. l. qd iussit. ff. de iu. & gl. in. l.
ij. de ordi. iudi. ¶ Sexta: q. quoddã est iudiciũ merè tē-
porale, qn litigat de re pphana. Quoddã merè spũale:
puta de iure ecclesiastico. Quoddã est tpale annexũ spũa
litari: vt est ius patronatũ in aliqua ecclesia. c. quãto. j. eo.
Et quale sit, declarat gl. magistra. in. c. piã mētis. xvj. q.
ij. ¶ Septima & vltima: q. quoddã est iudiciũ merè ci-
uile. Quoddã merè criminale: & quoddã mistũ, qd qn
fit gl. variat, quas recitat Bar. in. l. iij. in prin. ff. de sepul.
vio. Tñ put dicit do. Ias. in. d. rub. vera cõclusio & cõis
est: q. qn agit p poena applicada parti, etiã si ageret p
delicto, dicit cã ciuile. Qn verò agit ad poenã applicã-
dã fisco: q. dicit agi ad vindictã publicã. l. licitatio. §. q.
illicitè. de publi. cã dicit esse criminalis. Ita. d. tenet gl.
in. l. ptori. in prin. ff. de sepul. vio. q. gl. dicit esse ad hoc
singularis secundũ Imo. in rub. ff. de pu. iud. Sed est simi-
lis gl. in. l. j. in gl. fi. & ibi p Sali. no. C. de sepul. viola. &
gl. in. l. aut danũ. in prin. ff. de pœnis. firmat Bar. in. d. l.
ij. Cy. & Bal. i. l. si qua per caluniã. reprobata gl. ibi. C.
de Epi. & cle. & cõiter cano. hic. Si verò in parte poena
applicat fisco: & i alia pte ipsi parti, dicit cã mista. Tex.
est singularis. in. c. tuę. vbi do. Ant. & alij. de pœ. Et ad
obiectã cõtra cõem doctrinã p̄dictã p do. Ab. & Pan.
hic. in vlti. col. mde. put p do. Ias. in. d. rub. quẽ vide. Et
qualit. & quot modis sumat. vide ibi p cũ plenè & no.

De iudicijs Rubrica.

SVMMARIVM.

- 1 Citatio debet fieri ad instantiam partis.
- 2 Citatio, quibus casibus valet non facta ad instantiam partis.
- 3 Iudex post conclusionem in causa, an possit interrogare ad fi-
nem fundandi nouam intentionem partis.
- 4 Excommunicatio facta de aliquo donec satisfecerit, requirit
absolutionem eius.
- 5 Synodus, an recitari possit tanquam suspecta.
- 6 Promittens saluere in tali loco, non potest.
- 7 Excoicatus, si sustinet excoi. per annũ.
- 8 Excoicatio, an requirat nouam cit-
- 9 Citatio realis requirit cõm-
- 10 Nuncius generaliter cum
ritur cause cogni-
- 11 Commissio citatio-
- 12 Captura non
sibi d-
- 13
- 14
- 15
- 16

a ¶ Noua citationē. Ad de do. Alexā. de Imo. in l. de fer- torē. §. si ad diē. de re mili. & in d. l. j. alleg. in tex. vbi et vide p Raphaelē. ¶ In cōdēnatione. Ad de tñ. q̄ est ma gna differētia iter illas expēsas, & ex pensas, q̄ debētur ex stipulatiōe, q̄ regula est, q̄ q̄tū ex pensā debent ex stipulatiōe, iusta causa nō excusat. gl. in §. oportet in verbi. solo. in fi. vbi Ang. in authē. a de iud. quā Bal. in c. breui. de iur. Sal. in l. pperandū. in §. si in c. de iudi. illā gl. reputat sin gularē, sed expen- se alie, que veniūt ratione cōtumacię iusta cā excusat, licet veniant iure actiōis, vt no. Bar. in l. j. §. si videt. ff. si quis ius di. non obtem. circa fi. in verbi. quāro an ad hoc. & est glof. cū text. in c. querelā. de procu.

b ¶ Cōmissiōe iū dicit, ad quā mate riā adde Angel. in trac. malef. ver. ci- tent. & do. Ale. de imo. i. l. qui noua. ff. de falsis. & Tan- cre. in sum. de cita. v. quā.

c ¶ In l. sciedum. Et ibidē ad hoc vide plenē & no. d. Ale. de Imo. & vide Gui do. de Su. i. l. ad pē ptoriū. de iud. Ad quā materiā adde etiā q̄ habētur p. d. Ale. in cōf. cxxiij. ij. parte.

d ¶ Cōmissiōe. Ad de Pau. de ca. in cō si. l. & Ioā. de Imo. i. l. ex cōsensu. §. eum qui de appel. ¶ Citatio. Ad de tu an cōpetat iudici, aliās incōpetētē: vt puta iudex incom petēs ad p̄cescere ditoris capi fecit debitorē fugitiuū, vide Ro. in l. ij. ff. de iurisd. om. iud. qui dicit, q̄ captu ra plonq. q̄ est sup- pectā de fuga: pōt fieri i quo cūq; de- legato, & a quocū que iudice: aliās in cōpetētē. nā cōtra

omni captura requir cōmissiō iudicis. Et hinc est, q̄ ad impetrādā capturā, requir in pcuratore speciale mādā tū: & ita etiā ad relaxādū. Ita dicit egregiē Bar. in cōf. suo. lxxxij. inci. in cā Strafij. ¶ Secūda cōclusiō. Citatio verbalis requir aliquale causē cognitiōe: requirit etiā cōmissiōe. Bal. in l. fi. q̄. C. de testi. dicit ita deberere stringi Bar. i. l. j. C. de exhibē. reis. Pro hoc facit tex. in l. pperādū. §. si quidē. C. de iudi. ibi. iudicib⁹ aures suas referātibus. & in c. ex parte. de rescri. in verbo, authori tate iudicis citat⁹. ¶ Tertia cōclusiō. generalis nūci⁹ cū autoritate citādī vbi nō requirif causā cognitiō, pōt citare sine alia cōmissiōe. Inn. in c. qm. de pba. quē intelligit Bal. in l. fi. q̄. Et ista cōclusiō est cōtra. d. An. & Ab. hinc nisi saluen in dicitis pcedētib⁹. Sed opi. Inn. cōtra do. Ant. tenet hīc Imo. Pro ista opi. Are. hoc alle gat tex. cū gl. in l. j. in verbo tradit⁹. C. de spor. & ibi gl. dicit, q̄ nūci⁹ elect⁹ in principio causē, pōt citare vq; ad finē causē sine cōmissiōe iudicis. tex. in aut. sed libellū. C. de li. cōte. vbi executor pōt recipere cautionē i parte de obediēdo rei iudicatē, sine alia cōmissiōe: ergo & ita in nūcio. Et allegat rōne: q̄a notarius ex generali cō missiōe, recipit libellū, & alia acta. Nō obstat. l. cū cleri cis. C. de epis & cle. q̄a est verū, q̄ electiō sola nō suffi- cit: sed opus est, q̄ committat etiā facultas citādī in tota cā. Declara hoc: nisi agat de citādī psona i dignitate cō stituta: q̄a tūc requirif cōmissiō iudicis. Ita dicit Bar. in l. quoties. C. de dignita. li. xij. ¶ Secūdo nō q̄ vbi requirif specialis cōmissiō, nō sufficit dicere cita debitorē ist⁹? q̄a oportet specificare oēs illos debitores. Ita Bar. in l. j. C. de iure domi. impe. ¶ Tercia cōclusiō est, q̄ com missiō citatiōis nō p̄sumit. ita oēs hīc. Idē tenet do. An to. in c. qm cōtra. in. iij. col. de pba. & Ludou. in l. sciē dū. ff. de ver. obli. Bar. in extrau. ad reprimēdū. in ver bo p nūciū. Sali. in l. tres denūciatiōes. C. quomodo & quādo iudex. Ioā. an. in Spe. in ti. de cita. §. j. in verbi. sed nūq; credat. vbi dicit, q̄ credif nūcio dicitē se citasse: sed nō credif sibi dicitē iudicē cōmississe. Ratio, q̄a offi ciū suū nō est electū circa hoc, quod dicat iudicē com mississe. Et ibi dicit, q̄ notari⁹ male facit scribere: talis ad cōmissiōe iudicis citauit. & hoc tenet Bal. in l. his solis. C. de reuocādīs dona. Non obstat quod. §. dixi de petitione: q̄a illud fustetā ppter rationē expensē. Nō obstat, quod p̄batis extremis, p̄sumant media: q̄a dico quod hoc nō p̄cedit in medijs, quā requirunt p solē nitate: & sic, si media sunt de solēnitate, vt est i hoc ca- su, nō p̄sumunt ¶ Quinta cōclusiō, q̄ citatio realis de fugitiuo cōpetit parti. tex. est i. d. ait p̄tor. §. si de bitorē. ff. de his, que in fraudē creditorū. Ratio est de- fectus iudiciarię potestatis. Circa hoc nota dicitū Bal. in l. j. C. vbi qs decuriali. vbi dicit, q̄ ppter defectū iu dicit est licita parti captura: sed nō vltio dāni: nisi tēp⁹ hoc nō pateret: q̄a tūc pōt vlcisci. gl. est in d. c. iusgētū. j. dist. Ad hoc facit tex. in c. si qs pecunia. lxxxix. dist. vbi elect⁹ in papā ppter pecuniā de facto eijsif. & est tex. similis §. pater. iij. q. j. q̄a ibi nō inuenif iudex, cui⁹ offi- cio ille possit excludi, vt dixit tex. in d. §. pater. facit gl. i c. Guilizari⁹. xxxij. q. iij. q̄ dicit, q̄ Papa pōt iudicare in facto p̄prio: q̄a nō habet iudicē. Ad idē vide Car. i cle. vnica. de seque. pos. & fruc. inver. si qs aut. i prima opo. vbi dicit, q̄ in defectū oimodē iustitię licitū est. si- bi ius dicere, & c. de facto. & vide Bal. in repe. l. j. in. xx. col. C. de ferui. vbi dicit, q̄ passus furtū castri. licitē te- net & occupat aliud castrū furis: donec rehabeat suū. ad idē etiā vide Bar. in l. si al⁹. §. bellisimē. ff. q̄d vi aut clā. vbi dicit, q̄ ciuitates, q̄ nō recognoscūt super iorē: sed sunt sibi adinuicē iudicare. & in l. null⁹. C. de iudicis. & Bal. in l. j. C. de his, q̄ a nō dñis. vbi dicit, q̄ Princeps ex pullus de suo territorio, pōt occupare etiā autoritate p̄pria etiā si possit cōsequi iustitiā: sed tardē. Vide etiā ad idem

capturā factam propter suspitionē fugā, nō pōt opponi de incōpetētia iudicis. Ita ipse Ludo. Ro. in loco p̄allegato refert cōsultisse Petrū de anch. in cōf. cxxxiiij. q̄ consiliū etiā allegat do. Alex. ibi in d. l. sed corrupte: q̄a debebat allegare in cōf. cxxij. q̄ incipit in auxi- liū veritatis. Et pro confirmatione eorū, q̄ scripta sunt mouetur: quia si debitor suspe- ctus de fuga pōt capipi p̄m credi- torē: sic p̄ priua tā personā, aut p̄- tor. §. si debitorē, ff. de his, que i frau dē cre. multo ma- gis p̄ iudicē, quīs aliās incōpetentē. arg. l. fi. C. de male fi. Secūdo, q̄a die feriatu in honorē Dei iudex est incō petens quo ad ex- ercitiū iurisdic- tionis, & tñ illo tēpore pōt facere capi debitorē su- spētū de fuga, vt est glo. in l. fi. C. de fer. Tertiū cū mora sit pericu- lū allatura, cessant regulę iuris phi- bitionē. l. de pupil. §. si quis. ff. de ope. no. nū. Ista decisio nem Pet. de anch. sequit p̄ dicta fun- damenta Roma. in d. l. ff. de iurisd. om. iud. & in cōf. suo. cxxliij. q̄d iei. vñ est & plen⁹ in l. de pupillo. §. me minulle. Et in cōf. nouis. vbi quādā alia addidit. ff. de no. oper. no. nun. Idē simpliciter se- quitur. d. Alex. in d. l. de pupillo. §. si quis. & in d. l. ff. de iurisd. om. iudic. Adde q̄ Francisc. de are. in cōf. xcv. quod incipit, res- pondendo dubijs recitat istā decisio- nē Pet. de anch. & dicit, q̄ est falsis ma, & Pe. nō fun- dauit se supra fir- mam Petram sed aurum & pecunia corrumperunt eum, & fecerunt eum malē consulere, & quod rationes Petr. sunt somnia. & multa allegat. sed inter cetera optimū tex. qui valde tangit in l. j. §. hoc aut. ff. de fer. fugi. vbi magistra tus non tenet capere seruū fugitiuū, nec facere ei auxiliū ad capiendū, nisi ad literas iudicis domicilij, q̄ esset absurdū, si rōne fugę quilibet iudex incōpetens posset capere. Secūdo dicit aliud q̄d placet, q̄ fun- damentū Pet. de anch. nō est verū, dū dicit, pōt fieri die feriatu, ergo per iudicē incōpetētē, hoc nō est verū. Nā tutores & curatores possunt dari diebus feriatis. l. ij. ff. de fer. & tamē nō pōt dari per iudicē incōpetentē. l. j. C. vbi pe. tu. Quid tenēdū in hoc passu subtilitē ego teneo decisionem Pet. de anch. & Ro. quā puto esse veriorē, & eam confirmo iij. opri- mis fundamentis. Primū, quia clericū debitorē suspētū de fuga, pōt ca- pere iudex secularis, & valet captura, quando aliās periculum esset in mora, imō ipsemet creditor secularis potest tūc capere propria autho- ritate clericū suspētū de fuga, & tamē ibi oimō dā incōpetētia. Ita con- cludit do. Abb. in c. cū nō ab hoīe. in. iij. col. de iudi. & añ cū Bal. in. iij. col. ibidē. & Bald. in c. dilectis. in v. col. de ap. Secūdo mouet q̄a vbi periculū est i mora, iudex aī incōpetēs, pōt examinare testes, & va- let dicta testū, & p̄bā nō obstat incōpetētia, secūdū Bar. i. l. j. de nau. li. xj. sequit Ro. i. l. j. vero. §. de viro, l. iij. fallētia. ff. sol. ma. Facit, q̄ vult

Bar. in l. admonēdi. in x. col. in ver. q̄d si dicitu testis. ff. de iure iur. Seg- tur Ant. de But. in c. fin. vj. col. de iure iur. Tertiū mouet. nā si credi- tor pōt propria autoritate capere debitorē suspētum de fuga: vt est tex. in d. l. ait p̄tor. §. si debitorē. ff. de his, que in frau. credi. Certē si fe- cerit capi per iudicē incōpetētē, nihil debet nocere in cōpetētia iudicis: q̄a regula est q̄ q̄ aliquid de neces- sitate nō requirif ad actū, si illud inter- uenit, & malē, non vitiat actū. l. vnica. C. de rei vxō. acti. Et q̄ tūc nō obstat incōpetētia iudi- cis, q̄ nō requirif, est bona glof. in §. multis. in verbo, in transitu. In st. de li- be. quā ad hoc re- putat singu. Bal. in l. consentaneū. i. v. colū. C. quō & q̄ iu. & in l. vnica. C. de iure emphy. & in c. j. §. si verō. de pa. iur. Quarto facit quia debitor i die, vel sub condiōe, si est suspētus de fuga, interius pōt contra eū fieri exe- cutio. l. quāsitū. cū glo. in verbo, quia interest. ff. de pig- & ibi clarus Barr. & Ang. in summa. & per illū tex. dicit Bar. in l. fi. in fi. C. de cōdi. ex lege. q̄ debitor fugitiuus, etiā ante diē, pōt capi. Et idem Bal. in l. iij. in fin. C. eo. & in l. si debitorē. ff. de iudi. Itē si lite pendente debitor efficitur suspectus de fuga, potest nō oblatente litis pen- dentia, etiam pro- pria autoritate ca- pi. Ita no. tenet An- ge. in repe. l. nemo carcerem. C. de ex actio. triburo. libr. x. in verbi. quēro quid si lite pendē- te, quem refert & sequitur do. Alex. in cōf. suo. cccc. lxxx. incipien. magnifice p̄tor. Item alibi tenet Bal. in rubrica de treu. & pace. in. ij. colū. quod debitorem meum fugitiuum possum capere tē pore treuga: quia treuga non prodest fugitiuis. ¶ Cōcludo ergo, quod debitor suspētus de fuga, si capitur autoritate iudicis incōpetentis, nō potest opponere de incōpetentia iudicis. intellige sanē. Tamen quan- do periculum erat in mora: quia tunc non poterat habere copiam iudi- cis cōpetentis: & sic aliās potuisset fugere. Item intellige, quod talis captu- ra facta per iudicem incōpetentem, valet cum hoc, vt postea cōsignet eum iudici cōpetenti: sicut quādo creditor capit propria autoritate, eum iudici cōpetenti: sicut quādo debitorē. §. in verbo, po- testatē de pa. iur. fir. no. in l. generali. vbi Bal. C. de decu. lib. xj. Facit. §. au- dierit. in aut. de defen. ciui. Sicut quādo iudex laicus capit clericū sus- pētū de fuga: q̄a debet eum consignare iudici ecclesiastico, secūdū do. Ab. in d. c. cum non ab hoīe. sicut q̄ iudex laicus capit clericū repertū in flagranti crimine, nō debet eū consignare iudici ecclesiastico, secūdū Bal. in l. si quis in feruiturē. ff. de fur. Bal. in l. fi. quis. C. de Epif. & cleri. Canoniz. in c. vt sām. de senten. excō. & in d. c. cū nō ab homine. No. tamē diligētē, q̄ creditor faciens capi debitorem autoritate iudicis iu- cōpetentis, si scienter facit, perdit ius. Ita singulariter tenet Bal. in c. au- lam matrimonij. in fi. de offi. deleg. accedat. l. extra. cū gl. ff. quod me. cā. aa iij

Inno. in c. bono. el. j. de elec. Abb. in c. tenor. in fi. de re iudi. Ratio, quia ius deliberandi super responsione libelli, non dicitur. Amplia etiam si propter illud libellum fuerat citatus: & pendente termino venit ad alium finem. Ita Bal. in aut. off. ferat. in. iij. col. C. de lit. contest. Hanc conclusionem tenet Bal. in l. platā. C. de sen. & interlo. om. iud. Bal. in l. si accusacionibus. C. de accu. & in l. consentaneū. C. quō & qñ iudex. in vlt. col. quicquid dixerit Bar. in d. l. de vnoquoque. & Archi. in c. vocatio. v. q. ij. q. decisiones saluant psequentes conclusionem. ¶ No. igitur, quia praesens in iudicio, non cogit respondere libello. Rō. qd. dantur inducias ad deliberandum. Hoc tenent oēs doctores. Idē tenet Bal. in l. iij. in fi. C. vt lite pen. & Bal. in l. iij. in. ij. col. C. quomō & qñ iudex. & Abb. in c. tenor. in fi. de re iudi. Limita hoc, nisi praesens sit instructus, vel verofit deliberatus venit: quia tunc cessat rō. & cogit rēdere. Ita Bald. in d. l. ij. in fi. ¶ Contra ista opponit de vna doctrina, qd. vbi veditor non vocatur, vt rē defendat non tenebit de euiditione, licet sciat litē motā emptori. Ita oēs in c. fi. de empt. & vendi. & ad regulā eū, qd. certū est. Dicitur, quod loquitur qñ requirit sola sciētia: & nō aliud vltra sciētia. sed in casu nostro, vltra sciētia requirit aliud, scilicet, quod respondeat libello: ergo debet rē specialiter moneri vt respondeat libello. Sed hoc non obstat tene cōmūne: quia citatio requirit solā cōparationē. sed si rē est iudicio instructus, non est opus eū aliter citare. & sic est vera fallētia Bal. Nec obstat notata in d. c. ei. qd. ibi requirit factū, scilicet quod veditor suscipiat in se litē, & defendat emptorē: de quo factō nō loquitur scia, licet p ipsam sit certus litē motā emptori. Et si dicas, nonne inducię ad deliberandum sunt de substantia, vt dicit gl. in c. vxor felicit. xvij. q. ij. ergo licet reus sit in iudicio. tñ non debet cogi rēdere libello, eū possit petere inducias ad deliberandum: quia rēdeo, quod est verū, quod inducię sunt de substantia, qñ petunt ad deliberandum. Sed in casu Bal. nō pnt peti ad deliberandum: & idē nō sunt de substantia, eū reus in iudicio venerit instructus & deliberatus. & ita loquitur Bal. & rō nimirū, si cogit rēdere. ¶ Vtrū recedēs à iudicio sine licentia. dicitur cōtumax dicitur, quod sic. ¶ tex. est hic. & firmat Inn. i. c. calū. de pcc. Bar. in l. si finita. §. Julia. ff. de dā. inf. Bal. i. l. Nā ita diuus. ff. de adop. Imo. in l. qñitū. ff. de re iud. Fallit primō, nisi cōparēs in termino nō reperisset partē aduersam. Ita Imo. hic al leg. tex. in c. j. de do. & cōtu. in. vj. & reprehēdit hic Imo. d. Ant. in hoc dicit, quod nō poterit etiā isto casu iudex progare horā in aliā diē, secundū. c. cōsuluit. de offi. dele. qd. dicitur ille tex. loquitur in reo, quod potuit habere legitimā cām: secus in actore. ¶ Sedō fallit, nisi recēssisset ppter repētīnū periculū. Ita d. Ant. hic & Bal. & Io. an. i. c. si postq. de elec. in. vj. ¶ No. et, qd. si citatio sit ad vnu actū, vel ad vnu locū, vel ad vnu tps, & postea fiat alius actus, vel alio loco, vel tpe, citatus nō est cōtumax. Ita d. Ant. hic i. x. col. al. ff. de elec. & ibi Bar. in l. aut q aliter in pri. ff. vi aut clā. Fortifica hoc p tex. in c. fi. à iudice. de appel. in. vj. quē ppter rē no. ibi Io. an. in verbo. i. termino. Illū tex. alle. Bal. i. l. cū nō ex eo. inf. C. qñ puoca.

nō est necesse. & vide etiā Bar. cōf. clxxj. inci. pluries cōtingit. vbi cōsuluit, quod si iudex citauit pte ad audiendā sniam in vna hora: & postea tulit sniam, vel ante, vel post: qd. nō valet snia. Et vide Ab. in c. cōsuluit. col. iij. de offi. dele. vbi scripsit: & Ab. etiā i. c. cñ dilecti. in vlt. char. de do. & cōtu. Limita, nisi iudex progaret i sequēte diē p. d. c. cōsuluit. & ita ibi dicit Ab. & Inn. & no. qd. hęc et hnt locū in actibus extrajudicialibus. ¶ Vtrum cōciliū puinciale possit deponere Ep̄m, & an pncipiare deponēdū. Tāgūt hic doct. Et circa hoc dicas, quod cōciliū puinciale nō deponit Ep̄m. glo. est in c. extuę. de cle. non refidē. & habet. iij. q. vj. quasi p totū. & in c. accusatus. ea. q. & ibi Archi. Ratio est: quia hoc est de casibus reseruatīs Papę. gl. est in d. c. ex tuę. Et dicas, quod secundū canones antiquos poterat deponere. tex. est in c. fi. quis proprius. xxij. q. v. ibi à synodo. & ita rñdet glo. in d. c. accusatus. ¶ Et intellige, quod pertinet ad Papā, nō solūm deponere Ep̄m, quia iam adeptus sit Ep̄iscopatū: sed etiā illū, qui non potuit cōsequi ep̄atum. Nā & talis gaudet hoc priuilegio, vt à solo Papa possit deponi. tex. est in c. fi. qui Ep̄i. xj. di. & ibi glo. Et vide quę ego posui in c. quę in ecclesiari. de cōf. in fi. vbi habes multa, qñ rōne pristinę dignitatis debeatur alicui reuerētia. ¶ Item intellige, quod cōciliū pōt pronuciare Ep̄i copū esse deponēdū. glo. est in c. biduū. in verbo notauerit. ij. q. vj. & ponit do. Ant. hic, qui allegat & aliā glo. c. frater nofter. xvij. q. j. & Ioā. An. in c. j. de offi. dele. p hoc facit disputatio Alberi. in opere suo statutorum. in. iij. parte. q. xxxvij. quę sequit Maria. de Sens. in repe. c. qualiter. lo. ij. in. xj. q. arti. xvj. de accusatio. Dic tu tñ, quod cōtrariū est i isto casu. per tex. in c. dicitur. e. iij. q. vj. vbi in hac cā diffinitio & decisio reseruat Papę. & ita nota. Abb. in c. ij. de accusa. cum glo. & cōtraria pcedūt in eo, qui non est phibitus iudicare. No. etiā qd. cōciliū nō absoluit Ep̄m. Ita dicit Ioā. An. in c. nō pōt. de re iudi. & Abb. in c. de cetero. eo. titu. ¶ Vltimō not. quod causę criminales Ep̄orum nō pnt delegari: licet sint per cōciliū cognoscibiles. glo. est in c. inquisitorem. in verbo Apostolicę. de hęc. i. vj. & p hęc p nūc expedita fit hęc Decreta.

- 1. *Causa civilis potest delegari laico à iudice ecclesiastico. Fallit in duobus casibus, vt hic.*
- 2. *Clericus, an possit esse procurator laici.*
- 3. *Guardianus fratrum minorum, si acceptat executionem testamenti, & exequitur: valet quod facit: licet acceptare non debuit.*
- 4. *Laicus, an possit esse procurator clericum in causa civili, & etiam in causa spirituali.*
- 5. *Laicus, an possit esse operarius in ecclesia cathedrali.*
- 6. *Laicus, an possit esse vicarius Episcopi.*
- 7. *Laicus, an possit predicare cum licentia Episcopi.*
- 8. *Causa spiritualis, an possit committi clerico & laico simul.*
- 9. *Praelati, qui dicantur.*
- 10. *Statuimus, hoc verbum est promulgatum iuris noui.*

Decernimus Laici ecclesiastica negotia tractare non possunt: sed p latorum iudicio disponuntur. h. d. ¶ Vtrum Abbatia sit dignitas, vltra omnes hic allego Ioan. mo. na. in c. in qñs. de hęc. in. vj. vbi dicit, quod Abbas dicitur habere simplex officium, & non dignitatem. & ita p nunciante Clementē Papam in consistorio. & in glo. in c. tuam. in verbo, ascendat. de eta. & qua. & idē tenet Archi. in c. fraternitatis. lxxj. dist. Sed istis non obstantibus tenet, quod Abbatia est propriē dignitas. Ita enim sentit expressē glo. in c. expofuisti. in glo. finali. de corpore vitia. & est tex. in c. si quis deinceps. xvj. q. vij. ibi: simili ter de alijs inferioribus dignitatibus ecclesiasticis. & allego Do. qui idem tenet in c. ij. col. de praben. in. vj. Car. in Cle. j. in. j. q. de rescri. & probat tex. in c. vt Apostolicę. in princip. de priuile. in. vj. Qui autē dicantur Praelati dicitur in fi. glo. in verbo presumat. ¶ ¶ Causa civilis potest delegari laico. Archi. in c. clericum cuiuslibet. xj. q. j. Spe. in ti. de delegato. §. nūc vidēdū. vers. xl. Domi. in c. pater. §. ad hoc. & ibi glo. in verbo ducibus. xxij. disti. & hoc intellige de vna causa tātū. ¶ Limita primō, nisi partes contradicerent, & offerrent clericum idoneum: vt hic, per Are. post Archi. in c. in noua. xvj. q. vij. ¶ Secundō limita, nisi facerēt eū delegatum ad vniuersitatē

a ¶ Clericus, Adde tu, quod clericus pōt i iudicio seculari ad uocare pro negotiis ecclesiasticis. Ita d. Ab. j. c. j. de postula. in. j. c. in. ver. psequamur. Adde an clericus possit procurare pro negotiis seculari i iudicio seculari: vide per do. Ab. in c. in nostra. de procurat. in secundo no. Exceptio contra clericū aduocante vel procurante in iudicio seculari, qñ possit opponi, vide per do. Ab. in d. c. in nostra. i. ij. col.

b ¶ Acceptat. Adde Phin. c. cōstitut. de app. & Lud. Pō in sing. ver. procura tor. ver. clericus nō pōt, & Spe. in ti. de instru. edi. §. restat videre, ver. qd. si re bellis, & melius in ti. de pcc. §. i. ver. itē qd. est eps. Feder. de Sens. in cōf. c. lxxij.

c ¶ Et dic. qd. imo et eo casu quo nō debet acceptare si acceptat, quod tñ tenet iudiciū nō obstat prohibitionē legis ad hoc adduco cōf. Fed. de Se. cccxij. incip. factū tale est vbi cōsuluit, quod si guardianus fratrum minorū acceptet executionē testamenti: & exequitur quod valet, & tenet executionē licet acceptare non potuisset. ¶ Sed contra tex. in l. nō dubiū. C. de legi. vbi dicitur, quod factū cōtra legē nō tenet, etiam si lex non prohibeat. & sic executio erit nulla. Sic ergo in proposito sic. te quidē, prohibet clericū acceptare delegationē à laico: ergo si acceptat cōtra illius dispositionē: & sic cōtra legē actus erit nullus. Sed respondet Federi. in dicto consilio, quod vbi lex simpliciter prohibet aliquid propter honestatē: quod valet actus licet sit contra legem. allegat Io. An. in c. sicut ne cle. vel mona. vbi dicit, quod clericus pōt esse procurator laici in vna cā: & tenet iudiciū: quod vis nō debet clericus acceptare à laico ppter honestatē. & illud cōfiliū Fed. seq. Lud. Ro. cōf. suo. cccxij. inci. cōsuluit, quod factor clericus vni nobilis pōt ad vtilitatē illi nobilis cōtrahere, & valebit cōtractus ex quo solū ppter honestatē phibebatur esse factor. Alle. etiam p hoc. d. Ant. in c. fi. de cōf. & ibi etiā vide Dom. Additio. ¶ Aduerte tu, quod Ro. in prealle. cōf. nō dicit

ad vniuersitatē causarū, ppter tex. & ibi Bal. in l. pabolani. C. de Epi. & cle. Et hoc est adeo verū, quod et pa. nō possit oēs cās cleric. cōmittere vni laico: quia vt tenet glo. in c. fi. Imper. in verbo discuti. xvj. dist. clericus sunt excepti à laico: merito Pap. hoc tollere nō pōt. & hoc tenet Abb. in c. ecclesia sanctę Marię. de cōf. & multi quos ibi alijs alle. Et sic habes vna limitationē ad id, quod dicitur, quod cā eccle. pōt tractari per laicū, qñ sibi cōmittit ab eo. ¶ Not. etiā, quod verbū presumere nō cadit in eis, qui author. iudicis aliquid faciūt. Ita Abb. hic & glof. & est gl. in l. in rē signū. ff. de rei vēd. in fi. de qua ponit Bal. in l. nō eo min. C. de acc. & tex. in c. pregarie. x. q. ij. ponit Abb. in c. cū venisset. in. vj. col. de rest. in. inte. Car. in cle. j. in. xxxij. q. de priu. Cal. in ti. de sen. cōf. cōf. iij. ¶ Clericus nō debet acceptare delegatio nē laici. Vide Cal. in ti. de offi. dele. cōf. vj. in cip. an sacerdos vbi cōsuluit, quod clericus nō pec cat acceptando cām ciuile à laico. & rñdet ad tex. in c. te quidē. xj. q. dicēs, quod loquitur in eo, qui se in eis inuoluit. secus vbi de vna tñ cog noscit. ¶ Itē no. pro hoc dicit Inn. in c. j. de obl. ad rōcinia. in fi. vbi dicit, quod clericus nō pōt esse proc. laici: quod dicit esse verū, qñ passim sumeret oēs causas laicorū: aliās verō pōt esse: cū quo concordat Archi. in c. peruenit. xvj. dist. Idē voluit Inno. in c. sed ne cler. vel mona. super verbo procur. si generalis. & videtur text. in c. per venerabilem. qui filij sint legi. in princip. Et sic patet, quod clericus pōt esse procurator laici in cā ciuili, qñ in vna causa à sū mitur: & nō passim omnes acceptat. ¶ Additio. ¶ Quod ego intelligerē verū: nisi vna cā esset multum ardua & diffusa, ita qd. haberet distrahere clericum: sicut si essent multe: per not. in simili per Angel. Areti. in §. item tria Infitu. de excula. tuto. cū concordatibus traditis ibi p. Phil. Simo. ¶ Et dic. qd. imo etiā eo casu, quo non debet acceptare: si acceptat quod tñ tenet iudiciū, nō obstante prohibi tione legis. Ad hoc adduco cōfiliū Fed. de se nis. cccxij. inci. Factū tale est. vbi cōsuluit, quod si Guardianus fratrum minorū acceptat executionē testamenti & exequitur: quod valet, & tenet executionē licet acceptare non potuisset. ¶ Sed contra tex. in l. nō dubiū. C. de legi. vbi dicitur, quod factū cōtra legē nō tenet, etiam si lex non prohibeat. & sic executio erit nulla. Sic ergo in proposito sic. te quidē, prohibet clericū acceptare delegationē à laico: ergo si acceptat cōtra illius dispositionē: & sic cōtra legē actus erit nullus. Sed respondet Federi. in dicto consilio, quod vbi lex simpliciter prohibet aliquid propter honestatē: quod valet actus licet sit contra legem. allegat Io. An. in c. sicut ne cle. vel mona. vbi dicit, quod clericus pōt esse procurator laici in vna cā: & tenet iudiciū: quod vis nō debet clericus acceptare à laico ppter honestatē. & illud cōfiliū Fed. seq. Lud. Ro. cōf. suo. cccxij. inci. cōsuluit, quod factor clericus vni nobilis pōt ad vtilitatē illi nobilis cōtrahere, & valebit cōtractus ex quo solū ppter honestatē phibebatur esse factor. Alle. etiā p hoc. d. Ant. in c. fi. de cōf. & ibi etiā vide Dom. Additio. ¶ Aduerte tu, quod Ro. in prealle. cōf. nō dicit

id quod dicit hic do. Feli. sed bñ cōsuluit ibi in his terminis, in quibus cōsuluit Feder. in d. suo cōf. cccxij. Et cōtra hoc facit, quod cōsuluit Bal. cōf. suo. cccxij. in. v. parte scdm impres sionem Mediolanē, vbi cōsuluit, quod sententia arbitraris facta à fratre minore non tenet: quia nō potuit eligi in arbitriū cōtra dispositionē Clemē. exiui de paradiso. qd. phibet illos implicari negotijs secularibus: & tñ attētis supradictis debet valere. cogita. Phi. symo. ¶ ¶ Procurator laicus pōt esse procurator in cā ciuili clericis. & et pōt esse procurator in cā spūa li. Limita hoc, nisi actus spiritualis depēderet à iudicio suo. ita dicit Do. in d. c. j. de pcc. i. vj. ita limitas ibi illū tex. post Pau. de leaza. Dicitur hic moderni, quod de administrationē gnali ponūt vna limitationē: & dicitur, quod vbi ecclesia est grauata debitis, quod solutio debitorū pōt assumi vni procurator laico diues. Et ita tenet arc. i. c. indicatū. lxxix. & ibi dicit, quod debet associari clerico. ¶ Sedō p hoc allegat Mod. Hosti. i. c. ij. de eta. & qua. Dicitur hic et mode. quod Eps nō pōt imponere laico gnale administratio nē et tpaliū. Primō, quia vbi canō imponit legē Eps, quod faciat cōconomū clericū. d. c. indicatū. lxxix. dist. ergo eps nō pōt dispētare, quod laicus sit cōconomus. Itē dicitur hic mode. cōpro bado hęc suā opinionē, quod Eps nō dispētat cōtra cōstitutionē cōciliij: sed dādo hmoi administrationē laico faceret cōtra cōstitutionē cōciliij: ergo nō pōt dare. & sic tenet cōtra. d. Ab. hic. Dicitur hic Are. quod laicus gnaliter nō pōt esse procurator oim rerū tpaliū eccle. Mouet primō p tex. in c. in noua. xvij. q. vj. ¶ Sedō mouet p text. in d. c. indicatū, cuius rō militat et in reb⁹ tpaliū eccle. inducēdo: vt hic p ipm. ¶ Tertio mouet p text. in c. ij. de eta. & qua. vbi laicus ppositus vniuersaliter administrandę ecclesie: remouet in totū. tāq. male ppositus, quod fieri nō deberet, si saltē in tpaliū rene ret ppositio, & cōmissio administrationis. & sic dicit ipse, satis patet ex illo tex. quod laicus nō pōt pphici et reb⁹ tpaliū eccle. & tenēdo hęc opi. rñdet. ad. c. v. de loca. q. vi. facere i cōtrariū, quod magis itere est ecclesie habere illū, quod administrat vniuersaliter res eccle. vt p curato re sibi subiectū: quia cōfidit de ipso. & facilius pōt fraudare: quod illū, quod cōducit fructus eccle. quia in eo nō est tāta suspicio fraudis & detrimēti eccl. cū locatio fiat auct. ep̄i. & idē picipiat pensio. Dic tñ quod videret quod cōmissio admini. facta laico vniuersaliter de reb⁹ eccl. deberet valere saltē quo ad tpalia. & cōf. Fed. xxx. inci. sup. e. vbi tenet, quod cōpromissū factū in lai. de re bus tpa. & spūa. cleri. licet nō valeat quod ad spūa. tenet tñ qd. ad tpa. p no. i. c. cū tpe de arb. Dicit etiā positō, quod laico non possit cōmitti administratio rerū ecclesie in tēporalibus quod tñ tenet cōmissio mero iure, licet obstat exceptio, & possit reuocari, per no. in c. cōfiscita tus. de rescri. Et p id quod serē in iisdē terminis cōsuluit idē Fed. cōf. suo. cclxx. inci. qd. clericus vbi tenet, quod etiā in casibus in quibus clericus nō pōt esse procurator laici de quibus in c. sacerdotibus. ne cleri. vel mona. qd. tñ si clericus fiat procurator laici, quod cōmissio non erit nulla ipso iure: sed debet opponi exceptio an litē cōfiscat. iuxta no. c. in nostra. de procura. allegatō pro

¶ Quod sic. Ad de Bal. addi Spec. in ti. de ciuita. ver. ille qui cōparuit. & Bar. in l. consen taneū. ad fi. C. quō & quando iud.

20

21

¶

¶

hoc not. in simili per Inn. in. e. antepe. ne cle. vel mo. Pro quo Aret. ipse allegat Barto. in. l. post mortē. ff. de adop. vbi dicit q̄ quis ad pe. tedā legitimatiōe, nō possit cōstitui p̄cura tor: q̄ tñ valet commissiō. si fiat. & sic tenet ipe cōtra dñm Ab. Pro quo cōtra Ab. alle. gl. in. c. cūsum. xj. q. iij. q̄ dicit q̄ cōconom⁹ debet esse clericus. & qd̄ no. Spe. in. ti. de cōonomo c. j. ver. itē q̄ est laicus. & do. Anto. in. c. ij. de eta. & qua. ¶ Limita tñ istā opi. cōtra Ab. hic secūdū Bald. hic: nisi ad tale offm̄ nullus idoneus cleric⁹ inueniret. Et subdit hoc tñc p̄cedere, q̄ possit cōmitti laico administratio rerū ecclē. dum nō cōmittat cōsanguineo Prælati: p̄pter suspitiōe rōnis nō exigende: quia virtus animi pro satisfactiōe habetur gloss. est prima in. l. j. s. his aut. ff. de ri. nup. & p̄ hęc remaneat expedi⁹ iste passus. ¶ Verū laic⁹ possit esse operari⁹ in ecclē. cathedra li: & an possit deputari principalis collector oblatiōū ecclē. Dicit hic Abb. q̄ si fabrica cōstitit simpliciter & purē in eo, q̄ p̄tinet ad solā fabricā: q̄ poterit esse, aliās sec⁹: vt hic p̄ ipsum. Quo aut̄ ad oblatiōes, vltra Abbatē hic dic. q̄ oblatiōes fiendē ecclē. q̄ nō p̄nt vendi laico. Ita dicit gl. in. c. altare. j. q. iij. quā allegat Lud. singulari suo. ccccclvij. col. lxxvij incip. fructus ecclē. & idē tenet Archi. in. c. sanctorū. x. q. j. vbi dicit, q̄ nō solūm ep̄i, sed etiā Papa de consuetudine vendūt oblatiōes fīdas. de quo multū miraf. Ad idem etiā de fabrica, vide Cal. in. ti. de cōsue. cōsi. j. vbi consuluīt, q̄ offm̄ operari⁹, licet de cōsue tudine sit semper solitū regi per laicū, q̄ tñ in eo poterit etiam cōstitui cleric⁹: q̄ vterq̄ est capax talis officij. Et idē tenet cōsilio suo. xix. in. titu. de præben. Et sic tenet ipse, quod laicus pōt esse operari⁹ in ecclē. vt Abb. hic. Pro quo allego qd̄ laicus pōt esse rector hospitalis: vt dicit gl. in. verbo secularibus. in Clemen. quia cōtingit. de religio. do. & Bald. hic in. iij. col. Itē allego: quia videmus, q̄ laicus pōt esse executor testamenti ad pias causas. vt est gl. in. l. si quis Titio. ff. de leg. ij. Item allego, qd̄ dicit hic Bald. q̄ laicus pōt esse custos alterius. Ergo eodē modo poterit recipere oblatiōes fiendas ecclē. maxime ne dīstrahētur propter hoc cleric⁹ a diuinis: vt hic inquit Ab. ¶ Laicus non potest esse vicarius Episcopi: vt hic per Ab. per tex. in. c. in noua. xvj. q. vij. ¶ Fallit primō in Episcopo habente iurisdicōne temporalem: quia tunc laicus posset cōstitui vicarius Episcopi. Ita dicit Abb. per tex. in. c. si ne cleri. vel mona. Itē dicit doct. hic, q̄ etiā clericus coniugatus non pōt esse vicarius Episcopi. Ad hęc adde Bal. in. proce. Decre. vbi dicit, q̄ laicus, qui fuit iudex malefactorū, nō pōt esse vicarius Episcopi: licet postea fiat clericus. Limita ista, nisi esset laicus factus affessor cleric⁹: quia bñ p̄t̄ laicus fieri affessor cleric⁹: vt hic Ab. & doct. Et dicit hic Bald. q̄ si Episcopus faceret laicū vicariū suum in spiritualibus, q̄ verba debēt ipropriari. & debet exponi vicariū suū id est, affessor. Et idē esset dicēdū, si Episcopus mada ret aliquid tali, & diceret vicario nostro. Nam deberet exponi: id est, affessori per dictum Hostiensis in capitulo petitiō. de procuratiōibus. Et idem dicit Bal. in. l. cum

clericis. C. de ep̄isco. & cleri. & in. l. testamentū. C. de testamen. & hoc intellige, vbi verba nō paterēt alia interpretatiōe. ¶ Laicus potest esse notarius curiæ episcopalis. Ita tenet expressē hic Bal. & Bar. in. c. Massana. de elec. & in. proce. Decret. in. vj. colū. vbi dicit, q̄ etiā in causa spirituali laicus pōt esse notarius. & tenet Imol. in. c. contingit. de arbi. & ita dicit & tenet mode. hic. ¶ An laicus possit prædicare cū licentia episcopi hic Abb. & moder. & tenent, q̄ sic. Fallit in muliere secundū Abb. hic licet moder. in quantum allegant glo. in. c. mulierem. xxxij. q. v. sentiat q̄ imō etiā mulier de licentia episcopi, possit prædicare. quę glo. alleg. l. nemo. C. de summa trini. & fid. catho. vbi est casus formali, prohibēs laicū prædicare, & disputare de fide. Quā legē commendat Thomas. ij. q. x. arti. vj. & ibi refert omnia verba illius legis. & est tex. in. c. nouit. de pœni. & remiss. per quē videtur sustentari opi. Abb. q̄ mulier nō possit prædicare: cū text. ibi dicat firmiter prohibeatur. Et sic videt, q̄ episcopus non possit super hoc cū illis disp̄sare, Et ad hęc vide glo. in. c. quis nesciat. xj. di. cū tex. vbi Paulus Apostolus prædicauit de licentia Petri. Officiū enim prædicandi est curę: vt est glo. in. verbo. officia. in. cle. j. de reg. & tenet Car. in. cle. dudū de sepul. vbi dicit, q̄ quilibet clericus curatus pōt dare licentiā cuiuslibet religio in sua parochia: sed in dicecēsi requiritur licentia episcopi. & vide tex. in. c. quę. q̄. de hære. in. vj. vbi laicus disputare de fide nō est licitum: nisi fortē disputaret: vt melius instruerent: sicut in simili dicitur de clerico per glo. in. c. xxxvij. dist. & do. Ant. in. c. nō magno. in. ij. colū. ne cleri. vel mona. qd̄ pōt studere in iure ciuili: vt melius informet. ¶ Verū cā spūalis possit cōmitti laico, & clerico in simul: dom. Ant. hic tenet q̄ nō per dictū Host. in. summa de delega. s. j. ver. sed nunquid. Hoc est verū, q̄ superior committeret: sed vbi partes cōpromitterent in laicū, & clericū: quia valeret. text. est in. c. per tuas. s. de arbi. Dicit hic Imo. quod multum dubitat de rōne diuersitatis, quare causa spiritualis non possit delegari clerico & laico simul: sed bene compromitti. Et responde, quod ratio potest esse: quia delegatus habet iurisdic. sed arbiter non: sed habet quandam notionem. Dicunt hic Moder. qd̄ non obstat ista ratione differentia: credūt dī x̄ Host. & do. Ant. non esse verū per tex. in. l. si cōem. ff. quē admodū seruit. amittatur. vbi habens fundū cōem cum pupillo, gaudet quo ad præscriptiōem priuilegio, quo gaudet pupillus propter cōiōnem, quā habet cum illo: ergo eodem mō si in delegatiōe causę spiritualis iungatur laicus cū clerico: efficietur laicus sufficiens propter cōiōnem, licet de p̄ se esset inhabilis. ergo cōtra. d. Ant. & Host. contra quos allegant & nōnulla alia, quę hic videre potes in penult. & vlti. col. quibus adde Fed. consil. lxx. inci. infra scripta qōnes nō sunt tuas. in. ij. col. contra. d. Ant. & Host. tenet etiā Imo. in. c. per tuas. de arbi. in. vlti. col. vbi dicit, q̄ per istū tex. reprobatur opinio Host. quā tenet hic dom. Anto. ¶ Sed quod opinio Host. & do. Anto. sit vera, habes allegare Do. post Ioan. de sancto. Georgio in. c. ij. de hæreti. in. vj. vbi hoc in terminis tenet & Archi. in. c. Mennam. ij. q. v. & Abb. in. c. contingit de arbi. in. fin. & in. repeti. d. c. per tuas. colum. xl. vbi dicit: laicus simpliciter cū clerico non est capax delegatiōis in causa spirituali. Et sic tenet opin. do. Ant. & Host. hic: quia nullo mōdo cleric⁹, nec episcopi p̄nt facere laicum capacē actus spūalis. text. est in. c. Massana. de elec. Nec obstat, quod de tali cā in eū cū clerico possit fieri cōpromissum: quia p̄ hoc nō facit actū spūalem, sed tēporalē super re spūali merito nō prohibetur esse arbiter in tali cā cum clerico. & ibi allegat dictū Inno. in. c. primo. de vita & hone. cle. vbi dicit, q̄ si i actib⁹, i quib⁹ nō possunt interuenire laici in ecclē. si inuitant̄ a clericis bene faciūt exercere, ex quo solūm p̄pter honestatē phibent. qd̄ not. Et dicta Moder. hic nō obstat: loquuntur em̄, qn̄ persōna non est in capax: sicut est, qn̄ cōpromittitur in laicū & clericū de re spūali. Sed nos ponamus quæstiōe & casum, cuius nō est capax laicus: scilicet q̄ laico & clerico deleget cā spūalis: per tex. hic, & rationibus adductis. qd̄ diligēter no. ¶ Glo. si ibi Prælatos. qui dicātur prælati ponit hic Abb. & idē quod hic replicatur in. c. tua. de cler. egro. & in. c. de multa. in. vij. colū. de p̄b. & in. c. cā ab ecclesiarum. in. vlti. col. de offi. ord. Et vide glo. in. cle. j. in. verb. pprii. de reb⁹ ecclē. nō alie. q̄ dicit, q̄ Prælati, qui nō recognoscūt superiorē, tā

tum possunt

tum p̄nt in suis ecclē. quātū p̄nt ep̄i in suis dicecē. & tenet Host. in. c. statuimus de maiori. & obediē. Et de ista gl. sit mētiō in. c. at si clerici q̄ de adulterijs. j. eo. & vide Inn. i. c. humilis. de maio. & obe. vbi dicit, q̄ oēs habēt iurisdicōne ordinariā, dicitur prælati. & gl. j. in. c. nullus. de elec. in. vj. & ibi Do. q̄ dicit q̄ isti prælati regulares, q̄ præficiuntur monasterijs, dicitur p̄priē prælati. Ex quo infert, q̄ pōt talib⁹ priorib⁹ monialib⁹ cōmitti cā a se. apo. Itē vide Car. in. cle. religiosus. in. xij. q. de p̄cura. vbi dicit, q̄ quidā prouincialis erat p̄curator in curia. Opponebat, qd̄ nō poterat esse procurator, p. d. cle. religiosus. & q̄ ipse cōsuluit, q̄ poterat: q̄ tales sunt prælati, vt ibi p̄ ipsum. Pro quo facit glo. in. verbo. prælati. in. cle. j. de elec. Et idē tenet Car. in. cle. dudū. s. statui mus. p̄pter gl. j. in. verb. nō habētur. de sepul. & in. d. cle. j. vbi idem replicat idē, qd̄ hic. & sic appellatiōe prælati veniūt isti tales priores Guardiani, & illi qui præficiunt monasterijs: qd̄ no. & ita de facto cōsuluit ipse Car. di. ¶ Qñ aut̄ vis videre, q̄ sp̄aliter cōcedātur laicis, & q̄ prohibeātur: vide Io. de Ana. in. c. sicut. de hæret. vbi po nit sex, vel septē pm̄issa laicis. & Imo. in. c. cōtingit. de arbi. in. vlti. col. & Abb. in. disp̄. sua incip. eps qd̄ miles parmen. in. secundo dubio. vbi plenē vide de materia. ¶ Verū statuimus, idē iuris noui promulgatoriū. Ita moder. hic, & Ab. p̄ istā gl. in. c. vt litigantes. in. verb. ita tuimus de offi. ord. in. vj. & in. cle. fin. eo. verbo de refcri. Idē dicit de verbo, volumus, vt est glo. in. cle. j. de off. vica. & glo. in. cle. j. de rerū pm̄uta. & in. c. fi. de ver. sign. in. vj. ¶ De ver. volum⁹, ponit etiā Ab. i. c. fi. q̄ filij sint legit. & in. c. cū de re iud. & in. c. ex rōne. de app. in. j. co. in. vlt. no. ¶ De verbo r̄ndem⁹, q̄ nō importet ius nouū est gl. in. verbo respōdem⁹ in. c. fi. de verbo. signi. in. vj. ¶ Itē no. q̄ vbi Papa vti verbo statuimus, q̄ tunc cōdit ius cōe. Ita dicit Inn. in. c. fin. de his q̄ fiunt a maio. parte cap. ¶ De verbo aut̄ decernimus, de quo in. tex. nostro, quod sit iuris noui promulgatoriū est glo. in. cle. per literas. de præben. & in. cle. fin. de aet. & quali. & in. cle. ij. de appell. in. cle. ij. de reb. ecclē. non alie.

Vantò. ¶ Causa iuris p̄ponat⁹ spectat ad iudiciū ecclē. h. d. ¶ Capiō gl. ex qua stat cōclusiō: q̄ ius patronat⁹ nō est ius spirituale, sed annexū spirituali. & ita tenet Ab. hic cōtra. d. Ant. dicit. d. And. sic. qd̄ opi. do. An. est vera, & qd̄ ipam tenuit in rub. s. eo. Et dicit ipse, quod est origine spūale & annexū tēporale. Quod probat ipse ibi hoc modo. Nā electiō secūdū naturā suā est ius spirituale: cū nō cadat in laicū. c. Massana. & c. sacrosancta. de elec. sed ius patronatus est productiū electiōis, & sic ius spirituale: vt probatur in. c. ij. & ij. de iure patronatus. ergo & ipsum est ius spirituale: quia qualitas effectus demonstrat qualitatē causę p̄ductis: vt est tex. in. l. qd̄ si nolit. s. qui mācipiū. ff. de edil. edic. Facit secūdū ipm̄ gl. in. c. fi. de ele. in. vj. ¶ Scdō dicit, q̄ ecclē. tolerat de gra. qd̄ laic⁹ habeat ius patron. in ea: ergo est spūale: quia si nō est merē spūale, ad qd̄ op⁹ est ista toleratiō: Itē dicit ipse hic p̄ hoc qd̄ cōcedat laico de gratia, tñ per hoc nō definit eū ius spūale: nec mutat naturā suā. ¶ p̄bat i simili. Nā licet ius cōferendi, vel eligēdi cōpetat laico ex grā sedis Apostoli-

cæ: vt nota. in. c. Adrianus. lxxij. di. tñ per hoc nō definit esse ius spirituale. ergo idē erit in iure patronatus. Nec obstat iste text. quia vti quodam modo loquendi: vt hic per ipsum in summario in. vj. colum. & sic tenet ipse, q̄ sit ius merē spūale. Are. verō in rubrica. s. eo. in. ij. colū. in. versic. super. ij. q. dicit, q̄ opinio Abba. hic est vera. & respondet ad rationem do. Ant. dicentis q̄ est ius spirituale: quia ecclē. tolerat. & sic facit gratiam laico: quia dicit ipse: posito, q̄ ius patronatus sit quid tēporale: tamē pertinet ad dispensatiōe & ordinatiōe ecclē. vt pote, qd̄ est annexū spirituali. Ideō nil mirū, si cōcedēdo laico, dicitur facere gratiā: cū totaliter pertineat ad dispositiōe ipsius, sublata ista rōne. Quod opi. Ab. sit vera: dicit ipse: vltra eū addo tres notabilissimas rōnes. Prima est, q̄ si ius patronatus laicorū esset sui origine & sui natura merē spirituale, non posset possideri, nec p̄scribi per laicū. c. causa. de p̄scrip. & tenet Ioan. And. in. regula. qd̄ alicui. de reg. iur. in. vj. in. mercerialibus. Ergo patet, qd̄ nō est spirituale: quia pōt possideri & p̄scribi a laico. casus est not. & ibi hoc ponderat do. Ant. in. c. querelam. de elec. & in. c. consultationibus. de iure patronatus. ¶ Secūda rō est: quia si ius patronatus esset merē spirituale in casu, in quo conceditur laico, non diceretur per ipsum possideri: sed detineri noie ecclē. vt est tex. notabilis in. c. cū Apostolica. de his, q̄ fiunt a plato sine cōsensu capi. & ibi pōderat do. Ant. & ponit Ioan. An. in. c. ij. de præben. in. vj. aliās de priuilegijs. Sed ius patronatus dicitur possideri a laico, vt iuribus supra adductis. ergo nō est spirituale: quia si esset spūale non diceretur possideri, sed detineri, per iura supra adducta. ¶ Tertiō dicit ipse, p̄bat ista opin. Abb. in. c. lectis. lxxij. di. vbi patet, q̄ ius postuladi consecratiōe Ep̄i a superiore pōt p̄scribi a laico. Et est ratio: quia per postulatiōe nulli acquiri ius spirituale, sed prerogatiua quædam. Eodē mō laici debēt posse acquirere ius p̄sentandi: quia hoc nō acquiri illis ius in bñficio, sed ad rē: vt plenē declarat hic Abb. & sic p̄ hoc non acquiri illis aliqd̄ ius spūale: sed vnū ius in materia spūali. & cū istis tribus rōnib⁹ trāsit hic dñs meus. ¶ Sed q̄ imō dicat originali ter merē spūale, p̄bat sic. Nā i spūalib⁹ nō cadit symonia vt dicit Bar. i. l. j. ad legē Iul. de ambi. & oēs infra in rub. de symo. Sed in iure patronat⁹ interuenit symonia: vt est tex. i. c. veniēs. el. ij. de testi. & ibi pōderat. d. Ant. & Ab. ¶ Scdō p̄bat. Nā i spūalib⁹ est phibita trāsactiō. c. sup. eo. de trāsac. sed in iure patronatus est licitū trāsferre. c. p̄terea. e. ti. de trāsac. ergo nō est spūale. Fuit intētiō gl. in. verbo loca. i. si. i. l. in. rē. s. j. ff. de rei vē. q̄ dicit, q̄ ille qui petit ius patronat⁹, nō p̄t petere iure actiōis: quia in eo nō cadit dominiū s̄ in nulli⁹. in. fi. Insti. de rerū diui. sed debet peti cōdictiōe iuris canonici. & rō secundū ipm̄ quia ius patronatus est re sacra: ergo nō est ius spūale, sed spirituale cū sit factū: vt ibi inquit glo. ¶ Sed istis nō obstatib⁹ trāsio cū opi. Ab. hic q̄ nō sit spirituale. Nā Tho. ij. q. j. arti. iij. dicit, q̄ est annexū spūali, & qd̄ dupliciter quid dicit eū annexū spirituali. Primō tanq̄ dependens a spūali. Scdō qn̄ nō p̄det se a iure spūali, sed ordinaf ad ius spūale. & sic est ius patronatus. Ideō nimirū, si cadit in laicū: vt ibi p̄ ipsum, quē omnino videas. ¶ Secūdō p̄ opi. Abb. induco text. in. c. nobis. de iure patronat⁹ vbi tex. dicit qd̄ laic⁹ patron⁹ ecclē. collegiat⁹, non pōt ea dare vocē: quia hoc est spūale: vt ibi no. & p̄bat in gl. & tñ dicit ibi tex. qd̄ erit pron⁹ quo ad ius honorificū & alia de qb⁹ ibi gl. Ergo nō est spūale: quia si est spūale, nec ista cōpeteret laico. Itē q̄ nō sit spūale, sed annexū spūali allego tex. i. c. de iure j. de iurepat. vbi tex. dicit qd̄ incōueniēs est q̄ laic⁹ iuspatro. videri possit, q̄ est annexū spūali. Tertiō p̄ eadē opi. Ab. facit nā ius spūale nūq̄ acquiri iure hereditario. c. j. de p̄b. sed istud acquiri iure hereditario. c. cū seculū de iure patron. ergo nō est spūale.

¶ Est gl. & ibidē vī de do. Car. & i. cle. j. de cau. pos. & pro prie.

¶ Patet q̄. Adde tu, quod cōtra ecclē. liberā nō p̄t laicus p̄scribere ius patronatus: quia esset acquirere illud ius annexū spūali cōtra ecclē. qd̄ esse non potest. Intelligas ergo, q̄ si ecclē. habet patronum, tunc pōt laicus cōtra patronum p̄scribere istud ius patronat⁹, quia ex quo illud ius cōp̄t laico videtur p̄scribi p̄tibile per alium laicum. Ita tenet Io. an. in. reg. q̄ alicui de reg. iur. in. vj. & idē tenet. d. Ab. di. spu. sua, q̄ incipit Augerius. Et ista est cōis opi. quam Mod. in varijs locis cōter sequunt vt hic in isto text. & in. c. querelam. de elec.

¶ Quarto pbat ista opi. Nā Imperator tātū legitimat ad tēporalia, scēdū oēs in. c. per venerabilē q filij sint legiti. & tñ legitimatō sua operatur, quo ad ius patronatus. Ita dicit Domi. in. c. x. dif. ergo ius patronat? nō est spirituale. Itē q fit annexū spirituali, allego glo. in. c. fin. de reb? ecclē. nō alienā. vbi gl. dicit annexa iuri spiri tuali, vt ius patronatus. & glo. in. c. j. in verbo cēfenda. de iure patronatus. in. vj. & gl. j. in. c. ecclesia sanctę Marie de cōstit. Additio. ¶ Quē tñ parū facit. sed allego bo nam glo. in. c. quēstūm. de rerū permutatiōe. Philippus simoneta. Et idē tenet Ab. dīspita. sua incip. Augerio. in vij. col. Idē, qd opinio Abb. fit vera probat. Nā de causa spiri tuali nō cōpromittit in laicum. c. cōtingit. de arbi. sed de iure patronat? cōpromittit in arbitriū laicū. c. exa minata. de cōfirma. vt. vel inutili. ergo &c. Sed ad illum tex. posset respōderi, q imo ibi ille arbiter erat clericus: vt ibi dicit per doc. maxi. do. Ant. de Butr. & Panor. vltimo, q habeat plus tēporalitatis, quā spūalitatis, pbat tex. in. c. ex literis. de iure patronatus. vbi ius patronat? trāsit cū vniuersitate bonorū: ergo est signū, quod non habet maiore annexiōē ad rem spūalem, quā ad tēporalia: cū trāseat cū illis. ¶ Itē pro ista opi. allego do. Car. in. c. examinata. j. eo. vbi dicit, q hoc ius improprie est spirituale. & q origine est tēporale. Sed attēto qd adhā ret ecclesie, dicit annexū spirituali. Et dicit q natura rerū sacrarū est q attrahāt ad se id, qd illis adhāret. & qd rñdit i quodā breui examine. que no. Nec obstat, quod dixi suprā, q symonia nō cōmittit in tēporalibus: q a fateor hoc: sed dico: q cōmittit in iure patronat?: nō q fit spirituale, sed qd est annexū iuri spirituali, in qbus annexis spiritalib? bñ cadit ipsa symonia. vt est gl. j. q. j. in summa. Additio. ¶ Adde tu bonū tex. in. c. quēstū. de rerū permu. Philip. Simo. Et sic tene opi. Abb. q ius patronatus dicat tēporale annexū spirituali. & p hęc sit expeditus iste passus. ¶ ¶ Vtrū snia laici cōfiscatis bona valeat quo ad ius patronat? in eis cōtētū? Abb. hęc tenet q sic. Pro quo allego Arch. in. c. filijs. xvj. & Card. in cle. ij. in. vij. q. de iurepatro. in. princ. in. vj. col. & ibi dicit q ecclesia remanebit libera: quia istud ius nō trāfbit in fscū: quia licet sit cōfiscatio a tē? astringēs nō tñ est a tē? apprehēdēs. allegat. c. felices de pœnis. in. vj. & c. in qui buidā. de pœnis. in. anti. quis. Et ibi etiā dicit Sal. cōsulū se q cōfiscatis bonis vafalli ppter crimē læsa maiesta tis, q feudū, qd habebat ab ecclesia. redibit ad ipsam. Ergo multo forti? dicendū est in iurepatronatus: qd est an nexū spūali. ¶ Scdō allego p hoc Abb. in. c. cū laici. de iure patronat?. & in. c. ij. an. fin. de feu. vbi etiā tenet, q hęc. Et pro ista opi. facit, qd ponit Bar. in. l. Aufidius. ff. de priuileg. credito. ¶ Sed Io. de Imo. in. repe. l. si insu lam. ff. solu. mat. tenet q laicus iudicans de oibus bonis nō iudicat de iure patronatus. Primō p ista opi. allegat tex. i. cle. pastoralis. de re iudica. vbi nō valuit cōfiscatio regis Roberti facta ab Imperatore de feudo, quia feudū nō erat tēporale, ergo fortius erit in iurepatronatus, qd est annexū spirituali. & ibi dicit, q in his, que depēdent à iurisdicōne valet argumētū de specie ad genus. Casus est in. c. ij. de confel. in. vj. sed laicus in specie nō habet potestātē iudicandi de iure patronatus: ergo nec in genere, quia definit iurisdicōne in eo. Et ppter hoc dicit quod generalis cōfiscatio omniū bonorū nō cōprehendit ius patronatus, quod nō. Itē idē Imo. in dicta cle. pa storalis. in. pe. col. refert ibi do. Ant. in lectu. dicentē: qd laicus nō pōt in generali snia cōfiscare ius patronatus: & q iō pōt vēdi cū vniuersitate bonorū: quia istud nō depēdet à iurisdicōne. Et sic ex his videt, qd Dom. malē dixerit in dicto. c. in. x. di. tñ ipse ibi non firmat: sed dicit cogita. Iō tēno istā secūdā partē. Additio. ¶ Cogita tñ tu circa dictū Do. in. d. c. j. x. di. quod hęc videtur repro bare do. Feli. per dictā per Imo. i. d. l. si in insulā. & in. d.

cle. pastoralis. quia dicta Imo. loquuntur in iurisdicōne cōtētiofa. dictū do. in volūtaria scilicet in legitimatōne nisi dicas, quod est verum quod legitimatō nō est volū tarię iurisdicōnis, quando non tractatur de præiudi cio aliquorum: sed vbi tractatur de aliquorum præiudi cio bene & cōtētiofē quo ad illos, de quorum tractatur præiudicio: vt est tex. in. l. Nā ita Dius. ff. de adoptio. & idē requirit illorū citatio: vt ibi habet. Et per Bar. in. l. Gallus. §. & quid si tm. ad fi. cū his, que ibi plenē addidit. ff. de lib. & posth. Sed hęc si legitimatō Imperatoris tra heref ad ius patronatus, præiudicaret aut alijs cōpatro nis aut ecclesie nullis existētibus cōpatronis: q p hoc re maneret libera ergo deberēt isti citari iuribus. §. addu ctis. Sed hoc nō pōt fieri: quia laicus: & sic imperator nō iudicat de iure patronatus: nec in genere, nec in specie. per dictā p Imo. ergo dictū Domi non est verū. Cogita. Philippus Symoneta. ¶ Sed posito, qd opinio Ab. sit vera, limitat ipsemet, nisi ius patronat? esset exprefum in libello: vt hęc per ipm à quo dicto excipiunt tres casus in quibus nominatio iuri patronatus nō vitiat. Puta pe to hæreditatē talis cū iurepatronatus. Sequi si diceret & iuspatro. Ita dicit Ab. in. c. querelā. de symo. sequitur ibi Marianus & Io. de ana. Et pro hoc facit dictū Bar. in l. si cui. & in. l. iij. ff. de fundo instruc. vbi dicit, qd dictio & cōiugit ē que principaliter: sed dictio cū, accessoriē. Sic ergo erit in pposito nostro: quia vbi erit dictio cū, iudicabit accessoriē de iurepatro. ¶ Secūdu casus vbi noiatio non nocet. & ibi iuspatro. declaratoriē noiare tur. puta vēdo tibi oia bona videlicet talia & talia, & ius patronatus. Nā valet ista vēditio. Ita dicit Io. Cal. in. c. j. de iurepatro. in. vj. & ibi Domi. in. iij. col. ¶ Terti? casus est qn diceret: & cū pertinentijs & iurepatronatus. quia valet ista venditio & petitio. Ita Maria. in dicto. c. querelā. intellige quādo ponitur in casu ablatiuo. secus dicitur & iuspatronatus. ¶ ¶ Circa glo. in fine nota, q sola autoritas Episcopi. facit sepulchrū religiofum, nō aut fit religiofum ex eo, qd ibi aliquis homo sepultus sit licet aliud sit secūdū leg. vt patet iurib? allegatis in gl. ita dit Lud. in. auth. similiter. decimo quinto priuileg. pia cause inter contractus. columna. ix. & sequen. C. ad. l. fal ci. & Cardinalis in clemētina prima in septima quēstio. in. iij. col. l. de sepulch. & Imo. in. l. quid ergo. §. ff. de le gatis primo. & omnes in. c. abolendā. de sepulch. ¶ Limi ta tamen, vt nō fiat religiofum sepulchrū per illatio nem mortui: vt erat de iure ciuili: nisi quo ad hoc vt vē di, vel pignori non possit: in hoc non reperiuntur correctā iura ciuilia. Ita dicit Io. an. Fab. in §. religiofum autē. Institū. de rerum diuisio. Contra tamen istam limi tationē facit: quia correctā ratione legis, cēsetur & cor rectā lex. tex. est in. c. miramur. de ser. non ordi. & ponit Irn. in. c. à multis. de ætate & qualitate. Ponit gl. & Bar. in. l. j. ff. de legiti. tut. Sed rō ppter quā nō poterat vēdi erat: qd p illationē mortui, locus de iure ciuili efficieba tur religiofus. Sed hodie hoc nō est verū: vt patet ex su pra adductis. ergo limitatio Io. Fabri nō est vera. ¶ Se cūdō nota, q sepulchrū pprē nō cōsecraf, sed bndic itur. Textus est in capi. nemo. de cōsecratiōe, dist. prima. Itē nota, quod lapis deputatus ad sepulchram cum au thoritate pōtificis, nō potest vēdi. sed bene pōt vēdi ab vna ecclesia alteri ecclesie. Ita dicit Inn. in. d. c. abolēde. Thomas secūda secūdē quēstione. c. articulo quarto. Et per hęc sint expedita oia circa istā glo. ¶ ¶ Vtrū lai cus possit cognoscere de iure funerandi, vel de iurepa tronatus, qn quēstio est psonalis: puta: tu pmisisti mihi donare tale ius, & tu negas. do. Ant. hęc dicit, q sic. Pro quo allegat Bart. in. l. Titio. ff. sol. mat. & in. l. omniū. C. de sacrosan. eccl. & in. l. quoties. ff. de iudici. vbi dicit, q de cā spiri tuali cognoscit laicus: vbi qntio non est iuris, sed facti. Sic in pposito laic? poterit cognoscere de iurepatronatus:

repatronatus: vbi super eo vertetur quæstio facti & iuris: quia si hoc potest laicus in causa spiri tuali tan to magis debet posse in causa iurispatronatus, quod nō est merē spiri tualē: sed annexū spiri tuali. ¶ Secūdō allegat textū, quē ponderat ibi Cardina. in cap. signifi cauit. de testi. vbi Papa cōmisit causam iurispatronatus lai co. Et qd in illo textu ille cui commissā est causa iurispa tron. esset laicus, probat ipse hoc modo. Nā nullus præ sumit clericus: nisi appareat: quia est vna qualitas extrin seca. ¶ Et si dicas, papa hoc potuit facere ex sua suprema potestate. dicit do. Card. quod ibi nō apparet, qd Papa voluerit vt aliqua sua potestate super hoc dispensādo. Et propter hoc credo, quod opi. do. Anto. fit vera, quod quando quæstio iurispatronatus cōsistit in facto, quod de ea potest cognoscere laicus, quod nota contra domi nū Abb. hęc Additio. ¶ Aduerte tamen ad vnū quod di cit hic do. Fel. post Cardinalem in. c. significauit. de testi. quod in illo tex. non apparet de aliqua dispēsatiōe: quia imō necessariō præsupposito, quod ille cui ibi fuit com missa talis quæstio, esset laicus: oportet dicere, quod Pa pa super hoc dispensauerit, ex quo scit laicū nō esse capa cē ad cognoscēdū de cā iurispatronatus: per no. p. Bar. & alios in. l. quidē consulebat. ff. de re iud. Philip. Symone.

- 1 Sententia, quando non valet, nec acta valet. post prin. Confessio ad hoc, vt valeat debet fieri in iudicio. hac tamen re gula patitur septem limitationes.
2 Confessio mitius debet tractari, quam conuictus.
3 Iudex incompetens nō efficitur competens ratione notorij. Purgatio potest iudici propter infamiam. post nu. 3. vers. Capio glo. sam.
4 Conuictus an verē dicatur: qui deficit in probatione. post nu. 3. ver. Nota secundō ex eadem glo. sa.
5 Iudex ecclesiasticus, an teneatur stare processui iudicij laici.
6 Confessio facta coram iudice laico, an faciat fidem coram iudice ecclesiastico.
7 Confessio facta corā iudice seculari, an faciat iudicium coram iudice ecclesiastico. vide post nu. 5.
8 Confessio extrajudicialis facta de crimine, nihil operatur. Et hoc est regulare: quæ reg. fallit sex modis: vt hic per ordinē.
9 Clericus, an possit reconueniri coram iudice seculari, corā quo clericus fecit conueniri laicū. nu. 9. 10. 11.
10 Confessio crimen in iudicio criminali, an dicatur infamia infamia iuris.
11 Acta facta in cā ciuili: an faciat fidē in cā criminali. Et conclu dit, q non regulariter. paulo post nu. 12. vers. an autē acta. Quæ regula fallit multis modis, vt hic.
12 Clericus, an debet deponi pro simplici fornicatione.
13 Fornicatio sacerdotis, an dicatur adulterium.
14 Criminalia quædam merentur degradationem: quæ sint illa?

- Summaria hęc sunt §. de adulterijs hūi? ca. At si clerici.
1 Episcopus dispensat de adulterio, non autē supra adulterium. c. at si clerici §. de de iudi. in prin.
2 Et fallit hæc regula multis modis, vt hic. Et à secunda fallentia excipiuntur duo casus. nu. 3.
3 Episcopus dispensat in adulterio, Et minoribus, nisi prohibea tur hæc est secunda regula, quæ patitur quinque limitationes.
4 Episcopus non dispensat contra concilium.
5 Episcopus dispensat contra constitutionem suam.
6 Episcopus dispensat cum incestuoso.
7 Papa si dat alicui potestatem dispensandi in tertio gradu affini tatis poterit talis dispensare etiam cum coniu. Etis ex vtro que lætere tam patris, quam matris.
8 Facultas dispensandi: an sit odiofa?
9 Episcopus an dispensare possit sine causa.
10 Prelati inferiores ab episcopis nunquam dispensant contra ca nones, nisi permittatur eis à iure.

- 12 Episcopus an possit restituere clericum depositum? Episcopus, si restituat aliquem aduersus suam sententiam, quæ infamat: an videatur restitutus ad famam. post nu. 12. vers. in quantum Abb. tenet.
13 Episcopus in casibus, in quibus sibi conceditur, quod possit dis pensare, an dispensare possit sine consensu capituli.
14 Episcopus potest dispensare inuito accusatore: quādo solū venit in præiudicium: non autem in præiudicium priuati.
15 Episcopus, an teneatur ad dispensandum.
16 Dispensatus in ordinibus acquisitis, an videatur dispensatus ab ordinibus susciendos?
17 Dispensatio non trahitur ad separabilia, sine quibus principale stare potest.
18 Delictum leue efficitur graue per reiterationem. ver. no. etiam. a
19 Archiepiscopus, an dispeset cum subditis suorum suffraganeorū.
20 Episcopus non potest dispensare, vt Iudei habeant nutrices Christianas.
21 Vicarius virtute mandati generalis, an possit dispensare?
22 Episcopus non potest mutare penitentiam iniunctā à Papa.

¶ C A P. IIII. ¶ Si clerici. ¶ Clericū cōuictū vel cōfessum de cri mine corā seculari, ex eo nō punit Ep: sed corā se cōuictum vel cōfessum punit pena debita. hoc dicit. Cōuict? nō dicit pprē cōfessus. & cōfessus nō dicit pprē conuictus. Ita Abb. hic. Pro quo vide text. in. l. ij. C. quorū appel. vbi et ponit ista disinctionē. & tex. ibi dicit: ore proprio cōfessus, & bonū tex. etiā in. c. ex literis. de excels. Prelat. in ver bo, ore suo cōfessus. ¶ Dicūt hęc moderni, q imō cōfessus dicit cōuict? Nā dicit ipse, cōuincit qd testib?: sed cō fessus testificat cōtra seipm. c. p. tuas. de pbatio. ergo dicit cōuict?. Sed dicas, qd pprē nō dicit testificari contra seipm. & posito, q sic: tñ p hoc nō dicit cōuict?, ex quo est vnic? & singularis testis. Additio. ¶ Sed dicas, qd est verū q regulariter nō sufficit vn? testis ad aliquē cōuincēdū. Fallit, nisi qd cōtra seipm testificet cōfessio: quā nō est ve ro simile, q qd cōtra semet dicat mēdaciū. Phil. Simone ta. ¶ Et q appellatiōe cōuicti non veniat cōfessus, tenet Ab. i. c. infuatu. de symo. in. c. iter solenes. de purg. cano. Et ibi dicit, q appellatiōe cōuicti, nō venit fctā cōuict?. Hoc itelligo, qn statuti alterat penā iuris iponēdo ma iorē: se? si alleuiaret: quā tūc appellatiōe cōuicti bñ venit cōfessus. Ita Ab. i. d. c. infuatu. ¶ No. q vbi nō valet snia nō valet acta. Ad hoc sp allegat iste tex. Itē nō. ibi i iure, ¶ ¶ ad hoc, vt cōfessio valeat, debet fieri i iudicio. tex. est hic. & ita no. Ab. & scdm eū cōfessio nō requirit telā iudi cij. Moderni hęc limitāt hoc: dūmō cōfessio sit simplex: se? si iplicita: quā tūc ex tali qd nō pōt puniri. dicit de hoc eē in gl. in. c. j. in gl. fi. de testi. in. vj. Et ibi pōderat eā singulariter Do. ad hoc. Ex plū. fui accusat? de symoniane gaui. pducit vn? testis cōtra me. Dico tu fuisti soci? er go p suppono me fuisse. Dicit ibi illa gl. in. d. c. j. de testi. in. vj. q nō debeo puniri p hoc: quia deficit tela iudicij. & cōfessio nō fuit simplex, sed iplicita, dicit: tu fuisti so cius. ¶ Limita et hoc: nisi re? ipōte cōfiteret nō coact? i iudicio: quā tūc si nō pccesit ali? pccesus, nō puniret saltē pœna ordinaria. Ita formaliter dicit Ab. i. c. de hoc. de sy mo. ppter quādā gl. ibi. ¶ Limita tertio, nisi ex psum ptioe statuti eēt qd stult? ita q cōtra eū nō possent inqri de crimie. Nā tūc ei? cōfessio sibi nō nocet. Ita dicit Ma rianus in. c. de his. in. x. col. de accusa. & ibi dicit se ita con suluisse Senis & obtinuisse. ¶ Quarto limita, dūmō con fessio fiat expōsē: se? si tacitē. Ita Bal. i. l. j. i. pe. col. C. de cōfess. Ex plū. ponit i eo, quē statutū habet p cōfessio, si nō cōparuerit. allegat Io. An. i. c. ij. de cōfess. i. vj. ¶ Quin tō limita, nisi confessio fiat incidenter & non principaliter. Ita Ab. hic, & alij in. l. ij. C. de custo. reorum. & domi. Anto. in. c. fina. colum. penul. de restitū. spolia. Abb. in. c.

¶ Confessio non Addetur, quibuscq pcedit contra con fessum non requiritur ordo iuris tā quam super noto rio tra Bal. in. l. j. C. de iudic. Adde, qd ista pcedit etiam vbi quis confitetur in casu, i quo inquiri non potest Ang. in. l. j. ff. de cō fess. Adde, & qd qd vtrū confessio in causa ciuili facta super libello ine pto: valeat? Bal. in l. ij. in fin. C. de re iud. tenuit, q sic. Adde ista ad illa que posui in mate ria ista in. c. cum olim. de rescrip. in verbo fallit tertiō

cū dilectus in vj. co. de ord. cogni. & in c. j. in v. colū. de exceptio. ¶ Sexto limita, nisi iudiciū deficeret ex incompetētia iudicis. tex. est hīc & ita no. Bal. in addi. Spe. i tit. de confel. in pen. col. & est casus in c. olim. de rescriptis. ¶ Septimo limita: nisi eēt cōfessio rei facta in tormentis nullis præcedētibus indicij, vel nō legitimis: quia talis cōfessio nūq̄ nocet, etiā si millies ratificaret. tex. est in l. pe. ff. de quēt. quē tex. allegat do. Floria. in rubri. & in l. emptorē. ff. de pb. & ibi dicit, q̄ tēpore do. Guelphi. de prato Bononig defendit vnum, qui ita cōfessus fuerat. Et idē tenet Lud. in l. qui in aliena. Celsus. ff. acqui. her. Additio. ¶ Adde tu Bar. in d. l. pe. & Alex. in d. l. qui in aliena. §. fi. in fi. & consi. v. col. j. vol. j. & lxxxij. in prin. e. vol. & primo in ij. vol. & Ro. clxvij. & Imo. cix. & Ioā. de Ana. xvij. in ij. col. Philip. Symoneta. Et dicas, q̄ etiā si indicia sequantur torturā, q̄ nō sufficeret ad conuallandam confessionē inde habitā. Ita dicit Bald. in c. ad nostrā. in fi. de proba. Additio. ¶ Tu adde ibi do. Feli. in j. col. & Bar. in l. maritus. in j. col. ff. de quæt. cū his, que ibi addidi. & Rom. i. d. col. clxvij. Philip. Symon. ¶ No. etiā ¶ q̄ mitius agitur cū cōfesso, quā cū conuictō. Ita dicit Abb. hīc allegat glo. in c. fi. xxxij. dist. vbi Domi. dicit, q̄ cōfessus in tormentis, si postea spōte ratificat, per hoc nō minuetur ei pœna: quia taliter cōfessus dubitat, q̄ si reuocaret confessionē subijceret iterū torturę. Nec obstat huic regulę. c. cū olim. de rerū pmu. vbi pari pœna puniunt: q̄a dicit Domi. in loco præallegato, q̄ imō facit p̄ regulā: quia ibi solū mō auferit beneficiū. Nam si pœna vera fuisset imposita, fuissent depositi. c. ij. de cōfessis. Additio. ¶ Cogita, q̄a priuare aliquē iure suo, est pœna: vt dicit gl. in c. fi. de iure patro. ad eod. q̄ nūq̄ cōfessio imposita, nisi iure exprimat: vt dicit ibi. d. gl. vbi multa accumulauit. Philip. Symoneta. ¶ Et p̄ regulā est gl. in l. qui admiserit. xv. q. viij. & in c. in primis. ij. q. j. & bonus tex. in c. innotuit. de ele. ¶ Secūdo limita, nisi cōfiteat q̄s delictū, & neget qualitatē alteratē. Nā si cōuincat postea de qualitate, nō mitigabit sibi pœna. Ita dicit Bar. in disputatiōe sua inci. cōter p̄ Italiā sunt statuta. & in l. eū q̄. in prin. ff. de iure iur. ¶ Not. optimū tex. p̄ regulā, q̄ rōne notorij iudex incōpetēs nō efficit cōpetēs. Probat, nā cōfessio inducit notoriū. c. fi. de coha. cleri. & mulie. & tñ nō facit, qd̄ ille, qui erat iudex incōpetēs, fiat cōpetēs: vt probat in isto tex. Hīc tex. alleg. Bal. in l. criminis. C. de accu. nō pos. dicit ibi per istū text: qd̄ cōfessus crimē nō phibet opponere declinatoriā. Hīc tex. alle. etiā Bal. in l. magisteriæ. C. de iurisd. om. iud. qui tex. idē probat ibi, etiā sūm culpa fuerit. Et idē tenet Ang. in l. magist. ff. de iurisd. om. iud. pro qua conclusiōe allego etiā gl. j. in c. seculares. de fo. cōpe. lib. vj. Sed in contrariū videt tex. in c. Roma. de censu. in vj. vbi Archi. est incōpetēs ad puniēda crimina suffraganeorū: tñ ibi punit crimina notoria. & tex. in c. Roma. de pœnis. in vj. vbi tex. dicit, q̄ Epi. nō pōt vlcisci iniurias p̄ prias: nisi sit in materia notoria. Et idē qd̄ dicit Archi. in c. quia suspecti. ij. q. vbi aserit, q̄ in facto notorio, nō pōt allegari quis suspectus. Ergo patet quod notoriū facit iudicē eū qui non est. & sic contra prædicta. ¶ Sed aduerte pro declaratione prædictę regulę. Nam fallit primō in iudice cōpetenti aliās: sed reuelabili certo casu: quia propter delictū notoriū efficit nō recusabilis, secūdo Cy. & Bal. in l. j. C. ne quis in sua cā. pro quib⁹ est tex. in c. j. de pœnis. in vj. ¶ Fallit scđo, vbi rōne notorij nascitur cōpetētia propter casum aliās pmisum. d. c. Roma. §. de censu. in vj. vbi Archieps iudicat in casu notorio: q̄a in illo sequit negligētia suffraganeorū: quo casu licitū est sibi cognoscere: vt ibi p̄ doc. nisi delictū esset momētaneū, in quo puniendo de negligētia suffraganei nō cōstaret rōnib⁹, de quib⁹ ibi per docto. qd̄ no. Ex his remanet declarata regulā, & remanēt etiā sublata, q̄ videbant cōtraria. ¶ Vltiō ad intelligen-

tiā tex. allego Bar. in l. sepe. ff. de re iudi. vbi plenē ponit an noceant acta, vbi nocet inia. & plenius. d. Ant. & Ab. in c. caulam. lo primo. & ibi ego aliās dixi, maximē i. v. colū. in vers. fallit. v. de testi. vbi videre potes. ¶ Capiog. primā. Super qua dicas, & ppter infamiā iudici purgatio. Nā ppter infamiā vehemētē psumit de scandalo. tex. est in c. fi. in prin. de colu. detegen. sed ex solo scādalo indicitur purgatio. c. inter sollicitudines. de purga. cano. Ergo & propter infamiā indicitur. Ex hoc inferitur, q̄ si per infamiā ortā a laico cōtra clericū, verosimiliter timef scādalu, pōt iudici purgatio. Itē dic. q̄ sicut ex sola infamia potest iudici purgatio: ita etiā ex sola suspiciōe. Ita probat text. in dicto. c. inter sollicitudines. quādo est violenta & vehemens. Itē dic. q̄ vbi infamia & suspiciō nō est vehemens, & habuit ortū a laicis, vel alijs inimicis hoc pcurantibus: q̄ p̄ eā nō debet iudici purgatio: q̄a præsumuntur malo zelo infamasse. tex. est in capitulo, cū in iuuentute. §. j. vers. nos igit. de purga. cano. Si verō fuerit ortā a talibus hoc tñ nō pcuratib⁹: tunc bñ debeat iudici purgatio: per tex. in c. presby. si a plebe. ij. q. v. vbi probat de laicis. & in d. c. inter sollicitudines. vbi probat de maliuolis. Ita dicit dñs meus. de Are. in ij. col. quem videas: quia ipse inducit pulchrē ad hoc prædicta iura. Aduerte tamē, q̄a circa hoc vltimū, qñ habuit infamiā ortū a maliuolis, multum dubito: q̄a cōtrariū tenet gl. in c. in cūctis. in verbo maledicorū. xj. q. iij. ¶ Scđo moueor. nā si qualitas requirit ad essentiā rei, nō sufficit q̄ interueniat res: nisi qualitas concurrat. l. denūciat. §. j. ff. de adulte. Sed infamia requirit istam qualitatem pro sui essentia, q̄ nō sit ortā a maliuolis. c. qualiter & qñ. lo scđo. de accu. & ibi doctores reprobāt glo. in verbo maliuolis, quæ multū facit pro Areti. Nec obstat tex. in d. c. inter sollicitudines. q̄ ibi ille erat aliū de infamatus, quā ex facto accusatoris. Item nota, q̄ vbi sit mētiō de infamatiōe nō ad effectū p̄dictorū: nō refert vnde orta sit. De hoc est text. cū gl. in Cle. j. in verbo diffamaf. de offi. ordi. Facit bñ tex. in l. j. C. de famo. libel. vbi imponit simpliciter pœna p̄nti libellū famosum cōtra aliquē. Et pro hoc est dictū Bar. j. l. turpia. ff. de leg. j. vbi dicit. Statutū punit diffamātē aliquem: q̄rif apud quos debuit diffamare ad hoc, vt puniat. Rndet, q̄ ad effectū puniēdi diffamatorē, non requirit q̄ diffamet apud bonos viros & graues & honestos: sed sufficit q̄ apud quoscuq̄. & facit text. in d. c. cū in iuuentute. vbi dictū facile sequit multitudo: reliqua circa hoc dicent in tij. de purga. cano. ¶ No. scđo ex eadē gl. ibi interpretatiuē, q̄ deficiēs in purgatiōe nō dicit verē cōuictus de delicto: sed fide. Quod notat hīc Ab. ad statuta & c. Dicit hīc Moder. q̄ hoc nō solū nō pcedit in deficiēte in purgatiōe: sed etiā in noiēte se purgare. per c. tua. de cohab. cleri. & muli. Et dicit Areti. q̄ p̄ conclusiōe gl. & Ab. & modernio. ipsam inducētū ad statuta. & c. est tex. in l. qm̄. ff. de infami. Et ibi Bal. not. q̄ bānitus p̄ aliquo crimine, qd̄ crimē infamabat q̄a nō cōparuit, nō est infamis: licet fide habeat pro cōfesso. quia lex loquēs de cōfessioe, debet intelligi de vera & nō ficta: prout est hęc resultās ex nō cōparitiōe. Facit qd̄ pulchrē ponit Spe. in ti. de cōfess. vidēdū. ver. sed nūquid. vbi dicit, q̄ licet cōfessio in vno iudicio faciat aliqñ fidē in alio: tñ hoc nūq̄ habet locū in cōfessioe ficta. Imo dic fortis⁹, q̄ in materia stricta & exorbitati appellatiōe cōfessi, nedū non venit cōfessus fictus: sed nec et venit verē cōfessus, si nō fuit spōte cōfessus. Ita dicit Bal. in l. ij. in ij. col. C. quorū ap. Qd̄ tñ limita scđm ipm̄ in l. fi. C. de proba. nisi tortura fuisset imposita propter grauiā & vrgētia indicia. & ad hoc adde Bal. in l. j. in fi. C. de iura. cal. Et ibi dicit, q̄ reperunt multi asseffores maliciosi, qui faciūt, q̄ rei cōfiteant delictū, & postea appellēt, et qñ illis cōstat de delicto. & ibi dicit, qd̄ hoc facere non pnt, & q̄ illi taliter confitentē

cōfidentes nō dicunt cōfessi: nisi tortura foret imposita ppter grauiā & vrgētia indicia. ¶ Stat ergo conclusio oim̄ hīc qd̄ statutū loquēs de cōfessio intelligit de verē cōfesso & nō ficto. ¶ Limita, nisi statutū diceret, q̄ talis habeat p̄ cōfesso & cū iudice. tūc em̄ illa cōfessio habeat p̄ vera. Ita dicit Bal. i. l. oēs. pp̄. i. ij. cha. ff. de iust. & iure. Et ad qd̄ allego tibi Io. de Imo. in repe. l. i. in l. i. in vj. char. ff. de verb. ob. vbi idē tenet, qd̄ Bal. in d. l. oēs. & hoc intellige, qñ statutū egparat oim̄ casum fictū & casum verū. Hoc dicit Imo. allegat Ana. i. c. ad fi. de symo. ¶ An autē, & qñ statuta habeat locū in casu ficto ponit Imol. in l. j. §. lex falc. ff. ad l. falc. Et no. q̄ vbi ius egparat casum fictum & casum verū, q̄ statutū loquēs illa materia interpretabit in casu ficto, sicut in casu verō text. est in c. cum in audiētia & in c. cū dilectus. de cleri. nō refidē. Ad c. multi. allegatū in gl. rōde. q̄ loquit in laico cū iudice corā iudice seculari: sed postea peti f executio corā ecclesiastico. Et idē dicit hīc Ab. q̄ ex hoc sequitur, q̄ acta facta i foro seculari, faciūt fidē i foro ecclesiastico & facit in hoc ipse tria mēbra, q̄ videre potes. ¶ Vtrū ecclesiasticus iudex teneat stare pcessui iudicis secularis. Dicit hīc dñs me⁹, q̄ ecclesiasticus debet stare actis factis in iudicio plenario i alio iudicio equi plenario, licet in tētato ad diuersū finē. & sic tenet cōtra Ab. Tu tñ tene cū Ab. q̄ vbi crimē est mistū sicut ecclesiasticū & secularē: p̄ ccessus vni⁹ iudicis nō facit fidē corā alio. Et licet si secularis puniuerit, putat surariū mō sufficere ad hoc ecclesiasticus punire possit: per tex. in c. felicis. de pœ. in vj. tñ acta facta corā seculari nō faciūt fidē corā eo, sed inchoabit nouū pcessū: & idē dicas, q̄ secularis iudex nō tenetur stare processui iudicis ecclesiastici, neq̄ contra hoc ponit em̄ Bar. in. magistratib⁹. ff. de off. or. Nō obstat l. ij. cū materia. ff. vi. ob. rapt. qd̄ loquitur, vbi eadē res iterū discutit, licet ad aliū finē. Et vide Bal. i. l. placet. C. de sac. tā. ec. & Pe. de anc. i. reg. iur. ea q̄ de reg. iur. in sexto. vbi dicit, q̄ absolutoria lata p̄ secularē nō pdest in foro ec. ¶ Fallit hoc i heretico cōdenato p̄ iudicē ecclesiasticū: q̄a secularis tenet simpliciter exequi iniam illi⁹. tex. est i c. in q̄stiois. §. phibem⁹. de hære. i. sexto. Et idē reprehēditur Bar. i. d. l. magistratib⁹. vbi errauit i exemplo, qd̄ posuit in heretico: q̄a dixit cōtra casū dicti capiti. in q̄stiois. Vide tñ tex. i. c. fi. de exce. i. vj. vbi. tex. dicit, q̄ si aliquis habet sniam p̄ se in foro ecclesiastico, & postea de illa pponat i foro seculari excipiēdo: dicit ibi tex. q̄ iudex secularis debet stare snie. & si nō vult cogit p̄ excōcicatiōne ergo cōtra p̄dicta. ¶ Sed dicas, q̄ ille tex. recipit duas limitatiōes. Priō q̄a nō pcedit in cā criminali, sed civilī tñ. ita limitat illū text. Ana. in c. qualiter. lo scđo. l. §. ad corrigēdos. de accu. & ibi Marian⁹. qd̄ no. ¶ Scđo. quia ille tex. nō habet locū i cā ciuili, qñ snia esset euidenter nulla, l. rē limitat Pe. de anc. in cōsi. i. uo. cccclxxxij. icip. re tēto ordi. dubiorū, & facit ad hoc qd̄ pōit Bar. in l. j. §. ignominie. ff. de his, q̄ no. ita. & qd̄ scribit Bal. i. l. j. pri. ff. si quis ius dicē. nō obtēpera. vbi dicit, q̄ iudex qui habet exequis multā alterius, nō tenet stare pcessui illius. ¶ Vltimō ad hęc etiā vide do. Ant. in c. j. i. v. col. de oblig. ad rōcinia. vbi formaliter idē tenet qd̄ hīc & sic stat firma vera cōmunis cōclusio, qd̄ i criminalib⁹ secularis non tenet stare processui iudicis ecclesiastici. & cōtra. Ad c. autē multi. dat & alia solutio, q̄ imō loquit in cleri cō cōuictō, vel cōfesso corā iudice seculari & qd̄ hoc nō operat, neq̄ facit fidē quo ad puniēdū postea i foro ecclesiastico. cōtēctio: sed tñ quo ad iponēdā penitētiā tñ Abb. hīc dicit qd̄ etiā isto casu nō debet iponi pœnitētia, p̄ tex. nostrū hīc ibi aliquid⁹ ponit hīc ab. Dicit autē ista cōfessio sit alicui⁹ effect⁹, ponit hīc ab. Dicit hīc Mod. qd̄ tex. i. auth. de sã. ep̄i. §. si vero ignotos. & ibi Ang. q̄ dicit qd̄ si iudex secularis agitauit processum

cōtra clericū, debet remittere ad iudicē ecclesiasticū cum pcessu. & tenebit ille stare illi pcessui: nō pcedit, & q̄ iperator non putuit ita disponere. p. c. ecclesia sanctę Marię. de cōsi. ¶ Itē dicit hīc Moder. q̄ opi. do. Ant. est vera, qd̄ nihil operat ista cōfessio. Quod primō pbat sic: Id quod nō est, nil potest operari, sed ista cōfessio est nulla: vt pbat tex. noster hīc. ergo & c. ¶ Scđo mouetur per tex. i. l. si pater. versicu. si apud non competētē. C. ne de statu defun. inducēdo, vt hīc per eū. Tertiō adducit tex. cū gl. i. l. quid ergo. §. ex cōpromisso. ff. de his, qui not. infra. inducēdo, vt hīc per eū cū alijs multis, q̄ per te videas. dicit hīc Areti. quod imō ista cōfessio debet valere, vt extrajudicialis. Arguit primō sic: vbi tēntia habere pōt aliquem effectū, ibi & cōfessio habere debet. Ita cōter arguitur per istū tex. mō sic: si sententia nulla approbatur per partes, licet non valeat, vt sententia: valet tamen, vt pactū. l. ij. cū glo. Et ibi oēs. C. cōmu. vtriusq̄ iudi. Ergo eodē modo: licet cōfessio nō valeat tāq̄ iudicialis propter qualitatem iudicij: debet tātē valere, vt extra iudicialis, ex quo clericus cōfitebat. Huic rñdet ipse, q̄ sententia approbata p partes valet vt pactū: q̄a hoc est in potestate partium: & ad hoc intēdūt. Sed hīc in clerico intentionis suæ non est: vt cōfessio sua valeat, tāq̄ extra iudicialis: fortificādo hoc vt hīc latius per ipsam: quē videas. ¶ Scđo allegat Bal. in l. clarum. C. de authorita. prestan. vbi dicit, quod si talis cōfessio facta coram incompetenti habet aliās cōiecturas secum, cogitur in ea quis perseuerare corā competenti: & illi dat iudicium: aliās secus & sic innuit, quod talis cōfessio facit iudicium ad torturam. Et quod iudex ecclesiasticus possit ex tali confessione sumere iudicium allegat gloss. etiam in l. cum scimus. in fi. C. de agrico. & censu lib. xj. vbi cōfessio facta coram notario, quamuis non valeat, vt iudicialis: tamen valet, vt extrajudicialis. & ita ibi ponderat Bartolus. Adducit etiam pro ista opin. text. in l. i. c. uis fustis. secundū vnā lecturam. ff. de infamia. qui patet, quod cōfessio facta coram iudice non in forma iudicij, potest valere, & extrajudicialis & operabitur. vt dicit ibi Bartolus. etiam quo ad imponendam pœnam extraordinariam. ergo fortius quo ad iudicium & torturam. Allegat etiam l. Diuus. ff. de custo. reorum. vbi patet, quod cōfessio facta coram illis iudicibus. de q̄ bus ibi pōt valere, vt extrajudicialis: inducēdo subtiliter vt hīc per ipm̄. Ergo eodē modo si cleric⁹ cōfiteatur corā seculari, debet valere talis cōfessio, vt extrajudicialis, & facere iudicium ad torturam. Non obstat modō, dicit ipse, quod in actibus iudicialibus si nō valet, quod ago, vt ago: nō debet valere, vt valere pōt. vt inquit Bal. in l. iij. p̄ illū tex. C. de repu. hæ. q̄a rñdet pulchrē & subtiliter: vt hīc per eū, quem videas ex cuius solu. colligit et solu. ad rñsonē datā. s. ad l. ij. cū gl. C. cōmu. vtri. iudi. Et per hoc tenet ipse, q̄ cōfessio de qua hīc opabitur iudicij ad torturam. & sic valebit, vt extra iudicialis. Et hoc tenet hīc Imo. q̄ dicit istā opinionē eē verā & qd̄ cōfessio facta corā iudice incōpetētē, valeat vt extrajudicialis. & sic opes in dicitū ad torturā. tenet et Bal. i. l. eos. C. de appe. & i. l. j. in vltimo corrolario. C. de cōfess. & Ang. i. l. magistratib⁹. ff. de iu. om. iu. & ibi Pau. de Ca. & d. Ant. l. c. p. i. q̄stionē. de ele. i. pe. col. Pet. de Anc. i. di. pu. sua incip. A tēnis miles. in ij. col. & sic ista vtrū op̄i. Tñ ego teneo, q̄ p̄ istā cōfessionē nō possit torq̄ri cleric⁹ p̄ dictū Pau. de leaza. in c. j. de depoi. vbi dicit, q̄ cleric⁹ nūq̄ pt torq̄ri, nisi sit de crimine infamatus licet assent cōtra eū mille indicia. & ibi hoc tenet et Ab. antiquus. & tenet Io. An. i. c. cū in contentatione. de reg. iur. & ibi Panor. & Io. de Ana. i. c. j. i. vlti. col. de cleri. p̄cu. & ita teneo: q̄ nō poterit pp̄ talē cōfessionē torq̄ri. Qd̄ & alia rōne demonstrō. Nam vbi agit de nullitate iudicij i hac materia, nō differt vtrū cleric⁹ spōte vel inuit⁹ acceptauerit iudicij. c. si diligētij. de fo. cōpēt. Et p̄ hoc cessat id, qd̄ dicit hīc Bal. i. l. j. c. i. fi. q̄ debet va

Propter infamiā, potest iudici purgatio.

An deficiēs in probatione dicatur verē conuictus.

¶ Etenō ficto, Facit quod habetur per Pau. de casu cōsi. lxxxij. incip. ad id de quo.

An facta corā iudice laico, faciant fidē coram iudice ecclesiastico.

¶ Magistratus, & ibidē. Ad hoc vide oim̄ Pau. de ca. & adde, q̄ hñr per Ba. in cōsi. Christi. nomine amen facta est inquisitio.

¶ Tñego teneo. Ad de clericis: q̄ cōfessus est crimē corā diuice laico, an possit torq̄ri a iudice ecclesiastico vigore illi⁹ confessionis. Et dic tu vltra alios hīc, q̄ vbi cōfessio est facta corā iudice cōfesso: sic potest iudicē corā laico nō probat. Ita autē, in l. j. C. de cōsi. & Mod. in l. magistratib⁹. ff. de iur. om. iu. Et sic teneo op. Fe. hic. sed alia ratione, vt videas de ale. de Imol. in l. fi. de quæstio.

Feli. Secunda super Decreta. Lib. Secundo.

lere talis confessio, & operari iudiciū ad torturā: dum mō sit facta spontanea, & non p inuitū. ¶ Tertio allego Bald. in. c. eū sup. de cōfess. vbi dicit, qd cōfessio clerici corā laico facta nō facit iudiciū ad torturā. & d. Ant. i. c. dilecti. de arbitris. in. j. col. & in. c. si. col. vj. de cōfess. & Ang. in. l. j. in. vl. co. C. de cōfess. vbi dicit confessio corā iudice iconpetēti, facit iudiciū ad torturā. Fallit in clerico confitente corā laico. & idē tenet. i. l. j. ff. de cōfess. Et ita p hec remanet soluta opi. d. Ant. ¶ Quid autē operetur cōfessio extraiudicialis de crimine: ponit hīc Ab. & dicit, qd facit iudiciū ad torturā. Aret. hīc miratur valde. de hoc, qd. d. Ab. dicat qd talis confessio, si sit facta pte p̄sente, operet plenum effectū, quoadmo. in. ciuilibus. Et dicit ip̄e, qm̄o, si est facta in p̄sencia partis operat solū iudiciū ad torturā: vt hīc p̄ eū. Aliqua allegat: & inter cetera dicit. Nā si acta in crimine: vbi agit ciuilit̄ de ip̄so crimine nō faciūt fidem de ip̄o crimine i iudicio alio postea criminaliter it̄tato: vt dicit Bar. in. l. j. g. hoc edicto. ff. vi. bo. rap. Forti? idem erit dicēdū in cōfessione ext̄ raiudiciali facta pti: vt nō opere tur postea plenū effectū in iudicio criminaliter intentato. & sic cōtra do. Ab. Fallit dicit ip̄e, nisi pars p̄sens accēptaret nomīe suo: & rei pub. alleg. Bal. in. simili. in. l. j. in. fi. C. qn̄ li. ab. empt. di. vbi dicit, qd cōfessio in ciuilibus nocet facta parte absēte, qn̄ aliq̄s est p̄sēs, qd acceptet nomine suo. Ergo idē in casu nro, si ille acceptet noīe fisci. Et idē qd hīc, tenet Ab. in. c. olim. co. fi. de rescr. ¶ Tu facias conclusiohē, ¶ qd cōfessio extraiudicialis de crimine nil operatur. gl. est, & ibi omnes in. c. de hoc, de simon. & tenet Bar. & Bal. in. l. admonēdi. ff. de iureiur. & hoc etiam procedit in ciuili gl. in. c. si cautio. de fid. instr. ¶ Fallit primo quo ad effectū torture. Rota in nouis. inti. de cōfess. de. ci. j. & Ab. in. c. si qd de gradu. de purg. cano. Bal. in. l. j. in. v. col. C. de cōfess. d. Ant. in. c. tua. in. pe. col. de cohabita. cle. ri. & mulierū. Host. & Ab. in. c. quā sit. de exce. Prelato. & Abb. in. d. c. de hoc. Restrige, nisi ageretur de crimine ciuilit̄: qd tūc cōfessio extraiudicialiter, nō subijciit torturā. Ita Ab. in. d. c. olim. co. vlt. de rescr. Secundo restrin ge, nisi cōfessio in iudicio postea reuocet cōfessionem. Ita Bal. in. l. j. in. vlti. col. C. de cōfess. & ibi dicit nō esse opus docere de errore. ¶ Tertio restringe, nisi cōfessio est cle ricus: qd vltierus requirit, qd sit infamatus: vt possit subijci torture p dictū Ab. antiq. i. d. c. j. de depo. de quo. s. fecit mentionē. Cui? tū cōtrariū sentiūt oēs: vt. s. vidistis. iō co gita. ¶ Fallit scđo hec cōclusio principalis: nisi sit aliquis p̄sēs, qd acceptet noīe suo, & fisci: vt hīc p̄ Aret. ¶ Con trariū tenet do. Ant. in. c. p̄ inq̄sitionem in. pe. col. de elec. qd licet q̄libet possit agere p̄ hīc: non tūc pot̄ eius nomi ne recipere p̄hibitionem: qd hoc nō reperit. nisi recipiēs esset p̄sona publica: vt notarius, p. c. quis. de vsu. in. vj. Et isto casu possit saluari fallentia Aret. qd aliter nō est vera. Probat p̄ tex. in. l. i. tra. certū. ff. de arbi. vbi patet, qd tertius non potest stipulari p̄cā fisco. ¶ Fallit tertio, nisi fiat corā multitudine p̄sonarum: qd tūc transit in notoriū: & p̄batur p̄ eā plenē crimē. Ita dicit do. Ant. in. c. v. de co habita. cleri. & mu. col. xliij. & ibi dicit not. qd cōfessio ex traiudicialis operat effectū scđm qualitatem personarum qd fit. ¶ Fallit quartō, nisi fiat coram syndico represen tante populū: qd plenē p̄bat. & talis cōfessio ex ea puni. ita Sal. ibi. l. qm̄. ff. de infami. ¶ Fallit quintō: nisi trāseat in specifi cum nomē delicti. & sic intellige tex. in. d. c. quā sit. de exce. p̄la. Ita Ab. hīc, & in. d. c. de hoc. de fymo. & in. d. c. olim. co. fi. vt puta, si gloriat̄ clericus se cōmississe homicidium, aut adulteriū. ¶ Fallit sextō: nisi esset? i delictis p̄tinentib? ad iudiciū ecclesiā fauore aīmarū: vt in crimine vsurarū: quas qd cōfiteatur extorsisse a tali, & tali, deue niēdo specificē ad notationē ip̄orū. Ita Bal. i. l. j. ad fin. C. de cōfess. & i. l. j. C. de lati. liber. tollē. De cōfessione autē facta in ciuili. pte absēte, non tāgo hīc: sed remitto me ad plenē dici, p̄ me in. c. si cautio. de fi. instr. ¶ Glo. in. verbo, nō

suo iudice. ¶ Qrit vtrū cleric? possit recoueniri a laico co ra iudice seculari, apud quē ip̄e cōueniat laicū? Dom. And. Sic dicit hīc, qd anno p̄terito habuit cōsulere i ista materia. & qd cōsuluit, qd possit recoueniri: nūc verō i le ctura dicit se male cōsuluisse. & qd credit qd cōtrario op̄. sit verior. qd nō possit recoueniri, Imō hīc dicit, si cleri cus cōuenit laicū, & feret cōtra ip̄m clericū sn̄ia: certe po terit iudex seculari. cōdēnare ip̄m i exp̄sis. & hoc nemo negat ēt de his, qd tenent, qd nō possit recoueniri, qd hec cōdēnatio venit accessoria ad sn̄iam. & hoc nō repit p̄ batū a iure canonico. & sic est dare casū. in quo clericus pot̄ subijci foro seculari. ergo eodē mō dicit Imo. debet posse recoueniri corā iudice seculari corā quo ip̄e laicū cōueniat: qd recouētio venit accessoria. e ad cōuētio. Et r̄ndet ad illud, qd dicit, qd species derogat generi & c. est verū qn̄ cōcurrūt i eadē materia: sed in casu nro sūt casus diuisi, qd vna loq̄t in cōuētio: altera vero in recouē tio. Et sic tenet ip̄e, qd cleric? possit recoueniri: corā iudice loquētia de recouētio loquunt̄ ḡnalter, qd quilibet possit recoueniri. Ergo & clericus poterit & dicit Imo. nō obstat ad hoc cap. primū de cler. cōiuga. in. vj. qd lo quif in cā criminali intentata ciuilit̄. ¶ Scđo idē. d. An. allegat Bal. i. c. j. in. ti. de cōtrouer. in. vlt. apud pares ter minada. in. vlt. feudo. dicit ibi eē gl. in. ar. qd cleric? agēs ciuilit̄ corā iudice laico possit ibi recoueniri, sicut ecō tra & allegat rōnē Bal. qd cleric? agēs corā laico iudice cōtra laicū, in cā cōuētiois, facit laicū iudicē suū ergo il lud, qd p̄t cōuētio p̄t recouētio. & ibi dicit, qd ista q̄stio est clara de iure ciuili: qd de hoc est tex. in. s. reuerēdissi mis. in. aut. l. cōt̄issimis. Ep̄is. co. ix. Et ibi limitat: nisi cleri cus ageret, corā iudice laico p̄ iniuria illata sibi a lai co: qd tūc recoueniri nō possit. p. l. iij. s. sed si agat. ff. de iudi. & ibi idē tenet, & in. aut. cleric? C. de Ep̄is. & cle. in. aut. & cōsequēter. C. de iudic. & ibi ēt Sal. & Fulg. & Pe. de Anc. in. rep. regulā. ea. q. in. xliij. q. vj. vbi dicit, qd ista opi. semp̄ sibi placuit. & qd est vera. hāc late & copiose allegat ip̄e do. Aud. hīc. Tū ip̄e postea cōcludit, qd nullo mō possit cleric? corā laico recoueniri. ¶ Et primō qui dē arguit, vbi p̄hibet genus, p̄hibet oīs species eius. Sub ḡne em̄ cōprehēdit oīs species: ut in regula, ḡni de re. iur. in. vi. cū si. Et iura p̄hibet clericū cōueniri sub iudi ce laico. ergo p̄hibet & recoueniri: quia recouētio est sp̄s cōuētiois. Pro hoc allegat simile, qd est in rub. ff. sol. ma. vbi dicit sol. ma. dos quēadmodū petatur. Dicit gl. id est, repetat qd expositio: dicit ibi doc. p̄cedit. si ca pimus petitionē, put est species separata a repetitione secus vero si capim? vt genus. qd tūc nō est necessaria talis expositio: cū verbū petitio, vt genus cōphēdat sub se repetitionē. vt species. Et iō dicit ibi Ange. qd statutū loquēs in petēte, verificat & i repetēte: qd statutū videt̄ assumpsisse verbū petere, vt gen? ergo eodē mō cū iura p̄hibet clericū cōueniri capiūt verbū cōueniri: vt ge nus. & sic p̄hita cōuētio: qd est genus: vt. s. dixi: cōfetur p̄hibita recouētio: qd est sp̄s cōuētiois. ¶ Scđo mouet Nā sp̄s derogat ḡneri. c. j. de rescrip. l. sanctio legū. ff. de p̄cenis. Sed leges i sp̄e dicit clericū nō posse cōueniri sub laico: ergo licet postea disponāt i ḡne quēlibet posse re cōueniri: nō debet̄ itelligi in clerico: de quo erat specia liter dictū. Cōfirmat istud p̄ cōsiliū. co. xxx. in. ti. de ref. incipi. An si Iudeus. vbi dicit, qd si moris Iudeus relicto filio masculino & femina masculo? excludit feminā, scđm qd specialiter inter eos disponit lex Moisaica: nō obstat qd lex ciuili. l. i. maximū vitū. C. de lib. p̄te. admittat ḡna liter masculos & feminas ad successionē parētū: equa lāce. ¶ Tertio p̄ ista parte dicit esse text. p̄ corroboratioē p̄dictorū in co. j. de iura. cal. vbi p̄bat: qd dispositio loquens specialiter de clericis: licet generaliter respec tu vnius actus non tollitur per leg. generaliter loquē tem de illo vnico & certo actu inducēdo: vt hīc p̄ ip̄m. Ergo lex

Ergo lex que dicit, qd clerici non iudicentur a laico, nō debet tolli p̄ leg. que dicit, qd quilibet possit recoueniri. Ita dicit hīc ip̄e. ¶ Ad qd tūc pot̄ r̄nderi: & j. ad primū, qd iura prohibentia clericū. & c. nō loquunt̄ per verbū cō ueniri, vt ip̄e dicit: sed p̄ verbū trahi. Itē in istis termis verbū cōueniri, nō pot̄ simpliciter capi vt gen? vt inquit ip̄e: quia reperit limitatū multis modis. Nā & laici pro hibēt cōueniri corā nō suo iudice. c. si clericus laicū. de fo. cōpe. cū si. & tūc pot̄ ibi recoueniri. Ergo nō est ve rū, qd in his terminis, verbū conueni capiat, vt genus: quia si hoc esset verū, laicus & ip̄e recoueniri nō posset qd tūc est falsum. Ergo & c. Ad dictū Ang. de verbo pete re, qd in terminis suis est eadē rō in repetēte, quā est in petēte: idē nil mirū si cōprehendit sub tali statuto. non sic est in casu nostro: quia est diuersa rō. Non em̄ cōuen tio & recouētio disponit circa idē: sed sunt diuersa: vt inquit hīc Imol. & Aret. ¶ Ad scđūdū dicas, qd nō strin git, & ferē respōdet eo mō, quo ad primū. Nam lex pro hibet etiā sp̄aliter, qd laicus nō trahat corā iudice ecclē. sed debet cōueniri corā iudice suo laico. d. c. si cleri. lai. Et et nemini dubiū, qd si laic? cōuenit clericū corā iudice ecclēsiastico, qd ibi ip̄e, & sic corā iudice nō suo, po terit recoueniri. per regulā ḡnālē. d. s. cui? in. agēdo. iij. q. viij. Ecce ergo qualiter lex ḡnalter loquēs derogat illi sp̄ali, qd laic? cōueniat corā suo iudice: ergo & c. Ad di ctū Cald. dico, qd stat̄ legi Moisaica: quia loqtur in eadē materia. ibi em̄ species & gen? in eodē puncto cōcurrē bāt. Et ita etiā in. d. c. j. de iura. calū. sed i casu nostro (spe cies & gen? cōcurrēbāt circa diuersa: vt hīc declarat Imo. & s. dixi. ¶ T Sed qd imō cleri. possit recoueniri, arguit hīc dñs mē. Nā actor & reus sunt p̄sonę cōnexę. & qd de vno determinat, extēdit ad alterū. i. si. C. de fru. & li. expen. & est gl. in. verbo. re. in. fi. c. ij. de cōf. li. vj. sed tex. in. aut. de executio. s. j. col. vj. & in. c. dispendia. s. re. de re. ri. in. vj. cogit inuitū reū agere corā eodē iudice. Ergo eadē rōne agēs inuit? cogēt r̄nderi: vt hīc pulchre & sub tilit̄er per ipsum lat? & dicit, qd ista opi. habet maximā equitatē: & p̄cederet maximē, qn̄ cōuētio & recouētio p̄cederet ex eadē materia: ne cōtinētia cāgtūc diuideret cōtra. l. nulli. C. de iudic. vbi dicit Inn. in. c. si verō. de sen. excō. qd licet excō. nō possit recouenire. c. cū inter. R. ad finē. de excep. Tū fallit, qn̄ recouētio surgit ex eadē cā, vel connexa. & sic tenet ip̄e, qd qd cleric? possit recouē niri corā iudice seculari, arguo & ego sic: qui pot̄ cōue niri, pot̄ recoueniri. & qui nō pot̄ cōuenire, nō pot̄ reco ueniri. Hoc p̄batur per locū a sp̄ali, in. c. si inter. in. fi. de except. vbi excōicatus nō pot̄ recouenire: quia non pot̄ cōuenire. sed cler. pot̄ cōuenire laicū corā iudice suo, & ecōtra: ergo si pot̄ cōuenire & cōueniri, debet posse cō ueniens recoueniri. cū sit sp̄ale hoc in excō. vt nō possit d. c. cū inter. ¶ Scđūdō arguo sic: cā recouētiois dat̄ per materiā cōuentionis, & ab ea dependet. sed qui cognos cit de principali. cognoscit & de cōnexis. c. quāto. s. eo. Ergo idē debet esse in casu nostro, vt qui est iudex cōuē tionis, debet esse & iudex recouentionis. Itē in omni ma teria attēditur, qd principaliter agit: sed materia principa lis est cōuētio: recouētio verō incidēs. ergo nō debet cōsiderari recouētio in iudicio. & sic cler. debet posse re cōueniri. Itē in iudicio quasi cōtrahit. l. iij. s. idē. ff. de pe. sed cleric? rōne cōtrahit? sortit̄ forū alienū. c. h̄j. de fo. cō pe. ergo ip̄e agēdo in iudicio seculari poterit ip̄e ibi re cōueniri. Sed certē hoc nihil. Additio. ¶ Fateor em̄, qd in iudicio quasi cōtrahit. sed sup̄ materia, sup̄ qua est iu diciū: nō aut̄ super alia. vñ licet cleri. sit obligat? p̄ quasi cōtractū super cōuētioē, certē nō debet hoc extēdi ad recouētionē. Cōtrahit? em̄ sunt stricti iuris. l. quicqd ad stringēdē. ff. de ver. ob. & actus nō debet extēdi vltra in tentionē agētis: maximē cū cōuētio & recouētio scđāt ad

diuersum finē: vt hīc per Imo. & Aret. istū. s. Nec facit ad hoc. c. si. posito, qd argu. procederet: quia loqtur qd cleri cus pot̄ cōueniri corā alio iudice ecclē. licet nō suo, rōne cōtractus. nō aut̄ corā laico penitus improporcionabili: & sic cessat hoc arg. Phil. Symone. ¶ Pr̄terea qd cleri. possit recoueniri, probat & alio mō. Nā vbi cūq; lex dat iurisd. alicui respectu certę qualitatis, certē illa. l. ita vni uersaliter loquēs, licet det in hoc iurisd. laico, cōprehē dit etiā clericos actiue & p̄sine, in quib? viget illa qua litas. Ita Abb. in. c. ceterū. per illū tex. eod. Sed in matē ria recouētiois lex dat iurisd. iudici laico: ergo & c. Hoc etiā nihil facit, si rectē aduertat: & omnib? argu. huius facilis est r̄nsio. Sed omitto, ne ponā falcē in mēsem alie nam, & dñorū Legentiū. ¶ Vltimō. arguo sic: quoties cūq; lex dat alicui iurisd. dat etiā illi omnia, que si nō da ret, illa expediri nō possent. Sed certē sic est, qd iudex nō pot̄ bñ expedire & iudicare, nisi p̄mittat cāc cogni tionē. l. prolatā. C. de sen. sed non pot̄ illa rectē & plenē habere, nisi cognoscat & de recouē. ergo de illa poterit cognoscere: & per cōsequens iudicare. Ergo si cler. cō uenit laicū, poterit ipsum laicum attētis p̄dictis recouē nire. & pro hoc bñ facit text. in. l. q cogit. ff. de iudici. Et ita tenet Marian? in. c. j. col. xxvij. de mutuis peti. in. ver. sed tu aduertat. & gl. si. in. c. deniq; xvij. Spe. in. tit. de reo. s. j. vers. Itē cleri. Et Archi. xj. q. j. in. summa. in. fi. & in. c. nō ita. ij. qd. vj. & ista opinio habet maiorē partē docto rū pro se. ¶ Fallit tūc in quatuor casib?. Et primō quidē fallit, nisi laic? procurasset in fraudē cōueniri a cleri. ad hoc, vt ipsum postea recouenire posset. Iste est tex. in. c. relatū. iūcta gl. in. verbo seculari. de iurep̄ar. quā summē cōmēdat. Abb. in. c. cū dilect? in. iij. col. ad finē de arbi. d. An. in. c. ecc. sanctę Marię. co. ij. de cōf. Spe. in. ti. de ro cōuētioē. s. j. ver. qd si laic? iniuriat facit tex. in. l. ij. s. sed & si agant. ff. de iudi. ¶ Scđo fallit qn̄ recouētio tange ret cām spirituale, vel illi annexā. Tūc em̄ nullo mō pos set fieri corā laico. Ita Bal. hīc, & Panor. in. vj. col. in. ver. & primō dico. ¶ Fallit tertio in cā criminali. Ita oēs hīc in hoc cōcordantes. & Bal. in. c. j. de cōtrouer. apud pa res terminā. vbi dicit, qd hoc nō pot̄ fieri etiā per viā ex ceptionis. Et ita dicit etiā Imol. hīc, per tex. in. c. j. de cle. cōiuga. lib. vj. ¶ Fallit quartō respectu districōis per sonę. Nā licet clericus possit recoueniri corā laico secū dum ista opi. tūc fallit hoc respectu districōis personę. Solū em̄ in hoc habet causę cognitionē: quia laicus in personā cler. manū ponere nō pot̄. Ita Arch. d. c. j. de cle ri. cōiuga. lib. vj. & Lap? allegatioē. xvij. Fortitico per dictum Io. An. in. c. verū. de fo. cōpe. vbi dicit, qd iudex secularis non pot̄ punire cler. corā se deponētē falsum. exceptis istis casib?. cleri. cōueniēs laicū, recoueniri ab eo pot̄. & ista videt̄ cōis opinio: quā tūc nō firmo: sed re linquo iudicio tuo. ¶ Sed pro alia opi. quā & multi tenent. s. qd clericus nullo mō possit recoueniri, allego vl tra oēs Gemi. in. d. c. cuius in. agendo. iij. q. viij. vbi dicit qd de hoc est casus in. c. h̄j. eo. vbi clericus nō potuit re cōueniri: sed tūc ibi Io. And. quod hoc idē est, quia ibi erat finitū iam primū iudiciū cōtra. c. dispendia. s. re. de rescrip. Sed hęc sol. nō placet: quia c. si. nō potuit diu nare ad. c. dispendia. qd est posteri?. Et hanc partē tenet etiā Do. in. c. multi. ij. q. j. & Car. in. cle. sancim?. in. v. co. de elec. Hāc partē si vis tenere limita duobus modis. Et primō limita, dumō recouētio fiat sup̄ nō eo. factō: quā ista bñ fieri nō pot̄: secus si sup̄ eo. aut cōnexo. Ita decla rat Maria. post Mart. de fano. & ibi in. aut. & cōsequēter C. de sen. & inter. om. iudi. & Areti. hīc. Et p̄ hāc fallētā possent opi. cōcordari. ¶ Scđo limita: nisi cā esset corā tali dele. qui esset dat? ab eo, qui sibi posset cōmittere ēt cām cler. iuxta ea, que habuimus in. c. decernimus. s. eo. quia tunc corā eo posset clericus recoueniri: quia tūc qui vult antecēdes, videtur etiā velle cōsequēs. Ita dicit do. bb

a ¶ Laicū. Ad quā materiā vide Pet. de Su. in. aut. & cōfēte. vbi oīno vidē etiam Cyn. & Bal. in. ij. co. vers. quāro vtrū. cleri. cus distinguēt. Et ad de vnum ver bū: Panor. in. c. j. de mutu. pe. in. x. col. in. consi. i. no. qd clericus. vide ēt Spe. in. ti. de recon uē. s. nūc dicamus in. vers. sed pone, Cleric? vbi ponit regulam, qd sic. Et ponit tres casus, in quib? reconue niri non potest, & clare not. per do. So. in. consi. c. l. iij. incipient. in. causa do. Io. vers. circa quādam difficultatē. in. i. parte. cha. dij.

a ¶ Cōfessus crimē. addet, q̄ mihi in a gis placet, q̄ cōfessio criminis nō infamat & hic quādo snā nō infamat. q̄ ē tenuit gl. not. in l. qd̄ ergo. s. ex cō. promissio. ff. de inf. in verbo nō faci. c. ibi Ang. Ad de Barto. in l. quoniam eodem titu. vbi dicit, quod sola cōfessio in iudicio nō infamat. Idē tenet in l. si reus. ff. de procur. in ver. itē per hāc. Ad de do. Ab. hic in isto tex. in x. co. in verbo, secundō sentit glo.

Flo. in d. auf. & cōsequēter. Addi. Dubito de ista limitatione: q̄ iurisdit. delegata cū sit odiosa & extraordinaria: debet strictē interpretari, & nō extēdi: iuxta gl. magna in verb. processus. ad fin. in c. j. & in c. dispēdia. s. re. in verbo cōuētiois. in fi. de rescri. in vj. Nec obstat q̄ vult & c. quia illud verū si cōsequēs esset necessariū: sed certē recouētio nō est necessariū cōsequēs: imō sunt diuersa, & tēdūt ad diuersum finē cōuētio & recouētio: vt hīc per Imo. & Are. Phi. Simone. ¶ Limita etiā primā opi. quē habet q̄ cleri. debet recouēnire: nisi cleri. in fraudē cōuenisset laicū corā seculari querēs ex hoc occasione: vt ipse ibi recouēniatur. Nā isto casu laic⁹, si nō vult, nō tenet recouēnire ipsum, detecta tali fraude, et si cleri. hoc petat. Ita Ang. in d. s. sed si agāt. Facit quod supra dictū est in prima fallētia hui⁹ partis. Itē limita, ni si cler. cōueniret laicū super actiōe famosa: vel nisi cōueniret laicū pro iniuria sibi facta. Ita Ang. ibi. s. A. additio. ¶ Et fortē has limita. voluit pōnere do. Ec. hīc: quia in prin. dicit: limita hāc partē. vj. modis. licet postea inuenit, nisi quatuor scriptas. Et etiā in ista. ij. pte dicit, limita. iij. modis. & tñ postea reperit, nisi duas supradictas vñ cogita de alijs duabus. & per hęc fit expeditus hic articulo. ¶ Phi. Symone. ¶ Verū cōfessus crimē in iudicio criminali dicit infamis infamia iuris. h. d. Barba dicit, q̄ sic, cōtra Bar. in l. infamē. ff. de pub. iud. sequēdo gl. hīc. Et idē tenet hīc Car. Flo. latē cū alijs ab eo relatis. Et cū ista. opi. ego quoq̄ trāleo. ¶ Itē no. ex ista gl. in verbo, nō tenet in ver. sed pōnā ad si. quōd cōfessio facta corā iudice seculari in cā criminali civiliter intētat & infamat. i. psum. ¶ An autē facta in cā civilī faciāt fidē in iudicio criminali, vide hīc p̄ Ab. & cōiter & regulariter cōcludit, quōd nō. ¶ Fallit primō quo ad faciēdā aliqualem fidē. operat̄ em idē, quod fama p̄cedens, vt iudex possit p̄cedere sup crimine per inq̄sitiōem. Ita Bal. in l. qd̄ euitādī. C. de cōdi. ob turpē. ¶ Fallit secūdō quo ad faciēdū iudiciū ad torturā in nouo p̄cessu criminali. Casus est no. in l. iij. s. si quis dolo. ff. tab. exhi. quē alle. An. in l. j. C. si quis aliquē testari phibuerit. ¶ Fallit terciō in cōfessioe facta in iudicio civilī: quia illa semp̄ p̄iudicat in causā criminali. Ita Imo. in c. p̄ inq̄sitiōem. s. de elec. & Are. hīc in fine cōmētī principij huius tex. Quod intellige etiā si incidēt fieret. Ita Bal. in d. l. qd̄ euitādī. in l. deura cōiori. Cōtra hoc vlt. tñ stringit tex. in c. j. de exc. vbi testis cōuētus de crimine, vt repelleret: non pōt de illo crimine puniri. Ergo eo. mō in casu Bal. vt si agat civiliter, & opponit crimē, vt repellat: non debet puniri, et incōfessus p̄cna illius criminis. Sed dicas qd̄. c. j. loq̄tur in eo. iudicio: nos verō loq̄mur in alio iudicio. Ratio: q̄a snā debet esse cōformis libello. Propterea dicit ille tex. qd̄ poterit puniri in eo. iud. sec⁹ in alio. Et ita reperio tenere Do. in c. j. xvij. dif. vbi tñ limitat, nisi re⁹ assumpsisset defensioem, dicēdo se nō cōmississe: q̄a tūc si cōuincit in civilī, poterit puniri. allegat ad hoc Arch. in c. in primis. ij. q. j. vbi. h. d. & Inn. in c. ij. de fideiusor. ¶ Secūdō limitō, nisi ex illis actis civilī. cōstitat ipsum valde ineptū, etiā post pactā p̄niam ad celebrandū: q̄a remoueri poterit. alle. Gof. in c. ij. de off. cust. ¶ Tertio limita: nisi esset prior regularis: q̄a et si agat civiliter poterit remoueri. allegat Io. an. in c. ea q̄ de sta. reg. glof. in verbo, legitima. ¶ No. qd̄ testis infamis infamia facti nō est tñ exce. maior. Ita Bal. in l. optimā. C. de cōtrahē. & cōmit. stip. Et iō talis nō erit sufficiens in cā matri. p̄pter glo. in c. j. de cōfang. & affi. in verb. maiores. & no. glof. in c. recurrat. q̄ relata ad tex. dicit, qd̄ sterilis dicit infamis infamia facti. xxxij. q. iij. quā allegat T. ud. in l. si cū dotē. ff. sol. ma. A. additio. ¶ Sed certē glo. illa debet intel ligi scdm̄ tps testamētiveteris, nō autē scdm̄ ista tēpa testamētī noui. aliās diceret cōtra illū text. Phil. symo. De suspēsiōe dicit. d. meus in c. cū nō ab hoic⁹. eo. in vj. co.

qd̄ p̄ quolibet p̄cō mortali, pōt imponi suspēsiō p̄ tex. in c. cū inhihitio. de clāde. dep̄. & in c. quā sit. de exce. sibi. Prelo. & in c. vt clericorū. ver. si q̄s aut. de vita & hone. cle. & alia de q̄bus ibi per eū. ¶ Itē no. qd̄ vbi agerē de suspēsiōe p̄perua, tū crequeret, qd̄ crimen eēt graue. Ita Imo. in c. pastoralis. s. verū. de appel. & facit, quia talis suspēsiō est quodāmodō depositio: sed in depositione requir̄ graue crimē, vt hīc p̄ oēs: ergo & c. ¶ Quē autē crimina mōtēat depositioem, allegat hīc doc. tres glof. cōtrarias. Do. Andr. dicit hīc in xxxvij. co. qd̄ hodie res clara, qd̄ p̄ simplici fornicatiōe clericus nō venit depōnēdus: vt hīc latē per ipsum: qui dicit ratioem, quare canones atq̄ in hoc religiofus p̄cedat, esse: q̄a tūc clericū in minoribus cōstituti cōtrahere poterat matrimoniu & postea cōtinuare, etiā si assumeret alios ordines. Sed ex quo hodie est phibitū, ne cōtrahat: idē debet puniri leuiori p̄cna. quē ratio nihil valet: q̄a etiā hodie hoc toleratur in clericis oriētalibus. Domi. aut. in d. c. cū nō ab hoie. col. vj. dicit, qd̄ ad cognoscēdū, q̄ dicant grauiā crīna, est recurrēdū ad Bar. in l. nō solū. s. si mādato. ff. de iniu. vbi optimē loq̄. & dicit ipse, cleric⁹ pro graui crīe depōnēt: p̄ grauiori verō detruēdū in monasteriu: declarādō, vt ibi p̄ ipsum quādo vult agere p̄cēnitētiā. Sed si est impcēnētis, tūc debet deputari ad p̄petuū carcerē Pro crīe aut grauiſimo cōcludit q̄quid aliās scripserit qd̄ sufficit detruſio in monasteriu: licet ius civile p̄ his tribus imponeret p̄cna mortis. A. legat inter cetera ca. clericij. de exce. p̄. vbi pro crīe Sodomit. imponit p̄cna detruſiois in monasteriu, vel maior. Et tñ de iure ci. ipōnit p̄cna mortis: vt latē p̄ eū, qui & alia multa alle. quē videas. ¶ Et limita vno mō, vt hīc per ipsum subdeklarādō. & c. nō trāscribo: q̄a videri possunt ep̄ script. ¶ De simplici aut fornicatiōe dicit ipse ibi, qd̄ imō hodie clericus cōstitutus in sacris debet depōni p̄ ea, q̄c quid dicat hīc Imo. & Panor. p̄ iura alle. p. d. Ant. in c. incerdotes. l. di. & alia, quē ipse adducit. Et qd̄ iura alleg. per Panor. loquāt, quādo p̄cedit p̄ viā inq̄sitiōis, quo casu bene nō imponit p̄cna depositiois, sed mitior: vt ibi p̄ ipsum, q̄ pulchre hoc demōstrat. ¶ Tū autē dicas, qd̄ depositio nō imponit, nisi p̄ graui crīe. glof. in c. j. de capel. mona. li. vj. & glo. j. & ibi. d. Ant. in c. sicut. el. scdo de iureiu. & in c. ex tenore. de tēp. ordi. & in c. ad Apostolicē. in verb. grauiſima, de re. iu. in vj. Itē, dicit qd̄ one crimē infamās inducit depositioem. Domi. in c. satis puerus. l. xvj. di. Idē one crimē scādalo. do. in s. de his. l. dif. & in c. j. xxv. di. Et ibi dicit, qd̄ regulariter p̄ nullo crīe potest clericus depōni: nisi de iure aliud extorimatur. Fallit in regularib⁹, vt ibi per ipsum. Quē autē dicat grauiā crīa stat arbitrio Abb. in c. tuē. de p̄c. Pro quo est glo. in c. cū illorū. in glo. in verb. mēbri. de sen. excō. & Spe. in tit. de leg. s. nūc trāctemus. ¶ Quē autē dicatur atrocīa, ponit Sali. in l. j. C. de requirē. reis. cum cōcor. & ibi post glo. j. etiā aliqd̄ ponit, qd̄ dicat grauiā. ¶ Vtrū aut fornicatio sacerdotis sit adulteriū. Imo. tenet qd̄ sic in clem. j. in. iij. col. de offi. ord. post Pau. ibi. Idē sequit hīc. d. Ant. & glo. in ver. filij. in l. ij. C. de Epi. & cle dicit qd̄ est incestus. & illā sequit̄ ibi Bar. & Bal. & Ang. Et si hoc eēt verū, vera esset opi. d. Ant. sed dicatis oppositū Nā est simplex fornicatio. & ita tenet Fede. cōsil. clxvj. inc. mulier accusata. Pro quo est text. in c. q̄a circa. s. de biga. in c. p̄sbiter. xxvij. dif. Et hoc tenet Imo. & Card. in clem. ad nrām. in fi. de here. vbi dicit, qd̄ si sacerdos cognoscit solutū: nō dicit adulteriū, sed simplex fornicatio: secus in religioso: q̄a ipsi semp̄ dicunt cōmittere adulteriū: ita ipsi ibi. Et firmat etiā Imo. in c. vt clericorum. de vi. & honest. cle. Idē tenet Cyn. Jac. But. Sali. in d. l. ij. C. de epi. & cle. reprobata ibi glo. & eos seq̄ do. Anto. in c. cum dilectus. in. ij. col. de acc. & in c. signifi casti. col. iij. de adul. ¶ Vtrum autē possit pro ista simpliciter

plīci fornicatiōe depōni Archid. tenet, qd̄ sic, in c. notū ij. q. & Archi. in d. c. ab homine. Tñ cōmunis opinio est in cōtrariū. Ita Io. de Fantu. in c. lato. ij. q. vij. & gl. j. ibi propter iura allegata in ea. & hoc tenet etiā glo. & Imo. in c. vt clericorū. de vi. & hone. cleri. vbi dicit Imol. qd̄ ista est communis opi. quōd non possit depōni pro simplici fornicatione. Quod probatur. Nam fornicatio est minus peccatum, quā mendacium dolosum. Ita Paul. in Clemen. j. de offic. ordin. sed propter mendaciū non depōnitur: vt ibi per ipsum: ergo nec pro simplici fornicatione. Limita in Episcō. quia in eo dicitur crimen graue: & erit dignū depositione. Ita Ab. in c. fi. in. iij. col. de purga. cano. De quo dubito propter glo. in c. j. de cleri. vna. in glo. fi. & c. ij. de offi. delega. in. vj. ¶ Secūdō limita in sacerdote cognoscente filiā spirituale. Ita Abb. vbi s. & dicit, qd̄ sepe reperit, q̄ ecclesia dispensauit in cognatione carnali: sed in spūali nunquā qd̄ nota tu scholaris, qui habes cōmatrem. Nam istud verū alibi non legi. Quē autem sint crimina digna degradatione, cōmemorat gl. in c. ad abolendā. de here. & Ab. hīc. & Do. in c. non liceat. t. di. xvij. & ibi dicit vnum, q̄ relapsus in hęc resim statim traditur curiē seculari: etiā nō data alia ad monitiōe, sicut requiritur in alijs criminibus. Secūdō not. qd̄ fallarius tradetur curiē seculari, etiā si cōuictus foret per viā inq̄sitiōis. Ita Hostien. in c. ad fallariorū eo. tit. de cri. fal. & Do. in c. in memoriā. xx. dif. Alius casus ponit in c. nullus. de ser. nō ordi. vbi seruus factus sacerdos, si non vult seruire dño in diuinis, degradatur. Itē degradatur cleri. qui delectat ire ad nundinas. tex. est in c. presby. lxxxix. di. ¶ Et inquantū Abb. hīc firmat dicens se disputasse Bononiā sub dño Pet. de anch. q̄ pro quolibet grauiſimo crimine cleri. pōt tradi curiē seculari dicit Aret. in c. cū nō ab hoie. col. ix. q. qd̄ ille tex. requirit duo copulatiuē. videlicet qd̄ sit incorrigibilis: & qd̄ ecclesi. nō habeat quid ultra faciat. vñ cū ille tex. requirat duo copulatiuē, nō debet vñ sufficere. l. enormitas criminis. quia licet quo ad p̄c. eccle. nihil ultra habeat, quid faciat: tñ habet quo ad correctionē. & sic ille text. stringit cōtra Pet. de anc. & Abb. cōtra quos. & alio mō arguit, vt ibi per eū. Nō obstat, dicit ipse, dñ Panor. alle. hic. c. j. de homi. arg. a maiortate rōnis: quia ille tex. nō obstat, loquitur em in degradatione verballi, & ibi per ipsum in x. col. qui & alio mō r̄ndet, tollēdo pulchre illud de maiortate rōnis. Ad qd̄. c. vide & aliā responsionē datā hīc per do. An. in atep. co. & finaliter Are. ibi. s. & d. And. r̄ndent omnib⁹ arg. Abb. hīc: quorū dicta nō transcribo: quia videri possunt. & tenet opini. glo. in d. c. cū nō ab hoie. opi. tñ Pe. de Anc. & Abb. hīc tenet idē Pe. in repe. regulā, ea quē. de reg. iur. in vj. col. lxx. ver. xix. quāro. & in dispu. sua, laicus quidā propter homicidij. col. xvj. & Abb. in c. j. de pat. qui fil. occidunt & Io. de anch. in c. j. de homi. & Abb. in c. tuē. de p̄cenis.

§. De adulteriis. ¶ In adulterio & minoribus criminibus pōt Episc. cū cler. suis paracta p̄c. dispēlare: depositū autē cleri. indifferēter nō debet curiē seculari tradere. h. d. vj. q. ad finē. Glo. in verbo. *minora*. facit vñ regulā. negatiuā, qd̄. s. adulteriū nō dispēlat Episc. nisi sibi aliās à iure permisum reparatur. & istam tenēt oēs hīc cōiter. Quib⁹ ad de Arc. & Do. l. di. in summa. Spe. in tit. de lega. s. nūc de Epi. verū. verū. & d. Ant. & Inn. in c. ij. de cleri. cōiugat. ¶ Fallit. j. in cōuicto per inq̄sitiōem, secundū Abb. in c. qualiter & qn. scdō. in. vij. co. de accusa. & are. vt hīc p. c. inq̄sitiōis. in prin. de accus. sed cōtra tenet Ana. & do. Maria. in d. c. qualiter. q̄ no. diligēt cōtra Abb. & are. ¶ Fallit. ij. scdm̄ Are. hīc: nisi canō p̄nitiō delictū dicat imperfonaliter posse dispēlari. Nā isto casu poterit Episc. dispēlare: vt hīc latē per ipm p̄ glo. in c. in quibusdā. de p̄c. Et sic intellige glo. exten. sctas. c. nuper. de sen. excō.

ad dispēlationē. Gl. in c. quisquis. de elec. & gl. in c. exc. s. fanē. de here. gl. in c. fi. de apōsta. & in c. virginū. xxvij. q. j. gl. i. summa. l. di. & in c. miror. ea. dif. & in c. fi. de pō. stu. Præla. & in c. postulati. de cleri. excōmu. ministrā. & Arch. in c. nulli. xxxvij. di. ¶ Ab ista fallētia excipit duos casus. Primū. nisi p̄cna possit imponi solū per Pa. quia si ibi sit mentio de dispēlatione, intelligitur nō per Episc. sed solū per pa. Ita Hof. & do. Ant. in c. ij. de biga. in vlt. co. & are. hīc in scda. ¶ Secūdū in cōstitutiōe cōcilij. puniēte aliquod delictū nisi dispēsetur. Nā illud nō refertur ad Episc. sed ad Papā. Ita do. Ant. hīc. & Are. hīc q̄ pro hoc adducit: quia verba imperfonalia in dubio intelligunt relata ad eū, ad quē illud factū de iure spe. stat. sed ad papā pertinet dispēlare cōtra cōstitutiōem cōcilij: ergo & c. ¶ Secūdō arguit per regulam. quā ponit in c. j. de rescrip. qd̄ verba legis vbi possunt aliquid operari debēt reduci ad ius cō. Dicit aut ipse, qd̄ ista clausula, nisi dispenset, operabit duos effectus. Primō operabit: quia licet aliās, qn Pa. dispēlat cōtra cōstitutiōem cōcilij, nō sufficiat in genere clausula nō obstante: vt per Archi. in c. j. de const. in. vj. & Bal. in l. hūanū. C. de leg. tñ hoc casu sufficit. ¶ Secūdō operabit. dicit ipse: quia p hoc, qd̄ sit in cōstit. inferta talis clausula, pap. facilior reddet ad dispēlandū. Et sic per hoc pulchre inducā tenet ipse, q̄ hoc casu Episc. nō poterit dispēlare, sed solū pap. sed his nō obstantibus, qd̄ imo ep̄s hoc casu possit dispēlare. al lego text. in c. quibusdā. de p̄cenis. ibi: nisi cū eis fuerit dispēlatū. & dicit gl. ibi per Epi. & dicit ibi Abb. in. ij. co. No. qd̄ Episc. dispēlat cōtra cōstitutiōem cōcilij. & propter hoc multum dubito de eo, qd̄ dicit hīc do. me⁹ post. d. Ant. & cōtra dictū Bal. in d. l. hūanū est casus in c. nōnulli. de rescri. arguēdo à spāli: vt ibi etiā dixi in. iij. col. Ergo in alijs demōstratur ius cōe esse in contrariū. Et idē tene opi. Abb. q̄ nō oporteat excipere istā fallētiā. & q̄ imo isto et casu poterit Epi. dispēlare. ¶ Tercio fallit pri. hęc cōclusio, qd̄ Episc. adulteriū dispēlare nō possit: nisi occurreret vna magna cā inopinata: quia tūc Episc. poterit dispēlare ab adulterio. s. Ita dñi de Rota in dec. noui. v. in ti. de iurepa. inci. Itē in religio. Imō dicit ibi, qd̄ isto casu poterit dispēlare cōtra cōstitutiōem cōcilij. & ponit Abb. in c. cū dilecti. co. iij. in ver. no. tñ. de elec. & Ro. sing. suo. cccclxxx. col. liij. inci. sed an possit Episc. & posui in c. j. in. vij. fallētia. de cōsti. & ibi dixi, qd̄ ex maxia cā multa tollerantur, quē a s. nō essent permiffa. & ibi dixi hoc procedere, vbi superior cōsuli nō possit. Secus si possit, per. l. Diui fratres. de p̄c. & l. diu. p̄p̄ claudio. ff. de falsis. & vide Rotā et cōsi. cccxxvij. ¶ Tñ cūda regula. in adulterio & minorib⁹ Episc. dispēlat: nisi prohibeat. casus est hīc. ¶ Fallit primō, nisi canō imponat p̄cna ipso iure. Ita Arc. in c. licet canō. de elec. in vj. Rō est ista: q̄a sicut Epi. nō pōt dispēlare post snām à se latā super p̄cna. c. idoneo. ij. q. vij. & l. Diui fratres. ff. de p̄cenis. ita nō potest dispēlare. Et tantō fortius cū p̄c. qn est imposita ipso iure à cano. Cū em lex trahat secū executionē, nō est opus in aliquo ministerio iudicis. Facit optimē tex. in l. ij. in fi. & quod ibi Bar. ff. de preto. stipu. vbi dicit, q̄ licet iudex aliās possit reuocare suā in terlocutor. tñ fallit vbi trahit secum executionē, vel vbi est facta executio. Ergo eodē mō, vbi lex canonī imponit p̄cna ipso iure, nō debet Epi. posse dispēlare. Nec in ea quidē admitti pōt purgatio mora: vbi aliās admittetur. glo. est in verbo, ipso facto. in cle. ne in agro. s. j. de statu. mona. quā allegat. Bal. in auf. habita. C. ne filij pro patre. & Are. hīc Vbi aut p̄cna esset illata ipso iure, sed nō dum facta executione: q̄ secuta snā declaratoria: qd̄ requiritur per. c. cū secūdam. de here. in. vj. & not. per bb ij

¶ Episcopus poterit. Adde tu q̄ hoc pōt procedere, qn oritur aliqua cā vrgēs de nouo, & incognita verosimiliter per cōciliū tē pore editē cōstitutiōis. argu. l. si hoie ff. ma. v. bigeneralis procurat. inhibet spāli procuratori, ne exequat mādātū do. & hoc ec cā de nouo superuenienti: vt ibi. Adde, quod per illam legē Bald. in l. oēs populi. ff. de iustū. & iure. dixit, q̄ de cā magna pōt Episc. statuerē contra ca nonē. q̄ etiā tenuit Archi. lxxvj. dif. in summa. Adde, q̄ ex istis pōt decidi q. nunquid Episc. possit dispēlare circa defectū r̄tatiseū promouendo ad ordines. Et dico q̄ sic: vt bene probatur in Cle. fi. de q̄tate & quali. & quod ibi not.

Bart. in l. eius, qui delator e. ff. de iure fisci. Tunc videtur posse probabiliter dici, quod isto casu possit iudex & per consequens Episcopus hinc dispensare. Ita dicit hic Are. per pulchra, que videas in. ij. col. ¶ Secundo limita hac secundam regulam nisi verba cano. tollat actualiter dispensationem: puta, quod diceret cleri. cōiunctus de adulterio, vel minoribus criminibus ppetuū sit bñficijs priuatus. hoc em casu nō posset Episcopus dispensare. gl. est in c. cupiētes. s. ceterū. in verbo perpetuo. de elec. in. vj. quā facit singularem Car. in cle. ij. de vi. & hone. cler. Idē, si diceret irrecuperabiliter. Io. An. in c. sup. eo. de ra. & exclamat ibi Ab. in. iij. col. fortifica: quia oīno sine istis verbis poena esset ppetua. l. seru. C. de pce. & ponit gl. in. d. verbo ppetuo. Ergo vt aliquid operent, debem⁹ dicere, quod tollat dispensationē. Idē si diceret nullo mō. in Cle. ij. in verbo, nullo mō concedat. de eta. & qua. & est text. in c. peruenit. el. ij. xvij. q. ij. & illā allegat. Imo. in cle. j. in. viij. co. de seqst. pos. & fructuū. & ibi dicit, quod verbū nullo mō habet vim clausulæ decreti. & ibi illā cōmēdat etiā. d. Ant. Hāc gl. alle. etiā Imo. in. l. si queram⁹. ff. de testa. Idē dicas, si diceret oīno. Ita Abba. in c. qualiter. el. ij. col. vj. de accu. & ibi illū sequit Ana. in. vj. col. & ibi allegat glo. in cle. j. in verbo nullius. dicens, quod idē erit in tali verbo, nullius & idē dicas, si dicatur deponat modis vobis. vel si dicat de ponat sine spe restitutionis. text. est, & ibi no. Do. in c. si quis presby. ij. q. j. ¶ Tertiō limita, nisi ex dispensatione dubitaret de scādalo. Ita Ab. in. d. c. qualiter. ¶ Quarto limita: nisi canō imponat certā legē Epi. Ita Io. An. in c. j. de suppl. negli. Pręlato. in. vj. & ibi Do. in. iij. col. & tenet Ro. consil. suo. cccxxv. incip. Omnipotentis &c. quo ad primū. ¶ Quinto limita: nisi esset canō cōcilij, nihil de dispensatione dicētis. Nam Episcopus nō dispensat contra cōcilij, gl. est in verbo, etate. in c. cum dilecti. de ele. Et propter illā gl. dicit. d. Ant. in c. nōnulli. de rescrip. q. in illo. c. Episcopus nō dispensat. Et idē dicit in c. de multa. de preb. qd in illo Epi. nō dispensat: quia sunt cōstitutiones cōcilij. Et idē dicit in legato de latere. c. dilectus. Io primo de preb. iuncto. c. ij. de cōces. preb. Pro qua limitata est glo. in Cle. j. in verbo eligat. de elect. que probat, quod ista habet etiā locū in cōstitutione cōcilij. facta Papa proponē te: vt patet ibi ex superscriptioe. & ad idē est text. in Cle. ne Romani. s. j. eo. ti. iuncta subscriptioe. ¶ In quib⁹ aut possit Episcopus dispensare supra adulteriū, vel infra, ponit Specu. in tit. de lega. s. j. ver. nūc de Episcopus. ¶ In quatuor Ab. cōcludit, quod dispensatio nō extenditur à maioriāte rōnis & hoc intelligit in dispensato: nō aut in eo, cui cōceditur ptās dispensandi. Io. And. in regula, cui licet de reg. iur. in. vj. & Federi. cōsi. xiiij. vbi dicit, quod religiosus dispensatus, vt habere possit bñficiū curatū, nō poterit habere nō curatū. Idē tenet Ab. in c. ad aures. de rescri. in. vlt. col. & Imo. in c. postlasti. eo. tit. & ibi Host. Sed oppo. Abb. de c. per venerabilē. vbi dispensatus in spiritualibus cōfetur dispensat⁹ in tpalibus. & sic cōtra p̄dicta. Sed Abb. soluit, quod loquit in dispensatione merē fauorabilimos verō in dispensatione odiosa. Sed ista solutio nullius est momētis: quia in vtraq⁹ dispensatione est eadē ratio. s. qd dispensationes stricte interpretātur: quia deuiant à iure cōi. & idēo remanet adhuc vnū motiuū. vñ aliās audiui, quod illa erat allega. partis: sed doc. cōiter tenēt cōtrariū: quia imō nō erat allegatio partis. Vñ Io. An. in. addi. spe. in. ti. de lega. s. vlt. ver. iij. dicit, quod vult opponere cōtra dictū Ho. de c. per vn̄rabi. posset ita etiā arguere de regula, cui licet. Tñ dicit ibi Hostiē. voluit dare vnā exceptionē ad dictā regulā: vt. s. nō habeat locū in dispensatione. De extēsiōne tñ dispensatiōis, dicit infra. ¶ T Epi. dispensat cōtra cōstitutionē suā omnes hīc. Fallit, nisi trāsisset in cōtractū, vel priuilegiū. Sicut em priuilegiū nō reuocatur: ita nec statutum tale. & ita tenet Cardi. cōsi. cxxx. incipit, in quadam ecclesia. & Roman. in. d. consil.

¶ A iure communi. Adde text. in c. quod dilectio de consan. & affi. & c. j. & ij. de si. presby te. lib. vj.

ccccxx. Ioā. de Imo. post. d. Anto. in c. que in ecclesiariū. in pe. col. de cōsi. sed dñs meus hic arguit, quod imo, & in isto casu possit. Nā dicit ipse, dispensatioes, nisi ex cā hūc, sed superior pot reuocare priuilegiū cōcessum subdito ex cā: ergo &c. Sed tu dicas circa hoc, quod Princeps nō pot reuocare priuilegiū cōcessum nō subdito: quia tale priuilegiū trāsit in vim cōtractus, quo ligat Princeps. c. j. de proba. In inferiore aut à Principe dicit, quod nō reuocat cōcessū subdito priuilegiū: nisi ex cā: & sic cōcordanda est hęc altercatio. ¶ Sedō fallit, nisi statutū esset iuratū. Ita do. Ant. & Abb. hīc. & Ro. in. d. cōsil. cccxxv. Dicit hīc Are. quod imo ē isto casu poterit Episcopus dispensare ex cā. Mō uel primō p no. p Bal. in. l. si seuerior. C. ex quib⁹ causis infra. irrogat. vbi dicit, quod licet ptās simp̄r iuret feruare statutū: pot tñ ex cā dispensare cōtra poenā impositā à statuto. Rō, quia iuramentū debet restringi ad æquitatē ex iusta cā pp subiectā materiā. c. quead. de iuru. hoc tñ facit à lōge. Itē dicit ipse, hoc sentit Bar. l. si. ff. de recepta. declarādo, vt hīc p eū. Ergo idē debem⁹ dicere in Epo. & ista pnt corroborari ex multis, q̄ posui in. c. j. in. vj. fal. de cōsi. Tu aut in hoc tene cōtrariū: quia attēto dicto isto Bal. nō oporteret vnquā adire Ep̄m pro absolutioe à iuramento, cōtraueniēdo vbi subisset cā. qd est cōtra. c. j. de iureiur. Itē ipsemet Bal. quib⁹ cōtrari⁹ tenuit opp. l. j. C. si aduer. delictū. & l. si. ff. de p̄ona grauior. ff. de ijs, qui no. isa. Fateor tñ, qd vbi esset piculū in mora in adēdo superiore, quod tñc propria auctoritate ex rōne cā subsistēte, posset cōtrauenire: per not. per Inn. i. c. venerabilē. in. ij. col. de elec. ¶ T Eps pot dispensare cū incestuoso. Io. An. hīc. d. Ant. Ab. & oēs. Itē cū adultero, vt hīc per eos, quos videas. An aut cū adultero & incestuoso simul, quod nō possit tenet Cal. in disp. sua relata hīc per Ab. Io. An. & Spē. in. ti. qui si. sint legi. do. Ant. & Imol. hīc Imo. in. l. si ita. ff. de lib. & posth. Raph. Comē. in. l. ii. ff. de verb. ob. Rō, quia iste est casus omniū: ergo remanet in dispensatione iuris cōis. c. susceptū. de rescrip. in. vj. Itē, quia si est cōcessum, vt possit dispensare cū adultero & incestuoso, non debet hoc extēdi, vbi insunt ambæ qualitates in aliquo simul & semel. ¶ Itē adducit. l. vim passam. p̄scriptioe. ff. de adul. vbi non currit p̄scriptio eo mō, qñ adest vtrūq⁹ vitijū simul, sicut qñ adest alterū tātū. Itē incestus est maior cū adulterio. l. si adulteriū cū incestu. ff. de adulteriis. Ergo sub istis simplicib⁹ nō debet cōprehēdi casus mixt⁹: cū sit maior: quia sub minoris nō cōprehēdit maior. Itē adducit. c. qd dilectio. de cōsan. & affi. vbi facultas dispensandi in copula matrimoniali cōcessa legato cū distātib⁹ à stipite sexto gradu nō extēdit. cū vnus tñ est in. vj. gradu. & alius nō. & sic facultas nō extēdit ad casum mixtū. Itē, quia facit p̄iudiciū veniētib⁹ ab intestato: ergo debet restringi. ar. c. is cui. de p̄b. in. vj. Et hęc ferē allegat hīc do. And. & etiā respōdet, vt hīc p ipsū, que videas. ¶ Sed quod possit dispensare cū habēte ambas qualitates, tenet Abb. hīc de æquitate. & Bar. Bal. Ang. & Lu. in. l. ij. in. pri. ff. de ver. obl. Bal. & Ang. in. d. l. si quis ita. Ang. in. l. clemēs. ff. de hære. in. st. quia in gratijs fauorabilib⁹ sub simplicib⁹ cōprehēdit casus mixt⁹. d. l. si ita. Itē p. c. exceptionē. de priu. in. vj. vbi exēptio cōcessa clericis, extēdit ad canonicos. & sic ad mixtū casum: quia bñficiū dicit fauorabile, licet aliquo mō possit dici odiosum. Ad idē facit. c. si. de symo. Et quia vbi cōcurrūt odiū & fauor, attēdit id quod est principalis: vt est gl. in. l. qui exceptionē. ff. de cōdi. inde. & in c. ciāt. in. gl. pe. de ele. in. vj. & ibi Do. Sed hīc intētio priuilegiātis cōiter est fauorabilis: ergo denominabit à principaliori: & sic sub simplicib⁹ cōprehēdet mixtū. Ad. c. susceptū. rñdēt. qd mixtū in fauorabilib⁹ venit sub simplicib⁹. & sic nō dicit omniū. ¶ Ad id, quod dicit, quod incest⁹ est maior q̄ adulterio, fateor: sed ex quo pot super simplicib⁹ dispensare, & sub illis cōtinet casus mixtus: ergo

mixtus: ergo & sup illis poterit dispensare. Ad. s. p̄ræc. rñdē, quod ibi prouiso erat facta super vno simplici tñ. s. accusando adulterū. Secus verō si fuisset facta super vtroq⁹: quia tñc sub simplicibus venisset casus mixtus. Ad. c. qd dilectio. responde, quod ibi se fundat Papa nō in potētia legati, sed in scādalo. & quia ita interpretata fuerat cōsuetudo. Ita rñdēt I. ud. in. d. l. ij. & sic ponderat illū tex. pro ista parte. & certē hęc rñsio cōsonat literæ. Ita ponit hīc. d. And. & sic tenet, quod poterit dispensari cū habente ambos defectus. quod possit pondero tex. in. l. si. s. hæc actio. ff. nau. cau. ita. vbi nautis non datur actio, de qua ibi. & tñ datur nauar, qui sit & mercator: & sic sub simplicibus cōprehenditur casus mixtus. ¶ T Secundo adduco Cal. in. ti. de cōsan. & affi. cōsi. j. vbi cōcludit, quod si est data ptās alicui dispensandi cū aliquibus, qui sint cōiuncti in tertio gradu affinitatis, poterit talis dispensare, & cū cōiunctis ex vtroq⁹ latere tā patris, quā matris. & sic sub simplici comprehenditur casus mixtus. allegat ibi Cal. inter cetera extrauag. cle. vj. inci. nuper. vbi statuit, quod valeat dispensatio de his, quorū vnus distabat quarto gradu, alter vero tertio, licet dictū fuerit in impetratione quod distabat quarto gradu. Ergo probat, quod facultas dispensandi concessa in simplicibus, cōprehēdit casum mixtū. Itē facit gl. in verbo beneficij. in c. dudū. de preb. in. vj. que vult, quod ptās data alicui cōferendi beneficia, cōprehēdit etiam cathedralis ecclesiæ beneficia: quia illa ptās cōferat fauorabilis: quāuis aliās, si mādāt alicui prouideri de bñficio, nō possit prouideri de tali. c. quāuis. eod. tit. quia ibi materia est odiosa. Ecce ergo, quod in gratiosis sit lar ga interpretatio. ¶ Vltimō facit: quia quod pot, quod est plus: pot & id, quod est minus. regula, cui licet. de regu. iur. in. vj. Sed iste pot dispensare sup incestu, quod est maior: ergo poterit super vtroq⁹: cū sub simplicibus cōprehēdat casus mixtus. Addi. ¶ Istud nihil valet. Fateor em, quod incestus est maior. sed quod sit maior simplex, quā qñ cōcurrat cū adulterio, istud negatur. & est cōtra. l. si adulteriū cū incestu. ff. de adul. ergo arg. istud nil facit. Phil. Sy. ¶ Sed quod nō possit dispensari cū habente vtrūq⁹ defectū, tenet hīc Aret. Mouet primō, quia nemini dubiū, quod natus ex adulterio & incestu simul, est magis odibilis, quam si esset nat⁹ ex adul. tñ, vel incestu: vt est text. in c. nisi cū pridē ver. illo discretiois &c. & qd ibi not. s. de renū. Et quod sit magis odiosus, dicit ipse: facit quod vult Bal. in. l. eā quā. C. de fideic. cit ca mediū. vbi dicit, quod si cōceditur alicui ptās legitimādi in altero ex istis casibus, non extendit talis ptās cōcurrente vtraq⁹ qualitate: quia cui cōcedit, quod est minus, nō videtur concessum quod est plus: vt iuribus vulgaribus. Itē quia nunquā sit extēsiō in materia etiā extēsbilibi nisi subsit eadē rō. l. Iuli. s. hoc capite ff. de retu nupt. Item mouetur per vtilitatē publicā cōcessa, nō extēditur ad cām, vbi est minor rō. & tamē aliās sit extēsiō fauore rei publicæ. c. ex parte. de deci. el. ij. si ergo ibi non sit extēsiō, multo mī⁹ in casu isto: vbi nō agitur de vtilitate publicā, sed priuata. Pro hoc adducit, quod vult Bal. in. c. j. s. naturales. in. fi. si de feu fuerit cōtrouer. inter do. & agnatos: vbi dicit, quod si cōcedit ptās alicui dispensandi cū nato ex adul. nō poterit dispensare cū nato ex incestu, vel monacha: quia habet atrociorē qualitatē. Quātō ergo fortius nō poterit, vbi cōcurrūt vtrūq⁹ vitijū simul: & sic t̄ ipse, quod nō poterit dispensari cū habēte vtrūq⁹ vitijū. ¶ Ego quoq⁹ pro hoc adduco. c. licet canō. de ele. in. vj. iuncto. c. statutū. eo. li. & tit. vbi in materia stricte mixtū non cōprehēdit sub simplicibus, etiā à maioriāte rōnis. Itē alleg. Arc. in c. virgines. xxvij. q. j. & Per. de anc. in regula necessariū in. iij. q. de reg. iur. in. vj. & Do. in c. susceptū. s. adductū. & c. nos cōsue. xij. dist. qui oēs tenēt istā partē. quod nō possit dispensare cū habēte vtrūq⁹ vinculū. Nō obstat mō. c. hī. de symo. quia ibi dispensatio nemini nocebat, & materia erat fauorabilis. Nō obstat etiā. c. per exēptionē. quia ibi nō erat propriē mixtura, sed qualitas alterās ipsū simplex. Nā canonici nō desinit esse cle. Cōcorda & dicas, quod ista opi. quod nō possit, procedit vbi sit p̄iudiciū illis, quibus aliās hære. deberetur: cōtraria verō quod possit, vbi hoc nō fieret. Ita. d. An. in c. per venerabilem. in. xx. col. qui filij sint legi. ¶ T Ex quo inferitur ad cognoscendū, an

facultas dispensandi sit odiosa, necne debet distingui, an agat de p̄iudicio alteri⁹. & est odiosa, & nō debet extēdi. Aur nō & tunc cōfetur fauorabilis, & debet extēdi. Et ita etiā sentit Cal. cō. suo. xix. in. tit. de re. vbi dicit, quod Ab. habet ptātē, vt possit dispensare cū monach. suo incurrente irregularitatē impositā à canonici. poterit etiā dispensare cū monacho, qui incurrit ex cōicationē latā à gñalibus cōstitutionibus ordinis sui: quia ne mini nocet hoc. & ista sufficiant pro nunc. Alia ego posui in c. hī. de symo. ¶ T Vtrū Episcopus possit sine cā dispensare. d. Anto. Ab. Imo. & alij hīc dicunt, quod non Inno. in c. ad monasterium de statu mona. pro quo allego glo. in c. si qui sine. lxxj. di. & Imo. qui idē tenet in c. de multa. de preb. & Ab. in c. j. de testi. cogē. Bal. in. l. si testm. C. de testa. in. prin. Fede. de. Se. cōsi. ccvj. inci. reuerende pater. Pro hoc allego etiā Inn. in c. dudū, scdo. in. vlti. col. de ele. vbi dicit, quod si Papa mandat dispensari cū aliquo super pluralitate beneficiorū, nō valet dispensatio: nisi sit persona literata & idonea. Secus si ipse Pa. dispensat: quia Pa. habet plenitudinē ptātis cōtra ius cōe. & istā nō videt demāda re, nisi cū cāe cognitiōe. ¶ Epi. dispensat super benef. Inno. & Ab. in c. ij. de cle. nō ordi. mini. vbi dicit: quod dispensat cū eo, qui non ordinatus ministravit. Itē do. Ant. in c. ij. de cleri. pugnā. in. duello. vbi dicit, quod dispensat super benef. cum homicida voluntario. quod intellige in beneficio simplici, & non curato, secundum Host. in summa de ele. pug. in. ducl. in. fi. de quo vbi cōtō facit festū Ab. in. d. c. ij. de cleri. pu. in. ducl. dices nō. quod vbi pot dispensari cū homicida in benef. intelligitur de simplici, dicit ibi Io. de Ana. cōtra: quia facultas dispensandi debet latē interpretari, sed lex canonica dicit simpliciter, quod dispensari possit in beneficio: ergo debet intelligi etiā de curato. Sed dic, quod nō est eadē rō in curato: quia cū sit depositus ab officio, non pot illud habere. c. fi. de rescri. in. vj. cū nō possit in ecclesia dicere officij. Secus in simplici, cū de per. se possit dicere horas: quod sufficit quātū ad benef. simplex, quod datur sibi, ne egeat. c. cū studeat. l. di. quod intellige sanē, nisi esset. s. deposit⁹ oīno. sine spe restitutiōis: vt dixi. s. enumerādo aliquos casus. Etiā cū deposit⁹ tā Pa. dispensat Episcopus super simplici benef. Ita Fede. cōsi. suo. cclxij. nō tamen dispensat super poenitentia imposita à Papa. ¶ T Inferiores ab Episcopus nunquā dispensant cōtra canones, nisi permittatur à iure. Inn. m. c. ij. de eo, qui furti. ord. suscepit. Itē Inno. in c. fi. in. fi. de postu. Prala. Spe. in. tit. de le. s. iuncto quoq⁹ in. fi. Archi. in c. ecclesia habet senatū. xvj. q. j. Ab. in c. j. in. ij. col. de voto. & in c. ad monasteriū. de statu mona. & Do. in c. cum eo. de elec. in. vj. & in c. nullus. de tēp. ord. eo. lib. vj. Arc. in c. biduū. ij. q. vj. vbi dicit, quod solus Episcopus dispensat sup residentia, ad quā tñ vide gl. in c. fi. in. verbo in scholis. de rescri. in. vj. ¶ Amplia hīc etiam ad absolutioē ab excoicatione. hoc ponit latē Abb. in c. ij. de sen. exc. & in c. nuper. eo. ti. & in Cle. j. per tex. ibi. iuncto glo. ad. fi. de priuile. Idē Fede. cōsi. xiiij. que sequitur Do. in c. nō solum. in. v. col. de reg. in. vj. quod intellige. nisi essent excoicati à cōstitutionibus ordinis, etiā à Pap. cōfirmatis. ita Cal. cōsi. suo. vj. in. ti. de sen. exc. incip. apostata uerunt. ¶ Limita cōclusionē: nisi inferior dispensaret. vel absolueret de mādato Epi. Ita Do. in. d. c. cū ex eo. Pro quo facit dictum Inno. in c. de cetero. de sent. excom. vbi dicit, quod inf. ab Episcopus absolueret p̄r à casib⁹ ep̄alib⁹ mandante Episcopus. & sequitur Archi. in c. si quis. xvij. q. iij. & per hoc allego Archi. in c. placuit. de poeni. dist. vj. vbi dicit, quod sac. r̄dos de mandato Epi. pot imponere poenitentia. ¶ Secundo limita, nisi sit p̄latus in ferior, qui habeat iurisdiccionē quasi Episcopus. Ita Inno. in c. ij. de transac. & glo. in Cle. j. in verbo proprij. de reb. ecclie. non alie. do. Ant. consil. xix. inci. quia hīc agitur. col. iij. & in c. cū & plā tare de priuile. in. iij. col. & in c. sicut vnire. in. ij. col. de excess. Pręlat. Ab. in c. monac. de sen. exc. in. ij. co. & in c. de monial. in. fi. e. ti. & ibi loquit de gñali fratrum minorū sancti Francisci, an possit absolueret fratres in casibus, in quibus potest Episcopus. Idē tenet Abb. in c. cōtigit. lo. ij. eo. tit. & in c. lo. in. j. col. de testa. vbi dicit, quod officij tributū Ducelesano in sua diocesi, pot cōpetere Pręlat. inferiori habēti iurisdiccionē. Episcopus. vel quasi, in parte diocesis. Hoc tñ intellige in his, quod sunt iurisdiccionis: nō

aut ordinis. ¶ Tertiò limitamini capitulum dispensaret vacante sede p ea, infra dicã. & tex. in. c. j. de maio. & obe. i. vj. ¶ An aut Eps restituat depositum ultra doc. hinc, vide Ab. etiã in. c. ex tuq. de cle. non resi. co. fi. q. plenissimè Do. in. c. contumaces. l. distinctio. vbi dicit, quod pot Eps etiã cū deposito actualiter dispensare, quando fuit depositus propter contumaciam. per c. fi quis presbyter. vij. q. j. & c. ex literis. de consi. Idè in deposito ab vno ordine tãtū, per text. in. c. clericus. facit tex. in. c. vt officiu. de here. in. vj. vbi inquisitores hereticæ prauitatis dispensant cum hereticis iniungendo sibi poenitentiã. & habetur aliquid per Do. in. c. vt cõmissi. s. priuandi. eo. tit. & ibi est melior text. ¶ Inquantū Abl. tenet hinc, quod restitutus ab Episcopo aduersus eius sententiã, quã infamat. videtur etiam restitutus ad famã in consequentiã. Dicit hinc Are. in vlti. col. q. tenuit expressè Bar. in. l. quid ergo. s. pœna grauior. in pe. col. ff. de his, q. no. infra. vbi dicit, q. si iudex minuit pœnã legis super crimine. si tamen orta est infamia, quod per hoc nõ relaxatur per talem diminutionem ipsa infamia. Sed dicit ipse, quod videtur verior opi. Abb. q. cui conceditur antecedens, concedit & consequens necessariū, sine quo antecedens stare nõ possit. per gl. in. c. q. in tãtū. de presb. & per text. in. c. si quis in clero. vij. q. j. sed impossibile est clericū depositū restitui ad executione ordinis, durate infamia: quã illa impedit ordinis executionem. ergo etiam potestas super infamia videtur concessa. Et dicit ipse, hanc opin. esse verã tenendo, quod Episcopus possit dispensare cum deposito: quod tamen est dubium. Iste enim text. loquitur ante depositionem. & dicit ipse fortius: tamen obstat opi. d. Ab. quia duo specialia non debent cõcurrere in eodẽ subiecto. l. j. c. de dot. promiss. Sed hinc essent duo spãlia: ergo malè. Primum, quia Episcopus possit diminuere pœnã statutam à lege. Secundum, quia reuocaret propriam sententiam contra. l. j. s. fi. de quaest. & l. diui fratres. ff. de poenis. & l. qd iusit. ff. de re iud. ergo dicit ipse, si nõ pot restitueret ipsum depositū, multomin⁹ pot restitueret ad famã. Et dicit hoc esse verū: quia potestas dispensandi cõpetit Epõ de iure speciali. Qd patet: quia de iure cõ inferior nõ dispõat cõtra legẽ superioris vt hinc per eū. In casibus ergo, in quibus permittit Epõ, q. dispõat, cõpetit sibi de iure speciali. Præterea dicit ipse sub iusto. & sic tenet ipse, qd nõ possit Eps restituere depositū, ergo minus ad famã, sed ante depositione nõ pot peracta poenitentia. & ita loquitur iste text. ¶ Sed p opi. d. Ab. tu vide gl. in. c. Euthemiu. s. hinc colligif. ij. q. iij. & in. c. ij. q. xv. q. vij. q. dicit, q. data pœate dispensandi Epõ, datur etiã sibi potestas super accessorio. l. ad famã restituendi. Et est et glo. in. c. domino sancto. l. di. & in. c. j. xlij. di. in summa & not. Do. in. d. s. hinc colligif. tractando potestãtẽ Epõ circa infamiã. & ibi dicit, q. in casibus, in quib⁹ dispõat circa aliquẽ, eundẽ etiã restituit ad famam iure accessorio. Et si dicatur, quod in restituendo depositum cõcurrunt duo specialia. Primum mutatio pœnã. Scdm reuocatio sententiã cõtra. l. j. c. de do. promiss. Sol. dic. q. hoc non est incõueniẽs: quia vnũ descendit ab altero. Ita dicit Do. in. c. non ois. ij. q. vij. Itẽ negatur, quod istud. l. dispensare, sit reuocare sententiã: quia imò est tãtũ reuocare eius effectũ: quia si dispõat: ergo remanet ligatus. quod nõ. Sicut in simili dicimus. Remanet em illegitimus: sed tollitur obstaculum, q. possit institui: quod aliã fieri nõ potuisset. Additio. ¶ An autem Eps in casibus, in quib⁹ sibi cõcedit, vt possit dispensare, possit hoc solus facere sine cõsensu capituli. Abb. hinc tenet, quod sic nisi in casibus magnis & arduis: quia tũ tenetur requirere cõsensum capituli. Do. vero Ant. hinc dicit, q. nõ tenetur requirere: quia dispensatio cõpetit Epõ ex gratia, & in his nihil habet cõcõcũ capitulo. ergo & c. Sed p dicto Abb. q. teneat habere cõsiliũ capituli in dispensatiõ Epõ, allego gl. in. c. fi qui. lxxxj. di. & in. c. ex poenitentibus. l. di. & ibi Do. & gl. in. c. præsentiu. j. q. v. & Do. in. c. c. ex eo. de elec. in. vj. & negat, q. ista sit gratia. Imò dispensatio est iusta & debita, quando fit ex causa. ¶ Vtrũ cap. sede va. possit dispensare super crimine. Ab. hinc, q. sic: quia dispensatio est iurisdiccionis, non autẽ ordinis. Idẽ tenet Do.

in. d. c. cum ex eo. de elec. col. vj. & Car. consi. xxxv. inci. quidã habens filiũ in scdo dubio. & ibi respondet ad dictũ Innocẽ. in c. ij. de eo, qui furti. ordi. suscepit. quod tunc capitulũ est par Epif. Et idẽ dispõat iure ad illud deuoluto: nõ aut iure proprio. ¶ Considera, quia Epif. aliquãdo dispõat ex iure spãli & ex mera gratia: & tunc fortè capi. dispensare non pot: quia ista specialia non transeunt in capit. vt per Abb. in. c. c. olim. col. iij. v. q. de maio. & obe. & bene facit gl. in verbo temporis in. c. scriptum. & ibi Ab. in. v. co. de elect. qd no. Phi. ¶ ¶ Epif. pot inuito accusatore dispensare, vbi solũ venit in preiudiciũ publicũ: nõ autẽ alterius priuati. Ita doc. hinc. Et idẽ dicit Ioã. de lig. qd si sit dispensatũ cum aliquo pendente impetratione, qua obtentũ est, q. ille beneficijs priuaretur, & certo conferetur: nõ valebit dispensatio in preiudiciũ illius. Pro quo allegat hinc. d. And. Bal. in. l. j. in. xv. q. ff. de rerũ diui. vbi dicit qd vafallus dispensatus super matrimo. incestuoso, non recuperat feudũ iam ad dñm reuerfum. ita ergo in proposito. ¶ Scdũdò pro hoc allegat not. in. c. quia diligentia. de elec. vbi bannitus restitutus ad patriã, non recuperat bona iam alienata. & Bar. & alios in. l. fi. c. de sen. pas. c. alijs, de quibus hinc per eũ in. xx. co. Sed ipse postmodũ tenet cõtrariũ, qd imò cũ tali possit dispensari, etiam ad beneficiũ, qd aliũ impetrauerat. Mouetur: quia pa. cõcedendo gratiã, videtur concessisse sub cõditione: nisi eũ deponendo foret dispensatũ: quia in dubio non videtur voluisse tollere ius dispensandi ordinario. & dispõans: cũ dispensatio tractat de dño euitando. Impetrãtẽ verò de lucro captãdo, quorũ quidẽ nõ est par: sed imò diuersa ratio: vt hinc latè per eũ. col. xxj. qui multũ gloriatur de ista sua opinio. ¶ Sed tu vide Do. & Archi. in. c. si quis presbyter. l. di. vbi dicit, q. Epi. dispensat cũ accusato, inuito etiã accusatore: nisi in terfit accusatoris, vel de alterius preiudiciũ tractet. vñ dicit, q. nõ valet dispensatio electionis in preiudiciũ alterius coelecti. Secus verò quo ad electores: quia bñ valerẽt in preiud. eo rũq. elegerũt sciẽter indignũ: sed verò si ignorãt. Et subdũt ibi, q. non poterit dispensare cũ accusatore inuito ipso accusato: quia accusatio est genus illaudabilis intẽtõis. Fortisico per cõl. Cal. xij. in ti. de rescri. in. c. an si opponat. vbi dicit, q. per rescriptũ impetratũ ad validãdam gratiã, quẽ nulla erat: nõ sit preiudiciũ illi, cui per talẽ inualiditatẽ erat ius questũ. Idẽ tenet Car. consi. xxx. incip. in hac dubia qõne. col. vlti. & cõl. j. de elec. vbi dicit, q. dispensatio superueniens validat elect. ante inualidã. & Anch. in reg. benefi. de reg. iur. in. vj. in. vij. q. principi. & Arch. in. c. quicunq. secũdo. l. di. qd intellige per prædictã, nisi ibi esset coelect⁹, qui ius acquirit ante talẽ dispõ. ¶ Prædictã limitari possunt: nisi gratia & dispensatio fieret in casu debito, quia p talẽ tolleret etiã ius questũ: quia nõ videt hoc casu pap. voluisse tollere cõcessionẽ iuris cõis. i. dispensatiõem in casu debito: quẽ tunc de iure cõi cõpetit. Secus vbi fieret ex gratia: quia pa. nõ videt de hoc cogitasse. ar. in. l. apud Iulianũ. s. cõstat. ff. de leg. j. & no. Inn. in. c. pasto. de cã pos. & proprie. ¶ An aut cũ accu. possit dispensari inuito accusato, si deficit in accusatiõẽ ipse accusator: abb. & cardi. hinc, q. sic. Fallit vbi accusatio nondũ est finita, per id qd dixi. s. post Do. in. c. si quis presby. l. di. ¶ Scdũdò, nisi accusasset pro maior crimine adulterio: & sic indispõabili: quia sicut tunc nõ pot dispensari cũ accusato: ita nec cũ accusatore. Et nõ. q. sufficit ad faciendã dispensatiõẽ, q. poenitentiã sit ccepta, licet nõdũ perfecta. gl. est in. c. de his. lo. ij. l. di. quẽ dicit, q. sacerdos celebrare pot pnia inuicpta. licet nõdũ peracta. Ita Ab. etiã in Cle. dudũ. in verb. audire. de sepũ. & Do. in. c. dño sancto. l. di. In. in. c. oes. de poe. & remif. & est tex. in. c. accusatus. s. i. verò. in ver. & ea. licet iniuncta, nõdũ tñ peracta decessit. de her. in. vj. ¶ ¶ Vtrũ aut Epif. teneat ad dispensandũ? dicit hinc tex. pot: quasi innuat, q. nõ teneat. sed Moder. hinc alle. Bar. in. l. j. ff. de iur. om. iu. vbi dicit, q. vbi iudex debet impartiri officiu. si misericorditer implorat. & denegat, pot appellari. Sed de dispensatiõẽ, q. sit gratia: vt hinc sentit Moder. prædicti, allego decisio. Do. i. c. licet. canõ. in fi. de elect. in. vj. vbi dicit, q. dispensatio est gratia, nõ ius: nisi lex mãdet dispensari, prout in casu. c. c. ex eo. de elect. in. vj. in quo est debita per. c. nullus de iurepa. secũdũ Io. And. ibi. ¶ Sed, quod nõ possit appellari in similibus. vbi competit officium iudicis: vide Paul. de castr. in. l. vbi pactum. colum. iij. in verficu. sed quid si index. C. de transac. & Angel. in. l. j. in lect. antiqua. ff. de excep. & domi. de Rot. indeci. nouif. in tit. de app. xlvij. incipi. item si auditor. Et ad hæc non ab re. vide Bald. in. l. quicunq. C. de ser. fugi. in. vj. colum. & in dicta. l. & si feuerior. C. de infra. vbi dicit, quod alleuatiõ pœnẽ est debita vbi continetur in delinquente qualitas intrinseca. secus si extrinseca: vt ibi per eum, quem videatis. ¶ ¶ Vtrum dispensatus pro crimine, qui erat subdiaconus, censetur habitatus ad diaconatum? sic quæro, an dispensatus in ordinibus iam acquisitis, censetur etiam dispensatus in acquirendis? Abb. hinc, quod sic. Dominus meus hinc dicit, quod dispensatio non extenditur, per text. in. capit. fina. de fil. presby. in. vj. ¶ Fallit primò vbi conceditur ex causa fauorabili, secũdum Abb. hinc, in. iij. colum. à princ. per cap. venerabilem. qui filij sint legi. & facit text. c. ex parte. de deci. & in. c. fina. de symo. Et salua istam fallen. vbi concurrat fauor pius, vel publicus: aliã nõ extenditur dispensatio. Patet in capit. quod dilectio. de consan. & affi. Sed dic, quod ille tex. loquitur de facultate dispensandi. Item ibi dispensatio non tollitur propter impotentiam dispensandi, sed propter scandalum & confuetudinem: vt dixi. supra. in questione. de incestuoso. & ista fallentia non procedit: nisi in casu sequentis fallen. ¶ Scdũdò fallit in consecutiuis inseparabilibus: quia ad illa dispensatio bene extenditur, secũdum dominũ. Anto. hinc latissimè. vnde dicit, quod dispensatus super duobus curatis, vt illa simul retinere possit, censetur dispensatus super residentia: secus si essent separabilia. vnde dispensatus super non residentia, non censetur dispensatus super fructibus: quia id non conuenit inseparabile. Pro ista fallen. all. s. hinc domi. meus text. in. capit. ex literis. in fin. de exce. Prælo. vbi sublatõ ministrario altaris: censetur & sublata pontificalis dignitas. Ergo concessa dignitate pontificali, censetur & concessa administratio altaris. Pro alio vero membro alleg. l. fin. s. lucius. ff. de condi. inde. Quod limitat Bald. in. l. & si feuerior. in. ij. colum. C. ex quibus causis infamia irrogatur. Nisi dispensatio habeat causam fauorabilem: quia isto casu dispensatio tunc traheretur ad consecutiua separabilia: & sine quo dispensatio super principali stare posset allegando illum text. ibi. vbi iudex dispensando super pœna, dispensat & super fama. Sed dicit domi. meus hinc, quod Bald. malè loquitur: quia ibi remoto principali, accessorio aliquo modo stare non poterat. Quoniam remota pœna, quã imponi debeat pro crimine, mitigatur causa pœnã. & videtur declarare iudex in illo casu, quod delictũ non est ita atrox, sicut illud pro quo infamia imponitur. ¶ Et subdit hinc Aretinus quod sic isto casu non videtur dispensatum super accessorio, vel antecedenti, sine quo principale potest stare: ita etiam non videtur dispensatum, quando id super quo dispensatur principaliter potest sortiri effectum aliquo modo: licet non ita faciliter & plenè, sicut si esset dispensatum super antecedenti, vel consequenti. Et sic concludit ipse, quod ad hoc, vt dispensatio non extendatur, sufficit quod principale possit aliquo modo effectum sortiri: licet nõ ita plenè. Sicut si esset dispensatum super accessorio, vel antecedenti. Allegat ad hoc pulchrè Bartol. in. l. in quaestioibus. ff. ad legem Iul. ma. cuius dicta approbat Bald. in authen. si testis product. dicitur. in fin. C. de test. ¶ Item not. quod dispensatio habilitat etiam vsq. ad episcopatum. Ita Abb. hinc. Quod intellige, quando dispensatio fit cum illo, qui ante erat habilis ad episcopatum. Secus, si nunquam fuerat habilis: quia tũ talis dispensatio non operatur quo ad tollendum maculam naturalem. Ita dicit Innocen. in capitul. cum dilectus. de consec. præb. per capit. innotuit. de elec. quod procedit etiam si dispensaret ad omnia spiritualia: vt per Innocen. ibidem. Idẽ, dispensaret ad omne beneficium. Ita Card. in Clemen. ne in agro. s. si quis. in. iij. quaestio. de statu. mona. Item adde, quod dispensatus ad episcopatum hoc expresso, quod dispensat ad

episcopatum non censetur dispensatus ad Archiepiscopatum per text. in capit. nos. dist. xij. ¶ Et quod dispensatio non trahatur ad consecutiua separabilia, & sine quibus principale potest stare: vide domi. Archi. & Ioan. Andr. in capit. j. in fin. prin. de fil. presby. in. vj. vbi dicit, quod dispensatus ad sacerdotium, non censetur dispensatus ad beneficium curatum, per text. in capit. ij. eod. titul. & lib. dum text. ibi dicit: dispensamus ad ordinem & beneficium. & idem tenet Oldra. consi. ccxv. incip. puncta breuia. in. iij. colum. ¶ Item not. quod dispensatus super præbenda habente annexum ordinem, licet sit dispensatus in ordine, non tamen dabit vocem in capi. Ita Paul. de Lea. in Cle. prima. de ata. & qualitate. ¶ Item not. quod maior septennio. minor autem. xx. annis dispensatus super canonicatu, non censetur dispensatus, vt possit esse delegatus. Ita dicit gloss. singularis in capitul. statutum. in verb. canonicis. de rescrip. in. vj. Item dispensatus, vt celebret anteatem, non est capax beneficij curati. Ita dicit gloss. in verb. erat in capit. de præb. in. vj. Facit gloss. in verb. constitutus in clemen. secunda. de atate & qualitate quã dicit, quod dispensatus, vt possit promoueri ad sacros ordines ante legitimam atatem, non poterit per hoc dare vocem in capitulo durante minori atate. & ibi ponit Abb. Facit & gloss. in cap. ex ratione. de tempo. ordi. quã dicit, quod factus maior per dispensationem, non est capax aliorum actuum competentium maioribus. & ibi not. domi. Anto. Et vide text. cum gl. secundo capitulo. præterea de atate & qualitate quã dicit, quod Episcopus potest dispensare cum constituto in minori bus: vt habeat ecclesiam parochialem. quod not. ad. c. cum ex eo. de elec. in. vj. Ratio autem prædictorum est: quia dispensatio imprimit effectum suum validum, licet non extendatur: secus vbi non imprimeret effectum suum validum. Tunc em traheretur ad consecutiua: per gloss. in capitulo non potest. in verb. retinere. de præb. in. vj. ¶ Item not. quod dispensatus ad sacerdotium, censetur dispensatus ad alios sacros ordines præambulos. Ita Ioan. Andr. in capit. postlasti. de rescrip. Similiter, stante statuto, quod scholares volentes disputare, debeãt positiones intra certum tempus tradere bidello: aliter incidãt in pœnam & c. Certè scholares dispensatus, vt non disputet: hoc tenetur tradere bidello, si postea voluntariè disputare voluerit. ita Ioan. And. in regula. accessorium. de regulis iuris. in vj. ¶ Ista autem procedunt, quod dispensatio non trahatur ad consecutiua: quando dispensatus super principali erat inhabilis, etiam in consecutiuo. secus si in cõsecutiuo erat habilis: licet in principali inhabilis. Nã tunc dispensatio facta in principali, traheretur ad consecutiua: licet esset separabile à principali. Puta si maior. xx. annis minor tamen. xxv. est dispensatus ad dignitatẽ in ecclesia cathedrali. Certè talis poterit esse delegatus: quia ad hoc ante erat habilis capitulo cũ vicefimũ. de offi. deleg. licet non possit esse: quia non erat in dignitate quam habere non poterat propter defectum atatis. Ita dicit gloss. in capitulo statutum. s. primo in verbo dignitate. de rescrip. in. vj. de qua Do. in capitulo nos. xij. dist. in. iij. colũ. Ad quẽ omnia plenè vide domi. Fede. in capitulo postlasti. colum. x. in fin. & sex sequentibus. s. de rescriptis. ¶ ¶ No. etiã circa hæc, quod delictum non graue, si reiteretur, inducit depositionem. De hoc est gloss. in capitulo hoc vestre. & ibi no. Do. xj. dist. Pro quo allego Bartol. in. l. nemo. C. de epi. au. Item allego Hostien. in capitulo cum in ecclesijs. de maioritate & obedientia vbi dicit, quod monachum bis fugientem, non tenetur amplius monasterium recipere. Item allego Bal. in capitulo primo. de appella. vbi dicit, quod licet pro paruo furto quis nõ debeat furca suspendi: tñ potest suspendi, quãdo commisit plura parua furta: quia sunt reiterata, & sequitur Lu. in. l. si verò. s. de viro. in. xxxj. fal. ff. soluto matrimonio. ¶ ¶ Scdũdò not. quod Archiepiscopus non dispensat cum subditis suffraganeorum. Ita domi. Anto. in capitulo ad extirpandas. de filijs presby. & in capitulo quia circa. in fin. de bigamis. Ratio. quia non est iure expressum. ergo succedit capitulo primo. de supplen. neg. Præla. in. vj. Ita in si simili dicitur

bb iij

de Episcopo circa monachos, in c. hoc tñ. xvij. q. ij. Similiter in patrono erga ecclesiam dicitur in c. in quibusdam. de pœ. Ad quod facit. c. sicut vñire. de excels. Præla. & gl. in. c. placuit. xvj. q. j. Limita modo, nisi esset casus, in quo posset cognoscere: quia ibi etiam posset dispensare. Ita Spe. in tit. de leg. §. qualiter. el. ij. in ver. Archiepiscopus. qui casus cōnumerantur per gloss. in c. pastoralis. de offi. or. ¶ Episcopus non potest dispensare, vt iudex habeat nutrices Christianas. Car. in c. ad hæc. de Indeis dicens se ita consuluisse. & ita etiam d. Abb. quod not. ad c. Iudex. lo. ij. eo. ti. ¶ Limita hoc nisi dispensaret vt haberet extra domum: vt per Ana. in d. c. ad hæc. Additio. ¶ Sed ista quidem limitatio, videtur superflua. Concludunt enim doct. communiter in d. c. ad hæc. q. liceat Iudæo habere nutricem Christianam extra domū. ergo in hoc non est opus dispensatione. Frustra enim precibus impetratur. & c. Phi. symo. ¶ Item not. q. cum muliere notorie corrupta, etiā per matrimonium, non potest Episcopus dispensare, vt inter virgines consecratur. Ita Archi. in c. cautius. xvj. di. motus ratio ne scandali. quod not. Et istud dictum sequitur Cal. confi. suo iij. in tit. de offi. vica. in fi. Secus verò esset in occulta secundū prædicta. Et quòd corrupta possit esse Abbatissa solus Papa dispensat. Ita Car. in cle. attendentes. §. statuimus. in. xj. q. cōtra Pau. & alios. & ibi de sta. mo. Item vide glo. in verbo, canonica. quæ dicit, quòd illegitima non potest consecrari in Abbatissam. in c. indēnitibus de elec. in. vj. Item corrupta, nec iuuenis consecrari potest in Abbatissam. text. est & gloss. in. c. iuenculas. xx. q. j. ¶ Vicarius ex generali mandato nunq̄ dispensat. Ita Cald. in d. confi. iij. de offi. vica. Ratio quia in generali mandato non veniūt, nisi ea que sunt iuris. c. caulam que. de rescrip. c. fina. de off. vica. in. vj. ¶ Amplia etiam si daretur potestas dispensandi amplissimè, tamen nō apponit, per hoc ipse manum ad ea, quæ essent specialiter cōmissa Episcopo. Ita Rot. in deci. antiquioribus. iij. in tit. de offi. vica. Considera, quòd vbi dispensatio esset debita, quod transiret in mada tū: quia tunc nō transiret gratia, sed ius commune. Episcopus non dispensat, cum pœnitentia illiterato. Archi. in c. non confidat. l. dist. Mouetur per ca. nullus, de temp. ordi. lib. vj. Ratio, quia tales sunt magis odiosi, quàm homicidæ: vt patet ex not. per Innocen. in c. cum in nostris. in princ. de concef. præben. vbi dicit q. collatio facta homicidæ non est nulla ipso iure: & tamen facta illiterato sic. sed Episcopus non dispēta: cum homicidæ: quia homicidium est maius crimē adulterio: ergo minus cum illiterato. ¶ Limita, nisi esset spes de futura scientia & literatura. Ita Innocē. in simili in c. cum in cunctis. de elec. vbi dicit, quòd electio facta de partum literato, non est nulla, si est spes, quòd possit effici doctus, quem allegat Do. in c. luteratos. xxxvj. distin. ¶ Vltimò not. quòd Episcopus nō potest immutare pœnitentiam iniunctam à Papa. gloss. fina. in c. cum Pe. de accu. & glo. pe. in. c. ij. de sortile. Sed in contrariū est gl. in c. tempora. xxvj. q. vij. & in c. accedens. l. dist. Sed primā tenet Arch. in c. latorem. xxxij. q. ij. dicens ibi, quòd gloss. in d. c. accedens. & tex. in d. c. latorem. procedit: quia Papa ibi concesserat. Et idem replicat in c. ij. in fi. xv. di. Glo. autem in d. c. tempora. loquitur quando subesset magna causa, per. l. si hominem. ff. manda. in ea allegatam. Facit quod ponit Roma. singu. suo. cccclxxx. inci. sed an possit Episcopus.

SVMMARIVM.

- 1 Vasallus est conueniendus coram domino feudi, etiam si dominus feudi sit clericus: dummodo actor possit ibi iustitiam habere & coram iudice suam intentionem probare.
- 1 Iurisdicō ordinaria respectu certi generis, non potest prorogari ad diuersas causas & dissimiles causas expressis. Hæc regula limitatur quatuor modis.
- 3 Potestas, si datur alicui respectu certæ qualitatis, libellans debet ante omnia verificare illam qualitatem.
- 4 Iurisdicō quæ datur cumulatiuè, vel priuatiuè.
- 5 Sententia ordinarij lata super feudo, an valeat: non data aliqua neg.

- 6 Vasalli possunt prorogare iurisdictionem in feudo franco: sed an inquisito domino, vel non, vide infra.
- 7 Ordinarius debet cognoscere de feudo, quādo est questio in vasallum & alium tertium, quem constat non esse vasallum nec de sua iurisdictione. & nu. 8.
- 9 Ordinarius cognoscit de feudo, quando vasalli in materia feudi non cognoscant eundem dominum. Item, quando est questio inter vasallum & dominum feudi. nu. 10.
- 11 Pares curie non cognoscunt de feudo, quando non agitur conditione ex lege feudali.
- 12 Ordinarius cognoscit quando est questio inter liuellarios.
- 13 Ordinarius ecclesiasticus cognoscit de feudo, quando questio feudalis habet radicem in materia iuramenti, de quo agitur.
- 14 Vasalli, an in iudicio possessorio agant coram domino feudi?
- 14 Vasallus non agit actione furti contra dominum.
- 16 Monachus in vno casu, potest accusare Abbatem.
- 17 Dominium relictum, an acquiri possit per prescriptionem semper & sine delectu personarum.
- 18 Negans rem esse feudalem, que feudalis erat, perdit eam: nisi mendacium careat dolo, vel lata culpa. nu. 19.
- 20 Iudex competens in causa appellationis, quis dicatur quando appellatur à domino feudi.
- 21 Temporalia data ecclesie, simpliciter videntur data pleno iure.

C. A. P. V.

CAETERUM. ¶ Vasallus coram dño feudi conueniendus est, etiam si dominus feudi sit clericus: dummodo actor possit ibi iustitiam consequi. ¶ Dicit Ab. hic, quòd iurisdicō feudi potest prorogari de persona ad personam, ex quo est ordinaria. Dicit hic Aretinus quòd hoc est contra not. dictum Hostiensis in capitulo. de causis. de officio delegati vbi dicit, quòd iurisdicō ordinaria non potest prorogari de loco ad locum, quando competit ex priuilegio: vt in casu nostro. Ergo eadem ratione non debet posse fieri prorogatio de persona ad personam. Solutio dicit ipse, quòd difficilior est prorogatio de loco ad locum, quàm de persona ad personam: vt patet ex his, quæ habentur in capitulo statutum. §. in nullo. de rescriptis. in. vj. Ergo non mirum, si ista potest prorogari. Sed contra hoc facit capitulo. P. & G. de officio delegati iuncto dicto. §. in nullo. Nam in dicto. §. in nullo. dicitur quòd iurisdicō potest prorogari de loco ad locum de consensu partium: & tamen in dicto capitulo. P. & G. dicitur, quòd non posset prorogari etiam de consensu partium de persona ad personam: ergo ista est difficilior. Cogita. ¶ Item dicit dominus meus, quòd ista iurisdicō ordinaria competens ex priuilegio, habet vnū minus, quàm competens iure communi: quia citatus ab ordinario, qui de iure communi habet iurisdictionem, in dubio tenetur citatus comparere. Secus verò in citato ab ipso, cui competit ex priuilegio: vt hic per ipsum: per text. in l. secunda cum ibi notat. ff. si quis ius vocandi. & in capitulo primo circa principium de inuestigatione in maritum facta. in vñ. bus feudorum. ¶ In quantum Abbas dicit hic, quòd iurisdicō ordinaria respectu certi generis, nō potest prorogari ad diuersas causas & dissimiles expressis. Ista regulam etiam ponit dominus Antonius in capitulo primo in. xvj. colum. de officio delegati. ¶ Limita primò, nisi non reperiretur iudex in loco: puta tempore pestis. Hoc ponit Angelus. in l. si vacantia. C. de bonis vacantibus libro decimo in repetitione. ¶ Secundò limita: nisi prorogatio oriretur ratione incidentis: quia tunc de ipso cognoscere posset. Ita Bartolus latè in l. interdum. §. qui furem. ff. de furtis. Et ita limitat etiam Angelus in lege solemus. §. latrunculator. & ibi etiam Baldus ff. de iudicijs. Facit textus in capitulo. de restitutione in integrum vbi arbiter potest incidenter cognoscere de causa restitutionis in integrum & text. in l. cum proponas. C. de rebus credi. cū.

credi. cū ibi not. in glo. & in l. quoties. C. de iudi. Et hoc intelligi: quod dummodò iudex sit capax huius incidentis, per. c. tua. & ibi doc. de ordi. cog. vbi questio spūalis incidens corā iudice seculari, debet tractari coram ecclesiastico: quia secularis non est capax spiritualium. ¶ Tertiò limita, nisi fieret prorogatio de minori summa ad maiore summā: puta, q. sit iudex à centū libris infra, poterit fieri prorogatio à centum libris supra: quia non est diuersum genus: sed maior intentio. tex. est in l. de qua re. §. ff. de iu. ¶ Quartò limita in iurisdictione voluntaria: quia ista prorogatio potest fieri, glo. in l. j. in glo. ij. in fi. ff. de iud. quā facit singularem Bal. in l. secundū. C. de dona. & dicit eam non procedere in infinuatione. & sic in casu illius legis. ¶ Not. text. ibi in verbi. *quandiu parati & c.* secundum Abb. hic, quòd vbi est data vna iurisdicō specialis alicui data negligentia ipsi: illa specialis iurisdicō reuertitur ad ordinariū. Et idem dicit in iurisdictione acquisita per prescriptionem. per text. in c. irrefragabili. §. excessus. de offic. ordi. Dicit tamen hic do. An. q. ille text. loquitur in prescriptione, quæ est odiosa. Ideò nil mirū, si strictè debet interpretari. & c. vide hic per eū. in. iij. colū. aliquid enim per me. dicitur. Sed per Abb. q. data negligentia reuertatur iurisdictione ad ordinariū, allego Abb. in c. licet ex suscepto. col. iij. ad fi. & seq. de fo. compe. vbi dicit, q. data negligentia Principis inferioris. Imperator supplet arg. de quo ibi per eum: quia si hoc est, quando iurisdicō est præscripta, per. d. §. excessus. tanto fortius, quando nō præscripta: sed de facto quis eā habet. & in c. cū contingat. in. vj. col. eo. ti. vbi dicit, q. præscriptio inferioris super iurisdictionem tollit ordinario exercitiū: non autem habitum. vnde data negligentia inferioris, iurisdictionis exercitiū redit ad ordinariū. & Card. in cle. j. in. j. notab. de celeb. mil. vbi dicit, q. superior non impedit se de iurisdictione inferiorū: nisi data negligentia: dummodò spectet ad inferiorē solum ex priuilegio, vel de iure communi. Secus si competeret pluribus partibus pariter: quia tunc locus esset præuentioni. ¶ Nota ibi, *possessiones tenere.* q. vbi potestas datur alicui respectu certæ qualitatis, oportet q. libellans ante omnia verificet illā qualitatem. de hoc dicitur j. de fo. cope. cū sit generale. Dicit hic Abb. q. si vni specialiter datur iurisdicō respectu certæ qualitatis, extendit etiā ad clericos habentes huiusmodi qualitatem. Examinaui hoc in c. ecclesia sanctæ Mariæ. in. fin. j. q. de constit. & ibi dixi, q. iste tex. debet solū intelligi in casu suo: quia sequeretur, quòd si clericus esset mercator, & efficeretur de numero mercatorū: q. iudex mercantia statim haberet iurisdictionem in eum, & tamen vt perdat priuilegiū clericus, requiritur monitio præcedens. & sic contra Abb. Bene est verum, q. si clericus habet feudū à laico, q. laicus in causa feudali erit iudex suus: per tex. hic. Tenet & Bald. in c. j. de controuer. apud pares curiæ terminan. Dicit hic do. Andr. q. omnes in hoc errore fuerūt in quantum volunt, q. dominus feudi etiā si sit laicus, possit iudicare clericis à iure diuino. Et dicit, q. iste tex. non facit: quia non dicit, q. do. feudi esset laicus: vel vasalli clericū: imò poti⁹ probat q. do. feudi erat clericus, si rectè aduertatur: dum loquitur de excomunicacione. Sed q. lex canonica hoc potuerit, allego. c. Romana. §. debet. de appel. in. vj. & c. solitæ. de maio. & obe. & c. verum. de fo. compe. Et ita omnes ibi & est hæc cōis opi. à qua nō debet aliquo modo recedi. Nec ob. q. papa vt inquit ipse non potuerit tollere ius diuinum: quia dico, q. per hoc non tollit in totum. & hoc non potest Papa: sed limitat in isto casu, quòd bene potest Papa: vt multa allegaui, in c. tua. de deci. el. j. ¶ Dicit hic do. Bar. per istum tex. q. credit, quòd leges ciuiles loquētes in materia feudali sint approbatæ de iure canonico. Bald. in proce. feu. ponit diffusè de hoc circa. iij. colum. & ibi alleg. xxj. text. iuris canonici, qui allegant illum librum feudorum. ¶ Quando datur iurisdicō priua

tiuè, vel cumulatiuè: ponit hic aliqui Abbas. & dominus meus. & Bald. in l. testamenta omnia. C. de testamen. & Ange. in l. si vacantia. colum. xj. C. de ho. va. lib. x. & plenè Bald. in athen. habita. C. ne fil. pro pa. Sed dicas, q. regulariter iurisdicō specialis venit accumulatiuè, & non priuatiuè ad iurisdictionem ordinariam, per text. in c. per hoc. de hære. in. vj. Et ibi dicit Petr. de Ancha. q. licet patriarcha Grandensis dederit specialem iurisdictionem vni: tamen ipsius castellanus, qui habebat ordinariam, non erit propter hoc priuatus. & est tex. in l. studentibus. C. de offi. præf. vrbis. Et si ambo simul concurrunt, in dubio præferretur ordinarius. Io. An. in Spe. in ti. de offi. ordi. in addi. incip. prætermisissis, per text. in l. cum pupillis. §. hos qui. de re iudi. quia vocatus ad maius tribunal, & ad minus debet coram maiore respondere. ¶ Fallit primò in delegato. c. ij. de offi. lega. ¶ Secundò in domino feudi per tex. hic. ¶ Tertiò in iudice dato in vna parte territorij: quia isti habent priuatiuè ad ordinariam. ita Abb. hic, & Ange. in d. l. testamēta. ¶ Quartò fallit, vbi ex verbis statuti conferentis iurisdictionem aliud appareret. Ita consuluit Ro. confi. suo. cccclxxx. iij. incip. omnipotentis. & c. præfens consultatio. De isto articulo vide profundè Barba. in d. c. ij. de offi. delega. ¶ An autem si ordinarius iudicet in causa feudi, non data negligentia, domini feudi, ipso sciente & tacente, valeat sententia. Domini Abb. hic tenet, q. sic. Do. verò Anto. tenet opi. pro quo dicit hic. d. Anto. facere, quia vbiunque iudex allegatur suspectus & lex defert iurisdictionem ad superiorem, quicquid sit à iudice recusato, vel aliàs incompetenti, esse nullum: & nunq̄ tenent sententia ab eo lata. Secundò dicit pro do. Anto. facere iuramentum, quod præstitit vasallus domino feudi, ratione cuius præcisè obligatur ad litigandum coram domino feudi: & non potest litigare coram ordinario. Additio. ¶ Huic motiui facilis est responsio. Fateor enim, q. iuramentum obligat præcisè ad factum: tamen is cuius fauore est præstitum, potest illud remittere. vnde do. feudi sciens & tacens videtur remittere per argumenta. Panormi. hic. ergo & c. Philip. Symo. ¶ Do. meus hic dicit, q. cōtra Abb. facit: quia sola scientia & patientia non prorogat iurisdictionem in iudicē. Ita dicit Mol. in c. præterea. de dilatio. & Bal. in l. si qui ex cōsensu. C. de epiaudi. Facit quod vult do. Ant. in c. veniens. in. iij. co. de fil. pref. by. vbi dicit, q. actus superioris cōsistens in sola patientia, nūquam inducit dispensationem. ¶ Præterea dicit ipse, quafi possessio iurisdictionis nunq̄ acquiritur consensu subditorum, qui solum patiuntur. Ita Inn. in c. cum olim. lo. ij. de resti. spo. De quo facit festum Bal. in l. j. circa medi. C. de ser. & aqua. Pro quo allego tex. in c. Episcopus. viij. q. ij. ibi: vobis sitate & testimonio. & c. ergo non sufficeret sola patientia. Ergo eodem modo in casu nostro domini feudi, qui tacet, non videtur consentire, q. ordinarius iudicet. quod not. diligenter contra Ab. Additio. ¶ Considera tamē tu, q. omnia dicta per Are. loquuntur in eo, qui vult acquirere iurisdictionem in eos, in quos nūquam aliquam habuit, aut habet. Dicitur autem Abba. in eo, qui habet ordinariam: & etiam in causa feudali: licet non exercitio, habet tamen habitum. vnde data negligentia do. feudi, redit ad ipsum exercitiū: vt probatur in isto tex. & dicitur hic per omnes: quia de facili res redit ad naturam suam. & in habentibus symbolum facilis est transitus. Ergo eodem modo domino sciēte & tacente. Phi. symo. ¶ Non ob. dicit Are. dictum Inn. in c. ex parte Decani. de rescri. quia dicit ipse, ibi procura tor agebat nomine meo. Nos verò loquimur in eo, qui facit nomine suo. Sed tu dicas, q. dictum Inno. in d. c. ex parte. communiter reprobat. & ibi vide dicta per me. Non obstat, q. agit de leui præiudicio: quia negat ipse, quòd sit leue præiudicium, cum per hoc turbetur iurisdicō do. feudi secundum Bar. in l. sepulchri violati actio. ff. de sepul. vio. Secundò aperitur via ordinaria tentando similia. Præterea cōtēmitur honor domini feudi, vnde non est leue præiudicium, vt hic per ipsum. & sit taciturnitas non debet obesse domino cōtra Abba. hic, & Bal. in c. j. de inuesti. in maritum facta. Ex istis sequitur, q. domino inuito, non potest iurisdicō per vasallos pro

6 gari. ¶ Limita, nisi sit feudum francum: quia in hoc possunt vasa... ¶ Tunc enim partes curie cognoscunt inmatim de hoc & costit...

Tunc enim partes curie cognoscunt inmatim de hoc & costit... ¶ Limita, nisi sit feudum francum: quia in hoc possunt vasa...

liniquum. C. qui accu. non potest. Facit tex. in l. non debet. ff. de do... ¶ Limita, nisi sit feudum francum: quia in hoc possunt vasa...

ad litem contestationem. Secus si ante litem contestationem contestet... ¶ Limita, nisi sit feudum francum: quia in hoc possunt vasa...

pōt laic⁹ supplere. Mouet per dictū Inn. in. c. solitā. de ma. & obe. vbi dicit, q̄ Eps in feudali b⁹ nō cognoscit tanq̄ Eps, sed tā q̄ iudex ciuili: nō, q̄ istā p̄tate habet à legib⁹ ciui, nō aut canonicis. Ergo videt, q̄ nō sit vera opi. Inno. & Abb. hic, q̄ appellatur in causā feudali ad superiorē: cū imō possit per laicu, & sic minorē, suppleri negligentia ecclesiasticū, & sic superioris. Sol. ibi loquit in negligentia supplēda, quā pōt etiā minor supplere: hīc verō nos loquimur in appellatiōe, q̄ defert de minor ad maiorē: vt patet per superiora. ¶ Vide et ad hęc lo. an. in addi. Spe. in addi. inci. vidisti duas. in. fi. in. ti. de iuris. om. iu. ver. q̄ aut. & Abb. in. c. veniēs. i. ij. no. j. de accu. vbi dicit, q̄ tpa lia data simp̄t ecclīe, vident in dubio pleno iure cōcessa: nec sibi aliquā recognitionē reseruasse cōcedēs. Quod nō. & in quātū Ab. hic ad. fi. dicit, q̄ hīc ad. fi. dicit, q̄ isti in iudicādo serua bunt ius feudorū: quo deficiēt, seruabit ius cōe. adde, q̄ data discordia iuris cōis inter ius ciuile & canonicū, p̄ualebit ius ca nonicū. Ita Bal. in. c. imperialē. §. fi. col. iij. in ver. porro. de phi. aliena. feudū per Fed. etiā si domin⁹ & vassalli essent laici. Vtrū autem vassallus vassalli mei sit vassallus meus, quando est idē feu dum, tangit hīc Bal. & dicit q̄ sic. Ego vero posui in. c. quā in ecclesiārum. in. fi. xxiiij. col. & se. de consti. super glo. in ver. in feudum, vbi videre potes. & hęc dicta sufficiant.

- SVMMARIVM.
1 Libellus ineptus notoriē pōt lacerari à iudice, etiā parte nō opponētē.
2 P̄tate & simpliciter, an ista verba tollant ordinem iudicariū.
3 Non obstantē iuris solennitate, quid hęc verba significent?
4 Procedas solennitate iuris remissa, an per hęc verba poterit commissus procedere in ferijs inducitis in honorem Dei?
5 Et an habens commissionem iuris solennitate non seruata, possit recipere testes non iuratos?
6 Nomen actionis non est exprimendum in libello.

¶ C. A. P. VI.
Dilecti filii ¶ Exprimere nomē actiōis in libello, nō tenetur: debet tñ ita clarē factū deducere, vt ex eo colligi possit ius agēdi. h. d. ¶ Libell⁹ notoriē ineptus, etiā extrinsecē, parte etiā nō opponente, pōt per iudicē lacerari. Ita Inn. in. c. j. de offi. vica. & Abb. hic, in. ij. col. in. ij. no. p. tex. hic. Sed q̄ nō possit lacerari parte non opponētē & petētē, opp. de gl. in Cle. appellati. de app. q̄ dicit, q̄ licet notoriū releuet ab onere p̄badi: nō tñ releuat ab onere p̄ponēdi: ergo si nō fuit hoc petitiū, nō pōt iudex se intronitare. Sol. dic, q̄ illa gl. p̄cedit, q̄ notoriū p̄ponit ad finē p̄sequēdi ipsū in iudicio: q̄ tūc debet exprimi & proponi. Sed vbi notoriū solū exigitur ad finē notificādi, nō est opus p̄ponere. Ista fuit doctrina Io. de imo. in. d. cle. appellanti. in. ij. col. vbi no. saluat Inno. in. d. c. j. ¶ Adde dicto Inno. d. Anto. in. c. per tuas. in. vij. col. de sen. excom. vbi dicit, q̄ notorium æqui para f̄ expresso in libello alleg. Inno. in. d. c. j. ¶ Scđo adde gl. in l. qui cū maior. §. fi. patris. in glo. fi. ff. de bo. lib. vbi dicit glo. q̄ vbi calūnia partis est euidēs, pōt iudex ex officio ipsam repellere. Et vide Inn. in. c. ex parte. in. j. col. de testi. spo. vbi dicit, q̄ libellus petens cōcubinā, est lacerādus. Et idē generaliter, si cōtinet peccatū. ¶ Sed q̄ libell⁹ inept⁹ debeat admitti, allego tex. in. c. debitores. de iure iur. vbi iurans soluere vsuras, tenetur omnino soluere rōne iuramēti. Ecce ibi libellus euidenter erat ineptus, & cōtinebat p̄tām: & tamē pars coacta fuit illi respōdere. Dicit ibi Car. in. fi. oppo. ad istū tex. de dicto Inn. in. c. j. de offi. vica. sed r̄ndet ipse ibi, q̄ in libello nō dicebat expresse peto vsuras, sed q̄ ille bene effectualiter in vsuris fuit condēnatus: & in. fi. ibi aliter r̄ndet dicēs, q̄ idē valuit libellus: q̄ si iste libell⁹ nō fuisset admissus: pars remansisset in p̄tō recipiēdo vsuras. vnde admittit. & deinde eis solutis ab ipso possunt repeti: vbi dicit ibi tex. vt hoc modo à p̄tō releuet: & vt etiam solutis ille releuetur à periurio, in q̄ incurreret nolens soluere. Et sic dicit ipse ibi, est hīc casus singularis, in quo admittit libellus ineptus & cōtinēs p̄tām: vt pars non remaneat in peccato. ¶ Nota ibi, plurē & simpliciter. q̄ ista verba nō tollunt ordinē iudicariū: vt hīc per Abb. Dicit hīc dñs me⁹,

q̄ quo ad istū tex. Abb. bene loquit: sed q̄ tñ illatio eius est p̄ticulariosa, q̄ p̄ hęc verba nō tollat ordo iudicari⁹: q̄ a isto tex. nō dicit simpliciter. & c. sed cū ad iū. c. fecit dū formā canonū. Vñ nō est mirū, si i isto tex. nō vt remissa solennitas iudicialis: vt hīc per ipm, i. ij. co. Sed omissio isto tex. an ista verba, de qb⁹ i iplo faciāt, vide sublatā solennitas iudicialis. dicit hīc ipse q̄ sic. Alle. Bal. in. c. j. inuestitura. de noua forma fidelitatis. i vsibus feu. in. l. fi. in prin. C. de iu. deli. Et rō est: q̄ si iudicatu rus iudicat, tanq̄ De⁹, q̄ soli veritati innitit. ¶ Secūdo alle. Lu do. in. rub. de arb. vbi dicit, q̄ hęc verba importāt, quōd pōt sint termini abbreviari: & quod iudiciū efficiat quodammodo summariū. cādē ipse cōcludit, q̄ per hęc verba, nō tollit solennitas substēntialis: quā omiſsa p̄cessus vitiaret: & sic videt tene re cū dñō Ab. Sed tu vide dños de Rota deci. nouis. in. ti. de re scrip. secūdo, inci. Itē qñ cōmittit. Ex quorū dictis ibi satisfiet motiuo dñi mei hīc. Et de istis verbis, de quib⁹ in tex. rei veritate attēta & c. vide Ro. cōfi. xx. inci. vfo pūcto. Ex quo sequit, q̄ idē erit de illo verbo purē & simpliciter: quōd dicit dñi de Rota de illo verbo facti veritate inspecta. Et de his vide, q̄ ego scripsi in. c. j. de cōfi. co. max. xvij. i. ver. & si dicit sola facti veritate inspecta. ¶ Quid aut importēt illa verba reiectis iuris apicibus, vel subtilitatib⁹. Are. hic in. ij. co. alle. tex. in. l. fideiussor. §. quādā. ff. mā. vbi dicit tex. quōd sunt remotā: oēs exceptio nes. & q̄ solū debet disputari, an sit debitor, vel nō. ¶ Secūdo alle. Bal. i. l. si mācipiū. §. fi. cōi. in additionib⁹ suis. ff. de eui. vbi dicit, q̄ per hęc verba cessat exceptio ordinis: puta de duobus reis & executionis: q̄ ista exceptiōes nō t̄gūt factū principa le. Et pro hoc facit secūdu ipsū, q̄ scribit Bar. in. l. i. in vlti. co. ff. de cōdi. inde. vbi dicit, q̄ tales exceptiones, quē nō t̄gūt ius partis: dicunt inducā: ad iuris rigorē seruādū. ergo debēt tolli per hęc verba: q̄ p̄ eodē accipit rigor iuris & subtilitas vt hīc per ipm Are. ¶ Sed q̄ exceptiōes ordinis nō tollant per hęc verba, alle. Bal. in. l. fi. §. sed & fi. q. C. cōmu. de le. vbi dicit q̄ arbiter, qui p̄cedit cōtra tertiū possessorē hypothecaria, quacūq̄ forma verborū: nunq̄ p̄textu talis cōmissiōis poterit iudex auferre exceptionē acquisitā parti, quantūcūq̄ sit de rigore iuris inducā, q̄ per tales clausulas iudex habet p̄tā: tē circa p̄cessum. Nō aut circa ius quæsitū parti ante p̄cessum. Tandē ipse cōcludit, q̄ per hęc verba nō sint sublatæ: ex ceptiōes huiusmodi: vt hīc per ipm latē in. ij. col. max. per do. c̄trina Bar. in. d. extraua. Pro quo allegat, Mattheſianū no. suo xiiij. col. iij. inci. no. q̄ vbi iudex. Et nō obstat dictū Bar. in. d. l. j. col. fi. ff. de cōdi. inde. inducendo, vt hīc per do. meū, q̄ rigor & subtilitas æquiparant: q̄ negat hoc q̄ æquiparētur: q̄ exceptio licet sit rigorosa, tñ est iusta, ex quo in iure scripta: repe ritur. Ideo teneo, q̄ per talia verba reiectis apicibus, vel subtili tatibus iuris: nō tollatur ordo. Limita omnino p̄dicta, nisi da retur p̄tās in diffiniēdo: puta, diffinias purē & simpliciter: q̄ tūc super modo p̄cedendū, nō videt datū arbitriū, sed solū cir ca diffinitionē. Ita dicit do. me⁹ hīc in. ij. co. per dicta per Bar. in. l. si in lege. §. j. ff. loca. Hoc dictū assumit Pau. de Ca. in. l. qui Romā. §. Callimachus. ff. de ver. obli. & sequitur Bal. in. l. j. C. de iure deli. in. j. col. & Ange. in. l. j. ff. de testa. tutel. Ista intelli ge, nisi quatenus p̄cessus respiceret p̄bationem facti principa lis: q̄ tunc dicit t̄gere decisionē nō p̄cessum: vt hīc per ipm Are. non aut p̄paratoria: quæ omnia no. ¶ T Quod si dicat, nō obstatē iuris solennitate: dicit hīc Abb. in. ij. col. in. fi. & seq. in prin. post Bar. in. l. filiusfa. ff. de dona. q̄ per hęc verba cen setur sublatā solennitas iuris ciuili: nō aut iuris diuini, vel gentiū. Vnde inferūt, q̄ in tali cā sufficiūt duo testes: licet aliās re queren plures. Itē, q̄ poterūt recipi testes etiā infames: quia iste est defectus iuris positiu⁹: nō tñ poterunt habentes talem cōmissiōne tollere citationē: vt hīc per ipm Abb. & Bar. vbi s̄. quia hoc respicit defensionē & c. ¶ Quid si dictum fuerit, fa cias prout volueris. dic, q̄ tamen semper videtur exclusus do lus. &

lus. & de istis similib⁹ posui latē in. d. c. j. co. xv. & quinq̄ sequē tib⁹ de cōfi. circa istas clausulas. Tñ no. q̄ habēs p̄tate faciēdi partib⁹ nō requisitis: debet tñ postq̄ actū fecerit, illū partibus notificare: aliās dicere verſari i dolo. Ita Bal. in. l. eos. C. de ap pel. in. §. apostolos. in. ij. col. Itē vide Bal. in. c. cōfanguinei. de re iudi. in. fi. vbi sentit, q̄ ista verba. Procedas de facto: importāt idē, quōd ista verba p̄cedas solennitate iuris relicta. & idē tenet in. l. solā. C. de testi. ¶ Sed q̄ rō, stāte tali cōmissiōne: p̄cedas solennitate iuris remissa. an talis poterit p̄cedere in ferijs indu ctis in honore Dei: dicit q̄ sic. Ita Bal. in. l. j. ff. de testa. mili. & Bar. & Bal. in. d. l. filiusfa. & Bal. & Ang. in. l. milites. C. de testa. mili. & An. in Cle. s̄ape. de ver. sig. & Lud. in rep. rubrica de arbi. q. xvij. col. ij. in ver. Itē an hoc casu p̄cedi possit die bus feriatis. alle. tex. in. l. puinciarū. C. de ferijs, vbi tex. dicit, q̄ tali die possunt famosi latrones suspēdi. Itē ibi in libro meo alle. gl. in. l. quadraginta. C. eo. ti. de fer. quā dicit, q̄ de cōsue tudine nō seruat ille tex. Cōtrariū tenet Inn. & Ludo. met in d. l. filiusfa. per no. in cle. s̄ape. de ver. sig. in gl. in verbo ob ne cessitate. Cui addo cōfociā in. l. oēs. in glo. fi. C. de ferijs. & ibi etiā alle. Bar. in extrauag. ad reprimēdu. in verbo, sine figura. Nō ob. tex. in. d. l. puinciarū. q̄ ibi Imperator non tollit tales ferias: & sic in diuinū. sed limitat, qd̄ ex cā pōt: vt per Bar. in l. oēs popul. ff. de iusti. & iur. in. v. col. in. ij. q. iij. q. principalis. Sed per hęc verba generalia nō videt tollere: nisi aliud appa reat. & ista teneo. Nō ob. glo. in. d. l. quadraginta. q̄ qd̄ in illo tex. dicit, nō fuit inductū iure diuino: sed ibi ab imperatore p̄ illā legē nil mirū, si per cōtrariā cōsuetudinē potuit illi dero gari. ¶ Sed iterū q̄ rō, an habēs talē cōmissiōne p̄cedēdi iuris solennitate nō seruata, possit admittere testes nō iuratos. dic, q̄ sic secūdu Bar. in locis p̄alle. augef ratio: q̄ iuramentū hoc est de iure positiuo. Ita Io. An. in regula, nō est. de re. iu. in. vj. quia per partes remitti pōt: vt per Bar. in. l. j. ff. de fer. Cōtra riū tenet Bal. & An. in. d. l. milites. & Imo. & Lud. in. d. l. filius fa. tñ prima opi. verior est, & cōis. Et hoc firmat Anch. in. d. Cle. s̄ape. & Ro. in. d. rubri. de arbi. in. ix. col. in ver. Itē an vi gore dicti arbitrij, in. xxvij. q. in gl. j. Panor. hic aliquid in infi sit. Sed tu vide de ista subtilitate Ro. cōfi. cccc. & de multi plici subtilitate, vide etiā Imo. in Cle. s̄ape. in. fi. col. de verbo. fig. & vide etiā Archi. in. d. c. si cupis. xv. q. j. vbi ponit de mul tiplici simplicitate, quæ omittit: q̄ intelligetis per vos. ¶ Gl. in verbo, actio. Causā exprimenda est eo modo, quo dicit hīc doc. Primō declarā, quōd sufficit cām exprimere: licet nō ex primant appēditie ipsius causæ. Ita Inn. in. c. j. de libel. obla. de cui⁹ dicto meminit Bar. in. l. j. in prin. ff. de edē. in. ij. col. Imo. in. c. super hoc. v. col. de renū. Et hęc quidē debēt bene etiā ex primi, qñ implorat officij iudicis. Ita do. Anto. in. c. Bertol dus. col. x. post Inno. ibi in. fi. de re iudi. ¶ Itē no. q̄ valet iste li bell⁹. Peto cēsū cōsuetū mihi p̄stari tāto tēpore, cui⁹ ini tij memoria nō existit in contrariū. licet in eo nō sit expressa causa. Ita Cal. consi. suo. j. in ti. de libelli obla. q̄ in re antiqua est impossibile scire cām, & tēpus nō probat obligationē, sed causam obligatiōis. Et hęc est vna limitatio ad. c. peruenit. de cōfibus. Pro quo allego Bar. in. l. cū de in re. ff. de vsur. & Hosti. in summa de censi. post prin. Itē valet libell⁹ sine expref sione illius causæ parte nō opponētē. Inno. in. c. cū dilectus. de ordi. cog. qd̄ dictū allegat Bal. in. l. generaliter. C. de reb. cred. in. v. col. Bal. & Imo. in. l. Gallus. §. fi. eius. ff. de liber. & posthu. Itē si causa exprimitur: & inept⁹ libellus est nullus, etiam parte tacētē: puta: Peto decē: q̄ Rex est in francia. Ita Bart. in. l. j. ff. de eden. & sequit in. l. j. C. eo. in re. padua. Ratio, quia ex ex pressionē causæ cōstat de calumnia libellantis. & p̄pterea iu dex pot talē ex officio suo repellere. quā rō cessat, vbi nulla cā exprimit. & pro hoc facit glo. in verbo, de nouo. in. fi. in Cle. constitutione de elect. Et quando nomē actiōis sit exprimē dū, tā de iure ciuili, q̄ canonico: vide plenē Bal. in. l. edita. in repeti. Perusina. C. de eden. in. vij. colum. in verſicu. & quaro primō de expressionē causæ. Et qualiter sit exprimenda in li bello personali, vel reali: vide Marianum in commento. c. ij. de libel. obla. in pe. colum. in ver. x. quæro. ¶ T Nomen actio-

nis in libello nō est exprimēdū. Fallit primō, qñ pars interro garet iudicē, vt interrogaret agentē, qua actiōne vellet agere. Nā hoc pōt facere iudex ad petitionē partis. Ita Do. in. c. quo iure. dist. viij. ¶ Sed istud dictū facile reprobāt: q̄ si narratio cōcludit actiōne, est clara, si non est inepta. & ideo reijciēt. & sic nullo modo pōt stare hoc dictū. ¶ Scđo fallit, vbi iudex du bitaret de dolo circa actiōne, q̄ nō exprimit: q̄ tūc pōt cogere agētē: vt exprimat actiōne. Ita Hof. hic, qd̄ dictū alleg. Ang. in. l. j. C. de edē. ¶ Tertio fallit in causis sp̄ualib⁹, in quib⁹ mi nor solennitas & narratio requirit: sed in ciuilib⁹ requirit talis narratio: ita q̄ oīno cognoscat cā. Hęc differētia ponit Io. an. in ti. de accu. §. j. ver. porro. in addi. ad Spe. & ipam sequit Lap. alle. sua. lxx. in. j. col. ¶ Quarto fallit, nisi ex narratis possent re sultare plures actiōes ad diuerſum effectū: secus si ad eundē. Ita Bal. & Imo. in. l. Gallus. §. fi. eius. ff. de liber. & posthu. Et est glo. in. l. fi. duo. in prin. & ibi Bar. ff. de sol. & ita intellige text. in. l. qd̄ in herede. §. eligere. ff. de tributo. Et ita hunc punctum inducit Bal. in. l. est ita. in re. padua. in. xv. col. quod no.

- SVMMARIVM.
1 Excommunicatus non potest esse testis.
2 Verba generalia alicuius dispositionis, quæ inducunt sunt in odium alicuius, non debent in fauorem eius interpretari.
3 Priuatus loco capituli, non est priuatus quo ad onera.
4 Excommunicatus, an possit petere reuocari tenentiam. nu. 5.
5 Periuus, an repellatur a iudicio?
6 Exceptio excommunicationis, an possit opponi a tertio?
7 Excommunicatus non potest appellare a denegatione audientie.
8 Excommunicatus contentens absolui, non auditur etiam vt reus.
9 Gestā ab excommunicato actiōne in iudicio, valent si non opponatur.
10 Suspensus & interdictus bene agere potest. Item excommunicatus ex communicatione minori. nu. 11. Alia exceptio ponitur nu. 12.
13 Excommunicatio non obest, si venit ad iudicium tanquā publica persona: secus si venit, vt priuata.
14 Excommunicatus, si cedit iura sua alteri cessionario, non obstat excommunicatio cedentis, quin agere possit.

¶ C. A. P. VII.
Intelleximus ¶ Excōicatus in iudicio stare nō pōt, nisi tanq̄ reus. hoc intēdit vsq̄ ad finē. ¶ Excomu nicatus nō pōt esse testis. Hoc amplia, etiā si di cit excōicatiōne nullā. tex. est in. c. veniēs. scđo. de testi. de quo facit sibi festū do. me⁹ in. vij. notabi. in. iij. col. ¶ Limita hoc, vt nō habeat locū in teste instrumētario: q̄ in eo bene potest esse testis. Ita Inno. in. c. pia. de excep. in. vj. in. fi. Quod dictū sequitur do. Ant. in. c. ex literis. de transac. Ratio, q̄ licet testificari sit publicū officij: tñ testis non reddit testi moniū rōne publici officij. Ita dicit Inn. in. c. nihil. quasi in. fi. de elec. Contra hoc tñ arguit sic. A tūs testificandi est actus à iure approbatus: & sic est actus legitimus: sed excōicatus non pōt exercere actus legitimus. Casus est i. c. licet. de sen. excō. in. vj. ergo non poterit esse testis, etiā instrumētarius: sicut non pōt esse iudiciari⁹ testis. Respōde, quōd sunt aliqui actus, qui sunt legitimi tā in se, quā respectu faciētis: vt puta in tabellioe cōficiēte instrū, & iudice p̄ferente snām. Quidā sunt actus legitimi in se: sed respectu faciētis priuati, vt cōtrahere: & te stificari. Primi quidē sunt p̄priē actus legitimi: & i his loquit d. l. licet. Sed in secūdis sunt legitimi in se: sed nō respectu faciē tis. & nō p̄cedit. d. l. licet. Ita dicit do. Card. in re. c. perpēdi mus. de sen. exc. i. pe. col. qd̄ dicit notādū: q̄ est doctrina noua nō cōsyderata per alios. Et amplia p̄dicta etiā in excōicatio pu blico: q̄ pōt facere actus legitimus. Scđo modo, nō debent vnq̄ in fauorē ei⁹ interpretari. Et q̄ odiū nō possit prodesse. d. Andr. alle. hic Car. i. c. lo. de testi. vbi dicit, q̄ executor, q̄ fuit p̄ annū negligēs, pōt inuit⁹ cogi ad executionē, vt illā fmat, q̄ hoc fa cit i p̄cena ei⁹: cū negligentia sibi nō debeat p̄desse. ¶ Scđo alle. Bar. i. l. j. C. p. dig. li. xij. vbi dicit, q̄ si nobilis deliquēs ex forma statuti p̄dit nobilitatē, q̄ intelligit p̄didisse quo ad lucra & ho-

nores: no aut quo ad dana & onera & incommoda. Et per hec & alia multa, de quibus per eu in .iij. colu. reprobatur dicit Bal. in e. dilecti. de rescri. vbi dicit qd banitus no arctat edicto de eudo in exercitu qd dicit ipse, qd est saluum: qd hoc mo reportaret modu ex bano, qd est indutu in eius odiu. Ego ad hoc allego gl. in .s. fi. i. c. ij. de cofel. i. vj. qd dicit, qd cotumax in respondedo habet pro cofelso. post qd est iustus respodere, si illa cofelsio te dit in ei? danu: secus si in incomodu. Sed allego Bald. in. l. cu proponas. scda. C. de pac. vbi dicit, qd clausula, rato manente pacto, no prodest fragei pactu, sed alteri parti: ¶ Tercio al lego Car. in cle. j. in. vj. opp. de regula. vbi dicit, qd priuat loco capituli non est priuat quo ad onera. ar. e. reprehensibilis. i ver bo, capituli disciplina. de app. Et ibi etiā dicit, qd excōicat no est exēpt ab officio: qd debet dicere illud priuatim. Et ad hoc allegat. c. pro illoru. de preb. vbi probat, qd valēt gesta ab excōi cato i ei? danu: secus si in incomodu. ¶ Sed allego Bald. in. l. de capi. dimi. vbi pbat, qd nemo ex delicto reportat comodū: & in. l. tutela. §. itē. Et ibi Bar. dicit. eo. ti. qd exbanit, licet desi nat esse ciuis: tñ debet intelligi quo ad comodū suū, no aut in comodū. Reliqua vide hic p Barb. Et ita notādū econuerso, qd fauor no debet retorqueri in odiū: vt dicā in. c. h. j. e. ¶ In gl. i. i verbo, cōueniri. dicit, qd aut sum? in loco insigni, vbi facile est reperire pcuratorē: & tūc no debet excōicat admitti. Et pce dit opi. Cal. Aut verō sumus in loco, in quo non pōt de facili reperiri: & tūc admittit excōicatus. & procedit opi. gl. & doc. eois. ¶ Sed qd excōicat nunq̄ possit p se cōparere. & sic cōtra d. Ab. primō arguit de gl. in. c. pastoralis. eo. Sol. illa gl. loquit prout iste tex. hic. Si ergo iste tex. limitat hīc, ita per oēs. Ergo & illa gl. debet ita limitari & declarari, dū dicit qd debet p aliū rñdere. ¶ Sed alleg. tex. i. l. cū miles. ff. de alie. iud. mutā. cau. fa. fac. in ver. experiri oportet. vbi probat, qd si quis cessit iura sua potētiori, no tenet cessio. Et ipse debet agere, nec poterit constituere procuratorē. Vñ dicit: sicut vbi cūq̄ i pena alicui imponit necessitas litigādi per se no pōt cōstituere procurato rē: ita eodē mō econuerso, vbi imponit alicui necessitas litigā di p aliū. non poterit ipse per se litigare: sed cogēt constituere procuratorē. Sol. ille tex. dicit dñm experiri oportere, non vt tollat facultatē sibi cōstituēdi procuratorē: sed vt excludat mi litē. ¶ Tercio dicit ipse, faciat. nā hec Decretalis emanauit in odiū excōicati: ergo no debet ex ea sibi aliqd comodū resulta re: qd fieret, si possēt per se rñdere: inducēdo: vt hic p eū in. v. eol. in ver. iij. Faciat. dñs aut me? hic dicit, qd vbi pōt inuenire procuratorē idoneū, nūq̄ poterit cōparere p se, contra Ab. & qd psumit, qd de facili possit inuenire, si est in loco insigni. Aut verō non pōt: & tūc pōt: per se cōparere, rōnib? & argumētis, de qd? hīc per eū, in vlti. col. Quā? opi. & distinctio fuit prius Barb. vt. s. dixi: licet Barb. ipam reprobet. Et dicit hīc dñs me? qd in criminalib? admittit excōicat ex persona propria: vt hic per eū, in. fi. vbi hoc modo tollit vnū motiū Abb. hic. ¶ Ego verō pro prima conclusione allego Do. iij. q. i. in summa. vbi dicit, qd dū esset scholaris repetiit istā Decretalē: & tenuit opi. Cal. contra. d. Ant. qd nullo mō possit per se cōparere. & loquit indistinctē. ¶ Pro scda verō conclusione allego Ang. in. l. h. is, qui ita hāret. ff. de hāre. instit. vbi dicit, qd audiuit Bart. allegatē viua voce dictā. l. idē. Et per hoc forte debet limitari di ctū Bar. Pau. de Cas. in. l. ff. de pig. actio. & Bal. in. l. h. in. fi. C. de exce. rei iudi. dū dicit: potestas excusat capiedo vilē perso nā & idoneā si ipse cogit facere per se. Et sic ex pmissis conclu dit, qd excōicatus semper tenet mittere procuratorē: nisi esset ita destitutus, qd oīno inueniri non possēt. ¶ Vtrū aut excōi catus possit petere reuocari tenutā. Bar. in. l. de pupillo. §. fi. ff. de ope. no. nū. vbi loquit etiā in bānito: dicit, qd aut venit priu cipaliter ad se defendēdū: sed in consequentiā venit ad petēdū rescissionē tenutē: & tūc auditur. Aut verō principaliter petit reuocari ipsam tenutam: & tūc, qd dicit agere principaliter: non audit. Et istā opi. sequit Imo. Domi. in. c. i. in. iij. col. de res cri. in. vj. & Imo. in. c. cū inter. R. col. iij. de excep. ¶ Et ad istā qd dicit hic Are. in. ij. colū. qd seruit nobis decisio Ioan. And. in addit. ad Spec. in titu. de accusatore. §. sequitur. in addi. ma-

gna in §. gradu septimū q̄tionis. vbi tandē deducit per aliqua, qd bānitus phibitus querelare, poterit accusatorē suū accuare, qd pduxerit falsos testes, qn no haberet aliud remediū exci piēdi. & ita dicit ipse Are. hic vbi. s. Idē debem? dicere in excōi municato petēte reuocari tenutā, qd si pōt sibi cōsuli per viam exceptionis non audiat agēdo principaliter, qd tenuta reuocetur. Aut verō no potest sibi esse cōsultū per viā exceptionis: & tūc admittit etiā principaliter petēdo ipsam reuocari. Et ita cōcludit ipse, & per alia, qd videas hic per ipsum vbi. s. ¶ Et distinctio quā facit in. §. fi. Bar. exemplifica pulchrē, vt dicit Pau. de Ca. & Imo. in. d. l. de pupillo. §. qd remissionē. vbi dicit, qd habuerūt istū casum de factu in ciuitate Florentia, vbi est statutu, qd q obtinuit tenutā, pōt facere fieri pceptū de dis combrado. Pone ergo, qd ille q habuit tenutā in bonis bāniti, vel excōicati: facit fieri dictū pceptū: ille cōparet ad se de fendēdū a pcepto, ne teneat discōbrare. & dicit tenutā esse nullam ex aliqua iusta cā: & ideō petit ipsam reuocari. Dicit ipsi, quōd hoc potest facere: qd petit hoc incidēter, no autem principaliter: sed bene principaliter defendi se a dicto pcepto. Si aut nullū factū foret pceptū: sic dicit ipsi, qd si com paret sciens tenutā esse datā cōtra se. & dicit eā nullā: & petit ipsam reuocari: tūc venit principaliter & no debet audiri. Hoc tñ dicit verū, qn ipsum impugnat de nullitate, vel iniustitia. sed si ipsam no impugnet, sed petere et reuocari offerēdo satisfationē de iudicio sisti: & satisfaceret de expēsis: iuxta au thē. ei. q. C. de bonis auf. iudi. post tūc petēs eā reuocari debet audiri: qd tūc no dicere hoc facere principaliter: sed cā se de fendēdi a prima citatione. Et idē dicerē, qd no deberet audiri, vbi diceret se no citatū: & nihilomin? peteret ipsam reuoca ri: qd tūc diceret reus volūtarius: quo casu non debet audiri, etiā si diceret se spoliatū, vel turbari: vt plenē scripsi post do cto. in. d. c. cū inter. R. col. vj. & sequē. verfi. quotidiē allegant. de excep. ¶ T Sed, qd excōicat nec principaliter, nec in cōsequē tiā possit petere reuocationē se nutā: tenet Host. in. c. dilecto. de verbo. sig. Et ita sentit Speculator in titulo de contuma. §. fi. verficu. sed pone reus. & Imo. & Ludo. in. d. §. fi. contra Bar. Ratio est, qd negat, qd veniat i virtute citationis. Nam data te nuta, citatio peregit cursum suū, cui acquieuit faciens citare. ¶ Secūdo mouet: qd excōicat non potest petere sibi solui nec etiā pōt sibi solui, secūdū gl. i. c. nos sanctorū. xv. q. vj. & i. c. iu ratos. ea. cā & qn. Pro ista parte considera, qd passus imissionē habet annū ad eā inuocādā, & etiā post audiat. c. qm̄ frequēter §. fi. vt lite non conte. Preterea excōicat non potest dicere sen tētiā nullam. Ita Io. An. d. Ant. Imo. & Abb. i. c. significauerūt, de excep. Et est intētio Rotā decisi. secūdū numerū meū. ccc. cli. inci. itē fuit debitū. & Io. An. i. c. i. de rescrip. in. vj. & est opi. cōis. Rō est, qd si possit dicere de nullitate, possit etiā iup ea impetrare. Patet in. c. fi. de excep. sed non reperit, qd possit impetrare: nisi in causa appellationis. C. de rescri. i. vj. ergo & c. Itē non est eadē ratio i nullitate q̄ in appellatione: qd sententia nulla non transit in rē iudicatā. & erit sibi cōsultū qd petet exe cutio snā. nam tūc excipit de nullitate snā. Pro ista opi. facit qd excōicat non potest petere laudū arbitratoris reduci ad ar bitriū boni viri. Ita Bal. in. c. cū inter. R. de excep. Imo. in. d. c. significauerūt. Rō, qd arbitramētū no transit in rē iudicatam. Ita Inn. in. c. quintaualis. de iureiur. & Bar. in. l. h. societatē. §. ar bitrorū. ff. p. lo. & Io. An. in. c. j. de rescri. in. vj. dicit, qd excom municatus in carcerat, non potest conq̄ri de nullitate captu rā: aut iniustitia: quia non reperit permissum. Ex p̄dictis ergo vt possit pbabiliter dici, qd ex quo excōicat habet longū tēp ad reuocādū: & tēpore secūdi decreti poterit cōqueri excipiēdo de nullitate & iniustitia primā tenutā: sequit qd interi cogefacere: & nullo modo audiet, si petat reuocari tenutam. ¶ nota. ¶ Quod aut in consequentiā possit, & sic p opi. Bar. arguit primō sic: qn qd vocat ad cām, comparitio est necessaria, nō voluntaria. c. dilecti. de excep. i ver. traxisset. Pro hoc est tex. i terminis i. l. pupill. §. j. i verbo. defendas. ff. de priui. credito. vbi agēs, vt relidat tenuta: semp dicit se defendere: sed excōi cato cōcisa est oīs defensio. c. cū inter. de excep. ergo & ista erit sibi per-

sibi permiffa. ¶ Itē eoipso, qd qd facit aliquē citari, licet reus, deinde ipm faciat citari: certē semp dicit hoc facere se defen dēdo. tex. est cū gl. in. l. libertus a patrono. ff. de in ius voc. vbi dicit tex. qd si patronus fecit citare libertum, qd si patronus est cōtumax, pōt libert? facere citare patronū: & no incidit in po nā: licet no petere viam. Ecce in terminis: ista tollit rōnē Inn. & Ro. dū dicit, qd citatio peregit cursum suū. & sic patet ex pmissis, qd excōicatus in cōsequentiā pōt petere reuocari tenutā solutis expēnsis, & cauēdo de iudicio sisti. No obstat, qd habeat longum tēp: & qd de nullitate non pōt dicere, qd ibi vsq̄ ad executionē no grauatur. Propterea non dicit de nulli tate: sed hic, vbi est facta immissio, statū grauat. Et p hāc dubi to. Io. and. s. relato, qd excōicatus non potest dicere de nullita te incarcerationis: quia incarceration est citatio realis. glo. in. l. ij. ff. de iurisd. om. iudi. Ideō illud dicitū reprobatur Bald. in. c. j. de rescri. in. vj. in addi. & ipm allegat Ioā. de ana. in. iij. col. de crimi. fal. Ad rationem Hosti. qd dicit agere, negatur: qd imō dicitur se defendere. d. l. si pupillus. Et pro hoc adduco Ange. in. l. non cogendū. §. fi. ff. de procu. vbi dicit, qd petens reuocari tenutā, vel sequestrū: dicit se defendere. & sustinet ptes rei. Et fortius dicit Abb. in. d. c. inter. vt habeat locū hoc, etiā qn petit principaliter reuocari tenutā: qd venit stimulus ex fa cto iudicis: & sic est reus necessarius, no aut volūtari? Itē pōt appellare: ergo & petere tenutā reuocari, vt ibi p eū. i. iij. col. ad fi. Sed istud no suffinet: qd in appellatione stimulat ab illis x. diebus, qui dātur ad appellandū. sed hic secus, vbi non venit in cōsequentiā. Ideō si venit, dicit plenē agere, & esse volunta rius: idē in primis debet purgare cōtumaciā: & postea audie ri. ¶ Et ex p̄dictis que loquunt. qn venit in consequentiā, inferit qd conclusio Bar. & cōis, habet locū, vbi et possit insta re per viam exceptionis: puta tpe secūdi decreti, vt. s. dixi. Et dicit hic Are. in. ij. colū. in. fi. que oīa nota diligenter. ¶ Vbi quis pōt esse in iudicio: & ibi potest pcuratorē cōstituere. Ita Inn. hic, & alij. do. Andr. hic in. j. col. allegat Inn. i. c. edoceri. de rescri. vbi dicit, qd in casu in quo Abbas pōt solus agere: sibi so lus pōt pcuratorē cōstituere: & alia multa, de quib? hīc per eū que videas. Vos verō allegate tex. in. c. fi. de iudi. in. vj. ibi per te, vel pcuratorē. que dicit ibi ad hoc esse meliorē de iure do. Pe. de anch. & i. c. ex parte. scdo, ibi, qd ipsa mulier quīs minor & c. & ibi no. d. Ant. in. vj. col. & bonū textū in. l. seruū quoq̄, in prin. ff. de pecu. vbi tex. dicit filiū familiā pcuratorē habere posse. qui tex. est ad hoc egrē. secūdū Ludo. in. l. si ex legati causa. ff. de ver. ob. ¶ Nota et qd omnis, qui pōt pcuratorē cōstituere, pōt pcurator cōstitui. c. post cessionē. de pba. iuncto isto tex. ¶ Sed no qd excōicatus pōt dare pcuratorē ad oīa, que sibi licēt. Ita Car. cōsi. xlvj. inci. licet monialis. Exemplum ibi ponēs, qd excōicatus licet constituere procuratorē ad cōcer nēdā professionē: qd p̄fessio est illi pmissa. c. cū illorū. de sent. excō. ¶ Et dū Abb. impugnat. d. Ant. per. c. per tuas. de senten. excom. dic. qd ratio illius cap. volentis, qd excommunicatus di cēs snām excommunicationis iniustā, non audiat: nisi prius petat se absolui, est qd ibi no est periculū in mora: cū snā excōi cationis non trāseat in rē iudicatā. Alia, qd cū dicit snām ini ustā: fatef se ligatū: & ideō non petens absolutionē, videt cōtē nere. nilmirū si no audif sec? in alijs. Ita dicit do. Anto. in. c. cū inter. de excep. in. vj. col. Et contra Ab. etiā facit: quia si absol ueret excōicatus, qn cōstituit procuratorē ad se defendēdum: nihil operaret iura, que dicunt, qd excommunicatus datur defen sio. Et dū Panor. hic i pe. col. allegat. c. qui ad agendū. de proc. in. vj. vide ibi Pet. de anch. vbi limitat vltra dicta hīc per Pau. & alios. ¶ T Vtrum perurus possit repelli, sicut excommu nicatus, dicunt doc. hic, qd non. Contrarium tenet Specu. in ti. de actore. §. j. verfi. item quod est reus. Allegat. l. si quis maior. C. de transac. istam partem tenet glo. in. c. paruu. xxij. q. v. Tu verō teneas opi. doct. hic, quā est vera. & istam opi. sentit gl. in. c. dilecti. de excep. & ibi Inno. & do. Anto. & Ludo. singula ri suo. ccccxxij. col. lv. incip. tu say. c. j. de iureiurā. Et ibi limi tamis vellet agere super materia, in qua fuit perurus. Allegat tex. que ita intelligit. in. l. si quis maior. C. de transac. & ita te-

net Bal. in repe. l. ij. de iureiur. char. xvj. dicens, quōd perurus no repellit ab agendo: nisi intendat iudiciū in materia, in qua periurauit. Vtrū damnati in metallum, vel deportati possunt agere. doc. hic clarē loquuntur: idē non tango, sed per te vi deas. ¶ T Iste text. recipit nonnullas declarationes. ¶ P R I M A est, si tertius opponat exceptionē excōicato agē ti, & sua no interfit, non audif etiā si actor fuisset excōmunica tus ad eius instantiā. Ista fuit limitatio Spec. in tit. de rescrip. p̄senta. §. rōne aut formā. in vlti. char. ver. tu es. Et sic opus est, vt opponat a reo contento. Hoc dicitū cōmēdat Do. in. c. j. in iij. colū. de rescrip. in. vj. vbi dicit nota generaliter, qd tertius non opponit, si sua no interest in causa vertēti cū alio. Sed du bito priō: qd vbi agit de periculo aīa, qlibet admittit. Ita dicit Archi. in. c. vt circa. de elec. li. vj. facit glo. in. c. cupiēs. §. cate rum. in verbo. contumacia. de elec. eo. li. Ergo in except. excōi cationis eodē modo quilibet deberet audiri, ex quo est inducta propter periculū aīa. ¶ Itē facit, qd licet quis iurasset no oppo nere excōicationē: pōt nihilomin? illā opponere no obstatē iu ramento. Ita do. in. c. pia. ad fi. prin. de exce. in. vj. Ratio: qd iura mentū hoc modo impediret: quominus qs liberaret a vinculo aīa: quare ergo hoc modo no debet audiri tert? opponēs ex cōicationē excōicato, vt ille hoc mō liberari possit a periculo aīa. Itē mouet p tex. i. d. c. pia. ad fi. d. exce. vbi excōicat, si agit & null? opponit: pōt iudex offō suo repellere: qd interest rei publicę. Preterea i popularib? actōib?, qlibet admittit: ergo fortius tert?. & ideō ppter hāc multū dubito de corū dicto. ¶ S E C V N D A declaratio. Reo volēte excōicat agere pōt. Ita Innoc. in c. exceptionem. in. gl. fi. de exceptionibus. & Abb. hic, & Archidia. & Ioan. Andr. in. c. pia. de exceptio. in. vj. Di cit hic do. Andr. qd Bald. hic vult, qd auf. qd femel. C. quō & qn iudex. pcedit & habet locū in actore excōicato: qd cogēt fini re iudiciū reo volēte, vt hīc per eū, qui & alia allegat. qd videas. Tñ ipse finaliter credit cōtrariū. qd imō actor excōicat reo et volēte no possit p̄seq. Et mouet priō p istū tex. i verbo. stare no pōt. qd verba important necessitatē p̄sant: ergo etiā parte volēte no poterit p̄sequi. Sed dic. qd text. hoc no dicit. ¶ Sed mouet p dictū Vgo. in. c. q̄rendū. ij. q. vij. que sequit ibi Do. vbi dicit, qd reo volēte no admittit accusator criminofus: sed ibi pōt dicere, qd no agebat de incommodo accusatoris: sed hic agit de incommodo excōicati. Allegat etiam Bald. in. l. j. C. de his, qd p̄cenzā nomi. vbi dicit, qd bānitus no audif, etiam reo vo lente. Sed dic. qd ibi agebat de incommodo banniti, vt hīc de in cōmodo excōicati. In isto articulo vide Abb. in. d. c. exceptionē in. fi. de excep. vbi sibi cōtrari? tenet, qd imo etiam reo volente excōicat no possit stare in iudicio. ¶ Sed allego Do. i. c. alie ni. ij. q. vij. vbi tenet idē, qd Abb. in. d. c. exceptionem. & idem in. d. c. pia. §. fi. in. ij. col. Et p ista parte possunt adduci motiua facta hīc p do. And. Sic. licet nonnullis dederim rñsum. Opti mē em faciunt tñ pro prima opi. multū facit: qd aliās quis re portaret excōicationē comodū. & ideō teneo primā opi. qm̄ reo volente cogēt excōicat finire: ¶ Dicit hīc dñs meus in. j. col. & seq. qd re? excōmunicatus poterit cogere actorem, vt se quatur iudiciū. & qd in eo pcedit auf. qui semel. C. quō & qn iudex. & l. diffamari. C. de ingenuis & manu. cōtra cōiter alios. Mouetur primō per tex. in. l. libert? a patrono. ff. de in ius vo can. vidiū inducōne in p̄cedētī lectōne: qd ibi libertus vi det se defendere. sed defensio est permiffa excōicato: capitulo cū inter. de excep. Ergo erit hoc sibi cōcessum, vt in simili di cif in. d. l. libertus. ¶ Sed mouet: qd a q̄tas, vt no claudicet iu diciū, cōsiderat etiā quo ad fauorē excōicati. d. c. cū iter. & c. fi. c. ti. Sed claudicaret iudiciū, si actor possēt petere cām expe diri, & no reus. ergo etiā hoc no debet. ¶ Tercio adducit. c. ve nerabilibus. §. j. de sen. excō. in. vj. vbi patet, qd sicut permittit excōicato agere de iniusta excōicatione per viam appellationis: ita permittitur agere de iniuria contra iudicē: quasi sit cō nexa ad cām excōicationis. ergo eodē modo debet esse in casu nostro rōne cōnexionis: qd fuit priō tract? excōicatus ad iudi ciū. Nec ob. qd in odiū excōicati inducta sit cōuetio. ergo no debet cōverti ad ei? fauorē: qd dicit ipse, qd licet cōuentio

fit introducta in ei9 odiu: tñ defensio est introducta ex a gta- te, & in eius fauorē. Ergo sibi cōcedit defensio; intelligitur ita sibi data & cōcessa: vt iudiciū nō claudicat: & nō dicef. ppter hoc reus volūtari9, sed imō necessari9 in pfecta origine: vt hīc per ipsum. ¶ Sed q̄ excōicatus possit agere cōdictione. l. diffamari. licet rationes p̄dictæ nō stringant, tenet Io. de Ana. in c. dura. in. iij. col. de cri. fal. Nā duplex est agere: vñū impugnādo & hoc est phibitū excōicatio. Aliud verō defendendo: & hoc est sibi pmissum. Nā excōicatio licitū est appellare, & excipere ergo volēdo agere cōtra eū, q̄ illū diffamat, p̄t: q̄ ad hoc simulat & impellit p̄ diffamationē. Nec obstat tex. in. c. j. de rescip. in. vj. q̄ illi duo casus excepti possunt extendi ad similes. & sic ad istū. Et allegat dictū Bal. de excōicatio incarcerato: qd̄ heri retuli. Imo. dicit ibi, q̄ poterit intēdere remediū. l. si cōtē dat. ff. de fideiuf. l. q̄ p̄ntief sibi exceptionē cōpetere. Ergo dicit Ana. poterit excōicatus hoc modo esse in iudicio: quia ibi erit tanq̄ re9 necessari9. ¶ Sed certē dic, q̄ imo respectu. l. diffamari. & l. si cōtēdat. ista nō procederēt. Pro hoc allego primū Abb. in. d. c. cū inter, ad fi. de excep. & ibi dicit, q̄ excōicatus nō p̄t petere, qd̄ p̄nuncief sibi exceptionē cōpetere: q̄ puocat ad iudiciū: ergo habet loco actoris. allegat. l. in trib9. ff. de iud. ¶ Scdō allego Pau. de ca. i. d. l. libert9. vbi dicit, q̄ excōicatus nō p̄t praticicare. l. diffamari. Et facit: nā licet possit huc casū9 dici reus, tñ esset volūtari9: quo casu nō habet locū iste tex. in. d. l. libertus. qd̄ no. diligēt. Sunt expedita oīa dicta doct. hīc. ¶ TERTIA declaratio, si dubitat de p̄ctō, ppter qd̄ fuit excōicatus, audif p̄sequēs iudiciū in materia discūsiois ips9 p̄ccati actor: & nō absoluit stante altera suspicione. Casus est in c. significauit. de offi. ordi. & ibi glo. ff. & expressus. d. Anto. in. vl. col. in ver. Host. dicit. & ibi Pa. in. fi. no. illud ad limitatio nē. c. per tuas. de sen. excō. Et sic dico, q̄ cōsiderādo illum tex. per illud limitatur. d. c. per tuas. sed non facit ad istum tex. ¶ QVARTA declaratio. ille, q̄ necessitat agere, dicit quo dāmodo re9. & sic hoc respectu excōicatus, etiā potest esse in iudicio. Ita do. Ant. in. d. c. significauit. propter glo. ibi. Et pro hoc dico dici posse, q̄ contra excōicatus possit intentari remediū. l. diffamari. quia licet in veritate sit actor, habetur tamē quodammodo pro reo, ex quo necessitatur agere. ¶ QVINTA declaratio est in iudicijs duplicibus puta familiae ercif. cōmuni diuidun. non habet locū iste tex. Nam in illis excōmunicatus p̄t esse in iudicio: q̄a vterq̄ ibi est reus & actor. Ita dicit d. Anto. in. c. significauit. circa mediū de excep. ¶ SEXTA declaratio. Excōicatus cū denegatioe audiētis, nō p̄t appellare. Ita dicit expressē Arch. i. c. si q̄s deiceps. xvj. q. vij. sup. verbo audiētis. De quo exclamat. d. Ant. in. d. c. significauerunt. Fortifica per dictū Do. in. c. in noie dñi. in. fi. xxij. di. vbi dicit, q̄ si cui statutū denegat audiētis, nō audif ēt i causa fauorabilis: puta in possessorio. In hoc cōtra tenet sol9 Imo. in. d. e. significauerūt. quia appellatio est defensio: sed defensio nemini tollif: ergo nec appellatio. ¶ Scdō dicit ipse in. d. c. i no mine dñi. tollif audiētis, nō autē appellatio. Cōfydera, q̄ p̄ principē p̄t tolli appellatio: & ideo si tollat p̄ ipm erit sublata: nisi in casu, quo esset euidentē cā appellādū. per gl. pe. c. ex cōquestio ne. de resti. spo. de qua Arch. in. c. pia. in. v. col. de excep. in. vj. Et ideo, si ipse alicui denegaret audiētis, videref etiam denegare appellationem: nec per hoc videref tollere defensionem: q̄ appellatio non est defensio naturalis, quā nō potest tollere Princeps: sed iuris communis, quā bene potest tollere. & vide quā scripsi circa hoc in. d. c. significauerunt. col. pe. in. ver. vl. ¶ SEPTIMA declaratio, vbi excōicatus cōtēneret absolui, nō audif re9. Ita Cal. i. c. ab excōicā. de rescip. de quo est dictū. s. ¶ OCTAVA declarat. Gestā ab excōicatio actore in iudicio, valēt, si non opponat. Ita Abb. hīc. p. tex. in. c. pia. de excep. in. vj. dūmodo fuerint gesta corā ordinario: scus si corā delegato, p. c. j. de rescip. in. vj. dicit hīc do. Andr. q̄ ista cōclusio est oīno falsa: q̄a imō p̄cessus factus ab excōicatio, etiā parte non opponente, est null9. Qd̄ probat sic. Nā q̄a ante ca. processus factus p̄ excōicatus erat nullus: vt probaf in isto tex. quia denegatur potentia. Nec obstat. c. pia. in illis verbis, in suo robore

duraturis, quia illa verba non addunt maius robur materiae, q̄ prius habebant. Ange. in. l. fi. C. de tēpo. appella. & in. l. omnes. C. de p̄scri. xxx. anno. Si ergo p. c. pia. nō p̄statur nouū robur: ergo est p̄cessus nullus. Solu. dic. q̄ imo nō est verū, quōd processus ante. d. c. pia. esset nullus. Ita dicit Card. in. c. in exceptionē. in. iij. oppo. j. de excep. dicens, q̄ cōdēnatio exp̄farum de qua ibi, habet locū etiā hodie: cū nō respiciat interesse agētis, ex quo p̄cessus valet: sed penā tardātis. Tamē ista so. p̄t ca uillari, si videbis, q̄ ibi scripsi in pe. col. vnde vltra sol. quā ibi dedi, potes dicere, q̄ dictum Angeli procedit in materia, vbi p̄ferunt illa verba ab eo, q̄ ignorabat inualiditatē eorum: q̄a tūc bene est verū, q̄ nō addit nouū robur. Secus verō, vbi p̄ferēs sciebat inualiditatē eorū, ad quā se refert: q̄a tūc operatur & dāt nouū robur. Sed posito, q̄ de iure antiquo esset nullus: vt hīc inquit Bar. Tamē ex quo Papa hoc sciebat, & nihilomin9, d. c. pia. addidit illa verba, i suo robore duraturis, videt velle q̄ addāt nouū robur. & q̄ illa, ad q̄ se refert valeat. qd̄ no. ¶ NONA declaratio. iste tex. nō habet locū in suspēto, vel interdicto: q̄ isti bñ agere p̄nt. Ratio, q̄ isti nō est interdicta hominū cōmunio: per tex. in. c. a nobis. de exce. & tenet ita. d. Anto. hīc & Abb. & Anto. in. c. Apostolicę. in. pe. & vlti. colū. de exce. Inno. in. c. venerabili. de sen. excō. & ibi Abb. Limita nisi suspensus vellet agere pro beneficio i quo est suspensus. Ita Abb. in. d. c. Apostolicę. in. penulti. colum. de exceptione. Ratio: quia si est ab eo suspensus, pro illo agere non potest. ¶ DECIMA declaratio. iste tex. nō p̄cedit i excōicatio excōicatioe minori. Ita Ab. arg. c. fi celebrat. de cle. excō. ministe. ¶ VND ECIMA declaratio. iste tex. nō p̄cedit, qn̄ excōicatio opponit ab eo, q̄ solū ad hoc excōicauit: vt opponeret i iudicio: vt sic ille agere nō possit: q̄a nihilomin9 potest esse i iudicio. Ita Roma. singulari suo. dccxvij. inci. ille, q̄ dicit excōicatus. col. lxxxij. Allegat Spe. in loco allegato in prima declaratione. vbi Spe. loquit, qn̄ tertio vellet opponeret impugnatū fuit ei9 dictū. tñ credo, q̄ vera sit hac fallēria. Et p̄t p̄ cōfirmatioe allegari Ioā. an. in. c. fi. de testi. vbi dicit, q̄ licet ille quē accusaui de crimine, non possit esse testis in alia cā: tñ fallit, si eū accusaui data opa: vt nō testificaret cōtra me: q̄a nihilominus poterit esse testis, ne fraus mea sit mihi p̄ficua. Et sequif Bal. i. auf. si testis producat. C. de testi. & p̄ istud dictū sustinet hac limitatio: poterit tamen iudex ex officio suo eum repellere ratione criminis. Ergo eodem modo hīc iudex excommunicatum. & sic dictum Ludo. non est facile sustentabile. ¶ DODECIMA declaratio est, vt habeat iste tex. locum in p̄sequēte ius suū priuatū: scus si venit in iudicio rōne publici officij: q̄a tūc ei non obest excōicatio: nisi notoria. Puta: si p̄latu agit p̄ ecclesia. Ita do. Anto. in. c. nihil. in. pe. col. de ele. Et ibi dicit no. ad limitationē. c. intelleximus. de iudi. & dicit esse dictū Cōpōstē. ibi: tñ dicit ipse ibi considera, q̄a adhuc ibi militat periculū cōionis. Sed p̄ hoc dictū facit dictū Inno. in. c. si verō. in. fi. de sen. excō. vbi dicit, q̄ excōicatus occultus potest impetrare rescipitū rōne officij sui: puta, p̄ ecclesia sua. & sequif ibi. d. Ant. in. iij. col. ergo ita in p̄posito. Nec obstat periculū cōionis: q̄a si concedit sibi hoc ppter vtilitatem officij sui, certē intelligitur & in cōsequētia cōcessa cōmunio. & hoc confirmatur ex his, q̄ habentur in vltima declaratione. ¶ TERTIA DECIMA declaratio. Nō procedit iste tex. vbi excōicatus cedit alteri iura sua: q̄a celsionari9 ipse agere poterit. Ista est gl. pe. in. c. j. de iure pa. in. vj. qd̄ depēdet ab illo articulo, an excep. q̄ obstat cedētī, obstat celsionario. & rō hu ius fal. esse p̄t: q̄a exceptio excōicatiois nō tāgit rē, sed p̄sonā meritō v̄ qd̄ celsionari9 agere possit. Ita d. gl. i. d. c. de iu. pa. i. vj. ¶ VLTIMA declaratio pro nunc est, vbi excōicatus impeditur facere sibi pmissa. Nā ad remouendū tale impedimētū potest esse in iudicio. Ita Vinc. hīc. Hoc dictum allegat Lopus allegatione sua. lv. incip. quidā corā iudice. in. iij. col. in prin. & loquit in excōmunicatio eūte Romā pro impetrādo rescipitū super appellatione, qd̄ sibi licet: vt si impedif, possit esse in iudicio cōtra impediētes. & sequif etiā Arch. in. iij. q. j. in summa. vbi dicit, q̄ si excōmunicatus cōuentus impedif mittere p̄curatorem:

torem: tūc p̄t agere ad id qd̄ est sibi permiffum. & per ista sic simul ordinata remaneat expedita hæc Decretalis.

- 1 Doctor iuris canonici, an debeat p̄ferri doctōri iuris ciuilib.
2 Doctor ignarus, an gaudeat p̄uilegio doctōrum.
3 Descriptus in matricula alicuius artis gaudet p̄uilegio: nisi casetur.
4 Laicus purus, si habet scientiā eminentē, an possit eligi in episcopum.
5 Canonista in promotione ad dignitatem ecclesiasticā p̄feratur Theologo: nisi in loco essent heretici. fallit duobus modis.
6 Doctor & miles p̄feratur simplici doctōri.

Clerici. ¶ Clericus de omni crīe debet coram ecclesiastico cōueniri: nec valet cōsuetudo cōtraria. h. d. ¶ No. q̄ lex nō dedit gnat imitari sacros canones. de hac materia vide in. c. ecclesia sanctę Marię. de cōsti. in scriptis

meis. in prima declaratione. ¶ Vtrū doctōr iur. cano. debeat p̄ferri doctōri iuris ciui. examināt hīc oēs. Vtrū autē doctōr titulo tñ, sed indoctus, habeat p̄uilegia doctōratus. Abb. hīc tenet q̄ nō dicit hīc Do. q̄ pro Abb. facit dictū Bar. in. iij. C. de tyronibus. lib. xij. vbi dicit super illū tex. q̄ doctōr iuuenis qui diu non laborauit in exercitio & nō fecit sui periculū non habet bñficiū p̄lationis. Ergo si hoc est in doctōre iuuenē: q̄ nō fecit experitiā sui: multo ergo fortius hoc erit indoctō. ¶ Scdō adducit id qd̄ vult Bar. in. l. semper. s. q̄uidā. ff. de iure immu. & in. l. si in princ. C. de excu. tut. & in. l. scriuimus. C. de test. mili. vbi dicit Bar. q̄ p̄uilegiū cōcessum artificib9 vniu. collegij, vel militibus nō habet locū in his, q̄ artē nō exercent vel militiā: licet fortē exercere sciāt, & possent. Si ergo hoc est in istis: certē fortius debet esse in doctōre ignaro, qui artē suā exercere nō p̄t: quia est ignarus. Facit gl. in. l. pe. ff. ex qb. cau. ma. & qd̄ dicit Bal. in. l. in testamēto. C. de testa. mi. volētēs, q̄ milites nostri tpis nō gaudeāt p̄uilegijs militaribus: q̄a non exercent artē. Ergo idē in istis doctōribus ignaris: quia nō p̄nt vt dixi. s. cū sint ignari exercere artē suā. & isti possunt appellari doctōres honorarij. Ista sunt dicta. d. mei hīc quæ videas. ¶ Vltra q̄ adde, qd̄ Do. in. c. q̄ ipsi. xxxvij. di. vbi dicit, q̄ doctōr q̄ nō habet libros necessarios ad sciētia suā, non p̄t dici doctōr: quātō ergo minus, si nō habet sciētia. Pro hoc et allego extrauagatē Inn. Quinti q̄ incipit, ad futurā. vbi dicit q̄ habentes a papa literas capellanias, nō gaudeāt p̄uilegijs cōcessis capellanis papæ: nisi offm exercent. Ista extrauagantē allegat Car. cōsi. cxxvj. inci. vacauerat canonicatus & p̄benda. in fine. ¶ Vlti. pro nunc allego Io. de lig. in procemio cle. vbi dicit, q̄ scholaris, q̄ non intrat scholas nō gaudet p̄uilegio scholaris per tex. in. c. gñaliter. xvj. q. j. Et hoc dictum alle. Abb. in. c. j. in fine. de iud. & est tex. in. c. caute. xxij. q. v. vbi dicit tex. qui se Christianum dicit, & nō facit opera Christiani, mētif. Ita ergo eodē modo doctōr indoctus, q̄ dicit se doctōrē, cū non possit facere opera doctōris mētif. ¶ Sed q̄ imō doctōr licet ignarus, gaudeat p̄uilegio, facit: quia licet doctōr ignarus nō mereat dici doctōr: tñ dignitas in eū collata valet: ergo debet gaudere p̄uilegio vsq̄quo priuif: q̄a valet talis collatio, dummodo nō sit infamis is, cui collata est: vt colligif ex his q̄ habent per Bar. i. l. ij. C. si ser. vel liber ad decurionatū aspir. & est tex. in. l. ij. circa mediū. ff. de orig. iur. iūta gl. Pro hoc bene facit, q̄ not. Inn. in. c. cū nostris. de cōcef. p̄bē. ibi collatio bñficij facta criminosa tenet donec priuif. Si ergo dignitas collata valet: ergo debet habere p̄uilegiū dignitatis: als nullius esset effectus talis collatio. Hīc em̄ signat dignitas. f. honorē & p̄minentia: vt plenē declarat Bar. in. l. j. C. de dignita. l. xij. & Anto. de bu. & Mod. in. c. j. de cōsu. lib. vj. & in. c. de multaj. de p̄ben. Pro hoc facit optimē tex. in. l. j. C. de collegia. & nūmul. lib. xj. vbi dicit q̄ descriptus in matricula alicuius artis gaudet p̄uilegio, licet ipm nō exercent quousq̄ caset de matricula: de qua debet cassari per officium iudi. qn̄ p̄uilegium respicit, nō solū fauorē p̄uilegiati, sed etiā collegij: vt hīc per ipm. Et pro istis facit tex. in. d. c. q̄ ipsi. ibi vix iūcto. c. ij. de cōgna. l. pi. lib. vj. vbi tex. dicit: vix nomē habere meref. Ergo vi-

det q̄ talis doctōr, q̄ habet dignitatē, gaudet p̄uilegio: lice inarus, donec priuif. Et ista partē ita armauit hīc Arc. vñ dicit ipse an nō exercēs artē, vel nō valēs exercere gaudeat p̄uilegio illius artis. ¶ Cōfydera, q̄ p̄uilegium aliquādo cōcedif ppter aliquā qualitātē, q̄ causaf in hoīe ex facto suo. Exēplū: concedif p̄uilegium artifici mercatori, vel negotiatori. Nā ista noīa causant in ipsis ex eorū factis: & tūc est impossibile q̄ non exercēs talē artē gaudeat p̄uilegio cōcessio arti, q̄ tunc q̄ sit descriptus in matricula collegij: q̄a ista noīa non p̄nt causari, nisi ab exercitatioe & frequētia actū: vt. l. j. §. j. in. tex. & gl. ff. de tribu. & Bal. in. rub. C. de cōsti. pec. in. vlt. col. ¶ Ali quādo verō p̄uilegiū cōcedif rōne qualitatis vel officij. q̄ cōcedif ab altero: sicut est dignitas, vel offm publicum: & tūc q̄ p̄t esse talis: licet nō exercent officiū sibi collatū, etiā in materia stricta: vt hīc per ipm, q̄ inter ea allegat Bar. in. l. legatis. in prin. ff. de leg. iij. Vbi dicit, q̄ in actibus collatis ab alijs nō req̄rit frequētia: sed vbi assumit a seipso, bene req̄rit frequētia: nisi assumeret cū delictō: q̄a per vnicū actū quis dicit talis. vnde si vous facit semel vsurā, dicit vsurarius. Cōtra istā distictio nē dicit. d. meus, q̄ omni no obstat, qd̄ est dictū de milite, q̄ nō gaudet p̄uilegio: nisi exercent artē: cū tñ secundū hoc esset dī cōdum, q̄ gauderet: cū tale officiū cōferat a superiore, vt hīc p̄ ipm. Vnde dicit ipse, aliq̄ cōcedif p̄uilegiū ppter officium sine dignitate: vt est militia, quē nō est dignitas: vt inquit Bar. in. l. pe. ff. de te. mili. ¶ Aliq̄ verō cōcedif p̄uilegiū dignitati, vel officio habenti dignitatē. Primo casu ille nō habet p̄uilegiū, qui nō exercent offm: quia p̄uilegiū daf in recōpensationem laborū: ideo q̄ nō laborat in officio, ppter qd̄ daf p̄uilegiū nō meref p̄uilegiū. Ita dicit tex. no. in. l. iij. C. de tyronib9. lib. xij. q̄ propriē loquit in milite. ¶ Secūdo vero casu p̄uilegiū videt principaliter cōcedi dignitati, nō autē actū, vel administrationi: ideo satis est ad obtinēdum p̄uilegiū, q̄ q̄s habeat dignitatē. Hoc dictū, & ista distictio probaf secundū ipm in l. maximarū. & qd̄ ibi ponit Bar. C. de excusa. mune. l. x. vbi dicit q̄ p̄uilegiū cōcessū rōne officij expirat finito officio: sed p̄uilegiū cōcessum rōne dignitatis nō expirat: licet finiat administrationē dignitatis: ergo cū doctōri concedat p̄uilegium rōne dignitatis: licet sit ignarus: & sic nō valet exercere offm: nihilomin9 debeat gaudere p̄uilegio doctōris. & ita residet hīc do. meus. qd̄ no. ¶ Doctōr q̄ est de meliori sanguine p̄cedit doctōrē priō doctōratū. Ita Bal. in. l. nemini. per illū tex. C. de aduo. diuer. iudi. Secūdo ille q̄ est doctōr, & secūdo factus ep̄s p̄cedit primo factū ep̄m nō doctōratū. Ita Do. in. c. l. si dorus. xvj. di. Mouet per gl. ibi, quæ dicit qd̄ nō attendif prioritatis tps, sed maioritas auctoritatis. Facit dictū Archi. in. c. qm. xvj. di. vbi dicit, q̄ qui est maior auctoritate p̄cedit: licet sit fecundō receptus. ¶ Canonicus, qui est nobilis, vel doctōr debet p̄cedere canonicū prius receptum nō talē. Ita Domi. in. c. ep̄s. xvj. di. & ibi adducit alia multa ad hoc. ¶ Not. etiā, q̄ in gratijs expectatiuis p̄feret, q̄ publicē legit nō talis: & magis graduatus p̄feret minus graduato, & inter æqualē graduatos p̄feret, qui priō est graduatus: nisi esset graduatus cum rigore examinis. Ita dicit vltima regula cācellarię. Ille, qui habet plures gradus, quorum nullus per se sufficeret ad p̄cedēdū alium non p̄cedit. Vnde doctōr artium medicinæ & legum nō p̄cedit canonistā in factō gratiarum. Ita Ludo. consi. suo cccxxxij. inci. Omnipotentis quo ad primum: ita limitas dictā regulā cācellarię: licet iuratus primō & hodie doctōratus p̄cedit interim doctōratum. Ita Ang. de are. in. §. quædā. col. pe. in. sti. de act. in ver. q̄o de. q. ad fi. qd̄ allegat. l. primā. C. de cōsul. lib. xij. & aliā de quib9 ibi per eum quæ vide. Itē doctōr iunior qui legit publicē p̄cedit seniorē nō legentē. Itē Abb. hīc, & do. meus in vlt. col. ad fi. qui pro hoc nōnulla adducit, quæ videas. Quibus adde An. de Barulo. in. d. l. j. C. de de cōsul. l. xij. & ibi Io. de platea. Imo. dicit ipse Arc. q̄ si ambo legunt, & vnus est excellentior altero: ille p̄feret licet sit iunior. allegat tex. in. l. vnicuiq̄. & ibi Bar. circa mediū. C. de proxi. sac. l. cri. lib. xij. Quibus adde Sali. in. l. prouidēdum. C. de postu. & Ang. in. auf. de mona. §. fi. col. j. Secūdo pro hoc aff. tex. in. l. ied & reprobari

in fi. de excusa. tuto. vbi dicit quod iuris periti non excusantur a tutela nisi sint valde periti. & ibi dicit Bal. q. propter eminentem scientiam, recedit per sepe a regu. iur. & l. u. in l. cu. quid. ff. si cer. pe. & replicat in l. si cu. dies. arbit. ff. de arbit. & in l. si verò de viro. in l. ij. fall. ff. sol. mat. Alleg. tex. in c. statumus. 4. his omnibus. l. ij. dif. vbi dicit tex. quod purus laicus potest eligi in episcopum propter eminentem eius scientiam. Bene facit quod ponit Abb. in c. constitutus de app. vbi dicit, q. si scholaris est notorius doctor, potest doctorari sine examine. & ita dicit etiam glo. de clerico, qui potest ordinari sine examine. vbi est notus in c. q. eps. in gl. ij. xxij. di. & in c. de Petro. xlvij. di. ¶ Itē not. q. Car. hic dicit q. intelligit dicta doct. hic de precedentia semper cu. ista glo. ceteris paribus. ¶ Item not. q. canonista in promotione ad dignitatem ecclesiasticam praefert Theologus: nisi in loco essent heretici: quia tunc praefert Theologus. ita Gul. Nafo. Hosti. & alij in c. j. de consangu. & affini. Item doctor praecedit militē. Ita Bal. in proc. ff. in l. qd. constituit. ff. de test. m. li. ¶ Fallit primò in doctorellis, qui pauca sciunt. Ita Bal. in dicto proemio. ff. quia illos miles bene praecedit. ¶ Secundo fallit in milite, qui ad latus principis militat: quia ille praefert doctori. Ita Ang. in l. in testamento. C. mili. test. pro quo alle. tex. in l. j. C. de prapo. labor. lib. xij. ibi: quos nostri lateris decus illustret. Per quē dicit Bal. in rub. ff. de offi. procon. q. Card. qui est in curia dicit dignior illo qui est extra curiam: nisi ille esset legatus. ita intelligo dictum suum. ¶ Tertio fallit in actibus militariis: quia in illis praecedunt milites. de hoc est tex. in l. j. C. de offi. vica. ¶ Item not. q. miles, & doctor praefert simplici doctori & simplici militi. Hoc probat ex d. Bald. in l. sed milites. ff. de excusa. tu. vbi dicit: Baro & Comes praefert Baroni tui, vel comiti tui. Et not. q. miles imperialis, licet sit factus post, praecedit militē factū per ducē. Ita Frā. tigrini in l. ij. ff. de albo scribēdo. Itē doctor imperialis, vel papalis, non praecedit factum collegiū. Ita Lud. in l. si verò de viro. in x. fal. ff. sol. ma. & d. Maria in repe. c. qualiter & qn. lo. ij. in. ij. no. de accu. Et hoc sentit regu. la. cācellariae heri allegata. tñ si tales doct. imperiales, vel papales doctorarent cū rigore examinis, praeferrēt doctoratis per collegiū. ¶ Vltimò pro nūc nota, q. qn. duo sunt doctorati eodē die. tūc recurrit ad alias cōditiones ad decidēdū q. s. debeat praferri. Ita Bar. in l. j. ff. de obsequijs. Et si de doctoribus vultis videre, alia videte Ana. in rub. de magistris. De materia precedentia tractat Bal. in c. cu. olim. de cōiuetu.

- 1 Index, vbi videt iudicium fore frustratoriu ob defectum solemnitas, debet super hoc providere.
- 2 Consensus necessarius ad agendū, non est necessarius ad impetrandū.
- 3 Prelatus semper debet requirere consensum capituli, quando materia est ardua: & sic contra.
- 4 Monachus canonicus ecclesie cathedralis, an possit esse delegatus papae sicut canonicus secularis. Ex quid si monachus sit canonicus ecclesie secularis: an tunc sibi possit fieri commissio. nu. 5.
- 6 Sententia lata in fauorem conuentus, an valeat non requisito consensu Prelati.
- 7 Sententia lata pro falso procuratore, an possit ratificari. nu. 9.
- 8 Res si bene agitur, valet actus casualibus solemnitatibus, qua requiruntur: quia aliter non valeret si male ageretur.

¶ CAP. IX. **C**ausam. Iudex ex officio debet providere, vt seruent solēnitates in iudicio: quibus omnis iudiciū reddit frustratorium. h. d. ¶ Quid veniat appellatione fratris: dixi in c. licet. de offi. deleg. vbi vide. & Abb. hic. ¶ Vbi iudex videt ex defectu solēnitatis iudiciū reddi frustratorium, debet providere, ne hoc fiat. Ita cōprobatur text. noster. Vtrum iudex ex officio suo possit repellere procuratorem non habentē mādātū: & sic an sit vera gl. in c. j. in verbo absentia. de elect. in vj. Dicit hic do. And. q. iste tex. non probat illud, quod dicit illa gl. quia iudex hoc ita fecit propter praecipuū papae, q. ita mādauerat. & papa mādauit hoc ad instātia partis. ¶ Scdō cōtra illā gl. allegabat Bar. in l. inter quos. § alie-

no. ff. de dā. infec. vbi dicit, q. iudex ex officio suo nō potest opponere cōtra intabilitatē personę cōparētis in iudicio. Et idē tenet ibi Imo. reprobata gl. in d. c. j. & negat, q. per procuratorem falsum iudiciū sit nullum. Nā respectu procuratoris non erit nullū: sed imō validū, prout not. in l. licet. C. de procura. & est tex. in l. Plautius. ff. de sed. bñ. erit nullū respectu dñi. & respondet ad dictū Inn. in c. j. de off. vica. q. loquit vbi cōstabat notoriē de ineptitudine libelli. secus vbi esset dubiū, sicut est hic de mandato. Tñ illa gl. potest saluari secundū ipm in cāis spūalibus puta in electione, vel potest saluari, vbi iudiciū esset in toto vel simpliciter nullū: quia tūc iudex bene supplere potest. secus vbi nō esset oīno nullū. ¶ Secūdo cōtra illā gl. dicit ipse est tex. in l. si lius. ff. de procu. in § veterani. arguēdo, q. ibi sit speciale iuncta. l. ius singulare. ff. de legi. Itē alle. d. And. Sali. in l. licet. C. de procur. vbi dicit, q. illa gl. est falsa: vbi pars est pns. sec. si absēs. Itis tñ nō obstat: tādē ipse tenet cū illa gl. & dicit ipam esse verā. Et primò alleg. Panor. in c. j. de accu. & Car. in c. dilecti. eo. Bal. in l. exigēdi. C. de pecu. & in l. j. C. vt q. defunt aduo. & in l. j. ff. de edē. & Lu. in d. l. inter quos. § si alieno. q. oēs vident inclinare in hāc partē. & Bal. in § veterani. vbi etiā tenet illā gl. & ampla illā gl. et in arbitro, secūdo Lu. in l. j. ff. de arbi. & inter cetera alia adducit. d. And. pro ista parte gl. in c. cū. M. de cōst. & est. j. q. dicit, q. nisi ille agēs habuisset mādātū a socijs, nō fuisset admittus. Sol. illa glo. nō dicit q. hic opp. debeat, an pars vel iudex. ¶ Secūdo allegat tex. in c. innotuit. de elec. vbi dicit tex. q. iudex ex officio suo repellit procuratorem. falsum: & ibi illū tex. pōde. d. Abb. in. ij. co. in. fi. Sed rñ. q. ibi pars erat absens: iō iudex potuit opponere. Sec. si fuisset pns. Vel secūdo rñde q. ibi cā erat spūalis: vt pote electiōis. Nil mirū si potuit iudex ex offi. suo opponere: vt dixit. § Imol. ¶ Tertio dicit se allegare dictū Inn. in c. cū olim. de testi. vbi dicit q. iudex potest cōpellere agētē: vt dicat cuius noīe agat: ergo poterit cogere procuratorem ad ostēdendū, vtrū habeat mādātum. Sol. ibi non possit ferre sniam cū nō possit sciri in cui? personā cōcipi de beret. Et sic oīno iudicium esset eluōrium: sed nō sic hic: quia salte valebit in psonā procuratoris. Itē gl. i. j. § procuratores. ff. de magist. cōue. q. dicit, q. iudex ex offi. potest inquirere de conditione testis. ergo eodē mō de cōditione procurato. Sol. negat ista cōsequētia: nā inquirere de cōditione testis pertinet ad veritatem eruēdā & sciēdā: vt melius possit, & iuste iudicare iudex: q. veritatem oīno ipse debet inuestigare. c. iudicatē. xxx. q. vlt. Facit l. nullū. C. de test. nō sic in procuratore: quia vtrū habeat mādātum necne, nō tagit veritatem: & hoc nō potest verti nisi in preiudiciū suū, si iudiciū teneat: nō autē dñi vt. § dixi. ¶ Et certē cōtra gl. in d. c. j. stringunt rōnes Imo. in d. § si alieno. Nec obstat. tex. hic: quia loquit, qn. iudiciū esset oīno eluōrium & cōtra illā gl. allego Imo. in c. cum in iure perit. § de of. dele. Et retēta ista opi. q. est cōtra illā gl. illā tñ salua in trib. casib. ¶ Primò in casib. in quib. snia nō possit exequi cōtra procuratorem. Qui autē sint isti casus, ponit Bar. Bal. Sali. in d. l. licet. C. de procur. ¶ Scdō in cā spūali, vt est cā electiōis, scdm Imo. vt. § dixi. & est casus in d. c. innotuit. iuncta gl. in c. cupiētēs. ceterum. in verbo, cōtumacia. de elect. in vj. ¶ Tertio in casu quo pars esset absens, secundū Sal. in d. l. licet. C. de procura. quod nō affirmo. Et sic ex p̄dictis cōcludo, q. iudex ex offi. suo non inquirat de mandato. procurato. nisi in tribus casibus praedictis: vt dixi. ¶ Consensus necessarius ad agendum non est necessarius ad impetrandum. Ita Abb. hic. in colum. j. idem tenet Imo. in c. edoceri. de resc. in vj. colum. & est dec. Ro. ta. vj. in nouis. in titu. de iudi. inci. Item q. valet commissio. Vbi dicunt dñi de rota q. valet commissio facta per rescriptum impetratum a filiofamilias sine cōsensu patris: & q. sufficit ipsum habere cōsentum, qn. postea incipit agere. Ratio quia nō refert per quē preces porrigant. & facit gl. in l. j. C. qui admi. Ad quē dicit, q. filius. potest implorare offiū iudi. licet non possit agere. Cōtra hoc tamē facit: quia videt q. imō q. ille, qui repellit ab agēdo, debet etiā repelli ab impetrādo: quia difficilius esse vj impetrare, quā agere. Nam iudiciū factum cū ex cōmunicato corā ordinario parte nō opponētē, tenet & valet, vt

let vt vidimus in c. p̄cedēti intelleximus. & tamē repellit ab impetrādo. c. j. de resc. in vj. ergo difficilius est impetrare quā agere. Sol. dicit q. excōcato phibitum est vtrūq. si impetrari & agere. Et q. dictū valeat cū eo, secūdo quod diximus in d. c. intelleximus. nō est q. hoc sit sibi permittum: sed est fauore iudicij, ex quo pariter nō opposuit. Sed hic nō reperit q. conuētus sit inhabilis ad impetrādū: & ideo nil mirū si valet impetratio. Nō sic in excommunicato, qui est inhabilis. d. c. j. de resc. in vj. ¶ Vbi materia est ardua semper prelat. debet requirere cōsentum capli: & sic ecōtra. ita Inn. hic singulariter. Addo Inn. in c. magna. de voto. vbi dicit, q. eps potest facere statuta: nisi essent statuta ardua & cōcernētia totū clerū. Itē addo Inn. in c. in dubijs. de renūcia. vbi renūciationē factā in manibus plati, dicit valere: nisi esset in ecclesia magna: quia tūc ēt requirit cōsentus capituli vltra cōsentum plati: quia istud est factū arduū. Itē Inn. in c. ad aures. de tēpo. ordi. vbi singulariter dicit quod in arduis requirit cōsentus capituli. & hoc dictū allegat Abb. in cle. ij. de reb. ec. nō alie. & Lapus allegatione xlix. incip. Licet materia. ¶ Sed quod nō requirit, sed sufficit cōsiliū tantū est dictū Inn. in c. j. in prin. de procu. vbi dicit prelat. in omnibus cāis potest solus cōstituere procuratorem, nisi esset res ardua. Tūc em̄ sufficit q. requirat cōsiliū capituli. & Archi. in c. hi xv. q. vij. vbi dicit q. causas magnas clericorū nō diffinit eps sol. sine consilio capituli. Et allego Inn. in c. j. de excēsi. Prelatorū. vbi dicit, q. eps nō potest imponere graues p̄nas clericis: nisi cū cōsilio capituli. & Io. an. in d. c. magna. de voto. vbi dicit Inn. eps nō potest facere votū de vrbe Hierosolymitana, sine consensu capituli. dicit ibi Io. an. vel saltem cōsilio. Sed credo pro hoc cordia posse distingi, q. aut est casus multū arduus: & tūc requirit cōsentus. Aut non est multū arduus: & tūc sufficit cōsiliū. Et quae dicantur ardua statuar arbitrio. ita Inn. in c. edoceri. in fi. de resc. Et dicas, q. in bonis diuisis, licet casus sit arduus, nō requirit cōsentus: sed sufficit cōsiliū. vbi verò bona sunt cōia, tunc requirit cōsentus. ¶ Vtrū monachus canonicus ecclesie cathedralis, possit esse delegatus pape, sicut canonicus secularis, Abb. hic tenet q. sic. Dicit hic do. And. q. mirat, q. Abb. nō allegauerit Cal. in d. c. statutum vbi sequit Archi. & tenet cōtrariū ei, quod Abb. hic. Et multa alia adducit, quae videas p. opi. Arch. in quā tādē, tāq. veriorē inclinat. D. verò meus de Are. reasumit argumēta Cal. p. opi. Arc. & illis respondet: sed finaliter tenet opinionem Archidia. quod monachus canonicus nō possit esse delegat. quem potest hic videre in. ij. col. & seq. ¶ Ego verò vltra alios assumā vnā rōnē Do. in c. statutū. in prin. de quo nullus istorū fecit mētionē. vbi dicit, q. ius antiquū corrigat, nisi quatenus appareat. l. p̄cipimus. C. de app. p̄posito ergo, q. c. statutū. disp̄aret nō in simplici monacho, sed in habētē dignitatem. sed monachus canonicus nō habet dignitatem: ergo & c. ¶ Scdō moueor ex doct. rina Bar. in l. si vir. ff. de vluca. p. dona. vbi dicit, q. qn. cōcurrūt duae cāe inseparabiles, quarum vna nocet, altera verò p̄dest, attēditur quae nocet. sed hāc qualitas monach. est inseparabilis a qualitate canonicatus. & nocet. Ergo debet attendi. & sic monachus canonicatus nō poterit esse delegatus. ¶ Tertio moueor, nā vbi duo parificānt in aliquo casu: in alijs verò cōiter nō equiparant: non arguit de vno ad aliud gl. est in verb. progamus. in fi. in c. cōstitutionē. de reg. iur. in vj. & vbi Do. sed regulares prelati & seculares, sunt q. parati, vt hī in d. c. statutū. & in d. cle. & si principalis. sed in alijs nō sunt q. parati: ergo nō erit arguēdū isto casu de canonicis secularibus ad monachos canonicos: cū isto casu nō reperiat facta equiparatio sed tūc q. parant monachi secularib. qn. sūt plati. Preterea vbi in persona cui sit commissio, subest cā inhabilitas, vitia commissio gl. est in c. statutū. in prin. in verb. canonicus. de resc. in vj. vbi gl. dicit, q. si cā committit minori. xx. annis: licet sit canonicus: & sit als habilis: tñ vitia commissio p̄pter minorē etatē: p̄pter quas redde inhabilis ad commissiōnē accipiēdā. ergo eodē modo, si commissio sit facta monacho canonico: licet sit canonicus, debet tamē vitia commissio: quia est monach. & p̄pter hoc inhabilis. per ar. doc. hic cū debeat cessare ab oī strepitu litiu: vt liberius vacare possit & c. ¶ Sed q. qd. si monach. esset canonic. ecclesie cathedralis ex dispensatione: an tūc sibi fieri posset commissio: & sic an possit esse delegatus. vt q. sic: quia solutus est ab obediētia: & sic nul

li subest. gl. est in verbo prelat. ibi. secus. in cle. in pleriq. de elect. & gloss. pe. in fi. in cle. ij. de celeb. missa. & text. est in c. penulti. pro cuiuslibet. xvj. q. j. Si ergo abbas potest ipse esse iudex hac ratione, quia nulli subest: vt dicit glo. in c. de presentiu. xvj. q. j. ergo eadē rōne talis, cū per talē disp̄ationē solutus ab obediētia: & nemini subest poterit dari iudex de legat. Et ita sentit Rotā in ti. de resc. deci. vij. inci. no. q. vbi cā committit. in antiq. Cōtrarium tñ credo verius, q. nō possit esse delegatus, sicut nō potest esse qn. est in monasterio: quia per hoc nō definit eē de ordine. gl. est in verbo mēdaciū. in fi. in c. quorūdā. de ele. in vj. & ibi pulchrē per Do. in c. ij. col. ad aptantē multas gl. ad hoc. & melius per beatū Tho. ij. q. clxxxv. arti. vlti. Vbi cōcludit, q. in omnibus cōpassibilibus cū dignitate eps monachus remanet monachus: & hinc est q. nūq. tales deponūt habitū & tex. est i. c. de monachis. xvj. q. in verbo, nō debent a p̄posito discedere. Sicut ergo monachus qn. est in monasterio: nō potest esse iudex delegatus: quia non possit contēplari: vt hic per doc. Certē si qn. est extra monasteriū nō debet a p̄posito discedere: vt d. c. de mona. Eadē rōne nō debet posse esse iudex delegatus: quia per hoc non possit contēplari: & sic a proposito discedere. Preterea monachus nō est habilis ad promouendū ad aliquod bñficiū ecclesiasticū, nisi cū disp̄atione: saluo vbi est cura aiarū. Ita dicit Hosti. & pleriq. oēs in c. qd. Dei. de stamona. & Pau. in cle. h. de ele. Do. in c. ij. lvij. Si ergo non est habilis, nisi per disp̄ationē: & sit cū eo disp̄atum: vt possit esse canonicus. Certē ista disp̄atio non debet extēdit videat etiā factus habilis ad delegationē. & vt sibi possint committi. cāe: cū disp̄atio nō extēdatur, nisi consecutua necessaria: vt hī in c. at si clericis. § de adulterijs. §. e. Et si dicas ergo eodē modo propter hoc esset dicēdum in monacho ep̄o: negat hoc prelat. et in religio est habilis. d. cle. & si principalis. de resc. ¶ Vtrū snia lata pro conuētū in casu huius capi. valeret dato q. conuēt. intrasset iudiciū sine consensu plati: Abb. hic tenet q. sic. Dicit tñ hic do. And. in. xij. col. q. opi. d. Ant. q. non valet est verior. Adducit gl. in l. ea quae. C. qnō & qn. iudex. & ibi Bar. qui dicit q. id eō sentētia lata pro absente nō est valida sicut qn. est lata contra sciētē nō citatum quia solēnitates citationis est introducta ad cōseruādū iuris rigorē. Vult ergo Bar. dicit ipse q. vbi cūq. solēnitates introducta est ad rigorē iuris seruandū: quia nō seruata actus est nullus in p̄iudiciū eius cōtra quē gerit, q. etiā si gerat in fauorē eius sine illa solēnitatē act. fit pariter null. Ergo idē erit in casu nostro quia ista solēnitates, q. interueniat cōsentus ep̄i introducta est ad rigorē iuris seruandū: vt hic per ipm. vbi. §. Nec obstat iste text. quia Papa hic expressit tñ caum qn. snia esset lata contra caplm, nō q. vellet denotare cōtrariū qn. esset lata pro eo: sed quia hoc frequentius accidit etiā est verosimilius, q. platus de clamaret qn. snia esset lata cōtra caplm, quā qn. esset pro capitulo. & ita refidet hic ipse multū gloriās: & dicens hoc esse suū nouum inuētū. Do. autē meus de are. dicit quod Imo.

¶ Seruandū. Rigor iuris est tempore seruandū seruandū oēs doc. p̄ter q. in odiosis q. veniunt moderanda equita iudicis.

hic tenet contra do. Ant. quod imo snia valeat pluribus argumētis de quibus hic per eū in. ij. col. Tandē ipse ita distinguit: quod aliquando cōuētus fuit in iudicio in propria cā vt qñ est diuīsa administratio. & tūc qā consentus superioris vī requiri ibi fauore ecclīe: q̄ repñtā in cōuētū: & isto casu vera fit opi. Io. an. Ab. & Imo. q̄ valeat snia: qā idē est in minore, vt hic per Imo. in argumētis. Sed sic est q̄ dispositio loquēs in minore, trahit ad oēs personas similes. gl. est in. l. ij. C. de curat. furio. Modo ecclīa & minor idem operant ergo &c. Aliqñ verō cōuētus fuit in iudicio cā cōi: & tūc tandē firmat ipse, q̄ snia erit nulla & sic q̄ isto casu vera fit opi. domi. Anto. & rñdet oibus argumētis factis in cōtrariū. ¶ Vtrū aut talis snia possit ratificari: Bar. & gl. in. l. si mater. §. hoc iur. ff. de excep. rei iudi. tenet q̄ sic. Ratio, qā vbi act⁹ est nullus propter defectū cōsentus, semper pōt interuenire cōsentus: ergo si prælatus hic cōsentit ex postfacto, valebit snia lata p̄ conuētū. Et p̄ hoc est casus in. c. si qua. de reb. xij. q. ij. & in ecclīa & minore hoc est clarū. & oēs tenēt. ¶ Sed an maior possit ratificare sniam latam p̄ falso procurato. est maior dubitatio. Et q̄ nō possit, arguit priō sic. Nā si dñs scit falsum procuratorē litigare, & tacet: vt expe. etet euētū snie, vt esse in dolo & fraude. & re sultabit in equalitas ex hoc: qā nō valebit sentētia lata cōtra ipm̄. & tñ valerēt i effectū lata p̄ eo. & hoc cū dispēdio partis aduerserger go nō debet posse ratificare: ne surgat ista in equalitas cōtra. l. f. C. de fru. & lit. expē. Sed huic rōni rñdet formaliter hic Are. q̄ vbi cū que resultat in equalitas ex dolo vel culpa ei⁹ cōtra quē ilurgit, q̄ tūc tolleret in equalitas l. elegat. in prin. ff. de dolo. l. Iulia. §. si pupill. lo. ff. de act. em. Sed hic ista in equalitas surgit p̄pter culpā partis aduerser. q̄ nō opposuit exceptionē falsi procur. vel falsē nō petijt sibi cauēri de rato: ergo &c. Nec dicit dñs tñc esse in dolo, si est vīus iure & facultate sibi cōpetētī. & imputet sibi pars aduersa, si sibi nō puidit, ex quo facillimē aduersus hoc poterit eē sibi cōsultū. ¶ Scdō cōtra hoc arguit de doctri. Sal. in. l. si tutor. C. in q. cau. in inte. rest. nō est necesse vbi dicit, q̄ talis snia lata p̄ falso p̄curato. nō pōt ad dño maiori ratificari ratio est rati habitio nō pōt fieri intra tps, vī in tpe quo actus de nouo regi nō possit. l. bo. norū. & ibi Bar. ff. rē ra. ha. Sed post latā sentētia nō possit de nouo ferri snia, neq̄ fieri acta: qā finita est instātia: vt. l. iij. C. de p̄. er go nō poterit ratificari. Sed dato q̄ de nouo possit ferri snia, nom tñ in tā modico spacio tps possent fieri acta q̄ ratificatur ipsa snia. Huic ar. rñ. hic d. me⁹, & pulchrē, quē videas in pe. col. ad fi. & se. ¶ Tertio cōtra hoc etiā arguit de illo motiuo Sal. ibi. s. nā dicit ipse hic nō cadit ratificatio: qā qd nō est gestum meo noie, nō possum ratificare in mei fauorem: vt est tex. in. c. cū qs. de sen. excō. i. vj. & in regula ratū. de re. iur. eo. li. Rñdet hic Are. in vlt. col. & bene & ornatē, quē videas. & ita residet hic do. meus, q̄ talis snia poterit ratificari. ¶ Ex p̄dictis oibus & dictis docto. i hoc art. nascit pulchra cōclu. q̄ si res bñ gerit, valet act⁹ cessantib⁹ solēnitatib⁹ q̄ reqre

¶ Cōmuniōri, Ad quam materiam vide etiam latēp d. Iaf. May. i. d. l. i. cet. C. de procu. li mitantem. xij. mo dis, q̄ cōis opi. est q̄ processum & sniam latam in fauorē falsi procura. pōt dominus ratificare: siue sit minor, siue maior per tex. p. d. licet vbi Bar. & do. ff. de iud. alle. in tex.

banq̄ als nō valerēt, si male gereret. Et p̄ hoc priō all. tex. in. c. qā q̄bulā. in. fi. de fideiuf. vbi monach⁹ nō pōt fideiubere: & tñ si fideiubet pro vtilitate capi. valet fideiuf. ¶ Scdō alle. gl. in. c. j. de schisma. vbi valēt acta facta p̄ plātū schismaticū, si bñ gestit. Itē allego gl. in. c. & dicit dñs. de cōsec. di. ij. q̄ dicit q̄ gesta p̄ plātū hereticū valēt si bñ gestit. & gl. in. c. nihil est. in verb. administrēt in. fi. de elec. q̄ dicit, q̄ si platus intrusus cōtraxit & vtiliter, valet cōtract⁹. & gl. in. c. qualiter. eo. ti. q̄ dicit, q̄ electus nō dū cōfirmatus, si administrat, bñ valēt acta per eū. & do. Ant. in. c. cū olim. el. ij. in. xij. col. de priuile. vbi dicit, q̄ cōtractus monachi, q̄ cōtraxit sine licētia abbatis valet & tenet, si bñ gestit & vtiliter cōtraxit. Itē alle. gl. in. l. ij. ff. de accepti. q̄ dicit, q̄ valet acceptilatio solius pupilli, si ex ea cōsequit liberationē. Et ibi dicit Ang. & Imo. q̄ statutū prohibēs pupillū cōtrahere sine cōsensu p̄pinq̄uorū: non habet locū s̄vtiliter cōtrahit sine eorū cōsensu. Et idē tenet Ang. cōf. suo vlti. & Bal. in. l. ij. in. iij. col. C. si seruus ex se ma. Itē allego Do. in. c. j. post prin. de pact. in. vj. vbi dicit q̄ licet clericus non possit facere pactū sine licētia p̄lati, tñ si facit: & vtiliter valet. Al legat Io. hic. Cōtra hęc tñ fortiter arguit. Nā alienatio rei ecclīa stic sine solēnitate, etiā in euidentē vtilitate ecclīe nō valet, neque tenet. Sol. p̄dicta procedūt, vbi solēnitās nō est introducta p̄ forma, sed merē in fauorē phibiti vbi secus verō: p̄ forma: vt est in alienatione rei ecclīastice. Ita colligit ex his q̄ scribit Bal. in. l. si. §. sancimus. ver. necessitate. co. vij. C. de bonis. q̄ lib. vbi dicit alienationē rei ecclīastice fore nullā, nō interueniente solēnitāte in casu etiā vtili. & Abb. in. c. tua. col. ij. de his q̄ sūt ad p̄lato sine consensu cap. q̄qd dixerit Bal. in. l. q̄cūq̄. C. eo. ti. C. de bo. q̄ lib. & in l. cōtra iuris. ff. de pac. ¶ Scdō intellige p̄dicta, nisi solēnitās esset introducta ad cōseruādū iuris rigore, scdm Bar. i. l. ea. qdē. C. quō & qñ iud. ¶ Tertio limita in casu. l. iij. §. i. bello. ff. de re mili. vbi egress⁹ acie capite puni: licet bñ gesserit ne ali⁹ sub eadē spe rūpat obedientiā: extra verō illū casum, nō credo, q̄ ita esset. per tex. in. c. si. §. si. & ibi gl. allegat illū. §. in bello. xij. q. ij. ¶ Sed deueniēdo nūc ad principālē. q̄ nostrā. s. motā. t̄ q̄ imo snia lata p̄ falso procurato. valet & teneat in effectū: & sic possit ratificari: vltra do. meū allego Pe. de anc. cōf. cxxij. inci. vnus ex procuratorib⁹ Bal. dafar. vbi ipse tenet, q̄ imo talis snia poterit ratificari, reprobato Sal. vbi. s. qā oia gesta noie meo ratificare possum. Itē alle. Imo. in. c. cum in iure peritus. de offic. deleg. in. xij. col. & vlti. vbi tenet idem. Dicit tñ ibi Imo. q̄ Cal. in. c. cū olim. q̄ sequēs. c. eod. tit. de offi. dele. dicit qd imo talis snia nō pōt ratificari, per. d. c. & dicit, q̄ ita fuit obtentū in curia. & idē tenet Rota, q̄ non possit ratificari talis sentētia, postq̄ est lata: licet ante posset. in. ti. de procur. decisio. j. in antiquis. Tamē dicit ibi Imo. q̄ si casus occurreret in facto res esset dubia p̄pter tot discrepātas. & sic Imo. ibi residet tandē quodāmodo, vt perplexus. ¶ Sed certē q̄ possit ratificari, tenet & Ang. in. l. licet. ff. de iudi. vbi dicit q̄ pōt ratificari cōtra se: ergo certē inconueniēs esset q̄ non possit ratificari pro se. Et hęc partē tenet etiā do. Floria. in. d. l. si tutor. & ibi dicit q̄ fuit ad uocatus vnā cū Ang. & q̄ obtinuerūt hęc partē, & non obstat q̄ aduersarij interfit: quia sibi imputet, quare nō opposuerit in toto iudicio talē oppositionē, quā potuisset opponere. & sic cadit ratio dñorū de Rota vbi. s. q̄ nō possit ratificari: qā hoc esset in p̄iudiciū partis. Et hęc partē tenēt doct. allegādī: & firmat Imol. in. l. fape. col. xv. ff. de re. iu. & sic ab ista opi. tanq̄ cōmuniōri nō est recedēdū aliquo mō in iudicādo, & cōsultēdo. ¶ Fallit tñ priō hęc opi. cōis: nisi procurator egisset in materia req̄rēte spālē mādātū. gl. in. c. nōnulli. in verb. mādato. post prin. de referi. ¶ Fallit scdō vbi procurator mēt⁹ est se esse p̄curatorē corā p̄cipe. dicitū est Inn. in. c. ex parte Decani. de refer. de quo Bal. in. l. fallus. §. de fur. & ibi Ang. in repe. cōtrariū tenet & Imo. & Car. in. c. nōnulli. sed malē p̄pter sequētē fallē. ¶ Fallit tertio, vbi allegasset se hęc mādātū corā inferiori. Hęc est deci. Bal. in. l. Iulia. ff. q̄ satis. cog. p̄ tex. l. l. si qs obreperit. ff. de fal. ibi. si qs obreperit p̄hidi, nihil agit. Et idē tenet Bal. in. d. l. licet. ff. de iud. qā si cōparuit cū cōmemoratiōe mādati: tūc est fūdit⁹ fals⁹. & ibi dicit, q̄ habuit istā fallē. à Bar. viua voce. ¶ Fallit quarto, nisi fuisset reuocat⁹: & tñ cōtinuauit: quia tūc gesta per eū ratificari nō possunt. gl. est in. l. dispensatorem. ff. de sol. & in. d. c. ex parte in. fi. de referi. & tenet Ange. in

Ang. in. l. licet. ff. de iudi. ¶ Limita hoc nisi ratificarent in p̄iudiciū dñi: qā tūc bene pōt ratificare. Imo. in. c. mādato. de procur. in. fi. & ibi dicit, q̄ si talis p̄curator exegit à debitorib⁹, & prestavit cautionē de rato, q̄ liberaf procurator si do. habuit ratū. ¶ Fallit. v. nisi ratificatio esset in p̄iudiciū tertij. Ita Bal. in. l. obseruare. §. ff. de off. p̄cōsul. Quod intellige verū: nisi aliter posset culpa adscribi p̄ ea q̄ dicta sūt. ¶ Fallit. vj. nisi statutū req̄reret mādātū: qā tūc nō sufficit rati habitio. Bal. in. l. si vxorē. in. ij. col. C. de cōdi. infer. & in. d. l. obseruare. §. ff. Rō, qā statutū req̄rit casum verū. l. iij. §. hęc verba. ff. de neg. ge. sed rati habitio est f̄ctū mādātū: ergo &c. ¶ Fallit. vij. nisi esset snia lata cōtra absentē nō cōtumacē: qā tūc ille p̄ quo est lata, non pōt habere ratā. Ita Ang. in. d. l. licet. ff. de iudi. & ibi dicit se audisse viua voce à Bar. Rōnē de qua ibi per eū videas. & ponit Rō. singu. suo, de quo. j. in. ix. fal. ¶ Fallit. viij. nisi victori possit imputari mora circa ratificationē. Ita Bal. in. d. l. licet. all. no. in. l. j. ff. de neg. ge. ¶ Fallit. ix. si p̄nūtiatū fuisset mādātū nō sufficere. Hoc voluit Bal. in. aut. ei. q̄ in. j. col. C. de tēp. ap. Rō: quia rati habitio dñi post sniam nō pōt trahi retro in p̄iudiciū iuris iam q̄stiti parti aduers⁹ ex snia. De quo facit festū Rō. singu. la. suo. dclxxx. inci. tu audisti. l. si tutor. co. lxxx. ¶ Decimō fallit: nisi p̄curator esset admittis cū cautione de rato, iūta p̄testationē, q̄ si apparuerit eū nō habere mādātū oia habeant p̄ infestis. Tūc em. gesta per eū, nō possunt ratificari. Ista est practica, quā dat Bar. per illū. text. in. l. inter quos. §. si alieno. in. fi. ff. de dam. infe. & ibi dicit Imo. esse mirabile hoc in practica & meminit de hoc etiā Lud. in. singu. super iud. hic. Et p̄ hoc facit qd vult do. Ant. in. c. j. in. vj. col. de re iud. vbi dicit q̄ licet appellans videt approbare gesta per quēcūq̄ tamen fallit, nisi appellas appellaret dicēdo: saluo mihi iure dicēdi de nullitate: qā si appareret sniam latā ad instantiā procuratoris incompetenti: tūc ille nō obstat appellacione poterit opponere de nullitate mandati. ¶ Fallit. xj. nisi esset talis, qui nō fuit nec potuisset esse procurator. tūc em. gesta per illū nō possunt ratificari. glo. est in. d. l. licet. §. alleg. & in. l. fallus. C. de fur. & in. l. i. qui aut. §. ff. de cōsti. pecu. & in. l. fallus. C. de fur. & in. l. obseruare. §. ff. de offi. procō. & le. Et hęc fal. approbat, & sequit Pet. de anc. in. c. fi. in. ij. col. de procu. in. vj. & per hęc remaneat expedita pro nunc hęc decretalis.

- SVMMARIVM.
1 Brachium seculare non inuocatur nisi in subsidium.
2 Clericus, an possit capi pro criminali causa de mandato episcopi.
3 Clericus criminofus fugiens, an possit capi à laico, si eius nō interfit.
4 Clericus debitor fugiens, an possit licitē capi à laico.
5 Notorium, an fiat si quis capiatur in flagranti crimine, vel an possit puniri absque alia probatione.
6 Statutū, si puni deprehensum de nocte, nō habet locū in viso de nocte.
7 Episcopus, si nō poterit emendare clericū, debet iudicio Legis in exilium mitti.
8 Ecclesia, an possit aliquem priuare militia in foro pœnitentiali: cōtentijs.
9 Iudex secularis, an possit apprehendere clericum, data vna incorrigibilitate.
10 Beneficium, quo quis est priuatus ipso iure, non potest alteri conferri: nisi precedat declaratio.
11 Terminus ad defendēdum, an debeat dari in materia notoria.
12 Appellari licet nō possit à pena legis vel statuti: amen à sententia declaratoria pœnæ bene appellatur.
13 Episcopus non fit irreularis, licet clericus moriatur in carcere: nisi ei denegata fuerint alimenta.

¶ Vm nō ab homine. Clericus deponitur incorrigibilis excōicandus est: & successiue anathematizandus est. & si sic non respuerit per iudicē secularē cōprimendus est. h. d. ¶ No.

hic do. me⁹ in. v. no. col. j. q̄ dictio alius, facit q̄ clausula sequēs refringat ad similia expressis. Circa hoc nō insisto: sed vide q̄ posui. in. c. sedes. col. ij. & tribus seq. & in. vj. col. in ver. secūda declaratio. & in. vij. col. in ver. quarta declaratio. & col. fi. §. de referi. ¶ T No. hic. d. Ant. q̄ brachiū seculare non inuocat, nisi in subsidū. & vide de hoc in. c. j. de off. or. vbi multa posui anno prætérito. ¶ In gl. j. dicit hic Abb. q̄ potest clericus fugiēt etiā capi per laicos. Dicit hic. d. And. q̄ pro opi. Ab. faciendū Bal. in. c. j. §. si quis. de pace iur. fir. in vrb. feodorū. vbi dicit, q̄ clericus malefactor pōt capi à laico: vt presentē ep̄o incōtinēti, per dictū Inn. in. c. vt famā. de sen. excō. Secūdo pro Ab. allegat etiā Bal. in. l. si qua per calūniā. C. de epi. & cle. Sed cōtra Abb. pro opi. Host. & d. Ant. allegat Bal. hic: qui dicit q̄ si custodes villę tenent capere malefactores, nō possunt capere clericos: ergo quātōminus priuati. Sed rñde quod Bal. nō loquit in casu fugēdic tñ d. And. hic post Bal. quod si clericus fugeret cū pecunia, possum capere: nisi restituat pecuniā incontinenti. Tandē hic ipse in. xij. col. sic distinguit: an clericus fugiēs possit capi: q̄ aut crimē est cōmittendū. & isto casu licitū est captura & habet locū opi. do. Ab. aut verō crimē est iam cōmissum: & tūc nō habet locū opi. Ab. sed cōtraria Host. & d. Ant. primō allegat p̄ hoc gl. in. c. ij. de here. vbi dicit glō. q̄ in crimine cōmittēdo pōt inferior corrigere superiorē: nō sic in iam cōmissio: quia tūc sol⁹ superior corrigit. ¶ Secūdo allegat Archi. in. c. si putauerit. ij. q. j. in. iij. col. vbi dicit q̄ correctio fraternā, de qua in. c. nouit. eo. est de p̄cepto in eo, qui vult cōmittere crimē: vt teneamur corrigere ipsūm. Secus in eo q̄ iam cōmissit. ¶ Tertio allegat. d. Ant. in. c. ex parte. Adde de te sti. vbi dicit, q̄ cōtra clericū promouendū auditur quilibet de populo: sed non cōtra iam promotū. Item allegat Inn. in. c. j. de postulatio. prelato. vbi dicit qd in crimine cōmittēdo pōt inquiri sine infamia. secus in iam cōmissio. & Ab. in. c. cū in tua. de sponsa. vbi infamis pōt denunciare crimē cōmittēdū: sed nō iam commissum. Allegat & alia multa, de quibus hic per eum in. d. xij. col. & sequē. Et sic ex p̄dictis concludit: q̄ eodem modo debemus dicere q̄ laicus possit capere clericum volentē cōmittere crimē. Secus si iam cōmissit: quia tūc non est licita captura. Et mouet primō, quia ad eos spectat captura clericorū, ad quos etiā spectat ipsorū correctio: vt probat in. d. c. vt famā. Sed correctio clericū nullo modo spectat ad laicū ergo etiā ad eū nō spectabit captura. Sol. negat hoc, q̄ qui non potest corrigere, nō pōt capere. Nam Inn. dicit in. d. c. vt famā, q̄ laici, vt familia potestatis, pōt capere clericū incorrigibilē: vt ibi dicit. & tamē non pōt corrigere. Ista sol. nō placet mihi quia illud, qd dicit in. d. c. vt famā. habeat locū ad mandatū p̄lati, ad quem pertinet correctio. ratio est ibi dicit tex. quia tūc laici ipsi capere non vidētur, sed prælatus qui mandauit. quia qui per alium &c. Ergo innuit, quod aliās non licet sine mādato: ergo contra sol. pradi. Additio. ¶ Vnde melior est alia solu. quam dat hic. d. Philip. quod capi. vt famā. non loquitur de clerico fugitiuo. Tamen adhuc ista solu. potest morderi: quia ratio dicit cap. vt famā. est generalis: vt ad quos non spectat correctio. Philip. Symc. &c. ¶ Secūdo mouet Barba. per illud quod scribitur in. c. sacerdotibus. xj. q. j. vbi dicit: nō li tangere Christos meos. ergo videtur quod etiam non possit capere. Sol. sequetur, q̄ etiā de licentia capi non possent: quod est contra dictū cap. vt famā. Sed ista solu. pōt morderi, vt p̄cedēs. ¶ Tertio adducit in. c. de homi. in. vj. arguendo ibi per locum à speciali. ergo in alijs casibus in contrarium est ius cōmune. Sol. dicit, q̄ ibi est speciale, q̄ capiat etiam nō fugitiuus: sed q̄ fugitiuus capiat, non est speciale: quia hoc est de iure cōi: vt hic per Abb. ¶ An autē liceat capere clericum debitorē fugientem: dicit hic do. And. q̄ omnes doctores errant allegando. Iat prator. §. si debitorem. ff. quē in frau. cred. quia ille. §. nō dicit quod licitum sit capere personam: sed q̄ si fugit q̄ licet mihi capere pecuniā, quā secum portat. ¶ Secūdo allegat q̄ non possit capi clericus. Imo. & Host. in. c. j. de depo. vt hic videre poteris in. xij. col. iij. ver. capio. Ideo non transcribo. ¶ Dominus verō meus de Are. hic in. ij. & iij. colū. multa cc iij

scribit: & tandē concludit, q̄ aut loquimur in delicto cōmittē do: & procedit dictum Abb. & sequacium: vt clericus retrahatur à delicto. Aut verò loquimur de delicto iam consummato & tūc non habet locū opi. Abb. rationibus, de quibus hīc per eū, quē videas. Qui ponit etiā qualiter debet intelligi licentia concessa potestati seculari, de capiēdo clericū, secundū consido. Ant. hīc. & distinguit, vt hīc per ipsum, post Ancha. in regula, ea quæ fiunt, in. xxj. ad finē. ¶ Vtrum autem clericus fugiens, qui est suspectus debitor possit à me capiēde etiā hīc ipsum, in. iiii. col. in ver. querit nunqd, qui tandē concludit, q̄ sic. Et idem tenet Imo. in. c. j. de depo. dicēs secundū Areti. q̄ licet regulariter sit verū quōd clericus capi nō possit pro delicto ciuili: fallit tamē vbi est suspectus de fuga, per dictū Imo. in dicto ca. j. de depo. quā opi. dicit esse multū æquā. ¶ Sed tu videas Gemi. xlv. dist. in summa, vbi ponit tria. Et primò dicit, q̄ in criminali non est licitū capere clericū etiā de mandato episcopi. & qui capit est excōmunicatus: nisi sit incorrigibilis. & hoc fuit dictū Archi. ibi. ¶ Itē dicit, q̄ si iudici nō constat, nec per probationes, nec per præsumptiones, q̄ deliquerit: q̄ capi non pōt. & capientes sunt excōmunicati, etiā si illis committit. Hoc dicit Io. and. in. c. si clericus de sent. excō. in. vj. per text. ibi, in verbo, excessus commissos. & ibi dicit q̄ multi illa queant ignoranter. Si verò cōstat præsumptiue bene potest capi. Ita Do. ibi allegat. c. j. de depo. vbi non cōstabat clericū habuisse pecuniam, sed quia papa adiuuū q̄ habebat oculos fuit captus. ¶ Secūdo pro hoc allegat tex. in. c. super eo. de crimi. fal. vbi clericus vtens literis falsis ponit in carcere: & tū nō cōstabat q̄ falsificasset. ¶ Tertio allegat de. j. de here. vbi inquisitor pōt ponere sine episcopo clericum hæreticū in carcerem, sed nō ad torturā sine episcopo. Modo ad torturā quis nō ponitur nisi in defectum probationis. Io. and. in. cū in contemplatione de reg. iur. in. vj. Ergo fuit captus ibi ad præsumptionē quia si constitisset ex veritate delicti, non esset opus ponere ad torturā. Præterea allegat. c. vt inquisitores. §. j. de hæreti. in. vj. & ibi etiam dicit, q̄ si capi non possit, nisi constaret de delicto: sequeretur, q̄ nunquā torqueri posset: quia tortura fit solū, vt cōstet ergo est signum, quod potest capi ex præsumptione. Ita residet vbi. s. Do. vbi dicitur illud dictū Archi. ibi, & Io. and. in. d. c. clericos. Et ista omnia reasumit etiā Do. in. d. c. clericos, dīcutiens an bene loquantur Archidia. & Ioan. and. & ibi dicit non ob stare huic suæ conclusioni textus in capitul. si custos. xxvij. q. j. quia dicit ipse, q̄ loquuntur de captura & carceratione perpetua, quæ propter delictum venit loco pene. Et ista dicit, bene fateor nō posse fieri nisi plenē constat de delicto. Clericus criminofus fugiens ¶ potest capi à laico etiā si eius non interfit. Ita Abbas hīc. & Car. in. cle. j. in. j. q. de offi. ordi. & ibi Imo. in. ij. col. Et dicitur ipsi: excōmunicatio non incurritur, nisi pro peccato mortali. c. nemo. xj. q. ij. sed capiens clericum criminofum non peccat: quia hoc facit autoritate. l. capite quinto. ff. de adul. quæ non est correctā, per. c. si quis suadente. xij. q. iiii. & faciens aliquid autoritate legis non dicitur peccare. l. Graccus. C. eo. tj. de adulte. & c. qui peccat. xxij. q. iiii. cū fi. Et hanc partem tenet Ang. in. c. l. si quis in seruitute. ff. de fur. Do. in. c. si quis clericū. l. dist. vbi limitat. nisi posset adiri superior. & Bal. in. §. furtorum. in. tit. de obliga. quæ ex delict. & Lap. allega. cxxvj. incip. quidā in carceribus publicis. Sed certē ibi nihil dicit. Non ob. c. si verò. de sentent. excō. quia licet fuga in procinctu tantū operetur, quantū fuga in actu. glo. & Bal. in. l. pignoris. C. de pign. Tamen ibi non apparet quōd esset in procinctu fuge clericus: nec est verosimile, maximē vbi non esset deprehensus in fragranti crimine, & inō à pluribus. Et in effectu tandem teneas istam opi. propter tot & tantas autoritates, si bene animaduertisti: licet hīc docto. varia dicāt: tamen communiter omnes quasi in hac opi. inclinant. ¶ Item etiam ex prædictis dicit docto. hīc potest colligi, quōd cōter tenetur, ¶ quōd clericus debitor fugiens, pōt licitē etiā à laico capi. Et pro ista conclusione est dictum Arc. in. c. abbates. xvij. q. ij. & do. Ant. in. d. c. si verò. de sentent. excom. Imo. in. c. lator. in. ij. col. de pigno. Abb. in. c. vt fama. de

sentent. excom. & Imo. & Card. in. d. cle. j. de offi. ordi. dummo do, quā citius fieri potest, presentet episcopo secundū Hoffi. in. d. c. si verò. & Do. & And. ibi. Item nisi offerret satisfactionem propriam, vel cautionem idoneā: quia si ille nō acceptat, erit excōmunicatus, secundum Bald. hīc. ¶ Vtrū autem deprehensio in fragranti crimine, faciat notorium, q̄ possit puniri absq̄ alia probatione. do. Abb. hīc post aliqua concludit quōd deprehensio laicorū tunc demū inducit notorium, quando induceret etiā notorium cōtra laicum deprehensum à laico. Sed aduerte, quia Abbas hoc nō dicit, sed bene dicit, q̄ in casibus in quibus nō induceretur notoriū, si laicus deprehenderet à laico, vel clericus à clerico: tantū minus faceret notorium, si clericus deprehenderet à laico. Non autē dicit quod in casu in quo laicus deprehendit à laico, & facit notoriū: q̄ etiā isto casu faciat notoriū cōtra deprehensum à laico. Et vide Do. mi. in. c. si quis Diaconus. l. dist. vbi tenet idē in fi. & vide glof. & tex. & ibi Do. in. c. de his. l. dist. in. & bene facit tex. in. c. si papa. in verbo deprehensus. & ibi do. xl. dist. & in. c. si laici. & ibi do. xxxiii. dist. & in. c. clericus. lo. j. & ibi etiam Do. xlvj. dist. Et isto casu scias, q̄ ad probandā infamiam laicis facit indicium & non dicit per hoc testis cōtra clericū, sed potius dicit quædam examinatio ad informandū. ¶ Si statutum punit deprehensum de nocte, nō habet locū in viso de nocte. Ita Ang. in. l. j. C. de petitiō. bonorū subla. lib. x. Allegat bonum text. in. l. si Baratorē. C. de fideiuf. vbi non dicitur inuentus, qui solū fuit visus, si etiā nō fuit deprehensus. ¶ In gl. in verb. excōmunicari. vide hīc Abb. in. v. col. in ver. nūc venio. qui sequit Io. an. quē & ego sequor. vide quē posui in. c. pastoralis. §. præterea. de off. ordi. in gl. in verbo, postmodū. Hæc gl. bene loquit in oibus. & de hoc vidimus in. c. at si clerici. s. idē omitto. ¶ Respectu pœnæ exilij, vide tex. in. c. ij. de clerico excōmunicato mino. vbi dicit tex. si episcopus verò minime emendare poterit, iudicio regis in exilium ad requisitionem episcopi mandetur. Nec obstat capitulū primum de calumniato. quia non loquitur propriē de exilio, propter do. Archidia. in. c. cū beatus. xlv. dist. vbi declarat qualiter canon habet tria exilia. & sic tex. noster in fi. loquit de proprio exilio. Vltra Abb. hīc quas pœnas habeat ecclesia: vide. c. quāuis. de pœnis. in. vj. & in. c. à nobis. de apostatis. ¶ Item ecclesia potest aliquem priuare militia, & in foro pœnitentia, & cōtentiō. tex. est in. c. præceptum. in verb. & à palatine dignitatis officio separabūt. xxxii. q. v. & in. c. nullus. el. iij. xj. q. j. in verbo cinguli cōdemnatione plectetur. & in. c. ij. de pœni. & remis. in verbo militia: cingulo careat. Item adde q̄ aliquādo canon ostendit, quia pœna posset secularis punire clericū. Ita intelligitur tex. in. c. si in synodo lxij. dist. in verbo vltimis supplicij. & ibi Archi. dicit denotat pœnam, quā secularis pōt imponere. & est tex. in. c. omnis autem. ibi, capite plectat. iij. dist. in. Nam intelligitur, id est per eum qui potest. & in. c. dilatori. v. q. vj. & ibi glo. & in. c. si quis rapuerit. xxvij. q. j. in verbo capitali periculo. & Archid. in. c. officia. xxxij. q. j. vbi dicit quōd princeps faciens legem per quā sequatur mors hominis non fit irregularis: quia non animaduertit per hoc in certā personam. Nec voluit aliquē occidere, quando legem fecit. sed homines deterrere ab officiendo & maleficia perpetrando. & vide tex. in. c. ex literis. de excess. præ lato. vbi imputatur illi episcopo, qui dixit esse malum, q̄ non moreret. & ibi dicitur, q̄ est irregularis: sed illud idē ibi fuit quia erat in facto. secus si de iure respondisset: nec fuisset in facto. Et idē idē dicendū, vbi sit lex generalis de puniēdo committentes tale delictū. Non em̄ designat per hoc certa persona. ¶ Itē adde prædictis, q̄ aliquādo ecclesia ponit aliquem in perpetuo muro. tex. est in. c. j. in verbo perpetuo immurandus de here. in. vj. & in. c. vt cōmissi. eod. titu. in verbo carcere. vel muro. Item imponit mulieri, quæ habet duos viros: vt sibi tondeantur vestes, & abscondantur crines, & publicē vituperet, tex. est in. c. de Benedicto. & ibi glo. xxxij. q. j. Et quōd pro similibus criminibus ecclesia possit vituperare committentes est etiam tex. in. c. episcopi. xxvj. q. v. & in. c. cū haberet. ibi: publicę pœnæ subijci. de eo qui duxit in matrimonio. quā polluit per adul-

per adulterium. ¶ Item prædictis adde tex. in. c. ad audientia. de crimi. fal. vbi signatur in facie falsans literas principis, quæ pœna imponetur, per manus iudicis secularis: licet de iure ciuili talis pœna non imponatur. l. si quis. C. de pœnis. Et ibi dicit Ange. no. ad statuta. innuēs q̄ talia statuta, quæ mandant aliquem bullari, sint illicita. ¶ Excōicatio dicitur maximus gladius in ecclesia. f. gladius discipulinus: sed nō est maximus eradicans. Ita doct. in. c. pro humani. de homi. li. vj. & Io. de ana. in. c. qualiter. lo. ij. in prin. col. pe. de accusa. vbi sequit Do. Et in impositione istarū pœnarū aduerte ad illud, qd dicā in fi. Et de pœnis ecclesiæ, vide etiā plenē Hoffi. in tit. de pœnis. §. quas pœnas. ¶ Vtrū autē data vna incorrigibilitate possit secularis statim eū apprehendere dicit hīc do. And. q̄ est opus requisitiōe episcopi vt dicit Ho. & sic cōtra Ab. & dicit ipse de hoc esse tex. in. c. ij. in verbo ad requisitiōe. de cler. excōm. ministro. Præterea dicit ipse, reliquie clericatus remanēs in tali clerico facinoroso & incorrigibili, habēt per aliquid operari. Et idē dicit ipse, q̄ secularis non possit statim apprehendere. Præterea dicit q̄ imō etiā videt, q̄ opus fit snia declaratoria circa hoc, vt hīc dicit Do. car. & sic in hoc tenet cōtra do. Ab. & dicit ipse q̄ sibi videt per istū tex. q̄ talis snia declaratoria nō fit interlocutoria: vt inquit Car. Sed imō quasi diffinitiuā: vt hīc latē per ipsum. col. xxij. & tribus sequentibus, quē videas. Aliter verò in hoc, & pulchrius & melius & subtilius distinguit hīc do. meo de Are. hīc in. iiii. col. & seq. cuius dicta aliter nō trāscribo, cū videri possint. ¶ Sed oibus dictis doctorū hīc cōiter, collige q̄ potestas circa hoc data seculari, nō exercet: nisi declarat quæ litas ipm cōferens, per tex. in. c. cū secundū. de here. in. vj. in fi. per quē dixit Ab. in. c. qualiter in fi. eo. q̄ si possessio cleri. tributis principis secularis caderet in cōmissum: nō pōt princeps in illā extendere manum: nisi prius declararet per iudicē ecclesiasticū, q̄ incidit in cōmissum. Per illū tex. dixit etiā Ab. in. c. verū. de for. cōpe. in vlt. col. q̄ licet ecclesia nō seruet pactum appositū in cōtractu & traditione rei: q̄ tū nō pōt laicus ppria autoritate capere rē, quasi cōtractus sit rescissus, ppter pactū nō seruatum: nisi prius super hoc pcedat declaratoria. l. eccliam nō seruasse pactū. Et vide Do. in. c. j. de homi. in. vj. §. fi. in. v. col. vbi dicit, q̄ oia iura quæ imponūt pœnā ipso facto, nunq̄ habēt locū nisi pcedat declaratio ipm incurrisse pœnā: & idē nō poterit quis puniri ante illā declarationē. Et idē dicit Bal. in. c. j. §. j. de feu. sine culpa nō admit. & in. aut. q̄ semel C. quō & qn iud. in. j. col. & in. aut. hoc amplius. C. de fideicō. vbi dicit, q̄ in casu illius auf. requirit declaratio. Et Bal. in. l. j. in. xxxj. col. C. de cōf. vbi dicit, q̄ in casu. c. ij. de cōf. in. vj. requirit declaratoria. Et Bar. in. l. eius, qui delatorē. ff. de iure fil. vbi dicit, q̄ illa fuit prima lex, quæ fecit sibi honorē in ciuitate Perusij. vt ibi dicit q̄ quis nō habet pro cōfesso, ¶ si non rñdet positionibus: nisi pcedat declaratio. ¶ Vltimò allego Lapum allegatiōe. cxxvij. vbi dicit, q̄ bñficiū, quo quis est priuatus ipso iure, nō pōt alteri cōferri: nisi pcedat declaratio. Tamē intricatē loquit, propter gl. quæ voluit cōtrariū in. c. cōmissa in verbo iusto in fi. de elect. in. vj. Et pro p̄dictis faciūt multa exempla Spe. in ti. de loca. §. itē aliqua ver. xlij. & Car. & Abb. hīc. ¶ Limita primò, nisi factū sit adeo notoriū, q̄ nulla opus sit declaratione, quæ tunc ipso facto pœna est incurta. Ita Ab. hīc in cle. p̄fenti. de censibus. & ista est limitatio ad oia pr̄ dicta. & ponit Bal. in. l. iubeamus. ij. §. j. C. de fac. san. ecc. dū dicit si factum reuocat in dubiū, requirit declaratoria: ergo in facto notorio secus. Et idē sentit Do. in. d. c. cū secundū. & in. c. ordinarij. §. q̄ si forte. de offi. ordi. in. vj. subdens vtrōbiq̄, q̄ debet dari terminus ad se defendendū per illum tex. Quæ pr̄acticam de assignatiōe termini, intelligerem: nisi cōstaret notoriū esse tale q̄ nullā tribueret excusationē propter secundā limitationem scdā cōclusionis. ¶ Limita scdō qn factū & qualitas iam aderāt ante inchoatum iudicium. Tunc em̄ requiritur declaratio. secus si cōpetit & absit iam inchoata lite. Ita Io. an. in Spe. in rubr. de app. in fi. & in. d. c. cū scdm. & Lap. dicta alle. cxxvij. & loquitur Io. an. de bñficio secundi anni dati, appellato imposito: qd bñficiū cōpetit absq̄ alia declaratione. Mouet per. l.

ediles. prima. §. itē. ff. de edil. edi. In quo consydera q̄ ille casus nō differt à casu de cōtumace: & tamē in eo requirit declaratoria: vt per Bar. in. l. eius qui delatorem. ¶ Limita tertio nisi agatur de pœnis trahētibz secū executionē: quia in istis nō requirit de claratio. Ita Imo. in. c. felicit. de pœ. in. vj. quē simpliciter refert ibi Do. in. ij. col. Ista est vna maxima limitatio ad oia prædicta. Cōtra tamē stringit qd vult Pet. de anch. cōsilio clxxxix. incip. tribus de causis. in. ij. col. vbi loquit in infamia & excōicatione lata à canone: & tū dicit requiri declaratoriam. Itē cōtra istam limitatio. facit glo. in cle. p̄fenti. de cēsis. & in cle. ij. de pœ. loquēs de excōmunicatione quæ trahit secum executionē. c. pastoralis. in fi. de appella. Sed dicas q̄ illa glof. nō loquūtur quādo pronūtiatur super executionē, sed super de facto: quo declarato effectus excōmunicatiōis trahitur retro. Ita dicit Io. and. in. d. c. felicit. Nō obstat dictū cōsiliū: quia respectu excōicationis aliter est dicendum: quia nō tenetur quis euitare excōicatū in diuinis: vel extra: vel suspensum, vel inter dictum: donec sit facta per iudicē declaratio: nisi cōstaret eum ita ligatū, vt nulla possit tergiversatiōe celari. Ita statuit Marti. quintus in cōsilio Cōstatię. & fuit reformatum per Eugenū in cōsilio Basilię. ante q̄ schisma oriret: prout refert Archiepiscopus Florentinus in summa de cēsuris: vbi disputādo cōcludit papam potuisse facere ad euitāda scādala. & ita cōsyderauit gl. iij. in cle. grauis. de snia excom. super qua do. Ab. de hoc meminit. qd not. quia est vtilissimū scire. ¶ Limita quarto in casu. c. periculū. §. præterea. de elect. in. vj. vbi dicit Do. esse casum specialē, in quo est priuatus omni iure, qd detinet absq̄ alia snia Cōsydera: quia nihil dicit de declaratione: nisi dicas q̄ ibi pœna trahit secū executionē. In ista declaratoria citat pars: vt est gl. in. d. cle. p̄nti. de cēsis. & in. d. cle. ij. de pœnis. & Gaspa. Calderi. & Mod. in. c. ij. de sp̄sali. & Pe. de anch. in. d. cōf. & doct. allegadij. ad limitationes. ¶ Limita igif hoc esse verum, quādo habet discuti factum propter qd quis dicit excōicatus. Sed vbi p̄supposito delicto pro indubitato: quis declarat excōicatus tūc nō est opus citatione. Ita Roma. cōsil. suo. cccclxxxij. ad fi. vbi dicit q̄ multi allegāt dictas gl. aliter & malē. & ibi Roma. alleg. tex. in. c. reprehēbilis. de app. vbi dicit text. q̄ nō fertur excōmunicatio, nisi p̄missa monitione: nisi sit talis pœna excōicationis, quæ incurrat ipso iure. & ita etiā illum tex. no. ibi Ab. & Mod. in. ij. col. Et hoc modo intelligo Rotā in antiquis decisio. xxx. inci. not. si petatur. vbi dicit q̄ vbi petitur aliquē declarari excōicatū non requirit litis cōtesta. sed citatio. Nam intelligo q̄ requiritur citatio: vbi discutitur factum. & etiam videtur intelligere Nicolaus milius in repertorio suo in verbo citatio. §. lxxxij. dicens, quōd ista citatio fit vbi negatur factum ex quo à iure pœna istsigitur. & ibi per eundē in. §. xcviij. incip. citari debet quis. & idem sentit Lud. in. l. is. cui bonis. ff. de verb. oblig. in. vj. col. vbi dicit, q̄ vbi iudex vellet excōicare de nouo illū qui est excōicatus à lege pro eodem crimine: non est opus solennitate. c. sacro. de seu. excō. scilicet monitione. & de hoc dicit fore casum in. d. c. reprehēbilis. & ibi glo. in verbo ipso suo genere. de appellatio. ¶ Secunda limitatio est resulsans ex præcedēti: nisi declaratoria excōicatio fieret super excessu notorio: quia tunc nō est opus citatione. tex. in. c. peruenit. primo. de app. & ibi do. Abb. latē. & do. Philip. de Perusio. & ponit Ab. in. c. parochianos. de sentē. excommu. in. j. col. & hoc est in excōmunicatione clarū. In alia verò materia notoria, licet nō ¶ esset opus declaratione: vt vidimus in præcedēti conclusionē: tamen opus est: vt def. terminus ad se defendendū scdm Do. in. d. c. ordinarij. §. j. de offi. ordi. in. vj. Quod tū intellige verū: nisi esset factum in quo nulla posset cadere excusatio: quia tūc nō est opus assignatiōe termini ad se defendendū. Ita Abb. latē in. c. accepta. de resti. spo. in. ij. col. & Anthon. in. c. in nostra. de cohabi. clericorū & mulierū. & ibi etiā Abb. in fi. & est bo. tex. & in. c. cū olim. de re iudi. & ibi dixi. ¶ Et nota q̄ snia facta super notorio nō ad finē cōdemnādi sed declarādi aliq̄ actū nullū: nō requirit citationē: vt puta si declararet statutū esse cōtra libertatē ecclesiasticā. Hoc ponit Milius in repertorio suo in verbo citatio. §. xxv. & Archidia. in. c. Lotarius

prope fin. ij. q. j. cū his quae posui in ca. ecclesia sanctae Mariae. col. xlij. in ver. scdm remedium. de confi. ¶ Limita tertio. nisi sit periculum de fuga: quia tūc iudex volēs declarare aliquem in currisse poenā, nō citabit ipsū: ne ille interim arripiat fugam. Ita Abbas hīc. & Io. an. in simili. in. c. j. de homici. in. vj. vbi dicit. q. testes examinant parte non citata, vbi timet de potētia partis. & ibi Do. in. s. fi. vbi dicit q. committit citatio quotiescū que ex ea induceretur impunitas criminis. Et allego Bald. in. l. consentaneū. C. qūo & qn iudex. vers. quāro vna cū Buttrigario. vbi dicit q. in casu, in quo timet de fuga, possint recipi testes parte nō citata. & hoc dicit ibi esse specialissimū: ne citatio instruat reū ad fugā. Item allego Bal. in. l. cūctos populos. in le. ctura in vlt. col. C. de summa tri. & fid. cat. vbi dicit q. vbi quis est suspectus de fuga, nō est necesse, q. editū ad eū veniat: nec est citandus. Allegat Inn. in. c. ex literis. de excess. praelato. vbi hoc dicit. & Sal. in. l. absentem. C. de accusa. in. iij. col. vbi dicit iudices moderni inuenerūt bonam practicā. Habita em̄ infor matione à testibus, incipiūt à citatione reali: nō autē verbali. Fa ciunt multa quae ob suspiciōē fugae sunt inducta de quibus in. l. ait prator. s. si debitor. ff. de ijs qua in fraudem credito. ¶ Et not. q. licet à poena legis, vel statuti, nō possit appella ri. l. i. qua poena. de verb. sign. c. quia nos. de appella. tamē à sen tentia declaratoria poenae legis incurra. bene appellat. glof. est in. c. cupientes. s. quod si per. xx. in verbo priuatos. de ele. in. vj. & illa gl. sequitur Abb. in. c. peruenit. lo. ij. de appel. & in. d. cle. presentī. & in. c. i. in. j. vol. col. ij. inci. ad clarā & luculetam. Et ibi dicit. q. licet in facto verē notorio, nō possit appellari. c. cū sit Romana. de appel. tamē à sentētia dicēte factū notoriū bene potest appella. per. d. glof. quā etiam ipse sequitur. in. d. ca. peruenit. & ibi Philippus de Perusio. Et allego Bal. in. d. l. j. C. ne ex delict. defun. in. vj. col. v. vbi dicit: nō dicas, appello ab ista poena: sed dicas, appello: quia non sum culpabilis, vel quia non est probatum me incidisse in poenam. & dictam glo. sequi tur etiam Ludo. d. confi. cccxcij. & Abb. in. c. fi. in. vij. col. de iuramen. cal. vbi dicit q. talis appellatio declaratoria excom municationis incurrae suspendit: licet aliās sententia, per quā quis excommunicatur, non suspendatur per appellationē. c. pa storalis. de appella. Et idem dicit Cardinalis in clemen. j. in vlt. col. de sequestra. pos. & fructuum. dicens hoc esse singulare & vtile in practica. & idē tenet ibi Imo. in. fi. Item adde, q. priua tus per sententiam statuti perdit statim titulum & dominiū. & non est opus in hoc declaratoria. Ista est glo. penul. in. c. propo sinit. de concessio. praeb. de qua do. Cardina. consil. suo. c. xiiij. incip. quidam frater Benedictus. & ita intellige not. per Imo. in. c. qualiter. col. iij. de accusat. ¶ Querit hīc do. Anto. & alij quomodo cognoscat incorrigibilitas. Do. in. c. neminem. xlv. distin. dicit, q. si reprehensus semel verbis, se non emēdat, dici tur incorrigibilis. & ibi dicit, q. de hoc est tex. in. c. praedēti, ibi hoc intellige quo ad incorrigibilitatē largē. ¶ Et no. q. licet ad priuationē bñficij, vel priuilegij requiratur forte trina moni tio. ca. ex tuā. de cle. nō refi. Tamē fallit in monitionē facta in synodo sub poena priuationis bñficij, vel priuilegij clericalis: quia illa habet p. trina. Hoc fuit singulare dictū. d. Ant. in. c. ij. ne cle. vel mona. De quo Milius in reperto. suo in verbo cita tio partis. s. lxij. qd nō placet. Ab. in. d. c. ij. Rō: quia vbi ius requi rit in materia priuationis trina citationē, nō sufficit vna etiā perēptoria: vt est gl. in cle. j. in verb. tertio. de vita & honesta. clerico. & dixi in. c. consuluit. de offi. dele. ¶ Fugiens de carce re dicit incorrigibilis. oēs in. c. vt commissi. de here. in. vj. ¶ Cir ca poenā eorū qui in iugunt carcerē mortalem: ponit hīc Abb. Ego verō allego Bal. in. l. de pecoribus. in. fi. C. ad le. A. q. l. vbi cōsuluit, q. si quis moriat in carcere ep̄s nō sit irregularis: quia eius actus nō est immediatē causa mortis: nisi posuisset in loco arcto, qui careret sufficiētē aere, vel ex paucitate cibi con sumptus periret: quia tūc est irregularis. Allegat. l. necare. ff. de libe. agnoscent. vbi necare dicit qui non aluit. & c. palce fame morientem. lxxvj. dist. ibi: si non paueris occidisti. Et allego Io. an. in. c. j. de apostatis. vbi dicit caueant multū praelati: quia carceratis relinquit vitā, licet cū miseria: & idē si moritur

ex nimia miseria incurrit irregularitas. & sequit ibi Ana. & in. c. qualiter. in. iij. col. de accusa. & Do. Abb. in. c. vniuersitatis. de sen. excō. vbi dicit in. ij. co. q. excessiua correctio vel tortu ra facit ep̄m irregularē. Itē alle. Bal. in. d. l. j. C. de emēda. seruo rū. vbi dicit q. si ppter torturā imoderatā moris iudex, debet decapitari: quia tormēta nō debēt esse barbarica. & idē dicit Bal. in. c. at si clericus. s. eod. ¶ Limita ex dictis Bart. in. l. qōnis. ff. de quaest. nisi excessus in tortura feret ex qualitate existente in reo: quia tūc imputabit mors. Et idē tenet Sal. in. l. Gracch. C. de adulter. vbi plenissimē examinat. & ibi dicit, q. excessus in hac materia potius equiparatur culpae quā dolo.

SVMMARIVM

- 1 Rescriptum impetratum contra violentum possessorem transit in singularem successorem.
- 2 Instantia inchoata contra defunctum, an transeat in successorem?
- 3 Instantia inchoata contra laicum, an transeat in clericum successorem?
- 4 Executio contra heredem fieri non potest ex sententia lata contra defunctum: nisi prius idem heres citetur.
- 5 Successoris appellatione in dubio intelligitur de vniuersali.

Quia. V. Rescriptū impetratū contra violentum occupatorem, trāsit in singularem successorem scientē vitium. ¶ T Ge nitiuus importat dominium. vide gl. in verbo, suarū. in. c. pro illorū. de praeb. & gl. in verbo co rum. & ibi Do. in. c. j. s. fi. de vtr. in. vj. & gl. & dō. & do. Ab. in. c. j. de postu. praela. Ex quo inferit, qd si statutū loquēs de do mo alicuius verificat in domo cōducta, nō ex vi vocabuli: sed ex cōi vsu loquēdi, scdm Bar. in. poemo. ff. noui. & ibi etiā Ro ma. defendēs Bar. ab impugnatione Imo. & latī? hīc. d. And. in. v. col. in. iij. notab. Quibus adde que dixi in. c. p. tuas. in. ij. col. post Are. ibi. j. de proba. & vide gl. in. c. quo iure. viij. di. vbi gl. ponit de verbo tuū suū & meū. & ibi latē Do. & vide Inn. in. c. dilectus. de religio. domi. vbi dicit q. si laicus petit ecclesiā suā impropriae, & exponit. i. ius patronatus, qd habet in ea. ¶ In gl. j. dicit hīc do. And. q. isti nō poterāt procedere, nisi papa man dasset per secundū rescriptū: & sic sentit scdm lectū. gl. hīc esse veriorē. Alle. Ang. in. l. postulatē. ff. ad Treb. vbi dicit, q. sta tutū, qd disponit, q. pmissor possit capi iuris ordine nō serua to non extēdit ad heredē pmissoris: ergo nec rescriptū. Itē al legat Ang. in. l. si actio. C. si vnus ex heredib? credi. vbi dicit q. instrumentū guarētigiā nō habet talē executionē cōtra tertios possessores tenētes obligatas res debitoris, sicut haberet cōtra ipm debitore. Itē allegat & alia. de qbus hīc per ipsum. in. ix. col. que videas. Sed his nō obstantib? vera est opi. cōis. & de istis dictis. d. Andr. hīc j. fiet mentio. Et de rescripto, qualiter tra haat ad successore, vide scripta p. me. in. c. significauit. de rescr. vbi plenē & latē dixi post alios. ¶ An instantia inchoata con tra defunctū trāseat in success. Abb. hīc ponit quinque casus. Di cit hīc do. meus sup quinto casu, qn iudex mortuo accusatore est informatus de crimine accusati & c. Scias: q. nedū iudex: sed etiā qlibet alius mortuo accusatore, vel impedito pot ex eadē instantia psequi primā accusationē, dūmodo repetat illā intra tri ginta dies. Alle. tex. l. libellorū. s. fi. & ibi Bar. ff. de accusat. & in. l. si qs repetere. ff. ad Turp. & ibi etiā Bar. dicit q. isto casu reus admittit ad opponendas exceptiones declinatorias, quas aliās nō potuisset opponere anteq̄ esset mortuus, vel impeditus ac cusator. text. in. l. hos accusare. s. hoc beneficio. ff. de accusatio. ¶ An autē hoc sit verū, q. iudex possit ipse psequi ex eadem instantia accusationē: dicit. d. meus nihilominus q. de hoc sunt opiniones. & qd Bar. tenuit cōtrariū in disputatiōe sua incipit te, iudex malefiorū. quā ponit in. l. iij. s. hoc autē iudiciū. ff. de dā. infec. Tn ipse tenet cōtrariū p. l. pe. in prin. ff. de pup. iu. in dūcedo: vt hīc p ipm i. ij. col. ad fi. Limitando tñ vt hīc p ipm in accusatore impedito, qn est impeditus lōgo ipeditio, vel inuitabili. scus si breui: quia tūc deberet expectari accusator vt hīc p ipm. ¶ Dicit hīc. d. me? cōtra Abb. q. imō instantia in choata con

choata cōtra laicū trāseat in clericū successorē. Allegat. l. iij. C. de here. act. Preterea dicit ipse hoc ius instantiē: ergo psona priuilegiata re spectu talis iuris nō vtit priuilegio sup. l. hīc. ff. de iure sic. cū fi. Non ob. q. clericus habeat iudices suos, corā qbus in futurū debet cōueniri, quia dicit ipse cū istud habeat depēdentiā neces sariā à pterita obligatione instantiē, quia erat obligat? defunct? & in quā successit clericus hrs. certē debet attēdi principiū, & nō finis. l. dāni. s. Sabini. ff. de dā. infe. Et sic dicit: ergo instantia trāsit cōtra clericū. qd dicit hīc Abb. & sic refidet ipse, & dicit esse cogitādū ppter autoritates cōtrarias, q̄ forte obti nerēt in practica. Dicit hīc. d. And. q. instantia inchoata cū laico defuncto trāsit i clericū successorē: tenet Imo. in. l. si eū hoīem. ff. de fideiuf. vbi mouet ad hoc tenendū: quia cleric? pot recōue niri corā laico. sicut ergo ibi ius tolerat hoc ppter pteritionē & inchoationē litis factā corā laico. Certē eodē mō tollerabitur isto casu ppter pteritionē & inchoationē factā iā cū defuncto. Istud tñ fundamētū dicit hīc. d. And. sibi nō placere: quia istud an clericus possit recōueniri corā laico, est dubiū in iure. Iō ipse per alia quatuor dicta tenet hīc q. instantia trāseat. ¶ Et priō di cit ipse clericus nō pot esse cōductor. & tñ si succedit cōducto ri pot pferare in cōductiōe. Ista est gl. in. c. j. ne cle. vel mo. & ibi doc. Similiter ergo patet q. clericus pot cōtinuare illud qd poterat principalis. Ergo in pposito licet ipse à principio nō posset cōueniri corā laico: tñ quo ad instantiā inceptā de bere posse cōueniri vt successor? nō dicit principl? cōueniri sed fieri cōtinuatiō instantiā iā inchoatē. ¶ Scdō p hoc alleg. Bar. l. j. s. sed si iure. ff. de fal. vbi p illum tex. dicit Bar. statuto cauet, q. nobilis nō possit recipere cēsionē à populari. q. nihil ominus poterit habere actiōē à populari, vt successor. Et sic patet q. illud qd qs nō pot habere, vt principalis: potest habe re: vt successor. ¶ Tertio allegabat Io. an. in addi. Spec. in ti. de sen. pla. s. qm. ver. qd si pcurator. vbi dicit, q. si iudex tulit sen tentiā cōtra Titium q. Titius appellauit: & mortu? insituit ha redē ipsum iudicē q. cōtra eū iudicauerat: q. talis iudex poterit psequi ipam appellationē. vt successor Titij, quā tñ ipse: vt iu dex psequi nō potuisset. Itē allegat gl. in. l. j. C. de edē. que vult q. licet femina teneat edere rōnes: quia non pot esse argentaria: vt. l. femina. ff. de edend. tamē si successit argentario poterit edere. Itē allegat Bal. in. l. mādātū. C. mada. vbi dicit, q. licet fo cietas nō possit incipere à pupillo: tñ incepta nō maiori pote rit cū illo cōtinuari. & ita refidet hīc ipse tenēs, q. instantia in cepta cū laico trāseat in clericū successorē. l. haeres absens in princi. ff. de iudi. que vult q. haeres sit conueniendus, vbi erat cō ueniendus defunctus nō procedit in haerede clerico. Ita Abb. hīc & Bar. ibi Adde his do. de Rota deci. in antiquis. in titu. de foro. compe. v. inci. obligat? est laicus. vbi dicit, q. licet laicus esset obligatus obligatione q. habebat executionē paratā, ita q. nullē exceptiones, nisi certā excepte poterat illi opponi: q. ni hilominus clericus illi laico succedēs poterit opponere cōtra dictā obligationē abs exceptiones debitas praeter exceptuatas corā ecclesiastico. ¶ Scdō addo Bal. in. l. si qs p̄byter. la. secūde C. de epif. & cleri. vbi dicit, q. si laicus instituit clericū rogādo secretē, vt restituat hereditatē spurio bona auferens heredi p fiscum ecclesiasticum, & non secularem. Et contra si clericus hoc modo instituat laicū rogādo & c. bona auferentur haeredi per fiscū seculare, & non ecclesiasticū. ¶ Tertio addo Bald. in. aut. quas actiōnes. C. de sac. sanct. eccle. in ver. & ex istis. vbi di cit, q. clericus succedens alteri, nunq̄ perdit priuilegium fori. ¶ Limita, dūmodo clericus alleget priuilegiū in corpore iuris inclusum. scus si aliquod priuilegiū papae: puta ne cōueniatur corā suo episcopo: quia hoc priuilegiū nō operat contra. d. l. haeres absens. quia illud extollit priuilegiū. Ita Bart. ibi. & do. Abb. hīc. intellige tñ q. p hoc nō cōueniat corā seculari sed corā ep̄o suo. ¶ Limita scdō dūmodo instantia sit inchoata con tra clericū: scus si iā inchoata cōtra defunctū erat. tūc em̄ tran sit secūdū modernos hīc cōtra Ab. & hoc tenet et Imo. in. d. l. si hoīem. de fideiuf. & Pau. de ca. in. d. l. haeres absens. & Pau. de cast. & Lud. in. l. si cōstare. s. fi. solu. matri. Non obstat q. dicit

de fisco: quia est falsum: quia imō instantia transit in fiscū: vt ibi per eos. Nec ob. l. si cōstare. s. ff. sol. mat. quia instantia ibi expirat quo ad mulierē, nō autē quo ad fiscū. Itē respōdet. d. s. fi. & alijs modis de quibus ibi per eos. ¶ Cōtra hāc limitationē tenet hīc do. Anto. & Imo. sibi cōtrarius & Abb. hīc sicut q. imō instā tia inchoata cū laico defuncto nō trāseat in clericū haeredem. Idē tenet Bal. in. l. j. C. si pendē. appel. mors interuenierit. & An ge in. l. tā ex contractibus. ff. de iudi. & Bald. in. c. in praesentia. in. iij. col. de proba. vbi dicit q. instantia litis non trāsit in mona steriū monacho profite. Itē pro hoc faciūt verba dñorū de Rota in. d. decif. v. dū dicit, q. licet ppter praerentionē causa debeat continuari, vbi est cepta: dato q. persona mutet condi tionē. c. proposuisti. de foro. cōpe. Tñ illud est verum, vbi eadem psona est puenta: scus si diuersa. Quod not. ad proposi tum, quia facit multū. & quadat, q. instantia inchoata cū laico de functo nō trāseat in clericū successorē. Pro hoc facit disputa tio do. Ant. quā allegauit in. c. ecclesia sanctae Mariae. de confi. q. xv. vbi dicit q. clericus succedens laico, cōtra quē erat decuria praescriptionis statutarię, nō ligat ex illo statuto, neq. ex illa praescriptione. Ita in proposito nostro non nocebit instantia clerico: quia erat alligatus defunctus per quasi cōtractū. Bonum est em̄ arg. de pacto ad statutū. Et dato, q. de fisco sit dubiū tñ de clerico non inuenit iure cautū, q. succedens laico perdat pri uilegiū: idē standū est regulē q. clericus nō debet cōueniri corā laico. Et istā partē puto veriorē cōtra Moder. & ad tollēda oīa cōtraria, alle. tex. in. c. j. de iure patro. in. vj. vbi mutatā pio na mutat actiō. ¶ Additio. Ille tex. mihi tñ non multū stringit: quia ibi ex illa mutatione null? legif, sed solū papa, qui ita dispo suit. Et nilmirū: cōtra em̄ cōcedentē etiam abs fieret larga inter pretatio: vt habet in. l. bñficiū. ff. de consti. principū. At hīc si fiat talis interpretatio, iam legif tertius: qui inchoauerat licē cū defuncto, necessitat hoc modo dimittere primū iudiciū in choatū corā laico, & incipere aliud corā ecclesiastico. & certē act? alicui nō valet fieri deterior ex psona successorū. l. ij. s. de his. ff. de ver. ob. Erat em̄ obligat? defunct? laicus corā iudice seculari, p quasi cōtractū. cū i iudicijs quasi cōtrahat. l. iij. s. idē scribit. ff. de pecu. ergo & c. Fateor bñ, q. argumēta Barba. non multū stringūt p ista opi. sua: quia in oibus argumētis suis, q. clericus possit cōtinuare actū ceptū à defuncto: hoc erat sibi fauorabile. Sed q. hīc cogat perseuerare corā iudice seculari: quia instantia fuerat inchoata corā eo cū laico defuncto, cui clericus successit hoc sibi dānosum: cū hoc mō perderet priuilegiū suū. Ergo nō debemus de vno ad aliud arguere cōtra. l. qd fauo re. C. de legibus. Philip. Symo. ¶ Dicit hīc Inn. j. q. si reus cō demnatus mori nō facta executione, quā sola restabat: illa nō fiet cōtra haeredē nisi citef & cognoscatūr summarie, an sua in terfit, quē inferūt hīc domi. Anto. Cardi. dicit hīc do. meus, qd pro hoc est doct. Bar. in. l. creditores. C. de pign. vbi dicit q. nō poterit fieri executio cōtra haeredē condēnati: nisi citef: vt hīc per Inn. Et qd in ista summaria cognitione liquidabit, an haeres habeat causam ab eo, qui fuit condēnatus. ¶ Secundo alle gat Bal. in. l. per diuersas. in. vj. colum. C. mada. vbi dicit, q. si ex forma statuti instrumentū guarētigię pot mandari executioni cōtra heredem defuncti, sicut snia oportet tñ q. prius citef. heres, & q. liquides, an sit heres: & talis psona, cōtra quā possit fieri executio: & de qua loquit statutū allegādo Inn. hīc. & di cit Are. q. istud est verū, nō solū q. debet fieri executio cōtra heredē, sed etiā si deberet fieri cōtra tertiiū detentorē. Ita dicit singulariter Bar. in. l. j. ff. si mulier vē. nomi. & istud sequit Bal. in. l. j. C. de execu. rei iudi. ¶ Tu verō adde Ang. in. l. j. in rep. in iij. chart. C. de iudi. vbi dicit q. licet in executione non requi ratur citatio, maxime vbi fit in eadē re, de qua est facta condē natio: vt dicit Inn. in. c. ex rōne. de appel. & oēs in. l. ā diuo Pio. s. in vēditione. ff. de re iud. Tñ fallit vbi executio fit cōtra suc cessore: quia debet citari. & Ang. in. l. oratiōe. ff. de ferijs. vbi seq tur Inn. hīc p illū tex. vbi licet defuncto essent datę sufficiētēs dilatiōes, tñ successorī adhuc dabit vna cā cognita. Adde Ang. & Imo. in. l. iij. s. ex cōuentione. ff. de re iud. & Bar. in. l. tale pa ctū s. qui puocauit. ff. de pact. & Imo. in. l. intra dies. ff. de re iu

di. qui oēs sequunt Inno. hic. & Rotā in deci. in antiquis. in xv. in tit. de sent. excō. incipi. nota. q̄ ex p̄cessu. vbi dicit Rota. q̄ ex processu habito cū defuncto criminoso non excommunicat h̄eres. vel successor in crimine sine noua monitione: quia act̄ cōcernēs merē personā. nō trāsit de persona defuncti ad h̄eres dem. & faciūt dicta allegata heri. de quibus h̄ic p̄ Moder. f. Ange. in l. postulatē. ff. ad Treb. cū sumi. & alleg. Rotā in antiquo ribus deci. j. in tit. de offi. deleg. ix. inci. Nota verū. decreta citatione ad partes. in tit. de dolo & cōtu. in antiquis. vbi dicit q̄ citatio cōmissa cōtra bñficiatū. nō ar̄tat citati successorē. Et ibi incidēt dicit q̄ licet cōmissio citationis perpetuet iurisdictionē respectu delegati. non tñ p̄petuat respectu partis. Vñ secundus delegatus. q̄ cōmissit & citauit dicit p̄uenisse illū. qui tantū cōmissit citationē. Quod no. ad. c. licet vndiq̄. de offi. de lega. & c. fi. de offi. le. & ibi dicta p̄ Abb. in fi. Itē alleg. Rotā in deci. nouis deci. xj. inci. Itē si agēs p̄teriorio sup certo beneficio vbi dicit q̄ mortuo actore subrogatus ei. p̄t cām cōtinuare. etiam cū p̄curatore rei superstitis nō intimādo hoc aliter reo absenti. Ratio est: quia mādātū p̄curatoris intelligit ita datū. vt extendat ad personas in eo virtualiter cōprehēdas. Itē dicit ibi maximē. p̄pter clausulā incertā in literis impetratis p̄ subrogatū in quibus petebat se admitti in eo statu causē in quo erat cū defuncto. Itā habēt locū mutata parte. ¶ Quid aut si morit̄ iudex. vel mutaf̄ an subrogatus ei iterū citabit partes. vide latē Imo. in cle. ne Romani. de elect. per illū tex. ibi. in fi. q̄ loquit̄ in casu suo. sed in inferiore regulariter requirit̄ noua citatio. l. edictū. ff. de iudi. Not. Abb. in c. licet. de accus. & ibi Io. de ana. gl. & Bar. in l. cōsentaneū. C. q̄uo. & qm̄ iudex iud. Arch. & Do. in c. si egrotans. y. q. iij. Imo. etiā in cā summaria debet iudex successor citare. Ita do. Anto. in c. dudum. lo primō. in fi. de elect. vbi dicit se irritasse sn̄iam latā cōtra do. Catherinam: quia non fuerat citata a delegato subrogato loco primi. ¶ Tñ q̄ appellatioe successoris in dubio intelligit̄ de vniuersali tantū. & non singulari tantū. Ita Bald. in l. emptorē. in pe. col. in ver. quid si instrumentum. C. loca. & ibi dicit q̄ obligans se instrumento. & successores suos: nō intelligit̄ obligare singulares. Itē Imo. in l. qd̄ dicit̄. in vlti. col. ff. de verbo. oblig. & ibi dicit. q̄ inuestitus p̄ & successoribus suis intelligit̄. f. de vniuersalibus. nō aut particularibus. Et q̄ taliter inuestitus nō poterit̄ transferre in alios sine solēnitare. l. g. C. de iure emphy. scilicet iur̄quisito dño. p. l. quidā. §. is aut. ff. de edē. Fallit autē hoc nisi dicere successoribus quibusq̄ scdm̄ Bal. in c. imperialem. in prin. §. pe. de phibita feudi alienatio. per Fed. & in l. j. in xxiij. q. ff. de rerū diuisio. vbi dicit q̄ taliter inuestitus pro se & successoribus suis quibusq̄ poterit̄ feudū legare. ¶ Secundo lim̄ita quo ad hoc. vt cōtra singulārē successorē non detur ius agendū. sed quantum ad hoc. vt ibi def ius excipiendi bene cōprehendit̄ appellatioe successoris. Ita est casus in l. i. C. de executio. rei iudica. Et dicit Barto. in l. si tertius. §. si prius. ff. de aqua plu. arcē. dicens. quod ius quāsitum defuncto. vt fit tut̄ p̄scriptioe transit in singulārē successorē. ¶ Idē adde quod appellatioe h̄eres nō venit singularis successor seu h̄eres in certa re. Ita Bald. in c. si pater. col. v. xvij. de testa. Appellatioe autē p̄decessoris p̄t venire etiam mediatus. text. est in c. p̄ter h̄eres. xxxij. di. in ver. duos p̄decessores. & ibi do. Ille verō. qui p̄cessit nullo mediō. dicit̄ decessor. text. est in c. q̄ in aliquo l. di. & ibi Arch. & Do. vide Io. an. in c. tua nos. de vsuris. vbi dicit. qd̄ rescriptū cōtra vsurariū nō trāsit in h̄eres de re integra. Sed Ana. in d. c. tua. dubitat: quia h̄eres singif eadē p̄sona cū defuncto. Et pro eo facit q̄ successit in vitiū. quo casu transit in singulārē successorē. vt hic. Nō ob. c. significauit. de referi. q̄ r̄n̄so colligit̄ ex dictis Abb. in fi. ¶ Vltimō de materia ponit Pau. de leaza. in dispu. incip. lata sententia. vbi cōcludit. q̄ successor in beneficio reassumit causam p̄decessoris in eodē statu in quo est. de quo ponit Rota deci. j. in ti. vt lite pendente in antiq̄. Et de materia instat̄q̄ ponit Bar. i. l. post finitā. ff. de suspe. tu. & in l. iij. §. ff. de p̄to. stipu. & Bal. in l. iij. C. de vsuf. Imo. in l. p̄cenaes. in princip. ff. ad legem falcidiā. & latē hic do. mi. Anto.

- 1. Questio de privilegio. si oritur incidenter. puta excipiendō. vel repli-cando. inferior a papa cognoscere potest.
- 2. Potestas interpretandi coheret personae ita quod non transit ad alium.
- 3. Statuta confirmata per papam qua dicitur papalia. non possunt interpretari ab inferiore.
- 4. Iudex. an quis esse possit aliquo casu in causa propria? Princeps. an possit iudicare in causa propria?
- 6. Papa potest esse testis in causa propria.
- 7. Prelatus potest iudicare in causa sua ecclesie salua recusatione.

¶ CAP. XII.

Cum venissent. ¶ De dubijs priuilegiōrū sedis Apo-stolicæ solus papa cognoscit & nō inferior. Bal. in l. ex factō. ff. de vul. & pup. dicit q̄ talis p̄sumit̄ meo eē qualis eē debuit. ¶ In gl. dicit h̄ic. d. An to. q̄ sn̄ia lata in casu. in quo inferior nō cognoscit de priuilegio est nulla: p̄derādo istū tex. ibi nolumus de ipsi priuilegijs quia dictio de. denotat cām proximā & remotā. vt per Bar. in l. j. §. ex incē. ff. de incē. rui. & nau. ergo qualitercūq̄ agat de priuilegio inferior cognoscere nō poterit. & sic tenet opi. do. An. Sed istis p̄on-obstantibus dic. q̄ si inferior iudicat super hoc valet sententia: maximē cām p̄iudicium partis est separabile. a p̄iudicio papæ. & sic teneo opi. do. Abb. ¶ Quādo quis possit interpretari priuilegiū? Bal. in l. ij. qui ad ciuilia. C. de appel. fa cit mētione de Io. an. hic. & ibi dicit ipse. q̄ si principalis q̄stio est de priuilegio: q̄a petif r̄p̄i. vel cōfirmari. in hoc recurritur ad papā. ¶ Si verō incidēt orif q̄stio de priuilegio: puta excipiēdo. vel replicādo. Tūc etiā inferior cognoscere p̄t p̄nuntiādo cōtra priuilegiatū. Idē verō Bal. in l. cū de nouo. C. de lē. in fi. dicit q̄ vbi habet p̄sentia priuilegiātis. nunq̄ inferior potest interpretari. Ex quo infert. q̄ in causis quæ sunt in audientia papæ orif dubiū iuris. q̄ semp̄ recurrit ad papam. ¶ Et ex hoc infero q̄ in casibus in quib⁹ inferior p̄t interpretari. fallit: nisi princeps sit in loco. Itē vide Inn. in c. clim. de verb. sig. vbi dicit q̄ si princeps addit. vel detrahit priuilegio. requiritur cōsensu eius cuius interest: q̄ si cōtradicat sine causa. fiet eo inuito. ¶ Secundo dicit ipse ibi princeps extraiudicialiter aditus p̄t volūtate suā interpretari absentib⁹ partib⁹. Sec⁹ si iudicia liter est aditus. ¶ Tertio dicit ipse interpretatio inferioris semp̄ requirit citationē partis. ¶ Quarto dicit q̄ interpretatio principis p̄iudicat oibus. siue fiat in iudicio. siue extra: interpretatio verō inferioris solū p̄ntibus. ¶ Quinto dicit q̄ in hac materia talis erit p̄cessus. qualis esset in notorio. Et sic nō se uabit solēnitatis iuris. Ratio. q̄a istud est disputare in iure. nō in factō. & certitudo rei capitur ex priuilegio nō ex cōtestatiōe litis: vel ex partū cōtētiōe. Sed ius qd̄ est notoriū: ergo in eo inuestigando agendū est. sicut in notorio. & sic vbi est qd̄ iuris. illa cā p̄t cognosci summariē. Et pro ista doctrina facit dictū Inn. in c. cū inter. in fi. de cōsuetu. vbi dicit q̄ vbi est cōtētiō. an aliqd̄ de iure fieri possit. necne: nō est necessarius ordo. iudiciarius. Hoc dictū allegat Bal. in l. de qbus. ff. de leg. & in l. post quā li ti. in iij. colū. C. de pac. cū ijs quæ posui in d. c. cū inter. & Adde Rotā in deci. antiquis deci. xj. inci. nō. si petaf̄ qs̄ declarari. vbi dicit q̄ si agit an quis sit excōicatus ex canone. si quis suadente. nō est opus litis contestatione. ¶ In ista materia scias tex. in c. ordinarij. §. si verō. de offi. ordi. in vj. ybi est tex. q̄ si dubitatur de validitate dispensationis papalis. solus papa de hoc cognoscit. & est tex. in c. fi. de concess. p̄ben. in vj. & vide Ange. cōfi. cclxxij. inc. Bonifacius ep̄scopus seruus seruorū. in pe. co. vbi dicit q̄ stat̄ literis papæ interpretatibus intētiōe suā etiam si illa nunq̄ fuit: q̄a cū attestat̄ de oio suo. nō admittit̄ probatio in cōtrariū. ¶ Potestas interpretandi coheret p̄sonę ad eodē q̄nō trāsit in aliū. hoc est dictū Inn. in c. fi. de succē. ab intestato. & est gl. in verb. appareat. in l. idē p̄poni⁹ scribit. si frumentū. ff. de rei ven. & alia in l. inter si ipulatē. in verbo actōri. ff. de ver. ob. Hinc est. q̄ p̄curator sine sp̄ali mādātō nō p̄t interpretari libellū p̄ductū a dño. Ita dicit Ang. i. l. si qs̄ intētiōe ambigua. ff. de iudi.

ff. de iudi. & Bal. in d. l. idē Pomponius. ¶ Itē successor in officio nō p̄t interpretari sn̄iam p̄decessoris. Ita Ange. in l. ex factō. ff. de vulg. & pup. & idē vult Bal. in l. iij. C. de sent. ex bre ui reci. Intellige in interpretatione. quę fit ex mera voluntate: puta si iudex cōdēnauit aliquē in vna manu: & nō dixit de sn̄i fra. vel dextra: successor vel h̄eres: & alij non poterunt interpretari. Sed vbi agit de interpretatione ex verosimilibus coniecturis. hanc facere p̄t quilibet successor. Ita Bart. in l. inter stipulantē. §. j. ibi. oia em̄ & c. ff. de ver. obli. & Imo. in l. ab executeore. in prin. ff. de ap. vbi latissimē ponit q̄ iudex possit sententia suā interpretari. ¶ Qui semel est interpretatus aliquid nō p̄t amplius illud idē interpretari. Arch. in c. in p̄sentia. in repe. de proba. & est gl. in l. quicquid adstringēdē. ff. de ver. obli. Limita. nisi destructio rei interpretatę spectaret ad interpretatē: puta in testamento: q̄a tūc plūres interpretari possēt. p. l. si quis in prin. testamēti. ff. de le. iij. Ita etiā iudex in casibus. in quibus p̄t reuocare interlocutoriā suā poterit illā semel & plūres interpretari. Ita Imo. in l. q̄ iussit. ff. de re iudi. ita limitās dictā gl. ¶ Statuta cōfirmata per papā nō p̄t interpretari ab inferiore: q̄a dicunt papalia. Ita Bal. & Ang. in l. ex factō. ff. de vul. & pup. Ratio. q̄a cōfirmās dicit de nouo facere. l. & q̄ ff. de iurif. om. iudi. Et hoc intellige in statutis. q̄ sine cōfirmatione nō valuisent: quia illa bñ dicunt papalia. scdm̄ Bald. in l. ex placito. in iij. col. C. de rerū permu. secus si oīno valuisent sine cōfirmatione scdm̄ Bal. ibidē: nisi cōfirmatio haberet clausulā decreti. per tex. in c. dilectō. de p̄bē. q̄a tūc nō possunt interpretari interpretatione gn̄ali. sed particulari. Et vide quę di xi in c. cū oēs. de cōsti. Subdit ibi Ang. in d. l. ex factō. q̄ succēsores antianorū nō p̄t interpretari statuta p̄decessorū. Quales autē debet esse interpretatio. vide Ab. in c. super qōnū. i. prin. in iij. col. de off. dele. & Bal. in l. iij. C. de lib. & posth. ¶ Vtrū qs̄ possit esse iudex in p̄pria cā ponit h̄ic. d. Ant. & Ab. Dicit h̄ic Ant. q̄ ibi iniuria est notoria. inferior etiā p̄t in p̄pria cā cognoscere: admodū p̄ena fit certa. all. Bal. i. l. cū apertissimī. de iud. in prin. vbi dicit. q̄ nō p̄t appellari super notoria. q̄n p̄ena est specialiter limitata. secus si p̄ena foret arbitraria: q̄a tūc possit arbitrādo modū excedere. all. Inn. in c. ex parte. de ver. sig. Dicit tñ ipse q̄ in delicto etiā notorio. vbi p̄ena est certa. possit iudex recusari. ¶ Et mouet: q̄a nemo cōdēnandus est ab inimico. capit. q̄. iij. q. v. Ergo licet p̄ena sit expressa. & delictū notoriū: tñ nō remouet. q̄ iudicās non sit inimicus. & sic reperiret sn̄ia lata ab inimico cōtra iura. Inimicus em̄ repellitur ab accusādo: ergo fortius a iudiciādo. & ita residet h̄ic ipse. ¶ In factō notorio habēte p̄enā arbitrariā admittit̄ appell. & recusatio. qd̄ as̄ non fieret. ita Arch. in c. q̄ suspecti. in q. v. & sequit̄ ibi Do. in vlt. col. Hoc dictū sequit̄ Abb. in c. p̄posuit. appell. & ibi fuit dictū Host. in d. c. cū speciali. de app. Non dicas posse appellari. si excedit modū. gl. in c. super h̄ic. de appell. q̄a hoc modo nullus vnq̄ possit recusari: sed hoc fit ad euitandū grauamē factū scdm̄ Ab. ibi replicantē. q̄ h̄is dicit de iniuria notoria. Subdit ibi Phil. q̄ vbi p̄ena iuris esset ordinaria. si iudex nō se adstringit ad illā. sed parat se ad maiore: q̄ recusari poterit. sicut in arbitraria. Et vbi nō caderet recusatio. licet i notorio nō appellet: tñ poterit isto casu appellari. si augeat p̄enā or dinariā iuris. alle. d. Anto. in c. vestra. de cohabitatioe clerici. & mulie. Itē p̄ p̄dictis vide Do. in c. j. in vlt. col. de offi. deleg. in vj. & in c. iudex in fi. eo. ti. & li. & Abb. in c. dilectus. de pec. & in c. j. de maledi. & ibidē Ana. col. xj. Ista sunt vera in p̄ena arbitraria tēporali. quę possēt nimīū aggrauare. vbi qs̄ habet p̄tatem puniēdi sp̄iale: q̄a tūc talis ē q̄ excederet modū in imponenda p̄ena sp̄ali. nō possit recusari. Ita Do. in c. q̄a pleriq̄ in iij. col. in ver. tu falua. de off. ord. li. vj. ¶ Tu cōsidera. q̄ licet ad correctione nō appellet. q̄a curat animā: tñ ab excessu appell. c. ad nostrā. & c. de priore. de app. ¶ In q̄ntū dicit̄ doctō. q̄ p̄p̄s nō recognoscēs sup̄iorē. p̄t esse iudex in p̄pria cā: dicit h̄ic Mod. q̄ doc. malē loquunt: q̄a illud qd̄ dicit̄ in principe cef sat in p̄p̄o nō recognoscētē sup̄iorē: q̄a princeps dicit̄ habere caeleste arbitriū. Ita Bal. in c. j. de noua forma fidei. Imo. te net. q̄ nec papa. nec Imperator possint iudicare in causa p̄pria

quia papa nō plus p̄t. quā possit Deus: sed Deus noluit. q̄ staret solo suo dicto: vt h̄ic per eos. in antepe. col. ergo eodē mō nec papa. nec Imperator poterūt esse testes soli in p̄pria cā: et ergo fortius. dicit̄ ipse. nō poterūt esse iudices in p̄pria cā. Nec ob. dicit̄ ipse tex. in c. cū a nobis. de testi. vbi stat̄ dicto soli⁹ papæ: q̄a dicit̄ nō loquit̄. q̄n testificaret̄ in p̄pria cā. Praterēa dicit̄ ipse recusatio iudicis est de iure naturali c. q̄a suspecti. iij. q. v. Sed pa. in his. quæ sunt iuris naturalis. nō disponit tollēdo c. quę in ecclesiā. de cōsti. ergo & c. Praterēa pa. nō disponit cōtra substantiā actus: vt no. gl. in c. ij. de cōsti. li. vj. sed substantiale iudicij est. vt ibi sint tres personæ. c. forus. de ver. sign. Sed si papa esset iudex in cā p̄pria. vel Imperator. deficeret iudiciū in substantialibus: q̄a ibi papa & Imperator essent vt iudex & pars. Et si decisionē Imperator p̄t esse iudex in cā p̄pria. dicit̄ ipse quod iura quę hoc dicit̄ loquunt. q̄n adhuc nō erat papa q̄ est superior Imperatore: q̄a Christ⁹ nō dū venerat. Al leg. Ab. c. ij. de p̄ba. in. j. no. & sic cōcludit̄ ipse q̄ p̄p̄s nō recognoscēs sup̄iorē. nō p̄t esse iudex in cā p̄pria. nec Impe. nec pa. cōtra oēs h̄ic. ¶ Sed istis nō obstantibus tene q̄ princeps. vel populus nō recognoscēs sup̄iorē. p̄t esse iudex in cā p̄pria. Allego Bal. in l. ij. ad fi. C. de sen. q̄ sine cer. quātū. vbi dicit. q̄ ciuitas habēs sup̄iorē actū & p̄tate. nō p̄t iudicare in p̄pria cā. Secus si viuūt in p̄prio regimine & propria libertate. Itē alleg. Bar. in l. si alius. §. bellissimē. ff. qd̄ vbi aut clā. vbi sentit idē. & bene Ange. in l. j. C. ne qs̄ in sua cā. vbi dicit q̄ ciuitas q̄ litigat cō petit̄ soli principi. ¶ Limita priō quo ad subiectō. de ph. alie. feudi per Fede. vbi dicit. q̄ si dñs sit rex Frāco. & partes curiæ nimis fauēt illi recurrit ad papā. ¶ Sed d. meus in d. c. j. de probat. tenet cōtra hāc limitationē. Priō per tex. in l. ij. C. de quadrien. p̄scrip. vbi imō si princeps cōuenit vt reus. ipse dat iudicē. ¶ Scdō mouet: q̄a q̄d̄ iudicis talis princeps est parat⁹ iustitiā facere. papa se nō intromittit. Ita Inn. in c. licet ex suscepto. tit. p̄xi. nō o. b. c. pri mū de p̄ba. q̄a papa ibi fuit requisitus. nō vt iudex: sed vt mediator ad cōpositionē: vt ibi per eū. & ita trāseo cū ista impugnatione. q̄ est vera cōtra dictā scdm̄ limita. ¶ De papa verō tene cū Ab. h̄ic cōtra Barb. p̄ quo priō allego gl. magnā in c. j. de maledi. & gl. in c. j. xvj. q. v. q̄ dicit. q̄ si cā tangit papam de bet eligere arbitros. Nā illa gl. procedit de honestate. nō de necessitate. Ita Ant. de bu. in c. ex parte. de ver. sig. Et p̄ hoc facit q̄a pa. nō p̄t recusari. singulare est dictū Hof. i. c. q̄ relā. de elec. de quo exclamat ibi. Abb. in iij. col. ¶ Ad argu. d. And. q̄ non p̄t esse testis in cā propria: negatur: ¶ quia imō papa p̄t esse testis in cā propria: vt est tex. in cle. j. de proba. Non obstat. q̄ Christus allegauerit testimoniū patris. Nā m̄deo q̄ iudē non recipiebāt illū in p̄tifficō: & sic erat t̄q̄ priuatus. Ita do. meus in c. cū a nobis. de testi. Nō obstat. q̄ recusatio habeat in se rōnē naturalē. q̄a per hoc nō sequit̄: ergo est de iure naturali. l. j. ff. de mino. in prin. Praterēa p̄t r̄nderi. q̄ imō papa p̄t habitare vnū. ita q̄ nō possit recusari. gl. est in c. ad h̄c. in verb. ele gerint. de refer. & ibi d. Ab. & ibi est ego dixi. Nō obstat. q̄ in iudicio debeāt esse tres p̄sonę: q̄a illud est de iure positiuo. & ne gaf̄ q̄ semp̄ sint tres p̄sonę i iudicio vt patet i iudicio in q̄stio nis: ergo tene cū d. Ab. cōtra ipm̄. d. An. cū addūta p̄ ipm̄ non obstat: vt patet. ¶ Praterēa in cā ecclēsiæ suæ iudicare p̄t salua recusatione. Ita do. Ant. h̄ic & Ab. in c. cū contingat. & ibi dixi. ix. col. j. de fo. cōpe. q̄ qs̄ p̄t exercere iurisdictionem in familiam suā. nisi recuset. & in c. j. de maledi. & facit tex. in c. potremō. de ap. vbi cōsanguin⁹ p̄lati recusaf̄ in cā ecclēsiæ: ergo

fortius praelatus & ibi etiam. d. Ab. Contrariū tenet hīc Imo. ne gā. lo cōsequētia: qā magis psumit p plato: quia iura parū ope renf. cōcedēdo qd̄ possit eē iudex in cā ecclīe sue, si possit recufari. Sed ipm̄ reprobāt. d. Phi. i. d. c. postremo. i. vij. col. i. ver. vij. q̄rit̄ per. c. infinuante. de offi. dele. arguēdo ā fortiori. Nā ibi rōne familiaritatis praelat̄ recufat: ergo fortius in cā propria ecclīe. Dicit tñ Ana. in. c. j. de maledi. in. x. co. q̄ oportet cām suspitionis allegare & pbare: q̄ verba nihil ipōtāt: qā si ista referuatio suspitionis debet aliūde oriri: frustra diceret in pposito de recufatione. Quare tene cōem per. d. c. infinuante. Nisi dicas q̄ loquit̄ in delegato: q̄ facili⁹ recufat q̄ ordinarius. Iapertissimi. C. de iud. Itē qā delegat⁹ cōiter impetrat parti ac ceptus: tñ tenēdo cōem, iura nō sunt frustratoria: quia cessante recufatione processus valebit, q̄ aſ nō valerēt: vt hīc per Ab. ¶ De materia vide bt̄m Tho. ij. q. cvij. art. j. in rñsione tertij. ar. vbi dicit q̄ praelat⁹ nō pōt vindicare propriā injuriā: nisi si quaten⁹ ecclīa offēdat. Et pro hoc facit cōsiliū Old. vij. inc. quā dā maledicta mulier. vbi dicit q̄ si q̄s cōmittit injuriam in personā. d. sui tēporalis q̄ ipse non poterit illū punire. Et q̄ si propter hoc extorqueret aliquid q̄ tenet illud restituere: ratione, de quā ibi per eū. Vide et̄ Do. in. c. si quis erga. ij. q. vij. vbi dicit q̄ eo casu quo praelatus nō pōt punire: pōt tñ tradere carceri & referuare successori cognitionē & pēnā. Allegat l. senat⁹. ff. de offi. praefi. Cōsidera quia ibi magistrat⁹ erat finit̄ dus: sed in praelato, quia perpetuus, ista carceratio saperet. pēnā. vñ in eo nō credo hoc verū. & vide Do. in. c. j. de pēnis. in. vj. & Bal. in. c. j. de pace iura. firmā. vbi multos casus ponit in hac materia. & Spe. tit. de actore. in. xij. col. in ver. Itē quia vult propria autoritate. & Host. in summa. in. tit. de fen. s. qualis. in. xvj. col. in ver. sed nūquid ep̄s. vbi dicit q̄ valet consuetudo, q̄ eo casu, quo ep̄s nō pōt esse iudex, debet iudicem parti nō suspētū. corā quo procurator ep̄i cōpareat. & non dicit ep̄s dare iurisdictionē: quia ipse nō habet illā isto casu, sed ipse tantū nominat. & cōsuetudo dat iurisdictionē. & si appellabitur ab illo appellabit ad ep̄m: tñ poterit recufari. Et ita dicit seruare dominos temporales in Frācia. & meminit de hoc Lud. in. l. qui iurisdictioni. ff. de iurif. om. iud. & sentit gl. in. c. j. de pē. in. vj. Et vide Bal. in. l. si quis. C. de ep̄sco. & cle. in. iij. col. vbi dicit q̄ si ep̄s esset executor institutus pauperibus: & ipse pro eis faciat procuratorē ad litigādū: vicarius ep̄i erit iudex competēs: quia licet faciat idē tribunal cū ep̄o non cognoscit tñ per hoc de re ep̄i, sed pauperū. Et Do. in. c. & qui emendat. circa med. xl. dist. vbi dicit q̄ proprias injurias pōt ep̄s extrajudicialit̄ punire. & Barto. in. l. si quis fortē. ff. de pēn. vbi loquitur de injuria facta in personam iudicis. & ibi dicit q̄ si est notoria, potest eam punire, si sit in dedecus officij sui. secus si t̄git personā ppriā. Et ibi etiā dicit q̄ si aliquis de familia sua est iniuriat⁹, pōt ipse cognoscere. ¶ Vltimō circa gl. tritā in. c. si papa. lx. di. vide Pe. de mōte in monar. sua. in. xxxix. col. vbi per. xxvij. argumēta reprobāt illā appellādo illā maledictā. & de ipsa meminit Ab. in dispu. sua inci. Ep̄s & quidam rector Parmēsis. de legato aut̄ vide Spec. in. titu. de legato. s. j. ver. sed nūquid pōt. vbi dicit q̄ legatus punit injuriā factā sibi & suis, si dehoneſtat delegatio sua: quia non fit sibi injuria, sed sedi Apostolic. per gl. j. in. c. cōtingit. de fen. excō. & vide Abb. in. c. si quis cōtra clericū. de fo. cōpe. in. v. & ix. col. Et de materia ponit Ana. in. c. j. de maledi. in. vij. col. & seq.

SVMMARIUM

- 1 Infidelis, an denunciari possit?
2 Nobilitas, an procedat ex parte matris, vel patris?
3 Pactū loquens de tempore guerra, verificatur etiā tempore treugarū.
4 Papa est iudex cuiuslibet, non recognoscens superiorem.
5 Tutus exceptione rei iudicata per secularem an possit denunciari coram ecclesiastico de iniquitate sententiae?
6 Deinde ponit tres cōclusiones, quae oriuntur ex procedenti questione.
7 Privilegium veneneratorium cuiusque datū, est irrevocabile.
8 Privilegium concessum non subdito, an reuocari possit?
9 Privilegium concessum subdito, potest regulariter reuocari. & hoc

est pro regula. Quae limitatur tribus modis. Primo dummodo nullū ius sit questum de iuegentium. Item non procedit in inferiorē a principe hac regula. 11. Item fallit in privilegio dato in remuneracione. 12.
13 Deterioratio denunciati, quando timetur, denuntiatio non est praecipua, sed eius omisio est meritoria.
14 Papa, an possit denunciari. Iuramentum de non denunciando, est illicitum. post nu. 14. ver. iuramentum de non denun.
15 Dicto alicuius non statuitur de consentibus in animo, quando habet praesumptionem contra se.

CAP. XIII.

Nouit ille. Summa, vt hīc per Abb. & alios. Quomodo demum posuit sermone quadragesimali. xl. incip. de corde enim exeunt cogitationes. ¶ Quōd denuncia ri possit infidelis, tenet hīc solus do. Ab. Dicit hīc do. Andr. q̄ miratur de do. Ab. per tex. ibi: lucratu est animā suā. Præterea facit tex. ibi: fit tibi tanq̄ ethnicus & publicanus. Nam hīc om nino talis est: etiam ante denūciationē. Præterea cōtra hoc facit. c. multi. ij. q̄. j. ibi: de his quae foris sunt, nihil ad nos. Sunt aut̄ Iudaei tales: ergo & c. Sed pro. d. Ab. allego Io. a. and. in. c. qd̄ super his. de voto. vbi dicit, q̄ papa Gregorius & Inn. iij. fecerūt cōburi vnum librū talmoth, in quo erat falsus intellectus circa Bibliam, & fecit punire multos Iudaeos, qui nolebant se emēdare. Itē ibi dicit, q̄ vbi peccatur in his, quae sunt circa precepta Decalogi, ecclesia pōt etiā Iudaeos punire. Et ibi subdit, q̄ ecclesia potest eos cogere, vt admittat̄ predicatorē Christiā nū. Allegat illud. Laudate dnm̄ oēs gentes & c. Ad. c. multi. respondet Io. an. q̄ nihil ad nos. ex cōmunicādo & cōpellando præcisē ad fidē: quia cū sola gratia Dei vni vocandi. ¶ In quā tū dicit hīc do. Ab. in. iij. not. q̄ vbi ad substantiā alicuius actus requiritur aliqua forma praeambula, q̄ fundās se super illo, de bet probare formā praeambulam. do. Andr. hīc allegat pro hoc glo. in. c. venerabilibus. ad fi. de fen. excō. in. vj. & alia de quib⁹ hīc per eū in. ix. col. & vide Lud. in. l. nō solū. sed vt probari. de ope. no. nū. & gl. magam in cle. fi. de rescri. & diximus plenē in. c. cū sit generale. de foro cōp. No. ibi, quomodo possunt nō exaudire. de hoc dicemus. j. in. ix. col. quia ibi Ab. cōtrariū tenet qd̄ est mirandū. in ver. limita dictā cōclusionē. ¶ Vtrū nobilitas trahat ex parte matris: q̄ nō trahat allego Bart. & Ang. in. l. exēplo. C. de dec. lib. x. Secūdo allego tex. in simili insti. de legi. agna. tute. vbi tex. dicit q̄ agnatio trahitur ex linea masculina. & Bar. in tract. de insignibus & armis. in ver. quæro qualiter. Fortius dicit Bar. in. l. quoties. C. de priu. scho. lib. xij. vbi dicit q̄ priuilegium datū vni pro se & suis filijs & foeminis, nō trahit ad foeminas nuptas: quia nō sunt ampli⁹ de genere. Et hoc dicit sequit̄ ibi Ang. & Io. de platea, & Ludo. in. l. j. in prin. ff. ad Sylla. & in. l. cū quedā puella. ff. de iurif. om. iu. Hoc dictum Bar. reprobāt Maria. in quodā suo cōsi. incip. reuerendus do. B. rouerella. dicens, q̄ imō priuilegiū datum masculis & foeminis trahitur ad maritatas. allegat. l. h. s. j. de rescriperūt ff. de muner. & honori. & ibi Bartol. Imo. dicit quōd appellatione descendentiū, veniunt foeminae: per. l. j. ff. de iure immunit. secus est de filijs earum. Item allego tex. in. c. vbi cūq̄ de pēnis. in. vj. vbi dicitur, quōd pēna imposta alicui generationi, nō extenditur ad generationem foemineam. Item vide glo. in. c. statutum felicis. in verbo, volumus. de hare. in. vj. vbi gl. dicit, q̄ si papa non dixisset volumus, non puniretur illo casu linea foeminina. Et hac partē videtur firmare Nico. de vbal. in tractatu suo nouo. de success. ab intesta. fol. xv. respondet ad istum tex. q̄ non: dicit regem esse de genere Caroli, sed de descendentiū ab ipso Carolo: tamen non firmat propter stylū curiae saepe nominantem nobilitatem vtriusq̄ parentis. & per ca. venerabilis. de p̄bē. Tenet tamen primū indistinctē. Ita Petrus de Anch. cōsi. cccxxxix. inci. visis diligenter iurib⁹. ¶ Primō, quia consideratur conditio paterna. l. cum legitime. ff. de statu ho.

statu. hom. Item, q̄ obnubilat nobilitas mulieris si nubat plebeio vel spurio. l. foemine. ff. de senatoribus. ¶ Secūdo allegat Bar. in. l. ij. i. j. col. C. de iure emph. vbi sentit, q̄ inuestitura loquens de aliquo nobili. & de sua generatione, non includit natos ex foeminis nuptis plebeijs. & vide Bal. in. l. h. C. de ser. fugi. vbi dicit expressē, q̄ nobilitas materna non nobilitat: quia nobilitas est ā potētiori, & fortior est forma, quā materia. Tamē nō est dubiū, q̄ latē participet de nobilitate materij: q̄a omne cōpositū participat de vtroq̄. allegat glo. in. c. f. xxxij. q. iij. Ex quibus verbis rñdet ad stylū curiae, & ad c. venerabilis. q̄ participat. l. largēno aut̄ proprie. qd̄ not. & sit finis quo ad hoc. ¶ Quibus tñ adde, q̄ in dispōsitione nataliū, nō est opus dicere de nobilitate adulteris: sed de nobilitate matris adulterae. Ita Io. an. in. c. fi. de filijs p̄b. in. vj. ¶ T̄ Dicit hīc moder. quōd pactum loquens de tēpore guerra verificat etiā tempore treugae. Contra Io. an. hīc. Mouet per tex. in. ti. de pace Constan. & ibi Bal. in ver. va falli. q̄ dicit, q̄ idē est iudiciū de treuga, qd̄ de guerra. & tex. in. c. significauit. de iudicis. vbi treuga iudicat, vt guerra. & Anc. cōsi. lxxxvij. inci. p̄missa ferie facti. vbi cōsuluit, q̄ treuga accedit guerra. alle. etiā Car. in. c. j. de treuga & pace. vbi dicit, q̄ treuga improprie dicitur pax: sed in cōtractibus verba debēt capi pprie. l. q̄cquid adstringēde. ff. de verb. ob. ergo & c. Et tādē cōcludit, q̄ treuga est quoddā mediū iter guerra & pacē & qd̄ in materia fauorabili appella. pacis, veniet treuga: secus in odiosis. Ego verō allego Car. in. d. c. significauit de iudicis. vbi dicit, q̄ treuga est quoddam mistum. & ibi Ana. & p. d. Abb. allego tex. in. c. illi qui. xxxij. q. iij. de quo hīc dñs Andr. in. xiiij. col. ¶ Vbi verba capiunt proprie, appellatio ne guerra venit treuga. Ita Lu. singulari suo. cccxix. inci. sicut col. xxx. vbi dicit, quōd sicut non accedens ad locum tempore guerra accusat: ita excusat non accedēs tempore treuga. Item pro hoc allego tex. in. ti. de pace cōstan. s. va falli. Secūdo p hoc allego Pau. de ca. in. l. cōventionū. ff. de pact. vbi dicit q̄ statutū, qd̄ dicit qd̄ qui habet pacē cū offēso, remittat sibi offēsam: nō habet locū vbi quis habet treuga: q̄a nō dicit habere pacem & nō gaudebit priuilegio dicti statuti. alle. Ang. in. l. j. ff. e. ti. & reprobāt Io. an. in loco alle. hīc per doct. dicēs, q̄ salarium debet treuga durante. Et allego ad hoc etiā Cald. conf. xxxvij. in. tit. de test. incip. testator mandauit edificari. vbi dicit q̄ pēna appōsita heredi nō adificati capellam, finita guerra, non habet locū, si sit treuga. ¶ In glo. ij. & c. vtrum papa habeat gladium temporalē ponit Abb. hīc p̄ opi. cōi. d. Ant. hīc allegat Car. qui dicit, q̄ in hac materia non possunt fieri rationes demonstratiuā. Dicit tamen ipse posito, q̄ iurisdictioni imperij subordinat̄ iurisdictioni ecclesiasticē tñ nō est dicēdū Imperatorē ita subesse ecclesiae, q̄ ab eo appellat̄ ad papā: q̄a nō est talis subordinatio, q̄ faciat ceteri papā superiorē quoad actuale exercitiū: sed tñ habitu. Et ita pcedūt iura dicētia gladios esse distinctos: nisi in casibus ā iure expressis. at vacante imperio. c. licet. tit. pxi. & est gl. in. c. qm̄ x. dist. q̄ hoc dicit volēs, quōd ab Imperatore ad papā nō appellat̄. Itē allegat Bal. in proemio. ff. col. ij. vbi dicit q̄ Imperator dicit ab imperādo: quia alijs imperat, & sibi ā nemine imperat. Et q̄ legitis hoc tenent p maxima q̄ imperator nō habet superiorē licet canonizat̄ ponant papā superiorē. Allegat & alia multa, de quibus hīc per eū in xx. col. & quinq̄ sequē. quib⁹ nitit̄ demonstrare q̄ imperiū sit ā Deo: & q̄ imō papa nō sit dñs in tēporalibus, & Imperatore superior. Postea verō in. xxv. col. & quinq̄ sequē. per alia multa comprobat q̄ imō imperium dependet ab ecclesia: & q̄ papa est superior Imperatore: quē oia videatis. Nō em̄ curo trāscribere, postea q̄ videri possint. Sed vltra eū de materia ista plen⁹ q̄ alibi videt̄ p Archiepm̄ Florē. in sum. sua. in. ij. parte tertiæ partis, sub rub. de statu summorū pōtificū. in. vij. charta. ¶ Itē gl. Erā. pauini in extrauagati vñ sanctā in exp̄lis. fo. cv. & Militiū in repertorio suo in verbo, iurisdictioni. in. s. iurisdictionis. p rogatio. vbi dicit q̄ in papā nō edit progatio iurisdictionis: q̄a est iudex ordinarius cūctorū. vide etiā eūdē ibidē in verbo papa. in. s. papa nō solū. col. vj. dicit q̄ laicus cōuētus corā papa si dicat ipsum nō esse iudicē suū ineptē excipit: sed debet dice-

re papā nō habere exercitiū in eū. & ita dicit praeficiari in Roma. Et vide etiā Car. sancti Sixti in trac. de papa. q. lxxij. vbi probat cōem opi. canonistarū hīc, & Pe. de mōte in sua monarchia in lib. inci. expeditis his. & latē do. Ant. in repe. c. p venerabilē. in. x. col. qui filij sint legi. & Old. cōsi. lxxxij. inci. an ep̄s. Ange. etiam in. l. de precatio. ff. ad le. Rhodiā de iactu. & Arch. in quo dā suo tractatu de heresi in. xv. char. in ver. & quia tāta est p̄g eminētia. & nota q̄ licet Imperator habeat solū exercitiū. tñ ex hoc videt̄ dicēdū q̄ sit maior papa quo ad tēporalia: per tex. in. c. pastoralis. de rescrip. vbi potestas habitu est minor quā exercitio. ¶ Dicit̄ do. Car. hīc, q̄ nō appellat̄ ad papam ab Imperatore non procedit in principe nō recognoscētē Imperatore rem: quia ā tali ad papā pōt appellari. Ita host. in. c. cū Ioannes. de fi. instrū. & Abb. in. c. exposita. de arbi. & in. c. fi. duobus. de ap. ita limitās illū tex. Circa qd̄ not. tria declaratiua. ¶ Primō q̄ illud intelligit̄ in dubijs & grauib⁹ materijs. Ita Abb. in. d. c. duobus. allegat Inn. in. c. cū te. in. ij. de re iudic. & tex. in. c. per venerabilem. s. rationibus. qui filij sint legitij. ¶ Secūdo nō q̄ vbi aditur papa contra tales principes, non potest eos punire: sed bene pōt eorū sentēcias corrigere, & reuocare. Ita dicit gl. singularis in. c. & si necesse. in. gl. magna. in. fi. de don. inter vi. & vx. de qua ibi do. Abb. ¶ Tertiō nō q̄ valeret consuetudo, q̄ ab omni iurisdictione tēporali appellaret̄ ad papā. text. est in. d. c. fi. duobus. & idē esset fortē vbi procederet de equitate ppter tex. ibidē: ibi quis de iuris rigore & c. ā cōtrario sensu. Et certē dubitabile videt̄ dicit̄ Car. hīc. videt̄ em̄ qd̄ nō sit differētia inter Imperatorē & alios nō recognoscētēs superiores. Eadē em̄ rō vtrubiq̄ militat. Et nō dicas, q̄ exercitiū gladij sit interdicitū papē respectu Imperatoris, & nō aliorū: q̄a cōtrariū vult gl. & tex. hīc. ¶ Vltimō scias extrauagatē Clementis quinti, quē incipit qd̄ meruit. vbi limitat extrauagans Bonif. viij. vñ sanctā q̄ nihil operat̄ cōtra statū regis Frāciae. de qua meminit gl. in. cle. in. plerisq̄. de ele. Et nō q̄ licet iste rex nō sub sit Imperatori tñ nō est ipse alter. Imperator. Ita Bal. in. c. impellatione faciunt cōtra Philippū in rubrica de appella. dum enumerat multos principes ā quibus appellari non pōt. ¶ In glo. in verbo. iudicare. Potest coram papa directē conueniri quilibet non recognoscēs superiorē. Ita Abb. hīc in. x. col. per ea quē ipse alle. Egō verō allego Car. in. cle. pastoralis. s. vt illud de reg. iur. in. iij. col. vbi dicit q̄ exēpti ab Imperatore sub sunt papē sicut olim suberāt Imperatori. Itē allego Old. cōsi. cclij. inci. quia tota. vbi probat, q̄ rex Hispania potest cōueniri coram papa. & Arch. in tractatu de here. fo. xv. in ver. & q̄ tanta est praeeminētia. vbi dicit q̄ rex Fran. subest papē: aſ aut̄ esset res mōstruosa. & Car. in. cle. presenti. in. vij. q. de cēsi. vbi dicit q̄ praefcribit, ne quis subit Imperatori, sed nō papē: licet Anc. ibi teneat cōtrariū, per tex. in. c. cū nō liceat. de p̄scri. Cui rñdet ibi Card. q̄ cōtra obedientiā nō p̄scribit actiue, sed passiuē sic. Pro qua rñsione est deci. Rotē in. ti. de p̄scri. in. deci. noui. deci. j. vbi dicit q̄ articulo de p̄scriptiōe & acquisitiōe exēptionis non admittit nisi dicat qd̄ est alteri effectus subiectus. Et ita declarabit notata per Bar. in. l. hostes. ff. de cap. & alibi saepe vbi loquit̄ de oibus ciuitatibus Thulciae: quae praefcriperunt vt nō recognoscāt superiorē. Nā debet intelligi, nō tñ quo ad papā. ¶ Limita hāc cōclusionē, nisi agat̄ de feudo: quia tunc si cut rōne feudi eximit ab alijs ordinarijs. c. ceterū. s. eo. ita etiā ab isto. Et ita intellige istū tex. dicit tñ Bal. in. c. imperialē. s. fin. in. j. col. de probi. alie. feudi per Fede. q̄ si partes nimis fauent regi Francorū qui nō recognoscit superiorē contra habentes feudū ab eo q̄ feudatarij tūc poterūt recurrere ad papam. & ita intelligas. p Archiepm̄ Florē. in sum. sua. in. ij. parte tertiæ p̄cne. gl. & Ab. i. c. & si necesse. de do. inter vi. & vx. ¶ Vtrū tutus exceptione rei iud. p seculare possit denūtiari coram ecclesiastico de iniquitate inīe vltra doct. hīc dñs Andr. allegat Bal. in. auf. cleri. C. de ep̄s. & cle. vbi dicit, q̄ passus iniustitiam p sentētia iudicis nō audif, nisi appellet: q̄a ius ciuile & canonicū cōcorditer sic disponit. c. fi. de appella. in. vj. ¶ Scdō allegat Bal. in. auf. ad hēc. in penul. col. C. de vsur. vbi Bal. in isto passu

ponit eadē dist. quā ponit, d. Abb. hīc. Et ibi subdit, idē in arbitro & arbitratore, si forte ex forma statuti eorū snīa haberēt vim rei iudicatē. ¶ Dicit tñ do. And. posito q̄ victor confiteatur, snīa retractabit ab ipso iudice seculari: & non erit opus recurrere ad forū cōsciētiae: & sic ad faciēdū super hoc corā iudice ecclīastico denūtiationē: per id qd̄ hīc in l. si p̄tor. §. Marcell. ff. de iudi. iō dicit ipse: nō bñ dicit Bal. & Abb. & qd̄ imō talis non possit denūtiari, arguit ipse hoc modo. Nā p̄scripta cū bona fide possunt p̄scribētes cū bona cōsciētia tenere: licet post p̄scriptionē cōpletā superueniat mala fides. Itavult Inn. in c. cura. de iurepatro. cū alijs concordatibus, de quibus hīc per eum. in xxxv. col. ergo eodē modo possunt, dicit ipse retineri per victorē iudicatā, si obtinuit cū bona fide: quia nō videt posse assignari bonaratio diuersitatis. ¶ Secūdō arguit sic. Per trāsitū snīa in rem iudicatā, oris p̄sumptio iuris & de iure, q̄ rectē & ritē lata sit snīa, vt in c. cū inter nos. de re iudi. cū similibus. Ergo sequit̄, q̄ talis p̄sumptio tollit peccatum: cū non possit probari contrarium. f. q̄ sententia sit iniusta: ergo nō poterit denūtiari: cū denūtiatio fiat ratione peccati. ¶ Tertio pro hoc adducit istū tex. in ver. sufficēter obstat, q̄ peccat in ipsum: sed impossibile est, dicit ipse, q̄ hoc doceatur postquā non potest probari cōtrarium: cū postea quā snīa trāsiuerit in rem iudicatā, ex ea oriatur p̄sumptio iuris. & de iure: q̄ sit rectē & ritē lata: vt. §. dixi. Contra quā p̄sumptionem non admittitur probatio: vt est glo. in verbo priuilegium m. in aut. de equali. do. colla. vij. ¶ Quarto arguit ipse hoc modo. Nam per snīam absolutoriā sublatum est omne vinculū natura le & ciuile: vt notat scribentes in l. j. ff. de cōdi. inde. & in l. Iulianus. eo. ti. ergo sequit̄, q̄ non poterit denūtiari: cū nullū vinculū remāserit. ¶ Quinto arguit sic: nā si hoc dicerem, sequere ref, q̄ euanesceret rigor iudiciorū: & tolleret per viā indirectā neruus snīarū: q̄a semper q̄s possit venire per viam indirectā cōtra snīam, q̄ trāsiuit in rem iudi. contra id, qd̄ in simili no. in c. cū dilecti. & in c. cū pro causa de emp. & vendi. declarando, vt hīc per ipsum. Et sic tenet ipse, q̄ denūtiatio euāgelica nō habet locū, vbi snīa trāsiuit in rem iudicatā, contra Hostien. hīc. Pro ista opi. facit ratio, q̄ aliās allegabat per do. Phil. Exceptio rei iudi. est approbata de iure canonico, etiā si constat, quod sit contra ius partis: & quo ad partes facit snīam haberi pro veritate. d. c. cū inter nos. de re iudi. ibi est cōtra ius. & c. Nec est inducēda differētia inter forū cōtētiōsum & cōsciētiae: quia hoc modo canō illaquearet animam. cōtra no. in regula possessor. de reg. iur. in vj. Ergo cōtra res iudicatas, non debet inuocari brachium ecclīas, quae statuit ipas valere. c. q̄a frustra. de vsu ris. maxi. quia ius canonicū nūq̄ sciēter defendit aliquē in peccato. c. de viduis. xxvij. q. j. Si em hoc causeret peccatū. f. q̄ snīa sit contra ius partis non appellantis: certē canō non foueret victorē: qd̄ faciēdo, videt̄ eū facere tutū: als istud esset illaqueare. Fatebat tñ fecus esse, vbi notoria esset iniustitia: quia in generali prohibitionē nō includit dolus. ¶ Sed tu in hoc facias tres cōclusiones. Prima sit ergo cōclusio: q̄ vbi vitiū snīa & iniustitia: nō est per partē remissibile: vt in cā bñficiāli & matrimoniali, q̄ non cessat denūtiatio. Ita do. Anto. & Imo. hīc. Ratio: quia acquiescētia partis, nō purgat vitiū erronee cōsciētiae. Ego pro hoc allego Inn. in c. ad aures. in gl. magna i medio de rescip. vbi dicit, q̄ si quis per literas subreptitias obtinuit snīam, q̄ recipiat in canonicū in aliqua ecclīa, & canonicū ipsum receperunt acquiescendo snīa & nō appellādo: q̄ nihilo minus poterit agi contra talē denūtiādo: q̄a retinet beneficiū cū pctō: qd̄ est cōtra intētiōnē papē. Et istud dicit̄ sequit̄ Ab. in c. cū olim. ver. quartā lectū. de dolo & cōtu. & Inn. in c. ad audientia. lo. iij. in v. col. de rescip. & in c. cū nobis olim. de elec. Nō dicas: est hoc in beneficalibus eō, quia snīa ibi nō trāsit in rem iudicatā, prout inaduerter dicit hīc do. Anto. quia dices cōtra tex. in c. cū dilecti. de elec. in fi. Sed intellige, q̄ imō tranfit respectu victi, non autē victoris: cuius ius ex sententia iniusta non fundatur, sicut in alijs: cū beneficium sine iusto titulo haberi non possit: vt in regula prima, de regul. iur. in vj. Et ideo superior semper poterit inquirere cōtra vincētē, non

obstāte snīa. Ita dicit do. Abb. in d. c. cum dilecti. & sic intellige gl. in c. j. de cōces. p̄bē. ¶ Secūda cōclusio, vbi vitiū est remissibile per partes, sed trāsit in rem iudicatā nō fuit ex negligētiā viti: quia forte natura cāe excludebat appellationē: vel timuit appellare ppter tyrānidē superioris: tūc habet locū denūtiatio. Ita do. Ant. hīc. & bene quicquid dicat hīc Imo. q̄a hoc casu patiētia victi, nō fortificat ius iniqui victoris. ¶ Tertia cōclusio: vbi vitiū est remissibile per partes, & negligētia partis snīa trāsiuit in rem iudi. tūc cessat denūtiatio, scdm. d. Ant. & Imo. hīc, & Bar. & Bal. ibi. §. & Moder. hīc. Rō, q̄a victor ex illo tacto cōsensu victi acquiescētis snīa excusat cōsciētia suā. Ex quo dicit hīc do. Ant. q̄ si a debitore petunt vsurā, vel petat executio cōtractus vsurarij. & in discussione cāe reus nihil opponit de vsuris: q̄ reus post q̄ snīa trāserit in rem iudi. nō audiet: quia acquiescēdo snīe potuit vsuras dimittere. & ita dicit se cōsoluit se. & i hoc aduertat Bal. approbatio hīc per Ab. ¶ Tu verō in hoc articulo. an audiat q̄s et per denūtiationē euāgelicam aduersus snīam, q̄ trāsiuit in rem iudi. propter eius acquiescētiā: cōfidera, q̄ p̄ opi. d. Ab. hīc tenētis, q̄ sic: vt ergent multa. Et primō authoritas. d. Ant. in c. q̄a pleriq̄. de imu. ecclīe. in vij. co. i. ver. ex his patet. vbi dicit, q̄ siue snīa trāsiuerit in rem iudi. ex negligētia victi, siue nō denūtiari pōt victori: q̄a licet forū cōtētiōsum p̄sumat ppter hoc q̄ snīa nō sit iniusta, ppter habendū finē liti: tñ forus aīe q̄ inmittit soli veritati, nō persistit in hac p̄sumptiōe p̄terea fatent̄ oēs, q̄ si victor cōstet ea iniusta, q̄ pōt reuocari per denūtiationē. In d. c. q̄a pleriq̄. Bal. & Imol. in l. nemo pōt. ff. de leg. j. Bal. & Imo. in l. si instituat. ff. de here. insti. Bal. in l. j. C. sen. rescin. nō pos. Imo. in cle. appellationē. in v. col. de app. in c. in p̄ntia. in ij. col. de renū. Imo. in c. qm̄ contra. de proba. d. Ant. in c. is q̄ fidē. de spō. Bal. in aut. ad hęc. C. de vsur. cū cōcordētibus. Ergo nō stat p̄sumptioni snīe, intantū, q̄ apparēte veritate non retractet. & sic forus cōsciētiae audit istā veritatē. vt. §. ergo vī. q̄ ista veritas sit audiēda vñcū que veniat. ¶ Itē allego dñm Ant. in c. q̄ sicut. de elect. in pen. col. in ver. dicit̄ quartō. vbi dicit q̄ iniuste dñat? ad restitutiōnē rei suę. quis de iure ciui. reddere teneat: tñ q̄ dñs remanet nō peccat illā tenēdo & nolēdo restituere. Ad idē qd̄ no. Ab. in d. c. cū inter. de re iudi. in ij. col. in ver. no. qd̄ etiā de iure can. vbi dicit q̄ si victor scit snīam i quā, nō est tut? in foro cōsciētiae. Idē sentit Bal. in disputatiōe sua. inc. statuto cauef. in vij. col. in ver. videamus de secūdis. ergo ex p̄dictis apparet, q̄ ista nō est bona cōsequētia. Sentētia trāsiuit in rem iudi. ergo victor est tutus quo ad Deū. Et allego. d. Ant. in c. inquisitioni. de sent. excō. vbi dicit q̄ finis fori cōtētiōsi canonici, nō est in totū directiū? ad salutē: nec oīa licita secūdu eū sunt licita in foro animę. & licet snīa faciat de debito debitum. I. Iulianus. ff. de conditio. indebi. tamen non facit id debitum inspectis snibus fori p̄nentialis. per text. ibi. Quae verba perpetuō not. licet ad illum tex. possit responderi: ex dicitis in prima cōclusionē §. formata. f. quod vitium ibi erat irremissibile per dicitum. qd̄ not. Item allego Inn. in c. ij. de purga. vulga. vbi per illum text. dicit q̄ licet trāsitus in rem iudicatē faciat ius inter partes. d. c. cū inter. tamen propter superuenientiam veritatis recedat ab illa. Et facit dicit̄ Bal. in l. cū quis. C. de iur. & fa. igno. in x. col. vbi dicit, q̄ lex fundata in p̄sumptione, nō procedit in foro cōsciētiae data veritate in contrarium. Et idē dicit̄ de canone ppter dicitum Inno. in d. c. is qui fidē. de spon. Et licet. c. cū inter. ad vltimādas lites p̄sumat p̄ illa sentētia: nec audiat reclamētē: tñ forus aīe & cōsciētia stabit veritati propter authoritates p̄dictas: q̄a si victor iniuste obtinuit. denūtiari sibi pōt: quia peccat. ¶ Et si dicatur: ista sunt rōnes fori aīe q̄ cessant an tribunal ecclīasticū cōtētiōsum. Sol. forus denūtiationis nō appellat forus cōtētiōsum ecclīasticū: patet ex dicitis doct. hīc circa denūtiationē iudicialē. & ita expressē sentit Pe. de anch. in c. possessor. col. vij. in fi. in ver. de oblig. verō naturali. de reg. iur. in vj. ¶ Si dicat etiam contra de dicto Inno. in c. cura. de iurepa. Sol. q̄ est verum, quod p̄scriptio est iustus modus acquirendi rem alienam. qui tamen cessat data mala fide in ei? cursu. ergo eodē modo in casu nostro snīa nō potest esse

potest esse iustus modus obtinēdi alienum: cū victor iniustus semper erat in malafide sciens se habere iniustā causam. Vel dico, q̄ snīa iniusta non transfert dñum in foro animā per superius dicta. ¶ Cogita, q̄ prima sol. non tollit difficultatē: quia fuit possibile, qd̄ a principio quis litigans putaret se habere bonam & iustam fidē: licet ex postfacto lata sententia superueniret sibi mala fides: & sciat se iniuste obtinuisse. Et sic ista solut. prima non est generalis, & remanet firma quo ad illud dicitum Inno. ideo euigila bonis oculis. Nam & secunda pōt rectē intuenti faciliter euitari. ¶ Si dicat quomodo ita admittit̄ probatio contra p̄sumptionē iuris & de iure contra cōem. Sol. dico propter hoc fit non probatio contra sententiam: nec eius effectus non principaliter: sed agitur ad emendationem peccati. quo casu probatio indirecta admittit̄: vt notat multi quos scripsi in c. quanto. de p̄sum. & est gl. aurea in cle. j. in verbo, se cisse. in medio. de proba. Et dixit Domi. in c. filij. in ij. col. de here. in vj. q̄ statutū prohibēs contra aliquid posse fieri probationē, intelligitur de directā: nō autē de illa, quae fieret per indirectū: & per quam intētiō aduersarij p̄ indirectū elideretur. ¶ Præterea etiā si opponat, q̄ est impunitū victo, ex quo ne glexerit appellare: Respondeo, q̄ hoc facit: quia execrabatur lites, & nolēbat litigare. l. item si res. §. si. de aliena. iud. mu. cau. fact. Secūdō sciebat ius suum saluū manere, per hāc viā, que breuior esset. l. sicut. §. nō videt̄ aut. ff. quibus modis pignus, vel hypothe. soluit. ¶ Tertio sua negligētia non dat ius victori: quia in dubio nō p̄sumitur ut donatio. l. cū de debito. ff. de proba. Si dices cōtra: nonne exceptio rei iudicatæ operat̄ in foro ecclīastico. c. si. de exceptionibus. in vj. Sol. Fallit vbi tractatur de periculo animę: vt est tex. ibi. ¶ Si dicas: hoc modo euanesceret rigor iudiciorū. Rñdeo priō, q̄ si denūciās nō probabit pactum, condēnabit in expen. & sic nō euanescit rigor. Præterea nō passim & indifferenter audiēdus est denūtiās. Nā iudex habet cōsilyderare ea, de quibus per Inno. in c. tenor. de re iudi. de cuius dicto meminit hīc Ab. & Do. c. catholica. xj. di. & lo. an. in c. ij. de p̄bē. in vj. Per qd̄ dicit̄ tēperanda est hīc tota materia. Ex quibus p̄dictis oībus dubito multū de d. do. Anto. hīc, dū loquit̄ de vsuris: & ista nota tanquā de pane lucrando. ¶ In gl. in verbo, quicunque. Examinaui hoc in c. j. de consti. in scriptis meis in secunda fallen. vbi posui, quādo possit lex abrogata allegari: vbi videt̄. Dicit hīc dñs Anto. q̄ priuilegiū datū nō subdito, efficit cōtractus. alleg. tex. in c. j. de proba. ¶ Addit ipse, q̄ quod priuilegium remuneratoriū cuiunque datū, est irreuocabile. allegat tex. in l. si pater. §. j. ff. de donatio. in simi. vbi Bar. dicit, q̄ donatio remuneratoria est irreuocabilis. & non in finuat. Idem dicit in priuilegio concessio ad pias causas: quia tale priuilegium, est irreuocabile. Allegat Bar. in l. priuilegia. C. de sac. sanc. ecclīe. de quo dixi. in c. ecclīa sancta. Maria. col. xxxv. in xj. q. de cōstitutionibus. Pro hoc allegat do. And. c. si propter tua. de rescip. in vj. in fi. vbi singulariter probat, q̄ concessio generalis cū clausula non obstantibus, nō tollit priuilegia pijs locis concessa. allegat & alia multa, de q̄bus per eū, que videas. & in c. cū. M. §. de cōsti. vbi per multa tractat de istis. & ibi solus ponit, q̄ nō differt priuilegium subditi, & non subditi: tenens q̄ vtrūq̄ sit irreuocabile. ¶ ¶ Dicit Areti. Cōsidera in hac materia q̄ aliquādo priuilegium est concessum, & nō questitū ius priuilegiato ipso iure, q̄ pōt esse ante acceptationē: q̄ aliqui cōtingit. vt in c. j. & q̄ ibi no. de cōces. p̄bē. in vj. & c. si tibi absentis. de p̄bē. in vj. & habetur per Bar. in l. si. ff. de cōsti. principum. & in l. absentis. ff. de do. Quibus addit Roma. in l. qui absentis. ff. de acq. pos. & tunc, an possit reuocari depēdet ab his, quae no. in d. c. si tibi absentis. & quae ponit Bar. in d. l. absentis. & bene facit, quod ponit ipse in l. qui Romę. §. Flauius. ff. de ver. obl. vbi in simili casu videtur concludere, quod possit reuocari: dum dicit, q̄ in donatione facta alicui cū pacto q̄ post certū tēpus res sit ecclīe: pōt remitti illud pactū in p̄iudiciū ecclīe. Nec ob illi cōclusioni Bar. ibi. l. id qd̄ nostrū est. ff. de reg. iur. q̄a intelligitur nrm. si irreuocabiler subsecuta acceptatione: quod non erat in casu Bar. vt ibi elegantissimē per Imo. ¶ Aliquādo ve-

rō ius querit̄ perfectē priuilegiato per acceptationē: & tūc dicit Areti. q̄ verū est dicit̄ Inn. q̄ nō possit reuocari, si est datum nō subdito. ¶ Quod tñ limita scdm ipm̄ duob? modis. Et priō nisi per priuilegiū cōcedat iurisdicctio. & loquit̄ p̄ verbū, puto quia in tali cōcessionē, videt̄ semper excepta authoritas superioris: vt est tex. in c. venientes. §. de iureiu. & bñ facit tex. in c. cōstitutus. cū ibi no. §. de rescip. vbi cōfirmatio statuti intelligit̄ semp̄ salua authoritate superioris. Tūc etēim scdm ipm̄ poterit tale priuilegiū reuocari qd̄ cōprobat ipse hīc p̄ multa, in ij. q. & maxie per no. p̄ Bal. in l. q̄ se pris. in xj. col. C. vñ liberi. & q̄a nisi possit reuocari sequeret̄, q̄ superior sibi ipm̄ p̄ indirectū posset tollere ius superioritatis & obediētie: qd̄ nullo mō fieri pōt vt hīc per ipm̄, que videas. ¶ Scdō limita secūdu ipm̄ loquētē per verbū credo. nisi priuilegiū concessum nō subdito ex postfacto enormiter lederet cōcedentē, p̄ter ei? intētiōnē. Tūc em ipm̄ resoluit tale priuilegiū ipso iure: Aut pōt reuocari. de hoc est tex. in c. iuggetū. & ibi habet̄ de dñm. & facit secūdu ipsum tex. in l. scio. §. pe. ff. de annu. le. & in l. fistulas. §. frumētū. ff. de cōtrahē. emp. ergo eodē mō, si cōcedit̄ priuilegiū alicui, & postea enormiter & insolitē ledit cōcedentē, nō debet ad hoc extēdi. ¶ Cōsidera tu tñ circa hoc q̄ tex. in d. c. iuggetū. non multū facit p̄ ista opi. quā tñ credo verā. Nā ibi priuilegium erat datū subdito: nos autē loquimur, qd̄ datū erat non subdito. Præterea ibi priuilegiū nō nocebat papae: q̄ cōcesserat: sed monachis & abbatibus de vsurino. Sed tu aduerte, q̄ imō pōt dici q̄ et nocebat papae, rōne scādali exinde oriētis. vt ibi in tex. dicit̄ q̄ ius multū interest habere subditos pacatos, & facere ne scāda la eueniāt. l. a. quissimū. ff. de vsufru. cū simi. & c. nihil de p̄scri. ¶ Aliqñ verō priuilegiū cōcedit̄ subdito: & tūc subditus inquit Areti. q̄ aut per priuilegiū trāserit dñum secuta traditione rā vel scāda: & tūc vī q̄ tale priuilegiū nō possit reuocari sine cā. Ratio: quia dominū quod est per ipm̄ trāslatū, est de iure gē. cōtra qd̄ princeps nō dispēsat sine cā: vt auferat ius q̄strū al teri: maxie vt latē disputat Bar. in c. j. cōstitutione. ff. & trādit in c. q̄ in ecclīarū. per oēs de cōsti. ¶ Aut verō per priuilegium nō fuit q̄strum aliqd̄ ius de iure gē. vt est priuilegiū exceptionis vel immunitatis: & tunc si stat in snib? meri priuilegij: & tūc pōt per principē reuocari. aut. quā puincia in ver. priuilegio non obstāte. C. vbi de cri. agi oportet. l. j. & per totū. C. de immu. nemi. cōcedē. & l. hrs. abfens. ff. de iud. cū fi. Aut verō priuilegiū nō statit̄ i snib? & terminis meri priuilegij, sed trāsiuit in cōtractū. & tūc nō pōt reuocari sine iusta cā. l. fundi. C. de fundis patrimo. li. xj. c. j. de feudo sine culpa nō amit. nec et pōt reuocari a successore secūdu Cy. & Bal. i. l. digna vox. C. de leg. & idē: & multo fortis? dicit̄ dū est in statuto ciuitatis qd̄ qñ trāsiuit in cōtractū, tale ius nō possit reuocari. ¶ Quod intellige & limita: vt. §. dixi nisi ex iusta cā: quia illa superueniente pōt & princeps & ciuitas reuocare decretū, vel priuilegiū suū quis tranferit in cōtractū. Ista p̄banf. in l. Lucius. §. ff. ad munici. & in l. qd̄ semel. ff. de decre. ab ordi. fac. & in l. Lucius. ff. de euic. & ex no. per Bal. in l. rescip. C. de p̄ci. impe. offe. Et facit: nā & si ius subditi nō ortū a principe, pōt per eū ex cā reuocari: vt p̄banf. in d. l. Lucius. ff. de euic. vbi imperator fundum priuati dedit militibus. & l. vāditor. §. si cōstat. ff. cōmu. p̄dio. & in l. itē si verberatū. ff. de rei vād. & hīc in locis. §. alleg. certē tantō fortius debet posse reuocari istud qd̄ habuit ortū ab ipso principe. Dicit̄ autē secūdu ipm̄ Areti. priuilegiū trāsi re in cōtractum, nō quādo aliqd̄ cōcedit̄ simpliciter per priuilegiū, sed cōcedit̄ cōmēsuratum ob aliqd̄ factū, vel donationem vel prætēritam, vel futuram impletam, vel implēndā ex parte eius, cui cōcedit̄ ipm̄ priuilegiū. Et iō fortē secūdu eū posset dici, q̄ si alicui cōcedit̄ priuilegiū, ad remunerationem q̄ nō possit reuocari: quia nō est simplex liberalitas secūdu gl. in l. a. q̄lius. ff. de dona. Quod tñ nō audet firmare: quia nō potest negari, qn̄ recipiēs habeat cām lucratiuā, ex quo priuilegium spontē cōcedit̄. ¶ Idē relinquit cogitādū. Quasi omnia ista p̄ fuit Bald. in d. l. qui se patris. maxime istū modū cognoscendū quando priuilegium dicatur tranfire in cōtractum. in x. col. & seq. ¶ Ex dicto ergo singulari Inn. hīc quem sequuntur

ff. fol. matrim. dñs Alex. in cōf. cccxc iij. inci. pulchrē, & in cōf. l. cccxcv. incip. s. j. dubio. & in cōf. l. cccclxj. incip. quātū aut pro cōf. mātioe, q̄ donatio remuneratio non fit proprie donatio: adde Bar. in rubri. ff. r. u. & p. d. Ab. in ru. de donatio. Septimū de cimū effe: licet quia aliā donator habeat beneficiū à lege, q̄ n̄ possit exigi vltra quā facere possit: & sic deducit Lo. ne egeat. l. sunt qui. ff. de re iudi. tñ donator propter benemerita tenet vltra, q̄ facere pōt scdm Ang. & do. Alex. in l. mon. tñ. ff. de reudi. Et idē do. Alex. in d. l. sic qui. & Ro. in p. d. d. cōf. xxvj. De cimū ostaus effe cū & vltimū, q̄ licet in donatioe quādo incipit à traditione, si euincat res donata, nō tenetur donator de eū dō: vt in l. aristo. §. fin. & ibi gl. ff. de donationibus. Tamen in remuneratio licet incipiat à traditione, tenetur donator de eū dō, scdm Bar. in l. Iulian. §. q̄ fundū. ff. de verb. obli. & in l. idē. §. si. ff. m. d. do. Alex. in cōf. cccxij. incip. vltis instrumētis. ¶ Limita p̄dictos effe cū, vt procedat donec viuat ille, q̄ seruitiū recipit: eo mortuo effectū obligationis antidotalis non transit ad eius heredes: tāquā sit p̄sonalis. Ita tenet Bar. in l. ambrosia. ff. de decr. ab or. fac. in. f. col. Imò plus non vult posse grauari heredem ad remunerandum: per tex. in l. diuus. ff. si quid in frau. patro.

data ingratitudine. leg. si pater. & ibi glossa & Bartolus. ff. de donationi. & in multis differt à mera donatione: vt pulchrē per Romanum consilio. xxvj. incipiente, pro decisione domini Abbatis. & Moderni in rubrica infra de donationibus, videtur irrevocabile. ¶ Aduerte tamē & dicas, quod remuneratio operatur hoc solū, quod non reuocatur ex ingratitudine: tamen ex alia causa iusta reuocari possit, sicut alij contractus propter secundam declarationem primæ limitationis. ¶ In glossa in verbo, de plano. denunciatio dicitur iudicialis, quando finis libelli tendit ad restitutionem. Ita dicitur Calde. consilio. quinto in titulo de accusationi. Subdit hinc Innocent. quod in denunciatione Evangelica, non seruatur ordo iudicialis. & quod tamen si seruaretur, nō vitaret. Quod dicitur sequitur Bald. in l. quod fauore in prima columna. C. de legi. & Bal. in prima rubrica huius secundi libri column. iij. ad fi. in ver. ordo seruatus. Amplians etiam si statutum, vel rescriptum dicitur, quod procedatur ordine iudiciali non seruato. Et idem Bald. in authen. afferatur. C. de liti. contestat. in. ij. colum. dicit, quod licet solennis ordo nō requiratur, tamen non vitiat si seruatur. & vi de bonum textum ad hoc in Clemen. s. p. in fin. de verbo. significatio. vbi in causis summa riji potest partibus volentibus ordo iuris seruari: & non vitiat: & ibi vide Imo. colum. xij. & facit glossa in clemen. secunda in ver. valeat de iudi. & quod vult Barto. in extrauagan. ad reprimend. in verbo possit: & vide Bald. in d. cta lege quod fauore. ¶ Aduerte tamen circa hoc: quia si obseruando ordinem iuris peccaret, processus non teneret. patet in c. examina taj. eodem iuncto. c. dilecti. s. eodem & latius deducitur in d. c. examinata. ¶ Secundo aduerte circa hoc: quia inuitis partibus hoc fieri nō possit, per textum in dicta Clemen. s. p. in fine. ¶ Item aduerte, quod forma vbi datur, non potest omitti. & si omittatur non valet processus, etiam si iudex bona fide procedat, credens id non esse de forma & ordine mandati. Ita dicit Bald. in secunda rubrica huius libri colum. fin. in ver. tertius ordo. per capitulum. Pisanis infra de restitutione. quod procedit etiam si adimpleret formam per æquipollens, & facilius & melius, quam seruādo formam: per ea, quæ dixi in capitulo cūm dilecta. de rescriptio. colum. xj. in ver. anplia quartō. Quod tamen intellige, vt ibi dixi in xij. columna. in ver. limita hæc. nisi interueniret consensus partium expressē, vel tacite & forma data merè respiceret earum fauorē. Tunc enim possit omitti: & non vitaret: vt ibi dixi. ¶ In glossa finali, & cetera. De materia huius glossa. vide in capitulo. quia plerique de immuni. eccles. ¶ Vbi timetur deterioratio denunciati: tunc denunciatio non est precepti: imò eius omisio est meritoria. Nō obstat text. in capitulo est iniusta. allegatus per Abbatem quia verum est, quod delinquenti imponenda est pena temporalis: vt ibi dicitur omisio omni misericordia: vt ex hoc refutat salus multorum. Non tamen dicitur ibi, quo ad hoc, vt multi saluentur, danda sit opera, vt vnus pereat spiritaliter. Et licet istud

fit in se verum: quod salus multorum præponderet salutem vnus: non tamen sequitur, quod talis sit denunciandus: cum ista denunciatio non habeat in se effectum suum scilicet lucrum animæ proximi: sed potius operatur contrarium, cum per hoc non corrigitur: sed efficiatur deterior. Facit, quia ob metum deterioracionis omittitur remedium aliis necessarium. text. est in capitulo allegat xxvj. questione septima. Ibi scandalizatus amplius peccat. & in capitulo poenitentes. lege distinctio. vbi non datur iuueni publica poenitentia: quia non faceret ipsam. & in capitulo clericos. de cohabita. clerico. & mu. & in lege secunda. C. de iudi. vidui. tollen. vbi non datur iuramentum de iuramento. Facit text. in capitulo illi. qui in capitulo. qui exigit. xxij. questione quinta. dicitur, quod deferens iuramentum de iuramento peccat: quia occidit animam illius. & in hoc vincit homicidam. ¶ Facit etiam textus in capitulo Deus. in principio. de poenitent. & remissio. vbi sacerdos debet attendere, quod expedit salutem animæ in imponendo poenitentiam & ipsam moderando secundum qualitatem delicti. & in capitulo. prodest. xxij. questione quinta ibi quod si tanta est peruersitas. & capitulum. presbyter. lxxij. distinctio. in ver. corporis & sanguinis domini. & ne indurecat, & particeps fiat. Facit quod pulchrē not. Abba. in capitulo. ab excommunicato. de rescriptio. vbi dicit, quod excommunicatus etiam non petens, potest absolui, vbi fit propter excommunicationem deterior & durior. Et sequuntur multi, quos ibi allegauit. & in terminis not. Richar. de media villa in. iij. fen. distinctio. xix. questione secunda articulo. l. xxx. articulo. ij. cuius dicta in hoc & in sequentibus articulis. reasumpit Archid. in capitulo. si peccauerit. secunda questione prima quem sequuntur hic doct. Vbi autem non est certum de incorreptione & deterioracione omittens denunciare, peccat mortaliter. Allegat hic dominus meus in. iij. colum. text. in capitulo. cum ex in iuncto. ad fin. de hæred. vbi vltiter dicitur quemlibet ad hoc teneri, declarando tamen hoc, vt hic per ipsum: nisi excusaretur quis à denunciando ex aliqua probabili causa. & tunc secundum qualitatem excusationis, aliquando erit peccatum veniale: aliquando mortale: & aliquando non erit peccatum. ¶ Vtrum Papa possit denunciari? Abba. hic tenet, quod nō. Sed domini. Andr. hic colum. iij. in ver. Mihi videtur tenet, quod imò possit denunciari: quia Papa est inferior Angelis. Sed Angelus ligatur lege Evangelij, vt hic per eum: ergo & Papa. sed in euangelio dicitur: corripere, & cetera. Ergo Papa peccator poterit denunciari. ¶ Aduerte, quia hoc argumentum bene probat, quod ipse teneat alios denunciare: sed quod ipse possit denunciari, non sequitur ex hoc argumentum. Tamen ipse firmat hanc opinionem. & alij motiuis, de quibus hic per eum ibi supra & in sequenti columna. ¶ Vtrum quilibet possit denunciare? dicit hic dominus Andreas in. l. iij. columna quod imò etiam perseuerans in crimine poterit denunciare. ¶ Quod probat hoc modo. nam nullus iteratur. de consecratio. distinctio. secunda & in capitulo septies. de poenis. distinctio. prima. Sed responde, quod illa iura intelliguntur in occultis, in quibus in dubio quilibet debet timere culpam & se præsumere peccatorem: nos autem loquimur in eo, qui notorie perseuerat in peccato. ¶ Secundo probat ipse dominus Andreas hanc opinionem hoc modo. Criminosus est habilis in accusando fauore reipublicæ. lege si quis in graui. §. hi quoque & ibi Baldus. ff. ad Syllan. ergo fortius debet admitti criminosus ad denunciandum fauore animæ: cum illa sit pretiosior reipublicæ: & cunctis rebus præferenda capitulo cum infirmitas coporalis. de poenitent. & remissio. & lege sancimus. C. de sacrosanctis ecclesijs. Sed dic, quod illa lex nihil facit. loquitur enim in seruo. & est ibi speciale in illo casu, vt admittatur quis, vbi aliis non admitteretur: vt ibi inquit glossa. Nos autem in criminoso & alio casu. ¶ Tertio dicit ipse comprobando hanc suam opinionem peccatoribus etiam non sunt interdictione bona opera: imò sibi vitia sunt, si operentur. Et hanc opinionem sequuntur & tenet theologi omnes. & bene vt habetur in capitulo quod quidam de poenitentij. & remissionibus sed talis denunciatio tendit ad bonum scilicet ad lucrandum animam proximi: ergo non debet esse criminosa interdicta. ¶ Solutio. poterit hoc criminosus facere: & sic bonum opus operari corripiendo & admonendo eum secreto. sed

secreto, sed idē debet repellī à denunciatione: tū propter malum zelum: cū velit alios corrigere: & ipse sit corrigendus: tum odio ipsius peccatoris: ne si admitteretur ex hoc generaretur scandalū in ecclesia Dei. ¶ Vide reliqua circa hoc per ipsum hinc in. l. iij. col. qui & alia adducit: & omnino nō sunt incolorata eius argumēta. Dñs autē meus de Aretio dicit, q̄ criminosus non admittitur, nisi sit emēdatus: & sic etiā ipse tenet cū comuni, q̄ criminosus non admittatur ad denunciandum. Allegat pro hoc tex. in. c. cū dilect. de accus. ibi: publicè cōcubinarios tunc fuisse. Et q̄ criminosus nō admittatur ad denunciandum, vltra alios vide gl. in. c. personas. de testi. & in. c. cū oportet. in verbo, ad denunciandum. de accusa. & in. c. cū in tua. in verbo. per sona. de spon. & in. c. cū in tua. in verbo. repellendus. qui matri mo. accus. pos. & in. c. cū in iuncto. in verbo, tenetur in si. de hereti. Doli capax denunciare pōt. Inn. in. d. c. cū in tua. qui matri mo. accusa. pos. & ibi Abb. in. j. col. ¶ Iuramentum de non denunciando est illicitū, vt per Abba. hic in. xij. col. ad finem. & vide gl. ij. in verbo. repeteret in. c. ad nostram. el. secundo. de iureiur. quā facit singularē Card. consil. cxx. in. f. & facit. c. quemadmodū de iureiur. ¶ Considera vtrum repulso denunciatore possit prelati procedere. & videtur, q̄ non q̄a non processit forma, de qua in isto tex. tñ cogitabis. In publico & notorio crimine, an possit fieri denunciatio nō precedetibus monitionibus, de quibus in textu. ¶ Dicit hic dominus meus de Aretio. v. col. q̄ imò requiruntur monitiones. de quibus in tex. quia licet notoria nō egeant probatione: tamen nō cessat ratio, propter quā fit monitio: scilicet: vt corrigat monitus, qui facilius corrigitur, si ipsum ex charitate moneas, q̄ si fit denunciatus iudici: quia ex lite causatur inimicitie. prætereā, dicit ipse, posito q̄ cessaret causa, propter quā forma debet seruari: nihilominus, quia hæc forma solēnis est à lege statuta, non debet posse omitti: vt est text. not. in. l. magis puto. §. pe. ff. de reb. eorū. cū alijs allegatis hic per eum. Quibus adde Bald. in. l. j. ff. de libe. & posthu. vbi dicit, q̄ vbi est data forma à lege, vel statuto, non sufficit equipollens: ergo ex quo hic iste monitiones, de quibus in text. requiruntur pro forma, debet quis prius illis vt ante q̄ denunciaret iudici. & sic Are. reprobat comunem opinionē, cum quo transeo. ¶ Dicit hic do. Andr. q̄ non est opus excommunicatione in denunciato, qui denuncia tus non vult à peccato desistere: quia eo ipso, quod se nō corrigit, est excommunicatus ipso facto. Et ponderat text. ibi, si ecclesiam non audierit, sit tibi ethnicus. quia istud verbum sit, importat canonem latē sententię: cū sit preteriti temporis, iuxta gl. in. l. j. C. de secum. nupt. quam ponderat ibi pro singulari Bald. ergo est ipso facto excommunicatus. ergo non est opus aliqua excommunicatione. Et sic refidet ipse hic cōtra doc. in. l. viij. col. ad fi. & seq. ¶ Considerat do. Abba. hic in notabilibus expressē vult, q̄ istud habere aliquem pro ethnico & publicano, nō est habere eum proprie pro excōicato: quia ista dictio sicut, hic non importat omnimodam similitudinē. Sentit tamē q̄ fit excommunicatus: dum vult cū tali non esse loquendū: licet cū gentili sit facultas loquendi. prætereā circa hoc cōsidera, quia posito: q̄ tex. dicat sit tibi pro ethnico & publicano: tamē dico, q̄ per hoc non inferitur necessariò, quod sit omnino excōmunicatus. Nam dictio pro, importat fictionem, & nō veritatem. prætereā circa hoc etiam considera, q̄ Hosti. & eum allegat Io. an. in. c. solet. de senten. excom. in. vj. dicit, q̄ si prelati videt, q̄ non timebitur excommunicatio, nō debet illam proferre, sed imò desistere. ergo in proposito videt, q̄ non fit proferenda aliqua excommunicatio, cū ecclesia videat illū denunciatum fuisse incorrigibilem ad denunciationē, & ipsum nō timuisse: cū presumptio sit, q̄ excommunicationem non timere. Cogita circa hæc. & vide que posui in. c. j. de offi. deleg. in. ver. fallit primò. ¶ Circa istam denunciationem euangelicam, vide Richar. de media villa in. iij. fen. distinctio. xix. q. ij. & iij. Et ibi dicit: quod ille, qui dubitat, quod eius correctio debeat inducere deterioracionem denunciati, licet potest ab ea desistere. Secundo vide bea. Thomam. ij. q. xxxij. per totam. & habetur etiam in summa pisana in verbo correctio. lo

secundo. maxime ibi: in additionibus. in pen. col. vbi dicitur q̄ ista denunciatio est aliquando valde periculosa: maxime quando peccatum est omnino occultum. & ibi dicitur etiam, quod si vnus denunciatur peccatorem occultum ecclesie tenetur ei ad restitutionem famę, & si non potest ei restituere: debet ei satisfacere de pecunia. & vide etiam de hoc i eadem summa in verbo scādalum. in. §. vtrum correctio. vbi dicit, quod hæc correctio potest omitti, si timeat scandalum. & in his locis multa inuenies de ista materia. ¶ In iudiciali verò denunciatōe, psequere: vt hic per. d. An. Sed pro opi. Hof. quā tenet hic Imo. multa faciunt: vt heri in voce dixi. & presertim: quia in cōfitebibus in afo, non statur dicto alicuius, vbi habet presumptionē cōtra se, scdm Inn. & ibi alij in. c. ij. de const. Et iō si denunciā probat tē nō esse suā: nō videt denunciatus posse se excusare, etiā si allegaret aliquod probabile, & nō probet: p. no. p. Barto. in. l. inter oēs. §. recte. ff. de furtis. De ista materia denuntiationis iudi. vide Ancha. in regula. ea. q̄. in. xl. colū. ver. viij. que ro. de reg. iur. in. vj. vbi latissimè probat, quō ista denunciatio iudicialis nō eneruat forū seculare: sed cōpetit solū in certis casibus. ¶ Secundo videte Ang. in repe. l. prima. C. de iudi. vbi dicit, q̄ si statutū denegat audientia alicui pōt intentare istam denunciationem iudicalem in foro ecclesiastico. & Ange. in repe. l. si certis annis. C. de pac. vbi idem tenet in prima charta & Bal. in disputa. sua inci. statuto cauef, q̄ feceratur. in prio dubio. dū probat, q̄ aduersus iniquam presumptionē statuti cōpetit hoc remediū. ¶ Et aduerte, q̄ libellus in hac materia debet cōcludere certū per certum, & non sufficeret conclusio præsumptiua, prout in alijs libellis. Ita do. Anto. in. c. ij. in. vij. col. in ver. respondeo quicquid ipsi dicant, de libelli oblatione. Allegat Inno. hic: & ista est vna limitatio ad. l. omnes §. Lucij. ff. de ijs, quæ in frau. credi. vbi sufficit libellum præsumptiuè concludere. Et vide latē Bal. in aut. ad hæc. in quarta colum. in ver. sed in iudiciali. C. de vforis. vbi dicit, q̄ ecclesiasticus in hac materia non solū potest laicum excōicare: sed etiam decernere missionem in possessionem ex primo decreto. & hæc pro nūc sufficiant. ¶ Monitio aliquando fit ex vrbantate. de qua in. l. quidam Iberus. ff. de ser. vrb. prædio. Primò circa ipsam nota, q̄ est condigna etiam in ecclesia volente litigare. est in verbo pacem. in. c. ad Apostolicam. de re iud. in. vj. & vide Bal. in prima rubr. huius secundi libri, in. j. col. in principio. vbi dicit, q̄ in secunda tali monitione, nunq̄ sunt feria. Non obstat. l. si. in verbo monitio. C. de ferijs. quia intelligitur de iudiciali, licet ipse non dicat. & ista habet magnam virtutem. Regulariter enim contumax in prima citatione condemnatur in expēsis. gl. est in. c. querelā. de procu. & in. c. j. de do. & contu. in. vj. in verbo ad terminum. & in. c. honoratus. lxxij. distinctio. & hoc quando non confitetur. Secus si confitetur: quia tunc non condemnatur. Ita Bal. in aut. contra. qui propriam. C. de nō num. pecu. in. fi. & Inn. in. d. c. querelā. ¶ Fallit primò, vbi processit dicta monitio: quia licet postea confitetur, nihilominus postea condemnabitur in talibus expensis. Ita vult Gul. de Cu. in. l. edita. C. de eden. & Abb. in. c. ij. de accus. in. ij. col. & Lu. singulari suo. cccxj. col. xij. incip. alio sero. d. Manuel & Ant. de Bu. in. c. j. in. xl. col. de libelli obla. & Ana. in. c. licet Heli. in quarta ad principium de symo. & ibi vide glo. que aequaliter ponit. ¶ Fallit secundo vbi citatus prius fuit in mora propter diem in obligatione appositum, secundum Abba. hic. & in. d. c. licet Heli. in. iij. colū. in ver. concludo latius. & Bal. i. l. nō igno. rat. C. de fruc. & li. expen. & ibi subdit, q̄ vbi non est ista mora reus non tenetur ad expensas factas ab actore in leuando instrumentum crediti. ¶ Et nō. q̄ neganti se monitum dicta vrbana monitione, incumbit onus probandi se nō monitum. Ita Lu. singulari suo. cccxij. col. xlij. I. prin. incip. q̄s debet. Sed cogita: quia ista est mera negatiua: ergo improbabilis. c. quoniam. de proba. & de materia. d. l. quidam Iberus. vide Bal. & Angel. in locis allegatis ibi. s. per Ana.

SVMMARIVM. Persona principalis per se, & non per aduocatum debet proponere in iudicio, nisi sit indiscreta.

- 2 Lex quando exprimit unam personam gratia frequentioris usus, non intelligit excludere alias personas similes, sed ad eas extenditur.
- 3 Vniuersitas potest per procuratorem, vel syndicum factum proponere.
- 4 Lex loquitur in muliere impudica: an procedat in impudica, quae sit nupta.
- 5 Mulier impudica perdit dotem.
- 6 Filia impudica potest exheredari.
- 7 Vidua impudica desinit esse de domicilio viri.
- 8 Medicus, si sua culpa infirmus moriatur, qualiter teneatur? & m. 9.
- 10 Item & quando tales teneantur ad restitutionem, vide remissum.

C. A. P. XIII.

Pastoralis. ¶ Principalis persona per se, & non per aduocatum, factum debet in iudicio proponere, nisi sit indiscretus. Dicit hic d. Ant. in ij. col. q. pro dicto do. Abb. q. valeat litis contestatio facta per aduocatum partibus partibus, & non contradicentibus: adduci potest dictum Bal. in l. ij. C. quo & qn iud. Na ibi habet, qd citatio, qua facit iudex ore proprio in personam habet vim peremptorij, & hic etiam in c. coluuit. de offi. deleg. & dicit ibi Bal. q. si nunciatus citat praesente iudice, & aequiualet talis citatio peremptorio perinde ac si iudex ipse citasset. argu. l. si procuratori pntis. ff. de ver. obl. ¶ Sed q. non valeat litis contestatio, neq. propositio facta per aduocatum, partibus partibus, facit secundum eum. Na in litis contestatione, requiruntur verba actoris aut rei: vt per Bar. in l. j. C. de lit. cote. ergo non sufficit sola pntia cum silentio. Praeterea obstat iste text. in ver. per seipsum, ergo denotat hoc non posse fieri p alium. l. per hac. C. de eroga. milit. anno. li. xij. cu ijs, q dixi in c. fin. de off. deleg. Ite hic agit de odio fraudis aduocatorum: ergo solentia haec non est p partes remissibilis. Rndet ad c. cam. de ap. q. ibi religiosi sunt persona indiscreti & idiotae. Sed ista ratio ad illud. c. non placet: quia licet in eis praesumat ignorantia iuris. c. qm in fi. de symo. non tñ sunt ignorantes ignorantia facti. Praeterea sicut sciuerit ibi reuocatis erroris aduocati in facto, ita sciuerit factum proponere: ista sua ratio non valet. Ad dictum autem Bar. in d. l. j. C. de lit. contest. rñdeo & fateor, q. requiruntur verba principalis, vel procuratoris: secus si nullius verba interuenissent, per d. l. si procuratori pntis. cui ipse non rñdet & sic teneo opi. D. Abba. ¶ Sed contra d. Ab. fortius stringit. nalybi lex prohibet aliquid, gesta contra ipsam sunt nulla ipso iure. l. non dubium. C. de leg. sed tex. hic dicit, q. factum non ponat per aduocatos, sed per partes: ergo si proponatur contra istum tex. non valebit: & per consequens nec litis contestatio inde resultans. Praeterea contra Panor. vrget iste tex. in verbo, per seipsum, inducendo, vt superius dixi. ¶ Sed aduerte. Na Inn. in c. quia propter de elect. in verbo, dato impedimento, dicit, q. si canonicus mittit procuratorem ad electionem faciendam, se non impedito: quod valebit vox talis procuratoris, si non opponatur hoc est introductum in fauorem canonicorum. ergo etiam potest per seipsum omitti. Ergo apparet ex hoc dicto q. vbi ex legis dispositione quis tenetur comparere personaliter. & hoc est inducendum in fauorem aliquorum, si alius compareret pro eo: & non opponatur contra ipsum ab illis, in quorum fauorem hoc est introductum, quod valet, & tenet, qd geritur. ¶ Sic ergo in proposito nostro, si aduocatus in terminis tex. nostri, comparat, & proponat factum, & non opponatur: valebit, q. gerit: quia hoc q. partes per seipsum proponat, factum, est inducendum in earum fauorem. Et p hac patet ratio ad argumenta supra facta. ¶ In gl. q. iste tex. pcedat i procuratore, tenet hic Imo. contra abba. p quo facit gl. in c. Diaconi. xxvij. dist. & glossa in cle. j. in verb. presidentes. in fi. de rescrip. quae dicunt qn lex exprimit unam personam gratia frequentioris usus: non intelligit excludere alias personas similes: sed imo ad eas extendit. Sed certè Papa hic exprimit de aduocatis: quia ipsi frequentius committunt fraudes: cum omnia mala nouerit: vt inquit glo. in l. ab Anastasio. C. mada. ergo non intelligit exclusisse procuratores: sed imò de illis et intellexisse. & hoc tenet hic Mod. l. iij. col. & seq. pulchre corroborado. ¶ Fallit i casibus hic positus per glo. in quibus procurator factum proponit. In qtu aut dicit hic Imo. q. i alijs actibus iudicialibus non tollit vsum procuratoris, adde

text. i. c. j. de iud. in. vj. ibi: dñs non potest cogi comparere personaliter pposito facto. Fallit vbi d. me. meli. nouit veritate: vt hic p Abb. & p gl. fi. ibi: quod nota. ¶ Amplia hoc vltimò et si procurator hret specificum madatum: q. p aspectu dñi meli. cogno scit veritas. l. de minore. s. tormeta. ff. de qd. & ponit Bar. i. l. fi. C. de pcur. & Imo. i. l. q. bona. s. si alieno. ff. de da. infe. & hoc procedit nedum in criminalibus, sed et in ciuilibus. Ita dicit Imo. in d. c. j. de iud. in. vj. & in d. s. si alieno. per c. iudicatio. xxx. q. v. Sed q. istud pcedat i criminalibus solū tenet Bar. in d. s. si alieno. & Ang. & Paul. de ca. in. d. l. fi. Rō differētiē: q. in criminalibus attenditur indicia ppter tormeta, q. postea adhibēt. secus in ciuilibus, & ita seruatur in palatijs scdm Angel. in l. fi. actor. ff. de procu. Est verū q. Sal. in l. eos. in fi. C. de acc. & Imo. in l. pē. s. ad crimē. ff. de pub. iud. dñt, q. hoc habet locū et in criminalibus. Sed istud procedere posset vbi non esset opus indicij. & ita saluat Pe. de Ancha. in d. c. j. Ista faciūt ad gl. in c. ij. in ver. Abate. de test. in. vj. q. dicit, q. dñs iustior poterit cogi rñdere positionibus. no. Specu. in tit. de positionibus. s. vj. ver. in summa. ¶ Fallit hoc vbi procurator haberet specificum madatum: vt per Imo. in d. c. j. & Bal. de pace Cōstitat. in ver. in aiam nrām. vide tñ Bal. in l. j. in fi. C. de sen. vbi vult, q. licet infamis regulariter possit esse procurator: p notata in l. reu. C. de pcur. Tñ positionibus sibi factis rñdebit indistincte dñs, tāq. legalior. Vide et Domi. in c. pderet. l. distinctio. vbi cōcludit, q. non dat terminus ad rñdendū positionibus: vt cōsulat peritū. nisi sit persona indiscreta. Allegat ibi istū tex. hic. ¶ Qd tñ limita procedere, qn ipsa persona indiscreta, ore proprio peteret. Secus si aduocatus: quia tūc esset suspicū, secundū Io. An. in titulo de positionibus. s. vj. ver. q. interrogatus. ¶ Secūdo cōcludit Domi. ibi s. q. procuratori rñfuro positionibus, non dat dilatio, vt cōsulat dñm: nisi in quatuor casibus, de quibus p eū. & duo ponuntur in c. dilectus. de procu. Adde his Rotā, in ti. de rescrip. xxxij. que dicit, q. si iudex ex causis aium suū mouētib, madat principali, vt rñdeat suis interrogatiōibus: non dicit ipsū grauare. Ista decisio non inueni, nec ibi, nec in ti. de cōfess. nec de iudi. nec de iura. cal. nec de appell. iō perquiras. ¶ Vniuersitas potest p procuratorem, vel syndicum, factum proponere: vt hic in gl. Dicit hic Barb. q. vbi dicit q. non potest comparere per se, vt in casibus exceptuatis in gl. q. potest proponere factum p procuratorem, tenedo opinionem Imo. de qua. s. in principio gl. q. iste tex. habebat et locū in procuratore. & dicit Abba. male loq. dū reprehēdit hanc gl. nram. subdit q. q. hic est gl. singularis pro vno dicto Bald. in l. ij. C. de curato. furio. vbi est gl. equiparās furiosum & mēte captū. Dicit ibi Bal. q. credit, q. idē fit in prodigijs: vt equiparant furiosum & mēte captum. De quo dicit Bar. esse gl. hic. Et idē dicit ibi Bal. suppledo illā gl. gnalius esse in oibus alijs, q. indiget curatore. ad quā gl. vide Bal. in l. fi. C. in quibus causis i integ. resti. non est necessaria. & in c. j. de bñf. fratris. & in l. iubemus nullā. in princ. C. de sa. fan. ecc. & in l. infantis. in. ij. q. c. q. amit. & in l. qui neq. ff. de reb. eorū. & Paul. de Ca. in l. tutor pupilli. ff. de iureiu. vbi per dictā gl. dicit, q. beneficia data furioso cōpetūt his, q. per curatorem reguntur. sed glossa pprrie non dicit hoc de oibus, q. procuratorem reguntur. sed bene equiparat minores & furiosos. & recte eā allegat d. Abb. in c. cū non licet. in v. col. in versu. secūdo q. de pscript. & vide Bar. in l. Imperator. ff. de re iud. vbi equiparat prodigū furiosum & pupillum. q. dictum exclamat Imo. ibi pro singulari. & vide per eundem in l. fi. verō. s. de viro. in. iij. fal. fol. ma. & Abb. vbi. s. ¶ Tñ Subdit hic idē do. And. vtrū glo. loquēs i muliere impudica, procedat in nupta, q. sit impudica. & primò arguit, q. non, propter singulare dictū Io. an. in addi. Spe. in rub. de iniur. in princ. vbi dicit, q. poena imposita meretricibus: quia perdit beneficia mulierū, non habet locū in nupta: licet impudica. vñ non potest carcerari, licet aliās secus. vt per Bald. in l. consentaneum. C. quomō & qn iud. in vlti. col. dicit, q. auf. nouo iure. non habet locum in meretrice. & per hoc infert ad limitationē statuti ciuitatis Bononię, quo disponit, q. mulier luxuriosē viuēs, ducaat ad lūpanar: vt non habeat locū in maritata: licet luxuriosē viuat. & ita vt adiuui aliās ipse a dicto statuto defendit quandam maritalitatem

ritatam inhonestē viuēte: vt satisfaceret cuidā suo scholastico, p illud dictū Io. An. Tñ dicit ipse. d. Ant. q. quo ad istā gl. vñ dicitur & tenedū idē in nupta. vt def. sibi curator, sicut daret sibi: si non esset nupta: quia hoc esset ei fauor. & ita residet hic ipse. ¶ Tu verò ad de q. marit. non potest esse tutor vxoris, vt in s. pe. Infi. de excu. tut. & ibi gl. ¶ Vtrū viro luxurioso def. curator, sicut mulier? abbas hic tenet, q. non post Spe. in ti. de actore. s. j. i. ver. ite opponit. In cōtrariū vide Bal. i. l. ea lege. C. de cōd. ob. cam. vbi loquēs de ijs, qui bus, sicut pdigis, dat curator: exemplificat in lufore dissipatore, vel luxurioso. Et pro hoc ego allego gl. i. l. fi. q. cū sciret. in verbo luxurioso. ff. de vlti. capio. pro epō. q. dicit, q. istis est interdiciō bonis, sicut vlti. dicitur. ¶ Ad idē est gl. iij. in fin. in l. j. C. de curato. furio. dicens simpliciter, q. dat curator luxuriosē viuētib. licet ad eā posset dici, q. loquit i muliere propter. l. mulieri quā allegat. Ad dictū aut Bal. & gl. i. l. fi. q. cū sciret. rñderē, qd loquunt & debēt intelligi in eo, qui erat luxuriosus. & in corpore & in rebus suis. Quod patet in illo tex. in d. l. fi. quis cū sciret. ibi: protinus scorto datur. & ita illū tex. intelligit gl. in l. fi. verò non remunerat: s. si adolescēs. ff. mada. in vna solu. quā dat ad dictā. l. fi. q. cū sciret. quā vide: quia & ibi dantur & alię sol. Phil. Symo. ¶ Tñ tñ est tenore opinio Spe. & Abb. quā tenet Lud. non allegas p̄dicta in l. is cui bonis. ff. de ver. obl. assignas rōnē, quā p tepsum videas. Et ad p̄dicta q. mulier luxuriosa, psumit prodigiam: intm q. non admittit probatio in cōtrariū. p tex. in d. l. & mulier allega. in gl. vbi lex sup hoc statuit praesumptionē. & sic remanet clara & defenata opinio dñi Abbatis. Cogita tñ. ¶ Mulier impudica perdit dotē. c. plerūq. de dona. inter virū & vxor. & et bona paraphernalia: vt dicit ibi gl. de qua exclamat Bal. in l. j. ff. de iure do. Additio. ¶ Tu verò adde, q. illā gl. allegat Car. conf. cxj. in ij. col. & Roma. singulari suo. cccxj. Ite adde, q. dictū. c. plerūq. & lex cōsensu. C. de diuor. & repudijs. habet nedū locū i nupta, quae viuio marito adulteriū cōmissit: sed et habet locū in vidua, q. mor tuo marito stuprū cōmiserit. Ita cōsulat egregiē Pau. de Ca. cōf. cxj. incip. reuocaf in dubiū. & cccxvij. & ita et tenet in l. fororē. C. de ijs, qui vt indig. & in l. fidei cōmissum. post gl. ibi. C. de fidei cōmiss. licet cōtrariū teneat Alex. in d. l. fororē. vñico argumēto. Cui rñdet Paul. de Cast. in d. conf. cxj. qd. credo. ipe non viderat. ¶ An aut d. c. plerūq. & l. cōsensu. habeat locū i ea, q. essent adulterata p vim: vide Pan. cōf. iij. vol. j. Cōfydera et an haberet locū in p̄pōs, si quid dedissent, vt illa amittat, sequuta fornicatione per ea, q. habetur in c. quēadmodū. de iureiur. & vide de illa opi. Pau. aliq. per Fed. de Senis cōf. clxxvj. & clxxvj. & vide ad hęc et Roma. cōf. cclxxxvj. & Panor. in c. gaudemus. col. ij. ff. de cōuer. cōiug. Phil. Symo. ¶ Filia et impudica potest exheredari, secundū nota in c. quintaualis. de iureiur. ¶ Vidua et impudica definit esse de domicilio viri, scdm Ange. in l. cū quēdā puella. ff. de iurif. om. iud. & ita limitat. l. filij. s. vidua. ff. ad municip. allegat tex. in auf. de test. & ea, q. parit s. pe. q. bene facit: imo p̄dit talis oia priuilegia vidualitatis: vt est tex. & ibi notat Saly. in l. his solis. C. de reuocā. dona. & vide Abb. in c. vxoratus. in prin. de cōuer. cōiug. & Bal. in l. q. sub cōditioe. in. viij. col. ff. de cōd. insti. ¶ Quēdā alia circa hęc ponit Lud. in repe. l. primā. in. xxxij. col. in ver. Ite scias. C. de here. inst. & vide q. dixi ite. ex parte. de cōfue. & oia ista nota tāq. vtilia. ¶ Amplia priò hunc tex. in fi. et in rñfioe positionū. Ita dicit Ab. post Hofst. in c. dilecti. s. eo. & ibi multū cōmēdant. ¶ Dubito de dicto Inn. hic volētis, q. possit cōpelli indiscretus: vt veniat eū ad uocato ad p̄ponedū factū, & rñdēdū positionib. Na hoc est iter ponere offm ad vtilitatē priuatā, cōtra. l. iij. s. hoc aut iudiciū. ff. de da. infe. & gl. in c. cū nobis olim. de elec. Nec obstat, q. inter sit reipublica: vt hic inq. Abb. i. fi. q. hoc mō semp iudex posset sup plere de facto. Additio. ¶ Aduerte circa hoc: quia tex. loq. i valde indiscretis & sensu deficiēte: & sic quodamō i fatuo & mēte capto & miserabili p̄sona, q. equiparant minori: circa quos iudex bñ p̄t supplere de facto: vt h̄r p Bar. & oēs in d. l. iij. s. hoc aut iudiciū. Et ad p̄bādū assumptā faciūt q. scribit. s. d. Feli. in ver. vniuersitas circa gl. & dictū Bal. in l. ij. C. de cura furio. & q. ponit Pan. in c. j. de off. iud. Phil. Symo. ¶ Amplia scdō istū tex. i. fi. ad oēs p̄sonas miserabiles. Ita Bal. in l. magis puto. s. in primis. p illū tex. ff. de rebus eorū. ¶ Qd aut regulariter sit secus, faciūt rōnes doctorū hic

& tex. optimus in arg. in c. ieiuniū. el scdo. ibi de fonte magis & c. & ibi gl. magis stat. principali. q. ex p̄lis: & magistro, q. discipulis. lxxvj. dist. Et p hoc facit, q. ponit Bar. i. l. Sēpronius. proculo. ff. de leg. ij. vbi dicit magis stat. prothocolo, quā ex p̄lo inde extracto. & sic magis origini & fōti & principali, quā riuulis, & habētib. ide originē. Additio. ¶ Ad qd tu videas do. Fel. in c. qm cōtra. col. v. in. vij. nota. de pb. & Cepol. cōf. xxj. col. ij. & xxij. co. et secūda. & Rō. conf. clxxxvij. Philip. Symo. ¶ Inquātū Abb. hic ad fi. allegat gl. in c. j. de cōfess. in. vj. dic. q. ipsam seq. Ana. in rub. de magistris. in. vij. col. & Imo. in c. ex tenore de test. Et vide Ang. in l. fi. vacātia. in. v. co. C. de bonis vacā. li. x. vbi dicit aduocatū teneri parti laesa, & ad dānū incursum ex sua negligentia, et in foro cōtētio. & seq. Maria. in c. excōicamus. s. moueant. de hereti. in vlti. col. Vide et Abb. in c. j. in. iij. col. de iur. cal. vbi dicit aduocatū teneri laeso. ex iniusta allegatione. Istitis adde do. An. in c. ad aures. in repet. de aeta. & quali. vbi dicit aduocatū teneri laeso ex ignorantia sua, et si adhibuit oimodā diligentiam ne noceret. Idē dicit ibi do. Ant. q. tenet laeso ex pigritia & negligentia sua. Et idē dicit in iudice, q. sequutus est consiliū cōsultoris ignorantis & imperiti. Quod limitat ibi Maria. nisi ex dispositione statuti teneret sequi consiliū cōsultoris: quia tūc, non teneretur. Additio. ¶ De istis tu vide. d. Ant. in c. calūniā. de p̄p̄nis. i. ver. iij. q. vbi dicit, q. tales tenentur de imperitia, maxime in cōscietia. & vide et late Ana. in d. c. excōicamus. s. moueant. de heret. & Spe. in ti. de aduo. s. fi. ver. quid si imprudētia. & d. Ant. in c. qm contra. in. x. col. de proba. vbi dicit, q. iudex qui non reuidit attestatio nes & acta tenet parti laeso. Et idē dicit ipse in c. cū cam. primò de testibus. in teste qui non redit cam dicti sui: & ex hoc pars est laesa. Phil. Symo. ¶ De medico verò cuius culpa in firmus perierit, vide beatū Thomam scda secundū qd. lxxj. articulo tertio. & ibi dicit, qd non excusat aduocatus sumēs cam desperatā, licet excuset medicus assumēs curam desperatā. Additio. ¶ Tu verò de medico vide aliqd per Bar. in l. illicitas. s. ficuti. ff. de offi. p̄sidi. & tex. in l. medicus. ff. de varijs & extraordi. cog. & in l. j. & ibi Barto. in secundo & tertio nota ff. e. ti. & Alex. cōf. xv. col. vj. vo. j. Bart. in l. maritus. & q. ibi addidi. ff. loca. Spe. in tit. de sol. s. fi. & Io. An. in regula cōtractus. de re gu. iur. in. vj. in mercuria. & quis dicatur medicus, vide Bar. in l. sciēdū. s. ff. de ed. edic. & aliquid et per Bar. in l. j. C. de cōmit. & Archi. li. xij. vbi loquit de medico Pape & Imperatoris. & quis dicat medicus imperitus, vide tex. in c. fi. xxx. dist. & ibi Gemi. & d. Prapo. & vide et aliquid in c. abfit. l. disti. & ibi Do. & d. Prapo. in c. hīs ergo. xxij. disti. & in c. j. lxxxij. di. Phil. Symone. ¶ Quando autē oēs isti sint obligati ad restitutionē, habes p Frā. de platea in tracta. suo resti. in prima parte. s. cvij. cū tribus sequētib. & per summā Pisanā in verbo aduocat. sciētē. & Archiepiscopū Floren. in summa confesionaria sub p̄cepto, non furtū facies. ver. si officialis. & beatū Thomam in locis ab eo allegatis. Additio. ¶ Tu verò adde Inn. in c. quia plerūq. de im-

¶ Vidua impudica adde & pone, q. si legatari? adultera uit vidua vxorē te stōris: vtrū amittat legatum, si hoc fecit viuio testatore. dic, q. repellitur ista exceptione a legato. Idem si ponimus eū hoc commisisse, non viuio testatore: tunc est maius dubium. Et non potest dici, q. testator reuocauit tacite: cū adulteriū non fuerit commissum eo viuio. pro decisione istius qd. dic. q. legatari? non extinguitur sed a legatario aufertur tanq. ab indigno. Ita not. Bar. in l. fideicommissū. C. de fideicommissis. & Bart. in l. j. ff. de ijs quib. vt indig. Adde quid si legatari? non adulterauit vxorē testatoris, sed eam duxit in vxorē: an amittat legatum. vide Bal. in auctē. ex testat. C. de sec. nup.

munita. ecclesiaru. & ibi Panor. in. xij. col. in versu. x. q. & Arch. & Gemi. in. c. no. fan. xxiiij. q. v. Philip. Symo. ¶ Aduocatus illi...

SV M M A R I V M

- 1 Reus licet absolutus ab instantia iudicij: tamen super iure actoris pronun...
- 2 Articuli formati an indicant confessionem illius, qui eos produxit.
- 3 Rescriptum reprobat an possit se fundere super ipso rescripto reprobato...

EXAMINATA

Examinate. ¶ Si actio & intentio sunt in epta: vel intentio sola, debet reus absolui ab instantia iudicij...

Philippa Symoneta. ¶ Ex dictis hic per Abb. in. ij. nota. nota re gulam, ¶ licet reus absolutus ab instantia iudicij: tamen super iure...

de decimis. & Imo. in. c. cum venerabilis. de exceptio. & Bart. in. l. certum. §. si quis absent. ff. de confess. Item dicas in produ...

vbi dicit: q. ex libello negato, nemo se fundat. Additio. ¶ Hic tamen intelligerem predicta superius procedere, vbi dicit q. impug...

volu. j. & lxxij. colum. iij. colu. eod. volu. j. & c. colum. ij. e. vol. j. & cxviiij. col. ij. & seq. col. ij. eo. vol. j. & aliquid in l. Titia. co. ij. ff. solu. matr. & versu. item nota ex isto tex. & dicta. l. Diu. col. ij. ff. de re iudica. in versu. sed iuxta hoc quæro. & Pañ. in. c. j. in. j. nota. de regu. & Bald. conf. xli. colum. ij. in. v. parte. scdm impresionē Mediolanen. & Bar. in. l. j. § ait pretor. ne quid in flum. publico. Philip. Symoneta. ¶ Nota, q̄ in mandatis qualificatis data falsitate qualitatis, non cessat mandatum: sc̄cus in alijs dispositionibus. Ita Cardinalis in. c. cum dilectus. in. j. col. in. fi. de dolo & contuma. per tex. ibi, vbi mandatum de cōparendo in termino, intelligitur q̄ compareat etiam post: & sic sine illa qualitate. Ratio specialitatis hæc est: quia mandato oī no parendum est. ¶ Vbi qualitas inest ex natura rei, non est opus eam deducere. Ita dicit Bal. in. aut. habita. C. ne si. pro patre. in. vj. col. vnde si scholaris conquerit de damno, vel furto, non est necessariū dicere, q̄ sit factum iniuriōs: quia hoc secū dum ex natura rei intelligitur. Ex quo aliās vidi consulum, q̄ in accusatione delictorum, non est opus inserere dolum: quia inest. c. j. de præsump. ¶ P̄ pena imposta rōne qualitatis, quæ in principio debet adesse non incurrit: licet qualitas ex postfacto superueniat. glo. est aurea in Clem. j. in verbo. sc̄nter. ibi: contrarium credo. de consanguinita. & affini. volens, q̄ pena imposta contrahenti sc̄ieter matrimoniū cum consanguinea non habet locū cū contrahens ignoranter, licet postea sc̄iuerit: & nihilominus perseueret. Additio. ¶ Aduerte, q̄a imō videtur, q̄ post sc̄iētiam ad hoc, vt pena non incurrat: sit necessarium abstinere matrimonio, per textū expressum in. l. si adulterium cum incestu. § idem Polliani. ff. de adul. Cogita. Philip. Symone. ¶ Et per illam gl. principaliter consuluit do. Cardinalis conf. iuo. cxxij. col. j. q̄ habens licentiā non resistit ad tēpus, si lapsō tpe non resistet: non tñ incidit in penā statuti puniētis absentantis se sine licentia: quia statutu ponderat temerariū inītiū, q̄ non fuit in illo de quo dicto nunq̄ obliuiscaris. Pro illa gl. allego Ange. consilio suo. cxxij. col. ij. ad fi. incip. vi. ff. proceffibus. vbi dicit, q̄ stante statuto, q̄ pro maleficio cōmissio in domo habitationis iniuriati duplicet pena. & testes p̄ducti cōtra reū dixerint maleficiū cōmissum in domo habitationis iniuriati, q̄ non probant: quia est possibile, q̄ tpe testimonij habitaret, & non tpe maleficij. & qualitas debet verificari secundū tēpus iniuriæ. l. in delictis. § si extraneus. ff. de noxali. Quā legem declara, vt per Cardinalem in repon. p̄p̄ dimus. de sententia excom. in. x. col. in versu. sed reducto. videlicet, vt intelligat̄ in actu transitorio. & vbi esset actus in q̄ non extante qualitate q̄ teneret, prout in casu. de extraneis. § p̄ actu cōtinuato, i quo sufficit qualitate hodie adesse, p. l. q̄ cōcubinā. ff. de legatis. iij. vbi legatis ijs, q̄ causa vxoris parata erat: veniūt non solū parata principaliter, sed vxoris viuētis, sed et defuncti: cui hodie viues successerat i eorū vsu, quā doctrinā dicit esse nouā & subtilē. ¶ Vide et Bald. in. l. ij. in. fi. C. q̄bus res iud. non nocet. vbi dicit, q̄ accusatio sine qualitate nō supplet addēdo eā post tēpus, q̄ a statuto est p̄scriptū accusatio: q̄a hoc mō est aliud factū: licet nō nouū delictū. ¶ Vltimō vide Sal. in. l. ij. in. pe. col. C. ad leg. Jul. de vi. vbi ponit optime de nō probante qualitate criminis. & vide Florā. l. fi. ff. de his, qui deie. vel effu. vbi dicit, q̄ stante statuto puniēte vulnus cū cicatrice deformi, non sufficit probare cicatricem: nisi p̄bet & deformitas. Exēpla aut̄ ad cognoscēdū qualitatem, pōit Bal. in. l. ea que in. iij. col. de cond. indeb. & vide aliquid p̄ Pañ. conf. xcij. vol. ij. ¶ Do. Card. allegat h̄c. c. examinata. de cōfir. vtil. in. ver. super ecclesia sancti Angel. vbi isti litigantes de patronatu, de quibz h̄c, compromiserūt sup ecclesia. Ergo p̄bat ista duo iura, q̄ his laicorū super iure annexo ecclesie, pot dicit esse super ecclesia. ergo libellus ecclesiam vendicis, exponitur: id est, ius in eā competens. Do. Andr. Barba. h̄c in octa ua colum. in. fi. allegat Bart. in. l. in rem. § loca sacra, ff. de rei vē di. dicētē, q̄ rei vendicatio non cadit in rebus sacris, quasi nris: sed bñ p̄ iure, q̄ in eis habemus adiecta cā de iure canonico: ponderādo illud dictū cōtra intellectū Inq. & contra Cardinalem h̄c, & r̄ndendo ad tex. in. d. c. examinata. de consi. vtil. vel

inutil. vt illa verba, super ecclesia, exponant: id est super iure patronatū, q̄d habebāt in ea: per dictū Bal. in simili in. l. vsu fructu. ff. sol. matr. vbi dicit, q̄ si iudex in snia dicit: adiudicam Titio decimā: exponit, id est cōmoditate percipiendi fructū de cimā. Ita resistet h̄c do. Andr. ¶ Tu verō iunge ista verba cum dictis per Pañ. h̄c. in. vj. col. vbi dicit, q̄ rei vendicatio h̄c capif latē, q̄ daf. p̄ iuribus, q̄ quis habet in re. per textum optimū in. c. venerabilis. in fine de excep. vbi Eps vendicabat ecclesiam & hoc rōne iuris episcopalis, q̄ habebat in ea: licet dñium illi ecclesie non haberet. Adde Inn. i. c. olim. el primo. de rest. spolia. vbi dicit q̄ corpus ecclesie vendicare non potest: q̄a in ea non cadit dominium, sed bene in ea ius competens. Adde Inno. in. c. cum venerabilis. de religiof. domi. vbi dicit, q̄ patroni possunt petere ecclesiam rōne iurispatronatus, quod habent in illis: per tex. h̄c, etiam si non adiciant in libello de iure patronatus. & quod valebit sententia lata super tali libello: non, quia competat rei vendicatio directa pro rebus consecratis, sed vtilis actio in rem: vt latius ibi per eum, in glo. sequēti. & per Specu. in tit. de religio. domi. in versu. illud autem. ¶ Adde Abba. in. c. pro illorum. in. j. no. de præben. vbi dicit, q̄ valet libellus patroni, qui dicit: Peto ecclesiam meam: quia cum largē dicatur sua ratione iurispatronatus, quod habet in ea, sustentatur libellus. Adde Paul. de. Castr. in. l. monumenta. C. de lega. vii. text. dicit, quod legans monumenta, intelligitur legasse ius inferendi corpus. Et infert ibi Paul. quod petens ecclesiam, intelligitur petere iurispatronatus. Et dicit Bald. idem in patrono legante ecclesiam. Adde Bald. in. c. quanto. § eod. vbi exponit dictū testis, qui dicit vidi ipsum possidere iurispatronatus id est, quasi possidere. Adde Abba. in. capi. secundo in fin. de iure patrona. vbi dicit, quod si patronus dicit ad se spectare electionem in tali ecclesia: exponitur, id est, presentationem. Ad de Dominicum in. c. § p̄nu. de vsu. in. vj. vbi dicit, q̄ si patronus presentans clericum, dicat: concedo tibi patronatū. non intelligitur de totalibus iuribus patronatus, sed quatenus est respectu institutionis tunc petēdæ. que seruiunt ad sermōnes laicorum, quando loquuntur de talibus. ¶ Collige h̄c, quod ex actis interpretatur sententia. & est gl. in. l. si quis ad exhibēdum. ff. de excep. rei iudi. & glo. fi. in. c. si confirmationem. de elect. in. vj. Ex qua dicit ibi Dom. q̄ licet iudex in sententia exprimat vnam causam: tamē si ex actis appareat vna alia, nō p̄sumitur motus ex illa sola. & vide gl. fin. in verb. prohibemus. in. c. dudum. de deci. & ibi do. Ant. vbi dicit: qualis est sententia, talis præsumitur fuisse libellus. & glo. in. c. significauerunt. de excep. & ibi Abba. dicentem, q̄ ex sententia cognoscitur qualia fuerunt acta. & Inno. in. l. ex diuerso. § fin. ff. solu. matr. ¶ In sententia absolutoria sit exprimenda causa: quicquid dicat h̄c do. Abb. communiter tenetur q̄ sic. & est de hoc gl. in. l. ij. § senatus. in verbo comprehendit. ff. de iure fil. ne aliās volenti agere obstat exceptio rei iudi. quando nulla fuisse expressa causa. Ad idem vide Bald. in. l. præf. circa medium. C. de senten. & in. l. properandum. § illo. C. de iud. & do. An. in. c. sicut. in. iij. colum. de re iudi. & Do. in. c. in tantum. in. vij. col. versicul. fallit septimō. xxj. dist. & Imo. in. clem. sepe. in. xxvij. col. de verbo. signifi. Spe. in. tit. de senten. § qualiter. versu. verū, si responfionibus. Et in hac opinio. concordant h̄c Moder. cōtra Abb. Pro. d. verō Abb. quod non sit necesse exprimere causam, faciunt rōnes sup h̄c, quas etiam replicat in. d. c. sicut reprobatis ibi fallentis, de quibus ibi per alios ad illum text. Et dicit, quod licet illa expressio sit vtilis, tamen in dubio capietur mitior interpretatio, secundum ipsum in. d. c. sicut. videlicet q̄ sit absolutus diffinitiuē. ¶ Sed idē Ab. in. c. pe. de excep. post do. An. vult, q̄ præsumitur lata ex leuiori causa: per. l. hæ enim. ff. de suppec. tu. & sic ab instantia, & nō diffinitiuē. & nō considerat fauorem rei prout h̄c, & in. d. c. sicut. vbi videas Bal. qui tenet idem, q̄ Abb. h̄c per glo. quæ loquitur de iuramento in. l. j. § de fideiuss. ff. quarum rerū actio. Tamen verius puto id, q̄ dicit Abbas in. d. c. pe. q̄ in dubio videatur absolutus, nō rōne iustitię agētis: sed q̄a inepte egerit actor. & sic sup iure, & nō factō p̄pter doctrinā Bart. in. l. ij. § j. in. ij. colū. ff. vi

bono. raptō.

bono. rap. quā sequit̄, ipm tñ nō allegās Sal. in. l. j. in. vij. col. in ver. aut dubitat. C. q̄n civilis actio præiudicat criminali volentes, q̄ reus simpliciter absolutus, nō dicit absolutus, vt innocens: sed quia nō p̄batū cōtra ipsum: & sic in iure & nō in facto, per rōnes eorū in voce relatas. Et respōdent ad. l. fi. ff. de iure iuran. q̄ alius est in iuramento, quā in sententia: quia iurans iurat de eo, q̄d scit. & de facto suo pot rectē scire & iurare esse factū, vel nō esse factū. Sed iudex iudicat de facto alieno. vñ nō pot purē dicere sic esse, vel non esse factū. ¶ In glo. secū da, vtrū in sequestrū trāteat possessio: dicit h̄c. d. Andr. q̄ ante omnia est notandū dictū bar. in. l. litibus. C. de agri. & censu. l. xj. in. fi. volētis: q̄ non possit obtineri sequestrū: nisi fiat fides per publicū instrumentū. & sequit̄ bal. in. c. olim. de rescrip. & do. Fran. filius Bal. in tract. suo carceratorū. & Roma. in. l. interesse. ff. de acqui. poss. extēdēs illud dictū ad capturam debitoris suspecti & fugitiui: vt non possit capi: vt suspectus: nisi si constet de debito per publicum instrumentū. q̄d dictū est mirabile. ¶ Sed contrarium tenet Imo. in. l. Imperatores. §. fi. ff. de appel. & ab. in. c. ij. de sequest. poss. & fru. & bene iudicio meo ad fi. Dñs Fran. de Are. h̄c in. ij. col. ad fi. fortificat illā, quod per sequestrū necessarium non transferatur possessio: vt procedat etiam si sequestrum necessarium subrogetur loco primi decreti, ex quo transferatur possessio de iure: per tex. in. c. ij. de dolo & contu. ibi volentes & c. & ibi: vt tēdio affectus & c. & ibi verbum possessio, capitur prout est facti, ipsas res, non ipsum ius possidendi. & dicit, q̄ hoc est contra Bal. in. l. j. C. de prohibi. sequest. Vbi dicit singulariter: quod quando sequestratio fit post sententiam, semper transfertur possessio. secundū Bar. no. in. l. a Diuo Pio. § si super rebus. ff. de re iudi. ¶ Subdit h̄c do. meus circa illud de sequestratione voluntaria, quod aliquando sequestrum voluntarium fit per incertitudinem possessionis quolibet contentente se possidere: iuxta no. per Inno. in. c. licet causam. de probatio. & tunc in dubio transferatur possessio. Idem dicit quando duo concertant de possessione adipiscenda. Ratio, quia non interest contententium, possideat sequestrer, an non: sed quando alter tantum possidet, vt quando fit sequestrum voluntarium pro securitate creditoris. & tunc dicit quod non transferatur possessio, contra omnes h̄c, rationem adducens: quia si pignus conuentionale, quod datur creditor pro eius securitate, non priuat debitorem vera possessione: vt. l. qui pignori. ff. de acqui. possessio. & l. prima § per seruum. cum ibi nota. eo ti. multominus si deponitur apud tertium, qui est nudus minister ad commodum alterius. Et idem eadem ratione dicit ibi: conuentus rei vendicatione pro securitate petentis, deponit res penes tertium. Et confirmatur, dicit ipse, ista conclusio: quia animus pendende possessionis, in dubio non præsumitur: nisi appareat de causa extrinseca. l. si de eo. in. prin. & ibi per Barto. ff. de acquiren. possessio. Que quidem causa non videtur adesse h̄c, quoniam in dubio traditio facta alicui præsumitur facta causa custodię. non autem causa transferendi dominium: vt dicit Barto. in. l. cū pater pluribus. ff. de lega. ij. Nisi præcedat titulus habilis ad illud transferendum. ergo eodem modo h̄c traditio debet præsumi facta non animo pendende possessionem, sed causa custodię. Et istis casibus deductis in vltimo membro sup distinctionis, dicit ipse, cessat ratio. l. licet. in. fi. ff. depo. ibi: vt neutrius possessionis. & c. cum ex ipsis vnus tantum possidet. Ita resistet h̄c Are. & mihi placet. & vera est ista sua noua opi. ¶ De materia ista vide plenē Archid. in. c. quia res. xj. q. j. & latē Io. Andr. in regula, locupletari. de re. iur. in. vj. in mercu. quē summat bal. in. l. j. C. de prohib. seq. Dicit h̄c Io. and. & alij, quod sequestrū euatur satisfatione. vide Rotam deci. l. j. incip. primo & secundo. in titu. de rescrip. in anti quis. vbi arrestatio literarū beneficialium facta ob periculū illicite possessionis, relaxatur data satisfatione de nihil innovando. ¶ Fallit primō inter personas, inter quas non cadit satisfatio. Ita dicit Bald. in. l. j. in. fine. C. de prohibi. sequest. per l. Imperator. ff. ad Trebel. ¶ Limita secundō dummodō, sic satisfidetur de restituendo rem in casu, quo succumbet sine vlla

procrastinatione. Ita dicunt Barto. Ange. & Io. de Platea in. l. litibus. C. de agri. & censu. li. xj. & Abb. in. c. ij. col. pe. ad fi. de seque. possel. & fructu. ¶ Limita tertio, nisi sequestratio emanaret ob timorem scandali, qui timor nō cessaret per satisfationē. Ita Abbas in. d. c. ij. col. pe. per. c. literas. in. fi. iuncto. c. transmissa. de resti. spo. & c. cū locum. de spōsa. ¶ Quarto limita, nisi esset factum sequestrum, non propter litē agitatam, sed vt debitor soluat. Tunc enim non reuocatur, nisi debitum soluat. Ita Bald. in. l. consentaneum. in. pe. col. C. quomodo & quando iudex. dicens de hoc esse tex. not. in. l. si pecunie. §. fi. ff. vt in pos. leg. quē inducas, vt ibi per bar. generalius, scilicet vt semper adimpleatur illud, propter qd fuit factum sequestrū: ad hoc vt tollatur ipsum sequestrum. Bene facit. l. properandum. §. fin aut reus. C. de iudi. & ibi no. etiam bartol. & bald. in. auth. ei. qui in. x. col. C. de bo. aut. iud. pos. ¶ Quinto limita in casu cle. j. de sequest. possel. & fruct. secundū Abbate h̄c, post Io. and. in loco per eū illegato. & sequitur Card. in. d. cle. j. q. xxij. dicens hoc esse notandū: nō dicas hoc esse in beneficialibus: quia imō & in illis tollitur sequestrū satisfatione. Sed solum hoc est in casu dictę elemen. ne vitiosus possessor saltem præsumptiuē incurbat possessioni beneficij: & sic fit per hoc, ne detur materia illicite occupationis. Item ne detur materia differendi iudicij, dum ex reditibus beneficij facit expēsas litis: vt per Abbatem in dicto. c. ij. Additio. ¶ Ad hanc materiam vide Curtium in tractatu suo sequestrorum. & Imol. consi. suo. ex. in. ij. col. in. tertio dubio. & Barba. consi. ix. col. xij. volumi. secundo. & col. seq. & xj. colum. xij. & tribus sequentibus. eod. volu. Phil. Symo. ¶ Dicit h̄c Inno. quasi in. fi. ¶ quod valet libellus, qn intentio est apta, licet actio sit inepta. Quod an sit verū, infra discutietur, allegandō pro & cōtra. Pro Inno. itaq̄ allegant h̄c mod. bal. in. l. j. de edē. post bar. ibi & in. l. per diuerfas. in. x. q. C. mada. & in. l. edita. C. de edē. & in. l. ij. C. de formu. & in. l. Gallus. §. ff. de lib. & posth. & in. l. si sine. C. ad treb. & ang. in. col. suo. xxxvj. inci. p. deci. §. forum. vbi per hoc cōsuluit: qd si ex forma statuti testm nullū debeat peti cassari: & aliquis petat ipsum declarari nullū, q̄ est satisfactū statuto. Et ibi etiā gnalius dicit, q̄ in libellis verba narrativa non inspiciuntur: sed sola cōclusio. & q̄ sufficit, q̄ cōclusio sit apta: licet actio singulariter designata proponat ineptē: q̄a ex parte cōclusionis apte resultat actio apta ex iuris dispositione: quā nec iudex, nec pars alterare aut mutare pot, iuribus allegatis ibi per eū. & Barb. h̄c col. xxij. ad fi. Et ita dicit tenuisse Inn. h̄c. Idē tenet Sal. in. d. l. edita. per. l. q̄ extrinsec. ff. de ver. obl. & r̄ndet ad. l. j. ff. si mēior salum modū dixerit. q̄ ibi nō solū actio, sed etiā cā erat inepta: cū ibi ageret ex locato, tanq̄ locatę essent operę. & tñ non fuerat locatio ibi. Pro istis adducit Inn. in. c. super literis. §. de rescri. vbi dicit, q̄ in rescriptis attēditur conclusio, reiecta oī superfluitate inutilis narrationis. & tenet Bal. in. l. p̄scriptione. C. si contra ius. Sicut in libello etiā attēdit sola cōclusio: vt ibi p̄ ipm, & copiosē p̄ mo. h̄c. q̄ alia

¶ Quādo fit sequestrum addere q̄ Bart. in. l. licet. ff. de posid. dicit, q̄ sequestratio tollit possessionē, si fit de volūtate vtriusque partis: sc̄cus si iussu iudicis. Et vide bal. in. l. si oleū. ff. de dolo. i. prin. vbi dicit, quando res deponitur apud sequestrum, licet perdat possessionē, nō tamē amittitur cōmodū possessionis. adde bal. in. l. j. C. de prohibi. sequest. qui dicit, q̄ rei sequestratio, que fit partiū cōsensu: quia fieri dicitur potius gratia actoris, quam rei: perdat possessionē. Ego teneo istam opi. Bar. & Bald. re probata opi. Are. & Feli. quæ etiam cōs est.

multa adducit p ista opi. Inn. q̄ videre potes. Are. aut̄ hic pro
 opi. Inn. adducit gl. in l. vinu. ff. si cer. pe. q̄ sentit. q̄ si solēnitas
 nō requirit in actu, & adhibeat, sed ipse facta, nō vitiat actū.
 & gl. in l. q̄ testō. in prin. in ver. p. cōtrariū. ff. de test. & gl. in c.
 si postq̄ in prin. de elec. in vj. in verbo, iuxta. & in c. cupientes
 in prin. e. ti. q̄ volūt, q̄ ille, q̄ nō tenet se p̄sentare conspectui
 Apostolico in cā electōis, si volūtariē se p̄sentat, & nō seruat
 solēnitates, de quib⁹ ibi: q̄ nō puniet p̄enis ibi statutis. Alle-
 gat ad idē are. id. qd̄ no. Io. an. in. c. cū inter vniuersas. s. de elec.
 in nouella. vbi dicit, q̄ si capm̄ vocat canonicū, qui necessariō
 nō debet vocari, q̄ valet actus fact⁹ eo nō expectato. Allegat
 ēt Bal. in l. & si sine. C. ad Tre. & ang. in l. obseruare. s. p̄ficiēti.
 ff. de of. p̄co. & leg. vbi volūt, q̄ qn̄ in aliqua cā p̄t. p̄cedi sine
 libello, vel summarie & de plano. & tñ procedit ordinariē &
 ineptē qd̄ tñ nō vitiat p̄cessus. ¶ Vltimō pro ista opinioe In-
 no. allegat tex. in c. bonę primo. i. ver. porro. de elec. & qd̄ no.
 ibi Abb. in vltimō no. & in cle. sepe. in ver. verū. de verb. fig.
 vbi p̄bat, q̄ si in notorijs iudex seruauerit ordinem iuris, &
 ineptē: q̄ tñ per hoc nō vitiat p̄cessus. Additio. ¶ Tu istis ad-
 de bar. in extrauagati, ad reprimēdū. in verbo figura. ad mediū
 vbi dicit, q̄ in causis, in qb⁹ nō requirit libellus, si offerat &
 minus legitime: qd̄ tñ per hoc nō vitiat iudiciū. facit gl. in d. l.
 vni. in verb. cū petiti. in fi. & tenet Bal. i. d. l. si sine. in vlt. col.
 & in l. j. in ij. col. C. de execu. rei iu. & facit gl. in verb. in trāsi-
 tu. in s. multis modis. Inft. de liber. quā reputat singularē Bal.
 in l. cōsentaneū. in iij. col. C. quō & qn̄ iu. & in l. ij. in j. col. C.
 de iure emphyteotico. & in c. j. si q̄s verō. de pac. iu. fr. Et me-
 lius quā alibi in l. nec q̄q̄. vbi decretū. ff. de offi. p̄co. & le.
 & facit gl. in d. l. q̄ testō. in ver. per cōtrariū. ff. de test. per quā
 no. ibi bal. q̄ testib⁹ receptis ex abudati, nō p̄t opponi excep-
 ptio de inhabilitate. Philippus Simoneta. ¶ Pro Innocē. ego
 allego. l. iij. ff. de mili. testa. ¶ vbi si miles voluit testari de iure
 cōi, & ineptē seruauit formam: istud nō nocet sibi, & valebit
 testm̄ de iure militari. Et idē dicit bal. ibi, qd̄ si arbitrator p̄-
 cessit, vt arbiter, & errauit in processu, nō nocet: quia nō tene-
 bat illā formā seruare. Cōcordat do. Ant in. c. quinquaginta. in
 viij. col. de iure iu. ¶ His adde Io. an. in regula accessorij. in pri-
 mis argumētis de reg. iu. in vj. vbi allegat gl. de quibus in d. c.
 postq̄ & in c. cupientes, de elec. in vj. eliciens ex eis, q̄ qui facit
 actū sibi necessariū, omiſsa solēnitate ad actū requisita, nō in-
 cidit in p̄nā aliorū faciētū actū, & omittētū solēnitate, qd̄
 postea in deci. q̄nis limitat: nisi tacitē renūtiaret priuilegio:
 quo ad illū actū, in quo nō tenebat seruare solēnitate. ex quo
 actus sibi nō erat necessariū. qd̄ sequit Pau. de cā. cōsi. xv. in
 iij. col. ¶ Adde ēt Inn. in c. inter dilectos. in ij. eo. de fide inſtr.
 vbi dicit, q̄ corruptio, vel amissio sigilli superflui, nō vitiet
 instrumentū vel scripturā. Adde Abb. in c. bonę primo. in vlt.
 col. de elec. vbi facit testm̄ de illo tex. & Spe. in ti. de primo de-
 creto. s. sequit. ver. qd̄ si apponit. vbi dicit, q̄ in decernēdo pri-
 mū decretū iudicis, si iudex adijciat hīc verbū cā custodiē: tñ
 missus ex primo decreto verē possidet: ex quo iudex dixit:
 admitto te in possessionē, qd̄ adiectio inutilis nō vitiat. l. que
 extrinsecus. ff. de verb. ob. & regula vtile. de regu. iur. in vj. &
 quia iperitia iudicis nō potuit mutare formā decreti. ¶ Adde
 his Cal. in dīputatione sua inci. Bononiensī statuto cauef. &
 est mihi folio. cxxij. vbi dicit, qd̄ q̄ veniebat ad hereditatē ali-
 cuius ab intestato, licet adierit ex testō nullo: qd̄ tamē licite
 in foro cōscientie retinet bona, ex quo testm̄ erat superflui:
 cū sibi etiam ab intestato deberentur bona. ¶ Adde his Flo-
 rianū in l. inſulā. ff. de p̄scri. verbis. vbi dicit, q̄ si in accusatioe
 apponit dies delicti: cū nō oporteret, & nō probet, nō nocet
 per illū tex. vbi adiectio falsi nominis nō vitiat contractum
 qd̄ dicit esse cōtra Bar. in l. is, qui reus. ff. de publi. iudi. Sed tu
 in hoc dic, vt per Card. in c. qualiter. secundo. de accusa. & ibi
 Ana. in s. debet. in vlt. col. ¶ Adde Bal. in l. demonstratio falsa.
 ff. de cōdi. & demō. que sequit Marianus in d. c. qualiter. q. xj.
 articulo. xxj. ¶ vbi dicit, q̄ error in demonstratione, quæ
 erat superflua nō vitiat libellum. ¶ Adde Lud. in l. vinum. ff.
 si cer. pe. vbi per illū text. iungit gl. infert, quōd licet senten-

tia super inepto libello sit nulla: vt est glo. aurea Inſti. de oblig. in
 prin. in verbo, secundū istud. in fi. Tñ fallit vbi libellus nō neces-
 sarius. Additio. ¶ Ad quā glo. vide tu Bal. in l. actori. in fin. C. de
 rebus credit. & in l. ex hoc iure. in penul. col. & in l. ius pluribus.
 & in l. seq. ff. de iustitia & iure. & do. Alex. in l. j. C. vt que defunt
 aduocatis. Et pro ea facit tex. in l. fideiusor. in prin. in verbo fru-
 stra & ibi Bal. ff. de nego. gest. & in l. nisi finita. s. j. ff. de tutel. & ra-
 tionibus distrahē. in verbo, nihil cōsumitur. & in l. fin. in verbo:
 nihil agit. & qd̄ no. ibi bal. & Imo. ff. de liber. & posthu. Et ad illā
 glo. vide etiam Alex. confi. cxxxvij. in ij. col. in ij. volu. & Roma.
 confi. lxix. col. ij. ad fi. & Barb. confi. cxxxvij. colum. x. volu. ij. &
 Ana. vij. col. ij. & Fede. in. c. cū ordinem. col. ij. ad fin. de rescrip.
 Philippus Simoneta. ¶ Adde etiam ad dictum Innocen. ange. in
 l. Gallus. s. j. in fi. ff. de liber. & posth. & Fug. & Paul. de Ca. in d. l.
 j. ff. de eden. & Imo. in l. stipulatus. s. Chryſogonus. ff. de verbo.
 obliga. vbi de hoc exclamat: & sic videtur multūm roboratum di-
 ctam hoc Inn. ¶ ¶ Moderni hīc adducunt contra Innocen. Bal.
 in l. certi conditio. s. quoniam. in vltima colum. ff. si cer. pet. vbi
 dicit, q̄ tacite nō p̄t intelligi proponi vna actio: ex quo alia est
 expressa: quia expressum facit sile re tacitum. l. fi. C. de pactis con-
 uentis. Sol. vt hīc per Imo. quōd illud est verū, vbi expressio fit
 vtiliter. per. l. si iure. ff. de leg. iij. vbi ita demū per secundū testm̄
 videtur à primo recedi, si scām sit vtile: aliās non. Item contra In-
 no. tenet ang. in l. j. ff. de of. acceſ. & in l. j. ff. de edendo. l. fi. C. de pactis con-
 uentis. Sol. vt hīc per Imo. quōd illud est verū, vbi expressio fit
 vtiliter. per. l. si iure. ff. de leg. iij. vbi ita demū per secundū testm̄
 videtur à primo recedi, si scām sit vtile: aliās non. Item contra In-
 no. tenet ang. in l. j. ff. de of. acceſ. & in l. j. ff. de edendo. l. fi. C. de pactis con-
 uentis. Sol. vt hīc per Imo. quōd illud est verū, vbi expressio fit
 vtiliter. per. l. si iure. ff. de leg. iij. vbi ita demū per secundū testm̄
 videtur à primo recedi, si scām sit vtile: aliās non. Item contra In-
 no. tenet ang. in l. j. ff. de of. acceſ. & in l. j. ff. de edendo. l. fi. C. de pactis con-
 uentis. Sol. vt hīc per Imo. quōd illud est verū, vbi expressio fit
 vtiliter. per. l. si iure. ff. de leg. iij. vbi ita demū per secundū testm̄
 videtur à primo recedi, si scām sit vtile: aliās non. Item contra In-
 no. tenet ang. in l. j. ff. de of. acceſ. & in l. j. ff. de edendo. l. fi. C. de pactis con-
 uentis. Sol. vt hīc per Imo. quōd illud est verū, vbi expressio fit
 vtiliter. per. l. si iure. ff. de leg. iij. vbi ita demū per secundū testm̄
 videtur à primo recedi, si scām sit vtile: aliās non. Item contra In-
 no. tenet ang. in l. j. ff. de of. acceſ. & in l. j. ff. de edendo. l. fi. C. de pactis con-
 uentis. Sol. vt hīc per Imo. quōd illud est verū, vbi expressio fit
 vtiliter. per. l. si iure. ff. de leg. iij. vbi ita demū per secundū testm̄
 videtur à primo recedi, si scām sit vtile: aliās non. Item contra In-
 no. tenet ang. in l. j. ff. de of. acceſ. & in l. j. ff. de edendo. l. fi. C. de pactis con-
 uentis. Sol. vt hīc per Imo. quōd illud est verū, vbi expressio fit
 vtiliter. per. l. si iure. ff. de leg. iij. vbi ita demū per secundū testm̄
 videtur à primo recedi, si scām sit vtile: aliās non. Item contra In-
 no. tenet ang. in l. j. ff. de of. acceſ. & in l. j. ff. de edendo. l. fi. C. de pactis con-
 uentis. Sol. vt hīc per Imo. quōd illud est verū, vbi expressio fit
 vtiliter. per. l. si iure. ff. de leg. iij. vbi ita demū per secundū testm̄
 videtur à primo recedi, si scām sit vtile: aliās non. Item contra In-
 no. tenet ang. in l. j. ff. de of. acceſ. & in l. j. ff. de edendo. l. fi. C. de pactis con-
 uentis. Sol. vt hīc per Imo. quōd illud est verū, vbi expressio fit
 vtiliter. per. l. si iure. ff. de leg. iij. vbi ita demū per secundū testm̄
 videtur à primo recedi, si scām sit vtile: aliās non. Item contra In-
 no. tenet ang. in l. j. ff. de of. acceſ. & in l. j. ff. de edendo. l. fi. C. de pactis con-
 uentis. Sol. vt hīc per Imo. quōd illud est verū, vbi expressio fit
 vtiliter. per. l. si iure. ff. de leg. iij. vbi ita demū per secundū testm̄
 videtur à primo recedi, si scām sit vtile: aliās non. Item contra In-
 no. tenet ang. in l. j. ff. de of. acceſ. & in l. j. ff. de edendo. l. fi. C. de pactis con-
 uentis. Sol. vt hīc per Imo. quōd illud est verū, vbi expressio fit
 vtiliter. per. l. si iure. ff. de leg. iij. vbi ita demū per secundū testm̄
 videtur à primo recedi, si scām sit vtile: aliās non. Item contra In-
 no. tenet ang. in l. j. ff. de of. acceſ. & in l. j. ff. de edendo. l. fi. C. de pactis con-
 uentis. Sol. vt hīc per Imo. quōd illud est verū, vbi expressio fit
 vtiliter. per. l. si iure. ff. de leg. iij. vbi ita demū per secundū testm̄
 videtur à primo recedi, si scām sit vtile: aliās non. Item contra In-
 no. tenet ang. in l. j. ff. de of. acceſ. & in l. j. ff. de edendo. l. fi. C. de pactis con-
 uentis. Sol. vt hīc per Imo. quōd illud est verū, vbi expressio fit
 vtiliter. per. l. si iure. ff. de leg. iij. vbi ita demū per secundū testm̄
 videtur à primo recedi, si scām sit vtile: aliās non. Item contra In-
 no. tenet ang. in l. j. ff. de of. acceſ. & in l. j. ff. de edendo. l. fi. C. de pactis con-
 uentis. Sol. vt hīc per Imo. quōd illud est verū, vbi expressio fit
 vtiliter. per. l. si iure. ff. de leg. iij. vbi ita demū per secundū testm̄
 videtur à primo recedi, si scām sit vtile: aliās non. Item contra In-
 no. tenet ang. in l. j. ff. de of. acceſ. & in l. j. ff. de edendo. l. fi. C. de pactis con-
 uentis. Sol. vt hīc per Imo. quōd illud est verū, vbi expressio fit
 vtiliter. per. l. si iure. ff. de leg. iij. vbi ita demū per secundū testm̄
 videtur à primo recedi, si scām sit vtile: aliās non. Item contra In-
 no. tenet ang. in l. j. ff. de of. acceſ. & in l. j. ff. de edendo. l. fi. C. de pactis con-
 uentis. Sol. vt hīc per Imo. quōd illud est verū, vbi expressio fit
 vtiliter. per. l. si iure. ff. de leg. iij. vbi ita demū per secundū testm̄
 videtur à primo recedi, si scām sit vtile: aliās non. Item contra In-
 no. tenet ang. in l. j. ff. de of. acceſ. & in l. j. ff. de edendo. l. fi. C. de pactis con-
 uentis. Sol. vt hīc per Imo. quōd illud est verū, vbi expressio fit
 vtiliter. per. l. si iure. ff. de leg. iij. vbi ita demū per secundū testm̄
 videtur à primo recedi, si scām sit vtile: aliās non. Item contra In-
 no. tenet ang. in l. j. ff. de of. acceſ. & in l. j. ff. de edendo. l. fi. C. de pactis con-
 uentis. Sol. vt hīc per Imo. quōd illud est verū, vbi expressio fit
 vtiliter. per. l. si iure. ff. de leg. iij. vbi ita demū per secundū testm̄
 videtur à primo recedi, si scām sit vtile: aliās non. Item contra In-
 no. tenet ang. in l. j. ff. de of. acceſ. & in l. j. ff. de edendo. l. fi. C. de pactis con-
 uentis. Sol. vt hīc per Imo. quōd illud est verū, vbi expressio fit
 vtiliter. per. l. si iure. ff. de leg. iij. vbi ita demū per secundū testm̄
 videtur à primo recedi, si scām sit vtile: aliās non. Item contra In-
 no. tenet ang. in l. j. ff. de of. acceſ. & in l. j. ff. de edendo. l. fi. C. de pactis con-
 uentis. Sol. vt hīc per Imo. quōd illud est verū, vbi expressio fit
 vtiliter. per. l. si iure. ff. de leg. iij. vbi ita demū per secundū testm̄
 videtur à primo recedi, si scām sit vtile: aliās non. Item contra In-
 no. tenet ang. in l. j. ff. de of. acceſ. & in l. j. ff. de edendo. l. fi. C. de pactis con-
 uentis. Sol. vt hīc per Imo. quōd illud est verū, vbi expressio fit
 vtiliter. per. l. si iure. ff. de leg. iij. vbi ita demū per secundū testm̄
 videtur à primo recedi, si scām sit vtile: aliās non. Item contra In-
 no. tenet ang. in l. j. ff. de of. acceſ. & in l. j. ff. de edendo. l. fi. C. de pactis con-
 uentis. Sol. vt hīc per Imo. quōd illud est verū, vbi expressio fit
 vtiliter. per. l. si iure. ff. de leg. iij. vbi ita demū per secundū testm̄
 videtur à primo recedi, si scām sit vtile: aliās non. Item contra In-
 no. tenet ang. in l. j. ff. de of. acceſ. & in l. j. ff. de edendo. l. fi. C. de pactis con-
 uentis. Sol. vt hīc per Imo. quōd illud est verū, vbi expressio fit
 vtiliter. per. l. si iure. ff. de leg. iij. vbi ita demū per secundū testm̄
 videtur à primo recedi, si scām sit vtile: aliās non. Item contra In-
 no. tenet ang. in l. j. ff. de of. acceſ. & in l. j. ff. de edendo. l. fi. C. de pactis con-
 uentis. Sol. vt hīc per Imo. quōd illud est verū, vbi expressio fit
 vtiliter. per. l. si iure. ff. de leg. iij. vbi ita demū per secundū testm̄
 videtur à primo recedi, si scām sit vtile: aliās non. Item contra In-
 no. tenet ang. in l. j. ff. de of. acceſ. & in l. j. ff. de edendo. l. fi. C. de pactis con-
 uentis. Sol. vt hīc per Imo. quōd illud est verū, vbi expressio fit
 vtiliter. per. l. si iure. ff. de leg. iij. vbi ita demū per secundū testm̄
 videtur à primo recedi, si scām sit vtile: aliās non. Item contra In-
 no. tenet ang. in l. j. ff. de of. acceſ. & in l. j. ff. de edendo. l. fi. C. de pactis con-
 uentis. Sol. vt hīc per Imo. quōd illud est verū, vbi expressio fit
 vtiliter. per. l. si iure. ff. de leg. iij. vbi ita demū per secundū testm̄
 videtur à primo recedi, si scām sit vtile: aliās non. Item contra In-
 no. tenet ang. in l. j. ff. de of. acceſ. & in l. j. ff. de edendo. l. fi. C. de pactis con-
 uentis. Sol. vt hīc per Imo. quōd illud est verū, vbi expressio fit
 vtiliter. per. l. si iure. ff. de leg. iij. vbi ita demū per secundū testm̄
 videtur à primo recedi, si scām sit vtile: aliās non. Item contra In-
 no. tenet ang. in l. j. ff. de of. acceſ. & in l. j. ff. de edendo. l. fi. C. de pactis con-
 uentis. Sol. vt hīc per Imo. quōd illud est verū, vbi expressio fit
 vtiliter. per. l. si iure. ff. de leg. iij. vbi ita demū per secundū testm̄
 videtur à primo recedi, si scām sit vtile: aliās non. Item contra In-
 no. tenet ang. in l. j. ff. de of. acceſ. & in l. j. ff. de edendo. l. fi. C. de pactis con-
 uentis. Sol. vt hīc per Imo. quōd illud est verū, vbi expressio fit
 vtiliter. per. l. si iure. ff. de leg. iij. vbi ita demū per secundū testm̄
 videtur à primo recedi, si scām sit vtile: aliās non. Item contra In-
 no. tenet ang. in l. j. ff. de of. acceſ. & in l. j. ff. de edendo. l. fi. C. de pactis con-
 uentis. Sol. vt hīc per Imo. quōd illud est verū, vbi expressio fit
 vtiliter. per. l. si iure. ff. de leg. iij. vbi ita demū per secundū testm̄
 videtur à primo recedi, si scām sit vtile: aliās non. Item contra In-
 no. tenet ang. in l. j. ff. de of. acceſ. & in l. j. ff. de edendo. l. fi. C. de pactis con-
 uentis. Sol. vt hīc per Imo. quōd illud est verū, vbi expressio fit
 vtiliter. per. l. si iure. ff. de leg. iij. vbi ita demū per secundū testm̄
 videtur à primo recedi, si scām sit vtile: aliās non. Item contra In-
 no. tenet ang. in l. j. ff. de of. acceſ. & in l. j. ff. de edendo. l. fi. C. de pactis con-
 uentis. Sol. vt hīc per Imo. quōd illud est verū, vbi expressio fit
 vtiliter. per. l. si iure. ff. de leg. iij. vbi ita demū per secundū testm̄
 videtur à primo recedi, si scām sit vtile: aliās non. Item contra In-
 no. tenet ang. in l. j. ff. de of. acceſ. & in l. j. ff. de edendo. l. fi. C. de pactis con-
 uentis. Sol. vt hīc per Imo. quōd illud est verū, vbi expressio fit
 vtiliter. per. l. si iure. ff. de leg. iij. vbi ita demū per secundū testm̄
 videtur à primo recedi, si scām sit vtile: aliās non. Item contra In-
 no. tenet ang. in l. j. ff. de of. acceſ. & in l. j. ff. de edendo. l. fi. C. de pactis con-
 uentis. Sol. vt hīc per Imo. quōd illud est verū, vbi expressio fit
 vtiliter. per. l. si iure. ff. de leg. iij. vbi ita demū per secundū testm̄
 videtur à primo recedi, si scām sit vtile: aliās non. Item contra In-
 no. tenet ang. in l. j. ff. de of. acceſ. & in l. j. ff. de edendo. l. fi. C. de pactis con-
 uentis. Sol. vt hīc per Imo. quōd illud est verū, vbi expressio fit
 vtiliter. per. l. si iure. ff. de leg. iij. vbi ita demū per secundū testm̄
 videtur à primo recedi, si scām sit vtile: aliās non. Item contra In-
 no. tenet ang. in l. j. ff. de of. acceſ. & in l. j. ff. de edendo. l. fi. C. de pactis con-
 uentis. Sol. vt hīc per Imo. quōd illud est verū, vbi expressio fit
 vtiliter. per. l. si iure. ff. de leg. iij. vbi ita demū per secundū testm̄
 videtur à primo recedi, si scām sit vtile: aliās non. Item contra In-
 no. tenet ang. in l. j. ff. de of. acceſ. & in l. j. ff. de edendo. l. fi. C. de pactis con-
 uentis. Sol. vt hīc per Imo. quōd illud est verū, vbi expressio fit
 vtiliter. per. l. si iure. ff. de leg. iij. vbi ita demū per secundū testm̄
 videtur à primo recedi, si scām sit vtile: aliās non. Item contra In-
 no. tenet ang. in l. j. ff. de of. acceſ. & in l. j. ff. de edendo. l. fi. C. de pactis con-
 uentis. Sol. vt hīc per Imo. quōd illud est verū, vbi expressio fit
 vtiliter. per. l. si iure. ff. de leg. iij. vbi ita demū per secundū testm̄
 videtur à primo recedi, si scām sit vtile: aliās non. Item contra In-
 no. tenet ang. in l. j. ff. de of. acceſ. & in l. j. ff. de edendo. l. fi. C. de pactis con-
 uentis. Sol. vt hīc per Imo. quōd illud est verū, vbi expressio fit
 vtiliter. per. l. si iure. ff. de leg. iij. vbi ita demū per secundū testm̄
 videtur à primo recedi, si scām sit vtile: aliās non. Item contra In-
 no. tenet ang. in l. j. ff. de of. acceſ. & in l. j. ff. de edendo. l. fi. C. de pactis con-
 uentis. Sol. vt hīc per Imo. quōd illud est verū, vbi expressio fit
 vtiliter. per. l. si iure. ff. de leg. iij. vbi ita demū per secundū testm̄
 videtur à primo recedi, si scām sit vtile: aliās non. Item contra In-
 no. tenet ang. in l. j. ff. de of. acceſ. & in l. j. ff. de edendo. l. fi. C. de pactis con-
 uentis. Sol. vt hīc per Imo. quōd illud est verū, vbi expressio fit
 vtiliter. per. l. si iure. ff. de leg. iij. vbi ita demū per secundū testm̄
 videtur à primo recedi, si scām sit vtile: aliās non. Item contra In-
 no. tenet ang. in l. j. ff. de of. acceſ. & in l. j. ff. de edendo. l. fi. C. de pactis con-
 uentis. Sol. vt hīc per Imo. quōd illud est verū, vbi expressio fit
 vtiliter. per. l. si iure. ff. de leg. iij. vbi ita demū per secundū testm̄
 videtur à primo recedi, si scām sit vtile: aliās non. Item contra In-
 no. tenet ang. in l. j. ff. de of. acceſ. & in l. j. ff. de edendo. l. fi. C. de pactis con-
 uentis. Sol. vt hīc per Imo. quōd illud est verū, vbi expressio fit
 vtiliter. per. l. si iure. ff. de leg. iij. vbi ita demū per secundū testm̄
 videtur à primo recedi, si scām sit vtile: aliās non. Item contra In-
 no. tenet ang. in l. j. ff. de of. acceſ. & in l. j. ff. de edendo. l. fi. C. de pactis con-
 uentis. Sol. vt hīc per Imo. quōd illud est verū, vbi expressio fit
 vtiliter. per. l. si iure. ff. de leg. iij. vbi ita demū per secundū testm̄
 videtur à primo recedi, si scām sit vtile: aliās non. Item contra In-
 no. tenet ang. in l. j. ff. de of. acceſ. & in l. j. ff. de edendo. l. fi. C. de pactis con-
 uentis. Sol. vt hīc per Imo. quōd illud est verū, vbi expressio fit
 vtiliter. per. l. si iure. ff. de leg. iij. vbi ita demū per secundū testm̄
 videtur à primo recedi, si scām sit vtile: aliās non. Item contra In-
 no. tenet ang. in l. j. ff. de of. acceſ. & in l. j. ff. de edendo. l. fi. C. de pactis con-
 uentis. Sol. vt hīc per Imo. quōd illud est verū, vbi expressio fit
 vtiliter. per. l. si iure. ff. de leg. iij. vbi ita demū per secundū testm̄
 videtur à primo recedi, si scām sit vtile: aliās non. Item contra In-
 no. tenet ang. in l. j. ff. de of. acceſ. & in l. j. ff. de edendo. l. fi. C. de pactis con-
 uentis. Sol. vt hīc per Imo. quōd illud est verū, vbi expressio fit
 vtiliter. per. l. si iure. ff. de leg. iij. vbi ita demū per secundū testm̄
 videtur à primo recedi, si scām sit vtile: aliās non. Item contra In-
 no. tenet ang. in l. j. ff. de of. acceſ. & in l. j. ff. de edendo. l. fi. C. de pactis con-
 uentis. Sol. vt hīc per Imo. quōd illud est verū, vbi expressio fit
 vtiliter. per. l. si iure. ff. de leg. iij. vbi ita demū per secundū testm̄
 videtur à primo recedi, si scām sit vtile: aliās non. Item contra In-
 no. tenet ang. in l. j. ff. de of. acceſ. & in l. j. ff. de edendo. l. fi. C. de pactis con-
 uentis. Sol. vt hīc per Imo. quōd illud est verū, vbi expressio fit
 vtiliter. per. l. si iure. ff. de leg. iij. vbi ita demū per secundū testm̄
 videtur à primo recedi, si scām sit vtile: aliās non. Item contra In-
 no. tenet ang. in l. j. ff. de of. acceſ. & in l. j. ff. de edendo. l. fi. C. de pactis con-
 uentis. Sol. vt hīc per Imo. quōd illud est verū, vbi expressio fit
 vtiliter. per. l. si iure. ff. de leg. iij. vbi ita demū per secundū testm̄
 videtur à primo recedi, si scām sit vtile: aliās non. Item contra In-
 no. tenet ang. in l. j. ff. de of. acceſ. & in l. j. ff. de edendo. l. fi. C. de pactis con-
 uentis. Sol. vt hīc per Imo. quōd illud est verū, vbi expressio fit
 vtiliter. per. l. si iure. ff. de leg. iij. vbi ita demū per secundū testm̄
 videtur à primo recedi, si scām sit vtile: aliās non. Item contra In-
 no. tenet ang. in l. j. ff. de of. acceſ. & in l. j. ff. de edendo. l. fi. C. de pactis con-
 uentis. Sol. vt hīc per Imo. quōd illud est verū, vbi expressio fit
 vtiliter. per. l. si iure. ff. de leg. iij. vbi ita demū per secundū testm̄
 videtur à primo recedi, si scām sit vtile: aliās non. Item contra In-
 no. tenet ang. in l. j. ff. de of. acceſ. & in l. j. ff. de edendo. l. fi. C. de pactis con-
 uentis. Sol. vt hīc per Imo. quōd illud est verū, vbi expressio fit
 vtiliter. per. l. si iure. ff. de leg. iij. vbi ita demū per secundū testm̄
 videtur à primo recedi, si scām sit vtile: aliās non. Item contra In-
 no. tenet ang. in l. j. ff. de of. acceſ. & in l. j. ff. de edendo. l. fi. C. de pactis con-
 uentis. Sol. vt hīc per Imo. quōd illud est verū, vbi expressio fit
 vtiliter. per. l. si iure. ff. de leg. iij. vbi ita demū per secundū testm̄
 videtur à primo recedi, si scām sit vtile: aliās non. Item contra In-
 no. tenet ang. in l. j. ff. de of. acceſ. & in l. j. ff. de edendo. l. fi. C. de pactis con-
 uentis. Sol. vt hīc per Imo. quōd illud est verū, vbi expressio fit
 vtiliter. per. l. si iure. ff. de leg. iij. vbi ita demū per secundū testm̄
 videtur à primo recedi, si scām sit vtile: aliās non. Item contra In-
 no. tenet ang. in l. j. ff. de of. acceſ. & in l. j. ff. de edendo. l. fi. C. de pactis con-
 uentis. Sol. vt hīc per Imo. quōd illud est verū, vbi expressio fit
 vtiliter. per. l. si iure. ff. de leg. iij. vbi ita demū per secundū testm̄
 videtur à primo recedi, si scām sit vtile: aliās non. Item contra In-
 no. tenet ang. in l. j. ff. de of. acceſ. & in l. j. ff. de edendo. l. fi. C. de pactis con-
 uentis. Sol. vt hīc per Imo. quōd illud est verū, vbi expressio fit
 vtiliter. per. l. si iure. ff. de leg. iij. vbi ita demū per secundū testm̄
 videtur à primo recedi, si scām sit vtile: aliās non. Item contra In-
 no. tenet ang. in l. j. ff. de of. acceſ. & in l. j. ff. de edendo. l. fi. C. de pactis con-
 uentis. Sol. vt hīc per Imo. quōd illud est verū, vbi expressio fit
 vtiliter. per. l. si iure. ff. de leg. iij. vbi ita demū per secundū testm̄
 videtur à primo recedi, si scām sit vtile: aliās non. Item contra In-
 no. tenet ang. in l. j. ff. de of. acceſ. & in l. j. ff. de edendo. l. fi. C. de pactis con-
 uentis. Sol. vt hīc per Imo. quōd illud est verū, vbi expressio fit
 vtiliter. per. l. si iure. ff. de leg. iij. vbi ita demū per secundū testm̄
 videtur à primo recedi, si scām sit vtile: aliās non. Item contra In-
 no. tenet ang. in l. j. ff. de of. acceſ. & in l. j. ff. de edendo. l. fi. C. de pactis con-
 uentis. Sol. vt hīc per Imo. quōd illud est verū, vbi expressio fit
 vtiliter. per. l. si iure. ff. de leg. iij. vbi ita demū per secundū testm̄
 videtur à primo recedi, si scām sit vtile: aliās non. Item contra In-
 no. tenet ang. in l. j. ff. de of. acceſ. & in l. j. ff. de edendo. l. fi. C. de pactis con-
 uentis. Sol. vt hīc per Imo. quōd illud est verū, vbi expressio fit
 vtiliter. per. l. si iure. ff. de leg. iij. vbi ita demū per secundū testm̄
 videtur à primo recedi, si scām sit vtile: aliās non. Item contra In-
 no. tenet ang. in l. j. ff. de of. acceſ. & in l. j. ff. de edendo. l. fi. C. de pactis con-
 uentis. Sol. vt hīc per Imo. quōd illud est verū, vbi expressio fit
 vtiliter. per. l. si iure. ff. de leg. iij. vbi ita demū per secundū testm̄
 videtur à primo recedi, si scām sit vtile: aliās non. Item contra In-
 no. tenet ang. in l. j. ff. de of. acceſ. & in l. j. ff. de edendo. l. fi. C. de pactis con-
 uentis. Sol. vt hīc per Imo. quōd illud est verū, vbi expressio fit
 vtiliter. per. l. si iure. ff. de leg. iij. vbi ita demū per secundū testm̄
 videtur à primo recedi, si scām sit vtile: aliās non. Item contra In-
 no. tenet ang. in l. j. ff. de of. acceſ. &

- 5 Capitulum an possit agere pro particulari beneficiato?
6 Plures ubi sunt, qui sub eadem questione conveniri possunt, no fit mis-
7 Prescriptio no currit ecclesie carenti immediato defensor licet alias
8 Prælatus quando equiparetur tutori: vide hic remissioe.
9 Prælatus de bonis ecclesie licite sustinet consanguineos pauperes.
10 Infantes expositi: quorum origo ignoratur: an ordinari possint?

Utrum deputati... Præceptores tē... suis agere & defendere possunt. Nec obstat eis religio, vel eorum incognita origo. Quis lau-
dabiliter gerit officium suum, frustra querit, unde fit. Ita est tex. hic. Sed contra allegat hic do. And. gl. in. c. si pro-
ponete. de rescri. q. vult, q. pot opponi exceptio subreptionis, q. alienigena impetrauit beneficiu, & no expressit superiori se fore alienigena, & sic ibi attenditur origo. Solu. dicit ipse, q. illa gl. procedit in promovendo, cuius origo est incognita pro-
mouetur sed fecus est, vbi esset cognita. Et ita procedit iste tex. & ista fuerunt ante ipsum Imo. hic. Dicit, q. regula semel ma-
lus. fallit, vbi q. per trienniu laudabiliter vixit post commissum delictu. tex. in. aut. de monachis. colla. j. in prin. allegatus in gl. q. vtrū religio tollat irregularitatem. gl. hic tenet, q. sic. ibi. obsequio Iesu Christi omnis tollitur irregularitas. vide in glo. in. c. ij. de apost. & ibi doct. vbi concludit, q. religio tollit irregula-
ritatem ortā sine culpa: sicut est illegitimitas: tñ talis non potest promoveri, licet possit ordinari: sed ortā ex proprio delicto non tollit. Hoc intellige: quoad actū spirituales: puta ordines: fecus in actibus temporalibus. Vñ & q. prius non fuisse admittus ad iudiciu, factus religiosus admittetur: quia religio in spūalibus no tollat delicta irregularitatem, sedm Do. in summa. lv. di. in. iij. col. dicit esse gl. hic, cui de facili no inuenit similis. Et intellige q. solus ingressus no operetur hoc, sed professio. Ita Calde. in tra. de ecclesiastico inter. in secūdo mēbro. q. xxvij. dicit, q. qui est de populo interdicto, definit esse interdictus ingrediēdo religionē, si profiteat tñ: aliās nō facit gl. in. aut. ingresi. C. de sacrosan. ec. intelligēs illud verbū ingresi, vt ex eius verbis colligit de profitētibus. Additio. Tu verò circa hoc, q. ille dicat proprie ingressus religionē, q. est & professus, adde Pau. de ca. in. d. aut. ingresi. in prin. & Alex. in. l. si q. herede. i. ver. extra gl. C. de insti. & substi. & Bar. conf. xij. in prin. & aut. si qua mulier. ad fi. C. de sacrosan. ecc. & Gemi. in. c. j. in prin. de regu. iur. in. vj. & do. Alex. in. l. substitutione. col. pe. in. fi. ff. de vul. & pupil. & d. Benedictu Caprā. cōf. lxxxv. ad mediū. & ali quid p. do. Feli. in. c. nuper. in. ver. & pōdera. de testibus. Phil. Symoneta. Et ista sit prima declaratio. Itē declarā, nisi qs ingrediatur religionē propter crimē, & no spōte: q. tūc no vide tur tolli macula. Ita gl. singularis in. c. hoc nequa. vij. q. j. adde gl. in. aut. de mona. in. prin. colla. j. q. dicit, q. professio no tol lit infamia iuris intellige secūdu ista: nisi teporibus. & vide gl. fi. in. c. q. tum libet. xlvij. di. q. ponit rōnē, quare professio tollit maculā sine culpa ortā, de quo per gl. i. c. j. de filiis p. byte. i. vj. & in. c. seriatim. xxx. di. ex qua infert ibi Do. vtrū bigam. professus possit ordinari. de quo per gl. Io. an. in regula delictum. de reg. iur. In. & Archi. in. c. si q. lxxvj. di. No. quatuor effe ctus, q. quos inter alios operat effectus professionis, & tene mēti illud, q. filius spurius efficit legitimus. Dictum est singulare Gul. de Cuneo in. l. j. C. de sac. san. ecc. Itē omne votu q. tunc- queq. maximū, resoluit facta professioe. scripturē de voto. Itē operat, q. nobilis definit esse nobilis, q. in. c. ea. q. de sta- tu regu. & in. c. j. de pur. cano. & vide gl. in. c. scripturē. xxxvij. q. ij. Itē operat professio, q. filius ingrat. definit esse ingrat. tex. est in. c. no liceat. xix. q. vlt. Ad qd vide tu Panor. cōf. xxvij. vol. ij. Philip. Symoneta. Itē no. q. facta professione cū debi ta cōtritione, & cōfessione oris, cōsequit q. indulgentiā ple- nariā. Singularis est cōclusio beati Thomæ, secūda secūda. q. antepe. & melius q. vlti. arti. ij. Dicit hic. d. Alex. cōtra oēs, q. prælatus manualis pferat in agēdo quoad bona plato superio

ri, qd probat sic: plati ecclesie dicunt procuratores. s. prælatus superior dicit gñalis: inferior autē spūalis: sed nemini dubiu, q. vbi concurrūt procurator spūalis & generalis: q. spūalis pferat generalis. text. est in. l. qm. C. de cōuenien. fisci. debiti. li. x. facit. l. si hominē. ff. mada. ergo sequitur dicit ipse, q. in agēdo platus in ferior pro ecclesia inferiore pferat plato suo maiori & generali. Sol. negat, q. sit proprie procurator: vt tradit in. c. frater- nitatem. de do. allegato hic p. ipsum. Secūdu aut argumētum procedit, q. procurator spūalis pferat gñalis: est verum vbi duo procuratores essent dati ab vno: hic aut vnus est tanq dñs & procurator. s. plato superior: ergo debet ipse posse agere reuo- cando inferiore qñcuq. ante litē cōtesta. c. ij. de procura. in. vj. q. Secūdo adducit cōtra cōem opi. c. studiuisti. de offi. leg. vbi probat, q. quoties aliqs est delegatus in quadā cā spūalis, q. si no opponat, pot legatus gñalis de illa cognoscere. Ita ergo in pro- posito dicemus, q. licet platus superior sit gñalis procurator, & possit agere in cā ecclesie inferioris plati, q. est spūalis procu- rator. est verū, nisi opponat sibi a spūali plato: q. ipse vult age- re. ergo facta oppositioe debet spūalis pferri gñali. & sic cō- tra cōem sol. dic. q. id est verū, q. delegatus spūalis & c. fi. est da- tus ab alio, q. ab ipso legato gñali: q. si esset datus ab ipso lega- to gñali: posset ab ipso ad libitū suū reuocari. l. iudiciū. solui. ff. de iudi. Sed hic prælatus superior dedit istū inferiori: ergo de- bet posse ad libitū ipsum reuocare. & sic ipse vult agere, de- bet pferri ipsi plato inferiori. Adducit & alia hic contra cō- munem solu. d. And. q. no refero: quia parū stringūt. Sed cir- ca hanc materiā vide Rotā deci. in nouis in isto titulo, decisi. viij. incip. Itē, q. moniales. Vbi dicit dñi de Rota, q. moniales habentes aliqua officia, seu administrationes in monasterio, siue extra, distincta, possunt pro officijs suis & administratio- nibus ac iuribus & rebus earundē agere, & defendere, ac pro- curatore cōstituire. Itē adde Rotā decisio. in nouis. xxxvj. in- cip. itē si Decanus. vbi dicit do. de Rota, q. capitulū no pot agere pro particulari beneficiato in ecclesia collegiata. & dicunt ipsi, q. no obstat. iste text. cū sua materia: q. loquit in superiore volēte agere pro subdito. sed capellani v. beneficiati no sunt sub- diti capituli: nec obstat, q. canonicus no excōcatus possit pe- tere absolutionē pro canonico excōcicato sine mandato: vt di- cit Inn. in. c. Romana. de sen. excō. in. vj. q. rudent, q. tales ca- pellani, vel beneficiati no sunt de collegio, vel capitulo: nec con- fratres: sicut sunt canonici inter se. q. no incidēt ad hāc ma- teriā. Limita tñ hoc dictū Rotę, vt per do. d. Ant. & alios, in. c. cū olim, in pe. col. de test. vt no habeat locū, quoties agere tur de bonis ipsius capelle, quia tūc capitulū bñ posset agere: vt ibi per ipsos. Sed dictū Rotę procedit, vbi materia tāgit ca- pellanum: puta rōne excōcacionis, vel tituli. & vide Abb. latē ponētē, an & qñ particularis de ecclesia possit agere pro tota ecclesia: & vtrū formabit libellū noie ecclesie, an noie sui. Itē addo Rotā in nouis deci. xj. inci. Itē, q. monach. vbi dicit dñi de Rota, q. monachus sine mādato pot agere pro suo Abbate iniuste incarcerato, & monasteriū tenē ad expēsas litis, & ad alimenta ipsi monacho. Itē adde Bar. in. l. lancim. in. ij. col. C. de sac. sanc. ec. vbi dicit, q. plato maior pot agere pro rebus ca- pellarū suarū: tñ si concurrat cū rectore illarū, pferat Recto- rē, allegat. l. ij. §. si. cū. l. seq. ff. ad legē Iul. de adul. vbi maritus in ac- culatione adulterij, pferat parti adultere: q. maiori dolore & affectione prosequit. Vbi sunt plures, q. sub eadē qōne cō- ueniri possunt, no fit misio i possessionē ob cōtumaciā vni: nisi oēs vocent. Inn. in. c. cū venerabilis. de religi. domi. in. fi. de quo Abb. hic facit mētionē. & est gl. in. cle. j. de rescri. in. verb. licere. Cōtrariū tenet Pe. de Anc. i. d. cle. j. q. propter cōtuma- ciā procuratoris fit misio in possessionē cōtra dñm. Respon- de, vt hic per Abb. Et de cōtumacia procuratoris ponit latius per Abba. doc. in. c. vt lite non cōte. vel rñde. vt per Cardi. in. d. Cle. j. in. pe. col. q. prælatus immediatus no censet procura- tor superioris. Adde vt ex eius cōtumacia sibi praiudicet. & gl. in. d. cle. j. sequit etiā ibi Imo. in. xxij. col. est verū, q. dubitaf vtrū ad misionē in possessionē debeant citari amici & atti- nentes cōtumacis: vt per gl. in. cle. j. in verbo, ex certa sciētia. in. fi. de iu.

fi. de iu. & ibi optimē Car. in. pe. col. Glo. d. Ant. & Abba. in. c. causam. de dolo & cōtu. Imo. & Ro. in. l. si finita. §. l. ff. de dā. infec. cū cōcordantibus ibi allegatis per eos. & cōis opinio in illa qōne realiter feruit in proposito. & primō seruit, dum di- citur, q. no vocantur, nisi habētes ius in re. per. l. j. ff. de ventre inspiciendo. Quā in proposito allegauit Bal. in. l. j. in. vj. col. C. de successio. edic. prope fi. ergo idē in proposito cū prælatus superior habeat ius in re. Secūdo seruit dū illa cōis opi. limitaf in pupillo: in cuius bonis no fit misio, nisi vocatis amicis. ergo idē in proposito non fiet immisio in bonis ecclesie plati inferioris: nisi vocato prælato superiori equiparando ecclesiā pupillo. vt iuribus vulgaris. ¶ Ecclesie carēti immediato de- fensore no currit prescriptio: licet aliās habeat superiorē prælatus mediātū. dictū est singulare Inn. in. c. olim. primō, de re- sti. spo. qd latē declarat hic Abb. & vide eundē in. c. j. in. ij. col. de præscri. vbi ex hoc infert, q. vacāte imperio no currit præ- scriptio cōtra iura imperij: licet imperiū no careat defensore: quia papa illi succedit. c. licet. titu. proxi. licet Bart. in. l. j. ff. de aqua plu. arcēd. dixerit dubito, sed in. l. generaliter. ff. de vfuca. firmat, q. non currat, sed per rōnē falsam: q. dicebat, cecono- mus pot agere sede vacante: & tñ non currit prescriptio. c. de quarta. de prescrip. q. a imō negat de ceconomo, per. c. primū, ne sede vacā. & istud de imperio fuit prius dictū Car. ita corri- gentis Bal. in. c. cū cōtingat. tit. proxi. Cuius verba iterum ibi Abb. sic vsurpat in. iij. col. Itē adde Cardi. in. cle. fi. in. vj. col. in. ver. Solu. dicit Lādinus. de procura. vbi etiā allegat hoc dictū Inno. & ibi, q. licet ecclesia no dicatur mori. c. si gratiosē. de re scri. in. vj. propter mortē tñ prælati dicit viduari: q. a suspēdit exercitiū sui sponfi. pro quo adde Abb. cōf. suo. xxij. in primo volu. vbi propter istud dictū Inn. dixit a fortiori, q. cōtra ec- clesiam exēptam vacātē no currit quadrienniū. c. j. de in integ. restitū. in. vj. quia caret defensore: licet subit papæ. Additio. ¶ Alibi etiā hoc dictū allegatur, sed nihil penitus addit. adde tu do. Feli. in. c. j. col. iij. & v. de rescri. Phi. Simo. ¶ Quā prela- tus equiparetur tutori, vide hic Abb. allegatē Inn. & vide gl. in. ver. reddere rōnē. in. c. qualiter & qñ. el. secūdo. de accu. que in reddenda rōne administrationis equiparat prælatus tutori. Facit gl. pe. in. c. ex literis. de pig. quā sequitur abbas pro singu- lari in. c. eps. de præben. q. dicit, q. bona plati sunt tacite hypo- thecata pro mala administratione sicut bona tutoris. l. pro offi- cio. C. de admi. tu. & adde de prælato, qd no. Bal. in. l. si q. p. by ter. C. de episc. & cler. vbi implicite allegat gl. in. c. fi. tex. xvj. q. j. ad idem vide gl. in. c. quicquid. xij. q. iij. & gl. si quis autē suspectus. In. de suspēc. tuto. quā dicit, q. sicut pēdētē actio- ne de suspecto est interdicta administratio tutori, vt ibi: ita pendētē inquisitione suspecti cōtra prælatus est interdicta sibi administratio bonorū ecclesie. Sed in hoc tñ contrariū tenet Panor. p. tex. ibi. in. c. licet heli. de simo. adde etiā gl. ij. in. c. in- quirendum. de pecu. cler. eorū. q. equiparat ecclesiā pupillo. & gl. mag. in. c. j. in. fi. ne sede vacāte. adde etiā gl. i. l. preses. C. quō & qñ iudex. qui equiparat prælatus no defendētē ecclesiā tuto- ri no defendētē pupillū. adde etiā Nicol. de Neap. in. l. Impera- toribus. §. ff. de suspēc. tut. vbi dicit, q. platus negligēs pot reuo- cari, sicut tutor: vt ibi. Additio. ¶ Circa hoc tñ tu, an & qñ prælatus possit pro negligētia deponi: vide cumulatā per do. Feli. in. c. j. de treu. & pace. Phil. Simo. Sed caue, quia ista equi- paratio fallit sepe. ¶ Nā platus de bonis ecclesie licite sustinet consanguineos pauperes. c. omnino. & ibi gl. xxxj. di. c. j. de co- habita. clericorū & mulierū. c. ij. de arbit. vbi secūdu vnū intel lectum pot dotare fororē inopē: licet fecus sit in tutore. l. tu- toribus. §. si. cū. si. ff. de admi. tu. ¶ Itē in prælato reddētē ratio- nem sufficit iuramentū. gl. singula. in. d. c. qualiter. ij. In tutore verō requiritur integra probatio. l. si sumptus. & ibi Bal. C. de admi. tu. Bal. dicit per illū tex. q. de sumptibus factis per tuto- rem, debet fieri probatio. Et in dubio appellatione probatio- nis, intelligimus de plena, secūdu Bar. in. l. Lucius. ff. de cōdi. & demon. Itē prælatus no suspectus no reddit rōnem: vt per oēs in. d. c. qualiter tutor verō indistinctē reddit finita pupillari atate. Et ideō dicit gl. magna in fin. in. c. fi. v. q. iij. q. inter istos

nulla comparatio est. & subdit, q. prælatus habet liberā & ge- neralē administrationē: tutor verō no. de quo per Host. in. tit. de trāfac. §. j. in. iij. col. cū cōcordantibus. & ideō notat Do. in. d. c. fi. v. q. iij. q. no rectē arguitur de vno ad aliū. Idē latē ponde- rat Abba. in. dispu. lua q. incipit. Sempronius. in. iij. dubio. col. xix. in. ver. nec obstat, q. tutores. dū concludit prælatus no teneri ad cōfectionē inuētarij, sicut tenentur tutores. Cōsidera igit vtrū dici possit, q. equiparatur, vbi est eadē ratio: aliās no pro- pter dictū Abba. in. simili in. c. j. in. iij. col. de cleri. egrotan. vbi dicit, q. clericus & miles no equiparatur, nisi subit eadē ratio- sic intelligēs gl. tritā in. l. miles ita. ff. de re iudi. ¶ Vltimō per istū tex. firmat Ana. in. c. j. de infatibus expositis. q. expo- siti, quorū origo est ignota, ordinari possunt. Et etiā mouetur per. l. iij. de infantibus expositis. ibi liberi sunt & ingenui appa- reant nulla macula. & c. & l. nemini. C. de epif. audien. vbi pro- batur scdm Ang. q. isti cōsequuntur plenā libertatē omni re- spectu, licet Pe. de anch. in. d. c. j. no firmauerit. Et scias ad hoc gl. in. c. qm. vetus. in. glo. in. verb. inuidia. xxiiij. q. j. q. dicit, q. cū duo contēderēt. etiā de papatu, & alter alteri allegaret nobili- tatem: alter respōdit: picatori filio fabri successorē querim?, no augusto. adde. c. vndecūq. lvj. di. & c. nasci. & c. ofus. & c. Imael. ea. di. per totā. ¶ Vtrū snia latā cōtra istū præceptore, de quo in tex. nostro noceat principalitē, vt hic p. abba. post Inn. in. c. auditis. de prescri. & per Inn. d. anto. abb. in. c. cū sup. de re iudi. & Imo. in. l. sepe. ff. de re iu. & in. l. a snia. in. xij. col. ff. de appel. & per abb. post alios in. c. inter quatuor. de maiori. & obediē. & per oēs in. c. penul. de re iud. & cōiter concluditur, q. nocet superiori ignoranti, quatenus tangit ius suum.

- 1 Iudices ecclesiastici debent laicis exhibere iustitiam de clericis, & non laici.
2 Clerici no subiacēt statutis laicorū: multominus sub iure foro seculari.

Qualiter & quando... Iudices ecclesiastici debent laicis de clericis cōquerētibus iusti- tiā exhibere, & no iudices laici. ¶ Limita pri- mō hunc text. ¶ nisi ecclesiasticus cognosceret de laicis vallis ecclesie: quia eius negligētia supplebit laicus. Abb. latē in. c. verū. in. v. col. j. tit. proxi. cōtra gl. pe. ibi. Ratio: quia no dicit proprie suppleere negligētiā, sed vt iure suo iter laicos: quia iurisdicō specialis data rōne feudi durat no data negligētia in reddēdo iustitiā, & no aliās, vt ibi per eū. ¶ Limi- ta secūdo, nisi essemus in criminibus mistis, in qbus est locus p̄uētioni. de qbus in. c. cū sit. tit. proxi. q. in illis iudex secu- laris supplet negligētiā iudicis ecclesiastici. Ita Pe. de anch. in. conf. cxcvj. inci. Magnifice & illustris. in. vlt. col. i. repūas hoc nouum ad istā Decretalē: q. in illis est locus p̄uētioni. vt. s. dixi. Et iudex ecclesiasticus no dicit prauēnisse, cū dolo & neg- ligentia prætermittit procedere, vt est text. in. c. cū plures. de offi. ordi. vbi, vt iudex inferior vti sua iurisdictione, si iudex superior no procedit in cā, & ibi etiā pro hoc remotis quibsdā obiectis adducit doctrinā Bar. in. l. ij. ff. de sepul. viola. Vbi p̄- uentio nihil prodest, qñ punitio criminis protelet cōtumacia partis. ergo fortius, si negligētia iudicis, vt ibi pulchre per eū. qd semper no. Additio. ¶ Ad quā doctrinā Bar. vide tu Bart. in. l. qm. ff. de dā. infec. & Alex. conf. xj. col. ij. volu. j. in. v. du- bio. & Feli. in. c. cū. M. col. xij. de cōsti. & Panor. in. c. ex teno- re. in. fi. & ibi addita. de rescri. Philip. Simoneta. ¶ Ad hāc no- ta elegans dictū Bar. in. cōf. suo. clxxx. inci. Dñi priores. vbi di- cit, q. etiā in terris imperij ecclesiasticus supplet negligētiā, & dat practicā clericis, quos grauāt statuta laicorū, vt ab eis pe- nant iudices cōnuituros de grauamine, quibus negligentiū eps supplebit. postea subdit, q. si in materia, in qua ecclesiasti- cus supplet negligētiā laici, laicus iudex proccesit summarie, & appellatione remota: sic etiā procedet ecclesiasticus: allegā do no p. Bar. & Inno. in. c. solitē. de maio. & obed. Additio. ad qd cōf. vide tu Pe. de ancha. in. c. canonū statuta. col. xxxix. de

cōsti. Phil. Sym. ¶ Et facit optimè ad hoc dictū Bal. in. l. si puel. la. C. si mancipiū ita fuerit aliena. vbi dicit q̄ si testator dat for...

¶ CAP. XVIII. Aufam ¶ Iudex habes, vt priuat⁹ quasi similè cām causæ, quā habet vt iudex, remouet à iudicādo. h. d. & hæc quidē de...

- 1 Vocandi sunt quorū interest principaliter, nō secundario, vel incidēter.
2 Proclama non sufficit quādiū super sunt, vel sciri possunt quos negotiū tangit, iungē n. 3.
3 Clausula vocatis vocandis facit aliquem non merum executorem, sed mistum.
4 Excommunicatus vocatus specialiter ad iudicium, admittitur nō obstantē excommunicatione.
5 Processus iudicis pronuntians super exceptionibus præiudicialibus & principalibus sit ipso iure nullus?
6 Processus simultaneus super principali, & exceptionibus præiudicialibus: an sit ipso iure nullus?

¶ CAP. XIX. Exhibita ¶ Si iudices de principali & exceptionibus præiudicialibus simul cognoscunt, vel super principali testes recipiant, lite nō contestata, licet appellat ab eis. h. d. ¶ In glo. j. Limita primò istum tex. dū dicit, q̄ vocādi sunt illi quorū interest: dūmodo inter sit principaliter. Secus si secundario, seu incidēter: quia illi nō sunt vocādi, quorum ita interest, ita dicit. d. Ant. hic alle. tex. in. l. j. §. p. ff. de v. inspi. ibi. nō etiā substituto. q̄ optiē facit. Quē tex. allegat etiam...

Bal. in. l. nā ita diuus. ff. de adop. & Bal. in rub. C. de succes. edi. & in. l. iubem⁹. C. ad Trebel. & in. l. obseruare. §. proficisci. ff. de offic. proconsul. & in. c. inter quatuor. de maio. & obe. & vide gl. si. in. c. ij. de pac. in. vj. limita tñ hoc nisi præiudiciū quod tā geret aliquem secundario, etiā esset irreparabile. tunc em debe ret citari. Ita dicit Andr. deiser. in. c. si vasallus. si de feud. fuerit contro. inter dñm & agna. Additio. ¶ Adde tu ad hoc gl. ij. in l. de vnoquoq; de re iudi. & Alex. cōsi. lxxv. col. iij. vol. j. & in l. filiuffa. §. diui. in. j. q. Bar. ff. de leg. j. & Alex. cōsi. lxxxvj. inci. visis dubitationibus. in. j. col. in. ij. volu. & clvj. incip. stantibus his. in. l. col. e. vol. & Bal. in. c. humilis. & post Innoc. ibi de maio. & obe. & in. l. sancimus. in. ij. col. C. de iudi. post Innoc. in. c. nostra. de procu. Et vide etiā Bal. in. c. si circa princi. post Innoc. ibi. de dolo & cōtu. & Gemi. in. d. c. ij. de pac. in. vj. post gl. ibi. propter quā dicit, q̄ actus non dicit verti in præiudiciū alicuius, qñ nō afferit dānum principaliter. Quod inferat ad clarationem statuti dicentis eos, de quorū præiudicio agit debere citari, vt intelligat de præiudicio. f. principali. & vide etiā ad hæc aliquid per Panor. cōsi. xxxij. col. iij. ad fi. vol. ij. & iij. col. viij. & seq. in. viij. dubio eodem. vol. ij. & lxxvij. col. fin. eo. vol. & do. Feli. in. c. cū. M. ferrariensis. col. xij. in. fin. de cōsti. & in. c. cām que. col. iij. in. fi. de testi. & Barb. cōsi. lxxvij. col. x. vol. j. & Feli. in. c. cū olim. col. v. & seq. vsq; ad fi. de re iudic. & Barb. cōsi. l. col. iij. & seq. & col. vj. vol. ij. & xxxij. col. vj. & seq. vol. ij. & xxvij. col. iij. & xlv. col. v. & xlvij. eo. vol. & Car. cxxxij. in. ij. col. in. ij. dubio. & cxxxvij. col. ij. & cxl. col. j. & Alex. in. l. recusare. in. ij. no. ff. ad Trebel. & Barb. in. d. c. cū. M. colum. xciij. Philip. Symo. ¶ Secūdo limita dūmodo isti quos negotium tangit, vel quorū interest, sint certi: sed si essent incerti, sufficit q̄ vocentur per edictum: vt hic per Ab. in. ij. co. Pro quo. d. And. hic allegat multos. quos ego accumulauī cū pluribus alijs, in. c. ij. de cōsti. Qd̄ tñ limita, nisi verofimiliter de facili sciri possit, q̄ essent isti: vt per Do. in. c. fi. in. fi. de ele. in. vj. q̄a tunc non sufficeret talis citatio per edictum. ¶ Adde ad hæc, q̄ proclama gñale non nocet possessori, et si agēs dicat se ignorasse illum possidere: q̄a non audif agens hoc allegans. Ita dicit egregiè Bar. con. suo. lxxxix. inc. in. Dei nomine. in. qō. ne vertenti in curia Capitanei ciuitatis Narniæ. quē seq̄ Petrus de Anc. cōsi. suo. cclxx. in. j. co. incip. in. j. dubio. & in. cōsi. cxcij. incipi. in. Christi nomine, videtur prima facie dicendum Item adde Ang. cōsi. suo. cclxxvij. incipi. Viso factō & statutis. in. ij. col. & cxcij. incip. pro decisione quæstorū. ad fi. & in. §. ad hoc in. auf. vt sponsalia largitas. Vbi dicit, q̄ q̄diū extant, vel sciri possunt, quos negotium tangit: nunq̄ sufficit p. clama generale. Et adde Abb. in. c. fi. in. ij. col. de vita & honest. cleri. vbi dicit, q̄ vbi agit de perdendo priuilegio clericali post monitionem: nunq̄ sufficit proclama gñale: nisi p. clama apprehendat ipsum clericum: vt ibi per ipsum pulchrè propter glo. in. cle. j. de vita & honesta. cler. Additio. ¶ Adde tu, q̄ ppter illā gl. & doctri. Abb. vbi supra, hoc anno defendi filiū do. Thomę de vicomercato, quem domi. Vicarius dicebat priuatum priuilegio clericali: quia nō incedebat in habitu stante generali proclamate per ipsum edito: q̄ quicūq; nō incederet in habitu esset priuatus bn̄ficio & priuilegio clericali. Quia dicebā per dictā doctrinā, q̄ nō sufficiebat proclama gñale ex quo erat certus. & ipse nō fuerat cōprehensus in tali proclamate. Item circa hoc quando sufficiat citatio per edictū generale, vel requirat speciale, vide do. Feli. in. d. c. ij. de cōstitu. col. vj. & seq. & Bar. cōsi. cclxx. & Bar. vij. col. iij. vol. j. & lxx. & se. eo. vol. & Ro. cxxxvij. col. iij. fi. & cccxlij. & Car. lxxiij. in. j. col. & cxxxvij. col. iij. & seq. & Feli. in. c. ex parte Decani. co. xij. in. ver. & vnū nouū. de rescri. Panor. in. c. j. in. vij. no. in. iij. col. de postu. prela. Bar. in. l. si diu. ff. ex quibus causis in possessionem eatur. & Alex. cōsi. lxxxvij. in. ij. col. volu. ij. & in. v. princi. eo. vol. & cvij. in. princi. in. v. vol. & Roma. liij. in. fi. & aliquid non ab re per Feli. in. c. cū. M. col. xij. ad fi. de cōsti. Philip. Symo. ¶ Et not. q̄ cōtempstor vocis præconia: magis delinquit: & magis dicitur cōtumax, quā cōtempstor vocis campanæ. glo. est singularis in verbo præconia. in. cle. quīs. & ibi Abbas de fen.

4 de sent. excom. ¶ Et not. id quod dicit Abb. hic in. ij. col. de clausula, vocatis vocandis. & c. Ad qd̄ tu adde Cardi. cōsi. suo. lxxij. incip. in. d. noster Papa. vbi dicit per tex. q̄ clausula vocatis vocandis, facit quē nō meri executor, sed mistū. & in pro cedendo tenetur seruare formā iudicij: ex quo corollarie infer t, qd̄ per oīa idē iudicandum est de sententia talis executoris, q̄ de sententia iudicis. Et ideò, q̄ sicut iudex lata sn̄a intra dies, nihil pōt innouare: ita nec executor datus cū tali clausula. Et q̄ sicut iudex debet appellationi interpositę a sn̄a diffini tiua deferre, debet ita & talis executor: nisi appellatus esset cōtumax. Itē adde Cardi. cōsi. suo. xciij. inci. nobiles viri. col. ij. vbi dicit, q̄ hæc clausula, vocatis vocandis: est tanti vigoris, q̄ etiā si adijciatur in commissione ei, qui a s̄ erat mer⁹ execu tor, q̄ facit eum de mero missus. & q̄ tenet assumere partes iudicis per tex. nostrum hic iuncta gl. ideò inferat ex hoc, & nō vitatur interpretatio eius, quē de alerius colorata possessione mentionē non facit: licet alias secus horet, per. c. eum nostris. de cōcef. preb. qd̄ no. ad limitationē illius capituli. Item adde Rotā decisi. in antiquis. xxxij. de rescript. incip. not. ex hoc. vbi dicit do. de Rota, q̄ executor gratiarū datus cū tali clausula, tenetur seruare. c. statutu. de rescript. in. vj. sicut tenetur proprius degatus. Additio. ¶ Tu de ista clausula, vide etiā Card. cōsi. ciiij. col. fi. in. fi. in. vj. & de Rota decisi. in nouis. xij. in. titu. de of. leg. Phi. Symo. ¶ Not. limitationē ad. c. estote. j. de regu. iur. vt non habeat locū in conspiratione, secundū do. Abb. hic, in ij. col. ad fi. Et est dictū Inn. in. c. j. de schima. & Do. in. c. cōsti. in. col. de verb. signi. in. vj. l. stud idem tenet Bal. in. l. j. C. de mo nopolijs. vbi dicit, q̄ in dubio conspiratio capitur in deterior partē. Idē tenet Bal. in. col. j. §. cōuenticulis de pace iuramento firmā. & Arch. in. c. si quis sacerdotē. xj. q. j. Ad hoc induco tex. in. c. cū dilecti. de accu. Item adde Car. in. Cle. pastoralis. in. vij. not. de re iudi. vbi ponit qd̄ sit cōiuratio, conspiratio, & cōuē ticula. Et ibi subdit, q̄ vbi sit cōspiratio ad bonū sn̄e, potius di citur concordia & cōcedatatio, quā cōspiratio: quia cōspiratio proprie sonat in vitiiū. Ad hoc etiā adde Bart. in. extrauag. qui sunt rebelles. in. verbo occultē. vbi notanter ponit, an cōiurationes diuersarū prouinciarū præsumatur licite ad bonū finem inite. Additio. ¶ Tu verò ad regulā. d. c. estote. & l. mer itō. ff. pro socio. vide Federi. in. c. qm̄ contra. col. xxvj. de pro ba. & aliquid etiā per eum in. c. cū tu. col. vj. de testi. in. verfi. fed tamen. & in. verfi. vltim. hic. & in. c. testimoniū. colum. xj. eo. titu. & in. c. venerabilis. col. j. de testi. cogen. & in. c. fi. col. xij. seq. cū alijs infinitis, que ibi accumulauī: quæ si particula tim & distinctē referri deberēt, multas implemēt chartas: sed non est presentis speculationis. Aliqñ em illam edam in for mam cuiusdam paruli tractatus. Philippus Symoneta. ¶ In glo. in. verbo. exceptio. not. q̄ excōcatus sp̄aliter vocatus in iu dicio, admittitur nō obstantē excōcacione. & ponit Abb. hic col. antepe. Sequitur Do. in. c. vt circa. §. j. in. v. col. de ele. in. vj. facit dictū Bar. in. l. fi. C. de edic. diui. Adria. tollen. vbi dicit, q̄ quoties faci te citari in terminis illius legis, nō possum oppo nere, q̄ non sis legitimus contradicitor. de quo facit festū Pau. de Cast. in. l. cū mulier. ff. sol. mat. in. c. concordantibus. Additio. ¶ Facit glo. in. verbo. etiam supplicijs. in. authenti. de testib. colla. vij. que vult, q̄ testibus adhibitis in aliquo actu de con sensu partium, non potest postea opponi per ipsas partes, qñ nō sunt idonei: ibi multa accumulauī ad propositum seruientia, que aliqñ publicabuntur. vide etiam Fede. in. c. presentiu. col. iij. de testi. & in. c. cū inter. R. col. vj. ver. vnde generaliter. de exceptio. & Pau. de Cast. in. l. si libertus. ff. de in ius vocan. cum concordantibus. Philippus Symoneta. Et in specie vide Abb. in. c. dilecti. de exceptio. vbi firmat in. ij. columna quod cano nico opponenti se contra petentem confirmationem, non obstat exceptio excōcacionis. Secus si non ageretur de confir matione: per tex. hic: quia vbi tractatur de confirmatione, agi tur de magno & nimium intollerabili præiudicio, qd̄ nō aliās & sequitur ibi Card. in. fi. addens hoc verum, vbi opponeret se illi qui peteret cōfirmationē ecclesiæ, in qua ipse esset canoni cus. Secus verò, si peteret confirmationē alterius ecclesiæ.

¶ Sed certè contra prædicta arguo sic: qui nō pōt voluntariè comparere nō potest comparere virtute citationis gñalis, qua citantur quorū interest: quia non dicitur actor necessarius: vt per Bal. in. l. fi. in. iij. col. vers. v. queritur. C. de edic. diui. Adria. tol. & in. l. ij. ad fi. C. de pact. & in. l. cū mulier. ff. solut. mat. & Ludo. in. l. de pupillo. §. j. ff. de oper. no. nun. & Pau. de Castr. in. l. si libertus. ff. de in ius vocā. sed canonicus excōmunicatus op ponens se cōfirmationi, venit vi edicti generalis. c. fi. de elect. in. vj. vel vi specialis citationis, si sua putauerit interesse: ergo dicitur reus voluntarius: ergo repellendus: quia excōc. nō pot esse in iudicio: vt reus voluntarius: ergo per ea, quæ habuim⁹ in. c. intellexim⁹. §. eo. Sol. dicas, q̄ talis canonicus nō venit vir tute edicti. d. c. fi. vel virtute dictæ citationis, si sua putauerit interesse, quasi ob hoc solū coactus, sed venit propter graue & præiudiciale suum interesse imminēs ex cōfirmatione peti ta, sicut excōcatus potest se opponere executioni fiendē in ré suam. ¶ ¶ Vtrum processus iudicis pronūciantis super excep tionibus præiudicialibus & principalibus sit ipso iure nullus: di cit hic do. And. q̄ processus sit nullus ob hoc, q̄ simul pronun cietur super exceptionibus præiudicialibus & principalibus: con tra Abb. hic. & non sit opus appellatione. probatur sic: clarū est forma dat esse rei, & conseruat rem in esse. I. Iulianus. ff. ad exhibendum. Item clarū est, q̄ forma seruanda est. c. Pisanis. de restit. spol. c. cū dilecta. de rescript. cum simi. Sed certum est q̄ hic fuit data forma, q̄ prius procederetur super electiōibus & postea super principalibus: vt probatur hic in tex. ibi: sub certa forma. & ibi, sed p̄uertēdo ordinē. & c. Sed ista forma non fuit seruata: ergo processus nullus. So. dic. qd̄ iste nondū obiecerat istas exceptiones: ergo est impossibile hic esse datam formam ¶ Sed cōtra Abb. arguit sic: vbi ordo iuris iniungitur ab hoīe, si nō erat substantialis, efficitur substantialis per dictū Bart. in l. diē p̄ferre. §. stari. ff. de arbi. cū cōcor. ergo ordo hic datus, cū dat⁹ fuerit ab hoīe, et si nō fuisset substantialis, fact⁹ est substi tialis. & p̄ cōsequēs si nō fuit seruatu⁹. reddit. p̄cessum nullū. d. c. cū dilecta. cū cōcor. So. dic. q̄ illud dictū Bart. est cōter re p̄ batū p̄ ea, que dixi in. d. c. dilecta. & c. prudētia. de off. deleg. Itē dic. vt p̄ximè in præcedētio. Ita adducit cōtra Ab. Ang. in. l. si gram⁹. ff. de te. vbi dicit, q̄ si p̄cedit in prin. omīssis iudicialibus, p̄cessus est null⁹: dicēs eē tex. hic. Et nō ob. d. d. d. And. qd̄ Papa hic mādēt reuocari in irritū: quia dicit ipse hoc intel ligo quatenus de facto fuit processum. Item dicit, q̄ hic non fui necessaria appell. licet tex. mādēt cōstare de appel. quia imo sn̄a sui nulla ipso iure: vt hic latē ipm. qui tādē cōcludit, q̄ an p̄cessus teneat vel sit nullus, p̄dēt à futuro euetū: q̄a si appel. p̄cessus erit nullus. Si verò nō appellabitur, erit validus. dicit hic Are. q̄ iste tex. nō seruit ad. q̄ quia hic nō processum simul & semel, sed simplr̄ interlocuti sunt iudices q̄ sup̄vtrōq; vole bant procedere: q̄ verba sn̄e nō sunt capiēda put sonā: q̄a sa perēt absurditatē, sed debēt ipropriari: & sic saluari: vt intelli gantur, qd̄ iudex vlr̄ p̄cederet sup̄ principali referuatis excep tionibus dilatorijs: vt substineat̄ intētio iudicis. l. fi. idē q̄ h̄jt & ibi p̄ Bart. ff. de cōdi. inde. & bn̄ facit tex. in. c. inter dilectos in. fi. de inst. & gl. in. l. puto. ff. fami. er. quo casu nō est dubiū, q̄ valet sn̄a: p̄ tex. in. c. ad dissoluendū. de despo. impu. ¶ Et si di catur si valebit talis pronūciao, quare ergo fuit appellatu⁹: rñ det ipse, q̄ hoc iō fuit: quia cū essemus in iudicio ordinario, & pars obtulisset se paratā p̄bare exceptionē dilatoriā iudex re seruando grauauit ipsam partē: nil mirū, si potuit appellare, se cū dū glo. & doc. in. c. cū cōtingat. de offi. deleg. & Bal. in. l. j. C. q̄ accu. nō pos. Et ita dicit ipse esse casum hic in tex. nro. Sub dit tñ, q̄ si p̄cessum fuit hic p̄ viā in q̄ntiōis, q̄ ex quo est iud. summarū, q̄ valuisse talis p̄nunciatio, et si foret appellatū per tex. nostrū hic. In quo ponderat, q̄ iudex nō p̄cessit per in quisiōnē: quasi innuēs, q̄ si per eā fuisset p̄cessum, bn̄ valuis set talis p̄nunciatio non obstantē appellatione. ¶ Subdit etiā aduertendū, q̄ si ex forma statuti daret modus ita pronūciādi vt posset procedi in principali, referuatis dilatorijs: q̄ tñ pro pter hoc nō vr̄ p̄clusa & sublata via opponēdi exceptioem impediētē iurisdictionem examinandi illam sine referuatio

ne. Alleg. Bald. in l. exceptione. penul. col. C. de probat. de quo articulo dixi late in d. c. cu contingat. ¶ Et aduerte, quia eo casu, quo dilatoria referuat, pot opponi post litem contestatam vt est glo. & text. in c. ex conquestione. in versi. post. in fi. de restit. spo. & sentit glo. in ver. querendū. in c. in primis. ij. q. j. Ad ditio. ¶ Ad qd tu vide Rapha. Comen. confi. xxxix. & do. Fel. in c. tā literis. in primo not. de testibus. & in c. exceptione. col. v. in ver. fallit secūdō. de excep. & Alex. in l. ille à quo. §. si testa. col. ij. in fin. ff. ad Treb. Philip. Symo. ¶ Postea secundo subdit Areti. q. valet processus in principali omisis exceptionibus præiudicialibus, si nō appelletur. c. ex parte. vlti. de appel. & .l. ait prator. §. permittitur. ff. de mino. & ibi per Bar. Et rō est quia iudex procedēdo in principali, videtur tacite exceptiones rejicere. & sic valet interlocutoria, si nō appelletur: & processus. & hoc tenet expressē & clarē Bart. scdm ipm in l. si que ramus. ff. de test. Et nō obstat dicit ipse, q. hoc nō peruertit ordo: quia imo. est falsum, q. sit peruersus ordo: ex quo tacite videt prius pronūciatū super exceptione: qd nō obstat iuxta dicta p Bar. in l. a procedēte. C. de dila. & Bal. in l. j. C. de ordi. iud. Sed postea, q. nō videretur pronūciatū sup exceptione: adhuc tñ dicit ipse q. processus valet: quia iste ordo nō est substā talis: vt hic per Abb. pro quo facit, qd in simili videm⁹ in c. ij. de accus. in vj. vbi omisio inquisitiōis famē, nō vitiat pcessum si nō opponat Et qd ē in simili dicitur⁹, q. licet iudex prius de beat assignare terminū actori, & postea reo tñ valet pcessus, si assignet simul abob⁹. c. licet. de pba. & c. licet. de test. & bñ q. no. Bal. in l. a Diuo Pio. §. si sup reb⁹. ff. de re iudi. Vel aliter, dicit ipse, nō deas: qd nullus ordo in iudi. v. esse de substātia ante litē contestatā in dubio. sed hic puerio fuit circa preparatoria: & ideo nō habet vitare, scdm Spec. in tit. de preparatorijs iudiciorū. in pri. ¶ Postea & tertio subdit Are. q. pcessus si multan⁹ sup principali & exceptionibus pjudicialib⁹, est nullus scdm d. Ant. hic cōtra Abb. & Car. rōne cōtrarietatis. que quidē contrarietas reddit ē libellū nullū, scdm Bar. in l. naturaliter. §. nihil cōe. ff. de acq. pos. & Bal. in l. ordinarij. C. de rei vcd. & in l. j. ff. de furtis. Ergo & eadē rōne cōtrarietatis debet vitare processum iudicis ita pronūciantis: cū hoc mō pronūciādo sit sibi cōtrarius. Non obstat, q. superius dictū est, q. quādo iudex procedit referuatis dilatorijs, q. valet processus: quia qn proceditur referuatis dilatorijs, q. valet processus: quia aliquos actus super principali, licet hoc videat cōtra ius prima facie quo act⁹ factos super principali: nō tñ est quo ad effectū iuris: qm intentio iudicis est, si patebit de veritate exceptionis que opponēbat: q. processus super principali factus sit nullus scdm Bar. in l. ille à quo. ff. ad Treb. & Bar. in l. nam & postea. ff. de iurei. & Bar. in l. momētanā. C. qui legi. perso. quia ista clausula referuatiua perimit actus præcedentes. iuxta glo. in l. itē Labeo. §. j. ff. fami. er. Quā ponderat Bar. in l. terminato. C. de fruct. & licium expen. & non facta tali referuatiōe, posset tantummodo vno casu valere processus. i. qn iudex post litem contestatam cognosceret de dilatorijs parte altera non cōtra dicēte. Sed qn iudex simul & semel super exceptionibus & principali procedit non facta referuatiōe: videt sibi cōtrarius de iure & de facto: quia in oēm euentū, v. velle q. processus valet & nō tunc demū, si non pateat de veritate exceptionis, que opponēbat: qd est inconueniēs, & implicat cōtradictiōem. & ita residet hic Are. ¶ Tu verō dicas, q. pro do. Abb. facit hic text. in verbo simul iuncto verbo app. per que nō v. cōgrua interpretatio Are. de qua supra, dū vult, q. hic nō sit simul pcessum sed tm pronūciatū de procedēdo, qd est mutare naturā huius verbi simul, contra. c. dilecti. de accu. Additio. ¶ Sed certē mihi v. qd opi Areti. si verior, vt patet in tex. ibi interlocuti fuerint qd de his & principali negotio simul in q. erēt: ergo nō in quifierunt simul. Itē hoc patet in tex. ibi: de permisio exceptionibus & principali per se inquirere intendētes: ergo si intēbant inquirere simul nō inquisierūt: ergo verior est opi. Aret. cōtra. d. Fede. Nec per hoc immutatur natura illius dictiōis si mul. Nā ex ea denotat pulchrē, q. iudices simul in futurū procedere volebāt. Et q. ista procedēdū pnūciabāt: nō aut q. ita

effet processum. Nec ob tex. verbo, appellatū. quia intelligo appellatum, nō vt intelligit. d. Fede. Sed quia fuit simul pcessum vel quia receperūt testes lite nōdū cōtesta. ¶ Sed intelligo appellatū: quia pronūciauerūt simul procedēdū: q. per talē pronūciatiōem grauibat pte: vel q. receperūt. Præterea nō vidē qd sicut Are. vult, q. valet talis interlocutoria, qua pronūciat simul procedēdū interpretādo: vt per ipsum hic: quare ita in interpretādo nō valet processus maxie cū pro iudice psumat c. sicut. de re iudi. cū simi. Sed certē & ab ista ipugnatiōe potest Are. saluari. Nā qn iudex pronūciat simul procedēdū: & pars nō appellat à tali pronūciatiōe: valet interlocutoria: q. pot saluari & interpretari: vt hic p Aret. Itē, q. pars nō app. videt ap pbare, q. possit ita procedere: & q. p hoc nō grauef. Sicut in simili videmus, q. si iudex incōpetēs pronūciat se cōpetentē: & nō appellat à tali pronūciatiōe: q. valet postea processus per eū fact⁹. q. aliās sec⁹ esset: vt tradit p Inn. in c. pterea de dila. & Io. an. in regula, sine possessiōe. de reg. iur. in vj. in mercurialibus. Sed qn procedit simul & semel sup exceptionibus principali processus ē null⁹: & nō pot saluari interpretādo. Et facit Aret. dictū in interlocutoria: quia est sibi ipsi hoc mō procedēdo cōtrari⁹: q. exceptiones dicūt nō procedēdū. & procedēdo ipse ad vltiora, dicit cōtrariū. Et intentiōis suę est, qd oīno processus valet. & sic intentiō sua nō pot ita interpretari: q. a claris & c. Et facit ad hoc, qd dicit doc. in l. i. quis intentiōe ambigua. ff. de iudi. qd nō admittit declaratiōem eius ad intentiōem suā, qn intentio & verba eius repugnarēt declaratiōi, quā vellet facere. & facit qd not. Bart. in l. naturaliter. §. nihil cōe. ff. de acq. pos. de eo, qui cumulauit duo incōpāsiabilia in eo. libello. Et per hęc puto, remanet defensus Are. & vide Ro. in l. si mulier. in. iij. col. ff. sol. mat. & Panor. cōsi. suo. xiiij. in. ij. col. in ver. nec ob. incip. in causa, seu qōne. in. j. volu. Philipus. Symoneta. ¶ Queritur hic, si processus fuit nullus: quare ergo ponderat appellatio. So. do. Card. fatetur processum nō fuisse nullū. Nā dicit ipse, hic est casus, q. p posteratio ordinis, de qua supra nō est de substātia. Sed caute scdm Imo. hic in fi. q. oīno process⁹ erat nullus ex defectu contestatiōis. Et dicit, q. ideo hic pōderatur appellatio: quia pars illā viā elegit: nō autem viā nullitatis. Tñ qn adhuc eligere posset: imō dicit ipse, qd iudex ad quē pot dicere processum nullū: licet pars appellauerit. Allega. l. j. cū materia. C. qn prouo. & Io. An. in c. fi. de re iu. in vj. & Bal. in l. j. in prin. C. de sen. ex breui. cū. reci. Ad qd vide etiā Imo. in Cle. j. in. iij. col. de re iudi. & ibi Car. in. xv. q. & Abb. in c. signi ficasti. in. ij. coll. de foro cōpeten. & d. Philip. de Perusio plenē in repe. c. dilectio. q. xxxj. cū octo sequē. ¶ Adde inquantū do. Abb. hic dicit actiōne cōtra electū esse: popularē: & ad ipsam non admitti excōicatum. Nam hoc secundū not. Sed primū de clara ex dicto Inno. in c. dudū. el. ij. in prin. de elect. vbi dicit, q. est quasi popularis, sed nō verē. Rō: quia in ea interuenit procurator. c. super his. de accu. secus in vera populari. l. v. ff. de popu. actio. Item in ista nō obstat infamia, vel crimen. d. c. super his sed in populari sic. l. iij. ff. eo. de popu. actio. Quare Inno. ibi. §. appellat eam anomalam & sequuntur hoc dictū Inn. do. Ant. in c. ex parte. A. de testi. Et de ista materia, quādo quis opponit se electiōi alicuius, petens illam annullari. vide Roma. cō silio. cccxcix. ¶ Istum text. alle. Bald. in l. pscriptiōe. in. xiiij. col. in versi. itē quare sunt ille exceptiones. C. si cōtra ius. vbi dicit per ipsum, q. ad ordinē iudicariū ita est adstrict⁹ de legatus sicut ordinarius per istū text. dicit etiam Bal. in l. pscriptorias. in v. col. in ver. comparet reus. C. senten. rescin. nō pos se. q. si reus accusatus offert exceptiones paratas nō potest cogi litem contestari eis saluis. ¶ Istū text. etiā allegat Cardin. in Clemen. j. in. iij. col. de offic. deleg. pro singulari ad illud declaratiōem vocatis vocandis. Istum tex. alleg. etiam Bal. in multis locis quos adduxi in c. cum contingat. de officio deleg. vbi recurrit pro deficientibus hic. & c. contra.

SVMMARIUM

Instantia, an pereat de iure canonico, sicut de iure ciuili.

Statutum

- 1 Statutum Episcopi, an valeat per quod præfixitur tempus instantiæ.
2 Iurisdicchio delegata non perit per lapsum triennij.
3 Instantia currit irreparabiliter impedito in prima instantia.
4 Instantia cause, si est lapsa factio iudicis, non datur restitutio.
5 Instantia appellatiōis non currit impedito ipso iure.
6 Impeditus debet protestari, vt sibi saluum sit ius suum: nisi tribus in casibus. Istos casus hic vide.
7 Officialis finito officio, vt non possit conueniri, quid facere debet.
8 Pars citata specialiter, vt agat: non perdit ius agendi: nisi à iudice bis fuerit monitus. C. nu. 10. C. 11.
9 Instantia precepta potest innovari repetēdo nūc mōmēto omnia acla.
10 Instantia prorogatio non firmatur, etiam iuramento.
11 Instantia causa appellatiōis, potest suspendi pacto, vel compromisso: quam tamen suspensionem procurator facere non potest sine speciali mandato post nu. 13. versicu. Secunda regula. C. versicu. prima sit itaque.
12 Tempus decennij datum ad appellandum non est prorogabile.
13 Fatalia appellatiōum posunt per partes suspendi.
14 Sententia lata post instantiam statutariam: vel post triennium est ipso iure nulla: post nu. 15. versicu. de sententia lata. Quam regulam limitat multis modis: vt hic. nu. 17. 18.
15 Tempus in dubio præsumitur præfixum instantiæ, non iudici.
16 Iudex interpellatus, vt expediat causam, non incurrit pœnam impostam iudici non expedienti causam.
17 Cauela talis, an valeat, si iudex dicat: absoluo, vel rōndemmo, prout quisque est condemnandus, vel absolueudus.
18 Instantia perit coram arbitro, cui non est tempus præfixum.
19 Instantia currit in causis summarijs.

CAP. XX.

Venerabilis. ¶ Dicit hic do. Andræ. per plura, t. q. etiā de iure canonico perit instantia, sicut de iure ciuili. Cōmunis tñ cōclusio est, q. de iure canonico non perit instantia. c. fi. de pba. iuncta declaratione Host. ibi, dicitur, in illa cālis fuit cōtestata tēpore Celestini deinde abinde fuit corā Gregorio. & nō dicas, q. ibi essent plures instantiæ. Rōne differētiæ inter ius ciuile & canonicū, pōit Bal. in c. fi. de dolo & cōtu. q. ius canonicū cōsiderauit, quod inducēdo hęc perēptionē, esset pot⁹ instantiā reiterare, q. liti finē imponere: q. nō dicit perfectē sopitū, qd reiterari & recidiuari pot. Et ideo per ius canonicū meli⁹, p. uidef immortalitatis, q. p leges: cū p illas lites efficiatur plixiores, ppter tēpus i reiterādo cōsumptū. Rō aut Ab. hic, nō est g. alis ppter sequētē fallētiā. Additio. ¶ Ad hęc v. Alex. cōsi. xxiij. i. iij. v. o. & lxxij. i. ij. co. vo. iij. & Bar. i. c. de causis. co. ij. de offi. de. Phi. Symo. ¶ Fallit aut hęc cōis cōclusio. Primō i cā appellatiōis, vbi lapsa anno, vel biēnio ex cā dato cadit appellas à cā. c. cum sit. de appel. ¶ Fallit secūdō, vbi re⁹ absoluit propter ineptū iudiciū, iuxta. c. examinata. & ibi tradita. §. eo. ¶ Inquantū dicit hic Abb. t. q. nō valet statutū Episcopi, à quo termin⁹ pfigere tur instantia: q. nō pot statuere contra hoc capitulū: cū sit ius Papæ, & sic superioris. c. quod super his. de maio. & obe. cū si mi. Dic tñ, q. hoc cap. nō refistit consuetudini, quæ induceret super hoc: q. bene valet cōsuetudo cōtra canones. c. fi. de consue. Et rō diuersitatis est, secūdū do. Abb. ibi in vj. col. in ver. sed pulchrum. q. actus statuēdi denotat magis ambitionē & superioritatē, q. inductio cōsuetudinis, q. surgit ex tacito consensu. ¶ Q. aut possit Episcopus cōtra canones dixi plenē in d. c. fi. de cōtu. & ponit latē Pe. de ancha. i. regula ea q. de re. iu. in vj. in pe. char. & ibi dicit, q. Episcopus cōmittēs cām, pōt pfigere tei minū: de quo dubito propter gl. i. c. fi. de here. in vj. ¶ ¶ Iurisdicchio delegata nō perit per lapsum triennij. ita tenet hic gl. j. i. c. de elec. Limita, nisi Princeps delegas pfigeret instantiā ipsi iudici. Nā si esset illa minor triēnali bñ periret iudici, sed nō parti⁹. & ideo ex eisde actis factis corā eo, posset expediri illa cā. Ita dicit Bal. i. l. properādū. C. de iudi. i. prin. ¶ Adde, q. si statutū dat alicui iudici liberū arbitriū, ni hilom⁹ renebitur expedire cām infra instantiā iuris cōmunis, vel statuti. Itē dicit Bar. in l. si in lege. ff. loca. & Pe. de ancha. in repe. pri-

mi. in. xxv. char. de cōsti. Additio. ¶ Adde tu ad illā decisi. Bar to. Alex. cōsi. l. in. iij. & vlti. col. in fi. vo. & Pau. de Cast. in auf. quæ supplicatio. C. de præci. Impe. offe. co. ij. & do. Fede. in d. c. j. de consi. co. xvij. & Ro. consi. cccxij. & Areti. in c. dilecti. co. ij. de iudi. Phil. Simo. ¶ Adde circa hęc cautelā, quā ponit hic Maria. & dicit optimā. (quod elapsa instantia actor peat pronūciari instantiā perēptā factio & culpa rei. & eū condē nari in expēsis factis in causa: quod quidē iudex potest facere: q. quo ad hoc durat etiā ei⁹ officiū. Allegat Bal. in l. properā dū. §. illo. in fin. C. de iudi. Additio. ¶ Adde tu. q. idē tenet ibi Bar. & vide Alex. consi. cxxxvij. in prin. col. ij. & ix. in fi. volu. iij. & Io. de ana. xciij. co. iij. Phil. Simoneta. Itē dicit do. Mari. se obtinuisse in facto q. reus, qui toties frustra appellauit, tene tur in expēsis: quia appellas frivole dicit manifest⁹ contumax. c. ij. de dolo & contu. li. vj. Imō subdit forti⁹, q. si actor fuerit contumax, licet vincat: tātomin⁹ condēnabit re⁹ in expēsis. q. tū absorbet illa contumacia actoris. alle. in simili gl. in c. pe. de excep. & tex. in simili in c. j. de re iudi. li. vj. & dicit per se in c. calūniā de pœnis. in v. articulo. vbi dicit, q. actor vincēs de bet condēnari in expēsis factis à reo ex tarditate actoris i pro ponēdo iura sua. & circa istā materiā perēptionis instantiæ: facias ifra scriptas conclusiones. ¶ Prima itaq. conclusio sit, q. impedito in prima instantia omnino currit tēpus irreparabiliter. Ita dicit Bar. & Bal. in auf. itē si appellatiōe. C. de tēpo. ap. & in l. petēda. C. de tēpo. in inte. resti. petē. per. l. properan dū. in fi. inducēdo à spāli in pupillo. C. de iudi. & tenet latē hic Are. in j. col. ¶ Fallit hoc vbi pfigeret tēpus non tātū instantiæ sed etiā liti. Ita dicit Bal. in auf. cleric⁹. C. de Epif. & cle. in l. j. ad fi. C. de dila. Tunc enim par est ratio in isto casu, q. est etiam in instantia appellatiōis. De qua statim dicef. Facit. l. sed si per pratorē. §. ait prator. ff. ex qui. cau. ma. vbi is, cui ius factio alte rius perijt restituit. ¶ Secūda conclusio sit, t. q. si factio iudicis lapsa est instantia causa: principalis non dat restitutio. glo. est in ver. si qn lis. in fi. in auf. de appel. §. j. col. iij. & tenet Sali. in d. l. properandum. §. sinat vtraque. Non obstat gl. in §. hoc quoq. in auf. vt spōsa. largitas. col. ix. q. loquitur in cā appellatiōis, de qua j. dicitur. ¶ Fallit hoc, vbi iudex causa: principalis careat culpa: puta si est impeditus multitudine causarum: q. tūc dabitur restitutio parti: vt eleganter per Abb. hic & Ludo. in l. si verō. §. de viro. in. xliij. fal. ff. so. ma. Et rō pot esse isto casu, q. detur resti. q. daf in subsidium, ex quo parti nō potest esse cōsultum cōtra iudicem: cum careat culpa. iuxta regulā. l. fi. in prin. ff. de eo, p. que factū erit, vbi impedito ab alio, daf actio ad interestē contra eum & si ille non est soluedo, datur in sub sidium restitutio. ¶ Sed certē de ista fallētiā dubito: quia si est speciale in minore, q. ipse restitua f in subsidio: ergo in alijs in cōtrariū est ius cōe. & ita tenet hic Are. in j. col. & placet. Vbi cumq. aut dictū est currere instantiam: intellige saluo tñ semp iure cōtra dolo impediētē, per. l. si arbitro. §. pe. ff. de dolo. qui si nō est soluedo, inanis est actio: licet gl. ibi dicat dari restiōne. Sed i cōtrariū facit, qd. §. dixi post Are. hic: quod spāle est hoc in minore: ergo i cōtrariū est ius cōe. & ideo cogita. ¶ Tertia cōclusio sit, t. q. instantia appellatiōis ipso iure, nō currit impe dito: vt hic p Are. per tex. i. §. hoc quoq. auf. vt spōsa. largi. co. ix. in ver. nullū penit⁹ p iudiciū. Ergo nō est necessaria petitio restiōnis in integrū: q. illā petēdo pateret p iudiciū vexatiōis & expensarū: vt elegatē etiā per Moder. in c. ex ratiōe. De ap pel. col. xvij. ver. circa quintum. & Pau. de Cast. cōsi. xxv. ad fi. ¶ Limita primō, dūmodō impeditus p restatus fuerit & appareat, quod per ipsum nō stetit: vt dixi in c. cū. M. in j. q. pte ratiōis. de cōsti. & est gl. in c. cupiētes. §. qd. fi. in verbo, pposita. de ele. in vj. Et ibi dicit Imo, quē sequit Domi. se obtinuis se i vna cā appellatiōis, quod appellas, q. nō poterat habere copā iudicis ad interponēdū appellatiōem, permittit labi tps datū à iure ad appellādū: succubuerit ppter negligētiā in nō p testādo, quod per eū nō stabat, quomin⁹ tēpore debito poneret appellatiōem. Additio. ¶ Ad quā gl. vide tū Alex. cō si. clxiiij. in. iij. co. vo. ij. Fe. in c. ex trāmissa. col. j. & in c. iij. & se. de præscrip. & Barba. consi. l. col. viij. volu. ij. Philip. Symo. ¶

7 ¶ Comunitur generaliter tenet in omni impedito, q̄ debet protefari: vt sibi fit faluum ius fuū, preter q̄ in tribus cafib⁹. ¶ Primus est, vbi non fumus extra lapfum temporis, fed intra tempus, intra qd̄ allegat excufatio: q̄ tunc fufficit impedimē tū interueniffe, licet non fit facta protefatio. Ita dicit Imol. in c. plerunq̄. de refcrip. in. iij. col. inducēdo. c. fi autem. cum materia. eod. tit. ¶ Secundus cafus est, vbi non requiritur protefatio, quando tempus est vtile. Ita cōfultit egregiē Card. con fil. fuo. cxxviii. inci. in quaefione, quæ vertitur inter Andræā loquens de vafallo impedito, qui non petijt intra annum inue ftituram: quia annus ille est vtilis & ideō: cūm fit vtilis, nō cur rit impedito. Omnia enim iura loquentia de excepatione im pediti, intelliguntur, vbi tempus est continuū: q̄a tūc bene est neceffe vt fiat protefatio, ne currat. Secus vbi tēpus est vtile: vt per Car. vbi. s. & in dubio quidem omne tēpus cenfetur cō tinuum: vt in cle. j. in verbo. cōtinuū. & ibi doc. de ref. in in tegrū. ¶ Tertius cafus est, in quo non requiritur protefatio f. quando impedimētum furgit ex perfona impediti. Nam ifto cafu, licet effer vtile protefari, nō tamen est neffariū. Ita dicit Imo. in. c. fi. de appel. per rationes. ff. de quibus ibi per eum, dicē tem hoc antea à nemine fuiſſe tactum. Et fequitur ibi do. Phi lippus, & in. c. ex ratioe. vij. col. in ver. fed dubitatur. e. ti. Quæ omnia nota tamquam noua. Additio. ¶ Reliqua vide per do. Feli. in. d. c. ex tranſmiſſa. & quæ ibi ſcripſi de preſcrip. Philip. Symone. ¶ Secundò limita, dummodò impeditus probet fe fuiſſe paratum expedire actum. tex. est in. l. qui commeatu. ff. de remil. & ibi Bar. & Inno. in. c. ex tranſmiſſa. de preſcrip. in princi. & Archi. in. c. prima aetione. xvj. q. iij. ¶ Tertio limita, dummodò impeditus probet fe adhibuiſſe conatū: vt repelleret impedimentum. Tex. est in. l. fi. C. de adul. & ibi Bar. & Sal. Reliqua circa impedimentum non cadunt hīc: maximè mate ria de modo probandi ipſum: fed ponitur per omnes. in. l. ij. s. & qd̄ diximus. ff. fi quis cautionibus. & per Mod. in. d. c. ex rō ne. in. iij. char. in ver. quartum principale. cum quatuor folijs ſeq. de apper. ¶ Circa cautelam Car. de officiali cuius caufa in loco, vbi geſit magiſtratū, debet terminari intra xx. dies, & vltimus ibi cōueniri nō pōt: fed in ppria patria ſic, ſecūdū gl. & Bar. in. l. j. ff. ad legē Jul. repe. q̄ ad hoc euitādū, debet facere fieri proclama. & c. q̄a tunc etiam non poterit poſtea cōueniri in propria patria. & refert hīc Abb. in. v. colū. Adde Bal. in. l. obſeruare. §. proficiſci. ff. de offi. procon. & leg. vbi tenet idē, q̄ tale proclama opere: vt nō poſſit cōueniri in propria patria: niſi conueniretur in materia non cōcernente officiū. Imo ad de, q̄ in propria patria conueniretur, nō obſtante tali cautela, per. c. aduerſus. de immu. ecclē. vbi dicit Pe. de Ancha. q̄ officialis abſolutus à ſyndicatu adhuc poteſt conueniri in ppria patria, nō obſtante quod elapſus fit termin⁹ edicti. ¶ Tu tene iftam cautelam pro vera. Non obſt. c. aduerſus. q̄a loquitur in cafu, quem ponit Bald. in. d. §. proficiſci. pro fallentia. f. in delicto concernente nedum officiū, ſed etiam perſonam officia lis: vt ibi per Abb. in. iij. col. in ver. & facit iſte tex. huic caute lā nō obſt. l. j. C. vt nemo inuitus. Quia fallit, vbi ſubefi iuſta caufa cogēdi nolētes agere: vt agat: vt dicit ibi in gl. q̄ exempli ficat in ſcholarari reſcuffuro. Et in officiali pōt eſſe duplex caufa iuſta. Prima, ne officialis retardeſ in loco. Secunda, quia defen ſiones concernētes geſta in officio, habentur promptiores lo co officij, quā in patria, vt hīc per Abb. Et tales termini ad agendum, nunq̄ aſſignantur: niſi ex iuſtis cauſis: puta in cafu l. diffamari. C. de inge. & manumif. de quo vide aliqd̄ per Bar. in. l. Titia. ff. de accu. cū concordantibus. ¶ Circa quæ no. duo Primò, q̄ lapſo termino ad agendum adhuc agi poteſt, donec iudex imponat ſilentium his, qui non comparuerunt. Ita di cit Innoc. c. cum in tua. qui matri. accu. poſ. De quo exclamat Ang. in. l. j. C. vt nemo inuitus. Et idem tenet Bal. in. d. l. diffama ri. niſi in duobus cafibus. Vbi termin⁹ eſſet ſtatut⁹ à lege, vel ſtatuto: q̄a eo lapſo nemo poſtea audiretur. Ita dicit Inno. vbi ſuprà, per. l. ob commiſſa. C. de adulte. Ibi gloſſ. fequitur Bald. in authentici. ad hæc. C. de vſur. & in di. l. diffamari. & in c. j. quo tempore miles vaſal. ¶ Alius cafus est, vbi in aſſigna

tiōe termini fuit p̄ iudicē cōminatū, q̄ niſi cōpaterēt, amplius eos nō audiret. Tūc em̄ nō eſt opus noua impoſitione ſilētij. Ita dicit Sali. in. l. fi. ea. C. qui accu. nō poſ. de quo facit feſtum 9 Areti. in. §. fi. min⁹. col. viij. Inſti. de act. ¶ ¶ Secūdò not. q̄ pars ſpāliter citata, vt agat, nō perdit ius agēdi: niſi à iudice bis fue rit monita. Gl. eſt ſingularis, & ibi exclamat Angel. in. §. j. in. ij. col. in auſ. de hære. & fal. vbi dicit ita mirabiliter eſſe limitan dā materiā. l. diffamari. C. de ingenuis & manumif. cū ſim. per quas imponit ſilētū. & ſequit̄ Marian⁹ in. c. licet. in vlti. colū. de accu. vbi dicit ſe examinaſſe in. §. ſed neq̄ hæres. Inſtitu. de teſta. in repeti. ſua. Additio. ¶ Reliqua tu circa iſtā materiā, vide per Ang. de are. in rubrica inſtitu. de excep. co. iij. & Ale. cōſi. cvij. volu. j. & Cepol. cautela ſua. cl. & Feli. in. c. ex literis. col. vj. in verſi. fallit. ix. de cōſi. & in. c. licet cauſam. co. xij. in verſi. limita. xij. de pba. & vnū verbū per eūdē in. c. ij. colū. v. in ver. tamē dicas. de teſt. & in. c. cū olim. col. iij. in ver. quādo autem. eodē titu. de teſta. Philipp⁹ Symo. ¶ Et quia plenē hīc tractatur, an inſtantia poſſit prorogari: vt enucleetur iſta ma teria, prima regula ſit. ¶ Inſtantia cauſæ principalis nō proro gatur. glo. ij. l. ij. §. fi. & iudex. ff. de iudicijs. Bald. in. l. qd̄ ſi nolit. §. fi. quis ita. ff. de adil. edic. Pau. de caſt. cōſi. xv. verſi. ij. princi paliter. Bar. in. l. Sei⁹ & Augeri⁹. ff. ad leg. fal. & docj. allegandi. ¶ P R I M A declaratio. Tempus nō extēdēs metā triēnalem præfixā à delegante, prorogari poteſt. tex. eſt in. c. de cauſis. de offi. delega. dummodò non vltra triennium, ſecundum Sali. in. d. l. properandum. & dummodò prorogatio fiat ante fin tum tempus præfixum. per. l. ſed ſi manente. ff. de precatio. Et ſi iurisdicōe p̄ſigereſ longū tēps: tūc iudex facta progatione tenet expēdiſſe intra triēniū à litis cōteſtatiōe, ſcđm Sal. vbi. s. 10 ¶ S E C V N D A declaratio. ¶ Inſtātia ſtatutaria breuior tri ennio, progabilis eſt, ſecūdū Sali. vbi. s. p̄pter rationē præce dētis declaratiōis. Et eſt verū, q̄ Imo. in. l. iij. in prin. ff. de dā. infe. & Bal. de pace Conſtantia. in ver. cauſis. tenet cōtrarium quia ſubrogatum & c. & ideō Maria. hīc dicit cogitandum: li cet nō alleget iſtos. Sed horū opi. p̄cederet, vbi progatio trāſ cēderet triēniū (q̄ eſſet abſurdū) cauſarentur infinitates. ſed in telligo cōcluſionē, vbi nō trāſcendit triēniū ipſa progatio: & tunc illud tempus ſubrogatū differt ab alio: q̄a illud reperit certā & primā metā, quæ nō improbaſ à. d. l. properādum. Res enim de facili redijt ad ius commune, & ad naturam ſuā: vt eſt glo. in. c. ſtatutum. in ver. numerandum. de præbē. li. vj. 11 ¶ T E R T I A declaratio. ¶ Per compromiſſum poteſt ſuſ pendī cauſa principalis. ita dicit Bar. in. auſ. ſi tamen. C. de tem po. ap. & Bal. in. d. l. properandum. Contrarium verius: vt per Abb. hīc & imo. in. c. de cauſis. de offi. dele. Sali. in. d. l. propo randum. quia rō cle. q̄ diu. fundata in maiori præiudicio ceſ ſat in cauſa principali: vt hīc per Abb. in. v. colū. Et ad. l. con tra maiores. & cōſimiles: dic, q̄ procedunt vbi ambē via (ſunt neceſſariò incōparabiles: vt hīc per. d. Fran. qui allegat gl. in. c. cum dilectus. in verſicu. præſcriptione. de religioſis domibus. 12 ¶ Q V A R T A declaratio. Inſtantia perempta poteſt de nouo innouari repetēdo vnico momēto omnia acta. ita Bar. in. l. fi. à te. in. iij. col. ff. de excep. rei iudi. Maria. hīc dicēs quoti diē ita fieri, & docēs modum præticandi. Adde Ange. idē te nentem in auſ. ſi tamen. circa princip. C. de temp. ap. Abbas in c. ij. vlti. col. de proba. & Imo. in. d. c. de cauſis. ſubdentem cau re, q̄ iſta non eſt propriē prorogatio. per. d. l. ſed ſi manente. ſed eſt inchoare de nouo. Et intellige, dummodò præſente & conſentiente iudice. ita dicit Fulgo. in. d. l. properandum. ſi cut in alijs actibus iudicialibus. c. forus. de verbo. ſignifica. Et ad. c. clericus. de iureiuran. dic vltra iſtos, q̄ ille ibi non iura bant iterū: ſed volebat primum iuramentum extendere vi res ad ſtatuta noua. Hīc autem ſit expreſſa reiteratio actorum licet per relationem ad aliud. quæ debet idem operari, acſi de nouo fuiſſent facta acta de verbo ad verbū. l. ait p̄tor. §. j. ff. de re iudicata. Nec obſtat ratio figmenti do. Abbatis: quia ex di uerſo euitatur expreſſe iuxta doct. Bald. in. c. j. de dolo & con tumacia. Idem inſtantia poteſt abbreviari partium conſenſu, tam in principali, quā in appellatione. Ludouic. in. l. ij. ff. de re iudi.

re iudi. Bal. in. l. centurio. ff. de vulga. & pupillari. quia conſo nat publicæ vtilitati, vt cauſe cito expediantur. Idē dic in tem pore præfixo à delegante. Nam & illud poteſt abbreviari partium conſenſu. ita Imol. in. d. c. de cauſis. de officio delegati. 13 ¶ Q V I N T A declaratio. Prorogatio inſtantia: nō firma tur etiam iuramento. Ita Abb. hīc, allegando Bald. Idem ſentit Barto. in. d. l. Sei⁹ & Augeri⁹. ff. ad legē Falc. quaſi in fin. Dic cōtrariū ſecūdū Pet. de ancha. in. c. licet. in. iij. colū. de iureiura. lib. vj. & Imo. hīc, & in. d. l. Sei⁹ & Augeri⁹. & in re pe. c. cūm contingat. in. xij. colū. in ver. quia in q̄ntum. de iureiuran. Ratio: quia tale iuramentum non eſt contra ius cano nicum, à quo iuramenta regulantur. d. c. cum cōtingat. Ita in telligitur. c. ſi diligenti. j. titu. proxi. Nam ibi actus erat expre ſe reprobatus à canone: qd̄ non eſt hīc. Et etiam in foro ſeculari iſtud iuramentum ligat Ita Imol. hīc. Item adde, quod ibi in cauſa periret, nedum inſtantia: ſed etiam ius partis. Puta: q̄a imponeretur ſilentium lapſa inſtantia: tunc inſtantia pōt ſuſ pendī, ſicut in cauſa appellationis. Ita dicit Bald. in. l. peten da. C. de temp. in integrum reſtitutio. peten. in. iij. colū. in fi. ¶ S E C V N D A regula principalis eſt, q̄ inſtantia cauſæ ap pellationis, poteſt ſuſpendī pacto, vel per cōpromiſſum. Cle men. quandiu. de appella. etiam ſi non compromitteretur de ipſa cauſa appellationis: q̄a oino vtroq̄ cauſa intendunt partes ſuſpendere iurisdicōnem. qd̄ tñ declara, vt j. ¶ Prima ſit ita que declaratio: q̄ p̄curator ſine ſpālī mādato, non pōt facere hanc ſuſpēſionē. Ita dicit Cal. cōſi. ſuo. iij. ti. de app. ¶ Secūda declaratio ſit ad hanc materiā, ¶ q̄ tps decendij datū ad ap pellādum. eſt improrogabile. Ita dicit Pau. de Leaza. in. d. cle. quādū. de appel. quē ſequitur Rota in deci. in nouis. in titu. de dila. decif. ſcda. incip. item fuit dubitatum. ad fin. & domi. Ant. in. c. licet. in. xj. col. de procu. Bal. in. auſ. ei. qui. C. de tem. appel. Ange. in. auſ. hōdie. C. de appel. Pau. de caſt. & Ludo. in. l. ij. ff. de re iudic. Imol. in. d. clem. quandiu. in. j. columna. & ibi Card. in. v. q̄ ¶ In hac materia, cur nō poſſit prorogari inſtantia, rationem ponit Bal. in. d. auſ. ei. qui. C. de tem. ap pel. Dicens, q̄ ratio eſt: q̄a partes non poſſunt facere, q̄ iuridi cōtio deuoluatur in nō habentem. l. priuatorum. C. de iuridi cōtio. omni. iudi. Item, q̄a partes facere nō poſſunt, quin (enten tia tranſeat in rem iudicatam. Ita Ludouic. in. l. ſi diuerſa. C. de tranſac. Adde gloſſ. magnam in. c. cum ſit. de appel. dicens hoc decendium, non poſſe per iudicē prorogari. Subdunt ibi Mo det. etiam partibus volentibus: per glo. ſi. in. auſ. offeratur. C. de licōteſt. Pōt tñ iſtud decendū minui per partes, ſecūdū 15 Ludo. in. d. l. ij. ff. de re iud. ¶ Tertia declaratio ſit, q̄ fatalia appellationum poſſunt per partes ſuſpendi: ita quod nō cur rant. & cauſa nō tractatur coram iudice. ſed nequeunt proro gari. puta addendo tempus. Ita loā. and. in. addi. Specu. in. titu. de appel. §. nūc breuiter. ſup ver. illud. per multa, maximè per l. nemo. C. de temp. ap. ibi: nec ſub prætextu quodā altero. Se quitur Roma. in. d. l. ij. ff. de re iudic. & Abb. ad quem ſemper recurre in. c. ex ratione. iij. colū. de appel. Idem tenet Bald. in. d. l. centurio. & Cy. & Bar. in. d. auſ. ei. qui. & Matheſilan⁹ notabili ſuo. xxiiij. per. c. oblata. de appel. ibi: nō valeat proro gari. Ratio differētiz: quia ſtante ſuſpēſiōe iurgia ceſſant: & impenſæ cum ſpe concordia: qd̄ non in prorogatione: vt la tē per prædictos. Contrarium tenet hīc Are. & Bar. in. l. j. §. ſi. per illum textum. C. de tempo. appella. & do. Philippus in. d. c. ex ratione. in. ix. colū. dicens eſſe cauſam in. d. §. ſi. non cauillando. Idem tenet Imo. in. d. l. Sei⁹ & Augeri⁹. & Bal. de pa ce Conſtātia. in ver. in cauſis. & in. d. auſ. ei. qui. Sed præcedēs opinio facilius teneretur per. d. l. nemo. cui non reſponderetur. Ad. §. autem ſi. in quo fe fundant tenentes contrarium, dic q̄ loquitur in reſtitutione fatali, ſecūdū Abba. in. d. c. ex ratioe, vel in ſuſpentione. Ad verſiculū verō, in cauſis. dic, q̄ nō vti tur verbo prorogare. ¶ De ſua lata poſt inſtantiam, dic, vt hīc per Abb. Et adde Pau. de caſt. cōſ. cccxxij. inci. in Chriſti. vbi dicit, q̄ omnes concordant in hoc, q̄ ſua lata poſt inſtan tiam ſtatutariam, eſt nulla: ſicut lata poſt triennium datum à iure cōmuni decifioni cauſarum. Ratio quia ſubrogatur loco

illius. Itē, q̄a aliās ſtatutū nihil operaretur. ¶ Limita primò, ni ſi imponatur pena iudici nō iudicanti in tempore ſtatuto, ſe cūdū loā. An. in. addi. Specu. allegata hīc per Abb. Ratio: quia ſtatutum fatis operatur opponendo penam. Ex quo nota. q̄ actus cōtra legem pœnalem, non eſt nullus Quod firmat Bal. in. l. ait prætor. §. j. ff. de dā. infe. Sic limita. l. nō dubiū. C. de le gib. & c. vide. x. di. ¶ Secūdò limita: niſi inſtātia præfixa iudi ci tātū, & nō iurisdicōio: q̄a tūc valet ſentētia lata poſt inſtā tia: vt p̄ p̄dictos: & pulchrē Lu. R. o. cōſ. ccccxv. in fi. & ccccx vij. in fi. per tex. clarū in. l. j. C. vt oēs cauſæ tā ciuiles, q̄ crimina les. & tenet Bal. in. l. p̄perādū. & in. l. ſcire oportet. §. cōſequēs. ff. de excu. tu. & Pe. de An. in Cle. j. de reſti. in integ. & Ange. Are. in. §. min⁹. in. xij. co. i. ver. i hoc tamē credo. Inſti. de actio: & Bal. in. c. j. fi. de inueſti. inter dñm & vaſallū ſis oriator. & in l. obſeruare. §. p̄ficiſci. in. iij. q. & ſeq. ff. de officio proconſ. & leg. & in. l. fi. C. vt intra certū tps. & do. Abb. hīc. ¶ ¶ Tertio li mita: niſi poſt inſtātia ferret ſentētia abſolutoria ab obſerua tione iudicij. Ita dicit Ange. in. l. p̄perādū. per. d. l. fi. C. vt in tra certum tēpus. quæ ad hoc eſt ſingularis. Et intellige etiam ſi inſtantia eſſet præfixa iurisdicōio. ſicut Cle. j. de reſcri. cum his quæ dixi. in. c. j. s. eo. Vno caſu ceſſat iſta fallētia: videlicet in caſu. l. pe. C. de nauſra. lib. xj. vbi lapſo tēpore præfixo ibi ad cām nauicularij naufragij paſſi, habet ipſe nauicularius p̄ ab ſolutio à petitis: nec eſt opus abſolutoria iudicis. & eſt cauſa vni cus ibi, ſecūdū Ang. in. d. l. p̄perādum. in prin. ¶ Quartò li mita, ¶ vbi poſt inſtātia reus eſt cōfeſſus ſecūdū Bal. in. d. l. p̄ perādū. in fi. prin. & hīc per Abb. ponētem rōnem. Sed caue ſecūdū Aret. quia iſtud eſt clarū, vbi inſtantia ſola deſerit. Sed vbi eſſet appoſitū tēpus, nō ſolū inſtantia: ſed etiā cauſa: vt ſi ſtatutū p̄hibet poſt tps cognofci de maleficio: vtrum tūc poſ ſit cōfeſſus puniri: dic, vt per Bal. in. l. criminis. in fi. C. qui ac cu. non poſ. dū dicit, q̄ cōfeſſus maleficiū opponere pōt exce ptionē declinatoria. & dixi. s. e. c. acti clerici. Adde magis i ter minis Bal. i. l. genero. ff. de inſa. vbi dicit, q̄ finita inſtātia poſita per ſtatutū liti, in quiſitus etiā ſi cōſitetur, eſt abſoluendus. Se quitur Ang. de Are. in tracta. ſuo maleficioſū. in gl. in ver. cō parēt in quiſiti. fo. xvij. rō. q̄a paria ſunt quæ eſſe de maleficio abſolutū: vel præſcriptū eſſe. l. ſi nō cōiuitij. C. de iniur. Nō ob dictū Bal. in. d. l. p̄perādum. q̄a loquitur ex forma ſtatuti. Non ob. etiam ſi diceretur, q̄ cōtra p̄ſumptionē iuris & de iure, no cet cōfeſſio ſil. & Bar. in. auſ. & ſi neceſſe. C. de dona. an. nup. q̄a hīc eſt fictio, & nō p̄ſumptio: q̄a poſt ius quaſitū parti ex p̄ſcriptione ſtatuti, ſtatutū ipſum fingit partem liberatā, & ſi milē abſolutio: ſecūdū Maria. in. c. de his. in. xij. col. de accu. Et adde, q̄ iſta fallētia p̄cedit nedum in cōfeſſo in criminali, ſed etiam in ciuili: vt ſi ſit finita inſtātia, poſſit cōfeſſus condēna ri. Ita ampliat hoc ſolus. d. And. ponens iſtud in. c. de cauſis. de offi. dele. Primò, q̄a cadē rō. Secūdò per dictum Bal. in. l. ij. ad fi. C. de re iud. vbi dicit, q̄ cōfeſſus crimē ſup libello inepto pōt condemnari: vt per Imo. in. c. qualiter. lo ſecundo. de accu. Ita cōfeſſus debitum ſuper libello inepto, poterit cōdēnari. In ducit ſubtiliter. l. ait p̄tor. §. permittit. ff. de mino. Hoc tñ ego limitare eadē rōne: vt. s. per Bal. niſi ¶ per ſtatutū p̄hiberet co gnofci de debito poſt tps: vt puta, q̄ ſi creditor nō egerit itra x. annos, amplius nō audiat, ſecūdū notata per Bar. in. l. oēs po puli. i. vj. co. ij. q. principalis. ff. de iuſti. & iu. Additio. ¶ Quod tñ ſtatutū, an valeat, vide ibi plenē per ſcribentes, vbi infinita ego addidi. Philip. Sumo. ¶ Ex quib⁹ habes vnā limitationem ad dictum Inno. in. d. c. qualiter & qn. dū dicit, q̄ cōfeſſio nō cu rat ineptitudinē iudicij: q̄a fallit, vbi iudiciū eſt nullum ex la pſu tēporis, ex quo cauſa ius parti: per ſupradicta in ver. fallit iij. A has fallētia ad illud dictū dixi aliās ibi. ¶ Secūda cōclu ſio circa hæc ſit, ¶ q̄ in dubio tps præſumit præfixū inſtātia, & nō iudicij: q̄a modo obuiat immortalitati litū. ita loā. An. in. addi. ad Spe. in. titu. de leg. ſeſtat. qd̄ ſequitur Imo. i. d. c. de cauſis. de offi. dele. & dicit metū tenēdū. In hoc melior eſt doct̄ina Bal. in. l. fi. C. vt intra certū tps. vbi dicit, q̄ ſi tem pus ponitur à ſtatuto, vel lege loquente in rem: præſumitur præfixum inſtātia: ſecus ſi in perſonā: puta iudex expediat. Et

idem dicit Bal. in l. obseruare. §. proficiendi. ff. de offi. pconful. & le. & in. iij. q. & sequit simpliciter Sal. in. d. l. proferandū. in prin. ¶ Et no. q. iudex interpellatus, vt expedit eam, nō in currit pōenam impositā iudici nō expediēti eam intra certū tps: vt hic per omnem. Adde Calde. in tit. de pōenis. cōf. iij. & Io. de Ana. in. c. excommunicatus. §. moueantur. in. iij. colū. de hare. & Ange. conf. cxl. incipi. Quidā Mattheus. vbi dicit, q. statutum, q. priores teneatur sub certa pōena cōmittere eam appellatiōis: intelligit. l. si hoc petitū fuerit. Et tenet etiā Bal. per illum textū in. l. j. §. magistratibus. ibi. moniti nō dederint. ff. de magistratibus conuen. & Abb. in ca. finali in pe. col. de re iudi. vbi in terminis sequitur. d. Anto. hic. & facit glo. si. ibi. in versū. dūmodō petitū fuerit. cū concor. quas ibi dedi. Contra hanc tamē opi. arguit hic do. And. dicens, q. aut est sententia ferēda pro actore: & nō est opus, q. infert ferri, qui iam in libello petijt reū sibi cōdēnari. ar. i. l. titia. §. vltimas. & qd̄ ibi Bar. ff. de leg. ij. Aut verō est ferēda p̄ reo: & tūc idem: q. licet ferre sententiā cōcernat fauorē priuati: tñ hoc etiā cōcernit fauorē publicū. & per cōsequēs iudex etiā nō petitus, pōt imparti rī officij sibi, c. bonae. de postu. Prlat. cū simili. Adducit etiā ad hoc corroboratū dictū Bar. in. l. Seius & Augerius. ff. ad legē fal. inducēdo, vt hic per ipsum. ¶ Sed his nō obstantibus tene dictū do. Ant. hic. Et primō in q̄tū arguit de dicto Bar. i. d. l. Seius. dic. q. illud dictū est verum: & procedit quādo ambae partes sunt praesentes. & ita loquitur lex pperandum. in prin. C. de iudi. Secus verō partib⁹ absentib⁹, vel altera absente. Et ita loquitur. §. si quidē. in. d. l. pperādū. Et pbat hoc ex doctri na Bal. in. l. j. C. vt quae defunt aduo. vbi gñaliter quērēs, vtrū partibus non instātib⁹ iudicari possit: distinguit, vt. §. dicitū est, q. aut partes sunt praesentes: & potest ferri. Aut verō partes ambe sunt absentes, vel altera carū: & nō pōt ferri. Nō ob etiā id, qd̄ dicit de actore, q. nō debet ipse requirere: q. a femel iam hoc petijt in libello. Sed dic, vt iam dixi, q. altera parte absente, siue sit re⁹, siue actor: necesse est, q. petat ad infam. Procedit rō: q. ad ipsam requirit peremptoriū, q. nō cōcedit: nisi petatur. l. ad peremptoriū. in verbo petunt. ff. de iudic. & dixi in. c. j. §. eo. Quod no. contra do. Abb. hic, dicitē quōd ex officio iudex faciat citare. & c. Et idem sentit j. eo. c. pxi. in vlt. col. sequendo dictū Bar. in. d. l. Seius. p̄ quo non facit fauor iuris publici: q. refertit regula. d. §. si quidem. loquētis propriē la bente instātia. ¶ An autem in dubio praesumatur partes instā tisse, vel non dic, vt per Pau. de Cast. in. d. l. j. C. vt quae defunt aduo. ¶ ¶ Signa cautela doc. q. iudex dicat, absoluo: vel condemnō, pur quis q. est cōdemnandus, vel absoluedus ex actis. sequitur Bal. in. l. cū iudex. C. de sen. reprobans ibi Butrigariū qui dādo istā cautelam, dixit posse dici de actis nedum factis: sed etiam fiendis: q. in hoc malē, per legem prolata. C. de sen ten. Hanc cautelam sequitur Bal. in. l. ait prator. §. j. ff. de re iu dica, dicens hanc cautelā esse pro iudicibus imperitis, vel nō habentibus tempus deliberandi. Idem tenet Angel. & Imo. in in. l. qui Romae. §. Augerius. ff. de verbo. oblig. Pau. de Ca. in. l. continuus. ff. eo. ti. subdens, quōd si probatio non esset facta, sententia est nulla: nisi incontinenti fieret. Et diceretur incō tinētī fieri, si fieret ante q. iudex diuertisset ad actus extraneos, per. d. l. continuus & tunc perinde erit, ac si probatio p̄cessisset sententiam: iuxta glo. in. l. generaliter. in prin. ff. de rebus credi. Cum istis concordat Bal. in. l. non dubium. in. viij. col. C. de legi. Idē tenet Spe. in ti. de senten. prola. §. iuxta. versū. sed ecce. & ibi Bal. in. iij. & vij. colum. in addi. & Imol. in. l. iudex postea quā, ff. de re iud. ¶ Datur & alia cautela, quōd iudex absoluat reū ab obseruatione iudicij adiecta causa: q. de me ritis causae mihi non liquet: quia tunc ista sententia non nocet bit. Ita dicit Ange. in dicta. l. ait prator. §. j. ff. de re iu. Allegat Inno. in. c. finali de confir. vtili vel inutili. Quod intellige saluis notatis, per Bal. in l. admonendi. in. iij. colū. in versū. quāro primo, quando actor. ff. de iureiur. an. videlicet: nisi in stantia esset p̄fixus terminus a partibus: quia tūc actorē nō probante reus absoluitur diffinitiuē. de quo latē disputat ibi Paulus. de Castro & Romā. ¶ Aliam cautelam posuit Bald.

in. l. ab eo. in. vj. colū. C. quō & qñ iudex. q. iudex exprimat in sententia qualitatē probationis, quē magis eū inclināt. Allegat gl. de qua exclamat in. c. licet causam. in verbo polysiditis. post principiū, ibi: sed debet examinari. de probatio. ¶ Aliā cautelam posuit Bal. in. l. perēptoriū. in. v. col. C. sententiā rescindi nō posse. q. iudex dicat referuata tali exceptione: quā probata ex nunc te absoluo. q. non est tuta per praedicta: nisi fortē in continētī probare, vt. §. de quo per. d. Anto. in. c. suborta. ad si. de re iudi. & Pau. de cast. & Imo. in. d. §. Augerius. ¶ Aliā cau telam posuit Bal. in. l. j. C. qui accu. non poss. in antepe. col. qñ incidit quāstio falsorum testium. cuius cognitio absorberet instantiam: vt nō pronūciat salua quāstione falsitatis: quā de tecta habeatur sententia pro annullata. de quo ibi latius per eū. ¶ ¶ Coram arbitro, cui nō est praefixum tempus, instantia perit: cū sit redactus ad instar iudicium: vt hic per Abba. Sed sua potestas in cognoscendo de nouo reiteratis actis, non expirat. Sic intelligo glo. primā in. si. in dicta Clemen. quādiu. & auf. si tamen. in ea allegata. Sic etiam intelligo glo. iij. in. l. sed si cōpromissum. & est additio. ff. de arbi. vt latē per Romanū in l. si quis arbitrato. in. xij. col. versū. in quantum autē Bald. ff. de verb. obli. & Imo. ibi, in versū. iuxta praedicta pot. est dubitari de arbitro. ¶ Vnde vnū simile. Nā potestas iudicis pro rogati adhuc durat, licet instātia corā eo pereat: vel aliā s pro cessus annullatur: vt singulariter posuit Guliel. de Cuneo in l. eū. qui. ff. de cōstitutā pecunia. quē sequitur Ang. in. l. si quis postea. ff. de iudicij. & in. l. si conuenerit. ff. de iurisdictione omnī iudicū. Et ita intellige istū punctū, qui quidē est mul tum difficilis. & do. Abb. vbi tangit, vt hic, in. c. cū dilectus in fin. de arbitris. Et idem dic in arbitratore, cui tempus non praefigitur propter regulam, q. vult, quōd potestas non arcta ta tempore, non finiatur. l. in venditione. §. tempore. ff. de bonis autoritate iudi. possidendi. Et instantia nō perit coram eo: vt hic per Abba. Fallit in casu. l. finalis. §. sed & si quis. C. cōmunia de legatis. §. in arbitratore dato in vltima voluntate, qui habet annū. Et ita illū tex. intelligit Bal. hic. & Ang. & Roma. in. d. l. si quis arbitrato. Et Bal. in. l. si in vlt. col. C. de contrah. emp. ¶ Et de instantia coram arbitro, dic q. incipit non a die compromissi: sed a die litis cōtest. vt per gl. in. d. cle. quādiu. in fi. Sic intellige Bal. in. c. si aut. de rescrip. ¶ ¶ Instantia in causis summarijs currit, vt hic, per Abb. & Bar. in. d. l. proferandū. §. & si quidem. licet Abb. dicat, q. nō reperit tactum in termi nis, quē reprehendit hic. d. And. dicens esse decisum per Bar. in. d. §. si quidem. Cui adde Bal. in. l. j. C. de iuramen. calum. Cui⁹ dictū ibi extollit idē. d. Floria. dolēs ignorasse i factō. & refert hic. d. And. in fi. Idem tenet Pau. de ca. conf. cclxxxix. in fi. Est verum, quōd Bar. in. l. litibus. C. de agrico. & censitis. & Bal. in. l. tale pactū. §. q. prouocauit. in. x. quēstio. ff. de pact. & Ange. are. in. l. ab executore. in prin. in. iij. colū. ff. de appel. & Bal. in. l. consentaneū. in fi. C. quomodo & quādo iud. x. tenet contrariū. Sed prima opi. est verior, quam sequitur Cy. Bal. & Sali. in. d. l. proferādū. in prin. & Bar. in. d. §. & siquidem. ibidem dicētes instantiam incipere a die, quo cōceptum est co gnosci. ¶ Limita haec dūmodō producat libellus: vel fiat li tis contesta. secus si petitur executio simpliciter, secūdū Bal. in. l. j. §. ad si. si quis ius di. non obtē. vbi dicit hāc esse opi. cōmūne aduocatorū. & sentit Ro. in repe. l. primae. C. de hare. insti. xxxvj. col. ¶ Sed dic, q. conclusio procedit absq. ista limi tatione: q. l. proferādū. pōt extendi ratione fauoris publici. Sic dicitur de dispositione legis odiosa: secūdū Bar. in. l. si cō stante. in. ix. q. primae partis. ff. solu. mat. cū cōcor. quas dixi. c. translato. Sed hic est eadem ratio: imo maior, vt hic per Abb. Dicas tñ, q. ante litē contestatā, vel actū aequipollentē nō cur rit instantia. Ita dicit Bal. in. l. & post editū. §. circūductio. ff. de iudicij. dicens, q. etiā si decennio duraret qō legitimatio nis personarū, nō currit instātia: q. hoc fit ante litē cōtestatā. Lita demū. cū si. C. de pcura. Pro hoc facit: q. in exceptionib⁹ proprie, nō est inductū, q. lis cōtestet: vt dixi in. c. prudentiā. de offi. dele. ¶ Vltimō scito, q. instātia statuti currens p̄dēte appellatiōe, nō currit p̄dēte relatione, vel aduocatione facta per principem

- per Principē. Ita dicit Do. in. c. cupiētes. in prin. in. iij. colū. de elec. in. vj. propter gl. ibi. in ver. immediata. quam valde nota.
- SV M M A R I V M.
- 1 Prouincia, an veniat appellatione ciuitatis?
- 2 Legatus duarum prouinciarum, non potest subditos vnus prouincia trahere ad aliam.
- 3 Ecclesiasticus potest praescribere iurisdictionem temporalem, licet laicus non possit praescribere iurisdictionem ecclesiasticam.
- 4 Sententia est modus transferendi possessionem in incorporalibus ciuilem & naturalem.
- 5 Pars maior, licet requiratur in electione officialis: tamen in reformatione requiritur consensus omnium.
- 6 Sententia in possessione, an sit diffinitiuā, an verō interlocutoria. nu. 7.
- 8 Causa continentes dicuntur, quae concernunt eandem rem: & vnus cognitio confert ad cognitionem alterius.
- 9 Libellus, an possit offerri etiam die feriata, qualiter & quomodo?
- 10 Appellari potest die feriata, sicut libellus offerri.
- 11 Feria, an impediunt causas ecclesiasticas?
- 12 Feria profert etiam non habentibus vineas.
- 13 Executio, an possit fieri die festo?
- 14 Proceđi potest die feriata, qualicumque periculo imminente.
- 15 Recōmēdatio carcerati, nō potest fieri die feriata: q. nō est ibi timor fugae.
- 16 Lis de rebus breuissimo tempore corruptibilibus, debet expediri ita ce leriter, vt evitetur corruptio.

¶ C A P. XXI.

Significauerunt. ¶ Actor obtinēs in possessorio nō tenetur respondere in petitorio corā eodē iudice, si est prorogus actor alterius fori. h. d. Io. de Imo. in. c. si de rerū permuta. q. Bononia. de qua fit mentio in text. nostro in supracriptione, est in finibus Lombardie Tuscie & Romandiola. Do. verō in. c. statutū. de rescri. in. vj. dicit, q. est in Romadiola. Et no. pro introitu ma teria Decretalis nostrae, qd̄ aliquādo appellatione ciuitatis: vt dicit hic modernus, venit prouincia: vt est tex. cum gl. in. l. fin. C. de p̄scrip. longi temporis. licet contra faciat. c. Rodul phus. de rescrip. q. ipsi inducunt ad quāstionem hāc tactam per omnes. Ad. c. neminem. iij. q. vj. quōd sit correctum In qua quidem quāstione dic, q. dictum. c. nemine. nullatenus est cor rectum. Ita dicit domi. Ioan. de Imo. in. c. nonnulli. de rescrip. in. viij. col. & in. c. statutum. §. cum verō. eo. ti. lib. vj. quia ille. §. & c. neminem. stare possunt. ergo succedit. l. praecipimus. C. de appel. Quicquid dicat Do. & Archi. in. d. c. nemine. & Domi. in. d. §. cū verō. Ad istū tex. respondet, q. hic fuit ex certa scien tia Papae, posito eo pro cōstanti, q. ad hoc, vt aliqd̄ fiat ex cer ta scientia, non fit opus praesise vti illis verbis ex certa scien tia clemen. & principalis. de rescri. De quo disputauit in dicto. c. nonnulli. de rescrip. Non obstat. c. j. de consti. in. vj. per quod di cunt hic Moder. q. in istis quāstionibus facti non praesumi tur certa scientia Papae: nisi appareat: quia fallit in factis no torijs prout hic. Nam situatio harum prouinciarum, de quibus hic, est verisimiliter omnibus nota. & per consequens ipsi Papae. Et pbat hic ipsemet Morderni inducendo verba tex. nostri, & supracriptionē & tex. in. c. olim. de iniur. simili mo do inducendo iuxta singulare dictum Bald. in. l. ij. in fin. C. quā sit longa consuetudo, vbi proprie limitando dictum capit. j. dicit non procedere in consuetudinibus vulgatis & noto rijs. Et ibi insert, q. p̄scriptio Italicorū super mero imperio, non est contra scientiam Imperatoris: quia est factum noto rium: vt ibi latius per eū. Et idem puto si situatio prouincia esset nota ipsi Papae ratione p̄priae originis, iuxta regulare dictum Bart. in extraiuganti, ad reprimendū. in verbo, non ob stantib⁹. in fi. dū limitat dictum. c. j. non habere locū in domi nō particulari, qui consuetudines domini sui praesumitur sci re. Quae duo incidenter no. ¶ ¶ Et ista amplia ex dicto domi ni Ab. in. c. nouit. in prin. de offi. leg. etiā in legato duarū prouinciarū, qui non pōt trahere vnū de alia ad alia: licet habeat duas prouincias sub sua legatione. Qd̄ puto mirabile: q. am-

bā dicitur territorij suū. & ideo sicut Eps in omni parte ter ritorij sui erigit tribunal. c. cū Eps. de offi. leg. lib. vj. Idē videt dicendū in tali legato. vnde cogita. nisi dicas, q. Episcopus etiā non pōt erigere tribunal. ita quōd subditi trahant vltra vnam dietam data latitudine dioecesis: vt voluit Pe. de Ancha. in di. & o. c. nonnulli. cū concor. ibi datis. de quo dicitur etiam in. c. sanē. j. titu. proxi. ¶ Nota ex isto test. q. potestas in genere sce minimo significat dignitatē & potentiā in masculino verō ge nere significat ipsum pratorē. de quo vide hic per Moder. in iij. col. in. iij. notabili. & Pau. de Cast. in. l. eū. qui. ff. de iurisdic. om. iu. vbi dicit, q. ille proprie dicitur potestas, qui habet me rū & mistū imperiū. Alij verō potius dicitur vicarij, vel alio nomine, vt puta rectores. ¶ Nota monasteriū habere faculta tem eligēdi potestatē secularē. & dic, q. electus ad officij secu lare, potest administrare sine cōfirmatione. Ita dicit Barto. in l. pe. ff. de mili. testa. & in alio loco hic per domi. Abba. allega to. ¶ Et nota, quōd cōfirmatio est manifestissimū signū supe rioritatis. Ita dicit Bal. in. l. fi. C. de legi. & habet in. c. qualiter. de electi. lib. vj. ¶ ¶ Not. etiam, q. persona ecclesiastica potest praescribere iurisdictionē temporale: licet laicus econtra non possit praescribere iurisdictionē ecclesiasticā spiritualē. quod dicit hic Are. in. ij. notabili. esse singulare. ¶ ¶ In istis incorpo ralibus sententiā est modus trāsferēdi possessionē ciuilem & naturalē. Patet, q. lata sententiā sine alio actu elegerūt. Quae qdē electio est fructus huius iuris, q. non cōpetit: nisi quasi possi denti. c. cū ecclesia de cau. pos. & propria. Ergo sola sententiā hic transtulit quasi possessionē, qd̄ nota ad notata. l. i. permi sseri. ff. de acquir. pos. ¶ Nota in tex. ibi, inultiter. q. electo ad aliquod officij tēporale, nō valenti officij exercere, currit tē pus: nec sibi debetur officij etiā pro tēpore sequēti, etiā si hoc exciderit sine sui culpa, vt hic per. d. Ant. & Abb. nisi pro illo tēpore iterū eligeretur. Et est rō: q. factū, qd̄ debet p̄stari a p̄sona electa in officij diuersificatur ex cursu tēporis: cū in hoc debeatur opera personales. q. mutatur ex ipso cursu tēporis: vt hic per eos. Cū aliae, sint opera anni sequētis. l. si nō sortē. §. si libertus. ff. de condi. inde. & habetur per Barto. in. l. si vno. §. cū quidā. in fi. ff. loca. & Bal. in. l. liberti liberta. q. C. de ope. li ber. secus vbi tantū cōsiderat et ipsum factū, & nō ipsa opera: vt hic per Are. ita soluentē quoddā argumentum Roma. in. l. si stipulatus. ff. de verb. obliga. de quo hic per eū, quem videas. ¶ Limita praedicta fauore libertatis, vel piaē causae, in quibus etiā cōsideratis operis restauratur impedimēto tempus secun dū Ro. vbi. §. & Are. hic argumēto. l. Paul⁹. §. Caius. ff. de libe ra. cau. sentit glo. & Bal. in. l. j. C. si mancipium ita fuerit aliena tū. Facit bene quod vult Barto. in. l. pximē. §. ff. de his, quae in testa. delen. vbi aequiparat fauorem piaē causae fauori liberta tis. Addit. ¶ Et hic ego multa addidissim: sed timui impresso resfestinantes. ¶ Not. tñ, q. impeditus aget ad interesse, licet nō restitua. Ita dicit Bar. in. l. si vsum fructū. mihi in bienniū. in fi. ff. de vstru. leg. Cū istis vide Bar. in. l. si prius. in. x. q. ff. de no. ope. nū. & do. An. in. c. j. in. ij. colū. de eo, qui mit. in pos. Et adde, q. si pro primo semestri elect⁹ est potestas, & eo instanti p̄ secūdo semestri electus est secundus: q. deficiet primo etiā ante lapsū sex mentiū: incipit currere tēpus secūdo. Ita dicit Lud. in. l. fi. C. q. admitti. per illum tex. quē ad hoc secūdū eum allegat Bal. in cōclusionibus iuris, q. fortē limitari possent: nisi ex tali anticipatione secūdū praterderet interesse argumen to eius, quod no. Fulg. ibi dicēdo, q. licet dilatio data reo ince ptura post dilationē actoris, incipiat actorē renunciantē sua: vt ibi per eum: tñ fallit vbi reus praterderet interesse. ¶ Quid aut si pendente vno tēpore simpliciter, additur aliud: quando incipiat secundum currere: vide glo. in Clemen. ij. de magistris. in gl. in verb. sequētes. & Io. an. latissimē in. c. cū in cunctis. de electio. Bar. in. l. in senatus. in fi. ff. ad Turpil. cū cōcor. Paul. de Ca. in. l. siue pars. C. de dila. ¶ No. p̄. in. aut. de defen. cūi. §. & si quidē, vbi quis non pōt obtinere magistratū vltra bienniū. Et ad idem officium vacare debet quinquēnio: ad aliud verō triennio: in legatione autē biēnio. l. j. & ij. C. de muner. nō cō tinu. ¶ ¶ Itē nota, q. quis in electiōe officialis sufficit maior e e iij

aliquid etiā per eum in c. cum inter. R. colū. ix. in versu. Limita secundō. de exceptio. & Bar. conf. c. iij. & Fel. in c. de cetero. col. iij. ad ff. & seq. de re iud. & Barb. conf. l. ix. colū. x. volū. ij. & Bal. in l. ij. in xv. colū. C. de ser. & aqua. & Alex. in conf. c. xxxvj. in primo vol. & Anch. c. xij. in j. col. & seq. & Bald. in c. ex rescripto. col. ij. de iureiuran. & d. Præpositū in c. ius gentium. colū. iij. in dist. j. & vnum verbum per Roma. conf. c. xlj. & Panor. in c. j. de iudi. colū. xij. & Alex. cōsilio. lxiiij. in secundo vol. Bal. in l. penul. C. de pigno. act. Alexā. in l. diuortio. in iij. col. ff. soluto matrimo. & in l. j. ff. de oper. no. nun. Et ad de domi. Ioan. de Ana. conf. l. v. col. j. Philip. symo. ¶ Vbi licita est captura, est etiā licita sequestratio. Bald. in l. ij. in vlti. colum. C. de prohibi. sequestra. & in l. dies. in princ. C. de ferijs. Et ibi dicit, q̄ captura potest reuocari die feriatā, si facta sit die feriatā. allegat glossam tritā in simili in l. si minor. ff. de euctio. ¶ Sed caue, quia glo. cum concor. loquitur, vbi fuit erratum faciēdo aliquid die feriatā: quia eadem die reuocare nō est error. Secus ergo videtur, vbi nō fuit erratum, prout in casu nostro: quia esset error committere relaxationem tali die. Additio. ¶ Et quia hīc al legatur glossa in l. si minor. ff. de euctio. vide ad illam in simili Ro. conf. l. xix. colū. vlti. & clviiij. in prin. & c. xx. col. ij. in prin. & c. cxx. col. ij. ad ff. Raph. Comē. clvj. colū. j. ad medium. Alexan. conf. v. col. penul. ver. item si probatum est. vol. ij. & in l. j. §. nunciatio. col. vj. in versu. & inducitur hęc materia infra de ope. no. nun. & in l. si pacto quo penam. col. j. C. de pac. Maria. Sozi. in tractatu de citatione. arti. vij. in ver. vicesimus casus. cum sequenti. Panor. cōf. l. xxxj. col. fi. in secundo dubio. vol. secundo. & Ro. cōf. colū. ij. ad ff. & se. & Imo. c. xvij. colū. j. & Card. in simili. xcvj. in fi. & Are. xx. colū. fi. Barb. in c. si quis presbyterorum. colū. penult. de rebus ecclē. non alienan. Panor. in c. quia clerici. in secundo nota. de iurepatro. Feli. in c. nihil. eolum. ij. in versu. xix. de præscript. & glo. in c. tuarum. in gl. penul. de priuileg. & Bald. in c. ab excommunicato. per illum tex. ibi; in ij. col. de rescrip. & Are. in c. examinata. col. ij. ad ff. de iudi. vbi limitat istam, quæ loquitur in tenuta data de facto: vt non possit renunciari parte nō citata. vide Roma. cōf. clviiij. & vide aliquid etiā in simili, per Felin. in c. ecclesia sanctæ Mariæ. colum. ij. in versu. vj. not. & colum. sequen. in versu. vlti. not. de conf. & in c. ex parte. colum. ij. in vlti. not. de testi. & Barba. cōf. l. j. colum. xxvj. & seq. volū. j. & colum. xxvij. & sequen. & Feli. in c. cum olim. colum. vij. de re iudi. & Barba. conf. vij. colū. xvij. volū. ij. Philippus Symo. ¶ Limita etiā ista ex dicto notabili Bal. in authen. c. j. qui. in. vij. colum. C. de bonis aucto. iudic. vbi dicit, quod recommendatio carcerati nō potest fieri die feriatā: quia ibi non est timor fugæ. quem videas oīno. ¶ Ista intellige, nisi causa propter quam debitor allegat suspectū aduūset tpe cōtractū. Ita Bar. in d. l. dies festos. d. Ant. i. c. fi. de ferijs. q̄ si cōditio debitorū, nō est mutata, imputet sibi creditor: vt est bonus text.

¶ Recommenda- tio carcerati. Ad- dem vtrum incar- ceratus ad tēpus, vel pro vna causa, possit recommen- dari pro alia causa vide Bart. in l. sed eximēdi. ff. ne quis eū qui. Adde Bal. in d. aucten. c. j. qui in. iij. col. & in l. le gata §. generaliter. C. de leg. j. Imō ca- ptus in domo p- pria p debito fis- ci, & incarceratus poterit pro debi- to priuato recom- mendari. Ita Bart. in l. cum eo. ff. ad leg. fūli. pecu.

ibi pulchrē Barto. in l. si creditores. ff. de priuile. credito. & in c. propter sterilitatem. de locato. ibi: tempore locationis. Additio. ¶ Adde hic Alexan. conf. xix. iij. volū. & vide per Felin. aliquid in c. quod ad consultationem. colum. vj. in. fina. de re iudicata. & Barba. conf. l. ij. colum. ij. volū. ij. Philip. symo. ¶ Limita: nisi tē- pore contractus debitor potuisset haberi pro suspecto, tamē cō- trahens hoc ignorabat: vt quia erat mercator magni crediti: nō tamen soluendō. Ange. in d. l. si creditores. sentit Barto. in l. que situm. ff. de pigno. vel si erat pauper tunc, & non soluendō: cre- ditor ignorabat. Et in dubio præsumitur eum approbasse. & qui errorem allegat, probet. Paul. de Cast. in l. etiam. §. j. ff. soluto matrimo. per. l. ij. ff. de fideiussio. ¶ Item prædicta limita, dum- modo periculum in mora sit cum peremptione rei. Secus si sola iurisdicō periret, vt statim dicitur. Nam Areti. hīc allegat Bal. in l. propterandum. §. sin autem vtraq. in fi. C. de iudi. vbi dicit, q̄ si iurisdicō iudicis delegati expiret, & instantia: non debet procedi die feriatā. Facit. l. si de meis. ff. de arbi. §. final. ibi: licet arbi- tro, quod non licet iudici. vide Ioan. An. in Spe. de fer. §. sequitur. versu. penul. vbi dicit, q̄ finiente iurisdicōne procedi potest fe- rijs rusticis: dummodō iudex non fuerit in culpa. In ferijs autem diuinis nullo modo. Ita intelligit dictam l. si de meis. §. fi. Et istud consonat: quia non apparet in d. §. fi. q̄ periret aliud, quā iurisdicō. & hanc opinio. sequitur do. Anto. & Imo. in c. de causis. in ij. colum. de offi. deleg. & domi. Abb. hīc in lectura antiqua. f. Parmen. Et eo casu, quo procedi non potest. Si tamen etiam in instantia periret, procederet in secundo Abb. hīc. Cuius dictum haberem pro indubitato: vbi instantia esset præfixa etiam iurisdicō: quia tunc verum est dicere rem perituram. Sed vbi periret sola instantia, & sic solum acta, forte est dubium: cum non pereat ius partis & iudicis exequentis. Faur enim Diuinus mul- tum deberet præponderare istis. ¶ Ad hęc vide Bartol. in l. j. ff. de glande legen. vbi dicit, q̄ si lis de rebus breuissimo tempore corruptibilibus, debet expediri adeo celeriter & leuato velo, q̄ euitetur rerum corruptio. Circa quod vide omnino, quæ dixi in c. ecclesia. super glossa. fina. de conf. ¶ Adde fabrum impediē- tem scholas: dic. vt per Abb. Adde Specula. in titu. de ferijs. §. se- quitur. versu. sed si mag. Hostien. eod. titu. §. fina. versu. quid si magister. domi. Abb. in c. bona. el primo. in vj. colum. de pos- tula. Prælato. Facit tex. aureus in c. præcipimus. xvij. quæstio. ij. vbi iubetur moueri baptisterium, quod erat prope chorum cū distributione officij: vt ibi erigatur altare: nec locus calcetur pe- dibus. Ex quo idem forte esset de fabro existente prope ecclesiā. Adde Bal. in l. j. C. si de momentanea possit. vbi dicit, q̄ a senten- tia lata pro studio non appellatur: quia studium dilationem non patitur. l. fina. §. de appella. recipi. ¶ Pro istis facit: quia licet prop- rietas ripæ sit habentium prædia ibi prope. §. riparum. Institutu. de rerum diuisio. tamen nihil potest ibi erigi, quod impediat nauigantes. l. j. in princ. ff. de fluminibus. Idem dicas de scholari- licigante cum socio, qui in camera proxima altē legendo ipsum impedit, vel aliter. Ita Specu. titu. de iudic. §. generaliter. versu. hoc etiam nota. Item doctor non debet resistere à legendo, licet scholares vociferarentur. Ita Ludo. in l. j. ff. solu. matrimo. alle- gat glossa. quæ satis probat in c. scimus. xliij. distinctione. Felinus Sandeus.

De foro competentē Rubrica.

SVMMARIUM.

- 1 Coram iudice incompetenti qualiter debet pars protestari ante, quam respondeat: vide in rubrica.
2 Exceptio incompetentiæ fori semper opponi potest, etiam si dicatur non posse dici de nullitate, & vide ampliationes hęc & fallentias, vsq̄ ad c. j.
¶ Xxxiiij. casus, quibus non attenditur competentia fori, ponunt hic aliqui moder. magis laboriosi, quā subtiles.
¶ Cxix. modos, quibus quis fortis forū ponit hīc do. Marianus. & quia

& q̄ de quolibet remittit ad loca sua: idē sit tibi pro tabula. ¶ Et vide Specul. de compet. iud. additio. §. j. vbi ponit. l. ix. ¶ Itē adde. d. Ant. conf. xix. inci. q̄ tūc agif. in. vij. colū. versu. ad tertiu. vbi dicit, q̄ hīs ex priuilegio spectātia ad forū Epi, nedū habet cōtētio forū, sed etiā pēnitentiā, & cōsequē- ter casus referuatus Epi. Ex quo limita quod dicit hīc Abb. ¶ Itē scito tria fundamenta introductoria. Primum, q̄ con- uētus in foro incōpetēti, si aūq̄ rīdeat, p̄testef. q̄ p̄ actū factū vel si dū, nō itē dē cōtēntē in iudicē, vt iudicē: sit cautē, vt ad dat hoc verbū: nisi q̄tū de iure teneor. alis hoc nō dicendo, pōt vt contumax puniri. & dicit fatuē p̄testari. Itē dicit Imol. in c. Cuma. post medi. de ele. & Ange. l. nō videf. & l. ij. ff. de iudi. dicit se allegaf. cōtra magnū virū, q̄ ex hoc fuit iratē: & exclamat Imo. in c. cum. M. in pe. col. de sequunt. alij, quos ibi accumulauit in. iij. parte p̄testationis, versu. q̄nta conclusio. ibi vide. ¶ Scdm̄ fundamētū. ¶ Vbi iudex est cōpetēs, tamen modō procedēdi est adeo incōpetēs, q̄ vbi nō pōt esse iudiciū pōt dici de nullitate p̄cessus q̄nēq̄, etiā post finiam. Ita Bald. post Iac. Butri. in l. licet. in. ij. co. ver. iuxta hoc q̄rit. C. de pec. loquēs de iudice in q̄tē in casu phibito: cui rē p̄t dicere: hīc nō est iudiciū: q̄ nō potestis esse iudex & accusator. iuxta. c. f. rus. de ver. sig. Et iudici dicēti, q̄ in inq̄sitiōe est loco accusato- ris: replicabit hoc verū in inq̄sitiōe valida: q̄d non est ibi, nec dicef pars tacēs. progasse iurisdicōne: q̄a vbi est defecit p̄lo- ne, vel iudicij, nō cadit tacita p̄rogatio: sicut nec exp̄sa: vt ibi p̄ eū. ¶ Tertiū fundamētū. ¶ Exceptio incōpetētiæ fori sem- per opponi p̄t, et si dicat nō posse dici de nullitate. gl. i. cle. j. de seq. pos. & fruc. q̄ trita est. & ibi Car. i. pe. co. ea singularē di- cit & se necire alibi. & ibi Pe. de Anc. dicit sepe aduūsis Bal. dicētē scribēdā ex literis aureis. sequuntur multi quos p̄ te in- uenies. ¶ Amplia, etiā si diceretur, nulla spēs nullitatis admit- taf. ita Pet. de Anch. cōf. cclxxj. incip. de titulis criminū. in pe. col. ad fi. & in fi. col. ¶ Scdō amplia, de re iudi. vt sentit ibi gl. in ver. p̄dere. quā ita adaptat Imo. in l. si exp̄sim. in. xxx. col. de app. & Ludo. laboriosē in l. de pupillo. §. q̄ opus. de ope. no. nū. ¶ Scdō fallit, vbi act⁹ fact⁹ ab incōpetēti, est cōfirmatus à superiore cōpetēti. Inn. i. c. j. post me. de cōfirma. vti. vel inuti. Pro cui⁹ stelletu vide optimē. d. Ab. i. c. ea que. in vlt. pagina, de re iud. Et inuenies qualis debet eē cōfirmatio, & qualis supior. & alis dixi i. c. qualiter. el p̄rio de acc. fa. v. ¶ Tertiū fallit ne ita- tur⁹ est termin⁹ specificē ad p̄ponēdā declinatoriā defecit iu- risdicōis. Nā eo lapsō, nō pōt ampli⁹ opponi. Ita Butri. in c. pastoralis. in j. colū. ibi, vel dic & melius. de excep. ¶ Intellige vbi est talis iudex, quē p̄posset exp̄sē cōtēntē: alis nō: vt ibi p̄ Ab. latē in. vij. col. ver. ego meli⁹ iudicio meo. ¶ Quartō fal- lit vbi incōpetēs p̄nūciauit se cōpetētē, & non fuit appellatū. Inn. i. c. sup. literis. de rescrip. nisi, vt p̄ximē dixi, eēt incōpetētia talis, q̄ cōtēntus partiū purgare nō posset, secūdū Imo. in c. sci- scitatus. in v. col. de rescrip. Reliqua sunt in dictis locis.

SVMMARIUM.

¶ Quis clericus. ¶ Cleric⁹ corā suo Episcopo cōueniri debet. De multiplici domicilio cle- ricici adde. d. Ab. in c. postulatū. in j. col. j. e. & q̄d ibi dicef p̄ eundē in c. fi. in j. col. j. e. Et ad ista vide Hosti. de pe. & remif. §. cui confi- tent. vbi inuenies de clericis cuiuscunq̄ gradus, cui subsint re- spectu. c. oīnis. in ver. p̄prio sacerdoti. eo. ti. Et respectu cle- ricorum appellatū propriū sacerdotē, cui clericus subest spiri- tualiter & tēporaliter. ¶ Itē rector studij dicitur proprius iu- dex clericici in concernētibus studiū, etiā si rector sit laicus: vt subtiliter per. d. Abb. in c. si diligenti. in vlt. char. j. eo. & in dis- pu. inci. Gandulphus. ¶ Circa glo. singularē in Cle. j. in verbo.

- subditos. de fo. compe. dic. vt per me dicitur in c. fi. in ver. circa forum domicilij.
SVMMARIUM.
1 Iudex secularis est excoicatus, qui clericum per se distringit, vel con- demnat.
2 Familia quando gaudeat priuilegio domini.
3 Rustici, an possint accusari de damnis datis in pascuis prohibitis cū ani- malibus ecclē. existentibus inter alia animalia.
4 Coniuges, quōd nō iudicantur ad imparia: qualiter intelligatur.
5 Eremita sunt de foro ecclēsiæ.
6 Vita eremitica, an dissoluat matrimoniu non consummatum.
7 Eremita, an possint habere proprium.
8 Hospitalarij, an sint de foro ecclēsiæ.
9 Fratres tertij ordinis, an sint de foro ecclē.
10 Iesuati sunt de foro ecclēsiæ, & subsunt Episcopo.

Nullus iudicum. ¶ Excoicandus est secularis iudex clericū per se distringens, vel cōdemnans. h. d. ¶ Corollarū ergo ex hoc sequitur: quod ta- lis iudex peccat mortaliter. xj. q. iij. c. Epif. & c. nullus. ¶ Glo. in ver. iudicum. verbū iudicū, pōt intelligi de ec- clēsiasticis. ¶ Et hoc modo not. q̄ Epifco. iudicans alienū cle- ricum, incidit in penā huius. c. q̄ est no. dignū, secūdum Ma- ria. ¶ Item pōt intelligi de secularibus. Nec sequitur absurdū, q̄ cū permisso Epifco. possint iudicare: quia illud de permisso refertur ad verbū distringere, iuxta. c. vt fama. de sen. excom. ¶ Nec placet intellectus glo. quia arg. à cōtrario procedit, vbi verba nihil operatūtur. aut. Diaconissa. C. de Epi. & cleri. dicā j. eo. in c. significasti. in ver. de arg. à cōtrario sensu. & c. ¶ Item distinctio Abb. videtur parū momenti: quia etiā ecclēsiasti- cus iudex dicitur. cle. prima. de offi. dele. c. iudex. eo. titu. in. vj. in rubri. de officio iud. ordi. cū similibus ex quibus tollitur opi. Moder. ¶ Glo. in verbo, minores. Contra Abb. respectu fami- liæ tenent Mod. Primō per. l. j. & ij. C. de Epi. & cle. vbi famu- li ecclēsiarū nō possunt collectari in suis rebus: ergo si res sunt exemptæ fortius personæ. ¶ Sed dicit ibi tex. mancipia, & sic erant perpetua. ¶ Secūdō cocubini clericorū gaudent priuile- gio fori. glo. c. eos. xxxij. de. ergo fortius famulantes, qui nō pec- cant cū clerico. ¶ So. nego assumptū: vt dicitur in c. eū sit. j. eo. ¶ Sed bene dico, q̄ sunt sub foro ecclēsiæ. i. vt puniant ab Epifco. ¶ Tertiū bona clericorū patrimonialia gaudent priu- legio fori. glo. est in c. ecclēsiæ. S. M. de conf. cum si ergo for- tius famulantes. ¶ Sol. nego assumptū: vt per. d. aut. in c. si dili- genti. de præscript. dixi in d. c. ecclēsiæ. ¶ Quartō per. c. fin. de offi. Archi. vbi non dicit text. q̄ sit speciale in Epifcop. nec ra- tio specialitatis apparet. Ita tenet Imol. post Do. in c. j. de cle- ric. coniu. lib. vj. ¶ So. tex. loquitur de Epifcop. & est materia stricta: idēd non debet extendi ad alios: quia multa cōceduntur Epifco. & non alijs. c. si de re iud. in. vj. c. quia periculosum. de sent. excom. eo. lib. cū fi. ¶ Itē allegant consiliū Ab. l. ij. incip. quidā And. in primo vo. ¶ Idēd. d. Ab. ibi noluit pro tunc se affirmare. Are. tenet cum Ab. per. c. penul. ver. non sic autē. de priuile. in. vj. vbi priuilegiū datū cōuetū, nō prodest familiari- bus. ¶ Ad idē. c. per exceptionē. eod. tit. & li. vbi si in oblati- bus, quorū vita habet aliquid spiritualitatis, requiritur qualitas per- petuitatis: quāto minus gaudebūt famuli tēporales nihil ha- bētes spiritualitatis. ¶ Cōtra Ab. est glo. in verbo mancipia. in c. gñaliter. §. nouarū. xvj. q. j. & in d. c. eos. ¶ Idē Maria. contra Ab. s. pxi. in. xliij. & xliij. col. & Do. in d. c. eos. Tutor est opi. Ab. & iste glo. possunt intelligi de familia Epifco. propter iu- ra proximē inducta. ¶ Generaliter q̄ familia gaudeat priui- legio dñi, vide Bal. latē in l. j. C. de Epif. & cle. & qui dicatur de familia domini, dixi in c. infinuante. de offi. de leg. ¶ Tene istā cōclufionē. & dic, quod vbi priuilegiatus nō posset vti cōmo- dē priuilegio suo, nisi includatur familia sua: tunc includetur. d. c. pe. eū cōceditur. de priuil. in. vj. Pulchrē Bart. in tracta. represaliarum. in. vj. q. vij. q. principalis. vbi dicit, q̄ scholares gaudent priuilegio represaliarū. Itē famuli, & alij sibi vestes &

peniā portātes, & eos vifitātes, &c. Idē Bal. i. aut. habita. C. ne filius pro parte. & in. l. criminosos. C. de test. mil. & in proce...

Et Eremita licet habeat vitā socialē: tñ aliquē eorū cellē su n in cacumine mōtis. Et de istis not. q. religiosus de licētia Pra...

ij. incip. s. mentē catholi. fidei: maximē dū dicit, q. null? eorū ad seculū reuertatur: ergo sunt extra. Itē dū dicit posse ad aliā...

Anē. Epi. rōne rei cōuenitur corā Archie. in cuius prouincia res est sita. Glo. prima. Opi. Vin. ampliat. c. nulli. de ref. q. etiā ordinarij nō trahāt vltra vāā diēta. Nec...

potest cogi à iudice Florentino compromittere rōne cōfortaria: q. in ei? psonā nullā iurisdictionē habet. Tene mēti generaliter. Et bene facit gl. in ver. Subditos. in fi. in Cle. j. de foro cōpe. cū cōcor. dicēdis in. c. h. j. e. Et sic scies, qñ alibi studēs possit cogi respondere in loco sitae rei suae & licet haberet qs domū Florētē, & alibi habitat, nō dicit habere domicilium. arg. c. ex parte. B. j. eo. q. ille ibi cōuētus fuit: q. aliqui: & interdū cōsueuerat habitare ibi: nō rōne, q. castrum fuerat suum.

- Actor sequitur forum rei. Episcopus, an suppleat negligentiam executoris verbalis. Index ordinarius suspectus, etiam lata super hoc sententia, an possit sine consensu partis delegare. Deleg. inferior à principe, an possit exequi sententiam suam. C. A. P. 1111.

Si quis cōtra. Eps, vt suspectus recusat, de cuius suspitione notoriē cōstat, pōt dare delegatū partibus non suspectū: cuius sniam poterit p se exequi. h. d. Quācūq. dicit Ab. in primō notabili limitādo regulam, quōd f actor sequitur forum rei, sunt dicta. d. Ant. ad literā. c. proximo. in vlt. col. obstat. l. purē. §. ff. de do. except. vbi nō est in potestate rei puocare actorē ad iudiciū. Facit. l. j. c. vt nemo inuitus. ppter quod illa dicta destruit Imo. in. l. si cōtendat. & in. §. delegat. allegatis per Ab. subdens, si dubitat, ne deficiat probatio: quia habet solum testes, faciat eos examinari: iuxta. c. significauit. de test. Et propter hanc Sali. in. l. si pater. C. qui bo. ced. pos. licet nō destruat p̄dicta, tñ dicit nō pcedere, nisi in duob? casib? Primō, vbi dicit cēs se creditorē litē mouet: q. etiā si differat p̄dicta procedēt. Sed vbi diffamaret debitorē, iuxta. l. diffamari. Sed quicquid sit ex dictis Pau. de Ca. licet ista nō referat in. d. l. si cōtendat. p̄t indistinctē teneri practica Ab. q. secūdū Pau. de ca. est verū, q. ego reus nō possum petere, & actorē inuitū cogi facere. Sed ob exceptionē, quā habeo: licet mihi agere cōtra te iuitū, iplo rādo officiū iudicis: quo declaref me tibi nō teneri. Itā est casus. i. d. l. si p̄. vbi nōdū vexabaf re? Nec obstat. l. vbi purē. §. si. q. nō facit re? q. actor ipm cōueniat: nec hoc petit: sed ei filētū imponit. Et si diceret, hoc petit sine cā: vbi p̄batio nō perijt. r̄ndet Pau. de Ca. q. est puidere futuris, ne in posterū in getef. facit. l. ij. §. missū. & ibi Bar. ff. de car. edi. vbi iustē posfidēs petit sibi cōfirmari possessionē, & p̄nūciari eā esse iustā nullo eū inquietante. Simile Inn. in. c. j. de cōfir. vti. q. tutus snia, q̄ trāsuit in rē iudicatā, audif petēs declarari validā. Simile Imo. in. c. ex pte. B. de rescriptis. in. vij. col. q. elapso bienio pōt appellatus instare: vt p̄nūciat super desertiōe. Et ista sustinet practicam Bar. in. d. §. delegat. q. soluens cogere possit eū, cui soluit ad faciēdam instrm̄ solutiōis. de quo latē per Eps. & alios ibi. Ex quorum dictis plura inuenies, t̄ quōd Eps nō suppleat negligentā executoris verbalis: vt p̄ Bart. hic allegatū per Ab. tenet do. Ant. in. c. literas. de sup. negli. p̄rela. do. Abb. in. c. nos quidē. de testa. Pet. de Anch. confi. ccccxij. inci. cōtra hāredes & p̄cu. Bar. in. l. post mortē. C. de fidei. & meli? q̄ alibi cōfi. cccxvij. inci. Cōstitutiōe Camaricēsis Epi. per Cle. exiui. de ver. fig. vbi interdīta executiōe, nō est interdīta verbalis: ergo differūt. Idē Ab. cōfi. lxx. incipi. vlt. testō. in fi. vol. primo. & Lu. Rom. cōfi. cccxvij. incip. p̄ plena. in. v. col. latē do. Ant. in. c. tua nos. de testa. Cōtrariū tenet Bal. in. l. si sed si qs. C. cōia de leg. & in. l. si q̄ testō. p̄ illū tex. ff. de fi. deicōmif. liber. Car. in. d. c. nos quidē. dicēs dictū Bar. non feruari ab Epi. Idē Pe. de Anch. cōfi. cclxxxvij. inci. In thēmate. q. executio verbalis est p̄ambula ad actualē: idē sublatā actuali à statuto expirat verbalis: vt antecēdēs. Idem Bald. & Raph. in. l. captatorias. C. de test. mili. Idem Angel. ibi: quia ipsum eligere est totalis executio: q. facta electiōe trāsit dñiū rectā via. Idē Imo. in. d. l. cū quidā. de leg. ij. q. negari non pōt quin tardetur volūtas testatoris: cū? fauore facta est puifio epi. Nō obstat Cle. exiui. de ver. fig. q. subiecta materia sua det differētā illā cū verbalis executio nō distrahāt à diuini:

vt actualis. Hæc aut subiecta materia nõ suadet differentiã, per rõem proximè dictã per quã hæc opinio tior est. Et adde, qd si iste verbalis nominavit intra annũ, quis actualis transeat annũ, Epi. nõ supplet. Cal. de test. cõf. xxviii. Dubio. qd tardatur voluntas testatoris. Sed posset hoc dictũ operari istud, qd Epi. suppleat actualẽ, dũmõ inter psonas ab isto iam nominatas. iuxta elegã dictũ Bal. in. l. si puella. C. si micipiũ. &c. ¶ Glo. j. tenet Ab. cõtra cõem, qd ordinarius suspectus etiã lata super hoc sententiã pot sine cõsensu p̄tis delegare. ¶ Hoc fatef Are. in duobus casibus. Primus, vbi recusatio est solũ propõsita. Secũdus vbi etiã est probata: qd qã ipse facit nõ dicit fieri à recusato: sed ab asserto suspecto, qui delegando videt grauem delegare. arg. c. cũ cessante. de app. sed vbi iudicatũ est in suspiciõẽ, tenet cõem cõtra Ab. reassumpta ratione. Vin. qd adhuc ledere pot, dãdo occulte suspectũ. Induxit valde. c. suspiciõis in prin. de offi. deleg. vbi attẽditur suspicio nedũ in cognõscẽdo de cã. sed in oi cã & actu, in quo ledere possit. Et reprehẽdit expositionẽ datã ad. c. cũ spãli. maxime ad verbũ, de recusatõis cõsensu. Nã si intelligit, vt dicit Ab. seq. qd in. c. iudex de off. dele. in. vj. nõ sunt verba necessitatis, qd est falsissimũ. Nõ obf. iste tex. quia procedit in. d. duobus casibus. ¶ Itẽ Maria. & Moder. hãc, p̄ alias rões eorũ, quas sequẽdo cõlydera solũ. qd difficile obuiabif iudici recusato: qd volẽs ledere nõ expeẽtabit snari in suspiciõẽ. & tũc ita poterit ledere, sicut post sniam quis in delegato sit prouisum. vt in. d. c. iudex. Cetera extẽdũt hic scribẽtes. ¶ Gl. in verbo, executor. Respectu appellat. tenet hic Are. cõtra Ab. distinguẽdo casus distinctos in precedentiẽ art. quia si fuit ordinariũ, p̄nũciatũ suspectũ, remanet iurif. inuũtiscũ in cõmittẽdo etiã possit ledere. iõ violatur regula app. gradatim. Sed vbi nõ fuit iudicata suspicio, militãt rões Ab. & iste tex. si tñ in p̄cedẽti casu p̄tes cõsentirẽt, clarũ est, vt hic per ipm, rep̄hedẽtẽ Ab. in alio, videlicet circa inductionẽ. d. c. iudex, qd si bñ perpẽdas, iurif. dicit ibi expirasse post cõmissiõẽ nõ factã. & licet expiret tũc fatisẽ, qd tẽ cõmissiõis eã habeat patet in. c. super quef. de off. deleg. vbi cõmittẽs in totũ cãm, definit esse dele. & tñ valet cõmissiõ: quia nõ definit an cõmissiõ. ¶ Hęc in ordi. ¶ In delegat. seruabit. l. fi. C. de iud. intelligẽdo qd ille recusatũ cõmiserit in totũ: quo casu ad eũ nullatenus appellãt. c. fi. à subdeleg. de offi. deleg. at. in. vj. Quicquid scribant hic Moder. aliter intelligentes. &c. ¶ Itẽ in delegato tene mēti dictũ Abb. qd licet partes propõsita recusatione possent in fra re: vt in totũ subdelegaret. d. c. iudex. tñ tollerãdo, qd cõmittat nõ in totũ: præiudicat sibi in hoc, qd à subdelega. appellabunt ad eũ. ¶ Et intellige, vt cognoscat de cã, si tñ partes deuoluta appellatiõẽ vellẽt, qd prædicat: refrecusatio in exordio non discussa, het. Et etiã si iudicare eã esse validã, nõ erit appellat. superflua: quia saltẽ impedit trãsitũ in rẽ iudicatã. Et hoc, vt nõ violẽt regula appellatiõis gradatim. ¶ Nec obf. r. d. gl. sing. in cle. sãpe. in verbo, partib. in. fi. de ver. sig. licet Abb. nõ rñdeat: nec alij: quia primũ cõsensu respectu cõmissiõis, quã nõ fuit de toto: erat in p̄tate partis. d. c. iudex. Non sic iste secũdus in ordine appellãdi, quẽ pars mutare nõ pot. Et incidẽter signabis illã gl. ad multa, qd expressus cõsensu in vno actu, extenditur ad similes: fecus in tacito. Et per ipsam decidit Abb. vñã. q. in. c. qm. in vlt. col. de prob. & aliã Pau. cõf. xxv. in. iiii. col. & aliã. d. Ant. in. c. cũ olim. de exce. in. xj. col. ¶ Cateros casus in quib. tacitũ nõ operãt, vt expressum ponit latẽ Bar. in. l. cũ quid. ff. si cert. pe. ¶ Si iudex recusatus etiã de cõsensu partiũ, subdelegauit partẽ cã: iuxta. c. iudex. de offic. deleg. in. vj. si appellatur: debet ad ipsũ appellari. & si opponãt iterũ recusatio, pot agi de suspiciõẽ, quã operatur, vt interim sententia nõ transeat in rem iudicatã: vt Abb. hic. ¶ A delegato Episcopo. non appellatur ad vicariũ. Abb. hic. & in. c. delicti. lo. ij. de app. & Lud. in. singula. ccccl. inci. Tu habes titulu Legistarum per rões eorum. ¶ Limita: nisi Episcop. esset absens: vt per Abba. in. dictis locis, quem in hoc reprobant Moderno. quia semper appellari debet ad delegantem, & vicarius non delegauit. ¶ Sed caue: quia siue sit p̄sens, siue absens, potest indistinctẽ appellari ad vicariũ, secundu Moder. in. c. dilecti.

in. xij. col. ver. ij. quiritur, an à delegato. allegat Rotã. eccl. hodie tertia de offi. vica. in nouis. quã verẽ nõ dicit hoc, sed qd à dele. vicarij ad eũ appellatur. Sed in terminis vide Ro. ccclyx. hodie de offi. vica. vltima in nouis. Rõ, quia faciunt idẽ tribu. nal. d. c. de cõsue. in. vj. & ibi Archi. lo. an. Do. in. fi. pro quibus facit dictũ Archi. in. c. Reatina. lxxij. dist. qd facta mentione de Episc. subintelligitur vel vicario. facit gl. pe. in. c. j. de ca. mo. in. vj. qd factum à vicario dicitur factũ ab Episc. facit. l. fi. C. vbi & apud quẽ. ibi, vt videatur ipse facere. ibi Bal. in. princ. vnde in. c. dilectus. in. iij. col. de app. dicit, qd qui appellauit ad Episc. pot profequi coram vicario. Præterea, qua ratione Pañ. vult Episc. absente posse ad vicariũ appellari: eadem rõe idem erit eo p̄sente, attento qd eius p̄sencia in illo suspendit cõces. sa vicario. ¶ Ad. c. fi. contra vñũ de offi. dele. lib. vj. cui nemo respondet, dic, quod recusatio & appellatio in materia ista nõ æquiparatur. casus est ibi apertus. ¶ Potest etiã dici, qd verbũ Episc. non excludit vicariũ per prædictã. & glo. hãc cũ con. cor. dũ dicit, qd iste tex. loquẽs de Epi. nõ negat, quin executio fieri possit à repræsentante eũ. Non nego quin punctũ sit dis. putabile. ¶ Gl. pe. Tenet Maria. cõtra cõem opi. qd de iu. ciuili delegatus inferior à Principe possit exequi, per. vij. rões Antonij de prato veteri, in. l. fi. ff. de offi. eius cui mandata est iurif. & in. l. ab executore. in. viij. col. ff. de app. ¶ Primõ, quia mandato principali videtur mandata accessoria. c. pastoralis. & quia verõ, de offi. dele. ergo cõmissa cognitione, est cõmissa executio: quia cõtrariorũ eadem est disciplina. & c. So. negatur assumptũ. Ad. & quia verõ rñdeo, qd nõ probat. ¶ Tertio per c. querelã de ele. Sol. nõ probat, qd de iure ciui. ¶ Quarto hoc est interpretari rescriptũ cõtra concedẽtẽ: ergo largẽ interpretari debet. Inno. in. c. cũ dilectus. de donatio. Sol. verũ in re scripto Principis: quia pot derogare iuri nõ sic in rescripto inferioris. ¶ Quinto per. l. si reus. ff. de procu. cũ gl. vbi delegat. iubet pecuniã deponi: sed depositio æquipollet solutioni. l. ac ceptã. C. de vsur. ergo pot iubere solui. So. nõ dicit, qd nolens deponere possit cognoscere, sed qd deleg. iubet fieri. & id qd fiet, erit executio: tñ non cogit, vt fiat. ¶ Sexto, licet executio sola sit indelegabilis. l. iubere. ff. de iurid. om. iudi. Tñ cũ com missione totius cãe ipsa venit. argu. c. ex literis. de iure patro. & l. in modicis. de cõtrah. emp. So. illa procedũt in casib. suis nõ generaliter. Pulchrẽ Rota de pact. xiiij. in antiquis. vbi prohibitus alienare certã rem, nõ excusatur alienando cũ vniuersitate. Vel dic & melius, qd in dependentibus à iurisdicitione non valent argumẽta, quã nõ possunt fieri in specie, possunt fieri in genere pulchrẽ Imo. post do. Anto. in. cle. pastoralis. in. pe. co. de re. iur. per. c. ij. de cõf. in. vj. & ita hic. ¶ Septimõ, qua ratione executio transit ex delegatione Principis eadẽ ex delegatione inferioris. So. non est eadẽ rõe: quia vt est dictũ, Princeps derogat iuri, non inferior. ¶ Præterea tenentes istas rões, debeant rñdere iuribus Ab. ¶ Subdit Are. primõ, qd c. ex literis. de offi. deleg. nõ probat: quia loquitur in delegato à delegato principis: quo casu verũ est: qd pot exequi: quia ex quo executio est semel facta dele. propter personã primi delegati transit etiã in subdelegatũ suũ. Et ita tenuit Bar. licet ip se non dicat, in. lã Diuo Pio. in. prin. f. qd subdelegatus deleg. principis exequi pot, vt delegatus. ¶ Sed caue, quia cõtrariũ fir mat Imo. in. c. ex literis. de offi. deleg. & in. c. pastora. & quia ve rõ eo. tit. & Spe. de exec. sententiẽ. & nõ dicendũ, in. prin. rõe optima: quia talis nullũ habet priuilegiũ cõtra ius cõe. c. super quef. & nos autẽ. & si verõ, de officio deleg. vbi clausula appellatione remota posita in delegatione, transit in subdelega. ¶ Subdit Are. qd c. cum venissent. de eo, qui mit. in possess. valde bene probat. ¶ Sed caue: quia loquitur in delegato lega ti, qui æquiparatur delegato principis. Ab. in. c. cũ Bertoldo. in. ix. col. de re. iudi. Hinc est, qd subdelegat Bald. in. lã iudice C. de iud. dixi. in. d. si verõ in secunda. arg. non probat te nõdo delegatũ à principe posse mittere in possessionẽ & exequi: licet alij aliter: vt discussi in dictã fallentia. ¶ Scias etiam qd Are. hic conatur per quatuor iura probare idẽ qd. s. probauit Marjanus: quibus tñ respondeas sequitur Abb. ¶ Item probant

pbãt Moder. et delegatũ Principis exequi non posse de iure ciuili: multominus delegatũ inferioris. & rñdẽdo ad. l. fi. C. de iud. vacillãt: vt videre potes. ¶ Et dictã. d. Ab. latẽ tenet Imol. & Ro. in. d. lã Diuo Pio. in. prin. do. Ant. & Imo. in. d. c. cũ ab ecclesiarũ. lo. de Lignano in. Cle. j. de offic. delega. Imo. in. d. c. ex literis. quẽ dicit Are. in. secunda in practica.

- 1 Negatio facit rem dubiam, etiam si dicatur non credo.
- 2 Iudicium, ut inchoetur tanquam coram competenti, sufficit allegasse in libello qualitatem tribuẽtem iurisdictionem, etiam si nõ sit verũ, dummodo hoc non constet.
- 3 Iudex, vt si iudex competens, oportet quod sciat se esse iudicem.
- 4 Laicus potest conueniri coram Episcopo à clerico agente rei vendicatione pro re propria, vel ecclesie.

Si clericus laicũ. ¶ Sup re ecclesie, vel clerici, potest laicus coram ecclesiastico iudice conueniri: sed si probabiliter neget rem esse clericũ, vel ecclesie ad iurisdictionẽ ecclesiasticã declinandam, conuenietur coram iudice. h. d. ¶ Negatio facit rem dubiam. glo. j. in. c. veniens. de renũ. & glo. magna in. c. j. de offi. dele. in. vj. & gl. iiii. in. l. plures. C. de fide instrũ. Extẽde hæc etiam fi diceretur dubito. Bal. in. l. iij. C. quibus ad liber. ¶ Item extẽde, si diceret non credo. Bal. idẽ allegat gl. in verbo credere. in. c. cũ ad sedẽ. de resti. spo. iuncto. c. j. de lit. cõtest. ¶ Fallit primõ, vbi negat notoriũ. text. est in. c. super eo. de testi. cogẽ. non solit allegari secũdũ Ab. ibi: quia in principio loquens in facto notorio, non distinguit: an pars neget, vel nõ. & illũ tex. notat etiã Abb. in. c. tua. in principio de coha. cleri. Et hæc Bar. post gl. in. l. post rem. ff. de trãfac. loquẽs de negãtã id, qd per sententiã apparet. Et hinc est, qd si negat instrumẽtũ gurentiatũ, non fit dubiũ. Bal. in. l. etiã. in. prima colum. C. de executiõẽ rei iud. Et hinc est, qd pbatio legitime facta p negationẽ nõ fit dubia. Bal. in. c. ad nostram. de pba. ante fin. ¶ Fallit scdõ in negatiõẽ extraiudiciali. Innoc. in. c. venerabili. de cõf. & ibi do. Ant. in. vj. col. Intellige ad hoc, vt ille, contra quẽ negat, nõ teneat desistere à solito vsu: sed ne noua pos sessio detur, ista negatio aliquid operãt. Bald. in. d. l. iij. C. quibus ad liber. ¶ Fallit tertio, vbi negatio habet cõtra se p̄sumptionẽ iuris cõis. Inno. in. c. ex parte. lo. primo. circa mediũ de ver. sig. dicẽs, qd negatio subditi, nõ facit dubiã petitionẽ Epi innitentẽ debito à iure cõi. qd valde sequitur Arch. & Do. in. & qd aut. in. j. col. ij. q. j. & Ro. cccxxvij. hodie. de exce. vj. in no uis. Idẽ Ang. in. l. tale. & qui puocauit. ff. de pac. allegãdo gloss. in. l. si verõ. & qui p. re. ff. qui fatidere cogã. ¶ Quarto fallit, vbi negatio faceret re dubiã in præiudiciũ negantis. Ab. sub. tiliter in. c. j. de pcur. per illũ tex. vbi negatio, qd pcurator ha beat mãdatũ, nõ facit dubiũ de mãdato: quia hoc noceret negãti: & admitteret pcurator cũ cautioẽ rati. l. j. C. de procur. Itẽ Bal. in. illa. l. j. in. ver. ij. qro. i. iij. co. & in. d. l. iij. Ab. in. c. corã. in. iij. co. de off. del. ¶ Quinto fallit, vbi est negatio simplex ab qd pbabili rõe. Ang. & Imo. in. l. j. in. prin. ff. si cui plus qd per leg. fal. per illũ tex. in. ver. iustẽ. iũcto. tex. allegato in. glo. ibi. Facit dictũ Bal. i. l. ij. ad. fi. C. de bo. pos. secũdũ tab. qd pbatio nõ cõcludẽs, nõ facit rem dubiã. Simile Bald. in. aut. ad. hæc. in. iiii. col. ver. qro nõquid ille. C. de vsur. dicẽs, qd negatio nõ facit re dubiã, si postea cõtrariũ p̄bet. Et qd negatio non verosimilis, nõ facit re dubiã. Et hæc nõ reperies alibi: dixerãt olim i. d. c. su per eo. Arch. in. c. iudicatũ. lxxix. di. late sustinet pro valida cõsuetudine, quã gl. hic mordet. Adde gl. fi. in. c. parochianos. de sentẽ. exc. qd simpliciter eã approbat. Idẽ gl. i. c. pxi. & ibi Ab. limitat in materia feudũ, vt hic. Nõ obf. qd iurisdicitiones sint diuisã, ppter qd Moder. hic multa dicũt: quia sicut ista diuisiõ nõ impedit cõsuetudinẽ laicorũ: vt in. tex. isto: ita nec cõsuetudi nẽ curiẽ. ¶ Prima cõclusio. Ad hoc, vt iudiciũ inchoet tãq corã cõpetetũ, sufficit in libello allegare qualitã tribuẽtẽ iurisdictionẽ, etiã si nõ sit vera: dummodo hoc nõ cõstet. Bar. in. l. ij. ff. si qd ius vo. & ibi Ful. & pau. de ca. l. i. cũ qdã. ff. de iurif.

di omiũ. Fu. in. l. p̄scriptiõẽ. C. si cõtra ius. lo. An. in. addi. ad Spe. in. ti. de compe. iud. additio. & j. additioẽ, quẽ incip. Qui. d. Inn. in. c. cũ sit. eo. per rões. de quib. per Ab. in. relatione se. cũde opi. ¶ Idẽ, si qualitas nõ fuit alleg. sed probata in actis. d. Ant. & Ab. hãc rõnib. suis. Adde qd not. Inn. in. c. ij. post prin. lbi rñdeo stultum esse de ordi. cogni. qd valet libellus sine vlla expressiõẽ causã, si de ipsa appareat ex actis. sequitur valde Ab. in. c. dilecti. de iud. in. vlt. col. dicitur ibi. vel in. d. c. ij. ¶ Li mita primõ hanc conclusionẽ: dũmodo. d. qualitas possit in. cludi sub verbis libelli quoquomodo. aliã nõ secũdũ. d. Ant. ¶ Contrariũ tenet Abb. bonis rõibus. Sed obf. gl. in verbo aliã in. cle. appellãti. de appell. & regula. l. fi. adulteriũ cũ ince. stu. & idẽ Pollioni. ff. de adul. cũ his, quẽ aliã dedi. in. c. afferte de p̄sum. vbi qualitas, etiã notoria, debet saltẽ allegari. ¶ So. fallit in qualitate, de qua cõstat ex actis. d. An. in. c. vestra. i. vlt. char. versic. per hoc dicebã. de coha. cle. & alij de quibus in. d. e. afferte. vbi ad hoc bonus tex. ¶ Limita. secũdõ hãc cõclusiõ nẽ & p̄cedẽtẽ: nisi reus neget qualitã: quia hæc negatio li. cet iurisdic. nõ excludat, operatur tñ qd p̄mitti debeat sum maria cognitio de veritate qualitatis. Do. Ant. & Ab. hãc cõ. piofẽ Bal. in. d. l. p̄scriptiõẽ. Domi. in. d. & cõtrahentes. in. c. Romana. de foro compe. in. vj. Cal. in. c. de illis. in. iij. q. de ra. pto. Bal. in. l. fi. quis ex aliena. ff. de iud. do. Ant. Imo. & Domi. in. d. c. super literis. Imo. in. l. quidã cõsulebãt. in. vltima. col. ff. de re. iur. l. ap. allegatiõẽ. l. ix. in. vlti. col. vbi semper vide Pet. de Ancha. in. c. postulasti. q. j. eo. ¶ Et est opi. cõmunis contra al. legatos in. j. conclusionẽ. Pro quibus nõ facit. l. cũ quẽda. quia loquitur, vbi quis est iudex in mẽsura qualitatis petite, siue qd petitur verum sit, vel falsum: nisi mirum, si causa inchoari pot alio non prædiscusso: sed cõmunis opinio loquitur, vbi requi ritur vera existẽtia qualitatis allegatã. ¶ Et pro communi facit: quia oportet, vt iudex sciat se esse iudicẽ. arg. l. quero. ff. de eo. qui pro tuto. pulchrẽ Bar. in. l. multũ. de cõdi. & demõ, quẽ vide. ¶ Et non dicas hoc scit ex libello. Nam si hoc suffi. ceret, frustra esset factum. d. c. super literis. & d. l. si quis ex alie na. cõ cor. vbi debet cognoscere, an sua sit iurisdic. Effet em satis, quod libellus hoc diceret: qd est absurdũ. Nam vbi oportet, qd aliquid constet, non sufficit qd allegetur. glo. aurea in. vers. allegat. in. c. non est. de confue. lib. vj. & in rubrica. ff. si quadru. pap. cũ fi. Quando aut non negaretur, procederent dictã conclusiones. ¶ Et retenta hac limitatione pro cõiori amplia, etiã si qualitas deberet nõ solũ existere, sed etiam notoriẽ existere: quia de hoc vtrũ notoriẽ existat, poterit iudex co gnoscere. gl. magna circa mediũ in. c. j. de offi. deleg. in. vj. Cui obf. alia in. c. accusatus. & sanẽ. in. verb. manifestẽ. de her. eo. li. Do. Abb. conatur cõcordare, sed profecto reprobat hanc se cundã: quia vult, qd vbi inquisitor cognoscere vellet nõ de di. uinatione sed an manifesta sit, pot. Cuius cõtrariũ vult illa gl. Propterea Do. in. loco extraneo in. d. c. super literis. in. vj. co. firmat qd iudex nõ habet iurisd. nisi super cã notoria occurrẽtẽ casu de cuius notorietate sit dubiũ: nõ pot cognoscere, an sit notorius. alleg. gl. d. c. & rationẽ subtilẽ & clarã: quia si nul lo mõ est iudex, nisi casu existente notorio, quõ cognosceret de notorietate: Nã cognoscẽdo, vt iudex, nõ est iudex nõ existẽte fundamẽto iurisdictionis. Hoc intelligit, qd vult cognosce re & pronũciare tãquã iudex. Secus si extraiudicialiter, nõ vt iudex, vellet se informare: an casus esset notorius. & in hoc nõ pronũciare pot, & inuẽta notorietate aggredi cãm: vt noto. Sic intelligẽs gl. d. c. primi. quã lo. An. ibi in nouella, ita intelli git secũdũ ipm, quẽ nõ. vt noua. ¶ Itẽ retenta hac limitatione excipias tres casus. Primus, vbi negat qualitas, quẽ notoriẽ ap. parẽt, quia nõ fit res dubia: ergo ois cognitio superflua esset omiffa hic. Scã, vbi essem. in. casu nõ requirẽte pro fundamẽ to iurisdic. verã existẽtiã qualitatis: sed sufficeret de ipsã esse dubiũ. Tertius, vbi actor abhorret circuitũ, acquiesceret negationi ad elũdo iudicẽ propriũ rei. ¶ Secũda cõclusio: etiã cessante allegatiõẽ sacrilegij, pot laic. à cler. agẽte rei vendica. tione pro re propria, vel eccle. corã Epi. cõueniri. Abb. hic la. te per istũ tex. Amplia est, si pro habenda re agat ex locato, vel

legatis. Innoc. hic, quod intelligit Card. ubi laicus fatef rem esse...

CAP. VII.

Transmissa. Quest. feudi termini vel mediante, quo negligere terminatur...

SVMMA RIVM.

- 1 Episcopus non tenetur capitulum requirere in spectantibus ad ipsum iure deuoluto.
2 Facultas doctorandi, non transit in capitulum.
3 Negligentia Episcopi in non conferendo beneficium deuolutum, non suppletur a capite, sicut alius non deuolutus.
4 Clericus, si conueniat laicum coram iudice seculari, an possit ibi reconueniri.
5 Fratres duo, si tenent feudum, negligentia unius in iuuando dominum palliat ex diligentia alterius.
6 Clericus, quando possit terreri armis?
7 Cessatio modi adiecti in contractu, an statim resoluat contractum.
8 Negligentia Prælati, an nocet eccle. si non adsit negligentia conuentus. Et quid si ecclesia non habet conuentum. ibi. nu. 9.

CAP. VII.

Verum. Per dñm feudis secularis, seu ecc. questio feudalis terminatur etiam si uasalli sint clerici...

intelligit requisito cap per illu text. aureu ad fi. ubi in materia indiffereti cocesta Episc. intelligit. l. soli. Declaranda dupliciter hoc corollariu. Primò dñm dñm dñm dñm...

Contra clericu. Adde tu pulcherrimam dubitationem ad. q. ista tacta hic per Feli. & quæro de tali dubio: nunquid delegatus cui mandata est ca...

cognosceret de falso: ut irriteret depositio. Nec obstat, quod istud uideat computari inter poenas capitales. iuxta dictu Bar post atiquos in l. transigere. C. de trafac. q. loquitur, ubi qd...

interdum, qui fu rem. quem Bar. ibi reputat singulari. ff. de sur. ubi iudex malefactoru pot in cidenter cognosce re & pronuciare in ca...

ignoti. Idem tenet Albe. de Rosa. in l. imperii. in v. col. in ver. item qro, an torquere. sic mi...

iudicis, secudu eos: nisi vltra hoc esset dictu, q donas autoritate, ppria apprehendere pos...

ciut multa, q dixi in c. cu no ab hote. de iudi. vbi ipsi allegauit: & est declaratio substatialis: quia laic...

- 1 Questio vsurarum, an spectet tantum ad iudicem ecclesiasticum: an etiam ad iudicem secularem?
2 Inquisitor hevefis est iudex competens in questione vsurarum.
3 Laicus tiqua arbitrator: pot cognoscere de vsura: etiam in questione iuris.

Cum sit. Ecclesiaru malefactores vtriusq sunt fori. Regula de qua hic, q a...

ria no extēdit. Sol. Fallit fauore ecclesie. Bar. in l. sic costate. in prin. ci. fol. mat. Allegat etiā alia no vrgētia. & no rēndē ad. c. sifiter. xvj. q. ij. Posset dici, q loquit in Epō: sicut in simili dicit in d. c. di...

si vera esset opi. do. Abb. ibi: qui solus est: essent frustratoria oia pdicta dicta Inn. hic cu...

Respectu vsuraz. Addetu, q repetitio vsurarum fieri pot in foro seculari. Car. i. cle. xvij, q. de vsuris. que vi deas omnino. Ad de Pau. de castr. & Alex. de Imo. in l. si no forte. in prin. ff. de cod. inde. con suetudine vsuraz, non repetuntur, nisi in foro ecclesiastico.

Circa qd viru, & etiã in ea materia no. sex necessarias declaratio nes. ¶ Prima declaratio. In materia merè ecclesiastica nulla pror fus cognitio cadit in laicu. Ita loquit. c. si iudex. de sen. exc. in. vj. & c. vt in quistiois. s. phibemus. de here. lib. vj. Ita Pe. de anch. in d. regula. ea q. ¶ Secda declaratio: vbi materia nõ est talis, dato, qd esset dubiu iuris, pöt secularis per cõfessionẽ, & de plano informari. ¶ Aureu est dictu Spe. in tit. de reconuen. s. ij. ver. sed nun quid. el. j. quẽ comẽdat. Bal. in. d. l. Titia. & in preludij huius se cundi lib. in. iij. col. & in. l. nõ ignorat. in fi. C. qui accus. & in. d. l. quoties. & in omni nõuatiõ. C. de sac. san. eccl. Idẽ Arch. in. c. fre quens. in. l. iij. dist. & in. d. c. si iudex. ppe prin. Quãuis respectu illius. c. nõ bñ dicat, vt ibi per do. post lo. an. ad. fi. prin. quia fuit factus ille tex. ne pcederet regula. c. super literis. de rescrip. cũ cõ cor. per quas erat ibi nõ dubitãdi. ¶ Ex qbus subdit hĩc Are. qd si seculari cõstat notoriẽ de vfura per cõfessionẽ partis, pöt super ea pñciare. ¶ Sed intelligẽdũ tñ nõ principãt, sed per modũ causẽ vt pulchrẽ per bald. in. l. vnica. s. ad hęc. C. de lati. liber. tol. Puta cõdẽno te ad. x. indebitẽ ablata ex scẽnore. ¶ Non obstat. c. ad. fi. clerici. de iudi. vbi cõfessio corã incõpetẽti nõ valet: qa hĩc cessante disceptatiõ: & confitõ de vfura, nõ est incõpetẽs. Mõ vbi est cõfessio cessat disceptatiõ: ergo & c. Ita est de mẽte bal. in. d. l. quoties. Et intelligẽt, vt dixi: vbi qõ aĩs ecclesiastica incidit coram seculari in cã tpali: quia de ipsã incidẽti cognoscere pöt modõ pñdico. Prounciabit aut in principali, & incidẽs venit: vt cã. ¶ Vbi verõ principalis qõ esset ecclesiastica mera, & esset qõ iuris, nõ credas, qd de ipso vllo mõ possit secularis cognoscere per dictã iura: quia esset frustratoriũ: ex quo de ipsã iudicare nõ pöt: nec cõfessio. Tunc facit eũ cõpetẽtẽ, & ita declarat Pe. de anc. in d. regula. ea que. xxxj. col. ver. quarto qro. ad que p̄ cãteris sem per. recurre. ¶ Tertia declaratio. Potest secularis cognoscere de istis in causis summarijs, seu extraordinarijs. bal. in. l. iij. C. de car. edic. & in. d. l. filiũ. & in. d. aut. ei qui. in. vj. col. lbi, quẽro qualiter. post Spe. in tit. de primo decreto. s. restat. ver. quid si agat. Dũ dicit, qd si agit de primo decreto, & filius negat se in p̄tate patris potest secularis cognoscere de filiatiõne, nõ obstat. c. tuam. de ordi. cog. quia iste p̄cessus nõ est ordinariũ. ¶ Vbi autem procedĩt ordinariẽ: attẽdit an sit qõ iuris, vel facti. Et hoc est practi cabile in palatijs in oĩb9 causis summarijs, scdm Bal. in. d. aut. Sed ista declaratiõ nõ est tuta: quia cõtrariũ sentit lo. an. in tit. qui fil. sint legi. s. j. ver. cõpetit. Et canonistẽ eã nõ admitterent secundũ But. in. d. c. tuã. in vlti. col. & sentit ibi Abb. in. vj. col. ¶ Quarta declaratio & optima: Quod vbi constat seculari, qd per calum niã opponit talis exceptio v̄furaria, vel similis demittenda ad ecclesiasticũ: nõ tenet remittere: nec p̄cessum suũ turbare propter ambages. Ita Bal. in. l. j. in. fi. C. de sen. que sine cer. quãtita. & dicit Sal. in cõsi. inci. in qõne vertẽte in castro argente. se vidisse cõsul tũ per Io. Cal. & Io. de Lig. quod pöt secularis huic opponẽti sta tuere terminũ, in quo pducat corã eo, que vult probare coram Epõ, & videns ea nõ obstatẽ procedat ad v̄teriora. Vide Bal. in l. de die. s. iubef. in lectura antiqua. ff. qui satisd. cog. cũ quo trãsit ibi Pet. de anch. qd si remissus ad curiã episcopalem super talibus incidentibus est ibi in mora, potest secularis procedere ad v̄teriora. ¶ Pro hoc: quia morosus allegã pendentiã litis, nõ audĩt. Bar. in. l. vbi ceptũ. ff. de iudi. & in. l. sepulchri. ff. de sepul. vio. & in. l. quĩs. ff. de dam. infec. Et est cautela, qd secularis faciens huius modi remissionẽ: p̄fingat remissio terminũ, in quo se curiẽ Epĩ p̄sentet. Bar. in. l. p̄fes. C. de app. per illũ tex. & in. l. ij. ff. de re iu di. & in. l. p̄fes. C. de iudi. & Ang. in. l. ij. s. sed si dubitẽt. ff. de iu di. Et si ille fuerit in mora poterit secularis procedere. d. l. p̄fes. & c. personas. de app. que perpetuõ nõ. ¶ Non tñ possit statuere terminũ: intra quẽ remissus debeat se expediũ: vt per Bar. in. d. l. ij. Nã istud esset potius arẽtare ecclesiasticũ, q̄ partem iuxta. c. ex insinuatione. de app. ¶ Hodie tñ curia epalis per inhi bitionẽ cũ censura, multũ obuiat talibus practicis: sed nõ semper iustẽ. ¶ Quinta declaratio, etiã de consensu partiũ, nõ pöt secu laris cognoscere, vbi est qõ iuris: nisi lata per Episcopum sentẽtia de eius mandato velit exequi, & etiam sine mãdato victore stan te. Ita bal. in rub. de iud. in. ij. col. ¶ Sexta declaratio. inquisitor hẽresis est cõpetens in factõ v̄furẽ. bal. in. l. j. s. ad hęc. de pace iur.

fir. in v̄sb. feu. dicens hoc valde gratũ esse inquisitoribus. Intelligẽ sanẽ respectu fori p̄nitẽtialis: nõ autẽ iudicialiter. tex. est in c. accusatus. s. de qõnibus. de hẽreti. lib. vj. pulchrẽ Fed. conf. clvij. incip. A lex. Ep̄s. & Cald. de hãre. cõsi. ij. Saluo nisi quis assereret v̄surã nõ esse peccatum: quia tunc iudicialiter procedi potest, v̄ luti contra hẽreticum. de. j. s. cãterum. de v̄su. ¶ Septima decla ratio: laicus tanq̄ arbitrator cognoscere potest de v̄sura, etiam in q. iuris. Pe. de anc. solenniter cõsi. xcvij. inci. istam qõnẽ dubiam facit. volẽs quod, c. contingit. de arbi. non procedat in arbitratore. Idem Pe. de anc. conf. xxxij. inci. in hac cã Lud. ¶ Non obstat. c. super eo. de transac. & c. nisi essent. de p̄ben. vbi de spiritualibus non fit transactio: quia verũ de sp̄ualibus, que sunt in manu clericorũ. Sed de decimis & s̄sibus possessis à laicis secus. Vel aliter scdm Io. de Ana. in. d. c. post miserabilẽ. licet non possit transi gi: vbi aliquid dat, vel recipitur: pöt tñ amicablem componi. ¶ Et adde, qd arbi ter esse non possit laicus in hac materia. Lap. al lega. lv. incip. quidã corã iudice. Mo. in. c. innotuit. de arbi. Pau. de cast. conf. lxix. in prin. Abb. in. d. c. contingit. in. j. col. ¶ Cuius dictã intelligẽ scdm p̄dictos, quos nõ vidit: quando dixit ibi, qd ille tex. procedit in arbitratore. Cuius cõtrariũ tenet etiã Bal. in. c. ij. in vlti. col. de iudi. vide Abb. conf. lxiiij. in. iij. colũ. ibi ad tertiam obiectionem. in. j. vol. ¶ Vltimõ vide Ang. in disp. in. c. Altẽsis miles. in. fi. vbi dicit, qd secularis cogere pöt restitui v̄surã ab Epõ adiudicatas. Et adde Pau. de cast. conf. cccxix. in. iij. col. v̄sq̄ in. fi. vbi latẽ sequit tertiã opi. de qua. s. intelligẽ Bal. in. d. l. quoties. non prout vulgus, sed qd quatenus dicit qõnẽ facti de v̄sura spectare ad Ep̄m, intelligat volẽte actore: vt ibi per eũ. Et de istis fieri possit longa repetitiõ. ¶ Et vide certari, si laicus ordinaris delegat cãm tẽporalẽ clericõ: & incidat questio v̄suraria iuris: an clericus possit cognoscere? Et vide qd non: quia iurif dictionẽ habet à seculari, & à lege, que non pöt disponere incidẽ ter. Dic contra, quia rõnẽ, incidentiẽ qui est in cõpetẽs. cã. de re sti. in integ. l. cũ proponas. cũ glo. C. de reb. cre. cũ fi. ¶ Non obstat. c. cũ tua. de ord. cog. quia loquitur in eo, qui etiam est incapax. Si clericus non est incapax, iurisdictionẽ ergo, que datur à lege, nõ est illa, que tribuit ei cognitionem: sed incidentia iunctã cũ capa citate. qd subtiliter not. vt non tactum. ¶ Io. de Imo. hĩc dicit, qd secularis potest punire simoniacum lata snia ab ecclesiastico. quem sequitur Io. de Ana. in rub. de symo. Materia iuramenti est fori ecclesiastici non secularis. glo. hĩc, & in. c. p̄dicandũ. xxi. q. j. Host. in. c. tuam. super vltima col. de ord. cog. aliquid Abba. inc. significante. in. j. not. de pig. omnes in. c. venerabilem de electio. ¶ Ampla conclusiõnẽ ex quotidiana doctrina Bal. in. l. ordinarij. in. j. col. C. de rei ven. vbi dixit, qd si quis dicitur cõtractũ v̄surariũ petat absolutionẽ iuramenti corã Epõ: & absolutus est actu rus, postea de simulatione, vel v̄suris necessariõ habet agere in eadẽ curia, non in alia: quia idem debet esse iudex preparẽtis, qui preparat. ¶ Optimẽ facit cõsiliũ Cal. de quo in. ij. ampliatiõne primã limitationis sequentis. ¶ Itẽ facit. l. cũ vendente. C. vbi cau. hĩc & qd ibi Bal. & l. minor. xxv. annis. in. fi. princ. ff. de euic. & hoc dictũ sequit Pau. de cast. in. l. ij. C. vbi & apud quẽ. & in. d. l. ordinarij. & d. Bapti. de sancto Seueri. doctor Moder. in solenni repe. l. oēs populi. in. xiiij. col. ver. hęc videntur vera. infere ns: qd qui corã vno iudice intentauit. l. diffamari. non pöt per actorem, qui stimulat & vult agere, conueniri in alio iudicio. Tñ in hoc vltimo aliter tenet Mar. in. c. pen. in. xx. col. in. ver. xij. quẽro j. eo. quia iudex aditus ex. d. l. solũ statuit terminũ volenti agere. vñ intelligitur secũdũ qd pöt agere. Tñ primũ substantia lius. Et pro ista ampliatiõnẽ est fortẽ gl. peregrina in. c. parrochia nos. in. gl. fi. ad fin. ibi scdm hoc intelligẽ. de sen. exc. nõ solita alle gari. ¶ Hãc ampliatiõnẽ sequitur Pau. de ca. cõf. lxix. limitans, ni si petenti absolutionẽ esset iam per partẽ relaxatũ iuramentũ: qa cum expirauerit iuramentũ cessat cã iurisdictionis ecclesiasticẽ: arg. gl. in. c. cũ plures. de offi. dele. in. vj. Recipit. d. regula. vj. limi tationes. ¶ Prima, nisi agat, vel excipiat de iuramentõ omiffa dis putatione: an valeat, vel cõpetat absolutio. sed solũ, vt obseruet: quia tunc est misti fori. de seculari patet in. c. licet mulieres. de iureiu. in. vj. vñ dicit Abb. in. c. ex literis. lo. ij. in. iij. no. de spon. qd pro implemẽto sp̄salũ iuratorum adiri pöt secularis. de ecclesiastico

clastico est. c. si. de fo. cõpe. in. vj. vñ Imo. in. c. cũ contingat. in x. char. ver. circa scdm speciẽ. de iureiur. tandẽ firmat optionẽ dari a cõtri, corã quo velit iurãtẽ cõuenire. Qd putat vtilẽ ppter iuramentũ sepe interueniẽs in contractib9 laicorũ. & ideõ Abb. in. c. cũ veniẽtis. in. vj. col. de infi. signat cautelã apponẽdi iuramẽti: vt duplicet forũ. Idẽ Bal. in. l. j. in. fi. C. de reb. credi. ¶ Hãc limitationẽ amplia dupliciter. Primõ etiã in casu, in quo de iure ciuili iuramentũ est inefficax: quia etiã corã seculari agi pöt, per rationẽ suã, quã sequit Abb. Cõtrariũ tenet hĩc Imol. Sicut dixim9 ex nudo pacto corã seculari nõ agi. Tamẽ rñderi pöt, qd canon ra tione pacti ita militat in foro seculari, sicut ecclesiastico. Ita ex iuramento agat ex canone. ¶ Ampla secundõ: etiã si esset materia feudalis: ¶ quia rõnẽ iuramenti pöt vassallus trahi ad forũ ecclesiã: adeõ qd cognito de iuramẽto, ibidẽ cognoscat de proprie tate feudi. Ita Cal. hoc tit. conf. ij. dicens esse causam directũ in. c. nouit. de iu. Facit optimẽ, qd no. Bal. in. c. imperialẽ. s. fi. in. iij. co. de phi. feu. alie. Dicẽs causam feudale nõ decimũ in feudis debe re decidi canone, nõ rõnẽ iuramẽti. ¶ Confydera vtrũ per istas rationes ordinariũ secularis aditus pro obseruantia iuramenti, erit etiã iudex & in feudo, & quid in simili p̄lato: & vide qd sic. ¶ Limita secundõ, nisi agatur ad p̄nã per iurij, quia vterq; com petens est. Patet in. c. nouit. iuncto. c. Rex debet. xxij. q. v. nota Lud. cõsi. ccccxxij. in. iij. col. ¶ Limita tertio, nisi agat de cõpellẽ do recipiẽtẽ turpe iuramẽti: vt illud relaxet. iuxta. c. j. de iureiu. quia hoc facere pöt etiã secularis. Ita Lud. in. sing. ccccxxj. vbi iuramẽti. Dicẽs idẽ tenere Fed. cõf. clxvj. qd nondũ reperi. & esse rationem opti. quia sicut pöt cogere: vt licitũ seruetur: ita vt tur pe relaxet. Et tenẽtes cõtrariũ dicit esse in magna ignorãtia. Du bito: quia obseruatiõ & relaxatiõ nõ procedũt à pari. Nam in pri ma non requirit cãg cognitio in vidẽdo valeat, an non. Nã vbi requireret secularis esset incõpetẽs: sed in cogẽdo ad relaxãdum initiũ exigit necessaria cognitio. Et ista cũ sit iuris, nõ cõpetit se culari scdm oēs. ¶ Limita quartõ, nisi secularis vellet declarare, quẽ incurrisse periurũ, qn de hoc non esset dubiũ. Lud. singul. ccccxxij. incip. ego corã magnificẽ dn̄is. licet quidam bestiolũ du bitarẽt scdm ip̄m. Mouet, quia lex secularis nõ pñat periurũ. l. si quis maior. cũ fi. C. de trãac. ergo etiã declarare pöt: quia est declaratiõ facti, secus vbi esset dubiũ. per. c. venerabilem. de elec. ¶ Limita quintõ, nisi secularis vellet cognoscere de nullitate absolutionis factẽ à iuramẽto p̄cessã: quia pöt, nec tenet eam sequi iniustã, vel nullã. Pe. de anc. multũ solenniter cõf. cccclxxij. inci. retẽto ordine dubiorũ per multa. maximẽ ex dictis Ioã. and. in. c. cũ in iure. de offi. deleg. & in. c. j. de offi. ordi. qd iudex secularis nõ tenet exequi p̄ceptũ ecclesiastici. De cuius iniustitia scit, vel suspicãt. Facit dictũ Bar. in. l. Diuus. ff. de cust. reo. non dico respectu exẽpli, in quo errauit: per. d. s. prohibemus. vt dixi in. c. j. de offi. ordi. Sed respectu doctrinẽ qd est qd secularis pöt reuiderẽ processum, quẽ ab Epõ iubet exequi. rñdet ad. c. fi. de exep. in. vj. qd fallit in snia euidenter nulla, vel iniqua: & hoc nõ semper. Nec ob. huic limitatiõ. c. pastoralis. s. quia verõ. de off. deleg. quia rñ det lo. an. in locis. s. alleg. qd p̄cedit in executione cõmissa inferiori. Secus vbi par requirit parẽ, prout hĩc ordinariũ ordinariũ. Quo casu. Secus est. per. c. j. de of. or. in verbo, Deo placita. qd no. ad. d. s. quia verõ. ¶ Limita sextõ in hẽredẽ iurãtis: quia ppter iuramẽtũ defuncti hẽres, nõ est de foro ecclesie. Io. an. optimẽ in c. fi. de sepul. sequuntur But. & Abb. hĩc Do. in. c. fi. in. ij. col. eo. titu. in. vj. per illum text. in. ver. à se. Et quia respectu obligatiõis ad periurium, iuramẽtum est personale ex parte p̄stantis. Inno. & oēs in. c. veritatis. super gl. fi. de iureiur. Et probat rõnibus, de quibus ibi p Abb. in. iij. col. Est verũ, qd ex obligatione defuncti, tenet hẽres. d. c. fi. de sepul. sed nõ sequit, qd illaqueari possit ad periurium: ergo cessante peccato, cessat qualitas inductua fori. Vide Pe. de anc. cõf. cclij. inci. Quia qõ est dubitabilis. ad. fi. vbi ex hoc dicit egregiẽ limitari. l. hẽres. in. prin. ff. de iudi. qd hẽres nõ mutat forũ defuncti. ¶ Fallit vbi forum cõcernit alia speciali rõ nõ defuncti. Vnde infert post multa, quod statutum repellens. P. v̄surarium ab agẽdo, nõ repellit hẽredẽ: quia licet fingat eadem persona, tamen qualitas execrans personã defuncti nõ execratur hẽredẽ. Vide Bal. in. l. generaliter. in vltima col. C. de reb. cred. qd

licet robur cõtractus iurati, vel decisiõ litis trãseat in hẽredẽ, nõ tñ reat9 periurij. per tex. ibi, in verbo, multũ discrepat sacramen tũ hẽreditariũ à principali sacramẽto. & sequit Sal. ibi. & in aut. sacramẽta. in. pe. col. C. si a duer. vẽ. dicẽs post Bal. ibi, qd respectu principalis fori iuramentũ nõ tranfit in hẽredẽ. Et ideõ dicit Flo. in. l. fi. pactũ. ff. de proba. qd hẽres iurãtis fidelitatẽ, tenent inno uare iuramentũ: quia ius sp̄uale nõ tranfit de aia in animã. alleg. Inn. in. c. veritatis. de iureiur. ¶ Amplia, etiã si defunctus iurasset p se & suis hẽredibus. Bal. in. c. j. in. iij. col. de iureiur. Propterea dicit Bal. & Sal. in. l. iij. C. plus vale. qd hẽres rescisurus illicite iurãtũ, nõ habet petere absolutionẽ à iuramẽto, put habuisset testa tor cũ quo extindũ est vinculu iuramẽti. Intelligẽ sp̄uale: sicut in tpali propter gl. fi. in. c. quĩs. de pac. in. vj. Nec dicas, quare pöt quis obligare se regi & successoribus: & nõ se & successores: quia rñdeo, qd de se pöt, vt vult: nõ de hẽredẽ. Vñ Cardi. post Mar. in cle. j. in. iij. char. ver. iij. quẽro. de iureiur. dicit, qd licet populus sit semper idẽ. l. proponebat. ff. de iudi. tñ respectu iuramẽti, nõ quo ad periurũ. Idẽ de canonicis dicit Fed. cõf. cclxiiij. inci. si cano nici. post Bar. Brix. in. dispu. inci. Florẽtini fecerũt pacẽ cũ bono nensibus. ¶ Intelligẽ dupr: primõ, vt est dictũ, quo ad reatũ per iurij, non quo ad perpetuã cãm cõtractus. vñ in populo reprẽsen tabit iuramentũ semper rẽpub. loco maioris, adeõ qd nõ restitua tur à mõ in integrũ: sicut de minore iurãtẽ dicit in. d. aut. sacra menta. Ita Raymũ in. sum. de iureiur. sequit bal. in. d. l. gualiter. in vlt. col. secus dicẽs in ecclesia, cuius fauore inductũ, vt non obstatẽ te iuramẽto semper fit loco minoris. gl. iij. c. j. de re sti. in integ. lib. vj. de qua dicef post Abb. eo. in. c. fi diligẽti. ¶ Secũdõ intel lige, & limita hęc: vt singulariter per Abb. hĩc in. d. c. fi. de sepul. nisi agat indirectẽ cõtra hẽredẽ inplorato officio ecclesiastici: vt hẽres satisfaciãt exonerãdo defuncti iurãtis. Sic intelligẽ qd no. in. c. licet in. fin. de vot. vbi vide. & hoc vltimum semper nota. ¶ Septimõ limita respectu iuramenti iudicorũ & hẽretico rũ & excõicatorũ. bal. in. c. j. s. itẽ sacramẽta. de pace iur. fir. de quo dubitat hĩc Maria. quia isti subsunt ecclesie. Et pro ipso v̄ de Lud. in terminis in. l. qui superstitis. ff. de acq. her. & in. l. pa ctũ. C. de colla. & in. l. nõ erit. s. j. ff. de iureiur. vbi dicit, qd c. quĩs. de pac. in. vj. habet locũ in Iudæo. Et qd Iudæus liget iuramento, nõ. Inn. in. c. & si Christus in. fi. & Abb. c. j. in. iij. col. de iur. calũ. ponẽs formã iuramenti Iudæorũ post Spe. de iura. calũ. s. restat. ver. pone Iudæus. Idẽ Bar. in. procemio. ff. orũ. in. j. colũ. Host. de iureiur. s. qualiter. iuxta primũ. d. Ant. in. procemio. D. eere. in. j. char. ¶ Et qd in talibus subsunt ecclesie, latẽ ostẽdit Pet. de anc. in regula. ea qd. ver. vj. de reg. iur. in. vj. post lo. and. in. c. qd super his. de vo. vbi rñdet ad. c. multis. ij. q. j. nihil ad nos de his, qd foris sunt & c. Verũ quo ad excõicationẽ & fidẽ: sed secus in prohibitis lege diuina, vel periurio, vel crimine cõtrapaturã. de quibus ecclesia eo coeret: vt etiam aliq̄ inferius dicef. Et maximẽ in ver. infra incip. alius casus in blasphemia & c. ¶ Vltimõ caderet hĩc q̄stio amplissimã, qn statutu laicorũ possit disponere circa iuramentũ De quo dedi remissiones plurimas in. c. ecclesia. in. j. q. de cõfit. Itẽ vide bal. in. l. j. col. j. C. de ope liber. vbi primõ dicit, qd cogno scere de nuditate iuramẽti, qd nõ habet cõsensum, vt quando est interpositũ super cõtractu simulato, satis possit spectare ad secu larẽ, quia iuramẽtũ carẽs cõsensu, nõ habet spiritũ: tñ in casu du bij, sequẽdi sunt Canonistẽ, qui scdm eũ oia dubia trahũt ad suũ molendinũ. Vide ipsum. in. l. nec patronus. ad. fi. C. eo. t. de oper. lib. vbi dixi, qd si lex p̄sumit simulationem in cõtractu: nec est ne cessaria probatio hominis, non oportet adire Ep̄m. Quã oiate ne mẽti. ¶ Respectu adulterij dic per Abb. cum quo cõcordat Lud. in. singu. delxvij. incip. Nos fumus. & do. Abba. in. c. tuã. in. pe. col. de. p̄cu. & in. c. j. in. ij. col. de offi. or. & Arc. in. c. Rex. xxij. q. v. & in. c. postulatistis. ij. q. vj. per do. Abb. in. c. gaudemus. de conuer. cõiu. & ibi dicit, quod ecclesia punire potest hoc crimẽ etiam vltra separationem thori: contra Ioan. and. in. d. c. fi. de fo ro compe. in. vj. & Ange. in. authen. sed hodie. C. de adul. & adde c. consuluit. de appel. vbi Episcopus procedit contra detinentem alienam vxorem. ¶ Ad idem. c. consulares. xxxij. q. ij. no. bald. in. authen. clericus. C. de Episcop. & cle. & pulchrẽ Ancha. in. regu la. ea qd in. xxxj. colum. versicu. quartõ quãro. de regu. iur. in. vj. ff. ij.

¶ Contra Venetos. cū legerem scripta tua hic posita, Felice cœpi multum admirari quare sic repētē locutus sis. quādo sperabam à te audire verba quæ essent prolata cū maturitate & veritate tanquā à viro doct. sed ea lōgē fessit opi. Quid audis quid video in surgis ita inconsultē contra rep. Venetā, que res tā arduas pro fide Christi gessit: & vnde tui traxere originem, quare accusatus à multis, cū nullam excusationem pro tui defensione haberem: Respondi vereri, q̄ ista dixerit, vt aliquibus satisfaceret. Interrogatus, quibus dixi Pōtifici: vt istis suis allegationibus pontificem alliceret, qui eū promoueret ad dignitatē cardinalatus. cui opinio oēs cōfenser, rogātes me, vt eis explicare, que nam fuit cā odij inter pōtificem & re pub. Venetam, q̄ necesse fuerit deuenire ad illas nephādas allegations: maxime cū à pora vis nostris intellectusimus dñum Venetū multa pro fide Christi gessisse, Primò nāq; Saracenos occupantes litus Adriaticū, & agrum Picenum fuit: quam obrem ipsa respublica Veneta ab ecclesia fuit cōstituta domina maris. Etiam bellū contra Federicū Imperatorem profulite Alexandri pontificis terrij & totius ecclesie fuit sumptere. Insuper adiuuimus, q̄ quadraginta & plus annis, suis pecunijs bellū p̄ncipiū fūsimū cū turcis habuerūt p̄ nos ac fidei Christiane defensione. & nisi ipsi fuissent, actū de Roma & tota Italia esset. Rūde: hęc oīa vera sunt. & alia valde mōra, quæ silentio prætereo: sed vt reuertamur vnde digressi sumus, cā odij inter pontificē, & dominiū Venetū fuit, q̄ Hercules dux Ferrarij cupidus nouarū rerum. priuilegia & immunitates quas respu. Veneta habet in ciuitate Ferrarij nōlebat seruare, & vim inferebat subditis Venetorū. Admirus à dominio

12 Addēs latē, q̄ si cōfites copulā, negat adulteriū, negando matrimoniu: de hoc secularis cognoscet, imo remittere ad Ep̄m non esset tutū, vbi immineret pœna sanguinis: quia di scuto talis incidētē causaret periculū irregularitatis. Non declarat do. Pe. q̄d si esset q̄d iuris: & sentit, q̄ idē. de quo dubito propter p̄dicta. ¶ T̄ Subdit Maria. h̄c, q̄ si adulter est clericus, nedū ipse, sed mulier effici de foro ecclesie. Adde. c. quidā. lxxxj. di. & c. fraternitatis. xxxij. dist. & c. ij. de coha. cleri. & mulie. vbi sunt iura cōtra Pet. de anc. cōf. cxcvj. inci. Magnifice & illustris. dicētē canones nō cogitasse de mulierib; istis: de quibus dicebat paulo post. Et h̄c infert Maria. q̄ laicus cognoscēs moniale, velut sacrilegus, est vtriusq; fori. ¶ Respectu cōcubinat⁹, negat h̄c Areti. q̄ iura authenticorū, de quibus p̄ Io. an. in d. regula, sine culpa corrigant leges veteres: quæ ex quo cōcubinat⁹ nō est expressē reprobata nō dicit coitus cōtra castitatē. iuxta. c. Nicena. xxxj. di. per quē tex. dicit Bar. in l. mulier. in §. cū proponeret. ff. ad Treb. quē multi sequuntur: q̄ illa verba testamētī castā vitam seruauerit nō impediunt matrimoniu: q̄ in eo est castitas. Tñ sequit cōem: quia in talib; lex cedit canoni, quē secularis imitabit, vt. c. ij. de iur. cal. ¶ Adde gl. magnā in fi. in l. in li bere. ff. de ri. nup. q̄ dicit duos coit⁹ licitos secundū leges. f. cōcubinat⁹ & vxoris: sed secundū decreta solus vxorius. vñ vxoris nō esse correctas. ¶ Puto oppositū nō per dicta iura, sed per text. in. c. j. de fil. nat. ex matris ad morga. cōtracto. vbi mortua vxore, nō valens cōtenere, aliā duxit, & demū nolēs existerē p̄ctō, ipam despōsavit: ergo p̄suppōit cōcubinatū esse peccatū. ¶ Adde istis bal. in aut. & si cōtra. C. de nup. & l. eā. q̄. in. xij. col. ibi & no. q̄ licitis. C. de h̄deic. & i aut. licet. C. de natu. lib. vbi ponit, q̄ secundū leges, ille dicit nat⁹ ex cōcubina, q̄n cū ea potuisset esse matrimoniu. Itē fuit vnica, & in domo retēta. Q̄ est vtile scire respectu successione: de qua in dictis iuribus. & cū istis cōcordat zo chus in rub. de spō. duo. in. v. col. ¶ De cōcubina clerici tenet Are. eā nō esse de foro seculari. Pe. de anc. in d. cōf. Magnifice. & in d. regula, eā q̄ in pe. char. tenet idē nisi sit cōcubina manifesta. & cū eo trāsit Ana. in rub. de adul. in vlti. col. ¶ Opinione Areti. tenet simp̄t̄ consi. clxvij. mulier accusata. in fi. gl. & Do. in. c. eos. xxxij. dist. p̄ illū tex. in verbo indulgemus. ¶ Considera quia illa indulgentia non fuit personalis, neq; laicalis, propter qd facile teneret eā, vt sacrilegam, posse ab vtroq; puniri, laicus id faciat ex gratia legis & sic retorqueret ille text. contra p̄dictos. ¶ Demū scito, q̄ vbi aliqua despōsā sine spe prolis, nō est matrimoniu, sed vocat conubiū. c. solet. xxxj. q. ij. & illa appellat cōcubina. c. is qui & c. Christiano. xxxij. dist. de ista non possent leges intelligi: quia disponūt de filijs. ¶ Ultra casus per Abb. positos ad de vltra Mod. d. Abb. in. c. fi. de sepul. vbi di-

cit, q̄ ecclesia pōt se impedire de notorio crimine laici: nedū, vt p̄ceat, sed vt satisfaciatur: per illū tex. in verbo homicidio. non solitū allegari, scdm eū. Considera: quia vbi esset notoriū, & ecclesiasticus adeo repēte se impediret, q̄ nō cōstaret de negligētia secularis, fortē hoc nō procederet. Adde. d. Ant. post Hofi. in. c. nos. super gloss. j. de pur. cano. vbi dicit, q̄ respectu p̄cēnē tempo ralis gloss. ibi tenenda est: sed respectu p̄cēnitentiē non. Idem Card. post zenze. in cle. j. ad fin. de of. ord. & ibi Imo. ad fi. Et hinc est, q̄ cōtra quēcūq; suspectū de oi crimine: pōt Ep̄s inquirere respectu p̄cēnitentiē imponēdē. Ita Ioā. an. in. c. ad nostrā. lo. ij. sup. gl. ij. de iure iur. Ita intelligēs. c. ij. de offi. or. & est bona gl. in. c. j. vj. q. j. Ita pōt intelligi, qd nō Do. in. c. ij. in fi. j. col. de cōf. in. vj. dicens, q̄ ad euitationē peccati, pōt Ep̄s statuere etiā cōtra laicos de oi crimine. ¶ Alius q̄ iurisdicō ecclesie prorogatur à laicis. ita do. in. c. fi. in. iij. col. de excep. in. vj. & ibi postea conat in hac materia ponere doctrinā. ¶ Alius casus est in Ep̄o visitante: quia inquirere pōt cōtra laicum de oi crimine. Imol. in. c. Ro mana. de cens. in. vj. quia istud fit extrajudicialiter potius in forma fori p̄cēnitentiā, q̄ cōtēntio. Cōtrariū tenet h̄c Do. in prin. in. ij. col. ostēdens differētā inter forū visitationis & p̄cēnitentiā: vt ibi per eū cui adde Mar. in. c. qualiter. lo. ij. q̄. v. arti. x. de accu. ¶ Alius casus in blasphemā, latē Io. de ana. post Car. in. c. ij. in. vij. col. de male. Adde Cald. consi. ij. in ti. de iudi. vbi tenet idem: quia cōcernit dirēctā maiestatis diuina. Fatetur tñ, q̄ non est ecclesiasticū merē: quia iure nō est exp̄ssum. Nō ob. d. c. ij. in ver. per tēporalē. Quia r̄ndet ibi Cal. & in isto ti. cōf. l. xj. qd intelligit ad instantiā ecclesie. ¶ Ex hoc infert Cal. in d. cōf. q̄ Iudeus, qui protulit verbū opprobriosum cōtra clericū, vel ecclesiam, pōt ab ecclesia puniri. Sed in hoc reprehendit p̄ Ana. in. c. postulasti. in pe. col. de iudi. Pro quo facit optimē cōfiliū Pe. de anc. xv. incip. sp̄ialis iudex. vbi voluit, q̄ Iudeus, qui vituperauit crucē nō pos set ab Ep̄o puniri pecuniariter: sed solū à seculari: maxime per. c. cū scdm. de here. in. vj. vbi confiscatio nō est ecclesie. ¶ Tñ prima opi. est verior. apparet ex dictis do. in. c. j. sacri. in. ij. col. de homi. i. vj. vbi post Hof. latē pbat, q̄ vbi ecclia punit laicū: puni re pōt etiā in bonis t̄paliibus. de quo loquitur optimē Car. in cle. ij. in ver. inquisitorib; in fi. q. de here. probās post Mattheum, q̄ laicus pro verbis hereticis, vel als cōtra Deū, pōt ab ecclesia pecuniariter puniri, ppter gl. ibi. & in. c. dilectus. de offi. or. & in. c. licet. de pœ. Et ad. c. cū scdm. dicit pōt, q̄ et̄ an̄ illū tex. relicta erat illa pœna laico: vt feruētius exequeret in iam ecclesie. Idem Car. in cle. ad nostrū in fi. de here. dūmodō tales pœnas ecclesiam nō im burset, nisi rōne necessitatis. Itē p̄ Car. facit qd nō. Domi. in. c. multi. in vlt. col. ij. q. j. volēs q̄ tñ pōt ecclesia cōtra Iudē delin quentē, quātū cōtra Christianū. Et iō. d. Car. in. c. post miserabile. de vsu. & ibi Ana. in. iij. col. refert se dixisse in facto, q̄ lis lu dorū in cā matrimonialis p̄ctat ad solū Ep̄m propter gl. fi. ibi. Et vide que posui. s. e. ver. vij. limita & c. ¶ Alius casus, vbi oppri mis mercator itinerās. Ita dicit Abb. in. c. excōicatione. de rap. tū per illū tex. tñ propter dicta Inn. in. c. significantibus. de offi. dele. ponētis talē inter personas miserabiles. ¶ Alius casus in crimine Sodomie. ita do. Abb. & Ana. in. c. in archiep̄atu. de rap. p. c. cler. de excep. Pr̄la. Et hoc amplia etiā in iudēo. Inn. in q̄stio. sup. his. de vo. & ibi Abb. in. j. col. Nō ob. d. c. in archiep̄atu. vbi Archi ep̄scopus hoc facit ex delegatione regia. Quia licet nemo r̄ndeat dici pōt, q̄ cōmittebat alia delicta. f. in sceminis raptis & homici dio. & ista nō sunt ecclesiastica. Est verū, q̄ etiā secularis cognoscere pōt de isto crimine. Pe. de anc. cōf. clxvij. inci. iure diuino & cal. in isto ti. cōf. iij. ¶ An autē clericus Sodomita sit irregularis, & prohibet ordinari, etiā post p̄cēnitentiā disputat Areti. in. c. cū nō ab hoie. in. x. char. de iudi. ¶ Alius casus in crimine fracte pacis. Abb. h̄c. Pro quo vide eundē in. c. sup. quibusdā. in fin. de verb. sig. vbi notat per illū tex. cū gl. q̄ laici tenent seruare statu ta Papę. & leges super pace. Qd allegauit cōtra Venetos nō timētes Papā: coram quo conueniebant à tota Italia, tāq; fractores pa cis. q̄n patriā meā obfidebant rabie barbarica. Additio. ¶ Et adde, q̄ ecclesiasticus nō pōt in dictis casibus tradere laicū carceri. Pe. de anc. in d. regula, ea que. in. xlvij. col. Old. cōf. lxxxvj. Ro. in sing. dccij. inci. Tu scis, q̄ de iure ciuili. Io. an. in Spe. in rub. de offi. ordi,

Veneto, vt desisteret ab istis vexationibus, ille magis inualefcebat, non obseruādo priuilegia, neq; immunitates, quas ibi domini Veneti possidebāt. vnde visum fuit reipubli. Venetę pōtifici hoc significare, rogādo vt liceret eis bona sua armis tueri, postq; aliter sua possidere nō possent: annūit p̄titiōi honestę pōtifes, Nā dux Ferrarię vasallus est Romanę ecclesie: iō est pub. Veneta noluit in Ferrarienses arma mouere, nisi licētia p̄petrata, quibus potuissent bellū inferre abq; licētia pro sua actiōrū rerum defēsiōe: quia hoc casū nō dicit bellū sed potū defēsiō: vt. l. j. c. vnde vi. & doct. in. c. olim. el. j. de resti. spol. Nā defēsiō est concessa à iure: nec requirit alia authoritas superioris. ar. in. c. de his, xxvij. dist. sed cum bellū esset capturn, de licētia Papę & benedictiōe, vt mos Christianorū est, ab eo tradita, & iam Ferrariā obfidebant Veneti. pontifex mutauit opinionē, & præcepit reipubli. Venetę: vt desisterent ab obfidiōe, protectō durū præcepit vide batur hoc, maxime cū iam bellū capturn fuisset magnis sumptibus nec cedere honori iudicabat desistere à bello in isto, illato pro defensione rerum suarū, quando concessa sit iure defēsiō, vt in. c. ius natu rale. j. dist. q̄ Papa tollere non potest vt not. doc. in. c. q̄ in ecclesiarum. de consi. & in. c. pro posuit. de concess. præb. & vi vj. repellere licet. l. iij. ff. de vi & viar. Iō respublica Veneta consuluit Iurifconsultos: vt congruū darēt responsum pontifici, near guerēt de inobediētia erga pontificis mādātā, q̄ Iurif periti responsa dederunt in hunc modum. Hac humana fuit ratio, hichaberet natura dicere huiusmodi præceptum arētare potuisset Venetos ad cedēdum huic bello, quādo sine diffecione, q̄ mater est virtutum, inō cum precipitatione mādātis processerit subiungendo, q̄ pontifex, dominos Venetos & partem aduersam ad se vocare debebat, ex p̄lo Dei, offi. ord. Pet. de Anc. & Imo. in. c. cū Ep̄sco. de. offic. ord. in. vj. per illū tex. in ver. p̄sonas ecclesiasticas. Contrariū tenet Ana. in. c. ij. de adul. & in rub. de for. in. iij. col. & in. c. qua liter. lo. ij. §. ad corrigendos. in. vij. col. de accu. est tex. in. c. cōtra idolorum. in verbo, perpetuas inclusiones. xxvj. q. v. & in. c. attendendum. xvij. q. iij. ibi: carceri tradat. & in cle. j. post princi. de heret. & ibi duro carceri adpēnā, nō ad custodiā. & in. c. j. de here. in. vj. ibi carceri, vel muro reclusi. & in. c. vt cōmissi. in verbo, perpetuo murādos. e. tit. Nec ob. c. cū Ep̄scopus. quia per dicta iura cessat argumentum à contrario sensu: vt scis. & idē Do. ibi dicit opi. contrariā nunq; sibi placuiff. ¶ Est etiam videndum necessariū, vtrum punitus de crimine in vno foro, possit puniri in alio de dictis casibus. Sed quia nemo se extendit h̄c, vide Bal. in l. cunctos populos. in. vj. col. in lectura. C. de sum. trini. Petr. de Ancha. in d. regula, ea qua. in. ix. q. q. Ana. in. c. postulasti. ad fi. de lūd. Ange. in. l. i. vacatā. in. xxij. col. C. de bo. vacā. lib. x. de iudi. Arē. in. c. at fi clerici in princi. in. iij. char. Bal. in l. placet. C. de sacrosanc. ecclie. in l. officiales. de Ep̄f. & cleri. & in l. nullum. C. de testi. Ana. in. d. c. qualiter. in. vij. col. omnino Imol. in. c. j. de offi. ordi. & ibi latē Moder. in. xliij. col. lū. Soleo tenere distinctionem Abb. in. c. tūc. de procur. in. iij. col. Vnde in proposito ca deret. ¶ Vltimò inquantum supra finito articulo vsurarum, dixi vtiliter, quod clericus delegatus ordinarij laici potest cognoscere de quæstioe spiritali incidenter, obstat dictū Inno. in. c. solite. de maiori. & obed. cū cōcor. quas dixi in. c. ceterū. de iudi. vbi iurisdicō data clerico seculari dicit secularis: vnde appellatur ad secularē. c. Romana. §. debet. de appel. in. vj. ¶ Et idem de Ep̄sco delegato laici dixit Bal. in aut. si quis litigatiū. in vlti. no. C. de ep̄sco. aud. Et hinc est, q̄ clericus delegatus rectoris laici, non possit iudicare cōtra clericos, etiam volentes: quia à se nihil habet. Bal. i. procem. Decret. in. vij. col. ver. sed ecce rector. Ergo ista iurisdicō non videtur ampliabilis ratione incidētē: neq; ratione clericatus, qui in hoc nō habetur in consideratione. Potest responderi negando cōsequentiā: quia non sequitur, iurisdicō nascitur da clericū à fonte seculari: ergo in ea amplian da clericatus nihil operatur. Patet instantia ex noua & disputata opinione. d. Abb. in sua disputatione incip. Gandulphus. in. xvj. col. ver. Sed tamē de equitate cogitavi nouissimē vbi firmat, quod licet rector studij laicus, nō habeat iurisdicōnem in clericum: quia lex non potuit eam sibi tribuere respectu clericorum: tamen secus si rector est clericus. per rationes, quas videre potes: quia habet iurisdicōnem temporale à potestate temporali, etiā si eam haberet ab vniuersitate, & in ea ef

qui non condemnauit Adam, nec Cain, nisi prius eis vocatis. Genesis, ij. & iij. & hoc modo recognita, potuisset dare vnicuique qd fuerat maxime cum non liceret duci Ferrarię spoliare rempublicā Venetam, quæ erat in possessione iurium suorum multis annis. Nam cautum iure est nemini licere in causa propria ius sibi dicere, vt. C. ne quis in sua causa. quod cum secus actum esset à pontifice, q̄ pro libito voluntatis processerat videbat posse cōqueri non obfāte quod dictū sit potestatem nō habere, nisi Deum iudicem. vt in. c. aliorum. ix. q. iij. Sed cum scandalum efset publicum, & ecclie notorie scandalizaret. nulli dubium, q̄ deponit ce potest conueri vt dixi gloss. in. c. i. Papa. xl. di. & ibi doct. d. Abb. in. c. cum venissent. de iudi. in. iij. col. qua re respublica Veneta non ita paruit mādātis pontificis accusari nō potest quia lege permitte hoc fecerunt Ideo quo spiritu ductus Felixus au deat nūcupare Venetos non timentes Papā & fractores pacis, ignoro, vellem inquam, scire, vbi hoc appare repotest, q̄ respu bli. Veneta vltimō tempore ali quid contra Roma nos pontifices gesserint, aut quādo fuerint fractores pacis. In casu isto non, quia pro defensione rerum suarum bellum mouerunt, quæ defēsiō est concessa, vt iam diximus. fatēdum est ergo, q̄ contra veritatem, & vniuersi micus nominis Veneti hic scripsisti Felice, q̄ vel ex illis verbis facile datur intelligi, q̄ ra bie barbarica obfessisse patriam tuam Venetos, ipse rabide accessisti, cum neque rabie adductū id fecerint quinimo coacti ob turelam iurium suorum, nequā vnquam barbari fuerint, verum la tuitissimi, & ab eodem sanguine genit deducentes, à quo Romani verulsi mēri rerū domini, ff. iij

vt clarissimis patet literarū monumētis, atq; iō tibi fides dāda nō est. Nā tehti inim. minimē creditur. c. quoties de test. iij. c. iij. c. testes. §. itē test. ff. iij

ularis Princeps potest cognoscere directè & indirectè. Ita tex. l.quoties. C. de iudi. cum concor. Secus si sunt causa diuersi fori: vt quia principalis est civilis: id est secularis: incidens non habet ampliare iurisdictionem seculari. Ita Bal. in. d. l. quoties. sic intelligens. c. tuam. de ordi. cog. & ibi do. Ant. in. v. not. & in ver. oppono. quod de incidenti. Itaq; in casu nostro cū agamus ratione incidentiæ iurisdictionis seculari extendi & ampliari ad causam ecclesiasticam: talis ampliatio fieri nō potest. ¶ Contra, imō ratione incidentiæ iurisdictionis secularis extēditur ad ea, quæ sunt fori ecclesiastici. Nam si causa ecclesiæ, vel clerici, per viam compenationis, vel reconuentionis incidit corā seculari: potest de ea cognoscere. iij. q. viij. c. accusatores. s. cuius in agendo. & tñ causa ecclesiæ, vel clerici, qui est reus originarius, dicitur de facto ecclesiastico: vt per Abb. in. c. si quis contra clericum. in. j. no. de fo. cō pe. ergo idem hīc. ¶ Sol. Doctores fatētur, quod de causa tēpora li clerici secularis possit incidenter cognoscere: & non concedūt, q; possit incidenter de ecclesiastica: not. in. d. c. tuam. ergo de vno ad aliud nō inferatur. l. naturaliter. s. nihil commune. ff. de acquir. pos. Et ratio differentia est: quia sine personis non constat iudiciū principale. c. forus. de verbo. signi. Sed sine causa incidenti bene constat, & procedit iudiciū in causa principali: afficitur ergo magis persona spiritualis, q; causa spiritualis: vt fiat de foro seculari. Et hanc rationem assignat Bal. in. proposito. cō. si. m. i. h. i. c. v. j. Nomine monasterij. ¶ Secundo modo ratione capacitatis nō potest: quia clericus cognoscere non potest. Patet ex dicto Bald. in. d. procemio, q; clericus delegatus à rectore laico, non potest cognoscere inter clericos, etiam volentes. ¶ Pro. hoc. Nam p̄latus potest cōmittere causam laico contra clericū. Abb. in. c. decerni mus. de iudi. Et tamē laicus est inhabilis ex partium prerogatiōe: ergo sicut qñ inhabilitas est in recipiēte iurisdictionem, non restringitur iurisdictioni: sed attēditur habitas in dante. Ergo eodē modo, qñ est habitas in recipiēte, & inhabilitas in dante: attēdi debet inhabilitas in dante, & nō debet iurisdictioni ampliari p̄pter habitatē in recipiēte. quoniam qd operatur oppositū in opposi to, operatur propositum in propositum. xxij. dist. c. hospitium. ¶ Pro hoc qd no. per Inno. in. c. cū ab ecclesiarij. de offic. ordi. & Abb. in. disputa. Gandulphus. in. j. & ij. col. & Abb. in. c. si diligēti j. eo. qui idē tenent. Et dictū Abb. in. disputa. Gandulphus. xvj. col. lū. allegatū. de quo. s. potius facit pro ista conclusione. Nam idē vult, quod talis rector cognoscat inter clericos: quia tales vniuer sitates quæ sunt miste clericorum & laicorū, sunt approbatæ etiā à canone. c. quia in causis. de procur. Et sic à canone habent pote statem, etiam creandi rectorē. vnde secundū Abb. dicitur tribui iurisdictioni à Principe, vel lege mortuā ministerio vniuersitatis. arg. eius quod no. Bal. in. c. j. quis dica. Dux, Comes, vel Marchio. & sic sentit Abb. q; secus esset qñ haberet potestatem ab vniuersi tate merè seculari, quæ nō tribueret iurisdictionem autoritate canonis. ¶ Pro hoc posito, q; vniuersitas scholarium esset eccle siastica: quia plures essent clerici, adhuc rector clericus inter cleri cos non cognosceret: nisi in his, quæ concernunt scholasticam p fessionem non de contractibus & delictis orientibus extraprofes sionē. Abb. in. dicta disputa. col. xvj. ergo habitas in recipiēte, nō sufficit: nisi quatenus est habitas in dante. ¶ Ad tertium, an ex vtroq; capite, scilicet, quod incidenter, & quia capax. ¶ Hoc est nouum & nullibi tactum. Puto, q; non: quia magis dicitur exem pta à iurisdictione seculari causa ecclesiastica, & spiritualis etiam incidenter mota, quā causa temporalis ipsius clerici. Patet. nam secularis non cognoscat incidenter de causa ecclesiastica. d. c. tuā. Et tamen cognoscat de causa clerici, mota per viam mutæ peti tionis. No. in. d. c. at si clerici. ergo sicut clericus habēs iurisdictionem à laico, non potest cognoscere de causa clerici: ita nec dicen dum q; non possit cognoscere de alia spirituali incidenti. Pro hoc verba Abb. in. d. disputa. Gandulphus. xvij. col. ibi, & per hanc no ta in foro. vbi dicit, q; clericus rector scholarium, non potest ex cōmunicare, licet vniuersitas sit ecclesiastica: nisi sit ab Episcopo cōfirmatus. excommunicatio autē multoties incidit ratione in obediētiæ & contumaciæ. c. quoniam. in. fi. vt lit. non contest. ergo clericatus & incidentia non dant sibi potestatem: quia nō recipit ta lam potestatem ab vniuersitate. ¶ Præterea licet iudex sit clericus

tamē iurisdictioni data à potestate seculari est secularis: vt supra. si ergo ratio incidentiæ capacitatis, possit cognoscere, esset amplia re hanc iurisdictionem seculari ad causam ecclesiasticam diuersæ naturæ & fori. qd videtur prohibitum ex mente do. Ant. in. d. c. tuā & Bal. in. d. l. quoties. ¶ Præterea penes secularē, non est potestas cogendi quoquomodo de causa ecclesiastica: ergo talem iurisdictionem non videtur tribuisse. j. q. vij. c. Daibertum. Tūc sic in his, quæ non sunt sibi commissa, censetur persona priuata, & nō iudex. l. procurator ad vnā. ff. de pecu. l. f. C. vbi & apud quos. Ergo quo ad causam ecclesiasticā, quæ non est cōmissa etiā incidē ter cognoscere nequit. ¶ Præterea persona clerici ita est capax cognoscere inter clericos principaliter, sicut de causa eccle siastica incidenter. Sed quando habet potestatem à laico, non po test inter clericos cognoscere: quāuis sit capax, vt probatum est. Ergo pari ratione non debet posse cognoscere de causa eccle siastica incidenter: quia non est dare rationē diuersitatis. ¶ Vltimō sola incidentia nō potest hoc operari: nec sola capacitas personæ. Ergo vnum quodque per se dicitur imperfectum. Sed plura im perfecta ad producendum nouum effectum, non inducunt talem effectum nouū. Casus est, & ibi hoc subtiliter declaratur Bal. in. l. spadonem. s. qui iura multa. ff. de excusa. tut. Maximè in materia restringibili. ¶ Demū circa prædicta scias, qd no. Ang. in. l. ij. in. ij. col. ff. de iurid. iud. ibi dicit, q; si episcopus delegat laico causam petitionis hereditatis: per hoc nō erit capax negat ionis articuli spiritualis in ea incidentis.

Vod clericis. ¶ Causæ clericorum se cundū iura, nō secundū cō suetudines laicorū terminantur. h. d. ¶ Respectu scholaris. Adde Do. in. c. que cōtra. vij. dist. repro bantē gl. ibi volentē, quod scholaris non ligat sta tuto loci equiparando eū peregrino: quia licet nō acquirat domi ciliū: tñ sortitur forum: vt ibi per eū. Vide Do. in. c. eos. in. j. col. de tempo. ordi. in. vj. vbi dicit, q; Episcopus terre studij, non po test ordinare scholarem forensē, nisi habitasset decennio. vide Card. in. cle. dignum. in. v. q. de cele. mis. vbi dicit, q; scholaris sub iicitur cōsuetudini loci studij. Vnde infert, qd Catelani comedē tes carnes Tholose die Sabbati peccant: quia non sunt in patria, ratione consuetudinis, quæ valet. c. quia dies. de consue. dist. v. vide gl. in. s. item si quis de provincia. xij. q. ij. quod sola habitatio nō facit quem esse de iurisdictione alterius: tamen respōdebit ibi de alibi gestis. vt hīc per Abb. Et verum, qd do. Ant. hīc voluit in scholari, q; vltra decennium, requiritur expressa sedis collocatio: per. d. l. ij. C. de incol. non destruendo tex. in. ver. sedem constitue rūt. Et sequuntur hīc Moder. Pro quibus addit Aret. l. ex facto. s. verum. ff. de hære. in. fi. vbi qui est in loco ex certa causa, semper præsumitur habere animū recedendi finita illa causa. Tamen se quitur ipse communē, & bene: exponendo dictum verbū consti tuerunt, scilicet præsumptiue vt in gl. Et tenendo præcedentem opin. non loquere. d. l. ij. in casu dubio, sed certo. qd autē loquā in casu dubio, probat verbū credantur. ¶ Itē frustra ponderaretur decennium. Et hanc opi. cōmunē sequitur Saly. in. l. ij. C. vbi de crimi. agi oportet. & do. Abb. in. procemio Decreta. Bar. in. d. l. ij. & clarius, q; alibi in. l. lex Cornelia. s. domū. ff. de iniur. ¶ Quando autē sola mora faciat quæ posse cōueniri: dixi in. c. dilectus. lo. ij. de re. latē Mod. hīc. ¶ Ad omnia & singula tacta per Abb. collige additiones necessarias ex nostra repetitione. c. ecclesia. de con fti. Et adde Do. in. c. fin. in. ij. col. de excep. in. vj. vbi tangit vtrum Episcopus imitabitur canonem in causa laicorum, qui in eum cō senerunt. Et concludit, quod non in decisorijs. Item nota illud, quod est dictum, q; qualitas probandi cōcernit decisoria. & no. Bald. in. l. j. in. fi. C. quæ sit longa consue. & Bart. in. l. i. c. ius fustū. in. fine. ff. de infa. quem nullus allegat secundum Areti. in. c. dile cti. de iudicijs.

- SVMMARIUM
- 1 Causa dotis, an possit tractari in foro ecclesiæ?
  - 2 Imperium, quando vacat, an appellatur ad Papam omisso medio.
  - 3 Imperium si vacat, an Papa succedat.

Licet ex

Licet ex suscepto. ¶ Laicus laicū su per re civili, corā ecclesiastico conuenire nō potest, nisi in defectū iustitiæ, vel cōsuetudine aliud dictante. ¶ Rebel les imperij potest Papa domare iuuando imperiū. Inn. hīc singulariter & ipsum extollit. d. Abb. in. c. qd super his. in. ij. col. de voto. & in. c. nouit. in. ij. no. de iudi. & in. c. excōmuni camus. s. catholici. de here. & ibi Ana. in. fi. & Abb. in. c. j. in. vlt. co. de offi. ordi. & hīc in. iij. q. vij. col. ¶ Vacate principatu nō reco gnoscere Imperatorē, Imperator succedit. Abb. hīc, neq; corru ptē, vt dicit Mar. dū dicit, q; si Imperator succedit Papæ in tota t̄p̄tate, eadē rōne debet succedere i ista particulari, nō dicit, q; ecclesia succedat pro Abb. est gl. in terminis in. c. & si necesse. in. gloss. mag. ad fi. de dona. inter vir. & vxor. vbi clarius do. Abb. ¶ Pro hoc inducit Mari. hīc. s. excessus allegatū ab Abb. si ista po testas sit quesita, quādiu apta est ministrare iustitiā. ¶ Oppositū est verius, q; imō Papa huic statui succedat: quia secundū zochū in. d. c. & si necesse. si talis status subest Papæ, subest quo ad oīa. ¶ Cōfirma sic. Horū potestas est similis imperiali. Bar. in. l. hos tes. de cap. in. l. infamem. de publi. iudi. in. l. acta. s. ampliada. ff. de re iudi. Abb. in. c. cū te. de re iudi. Bar. in. l. j. ff. de postu. oēs in. c. venerabilē: per illū tex. qui filij sint. Sed in imperiali Papa succe dit, vt hīc ergo & in ista. ¶ Facit dictū Hosti. in. c. cū Ioannes. de fid. instr. quod à tali statu appellat ad Papā. cōcordat alij alleg. i c. nouit. post Abb. in. x. col. s. tit. proxi. Vide Ab. in terminis in c. exposita. in. j. col. de arbi. dum loquitur de principe Venetorū. Et nō dicas, q; libertas horū statū sit usurpatio, quasi cōtra o bedientiā nō præscribatur. c. cū nō liceat. de præscrip. quia nō est hæc actiua præscriptio causans libertatē, sed passiuā: id est mutās dñm. Et idē subest Papæ habētī habitu potestatem tēporalē redu cibile ad actū. Et hoc operatur negligētia Imperatoris: vt p. Card. in. cle. pastoralis. s. vt illud. in. ij. oppo. de re iudi. & in. cle. presen ti. in. vij. q. de cēsi. & latius dixi in. c. c. nō liceat. de præscrip. ad s. excessus statim respondebitur. ¶ Idē respectu negligentiæ pro pter quā à talibus recurritur ad papā, & ita tenet do. Anto. hīc, quæ sequuntur Moder. cōtra respondēt ad. d. s. excessus. quod lo quitur i iurisdictione acquisita accumulatiue, nō priuatiue. Et hinc est, quod nō posset Imperator adstringere tales terminos prout Episcopus capitulū. Et placet ista opinio do. Ant. quia sicut Pa pa succedit vacante tali principatu, vel in cā appellationis: ita vt detur, quod pariter succedat in casu negligentiæ. Tamē respōsio And. sic. ad s. excessus nō est bona, quia imō etiam potestas ibi est quesita priuatiue: vt dixi in. c. pastoralis. in. prin. in. vij. limi tatione. de offi. ordi. quicquid dicit ibi Ioā. And. ¶ Vnde respon sio, quod s. excessus. non procedit qñ inferior præscripsit, & nō subesset vni. & vltra hoc, quod subesset alteri: quia ille alius sup plebit eius negligentiā, & non primus, secundū Abba. in. c. gra ue. ad fi. ibi: vnde intelligo tex. de offi. ordi. & ita hīc: quia tales Principes sub sunt Papæ, etiā in tēporalibus: vt dixi in. d. c. cū nō liceat. ¶ Respectu dotis tene cōmunē, q; principaliter deduci pōt in foro ecclesiæ. Roma. in. l. Titia. in. ij. col. ff. fol. matri. Bal. Imo. & Pau. de Cast. in. l. j. e. o. tit. Pet. de Ancha. confi. xxj. incip. pro solutione. ad fi. Spec. int. de dona. inter virū. s. forma. vers. vtrū cā dotis. Inn. Host. lo. And. & Abb. in. c. de prudētia. de do na. inter. Cardi. i. c. ex literis. in. v. oppo. de pigno. Imol. ibi in. vj. no. quāuis gl. in. d. c. de prudētia. & ibi do. Ant. & hīc. & gl. j. cap. pxi. & Ang. in. d. l. j. & Bal. i. l. lex cōtractibus. s. fi. C. de nō nume. pecu. cōtrariū dicat. Pro quibus nō facit. d. c. de prudētia. quia nō probat, nisi à cōtrario sensu, cui resistit statim allegāda. Nec fa cit cap. sequēs, de quo exclamāt ibi Moder. quia loquit de here ditate: quinimo si illa hereditas fuisset dotalis, valuisset rescri ptū. tex. est ibi i vers. nisi talis, quæ post oēs ita declarat ibi Ioā. And. ad fi. ergo sit ille primus tex. fortis p. cōi. Pro qua etiam vrget. d. c. ex literis. cui sine diuinatione malè rñderi pōt. Nō dicat vxor fuit oppressa: quia capta. Nā vxores oppressas, nō viduas ecclesia nō defendit. ¶ Itē facit. c. ij. de dona. inter virū. Et quod ibi dos nō veniat, vt icidēs: pbaf dupliciter. Primō, quia si ita es set cōmitteret iudici, q; principaliter expediuerat, prout sit i. c.

prudētia. & tñ cōmittitur capitulo, cui matrimonialis cā de sty lo curiæ nō cōmittit, vt scis. ¶ Secūdo: quæ eēt duo specialia Pri mū diuisio bonorū quæstorū ex dote, quæ veniūt accessorie ad dotē. Secūdo accessorium esset ipsa dos: ergo cōtra. l. j. de dot. p mis. ¶ Itē pōdera. c. nuper. eo. tit. ibi, tenet dotes protegere vi. duarū. attēto, quod sola viduitas non facit de foro ecclesiæ. c. proxi. gl. j. in. c. significatibus. de offi. deleg. ¶ Item facit. c. fin. iun cta gl. de iudi. in. vj. p quod dicit Ludo. in. aut. qd locū. C. de col la minorē posse agere in iudicio p dote sola, post Bal. i. l. j. C. de dot. p. mis. quia dos semper dicit p̄dere à matrimonio. l. iij. ff. de iure do. licet Bal. aliter dicat in. d. aut. qd locū. in. vij. q. Limi ta tñ hāc communē, vbi agere de dote: quia tūc pro ea nequi ret adiri ecclesiasticus. Ita Pet. de Ancha. in. confi. superius alle gat. dicit nō inueniri tex. neq; dictū doctorū, qui dicit q; tūc talis causa sit ecclesiastica, vt per eū. & supradicta tene quicquid in discursu tenuerim, in. c. ecclesia. s. de conse. in. j. colū. xvij. in versi. tertia declaratio. ¶ In glo. fi. virtute cōsuetudinis de ap pellando ad Episcopū, nō appellaretur ad Papam omisso medio Abb. hīc: ne consuetudo extendatur: vt per eū. Idē Imol. respon dens ad. c. j. de iure patro. in. vj. quod ibi erat donatio: ergo fauo rabilis hīc cōsuetudo & exorbitas. ¶ Cogita, qa Car. hīc allegās. d. c. j. colligit p singulari hoc fundamentū, quod res trāsata in personā ecclesiasticā adeo mutat naturā, q; in totū regulat à ca none. & ad hoc ille tex. sepius allegatur. Propter qd opi. do. Ant. & Cardi. sustētarēt quasi trāsata semel ad ecclesiā, regulēt in totū à canone. Et facit iste tex. nō improprie verū præfer tim: q; præsupponit idē, si imperiū nō vacaret. Nec respectu Pa pæ aliqd dicitur hīc cōsuetudo, & nō est hīc extēdere cōsuetu dinē. Nā eius virtus dat hāc naturā causæ sine extēsiōne. ¶ Vacate imperio appellatur ad Papā, omisso medio. Abb. hīc p ra tionē pulchrā. ¶ Ex qua signa p̄petuō limitationē ad illud tritū q; subrogatū sapit naturā. & c. cle. j. de supp. negli. Prega. cū simi. quia fallit, vbi quis subrogat i actu cōpetēte prius saltē habitu: quia sua potestas regulat tūc: vt p̄pria, nō vt deuoluta. Alias fal lētias habebis i. c. ecclesia. el. j. vt lite p̄dē. ¶ Nihilominus tutius est seq. opi. Abb. & Ioā. de Imo. qd in regulāda ista cā delata ad Ep̄m iure specialis cōsuetudinis, nō est inspiciedus forus ad quē defert, sed à quo recedit. ¶ Primō quia i ordinatorijs inspicit fo rus litigatiū, vt est dictū. s. c. qd clericis. Et qd appellatio sit de ordinatorijs, fuit etiam dictū ibi post Archid. i. c. nō ita. ij. q. vj. ¶ Secūdo, quia cōsuetudo nō extēdit vltra cursum suū: vt hīc p Abb. & latē posui. c. auditis. de præscrip. ¶ Tertio: quia iste tex. nō facit: quia oēs exponūt præsertim. i. tātū. ¶ Est verū, q; rñsio Imo. ad. c. j. de iure patro. in. vj. nō est integra: quia sequeret, q; si ec clesia acgreret ius patronatus laici alio titulo, q; titulo donatio nis: nō efficeret ecclesiasticū quo ad semestrem. Et hoc est falsum. Finge em, q; P̄latus nō nomine ecclesiæ præscribit presentationē in vna ecclesia cōtra laicū. Certē ista via est via acquirēdi s̄trictē interpretabilis. & ea acquirēt cū qualitate, q; solet ecclesijs cōpe tere, scilicet sex mēsiū. Probo sic: omne ius patronatū ecclesiæ ha bet sex mēses. d. c. j. Istud est ecclesiasticū: ergo habet sex mēses. Si dicas: nego maiorem, qñ est acqñtū per viam restringibile, sicut est præscriptio, quæ nō extēdit. ¶ Rñdeo, qd imō idē si per præ scriptionē: quia istud nō est extēdere præscriptionē, sed include re in ea acquisitionē iuris cū suis qualitatibus. ¶ Omne enim ius patronatus ecclesiasticū, est huius nature quocunq; acqra. Nec nocet passio præscriptionē, q; hāc naturā benignē attribuamus iu ri ab eo amisso: qm qd habeat ecclesia sex mēses, nihil nocet ei se mel exuto hoc iure. Vbi autē dicit præscriptionē nō extēdi, p̄ce dit qñ extēsiō sit cū præiudicio alterius. qd nō est hīc. Et idē do. d. c. j. respondi aliter legēdo secunda vice hāc Decretalē, videlicet, q; nō est mirū, si res trāsata ad ecclesiā mutat naturā suā: quia qua litas illa ecclesia. adueniēti mutat naturā suā. p. c. statutū. de elec. in. vj. & mutatio est perpetua respectu totius subiecti. Sed hīc neq; accidētia, neque subiectum mutat. Est enim cā laicorū & tē poralis, & ad tēpus i ecclesia trāsata. & idē nō inducitur totalis trāslatio in ecclesiā: ergo mutat naturā. ¶ Negat hīc Cardi. cō mune dictum omniū q; vacate imperio Papa succedat. Est enim hoc turbare iurisdictionē imperialē cōtra. c. nouit. cū simi. Ideo ff. iij

domi. Anto. & Abb. Oprimè Bal. in l. j. C. ad velleia. quia qua facilitate se obligaret. & c. l. doli. ver. diuersum. & ibi Bart. ff. de no. n. Quicquid dicat hic gl. & alibi, excipiunt certi casus, de quibus hic per do. Ant. post Bart. in l. generaliter. C. ad velleia. Sed caue in eo casu, quo dicunt renunciari posse in iudicio: quia l. si ff. ad velleia. non probat, vt ibi per Are. Et idè dicunt Moder. vidisse apostillatum Ananiam in sua repeti. l. ius publicum. Ideò in d. s. fin. valuit renunciatio ex aliqua alia causa. quod no. quia nouum. Vbi verò mulier iuraret, tenet obligatio, etiam sine alia renunciacione. Ioan. And. & oēs hic per. e. quauis. de pac. in. vj. & d. c. cū contingat. à fortiori.

¶ Nunquā tamen valeret renunciatio, nisi fuisset certificata de natura huius beneficii. glo. in ver. irrogaret. in. s. igif. in aut. de san. Epif. in gl. in verbo. nō vsurā. in d. l. si ff. ad velle. & oēs hic. ¶ Amplia nedū in tali renunciacione. Sed in quacūq; quia semper requiritur certificatio. Hof. de fideiuss. in summa sua in. s. & quis. ver. idè est dicens sic intelligi oīa iura allegata in regula, q; q; pōt renūciare iuri pro se introducto. Sequit Arch. & Do. in. c. placuit. xxxviiij. dist. vbi bonus tex. & do. post Arc. in. d. c. quis. pulchrè Inn. in. c. vidua. ibi. est autē necesse. de regu. q; signa ad. c. ad apostolicā. de reg. vt in nouitio requiratur certificatio, non dico de qualitibus cōibus religionū: q; repugnaret. c. dudū. de cōuer. coniug. Sed de qualitibus nō cōibus: vt per Inno. in. d. c. dudū. ad fi. ¶ In dubio non prælumit interuenisse certiorationē. gl. i. d. ver. nō vsurā. i. l. sciēdū. ff. de ver. ob. omnes hic. Nisi esset iurātū. d. An. hic p. c. ex rescripto de iureiu. & ibidē. d. Ant. & Ab. omnia diuinatione gl. & illū tex. extollit Ro. in. d. l. sciēdū. in. ix. col. Fortius dicit Ab. i. c. pe. ad fi. de emp. & vend. p. etiā si constaret iurantē non fuisse certioratum, tñ denegaret regressus ad auxiliū ignotū. Nā factis est. q; voluit à se abdicare oēm viam rumpendū promissa.

¶ Cōsidera, q; si ita est, diceret q; pari rōne, vbi nō iuraret. Si tñ verba ostēdūt de oī auxiliō cogitatū fuisse in gñe, deberet sufficere: p. l. q; iure militari ff. de mili. test. per quā. d. Ang. ibi, & in l. q; Roma. s. duo frēs. de ver. obl. q; q; renuncia re pōt iuri, q; in specie ignorat, si de eo cogitauit in gñe & de illo tex. exclamat Ang. i. l. sicut certi. C. de mil. test. Matth. notab. l. vij. Flo. in dispu. inci. mulier primò vidua. ¶ Rñde tenēdo Abb. ex verbis Imo. in. s. duo fratres. quē aliās retuli in. c. ij. de renū. q; l. q; iure. loq; vbi nō requirit specifica snā: secus vbi requirit: vt in casu. l. de his. ff. de trās. Et q; idē sit in casu nostro, tenet ppriè Ang. i. d. l. q; iure. dicēs: fallit vbi requirit certiorō. Rō fingit de iuramēto: in quo tene qd dixi. Pro quo bene facit, q; no. Imo. in. d. c. cū contingat. in v. l. char. dicēs. q; l. de his renūciari pōt cū iuramēto. Rō: quia iuramētū facit actum valere eo modo, quo pōt. l. cū pater. s. filius matrē. de le. ij. Nō in feras ex his, q; cū omni meliori mō. & c. habeat vim certiorōnis ppter notabile dictū Cal. de accu. consil. j. vbi dicit, q; ista cū intelligit de modis expressis. Et iō dicit Lud. cōsi. cccxiij. nō trahit ad incognita. Si verò notari diceret psonā fuisse certioratā hoc psumit verū. Imo. in. c. cū cōtingat. in vlt. co. Ang. in repe. d. l. sciēdū. sentit Ab. in. d. c. pe. Rō, q; licet de hoc notarius nō fuerit rogat; principaliter, tñ satis est, q; hæc solēntas potuerit tñc interuenire. iuxta gl. or. in l. j. C. de fid. instru. li. x. Nō ob. l. oibus. C. de test. cū simi. p. quā voluit Fede. cōsi. cxcix. inci. Querit, an dña Margarita. q; cū certiorata à me notario, nō pbet, quasi testificet de facto pprio cōtra. d. l. j. Quia illud verū qn ad ppriū cōmodū. Et sic frustra q; r. qd no. Ro. in. d. l. sciēdū. in. xvj. co. vbi sequēs Fed. addit, q; si diceret certiorata, & nō diceret à quo. psumeret à partibus, vel testib; ppter doctrinā Bar. i. l. si q; filias. de test. tu. q; verba ambigua instrumētū trahūt ad sensum, quo sustēta, nō quo destruit. Nā tenēdo cōtra Fed. hoc esset clarū, si tñ paret ipm notariū, q; dixit se certiorasse, ignorare, q; esset tale bñficiū: irritaret istum. Ita Raph. i. l. si ff. ad velleia. referēs Alb. ibi dicēs se obtinuit se. ¶ T Scdm corollariū bñficio restitutionis in integrum, nō potest minor renunciare: quia qua facilitate. & c. Io. An. & oēs hic. & alij in locis ab eis allegatis. & Spe. de actore. in. x. ver. sed nūquid filius familiās. saluo nisi iuraret: q; etiā sine renunciatio-

ne & certioratione cōtractus tenet. Io. An. in. c. ij. de pa. in. vj. per illū tex. simpfr loquētē. Idē Bar. Ang. & Pau. de Ca. in aut. sacramēta. C. si aduer. vēdi. per illū tex. ibi: iuramentū supplet atātē. Idē Ro. in. d. l. sciēdū. in. ix. col. p. c. ex rescripto. vbi iuramentū est loco certiorationis. Idē Bal. in. l. j. C. de reb. cre. & Pau. in. l. duo patroni. s. idē Julian; ff. de iureiu. Saly. cōtra in. d. aut. sacramēta. & in. l. j. C. de rescin. vē. post Cy. in consi. Quidā domini Gof. quorū rationibus rñde ex dictis. d. Abb. in. d. c. penū. in vlti. colum. de emp. & vendi. Qui tandē fatef, q; data enormi læsione absolueret à iuramento petitoris restitutionē, qd no. & vide Imo. in. d. c. cū contingat. in. xxv. char. vbi no. d. An. se ita consuluisse. ¶ Tertiū corollariū. ¶ Fauori inducto miserationis intuitu, renunciari nō pōt. glo. in ver. excedere. in. l. vnica. C. qn Impera. iter pup. & vidu. quā valde no. Bal. & Sal. ibi, & non est alibi, secundū Flo. ibi. Ex qua inferas, q; per se miserabilis actū renūciare nō possent priuilegio fori ecclesiastici. Rō dictē glo. est: quia talis renunciatio tolleret misericordiam: & sic contra bonos mores: ergo nulla, vt j. in. vj. ¶ Quin tō fallit dicta regula, vbi lex continet priuatā vtilitatem & publicā inseparabiliter. Ita d. An. & Abb. hic per iura & auctoritates eorū: secus vbi eēt separabiles. c. cū venissent. de insti. c. quēadmodum. ad fi. de iureiu. c. j. & vidu. de collu. deteg. c. cū tēpore. de arb. ibi, illis dūtaxat. c. suborta. de re iud. ibi ita tamē.

¶ Primū corollariū. ¶ Priuilegio fori non renunciatur clericus, tex. hic: quia non possent non laici decus cleri, vel cult; diuin;. ¶ Non ob. l. pe. in. ver. sacerdotij. C. de pac. q; rñde, vt hic per d. An. Patet et hoc corollariū ex prima fallentia: q; hoc priuilegiū est iuris diui. vt est no. gl. i. c. si Imperator. i. ver. & absenti. xvj. di. Per quā do. de Rota de cōsue. x. anti. q; regē nō posse cōsuetudie aliud inducere. iūcto. c. si de cōsue. seq; Gemi. in. c. in istis. s. leges. iij. di. Per illā gl. tenet Car. in repe. c. ppendimus. in prin. & Lu. i. sing. ccccviij. inci. qd ecōtrā. & i. d. s. de vi ro. in. vij. fallentia. & Old. consi. lxxxij. & d. Ab. in. c. ij. de maior. & obe. & i. c. pposit in. iij. col. de cōces. p. bē. & in. l. lras. i. v. co. de resti. spol. q; Papa nō possent aliqd disponere iūcto. c. qdā. xxv. q. j. Intellige gñaliter: secus si certo casu. dixi. s. e. c. verū. Et p. illa gl. allegat. c. q; de cēsi. in. vj. ibi: humano & diuino. & c. certū. x. di. & d. c. si Impator. ibi: oipotēs De; & ipsam no. Imo. in Cle. j. in. j. col. de offi. or. Ab. i. c. si. i. x. col. j. e. & in. c. at si clerici. in prin. in. xiiij. col. s. tit. pxi. ¶ Scdm corollariū.

¶ Renūciari nō pōt facultati p̄scribēdi. Est eū fauoris publici, ne dñja sint in incerto, & odio negligētū. Bal. i. l. fi. C. de tēp. ap. in aut. quas actiōnes. de sac. san. ec. in. l. pacifici. ff. de pac. in. l. itē illa. s. q; dicit. ff. de cōsti. pecu. in. l. j. C. vt in pos. leg. in l. receptitia. C. de cōst. pec. in. c. j. s. p̄terea. in. vj. ibi: in repe. l. cūctos. in. xij. col. C. de sum. tri. & in rub. s. de cōsti. in. iij. colū. Ro. in rub. de arbi. in. xxiiij. col. & in. l. j. ff. de vsuca. ¶ Intellige primò in pacto de nunq; p̄scribēdo. Secus de non p̄scribendo, nisi certo tpe. Bal. in. l. j. in. pe. col. C. de edil. actio. Ang. in consi. l. iij. inci. Gulielmus. ad fi. & in aut. vt liber. decate. facit. l. in hoc iudiciū s. si cōueniat. ff. cōi diui. de qua in. j. corolla. sequētis fallētia. ¶ Intellige scdò in p̄scriptiōne merè odiosa, q; currit sine titulo. Secus in fauorabili, vel mista: vt est vsucapio & p̄scriptio. xx. vel. x. anno. requirēs titulū & bonā fidē. iuxta. l. fi. cū gl. i. ver. ex vna pte. cū gl. seq. & ibi Bar. C. de edic. di. Adria. tol. q; huic renūciari pōt. Bar. in. l. j. ff. de vsucap. latius Ange. in. l. nemo pōt. de leg. j. Ab. in rub. de p̄scrip. q; fauor publicus venit secundariò. Imo. cōtra. d. l. nemo. q; tali fauori secundariò nō renūciat. l. de die. ff. de pac. dot. iuncta. l. j. ff. sol. matr. ¶ Sed rñdebis ex eo, q; statim dicam in verbo, nō aduerte. ¶ Intelligē tertio, vbi nō interuenit iuramētū. Nā vbi interueniret, valeret renunciatio: per. c. cū cōtingat. vbi fauori publico secundario renūciat iurando. & p. c. significate. de pig. vbi idē dicit de iure inducto odio alteri. ¶ Intellige quarto, nisi p̄scriptio sit iā decursa. Lud. consi. ccj. in. ij. colū. per. l. si quis post q; ff. de fideiuss. ¶ Tertiū corollariū. ¶ Statutis factis pro bono publico principaliter renūciari nō pōt. Exemplū ex cōsi. Pau. de ca. ccccviij. qd Florētīn; nō pōt renūciare statuto volētī, q; ciues nō obligēt se p̄ forēsibus. Aliud exēplū ex cōsi. Pet. de Anch. michi. cccxj.

mili. cccxj. incip. discutiēdū est. in. j. col. Aliud ex. d. Bart. in. l. vnuerfi. C. de leg. lib. x. Aliud ex di. Inno. aureo in. c. accidentibus. ibi imò plus dicimus de priuilegio. quod priuilegio honorabili ecclesie omnes de ecclesia renunciare nequeunt. Sequitur Abba. in. c. p̄ illorum. de p̄ben. & in. c. cū accessissent. de constitu. & ibi dixi. ¶ Quartum corollariū. ¶ Ferijs inductis ob necessitatem hominum renunciari potest. c. fi. cum gl. de fer. l. j. ff. e. tit. quia vtilitas publica secundaria separabilis est. Secus in ferijs repentinis, vel in honorem Dei. Spe. de fer. s. nunc videamus. Hof. eo. tit. s. fin. gl. in Clem. sepe. in ver. ob. necessitates. de ver. fig. gl. fi. i. l. omnes. C. de fer. in. l. fi. vt proponis. la. j. C. quomodo & quando iudex.

¶ Intellige cor. quòd vtraq; pars consentiat. d. c. fin. in ver. partitū. nisi in casu singulari. Bar. in. l. custodias. ibi: venio ad secundā partem. ff. de publi. iud. Modo aduerte: quia vbi vtilitas publica venit secundariò, videtur posse renunciari priuatē: licet sint inseparabiles. Ita nouit Ioan. de Ana. in repe. l. ius publicum. propter iura allegata in regula, iuncta. l. si quis nec causam. ff. si cer. pe. Vbi attenditur, quod principaliter sit. Et quia omnes leges sunt ad vtilitatem publicā: vt in procemijs omnium voluminum iuris. & c. erit autem. iij. dist. ibi, communi ciuium vtilitate. ergo nulli legi renunciari posset, tenendo Bar. in. l. ius publicum. ¶ Item Velleianum est introductum ex causa reipublice. l. ij. ff. ad velleia. Fœminis omnibus subuentum est, & tamen sepe renūciatur. Idem i. appellatiōne. l. j. ff. de app. ¶ Idem in probatione testium. l. j. de test. & tamen renūciatur. Idem in ferijs: vt s. Ad. l. de die. allegatam in secunda intelligentia secundū corollariū. responde, q; publica vtilitas dotium, non fuit cōsiderata secundariò cū priuata, sed equaliter. & idem in similibus. vt latius referunt hic Modern. licet ab eo debiliter recedant. Dicit posset, quod i casibus istis separari poterit fauor priuatus à publico, in testibus, in ferijs, in appellatiōibus, & similib;. Vbi verò essent separabiles, procederet opinio communis. Exemplum hic: quīs intentio. Bar. fortè nō fuerit ista sed sic saluari posset. Cognosceret autem quis fauor principaliter veniat: vel ex procemio, vel ex subiecta materia secundum prædictos. ¶ Sexto fallit, vbi renunciatio esset contra bonos mores: vel iduceret ad delictum, secundū prædictos. per. c. fin. de pact. cum fi.

¶ Primū corollariū. ¶ Libertati prouocandē diuisionis renunciari non potest. Cal. & alij hic per. l. in hoc iudiciū s. si conueniat. ff. communi diui. quia solet communi parere discordiam. l. cū pater. s. dulcissimis. de leg. ij. facit gl. in verbo. per industriam. in. c. cū M. de consi. ¶ Intellige, vbi renūciat perpetuò. secus si ad tempus. c. diuisio sit alienatio. l. si pupillorū. in prin. ff. de reb. eo. quia non firmo: quia an sit alienatio disputat optimè Moder. in repet. rub. de re. eccl. non alie. fo. xxviij. cū seq. ¶ Et tunc vidi practitari. q; ad euitandam pœnam testamenti inducantur volentes diuidere. vt pariter id petant: quia pœna confunditur. c. constitutus. de pœ. saluo nisi pœna deberef tertio: quia tunc intraret dubiū, de quo per oēs in. l. qui Romę. s. flauius. ff. de ver. obl. ¶ Limita hæc nisi iuref. Bal. in consi. incip. viso pūcto. ego Bal. nisi cessaret causa pacti: videlicet separata bonorū conseruatio, & dubitaretur de dispensatiōe. ita Old. consi. cccxj. inci. Factū tale est: pater familiās quia iuramentum intelligit statibus terminis. gl. in. c. quēadmodum. de iureiur. Et vidi consulum, q; valet diuisio indistinctē cōtra iuramentū: licet incurrat periuriū propter gl. aureā. in. c. fi. in verbo. reuocatis. de procu. in. vj. de quaj. in. ix. fallentia. & hæc sig.

¶ Secūdū corollariū. ¶ Non valet renunciatio petitiōis reductionis ad arbitriū boni viri, etiam iurata. Cal. latē in disputat. inci. duo litigantes cōpromiserunt. fo. mihi. c. subtilius Ang. in dispu. inci. Duo adinuicem litigantes. in. pe. & vlti. col. d. Ant. consi. xxxix. incip. Questio hæc dubia habet vulgaria. Saly. in. l. si societatem. s. ar bitrorum. ff. pro soc. d. Ant. & Inno. in. c. quintaallis. de iureiur.

¶ Tertium corollariū. ¶ Regressui contra venditorem de euicione renunciari non potest. Sentit glo. in. l. non dubitatur. C. de euic. Io. And. dissentit in Spe. in tit. de emp. & vend. s. vlti. in princ. tandem intelligens hoc, vbi venditor scienter occultauit vitium

reitaliās non per. l. queritur. s. si venditor. ff. de adil. actio. ¶ Quartum corollariū. ¶ Iuri reuerentiali renunciari non potest. Cyn. in l. nec honore. C. de Episc. & cle. loquens de casu. l. ad egregias. ff. de iureiur. Pro quo Ro. sing. cccxj. incip. Tu audiisti. Extollit. c. ad fi. de iudic. vj. q; non bene facit: quia magis notat timor euagatio nis contrariā: p̄petuā clausurę q; reuerentia. Adde Ange. in. d. l. alia. s. eleganter. ff. sol. matr. vbi no. tex. pro isto corollario: subdēs ecclesiam exemptam adhuc debere reuerentiam Episcopo. Facit gl. in verbo. cathedratico. in. c. pastoralis. de do. & in. c. cū venerabilis. de censu. Idem Ang. in. l. sed si hac. s. patronum. ff. de in ius voc. can. & Bal. optimè in. l. ad fi. C. de bo. liber. probans patronū nō posse expressē renunciare facultati de reducendo libertum in feruitutem in casu ingrati tudinis. ¶ Intellige primò in reuerētia debita rōne personę. Secus si ex contractu. Bal. in. l. j. in. l. j. q; de re. di ui. dicens dominium posse remittere vaallo ius expellendi rationē felonie irreuerentialis. secus rōne delicti. ¶ Intellige secundò nisi persona reuerēda, cōsentiret certo casu. Ita probat. l. quāuis. ver. inuitus. ff. de in ius voc. iuncta. l. vnica. C. eo. tit. ad idē. l. quod nomine. cū. l. seq. ff. de condi. inde. propter qd dubito de dicto Cy. in casu. l. ad egregias. quando renūciaret certo casu. ¶ Quintum corollariū. ¶ Beneficio reuocandi donationem propter ingrati tudinem renunciari non potest. Bald. in. l. fi. C. de pac. Lud. consi. lio. xxvj. ad fi. Bal. in. l. fi. C. de bo. li. Sal. in. l. pactum. C. de pac. Spe. in tit. de dona. s. j. ver. quid si dictum. Intellige, nisi iuretur. Io. An. in. d. ver. per. c. quēadmodum. de iureiur. vbi valet iuramentum de non accusando. ¶ Contrarium Lu. in. l. donationes. s. j. ff. de do na. & in. l. stipulatio hoc modo. in. iij. col. de ver. obl. quia. c. quē admodum. loquitur de non acufando delicto commissio: sed in committendo: quia esset contra bonos mores. Tene Io. And. vt per. d. Ant. & Imo. in. c. fi. de dona. quia imo. d. c. quēadmodum. loquitur etiam in delicto committendo. ¶ Non ob. q; dicit materia delinquendi: quia imo non obstante iuramento poterit accusare, vt puniatur: sed non ad propriam vtilitatem accusantis: vt expressē dicitur ibi. & ita quotidie practicitur. & ad illud quod fit contra bonos mores: respondebis ex fi. huius fallentię. ¶ Sextum corollariū. electores magistratuum, non possunt renunciare iuri syndicandi. Bal. & Ange. in. l. si seruus vetitus. ff. de lega. j. Ang. in. l. si mora. ff. sol. mat. Sed dic, q; intelligitur remissa saltem leuis culpa & leuissima. de quibus alius teneretur. l. nō similit. & l. magistratus. ff. de magist. conue. Dolus verò & lata culpa non remittitur, sed prædictos. & Imo. in. d. l. si mora. quia licet dolus remitti non possit. l. si vnus. s. illud. ff. de pac. tamen quilibet alia culpa remitti potest. l. si vt ceto. s. interdum. ff. commo. Vnde dicit Bald. in rub. C. de ped. iudi. in. j. colum. q; habenti arbitrium, videtur remissa culpa leuis, non lata: vel dolus: per. l. in venditiōe. s. j. ff. de bo. autho. iudi. poss. & ibi Bar. vide in. l. dominus. Sticho. s. ff. de pecu. leg. ¶ Septimum corollariū. ¶ Facultati conueniendi tutorem ad reddendam rationem administrationis non potest p̄ te statorem renunciari: maximè respectu reliquorum, seu doli, vel late culpe. Pet. de Ancha. solenniter in consi. cxviiij. incip. casus talis est: pater habens quinque filios. Saly. latē in. l. cū nō solū. C. de bo. q; lib. rñdens illi legi, q; loquit de administratione p̄terita, nō de futura. Pulchrè et Bar. in. l. Aureli; s. Sticho. ff. de lib. leg. Ang. consi. cxxxiiij. incip. Gili; Nicolis. & consi. seq. incip. viso dicto statuto. & Pau. consi. cccxix. incip. ad primū q̄sitū. Lud. in. d. l. si mora. pe. co. Ang. consi. cxxxiiij. incip. Brunell; notarius. & latē Cepo. sua cau tela. cclxxix. Car. consi. l. j. ad sextū. Pau. consi. cccvj. incip. aduertēdū q; si de mala redditiōe. Et ibi vult, q; q; ratio cū iuramento facta cōfēt is hincinde rōnibus, non obstat volenti ondere latuisse doli in earū cōfessiōe, & hæc loca no. q; inseruiet. ¶ Octauū corollariū. ¶ Dispositiōi. l. de his. ff. de tranlac. renūciari non potest: videlicet renunciare testamēto nō inspecto & cognito. Bart. latē i. l. q; Romę. s. duo fratres. in. ij. & v. q; ff. de ver. ob. Lud. consi. cccciiij. ¶ Examinaui i. c. ij. de renū. ¶ Nonū corollariū. Exceptiōi simulationi renūciari nō pōt. Car. & Imo. in. c. ad nostrā. de emp. & ven. Lud. in. l. si q; cū aliter. ff. de verbo. nisi renunciatio fieret ex interuallo: q; tñc cessat rō istorū, q; d. q; si cōtract; est simulatus: ita renūciatio in ea posita. Ita Bar. & alij in. l. nemo potest. de legat. j. ¶ Quid autem si iuref: vide optimè Abba. in. c. cū cōtingat. i. xij.

col. ibi. aneato nunc aliud dubiu. de iure iur. & idē per Imol. late: vbi vident concludere, qd si iuratu est oia esse vera, non audit allegas simulatione: qa allegaret turpitudine: vt per eos quos limita: nisi pbationes simulationis sint recepte & admisse. Bal. & Saly. in. l. fi. C. de no nu. pec. quia turpitudine detecta no est phibitu allegare, Bar. in. l. iurifurandū. §. pro curator. per illu tex. de iure iur. ¶ Decimum corollariū. Exceptioni non nu. pecu. renūciari nō pōt: qa quia facilitate cōfessus in proxima numeratione fictē confessus est, eidē renūcia ret. d. Ab. in. c. si cautio. in. princi. pe. col. de. fi. istr. & ibi dixi post Sal. solēniter. s. oēs i. l. fi. ex cautione. in. j. q. C. de non nu. pe. & quia vides remitti futurus dolus, Hoc verbū, vbi tpe cōtractū renūciat: sec⁹ si interuallo. Itē sec⁹ si iu- 30 ref: vt latē p istos. ¶ Vltimū corollariū. ¶ Cōfectio inuentarij remitti nō pōt. Per. de Anc. consi. cccxv. incipi. in themate proposito. in iij. col. Car. consi. l. j. Bar. in. l. fi. C. arb. tu. & in. l. fi. §. cū igif. C. de iur. deli. Intelligē primō, ni si remitteret tutori. Casus est in. l. fi. C. de ar. bi. tu. Pe. de Ancha. in. Cle. ij. de sta. mo. Bart. in. l. tutor qui repertoriū. de adm. tut. nedū testamētario, sed etiā datiuo. Bald. in. l. nemo pōt. de leg. j. Intelligē scdō de remisiōe i preiudiciū creditorū hereditatis. Secus in praiū dicio legatariorū. Bald. in. l. cū tale. §. ff. de cō di. & demō. Pau. in. d. l. nemo. quia sicut est in ptate testatoris legare, sic legata qualificare. ¶ Circa q oia no. duo. Primō, q boni mores cōsideratur tripliciter. & maximē vno modo artificio iuris civilis: q deducit solū ad incon uenies: puta alienatio dotis & similia. De istis morib⁹ nō loquit regula, nō est obligatoriu. de alijs bene de quibus, vide Bal. in. l. pacta q C. de pa. in. l. pactū. in. xix. q. C. de colla. in. l. nō dubiū. in. xvij. op. C. de legi. in. rub. C. de con. di. ob tur. cau. An. optimē cōsi. cccxxiij. inci. pūctus statuti cōis florentia. Imo. i. d. c. cū cōtingat. in. xij. char. Bar. in. l. fi. q s pro eo. in. pri mo mēbro. ff. de fideiuf. Bal. i. l. furi. §. pact⁹. ff. de infa. & ibi dicit, q si pmitto tibi nō facere pacē cū inimico, nō valet pmissio: qa contra bonos mores Euāgelicos. legē Ana. in. c. j. iij. co. de collu. ¶ Scdō no. q illud tritū dol⁹ fu turus nō remittit. l. fi. vñ. §. illud. de pac. intelli gif priō i dolovero & certo. Sec⁹ i psumpto & incerto. q tacitē remitti pōt Bal. in. l. j. fi. C. de vsuf. bona gl. in. l. vbi exigif. in. verbo, p ximā. ff. de edē. volēs, q licet minor nō resti- tuat aduersus dolū verū. l. auxiliū. ff. de min. Tñ restituit aduersus psumptū. Idē pulchrē. d. An. in. c. fraternitatis. in. xv. colū. ver. fallit quartō. de test. ibi dicit, q illi capso renūcia- re pōt ps: nec est remittere dolū. i. subornatio ne: qa est dol⁹ psumptus nō cert⁹. q rñsio cer ta tēpe inferuet. ¶ Scdō intelligē in dolo ex aio. secus respia: qa istud remittere, non dat occasione delictū. Bald. in. l. cū antea. in. ij. co. de arb. ¶ Tertio intelligē, nisi remittat culpa leuis, vel leuissima, vt in. vj. Cor. pximē prae- 32 cedenti. q no. ¶ Septimō fallit, vbi lex fauēs priuato, tāgit et iseparabiliter fauorē tertij. d. Ant. & Ab. hic. & pbat toto ti. C. de vēd. re- rū & in regula, q oēs. & c. Secus si est separa- bile cōmodū tertij. c. cū venissent. de isti. Am- plia hāc fallētia et si iuref: qa ppter danū ter

Intellige. Adde tu q si hoc erit dā- nolū pupillo, pote rit iudex nō sequi voluntatē patris. l. in confirmando. & in. l. vtilitatē. ff. de confir. tu. Sed testa tor non poterit rem- mittere confectio- nem inuentarij hē red. l. fi. §. cū igitur. vbi Bal. C. de iu. de libe. d. A. lex. in. cō- si. cccxxiij. incipiē. p̄spectis his. Ad de princi. q. per Io an. Andrā. in. addi. Spec. in. ti. de tu. §. generaliter in prin cip.

tij iuramētū nō est seruabile sine pctō. c. eā te. de iure iur. scdm istos sed caue, qa hoc verū in preiudicio principaliter aliū tangat: se cus si secundariō. & in cōsequētia gl. fi. q est aurea in. c. ij. & ibi Do mi. de pac. in. vj. Pro hoc, qa i casu. c. cū cōtingat. secundariō nocet filijs qbus debebat dos materna: & tñ valet iuramētū. Sic declarat Lud. loquēs de pdigo. in. l. is cui. in. pe. col. ff. de ver. obl. ¶ Primū corollariū. Cōductor non renūciat exemptionibus rei cōducte. l. semper. §. conductores. ff. de iur. imu. ¶ Scdm corollariū. Reus nō pōt renūciare dilationi, quā petierat inuito actore, volente ea vti qa facta est cōis propter legē petēda. C. de tēpo. in. interg. rest. Di ctū aureū Spe. de dilā. §. viden. in. pe. col. ver. quid si reus petita. per l. fi. post. §. fi. de contra ta. sequit Bal. in. l. post. q. in. vlti. col. C. de pa. in. l. amicissimos. §. lucius. ff. de excu. tu. & in. d. l. petēda. in. vlt. col. Et ibi respondet ad. l. fi. iudex circūuēto. ff. de mino. vbi minor re nunciat sententię restitutionis inuita parte victa: quia loquitur in beneficio competente parti ex persona aduersarij iure specialis priuilegij: cui si ille renūciat, alius nō potest vti. Secus vbi cōpe- tit de iure cōis: prout in hac dilatione. Facit. l. ei. §. militia. ff. de mi li. test. ¶ Tertiu corollariū. Habens priuilegium aptū prodesse et tertio, non potest eo inuito illi renūciare. Inn. in. c. ex cōquestio ne. de resti. spol. Fallit dupliciter. Primō si obtentū sit motu pro- prio. Secundō si tertius nondū est eo vsus: vt per Abb. latē. in. vj. col. ver. ij. q. Bar. Ant. & Ful. in. l. iij. in. princ. ff. q quis q iur. Imo. post gl. pe. in. c. olim. el. j. de offi. delega. Do. in. c. quoniam. de im- mu. eccle. in. vj. cum concur. ¶ Octauō fallit, quando ius fauora- bile respicit etiā odium alterius: vt i Macedonibus: vbi hic in. gl. & per doct. Quid aut si iuref: vide Imo. in. c. cū cōtingat. in. xxj. char. de iure iur. vbi videt tenere, q valet per. c. debitores. de iure iur. ¶ Primum corollariū. Exceptioni inhabilitanti testem, renūcia ri nō potest, qñ est odio testis: vt excōicatio, bānū, & similia. Bal. in. l. fi. q s testibus. ad. fi. C. de testi. Io. Andr. in. Spec. de teste. §. sepe. in. j. addi. ¶ Nonō fallit, vbi renūciatio est contra naturam contractus. l. cū precario. ff. de preca. ¶ Primum corollariū. Facultati reuo- candi procuratorem renūciari non potest: quia contra naturam mandati. Bar. ibi in. d. l. cū precario. & Ant. consi. cccxv. incip. pun ctus talis est, Martianus de Florentia adducens multas rationes. ¶ Amplia, etiam si esset iuratum: quia licet iuramentū teneat, & reuocās sit periurus: tñ reuocatio tenet. gl. in verbo, reuocatus. in. c. fin. de pcura. i. vj. per. c. fi. inter. de spon. & illā gl. sequit Ange. in. l. i. perpetuum. ff. de procu. & i. l. Stichum. §. vsumfructū. ff. de sol. & Lud. in. l. alia. §. eleganter. ad. fi. sol. ma. & in. l. j. §. si stipulanti. in. vl ti. col. ff. de verbo. obli. & Imo. in. d. c. cū contigat. in. xij. chart. & Paul. quē vide in consilij. inci. venerabilis vir. in. iij. col. Per illam glo. dicit Domi. in. d. c. fi. q constituens procuratorem ad renun- ciandum, iurans de non reuocando: poterit reuocare, licet cū piu rio. Caue in hoc vltimo. quia contrariū subtiliter tenet Rota de p. cu. viij. in. antiquis. nō qa sit falsa dicta gl. sed qa nō pcedit, vbi cōtra pœnitētē nō pōt agi ad intercess. prout in beneficiālib⁹: que nō estimant. prater q in. c. fi. inter. Cuius rō est: quia matrimoniu de presenti insolubile est: vt latius per eos. ¶ Item pro dicta glof. vide dom. Anto. in. c. suā. de offi. vica. ¶ Reuocatio vicarij, quem constituens iurauerat non reuocare valet. ¶ Idem in reuocatione electionis sepulture iurata. Archid. in. c. sed aliud. xij. q. ij. ¶ Idē in vendicatione rei, quam iuraueram non vendere. Innocēt. in. c. delicto. de preben. Paul. consi. l. iij. in. fi. Idem in reuocatione prio ris monialis, quē Abb. iurauerat non reuocare. d. Abb. in. c. cū ad monasterium. in. iij. colū. de statq. mo. ¶ Idē in transitu monaste- rij arctoris factō ab eo, qui iurauit a primo non discedere. Card. consi. xlvj. incip. lex monialis. Idem in testamento factō ab eo, q p cedens testamentum iurauerat non mutare. Io. And. pfundē i re- gula, q semel in mercu. ¶ Nō inferas gñaliter, q oēs actus contra iuramentum, valeant incurso periurio. Sed solū in istis casibus, & similibus, in quibus iuramentum non habet cōcursum iuris cōis. Secus vbi haberet, per. c. intellecto. de iure iur. nisi in casu, in quo interesse non esset estimabile: qa etiā si non habeat concurrū, non licet variare. vt. §. per Rotam. Ita tandē residet Imo. in. d. c. cū con- tingat. in. xxvij. char. vbi semper vide. Sequit Ro. i. d. §. eleganter. in. fi. Cuius cōcordantijs adde prædictas. Itē hāc fallentiam intelli- ge sanē

ge sanē in renunciatione repugnantē substantig, vel formā cōtra ctus. secus si bñficiō cōtractus. vñ inuefitura renūciare pnt iu- ri expellendi non soluentem: quia non repugnat formā contra ctui, sed beneficio. Saly. pulchrē in. l. ij. in. vij. colum. ver. vj. quero C. de iur. emphy. post Bar. & Bal. Modos autē cognoscēdi formā vel substantiā dixi remisiuē in. c. cū. M. in. iij. q. ¶ pteffationis. co- consti. ¶ Decimō fallit, qñ ius cui simpliciter renūciat, nō est de presentis: sed in. Spe. ita dicit Ant. hic allegās seipsum, in. c. cū pridē de pac. vbi nō tangit. Vnde ipsū & Imo. in. c. ij. de renū. vbi post multa vtilia inserūt, q et si renūciēs iuri, q quis habet, vel habere sperat: intelligit. f. ex cā non existente. ¶ Vnde filia renūcians pa- trimonio, dū dotat: si dicat, vt dixi: adhuc poterit petere, si forte pater eā instituat: quia institutio est cā noua. de qua tunc non spe rabat: vt ibi per eos, & alios quos ibi allegaui. Et ex istis. xxxvj. co- rollarijs aperta est via ad multa. Eorū inopinatā prolixitatem cū vtilitate cōpensā. ¶ Vbi in criminali partes prorogaret iudicem etiam criminalem, non procederet gl. hūc Io. An. in loco allegato vt per Ab. qd Aret. reputat mirabile: quafi iudiciū claudicet. Nā si condemnabitur, non inquiret. l. licet. ff. nau. cau. stab. secus si ab soluet: vt per Io. And. Idē putat mirabile, q iudici proprio volenti inquirere, nō obstat pendentia litis. Posse dicere ad primum ratio diuersa hoc inducit: quia i condemnatoria cessat timor col lusionis, quē Io. And. cōsiderat non in absolutoria. Item ad scdū dum potest dicere, q Io. An. non aperit illud, & obstat. l. vbi ac- ceptum ff. de iud. & l. nulli. C. eo. ti. ¶ Et ex istis limita. c. de his. de 34 accus. vbi etiam aliās dixi duodecim limitationes. ¶ ¶ Gl. in ver- bo, cām perdat. Modos cognoscēdi canonem lata sententię, pon- nit hic Moder. satis copiosē. Dic, vt per eos. Tenet Ab. trahent posse pœnitere semper ante latā sententiā. Obstat doctrina Bal. & Saly. in. l. in criminali. alleg. in. gl. qui contra Bar. tenet, q ibi li- te contestata cessat pœnitentia: quia quāsitum est ius tracto, q ex pœnitētia tolli nō potest. Pro quo allegat Are. c. ab eo. de elect. in. vj. & sibi placet hoc, qñ lex punit vocatē: quia delictum perfici tur ex citatione & cōparatione sola. l. j. ff. de ius voc. & in delicto perfecto cessat pœnitentia. l. j. §. ff. de iur. depoli. Bar. latē in. l. q ea mente. ff. de fur. Sed reputat maius dubiū, vbi non ponit voca- tio: sed trahens, agēs, & similia: quo casu Bal. latē & sub- tiliter in aut. habita. in. pe. col. dicit notanda verba, vtrū denotent delictū non perfectū: an verō perfectū. Primō casu exemplum in dictis casibus, qui significat rem in fieri nō in facto esse. Idē lite contestata pœna committit impurgabiliter: quia punit sola atten- tatio. ¶ Scdō casu, vbi denotat actus perfectos: puta reuocavit in seruitutem: fregerit testamentū, & c. quia per litis contestationem ista inchoantur, & non perficiunt. l. alia. in verbo, inchoata. C. de his, qui. vt indi. Idē vlt q ad sententiam licet pœnitere: quia deli- ctū non est cōsummatū. Sic intelligē. §. meminisse. de quo in glof. quia ibi iprobē dixerit. denotat non sufficere dixisse: nisi etiā pro- beb. Hoc an sniam bene cōstare non pōt. Idē in casu §. accusasse. de quo p Ab. qa punit accusatio iniusta: vt in. §. fi. ibidē q iniustia an sniam non apparet: ergo pœnitere pōt, tāq delicto non perfecto. ¶ Videf ex his in casu nostro, q litis contestatio excluderet pœni- tentiā propter verbū pertrahant: qd non denotat consummatio- nē delicti, sed initiū. Aret. contra cū Ab. primō per verbū iudiciū iuncta. l. j. C. de lit. contesta. vbi an litē contestatā non est iudiciū. ¶ Secūdo ex dictioe per. importante actū perfectū. Bar. in. l. Cel- sus. ff. de vsuca. ¶ Tertio per. c. placuit. xj. q. j. i verbo, perdat. quā innunt ex parte rei non incurri pœnā, nisi perseueret. Ergo idē ex parte actoris cū in hac materia equiparent. d. l. i criminali. Oia intelligē, nisi pœna imponat ipso iure: quia est impurgabilis. glo. in Cle. ne in agro. §. quia verō. in verbo, ipso facto. de sta. mona. & cū istis vide Bal. in aut. statuimus. C. de Epis. & cle. & oēs in. l. quis ff. de ius voc. Bal. in. l. error. iu. vj. col. C. de iur. & fact. ign. & in l. fi. quis in suo. C. de inoffi. test. Bal. & Ludo. in. l. iij. ff. qd quisque iur. & Bar. in. l. fi. libertus. ff. de iure pat. vbi aut in contractu promittitur non agere, qui actus inducāt pœnam contrauenti, nō est pœnens materia: vide Bar. in. l. amplius, rem ra. habe. Et in hac materia non obft. d. c. ab eo. quia secundum Bar. in. l. j. in princ. in x. q. de ope. no. nun. ponit speciale in causis electionum. ¶ Glo. in verbo, a communionē. subdit solus Marianus, qd vbi actor foue-

ret causam iniustam, puniretur pœna extraordinaria: ne delictum sit impunitum. ¶ Confidera, quia succedit alia pœna. f. excōica- tionis. & intelligendo de minori no. Abb. minorē inferri posse ab hoie. Idē Abb. in rub. de sen. excō. Host. pulchrē in sum. de sen. ex- cō. §. qd possit. in. fi. Do. in. c. nemo. xvj. q. j. & Inn. in. c. Archidiao- nus. in. fi. de offi. Arch. dicentes simplicē curatū hāc ferre possēt: nō est in vsu. Vnde Imo. in. c. j. de loca. studans in intellectu. c. fi. quē. de sen. excō. tandē pro ratioe dixit. q excōicatio minor nihil operaret: quia cū ab hoie nemo excōicet: nisi pro mortali: q etiā separāt a sacramentis: ipsa minor nihil adderet. Quā solutio sta- re possēt: qa dato, q ab homine ferri potest, q noluit fateri Ana. in. c. j. de sagitj. tamen non sequitur, q de ipsa debeat intelligi: ne censura vilescat.

- SVMMARIUM.
1 Clerici super excessibus coram suo Episcopo conueniri debent, non coram his, quibus seruit: nisi consuetudo, vel priuilegium aliud suadeat.
2 Consuetudo, an possit dare iurisdictionem priuato.
3 Sacerdos pōt chrismare virtute priuilegij non tñ ex illa consuetudine.
4 Consuetudo nota ei, qui potest priuilegiare, semper aequipolet priuilegio: nam tacite videtur priuilegiare.
5 Reseruata Principi, quando prescribi possunt.
6 Maritus quam coercionem habeat in vxorem.
7 Vxor in vinculis a marito poni non potest.
8 Iudex, an possit iudicare inter suos familiares.
CAP. XIII.

Vm contingat. ¶ Clerici super exce- bus corā Episcopo cō- ueniri debent, nō corā his, qbus seruiūt: nisi consue- tudo, vel priuilegium aliud inducat. h. d. ¶ Inquantū concludit Abb. iudicem proprium inquirere posse de delictō o sub diti alibi commisso. Addit Moder. eundem consilij. lxxiij. incipi. Rodul. in. j. volu. Bald. & Saly. in. l. cunctos populos. C. de sum. tri ni. & Bald. in. l. fin. ff. de iurifidi. omnium. iudi. & ibi dixit, q delicta alibi commissa aggrauant delictum commissum hīc a forensi. q dicit esse peregrinum. Idem Bartol. in. l. fi. cui. §. sacrilegium. ff. de accusa. Saly. in. l. seruos. C. de via publi. Ange. & Saly. in. authenti. sed nouo iure. C. de fer. fugi. Abba. in. c. j. de pen. vbi quedam glo. & alia in capi. primo de cleri. percuf. & ibi Ana. in. penult. colum. allegans hāc. ¶ Contra primum tenent hic latē Moder. propter dictum Bald. in lege secunda §. postea. de origi. iur. quod banniri de vna patria honorantur in alia: ergo alibi criminofus, non est criminofus. Solu. loquitur in bannito non ex delicto, qui non est infamis. gloss. in. l. j. C. de modo mul. cum simi. Item dicunt, quod dato, quod macula eum sequatur: tamen sine accusatore nemo dā nator. l. rescripto. §. si quis accusatorem. ff. de mune. & hono. Sol. non negant doct. quod de iure ciuili inquisitio cesset regulariter sed volunt posse inquire in casibus permisis. subdunt alia non v- gentia. ¶ Adde. s. omnes Ange. in dispu. incip. Bononienfis. in. pri ma char. vbi disputando decidit idem, quod Abb. hic, etiam si de- lictum fuisset commissum in territorium, etiam in loco exem- pto. per tex. in. l. fi. quis in hoc. C. de Episcop. & cleri. quem extol lit ibi: nec expeēt, vt Episcopus iniurię proprię vltionem ag- grediatur. Subdit respectu pœnē, quod licet multi dubitent: ta- men pœna statuti imponi potest. Fallit vno casu, videlicet trahen- te secum executionem. capitu. secundo. ij. responso. de constitu. in. sexto. ¶ Ratio: inflictio pœnē tempore delicti, non reperit pa- tiens dispositum. Idem in simili pœna, quicquid per illum text. va- riauit. Bart. in dicta lege cunctos. secundum Ang. Cui adde omni- no Car. in Clemen. pastoralis. §. deniq. in prima, secunda, & tertia quæstio. de re iudi. & que dicuntur infra capitu. proxi. ¶ Quod autem delicta alibi commissa aggrauentur. & c. vide latē Tancre. de Corneto in sua compendiosa. in prima rubri. quæstio. quarta vbi decidit, quod sicut de illis iudex accidentalis non cognoscit: ita nec ea punire potest: licet retores terrarum reputent reum famosum & suspendant. vide Albe. in. iij. parte statutorum. quæ- stione. xxxix. & Nellum in tract. bannitorum. in sexta quæstione secundę partis Bald. in. l. prima in. iij. colum. C. de edil. actio. Pet. de Ancha. in regula, peccati. in. iij. oppofi. ¶ Limita, nisi de illis fuisset punitus. Ita Aretin. in capitu. sicut. de testib. propter glossam

¶ Quando referuata. Adde, an meru imperiu potest p̄scribi conclu-
 dedo tenas. Et ista est cōs opi. q̄ meru imperiu p̄scribi. & sic p̄ p̄-
 scriptionē accquiri: vt est de mēte Bar. in. l. imperiu. ff. de iur. Com. iud. &
 ita tenet Tac. de bel. Guil. de Cu. Old. & latē Alb. in. d. l. imperiu. & Bald.
 in re. in. ix. col. & seq. Pau. de Cain. d. l. imperiu. & ita tenet gl. j. §. nul-
 la. in. fi. auth. de, de
 fe. c. iiii. Quā ad hoc
 reputat ling. Ro. in
 l. denique. ff. de pu.
 Idē tenet gl. in. c. cō-
 questus. vbi Arch.
 ix. q. iij. gl. i. c. cō-
 de off. ord. in. fi. idē
 in effectu tenet Bal.
 in. l. j. C. de emāc. p̄-
 lib. & cōter. Cano-
 nistā in isto ca. vī-
 de Pet. de Anch. in
 cōmōnū. c. canonū
 de cōst. in. vij. q. p̄-
 cip. in. tit. Adde &
 limita istā cōem cō-
 clusionē: videlicet
 non procedat i his
 que competūt prin-
 cipi in signū sup̄-
 nē ptātis: vel signū
 vniuersalis recogni-
 tionis: q̄ talia non
 quā p̄scribit. ne
 que p̄scribi possunt
 contra principi-
 pē. l. cōperit. & ibi
 bal. no. C. de p̄sc̄.
 xxx. An. gl. xvj. q.
 iij. c. cum nō liceat
 Bal. in. l. j. in. vj. col.
 C. de emā. lib. & in
 c. j. quā sint regal.
 Ideo cōtra obedi-
 tiā Principis nō p̄-
 scribitur. c. cū inter
 cū gl. de consue. fa-
 zir q̄ vult Bald. in
 auth. quas adōnes
 in vlti. col. C. de fa.
 san. eccle. vbi dicit,
 q̄ non potest p̄-
 scribi: ne appellet
 ad principem. c. ve-
 nientes. de iure iur.
 Similiter aduersus
 sup̄remā ptātē Pa-
 p̄ non p̄scribitur.
 c. cū non licet. de p̄-
 scrip. facit tex. cum
 gl. in. c. nulla. xxij.
 dist. glo. in. c. vnico
 in ver. non obit. de
 cle. egro. i. vj. cano.
 in isto tex. Imo col-
 legium Cardinaliū
 non potest p̄scri-
 bere sup̄remā pote-
 statem Pap̄. secū-
 dū Inn. in. c. bonz.
 el. ij. de postu. p̄-
 la. d. Abb. in. c. ex
 gestis. de cler. non res.
 Similiter si sunt aliqui popu-
 li exempti ab imperio ex privilegio potest Imperator reuocare priuile-
 gium. & reducere in subiectionem, secundum Bald. & exemplificat,
 in venetis. in. l. hostes. in. j. co. in. fi. de capti. & poss. reuer. certē contra
 istam potestātē reuocādi, nūquam potest p̄scribi, scdm Bal. in. c. sicut
 Io. vlt. in. ij. colum. de iure iur. Sed alia quā habent meru imperium: pu-
 ta habere gladij potestātē, bene possunt p̄scribi secundū do. vt supra
 & d. Abb. i. c. puenit. de cēsi. Ang. in. l. v. f. capionē. ff. de v. f. u. Ro. in. l. mo-
 re. ff. de acqui. h̄re. etiam si sit de referuatis Pap̄. iuxta theoricā. d. Ab.
 in isto tex. idē p̄ inferioremā principe potest p̄scribi potestas legi-
 timandi & erandi tabelliones. & similia. quā sunt referuata Imperato-
 ri, secundum dominum Antonium in capitulo per venerabilem. qui filij
 sunt legiti.

oino obtineat, tñ cōsuetudine firmat: vt ibi p̄. qd̄ not. ¶ Obft.
 tria huic primo casu. p̄. cōsuetudo etiam vniuersalis, nō opera-
 tur in decimis tollendis: & tamen priuilegium operat. gl. in. c. a no-
 bis. el. j. de deci. Sol. consuetudo possit operari i particulari. Abb.
 in rub. de deci. d. An. in. c. parochianos. eo. tit. cū simi. Idem potest
 priuilegiū: vt in. d. l. gl. sed generalē exceptionē, non possit indu-
 cere priuilegiū: per. c. sunt qd̄. xxv. q. j. in. c. reuertimini. xvj.
 q. j. ergo nec consuetudo. ¶ Obftat secundū: quia ex priuilegio sa-
 cerdos chrismat. gl. in. c. peruenit. lxxxv. dist. non tamen ex vlla
 consuetudine. c. quāto. de consue. solu. priuilegiū aliud operat
 p̄ter ius: quia habilitat inhabilē, q̄ nunq̄ faceret consuetudo: vt in
 sequenti fallentia. ¶ Obftat tertio. d. c. j. ex tuarum. Sol. consuetudo
 do erat solū vni? p̄uincia: patet ibi in Hispania. Nos loquimur
 in vniuersali orbe, de qua loquitur Bar. in. l. pluribus. de leg. ij. & in
 l. si dicit. de leg. j. & Ant. in. l. ex parte. el. j. de offi. deleg. ¶ Secun-
 dus casus est, vbi consuetudo est inducā sciente illo, qui p̄t priuilegiare.
 Do. i. d. c. catholica. alleg. gl. pe. i. c. de fi. presby. ¶ Ad
 de Old. consi. c. l. iij. incip. quia tota Decani. in. iij. col. vbi dicit
 hāc esse regulā, q̄ consuetudo nota ei, q̄ potest priuilegiare sem-
 per equipollet priuilegio. Videtur em̄ tacitē priuilegiare. alleg.
 Inn. hic. & in. c. nouit. de iud. & in. c. si diligēt. de p̄scri. ex quo
 putabā, q̄ in casu gl. in. d. c. catholica. valeret particularis nota Pa-
 p̄, sed communiter eam ignorat. c. j. de consi. in. vj. Ideo dictum
 est de generali, quā p̄sumit scire Bal. in. l. iij. in. fi. C. q̄ sit lon. con-
 sue. ¶ Tertius casus est in consuetudine tanti temporis, cuius me-
 moria initij non existat: quia illa equipollet priuilegio. l. hoc iure
 s. d. u. aqua. ff. de aqua quotid. & est. c. super quibusdā. s. p̄-
 terea. de ver. sig. c. j. de p̄scri. in. vj. cū concor. quas dedi satis. in. c.
 quo ad. de off. dele. ¶ Scdō fallit in eo, qui est capax ad possidēdū:
 quia per aliquam consuetudinē etiā vetustissimam non potest cō-
 sequi id q̄ ex priuilegio consequeret. gl. in. c. illud. xxij. dist. solen-
 niter Io. mona. in. c. ij. de p̄scri. in. vj. loquēs de Rege, q̄ p̄tēdit
 p̄scripsisse collationes bñficiorū. & sequit Do. in. vj. col. & d.
 Ant. in. c. peruenit. de cēsi. in. vj. col. d. Abb. in. c. nouit. i. xij. co.
 de iud. & pulchrē in. c. q̄to. in. j. no. de consue. & in. c. causam. in. j.
 nota. de p̄scri. & in. c. de hoc. & ibi etiam Ana. de Symo. & Ab.
 in. c. ad aures. de p̄scri. & Car. consi. l. vj. incip. In noie indiuiduē
 trinitatis pro magnifico. Nō sic in priuilegio. quia facit quē capa-
 cē gl. in. c. verū. xxxij. di. d. in. c. ij. de iud. sed in p̄scriptione re-
 quirif possessio regula. ij. l. ij. ¶ Si tñ simul cū consuetudine tanti
 tēporis. & c. cōcurreret fama priuilegij. tunc p̄sumeret pro pri-
 uilegio, & sufficeret. ita manifestē probat decisio Io. And. in. c. cū
 Apostolica. de his. que fi. a P̄la. approbata per oēs ibi. per Ioan.
 An. Io. de fan. & Do. in. c. ij. sanē. de deci. in. vj. dū dicit satis esse
 laico probare tenuisse decimas tanto tempore. & c. cū fama inue-
 stiture. Idem pulchrē Io. An. in regula, qui contra. in. fi. in mercu.
 concludens, quod vnio non p̄scribitur vllō tempore: nisi eccle-
 sia sint tanti temporis cum continua fama vnionis: & tunc nō di-
 citur vnio p̄scripta, sed propter tempus probata p̄sumptiue
 & hoc vltimum tene cordi: quia nouum. ¶ Tertio fallit, vbi lex
 expressē refistit p̄scrip̄tioni, vel consuetudi. c. cū instantia. de cē
 si. vbi habes exemplum, in quo priuilegium tunc plus potest.
 ¶ Amplia etiam, p̄scrip̄tioni tanti temporis. & c. vt ibi dicit Ioā.
 Andr. super vers. longissimo. Idem domi. Abba. in. c. accedentes.
 de p̄scrip̄t. per illum text. in ver. longissimum. & in capi. cum ex
 officij. eodem titu. per illum text. in verbo aliquo modo. vnde bo-
 na fides non potest affuisse. ¶ Pro alio exemplo huius fallentię: vi-
 de cap. si Episcopus. de poeniten. & remis. in. vj. & aliud in gloss. fi.
 in Clemen. prima de priuileg. Quam limita, vt ibi per Abba. Et in-
 tellige hanc fallentiam sicut p̄cedentem: nisi probaretur fama
 priuilegij. ¶ Quarto fallit in consuetudine rum pente neruum ec-
 clesiasticę disciplinę. c. cum inter. de consuetud. & ramen valeret
 priuilegium. capitu. vt priuilegia. de priuileg. Ita Ioan. And. ibi &
 Domi. in capitu. secundo de poeniten. & remisio. in sexto vbi gl.
 Demum scito facilius tolli ius priuilegij, quā consuetud. secun-
 dum Innocent. in capi. accedentibus. ibi, vnde si fortē. de priuile-
 que omnia not. ¶ Tertio adde ea, que dixi in capitu. quo ad de of-
 f. leg. ¶ vbi post Abb. posui regulam cum fallentijs, quando refer-
 uata Principi p̄scribi possint. & ibi dictis adde domi. Anto. in
 repe. c.

repe. c. peruenit. de cēsi. in. xxj. col. vbi ponit distinctionē. do.
 Abb. & adde Pet. de Ancha. cōsi. cxlij. incip. clarior & breuior
 vbi eadē ponit optimē inducē. c. j. de p̄scrip. in. vj. Et adde. d.
 Abb. in. c. cū nobis. in. ij. & vlti. col. de p̄scri. & do. Maria. hic.
 ¶ Qui liminat duplicit. Primū, dūmō Imperator, vel alius, cō-
 tra quē p̄scribit talis, qui possit hoc expressē cōcedere: aliās
 nō. allegat Bart. cōsi. clxxxij. incip. primū quārit, vtrū iurisdic-
 tio rōne tacitus cōsensus, plus possit expresso. ¶ Scdō limitat.
 Dūmō passus p̄scrip̄tione, potuisset p̄scribentē prohibere.
 fecus si nō potuisset. Allegat Inn. in. s. deniq. alleg. per Abb. rō
 qa patiētia est virtus, cū qua male æquo aio toleramus. alleg.
 Aug. in li. de patiētia. Sed virtus est habitus electius: & nō di-
 citur voluntarius. in. iij. Ethicorū. Adde Bal. in. c. j. in. iij. col. s.
 ti. prox. q̄ ciuitas, quā Imperator defendere nō pōt, nec de hoc
 est spes proxima: pōt se alteri subijcere eo irrequisito: quia tu-
 tela sui corporis vniciq̄ permisa est. l. vim. de iust. & iur. Se-
 cus si est spes, q̄ sit in aliquo apparatu. alleg. Io. And. in. c. p̄-
 detes. de heret. in. vj. vide Abb. in. c. in nouis. in. fi. de cēsi. &
 in. d. c. sup̄ quibusdā & Bar. in. l. si publican? ff. de publi. q̄ i p̄-
 scribēdo hāc cōtra inferiorē ab Imperatore, sufficit cōe tps: li-
 cet cōtra Imperatorē mai? d. c. super quibusdā. ¶ Respetu iu-
 risdictionalis Ep̄alis. vide semper Old. cōsi. c. l. iij. incip. quia to-
 ta Decani. & inuenies, q̄ pōt p̄scribere inferior: vt subit so-
 li Pap̄, & merū & mistū imperiū. & no. Cal. in Cle. ij. in prin.
 in. vj. q. de re. eccl. & in Cle. ne in agro. s. ad hęc. in. vj. q. de sta.
 mo. vbi gl. in ver. ordinarios. dicens facultatē vniendi esse p̄-
 scrip̄tibile. Eadem Rota in decisioe. ij. in nouis. vbi latē. ¶ De
 ptate excōicadi, dixi regulā cū. vj. fallentijs. in. c. si sacerdos. de
 offi. or. ¶ Tercio coercionē habeat vir in vxorē, vide gl. parūā
 in. c. hęc imago. als. c. satis. xxxij. q. v. & in. c. siue de s. in hoc.
 xxxij. q. ij. in. c. nullus clericorū. xvij. q. iij. & in. c. cū bea? xlv.
 dist. & in vñ orat. s. criminis. in ver. seruū. xv. dist. Io. And. in
 Spe. super rub. de iniur. & tenet Archi. in. c. sicut. vj. q. j. de ver-
 berare nō pōt. Fallit, nisi ex magna cā: vt in exēplo. c. quēdō-
 dū. de iure iur. Scdō, vbi verbera essent leuia. Sic itellige aut. sed
 hodie. & auf. nouo. C. de repu. & l. consensu. e. tit. Itē vide Ro.
 in. l. rei iudicata. s. j. in. j. col. so. mat. & Ric. in. iij. dist. xxxvj. q.
 ij. arti. j. i. fi. & vide tex. nouū. i. c. q̄ peccat. ad. fi. xxij. q. iij. i ver.
 ordinatissima ptate iūctis p̄cedētibus. ex quo patet cōclusio p̄-
 missa. ¶ In vinculis poni nō pōt vxor. gl. in. c. placuit. xxxij.
 q. ij. Roma. sing. v. do. Abb. in. c. quē ad modū. in vlti. col. de iu-
 re iur. Sed caue, quia gl. si ibi alter sentit. Archi. in. d. c. placuit.
 dicendo Vgutio cōtra. ¶ Et pro hac parte facit dictū Bart. in
 l. ex facto. la. grāde. in. fi. ff. de here. insti. q̄ si pater relegat filiū
 in certo loco, nō incidit in tit. de priua. carce. Itē do. An. hic di-
 cens filiū posse aliquādiu recludi in camera: vt fieri dicit à Flo-
 retinis. Non obit. l. j. C. de priua. carce. licet isti nō dicāt, aliud
 est detrudere in carcerē: aliud detinere sub custodia. glo. fin. &
 Bar. in. l. fi. C. de curio. lib. xij. l. si vt certo. s. custodia. ff. cōmo.
 & ibi Barto. & Bald. in. l. si pecuniam. s. sed si accepit. ff. de cō-
 di. ob cau. no. Bal. in. d. l. j. de priua. carce. Intelliges illā legem
 in habēte locū priuatū ad detinēdos quoscūq̄. Et in quātū tan-
 git Abba. ¶ vtrum iudex possit esse iudex familię suę. Adde
 quā dixi in. c. causam quā. de offic. delega. data regula, cum
 quinq̄ fallentijs.

- SV M M A R I V M.
- 1 Domicilium clerici quod, vel vbi dicatur principale.
  - 2 Domicilium originis est immutabile.
  - 3 Sententia quando vices suas extendat extra territorium.
  - 4 Statutu inhabilitas feminas in successione, nō nocet in bonis alibi sitis.
  - 5 Poena dimiuitina status operatur extra territoriu infligentis eam: pu-
 ta infamia & excommunicatio.
  - 6 Confessio, an & quando trahatur ab bonis alibi sita.
  - 7 Dominus certi loci nō potest iudicādo, vel statuēdo vlcisci offensas fa-
 ctas suis subditis extra territoriu: licet offendens habeat ibi bona.
  - 8 Dominus, an veniat de delicto subditorū suorum. vide nu. 8. & v.
  - 10 Statutum, quod delinquens in terris confederatis cum populo statuē-
 te, possit in loco statuti puniri, valeat.
  - 11 Victor in causa, si intentat actionē iudicati, pro executione sententię,

pōt quilibet iudex, de cui? foro est victus, sententiā alterius exequi.
 12 Statutum Episcopi puniens non residentem, operatur etiam si absen-
 tia consummetur extra diocesim.
 13 Testator, si iussit bona sua alibi sita dari pauperibus, eo mortuo distri-
 butio spectat ad episcopum domicilij.

Postulasti. ¶ Ep̄s deponit clericū delin-
 quētē in sua diocesi: licet ali-
 bi bñficiatus sit. sed executio hęc fit ab Ep̄o bñ-
 ficij. ¶ De multiplici domicilio clerici. Adde
 dictis. d. Ab. ¶ p̄licet domicilium in quo est ma-
 ior pars bonorū, dicat in alijs. l. laicis principale: vt not. in. l. ij.
 C. vbi fena. vel clar. tñ in clerico fecus: qa domiciliū bñfificij
 semper est principale. Ita. d. Ant. in. c. fi. in. xx. col. j. eo. post Ioā.
 An. ¶ Itē adde, q̄ intantū p̄sumit principale, q̄ clericus cita-
 tus, & ibi nō repertus, p̄sumit in dubio maliciōse latitare. Ita
 Inn. sing. in. c. fi. de eo, q̄ mit. i. po. post prin. q̄ extollit Mar. in. c.
 ex tue. de cler. nō resi. in. xvij. col. Cui adde Imol. in Cle. cām.
 in. xvj. col. de elect. Car. in Cle. j. in. ij. q. de iud. d. Abb. in. c. per
 latū. c. qui fil. sint legi. & in. c. qui matri. accu. pos. & d. An. in. c.
 vnico. de syndi. Itē vide Ro. cōsi. c. lxxij. in. ij. col. vbi dicit, q̄ cle-
 ricus Romę pōt h̄re domiciliū in Alemania rōne bñfificij. alle.
 Inn. in. c. ex ore. de priui. vide Bal. in. l. ab eo. circa fi. C. quō &
 qñ iud. vbi dicit, q̄ domiciliū ortū rōne ecclesię est inuētum à
 iure. Et vide Arc. in. c. clericus. xj. q. j. & in summa. iij. q. vj. vbi
 dicit, q̄ habēs plura bñficia habet plura domicilia. Idē d. Abb.
 in. c. j. in. fi. s. e. & ibi declarat qd̄ de domicilio rōne ordinis. vi-
 de eūdē. i. c. j. ad. fi. de paro. ¶ Intellige oīa de bñficio arcātate ad
 residētia: nō scdm p̄dictos. ¶ Istud aut nō residere intellige
 exdisp̄tatioe: quia de iure nemo pōt esse pluralis, qualiacūq̄ sint, vt
 latē per Car. p̄ ceteris. in cle. gr̄e. de rescrip. nisi in certis casib?
 de quibus per gl. in. c. gra. in ver. de iure. e. ti. in. vj. ¶ Itē itellige
 qd̄ dicitur est de paterna origine, q̄ causat domiciliū in filio alibi
 nato. l. assumptio. §. filij. ad municip. vt nō habeat locū, vbi fit
 mētio de propria origine scdm Domi. post Lapū in. c. iij. i. iij.
 col. de tēp. ord. in. vj. exēplū ibi. ¶ Itē nō p̄cedit in origine au-
 ta, scdm eōsdē. ¶ Adde istis Bal. in. l. senatores. ff. de fena. Et di-
 xit Ioā. An. de cōpe. iud. ad. s. j. ver. xlij. ¶ Quod domiciliū ori-
 ginis est immutabile: nisi locus subijciatur aratro. & sequit. d.
 Ant. in. c. accedēs. lo. ij. vt li. nō cōte. in pe. col. Et istis adde tex.
 & Bal. in. l. oēs. C. de Epi. & cle. & Pe. de Anc. in. c. fi. i. ij. co. ibi.
 Ego addo de off. deleg. in. vj. vbi approbat dicta Bart. in. l. j. ad
 muni. de quibus per Ab. hic. Qd̄ monachus retinet domiciliū
 paternū in fauorabilib? Pro quō facit dictū Bal. & Pau. de ca.
 in. l. si filij q̄ pri. de vulg. & pup. q̄ retinet patriā ptātē in fauo-
 rabilib?, nō in odiosis. q̄ no. ¶ Gl. j. Inquātū. d. An. & Abb. re-
 assumūt Bar. in. l. cūctos. qñ inia op̄ē extra territorium. Adde
 circa hęc quatuor. Primū est, q̄ subdit? nō pōt relegari: ita vt
 cogat stare i loco nō subdito relegātū. Adde. Car. in cle. fi. i. xv.
 q. de ele. q̄ platus licētias religiozum trāsiturū ad aliud mona-
 steriū. nō pōt ei phibere: ne à certa ciuitate discedat: qa tradit
 p̄ceptū ad tps, quo nō erat subdit? ergo, & c. ar. c. licet. §. vlti. de
 sepul. i. vj. & c. de vxore. j. et. Et pulchrē dicitur hic Bal. in. l.
 executorē. xij. col. ver. mō grō. C. de execu. rei iudi. firmās, q̄ li-
 cet sn̄a nō valeat, dicto respectu: tñ resoluūt, vt relegatio iter-
 dicēs patriā. ¶ Et addit, q̄ pacifcēs de seruādo dicta cōfinia, nō
 obligat, et ad poenā p̄pter gl. tritā i. c. cū hō. xxij. q. v. ¶ Intrō-
 duxit cōsuetudo, t̄ q̄ nō seruās terminos, h̄r p̄ rebelli. Caue p̄-
 pter Saly. i. l. mercatores. C. de cōmer. dū simplr dicit no. q̄ lex,
 v̄ statutu puniēs sibi subditū egrediētē terminos assignatos, vi
 delict: licet termini sint extra territoriu. Mō cōslydera, dum
 Bar. in. l. relegatorū. ff. de interd. p̄diti hic r̄ndent ad illā leg.
 q̄ fit in fauore subditorū. Nā iferri possēt gn̄at, q̄ vbi talia cō-
 finia darent, ne cōfinat? habēs libertatē vagādi aliqd machina-
 res cōtra statū, fortē valeret: qa esset eadē rō. Cogita, qa nouū.
 ¶ Scdō dū dicitur phibitū exercere artē non phiberi exercere
 extra territoriu. p. l. ex ea. ff. de postu. Adde Abb. in. c. pastora-
 lis. §. verū. in pen. col. de app. vbi dicit illā esse not. q̄ dispositio

poenalis cōcernēs exercitiū psonā, nō extēdit vires suas extra territorii. ¶ Itē dū inferūt p̄dicti, q̄ statutū inhabilitās fēminas in luccessioe, nō nocet in bonis alibi sitis. Adde Bal. idē firmatē in d. l. cūctos. in xv. col. ibi venio ad scdm. & in l. ij. in iij. col. C. q̄ fit lōg. cōfue. Pet. de Anc. in repe. c. j. de cōf. i. xxix. char. ibi. q̄ro iuxta p̄dicta. Pau. cōf. cccxij. circa primū. Mariannū p̄fundē cōf. lxxvii. incip. Sapiētēs studij Perusi. Car. d. cōf. ij. inci. circa statutū. & cle. sape. & q̄a. in. iij. q. de ver. sig. in q̄bus locis iuenies p̄ & cōtra. ¶ Et adde, q̄ filia nō subiecta statutū, nō excludit ā bonis statutū subiectis. Pe. de Anch. cōf. mibi. clxx. inci. vifis p̄cto. ad fi. & optimē Cal. in titu. de test. cōf. xxxiiij. & de cōf. cōf. vij. Et cōcludit Are. cōf. ic. i hac per pulchra. Hinc dicit Ab. q̄ statutū priuās bñficijs, nō intelligit de alibi sitis. Intelligit, q̄n talis priuatio nō erat itroducā a iure. ita Pet. de Anch. hīc. Latī? vide gl. in ver. in ciuitate. i. cle. j. de p̄e. q̄ inhabilitatio bñficij facta rōne loci lēsi, nō opaf extra illū. vide do. Ant. in. c. inquisitionē. in fi. de ele. vbi dixit, q̄ legatus, vel Ep̄s nō pōt inhabilitare. ita, vt opere alibi. sic intelligit Spe. in tit. deleg. s. superest. verfi. sed nūqd potest. Ita intelligit gl. in verbo, inhabilis. in cle. ij. de vit. & honest. cle. Et hoc vbi causa priuationis fortē in materia arbitraria fuit posita vltra ius. Secus in priuato auctoritate iuris propter sequentē additionē. ¶ P̄ca diminituua stat⁹ operatur extra territorium intelligentis eam: puta infamia, excommunicatio, & suspēso secūdum p̄dictos. Adde Bal. in. c. super eo. lo. j. de testi. vbi dicit, q̄ bñficijs ex contumacia nō est infamis: iō alibi erit testis: nisi statutū aggrauet cōtumaciā habendo eū p̄ cōfesso: q̄a talis in famia statutaria, vbiq̄ operabit. alleg. gl. in d. l. ex ea. Vide Ab. in. d. s. verū. in pen. co. in. c. pastoralis. de appella. vbi ostendit, q̄ suspēso idē opaf alibi: quia suspendit ordinē. nō sic in casu l. ex ea. quia interdicit res, sed nō suspendit peritā. & ibi habes q̄ suspēsus ā beneficio simpliciter non est suspēsus ā beneficiō, q̄ est alibi: nisi in duob⁹ casibus, de quibus ibi. ¶ Itē vide do. Abb. in. c. j. in. iij. no. de treuga. & pa. vbi dicit per illū text. q̄ ex cōfatio vbiq̄ operaf. Est gl. fi. in. c. si quis presbyter. vij. q. j. in. c. qui quis. iij. q. v. & in. d. s. verū. & Arch. in. c. si aut. xj. q. iij. ¶ Limita, nisi interdiceret cōfio certorū hominū. Sic intelligit c. fi. quis de alteris, lviiij. dist. & c. quorū dā. cū gl. fi. xxxiiij. dist. & c. placuit. cū gl. fi. xviiij. dist. & c. si aut. ea. dist. & Arch. in. c. p̄senti. v. q. ij. ¶ Ex his dicit p̄dicti, q̄ condemnatus de crimine infamante, quis de facto euadat, remanet infamis vbiq̄ locorū. Cōfirma ex dicto Inn. in. c. in nostra. ad fi. de iur. q̄ delinquens naturaliter obligat se ad poenā. Facit. l. Imperatores. ff. de iur. si. ibi te huic poenā subdidisti. & est sing. secūdū Car. in. c. que fuit. de his, que fi. ā ma. vbi Imo. allegat et s. q̄a verō. in aut. de nō alie. ibi periculi amatores. Facit gl. in. l. inde Neratius. ff. ad leg. Aquiliā & in. l. feruus. ff. de his, q̄ not. inf. no. Card. in Cle. pastoralis. in princ. in. vij. q. de re iud. facit l. fi. C. de sen. pas. & l. quidā. ff. de p̄e. vbi reus efficit feruus poenā. Declara, vt per Imo. in repe. c. fi. de p̄scrip. post Bal. in aut. ad hęc. in. vj. col. C. de vsu. q̄a non est hęc obligatio naturalis ex cōsensu: quia nō cadit in maleficijs: sed est ex equitate naturalis & interpretata mente iuris. ¶ Respectu cōfscationis: vide. s. oēs Do. in. c. cū secundā. ad fi. de hęc. in. vj. Pe. de Anc. hīc. vij. q. Cald. optimē in disputatione incip. p̄supposito, q̄ cōstitutiones Papae. fo. mibi. lxxxiiij. & concludit, q̄ trahit ad bona alibi sita: nisi cōfscatio sit inducā a iure, vel statutū specialiter nominet bona vbiq̄q̄ sint. Et hoc vltimū ponit hīc d. Ant. que vide. ¶ Reliquos effectus aliarū dispositionū quo ad bona alibi sita, dic. vt per Bar. in. d. l. cūctos. & per Pet. de Anch. hīc repe. & aliqd infra. ¶ Prima conclusio. ¶ Dominus certi loci, non potest iudicando, vel statuendo vlcisci offensas factas suis subditis extra territorii, licet offendens habeat ibi bona. Inno. hīc defenatus ā do. Ant. do. Card. & Abb. Adde Bar. in. l. nullus. in fi. C. de Iud. & in. l. ne quid in fi. ff. de incen. rui. naufr. vbi dicit se dixisse ex hoc dicto Inno. non valere statutum Perusij. q̄ offendens Perusinum in qualibet parte mūdi, possit puniri Perusij. Idem Bal. in. l. fi. ff. de iurisd. om. iud. ¶ Prima declaratio, si dñs offendens est negligēs pōt ei indi

ci bellū ab offenso: vel indici p̄nt represaliē secūdū p̄dictos hīc. Adde Inn. in. c. dilectus. i. gl. i verbo, appellationē. circa mediū de app. vbi dicit non est dubiū, q̄ nisi iudex iniuriantis satisfieri faciat. licet moueo sibi bellū. Imo pl⁹, q̄ singulos suos possum capere & ad satisfacionē cogere, scdm ipm. Itē plus, q̄ dñs offensi dicto casu negligētia, facere pōt statutū contra offendētē ciuē extra territorii. Bar. in. d. l. cūctos. i. xv. col. val. de no. Inn. hīc. Dixit tñ singulariter Bal. in. d. l. cūctos. in lēct. in pe. colū. q̄ dictū statutū Perusini saluari possit, vbi dispo- neret de ingrediēte territorii: vt tūc inchoef poena: q̄a intran- do terrā vetitā offendit dñm. qd subtiliter no. ¶ Ex istis tene- menti, t̄ dñs tenet de delicto subditorū, q̄ negligit eos cogere ad satisfacionē. vide oīno Archid. in. c. si quis peregrinos. xxxiiij. q. iij. vbi dicit, q̄ dñs recipiens pedagū, vel vctigal: tene- tur locū illū iuxta posse tutū saluare in persona & rebus soluē- tiū: alio q̄n si iuenit in defectu, tenet ad emedationē p̄dictorū. Idē Hof. de cōf. s. ex q̄bus. pe. col. verb. breuitur puo. & Bal. in. c. j. s. cōuenticulas. in. ij. col. ibi: sed illud est valde not. de pa. iur. allegat dictū Archi. & Bar. que vide in. l. ne quid. ff. de icē. rui. naufra. Idē Bal. i. c. j. in. xj. co. ver. extra quero: nunquid isti comites, qui seu. da. pos. aliquid. d. Abb. in. c. j. in. ij. col. de resti. spol. Et pulchrē summa Pisana in verbo, restitutio. lo. vij. in. ij. col. in addi. exclamās contra dñs: quia tenent non solū de dā- nis datis etiā eorū malitia: sed et negligētia, licet cū ignorātia. Et de his per Inn. in. c. fin. q̄ met. causa. que no. Bal. in. l. accusa- re. C. de edē. & in. l. fi. C. de pe. iud. & dixit Bal. in. l. fin. C. de cap- ti. q̄ homines castri tenent succurrere, ne fiat robarie prope castrū. ¶ Ab istis excipe tres casus. Primus, vbi dñs negligēs ha- bet superiorē ā quo sperari pōt iustitia: q̄a tūc bellū, vel represaliē nō licerent. lo. An. eleganter in regula nō debet. Bar. in. l. si alius. s. bellisimē. ff. qd vj. aut clā. in. d. l. nullus. C. de Iud. cū cō- cor. datis in. d. j. de iud. circa dictū Inn. in. c. olim. lo. j. de resti. spo. De arripiente rem alteri? licet, vbi non sperat sua cōfēq̄ vide ibi. & ita d. Ant. hīc dicens vltimū superiorē esse Papam. ¶ Secundus casus, quando passidānum inciderunt in discrimē sua culpa. Induco aureum dictum Bart. in. l. j. in princip. ff. de his, qui deie. q̄ stante pacto inter Florentinos & illos de vbal- dinis, q̄ debet tenere stratum securā sub certa poena. Quidam fuit spoliatus, cū iret per alpes: omiffa via ordinaria. fuit dictū q̄ non adfringeret, per illū text. vbi deiciens in via, qua vulg⁹ non vitur, non tenet. Facit text. & ibi Bart. in. l. j. C. de cursu publi. lib. xj. q̄ transfens per viam tortuosā, vel insolitā, p̄e- sumit iturus contra deuetū. Ad quod multa allegat Ang. Are. in. l. Imperator. ff. de ap. d. per illū text. q̄ vcturales naua: vel nunciij tenentur ex casu occurētī, eūdo per vias insolitas, licet breuiorēs: aliās autē non. Et idē in portatore, qui vadit p̄ viā lubricosā omiffa bona, licet lōgiori: per. l. qua actione. s. j. ff. ad leg. Aquil. ibi negligētius per lubricū tranfuerit. ¶ Ter- tius casus, q̄n dñs, vellet agere i iudicio pro dānis subditorum quia non pōt sine mandato eorū. Inno. in. d. c. dilectus. Nam si hoc possit: ergo & pacisci de nō petendo. Consequens falsum quia absurdum: ergo & antecedens. Sequitur Rota de iudi. xj. decif. in nouis. & de re iudi. j. in antiquis. Nisi p̄tendat inter esse, secundum eos. Ad qd vide et Car. in Cle. j. in princ. in. iij. col. de reli. & vne. sanc. vbi rñdet ad. c. auctoritate. s. fi. de pri- ui. in. vj. vt etiā ibi per Imo. in. iij. col. quos vide. & per Car. in Cle. j. in prin. in. iij. opp. de exce. pla. & Do. in. d. c. auctori- tate. s. fi. vbi per illū text. i verbo, tñ. dicit, q̄ si ad hoīes spectaret vtile dñū, & ad exēptos directū, nō haberet locū ille text. Hoc modo intelligerē Archi. in. c. in princ. ij. q. j. & ibi simpliciter Do. & Imo. in. c. presbyteri. de p̄e. dū simpliciter dicunt dñm posse agere pro dānis subditorū: quia eius interest eos esse lo- cupletes. s. cogitatio. in aut. vt iudi. sine quoquo suf. quia secū- dū Bal. esse cōcordantem cū p̄dictis, in. c. j. s. iniuria. in. ij. colū. de pa. iura. fir. commodū buriale. subditorū nō facit dñm legi- timū procuratorē eorū: quia iure non cauet. Secus vbi iniuria cōcernit burfam dñi. ¶ Scda declaratio capientes bona ex nau- fragio possunt puniri ā iudice persona: la. Hunc casum ponit pro spāli Bar. in. d. l. cūctos. & sequuntur p̄dicti hīc per d. l. ne quid

d. l. ne quid. s. de his. & cōtra tales valet etiā statutū domini of- fensorū. ¶ Tertia declaratio. ¶ Extra casus p̄dictos valeret statutū dñi, q̄ bona sub ipso applicarentur subdito extra ter- ritoriū la. Inno. hīc. & sequuntur p̄dicti. & exclamat Bal. in. l. iubemus. alleg. per eos. C. de sac. fan. ecc. q̄ propter onera realia pōt statutū cōficare res persona: nō subiecta. Et est di- ctū verū in rel⁹ laicorū, nō clericorū, secūdū eos. Sed nō vale- ret statutū q̄ rōne d. bonorū nō subiect⁹ posset hīc cōueniri, vt per Inn. hīc. que valde no. Bal. hīc. no. cōtra errorē Old. cōf. lxxxiiij. inci. An. ep̄s. & Bar. in. l. rescripto. s. j. de mu. & hono. q̄ dixerūt bōa clericorū posse p̄ statutū obligari: q̄a nō viderūt lo. an. hīc: vt dixi in. c. ecclesia. in ver. de cōf. vbi Ab. in repet. ¶ Quarta declaratio. ¶ Valeret sta- tutū, q̄ delinquenti in terris cōfederatis, cū populo statuente, posset in loco statuti puniri. Decisio Bar. generalis in. d. l. cū- ctos. in. xiiij. col. ibi, octauo circa statuta. & spālis in p̄posito. Ibidē in sequēti col. per. l. non dubito. ff. de capti. vbi idem re- plicat. Ad dēns bannitū nō esse tutū in terra cōfederata. Tñ hoc vltimū nō placet sibi: nec vfas approbat secūdū eū. ¶ Sed caue: q̄a nō sunt hęc, indistincte vera: q̄a secūdū Bal. i. l. exco- tō. in. xiiij. col. ibi. Sed qd de ciuitatib⁹ cōfederatis. C. de exec. rei iudi. quicqd sape dicat Bar. cōfederatio non pōt plus, vel min⁹, quā dicat pacta fœderis. Propterea Bal. in. aut. & oīno. in. vj. col. ibi. qd de hominib⁹. C. ne fil. p. pa. dixit quoddā esse fœdus sociale, q̄ nō influit vnū extremū in alterū. & hui⁹ vigo- re nō possit quis petere represalia i loco cōfederato. Quod- dā est fœd⁹ ftriā? quo terra est subaltera quo ad p̄ceptionē & tūc bene iudicat de talib⁹, vt de pprio ciue: sic intelligit lex nō dubito. & bene. ¶ Vñ Do. in. c. si adiutoriū. x. di. p̄pter gl. fi. infer. ex cōfederatiōe quis acquirt ciuilitatē alibi. Quod intelligit post do. Ant. ibi, q̄n statutū hīc dispoeret: al̄s non. Et de isto fœdere largo loquit Barto. qui sint rebel. in verbo, rebellado. dicens, q̄ post cōfederatiōem nō pōt vna terra con- tra aliā facere grauiores leges: q̄a societas intelligit secūdū sta- tū primū. s. fi. Insti. de sociē. Et hinc est, q̄ castrū submittens se ciuitati certis modis & pactis nō in totū, nō dicit esse ciuitatis cui submittit. Pe. de anch. cōf. mibi. ccccxxxvij. inci. Ista snia. Idem Bar. cōf. lviiij. incip. cōe Spoleti. & Bal. cōf. lxxx. dicens, q̄ terrā recōmēdata etiā, que mittūt brauium non dicuntur esse de districtu: nec definit esse liberę: nec dicit trāsserre me- rum & mistū imperiū. Idē Bar. l. j. de execu. mune. lib. x. q̄ si ciuitas libera cōmittit se p̄tectioni, gubernationi, & regimini alteri⁹, nō trāssert merū: nec mistū imperiū. vñ Bart. in tract. de represal. q. j. arti. iij. in. j. col. dicit, q̄ terrā, que submittūt se p̄tectioni ciuitatis certis pactis, nō sunt subditi: sed liberę fœ- derate fœdere ineq̄ualr. ¶ Et cōsuluit Maria. cōf. mibi. lv. inci. vt q̄storū superius formatorū, q̄ licet Aretini dederint se in p̄tectionē florētini dādo arcēs & fortalitia: cū p̄tate al̄s adifi- cādī, appositis certis pactis: p̄ hoc nō dicit se submississe. q̄ oīa signa extensius sunt in dictis locis. ¶ Demum ad hoc vide. q. d. Card. in cle. j. in prin. in. iij. q. de reli. vbi disputādo cōcludit dñm datē cōsulibus in suo castro omnē suā iurisdictionē, non posse ab eis puniri, si ipse ibi delinquat: q̄a non pōt ius sui su- perioris ā se abdicare. c. veniētes. de iureiur. nisi fortē consules contra illū superiorē aliter p̄scripsissent, sequitur ibi Imol. ¶ Secunda conclusio: ¶ Si victor intendat actionem iudicati pro executione sententię: pōt quilibet iudex de cui⁹ foro est victus sniam alterius exequi. Sec⁹ si intēat officii iu- dicialis nobile: nisi iudex q̄ iudicauit requirat aliū lris. Ita Spec. de execu. snia. s. ij. ver. sed pone iudex Perusij. Bart. & oēs in l. ā duo Pio. s. sniam. ff. de re iudi. d. Ant. d. Car. & Abb. hīc gl. & Bal. in. c. cū quedā. ff. de iurif. om. iudi. in gl. inci. no. ex cā. in l. ij. ff. si q̄ in ius vo. Inn. in. c. p̄terea. in gl. ma. de dila. laco. But. in. l. argētariū. ff. de iud. Bald. in. l. j. in. j. col. C. de exe. rei iu. Ang. in. l. iij. s. si ex cōuētiōne. ff. de re iud. d. Ant. in. fi. x. co. ver. ex his patet. de cōf. & Pau. de ca. clarē cōf. cccx. incip. si dicta sententiā. & alij. allegādī. q̄ verba recipiunt. v. intelligen- tia. ¶ Prima intelligentia. Si iudex corā quo imploratur officii nobile, p̄ executionē snie habet iurisdictionē i reū solū respē

tu rerū suarū, p̄dicta p̄cedūt. Sed si rōne domicilij, vel ori- ginis non esset opus dictis literis. Ita Bal. in addi. Spe. de sen. in xix. co. ver. sententiā lata per vnū iudicē. allegat. ff. de iud. l. argē- tariū. Sed caue: q̄a la. bu. ita intelligit, q̄n agebat actione iudi- cati. Vel secūdū Cy. in. l. vnica in. x. q. C. de cōf. iudex puin- cia scripserat: & idē sic intelligēdo nō violaret regulā cō- trahētēs. & s. sniāt reus. de quibus in cōclusionē. ¶ Secūda in- telligētia, si executio est debita de iure cōi, p̄dicta p̄cedūt: secus si solūm ex forma statuti loci est lata sententiā: q̄a etiā ad literas indicātis alius nō exequif. Habet enim imitari solū sta- tuta sua & ius cōe Bal. in. l. vnica in fi. C. de confes. per. l. mīsi opinatores. C. de exac. trib. lib. x. Itē sentit Pau. cōf. p̄allega- to ad finē ibi. & sic satis pōt dici lata. & Bal. in. l. j. in. iij. q. v. q. C. ne filius p̄ patre. Et idē dū do. Bar. in. d. s. sententiā. dicit instrumētū guarētigiā posse ā quolibet iudice exequi intelli- gitur, si in loco executiōis est idē statutū: q̄a bñ intelligit de in- strumētis alibi cōfēctis, secūdū Bal. pulchrē i. d. l. j. ¶ Tertia in- telligētia. si iudex, q̄ iudicauit nō p̄cēst territorio nō est opus suis literis. Bal. in. l. ep̄ali. C. de ep̄iscopali au. per illū tex. ¶ Cō- trariū sentit lo. An. in. d. s. ij. ver. qd de sententiā doctoris. dicit ad req̄sitiōne doctoris fieri executiōne. Idē sentit Bar. in. d. s. sniam. intelligit. l. ep̄ale. put. s. dixi de. l. argētariū. Saluare istū dictū intelligēdo. l. ep̄ale. in iudice p̄rogato, put intelligit ibi lac. Bu. volēs eū esse functū officio lata snia. Et tūc merito nō esset opus sua requisitiōne, sicut de iudice, cui⁹ iurisdicōio finit, tenēt doctores: vbi. s. ¶ Quarta intelligētia noua in casu hui⁹ Decretalis, & generaliter in criminalib⁹, nō est opus dictis li- teris, secūdū d. Ab. hīc: cui nō habeo cōfēctē, per quatuor rō- nes, quarū vna est dubia: videlicet dū fundat se in dicto Bart. in. s. sniam. q̄ licet in ciuilibus p̄tās vni⁹ ciuitatis nō possit exe- qui sniam capitanei sine requisitiōne. l. j. ff. de offi. cōf. Tamē in criminalib⁹ sec⁹. vñ si re⁹ est cōtumax, & tādē adeo bānit⁹, q̄a pi possit, & fieri executio, quicūq̄ iudex eū capiet, exequet in territorio. Nā si hoc est in hoste patrię cōfederatā fort⁹ in nostro. Et sic ex hoc dicto, qd loquit explicitē de iudice ciuif- dē loci, & implicitē de iudice loci cōfederati. Infert solus. d. Ab. idē in iudice alteri⁹ loci etiā nō cōfederati. Et quāuis hoc dictū Bar. sequat Bal. in. l. j. in. iij. col. ff. de offi. cōf. & in. l. tale pactū. s. q̄ puocauit. in. vij. co. ff. de pac. & Imo. in. l. pe. in prin. ff. de pu. iu. Tñ cōtra ipm valde inuurgit ipse Bal. in. d. l. execu- torē. in. xiiij. co. dices, q̄ ipm abhorret cōsuetudo, nec placet fa- piētib⁹: nec p̄bat iure, q̄ ciuitas cōfederata p̄sequat hostes al- teri⁹: vt pprios. Et ad. l. nō dubito. dat tres rñfōes, de qb⁹ per eū. Et idē in rub. C. de vsu. in. fi. nisi pacta fœderis aliud dicat, se- cūdū eū ibi. ¶ Modō cōfyderatō bñ: q̄a tenēdo, q̄ in iudice ciuif- dē ciuitatis: & in iudice terrā cōfederatā, nō fit differētia in- ter ciuilia & criminalia vt vult Bal. videtē ā fortiori posse du- bitari de ista quarta intelligētia. d. Ab. cui dū gnaliter loquit de iudice loci, etiā nō cōfederati fort⁹ ob dicta Bal. respectu hu- ius Decretalis. & dicti Inn. in. c. qualiter de quo per Ab. fortē sustineref opi. Ab. nō q̄a sit verū, q̄ in criminalib⁹ p̄cedat ista intelligētia: sed q̄a priuat⁹ beneficio alibi remanēt criminofus notori⁹. Nā eo ipso, qd est de crimine cōdēnatus, constat q̄ est beneficio priuatus. & multo magis, vbi cōdēnans eū priuauit. c. tātis. lxxxj. di. c. ad petitionē. de accu. ca. cū dilectus. s. his igif. de pur. cano. vbi propter factorum cōnexitatē hoc inducif secundum Spe. in. d. verfi. sed pone iudex. vbi ita respondet ad istum tex. Et pro hoc facit: quia vt. s. dictum est facta confiscatiōe ā iudice delicti, iudex bonorum apprehendit bona tan- quam vacantia. Remanebit ergo ista quarta intelligētiā vera. vbi agit non respectu personę: sed in bonis alibi sitis, ā qui- bus est abdicatum dominium, & persona alibi condemnata. In quo cogita: quia doc. non declarant. ¶ Si iudex coram quo petitur executio, videt eam nullam: habet superfedere, & exce- ptionem nullitatis remittere. Pau. de Cast. confi. p̄allegato. Imo. in. c. cum in iure. in xvij. col. de offi. dele. & in. c. pastora. s. q̄a verō. in. iij. col. e. ti. nisi nullitas esset notoria: q̄a nō est op⁹ remissio: sed pōt executio denegari. Iud. pulchrē cōf. l. j. inci. attētis de decisiōne Bal. in. l. ab executiōne. ver. sed nūqd. C. quo-

ru ap. ¶ Quid aut si iudex iudicās nō vult scribere, vel alijs requisitus nō vult exequi: de hoc, & alijs dic, vt per doc. in §. sen tētia. ¶ Vltimō scribit ista Decretalis ad plurima: sed ex multis no. falcē Fed. cōsi. clxxxij. inci. in hoc puncto dubitabili. q̄ statutū Ep̄i puniens nō refidēt, operatur etiā si absentia com summes extra diocēsim: nō quia p̄na afficiat personā extra. contra. c. ij. de consti. in. vj. Sed respectu rei sita in diocēsi. sequitur Pet. de Ancha. in repe. c. j. de cōsti. fol. xxix. ibi reperit eius cōtrariū. & Maria. in. c. ex tua. in. vj. col. de cleri. non refi. ibi. Sed circa p̄dicta. ¶ Itē vide Rotā de cōsue. xij. in anti. q̄s. q̄ sicut Ep̄s pōt existēs in diocēsi, & ibi delinquentes punire, vt hīc: ita illi q̄ alibi stāt: & faciūt i aliena diocēsi, p̄nt ab Ep̄o ostēso puniri cū cōsensu illi? in cui? diocēsi stant, quod not. ¶ Itē scias, q̄ mortuo testatore, q̄ iussit bona alibi sita dari pauperib? distributio spectat ad Ep̄m domiciliij. Bal. in. l. nul li. in. iij. col. C. de ep̄is. & cle. Pet. de Ancha. in regula. peccati vena. in. pe. q. Sed executio actualis spectat ad Ep̄m bonorū per istū tex. per quē ita vidi iudicatū: de quo per Archi. & Do. in. c. nō aut. vij. q. j. ¶ Et istis adde Inno. in. c. pastoralis. vltra mediū de priu. vbi dicit, q̄ in alienatione p̄dij in alia diocēsi fiti, autorizabit Ep̄s, cui ecclesia subest. Et sequitur Archi. in. c. in v̄ditionib?. circa mediū. xvij. q. iij. est gl. in. c. ea enim. §. hoc ius. x. q. ij. ver. q̄ si necessitas. in. ver. duos. Bald. in. aut. hoc ius porrectū in. iij. col. ver. q̄o i ḡ q̄s est. C. de fac. fan. eccle. Imo. in. cle. j. in. vij. col. de re. eccl. libi: ex p̄dictis habes. & lati? Car. in. prin. q. xxxvij. r̄ndēs cōtrarijs. Itē not. q̄ ecclesia in vna diocēsi subiecta pleno iure ecclesie alterius diocēsis graua bitur in legationibus occurrētibus in loco, vbi est sita, non in loco ecclesie eius. Dñs Pe. de Anc. post Archi. pro & contra cōsilio mihi. cclxvij. inci. ad p̄dicta dubia. in. v. col. ¶ Adde Lud. latif. simē cōsi. cclxxxv. inci. q̄o est. vbi dicit, q̄ beneficiū existēs hīc, spectās tñ ad collationē Abbatis Cluniacēsis dicit in diocēsi & sub diocēsi. & p̄ diocēsim etiā in gratijs expectatiuis. vide eundē cōsi. cclxxxj. inci. in casu p̄posita. vbi dicit q̄ legat? cōfert bñficiū sitū in p̄uincia sua spectās ad collatio nē clericorū alteri? puincia. ¶ Et scias extraua. Ioā. xxij. sedes Ap̄tica. folio impressarū cētēsimō. q̄ executor ad beneficia in certa diocēsi, si illa dimēbrat, pōt exequi in vacaturis, i parte dimēbrata alteri vnita. & no. q̄ vbi cū dispensatio fit respectu ecclesie semp̄ peti? a superiore ecclesie. Do. in. c. cum ex eo. in. iij. col. de elec. i. vj. p̄pter gl. ibi. ¶ Et scias, q̄ Mod. hīc per xx. col. examinant opi. Bar. in. l. si dominū. ff. de fur. Vtrum ra tione solius contractionis possit fur suspendi: aliās dicemus. & quādam dixi in. c. nouit. de offi. deleg.

SVMMARIUM. XV. Vidua retinet dignitatem quam radijs mariti. Quondā, hac dicitio & similes important prateritū alio nō apparēt. Dispositio talis, Titius filius Martini nō vitiatur, licet Martinus sit mortuus. & non dicatur quondam, vel aliquid simile. Computatio diete fit à loco domiciliij principalis.

Parte. B. ¶ Miserabilis p̄sona pōt laicum interdīto vñ vī corā iudice ecclesiastico cōuenire, etiam si res subtrahā dicat feudalis. h. d. ¶ Retinet vidua dignitatē q̄ sita radijs mariti. oēs hīc Mod. con tra p̄ istū tex. in verb. quōdā. Per quē dicit errasse Bar. i. l. j. ff. de ope. no. nun. Sol. patebit. r̄ndēt ad. l. scemina. ff. de sena. qd̄ intelligit separatē, nō per mortē, sed diuortio. So. vbi effert di uortiu p̄deret dignitatē: q̄a fit ex delicto. l. cōsensu. C. de repu. Ideo tene cōem opi. p. l. si. ff. de sena. vbi si expirasset, dignitas fuisset grā inanis. ¶ Ad idē. l. quorū. in. ver. in viduitate per manētes. C. de priu. scho. li. xij. & ibi Bar. & tex. in. c. is. q̄ in fi. de sepul. in. vj. per quē ita no. Abb. in. c. sup. eo. in. ij. col. de test. ¶ Limita p̄dō, nisi ipudicē viuat. l. his solis. de reuoc. dona. dixi in p̄ce. s. eo. ¶ Secundō limita in cōcubina glo. mag. in. fi. in. l. haeres absens. ff. de iu. tex. i. l. de iure. §. si ad muni. ¶ Limita tertio, nisi ex hoc cōsequerē p̄na secūdū mod. hīc. alle. Bar. in. l. Titia. §. vīras. ff. de lega. ij. vbi dixit vxores rebellū posse

repatriare mortuis maritis: licet statutū releget vxores rebel liū. Idē An. i. l. cui eorū. §. de post. p̄ illū tex. vbi finita cā odij, finit odiū. ¶ Adde Bal. in. l. si. C. de iniurijs. & in. l. si. C. de ijs, q̄ ad lib. perue. nō p̄nt. & in. l. volūtas. in. j. col. C. de fideicō. & qd̄ dicit in fi. sequētis cōclusionis. Optimē facit dicitū Spe. in. ti. de feu. §. quonia. ver. xx. q̄ vxor? hominis mei cū illo longo tēpo re mihi inseruiens, nō est scemina mea: sicut ipse homo: q̄a licet sit p̄tericeps bonorū mariti: nō tamē sustinet grauamina. alleg. c. ex parte. de cōsue. & c. ex literis. de pig. per totum. C. ne vxor pro ma. ¶ Limita quartō, respectu ipsius mariti: q̄a quo ad eū nō habet dignitatē per id. qd̄ no. hīc Ab. in. fi. dicens mi litē nō teneri vxorē appellare dnam. Adde Bar. in. l. i. post. §. si. ff. de cōtrata. & in. l. si iudex. in. fi. ff. de mino. per illa iura, vbi q̄ habet bñficiū ab alio, nō pōt eo vti inuito illo. Et cum istis vi de gl. in ver. vacare. in Cle. ne Romani. de ele. tex. in. c. cū te. C. de nup. per quā dicit ibi Bal. q̄ comitatuua effecta cuius nubē do ciuis: si secūdō nubat comitatuuo, definit esse ciuis. Et adde l. qd̄ prin. & l. si Augustā. de lega. ij. vbi Augustā corulcat ex radijs mariti, non iure proprio: idē dignitas nō trāsit in eā, q̄ succedit. & intelligit secūdū Car. in. c. quonia. Ab. de offi. dele. q̄ corulcat passiuē non actiuē: q̄a non exercet iura imperialia. ¶ Prima intelligētia dicitū quōdā, & similes importāt p̄te ritū, alio nō apparēt. Pulchrē Car. i. c. h. de test. cog. vbi dicit, q̄ cū quidā peteret tā q̄ existēs sui iuris. & hoc nō p̄basset: fuit notata positio partis aduerse, quā dicebat eū filiū quondā ta lis. & ex tali cōfessione fuit obtētū p̄batū esse, q̄ esset sui iuris. Et dicit dñm suū. f. Richar. & Sali. patrū. d. Bar. de Sali. ita re ferre in. l. cui eorū. §. affinitatis. ff. de postulādo. qd̄ not. Simili ter Iaco. Bu. in. l. cū aliquis. C. de iure deli. dicit, q̄ si in instru mēto cōfecto inter duos dicit, Titius quōdā Petri probat eum mortuū esse. Nec obstat, q̄ sit verbū enunciatiuū: q̄ pbat in ter partes. l. optimā. C. de cōtrahē. stipu. & ita. d. Ant. d. Ab. & Imo. in. c. cū cōtra. de pig. & Bal. in. cōsi. inci. in q̄one vertēte in ter scholā. Imo. in. c. cū olim. de offi. dele. d. Ab. in. c. cū simus. de reli. do. in. c. de his. l. secūdō. l. di. & in. c. si q̄libet. liij. di. bo nus tex. in. aut. vt iudi. sine quoquo suffra. in. prin. ibi nō olim, sed ex quibusdā tēporibus. ¶ Secūdā intelligētia. Ad saluādū testimoniū, vel instrumētū, p̄nt dicitā dicitōes verificari, etiā in tēpore p̄senti. Glo. trita in. l. nec emp. ff. de cōtrahē. emp. & glo. in. l. j. §. j. in verbo olim. de op. no. nū. & ibi pulchrē Bar. quā approbat alij ibi, & Imo. in. d. c. cū olim. cogita p̄pter cō munē vsū loquendi. ¶ Tertia intelligētia. ¶ Dispositio, in qua dicit Titius filius Martini nō vitiatur, licet Marti. sit mortuus: & nō dicat quondā, vel simile. d. Ant. hīc & in. d. c. cū cō tra. allegat Spe. corruptē. sed est de instr. editio. §. postremō. ver. quid si ita cōtinet. Idē Bar. & Pau. de Cast. in. l. eius, q̄ per illū tex. ff. si cer. pe. bonus tex. in. l. insulā. in. fi. ff. de acqui. r. e. do. vbi appellat insulā q̄ olim fuit. & ibi Bar. q̄ potest appellari si lius, qui olim fuit. Facit. l. si quis reū. §. idem Iulia. lo primo. ff. de libe. lega. vbi post diuortiu appellat vxor. supplet glossella quondam. Similis in. l. diuortio. in verbo vxoris. ff. de neg. ge. & in. l. viro atq̄ vxore. ff. solu. matri. & ibi Raph. Facit dicitū Bar. in. l. si cognatis. in. fi. ff. de rebus dubi. vbi dicit legatum fa miliaē Martini valet: licet iam Martinus sit mortuus: quia vi detur relictuū descendētibus ab eo ex communi vsū loquē di. Sequitur Pet. de Ancha. & Imo. in. c. iudicantis. de testi. Si mile dicit Barto. in. l. ij. in. fi. de aur. & p̄cen. lega. q̄ prohibet intrare palatium Capitanei incurrit p̄enam intrando absen te Capitaneo. ¶ Ista limitantur, nisi fieret mētio de filio odio patris: quia intelligi debet de filio habente patrem viuū: aliās nō. Vnde statutū relegās filios rebellū: intelligit. l. viuētiū. Bal. in. l. cū acutissimis. in. ij. col. C. de fidei. & in. l. oēs populi in. x. co. ff. de iusti. & iu. Et facit qd̄ de vxore dicitū. §. & i mate ria vide Sali. i. l. ḡnaliter. §. j. C. de insti. & sub. q̄ statutū puniēs capite corruptorē filij itelligit. f. habētis patrē: q̄a ista sunt cor relatiua, in quib? dato vno, requirunt & reliquū in materia p̄e nali. ¶ Gl. in verbo, Andegauēsem. De sola conuersatione qd̄ operet, dicitū est. s. eo. c. qd̄ cleri cis. Sed inquātū. d. Ab. notātē vult, q̄ ex habitu totius patrimonij, vel maioris partis, habeat domicilium

domiciliū in loco: hīc reprobat p̄ Mari. i. c. fi. in. xvj. col. j. e. c. propter §. sola. de quo in gl. ij. Itē per istū tex. vbi pōderatur cōuersatio vltra hoc, q̄ haberet bōa. Itē p̄pter. l. ij. C. vbi sena. intelligēdo copulatiuē put stāt quasi oēs libri, secūdū eū. Rū det ad. c. postulasti. §. e. q̄ imō ibi innuif, q̄ ille cōstituerat do miciliū, licet p̄pter bñficiū tenerē alibi residere. ¶ Cōputa tio diete fit à loco domiciliij p̄cipalis. gl. in verbo vnā diete. in. c. statutū. de rescriptis. in. vj. dixi post Abb. in. c. dilectus. lo secūdō de rescriptis. ¶ Fallit, nisi cū domicilio nō principali cōcurreret aliud: videlicet q̄ ibi esset res litigiosa. Ita tex. singu laris hīc induit? clarē p̄ Ab. quē valde approbat oēs Mod. Et subdit Are. cōtra Imo. hīc, q̄ nō solū iure nouo. c. statutū. Sed etiā iure isto fit cōputatio à loco domiciliij. Primō p̄ istū tex. nō destruēdo cū suppletione: maximē dū requirit māsonem. ¶ Scdō, q̄a etiā de isto militabat eadē rō. s. ne q̄s p̄prijs nego tijs deuiaret. Nō ob. c. dilect? lo scdō de p̄nci. q̄a ibi hīc reuo care? in dubiū nō tñ ibi hoc decidit: sed p̄nciāt sup alio ar ticulo nihil p̄tinēt ad istū, secūdū eū. ¶ Gl. si. Prima limitatio Vin. de qua p̄ Bu. & Ab. nō v̄t mihi limitare. c. vnicū de lit. cō test. i. vj. q̄a licet spoliat? bñficio detō: q̄a dixit falsō secū di sp̄atū, nō deat restitui: vt euitet vitiōsus ingressus: tñ p̄ hoc nō sequit, q̄ exceptio ista oppōi possit an litē cōtes. q̄a secūdū Car. in. fi. cōsi. xci. inci. Nobiles v̄ri nō habet obijciēs cōque ri derigore dicit. c. j. q̄ ex quo p̄cedit iudicialiter, poterit obij cere excep. p̄cepto riā tēpore suo. Bene fateor. q̄ dicit Vin. pulchrē limita gl. hīc: hoc modo, q̄ licet p̄cessus rescripti in possessorio non alteret per exceptionē petitorij: vt est casus: tñ vbi cūq̄ allegaretur talis peremptoria, per quā cōstaret de nō iure agētis. gl. nō procederet. Sed aduertē: q̄a in beneficiā bus istud constat per rationes. d. Abb. hīc: sed in alia materia non credo per istū tex. & per. c. si. de ordi. cog. cū si. Respectu secūdā limitationis vide, quā dixi in. c. super literis. de rescri.

SVMMARIUM. XVI. Pleno iure, quis sit effectus huius clausule. vide no. 2. & 3. Remedium possessorem, an competat pro censibus? C. A. P. XVII.

Conquestus. ¶ Laici occupātes iura ecclesie, veluti sacilegi per ecclesiasticū cōpellunt. h. d. ¶ Gl. prima ef fectus clausule, pleno iure ponit hīc. d. Ab. me i? ceteris. ¶ Adde, q̄ idē tex. hīc, dicit de iurisdictione ip̄ali: q̄a si ista loca erant in diocēsi, non oportebat hoc dicere. Vide Inn. in. c. pastoralis. ad. fi. de priuile. vbi dicit, q̄ facta subiectio de ecclesia pleno iure, nō pōt is, cui sub iicitur mutare statū ecclesie: p̄cipiēdo oēs fructus. Ex quo ex clamat. d. Ab. in. c. q̄relā. in. ij. col. de elec. cōtra Cōmēdatarios ecclesiarū, qui in eis nō manu tenēt solitas exp̄sas. Et dicit. d. Ab. in. c. cū inter. in. ij. col. de re iud. p̄pter gl. primā ibi simile isti, q̄ si dicit: subijcio ecclesie pleno iure, intelligit in sp̄alib? & papalibus, dūmodō ita subesset subiecti. ¶ Itē. d. Anto. cō si. xix. inci. Quia hīc agit. in. ij. col. Et ibi habes, q̄ idē est, si dice ref oīa singula, & alia q̄cūq̄: q̄a ex hoc verbo dā iurisdictione plena. Allegat no. hīc, & i. d. cle. j. de fo. cōpe. Subdit paulō post hoc nō p̄cedere, vbi petitio esset simplex: q̄a nō ampliaret à cōcessio: vt ibi p̄ eū. ¶ Et no. q̄ habēs ecclesie pleno iure sub iectā, nō habet iurisdictionē quasi ep̄ale: nisi aliud dicat: iō ve nire nō pōt. Car. cōsi. xlvij. inci. Reuerēde p̄r & dñe mi. cōtra gl. i. verbo p̄prii. i. Cle. j. de re. eccl. motā p. c. Abbates. de priu. in. vj. qd̄ nō p̄bat. Et cōtra cā inducit cle. ne i agro. §. ad hec. de sta. mo. licet à q̄busdā nō intelligat: vt & ibi ipse replicat i. iij. co. i. ij. q. Dixit tñ Cal. d. dona. cōsi. vj. q̄ cū papa dādit ep̄o Fe sulano ecclesie. S. Marie in cāpo ciuitatis Florētie: cū ista clau sula, in perpetuū liberā exēptā dicit cōcessisse omne ius ep̄ale, ¶ Generat̄r aut vide Bal. in. l. j. C. de reuo. dona. ¶ vbi dixit, q̄ ille dicit possidere pleno iure, q̄ colligit fructus? & de eis dispo nit p̄ libito volitatis. Et dixit Bal. i. l. m̄r. C. ad Tertul. q̄ illud spectat pleno iure, i quo habet p̄prietas & vsufructus. & ibi dicit Ang. & Pau. de ca. q̄ istā v̄t p̄tinere pleno iure, qd̄ nulli restōni subiacet. Et dicit Bal. i. l. scēming & illud. i. fi. C. de scdās

nup. illā esse plenā p̄prietatē, q̄ habet in se p̄tātē vsufructus & p̄tātē alienandi: & q̄ dñiū absolutē dicitū est plena p̄prietas cū p̄tātē alienandi. & ita dixit se dixisse Papā. Dixit tñ Bal. in. l. vo lūtas. C. de fidei. q̄ posse alienare nō est de diffinitione dñij. vñ res quā possūm alienare, pōt dici pleno iure mea, scām eū: sed fortē primū verius. ¶ Et no. q̄ verbū pleno iure, importat substitutionē directā. Bal. in. aut. hāc vsus. C. de fa. san. ec. Old. cōsi. cclxvij. inci. p̄supposita cōsuetudine ciuitatis Parisiē, per Bar. in. l. cēturio. ver. ij. principaliter. de vulg. & pu. & Ang. in. l. Iulia. ppe allegāda. ¶ Itē no. q̄ in legato dādo pleno iure, nō detrahit falcidia. Lud. solūmiter in aut. similitur. ad. fi. C. ad. l. fal. referēs in re ardua ita iudicasse Pau. de Cast. inter varias opi niones. ¶ Itē no. q̄ sp̄cētās iure directi dñi tātū, dicit spectare pleno iure. l. Iulia. §. idē Iulia. ij. ff. de rei v̄di. & ibi glo. per quā dicit Ang. primō id, qd̄ dixi de substitutione directā. Scdō qd̄ saluat libellū datū ex parte Regis dicentē castri ad ipm p̄ecta re pleno iure: cū tñ intēret solū directū. & sequit. d. Maria. in repe. rub. de cā pos. & p̄prie. in tertia char. & est additū. ¶ Itē de verbo plenissimū dñiū. vide. l. j. C. de nudo iure quiritū tol lēdo. & ibi dicit Bal. nō vidisse simile verbū. Et vide tex. i. l. ser uos. de leg. iij. dū dicit: seruos suos accipim?, qui pleno iure te stātis sunt inter quos fructuarij nō cōtinebant. Et adde, q̄ si i libello dicitur pleno iure spectare: dicitur intētātū petitorij. lano. in. c. cū inter vos. de re iud. & vide tex. in. l. raptores. §. si autē. C. de Ep̄i. & cle. ibi, ecclesia verō plenā possessionem ha beat & tñ vsufructus erat alterius. Si secūdū Bal. ibi, monialis nō habebat vsufructū, sed cōmoditatē vsufructū. Et ad hāc vide. d. Ant. & Imo. in. c. l. t. arānē. de p̄ben. & Inn. d. An. in. c. cū & plātare. in. iij. col. de priuile. & in. c. qm. eo. ti. vbi iuuenies de ecclesijs pleno iure subiectis. Et inquātū. d. Abb. allegat gl. aureā in Cle. j. in verbo oimodā. de fo. cōpe. pōdera, vt per ipm ibi in apostillis. & in. c. q̄ sedes. in. ij. co. de offi. ordi. videlicet, q̄ verbū iurisdictione, platū nō simpliciter: sed cū simili verbo, nō iportat iurisdictionē: nō vt sp̄ciet: sed vt gen? & cōsequēter merū & missū imperiū. Et per ipm dixit Ro. in. l. duo. ff. de ac qui. hāre. & i. l. si bōa. §. q̄ dāni. ff. de dā. i. se. q̄ verbū oimodā, q̄ pollet isti plenissimā. facit secūdū Pe. de Anc. cōsi. mihi. cclxxx. inci. Primū dubiū nō est nouū. Dū p̄bat sic, q̄ Imperator nō legitimat i terris ecclesie: q̄a i cle. j. de iure iud. ad. fi. iurat in ipsis quacūq̄ iurisdictionē nō exercere: ergo nec volūtariā. Et vide d. Ant. i. c. p̄venerabilis. §. rationib?. q̄ si, sint leg. vbi sequit. d. gl. quā etiā Pe. alleg. in. d. cōsi. & ista alleuiabūt laborē. ¶ Gl. j. Si in materia incorporeali libell? dicitur de possessioe, nō posita dictione quasi, quā per istū tex. poni debet, salua ref secūdū do. Ant. & d. Ab. hīc, etiā si diceret de vera possessione: q̄a exponef vera. i. nō p̄caria, vel ficta. qd̄ vltimū no. & ad primū vid d. Ab. idē tenētē i. c. ij. i. ij. co. de resti. i. iteg. p̄pter gl. j. ibi. & d. in. d. c. ij. in. ix. de resti. in. vj. p̄pter gl. ibi. iij. An aut p̄ p̄tatiōi bus annuis def remediū possessorij. dixit Io. de fan. q̄ sic in. c. null? ij. q. ij. p̄pter gl. j. ibi. ¶ Cōtrariū tenuit Io. an. latē i. c. p̄ uenit. de cēsi. nisi talis p̄tatio daref ituitu rei corporalis. & sic itelligit. c. q̄relā. de ele. Sed opi. Io. defan. firmat. Do. i. d. c. null? per. c. sicut. de re iud. attēto, q̄ ibi nō dicit p̄tationē dari occa sioe rei: & tñ agit possessorio. & illū tex. facit singularē. d. Ab. ibi i prio notabili. de quo per eundē in. d. c. q̄relā. i. vl. co. ¶ Istis adde gl. ij. in. l. itē vidēdū. §. pe. ff. de peti. hāre. & gl. j. in. l. iij. ff. p̄ socio. & d. Ab. in. c. j. in. fi. de cā pot. vbi pōderat bonā gl. in c. cū ecclesia. eo. titu. Et adde Spe. in. ti. de primo decre. §. restat. ver. quid si reus. vbi dicit, q̄ si reus nō habet, nisi iura incorpo ralia: puta noīa debitorū, in illis cadit missio in quasi possessio nē assignādo ea creditorī. & vide. d. Ab. in. c. olim. iij. in. ij. col. de resti. ipo. vbi saluat dictū libellū. De percussione cum sanguinis effusione dictum est in. c. cum examinata. §. de iudic.

C. A. P. XVII. Priuilegiū alicui concessum, vt non teneatur, nisi in certo loco res pondere, non extenditur ad locum, vbi ex aliqua causa de iure cōmuni conueniri potest. h. d. Iste tex. nō p̄bat primū no. Abb. quia priuilegiū g ij

legiū non fuit cōcessum ecclēsijs, sed Anglicis. ¶ Not. tamē q̄ ipse dicit renūciari posse priuilegio, q̄n per hoc reducimur ad ius cōe. vide eundē in. c. veniēs. in. xj. col. vbi cōcludendo prædicta de præscrip. vbi intelligit hoc etiā si præiudiciū est nō modicū. Generaliter de ista materia dixi. in. c. cū accessissent. de consi. ¶ Item dicit hīc Card. per istū tex. q̄ clerici dicunt esse de puincia. Adde. c. si in adiutoriū. x. d. ex priuilegio cōcesso Romanis. Pau. allegauit se immunē. vide Cal. de ecclēsiastico interdīto in. ij. mēbro. q. xxvij. vbi signāter vult, q̄ nouitius dicat de populo etiā in odiosis. Et ista adde ad ea, q̄ dixi in. c. ecclēsia. i. iij. q. de cōsti. tractādo generalit̄ vtrū clerici sint de populo. ¶ Glo. tertia operabi solū hoc priuilegiū, q̄ per viam delegationis isti trahi nequeunt. Secus vbi ex causā iuris cōis: puta cōtractū rei sitæ, vel domicilij: vt hīc p̄ Ab. cui⁹ verba nō possunt explīficari, q̄uis ponat p̄ gnali, q̄ operat̄ priuilegiū: vbi cōuenit iure sp̄ali. ¶ Et not. q̄ ipse dicit de literis familiaritatis. & adde q̄ dixi in. c. infirmate. de offi. dele. Itē tene menti limitationē ad. l. si cōuenit. ff. de iurif. om. iudi. vbi p̄mittens rēdere corā alieno iudice, pōt p̄mittere ante li. cōte. Loquit̄ em̄ vbi iurisdīctio daf. secus vbi permittit nō declinare iurisdīctiōne declinabile: vt hīc per. d. Abb. Sed caue dū dicit, q̄ virtute pacti, de quo hīc nedū renūciari priuilegio: sed iuri cōi loquēti de dietis: q̄ Card. hīc expresse dicit cōtrariū: sed dicit Abb. p̄cedere posset, vbi in contractu noiatus est locus puincia: q̄ licet distet. ij. dietis imputat̄ cōtrahētī, qui hoc scitebat: secus vbi p̄misit soluere in prouincia, in qua nō oia loca distāt a suo domicilio vna dieta: q̄a pōt cōmūdi Car. nō erit renūciatū dietis. Et inquantū sentiūt isti, q̄ verbum rēspōdere, intelligit in iudicio: limita nisi adderet de pecunia: q̄a equipollet isti, p̄mitto soluere. & sic videbit̄ cōtraxit se. Pau. de ca. in. d. l. si cōuenit. & in. l. iij. §. si quis ita. ff. de eo, q̄ cer. loco. sentit Bal. in. leam. quā. in. iij. col. C. de fideicom. Alios casus in quib⁹ p̄mittēs nō pōt p̄mittere dixi post doc. in. c. i. super gl. in verbo. placere. de iudi. Et scias, q̄ ad materiā tituli de eo q̄ cer. loco. plurima vltra alios ponit hīc Maria.

- 1 Laicus an, & quando possit prorogare iurisdictionem sui iudicis: vel de vno iudice ad alium. nu. 2. & 3.
  - 3 Clericus, an & quando possit prorogare iurisdictionem, non sui iudicis. nume. 4.
  - 5 Clericus, vt possit prorogare iurisdictionem, non sui iudicis: sufficit tacitus consensus sui Episcopi.
  - 6 Clericus litigans coram iudice laico, an potest se subijcere statutis laicorum quo ad decisionem cause.
  - 7 Processus, si sit inualidus propter ferias, an partes possint ipsam ratificare?
  - 8 Partes an possint ratificare attestati, nullas, vel falsas nullas? nu. 9.
  - 10 Argumentum à contrario sensu est fortissimum: & aliud, quod colligitur à contrario sensu, dicitur expresse comprehendī.
- Hæc regula recipit quatuor ampliaciones. vt nu. 10. 11. 12. & 13.

¶ C. A. P. XVIII.

Significasti. Licet laici prorogare possint iurisdictionē non sui iudicis: nontamen clerici, nisi Diocesani sui consensus accedat: & iudex, cuius iurisdīctio prorogāda est, sit ecclēsiasticus. h. d. ¶ Iste tex. nō pbat limitationē. d. l. si cōuenit. q̄ nō apparet Ab. fuisse p̄sente. Nec cōsonat qd dicit. d. Ab. idē esse in pacto extra iudiciū, cui⁹ verba dirigunt̄ in iudicio: q̄a ibi deficit auctoritas iudiciaria, p̄pter quā aliās valet pactū corā iudice: vt fuit dīctū in. c. j. de iudic. ¶ Itē nō est verum, q̄ iurisdīctio habitu tū progari nō possit: q̄a Abb. in. cle. j. de priui. in prin. v. col. vbi ego nouissimē, tenet cōtrariū p̄ notata in. l. j. ff. de iudi. re probas gl. in illa cle. j. Nō obstat. l. obseruare. in. fi. q̄a ibi ptās habitū erat ligata: & posito, q̄ gl. esset vera in. d. cle. j. put eā defendūt Mod. in. c. p. & G. in. lxxij. co. de offi. dele. ¶ Limita. nisi ille sacerdos audiret istū ex cōmissiōe secūdū sacerdotis q̄a nō recipit ptatē ab ipso laico: sed à cōmittētē secūdū Pau. de leaza. & Imo. i. d. cle. j. dūmodo sit cōmissiō certorū casuū:

vel omniū ad modicū tps. Nā p̄ viā generalis delegatiōis, hoc fieri nō posset secūdū Car. ibi. q. xxij. dicentē hoc esse vtile & cōiter ignotū. Ad qd vide eundē in Cle. j. de offi. vica. q. xiiij. vbi dicit disputando fuisse terminatū, q̄ ad modicū tps possit quis aliū substituere in regimine cura. ¶ Rationes differētē, quare laic⁹ prorogat, & nō clericus: reputant̄ persuasū, nō demonstratiuē. Et ideō. d. Ant. in. c. p. & G. sup. gl. fi. de offi. deleg. assignat aliā: q̄a clerici magis subijciunt̄ Pralatis, & variare nō possunt. Ista tollit ibi imo. q̄ etiā laici ius sunt superioribus. c. ij. & c. solita. de maio. & ob. ¶ Ad illud de variatione nō rīdet. forte dicere, q̄ variatio esset phibita, vbi in eadē cā semel cōsensisset. ¶ Aliā rōnē ponit do. in. c. Romana. in prin. de fo. rōpe. in. vj. q̄a iudices seculares habēt iurisdīctiōne à populo. l. j. §. cū enim. C. de ve. iur. enu. Sed ecclēsiasticū à Deo. gl. in. c. j. de trāsla. Præla. ergo & c. Cogita: q̄a nō requirit, an populus possit progare, vel quare: sed quare singuli * & aliud populus, aliū singuli Ep̄s * §. q. manumittit. xij. q. ij. Nō dicas: populus nō est aliud q̄ hoies de populo. gl. in. l. j. §. qd cuius. vniuer. noie. q̄a intelligit̄ de hoib⁹ collectiue sumptis, nō separati. Bal. in. l. etiā. in. iij. co. C. de exce. rei. iu. ¶ Quod autē de laicis dicitur, fallit priō in spiritalib⁹ sacramentalib⁹, p̄ d. c. omnis. de p̄e. & remif. vt hīc per Abb. sec⁹ in sp̄alibus nō sacramentalibus: vt iurepa. vel decimis, in quib⁹ iste tex. respectu Ep̄i nō p̄cedit in laico, secūdū Ioā. An. hīc. qd nō nisi adderet clerico laicū argumēto. c. p. tuas. de arbi. secūdū eū, & male: vt ibi p̄ Ab. subtiliter. & p̄ eūdē in repe. d. c. p. tuas. in. xl. co. & feruūt, que dixi in. c. ij. de iud. Tēdimo, q̄ cā sp̄ialis nō possit cōmitti clerico & laico. & rōnes dilatant̄ in. d. locis. ¶ Fallit tertiō i laico subiecto nō rōne nude iurisdīctiōis, sed alteri⁹ subiectiōnis, vel tributū: q̄a irrequisito superiore, nō progat. Bar. i. l. j. §. & post operis. de op. no. nū. allegat gl. in. c. j. §. præterea. Iovltimo, de phi. feu. alie. p̄ Fede. quæ hoc nō dicit secūdū Lud. in. d. §. & post. sed allegat p̄ hoc Hosti. in summa hui⁹. v. §. j. verfi. sed nec videf. quā etiā sequit̄. d. An. in. c. cæteri. in. pe. co. de iud. & idē ipsemet tenet in. c. extenore. & in. c. ex trāmissa. s. e. ¶ Aduerte, q̄ istud. p̄cedit in subdito rōne vasalligij. Ita pbat dicta iura. Sed in alio subdito Comitū, vel Regū solūte solū tributū. nō reperit hoc iure cautū. Nec obstat. c. ex tenore. q̄a nō p̄cedebat primus iudex vigore proutiōis partū: sed delegatiōis Apostolicæ. ¶ De vasallo autē bñ firmat Ange. in. l. j. ff. de iud. Bal. in. l. j. §. j. in. ij. col. ff. de offi. præf. vrb. in. l. fi. q̄s in cōscribēdo. in. j. col. C. de pac. & in. l. decernim⁹. C. de sac. fan. ecc. ¶ Fallit quartō, vbi in iudice laico verteret̄ præiudiciū sportularū secūdū Pau. in. d. §. & post operis. allegat no. in. l. ij. si quis in ius vo. Facit meli⁹ gl. in. l. de iure. ff. ad muni. ¶ Sed caue, q̄a d. Ab. hīc sentit cōtrariū: dū dicit in commodū sportularū cōpensari cū euitatione oneris. Nec est expeditū, q̄ ordinari⁹ capiat sportulas, per no. in. c. cū ab omni de vi. & ho. ¶ Fallit qntō in p̄rogatione, per quā receditur à iudice p̄petuo: puta Principe, vel populo libero: sed regula p̄cedit in iudice tpali, vt ptatē vel capitaneo. Ita Pa. vbi. s. d. c. venerabilē §. in super. vñ dicit se cōsuluisse, q̄ Veronēsis dñio veneto, non potuit iurisdīctiōne alteri⁹ dñij progare. Sed tu dic, vt dixi in. iij. fallētia hoc nō iure cautū. Bñ pbat in §. in sup. qd in referuatis Principi, prout erat ibi legitimitiō: subdit⁹ nō pōt alienā iurisdīctiōne se submittere. & ita illū §. allegat Ioā. An. & d. Anto. ibi & Imo. in. d. c. p. & G. & ita poterit cōmutari ista qnta fallentia. ¶ Respectu clericorum fallit primō iste tex. vbi exempt⁹ spontē vellet absolui ab ordinario: q̄a nō requiritur licētia Papæ repræsentatis diocesani. Fel. cōfi. xiiij. & Io. de lig. in Cle. ne in agro. & Mod. hīc debiliter reasumptis solūm motiuis. Fed. ¶ Cōtrariū nō glo. fi. in Cle. pe. de sen. excō. & ibi do. Abb. dicēs tñ hoc p̄bari ibi, & illa gl. disputādo ipse tenuit i disputatiōe incipiētē: duo clericali & hīc & c. graue. in. j. col. de offi. ordi. & in. c. cū tpe. in. ij. col. de ar. Imo. in Cle. ne in agro. in. xxij. col. de sta. mo. & in cle. dudū. in. xij. col. de se. ¶ Salua istam fallentiā duobus casibus nouis. ¶ Primus, vbi exemptus subijceret se legato. gloss. iij. in. c. j. de offi. delega. à nemine notata. ¶ Pro qua facit. Legatus repræsentat Papam, non ordinari⁹. c. si Abbas de elect. in. vj.

4 de elect. in. vj. tñ cogita. ¶ Secundus casus, in quo saluari possit opi. Fed. videlicet occurrētē casu difficilis & periculosi accessus ad curiā propter decisiōne. d. Car. longā in cle. j. in. iij. q. de offi. ordi. in. fi. q. lbi finge enim dū tenet ordinariū posse punire exemptū, q̄n propter impossibilitē accessum ad curiam dubitat̄ de impunitate delicti quasi ob defectū superioris licet fibijpsi ius dicere. iuxta dictū Inno. c. olim. j. de resti. spol. cū cōcor. datis in. c. j. de iudic. Si ergo exemptū inuitū punire pōt tali casu forti⁹ volentē absoluerē. Nisi rīdeas, q̄ ille actus nō sit in exemptū: vt subdit⁹: sed tanq̄ dicat sibi ius in defectū superioris. Hæc autē sit absolutio tanq̄ in subditū. & iste non est subdit⁹. cogita. ¶ Itē in hoc q̄n exemptus renūciat̄ exēptioni præter no. in. d. c. cū tpe. Limita vt per. d. Abb. in. c. cū olim. in pe. col. de p̄scrip. vbi per illū tex. cū gl. dicit, q̄ in materia tangētē capellas subiectas ecclēsiæ exēpta: pōt Prælat⁹ disponere nō p̄cor. datis in. c. j. de iudic. ¶ Itē limita, vt per. d. Ab. in. c. cū dilect⁹ in pe. col. de reli. do. Et dū dicit, q̄ si Prælat⁹ exēpt⁹ simul cū cōtētu præfat̄ obediētā ordinario, trāffert in ipm quasi pos sessionē subiectiōis. & hoc quaten⁹ nocet ipsi nō sedi Apo. per. d. c. cū tpe. ¶ Demū scias, q̄ snā lata cōtra priuilegiū exēptionis, est ipso iure nulla: nō q̄a lata cōtra priuilegiū: sed q̄a lata ab incōpetenti. vt elegat̄ p̄. d. Ab. i. c. j. in. viij. col. de re iu. Et hoc vbi priuilegiū nō fuit allegatū: sed vbi fuisset allegatū, & snā diceret nō obstatē priuilegio, trāffert in rē iudicatā respectu exēpti: p̄ no. i. d. c. cū dilect⁹. secūdū. d. Ant. i. d. c. j. ¶ Et istis adde, q̄ dixi in. c. accessissent. de cōsti. ponēdo gna liter, q̄n Prælat⁹ possit renūciare priuilegio ecclēsiæ. Et tene mēti disputatiōne, de qua hic p̄ ipm p̄ intellectu. d. c. cū tpe. ¶ Itē dū examinat̄ hīc intellectu⁹. c. nos in incōpetētē. ij. q. vij. vide q̄ posui i. c. ecclēsia. de cōsti. post oēs ibi. ¶ Et dū tractat̄, an Papa teneat cōfiteri, vel liget canone fundato in lege diuina. Adde q̄ dixi in. c. j. de cōsti. in. pe. & vt. declaratiōe quartę fall. vbi memini de doc. hīc. ¶ In glo. magna. Sufficit in hac Decre. cōsensus Ep̄i tacitus ita solus Ab. hīc. Adde dicta in. c. c. olim. lo primo. de off. dele. vbi habes de hoc. ¶ Et de cōsensu partū, q̄ etiā pōt esse tacit⁹. & quis moder. hoc impugnet, tñ placet opi. Ab. q̄a in iudicialib⁹ tacēs magis habet̄ pro cōfentiētē. l. cū ostendim⁹. §. j. ff. de fideiuf. tuto. secūdū intellectu Moder. i. l. j. in prin. ff. de verb. ob. & vide q̄ dixi in. c. cæteri. de iudic. de tacito cōsensu dñi in vasallū progatē eo irrequisito. ¶ Itē de acceptatione, vide Imo. latē cōcordatē cū Ab. in. c. qd in dubijs. in. j. col. allegato in gl. s. de renū. ¶ Item not. cōmūno opi. contra gl. hīc, q̄ iste Ep̄s nō possit ratificare hæc snā. Idem Io. de fan. in. c. j. ix. q. ij. & d. Ab. in. c. nōnulli. §. j. de refcri. Et sic no. casum, in quo materia ordinādā & iudicandā, non parificatur. Nam ordinatū ab alio, proprius Ep̄s ratificat. xj. q. ij. c. l. ugdunensis. & sic dabis instantiā. d. c. nullus. de parochijs. ¶ Per istā glo. in verbo. tacitum pactū, ne vltierius petat. Dicit moder. Ab. cōsuluisse consi. inci. attingā. q̄ clericus litigans corā laico, pōt se subijcere statutis laicorum, etiā quo ad decisiōne causæ, nō vbi statuti, sed vbi pacti. Et sic saluat̄ damnatā doctrinā Bar. in. l. cunctos populos. de qua satis dixi in. c. ecclēsia. in. vij. q. de cōsti. hīc contra. & ipsūm reproband Mod. q̄a iste tex. cū glo. non loquit̄ in clerico litigante coram seculari. ¶ Tene menti. l. ij. C. cōia vtriusq. iudi. & declara, vt hīc optimē per. d. Ant. & Ab. post Bar. in. l. j. C. qui pro sua iurisdī. Et eorū dictis adde Bar. in. l. mutari. ff. de procur. vbi dicit, q̄ si p̄cessus est inualidus: puta p̄pter ferias, pnt partes cōcorditer ipm ratificare p̄pter gli. ibi. dū. de nouo narrari. nō dicit fieri. ¶ Sed caue, q̄a secus in snā: nā licet ante iudiciū possit renūciari ferijs hominū. l. j. ff. de ferijs, tñ post sententiā non. Bal. pulchrē in. l. cūm antea. ad fi. C. de arb. etiā si à tali snā fuerit appellatū, & appellatio deserta. Possunt tñ illā sententiā reducere in pactū. p. d. l. ij. secūdū eū. ¶ Adde etiā Bal. in. l. obseruare. ver. quaro nūq̄. ff. de offi. p̄cōsul. q̄ ratihabio nō cōfirmat ea, que sunt nulla. & ita in snā. Non obstat. d. l. ij. q̄a nō valet, vt snā: sed magis ex cōsensu partū, secūdū eū. ¶ Adde etiā Ang. Aret. in. l. si expresse. in. viij. col. ibi in gl. p̄scrip̄tione. ff. de app. vbi dicit, q̄ in casu. d. l. ij. nō tenuit

diuisio tanq̄ emanata ex sententiā: sed q̄a hoc potuit fieri pacto vñ nō est dicendū, q̄ partes possint approbare sententiā, vt sententiā. p̄pter tex. cū gl. in. d. l. si expresse. De hoc dicit esse elegans dictū Bal. in. l. si diuerfa. in. j. col. ver. aduertatis. C. de trāfac. & verū dicit & sequit̄ etiā. d. Fran. de Are. in. c. At si clerici. in prin. in. iij. char. pua de iud. ¶ Adde etiā Bal. in. d. l. ij. vbi dicit illū tex. esse ita singularē, sicut ali⁹ de mūdo. Et infert vñ mirabile, q̄ si cā clerici delegat̄ iudici incōpetētī cū consensu clerici, tenebit sententiā nō obstatē incōpetētia. Quod p̄ p̄dicta & dicēda fortē nō p̄cedit: q̄a approbatio debet seq̄ sententiā. ¶ Adde etiā. d. Ab. pulchrē in. c. j. in. x. col. de re iudi. vbi cōsiderat̄ subtilit⁹, q̄ sententiā nulla ex defectū cōsensu pnt ratificari: vt sententiā. Hinc est, q̄ appellādo q̄s videt̄ cōsentire gestis per fallūm p̄curatorē. l. ij. §. fallus. ff. rē ra. hab. Nā sententiā quo ad ipsum p̄curatorē tenet respectu dñi: nō nisi tacitē cōsentiat: vt est dictū. Aliqñ sententiā est nulla ex alio defectū nō descēdētē à cōsensu partū: & tūc opus est nouo contractu approbatiōis, p. d. l. ij. appellatio verō nō approbat sententiā: imō expresse impugnat: vt ibi p̄ eū. ¶ Cui adde Bal. in. c. j. post p̄cipiū. ibi, q̄ro an sententiā. de re iud. vbi dicit sententiā posse ratificari cōsensu nouo, per. d. l. ij. Per cōtradictiōne verō nūq̄ ratificat etiā appellādo, vel ad bonū virū recurrēdo: nisi cōtradictiō habeat implicitū cōsensum. d. §. fallus. ¶ Adde etiā Car. cōfi. lxxj. inci. ois meq̄ charitatis. in secūdo dubio. ver. in cōtrariū vbi dicit, q̄ si ptes cōsentiat̄ sententię nullę, nō validat̄: saluo, nisi per viā noui pacti. Ita intelligit. d. l. ij. Vide eūdē in cōfi. lxxij. inci. d. Abb. fan. dī Bndicti. ver. ad tertiū. in. fi. vbi dicit idē. ¶ Et adde, q̄ talis approbatio interpretabit̄: vt pactum: nō vt sententiā. & sic nō trahet̄ ad incognita iuxta. l. tres fratres. ff. de pact. Ex quo verbo, capias modū loquēdi. Et adde Cal. de re iudi. cōfi. viij. inci. An sententiā. in. j. co. vbi dicit, q̄ sententiā nulla approbata pacto nullo, respectu nō regulat̄: vt sententiā, sed vt pactū, qd est vtile. ¶ Adde etiā Pe. de Anc. cōfi. lxxij. inci. Que rela posita. in. iij. col. vbi dicit, q̄ partes nō pnt sententiā cōfirmare: nisi omīssa ei⁹ auctoritate, deueniat ad actū aptū inferre cōsensum nouū. Sic intelligit. d. l. ij. secūdū eū. Pro quo adde Imo. in. c. iij. in. ix. col. verfi. & attēde. de pba. vbi dicit, q̄ licet partes nō possint validare sententiā nulla: vt ibi in gl. hoc est verū, vt valeat tanq̄ sententiā: secus, si vt pactū: per. d. l. ij. ¶ Adde etiā Bal. in. c. cū cām in vlti. col. de testi. vbi relato Inno. qui dixit testatiōes nullas posse ratificari: sententiā verō nō subdit. Limita hoc vltimū, nisi ratificatio trāseat in cōtractū vallatū traditiōe, vel stipulatiōe. Allegat p̄ singulari. d. l. ij. ¶ Et dixit mirabiliter. d. Car. in suis notis caufarū. no. cxcviij. inci. q̄ cōfessio Bartolomei. q̄ si vn⁹ cōfitef se iniustā litē fouisse, valida tur sententiā nulla vi pacti, etiā si alia pars pns tacuit: q̄a in actu vtili tali nō erat opus loqui. Inno. in. c. in Genefi. de elect. Et de ista no. puto loqui eundē Car. in. c. cū ex officij. in vlti. col. de p̄scrip̄t. vbi refert se obtinuisse: cū esset lata sententiā per falsas allegatiōes, etiā cōtra absentiē & sciētē victore. & sic nulla: p. l. si p̄tor. §. Marcel. ff. de iudi. tñ si vicius approbauit sententiā nō audiet agēs de nullitate: per. d. l. ij. licet multi aliter dicerēt, & male secūdū eū. ¶ Adde etiā Imo. in. c. de causis. in. v. col. de offi. dele. vbi dicit, q̄ si partes volūt, vt iudex p̄cedat omīso iuris ordine in ordinarijs, vel in summarijs respectu eorū, que tanq̄ substantia ponūt̄ in Cle. s̄pe. nō pnt. sec⁹ si volunt, q̄ vt arbiter p̄cedat. & reprehēdit. d. Anto. ibi dicētē, q̄ vbi pacti renūciari pōt dictis solēnitatib⁹. Sed salua, q̄n pacifcent post p̄cessum: vt p̄ Imo. in. l. filio p̄terito. de iniust. rup. test. & Ana. in. c. q̄a in oibus. in. xvij. col. de vsu. & Bal. in. d. cū antea. & in. d. c. cum cām. de testi. ¶ Hæc & familia declara primo ex verbis Bal. in. l. error. in. v. col. C. de iur. & fac. igno. & in. l. j. post prin. C. de iurif. om. iud. vbi firmat̄ sententiā latā expresse iuris erro re nullo partū cōsensu posse cōfirmare. Nō obstat. d. l. ij. quia ius cōstitutiōis nō pōt pacto priuatorū mutari: & ideō non sufficit, q̄ sit lata de voluntate partū. Cogitabit̄: quia verba Bal. vident̄ mihi tendere ad cōsensum approbantē sententiā, vt sententiā: nos verō, vt pactū. Nisi dicas pactū cōtra formā legis nō valere, vt dixi. s. c. si diligētī. i. scda fallētia. ¶ Scdo declara

ex dictis. d. Abb. in. c. examinata. in vltimo notabilij. de confir. vtili videlicet. q. vbi vitiū nullitatis sententiæ nō dependet à cōsensu partiū: quia materia non est reducibilis in partē: tunc non procedit. d. l. ij. sed solū vbi materia cadit in partem: & hoc per tex. singularem. in. d. c. examinata. quod dictū cōmēdat. d. Maria. confi. mibi. lxxij. inci. monasteriū sanctæ luli. in vlti. char. ¶ Tertiō declarā ex dictis. d. Abb. cōsi. xciij. incipiente cōtra sententiā. post prin. vol. j. vbi dicit. q. tale pactum debet fieri per modum contractus. per notata in. l. j. C. de pac. Itē non potest fieri in crimin. lib. vbi agit de poena sanguinis: quia nemo est dominus. & c. l. liber homo. ad leg. Aquil. dixi. in. c. prudentiam. de offi. dele. & pro vltimo facit declaratio præcedens. ¶ Vltimō declarā. dū modo tale pactum sit vestitum: vt per Bal. in. c. cum causam. & omnes prædictos. Quod intellige sanē de iure ciuili: secus de iure canonico. quo sufficit nudum pactum. c. j. cū materia. de pac. Et ita in terminis signat do. Abb. in. c. dilecti. versus fi. de arb. & ibi inuenies notāter. q. à ludo per pactum approbato recedi nō potest soluta poena. ¶ Isti iunge Bal. in. l. rescripta. in. iij. colū. C. de preci. Impe. offe. vbi dixit solum Papā posse ratificare sententiam nullam. Ad quod vide Inno. & alios in. c. j. de confir. vti. Et isti adde Bal. in. c. domino guerram. post prin. in. ti. hīc finitur lex. vbi simpliciter dicit sententiam latam ab excomunicato non posse ratificari. allegat Ioā. And. in. c. aduersus. de immu. eccle. & vide Flo. in. d. l. ij. C. cōmuni. vtri. iudi. vbi illam legem facit singularem. sed tu ex dictis locis apostillabis apostillantes in. d. l. ij. ¶ De argumento à contrario sensu inuenies ad saturitatem in. vj. locis. videlicet per. d. Ant. Imo. & Abb. in. c. cū Apostolica. de his. quæ fi. à Præla. per Ioan. Andr. & d. Ant. in. c. publicato. de elec. per Bal. & Sal. in. l. conuenticulam. C. de Epif. & cle. p. Do. in. c. Imperatores. §. quicūq. ix. di. per Lud. in. l. si cū dotem. in vlt. char. principij. sol. ma. per Sal. & Lud. in. l. j. ff. de offi. ei. ¶ cui mā. est iurisd. Quorū plenitudo potest breuissimē summa ri p vtilitate pauperū. Vn sit regula. q. tale argumētū pcedit & est fortissimū: vt dicitur. d. l. j. & gl. in. d. c. quæcūq. Imo. d. Domi. in. c. j. prima di. per glo. in verbo p. hibe. q. illud. qd colligitur à cōtrario sensu dicit expressē coprehēdi. ¶ Amplia primō etiā in verbis cōtrahentiū. inter socerū. §. cū inter. ff. de pac. do. q. ad hoc est singularis. secūdū Abb. in. d. c. cū Apfca. Et intellige. qn in casu cōtrario est eadē. vel maior rō. Bal. in. l. apud antiquos. C. de fur. ¶ Amplia scdō. etiā in rescriptis. gl. in. l. si pcuratorem. §. si ignorates. in ver. intelligere. ff. man. & est sing. secūdū Sal. in. d. l. cōuenticulā. & Sal. & Roma. in. d. l. j. ff. de offi. eius. cui man. est iurisd. ¶ Amplia tertiō etiā in vltima voluntate. l. si legatum purē. ff. de adm. lega. nisi in casu. l. si in princ. ff. de leg. ij. vbi protectio derogatoria ad actum surgens à cōtrario sensu verborū. non sufficit ad inuālidendū actū postea secūtū: in quolātē in hīc Ina. in. l. ita stipulatus. in. iij. col. de verb. obl. vel nisi resuleret turpis. aut reprobata dispositio. l. ij. C. de condi. infer. ¶ Amplia quartō etiā in sententijs. l. Pompo. §. sed in his. ff. de procu. l. si inter te & me. ff. de excep. rei iudi. Et istas ampliationes ponit Lud. in. d. l. si cū dotem. ad fi. princ. ¶ Fallit primō. vbi resultat intellectū cōtra alias leges. gl. hīc. & in. c. qto. i verbo moderatas. de vsur. & gl. ij. in. c. j. de a. & qua. in. vj. & in. cle. j. in verbo obseruare. in fi. de sent. excō. & gl. iij. in. c. nō solum. de ap. in. vj. & gl. iij. in. c. admonere. xxxij. q. ij. & gl. iij. in prin. in. c. licet. de priui. in. vj. & gl. iij. in. c. ij. §. eo. & Inn. in. c. cum super. ante fi. j. gl. de cau. pos. & Archi. in. c. beatus. iij. q. iij. facit glo. tria in. c. cupientes. §. quod si per. xx. in verbo petere. de elec. in. vj. dicens. quod per subauditiones nō inducitur legum correctio. ¶ Ab hac fallentia excipe duos casus. ¶ Primus. vbi lex noua. nihil operaretur nisi inducēdo eā à contrario glo. in. l. nulla. nisi inuēto tex. C. de Epi. & Cle. quæ ita intelligit auf. Diaconissa. e. tit. & illā gl. multum not. Rapha. Fulg. ibi. & in. l. vt liberis. C. de colla. & Lud. in. aut. ex testō. eo. ti. & in. d. l. si cū dotē. in prin. & Bal. not. in. l. obserua. §. p. fici. in. iij. q. ad fi. de offi. proconsul. ¶ Intellige. vt dixi vbi lex est noua. aliās nō valet in. l. nemo. C. de iuris. om. iud. Nā ideō hęc dicunt in lege noua: quia videt legislator velle tunc aliqd noui inducere. ¶ Scdō casus. vbi corriget lex antiqua in genere. non in specie. Et ita pondera glo. in ver.

Apostolicis. in Cle. per literas. de præbend. Nam collige tacitē à contrario. q. legatus non cōfert hospitalia & beneficia. de quib⁹ ibi: & tamē de iure poterat beneficia cōferre. c. ij. de offic. lega. in vj. sed de illis nō dicebatur in specie. Et istud reputat Moder. no uum in. c. ij. §. eo. Tu cōsidera. q. illa non dicuntur beneficia. per no. in Cle. quia cōtingit. de reli. domi. ¶ Itē fallit dicta regula. vbi est dictio præsertim. maxime. vel similes: quia illæ inducunt maiorem rationem in casu cōtrario: & sic nō arguitur. Secus in contrario. Ita do. in. d. §. quæcūq. gl. in. l. illud. in verbi. astimamus. ff. ad legem aquil. in. l. cum prætor in prin. in ver. videtur. ff. de iudi. Bal. in. l. apud. C. de fur. ¶ Idem in verbis narratiuis: vt Ioan. An. & do. Ant. in. d. c. cum Apostolica. quia nō disponunt. c. si Papa. de priui. in. vj. Cle. fin. de sen. excom. ergo nō arguitur à cōtrario. Facit gl. in verbo nō teneri. in. c. ij. de do. & cōtu. in. vj. cum con cor. quas addidi in. c. j. in fi. fal. de cōstitu. Nisi intentio disponen tis fundaretur in illis. Imo. in. d. c. cum Apostolica. per Clem. j. de proba. ¶ Item fallit in verbis causæ impulsuæ. non finalis: q. non ponderantur à contrario. Do. in. d. §. quicūq. Bal. in. d. l. cō uenticulam. Do. Ant. in. d. c. cū Apostolica. ¶ Idem in verbis cau sæ finalis. quando essent duæ: quia non arguitur à cōtrario à cō satione vnus secundum prædictos. arg. §. affinitatis. Insti. de nup. Idem in verbis modalibus. in quibus non arguitur à contrario à cō satione modi. Specula. de disputa. §. post hæc. ver. vlti. non ob stat. Intellige secundum Imo. in. d. c. cum Apostolica. vbi modus respicit fauorem eius. cui adijcitur. l. Titio centum. in princ. ff. de condi. & demon. secus si alterius: quia poterit semper argui à contrario modo non seruato. per. l. j. C. de his. quæ sub modo. Quid autem de verbis negatiuē prolatis. est dubium. & per Bal. in. l. ij. C. de condi. infer. Pondera do. Ant. & alios in. c. ex parte. de sponfa. de eo. qui dixit. nolo aliquam in vxorem. nisi te. ¶ Vlti mō fallit in statutis. quæ sumpto tali argumento corrigerent ius commune. Barto. in. l. omnes populi. in. vj. q. ff. de iustiti. & iure. Bal. in. d. l. apud. & in. l. j. C. de inutili. stipula. Sali. & Fulgo. in. d. l. conuenticulam do. Anto. & alij in. d. c. cum Apostolica. Bald. & Imo. in. l. qui testamento. §. mulier. ff. de testi. Ratio. quia correctio iuris fieri non debet: nisi expressē reperiatur. l. præcipimus. C. de appel. Sed iste sensus sumptus à contrario est tacitus & cō iecturalis. glo. ij. in. l. ij. C. de condi. infer. d. c. cum Apostolica. in verbo indirectē. notat expressē Domi. in. c. qualis. per illum tex. xxv. distinctio. Quicquid dixerit in. c. humanum genus. ergo. & c. ¶ Hanc fallentiam restringe duobus modis. Primō dummodo statutum aliquid operetur. non arguendo à contrario: secus si nihil: quia tunc argueretur etiam corrigendo ius. Ita Bald. in. d. §. proficiēci. prout est dictum de lege communi. in primo casu pri me fallentiæ. ¶ Stante ergo statuto. q. non extantibus masculis fœminæ succedant. sequitur à contrario. q. ipsi extantibus non succedant: quia corrigatur ius commune. de quo in. l. maximum. C. de lib. præteri. quia statutū aliās superflueret. Ita Bal. & Pau. de Ca. in. d. l. cōuenticulā. dicētes Dy. ita cōsuluisse Florētia. Sequit. Pe. de Ancha. in. c. susceptū. in. ij. col. ver. & per ista. quæ dicta sunt. de rescri. in. vj. dicēs casum. qui sumitur à cōtrario in statuto nō haberi pro omisso. sequit. etiā Imo. latissimē in. d. l. si cū dotē. & do. Ab. in. d. c. cū Apostolica. & Pau. cōsi. cccxxxij. incipi. prim⁹ casus. in. v. col. & latius in. d. §. mulier. licet aliter firmet Ro. in. d. l. si cū dotē. non bene euitans. qd est dictū de superfluitate statuti. bene facit consiliū Pe. de Ancha. mibi. cccxij. incip. pro isto patre instituto. volens. q. stante statuto. q. mulier nō habens filios pos sit testari de sua do. vult à cōtrario. q. si habet non possit. ¶ Nec obstat. q. per subauditionem non inducitur correctio. glo. in. d. §. q. si per. xx. quia est duplex rō. Prima. q. sensus sumptus à cōtrario. differt à simplici subauditione. Secūda. q. istud toleratur. ne statutū sit inane. sic argumēto doctōring Bar. in. l. iij. §. prætor. de dam. infec. cū con cor. attento. q. idē est in lege cōmuni noua: vt in prima fallentiā dictū est. ¶ Secūdō restringe hanc fallentiā: vt pcedat put i ea dixi: videlicet. qn corrigere ius commune. sed qn dīponeret in casu nō puiso à iure cōmuni: tūc in statuto pote rit argui à cōtrario. Ita Bar. in. d. l. omnes populi. & Bal. in. l. ij. in prin. C. de cōdi. infer. & d. Ab. cōsi. lxxv. in. iij. co. in. j. vo. Sali. in. l. cōuenticulā. Imo. in. d. c. cū Apostolica. per Albe. in prima parte statutorum

statutorum. q. x. Ratio: quia si hoc est in contractibus: vt in prima ampliatione: & tamen in eis fit stricta interpretatio. l. quicquid. de verb. obl. fortius in statutis. Nō obstat. q. casus improuifus à statuto semper reperitur prouifus à iure cōi. aut in specie. aut per simile. l. non possunt. ff. de legibus. Per quā rōnem ista restrictio estet fallā. secūdū Benedictū in. l. si quis locuples. ff. de manumif. vindi. quia imō multa reperiunt. q. nō sunt decisa. nec i specie: nec per sufficiens simile. Et ideō tene restrictionē contra Do. in. d. c. qualis. ¶ Ab hac autē restrictione excipere tres casus. Primus. vbi per argu. à cōtrario statuentes incurrerēt penā. Ita probat glo. in verbo facere. in. cle. j. de vsu. de qua facit festum. d. Abb. ibi in prin. & sequit. Imo. ibi in. v. colū. & Car. in prin. q. xxij. & Lud. sing. evij. incip. Tu habes. & cōter tenetur. & in. d. l. si dotem. & Lauren. de vsu. q. cxlvij. & Bal. in. l. Gallus. §. ille casus. ff. de libe. & posth. & in. l. si eū. §. qui iniuriarū. ff. si quis cautio. & in aut. ad hæc. in. iij. col. C. de vsu. Tu cōsidera. q. in casu illius glo. per argumētū à cōtrario. corrigere ius canonicū: ergo sumus in casu fallentiæ. ¶ Secūdus casus. quando statuto cauetur. quod statuta seruent ad literā: quia nō arguet à contrario. Ita sentit Bal. in l. ij. in. iij. colū. vers. si aut verba desyderat. C. de pa. qui fil. distr. dicēs. q. litera dicitur. q. oculis cernitur. nō q. intellectu percipit. per. l. j. ff. de his. quæ in testō. delen. Facit qd not. Ange. in. l. si ita scriptū. ff. de libe. & posthu. & quod no. Imo. in. c. pe. & gl. de of fic. de leg. dicens illud. qd sumit argumētatiuē nō esse expressum. ¶ Tertius casus. vbi statuto cauere ius canonice. q. statuta non recipiant intellectum extranem. vel subauditum. Ita Bal. in. l. ij. C. de cōdi. infer. per glo. pe. ibi. Et facit quod ipse notat in. d. l. maximum. in v. col. & sequitur Pe. de Anch. in repe. c. primi. ad finē de consi. Et facit dictum Do. in. d. c. qualis. cætera dic. vt in locis primō notatis: maxime per Lud. in. d. l. si cum dotem.

SYMMARIVM.

1. Transfereus domicilium potest conueniri de contractu factu in primo domicilio. in ipso loco contractus.
2. Laicus factus clericus. an & quando possit conueniri in iudicio seculari de gestis in habitu laicali.

CAP. XIX.

Proposuiſti. ¶ Legitimē citat⁹ tenetur coram citante prosequi nō obstante. qd post citationem mutauerit forum. h. d. ¶ Transfereus domiciliū potest conueniri de contractu factu in primo domicilio in ipso loco contractus. do. Anto. & Abb. hīc post Spe. Adde Car. in. cle. p. storalis. in. vj. char. ver. sextō. quæro. de re iud. Et ibi addit. quod debet citari in loco noui domicilij. p. l. ij. & fi. c. vbi in re actio. ¶ Intellige hoc procedere. quando vna cū mutatione fori. non mutatur status personæ. secus si mutaretur status: puta. quia laicus post contractum à se celebratū efficeretur clericus: quia tūc coram primo iudice seculari ratione cōtractus præcedentis. nō poterit conueniri. Ita dixit Iac. But. in. l. quisquis. C. de Episco. & cleri. per illum tex. in fi. cū ibi non. vbi nulla alia ratione prohibetur primipilarius clericari post finitum officium ante redditam administrationem: nisi quia coram iudice ecclesiastico esset conueniendus. Et idem Cy. & Bald. in. aut. causa. eo. tit. & do. Anto. hīc. & Bal. in. c. j. de eo. qui bellica arma depo. allegat gl. in. l. nemo potest. de leg. j. ¶ Generaliter autem de laico factu clerico. quando eximatur à iudicio seculari circa gesta in laicali habitu. dedi remissionem in. c. fin. in. viij. fall. de consi. ¶ Secūdō circa hæc adde. q. etiam si ante translationem domicilij alibi contractū. quā in primo domicilio adhuc potest conueniri in primo domicilio: licet nulla citatio facta fuerit. Sentit Bart. in. l. ij. C. de iurisd. om. iudic. Et sequitur Imo. hīc dicens istam text. limitari per illum: vt non procedat. quando conuenitur ex contractu etiam alibi gesto. ¶ Contrarium tenet do. Anto. & Abb. hīc intelligentes. d. l. ij. in ver. tempore. contractus. scilicet: ibi gestū. Idem Salic. Ange. & Paul. de Cast. ibi. & Ange. in. l. hæres absens. §. j. ff. de iud. Et ita puto sensisse Barto. in. d. l. ij. Et pro hoc. quia frustra ponderaretur hīc præoccupatio. si solus cōtractus

sufficeret. Et restringe istum text. vt non loquatur. quando conuenitur ex contractu: id est. q. tunc non sit opus prautione. est nimia violentia. Si tamen contractus fuisset gestus in ipso priori domicilio procederet con elusio præcedens. ¶ Limita istū tex. vbi reus fuisset contumax. quia non poterit allegare hanc prautionem inuito actore. Et sic habes casum. in quo prautione nihil operatur. Bar. & omnes in. l. quanuis. de dā. infē. sequitur do. Ant. & do. Abb. in. c. ex tenore. §. de re scriptis. ¶ Ampliauit etiam si contumax ad primam citationē velit purgare moram solutus expensis. & dato fideiussore de iudicio fitti: quia si actor non vult. nō prodest. Ang. cōtra in. d. l. quāuis. quia purgata contumacia prautione reassumit vires per istum tex. & d. l. si quis postea. Tene ampliationē secūdum Imo. in. d. l. quis. Et hoc vbi ius actoris esset factū deterius adeo. q. remaneat in dam no. non obstat purgatione. secūdū Pau. ibi. Vbi autem non esset hoc damnū Ange. bene loquitur. secūdū Lud. ibidem. quē vide. ¶ Limita etiam. nisi primus iudex esset negligens quia prautione nihil operatur inuito actore. secūdū prædictos ampliantes. etiā si iudex of ferat se ad diligentiā. Sed in hoc Ange. cōtra p. c. si a iudice. de appel. in. vj. Sed nō facit secūdū Imo. & Ro. ibi: quia loquitur. vbi actualiter grauaui nos: hīc vbi negligit ius dicere. quæ differūt. Nam primo casu appellatur: secūdō aditur superior per querelā. c. ij. de excep. in vj. tenet Ang. quia videtur eadē ratio in proposito casu. Et licet à tarditate iudicis non ap pelletur. l. si ibi. tarditatem iudicis querelā. C. de temp. ap. tamē vbi esset requisitus ad diligentiā appellaretur. Ioā. And. in. c. dilecto. de ap. no. Ab. in. c. ex parte. lo. vltimo. in. j. co. et. ¶ Alias. xj. limitatiōes. in quibus non attenditur prautione. posui in. c. ex tenore. de resc. ¶ In questione de priore monito. ne recedat: reprobatur Maria. primum membrum Abb. quia omnis inquisitio fit in personā: ideō finis officij non euitat visitationē. Dic cōtra quia non omnis visitatio fit propter crimen. sed ad reformationē: per not. in. c. ea. quæ. de sta. mo. Procederet dictū Maria. vbi specialiter scriberetur pro crimine Prælati. ¶ Et ita no. dictū do. Ant. q. illa forma scribendi equi pollet citationi dato. q. fit extrajudicialis. ¶ Sufficit vnica citatio in casu isto: omnes hīc. Archi. in. c. non ita. ij. questione. vij. glo. in. Clemē. j. de foro competen. & do. Ant. in. c. quoniam contra. de probatio. in. iij. charta.

¶ Alias. Adde tur aliam pulcherrimam limitationē ad istum text. & l. si quis postea. ff. de iudi. in quibus iuribus dicitur q. pri uilegium fori iur uenies possit q. s est præuentus co ram vno iudice. nō eximit illum ab il lo iudice. Hoc limi tatur. vt procedat quando priuilegiū fori esset concessum ad postulatio nem partis secus si motu proprio su perioris. Ita tenuit gl. in. l. qui autem. ff. si quis cau. in. ij. parte Bart. in. l. j. ff. de pro.

SYMMARIVM.

1. Index delicti. an possit citare extra territorium. Imperator. an possit citare in terris ecclesie. post nu. 1. vers. respondent primō.
2. Index non potest citare existentem extra suum territorium. & numero. 2. 3. 4.
3. Priuilegium qualiter & quando perdatur propter delictum.
4. Exempti sunt subiecti generali interdicto ordina rij. v. de qualiter post nu. 6. vers. Et not. quod exempti.
5. Exemptus potest capi & remitti ab ordinario: quando timetur de fuga.
6. Vagabundus. si non vult satisfare de respondero in loco domicilij: an debeat audiri. Et quis di

- 10 Index remissurus reum, qualem cognitionem adhibere debet. nume. 10.
11 Cunctu de non remittendo, an valeat propter crebras petitiones denegatas.
Index delicti, an possit punire suo statuto?
13 Delictum inchoatum in uno loco & consummatum in alio, quis iudex punire possit. nu. 14.
16 Statutum puniens visitantes moniales sine licentia, non ligat visitantes exemptas: quia non perficit delictum ingrediendo locum.
17 Contrabentes, quibus modis fortiantur forum. nu. 19.
18 Gabella debet solui in loco contractus, non loco destinationis.
20 Viator, si promittit solvere, ubi contrahit: potest ibi conveniri.
21 Index domicilij ad petitionem iudicis contractus, citare potest: ut iudex contractus discutat obligationem personalem.
22 Remissio non fit in contractibus: & hoc est regulare.
23 Forum domicilij est generale, & ordinarius concurrens cum quolibet foro. exemplum ponit.
24 Repressalia si concessa sint contra certos homines: intelligitur de subditis domicilij tantum.
24.1 Ius revocandi domum quale sit: & quando habeat locum? CAP. XX.

Licet ratione delicti. In Romana curia quilibet clericus conveniri potest: licet alias specificè ibi fori non sortiatur: habet tamen ex causa ius revocandi domum. h. d. Gl. j. v. Verum iudex delicti possit citare extra territorium. Bar. q. sic. in. l. j. ff. de requi. reis. Addunt Mod. Bar. in extrava. ad reprimendū. in verbo p. edictū. Ang. in. l. ff. de iurisd. om. iudi. & ibi dixi, q. egeret decisione. & Sal. in. l. oēs. §. si verò apparitor. C. de Episc. & cle. Pe. de anch. in. §. contrahentes. & cle. pastoralis. & Rap. in. d. §. si verò apparitor. vt latius per eos. Respondent primò ad cle. pastoralis. q. imò Imperator potest citare in terris ecclesie propter relictos veteris dnij. Dic contra per. c. Constantin. xcv. dist. vbi fuit facta totalis incorporatio: ergo nullæ reliquie remanserunt: vt per Io. and. in. c. Romana. §. debet. de appel. in. vj. Respondent secundò ad ista Clem. finā, q. nos loquimur in delinquente in loco citatis. Sed in. d. Cle. Rex semper fuerat extra locū citatis. Patet ibi in eodē regno cōtinuū domicilij. Dic contra propter prin. illius tex. in versu. à suis stipendiarijs. iuncta regula, qui per alium. Et idē omnes doct. in dicta Clem. dicunt per illū tex. q. mādens delictū fieri, efficitur de foro loci, vbi fit. Tertiò respondent, q. fuit speciale propter regiam dignitatē. Dic contra: q. in versu. q. si punitio. præsupponitur, q. si fuisset citatus à iudice, vbi degebat, potuisset ab Imperatore puniri non attēta dignitate. Item illa non prodest delinquenti: vt hic, per doc. loquētes de Archiepiscopo delinquentē in dicecesi Episcopi. Item allegant Bald. in. c. cum olim. de dolo & contu. q. iudex intra territorij potest citare voce præconia, quæ audiatur extra. Et subdit, quod fugiens captus in alieno territorio in actu fugæ debet relaxari. Item referunt subtilia dicta Rapha. in. d. §. si verò apparitor. & respondent in parte, vt hic per eos. & patebit clarior responsio ex prima fallentia sequenti. Tu verò sequere Ange. solenniter hunc passum ponentem disputationē incipien. Bononiensis. in. iij. versu. dicendo. igitur vbi relatis & reprobatis quinq. opinionibus decidit pro regula quod existens extra territorium citantis non potest citari nec re nec verbo. De citatione reali constat: quia illa est executio, quæ nunq. fit extra territorium. c. postulasti. §. eo. l. cum vnus. §. ff. de bo. au. iud. pos. De verbali probat sic quia actus citationis sumit effectum, & robur solum à potestate tributa per citatē. & habet se dicta citatio ad interlocutoria de citatio, sicut se habet effectus ad causam, & executio ad merū dispositionis actum. Initium ergo ipsius non potest oriri extra territorij: q. in ipso ortu terretur citatus incontinenti: sed in alieno territorio nullus terretur potest: sed semper terrendus est per iudicē eiusdē loci, in quo quilibet magistrūculus maior est omni alio magistratu, non eiusdē loci. l. apud eum. ff. de manu. quæ non est alibi secūdu eū. Ad idē cle. j. de fo. cope. Fallit sex modis secūdu eū. Primò quādo subditus existens extra territo-

riū non citatur nuncio, vel epistola: sed per edicta in albo posita. Nam tunc interlocutoria de citando, & etiam ipsa citatio expediuntur intra territorium: non mirum si potest fieri effectum extra illud. sicut sententia lata in loco tribunali, potest ligare subditū extra existentem. Bart. in. l. cunctos populos. C. de sum. tri. & latē per eundem Ange. in primo dubio illius disputationis. dixi. §. eo d. c. postulasti. Aliās tenendo oppositum, sequeretur iniquitas: quia si rei criminis effugerent de loco, vel debitores ex contractu fugientes & pergentes ad loca incognita, non possent citari: fraudarentur creditores, & rigor publicæ disciplinæ. Non obstat. d. Cle. pastoralis. vbi citavit edictō: quia secūdu eum non fuit decisio iuridica, hoc respectu: sed bñ iuridica, dū ponit regulā de citatione extra territorij. Sed aduertē accurate: q. de Papa non decet nos ita loqui. Vnde iudex de edictō admittē, vbi nescit locus residētis rei. & tūc fortē Cal. bene loquit quicquid do. Abb. hic: videlicet, q. etiā respectu psonæ possit citare, ex quo nō potest iudex requiri, & sic sum. extra casum Cle. pastoralis. vbi nō tenuit edictū: q. Rex nō latitabat. Si em̄ possit tūc citare solū respectu bonorū: nihil esse spāle in latitante. Nec esset aliquid spāle in edictō, de quo omnes fatētur, q. differat in pposito à citatione. Nā & ipsa citatio respectu bonorū tm̄, semp̄ valet: vt in. §. cōtrahētes. & notat Abb. hic. Ex quib. cōprehēdis nō esse hīc opus, q. iudex sciat qualitātē sibi tribuētē iurisdictionem: quia edictō citare potest latitātē, vbi cūq. reperiat, ex quo ignorat à prin. vbi sit reus. Carterū, si scitur, vbi reus est, vidē requirēdus iudex vbi degit, & nō esse locum edictō: & ita debebat fieri in. d. Cle. & sic euitatur absurdum Ange. & saluatur decisio Papæ. Et si ille nō vult citare vbi degit: ecurreret ad eius superiōrē, qui eū cōpellat. argu. c. nullus. de iure patro. Fallit secūdu, q. iurisdictione citantis nō est coarctata loco. Exemplum in comitibus Palatinis, qui per totū Romanū imperij habēt potestātē legitimādi spurios & naturales. Nā si ipse Comes in vna ciuitate legitimās, citat coniunctos legitimādi existentes extra territorij illius ciuitatis. Nemo dicit hanc citationem non tenere secūdu Ang. sic intelligētē. d. §. si verò apparitor. vbi Archiepiscopus & præfectus erant auditores generales imperialis curiæ Romanæ oim̄ causarū clericorū, q. in dicta curia introducebant. vnde post eam̄ introductā nō est mirū, si citare poterāt in puincia. cōsistētē: sicut etiā faciūt auditores generales Apostolicæ sedis. q. d. nō. Tertiò fallit, vbi iurisdictione citatis nulli territorio cohæret: vt in iudice delegato, qui existens in vno loco citat existētē in alieno territorio. habet enim potestātē terrendi in vtroq. sicut delegans. ix. q. iij. c. cuncta. Quartò fallit, vbi citatio ordinat principaliter nō ad obligandum citantē, vt cōpareat: vel det, aut faciat, sed solum ad effectū simplicis intimatiōis. Exemplū si iudex lata sententia in suo tribunali facit eā intimari extra territorij nūcio, vel epistola. Rō: quia actus intimatiōis nō est pars iudicij, nec actorū: idē quolibet tpe expediat, & p. quēcunq. etiā sine mādato. litē veniūt. §. petitā. ff. de peti. hære. gl. magna. in. l. j. ff. de ac. emp. Quintò fallit, si citans omni iurisdictione caret: sed simpliciter habeat notionem, vt arbiter. Est em̄ in eo eadē rō, q. i delegato carēte territorio. l. sed in terpellatur. & l. diē pferre. in prin. ff. de arbi. Sextò fallit, vbi citatio nō fit, ppriē in noīe citationis: sed in noīe requisitionis: vt illa q. vtunt canonici volētēs ad actū electionis pcedere. c. cū nobis olim. de elect. vlti. eo. ti. in. vj. hæc Ange. dicēs iura sic reduci ad cōsonantiā luculētā. Septimò fallit vltra ipsum prout coligit, ex dicto Bal. in. l. testamēta. ad fi. C. de testa. dum dicit, q. citatio quicunq. putat interesse compareat, extenditur, etiam ad forēsem. Et ita dicit fuisse Perusij consilium per antiquos sapientes: quia potius sapit edictum, quam citationem. Item nullum terre, nec adstringit, sed potius requiruntur ad voluntatem exquirēdam, q. ad causam. Et ista fallentia satis conuenit cum prima: illa tamen loquitur in citatione arcante. Octauò fallit prout coligitur ex dicto Bal. in. l. requirēdi. ad fi. C. de fer. fug. dum dicit q. si familia potestatis cepit bannitum extra districtum debet relaxari: quia nō legitimē captus. Postea subdit, q. si contra istū illegitimē captū formetur processus, vel executio: tenet qd factū est si non appelletur argumento. l. si quis prouocatione. C. de appel. Nonō fallit, q. existēs extra territorij fuit p̄cūctus à iudice suo:

dice suo: q. licet illa p̄cia citatio fuerit in territorio: tūc sequētes poterūt fieri extra territorij. d. Ab. hic do. in. d. §. cōtrahētes. in. x. col. Inn. in. c. p̄terea. de dila. in. c. j. in pe. colum. de rap. d. Card. in. d. cle. pasto. §. vt illud de re iudi. ad quem recurrēs p̄ pleniori introductione ad hanc materiā. Decimò fallit, q. nescit, vbi reus latitet: vt per Cal. in. d. c. j. de rap. & d. Car. in. Cle. pastoralis. q. declara, vt dixi in prima fallentia. Quid autē de iudice cōtrahēte dic, vt cōtrahētes. cū materia. & de iudice domicilij dicit tertia specie fori. Quomodo priuilegiū perdat delictō: distinguitur: vt hic p. Abb. & dū dicit post alios, q. sublati priuilegijs, nō intelligitur in dubio de clausis corpore iuris. adde gl. in verbo. illic. in. fi. in aut. qua in puincia. C. vbi de cri. agi. oportet. & gl. in verbo. excusatū. i. l. heres. ff. de viro. xxij. fal. fo. ma. Rō, q. in seruo in iure cōi alterat naturā priuilegiij, vt tradit in. c. cū ordinē. de rescri. Itē ponderat dū Ab. vult, q. priuilegiū exemptiōis datū non respectu ecclēsiæ, sed respectu psonarū nō operat, q. nō possint cōueniri rōne delicti. cōtra. d. Ant. rōdēdo subtiliter. ad. c. j. de priui. in. vj. Nā cōtrariū dixit. d. Ab. i. c. tuarū. ad fi. de priui. explicās de priuilegijs capellanorū Papæ, vel Cardinalū. Sed fortē, q. hic dixit verius: per. d. aut. quia in puincia. vbi rōne delicti, perdit priuilegiū: nec erit inutile: q. opabit in ciuilibus saluo, nisi exp̄sē, vel implicite loq̄ret in casu delicti, p. d. c. j. §. in eos. inducēdo, vt hic p. Abb. Subdit. d. Ab. in. d. c. tuarū. q. si taliter priuilegiati residēt in suis bñficijs, pnt rōne domicilij nouiter acq̄siti puniri ab ordinario, p. d. §. in eos. in quo latius esset exordiedū, secūdu eū. Cui adde, q. ipse dixit i. c. delicti. in. iij. col. s. eo. vbi in ciuilibus hoc firmat. Itē in quātū doctō. hic dicunt, q. delictū exēptorū respectu loci, si committit extra locū, potest puniri ab ordinario. Declara et si sicē putā per aliū. Ita. d. Ab. in. d. c. tuarū. ad fi. q. ita potest puniri in loco mādās, sicut delinq̄tes. Cle. pastoralis. in princ. ibi p. stipendiarios. & ibi doc. de re iudi. Itē declarā et si delictū inchoet in loco exempto: si tūc finiat extra gl. in. c. placuit. vj. q. iij. & gl. iij. in. cle. j. de vi. & ho. cle. No. d. An. & do. Ab. in. c. parētib. de priuile. per illū tex. loquēte de pulsatiōe campanarū. Facit quod dicitur de flagitante ad territorij alienū. Et vide oīno Innoc. in. c. ex ore. prope p̄cipiū de priui. vbi dicit, q. si prælat. exēptus habet bñficiū nō exēptū, & in eo sit negligēs, non potest ab ordinario puniri. Et dicit se arguere sic. Hoc nō potest facei Dicecelan. nisi cū causā cognitionis. sed ipse nō potest cognoscere de peccatis psonę exēptę: ergo nec contra eū pcedere. & sequunt doc. ibi, & arch. ad lram. in. d. c. placuit. & Cal. consil. xij. in hoc ti. inci. contra canonicum. Sed nō aduertunt, qd vj. obstat. d. c. patētibus. cū similibus nisi dicas illa pcedere, vbi effectus illius delicti turbat ordinariā potestātē: aliās non attentis verbis Do. in. c. placuit. tūc cogita. Et adde Bartol. in. linterdū. §. ff. de iud. q. religiofus exēptus acceptās comissariam testamēti in loco nō exempto, potest cōueniri corā ordinario, p. illū tex. vbi debet q. cōueniri corā iudice loci, i quo negotiū gessit. Et adde, q. si exēptus delinquit circa res exemptas in loco nō exempto: puta alienando nō potest ab ordinario puniri. gl. in. d. c. tuarū. lo. Mo. in. d. c. recepimus. Gloss. mag. in. fi. in. d. c. placuit. ij. Arch. ij. q. vj. in sum. Dicit etiā Innoc. in. d. c. recepimus. q. si exēptus leuiter deliquit in loco non exempto, bene facit ordinariū ipsum remittere, p. l. iij. ff. de mili. te. sta. Et not. q. exempti submittunt gnali interdico lato ab ordinario non immediatē, sed ex vinculo sniē iuris tracto ex snia hois. Ita Do. in. d. c. placuit. per. c. cum inter. de confue. & cle. j. de sen. excō. Cetera ad. d. c. primū de priuile. in. vj. vltra doc. ibi: vide per. d. Ant. in. c. j. de cle. peregrini. Do. in. c. j. §. fin. de sta. mo. in. vj. Pet. de Anch. in. c. postulasti. §. e. Fed. consil. ij. Bart. in. l. j. ff. de consil. Prin. Imo. in. c. j. in. iij. col. de offi. ordi. Host. de priuile. qualiter. ver. Sed & ibi dicit. vbi sunt multa. Demū no. p̄petuō dictū Ab. hic, q. i maiorib. delictis,

vbi timef de fuga exēpti, potest capi ab ordinario & remitti. Et adde Car. in. d. Cle. j. in. iij. q. de of. or. vbi de hoc latissimē. & vide do. Ab. in. c. sacris. ad fi. de sep. vbi vult, q. religiofus defertibus ad sepulturā corp. vetitū sepeliri, curatus resisterē p̄t an ingressum loci exēpti: postea nō nisi mortu. fuisse manifeste excōcatus. p. Cle. j. de sep. vbi de rap. q. vj. De vaga budo. Pro impugnatione Abb. q. nolens satisfacere de rēndendo in loco domicilij non audiat: vide Sal. latius in. d. l. j. C. vbi de cri. agi. opor. quē sequit. Ana. in. c. j. de rap. & vide Bar. in. l. nullus. C. de tyro. li. xij. vbi p. illū tex. in ver. vag. dicit q. ille dicit vagabūdus, q. firmē nō stat in loco: reprobata diffinitioe, q. dicit illū esse vagabūdū, q. nō habet domicilij. Nā necesse est, q. ciuitas sua aratū pateretur. Sed caue: q. potuit q. habuisse domicilij, & tñ priā nō destructa, effect. eēt vagabūdus: prout præsupponunt decisiones se. & vide Bart. in. l. cum simus. ad fi. C. de agri. & cens. li. xj. vbi dicit, q. habēs patrem & cognatos in ciuitate, si tñ est extra sine māsione peragrando, dicitur absens & vagabūdus. vnde bonis suis dabitur curator: & citantur primò agnati & cognati, si volunt eum defendere. l. item ait. §. j. ff. ex quib. cau. maio. Subdit, q. si cognati omnia onera ad eum spectantia subcāt, gaudebit iste beneficijs aliorum soluentium onera, non attēta absentia: per illum tex. quem extollit. vide Innoc. in. c. fina. in. fin. de eo qui mit. in. pol. vbi dicit vagabūdum esse citādum: vbi habet domicilij, vel beneficium, qui si non habet, citenā abici, etiā si haberēt domū in agro, vel loco deserto. Sequitur Ang. in. l. hæres absens. §. si quis tutelam. ff. de iudic. & in. l. ij. C. de anna. excep. Si tamen non esset qd de re immobili, posset iste nō habens propriam habitationem citari per proclama quo ad esse cōtus, quos parere posset citatio ad domum. Bar. in extrava. gā. ti. ad reprimēdū. in ver. per edictum. Salic. post Bal. in. auf. sed & si quis. in. v. q. C. de testi. Bal. in. l. si accusatoribus. in. ij. colum. C. de accu. & in. l. si quādo. in. xj. q. C. de testi. & in. l. intra. ad fin. ff. de minoribus. Cetera de vagabundis ḡre in repertorijs. Ex dictis doctōrum hic & alibi circa remissionē in delictis. Illud primò no. q. remissio peti nō potest ab eo, qui nō est iudex ratioe domicilij, vel originis. tex. in. c. j. de priuile. in. vj. quē Are. hic. d. singularē. Dum dicitur de cognitione aliqui p̄mittēda à iudice remissuro. d. Bar. in. l. j. C. vbi de cri. agi. opor. Hanc cognitionem esse super cōtumacia rei. Et malē secūdu Are. quia siue intelligas de contumacia commissa cōtra iudicē petentē, vel contra petitum: hoc necessarium non est: quia etiam nulla contumacia reperta remittendus est. §. si ver. allegat in glo. Verfabitur ergo ista cognitio super veritate & suspicione delicti secūdu eum post Bal. qui hoc dicit in dicto versu. alia est opi. Tu cogita duo. Primò, q. doctores non dicūt, q. contumacia non reperta cessat remissio. Sed idē exigunt eius indaginem, vt habeant indicia forte ex fuga: quibus non habitis alia inuestigabunt. Secundò cogita super verbis Bart. in. l. si. §. ff. de publi. vbi, ni fallor dictum iudicem petitū nō posse cognoscere de cā: quare remittat cū sit in hoc mer. executor. Saluo nisi sit maior petēte. Tamē nō recederē à glo. in. d. cle. pastoralis. quē approbat Ang. in. l. j. C. vbi cā stat. Iam. si verò, C. de adul. dicens iudicem petitum debere semper cognoscere, an reus sit culpabilis: nec falsim sequi iniustus appetitus re quirentium. Dū dicit iudicē petentē nō posse cognoscere, sed debere recurrere ad superiorem petiti, duobus modis. Primò scdm̄ Car. hic dicit, q. si petitus est inferior potest petēte puniri. vnde ecclesiasticus secularē hoc casu puniet. Inducit. c. ij. de excep. in. vj. postea subdit incidētē & egregiē, q. secularis tenet obedire inquisitori, ommissa oi dicituōis processus. p. d. c. ij. Per qd dicit Bar. errasse in. l. Diu. ff. de custo. reco. melius facit. c. vt inquisitionis. §. prohibemus. de here. in. vj. dixi satis in. c. j. de off. ordi. Et ibi adde, q. secularis hoc casu potest superfedere, si opponit talis exceptio. ex qua surgat dubius super iurisdictione inquisitionis: puta, si Ep̄s se opponit dicens p̄cessum nō fuisse sibi cōcātum: vt in. c. per hoc de her. in. vj. Ita. d. Car. se dixisse Florētia in facto, per qd cōdidit tractatū

puto intellexisse respectu adstringēdi bona, iuxta c. Ro. § cōtrahētes. de fo. cōpe. in. vj. sed respectu adstringēdi psonā esset cauedū p ea q dīctā sunt. §. de citatiōe extraterritoriū: ad q re curre: maxime dū tractatū est de edictō. ¶ Nō omitto vltiō not. pulchrē p Do. in. c. ppter. lo. j. xvij. di. vbi p illū tex. subtiliter inducū dicit, q vbi lex vel statutū pcepit actū successiū fieri certo tpe: & nō exprimit definitiōe, put sit in Cle. si cut. de app. sufficit actū eē inchoatū intra tps: licet finiat post tps. Et infert signāter, stāte statuto, q nisi Eps visitauerit in ta li mēse certū hospitale: visitatio deuoluat ad aliū: sufficit q de illo mēse cōperit visitare: licet cōpleuerit post mēsem. Qd si gna ad mta. & istas cōclusiōes ita reducat no. qa exonerabūt labores vros. Et dū pximē dubitauit de dictō. Bal. i. d. l. actor. dic. q indistinctē pcedit, attēto q loquit i citatiōe iudicis do micilij, q citare pōt extra territorij: vt j. p doct. in. iij. spē fori.

17 ¶ Ad illud qb modis fortia q ex cōtractu forū, notat pri mo Mod. gl. hic v. alde, q materia ē stricta loquēs de cōtractu militat in quasi cōtractu. Ad idē gl. in. l. j. §. p cōtrariū. ff. de cō trario iudicio tu. & i. c. j. §. hēc aut sacra. de pac. iu. fir. Facit gl. quā extollit in. l. j. in gl. mag. ff. de ac. & ob. q qdlibet pactū di cit cōtractū largē. & gl. in Cle. auditor in verb. debitū. de reg. sentiēs idē eē in quasi debito. Facit dictū Bart. in aut. litigio. la. C. de litig. dū extēdit illū tex. ad quasi dnm. ¶ Hoc mō nō op est dicere, q gl. in aut. sacra. C. si aduer. v. dices idē in quasi cō tractu: pcedat fauore aīe, put ibi Bar. & alij in. c. cū cōtingat. de iureiur. qa imo idē, vbi nō est ille fauor: p dīctā secundum istos, dicētes ex his inferri, vtrū statutū de cōsensu ppinguorū in cōtractu, militet in quasi cōtractu: in quo est varietes: vt p Bar. in rub. C. de pact. Bart. in. l. more. ff. de acq. hēre. & in. l. multū. §. j. e. ti. & Alb. in. j. pte. stat. q. cv. & Ang. cōfi. vl. Pōde ra gl. in ver. docet. in. c. pcessus. de immu. ecclie. in. vj. iūcta. l. iij. §. idē scribit. ff. de pac. vbi in iudiciis quasi cōtrahit: & tū illa gl. vult, q de quasi cōtractu nō inferat ad cōtractū: qd p cedit secundū istos rōne pōenā oriētis ex apnallatiōe actū. l. senat. de cōtrahē. emp. dixi in. c. ij. de cōsti. Sed de his aliās vi de Bal. & Mod. in. l. siue apud acta. C. de trāfac. ¶ Itē referunt Mod. not. dictū Bal. in rub. C. de reuo. his q in frau. cre. in. xj. col. vbi tadē decidit, q si cōtraxi cū aduena, possum eū rece dentē petere arrestari: qa nō debui credere eū recessurū anq satisfaceret, vel daret fidē de soluēdo in loco domicilij. Et tū quif Ro. in. l. ff. so. ma dices sufficere cautionē nudā, si aliā neq̄t inuenire. iuxta gl. in. l. ij. §. fed & si dubitetur. ff. de iudi. ¶ Addit autē Aret. duo. Priō ad illud qd tantū operat tacita destinatio loci solutiōis, quātū exp̄ssa. Nā dicit se dare casum de hoc in. l. sed & si susceperit. §. j. ff. de iud. & bñ facere. l. hīdei cōmissum. §. ff. eo. tit. vbi q cōcepit soluere in certo loco nō pōt postea recusare ibi soluere. Et pōderat, q et si destinatio solutiōis fiat ex intervallo, idē est. p. l. quīs. ij. rñ. ff. de iu. Sed tūc destinatio nō tollit forū acq̄sitū ex cōtractu: sed accu mulat forū foro: vt hīc signāter dicit. d. Ant. Pro quo ipse in ducit. l. certi cōditiō. §. pe. ff. si cer. pet. vbi qñ simul & semel sūt duo cōtractū, cōlet fieri vnus gra alteri. & vnus tātū ha bet effectū: secū si fiat ex intervallo. & hēc no. ¶ Itē ad illud q gabella debet solui in loco cōtractū, nō destinatiōis: vt hic p. d. Aut. & Abb. qa ibi fingit cōtractū esse. & in statuto cef fat fictio: vt sep̄ dixi. Addit Are. Bal. idē tenētē in. l. j. C. vbi cōueniat q cer. lo. Sed Bal. cōtrariū tenet in. l. multū. in vlti. col. C. si quis alt. vel si. qa licet cōsiderādo cōtractū, put est fa cti, & in factō cōsistit, dicat fidē cōtrahi in loco destinatiōis. tū verē dicit ibi cōtraxisse, put cōtractū est iuris, habens in se cōsensum ad omnē locū extendibile, secundū volūtātē partiū. ar. l. nihil. ff. de cap. Et hoc est, q ibi fortiaū forum. Sed ipsūm rephēdit Aret. quia seq̄ref, q in oi actu, qui parit obli gationē, semp̄ actus fictus habere p vero: cōtra regulam, de qua in. l. iij. §. hēc verba. & ibi Bar. ff. de neg. ge. vñ placet sibi cōis, q respectu gabellę attēdit locū cōtractū nō destinatiōis. ¶ Adde, q licet Sal. in. d. l. multum. se qua. Bal. dices hoc mō obuiari fraudibus. Tñ opi. cōis habet p se rōnē viuā: qa qd videat cōtrahi in loco destinatiōis, est p̄prie fictio: ergo

& c. Et q ita sit, vide optimē Ang. de Aret. in. §. p̄terea. in. xij. col. Inst. de act. vbi de hoc dicit esse gl. fin. in. l. eū qui. §. Julia. in gl. ij. ff. de consti. pe. quam perpetuō not. ad statuta secundū eum. ¶ Tu vide Ang. in. l. contraxisse. ff. de act. & obl. vbi, q ista sit fictio arguit sic: Legatus promittens soluere Romā, non potest ibi conueniri durante legatione. l. si quis in lega tione. ff. de iudi. Secus si verē contraheret ibi. l. ij. §. omnes. eo. tit. ergo promittens soluere in loco, verē non contrahit ibi.

19 ¶ Item in hac materia not. illud, qd in loco cōtractus non sortitur quis forum, quando solutio destinatur alibi. Ita est tex. & Bar. & Ange. in. l. quero. ff. de sol. tex. gl. & Bart. in. l. j. ff. de bo. aut. iud. pos. Cy. & Sal. in. l. j. C. vbi conue. qui cer. lo. Sal. in. l. j. ff. de eo. qd cer. lo. Bald. in. d. §. Julia. damnat gl. ibi. & hoc reputat fing. Ange. Aret. vbi. §. limitans sapienter nisi in cōtractu esset clausula: promittens soluere hic & vbi cūq̄ locorum. & c. de qua multa bona extendit. dixi satis in. c. j. de iud. post. d. Ant. & d. Abb. ibi. ¶ Et not. q vbi in loco contra ctus haberet contrahens domicilium, non procederet qd est dictum. Nam non obstatē destinatione etiam ibi conueniri potest. Ita Angel. in. d. l. hāres absens. dicens casum esse ex pressum ibi in fi. & bene. Et adde q in loco destinationis for titor quis forum, etiam quo ad expensas & damna ex sua mo ra ab alio incurfa. tex. est no. in. c. dilecti. §. e. & ibi. d. Abb. in notabilibus. ¶ Et ad illud de viatore respectu secundā limi tatiōis doctōrū, addit pulchrē Maria. in. c. dilecti. §. e. not. per Ang. in. d. l. hāres. §. q̄ coniecturę possunt operari, q cū viatore videatur actum de p̄grio statim dando, propter qd ibi conueniri potest. Vnde dicit Maria. se dixisse idem in emen te in nundinis, stante cōsuetudine, quōd ibidem soluat: quia talis consuetudo dat coniecturam simplici contractui. ¶ Po steā subdit Maria. quōd vbi viator duceret aduocatum extra domicilium aduocati, & in loco iudicij pacificeretur de mer cede: saluaretur glo. in. d. §. nec etiam. quasi contractū sit cum viatore. & ita refert se vidisse i p̄ctica. ¶ Adde istis Ang. in. l. j. ff. si quis in ius vo. vbi dicit, q si viator promittit solu re vbi contrahit, pōt ibi conueniri. q vide Bal. in. l. fi. C. vbi in rem act. vbi decidit, quod viator transiens hac cum equo meo, pōt cogi satisfacere de frādo iuri in loco domicilij: aliās sequestrabitur equus: vt ibi per eum. & vide Bal. in. l. si in pos selsione. C. vbi cau. ita. vbi dixit, q vbi de alio foro nō appa ret, intelligitur quis habere forū, vbi reperitur: per illū text. & facit qd de vagabūdo dicitur. §. & dicitur. j. & hēc no. qa latius possent extendi. ¶ De effectu fori contractus aduer te ad illud vtile dicitur. d. Ant. q iudex domicilij ad petiti o nem iudicis cōtractus citare potest ad finem: vt iudex cōtra ctus discutiat obligationē personalem condemnando eū di rectē in contractu. & est limitatio ad §. cōtrahentes. Displacet do. Abb. hic: qa ille §. phibet istum inuitū trahi. ¶ Post eā saluat, & fortē est additio, q sicut in criminalibus hoc fieri pōt: vt. §. dixi. ita in ciuilibus. Sed Mari. in. c. dilecti. §. eod. de ista saluatione nihil dicens sustinet dictum do. Ant. vbi cūq̄ causa esset talis, in qua de iure cōi, statuto, vel consuetudine procedi potest ad diffinitiuam contra absentem lite nō cō te. ¶ Sed. §. cōtrahentes. procedit, vbi requiritur litis conte. & dicit hoc dictum esse nouissimū. ¶ Cogitabāt nō esse ve rum, q iudex cōtractus nequeat inuitum absentē indirectē trahere. Si enim procedere pōt in bonis sitis in loco contra ctus, profecto istud est indirectē trahere partē: cur hmōi mis sio in possessionem displicebit: vnde videtur §. contrahētes. voluisse vetare violationē alieni territorij p citationē arctā tem personam: sed vbi requirit alienum iudicē, hoc cessat. & ideo cogitabis. ¶ Est autem regulare, q in cōtractibus non sit remissio: vt hic p doc. & subtilius per Sal. in. aut. si verō. in vlti. col. C. de adul. quia sicut inuitus nō extrahitur quis de domo in ciuilibus. l. pleriq̄. ff. de in ius vo. ita nec de ciuitate vel prouincia. Idem dicit apertē, p̄bari in. l. j. ff. de eo qd cert. lo. dū dicit illū titulum esse inuentum: quia reus nō veniret ad locum, in quo soluere promissit. Et tamē cōstat, q ibi dicit contraxisse. Ergo p̄supponit, q nō procedat ibi auxiliū re missionis.

misionis. ¶ Fallit primō secundū eū post gl. ibi, vbi quis cōue nitur pro reddenda ratione administrationis: vt hīc etiā per Ab. ¶ Sed fallit in vagabundo, qui tanq̄ non habens domici lium, potest vbiq̄ conueniri secundū Sal. de quo. §. fuit dictum: sed cogita: quia hoc nō probat eū posse remitti. ¶ Tertiō fallit, vbi cōtrahēs renūciat beneficio fori: quia remitti pōt si cut in criminali. gl. vnica in. l. j. ff. si quis in ius voc. nō ie. quam sequitur. d. Car. d. Ant. & Abb. hic, & Ab. in. c. j. in. xvj. col. de iudi. & Pet. de Anch. in. d. §. contrahentes. in. iij. col. & Bald. in l. cū Archimedoram. ante fi. C. vt in pos. leg. dicētes hoc limi tari §. contrahentes. quauis per illum text. simpliciter loquē tem contrarium tenet Imo. l. sic, & Ang. in. d. l. prima. & in. d. l. hāres. Sed respondet Bal. in. d. l. cum Archimedoram. quōd istud est, vt renūciatio aliqui operetur. ¶ Considera duo. Primō, dum isti sentiunt, q ista fallentia limitet §. contrahen tes. adeo, q iste possit alibi citari: quia i iudice accidentali, pro ut est iste, ratione cōtractus: ista renūciatio non videtur sufficere in citando: quia ibi violat alienū territorij. Sed respec tu promissionis, posset procedere: quia requirit alienus iudex & etiā tūc quoad citationē ab eo faciendam ad petitionē iudicis contractus procedere posset, quod est dictum. ¶ Secundo considera: dum d. Abb. hic restringit hanc fallentiam in clerico: qa secundū Mari. in. c. dilecti. in vlt. char. §. e. ficat cō trahēdo p̄iudicari sibi tacitē in privilegio fori, vbi ibi: ita per clausulam accessorium ad eā cōtractui, quæ debet regula ri, vt ipse contractus. Dubito: quia. c. dilecti. non loquitur in expressa renūciatione. Item accessorium huius clausulæ, est ad contractū separabile: ideo nō videtur substantiale ad contra ctū. Patet simile in. c. ex literis. de iurepa. & quod ibi per Ioan. Andr. & Abb. in rubri. de iud. q si dicitur vendo bona & ius patronatus: non valet respectu patronatus. & tamen il la adiectio est accessoria contractui. Quāto fallit vbi contra hens promissit se representare in loco contractus: quia tunc poterit peti remissio. Bal. latē in. d. l. cum Archimedorā. (sub dens, q vbi destinatur solutio in certo loco, nunq̄ sit remissio ad locum contractus, sed destinationis. & hæc probat dicens esse vtilia. ¶ Quintō fallit, vbi est iuratum. Angel. in. §. si ve rō etiam quidem. in authentica. de exhibe. reis. per illum text. de quo ipse exclamat in. d. l. hāres absens. Caue: quia domi. Cardi. in fin. de iureiu. expressē sentit, q §. cōtrahentes. proce dit etiam vbi est iuratum. Tamen dictum Angel. transire po test, tum per. d. §. si verō. tum propter glossellam tritam in. l. si pecuniam. in principio. ff. de conditiō. ob causam. cum cō cordan. quas ad ipsam dedi. in. c. ad nostram. lo. j. de iureiu. vo lens in obligationibus facti posse iuramentū p̄cisē cogi. ¶ Sextō fallit propter nimiam contumaciam, per quam po test reus personaliter capi, & ad iudicē deduci. & hoc casū ēt in similibus sit remissio. Bald. in. l. cōsentaneū. in. viij. notabi. C. quō & qñ iud. per illū tex. quem dicit singularem & vnicū. & sequit Ro. in. §. de viro. in. xlvij. fallētia. solu. ma. ¶ Septimō fallit, vbi debitor turpiter latitat occultando se à loco domicilij cā fraudationis. Bar. in. d. l. hēres. Ange. ibi contra dicens iure nō p̄bari. Cetera dic, vt p Imol. in cle. pastoralis. in pe. char. ver. an aut remissio. de re iud. & p Lu. & Paul. in. d. l. j. & Mari. in. d. c. dilecti. ¶ Et scias, q sicut in criminalib⁹ remissio nē p̄cedere debet aliquis cognitio. gl. in Cle. pastoralis. vt. §. dicitur est: ita in ciuilibus, qñ sit remissio. Pe. de Anch. in. c. dile ctū. de sen. excō. in. vj. sentit Ang. in. l. j. C. vbi cā sta. ¶ Circa forū domicilij no. illud p̄cipuū, q iste for⁹ est generalis & or dinarius cōcurrēs cū quolibet foro intm, q subditi ex alio fo ro, puta cōtractū delicti, vel rei sitę, nō dñr p̄prie subditi: sed solū isti subditi ex domicilio. gl. ord. in Cle. j. in ver. subdi tos. in fi. de fo. cōp. quā sequit. d. Ab. & d. Mari. in. c. j. §. e. & d. Abb. in. c. p̄posuisti. §. e. & ipse & oēs in. d. Cle. j. ¶ Bene facit gl. in. c. nuper. in verb. absolutio. ppe prin. de sen. excō. & gl. in c. j. in ver. excōicaf. de rap. & gloptima in. c. statutu. in verb. vñ diētā. in fi. dices appellatiōe dicecesis, intelligi de dicecesi domicilij: non aut originis, vel alia. & sic dicit se disputasse & cutiā tenere. ¶ Facit glōf. pe. in. c. p̄nti. de p̄b. in. vj. & vtrōq̄

biq̄. d. Do. repre salias cōcessas cōtra certos hoies, intelligi de subditis domicilij tm. In quo vltimo vide latius Bar. de rep salijs. in. vij. pte. qō. ij. & oino Bal. in repe. l. cūctos. in. iij. col. Et ibi ēt inuenies vtrū appellatione Florētini veniat Florēti nus origine tm: vel domicilij tm. Nam si materia est indiffer ens, venit vterq̄: scus si materia subiecta respicit originem tm. Puta statutu puniens offendētē florentinū: qa intelligit. f. originariū: vel si materia considerat hoīem extra se per acci dēs: puta impositio collectę, vel represaliarū. Nā simile onus meros originarios nō actat. ¶ Et cū istis vide Pau. in. l. j. C. de iur. om. iud. & d. Ant. cōfi. xxj. inci. vīfo pūcto. vbi dicit aduer tendū in statutis, in quibus, cū verba capiant p̄prie, vt scis: appellatione domicilij, vel ciuitatis intelligit nō de origina ria, sed domicilij habitatiōis. Vñ. d. Bal. in rub. C. si à nō cōpe. iudi. q domicilij est potissima cā iurisdictionis. ¶ Et q in lo co originis nō pōt q̄ conueniri nisi ibi reperitur. alle. d. gl. in verb. vñ diētā. In dubio tñ p̄sumit domicilij in loco origi nis. Bald. in. l. fi. in. j. col. C. si à nō cōpe. iu. Et q in materia stri cta appellatione subditorū, nō veniant delinquentes in territo rio: no. do. Ab. in. d. c. nuper. in vlt. col. & Bal. in. l. oēs §. si verō apparitor. C. de epif. & cler. in. iij. col. allegādo gl. in. d. ver. sub ditos. Pōdera: quia importat: verbi grā: in casu glo. in Cle. pa storalis. in ver. nō subdito. & Bald. in. l. nihil. C. de manu. vin. cum cōcor. Et ad hæc vide tex. in. l. q̄ cōditio. §. si. ff. de cōdi. & demō. vbi verbū testatoris loquētis de foro simplici: cū ipse eēt subiect⁹ multiplici foro, intelligit de foro domicilij. vñ Bar. ibi: vbi dicit, q legatū factū ecclēsiæ, nulla expressa, intelligit de ecclēsia domicilij. Et est dictū Spec. de infr. edi. §. nūc verō. in vlti. char. vers. qd si testator. ¶ Notant Mod. post Alb. & Imol. in. c. iudicāte. in. vj. col. de testa. qb⁹ adde glōf. in verbo, pauperes. in. c. j. de testa. in. vj. q institutus simpliciter pauperi bus, intelligit. f. domicilij. Et adde fortius, qd no. Arch. in. c. cū Archieps. de offic. ordi. in. vj. q Eps iudicans subditū ex deli cto, vel cōtractu, nō dicit vti iurisdictione ordinaria. qd Do. ibi in. ij. col. intelligit cautē respectu personarū p̄per gl. p̄di ctas: non respectu iudicantis. Nam hoc habet à lege. ergo ordi naria est: vt p Inn. in. c. cū ab ecclēsiarū & ibi dixi. de offi. ord. Per hoc intelligis glo. in verbo snā. in. fi. in. c. Romana. §. j. de sen. excō. in. vj. dū dicit ratiōe delicti, quē esse subditū: qa secū dū Do. ibi intelligit largē. Sic etiā intelligit gl. ij. in prin. in. c. à nobis. lo. j. de sen. exc. & in. d. c. j. de rap. ¶ Et scias, q d. Mari. hic reduxit oia sparsa per hūc ti. de isto verbo domicilij p. x. q ad quas recurres, & inuenies in. iij. principali. xiiij. modos acquirēdi domicilij: puta origine, habitatione, bñficio, lectu ra, adoptiōe, & sibi. & inuenies in. ix. q. modos p̄dēdi domi cilij. In qbus adde sibi Bal. in rub. C. si à nō cōpe. iud. vbi opti mē insitit. Illud etiā no. q iudex domicilij citare pōt subditū vbiq̄ existētē: qa semp̄ est subdit⁹. Et in hoc iste iudex differt à iudice cōtractus, vel delicti: vt p̄r ceteris declarat. d. Car. corrigens, qd hic dixerat in. d. Cle. pastoralis. §. vt illud. in pe. col. de re iu. ¶ Pœna autē statuti domicilij ligat subditū, etiam alibi delinquetē: vt per omnes hic. Quibus adde oino Ang. in duobus plenius locis: videlicet in. l. si vacātia. in. xxv. colū. ver. incidēter grō. C. de bo. va. li. x. & in disputatione inci. Bonon. in. j. dubio. vbi relatis opinionib⁹ & argumētis antiquorū fir mat idē, data vna limitatiōe: nisi sit pœna trahens secū execu tionē: vt excōicatio, & siffa: p. c. ij. in fin. de cōsti. in. vj. reproba to Bar. in. d. l. cunctos. Dū dixit, q statutu posset etiam hoc casu noiare delinquentē extra: qa secundū Ang. d. c. fundat se in potētia. & qa statutu exequeret extra territorij, qd nō pōt iu dex manu sua. l. ff. de iur. om. iud. ergo nec statuto. Per quā rōnem dicit se audiuisse, q Fed. aliter cōsulerit: qa iter hæc duo, nō est dīra secundū eū: cū quō trāsit Mari. eū extendens in repe. c. quatr. lo. ij. q. v. arti. xj. de accus. ¶ In hoc vltimo seque re. d. Phi. de Pe. in. c. cū sit Romana. in. fi. de app. vbi dat pro re gula, q excōicatio pōt ferri p sniam particulariter cōtra sub ditum extra territorium: per text. ibi. & in. c. ex tuæ. de cle. nō res. quos Ange. nō considerauit. ¶ Limita priō, vt p̄cedat in

infra particulari: secus quoniam fertur in generali per modum edicti, vel statu-
ti: sicut patet in c. constitutum. lo. j. de testi. & in c. ad nostram. lo. ij.
de iureiur. Tunc enim excōicatio nō ligat absentem extra territo-
riū. ita procedit. c. ij. de cōstit. in. vj. secundū vñū intellectu loā.
And. ibi. ¶ Sedō limitat, vt subditus extra territorii possit ex-
cōicari, qñ excōicatio fertur pro eā iā dānata & hūte ortū intra
territoriū: secus si p eā orta & originata extra territorii: qā
p illa absens excōicari nō pōt. Ita tex. no. in. d. c. ij. quē ita de-
clarat. d. Anto. in. c. a nobis. lo. j. de sent. excō. pe. char. & sequit
do. Phi. vbi. s. ¶ Considera & finge, q statutu Epi, priuēt ipō
iure bñficiatū: qui duob⁹ mētib⁹ stet abñs, & occurrat clericū
p certo tpe cū licētia abesse: & post illud tps, duob⁹ mētib⁹
absens sit: vtrū incidit in statutū. Et p̄cedō verba huius limi-
tatiōis pbāt, q nō dū requirunt delictū esse ortū in territo-
rio. Itud em ortū est extra: vt vides. ergo nō incidit in statu-
tū. Et tñ in cōtrariū est deci. Fede. aurea cōsi. clxxxj. Quod re-
tuli in. c. postulasti. s. e. allegando duos contētes. Quibus adde
Do. idē sequēte in. c. ij. in. ix. col. de cōstit. in. vj. Rō potissima:
qā vbi qñ tenet ad aliqd faciēdū in loco, & illud nō facit dato
q sit alibi: hñ delictū p factū i loco, vbi aliqd facere tenebat.
Facit in si. glo. mag. in Cle. j. vt lite pen. & declarat egregiē so-
lus. d. Ant. secut⁹ Bar. in. l. libellorū. dñ dicit, q maleficiū Mas-
sarij nō denūciātis delictū in palatio, debet in accusatiōe dici
cōmissum in palatio. Ita actus nō reddēdū facit delictū esse cō-
missum in territorio, attēto q statutu cōcernit rē subiectā. &
scias, q rōne rei psona abñs arcēat indirectē. d. s. cōtrahentes.
Nec dicas statutu nō opari in casu sicut, attēto hoc, qā dixi de
re in loco exnte, qā vr̄ in loco verē delinquit. Patet ex mēte
Bal. in. l. actor. in vit. co. alleg. s. in. q. sagittantis. de absente co-
acto redire. ¶ Hoc modo adaptat limitatio ista: vt dū loquit
de delictū orto extra territorii. Idē sit, si esset ortū extra, opa-
ret autē intus. qā expresse & late no. d. Ant. quē semp vide di-
cēs. d. statutum nō pcedere hoc casu. Aduerte tñ circa casum
Fed. qā si statutu puniret absentē se in solētē. i. sine licētia:
& stāte extra certo tpe: tūc in casu quē. s. hñxi statutu nō mili-
taret: qā nō sufficeret, q finito tpe sñq inciperet noua abñtia
in solens. * quia statutu notat * principii. Ita Car. cōsi. cxxxij.
inci. T. archipsbyter. mot⁹ ppter gl. iij. vbi cōtrariū credo in
Cle. j. de cōsan. & affi. retuli in. c. examinata. de iud. dñ tetigi de
qualitate adiūcto verb. & c. ¶ Tertio limitat, vt rē pcedat
in subdito rōne domicilij: secus in subdito aliquo acciōēti: qā
tūc excōicari nō pōt extra territorii. d. s. cōtrahētes. Itē limi-
tatiōes cōndit dñam inter statutu, & sñam: inter q vīde tres
dñas in terminis, p Fed. cōsil. xvj. inci. caplm ecclēie cathedra-
lis. in. iij. col. vsq ad fi. ¶ Pōt addi alia limitatio ad illud de sta-
tuto, videlicet: nisi eodē momēto tēporis, quo subdit⁹ incipit
desinere esse subditus incidat in excōicatiōe statuti. Ita pbat
deci. Ro. de cōstit. j. in antiquioribus, volēs q statutu certi ordis
excōicās religiosum cōsentietē electiōni, nō renūciat bonis,
liget pñciatū in Ep̄m cōsentietē absq renūciatiōe bonorū:
qā excōicatio nō opat post cōsensū: qā tūc nō est subdit⁹: sed
simul cū cōsensu: put in sñi vult Inn. i. c. p̄terea requisiti. in ver.
idē cū dico. de app. attēta natura hui⁹ gladij spūalis, q p̄re alijs
penetrat, secūdū eū. ¶ Et de p̄dictis, qñ subditus liget statuto
extra territorii: vide aliqd p Bal. in. l. negāda. in. vj. col. C. qui
accu. in. l. si qñ in hoc. C. de Epi. & Cle. & in Spe. de sen. in. xxiij.
col. Pe. de Anch. in. c. postulasti. s. e. in ver. l. op. Bal. & Sali. in. l.
mercatores. C. de cōmer. & in. l. ij. C. de eunuch. ¶ Vltimō in
istō subdito domicilij not. q si alibi cōtrahit, & cū iuramēto
pōt p absolutiōe instare corā iudice cōtractus. d. Ant. hñc in
xvj. col. & s. e. c. postulasti. in pe. col. post Lap. alleg. x. qā iudex
cōtractus, est ēt iudex in eo dissoluēdo: vt p ipsum. Pro quo
Lud. sing. cccclxxij. Florētinus cōtrahit. dicit esse casum, & bñ
in. l. in cōtractib⁹. s. in oi. C. de nō nu. pe. vbi exceptio illa ppo-
nit ēt corā iudice cōtractus. ¶ Adde in terminis Cal. de offic.
ordi. cōf. j. & de iureiur. cōsi. vj. & d. Car. licet obscure in. c. j. in
fi. de iureiur. Sed caue: qā vbi alia pars est pñs, res videt clara.
Sed si est absens, cogita retēta opi. vera, quā disculsi post alios
in. c. j. in. iij. q. de iureiur. q in absolutiōe iuramēti, debet pars

citari. mō iudex cōtractus nō citetur extra locum. d. s. cōtrahē-
tes. Ergo saluo nisi effemus in casu, in quo non req̄ret citatio.
qā qñ sit, dixi ibi. Et vñū ponit Ro. de iureiur. deci. viij. in an-
tiquis. per quā rōnem credo Lap. vbi. s. nō firmasse: licet Bu-
trius ipsum summās de hoc nō penderet. ¶ De foro rōne
rei sit: dicit, vt per doct. qnos hñc & alibi reduxit domi. Maria.
in. c. sanē. s. eo facit materia tota. c. ex parte. B. s. eo. Vñū addit
do. Mari. circa satisfactiōe cōuēti p re mobili: videlicet, q ēt
si non est suspectus, sed aliās sit soluendo: tñ tenet satisfactiōe de
re exhibenda: qā actor nō esset plenē cautū ppter difficultatē
probatōis: vt ibi p eū. ¶ ¶ Gl. fi. ad illud de iure reuocandi
domū. Adde primō, q lex Romana alle. in gl. nō est correctā
secūdū Mod. dicētes ita dixisse Ana. qā de ista correctiōe nō
apparet. Et addūt. l. ij. s. nouissimē. ff. de orig. iur. nisi populus
Romanus trāfferens imperium in Cæsare, nō p̄iudicauit p̄o-
gatiuis vrbis. Ita in trāslatiōe facta per Imperatorē in Papā.
& istud est cōtra oēs hñc dicentes Romā esse patriā nō respec-
tu vrbis, sed Papē: & eo absente nō esse talē. Tene ipsos doc.
hñc per. c. fundamēta. de elec. in. vj. vbi apparet vrbē esse adeō
subiectā Papē, quōd veteres prerogatiuā cessauerūt. Nec
ob. s. nouissimē, quia hñc de intentione donantis vrbē, erat q
regeret iure canonico in posterū, put aliā terrā ecclēsiā: nō
iure Roma. ¶ Sedō addūt Moder. q ius reuocādi domū, nō
cōpetit legato, qui legatiōe affectauit per. l. & qui data. ff. ex
qui. cau. ma. & quādā alia dicta, quā innunt affectantē care-
re priuilegio. & illa cum pluribus posui aliās in. c. fin. de testi.
¶ Cogita, quia hoc priuilegiū datur legationi non tam fauore
legati, q fauore mittētis: tñ propter maiestātē officij: tum
ne disturbetur. l. ij. alleg. in gl. legatus. ff. ad Treb. ergo huic
fauori non videtur posse tacite renunciari: vt dixi in. c. si dili-
genti. & non erat sic in casu. d. l. & qui data. ¶ Tertio addunt
Mod. quod falsa est opi. communis apuiparans in hac mate-
ria cām probabilem necessariā, vel quasi: propter istum text.
& per. d. l. ij. vbi exceptando iustam & necessariā copulatiuē,
remanet firma regula extra talē causam. Ergo exēplū patris vi-
sitatis filiū in studio, non procedit: Bene faciētis * votum * fa-
uore animæ. ¶ Cogita dupliciter. primō, q exēplum voti ine-
ptē ponit in hoc mēbro. Est em cā necessaria nō in vouendo,
sed in adimplēdo. ¶ Sedō cogita: qā text. met. in. l. ij. & glo. hñc
ponunt cām pbabilē. deinde gl. in. d. l. ij. in exēplo patris alleg.
l. necnō. ff. ex q. cau. ma. vbi cā studiorū dicit pbabilis. Per quē
text. dicit Bar. in repretalijs in. vj. pte. qv. q p̄ v̄sitas filiū,
nō possit p resp̄alijs capi. & idē dicit in. d. l. ij. ¶ Tñ p impu-
gnatiōe p̄dicta faciūt duo. Primō, qā l. necnō. ni. fallor loquit
in absente cā studiorū p̄p̄inquirorū. Sedō, qā existens Romē p
cā restitutiōis in integ. quā poterat obtinere a iudice inferiore,
nō habet hñc ius reuocādi domū: vt hñc p doc. & tñ negari
nō pōt qñ sit cā pbabilis. ¶ Addit Mari. q hoc ius reuoc. eo.
nedū competit repertis in curia Ro. sed in quolibet alio loco.
alleg. Host. q multa dixit de except. qd sit effectus. ad si. p. d.
l. ij. s. legatis. ibi, Romē, vel alio loco. Et ex hoc inferet Mari. q
citatus in loco cōtractus pōt allegare ius reuoc. do. & dicit hoc
occurrisse legēdo, & esse quotidianū & aptū afferre honorē.
¶ Considera duo. Priō, q d. l. ij. dicit, vel alio loco: vbi puocati-
ōes exercent. In quo verbo vr̄ voluisse loq. de loco appella-
tiōis tā Romā, q alibi interposita. ¶ Sedō cōsidera, q retēto
hoc. d. Host. pcedet istud corollariū i legatis: qā i probat hoc,
qā de cōtractib⁹ an legatiōe initis nō cōueniat i legatiōe. Et
iō istud corollariū ipsi hñti priuilegiū legati Romā, & alibi,
vbi olim cōtraxit. Sed i nō legatis, q tñ pp aliquā iuridicā cām
hñt ius reuoc. do. iudicio meo hoc nō pcedet: qā ēt Romā de
cōtractibus an initis cōueniri possent. d. l. ij. s. oēs. & d. Ab. hñc
in duob⁹ locis post Inn. ¶ Cōpetit hoc ius, ēt si durātē cā Ro-
mē supueniat iusta cā reuoc. do. d. Ant. d. Abb. & Imo. in. c. fi.
de dila. sed tūc nō dicit p̄p̄riē reuocatio domi: sed ius differē-
di in aliud tps, secūdū Ab. ibi. Ita exceptio reuoc. do. debet pro-
poni an litē cōte. Inn. & oēs hñc p istum text. in ver. si tunc. &
quia dilatoria est. ¶ Limita, nisi talis citat⁹, cui competat hoc
ius obtinisset, vel succubisset in aliqua interlocutoria:
nec appellauit:

nec appellauit: qalicer petat postea hoc ius reuo. do. nō obtine-
bit. Spe. in tit. de reo. in. iij. col. ver. qd si is cui cōpetebat. dices ita
fuisse pronūciatum Romā p no. in. c. inter monasteriū. de re iu-
di. quasi subeundo iudiciū: cum esset tutus hoc iure, videat illi re-
nūciare. qd licet facere non possit, per. l. is qui legationē. ff. de leg.
tñ ne sit melioris cōditionis, q obediēs, ei imputat. Ista est mens
Spe. q indubitanter pcederet in nō legatis: sed in legatis dubito.
¶ Debet iudex corā quo istud ius reuo. allegat, p̄mittere sum-
mariā cognitiōe, an cōpetat. Hostiē. in. d. s. fi. obstat iste text. in
verb. allegasset. quasi sufficiat allegasse. sed Io. an. supplet, & pro-
basset. Et signa ad intellectu dīspōis cuiuslibet loquentis de alle-
gatione: qā intelligit. f. cū pbatione. Nisi allegaret notoriū, secun-
dū Io. An. hñc. Facit glo. sua in Cle. appellati. in verbo alle. de app.
¶ Sed pro primo dicto, vide glo. in verb. quā alleg. in. c. nō est de
confue. in. vj. & ibi dixit Do. q si per statutu debet stari allegatio
ni. intelligit. f. probata. Facit gl. in ver. probaret. in. c. dudū. de de-
ci. & gl. pe. in fi. in. c. cū cōtingat. eo. tit. & gl. in ver. diceret. quā
supplet, & probaret. in. l. etiā. ff. de mino. & glo. ij. in c. ad falsario-
rū. de cri. fal. & gl. in. l. sciendū. s. si accusator. in ver. dicit. quē sup-
plet, & est verū. ff. de leg. & gl. in ver. probauit. in Cle. vnica. de re-
sti. in intē. & gl. in. l. j. in prin. in eo. verb. ff. de do. Facit. l. fi q adul-
terij. in ver. nō debere credi. qā allegat. C. de adul. & tex. in. c. ij. de
reg. in ver. cognito & probato. & in. c. j. de p̄scrip. in. vj. in verb.
allegare & pbare. & in. c. qñ in ecclesiariū. de cōstit. in ver. pbabili-
ter allegauerit. Bar. ad reprimēdū, in verb. asserit. & Bal. in. l. mag-
is puto. illud. ff. de reb. e. & as. dixi. sed nō hęc oia. ¶ Sed isti bñ-
ficiati hoc iure agētēs, possunt cōueniri: nec reuocabūt domū. d.
l. ij. s. sed si agāt. & gl. hñc. ¶ Limita. v. modis. Primō dūmō cōue-
niant durātē cā, in qua agūt: secus ea finita. Ang. in. l. sed & si resti-
tuat. p illū tex. cū gl. ff. de iudi. ¶ Sedō, dūmō agāt p viā actionis:
secus si intētāt officii iudicis, secūdū aliquos post gl. in. d. l. sed &
si. Ang. ibi cōtra: qā eadē rō. ¶ Tertio limita: vt teneat rōdere il-
lis, vel illi, quos, vel quē cōueniūt: alijs nō. Ita sentit gl. in. d. s. sed si
agāt p. s. reuerēdisimi. in auf. de sanctif. Epi. & ita Hosti. in. d. s. fi.
Inn. & Mari. hñc cōtra. p. d. s. sed & si. in ver. aduerfus oēs. & ad. d. s.
reuerēdisimi. dic. q loquit in casu sequētis limitatiōis. ¶ Quarto
limita dūmō tales psonę agāt p̄prio noie ei⁹, q eis imperare pōt.
ita tex. in. d. s. reuerēdisimi. quē q̄tū ad hoc dicebat Ray. nō esse
alibi. ¶ Quinto limita, nisi agāt pro iniuria sibi illata. d. s. sed & si
agant. & gl. hñc obf. l. is, qui legationē. ff. de leg. vbi legatus irre-
quisito mittēte, nemini debet dare libellū, de alijs negotijs. Solut
Host. in. d. s. fi. q̄ p̄supponēdum est, q habeat licētia. Melius sol-
uit Mari. q licet agere nō possit: tamen si agat, cōuenietur, ne sit
melioris cōditionis errans, q non errans. ¶ Si legatus contrahit
durante legationis: pōt ibi cōueniri. d. s. oēs. nisi cōtraheret, vt via-
tor. Ita Ang. in. l. hares absens. s. j. ff. de iud. ¶ Glo. in verbo contra.
ibi: de qua quis. ppter duplex vinculū. f. cōtract⁹ & cōitatis pri-
mā. Rñdet Mari. huic rōni, q cōtract⁹ solus gestus p se cū viato-
re nō sufficit: & sola rō cōis primā nō sufficit: qā legatus: ergo ex-
separatis nō infer. l. fin. cum si. ff. de calū. ¶ Limita scđō, nisi quasi
cōtraheret puta adēdo hēreditatē: quia nō perdit ius reuocan-
di. l. de eo. ff. de iud. & ibi late Ang. Nō tamen inferas, quōd aliās
ex quasi cōtractu quis, nō sortiāt forū, ppter gl. hñc approbatam.
¶ Beneficiū reuocādi domū cessat, qñ legatus vel alius ex sua re-
sponsione in iudicio non impedif in legatione, vel alio negotio.
Rota hoc titu. j. in antiquis per. l. si legatus. ff. ad treb. Considera
q ibi concurrat aliud. f. periculum petentis responsiōe legati.
¶ Legatione finita, cessat hoc beneficium. d. l. ij. s. planē Tamē du-
rante apparatu ad redeundū nō cōueniet. Hosti. in. d. s. fina. Inno.
& Io. And. hñc, quod not. ad multa. ¶ Vltimō pondera Innocē. &
hñc per Abb. in fi. sed non dicas, q iura loquentia de electiōe p̄-
latorum, non procedant in electiōe canonicorum. Sed dictum
Innocen. probat hoc signanter, quōd vbi illa iura fundāt se in pe-
riculo vacationis: non militant in electiōe canonicorum. vide
Innoc. in. c. ex parte. in glo. pe. de consec. p̄bē. quōd in electiōe
canonicorum non est necessaria forma: sed sufficit solus cōsen-
sus. Et dixit Innocē. in. c. cum inter canonicos. de elect. in glo. in-
cipi. maximē, quōd publicata electiōe canonicorum, non est lici-
tum variare, sicut dicitur in. c. publicato. de elec. vide glo. f. iij. ibi.

¶ Sed posses dicere in. c. cum in ecclesijs. de
p̄ben. in. vj. quā sentit, quōd iura loquen-
tia de electiōe canonicorum, non extendun-
tur ad electiōem P̄latorum. Vide Oldra.
cōsi. xiiij. incip. Cum queritur. quōd iura q̄
dicunt beneficia electi in Episcopus non va-
care ante consecrationem, non procedunt in
electo in Abbatem. Vacant enim ante bene-
dictionem. Ex quibus dici potest, quōd lex
de vna electiōe loquens extēditur ad aliam,
vel non: prout suadet ratio subiectę materię.
¶ Vltimō vide Rot. in antiquis de dolo &
contu. quōd quicquid sit de iure, Rota curię
Romanę seruat, quōd p̄sentes in curia rei-
publica causā, coguntur ibi suis aduersarijs
responderē: nec habent ius reuocādi domum.
¶ Considera, quia si de mente, huius deci. nō
aliter appareat, est mirabilis: fortē senserunt
de p̄sētib⁹ in curia cum habitatione asi-
duā: sed etiā tunc esset limitatio magna. ¶ Et
adde, quōd fauore dotis, cessat hoc ius reuo-
candi domum. l. si vxore. ff. de iudi. vbi si vir
habens alibi domicilium contraxit matrimo-
nium Romā: & ibi recipit dotem: & ibidem
existens legatus ab vxore diuertit: non habet
in restitutione dotis ius reuo. do. Specialitas
est in hoc, quia licet contraxerit Romā, & a
ibi dotem receperit: tamen videtur consti-
tuisse se soluturum in domicilio suo. l. exige-
re. ff. de iudi. omnes. in. c. j. de sponsa. & tamē
fauore dotis conuenitur Romā durante le-
gatione. Ita declarant aliqui in. d. l. exigere.

¶ Libellum. Ad-
de. d. Alexan. in. l.
j. ff. de eden. vbi p
eum plenē: & Lā-
fran. in. c. quoniā
contra ver. peti-
tiones. j. de proba.
& Spe. in. r. de li-
concept. s. nunc di-
cendum.

Felini Prælectiones in
TITVLVM DE LIBELLI OBLA-
tione, & de mutuis petitionibus.

¶ Ad inueniēda plurima sc̄to tria principalia lo-
ca. Primō in Spe. cū addi. lo. And. de libel. cōcep.
per totum ibi, mare magnū. Secundō per Bald. in
repe. l. edita. C. de edē. tam Paduana, q̄ Perusina.
Tertio per. d. Mari. hñc, qui sub. xxxxiij. articulos
multa ordinatē complexus. postea inuenies in oī-
bus repertorijs, in verbo libellus. Non tāgā nūi ta-
ta per Abb. addendo concor. dictis suis.

De libelli oblatio Rubrica.

SVMMARIVM.

- 1 Actor debet porrigere libellum in scriptis.
2 Libellus, an & quando debeat inferi in citatione.
numero. 3. 4.
5 Libellus debet offerri in scriptis: ita quōd non suffi-
ceret dicere notario: scribe quod peto.
6 Libellus, an & quando requiratur in causis bre-
uioribus?
7 Item, an in executione sententia.
8 Libelli copia datur reo suis expensis.
9 Carcerari faciens aliquem, tenetur soluere nuncio
communis: non ipsum commune: neque captus.

¶ CAP. I.
Ignarus Epi-
scop⁹. Actor tenet scri-
ptis porrigere libe-
lū. h. d. ad
dūt Mo. opi. nouā hñc, & in
ru. q̄ citatio debet p̄cedere
libellū. cōtra do. hñc, & i locis ab eis alle. Et in

ter multa ponderant tex. in § omnium. Insi. de poena teme. litigan. vbi iudicium incipit a citatione: ergo nō à libello. Itē per. l. miles. §. sexaginta. ff. de adu. vbi libellus offert die feriata. dixi in. c. vlti. de iudi. Ergo ab ipso non incipit iudiciū: q̄a die tali non fieret actus iudicialis. Ad idē Cle. ij. vt lit. p̄. per locū à speciali nō fieret actus. Ad idē aut. ei. qui. allegata in glo. attento, q̄ illud qui. denotat conditionem. l. Stichum qui. ff. de leg. j. quasi dicat: sed prius vocabitur. Ad idē text. h̄c in verb. ecclesiastica autoritatē. ergo secūdu ius. & per alia adhuc leuora. Pro cōi vide Bal. in. l. cū clericis. C. de ep̄. & cleri. vbi ad hoc ponderat illū tex. & alleg. rationē aequā: q̄a iudex ante q̄ committat citationem, debet videre libellum: q̄a si cōrincat iniustū. debet denegare commissiōne citationis: per illū tex. p̄ que boni affectores ita faciūt. & est notabile secūdu ip̄m. post Odo. Ad idē vide Frā. Tigri. de Luca p̄ceptorem doctissimū Bal. & Bar. in rub. C. de edē. vbi propter gl. dicit, q̄ editio libelli debet p̄cedere iudiciū. Ad motiua Modern. nego cōsequētiā istā. Principiū iudicij est citatio: ergo pri⁹ nō dat libellus: q̄a fateor q̄ à libello nō incipit iudiciū. sed tñ debet p̄cedere. ¶ Probo viriliter: primò ex not. per Lāfrā. de Bri. sua vulgata rep̄ti. c. quoniā cōtra. in. xij. char. ver. sed queritur nūquid. vbi dicit, q̄ licet ille tex. enumeret libellū in processu: tñ nō est de processu quātū ad iudicem q̄a citatio est initiū processus. d. §. omniū. Si enim de processu, nō porrigeret die feriata: vt dixi. Item q̄a dato libello iudici, & nondū porrecto parti, potest reuocari. l. Sempronia libellos. ff. de fur. sed res p̄ctu partis, q̄ primū ei datus est, bene dicitur de processu. d. §. qm̄. secūdu ip̄sum. Potuisset allegare Bal. l. j. ff. de in ius vo. vbi dixit, q̄ non dicit procedere in cā appellatiōis ille, qui obtulit libellū parte non citata. Similiter dixit Ang. in repe. l. j. in prin. C. de iudi. q̄ iudex in criminali nō dicitur p̄occupasse iurisdictionē ex iura formatione libelli, sed ex citatione. Idē Bal. in. l. vnica. in. ix. colū. C. de confel. & Ang. in rub. C. de in ius vo. dicens fuisse arduā quāstionē facti. Simile est, q̄ poena Senatuscōsulti Turpiliani apposita desitenti ab accusatiōe non procedit in eo, qui simpliciter dedit libellū. & desitit parte nō citata. quasi nō dū dicatur cepisse p̄cedere. Bartol. in. l. q̄ sitū. ff. ad Turpil. Sali. latē in. l. j. C. co. ti. Et hunc est, q̄ sola libelli oblatio non inducit pendentiam lris. Cle. ij. vt lite pendē. Nec facit rē litigiosā. aut. litigiosa. C. de litig. Et cū istis cōcordat Barto. post glo. in rubr. C. de in ius vo. & Bal. in. l. j. C. q̄n libel. princ. da. & Ang. in. l. j. & in. l. liber tis aduersus. ff. de in ius vo. volētes, q̄ iudiciū nō incipiat ab oblatiōe libelli, per quā tollit p̄cipuū motiū Mod. dū dicebat, q̄ citatio tanq̄ potētor cā processus, debet esse prima: sed libelli oblatio nō est prima cā processus, sed exordiū inchoādi p̄cessus. Nō ob. c. ij. e. q̄a p̄supponit oblatiōe libelli fuisse prius factā. & fateor, q̄ reus vocat, vt accipiat libellū: q̄a clarū est, q̄ nō accipiet: nisi vocatus. Et sic r̄ndet oibus alijs motiuis: nec consonat, q̄ iste tex. nō ponat ius cōe: q̄a superflueret cōtra processuū hui⁹ libri. Et autoritate eccle

siastica intelligeret ipsa lex canonica. ¶ An autē p̄sēns in iudicio cogatur parti offerenti sibi libellū r̄ndere: cōcludit do. Ant. h̄c, q̄ nō est em̄ saluū ei ius deliberādi. q̄ latius posuit post Are. in. c. j. ad h. de iudi. d. icēdo, q̄ non tenet r̄ndere, nisi sit verosimilr instrūctus. Itē q̄ secus in criminali per. l. j. C. de exhi. reis. Itē secus in habēte ius reuocādi domū. & ibi etiā dixi an p̄sēns in iudicio sit citandus. ¶ Ad illud de libello inferēdo in citatione, vel nō: cōis opi. est, q̄ sufficit in citatiōe dici cōpareas. & tui p̄sentiā facias. l. cōsentaneū. C. q̄uo & q̄n iud. faciāt. l. nō videt. la. ij. ff. de iudic. vbi cōparens citatus petit copiā libelli: ergo nō fuerat in citatiōe inserta. Sic etiā pbat. l. ij. C. de exhi. reis. ibi, qui postea quam rem. & ita Bar. in extrau. ad reprimēdū. in verbo, dicto crimine. & in. l. inter accusatorē. ibi: pro declaratione quāro. ff. de publi. iudi. ¶ Primò fallit quoad interrūpēdā p̄scriptiōnem per citationem: iuxta no. in. c. illud de r̄scri. q̄a in citatione debet inferi petitio. in. l. fin. in. ij. col. C. de anna. excep. per illū tex. in verbo, libellū cōuētiōis & trāsmiserit: cui nō p̄t r̄nderi. & secus tene mēti q̄a est nouū secūdu eū. ¶ T̄cādō fallit in criminalibus gl. mag. in. c. si Ep̄s. ij. q. ij. Ant. post Hof. in. c. pastoralis. §. qm̄. in pe. col. de r̄scrip. per tex. vrgētē in. c. si priuatos. vj. q. ij. intelligit sanē: sed q̄n. citatio fit de lōginquo, aliās nō est opus. Abb. & Ana. in. c. licet. in. j. col. de accus. Sed q̄ nullo casu istud sit necessarium in criminalibus, firmit optimē Do. in. d. c. si primates. mords in quibusdā Bar. in. d. ver. dicto crimine. & ad illud. c. si primates. r̄ndē prout do. Ant. idem tenens. & in. c. ij. de dila. cōtra gl. ibi, q̄ lo quif ad finem excludendi in ducias delibatorias. Patet in verbo p̄parati adueniāt. Et ita Salic. in. l. absente. in. ij. col. C. de accu. ne reo informato detur occasio fugiendi. ex quo timore orta est p̄ctica moderna: quōd omiffa citatiōe verbali incipitur à reali. & idem Salic. in. d. le. ij. de exhi. reis. & Bar. in. d. l. inter accusatorē. & in. l. inter accusatorē. in. j. col. de accus. addens, q̄ si cōsuetudo aliud dicitaret, sed seruanda esset. ¶ T̄rtiō fallit quo ad effectum inducendi pendentiam lris per citationem per Cle. ij. vt lite pendente. ¶ T̄rtiō fallit in delegato citante: quia debet inferi copia r̄scripti. qui vt dicit Innocē. in. c. super literis. de reg. equipollet libello. Ita dicit Innocē. in. c. p̄terea. de dila. & do. Anto. in. d. c. super literis. in. xxij. colū. Sed cōis opi. est in contrarium. in. d. c. p̄terea. Sufficit enim ostendere r̄scriptū post comparitiōe, sed secūdu oēs in. c. cum in iure. de offi. deleg. saluaretur fallentia duobus casibus. primus in delegato tali, qui nō est capax delegatiōis. Ita Io. An. in Spe. de citatione. in vlti. col. ver. sed pone, q̄ si cui. Secundus, cūm vbi quis citatur de longinquo. d. Ant. in. d. c. p̄terea. nisi nunciū esset publicus & notus: vt sunt cursores Papæ. Rota de dolo & contu. xv. in nouis. Et de materia per Bal. in. l. qui semel in. v. colum. vers. quēro quando dicatur. C. quo modo & quando iud. vbi dicit, q̄ reus conuentus per libellum, vel quando libellus est oblatu iudici: & demum ip̄s reo: v. e. est citatus cum insertiōe libelli: vide etiam Bal. in. l. si per illum tex. C. de iure do. imp. prope medium, vbi simpliciter dicit, q̄ dō cū citatorio debet saltem mitti intentio aduersarij: tamen tene p̄dicta. ¶ T̄ntantum requiritur scriptura, quōd non sufficeret dicere notario: scribe, quōd peto. x. à Titio. Bart. post gloss. in. l. in sacris. la. ij. prope fi. C. de proxi. sac. scripio. lib. xij. dicens, nota q̄a possit de facto contingere. Et quōd requiratur scriptura est glo. in versic. in scriptis. ibi. xxvj. col. in. c. j. de cens. in. vj. ¶ Ad illam fallentiam, de conuentione partium remittentium libellum: arguit Aret. in oppositum: quia essentia iurisdictionis simplicis cōsistit in causā cognitiōe. & iudicare. in authē. de defen. ciui. quōd ergo iudex procedat in causā sine cognitiōe iudiciali, videtur contra substantiam ipsius iurisdictionis: sed pactum contra substantiam subiecti, non valet. l. cum precario. ff. de precario. ergo nec istud. Et si diceret, remoto libello & lris contestatione: adhuc remanet cognitiō iudicialis. Dicit ipse hoc esse falsum. Patet in Cle. sape. tollitur enim tunc forma iudicij. Et per hoc argumentum credit, q̄ iudex hoc modo aditus non poterit, vt iudex ferre p̄ceptū in confessum. de quo in. l. si debitori. ff. de iudi. licet doct. h̄c expressē aliter velint. & seruaretur in p̄ctica secūdu eum. postea refert Imo. h̄c saluantem hoc modo dictum pactum: videlicet, vt videātur in iudicem compromittere, vt in arbitratorem

arbitratorem. q̄d potius p̄sumi debet, vt a d̄ valeat. Et isto mō cessabit essentia iurisdictionis secundum ipsum. Adde Imo. idem tenentē in. c. de cōis. de offi. deleg. & Are. in. c. qm̄ contra de proba. ¶ Ad illam fallentiam de causis breuioribus not. q̄ statutur relationi solius iudicis: vt per Bar. in loco à doctōribus allegato. sequitur Anto. in. c. ex literis. in. vij. colū. de proba. & do. Anto. in. c. quoniam. in. vj. col. eod. titu. & in. c. cum ad sedem. in pe. col. de r̄sti. spol. Petr. de Anch. in. c. cum à nobis. de testi. Imo. in. c. j. de iudic. Ange. in. l. nisi. ff. de do. Anto. in. c. quinquauallis. in. xxvj. col. saluans Bart. quo ad relationem concernentem ordinaria. & sequitur Lud. in. l. sciendum. xx. vij. cold. q̄d parum importat: quia si in talibus non cadit ordo solennis, frustra considerabitur in ipsa relatione: ideō melior doctrina, vt attendatur qualitas iudicis. h̄c Moder. ¶ Adde Marthe. notabil. j. & ij. vbi sequitur Bart. in. l. iubemus. la. ij. C. de sacrosanct. eccle. q̄ in istis iudex tabellio possit esse rogatus de gestis corā se. & in istis est aliud speciale: quia sufficit probatio semiplena, puta famā: vt vnus testis absq̄ supplemento iuramenti. Itē, q̄ per potestatem probatā procedēdi sine script. habeat stari relationi iudicis, firmit Imol. post Anto. in. c. in p̄sentiā. in. xij. col. de renū. & in. c. cū à nobis. de testi. Pet. de Anch. in. fi. in. pe. col. de re iudi. in. vj. Ang. in. repe. l. sciendum in. vj. col. de verb. obli. d. Ant. in. c. sicut. de re iudi. Contrariū tenet do. Anto. cons. xxix. incip. h̄c quāst. quia daretur arb. libera facultas ladendi: sed comparabūtur verba, q̄ acta probētera testibus. Idem Abb. in. c. qm̄. in. ij. col. salua Bart. in ordinarijs. & vide Bal. ibi in. xvij. col. vbi dicit q̄ in istis requiritur qualisqualis petitio actoris. Postea distinguit, an partes sint p̄sentes, vel absentes: vt latius per eum. & per eundem in. d. c. cum à nobis. in. ij. col. ¶ Ad illam fallentiam de executione reprehendit Aret. d. Ant. h̄c. p̄supponētē s̄pe, q̄d ideō nō requiritur libellus: quia summarij agit. Nam ex dictis Bar. ad reprimēdū. in. ver. summarij. Patet nō omitti libellū in summarijs bñ. Vñ ipse tenet opi. cōem non per istā rōnem: sed quia iste processus est super notorio, in quo nō est necessarius ordo iuris. c. ad nostrā. lo. ij. de iureiur. ¶ Limitat, ni si pars opponeret se executioni, secūdu q̄d p̄missum est. T̄cū em̄ res nō dicitur noto. iuxta gl. in. c. j. de offi. deleg. in. vj. Subdit Maria in. xxij. fallen. q̄ Imo. in. l. intra dies. ff. de re iudi. negat etiā p̄dictā consequētiā. f. q̄ propter processum summariam omittatur libellus. Tñ dicit op. cōem esse, q̄ si nō agitur officio iudicis, sed actione iudicati, requiratur libellus. A qua opi. ipse recedit. sequutus gl. in. l. q̄d de inofficio. ff. de inoff. test. & in. l. minor. xxv. annis. §. fidei cōmissum. ff. de mino. Nō obstat, q̄ agens aliqua actione, tenetur libellū offerre. l. j. ff. de edē. quia intelligitur actione descendente. ex facto non deciso per sententiā. & sequitur h̄c Mari. dicens, q̄ imō cōis opi. est ista. quā tenet Imo. alleg. Bald. in. l. ab executione. C. quorum app. sed limitat dicēdo, si petat executio sine liquide allega. Bal. in. d. l. minor. Adde Bal. in. l. tale pactum. §. qui prouocauit. in. repe. in. vlti. col. ff. de pac. vbi dicit, q̄ in isto iudicio executionis sufficit qualisqualis petitio: sicut in cāis: in quibus nō requiritur libellus. d. Cle. sape. ¶ Et vnūm consideranda ad saluandū. d. Ant. h̄c, q̄ imō in summarijs nō requiritur libellus. Probat. d. Cle. sape. nisi dicas, q̄ loquit, vbi est clausula de qua ibi: videlicet si sine figura iudicij. & c. Bar. verò loquitur in cā summarij simpliciter: vt per Imo. in. d. Cle. sape. in. xlviij. col. ver. his visis. Et de istis ponit etiā latē Do. in. c. sicut. in. ij. col. ij. q. j. secutus do. Ant. h̄c. Et aduerte dum do. Ab. remittit ad seip̄m in. c. si de iudi. quia ibi dicta nō seruātur ad hoc. ¶ T̄ Expēsis rei, datur sibi copia libelli. d. Abb. h̄c in fi. Pro quo addunt Moder. Ang. in. l. j. §. edēda. ff. de edē. per illū tex. in. ver. q̄ copiā r̄scribendi. Et in simili glo. in. l. ait prator. §. fi. ff. ex. quib. cau. in. pos. ea. que dicit, q̄ si mittitur ad absentem, vt iure de cal. vel respondeat positionibus: mittetur expēsis absentis. Et idē dicit ibi Bar. de copia mandati missi ab absente Facit dictum Roma. in. c. ij. in. viij. col. de testi. in. vj. vbi dicit, q̄ dāns interrogatoriā nuncio missi cū capitulis ad examinandos alibi testes, non cōtribuit expēsis, que ex illis nō augetur: secus si au-

geretur. Alleg. Rotā in conclu. lxxij. in antiquis. addens secus consuluisse, q̄ actor absens responsurus postioriibus ad instantiā rei nō tenetur ad illas expēsas: quia missio procuratore caret culpa, si nō est in iudicio. c. querelam. de procu. & à fortiori inducit. c. ij. de iud. in. vj. & c. statutu. §. pe. de reb. eo. li. vj. vbi in examinatione testium alia pars nō cōtribuit. & tñ examinatio possit ei prodesse. ar. gl. in. c. fraternitatis. de testib. multò minus h̄c, vbi r̄sio non prodest r̄ndenti. Alleg. glo. pe. in. c. ij. de cōfess. in. vj. Item addunt Bal. in. l. offeratur. & in. l. collectis. ff. de eden. vbi dixit satis esse, q̄ actor dicat porrexi libellum notario, potes ab eo habere copiā. ¶ Cōtra. d. Abb. tenēt isti allegādo Imo. prout refert Do. in. c. cum perone. de priu. in. vj. & Bar. in. d. l. j. & Pe. de Anch. ibi, & in. d. aut. offeratur. & glo. Bar. & Imo. in. Cle. cā. de elect. & dictū Io. An. in. d. c. cū personā. vbi dixit copiā priuile. dandā expēsis producentis. Simile no. Bal. de appell. ad Regē. in. c. nonnulli. de re. & arguūt sic. qui se offert, tenetur suis sumptibus expedire. l. qui datam. ex qui. cau. maio. d. Ant. in. c. significante. de pigno. sed libellus est offerendus: ergo sumptibus offerentis. ¶ Adde Rotam de test. xxxij. & in antiquis. vbi est. q̄d. §. dixi. de expēsis interrogatoriorū. Et propter dicta D. in. d. c. ij. in. viij. col. ver. vidi du bitari. nō credo procedere dictū Pet. de Anch. in. c. ij. de iudi. in. vj. dicentis, q̄ si mulier responsura postiori examinatur: do. soluet impensam, quasi hoc suo facto contingat. Nā ratio do. obstat. Respectu autē libelli tene opi. Abb. vt cōmune: quia licet aut. offeratur. dicat libellū esse offerendū, & si onus hoc incūberet actori: tñ intelligitur illa oblatio secundum formam l. j. ff. de eden. s. offeratur transcribendo: ne inducatur legū cor rectio. sic r̄ndetur ad. c. ij. de verb. obli. de lite cōtest. in. vj. per q̄ Do. ibi est cōtra Abb. ¶ Mō iunge gñaliter quādā que iuuant p̄dicta, & ab eis iuuatur, q̄ dubitauit, cuius expēsis aliquid fiat: in quo est doctrina Bal. p̄cipua. in. l. generaliter. §. h̄c de p̄sentiibus. post medium. C. de reb. cre. vbi dicit, q̄ in dubio iudex habet arbitrari. cuius expēsis aliquid fiat. Et q̄ regulariter qui petit aliquid fieri, soluet: propter glo. in. l. fi. in verb. agnoscere. C. de erog. mili. an. lib. xij. per quā dixit se dixit se, q̄ cū oporteret reum appellatē ad regem remittere sub custodia, tenebatur ad expēsas custodum. que verba discrepāt vt puta à Bart. in. l. ij. §. defensi. ex qui. cau. in. pos. ea. Adde Do. in. c. cū perone in medio principij. de priu. in. vj. q̄ produces iura sua in iudicio, nō tenetur suis sumptibus facere fieri copiā parti: quia probatio nō fit parti, sed iudici. ¶ Fallit in casu illius literar, quā sic expressit. in. ver. transcriptū tradere teneatur: vt ibi. Et per. d. Ant. in. c. j. in. ix. col. de proba. & tene mentio glo. in. d. l. fi. in. ver. agnoscere, q̄ faciens que carcerari, t̄ tene tur soluere nūcio cōmunis non ipsum cōmune: nec captus. Et de ipsa exclamat Ang. de Aret. in. l. de aē. §. fi. in. fi. dicens, q̄ debitor carceratus, si nō potest se alere, debet aliā creditorē: aliās relaxari. ¶ Hoc modo limitatur dictū Bart. in. l. sanctum. ff. de re. diu. volentis, q̄d captus viuat suis expēsis. Et subdit ibi Bart. q̄ si quis dubitans offendi, petat à iudice familiam in custodem, tenetur dare, sed expēsis petentis. dicit esse glo. sing. in. l. illicitas. §. ij. de offic. p̄sfi. Et ibi etiā Bart. Item etiā circa expēsas que fiunt in mittendo ad examinandos testes, vide. §. omnes. Are. in. c. fi. in. vltim. char. de testi. & adde Bart. in. l. me via. §. j. de an. leg. vt per illum text. dicit post Dy. q̄ fideles Regis non tenetur secum equitare suis sumptibus: nisi feuda, que ab eo tenent, sufficerent ad ipsos sumptus. ¶ Itē cuius expēsis viuat p̄stans operas promissas: vide Bart. in. l. fi. non fortem. §. libertus. ad fi. ff. de condi. inde. vbi dicit, q̄ viuat ex pecunia data pro mercede. si verò seruit ex liberalitate, intelligitur expēsis eius, cui seruit: nisi causa remunerationis seruiet: quia tunc si non est pauper, viuat suo sumptu. secus si pauper. Et in omni casu praualeret consuet. secundum eum. cū quo in hoc vltimo concordat Bal. in. l. quoniam. C. de testi. correctā glo. ibi: & addens, quōd refectio ferramentorum, quā distruuntur in opere, fit expēsis Fabri. allegat. text. not. cūm glo. in vers. in eudem. in. l. ij. §. ff. ad legem Rod. de iac. Idem generāliter Bal. in. l. j. in princip. de verb. signi. dicens, q̄ oēs operarij

a ¶ A citatione. Ad de do. Sozi. in rubri. C. de in ius vo. q̄ voluit ex gl. ibi idem, q̄d h̄c: q̄ iudicium incipit à citatione. Et iō dicit ipse, q̄ immediatē. citatione facta dicitur lis pendere. Allegat. l. si quis postea. ff. de iud. Et sic dicit, q̄ per citationem dicitur effecta p̄uentionio iurisdictionis. Alleg. d. l. si quis postea. & c. propositi. §. de fo. cōs. pe. Sed secūdu eū dubitat, ex quo citatio habet tres partes. Prima pars est cōmissio iudicis. Secunda est notificatio nūci. Tertia pars est relatio nūcij. vt dicit patere b ex his que ponit Bart. in. l. j. §. nunciatio. ff. de noui oper. nū. & Bal. in. l. fi. ff. Sed nūquid per primā partē citationis inducatur p̄uentionio: & an per secūdā, & per solam oblationem libelli quo ad iudicem, sit cōceptū iudiciū, prout refert voluisse Bal. ibi in d. rubric. vbi vide p̄ eū plene, & not. ¶ In. l. j. Et ibidem ad hoc vide domi. Alex. de Imo. vbi plene & singulariter. & Felin. in. c. quoniā contra. j. de probat. in. iij. colum.

& coloni debent habere ferramenta remissoria suis sumptibus: unde dicitur An. & Imo. in l. stipulationes...

- 1 Libellus in actione reali debet continere circumstantias: ex quibus constet de corpore. nu. 2.
2 Libellus carens debitis demonstrationibus, valet, si non opponitur: dummodo ex probationibus certificetur res petita.
3 Incertitudo rei petite vitiat libellum: cuius sententia ferri non potest.
4 Libellus generalis licet procedat in causis civilibus, parte non opponente: secus tamen in criminalibus.
5 Actor petens rem simpliciter, non potest de incertitudine notari, si non dicit an totum, an partem: quando intendit petere totum. nu. 7.
6 Actor petens partem intelligitur petere partem dimidiam.
7 Confines rei petite, non sunt necessarij exprimendi: si ex alijs demonstrationibus fundus petitus est certus.
8 Libellus incertus, licet procedat in ceteris casibus: sententia tamen debet esse certa.
9 Libellus generalis valet in actionibus uniuersalibus: sicut si dicatur: peto bona hereditaria.
10 Libellus generalis, licet non procedat in iudicijs singularibus, qua ad res petitas: secus tamen in accessorijs rei petite: ut peto rem cum fructibus. nu. 13.
11 Libellus, quando mutari potest, vel actor desistere a lite. & num. 15.
12 Libellus, quando & qualiter mutari potest.
13 Libellus lite contestata mutari non potest. & nu. 18.
14 Episcopus qui non potest mutare canones: an possit addere, vel detraxere?
15 Cumulatio libelli regulariter est permisa exceptis sex casibus.
16 Libelli, an debeant esse plures, si actiones sunt dissimiles.
17 Libelli cumulatio, quando est prohibita: si tamen fiat, & pars non opponat, iudicium procedit.
18 Libellus continens sortem & usuras, an procedat.
19 Actor, si mutat, emendat, vel accumulatur libellum, tenetur reo ad expensas: Etia emendatio, mutatio, & accumulatio, sunt permise.
20 Clausula saluo iure addendi, minuendi, mutandi. &c. nihil prodest respectu conclusionis.

Significantibus. Cui agit reali, non sufficit re gna inter peti: sed debet ita specificari, ut euitet obscuritas & a quocatio. Præ cōclusio. Sufficit ponere in libello circumstantias, ex quibus constet de corpore: ideo est opus semp dicere q̄titate terre. qn vni

cā habet re: nec dicit, an sit aratoria, pratiua, vel qualis. Ab b. hic cōtra cōem opi. in iij. col. ver. mihivideretur, q̄ licet ista. A d dūt Mod. dicit Bar. in l. demōstratio. in. vij. q. ff. de cōdi. & de mō. vbi dicit, q̄ in re notoria nō est opus demonstratio. vñ dicit cēs delictū in palatio cōmissum, nō habet notare cōfinia, quia nō cadit æquiuocatio propter gl. tertiā. in l. hac cōsultissima. C. qui test. fa. pos. q̄ in nomine singulari, nō est opus demōstr. & ibi gl. explicat in Gallo presso. & Mod. in seipsis. & addūt Ange. in terminis in l. si in rem. de qua per Ab. & Bal. in l. j. ff. de lib. & posth. & Bar. in l. libellorū. in v. col. ver. circa personā. ff. de accu. Adde Bal. in l. certū. ff. si cer. pe. & Imo. in c. sup eo. de testi. cogen. Et dixit Bar. in l. j. ff. de libe. & posth. q̄ nō mē personę quę deducitur in libello, si nō est singularis, debet exprimi cū duabus alijs demonstr. per l. forma. in principi. ff. de cens. Sed ipse Bar. in d. l. si in rem intelligit hoc verū, vbi probatū est plures esse eiusdem nominis: aliās sufficeret expressio solius proprij nominis: per tex. ibi in versi. vtiq̄ si plures sunt vñ sit cautus aduocatus secundū eum, q̄ fiat positio qualiter sunt plures eiusdē nominis. aliās in dubio intelligitur de suo clientulo: & sic in nomine hominis nō presumitur pluralitas. Vide Bar. in l. si quis seruū. q̄ inter de lega. ij. ad repellendum agentem, qui dicit heredē impugnādo, q̄ nō sit ille, de quo loquitur testamē. probare oportere, q̄ reperitur alius eiusdē nominis. qd̄ no. ¶ Limitat hic Mari. hanc. q̄ nisi mod⁹ demōstr. esset de forma, & nō de simplici demō. quia tunc demōstratio ita necessaria est: vt non sufficiat, q̄ notoriē aliter cōstet. All. Bal. in l. j. ff. de lib. & posth. si tē statuto, q̄ exprimat nomē pronomē, & cognomē. Nō sufficit expressio etiā singulariter, & licet Ang. ibi simpliciter refert: tñ Bal. loquitur, qm̄ lex vel statutū vltra procedit irritādo actū, si nō fiat dicta demō. aliās in dubio nō presumitur data. Et ita sequitur ibi Imo. & Ant. in repeti. c. j. in xlij. char. ver. quāro etiā si statutū de cōsti. Rō quia vbi est aliquid pro forma, cessat regulā, q̄ nō refert, qd̄ ex equipollētibus fiat. c. iij. de verb. sig. cū similit. Ita Bal. & Imo. in d. l. j. Rō rōnis: quia magis debet attendi forma, quā dat esse rei j. q. j. c. detrahe. quā ipsa ratio statuti: & ideo notorietas nō excusat a forma. Et idē Bal. in l. si institorē. ff. si cer. pet. q̄ vbi est defectus formę mādati, lōgē differt qd̄ ex equipollētibus fiat. ¶ Ex hoc declaratur Bal. in l. edita. ver. circa. vj. C. de edē. stan te statuto, q̄ vultus exprimat in libello, vt nō sufficiat dicere: percussit gladio effuso sanguine: nō adiecto, q̄ fecerit vuln⁹. Refert Bar. cōsultuisse, q̄ sic propter genus. c. significasti. de homi. Hoc intelligit Bal. dumō ex loco percussiois nō possit exire sanguis sine vulnere. secus si possit: puta ex naso. Addit Mari. q̄ omni casu, si statutū requireret dictā expressionē vulneris pro forma, semper esset necessaria per prædicta. Quib⁹ addidit not. in c. j. de baptis. vbi nō sufficit dicere baptizo te in noie Trinitatis: licet & gpolleat isti, in noie patris & filij & spūs sancti: quia illa sunt de forma. ¶ Et subdit, q̄ ista sunt valde singularia ad multa. Adde Ange. in l. quoties. q̄ si quis nouū. ff. de hæ. insti. vbi sentit prout etiā sentit in d. l. j. q̄ eoipso, q̄ certa demō. requiritur a statuto pro forma, dicitur, etiā si non diceret, q̄ instrumentum, vel libellus aliās non procederet. Sed tene, vt dicit Maria. tñ propter sequentiam: quia idē tenent Imo. & Pau. de ca. in d. l. j. videlicet, q̄ non dicitur pro forma: nisi qn̄ est clausula decreti. Et videtur idem esse quādo esset ali qua de clausulis, quas posui in c. cū dilecta. de refer. dando modos agnoscendi formā. ¶ Adde etiam huic limitatiōi dictum Alb. in j. parte statu. q. cl. q̄ si statutum requirat pro forma non men diei, non sufficeret dicere octaua die talis mensis. Simile dicit Bald. in aut. habita. in iij. colū. C. ne si. pro pa. Si statutum requirit pro forma approbationē doctorū, nō sufficit cācellario studij, de sufficientia scholaris examinati, sed requiritur approbatio. Simile not. Ab. in rubr. de proba. in fi. qd̄ vbi pro forma requiritur probatio test. nō sufficit per confessio nē. Simile dicit Ange. in d. l. hac cōsultissima. si statutū requirit pro forma consiliū sapientis, oportet ipsum habere, etiā si est casus legis clarus. Obstant tria dicta. ¶ Not. primū, quod ponit Bal. in aut. si oēs. in pe. col. vers. & hoc facit ad quęsti. C. si vt se ab

si vt se ab hæ. absti. dicit statutum, q̄ a die citationis vsq̄ ad certum terminū iudex debet sic facere. Certē si non interuenit citatio, sed presentia partis, sufficit: quia idem operatur presentia, q̄ citatio cū debita expectatione citati: ergo sufficit æquipollens. So. non omnis dispositio statuti dicitur inducere formā, per prædicta. & vbi hoc esset dictū nō procederet. Secundō obstat dictū Bal. in l. si donationē. C. de nupt. statutum requirit pro forma ea non facta doctor est: ergo solennitas legis data pro forma, si omit titur, non vitiat, contra prædicta. Propter hoc Io. de Ana. in rub. de magistr. in ij. col. d. ponderat, quia tenebatur ex forma statuti. & ita residet sententia, vt puto dictū esse falsum per prædicta. ob. tertiō decif. xxi. de elect. v. in antiquis. habentes pro forma, vt eligant scrutatis singulis, nō peccant eligendo eum, in quē omnes consentiunt: licet ipse scrutatus non sit præcisē: quia etiam eū acceptando, tacitē votū dicit, satis scrutatus videretur: & tñ re vera non fuit scrutatus prout forma requirebat. pro solutione cogita. ¶ Secunda conclusio: si nō opponitur, valet libellus carens debitis demonstrationibus. rei petite, dummodo ex probationibus certificetur. Alle. not. Ab. hic in iij. col. ibi, sed circa hoc. Adde Imo. in c. ij. in j. col. super verb. iustitiam. de ordi. cogn. vbi dicit stultū esse illum, qui libello generali nō opponit. & si ex probationibus appareat de intentione agentis valet: & sententia ferenda est. & sequuntur doc. ibi. & d. Abb. in c. dilecti. in vlti. col. de iudi. & Lud. in l. scire. in v. col. de verbo. obli. inferens, q̄ libellus de hoc certificatur producto instrumento de centū quo ad hoc, vt videatur loqui de summa petita, non de alia: tñ nō cōdemnabitur, nisi in hoc vt per glo. in §. si minus. Insti. de act. & in l. verbū oportere ff. de verbo. signi. quā pro not. alle. Bal. in c. j. de milite vasal. qui contu. est. Et adde Abba. in c. ex pate. B. in ij. colū. §. tit. proximo. vbi dicit valere libellum nō concludentē de iure cōmuni, si post eā in actis deducitur ius speciale. & ibi bonū exēplum. Cui adde, q̄ si opponeretur, nō procederet propter verba. d. Abbat. in c. proxi. in j. col. vbi ex prædictis singulariter. Et adde Abb. in cap. clericus. in vij. col. §. titu. j. dū latē probat, qd̄ licet qualitas tribuens iurisdictionem nō fuerit in libello, sufficit si constat ex actis. Simile dixit Pe. de Ancha. confi. c. xliij. inci. ad prædicta dubia. in iij. col. q̄ licet verbum spoliatio, adaptetur proprie ad im mobilia: tñ si ex narratis in processu deducta sunt mobilia, sustinetur. ¶ Ista & similia recipiunt. v. potiores declarationes. Prima, q̄ licet acquiescentia partis non opponētis possit operari respectu validandi libellum incertum: si tñ esset talis incertitudo, cui sententia applicari non possit, non operatur respectu sententia. glo. aurea in l. j. §. si quis argentū. in ver. iuranti. ff. depo. dicēs, qd̄ si libellus non expressit de pondere, succurritur iuranti de pō dere. Et sic probatio faciat, vt validetur libellus, non vt pronuncietur super pondere, nisi aliter probetur. ¶ Secūda declaratio, si libellus fuit ineptus apta probatio non suffragatur ei. Bal. in l. edita. ver. sed dubitatur, an apta probatio. C. de eden. quia medium est sine prin. c. examinata. de iud. Quod dictū Ang. de Are. putat sing. in d. §. si minus. in vlti. char. nisi aliquo modo possit adaptari probatio rei petite: quia tunc sequeretur cōdenatio. allegat Spec. de offi. iudi. §. deferuit. ver. quid si libellus. Et subdit Areti. modum cognoscendi, an libellus sit aptus: quia debet respici, an possit pronunciari condemnando, non dico soluendo: quia abso lutio cadit, & super inepto libello. c. examinata. de iudi. Et exemplificat in libello petente simul & semel contraria: quia habet vi tium tutū secū: & sententiando nō possit iudex eligere, vt ibi per eum. ¶ Tertia declaratio, licet in causis civilibus procedat libellus generalis, parte non opponente: non tñ in criminalibus. Vñ, si dico: accuso Titium de omnibus maleficijs, quā commisit: nō procedit accusatio, etiā parte non opponente. per l. libellorum. in prin. iuncto versi. q̄ si libelli. & ibi Bart. ff. de accus. Ita Bald. in l. vnica. in xvj. col. vel xj. ver. iuxta hoc pone. d. statutum. C. de confes. & per eundē in addi. Spec. in tit. de sen. in xx. col. Adde eū dem in l. edita. vij. vel ix. col. C. de eden. l. in l. j. in principi. ff. de eden. Ange. in l. si vacatia. in v. char. C. de bo. va. ¶ Intellige sanē, nisi reus opponeret iam liquidato crimine: quia comperto facinore nō est de apicibus iuris disputandū: secus si crimen nondū est liquidatum. Ita pul. Bal. concordans Inno. cū Bar. in d. l. edita.

in. xj. co. ver. in criminali verō. Et hoc modo adaptare quādam difficultatē Lud. in l. nō solū. §. sed, vt probari. ff. de ope. no. nū. vbi primō refert Raph. Cu. cōsultuisse, q̄ si accusator nō posuit in accusatione maleficiū fuisse cōmissum tēpore punibili, nō sustentatur libellus: licet in actis de tēpore constet, motus auctoritate Ang. in l. eū actum. ff. de ne. gest. & Spe. in quinq̄ locis. De quibus ibi dictum Lud. & opp. propter Inn. in d. c. ij. & gl. in d. §. si quis argentū. Et posito q̄ Raph. bene dixisset, limitat ipsum: nisi reus confessus esset delictum: quia tunc oīs ineptitudo processus purgatur Cle. cōstitutionē. in fi. de elect. c. ij. de accu. in vj. c. h̄j. de resti. spo. Inno. in c. qualiter lo. ij. de accu. Ex quibus verbis, licet latioribus sentit Rom. q̄ in criminibus procedat libellus generalis, si nō opponitur. Sed tutius est sequi Bal. vbi §. quē non allegat. & sequitur Ful. in d. l. edita. tangens, quid si de crimine agatur ciuilitur, & sentit, q̄ libellus valeat tangit Bal. sed nō firmat. in c. j. in vj. col. qui. mo. feu. amit. & verius istā. q̄ videtur tenere Aret. in c. super hoc in textualibus de accus. Plura accumulata ad istū articulū ponit Ias. in d. l. edita. & vide Panor. in pe. char. qui sentit istā opi. qd̄ tunc idē sit, q̄ in criminalibus: quia secundū cōem opin. de qua in c. tua. de procur. etiā vbi agitur de crimine ciuilitur, requiritur solennitas. d. l. libellorū. Sed tene menti in hac declaratione, q̄ licet in libello criminali oporteat specificare nomē delinquentis: tñ si nō specificatur nomē eius, cōtra quē delictū est cōmissum, valet libellus. & consequenter sententia. Glo. aurea in §. libellorū. in ver. Caio. Seio. xvij. q. viij. vide latē Feli. in c. auditus. in ix. col. de præscri. exclamat Bald. in l. solā. in v. col. C. de testi. dicens sufficit probare corpus humanū fuisse occisum: licet nesciatur, cuius sit, vñ venerit. Ipsam etiā not. Bal. in aut. sed nouo iure. in pe. col. de ser. fu. dicēs, si cōstat de furtis, licet persona, cui sunt facta, sit incognita, tā iu. q̄ furi, valet in quōsitio & sequit Imo. in c. tuq̄. in vij. co. de fur. Ideō dicit Bart. in l. falsus. §. pe. ff. de fur. puniri posse se auferentem rē, quā sciebat alterius: licet ignoraret nomen dñi. sic etiā dicit Bal. in cōclusionē Spe. in tit. de confes. puniri posse occisorē, qui confessus est occidisse hominem ignotū. Et idem pul. Ang. in l. vnica. in ij. co. C. de cōfes. & in l. si certum. in prin. ff. de confes. & in l. quoties. §. si quis nomē. ff. de hæ. insti. ponens de quodā confesso se occidisse mercatores ignotos, & proiecisse in flumine. Tñ in vno caue, qd̄ Bal. ponit in l. data opera. in xix. co. versi. sed si testis. C. qui accu. q̄ si accusatio diceret. fuit occisus talis homo: & testis diceret se vidisse occidi: sed ignorare, an sic vocaretur: nō probat: sed si inquisitio diceret simpliciter occisum hominē bñ probaret testis. Et ita dicit intelligendā glo. d. c. libellorū. & istis seruit principij tertię cōclusionis sequentis. & qd̄ dicitur ibidem in ver. attende, vbi ampliabitur. d. glo. ¶ Quarta de claratio oppositio. quę fit generalitati libelli, fieri debet ante lit. conte. Bal. in l. except. in iij. col. ver. deinde dico. C. de except. aliās contestando litē super eo, videtur reum se adstrinxisse ad cōsequendā causam super eo: hb ij

quia per ipsam cōtestationem quasi cōtrahitur. glo. mag. in. j. ij. §. ff. de p̄cto. stipu. Et quia dilatoria ante lit. cōtest. opponi debet c. inter monasteriū de re iudi. & intellige, vt dixi, de defectu libelli in petitione defectuū. Sed si esset ineptus: quia de iure nō concludens, pōt opponi quicunq; ante sententiā. Bal. in. d. l. exceptionē. dicit esse gl. ordinariā Insti. de oblig. in prin. in gl. mag. in. fi. & hīc adde finē sequentis declaratiōis. ¶ Quinta declaratio. Sit cautus volens impugnare libellū generalē, vel obscurū: vt proponat, q; libellus non procedat: nō autē petat declarari libellū: quia in struet actorē: nec tunc debet iudex dicere libellū declarari: sed pronunciare iuxta impugnatiōis rei, videlicet nō teneri rēdere libello: & absolvere eum ab obseruatiōe iudicij condēnato in expensis actoris. Ita docet Specu. de libel. concep. §. fi. ver. sit cautus. & d. Ant. in. c. proxi. vbi bonus text. & Pau. de cast. in. d. l. edita. Adde qd si taliter opponens procederet, postea lit. cōtestat. non reseruata data exceptione obscuritatis, videtur illi renūtiare. Pro quo facit precedens declaratio. Reliqua ad hāc. vj. declaratiōis, vide per scribentes hīc. & Bal. Ange. & Sal. in. l. fi. C. de iura. calū. & in l. j. C. si mentor fal. mo. dixi. & in. l. j. de iurid. om. iud. glo. & Bar. in. l. e. ff. de fur. ¶ Tertia cōclusio. Petens simpliciter rem non pōt de incertitudine notari, si nō dicit, an totū, an partē: qn̄ intendit petere totū. Abb. hīc in. iij. col. ver. ego puto hoc procedere. Adde primū secundū Mod. casum sp̄alem, in quo etiā si petitur pars, nō est necesse specificare quāta sit: puta si agitur principaliter, vel accessorie ad res vi, vel metu ablatas. Sed dicam spoliasti. me multis bonis mobilibus tanti valoris: nec opponas de incertitudine. Inno. fing. in. c. ij. de ord. cog. sequitur Ang. in. d. l. fi. in rem sed in hoc attende. nam ratio est, quia specificatio aliās fit, vt reus delibere possit. Sed in casu isto, habet stare iuramento dānum passī super quantitate damni. l. fi. qn̄. C. vnde vi. c. fi. §. qd me. cau. Ergo non habet necesse in formari de quātitate, vt praeuideat vires suarum defensionū. Modo obstat talis ratio. nam vbi lex, vel statutum, vult dari iuramento alicuius, tamē si probatur cōtrarium legitimum probationibus. Pet. de Anc. in regula, semel malus circa. vj. col. sed debet dari iuramento familię an repertus de no & e, haberet lumē: poterit tñ probari cōtrarium. Pater in. c. continebatur. de despon. impu. iuncto. c. proposuisti. de proba. & in. c. si quis accepit. xxxij. q. j. iuncto. c. qd interrogasti. & ibi glo. xxvij. q. ij. & glo. in ver. affectata. c. eos. de tempo. ordi. in. vj. cū concor. quas olim dedi. in. d. c. proposuisti. ¶ Ad hoc datur solutio pulchra, si est vera: q; illa procedūt, vbi iuramentum defertur actori propter difficultatē probandi, sed etiā odio violenti, contra quē probata p̄one violētia, vult lex dari iuramento inuasi odio inuasi foris. Ita declarat. d. Ant. in. d. c. fi. & Imo. & Rom. in. l. qui bona §. qui damni. ff. de dam. infect. in tantum, qd dicit fing. Bart. in. l. ad monēdi. in. ij. co. ff. de iureiur. q; licet regulariter sententia lata ex iuramento p̄stito in supplementū reuocetur, repertis denouo instrumentis, vt ibi tamen lata vigore iuramenti delati in casu. d. §. si non retractatur: quia odio violenti illi dari oportet. Et clarus sequitur. d. Ant. in. c. fi. in. fi. ibi, hęc vera. de iureiur. Est dictū sollenne ad intellectū: in. d. c. fi. quod me. cau. Sed ista solutio non est tuta: quia si inuasi vult legitime probare, quod iurans dabitur cum aliena iactura & suo falso iuramento, non videtur fuisse de mente legis voluisse claudere viam resistendi huic iniquitati. Nam aduersus delinquentem nō est licitum se vindicare delicto. l. si quis à se fundum. C. ad leg. Jul. de vi. Et ideō cōtra Innoc. tenet. d. Anto. & Abb. in. d. c. ij. & mol. in. d. c. fin. & Ro. in. d. l. admonendi. in. xij. col. valde miratur Bart. Dicat, tamen subtiliter, q; destructa ratione Inno. in qua volebat oportere dari iuramento, nō destruitur dictum. f. q; isto casu valeat libellus: quia tempore iuramenti poterit inuasi certificare, & probare contrariū, secundū. d. Ab. in. d. c. ij. in pe. char. ver. ad secundū de incertitudine. ¶ Habes ergo in actōe, q; vi metusue cā. vnum casum excusabilis incertitudinis, respectu demonstratiōis in alijs actionib; necessariū. Adde aliū, quem in eadem actione ponunt Bald. Ang. & Florian. in leg. si cum exceptione §. in hac. ff. quod met. cau. vbi per illū text. cū glo. dicunt, q; sufficit deducere in libello, & probare vi, vel metu illatū: licet nō designetur persona inferens: cum talia saepe sūt de nocte, vel à multitudine adeō, quod iustē

potest quis ignorare, à quo facta sunt. Et iō decidunt, q; si gentes alicuius exercitus auferunt mihi equum: si postea ad manus alicuius eū reperiri, recuperabo probata violentia: licet nō probato nomine inuasi foris. p̄ illā gl. Ex qua dicitur iudicatū fuisse Florētia: cōtra vnū ptatē, qui in tormentis indiscretis interfecerat hominē in cognitum. ¶ Et infert Flo. ibi gñaliter, q; si ignorat nomē damni passī, valebit libellus propter gl. in. c. libellorum. De qua materia & declaratione p̄cedentis q̄onis attende nouissimē secundū Ang. de Are. in §. quadrupli. in. j. col. Insti. de act. q; nō solū tenet inquisitio, si ignorat nomē occisi: sed qd fortius ē si ignorat nomen occisoris: dūmodo de corpore cōstet. dicit esse decisionem gloss. quā extollit in. l. j. §. item illud. ff. ad Sylla. Et inter ista. nomen occisi & nomē occisoris, est magna dīria: vt not. gl. in. l. fi. ex dolo. ff. de dolo. Obstat valde huic dictō text. & ibi Bal. cōtrariū tenēs in. l. licet gratis §. possumus. ibi, vt certi hoīs factum arguamus. ff. nau. cau. sta. Et ideō firmat ibi ep̄sīus Flo. nomen delinquentis designandum esse: quia vt saluetur gloss. in. d. §. Item illū multa effundit Aret. ibi. §. & conclusiōe vult eam saluare duobus modis. ¶ Primō si p̄sens est, qui deliquit. & testibus probatur ipsum esse illū, qui deliquit. Nā licet ignoret nomen: quia fortē mutus verus, vel simulatus: tenet inquisitio: quia satis certū est. ¶ Scđō saluat, qn̄ esset absens, & haberet in corpore tale signū, qd errari nō pōt: quia ponēs in banno notato illo signū, & demū captus cogetur fateri se esse illum, de quo bannium loquitur iuxta doctrinam Barto. in. l. Diuus. ff. de custo. reo. cum concor. & tunc data ignorantia nominis sui p̄nietur, vt latius per eum. ¶ Et pro conclusiōe ista. iij. q; dicendo, Peto rem intelligatur de tota. Alleg. Mod. Bartol. Bald. & Ange. Per. de Ancha. in. d. l. fi. in rem. Barto. in. l. legatis vxori. de lega. ij. Imol. & Ludo. in §. qui nunciat. alleg. Abb. & Imo. in. l. interdum §. filiuffa. ff. de hęc. in. fi. & Angel. in. l. Pomponius §. sed & his. ff. de reij. ven. reprobata gloss. ibi in versu. meam esse. Et quīs Mod. sequantur illam & istam, tamē quia nō mouētur efficaciter, tene cōem p. l. Titia cū testa §. j. ff. de le. ij. vbi probatur, q; appellatiōe rei, intelligitur de tota. & ibi Bald. per illum text. reprobatur glo. in. d. l. Pomponius. Idem facit Ang. in. l. si quid cū totū. per illum text. ff. de excep. rei iudi. Et ista opi. est cōmuni, secundū Ro. in. d. §. qui nunciat. ¶ Et not. quōd petens partem intelligitur petere dimidiam. l. nomen filiarum §. portionis. ff. de verb. sig. Glo. in. l. etiam. ff. de vsuf. & in. d. l. fi. in rem. & in. c. ij. in verb. medietatem. de deci. in. vj. Limita tripliciter. ¶ Primō, nisi addat verbū aliqua: q; certificatur in qualibet. Glo. fing. in Cle. j. in ver. aut earū. de for. compe. sequitur Abb. in. c. pastoralis. de offic. deleg. & ibi dixi in fin. princip. ¶ Secūdo limita ex gl. iij. in. c. maiores. xvj. q. vij. q; dicit, quōd si aliqd debet partiri nō intelligit de dimidia. Secus si deberet pars dari: ¶ Tertio limita: nisi petatur duę partes: q; non intelligit de duab; dimidijs: sed de duab; partibus respectu tertia. Domi. post. Pet. de Anch. in. c. indēnitatib; §. si verō. per illū text. de elec. in. vj. cōtra Bar. in loco ibi allegato, quem etiam reprobatur Ange. in. l. fi. in rē. & in. d. l. etiam. & Moder. in. c. j. in. vj. col. de testa. quāuis. d. Maria. in. c. extirpandę. de p̄ben. conē saluare Bart. cum alleg. d. §. si verō. & de istis vide, omnino Barto. in. l. codicillis §. j. ff. de vsuf. leg. ¶ Quarta conclusio. nō est opus exprimere confines rei petite, si ex alijs demonstratiōibus fundus est certus: sed si nō est certus, pcedat gl. hīc secundū. d. Ab. hīc in. v. col. Ego puto: vt. s. dixi. Confirma & limita formaliter ex omnibus dictis in prima cōclusiōe, quibus adde oino Bal. in. l. optimam. C. de cōtra. & cōmit. stipu. ¶ Et huc adde, q; si ex l. cōuēti sunt mutati confines in fundo, quē vēdico, vt meū: possum petere reū compelli: vt eos manifestet: quos nunc nescio. Cy. in. l. cogi. C. de peti. hęc. sequit Ange. in. d. l. fi. in rē dicit se ita practicasse: enim quidā possidens fundū Titij contiguū, suos extraxisset terminos. & de duobus faceret vnū. & sic Titio abolita erat memoria confiniū facto aduersarij, vbi autē hoc nō esset, non posset actor ex domo rei probationes requirere. l. nimis graue. C. de testi. c. j. de prob. Et adde, q; si confines sunt mutati, fortē propter novos vicinos possessores: debet libellus exprimere, q; fundus positus olim intra tales confines, est fundus hodiē, qui est inter tales. Ita docet Bart. in. l. demonstratio. in. fi. ff. de condi. & demon. Aliās de facili

de facili processus totus periclitari posset, secundū eum idē dicentem de reo cōuento, qui hodie aliter vacatur, quā quondā tēpore instrumenti. Et adde, q; si erretur in cōsribus: & tñ aliās cōstet de corpore: pcedet libellus. gl. in ver. vicinos. in. l. forma. allega. in glo. quā approbat Bar. in. l. j. in prin. in. iij. col. ff. de edē. & Imol. in. l. si quis in fundi. de leg. j. bene facit, qd ipse no. post alios in. c. signifiicante de rescrip. cū remissiōibus, quas ibi dedi. Et ideō dicit Bal. in proposito in. l. executorē. in. vij. col. C. de execu. rei iudic. q; error confiniū nō habet vitare sententiā. Alleg. oino tex. optimū in. l. patronus §. ij. ff. de le. iij. vbi legato fundo Corneliano tāquā in Lombardia existente, si existat in Tuscīa, nō vitatur legatū, si erat vnicus eius nominis. quē tex. extollit Ro. in. l. fi. in nomine. C. de testa. ¶ Et inquantū. d. Abb. tangit de expressione cāe, libello in. vj. col. ibi. sed quo ad principale. Adde ipsum dicentē in ea. co. vbi tāgit de petitiōe fructuū. Adde qd dicitur in. vj. conclusiōe. Itē inquantū in ea. col. tāgit de petitiōe fructuū, adde qd dicitur in. vj. cōclusiōe. ¶ Quinta cōclusio. volenti agere tunc ex cā non exprefa in materia, in qua succubuit, nō obstat exceptio rei iudicatę, si de primo iudicio aliquā causam deduxit. Secus si nullā. d. Abb. post. glo. & alios hīc in. vij. co. ibi, cōsequenter gl. post Bart. in locis ab eo allegatis. & sunt dicta cōmuniter approbata. ¶ Circa quę duo succubuit tangit hīc Aret. Primō, qd respōsiones doc. ad. l. scio. ff. de app. vbi exprefa vna causa, videor oēs deduxisse in appellatione, non sunt sufficētes. Vnde addit istā, q; sicut in causa appellationis lapsus instantie perimit cām, vt sit finis litij. & tñ non in principiā. l. properandū. C. de iud. ita fortē potuit induci specialiter qd exprefio vnus causā non restringit virtutē appellationis: qm̄ sententia in appellatione obstat etiam in casis non profecutis. Sed hīc exceptio rei iudi. nō obstat profecuti ex alia cā: quia non est par ratio. Item plus interest nostra per ipsam sententiā litem abbreviari & finire: ideō strictius in causa appellationis. ¶ Secundū aggreditur dictum Inn. & d. Ant. hīc q; in casibus, in quibus procedit libellus incertus in iudicij singularibus tñ sententiā debet esse certa §. curare. Insti. de act. Et hinc sequitur qd licet procedat iste libellus de iure, vel de confue. dico rem ad me spectare iure dñij, vel quasi. ¶ De hoc plenissimē per do. Ant. tñ in processu non solū probatio debet esse specificā & certa: vt in prima declaratione secundę cōclusiōis. sed etiam debet actor eligere post litē contest. qd ex istis iuribus profecuti vellet. Et dixit glo. fin. Insti. de act. §. alia. in glo. mag. & Bart. in. l. & an eandē §. actiones. ff. de excep. rei iudi. & Domi. & Ab. hīc contra quos opponit Aret. quia rationes probāt bene hoc, q; probatio debet esse certa: sed non idem in positione, vel articulatione. Ratio videt posse fieri. Positio alternatiua, vt libellus iuxta Inno. in. c. ex parte. de rescrip. Bal. in. l. j. C. de fur. Nam secundū doctores ista verba iure dñij, vel quasi, nō cōtinent contraditiōnem, sed obscuritatem: quia non deducitur dñium, vel quasi copulatiuē, sed alternatiuē. Et alternatiua interpretatur conditionaliter, hoc modo: sum dñs, vel quasi dñs. Igitur positiones essent compassibiles per eandē rationē iustę ignorantie: per quā tolleratur ista incertitudo in libe. Et sic nō cogi deberet in lite cōtestata eligere. Tñ tenet Bar. & cōem: quia positio est pars positionum. Cle. saepe. de ver. fing. Ideō videtur, q; si est assignatus terminus ad probā. imputā dum sit actori, si in tēpore sibi assignato nō inuestigat veritatem & efficitur certus de iure suo: sicut de eo, qui habet rēdere positionib;. Dicitur in. l. iusurā §. j. ff. de iureiur. vnde parte petēte cogetur eligere. Postea subdit, q; in palatijs practicitur oppositum quia sit positio alternatiua. Et ratio styli fortē est: quia plerunq; post capitula & positiones portetas superuenit actori maior facultas probandi, quā ipse sciret. Itē, quādo probatio nō est fienda per testes, actor nō pōt esse certus, quid reus sit dicitur. Pōt em vnū dicere sibi: & aliud postea. vñ ista opi. magis sibi placet. Reliqua quo ad istā. q; profecutur, vt per Do. in. c. Abb. §. p̄satus. in. iij. col. de re iud. in. vj. latē per Bald. in. l. j. in. iij. col. & seq. C. si plures vna sententiā. per Bar. in. l. nō solū §. sed vt prob. de ope. no. nun. per Bal. in. l. j. vlti. col. C. vt. i. pof. & in. l. nō potest. in princ. ff. de iudi. latius Ang. de Are. in §. alia. Insti. de act. nō extēdo tñ, q; dicta Abb. bene stant: tñ quia tēpus nō patitur, & omnino. d. Ab. in. c. fi. in. j. col. per quod arguit. j. de frig. & malef. ¶ Sexta conclu

11 fio. ¶ In actionibus vnuer salibus valet libellus gñralis. Puta, si dicitur: peto bona heredi. La tē. d. Abb. hīc, post glo. & oēs in. x. col. ver. ad uerte ad hanc materiam. Adde text. l. sed & si possessori §. sed cū de heredi. ff. de iureiur. & in. l. iij. & in. l. si quo tēpore. ff. de peti. hęc. vbi in tali libello intelligūt etiā comprehēdi ea, quę post libellū productū cepta sunt à reo possideri. & sic ea, quę nō fuerūt specificē petita in libello. ¶ Hoc vlti. limita nouissimē ex dictis. d. Abb. hīc, magis j. circa. xvj. col. videlicet nisi petēs hęc. restrinxisset se in libello ad certā rem hęc. quia nō poterit alia deduci absq; noua interpellatione: per rōnes suas, quas dicit fuisse discussas valde in quodā exa. Et ideō docet libell. in istis vnuer. vel gñralibus iudicij: vt faciat cōclusiōne vnuer salē, vel generalē: nec restringat se ad certam speciē qd no. quia alibi lati⁹ nō reperio. ¶ Et de isto libel. in petitione hęc. vide reliqua ex dictis Bart. in. l. veluti. ff. de peti. hęc. & in. l. ij. & in. l. licet. ff. eo. ti. & in. l. ex diuerso §. j. circa prin. ff. de rei ven. & in. l. ij. C. de sent. quę sine cer. quāta. Spe. de iud. in. iij. parte §. j. in prin. Bal. & Ang. in. l. edita. C. de eden. Bal. in. l. j. C. de peti. hęc. Et latē in practica Ioan. Pet. Papien. fo. ccj. vbi de libel. in hęc. ex test. & in fo. ccvij. de hęc. ab intestato. ¶ Itē de libello. Peto te condēnari ad restituendā dotē non facta specificatiōe alicuius rei: cū dos sit ius vnuer. vide Bar. & alios in. l. fi. C. de sent. quę sine certa quāta. & Pau. de Cast. in rub. ff. fol. ma. & Bal. in. l. j. co. tit. ¶ Itē inquantū do. Ant. & Abb. q; in iudicio generali sunt liquidādę res in processu. licet. C. de iudic. Secus in iudicio vnuer. Adde, q; etiā si in iudicio generali: puta actione tutelę, nō fuerint factę probationes super specificatiōe administratiōis rerū: vt sunt gñraliter, dūtaxat facta cōdēnatiōe ad reddendā rōne administr. in genere: poterit actor in executione sententię liquidare specificē de administratiōe rerum: si cut sit in executione sententię latē in iudicio vnuer salis. Ita dicit Bald. & Ange. in. l. j. ff. de eden. profecuti. & sic nō necessitat. Idē Bar. in. l. ij. C. de sent. quę sine cer. quanti. ¶ Et de libel. in actiōe tutelę, vel neg. gest. vide Bar. in. l. si mandatū. C. eo. ti. Bart. in. d. l. j. dñm Ant. hīc. Spec. de iudi. §. generalia. & ibi etiā de lib. in omnibus actiōibus gñralibus. Et dixit pulchrē Bart. in. l. j. in. ij. col. ver. ex predictis no. C. si aduer. rē iudica. qnō solū procedit libel. in actiōe tutelę, si peto condēnari ad reddendā rōne administr. cū consignatione reliquorū sed etiā si peto condēnari ad dādā certam quātitatē occasione administr. ¶ Adde etiam q; vbi petitio est generalis, & exceptio est gñralis: si materia nō est apta generaliter deduci, potest iudex ex officio cogere eū ad declarādū exceptionem suam. Ita text. & ibi Bald. & Sal. in. l. age. C. de tranfact. quod nota per domi. Anto. hīc quidem dicit de actore generaliter libellante, qui non potest vendere, quod iudicis interest: vt possit etiam sententiā ferre. Idem Bald. in leg. j. in vltima. col. C. vt quę defunt aduoca. per. d. leg. age. facit quod not. domi. Abbas in capitu. j. in. ij. not. supra eodem. ¶ Et quāuis in iudicij singularibus non procedat libellus generalis: vt

¶ Vel quasi. Adq; vide. d. Alexā. de Imol. in. l. si mater §. actiones. de except. rei iudi. & in consi. suo. lxxvij. in. iij. parte.

hic per gloss. & præsupponitur in ista conclusione: tamen illud est verum respectu rei, vel rerum, in quibus principaliter fit petitio. Secus in accessorijs, in quibus potest esse generalis. Verbi gratia. Peto rem cum fructibus: vel, Peto fundum cum pertinentijs: vt est glo. ordi. Inn. in c. tanta. in ij. colum. de excessi. Præ la. vbi in hoc sunt multa, de quibus fit solennis mētio ab omnibus hanc materiam tractantibus: vt per Paul. de Cast. latē in l. ait prætor. §. si iudex. ff. de re iudi. per Abba. pulchrē in c. in nostra. in v. col. de sepul. per Bal. in prælud. huius secūdi libri. in iij. col. Do. Ant. in c. cū ad sedē. in iij. col. de resti. spo. Bar. in l. rei appellatione. ff. de verb. sig. do. Ant. in c. dilectō. in ij. colum. de offic. Archi. & omnino in c. certificar. in vij. colum. de sepul. Ange. in l. fin. C. de anna. excep. do. Anto. in c. iij. in iij. colum. de ord. cog. Paul. de Castr. in l. in summa. ff. de re iud. cum similibus. & in l. * acta apud. eo. tit. §. * Primò limita, nisi sint accessoria odiosa puta vsure. Ita sentit Innocen. in d. c. tanta. & sequuntur Imol. & Paul. de Castr. in d. l. in summa. ff. de re iud. ¶ Secūdo limita nisi accessoria essent talia, quòd possent commodè specificari. Ita Bartol. loquens de massarijs domus in l. iij. §. armamē. ff. de rei vendi. per illum tex. in ver. fungij. Et de isto libello: Peto rem cū fructibus. vide do. Abb. in c. inter dilectos in j. colum. per illum tex. de fide instru. vbi tenet, qd dixi. Et adde quod sufficit petere fructus perceptos: nec est necesse petere percipiēdos post lit. cōtest. quia illi veniunt officio iudicis, secundum Hostiē. ibi per l. ædiles. §. sciendum. ff. de ædi. edi. Intellige de percipiēdis post litē contest. non de his, qui non sunt percepti: sed percipi potuerunt ante litem contest. quia illi peti debent: sicut percepti. Ratio, quia iudex non interponit suum officium: nisi sup occurrēti bus post litē cōte. d. §. itē sciendū. Inn. in rub. de re iudi. Bart. in l. ampliorē. in j. col. C. de ap. ¶ Hodierna practica vti ista clausula: Peto rem cū fructibus perceptis & percipiēdis ex omni causa & illud verbum ex omni cā importat totū qd actor fuisse cōsecutus ex re, vel propter rē: si tpe lit. cōte. res fuisse restituta. Ang. singulariter in l. ait p̄tor. §. per hanc. ff. de rei vē. per l. præterea restituerē. ff. de rei vendi. Idē Ang. in l. si de possessione. C. vnde vi. dicēs, qd de natura huius verbi omni causa. est text. melior de mūdo in l. cum fundus in prin. ff. si cer. pet. & ibidem dicit Ang. & est bonus tex. in l. sed & partus. cū gl. ff. qd me. cau. vbi sub dictis verbis venit partus partiū & fructus fructuum, qd non veniūt verbis illis non adiectis: & hoc nō repetit alibi, secūdm Ang. ibi. ¶ T Quod aut in libello gnali respectu fructuū, q̄ principi paliter petunt: vide Ange. & Imol. in l. si filius. §. j. ff. de ver. obl. vbi tenet, qd valet per tex. ibi. & in fin. in l. terminato. C. de fru. & lit. expē. & per no. in c. auditis. per illū tex. de procura. & in c. j. de fide instru. po. Idem Bart. in l. j. in prin. ff. de eden. & in l. ex diuerso. §. j. ff. de rei vendi. & Bal. in d. l. edita. in rep. Pad. in xix. col. ver. mō vidēamus. Per quod intelligitur res, q̄ petitur. & ibi multa inuenies maximē qd valet libellus: Peto decimas: licet declarat de quibus. Idem de libello. Peto fundum instructum. Idē de libello Peto castrum cum pertinentijs: dum modò pertinentiæ sint notoria: aliās debet circa pertinentias declarari. Allegat Innocē. & bene in c. cum ad sedē. de resti. spo. Idem in libello: Peto aliquem mihi subiectū: licet non dicat cā subiectionis. & ibi latē de libello. Peto quicquid habes Perusij. ¶ Fortius dicit Inno. in c. cū ad sedē. qd vbi valet libellus incertus respectu fructuū, ibi & finia. Et sequuntur doc. ibi. & Paul. de Ca. pulchrē in l. in summa. ff. de re iud. dicens idē tenuisse Inno. in c. ij. de ordi. cog. & in c. inter dilectos. vbi bonus tex. de dona. Cōtrariū tenet Bal. videlicet, qd certa quātitas fructuū sit exprimēda in snja, in l. cū propria. per illū tex. in ver. taxatione. C. si quis alteri, vel sibi. p̄ter q̄ in vniuersali bus: vt qn petitur castrū, feudū, vel iurisdicō. alleg. d. c. inter dilectos. & ibi Inn. hāc partem etiam Bald. in l. terminato. & Ang. in l. si. in vlti. col. C. de anna. excep. Idem Bald. in l. j. C. si secūdo nup. dicēs, qd in fructibus perceptis debet exprimi quātitas: p. d. l. in sum. Saluat Innoc. percipiēdis post sententiam ante restitutionē rei. p. l. j. secūdo vlt. lecturā, qd est quita. C. de sen. q sine cer. quanti. ¶ Tene Inn. in d. l. in d. qd valet snja gnalis super fructibus, per tex. Infti. de of. iu. §. j. ver. & si rē. quē ad hoc notat Ang. & Imo. in l. si homo. ff. de re iudi. Idem Ange. in l. si maritō. §. in.

ff. sol. ma. dās simile in expensis accessorie petitis, in quibus valet sententia incerta Inno. in c. finē. de do. & cōtu. & d. l. terminato. & ibi Bar. latē Bal. in aut. gnaliter. in vj. col. C. de Epi. & hanc partem tenet Bal. Ang. Imo. in l. si filius. §. j. ff. de ver. ob. & do. Anto. allegando Rotam in d. c. cum ad sedē. & in c. grauis. ad fi. eo. titu. ¶ Ad cōtraria dic. qd nō negant, quin possit ferri sentētia nō specificata quātitate. Vel intelligitur, qn in libel. fuit quātitas specificata. ¶ Demū tene mēti verba do. Abb. hic in xij. col. Vbi vide Bart. qd petēs hareditatē, vel restitutionē taliū rerū: quia hares: vel quia dñs tacitē videtur petere prononciari se haredē, vel do. Adde gl. in ver. iuxta Rotam in c. constitutus. de religio. domibus quæ eleganter probat, quod vbi quis petit rem sibi restitui, & ad restitutionem illius rei obtinendam, erat necesse primò rescindi cōtractū: cuius occasione requirere tenebatur, satis videtur actor petēdo restitutionē rei petere primò cōtractus rescisiōem quæ erat præambula. Dicit ibi do. Ant. Not. ex hoc qd si minor tā quā legus in cōtractu venditiōis petit rē, quā vendidit, & tradidit, sibi restitui: satis videtur petere per restitui. in integ. rescindi primò cōtractū qd est not. vt ibi per cum. ¶ Simile dicit Bar. in d. l. ex diuerso. §. j. in pri. eo ipso, qd agēs petit rem, videtur petere prius se declarari dñm: quia qui vult cōsequē, vult antecedens. l. illud. ff. de acquir. hære. Hinc pul. Do. in c. literas. de resti. spo. affere ns se cōiunctā in gradu prohibito, & petēs dissolui matrimo. videtur tacitē petere, qd iudex declarat subesse impedimentum. Simile do. Anto. in c. examinata in ix. col. ver. sed est dubium. de iudi. si in cōclusionē libelli petō Titium cogi ad dandum mihi dā. x. licet in eodē libello nō petierim eū prius cōdēnari ad dandū x. quā cogi: tñ quia primò debet cōdēnari. l. j. C. de execu. rei vbi deor petiisse eū primò cōdēnari, postea cogi. Et sequitur ibi Imo. Ad idē qd dicit Raph. se obtinuisse in l. si. C. qui admitt. Et q̄ solet dici sufficere libellū præsumptiuē concludere. l. omnes. §. Lucius. ff. de his, quæ in frau. cre. de quo vltimo fortē dicam in c. proxi. Et ex istis sex conclusionibus expedita est gloss. vsq; ad vltimā partem. ¶ Ad illam materiam emendationis libelli, quam d. Ab. appellat procellosam, dic vt per ipsum: quam latē reasumit do. Maria. hic. & quia videri potest, dic vt per eos, reasumptis tantū modò quibusdam fragmētis ab eis omiſis. Et primò respectu cō demnationis ad principālē regulam, qd ante litem cōte. potest libellus emendari. ¶ Amplia nedū in ciuili: vt d. l. edita. sed etiam in criminali. Bar. ibi in ij. col. d. Anto. & do. Ab. hic, per l. accusaturus. ff. de adul. Pulchrē Bal. in l. accusatorem. in fi. C. qui accus. ¶ Sed intellige sanē, nisi emendatio saperet in aliqua parte deficti tiam accusatiōis: quia tunc nō emendaret ipsum. Nam puniretur poena Senatusconsulti Turpil. iuxta l. primam. §. si qui aut. ff. ad Tur. ita Bal. in d. l. edita. in rep. Paduana in ix. col. ver. ex prædictis collige. ¶ Respectu aut mutandi libellum, vel defictendi, differunt valde criminalia a ciuilibus. Bart. in d. l. edita. in ij. col. latus in l. quæstio. ff. ad Turpil. & in l. si maritus. §. si negaueris. ff. de adul. ¶ Fallit hæc regula. in vj. casibus, quos do. Maria. hic sumit ex quæstionibus Bal. in d. repe. Paduana. ¶ Fallit. vij. quādo libellus continet aliquid, qd est contra actorem in fauorem rei: quia tunc actor videtur illud confiteri. l. cum precū. C. de li. caus. Ioan. And. in c. si. de iureiur. in vj. tetigi in c. examinata. de iud. Et idē si verba essent dispositiua, non posset reuocari illa confessio nisi probato errore. l. error. cum materia. C. de iur. & fac. igno. Si autem essent verba simpliciter narratiua, seu enuntiatiua: tūc ante litem conte. bene posset emendari error libelli absq; probatione: Tex. est reputatus vnicus in l. familia. cū glo. ff. fa. er. post lit. contestat. secus secundum Bart. in l. ex hac in fi. ff. de dona. Quam approbat do. Anto. in c. si. in xvj. col. versic. ex hoc patet, quid de confessione. C. de confess. Concordat Bal. in l. error. in v. col. ibi: secundo casu, quādo est erratū. C. de iur. & fac. igno. & l. in his. C. de testa. mili. & in l. j. in vj. col. C. si ex fal. cā. & in l. si magnū. in fi. C. qui accu. per eundē in l. prædicta. C. de prædi. mino. & in l. vni. cā. in xvij. col. C. de confess. & in l. cū precum. C. de libe. cau. ¶ Fallit non d. vbi statutū disponderet, qd sola productio libelli, habeat vim litis cōtest. Ita Bal. in l. accusatiōem. in fi. C. qui accu. & in fin. in xvj. col. C. e. tit. ¶ Fallit. x. si rē. quē ad hoc notat Ang. & citatio ne facta acquisitum esset eius fisco, vel eius aduersario. text. opti. in c. ab eo

in. c. ab eo. de elec. in vj. & ibi Ioan. An. facit. l. quāuis. & l. libertis aduersus. ff. de in ius voc. Tutius puto teneri illū casum pro speciali: nec aliter extendo prout not. hic dñs Abb. ¶ Fallit. xj. vti liter, qn iudici nō videretur equū emendationē fieri. Ita tex. in l. edita. & not. oēs hic. ¶ Est quedā principalis regula, qd post litem contest. nō potest libellus emendari: secundū oēs. per d. l. edita. Ratio nō ponit Bal. in l. si magnū. in fi. quia cōtestatio habet vim qua si cōtractus. Nā in iudicio quasi cōtrahitur. l. iij. §. idē scribit. ff. de pecul. glo. magna. in l. i. §. si. ff. de p̄to. stipu. & à quasi cōtractu non recedatur. l. sicut cū similibus. C. de act. & obl. ¶ Amplia primò etiā si vtraq; pars consentiret. Bal. in aut. hodie. in fi. C. de iura. cal. dicens hoc esse notandū. Ratio, quia litis contestat. & alij actus substantiales iudicij nō possunt tōli consensu partiū glo. in c. de causis. cū conxor. de offi. deleg. Et qn emendatio nō fit in casibus sequentiū fallentiarū, videtur litigari super eo, in quo non est lis cōtest. ¶ Amplia secundū etiā si in libello esset clausula, saluo iure addendi, vel minuendi: secundum Abba. hic, & dicitur. ¶ Amplia tertio in omnibus fallentijs præcedentis regulæ: quia si in illis ante litē contest. vetita est emendatio, fortius post. ¶ Fallit hæc regula in casibus collectis ex dictis Bal. vbi. §. & do. Abba. hic: & per do. Maria. hic: ex quibus facit quatuor: prosequere ceteros. vt optimē per eos. ¶ Ad illā fallentiā, quæ vult, qd regula non procedit, vbi emendatio addit, vel trahit qualitatem, ex qua nō mutatur actio: sed solū augetur, vel minuitur cōdemnatio ex virtute actionis propositæ. per l. in delictis. §. si detracta. ff. de noxa. ¶ Aduerte, quia hoc est verū, vbi qualitas nō fuerat in libello expressa, sed actū generaliter, & in prosecutione deducta, vel scientia vel ignorantia. Nā tunc bene mutare pot, cū alterū cōprehendatur sub actione generaliter proposita. Secus si in libello qualitatem expressit: quia ab ea recedere nō posset. per l. quod in hered. §. eligere. ff. de tribu. Ita Inno. in c. j. §. eo. & d. Abb. hic post do. Ant. in vltima char. ibi, procedunt hic. & Bald. in dicto. §. si detracta. ¶ Sed caue secundū Ana. in c. si. in vj. col. de collusio. quia iste intellectus videtur cōtra §. si detracta. in ver. si cū de scientia dñi arguenda pœniteat. si em non expressisset, nō posset pœnitere. Ideo sequitur Imol. in l. j. ff. de publi. vbi opponens de dicto. §. si detracta. & de dicto. §. eligere. dicit, qd §. eligere suppletur per §. si detracta. qd tunc nō potest ad aliā actionē redire, qn super electa iudica dum fuit. & istud cōtrarium nō reperitur ab alijs formatū, secundum eū. Cōsidera bene quia in §. si detracta. nō sunt verba de necessitate probantia, qd in bello fuerit deducta scientia: sed possunt illa verba intelligi, qd in processu fuit deducta postea detracta. & ita sonant illa verba de scientia dñi arguēda. & c. Non dicit rogata, qd esset si fuisse expressa. Cogita: & adde istis Bart. in consil. cxvij. incip. accusatio fuit instituta. ¶ Item illā fallentiam, qd per viam declaratiōis pot fieri emendatio qnq; ante sententiam. Cōfirma ex dicto Bart. in l. hered. ff. de testa. qd si reperitur testis, vt dictum obscurū declarat, nō requiritur nouū iuramentum. Similiter dicit Do. in proce. vj. li. in princ. qd lapsō tēpore dato ad prob. pot probatio facta declarari. Idē Do. in c. si quis iudiciū xxxiiij. di. dixi post d. Ant. in c. licet in x. limita. de proba. Et pulchrē inquit Maria. in c. qualiter. lo. ij. q. xj. arti. lxxxvj. de accus. qd solennitas. c. si. de confess. in docendo de errore. nō est necessaria in declaratione cōfessionis obscurę. Et pro tanto dicit do. Card. in Cle. constitutionem. §. j. in fi. j. quæst. de elec. qd repulsi illius Cle. de illo, qui non debetē specificat, vt amplius specificare non possit, tollit declarationem specificatorum. vnde dicit Bald. in d. l. edita. in iij. col. qd qui declarat, non emēdat. Et subdit in xv. col. qd prohibitus emendare, vel diminuire, potest declarare. Et dicunt in terminis Ange. & Roma. in l. j. §. si quis simpliciter. ff. de ver. oblig. & Pau. in l. ferri. eod. titu. qd declarans libellum nō dicitur emendare. Facit dictum Ioan. And. in c. nouit. de offic. leg. qd ordinarius existens extra diocesim, potest declarare quē excoicatum. Vñ dicit Bal. in proce. C. §. quibus. versic. quinto nota. quia licet ex gnali cōmissione non possint statuarij antiqua statuta emendare. Bart. in l. ambitiosa. ff. de decre. ab or. fa. tamen possunt declarare. Idē dicit do. Ant. & Imo. in c. super quæstionū in princ. qd statuarij habentes potestatem declarandi, non possunt corrigere, vel emendare. ¶ Hanc fallentiā limita primò,

nisi declaratio esset talis, qd non congrueret verbis libelli, secūdu Bal. in d. l. edita. in iij. col. per c. cū dilecti. de accu. vbi not. text. & conueniunt ad hæc multa, quæ dixi in d. c. super quest. in prin. in duobus locis probado multipliciter, qd interpretatio debet esse consona. ¶ Limita dūmō ista declaratio fiat ab ipso libellante, nō ab heredē: vt hic per d. Abb. in articulo mutatiōis per c. per tuas. & auctori. de quibus per eum. Nec obstat, qd iuramentū heredē videatur iuramentū iuratis: quia secundū Bal. in d. l. edita. in iij. col. ista quæ sunt animi, nō trāseunt in successorē. alle. l. Pōponi. §. si. alleg. per Abb. qd dicit no. dignum. Adde Inno. in c. si. de suc. ab intest. vbi etiā firmat, qd p̄tas declaradi non trāsit ad haredē not. Bar. in l. gerit. in iij. col. ff. de acqui. hære. & l. naturaliter. §. j. in ix. col. ff. de acqui. pos. Et Bar. in terminis in l. si quis intentioe ff. de iudi. Ex quo signanter intulit Ang. ibi qd procu. sine speciali mandato, nō potest libellum nō productum declarare. Idē Bal. & Ang. in l. inter stipulantē. §. j. alleg. per Abb. & in d. l. Pomponi. §. si. Propterea dicit eleganter Bal. in l. ea. que. C. commi. vel Epi. iudicē non posse interpretari mētē libelli: quia esset interpretari mentē alienā. & de hoc etiā do. An. in c. ex literis. in fi. de spō. ¶ Est vna alia no. fallentia in materia, videlicet: nisi libellus esset ineptus: quia potest emēdari post litē contest. Ita Bal. in d. l. edita in x. col. versic. sed hic dubitatur. per l. accusatus. ff. de adulte. nisi esset lapsū tēpus præfixū a lege, vel à iudice ad accusandū: quia tūc libellus ineptus emēdari nō potest. Ratio huius fallentia: est: quia libellus ineptus emēdari, qui demonstraret qualitatem futuræ litis: sed ibi libellus est ineptus, seu peccat in forma, nō demonstrat qualitatem litis. l. j. ver. & ideō. & quod ibi not. ff. si men. fal. mo. di. Itē. l. edita. debet intelligi de editione libelli. f. validi in essentia. ar. l. non putauit. §. nō queuis. ff. de contratab. & ita etiam Sal. & Paul. de Castr. in d. l. edita. Contrariū tenet ibi Bart. in fi. j. col. & do. Ant. hic propter l. edita. Bal. not. decidit in addi. Spec. super rub. ne cleri. vel mona. Dic secundū aliquos, qd querimus, an possit fieri hoc casu emendatio, post litē contest. ita, qd nulla alia litis contest. requiratur. & Bart. bene loquitur: quia sentētia non pot ferri super eo, super quo nō est lis contest. Secus si quaritur, vtrum possit lis nouiter cōtestari. Ita sentit Bal. in d. l. edita. in xj. col. ver. ex prædictis. Collige rationē primi mēbri: quia quando libellus est ineptus: quia peccat in substantialibus, si emēdatur, dicitur nouus libellus. l. ius ciuile. & ibi Bar. ff. de iusti. & iur. ergo litis contest. præcedens nō dicitur facta super isto nouo libello. ¶ Datur etiā alia noua limitatio, quādo emēdatio ferret incontinenti post litē contest. vt est glo. reputata singula. in l. Pomponius. §. rati in ver. contestatione. ff. de procura. quā sequitur ibi Jacob. Butt. & not. Innoc. in c. pastoralis. de excep. & Imo. in l. ij. §. prius. ff. de vulga. & pupilla. plenius in l. consensu. §. eum qui in xxv. col. ff. de appel. licet Bald. & Angel. in d. §. rati. videantur illam gloss. impugnare. ¶ Reliqua de emendatione dic. vt in primis, & pulchrē per Ang. Are. in §. si minus i primis char. Infti. de act. & s. oēs. per Bal. in d. rep. Padua. l. edita. in penul. char. vbi etiā inuenies, quid in excep. articulis, positionibus, & interrogatorijs: an possint emendari: dic etiam per Petr. de Anch. in Clemen. constitutionem. de elec. ¶ Circa mutationem verò libelli, vide semper Ioan. An. in addi. specu. de libel. concept. §. nunc ostendamus. & dic aliqua necessaria supplendo do. Abb. ¶ Nā dicitur mutatio, quādo in totū receditur ab actione expressa, alia eius loco subrogata: puta egi ad rē ex empto: volo mutare, & ad eandem rem agere ex comodato: omiſsa prima actione. vel petij librū comodato: & quia testes mihi referunt, qd non fuit liber, sed vestis: volo loco libri agere ad vestem ex iplo cōtractu commodati: certē ante litem contestatam possum hoc facere: postea verò non: quia de qua re. & c. ff. de iudi. l. de qua re. Item quia per litem contestat. quasi cōtrahitur. & c. vt dictum est in emendatione. ¶ Et dicit Ange. in §. omnem. in iij. col. in aut. de litigi. qd l. edita. permittens mutationem ante lit. contestat. non est correctā. per aut. qui semel. C. quomodō & qn iud. prout multi dixerunt: quia illa aut. nō impedit, quin actor possit producere nouū libellū, intentando nouā actionem: solum loquitur qn actor nō mutabit libellum renouādo primę actionis: sed tantū modò differebat p̄sequi ipsum iudicium inchoatum. Sed vbi actor renūtiat primę actioni, volēs agere ex

alia: hoc facere potest lite nondum super prima contestata. ¶ Subdit hic do. Abba. qd vbi vellet renuntiare omni actioni & oi iuri sibi competenti post lites contest. per l. postquam liti. C. de pac. saluo, nisi reus vellet persistere in iudicio spe maioris utilitatis. Pro quo vltimo verbo vide glo. in terminis in l. vti q. ff. de rei vendi. glo. prima ante mediu ibi: respō deo, reus postulat ferri. quā sequitur Imol. in. c. veniens. de renun. & Pau. de Cast. in. d. l. postquam liti. post Bal. ibi in. v. col. ver. aduertatis. Item Ange. in. d. §. omnē. dans exemplū, si forte res est in calculo ferendo: & sententia debet ferri contra actorē condēnandum reo in expensis. Nam tunc etiā nō posset actor ce dere inuito reo, quē signa ad intellectū. c. per tuas in fin. de symo. ¶ Quod autē prohibita est mutatio lite contesta. limitari potest secundum oēs tripliciter. ¶ Primō ex dictis Bart. post Dy. in. l. ij. §. in h. ibi: secundō quero. ff. de preto. stipu. vbi dicit, q. aut. qui semel. & l. edita. quā dicit, q. in eadē causa non gemina tur libellus: sed debet insiti primō post lit. cōtest. debent intelligi, dū continuatur causa contra vnam & eandem personā. Sed contra illam, quā successit prima, non est prohibi tum dirigere aliam petitionem, & renuntiare primā. Alleg. l. iij. in. ff. de duo. reis. Ideō si datur libellus etiā contra heredē possidentē in solidum, datur tanquā cōtra possessorem, non tanquā contra heredem. l. de eo. ff. ad exhi. & si conuenio cum tanquā extraneum. Et istam limitationem sequutus est valde Paul. de Cast. in. consi. xvij. incip. quidā Iacobus. in. v. col. de quo etiam per Imo. in. l. penales. in. princ. ff. ad legē sal. & Bal. in. l. feruus. ff. de in. fa. ¶ Secundō limita ex dictis Bar. in. l. si prius. in. vj. oppositi. tertie partis. ff. de nota. ope. nun. vbi dicit per illū text. qd si reus fuit contumax, non potest cogere actorem ad prosequendum. iuxta. d. aut. qui semel. & sic desistere poterit, vbi aliās non posset. ¶ Tertio limita in casu. c. pastoralis. de causa pos. & pro prie. vbi secundū doc. ex permissioe iuris cōceditur ibi actori suspendere petitionem primō productam in petitorio, transeundo ad possessorium, per nouam petitionē. Facit. l. j. secundū secundā lecturā. C. de Carb. edic. no. Spec. de peti. & pos. §. j. verfi. potest etiam agi. Item limita, vt per Abba. nisi iudex videat, q. de necessitate sequitur absolutio: quia tunc admittet actorem renuntiantem instantiā: vt per Bartol. in. dict. authentica qui semel. ¶ Vnum vltra omnes postremō pondera, q. in isto passu & præcedenti præsupponūt manifestē doc. q. ille, qui addit, vel detrahit libello, nō dicitur mutare. Patet, q. ponūt ad dētem vel detrahentē in casu emēdatiōis, & mutāt de p. se. Istud feruiret ad multa. Est enī doctrina Archi. solennis. v. di. in summa. vbi declarās post bea. Tho. latē, q. lex dicitur mutari. dicit qd est quādā mutatio additiua. Et ista non prohibetur etiā respectu legis diuinæ, vel naturalis: quæ in hoc dicitur dimicabilis. Alia est mutatio detrahitiua, vel substra tiua. & isto respectu lex diuina dicitur dimicabilis. & sequitur ibi Dominus. & ita sentiunt, quod detrahens magis dicitur mutare, quā addens. Est alia doctrina Bartoli in

¶ Causa. Adde idē tenentē So. in. cōf. cxviii. incipi. vifis narratis punctis. verfi. nō dicitur cir ca mediū. in. j. parte. Bart. clxxxvj. & Felin. in. c. j. de mutu. pet.

lege finali in fine. C. de proximo sacro scrini. libro. xij. vbi dicit illum tex. esse optimum argu. q. si statutu phibet, ne ppter casum fortuitū possint priores mutari: intelligit etiā prohibitum, ne numerus argeat: q. si esset prohibita mutatio fortius additio se cū dū eū, quē valde sequit. d. Maria. i. quodā cōsilio inc. dñs Ang. Maurocenus. mihi. vj. Facit. l. iurifigētiū. §. adeō. ff. de pac. vbi qn aliquid additur, vel detrahitur: dicit actus nouus, vel mutatus. ¶ Ex ista trahi pnt ad qñtionem, vtrū Eps, qui non pot mutare canones. c. qd super hoc de maio. & obe. an possit addere, vel de trahere in quo respectu additionis, omnes tenent q. sic. propter gloss. in. ver. tolli in Cle. ne Romani. de elec. vt per Innoc. in. c. ex tuā. de cle. nō residē. cōcor. Sed respectu detrahendi est maius du bium: in quo vide do. Anto. & Do. discordantes in. c. ij. de ma io. & obe. & Do. xvij. di. in summa. cum concor. quas als dedi in quadā repe. c. fi. de cōsue. Quibus adde do. Car. in. cle. §. qd si for tē. in nota. de pēnis. & in. d. Cle. ne Romani. in. prin. in. j. q. Et pō dera rōne supra factā de dictis doctorū hic: ex quibus dictis vtr, q. attendi debeat rō subiectæ materiæ: & secūdū illā dicat addēs, vel detrahēs, aliqñ mutare, aliqñ nō. ¶ Circa materiā accumu latiōis, habes regulā, q. est pmissa pter q. in. vj. casibus, de quibus hic per Abb. in. vlt. char. post Dyn. in. regula nullus. & Bartol. in. d. l. edita. Et quāuis in hoc Bar. extēdat se altius, quā in præce dentibus: tamē vtar solū remissioib⁹ tm: q. dñs Ab. nō intrat, & maximē q. do. Marj. c. pximo. sanē extēdit quasi p mediū quin ternū. ¶ Sed in quātum do. Abb. cōcludit, q. vbi actiones sunt dissimiles, debent esse plures libelli: post Bart. vbi. §. & in. l. libel lorū. §. sed si alius. ff. de accu. & in. l. p. hanc. in. ij. col. C. de tempo. ap. teneas cōtrariū. §. q. actiones etiā dissimiles: puta ex empto: & ex mutuo: pnt eodē libello accumulari: vt est glo. in. c. dispen dia. in. ver. personales. ibi. Item in. vna. de re. in. vj. & in. c. fina. in. ver. personalibus. vbi Imo. vult de re iudi. & gl. ij. in. prin. iuncto tex. in. c. querelā. de elec. & gloss. ij. in. c. ij. de capel. mo. Idem Sal. latē in. l. si quis homicidij. in. iij. col. & seq. C. de accusa p. text. ibi cū gl. in. ver. putauit in. vbi de pluribus & diuersis criminibus pot in eodē libello quis accusari. & est glo. in. ver. ab alio. in. l. qui de crimine. C. de accu. Itē cōtra Bar. tenet Bal. in. rep. Padua. l. edi ta. in. xvij. co. ver. is qñt. & ibi etiā Pau. de Ca. per p. dicta. Dicūt tamē, q. tot dicunt esse libelli, quot sunt cāe. & iō totidē solue renf. gabellā. Et hoc, quādo actiones sunt dissimiles, als sec⁹: quia censeref vnicus propter cōformitatē. de quo etiā per Bald. in. l. cum rarionibus. C. qui accuf. & in. l. j. in. pe. colū. C. de fideicō. & in. l. ordinarij in. fi. C. de rei vēdi. & Ang. & Ro. in. l. scire. in. prin. ff. de verb. ob. & Sal. in. d. l. si quis. in. vj. col. Nō obstant iura alle ga. per Bar. quia nō negat, q. in eadē scriptura possint actiones dissimiles deduci. ¶ Itē nō. ¶ q. vbi est prohibita accumulatio, si tamen fiat, & nō opponat: pcedit iudiciū Ita Bar. in. d. l. edita. in. vlti. char. exceptuatis quibusdā casibus. & reus excipiens de inepta accumulatiōe, debet excipere an lit. cōtest. Ita docet Bald. in. l. ij. in. fi. C. de peti. hered. de quo per eundē in. l. ordinarij. in. iij. col. & in. d. l. cū rationib⁹. ¶ Et adde, q. in eodem libello possunt accumulari duo iudicia, quorum vnum habet se, vt preparato rium ad aliud, accumulando ordine successiuo. gloss. ordi. in. l. j. in. gloss. mag. ff. de act. emp. nisi pendente vno iudicio, non esset certa spes de natiuitate alteri⁹ futura. Hoc vltimū. latē prosequit Lu. Roma. cōf. cccxcij. quia tūc dicit agēs experiri sine actiōe, cō tra. l. si pupilli. §. videamus. ff. de neg. gest. Et hunc consiliū transcribit et Lud. in. l. ij. §. itē si in facto. in. ij. col. de verbo. ob. dicēs propter ipsum fuisse iudicatum Florentiē nō valere hūc libellū: Ago cōtra te debitorē principalē. & si bonis tuis excusis, appa reat p te mihi satisfieri nō posse: ago cōtra vos possessores bono rū debitoris actiōe hypothecaria, qñ exercitiū huius hypothe caria, nō an nasef. qñ finitū sit iudiciū cōtra psonā primi debito ris, aut. hoc fi debitor. C. de pig. Cui adde Bald. in. capit. literæ. in. princ. de dila. q. procedit libellus: Peto mihi satisfieri de pensio ne: alioquin Peto, quod emphyteuta expellatur a fundo. Ita dicit tenere Innoc. ibi. quem valde extollit. Nec repugnat istud dicto Lud. Ro. quia rōne moræ ir nō soluēdo, iam competebat actio ad expulsiōē. Sed fortius obstat quādā decisio Bal. in. l. quo tē pore. in. j. colū. C. de test. mili. vbi dicit, q. si cumulatio est condi tionaliter

tionaliter facta semp pcedit libell⁹. vñ si peto me restitui ad tps: & cū restitutus fuero ex nūc put ex tunc: peto me declarari dñm, & cū mihi restitui: valet libell⁹. Nā licet absolutoria in primo parat exceptionē. In scdo iudicio: tñ qa ista ppiē nō est accumulatio, sed pluriū actionū subordinata ppositiō valet. Quia qñ iudicia sic se hnt, q. vñ ex altero orit: ibi pce dit libell⁹ purus in pño, & cōditionalis in secūdo. alle. glo. & doc. l. nō ab re. C. vñ vi. & in. l. cōductores. C. locati. Et idē tra ctat Sal. i. l. ij. C. de iudi. ppter qd de cōsilio Ro. disputari pot. ¶ Et de materia vide clarissimē Ang. Are. in. §. si min⁹. in. pen. char. Insti. de act. vbi p. præ ceteris miraf Sal. in. l. edita p. sup. ponēs pro magno fundamēto, q. accumulatio est de iure per missa, vel de gñe pmissorū. iō, q. dicit eā nō posse certo casu fieri, habet p. bare. Deinde post Sal. i. pugnat tres regulas Bar. de quib⁹ hic p. Abb. tanq. superfluis & cōtra Bar. insurgit. & Ang. in. l. cū querebatur. ff. iud. solui. licet Pau. de ca. ibi eū de fendat. De materia etiā per Bal. in. l. fi. in. prin. C. de excep. rei iud. vbi ponit vtrū prima actio possit accumulari cū actione iudicati. & vide Bal. in. l. certi cōdictiō. §. j. ff. si cer. peta. q. va let iste libellus. Peto. x. q. tibi mutuauit: & p. stipulationem promissit. Et adde Bal. in. l. ij. C. si aduer. sicut. q. si minor ven didit fisco, vel alteri, & sicut vēdidit alteri: pot petendo rescif sionē contra fiscū, intētare in eodē libello restitutionē rei ad uersus emptiōē. Et adde Bal. in. l. ij. C. de peti. here. vbi ponit de accumulatiōe rei vēdicatiōis & petitionis hereditatis. Et adde tex. in. l. si. C. ad exhi. q. facit vtrū actio ad exhiben. & rei vēdicatiōe possunt accumulari Et adde Bald. in. l. iij. C. de rei vendi. quod potest accumulari actio cōpetens ad rem, & quē cōpetit ad pōnā. Bona glo. in. c. Ray. in. ver. veniēt. & ibi scribit. de testa. & vtrū possit accumulari iudicis officium & actio. & vide Bal. in. l. j. C. de iudi. Et adde, q. accumulatio plu riū actionū est permiffa: vt. §. dixi. §. scdm. Bal. in. l. bona. C. fa. er. Sed accumulatio personarū regulariter est prohibita: nisi sint cōnexę, per. l. si quos separatim. ff. de app. Ita Bald. in. l. ad officiū. C. cōi diui. ¶ De libello ad forte & ad vfuras: vide. §. oēs. Sal. in. l. j. C. de iudi. concludentē, q. q. vfurā non possunt simul peti cum forte: q. in primo iudicio posset ferri absolu toria, q. parat exceptionē in scdo. Ideō prius finiri debet iudiciū fortis, per. l. fundi. ff. de excep. quod ad hoc non est alibi se cūdū Bal. in. rep. Pad. d. l. edita. in. xvij. col. ¶ Hoc de vfura li mita primō: vt pcedat, qñ reus in primo iudicio fortis negaf set obligatiōē cōtra factā. Secus si cōfessus fuisse obligatiōē fortis: sed diceret forte nō solutā, vel factū sibi pactū de nō pe tēdo forte: q. bene pot accumulari tūc petitiō vfurarū: q. ab solutoria i iudicio fortis cōfessatę, nō parit exceptionē in vfu ris. Ita dixit solus Ray. de Forli. in. d. l. j. C. de iudi. ¶ Secundō limita hoc de vfuris, nisi pars contra dictā cumulatiōē non oppouisset propter doctrinas Bar. in. d. l. edita. in. vlti. char. ¶ Tertio limita: nisi cumulatio fieret cōditionaliter: peto à te vfuras, si apparuerit forte debitam. Ita Cy. & Ray. in. d. l. j. per. d. l. conductores. & per gl. in. c. Ray. facit dictū Bal. in. d. l. quo tēpore. adductū. §. cōtra cōsiliū Lud. & qd no. Ange. de accumulatiōe cōditiona. in. l. q. de inofficio. ff. de inof. tes ta. cætera dic. vt in locis primo alle. & §. oēs per Bal. in. repe. Perusina. d. l. edita. & aliquid signāter per eū, in. l. si. ff. de his, q. sunt sui vel alie. iur. ¶ In casu licitæ emēdatiōis, mutatio nis, vel accumulatiōis, resciant reo expēsa factę ex eo: quia ante has variatiōes deliberare nō potuit. Barto. in. d. l. edita. Addit. d. Ab. idē si deliberare nō potuisset: dum modō iteratō fatigatus fuerit in cōsulēdo peritos vifa hac variatiōe. Adde Bar. formaliter idem tenentē, in. d. repe. Pad. l. edita. ad fi. Et est cōsonū quo ad expensas secūdo loco factas, q. in illis gra uatur. Sed vñ nō. q. iudex non admittet emēdatiōē libelli, nisi primō actu resciant expēsa, q. debentur. Ita Sal. in. d. l. edi ta. post Bal. ibi in. repe. Perusina in. xxxij. col. arg. l. fancimus. C. de iudi. vbi cōtumax nō audit, nisi prius rescit expensis à cōtumacia causatis. ¶ Et pro hoc no. vj. dicta: & vide Bald. in. l. generaliter. §. hæc de presentibus. C. de reb. cre. q. si quis vin cit in vno articulo, debent ei solū rescit expensæ, non expe

tata diffinitiuā. vide Spe. de libel. cōcep. §. nūc. ostēdimus. ver. sed & si. & de expensis §. si ante p. res. xxx. q. opposuit gnalitati li belli: illo declarato, pot petere expensas antea ob id factas. Vi de Bar. in. l. quia. C. de omni ag. deser. li. xj. q. erronea confessio nō pot reuocari: nisi prius restitutus expēs ab ea causatis, si iu dici hoc videbit: vide Rotā de appel. lxxij. in. fi. in antiquis. de appel. dicere potest delegato dato super grauamine, & toto ne gotio, procedatur prius in grauamine, etiā inuito appellate: quia habita victoria in illo pūcto, petet expēs factas ob fru stratiōiā p. tensionē grauaminis. Vide Imo. in. c. cū cessante. de appella. q. reuocās grauamē debet soluere expēs, quas fecit appellans propter iniustū grauamē. Vide aureū dictū Bal. in. c. exceptionem. de excep. in. prin. q. qui temerē litigauit, & ante conclusionem in causa p. duxit instrumētū, purgās illā te meritatem: q. tardauit p. ducere, nō audit nisi rescit expēs, in quibus reū temerariē fatigauit. Et ista p. derit litigatorib⁹, quibus sepe in medio litis deficit pecunia. ¶ Clausula, saluo iure addendi, vel minuendi: nihil prodest respectu conclusio num p. dicitur glo. v. in. c. inter dilectos. de fi. instru. not. oēs ibi. & Bar. in. d. l. edita. & Ange. in. d. §. omnem. & Bar. in. l. non solum. §. morte. in. x. col. ff. de oper. no. nun. & Spec. in loco ab isto allegato. Et ita docto. hic assignantes vnā rōne, quā vide. Aliam assignat Car. in. d. c. iura. quia induceret certitudinem. Est enim p. prium, ac si diceret plus. & est cōtra istū tex. Aliam assignat Do. se extendēs in. c. ab eo. de elect. in. vj. quia addito, vel diminutio, faciūt ceteri nouū libellū: vt hic per do. ergo videref p. cedi sup libello carente liti cōtesta. ¶ Amplia etiā si cōsentiret re⁹. Bar. in. d. rep. Pad. in. l. edita. pe. char. per ratio nē pximē dictā. iuxta gl. in. c. de causis. quicqd dicat Do. in. d. c. ab eo. ¶ Amplia secūdō etiā in exceptione sapiēte actiōne: vt cū excipit cōtra electū. Ita Do. vbi. §. pbās latē sec⁹ esse in exceptiōe mera. Vñ effectū opaf clausula qua pposita i libel lo nō videt pposita cōiunctim secundū Bal. in. l. Nefennius. ff. de nego. gest. & in. d. repe. Padu. in. iij. colum. & in Perusina in. xxxij. colum. verfi. de sexta quod multum importat ad no super glo. in. verfi. adstrinxit, in. c. licet de proba.

SVMMARIUM

- 1 Narrare sufficit in libello, quæ sit causa agendi: nec est necesse dice re replicationem, quæ contra exceptionem opponi posset.
- 2 Libellus, si præsumptiue concludit, sufficit.
- 3 Libellus est reiiciendus, qui de iure communi non concludit: licet pos set accidentaliter concludere.
- 4 Exceptio notoria potest proponi ante litem contestatam.

CAP. III.

Dilecti filii. ¶ Si libellus datus in actio nem petendi: non tenetur reus respondere. h. d. ¶ Tene mēti aurea verba Inno. hic pōderando vt per do. Abb. Cuius dictis vltra Moder. adde do. Matthe. no. xj. vbi dicit, q. sufficit narrare, q. sit agēdi. Nec est opus dicere replicationem, quæ contra exceptionem rei feruiret. Alleg. Inno. hic, quē extollit inferēs, q. locator pe tens pensioē a conductore, non habet aliud narrare, quā con tractū locatiōis. vnde non est opus dicere, q. tradidit condu ctori rē locatā. addit glo. insti. de actio. in. prin. quē sentit q. vē ditor agens ad pretium non tenetur in libello exprimere nisi contractum venditiōis. non autem tenetur dicere tradidisse se emptorem. ¶ Adde etiam do. Mat. not. xij. q. in libello non est necesse allegare solennitates extrinsecas: quāuis illæ non præsumantur in instrumentis. l. quēcūq. §. j. ff. de pub. in. rē act. Alleg. & extollit Inno. hic: dum dicit, non oportere exprimere solennitatem consensus. Et pro omnibus facit regula iuris vo lens, q. sufficiat libellum concludere p. sumptiue. In qua re gula puto fundatum Innocen. & pro ipso alleg. l. creditor. §. Lu cius. ff. de his, quæ in frau. in. ver. intelligendus est fraudandorum creditorum consilium habuisse. vbi nar. ato, q. debitor omnia bona alienauit, oritur sufficiens conclusio p. sumpti uē, q. in fraudem creditorum. ¶ Et ista regula procedit etiam in criminalibus secūdū I. ud. cōf. cv. inci. vifo themate. Allegat

Ange. in. l. ij. C. vi. bo. rap. bene facit glo. in ver. iuxta ratā. in. c. cōstitut. de relig. do. quā allegauit. s. pxi. Vbi p̄sumptiue cōcludit in rescissione, q̄ debet esse p̄ambula. & adduco gl. in c. quia p̄sulatus. in glo. j. q. iij. q̄ sufficit spoliato asserere in libello se spoliatū aliud cōcludendo: q̄ satis p̄sumit cōsensisse, q̄ restituat. Et ipsam cōmendat Bal. in. l. quisquis. in fi. C. quo appel. nō recip. Sed certē Bal. ibi intelligit illā gl. solū in notoria spoliatione, in qua bene dicit sufficere simplicem facti p̄positionē. & in. c. j. in. ij. col. de mili. val. q̄ cōtu est. Idē ipse dicit in aut. habita. in. vj. col. ver. sed reuocat in dubiū. C. ne filius pro pa. Et ipsam sequitur Archi. in. c. in primis. ij. q. j. ¶ Ex qua infert Do. ibi in principio. versi. iij. oppono. q̄ isto casu pōt ferri snia nō conformis libello. Nā libellus solū narrat spoliatiōē: & tñ snia mādāt restitui. Sed ratio est secūdū eū: q̄a confitō de spoliatiōe, iudex prouidet ratione periculi imminētis detētoris rei alienē. Quod dicit bene notandū. Potes dicere, q̄ ratio clarior est: q̄a sufficit p̄sumptiua cōclusio. d. §. lucius. ¶ Et pro illa glo. sunt duo tex. videlicet. c. conquerēte. de resti. spo. in ver. spoliati. attentō, q̄ nō dicit. & j. Er go non erāt alia verba: nisi simplex narratiō spoliij. Ad idē. c. p̄cepta. vlti. dist. vbi q̄s cōquerēbat de spoliatiōe facta iniurē a iudice: & non continet petitiō, vel conclusiō. Vñ secūdū Domi. vbi est tex p̄ gl. in. d. c. q̄a. sed illā glo. declarat: vt pro cedat: dūmodō narrā spoliatiōē, vtat verbo p̄gnati: nā sapiat conclusiōē: puta cōqueror, vel doleo, vel famili. Nam si simpliciter narraret se spoliatū. nō resuleret p̄sumptiua conclusiō restitutiōis. Ita Bar. multū singulariter in repe. Padu. in. d. l. edita. in. xvj. col. ver. circa secundū, an procedat libellus sine cōclusiōe. Et idem dicit, q̄ in alia petitiōe, q̄ in data cōtra inuaforem, similia verba habēt vim cōclusiōis. puta. Cō queror de Titio, cui mutuaui. x. & nō restituit. q̄a dato, q̄ nō petat eū cōdemnari expressē: tñ petat p̄sumptiue, dicendo conqueror. Et ista declaratiō ad istā gl. cū isto corollario nō exeat mente tuā. Et optimē faciūt verba Bald. in simili in. l. fi. in prin. C. de resti. in integ. dū ponderat circūscriptiōē. ¶ Ad de etiā pro dicta regula id. q̄d nō. Imo i. c. cōstitutus. in. ij. col. de resti. in integ. Minor agēs simpliciter narrat se laesum, non facta mētiōe de dolo, vel facilitate: procedit libellus: q̄a eo ioso, q̄ asserit se minorē & laesum, satis p̄sumptiue cōcludit: q̄ sui facilitate est laesus. quicquid dixerit ibi do. Anto. sequutus Bar. in. l. fi. C. de in integ. resti. mi. Contra quē etiā tenent ibi Bal. Sal. & Pau. de ca. sequētes. Specu. de resti. in integ. §. qualiter. ver. sed nunquid minor petēs. de quo etiā per Bal. in. l. verū. §. sciendū. ff. de mino. ¶ Nihilominus dicit In. hīc, q̄ q̄d est dicit de cōclusiōe p̄sumptiua, debet necessariō declarari, seu limitari. v. modis. ¶ Primō, dūmodō narret in libello aliquid, q̄d de sui natura inducat obligatiōē: vel vt generalius dicam conclusiōē: vt in exēplo Inno. hīc de mutuo. Secus vbi narraretur factū, adeō vagum & dubiū, q̄ non posset resutare p̄sumptiua cōclusiō. Ita multis verbis declarat Imo. in. c. super hoc. in. xj. col. de renū. motus ex dictis Bar. in l. cū quid. ff. si cer. peta. vbi dixit, q̄ si in libello meo narro me dixisse Titio: tolle hāc pecuniā: & ipse accepit. & idē cū de neget restituere: peto eū cōdemnari, & cogi: non valet libellus: q̄a factū est vagum. Potuit enim esse donatiō, vel mutū, vel depositū. Et ista declaratiō fuit de mente do. Ant. s. c. pro ximo in. x. col. Et iste est, vel vnus mod⁹ concordādū doc. hīc, cū Bar. in. d. l. cū quid. q̄ etiā cōcordari possunt ex sequēti limitatiōe. ¶ Limita scdō, dūmō illa cōclusiō p̄sumptiua resulet ex facto alteri⁹: sed si resultat ex facto libellātis, debet illā allegare secundū. d. Abb. in. c. afferte. in. ij. col. de p̄sum. ver. ex p̄dictis per. l. si adulteriū cū incestu. §. idē Pollion. ff. de adul. Idē do. Anto. s. c. proximo. in. ij. col. & Imo. in. d. c. super hoc. ostendēs ita esse in casu Bart. in. d. l. cum quid. Quem ita declarat Bar. Do. Anto. in. c. si cautio. in. v. colū. versi. ex hoc decidit. de si. infru. intelligens, quōd in casu Innocē. hīc oriet p̄sumptiō ex facto alieno: sed in casu Bar. ex facto proprio. Idē Ang. in. d. §. lucius. ¶ Obstat huic limitatiōi dictū quoddam laco. But. in. l. si quis necessariam. §. j. ff. si cer. peta. Titius

egit furti, dicitē rē suā fuisse cōtra tātā per ipm cōuētū. Nō dicit cōtra volūtātē meā, valet libell⁹: q̄a p̄sumptiō iuris est q̄d adfit cōtraria volūtās: nisi aliud p̄bef. l. q̄ vas. §. vetare. ff. de fur. Ergo p̄sumit ex facto libellātis: licet nihil alleget. r̄ndet ibi Raphaela. Fulgo. q̄ aliud est: q̄a expressa erat actiō & causa nominata in libello: q̄a furti agebat. & sic est expressa volūtās cōtraria. Sed in casu Bart. in. l. cū q̄dā. nō fuit expressa nominatim causa actiōis in libello, sed dictū numerauit. Et tūc nō sufficit p̄sumptiue cōcludere secūdū eū. & cōueniūt verba Inno. in. d. c. sup hoc. & est nō declaratiō hui⁹ limitatiōis. ¶ Et si j. casu Bar. in. l. cū q̄d. rē nō opponeret, p̄cederet libell⁹. & posset postea ex p̄bationib⁹ declarari p̄ actore. Ita Raphaela ibi p. l. fi. C. de anali exceptione. facit q̄d dixi. s. c. pxi. in. ij. cōclusiōe. ¶ Limita tertio dictū §. Lucij. nō p̄cedere in p̄cētialibus, in quibus requirit veritas. Ita dñs Ant. s. c. pxi. in. xj. col. post Inno. in. c. nouit. de iudic. vbi in libello denunciatiōis Evangelicæ debet deduci pactū, nō p̄sumptiue. ¶ Limita quarto secūdū Angel. in. d. §. Lucij. dūmō sit p̄sumptiō iuris. secus si essent aliæ: de quibus per glo. in. c. is. qui fidē. de spon. Et hanc limitatiōē sentit etiam Bal. loco statim allegādō. ¶ Limita quinto, dummodō libellus habeat debitā formam, secūdū Bal. in. l. edita in repetitiōe Paduana in. xvj. col. ibi, sed nō sufficit. vbi dicit, q̄ libellus non concludit, q̄d pōt vniformiter concludere. ¶ Dū Abb. no. ¶ Treijciendū libellū, q̄ de iure communi non concludit: licet accidentaliter cōcludere posset: vt in exemplo Inno. hīc: limita dūmodō opponat. Ita Abbas in. c. ex parte. B. in secunda columna. ibi: & ex hoc, & ex tex. de foro competenti. ¶ Dum not. Abbas ex dictis Inno. hīc exceptionē peremptoria nō impedire litis ingressum, etiam si offertur incontinētī, properando. ampliando capitu. j. de litis cōtesta. in. vj. Ad de dñm Antonium in capit. super literis. in. xvij. col. de referi. & allegans dictum Innocē. in. ca. ij. circa finem de cā posses. & p̄prie. contra agentem possessoriō recuperandæ, non admittit exceptiō proprietatis, etiam incontinētī probandæ. Idē glo. in capi. super causa secunda quæstione quinta. & textus cum glo. in verbo incontinētī. in capi. literas. de restitutiōe spoliatorum. & Specu. de peti. & pos. §. fina. versiculo decimo quarto. Et dominus Antonius in capi. literis. in secunda columna. de restitutiōe spoliatorum. & in. c. item cūm quis. in. fi. eodē titulo. & Angelus in. l. certi. in. vlti. colū. C. de interdi. in. l. fi. C. quorum bonorum. & in. l. fi. de vi. ff. de iudi. & per Ange. in. l. momentanea. circa principium. C. vnde vi. & per glo. am. secunda quæstione prima. in summa. ¶ Est verum, q̄ Archidiaconus in. c. vt circa. §. j. de electiō. in. sexto. & dñs Ant. in. c. j. de ordine cognitiō. tenent contrarium eius, q̄d vult Innocē. hīc. & fortē eorum opinio procederet, vbi exceptiō talis esset, quōd offēderet ipso iure actiōnem, non competere per id, quod dicam in sequenti conclusiōe. & ita Barto. in terminis in. l. cum quærebatur. ff. iud. solui. q̄ exceptiō competens non conferēs actori actiōnem, si probatur incontinētī, impedit litis ingressum. Hinc Ang. in. l. j. C. de quadri. p̄scriptiō. q̄ exceptiō p̄scriptiōis incontinētī probata, impedit litis ingressum. Idē Ange. de exceptione celsiōis bonorum, in. l. ex contractu. C. de bonis authori. iud. possiden. Faciūt verba Innocē. in. c. post electiōē. in. fi. ibi, & dicimus. de concef. p̄aben. ¶ Dū Abbas colligit exceptionem notoriam proponi posse ante contēstatam litē. Ad de Ioan. And. in Specula. de exceptiō. §. dicto. versi. sed non reus. & do. Anto. in. c. super literis. & in. c. exceptionem. in. antepe. col. de exceptiō. Bal. in extractis Innocē. in versi. excep. q. xx. & in. l. eleganter. §. si quis post. ff. de condi. in. debi. Domi. post Archidiacon. in. d. c. vt circa. §. alioquin. versi. quinta conclusiō. & Petr. de Ancha. post Ioan. And. in. c. j. in. v. col. de litis cōtesta. in. sexto. & Bal. in. l. post q̄ liti. in. ij. col. versi. vnica conclusiō. C. de pactis. Item si esset probanda per instrumentum. Bal. in. d. §. si quis. & dñs Ant. in dictis locis, per c. licet. in. verb. euidētissimē. de proba. Intelligē de exceptione peremptoria: per quam concluditur ius agēdi ipso iure, nō competere. Et ita Bar. & alij allegāt in p̄cedenti. q̄. secus vbi hoc nō cōcluditur, secūdū Imo. hīc. p̄pter regulā dicti. c. j. Reliqua ad

qua ad istū ti. vltra loca in rubrica allegata, collige ex his, que dixi in. c. examinata de iudic. & ibi multa ponit dñs Anto. Et memento eorum, que dixi in. c. nouit. de iudi. quando intentio est apta: sed exactio est inepta.

emutuis petitionibus Rubrica.

- SVMMARIVM.
1 Inducia deliberatoria, si petantur: sunt de substantia: alias non.
2 Reconuentio, an fieri potest post litē contestatam?
3 Reconuentiōis causa mutat suam naturam regulariter, & in ea proceditur: prout in causa conuentiois.
4 Causa summaria, an efficiatur plenaria propter reconuentiōem?
CAP. I.

EX literis. ¶ Iudex etiā delegatus compellit actorem ad respondendū reo in causa reconuentiōis, & vtrāq; ordine successiuo simul discussam, vna snia terminabit. ¶ Dū tāgit de inducijs: ad de, q̄ si petant, sunt de substantia iste liberatoriæ. aliās nō. gl. iij. in. c. xx. xvij. q. iij. approbant Imo. & Romanus. in. l. qui bona. §. qui alieno. ff. de dāno infect. Imol. in. l. si queram⁹. in. iij. col. ff. de testa. Do. in summa. ij. q. j. in. ij. col. Io. and. in. c. j. de litis cōtesta. in. vj. Archi. in. c. ei. q. §. diffinitia. ver. itē si snia. ij. q. vj. & gl. in Cle. sape. ¶ Subdūt Moder ni respectu terroris p̄acticē simulancē processus, q̄ de snia lata pariter sup cōuētiōe & reconuentiōe, vnica soluet gabella: propter dictū Ang. in. l. patris & filij. ff. de vulg. & pup. q̄ si in eodē instrumētō est testamētū patris & filij, censet vniciū testamētū: & vnica soluet gabella. Simile dicit Bar. in. l. inficiā do. §. infans. ff. de fur. Si pater & filij eodē die nuptias celebrēt censet vniciū factū. Ideo plures scemine nō inuitabunt quā ad vnica nuptias inuitari possit. Dubito p id q̄ dixi. s. c. proximo. post Salic. & Pau. in. l. edita. q̄d si in vnico libello plures actiōnes accumulatur difformes, censetur plures libelli: & plures debent gabellæ. Itē. l. j. scire debemus. ff. de verbo. obli. per quā dicit ibi Ange. q̄ censet esse tot libelli, vel sentētis, quot sunt summe in eis specificate. Intelligē, q̄n in qualibet datu diuersa actiō: secus si pro omnibus vna: q̄a tunc censetur vnus libellus. Bal. in repeti. Pad. d. l. edita. in. xxij. colū. Subdit Pau. de cast. in. d. l. quod si petij decem in libello: & postea addo alia decem ex diuersa causa: debet solui secūda gabella, tanquam de nouo libello. Et idem Bar. & Bal. in. l. ius ciuile. ff. de iustitia & iure. Simile Barto. in. l. libellorum. ff. de accusa. q̄ de pluribus accusatiōibus factis in eodem libello, debētur plures gabellæ. Idē Bal. in. l. ordinarij. C. de rei vendica. & in. l. accusatiōis. C. de accusa. Nō obstat dictum Ang. in. l. patres. quia per. l. omnia. habetur illud instrumētū pro vnica dispositiōe. Nec obstat dictū Bar. in. §. infans. q̄a est falsum, vt ibi per Ange. & quia statuta attendunt verū, nūquid fingitur. ¶ Dum glo. tangit, q̄ ista sententia, quæ nō iudicaret sup reconuentiōē, nō esset nulla, cōtrariū vult gl. i. c. * accusatores. §. cui⁹ in agēdo. iij. q. viij. Pro qua lo. de Ana. in. l. j. §. h. ff. q̄ snia sine appellatiō. rescin. Ponderat istū tex. & c. cum dilectus de ordine cogni. vbi lex p̄cipit vnica snia ista terminari: ergo cōtra factum est nullū. l. nō dubium. C. de legi. Item, si lata esset contra ordinē iuris: ergo nulla. l. prolatā. C. de sen. Et idē Moder. hīc, post multa. ¶ Tene glo. hīc secūdū do. Abb. & Inn. in. c. ij. de ordine cognitiōnū. & Imo. & elegāter Ang. de Are. in. d. l. j. §. h. vbi relatis alijs idē tenētibus p̄ndet motiuis Ana. q̄ iurata fieri permittunt: sed non necessitant. Et q̄ sententia nō fit nulla, dicit causam. s. p̄ quā valde infurgit cōtra Ana. Idem Do. in. d. §. cuius in agendo. in fine prin. iij. q. viij. ¶ Communis est oppo. ¶ q̄ post litē cōtestat. ex interuallo nō potest fieri reconuentiō. Pro qua cōcludūt rōnes dñi Ab. & est casus in Cle. me. sape. in. ver. est in exordio faciēda. q̄a verbū est necessitat. Car. in. c. exceptiōē. de exce. & gerūdū necessitat. Bal. in rubrica. C. de edē. ¶ Prima declaratiō. Si * materia * esset peritura, & exigeret celeritatē, poterit fieri rei v̄dicatiō. iūcto teno

re. Maria. hīc: per notata in simili in. c. fi. de fo. cōpe. vbi in tali casu non competit ius reuocādi domū. Faciūt quæ dixi latē in. c. fi. de iudi. ¶ Secūda declaratiō. Volētē actore valet reconuentiō in omni parte iudicij: non q̄ sit propriē reconuentiō: quia deficit ibi parilitas p̄cessus. Sed est cōuētiō valida per p̄rogationē, q̄ cadit corā delegato de re ad rē: sec⁹, si inuito actore. c. cū olim. de offi. deleg. Ita Do. in. §. reus. & Maria. hīc. ¶ Tertia declaratiō. Si iudex ab actore aditus, * est aī iudex suus: * eo inuito, fiet quādocūq; reconuentiō. Sed magis p̄prie dicitur conuentiō: quia caret vtroq; priuilegio veræ reconuentiōis: vide licet simultaneæ p̄cessus & p̄rogationis. Ita do. o. vbi. s. pxi. mē. cetera videbis per te. ¶ Causa reconuentiōis mutat regulariter naturā. & in ea procedit, put in cā cōuētiōis: idēō prima summaria facit secūdā summaria: licet aliās nō esset eodē trā, vt hīc per dñm Abb. per Cle. sape. de verb. signi. inducēdo vt per eū. ¶ Declara priō, vt istud sit verū respectu procedēdi nō respectu decidēdi: q̄a istud cōicare naturā suam alteri, nimis noceret actori reconuento: vt hīc per dñm Abb. ¶ Hanc declaratiōē intellige, vbi cōuentio & recon. respiciunt diuersas causas. Secus si accumulāt respectu eiusdē rei: q̄ vniformiter decidēt. Lapsus allegatione. iij. ad finem. volens, quōd si agis mecū dicēdo, q̄ dedi ad vsurā: & ego peto cōtractū p̄nūciari legitimū: vtraq; decidit vt summaria. Ratio, q̄a i ea nō est separata reconuentiō, sed quasi defensio: vñ sicut possem excipere, & pronūciādo, p̄nunciare tacitē super exceptione. Ita possum petere pronūciari sup eo, q̄d excipiēdo p̄pono. Et p hoc facit, quod notat do. And. Siculus in. c. Abb. in quarto notabi. de verbo. signifi. quōd super libello cōfirmatiōis, pōt dari libellus infirmatiōis. & vterq; eadem sententia expediri. Facit optimē dictū Bal. in. l. viro. ff. solu. ma. q̄ q̄n reconuentiō venit ad perimēdā cōuētiōē, dicit reconuentiō habere vim exceptionis. & est necesse pronūciare simul super vtroq;. ¶ Secūda declaratiō. Quod dixi causa reconuentiōis, fortituz naturā causa principia. est verum, q̄n ex reconuentiōe prorogat iurisdicctiō iudicis. Secus si sit coram iudice aliās actoris: quia nō p̄hibetur reconueniens renūciare beneficio simultaneæ processus: nō erit propriē reconuentiō, secūdū do. Abb. hīc. ¶ Subdūt Moder. nō credere, ¶ q̄ cā summaria efficiat plenaria propter reconuentiōē: quia hoc modo reconuentiō progaret litē cōtra c. dispēdia. Sol. puidet. c. dispēdia. vt actor in plurib⁹ tribunali⁹ nō vexet. de elongatione nō dicit. Et pro cōi facit: quia im possibile est, q̄ in cōuētiōe processus sint dñi. Nec pōt cā secūda regulare primā: p̄pter regulā, qui prior. cū simi. ¶ Si ante nomē rei receptū inter reos rē multiplicatur, accusare potest. Sed si receptū est, nō pōt. l. is, qui reus. ff. de publicis iudicij, vel priuatis iudi. Et dicitur receptū, vbi pronūciatū est p̄cedendū esse in accusatiōe: non obstatibus exceptionib⁹ rei. Fallit in decē casibus, de quib⁹ remittit se Imo. hīc ad seipsum in. d. l. is qui. & reassumit hīc materiam in. l. ij. in. iij. colū. cum xxij. col. seq. dic vt per eum. ¶ Et confydera, q̄ in istis decem casibus, obstat ratio: quia accusatus dicitur inimicus. & idēō repellitur ab accusando. c. repelluntur. & c. cum. P. ca. memini mus. de accusatiō. Posset dici, q̄ de iure ciuili procedunt: quia secundum leges repellitur solū a testificādo, aut. si testis. p. d. C. de testi. de materia capit. fiant argu.

- SVMMARIVM.
1 Appellans, sicut potest non delicta deducere: ita etiam appellatus.
2 Concessio vbi est facta motu proprio, priuilegiatus non tenetur eam recipere contra se. nu. 3. 4.
CAP. II.

Rudentia. ¶ Modus conueniendi datus p̄ rescriptū in causa cōuētiōis, intelligit repetitus in causa reconuentiōis. ¶ Per istū tex. ibi: cū actoris. vide Ro. de dolo & cōtumacia. decisio. xxj. vel. ij. in antiquioribus. q̄ qui obtinet aduersariū cōpelli personaliter, respondere tenetur. Ad idem sequitur Domi. in. c. j. de dolo & cōtumacia. in. vj. bonus textus in. l. fina. C. de fructibus & litium expensis. Per quem dicit Bal. ibi, quōd punctum vasalli cum domino,

q non cadat foederibus non seruat, militat contra. Et quod priuilegium patris, quod non possit testari non relicta legiti...

ricorum. & in c. j. in vj. de resti. in integ. & not. Bald. in l. cunctos. in xj. col. c. de summa Trinitate. & gl. maior quasi in me...

De liti contestatione Rubrica.

SVMMARIVM

Scriptura ubi requiritur in actu, actus non presumitur: nisi scriptura appareat: nisi in casu, quando sententia transisset in rem iudicatam: quia tunc presumitur fuisse scripta. n. 2. Aliam limitationem ponit.

Positiones

- 3 Positiones facte per actorem, & responsiones per reum: an inducant liti contestationem. & n. 4.
5 Liti contestatio, an fiat per confessionem rei.
6 Liti contestatio, an fiat per obiectum exceptionis.
7 Conclusio est necessaria in libello, aliis non potest liti contestari.
Hec regula patitur decem fallentias: vt hic videri potest per ordinem, vt n. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16.
17 Omissio ordinis iudicarij, sicut reddat processum nullum: ita omissio ordinis in extraordinarijs.
18 Narratio plenior conclusione restringitur per conclusionem, & e contra.
19 Libellus formatus hoc modo: Peto reum cogi: valet, licet non dicat condemnari. Nam subintelligitur.
20 Responsio talis: Nego narrata prout narratur: an valeat.
21 Liti contestatio, an inducatur per verbum credo.
22 Liti contestatio, an inducatur per verbatu mentiris.
23 Reus, an possit compelli, vt contestetur litem.

CAP. I.

Lim. oia tacta per Abb. Primò inquantu Abb. dicit, q vbi requir scriptura in actu, non presumitur actus: nisi scriptura appareat. text. optimus hic. & dicitur Inno. de accu. super his ad fi. Adde Abb. in c. quoniam. in xiiij. col. de proba. & in c. bona. lo. j. ix. col. de elec. Lu. Ro. in l. sciendū. in fi. ff. de verb. oblig. Si tamen partes confitentur litem fuisse contestatam, staretur earum confessioni. c. fi. de proba. quē tex. pro singulari & mirabili notat ibi Abb. & ipsum etiam allegat hic. Tamen caue, quia ibi concurrebat etiam assertio iudicū: vt ibi per Are. ¶ Quod autem dicitur est de scriptura, limita nisi sententia transisset in rem iudicatam: quia tunc presumitur fuisse scripta. dixi in c. tenor in fin. de re iudi. & ibi hoc videtur velle Abb. vlt. col. ibi vel tertio. & ibi dixi in ver. fallit scdō. ¶ Quod autē dicit Innoc. in d. c. super his. non presumi quē non ordinatū: limita, nisi diu exercuisset ordinē, secūdū ipsum. Facit dictū Hosti. & aliorū de presum. c. illud. cum cōcor. quas ibi dixi. & q notat omnes in l. sciendū. de verb. ob. d. c. d. c. p. sumi solēnitatem extrinsecā ppter tēporis diuturnitatē. p. l. fi. filius. C. de peti. hē re. Item limita Innocens. nisi clericus ostenderet literas alicuius ordinis p̄supponētis priores ordines. & esset ordinatus ab homine integre famē: qā p̄sumi, q ei cōstitit de priorib⁹ ordinibus. Inno. in c. j. de ce. pegri. & in c. sup. his. ad fi. glo. mag. de accu. Sequit Abb. in c. nisi. de praben. & in c. fraternitatis. de cle. non res. & in c. j. xxi. col. de iud. & in c. fraternitatis. in fi. de. & in c. Albericus. in lectura antiqua. eo. titu. & Rota de proba. iij. in antiquis. & Archi. in c. Lugdunensis. ix. q. ij. facit. c. significante. de pigno. & qd ibi no. But. in prin. sequitur etiā Lud. in l. in illa. in xij. col. ff. de ver. obl. ¶ Ad illud de positionibus vniuersalibus, in quibus tenet Ab. ¶ q inducūt cōtest. liti. qn actor oblat libello narrat eis cōtēta in libello: addit Mari. tandē se putare, q vbi cūq; positio habet admittā petitionē. r̄n̄sio ei facta inducit cōtest. liti. Et pōderat verba Ang. in §. illud quocūq; i. aut. de triē. & semif. Pro hoc facit: qā cessant rōnes isti⁹ tex. adductę per gl. hic. Et dicit Rota de testi. xvij. decif. in antiquis p̄ r̄sionē factā ad articulos cōclusiuos fit liti cōtestatio: qā tales articuli sunt i loco libelli. ¶ Ad illud, q verba requirunt, vt hic per Bu. Car. & Abb. post Rotam hoc tit. in nouis. Addit Imol. q propter autoritatē Rotę hoc seruare: aliās difficile recederet ab opi. cōtraria, quā tenet Barto. & Bal. in l. vnica. C. eod. Ad dit Maria. q aut post respōsionē rei, actor cōparet & profequitur: & Rota bene dicit. Aut nō vult cōparere, vel p̄leg: & tūc tenet cōtra Rotā. qā licet volūtas p̄sumat durare. c. maiores. de baptismo. in ex. actibus sequentibus videt mutata. ¶ Dubito de hoc secūdō, qā Rota & doc. loquunt in actore, q dato libello peijt reū cōpelli r̄ndere. Et ex hoc arguit animū cōtestādi: & idēō si tpe r̄nsionis rei, nodū mutauit actor. p̄positū apparēter, videt liti cōtest. adēō facta, q ex factis sequētibus mutari non potest. ¶ Ad illud q vtrū cōfiteō fiat liti cōtest. in quo cōmunis opi. est, q sic. Adde Bald. in l. fi. r̄. de procura. Card. in Cle. s. p. e in

xxvj. q. de ver. sig. glo. in c. dudū. lo. ij. de electio. Respōde diuersimodē ad d. l. fi. reus. sed maxime, q loquit de cōfessione facta ante libellum. Sed Bal. in l. vnica. C. eo. dicit, q aliqui re cōfitef. vt declinet iudiciū: & tūc nō fit liti cōtē. Aliqñ dubitat: & tūc si fit cōfessio in figura iudicij, oblatō libello, fit liti contestatio. Aut nō i figura iudicij & nō fit. Imo. i. l. fi. dom⁹. §. qui cōfitef. de le. j. dicit, q si cōstat de mēte illa seruāda est. Si nō cōstat, non fit liti cōtestatio. allegat gl. in l. p̄inde. §. j. ad le. acqui. & in §. suscepio. in aut. de exhi. re. & in d. c. dudū. Sequor Imo. hic dicētē, q cōstat pōt de mente, fortē ppter actionē de euictione: vel aliud interesse: aliās nō videt, q cōfitef. videatur liti cōtestari: nisi fortē vltra cōfessio nē in aliquo cōtradiceret: puta fateor narrata: sed nodū venit dies obligatiōis. Et de materia aliqd per gl. de ap. c. cū cā. in ver. nō fuit: & de p. c. si duo. li. vj. ver. dimitti. & per Inn. de do. & cōt. c. put. ¶ An autē hęc cōfessio reqrat p̄ntiā partis, tenēdo qd dicitur est. §. liti cōtē. posse fieri absente parte. vt qd nō ob. regula. l. certū. §. si qs absente. ff. de confes. & ita sentit Bal. in d. l. vnica. C. de liti cōtē. Pēdet a cōfessione, vtrū §. si quis absente. procedat in cōfessione iudiciali: in quo cōiter dicit, qd nō Bu. & Imol. in c. si cautio. in iij. fallentia. de fide instru. Bar. in d. §. si qs absente. Bal. in l. vnica. pe. col. C. de cōf. per Bar. in l. nuda. ff. de do nationibus, & Bal. in l. post §. liti. i. fi. C. de pa. Bar. in l. ij. in fi. ff. de iure fisci. & Sali. in l. vni ca. in xv. oppo. C. de confes. ¶ Ad illud, quod in respondente non est opus his verbis, animo cōtestandi liti vt per Rotā hoc titu. ij. in nouis. Signa limitationem Abb. hęc nisi talia verba cōiter essent cōsuetā opponi: quia tūc sunt substantialia. Facit glo. in aut. vt p̄ponat nomen Imperatoris. per quam dicit Abb. in p̄emi. Decretaliū in verb. Greg. in iij. col. q omissio solēnitatis inducā ex sola cōsuetudine vitiat. Plura ad hoc collegi de cōf. c. cū M. in notabilibus. ¶ Ad illud de p̄stante, q nō respōdet, vt liti cōtestet. pēdet ab his, que dixi in d. c. cū. M. in materia p̄testationis dependētis ex voluntate protestantis. Et in terminis vide Bal. in l. vnica in iij. col. C. de latina lib. tol. Aliquid per glo. de appel. c. sollicitudinem. Dic breuiter protestationem iuuare. ¶ Fallit primò, vt per Abb. Fallit secūdō: nisi diceret nego, & cōtestor liti animo nō cōtestādi: quia tūc nō pōt dici, q factū fit cōtrariū p̄testationi, tanq̄ multiplicetur intelligibile, secūdū Ma. hic. ¶ Ad primā quæstionē Abb. Adde pro ipso rōnē glo. in c. ij. de liti cōtē. in vj. Et limita primò, ¶ dummodo exceptio stet in meris finibus exceptionis. Secus si vltra p̄cedit: puta nego id fieri debere: quia promissū nō petere. Domi. post Pau. in d. c. ij. per. c. prout. de dolo & contuma. & c. cū cām. de appella. & c. cū venerabilis. de excep. vbi per exceptionem p̄scriptionis, inducitur liti contestatio. & per. c. Raynutius. de testamē. vbi idē fit per exceptionē permutationis. ¶ Limita secūdō. nisi actor replicaret exceptionem, illam negādo: quia per hoc est facta liti cōtestatio. Imo. in c. veniens. in iij. col. de renuci. per illū tex. cū gl. j. vbi ex replicatione exceptionis, fuit liti contestatio. ¶ Diuturnitatem. Pro qua materia vj. de. d. l. f. ad. May. i. l. j. C. q. admitt. Et que sunt p̄sumptiōes, q ex diuturnitate tēporis inducant: & in quibus vide copiosē & no. per d. Sozi. co. xv. inci. vifis p̄dictis publicis instrumētis. ver. cōfirmat p̄dicta cōclusio. in. j. parte char. xx. & ibi per eū, habēs circa mediū dicti ver. an p̄sumptio solēnitatis intrinsecā, & extrinsecā tempore celebrati cōtractū intentionis videat ex diuturnitate temporis & vide per eum in consili. xxx. inci. vifis quodā instrumētō ver. tertio p̄ci paliter. Ibi, primū enim non obstat, in. d. parte. char. l. vj. & in consili. in ci. pulchra & subtilis est p̄sens consultiō. verfic. ad hęc obiectiōnē. §. parte. char. ij. & in cōf. xxxix. inci. in cā cognita. ver. p̄terea. posito circa mediū, in. j. parte. char. cxlix. ¶ Cōtestādi litem. Adde tu Ro. deci. xij. si pars. in not. ¶ Nō cōtestādi, vbi deno. & plenē per Sali. in l. vnica. C. de confes. in. v. q̄si to. Et Adde domi. Alex. de Imo. in l. iurifictiū. §. quod fieri, de pac. & Ange. i. authen. detri. & semif. §. illud. in fi. & d. Alex. i. suo. consili. vj. iij. pte. & Mar. So. an cōf. tpe liti mote. & limita, vt per Bald. in d. l. vnica alle. itex. nisi iudex mandet liti cōtestari. Bar. in d. l. vnica. C. de confes. Dicit eam non impediri per p̄testationem contra Bald. ibi. & per Pau. de Castro.

- Dominus, si erat obligatus, non solum ad aliquid faciendum, sed etiam erat obligatus ad curandum, ne alius faceret: tunc tenetur certificare procuratorem: ne aliquid faciat extrajudicialiter, propter quod dicitur in penam. post nu. 9. ver. recipiunt ista & similia.
- 10 Dominus incidit in penam, si procurator promittit penam, quae erat consueta promitti. Hac tamen regula restringitur dupliciter: ut hic ver. restringe dupliciter. nu. 11.
- 12 Dominus, si ratum habuit, quod procurator illicitum fecit, an sibi noceat.
- 13 Dominus, si tacet, quando est praesens comparente falso procuratore, an sibi praedictetur?
- 14 Confessio procuratoris, an noceat domino. Quae dicatur confessio procuratoris voluntaria. nu. 15.
- 16 Procurator, si non habet speciale mandatum ad sic constituendum, & constituitur: tamen si fiat domino absente, potest ab eo reuocari.
- 17 Procurator si noluit respondere positionibus domino ignorante: dominus non habetur pro confessore.
- 18 Confessio procuratoris differt tripliciter a confessione domini.
- 19 Confessio prelati & capituli, si est contraria confessioni syndici, non statuitur confessioni syndici.
- 20 Confessio procuratoris facta de mutuo: an probet veram mutuacionem contra dominum?

C. Adhac Deus.

Ad illud de offento, qui optat cauci de no declaratione. Ad illud de absentia aduocati, dicitur si est reuerfus in breui da dilatio: si non in breui qrat aliud aduocatum. Bart. in l. ait pto. §. ff. ex quib. cau. ma. & l. i. in fi. ff. de vaca. nume. per l. i. logius. in prin. ff. de iudi. vbi dicitur simile de iudice absente, & no. ibi Ange. in prin. dices idem de aduocato. Et in causis summarijs no datur ista dilatio. Bar. in extra. ad reprimendu. in ver. sine strepitu. in fi. Dubito tamen de hoc: quia carere aduocato, est carere magna parte defensionis. I. aduocati. C. de adu. diuer. iu. Pulchre not. Rapha. l. certi iuris. C. de iudi. Et quauis causa sit summaria: non tamen adeo angustantur dilaciones, q tollatur necessaria defensio: vt dicunt omnes in Cle. sape. de verb. signi. Scias etiam q propter absentiam vnus aduocati, no datur dilatio, si habet alium sufficientem. Ang. in l. idcirco. per illum tex. in prin. ff. de iudi. Secus dicit, si forsan aduocatus vtilior & magis instructus se absentafet. allegat Inno. hic: & stante statuto, q aduocato causa absente pro ambafata communis, sint feriae, non habet locum in aduocato, qui se absentauit ante contestatam litem: quia iste non est aduocatus causa: cum proprie non sit causa ante litem cõtesta. Bal. post lac. Bu. in l. causas. C. de transac. C. de tranfac. per illum tex. cum glo. Et licet pars non possit venire contra sententiã: quia suus aduocatus non interfuit. l. velamento. hic allegata in glo. tamen si petijisset terminum pto habendo aduocato, & fuisset sibi denegatus: pars tanquã grauata, potest appellare propter hanc denegationem. Bart. in l. j. post prin. C. de sen. aduersus fiscum latis. lib. x. Reliqua vide per Cy. in l. j. C. de dila. per Spe. de dila. §. j. in vlt. colu. ver. alia auxiliatoria. per glo. & docto. in c. ij. de dila. & ibi Maria. in x. colum. & Hostien. in summa de dila. §. & quare. quafi per totum. vbi etiam concordat cum ista glo. §. j. Super glo. v. enumerant Ioan. And. & But. circa. xv. priuilegia causae matrimonialis: quorum notitia saepe possit prodesse in practica. quauis Abb. omittat hic, tanquã non subtile. Et adde alia priuilegia ab alijs non collata: quia in causa matrimoniali licitum est pducere testes, etiã post conclusionẽ in causa. Abb. in c. sicut ex literis. per illum tex. de spon. & in causa matrimoniali requiruntur testes omni exceptione maiores. c. in literis. & ibi doc. de testi. facit. c. j. cum glo. de cõsan. & affi. ¶ In causa matrimoniali no potest conuentus opponere se fuisse spoliatus alia re priuata. Spe. de peti. & posses. §. j. ver. quid si ago. Hosti. in sum. de resit. spo. §. qn. ver. quid si vir. Inno. in c. ij. de ordi. cog. ¶ Gestã per procuratorẽ reuocatu in contractus matrimonij no valent, etiã si ignorauit reuocationẽ. c. fi. de procu. in vj. dixi in c. ex parte Decani. de resc. ¶ In causa matrimoniali Canõ pualet legi, etiã imperij. c. Euthemiũ. §. hinc colligit. in fi. & ibi latẽ Domi. ij. q.

ij. tamẽ licitẽ adducit lex in cã matrimoniali, si non repugnat ca non. & ibi Abb. de spon. ¶ Singularis opi. vni? docto. authentici flantis pro matrimonio praualeat cõi opi. aliorum. Hosti. in c. fi vir. de cogna. spiri. Licet aliã prãferatur cõis. in c. canonicis. xix. dist. dixi in c. j. ad fi. de cõsti. licet cõfessio facta per principalem ex certa sciẽtia, no reuocaret: nisi de cõtrario notoriẽ cõfite. vt p Cy. Bal. & alios in l. error. C. de iu. & fac. igno. & per doc. in c. fi. de cõsue. & Spe. & Ioã. An. in ti. de cõfess. §. fi. ver. cãterũ. Tamẽ in cã matrimoniali, vbi agit de periculo animarũ, licitũ est venire contra ppriam cõfessionem, etiã iurata: qn quis vult probare, q illa confessio sit periculosa anima. Ita consiluit Ange. & est inter consilia Pet. de Anc. consi. mihi. cviiij. & inci. Ergo Ang. vbi de hoc dicit esse casum ad literã in c. lator. & c. cõsanguinei. de re iudi. vbi pars quã pcurauit a principio vltq ad finem cause sententiã diuortij, expressis iuramentis, & alijs ad cã necessarijs, post sententiã audif cõtraueniens, etiam rectã via: secũdũ opi. cõmunẽ. Ea hoc dicit pcedere nedum, qn est lata sententiã cõtra matrimoniu: sed etiã, qn est lata p matrimonio stãte impedimento perpetuo. qã tacitẽ sentit gl. in d. c. lator. Et expressit Ioã. Cal. in c. feris. de testi. adhuc adde omnino Inn. in c. veniẽs. l. j. in fi. j. de spõ. ¶ Matrimoniu cõtractũ per excõicatu tenet. c. significã. fi. el. ij. & ibi docto. de eo, qui duxit in matrimoniu, quã pol. per adulte. licet de alijs actis per excõicatu gestis multoties dubitet: vt per Inno. & alios in c. veritatis. de do. & contu. concor. ¶ Valeret rescriptũ in causa matrimoniali, no facta mẽtione processũ vel sententię. I. ap. allegatione. lxxix. duo Prelati. in. iij. col. Alle. Ioã. An. in d. c. tenor. Aliã autẽ no valeret rescriptũ. c. inter monasteriu. de re iudi. dixi de resc. c. cãterũ. Solis Episcopis cõmit titur cã matrimonialis de stylo curię. Spec. de resc. praesentã. ratiõne. ver. nũc ad instruçionẽ. Abb. & Mod. in c. j. de constangu. & affi. Etiam vbi agitur de cõsecutiuis matrimonij, possunt laici recurrere ad ecclesiã. Ab de spon. c. gẽma. per illum tex. facit gl. in ver. matrimonij. in Cle. ij. de iudi. Licet alias nõ debeat cogi reus ad iurãdũ, qn actor deficit in pbatõe, & nõ est p eo p sumptio. c. fi. de iureiu. Tn in cã matrimoniali deferret iuramentũ deficiente actore. c. cõtinebat. & ibi doc. de despo. impu. Licet ex pacto nudo oriatur actio de iure canonico. c. j. de pactis. Tamen in matrimonio nõ pot q cõpelli ex pmissione nuda. Abb. in c. requisit. in fi. per illũ tex. de spõ. Licet regulariter fama cõvno te ste. pber plenẽ. gl. in c. j. de ap. doc. in c. veniẽs. de testi. & ibi dixi. Tn si qs pbat matrimoniu per testes: & ex aduerso matrimoniu clandestinu pber per vnũ testẽ de veritate, & aliũ de fama: obtinebit primus. Vinc. in c. ij. de clan. despon. qã est singulare & speciale in cã matrimoniali, secũdũ lac. zochũ ibi. ¶ Licet actio popularis cõsummet vno agẽte. l. eũ, qui §. in popularibus. ff. de iureiu. Tn si vnus de populo accusauit volentes cõtrahere matrimoniu, & succubuit, ali? etiã audiet. Bu. & Abb. in c. cũ in hibitio. de clã. despo. Licet vtditio facta cũ traditiõ rei cõfundat p rima veditiõne, in qua non interuenit traditio. l. quoties. C. de rei ven. Tn si vni pmittit puella cõsenties per verba de pnti, & alteri scdõ pmittat, & tradat: valet prim? cõtract? c. fi. de spõ. ¶ Licet alias plurib? agẽtib? p eadẽ re, adiudicet res, priõ pbatũ cum cautioẽ pstita reo de defendẽdo ipm: si alter petitor obtinuerit. l. is a quo. l. seq. ff. de rei vẽ. Tn in cã matrimoniali nõ ad iudicatur vxor primõ pbatũ, donec apparuerint pbatioẽs alteri? ppter piculũ anima. Inn. singulariter in rub. de spõ. du. & ibi doc. licet aliã in cõtractib? cõditio impossibilis vitiet, & nõ vitiet. l. impossibilis. cũ gl. de ver. ob. Tn in matrimonio vitiat: & nõ vitiat: qn nõ est cõtra substantiã matrimonij. c. fi. & ibi doc. de cõdi. appo. Licet alias tacẽs videat cõsentire ptestatiõ alteri?, cũ quo conuenit, sup eo, cui accedat ptestatiõ: nisi cõtradictã expresse: vt habet i. c. Cumana. de ele. Tn si alter ex cõtrahẽtib? spõsalia, ta cet ptestatiõ onerosa: habetur pro cõtradicente. Inno. in c. fi. de condi. appo. dicens hoc esse fauore matrimonij. & sequit ibi Abb. hoc modo ex dictis Io. An. & Bu. hic iunctis pãdictis, q aliã posui lati? repetendo rubricam j. de spõ. Habes multa spon salia in matrimonio ad instar legitarum. in l. ff. solu. matri. vbi post Ludo. ponunt multa priuilegia dotis. De quibus & latius per Bal. nouellum in aureo tractatu dotium. ¶ Materiam ppriã huius

huius Decretalis optime tactã hic per docto. omittit. d. Maria. dices esse ponendam in titu. de p. cu. And. Sic. & aliã nõ vidi: tamẽ apostilabat Ab. in certis pncipaliorib? pũctis, ex quibsdam hincinde sparsis. ¶ Et primõ dũ in. vij. co. ibi. scdõ discrepat. cõcludit cõtra Inn. hic non deueniri a scãm decre. cõtra dñm ppter cõtumaciã pcuratoris. Adde q opi. Inn. firmat Bal. & Ange. in d. l. j. §. si procurator. ff. si qs ius dic. non obtẽ: qã cõtumacia pcuratoris nocet dño, quo ad hoc, vt possit deueniri ad sententiã. c. cãm. de do. & cõtu. Ergo idẽ in decre. Ad idẽ. c. fi. de cõfess. i. vj. vbi cõtumacia pcuratoris nocet dño, quo ad hoc, vt positiones habeant pro cõfessis: & tñ qũt ad hoc requirebatur vera cõtumacia: vt ibi in tex. Ad idẽ rõ Inno. hic, qã dñs fuit in culpa eligẽdo pcuratorem negligentem: ergo sibi imputet. ¶ Nihilomin? tene opi. Ab. qã tenet hic But. & Imo. & Bar. in l. quis. ff. de dã. infect. & in l. iij. C. de p. cu. & ibi Bal. & Alex. per l. hoc amplius. §. qũstũ. cũ gl. ff. de dã. infect. Nã vstruãtu rarius censet pcurator dñi. l. j. in fi. ff. de no. ope. nũ. & tñ contumacia sua nocet dño, quo ad scãm decretũ ibi. Pro hoc et, quia ad scẽdũ decretũ requiritur vera cõtumacia, seu verus dolus, & latitatio dñi. l. Fulcinus. §. j. & ij. ff. ex qui. cau. in pos. cas. & vbi reqrit vera cõtumacia alicuius: tñ non nocet cõtumacia pcuratoris. Probat in d. l. j. §. si pcurator. iũcta gl. in ea. l. in §. hoc iudiciũ. in ver. q interest. in fi. Et hac rõnem extollit Alex. in d. l. iij. vt est rõ Ab. hic: adicet ipse nõ dicat, per quã est rñsum ad illud de diffinitiuã: quã sufficit facta cõtumacia illius, qui cõdenat. l. ab eo. C. qũõ & qn iud. Secus vbi requiritur vera cõtumacia illius, cõtra quẽ pcedit: qã non sufficeret cõtumacia pcuratoris. Nõ ob. d. c. fi. quia ibi vnus fingit pcuratorẽ fuisse cõfessum. vnũ sicut vera cõfessio procuratoris noceret dño: vt j. dicit. p iudicabit ibi scã. Sed in qõne nra iõ vera cõtumacia pcuratoris nõ preiudicat domino: quia requiritur contumacia vera & dolus domini: vt est dictũ. Ita Butr. hic & Alex. post alias rñsiones reiectas. in d. l. iij. ¶ Quatuor casibus possit pcedere opi. contra Inn. Primus, qn dominus fuit requisitus: & post eã fuit cõtumax pcurator, quẽ misit: tñ cõstito, q misit pcuratorẽ reputatũ cõter diligẽtẽ, reuocabit de facili secundum decretũ Ab. hic ver. pnotato. ¶ Secũdus casus, qn dñs (sciuisset de cõtumacia procuratoris, & eã non purgasset: per istum tex. ¶ Tertius casus scãm Imo. hic, qn essemus in casu, in quo scãta cõtumacia dñi sufficit: puta in cã damni infecti: & in cã noxali. l. ij. ff. si ex noxa. cã agat. l. si finita §. si forte. ff. de dã. infect. & ibi latẽ Bar. in §. Jul. vij. col. Cessat em hoc casu dictã rõ de contumacia vera. ¶ Quartus casus est, qn pcederet ad scãm decre tũ pro executiõne sniẽ: qã ex quo ad iure pmittit, q contumacia procuratoris noceat quo ad sniam: videt permissum, q possit perueniri ad scãm decretũ pro executione sniã. Sal. & Alex. in d. l. iij. ar. c. ptereã. cũ fi. de of. dele. Remanet ergo ex istis, qã ob cõtumacia procuratoris, pot deueniri ad primũ decretũ contra dñm: quis de hoc sint opi. & Ab. teneat cõtrarium. in c. cũ deputati. vj. col. ibi: & per hoc dubito. de iud. sed cõis opi. probat per l. quoties. C. de digni. li. xij. Cui nõ bene rñderef. vt per Alex. in d. l. iij. contra Fulg. & Pau. Patet et ex his nõ esse verã illã doctrinã, q in his, q sunt magni p iudicij, cõtumacia procuratoris non noceat domino. Secus si modici. Nã snia diffinitiuã est magni p iudicij: & tñ quo ad ipsã cõtumaciã procura toris nocet domino. ¶ Item sequeret, q leuissima multa: cũ sit modici p iudicij, possit imponi dño p cõtumaciã pcuratoris q est cõtra dictũ §. si procurator. Iõ melior est distictio. s. data, q distinguat, an requirat cõtumacia vera an scãta scãm Ale. in d. l. iij. reprehendentes quãdam alias ineptas doctinas vt per eum. ¶ Excusat dñs a cõtumacia pcuratoris, quẽ misit: si euenit casus fortuitus procuratoris, q dñm excusasset. Ab. hic v. co. ibi: hoc pmissõ post Bar. i. §. si pcurator. ff. si qs ius di. nõ obt. Adde Bar. i. l. cũ filius §. in hac. ad fi. ff. de ver. obli. & in l. fi procurator. ff. de cõdi. inde. vbi idẽ tenet p. l. cũ a matrib?. C. q pe. tu. vbi excusat m. r. pcurator missus ad petẽdũ tutorẽ pro pupillis fuit occisus a latronibus. ¶ Limita priõ, vt est dictũ: dũ nõ sit casus fortuitus, quẽ possit allegare dñs, si in ei? persona cõtigisset. Secus si ex cã excusatiõis in procuratorẽ esset pri

uilegiũ psonę: qã in hoc nõ possit allegare. do. Bar. in d. §. i. hac per l. cũ mãdato. ff. de mi. vbi i his, q minor facit, vt pcurator nõ restituat ad cõmodũ domini & imputat ei, q talẽ cõstituit. ¶ Limita scãdõ, nisi pcurator potuisset substituere aliũ, & nõ substituisset: quia tũc iputaf dño, q fuit in culpa eligẽdo pcuratorẽ inobediẽtẽ & indiscrẽtũ. Idẽ si dñs fuit in hac nõ dã do sibi mãdatũ (substituẽdũ, eo casu quo oportunũ fuisset substituere. Inn. hic verus fi. quẽ extollit Ang. in l. ij. §. si quis iudicio. in fi. ff. si qs cau. & in l. i. in sulã. ad fi. ff. de ver. obli. Et ibi ex hoc infert, q licet ipedimẽtũ contingens in persona pcuratoris, ita excuset, sicut si contingeret in persona dñi. l. cũ a mrib?. Tũ fallit, vbi pcurator habuit mãdatũ spãle ad substituẽdũ: & cũ possit idoneũ substituere, nõ fecit. & hoc dicit Inn. refert et Imo. in l. iij. in prin. ff. de re iudi. & Alex. in d. §. in hac nõ dã. & d. l. iij. in prin. Et ibi rñdet ad d. l. cũ a mribus. q ibi nũcius nõ potuit substituere: qã fuit occisus. & iõ nec m. r. nec nũcius fuit in culpa. Sed istud dicit Inn. vñ necessariõ intelligẽdũ eo casu, quo impedit? tenef mittere pcuratorẽ. De quo per doc. in c. qrelã. de procu. & in l. qstũ. ff. de re iur. Afs autẽ sicut dñs nõ tenef mittere pcuratorẽ: ita vñ q ille nõ teneat substituere cũ eadẽ sit rõ: & per cõfessõ idẽ ius. argumẽto. l. illud. ff. de acq. here. vt scribit Imo. i. d. l. i. in sulã. ad fi. ¶ Cõsidera, q licet domin? nõ tenef mittere procuratorẽ: tamẽ ex quo ipsum mittit & ei dat pãtẽ substituẽdũ: vt expresse prouidere de mõ cõparẽdũ, et casu quo procurator impediret. & sic nõ cadit hic dubitatio, vtrũ dñs intẽdat cõparere per se, an per procuratorẽ tñ ex quo iã cõstituit ipm cũ pãtẽ substituẽdũ. Nec est eadẽ rõ in principali & in procuratore: quia procurator tenef substituere in casu ipedimẽti, ex quo habet ad hoc mãdatũ. Et si nõ facit sua cõtumacia nocebit dño, tãq in culpa existẽti ppter electiõnẽ indiscreti pcuratoris: vt dicit Inn. Sicut et dicit Bal. in l. q. §. ij. col. de procu. q si pcurator est ipedit? iputet dño, q de alio nõ prouidit. ar. l. i. si procurator §. tutores. ff. mã. & c. signi ficãte. de pig. ¶ Opi. Imo. eẽt magis colorata, qn dñs nõ posuit in mãdato pãtẽ substituẽdũ: qã tũc possit dici, q sicut nõ tene tur regufr mittere pcuratorẽ: ita nõ tenef prouidere de substituto, qã esset cõtra Inn. Tn adhuc vñ procedere dicit Inn. qã ista rõ habet locũ an factũ: hoc est anteq procurator aliqs cõstituat. Sed ex quo iã cõstituit vnũ, & prouidere pot, vt dicit Bal. q euenire pnt ipedimẽta, iputaf ei, cur nõ dat facultatẽ substitũẽdũ. Cõcedo, q nõ tenef dare procuratorẽ: sed ex quo ostendit aium suũ esse nõ cõparere psonaliter, debet eligere viã cõparẽdũ, p procuratorẽ cũ debita prouisiõne. Si tñ eẽt datus procurator ad aliq, i quo eẽt electã industria personẽ procuratoris: & de ipo magis cõsideret dñs, quã de alio: fortẽ tũc nõ imputaret dño. Cogitabis, qã dicit Inn. nõ habet cõtradictorem quẽ viderim in isto pũcto nouo. ¶ Si procurator est verus cõtumax, nõ repellit dñs ab appellãdo. Secus si procurator est negligẽs i appellãdo. Ab. hic. vij. col. ibi: tertio dicit Bar. post Inn. licet postea modifcet hoc. nisi dñs doceat semississe procuratorẽ reputatũ diligẽtẽ. Cõsidera priõ verba Ab. paulõ j. dũ dicit in qua negligẽtia psumit dñs esse tãto tpe silẽdo. Si enim ipse p supponit, q in cursu decẽdij dati ad appellandũ, sufficit scia pcuratoris: cõtra quẽ est agitatũ iudiciũ: certẽ nõ dices do minus fuisse in psumpta negligẽtia, si nescit de sniã: qã ignorãs nõ negligit. Facit Cle. j. de concess. pb. & gl. & Do. in c. qũ sit. in ver. distulerit. de ele. in vj. cum simi. Prãdictã conclusionẽ firmat plenius Bar. in l. j. §. ff. quando ap. fit. dicens, q contumacia procuratoris nocet dño, qn iudex pcedit cõtra dñm scẽdũ solitũ ordinẽ iudiciorũ: iõ propter cõtumaciã procu. potest pcedi ad primũ decretum, & ad diffinitiuã: qã hoc est ex ordine iudiciario. Sed esse verum contumacem est delictũ: & non posse appellare propter contumaciã, istud est merẽ pœna cõtumaciã. l. cõtumaciã. ff. de re iud. Et q sit merẽ pœna legis, nõ etiã Ange. Are. post Raph. in l. si prolusorio. iij. col. ff. de ap. ita vera cõtumacia est delictum. Sed hoc, q procurator delinquat, nũq videt fuisse mãdatũ. l. si procurator. ff. de cõdi. inde. Sed nõ appellare pot esse non delictũ: vt latẽ per Bar. vbi. §. & i. j. si. ad fi. ibi, qro, vtrũ. ff. de re. in inte. vbi dixit, quod

clausulas cōsuetas, habent p appositis: ergo forti⁹ poterat eas po-
 stea apponere. Et idē tenet Bellēcinus i. c. ex lris. ix. col. de fi. instr.
 & ibi dixi in vij. declaratione. Tñ in proposito hui⁹ limitationis
 credere, q̄ si effet de cōsuetudine apponere poenā in aliquo cōtra
 ctu: & iā effet cōclusus cōtractus inter partes nō appōita poena
 nō posset postea addi per procuratorē. per. d. s. in hac. ne factū p-
 cu. noceat dño. in eo in quo amplius nō vtrif eo: cū adimplerit
 17 fines mandati. ¶ Restringe scđō hāc declarationē, dūmō apposi-
 tio poenae adeō sit de substantia act⁹, q̄ sine ipsa nō possit expediri
 fecus si posset expediri: licet non ita facillē secūdū An. Sic. in. d. c. ij.
 de p̄ario. p id qđ no. lo. An. in. c. folet. de sent. excō. in. vj. dicēs,
 q̄ licet delegatus possit ea, sine q̄bus cōmissio nō posset expediri. c.
 p̄terea. de off. deleg. nō tñ pōt ea, sine q̄bus cōmissio expediret fa-
 cilis. & sequit̄ ibi Do. in prin. in pe. col. & facit q̄ no. Bar. in. l. qđ
 tñ. s. ff. de arbi. dicēs p illū tex. q̄ si arbiter cōdēnat ad cētū solū
 da sub certa poena: talis snā nō valet quo ad poenā. & tñ istud in-
 ducebat facilius implemētū snā. Faciūt et de quibus p Lud. Ro.
 cōsi. cccclxj. dū latē pbat, q̄ mādato antecedenti nō est mandātū
 consequens. vnde mādatori⁹ ad impetrandā licentiā extractōnis
 frumenti nō pōt ipsum emere. Ad hāc tñ restrictiōne vide verba
 Are. in. c. de test. in. ij. colū. de test. dū vī velle, q̄ in dispōne hoīs
 vno cōcessio, veniūt ea sine quib⁹ cōmodē, vī nō ita bñ illud expe-
 diri nō posset. Et nō adaptat ea, q̄ incidit cū pximē adductis. &
 cōtra ipm est Ang. in. l. ij. ff. de iur. om. iu. in istis terminis. ¶ T̄ter-
 tia declaratio. Si dñs ex postfacto tacitē, vel expresse ratū habuit
 illud, qđ fecit pcurator illicitē: vel obligādo eū ad poenā: tūc act⁹
 procuratoris nocet dño. Lap. d. allegatiōe. cxxvij. & Do. in. d. c. cū
 q. per. c. cū q̄s. de sen. exc. i. vj. idē dicentes, si sciebat talia fieri per
 pcuratorē, & nō phibuit: p. c. nō dubiū. de sen. exc. Et idē Bu. hęc
 in pe. col. allegādo post Cal. certas leges, maximē l. procuratoris.
 ff. de tribu. additis tex. op. in. c. fi. de iure iur. in. vj. De quo ad propo-
 sitū feci mētionē. in. c. nōnulli. s. j. in. v. ampliatiōe. de rescr. Fa-
 cit etiā. c. ij. de cōf. in. vj. Pro hoc etiā: q̄ licet gesta procuratorio
 noie p nō habētē aliquod mādātū, nō noceat domino sciētī. In-
 no. in. c. quis. de re iudi. & cōiter doct. in. c. ex parte Decani de re-
 scri. p Inn. ibi: tñ qñ pcurator habet mādātū: & excedit fines mā-
 dati domino sciētē: tūc nocet dño lo. An. in. d. c. cū q̄s. Bu. in. c. ea
 terū. ad fi. de iud. Imo. in. c. ex parte. & in. l. ij. s. volūtate. ff. de ma-
 & Dñi. in. c. q ad agendū. de procu. in. vj. & Nic. Milius in reper-
 torio, in ver. pcurator. s. lxj. Quod autē est dictū de rati habitiōe:
 intellige dūmō interueniat intra tps, quo ipse ratificās potuisset
 expedire actū. Rota. de cōf. p̄bē. xij. in no. p. l. pen. ff. de ra. ha. &
 hoc adde ad ea, que dixi de off. deleg. c. cū olim. lo. j. ¶ T̄ quarta
 declaratio. Idē est, si procurator facit talia pntē ipso dño. Guy. de
 Suza. in. l. licet. C. de procu. dicens, q̄ si scio te falsum procu. & qñ
 cōparuisti sui pns in iudicio, & tacui: p̄iudicat mihi. Et isto casu
 falsuā opi. Inn. cōiter dānata in. d. c. ex parte Decani. vt per Alex.
 in repe. l. sape. lxij. col. ff. de re iud. ver. saluari potest. vbi ad idē al-
 legat. Bal. in. l. j. ff. de neg. gest. Bñ facit qđ no. Rota. de pro. xxxix.
 in no. dicēs, q̄ valet app. procu. nō hntis mādātū, si fuit facta pntē
 dño. Et dicit Rot. de procu. xij. in antiquiorib⁹. q̄ pōt cōstitui p-
 cu. pro me & alijs pntibus: licet aliter expresse nō contentiāt. Fa-
 ciūt. q̄ scribit Alexā. cōsi. mihi. cclxxxvij. vīso instrō donatiōnis
 facta. iij. col. ibi. ij. r̄deo. Et faciūt qđ dicit Ab. hęc post alios de cō-
 fessione pcuratoris facta pntē dño, & non contradicente. ¶ De-
 mū, qñ scia procu. nocet dño: vide Lud. cōsi. cclxxxix. in præsenti
 cōsultatiōe. Que oia reponē diligenter, vt potē hāctenus erran-
 tia. Inquātū autē Ab. x. co. recitat Bar. in. l. ff. de his q̄ in frau. cre.
 de pcuratore dato ad fideiubēdū & renunciantē beneficio ordi-
 nis. Adde Inno. de off. deleg. c. cū olim. lo. j. ix. col. vbi post Bu. gu-
 stat verba Bar. ibi: sciētū q̄bus exceptionibus possit proc. renūcia-
 re. Sed dū dicit Bar. ibi, & Ab. hęc, q̄ non pōt renūciare exceptiō-
 ni declinatoriē fori: p no. in. l. fideiusor. s. qđā. ff. mandati. limitat
 hoc Imo. nisi forte esset exceptio recusatiōis rōne suspiciōis. ar.
 c. ga suspccti. iij. q. v. Vel nisi ageret de prorogāda iurisdicōne
 eo casu, quo alī iudex eā nō haberet: p ea, q̄ tradūt ibi. subdit Imo.
 post Inn. ibi, q̄ licet in perēptorijs expresse nō posset renūciari: tñ
 omittēdo allegare eas, nocet dño: vt in simili p gl. in regu. delictū.
 in. vj. Bñ faciūt verba Bal. i. l. pactū curatoris. ibi: ex dicta theori-

ca. C. de pac. vbi dicit, q̄ tutor & pcurator nō pnt renūciare exce-
 ptio nib⁹ pemptorijs: nisi sit ista tacita renūciatio pcedēs ex ordi-
 ne litis. Sicut est qñ p p̄cessum excluditur exceptio declinatoria.
 l. fi. C. de exce. Sicut et posset excludere in cā: q̄ hoc pcedit ex or-
 dine iudiciorū. ¶ Demū ad hoc scđm mēbrū de pcuratore aliqd
 faciētē, scias, q̄ vbi ius repellit actōrē p̄t vitiū p̄sonę ip̄s⁹, nō tñ
 repellit pcurator actōris illo vitio irretit⁹: q̄ dñs nō debet puni-
 ri ex maleficio pcuratoris. Fallit in casu. c. post cessionē. de pbat.
 ppter periculū cōionis. Ita Do. post In. An. in. c. j. s. j. ij. co. de resti-
 spo. in. vj. ¶ Adde et Car. in suis notis cārū, no. c. lxxx. incip. q̄ liga
 nō valuerit. vbi dicit dñm cōueniri nō posse ex dolo p. p. l. credi-
 tor. s. Lucij. ff. mādati. vbi i mādato nūq̄ veniunt dol⁹. Nec ob. l. p-
 curatoris. ff. de trib. q̄ ibi nō q̄rit, vtrū ex dolo cōtractu pcurato-
 ris obliget dñs: ita vt possit cōueniri: sed nocet dño q̄tū ad facien-
 dū, q̄ pdat priuilegiū, qđ habet: ne teneat tributoria. Sic & aliās ad
 perdēdā actiōne redhibitoriā sufficit culpa pcuratoris, seu dolo
 l. q̄ si nolit. s. culpā. & s. qđ in procuratore. & l. x. diles et s. notādū.
 ff. de edi. edi. Et hoc iō: q̄ p̄sumit scire id, q̄ scit procurator: q̄ suf-
 ficit. l. j. s. sciam. ff. de tributo. vñ nō tenet dñs ex cōtractu procura-
 toris scđō dolo: q̄ nec hoc dī ind. l. pcuratoris. sed tñ dī, q̄ pro-
 curatoris scia, & dol⁹ p̄iudicat dño, q̄ a. f. procurator sciuit, q̄ ser-
 uis negotiabat, & dolose tacuit. ¶ Si dicit cōtra nec et in hoc de-
 beret nocere dolo. d. s. Lucius. Rndet, q̄ simplr nō nocet dño do-
 lus pcuratoris. nec hoc pbat in. l. pcuratoris. sed cū quo ad illam
 actiōne tributoriā sufficiat scia procuratoris: nō sufficit et dolo:
 vt quo ad id nō distinguat scia dolosa, vel nō dolosa, scđm ipsā
 ad lram. de quo nūq̄ sis oblitus. Adde et istis Ab. post But. in. c. cū
 olim. iij. col. de ca. poss. vbi dicit, q̄ si procurator habuit mādātū
 de certo iudice impetrādo & trāsgessus est formā, impetratio nō
 valet. Aut em̄ impetravit nominatos a dño: & nō pōt dñs recusa-
 re, nisi ex noua cā. Itē si habuit mādātū in genere de eligendis iu-
 dicibus: tñ si domin⁹ est persona, cui cōpetat restitutio in integrū
 pōt eā petere aduersus talē ipetratiōne: vt ibi p gl. in ver. recusare
 suadēt hoc qualitate causę & periculo grauaminis, vt ibi per eū.
 Vide et Imo. in. c. cū olim. lo. j. vij. col. de off. deleg. vbi plura tan-
 git, dū examinat, quando prorogatio facta per pcuratorē valet.
 14 ¶ Circa tertiū mēbrū Ab. de confessione procuratoris, vī regu-
 lariter dicēdū, q̄ noceat dño, si non fuit voluntaria: & dñs non ostē-
 dat rē aliter se habere: vt in. s. sed an ipsos. hęc allegato per Abb. &
 facit gl. in. c. j. in ver. nō negavit. de postul. P̄la. & ibi lo. And. &
 alij respōdentes ad leges cōtrarias in illa gl. allegatas. Facit et tex.
 cū gl. in. c. suborta. de re iud. & no. Imo. in. c. in p̄ntia. j. co. de renū.
 ¶ Ceterū, vt sup hoc habes qđā ab alijs nō reducta: collige bre-
 uiter septē declarationes. ¶ T̄ prima declaratio. Quādo procura-
 tor spōtē cū aduersario vadit ad iudiciū, & cōfiteat: illa dī cōfessio
 voluntaria, scđm Imo. hęc: quis alij hęc appellēt voluntariā illā q̄ sit
 porrecto ei libello: & necessariā, qñ respondet positionibus: quia
 vt ipse dicit, & bene, et respōdendo libello nō tenet q̄s dicere mē-
 daciū. sed potest agnoscere bonē fidē. Facit. c. j. xxij. qō. ij. Et iō illa
 cōfessio vī ita necessariā, sicut quādo respōdet positioni. sed quādo
 spōtē vadit, nō vī cōfiteri per modū iurisdicōnis cōtētiōis, ex
 quo nō trahit citatiōe. Facit qđ hī i. c. inter. de exce. scđm eū. Scias
 tamē, q̄ facili⁹ admittit q̄s ad reuocādā cōfessionē factā respōdē-
 do positioni: q̄ aliā: quia videt facta ad p̄suasiōne seu affirmatiō-
 ne aduersarij. Bar. in. l. error. j. col. C. de iur. & fac. igno. & in. l. j. ff.
 de eo p que fa. erit. & ibi per Alex. ¶ T̄ scda declaratio. si procura-
 tor nō habet spāle mādātū ad sic cōtēdū, & cōfiteat: tamē si fiat
 domino abntē, potest ab eo reuocari, cū ad ei⁹ notitiā peruenerit
 et nō docto de errore. & idē si fuit pns, & statim reuocet. Imo. in
 c. fin. iij. co. de cōf. Allegat Ro. deci. lv. licet Rota dicat hoc esse
 magis de stylo curiē, q̄ de iure. Nā de iure videt, q̄ p̄iudicat: nisi
 probet rē aliter se habere, p. l. certū. s. sed an ipsos. ff. de cōf. s. qđ
 vltimū reasumit et Imo. in. d. c. fi. v. col. dicēs, q̄ si q̄s vlt reuoca-
 re cōfessionē sui procuratoris, sufficit probare rē aliter se habere
 etiā aliter nō docto de errore per. d. s. sed an ipsos. ¶ Non reperi-
 in spē dictā decisionē Rotę, sed facit qđ no. Ro. de procu. xix. in o-
 uis. dicēs, q̄ si procu. dedit articulos, et cū iuro, pōt eos reuocare
 tāq̄ datos p errorē: et nā docto de errore. Et hoc dicūt esse de sty-
 lo, licet de iure fortē esset fec⁹. Et illū styliū dicūt pcedere i causis,
 in quibus

in quib⁹ vertit periculū aīę. In causis autē pphanis dicunt idē,
 nisi articuli essent dati per iuramētū. Tūc em̄ scđm aliquos, nū
 quā admittet pcurator ad reuocatiōne erroris, vel dandū
 cōtraria in materia: per no. in. c. fi. de iure iur. in. vj. Sicut Rota
 vult, q̄ procurator pōt reuocare, nō docto de errore: fortius
 dñs. Dixit etiā Rota de cōf. in antiquis. q̄ cōfessio procu. fa-
 cta dño sciētē, p̄iudicat ipsi dño: nisi reuocet eā, & probet er-
 rorē. Et dicit q̄ alī non noceret: quasi velit, q̄ si dñs est absens.
 nō nocet. Quod intellige si reuocet eā. Si autē procura. habuit
 mādātum ad sic cōtēdū: tunc idē est de illa cōfessione p̄pria,
 scđm But. in. d. c. fi. pe. col. de confes. & Bar. & alios. vbi. s. Et il-
 lud q̄ dicit cōfessione p̄pria posse reuocari incōtinenti, etiā
 nō docto de errore. glo. in. c. fi. ver. iuxta. de iure iur. in. vj. & c.
 apud misericordē. xxxij. q. j. habet locū et in cōfessione procura-
 toris. gl. in. c. scriptū. de ele. q̄ est fin. Abb. ibi. v. colū. Intellige
 circūscripto stylo curiē. de quo. s. Dicif aut incōtinenti, qñ nō
 dū fuit scripta. gl. in. d. c. aliud. quā declarat & limitat Abb. in
 fi. vlt. co. de confes. ¶ T̄ Tertia declaratio. Dñs non habet pro
 cōfessio qñ procurator noluerit r̄ndere positionibus domino
 ignorāte, si lis nō erat cōtēstata. Secus si esset cōtēstata. Do. la-
 te in. c. ij. iij. col. de cōf. in. vj. ita intelligēs illū tex. post alios.
 Et intellige, qñ procurator fuit cōtūmax interrogatus & ius-
 tus a iudice. Si em̄ anq̄ iustus fit r̄ndere se absentat: tunc dñs nō
 hī pro cōfessio. d. c. ij. in. fi. ¶ T̄ Quarta declaratio. differt triplr
 cōfessio procuratoris a confessione dñi. Primō p̄textu erroris
 iuris, dñs nō reuocat confessionē propriā. l. ij. ff. de cōf. Sec⁹
 in cōfessione reuoc. Cy. in. l. j. C. de cōf. Bu. & Ab. hęc. ¶ Scđō
 cōfessio p̄pria ipedit appellatiōne. ij. qō. vj. c. bidoū. fecus in
 cōfessione procuratoris scđm p̄dictōs. ¶ Tertiō cōfessio p-
 curatoris nō nocet dño in alia cā. Secus in cōfessione dñi. Spe-
 tit de cōf. s. vidēdū. ver. sed nunqd. lo. And. de elect. c. per in q̄
 sitionem. Bu. & Abb. hęc. Rōne assignat Are. de test. c. cām. el.
 j. vij. col. videlicet ne cōcurrat duplex spālitās circa idē. P̄ria
 est, q̄ dñs cōsistendo per procuratorē, videat cōfiteri per se. Se-
 cūda, q̄ cōtra regulas iuris probatio facta in iudicio ad vnum
 finē, facit fidē in alio ad aliū finē. ¶ Qua rōne attenda infert
 singulariter, q̄ si cōfessio fuisse facta a procuratore in iudicio
 ordinario, in quo et alię probationes factę ad vnum finē, face-
 rēt fidē in alio iudicio ad aliū finem attentato. & tūc fortē cō-
 fessio pcuratoris p̄iudicaret in alio iudicio: tū q̄ nō cōcur-
 rit hęc duplex spālitās: tū quia alię probationes p̄iudicāt,
 q̄ sunt maioris effectus: multō fortius cōfessio. ¶ Cōfessio bñ
 q̄ sit, rō, quare cōfessio i vno iudicio, et summario, valet & no-
 cet in alio: est propter rōne. c. per tuas. cū si. de pba. q̄ nō audif
 volēs venire cōtra id, qđ p̄pria voce. & c. q̄ licet facta in iudicio
 summario non nocet in plenario et inter easdē personas.
 Bar. in. l. ij. v. col. ff. v. bo. rap. But. Ab. & Imo. in. d. c. cām. Pro-
 bat in. c. veniēs. lo. ij. de test. tñ fallit in cōfessione p̄ dictā rōne
 dictū singulare Inn. de or. cog. c. ij. sequit̄ Imo. in Cle. cōstitutiō-
 nē. vij. col. de elect. & But. in. c. dilectus. xj. col. de cap. mo. &
 in. c. vīra. xlij. col. de coha. cle. & Ro. i. l. naturaliter. s. nihil. vij.
 col. de acqui. pos. dixi in. d. c. cām. Istud autē restringitur ad cō-
 fessionē principalis. Sec⁹ si esset cōfessio pcuratoris: q̄ cessat
 rō. d. c. per tuas. But. in. d. c. per inquisitionē. vl. col. Frā. Are. in
 c. at fi clerici. in prin. l. ij. col. de iudi. & in. c. veniēs. lo. ij. in ante
 pe. col. de testi. dicens post Spec. vbi. s. q̄ cōfessio procuratoris
 in vno iudicio, nūq̄ operat̄ in alio. Et istud fortē est indistin-
 ctē ver⁹. vnde licet esset in casu, in quo alia acta facerēt fidē
 in alio iudicio: tñ respectu cōfessionis nō cessaret cōsideratiō
 de rōne. d. c. per tuas. q̄ vī fuisse vnica ad istud dictū de cōf-
 sione proc. attenda mente Specu. & aliorū in dictis locis: tamē
 cogitabis. ¶ Et fortē potes dicere sic: q̄ aut quari, an sicut cō-
 fessio p̄pria dñi, nocet sibi: vbi aliās acta nocēt: ita et nocet
 cōfessio sui procuratoris. & est dicendū q̄ non. Aut quariur
 vtrū vbi alia acta probant i alio iudicio: ibi et probet cōfessio
 procuratoris. & dicēdum est, q̄ sic. Cū em̄ fit de actis. c. qm̄ de
 proba. operat̄ idē, q̄ alia acta. & non militat rō. c. per tuas. In cō-
 trariū: q̄ rōne cōfessio nocet in iudicio ordinario, sicut &
 alia acta: eadē rōne nocet in alio. Nō em̄ probat cōfessio procu-

ratoris in iudicio, in quo emanauit ex rōne. c. per tuas. iō nec
 ex celsatione illius rōnis, minus probat in alio iudicio. Sed vbi
 alia acta nō p̄bat in alio iudicio, nō p̄babit et cōfessio procura-
 toris. Nō obstat, q̄ probaret cōfessio dñi, et vbi alia acta nō
 p̄bat: q̄ in ipsa militat rō. c. per tuas. q̄ non militat in cōfessio-
 ne procu. vt per te vides. ¶ Quinta declaratio. qñ mādātum p-
 curatoris ad cām erat sub certa cōditiōne: & illa nōdum verifi-
 cata pcurator fuit aliqd cōfessus: nihil nocet dño talis cōfessio:
 q̄ vī facta a nō procuratore ex quo nōdū euenerat cōditi-
 o. l. cedere. ff. de ver. sig. Old. latē & subtilif cōsil. cxxvj. i. ci. na-
 tura cuiuslibet mādati. qđ not. ad familia. ¶ T̄ Sexta declaratio.
 Si cōfessio plati & cap̄si est contraria cōfessioi syndici, nō stat
 cōfessioi syndici gl. i. c. ij. in ver. ini. q̄tas. de testi. i. vj. Qđ decla-
 ra, vt ibi latē p Do. post lo. an. fi. prin. q̄ si sunt directō cōtra-
 rię confessiones, derogāt sibi adinuicē. per. c. sollicitudine. de
 ap. Et in dubio iudex iudicabit cōtra dñm. Si tamē syndicus cō-
 fiteat de credulitate. & platus & conuentus de certitudine, p-
 ualet cōfessio Prælati. & si syndicus de certitudine & Prælat⁹
 de credulitate: tunc derogāt sibi, ac si vnus esset sibi cōtrarius:
 vt ibi latē. ¶ Septima declaratio. Si procurator dixit appellā-
 do, q̄ dñs suus possidet, & turbat: & dñs producens hmōi appella-
 tiōis fuisse spoliatū. potest nihilominus appellatiōni insistere
 quo ad effectū deuolutū. Egi. Belleme. cōclusiōne Rotę. ccl-
 xxxvj. deci. si appellauit. q̄ licet alī nō possit reuocari cōfessio
 q̄ sit per productiōne instrumētū, nisi pronūciat instrū. eē fal-
 sum. Inn. de cens. cū olim. tñ illud intelligit quo ad ea, sup q̄bus
 instrū facit fidē: q̄ sublata cōfessioe, remanet instrū. alī nō vt
 in cōclusiōne Egidij p̄cedētī. ¶ T̄ Demū circa istā cōfessionem
 p̄ca. est alia qđ lōga, vtrū cōfessio ip̄s⁹ de receptiōe mutui, p-
 bet verā numeratiōne cōtra dñm: sed omitto ppter eius pro-
 ximitatē. vide Alex. plenē post alios in. l. ij. s. h. ff. si cer. pe. Imo. in
 in. l. si debitorē. ff. de noua. oēs in. c. fi. cautio. de fi. instrū. & ibi
 Bellēcinū. colū. lxxxix. cū cōcor. de quibus per eum. Dixi aliqd
 ibi, & in. c. cū olim. lo. j. de offi. deleg. post Abb. ibi, que vide. &
 p Lu. cōsi. elij. & in. l. p̄dia ff. de acq. pos. Et p̄dicta oia habeat
 domestica. qm̄ istum passum de gestis a procuratore, qñ ob-
 ligit dñm, nō iuenies alibi ita clarē & copiosē ordinatū. ¶ Vl-
 timō dū tagit Ab. qñ excōicat⁹ cōtra formā istī⁹ tex. euitet p̄e-
 nas. c. sacro. de sen. exc. Adde vñ mēbrū, qđ ipse omittit: qđ si
 p̄bare p iudicē sciuisse illū pcuratorē cōiter cōsuetū eē diligē-
 tē, & hī p tali q̄ hoc casu nō videt iudex excusabilis. Et dū la-
 tē ponit Ab. q̄ soluat expē. i q̄bus cōdēnat pcurator: adde Ma-
 ria. plenē in. c. calūniā. de p̄enis. arti. xij. in prin. ff. de re iud. &
 omitto dicta istorū: q̄ magis placet cōclusio Abb. quā Alexā.
 nō allegat. Et signa verba Abb. ad regulā, delictū. lib. vj. decla-
 rādo gl. ibi, dū limitat illā regulā i delictō cōmissio i iudicio: vt
 habeat locū qñ poena nō erat apta cadere i plātū: alī nō. & quo
 ad hoc dixi aliqd post Ab. de exce. c. cū venerabilis. Cetera ad
 regulam, delictum. vide per Abb. post alios de dolo & contum-
 ma. in cap. primo. & ibi dicendum.

SVMMARIVM.

- Retraditio instrumentorum habet vim distractus.
- Instrumentum, si probatur redditum debitori a creditore, probata est liberatio.
- Clericus tradens instrumenta ecclesie sine causa tenetur ecclesie ad interesse.
- Debitor petens instrumenta debiti restitui, de quo satisfecit tenetur creditori refundere expensas, quas facit pro recolligendo instrumentum. post nu. 3. ver. Quarta conclusio.
- Victor in cā potest petere cogi aduersarium ad tradendum instrumenta.
- Instrumentum de iure mihi competens, si est perditum, vel cōsumptū possum petere illud mihi reuocari.
- Notorium grauamen est allegandum in causa.
- Remedium pro recuperatione iurii ecclesie male alienatorum.
- Episcopus, an possit, vt ordinarius cognoscere de causa inter Archiepiscopum & subditum suum: an autem, vt delegatus.
- Vasakus, an & quando possit testificari pro domino.
- Fortē, hęc dictio an sit semper nota dubitationis. ii.

Accedens .i. Inquantū not. hīc Abb. qđ pōt recufari iudex, cui Papa cōmīssit cām, licet eſſet manifeſtū, qđ eſſet recuſabilis. Vide qđ ſcripſi plenīſimē de excep. cū inter. vbi tenui, qđ valet cōmiſſio Papæ cū clauſu la reuoluntate remota ſolutis argumētis An. Sic cōtrariū tenētis, de fo. comp. c. ex tranſmiſſa. Et hīc cogita, quō erat manifeſta Papæ ſuſpicio, de qua hīc putat dicit Abb. quia re vera poſſibile eſt, qđ dū Papa cōcedit reſcriptū, nō habeat in prōptu, cui Archiepō ſubſit Eps, cui cōmittit cām. Nō em̄ iſta vna, qua litas in iure ſcripta: ſed de qua cōſtat ex ordinationibus curiæ. Inquantū Abb. vltimo notabili copioſe ordinat iſtū tex. dū dicit inſtrūmēta eſſe reddēda vīctori. & quā vim habeat inſtrumentorum retraditio perfringe breuiter ſeptem viles conſuſiones. ¶ Prima conclu. Retraditio inſtrumentorū habet vim diſtractus. Pet. de Anch. & Ana. in. c. qrelā. de ſymo. p. l. qđ ehiographū. de le. iij. vbi traditio inſtrorum inducit traditio nē rerū. Et dicit Ang. in. l. ab emptione. ff. de pac. paria eſſe inci dere inſtrū, vel ipſum retradere. & qđ eo cancellato, vel tradi to de partiū voluntate eo ipſo intelligit facta retraditio oīm quæ fuerūt facta per traditionē inſtrū ppter gl. ſingularē ibi. & dicit Bal. in. c. j. ad fi. qđ ſit inueſtitura, qđ per incitionem in ſtrūmēti inueſtitura, videt reuocata ipſa inueſtitura. ¶ Scđa cōcluſio. Si probat inſtrū reddītū à creditore debitori, eſt p bata liberatio. l. j. & illo ſ. ſed ne furandi. C. de lati. liber. tol. Si autē nō apparet, qđ creditor tradiderit pſumit liberatio, ſed nō pſumptione iuris, & de iure. Arch. plenē in. c. hūc numerū. lxxvj. diſt. De hoc tñ vide Ab. poſt alios plenē in. c. eccleſia. lo. ij. iij. col. vt lite pēden. Bar. in. l. ſullo. ſ. qui tabulas ff. de fur. i. l. fi. ff. de his, qđ in teſta. delen. & in. l. labeo. ff. de pa. Bal. in. l. fi. C. quando ſiſcus, vel priua. & in. d. l. vnica, in pen. col. C. de lati. liber. tol. gl. ij. in. c. ſanē. de renū. gl. fi. poſt prin. in. c. ij. de cōſue. ¶ Tertia cōcluſio. Cle ricus tradens ſine cā inſtrūmēta eccleſiæ tenet ei ad intereſſe. c. canonibus. ver. iniquū. xvj. q. j. & c. ſi quis. de clericis. xij. q. ij. Imō pōt deponi lo. in. d. c. qrelā. qđ dī eſſe pditor. & iſta eſt pōe na proditoris. c. clericus. xlvij. di. Facit dictū Bar. in. l. is qđ ff. de falſis. qđ ille, qđ tradit alteri inſtrūmēta cuſtodie ſue cōmiſſa pu nitur: vt falſarius per illūm tex. quē Bar. no. ad notarios pcuratores & ſimiles. & ſequit Ana. in. d. c. qrelā. ¶ Quarta cōclu ſio. Debitor petēs reſtitui inſtrūmēta, de quo ſatiſfacit, tene tur refundere creditori expēſas factas in recolligēdo inſtrū. Bal. & clari. Sali. in. l. fi. C. de condi. ex leg. ¶ Limita dūmō pro pter moram debitoris fuerit facta illa expēſa: quia iuſtū eſt, vt eā ſoluat. per. c. peruenit. ver. alio qđ. de fideiul. Secō ſi creditor in exordio contractus fecit hāc expēſam. Bal. in. l. eos. ſ. ſup. C. de vſur. & l. nō ignorat. ij. col. C. de fru. & litiū expē. Impu taſ em̄ creditori: quia recolligit inſtrūmēta debitorē nō monito. ar. l. quidā Iberus. ff. de ſeru. ruſti. p̄di. Secus ſi ille fuit in mora, ſicut dicit de expenſis factis in produ. & in. c. qrelā. l. qm̄ liberi. C. de teſti. ſcđm̄ eū. Et conſidera, qđ ſi debitor non curat petere hoc inſtrūmēta, & tñ creditor vult, qđ ſoluat expenſas. Nam ſentit Bal. qđ tunc debitor non teneat. grauat em̄ creditor debi torē ad hoc, qđ petit inſtrū. Sed poſſet dici, qđ aut debitor negabat debītū: & propter hoc oportuit colligere inſtrūmēta: & tunc videt, qđ ſiue velit inſtrūmēta: ſiue nō teneat emendare hoc damnūm creditori: per. d. c. peruenit. ver. ſi. alioquin. aut fuit ſimp̄r̄ i mora ſoluēdi: tñ nūqđ negauit debītū: & tunc dato, qđ teneat ad expēſam, ſi vult inſtrū, tñ ſi ipſum non curat, fortē nō teneat ad expenſam, tāqđ facta poti⁹ volūtariē, qđ neceſ ſariē. ¶ Nihilominus rō pdictorū eſt, qđ eo ipſo, qđ creditor vi dēs morā debitoris pparauit ſe ad inſtrūmēta cām: dī iſta expē ſa non voluntaria omnino: ſed culpa creditoris, & per conſe quēs teneat ad expenſam etiam ſi non petat inſtrū. cogitabis: quia nunc occurrit. ¶ Quinta cōcluſio. Obtinēs in cā pōt pe tere aduerſariū cogi ad tradēda ſua iſtra. Car. hīc exclamās de iſto tex. qđ ſi Archiep̄s licita occuparet inſtra plebani, & non fuiſſet coactus reſtituere: ſicut aſ debitor, qui ſoluat, petit ſibi

reddi inſtrūmēta. C. de condi. ſine cā. tenet tunc debitor facere inſtrūmēta creditori quaſ ſoluat ex tali cā. Nā poſtea poſſet dicere ſe indebitē ſoluiffe. l. plures. C. de fide inſtrū. & l. qđ tabulas. ſ. ff. de fur. & vtrobiqđ Bar. ſecūdū Card. hīc. Et dicit Bal. in. l. hmōi. ſ. ſi ita. in. fi. de leg. j. qđ pōt debitor nē dū petere reddi inſtrū: ſed et petere fieri à creditore quittance nem & fidē pecunię. Allegat. l. pecunię. C. de ſolutio. & d. l. diſ ſoluta. & dicit Ab. in. c. cū dilecta. vlt. notabili de conſtr. vti. vel inuti. qđ poſt qđ ſuccubuit in cā, debēt omnia inſtrūmēta, ſeu priuilegia deciſioni cōtraria lacerari. & inſert idē eē de of inſtrū, qđ eſt penes alium inutiliter. & eſt cōtrarium iurimeo quo ad tenorē. Allegat iſtū tex. & dicit Bal. in. l. fi. C. ad exhib. per illūm tex. qđ pōt agi exhibitorio & reſtitutorio iudicio ad reſtitutionē inſtrūmēti debiti per debitorē naturaliter libe ratū. Ad qđ vide Io. an. i. c. cū pridē. ſup. gl. pe. de pac. & ibi Ab. ad fi. & Imo. in. ij. col. vbi dicit, ſi inſtrūmēta habitū pecunia creditoris, & debitoris, repetit illud debitor cōdi. & ſine cā. p. d. l. diſſoluta. Aut fuit habitū pecunia debitoris. & p̄t illud vēdicare tāqđ propriū, vel agere ad exhibēdū. ¶ Omitūt tert iū caſum, qđ fuit habitū pecunia creditoris. de quo dicit, vt in præcedenti conſuſione. & vide Ab. in. d. c. cū pridē. in. iij. no. concordat cum prædictis de inſtrū, qđ poſſet alteri nocere, & non prodeſt habētī, & dicit tex. in. c. longiquitate. xij. q. ij. qđ ſeruus eccleſię factus liber, tenet facere eccleſię chartā ſui ſta tus: aſ reponit in ſeruitutē. Et dicit Imo. in. l. ij. in prin. iij. col. ſol. ma. qđ debitor p̄t dicere nolo ſoluere: niſi facias mihi iſtrū. Alleg. l. plures apochis. C. de fi. inſtrū. & qđ nō glo. l. ne caſu. C. de diſcuſſoribus. l. x. & in. d. l. ij. in princ. Eſt vna gl. fi. quæ ſecū dū Pau. de caſ. ibi ſemp̄ allegat, qđ ſi eſt debitor meus, nō tñ ha beo inſtrūmēta publicū, vel qđ non fuit conſectū: vel fuit per ditū: habeo tamē teſtes: vel illud non negas: poſſūm implorare offm̄ iudicis nobilis, qđ cōpellaris facere inſtrū cū promiſſione & vt habeā pbationē paratā. Quod et voluit gl. in. l. chirogra phis. ff. de adm. tut. & in. l. pupillus. ff. de noua. & plenē Bar. & alij in. l. ſi finita. ſ. eleganter. ff. de dam. inſect. ¶ Sexta conclu ſio. Si inſtrūmēta de iure mihi cōpetēs, eſt perditū, vel conſumptū: poſſūm petere ipſum mihi renouari. gl. in aut. de her. & falſi. ſ. j. in ver. reparare. & eā ſequit Bar. in. d. l. chirographis. ad fi. p̄. dūmō vocatis his, quorū intereſt: qđ eadē ſolēntas requiritur. in redintegratione, quæ fuit neceſſaria in conſeſſione: per. l. ſi vt pponis. la. ij. C. de nup. & d. gl. allegat et Bal. i. aut. l. ſi quas ruinas. ij. col. de ſac. ſan. ec. & Ang. & Imo. in. d. l. ij. in princ. ſol. ma. Idē dicas, ſi nō reperit prothocolū. Bar. in. l. ij. C. de diſcuſ. li. x. dixit tamē. Spe. de lo. ſ. nūc aliqua. ver. cx. qđ perdit inſtrūmēta cōtractus ephyteotici, p hoc cōtractū nō p̄dit vim ſuā. De mō autē pbādī tenorē inſtrūmēti pditi, dixi poſt alios in. c. ſicut de re iud. ¶ Vltima cōcluſio. Licet debitor liberatus poſſit pete re ſibi inſtrūmēta liberationis. Bar. in. d. ſ. elegat. cū ſi. nō tñ p̄t petere liberationē generalē, et ſi de alio debito nō appareat qa talis cautio liberationis eſt captioſa. Bar. Bal. & Ange. in. l. cū Aquiliana. ff. de trāſact. p illūm tex. Bal. in. l. iij. ſ. cōtrariū. in prin. ff. de cōtrariū. tu. & Bal. in. l. pactū. i. xvj. q. C. de colla. qđ oīa be ne no. ¶ Inquantū Ab. ſuper gl. j. dicit poſt Io. An. notoriū grauatē eſſe allegandū: guſta primō illud, qđ dicit nō eſſe eun dū ad arbitros: quādo allegat notoria ſuſpicio. facit qđ no. Lap. allegatiōe prima in prin. dicit nō eſſe opus arbitris, quando al legat ſuſpicio notoriē friuola, vel notoriē falſa. qđ duo ſunt vti lia ad practicā. c. legitima. de app. in. vj. ¶ Et dū dicit pdicti, qđ notoriū nō releuat ab onere pponēdi: vide qđ dixi de reſcript. cū ordinē. poſitis ad hoc ſeptē nouis declarationib⁹ iſertis plu ribus dictis nō vſitatis: & inuenies coroboratū fundamētum huius opi. De quo p Card. in. d. Cle. appellati. i. v. q. de ap. vide licet, qđ qđ debet allegare id, qđ eſt fundamētū ſue intēſionis, et ſi ipſo facto pbat. l. ſi adulteriū cū inceſtu. ſ. idē Pollioni. ff. de adul. & cū iſtis cōcordat et Do. poſt Io. An. in. c. j. in princ. iij. col. de app. in. vj. & Phi. in. c. vt debitus. xv. col. de ap. ibi: nonō q̄rif. & Ioan. An. in. Spe. de dil. ſ. ſequit. ver. ſi. et, ſi eſt ſuffraganeus. quis Bal. in. l. ciues. ij. co. C. de app. dixerit cōtrariū. ¶ Et inquantū dicunt pdicti, qđ nō ſufficeret dicere, appello ab iter locutoria: quia

locutoria: quia me grauaviſſe patet ex actis: per. d. Cle. appellā ti. in ver. noſtatim. Adde, qđ ſufficeret exprimere grauamē, ver bis importatibus ipſum ex mēte, licet nō ex tenore. Ang. Imo. & Ro. i. l. p̄tor. in prin. ff. de ope. no. nū. p illūm tex. cū gl. i. ver. expreſſum. ſup. quo Alex. ibi. & in. l. vbi autē ſ. de ver. ob. & in l. j. ff. de libe. & poſthu. dat. plures remiſſiones. & dixi multa in ſimili de cōſtit. c. tranſlato. ¶ Sufficeret etiā dicere pro cauſis grauaminū: allego exceptiones pacti, & iurifurandi, oppoſitas in iudicio: prout apparet in actis. Secus ſi diceret, p cauſis grauaminis allego oēs exceptiones in iudicio pductas. Ang. Imo. & Alex. in. d. ſ. illud. Eſt expreſſim vñ grauamē ſufficiens cū re latione p alijs ad acta, ſufficit. Tho. Faſtoli dubio Rota. xliij. die lune ad fi. & ibi pulchrē, quādo dicit nominatim fieri id, qđ ſit per demonſtrationē certā. Et dicit Rota de app. ij. in no uis, qđ nō ſufficit relatio ad acta, nullo grauamine expreſſo: ſed bene ſufficit grauamē exprimere: & pro eius probatione refer re ſe ad acta: & ibi bona eſt additio plura notāda ponens, ad. d. Cle. appellanti. Cōcordat pulchrē Bal. in minoribus. in. j. colū. C. de his, qđ vt indig. dicit, qđ iſta verba grauaviſſe me: vt ex actis apparet, qđ non cōtinent aliquid certū ex ſe: niſi ſpecificet per quā partē actorū apparet hoc grauamē. & hoc verbū no tat multū Ang. Are. in. ſ. i. minus. xxij. col. Inſti. de acti. dicit ſe multos vidiffe errare in hoc referentes ſe generaliter ad acta. ¶ Conſydera, qđ vident iſti velle, qđ ſufficiat nominare locū, in quo in actis deſcribit grauamē: puta tali folio proceſſus abſqđ ſp̄ali notatione grauaminis. In quo Ang. & Imo. i. d. ſ. illud. forte aliter ſenſerūt: dū noiant exceptionē pacti & iurifurandi. ſed fortē hoc non eſt neceſſariū: quia relatio ad locū inſallibile v̄t equipollere expreſſioni. l. ait p̄tor. ff. de re iud. & l. pe. C. de ſen. qua ſine cer. quā. Subdit Bal. in. d. kminoribus. qđ vbi eſt talis interlocutoria, cuius iniquitas detegitur per allegationes iuris nō eſt neceſſe inferere cām appellatiōis: vt quia iudex manda uit torqueri, vel rem ſequeſtrari. vñ dixit Pe. de Anc. in. d. Cle. appellanti. qđ non oportet allegare id, qđ apparet ex tenore & ſig ſed vtrūqđ dictū impugnat Phi. de ap. c. vt debitus. xvj. col. ibi: duodecimō quērif per notata hīc de expreſſione notorij graua minis. ¶ Et adde, qđ ſi qđ diceret appello: poſtea dicat notario, habeas pro expreſſis cauſis appellatiōis, quas dabo cras i ſcri ptis: appellatio nō tenet. Ang. in. l. quicquid adſtringendē. ff. de ver. obli. niſi dies ſequens eſſet de tempore ad appellandū. Bal. in. l. ij. ad fi. C. de epi. aud. Pro quo facit. l. accuſaturus. ff. de ad ulte. ſcđm̄ Alex. in. l. quicquid. Et dicit Rota de app. xliij. in anti quis. qđ expreſſo grauamine ex aliqua cā, nō pōt appellās pro ſequi alias cauſas non expreſſas, etiā ſi in ap. poſuit clauſulam, & ab oibus grauaminib⁹. qđ ex vſtro proceſſu colligi poſſunt. ¶ Et quod grauamē etiā notoriū debeat exprimi, procedit et de iure ciuili. Ang. Are. poſt Ana. in. l. eius, qui. ij. col. ff. de ap. Et ibi etiam pulchrē concludit, qđ diſpoſitio Cle. appellati. ha bet locū de iure ciuili, poſt Sal. in. l. j. ſ. ſinautē. C. de ap. & Bar. in. l. ait p̄tor. ſ. permiſſit. & in. l. intra vtile. ff. de mino. & i. d. l. ei⁹, qui. quicquid dicat Raph. ibi. & Bal. in. d. ſ. ſinautē, quem et impugnat Phi. in. d. c. vt debitus. xx. col. ver. poſtremo quērif Et iſta nota ad. d. Cle. appellanti. in verbo noſtatim. ¶ Circa ſextum intellectum datum ad iſtum tex. no. perpetuō vtile re medium pro recuperanda poſſeſſione rerū, vel iuriū eccleſiæ, quē ex negligētia p̄lati eſt deperdita: vt per generale iudicis officiū implereſt reſpoſitio ad priſtinum & cōſuetū ſtatum. Et hoc reputat hīc Imo. ſingulariter notādum. Et præ ceteris gu ſtat hoc Lap. allegatiōe. li. j. ſtatū ſum. ad fi. offendēs quō dif fert hoc remedium ab alijs remediſ poſſeſſorijs: vt etiam hīc per Ab. & de iſtis eſt faciēda mentio, i. c. ſepe. de reſti. ſpo. vbi eſt propriē materia. Inquantum dicit Ab. qđ Eps pōt, vt ordi narius cognoscere de cā inter Archiep̄m & ſubditū Epi: nō au tem tanqđ delegatus. Hoc vltimū videt limitandū, niſi eſſet de legatus cum reſcripto, qđ excitaret iuridi. & ſua iuxta. c. licet. & c. graue. de off. ordina. quia etiam tunc habet locū illa rō par affectionis. Sed dictū doctorem intelligit, quando daſ de legatus inter Archiep̄m & hominē non ſubditū Epi: & in quā tum dicitur, qđ Eps p̄ſumit habere affectionē ad cām ſubditi:

per hoc videt, qđ ſi impetrare contra te Epm meū in iudicē: tu poſſis eū recuſare, qui ei nō ſubſeſſes. Et ita firmat Phi. de app. c. poſtremo. xij. col. ver. xvj. ¶ Dū dicit Abb. vaſallum poſſe teſtificari pro dño: niſi aqualitas dñi & ſubditi aliud ſuadeat. Adde But. i. c. ſup. de teſt. pe. co. vbi tenet, qđ poſſet teſtificari, ſicut et ephyteota: niſi ſit cōtra dñm ſup ephyteoſi, v̄t ſeu do. Sed Abb. Maleta olim honorat⁹ conſiliari⁹ Fraciſci Ducis Mediolanēſis i ſolēni tractatu de teſt. fo. v. credit, qđ in emphy teota qñ lis nō verſat ſup re ephyteotica poſſit teſtificari. p do mino: quia nullū pōt excogitari intereſſe i persona ipſi⁹: nec ob ligatur dño perſonaliter, ſicut vaſallus. Sed in vaſallo putat eū indistin. & repelli pro dño: quia maior eſt obligatio vaſalli er ga dominū, quā filij erga patrem. cū vaſallus teneat defendere dñm, & cōtra patrē & fratrē. c. dño guerrā. in titu. hīc ſinit lex Cōrardi. glo. j. in. c. de forma. xxij. q. v. Item, quia vobis retinet cū magno lucro: iō v̄r maior ſuſpicio de ipſo vaſallo, ex quo p pter multa priuari poſſet ex toto tit. qui. mo. feu. amit. poſ. Sed Ia. Aluaro. in. c. j. in prin. iij. col. ſi de inueſti. inter dominum & vaſallū lis oriā. dicit eſſe ibi tex. expreſſum, qđ vaſallus poſſet eſſe teſtis pro dño. ¶ Et hoc ſuadet rō ſcđm̄ eū: quia edictū de teſtibus eſt prohibitoriū. & inter prohibitos nō reperit vaſal lus. l. j. ff. de teſt. remittit ad Spe. & Io. An. in loco allegato hīc per Ab. Idem Iac. in. c. j. in fi. quid ſit inueſtitura. firmat, qđ vaſal lus pōt teſtificari pro dño: ſicut & pares p̄nt eſſe teſtes p dño. vt ibi dī: tñ poſt And. de ſernia, qđ amicitia & familiaritas ma ximē, qđ eſſet dñm & vaſallum poſſet redderet ſuſpectum eius teſtimoniū: per. l. iij. ff. de teſti. aſ autē ſi vaſallus eſt ita proba tē opinionis, qđ nō p̄ſumat deierare pro dño, nō eſſet repellen dus: quia p̄ſumit p̄ponere ſalutē p̄priā vtilitati dñi. Et iſtud ve rius per dictos tex. ¶ Ad illud qđ inducit p̄ſatus Albe. de obli gatione magna: dicit, qđ illa obligatio vaſalli erga dñm eſt maior ſcđm̄ qđ, non ſimp̄r̄: qm̄ multō pluribus modis eſt obligatus fili⁹ patri: & ppter ius ſanguinis p̄ſumit ei magis affici. Et hinc eſt, qđ ſi inter patrē & dñm ageret de periculo corporis & vite tenet magis fili⁹ iuuare patrē. Bal. in. c. de noua. for. ſideli. tñ in propoſito ſunt reſpiciendā cōiecturæ, de quibus per Abb. hīc & per Iac. de Alua. in. d. c. j. in fi. ¶ An autē vaſallus poſſit eſſe teſtis cōtra dñm, vide Iac. in. ſ. & cū datus. & i. ſ. ſimiliter. de cō ſue. recti. feu. & in. ſ. ſed & qui delator. in tit. qđ fuit prima cauſa bñficij amit. ¶ Vltimō dū dī: hīc de dictiōe fortē, qđ nō nota eſt dubitatiōis. Adde gl. in ver. fortē. in. c. ij. de teſta. qđ allegat illud Io. xliij. ſi cognouiſſetis me forſitā & patrē meū. tñ text. Euāgelij dicit vtrūqđ, nō forſitā. Ad idē glo. in. l. mutus. in prin cip. ff. de procura. & in. l. ſi duo. ſ. ff. de arbi. qđ dicit. Sub dubio fortē rident ſæpe periti. & in. l. in commodato. ſ. ſicut. ſ. com modat. & in. l. j. ſ. ff. de ferijs. & in. l. ſubſtitutio. ff. de vulgal. & pup. & ibi dicit Bal. & Ange. & Moder. qđ licet cōſultor in cōſi. vtaſ verbo fortē, nō propter hoc conſi. eſt dubium. ¶ Sed dicit An. Sic. in. d. c. ij. in vj. col. qđ Io. de Imo. legendo, qñ nō au debat decidere, vtebat verbo fortē. Et qđ importet dubitatiō nē, allegat. l. j. ſ. j. ver. niſi fortē. ff. de rei ven. vbi gl. excuſat text. à ſuperfluitate: quia primō dicit ſub dubio. per verbū fortē: poſtea ponit pro certo. Reſpondet ad illud Euāgelij, qđ ibi for ſitan ſtat propriē. ¶ Ad alia iura rident, qđ procedunt in legilla tore. Melior reſponſio eſt, qđ ſimiles dictiōnes ſtant dubitatiōe aliquādo inſpecta ſubiecta materia: & in alijs iuribus importat veritatē: vt dicit Brix. in ver. forſitan. allegando Arch. xj. q. iij. nolite. gl. in Cle. paſtoralis. ſ. verū. de re iud. gl. in. c. tū. de p. cu. gl. in ca. niſi. in prin. de renū. in. c. admonere. xxxij. q. ij. & in. c. ſi quis autē. de poeni. diſt. iij. & glo. in. c. ſuper literis. de reſcrip. & qđ ſimiles dictiōnes notat quoddā tēperamētū. allegat gl. i. d. lin. cōmodato. & plura alia copioſius loquēs. & ſimiliter Alb. in repertorio in verbo forſitā, forſatiſ, & fortē. quibus addit duo vtilia. ¶ Primo qđ vbi lex in aſſignatiōe cauſe ponit hoc verbū fortē: illa cauſa non eſt finalis, ſed impulſiua. gl. i. ver. for tē in Cle. j. de ap. & ibi no. Imo. poſt Bu. in. vj. colū. & Ab. poſt But. eo. qm̄. ix. col. ver. qđ qđ ſi. Guſta, vt per Alex. in. l. in rō nē. ſ. qđ vulgo. xxix. col. ff. ad leg. falci. vbi vult, qđ etiā ſi legatarij cōſentent hēreditatē nō eſſe ſoluēdo, adhuc hēres qđ nō cōſent in

uentariū teneſ vltra vires hæreditatis. Non obſtante, q̄ Bal. te neat cōtrariū in l. filiū. xvij. col. ibi: & q̄a feci mētionem. C. fami. er. motus: q̄a tex. in §. lancimus. in aut. de hære. & fal. punit in hoc hæredē: q̄a p̄sumit fraudasse de bonis hæreditarijs. & illa cōfessio creditorū facit cessare istā cām: ergo & legē. c. cū cessante. de app. Nā scdm Alex. ille tex. vitur dictione fortē. er go illa nō fuit cā finalis: & innuit idē esse etiā si nihil subtraxe rit: tñ de hoc aff. Et credo audiuisse dici, q̄ do. me. de Aretio dicitur hoc, in rub. ff. de acqui. hære. vbi lo. & Ro. sequunt di ctū Bal. ¶ Scdō quia fortē est debitor suus, nō valet. Rapha. Cu ma. in d. l. in substitutione. quia sententia debet ferri cū magna causā cognitione. l. ij. & iij. C. de sen. dixi de cōst. ecclē. & ista vi detur lata sine causā cognitione. Sed Alex. tenet contrariū in l. cū quo. iij. col. ff. ad leg. falci. q̄a cum verba sententiæ sint pro priāda, vt sententia sustinetur. gl. & i. l. & puto. ff. fami. er. quē fa cit singu. Bal. i. c. contingit. de do. & contu. & in l. licet. ad fi. de transla. Prēla. Et habemus, quod dicitio fortē potest accipi pro dictione importante omnimodam affirmationem. glo. in d. c. super literis. in ver. forſitan. Ergo ita dicamus in proposito. Fa cit etiam gl. in d. Cle. j. forſitan. de ap. per quā vide, q̄ talis sen tentia non fit principaliter fundata in illa causa. Pro hoc, quia quando fertur sententia per verbum credo, valet sententia: licet non dicat pro certo glo. in l. diem proferre. §. si plures. ff. de arbi. Pro qua facit tex. in l. si quis filio exheredato. §. irritum. ff. de iniusto irri. & ibi Bal. & Imo. Et istud videtur verius.

SVMMARIUM

- 1 Licet non possit prouideri parti per remedium missionis in possessione per hoc non potest deueniri ad diffinitiuam sententiam. in princip. Arguit ad partem contrariam, ibi nu. 2.
2 Et consequenter ponit tres declarationes, quando possit perueniri ad sententiam. vt nume. 4. §.

CAP. III.

¶ Communis opinio Canonistarū est q̄ licet ¶ non possit prouideri parti p remedium missionis in possessionem, per hoc nō potest deueniri ad sniam diffinitiuā. sed vt dūm est alijs remedijs aggrauantibus: vt in ex cōicatione multa, & similibus: vt latē per But. Imo. & Ab. hñc. Et inducit ad hoc Imo. aut. qui semel. C. quō & qñ iud. quia an illa aut. actore absente, non poterat procedi ad diffinitiuā. l. & post edictum. §. circunducto. ff. de iud. l. proferendum. §. j. & ij. cū ibi notatis. C. de iudi. & tamen tunc non poterat cōsuli reo cōtra actorem per missionem in possessionem. vnde si nō ema nasset. d. aut. corrigens in hoc antiqua iura, non potuisset pro cedi ad diffinitiuam: licet non haberet locum missio. Et hñc in ductionem approbat Mari. in c. quoniam. j. eo. in princ. xxxvj. col. concordans cum Ab. hñc. quem trāscribit ad literam. Et licet dicat, q̄ Imo. ibi fecit hanc mentionem, tamen voluit alle gare eum hñc. & aliud non addit. Hanc opin. firmat Imo. in l. si finita. §. Iuliana. in. iij. char. ff. de dam. infec. per. d. aut. qui semel & per alia quatuor motiua. Idem tenet Bald. in l. si quis super C. fini. regun. & But. in c. causam. in vlti. co. de do. & contu. & Do. in c. j. de eo qui mit. in poss. lib. vj. Respondet per text. hñc ad. d. c. j. q̄ ibi peruenitur ad diffinitiuam lite non conte. ob pe riculum vacationis beneficij. Sed vbi non esset periculum va cationis, dato q̄ non esset prouisum de remedio missionis in possessionem, non posset procedi ad diffinitiuam lite non cō te. Et hanc partem tenet etiam Bal. in authen. ei. qui. ix. col. C. de bo. aut. iud. pos. & i. l. ij. i. vj. co. ff. si ex noxa. cau. aga. saluans opi. cōtrariā iudicij extraordinarijs & summarijs: vt per eū. ¶ Contrariā partem, qd̄ imō possit indistinctē deueniri ad diffinitiuam lite nō conte. quādo nō pōt prouideri de missioe in possessionem. Firmat Barto. in l. si finita. §. Iuliana. ff. de dā. infec. & ibi etiam Ludo. Ro. per. l. qui se dicit. ff. de iud. vbi in causam libertatis potest deueniri ad sententiā. & ibi Bar. repli cat idē. Ad hoc et alleg. Lud. c. j. de eo, q̄ mit. in poss. lib. vj. Idem Bar. in l. pe. §. cū autē. C. ad Trebel. per illum tex. scdm itellectū gl. i. ver. cōtuma. Idē Bal. i. l. j. ad fi. C. de testi. per. c. cū olim. de

testi. Idē gl. ij. in c. fi. de off. iud. quā sequit Bar. in l. si prius. pen. col. ibi: non d̄ q̄ro. ff. de ope. no. nunc. De quo meminit But. in c. j. iij. col. de eo, qui mit. in pos. Ad idē tex. in l. in causā. la. §. cā cognita. ff. de mino. vbi text. indistinctē permittit, q̄ in causa restitu. in integ. procedi potest ad eā concedēdā. Et sic et si cō perit esse cōtūmax ante lit. cōte. poterit perueniri ad diffinitiuā: vt etiā expresse tenuit Bar. in l. ab hostibus. §. sed qd̄ simp. ff. ex q̄. cau. ma. Hñc partē tenēt et Iac. But. Bal. & Sali. in d. aut. si oēs. post Bar. ibi & Bal. in l. ait p̄tor. §. deinde. ff. quib. ex cau. ma. & Alex. adducēs p̄dicta latius in d. §. Iulia. j. col. Et respōdet ad istū tex. & ibi per Lu. q̄ licet hñc permittat excōicatio: tamē non agat quin cōtra contumacē possit p̄cedi ad diffinitiuā. vñ nō debet sumi arg. à cōtrario sensu: vt corrigantur alia iura p̄ allegata: vt fuit dictū post gl. in c. significasti. de fo. compe. Rñ det etiā ad. d. aut. qui semel. q̄ nō erat licitū olim ferre diffinitiuam contra absentē, q̄a cā nō erat instrūta, & nō poterat p̄ce di contra actore, et ad cñc cognitionē: per cōsequēs, nec ad dif finitiuā. Et respondet ad alia iura. Et ista pars videtē sustenta bili orōtō circa ipsam nota tres declarationes. ¶ Prima decla ratio. Licet deueniri possit ad sniam, qñ non pōt esse aliter cō sultum actori ex natura eius, qd̄ deuenit in iudicio: tñ secus est qñ nō pōt esse cōsultum, nō ex natura rei: sed ex aliquo accidē ti. q̄a tūc nō pōt ferri diffinitiuam lite non contest. Bal. in d. §. de inde. per illū tex. & sequit Alex. vbi. §. q̄a ille nō latitabat. & sic nō cadebat ibi missio p̄pter hoc accidēs. ¶ Secunda declara tio. Fortē in foro ciuili istē tex. nō videtē difficultate hanc ma teriam: neq̄ euertet theoreticā Legistarū: vt dicit do. & or. hñc q̄a licet corā seculari possit opponi exceptio excōicatiois. l. pla cet. & ibi Bal. C. de fac. san. ecc. c. postulasti. de homi. & ibi Ana. in notabili. Bal. i. c. itelleximus. de iud. Do. i. c. §. ij. in v. col. de excep. i. vj. Bal. in l. quoties. C. de iud. Cal. de fo. cōpet. cōf. j. cū cōcor. tñ à seculari non pōt proferri excōicatio: quia nō habet ordines. gl. & Ab. i. c. dilecta. de ma. & obe. & summista i. rub. de sen. excō. ¶ Quod autē de iure canonico in foro ecclēstiasico sit reprobata opinio Legistarū, multū facit rō doc. hñc fundantiū se sup regula negatiua istius tituli. Ad idē p̄ locū à spāli d. c. j. in verſi. hoc casu, q̄ verbū respicit propriē sniam. Ad idē à spāli. c. fi. §. porro. j. eo. in ver. spāles causę. & nō dicas, vt dixit Alex. vbi. §. q̄ text. ibi subdit. verbi gr̄a: vt denotat: q̄ illud est exemplū ad oēs causas, in quibus non cadit missio. & exempla non restringunt regulam. c. j. ne cle. vel mo. quia cōcedo, q̄ est exemplum, sed non est exemplū de causis omnibus, in quibus nō cadit missio. Imō est exemplū de causis habentibus specialē rō nem in se, prout in cā matrimoniali est timor fornicationis. & in cā eiectionis est periculum vacationis. Si em̄ rō istorum casuum fuisset illa: quia nō cadit ibi missio: non oportebat cōce dere. d. c. vnico. de eo, qui mit. in poss. lib. vj. ¶ Præterea, rñsio data ad istū tex. nō videtē tuta: videlicet q̄ hoc nō negat, qñ etiā possit p̄cedi ad diffinitiuā: imō vñ hoc negari. q̄a cōsultus Pa pa qd̄ agēdū, vbi nō cadit missio: rñdet determinatē vt dū cen sura. Ergo videtur vetare, ne vltius procedat: quia quod de vno dr̄. de alio negat. C. de procu. l. maritus. cū fi. ¶ Præterea si nō argueret hñc à cōtrario sensu, p̄fecto nihil noui afferret iste tex. Clamāt em̄ oīa alia iura cōtūmacē esse excōicandum. xj. q. iij. c. nemo. null. quicūq̄. rursus. cū fi. Ad hoc ergo, vt iste tex. aliquid operet in secūda parte licitē arguit à cōtrario, etiam si alia iura corrigere. l. nulla. §. nisi. iuncta aut. Diaconisa. C. de Epif. & cle. Ro. in aut. ex testō. C. de col. dixi de foro cōpe. c. fi. significasti. ¶ Tertia declaratio. Vbi ius agendi non dirigit cō tra certam personam: sed tñ concludit iudici, non parti: tunc bene pōt procedi ad sententiā, etiam in foro canonico: q̄a pos set p̄cedi lite nō conte. non habet locū regula huius rub. vt la tius per Bu. Imo. & Ab. hñc. Demū in quātū est allegatū. c. vni cum. de eo, qui mit. in pos. in vj. à spāli: scias q̄ ille tex. procedit etiā in dignitate seculari. vnde si electus in p̄tē agit cōtra vni uersitatem, quē eum elegit, non fiet missio in possessionem & procedet ad diffinitiuam cōtra contumacē. Spe. de secūdo de creto. §. vidēdū. ver. qd̄ si electus. De quo exclamat Lu. i. singu. cccxcij. quando reus. & in l. si verō. §. de viro. xl. fallen. ver. xix. solu. matr.

sol. ma. Abb. post alios in c. contingit. viij. col. de do. & cōtu. quē omnino vide dum singulariter declarat. d. c. vnico. vt habeat lo cum in beneficio obtinendo. Secus in obtento restringēdo hoc: vt ibi nouissimē per eum.

SVMMARIUM

- 1 Inimicus meus dicitur, qui contrahit parentelam: vel cōfederationem cū inimico meo. circa prin.
2 Credeve literis saluiconductus quis non tenetur: quando agitur de periculo capitali.
3 Fides data per saluiconductum, an aliquo casu possit frangit Locus iudicij debet esse securus. post nume. 3. ver. prima conclusio.
4 Inimicitia capitales impediens tutam itinerationem: quāuis excusent ci tatum, tamen secus quando est guerra generalis, in qua duces belli con suerunt dare saluiconductum.
5 Citatus, si non potest securus venire ad locum, ad quem citatus est: tene tur tamen mittere procuratorem. Alias si locus non est tutus procura tori, non tenetur eum mittere. nume. 6.
7 Item licet procuratori sit locus tutus: si tamen citatus timet inferri vim causę, non tenetur mittere procuratorem.
8 Citatus, etiam si causā sit ardua, tenetur mittere procuratorem.
9 Literis saluiconductus, q̄ quando sit plenē confidendum.
10 Familiares alicuius potentis, si sunt inimici citati citatus non tenetur cō parere, etiam si aliter non constet de odio ipsius potentis.
11 Citatus excusatur propter intemperiem aeris, tanquam locus sit securus.
12 Citatus ad locum non tutum relictus: si mittat excusatorem, qui alle get locum non tutum: & si non admittitur eius excusatio poterit ap pellare.
13 Iuramento dicentis se non posse consequi iustitiam in partibus, statur.
14 Locus licet sit securus citato: si tamen ibi non habet bonum statum: puta, quia Guelphus citatur vbi regnant Gubellini non tenetur comparare.
15 Exceptio loci non tuit: licet sit dilatoria: potest tamen opponi quādo docū que possit litem contestatam, quia habet grauamē successiui nō momētaneū.
16 Damatus vltimo supplicio statim efficitur seruus pœne.

CAP. IIII.

¶ Circa quinq̄ causas suspi cionis, quas ex isto tex. colli git Abb. post alios, vide Phi. reasumētē eas ple nē, in c. postremō. ij. col. de appella. ¶ Et pro pri ma vltra ipsum adde tex. optimum in l. qm̄ liberi. C. de inoffic. test. ibi: vel cū inimici eius suas amicitias copulauit. Per quē not. ibi Bal. q̄ ille dicitur mihi inimicus, qui cōtrahit pa rentelam, vñ cōfederationē cū inimico meo. Nā cōiuncti & cō fœderati, p̄sumunt eiūsdē intētionis, qd̄ dicit esse notādū. ¶ Et pro hoc, q̄ p̄sumat inimicus, qui est amicus inimici mei: vide Spe. de ap. §. j. ver. si verō appellat. & in tit. de accusatore. ver. itē, q̄ cū inimico. & ver. se. ¶ Reliqua de causis suspicionū, vide per Phil. vbi. §. Et de materia inimicitia: & q̄ dicatur capitalis, vide Bar. in l. iij. §. fi. ff. de adimen. leg. cū cōr. De quibus per Alexā. ibi in apo. & in repertorijs, maximē modernorū in verbo. inimi cus. dixi aliās plura in c. cū oporteat. xj. co. de accu. Et multa pos sunt colligi per istū tex. ex dictis doctorum hñc. ¶ Et nota bene limitationem ad. c. j. de restit. spo. in vj. quam deducit hñc Abb. q̄ illud: qd̄ ibi dicitur de spoliatione omniū bonorum, vel maioris partis habet locū, qñ excipitur de spoliatione facta à tertio, nō vt inferatur agentē esse inimicū: neq̄ illū tertium, sed vt cōcludat inopia accusati. Sed qñ agitur ad repellendū quē, vt inimicū, suf ficit spoliatio minoris quantitatis: dumodō non vilis, aut cōtem ptibilis. & facit. d. c. frequens. in ver. hoc casu. ¶ Et dum super gl. iij. ponit Abb. quando pro suspicione allegatur, q̄ iudex & pars sunt cōterranei. & dicit, q̄ si sunt in partibus remotis p̄sumun tur se valde diligere. Secus si sunt in patria. Tene hoc menti. pro quo facit glo. in c. prophetauit. j. q. j. ¶ Tene menti perpetuō istum tex. q̄ nō tenetur quis credere literis saluiconductus, quan do agitur de periculo capitali. & reputatur ab omnib⁹ singularis: & eum notat valde Imo. in l. nā quod. §. nō omnis. ff. ad Treb. Et istum saluiconductū pōt dare iudex, vt per Bar. in l. is. q̄ reus. ff. de pu. iudic. & tunc cū iudex nō sit inimicus, tenetur quis credere

saluiconductui, vt latius ibi p̄ Imo. xij. col. & istud intelligit dūmō iudex habeat iurisdic tionē in toto rōne proprietatis: vt sunt dñi tēporales. Secus in habēte iurisdic tionē ordi nariam, vel delegatā cōcessam à superiori: vt sunt rectores & officiales ciuitatū, q̄ nō pos sunt cōcedere saluiconductū in iudiciū su perioris: per notata in c. veniētes. de iure iur. vt latius p̄ Ang. in dispu. inci. Bononiē. i. vj. dubio. Nisi iudex vidēs, q̄ bñitus de maleficio inculpatur de alio crimine, velit sibi dare saluiconductū, respectu primi criminis, de quo est bñitus: vt veniat ad se defendēdū su per secūdo, scdm p̄dictos & alios, de qb⁹ p̄ Alex. in d. l. is, q̄ reus. in apo. ad fi. Cui adde Sali. in l. cū indulgētia. ij. col. de sen. pas. vbi la tius oibus ponit, qñ iudex possit dare bñito saluiconductū, vel fidantiā, aut securitatē: vt veniat ad se excusandū, & tādē vult indistin ctē, q̄ non possit dari, nisi à Principe. De hoc etiā latissimē ponit Albe. de Ro. in. iij. par te statu. q. xxxix. inci. quēro etiā aliā qōnē: bā nitus de maleficio. & c. vbi semp̄ vide. Tāq̄ if etiā in quibusdā alijs locis, de qb⁹ p̄ Mod. in lib. malef. in ver. fama publica p̄cedēte. xxxv. col. ver. v. q̄ro, si cōmittēs. ¶ An autē liceat aliquo casu rumpere fidē datā in saluicon ductū: vide latē Imo. in d. l. is, qui reus. pe. & vlt. col. vbi inter alia vult, q̄ qñ esset iniuste con cessus, & reus esset in loco, in quo abs de iure capi posset, licitē sibi frangit saluus cōdūct⁹, q̄ fuit impetratus: solū vt delictū esset puni tum. ¶ Et infert ad iudices maleficiorū pro mittens impunitatē reo, si cōstebit, q̄ nō tenentur seruare promissionē in foro cōtōrio so per id, qd̄ habet in l. ius publicū. ff. de pac. Et facit scdm eū gl. trita in c. cupiētes. i. prin. in ver. malignantiū. de elec. in vj. Tñ in foro consciētia: putat oppositū: q̄a non licet mēti ri. xxij. q. ij. c. j. ¶ Sed ad hoc vltimū vide mi rabile verbū Archi. post Hugutionē, in c. vti lem. xxij. q. ij. vbi dicit, q̄ Alexā. Papa tertius promisit immunitatē cuidā ep̄o symoniaco, & secretē confessio, si idē confiteret corā Car dinalibus: qd̄ cū fecisset, depouit eū. Nā excu sator à dolo scdm ipsos. p̄ illū tex. vbi vtilis simulatio laudat. Et inferunt, q̄ si qs̄ promit teret Saracenis sequi eorū sectā, vt eā agno sceret: & postea agnitā cōfundat, nō peccat, & sequitur Do. in c. nos in quēq̄ in fi. ij. q. j. Sed de his aliās: qñ gl. in d. ver. malignantiū, indiget multo quio. qd̄ non cadit hñc. ¶ Ca terum vt possimus melius gustare hñc mate riam securitatis, qua debet gaudere litigates, collige breuiter decē cōclusiones insertis plu ribus hinc inde sparsis cū aliqbus p̄ctis noui ter discussis. ¶ Prima conclusio gñalis est, q̄ locus iudicij debet esse securus, vt hñc. & in Cle. pastoralis. ver. Pisana. de re iudic. & in c. cū dilecta. de confir. vtili vel inuti. & c. v. ene rabilibus. §. secus. de sen. excō. li. vj. & c. accepi mus. de fide instru. & c. cū personę. de priuile. in vj. & in l. Fulcinius. §. quid sit latitare. ff. ex qui. cau. in pos. ea. glo. in c. hortatur. iij. q. ix. gl. pe. in fi. Cle. appellati. de app. latē Lud. Ro. in l. si verō. §. de viro. ff. sol. ma. in. ix. fallē. But. in repe. c. vltra. xxxvij. col. de coha. cle. Nō solū partibus, sed etiā iudici. c. statum⁹. de offi. delega. in vj. & ibi infert Pau. Papam

¶ Inimici mei. Ad de. d. Ale. de Imol. in l. iij. de testib. & in confi. suo. xix. j. parte.
¶ Capitalis. vide. d. Alexā. in l. iij. ff. de testi. vbi plenē.
¶ Nō tenetur. Ad de & amplia istum tex. etiam si ex de lictō suo esset ban nitus. Ita. d. de fan. Ge. in c. statutū in §. j. de rescri. in vj. & in vj. co. Idē te nuit Ang. in q. in cipiē. Bononiē. à sua ciuitate ban nitus.
¶ An autē liceat in aliquo casu rum pere fidem datā in saluo cōductū, gl. in authen. de mād. princ. in §. nec ho micidas. videtur di cere, q̄ sic. Et idē videtur sentire Ia. de Ra. in l. presen. ti. C. de his qui ad ecclēsiam confug. Pe. ibi tenet cōtra riu: quia affectatio data, vel saluus cōductus seruari debet, sicut fides danda legatis ho stiu. ff. de leg. l. vlti. Cy. ibi. in d. l. prę senti. in fi. videtur trāsire cū opi. per Bart. in l. illicitas. §. ne potētiōnes. in fi. ff. de offi. p̄sbi. dicit, q̄ saluus cō ductus non debet seruari delinquen tibus. Bal. in §. itē sacramenta. in vlti. col. in verſi. quāro vtrum, si iudex. de pact. iur. fir. dicit, quod iudex etiam iurās securitatē bā nito, nō tenetur eā seruare. Adde tu pro dilucidatione istius difficultatis, & dic, q̄ si petens fidantiā, seu saluiconductū est in lo co, qui est de terri torio, vel iurisdic tionē illius, q̄ dat saluiconductū. & tūc isto casu ta lis iudex non pōt dare saluicondu ctum, nec datum seruare. & hoc mo do intelligas gl. in d. §. nec homicidas. Aut ille locus in quo est petens sal uū cōductū: nō est de territorio, seu

jurisdictione illius iudicis: q habet cōcedere saluum conductū, tūc dico q saluum conductus: seu fidētia dari potest, & data debet seruari, per leg. allegatas. & adde Sal. in. l. cū indulgentia. C. de sen. pal. in. j. & ij. col. i. Cle. j. & ibi dem vide ad hoc Car. xxij. q. & zēzel. vbi etiā refert Mar. tenuisse non sufficere offerre securitatē parti, q tūc cōparere possit. Et ad hanc materiam adde gl. in. c. cū locū. de spō. & Spec. in ti. de of. or. s. iiii. & de of. om. iud. s. vj. ver. si ante litē.

a Non offendere. Adde huc, que dixi in apōst. in. d. rub. de treu. & p. at. hic in tex. alle. Quāuis. Adde q Feli. ex hoc vult q impeditus teneatur mittere procuratorē. Adde tu & amplia, q istud habet locū etiā in bānito, quia bānitus si citatur in loco, in quo est ex bannitus, quāuis ipse in pediatu venire, tamen tenetur mittere procuratorē. Ita Bar. in. l. ii. ff. si quis cau. in. s. si quis in ver. & tunc aut illa causa. & in. l. fin. ff. de in integ. re. in. ii. col. in verū. venio ad tertiā. Ang. i. d. l. ii. in. s. quod dixi mus. Bal. in titu. de pa. Constan. i. ver. sentētia. gl. & Archi. in. c. si egrotas. v. q. iiii. Et q banni tus potest cōueniri in loco, quo est ex bannitus. gl. est ordi. in. l. eius. la. ij. s. fina. alias incipit Celsus. ff. ad muni. Bart. in. l. adute. in prin. ff. de adul. Ca. no. in. c. ex parte. el. j. de app. limita tamen, nisi esset ex bannitus propter odia: quia tūc non tenet mittere procuratorē. Ita Ang. in. d. s. quod diximus. Imōl. & do. Alex. in. l. recufare s. si. ff. ad Treb. & hoc quia nō bene esset cōsultū causē.

d Mittere. Adde Angel. in. l. iij. q. d. diximus. si q cau. ti. vbi etiā vide. d. Alex. de Imo. in. s. ij. in. l. si. de reslitu. in integrum.

e Quarto. Adde tu pro clariōri intelligētia, q pūis Feli. hic dicat multa in hac materia: tamen cōis opi. est ista, videlicet, q in oibus casibus in

pto vno casu, videlicet, qn citatus nedū timeret vim inferri causā, sed etiā nō auderet allegare iudicē esse suspectū, propter potētiam Tyrāni. & dubitaret ne talis allegatio tyrānidis tanq̄ offendens Principē, poneret eū in nouo periculo: quia tunc excusaret non cōparēs, propter id qd scribit singulariter Bal. de mēte Inn. in. c. qd sup his de maiori. & obed. & ibi dixi. De iustitia autē isto rum timorū, stabitur arbitrio iudicis. An in dispu. in. iij. dubio.

¶ Secundo aduerte, Dū dixi, q imputat non cōparēti ad locū nō tutum: si omisit petere securitatē consuetā dari, & seruari: quia istud debet intelligi dūmodo dicta securitas possit obtineri a iudice, qui pōt cogere inimicos: vt promittat nō offendere iuxta theoricā Bar. in. l. illicitas. s. ne potētiores. ff. de offi. p̄si. Dixi in rubri. de treu. & pa. secus si esset petēda ab alio: puta a duce belli. & in mittēdo ad eum esset periculū etiā in nūcio: quia tūc iste excusatur scdm Frā. Are. consil. xvj. p̄supposito in facto. ij. col. Et ibi intelligit, qd est dictū post Ro. de saluo conductu: dūmodo securitas offerat ab eo, qui facit citari: vel qn verosimile est fortē ex consuetudine cōcedēdi tales securitates, q securitas faciliē obtineri possit: sed vbi non probat, si iudicē est regulā huius tex. quia quis nō tenet accedere ad locū non tutū, scdm eū. Et ita propriē videtur loqui Ro. dicēs, q oportet articulare & probare, q erat consuetū dari: & obseruari a Ducibus belli illū saluo conductū, quod bene nota. Et istis adde, q si locus nō est tutus ratione delicti ipsius citati, tenet citans cōparere, si de illo delicto agit in iudicio: aliās delictū remaneret impunitū. Bald. in. l. oēs. vlti. col. C. de epico. & cle. sequitur Nico. Milius in verbo citatio. s. lxxvj.

¶ Tertia conclusio. Quāuis citatio locus non sit securus: tamē si pōt mittere idoneū procuratorē tenetur mittere. Ang. in. d. di. sputa. & Phi. in. d. c. ex parte. per l. Papinianus exuli. ff. de minori. Si autē nō inuenit procuratorē vel nō idoneū excusatur. l. idēq. & ibi Bart. ff. pro sol. circa que nota primō, q si causa est ardua, non tenet mittere procuratorē. Imo. & Alex. latē in. l. de eta. ij. col. ff. ad Treb. & ita propriē loquitur. Cle. pastoralis. ver. Pifana. de re iudi. scdm eos. quibus adde gl. opti. in Cle. j. in ver. fautoribus. de foro cōpe. ¶ Tercio nō q vbi locus nō esset tutus procuratori, excusatur citatus eū non mittēs. Bal. de pace. Consta. in ver. sentētie quoq. Dicit tū Bal. in. l. oēs. s. si verō apparitor. vlti. col. C. de epis. & cle. q citatus, vt respondeat super crimine, non possit se excusare dicēdo timeo puniri: idē locus non est tutus.

¶ Tercio nō q etiā si procuratori locus est tutus: tamē citatus timet inferri vim causā, nō tenetur mittere procuratorē. An. & Io. Imo. vbi. s. Sed hic est dubiū per id, quod est dictū. s. post Mari. in prima aduertētia. ¶ Quarto nō q etiā si causa est ardua, videtur q citatus teneat mittere procuratorē: per text. in. c. cum olim. de testi. in ver. partibus, vel procuratoribus. Quā verba in nuunt sufficere locū esse tutum procuratoribus, vel loquitur in causa status, & sic ardua. & hoc non cōsiderauit Philip. in. d. c. ex parte. nec alij in. d. l. de atate. Poffet dici, q exponat procuratori bus: puta, si eos mittere voluerit. Vel dic, vt tenet ibi Frā. Areti. post Hosti. q licet in causis arduis non teneat quis mittere procuratorē. c. querelā. cū ibi notatis. de procur. Tn fallit, vbi citat ad locū nō tutū: quia tenetur mittere procuratorē si locus est tutus procuratori. & ita videt firmare Maria. in. d. rub. de dila. fol. xliij. ver. si. quinto qro. per. d. l. Papinianus exuli. ¶ Sed reuera iste punctus est difficilior ceteris, propter tex. in. d. c. ex parte. lo. j. de app. in ver. tu, vel tui vbi videtur apertē probari, q si locus non est tutus procuratori, sed dño: non tenetur dñs cōparere. Et ecōtrā si est tutus procuratori, sed non dño: nō tenetur cōparere: quia dicēdo tu, vel tui, poteris appellare: sufficit verificare vnā ex alternatiuis. de rescri. c. inter ceteras. & sic videt, q locus debeat esse tutus vtriq̄ simul: & sufficit, q in vno sit timor. & ista cōstāter firmat ibi Phil. in. ij. notabili. col. vij. post Abb. & Imo. Nec mireris, q si nō est tutus procuratori: sed dño, adhuc dñs non tenetur cōparere: quia in causa ciuili nō tenet personaliter. c. j. de iudi. in. vj. ergo beneficiū sibi a lege concessum de cōparēdo per procuratorē, non debet ei auferri regula, indultū. li. vj. Vnde si procuratorē mittere non pōt, nō tenet ipse ire. Et idē videt gl. sentire. in. c. bonē. lo. j. in ver. securē. de ele. & facit gl. i. c. siue de cōiu. xxxij. q. ij. ¶ Voluissē, q i rñdissent ad. d. c. cū olim. in ver. partibus

ver. partibus, vel procuratoribus. & ad. d. l. Papinianus exuli. & ad. l. sed & si per pretorē s. j. ff. ex qui. cau. ma. i. ver. potuit procuratorē relinquere. Quē iura vident velle, q nō excusetur ille, qui pōt procuratorē mittere. idē cogitabis vsq̄ ad sequentē lectiōnem. ¶ Poteft dici ad. c. cū olim. q sufficiat locū esse securū procuratori, si dñs nō curat opponere: vel fortē illud procedit, quia iam in dicta cā fuerat ibi cōstitutus procurator. & ita rñdet Maria. in. d. rub. de dila. Hoc modo nō procedit, qd dicit ibi Hosti. li. mitando valde. d. c. querelā. vt non habeat locū in citato ad locū non tutū. Et certē si illud esset verū, essent duo pālia in illo. c. cū olim. Primum, q in cā ardua, qualis erat ibi cā status, teneretur quis mittere procuratorē, contra. d. c. ex parte. ¶ Ad. l. Papinianus exuli. & alia iura, q dicunt imputandum esse impedito, si nō reliquit, aut non mittit procuratorē. respondet Imo. in. d. c. querelā. iij. col. ver. secundo casu. & in. l. que sit. ff. de re iudi. q loquunt in citato impedito impedimento facti, qn impedimentū est necessariū, sed nō probabile: vt est in relegato: quia talis tenet mittere procuratorē: vt latius per eū. & ista nota tanq̄ nouissima. ¶ Tercia conclusio. Dum dicit in isto tex. ff. de re iudi. q se fidendū literis salui cōductū. intellige, quādo dant ab hostibus: secus si datur a iudice: quia per illas tollit plenē cā timoris. Salic. in. l. reos. in. v. col. ver. ex p̄dictis contrarijs. C. de accu. dices, q si quis habet mandatū pro absente ad proponēdū excusationes: quia timet inimicitias, pōt iudex illi offerre saluum cōductū. & sic poterit venire. Intellige dūmodo in illo loco soleant seruari a subditis, & a iudice tales literę. Imo. in. l. pe. s. ad crimē. xxxvij. col. ver. in tertio casu. ff. de pub. iudi. vbi ita limitat Sal. & ibi etiā sequit dictā decisionē Rotę de saluo conductu ducis belli. & eius dicta reasumit Maria. in. c. veniens. lxxvij. col. ibi: sed pone dicit statutum. de accu. ¶ Quinta conclusio. Si familiares alicuius potētis inimicantur citato, nō tenet comparere, etiā si aliter de odio potētis non cōstet. Old. latē cōfi. xliij. ij. col. probas a fortiori de eo, q dicitur citatū non teneri cōparere ad locū inhonestū. l. si cū dies. s. pe. ff. de arbit. arg. de periculo famę ad periculū vite. Sicut etiā obligatus ad standū in loco, pōt recedere timore periculi. l. habitatores. s. j. ff. locati. ¶ Subdit eleganter Old. q si locus iudicij esset securus: tamē esset periculum in loco, per quē citatus esset iter facturus, nō tenetur cōparere. quod no. Maria. in. d. c. veniēs. Sed vltra ipsum est text. clarus hic ver. nō nisi per districtū eius. & dicit Maria. in rub. de dila. fol. xliij. q si accessus ad locū esset multiplex, non sufficeret probare vnū accessum nō esse tutū: sed necessariū esse probare, q nullus ex illis accessibus esset tutus. Sicut etiā obligatus ad standū tam pro actore, q pro reo. Et ad hoc de itinere securo, est glo. in Cle. j. in ver. securitate. de fo. cōpe. & tex. in. c. veniens. de accu. in verb. viarium. & ibi Mari. in. v. no. & in. c. de cetero. de sent. excommu. ¶ Sexta conclusio. Intēperies aeris excusat citatū, tanq̄ locus nō sit securus. Bar. aliās in. l. recufare. s. si quis alio. ff. ad Trebel. per. c. ad supplicationē. de renun. est gl. in. c. cōis filius. xxij. di. & text. in. c. quorundā. lxxij. di. & in. l. ij. s. penul. ibi: vel aliqua fortuita calamitas. ff. si quis cau. per quē tex. Gre. xxij. excusauit se, quare nō venit ad conciliū Pifanū, timens grauitatē cœti Pifani. scdm Mari. in. d. c. veniens. & in. d. rubrica de dila. Facit gl. in Cle. ne in agro. s. ad finē. in ver. rationabili. de sta. mo. vbi intemperies aeris excusat a residentia. Facit gl. ij. in. c. si verō. lo. j. de iureiur. vbi excusat a periurio. Facit quod no. Bart. in. l. ab hostibus. s. sed quod simpliciter. ff. ex qui. cau. ma. vbi excusat a cursu p̄scriptionis. notauit de p̄scri. cū non liceat. vj. col. & Ab. eo. tit. c. ex transmissa. ij. col. & ibi dixi. facit. d. c. ad supplicationē. vbi excusat renūciātem beneficio. Facit gl. ij. d. c. quorundā. vbi excusat volentem reuertī ad primū beneficiū, a quo fuit translatus ignorās malignitatem aeris secūdi beneficii. Dixit tamē Ioā. An. in. d. c. cū dilecti. & ibi But. & ad fi. q si tēpore pestis reddi ius in eo loco, excusatur citatus. Sed Abb. ibi. vij. col. ibi: puto, q si aeris. limitat hoc, nisi aeris corruptio & cōplexio citati minarentur periculū mortis, de quo dubito, quia flexio dixi in. d. c. ex transmissa. vbi Abba. etiā tagit de peste p̄textu* fatorū: q quādo medici dicūt aerem corruptū, vel etiā pestis contagiosa multū iam inualuit, sit semper excusandus citatus: nec facile quis pōt cognoscere, an sua cō

qbus cōcluditur p Bar. & doc. q absens siue reus, siue actor sit, teneatur mittere procura. Et qui sint isti casus, vide p Bar. & alios in. l. ij. ff. si quis cau. & in. l. j. ff. de diuers. & tēpo. p̄scri. Fallit in casibus arduis. c. querelā, vbi glo. & doc. de procur. Ant. de But. in. c. dilecti. ede do. & cōru. & in. c. bonę. el. j. de ele. & in. c. si pro debilitate. de offi. dle. d. Ab. i. cle. j. de fo. cōpe. Bal. in. l. Labeo. in. ij. colū. C. quō & quando iur. & in. l. j. in. j. col. ff. de procur. Pau. de Ca. Ro. in. d. l. ij. ff. si qs cau. & alij oēs ibi. Imo. in. l. quæsi tū. ff. de re iudic. & in. l. recufare. s. fin. & ibi. d. Alex. i. j. & iij. col. ff. ad tre. d. Fran. de Aret. in cōfi. sio. vj. q i. in ci. p̄supponit. in xliij. col. & dicit cā ardua: quādo quæritur de statu p̄sonæ, vel de statu libertatis, vel subiectionis, vel de magnis rebus arbitrio iudicis, secundum Bald. in. c. edoceri. de rescri. & in. c. ex rōne. in. ii. colū. de ap. q etiā inter cās arduas est oīs cā fa mōsa. Ita Bald. ibi de quo etiā p Ioā. An. in. d. c. qrelā. p Archi. in. c. si egrotans. v. q. iiii. Anto. de But. in. c. ad hęc de offi. Ar. chi. per Imo. in. d. l. quæzatum. licet omnes differenter ita teneat q in cā ardua impeditus nōo teneatur mittere procuratorē. fateor q text. in. d. c. cum olim. de testib. hic allegatus per Feli. sit fortis in contrariū, qui tex. loquitur in cā status, & sic in causa ardua, & tñ tenetur ibi mittere procuratorē. vnde propter illū tex. s. imper du bitati: cui nunq̄ vidi bonum respō sum, tene tamē cōmune opin.

¶ Statu. A. dde q ista doctrina. d. de Rota est bona quā do ille qui vult iurare non est periu rus per text. in. c. paruli. xxij. q. v. l. i. quia talis amittit oēm facultatē probandi per iuramentum. ita Rota in. l. admonendi. in. vii. col. & xxvij. ff. de iureiur. & no. quia istud seruiet tibi ad multa, quando iuratur.

plexio, vel conuersatio sit ei tuta: nisi experia tur. Experiri autē tutius & facilius suadet, q fiat: qm periculosum est. Tñ cogita, qa Alex. in. d. l. de atate. sequitur opi. Ab. ¶ Septima conclusio. Citatus ad locū nō tutū, melius facit, & tutius si mittat excusatorē ad allegandum de loco non tuto. & si nō admittit eius exceptio, seu recufatio: tūc a repulsiōne pōt appellari. & hoc vbi recufanti & oibus esset locus suspectus: quia in eo morarent inimici rei Rot. de app. decil. v. in antiquis. quasi sentiat. in illo ver. & oibus. q si est suspectus recufanti, nō oibus: puta nō procuratori: q tūc excusatio non sit bona: qd esset cōtra p̄dicta. Et de hoc, an iste citatus potuerit statim appellare ab assignatione loci non tuti: an verō sit necesse, q prius proponat excep. corā iudice, si pōt per se, vel per aliū: vide Inno. & Ioā. An. cōtrariātes in. d. c. ex parte. quos concordat Inn. in. d. l. de etate. & ibi Alex. in. iij. col. Et si notorium esset locū nō esse tutū: prout erat in casu. d. Cle. pastoralis. ver. Pifana. de re iudi. nō tenetur qs mittere etiā excusatorē vt per Ab. in. d. c. ex parte. in fin. Cle. appellanti. de ap. ita limitado gl. ibi. vt latius reasumpsi de rescri. c. cū ordinē. ¶ Octaua conclusio. Statu. iuramento dicentis se non sperare cōsequi iustitiā in partibus. Rota de rescri. lv. & de proba. xx. in antiquis. & de rescri. vij. in nouis. quia ea, q cōstitit in animo, vel mēte alicuius, aliter probari nō possunt. Dixit tñ Egi. bellemera conclusionē. xlv. exceptio & c. q contra rescriptū fundatū sup perhorrescentia, pōt opponi nō perhorrescentia quia si impetrator tenet eā probare. c. statutū. s. cū vero. de rescri. in. vj. ita licet aduersario probare cōtrariū per regulā nō debet a tiori. li. vj. maxime, quia probatio iuramenti est leuis & est extraordinaria. Et licet excipies allegare negatiuā, & dicat contra id, qd dependet ex aīo: tñ per indicia & facta exteriora pōt probare falsitatē allegatę perhorrescentia: puta si reus probat actore esse p oīa i partib⁹, vel in ciuitate propria potētiorē. Tūc em timor esset vanus & reijciendus. ar. l. nō est verosimile. ff. qd me. cau. ¶ Nona conclusio. Quāuis locus sit securus citato: tñ si non habet ibi bonum statū, puta: si citatur Guelphus, vbi regnant Gibellini: nō tenet cōparere. gl. in. c. statutum. s. j. in ver. nō audis. de rescri. in. vj. Et idē dicit Ang. in. l. ij. qd diximus. ff. si quis cau. q exititij terrarū nō tenetur cōparere in loco, vñ sunt expulsi: nec ambulare per loca eorū a quibus sunt expulsi. Alle. Ia. de Are. in l. fulcinius. s. quid sit latitare. ff. ex qui. cau. in pos. ea. & glo. in. d. c. statutū. & quando bannitus possit citari: & de practica faciēdi eū securum, vide Io. An. in. Spec. in. iij. parte in. d. tit. de accu. quem latissimē reasumit Nellus in tractatu de bannitis in prima parte primi temporis. q. iij. & aliquid per do. Mari. in. c. cum pro causa. in fine. de senten. excommunica. & in. d. rubri. de dila. folio. xxij. ver. siculo. xxvj. quæro. Et adde, quod si ciuitas

ciuitati est inimica loci, ad que quis citatur, non tenet comparere. Abb. in. c. cu de offic. delega. per illu tex. singulari. ¶ Decima & vltima conclusio difficilis: licet exceptio loci non tuti sit dilatoria tamē pot opponi quācumq; etiā post lit. cōte. quia habet grauamē successuum & non momentaneū. Archi. iij. q. viij. in summa. quod dictū pro elegati extollit Alex. in. d. l. de arate. v. col. dicēs approbati à Bal. in. l. peremptorias. iij. col. C. sen. rescin. non pos. & per But. & alios in. c. dilectus. lo. ij. de rescri. vbi alle. Archid. iij. q. ix. hortatur. scdm eū. tñ Archi. hic non ponit in dicta summa secū dum Benedi. in. d. hortatur. dicēs, q; si reus citatus ad locū nō idoneum, vel suspectū, semel rñderit: tamē si iterato citef, ibi poterit excipere de loci incōgruitate, etiā post lit. cōtesta. tñ in prima instantia, in qua ceperit rñdere non poterit opponere, & intelligit primam instantiā tēporis, q; durat ab hora primæ cōparitionis vsq; ad datā licentiā partibus reuertēdi domum: quia nō posset opponere, & semel grauatus iterū grauaref. alleg. Vincen. in. d. c. dilectus. & idem de excep. loci tenet Archi. & Do. in. c. statumimus. lo. ij. de offi. dele. in. vj. q. Spe. de app. §. restat. ver. & no. se cundū Vin. & postea subdit, q; ab interlocutoria, quæ continuē grauat, tandiu appellari potest etiā post decediū q; diu durat grauamen: quia omni die grauaf. Idem de exceptione loci suscepti, tenet Spec. de cita. §. j. in ver. quid si reus. & Bu. & Imo. in. c. exceptionem. de excep. & Lud. in. l. recusare. §. si quis alio. ff. ad Treb. & Imo. in. Cle. j. in. ij. col. post Pau. ibi de fo. cope. & Paul. de cast. consil. xxv. iij. col. But. Imo. & optimē Phi. in. d. c. ex parte. lo. j. & ibi tex. clarus in ver. quoties. Et ideō dixit Ang. post Bal. in. l. j. in prin. ff. de feriis. q; citatus tēpore feriarū, qui in prima cōparitione non opposuit, potest in secūda opponere de feriis. Nec ob. q; lite non cōtest. nō proponitur dilatoria: quia verum est respectu effectus iam consummati, nō respectu cōsummandi. per text. ibi in ver. alterutro. & sequitur ibi Alex. in. §. j. iij. col. & idem Imo. in. c. fi. in. fi. de feriis. vnde dicit Imol. in. d. c. ex parte. Hāc esse rationem, quare exceptio loci non tuti, toties potest opponi, quoties quis citatur. similiter dicit. d. Ant. in. d. c. dilectus. nō posse allegari meliōrē rationē ista quare sit, q; excōcatio in vim dilatorię potest opponi post litē conte. nisi, quia periculū quotidiē iterat. Et eius verba in hoc extollit Ana. in. c. quia frustra. iij. col. ibi: pro hoc etiā de vsuris. Meritō Imol. in. Cle. vnica. iij. col. de excep. reprehendit appellatēs excōcacionem exceptionē anomālā, quia imo sequitur naturā aliarū quotidiē grauantū. Et ideō Bal. c. de testi. in. fi. de testi. dicit hanc esse rationē, quare cōtra bannitū toties potest excipi, quoties facit citari, etiā si nō semper fuit exceptū. ¶ Et ideō dicit Bal. in. l. j. ante mediū. ver. ij. querit. C. de epis. cop. audi. & i. l. j. circa fi. C. sen. rescin. nō pos. & Mod. in lib. malef. fo. clxxvij. in prin. & Mathe. de Mathe. in trac. de carcere. & Bal. in. l. j. propter glo. ij. ibi. C. de serui. & aqua. q; licet à captura, vel præcepto de capiēdo, non sit appellatū intra decediū: tamen si reus stat in carcere adhuc potest appellare: quia in hoc successiuo grauamine quotidiē grauatur. ¶ Similiter dicit Bal. in. l. eleganter. §. si q; post. ij. col. ver. querit, quid si post litē. ff. de cōdi. inde. in apofsi. q; licet dilatoria superueniēs post lit. cōte. debeat incōtinenti opp. c. insinuāte. de offi. dele. Tamē fallit in exceptione habente cām cōtinuā & successiuā: vt q; nō audiat bannitus. & sunt aurea verba Ia. Bu. ibi, scdm eū. ¶ Similiter dicit Lap. alle. lxxxvij. cōmune Florētia. in. iij. col. q; semel tractus vltra dietā vnā, qui in illo actu non opposuit, potest in alio opponere. Alle. Hosti. in. d. c. dilectus. Similiter dicit. d. Anto. in. c. ex parte. xij. col. de restit. spoli. q; quando lesio quotidiē originat, vt in cām matrimoniali, in quo quotidiē fit offensio anime, semper potest peti resti. in inte. etiā post quadriēniū. ¶ Similiter dicit Bald. in. l. vis eius. circa med. C. de proba. q; licet defensio non fiat ex interuallo, tamē durate offensione cōtinua, potest fieri defensio. & dicit incōtinenti propter offensionem hodie imminētē. ¶ Et pulchrē dicit Bal. in. c. literis. j. col. de rest. spo. q; hostes publici qui latrociniād inuadūt castra aliena, possunt expelli, etiā ex interuallo: cū sint in perseverantia delicti. & ad hoc no. gl. in. ibi. Ad qd vide tex. gl. & Bart. in. l. iij. §. cū igif. ff. de vi & vi ar. cū cōcor. de quibus ibi in apofsi. Alexan. Quinimo. d. Ant. consil. xxij. visis punctis. iij. col. propter dicta doc. in. d. c. dilectus. attētauit, q; prælatas, qui recipit pensionē rei

malē alienatē ab emphyteuta, potest hodie desistere & priuare eum, quasi etiā hodie res sit cōducta. Et dicit videri quasi casum de loca. c. potuit. vbi imponitur pœna emphyteutę: nisi celeri satisfactioe prouideat. ergo pœna nō solū surgit ex momento alienationis, sed ex cōtumacia non corrigēdi errorē. De quo tamen in specie vide Bald. & Imol. in. l. Memus. §. duobus. ff. de lega. ij. & Imo. in. d. c. potuit. iij. col. cū cōcor. & ista not. q; sunt de honore lucrando. ¶ Sed cōtra conclusionē & prædicta tenet Car. & Pe. de Anch. in. d. c. dilectus. quia imputaf non excipiet tēpore debi to. c. pasto. de excep. Nec est nouū grauamē, sed potius cōsciētia primi. & sequitur ibi And. Sic respondendo ad. l. j. ff. de feriis. Et fuit responsio Rapha. ibi, quā Alex. nō sequit ibi in. §. j. ij. col. Ad dicit etiā, quia tutus tali exceptione successiuā posset tardando eam valde fatigare partē in expensis. Ad istud dic, q; condēnabit in ipsi per text. in. c. exceptionē. de excep. qui non ponit speciale in excōcacione scdm Imo. in. c. inter monasteriū. de re iudi. Itē respondet ad doctrinā lac. But. in. l. aduiter. C. de adul. q; illud est in odium bāniti. Dic istā responsionē inferre, q; per iudicē opponi potest, nō per partē. Respondet ad. d. c. ex parte. in ver. quoties. q; loquitur in loco nō securo: quo casu incumbit iudici prouidere de loco securo. q; respōsio nihil valet: vt vidēs. cū non sit dare rationem specialitatis in loco nō securo magis, q; in alijs grauamini bus quotidiē germinātibus nouū grauamē. ¶ Ultra istos adde Card. in Cle. j. in. fi. prin. de fo. cope. vbi idem tenet. Et facit, quia dānatus vltimo supplicio statim est seruus pœnæ. l. qui vltimo. ff. de pœ. & tamē solū intra decē dies potest apparere. Bar. ibi. Idem in dānato de furto. l. non potest. ff. de fur. & tamē non apparet post decediū. Bar. in. l. furti. ff. de infra. Et per hoc illud, quod dicitur est. §. de carceratō. olim displicuit Alex. in. l. inficiando. §. infans. ff. de furti. in apo. tamen ipsū sequitur in. d. l. j. ff. de feriis. ¶ Saluanda est cōis opi. duobus modis. Primō ex gl. aurea in Cle. sepe. in ver. partibus. de verb. sig. q; in iudicialibus, qui consentit tacitē in vno actu, non cōsentit in alijs. & eam extollit Abb. in. c. quoniam. vlti. col. de proba. & in. c. p̄sentū. in. iij. col. de testi. & in. c. si quis cōtra. in. xvj. col. de fo. cope. & Pa. cōsi. lv. v. col. vnde dicit Inno. in. c. cū venissent. quasi in. fi. de testi. & But. in. c. cōm olim. xj. col. de cen. s. q; tacita renunciatio in vna instantia nō nocet in alia. Et ideō in proposito consentiēs sepe actui reiterato, & quotidiē nouiter grauati, non consentit grauamini ex eadem via hodie orienti, ex quo tantum præfuitur cōsentus, q; tum ta cet. vnde hodierna reclamatio non concernit præterita grauamina: sed hodiernū, cui nihil nocet præteritus cōsentus, qui non cōgitauit fortē de futuris. ¶ Saluatur secūdo dicta secūda opi. ex tribus declarationibus. ¶ Prima declaratio, dummodō appellat dicat se appellare ex grauamine hodierno: tūc enim est. x. dies: scus si diceret de præterito: quia ad illud lapsū est decediū. Ita docet Imo. post But. in. d. Cle. causam. xv. col. & est magna & vtilis limitatio prædictorū secūdo Phi. in. d. c. ex parte. ¶ Secūda declaratio, dummodō verba dispositionis concedētis exceptionē fundent se in causa tractatus successiuī & reiterabilis: puta talis non audiat, vel nō trahatur. Ita loquitur Vincē. & sequaces in. d. c. ex parte. Secus vbi ius opponēdi sequitur immediatē ex causa momentanea: puta allegatio iudicis: quia eo semel approbato extincta est exceptio suspitionis. c. inter monasteriū. de re iudi. c. in sinuante. de offi. delega. Ita do. Anto. in. d. c. dilectus. iij. col. ibi: puto ponderandū, quē refert & sequitur Do. ibi. ¶ Tertia declaratio, vbi ius opponēdi etiā de actu reiterabili fuit reuocatū in dubium: an cōpeteret, vel non: & pronunciatū q; non: nec appellatum. & tūc cessant omnia prædicta ibi But. in. repe. c. j. de rescri. in. vj. quē extollit Do. in. d. c. dilectus, docens accuratē practi cam præcludendi has exceptiones: vt semper facias pronunciare super illo iure, quo causatur talis exceptio, q; casus ille nō subsist. Adde Rotā de resti. spo. iij. decif. in antiquis. q; dicit, q; etiā post x. annos spoliatus appellare potest: nisi per diffinitiuā, aut interlocutoriam hoc acciderit. & hec duo adde ad do. Phi. in. d. c. ex parte. iij. col. vbi alle. Bal. in. Specu. de appel. ij. col. q; si iudex pronunciat, vel locū tutum, vel quē iustē carceratū, nō appellat post decediū: Idē si pronūciauit bānitū audiēdū. Bal. in. c. de testi. in. fi. de testi. & ista limitatio tollit motiuū. §. factū de dānato vltimo supplicio.

supplicio. ¶ Fortiter ob. huic doctrine. c. cōcertationi. de app. in vj. vbi ita trāsit in re iud. grauamē extraiudiciale, quo nō fert sententia, sicut iudiciale. Ergo etiā iudiciale deberet trāsire in re iudic. licet nō pronunciet. Itē assignatio loci habet vim interlocutorię. Est em̄ vox iudicis faciēs ad cām ergo interlocutoria. gl. in. §. oēm. in aut. de litigiosis. ergo satis est pronunciatū super eo. Propter hoc Imo. in. d. Cle. cām. reprobat, qd dicit de loco nō tutor: rñdēs ad dicitū. c. ex parte. nec ad p̄dicta approbata ab ipso ibi & in. d. c. dilectus. nec de hoc motiuo fit mētio ab alio, quē viderim. ¶ Cogitabam dici posse, q; qn quis fuit simplr grauatus nō p̄ expressam interlocutoria declaratē eū nō grauari: sed in simplici citatione tñ nocet consensus, q; tū durat illa cōparitio. Archi. in. d. c. hortatur. gl. in. d. cle. sepe. ideō ab alijs appellabit. Sed si exp̄sē fuit de claratū exceptionē nō cōpeterē, & ipse acquieuit: illud acquiescere, nō potest referri solū ad vñū actū cōparitionis: sed sicut interlocutoria respicit oēs, sic acquiescētia & citās simplr nō intēdit de clarare locū tutū, vel nō: secus vbi super hoc pronūciat. Præterea non est verū, q; assignatio loci nō tuti habeat vim interlocutoria: vt per Pau. d. cōsi. xxvj. dicētē pulchrē, q; licet facere aliquem capi ponere in tenutā: citare ad locū nō tutū: & familia: possunt dici interlocutoria. gl. in ver. sententiā. i. l. cū clericis. C. de epis. & cle. tñ nullo modo habēt instar diffinitiuę, vel interlocutorię: quia non declarāt aliquod dubiū. Alle. Archi. in. d. c. concertationi. & ideō idest grauamē citationis, vel simile: cū non sit declaratio, non trāsit in re iud. adeō q; semper intra decediū quis nō possit conueniri, etiā post primū decediū appellando à grauamine recentiyt hie not. quia non reperi discussa. & tamē de prædictis quotidiē clamatur in iudicijs & in scholis.

SVMMARIVM.

- 1 Exceptio firmat regulam in alijs casibus non exceptis.
2 Episcopus, si concedit vicario, vt possit eas, que ipse episcopus potest, ex parte collatione beneficiorum, an per hoc potest illa que alias non veniunt in generali commissione. Et nu. 3.
4 Exceptio sicut non ampliat regulam ita nec restringit eius significatum. Receptio testium periturorum, quibus modis sit priuilegiata. Et intelligas post duas columnias, vbi habes annotatum in margine.
5 Testes valitudinarij, qui dicantur.
6 Mulier prægnans dicitur quasi valitudinaria.
7 Citatio potest omitti in receptione testium, quando actor non audeat conuenire eā: propter eius potētiam. Et adde ad huiusmodi intellectum nu. 8.
9 Absens, vel presens quis dicatur. vide nu. 10.
11 Absentia que dicitur diuina restitutione, aut excusatione?
12 Acceptans beneficium sibi collatum, videtur per quasi contractū se obligare ad administrationem eius.
13 Citare: an solus papa potest per citationes affixas in locis publicis curiæ. Et c.
14 Citatio per edicta, in quibus casibus sit permisa: Et in quibus non. Et vide hic practicam Clementinę. j. tractatam per sex dicta notabilia. ibi nu. 16. 17. 18. 19.
20 Citatio per edicta: an debeat esse triua, vel vna pro omnibus.
21 Causa beneficalis, an exigat ordinē iuris. Et ibi qualiter procedatur contra beneficium absentem: vt veniat residere. post nu. 21. vers. Circa practicam.
22 Clericus priuatus propter residentiam docto de impedimento, restituitur. Citatio vna non potest fieri pro omnibus, quando agitur de pœna incurrenda. post nu. 22. per vnam col. vers. Aduerte tamen: vbi habes annotatum in margine.
23 Clericus vagabundus potest priuari beneficio, etiam non requirente residentiam. Et quid si nescitur: vbi sit talis beneficiatus?
24 Mors qualiter probetur.

CAP. V.

Quoniam frequenter. ¶ Inq̄tum do. Abba. in. j. notabi. & super gl. j. post illas quatuor regulas nō. istum tex. cū gl. ad naturā regulę & exceptio nis. ¶ Tene menti illud, q; exceptio firmat regulam in alijs casibus nō exceptis. & est etiā tex. in. l. nā qd liquide. §. si. ff. de pe. lega. vbi si lego penū præter vinū, venit oīs penus: quia illa exceptio firmat regulā. Sed si dico: lego penū, & excipio vinū, quod habeo Romę. per hāc exceptionē videor legare solū penū,

quam habeo Romę. & sic exceptio declarat regulā. & illum tex. alleg. gl. iij. in. c. cordi. de appel. in. vj. & est tex. sing. scdm Imo. in. l. filio in. xx. col. ff. de iniur. irrito q; testa. Ad idē tex. in. l. qua sitū. §. deniq; & ibi Bar. ff. de fun. in. stru. & in. l. legata inutiliter. in princip. & ibi Bar. in. fi. ff. de leg. j. & in. l. Lucius. §. pluribus. ff. ad treb. quē Ang. dixit esse meliōrē de corpore iuris, in. l. j. ff. de regu. iur. & not. Dy. in rub. de reg. iur. in. vj. ad fi. ibi itē, q; exceptio nes. Et ideo dixit Do. post Lap. i. c. qui ad agē dū. §. j. ad fi. de procar. in. vj. q; si do procuratori mandatū ad agendū cū clausula: q; possit oīa, q; ego possem excepto, q; non possit iurare de calūnia, vel iuramentū deferre, ista exceptio operatur, q; potest expedire alios casus requirentes spāle mandatū. ¶ Similiter dicit Bal. in. l. j. §. excipiunt. in. fi. ff. de feriis. q; si statum inducēs ferias excipit tres casus, quib; possit reddi ius tpe feriarū, oēs alij casus etiā similes sunt exclusi. Et dicit Bald. in. l. ita nobis pudor. C. de adul. q; si dicat statutū, q; contra instm̄ non possit opponi, nisi talis, & talis exceptio: nulla alia poterit opponi etiā similibus. de quo per Sal. ibi, & Bar. in. l. j. §. & par ui. ff. qd vi aut clam. & per Bald. qui idē dicit in. l. itē videndū. §. si. ff. de pe. hære. & Imol. i. l. fi. viij. col. ff. a qui. ap. nō li. & soleo tagere i. c. b ex parte. lo. ij. ff. de offi. dele. ¶ Ista & his familia limita attentē tribus modis. primō, vt habeant locū in his, q; als cōprehendunt sub regulā: als nō, quia licet exceptio firmet regulā in casibus nō exceptis, nō tñ eā dilatat plus, q; cōprehendat natura regulę. Bar. in. l. gnali. §. vxori. ff. de vsufru. le. per illū tex. vbi si testator reliquit vsum fructū oīm, q; sunt in domo excepto argento: ista exceptio nō facit q; videat reliquisse venalia, q; sunt in domo: vnde nō venit frumētū, qd est in domo cā vñ dendi: quia talia non vident esse in domo. Idē Bar. in. l. q̄sitū. §. deniq; ff. de fun. in. stru. & i. l. j. in. fi. ff. de reg. iur. & Bal. pulchrē in. l. his. ff. de leg. cōcludēs, q; si statutū dicat, q; de omni maleficio sine sanguine, possit fieri cōcordia excepta p̄cussione quadrei cū sanguine: certē cōcordatia postea facta de p̄cussione ligni cū sanguine, nō valet: quia licet exceptio firmet regulā, non tñ ampliat. Vñ cū regula nihil disponat de percussione sanguinolēta, iste casus remanet in dispōne iuris cōis. & sic cōcordatia nō valeret, nec tolleretur pœnā fiscolem scdm eū: tñ tu cōsidera, q; percussio ligni cū sanguine vñ maleficio, vt probat verba Bar. in. l. aut facta. ff. de pœ. Et regula dicti statuti prohibet cōcordiā i maleficio sanguinolento: ergo iste casus vñ cōprehēsus sub regula statuti: nō aut omiffus. ¶ Sifr dicit Bal. i. l. fi. eū. §. q; iniuriarū. prope fi. ff. si q; cau. q; si statuti dicat: pupilli & mulieres nō acculent: nō propterea vñ sublatū ius cōe, adeō q; alij inhabiles possint accusare. Ita dicit Oldr. & refert Cy. pro valde notabili in. d. §. vxori. quia exceptio non auget regulā, nec ampliat dictū ad illa, q; non cōprehēderent in dicto simplr prolato. & illū. §. vxori. alle. Et p̄ notabili Bal. i. l. actione. ij. col. ibi: adde. C. de trāsa. Ad idē i. c. i nostra. iūcto prin. cū fi. de sepul. quē tex. extollit ibi Ab. i. c. nobis. Nā licet priuilegiū, de quo ibi super electione libere sepulturæ

¶ Non exceptis. Adde idem tenentem do. Sozi. cōsi. xxv. inci. d. Fran. ver. xliij. circa mediū. in prima parte: char. xlix. ¶ Dilatā. Adde idem tenentem. d. Sozi. consil. xlvij. incip. in prin. præ sentis consultatio. nis. circa principiū. colum. in. j. parte. char. lxxxix.

solu excipiat interdictos & excōcōatos: nō p hoc firmat regula cōcessōnis, vt possint se peliri impubes: q̄a alio iure prohibent illi eligere sepulturā: vt ibi per gl. j. Et dicit Ludo. cōf. cclxxj. vīsa tota. q̄ exceptio quorundam iurū regaliū firmat regulam in alijs, vt veniat in inuestitura. ¶ Similiter dixit Oldr. cōf. cxxxij. factū tale est: dñs Vticensis qdā dñs fecit recognitionē ep̄o in hęc verba: rescognoico tibi Vticesi ep̄o, quicqd habeo in ciuitate Vticensi exceptis domib⁹, q̄ sunt i lo co vocato viduaria. Per hęc recognitionē nō videt recognouisse ab ep̄o iurisdictionē, quā habet ab oibus habitātib⁹ in illa ciuitate: q̄a illa exceptio arctat generalitatē. & l. nā qd liquide s̄. Et quia talis recognitio esset indiscreta interpretādo eo modo, & p eā nō posset acquiri dñi ep̄o memorato, ar. l. cū de in debito. s̄. ff. de proba. vt latius p̄ eū. Et simi le est, qd cōsultit Pe. de Anch. cōf. mihi. cxx. xiiij. vīs diligēter. ad fi. & Alexā. cōf. mihi xxviiij. si sis: & accuratē. & c. pe. col. qd est etiā nu. cxxxij. ¶ Pro tātō dixit Pe. de Anc. in c. ij. de offi. vic. in. vj. q̄ si ep̄s cōcedit vicario, vt possit ea, q̄ ipse ep̄s possit, excepta collatione beneficiorū, ppter hoc nō poterit alia que aliās nō veniūt in gnali cōmissionē sine mādato: quia exceptio venit ad diminutionē regulā. Vñ nō debet operari augmētū: & sic includere in ea casus non includibiles. & hoc dictū extollit Brixi. in ver. exceptio. xiiij. col. dicēs facere ad multa. Et idē sentit Do. licet nō decidat in d. c. ij. in fi. Pe. de Anc. firmiter in ru. de regu. iur. in. vj. pe. col. dicēs se idē tenuisse post Lap. in d. c. ij. q̄a exceptio nō ampliat regulā ad ea, q̄ sub regula nō includunt. Et sequit Are. cōf. viij. in fi. pulchrē inducēs l. fi. qd quisq̄ iur. quis Do. quē ipse nō alle gat, firmet cōtrariū exp̄sse in d. c. qui ad agē dum. s̄. in fi. Adde etiā istis tex. in. l. Paul⁹. als incipit mora. ff. de vsur. quē ad hoc extollit ibi Flo. in duob⁹ locis, q̄ virt⁹ ex natura exceptionis, nō facit includi in dispōne id, qd als scdm naturā dispōnis nō includebat: q̄a de natura fidei cōmissi est, q̄ hares nō habet restituere fruct⁹ hereditatis, qn nō fuit in mora: vt ibi gl. Modo testator dixit, q̄ restitueret hareditatē sine reditu. vñ cū fruct⁹ appellatione redituū, nō veniat fruct⁹: vt per gl. ibi, & in. c. gnali. in ver. redit⁹. de elec. i. vj. Et per doc. maximē Mod. in. l. diuortio. s̄. si fundū. ff. sol. ma. & per doc. i. c. j. de sup. negl. pla. in. vj. cū fi. Videbat, q̄ illa exceptio firmaret secus esse in fructib⁹, & tñ cōtrariū dicit ibi: quia illa exceptio nō facit, q̄ veniat fruct⁹ hriditatis: quia repugnat natura regulā. ¶ Limita se cundō. Nisi reperiant excepti ā regula alij ca sūs iā l. a pte iuris: vt hīc p̄ Ab. ppter gl. l. j. ff. de cōdi. inde. Ad idē qd ipse notat hīc sup gl. in ver. subtrahat. alle. dictā gl. bo. text. in. c. ad auditiā. de cle. nō res. p̄ quē dixit. d. Ab. ibi p̄stari limitationē mirabile ad illud, q̄ exceptio firmat regulā: quia nō pcedit, qn materia est restringenda scdm ius: vt statuta, & priuilegia: quia tūc excep. nō ampliat regulā in casib⁹, qui de iure cōi nō cōprehēdunt. ad idē. c. cū dilecta. de confir. vti. vel inu. & ibi. d. Ab. in. v. no. dicēs, q̄ casus except⁹ extēdit ex identitate rōnis. & illud qd dicitur, q̄ excep.

¶ Fiat extētio, pro qua materia vide etiam & plenē do. Alexan. de Imo. in consi. l. pe. col. ij. ff. parte. & pleniū in consi. l. cclxxxiiij. vlti. chart. ij. parte. & in cōf. l. j. Callimachus. & c. iij. pte. & do. Vincen. Palleo. in consi. vi. fa quadam cōstitutiōne. & c. quod est post cōf. l. j. Alex. de Imol. iij. parte.

firmat regulā: intelligit, nisi ali⁹ sit casus ab eadē regula alibi excep tus: quia quoad illū cōsimilē excep. nō firmat regulā. Facit. l. ob. est. cū gl. C. de pd. mi. vbi probat hoc procedere, etiā vbi est dictio taxatiua. Facit qd no. Cardi. & Ana. in. c. lator. de homi. q̄ si dicit statūtū, q̄ homicida occidatur, nisi fecerit ad defensionē suā: illa excep. nō firmat adeo regulā: quin etiā excludat homicidiū factū sine dolo, etiā nō defen. dēdo. Et cū hoc dicto cōcordat multi de quib⁹ p̄ Alex. i. l. & si feuerior. ij. co. C. ex q̄. cau. infra. irro. & caue, quia circa hoc opus esset multiloquio. Si em̄ agit de inducēda falentia ad regulā propter casus exp̄sse ā iure positos: tūc res est clara. Sed qn agit de extēdēdo casum exceptuātū ad casum similem, ibi est maior difficultas, in qua opus est videre, qn in materia cor rectoria, vel ftri. & a fiat extētio. de quo vide regulā negatiuā cū pluribus fallē. per Imo. in Cle. j. de ele. per Do. i. c. j. de tēpo. or. in vj. & profundissimē per Bu. in repe. c. fi. ver. cōfue. & p̄ Imo. i. l. fi. verō. s̄. de viro. ff. sol. ma. ver. dixi ali qd de cōdi. trāsla. in fi. & hinc pēdet veritas quorundā dictōrū de quib⁹ s̄. i. regula, maximē Bal. in. d. l. nobis. & in. d. s̄. excipiunt. Et cōsidera, quia tenēdo q̄ est dī ctū de mādato vicarij fortē nō procederet dictū Do. in. d. c. qui ad agēdū. ¶ Limita tertiō. Nisi exceptio sit inepta: quia nō mutat vim regulā scdm Pau. de ca. in. l. i. ff. de legi. vbi dicit: statu tum disponit. q̄ de omni instrō cōtinēte summā cētū librarū sol uatur gabella, & registret. als nō valeat exceptio instrō procur. certē valebit instrū legitimatiōnis nō soluta gabella: quia statu tum nō pōt verificari, nisi in materia reducibili ad certā summā. Non ob. q̄ exceptio statuti est de materia non reducibili ad sum mam: quia est exceptio inepta nō ampliā regulā extra ei⁹ natu ram. Propter hoc refert bapt. de sanc. Seuerino in repe. l. oēs populi. ff. de iusti. & iur. folio. xxxij. se rīdise in facto. Dicit statutu tum Senis, q̄ habētēs pacē ab offēso sint securi per. x. annos qui bus elapsis soluāt omni anno duos solidos pro qualibet libra suā condēnationis: exceptis furib⁹, homicidib⁹, & assassinis. Modo qdā condēnatus ad pōenā capitis propter inciam vineā habuit pacē. Rūdet, q̄ non gauderet beneficio dicti statuti: quia ei⁹ regula lo quit in condēnatis in pecunia, vel in tali materia, q̄ fit reducibilis ad summā. Illa autē condēnatio capitis non est talis: ergo & c. Nec ob. illa exceptio statuti, cū sit inepta, qd bene not. ¶ Demū scias, q̄ sicut exceptio non ampliat regulā, vt s̄. in prima limitatione: ita nec restringit ei⁹ significatū. Bal. in. d. l. oēs populi. xix. col. sed pone statuto. vnde si dicat statūtū, q̄ oēs artifices possint esse de prioribus exceptis nobilibus ciuitatis: certē artifices comitatus possunt esse de priorib⁹: quia locus exceptionis nō arctat locū. re gula i qua quicquid nō excipit, remanet sub ei⁹ iudicio. Alle. l. Ti tig textores. ff. de leg. j. scias etiā, q̄ pro regula semp̄ pronūciādū est: nisi probet cōtrariū. Bal. i. c. j. in. iij. col. s̄. de alie. iudi. mu. cau. fa. Et ita dicit notari elegēter in. l. qui restitueret. ff. de rei. vj. Et te nē mēti differētiā inter verbū gnaliter & regulariter. primū non recipit fallētiā: scdm sic, vt hīc per Abb. primō no. q̄ oia no. tanq̄ alibi non reducā. & cū illis apostillab⁹ apostillā Alex. famosam in. l. generali. s̄. vxori. ff. de vsufr. leg. ¶ Circa gl. i verbo, *timeatur*. Adde Rotā de testi. ix. i. antiquis. vbi dicit per istā gl. q̄ si testes ab futuri sunt recepti parte vocata, & seruato ordine iudiciario: po test ferri diffinitiuā. Secus si essent recepti lite non conte. & iudi ciali ordine nō seruato: quia tūc est necessaria publicatio & lit tis contestata. per istā gl. subdit Ma. hīc, q̄ si quis sequēdo opi. But. hīc, vellet repetere istos testes presentes tpe litis inchoata: caute la esset, q̄ testes p̄dicti sic deponerēt. dico, vt aliās dixi, quādo fui examinatus, vt consuluit Bar. in. l. eos. ff. de falsis. de quo tamē dicendū esset aliās scdm eū. Et intelligit ipse opi. Abb. procedere non solū i testibus examinatis semel ob timorē mortis: vel absen tię: vt ipse loquit: sed etiā quādo timore obliuionis. Sed qm ratio Abb. videt cōcludere, & idē nō infitō circa dictā practicā. Bar. de qua dixi post Ab. de testi. cū in tua. ¶ Circa gl. in verb. *non va lent*. tene menti perpetuō dictū Abb. hīc ad cognoscendū, quan do omīssio solēnitatis vitiet actū, & ipsum recitat & sequit Maria. hīc, in. xvj. col. nullo addito.

Tu verò attende. ¶ Quoniam vtiliter extēdā apo stillam Alexand. in. l. vniuersa. C. de preci. Impe. offe. & aliam longe maiorem, q̄ indefesa calami sedulitate

sedulitate ibidē ad ipsum fabricaui. Et p̄ ceteris gusta illud, q̄ omīssio solēnitatis, q̄ habet sequi nō reddit actū nullū, etiā si lex dicat: nō valeat omīssa solēnitatis: quia nō intelligit ipso iure, sed ope exceptionis. gl. & Bart. in. d. l. vniuersa. quā doctrinā extollit Bal. in. l. nō dubiū. pe. col. C. de leg. & pulchrē Pe. de Anch. consil. mihi. cxvj. narratis i facto. in fi. Et elegāter & subtiliter Ang. cōf. mihi. xxxvj. pro defensione q̄stiorū. Ab. in. c. ij. iij. col. de test. Lu do. Ro. solēniter cōf. ccij. ver. quoad scdm & in. l. mulier. in vlti. char. sol. ma. Ang. de Are. Insti. de exce. in prin. in. xxxiiij. col. ver. iij. q̄. No. clarē Bal. in. l. fi. tutor. in fi. C. in qui. cau. in inte. resti. nō est ne. & Firmamus copiosē in verbo forma. ver. forma dicitur tradita. & Bal. in. l. qui crimē. vij. q̄. C. qui accu. Ad idē vide Bart. pulchrē in. l. ij. C. de cano. fru. vr. Ro. lib. xj. & in. l. cū lex. ad fi. ibi, sed pone, q̄ lex dicit. ff. de fideiuf. & in. l. fi. ita q̄ ea. l. j. col. de ver. obl. vbi dicit, q̄ actus gestus cōtra legē, est nullus, qn lex dicit nō valeat. d. l. non dubiū. Sed qn dicit, nō valeat. si per te aliqd factū, vel omīssum fuerit: tūc intelligit ope exceptionis. per. d. l. vniuer sa. ¶ Et hoc vltimū limita, nisi dicere exp̄sse in lege, q̄ aliās ad⁹ fit nullus ipso iure: scdm Bar. in. s̄. ea lege. Et caue quia licet Bart. in. d. l. si. ponat exēplū in primo dicto, qn lex dicit nō valeat: tamē idē est, si simplr prohibet. d. l. nō dubiū. ¶ Per istā doctrinā dixit pulchrē Car. in. c. significauerūt. vlti. col. de testi. stante statuto, q̄ maritus nō possit cōstituire dotē vxori. nisi de his, que euidē ter receperit: vnus cōstituit dotē, postea recepit ex interuallo, va let instrumētū, quia vtrū recepit est futuri subitūtiū, qd pōt extēdi ad tps futurū: vt per Inn. & ibi, dixi latē de rescric. ad hęc. & idē sufficit, q̄ ista solēnitatis interueniat ex post. per. d. l. vniuer sa. cū gl. Per quam ipse subdit, q̄ licet in casu. c. q̄ q̄. de vsur. in. vj. annullē testm vsurarij nō p̄stata cautione: tamē sufficit, q̄ p̄stetur postea: vt per Bar. in. l. filio. vlti. q̄. ff. de in iu. testa. de quo vi de latissimē Ana. de vsu. c. quia in oibus. xv. col. cū. xij. seq. & in lo cis ibi recitatis sape fit mētio de glos. in. d. l. vniuersa. quonimo si vsurarius cōditio testō defecisset, nō p̄stata cautione, sed dimis so procuratore ad p̄stādū post mortē: si p̄stabit, valebit testamētum, scdm Car. in. d. c. significauerūt. dicētē hoc esse dictū nouū, & ita fuisse terminatū publicē in ciuitate Ferraria. Et substituet ex p̄dictis scdm eū, qd etiā ipse firmat latius in Cle. j. xxij. q. de sep. Hoc vltimū intellige sanē, dūm odō cōstituit procuratorem duraturū, post mortē decesserit cū herede: aliās extingueret illa clausula: qm nec eius hereditas est, sed bona vacātia, quā defun ctum representant. l. j. s̄. an bona. ff. de iur. fisci. Et procurator nō possit nosse veri domini gerere: nec nosse representati pro here ditate, que vice eius fungit. l. j. C. de act. & obli. scdm vnam lect. Ita declarat An. in dispū. inci. Astenfis miles. j. col. dicēs se ita iudi casse de facto Florētię in fauorem domini patini de strocis. Ad quod vide Lud. in. l. fundi. ff. de acqui. pos. & Ang. & Imo. in. l. illa institutio. ff. de haredi. insti. & And. sicu. in rub. de testa. in. ij. col. in lectu. nō in repeti. ¶ Pro dicta doctrina vide etiam quod not. Alex. de Antia. in repe. c. j. de rerū permu. in. vj. in. iij. parte. vbi dicit, q̄ permutatio facta cū auctoritate ep̄i, & beneficio patro nali, nō vocato patrono, non est nulla: sed irritāda ope exceptio nis: quia cōsensus istorū vocandorū, quorū interest. pōt interue nire ante & post. De quo dixi in. c. cū Bertoldus. de re iudica. iij. col. ibi. ¶ Limita quintō post Rot. de re. permu. v. decif. in nouis. Similiter Bal. in rub. C. de rescin. ven. post mediū. dicit, q̄ illa di citur solēnitatis substācialis, q̄ requirit tpe cōtractus: vt cōsensus propinquorū ex forma statuti. sed si requiritur post cōtractū in suo esse fundatū: tūc cōtractus nō est null⁹. alle. d. l. vniuersa. ¶ Si militer dicit Bal. in. c. cū adeo. pe. col. de rescip. q̄ defectus cōdi tionis impedit literas, ne producant inesse. Nā idē operatur taci ta conditio, quod expressa: vt no. in. l. itē quia. ff. de pac. & hoc ve rum, qn tacita cōditio est ex parte ante re productā inesse. Sed si ex parte post: quia p̄cessit origo: opus est exceptione. alle. gl. in. d. l. vniuersa. Similiter dicit Bald. in. l. hi. qui. vlti. col. C. de appel. q̄ lex si dat formam a tui facto, que forma non dat esse rei: sed habet conseruare in esse iam producto: tunc si lex procedit vltra an nullando, efficitur nullū ipso iure. Aut non procedit annullan do, sed addendo modum annullādū: & tūc si non petatur cassari, vel annullari: bene valet. & ista fuit theoria Dyn. secundū eum.

pro dicta doctrina facit glo. solēnis & ordi. in Cle. j. in ver. in hibētēs. de iurepat. dicens, quod si iurisdictione est data simpliciter a prin cipio deinde addita certa qualitas seruāda in exercitio illius iurisdictionis: certē omīssio il lius qualitatis nō reddet actū nullū, ex quo a principio iurisdictione fuit pura. Verū tamē il la gl. restringit in sex casibus, quos nouissimē reduxi in. c. ex parte. de cōf. Nec alibi inue nies, nisi postea alius eos alibi fortē transplā tasset. ¶ Pro dicta doctrina vide etiā gl. in. c. j. in ver. tertia. ibi: p̄ter tps. lxxv. dist. q̄ pbat, q̄ qualitas q̄ pōt interuenire post actū, nō dī citur de substātia act⁹. & eā sequit do. in. c. vt circa. s̄. j. in fi. de elec. in. vj. vbi ipse probat ver ba Io. An. ex qb⁹ infert, q̄ illud qd pōt sequi actū, dicit⁹ pot⁹ de solēnitatis q̄ de substātia. Illā gl. alle. etiā Do. in. c. cū cōsuetudinis. in fi. s̄. de cōfue. Inferēs, q̄ vbi cōsensus pōt inter uenire post actū, nō intelligit. q̄ sit de substā tiali solēnitatis. Ad idē alle. gl. in. d. l. vniuer sa. & in Cle. cam. de ele. in verbo: deuoluta. & hoc clarius vult ibi Imo. in vlti. char. ver. opi. zenze. vbi tenet post zenze. q̄ illa dicunt de substātia, q̄ cōtēploraneē cū actu introducē. a do cōcurrere debēt, nō q̄ post actū ordinatū cōcurrūt. alle. gl. in. d. l. vniuersa. bene facit gl. in. c. vxoratus. de cōiur. coniug. nō vstata ad hoc allegari. Dicēs q̄ licet iura in ea allegata dicāt, q̄ si marit⁹ vult profiteri religionem, vxor debet promittere cōtinētiā. tñ si profi teretur omīssa hac solēnitatis, tenet professio: quia illa iura nō dicūt, q̄ aliter factū nō valet, q̄ ratio nō esset sufficiens ppter. l. non dubiū. sed cū illa solēnitatis sequat, pōt esse vera illa gl. cū trāseunt ibi doc. & propter ipsa vi def. tex. in. c. ex parte. eo. ti. & ibi Ab. in. ij. no. ¶ Prædicta limitatur notāter, nisi solēnitatis, que debet pcedere, esset nō substācialis: puta nō multū importās. & postea fiat act⁹ habēs eandē vim, quā desiderabat illa solēnitatis: quia eius omīssio non vitiat, scdm Bar. pulchrē in l. obseruare. post mediū. C. de decu. lib. x. vbi dicit, q̄ licet in cōcilio debeat fieri per vnū propositio, vel (vt vocabulo ei⁹ vtar) propo sita: tñ si de ea nō appareret, & cōstat de vol untate cōciliij, valet actus. alle. l. fi. qd in fi. C. de lega. li. x. & l. de qbus. in fi. ff. de legi. Et idē no. Bar. in. l. vniuersis. C. de p̄ci. impe. offe. di cēs per illū tex. q̄ vbi est facta reformatio in cōcilio, nō refert scire quis proposuerit, siue arengauerit: nō aperit Bar. quid si statūtū da ret hoc pro solēnitatis, in quo Paul. de Ca. in d. l. vniuersis. vult idē inferēs, q̄ si statūtū dī cit, q̄ conciliū debeat cōgregari ad sonū. cam pane: & proposita fiat per priores Anciano rum: tñ si cōstat cōciliū fuisse congregatū, & proposita facta, & reformatiōne sublecuta: & nō appareat de mō cōgregatiōis, vñ propo sita valet act⁹. b. Qd dictū extollit Baptista i l. oēs. in. vj. char. ff. de iusti. & iur. inferēs va luisse gesta Padua p̄ vniuersitatē scholarium sup facto noui rectoris. hīc nō interuenierit iustus, seu mandatū veteris rectoris: vt dicta bat statūtū p̄ prædicta. Pro qbus vide Cal. de iure patr. cōf. xj. vbi dicit, q̄ dato, q̄ vni uersitas fuerit ineptē cōgregata: tñ si conue niunt duæ partes, valet p̄sentatio facta p̄ ma iorē partē omniū p̄sentū. Adde etiam Bar.

¶ Ipso iure. Ad quam materia adde, que dixi. s̄. in c. cum dilecta. de rescip. ¶ Valer actus. Ad de que dixi. s̄. in c. cum certum. de maio. & obedi.

in. l. vt iurifuradi. in fi. prin. ff. de oper. li. vbi propter gl. ibi quã facit sing. dicit se rñdiffe, q̄ si pater donat filio, postea emancipat ip̄m, videlicet donatio: quia p̄pter contiguitatē t̄pis, res reducitur ad ordinē iuris. Et hoc, quia p̄pter p̄p̄terationē nō cessat cā, p̄pter quā p̄mittit d̄sp̄o: secus dicas, vbi p̄p̄teratio ordinis facit cessare, vel saltē non adesse p̄fectē cām, p̄pter quā actus cū certo ordine p̄mittitur: vt p̄ Bal. in. l. non aliter. j. cōmēto. ad fi. de adopt. dū dicit, q̄ si iudex debet interponere decretū in fi. post causę cognitionē, & iterponit illud à prin. illa p̄p̄teratio vitiat: quia apparet, q̄ illud fecit sine causę cognitionē. Et multū differt vtrū causę cognitio p̄cedat vel sequatur. Nā si p̄cedit, facili⁹ impediet futurū decretū, q̄ q̄n sequitur: quia difficilior reuocant iam facta. ¶ Sitū statutum diceret q̄ aliter actus non valeat, nisi sit p̄missa solennitas: tūc p̄dicta non p̄cedit. Lud. cōsi. ccccij. dices nō valere emancipationem factā corā iudice Senēsi, nō p̄missa denunciatione p̄conia: quia in statuto Senēsi dicitur, q̄ si aliter fieret, nō valeat. Et intellige etiā p̄dicta, nisi illa solēnitās daretur pro forma: quia etiā si esset leuis: tūc eius omisso vitiat actum Bal. & Mod. in. l. j. ff. de liber. & posth. & dixi satis de resc. c. cū dilecta. ver. limita modo dictā regulā. Et ibi inuenies modos cognoscēdi, q̄n aliquid sit de forma. & p̄dicta nō. cū quib⁹ poteris te & doctorē tuū honorare. ¶ Circa primā. q. Abb. dicit hīc clarius Car. q̄ hīc requirit, q̄ abntia sit talis, propter quā testis cōmodē cōueniri, vel haberi nō possit. i. q̄ si ex p̄ctare, q̄ rediret tēpore litis cōtestandę: & necessariō ad probandum nō possit cōmodē haberi: & ideo videt hoc relinquēdū arbitrio iudicis: qd̄ est satis equū scdm̄ Mari. hīc. ¶ Et vt intelligas istā receptionē testiū perituro-rū, esse multipliciter p̄uilegiatā contra cōes regulas vide Rot. de testi. ij. dec. in antiquis. q̄ dicit, q̄ iudex à quo est appellatum ab interlocutoria, quis nihil debeat attētare in causa pendēte appellatiōe. c. nō solū. de app. in. vj. tñ pot̄ recipere istos testes: ne probatio pereat. Tñ quia cū sit dubitatio p̄dente appella. an iurisdicō sit iudicis à quo, vñ iudicis ad quē, ideo stante hoc dubio recipit testes abfuturos. Et pars petens hāc examinationē nō videt renūciare appellatiōi. & sequit̄ Bu. & Mari. hīc cōcurrentibus duabus qualitatib⁹. Prima, dum mō iudex à quo remāsent aliās ordinarius. Secunda, dum p̄ iudicem ad quē nō possit fieri examinatio. Ad dicit Mari. tertiā qualitātē, dum odō testes sint tales, q̄ verosimiliter timeat de eorū morte, aut absentia adeo longa, q̄ non sit verosimilis spes posse haberi eorū copiā tēpore litis contestandę. Si enī esset spes, q̄ cā ipsa pendens protraheret adeo in lōgum, q̄ erunt reuersi ante q̄ fiat lit. conte. p̄dicta nō procedent. Et ita intelligit quādā deci. Rot. cxcij. in antiquis. In qua etiā habetur, q̄ testes abfuturi p̄stant duplex iurampētū. Intelligit hīc Mari. vñ circa futurā absentiam, aliud circa veritatē dicendam. Et dicit Egi. Belle. conclu. Ro. dcxvj. inci. curia existente Romę. q̄ testes recedendo ad Narniā, iurantes se non recedere cā productionē fiendę proximę: nec se reuersuros in breui:

possunt recipi abfuturi. & sic li. nō cōte. ne pereat veritas. Propter hoc dixit etiam singulariter Barto. in. l. si quis nauiculari. C. de nau. lib. x. quōd in loco, in quo patitur quis aliquem casum, puta naufragij: aut mortis equorū: vel quid simile: potest facere examinari testes de illo loco, & faciē fidē corā competenti. Et hanc dicit esse p̄acticam mirabilē, p̄ illū tex. & istū esse vñū casum, in quo valebit examinatio p̄te nō citata, & sequit̄ Arc. i. c. ij. de test. & Mari. hīc dicens, q̄ Paul. de ca. fortē etiā sequit̄ hoc. in. l. si creditor. C. de pigno. acti. Alle. et Iaco. de Bel. & Bar. post eū in auf. vt liceat matri & auis. s. in. vbi dixit, q̄ de p̄dictis potest fieri instrumentū i illo loco, vbi casus emerit corā trib⁹ testib⁹, & faciē fidē vbiq̄. ¶ Adde etiā aliud sp̄ale, q̄ licet p̄deat cā in curia: & nondum sit lis cōtest. tñ testes, q̄ sunt i patria, p̄nt examinari per ordinariū in patria ad cautelā, si de eorū morte, vñ alio sp̄edimēto dubitat. Si tñ sup̄uierēt tēpore litis cōtestandę euanescit illa receptio: sed p̄ auditorē datum in curia sit remissio ad partes. secundum Rot. de testi. ij. dec. in nouis. Et sequitur Lud. Ro. in. l. si vero. s. de viro. in. l. iij. fal. ver. xv. ff. solu. mat. Adde et Rot. de testi. xxxvij. in antiquis, quē dicit, qd̄ posito: q̄ testes dicant̄ valetudinarij ante lit. cōte. non sit remissio ad partes: posito, q̄ necessitatis causa petatur: quia ex quo decernitur remissio, expirat p̄as, auditoris: tñ dicunt, q̄ in hoc casu melius esset, q̄ expiraret potestas, q̄ p̄pter defectum probatiōis cā perderetur. Alleg. istū tex. cū si. Dixit et Rot. de testi. vj. dec. in nouis, q̄ iudex ad quē, potest recipere testes abfuturos, etiā lit. nō cōte. & valebūt attestaciones corā iudice à quo etiā si pronūciat malē appellatū. Si autē pronūtiatur bñ appellatū: tūc est min⁹ dubium secūdū eos. & sequit̄ hoc Bu. & Ab. Dixit et Inn. Bu. & alij. i. c. si ne sede vacante. q̄ ille tex. nō. p̄cedit in testib⁹ valetudinarijs & alijs. de quib⁹ hīc. Et idē firmat hīc Ab. in. v. q. Dixit et rota de testi. in nouis. dec. xx. q̄ licet sup̄ articulis reprobatis rōne forme, q̄ malē specificat: vñ q̄a dati post terminū, nō sint recipiēdi testes: Tñ fallit, vbi sūt abfuturi, q̄a testes abfuturi nō debent recipi. c. cū cōtingat illi⁹ instātie, sed respectu toti⁹ litis: q̄ cā absentia: ad oēs instācias ē vniformis. Et iō an inchoationē toti⁹ litis, recipiūt, vt hīc: nō articuli male specificati in prima instācia poterūt melius specificari in scda, vel alia: & nō dati in primo termino. poterūt dari in termino secūde & tertię instācia: ergo ne probationū copia pereat, poterūt & debent recipi in hoc casu: vt latius per eos, secus dicētes, si articuli sunt repulsi, vel repellendi ex defectu materia: quia probationes impertinētes non debent recipi. c. cū cōtingat illi⁹ de offi. dele. Et de ista decisioe exclamat Lud. in. d. s. de viro, l. iij. fal. ver. lx. dicens se ita cōsuluisse apud Vincē. Ex quibus vides multas regulas limitari fauore receptiōis testiū. de qua hīc. ¶ Ad tertiā qōnē Ab. tra. scūdo cū sua cōclusionē. adde Iōā. An. in. c. i. super. venio. de cle. egro. in. vj. vbi dicit reguīr illū esse verū senem, a qui excessit annū. lxx. tñ ibi dicit Do. in. s. verum. post zenze. q̄ in casu illi⁹. c. cōsideranda est cōditio personę: q̄a nō attēditur ibi senectus, nisi timore debilitatis, aut ipotētē corporalis. ar. notatorū p̄ Inn. hīc. b ¶ Et de etatibus hoīs habes gl. in p̄e. Sexti: & ante ipsam posuit plenē Archi. in. d. c. j. & aliqd̄ Io. An. in. c. literas. super. ver. cōpleset. de despon. impu. & latē Ana. in rub. de delic. pue. vbi vide. Et dicit Ang. in auf. de questore. in fi. per illū tex. cū gl. probādo caniciē in capillis & barba, est probata senectus, qd̄ dicit vtile ad excusationes munerū. Probaf̄ etiā senectus per aspectū corporis. Bar. in. l. ij. ad fi. C. de mendi. li. xj. per illū tex. sicut atas minoris probari pot̄ aspectu. l. minor ex aspectu. ff. de minori. ¶ Quod autē i casu nro stet arbitrio iudicis, firmat Flo. in leg. aquila, si deletū. ff. ad le. aquil. Et subdit hīc esse cognoscendū summam. Ad qd̄ vide & Spec. de teste. s. ij. ver. sed quos. & s. xij. in princ. & gl. mag. in. l. nō aliter. s. j. in ver. seniores. ff. de lega. iij. & pulchre Alb. in reper. in ver. senectus. & vide Flo. in. l. inuiti. de testi. vbi etiā ponit de etatibus hoīs: & dicit esse notandū, q̄ licet quo ad munera dicat senex, q̄ est in anno. lxx. vt ibi in glo. tñ à bello excusaf̄, qui est in quinquages. alle. gl. i. l. j. C. de his, qui nō imple. stipē. li. x. tanq̄ dicit esse notabilē cōtra vxorantes se in illa etate. Et dicit Nico. de Neap. in. l. ij. in prin. ff. de excu. tu. q̄ doc. aliquatū lōq̄ variat in deci dēdo, q̄s dicat senex. Sed quo ad casum. d. l. inuiti. requirit atas lxx. annorū: vt ibi in gl. scdm̄ eū. Et scias incidēt, q̄ scripta quę approbantur

approbantur per Bart. super titu. de excu. titu. non sunt Bart. secundum Ant. de rofellis in tra. legitimationū. fo. paruo. xxxij. dicitem q̄ eo existente Bononię, ita fuit obtētum inter plures doctorē. Et hinc q̄ in quibusdam impressionibus attribuuntur Nico. de neap. demū plura priuilegia senectutis, vide per Ludō. in. d. s. de viro. l. iij. fal. ¶ Circa. iij. q. Abb. qui dicantur hīc valitudinarij: adde qd̄ not. Ab. in. c. magne. j. col. de voto. vbi dicit q̄ statutū loquens in causa infirmitatis, habet locum in senē. per illū tex. in ver. etatis in te senescit defectus atq̄ canicis: quę vix labores & dolores suos tolerare possunt. Sed cōsūdera, q̄ propriē loquēdo senex non videtur infirmus propter solā senectutem. per tex. ad hoc non gustatum, in. l. si dens. ff. de edil. edic. vbi carens dentibus non est infirmus alioquin nullus senex esset sanus. q. d. senes carēt dentibus, & tamē sunt sani. Quod aut dicit hīc Ab. post Terentium. Senectus ipsa morbus est. & apud Maronem. Subeunt morbi, tritit̄q̄ senectus intelligi pot̄ largē, non propriē. & ideo dicitum Abb. de statuto est dubitabile. ¶ Et not. q̄ mulier p̄gnans, dicitur quasi valitudinaria. l. inuiti. ff. de testi. & ibi Flori. notabiliter allegas etiā tex. in. l. ij. s. sed & si nō propter. ff. si qs cau. per quē dicit q̄ est valitudinaria, vel ei similis. Et pōdera, quia tex. in. d. l. ij. probat q̄ nō dicit valitudinaria: quia dicit nō propter valetudinem, sed quia grauida erat bene probat, q̄ aequiparatur ei & ibi p̄bas idē esse dū post partū decūbit. Et per illū tex. dicit Bart. in. l. p̄gnantis. ff. de p̄e. q̄ illa lex prohibēs p̄gnantē torqueri, habet locum in decūbēte post partū: quia licet esset fauor partus iam cōcepti: tñ propter debilitatē posset mori. Et dicit tale p̄tus. xl. dierū, scdm̄ gl. in. d. l. p̄gnatis. Si tñ agere ad executionē ad mortem, nō habere respectus, q̄ decūberet: quia cessat fauor part⁹ iā cōcepti. secūdū Bar. ibi: ex quibus puto mulierē p̄gnatē posse examinari: vt per sona valitudinaria. nō tñ idem concedere in decumbente post partū: per id qd̄ statim dicit. ¶ Dū dicit hīc per Inno. & But. q̄ dicit valitudinarij, nedū q̄ est cōstitutus in graui infirmitate. sed etiā si est debilis absq̄ febre acuta. Adde text. in. l. ij. s. corporis debilitas. ff. de vac. mu. vbi debilitas corporis excusat à muneribus quę corpore implenda sunt: secus vbi est opus solo ingenio. Facit. c. si pro debilitate. ff. de offi. deleg. Si tamen quis esset liberatus de recenti ab infirmitate, dato q̄ esset adhuc debilis, non dicerem eum valitudinariū in hac materia: quia est in via ad prosperitatem corporis. Fateor quōd aliās in multis casibus equi paratur status cōsuetus statui, qui de recēti superuenit. c. j. xlvij. dist. cū concor. quas nouiter dedi in. c. eam te. x. col. ibi. ¶ Limita secūdō de rescrip. sed illa procedūt q̄n in illo statu recenti & nouo disponi habet de persona in actu tunc necessariō: puta in consideranda prosperitate respectu laboris tunc imminentis: vel similibus respectu. Sed hīc agitur de actu respiciēte euentum futurū, nō statū p̄sentē: quia dubitat de morte futura propter valitudinem p̄sentē: sed in eo qui de recenti est liberatus, si considerat tēpus futurū, cessat cā dubitādi de morte. Et q̄n Inn. & But. hīc loquit de debilitate: intelligit de debilitate, quę de se principaliter aggrauat hoīem sine spe futurę prosperitatis: nō autē de illa quę est causata ab infirmitate p̄cedenti & quę paulatim decrescit reuertentibus viribus. ¶ Demū scias, q̄ possibile est aliquem appellari sanum, & non habeat multas vires: iuxta illud Hiero. contra Iouianum lib. ij. c. xxxvij. in fi. dū dicit: Christiana sanitas absq̄ viribus nimis necessaria est. ¶ Circa. v. quęstionem Abb. ¶ Nota perpetuō dictum Host. & aliorū hīc q̄ in exceptione testiū, potest omitti citatio partis, quādo actor non audeat eam conuenire, propter eius potentiam. & excusat etiā à denunciatione postea fienda: instruit tñ iudex, vt in examine sustineat accurate vices absentis. Bene facit qd̄ no. Io. an. in. c. nō minus. de immu. eccl. dicens q̄ quādo al̄s requirit citatio inemptoria, tamē si agitur de citando aduersario, q̄ est hō terribilis & potēs, sufficit vnica citatio. Et sequitur Bal. in. c. j. in prin. ij. col. de mili. vasa. q̄ contu. est. & Mar. in rubr. de dila. lo. lxxvij. ver. iij. j. princ. p̄terea. & Alex. in. l. contumacia. penul. col. ff. de re iudi. Facit quod no. Do. in. c. eos. pe. col. de immu. eccl. in. vj. quē retuli in. c. ecclesia. in. xix. q. ver. secundū remediū. de cōsti. ¶ Cōfirmat ista notabilibus dictis. Primō ex. d. Bal. in. l. consentancum. vj. col. ibi: quęro vnā cū But. C. quō. & q̄n iud. vbi dicit q̄ ante q̄ capiā debitor suspectus de fuga, nō p̄miss

sa citatione, debet suspicio probari per indicia. & poterunt testes recipi debitore non citato. & hoc est specialissimū, ne fuga instruat secūdū eū. Similiter dicit Sali. in. l. absentem. iij. col. de accusat. q̄ in cā criminali iudices Moderni in informatione prius à testibus habita sine aliqua citatiōe verbali mittūt ad capiendū reū: si agit de p̄na corporali: ne verbali citatione p̄cedēte re⁹ arriperet fugā cōsciūs de crimē. ¶ Similiter dicit Ab. in. c. accepimus. j. col. de fi. iust. q̄ p̄pter potētā ad uersarij p̄nt examinari priuilegia, q̄ arguunt de falso eo nō citato. ¶ Similiter dicit Host. in. c. fi. de fi. iust. q̄ exēplatiōe instrū de qua ibi pot̄ omitti citatio aduersarij si est minus potēs. ¶ Similiter dicit Petr. de anc. cōsi. mih. cclxxij. Ex p̄dicta facti narratiōe q̄ p̄pter periculū in mora, vel p̄pter potētā vasa p̄nt p̄cedi eo nō citato, & feudū occupari. Et idē dicit cōsi. ccccij. similiter dicit Host. in. c. j. de ho. in. vj. q̄ in casu illius ca. possunt recipi testes lite nō cōte. & parte absente nō citata. Et sequit̄ ibi Do. in. s. fi. in anpe. col. & d. Ab. in. c. cū nō ab hoīe. xij. col. ver. in q̄tū dubitaret. de iudi. Similiter dicit Inn. in. c. in literis. quasi in medio. de excel. plat. q̄ nō est necessariō citandus ille qui de cōtumacia, vel culpa notatus est. & sequit̄ Arch. in. c. caueat. circa prin. iij. q. ix. & Bal. in. l. ad p̄ceptoriū. ff. de iudi. Ex quibus verbis Inn. infert Bal. in. l. cunctos populos. ad fi. C. de sum. tri. in lec. nō in repe. q̄ q̄n aliquis est suspectus de recessu, vel fuga: nō est necesse, q̄ edictū ad eius notitiā pueniat. Sistr dicit But. in. c. qd̄ sicut. s. j. de elect. q̄ timor periculi inducit iustā cām nō vocandi absentes: per illū tex. in ver. si tñ sine periculo poterūt cōuocari. Et habeas accumulationē istorū doctorū pro nouissima quā pone ad Bar. in. l. ait p̄tor. s. si debitorē. ff. de his. q̄ in frau. cre. vbi bonus tex. cōcor. de quibus ibi p̄ Alex. in apoff. ad ostēdendū quot sunt sp̄alia propter periculū fugę. ¶ Sed in proposito attēde duobus modis. Primō, q̄ vbi nō esset timor mortis vel diuturnę absentię testiū sola potētia, vel terribilitas aduersarij nō esset iusta cā recipiēdi testes ipso nō citato: nisi agere de periculo aig. & de modico, aut de nullo p̄iudicio, secundū But. & Ab. in. c. p̄terea. lo. ij. de spō. & bñ facit p̄ locū à speciali. c. fi. de ha. in. vj. Et ita limitat & intelligit dictū Host. hīc. scdm̄ Ab. in. d. c. p̄terea. in fi. & sequit̄ ibi p̄positus in. ij. col. & Are. in. c. ij. iij. col. de testi. ¶ Attēde scdō. Quia videt sp̄ale vbi agit de fauore aig. iuxta. d. c. p̄terea. & vbi agit de fide iuxta. d. c. fi. q̄tūc p̄pter potētā aduersarij, recipiētur testes p̄te nō citata. Et iō video q̄ dictū Host. & aliorū hīc nō p̄cedat: quia est cōtra regulā. c. ij. de testi. cui nō reperit derogatū: nisi in duobus casib⁹ p̄dictis. vñ in alijs videt seruādū ius cōescdm̄ Alex. de nouo in. d. c. p̄terea. Tñ p̄pter auctoritatē Hof. & aliorū hīc seruare dictū iporū in p̄actica secūdū eū. Sed posset dici, q̄ sicut fauor fidei & periculū aig. operant, q̄ mittat citatio partis: ita debet operari periculū q̄ veritas non poterat. Nam intelligēdo dictū Hof. stie. vt dictū est, q̄ habeat locū solū in testib⁹ abfuturis, videt q̄ potentia aduersarij sit iusta causa inducēdi hanc secretam examinationē

¶ Mulier p̄gnans dicitur quasi valitudinaria. Limita nisi esset grauida paucorum dierū. Secūdō limita nisi esset mulier nulli. Ita Fulgo. in. l. ij. s. sed & si. ff. si quis cau.

a ¶ Senē. Ad quod vide Spec. de testi. s. ij. ver. sed quos. & C. de testiū compulsionē, in princ. b ¶ Hominis. Adde q̄ etates sunt sex, quibus generatio & status hominis finitur. xxxv. quę stio. iij. c. j. & Iōā. andr. in prin. li. vj. Alij ponunt septē etates hominis, similit̄ septē munda: vnde infans, inde puer, adolecēs, post iuuenis, vir, dicitur indefenex. postea decrepitus fit: annos prima tenet septem: tenet altera bis tot terna quater septem, sed quadraginta quater terna annos exultat ad quinquaginta iuuenētus, sed porrigitur ad septuaginta senectus, est tūc decrepitus incerto tempore durans. Itē no. verus de etatibus mūdi primus Adam iustusq̄ Noe: magnus pater Abraā, & post hūc Moyse, Dauid: natuq̄ redēptor septima sine caret, locat in requiemq̄ beatos.

quoquo modo. ¶ Secundo & fortius, dum dicit qñ non pōt accedi ad locū. Nam vt iteicasus differat à præcedenti importat ca sum etiā sine dolo: vt clarè notat Bar. in d. extra. ad reprimen. ver. per edictū. exemplificando, quando aliquis est citandus in ciuitate ad quā accedi nō potest. ¶ Et q̄ istud sit speciale in papa, notat etiā Rota. de do. & contu. viij. in nouis. & in additionibus In inferiore autē dic, q̄ aut nō consttat de malitia: & debet citare ad locū vicinū, vel requirere aliū iudicē: vt citet prout latè docet Bar. in d. ver. per edictū. Aut cōstat de malitia: & tunc de necessitate non tenet citare aliter: quia habet pro citato: vt no. Abb. hic & in c. j. xx. col. ibi. aduerte, quia do. Ant. c. fi. de iud. & in c. ex tū ij. col. de cle. nō refi. si dicitur q̄ si p̄sentes. ff. de euic. Et dicit Bal. in l. ea. qua. vl. col. ibi. Dic ergo q̄ aut actus. C. quomodo & quando iud. q̄ si quis latitat, ita q̄ non possit apprehēdi: & hoc constat: dicit nō obediens. & est verus contumax. Et hoc vltimū firmant autē reus. in v. conclusionē. C. de iudi. dicit facere tex. in cle. cām. de elect. & hic & gl. in l. cōtumacia ff. de re iudi. quæ æquiparat istū illi qui citatione recepta contēpsit cōparere. Et facit qd̄ no. In no. in c. ex literis. de excus. p̄rl. quē retuli. s̄. in prin. huius. c. tāgen do de teste, qui examinā non citato viro potente & c. Et dicit expresse Innoc. in c. ad petitionē. in fi. de accu. q̄ qui malitiosè procurat, nec ad eum citatio p̄ueniat, non est amplius citandus etiā ad diffinitiuam: per istum tex. & ex his remanent saluata verba ab batis hīc de quibus prima facie dubitabatur. ¶ Cæterum ad ea, quæ adducta sunt de iniustitia, quā videbat continere prima facie dicta cle. taliter intellecta: dic breuiter q̄ si citatus edicto probat se nullo modo sciuisse de edicto & hanc ignorantiam nō fuisse assecutam: nec procuratā: erit purgata contumacia. Et quando dicebatur, si potest se excusare: ergo auditur allegando, q̄ non malitiosè prouocauit: non posse citari. dic quod illud de excusatione est verum. Sed consequentia falsa. Nam concedo q̄ potest se excusare allegando ignorantiam edicti à probando, secundū practica In. in c. ij. de consti. & ita loquitur Imo. in d. cle. j. in fi. Pro quo vide quod dicitur: proximi ibi. ¶ Sexto not. Sed si fateretur sciuisse edictū, & vult se excusare, q̄ non dedit ipse causam edicto nec fuit in culpa: non auditur: quia ista purgatio non purgaret cōtumaciam iam causatam ex notitia edicti, & non comparitione, & sibi volenti allegare excusationem ex eo quod nō dedit causam edicto rectè respōdebitur speciale esse in citatione edicti Aposto lici: vt cōtra ipsum nō audiat, nisi ad probandam ignorantiam edicti. Et ex his vides, q̄ dicta cle. j. procedit etiā in carente dolo q̄ quid senserit glo. in dicta cle. ij. vt lit. pend. ¶ Pro practica autē dicta cle. primè not. sex dicta nō posita ibi per scribentes. Et primò quod si conceditur de speciali commissione q̄ aliquis citetur per edictum iuxta dictam cle. j. sufficit, q̄ testes dicant non esse tu tum vel esse impossibile, q̄ citetur aduersarius ad domum. Rota de rescrip. xvj. in antiquis. ¶ Secundò not. q̄ si cōmittatur causa cū potestate citandi per edictum assignendū in portis, in locis vicinis, non sufficit, q̄ sit citatio in vno loco vicino: quāuis publico, sed debet fieri saltem in duobus. Rota. de rescri. xxvij. deci. in anti quis. & eodē tit. v. in nouis. & de dolo & contumacia. viij. in eis dem. ¶ Tertiò not. q̄ non statuit iuramento dicentis se esse in casu. d. cle. primè: sed debet probare testibus. an sit verum, qd̄ dixit supplicādo: videlicet aduersariū nō posse citari. Rota. de do. & cō tu. xxij. in antiq. ¶ Amplia. Etiā si habeat signaturā: fiat, vt peti ti forma. Sec⁹ si simpliciter fiat vt peti: & petierat aduersariū citari edicto: quā nō requirit aliqua informatio de ijs, quæ habent in d. cle. j. Rota de do. & cōtu. xxij. in antiquis. ¶ Quartò not. q̄ licet citatio possit decerni tēpore feriarū ob vtilitatē hominū, & etiā exequi in p̄sonas, siue ad domū, nō tamē per edictū clausa sit audientia, in qua fieri debet: nec edictū fieri pōt in valuis ecclesiæ scdm Rot. & in hoc collectarius contra subrogādo valuas ecclesiæ palatio clauso, nō tñ efficiet adeo q̄ excōicari possit: sed aliās puniatur in processu. Ita est longa decisio Rotē de ferijs, vnica in no uis. quam in his verbis habes melius summariam, q̄ ibi. ¶ Quintò no. q̄ citatio originalis per edictum, non autē copia debet legi in audientia publica, & affigi valuis palatij: & ibi affixa debet dimit ti aliquibus horis. Rota de dolo & contuma. viij. in not. & ibi etiā

dicitur q̄ palatiū papē hodie succedit loco alibi prætoris. de quo loquit. d. cle. j. ¶ Sextò not. q̄ citatus per edictū iuxta formam dictē cle. j. & non comparēs, pōt appellare à sententia diffinitiuā. x. dies cōputandos à tēpore notitiæ. Rota latè de do. & cōtu. xvij. in no. quæ iste est cōtumax fictus, nō verus sicut citatus ad domum vel ad locū beneficij: nisi expresse possit cōstare de ipsius licentia & contemptu, qui solus facit, q̄ non audiatur appellans. gloss. in cle. si ante. de dolo & contu. Sed dices vltra Rotam contra citatū per edictum in casu. d. cle. j. præsupponit, q̄ quis procurauerit nō posse citari: vt ibi. & iste hoc procurans est verus contumax. vt. s̄. dictum est. Ergo appellare non potest. Solutio: non semper dicta citatio edicti præsupponit cōtumaciam verā: quia deuenit ad edictum, etiā quādo locus nō potest adiri. Item etiā qñ sine malitia quis impedit, ne citef. Ceterū si per malitiā hoc procurasset: tunc fortè dubitari posset de ista decisione: quia videt verus cōtumax. Tamen dicit Rota, vbi. s̄. in fi. q̄ secundū stylū Rotē audit verus cōtumax prolationis sententiæ: sed nō sciētie. ¶ Demū, an citatio per edictū debeat esse trina, vel vnā pro oib⁹, dicit paulō. Et no. q̄ ad hoc, vt excōicet citatus per edictum, non sufficit probare, q̄ in vicinis partibus fuit appositū edictum: sed oportet probare etiam q̄ ad eius notitiam poterit verofimiliter peruenire. Egi. de cisi. Rot. lxxxvij. vt citatus. ¶ Not. etiā q̄ auditores sacri palatij decernūt primā citationē sendam per nūtiū personaliter, qua facta & habita relatione nūcij, nō citant illū amplius per nūciū: sed edictis postis in audientia contradicantur, & virtute talū citationū perueniūt ad diffinitiuā. ¶ Sed dicit Paul. de cast. in l. ad perēptō riū. ij. col. ff. de iud. q̄ cū qdā delegatus papē datus in partibus ser uasset istum modum, cōsultuit nūciam esse nullā, tanq̄ latā cōtra nō citatū: non quia de stylo curiæ citatus personaliter prima vice nō possit postea citari edicto: vt quidā indoctè cōsulerūt. Sed quia iste stylus seruauit in illo qui longē abest, & nō pōt cōmodè citari in singulis actibus. sed nō seruatur in illo qui pōt cōmodè citari secū dum Io. an. in Spe. de cita. §. vifio. ver. itē licet. addi. incip. super illo verbo. ille autē processus erat factus in patria: & sic pars poterat ibi citari ad singulos actus iō illa citatio nō valuit. Quod tene mē ti: quia pauci sunt qui istabene intelligāt secundū eum qui etiā po nit q̄ quādo aliquis nunq̄ fuit citatus personaliter, non potest citari edicto: ita vt habeat pro verò cōtumace: nisi per principē vel de ipsius expresso mādato: & cōcurrat alter ex casibus. d. cle. j. & latius vide ipsūm dicentem q̄ iste passus malè declarat per legistas. Et tu dictis suis adde prædicta oīa tanq̄ noua ad dictā cle. j. ex qui bus honoraberis, quādo ostendes in curia Ro. fonte vberimo ca nonistarum quid reportaueris è studio Pisano. ¶ Postea subde bat Abba. sufficere vnica citationē in casibus hīc postis, propter gloss. in ver. citationem. in cle. sepe. de ver. sign. vide ibi Imol. xxij. co. ponentē latè, an & qñ in causa beneficiāli seruet iuris ordo. Et quid si non agitur de fœdere cōiugij spiritualis: scias, q̄ Maria. hic xxij. col. latissimè reasumit hoc & de causa decimarum & matri monij, reasumptis dictis doct. in cle. ij. de iu. dico vt per eū vno addito: videlicet q̄ quicquid in hac materia dicitur de cā benefi ciali, habet locū etiā si agatur de bonis succedētibus loco benefi. ad sustentationē: sunt sicut bona ad q̄ quis intulaf iuxta. c. cū secū dum. de prebē. Ita notat Maria. ibi. in. ij. col. ex dictis But. & Imo. ibi: dū dicit q̄ si clericus agit cōtra ordinatōrē in casu illius capitu li, debet agitari cā summarie. & hoc ipse reputat singulare. Facit ratio vulgaris: quia subrogatū sapit naturā & c. cle. j. de supplen. neg. P̄ral. cū fi. ¶ Circa practica procedēdi cōtra clericū nō resi dentem de qua hīc latè per oēs doctō. Adde Maria. in repe. c. ex tua. de cle. nō refi. vbi de hoc latè inuenies. Et qui sint iustæ causæ excusantes à residētia, & alia multa, quæ hīc trāspantāda nō sunt ex quo ibi videri p̄nt. Tamen no. succidēt quæ dā fragmēta ad in star illius, q̄ post collectā ab alio melle. incedit coligēdo spicas ad eo missas. ¶ Scias primò q̄ clericus stans in propria domo non prope ecclesiā nō dicit residere in beneficio. Do. in c. tenore. in v. notabili. xxxj. di. per illū tex. loquentem de sacerdotibus veteris tes tamenti qui de tēplo non discedebāt: nec domum suam omnino tangebant. Ad idē. c. præter hæc. xxxij. ibi. iuxta ecclesias suas man ducent, & dormiāt. Et ibi infert Domi. in antep. notabili q̄ clericus non dicitur residere in ecclesia, si habitat in remotis ab ea.

Dicit tamē

Dicit tñ Do. in c. ep̄s. vlx. dist. q̄ licet habitatio clericus nō sit cōtigua ecclesiæ tamē sufficit, q̄ non sit longè remota: per illum tex. ibi: hospitio illū quoq̄ non longè ab ecclesia habeat. Tamen in ecclesijs collegiatis secus est, per. c. necessaria. xij. quē. j. ibi iuxta ecclesiā claustra cōstituantur. & diceret clericus esse remotus ab ecclesia qñ singulis casibus repentinis quacūq̄ hora commodè adesse non possit: vt per Card. pulchrē in cle. j. xij. q. de foro com pe. & faciūt multā glo. de quibus per But. in p̄mio decre. & Ludo. in. l. j. ff. so. mar. ¶ Tū dū dicit Abb. q̄ priuatus propter non residentia, restituit docto de impedimento. ¶ Amplia etiam si à principio temerè recessit, vt singulariter probatur in c. inter qua tuor. de cleri. nō refi. Et dum dicit de trina monitione, obstat gl. in c. ep̄s. xvij. di. & in clement. j. in versi. requisierit. de hare. cum concor. quas posui de consti. c. ex literis. vbi in extraiudicialibus sufficit vnica. Rndet Do. in c. fi. contra vnum de offic. dele. in. vj. ij. colū. & in d. c. ex literis. q̄ ab illa regula exceptantur casus, in quibus iura requirunt trina monitionē, inter quos enumerat istum & perpetuū nota, q̄ non sufficeret vna monitio pro omnibus licet aliās sufficere, si expediat etiā qñ requiritur trina. l. cōtumacia. cū fi. de re iudi. Ita Ioan. andr. in rub. de cleri. nō refi. ij. q. in ad ditio. Spec. quem extollant But. & Abb. hic & Butri. in c. fi. vlti. colum. de dilatio. & pulchrē Abb. conf. mihi. lxij. ep̄s. Lucanus. vbi inuenies multa placabilia circa istas monitiones non residentium ¶ Assignat duplex ratio. Prima: quia vbi lex requirit citationem, trina per præconē in locis publicis, vel cum propositione edicti nūq̄ pōt fieri vna pro oibus. ¶ Secunda rō. vbi trina citatio requirit à iure etiam personalis ad fi. incurrēdē poenē nō sufficit vnā pro omnibus etiā peremptoria. & sunt duo dicta aurea. ¶ Ratio primi dicti est quia citationes, quæ fiunt tali modo, non de facili transeunt in notitiam citati, & facilius transibunt, si ter publicè fiant. Fortè enim amicus citati, qui non interfuit in prima inter erit in secūda vel tertia, & poterit ei nūtiare, vt pulchrē per Ab. in d. cōfi. dicentem ita limitari. l. ad peremptorium. cū fi. ff. de iud. ¶ Sed intellige hoc, qñ citatio habet fieri publicè p̄ p̄conē seu nū tiū in loco publi. & demū affigi loco publi. sicut de iure videt de bere fieri vt tradit in cle. j. de iud. Et ita seruaf de mēte iuris cano nici. Sed vbi cessante voce p̄conia fit edictū: & affigitur in loco publico, videt q̄ possit fieri vna citatio pro oibus, puta assignat do nouem dies tres pro primo & c. Paria enim sunt, vel quod pri mum & secundum triduum renouet schedula, vel q̄ à princ. triplex triduum ponat in vna citatione, secundum Imo. latē. in d. c. ex tua. ij. col. Considera q̄ istud possit habere locum, vbi esset con suetudo q̄ tales schedulæ non mouerent durante termino in eis descripto: sed vbi solitū est sepe eas euelli, fortè de nocte: videre q̄ non sufficeret illud triplex triduum esse vna vice appositū. Pos set enim hodie transire per illum locum amicus citati, qui nō viderat edictum nocte præcedenti ablatum. vñ cogitabis. ¶ Ratio secūdi dicti est: quia quādo interuenit trina citatio separatim ex parte superioris: maior videt esse contēptus ipsius superioris, q̄ quādo emanat vnica citatio tñ: licet sit peremptoria pro oib⁹. & ideo ad finē poenæ requirit tūc trina citatio separata, p̄pter mā iorem cōtumaciā habendā secū dū Imo. in d. c. ex tua. firmatē tādē hoc licet reputef difficilis persuasiōis. Alia ratio assignat per Ab. hic & in d. c. fi. ij. col. de vi. & hone. q̄ ex quo quis requirit trina citationē, & actus est odiosus debet in istis p̄conalib⁹ verba intelligi strictē & propriē: nō autē fictē & largē. Et ideo cū illa cita tio que fit vna pro omnibus sit ficta, seu subrogata loco trinae, nō esset satisfactū realiter trina citationi requisitē à lege. Et hoc modo habes aliam notabilem limitationem ad. d. l. ad perempto rium. & d. l. cōtumacia. cū fi. & est gl. trina in cle. j. in ver. ij. de vi. & ho. cle. & videt tex. iuncta gl. ij. ibi Bal. in c. j. de mili. vas. qui cō tu. est. & no. Bal. in l. cessante. in fi. C. quō & qñ. & in l. non sunt li ber. i. ff. de stat. hom. & Pau. de cast. & Flo. in l. ad peremptorium. ff. de iudi. Et Imo. in l. fi. finita. §. Jul. ff. de dam. infest. & multi alij. ¶ Obstat. c. constitutionem. cū gl. de sent. excōmū. in. vj. vbi mo nitio, de qua in c. sacro. de sen. excōmū. pōt vna esse pro oibus. & tamē agitur de poenā. Rndet Imo. in d. c. ex tua. q̄ prædicta proce dunt, nisi aliud à iure reperiat expresse. prout est in excōicatio ne: quīs Step. in d. cle. j. reprobauerit gl. illam ibi per. d. c. conāitu

tionem. & non bene fecūdum Imo. in d. c. ex tua. Alia responso datur per Alex. in d. l. cōtumacia. videlicet q̄. c. constitutionē. pro cedit, vbi agit de poenā leui. Quæ rñso posset cauillari, per. c. fa cro. ver. tantā poenā. de sen. excō. & c. corripianf. xxxij. q. iij. Nifi dicas q̄ à prin. nō est poenā ante q̄ excōicatio contēnaf: imò est me dicina. c. j. de sen. excō. in. vj. Cōsidera etiā q̄ monitio de qua in d. c. cōstitutionē. fit principaliter ad cōstitutēdū quē in cōtumacia: tñ idē est etiā in p̄posito. sed inspicit poenā necessariō sequens cō tumaciā. Ideo præcedētēs rñsiones sunt tutiores. ¶ Aliud valde notabile infert Abb. p̄ dicta in d. c. fi. de vi. & ho. cler. Quod vbi ad perdēdū aliquod priuilegiū clericale, iura requirit trina monitionē fiendā ipsi clericis nō rectè vinētibus: oportet q̄ illa cita tio seu monitio apprehendat clericos, si fieri pōt: & nō sufficit ge neralis monitio, q̄ oēs abstineat. Quod tene menti ad intellectu. c. cū nō ab hoīe. & c. in audientia. & c. cōtingit. de sent. excō. Bene facit Rota. de dolo. & cōtu. xxj. in antiquis. dicit q̄ vbi af̄ suffice rent coniectura, q̄ citatio apprehēdit citatū tñ vbi agitur de pri uatione beneficij requirit certitudo. vnde si quis citaf tanquam incidit in poenā. c. licet canon. de elect. in. vj. oportet q̄ citatio legitime & clarè perueniat ad eius sciētiam: nec sufficeret p̄sum ptiones de quo nunq̄ sis oblitus. Et dicit decisio ibi præcedens q̄ procurator, q̄ aliās ex mādato pleno, pōt rñdere in omni materia nō potest citari virtute cōmissionis factæ de priuando dominū beneficio sub certa conditione. dixi in c. s̄. eo. An autē cleric⁹ pōt sit deponi ex confessione ficta de qua in c. ij. de cōf. in. vj. dic q̄ sic fit materia deducta erat digna priuatione. Rota. de test. xliij. in antiquis. ¶ Aduerte tamē, dū dictum est nō sufficere monitio nē vnica p̄ omnibus, vbi agit de poenā: & q̄ requirit apprehensio vbi agitur de perdēdo priuilegio clericali. Nā primum dictum limitaf per Abb. hic & secū dū in c. fi. in. ij. co. Nisi cōstitutio ep̄i copalis disponat super nō residētia, vel delatione habitus & rōtu re: aut simili materia, sub poenā priuatiōis, vel perditionis priui legij qa ad talē poenā incurrēdā nō requirit alia monitio. qd̄ bñ no. qa hīc multi errāt, scdm ip̄m ibi. Et est consti. Fed. elegans. cix. incip̄s, q̄ nō fecit residētia. De quo etiā meminit Alex. in repe. lita stipulatus. in. vj. col. de ver. obli. & etiā inuenies in d. cōfi. q̄ siue statutū dicat monemus siue p̄cipimus, siue æquipollēs ta lia verba habent loco trinae monitionis. Et dixit pulchrē Rota de do. & cōtum. vlti. no. q̄ sufficit monitio facta in synodo: vt suf ficiat depositioni. d. c. sacro. in pr incip. & est optima gl. do. Fran. pau. Moder. auditoris Rotæ sup̄ extrauagantibus. fol. vlti. in fi. j. colum. vbi dicit, q̄ citatio siue monitio facta per ep̄m in syno do, habet vim peremptoriā: vbi dicit se consulisse Ferrariæ, q̄ generalis monitio facta in synodo cōtra executores testamēto rum negligētēs exequij. annū deuoluit executionē ad ep̄m absq̄ alia monitiōe. De his etiā p̄ Lud. cōfi. cccxvij. vbi et inuenies, an possit allegari ignorantia talū cōstitutionū. de quo latius p̄ Ro tam allegatā. de do. & cōtu. vlti. in no. dixi aliquid in c. ij. de con sti. ¶ Quomō aut valeat statutū ep̄i mutās in hoc ius cōe, dixi de maio. & obe. c. qd̄ sup̄ his. vij. fal. rndendo dictis Cal. reprobantis Fed. vbi. s̄. dū dicit Ab. clericū obligatū * ad beneficiū residere * p̄ sumi in dubio malitiosè abesse. Adde quæ latè dixi in c. dile. lo. ij. de rescri. in. vij. cōclusiōe. & dicit vltima ibi dicta q̄ licet hoc di ctum possit tollerari in beneficio requirētē residētia, p̄ id qd̄ ha bet hīc in ver. si autē de carnali. vbi expresse dicit q̄ si est absens & p̄ pria voluntate, nisi appareat q̄ malitiosè sit absens, nō pōt p̄cedi ad diffinitiuam: & ita declarat Imol. in c. fi. de eo q̄ mit. in pos. Et quis dixerim in d. c. dilectus. q̄ iste §. porro. vsq̄ ad versic. si verò pōt intelligi de electo tñ, tñ dic q̄ imò p̄cedit etiā in cōfirmato & cōsecrato scdm oēs hīc. ¶ Tū dū dicit Abb. clericū vagabundū posse priuari bñficio, etiā nō requirētē residentia. Dubitari pos set qd̄ si non est vagabundus, sed nihil scif de eo. In quo dixit gl. peregrina. c. non oportet, in ver. proficiū. de conse. distin. v. q̄ si clericus tandiu absit q̄ dubitet, an viuatur mortu⁹ sit, definit ha bere liberam administrationē. Et cū ea transit Archi. nec reperio eam allegatā. Et si loquitur in beneficio curato, certè clarum est quod seruatis terminis de quibus per doctō. hic. in d. ca. ex tua. potest priuari eo ipso q̄ non comparet. vnde vt glo. aliquid im-

k ij

scripto Papa dicit: si tibi cōfiterit, q̄ Petr⁹ sit de legitimo ma-
trimonio natus, puidas sibi de tali p̄benda. q̄ in defectū ta-
lis p̄bationis, non defertur iuramentū vt ibi per eū & per. d.
l. Lucius. dixit Bal. in l. hęc snia. C. de sent. quę sine cer. quā. q̄ si
fertur sententia sub hac forma, si probaueris Titii teneri tibi
ad decem, ea tibi adiudico: nō admittet talis ad probandū per
iuramentū in defectū probationis. Quod reputat singulare
Lud. Ro. in repeti. rub. ff. de arbi. in. vij. co. & per illā. l. Lucius. di-
xit Barto. in l. ait prator. ff. de re iudica. quod illa verba, si
est p̄batū: intelligunt de plena & vera p̄batione. Idē Bald. in l.
peremptorias. in vlt. col. C. sniam re. non pos. Et ad istam limi-
tationē vide etiam Ro. in d. l. admonendi. in char. vj. vbi refert
Bal. in d. l. in bonafidei. Et subdit, q̄ si testator mandat malē ab-
lata restitui: si petens p̄bauerit, non sufficeret pro implemēto
huius cōditionis, q̄ petēs solū iuret. per. d. l. Lucius. sed bene p̄
iuramentū & alias bonas p̄bationes, seu per vnū testē, pote-
rit probare. alleg. Bal. in l. j. C. de fa. san. ecc. ¶ Sed aduerte, quia
pro intellectu p̄dictōrū videtur melius considerandū, qd̄
quando dispositio legis, vel hoīs ponit p̄bationē in cōditione
si quidē materia pōt verē, & ēt p̄sumptiuē probari: censetur
de vera p̄batione cogitatum. Sed in materia, q̄ de sui natura
non posset, nisi p̄sumptiuē iure probari: tunc sufficit ipsa p̄-
sumptio iure probata. vnde in casu Bal. in d. l. bonafidei. suffi-
cere puto probationem legitime natiuitatis ex coniecturis iu-
ris, de quibus dicitur. eo. c. per tuas. ne sequat absurdū, q̄ rescri-
ptum sit nullum: quasi illa conditio sit improbabilis. Sed fateor,
q̄ in defectū talis probationis p̄sumptiuē procedet. d. Bal. Et
q̄ ista restrictio sit vera & necessaria est tex. cū glo. in l. j. C. de
feca. & in l. j. iuncta gl. mag. C. quorū honorū. & in c. laudabi-
lem. cū gl. in ver. iudiciū. de frug. & in c. ex tua. in ver. si cōsta-
ret. de fil. presby. & in d. l. i. tutor. in ver. ostenderis. vbi lex re-
quirēs probationē conditionaliter, contentatur probatione p̄-
sumptiuā: quia subiecta materia non parit veram probationē.
sed, in casu. l. Lucius. idē illa nonditio facit testm̄ nullum: quia
erat difficilis probationis: vt ibi in gloss. Et ad nullitatem in-
stitutionis facta: de filio paria sunt conditionē non esse ptāti-
uā, vel difficilem. l. suus quoq̄. §. puto. & ibi gl. & Bar. ff. de hē-
re. in fin. Notat oēs in l. i. pater. C. de in fin. & sub. sub. cōdi. fac.
& gl. in d. l. j. C. quorū honorū. & ista no. quia nō declarant ibi.
¶ Tertia cōclusio. vbi a lege, vel ab hoīe exigitur p̄batio cū
aliquibus verbis qualificatis, vel p̄gnatibus non sufficit proba-
tio semiplena cū iuramento, vel cōiecturalis: sed requirit vera
& p̄pria p̄batio. Ita notat Arch. & Io. Andr. & alij sequuntur
in c. pia. de excep. l. vj. per illū tex. in ver. apertissimis documē-
tis. Ex quibus verbis dicunt, q̄ non sufficit vn⁹ testis: nec erit
locus dilatiōi iuramenti: nec sufficit vnus testis cū fama secū-
dum eos. & allegat Spe. in tit. de notorio crimine. §. fama. ver.
quid si agenti. quē etiam allegat Arch. idem tenens in §. itē fā-
pe. iij. q. iij. & idē per. d. c. pia. no. d. Ab. in c. cū dilect⁹. i. xxiiij.
col. v. aduerte, quia primō. §. de or. cog. & est gl. iij. in l. non
est verisimile. ff. quod me. cau. quā sequit Imo. in c. ij. in. vij. co.
lū. §. de conf. No. do. de Rota. conclusio. cclxxxij. in nouissi-
mis. Eodem modo si diceretur plena fides fiat: quia intelligit
per plenam probationem: vt est gl. no. in c. cupietes. §. q̄ si per
xx. in ver. fidei cōmiss. de elect. in. vj. & in cle. cōstitutionē. i. ver.
fides. eo. tit. quas gl. approbant Ang. & Imo. i. l. licet Imperator
ff. de lega. j. & Roma. in rub. de arbi. in. vij. col. Idem no. Ang.
in l. j. circa prin. C. quorum bono. & Imo. in l. i. sic. ff. de lega. j.
Pro quibus adduci potest tex. melior de iure. in c. veniens. j. de
reg. vbi nō dicitur facta fides. nisi ex assertione testiu iuraturū.
Sed istud limitat dupliciter. Primō nisi lex requirēs fidē esset
contenta solo iuramento prout in casu. c. statutu. §. cū vero. iū
cta gl. de refcri. in. vj. cū simili. licet per illū tex. aliter dicat Ro.
in d. l. admonendi. in. vij. char. ¶ Secundō limita: nisi esset mate-
ria parui p̄iudicij: q̄ nō oportebit fieri fidē plenis documen-
tis, secundum Pau. de Leaza. in d. cle. conf. quem refert ibi. d.
Car. post Pet. de Ancha. & alios in ver. in sup. in vlti. col. Facit
l. thesaurus. cū simili. ff. ad exhibendū. & adde tex. in c. super eo.
j. de parochijs. per quē vī, q̄ minus ip̄portat dicere, fiat fides in-

dubitata, q̄ dicere legitime p̄bet. Et huic cōclusioni adde simi-
lē clausulā: videlicet si docueris. Nā ip̄portat plenariā p̄bationē
scdm̄ Bal. in d. l. vlti. col. C. de adu. diuer. iudi. q̄ per hoc dicit
esse tex. not. ibi. Et idē si diceret, si clarē cōfiterit. scdm̄ d. Car.
confil. lxx. in ep. vacante. in fine. q̄ dr̄ clarē constare, q̄ nulla
remanet exceptio. allegata. tex. in aut. de testa. imperfe. §. nos igitur
ibi clara & aperta. & in c. inferior. ibi sole clarius. xxj. dist.
Et dr̄ cōstare, q̄ palā est scdm̄ eū, per. l. cū. ij. §. modus. ff. de trāf.
¶ An autē q̄ cōstat p̄ instrū, dicat cōstare euidenter: dicitur post
d. Ant. in c. licet. j. co. Et de clau. si tibi cōfiterit. Pet. de Anch.
cōfi. cclxij. inci. efficacibus. & do. Abb. in c. cōquerēte. in. iij. co.
§. de resti. spo. & Ana. in c. c. cōfiterit. j. de accu. cū cōcor. quas
aliās ibi dedi. Et de clau. si certis p̄bationib⁹ apparuit. dic. q̄ nō
sufficit probatio per famā, scdm̄ d. Abb. in c. in p̄sentia. j. de
spon. & clausula, si legitime p̄bauerit. Dic. q̄ ip̄portat per testes
idoneos: vt est tex. melior de iure. in c. cōsultationi. in. j. rñj. de
spō. & gl. ordi. in c. at si cle. in prin. in ver. legitima. §. de iud. licet
iuramentū largo mō dici possit legitima probatio: per text.
in c. xj. & gl. in ver. iuramentū. in d. c. statutu. maxime vbi res ali-
ter de sua natura probari nō possit: vt in consententibus in ani-
mo: vt in c. sign. el. j. cōcor. j. de homi. & p̄ cōcor. ad gl. in d. c. at
si cle. vide alia in l. cū de indebito. in prin. in ver. legitimis p̄ba-
tionibus. ff. de proba. Et istis adde doc. in l. iij. C. si minor se ma-
iorem dixerit. vbi dicit, q̄ vbi requirit dilucidā p̄batio, nō suf-
ficit vnus testis cū iuramentō. & vide Bal. in l. fi. C. de secū. nup.
vbi dicit per illū tex. in ver. liquidis probatiōibus. q̄ ad probā-
dum ingratitudinē, non sufficit vnus testis cū declaratione iu-
ramētū. & vide. d. Card. in c. ij. §. de cōstit. & ibi Imo. in. xj. col.
vbi dicit, q̄ ad probandū ignorātiā legis noue, nō sufficit iu-
ramentū: quia Inno. ibi vult, q̄ dilucidē probet. & de iuramen-
to dicit aliquid j. c. proxi. ¶ Vltimus secūdo loco super hac
rubr. dicit. Io. Andr. non esse mirandum si iurisorator p̄posuit ti-
tu. de cōfessis. huic. titu. quasi speciei generi: q̄ cōfessio p̄prie
loquendo non est probatio: sed probatiōis releuatio. Et sequū-
tur hic do. Ant. Imo. & d. Abb. per. l. eū. qui in princ. ff. de iure
iur. & c. j. de cōfess. in. vj. vbi per cōfessionē res. q̄ non est proba-
bilis. c. negatiua pura, probaf. & sic cōfessio non est proprie
probatio. Et idē tenet Io. Andr. in c. bonę el. j. de elect. quem se-
quit. d. Anto. in. s. si sacerdos. l. col. j. §. de off. ordi. & in c. j. licet
cām. in. vj. col. j. e. & in c. in p̄ntia. in. ij. col. §. de renū. & Paul. de
Ca. in l. j. ff. de cōfess. & in l. publiā. §. ff. de p̄ficti. & Bal. in c. j.
§. vafallus. i. ij. co. si de feu. fue. cōtro. inter dñm & agna. & Ro.
in l. admonēdi. in. vj. char. de iureiur. & Bal. in l. ij. §. q̄ obseruari.
C. de iura. cal. & Pet. de Anch. in c. j. circa fi. de iura. cal. li. vj. &
Archi. in c. actor. vj. q. vl. & Bal. in aut. sed nouo iure. circa fin.
C. si cer. pe. & Pet. de Ancha. in c. j. circa prin. de cōfess. in. vj. Et
fuit originaliter dictū Iac. de Are. & Cyn. in l. actor. C. de proba.
scdm̄ Imo. idē tenēt, in d. c. in p̄ntia. in. ij. col. §. de renū. &
sequit Bal. in d. l. actor. post princ. & in rub. C. de proba. in. pe.
co. quia nō subuenit p̄batio, subuenit cōfessio: puta contra p̄-
sumptionē iuris & de iure, iuxta gl. in aut. de equali. do. §. illud.
& Bar. in aut. & si neesse. concor. C. de dona. ante nup. & quia
renunciās probationi pōt vti cōfessione aduersarij. c. cū Ioā. j.
de fi. instr. l. ampliore. C. de appo. scdm̄ ip̄m. Et pro hac snia fa-
cit tex. in c. nos in quemquam. ij. q. j. & in c. at si cle. in prin. §. de
iudi. & in c. cū causā. j. de rap. & cle. sēpe. ver. sed quia p̄fictiōes
de ver. sig. In quibus iuribus sunt verba denotantia diuersitatē
inter probationē & cōfessionē. Est verū, q̄ contra Ioā. An. ēt
alios hīc tenēt hīc mod. p̄dictis adductis. quia snia fert ex pro-
bationibus: aliās est nulla iuxta gl. in c. ecclesia. §. de conf. & tñ
fertur in confessum. d. c. nos in quēq̄. Ergo cōfessio est proba-
tio. Et adducunt alias ratiōes fragiles, neminem allegando. sed
fuit opinio Sali. in rubr. C. eo. quem alleg. & sequitur d. meus
hic per. c. j. de confess. in. vj. ibi in fi. & per. l. j. ff. de interrogati.
actio. & in l. si §. licentia. C. de iur. delibe. Sed propter hoc non
recederem a prima opin. que communis est, vt patet. & ad mo-
tū istorum rñde ex dictis Pet. de Ancha. in d. c. j. de confes. in
vj. q̄ largē est probatio, attento effectu suo. Hanc opin. adduco
quia propter notorium potest ferri snia eo soldm̄ allegato: vt
per doct.

per doc. post gl. in c. ad nostrā. el. iij. de iureiur. & in c. porroj. de
diuor. Nec indiget probatione: vt per gl. in ver. aliās. in cle. appella-
nti. de ap. & habet in c. euidentia. de accu. ergo sentētia fert sine
probatione proprie sumēdo. sed rōne notorij, in quo nō est proba-
tio. Sed sic est, q̄ confessio inducit notoriū. c. hīj. de coha. cle. &
mu. Ergo confessio nō est probatio. & adduco, quia iuramentū ita
releuat ab onere probadi, sicut cōfessio. Et tñ iuramentum nō est
proprie probatio, licet habeat vim probationis: vt probaf in l.
sed & si possessorij. §. ff. de iureiur. vbi dicitur de iurate, perinde
est ac si probasset. Et dictio perinde, notat improprietatē, seu fi-
ctionem. l. sed & si lege. & ibi Ang. ff. de pe. hāre. est gl. in l. j. ff. de
recepta. ergo & c. Et istā inducunt hīc Imo. & d. Ab. vtiliter ad sta-
tutum facientē mētiōē de probatione in materia odiosa: q̄ nō
includunt cōfessionē nō est probatio. & adduco, quia iuramentū ita
excludit post lapsum termini probationes, nō censetur auferre fa-
cultatē faciēdi articulos: vt pars cōstet: quia nō dicitur velle pro-
bare, sed reuelare ab onere probadi. Et hoc expressē sentit Bal. cō-
tra Nic. de mat. in autē. sed nouo iure. verus fin. C. si cer. peta. &
firmat Ro. cōtra Ange. in l. admonēdi. in antepe. char. ver. quo ad
secundū. & alle. Bal. qui hoc nō dicit in rub. C. de proba. Et si p̄-
dicta sunt vera, istud erit indubitatē verū: maxime, quia in statu-
tis attenditur propria & naturalis probatio: vt dixi in j. conclusio
ne. §. ¶ Sed istud dictū limita ex mente Ro. vbi. §. nisi expressē lex
tolleret beneficiū deferēdi iuramentū, vel faciendi positiones, &
excluderet ab omni iure: puta si ex lapsu termini induceret iusti-
tia partis: q̄ nō audietur aduersarij volēs per iuramentū delatū
se subleuare: prout est in casu. l. in cōtra. tribus. §. illo. C. de non nu-
pe. cū ijs, q̄ habent ibi per Bar. & Bal. Sed etiam dici posset vltra-
eum, q̄ tñ illa nō sit p̄sumptio iuris, & de iure, q̄ de equitate pos-
set iudex admittere volentē se fundare in confessione aduersarij,
per ea, q̄ no. Io. An. d. Ant. & d. Ab. j. de sol. & Bal. & Salic. in l. i. ex
cautione. C. de nō nu. pe. & Imo. in c. si cautio. j. de fi. instr. & Ang.
confil. c. liij. incip. in noīe dñi & iua. matris. videtur prima fronte.
& c. cū cōcor. In quibus locis ita limitatur dispositio dicti §. illo. Et
istam puto verā declarationē. licet do. meus hīc aliter sentiat quē
videre potes. ¶ Vltimus ex p̄dictis inferit, q̄ probatio per iu-
ramentum nō est proprie probatio. q̄ expressē no. glo. dicit, q̄ est
quasi probatio, in c. si quis. in verb. abلولēdus. si de inuesti. inter
do. & vafallis ori. & sequitur Bal. ibi. & in c. j. §. sacramē. de cōsue.
re. cū feū. & in c. j. §. cōuenticulas. de pa. iura. fir. vbi pulchrē loqui-
tur. & in rub. C. de proba. in. iij. col. & in l. actor. in. j. col. C. de
proba. & in c. j. §. vafallus. §. allegato. & probaf in d. l. sed & si pos-
sessorij. §. pe. inducendo: vt §. ¶ Vltimō de multiplici diffinitione
probationis: vide per doc. hīc, per Bald. & Sali. in rubri. C. eo. per
Bal. in l. filiū. ff. de his, qui sunt sui, vel alie. iur. per. d. Flo. in rub. ff.
eo. & cōter dicitur, q̄ est demōstratio rei dubiæ per modos a iu-
re introductos. Et no. q̄ probatio debet fieri iudici. l. in quinquaginta
ta. ff. de proba. c. statutu. §. cū vero. de refcri. in. vj. No. Bal. in l. eos.
C. de proba. & Ioā. An. in Spe. §. ista rub. malē dicit in l. instru. C.
de preci. Impe. offi. q̄ productio instrumētorum, quæ fit ad proba-
tionem, debet fieri iudici, & nō tabellioni. & istis adde Bald. in
l. per hanc. C. de temp. vbi dicit, q̄ est dare probationē plenā:
vt per duos testes: & pleniorē, vt per manifestissimos: probatio-
nem plenissimam, vt per notarium.

SVMMARIVM.

- 1 Princeps, an obligetur ex contractu facto cum subdito.
- 2 Princeps, si facit statutum: vel privilegium in non subditum, videtur face-
re contractum sine conditione cum eo.
- 3 Princeps non potest tollere obligationem naturalem: qua sumit originem
a iure naturali.
- 4 Princeps pactum factum in p̄iudicium subditi non tenet.
- 5 Principis non potest facere donationem rei magnæ, propter quam diminua-
tur iurisdictio sua.
- 6 Princeps potest ex causa iusta infringere contractum suum. nu. 7.
- 8 Princeps potest conueniri a subdito immediate coram papa.
- 9 Instrumentum, si sit proprium rei, a quo petitur: & si inducere possit
ambobus vtilitatem, qua non processit in factu, vel quasi, inter partes.

- petitus non tenetur illud edere. Ista cōclusio patitur sex fallentias val-
de notabiles. i. nisi vnus veller vti instrumento in iudicio. Item fallit
in fisco, vsque ad sextam fallentiam.
- 13 Mercatores, an teneantur edere libros rationum suarum. vbi necit longē
disputationem: demum concludit: quod mercatores tenentur edere li-
bros rationum. Quam conclusionem limitat quatuor modis. vt hic.
  - 14 Tertius potest petere editionem instrumenti: si habet litigium cū alio ad
probandum suam intentionem.
  - 15 Scriptura vltimæ voluntatis debet edi ei, cuius interest.
  - 16 Creditores nisi in possessionem rerum debitoris, possunt petere copia in-
strumentorum debitoris, vt eorum summam scribant.
  - 17 Acta iudiciorum sine sint criminalia, siue ciuilia, debent edi cuicumque,
cuius interest.
  - 18 Acta publica sicut copia ex cōmunicacionis, banni: & similia: quia ta-
lia sunt edenda. Item vbi cumque petēs instrumentum potest ipsum ve-
scindere: tunc enim debet sibi edi.
  - 19 Usurarius tenetur edere scripturas suas domesticas.
  - 20 Usurarius emendatus, puta: qui amplius non sceneratur: & restituit vsu-
ras, non compellitur facere, quæ alij usurarij non emendati facere co-
guntur.
  - 21 Homines qui frequenter committunt fraudes: sicut sunt publicani caupo-
nes, stabularij, & similes: coguntur edere scripturas suas domesticas.
  - 22 Acta que non petuntur a notario: sed ab eo, qui ipsa recollectit, ille non te-
netur ipsa edere: quia facta sunt sua propria.
  - 23 Acta que sunt penes fycum: tanquam priuata fyci: talia fycus non tene-
tur edere.
  - 24 Actor, si habet intentionem suam fundatam, indiget tamen aliqua pro-
batione, quæ est penes aduersarium: tunc aduersarius tenetur illā ede-
re. Exemplum ibidem ponit.
  - 25 Reus potest petere editionem ab actore secundū communem opi. omnium.
  - 26 Actor tenetur edere scripturam: vel privilegium de quo fit mentio in li-
bello. Nisi bellans negaret se habere tunc copiam instrumenti in prom-
ptu: quia iudex procederet ad vltiora. nu. 27.
  - Item nisi agens diceret actiones Titij sibi cessas in illa causa, quia instru-
mentum cessionis non tenetur ante omnia edere. nu. 28.
  - 29 Instrumentum non est totum edendum: sed tantū clausula necessaria.
  - 30 Editio: si petatur a persona publica ratione mei interesse, quia tunc fit ple-
na editio. Item si iudex veller totum instrumentum videri: quia tunc
totum est edendum. nume. 31.
  - 32 Editio autem quo iure petatur?

Ex epistola verbis. ¶ Reas propria
instrumēta edere
non tenetur. h. d. Primō petitio: secundō ipfius
repulsio. ibi. sed ad hoc. ¶ No. primō scdm̄ d. Ant.
Imo. & d. Abb. q̄ t̄ Princeps obligat saltē naturali-
ter cōtractu inito cū subdito, aded q̄ etiā obligatio facta rōne di-
gnitatis, adstringit successorem ad eius obseruantia qd̄ alibi non
probatur, scdm̄ d. Abb. qui ad idē alle. Cy. in l. digna vox. C. de le-
gi. & l. Cesar. ff. de pub. Et istū tex. no. etiā Imo. in c. j. in. v. col. §.
de cōsti. & Ro. cōfil. cclij. quod inci. pro decisioe propofite. q. &
in cōfi. cclxij. quod inci. quārif primō. ad fi. & confirma pulchrē
vltra oēs scribētes hīc. Nā per istū tex. dicit Bal. in d. l. digna vox.
in fin. q̄ pax & capitula facta per Imperatorē cū subditis, non de-
bent infringi per successorē: nisi ex parte subditorū interuenif-
set dolus. Et ad idē dicit gl. ordi. in aut. de defen. ciui. §. nulla. vnde
refert ad pacta. que tēpore suo fecit Imperator cū Rege Franco-
rum, & Anglię: quia si sunt nomine suę gētis, transeūt ad succes-
sorem tanq̄ realia. l. conventionū. ff. de pac. fecus si essent persona-
lia. Et per istum tex. dicit Bal. hīc, quod pacta inita inter Impera-
torem Fede. & ciuitates Lombardię que continentur in pace Con-
stantiæ seruanda sunt per Imperatores, qui imperio successerint,
nisi forte esset contra statum imperij. Ad idē quod not. Bal. in l.
fi. in fi. C. de transac. vbi dicit, quod cap. quæ facit Apostolicus. &
Imperator cum ciuitatibus sunt seruanda: nisi interueniat dolus
allega. Cy. in d. l. digna vox. Ad idem vide Bal. in l. ex imperfecto.
C. de testi. vbi dicit, quod quo ad æquitatē, quæ in contractibus
requiritur, Princeps vtitur iure cōmuni: & obligatur de iure gen-
tium. alle. Cy. vbi. §. & ad l. Cesar. & vide Bal. in ti. de pace Cōstā.

rñdet aliter p̄supposita cōsuetudine eo ip̄so, q̄ cōtraho cū argē
tario: videor mādare, q̄ rōnē cōficiat p̄ p̄dicta. vñ tūc per-
p̄tinere. solū excludent illi q̄ nec mādārūt expressē, nec cū ar-
gētario cōtraxerūt. Et quis aī p̄tēderit interesse ex illis rōnib-
us: & quis editionē petere nō potuerūt: vt ibi q̄ sublati istis
rōnib⁹ omīsis alijs, q̄ nō ita vrgēt, remanet cōclusio, q̄ merca-
tores & artifices nostri tēporis cōsueuerūt tenere libros rōnū
tenē illos edere in iudicio. Quā cōclusiōne limita priō, dūmo-
dō liber q̄ petif sit codex rōnū, quē tales p̄sonę tenēt pro authē-
tico. Secus si eēt quodā simplex memorale: q̄ nō plene operaf
q̄ cōfēsiō facta corā testibus parte absente, & nō tenet q̄s il-
lud edere scdm̄ Bal. latē in rub. C. de cōsti. pec. in prin. vlt. co. ni
si sit v̄furarius, in quo est sp̄ale. d. cle. j. scdm̄ eū. Er idē sentit. d.
Ab. hīc dicit, q̄ tūc cessat rō: q̄ p̄sumaf mādātū. ¶ Limi. scdm̄
dō dūmodō liberi tales ex statuto, vel consuetudine faciūt ple-
nā fidē: q̄ tūc nihil est q̄ imputef partib⁹, si aliter sibi nō p̄ui-
derūt: ergo equū est editionē fieri. Sed qñ libri nō plene p̄barēt
dicīt hīc sing. d. me⁹ se aliquo mō nō credere, q̄ p̄dicta p̄cedat
licet Bar. aliter sentiat in. d. l. qdā. in prin. Et mouef p̄ rōnē quę
ponit in. d. §. nūmularios. dū dicit q̄ maximē eorū codicib⁹ sit
p̄batio & fides. vñ si nō p̄bāt, est qd imputef parti: cur nō pa-
rauit sibi plenā p̄bationē aliūde: ergo cessat q̄tas editionis. l.
veluti. circa mediū. ff. de edē. Facit qd no. Bal. in. l. j. in fin. p̄ illū
tex. C. de fi. instrū. vbi dicit, q̄ qñ q̄s p̄dit facultatē p̄bādi culpa
sua, nō dēferi iur̄m. l. i. dēfētū p̄batiōis. Hęc opi. est rōnabilis,
q̄ si nō probāt p̄ aliquo: nō teneant eos producere cōtra se. Et
hīc adde Fede. cōfi. inc. nulli dubiū. in fi. vbi dicit q̄ de cōsuetu-
dine libri cāpsorū, vel trapezetarū, faciūt fidē. Et q̄ talis cōsue-
tudo valet, * q̄ declara, * vt elegāter p̄. d. Abb. in. c. bonā. ij. in
vl. col. de postu. p̄la. ¶ Limita tertiō nisi editio talij librōrū pe-
teref ā tertio, q̄ nec mādauit scripturā fieri nec cū mercatore
cōtraxit: nec succedit mādātū, vel cōtrahētū: quia in tali p̄cedit
indubitāter tertia rō doctorū, de qua. s. & est gl. in. l. p̄tor. §. j. &
in. l. qdā. in prin. ff. de edē. & dicit in seq. fallē. ¶ Limita quartō
& est notabile dictū ad totā materiā: dūmodō vltra mādātū
expressum, vel p̄sumptū petēs editionē p̄tēdat etiā interesse
p̄. l. fi. q̄s ex argētarijs. §. exigere. ff. de edē. Et ita tenet gl. & Bar.
in. l. p̄tor. §. j. ff. de. d. me⁹ hīc p̄ id qd no. Io. an. in Spe. in ru.
de instrū. edi. vbi dicit q̄ notari⁹ instrū. mutui nō tenet edere
debitori: q̄ nō fuit factū p̄ suo interesse, sed creditoris: nisi eēt
facta solutio: quia tūc dicit Io. an. in. d. rub. ij. col. q̄ debitor
aget cōtra creditōrē: vt agat cōtra notariū, si ipse sol⁹ habet in-
strumētū crediti: & intētabit remediū. l. dissoluta. C. de cōdi. si
ne cau. an autē creditor post debitū solutū possit ipse agere vt in-
strumētū sibi edat. vide Io. an. in. d. ru. de fi. instrū. & Bal. in rub.
C. eo. tit. in. xij. col. Barto. & alios. in. l. instrumēta. in fine. C.
de fideicommiss. & gloff. in. l. p̄tor. §. j. ff. de eden. & d. meū
hīc cōcludentē, q̄ sic dūmodō debitori citato p̄stet secūra cau-
tio de solutioe p̄ ipm. Cui adde tex. no. in. l. plures. C. de fi. instrū.
per quē dicit ibi Bal. post Bar. q̄ instrū. refutationis, vel solu-
tionis, debet reddi per notariū nō tātū debitori: sed etiā credi-
tori, cuius interesse pōt: vt possit probare, q̄ illa q̄ritas fuit da-
ta pro debito p̄cedētū. ¶ Fallit. vij. nisi petēs editionem esset
tertius qui cū alio litigiū haberet: quia tunc sicut aliquis cogit
testificari. l. i. qñ. C. de te. cū fi. Ita cogi pōt, vt edat tertio: secun-
dum. d. Ant. post Inn. hīc. per hoc etiā allegāt. l. iij. §. interdū. ff.
ad exhib. Per quē tex. idē tenet Bal. in. l. fi. in pe. col. C. de eden.
dicēs, q̄ licet instrū. fiat a notario ad mādātū vniūc dūtaxat se
cūdū exemplū gl. in aut. de tabel. §. nos aut. Tñ quicūq̄ vult im-
pugnare cōtractū in inro cōtētū pōt petere a notario copiā il-
lius scripturę: q̄ sua interest. Idē Bar. & Ang. q̄ ita dicūt serua-
ri in. l. j. §. editiōes. ff. de edē. & dicunt, q̄ si aliquis est excōcatus
in curia ep̄i ad petitionē tertij, q̄ copia hui⁹ excōmunicatiōis
debet dari omnib⁹ quorū interest: vt per hac parte est gl. aper-
ta in. l. in fraudē. §. neq̄. in ver. edi. cir. med. ff. de iure sif. Et pro
hoc facit: quia cessat ratio huius decre. cū si. f. q̄ quis non cogit
edere cōtra: quia hoc nō est cōtra se. Dicūt tamen p̄dicti
do. hoc nō procedere in fisco cōtra se. Dicūt tamen p̄dicti
tētiō: nisi sint propria ipsius petētis. d. §. neq̄. ¶ Sed aduertē: quia

contra p̄dicta indistinctē tenet gl. & Bar. in. l. p̄tor. in prin.
in verfi. meum. ibi: sed hęc non sufficiens. ff. de edend. & Ange.
contra glo. ibi. in. l. §. d. ff. de edē. & Inn. & d. Abb. in. c. j. de fi.
instrū. & d. Abb. Inn. d. meus. & Meder. hīc. p̄. d. l. qdā. in fi. & l. fi.
quis. §. pertinere. eo. ti. vbi clarē patet, q̄ ille q̄ nō mādauit p̄ se
vel per aliū: nec succelsit in ius mādātis instrū. cōfici, nō pōt
petere editionē vñ elicīt cōclusio, q̄ nec argētari⁹: nec quilibet
alius cōficiēs rationē, vel scripturā, tenef illā edere ei, cuius mā-
dato nō fuit facta. & ad cōtraria rñde: vt hīc p̄ do. Ab. & adde
quod no. Bar. in. l. fi. ver. his expeditis. ff. de tab. exhi. vbi dicit,
q̄ cōtra illū qui petit exhibitionē tabularū: vel petit a notario
instrū. pōt opponi: nō interest tua: nō esse, de quo instrumētū
loquit. & hanc conclusionē p̄supponit etiā Bart. in. l. locis. de
quibus in prox. ver. ¶ Limita. v. & retēta hac secūda opi. pro
teriori, tū propter authoritatē gl. tū p̄pter hęc rōnē q̄ vrgēt.
¶ Limita & declara eā certis modis, scdm̄ quos aliqñ p̄cedet
prima opi. Et primō limita nisi scriptura facta a tertio me nō
mādātē & ignorātē, esset facta de negotio principaliter ad me
pertinētē: q̄ tūc in dubio videaf fieri cōtēplatione mei. l. fi. pu-
pilli. §. sed si ego. cū materia. ff. de neg. gest. Vnde potero habere
ratum istud factū: & sic scriptura videbit facta me mādante, se-
cundū do. meū. hīc. Et ad hoc pōdera tex. in. l. p̄tor. §. j. verfi.
mei. cā. ff. de eden. & ita dicit sentire gl. no. in. d. l. que dā. nec est
mirū: q̄ sicut actus factus noīe meo, p̄ quē acquiri mihi ius pōt
a me ratificari. d. l. fi. pupilli. §. itē q̄rif. ita pōt haberi ratus actus
factus ex quo acquiri facultas probādi: vt no. Io. an. in Specul.
tit. de cōfē. §. nūc dicendū. ver. quid fi cōfiteor. & Bal. plenē in
l. fi. C. qñ lic. ab emp. discē. allegādō Dy. cōfi. xv. Ad idē dicit qd
not. do. Ant. & Imo. in. c. si cautio. in. v. fallē. de fi. instrū. secun-
dum. d. meū hīc. In quo cōsidera, q̄ doc. in istis locis loquūtur
in actu factō me absente: dūmō liquis noīe meo acceptet: vt
latius etiā per. d. Abb. in. c. fi. in. vij. col. §. tit. prox. Et idēd si ad
confectionē scripturę adesset tertius noīe meo authorizās, nō
dubito q̄ ratihabito operaref: sed q̄ scriptura confecta citra
omne mādātū nullo recipiētē pro me, dicaf ad me p̄tinere nō
probat per p̄dicta: maxīe q̄a repugnat regula. l. certū. §. fi. q̄s
absente. ff. de cōfē. cū fi. ¶ Limita secundū, nisi sit scriptura
vltimā volūtatis: q̄ illa debet edi illi, cuius interest: licet eius
contēplationē nō sit facta: p̄ tex. q̄ gl. in. l. ij. in vlt. rñ. principij.
fi. que ad. test. aper. Et dene facit tex. in. l. j. in prin. ff. eo. Vñ dixit
Bal. in. l. fi. C. de eden. q̄ exheredatus in testō pōt habere copiā
testamētū a notario: licet illa scriptura nō sit facta pro ipso, sed
cōtra ipm. Et ita no. d. meus. hīc. Pro quo videf esse casus, in. l.
j. §. hoc interdū. ff. de tab. exhi. & facit totus ille tit. ¶ Limi-
ta tertiō vel declara: nisi petēs scripturā p̄pria peteret eā a ter-
tio: q̄ eā nō scripsit: quia illa dicit cōis petētē & debita ad quē
cūq̄ perueniat, sed Bal. in. l. que dā. §. nihil per illū tex. ff. de edē.
vbi idem dixit de prothocolo notarij peruētū ad tertiū habē
tē cām ab eo. Sed si nō habēt cām ab eo, petunt per actionē in-
factū. & hoc modo intelligit tex. in. d. l. iij. §. interdū. ff. ad exhi.
& ita no. Io. an. in Spec. super rub. de fi. instrū. in. ij. co. circa med.
facit quod not. Spec. in tit. de instrū. edi. §. videndū. verfic. ex
p̄missis. & Bal. in. l. j. §. editiōes. ff. de eden. & in. l. fi. C. eo. &
& d. An. & d. Ab. hīc, qñ dicit q̄ ista originalia & p̄thocola te-
net reus edere actori ad intētionē fundādā. Et istas tres limita-
tiones ponit hīc do. meus. Et hęc tertiā adde Ang. in. l. j. §. edē
da. ff. de edē. & intellige, qñ originalia notarij sunt deperdita:
als autē tenet tertius, qui ea exēplauit edere, secundū gl. in. d. l.
in fraudē. §. neq̄. Nisi essent acta cāa collecta a tertio: q̄a ab ip̄o
alia causa debet fieri editio: vt est gl. no. in. l. ij. §. diuus. in verfi.
agaf. ff. de iur. sif. quā sequitur ibi Bar. & Ang. facit qd no. Bar.
in. d. §. editiōes. Nec mirū: q̄a facilius p̄cedit ad editionē acto-
rū, q̄ instrū. per. l. ij. C. de eda. & dicit in. ix. fallē. ¶ Limita
quartō vltra oēs, nisi iste petens vel petitus esset singularis suc-
cessor actiuis, vel passiuus: secundū Bal. in. l. instrū. ver. q̄ro ec-
ce haeres. C. de hēicō. ¶ Limita. v. nisi essent creditores mis-
sini posse fisionem rerū debitoris: quia possunt petere copiam
instrū. debitoris: vt eorū summā scribāt, per. l. fi. ff. de bo.
authē. iud. pof. & ibi no. Bart. dicēs nō oportere, q̄ totum cor-
pus instru-

pus instrumētū edaf: sed id qd est necessariū. & ita dicit se vidisse
practicatū. & vide tex. in. l. Aristo. ff. de iur. delib. vbi ante aditam
hæreditatē fit copia instrumētōrū defuncti creditoribus hæredi-
tarijs. Et colligit ibi Bar. si fi. q̄ creditor habēt obligata oīa bona
debitoris, debet dari copia instrumētōrū. & all. etiā. d. l. fi. quā etiā
hoc no. Bar. in. l. fi. quis. §. pertinere. ff. de edē. & ibi vide Ang. etiam
Bar. in. l. cōtrouerfia. in fi. ff. de trāfac. Vbi dicit, q̄ creditores, qui
non interfuerunt trāfationi, possunt cogere notarium: vt edat si
bi instrumētū trāfac. licet nō fuerit factū eis mādantibus. Alleg.
d. l. fi. & l. scimus. §. licētia. C. de iur. deli. vbi inuētariū debet edi cre-
ditoribus: licet sit ab hærede cōfēctū. ¶ Limita. vj. nisi quis pete-
ret acta iudicij: quia siue sint ciuilia, siue criminalia, edi debēt offi-
cio iudicis cuiusq̄, cuius interest. d. l. ij. C. de edē. Sic intellige Bar.
in. §. editiōes. allegato in prin. huius fallentia. & vide quæ dicent
in. ix. fallētia. ¶ Limita. vij. nisi ille a quo tertius vult interesse pe-
tit instrumētū, vellet spontē ipsa edere: q̄a pōt. Ita intelligas glo. in
d. l. in fraudē. §. neq̄. secundū do. Ab. hīc. Pro quo vide quod not.
Ang. in. l. p̄tor. §. j. ff. de edē. vbi dicit, q̄ notarius qui cōstat de in-
teresse petētis si edit: nō peccat in sp̄m scdm̄. Et ratio est, q̄ liber
prothocolorū scrip⁹ a notario, est propri⁹ notarij, sicut est liber
argētarij, cui equiparaf notari⁹: vt per gl. in. d. l. p̄tor. ergo ad libi-
tūm dīponi pōt. l. in re mādāta. C. mādā. ¶ Limita. viij. nisi pete-
ret acta publica: puta copia excōcations bāni, vel similitū: scdm̄
Bar. in. l. ij. §. Diuus. ff. de iure sif. q̄ cū talia accipiūt personā: faciūt
ius quo ad oēs. l. ex ea. ff. de postu. vt hīc per. d. Abb. & aliquid di-
cet iur. in. ix. fallētia. ix. §. vlt. declarā. ¶ Limita. ix. & vltimō genera-
liter, vbi cūq̄ petēs instrū. pōt ipm rescindere: quia tūc debet sibi
edi: quia cōfēsum est principale. rescissio. Ergo & antecedēs, qd
est editio. Ita p̄ secūda tradit Bal. in. l. fi. in. x. col. ver. ij. quærit. C.
de edē. inferēs, q̄ si vēditor vult dicere instrū. simulatū, vel in frau-
dē v̄surarū: nō debet sic edi a notario postulatū. Circa hęc fallē. q̄ri
posset, vtrū instrū. inter aliquos profuit, vel noceat tertio: sed quia
hoc nemo tūgit remitto ad Bal. singul. in. l. de v̄furarij. C. depo. & in
rub. C. de fi. instrū. in. iij. col. ver. sequit videre. & in aut. fi. q̄s in ali-
quo. C. de edē. & Pet. de anc. in. cle. j. de p̄ba. & Inn. & d. Ab. in. c. j.
de fi. instrū. & ista no. q̄a nō ordinant ita per alios. ¶ Fallit. viij. in
scripturis etiā domesticis v̄surarij. cle. j. §. ceterū. de v̄fur. Nam in
scripturis publicis illud est speciale: vt. s. dixi. in. vj. fal. Et istā fallē-
tia amplia dupliciter. Priō, vt p̄cedat et in eo, q̄ semel fuit, & am-
plius nō est v̄surarius, scdm̄ Bar. & Ang. in. l. p̄tor. §. is etiā. ff. de
edē. & Bar. in. l. quid si fugitiuus. in prin. p̄ illū tex. ff. de ad. edi.
facit qd no. Bar. in. l. palā. §. nō solū. p̄ illū tex. ff. de ri. nup. vbi ponit
an statutū ep̄i q̄ instrū. v̄surariōrū p̄sumant fictitia procedat in
eo qui desijt esse v̄surarius. & licet dicat se nolle decidere: tñ alle.
d. l. p̄tor. sentit q̄ sic. Facit q̄ not. Ang. in dispu. sua inci. Alletis
miles. in. xij. q̄ vbi dicit, q̄ c. quāq̄ de v̄fur. in. vj. habet locū in eo q̄
exercuit v̄furas: licet nō exerceat tpe testamenti. & sequit Ioā. de
v̄fur. ana. in. c. quia in oibus. in. xxxij. col. j. de v̄fur. Facit quod not. Bald.
in. l. cōtra lac. but. in. l. improbū. in fi. C. de infā. vbi dicit, q̄ si statutum
v̄furarij requirit in actu cōfēsum propinquorū bonā opi. nō sufficit con-
fessus propinqui olim v̄surarij: quia secūdū eū etiā acta p̄na, & re-
stitutio v̄furis, remanet infamij. Ad hoc. c. testimōniū. in. tit. pxi.
vbi periturus post peractā p̄nam perdit infamiā iuris: sed tamē re-
manet inhabilis ad testimōniū: quāsi fraus & delictū de præterito
inficiunt personā & in futurū: iuxta regulā, semel malus. de regul.
iur. in. vj. Et idēd licet v̄surarius de æquitate canonica restituan-
do perdat infamiam secundū Bal. in. l. Calsius. ff. de sena. per nota.
in. d. c. quāquā. tamen remanet suspiciō fraudis. ¶ Sed aduertē
quia pro certo ista ampliatio nō videtur procedere posse, quādo
v̄surarius esset emendatus, non ex eo solo: quia amplius nō fœne-
ratur: quia etiam restituit v̄furas. Nam q̄ aliās comprehendatur in
dispositione faciente mentionē de v̄surario. expressē & latē not.
Bal. in rubric. C. de v̄fur. in. ij. q̄ referens se ita consuluiffe, per tex.
cū glo. in verfi. donec. in. c. cū tuj. de v̄fur. Magis em̄ debet inspicī
p̄sēns bona conuerfatio, quā mala præterita. arg. l. fi. mater. C.
ne de stat. defunct. secundum eum. quem sequitur Io. de ana. sic in-
telligens p̄dicta in. d. c. quia in prinibus. & Laurent. in tract. de
v̄fur. q. c. & alleg. d. c. quāquā. in prin. facit. c. inter sollicitudines. de
purg. cano. vbi bona cōuerfatio sequens tollit omnem suspiciōnē

hēreſis, quæ prius erat. Ad hoc. c. ferrū. l. distin. & præterea dicit
Bal. in. c. presentū. in. iij. col. in tit. prox. & in. d. l. Calsius. q̄ v̄fura
reus ex clemētia canonis recuperat famam, si p̄stet canonē debi-
tum. Ad. c. testimōniū adde, vt ibi per do. Abb. in. ij. no. q̄ ponit
casum specialē in periurio cōtra regulas quas ipse allegat. ¶ Se-
cundō amplia istā fallē. vt procedat neq̄ in v̄furario sed etiam in
personis similib⁹ quę frequēter cōmittūt fraudes in cōtractib⁹ vt
sunt publicani, caupones, stabularij & similes. Ita sing. voluit Bal.
in. l. dissoluta. de cōdi. ex lege. extōdēs. d. cle. j. ab idēitate rōnis. iu-
xta not. p̄ Bar. in. l. fi. cōstante. in prin. in. x. q. ff. sol. ma. Facit. l. quā-
tē. de pub. & ibi de hoc p̄ Ro. Sed cōtra istud facit, quod no. Bart.
in. l. quid sit fugitiuus. §. apud Labeonē. ff. de edil. edi. vbi dicit per
illum tex. q̄ statutū loquens in v̄furario, nō habet locū in eo qui
facit cōtractū prima facie licitū in fraudē v̄surarū. Et hoc in effe-
ctu videt firmare. d. me⁹: licet nō bñ firmat. & addit text. in. l. fi. &
ibi Bal. C. de interdū. ma. vbi p̄na imposta ob p̄sumptā fraudem
nō extendit ad personā simile, si nō est oīmōda ratio. Facit quod
no. Pe. de anc. in. d. cle. j. dicēs eā nō procedere, vbi allegatur deceptio
nō v̄furaria, sed per ista nō recederē a dicto Bal. priō p̄pter
doctrinā Io. and. do. Ant. & do. Abb. in. c. ex tenore. q̄i fil. sint le-
gi. cū cōcor. quas ibi dedi. vbi habet, q̄ lex edita fauore aīe p̄cipia
liter extēdit, licet exorbitet. Modo ita est q̄. d. cle. j. est edita ob pe-
riculū aīarū, secundū d. Car. ibi in §. ceterū. in. iij. oppo. ergo & c.
¶ Secundō per id qd not. do. Ant. & Imo. & dixi. in. iij. fallē. vi.
delicet q̄ rōne peccati pōt peti editio p̄ viā denūciationis: licet er-
go deceptio, quę allegaref in talib⁹ personis esset aliter q̄ v̄furaria
p̄ hoc nō cessaret rō peccati. Bene fateor, q̄ si tales p̄sona negāt in
suis codicib⁹ esse fraudē seruabit p̄ctica pro qua. d. Car. i. d. §. ce-
terū. in. j. q. l. sumaria cognitio. & d. Bar. in. §. apud. Fortē p̄ id qd
dixi, nō procederet ad. l. fi. p̄allegatā ibi nō extēfio: quia erat rō valde
diuersa vt ibi p̄ Bal. & materia nimis odiosa. l. impeditiua mrimo-
nij. Fallit. ix. in actis causę quia debent edi tā criminalia q̄ ciuilia. l.
ij. C. de edē. & no. d. Ant. Imo. & d. Ab. hīc qd vltra oēs declara pri-
mō: nisi producturus testes peteret copiā interrogatoriōrū partis
aduēfæ: quia nō dabit secūdum gl. in. c. ij. in ver. interrogatoria.
de testi. in. vj. & sentit gl. in. c. in primis. in. vj. parte. ij. q. j. quā Bal.
not. in. l. data opera. in. xix. col. C. q̄ accu. Idem Imo. in. c. per tuas.
de test. & Spe. in tit. de teste. §. iam de interrogatorijs. in prin. ¶ Se-
cundō declara, nisi quis peteret copiā positionū cōcernētū factū
p̄p̄riū scdm̄ Bal. in. l. ij. C. vt lit. p̄. q̄a posset rñdere hēres in. str. ab
aduocato cōtra gl. & do. in. l. ij. in verb. vtriq̄. C. de iur. cal. scdm̄
concernat alienū factum: quia non pōt p̄cisiōe scire quid respon-
surus sit: vt per Bal. vbi. s. ¶ Tertiō declara, nisi peteret editio
actorū nō a notario, sed a reo cōuēto: quia ipsa acta recolligisset
a notario. penes quē originalia remāferūt. Nam talia acta dicunt
ip̄sus recolligētis, secundū Inn. & alios hīc: nisi subesset cā: puta q̄a
originalia essent deperdita, secundum ipsum, & Spec. in. ti. de instrū.
edi. §. videndū. ver. ex p̄missis. & dixi. §. in. v. fallentia. Et eo ca-
su quo reus cogitur ex. d. causa edere, tenet petens cōtribuere ad
expensas factas per illum in recolligendo secundū Bal. in. l. fi. C. de
condi. ex le. & in. l. non ignorat. C. de fruct. & lit. expen. & Bald. &
Pau. de cast. in. l. ij. C. de eden. & do. Anto. & Imo. hīc. & Bald. in
l. j. §. edere. ff. de eden. Facit. l. fi. C. de bo. autho. iud. pof. ¶ Quar-
tō declara, nisi sint acta existētia penes fiscū tanquā priuata ipsius
fisci: quia illa non tenet fiscus edere: vt per Bar. in. l. in fraudē. §.
neq̄. s̄ape allegato. vbi refert se consuluiffe sicum non teneri ede-
re acta continentia donationes per ipsum factas: quia fecit vt pri-
uatus. Est verum q̄ acta publica tenentur edere præfita cautione,
per petentem de non vtendo contra fiscum. d. §. neq̄. Ex quo pul-
chrē inferit hīc do. Anto. se consuluiffe quōd ep̄iscopus tenetur
edere librum collationum: quia licet largē videantur donationes
iuxta glo. in. c. relatum de præben. tamen geruntur iure publico
per ep̄iscopum & capitulum. iuxta not. in. c. cū dilectus. de confue-
tu. vt hīc per eū. Quod bene not. quia ex hoc dicit Imo. q̄ custos
de publico deputatus ad custodiendū oīa instrū. sibi data, tenetur
edere cuiuslibet cuius interest etiā contra se ipsum. Et ad idem alleg.
c. ad audientia. j. de p̄fcri. & tex. in auth. ad hęc. C. de fide instrū.
mē. nisi forte esset deputatus ad custodiendā instrumēta princi-
pis, p̄ tex. hīc iūcta glo. secundū ipm. & cū iūctis cōcor. Bal. in rubr.

Feli. Secunda super Decret. Lib. Secundo.

C. de fi. instr. in. iij. col. ver. iuxta hoc grif. Et vnū scias, q̄ in quacūq; pte litis, & post lapsū terminū pōt peti copia actorū. Ita sentit glo. in. c. j. in ver. requisitus. de fen. exc. in. vj. & expressē Pau. de ca. & Ful. i. d. l. ij. cōtra gl. Bar. & Ang. ibi quorū opi. salua hoc mō: quia si fuerit negligēs vel malitiosē distulerit, tenebit aduersario ad interesse. per. l. nō ignorat.

24 C. de fru. & li. expē. ¶ Fallit. x. qn̄ actor post fundatā intētionē adhuc indiget aliqua probatione q̄ est penes aduersariū, & iuuat intentionē suā secūdū Io. an. d. Ant. Imo. & d. Ab. hīc declarātes exēpla: puta si peto a te fundū Sēpronij, quē mihi vēdidisti. & fundauit intentionē meā: sed restat dubiū q̄tū se extēdat ille fundus. Nā ad hoc declarādū teneris ostēdere iura tua, q̄ nō intēdo impugnare. alle. in ar. l. q̄ cōcubina. s. cū ita. ff. de leg. iij. & Bart. in. l. fi. C. de edē. Idē Bar. Bal. & Ange. in. l. j. s. ediciones. ff. de edē. & in. d. l. fi. & Bal. in. c. cōtingit. in. j. co. j. de fi. instr. Idē dicit isti, si actor petat instrū rei ad replicationē iuuādā: puta si petito legato reus excipiat de viribus hīdītatis, & actor petat inuētariū: quā debet audiri: qm̄ in hac replicatione efficit reus. & allegat optimū tex. in. l. marit. s. j. ff. ad le. falc. vbi si legatarius petit legatū, & opponit de lege falc. edunt petitori inra hīdītatis. ¶ Fal lit. xj. regula isti? tex. in. reo. q̄ pōt petere editionē ab actore, scdm̄ oēs hīc p. l. fi. C. de edē. & l. dissoluta. C. de cōdi. ex le. & l. q̄ tabulas. ff. de fur. & c. ecclesia. el. ij. vt lit. pē. q̄a re? cōuētus nō se pōt separare, put actor: iō ei succurrit: & quia instra sunt penes actorē. Idē Bar. Bal. Ang. & Pau. de ca. in. d. l. fi. & in. d. l. j. s. ediciones. ¶ Sed aduertē: quia vltra scribētes est gl. in cōtrariū in. c. G. perpetuus. in gl. fi. de fi. instr. Idē Sal. post quōsdā in. d. l. fi. ppter equa litatē seruādā inter actorē & reū. c. ij. cū sim. de mu. peti. maxie circa media cā. i. pbatio nes. iuxta gl. in. c. cū ad sedē. s. de resti. spo. & p. l. minus graue. in rōne sua. sed ppter hoc nō est recedēdū a p̄ia opi. & illud de æq̄tate est verū nisi cōtrariū reperiat exp̄sum: vt in casu n̄ro. p. d. l. fi. Ad cōtraria rōde: vt p. Bal. ibi secūdū quē limitat dupliciter ista fallētia. Primō, nisi reus peteret editionē ad fundādā exceptionē cōtinētē crimē actoris: vt excōicationis vel bāni. ar. l. ij. s. diuus. el. ij. in fi. de iur. fil. ne actor cogat dicere de turpitudine sua. l. a. de iurei. Idē dicit Bal. i. oī exceptiōe, q̄ nō eēt mera defensio, sed pōt? ipugnatio: vt in exceptione cōp̄latiōis, quā opponēs debet petere & agere. l. amplius nō peti. ff. rē ra. ha. & sequit Pe. de an. in cle. j. alle. ¶ Vltimō fallit maximē ex no. hīc p. d. Ant. in prin. huius materiē: puta in petēte instra p̄pria. c. accedēs el. j. vt lit. nō cōte. vel etiā tua, q̄ tibi nō p̄sunt & mihi nocere p̄nt. l. dissoluta. C. de cōdi. ex le. Idē in casu de quo per Inn. in. c. G. ppetuus. de fi. instr. puta in petēte copiā appel. vt cām impugnet. Idē in petēte instra cōia nō solū respectu materiē, sed et personarū: vt est testm̄ inter cohīdes: scē? si essent cōia respectu materiē: sed nō respectu chartē put in tex. nostro quia licet pactū cōtētū in instrō cōcernat ambos: tñ corpus instrū mei non est meū p̄priū idēo recurrēdum est ad notarium: nisi penes me esset originale: vt hīc per. d. Ant. & d. Ab.

¶ Reus pōt petere editionē ab actore. Adde tu si tenet ad eum reo: dicit q̄ sic, tā instrumēta: vt per Bal. in. l. fi. C. de edē. i. ver. licet vtrū quā rōnes: vt in. l. non est & l. seq. C. de edē. Et ista est cōisopi. & sic amplia opi. Bar. & aliorū in. d. l. fi. C. de eden. q̄ non solū eduntur reo ab actore instrumēta, sed etiam tenent canonistae hīc in isto tex.

Idem in iudicijs duplicibus, prout in casu. c. tertij. j. eo. secundum Bal. in. l. instrumēta. C. de fideicō. reliquos casus collige ex arg. Bal. in. d. l. fi. in. ij. col. & ista sunt quo ad primā cōclusiō. ¶ Scdā cōclusiō principalis. Si in libello actoris fit mentio de aliquo priuilegio, vel scriptura super qb? fundat intētio sua, cōpelli pōt. vt an oīa exhibeat vt def reo occasio deliberādū: ita originaliter dixit Inno. hīc quē sequunt. d. Ant. Imo. & d. Ab. hīc. & Bal. in. l. fi. C. de p̄ci. impē. offe. & d. de Rot. cōclu. xxiiij. inci. itē si in libello, in nouis simis. & vt melius intelligas. ¶ Primō scias q̄ procedit maxie in instris cōibus seu proprijs. l. anpe. ff. ad exhi. lō et ante oē iudiciū peti possit, secūdū. d. Ab. hīc. ¶ Scias secūdū q̄ pcedet etiā in instris nō proprijs. neq; cōib? si tñ actor esset persona priuilegiata, puta fiscus: pōt & ante oīa instare, vt re? sibi edat. Et idē in personis similibus de qb? s. sec? si actor nō sit p̄sona priuilegiata, q̄a si petit ad iuuādā intentionem, oportet prius eā fundare: si ad replicādā oportet expectare exceptionē aduersarij: vt hīc p. d. Ab. ¶ Tertio scias, q̄ pcedit cōclusiō indistinctē qn̄ in libello fit mentio de instrō limitatiuē taliter q̄ aduersarius reddidit dubi? de narratis per a ctorem: puta vēdidisti talē petiā terrē, prout constat manu talis notarij: quā talis assertio non reddit te certū. Ita Bal. in. l. post q̄. s. j. dies. ff. de le. no. caue. & l. edita. in pe. col. C. de edē. & ibi Bal. in pe. char. & d. Ant. Imo. & d. Abb. hīc Non ob. q̄ dictio sicut, prout secūdū, & similia nō semper stent cōditionaliter, vel limitatiuē vt per Bal. in. c. j. s. fi. quali. feu. alie. pote. & in. l. pe. C. de inst. & sub. fi. & Bar. in. l. lul. ff. de cōsti. pec. & Io. an. in Spe. tit. de feū. sic agitur. in prin. & Bal. in. l. fi. C. de epif. & cleri. quia rīdet hīc do. meus trāfens cū cōi, q̄ illud est quādo non apparet dispositio, ad quem fit relatio: scē? si pōt apparere. & ita no. Bar. in. l. ad monēdi. in. iij. col. ff. de iureiu. ¶ Quarto scias, q̄ ista conclusio procedit ex iustificatione personā agentis: qm̄ si p̄lato libellādū pro ecclesia opponit q̄ non est p̄latus, nec in possessiōe p̄laturā debet ante litē cōte. docere saltē de sua possessiōe: vel quasi, secundum. d. Anto. hīc. & est dictū Spe. licet ipse nō dicat in ti. de acto. in vlti. col. ver. sed pone qdā dicēs. Quod intellige & declara ex his, q̄ tangit ibi Io. an. in vno verbo. & elegāter Rota in nouis cōclu. iij. & d. Abb. post Io. an. & alios in. c. nihil. in vl. col. s. de ele. & in. c. Roma. s. five rō. de ap. in. vj. & Bal. in. l. ij. in. xvij. C. de ferui. & aqua. facit gl. sin. gu. in. c. j. in verb. absentia de elec. in. vj. cū qua concon. Bal. & Sal. in. l. licet. C. de procu. & Ang. & Imo. in. l. inter quos. s. alieno. ff. de dā. infec. & d. Ant. & Imo. in. c. cū. M. de cōsti. & do. Abb. in. c. in notuit. s. de elec. cū concon. vbi mandatum procur. potest peti ante lit. cōte. l. ita demū. C. de procu. etiā ex officio iudicis: vt in locis p̄alle. qd̄ etiā ampliat. d. Inn. hīc. ¶ Et istis expeditis aduertē: quā ista conclusio debet multipliciter restringi vel declarari. Et priō, nisi in libello feret mentio de instrumēto narratiuē, adeō q̄ conuent? nō remaneret dubius: vt si diceret vēdidisti talē fundū pro tāto p̄tio tali tpe: postea dicat: & de hoc appet instrū cōfētū a tali notario: quā per talē relationē ad instrū nō plus nec aliter dico: nisi vt narro. & de hoc ante lit. cōte. nō debet fieri copia scdm̄ Bar. in. d. l. edita. & scribētes hīc. Et idē Bar. vltra eos i. d. s. fi. dies. Quod limitat. d. Abb. nisi de tali instrō nō esset cōuent? informat? puta si hīs cōuenit ex cōtractu defuncti, p. l. fi. legatū. ff. de edē. & idē dicit si ad ipm̄ nō pertinet, secūdū Bar. in. d. s. fi. dies. ¶ Scdō restrīge hāc cōclusiōne nisi libellās negaret se habere tūc copiā instrū in promptu: quia pcederet ad vltiora secūdū Rotā in nouis deci. xxxij. de quo dicunt stādum iuramento actoris. & allegat Specu. quā hoc dicit titu. de instrū. edi. s. nunc dicamus. ver. fi. quid si quis & idem expressē not. Bald. in. l. qui stipendia. in. fi. C. de procurat. ¶ Tertio restringe nisi ille qui cōuenitur, verosimiliter habeat copiam instrumēti: quia qualitercūq; de ipso fiat mentio in libello non tenetur libellās ante omnia edere. Ita dicit Rota vbi. s. proximi. & Bal. in. l. fi. legatum. per illum text. ff. de eden. Puta, si legatarius petens legatum ab hāreda, referat se ad testamentum: quia illud non cogitur edere, tenebitur tamen procedere ex post, ad probandum, sed non prius. Et ita intellige. d. s. fi. dies. secundum Bar. ibi. & ex his decidit Cald. hīc, quod petens instrumentum pronunciarī simulatum, & illud allegans in libello, non tenetur in primis edere: quā verosimiliter est penes creditorem. Idem in petēte sniam cōtra se latā dici nullā. Idē si reus ante lit. cōte est. dicat contra tractum non

C. Sicut consuetudo. De probationibus. 81

tractū nō esse factū in tali loco, & remittat ad instrū: quā non tenet illud edere secūdū Lap. alle. x. ver. iij. disputat. Et no. illud, qd̄ dixi de testō, fallit in codicillis: vt plenē p. Bar. in. l. qui Romē. s. duo fratres. in. iij. q. ff. de ver. ob. no. Bal. & Ang. in. d. l. fi. legatū. ¶ Quarto restringe, nisi ante lit. cōte. pducere ad instrumētionē iudicis. & illud instrū faciat ad negotiū principale: quā nō edit aduersario, nisi tpe pbationis, secūdū Spe. in d. s. nūc dicamus. ver. sed pone appellans. & ibi habes exemplū. Et hoc adde no. Bal. in. l. j. in. iij. col. ff. de edē. & Ioā. And. in. c. Romana. s. si verō. de ap. in. vj. & ibi Do. in. ij. col. puta, quādo appellans fecit fidem iudicij de ap. ¶ Quinto restringe, nisi agens diceret actiones Titij fuisse sibi cessas in illa causa: quia instrumētū cessionis nō tenet ante omnia edere, si agit no se suo vtili: scē? si directē nomine cedētis secūdū Spec. in. d. s. nūc dicamus. ver. sed quid ecce. & sequit. d. Ant. hīc, de quo per Bar. in. d. l. qui stipendia. & Bar. in. l. fi. duo. in prin. ff. de sol. & Bar. & Bald. in. l. j. C. de act. & obl. & Bar. in. l. fi. in prin. C. de iur. do. & d. meū hīc. ¶ Sexto & vltimō aduertē: quā instrumētum productū ante lit. cōte. ad instantiā rei ad hoc, vt probet intentionē actoris, oportet q̄ iterū li. cōte. reproducā. f. secūdū Fed. valde fing. confi. clx. incip. in Christi & c. casus talis est dñs me? & sequit. d. Ant. hīc, & in. c. cū venissent. in. ij. col. s. de resti. i. integ. & c. cū dilect? s. nos igit. in vl. col. de ordi. cog. quā cū talis productio fit facta in iudicio summario. f. ante lit. cōte. nō facit fidē in plenario. p. c. veniēs. cū materia. j. tit. pxi. Quod intelligit do. me? hīc qn̄ tale instrumētū nō fuisset impugnatū: nec in sinuatus terminus ad impugnadū. Nā si hāc facta fuisset, & cōuentus accepisset copiā, nō oporteret amplius reproducisse. per id qd̄ no. Bal. in. l. eos. s. sicut. in pe. col. C. de ap. vbi dicit, q̄ post lit. cōte. non est opus reproducere exceptiones perēptorias oppositas ante lit. cōte. quā scriptura semel producta & acceptata, semper loquitur: maximē, qn̄ est producta ad finē pbadi: sed in casu Fed. intelligit quod fuerit producta ad aliū finē, scilicet vt detur occasio deliberādū reo.

29 ¶ Tertia cōclusio principalis. His casib? quibus necessaria est editio, nō oportet edere totā copiā instrumēti: sed sufficit edere partem, q̄ est causa petite editionis: ne si ostēdat dies & testes, possit aduersari? aliqd̄ malignari: puta fabricādū aliud instrū, tanq̄ pri? factū. l. j. s. ediciones. & ibi gl. plena. & Bar. ff. de edē. l. ij. s. diē. & ibi Bar. ff. quēad. test. aper. & l. ij. C. eo. ti. & c. cū personē. de priu. in. vj. not. Bar. in. l. tutor q̄ repertoriū. ad ti. ff. de admī. tut. & glo. plena. & ibi Ioan. Fab. in. s. itē verb.

30 ¶ Tertia cōclusio. ¶ Fallit in multis casibus: puta si petatur editio a persona publica ratione mei interesse: quia fit plena, per. l. quēdā. in fi. ff. de edē. not. Bart. in. s. ediciones. & Inno. d. Ant. & d. Abb. hīc idē dicentes pro hoc in actis iudiciarijs: quā debent vtriq; parti integraliter exhiberi per. c. qm̄. j. eo. Idem Bart. in. d. s. diē. & glo. in verbo. tēpore. in. d. c. iqm̄. & Bal. in. l. ij. in. iij. col. ver. extra querit. C. de eden. & in rub. C. de fi. instr. in. iij. col. & hēc in. x. col. Dicens idē post Inn. hīc in instrō tutelā, emancipationis, & similiū. & etiā latē no. ipse Bal. in. l. ij. in prin. C. de edē. Idē dicit hīc Bal. in cōtractu minorū & ecclesiariū, in quibus requirit decretū iudicis. Nā debent edi cū die & cōsule. qd̄ dicit verū, quādo decretū est appositū in ipso instrō: sed si i alio instrō sec? Subdit et Bal. hīc se putare, qd̄ instra p̄testa. & pcur. debeat edi cū die & cōsule. ar. l. fi. vitē. s. fi. ff. q̄ vi aut clā. Et expressē de instrumēto pcuratoris firmat Bar. p bonā rōne in. l. exēpla. ff. de edē. Idē dicit in instrumētis, q̄ sunt cōia respectu p̄prietatis, secūdū Bar. & d. Abb. vbi. s. Idē in instrumētis proprijs petētis. l. fi. C. de edē. l. dissoluta. C. de cōdi. ex leg. Idē si petēs vult opponere de falso, secūdū gl. in. d. s. ediciones. & Bal. in. l. fi. in. ij. col. ver. iij. no. C. de fi. instr. & Bart. in. d. s. dicit. & gl. in. l. optimā. C. de cōtrahē. stip. & in. c. inter dilectos. in ver. inditiōis, de fi. instr. dūmodō interrogetur solēniter, qualiter vult redarguere, & iuret de calumnia, & se inscribat, secūdū Spe. de instrū. edi. s. vidēdū. ver. faciēda. Sufficit tamē, q̄ dicat se velle redarguere de falso, etiā si nō dicat, in qua parte, secūdū Bal. in. d. l. fi. si tñ volens redarguere fuisset prius conuentus criminaliter, non

posset instare animo opponēdi, de falso secūdū Bal. quē vide in d. l. tutor qui repertoriū. ad fi. & Pet. de Anch. in Cle. ij. de sta. mo. & Pau. de Ca. in. d. s. ediciones. per. l. is, qui re? ff. de pub. iudi. di. ¶ Itē fallit cōclu. nisi ipse iudex vellet totū instrū iudicari. per. c. cū p̄sona. de priu. in. vj. & c. cōtingit. de fi. instrū. Idem dicit si petēs editionē, nō posset deliberare, nisi edere dies: puta si vn? creditor agat cōtra aliū hypothecaria. vult informari de anterioritate obligatiōis, secūdū d. Car. & Imo. in. c. G. ppetuus. de fi. instrū. & Bar. in. d. s. ediciones. Idē dicit in priu. & indultētiis: quā integraliter edunt. secūdū gl. pe. in. d. c. eā te. & no. Imo. ibi & Spe. in. d. ver. vidēda. & Bal. in. l. ij. in. iij. co. C. de edē. & gl. in ver. tpaj. eo. & Bal. in. c. cōtingit. de fi. instrū. quā scdm̄ eū ibi cōtra sacras literas Principū nō est facile malignari explorato die & cōsule, quia testes nō reprobant. Idē cū esset suspiciō, de qua. l. ij. s. dicit debet fieri integra editio. Ex qua ratione infert Bal. valde fing. ibidē, q̄ idē est, vbi cūq; cōtra instrumētum nō admittit pbatio per testes. qd̄ dicit esse nouū dictum. Et adde, q̄ his casibus, quibus fit editio, sufficit ostēdere iudiciū originale, & relinquere in actis copiā, secūdū Inn. in. c. cū in iure. de dele. delega. & Bal. in. l. ij. C. de eden. & do. Abb. hīc, qui etiā dicit hodie nō apponi cōsule: vt per glo. in vers. domino. rū. in. c. quoties. j. q. x. ¶ Ex quibus inferūt hīc do. Anto. & do. Abb. vtrū allegas statutū teneat pducere totū volumē, an vero partem, in qua est quæstio. Sed ne longior sim remitto ad Bart. in. l. omnes populi. ad fi. ff. de iusti. & iur. & in rubri. ff. de ope. no. nun. & do. Ant. & do. Abb. in. c. cōtingit. de fide instr. & Ang. in. l. j. s. edere nō videtur. ff. de edē. & omnino Imol. in rubri. ff. so. ma. & Bal. post Cy. in. l. fi. C. de preci. Impe. offe. & Bal. & Bar. in. l. inci. uile. ff. de legi. & Bar. in. l. ij. s. dicit. ff. quem ad. testa. aper. & in. l. ij. C. de ali. pup. p̄stān. & in. l. quod Nerua. ix. colum. ff. de posi. & Pet. de Ancha. in Cle. j. de reb. ecclesi. non alie. & Bal. in. l. j. C. vt quæ defunt aduoca. & Ioan. de lig. in repe. c. cū dilectus. in penul. colum. de consuetu. & Iacob. But. in. l. ij. C. quæ sit long. consue. & Ang. in. l. cū platis. in fi. ff. de re iudi. & do. in. c. cōsti. in prin. de ver. sig. lib. vj. & in. c. j. x. dist. & in. c. fi. Romanorū. in. ij. col. xix. dist. Communiter tenet q̄ sufficit allegare statutū, nisi esset statutū alterius loci: vt etiā per Do. in. c. j. in prin. per illū tex. de cōsti. in. vj. & elegātissimē do. Car. cōl. lxxiiij. inci. Titius iam sunt etiā. & in tertio dubio. Vel nisi esset statutū illius loci, nō satis notū: vt etiā per Ang. in. s. fi. in auf. de consuli. vbi loquit de reformatione noua. Et in quantum in dictis locis dicitur satis esse edere sententiā statuti, nō verba formalia: hoc est verū, si a viro intelligentissimo fieret editio. Aliās enim cū verba multum releuēt, nō esset tutum edere solam sententiā, secūdū do. An. hīc. ¶ Vltimō tantum hīc omnes, quo iure petat editio, de quo dic. vt per eos & per. d. Car. post glo. in Cle. j. s. ceterum. in. iij. q. de vtrū. & ibi Imo. in. x. col. per Bar. & Alios in. l. quēdam. in prin. ff. de eden. per lac. Bu. & Saly. in. l. j. C. eo. per Cy. in. l. instrū. ad exhib. per Spe. de instrū. edi. s. vidēdū. in fi. per gl. & Bal. in. l. ij. C. de edē. Et dicit secūdū Imo. hīc, q̄ peti pōt actione ex eo cōtractu, vel quasi, si q̄ p̄cessit: aliās officio, iudicio per titu. de edē. & hoc inter viuos. Si vero fit interpretatio vltimā volūtatis, petitur per interdiciū, de tab. exhib. si reus faciat cōtrouerfiā. sed si fateat, petis per interdiciū, quēad. test. aper. & vide Bal. post gl. in. l. j. ff. eo. ti. vbi dicit, q̄ in istis proceditur de plano, & nō ser uatur ordo iuris. Et dicit Bal. hīc in. ij. col. q̄ ista fuerunt officio iudicis absq; libello. & dicit Bal. in. l. fi. in fi. C. de edē. q̄ pceditor summam. Hoc limita, vt per Bar. in. l. fi. in fi. ff. de tab. exhiben. nisi editio importaret magnum p̄iudiciū: vt in exemplis suis. & quomodo succurratur, quando iudex non impartitur hoc officium: vide tex. & docto. in. c. G. perpetuus. j. de fide instrumēti. Et ista sufficiant super hac deci. in qua si prolixus fui, excusat me materiā magnitudo: sed in sequentibus satis fiet protestationi facta in prin. rubri.

SVMMARIVM

1 Statutum non valet, dicitur, quod probatio per acta cause, non sufficit, nisi etiam producens ea fidem faciat per iuramentum.

- 2 Actio, an & quando potest petere sibi deferri iuramentum.
- 3 Statutum non valet, dicitur, quod si reus requisitus ad subeunda tormenta non compareat, habeatur pro confesso, quando prius perfecte probasset de sua innocentia.
- 4 Statutum, vel consuetudo exigens probationem maiorem, valet. Et tunc conclusio limitat quinque modis, vsque ibi. Nota diligenter duo.
- 6 Statutum, vel consuetudo valet, faciens probationem validam, quia de iure est inuadenda, si est evidens necessitas, vel utilitas. Nisi statutum diminuens probationem iuris canonici, est factum ab Episcopo. nu. 7. vel talis consuetudo praeberet facilitatem delinquendi. 8.
- 9 Alius tres ponit limitationes ad istam conclusionem vsque ibi. Et no. Consuetudo valet, quod testamentum possit fieri cum duobus testibus, etiam si Principis consensus non accedat, sicut est Venetijs. Adde nu. 10.
- 11 Consuetudo, si damnatur, an intelligatur de futura?
- 12 Consuetudo, vel statutum valet, restringens facultatem probandi ad unum modum tantum, puta per instrumentum, vel per testes tantum. Et haec conclusio intelligitur decem modis: vt infra per ordinem ponit. Nisi adstrictus ad probandum per instrumentum vel per testes per quinque testes. 13.
- 14 Instrumentum, si sit perditum, poterit probari per testes de contentis in eo.
- 15 Statutum laicorum non debet allegari in foro ecclesiastico.
- 16 Prohibitus probare per testes, si probat debitum per instrumentum poterit tamen probare damnum & interesse, vel damnum dependens a contentis in instrumento, poterit per testes.
- 17 Adstrictus probare per instrumentum, si vitur testibus parte sciēte, & non contradicente valet probatio.
- 18 Statutum exigens solum instrumenta ad certa quantitate supra, intelligitur de quantitate principalis: secus de vsuris.
- 20 Statutum & pactum, an habeant eandem potestatem.
- 21 Pactum de stando simplici dicto creditoris.

C. AP. II.

Sicut consuetudo. ¶ Nō valet cōsuetudo exigens sine causa rationabili vltra pbationē plenā iuramentū, seu aliqd aliud. h. d. & nō est text. in iure magis pōderosē loquēs secūdū Bal. h. c. ¶ No. primō ibi, cū alie. iūctis no. in. c. sedes. p. gl. & doct. s. de rescrip. q. iuramentū est legitima pbatio, secūdū Mod. h. c. dicentes istū tex. ante ipsos nō fuisse notatū: per quē reprobatur gl. in. l. cū de indebito. ff. de pba. Sed fuit inuētiō Ro. in. l. admonēdi. in. xliij. col. ff. de iureiu. qui ad idē alleg. gl. in ver. pro priū. in. c. statutu. s. cū verō. de rescrip. in. vj. Sed istud pcedit largē sumēdo, pprīe verō secus, secūdū gl. in ver. absolūēdus. in. c. si quis. in. tit. si de inuesti. inter do. & vasa. lis oria. Cū his quē dixi. s. in rub. versus si. & additionē. Alia patet rñsio ex gl. in. d. c. sedes. in. gl. mag. in. fi. ¶ Not. scđō, q. cōsuetudo inducēs quē ad iurandū, qñ plenē pbauit, nō valet, & vltra rationes gl. dicūt doc. post Io. And. q. est cōtra ratiōē naturālē. q. nō admittit superflua. Facit. l. hęc stipulatio. s. diuus. ff. vt leg. no. caue. & repugnat iuri diuino. Prīmō, q. i. ore duorū, vel triū. & c. ca. in omni. j. ti. proxi. Scđō, q. nō iuraf nisi ex causa. c. & si Christus. de iure iur. ¶ Et reperio vltra oēs q. Lud. Ro. p. istū tex. cōsuluīt Vincētia nō valere statutu, t. q. pbatio per acta causā nō sufficiat, nisi etiā pducēs eā fidē faciat iuramēto: q. acta faciūt notoriū. c. cū olim. de verb. sig. no. Inn. in. c. p. tuas. in. tit. proxi. & in. c. ex insinuatione. j. de app. dūmō sint publicata. l. gesta. C. de re iud. Itē, dūmōdō sit cōclusum in causa: vt gl. no. in. c. significauerūt. in ver. liquere. de testi. ita refert ipse in. d. l. admonēdi. in vlt. col. ¶ Itē per istū tex. in rōne sui dicit Bal. h. c. q. qñ acta nō sunt publicata, si actōr dubitās non probasse, petit sibi deferri iuramentū in supplemētū, derogat fidei testiū: q. a fuit actus erroneus, & si ex certa sciētia fec. ff. t. hoc prudentius tamē facit, qui dicit: peto inquātū mihi expediat. vel peto in defectū pbationis, si quis esset: secūdū eū. ¶ Itē, per istū tex. dicit Bal. h. c. t. q. licet iuramentū calūniā pręstari possit in quacūq. parte litis: aliās non minus habet p cōfessio. e. ij. de iur. calū. li. vj. tñ si recusans iurare ipsam perfectē pbauit: nō tenet iurare. Et hoc alibi ita exp̄tē non reperit secūdū

eum: quasi claritas pbationū excludat omne dubiū calūniā. ¶ Itē per istū tex. dicit Bal. h. c. stāte statuto, t. q. si reus renuissus ad subeunda tormenta nō cōparuerit, habeat pro cōfessio: nō pcedit, qñ prius perfectē de innocētia sua pbasset. & q. iuramentū (superfluum nō sit ex v. d. vide Bal. in. l. j. in. iij. co. vers. extra. quārif. C. de reb. credi. ¶ Sed aduerte: quia limitatur iste tex. vltra oēs, nisi cōtra excipietem esset p̄sumptio, q. exceptio nō esset verosimilis: quia nō teneat, maiori onere probādī, quā sit plena pbatio exceptionis, per tex. in. c. quia verosimile. de p̄sum. quē ad hoc no. hic do. Ant. ibi. & in. c. sup. hoc. in. xliij. co. de renū. Vltimō per istū tex. tractāt hic scribētēs tria. ¶ Prīmū vtrū valeat cōsuetudo exigēs superflua pbationē. ¶ Secūdō vtrū valeat detrahēs legitimā pbationē. ¶ Tertio, quid si restringit facultatē pbandi ad certū modū tū: puta per instrumentū duntaxat. Et vt habeas substatialiter dicta oīm pluribus de nouo inferitis, pcedo breuiter: per tres cōclusiōēs limitatas. ¶ Prima cōclusio. Valet statutū, vel cōsuetudo exigēs pbationē maiore: quis exigit (subsistente rōnabili cā, & nō nutritiua peccati, prout erit hic. Ita no. Ioan. An. in Spe. de instru. edi. s. cōpēdiōsē. ver. sed nūquid. quia sicut cōsuetudo pōt inuadendam pbationē validare. c. cū dilectus. de fide instru. ita ecōuer so validā inuadit. & sequit do. Ant. d. Ioā. d. Abb. & Moder. h. c. quibus adde Bal. in. c. si quis per. xxx. in. pe. col. si de feu. fuē. cōtro. inter do. & agna. vbi dicit valere statutu, q. instrumentū nō registratū in memorialibus p̄sumat falsum: quia est factū ad supplēdos malos mores: vt per eū ibi. & in dispu. incipit. statuto cauef. q. fenerator. & Cal. in dispu. Bonoñ. statuto cauetur. ¶ Sed hāc cōclusiōē. Limita primō, dūmōdō ex tali cōsuetudine qñ nō dicit cū aliena iactura: vt in donatiōe, aliās secus: puta in debito ex mutuo: vel simili cā secūdū. d. An. h. c. Sed cōtra tenet Imo. & d. Abb. quia hoc indistinctē pōt operari statutu, vel cōsuetudo ex causa: scilicet h. c. hoc facit ex cā: vt in. c. p̄sul. ij. q. iij. & in. l. f. C. si cer. pe. & similibus solennitatib⁹ requisitis a iure vltra ius gētū, vel diuinū: qm̄ licet isti nō dicāt, qui nō pōt statuere cōtra talia: pōt tñ statuere pręter vt pbaf ex gl. in verbo. tolli. in Cle. ne Romani. de ele. q. d. no. d. Car. & Imo. in. c. ex tuā. de cle. nō ref. & gl. iij. in. c. fi. de cōsue. in. vj. Dat exemplum. d. Abb. si fortē in locovigeret praua hominū secta, fraudibus inclinata: maximē cū illū, in ore duorū: vbi non sit p̄ceptum morale, ita vt obliget ad mortale: sed est iudiciale fundamētū certa rōne. quā deficiēte veritas non reperitur. Facit optimē, quod not. Archi. in. c. vlti. xvj. di. & d. Abb. in. c. quonia cōtra. in. iij. no. j. eo. & pro isto exemplo. d. Abb. facit qd scribit Bal. in aut. sacramēta. in. iij. co. C. si aduer. ven. & Imo. in. c. cum contingat. in. xvij. char. j. de iureiu. dum dicunt, q. si malitia hominū loci est facilis ad decipiendos minores, valet statutum, q. cōtractus minoris non firmetur: iuramēto. & per Bal. in simili. in. l. ij. in. ix. C. de rescin. ven. sciāt tñ, q. impeditur vti pbatione de iure legitima, poterit denuncia re in foro ecclesiastico aduerfariū ditari cum aliena iactura, se cūdū Imo. h. c. per no. in. c. nouit. s. de iudi. qd est bene menti tenendum, secundum ipsum. Et cōfirma ex his, quā dicā in tertia cōclusiōe. ver. iij. intellige. ¶ Limita secūdō hāc cōclusiōnem, dummodō de ratiōe cōsue. appareat expressē. Nā illa in dubio nō p̄sumitur, qñ vltra ius cōmune. & forti⁹ h. c. vbi legitur natu. ale. vel diuinum, secundum. d. Ab. per tex. in. c. iij. de eo qui mit. in pos. causa rei ser. ibi: laudabilem esse con fiterit. & per doct. in. c. si de consue. & ibi Imo. in. vj. col. secus in consuetudine rei: vt in. c. illa. xij. dist. Et quis do. me⁹ h. c. nitatur valde diffusē probare, q. in dubio p̄sumatur ratiōabilis: vt videre potes: tamen quia tandem ipsemet resolu it motiua sua, dicens hanc opinio. esse communem: idēo cum hoc transeo. De quo etiam per Fede. consi. xvij. qd incipit, quē stio talis est p. Do. in. c. in istis. s. leges. iij. di. & in. c. frustra. viij. di. & in. c. j. in vlt. co. de cōsti. in. vj. & d. An. in. c. cū cām. i. fi. de re iudi. & d. An. & d. Ab. in. d. c. iij. Et hāc limitationē ampliat h. c. do. meus, etiā si in statuto exprimat cā irrationabilis: quia illa nō p̄sumet, nec statut dicto statutu: nisi de ipso appa reat, qñ statuit cōtra ius gētū, vel diuinū: vt elegēter Bar. in. l. Diuus. ff.

Diuus. ff. de adi. leg. secus si statueret contra ius positiuū, vt per Bar. in. l. ambitiosa. in vlti. char. ver. primō. gro. ff. de dec. ab. or. fac. & hoc bene no. ¶ Limita tertio hāc cōclusiōē: nisi essent⁹ in foro cōsciētia: & causa propter quā ex statuto, vel ex consuetudine requiritur superflua pbatio, cessaret, per id qd no. Bal. in. l. cū quis. in. x. col. C. de iur. & fac. igno. dū dicit, q. lex fundata super p̄sumptione nō ligat in foro cōsciētia: in quo attenditur veritas. c. inquisitioni. de sen. exc. No. Ioā. and. & do. Ant. in. c. is, qui fidem. de spō. & istud probari pōt ex not. per Pet. de Anch. in regula. possessor. in. iij. opp. de reg. iur. in. vj. maximē in eo, q. ponit in. v. char. ver. ex quibus concludo, q. iste Titius. vbi tñ cessaret causa statuti, esset magis dubiū. & fortē sec⁹ per ea, q. no. Cal. in ti. de cōsti. cōsi. xx. & dispu. sua Bononiensī statuto. in. fi. & Pe. de Anch. cōsi. xxj. qd incipit, videt prima facie. ¶ Limita. vt nō procedat tale statutu, vel consuetudo, quo ad clericos, vel ecclesias. Ita expressē no. Cald. in. d. dispu. in. pe. col. & cōsuluīt Pe. de Anc. cōsi. cclij. inci. s. dicit statutu. & ita dicit d. Ant. se respōdiffe in facto in. c. relati. el. j. in. j. colū. de testa. & ibi do. Abb. alleg. c. ecclesia sancta Maria. de cōsti. & c. pen. s. de consue. cū simi. & circa hāc cōclusiōnem not. diligenter duo. ¶ Primō, q. cōsuetudo, vel statutum disponens aliter, q. ius diuinū, q. loquitur disiunctū, & restringit se ad vnā partē valet. Ita sing. not. Imo. h. c. dū dicit, q. statutu requirens tres testes, non est cōtra ius diuinū: q. dicit in ore duorū, vel triū. ¶ Scđō no. q. cōsuetudo pōt addere aliquā speciē pbationis iudicialē ad aliā speciē, per quā nō inducebat plena pbatio. Ita est tex. no. in. c. j. de iur. calū. in. vj. quē ad hoc no. Do. ibi: secus. dicēs se velle ad dere plenā pbationi aliā speciē pbationis, per illū tex. quē ita dicit se intelligere. Et ad. iij. limitationē. de qua. s. adde Bald. in aut. cassa. ver. v. gro. C. de sac. san. ecc. ¶ Tercia cōclusio, valet cōsuetudo, vel statutū faciēs validā pbationē, q. de iure est in ualida: si cōcurrat euidēs necessitas, vel utilitas, secūdū Io. And. latē in addi. Spe. loco & ver. allegato in pcedētī cōclusiōe. & se quif. d. Ant. d. Ab. & scribētēs hic. per tex. in. c. cū dilect⁹. in. ij. re sponso. de fide instru. & in. c. quicūq. xj. q. j. Idē tenet Bar. in. l. si seruus cōis ipse. ff. de stip. seruo. & Bald. in rub. C. de fi. instru. in. pe. col. & d. Abb. in. c. bona. el. ij. in vlt. col. de postu. Prela. in re. pe. c. cū effes. in. j. col. ver. quinto no. j. de testa. & i. c. cū causam. in. ij. col. j. eo. & do. in. c. quāuis. iij. col. de p̄cu. in. vj. & do. Ant. in. procemio huius li. in. iij. col. & do. Ab. in. c. j. de appel. & do. Anto. & do. Abb. in. c. cū dilectus. & Bald. in. l. j. in. ij. char. C. de sum. tri. & Cal. in tit. de cōsue. consil. ij. dicentes propter hoc multa pulchra. Et dicit Bal. in. l. quoties. ante fi. C. de iud. q. statu tū possit disponere, q. stetur extraiudiciali informationi testiū. & procedit ista conclusio etiam in causis laicorum, quā agerent in foro ecclesiā, secūdū Ioan. and. Pet. de Anch. & doct. in. c. seculares. de fo. compe. in. vj. & d. Anto. in. d. c. cū dilectus. & Bal. in. extrauag. de pa. constan. in. fin. prin. & idem puto in conclusiōe p̄cedenti. ¶ Sed aduerte, q. ista cōclusio limitatur vltra doc. Prīmō, nisi statutum diminuens pbationē iuris canonici esset conditum ab Epō: vt latissimē per Fede. cōsi. xvij. inci. questio talis est: nunquid cōstitutio Episcopi. vbi cōsuluīt non valere statutu Episcopi, q. vlturius possit cōueniri per testes singulares, vel confessionem extraiudicialem. Et aduerte, quia fortē illud non procedit in cōsuetudine per ea, q. latē no. do. Abb. in. c. fi. in viij. colū. ver. sed pulchrū est videre. s. de consue. vbi dicit valere consuetudinem inter personas ecclesiasticas cōtra ius canonicū, & non statutum: vt ibi. q. consuetudo habet tacitū consensum Principis, & difficiliter remouet: vt per eū ibi. & in. c. cum. M. in xliij. col. de cōsti. & tetigit in. c. Iac. de sy. ¶ Limita secūdō, nisi tale statutu vel consuetudo pręstaret facilitatem delinquē di. Ita sing. voluit Bald. in. l. vnica. circa prin. C. de confes. dicens non valere statutu, q. detur fides libris mercatorum: quādo scriptura de sui natura non sunt verosimiles ad bonam æstimationem mercatorum, vel quōd in magna quantitate eis credatur in fauorē suū. Et sequitur latē do. Abb. quē vide in. c. bona. el. ij. in vlti. col. de postu. Præla. quicquid secundū eum dicat Bal. in. l. cunctos. C. de sum. tri. Et bene facit quō d. no. d. Benedic. cōtra Pe. de Peru. in. c. ad nostram. j. eod. vbi dicit non valere consuetudi-

nē, q. testis nō teneat reddere causam sui dicti. Et adduco Bal. in. l. nō specialī. in. fi. C. de testa. vbi dicit non valere statutu, q. testes pbēt: licet reddāt malā cām: nisi exponerēt, non cōcludēt de necessitate verosimile. tamen ibi per eum. Ad idē qd not. Angel. & Imo. in. l. iij. ff. de testa. dicētēs nō valere consuetudinē, vel statutu, q. testes presentes testamento non teneant videre testatorē. ¶ Limita tertio: nisi statutum, vel consuetudo taliter disponens loqueretur in causa criminali, & possit sequi mors: puta, q. propter fugam resultat plena pbatio, secūdū Moder. h. c. allegātes in simili Fede. in. d. consi. & Bal. in. l. solam. in. fi. C. de testi. Quod dictum licet sit pulchrum, tamen nō bene pbat. idēo non videt, q. ex causa possit consuetudo inducere p̄nam mortis vltra ius cōmune: per tex. not. in. l. facularij. s. sunt quidā. ff. de extraor. cri mi. per quē dicit Bal. in ti. de pace Cōstan. in. viij. char. q. consue tudo habet potestātē in sanguine hominis. Et refert Ana. in. c. si cut in. v. col. j. de iud. & allegatur Bal. in. c. j. fundū. de pace iur. fir. Et idē dicit do. Ant. & Imo. in. c. de causis. de offi. dele. q. p̄na ex cōsuetudine debita, dicit ordinaria. ibi alleg. gl. in. l. quod ergo. s. p̄na grauior. ff. de infra. Not. Bal. in. l. & si feuerior. in. ij. co. C. de infra. Dixi aliās in. c. inquisitionis. in prin. j. de accu. & adduco glo. valde solennem in. c. cum homo. xxij. q. v. quē dicit valere cōsuetudinem, q. vbi agitur de p̄na mortis, interuenire possit fidei iuror: licet aliās non possit: vt ea. gl. cum suis concor. Et ad hoc ipsam not. Ro. singu. cxxx. si tamen consuetudo induceret p̄nā mortis ex causa adēo leui. q. contingat innocentem condemnari: tunc nō valerēt tanq̄ repugnans iuri naturali: per no. in. c. fi. de cō sue. & Bal. in. l. omnes populi. de iusti. & iur. ¶ Limita quartō: vt habeat locum talis cōsuetudo solū inter p̄sonas, inter quas obser uata fuit in subditis illorum iurisdictioni. quorum autoritate introducta fuit, secūdū Ioan. And. in Spe. de instru. edi. s. nunc dicendum. in addi. magna. ver. vj. est temporis obseruatio. & Bald. in. c. cum dilectus. & eleganter Pe. de Ancha. in repe. in. j. in. xxvij. ver. sequitur alia. q. s. de cōsti. Operaretur tamen inter subditos ipsos in alieno territorio, secūdū Bal. in. l. nec exemplo. ad fi. C. de proba. ¶ Limita quintō: nisi consuetudo esset introducta contra legem, quē haberet clausulam derogatoriam ad consuetudinem, secundum Ioan. And. in Spe. in. d. s. compendiosē. & d. Abb. qui al leg. Bar. in. l. de quibus. ff. de legi. & in. d. l. omnes populi. quod de clara, vt statim dicitur. Et not. qd quedam ex limitationibus istis adaptantur ad conclusionem p̄cedentem, & econuerso. ¶ Vltimō propter istam conclusionem inferitur, t. q. valet consuetudo, q. testamentum fieri possit cum duobus testibus, etiā si Principis consensus non accedat, prout Venetijs, secundum Bar. elegā ter per tres rationes in. l. cunctos. in. vij. col. ver. tertio quarto. C. de sum. tri. Idem Bal. in. l. si non specialī. in. ij. colū. vers. fidei ergo dico. C. de testa. & in. l. fi. in. j. col. C. de fideicom. & aut. defuncto. in. fi. C. ad Tertul. & Bar. & Ang. in. l. testamenti factio. ff. de test. & Bal. in. l. sed in ea. in. ij. commento. ff. de legi. & in. l. non p̄nt. eo. ti. & Pau. de Ca. in aut. qd sine. C. de testa. & Pet. de ancha. in repe. d. c. j. in. xxvj. char. & d. Abb. & do. me. h. c. qui dicit hanc esse cō munem, & tenendam eam. ¶ Limita secūdū do. Abb. h. c. dum modō clarē appareat consuetudinem fuisse inducā ex causa noua & irrationabili: puta si nō extat memoria falsitatis cōmissa: & p̄pter diuersas hominū curas difficilē possent tot solēnitates adhiberi: vt hic, per eū. Cuius verba sunt omnia Ioan. And. vbi. s. li cet ipse nō dicat, imō fortius dixit do. Ant. in. c. cū effes. de testa. q. in puncto iuris, etiā citra cōmunē cōsuetudinē, valet testamen tum inter laicos, in quacūq. materia cōfessum corā duobus idoneis testibus: per illū tex. de quo etiā ipse ponit in. c. no. in. xix. colū. s. de iud. & in. c. dilecti. in. j. col. eo. ti. & in. c. cū ad sedē. in. xxvj. col. s. de resti. spolia. in. c. indicāte. in. j. col. j. de testa. & profundissimē Ro. dicens se disputando obtinuisse in repe. aut. similitur in. xvij. char. C. ad legem fal. licet dicat se in cōsulendo, nunq̄ hoc tenuisse. & dicit Imo. hoc se in hac vrbe consuluisse, contra illud dictum But. in quo nunc non intro. ¶ Sed aduerte: quia cōtra Barto. in. l. cunctos populos. tenet Ioan. And. in addi. Specu. in. d. s. compendiosē. & Oldra. consi. cclxvij. incipien. proposita consuetudine. in secundo dubio. & domi. Antoni. Imol. & Moderni h. c. & Imol. in dicta. l. testamenti factio. & domi. Anto. in repe. 11 ij

c. fi. in. xij. col. s. de consue. que in hoc reputo... c. de test. vbi videtur: roba... c. de test. vbi videtur: roba...

dedit. ver. sed pone q i instr. Sicut em lex pot alterare & minue... c. de test. vbi videtur: roba... c. de test. vbi videtur: roba...

Prohibitum probare debitu nisi per instrumentum... c. de test. vbi videtur: roba... c. de test. vbi videtur: roba...

12 Tertia conclusio: valet statutum, vel consuetudo restringens facultatem probandi ad vnum modum tantum: puta per instrumentum: vel per testes tantum. Ita voluit Spe. in ti. de proba. §. vi-

§. quonia. ff. si cer. pe. propter glo. sing. ibi & sequunt simpliciter... c. de test. vbi videtur: roba... c. de test. vbi videtur: roba...

hic rñdedo certis obiectis de mete Bal. eo no... c. de test. vbi videtur: roba... c. de test. vbi videtur: roba...

Si enim esset minor quantitas, a q statutum exigat... c. de test. vbi videtur: roba... c. de test. vbi videtur: roba...

per bonum est arguere: quia arguitur animo ad maius affirmacione, si pot per pactu, pecti mi nus: ergo & p statu tu, quod est ma ius. Ita arguitur tex, in l. h. vbi Bart. & Bal. C. de fideiuf, intant, q illud, q pot fieri per statu tum simplex. Ita Bar. & in d. l. h. & Bald. in l. cunctos populos, C. de sum ma tri. & hie de catho. in xv. col. ¶ Dyn. & Bart. in l. h. ff. de pro. stip. cōcludunt valer g pactum de stando simplici dicto cre ditoris. Adde tu & dic. q Bart. non dicit hoc in d. l. h. ff. de pro. stipul. sed bene dicit, pu to q si promitto stare simplici tuo dicto seu verbo, vel tuo iuramento quistud me nō obli gets, quin ego pos sim reuocare ante q tu declares, sed postquā quis de clarauit. Dicitur ibi Bart. q valet eius declaratio, sed re ducitur ad arbitri um boni viri. & sic corrupte alle gat hic Bar. Felio, Adde tamē q Lu. Ro. in l. j. ff. ne qs eum, qui. & in l. q bona, §. quaedam. ff. de dam. infe. & ante eum Gul. de Cun. l. cū debito ris. in fi. C. de iud. in discussu vide tur tenere, q valet istud pactum, sed dicit q nō tran sit ad hæredes. Adde quod Pa. non pot facere, q stetur di cto partis contra aduersarium. tex. est in c. indicas. ij. q. ix.

blicā principaliter, sed secundariō: sicut de iuramēto mulieris dicit, in c. cū cōtingat. de iur. iur. i. c. l. j. ff. sol. mat. Cōsultuit tñ Spec. q pars procuret, vt testes recipiant officio iudicis, pro quo alleg. Io. an. in c. ad nostrā. el. j. j. de iurei. & sequit Imo. hie, dices hoc val de esse notādū p extensione. d. c. ad nostrā. cū loquatur in iuramēto pgesto super vsuris. & sequit Do. post Lap. in c. quis. de pact. in vj. ¶ Sed aduerte, qā cōsiderato, q Specu. & doc. in locis. §. alleg. p. r. p. n. ut valere statu tū, & inter statutū & pactū nō apparet bona differentia, in pposito, dici possit, q etiā per pactū renūciari possit probationi testiu. Et idē postea dicit Moder. hie, secūdū quos nō obstat, qā dicit de publica vtilitate: qā non probat iure: licet dicat, q vsus testiu est fre quēs & necessarius. l. j. ff. de testi. Nō sequit, quōd principaliter sit causa publicā vtilita tis, sicut etiā. l. j. ff. de app. dicit appellacionis vsus esse frequētē & necessariū: & tñ pacto tollit. l. fi. ad fi. C. de tempo. app. plenē Ro. in nouis, cōclusionē. c. xxv. & Hosti. & oēs in c. h. j. de cri. falsi. ¶ Itē si esset cōtra publicam vtilitatē, nō renūciaret etiā in iudicio. qā est falsum: vt p. dicitur secūdū ipsos, de quib⁹ est mirandū, q nō allegāt clarē Imo. in l. custo dias. ff. de publi. iudi. vbi ad literā posuit ista reprobadō gl. in d. auf. Subdit postea Mod. se nouissimē cōsiderare text. in l. fi. C. fi cer. pet. vbi facultas p. b. d. i. per testes, est inducta propter publicam vtilitatē. Et ita residet in suspenso. & nō dicit q Bal. prius notauit il lā. l. fi. ibi. Sed rñdet, q vbi lex dat p forma, q probatio tantūmodo possit fieri p scripturā tot testibus roboratā, tūc loquit. d. l. h. & qā ibi Bal. scilicet q nō valeat cōuentio illi cō traria, qā nō est in casu nostro. & hāc partem cōtra gl. in d. auf. tenet Sal. in d. auf. iubem⁹. Et vno casu saluat. d. gl. scilicet qn renuncia ref omni specie p. b. d. i. qā hoc inuaret ad delinquēdū, sed hoc etiā nō tenet p no. p Dy. & Bar. in l. h. ff. de pro. stip. Vbi t cōclu dit id valere pactū de stando simplici dicto cre ditoris: sed alio casu procedere possit dicta gl. qn feret simplex renunciatio extraiudi cialis facultati probādi p testes: qā si tūc non cōpetebat illa facultas iuri de futuro renun ciari nō pot. l. fi. ita sit scriptū. §. si sub cōditio ne. ff. de leg. ij. & c. ij. de renūcia. sed per pa ctū sic. l. j. & ibi not. C. de pac. Vnde fis caut⁹, & adhuc eo casu posses vti remedijs, de qui bus in p. r. m. s. intelligendis. & ista no. quia s. p. e. de facto cōtingunt, secūdū Imo. hie,

SVMMARIVM

- 1 Episcopus & canonicus, an quis simul esse possit in vna ecclesia in prin.
2 Canonicus non proprie possidet prebendam: sed possessio eius est penes ecclesiam.
3 Iudicium finium regundorum nō solum competit, quando duo contendunt se possidere: sed etiam quando vnus possidet, & alter non.
4 Absolutio est tolerabilior condemnatione.
5 Reus non absolvitur, quando probationes actoris excedunt probationes rei.
6 Canonicus, quando possit agere pro sua prebenda.
7 Prælati, an agat nomine proprio ecclesie?

- 8 Canonicus quauis quo ad potestatem agendi in iudicio censetur habere legitimam administrationem: tamen differt ab alijs Prælati quo ad facultatem locandi & contrahendi.
9 Canonicus regularis non potest agere pro ecclesia sine mandato: licet se cus in canonico seculari.
10 Vices plurium non potest quis sustinere in iurisdictione contentiosa.
11 Omnis probandi in certis casibus dubitatur, an spectet ad actorem, vel reum vide hic pulchro ordine digestum.
12 Creditor, si allegat priorem hypothecam, & emptor allegat priorem emptionem, quis probabit.
13 Conditio ex canone redimenda si intentatur: & dicatur iniuste rem amissam: vnus autem dicat iuste amissam quis debet probare.
14 Defectus ætatis per quem debet probari.

C. A. P. III.

Ex literis. ¶ In cōi iudicio p. b. actor & reus. & si pariter p. b. t. reus absoluitur: nisi fauorabile cām foueat actor. hoc dicit. ¶ Nota primō iuncta supracriptione, secūdū do. Ant. & Imo. q in eadē ecclesia potest quis esse Episcopus & canonic⁹. Quod intellige, qn ex statuto, vel consue tudine, canonicatus annexus dignitati epāli. Et ita etiā intelli ge. c. cum nostris. & c. postulatione. de concef. p. b. & c. a. colla tione. de appel. in vj. secūdū ipsos. Quibus adde tex. & do. c. in c. cum in ecclesia de p. b. in. vj. & Imo. idem dicentem in c. irre fragabili. ante medium glo. maioris. §. de offi. ord. vbi idem dicit si Papa ex gratia referuaret canonicatū. Nam aliās omnia bene ficia vacant per adeptionem epatus. c. cum in cunctis. in fi. prin. de elect. & subdit gl. sing. iij. in d. c. fi a collatione. q qn Ep̄s est in ter canonicos, vt canonicus, sedebit tanq canonicus. Per quā di cit ibi Domi. in v. col. se vidisse plerūq dicit q vicarius Ep̄i, qui est canonicus in actibus capitularibus, nō pcedit alios. Ex quo di cunt Moder. hie posse inferri, q Ep̄s existens in studio, non p. cedit Reōrē. & quāuis non dicat, fuit dictū. d. Abb. per d. glo. in c. auditis. in iij. col. §. de ele. Idem dicit de quocūq existente in collegio: quia dignitas nō p. tinens ad collegiū, nō causat mutatio nem loci. de quo etiam per Ro. in l. fi. vero. §. de viro. ff. solu. mat. Secus dicas in actibus indifferentibus. Nam in actibus non scho lasticis, bene p. cedit Ep̄s reōrē, secūdū Do. in d. c. a collatio ne. & ista adde ad ea, q dicit. ¶ In text. ibi: possidetis. expone. f. largē, secūdū d. Ant. & Imo. ¶ quia canonicus p. p. r. e. non possi det p. b. d. i. sed possessio est penes ecclesiam: vt in c. fi. xij. q. j. Vel est penes ipsum ius p. b. d. i. in quātū est ius spūale, & bñficiū separatū. Cōstitit enim p. b. d. i. secūdū do. Abb. hie partim in tēporalitate, in quātū assignant aliqua tēporalia: vt not. glo. fi. vl tra eum in c. is cui. de sen. ex com. in vj. partim in iure spiritali, cui p. b. d. i. est annexa: vt est bonus tex. in c. dilectio. j. de p. b. d. i. Et idem per subtilia verba dicit Bal. hie in fi. Ex quib⁹ infert hie do. meus, q vbi verbum possessio p. fert a lege, comprehenditur ille, qui possidet non ciuilitate, sed naturaliter tantū. De quo vide Bal. in l. j. C. cōmunia de vsu cap. & Bal. in l. naturaliter. §. nihil. ff. de acqui. pos. & Ang. in l. scendū. §. possessor. el. j. ff. qui fatif. co. & Ro. in l. iij. §. ex pluribus. ff. de acqui. pos. & Imo. in eadē. l. §. ex cōtrario. & hoc vbi allegat glo. in l. iij. §. ff. de orig. iur. de colono dicente possessionem suam. Cui adde gl. in verbo stipulatur. in l. stipulatio ista. §. hoc quoq. & ibi Ro. & alios de verbo. obliga. Et dicit do. Ant. in c. cum ad sedem. in j. col. de resti. spo. q si testa tor dicat lego possessionē, quam habeo in tali loco: nō intelligit de simplici possessione facti: sed de plena cum proprietate. per l. interdum. ff. de ver. sig. & sentit Bar. in l. cū antiquitas. C. de vsu fru. & est not. ¶ Et in text. ibi: occupasse. Not. ¶ q iudiciū finitū regū. non solum cōpetit, q duo contendūt se possidere: sed etiam quando vnus possidet, & alter non. Ad hoc etiam. l. fi. in pos. ff. finium regū. Et de hoc dic. vt hic per Abb. cui nihil addo: & pon dero, q licet fines epātū, & parochiarū nō possit p. scribi. c. li cet. & c. inter. xvj. q. iij. tñ fines rerū eccle. tēporaliū bene p. scribi pnt, per istū tex. quā ad hoc not. glo. ord. in c. quicūq. xvj. q. iij. & d. Ab. in c. quia indicatē. in hie de p. scri. ¶ In text. ibi: possessoris. Not. cōmodum possessionis. & alia collige ex his, quā not. glof. in regula, in pari. de regu. iuris. in vj. & Bal. in c. capitulum. §. de rescri. &

rescri. & Bar. in l. j. §. ne aut. ff. de secū. tab. & in l. inter. ff. de re. dub. & gl. in c. nulli. xij. q. v. & gl. magistra. in c. j. de conten. in ter dñm & fidelē in feudis. & Bal. in l. ordinarij. C. de rei ven. & in l. incerti. C. de interdi. & l. i. quoties p illū tex. C. de rei vē di. l. siue aut. §. si duobus. ff. de publi. & Barto. in l. i. duo. ff. vti possid. cū simi. ¶ In text. ibi: q si ambarū. Not. vltra alios secū dū do. meū, qā data paritate p. b. d. i. inter reū & actorē, etiā si actor sit in possessione iuris, de quo agit, put in nostro: tñ re⁹ debet absolui: qā notādo verbū promptoria, videt tex. iste cō siderare. ¶ q fauorabilior est absolutio, q cōdenatio. & nullū fundamētū facit in possessione. Et sentit, q paritas p. b. d. i. nō reducā ad imparitatē ppter possessionem: qā nō absoluit reū ex eo: qā melius probauit: sed qā promptoria. Et qā dicit do. meus esse valde mirabile propter dictam regulā, in pari. & dicit pro nūc se nō affirmare. Sed tu vide eandē in c. i. nostra. in hie tit. prox. vbi memor hui⁹ pūcti rñdet, q licet Papa hie asumat vnā cām sufficientē ad absolueūdū reū, nō tñ vī repro bare aliā, q ex possessione inducā imparitas: vel q hie paritas resultabat ex testib⁹ rei & possessione simul: nō aut q absq pos sessione essent partes. Et istud sit veri⁹ patet ex no. p. Bar. in l. fi de eo. §. h. ff. de acqui. pos. & p do. & j. e. c. licet cām. nisi in in terdicto vti possidet. Si probationes rei & actoris sunt partes, iste vincit, q probat de ti. in possessorio. Vnde sicut proprie tas iuuat possessionē: ita ecōuerso. Generaliter aut quid agēdū data paritate probationū, dicit in d. c. in nostra. ¶ In text. ibi: pro libertate. Nota q nedū snia. q est pro libertate p. r. ualeat, vt in c. fi. de re iudi. sed etiam probationes. Ad idem text. in l. leg. Julia. Petronia. ff. de manu. quē Bal. facit singularem in c. domino guerram. §. ad hæc. in ti. hie finitur lex. & c. & in l. ma gistratus. prope fin. C. quando prouo. non est neces. ¶ Vltimō not. ¶ q vbi p. b. d. i. actoris excedunt probationes rei, nō absoluitur reus. Quod limita, nisi detur modicus excessus pro pter glof. in c. clerici. lxxxj. dist. volentem plus credi duobus laicis pro clerico accusato: q duobus clericis deponētibus cō tra ipsū. Et exemplifica vt per ea, quā dicit hie do. Abb. in strui iudices, vt non de facili p. r. p. n. testes actoris, sed ve lint potius errare in absoluendo, quā errare in cōdenando: per c. alleg. xxvj. q. vij. Et scias, q per illam glo. infertur aliud æquē pulchrum, q testibus negantibus magis creditur, quam affirmantibus si stant pro reo. Ita not. eam Roma. in l. j. §. fina. iij. colum. & in l. in illa. in fi. de verbo. oblig. aliās secus, vt per Imo. in c. super hoc. cū fi. de renun. ¶ Itē not. illam glo. vt di cam in c. de cetero. j. tit. prox. & de ipsa meminit Bal. in l. da ta opera. in xx. col. C. qui accus. & d. Abb. in c. bonā. el. j. §. de eiect. & in c. ad nostram. j. e. & in c. ex tenore. & in c. in nostra. j. tit. prox. & in c. cū. P. in hie de accusa. & do. Car. consi. xxvij. ponens qualiter debeant deponere testes in casu illius glo. Sub dit tamen hie domi. meus, q quantum ad propositum, fortē in casu illius glo. nulla erat disparitas attenda persona rei, quā iuuabat personam laicorum: iuxta gl. in c. absit. xj. q. iij. ¶ In glo. j. in fi. Not. canonicū posse agere proprio nomine pro iu ribus p. b. d. i. sua. Et confirmatur secūdū Imo. hie: qā ha bet legitimā administrationem, & liberā. Quod etiam tenet Imo. in c. trāmissam. in glo. magna. §. de elec. & do. in t. p. r. senti. in prin. in pe. colū. de offi. ord. in vj. Do. Ant. & do. Car. in c. hie ne p. r. a. & ibi Ana. in vj. col. & Imo. in c. relatū. el. ij. in v. col. j. de testa. & do. Abb. & Imo. hie. vnde sequit, q agere potest absq alio mādato Prælati, vel ecclesie: per c. qui gene raliter. de procu. in vj. & l. nam & nocere. ff. de pac. Et ideō in hoc nō est differētia inter canonicū & aliū Prælatum. per istū tex. Et idē tenet Lapus alleg. j. incipiente d' cebaf. & Bal. in l. j. circa. xij. col. C. de serui. & aqua. & Specu. in tit. de acto. §. j. in vlti. colū. ver. canonicus autem. & Do. in c. ad decimas. in iij. col. propter gl. ij. ibi. de resti. spo. in vj. & do. meus, & Moder. hie p. d. i. nō adductis. Et sentit Imo. in c. in literis. prope fi. §. de resti. spo. l. & Imo. post do. Anto. in c. edoceri. in vlti. col. §. de rescrip. Est verum, quod Ioan. And. Bald. & do. Anto. & Imo. hie, & Lap. in d. allegatione, vident hoc restringere, dū modō agat cōtra illū canonicū: qā nō imminet dubiū dānifi.

candi ecclesia, post q de collegio canonicorum nō habet res exi re: iuxta l. v. lūtas. cum suis similibus. C. de fideicom. sed si con tra extraneum agitur, dicitur necessariū mādātū Prælati, vel capituli. sed tamē Imo. met. & Imo. dicit hoc non necessariū per rationē p. d. i. a. modo aduerte ad quatuor declaratiōes p. d. i. tōrū. ¶ Primō declara p. d. i. a. dū modō p. b. d. i. a. fit annexa canonicatui irrevocabiliter iure perpetuo & loco fir mi beneficij: sed vbi certū p. d. i. a. cōcederetur canonico ab ec cle. ad simplicē vsū, tamē ad beneficiū irrevocabile, vel p. p. tuū nō vniēdo canonicatui, put dicitur in c. dilecto. de p. b. d. i. non possit tunc canonicus agere, vel conueniri pro p. b. d. i. a. cū d. d. Abb. hie: ita saluante opi. primā Imo. hie: quia tunc ve rū ex eo: qā dicere talem canonicū nō habere ius in tali re, quā pot ad placitū cōcedētis reuocari: per l. Lucius. cū ibi not. ff. de do. Et nō habet tale ius, q beneficiū possit dici sūū, sicut alius be neficiatus. c. si tibi. de p. b. d. i. in vj. Nisi ex statuto & cōsuetu dine, vel aliter habeat iste administrationē talis fundi: put no. Imo. & Ioan. And. hie: quo casū cū illis de ecclesia agere pote rit: licet nō cum extraneis. Et dicit. d. Ab. hoc summē notandū multum se extollit tenet hie dominus meus in dist. in c. e. per tex. cum glo. in Cle. j. de rescri. vbi prior obediē tiarius, qui pot reuocari ad libitū superioris, etiā ad beneficiū de mensā deputatus, pot pro sua administratione agere: maxi mē, qā negari nō pot in tali re generalē administrationem cō missam canonico. ¶ Sed istā partē aliter nō affirmo: maximē, quia tex. in d. Cle. j. nō p. b. d. i. a. q illi possint absq mā dato agere: imo. d. Abb. in c. cū deputati. in pen. col. §. de iudic. Facit differētiā inter reuocabile & nō reuocabilem in mate ria illius decreti. Nec videt clarū, q habeat plenā administra tiōē: ex quo ad tēpus est simplex vsuarius: vt dicit dñs meus. ¶ Itē confydero, q quāuis illi p. r. a. tibus prioratibus monasti chis sint reuocabiles. c. cū ad mona. §. tales. j. de sta. mon. Cle. j. de sup. negli. Præla. tamē ipsa bona prioratus habet perpetuā na turam. Et prior quandiu regit, dicit esse ordinarius admini strator: sed bona deputata ad vsū canonicū ad tēpus, & reuo cabiliter non sunt cōparabilia. Et qā in eis cessante statuto, vel consuetudine: canonicus habet simplicem vsū: meritō non dat sibi facultas deducēdi talia in iudiciū sine capitulo. ppter quod euitari possit ista impugnatō domini mei. Et pondera verba Spe. in ti. de actore. in vlti. co. ver. monachus quoq. que magis faciūt contra dominum Abb. nisi per rationes suas tē neretur contra Spe. ¶ Secundō declara istā glo. vltra omnes quia non debet intelligi canonicū posse agere nomine, pro prio. i. non formando libellum in persona ecclesie: sed dicitur q pot nomine proprio agere. i. secūdū alterius mandatum. Et moueor, quia etiam alius Prælati qualiscūq. sit, non agit no mine proprio: sed comipit libellum in persona eccle. suæ. per c. olim. el. j. & ibi plenē Imo. §. de resti. spo. & c. q. relam. de cle. & c. cum super. & ibi Imo. §. de causa pos. & proprie. Et habe tur latē per Rotā in noui. conclusionē. iij. per Bal. in aut. fed hodie. C. de Epif. & cle. per do. Ant. & d. Abb. latē in c. literæ. §. de dila. per Spe. eleganter in d. c. de actore. in vlti. col. per do. Abb. in d. c. cum super. in vlti. col. per Imo. in c. cum in officijs j. de testa. per Bal. in aut. licentiam. C. de epif. & cle. per d. Imo. in c. in literis. in xxx. col. §. de resti. spo. per Archi. in c. nō liceat xij. q. ij. per do. Anto. in c. cum olim. in v. colū. in ti. prox. per Imo. in c. ij. de resti. in vj. & in c. conquirente. §. de offic. ordi. per Ioan. And. in regula. priuilegiū. de regu. iur. in vj. & qā in dictis locis ponuntur certi casus, quibus libellus potest concipi in persona Prælati in eisdē dicas idem in canonico. ¶ Tertiō p. d. i. a. declaratiōe materiae scias, quod quis quo ad potētiam agendi in iudicio censetur canonicus habere legitimā admini strationem, differt ab alijs p. r. a. tibus quo ad facultatem locādi, vel contrahendi, adeō q obligatio non trāseat in successore: vt la tē per do. Ant. d. Abb. & Ana. in c. hie ne p. r. a. vi. & rationem differētiæ ponit clarē do. Abb. hie, quē ad literā referūt. d. Be nedict. & do. meus hie. & habet per Do. in c. presentis. de offic. ordi. in vj. & inter alia no. q canonicus proprie non dicit habe re successore in p. b. d. i. a. seu canonici: vt est glo. singu. in c. qā

ficut. in ver. cōfentire. in fi. s. de ele. quā declarā. vt ibi per do. Abb. in. vj. colū. & omnino Imol. in eodē situ, qui videtur de ea dubitare quo ad terminos suos. & do. Abb. in. c. nouum ge nus. j. de deci. & Pe. de Anch. in regula. priuilegium. in. ij. q. de rez. iur. in. vj. & Do. in. c. si duo. s. j. de procur. in. vj. & Bald. in. c. dudum. el. ij. in. fi. de elec. & in rub. s. de offi. dele. in. vij. col. & Imo. in. c. relatum. el. ij. in. ij. col. vbi optimus tex. j. de test. & Cardi. confi. xlv. & Imo. in. c. significauit. in. ij. col. s. de rescri. ¶ Quartò intellige, q̄ ista procedant in canonico seculari: sed secus in cano. regulari: quia non potest agere pro ecclesia sine mandato & Abbatis licentia, secundū Do. post Lapū, in. d. c. ad decimas. in. iij. colū. per. c. monachi. el. ij. xvj. q̄. j. & c. ex parte. s. de post. cum alijs. de quibus ibi. Et idem de monachis not. Ioan. And. in. c. generali. de elec. in. vj. & in. c. si religio vis. eo. titu. & lib. ¶ De sacerdotibus capellarum & similibus, vide Specu. in titu. de acto. & istis omnibus adde Bald. in. l. i. u. bemus. la. ij. C. de sac. fan. ecclē. Per istum text. dicit, quod ecclesia prouocata ad diuisionem ab alia ecclesia, potest diuide- re: secus si extraiudicialiter non prouocata uellet diuidere: q̄a requireretur sollemnitas: nisi ageretur de diuisione fructuum: vt ibi per eum, quem omnino uide. Item ad ista de cano. adde omnino Pet. de Ancha. in regula. accessorium. in. xj. char. vbi declarat vtrum canonicatus sit accessorium præbendæ, vel econuerſo. ¶ Glo. ij. in. fi. per istam gl. tractant hęc scribentes, quando possit quis duplici officio fungi. & vt dicunt non po- test dari certa doctrina: sed tamen reductis suis & aliorum ali- bi. Nota duas conclusiones. ¶ Prima conclusio: ¶ Non potest quis in iurisdictione contentiosa uices plurium sustinere: vt glo. & per Spe. in tit. de asse. s. vlti. Item non potest esse aduo- catus & asseſſor. l. quisquis. C. de postu. nec iudex & testis. c. forus. de verb. sig. vel iudex & notarius: vt per Bar. post Gul. in. l. iubemus. la. ij. C. de sac. fan. ecclē. De quo vltimo dicitur Iatius. j. co. c. quoniā. vbi do. Abb. in. iij. not. iterū reasumit. d. Bar. in. aut. nisi breuior. C. de sen. ex bre. reci. de quo hęc per ipsum & ibi impugnabitur. & vide Imo. in. c. ex literis. in. pe. colū. s. de transac. vbi inter alia ponit de notario litigante, qui producit instrumentum a seipſo confectum. ¶ Secunda con- clusio. Extra iudiciū, vel in iudicio iurisdictionis voluntariæ, vbi non est impedimentum iuris, vel facti, potest quis fungi duplici officio, vt per glo. hęc, & in. l. si consul. ff. de adopt. & plenē per. d. Abb. post alios hęc. Quibus omnibus adde Bart. plenē in. d. l. si consul. & Bal. ibi. in. l. ff. de colleg. illici. & do. Abb. in. c. j. in. prin. per illū tex. s. de offi. leg. & Ro. confi. xvj. Et idē Bal. in. proem. C. g. idē. & Ioan. in. regula. q̄ vna via, in mercu. & copiose Lapū alle. xcix. inci. cōmune Florentiæ. vbi inter alia ad hoc alleg. c. cū in ecclesia. de præb. in. vj. c. à collatione. de app. in. vj. c. j. de consue. e. lib. ca. pe. s. porro. vbi tex. valde sing. de elec. in. vj. & c. si sacerdos. s. de offic. ordi. c. ad nostram. cum ibi allegat de insti. Et ponit de officiali, qui potest dare licentiam portandi arma duobus, ratione dupli- cis officij. Et vide Pau. de Leaza. in disputa. incip. primò que- ritur. vbi allegat iura infinita & valde not. glo. in verbo ma- ximē in. c. sanctorum. ij. dist. Et concludit habentes duas lectu- ras teneri ad bis disputandum: quod induco ad exercentem duas artes: quia tenetur ad onera vtriusq̄ in oblationibus & similibus. Et ita consuluit Roma. confi. ccccxij. inci. iste Fran- ciscus. Item vide do. Benedi. de plum. in. l. statulibera. s. si filij. ff. de statulib. vbi ponit de banno, q̄ per tertiā personā efficitur * hæres * occisi. Nam sibi ipsi faciet pacē. Et per istam conclu- sionē dicunt hęc moder. quod habēs potestatem legitimandi potest legitimare proprium filium. & nihil allegant. facit tex. in. c. per venerabilem. j. qui fil. sint legi. Sed ibi contrarium ten- ni aliās, alleg. Archi. expressē in. c. in ueditionibus. prope fi. xvij. q. iij. & est elegans cōfi. Pet. de Ancha. cccxvj. incip. pri- mū dubium non est nouum. in vlti. col. vbi vide. & istis adde do. Abb. j. c. proxi. in. iij. col. vbi ponit de p̄motore doctoradi an possit dare vocē. ¶ Modo aduerte, q̄ ista cōclusio fallit ni si primò ad certū actū statutū req̄ret distinctē duo ḡna p̄sona- rum: q̄a persona vni⁹ ḡnis nō pōt adesse, tāq̄ vtraq̄. Ita elegatē

cōsuluit Pe. de Anch. cōfi. ccccxij. inci. vīso puncto. vbi addu- ctis multis cōsuluit, q̄ si per statutū vicedis debet adesse con- fectioni instrumenti: vt illud postea faciat registrari. Et q̄ suffi- ciāt. v. testes: certē nō poterit ipse fungi vice vni⁹ testis. & vi- cedo. vt ibi per eū, qui subdit, q̄ ex actibus cognoscit quo iure quis interfuit: per no. in. c. fic. de elec. in. d. c. à collatione. ¶ Et ex isto cōsilio duo inferri possunt. Primò, quia stante statuto, q̄ valeat act⁹ fact⁹ in p̄ntia presbyteri, & tot testiu⁹ ipse p̄sby. nō poterit esse vn⁹ ex illis testib⁹. licet quidā in cōtrariū allegēt do. Ant. in. c. ex literis. s. de tras. vbi hoc nō dicit. ¶ Secūdò in- ferri pōt, q̄ si statutū requirit consensum p̄p̄nquorū in actu, nō poterit cōsanguinei adesse, vt cōsentientes, & vt testes. qd bñ nō. ¶ Fallit secūdò dicta cōclusio. Nisi ex dispōne p̄ticulari legis, vel hois hñtis vnū officiu⁹, p̄hibeat aliud acceptare eti- am cōp̄sibile: q̄a secūda collatio esset ipſo iure nulla. & acce- ptādo amittit primū cū salario, secūdū Bar. in. l. fi. p̄ illū tex. C. de cohor. li. xij. de quo p̄ eūdē in. l. j. C. de Prin. agē. in rebus. li. xij. ¶ Fallit tertio, nisi cū actu volūtariæ iurisdictionis esset mi- sta cā, vel cōtētiō facta, q̄a tūc seruaf mediavia causē. Nā in co- gnitiōe p̄cessus nō funget quis duplici officio, sed in p̄nūciā- do poterit sol⁹ p̄nūciare, secūdū Bal. in. l. j. in. fi. de offi. cōfi. p̄ illū tex. cū gl. ¶ Fallit quartò, nisi in officijs etiā cōp̄sibilib⁹ uellet habere tria: q̄a nō pōt ad hoc per superiorē habilitari, etiā ex cā, secūdū Bar. in. l. fi. per illū tex. C. de exat. & excu. li. xij. & sequif. d. me⁹ hęc. Et in hac materia alle. etiā Bar. in. l. oēs de decu. li. x. vbi dicit per illū tex. q̄ qui est de priorib⁹, vel cō- siliarijs in ciuitate, nō pōt acceptare officiu⁹ extra ciuitatē. Al- le. Bar. in. l. eis q̄b⁹. circa mediū. C. qui mili. nō pos. vbi dicit, q̄ si post primū officiu⁹, alicui daf secūdū in ei⁹ electiōe est, vt re- tineat qd vult. ¶ Et scias, q̄ qui in eo actu pōt vti duplici offi- cio, nō tenet, nec p̄sumit vtroq̄ vti: sed pōt bis actū duplici vi- ee expedire. Casus est no. secūdū do. Ab. ibi in. c. cum interu- ner. las. s. de ele. Vtrū aut duplex in officio habeat duplex sala- riū: vide Io. An. & alios in. c. cū olim. de re iudi. vbi dicit, deo hęc omitto. ¶ Extra glo. pulchrū & vtile existimo remissiuē discutere vltra oēs hęc certos casus, q̄bus dubitat, an onus probādi incubat actori, vel reo, nō ab re: nō extra p̄positū: tñ pro- pter titulū nostrū: tñ p̄pter istū tex. in ver. vtrum incumbat. & idē si refricat in dubiū, q̄ cā disp̄sationis sit vera, an habeat p̄bare dicēs eā falsam: an dicēs eā verā: vide Old. cōfi. cclvj. in ci. clemēs Ep̄s. Et si aliquis dicit se esse in patris p̄tate, ali⁹ dicit eū emācipatū, quis p̄babit. vide Fed. cōfi. cccxvj. inci. egit quid- dam. Et si vidua dicit filios esse rixosos: vt possit seorsum ali- mētari vigore testamētū: & illi dicit se nō rixosos: quis proba- bit: vide Pe. de Anc. cōfi. cclvij. inci. super prima. Et si vnus di- cit instrumentū cōfectū à nō notario: alius dicit eū fuisse nota- riū: quis p̄babit: vide Pe. de Anc. cōfi. cccx. inci. p̄ ista parte. ad fi. ¶ Et si tu dicis te nō fuisse citatū, & ego affirmo: quis proba- bit. vide Bal. in. c. j. ad hoc. in. vij. col. de pa. iura. fir. & text. & glo. & ibi do. in. c. q̄ sicut. s. de ele. Et si quis dicit se appellasse, & alius dicit, q̄ intra x. dies non appellauit: quis probabit. vide Pau. de Leaza. in. c. tertio loco. in. ij. col. j. eod. Et si quis dicit se non esse subiectum alteri: & superior negat: quis probabit: vi- de Bal. in. l. cum aliquis. in vlti. nota. C. de iur. delibe. Et si quis dicit se nobilem, alius negat: quis probabit. Vide Bal. in. c. j. s. si rusticus. de pace te. Et si quis dicit patronum non presentat se in tempore, & ipse negabit: quis probabit. vide Rotam in nouif. conclu. lxxviii. incip. vtrum presentatus. Et si capitulum dicit canonicum non resedisse, & ipse negat: quis probabit. vi- de Pau. de Leaza. in disputa. tione, capitulum petit. Et si quis di- cit impetransem non expressisse verum valorem beneficij: & ipse negat: quis probabit. vide Rotam in nouif. cōclusionone. cclxvij. incip. Papa confert. & do. Abb. in. c. fina. circa fi. j. de p̄- sum. Et si quis dicit impetransem non expressisse beneficium esse patronale: & ille negat: quis proba. vide Car. confi. lxxj. in- cip. vacante. Et si quis dicit officialem non iurasse, vel canoni- cum non sollemniter ingressum: & ipse negat: quia proba. vide Bal. in. ti. de pace Constan. in verbo, vafalli. el. j. ¶ Et si credi- tor allegat priorē hypothecā, & emptor allegat priorē q̄s p̄ba- bit: vide

bit vide Bal. in. l. m̄em. C. de proba. Et si dicitur quē esse diuitē, vel pauperē, vel nō esse, quis probabit: vide gl. in. l. si verō. s. si. ff. qui fati. cog. & ibi Ang. & Bar. & alios in. l. si cōfate. sol. mat. Et si quis dicit se exposuisse pro alio in curia, vel alibi: & alius dicit q̄ oīno expēditset in factis suis, quis probabit: vide Bal. in. l. ex par- ter. ff. fa. er. Et si dubitat. an quis ignorauerit, vel nō quis proba- bit: vide glo. in verbo affectata in. c. ij. de tēp. or. in. vj. & oīno Ro- tā cōclu. cclij. in nouif. incip. Itē si p̄ negligētiā. Et si dubitat, an aliquis fuerit vno tpe, vel post: quis probabit. vide Bart. & oēs in l. solam. s. vt p̄bari. de op. not. nū. Et si dubitatur, an iudex inter- posuerit decr. ex vera cā, vel falsa: quis probabit: vide Spe. in. ti. de emp. & vē. s. nūc dicēdū. ver. hoc quoq̄. & Bal. in. l. quecūq̄. s. si. de publi. & Ang. in. l. sciēdū. de ver. obl. Bal. in. l. quocūq̄. C. de bo. q̄ lib. cōfi. Et si dubitatur, an ap. fuerit solēniter interposita, q̄s proba- bit: vide d. Car. in. de. cām. s. verū. in. pe. q. de ele. Et si legatarius exlegato ḡnali, dicit certā rē fuisse in bonis testatoris tēpore mor- tis: & heres dicit fuisse ex post: & ita sibi nō deberi, q̄s habet proba- re: vide solēniter Ro. in. l. in illa. in. xij. col. de ver. obl. vbi dicit se cōsuluisse Ro. & multa ponit circa probandū prioritatē, vel po- sterioritatē tēporis. ¶ Et si intētatur cōditiō ex canone inter- fectā: & dicitur iniustē rē amissam. reus aut dicat iniustē amif- sam: quis habet probare, vide Inn. in. c. sape. in. gl. magna. ver. vno plus videtur. de resti. spo. & ibi d. Ab. in. xv. col. ¶ Et q̄ vnus pos- fedit antiqui⁹, alius nō: quis probabit: vide Bar. in. l. Celsus. in. iij. col. ff. de vīca. & in. l. fi ante. in. l. fi ante in. fi. C. vnde vi. & d. Ant. in. c. si diligēti. in. iij. col. de præſcri. Et si agitur remedio attētato rū, quis habet probare: vide Inn. in. c. bonæ. de app. & in. c. dilecti in. fi. de excep. & in. c. dudū. el. ij. de ele. Et ita eū alleg. Rota in anti- quis cōclusiōe. cxxj. & si quis opponit exceptionē falsi procu. post litē cōte. & ali⁹ negat: quis habet probare: vide d. Ant. in. cū. M. in ix. col. de cōfi. & Inn. in. c. cū in iure. de offi. deleg. & gl. Bal. & Sa- ly. in. l. licet. C. de procur. & Inn. & d. Abb. in. c. quij. eo. Et si bona p̄l. defuncti dicūt q̄sta de bonis ecc. & ali⁹ dicat de bonis patri. q̄s prob. vide gl. in. c. sint manifesti. xij. q. j. & in. c. q̄cūq̄. ea. cā. q. v. Et q̄ est petita reductio ad arbitriū boni viri, quis habet probare: vide d. Ant. in. c. quintaualis. in. xlv. col. de iureiu. & ibi Imo. in. xij. Car. cōfi. cxliij. & Cal. in. tit. de arbi. cōfi. ij. Et q̄ vnus in cā ap. quis habet probare vide Bar. in. l. ij. C. de app. & Imo. post. d. An. in. c. præſentia. in. v. col. de renun. cū ibi allegat. Et q̄ est appella. à cōmissis arbitrio iudicis, quis probat: vide Inno. in. c. innotuit. de eo, qui fur. or. susce. Et cui incubat onus probandi atātē, vide gl. in. c. præſbyter. xiiij. di. & d. Ab. post alios in. c. in præſentia. in. xiiij. col. j. eod. Et cū apponitur defectus ad rescriptū, quis habet proba- re, an impetrans, an opponens: vide Cald. in isto titu. confi. x. & Io. An. in. Spe. in rub. de clā. despon. in. fin. & Imo. post alios in. c. super literis. in. xvj. col. de rescrip. cū conuor. Et quis habet proba- re defectū atātis: vide Cal. in isto tit. cōfi. v. Et si apud cōmodatariū perijt res, quis debet probare: an ipse de culpa leui: an cōmo- dās de culpa graui: vide Io. And. in Spe. tit. de cōmo. s. nunc dicen- dū. in addi. incipit. quia plus habet. d. Abb. in. c. ij. de depo. & Imo. in. c. j. de cōmo. & latē Saly. in. l. que forruitis. C. de de pign. actio. Et si tu dicis me fuisse negligentē: & ego dico me fuisse diligētē quis habet probare: vide d. Ant. in. c. plerunq̄. circa fi. de rescrip. Et si tu dicis in elec. nō fuisse seruatas debitas sollemnitas: & ego di- co contra quis probabit: vide glo. in. c. super his. circa fi. glo. ma- gnæ. de accu. & latē d. Ant. in. c. cū dilecti. in. x. col. de ele. & si du- bitat, an in loco fuerit copia peritorū, qui potuissent cōsuli, quis habet probare: vide Bart. in. l. in bonorū. ff. de bo. pos. ti. ḡnali. & si electo in P̄rela. opponitur defectus nataliū, quis habet probare: vide Io. An. in regula, infamib⁹. in mercu. & super istis est aduertē dū ad no. per oēs in. l. sciēdū. ff. de ver. ob. vbi de plurib⁹ solenni- querit, an p̄sumant interuenisse in actu in dubio: quia tales p̄- sumptiōes trāsferūt onus p̄bādi in aduersariū: iuxta glo. in. l. siue possidetis. C. de pb. & adde, qd quoties aliqd cōiter cōsueuit esse certo mō, illa cōis cōtingētia trāsferūt on⁹ p̄bādi in aduersariū se- cūdū gl. i. l. nec p̄ natales. C. de prob. & ista tene mētī: q̄a licet eorū inuētiō magis laboriosa videat, q̄ subtilis: nō tñ sunt pui momētī.

illi, si ex aduerso contrarium probatur. Lex vel statutum, si dicit debere dari dicto alicui sine iuramento: intelligi debet, nisi contra- rium probetur, etiam si talis officialis iurauit si- deliter exercere officium suum. Statutum etiam si diceret, quod de certa re, debe- ret iuramento alicuius: tamen posset proba- ri contrarium: vide dua limitationes ad istū conclusionem. nu. 4. & 5. Partes, si in aliquo eligendo peritos discordant iudex debet eligere. Periti in arte, an possint compelli suscipere officiu referēdi quid sentiat. post nu. 6. vers. Et scias. Peritus vnus, an sufficiat: vel an sint plures ne- cessarij. Periti in arte quis dicat. post nu. 7. ver. Et scias. Periti in arte iurare debent solum de credulitate. Sententia, an possit retractari lata ad relationem peritorum. Sententia lata per probationes priuilegiatas, an pos- sit retractari post nu. 10. Sententia si fuerit lata propter probationem vnus testis cum delatione iuramenti in supplementū, poterit etiam retractari. Periti, si discordant, creditur peritori. ¶ C. A. P. IIII. **R**opofuisti. ¶ Non marito asserēti etiā cū iuramē- to se vxorem cognouisse: si vxor p̄ testimoniū matrona- rū, q̄ corpus inspexerint, p̄bat cōtrariū. h. d. cōis diuisio. ¶ Scda ibi vide. ¶ No. primò ex tex. iūcta gl. iij. cū iurib⁹ suis: maximē c. cō- tinebat. de depō. impub. q̄ vbi ex aliqua dif- positioe stat iuramēto alicui⁹, illi nō credif, si ex aduerso p̄bat cōtrariū. Qd sing. no. secun- dū d. Ab. cui adde gl. idē tenētē in. c. ij. in ver- bo, affectata. de tēp. ordi. in. vj. & Inn. in. c. q̄a p̄pter. versus fi. de elect. & in. c. sup eod. s. qd met. cā. & ibi do. Ant. & d. Abb. & tex. in. l. vi deamus. s. pe. & in. l. fina. ff. de in lit. iur. & Ro. plenē in. l. admonēdi. in. xiiij. col. ff. de iureiu. & d. Ant. in. c. q̄a p̄pter. xvj. colū. & Archi. in. c. in primis. in antepe. colū. ij. q. j. & Do. post alios valde solēniter in. c. statutū. s. cū verō. in. v. col. de rescrip. in. vj. & Bar. in. l. Theopōp⁹. vers. quare cum testator. ff. de dot. præleg. & text. in. c. si quis accepit. xxxij. q. j. iūcto. c. qd interrogasti. & ibi vide gl. xxvij. q. ij. & Io. And. referentē se cōsuluisse in Spe. ti. de offi. iud. s. fi. in addi. incip. huius remissio. & text. cū glo. in. c. j. in. ij. respōj. de frigi. Et ex hoc li- mitant multa iura requiritia iuramētū in p- batione: prout aliās dixi in. c. qualiter. el. ij. in prin. j. de accu. limitando glo. ibi, que dixit sta- ri iuramento Prælati super redditione rōnis administrationis. ¶ Et ex istis infert sing. do. Ab. in. d. c. cōtinebat. in. ij. col. & hęc, q̄ si sta- tutū dicit credēdū esse iuramēto officialis in aliqua re: debet intelligi, nisi ex aduerso pro- betur contrarium: quia iuramētum vnus nō est integra probatio: ideo non debet p̄uale- re probationi alterius integre. arg. l. admonē- di. ff. de iureiu. ¶ Sed aduerte, quia in isto pas- su eslet alius exordiedū: maximē, q̄a Ioan. de Imol. in. l. qui bona. s. qui damni. ff. de dā. infe. vario mō distinguit. & cū refert & sequit do- meus hęc nullo. addito. Moder. verō ponunt

Dispositio aliqua si dicat, quod statetur iuramento alicuius, non creditur

dicit sciam arbitratoris no transire in re iudi dicata. Ad idem qd not. do. Ant. in. c. si in vlt. col. de iureiu. & in. c. cu venerabilis. in fin. j. de except. vbi dicit, qd si propter probatio- ne vnus testis cu delatioe iuramenti in sup- plementu, fuerit lata sententia, poterit etiam per testes retractari. & ex istis intulit. d. Ant. hic multu solenniter, qd sententia lata ad cofi- sapientis pot reuocari propter cong. sapietio ris. Et ide not. Bal. in. c. si per debilitate. in. ij. commeto. s. de offic. deleg. est verum, qd do. Abb. d. Bendic. & do. meo hic recedunt a coi opi. ex toto per multa. Et rndet motiuis isto ru, qd sententia debet retractari, qn noua probatio est vera cofundens praesumptiu. Sed, qd praesumptiu tollat alia praesumptiu, non probatur iure secundu eos: nisi sit praesum- tio iuris, & de iure: prout in casu. l. si qui adul terij. C. de adul. Nec ob. c. fraterni. de frigi. qd speciale est in ca matrimo. per. c. lator. de re iudi. Et dicit hic Mod. in extractis nouis, hac opin. d. Abb. nunqua fuisse danatam: sed hoc no obit. tenent com opi. per tex. que dicunt omnibus ignot. in. l. Diui fratres. ff. de iure pa. vbi dicitu iuris consultoris, qui secudo lo- co subtilius dixerit, praeualet primo. Sed ita bene posset allegari text. in. c. capellanus. s. de feri. vbi posterior sententia subtiliori nitti- tur rone. & l. ij. s. de q. C. de vet. iur. enuc. cum si. Postea respondet sigillatim omnib? ratio- nibus do. Abb. & no dicunt, qd lo. de Ana. an te ipso posuit ad litera istas respofioes, in. d. c. significasti. in. xiiij. colum. & quia extese ip sum videre potes: ideo no refero, sed per ei? dicta remaneo cu coi: maxime, quia vt ipe di- cit non adaptantur dicta do. Abb. ad. l. si qui adulterij. vbi no pervera probatio, sed pre- sumptiu receditur a prima sententia. Et pro hac parte facit tex. in. c. cu dilect. el. ij. in pri. j. de pur. ca. vbi patet, qd codonatus, quia defi- cit in purga. potest iteru purgari no obit. sen- tentia codemnatoria. Facit qd not. Bart. in. l. arbitro. circa mediu. ff. qui satisd. vbi di- cit iudice dicta peritoru posse corrigere iter rogando peritiores: sed quia do. meus hic ad- ducit que da iura cotra com: ideo declinado de ipsa potes dicere, qd coiis opi. est intelligen- da trib? modis. ¶ Primo, dummodo iudex vta- tur moderamine adeo, qd admittat indiffer- ter secundos peritos: quia eius officio est re- secare infinitate. c. cu in multis. de rescrip. in. vj. secundu Ana. in. d. c. significasti. ¶ Secundo intellige, nisi lex succurreret de alio remedio aduersus peritu, qui dolo, vel imperitia parte lesisset. prout in. l. si propter. iucta. l. si duob? s. ff. fa. er. ¶ Tertio, nisi esset aliquis casus in quo lex antiqua, vel statutu ex iudicio peri- toru inuenisset certu remediū alicui caufa: quia si sit lex noua, per magis peritos no irri- tabuntur gesta vigore primae legis: vt. l. cōpa- rationes. C. de si. in. stru. Nec miru per ea, que no. d. Ab. in. d. c. capellanus. in. ij. col. & Imo. post alios in. c. si. in. iij. col. s. de consi. ¶ Vlti- mo in hac materia scias primò, qd rone noto- rietatis omittitur iudiciu peritorum, secun- du Bal. in. l. j. in. ij. col. C. vt que defunt aduo. ¶ Secundo scias, qd si periti discordat. statur peritori propter glo. in. c. vt te veru. lv. dist. c. sunt pares. attenditur verisimilitudo secun-

dmu Bald. in. c. j. in. v. colu. qui. mo. feu. amit. omnib? partibus fa uetur reo, secundu Ro. in. l. j. s. fi. de verb. obli. propter glo. in. c. cle- rici. lxxxj. dist. Et dicit Spec. in tit. de homi. s. j. & in ti. de prob. s. fi. ver. hoc quoq. qd dicta paucoru pitiam pualent multis iperitis. ¶ Tertio scias, qd si debet stari dicto medicoru, sufficet qd a coi loquela appellentur medici, etiā si no sint doct. secundu Bart. in l. sciendū. § illud. ff. de aed. edic. & Io. de Ana. in. rub. de magistro in. iij. co. Reliqua in materia dic, vt per do. Ab. qui exijt materia.

- 1 Sigillo alieno vtens, vt falsarius puniendus est.
- 2 Exceptio alternatiua obscuritatem parit.
- 3 Oppositio generalis exceptioni, an valeat: & quid operetur?
- 4 Causa in dicto testis sufficit, vt virtualiter intelligatur.
- 5 Negatiua qualiter probetur.
- 6 Actus, qui dicitur esse falsus gestus in collegio, qualiter probetur?
- 7 Reus criminalis qualiter possit condemnari ex indicij.
- 8 Exceptio falsi non opponitur, nisi quando instrumentum est in iudicio productum.

Tertio loco. ¶ Singulares de vniuersita- te possunt ad commodum vniuersitatis reprobare instrum fallō cofectū, noie vniuersi. suae. h. d. Et est notabilis doct. in qua mul- ta ponuntur extra materia, que omittit. ¶ In text. ibi: sigillo cap. not. bene, qd in dubio sigillu inducit presumptionē ad veri, & cofensum illius, cuius noie sigillatur: nisi cotra probe- tur hoc intellige dummodo additur scriptura: aliās est testis mutus & incertus, scdm Bal. in ti. de pace. Cofia. in verbo, sigillo. plenius dicitur in. c. post cessionem. j. eo. & in. c. ij. de si. instru. ¶ In text. ibi: amico suo signauit. Erat iste puniendus taqua falsarius. c. tā literis. in. ij. tit. prox. not. glo. in. c. qn. de his. que fi. a Pralat. & vide glo. in. c. in memoria. xix. dist. & Spec. de instru. ed. s. instrumentu ver. item qd sigillu. vbi impresio alieni sigilli reddit instrumen- nullu. Idem de citatione alieno sigillo sigillata, secundu Spe. in ti. de cita. s. iam. ver. si. literis igitur. nisi fieret mentio, qd sigillum est alienum: vt late per Io. Fab. in. s. post. In. ti. de testa. & ibi ponit de testa. de quo per Bart. & oēs in. l. si vnus. C. de testa. Et de vsurpan- tibus hoc modo signa, vel sigilla: vide Bar. in tracta. de in. sig. Bal. in. l. j. C. quae res ven. non pos. Ioan. de Ana. in. c. accedens. de cri. fal. Bald. in disputatione. accusatus. in. iij. col. d. Ant. in. c. dilectus de exce. Pral. Bal. in. c. quanto. in. ij. col. de iur. dot. in. c. quecunq. xxx. distin. & ibi dixi, qd delens arma alicuius, turbat eius posses- sionem. Facit do. Barto. in. l. eorum. ff. de pec. vbi dicit, qd arma ex- tititoru debent deleri. & vide Bartolum in. l. eos. s. fin. ff. de falsi. & Petr. de Anch. in. c. vt Apostolica. de priui. in. vj. vbi dicit, qd vsurpans sibi doctorem est falsarius. Idē in clerico, qui no solu dicit se clericum: sed ingerit se in actibus, secundu Bal. in. l. qui sub prextu. in. fi. C. de sac. fan. ecc. Secus dicit: si solu diceret se cleri- cum. Et idem de doctore quo ad hoc, dicit do. Mari. in. c. j. quasi in. fi. de magist. Idem de eo, qui dicit se Comitē. dicit Bal. in. l. data opera. in. xvij. col. C. qui accu. Idē in supplicante nomine alterius secundu Bal. in. c. nonnulli. s. j. s. de rescri. Idem in nuncio falso citā te secundu Cy. Bal. & Saly. in. l. fi. C. de requi. re. Idē in leuante no- men alicuius epistol. & apponente suum. l. Titio centum, cu effect Romae. ff. ad man. & Bal. in rubr. C. de fid. in. stru. in. xij. col. Idem de attribuentibus sibi dicta aliorum, aliās sua alijs secundum Do. in. c. humanum. in. iij. col. j. distin. & vide ipsu in. c. duae sunt xlv. distin. vbi dixit, imponens super ornamenti altaris insignia, perdit meritum: sed in hoc effect attendenda eius intentio: & de his aliās plenius. ¶ In text. ibi: adulterium. vel. furtiuum. No. qd pro- cedit exceptio alternatiua. Et vt intelligas: facias regulam in con- trarium: quia alternatiua parit obscuritatem. c. vt qui duas. de ele. in. vj. planē Ioan. And. in regula. in alternatiuis in. mercur. Et ex- ceptio obscura non procedit. l. j. s. Labeo. & ibi Bald. ff. de flum. l. Titia. & ibi Barto. & Imo. ff. de leg. j. not. Bart. in. l. j. ff. de except. in. l. iij. s. si duobus. per illum text. ff. de adi. leg. est. text. in. l. in lege ff. de contrahenda emptio. l. iij. s. ibidem. ff. ad exhiben. l. de ata- te. s. nihil. ff. de inter. actua. Gloss. in leg. veteribus. ff. de pactis glo. fin. in. c. fi. de appellatio. Bald. in. l. j. prope medium. C. de con- dit. ob turpem cau. l. j. in. fin. C. vnde vi. in. l. edita. in. antepe. col. C. de eden.

C. de eden. Pet. de Anch. in Cle. cōstitutionē. de elec. Bal. in. s. excep- tiones. In. ti. de replic. d. Flo. in. l. in. except. ff. de excep. Bal. in. l. eos. post princ. C. de vsur. d. Ant. in. c. dilecti. in. vj. col. s. de iudi. ¶ Fallit primò secundu do. Ant. hic: nisi in qualibet alternatiua cocludatur intentio excipientis: per tex. hic. & in. c. ex parte. s. de rescrip. & in. c. Ray. de testa. & in. c. ex parte. B. s. de fo. cōpe. & vi de Imol. post. d. Ant. in. d. c. ex parte. s. vbi idem tenent. Et ide do. Abb. in. d. c. ex parte. B. in. ij. col. & Inno. in. c. ex parte Abbatis. j. de verb. signi. & Imo. post do. Ant. c. plerūq. in. iij. col. s. de refc. & optimē facit, qd not. Do. post Ioā. An. in. c. j. in. vlt. col. ver. no. bene. de pac. in. vj. que referā. in. c. in. praeferentia. j. eod. ¶ Secundo fallit, nisi natura obligationis sit alternatiua, siue hoc surgat ex di- spositione hominis: vt in. c. j. s. de plus peti. siue legis: vt in. c. cu di- lecti. & c. cum cam. j. de empt. & vend. ¶ Tertio fallit, nisi alter- nentur duo, quoru vnū alteri inest: vt qn accumulatur nullitas & iniustitia secundu practica. de qua in. l. j. C. qn prou. no est ne. & in. l. si expressim. ff. de app. & in. c. dilectio. j. de app. & in. c. cōsi- tutus. s. de testi. in. integ. Possent etiā practica aliter limitari, vi- delicet in casibus, in quibus procedit libellus alternatiu. De qui- bus per glo. & oēs in. c. Abbata. in verbo dnij. de re iudic. in. vj. & Bar. in. l. & an eandem. s. actiones. ff. de except. rei iud. & Ro. in. l. ij. s. item si in facto. in. v. col. ff. de verbor. obliga. & d. Ant. d. Abb. & Imo. in. d. c. constitus. vbi bonus tex. & d. Abb. in. c. fi. in. j. col. j. de frig. & Ro. in. l. stipulationes no diuiditur. in. vlti. char. de ver. oblig. & Bal. & Imo. in. l. Gallus. s. fi. eius. ff. de libe. & posthu. & d. Ant. & d. Ab. in. c. ij. de lib. obla. cu concord. ¶ Et per praedicta in fertur, quid importet generalis oppositio omniu exceptionū ab sq. specificatione. de quo per Ang. in. l. j. ff. de except. vbi dicit, qd procedit, si eius generalitati non fuit oppositum. Et habetur per Bal. in. l. si. circa princ. C. de fidei. & dicitur post glo. in. c. pastora- lis. j. de except. & dicit Bal. in. d. l. Titia. textores. qd cautella aduo- catorum, in qua dicitur post certas exceptiones oppositas: & om- nes alias exceptiones mihi cōpetentes oppo. operatur solū, qd sic dicens non videtur se adstrinxisse ad exceptiones oppositas in spē sed in termino: aliās poterit opponere. & sequitur Ang. & Imo. ibi. & not. Bald. & Ang. in. l. scire. s. sufficit. ff. de excu. tu. De alijs dispositionibus alternatiuis, qn valeant dixi aliās late in. c. cam. el. j. j. qui fil. sint legi. ¶ In text. ibi: fratres ad prohibē. Not. tex. qd de ge- stis in. c. statutu illoru de c. & confirma. vt in gloss. ij. & adde his, quae adducam in. c. veniens. el. ij. in vlt. no. j. tit. prox. Sed istud qd vbi materia aliter probari no potest testis ex toto non interge- efficiatur integer. Intellige sanē secundu. d. Anto. & Imol. hic, qn ex natura facti alij testes adesse non possunt: vt in exemplo istius litem. & l. consensu. C. de repu. Sed si potuissent alij adesse, quan- vis non affuissent, propter hoc non efficiatur idonei aliās inha- biles, quia faerunt: quasi materia aliter probari no possit: ne se- quatur absurdum: qd vbi solum inhabiles aliquid sciunt, illi sem- per admittantur. quod bene not. Et per istum tex. hic dicit Bald. se in facto pluries consuluisse, qd vbi tractatur de interesse colle- gij, non vt singulorum: illi de collegio semper sunt idonei testes. Vnde infert, quod fratres praedicatores possunt esse testes testa- menti, in quo relinquitur eccl. fratrū. Et idem si est qd de nore cuius fructus veduntur pro ipsa vniuersitate: & no sunt deputa- ti ad vsu hominū, vel iumentoru villae. Et ide vbi cunq. no est burfale interesse, & adde tex. in. c. in super. j. de testi. vbi hec mate- ria apertius ponetur. ¶ In text. ibi: secundu assertionē testiu. no. bñ secundu Bal. hic, qd licet expressē no desposuerint per sensum cor- poris, nec de ipsoru pntia. tamē tacite videntur hoc dixisse. Nam cū essent de cōuetu, & dicit, qd vox vnanimis cōuentus, & c. pro- bant de necessitate se ipsos fuisse probos. Et sic vbi testis no interro- gatur de presentia: & loquitur assertiuē, praesumitur fuisse praesens. qd dicit valde not. ad qonem, quā habuit in facto. Nā ad pro- bandā homologationē laudi, testes producti dixerūt vera esse. In- terrogati de cā scientie, dixerūt partes dixisse, qd erat cōtentā: li- cet ergo no reddant rone per sensum corporis, & auditu: tñ beni- gna interpretatioe inspecta, satis videntur hoc asserere: nec est iño- uum, qd propter celeritatem loquutionis interdum media propo- sitione retractatur. Idem dicit de teste dicente, quod est publica vox & fama. & interrogatoti de causa scientie, quod sit dicitur per

populum. Nā licet no dicūt se audiuisset: tñ subintelligit & dicit, qd ad hoc ita bñ facit istud capm, sicut aliquis tex. qui sit in iure. Bñ faciunt no. p. Bar. in. l. libelloru. in. vlt. col. ff. de ver. sig. & in. l. si quis filiabus. in. fi. ff. de test. tu. p. Bal. in. c. quato. in. fi. s. de iu. & in. c. j. in prin. de succes. feu. & in. l. legi. C. de legi. haere. & d. Ab. in. c. quoties. j. ti. pxi. vbi habetur, qd sufficit, qd dicta testiu cocludant secundum communem vsu loquendi. ¶ Et ex isto text. iuncta hac eleganti doctrina Bal. debes limitare, qd ipse no. in. l. cum hi. s. si integra. ff. de trāsa. & sentit in. l. solā. C. de testi. vbi di- xit, qd testes deponentes super negatiua, debent reddere causam di- cti sui, & non interrogati: quia non procedit, qn deponunt ali- ter. verosimile est id, qd dicit, facilliter esse sibi cognitū. Et hunc intellectū ad istū text. tradit etiam do. meus hic: licet no viderit Bal. & dicit satis esse, qd implicite, vel explicite testis dicat se fuisse pntē, no vidisse hoc fieri. Ad quod etiam alleg. tex. que reputat- fing. ad hoc in auf. de here. & fal. s. hinc nobis. iuxta fi. ibi se affuis- se his, quae gesta sunt, & vidisse, quod sic agebat. Et dicit no esse opus, qd dicat, nec potuisset esse, quin vidisset. prout aliās requiri- tur. & alleg. gl. in. c. clerici. lxxxj. di. & Bal. in. l. ij. C. de bo. pos. se- cūdu tab. In qbus locis hoc no dicit, sed est dictum. d. Car. consi. xxvij. Erat autē verosimile in isto tex. ppter aduitatē rei. qd pntes intellexerint: secus si no verosimile: pp dictū Bar. in. d. s. si inte- gra. & facit qd no. d. Ant. in. c. super hoc. s. de renū. & ibi Imo. in. xiiij. col. vbi dicunt no credi dicto testis, qui deponit sup factu no verosimile: nisi assignet cam facti. Et ex istis cōsideratō rei. qd istū tex. habes, qd si sunt aliqua facta, qd no cofueuerunt cōiter fieri oī loco & omni tpe: sed certo tpe, & certo loco: vt est cōgregatio collegij, que fit solēniter certo signo pcedete. l. j. & ibi Bar. C. de dec. ita qd pns in loco psumit hre notitia: cū cōgregat collegium. Certē in istis factis, si illi q sunt de collegio deponat, qd nūq. est fa- ctū collegiū sine ipsis, credi eorū testimonio: licet deponat de tpe no multū coarctate. Et ad hoc dicit do. meo se solū pderasse istum tex. sing. vltra oēs, qm regulariter vbi aliqui, qui no essent de collegio, vel qd no haberēt interesse huic facto, dicerēt simpli- citer no fuisse factū vnq. capitulū super hoc: talis negatiua mera coarctata: redderet totū dictum eorū nullū: vt est tex. valde sing. in. c. cum ecclesia. de cā pos. & pprie. de quo festum facit Bar. in. l. j. hoc interdico. ff. de iti. actus. pri. & in. l. j. in prin. ff. si quis ius dicē. no obtē. & Ang. in. l. si per aliū. s. docere. ff. ne quis eum, qui in ius & c. & Ang. in. l. s. hinc nobis. & Ang. & Imo. in. l. Pato- nius. s. rei. ff. de acq. haer. cū cōcor. quas oēs habes solēniter limita- tas ex isto text. secundu do. meū. In quo cōsidera qd testes hic: post negatiua, ponūt ecōuerso affirmatiua, ibi: volebat, & iō succedit doctrina Bald. in. c. si quis per. xx. fi. de feu. sue. cōtro. & sequitur do. Abb. in. c. cū ecclesia. col. viij. qd no attendit sermo negatiuus testiu, qn supponit affirmatiuus: puta si dicat: Titius no possedit xx. an. sed Petrus bene possedit. Ex quo infero, qd capitulum cū ecclesia no facit ad ppositum. ¶ Gloss. j. ibi: indirectē. Dicit hic Imo. vltra alios, & sequit do. Brdictus, qd hic negatiua potest directē cadere in sensum testis: iō pōt. pbari. Nā potuit testis au- dire ita verbum nolle, sicut verbū velle: ideo admittitur ad proban- dum se audiuisse canonicos dicētes se nolle alienare. & alleg. not. per Ioan. Andr. in. c. bonae. el. j. s. de elec. vt hic dicit. d. Abb. Non est hic locus illi materiae, qualiter negatiua probetur: sed quia Bal. & Pau. de Leaza. hic in suo cōmento plenē tangunt: col- lige solum remisiones, & vide Bal. plenē in. l. actor. C. de proba. & in. l. qui accusare. in. fi. C. de eden. & Bald. in. l. licet. C. de pcur. & in. l. si ex cautione. in. vlti. opp. & in. l. in contractibus. j. de no. nu. pec. & domi. Abb. post alios in. d. c. bonae. vbi gloss. plena, & gloss. Archi. & Do. in. c. actor. vj. q. vlti. & in. c. j. vbi bonus text. de confess. in. vj. & Cald. diffusē in disputatione incipiente capi- tulum petit fructus. & omnino Ioan. And. in regula, sine posses- sione. in mercur. Et vnū modum probandi negatiuam ponit Bald. in. l. j. C. de secun. tab. & alleg. in. l. nemini. C. de aduo. diu. er. iudi. & aliam gl. in auf. de haere. & fal. s. fi. verō absunt. & ibi Ang. Et vnū, qui non reperitur alibi, ponit Bald. post gloss. sing. in. l. j. C. de no. nu. pec. & vnū in. l. si cōtra. C. de pb. & multos ponit Bal. in. l. fi. C. de re. cre. & vnū Ang. in. l. si vacata. in. iij. colum. C. de bo. vac. libr. x. & vide latissimē vltra oēs do. Maria. in con-

mento. c. super his. in vij. char. de accu. & magistraliter Bal. Imo. & Ro. in. l. in illa. ff. de ver. obli. cū ibi alleg. per eos. & de regeatua qua est in vfu, videlicet itē, qd fuit, & est absp. eo, & c. dicitur in c. licet. j. e. ¶ Sed aduerte, quia proprie tangit hīc qd per singulos de collegio possit reprobari instrū, qd asseritur con fecū nomine collegij. in quo. d. Ab. nō tenet intellectu Inno. dicentis, qd nō reprobatu verē, sed p̄sumptiue: quasi propter frequentē contradictionē p̄sumatur de cōsensu nun quā adhibito: quia si dubiū est, qn̄ possit certa probatio reprobare instrū, vt hīc, in glo. Ergo multominus p̄sumptiua. sicut etiā dicit Bal. in. l. p̄sbyteri. in. iij. col. C. de Epi. & cle. qd instr. notarij nō reprobatu per testes nō reddentes cām dīcti sui: quia p̄sumpti uē probant, nō verē, nec placet sibi intellectu glo. quia potuisset aliqn̄ in hac materia. c. cōgregatum fuisse eis ignoratib⁹. vñ dicit ipse & sequitur do. Benedic. qd isti deponētes con stituebāt totū capit. vel saltē duas partes, sine quibus collegiū non congregatur. l. nulli. ff. qd cuiuscq; vniuer. nomi. & hoc sonat litera hīc, ibi fratres, indifinitē loquens. Sed certē etiā si minor pars esset examinata: puta duo, vel tres de collegio: in isto casu reprobaretur instrū. quia vt dicit hīc do. mē⁹ isti deponēbāt, qd quoties fuerat facta mentio de hoc in cap. semper fuit cōtradictū: quia iste sermo cōcludit qd in omnib⁹ cap. fuerat cōtradictū. & ne gando de omnibus ca. affirmatū implicite se affuisse omnib⁹ cap. Nō obstat qd nō coarctā bant negatiuā. & c. quia rñsum est. s. & ideō per istum tex. dicit Bart. quem dōct. hīc non allegant, in. l. si librarius. in. ff. de reg. iur. qd vbi aliquid attribuitur vniuersitati, pōt probari per ipso de vniuersitate rē sic fuisse, vel nō fuisse: & sequitur Imol. in. l. cū proponere tur. ff. de leg. ij. nō glo. ibi cū Bal. vbi habetur qd si testator asserit se errasse in gestis per se in testam. ei creditur. De quo etiā per Bal. in Imperator. ff. de statu homi. & in. l. f. C. de testa. & in. l. ij. C. cōm. vel epist. ¶ In glo. ij. in fi. pondera istam gl. vt per Fed. consil. cxix. inci. nulli dubiū. & per Lap. alleg. cxliij. incip. mulier in cōfessio. & per do. Abb. hīc, cuius dicta melius cadūt in. e. in super. j. tit. prox. & ibi seruo. ¶ In glo. fm. ibi in prin. & indicia. In stant hīc magis, quā oporteat. d. Ant. d. Abb. do. meus. & alij not. An & qn̄ propter indicia possit quis de crimine condēnari: & extē dunt se in dīctis lo. And. in addi. Spe. in tit. de proba. s. fi. ver. xij. & est materia valde vtilis, in quauitra eos plura adduci possent. Sed quī do. Abb. met dolet nimis extra propositū se extendisse: & quia nō est in eū tangere mate rias aliquo vtili omisso, ideō ne sit plenior Decret. in materia impertinenti, quā in pro pria, examinabo diffusē in. c. quia verosimile j. de p̄sump. vbi Imo. solenniter ponit: sed pro nunc vide t. ex. in. c. in sinuatum. de symo. in. c. cū contumacia. de hæreti. in. vj. in. c. lite ras. de p̄sum. in. c. pro humani. ad fin. de ho mīci. jn. vj. & in. l. consiliarios. C. de assessor. in. l. si qui adulterij. C. de adult. & ibi Bal. & Sal. & Bal. & Roma. in. l. excipiuntur. ff. ad Sylla. & Bald. in. l. j. C. de collu. deteg. & Bald. Ang. & Saly. in. l. sciant. C. de proba. & Oldr. confi.

ccx. & Bal. in. l. neq; natales. C. de probat. & in. c. tuā. s. de procur. & in. l. non hæc. C. vnde cogn. & in. l. multū. in. ij. col. C. si quis al ter. vel sibi. ¶ In eadē glo. ibi: in antiquis enim. Limita hoc dictū primō, dūmōdō instrumenta antiqua nō steterint in occulto, sed in registro, prout loquitur. l. Celsus cum sua glo. ff. de proba. Secus, si steterint in secreto secundum Cald. hīc: quia qui malē facit, odit lucē allegat ipse. c. j. j. ne sede vacante. Ad idem. c. consuluit. s. de offic. le. ¶ Scdō limi. nisi essent testes no. qui bñ dixerint fere cordari, & non esset adeō longum tempus, quoniam possent re cordari, secundum Imol. hīc per. c. in omni. j. tit. prox. ¶ In ead. glo. ibi: considerabit iudex. dicit Bal. hīc, quōd licet tota ista glo. si multum notabilis: tamen in ista parte est notabilissima. & fa. l. iij. s. tu magis. ff. de testi. secundum eum. Sed principalem materiā glo. quando testes contradicunt instrumento, plenē ponunt Bar. & Imo. in. l. j. ff. quemadmo. testa. aper. & omnes in. c. cū Ioannes. j. de fide instrum. & ibi dicitur. Nec teneas argumē. glo. circa fidum requirit quatuor testes contra instrumentum: quia nō est verum, qd tabellio habeat vim vnus testis: cū non possit duplici officio fungi: vt diximus in. c. iij. s. eod. ¶ Extra glo. not. quā dā dicta Bal. hīc. Nam per istum tex. in verbo quo exhibitio. dicit, qd exceptio falsi nō opponitur, nisi cū instrumentū est in iudicio productū. Facit. l. si vteris. C. de fid. instrum. Item dicit per istum tex. in verbo iurati dixerunt: qd sufficit testes esse productos & iuratos, licet citati non fuerint. Et allegat glo. singu. in. l. post le gatum. s. hīs verō. ff. de his, qui. vt indig. De quo dicitur latē in. c. j. titu. proximo. Item dicit, qd vnus notarius subscribens se instru. alterius notarij malē famā famā fidem eius confirmat. Et dicit esse text. sing. in. l. si quis ex argentiarijs. in prin. ff. de eden. vbi di ctum testis in habilis sustentatur per testem habilem. quē text. not. etiam Angel. consil. j. & Saly. in. l. in bonā fidei. in. iij. col. C. de reb. cred. est glo. in. l. iij. s. duā causā. in ver. eandem fidem. ff. de carb. edic. Et istud qd dicit Bal. hīc, posuit etiam in. l. Impera. circa mediū. ff. de stat. homi. ¶ Sed limita, nisi esset casus in quo ex forma legis, vel hominis requireretur duo: quia test. vterq; erit probata vita: secundū ipsum hīc, per. l. Cassius. ff. de sena. Item dicit Bald. hīc, qd ex renuntiationibus insolitis, est p̄sumptio contra instrumentū. Alleg. glo. ij. in. l. si quis sub conditione. ff. de condi. insti. Facit qd not. in. l. iij. C. plus vale. qd agitur. vbi dicit illa verba, volentes vsurā euitare. & c. sunt signa vsurā cōmissā.

SVMMA RIVM.

- 1 Vt asseris: hac verba debent dici ab eo, qui non vult videri probare ser monem alterius in prin.
2 Testis non iuratus audiat, vbi agitur de crimine impediendo.
CAP. VII.

Vtrav. Vbi agitur de matrim. cōtrahendo probato impedimento & a testatio nibus publicatis: & alij testes super defectu impedi menti non admittuntur. Hoc dicit. In tex. ibi vt asse ris. Ex quo sis cautus, not. ¶ qd qui non vult videri probare alterius sermonem, vtitur hoc modo loquendi: scilicet vt asseris. Ex quo sis cautus in practica, dum fit mētio de allegatis per aduersarium: ne videaris ea confiteri: dicas asserunt testamē tum: asserunt procur. & idem in similibus. Ad idem. c. ad hæc. s. de rescript. & ibi not. domi. Anto. & Imol. facit. c. iij. s. de eo, qui mittit in possessionem. Not. Barto. in extrauag. ad repri. in ver bo asserit. Et faciunt oēs tex. similib. verbis vtentes: quorū mul tos non necessariō allegant Moder. quibus melius adde Bald. de hac clausula loquentem in. c. studuisti supra de offic. lega. & quod not. Cald. in titu. de rescript. consilio. vij. & pulchrē domi. de Ro ta in nouiss. concl. s. fione. c. xlvij. incipien. Papa confert. vbi di cunt, qd si in literis Papæ dicitur, cuius reditus valorem tot fl. e norum: vt asseritur, non excedit. P̄sumitur ille valor fuisse ex pressus à supplicante. Sed quia non dicit asseris: sufficit, qd probet aliquos ita asseruisse, & euitabit subreptionem. Sed si dicere tur, vt asseris cogetur probare communem valorem non excede re illam quantitatem, quod est singulare. Et refert. do. Cardin. consil. lxxj. qd incip. vacante. versus si. ¶ In tex. ibi: accepturum. Not qd talia ver

q; talia verba denotat spōsalia de futuro. de quo dic. vt per. d. Abb. hīc, & per doct. maximē do lac. in. c. ex parte. de spon. & ibi aliās dixi. ¶ In tex. ibi, quidā. Not. bene secundū do. Abb. & Imol. qd vbi agitur de peccato impediēdo, auditur testis nō citatus, neq; productus aliud: fecus, quia ingerens se est suspe ctus. l. que omnia. ff. de procu. & dixi. s. c. proxi. allegādo glo. in l. post legatū. ¶ Glo. j. in fi. verborū est secundū Bal. hīc. sed tenetur secundū solutionē, qd. c. series. nō procedit in matri. con trahendo. Ex quo not. Bal. hīc. qd matrimo. cōtrahendū nō est priuilegiatū prout cōtrahū: quia qd non est, priuilegiari nō potest. Facit licet ipse non dicat. c. pe de eccle. non edifi. & ad uerte: quia etiam matrimoniu cōtrahendum vno casu, habet priuilegiū. c. series. videlicet, qm̄ iam esset probatum impedi mentum, & quis iterum vellet probare: quia cū tunc agitur obuando peccato, procedet. c. series. Sed hīc propter hoc qd impedimentū probatur, & manēt separati, nō agitur de pecca to: meritō stat firma regula. c. fraternitas. Et ex hoc not. domi. Abba. & d. Benedictus hīc, qd vnū ius, qd venit exceptiue ad alias regulas, extenditur per identitatē ratiōis. sed non est mirum: quia hīc agebatur de fauore animæ: quo casu semper fit extensio, secundū lo. And. d. Ant. do. Abba. in. c. ex tenore. j. qui fil. sint legi. & Bart. post glo. in aut. sacramenta. C. si aduer. ven. & glo. in verbo. Aposto. in. l. omnes dies. C. de fe. & Domi. in c. pro humani s. fi. in. j. col. de homi. in. vj. & Abb. in. c. que fuit. de diuor. & do. Anto. in. c. ad eminentiā. de sent. excom. & Ro. in. l. sequitur. s. si viam. de vsufca. & Imo. in. c. cū contingat. in xxxvij. char. de iure iur. & in. c. fi. de p̄scrip. ¶ Et pro doctri na huius materie dicas, qd vbi cūq; vitiu nō est per partes re misibile, nunquā publicatio testiu, vel sentētia nocet: quia nō est in p̄tate partiū tacendo cōfirmare illud, qd de iure diuino te net: vel in quo subest peccatū. Secus si vitiu est remissibile: vñ si pronūciatur esse matrimo. inter duos, quorū vnus negauerat allegata solū voluntate & inefficacia verborū, si nō appel latur transit sentētia in rem iudi. quia ex quo non allegabatur impedimentū, videntur denuō consentire: vt hīc per do. Ab: quē videre potes. Et not. bene secundū vnum intellectū hīc, & in. c. cū inhibitiō. j. de clāde. despon. & in. c. frater. in pe. col. j. de frigi. qd iudex p̄mittere debet aliquale causē cognitionem ante, quā exaudiat volentē vti istis priuilegijs cōcernentibus matrimo. Et allegat Inn. qui hoc dicit in. c. tenor. in glo. ij. j. de re iud. vbi etiā dixi hoc fieri posse parte non citata. Et adde. qd p̄stāndū est prius sacramentū volenti in hoc casu producere testes, qd eos nō subornauerit, secundū Bald. hīc, per text. in simili in. s. quia verō. in aut. de testi. qd nunquā exeat mentem tuam. Et Bal. quedā alia ad intellectū. d. c. series. quā ibi referam. ¶ In eadē l. ibi: ignorabat pars. Hæc solutio nō erat neces saria, tñ est valde not. secundū do. Abb. qd vbi pars ante publi cationē nullo modo potuit diuinare certū quid, de quo appa ret testes deposuisse: admitteretur ad producendos testes con tra illud. Nec est verum, qd in casu. c. feris. potuerit iustriui: vt hīc per do. Abb. qui ad idē allegat Innoc. in. c. ex tenore. j. ti. pro xi. & bene dicitur in. d. c. fraternitatis. Extra glo. dicit Bal. hīc qd ingeniu suum hīc valuit extra materiā. De cre. inter multa, quæ dicit not. qd vbi nō tenet matrimoniu, ibi mulier nō effi citur de foro viri. l. cū quedā. ff. de iurif. om. iud. Et ideō. l. exi gere. ff. de iudi. non procedit in dote putatiua: & retuli limitā do etiā aliter illam legem in. c. j. j. de spon. Item dicit Bald. post multa, qd si iuravi te ducere in vxorē, non teneor accipere, si non das dotē. & allegat multa, vt per eum. ¶ Itē dicit, qd statu tum, vel pactum de dote lucranda, non habet locū, qn̄ matri. est illicitū habens perpetuam causam prohibitiōis, etiā si igno ranter sit contractum. Et idem no. Bal. in. l. j. C. de condic. ob. cau. & Angel. in. s. adscripto. in aut. de nupt. dixi aliās in. c. j. de dona. inter virum & vxorē post Rom. latissimē in. l. cū dotem. s. fi. ff. solutio. matrimo. Et scias quōd Bald. hīc latē ponit quā do ea, quæ mulier portat vltra dotem, dicantur esse bona pa raphernalia. vel non. & quando data sibi per sponsum simpli citer videantur donata, vel non. Et in hoc dat notabiles con tracturas, de quo etiam habetur melius, quā alibi per Rom.

consilio. cxlv. incipien. ista quæstio. & consil. cxxvij. incipien te, in prædicto dubio. per Bartol. in. l. j. s. nec castrense. ff. de colla. bono. per Roma. in aut. ex testamēto. C. de colla. cum cō cord. sequitur post celsionem.

SVMMA RIVM.

- 1 Nedom, per hoc verbum includeretur nedum habens iurisdictionem cum territorio: vt est Episcopus, sed etiam inferior: p̄a seclis cer clo loco, vel personis.
2 Officium, hoc nomen quid significet? Excommunicatus repellitur ab officio, nedum honorabili & publi co: sed etiam vili post nune. 2.
3 Litera episcopi & ordinarij & aliorū iudicū, an probentur nu. 4. 5.
6 Scriptura subscripta testibus, sed non manu eorum: non plus probat, quam simplex scriptura.
7 Litera episcoporū, vel aliorū ordinariorū, etiam sigillo authenticō munitur: vel testibus, qui se non subscripserunt: non probant. Nisi consuetudo esset, quod eis indistinctē credatur. nu. 8. vel nisi tales literæ induantur contra producentem eas, vel contra eum cuius sigillo sunt sigillatæ. nune. 9.
10 Litera commissorie iurisdictionis, per quas delegatur iurisdictione, faciunt fidem.
11 Literis citatorijs, vel requisitorijs, sigillatis sigillo authenticō.
12 Literis ordinarij, an probetur excommunicatio.
13 Litera excommunicationis, quando opponuntur in vim peremptorie non probantur.
14 Mandatum procuratorij solo sigillo Episcopi, vel alterius Prælati munitur, probat absque alia solemnitate.
15 Litera testimoniales attestates facti extra iudiciū de presenti gestū coram se circa pertinētia ad officium ipsius scribētis faciūt fidē.
16 Litera de facto valde antiquo probant: puta, si loquantur de fini bus, in quibus sufficit p̄sumpta probatio.
17 Litera Principis, vel Regis non recognoscens superiorem faciunt fidem. Rationem ponit à simili. Sigillum, vt probet, vel sit authenticum, quæ: quot requiruntur post nu. 17. vers. Sed est aduertendum.
18 Litera ordinariorū subscripta, sed non sigillatæ, cōsentur literæ priuatæ: quibus creditur contra scribentem, si probatur, quod ipse scripserit.
19 Litis arbitrorum non plus creditur, quā literis priuatis.
20 Constitutio procuratoris excommunicati est ipso iure nulla sine ope exceptionis. Nisi constituens certificatus de absolutione, perseueret in sua voluntate. post nu. 20. vers. hanc conclusionem, vel nisi etiam perseuerans in consensu erroneo ex postfacto ratum habe ret gestum per ipsum nomine suo. nune. 21.
22 Inhabilis constitutus procurator, excepta causa excommunicationis non repellitur, quando cessante inhabilitate reconualecit consti tutio: quia non est à principio nulla.
23 Excommunicatio superueniens post mādatum, non inhabilitat ipsum mādatum. Tenent enim acta, si non opponatur. Agere, qui potest, an possit constituere procuratorem. post nune. 23. ver. Et aduerte vbi habes annotatum in margine.
24 Gestā cum procuratore excommunicato etiam occulto, sunt nulla.
25 Excommunicatus de facto constitutus procurator eum potestate sub stituendi, non potest validē alium substituere p̄a supposito, quod constitutio facta de ipso sit nulla.
CAP. VII.

Post celsionem. ¶ Per literas or dinarij probatur excommunicatio, nisi cōtrarium probetur. n. d. ¶ In tex. ibi: iudicis ordinarij. nota per hoc verbum nedū includi habentem iurisdictionē cū territorio: vt est Ep̄s, sed etiā inferiorē p̄fectū certo loco, vel p̄sonis. Ad idē. c. ordinarij. de offi. ordi. l. vj. cū gl. ij. p. quā dicit ibi Do. no. qd in materia adaptabili, verbum ordinariū, comprehendit inferiores Ep̄scopos. qd est vtile ad statuta secū dū dominū Abb. hīc. Nec mirū: quia ad esse iurisdictionis nō requiritur omnino territorium: vt per Bald. in. l. j. s. cum vr bem. circa mediū. ff. de offi. p̄fec. vrb. licet aliquādo aliquid importet: vt per Bart. in. l. sequit. s. si viam. in vlti. q. ff. de vsu-

cap. secundū do. meū hīc. Qui subdit, si diceretur, dam⁹ tibi iurisdīct. quā habent alij ordinarij, nō intelligitur aequari habētibus ordinariā ex causa speciali. per text. cū glo. in. l. si aliquā. in. ff. de offi. procon. Et quomodo cognoscatur, q̄ potestas vrbis per statutū faciat adherentes potestati ordinarios: vide Ioan. Andr. in Spec. in tit. de assē. §. officium. in. ff. De materia per do. Ant. in. c. dilectio. in. viij. col. 3. de offi. Archi. & do. Ab. in. c. cum contingat. in. iij. col. cū ibi allega. §. de foro compet.

¶ In tex. ibi: officii proc. Noto ad statuta loquentia de habentibus officium: quia venit procur. quia largo mō quolibet ministerium necessariō explicā. dici potest officiū, secundū do. Abb. & alios hīc. Quibus adde Do. in. c. si quem. de procur. in. vj. vbi dicit, q̄ si assumens officium tenetur ex statuto soluere gabellam, soluet etiā procu. Idem de offi. notarij dicit Angel. cons. xxxij. nisi esset notarius Princi. quia talis habet dignitatem. l. j. C. de man. Princ. sicut de coquo Principis dicit Bal. in. c. j. in. tit. de feudo. guar. & sicut de medico Principis. dicit tex. in. l. j. C. de Com. & Arch. lib. xij. Idem dicas, quōd prædicator dicitur habere officiū. c. qd̄ Dei timorē. de statu mona. Et ibi dicit do. Abb. q̄ prohibitus exercere officiū, in loco non pōt ibi prædicare. Idem dicas de custode artis secundū Pet. de Ancha. in. c. j. de consuet. in. vj. vbi ita refert se consuluisse Senis, propter statutum qd̄ prohibebat habētē vnū officiū posse ad aliud assumi. Idē dicas in arbitrio. c. vno delegatorum. §. de offi. deleg. Et ibi dicit do. Abbas: not. ad statuta punientia delinquentes in officio. Dicit tamē Imo. in rubr. §. de offic. deleg. attendi debere, an verba statuti intelligantur de officio habente iurisdīct. & quid de consuetudine: & in dubio potest intelligi etiam de nō habente iurisdīctionē. Et adde, quōd priuatus officio intelligitur de officio ordina. non dignitatis, secundum Do. in. c. j. per illum text. de re iudi. lib. vj. Et de hoc verbo officium, vide magistraliter Pet. de Anch. in regula, ea quæ in. princ. de regu. iur. in. vj. per Archi. in. c. monachus nō docentis. xvj. q. j. per Bart. in. l. j. ff. de iur. om. iudi. per Bal. in rubr. C. de oper. liber. per Saly. in. l. officio. C. de neg. gesto. per Rotam conclusionē. clxvij. in nouissimis. per Bal. in. l. j. in. ij. col. C. si a non compe. iud. per Alb. in. iij. parte statutorum. q. lxxxvj. per Ioan. de Ana. in. c. j. in. j. col. j. de sagit. per Roma. in rubr. de arbi. in. xij. col. & Calde. in. tit. de transla. Præla. cons. j. per do. Anto. in. c. de multa. in. x. col. j. de præbē. per Do. post Archi. in. c. j. de consue. in. vj. per do. Ab. in. Cle. dispēditiofam in. princ. de iudi. ¶ In tex. ibi: cum officium. No. q̄ in cōsideranda habilitate, vel in habilitate personæ, debet attendi tempus, quo actus ad personā applicatur. Ad idē. c. si eo tempore. de re script. in. vj. per quem tex. concludit Bal. in rubri. C. de condi. ob tur. cau. in. vlti. col. qd̄ prohibiti eligi propter bānū imbutus pendēte bāno, & electus, eo finito non est bene elect⁹ quia non iuuat superueniens habilitas. Et in hoc multa & varia adduci possent: sed quia opportunē & copiosē scripsi in. c. cū dilectus. de accus. idēo repetere superflūū puto. ¶ Not. vltimō, q̄ in odiū excōicati repellitur nedū officio honorabili & publico: vt in. c. decernimus. de sent. excō. in. vj. & à beneficio. c. postulatij. de clerici. excō. mini. sed etiam ab officio vili, quale est officii procu. à quo infamis nō repellitur: vt in. §. fi. in. ff. in. ff. de except. Et habetur maximē per dñm Ab. in. c. in pertractandis. §. de iura. calū. Et hoc, vt facilius respiciat. vt. c. pia. de excep. lib. vj. & tale officium nedū nō imprimatur actū, sed nec habitū: quia soluta excōicatio nō reuincit, vt hīc. & hoc vt intelligatur, & etiam illud, qd̄ principaliter habetur in tex. de literis ordi. venio ad glo. ¶ In glo. j. in. ff. Super hac materia, qn̄ credatur literis ordi. prosequere, vt valde diffusē per omnes scribentes hīc: maximē do. Abb. referentē decem opi. cū sua. & plenē & copiosē per Spec. in. tit. de proba. §. fin. vers. x. & in. tit. de deleg. §. superest. vers. creditur quoq̄ sigillo. per glo. in. c. ad probandū. de re iudi. Per do. de Rota conclusionē xxij. in. nouis. per glo. ordi. & ibi Archi. in. c. cure. xj. q. iij. per glo. j. & per Arch. in. c. testes iij. q. ix. per do. Anto. in. c. ij. circa fi. de fide. iustro. & per do. Ct. allegados. Et quia de dictis doc. hīc notitia habetur: idēo iuxta morē pro plena cognitione ad

eos me referens: vt ex multis saltem habeatur, quid teneri debeat. Facio duas conclusiōes miscendo vtiora dicta doct. hīc & in locis per eos non adductis. ¶ Prima conclusio: qn̄ litera Episcopi. vel alterius ordinarij apparent sigillatā sigillo aut. ip sius ordinarij, & sunt subscriptæ manu testiu, faciunt fidē sufficientē, secundū Inno. in. c. j. in. j. opposi. de. fi. instr. Facit. c. si canonici. de offi. ordi. in. vj. vbi de sigillo fit mentio. ad idem. c. qm̄ j. e. & c. pe. §. de procu. Et hanc conclusiōē tenet Calde. do. Ant. Imo. & do. Abba. ¶ Amplia primō hanc cōclusiōē nedū in spectantibus ad officii sigillantis, sed etiā in alienis negotijs, secundū do. Abb. hīc per tex. in. c. ij. de. fi. instru. indist. loquentē. Et not. do. de Rota conclusionē. xxij. quæ incipit, itē fuit dubitatū in nouis. dū loquuntur etiā de præiudicio Apo. impetratis. Sed contrariū tenet do. meus hīc. & fortē nō male quia sigillū collegij videtur inuentū: vt fiat fides in negotijs collegij. c. cum dilectā. de rescript. cū materia. Et clarū est, qd̄ si sigillum probat solū in his, super quibus est inuentū. c. signifi. cavit. de appel. Ad idē allegat, quōd scribit not. Bal. in. l. fi. C. ad Macedo. vbi dicit, q̄ filius. mercator obligatur ex forma statuti: intelligitur solū in factis mercantia. Vnde nō videtur ratione officij posse authenticari id, qd̄ non pertinet ad offic. secundū ipsum quē sequor: propter ea, quæ aliās pulchrē adduxi in. c. Petrus. de homi. in. vlti. fallentia. de homi. vbi latē probauit, qn̄ certa causa dat alicui fauorem, nō extenditur fauor extra illā causam. Et ibi dictis addo Ro. cons. ccv. inci. in. pun. do. & c. vbi dicit, q̄ si debet stari scripturæ mercatorū: tñ scripturæ mercatoris extra factū mercantiæ nō stabitur. Allegat Io. An. in. Spec. de instr. edi. §. nunc dicendū. & l. & ita §. eodem mō. ff. nau. caup. stabu. Et adde extrauagantē Inno. v. quæ inci. Apostolica. vbi dicitur, q̄ immunitas concessa capella. & scriptoribus Apost. vt inferior eos nō iudicet: intelligitur qn̄ per hoc impediretur eorū officii: aliās non. ¶ Cōsidera tñ, quia procedere posset ista ampliatio, qn̄ in loco nō esset vsus tabellionis: quia sigillū iudicis ordinarij facit fidē de contractu, secundū Bal. in. c. j. circa prin. in. tit. de pace. Constā. vbi alleg. Ioan. Andr. in. c. seculares. de fo. cōpe. in. vj. qui tñ præsupponit consuetud. hoc induxisset: idēo non affirmo. ¶ Item ampliā istam cōclusiōnem non solū in leuib⁹, sed etiam in arduis. per d. iura. & non solū in literis promulgatorijs seu dispositionis, sed etiam citatorijs, vel continētibus aliquā sententiā: vt hīc & d. c. qm̄. in. fi. Idem si sint literæ testimo. attestantes aliquid factum, vel nō factū: puta, q̄ Titius permutauit benef. cū Sēpronio: vel quid simile, secundū Rotam: vbi. §. Itē proceditur siue cōtineat iudicialia, vel extraiud. vt not. d. Abb. hīc. per. d. c. qm̄. ¶ Fallit ista conclusio, nisi talis scriptura esset scripta sed nō manu eorū: quia non probat plus quā simplex scriptura de qua in sequenti cōclusiōne secundū Io. Andr. Abb. d. meū. & do. Benedictū hīc: per. c. j. in. ff. secundū vnū intellectū. §. de procura. & l. scripturas. C. qui potio. in. pig. hab. quia de facili potuerunt describi in fraudem. Idē Archi. in. c. placuit. vj. q. ij. & in. c. vt circa. de elect. in. vj. quicquid dixerint do. Ant. Imo. & Car. Nec aliter sensit Cald. hīc secundū primos: quia vtitur verbo subscriptiōe: nec reperitur iure cautū literis credi q̄b te sium interpretatiōes, nisi ipsi scripserint dictas scripturas: vt hīc per eos declarantes hanc opin. procedere, qn̄ literæ essent scriptæ à priuato, vel etiā à notario, sed non in forma aut. nec suo signo. per notata in. d. l. scripturas. Sed si manu notarij in forma publica, & suo signo cū descriptione testium procederet alia opin. quia literæ probabunt. l. in. dona. §. de dona. & in. §. sed neq̄. in. aut. de fide. instru. & cautela. ¶ Secunda conclusio literæ Episcopi. vel aliorū ordinariorum, etiā sigillo authenticō munitæ, vel testibus, qui non se subscriperunt, non probant, secundū Innoc. in. d. c. j. de fide. instru. & Ioā. An. Io. Cal. d. Ant. do. Abb. Bal. & cōmuniter omnes hīc. Et dicit Do. in. d. c. vt circa. §. j. in. ij. col. hanc esse finā. conclusiōem do. hīc. Et de rōne vide optimē do. mi. Abb. hīc demonstrantem periculum dāni, qd̄ ex falsitate probationis resultare posset subditis: propter quod sicut viuē voci Episcopi. in grauib⁹ nō statur. c. si Epi. vij. q. ij. & c. qm̄. j. e. ita nec mortuē quē facilliter fraudari posset.

ri posset. ¶ Fallit primō ista cōclusio, nisi consuetudo haberet, q̄ eis indistinctē staretur (scdm Inn. i. d. c. j. Et sentit hīc Io. An. ad eū referendo Cal. & est cōs. opi. scdm do. Benedictum hīc per. c. cū dilectus. de. fi. instru. & p. l. j. C. de emācip. lib. Ad de qd̄ no. Do. in. c. quis. in. iij. col. de procur. in. vj. vbi dicit, q̄ vbi aliās non crederet plenē sigillo: tñ plenē credit, si hoc habet cōsuetudo. & ita dicit pluries se rōdiffe Senis. Et in terminis nostris no. Bal. in rubr. C. de. fi. instru. in. pe. col. vers. vij. dicens, q̄ talis cōsuetudo pōt operari: vt credat talibus literis in quocunq̄ facto. & idēo dicit Do. post Io. An. i. c. seculares. de fo. cōpe. l. j. vj. q̄ si est cōsuetudo in loco, q̄ notarij loco iudex faciat apponi sigillū suum scripturæ, & probet valebit & in contractu facto cū clerico. Et dicit do. de Rota conclusionē xxij. q̄ quicquid recitēt scribentes hīc gñalis consuetudo totius orbis & curia apostolica tenet hoc, q̄ in spectantibus ad officii ep̄i, & inter subditos suos extra cām propriā, qn̄ nō procedit vt iudex: sigillum ep̄i facit plenā fidē: aliās non. Et subdunt, q̄ creditur literis suis de permutatione: sed an credat de collatio ne: dicit attendēdū vtrū subfit suspicio fraudis: puta propter Apostolicū expectare, vt per eos. & ad hoc vltimū vide eisdē conclusiōne. cccxlj. inci. item voluerunt. vbi hoc extēdit ad omnē potestātē habentē conferendi, vel à Papa, vel quocūq̄: vt sunt executores, vel similes: quia eorū solis literis sigillatis non stabit. & vident loqui indistinctē. ¶ Fallit secundō, nisi tales literæ inducant cōtra producentē eas, vel cōtra eū, cuius sigillo sunt sigillatæ. Nā contra eū probabūt per. l. Publica. §. fi. ff. de positi. & l. si procuratorem. ff. de procur. & l. ij. C. de reb. cre. & c. quorundā. de solu. scdm Cal. Imo. & d. Abb. hīc. Adde Bar. in. l. ij. ff. de stip. seruo. vbi dicit, q̄ instrumentū procuratoris factū ab ipomet, qui cōstituit, probat cōtra ipsum: sed nō pro ipso. Facit tñ scdm do. meū hīc q̄ licet literæ sigilla teri probent madatū cōtra sigillatē, cū sola traditio sigilli non probet gñale mandatū. allegat Archi. in. c. is cui. de procu. i. vj. & Bal. in. l. si procurator. ff. de procu. Tu vide decisiōem in. c. quis. de procura. in. vj. & Bal. in. l. j. versus si. C. de procura. & Imo. clarius in. c. si quorundā. in. iij. col. Et istud placet: quā absurdū videt tenere simpliciter, q̄ contra eū, cuius noīe literæ sunt cōfictæ plenē probet: quia in eius iudiciū facile cōmitteretur fraus iuxta. c. tertio loco. §. eo. ¶ Fallit iij. in literis cōmissoris iurisdīctionis, per quas delegat iurisdīctio: quia talibus creditur per. c. cū in iure. de offi. dele. scdm Imo. & d. Benedictū hīc allegates Bart. in. d. l. si procurator. & c. significauit. à cōtrario sensu. de ap. Adde do. de Rota cōclusiōne. cccxij. præallegata: vbi dicunt, q̄ subdelegatio probat p literas de legati. Allegant Archi. in. c. si a subdelegato. de offic. delega. in. vj. vbi hoc dicit. & sequitur ibi Do. post Io. An. in. princ. quia subdelegatio, vel cōmissio, nō sunt acta iudicij, & hūt sine causæ cognitione scdm eos. Idē etiā. d. Car. in. Cle. j. circa princ. de procu. & Pau. de Leaza. in. cōmēto. c. cū dilectus. in. v. col. j. de. fi. instru. ¶ Fallit iij. in literis citatorijs, seu requisitorijs, quā talibus literis sigillatis sigillo ordinarij authenticō credit, secundū Imo. & d. Benedictū, per id qd̄ habet in. c. nō debet. lxxv. di. & in. c. si ep̄s. xvij. di. & in. c. prudentia. in. prin. de offi. deleg. Idē de literis per quas canonici cōgregatur. c. statuimus. xvij. q. iij. & c. cū inter canonicos. §. de ele. Adde Bal. in. l. si qua per calumniā. C. de ep̄i. & cleri. vbi multa & pulchra ponēs in materia dicit, q̄ literis ep̄i attestantibus quem esse clericū statur. ¶ Fallit. v. in his, q̄ sunt leuis præiudicij: puta in viā excōicationis, vel simili sermone. Doc. hīc per istū tex. & per. c. curie. xj. q. iij. Adde Bal. idē dicentē de literis aliorū officialium in. l. pacta nouissima. C. de pac. & ibi dicit per istū tex. q̄ literis ep̄i foporū credit in eo actū, qui sola eorū autoritate vtit. Idē Pau. in. d. c. cū dilectus. & adde. do. Abb. in. c. cū in ecclesijs. in. pe. col. §. de ma. & obe. vbi dicit, q̄ isto casu literæ prælatorū faciunt aliquale probationē: & dicit esse casum menti tenendū ibi. Et dicit ibi Cal. sub isto casu comprehendī. xxxij. tex. quos ipse allegat, & arbitratib⁹ arduitas rei iudicij superioris nō autem producentis literas scdm eū, qd̄ not. & vide q̄ aliās dixi in. c. sic ut. de sen. excō. vbi est vna gl. singu. Et adde Spe. in. titu. de

remis. §. vtile. ver. sed nunq̄d remisio. vbi dicit, q̄ literis executorijs sigillatis creditur, qn̄ de processu nō iudiciali refert superior propter leue præiudiciū, cū superior habeat reuiderē: vt ibi per eū. & adde tex. & ibi Bart. in. l. Diuus. §. cū autē. ff. de offi. p̄f. vbi quo ad facultatē inquirēdi iustū creditur literis sigillatis: quia hoc ponit inter ea, quæ sunt leuis præiudicij, vt per Bar. in. l. Diuus. ff. de cust. reo. Et procedit ista cōclusio etiā in literis testimonialibus: puta de ordinib⁹ alicuius, scdm Io. an. & Cal. hīc: vel de ipsa excōicatione scdm. d. Anto. hīc indistinctē. Imō dicit hīc do. meus, q̄ omni casu quo promulgatoriæ probat, semper probabūt & testimoniales: quia iste tex. loqui videtur in testimonialib⁹, ex quo admittit probationē in contrarium. ¶ Sed circa istud no. duo. Primō q̄ vbi literæ excōicationis opponerent in viā peremptoria nō probaret scdm Io. An. & d. Ab. & Imo. hīc: quia agi posset de maximo præiudicio: vt exemplificat. d. Abb. quē vide in simili optimē loquentē in. c. vnico. de sagit. licet in hoc aliter sentiat. d. Ant. hīc. & minus bene. Et ex hoc inferitur, q̄ si in iudicialibus allegarent literæ etiā de excōicatione præterita: vt aliquis euitetur: bene probabunt. Secus si ad finē perimendi intētionē. ¶ Itē not. secundō, q̄ in materia præiudiciali, verba enunciativa de facto præterito posita in literis ad alium finē sigillatis, & etiā subscriptis nō probat, vt per multa cōcludit Cal. hīc. & allegans Inn. in. c. quoniam. j. e. ¶ Quid autē aliās operant verba enunciativa, non tangit hīc. sed in. c. cū dilectus. de suc. ab inte. & i. l. ex hac scriptura. cū fi. ff. de dona. Et hoc intellige salua consuetudine & materia leui, scdm Cal. cui adde omnino Rotā cōclusiōe. cccc. in. nouis. vbi post multa volunt credēdū esse literis ordinarij, loquentibus de institutione, etiā si attestant præsentationē præcessisse, licet præsentatio aliter nō probet, quā probatis extremis. s. vacatio ne & institutione: præsumit mediū. s. præsentatio, vt per gl. in. c. volumus. xvj. q. iij. cū fi. Facit qd̄ dixi in. c. ij. §. eo. dū terigi de probatione interesse, q̄ est priuilegiata, sicut exp̄sa instrumento: maximē cōcesso consequētī, includit antecedens. l. illud. ff. de acq. here. qd̄ est intrinsecū: idēo præsumit. l. sciendū. ff. de ver. obli. est verū, q̄ admittet præiudicium cōtrariū scdm ipsos per Cle. j. a speciali de probatio. licet aliter dicat Ro. in. l. sciendū. xx. col. ff. de ver. obli. Et subdit Bald. hīc, q̄ literis ep̄i de aliena excōicatione nō credit, per. d. Cle. j. sed de propria creditur nō solū, quæ nūc fert: sed etiā de lata quondā. quod vltimū intelligi ge. vt. §. dixi post Cal. ¶ Fallit. vj. in madato procuratorio secundū Rotā deci. clvij. inci. itē q̄ valet, quia probat solo sigillo ep̄i, vel alterius prælati, absq̄ alia solēnitate scdm eos. Allegat Hosti. in. c. j. §. de procu. & gl. & doc. in. Cle. j. e. tit. & c. sopita. de cens. & c. dilectus. de reli. do. Dicit tñ, q̄ sigillū ad causas non facit in alijs articulis. Allegant Spe. de instr. edi. §. postremo. ver. itē q̄ non est sigillatū. & in. tit. de citatione, vel literis. igitur. Sed istā fallentiā declara oīno, vt per Imo. post. d. Ant. in. Cle. j. ix. col. de procur. post Bart. in. l. si procuratorem. ff. e. ¶ Fallit. vj. in literis testimonialibus attestantibus factū extra iudiciū de præfenti gestū corā se circa pertinētia ad officium ipsius scribetis: quia credit literis suis sigillatis scdm Hosti. hīc, & Inn. in. c. ij. de fide. instru. Ad hoc qd̄ ipse no. in. c. j. e. titu. & Rota cōclusiōne. xxij. dum loquunt de ep̄o attestate de permutatione corā se facta scdm do. Benedictū hīc. Adde tex. in. c. inter dilectos. ver. sed priuilegiū. de. fi. instru. & in. c. sup. his. iuncto prin. cū fi. eo. tit. vbi per literas sigillatas sigillo cardinalis cognitio fit fides de absolutiōe voti ultramarini, per quē text. dicit hīc. d. meus sustineri posse, q̄ in oibus actibus voluntariæ sigillantis credat literis sigillatis: secus in iudicialibus, vt hīc p iura hīc allegata in gl. & ita intelligit opi. Ioā. An. qui multum largē in hoc locutus est post quendā antiquū in. tit. de instru. edi. §. nūc dicendū. additione magna. ver. etiā supplementū. & ad. c. ij. de fid. instru. vbi etiā i extraiudicialibus vltra sigillū requirit subscriptio. rñder, q̄ rectē intueōdo nō probat. Ad. c. j. de procu. vbi requiritur maior cautela, q̄ oporteat respōdet illud esse propter malitiā illius: cū regulariter solū sigillum in procuratorio sufficiat: vt per doct. in. c. si quorundā. de sol. &

Bal.in.l.j.in fi.C.de procu.Sed tñ hoc non firmat propter rationes doc.melius cõcludentes. Et istã fallentiã intellige, quãdo est probandus actus factus ab epõ extraiudicialiter: sed si oporteret producere ipsum i teste corã iudice, oportet vt voce, non literis testificet. Ita declarat Do.in.c.testes.ij.q.vij.in ij.col.dicẽs hoc modo intelligendã esse gl.ubi. Et vide eundem post Arch.in.c.placuit.vj.q.ij.vbi tradit pro doctrina, q̄ creditur literis cuiuscunq̄ de his, q̄ facere põt & debet rone offi cij. & allegant multa de qbus per Inno.in.d.c.j. ¶ Fallit.vij. in factis valde antiquis, in qbus sufficit p̄sumptua probatio, quia tales literẽ probat: puta si loquant de cõfinibus, per.c.cũ cam.j. eo. & c. si Papa. de priuilegijs. in.vj. scdm Imo. & do. Benedicũ hĩc, dicentes talibus literis enũciatiuis ordinariorum credi etiã contra alios: licet aliã probet solũ cõtra scribetẽ. l. optimã. C. de contrahen. stipu. nisi essent literẽ Papę. Cle.j. de proba. per Bart.in.l.nuda. ff. de dona. scdm eos. Adde Inno.in.c. veniẽs. prope fĩj. de ver. sig. quẽ latẽ refert Bal.in.l.cõuenticulam. C. de episc. & cle. vbi dicit, q̄ in istis antiquis fama plenẽ probat: licet aliã semiplenẽ. & cõfirmat, vt latius dicit in d.c. cũ cam. & in.c. veniẽs. el.j. in titu. proxi. ¶ Fallit. ix. nisi literã emanarẽt à plurib⁹ p̄latis, per.c.cũ olim. s. de do. & cõtu. secũ dum do.c. hĩc. Adde Archi. Io. An. & Do. idẽ tenentes. in d.c. vt circa. Allegant. c. vt in ecclesijs. s. de ma. & obed. & c. pe. de purga. cano. & c. nõ sine. s. de arbi. ¶ Fallit. x. vltra oẽs quo ad semiplenã probationẽ: quia illa semper orit, vel operant literẽ p̄latorũ: scdm Inno.in.c. in p̄sentia. in pe. gl. s. de renũ. quã reputat singularẽ do. Car. & Imo. ibi. & d. Ab. in d.c. cũ ecclesijs. ¶ Fallit. xj. in Principe, vel Rege nõ recognoscẽte superiore: q̄a sicut põt iudicare in cã propria: vt per Bar. in.l.j. C. ne quis in sua cã. ita põt authenticare scripturã, etiã ad cõmodum propriũ suo sigillo, scdm Bal. post Pe. in.l. nec exẽplo. ad fi. C. de pro. qd̄ est valde solẽne scdm do. meũ hĩc. ¶ Fallit. xij. & vltimõ in literis testimonialibus emanãtibus ad requisitiõnem Papę etiã si attestent de his, q̄ sunt in iudicio: dũmodõ sint de pertinẽtibus ad officiu scribetis: & maxime si Papa vel superior requirẽs tales literas dicat se eis fidẽ daturũ, secundũ Imolã & d. Benedic. hĩc. Allegat. c. intimasti. de ap. & c. cũ dilectus. ver. is igitur. de pur. cano. Adde tex. in.c. ij. de cri. falsi. cũ alijs iuribus habẽtibus similem casum. ¶ Sed est aduertendum: q̄a in istis casibus exceptuẽs oportet, q̄ cõcurrat qdã. Et primõ requiritur, q̄ sigillũ ordinarij sit authenticũ. & hoc constat scdm d. Abb. hĩc. Quod verõ dicat authenticum, vide Spe. in tit. de procur. s. rone autẽ forme. ver. itẽ q̄ nõ est sigillum. & in tit. de proba. s. fi. ver. x. ipsum allegat cõclũ. l. vij. ¶ Secundõ requirit, q̄ sigillũ sit propriũ, vñtatũ, deputatũ materiẽ cui imprimitur: scdm Bal. hĩc, per tex. optimũ in.c. significauit. de app. licet aliter Inno. hĩc, & malẽ scdm eũ. ¶ Tertio requiritur, vt in literis scribat apposituẽ esse sigillũ scdm Pau. de Leaza. latẽ in d.c. cũ dilectus. in v. co. nisi probaret sigillũ semper cõsuetũ apponi talibus literis, p. d. c. significauit. secũdũ ipsum. ¶ Quarto requirit, q̄ sigillũ sit cognitũ illis, qbus p̄sẽtant, aliã requirit maior solẽnitã, per tex. in.c. j. s. de cle. peregr. Quod intellige & declara, vt per gl. in ver. ignotã. i. c. super his. de fi. instr. & ibi latẽ per d. Ab. in. ij. col. & p. d. Ant. in. d. c. j. de cle. peregr. & per gl. in. c. j. xij. di. ¶ Quintõ cõsidera accuratẽ, qd̄ scribunt do. de Rota. cõclũ. xxij. sepe allegata: inquantũ dicũt, q̄ quoties subest fraudis suspicio, nunq̄ probat tales literẽ etiã extrãte quacũq̄ cõsuetudine. Pro qbus inducit subtiliter do. meus hĩc. d. c. j. de procur. Ex quo * potes nõ * incongruẽ gñaliter tẽperare quasi oẽs istas fallentias: nisi agerẽ de maximo p̄iudicio: quia tunc qua rone est induta regula in ista materia: eadẽ rone infringentur fallentiẽ: licet scribentes ad hoc non aduertãt. sed optimẽ facit cõsideratio do. Abb. & sequaciũ, de qua dixi in vj. fallẽtia circa probandã ex cõm. ¶ Tertia cõclusio literẽ ordinariorũ subscriptẽ, sed non sigillatã censet literẽ priuatã: qbus credit cõtra scribetẽm probato, q̄ ipse scripserit. l. si procuratorẽ. ff. de procura. l. Publica. ff. de depõ. & habet in. c. olim. de cen. & nõ probant contra tertiu: nisi prout aliã scripturẽ priuatã, de qbus in. l.

scripturas. C. qui poti. in pig. ha. & dicitur in. c. ij. de fi. instr. ¶ De literis autẽ delegatorũ dicas cũ. d. Ab. ¶ q̄ his casib⁹, qui bus ordinario credit eis dẽ dele. De literis arbitrorũ dicas nõ plus eis credi, q̄ literis priuatis, scdm eundẽ. De literis vel testimonio cardinaliũ, maxime super legatione dicit plenẽ in. c. qd̄ super his. de fi. instr. De literis apostolicis dicit in. c. nõ bis. tit. proxi. Reliqua in materia dic, vt per do. hĩc. & aliquid per Bar. in. l. si procuratorẽ. ff. de proc. & in. l. si publicanus. s. j. & ibi copiosẽ per Roma. ff. de publi. per Ang. in. s. eos. cũ se. in aut. de colla. per Bar. in. l. j. si q̄ neget. ff. quẽad. testa. aper. & per Bal. in. c. j. in verbo muniti, in tit. de pace. Cõstã, per Do. post Archi. in. c. qui in aliquo. l. j. di. ¶ Gl. fi. in. fi. multa & pulchra ponunt hĩc perfecte do. do. de effectu excõicationis circa actum procurationis, & quia nõ sunt multa addẽda restringe substantiã omniũ, q̄ ipsi dicunt per tres cõclusiones. ¶ Prima conclusio, constitutio procuratoris excõicati ipso iure est nulla sine ope exceptionis, scdm Spec. in. tit. de procu. in princ. & Io. An. Cal. d. Ant. d. Ab. & alios hĩc: quia si madata nõ esset nullum ipso iure, nõ põderat tps acceptati mandati, & idẽ respondet, q̄ si postea sequit absolutio: procurator non possit agere, & sic mandatũ erit nullũ, etiã si excõicatio sit occulta: vt sentiunt doc. tenẽtes sequentẽ cõclusionẽ: quia in requirẽtibus consensum duorũ, incapacitas vnus vitiat actũ. c. ei, cui. de preb. in. vj. facit. c. fi. de procu. ¶ Hãc conclusio declaratur tripliciter. Primõ, nisi cõstituitur certifica, de absoluteone per seueret in sua voluntate: quia valet cõstitutio ex isto nouo consensu: imo scdm d. Ab. nõ requiritur nouus, & exp̄sus consensus, prout voluit hĩc. d. Ant. quia de hoc nõ est dubiũ. Et facit qd̄ no. Inno. in. c. ex parte decani. s. de refcri. vbi tacitus cõsensus facit quẽ procuratorẽ. Est text. in. c. fi. ibi sciente. de iureiur. in vj. Et adde q̄ in dubio non p̄sumitur mutata voluntas: nisi appareat. c. maiores. de bapri. c. ij. de cõiug. seru. Et idẽ probata sciẽtia absoluteonis cõstituentẽ, validabit cõstitutio, & probãda est ipsa sentẽtia propter regulã, p̄sumit. de re. iud. in. vj. Et hoc diligẽter nõ qm̄ si non appareret de snã absoluteonis, nõ sufficeret non mutata voluntas: quia est erronea siue aliqua ignoraret de excõicatione: siue quia crederẽ cõstitutũ capacem officij: & idẽ tanq̄ semper erronea nõ operet. c. pro posuit. de cõiug. seru. c. j. de eo, qui duxit in matri. quã poluit. scdm do. hĩc respõdentes hoc modo ad. c. licet. de procur. in. vj. & l. obseruare. in. fi. ff. de offi. procons. ¶ Secundõ declarã: nisi etiã perseuerã in cõsensu erroneo, ex postfacto ratum haberet gestũ per istũ noie suo, per. l. licet. ff. de procur. & regulam, rati. de re. iur. in. vj. cũ ibi alle. scdm Cal. & do. Abb. contra quos multũ facit: quia rati habitio requirit extremũ habile. l. bonorũ. & ibi Bart. ff. rem ra. hab. plenẽ Imo. in. c. cũ vos. de his, q̄ sunt à prela. cũ concor. ¶ Sed hĩc extremũ, ad qd̄ refertur rati habitio, nõ est habile: quia stãte excõicatione nõ potuisset verẽ eũ cõstituerẽ: vt hĩc. Ergo fictio non possit operari super impossibili. s. minorẽ. in. tit. de adop. Nisi fortẽ dicas, q̄ rati habitio facit actũ valere, nõ tanq̄ gestum virtute madata nullius: sed quia actus à quocũq̄ gestus potuisset ratificari per id qd̄ no. Ang. in. l. Põponius. in. ij. col. ff. de ne. gest. vbi dicit, q̄ quisq̄ põt habere rata gesta per procuratorẽ reuocatũ, quando id qd̄ gerit põt haberi ratũ à quocũq̄ gestum fuisset. & ita dicit quasi tenere Inno. in. d. c. ex parte. & subdit tene mentũ: quã amplius audiuit. Sed certẽ per hoc nõ tollit motiuũ, quã istud intelligit, qn̄ rati habitio habet supplere defectũ mandati p̄supposita habilitate procuratoris. & ita loquitur. d. l. licet. Sed hĩc defectus mandati surgebat ex incapacitate constituti: idẽ nõ videt posse validari: quã nõ est verũ dicere extremum fuisse habile, & idẽ poteris cogitare. ¶ Tertio declarã & limita istã cõclusionẽ: vt non procedat in alio inhabili, qui cõstitueretur procu. Nã cessante inhabilitate recõualefcit cõstitutio: nec à princ. nulla, si nõ opponatur scdm. d. meũ hĩc alle. gãt. Bar. in. l. si filiũs. s. veterani. in vlti. q. ff. de procur. & in. l. militẽ. & in. l. exigendi. in princ. C. de procu. & Ioã. An. Imo. & do. in. c. qui gñaliter. s. fi. de procu. in. vj. Est ergo spãle in excõicatio, scdm ipsum. ¶ Et nõ. q̄ excõicatio superueniẽs post madata non

datum nõ inhabilitat ipsum madata: qm̄ acta tenet, si nõ opponatur, scdm Io. An. d. Ant. & alios, q̄a habet fundamẽtu potestatis, licet per oppositionẽ suspendat exercitiũ: scdm ipsos. ¶ Et aduerte quia si opponeret cõtra p̄dictã hoc modo, qui põt agere, põt procuratorẽ cõstituerẽ. no. Inno. in. c. intelligimus. de iudi. in. c. l. & A. de re. iudic. Pe. de Ancha. in. c. si. per illũ tex. de iudi. in. vj. & Imo. post gl. in verbo cõstituerẽ. in Cle. de religiosis de procu. & Ro. in. l. si ex legati. de verb. obli. dicẽs hoc probari egregiẽ in. l. seruum quoq̄. in prin. ff. de procu. Sed excõicatus põt agere, si nõ opponatur. c. pia. de excep. in. vj. in verbo duraturis. ergo & c. Rñde, q̄ hĩc nõ negat, sed dicitur q̄ nõ ois, qui põt agere, põt procurator cõstitui. idẽ licet excõicatus possit agere saltẽ, vt. re. d. c. intelligimus, nõ tñ cõstitui. & licet iudiciũ eũ eo agitatum teneat, si nõ opponatur, qn̄ agit, vt principalis. d. c. pia. nõ tñ cũ agit, vt procu. quia ipsi principali nõ dẽst potestas agẽdi, sed propter periculũ canonis repellit. d. c. pia. procurator autẽ qd̄ agit, fundat se in madata: sed illud est nullũ: vt dixi. ergo oĩa ex eo sequẽtia. principatus. cũ fi. q. j. & regula accessoriũ. de regu. iur. in. vj. ¶ Secunda cõclusio: gesta cũ procuratore excõicato etiã occulto, sunt nulla, scdm Io. An. d. Ant. do. Abb. & Imo. hĩc cõtra Cal. etiã si cõstituentis hoc ignorasset scdm eos: quia si nõ tenuit cõstitutio, vt s. dictũ est: ergo nec sequentia ex ipsa per regulã, accessorium de iud. in. vj. Facit. l. j. cũ sua materia. ff. qd̄ falso tu. autho. vbi gesta cũ falso tuto. quia principiũ putabat verũ, non habẽtur rata nisi iudex aliud decernat. Et inserti ibi Bart. ad procuratorẽ, & ratio redditur: quã differẽtia inter occultũ & priuatum sit solũ in gestis rone pu. officij. sed in priuatis nõ, scdm notabilẽ theoricã Inno. in. c. cũ dilectus. circa mediũ. s. de cõfue. quẽ sequunt Pe. de Anc. Io. An. & ibi do. in. j. col. in. c. j. de refcri. in. vj. & do. Ab. in. c. pastora lis. s. verũ. in. v. col. j. de app. & in. c. si verõ. in. fĩj. de senten. excõ. & hĩc, & in. c. veritatis. ad fin. de do. & contu. & in. c. intelligimus. in vlti. col. s. de iud. & in. c. cõsulti. in vlt. col. s. de procura. & Pau. de Leaza. in cõmento. c. fi. celebrat. in. xij. colũ. s. de cle. excõ. mini. & d. Ab. in. c. cõsultationibus. de iure pa. vbi idẽ sentit Inno. & no. q̄ si ex nullitate horum gestorũ passus est damnũ constituit, q̄ culpa caret rone ignorãtia: poterit agere cõtra procuratorẽ, qui se ingessit in officio sibi interdico. Ita fingit. no. Io. An. in. c. cõsulti qd̄ multũ no. d. Ab. ibi. Bene facit tex. in. l. ij. c. fi. seruus, vel liber tus ad decurionatũ aspirauerit. cũ alijs de qbus pulchrẽ per Ioã. de Ana. in. c. quã perniciosum. in vlti. col. j. de vñ. ¶ Et per istã cõclusionẽ colligit singulariter do. Abb. hĩc, q̄ illud qd̄ dicit gestum rone publicij officij ab occultẽ inhabili, valere: procedit in officio publico autoritate & vtilitate. secus in publico autoritate & vtilitate priuato, prout est officiu procuratoris, tutela, & similitum, per p̄dictã. Per qd̄ optimẽ declaratur dictã theoria In no. & adde. d. Abb. idẽ dicentẽ in. c. veritatis. in. fi. & exemplificat etiã in elec. Idẽ Cald. in disputatione inci. excõicatus cõi opin. & habetur per Inno. in. c. cõsiderauimus. & in. c. cũ Vinton. s. de elec. & in. c. gratũ. s. de post. Prelã. ¶ Et si dicit officiu talis, est autoritate publicũ. gl. fi. in. fi. in. l. filiũ. la. j. C. de liberali cã. licet illud nõ sit rone publici officij, vt per Inno. in. c. nihil. in. fi. de elec. & nõ est publicum vtilitate, vt per d. Car. in repe. c. perpẽdimus. in. j. col. j. de sen. excõ. Et tamẽ si est occultẽ inhabilis, valet ei⁹ testimoniũ: secus si non occultẽ: vt est casus in. l. j. & ibi oẽs. s. de test. ergo nõ est verum, q̄ nõ fiat differẽtia inter occultũ & nõ occultũ in officio publico autho. tm̄. Rñdeo dupliciter, & vtroq̄ modo sufficienter. Primõ, qd̄. d. l. j. ponit casum specialẽ cã cõseruationis testamenti, sed nõ extẽditur ad aliũ casum, vt ibi per Ang. licet qd̄ ibi dicitur de seruo circa testm̄, procedere dicatur in alia inhabilitate scdm Bar. post gl. in. l. cũ lege. in. fi. ff. de test. & no. Bal. in. l. j. in. ij. col. C. de secũ. nup. non ex hoc solo gñaliter dicentẽ testem occultẽ excõicatu posse testificari. ¶ Secũdõ rñde, q̄ q̄tum ad testem xrcõicatu, non fit differẽtia inter publicũ & occultum: quia vtroq̄ casu valet eius testimoniũ mero iure, scdm Inno. in. c. pia. prope. fi. de excep. li. vj. & do. Car. plenẽ in. d. c. perpẽdimus. In alia autẽ inhabilitate nõ occultus nõ possit esse testis: & si excõicatio non occulto, vel occulto, postea detecto opponeretur excõicatio ad impediendũ eius testimoniũ, credo, q̄ vtiq̄ repellitur. qd̄ expresse sentit do. Car. ibi. s. c. licet. & c. decernimus. de sen. excõ. in

vj. vbi excõicatus remouet ab actibus legitimis, licet nõ ipso iure. Et ita no. Cald. in. d. c. disputatione excõicatus. ad fin. & ita no. tanq̄ per alios nõ declarata. ¶ Itẽ scias, q̄ ista cõclusio limitat, nisi procur. occultẽ excõicatus constituerẽ ad impetrãdũ rescriptũ pro alio: quia valet impetratio scdm Cald. plenẽ in. d. disputatione: quia nõ agit de vtilitate ipsius excõicati, & cõstituentis cũ habet probabilem cãm ignorandi: licet esset secus, si ipse excõicatus occultus impetraret, scdm Io. An. in. c. j. de refcri. in. vj. Et istã limitationem tenuit gl. j. in. c. cõsulti. s. de procu. & Pet. de Ancha. in regula, accessoriũ. in. vj. char. de reg. iur. in. vj. & Domi. plenẽ in. d. c. j. in pe. col. limitas post Imo. ibi: nisi excõicatio occulta esset cõgnita cõstituenti: vt ibi per eũ. Sed contrariũ indistinctẽ in hoc tenet do. Ab. in. d. c. cõsulti. & gl. in verb. ab alio. & ibi Io. Mod. & Io. An. in. d. c. j. quorũ opi. est multum sustẽtabilis propter theoricã Inno. in. d. c. dilectũ. quia cũ ita sit, q̄ si nõ esset occultus: non possit impetrare. d. c. j. ergo idẽ si occultus. ¶ Tertia cõclusio: excõicatus de facto cõstitutus procurator cũ potestate subitendi, nõ põt validẽ aliũ substituere, p̄supposito q̄ constitutio de ipso facta sit ipso iure nulla. Ita probatur ex gl. fi. in Cle. religiosis. de procu. & no. d. Ab. Imo. & do. Benedicũ hĩc, & Bar. in. l. j. itẽ acquirimus. ff. de acq. po. & in. l. si is qui * pro emptore. * in pe. col. ff. de vñ. scã. & Bal. in. l. qd̄ quis. in. v. q. C. de procura. & in. l. j. ff. eo. & Bal. & Ange. in. l. institutio. ff. de cõdi. insti. ¶ Fallit primõ: nisi ista cõstitutio à princ. fuisset valida: puta de nõ excõicato: quia superueniẽtia excõicationis non tollit facultatẽ substituendi: per. c. fi. iudex. in. fi. de offi. dele. lib. vj. scdm p̄dictos hĩc. & sentit gl. in. d. Cle. religiosis. ¶ Fallit. ij. nisi esset cõstitutus nõ generaliter ad substituendũ, sed ad certũ substituendũ, quia tunc põt substituere, vel nominare aliũ. Ratio: q̄ ipse nominã nõ constituat, sed videat cõstitutus à principali, scdm Cal. & do. Ab. hĩc, Bar. Ro. & Pau. de ca. in. d. s. itẽ acquirimus. per. l. cũ pater. s. hære ditarem. el. ij. ff. de lega. ij. Adde tex. optimũ in. l. vnũ ex familia. s. fi. de falcidia. & ibi Bar. ff. de leg. ij. & tex. in. l. pater ex provincia. ff. de manu. vindi. & Bar. in. cõf. inci. cõstitutio Ariminẽsis epi. circa fi. & Bar. Bri. q. cl. vij. inci. canonici cuiusdã ecclesiã. & Bal. in. l. si quis ad declinandã. s. de episc. & cle. & glo. in Cle. dudum. s. verum. in verbo obuentionibus. de sepul. & Spe. pulchrẽ de instr. edi. s. nũc verõ aliqua. vers. in super. in quibus locis diuersimodẽ ostẽditur, q̄ nominatus ab eo cui dedi potestãtẽ nominãdi, dicit nominatus à me. Ita in proposito: maxime: quã habes de alteri⁹ madata eligere, non amittit hãc facultatẽ propter deportationẽ. d. s. hære ditatẽ. vnde idẽ in excõicato cui æquiparat: vt per gl. fi. au te mediũ in. c. pastoralis. de app. ¶ Sed aduerte diligẽter: quia. d. Ant. hĩc vult indistinctẽ substitutionẽ tenerẽ siue detur mandatum de substituẽdo certo, siue incerto. Et licet super quadã rone sua instãtẽ. d. Ab. & d. meo hĩc: vt in voce retulit: tamẽ vna alia ratio multũ me inclinat in eius opi. quia in locis p̄allegatis nõ refert, an simplex detur facultas nominãdi in genere: an verõ dicat de aliquo, imõ tex. in. s. hære ditatẽ. loquit de elec. generali. Si igit valere põt mandatũ ad secundũ. s. electionis certã, prout oẽs fatentur, ergo & ad primum, maxime, quia gl. in verbo substituẽdi in. c. pe. de procu. in. vj. expresse vult, q̄ substitutus ab habẽte potestatem substituẽdi, dicat substitutus à principali. Et idẽ glo. in. ij. in. fi. in. c. is qui. de procur. in. vj. & Barto. in. l. j. circa mediũ. ff. de procur. Et per hãc rationẽ, quam licet non expresse, sentit hĩc. d. meus, nihil firmans, sustineretur faciliẽ opi. do. Ant. & ista nõ tradas obliuioni.

SVMMARIVM.

- 1 Confortes eiusdem litris possunt rem conuenire ex eodem libello, & totus processus iudicialis super ipso fundari.
- 2 Substitutio cõpendiosa potest fieri per hac verba, deuoluatur &c.
- 3 Libellus talis, an procedat, Peto omnia bona, quã tibi obuenerunt ex hære ditate talis: non specificando aliter bona.
- 4 Donare quis potest se & omnia bona sua monasterio, licet non fiat monachus, & sic erit conuersus.
- 5 Priuare se quis potest potestate testandi, donando omnia bona sua monasterio, vel alicui loco religioso. nu. 6.
- 7 Libelli contrarij, an admittantur super hære ditatẽ.
- 8 Minor. xxxv. annis potest donare omnia bona sua.

- 9 Quia adde glo. in l.ii. q.3. C. de episcopis & Cler. Tu dic tamē, q̄ auctoritas Augustini in illo tex. in d. c. quicquid procedit quo ad legitimum, in qua magis fauetur filio q̄ ecclesiae. Ita probat tex. in authē. si quia mulier. in verbo legitima nulli. vbi Bal. & Sali. ad hoc no. C. de sac. sanc. ec. Sed excepta legitima magis fauetur ecclesiae & pie causae q̄ filijs. Istud probatur in d. athen. in ver. si vbi Bald. & Mod. ad hoc no. Istud etiam clarē probat. nā testamentū ad pias causas nutu conditū tenet & valet, vt est gl. approbata in c. cū tibi, de testa. quā no. & sequitur Bal. in l. ij. col. C. de sac. sanc. ec. Ange. & Mod. in l. i. libemus. C. de sac. sanc. ec. & tamē testamentū nutu conditū a patre iter liberos, non valet: prout tenet Ange. & Mod. in d. libemus. & in l. in fraudem. §. j. ff. de testa. mili. vide pulchram decisionem Pe. de Anch. i. cōsi. suo. eccclij. incipi. prima facie p̄ opinionione illa. & idem sentit Feli. hic inferius in ver. quartū q̄ro iuxta p̄dicta.
- 10 Professio facta per dolum, an teneat.
- 11 Fundas intentionem suam super validitate actus, non habet necesse probare habitatem personae ad alium actum. & c.
- 12 Probatio actoris, vt credatur dubia, oportet quod sit dubia ex se; & ex facto suo; & non sufficit offuscare eam probando aliquid ex contrario; & melius declarat. nu. 13.
- 13 Probatio fauoris animae, quādo praferatur, vel nō. ost. nu. 13, vers. Secundo nota: vbi annotatur p̄m latere.
- 14 Probatio an debeat concludere in genere. post nume. 13. ver. in tex. ibi verbum dubium. & annotatur in margine.
- 15 Probatio facta per praesumptionem valet quando agitur de probanda filiatione.
- 16 Probatio verosimilis sufficit: quādo agitur de probandis indicijs, vel probatio concludit a cōmuni accidentibus. nu. 17.
- 17 Probatio dubia, si est verificabilis & conclusiva in quolibet intellectu, quo ad intellectum probantis: ver. Et iunge nume. 19.
- 18 Delegatus cui committitur audientia causae non potest eam diffinire sine expressa licentia committentis.
- 19 Substitutus per haec verba, si talis deceperit sine liberis talem substituto excluditur: si haeres institutus deceperit extantibus liberis naturalibus tantum.
- 20 Filij naturales, an veniant appellatione filiorū: post nu. 21. ver. in eadem gl. vide in margine.
- 21 Filij naturales, an includantur: vbi agitur de modo filiorum. post nu. 22. per duas col. ver. Tertio in quantum. annotatur in margine.
- 22 Filij naturales, an dicantur de familia.
- 23 Emphyteusis concessa ab ecclesia pro se & filijs nō extenditur ad naturales.
- 24 Emphyteusis concessa a primato: an transeat ad naturales.
- 25 Haereditas nomine, qui veniant.
- 26 Emphyteusis concessa ab ecclesia pro se & filijs: an extendatur ad haereditas extraneos.
- 27 Aetas a quo debet probari.
- 28 Substitutio: per quam vocatur aliqua ecclesia non euanescit per ingressum monasterij.
- 29 Papa si concessit priuilegium ecclesiae collegiate, quod praescriptio minor non currat, quā centum annorum: si praelatus agit contra capitulū in bonis discretis super re alias perceptibili: nō poterit capitulum illo priuilegio se tueri.
- 30 Substitutio euanescit per ingressum monasterij: an hoc extendatur ad ecclesias seculares.
- 31 Monasterium, qui ingredi teneatur, debet ingredi cū effectu.
- 32 Substitutio non euanescit: si haeres institutus, cui facta est substitutio: faceret monasterium haereditate & ipse remaneret in seculo.
- 33 Monasterium intrans in fraudē substituti, non nocet substituto.
- 34 Dispensatio facta in articulo mortis, an legitime filios ex concubina.
- 35 Testator si reliquerit puella mille, si nupsit, & puella in grediatur monasterij, nihilominus habebit mille.
- 36 Statutum, quod ingrediens monasterium non succedat parentibus: an valeat.

- 37 Actiones pro monacho & contra monachum, an trāseant in monasterij.
- 38 Monasterium recipiens bona ingredientis, an teneatur ad restitutionem, si sunt male acquisita.
- 39 Monasterium, an & quando teneatur creditoribus monacho egresso de monasterio.
- 40 Monasterium, an habeatur loco filij?
- 41 Monasterio an magis faueatur, quā filio, vel econtra?
- 42 Feudum: an transeat in monasterij, si vasallus efficiatur monachus. quod tamen fallit quadrupliciter. nu. 54.
- 43 Feudum francum exemptum a legibus p̄nalibus feudi, transit in monasterij vasallo effecto monacho.
- 44 Feudum transit in monasterij: si seruitium, quod debet vasallus factus monachus possit praestari per monasterij.
- 45 Industria personae, quādo videatur electa. ver. Et vt intelligas.
- 46 Feudum foeminae ingredientis monasterij, remanet apud eam, quādiu vixerit.
- 47 Feudum paternum transitorium ad omnem haereditem transit ad monasterij vasallo facto monacho.
- 48 Emphyteusis, an transeat in monasterij.
- 49 Bona ingredientis religionem fratrum minorum: an fiant religionis.
- 50 Fratres mendicantes, qui non sunt adscripti tanta mendicitate, sicut fratres minores, possunt capere bona ingredientis: nō vt bona immobilia: & vt perpetua sibi retineant, sed vt vendant: & ex ea pecunia se alant. Fratres praedicatorum, an debeant possessiones eis delatas vendere & pecunias retinere. post nu. 52. ver. Sed vt intelligas.
- 51 Fratres Carmelitanae, an sit mendicantes.
- 52 Bona ingredientis religionem particularum ordinis habentem partem Abbatis, vt sunt religiosi montis oliueti: in cuius dispositione remanent?
- 53 Successurus post mortem alicuius: an succedat post eius professionem. & nume. 56.
- 54 Monachus: si non vult adire haereditatem sibi delatam, Abbas non potest adire.

In praesentia. Monasterium facit defice re conditionem, si deceperit sine filijs: & ille, q̄ debet probare de vno actu, vel tēpore limitato, si probat tale quid, qd̄ cōuenire pōt illi actui & tēpore, & etiam alteri equiuocē, probat: idē succūbit. h. d. Et materiā continet quotidianā, & vfi tatisimā, & breuior ero, q̄ possibile sit. ¶ In tex. ibi. G. & B. fratres. No. ¶ q̄ confortes eiudē litis possunt reū conuenire ex eodem libello, & consequēter totus processus iudiciarius simul sup̄ vtraq̄ fundari. ad idē. c. amj. de re iudi. & hoc in ciuili. ¶ Quid autē in criminali: vide gl. in verbo accusatores. in c. in p̄missis. ij. q. j. & Bart. in l. si plures. per tex. ff. de accu. & do. Ant. & do. Abb. in c. ij. de collusione. & Innoc. in c. olim. super verbo idoneus. de accu. & Salic. in l. si accusatoribus. in j. & ij. col. C. de accu. cūm si. ¶ In tex. ibi: absque liberis. Etia si hoc nō apponatur, subintelligitur, q̄ liberi excludat substitutū, per l. cū auus. ff. de condi. & demon. & l. cū accutissimi. j. de fidei. scdm̄ Pe. de Anch. hic, q̄ quaerit, & non decidit, qd̄ si substituto monasterio nascantur filij epi instituto. sed etiā tūc, & idē erit scdm̄ Bal. in d. l. cū acutissimi. q̄a excludit ecclesia propter filios, quorū cā fauorabilior est. c. quicquid. xvij. q. iij. ¶ In text. ibi: deuoluerentur. no. scdm̄. d. Anto. & Inn. ¶ q̄ substitutio cōpēdiōsa fieri pōt per haec verba: deuoluatur. & c. Et hoc verbū putat. d. Ant. esse directū: licet nō merē directum. Sed intelligit. d. Abb. hāc substitutiōne fuisse fideicommissariā, per l. hereditas. §. j. ff. ad Treb. In hoc die, vt p̄ Do. in c. si pater. in prin. in antepe. col. de testa. in vj. dū ponit, q̄ verba sint directā, vel obliqua. Nā vt ipse dicit rēdendo ad d. §. j. istud verbū & similia sunt directā, qn̄ contingit q̄ eorū virtute bona deuoluatur sine persona media. sed si adest p̄sona media, nō sunt directā, sed obliqua. & quia istud multū importat. Nā vbi est obliqua, de fratribus quarta: secus si directā. d. c. si pater. Ideo ad cognoscēdū naturā similitum verborū, vide etiā glo. in ver. absq̄ deductione. in fi. in d. c. si pater. Per quā intelliges, qd̄ fuisse in casu nostro. & vide plenē Bar. in l. centurio. in vlt. char. ff. de vul. & pu. vbi dicit, q̄ istud verbū deuoluatur, est verbū cōe, aptū importare vtrūq̄. Idem Bal.

Idem Bal. in l. Lucius. in prin. ff. de vul. & pup. & Pe. de Anc. in d. c. si pater. & Bal. in l. iam hoc iure. ff. de vul. & pu. & de similibus verbis vide plenē Bal. in l. fin. in pe. & vlti. col. C. de sacro. san. eccl. Bar. in l. publica. ff. de positi. in l. tale pactū. §. si circa prin. ff. de pac. in l. qm̄ indignum. C. de testa. in l. fundi. & in l. si quis ita. ff. de vsu fru. in l. ij. ad fi. ff. de ali. & ci. le. in confi. qd̄ incipit, pater filio impuberi. & in cōsi. fuit quidā de alsifio. & in cōsi. vifo pūcto. Ang. in l. j. in fi. de dona. & in l. p̄cibus. C. de impu. & alijs sub. & latē in repe. d. c. si pater. & Old. confi. cxxv. inci. in proposito. d. Anto. & ibi latē Imo. in c. Raynuius. de testa. Bald. in l. j. C. de pact. inter emp. & ven. & in l. j. C. de dona. q̄ sub modo. & in l. humanitatis. in xv. col. C. de impu. & in l. si totas. C. de inoffi. dona. & in l. vnq̄. C. de reuo. dona. & in l. & si sine. C. ad Treb. ¶ In tex. ibi, illa quae de bonis. No. scdm̄ do. Ab. ¶ q̄ procedit iste libellus. Peto oīa bona que tibi obuenerūt in hereditate talis: aliter bona non specifi cando: qd̄ procedit intelligēdo, q̄ hic agebat petitorio hereditatis: quia in actione tali, q̄ est vniuersalis, non requiritur expressio rerum petitarū, nisi in executione. l. iij. ff. de rei v. plenē Bald. in l. j. in iij. col. C. de fru. & lit. expen. & do. Ab. in c. ij. in x. col. de lib. obl. cū concor. Si autē intelligat, q̄ agebat rei v̄dicatione, & q̄ petebat illa bona restitui respectu dominij: tūc esset text. valde singu. scdm̄ do. Abb. probās no. per Inn. in c. certificarij. de sepul. vbi videtur tenere, q̄ procedit libellus. Peto bona tali iure tibi obuientia: qd̄ an procedat vide ibi. d. Ant. in iij. col. & do. Ab. in d. c. ij. & latē Bal. in l. edita. in xix. col. C. de edē. & Bal. & Ang. in l. f. C. de ana. excep. & Bar. & Ange. in l. iij. §. armamenta. ff. de rei ven. & d. Abb. in c. cū dilectus. in xvj. col. §. de ordi. cog. Sed primus intellectus est melior scdm̄ Imo. & d. meum hic. ¶ In tex. ibi: a sua molestatione. intellige huiusmodi petitionē de molestatione facti, non iuris, scdm̄ Imo. in l. pater familiās testamento. ff. de haere. insti. vbi dicit, q̄ iustus restituere haereditatē sine molestatione, nō prohibetur agere ad retentionē Trebellianicę. Idem Bal. in l. j. C. de vsuf. & l. j. in vj. col. C. de his, que p̄cēnē noīe. vbi dicit, q̄ iustus non molestare vxorē testatoris, nō prohibetur molestare de iure. Idē Ang. in l. non solū. §. si statur. ff. de procur. facit optimē gl. notabilis in c. pro illorū, super verbo cōtradictores. j. de p̄ben. & c. tex. multū singu. in c. audita. §. de resti. spo. vbi si mandatur reuocari in irritū, nō intelligitur de rectē gestis. & ibi oēs notant. Et ex isto tex. in istis verbis no. q̄ nō solū actione personali ille qui timet molestā sibi inferri potest petere, vt imponatur silentiū actori, vt Bal. in l. si finita. §. elegāter. ff. de dam. infec. & in l. si contendat. ff. de fidei. ff. l. Aurelius. §. centū. ff. de lib. le. Sed etiā in actione reali: potest possessor timēs cōtrouersā sibi inferri agere hoc modo petendo alteri silentiū imponi. Sed vnū aliud probat iste tex. qd̄ est notabile scdm̄ do. meum, q̄ si ille cui petitur silentiū imponi cōparet in iudicio, & per viā reconuētioniis petit illud sup̄ quo actor petebat silentiū imponi, resultat mirabilis effectus: quia prima petitiō resoluitur in vim exceptionis & proceditur solū sup̄ secūda petitiōe. & hoc patet ex filitēre, q̄ simpliciter condēnat illos fratres ad restituēdas illas res, quas indebitē vsurpauerāt. Ex quo datur intelligi, q̄ virtus primę petitionis est extracta: quia si duraret iudex, debuisset super ipsa pronuciare. l. de qua re. in prin. ff. de iur. & absoluerē monachos a petitione fratrum, in qua petierūt silentiū monachis imponi. Sed hoc non fit: ergo probat, qd̄ dicitur est. Et est conclusio noua scdm̄ ipsūm. Cōsidera, q̄ satis videt pronuciari super petitiōe actoris in isto casu, ex quo pronuciatur pro reo. Si em̄ dicit tū nō esse infertur q̄ meū. Facit qd̄ no. Bar. in l. j. ff. de haere. insti. & Bal. in l. error. C. de testa. & d. Anto. & do. Abb. in c. cū olim. j. de censibus. Et qd̄ oporteat ita pronuciare, hoc probat ex eo, quod scribit Bal. in l. viro. ff. sol. ma. vbi dicit, q̄ qn̄ causa cōuētioniis & reconuētioniis se perimūt: vt ibi, & etiā hic: tūc reconuētio habet vim exceptionis: & est necesse simul pronuciari super vtroq̄. secus si se non perimūt, sed sunt separata: ita q̄ ex vna cā inducitur exceptio in alia. Nā tunc scdm̄ em̄ non expediunt vna sentētia. & do. Ab. in c. j. in xiiij. col. §. de mu. peti. & idē dicem⁹ solū, q̄ hic est casus pro d. Bald. in d. l. viro. ¶ In text. ibi, obtulit se & sua.

¶ In tex. ibi: vnde vniuersa quae habuerat. No. casum singu. scdm̄ do. Ab. in quo quis potest se in vita priuare facultate testandi, donādo se & oīa bona sua loco religioso. Ad idē allega. Bar. in l. f. C. de pac. cuius dictū dicit sing. no tandū ad notata per eūdē in l. stipulatio hoc modo concepta. ff. de verb. ob. Et licet ad istū textū possit responderi, q̄ talis ingrediens cōm m iij

¶ Quis. Adde tu an donatio inter viuos facta ecclesiae tā de bonis p̄sentibus, q̄ futuris valeat. Et primō dicit, q̄ Bart. tenuit, q̄ sic. in l. fin. C. de pact. in vlt. col. in ver. p̄dicta. forte idē tenet Sal. in authē. si quia mulier in vlti. col. C. de sac. sanc. ec. De cuius veritate vide do. Ab. in c. fi. in j. nota. de sucab. inte. & hoc in isto text. in §. j. no. d. Alex. in l. stipulatio hoc modo ff. de ver. obli. Ad de Bar. qui in simili tenet, q̄ in fortioribus terminis i. l. tale pactū. ff. de pactis in §. si in vlti. col. videlicet, quod quando aliquis uiuens cōtra hūmānā vel ad hūmānā, appellat aliq̄m haereditate videtur in eum suū primū iudiciū conuulsi. Est verū q̄ illam opi. Bart. ibi reprehēdit Ang. & Pau. de catamē tu eā & iudicando & cōsulendo tene, quia digna & notabilis. Ad de Lu. Ro. in authē. simili. in repetitiōne. C. ad l. Fal. sentit in aliquibus cū Bart. vide eū in vj. col. in vlt. sp̄ciali. & hoc modo forti fica. opi. Feli. hic.

fert tanq̄ moriatur per. c. placuit. xvj. q. j. & etiā si non exprimat bona transeunt. d. auf. ingresi. Tamen pro dicto Bar. qd̄ reputat pium, dicit esse gl. no. in. d. c. vt lex. & in. c. fi. in. gl. iij. de suc. ab in testa. & ibi dicit se ample dicturū. ¶ Sed quia ibi nihil dicit: adde vltra oēs, q̄ intelligēdo de donatione omniū bonorū presentiu: casus est dubius, q̄ valet per text. in. l. iubemus nulli. C. de sac. san. eccl. Sed in donatione bonorū presentiu & futurorū, est difficultas: & in effectu, q̄ non valet, cōsuluit Ang. cōf. clxxj. inci. visis in strumētis productis. & solēniter Pe. de Anch. cōf. clxxvj. qd̄ inci. de primo, vtrum ista donatio. cuius dīcta ad literam vsurpat sibi Ro. idē tenens in. d. l. stipulatio hoc modo cōcepta in. xxiij. col. & inter cetera mouetur: quia adhuc militat illa ratio: q̄ saltē indire ctē tollitur libera testamēti factio, contra. d. l. stipulatio. Et quia illud est cōtra bonos mores: vt ibi, & ecclesia est cultrix iustitię. c. fi. clientulus. §. j. de alienatione feudi. vt latius in voce dixi. Non ob. ratio. Bart. in. d. l. si. si. pōt donare se & sua fortius sua separatiō: quia bona ista sequuntur tūc personam. & idē bona futura erunt monasterij, cui applicat quicqd̄ acquirunt monachus. c. pen. xvij. q. j. meritō cū persona transeunt bona, iuxta. c. ex literis. §. de iurepat. vt etiā sentit do. Ab. hīc. ¶ Sed certē quis isti multū infant: tamē in practica putarē eorū opi difficultē sustentabilē quia d. l. iubemus nulli intellectu prout ipsi dicūt, nihil poneret specia le in ecclesia, & simili ar. vtitur gl. fi. in. l. illud. C. de sac. sanc. ecclē. Itē quia talis libertas nō repugnat bonis moribus iuris diuini, sed moribus inductis artificio iuris ciuilibus quibus vbi agit de anima non curat canon: vt elegāter per Bart. in. l. pactū. in. xix. q. C. de col. & in. l. nō dubiū. C. de leg. & Imo. in. c. cū cōtingat. l. xvij. col. j. de iureiur. Patet in. c. ij. de pac. in. vj. & in. c. licet. de iureiur. in eo. lib. Hinc est, q̄ iuramentū de non mutādo testamēto valet: licet tollat libertatē testādi: vt latē per Ioā. An. in regula, qd̄ semel. de regu. iur. in. vj. & Imo. in. c. cū cōtingat. & in. c. dilectio. in. j. charj. de pręb. & Sali. in. l. fancimus. §. de test. cū concor. Et si de istis moribus in q̄stione nostra curaret canon: non teneret iuramentū, regula, nō est obligatoriu. de regu. iur. in. vj. & facit qd̄ dicam super verbo, iuramēto. ¶ In tex. ibi: petebat. Not. qd̄ super hereditate admittunt libelli cōtrarij, cōtra no. per Inn. in. d. c. cū cōtingat. post mediū. §. de offi. dele. & d. Ant. ibi in. ix. col. & in. c. cū el. ij. in. iij. col. j. qui fil. sint legi. & in. c. ab excōicatio. in. viij. col. §. de rescri. Ang. & Pau. de Ca. in. l. in tribus. ff. de iudi. quia nō potest reus agere, ne secū agatur: sed pōt excipere ne secū agatur l. purē. §. ff. de doli excep. scdm̄ Bal. in. l. edita in. xxvij. col. verfi. xj. querif. C. de eden. ¶ Sed responde, q̄ hīc petitiones erāt super diuersis rebus: licet super vna hereditatis, scdm̄ Imo. hīc. Pro quo do. meus predictis non adductis allegat casum in proprijs terminis, in. l. si inter me & te. ff. de excep. rei iudi. & ita limitatur predicta scdm̄ eū. Adde omnino Bal. in. l. edita. vbi rñdendo ad. d. l. si inter, quę p̄cise cōcor. cū isto tex. tradit doctrinā, qd̄ vbi reus per petitionē contrariā intēdit aliquid cōsequi, qd̄ sub defensione nō clauderetur, admittitur petitio cōtraria. Et de hoc per eūdē in. l. cū Papinianus. in. ij. col. C. de sen. & probaf. in. c. Ab. in princip. de ver. sig. vbi do. Ant. colligit in. iij. no. q̄ super libello cōfirmationis pōt dari libellus informationis. Vnde solēniter cōsuluit Lopus allegat. iij. q̄ si datur petitio ex qua petitur instrumētū vsurarium pronunciarī: admittitur directa cōtraria petitio, per quam petit pronunciarī instrumētū purū, & nō vsurariū. A signat rationē facientē ad multa: quia tales petitiones in cognitione causę sunt plures: nec sunt incōpāsibiles in processu: quia corā eodē tractari possunt. Nō ob. q̄ vna sit pręiudicialis ad aliam: quia idē in omni exceptione perēptoria: & tamē discutit simul cū principali. c. j. §. de ordi. cog. aliās nō procederet reconuētio super eadē re. qd̄ est falsum. & allegat Io. An. in. c. cū ecclesia. sup verbo faciēdi. §. de causa po. & proprie. sequit & d. Abb. in. c. j. xiiij. col. §. de mu. pet. dicens, q̄ nō est separata reuocatio, sed est illi annexa quasi defensio: in quo prosequere, quę ipse latē ponit in. c. ex conuēctio. ne. in. vj. col. §. de resti. spo. Et quia do. meus ponit contra solutio nem Imo. q̄ imō libelli essent super eodem: dum monachi petierunt imponi silentiū super rebus a se petitis. & responde, vt. §. dixi. super verbo molestatione. Adde Bal. in. l. edita. vbi dicit, quōd quādo reus petit imponi silentiū actori, ista petitio nō est actio,

sed defensio. & idē fit absq̄ lit. conte. secundaria. ¶ In tex. ibi, iuramento firmata. Not. q̄ donatio facta a minore. xxv. annis valet, etiam si donet omnia bona sua. Ex quo infert do. esse duo. Primō, q̄ dispositio aut. sacramenta. C. si aduersus venditionē. habet locū etiā in contractu largo modo sumpto: prout est donatio. l. Labeo. §. j. ff. de ver. sig. Secūdo infert, q̄ propter enormē lesionē non posset veniri contra tale iuramentum: qd̄ dicit esse notabile. no. in. c. q̄uis. de pact. in. vj. & per Imo. in. c. cū cōtingat. in. xxxij. charj. de iureiur. quia hoc secundū renuñtatio facta per filiā nubē tē bonis paternis, nō poterit pretextu enormitatis reuocari. ¶ Et quis Io. An. hīc dicat iuramētū istud fuisse superfluum, propter authen. ingresi. Itē quis videatur fauore animę, talis donatio valida: tamē quia tex. in verbo. cū & qui. & j. videt ponere ius commune & ordinariū: procedit istud notabile sine scrupulo, secundū eū, qui de hoc multū exclamat. Adde primō Bald. in. d. auf. sacramenta. in. pe. col. vbi latē tenet istud de donatione per plures rationes. sed istud de lesione enormi nō probatur hīc: quia licet donatio teneat: nō tamē procedit simpliciter in donatiōe quę enormiter dānicaret. Et posito q̄ iste tex. loqueret prout. d. auf. tamē sit longa dubitatio, vtrū filia in casu predicto, vel aliās minor patiens damnū: maximē vltra dimidiā, possit a iuramento absolui. In quo vide Cal. in tit. de iureiur. cōf. v. iij. inci. de puellā. & Pe. de Anch. cōf. ccccxxiiij. inci. post q̄ ista domina. & Pau. de Ca. cōf. cxvj. in Christi noie sequēti. & in disputatione sua inci. cū. C. laicus. in. d. c. quis. & d. Ant. in. cū cōtingat. in. iij. mēbro. & Bal. in. l. si. ad. fi. ff. qui fatid. cog. & in. l. j. ad. fi. C. si aduersus ven. & in rub. C. de re. permu. & Ang. in. l. si quis pro eo. ff. de fidei. & Pe. de Ancha. cōf. cccxxvj. vifā facti narratione. & pulchrē cōf. lxxix. inci. visis actis & aditatis. & in. c. j. in. xj. q. §. de cōf. Paul. de Ca. cōf. cccxxvij. incip. corā domino vicario. & omnino Bal. in rub. C. de re. permu. ad. fi. ¶ Et quis inter istos sint opi. tamē cōmuniter tenet, q̄ concedi possit absolutio a iuramento: quia enormis lesio facit pręsumi doli, secundū Bar. in. l. si. in. ff. de pręto. stitu. & Pe. de Anch. cōf. ccciiij. inci. iudex. in vlti. col. & Cal. in dispu. inci. duo. litigātes. & Bald. in. l. iij. C. de do. promif. & in. l. j. in viij. co. C. de his, quę p̄ce. no. & in rub. C. de poena iur. qui ma. iud. cū concor. & idē ratione doli iuramentū redditur inefficax. d. c. quis. & c. si verō. el. j. de iureiur. Imo etiam maior. xxv. ann. in lesione enormi, pōt absolui a iuramēto: vt per Bald. in. l. pe. C. de arbi. & Ange. in disputatione, quę incipit, duo adinuicē litigantes. & do. Abb. in. c. quinquauallis. in. xxv. col. j. de iureiur. & ibi dicit. ¶ Sed omnia ista intelligas, quādo taliter iurās probat ignorātā damni tempore iuramēti affuisset: secus si sciisset: quia sciētī & volenti doli non infertur. l. cū donationis. C. de trāfac. & ita Bar. & oēs in simili in. l. j. C. de rescin. ven. & ista teneas mēti: quia multū dilatare possunt. ¶ In tex. no. secundū. d. Abb. ¶ q̄ pōt quis licitē suā oblationem iuramēto firmare: nec per hoc pręsumitur, q̄ recipientes ipsū seduxerint aueritate bonorū suorū: quoniam si hoc appareret, q̄ religiosi quē allicerent, nullū commodū cōsequerentur: & bona remaneret veniētibus ab intestato: per tex. in. c. con stituit. xx. q. iij. de quo facit festum do. Ab. hīc, & in. c. pręterea. el. j. §. de offic. deleg. & in. c. cū dilectus. in vlti. col. §. qd̄ met. causa. & Spe. in tit. de statu monacho. ver. vlt. & Bal. in. auf. si qua mulier. in vlti. col. C. de sac. sanc. ecclē. & Lopus solēniter cōsulēs allegatione. xlvij. inci. quidā iuuenis. & Do. in. c. nō solū. in prin. in. iij. col. de regu. in. vj. & Ro. dicit se ita respondisse auditoribus Ro. tē. in. d. l. §. si stipulanti. in. xij. col. ff. de ver. obli. & do. Abb. in. c. in nostra. de sepul. & ibi gl. in verbo, dolo. ¶ Sed in hoc no. duo. Primō, q̄ si aliqui religiosi esset in culpa, secus esset: quia non nō ceret conuentui, cui ex dispositione aut. ingresi, debētur bona. Ita credo sensisse do. Abb. in. c. dudū. de conuer. cōiug. per regulam delictū. de reg. iur. in vlti. quod fortē nō procederet, quādo hoc esset culpa prioris, vel maiorum claustrī: quia qd̄ fit a talibus tribuitur vniuersitati: iuxta gl. in rub. C. quę sit long. confue. quam cōfirmari in. c. dilectus. el. iij. de simonia. ¶ Tēcūdo scias, q̄ propter huiusmodi fraudes nō vitiatur ingressus. vnde professio facta per doli, tenet, dicit tex. in. d. c. constituit. & glo. in. c. ex parte. in verbo causa. & in. c. dudū. in ver. spes. de cōuer. cōiug. & do. Abb. in. c. cū dilecti. in. ij. col. j. de emp. & ven. & in. c. cū dile ctus. quod

ctus: quod me. causa. & ibi gl. in verbo, fatuitatē. Idē do. Abb. in. c. ex parte. in. iij. col. §. de resti. spo. & gl. in regula, scienti. de reg. iur. in. vj. & Io. An. in. c. scripturę. de voto. & do. Abb. in. c. cū virū. de regu. & gl. in. c. illud. xx. q. iij. & in. c. sicut. xxvij. q. j. & Specu. in tit. de resti. in integ. ver. sed non quid. dicit, non posse peti hoc casu in integ. resti. ratione deceptionis: quia cessat in spiritualibus deceptio, ex quo contrahit cum deteriori sponso. Allegat. c. sicut xxvij. q. j. Vnde dicit beatus Tho. secūda secundę. q. clxxxvj. arti. ix. q. licitū est religiosi inducere blādis verbis ad religionē: dum modō nō inferatur mendacia dolosa. Sed tu dicas, q̄ vbi interueniret doli, qui deciperet quēlibet prudentē, professio nō teneret. Ita sentit Inno. in. c. cū dilectus. qd̄ metus causa quod est valde æquum: quia iura p̄dicta nō vniuersaliter vidētur sentire de dolo, qui ex toto tolleret cōsensum: vt etiam dicit do. Abb. ibi. Pro quo allego quod no. d. Ant. in. c. sicut ex literis. §. de iureiur. vbi dicit, q̄ professio facta in tāto calore iracundię q̄ admittitur ratio recti intellectus, nō obligat. Nec mirum: quia aliās sequeretur, q̄ professio facta etiā per metū grauē, valeret quasi inducat ad bonum finē. quod tamē est falsum per. c. j. §. qd̄ metus causa. quia vultarium militē vult Christus, & non coactū. c. p̄fens. iij. q. iij. & vide glo. in. c. j. in verbo sempiternā. xxiij. q. iij. Dicit, q̄ de fraude in p̄dictis cōstitit ex cōiecturis: vt per Lapū. in. d. alle. xlvij. puta, si ineptum ad religionē seducat, arguitur affectio rerū, non personę. & ita perpetuō no. ¶ In tex. ibi: quare cū constet. no. sin. secundū do. Ab. & Imo. ¶ q̄ fundās intentionē suā super validitate actus, non est necessariū probare habilitatē personę ad alium actum: sed satis est probare actū, vt habilitas pręsumatur, nisi cōtrarium probetur. Et de hoc vltra alios exclamat hīc Imo. inferēs q̄ producens testamentū factum ab aliquo minore. xxv. annis, nō habet necesse probare, q̄ ille qui facit testamentū tunc temporis esset maior. xiiij. annis, iuxta. l. qua etate. ff. de test. & allegant no. per Inno. in. c. innotuit. de eo, qui fur. ordi. susce. & per Barto. in l. sciendū. ff. de verb. obli. quasi velint, q̄ ista solēnitās intrinseca pręsumatur: vnde trāsfertur onus probādi contrarium in aduersarium: & sic allegās inhabilitatē debet eam probare. Et idem no. Bal. in. l. cū te minorem. per illum tex. C. de proba. & sentit Bart. in. l. de eta. ff. de mino. Est casus in. l. ab ea parte. ff. de proba. & dicit Bal. in. authen. omnes peregrini. in pe. col. C. communia de suc. & in. l. nulli. in. iij. col. C. de episc. & cle. q̄ ad testā dum & cō trahēdū quilibet pręsumit habilis. Et propterea dubito, de quo scribit Pau. de Cast. in. l. si tertius. §. ff. de aqua plu. arcen. vbi dicit, q̄ stante statuto, q̄ minor non possit se obligare sine consensu propinquorū, si quis vult probare minorē etatem, debet capi tularē & probare, q̄ habeat propinquum & habilē ad consentiēdum. Nā si habilitas pręsumitur: nō tenetur eam probare, vt hīc. Nec probatur dictū suum ex dicto Bart. ibi, qui in casu suo bene & sing. loquitur. f. quod statutū faciēs mentionē de proximo, in telligitur si sit habilis, sed non dicit, q̄ nō pręsumatur habilis. ¶ In tex. ibi, non elidit. Not. & perpetuō tene mēti, ¶ quod ad hoc, vt probatio actoris reddatur dubia, oportet quod sit dubia ex se, & ex facto suo, sed nō sufficit offuscare eā probando aliquid ex aduerso, ex quo probatio actoris possit reddi æquiuoca: quoniam ista probatio in genere, q̄ esset minor annis, reddi dubiā aliqua iiter. intentionē monachorum, quia intellecta de annis. xiiij. eam confunderet. Sed satis est, quod eā penitus non elidit: quia monasterium fundat se in oblatione, qua probata pręsumit habilitas. Et idē collige theoreticā solenne, quod fundans suam intentionē in tēpore limitato, prout fundabāt isti laici, tenetur probare tempus pręcisē, non autē æquiuocē. Et ita magistraliter no. Bar. in. l. non solū. §. sed vt probari. ff. de ope. no. nun. pulchra exēpla, & latē refert do. Abb. in. c. auditis. in. ix. col. j. de p̄scri. & in. c. dudū. el. ij. in pe. col. §. de elect. Et hīc est glo. de c. venerabilis. in gl. pe. de sentē. excōmu. in. vj. cū qua concor. Ioan. And. in regula, cū sint de reg. iur. in. vj. Et istā doctrinam cōproba ex notatis in istis locis, vbi per eā ad multa infertur. & vide Rotā in nouif. conclu sione. cccclxxxij. & d. Ant. & Imo. in. c. cū Apostolica. de his, quę fi. a Pręla. & Petr. de Anch. & Domi. in. c. si sibi absentī. de p̄ben. in. vj. & do. Abb. in. c. cōstitutus. in. j. col. §. de rescrip. & in. c. pe. j. de condi. appel. & Imo. in. c. j. in. j. charj. vt ecclesiastica beneficia.

& Salic. in. c. cū inter simplicē. C. de dona. ante nup. & Ang. in. l. j. §. biduum. in. j. char. ff. quādo appel. fit. & Domi. in. c. iij. §. sanē. de deci. in. vj. & Bal. & Salice. in. l. matrē. C. de proba. & do. Anto. & Imo. in. c. post electionē. de concess. p̄g. & Ro. copiose in. l. in illa in. xij. colum. ff. de verb. obliga. & do. Anto. in. c. quid per nouale. in. iij. col. j. de verbo. signi. & Ro. post Bald. & Imo. in. l. post do tem. in. v. col. ff. solu. matrī. & ibi allegant gl. magistram in Cle. fin. in verbo, creatū. de rescrip. Per quam dicunt probari, q̄ fundans exceptionē suam in exceptione, quę cōtra regulas iuris cōmunis, vel contra aliam, debet illā exceptionē probare. Vide etiā Pau. de Lea. in commō. c. tertio loco. §. eo. in. ij. col. & c. j. vbi dicit, dicens se appellasse, debet probare quōd intra. x. dies appellauit. ¶ Sed aduerte: ¶ quia p̄dicta procedūt in casibus ciuilibus, sed in criminalibus propter æquiuocā exceptionē pręsumitur de licitū, & non delictū, eo ipso, q̄ in tēpore actoris redditur dubia, satis est ad absolutionē rei, secundū Bart. singu. in. §. sed vt probari. de quo facit festum do. Abb. in. d. c. dudū. & hīc, & in. d. c. auditis. vnde si accusatus, quōd occidit. Seium de mense maij: probat de eodē mense ipsum fuisse bannitū & non aliud: certē, quia possibile est, quōd post bannitū occiderit, & sic accusatio redditur dubia, etiā si hoc aliter nō appareat, absoluetur reus propter cōcursum pręsumptionis iuris, secundū quā nemo pręsumit delin quere. l. merito. ff. pro soc. Et ista est veritas, vt aliās examinaui in c. significasti. el. iij. de homi. vbi vide. ¶ Sed vltra ibi dicta no. duo vtilia. Primō, q̄ ista doctrina do. Ab. & Bar. vbi. §. & omnia iura dicentia, q̄ quando factum potest se habere ad delictū & non de licitū, pręsumitur in meliorē partē, procedunt quando pariter & indifferēter res potest sic se habere. Secus quando factū de sui natura malum est. secundū cōmunem cōsonantiā, licet possit ali quo colore excusari: quia si nō excusatur, nō procedit dictū Bart. Casus est multū singu. & ibi habes exemplum in. c. cū dilecti. de accu. per quē ita p̄dicta limitat ibi Pe. de Anch. & aliās ibi scripsi post Ana. in. vij. notabili. vbi vide. ¶ Secundō no. q̄ ista dicta non procedunt, quādo interpretādo in deteriorē partē magis cōsultur animę testatoris. Ita infero sing. ex eleganti consil. Pet. de Ancha. clxxv. inci. prima facie. vbi per plura cōsului, quōd si testator moriēs confessus fuit se fuisse vsurariū: & non dixit q̄to tempore: certē si de p̄terito tēpore allegaretur contractū suū fuisse vsurarium, de facili creditor propter eius confessionē: quia talis interpretatio est vtilior animę: nec agitur de p̄cna corporali. vnde cessat lex meritō. ff. pro socio. vt ibi per eū. quod singula rissimē no. & facit gl. plena in. c. iuuenis. de spō. cū si. ¶ Et intelli ge subtiliter istud dictū. d. Pe. vt procedat quādo ista interpretatio aliter facta posset esse probabiliter impeditua salutis defun cti. Sed si induceret vnū effectum odiosum nō pertinentem necessariō ad salutē: etiam in simili cōfessione verba caperent stri ctā. Et ita intelligo, quod scribit hīc Bal. valde solēniter, dum dicit quōd si testator dixit se teneri ad restitutionē vsurariū a multis publicē extortarū: per hoc non probatur, quod sit manifestus vsurarius: quia nō dixit a se extortarū. Vnde potest esse ratio quod teneatur ex causa hereditaria, quę nō infamat. & idē dubia probatio nō est probatio. & dicit esse casum hīc, per quē etiā subdit, quod si ille dixisset se a multis extortisse vsuras, & non dicit quas, vel a quibus: nec dicit publicē, non debet hoc subaudiri, p̄sertim si vitaret testamentū. iuxta. c. q̄q̄. de vsuris. in. vj. quia nemo pręsumitur eligere viā ad sua iudicia expugnāda. arg. l. iij. C. de test. mili. quod tene menti, secundū eum. Et re vera est dictū elegans & solitariū: nec repugnat cōf. Pe. de Ancha. quia satis est, quod fiat restitutio in salutē animę: sed nō fit huiusmodi extētio vt euitetur p̄cna. d. c. quā perniciōsum. quia sine ista satisficit. Et adduco optimē quod scribit Ioā. An. in. d. c. q̄q̄. vbi dicit per illū tex. in verbo, receperūt. q̄ si probatur per testes quem dedisse ad vsuram: propter hoc nō sumus in casu. d. c. q̄q̄. quia nō sufficit de disse, nisi acceperit. de quo facit festū Pe. de Ancha. cōf. clclxxxvj. inci. de tulis. & Do. in. d. c. q̄q̄. ¶ In tex. ibi: verbum dubiū non nocet. No. q̄ probatio in genere facta nō prodest, quādo quēlibet species generis non cōsequitur illū effectum: quia ex illis duobus contentis sub verbis, minor annis. xiiij. & xxv. nō sufficeret vnus intellectus. l. de. xxv. per. c. primū. de reg. in. vj. & idē vtraq̄ spe-

Substitutus. Ad de tu. q. Bart. in l. generaliter. s. cum autē. C. de insti. & sub. in verfi. no. q. filij. dicit, q. filij naturales nō legiti mi substitutum nō excludunt. Et sic sentit contra istas gl. Adde quid dicitur in hoc passu difficili, vide plenē per doct. & maximē per Imolā. in l. ex factō. s. si quis rogatus. ff. ad Tre. & magis cōter tenetur op. Azo. re. lata per glo. in d. l. gnaliter. Sed huic quæstioni accedit aliadubia q̄stio: po ne quod aliquis sit institutus per hæc verba, si decesserit sine filijs legitimis & naturalibus, talis sit substitutus, contingit eū de cedere cū filio legitimo, an excludatur substitutus. Cal. in cōsilijs suis in ti. qui si sint legi. in consi. j. tenuit quod nō. Et idē tenuit Bald. in l. Lucius. la. ij. & ibi alij. quid p. Imol. ff. de h. er. insti. & idem Bal. in l. lita quis. s. is cuius si. & ibi Imo. & Pau. de ca. 15. ff. de leg. ij. Idē Bal. in l. si quis posth. in princ. ff. de libe. & posth. & sequit Sal. in d. l. generaliter. in s. cū autē in ij. colū. in ver. ego puto contrariū & Ioā. de Imo. in d. l. ex factō. in princ. Pe. de Anc. in cōf. suo. cccv. j. inc. in Christi noē, circa primum dubium. Pau. de cast. in l. cū acutissimi. C. de fideicō. Adde quod contrarium tenuit Ia. de Are. quem sequitur Io. An. i ad di. Specu. in tit. de suc. ab intest. s. fin. in fi. Albe. de Ro. in d. l. generaliter. s. cū autē Bar. in cōf. inci. v. i. in instru. mento locationis. Bart. in l. gallus. s. eius. ff. de libe. & post. Ang. i disputa tione nobilissimi qui fil. sint le. Per. de Anch. in rep. c. canonum statuta.

cies non cōcludit. Secus si dixisset minor anis. xiiij. vel. xij. quia vtracq̄ cōclusisset. & per istum tex. dicitur sunt in diuersis locis multæ & notabiles quæstiones, quas omitto: quia aliās multum accumulātē & laboriosē in hoc scripsi in c. super his. j. de accu. post domi. Ant. & Imo. & Ioan. de Ana. & ibi. Sed vltra ibi dicta adde Barto. in l. de minore. s. tormenta. in pe. col. ver. quæro quid si testis dicit. ff. de quæstionibus. vbi dicit, q. si testis productus ad probandū famā dicit se audiuisset à populo, & non dicit à quo populo, nō probat quem esse infamatū hīc: quia probatio nō cōcludit. & allegat istum tex. Et adde doc. in c. cōcilia. xvij. di. vbi dicit, q. si testes dicunt testato rem tēpore testamenti fuisse infanū, nō probant concludēt: quia ista est infania quædā non regulata iure positio: vt in illo text. ibi: sacerdotes infanissimi. Et est infania carentia recti intellectus. & idē nō cōcludit. & allegat istum tex. & adde. d. Car. in c. perpendimus. in vlti. col. j. de sen. excom. Vbi dicit, q. si volens probare quē ex cōmunicatum producit testes deponētes de absolutione, nō probat: quia potest esse, q. petijt absolutionē ad abundantem cautelā. & allegat istum tex. quē vt dixi, confirmauit vbi. s. Et ex istis nō. secundum. d. Abb. quod probatio generalis nō declaratur secundū subiectā materiā, seu intentionem probātis: per quod habes rationē quare in casu. c. pia. de excep. in. vj. oportet exprimere speciem excō. cū tamen de iure intelligatur de maiori. c. si quē. j. de sentē. excō. quia probatio non interpretatur secundū subiectam materiam. sed si est equiuoca, reijcitur: vt hīc, per gl. in l. j. C. de vīuris. & idē not. do. Anto. & do. Abba. in c. fraternitatis. j. de test. ¶ Sed aduerte vltra omnes scribentes: q. quia ff. de leg. ij. Idē Bal. in l. si quis posth. in princ. ff. de libe. & posth. & sequit Sal. in d. l. generaliter. in s. cū autē in ij. colū. in ver. ego puto contrariū & Ioā. de Imo. in d. l. ex factō. in princ. Pe. de Anc. in cōf. suo. cccv. j. inc. in Christi noē, circa primum dubium. Pau. de cast. in l. cū acutissimi. C. de fideicō. Adde quod contrarium tenuit Ia. de Are. quem sequitur Io. An. i ad di. Specu. in tit. de suc. ab intest. s. fin. in fi. Albe. de Ro. in d. l. generaliter. s. cū autē Bar. in cōf. inci. v. i. in instru. mento locationis. Bart. in l. gallus. s. eius. ff. de libe. & post. Ang. i disputa tione nobilissimi qui fil. sint le. Per. de Anch. in rep. c. canonum statuta.

Quando enim aliquid, vt plurimū ita est, licet aliquando possit aliter esse: satis concludit probatio, secundū glo. valde singu. in l. neq̄ natales. C. de proba. Per quam dicit ibi Bal. tene menti hunc locum à communiter accidentibus, in materia probationis: Et exemplificat in probanda meretrice, & homicidio, & similibus, de quibus ibi. Facit lex, nam ad ea. ff. de lega. & gloss. plena in c. l. teras. j. de despon. impu. Et idē si probas communiter solitum ita esse, transfertur probatio in aduersarium. & istud bene nota. quia declarat multa de quibus dixi in d. ca. super his. ¶ Quinto limita, nisi probatio dubia esset verificabilis & conclusiua in quolibet intellectu quo ad intentum probantis, quia sibi prodest: pro eo sentiendum est. Ita dicit Do. in ca. j. in vlti. colum. de pactis in. vj. ita dicit limitandum esse istum tex. ex dicto Ioā. An. ibi. & idem domi. Anto. in c. plerunq̄. in fine. s. de rescrip. & non est mirum: quia procedit exceptio alternatiua, quando quilibet concludit vt dixi in c. tertio loco. s. eo. ¶ Limita sextō nisi communis vsus loquendi acciperet verba in certa significatione quia: probatio facta talibus verbis, etiam de sui natura æquiuocis, adaptatur ad intentionem probantis: propter communem vsum loquēdi. Ita no. d. Mat. de Matthesia. notabili. c. j. Et ex hoc declarat dictum Barto. in l. j. ff. de duobus reis. dum dixit probari adulterium violētum, si testes dicunt Titium cognouisse Bertam per vim: quis potuerit esse passiuus: quia non procedit: vbi communis vsus loquendi aliter se haberet: quod est notandum valde ad totam hanc materiam. ¶ In text. ibi: monasterium sibi hæredem. Nota. text. singularem, qui non habetur alibi, secundum Imol. hīc, quod monasterium habetur loco hæredis: imō plus videtur probari hīc, si bene aduertatur secundū Bald. & Imol. hīc, quod habetur loco liberorum. & sic verbum hæres, ponitur pro liberis. Nam aliās non videtur verificata conditio testamēti, quæ requirebat defectum liberorū. Et pro hoc facit. l. j. ex factō. vlti mo. ff. ad Trebel. de qua hīc in glo. & subdit Imo. istud esse verū, quīs Barto. in authenti. si qua mulier. C. de sacrosanc. eccle. dicat non probari aliquo iure, quod monasterium habeatur loco filiorum. Quod qualiter intelligatur, dicam plenē super glo. fna. ¶ In text. ibi, de mandato nōstro. Not. secundum Imo. q. quod ille cui committitur audientia causæ, non potest eam diffinire sine expressa licentia committentis. de quo in Cle. auditor. de rescrip. & probatur in l. à diuo Pio. in princ. per illum tex. ff. de re iudi. secundum ipsum. Sed de hoc passu, qui non attinet ad propositum, remitto ad do. Abb. in c. significasti. s. de offic. delega. Ioan. And. optimē in addi. Specu. in titu. de delegato. s. sequitur. ver. & no. & Do. in c. j. per illum tex. de sup. neg. Præla. in. vj. do. Abba. quem omnino vide in c. cum super. per illum tex. s. de causa possel. & proprie. Imol. in c. veniens. in vlti. notabili. s. de renun. & in c. causam. quæ. s. de rescri. & in c. si pro debilitate. s. de offi. delega. & in d. Clemens. auditor. & gloss. ij. in c. cum quidam. de excep. in. vj. & Imo. in c. pastoralis. s. quia verō. s. de rescrip. & In nocen. in c. ad hoc. s. de offic. Archidiaconi. & Bald. in titu. de pace Constantiæ. in verbo ad cognitionem. & in l. iij. s. cognoscit. per illum tex. ff. de offic. præf. vj. & omnes in c. prudentiam. in principio. s. de offic. delega. Communiter tenetur quod imō veniat decisio, per. l. j. C. si contra ius, vel vtilitatem publicæ. & ibi no. Rapha. & per. l. de qua re. ff. de iudi. & istud non negat iste text. si bene intuetur. venio ad gloss. ¶ Gloss. Et ver. etiam si naturales. Nota. gloss. q. quod substitutus a per hæc verba: si talis decesserit sine liberis, talem substitutum. excluditur si ex herede instituto existant naturales tantū. Idem gloss. in verbo legitimē in c. Raynaldus. j. de testa. & Ioan. And. in Specul. de testa. s. j. ver. quid si duobus. ¶ Fallit primō, nisi substituta esset ecclesia in defectum filiorum: quia naturalis filius non excludit eam, secundū Bald. hīc: & non legi alibi. Mouetur propter dignitatem ecclesiæ & si esset legitimatus ab Imperatore secundū eum. ¶ Fallit secundō nisi testator, vel rogatus esset in dignitate. vt s. si quis rogatus. allegato in gloss. nisi fortē in aliqua parte testamēti fecisset mentionem de naturalibus tantū. argumen. l. si quis filibus. ff. de legatis. j. secundūm Bartol. & Angelum in dicto. s. si quis rogatus. ¶ Fallit. iij. quando testator non esset in dignitate, tamen soboles naturalis tantū esset denigratiua famę ipsius

mę ipsius, puta si persona instituta esset femina, scdm Ang. & Imo. in d. s. si quis. & do. Ab. hīc. & Bar. in l. heredibus. s. j. ff. ad Trebel. facit. l. palā. s. quę in adulterio. ff. de ritu nupt. vbi maior honestas requirit in masculo. facit qd no. Spe. in ti. de loca. s. nūc aliqua. ver. xlvij. Sed istā fallētiā restringe solū ad femina. secus si esset extra nea: quia magis attendit in hoc cōditio testatoris, quā grauati, scdm Imol. in d. s. si quis. ¶ Fallit. iij. nisi illa cōditio, si decesserit sine filijs: non esset à testatore expressa in substitutione: sed subintelligit vt in casu. l. cū acutissimi. C. de fideicō. quia tunc naturalis non excludit substitutum, per. l. generaliter. s. cū autē. C. de insti. & substit. ¶ Fallit. v. nisi verba substitutionis dicerēt si decesserit sine hære de, scdm Io. An. sing. in Spe. de test. s. j. ver. est & alia quæstio. quia appellatio hæredis, nō cōprehēdit, nisi hæres vniuersalis. l. quędā. s. hīs etiam. ff. de eden. Sed filius naturalis succedit in certa quota honorum. authen. licet. & aut. itē si quis. C. de naturalib⁹ liberis. & hoc multū no. do. meus hīc, alia non dicens: quia testator videtur sensisse de filio legitimo: q. de iure communi est hæres, non de illo qui est hæres in casu speciali contra regulas. arg. l. fistulas. s. frumen ta. ff. de contrahen. emp. ¶ Fallit. vj. & vltimō, nisi nomen filij pro naturā lege in cōditione: q. non cōprehēdit filium naturalem, scdm Bal. in l. filium. in. ij. l. c. ff. de his, qui sunt sui, vel alieni iur. per. l. iij. s. filios. ff. de excu. tut. secundū domi. meum hīc. Et in quantum do. Ab. in cōceptis in seruitute, nō facit differentiā in figura matrimonij, vel non: vt hīc per eū: adde q. ipse erat: quia genitus extra figuram matrimonij in seruitute est spurius. l. ex libera. C. de suis & leg. ergo non facit deficere conditionem, per aut. ex cōplexu. C. de incest. nup. vbi nullo iure succedit: & oportet, q. ad defectum cōditionis ille, qui nascitur institui, sit capax ex testamento, vel ab intestato scdm gl. in filius. s. cū quis. ff. de le. j. & no. do. Ab basmet hīc dicit, q. filius spurius nō excludit substitutum. Quod vltimū restringe dupliciter. Primō nisi instituta esset persona femina: quia spurius succedit matri: nisi sit illustris. l. si qua illustris. C. ad Orficiānum. & habetur per Imo. in c. nisi cū pridē. super glo. in ver. maneres. s. de renun. Secundō restringe, nisi statutū diceret, quia naturales, & spurij succederēt, vt legitimi: quia tūc indistinctē naturalis, vel spurij excluderent substitutum, scdm Bar. in d. l. hæredibus. s. j. per id quod no. in gl. & sequit do. Ab. hīc. Sed vtrum dictū statutū valeat, vide Bar. & alios in l. in testamento. ff. de test. & Fe. q. non. consi. cclxviij. secundum ipsum. ¶ In ea. gl. in eisdem verbis no. q. etiā in fauorabilibus appellatio filiorū, veniunt naturales tm. & istud procedit in vltimis voluntatibus. Quid autem in alijs materijs, est quæstio longatim qua multa sine fine dici possēt. Sed quia nimium plenē de hoc scribit per Imo. in s. si quis rogatus præallegato: iō in eo pelago me non inuoluam. ¶ Sed dicit do. Ab. hīc, qui putauit se in hoc excelluisse. ¶ Adde quædam decidendo non disputando. Primō in quantum tradit regulam, q. in omni materia in qua queritur, an appellatio filiorū, veniat naturalis: si eadem est ratio in naturali, quę in legitimo includitur naturalis, & allegat Cy. in l. quisquis. C. ad leg. Iul. Per maiesta. Per hoc infertur, quod statutū volens patrem teneri ex delicto filij pro legitima sua, includit filij naturalem secundum Ro. latē l. filio. la. ij. in xvij. q. ff. sol. ma. Ioan. Andr. in Specu. super rubr. qui fil. sint legit. Idem in sententia iudicis. secundū gl. in verbo volumus. in c. statutum. de here. in. vj. & ibi omnes doctō. & Sali. in d. l. quisquis. Idem in statuto arētante filium ad compromittendū cum patre, secundū Petr. de Ancha. consi. cclxxxij. incip. apud me dubitabile est. & Ro. in l. parentes. ff. de in ius vocan. propter reuerentiā debitam patri: secus de alijs de parentalia secundum Pau. de Cast. cōf. l. xvj. inc. in Christi nomine super eo, quod queritur. & Imo. in d. s. si quis & Bald. in l. id quod in pe. col. C. de epif. & cle. Idem statuto, quod filius non soluat gabellam de relicto sibi à patre: quia venit naturalis secundum Bal. in d. l. parentes. & Pet. de Anch. in c. j. s. de consi. & Do. in d. c. statutū. Idem de actione a in iure facta patri. & ita cōpetit naturali, sicut legitimo, secundum Bar. in l. cum si mus. C. de agri. & cens. lib. x. Et idē post accusare de morte patris secundū Bal. c. de cetero. in f. j. ci. prox. & do. Ab. in c. nonnulli. s. de rescrip. Barto. in l. j. in xvij. colū. C. qui accu. Limita, vt per eum in l. neganda. eodem titulo. Idem in impetrando rescripto & agendo tanquā coniuncta persona: quia admittuntur secun-

dum Hostiens. Bald. & Imol. in dicto capitu. nonnulli. & ibi per omnes alios. Idem in incurrenda pœna leg. Pompe. de parri. secundū Bal. in c. naturales. si de feu. fue. contro. & in d. c. nonnulli. & in l. ius civile. ff. de iust. & iur. & d. l. parentes. Idem in testamēto inter filios naturales: quia fieri potest coram duobus testibus, sicut inter legitimos, secundum Soc. in tit. de instrumen. edit. s. competen. verfi. qd si pater naturalis. & Saly. in l. f. C. fami. ercisc. quod est aequaliter dubium. Sed in matre oīno clarum: vt per Bald. in l. humanitatis. C. de naturalibus liber. & in l. si qua. C. ad orfici. & Bald. & Imo. in l. qui testamento. s. mulier. ff. de testamen. & Bald. in l. filium. ff. de his, qui sunt sui vel alie. iur. ¶ Et adde quod doctrina. domi. Abb. ita generalis non procedit in statutis, quę sunt contra ius commune, quia tunc verba accipiuntur propriē: vt per Bart. in leg. prima. & in l. labeo. s. contra. ff. de verbo. signifi. cum similibus & filius naturalis non dicitur verus & proprius filius. l. f. ff. de iure delibe. & dicta leg. filium diffinitus. & patebit infra: ergo, & c. ¶ Et adde quod si pater præstitit cautionem pro se & filijs de aliquo non offendendo, non tenetur ex offensa facta per filium naturalem secundū Cy. in lege cum pater. s. nolo. ff. de legat. secundo. ¶ Secundō in quantum domin. Abba. dicit, quod vbi ex coniecturis apparet, quod intentio disponentis includat solum legitimos fauore familię, vel agnationis: non comprehenduntur naturales. Per hoc infertur, q. priuilegium concessum Regi & eius filijs, q. possint coram se facere celebrari tempore incedendi non includit naturales tantum. secundum Iacob. de Are. & Cyn. in d. s. si quis rogatus. & facit optimē gl. in cle. j. in verbo liberis. de bapti. Est verum quod generaliter verba naturalis includunt naturalem: vt filius, & similia verba. l. tutelæ & ibi Barto. ff. de capi. dimi. se cus in verbis iuris ciuili: puta agnatione, & similibus. dicta l. tutelæ. & l. spurius. & l. hac parte. ff. vnde cognoscend. & istud attenditur ad cognoscendam qualitatem subiectæ materiæ. Dicit Paulus de castro. in d. s. si quis rogatus. q. vbi prouiso legis respicit actum naturalem, venit filius naturalis. Item in puniendo filio propter delictum patris per notata in dicto capitulo statutum. Et subdit, qd si nepos naturalis petat à patruo: vt compromittat vigore statuti, patruus non tenetur. & ita dicit se consuluisse, sed bene cogit patruus nepotem, secundum eum. Idem infero, quod priuilegia data parentibus propter numerum filiorum, non intelliguntur de naturalibus. & ita notat Baldus in lege secunda ver. legitimos. per illum textum. ff. de excusatōne tutorum. Idem in priuilegio statuti, qd pater habens tres filios, non teneatur ire ad exercitium secundum ipsum. & dicit Angel. in lege generaliter. s. cum autem. C. de institutio. quod in priuilegio & rescripto. fauorabilibus isti non comprehenduntur. ¶ Et propter illam communem doctrinam, quod nō debet esse melioris conditionis naturalis, quā legitimus: vt per gloss. in dicto capitulo statutum. reprehenditur Baldus in lege ius ciuile. ff. de iustitia & iure vbi dixit, & bene

de consi. circa me diū. & in cōf. cccxv. inci. i. Christi noē, vide prima facie. & in cōf. cccxxxix. Pau. de cast. in cōf. suo. cccxviij. inci. in Christi noē, super puncto. & in cōf. cccxxij. inci. i. Christi nomine vidēdū est. & dicit Imo. in Lex factō. ff. de vul. stipulij. q. ista cōis opi. Adde tñq̄ do. in præallegatis locis limitat prædicta nisi testator dixerit sine filijs legitimis natis: quia tūc nō cōprehenderetur legitimati: quia nō dicitur legitimus nat⁹ & hoc tenet Ang. & Ant. de Bur. i. lo cis palle. & addit et q. ista cōis opin. nō habet locū, vbi pater est nobilis: quia legitimus nō excludit substitutum. ¶ De actione. Adde tu pone q. statu tū dicat, q. pœna remittatur, si offēdēs habuit pacē à filijs offēdē: vtrū filius spurius possit face re pacem. cōcluditur p. doct. q. naturalis possit: purius nō. rō, quia ius vin dicidū mortem de fūcti spectat ad hæredes. l. j. & ij. C. de his, qui. vt in d. Sed tales spurij nō pōt esse hæredes: quia filij non sunt nominandi. vt in aut. ex cōplexu. C. de iur. nu. Bart. in l. j. ff. de accu. in. j. col. i. ver. ego dico. vide Cy. & bal. in l. quisquis C. ad leg. Iul. ma. j. q. prædicta.

filium naturalem non puniri de delicto patris, quando statutum puni alios filios. Itē reprehēdit Bal. in d. l. filii diffinimus. dū dixit filiiū naturalē hāretici esse capacē dignitatis: licet secus i legitimis. c. ij. de hāret. i. vj. q. istud est cōtra rōnem naturalem. Et qñ lex fundat in rōne naturali, icludat filiiū naturalē. d. l. parētes. & l. adoptiuū ff. de in ius vo. Et ad istas doctrinas multa reduci possunt: & maxime, q filius, vel frater illegitimus, nō possint testificari pro patre, vel pro fratre: vt latē per Io. An. in. c. Spe. de teste. §. j. ver. itē q est parens. & Bal. in d. l. parentes. & Flo. in d. l. testis ideoneus. ff. de testi. & Dicit Bart. in l. itē qui in potestate. ff. de his, qui sunt sui vel alie. iur. q si statutū dicit, si quis exeperit aliquē de petra mala, vī eorū filios, habeat tū: capiēs illegitimiū nihil habebit: nō qā sit melioris cōditōis, sed qā statutū verisimilr de talib⁹ nō curat. ¶ Ter tiō inquatū do. Ab. dicit, q vbi agit de cōmodo filiorū, veniūt naturales ex quadā benignitate, per. l. gñaliter. §. cū aut. p. allegato. nisi esset natus ex coitu incestuosos: vt bon⁹ tex. scdm eū in. c. vnicō. xxxv. q. ix. Aduerre: quia profecto ex notatis in locis praedictis nō vī qñ agit de cōmodo filiorū veniūt isti. Imō cōtrariū ēt pbat in l. fenatoris. & ibi gl. & i. l. liberos. & ibi ēt gl. ff. de sena. & no. expressē gl. in d. c. j. & Bal. in d. l. filii. & in d. §. cū aut. & Imo. in d. §. si q. & do. Benedi. de plū. in dīspu. incip. statuto Pisano. in vlti. co. Et tex. in d. §. cū aut. allegatus p. d. Ab. vī probare cōtrariū in verbo, extēdit: qā nō fuisset necessaria illa extēsiō, si eius opi. esset vera. Et similiter dū dicit, q vbi agit de odio, maxime poenali, nō cōprehēdit naturalis: nō videt bene dictū, per not. in d. c. statutum.

23 ¶ Quartō inquatū do. Abb. dicit ponderāda verba natura: puta filii, p. r. & c. & verba ciuilia: puta de tali gñe: de tali cafata: de tali domo, vel familia: vtrū sub similibus terminis includant naturales. Adde in hoc Bal. in l. f. C. de nat. lib. vbi dicit per illū tex. q nō dicunt gñe. L. limita, nisi esset legitimatus p. tex. & ibi Bald. in l. cōi. C. de nat. lib. Et quia de istis verbis est cōtrarietas magna iter docto. remitto ab Bar. in l. pronūciatio. §. familie. ff. de ver. sig. & plenē Bal. Ang. Sali. & Ful. in l. f. C. de ver. sig. & Bal. in d. c. nonnulli. & pulchrē in. c. per tuas. j. e. & Ang. consi. xxx. inci. dñā Fran. Bald. in lege. in lectura antiqua. ff. de ritu nup. & do. Ant. in. c. per venerabilē. q. f. sint legi. Et tenerē cū Bal. in d. c. per tuas. q in materia exorbitati fauor datus domui, vel familia: non extendit ad tales: odiū verō sic. Et dicit Bar. in l. j. C. de dig. lib. xij. q nobilitas non trāst ad illegitimos. Quidāut si essent legitimati: remitto ad Bal. in d. c. p. tuas. & in l. cā quā. in. ix. co. C. de fidei. & Ang. consi. lxiii. q incipit per reformationē. & Ro. i. l. f. q. p. p. tōre. ff. de vscap. Pau. de Cast. in l. sed si hac. §. patro. in. ff. de in ius vo. & i. l. f. post Bal. ibi. C. de his, q ve. etā. impet. & cōsi. cclxvj. & oēs in dicto ca. p. venerabilē. ¶ Quintō inquatū. d. Ab. cōcludit, q emphyteusis cōcessa ab ecclesia p se & filijs nō extēdit ad naturales, allegandō Spe. in ti. de loca. §. nūc aliqua. ver. lxvij. & Bar. in d. §. si quis rogatus. Adde Bal. & Imo. idē tenentes in l. Lucius. §. ff. de legat. ij. & Bar. in l. parentes. ff. de in ius voc. & in cōsi. incip. Nerati⁹. Cōrardini. & Ange. in dīspu. nobilis quidā genere. in p. r. d. dubio. & Bal. in Spe. in tit. de loca. §. emphyteusim. & in l. generaliter. §. cū aut. p. allegata. Et isti ampliāt hoc ēt si essent filij legitimati. ar. c. naturalis. si de feu. feu. cōtro. inter do. & agna. & ita ēt tenet Imo. in l. qā dicit. ff. de ver. oblig. nisi scdm eū esset legitimatus per sequēs mri moniū. p. not. in. c. tāta. q filij sint legi. & ibi aliās hoc retulij. per. c. innotuit. de elec. & cū do. Abb. hic cōcordat Bal. in aut. si quas rui nas. in. ij. col. C. de sac. sanc. eccle. & Ang. in d. l. gñaliter. §. cū aut. p. licet Bal. hic ex toto aliter sentiat. ¶ Sextō & vltimō in quantum d. Ab. dicit q emphyteusim cōcessam a priuato transire ad naturales: adde Ange. cōtra tenētē in d. §. cū aut. q naturalis nō est p. r. iē filius. d. l. filii: & talia verba ambigua interpretāt cōtra proferētē. l. veterib⁹. ff. de pac. vt ibi p. eū. Idē sentiūt Bal. Sal. & Pau. de ca. in l. f. C. de his, q ve. etā. ipu. Sed pōt dici in hoc distiguēdū, put in substitutiōe distinguit tex. in d. §. si quis rogatus: qā valet argu. de vltimis volūta tib⁹ ad cōtra. l. seruum filij. §. eū q. ff. de leg. j. Nec obit. q nō videat q rere filio nō existēt in ptate sine celsiō: vt dicebat Bart. & subtilius Imo. in d. §. si quis rogatus, qā videt recipere emphyteusim ordine successiōis: scilicet p se donec viuūt, & postea pro filio: & sic respectu filij, videt cōferre stipulationē i tēpus, quo iā erat res

effecta sua quoad vtile dominiū: ergo p inde est acsi stipulatio esset facta tempore, quo res esset effecta sua. c. de vxore. j. de sepul. l. qā spōsa. C. de dona. aut nup. l. in tps. ff. de hāre. infi. ¶ In ea gl. ibi: nomine haredis soli filij, tangunt hic plenē do. Ant. & Ab. qui cōprehendantur appellatione haredum: quod prosequere, vt per eos, post Bar. in l. Gallus. §. etiam. ff. de libe. & posth. ¶ Sed in quantum dicit, q in feudis & alijs de sui natura non transitorijs ad extraneos, appellatione haredum non veniant extranei, sed descendentes adde Bal. idem tenētē in. c. j. bonus text. si de feu. fue. contro. inter do. & agna. & Bal. in. c. j. §. si clientulis. de prohi. feud. alie. & in l. f. in. vj. oppositione. C. de haredi. infi. & l. liberti. in. xij. colum. C. de oper. lib. & in l. j. in. xxxvij. q. ff. de re. diu. & Spe. in titu. de loca. to. §. nunc aliqua. ver. cij. ¶ Fallit ista conclusio: nisi dicitur et quoscunq; haredes: quia venient etiam extranei secundum Bal. in d. l. j. de rerum diu. & c. j. de prohi. feu. alie. per Fede. & probatur ex doctrina Bar. in l. j. §. in oibus. ff. de ope. no. nun. Et istud sequit Ro. in l. id tempus. §. in relegata. ff. de vscap. & ibi dicit propter hoc, q licet appellatione successoris, intelligatur de successore vniuersali. l. quaedā. §. j. ff. de eden. tamen si inuestitura dicit successoris quibuscūq; venit etiam singularis. Idem Imo. in l. quod dicitur. ¶ Item de materia vide Bar. in l. j. ff. de consti. Princi. vbi dicit, quod dicitur pro te & haredē tuo, intelligitur solum de p. r. o & dicit Bald. hic, quod decedens relicto filio * filij, * non decedit sine haredē, etiam si filia sit mortua. & dicit esse text. singu. & vnicum in l. j. C. de condi. infer. Adde etiam domi. Cardi. suo eleganti consilio. lxv. quod incipit, nobilis domina. vbi consiluit, qd in concessione feudi appellatione haredis non intelligitur de foemina haredē. allegat Bal. in. c. j. quib. modis feudum constitui potest. vt latius per eum cum quo concordat Cald. in ti. de verbo. significacionibus consilio. xv. ¶ Adde etiam, quod si inuestitura diceret pro te & haredibus suis: intelligitur de quolibet descendente post primum haredem. Ita est gl. sing. in. c. f. j. de pecu. cle. secū dū quem aliās iudicatum fuit hic in ardua questione. ¶ Quid autē si moritur inuestitus pro te & haredibus, relicto solo patre: habui pridie in facto. & dubium facit quia docto in locis p. r. alle. loquūt de haredibus descendētibus. Sed in contrarium facit quia pater non videtur hares extraneus filij, iuxta l. nam & si parentibus ff. de inoffi. testa. cogitabit: quia adhuc sub iudice lis est, & pendet.

27 ¶ Et ex his disputant hic doct. illam tritam & dubiam questionem, vtrum emphyteusis recepta ab ecclesia pro te & haredibus sit transitoria ad quoscunq; haredes extraneos. Et in hoc multi tenent, quod sic per tex. in §. licentiam. in authenti. de alie. & emphyteu. Et hanc partem tenet gloss. ibi, & in §. emphyteusis. in authenti. de non alienandis. & ipsas sequitur ibi Jacob. de Bel. & Ange. Idem gloss. in rubric. C. de locatione praediorum ciuiliū, vel fiscalium. lib. xj. & in vlti. §. illud in authenti. vt decetero commutationes. & gl. in §. adeo. Infi. loca. & in authenti. si quas ruinas. C. de sacro sanct. eccle. & ibi hic sequitur Cyn. & Pet. Bal. & Bal. in authenti. perpetua. eo. titu. & Specu. in titu. de loca. §. nunc aliqua. ver. cij. & ver. cv. & Bal. in l. j. in. xj. q. C. de iure emphyteu. & Ange. in §. itaq; in authenti. de non alie. & Imo. in l. qd dicitur. ff. de verb. ob. & dom. Abb. Imol. & do. meus hic. Et pro hac parte adducitur potissimē: quia si conceditur alienatio rei ecclesiasticae interuenienti bus causis & solennitatibus iuris. xij. q. ij. in summa. & in. c. sine exceptione: fortius emphyteusis perpetua, quia minus leuitatē reuerentiam directi domini. de quo in. c. potuit. de loca. Item qā tex. in d. §. licentiam. non est improbatu de iure canonico: per tex. in. c. nulli. ibi. leonina. j. de reb. eccle. non alie. vt hic per domi. meū. Item, quia verbum perpetuum i hac materia, exponitur. i. trāstō rium ad quoscunq; secundum eum. Probatur in §. vlti. & in §. neque illud in authenti. de non alienan. & in §. si verō quaedam. in authenti. de alienatione & emphyteusi. Tu vide Petr. de Ancha. consilio. cccxxij. incipiente, discurrat materia dubij. vbi idem tenet hic de verbo per tuum. Contrariam partem, quod non transeat ad extraneos, tenet Specu. in d. §. nunc aliqua. ver. xij. & Bart. in l. si tibi. §. pactus. ff. de pact. & in l. qd dicitur. & in l. si patroni. i. p. r. ff. ad Treb. & in l. Gallus. §. quidam rectē. ff. de lib. & posth. & gl. Bar. Bal. & Roma. in l. et. ff. solu. ma. & Bal. in l. si in persona. C. de fideicom. & Sali. in l. ij. in. xx. q. C. de iure emphyteu. & Cal. in titu. de feu. consil.

de feu. cōsi. c. & Pe. de Ancha. & pulchrē cōsi. cxxvij. incip. plenē & subtiliter. & Io. de Fan. dicens Bal. ita cōsuluisse in. c. p. r. tua. x. q. ij. & Io. An. Bal. & Pet. de Ancha. & Moder. hic. & Bal. in l. ij. de suis & legi. & in l. fin. C. de hāre. infi. & in. c. litera. in pen. col. §. de dila. & in. c. cū virū. C. de fideicō. & in l. ij. C. de suis & leg. & in l. asiduis. C. qui potio. in pign. habeant. & in l. vsum fructū. ff. sol. mat. Mouetur per tex. in d. §. emphyteusim. quem dicit nō esse correctum, in §. licentiā. nisi quoad numerū successorū descendētium ab intestato, in quos perpetuō trā sibi: sed finita eorum generatione reuertitur ad ecclesiam. Itē quia res herilis conceditur iure hareditario in perpetuum. c. ad aures. j. de reb. ecclesi. non alie. ergo secus in alijs casibus. & dicit Pet. de Ancha. in d. consi. non esse in consulendo recedē dū ab opi. tot illustrium virorū: licet de istis alleget solum tres primos. ¶ Sequitur videre, quid mihi videatur: negari non potest passum esse difficilem. & vno modo distinguit do. Ant. hic alio mō Bal. in authenti. defuncto. in princi. C. ad Tertul. & alio modo in addi. Specu. in titu. de locato: & alio modo in suo reperiō. in verb. ecclesia. Puto primam opi. esse veram in pū cto iuris. l. q. emphyteusis ecclesie sit transitoria ad haredes extraneos, per predicta: sed maxime per tex. in. c. nulli. de reb. eccle. non alie. vbi pariformiter prohibetur omnis alienatio rei ecclesie simul cū contractū emphyteutico. Sed sic est q ex causa per alios cōtractus fieri potest perpetua alienatio. d. c. sine except. Ergo idē de emphyteusi, per. l. iam hoc iure. ff. de vulg. & pup. Et hoc intelligo, dū modo apparet, q in cōcessione talis rei interueniat solennitates & cāgrēquisite per Spec. in titu. de loca. §. nūc aliqua. in. ij. col. vt hic per do. Abb. Pro quo adduco quia non sine ministerio tex. in d. §. licentiam. requirit solennit simum tractatum oim de ecclesia, qui hnt iure hoc non esse in dānū eccle. Sed istis nō interuenientib⁹ remanebit dispositio. d. §. emphyteusis. l. q. intelligat cōcessa vsq; in tertiā generationem dūtaxat. Et de hoc passū vltra predicta, vide ēt Ang. & Imo. in l. q. in alie. §. ff. de acqui. hāre. & Ang. in l. malē agitur C. de p. r. scrip. xxx. an. & Imol. in. c. potuit. de loca. & Cy. in l. liberti. C. de ope. lib. Et pondera in quantum omnes doct. dicunt attendendam esse ante omnia consuetudinē: & illa si extat dabit intellectum inuestitūre, scdm ipsos. Quib⁹ adde no. Inn. in. c. olim. de verbo. sign. cū his, q dixi in. c. j. ver. fallit. vj. ibi. ad hoc facit. s. eo. ¶ Gl. in ver. secunda. tū qui querit, q cui incū bat onus probādi etatem, vide glo. Arch. & Do. in. c. presby. lxxvij. di. & Spe. in ti. de actore. in princ. & domi. post Archi. in. c. f. eo tempore. in. ij. col. de rescrip. in. vj. & Io. an. eleganter in regula infamibus. de reg. iur. in. vj. in mercu. & Bal. plenē in l. cū te. C. de p. r. & omnino Sali. post Bal. in l. si minorē. C. de integ. resti. mi. & gl. & Bar. plenē in l. de etate. ff. de mino. & Cal. in isto ti. consi. v. & Pet. de Ancha. in regula, semel malus. ad fi. de reg. iur. in. vj. & latissimē. d. Flo. in l. cū de etate. ff. de p. r. ba. & Bar. in l. j. in vlti. col. ff. de excep. & Bal. Infi. de repli. in vlti. q. & do. An. in. c. cū nobis olim. in. v. col. ver. iij. opp. s. de elect. & Rotam in antiquis conclusionē. cclx. que incipit, item no. q vbi etas. & Hostien. in summa huius tit. §. fin. ver. vij. & Azo. in summa eo. ti. & do. Ab. in. c. vlti. de p. r. scrip. & cōiter cōcludit, q fundans se super etate maiori, vel minori. debet illam probare. Et idē volens impugnare electionem ex defectu etatis, debet illam probare. Et si electus de cuius etate dubitaf petit cōfirmari, debet probare se minorem. Et hoc est verum vbi principaliter allegat etas. secus si allegat actus includēs etatem accessoriē ad sui validitatem: quia probato actu, p. r. sumif etas ad ipsum idonea. per tex. hic, que d. Abb. dicit esse singularem, & se nescire alibi. Et plus probat hic q etiā probatio minoris etatis in confuso, non excludit dictam p. r. sumptionē. Et assignatur no. ratio: quia quamuis alē ex p. r. terito p. r. sumatur in p. r. l. siue possidētis. C. de proba. d. regula semel malus. Tamen fallit in his, quae tempore mutantur, prout est etas p. l. padonem. §. qui absolutus. ff. de excu. tu. & plenē Pet. de Anc. in d. regula. semel. in. vj. q. & consi. v. inci. pro parte. & Bart. in l. si cui. ff. de accu. & do. in. c. multis. xlviij. di. & Bald. plenē in l. ij. C. de p. r. & i. l. ij. ad fi. C. quō prouo. nō est ne. & i. l. nō go-

rauit. C. ad exhib. & Flo. in l. nō est neesse. ff. de p. r. ba. & Pau. de Ca. in l. ij. §. de test. ¶ Et per istū tex. iunctis predictis impugnat dictū. d. Abb. qd no. Io. And. in. c. fraternitatis. in. v. q. in tit. p. xi. dū dixit, q p. r. sioni & matrimo. inest certa etas, quae p. r. sumif probato actu: nisi neget: qā et si neget, p. r. sumif per istum tex. vt hic per eū. Ex quo infero, q p. r. ba dispositione per verba de p. r. senti, p. r. sumif etas ad ipsam idonea. q bñ no. ¶ Sed dicas secus in p. r. sumptione t. p. r. s: qm si p. r. tendens se prius in despo. satione, nō p. r. bat p. r. sē tps. quo despo. satione nō obtinebit: quia omnis sua intentio est super tpe. Et ita dicit Host. in rub. j. de spō. duorum. & ita declarat hic plenē Pet. de Anch. in. iij. oppositione allegādo et gl. pe. in. c. venerabilibus. de sen. exc. in. vj. ¶ Et istis adde Bal. hic, q dicit q semp in cōtrahente p. r. sumif etas legitima: vt dicit notari in l. ij. ff. de arb. Secus in apponēte, vel bñficiū etatis allegāte, per oia. & postea allegata in gl. dicit q incū bit p. r. batio etatis & qualitatis illi, q petit se ad aliquid admitti. tāq; talis fundata in eo intentione sua. Ita dicit sing. tradi. in l. si verō §. qui pro rei. ff. qui satisfda. cog. Et pro hoc vide dom. Car. consi. xxv. incip. Titius. in. v. dubio. vbi tradit pro doctrina, q qñ aliquod onus incumbit actōri tanq; principiuū intrinsecū suę actionis, et si reus nihil doceat: tamen actōr, qui nō docuit, non obtinebit. & dicit esse casum notabilem, & ibi Bald. in l. filia. C. de colla. & alleg. lex placito. C. de rerū permut. Et pro hoc et dicit esse casum in. c. cū nobis olim. s. de elect. vbi petens electū confirmari, si nō docet se esse etatis legitime, nō cōfirmat et nemine id opponēte. Istud tñ de electo habet i se specialem rationem: quia in tali multum operatur officiuū iudicis, secundum domi. Ab. hic etiam nemine opponente. d. c. cū nobis. A s enim p. r. sumitur etas, probato actu: vt p. r. dicit. Quinimō etiam si iudici non videat necessarium, istud omitti potest, quāuis fuisset de etate ab alio oppositum. c. cum dilecti. in. fi. de ele. & latē Io. Andr. in d. regula, infamibus. ¶ Et vt scias in hac materia, quibus modis probet etas, vide semper Bar. qui multos ponit in l. de etate. in. iij. colum. ff. de mino. & Sali. plenē in d. l. si minorem. & in l. neq; §. de proba. & Bart. & Bal. in l. de tutela. C. de in inte. resti. mino. per do. Anto. & alios in. c. puberes. per illum tex. de despo. impu. per Bal. in l. solam in vltima colum. C. de testib. & inuenies de testibus, qui eū cōcordant de die natiuitatis: quia probant. Idem de instrumēto cōtractu partis, matrimonij: & de scriptura de qua et per Bal. in rub. C. de fide. infi. in. iij. col. & de aspectu corporali: de quo in l. minor. xxv. an adito p. r. sē. ff. de mino. ¶ In gloss. in verbo, verbiū dubium. ibi: sed testium. Imō fuit verbum testium, & etiam partis, secundum Pet. de Anch. hic per istū tex. in verbo ad hęc. iuncto ver. cum & si offensum. responde, dicit, q si intētio actōris, vel rei est ambigua, quatenus venit probanda p. r. stes, debet probari explicitē & limitatē. & in hoc prodest parti auxilium. l. si quis intentione. allegatē in glo. & idē si testes hic limitatē deposuissent: verba partis ambigua fuissent declarata, scdm ipsum post Bar. in d. l. si quis intentione. & qñ hmoi verba interpretentur pro actore, vel pro reo: vide gl. in. c. cum ad sedem. de resti. spon. in. c. proxi. in fin. & ibi declarabif. d. l. si q. & qualiter dicta testiuū interpretent: dicam in. c. cum tut. in tit. proxi. ¶ In ea glo. in fi. No. q non imputatur iudici, si nō in torrogat testes obscure deponentes. facit. l. non quicquid. ff. de iudicij. & gl. in verbo p. r. in Cle. auditor. de rescrip. maxime: quia istud attinet ad vtilitatem priuatam: idē non impartitur officium suum. l. iij. §. hic autem. ff. de dam. infect. & forte hoc publicatis testib⁹, non fuit visum iudici facere istam interrogationē tutē. & qñ hoc possit, dices in. c. cū clamor. in ea allegato. ¶ Gl. si ibi, non euaneſcit. No. bene, q propter ingressum monasterij nō euaneſcit substitutio, p. r. quā vocat alia ecclesia, vel loc⁹ pius: qā ista ipropria significatio inducta fauore pię causę, non operat contra aliā piā. & per istā gl. & §. sed hoc p. r. sēnti. in ea allegata inferit hic do. Ab. vtiliter, q licet de legatis factis eccle. sic hēres non detrahat falcidiam iat. similiter. C. ad legem falc. tamē si ecclesia est hēres, poterit detrahere: quia vbi pariter priuilegiati sunt, conuassantur priuilegia, & vtuntur iure cōmuni. Et ita cōsuluit Francif. de albergotis: licet gl. non firma-

uerit, in. c. pontifices. xij. q. iij. scdm ipsum : que alij sequuntur. Adde Ang. idē tenētē sub dubio fortē. i. d. s. sed hoc pnti. & d. Ab. in. c. cū cām. vbi bonus text. de praeb. Facit tex. notabiliter in. l. sed & milites. s. coequalitas. ff. de excusa. tu. vbi priuilegiatus nō vti suo priuilegio cōtra aliū pariter priuilegiatū. & per illū tex. dicit Bal. in. c. j. in. iij. colū. s. eo. q. si quis nō tenet edere sua iura ecclesie: nec ecclesia fisco per illū tex. dicit Bal. i. c. cām. el. j. de iud. q. dispositio. l. nō eo minus. C. de procu. nō procedit qū minor litigat cū alio minore. Et per illum tex. cōsultit Pe. de Ancha. consi. xxxij. incip. cōtra lo. And. q. si duo hnt immunitatē, vt sup debitis retro factis nō possit cōueniri: nō poterit vnus cōtra aliū dicta immunitate se tueri: & p illū tex. & p istā gl. cōsultit Old. cōf. cxix. incip. Titij? cōdidit testm. licet ad pbādū relictū ad pias cās, sufficiat minor solēnitas, q̄ i alijs testamētis. c. cū efesj. de testa. Tn ad pbādū aliud testm ad pias cās, nō stare ita fragili pbationi. Et p istā gl. cōcludit lo. An. in regula, in iudicis. de reg. iur. in. vj. in mercu. q. si ecclia collegiatē cōcessit Papa priuilegiū, q̄ p̄scriptio minor centū annis, nō currat cōtra eā: certē si platus agit cōtra capitulū in bonis discretis sup re als pceptibili: nō poterit capitulū illo priuilegio se tueri. ¶ Sed aduerte diligēter: quia ista procedunt, vbi duo priuilegiati cōcurrūt, nō solū in habitu: sed i exercitio priuilegij: quia priuilegia mutuo se cōfundūt. & nō est verosimile vnū esse priuilegiatū cōtra aliū. Sed nō seq̄ ppter hoc, q̄ aliqs possit vti eo priuilegio, quo vti alij, q̄ ipse in specie & i casu p oia eodē nō habet illud priuilegiū, sed hret, si gereret vicem aduersarij. vñ licet ois ecclia possit restituī i integrū: p hoc nō sequit, q̄ vna ecclia nō possit petere resti. aduersus aliā: quia ecclia, q̄ petit nō habet tūc aliquod priuilegiū, licet haberet si ipsa peteret. & iō dī sola petēs vti priuilegio suo. c. auditis. s. de resti. in integ. & ibi do. Ab. in pen. notabili. ¶ Similiter i p̄scriptioe nō d. Ab. in. c. ad aures. per illū tex. de p̄scri. Nam cōtra eccliam nō currit p̄scriptio, nisi quadragenaria. c. de quarta. eo. titu. Et si ecclia p̄scribit cōtra aliā, oportebit q̄ sit fit quadragenaria. Non ob. q̄ illa p̄scribit sit priuilegiata: quia actiue p̄scribēdo nō est priuilegiata, licet passiuē sic. etiā si non est datū priuilegiū ecclesie in acquirēdo, sed in conseruādo: vt de hoc est subtilit p Bal. in aut. quas actiones. in princ. C. de fa. sanc. & est text. opt. in. l. ff. ex qui. cau. ma. vbi absens restituit aduersus aliū absentē: quia alius absens est priuilegiatus in specie vt cōtra ipsum nemo restituit. & p illū tex. reprobat opin. do. Ab. hīc: quia locus pius institutus quoad quartā actiue detrahendā, non est priuilegiatus: quoniam iure cōi hoc cui libet permittit: ergo pri? fideicō. vel legatarius, qui in hoc est specia liter priuilegiatus, debet vti priuilegio suo contra pium locū heredē. Ita tenet Lud. Ro. in repe. auf. similiter. in. xl. speciali. C. ad legem falcid. dicens, q̄ Ang. in. d. s. sed hoc presenti. non cōsy derauit istud subtile. & ad tex. in. d. s. sed hoc presenti. respōdet q̄ ibi cōcurrēbat in specie. Vel dic, q̄ illud est ideō, quia exprefa p̄uisio hominis ad pias causas, facit cessare provisionem legis ad pias causas. l. & habet. s. cū quis. ff. de prae. l. final. C. de pac. cōuentis. & de hoc etiam vide qd hī per Bar. in consi. inci. occurrit mihi. per do. Benedictum in repe. c. si pater. in ante. pe. chart. de testa. in. vj. & Raph. in. l. j. ff. ad Trebel. & de materia in genere, vide etiam Ioan. And. in. c. j. de iurepatr. in. vj. & do. Ant. in dispu. incip. clericus quidam Florentinus. ad quā lo ca remittit se do. Ant. in. c. pia. s. de iud. & vide etiā Bal. in. l. iij. de priuilegio fisci. & in aut. habita. in. xj. colum. C. ne filius pro patre. & Bar. in aut. quas actiones. in. ij. colum. C. de sacro. sanc. ec. & do. Ab. hīc. & in. c. super spoliatione. in. j. col. in. versic. ex hoc. s. de ordi. cog. & Bal. in. l. iubemus. C. ad Trebel. ¶ In eadē gl. ibi: exiguntur duo. aliter sentit eadē glo. in. fi. videlicet, q̄ istud priuilegium datum monasterijs non extēdat ad ecclesias seculares. & istud approbat hīc domi. Abb. pro quo facit text. in authen. presbyteros. C. de epif. & cle. & si ita est: non procedit quod no. Bald. in aut. nisi rogati. in. iij. colum. C. ad Trebe. vbi dicit, quod si quis efficiatur sacerdos vni? capelle: illa capella non habetur loco filij, nisi bona sua dedisset illi capelle: vel oia bona sua expenderet in pias causas: vel saltem ipsam here-

ditatē sibi relictam. & allegat Jacob. de Areti. in. l. fideicō. ff. de condi. & demonst. sed tamē do. Ant. & exprefius Imo. & Pet. de Ancha. hīc vident intelligere tex. in. s. sed hoc presenti. etiā in clerico, qui offert se & sua ecclesia: vel expendit, vt p̄dixi. Et istum intellectum optimē recipit ille text. Nec est mirum: quia non video, quare tantum fauorē non mereatur isto casu vita clericalis, sicut vita monachalis: quando ipsa clericalis est perpetuū habitura & personam & bona. ¶ In eadem glof. ibi: *teneat monachus.* Not. q̄ vbi fit mentio de ingressu, intelligit cum effectu. & facit ad questionem de marito relinquēte vxori, si ingressa fuerit monasterium: quia intelligitur de ingressu cū perseuerantia: vt per Ange. consi. xxxij. incip. Constantius Arcolani. & per Bald. & Sal. in. l. si quis heredem. C. de instit. & substit. & Ang. in. l. in substitutione. ff. de vulg. & pup. Bal. in simili in. l. si. in. j. no. C. de indi. vidui. tol. Et ideō dicit Arch. in. c. cū simus. xij. q. ij. qd vouens ingredi religionem, non satisfacit, si ingredi, & exij. Idem beatus Tho. secunda secundē. q. cxxxix. Faciunt iura allegata per glo. in. c. ad nostram. de reg. q̄ non durauit. Et ideō dicit Nico. de Neapo. contra Bar. in. l. hīc de ius. meminit. ff. de legat. j. q. si arbiter condēnauit Titij ad locadū fundū Seio, qui postea locauit, sed abstulit: certē est incurfa poena compromissi, per. l. si heres. in prin. ff. de act. ept. Facit qd no. Bar. in. l. inter Castellianum. ff. de arbi. vbi cōdem nata ciuitas ad aratrum: intelligit scilicet perpetuū. Facit. c. ad aures. de p̄enis. qd dixi super tex. in verbo obtulit se & sua. al legando Cle. i. j. in. fi. de deci. Limita p̄dixi, nisi post p̄fessio nem apostataisset: quia illud non nocet monasterio. scdm Bal. hīc allegat. c. pe. de feudo scemine. qd singu. not. ¶ In ea. ibi: *fiat monachus.* Pro hoc inferit, quod non sufficeret, vt institutus faceret monasterium heredem. & remaneret in seculo. & ita no. Archi. in. c. si qua mulier. xij. q. iij. & Bal. Io. And. do. Ant. Pe. de Ancha. & do. Ab. hīc licet Hof. contra, dicens opinionem suam equiorem. Sed ratio primorum doctorum est: quia cessat rō. sed hoc presenti. s. q̄ impedit ā pposito religionis. & quia scdm Bal. hīc dare facili materia subuertēdi fideicommissa. ¶ In ea. gl. in. fi. No. dispositione. d. s. sed hoc presenti. nō esse extendendā. & idē gl. & Bal. in aut. nisi rogati. Et per istā gl. dicit Io. an. in addi. Spe. tit. de sta. mo. vers. xv. qd ex quo ille. s. loquif q̄ alius est cōtradictionē opponēs, & alij cui opponit: q̄ si ipe testator diceret, si deceffero sine filijs: nō intelligit de monasterio ppter exorbitatiā dicti. s. & cū ipso transfēt hīc scribentes. Sed indigeret examine, quod non video: quia sit diuersa ratio, si consideramus rationem. d. s. sed hoc presenti. scilicet impedimētū propositi, & c. que rō facit, q̄ cōstitutio quātuncūque exorbitans, extenditur fauore aīe. l. sunt personē. ff. de relig. do. Io. And. in. c. ex tenore. qui si sint legi. dixi in. c. iurauit. s. eo. & ista rō videt eneruare multa dicta docto. hīc si bene aduertis. & ideō staretur potius eorum autho. q̄ fundamento. ¶ Et p istam glo. dicit Abb. antiquus, q̄ intrans in fraudem substituti monasterium, non excludit substitutum: puta si minatus est se priuatum eum bonis. & sequitur do. Abb. post alios hīc. argumen. c. officij. & c. requisiti. cum si. de test. Bene facit. c. constituit. xx. qd. iij. vbi fraus extra personam profitentis non nocet heredibus: & sic minus fraus ingredientis. & ita nota. glof. in verbo, venerabilem. in. d. authen. nisi rogati. Et per istud inferit sing. Bal. hīc, q̄ si iste heres profitetur i articulo mortis, nō euascescit substitutio: quia videtur fieri in fraudē. Facit. l. filij meę. ff. sol. ma. scdm ipsum, que alij non referunt. Adde Spe. idem tenentem in tit. de sta. mo. quasi in. fi. & Pe. de Anc. in. c. j. q̄ sicut nobis. de reg. & Io. de Ana. in quodā suo cōsi. q̄ incipit, in nomine sanctę trinitatis amē. vifio p̄io in firo cōfēto. Facit mirabile dictū Ang. i. l. sed est q̄sitū. ff. de lib. & posth. & i aut. nup. C. de natu. li. vbi dicit, q̄ dispositio facta in articulo mortis nō legitimat filios ex concubina q̄ quoad p̄iudicium aliorū: puta ad excludendū illū, qui erat substitutus non extante filio legitimo. Et ita vidi cōsultum pridē. sed dubito, q̄ non obtinebitur: quia sequeret, q̄ filij naturalis, vel als incapax, si legitime nō excluderet substitutū, quasi factū in fraudē. qd est cōtra cōmunē op. vt p doc. in. l. gñaliter. s. cū aut. C. de insti. & substi. di xi als in

xi als in. c. per venerabilē qui filij. sint legi. ¶ Adde et hīc Bald. in aut. si qua mulier. in. fi. C. de sac. sanc. eccl. vbi dicit, q̄ suscipientes in morte habitū religionis, nō videntur de deducasse. facit. c. ij. de renū. id. vj. & regula cancellarię apostolicę. xxxij. volens renūtiationē factā benefaci per infirmum nō valere, si morif an. xx. dies. Facit et qd no. Bar. in. l. cū qs decedens. s. Titia. ff. de legat. ij. Et cū istis p nūc transeo, sed non sine scrupulo: quare vera sola imminētae mortis arguit potius defyderiū salutis, q̄ fraudē. de qua fraude tales cogitare nō videntur: & fortē p̄audent egritudine adimplēt qd pri? p̄posuerat. et iō q̄ spes, quā hnt ad eleemosynā ex hoc deat irritari, nō cōsonat alicui equitati. ¶ Et p istā gl. inferit hīc do. Ant. q̄ si per statutū bona occidentis debent applicari heredi occisi p̄ponet filij? monachi iterfēcti monasterio, quasi fisco heredi. Ad idē allegat Fede. confy. clxxxij. incip. Ego putarē. & est rñso cū istam lo. lris Federici. Mouet, q̄ in statutis verba sumunt p̄prie c. in nostraj. de iniurijs. Bar. in. l. iij. s. hac verba. ff. de nego. gest. Et p̄prie appellatiōe hīc, veniūt foli liberi. l. ex factō. s. ff. ad Treb. Et quia monasteriū solū hī loco heredis i casu. d. s. sed hoc presenti q nō est tenēdus. & hīc partē tenēt hīc moder. quia vbi filius & monasteriū cōcurrūt, nō hī monasteriū loco heredis. Allegat Bal. in l. cū acutissimi. C. de fideicō. & gl. in. d. aut. si qua mulier. Idē tenet. d. me? hīc. Mouet ex mēte cōsiliij p̄allegati: q̄ gl. filij semper centes heres p̄ris, licet abstinerit ab hereditate, q̄tū ad ius vindictę. & al legat. tex. in. l. q̄ sitū. ff. de sepul. viola. & Bar. ibi & in. l. pro hīc de. s. ff. de acq. hære. vñ nō sufficit habere pacē ab herede extraneo: sed debet haberi ā filio idē ex hereditate: vt p̄bat. & Imo. in. l. si filius q̄ patri. ff. de vulg. & pupil. vñ Bar. in. l. dāni. s. Sabini. ff. de dā. infe. dixit ius cōpetēs heredi pro iniuria illata defuncto, non cōpetere iure hereditario scdm do. meū hīc. Adde Petr. de Ancha. in. c. j. in xlvj. chart. ver. procedo vltimē? s. de cōstit. Mouet ex p̄dixi: quia pretiū sanguinis & vindictę nō videt monasterio afferre honestū lucrū p. c. fraternitatis. xij. q. ij. Et dicit se credere, q̄ si ppter pacē habitā ad herede occisi, fieret poena mitigatio, illa pax debet hīc ā filijs, nō ā monasterio. Facit q̄ no. Bar. in. l. iij. s. cato. ff. de verb. oblig. scdm eū. Et istā opi. teneo per p̄dixi quā aliter voluerit Fede. cōsi. xxxv. inci. qdā monachus. & Ro. sing. cccclxij. incip. statutū vrbis veteris. & do. Abb. hīc. Bene fatet do. me? q̄ vbi nullus extaret filius ex monacho interfecto, bona interficientis applicarentur monasterio: q̄ iniuria defuncti et respicit hīdem extraneū aliquo mō. l. j. versic. si forte. & versic. quoties. ff. de iniur. & hoc est de mēte Bart. in. d. s. Cato. in vlti. q. scdm ipsum. Pro quo allego tex. meliorē de iure i pposito, in. c. iij. de p̄enis. & ibi hoc no. d. Ab. ppe finē. & per illū tex. errauit Pet. de Ancha. in. d. c. j. dicēdo istud lucrū esse inhonestū. ¶ Et p illā gl. inferit ad qōnē notabilē. Quid si testator dedit substitutū sub cōditione, si institutus cederet sine liberis ex eo legitime descēdentibus, vel ex suo corpore natis, iō qd monasteriū nō possit in his verbis includi: vtrū habebit locū dispositio huius Decretalis, & d. s. sed hoc presenti. & in hoc Hof. & Io. An. tenēt, q̄ nō. in. c. Rayj. de testa. Idē disputando Iac. de Bel. in. d. s. sed hoc presenti. & Bald. in. l. si quis posthumos. ff. de libe. & posth. & in. l. Deo nobis. in. ij. col. C. de Epif. & cle. & in. l. si ita quis. s. ff. de le. ij. & Bal. & Imo. qd dicit hīc partē esse eqore. in. l. Lucius Titius, q̄ fratru. ff. de here. insti. & Iac. But. & Bal. & Sal. qui dicit hīc esse cōem in aut. nisi rogati. C. ad Tre. & Imo. & Bal. hīc in. fi. & Bal. in suo repertorio. Adde Inno. in verbo substitutio. & inter alia pro ista parte adducitur primō: quia tex. hīc & in. d. s. sed hoc presenti. loquit in simplici dispositione testatoris. vñ cū non sit oīno certa, & possit intelligi de monasterio: admittitur talis interpretatio, quasi testator de monasterio nō cogitauerit. sed hęc verba & mens testatoris hnt clarū sensum: ergo non est locus coniecturis. l. ille. aut ille. s. cū verbis. ff. de leg. ij. ¶ Secūdo adducit qd est post q̄ filij? ingressus est monasteriū, p̄t pater ipsum institue do grauarē fideicōmissio. & sic auferre bona monasterio. Probat in. l. Deo nobis. s. hoc etiā. vers. si. sed necesse. ibi. vltimate. C. de epif. & cle. ergo eadē rōne p̄t impedire, ne bona ingredientis applicetur monasterio. ¶ Tertiō fortiter adducit, quia de cōtractibus ad vltimas volūtates licitē arguit. l. seruum filij. s. eum, qui. ff. de leg. j. Et si contractibus potest apponi cōditio, ne res transeat ad monasteriū: vt per gl. & doct. in. l. si ita qs. ea. lege. ff. de ver. obl. & pro

batur in. c. j. de milit. vas. qui bellica arma de po. ergo & in vltima voluntate. ¶ Quarto ad ducit, quia non est verosimile, q̄ accensus zelo religionis, retrahat ab ingressu religionis, scdm Imo. in. d. l. Lucius. Imo potius propter oblationem redditur superior, secūdum do. Ant. hīc. Cōtrariam partem, q̄ etiam isto casu monasterium habeat omnino loco heredis tenet Martinus Silimanus Cy. Ray. Bar. Ang. & Paul. de ca. i. d. aut. nisi rogati. & Bar. in consi. incip. Parmensis quidam. & Dyn. & Bar. latē in. l. si ita quis. s. ff. de leg. ij. & Ang. in dispu. sua incip. nobilis quidam genere. & Imo. in. l. fideicō. ff. de condi. & demōf. & Lupus allega. cxxxix. que incipit, primō queritur. in. x. col. & do. Anto. do. Abb. & do. meus hīc & seruaretur in practica secundū Imo. hīc. & pro hac parte adducitur inter alia. Primō, quia absq̄ tali exprefione, verbum sine liberis, oī no intelligebatur de veris. d. l. si ita quis. s. ff. de leg. ij. c. significasti. s. de elect. ¶ Secūdo quare licitum mulieri cū onere isto, si non nupserit: debet omisso hoc onere: ne impediatur matrimonium. l. quoties. & l. cū ita. ff. de condi. & demōftr. & habet in aut. cui relictū. C. de indi dicta vidui. vñ dicit tex. in. l. Titia. si non nupse. ff. de cōdi. & demō. q̄ si debent duceta Titig, si non nupserit: & centum si nupserit: certē quis nubat, habebit ducenta. Ergo ista conditio reijcitur: quia retrahit ā matrimonio carnali: forti? si ā spiritali. ¶ Tertiō adducitur quia relictum causa dotis, intelligitur de matrimonio verō. Et idē in donatione propter nup. Et idē in contrahendo matrimonio: quia dos propriē non datur monasterio. c. non satis. de simo. Nec donatio ppter nuptias, nec ingrediēs contrahit matrimonium cū ecclesia. Sed inter Prælatum & conuentū bene quasi contrahit. c. cū inter canonicos. s. de elect. & sic qui daret sub istis cōditionibus, nullo mō sentiret de ingressu monasterij. Modo sic est q̄ etiam tunc promissum debet secuto ingressu. d. s. sed hoc presenti. ergo non attendit intentione disponētis, sed cōditio fauore p̄a: cāe reijcit. ¶ Quarto adducit vbi voluntas testatoris restringitur per vnā legē, quasi non senferit de illo casu: non rectē dī conditio inualida, vel pro nō scripta. l. cōditiones. ff. de cōdi. insti. iuncta. l. q̄ sub cōditione. ff. eo. titu. Sed cōditiones, quę possent impedire ingressum habent p̄ iualidis. & p nō scriptis. d. s. sed hoc presenti. ergo nō oportet curare an testator senferit de monasterio, vel nō: quia nō reijcit conditio, quia noluerit, sed quia non potuit. ¶ Et ista denotant difficultatem hui? passus. Sed istam secundam partem reputo veriorē per rationes suas, quibus bene responderi nō potest. Et ad hoc etiam multum me inclinatalis cōsyderatio: quia eadem libertas est data ingressui religionis & matrimonio carnali dicto. s. sed hoc presenti. iuncto. c. gemmaj. de spon. & l. Titia. ff. de verbo. obligatio. Modo omnis dispositio hominis, per quam libertas matrimonij impeditur est nulla. Vnde statutum, quis rationabile, puta auferens dotem clandestinē matrimonium contrahentibus, non tenet secundum Ioannē. Andr. gam. in. c. statutum. de hære. i. vj. dixi plenē in. c. primo.

¶ Si institutus. Ad de ad ista, si aliqua dispositio facta est mentio de filijs senatis, vel ex corpore suo natis: vtrū veniat nepotes: vide Bar. in. l. Gallus. s. institus. vbi et. d. Alex. ff. de liberis & posthu. & Bald. in. c. j. de success. feu. in. fi. vbi dicit, q̄ si pater recipit feu. p se & filijs masculis & feminis ex suo corpore natis, cōri nēt et filius filie. & idē tenuit in consi. suo inci. p̄ctus talis est. & Bal. i. p̄iudij feudorū dicit, si fit mentio de de scēdentibus ex tuo corpore, veniunt omnes in infinitū.

de spo. & no curatur, vtrū cā impediendi sit iusta, vel nō: qā dicit potētia in disponēte, vtrū ibi. Sic in proposito attenderet, vtrū rectē intimidetur q̄s ab ingressu, vel nō: & iuste timeat relinquere bona, vel nō, haberetur in cōsideratiōe: satis est q̄ quomodo intimidet illa libertas. & ita tollitur quarta ratio cōtraria. Nec est verū dicitū domi. Ant. de superbia: qā nō cōsiderat, qd̄ aliq̄n sit, sed quid esse debeat: quia religio talē superbiā domat. ¶ Nō ob. prima ratio: quia etiā in simplici clausula sine liberis, apparebat de intētionē loquentis, qd̄ intelligeret de veris. d. l. si ita quis. §. fin. vel posteo. q̄ ista sit clarior nō refert: quia attēdit intētio p̄ predicta. Nō ob. p̄dicta rō. q̄ post ingressum tollat: quia tunc non est amplius timor, qd̄ impediatur laudabile p̄positū. Nō ob. rō tertia de cōtractibus: quia respōdet do. meus, q̄ in iuribus ibi allegatis cōtēdēs rē seruabit sibi aliquod ius in re. Vnde probabile est factū, q̄ tūc res nō transeat in ecclesiā: quia dicitur potētiōr persona, in quā res nō trāsfertur: vtrū traditur in. c. potuit. §. de loca. secundū ipsū, de quo miror: quia vbi cōtrahēs alienādo omne ius apponerit talē cōditiōnē, nō procedet ista respōsio. Et ideō arg. est insolūtū. ¶ Sed ego respōdeo, q̄ nō solū in vltimis voluntatibus, sed etiam in cōtractibus stabit firma decisiō quāstionis nō strā. videlicet, q̄ quis possit phiberi alienare in ecclesiā: tamen talis prohibitiō cessat: quando prohibitus intrat monasterium. Ita expressē vult glo. fin. ante medium in. d. l. si ita quis. §. ea lege. dum allegat. d. §. sed hoc p̄senti. ad quam non aduertunt Bald. & domi. meus. Plus dico, quōd etiam quando penes opponētē conditionem remanet directum dominium: adhuc nō prohibetur habens vtile intrare monasterium, retento tali vtili: etiam si aliās effect prohibitus transferrē in monasterium. & allego Petr. de Ancha. confi. cccclxxj. quod incipit, quidam ser. Antho. Mouetur per text. in. d. §. sed hoc p̄senti. & re vera expressē hoc tenet glo. loquens de emphyteusi in. d. §. ea lege. & istud bene no. Et subdit Bal. hic, q̄ stante statuto: q̄ verba testatoris intelligantur putiācent: per hoc non tollitur interpretatiō, de qua hīc in tex. per. c. ecclesiā. §. de confi. Adde Archdi. in. c. si qua mulier. xix. qd̄. iij. vbi dicit, quōd si testator ius sitū restituit hēreditatem tali, si feterit in seculo, & non intrauerit monasterium: certē si vult ingredi, euānescit ista conditiō. Alleg. Goffre. hic. & istū passum bene no. quia nō inueniunt tactū alibi. ita sufficit plenē. ¶ Et ex istis remanet decisiō alia quāstio, quā examinare nō expedit, videlicet quando relinquuntur puellē mille. si nupserit: & si ingressa fuerit monasterium relinquuntur. c. qm̄ ingrediendo habebit mille: quia nō potest apponi aliquod impedimentū religioni, secundū Io. And. in Spe. referentem ita disputatē quōsdam antiquos super rub. de sta. mon. & do. Anto. & do. meum hic. & Ro. vltra eos in. l. stipulatio hoc modo concepta. in. vij. col. ver. vlti. Ad idem. ff. de verbo. obliga. & Barto. in. l. ij. ff. de his, que p̄cēnā nomine. & Alber. primō statutorum quāstio. cv. & sequenti. & Matthesianum nō tabili. cliij. & do. Abb. in rep. c. ecclesiā. in. xxxj. col. §. cōfisi. & Bal. hic in. vj. col. ver. sed quid si testator. Est verū, qd̄ Bald. tenet contrarium in. d. l. Deo nobis. in. ij. col. & Bal. & Imo. in. d. l. Lucius. & Bal. in. d. authen. nisi rogati. & dicit in. d. l. Deo. quōd ita seruatur consuetudo. Dicit Pau. de Cast. in. l. quoties sub conditione. ff. de condi. & demon. & in authen. nisi. q̄ ita cōsultuit in factō cū pluribus doctōribus. & fundant se in intētionē testatoris. & in hoc etiam aliter sentit Pe. de Anch. in repetitione regulē, nemo potest in. v. q. de reg. iur. in. vj. Sed propter hoc nō est recedendum à prima opi. per ea, que dixi in p̄cedenti arg. maxime, quia sicut cōditio retrahens à contrahendo matrimonio carnali, reijcitur. d. l. Titie si non nupserit. ita & à spirituali: licet rationi non bene respōdeat Bald. in. d. l. Deo nobis. Et tenendo primam partem declarā duobus modis. Primō, nisi testator diceret: relinquo filie meę, que nupserit. c. illi, qui eam acceperit, c. quia modo valet istā legatum, & monasteriū nō possit capere: quia non est relicti filie sed ei, qui ducet eam, secundū Bar. no. in. d. l. ij. de his que p̄cēnā nomine. per. l. Titio. ff. de cōdi. & demon. Consuluit tamen, q̄ ad dar vñ verbū. si illud qd̄ reliquit marito sit pretium dotis, aliās ipse sibi haberet. ¶ Scdō declarā & valde solenniter, quando non esset simpliciter dictum, si ingredietur monasterium. & c. sed est dictū, si nō ingredietur monasteriū talis ordinis: quia adhuc sunt

alia monasteria aliorum ordinum. & ideō non dicitur impediri p̄positū intrandi religionē. Ita singularisimē dicunt Bald. & Inn. in. l. hoc modo. per illū tex. ff. de condi. & demon. Et facit lex ibi p̄cedēs: nisi sit differētia, an dicat, si nupserit, an verō dicat, si nupserit tali, aut tali: qā dicēdo hoc scdō mō, cōditio nō reijcitur: quia non tollit libertatē matrimonij. Et pro hoc adduco optimē, qd̄ scribit do. Card. in. c. cū locū. de spō. & refert ibi. d. la. in. v. colū. dū dicit validū esse matrimonium, qn̄ q̄s coactus fuit desponsare incertam de certis. Ad idē qd̄ habet p̄ Sal. in. cōfisi. schismatis qd̄ incipit cogēdū tādē. in. xvij. col. vbi cōsultuit electiōnē Vrbanī Papę Sexti, nō fuisse irritandā rōne metus quis Romani coegerint Car. ad eligēdū italicū: qā coactio nō fuit de certa persona: sed de certo genere p̄sonarū. & inter alia allegat gl. in. l. ait prator. §. permittitur. ff. de mino. que dicit, q̄ adultus cōpulsus curatore petere, nō dicit cōpulsus ad eū, que postea eligit. Et ad hoc etiam vide. d. Abb. in. c. licet. in. xj. col. §. de elec. & istud nullatenus tradas obliuioni: quia nō possit esse pulchrius ad maximā & nouam limitationē. d. §. sed hoc p̄senti. & totius huius materię. Et hoc casu etiā p̄cedere possit prima opi. quā retuli in illa. q. de testatore excludēte monasteriū: qā p̄cederet, qn̄ excluderet vñ monasteriū: quia hoc nō impedit p̄positū religionis. & si hāeres illud in gradibus, nō excluderet substitutus. qd̄ bene no. Et intellige sanē, qn̄ in eo loco sunt alia monasteria a quēdā onera: quia si fieret prohibitio de aliquo monasterio. vel ordine, quibus de facili nō inuenirent similes: forte secus esset: tñ per. d. l. hoc modo. bene cōsiderata: tñ quia possit inclinatus ad vnā religionē nō curare de alia minus culta: & sic retrahi. ¶ Extra gl. istis expeditis secundū ordinē. d. Ab. restant multa valde vtilia, & nobis Canonistis incredibiler necessaria: & non sequendo ordinē scribentiū hic, expeditio magis necessaria, per qōnes. ¶ Primō quero, vtrum valeat statutum, q̄ ingrediens monasterium non succedat parentibus. contra. l. Deo nobis. C. de Epif. & cle. respondet Barto. quōd sic in. l. fin. in. iij. col. de pac. dum modō statutū disponat de ingrediente. secus si de ingresso. Rndet ad §. sed hoc p̄senti. quōd loquitur in amissione iuris quēstio: hic autē quāredī. Et cū ista opi. concordat Bal. in. d. c. Deo nobis. in. pe. col. & Lapus alleg. c. j. que incipit, in ciuitate Florentię. & Bal. limitans non procedere in legitima in. d. l. si. in. v. colū. Sed cōtrariū indistinctē tenendum est secundūm Ange. in disputatiōe incipiē. nobilis quidam genere. & Ro. plenē post Imo. in. l. stipulatio hoc modo concepta. in. vij. colū. ff. de verbo. obli. & do. in. c. quāuis. in. v. col. de pac. in. vj. & Pau. de ca. dicentem se ita cōsultuisse in. l. si quis id. qd̄ ff. de iurif. om. iudic. & Matthesi. no. cliij. & Fulgo. in. d. l. fina. C. de pac. & do. Abb. in repe. c. ecclesiā. in. xxxvij. col. §. de cōfisi. & eleganter Pet. de Anc. confi. cliij. inci. in paucis verbis. Et ibi subdit, quōd vbi fit mentio in statuto de filia dotata, intelligitur etiā de illa, quā efficitur monialis: quia dotari debet, vtrū ibi per eū. Mouentur isti per tex. in. d. §. sed hoc p̄senti. quia nō est datum laicis, vt possint talia p̄posita aliquo ingenio intimidare pacto, vltima voluntate, seu statuto: vt p̄dixi. Et ideō cōsultuit Pet. de anch. confi. cclxvij. incip. pro & contra. q̄ nō valet statutū, q̄ vxore ingrediente religio nem, maritus lucretur dimidiam dotem: per. d. §. sed hoc p̄senti. & optimē faciunt notata per Ioan. And. in. c. statutum. de here. in. vj. & Pe. de Anc. cōfisi. xvij. cū concor. dū loquuntur de statutis intimidantibus matrimo. quia nūquā valet: dixi in. c. j. de spon. Et ad hoc facit elegans cōfisi. d. Card. lxxvij. qd̄ incip. in ciuitate Trigēsti. vbi cōsultuit, q̄ statutū phibens legare forēs, nō cōprehendit legatē monasterio etiā forēs. Et ista no. ad statutū, de quo in ciuitate illa: per qd̄ disponit, q̄ ingrediēs non factō testamēto. secuta p̄fessione, excludit à successiōne parentū: quia non valet. Quāuis eū p̄mittat testari de iuribus, etiā in spē existentibus: per hoc non restat, q̄ vbi transfret intestatus, monasterium nō fraudaret. Et posito q̄ esset ratio. d. §. sed hoc p̄senti. tñ adhuc dicit statutū disponere de non subdito: qā nō prius operat, quā sit secuta p̄fessio. vñ nō inuenitur patiens dispositū: & ideō nō tenet per. c. ecclesiā. §. de cōfisi. Et de hoc etiā per Pet. de Anch. in repe. c. pe. §. de cōfisi. & Bal. in. l. ij. C. vt in possessionē legatorum. & d. Ant. in. c. qd̄ clericis. in. pe. col. §. de fo. compe. ¶ Scdō q̄ro, vtrū iura & actiōes, q̄ faciūt pro monacho & cōtra monachum, transeant in

eant in monasteriū? & rñde, q̄ sic, scdm Io. An. & do. An. & Bal. hic. i. iij. co. licet aliter sentiat in. x. col. Sed intellige rōnes suas, vt per ipsum valde elegatē in aut. ingresi. in. v. col. verfi. iij. q̄ ro. C. de fac. sanc. eccl. Et dicit Barto. in. l. fin. C. de adop. quod monasteriū subit oia onera ingresi. Similiter dicit Barto. in. l. si quis à liberis. §. item rescriptum. ff. de liber. agnosc. quod monasteriū tenetur alere filios ingresi. & sequit do. Abb. in. c. trāfmissi. qui fil. sint legi. licet aliter dicat Barto. in tractatu de alimentis. in. vlti. colū. Dicit tamen q̄ non licet patri habentibus filios ingredi religionem p̄termisā cura filiorum: vt per beatum Tho. secunda secunda. q. lxxvij. in tit. iij. circa medium. Et idem de filio habente patrem inopem scdm ipsum. & est tex. in. c. j. xxx. dist. vbi peccat mortaliter. & adde Ro. in. l. qd̄ feruus. in. fi. de acqui. poss. vbi dicit, q̄ monasteriū recipiens bona ingredientis, teneret ad eorū restitutionē, si sunt malē acquisita. & ita dicit expressē notare Spe. in. tit. de sta. mo. §. j. ver. xlvij. & verfi. lv. Ad qd̄ etiā vide Imo. in. d. Cle. in agro. in. xvj. col. ver. deinde q̄rif. de sta. mo. & cū p̄dictis cōcor. beatus Thoin quartā. dist. xxxvij. q. j. arti. iij. & Bal. in. l. arrogationem. p̄ illū tex. ff. de pecu. ¶ Sed aduerte ad duo. Priō istud intelligit, dūm officiū superioris cōcurrat ad faciendum talia adimpleri per monasteriū: sed nulla actio contra ipsum competit, secū dum do. Ant. & Io. An. hic quos vide. allegant. l. cum affirmes. ff. de lib. cau. & c. nos quidem. & c. indicantes. j. de testamen. ¶ Scdō dicas, q̄ si monachus exijt monasterium, non tenet amplius monasterium creditoribus, secundū Bal. in. l. adul te. §. ff. de adult. Quod itelligit, qn̄ exiens recuperat bona: vel, quia exijt de dispensatione: vel quia monasterium destruit: vel quia transfret ad strictiorem regulam. Et his casibus & similibus, vtrum indistinctē recuperet bona, est quāstio multum longa: & ideō remitto ad gl. & ibi doct. in. c. qd̄ ad te. j. de cle. coniug. & gl. in. c. si quis rapuerit. xxvij. q. j. & gl. in. c. si quis incognitus. xvij. q. ij. Petr. de Anch. in regula, accessorium. in. v. oppositiōne. de reg. iur. in. vj. & Ang. confi. cccxxij. & Lapus allegatiōe lxij. & Bar. in. l. ij. §. ff. de bo. poss. secū dum tab. & Bald. in. aut. ingresi. in. iij. col. p̄re allegata. & in. l. j. in. j. col. de lati. liber. Et col. & Sali. in. l. eum. q. duas. C. de adult. & Cald. in. tit. de reg. cōfisi. xxij. & cōfisi. xvij. & Pe. de Anch. confi. cccxxij. & Spe. de sta. mo. verfi. vj. & ver. xxv. & Imo. in. d. cle. ne in agro. in. xv. col. & Inno. in. c. dilecta. in. ij. col. j. de exce. prela. & do. Ant. in. c. statumimus. in. j. col. de reg. & Car. confi. xxx. inci. quidā frater And. & do. Ant. confi. ij. & Car. confi. xx. incip. qd̄ noīe Laurētius. & ibi ponit, q̄ quis nulliter offert se in monasterio: qd̄ erit de bonis. Et aduerte i hac materia: qā licet monasteriū nō cōfecerit inuētariū, non tenet vltra vires hēreditarias. Ita dicit Bal. i. l. fi. iij. co. ver. v. q̄ro. C. de iure delib. ¶ Tertiō q̄ro vtrū monasteriū habeat loco filij? Rñdeo, q̄ nō: & allego Bal. in. l. filij. in. j. col. ff. de his, q̄ sunt sui vel alie. iur. vbi dicit, q̄ factitas est dicere, q̄ monasterium habeat loco filij. Confirmo ab absurdo: qā sequeret priō, q̄ monach⁹ haberet monasteriū in sua p̄tate: & sic q̄qd̄ acquireret monasteriū, acq̄reret monacho. ¶ Scdō sequeret, q̄ plures possent esse patres vnus filij q̄a possent occurrere, q̄ multis institutis sub conditione de qua hic, ingredientibus monasterium monasterium esset loco filij. ¶ Tertiō sequeret, q̄ si monachus icurreret herefiam, bona sua non transfret in monasterium, per. c. contra Christianos. de hēre. in. vj. ¶ Quarto sequeret, q̄ si monachus incurreret casum. c. felicis. de p̄cenis. in. vj. monasterium pateret p̄cenas impositas ibi filiis talis criminosi. ¶ Quintō sequeret, q̄ esset dare fiduciam: vbi non potest esse veritas. contra tex. in. §. minorē. in. l. de ado. quia fingeret pater, qui non potest esse rōne p̄fessionis. ¶ Sextō sequeret, q̄ fingeret filius fidei, q̄ non potest esse verē. cōtra. l. adoptio. ff. de ado. quia impossibile est monasterium esse verū filij monachi. Et ista adduxi ad cōfessionē vulgi. ¶ Sed contra hoc opponit, q̄ imō habet loco filij, p̄ tex. hic, inducēdo, vtrū p̄ Imo. que retuli sup. tex. i. verbo, hēde istū. Et idē expressē no. Spe. in. tit. de loc. §. nunc aliqua. ver. cliij. & seq. & Bar. in. l. hēredibus. §. j. ff. ad Trebel. & Bal. in. c. j. in. prim. de mili. val. qui bellica arma depouit. ¶ Sed istis & similibus rñde

scdm Bal. in. aut. si qua mulier. in. princ. ij. col. C. de fac. sanc. ecc. q̄ monasterium non habet loco filij: nisi in casibus à iure expressis: prout hic, & in §. sed hoc p̄senti. qā cū ista sit quādā fctiō, non habet locū, nisi in casibus expressis. Sicut i simili dicit gl. secū dū eū, & bn. in. c. placuit. el. j. xvj. q. j. & in. e. supectū. de rescript. in. vj. mors ciuili equiparatur naturali, in causibus tñ à iure expressis: vt ibi per eum. & q̄ istud sit verū, arguo subtiliter per tex. in. c. quicūq̄. xvij. q. iij. vbi ecclesiā iure fori. f. contentiōsi non tenet restituere donatiōem factā à patre, cui ex post nascunt filij: sec⁹ iure poli. & tamen donatiō factā vni ex filijs, potest reuocari alio nascente. l. si totas. C. de inoffi. do. Et ad hoc infero, q̄ licet nato filio possit reuocari donatiō prius facta. l. si vnq̄. C. de reuocan. do. tamen per ingressum monasterij non reuocabit quasi sit natus filius. & vide, qd̄ dicam in seq. qōne. Præterea non sequitur: causat defectū conditionis, si decesserit sine liberis: ergo habet loco filij: quia omne causans de defectū cōditiōnis, habet loco exclusi: quia si debentur. c. mulieri si nupserit, debent etiā si ingredi monasteriū. d. §. sed hoc p̄senti. & tamen monasteriū non habet loco mariti: quia iter solū p̄latū & monasteriū dicit eē matrimoniū spirituale. c. ficut. vij. q. c. requisiti. j. de testa. Nō ob. iste tex. quia rñdet hic. d. d. Abb. q̄ conditiō, de qua hic, euānerat solo ingressu, & erat pro nō scripta. d. §. sed hoc p̄senti. Quod autē in fine dicat, q̄ habet loco hēredis, nō sunt verba Papę sed syndici. & ista allegatiō traxit cām à cōi errore scdm Sali. in. d. aut. si qua. Et posito, q̄ haberet loco hēredis, dicunt hic do. Ant. & d. Abb. & Bal. & Sal. vbi. §. q̄ hoc est solū in casu isto, qui non est extēdibilis. Patet: qā substitutio alio loco pio, hoc non procedit: vt hic in gl. Itē ista verba loco talis, denotat fiduciam. l. inter dū. §. qui tutela. ff. de fur. l. iure ciuili. ff. de condi. & demon. Sed casus fct⁹ non extendit. l. si. C. de his, q̄ veniā eta. impetra. latē Bar. l. si is, q̄ pro emptore in. j. q. ff. de vlti. & pro tanto concludo Bar. bene locutū fuis se in. d. aut. nisi rogati. & in. d. aut. si qua mulier. Dum dixit nō reperi iure cautum: q̄ monasterium habeat loco filij. & de hoc etiā vide oīno Ang. cōfisi. cccxxv. incip. quidam filius condemnatus. & confi. lxxvij. incip. hęc quēstio subtilis. Et ista not. tanq̄ necessaria: quia aperiunt intellectum multis de facili occurrentibus. ¶ Quarto quero iuxta p̄dicta, vtrum magis faueat causę filiorū, q̄ monasterio. & rñdeo non, per tex. bene intellectum in. c. quicūq̄. xvij. qd̄. iij. vbi natiuitas filij non rumpit donatiōem in foro contentioso factam, per patrem monasterio: & tñ si nasceret filius, rūperet. d. l. si vnq̄. & vide Bal. in. l. j. C. de inoffi. dona. & do. Ab. in. c. fin. in. iij. co. j. de dona. vbi dicit q̄. d. l. si vnq̄. non procedit quando est donatum pię causę: nisi quo ad legitimam. ¶ Et vt intelligas tex. in. c. quicūq̄. not. qd̄ ex quadam naturali æquitate, cogitur ecclesiā natis filijs restituere vsq̄ ad legitimam, & non amplius. Secus esset in alio donatorio: quia restitueret totam. d. l. si vnq̄. Ita voluit gl. in verbo fori. in. d. c. quicūq̄. De qua exclamat Barto. in. l. Titia. la. ij. §. Imperator. vbi semper videas. ff. de leg. ij. & Ro. in. aut. siffiter. in. ij. charta. verfi. viij. C. ad legē falci. ¶ Item not. q̄ vbi qs ex amplo patrimonio legasset vnam partem ecclesię, superuenientia filij non nocet ecclesię etiam de equitate. Ita eleganter cōsultuit Pet. de Anch. confi. xlj. quod incipit, prima facie. dicens, q̄. c. quicūq̄. procedit quando ex relicto pro anima, sequeret totalis priuatio & hēredatiō filiorū: non autem cūm de amplo, siue lato patrimonio testator p̄ remedio anime suę disponit: vt ibi per eum. Item, q̄ magis faueat pię causę, quam liberis: facit quia anima cunctis rebus p̄fertur. l. sancimus. la. j. C. de fac. sanc. eccl. Ergo etiā liberis p̄fertur: vt expressē notat Bar. in repetitione. l. j. in. vj. q. princ. C. eodē tit. Non obft. d. c. quicūq̄. & gl. in verbo Simili modo. in. l. si quis ad declinādā. C. de Epif. & cle. quia fatendū est, q̄ non potest auferri legitima filio: & relinqui ad piās causas: quia hoc non esset officiū ad piās causas, sed contra pietatem. l. ij. ff. de inoffi. testamē. Priuilegium enim pię causę debet intelligi sine p̄iudicio: tertij & sic sine p̄iudicio filiorū. l. impuberi. cum vulgaribus. ff. de admi. tu. ¶ Præterea pro ista conclusiōne facit: qā donatiō facta ecclesię transfert dominium sine aliqua traditione. l. fina. C. de

fac. sanc. eccl. secus si pater donaret filio. l. ij. C. si quis alteri, vel si
 bi. l. siue emancipati. C. de donatio. Preterea pactum de futura suc-
 cessione valet favore patris causa: puta, q. pauperes Christi
 succedat. Bal. in l. si. C. de pact. tñ secus in filiis: vt ibi. Preterea fi-
 lius per nutum non potest institui hæres. l. discretis. C. q. testam. face.
 pos. Vñ dicit ibi Ang. fuisse in facto i epō Perusino, q. pri suo
 in vltimis cōstituto, & loqui non valeri, dixit hæc verba. Si vis
 pater, q. sim tuus hæres stringe manū meā cū tua. & pater ita
 strinxit. Nam per hoc fili⁹ non fit hæres, scdm eū, per illū tex. &
 per. l. iubeamus. C. de testamē. Et ibi Bar. & istud et tenet Pet. de
 Anch. & Imo. in. c. ij. de testa. & tñ secus est in hereditate, que
 deserit piē cā: q. et per nutū factū valet, scdm glo. si. post me-
 diū, & ibi doct. in. c. cū ribi. j. de testa. sequit Bal. in. l. j. in lectu-
 ra. in. ij. col. C. de sac. san. eccl. & in repe. in. xvij. col. & Pet. de
 Ancha. & Imol. in. d. c. ij. & Cal. in. test. de testa. conf. xl. Et ista
 no. cōtra Bar. in. l. tale pactum. §. ff. de pactis. vbi dicit, q. par
 est causa liberorum & piæ causæ. & adde omnino. Cald. in. tit.
 de consti. conf. xx. & Petr. de ancha. conf. xxj. vbi ponit, an si
 statutū ciuitatis disponit. q. mater non possit testari extantib⁹
 filiis, nisi vñ ad certam summam: vtrū pro anima possit testa-
 ri vltra dictā summam licita conscientia. & sunt contrarij. Sed
 pridie cōsulendo distinxit, vtrū inferat notabile iudiciū filijs,
 vel non; attentis rationibus Pet. de Ancha. in. d. confilio. xlj.

44 ¶ **Q**uinto q̄ro. vtrū testat i monasteriū, si vassall⁹ effi-
 cit monachus. & ad hoc vñ tex. q. no. i. c. j. de alie. feu. vbi vassal-
 lus nō p̄t alienare i ecclesia: q. ecclesia p̄petuō viuūt, & nō morif
 c. liberti. xij. q. ij. & c. si gratiosē. de rescrip. in. vj. merito feret
 deterior cōditio dñi. Ad idē tex. i. c. qui clericus. in. tit. si de feu.
 sue. cōtro. inter do. & agn. vbi lex vult, q. si vassallus efficit cleri-
 cus, vel vōtū religionis assumat, eo ipso sit priuatus feudo. Ad
 idē tex. in. c. j. & ibi Bal. de mili. vaf. qui bellica arma deposuit.
 & in. c. j. an mutus, vel furdus. & in. c. j. §. si. in. ti. de beneficio foe-
 minæ. als est rubr. de feudo. Ad idē facit: quia filius ciuiliis non
 succedit in feu. c. adoptiuus. si de feu. sue. controuer. inter do.
 & agna. Monasteriū aut filius ciuiliis ergo, & c. Ad idē. c. ij. de
 duobus fratribus de nouo bñficio inuestitis. vbi nō debet dñs
 inuitus cōpelli habere alium in vassallum, quam illum quem eli-
 git. Ad idē i terminis gl. & ibi clarius Bal. in. l. j. C. de legi. vbi
 dicunt, q. monachus non succedit in feudo p̄no: quia non pōt
 p̄stare seruita debita: q. nemo militās. & c. j. §. ne de. vñ mo. ad
 idē q. no. Bal. in. d. l. Deo nobis. in. vj. col. vbi dixit: sed si filius
 effit effectus monachus, non transibit mortuo patre ad mona-
 steriū regnū, ducatus, vel baronia: q. ad monasteriū non tran-
 sit illa successio, quæ nō transit, nisi ad hæredes sanguinis. Et iō
 signanter dicit gl. c. scripfit. xxvij. q. ij. & in. c. p̄sens. xx. q. ij. &
 in. c. ea. quæ. in. verbo. dilecti. j. de sta. mo. & in. c. j. in. glo. ff. de
 purg. cano. q. nobilitas & alia prerogatiua sanguinis non trāf-
 eunt in monasteriū. No. Bal. in. d. data opera. in. xvij. col. C. q.
 accusare. Et non dicas, q. iura superius allega. in. vñbus feu. nō
 extendantur ad feuda ecclesiarū: quia etiā in feudo ecclesiasti-
 co debent attendi cōstitutiones feudorū, nō cōtradictentes cano-
 ni. c. ceterū. §. de iud. lbi doc. maxime do. Car. & do. Ab. no.
 Bal. in. procemio feudorū. & in. c. q. in ecclesiarū. §. de consti. &
 istā opt. etiā, q. feudū nō trāseat in ecclesiam, videf tenere Bal.
 in. l. si nō finita. §. si de vectigalibus. in. ij. co. de dā. infest. & Pet.
 de Anch. cōfi. xlij. per. d. c. pe. de mili. vaf. & istam cōclusionem
 tenent et Io. Ant. do. Ant. & do. Ab. & Imo. hic, magis indistin-
 ctē: & procedit regulariter. ¶ **F**allit hoc primō vltra omnes
 nisi esset feudū francū & exemptū à legibus pœnalibus feudo-
 rū. quia tūc pōt monasteriū h̄re feudū, scdm Bal. in. l. si plures.
 in. ij. col. C. de conditi. infert. & ibi dicit, q. dicit francū, quan-
 do est infeudata p̄prietatis. Nā ex pacto potest omne dominiū
 cōcedi feudatario. allegat Io. mona. in. c. j. de reg. iur. in. vj. & q.
 transeat ad electiōnē, dicit esse tex. in. c. inter dilect. in. princij.
 de fide instru. Idē tenet Bal. in. c. q. in ecclesiarū. in. ij. col. §. de
 cōsti. & allegat. d. c. inter dilectos. Et dicit, q. licet in tali feudo
 p̄stet, tñ habet instar p̄prietatis. sed p̄pter seruitium appellat
 feudū. Idem latē tenet Bald. in. d. c. inter dilectos. in. ij. co. & in
 aut. nisi rogati. in. vlti. col. C. ad Treb. & istud bñ no. quia repe-

riuntur multa talia feuda. Et quomodo cognoscat, quod sint
 franca, vide Io. And. in. Spe. in. rub. de rescrip. ¶ **F**allit secūdo
 nisi simus in casu, in quo seruitiū ad qd vassallus tenetur, possit
 p̄stari per monasteriū: puta, si est annua p̄statio: vt plerūq;
 fit insigniam recognitionis: q. cū illud fit annuū, in quocūq;
 qualicūq; statu mutatio p̄stari pōt, scdm Io. an. Pet. de Anc.
 do. An. & do. Abb. hic: licet Imo. cōtra. Adde Bal. idē tenetē in
 dicta aut. nisi rogati. in. tertia col. & Bal. in. l. q. quis. in. princ. C.
 de Epif. & cle. & in. d. c. q. in ecclesiarū. & in. d. c. inter dilectos.
 Idē Salyce. in. aut. ingresi. dicens cōiter ita teneri, q. si debetur
 pro feudo seruitium personale, q. possit ab ingrediente mona-
 steriū honestē p̄stari per se, vel per aliū: & si trāsit in mona-
 steriū, poterit per substitutū p̄stari propter istud impedimē-
 tū. Hāc partē tenet Io. Andr. in. Spe. de sta. mona. §. j. ver. xlv. &
 gl. in. c. j. §. ex hoc in. gl. j. de feudo fœminæ. dicit, q. si vassallus in
 grediēs monasteriū ad paratum seruire per substitutū. non re-
 uertitur feudum ad dominum. arg. d. l. qui quis. & illam gl. seq.
 tur Iaco. de Bel. in. c. qui clericus. in. ti. si de feu. sue. contro. licet
 de hoc dubitauerit ibi gl. Ad idē vide omnino Cald. in. titu. de
 feu. cōfi. ij. q. incipit, an clericus. vbi consuluit, q. clericus pri-
 mē tonsuræ succedit in feudo paterno, si natura feudi habeat,
 q. seruitiū vassalli non sit prohibitū clerico. Idem dicit de Epif-
 scopo per capit. si ep̄s. xvij. q. ij. Ad idē licet ipse non dicat.
 c. si quis laicus. xxij. q. v. q. aliquibus est palea. & c. solite. de ma.
 & obe. & c. Romana. §. debet. de appe. in. vj. vbi Epifcopi & alij
 clerici p̄nt tenere feuda à dominis temporalibus. dixi als in. c.
 veniens. in. princij. de accu. ergo nō est repugnans clericatui. se-
 cus vbi ad arma requireretur propria persona: quo casu proce-
 dūt iura p̄allegata scdm Cal. ¶ **E**t vt intelligas perfecte illam
 fallentiam, no. primō, q. non sufficit semper: q. vassallus dicat
 se velle seruire per substitutū: sed cōsiderādū est vtrū in tali
 seruitio videat electa industria persona: quia si sic est, feudum
 reuertitur ad dominū, si clericus vel monachus illud honestē
 p̄stare non potest: per. l. inter artifices. ff. de sol. & in. l. j. §. ne
 autē. C. de ca. tol. & c. is cui. de off. deleg. in. vj. cū si. Ita in. p̄posi-
 to signanter not. Bal. in. d. l. qui quis. & Cal. in. d. c. q. in ecclesia
 rū. Et hoc mō p̄cedit. d. c. j. de mili. vassall. q. bellica arma depo.
 & cognosceat electa esse industria persona: ex tenore inuestitu-
 re & qualitatis inuesti. Et adde q. vbi cūq; in concessiōe sit mē-
 tio hæredis, nunq; vñ electa industria persona: Ita eleganter vo-
 luit Cy. in. d. l. qui quis. de quo factū Bal. ibi dicens, q. industria
 lia non transeat ad hæredē. ¶ **S**ecūdo no. q. eo casu, quo vassal-
 lus pōt seruire per substitutū, nō trāsmittit in ecclesiam feudū
 nisi q̄diu ipse viuūt: & eo mortuo naturaliter reuertet ad dñm.
 Ita expresse declarat Bal. in. d. c. q. in ecclesiarū. i. d. aut. nisi rogati.
 in. vlt. co. q. ecclesia est cultrix & aultrix iustitiæ: & nō patitur
 aliqd cōtra iustitiā esse, vel fieri. c. j. de alie. feu. scdm eū. & aliqd
 dicit in ver. Fallit quartō. ¶ **F**allit tertio p̄dicta conclusio:
 nisi esset fœmina inuestita de feudo, q. ingredi monasteriū: q. a
 retinebit feudū donec vixerit. Et p̄bat hoc mō: q. licet fœmi-
 na reputet inhabilis ad feudū. c. j. §. hoc autē. qui feu. dare poss.
 c. j. de feu. gar. cū si. q. a nō dr̄ dñm feudi posse iuuare: vt per gl.
 in. d. §. hoc autē. facit. l. q. qs. ver. sed ad filiā. C. ad le. Iul. ma. Ni-
 hilominus si expresse actum est, quod in feudo succedat, ad
 feudū fœmina admittitur. c. j. Ep̄m vel Ab. c. significante. §. de
 rescrip. plenē do. Ab. & Imo. in. c. dilectā. §. de arbi. cū si. Et eo
 ipso, q. feudū est factū transitoriū ad fœminā, vñ fœmina habi-
 litata ad seruitiū per substitutū. Ita notāter decidit Spec. in. ti. de
 feu. §. quoniam ver. xxj. & ibi Ioā. And. addens, q. ipsa possit p̄-
 stare iuramentū fidelitatis per aliū. & sic apparet non esse ele-
 ctā industria p̄sona: merito idistinctē poterit seruire per substitū-
 tū, & p̄ cōsequens indistinctē trāsmittet feudū ad mona. qd bene
 no. ¶ **F**allit quartō & vltimō, nisi esset feudū paternum trāsi-
 torium ad oām hæredē: quia transibit perpetuō in monaste-
 riū, secundum Bal. mirabiliter in. d. c. que in ecclesiarum. & d.
 c. inter dilectos. & ita sentium communiter doctō. hic, secundum
 do. meum in hoc solo latius insistentem. sed tamen miraf
 de ipsi: quia licet Spe. in. tit. de locato §. nunc aliqua. verfi. cliij.
 dicit emphyteosim receptam pro se & filijs transire ad mona-
 sterium: tamen

sterium: tamen doctō. hic reprobat ipsum dicētes, quod istud
 quod ecclesia sit loco filij, non est extendendum. Item contra eos
 arguit fortiter: quia filius naturalis legitimatus non succedit in
 feudo. c. primo. §. naturales. si de fue. fue. cōtro. inter do. & agnat.
 & tamen filius taliter legitimatus excludit substitutum: vt per
 Bald. & alios in. l. Gallus. §. etiam. ff. de liber. & posthu. ita ergo in
 ecclesia: vt quis habeatur in loco filij ad exclusionem substitū-
 ti: vt hic, non tamen ad successiōnem feudi. Postea subdit, quod
 tenendo opin. Cyn. in. d. aut. si qua mulier. & Bald. in. d. l. liberti.
 C. de oper. liber. q. feudum habens praestationem realē non dica-
 tur proprie feudum, procedere possit opin. doctō. & eam ad-
 mittit, qn vñ cum praestatione seruitij nō requireretur iuramē-
 tum fidelitatis. Secus si requireretur, vt hic per ipsum. Sed con-
 sidera: q. re vera, q. monacho mortuo monasterium nullo mo-
 do succedit in feudo. Fortissimē facit illa rō: q. non habetur lo-
 co filij, vel hæredis, nisi in casibus à iure expressis: vt. §. tenui. &
 hic puto verius, qn inuestitura loquitur de filio, vel hærede: &
 videtur dñs contemplatus esse verum filiū, vel verū hæredem.
 ita vt sentire Specu. in. titu. de locato §. nunc aliqua. verfi. cliij.
 Et idē credere, si esset feudū simplr alicui concessum, etiā si ser-
 uitiū esset praestabile per monasterium, per id qd dixi paulo. §.
 ver. ij. no. nisi esset feudū francū, q. tūc non cōsideratur ius do-
 mini: vt dixi in. j. fallentia. ¶ **Q**uid autem de feudo, quod deser-
 tur monacho postquā est mortuus: puta per mortem patris: dic
 idem quod in casu praecedenti, secundum gloss. & Bal. in. d. c. j. de
 feu. fœminæ. In quo considera, qd ipse latius disputat. in. d. capi.
 qui quis. vt hic accurate per do. meum, quem referre non curo.
 Et ita intelligas istum notabilem & quotidianum passum non
 ordinatum alibi adeo clarē. ¶ **S**exto q̄ro, quid de emphyteo
 si, nunquid transeat in monasterium. Ioan. And. dicit hic, de hoc
 non esse faciendam quæstionem: quia est casus in authē. de alie. &
 emphy. §. j. vbi dicitur, q. transit in ecclesiam: nisi dominus reuo-
 cet. Sed si dñs vult, potest reuocare intra biennium. Et idem dicit
 Spec. & ibi Io. And. in. d. §. nunc aliqua. verfi. cxx. & sequitur do.
 Abba. hic. Sed aduerte: quia tex. quem allegat, loquitur in emphy-
 teosi concessa ab ecclesia. Sed dubiū est & graue, q. in emphyteo
 si concessa priuato: & q. ista etiam transeat ad monasterium, in
 quod inuestitur ingreditur. Expresse & latē consuluit Petr. de
 Ancha. cōfi. xlij. incip. ser. Anto. vbi omnino vide. Idem expresse
 voluit glo. in. l. si qs. ea lege. ff. de verb. obli. Sed contrariam par-
 tem tenent hic expresse domi. Anto. & Imo. & tacite Pe. de An-
 cha. & domi. Abb. & do. meus hic. Quibus addo Bal. idem tenen-
 tem in. d. aut. nisi rogati. in. ij. col. verfi. quæro nunquid in con-
 tractu. & in. d. aut. ingresi. vj. q. quia monasterium nō est verus
 filius, nec verus hæres: nec verus nepos. & verba in contractibus
 strictē intelliguntur adeo, q. in hac materia masculinum non cō-
 cipit fœmininum: vt sing. per Imo. in. c. potuit. ad hñ de loca. post
 Archi. in. c. si quis suadente. xvij. q. ij. lam quia, vt praedictum
 est, fictio de qua hic, non est extendēda, maxime, quia ecclesia vi-
 detur loqui de persona prohibita. f. quia durior censetur perso-
 na ecclesiastica quoad laicum. l. ij. C. de iure emphyt. l. ij. ff. qui sa-
 tis. cogan. gloss. in. d. c. potuit. Et non dicas, q. istud limitetur, nisi
 esset prohibita alienatio in ecclesiam, prout dixit gloss. in. d. §. ea
 lege. & Pet. de Ancha. in. d. confi. de quo tacite meminit do. Ant.
 quia dicit ipse & audacius Imo. quod istud est verum: quia ista
 alienatio surgit à facto hoīs volūtariē. Secus est, quādo sine facto
 hoīs surgeret alienatio: q. ita loquit. l. cū pater. §. cum inter. ff. de
 leg. ij. Facit hic fin. Imo. Est verum, q. q̄diu monachus inuestitus
 naturaliter viuūt, nō priuabit emphyteusi scdm ipsos. & sic non
 intimidabit ab ingressu: & eo mortuo reuertet ad dñm. Et hāc cō-
 clusionem limitat hic do. Anto. dūmodō postq̄ emphyteosis est
 in manu ecclesie, dñs declaret intra biēniū, vtrū velit, q. ibi rema-
 neat, vel non: quia si hoc nō declarat remanebit, per. d. §. pen. Sed
 cogitabis tu de vno, vtrū dñs teneatur hoc declarare intra bien-
 nium à die, quo emphyteota profestatur verō à die, quo natura-
 liter moritur. & videtur, q. post professionem, per text. in. d. §. j.
 in verbo mox cū peruenerit. In cōtrariū facit, quia non videtur
 peruenerit, q. non erat durable: vt in iuribus allegatis per gloss.
 in. c. nam & ego. j. de verb. signi. q. sciebat do. se habere tempus

vtq; ad mortem ingredientis, à quo prius auferre nō potest: ideo
 non est in mora. & istud passum bene no. quia super ipso, habeo
 nunc cum alio iudicare. ¶ **S**eptimō q̄ro: vidimus. §. & plen⁹
 hic p̄ doc. & de ingrediente monasterium capax bonorum in cō-
 muni: sed multum dubitatur, quid de mendicantibus. & in hoc
 multum scribunt hic omnes doctō. sed pone duas conclusiones
 communes, secundum Imo. & domi. Abb. clarius ceteris. Prima
 conclusio. Bona ingredientis religionem minorum, sunt venien-
 tum ab intestato: quia ipsi non possunt capere bona, per Cle. exi-
 ui. de verb. sig. & allegat Bart. in suo libro minorarum. & Fe-
 de. conf. xxvj. vt hic per eos. Quibus adde multō elegantius Bal.
 in authen. ingresi. in. vij. col. ver. extra gloss. quæritur. C. de sa-
 crofan. eccl. & quia ceteros excelluit in materia, satis est ad ipm
 solum remittere. Et dicit idem Bald. in. l. eam quam. in. ij. & v. co-
 lū. C. de fideicō. q. frater minor est incapax emolumentū & tituli.
 q. si instituitur, perinde est ac si homo mortuus institut⁹ fuisset.
 & ibi ponit de multiplici capacitate. & dicit Bald. in. l. cum acuti-
 simi. C. de fideicōmif. q. fratres minores non excludunt substitū-
 tum, & sic in eis non procedit iste text. Et adde, q. si frater mi-
 nor, qui est incapax, efficitur Epifcopus, vel aliās capax: per hoc
 non recuperat bona ab ipsis, qui successerunt patri ipsius secūdo
 Bart. in tractatu minorarum, in. q. l. j. in antepenul. q. & ibi etiā
 ponit, quid si talis exeat & intret monasteriū capax. Et adde Bal.
 & Imo. in. l. ex facto. §. fina. ff. de vulga. & pupil. iure videtur dice-
 re, quod si institutus tempore institutionis reperitur capax, &
 ante euentum conditionis appositę in institutione, efficitur frater
 minor, & tempore conditionis reperitur promotus ad ma-
 iora, & capax: poterit succedere ex testamento. Ex istis infertur
 ad id, quod dicit Bald. hic, quod vbi monasterium non vult bona,
 nunq; excluditur substitutus. Et ad istā cōclusionē adde oīno
 Fede. cōfi. xij. qd incipit, fratres predicatorum. in. j. col. vbi dicit, q. si
 fratres minores p̄nt ab ingrediente recipere, & ingrediens potest
 eis aliqd dare, sicut & ceteris pauperibus. allegat. d. Cle. exiui. §.
 ceterum. ¶ **S**ecunda cōclusio: alij medicatē, qui nō sunt affri-
 cti tanta mendicitate, possunt capere non vt bona immobilia,
 vel perpetua sibi retineat, sed vt vident, & se alant: secūdo doct.
 hic. Allegat gl. in. c. j. in verbo domū. de reli. do. in. vj. Et re vera
 illa est gl. ordi. & solēnis secūdo quā in facto cōsuluit. d. Car. cōfi.
 lxxvij. incip. statuto ciuitatis. & Ang. cōf. cxxij. qd incipit, in Dei
 nomine & suę matris. ex themate praedicto considera duo Et ap-
 probat ipsam Bald. in dicta authen. ingresi. in. vij. colum. & Do.
 quem omnino vide in. l. Antistius. §. final. ff. de acqui. hæredi. &
 Ro. sing. cccxv. quod incipit, phibetur. & Bald. in. l. cum que-
 stio. C. de leg. & Imol. in. l. apud Iulianum. §. fina. per illum text. ff.
 de legatis primo. ¶ **S**ed vt intelligas perfecte dictam glo. de qua
 eris millies interrogatus: accumula breuiter quedam dicta sparsa
 multum notanda. & primō vide Petrū de Anchar. confilio. l. j.
 quod incipit. Ioan. Andr. in Cle. dudum. vbi in isto dubio, vtrum
 predicatorum debeant vendere possessiones eis delatas, & p̄-
 tium retinere. relatis quorundam opinionibus dicit aduertendū,
 q. licet fratres predicatorum in multis casibus equiparentur
 fratribus minoribus. in Cle. dudū. de sepul. Tamē in hoc dif-
 ferunt: quia predicatorum sunt incapaces immobilium ex suis cō-
 stitutionibus: non ex regula originali. Nō enim sunt originaliter
 canonici regulares de regula beati Augustini. & sic possunt habere
 proprium in communi. & per Ioan. And. in. c. sanē. de regu. Et
 dicit, quod ab istis constitutis etiam à Papa confirmatis, potest
 de facili recedi: quia veniunt ex accidenti: licet secus in his, quæ
 sunt ab origine. & ideo cōsuetudo praedicta habet, quod praedi-
 catores teneant bona eis obuentionia & per talem cōsuetudi-
 nem detrahatur de eorum constitutionibus. Nam sicut expresso
 consensu firmatur, ita per desuetudinē infirmatur. l. de quibus.
 ff. de legi. Et ideo cōcludit, q. respectu acquisitionis & retentiōnis
 bonorū, vel veditiōnis, quo ad eos, standum est eorū cōsuetu-
 dini: quia per eā res de facili reuertit ad naturā suā. ideo ei caue-
 tur. c. ab exordio. xxxv. di. & ita residet: tene menti: quia est mi-
 rada decisio. ¶ **S**cđo vide do. Car. cōfi. cliij. quod incipit, super
 facto testamēti quondam peregrini. vbi circa quoddā testamen-
 tum: in quo fratres predicatorum erant hæredes: dixit eos capaces

cūde effectū, que naturalis: ppter cōditionē meliorē, q̄ est in expectatiōe mortis naturalis: q̄ tardius poterit cōueniri reus pro fidei cōmissio. ergo nō debemus iudicare de morte ciuili, put de naturali. l. ea. s. infula. ff. de ver. obli. & ibi Dy. & alij. & ita p̄git Imo. in. d. s. hereditatē. el. j. & Sali. in. l. j. circa. iij. col. C. de hāre. insti. quāuis Imo. in. d. s. ex factō. & in. s. seq. simpli- citer trāteat cū Ang. ibi. Et clarius cōfirmo istā opi. demōstrā do q̄ mors ciuilis nō sit eiūsdē effectus: q̄ si cōsūfarent bona illius, q̄ expectabat mortē naturalē, & dubitē, an veniāt bo- na istius ingreſsi, certe tenendo opinio. primā, illa etiā erunt confiscata. sed tenendo opinio. secundam, nō essent cōsūfata: q̄ confiscatis bonis, non veniunt bona debita sub cōditiōe, nō existente adhuc cōditiōe, vt est gl. aurea, q̄ incipit: sed qd̄ prodest in. l. nam ad ea. ff. de condi. & demon. quam valde no. Bald. in. l. j. pe. col. C. de hāre. insti. & Ro. in. l. j. qd̄ inci- pit. glo. ord. in. l. nam ad ea. Per qd̄ apparet, mortem ciuilem nō esse aptam operari tantū, quantum naturalis: & ideō confu- luit signanter Pet. de Ancha. conf. cccxvij. inci. in his dubijs. q̄ cū quādā dom⁹ esset debita Sempronio post mortē filiarū, & filij essent p̄fesse in mōasterio. tñ oportet, vt ille expectet mortē naturalē: q̄ licet mōasteriū nec viderē possit, nec ha- bitare. p̄t tñ locare. Ex quibus remanet expeditus scds casus huius subtilis articuli. de quo etiā vide Bald. Imol. & Paul. de Cast. in. l. j. ff. de test. ¶ Nonō, quāro, si monachus institutus hāres dato sibi substituto vulgari, non vult adire hāredita- tem, vtrum mōasterium sine monacho adire poterit: vt ex- cludat substitutum ad similitudinē patris, qui filio instituto recusante, adire potest. l. j. s. fin. ut. C. de bo. que libe. Et in hoc rīdet Bar. qd̄ sic in. l. j. de vul. & pup. & sequunt cōiter sciben- tes hīc: q̄ monachus non habet velle, nec nolle. c. si religio- sus. de elec. in. vj. idē Bald. in. l. j. in. x. col. C. q̄ admitti. & in. d. l. Deo nobis. & in. l. cū pponas. C. de hēre. insti. contrariū tenet Bal. in. l. ex repudiatiōe. C. de fidei cō. & in. l. si in prin. C. de bo. q̄ lib. & Ang. & Imo. in. l. si paterfami. ff. de lib. & posth. Imo. plenē in repe. c. Raynuti⁹. l. xxvij. char. ver. iuxta p̄dictā p̄t du- bitarij. de test. q̄a quo ad actū acq̄sitiōis, monachus pot⁹ q̄ paraſ seruo. qd̄ filio. no. gl. in. l. cohāres. s. fina. in ver. puto. ff. de acq̄. p̄. Inno. in. c. olimj. de priuile. & Bar. in. l. j. in prin. & in. s. si fructuarij. ff. de stip. ser. cōcor. & probaf q̄a monachus oia querit mōasterio, sicut seruo dñō: sicut nō. l. cū oportet. C. de bo. q̄ lib. sed si ita est, q̄ sine volūtate serui instituti, dñs adi- re nō p̄t. d. l. cū proponas ergo. & c. Nō ob. q̄ monach⁹ nō ha- beat velle vel nolle, quia rīdet Imol. in. d. c. Raynu. q̄ est verū quo ad hoc, vt si nō interuenit cōsensu Abb. nihil operet suū velle, vel nolle. & idē in seruo: quia nolle vel velle nō p̄t hā- ditate, sine volūtate dñi. Nā licet vellet, repudiare nō p̄t. l. is qui hāres. s. filius. & l. qui in aliquā. in prin. iūcta. l. is p̄t. ff. de acq̄. i. her. & i monacho pater. q̄ sol⁹ Abbas sine cōsensu mo- nachi electi ad platurā, nō p̄t electiōi cōsentire. probaf in. d. l. si religiosus. & si voluntas Abbatis, nō est volūtās monachi. ¶ Decimō grō, vtrū solus Ab. sine monacho instituto possit hāreditate repudiare. & cōis opi. est, q̄ sic. p. l. j. s. p̄ seruo. ff. de acq̄. i. p̄. vt p̄ Bal. in. l. j. in. x. q. & in. l. bonorum in. v. q. C. qui admitt. & in. d. l. ex repudiatiōe. & Bar. in. l. tutor. in. fi. ff. de bo. p̄. Et hoc dicit Pau. de Ca. in. l. legato seruo. ff. de leg. j. & La- pus allegatiōe. xxvj. in. fi. & Bal. in. l. si pupillorū. C. de repu. hā- re. ex quo inferūt hīc doc. vtrū mortuo monacho hāreditate sibi delata, nōdū adita, mōasteriū possit adire? & concludūt q̄ sic, vt hīc p̄ do. Abb. & Badl. diffusē in. d. l. j. C. qui admitt. & Bar. in. l. indē nerat⁹. in. pri. ff. ad leg. Aquil. & Bal. in. l. filio. ff. de cōdi. & de. ¶ Postremō sup hac decr. q̄to magis reuelo, tā- tō plura & pulchriora inuenio: sed ne sequētib⁹ decretal. iniu- ria fiat, in reliq̄s ad hoc me remitto. p̄ a terq̄ in vno, qd̄ recita- tiōe dignū restat. qm̄ dicit hīc Imo. vbi aliquis timet, ne alius suā possessionē intadat, p̄t implorare officiū iudicis: p̄ qd̄ pe- tat se defendi in sua possessione. & ad cōsequēdū iudicis inter- dictū, sufficit facere fidē de possessionē sine libello, & sine ordi- ne iudicariō: scdm̄ ipm̄ de quo exclamat Bal. in. l. fi. in. ij. col. C. de edic. diui. Adri. rol. vbi oīno videas. quia ex dictis Inn. collit

git. v. vel. vj. singularia, qm̄ liceat propria autoritate posses- sionē apphēdere: q̄ breuitatis cā omitto. ¶ Sed ad istud, qd̄ retuli de officiū iudicis, Adde Bal. idē tenēt in. l. si feruus. per illū tex. C. qd̄ cū eo. & in. l. si sup possessionē. C. de trāfac. & in. l. j. C. de phi. seq. & in. l. si in prin. p̄ illū tex. qd̄ metus cā. no. Bar. in. l. equisimū. s. sed si inter duos. ff. de vlti. fur. Ceterū ad illud de capiēte possessionē p̄pria autoritate. d. Ant. hīc, cui adde bonas remisiōes. & vide Rotā deci. xvj. inci. itē si cōtra agētē. in nouissimis. Arch. xvij. q. iij. summa. Inn. in. c. in nostris. l. ij. col. j. de p̄abē. do. Abb. solēnter post Inn. in. c. j. de immu. ec- cle. Imo. in. c. ad nostrā. sup gl. in ver. frangaf. de hēre. Pet. de Anch. in. c. j. in. j. col. de iure iu. in. vj. Bal. in. rub. C. q̄ admitt. in. iij. col. & in. c. ceterū. in. iij. col. s. de iudi. & in. d. i. in. c. j. de acq̄. i. in. c. p̄. & in. l. ea. l. C. de cōdi. ob. cām. glo. ff. in. g. in. aut. vt de ceterō cōmūta. fiat. s. de ceterō. circa prin. do. Ant. in. c. ij. circa fi. s. de cōsue. Ang. in. l. rerū amotarū. ff. rerū amo. Ro. in. l. q̄ absentis. s. si quis posse. in. fi. ff. de acq̄. i. p̄. Ang. in. l. lege Iuli. C. qui bo. ce. p̄. Archi. xvj. q. ij. in summa. tex. no. & ibi doc. in. c. p̄atoralis. j. de priuile. & in. c. cū qd̄ p̄bē. in. vj. & Domi. in. c. si tibi absentis. de p̄abē. in. vj. & Pau. de Ca. in. l. si post diuortij. ff. sol. matri. & Lap. alle. cxix. in vlti. col. & Pe. de Anc. cōfi. cccv. inci. tres dñi magnifici. in vlt. col. & ista loca no. quia sunt in iure solitaria. reliqua dic. vt hīc per scribētes, quos in substantialibus dictis sufficienter oneramus.

SVMMARIVM

- 1 Actor & reus in interdicho retinenda possessionis si probant, obtinet is, qui antiquiorem possessionem probat.
2 Territorium, quid importet.
3 Competens iure speciali, non de iure communi, satis dicitur compete- re de iure.
4 Exceptio falsitatis potest opponi, etiam post sententiam.
5 Iudex non potest repellere partem propter suspicionem calumniae.
6 Dictiones extunc, & exnunc, quid importent, seu significent.
7 Infamia facti, non repellit totaliter testem, nisi iudex arbitretur eum totaliter repellendum.
8 Interdictum retinenda possessionis, quae requiratur, vt eo agens possit consequi, quod petit.
9 Prioritas siue antiquitas possessionis, quid operetur?
10 Probatio quae fit per priuilegium, dicitur euidētissima.
11 Spoliatio, dicitur multiplex.
12 Dominus, an possit agere pro subditis?
13 Colligentes pedagia, debent tenere iumenta tuta, post nu. 12.
14 Probatio facta sine termino assignato, vtrum valeat? & numero. 14.
15 Probationes factae post lapsum terminum, an valeant?
16 Ponit quinque limitationes. & 17.
17 Probatio facta post terminum peremptorium, an valeat?
18 Probare qui non potest per testes, potest probare per confessionem aduersarij post numerum. 18.
19 Testis, si iurat termino, licet deponat post terminum, valet eius testi- monium.
20 Hac tamen regula fallit in quinque casibus: quos vide. 20. 21. 22. 23.
21 Iudex nō praesumitur negligens, nisi pars praesertetur. post nu. 23. ver. Item non sufficeret dicere.
22 Falsi quae sitio, si non fuerit mota in causa principali, potest moueri in causa appellationis. nu. 25. 26. 27.
23 Quae regula fallit quatuor modis: vt ibidem.
24 Falsitatem sufficit probare directē, vel indirectē: nisi probetur iudicē dicta falsorum testium fuisse secutum.
25 Testis licet probetur corruptus, si tamen aliter de falsitate non appa- reat, sententia non retrahatur.
26 Certi tamen sunt casus, in quibus sufficit probare solam corruptio- nem: primus est nu. 30. & alij duo consequenter.
27 Sententia lata ex falsis probationibus factis cōtra absentem dolo pro- ducentis,

- 33 Tertiū est. Adde tu, & dic clarior q̄ vbi aliquis popu- lus, vel princeps habet p̄tatem ter- rendi, vt sunt dñi Veneti, qui habēt potestātē terrendi Patuinis, Terui- finos, & alios sub- ditos, tunc ille lo- cus qui p̄t terri- appellatur de for- tia & de districtu. ita Bar. in. l. cūctō popul. C. de sum- tri. & fide catho- lica.
34 Decretum interpositū ex falsa probatione, est ipso iure nullum.
35 Sententia lata praetextu falsorum testium, licet te- neat iure, sunt tamen quatuor remedia, per quae dicta sententia irritatur. Secundum re- medium. num. 36. Tertiū est remedium accusa- tionis criminalis durans vsque ad. xxx. annos. nu. 37. 38. Quartum remedium, est per viam ex- ceptionis: hoc perpetuū competit.
36 Probare quando quis teneatur omnia narrata, quā do se adstringit omnia probare?
37 Qualitas substantialis debet probari cum facto.
38 Adstringens se ad plura probanda, quorum quod- libet per se sufficit, iudex non potest propter vnum plenē probatum, pronuntiare secundum petita.
39 Iudicium fortis, quando habeat locum.

Licet causam.

actor & reus in interdicho retinēda possessionis p̄bat, obtinet is, q̄ antiquiorē possessionē p̄bat: maximē titulo iustificatā, vel meliores proba- tiones respectu possessionis adducit. h. d. diuide vt p̄ doc. & naturā istius interdichi & aliorū habes institū. de interdi. s. retinēda. & p̄ totū. & habet hoc. c. materiā subtilē & famosā. Sed sequēdo do. Ab. referā solū vtiliora, & i- digētia declaratiōe: q̄ multis plior videor. Nota primō tria, q̄ possunt cōpetere ecclesie rōne tēporalitatē. i. iurisdicō. honor & di- strictus. Primū expone, scdm̄ Bal. hīc, de qua licet iure, ex quo in genere ponit. facit gl. in. l. j. ff. de iur. oim̄ iudi. & in. c. j. in verbo, oimōdā. de for. cōpet. & sic importat cog- nitiōe, & executionē criminalē: quae qualiter exerceat ab ecclesia, vide in. c. si ne cle. vel mo- na. in. vj. Scdm̄ de honore, nō reperit alibi, se- cūdū Bal. hīc, q̄ p̄ honore cōpetat iudicium possessorij: sed dicit, q̄ nō intelligit de hono- re, q̄ debet virtuti: quia nō cōsistit in iure, sed in morib⁹, sed de honoratijs hntibus in se ali- quā vtilitatē, vel exhibitionē operatū, vel si- gnū obediētiae: p. l. si nō fortē. s. libertus. ff. de cōdi. indēb. & l. honor. ff. de obsequijs. & l. ci- vitatibus. ff. de lega. j. Explicat in p̄posito, q̄ subditi vadāt obuiā p̄lato honorificē, & p̄fessionaliter, cū palmis oliuarū, vel simili- bus reuerētis. Tertiū est qd̄ districtus, q̄ nō ex- ponas pro executiōe p̄cenarū, vt hīc p̄ Io. an. & alios, sed secūdū Bal. hīc est vocabulū p̄ci- sūm, importās originarios & icolas, qui di- stringunt seu actant. allegat glo. in. s. rursum. in. ff. de actio. & in. l. j. C. vbi de cri. agi opor. & districtus est et in mari. sed territorij in terra, vt verbū sonat vt est gl. notabi. in. c. vbi peri- culū. in. verb. cū sua curia. de ele. in. vj. q̄ dicit, q̄ mare attribuitur terrae viciniōri. & allegat ipm̄ Bal. hīc, & Pet. de Anc. in. c. ij. in. vij. col. de cōsti. in. vj. & Bal. in. c. licet. s. de fer. & l. fi. C. de testa. & in. rub. ff. de re. diui. & in. c. acce- des. el. ij. vt lite nō contesta. & in. c. in literis. j. eo. & in. l. j. C. quemadmo. test. aper. & in. l. j. C. vbi de cri. agi opor. & in. l. pe. C. de insti. & substi. Et ideō dicit Bar. in. l. infulē. ff. de iudi.

se allegasse cōtra pyratas, reducētes se ad quā dā infulam prope Pifas. & pro ipso dicit ibi Ang. esse tex. fing. in. l. j. C. de clasi. lib. xj. no. Bar. in. l. vnica. C. de vena. ferrarij. eo. li. & Io. de Ana in. c. vnico. in. ij. col. de cle. vena. & di- cit Domi. in. d. c. j. vbi periculū, q̄ bānitus de territorio alicuius ciuitatis cēsetur bānitus à mari, qd̄ p̄ illā ciuitatē distringit. postea sub- dit Bal. hīc, q̄ ambitus territorij cōprehēdit quādā loca, q̄ nō sunt de districtu, vt monaste- ria & ecclesias. & dicit, q̄ est dicecesis clerico rū districtus vtrorūq̄. allegat. c. Rodolphus. s. de rescrip. & in his dicit itādū cōsuetudini vulgi. vide Io. An. in. c. fi. de of. dele. in. vj. vbi dicit, q̄ appellatiōe districtuū, nō veniunt clerici. & sequit Ro. in. fing. cccclij. Idem do. Ant. in. c. dilecti. in. ij. col. de fo. cōpe. & Do. in. c. si à fede. p̄bē. in. vj. & Pet. de Anc. in. regu- la, ea que in. xx. q. de reg. iu. in. vj. & adde Bal. in. c. j. s. fi. quib. mod. feu. amit. vbi dicit, q̄ oē territorij, & ois districtus p̄t appellari pro- uincia. vñ aut. qua in provincia. vbi de cri. agi opor. p̄t exponi. in quo districtu & territo- rio. allegat Host. in. c. nō est. j. de spō. & l. pro- uinciales. ff. de verb. sig. & ibi dicit, q̄ noīe ca- stri cōtinent corporalia & incorporalia, res, iura & iurif. Allegat Bart. in. l. si qn. C. de bo. vac. li. xj. Et de hac materia, & quid importet territorij, vide Bar. in. l. pupill⁹. s. territorij, & p̄ter illū tex. ff. de verb. sig. do. Ab. post Ioā. An. & alios in. c. cū cōtingat. in. xix. col. s. de fo. cōpe. p̄ Bal. in. rub. quae sint regalia. & in. l. ij. ff. de offi. p̄. & in. l. j. C. de sen. ex breui. re. & Bar. in. l. j. in vlt. col. ff. de iurid. oim̄ iudi. & in. l. cūctōs. in. xj. col. C. de sum. tri. & quid sit Comitatus, & quid Ciuitas, vide oīno. d. Car. post Pau. & Pe. de anc. in. c. ne romani. s. sane. in. vj. q. de elec. & ibi cōcludit, q̄ vtrū ille, qui est in districtu, dicat de Comitatu, at- tēdit cōis vsus loquēdi in statutis. & in mate- ria vide gl. j. in. c. prouicij. xcvij. dist. & Ang. in. l. ff. de iurid. oim̄ iudi. Quid aut sit Ci- uitas, Castrū, & villa, vide plenē Bar. in. extra- uagati, qui sint rebelles. in. verb. l. obardij. & Io. An. plenē in. c. ciuitas. de sentē. excō. in. vj. cū cōcor. quas omitto. & vide Ange. & Imo. in. rub. ff. sol. ma. & oīno Pet. de an. in. c. statu- tū. s. j. in. iij. col. de rescri. in. vj. ¶ No. ¶ secun- dō, ibi de iure iūcto h. tex. in verbo, maximē. q̄ illud, qd̄ cōpetit de iure speciali, nō de iure cōi. satis dicit cōpetere de iure. Ad idē vide tex. & ibi. d. Ab. in. c. cū cōtingat. j. de deci. Et ex hoc inferit hīc do. Ab. ad qōnē de iudice b vel arbitro: qui habet pronūciare de iure: q̄a poterit etiā iudicare secūdū statuta. & remit- tit se ad dicta in rubr. s. de cōsue allegādo bo- nū tex. cū glo. in. c. j. in verbo, de iure. s. vt lit. pen. adde text. cū gl. in verbo iuris. in. l. p̄scri- ptiōe. C. si contra ius vel vtil. publi. quam ad idē no. ibi Pau. de ca. facit elegās dictū Bald. in. l. constitutionis. C. de bo. q̄ li. & in. l. vnica. in. xvij. co. C. de cōf. Et de hoc: qd̄ tāgit do. Ab. vide Ro. dicētē se pluries idē consuluissē. in. l. post dotē. in. xxij. col. ff. sol. mat. & per eū dē in rub. ff. de arbi. in. ij. col. & istū text. alle- gat do. Ab. in. c. Cumana. xj. col. sup gl. in ver- bo. de iure. s. de elec. vide semper Bal. in. l. p̄- scriptione. in. ix. col. C. si contra ius vel vti. pu- bli. & que dixi in. c. j. in. j. notabili. j. de spon.

Tertiū facit: q̄ dicit Ioan. An. post Gui. de suza. in ad di. Spe. in. ti. de ar- bi. s. excipitur: versicitem quod est. q̄ si feci com- promissum in ali- quē vt pronūciet secundū iura, in- telligitur secundū iura cōia. vnde ar- biter non poterit pronūciare secū- dū statuta, iuri cōi- dū statuta, iuri cōi- dū statuta. Idem te- net Ang. in. q. per eum disputata, q̄ incipit: duo adin- uicem litigantes. in. xvij. co. d. Car. in. c. fi. de confue. Alb. de rofin. j. parte statutorum. q. cxxxiii. inci. si cōpromissum fa- ctum est, tamen istis non obstantibus, tene contra- rium, q̄ imō ap- pellatione iuris, intelligitur pot⁹ statutarij: cum il- lud derogat iuri cōi. Pro ista opin. facit text. notabi. in. c. i. si ficum. gl. vbi etiā. d. Ab. vt li. pen. vbi dicit, q̄ si princeps in re- scripto se referat ad ius simpliciter intelligitur de iu- re spali & statuta- rio. Ad idem facit q̄ dixit in proce. Clemen. in. verb. iurid. per quem not. ibi do. Abb. q̄ appellatione iu- ris, non solum ue- nit ius cōe, sed etiā municipalē. Et p̄ hoc inferit quādo causa mādatur de- cidendū secundum ius, intelligitur non solum de iure com- muni, sed municipi- pali & consuetu- dinario. Ad idem facit quod not. Bal. in. rub. de reg. iur. in. vj. q̄ con- promittere in aliq̄ quom, vt indicet de iure, videtur co- gitasse de omni specie iuris. Ad idem facit: q̄ i ter- minis latē decidit Bal. in. l. illa insti- tutio. in vlt. col. ff. de hāre. insti. vbi querit, pone, q̄ fa- ctum est compro- missum in aliquem, prout tota dicit de iure, & de fa- cto in proceden

do. sed in pronun- ciano de iure cōi- tm. an iste arbiter debeat pronunciare de iure cōi. an se- cundum statuta il- lius loci cōcludit per statuta ex quo statuta sunt cōfir- mata à iure com- muni in illo loco. & derogat ipsi iu- ri. & ibi vide ple- nius per eum. se- quit Ant. de Bur. in c. quinquavallis de iureiur. ad fi. la- tē. d. Ab. in rub. de confue. & in. d. c. j. vt lit. pen. & in. c. cum venissent. i. j. col. de eo. qui mit. in pos. & in. c. Cu mana. in antepe. co. & in. c. cum no bis. de ele. Pau. de ca. l. i. ius plurib⁹. & in l. p̄scriptio ne. C. si contra ius. vel vtili. publi. Ro. in l. post do- tem. in xvij. co. ff. solut. ma. & in con- sil. xxv. incip. cla- rissime videtur. quāvis. aliter disti- guat idem Ro. in de pe. rubri. ff. de arb. in. vj. col. Ita etiam tenet domi. Alex. in. d. l. post do- tem. remissive in. xxij. col. Ad idem facit. quod dicit Bal. in l. ma- ximum vitium. C. de li. prate. in. vj. col. in verbi. vltim⁹ queritur. Cuius de- ciso contradic- tis. quæ tenuit i. d. l. quocūq. & illud in spē reprobat Pe. de Anc. in con- mēto cap. cano- num statuta. de cōstitutionibus.

¶ Ex eiusdē verbis not. q. ille qui narrat in li- bello se esse dñm. si concludit in possessorio dūtaxat. videf incidēter deduxisse adminicu- latium dñm. Ex quo no. q. narratio restrin- git p̄ cōclusionēs ad idē allegat. d. meus text. & ibi Bar. in l. Aurel. p̄. Stich. ff. de lib. legi. & Inn. in. c. sup. Iteris. s. de rescrip. & d. Ant. plenē in. c. examinata. s. de iudi. adde Bal. in l. fin. C. de cōpetē. vbi dicit attēdēdū esse effe- ctū libelli: & q. sustinet grosso modo loquē- do. & vide Bal. in l. edita in. xj. & xvij. col. C. de edē. & in l. ij. in fi. C. de peti. heredi. & in l. domū. in. j. col. C. de rei vē. & in l. vbi adhuc. in. ij. col. C. de iure do. in quibus locis repetit istud de cōclusionē. & est text. & ibi pulchrē Bal. in l. nō debet. in fi. ff. de dolo. & non tm̄ in actiōe. sed etiā in exceptiōe. secūdū Bald. in l. cū vltra. C. de nō num. pec. & ista decla- ra vt per Bal. in l. cōsentancū. in prin. C. quō & qñ iud. & vide Cald. in ti. de accu. cōfil. iij. & v. & Ang. cōfil. cc. & Bald. in l. qui stipen- dia. C. pro. cum concor. ¶ Not. tertio. ibi. vtraque pars inducere potuit. q. licet iudex exce- ptiones. quæ opponunt contra testes possit seruare. post testes receptos & publicatos. c. presentiu. tit. prox. si tñ vult. p̄t admitti- re partē excipientem ad proban. incōtinenti dictas excep. dūmodo nō retardetur exami- natio testiū in causa principali: q. hoc esset cōtra text. in aut. si dicat. C. de testi. vult text. cum gloss. prima. in. c. cum causam j. tit. xxj. & dicit ibi. vt in. c. ex parte. eo. tit. & hoc no- tāt valde do. Abb. & d. meus hīc. q. sup. pluri- bus articulis cōpānsilib⁹ p̄t assignari vnus & idē terminus. cōcor. text. in l. gñaliter. s. pe. C. de re. cre. & est glo. in cle. s. pe. in verb. da- tionē. de verb. sig. de quo dic. vt per oēs in. c. praterē. j. de dila. cū concor. allega. ibi. & per Ro. in l. q. ante Calēdas. ff. de verb. ob. & not. q. lapsus talis termini ipso iure excludit volē- tē p̄ducere testes. & nō valebit p̄ductio. etiā parte nō opponēte. p̄pter verbū nullatenus. de quo in tex. iūcta gl. in aut. si qua mulier. C. ad Velleia. & de hoc pleni⁹. sup. gl. j. ¶ Itē ponderā. q. exceptio falsitatis p̄t opponi. et post sniam. de quo etiā in gl. & ex hoc collige. q. quicqd licet opponere post sniam. mul- tōfortius ante. licet testes sunt publicati. q. facit ad not. in. c. iurauit. s. eo. ¶ Et ex prædi- ctis colligit hīc do. Abb. iūcta. c. causam j. tit. prox. q. oīs dilatio data ad probandū. censet perēptoria. etiā si nō dicat. & est tex. in l. fi. ff. de dila. & in. c. ij. s. de dila. vbi bonā gl. secūdū eū. Secus dicas in dilatiōe exceptoria. vt habe- tur in. c. cōsultat. s. de off. dele. & in l. ad perē- ptoriū. ff. de iudi. & adde gl. in cle. j. in verb. perēptoria. de excep. & ibi do. Car. in. vj. q. & text. & Bar. in l. titia. s. vīras. ff. de lega. ij. & spē. in ti. de dila. s. j. ver. & no. & d. Abb. in. c. pastoralis. in. iij. no. j. de excep. & Bar. in l. mā- cipiorū. ff. de optio. leg. & in l. si finita. s. Iulia- nus. in. iij. col. ff. de dam. infec. Et adde glo. ij. in l. j. de do. & cōtu. in. vj. q. sentit. q. si in iure vel alia dispositiōe fit mētio de termino. nō est necesse. q. statuaf perēptoriū. & qñ iudex debeat citare perēptoriē. vide Bart. & Imo. in l. si finita. s. Iulianus. ff. de dā. infe. & q. aliās dixi post Ana. in. c. ad petitionē j. de accu. & dicit Bal. hīc. q. terminus assignat⁹ in mediō

causē. semper censet perēptorius. & dicit Bald. in l. fi. qñ. C. de te- sti. q. in fine termini dati ad probandū. possunt testes p̄ducī sine cō- tatiōe ex quo illa dilatio est cū perēptorio. Et adde. q. notarius nō tenet scribere in actis perēptoriā. qñ est dilatio ad probandū: se- cūdū Bar. in. d. s. Iulianus. & dicit Bal. d. l. fi. ff. de dila. q. dicit perē- ptoria: q. perimit probationē. nō ius. & ideō dicit. q. in noua in- stātia poterit fieri probatio omīssa in prima. p. l. p. hāc. C. de tēp. app. Idē dicit. si pars fuisset impedita: q. nō censet perēptoria dicta dilatio. ar. l. C. asar. ff. de publi. Idem dixi q. post paucos dies mora purgaret. secūdū gl. in d. cle. s. pe. in verb. non obstante. & Bar. in. d. l. fi. Idē dixi. si fuisset data dilatio absentis: q. nō censet perēptoria. gl. no. in. d. l. fi. Idē dic. si fuisset data sine causē cogni- tione. p. l. a. procedēte. C. de dila. De quo tñ vide Bal. in l. petēde. in. j. no. C. de tēp. in integ. re. pe. & c. ¶ Not. quartō. ibi. per exco- gnatū malitiam. q. si pars excipiēs nō est in manifesta calūnia. sed cōtra ipsam est quādā suspicio. nō p̄t iudex ipsam repellere. Qd̄ intellige. vt hīc p. d. Ab. & do. meū post alios. Sed in q̄rū do. meus dicit. q. istud præiudiciū nō erat reparabile. q. successibus in pos- sessorio. efficiebat actor in petitorio: istud nō intelligo: quia imō etiā post sententiā. potuisset opponi exceptio falsitatis. & retrac- tari sententiā ea probata. I. querelā. C. de falsis. cū alijs hīc allega- tis in glossa. ij. merito dixit Inn. in. c. post electionē. quasi in fi. j. de conce. p̄ben. qd̄ vbi nō procedit cum solēni ordine. si iudex vehe- menter suspicaf exceptionē peremptoriā opponi causa moran- de litis. non malē faciet. si hac exceptionē non admittit sententiā ferat: etiam si à repulsiōe appellet. nec cassabitur sententiā pro- pter hoc nō q. nō admittit. nisi demū probetur veritas exceptio- nis. ad quā probandam dicit eum admittēdū. etiā si procedat sine ordine. Hoc limitat Inno. nisi vellet excipiens incōtinenti proba- re. & ista sunt verba sua. de quibus faciūt festū oēs scribentes ibi. & do. Ab. in. c. pastoralis. s. quia verō. s. de offi. dele. & in. c. ex parte. el. ij. eo. ti. & expressē cōsuloit Pet. de Ancha. conf. cl. iij. inci. ex narratis in facto. in pe. col. vbi vide Inno. & sequuntur etiam do. Anto. & Imo. in. c. cum contingat. s. de offi. dele. & do. Abb. in. c. nullus. in fin. j. de p̄sum. & in. c. suscitata. vbi de hoc dicit esse ca- sum. & bene. s. de testi. in integ. Et ideō dicit do. Abb. post gloss. pe. in. c. super eod. s. de offi. delega. q. si iudex præsumit malitiam contra tertium volentem impedire executionem sententiā. nō debet eum audire. nec de appellatione curare. & extendunt hoc do. Card. & Imol. ibi etiam ad iudicia summaria. & adde omni- no Ioan. Andr. in Spec. titu. de deleg. s. restat. versic. quid si in sta- tuto. & incipit additō Oldra. in sua disputatione. vbi extendit prædicta etiam ad præiudiciū non reparabile. puta in execu- tione causē capitalis. cuius contrarium sensit Bald. in l. j. in pe. co- lum. C. qui accusa. & fortē melius. nisi magnitudo calumniē. & periculum impunitatis delicti aliud suaderent: & ideō consiliū est. vt offeratur incōtinenti probatio: quia in isto casu Io. And. nō se firmat. prout in alio. Et scias quod ipse ad prædicta not. ibi d. c. suscitata. Et istis adde tex. optimū in l. satis apertē. C. de fal- sis & Innoc. in. c. si. in fi. s. de libel. obla. & Bald. in l. j. versicu. pos- set tamē. C. quomodo & quādō iudex. & ibi dicit. quod iudex ex officio potest sup̄plere pro reo. quando est evidens calumnia. alle- gat Innoc. & bene in. c. j. s. de offi. vica. & vult ibi Innocē. suffi- cere. q. istud appareat aliter. q. ex forma petitionis. Item vidē glo. fina. in l. qui cum maior. s. si patris. ff. de ope. lib. quæ dicit. quod iudex ex officio potest lacerare actionem calumniosam. de qua exclamat Imol. in l. p̄. ad crimē. versicu. vj. fallit. ff. de publi. iudi. & adde Pet. de Ancha. quem sequitur Ana. in. c. super eod. j. de cri. falsi. vbi dicit. q. si iudex videt ex certis iudicijs. quod cōtra in- strumentum registratū opponitur exceptio falsi causa differen- dx solutionis. potest mittere sententiā executioni pendente ac- cuatione: per. d. l. satis apertē. & allegat Innocen. vbi. s. & in hac materia vide Imol. in. c. super hoc. in. ix. colum. de renun. & Bald. in l. in contra ctibus. in prin. C. de non nu. pecu. Et nō mireris. si in hoc nō fuit cōsiderata malitia: q. nō p̄sumebatur à iudice. sed à nonnullis: vt hīc in tex. & sit cautus iudex non admittens exce- ptionē. vt faciat causam repulsiōis describi in actis: aliās turba- retur in syndacatu. Ita docet Bartol. in simili. loquens de iudice. qui non credit testi: etiam bene deponenti in l. Lucius. ff. de in- fami. &

fami. & Bald. in l. cum magistratus. C. quādo prouo. non est ne. & Innocē & Do. Abb. in simili in. c. sicut j. de re iud. & Innocen. in. c. significauerunt in titu. prox. & habetur i. eod. quoniam. ¶ Not. quintō. ibi. recipere & examinare curaver. q. aliud est receptio te- stium: alud examinatio. & ideō cum iudex commi- tit receptio- nem testium. non videtur committere examinationem: maxime. quia plus est & maioris effectus. argu. eorum. quæ tradit Barto. in l. ij. ff. de iuris. d. oīm iud. Vnde refert hīc do. me⁹. q. cū aliās qd̄ hīc esset de facto. & ipse vellet istud sustinere. alius vocatus pro- bavit stylū & cōsuetudinē esse. q. cōmissa receptiōe testiū. videat- tur cōmissa examinatio. sed de iure fortē est fecus. secūdū eū per istū tex. Quōd dicit se nō affirmare. dicas etiā tu. q. ille cui est cō- missum. vō recipiat testes super principali. nō p̄t recipere testes super reprobatōe: q. nō est sibi cōmissum. sed protestationē su- per reprobatōe testiū recipere p̄t: q. sine illa nō p̄t fieri bene receptio testiū. Ita ad literā dicit Inno. hīc in prin. & sequunt alij. ¶ Not. sextō. ibi. multa extunc. q. dictio extunc. suspēdit actū & interlocutoriā iudicis vsq. ad extremū tēpus iudicis. scdm do. meū. adde gl. in verbo extunc. in cle. j. de iurepa. & in tex. in. c. pa- storalis j. de appel. & ibi do. Abb. Quid autē tu dicat extunc. prout extunc. vide q. habent in. c. praterē. j. de ap. & Angel. & Imo. in l. hmōi. ff. de verbo. obliga. & tex. & gl. in cle. j. in verb. ex nūc. de cōces. præben. & Bal. rectē loquētē in. c. j. de mil. vasa. q. cōtumax est. vbi dicit. q. dictio extunc. significat actū verbi prolati: & illud verbū prout extunc. effectū actus esse collatū in tēpus futurū. vñ si dicit. si hoc nō feceris. excommunico te extunc. prout extūc: est ac si diceret. declaro q. si nō satisfeceris in termino. sis excōica- tus tūc: secūdū Bal. ibi. sed qñ dicit ecōtra extūc. prout extunc. vi- det collatus effectus in tēpus p̄sens: secūdū Bal. in aut. cōtra ro- gatus. in prin. C. ad Treb. Ex istis verbis nota. q. qñ articuli sunt simul incōpatibiles. iudex nō p̄t assignare terminū simul super vtroq. sed bene vno & eodem actu p̄t assignare terminos suc- cessiuos super vtroq. secūdū do. meū. & remittit ad Bart. in l. ij. ff. de re iudi. sed re vera. vt retuli. s. in. ij. no. productiōes & pro- batiōes testiū vident posse claudi vnico termino: per istū tex. in prin. & tales etiā erāt actus phād. in istis duobus mensibus. vnde dici p̄t & vtilius. q. ideō Papa dedit secūdū mēsem post primū & de ambobus non fecit vnū terminū. & fortē procu. Archiepi- noluisse instare in reprobatōe. & ex longo termino isti repor- tassent cōmodū. & ideō habes solennē præticā assignādi termi- nos. qñ nō est omnino necessariū. q. vterq. terminus debeat ope- rari. & nocere possit aliter parti accumulatio termini facta eius fauorē. & dicas. q. licet istud sit prudētē factū. nō tñ phibere se- cus facere: maxime qñ de reprobatōe multū crederet. p̄ istū tex. in prin. ¶ No. vij. ibi. singulares. q. testes singulares nō p̄bat actū generalē: puta iuris. q. dicit hīc Bal. esse no. dignū. & meli⁹ nō repe- riri alibi. sed intellige vt dicit hīc do. meus. & bene. q. isti depon- bant de actibus inferentibus diuersam speciem iurisdictionis: pu- ta. quia vnus deponebat de actu meri imperij. alter de actu sim- plicis iurisdictionis. aliter de honore. & reuerētia in extraiudicia libus: & ideō ex hoc non probatur generalis iurisdictione. nec mi- rū. q. secūdū doctrinā Inn. & do. Anto. in. c. dilectus j. de cap. mo. & do. Abb. in. c. j. j. de reli. do. & bald. in l. j. C. de serui. & aqua. & Bar. in l. iij. s. si q. ho cinterdicto. ff. de iti. actu q. priua. cum con- cor. per acquisitionem quasi possessionis iurisdictionis in vna spe- cie. nō probaf acquisitio quasi possessionis in altera: & ideō non est mitum. si isti nō probaf iurisdictionē. Sed not. q. si super vna specie iurisdictionis deponuissent etiam singulariter de pluribus actibus. etiā sepatis. denotātibus tātū exercitium iurisdictionis. aliud fuisset: per ea quæ not. Inno. post alios in. c. cum oporteat j. de accu. & Inno. in. c. quatr. el. ij. de accu. Bal. in. c. si in. v. colum. s. de consue. & p̄bat ex no. in simili per glo. in. c. nihilominus. iij. q. ix. & Io. An. in. c. j. de arbi. in. vj. & Bal. in. c. j. de notis feudorum. generaliter autem qñ testes singulares possunt saluari. & qñ non vide oīno Pau. de liaza. in disputatione. que incipit: qd̄ contra in- strumentum. & Angel. & Imo. in l. ex testamento s. item quæro. ff. de vul. & pup. & latē Bal. in l. testiū. in. vij. colū. cum seq. C. de testi. & gl. & do. in. c. bonæ memoriæ. s. de elec. & Inn. in. c. licet ex quadam j. tit. prox. & do. Ant. ibi. & in. c. veniens. eo. tit. & ibi

fortē dices: q. est materia longissima & pul- chra. ¶ No. viij. ibi. male fame & c. q. infa- mia facti nō repellit totaliter testem. nisi iu- dex arbitret eū totaliter repellēdū: & sic erit in arbitrio iudicis. & in hoc faciunt singularē tex. d. Ab. & bal. hīc: q. dicit. q. non reperitur alibi melior text. per quod dictum dicit esse sopitā qōnem. de qua in l. Casius. ff. de sena- to. & in l. j. C. de sum. tri. sunt aliq. casus. in quibus oīno admittitur: puta cōtra aliū infamē. secūdū gl. in l. iij. s. lege Iulia. ff. de test. de quo per bar. ibi & bald. q. aliter sentit in l. cū mul- lier. in. v. colum. ff. solu. mat. Idem dic in crimi- nale læsæ maie. secūdū gl. in s. lege. & est tex. & ibi bart. in l. in quæstionibus. ff. ad leg. Jul. maieff. Sunt etiam casus. in quibus nullo modo admittitur: puta. in testibus synodalibus. q. oportet. q. qñ deferunt testimonia. non sint infames infamia facti: non tñ refert. si tēpore assumptionis ad officiū tales non fuissent. Ita dicit bal. in. c. j. s. inter pares. in fi. de lege Cor- radi. Idē dicas. qñ lex requiret testes itegre opi. secūdū Bal. i. c. j. p̄ illū tex. quot testes sint necessarij. Idē. si requirit testis integer. Ita sen- tit gl. in l. iij. s. duæ causæ. in verbo. eadē fidē. ff. de Car. edic. & ibi Bart. in. ij. colū. & Io. de Ana. in. c. j. j. de accu. Idē dicas. quo ad semiple- nā pbationē: quia talis testis nō est adeo ido- neus. q. possit ex hoc deferri iuramentū in sup- plemētū probatiōis: secūdū bal. valde no. in. c. j. s. sacramētū. in. ij. col. de cōsue. recti seu. Idē. vbi requiruntur testes oī exceptiōe maiores. prout in casu. c. j. de cōsangu. & affi. Ita dicit bal. in l. optimā. C. de cōtrahē. & cōmit. stip. Idē in casu. l. Casius. ff. de sena. intelligēdo. vt per bal. in l. j. in lectura. in. v. op. C. de summa tri. que oīa bn. no. ¶ Not. ix. ibi. s. si de corrup- ptione. tex. valde not. q. licet eoipso. q. probaf testem fuisse corruptū. licet aliter falsum nō dixerit. annihilet dictū suū secūdū tex. singu- iuncta gl. in l. j. & ibi bar. ff. de falsis. tñ ex quo de hoc debuit. probari in termino. & p̄ sentē- tiā fuit phibitū. si de hoc postea cōstat: tñ te- stes probāt ex tacito cōsensu partiū: vt sentit hīc glo. facit tex. & glo. in l. si quis testibus. C. de testi. & ibi vide bal. pro intellectu hui⁹ ex- ceptiōis. Et si diceret subtiliter. q. imō ex hoc est probata falsitas: quia cōfisso de corruptio- ne. dicit cōsuetus de periurio. quia iurauit se nō corruptū. c. quoties. ti. pxi. ergo tanq̄ fal- sus in vno. c. reprobat. in alijs: per. no. i. l. si ex falsis. C. de trāfac. & p̄ Inn. & alios in. c. frater- nitatis. j. de here. & ibi dixi. rñde illud proce- dere. vbi est falsitas in pertinentibus ad nego- tium deductū in iudicio: qd̄ nō est hīc. secūdū do. meum. Pro quo vide Io. An. idē tenentem in tit. de instru. edic. s. restat. ver. quid si si. qui est notarius. & Ang. consil. cxcij. & dixi in. d. c. fraternitatis. Quādo autem sola corruptio operetur plenē cōtra dictū testis. dices j. sup. gl. & hīc adde. q. testi qui accipit pecuniā. ne testimoniū dicat. credif. si est productus ab eo. cōtra quē fuerat corruptus. Ita dicit bald. reputas hoc notabile in. c. j. in. ij. colum. si de inuesti. inter do. & vasa. l. is ori. & considera. quia clarē non fuit hīc probata corruptio. Patet ibi. videatur aliquid vt sentit do. Abb. in discursu. ¶ No. x. in verbo. ex præmissis. quatuor causas. quarum quælib. r facit cōtri-

¶ Infamia adde tu & dic. q. in causa criminali nullo mo- do potest esse tes- tis quia in ea pro- batiōes debēt esse luce meridiana cla- riores. Ita elegan- ter Bar. in l. casus. ff. de lenato. in ver- si. vero. queris.

tere in interdicto uti possidetis. & fortius, si concurrat in simul, put hic. Prima est pluralitas testiu. facit. c. in rostra. tit. pxi. scda est qualitas de positionis testiu: qd dicit aptiora & verosimiliora negotia. & ponderat hic Bal. ea dicit dicit verosimilia, qd consonant privilegij. qd dicit sing. notand. Sed intellige tu, nisi dicta alioru consonant iuri conuicia diceret illi verosimilia. secundu Inn. ele gater. in. c. auditis. in gl. hinc colligit. de p. scrip. & re vera lano. allegat istum. Vnde sentit aliter, qd Bal. hic & minus bene, quo ad istu tex. sed intelligedo, vt dixi, vtriq; dictu procedit: & illa theoric Inn. sequit Ro. in rub. de arbi. in xij. col. & Pet. de Anc. in. c. j. de rescrip. in. vj. & col. cclxxij. & do. A. in. c. cu oporteat. in. f. ij. de accusa. & hic. & in. c. q. verosimile. de p. sum. & Spec. in. tit. de teste. s. post. q. ver. quid si plures. d. Ant. in. c. qd p nouale. in. iij. col. ij. de verb. sig. & Ro. in. l. j. de ver. ob. & pulchre scribit Bald. in. l. quicquid. in. iij. colum. C. de ser. fuzi. quod id, quod est valde longe a verosimili, est quaedam falsitatis imago. facit. c. super hoc. de renu. & quod no. glo. fi. in. c. j. de rescrip. in. vj. & dicit Imo. in. d. c. auditis. quod si testes aliqui dicunt me possidere boues vt meos, & pro meis alij testes dicunt, quod ego teneo illos vt conductos, & quod fuerunt presentes conductuioni, quod isti preferuntur. simile dicit Innocen. c. ij. de frigi. quod testes deponentes de potentia ad copulam, preferuntur testibus dicentibus de impotentia. Tertia causa vtriusq; in hoc interdicto est prioritas possessionis: vt per istum text. valde finz. Et ante qd istud confirmetur, pondera bene tex du dicit. xl. annis & citra. quia illa copula, & denotat tps cotinuum. & sic vbi ponitur inter princi. & finem, habet includere modu: secundu Ho. qd reputat. Bald. hic no. dignum. vnde dicit hic Imo. not. practiam probandi. continuam possessionem, vt articules quod a xl. annis & citra: quia sine illa copula verificaretur possessio, etiam si per vnum diem tantum in illo tempore possideret. l. j. s. quod autem. ff. de aqua quoti. & a. si. secundu ipm. Vel dicas, a tot annis citra p ipsum tempus: quia illud per, denotat continuationem. l. si vrbana. s. perno. stare. ff. de verb. sig. & istud de dictione & citra, ponit etiam Bald. in. l. iudicia. in. fi. C. de rei ven. & in. l. transg. in. prin. C. de trafac. & Barr. in. l. si post acceptum. ff. de rei ve. & Bald. in. l. falsus. in. iij. colum. C. de fur. & Imo. in. cle. j. sup. glo. in. ver. antea. de seq. pos. & fru. & per istum text. dicit do. Anto. in. c. j. in. ij. col. s. de resti. spo. quod verbum & citra, denotat continuationem. Idem Rota in nouis conclu. ccl. incip. ite si rector. & vide Bal. in. Lob. carme. in. penul. col. ff. de test. in. ap. testis. vbi dicit, qd dicitio a, & dicitio citra, no denotant continuationem tporis: nisi inseratur copula vt, quia dicitur a. x. annis & citra. allegat Innocen. in. c. inter dilectos. de fide instr. fecus dicit de dictione per. fis. etia cautus secundu Imo. & latius domi. Anto. hic post Bart. in. l. Celsus. ad. fi. ff. de v. l. uca. vt taliter deducas. c. de tempore p. scrip. qd concludas p. scrip. tionem completam ante litem mota: aliis si includeretur tempus litem mota, probaretur interruptio p. scrip. tionis, iuxta gloss. in. c. illud. cu ibi allegat. j. de p. scrip. Et fortius procedit hoc, & si testis postea diceret de xl. annis & plus: quia illa dicitio & plus, non possit operari etiam illud modicum, qd est a prin. litem, vsq; ad die testificatus: secundu do. Ant. hic contra Io. And. quia illa indeterminata dicitio nihil probat in teste, vt ipse dicit se dixisse in. c. litem. s. de dila. & allegat Bartol. in. l. Celsus. De quo etiam per Bald. in. l. si quis in suo. C. de inoffi. testa. & ideod dicit Bald. singu. in. l. ij. in. pe. col. C. de rescin. ven. qd si testis rem, quae vedita fuit pro quatuor, dicat qd valeat octo & plus, non dicit probare venditionem factam fuisse minus dimidia, adeo vt sit locus remedio illius legis. & idem Imo. in. c. pe. in. vlti. char. j. de emp. & ven. & Bald. idem diceas de dictione & vltra. in. c. cum causam. el. iij. tit. proximo dicens hoc esse expressum ibi melius, quam alibi in pro prijs terminis. Idem de teste, qui dicit prope. x. annos vel circa. vi de do. Ant. in. c. continebatur. in. j. col. de despon. impub. & domi. Abb. in. c. fi. eo. tit. Ang. col. cxxij. incip. visis petitione & respon sione. & d. Ant. in. c. dudum. el. j. in. iij. col. de elect. & Ang. in. auf. quo oportet episcopus sigitur. Et dicit, qd non probat practicum tempus. Idem de teste, qui dicit possedit iam sunt. x. anni. vide Bar. & omnino Ro. in. d. l. Celsus. & Bald. in. l. super longi. ad. fi. C. de p. scrip. longi. tempo. & dicit Bald. in. hoc. in. j. constitutio.

fforū. circa princ. qd qn dicit, Titius possedit iam sunt. x. anni. per verbu presentis tporis, probat tps continuu & perfectu. fecus si per verbu futuri tporis: puta ideod erunt. x. anni. Et no. qd vbi testis deponit de poss. certi tporis simpliciter, intelligitur in dubio de poss. cotinua, scdm Bar. in. l. Celsus. & Bal. in. d. l. iudicia. ide tene menti glo. no. c. nolumus. in. verbo. incocussam. xvj. q. iij. quae dicit, qd ad probada posse cotinua sufficit probare extrema. & se quitur do. Ant. in. c. accedentibus. in. pe. col. j. de priui. & in. c. cu ad sedem. in. xvj. col. s. de resti. spo. & in. proce. Decre. in. ij. col. & ibi Imo. in. ij. col. & do. Abb. in. c. cu ab ecclie. in. v. col. s. de ca poss. & proprie. cu cocor. Et ro est, quia per extrema inferf presumptio medij, vt no. gl. iij. in. c. quia sunt. xxvij. dist. & glo. in. c. in die resurrectiois. de cose. dist. v. & gl. ij. in. c. accedens. de couer. coing. ibi. d. But. in. fi. ite de teste, qui dicit qd Titius possedit post Caiu. dicas, qd no videtur coccludere, quod immediate post illu possede rit. secundu do. Ant. in. c. circa princ. de consti. in. vj. allegat gl. in. verbo, sed tertia. in. c. cum Vintoniensis. s. de elect. Et ide, si dicat qd Titius possedit an Caiu: qd no inferf, qd immediate ante possederit Titius scdm do. c. fi. qd eorū. i. fi. xxij. di. de quo p eude in. c. ab exordio. i. iij. no. xxvj. di. & in. c. fin. post pn. xxij. dist. & in. c. q. semel. in. ij. no. l. dist. et. i. c. j. circa prin. xxvj. dist. et. in. c. fi. post ordinationem. i. j. no. l. di. & in. c. j. s. licet. in. iij. no. de procur. in. vj. et. in. c. ad decimas. in. v. col. de resti. spo. col. lib. Et ad ista tertia causam. l. de anti qori possessione que sola sufficiebat ad victoriam secundu oes hic Bar. in. l. si duo. vti poss. Adde Bal. in. l. arboribus. s. si agru. ff. de v. l. ufu. vbi dicit quod si duo testes probant, qd ego arau fundu: & alij duo probat, qd tu asportasti fructus: ego debeo obtinere, taq; anti qor possessor. Sed quod ad istud exemplū, Bal. dicit hic cotrariu: qd in perceptione fructuu consistit efficacia & vtilitas possessionis. vnde vide iste melius probat. se. Et licet qui feminam praenerit in honore: tamen iustum est actum a fine dominari. & saepe cotingit quod vnus feminat, alter metit, secundu eu, q tamen dicit se putare pro futua asportatio fructuum significet possessionem clandestinam: qd suspicabatur se posse repelli. l. clam possidere. ff. de acqui. pos. nisi fieret hoc ex iusta causa: puta, causa vitadi tumultus vel maioris mali, vt no. in l. j. hoc interdicto. ff. vti poss. adde etiam Bald. in. l. de pretio. s. si duobus. ff. de publiciana. Vbi dicit, quod si duo probant titulum ab eodem. praefertur ille, qui primu fuit in possessione. Sed si a di uersis, praefertur ille, qui non reperitur possidere. & dicit esse casum ibi. adde etiam Bald. in. l. ordinarij. in. v. col. C. de rei ven. vbi dicit, quod si interdicto vti possidetis, vtracq; pars probat de possessione, si vnus probat per plures testes, sed non per plures & digniores: vel non per digniores probat de antiquiori posses. iste debet vincere: quia potior est in possessione. & allegat istum tex. subdens, quod in dubio secunda possessio praesumitur clandestina, & iniusta: cum non potuerit possessionem querere, nisi clam: vel nisi deiecerit eum, qui primu possidebat. l. si finita. s. vbi aut. ff. de da. infec. Et subdit, quid iuuat probare dominium: referam in l. iij. cum sequenti. adde etiam Bald. in. l. si super longi. in. vlti. col. C. de p. scrip. long. temp. vbi dicit, quod si non apparet de iustitia vel iniustitia meq; possessionis: si tertius prius possidebat, mea possessio praesumitur iniusta & clandestina, & non vsuscapio. & allegat istum tex. adde etiam Bald. in. l. non ignorabit post medium. C. ad exhiben. vbi dicit, quod eo ipso, quod apparet me prius possidisse, tua secunda possessio censetur clandestina: nisi probetur quod de ipsa sciuerint. & allegat istum text. adde etiam Pet. de Ancha. confi. cclxix. incip. ad declarationem. vbi consuluit plenē per istum tex. antiquiorem possessorem praeferrī in hoc interdicto. adde etiam Pe de Ancha. confi. cccv. inci. tres magnifici. in. iij. colum. vbi facit festum de isto text. in auxilium antiquioris possessoris. Et ibi etia subdit, quod fauorabilior est possessio habens concursum iuris cois, q habens concursum iuris specialis: puta priuilegij. adde etiam Bald. in. l. si de proprietate. ad. fi. C. si a non compe. iudi. vbi dicit, quod eo ipso quod quis probauit se habuisse antiquiorem posses. & nunc non habet eam fed eius aduersarius tenet, dicitur probasse de spoliatione. allegat no. per Dyn. in regula, sine possessione. de regulis iuris. in. vj. Et ex istis dicit collige not. quod semper secunda possessio in dubio praesumitur iniusta, nisi

iusta, nisi aliquid apparet. Quod est sing. secundu do. Abb. secundu du que p dicta procedut no in corporalib; solū: prout voluit hic Io. and. sed etia in incorporalibus secundu istu text. Ex quo dicto colligit hic do. meus, qd secundu possessor in iurib; incorporalib; etia concurrat cu primo & no spoliat primu: qd dicit possessor iniustus: sicut ille, qui clade sine occupata natura lem possessione vacante. Limita tu p dicta, nisi probare, qd primus possessor sciuit de scdo possessore, & tolerasset: qd scda possessio non dicit clade sine, sed prima. d. l. clade possidere ver. nec qd. secundu Bal. in. d. l. no ignorat. Et hoc est, qd voluit Bar. in. l. si de eo. s. j. ff. de acqui. pos. dicens, qd qn possessionem mea naturalē vacante scio ab alio occupata, & negligo p modu tps ea recuperare, perdo etia ciuile. allegat. l. qd meo. s. fi. eo. ti. Quod declara, vt per Ang. & Imo. ibi. & Bal. in. l. ij. in. x. col. C. de serui. & in. l. j. vlt. col. C. de ser. fuzi. videlicet dūmo modicu tps intelligat, intra qd dñs potuit se praeparare: & dū modo dñs sciat possessione esse occupata ab alio, a quo verosimiliter suspicet se posse de iure repelli. Aduerte etiam circa hac prioritatis possessionis: qd si agens vti possidetis. pbat de dño, & reus probat de sua antiquiori possessione: obtinebit reus: dū tñ ipse allegat, qd dñs possidet clā, respectu possessionis ipsius couenti. als dicendo simpliciter, qd possidet clā, intel ligere respectu p. prietatis. arg. l. si aliqua. & qd ibi Bart. ff. de acq. pos. & ideō obtinetur. ita tradit Bart. in. d. l. si de eo. s. fi. & sequunt ibi alij. etia est notabile de intellectu istu materia: ad qd etia vidi Bal. in. dispu. accusatus. in. j. col. Quarta causa vtrictoria i hoc interdicto est pbatio tituli, vt in isto tex. ex quo no. d. Abb. qd licet in tali interdicto no sit opus pbare dñu. s. retinenda: in. fi. de interdi. tñ est multu vtile: qd data paritate probationu praefert pbas de titulo. Et ita tenet Bar. per istu tex. in. d. l. si duo. in. prin. & in. l. si de eo. s. fi. ff. de acq. pos. adde Bal. in. d. l. ordinarij. i. v. col. Vbi dicit, qd in hoc interdicto nihil releuat pbatio dominij, nisi qn vterq; paret de possessione. & ibi allegat Jac. but. in. l. incerti. C. de interdi. dicentē, qd vbi cotenditur de possessione, admittit articulus p. prietatis: si pot prodesse articulati. adde etia Bal. in. l. momētanea. ad. fi. C. qui legi. personā. vbi disputat an testis productus in possessione, sit interrogandus in p. prietate: distinguit an proprietatis foueat possessoriu, necne. puta, vbi pares sunt p. prietatis in possessione retinenda: qd ibi probatio p. prietatis facit p. valere probate possessorio: qd possessio magis iustificata, potior est. & alleg. istu tex. & ide in effectu voluit Bal. allegando istu tex. in. l. post sniam. in. iij. col. per. venio ad scdm. C. de sentē. adde & Bal. in. l. q. accusare. in. fi. C. de eden. vbi dicit, qd ille dicit melius probare, cui? intentio magis consonat rationi, vti in? probat possessione cu titulo: alter sine titulo. nā potior est possessio titulata: qd magis iustificatur per via rationis. allegat istu tex. que dicit menti tenendū. adde etia Bal. in. dispu. accusatus de vi turbatia. in. vlt. char. vbi dicit, qd probata pariter possessione, si doct de titulo antiquiori, psumit etia possessio antiquior. & ibi vide alias causas facientes obtinere in hoc interdicto. Et no. qd sicut proprietatis adminiculatur possessioni: ita ecotra vt dixi in. c. iij. in. pe. no. s. eo. & qn probationes sunt per oia pares, vide qd dicit super glo. fi. Et Not. xj. euidentissimē: secundu do. Ant. & do. Ab. qd pbatio que fit per priuilegia, dicitur euidentissima. qd dicit esse vtile ad statuta exigētia quādoq; probatione euidentissima. & ide dicit de probatio. per instrumenta. Ad item text. & ibi do. Ant. in. c. cu inter nos. j. de re iudi. & in. c. auditis. s. de resti. in. integ. & c. cu cotingat. s. de rescrip. c. cu olim. j. de cessi. & in. c. cu dilectij. de do. & vbiq; dicit do. Anto. est notandum ad intellectum legis si constantē in pri. in verbo, euidentissimē. ff. sol. mat. cu. fi. Et est vtile ad materia. cad deci. de resti. spo. in. vj. quia dicitur costare notorie de dominio p. prietatis, si producit liquidum instru. dñij. & dixit pulchre. d. Ant. in. c. super litem. in. xvij. col. s. de rescri. qd sicut ante litem contestata: potest opponi notoria exceptio peremptoria, vt in Specu. de excep. s. dicto. versic. Marti. de fa. no. & per Io. an. & alios in. c. j. de lit. cotest. in. vj. cu similibus: ita etiam exceptio peremptoria probanda p instrumentu po

terit opponi ante litē. cōte. & ide no. do. Ant. in. fi. pen. col. s. de libel. obla. & in. c. excep. in. antepe. col. ij. de excep. Et No. xij. ibi: petierat a vi turbatia. formam libellandi in hoc interdicto vti possidetis. & debuisset etia peti interesse ex turbatione resultans, vt in. l. si duo. s. fi. ff. vti possi. & de hoc libello vide hic do. Abb. & plenē Bar. in. l. j. ff. vti possi. & dicit per eos, sed de ista turbatione no scdm Bal. hic post Inno. qd eo ipso, qd reus negat aduersariu possidere, dicit eu turbare: quia per negatione efficitur dubium, an possideat. etia si ipse no dicat se possidere, etiam si bona fide reus neget. c. cum ad sedē. s. de resti. spo. & l. iij. C. qbus ad liber. p. clama. no licet. facit ergo reu. sola negatio. secundu eu. Pro quo vide oino eundē Bal. in. l. macipia. in. fi. ver. extra no. C. de ser. fuzi. vbi dicit, qd si p statutu turbas ali que in possessione debet restituere possessione, & soluere cetū, certē turbas & no expellēs, tenebit ad centū, per rationes suas. & adduco elegans consilium Pet. de Ancha. cclxliij. incipiens ad praedicta vbi latē consuluit, qd etia cessante omni violentia, potē qs pretedere se turbari & spoliari possessione: puta, per sequa frū. Quinimo dicit Inn. in. c. qrela. sup. verbo, subtra. s. de ele. qd eo ipso, qd qs denegat p. sione, videt spoliare illu, cui est debita. & sequit Bal. in. l. si qs conductiois. C. locati. & per eundē in l. ij. in. iij. char. C. de serui. & aqua. & Bal. & Ang. in. l. male agif. C. de p. scrip. xxx. anno. Et ide est de colono, qui de fructib; incipit alij respodere, taq; dño & possessori: qd hoc turbat dñu possessione, secundu Bal. in. l. cu nemo. post prin. C. de acqui. pos. & ide dicit de colono, qui no vult restituere possessione, vt per Ang. in. d. l. male agif. & Bal. in. l. si qs in tātā. in. iij. col. co. C. vñ vi. & dicas qd male asportas fructus possessio meq; dicit me turbare, no spoliare. scdm Bar. in. l. post sniam. in. xij. col. C. de sen. & no. qd no sufficit pbare p testes turbatione, nisi p. beb modus turbatiois. scdm Bal. no. in. dispu. accusatus. in. antepe. co. Di cas tñ, qd si in libello specificat modū turbatiois, iudiciu no est nullu: secundu Bal. hic plenē: qd certa est diffinitio turbationis. vñ verbo vel factu in dubiu reuocare vel inquietare possessione aduersarij secundu ipsum. qd no. & limita secundu Inn. hic. & etia Bal. nisi aduersarij peteret specificari turbatione an lit. cō te. qd si hoc petit no pcedet libellu an declaratione: vt latē per Bal. Et sis caut? qd in formado libellu in talib; interdictis si de ducif dol? & violentia ciuilitate, oportet exprimere locū & tps: iuxta l. libelloru. ff. de accu. vt elegat p Lud. ro. col. cxc. qd in cipit, spectabilis dñe mi. & istud bene no. Et No. vltimo ibi: habitatores predictorum locorum. qd dñs p hoibus suis quis liberis pot agere: presuppósito, qd ista snia conformauerit se libello: iuxta. c. licet helij. de si. quia in molestatione hominu dicit dñs molestari: secundu Io. An. hic. qd intellige sanē, secundu do. Ab. vbi molestia illata subditis, cocernit iurisdictione dñi: qd secū dario agif de eius interesse. sed sec? est, vbi merē cocernit ipsos subditos. allegat Inn. in. c. dilectij. de appel. & glo. in. c. autoritate. de priui. in. vj. A dde oino Ro. latē idem tenentem conclusio. cccxxj. incipie. idem, qd prepositus in nouissimis. & allegat etia Archi. & Io. An. in. c. ad apostolica. de re iudi. in. vj. & Spe. in. ti. de appel. s. j. & s. qui possint. in. fi. Adde etiam oino d. Cardi. post Laud. in. cle. j. in. prin. in. ij. q. de reli. & vne. fan. cle. j. in. prin. in. iij. oppo. de excep. p. gla. & do. & Pe. de Ancha. in. c. autoritate. & Inno. in. c. p. sbyterij. de p. om. & tex. & gl. in. c. cum illorum. & c. parochianos. j. de sentē. excō. & glo. in. c. no dicatis. xij. q. j. Et non omitto, qd signanter voluit Bald. in. c. j. s. cōuenticulas. in. ij. col. de pace iura. firman. vbi dicit, quod dñi colligētes pedagia, debent tenere itinera tuta, vnde secundu eum si fiunt alique robarie in eorum districtu, in quo exigunt pedagia, tenentur restituere, vel malefactorem exhibere. Et ita aliās consului. circa qd vide omnino Bal. in. c. j. in. prin. in. xij. co. ver. extra quero. nūquid isti Comites. qui seu. dare possunt do. Abb. in. c. j. in. iij. col. s. de resti. spo. & Bal. in. l. qui acculare. C. de eden. & in. l. fina. C. de pe. iud. & in. l. fina. C. de captiuis. & Bar. in. l. ne quid. de incendio rui. & naufra. & Roma. col. viij. incip. visis necessarijs. in. iij. col. & Bal. in. c. j. in. iij. colum. de pace tenenda. Et istis adde, qd dixi in. c. j. s. eo. in. j. not. versic. secundu declara. quibus adde Bal. hic dicentē, quod hoies mei

sine consensu meo non possunt se facere censuales alteri. alle. Host. hic & dicit hoc meti tenendum: sed dic vt p Bar. & alios in. l. si quis a filio. ff. de leg. j. & Bald. in. c. j. de iudi. cum 13 cocor. glo. j. ibi ex officio. no. f. sing. secundum do. Ab. post Bal. & d. Ant. q. iudex ex officio potest assignare terminum non petenti. quod intelligit cocurrente causa rationabili: puta, negligetia partis, vt plene declarat Bart. in. l. j. C. de dila. per. l. prope- randum. j. C. de iudi. idem Bart. in. l. iij. s. hoc autem iudicium. ff. de da. infe. & Bar. & Bal. i. l. j. C. vt que defunt aduo. & Pau. de ca. in. l. j. s. ait prator. ff. de iure delib. & Cy. Barto. & Sal. la- te in. l. nouerint. per illum text. C. vt intra certum tempus causa criminalis. & Ang. plene in. l. iij. in. j. col. C. de temp. appel. & in l. debitoribus. circa prin. ff. de re iud. do. Flor. in. d. l. j. & dicit Bal. in. c. prater ea in pe. colu. s. de dila. q. dilatio non dat inuit nisi in eius odium. allegat. d. l. nouerint. & l. diffamari. C. de ingenu. & manu. & per hanc glo. dicit Bal. hic, q. si apparet de termini assignatione licet non appareat ad cuius instanciam, valet. Quod dicit esse no. dignu. & an iudex possit motu proprio assignare scdm & tertia dila. parte non petete, vide Bal. qui no. de cidit in. l. si in leatura antiqua. ff. de ser. & si pars recusat dilatio- nem oblatam a iudice, non pot. amplius ea petere ex illa cau- sa, ex qua offerebat, sed ex noua sic, secundum Bal. post Cy. in. d. l. nouerint. in. fi. Et pro predictis facit elegas dictum Bar. in. l. Seius. ff. ad leg. Fal. vbi dicit, q. iudex videns instanciam perire, po- test ex officio ad sententiam pcedere: q. oia intellige iudici neces- saria, si voluerit. nam ad ea no. tenet, non quicqd. ff. de iudic. gl. in verb. pot. in. cle. auditor. de rescrip. & plene no. d. Abba. hic, & in. c. auditis. in. fi. s. de procur. & in. c. cu. sit. in. ij. col. s. de fo. compe. & in. c. fi. in. vlti. col. s. de rescrip. & ibi est bona glo. in verb. d. an. post prin. Per qua dicit do. Abba. ibi & in. c. cu. venerabilis. ad. fi. s. de iudi. & hic Ange. consil. clxxxij. q. iudex sub poena iustus expedire cam certo tempore: euitat poenam, si pars no. instetit. & idem dicas de syndicatu, secundum d. Ab. hic, & Cal. in. ti. de penis. c. si. ij. ¶ Ex istis inferunt hic. d. Anto. & do. Ab. valet pbatio dilatioe no. data, allegado tex. & ibi Bar. in. l. in crimine. ff. de adul. & Bart. in. l. si ff. de fer. dum no. fiat post terminos iuris: puta, testiu. productio post publicatione, per. c. fraternitatis. tit. prox. vel instru. post conclusionem in causa: per. c. cu. dilectus. de. fi. instrumet. & hic per dominum Abba. latius, qui eadem ponit in. d. c. cu. dilectus. in. iij. col. & dicit Bal. in. l. ij. in. fi. ff. de testi. in. apostillis, q. datio dilationis probatorie, no. est de ordine formali iudicij: & idem dicit Bar. in. l. vnus. s. cogniturum. per illum tex. ff. de quaestioni. q. va- let defensio sine termino. & istis etia cocor. Bar. in. extrauaga. ad reprime. in. verb. figura. in. pe. col. & Imo. i. cle. sape. i. xxxvj. col. ver. vij. querit. de verb. sign. & Bal. in. l. j. pridie. in. apostil- lis. ff. de fer. & Bal. & Ang. in. l. si ff. eo. & Bal. do. Car. & Imo. in. c. prudentia. s. sexto. s. de offi. dele. & Paul. de cast. in. l. ora- tione. ff. de fer. & Bal. & Sali. in. l. si qn. & l. cu. a nobis. C. de dila. & do. Ant. in. c. vltra tertia. in. antepe. col. in. tit. pxi. & Bal. in. l. ij. in. xij. q. C. de episco. audie. & propter hoc dicit Pau. de ca. in. l. j. C. qui admit. q. si ad probandū iudex assignat termi- num. x. dieru. inchoadoru. certo die, valebit pbationes factae ante illu. die: qa dilatio no. est de essentia, licet Bal. ibi aliter sen- tiat. & hoc qn terminus possit anticipari. vide glo. in. cle. j. de appella. & Bald. in. l. eos. s. apostolos. circa medi. C. de appella. ¶ Tangit etia hic. d. Ant. & Imo. p istu. text. vtrum post la- psu. terminu. datu. ad pbadu. possint amplius pducere testes, vel instrumeta, qn res est adhuc integra: in quo articulo ppter varietatem doct. hic deducetur primo pars affirmatiua cu. li- mitationib. Et q. valeat pbatio si est res integra, prout erat tempore assignati termini: qa aduersario nihil perijt, est gl. ord. in. clem. sepe. in. verbo. no. ob. de verbo. sig. & ita determinat Jac. de are. Cy. in. l. si ea. C. qui accu. non pos. & sequit ibi Bal. ad. fi. & Bar. in. l. si ff. de fer. & Ang. loques de iudice, qui com- minatur se postea no. audituru. in. l. si quis haeres instituat. ff. de haere. in. sti. idem Ang. in. l. j. s. ededa. ff. de ede. & in. repe. l. & si post tres. ff. si quis cautio. idem Inno. in. c. cu. in. tua. prope. fi. j. qui matr. accu. pos. & Bal. in. auf. ad hoc. in. pe. col. C. de vsu.

& Bal. & Ang. & Imo. dicentes hanc morā esse burgabilem in re integra. in. l. si in sulā. ff. de verbo. obli. & Hosti. & Io. An. in. c. corā. s. de testi. in. integ. Sali. late dices istud esse de aequitate, in. d. l. si ea. Bal. in. d. l. & si post tres. in. xij. colu. & in. l. diffama- ri. in. prin. ij. col. C. de inge. & manu. & Ang. in. l. peremptorias. C. sen. rescin. non pos. & Imo. plene post Bal. & Ange. in. l. qd iu- la. iij. in. vlti. colu. ff. de acqui. here. & do. Cardi. in. cle. sepe. s. & quia in. xv. q. de verbo. & sentit in. cle. constitutionem. s. cate- rum. in. vij. q. de elec. & ita consuluit ipse consi. xxv. inci. in. cau- sa Amareti. & no. Rota in. nouis coclu. clxvij. inci. aliq. dat ar- ticulos. & deci. clx. inci. ite. latis tribus. loquedo de aequitate. & exoresē Do. post Imo. in. c. ordinarij. s. quod si forte. ver. fi. de offic. presi. in. vj. ppter glo. ibi. Et p hac parte adducitur inter alia text. in. l. mancipioru. ff. de opti. lega. vbi si datur mihi ter- minus ad legendū seruū mihi legatum, & post terminum ele- ctio trāsfertur in tetamē lapso termino potest mora purgari si ius aduersarij no. est deteri. Ad idē. c. si tibi absentis. de preb. in. vj. vbi lapsus termini ad acceptadū beneficiū, no. nocet re- integra, qui possit acceptari. Ad idē glo. iij. in. c. ex publico. de conuer. coniug. & tex. in. c. licet. de procu. in. vj. & in. l. is qui. ff. de ces. bo. cum si. adductis in alio proposito per Pe. de Ancha. cōsi. cxx. incip. Franciscus. verfic. veniamus ad praedicatores. Et si velles tenere hanc partem. ¶ Limita ea primò pcedere, quo ad pducenda instrumeta, sed non admittuntur articuli dati post terminu. nec pbatio per testes, qua requirit causae cogni- tionem, & longū tractatum, qd no. in instrumetis. scdm. d. Car. in. cle. sape. s. & quia p allegata. allegat. Rota & bene coclu. xxxj. incip. ite. fuit dubitatu. in. nouissimis. sed hec non placet Imo. hic. & forte melius quia rationes inualidantes pductionem te- stium. de quibus. pcedit etia in instrumetis: tu etia quia pos- sent testes esse ita parati, sicut instrumeta, maximē etia cu. iste q. equiparetur, vt hic in glo. ij. ¶ Limita scdò, nisi esset dat' ter- minus ad pponendas exceptiones dilatorias: quia sunt modici preiudicij: idē post terminu. non possunt opponi: nisi denuò superuenerint per. c. pastoralis. de excep. quem text. intelligit doc. ibi. s. & pulchre do. Car. in. d. cōsi. xxv. ¶ Limita tertio, nisi terminus esset statutus no. ab homine, sed a lege vel statu- to, ad probandum vel excipiendū: quia post terminum no. au- dit coparens, quasi terminus legis sit statutus in modū prescri- ptionis. Ita voluit Inno. in. c. cu. in. tua. qui matr. accu. pos. per lob commissā. & ibi gl. C. de adulte. & sequitur Bal. in. auf. ad hanc in. pen. colu. C. de vsur. & in. d. l. si eam. & not. Bal. in. c. j. in. prin. in. titu. quo tempore miles. & in. d. l. diffamari. vbi hoc limi- tat, nisi probet impedimētū. & bene probatur in. d. l. ob comif- sa. & hic adde gl. in. c. licet causam. de elec. in. vj. ¶ Limita quar- to, nisi elapso termino statuto a iudice iudex pronunciet no. esse audiendū: quia tunc no. habet locum purgatio more, cum sententia sit lata pcedente cā. secundum Bar. in. d. auf. ad hec. i. pe. col. per. d. l. diffamari. ¶ Limita quinto & vltimò, nisi testes vel instrumeta fuissent antea nota producenti: quia tunc nedū de rigore, sed etia de equitate debet repelli etia re integra, secundum Sali. in. d. l. si ea qa negligētibus equitas no. suffragat. allegat. l. si pupillus. in. fi. ff. de priuile. credi. & hoc dicit singulariter pba- ri. l. admonedi. ff. de iureiur. & admittit pbatio per instrumen- ta dūtaxat, in qbus cessauit negligentia. ¶ Sed aduerte, quia cōtrariā partē, videlicet q. etia re integra pbatio facta post ter- minu. peremptoriu. no. teneat expressē firmat Archi. in. c. iudi- cantem. xxx. q. v. & Spe. in. ti. de dila. s. videndū. ver. quid si dat'. & Bar. in. l. mancipioru. ff. de opti. lega. & in. l. dāni. s. Sabini. ff. de dam. infe. & in. l. admonendi. ff. de iureiur. & in. l. ij. ad. fi. ver. si. tertio. quaro. ff. de app. recip. & do. Ant. Bal. Imo. & do. Ab. in. c. cum dilectus. de fide instru. & Imo. d. bene. & do. meushic & gl. in. d. l. si ea & ibi Guili. de suzaria, dicit se sepe ita obtinuit se vt refert Sali. idem tenet do. de rota conclu. xxxj. qua incip. item fuit dubitatum. vbi semp vide idē Old. cōsi. clxvij. incip. ante oia consideran. & Bal. in. l. ij. ad. fi. ver. xij. quazitur. C. de epif. audi. Old. pulchre idē dicens de edicto gnali perempto- rio in consilijs suis. q. iij. incip. causa electionis. & do. Cardi. in. cle. consitu. s. ceterum. in. vj. q. de elec. Et pro hac parte addu- citur secundū

citur secundū Ro. vbi. s. qa ratio, quare terminus excludit vole- tem probare, est ne lites trahant in logū sine causa. l. j. in. fi. C. de dilatio. l. ij. in. fi. C. vt intra certū tempus actio criminalis. & l. ij. in. prin. C. de tēp. ap. quis ergo res sit integra: si tū terminus no. operat effectū suū, iudicij. progat contra naturā dilatiois. Ad idem dicit hic do. meus esse casum. l. scire oportet. s. j. in. fi. ff. de excu. tut. nec dicas secundū eū, q. loquat in termino legali qa terminu. assignat' a iudice q. est minister legis: debet opera- ri idē, qd terminus legis. l. iij. s. si quis condemnatu. ff. de re iu. secundū ipm. qd no. admittit p ea, q. dixi. s. in. iij. limitatione. nec mirū: qa vt dicit Bal. in. simili in. rub. C. si ex falsis instrumetis. que referat. ver. primus casus. lex non supplet per iudicē, sed iudex bene supplet factū suū. Itē p hac parte allegat do. meus tex. in. c. corā. iuncto glo. in. ver. munimenta. s. de testi. in. integ. vbi post terminu. peremptoriu. ad probandū, etia ecclesia no. audit: nisi beneficii restitutionis in integrit. & illū tex. poterat Ro. licet ipse no. dicat. d. coclusionē. xxxj. Ad idē allegat ipse tex. in. c. cupientes. s. j. iuncto. s. electos. de elec. in. vj. vbi post termi- nū no. possunt iura pducere: nisi ex legitima assignetur noua di- latio. Ad idem allegant do. de Ro. in. d. deci. & Sali. in. d. l. si ea. & Imo. hic: & do. Card. s. ceterū. qa ista assignatio temini, est quādā interlocutoria: per qua iudex videt tacite pncipiare, q. post terminu. no. audiat. l. si ea q. accusa. & in. l. Titia. ff. de accu- sa. & tranfit in re iudicatam, quo ad partes. c. significauerunt. j. titu. prox. In ergo quaestum parti, q. probationibus non vexetur, nec amplius differatur causae expeditio: excludit eū, q. non probauit: aliās secundū Old. in. d. cōsi. inci. ante oia perēpto- rium esset ridiculosum. & fortius dicit Bal. in. d. l. ij. C. de epif. audiē. q. talis probatio non facit iudicij contra Bar. in. l. ij. de ap. reci. Et pro hac parte facit optimē iste tex. vt induxi in no- tabi. non obit. l. mancipioru. qa respondet do. Abb. in. d. c. cu. dilectus. Et primò Imo. hic. & d. Card. in. cle. j. s. secus. in. viij. q. ver. oppono. de concef. praeb. & do. meus hic non allegas qd loquitur qn re existēte integra post terminu. cessat oino cā, ppter quā fuit ille terminus statutu. vt clarē innuit ille tex. & sic cessante causa termini propter integritate rei, cessat eius effectus. nam statuitur ibi terminu. ne haeres semper impedia- tur disporre de familia & reb' suis: quod cessabit illo eligen- te etiam post terminum: qn haeres adhuc non disposuit. Et q. cessante causa termini possit adhuc mora purgari, induco gl. in. c. ordinarij. s. q. si forte. ver. liberē. de offic. ordi. in. vj. & pul- chre no. Domi. in. c. si forte in. vl. col. de ele. in. vj. sed in qone nostra post lapsu. terminu. etia iure aduersarij illa exiitēte no. cessat oino causa, ppter quā fuit statutus terminus, scilicet ad breuiore litis exitu. imò sentit tex. in. d. l. mancipioru. q. qn causa termini no. cessat, non admittitur quis post terminu. Sic etia respōdet ad. c. si tibi absentis. praallegat: qa causa termi- ni fuit, ne ecclesia ex vacatione pateret detrimētū. Si ergo la- pso termino adhuc no. est puiusm ecclesie: cessat & cā termi- ni. & cōsequēter eius effectus. c. cu. cessante. de app. Et per istū tex. praedicta hanc partē sequor, quā dicit hic Imo. esse verio- rem: licet fateat cōtrariū esse aequiorē. & q. forte seruaret in practica: sed ex limitationib' sequētib' remanebit ei' rigoro- sitas sufficiēter tēperata. ¶ Limita ergo primò hanc secundam opi. nisi de nouo peruenisset pbatio ad notitiā volētis proba- re. Ita no. solus Imo. hic p. d. c. pastoralis. & fuit de mēte Bart. in. d. l. mancipioru. Sed aduerte: qa istud no. procederet de iure. Et cōtrariū sentiunt doc. in dictis locis. & c. pastoralis. loquit in dilatorijs. meritò statuit iuramēto. l. theaurus. ff. ad exhibē. sed in perēptorijs secus. ne def. via periurijs. & idē Old. con- sil. iij. inci. cu. causa. plene cocluluit post terminu. perēptoriū ex- ceptiones perēptorias no. admitti: quis offeratur iuramētum de noua notitia ipsarū. & illud cocluluit tene mēti, maxie cōtra volentē opponere crimina post terminu. Est verū, q. de equi- tate procedere possit ista limitatio: dūmodo psumptio, q. est q. de nouo probatio fit nota, no. tollat per aduersariū. ita late & eleganter not. d. Car. post Pau. in. cle. constitutionē. s. ceterū in. vj. q. vbi oino vide de elec. idē loā. fab. in. s. qui autē. in. sti. de excu. tut. vbi hoc restringit, nisi esset cā tutelae: nā post ter-

minū non pot. admitti excusatio: etia si de nouo perueniat. per d. s. qui autē. & de materia ponit etia Imo. in. cle. j. in. pe. colu. de exce. ¶ Limita secundò, nisi esset commissā de eqtate, vel esset fo- rus, in quo de eqtate pcederet: puta, in causis mercatorū, iux- ta not. p Bar. in. l. fideiusor. s. quēdā. ff. man. qa tūc re integ. no. obftabit lapsus termini. Moueor: quia tenentes hanc partem, dicūt ea pcedere de rigore. imò dicūt do. de Rota. clx. in. nouis simis. expressus coclusionē. xcvij. incip. ite. oēs dñi. qd secundū eqtate Ro. etia in cā prophana no. obftate lapsu. termini pñxi ad pducen. oia tñ ante conclusio. in cā possunt pducere litere & instrumeta de stylo curiae: nisi in cā criminali, vt per eosdē coclu. xxxj. ¶ Limita tertio, nisi pars actualiter pducatur instru- mētū post lapsu. termini corā iudice: p qd notorie pbet itē- tū: qa valet pbatio, ex quo cessat cā termini: scilicet p telatiois iudicij: & res est itegra, scdm. d. Ant. & d. meū hic. allegat Ro. & bñ coclusionē. xxxj. vbi expōtē dr, qd lapsus termini no. exclu- dit pbatioes notorias, q. hnt p instrumeta & literas: ex qb' sta- tim sine dispēdio litis veritas liquere pot. & istud diligēter no. Est verū, q. Imo. hic aliter sentit, dices qd idē sequeret in testi- bus, quos qs haberet paratos. sed certē etia tūc idē fatebor: qa cessat dicta cā progatiois litis. ar. d. c. literas. an. fi. s. de testi. po. Et adde, q. si offert se pbaturū incōtinēti pot. pbare intra tres dies. scdm. Bal. in. l. vl. p. illū tex. C. de iud. Et ista cōfirmari pnt ex dictis in. l. j. s. parui. ff. q. vi. aut. clā. & doc. in. c. ex pte. el. ij. s. de offi. dele. cū cocor. Et idē in. pposito dicit do. Abba. in. d. c. cu. dilectus. qd duobus cocurrētibus pot. iste admitti de eqtate videlicet si ius aduersarij no. sit lesu. & partū post terminu. hic petat. ar. d. l. mancipioru. ¶ Limita quarto, nisi loquamur i. cau- sis summarijs: puta bñficialibus, matrimonialib', & similibus: secundū Rotā. d. decisio. xxxj. Sed cōtrariū tenet hic. d. meus, & forte meli': qa qd cā sit summaria, debet pot' opari dilatioe esse magis perēptoria, q. min' scdm. Bar. in. extrauaga. ad re- pri. in. ver. p. citatio. & facit cle. sepe. de ver. sig. vbi in talib' ab- breuiant dilaciones per Bar. in. l. filius. in. princ. ff. de donatio. ¶ Limita qnto, nisi intra terminu. fuisset pductū saltē exem- plum instrumetū: qa si post terminu. producitur originale, cō- firmatur pductio exempli, habet pbatio p facta. scdm. Bal. in. c. j. in. prin. de fide instr. vbi dicit hoc esse no. dignū. allegat tex. optimū in. l. si donare. s. si sponfus. ff. de dona. inter vi. & vxo. vbi sponfus, q. ante nuptias donauit alienū sponse, pot. post nu- ptias donare propriū loco illius. nec dicit donare vxori, sed cō- firmare donationē factā sponse. ¶ Limita sexto, nisi esset datus terminus ad ponendū, vel articulandū, cū protestatione saluo iure declarandi & interpretandi, secundum Bal. in. l. tres. denucia- tiones. in. fi. C. quō & qn iud. allegat Ioan. Mo. in. c. in gnali. de reg. iur. in. vj. Sed certē istud fieri pot. etia sine hac protestatione vt dicitur in. iij. limitatione. ¶ Limita vij. nisi iudex pte praesente vel citata admitteret probationes post terminu. quia va- lent secundū Bal. singulariter in. l. perēptorias. in. j. col. C. sen. re- scin. no. pos. qa videt tacite iudex dicere se grauasse & reuoca- re iterlocutoria ipso facto. qd tñ dicit fieri no. posse absente pte no. citata: qa hec reuocatio requirit causae cognitionē, vt ibi per eū. Et idē tenet in. l. si in lectura antiqua. ff. de fer. Et no. dicas q. ista interlocutoria pacto vel no. facto partis fit executioni ma- data: idē reuocari no. possit, iuxta gl. & Bar. in. l. j. ff. de preto. stipu. quia no. dicit executā cōsiderato, qd in manu iudicis est, expectare partē post terminu. c. cocluluit. s. de offi. deleg. Et qa talis interlocutoria limitat a cā propter quā assignat. d. l. māci- pioru. Cū ergo fauore partis assignat, potest eadē no. cōtra- dicite prorogari Est verū, qd si no. subest causa noua, pot. talis terminus tacite prorogari, secundum Bal. in. d. l. peremptorias. circa prin. dicētē, q. terminus probatorius no. potest proroga- ri de cōsensu partiu, nisi ex causa noua. allegat Spec. & bene, in. ti. de senten. s. vidēdū. ver. illud qd bene not. ¶ Limita viij. nisi post lapsu. terminu. v. illet quis vti cōfessione aduersarij, faciē do positiones: quia no. dicit tendere ad probationē: sed ad pro- bationis releuationē: secundum Bal. in. auf. sed nouo iure. verius fi. C. si cer. peta. cū cocor. quas in proposito allegauit. s. in rubri. Est verū licet ibi no. dixerim q. Spe. tenet cōtrariū in tit. de di-

latio. s. videndū. ver. itē quid si datus. & in tit. de deposi. s. iiii. ver. sed si ante. quasi succedat hoc loco probationis. habet tñ. q̄ iudex poterit ex officio interrogare. & sequitur do. Ant. hic qui tamen dicit varius in v. casibus cū sequenti, sed qd̄ p̄dixi, fultētabilius: puta, q̄ quā per ea dixi, post do. Ant. met. nec in dicta rub. nec Spe. bene firmat in tit. de dila. ¶ Limita. ix. nisi cū causā cognitione fuisset terminus nimirū arctatus: q̄ tunc valebit productio tam testiuū, q̄ instrumentorū, secūdū Bal. in c. cū dilectus. de fide instr. allegat. c. indultū. de re iu. in. vj. & ita dicit intelligendam. glo. in d. cle. sepe. cū sequē. ¶ Limita. x. nisi post terminū vellet quis declarare pbationē, vel articulu in termino factū, secūdū Io. an. latē in ti. de teste. s. nūc vidēdū. ver. hic etiā no. Et ad de Specu. quia declarans dicitur de nouo facere. l. hāredes palam. s. j. ff. de testa. & illa declaratio facta de illo articulo, trahit ad diē articuli, secūdū eū quē valde sequit do. Ant. hic. Ad de i terminis Domi. idē tenētē in proce. sexti. in priaci. per illū tex. in verbo antiquorum declaratiōe. & idē tenet ipse in c. si quis viduā. in. xxxiij. dist. & Bald. in. l. j. s. huius studij. ff. de iusti. & iur. & Archi. xij. q. ij. in summa. & d. Anto. in. c. pastoralis. in. vij. col. j. de excep. & Bald. in. l. tres denunciations. in. fi. & Ro. in. nouissimis. cōclusionē. vij. inci. item. q̄ cōmissio. Fortius & elegātius dixit Bal. in. addi. Spe. in rub. de sen. in. xij. col. ver. pone. q̄ post sniam. q̄ si dato termino excipiet ad pbandū non fuerunt dati articuli in termino, propter qd̄ testes producti nō deposuerunt: satis tamen est. q̄ testes iurauerunt in termino: q̄ articuli sunt declaratio exceptiois: & idē postea p̄duci possunt p. d. l. hāredes. qd̄ est singularē: si est verū, sed pendet ex dicēdis in vlti. limitatione. Et pro cōfirmatione huius limitationis, vide quā accumulauit in repetitione. c. qualiter. el. j. vltra mediū. versū. fallit primō j. de accu. sed hanc limitationē intellige, nisi articuli fuissent adeo generales & incerti, quōd nullo modo concluderent: q̄ habetur pro nō factis: & idē non poterunt post terminum declarari. Ita latē & subtiliter consuluuit Old. cōsi. clxvij. incip. ante omnia pro quo etiam vide, quē dixi in. c. qualiter. maximē. qd̄ Bal. in. l. edita. in. iij. col. C. de edē. vbi dicit, q̄ post litem cōtesta. nō licet taliter interpretari libellum nullum, quōd trāteat in aliquem. & ibi dat exempla infinita. ¶ Limita. xj. nisi iudex ex officio post terminū reciperet pbationes secūdū do. Bene. hic: q̄ cū iudex possit suā interlocutoriā reuocare, iuxta no. in. c. cū cessante. de ap. poterit ipsam p̄ductionem admittere. Adde Bal. idē tenētē in. l. j. xij. q. C. de epif. audi. & ibi dicit, q̄ ex qua causā potest dare nouā dilatiōe, ex eadē pōt sine dilatiōe recipere testes: quia dilatiō nō est de substantia, vt dixi. s. idem tenet Bald. in. l. j. s. sed quia verē. no. C. de iura. calum. Facit quod not. do. Anto. in. c. auditis. in. iij. col. s. de procu. vbi concludit, iudicē ex officio posse admittere testes, post cōclusionem in causa. & no. Spe. in. ti. de renuncia. & conclu. s. j. pe. col. ver. & scias. & Bal. in. l. j. circa fi. C. sen. rescin. nō pos. Et Ro. in. repe. l. admōnē. in. vj. col. ff. de iure iu. & in. repe. l. j. i. iij. col. ff. de arb. cū cōcor. Credo tñ hanc limitationē debere intelligi qd̄ secūdū ea, quā. s. dixi. in. vij. limitatione. ¶ Limita. xij. dum modo iudex ante lapsū termini bis mouerit habētē excipere, vel probare, vt voluit Ange. mirabiliter in. auf. de hāre. & fal. s. si q̄ aut nō implens. per illū tex. dicēs, q̄ est q̄stio sua noua. sed certē iure nō p̄bat. & ille tex. loquit in casu suo, de quo per eundē Ang. in. s. si quis p̄ redēptiōe. in. auf. de eccle. ti. cōtra quē etiā facit: quia frustra requirit monitio hoīs. qn̄ dies interpellat. c. potuit. j. de loca. ¶ Limita. xij. nisi volens probare in termino fuisset repulsus iniuste: q̄ post terminū, & etiā post cōclusionem in causa audiret, secūdū do. Ant. in. c. tā lite. in. ij. no. per illum tex. j. tit. prox. allegat etiā glo. in. c. conuentione. s. de ref. spo. Et idē dicas, si factio partis aduersa fuisset impeditus. sed do. Anto. hic allegat Innocē. in. d. c. tam literis. ¶ Limita. xiiij. seu declara. nisi pendēte termino fuisset disputatū, an exceptio erat admittēda, vel nō: vel an testes essent idonei: vel nō: q̄ lapsus termini nō nocet: secūdū Bal. in. l. j. in. pe. co. C. de iura. calū. p̄ quo allego gl. in. ver. videbis. & ibi Domi. in. c. cupientes. s. q̄ si elec. in. vj. & bonū tex. in. d. c. tam literis.

Sed intellige, nisi duo obstarēt: videlicet, q̄ in illa disputatione succubuisse. & secūdū qd̄ apparet eū nō p̄babili rōne motū puta, q̄ etiā cōdēnatus fuisset in expēs, secūdū Bar. no. in. l. j. s. nō solū. ff. ad Tertul. & Bal. quē omnino vide in. l. cōtra maiores. C. de inoffi. testa. Et vide qd̄ ipse no. in. l. solētib. in. fi. C. de rei. vē. & in. l. eos. ver. pone. j. ff. at. C. de vsu. & in. l. q̄ testamēto. ff. de excu. tu. & in. auf. ij. q. C. de tēpo. ap. Bar. in. l. j. in. iij. co. C. qn̄ puo. nō est neces. & Bal. in. l. q̄ diu. ff. de acq. hāre. Bar. in. l. si cū ipse. ff. de exc. tu. & Sali. in. l. j. si doctur. C. de falsis. ¶ Limita. xv. nisi ille, quē lapsus termini excludit, semel approbādo vellet pbare in cā ap. q̄ pōt secūdū Archi. notabiliter in. c. cū illicita. xxxiij. q. iij. & do. An. hic. & Ioā. An. in. c. fraternitatis. ver. qntō qro j. ti. pxi. p. l. per hāc. C. de tēp. ap. facit gl. dicēs idē de cōclusionē in cā in. c. si. ver. emēdari. de ap. in. vj. Sed hanc limitationē intellige in termino hoīs, secū termino iuris: q̄ illo elapso oritur interlocutoria iuris, a qua nō appellatur. l. si qua p̄ena. ff. de ver. sig. secūdū Ioā. Mo. d. s. qd̄ si per. xx. & do. Ant. hic nisi fuerit impeditus, vel protestatus fuerit, vt hic p̄ teipm. Facit qd̄ dixi j. ver. primus casus. p̄ qd̄ tollit, qd̄ no. d. mē hic: nō admittēs hanc differētiā in termino legis & hoīs. ¶ Limita. xv. vj. & vlti. nisi testes q̄ examinant post terminū datū, iurassent in termino: q̄ dies depositionis trahat ad diē iuramēti, etiam si pars nullā diligētiā faceret, vt testes examinet, secūdū Ro. i. nouissimis cōclu. lxx. incip. itē licet in remissione. & Bal. plenē in. l. si quādo versū. sextō dubitat. C. de testi. & ibi Sali. & Imo. post Pe. de Anch. in. tle. j. in. iij. col. de of. dele. & Rota in. nouis si. cōclu. ccxlij. incip. vtrū duo mē. s. & do. Ant. hic: & Ro. in. l. dāni. s. Sabini. ff. de dā. infec. & Ang. & Imo. in. l. Antistius. ff. de acq. hāre. & fuit opi. Jac. Bu. disputādo, prout refert Ioā. An. in. Spe. ti. de teste. s. qualiter. ver. his quoq̄. in. fi. Adde idē tenere Bal. in. rub. C. si ex fal. instr. in. pe. col. & in. c. in nomine dñi. in. iij. col. ver. ecce aliud dubium j. ti. prox. & in. addi. Spe. in. ti. de sentē. xij. co. ver. pone. qd̄ post sententiam. Et ibi fortis dixit, qd̄ si pars habens producere, fecit quicquid potuit, faciēdo grauari & pignorari testes hic. & sufficit etiā si nō iurassent intra terminū: sed possunt iurare postea: & fingant recepti in termino. argu. l. eū qui. & l. contra maiores. C. de inoffi. testa. & valet absq̄ alia dilatiōe allegant Franci. Accur. in. quodam suo libello: qui allegat per. l. si qn̄. in. fi. C. de testa. dicit tñ Bal. tutius esse, si noua dilatio petatur. Et pro hac limitatione plura adducunt Bal. & Ro. in. dictis locis: maximē q̄ non est qd̄ impūtet parti: cū examinatio testis refideat in officio iudicis. & sic tps non currit parti, iuxta. l. si cū ipse. ff. de excu. tuto. not. Inno. in. c. tam literis. j. de testi. ¶ Itē q̄ inspicit iuramētū, tanq̄ principium. l. potior. & l. q̄ balneū. ff. q̄ po. in. pig. ha. Et idē virtus testimonij cōsistit in iuramēto, & ad ipsum trahit, iuxta. c. aqua. j. de cōse. ecclē. vel alta. facit gl. j. in. cle. j. de offi. leg. volēs, qd̄ testis potest deponere die feriata: dūmodo iurauerit die iuridica. notat Bar. in. l. j. s. nūciatio. in. ij. co. ff. de no. ope. nū. & Bald. in. c. conquestus. in. iij. col. s. de fer. cū si. facit elegās. do. Bal. in. rub. s. de iudi. in. quibusdam lecturis. vbi dicit, qd̄ statutum duplicis p̄enā dicēti falsum in ecclesia, nō habet locū, si testis iurauit extra ecclesiā. & postea deponit in ecclesia. Ad idē qd̄ no. Bal. in. l. j. in. j. col. ff. de te. in. apof. illis. vbi dicit, qd̄ tñ testis iurauit vno tpe, & deponit alio tpe, satis est, qd̄ notarius scribat diem iuramēti. Facit optimē, qd̄ scribit Bal. in. l. ij. prope fi. C. de sacrosan. ecclē. & in. l. p̄byteri. in. vlti. col. C. de epi. & cle. vbi dicit, qd̄ si testis accusatur de falso: & in libello ponit locus iuramēti, valebit libellus, licet in alio loco deposuerit. Et qd̄ atēdatur tps iuramēti, vide Ang. cōsi. ccxcvj. inci. in Dei nomine. in. proposita qōne. & Spe. in. tit. de teste. s. j. versū. q̄ testis errat. & Archi. in. c. cōstitutum. iij. q. v. & Bal. & Flo. in. l. iij. in. princ. ff. de testi. & Bal. in. l. si iure. ff. de mili. testa. Est verum, qd̄ q̄tū ad cōsiderādum habilitatem testis, est maius dubium, quod tēpus attendatur, sed remitto ad Paul. de leaza. in. commento. c. testimonium. in. iij. col. j. ti. prox. & Ioan. An. in. regula, factum legitimē. in. mercurialibus. & Bal. in. c. j. quot testes sint neces. sarij ad probandum ingratitudinem. & in. l. leges. in. ij. col. C. de legi. & in. l. seruos. in. fi. C. de testi. & i. l. gesta. C. de rei. vē. Et dicebat Bal.

dicebat Bal. in p̄posito in. d. c. in noīe dñi. q̄ in examinatione post terminū nō expedit iterum partē citari. & allegat sex rōnes: ex quibus solue vntū, qd̄ dicit esse subtile in. d. l. si qn̄. ver. sextō dubitat. Et si ista limitatio est vera prout cōiter tenet, q̄ sufficiat testes p̄duxisse in termino etiā si pars nō instet, vt examinentur: dicat tñ, q̄ fallit in casibus, in quibus oportet non solū p̄duxisse, sed etiā instetisse, cū effectu vt examinent. ¶ Primus casus est, ¶ quando terminus est statutus a lege ad probandū: q̄ verba legis debent intelligi de probatione integra: secūdū Bal. singu. in rubrica. C. si ex falsis instr. vbi dicit, q̄ lex nō supplet per iudicem. allegat no. in. c. pia. de excep. in. vj. idem Bal. in. d. c. in noīe dñi dicens, q̄ illud qd̄ vulgō dicitur, testes post dilatiōem examinari posse, est verum in dilatiōe arbitraria, data a iudice. secū in dilatiōe determinata a iure. Ita dicit videri expressum i. c. j. de rest. spo. in. vj. & in. d. c. pia. Et dicit, q̄ summa ope nitēdum est, vt intra terminū leges oīa expediantur. l. si. s. fi. C. de temp. app. idem Bal. in. addi. Spec. d. tit. de sentē. & ibi dicit, q̄ terminus legalis prorogari non potest. per tex. in. s. suscepto. in. auf. de exhiben. reis. & alibi dicit Bald. in. l. si ea. C. qui accu. q̄ terminus legis fortis excludit, ¶ q̄ terminus hoīs. ¶ Secūdus casus est, ¶ qn̄ iudex assignat terminū p̄ verba preteriti tps: puta, debeas pbauisse intra tot dies. nam illa verba significat actū perfectū. l. ad. si. ff. q̄ quisq̄ iur. idēo oportet esse pbatū p̄fectū: secūdū Bal. & Ang. i. l. antiq̄ in. prin. ff. de acqui. hāre. & idē si est datus terminus ad producēdū & examinādū testes, vt in isto tex. secūdū Bal. in. d. l. si qn̄. & in. l. obseruare. s. fi. ff. de offi. procuratū. & leg. ¶ Tertius casus est, ¶ qn̄ est datus terminus ad probandū, & pbatū habēdū: q̄ tūc nō sufficit, q̄ testes iurauerint in termino, secūdū Bal. in. l. ij. vt lit. pen. & Spe. & Io. an. tit. de teste. s. qualiter. ver. his quoq̄. & do. Imo. & do. Abb. hic. & Io. an. & Do. in. d. c. pia. & la. bu. in. auf. si dica. C. de testi. & Ang. & Imo. in. l. Pantoniū. ff. de acq. hāre. & Imo. in. d. cle. j. in. iij. col. & Ang. in. d. s. Sabini. & Bald. in. d. l. si qn̄. dum format qōnem. ¶ Quartus casus est, ¶ qn̄ datus est terminus ad probandū, & pbatū habēdū per oē genus probationis: vt multi practicant: q̄ videf exclusio oīs pbatio eo lapso, secūdū do. Anto. hic: q̄ subdit signāter se putare, q̄ iste terminus habet vim cōclusionis in causa, quo ad pbationē facti: nō quo ad allegationes iuris. & sequit Do. in. d. c. pia. inferēs, q̄ nec etiā poterit hoc casu deferri iuramētū in supplemētū probationis: qd̄ nō placet do. meo. q̄ iure nō pbatur istū terminū habere vim cōclusionis in causa: nisi forte assignaret de cōi partiu cōsensu. & idē sentit hic domi. Abb. quid autē possit p̄duci post cōclusionē in causa, dicef in. c. cū dilectus. de fide instr. ¶ Quintus casus est, qn̄ datur terminus ad probandum apertissimis documētis: secūdū Spe. in. titu. de dilatiōe. s. j. versū. sed quid si. & Imo. & Paul. de cast. in. l. ad testium. s. conditionem. ff. de testa. & do. Anto. hic per d. c. pia. & hoc casu dicit sufficere examinationem fuisse factā: licet non fuerit publicata & idem Pe. de anch. & Do. in. d. c. pia. & allegat Domi. c. innotuit. de p̄eni. dist. iij. vbi dicit factum, licet nondum sit publicatū. facit gloss. in. c. h. de hāre. in. vj. de qua dicitur super glo. sequenti, quā dixit publicationē omiffam non vitare processum. ¶ Modō aduertet: quoniam ista procederet de plano, tenēdo q̄ ista vltima limitatio esset vera, sed teneas cōtrariū: videlicet, q̄ dato simpliciter termino ad probandū, oportet per partē adhiberi omnē diligētiā, vt testes examinentur: & probato de diligētiā, bene excusaf pars, si non fuit secuta examinatio: aliās nō. & cum ista determinatione modifca istos quinq̄ casus: quia etiā in ipsis sufficeret docere de dicta diligētiā. & hāc partem tenet expressē Ioā. and. in. titu. de teste. s. qualiter. ver. his quoq̄. in. fi. addi. & domi. Abb. Imo. & do. meus hic, & Bartol. in. l. damni. s. Sabini. ff. de dam. infec. & Archi. Ioan. and. & Do. quem vide in. d. c. pia. Et q̄ ista pars sit verior, probatur potissimē secūdū p̄dictos: q̄ non sequitur, aliquid habet expediri, vel non expediri per iudicē sine parte: ergo excusatur pars si iudex nō expediuit: q̄ finire appellatiōe, nō est solius partis, sed iudicis: & tamē parti datur terminus ad p̄sequendam appellatiōem:

quō elapso ex negligentia sua appel. est deserta. cle. si appellatio nem. de appella. & intelligitur datus terminus, q̄tū in se est: nō sufficit ergo testem p̄duxisse, nisi societur eius examinatio & fiat p̄ductio tali tpe, quōd cōmodē possit examinari. Item, nō est verū dicere eū p̄basse in termino: cū p̄ iuramētū nihil sit pbatū attenda diffinitione pbationis: ex quo vides nō esse bonā differētiā inter simplicē terminū ad pbandum, vel terminū magis plenū, vt in dictis casibus. ¶ Itē, non sufficeret dicere iudicē fuisse negligētē: quia hoc non p̄sumit, nisi p̄bef. vt per Bar. in. d. s. Sabini. vnde debet pars p̄testari in iudicio pro se nō deficere, quominus & c. secūdū Bar. ibi. Pro quo dicit hic. d. mē. esse casum in. l. si qn̄. C. de testi. ibi. per eū feterit. vbi etiā culpa partis contingere pōt testē nō examinari. & in hoc eleganter dicit Bal. in. l. p̄perandum. s. finat vtraq̄. C. de iudic. q̄ in dependē. a iudice nunq̄ cōvincit de negligētiā: nisi appareat de p̄testatione p̄tis per. l. q̄bus dieb. in. prin. ff. de cōdi. & demon. & sequit hic dñs meus. Pro quo allego optimā glo. in. c. cupiētēs. s. q̄ si. in verbo ppe. de ele. in. vj. per quā dicit ibi Imo. qd̄ semel obtinuisse in vna causa appel. in qua appel. non poterat habere copiā iudicis. & permisit labi tps sine p̄testatiōe. q̄ p̄ illā negligētiā in nō p̄testādo succubuit. & seq̄ ibi Do. ¶ Præterea, posito q̄ ad certū finē dictū testis denominet a tpe, vel loco iuramēti: per hoc nō sequitur, quōd eoipso qd̄ iurauit, satisfactū sit termino: q̄ ex separatis nō fit illatio. l. si. cū si. ff. de calū. Sed receptio & examinatio sunt diuersa, vt hic. c. p̄sentiu. s. testes. de testi. in. vj. vñ dicit Bal. in. c. j. circa prin. per illū tex. si de inuesti. inter do. & vafal. lis ori. qn̄ dictū testis nō cōtinet in iuramēto, imō est simplex robur depositionis. Præterea, vt dixi in ver. limita. x. declaratiō. pbationis nihil cōcludētis nō pōt fieri post terminū, sed tale est testimoniu testis iurati: q̄ iuramēto nihil p̄babit: ergo & c. Præterea & fortius, actus q̄ fingit fuisse retro, debet habere vtrūq̄ extremū habile adeo quōd potuisset fieri tūc & nūc. l. bonorū. & ibi Bart. ff. rē ra. ha. sed nūc nō posset fieri pbatio p̄pter lapsū termini: ergo fictio trāstiuā q̄ p̄ntis ad p̄teritū, nō pōt hic fieri: secūdū do. meū. Pro quo vide Bal. in. l. ij. ver. itē facit ad aliud. C. vt li. pē. & dicit Bal. in. l. ij. i. xij. q. C. de epif. au. qd̄ testis q̄ sine cā nō fuit in termino examinatus, si postea examinaf, non facit indicū: cōtra Bar. in. l. ij. ad. si. ff. de ap. reci. Præterea, qd̄ iuramētū nō sit pars potētiōis in testificatu, patet: q̄ remitti pōt cōsensu partis. c. tuis. j. ti. prox. sed consistit virtus testimonij in ipsa depositione: in qua cognoscunt motus testis. l. iij. ff. de testi. Et per hęc ista pars est multū sustētabilis: licet cōtraria sit equior & p̄cedit ista pars qn̄ stetit per habentē pbare, quominus probatio fuerit plena. sed si per ptē aduersam vel per iudicē, vel p̄pter infirmitatē stetit pbatis istis vel similibus impedimētis, nō curret terminus vel saltē progabit secūdū Archi. in. c. testes. ij. q. vij. & Spe. in. ti. de dila. s. j. ver. illud quoq̄. & Do. in. c. pia. & do. Abb. & Imo. hic dūmodo fuerit p̄testatus, vt dixi. Qualiter autē p̄bef impedimētū, dicef post Inn. in. c. ex transmissiā. de p̄scri. Itē procederet opi. cōtraria qn̄ esset statutus terminus ad testes p̄ducendos: q̄ sufficit sola productio. arg. l. pe. C. de testi. & facit. c. p̄sentiu. ij. & iij. respofo. de testi. in. vj. & no. do. Abb. hic & do. in. d. c. pia. & Spe. in. ti. de teste & qualiter. ver. his quoq̄. ¶ Demū in hac materia dicit hic. do. Ant. quē multū not. Imo. quōd si facta citatione generali semel cōparauit citatus, nō debet vltērius p̄cedi ad aliquē actū sine noua citatione: etiā si fuerit citatus ad oēs, & singulos actus vsq̄ ad sentētiā. allegat Fede. cōsi. clxj. incip. casus talis est. quidā fuit citatus. Idē Fede. cōsi. clxxxix. incip. ad petitionem actoris. & do. Anto. & Imo. in. c. consuluit. s. de offi. deleg. & Ioan. An. in. Spec. de citatione. s. viso versū. item licet in die maximē. c. ij. de do. & contu. in. vj. de quo per Domi. ibi. & Bart. in. extranagā. ad repri. in. verbo. per edictum. & Pet. de Ancha. in. cle. j. de foro compe. & in. clemen. s. p̄. de verbo. signifi. ¶ ¶ Glo. in. verbo, opponi. quinq̄ tangunt in glo. pro quorum intellectu pone. v. conclusiones. Prima conclusio, si quæstio falsi nūquam fuit mota, moueri potest in causa appellatiōis: & etiam citra appella. vt in glo. dummodo falsitas probetur indirectē;

quia si probaretur directè, effet producere testes super capitulo...
lis directè cōtrarijs: qd non licet, publicatis testib⁹: etiā in cau...
fa appellationis. cle. ij. de testi. & hoc in pposito no. ibi glo. in...
verbo, directè. quā sequitur. d. An. d. Abb. & Imo. hic: quibus...
adde Bart. idem tenentē latē in aut. qui semel in vlti. col. C. de...
proba. & Bal. in. l. si quis testibus. in. ij. col. C. de testibus. & do...
Ant. in. c. fraternitatis. i. xliij. col. C. de testi. & do. Car. in dicta...
cle. ij. in. v. opp. & gl. hic, in verbo astrinxit. & Imo. & Pau. de...
cast. in. l. diuus. ff. de re iudi. & Spe. & Io. an. in tit. de teste. s. qua...
liter. in pe. col. ver. sed opponit ad hoc. & ver. seq. & eo. ti. s. fa...
pe. ver. porro. & do. Ant. in. c. feris. in. iij. col. cōtra glo. fi. ibi...
in ti. proxi. & in. c. ex tenore. in. iij. col. eo. tit. & scdm hanc de...
clarationē intellige Spe. loquentē simpliciter in ti. de teste. s. fa...
tis subtiliter. ver. xliij. & Arch. in. s. si qd testib⁹. iij. q. iij. ¶ Fal...
lit aut primò ¶ istud, qd falsitas directè pbari nequeat, nisi arti...
culatus, super quō testes deposuerūt, fuisse adeō obscurus &...
incertus, qd pars instrui nō potuisset ad pbandū directè cōtra...
riū ante pub. qd poterit post publicationē falsitas directè pba...
ri, scdm Ioā. and. latē & solēnter in Spec. tit. de teste. s. sape. in...
prima addi. dat. exēplū: si articulus simpliciter instrumētum...
esse falsum, probat notariū fuisse mortuū tēpore confecti in...
strumenti: qd potero admitti ad probandū contrariū, qd tunc...
viuebat: & sic probat directā falsitas, ad quā impugnadā ex...
solo articulo prius instrui nō potui. Dat. etiā exemplū in arti...
culante peten. homicidā, & pbante eū occidisse Seium: qd ad...
mitat ad pbādū Seii viuerē, vt ibi per eū, & sequit do. Ant...
in. c. ex tenore. ad. h. de testi. vbi bonus tex. & ibi Inn. ¶ Fallit...
scdō, ¶ nisi testes non fuissent publicati in prima causa, scdū...
Imolā. in. d. l. diuus. nec redditur snia nulla: licet testes nō fue...
rint publicati, scdm gl. reputatā singularē in. c. fi. in verb. & iu...
dicis. de here. in. vj. Et si fuerit petitiū, tenet qd hoc detur iusta...
causa appellandi, scdū Inn. in. c. cū. i. & a. j. de re iudi. qd dicit...
Imo. se vidisse sēpissimē practitari, in. d. l. diuus. & consuluit...
Pe. de anc. cōf. xlvij. inci. omisio publicationis. no. Bal. in. c...
j. in. iij. col. fi. de inuesti. inter domi. & vasa. lis ori. & dicitur...
fortē, e. quoniā. & ita isto casu falsitas directè pbari poterit.

gans limitatio in isto passu. Si autem non potuit sciri & impu...
gnari: quia etiam indirectè nūc nō probabitur. Et facit qd no...
do. Card. in cle. ij. in. iij. oppo. & est magna & elegā limitatio...
in isto passu. Si autē non potuit sciri & impugnari, qd etiā indi...
rectè facit: vt dixi in j. fallentia. & per hoc facit: quia publica...
tio, est termin⁹ legis, vt dicit hīc. d. Abb. Ex quo sequitur, qd ex...
cludit negligētē volētē pbare in cā appellationis, scdū Arch...
in. d. c. de illicita. allegatū. s. in. v. limitatiōe. Quod autē sola falsi...
tas nō possit indirectè probari, nisi agat criminaliter, prout di...
xit do. meus, non reputo sustentabile, tum, propter authorita...
tē doc. quos. s. allegatū: tū, quia hoc iure nō probatur: licet Bal...
hic in. xij. col. idem sentiat. ¶ Secūda conclusio, ¶ non sufficit...
probare directè vel indirectè falsitatem in casibus præmissis...
nisi probetur iudicē dicta falsorum testium fuisse secutū: scdū...
dū glo. hic: quam sequuntur do. Anto. Imo. & domi. Abb. p. c...
cum. i. & a. j. de re iudi. & l. falsam. C. fi. ex falsis instrumen...
Notat Bal. in. l. si quis testibus. in. ij. col. C. de testi. Sed hoc proba...
to, bene sufficeret sola falsitas absq; corruptione, vt hic in glo...
quæ communiter approbatum, nisi astrinxisset se ad vtrunq;...
pbandū per tex. hic: & in. d. l. diu. Quod intellige & declarav...
dicā semp in gl. in ver. astringit. cognosceat aut dupliciter falsos...
testes secutū esse: priō qdā, si snia dicat: visis testibus & c. scdm...
Spe. in ti. de sententiē prolatis. s. fi. ver. & no. & d. Ant. hic dū...
modō in snia nō sint alia verba: ex qb⁹ videat iudicē aliūde mo...
tū fuisse: quia tūc cū pro snia presumat: in. c. in presentia. s...
de renun. & aduersus species probationum iudex se inclinet. c...
cū ad sedē. s. de testi. spo. nō dicit iudex esse motus omnino ex...
testibus. Ita puto sensisse. d. Abb. hic: licet obscure loquat. Pro...
quo facit optimē. d. c. cū. i. & a. in ver. tū. Et quod in pposito...
scribit Bal. in. l. falsam. C. de falsis instru. dicēs valere sniam, si iu...
dex vsus est permixtim veris & falsis testib⁹ ppter autoritatē...
veritatis, vt ibi per eū. p quo facit, qd no. Inn. in. c. pnti. s. de re...
nū. & do. Ant. in. c. p tuas. j. qui fil. sint legi. cū cōcor. ¶ Secūdo...
mō cognosceat, si ex actis cōstat, quod nō erat pbatū p alios te...
stes: & quod alia cā quā dicta nō potuit iudicē mouere: qd tūc...
etiā in snia nihil dixerit, apparebit eū motū fuisse ex falsis testi...
bus, si nulla alia bona pbatio est i pcessu, scdū Iac. valde fin...
allegat. c. cū ad sedē. s. de testi. spo. ¶ Tertia cōclusio, ¶ licet p...
betur testē fuisse corruptū, & aliud de falsitate nō appareat, p...
hoc nō retractat snia, scdū Inn. Ioā. An. d. Ant. & do. Card...
Imo. & do. meū hic: quia pbatio debet necessariō cōcludere. s...
c. pxi. pferim in criminalibus, vt ibi dixi, post Bar. in. l. nō solū...
s. sed vt pbari. ff. de no. ope. nun. & ista stant scdū Imo. hic...
quod aliq; fuerit corrupt⁹. & ex hoc solo possit vt falsari⁹ pu...
niri, vt dicā j. & tū verū dixerit, iuxta. s. fi. ergo. xj. q. iij. facit. l...
Fulcinus. s. j. ff. ex qui. cau. i. pos. ea. vbi nō sequit, cōstat aliq;...
latitasse: ergo causa fraudis latitauit, sed oportet fraudē pbare...
re. facit. l. nō hoc. C. vñ cog. nō ob. d. l. diu. in. fi. vbi de falsitate...
nihil exprimit, sed solū de corruptione: quia de falsitate tanq;...
necessariō requisita, nō fuit expressum, sed de corruptione: ne...
credere, quod in illo casu vbi ad vtrūq; se astrinxit, vñ suffi...
ceret: scdū do. meū, scdū quē etiā & bene, nō ob. c. sicut. j. ti...
tu. pxi. inducū vt hic per do. Abb. qd finis illius literæ nō est...
rō pcedētis dicti, imō est nouū dictū de per se. dixerat em pri⁹...
Iurisconsultus, quod si per alios testes pbat corruptio, tūc f...
sentētia. sed si testes qui primō deposuerūt velint nūc dicere se...
fuisse corruptos, nō sunt admittēdi: quia hoc ipso patet de tur...
pitudine sua, vel piurio. & ita trāseō cū gl. & d. Abb. hic. Sunt...
tū aliq; casus, in qbus satis est solā corruptionē pbare. ¶ Pri...
mus est, ad infringēdū dictū testis ante sniam: quia per hoc ap...
paret testē esse piurū, & p cōsequēs repellēdū. c. testimonium...
& c. sicut. j. de testib⁹. iurauerat em quod nō pretio, nec pce de...
ponebat. c. quoties. j. ti. pxi. & gl. in. c. fraternitatis. j. et. i. & ex...
hoc piurio infringit eī dictū, scdū Ioā. An. in Spe. de teste...
s. pe. in. ix. col. ver. sed qd si testi. Nec refert scdū eū, an iustē...
deposuerit, vel nō: qd etiā iudex dicit corruptus, si pro iusto iu...
dicio pecuniā accipit. allegat. c. nō licet. xj. q. iij. & idē Ioan. An...
& d. Ant. & do. Abb. hic. Pro qb⁹ op. facit gl. sing. in. c. vendē...
tes. in verbo iustitiā. j. q. iij. volens sententiam latā ad iudicē cor...
rupto, quis

rupto, quāuis iustā non tenere. & ita quo ad repulsiōne testis...
sufficit pbare corruptionē. ¶ Secūdos casus est, qn corruptus...
nō solis precibus, sed pecunia: qd probando talē corruptionē...
pōt snia retractari, scdū Bar. Imo. & Pau. de ca. in. d. l. diuus...
per illū tex. nā talis dicit cōmittere falsum, dato qd verum di...
xisset, vt est tex. cum glo. no. in. l. j. s. j. in verb. aduocationē. ff...
de falsis. no. Pe. de anch. & Cy. in. l. si quis testibus. in. xj. q. C. de...
testi. & Ioā. and. in Spe. d. ver. sed quid si testis. & sentit gl. hic...
in ver. astrinxit. quā valde not. Abb. & procedit hoc etiam si...
se astrinxisset ad pbādū vtrūq; scdū Imo. in. d. l. diuus. Sed...
certē in casu isto nō puto sniam retractari posse: quia scdū...
Imo. met, hic nō sufficit istud ad cōcludendū eū falsum dixi...
sus posito qd incidit in pœna leg. Cornelie de falsis: qd mēti...
tus est iurādo se nō pretio testificari. ad. d. l. diuus. respōde vt...
s. est verū, qd vno casu istud procedere possit, videlicet cū nō...
solū fuisse pretio corruptus, sed etiā promississet falsum dice...
re. Ita sing. no. d. Abb. hic, ar. c. per tuas. j. eo. & l. generaliter. C...
de non nu. pecu. Sed istud intelligo duobus concurrentibus. 34...
Primō, dūmō probet iudicē secutū fuisse testimonia corru...
ptorū, scdū do. Bal. hic: post glo. Scdō intellige, dūmodo pbe...
testes fuisse corruptos, vt cōtra deponerēt, vt no. Bar. i. l. Ful...
cinus. s. quid si. in prin. ff. ex qui. cau. in pos. ea. De quo nunq;...
obliuisceris: qd nō possit esse vtili⁹ in practica & absq; dubio...
credo procedere, qn opponit falsitas cū corruptione publica...
tis testib⁹ ad retractandā sniam: quia si corruptio facta cōtra...
aliū, iūgeret cū falsitate, de qua agit, nō videre sufficere fa...
cta probatio, sed qn opponeret corruptio simpliciter ad rep...
pellēdū testē, vt criminofum, crederē satis esse pbare corru...
ptionē, & nō cōtra me factā: qd apparet eū criminofum, vt di...
xi in casu pcedētī: licet Bar. indistinctē loquat. ¶ Tertio casus...
est in causa matri. i. qua pōt snia retractari, cōstito de sola cor...
ruptione testū. Ita tex. in. c. sicut. j. ti. pxi. & not. d. Ant. hic. Nec...
mirum: qd cū illa snia nō trāseat in re iudi. & agat de peccato...
talis suspicio falsitatis resultat ex sola corruptione, causat fa...
ciliore retractationē. ¶ Et vñ circa hāc cōclusionem perpetu...
tū nō. scdū do. Bal. hic, qd nō dicit subornat⁹ nec instruat⁹ ille...
qui ad verū a parte testificādū informat⁹ est. allegat Ro. f. i. suis...
libellis. ti. de senatū cōsul. libel. Vñ infert, qd testis qui dicit se...
nō fuisse instruatū, nō dicit mentiri si fuit informatus, vt lo...
queret per verba cōsona iuri & veritati ex sciētia ipso...
testis: qd est no. dignū, scdū eū, qui ad hoc dicit facere. c. pa...
toralis. s. de iudi. & hoc nō est peccatū. ergo nō est periuriū...
qd sine fraude esse pōt. l. nec exēplum. C. de falsis. tene menti...
31 ¶ Quarta conclusio, ¶ snia lata ptextu falsorū testū, vel in...
strumētorū, valet mero iure, scdū do. glo. hic & Arch. in. c. & fi...
cognitio. xxv. q. ij. qcqd velit gl. ibi & in. c. cū venerabilis. j. de...
exce. sed male: qd p cōclusionem est casus in. d. l. diu. scdm oēs...
hic. sed enervat snia p remedia, de quib⁹ in sequētī cōclusiōe.

per. l. ij. C. fi. ex falsis alle. & idē tenet Bar. & Imo. in. d. l. diuus...
post glo. ibi & Imo. in. c. j. in vlti. col. j. depositi. & Ro. in. l. si is...
ad quē. ff. de acqui. here. Cōtrariū tenet Ang & apertius Imo...
in. d. s. duo fratres. & Dy. & Imo. in. d. l. si is, ad quē. & Sal. in. d...
l. ij. quia. d. l. ij. ponit casum specialē, vbi agit de excusando tu...
tore: quia in tali iudicio indefensi sunt minores, tanquam carē...
tes in illo iudicio administratore. Vel dicūt, qd loquitur in de...
creto, nō in sentētia: quo casu falsa cā ipso iure vitiat. l. cum ve...
rō. s. subuentum. ff. de fidei cō. liber. sed primā opi. puto verio...
rē: pōt em occurrere casus multō magis importās, quā execu...
tio tutela. vñ a maiori parte rōnis fauore pupilli videtur. d. l. ij...
posse generaliter intelligi. & tenendo hanc opi. Amplia nota...
biliter scdū Ro. in. d. l. si is, ad quē. & do. Ab. hic, quod etiam...
ex falsis pbationib⁹ cōstringat iure minoris. arg. c. j. s. de testi...
in inte. & facit in simili gl. in. l. si preses quasi defertā. C. quomō...
do & quando iudex. & cū istis tranfirem, sed non video respō...
sum ad illud, quod d. l. ij. loquatur in decreto: quia re vera ita...
loquitur: & idē facile sustineres scdm opi. ¶ Fallit tertio ¶ illa...
cōclusio in decreto: quia si interponit ex falsa pbatiōe, siue cō...
tra presentē, siue contra absentē, est ipso iure nulla. scdm. d. An...
to. hic & Imo. in. l. cū verō. s. subuentū. ff. de fidei. lib. cū alijs al...
legatis hic per eos. qbus adde Bal. latē idē tenentē in. l. fi. in. iij...
col. C. fi. ex falsis instru. & Ang. q allegat multos tex. in. l. fideicom...
missum. in. fi. ff. de confes. & Bar. & Imo. in. l. diuus. Rōnē diffe...
rentiē inter sniam & decretū, ponūt Imo. & Ro. in. l. iustē pos...
sident. ff. de acqui. pos. & meli⁹ do. Ab. in. c. j. j. de reg. iur. Est verū...
quod ista fallētia recipit notabiles declaratiōes. Sed referuo...
ad. d. c. pe. ne in tātū graue hoc capitulū. Sed pro nūc, vide. d...
Ant. in. c. diuersis falsa in pe. col. j. de cleri. coniug. Ange. in. l. fi...
na. ff. de iusti. & iure. Bal. in. l. sed si hac. s. patro. ff. de in ius vo...
can. Barto. in. l. is cui bonis. ff. de verbo. obliga. Bal. in. l. sunt &...
alia. s. fi. ff. de publi. & in. l. ij. C. de fidei. mino. Angel. in. l. iu...
sta. ff. de manu. vindi. Ro. in dicta. l. si is, ad quem. Bal. in. l. si eo...
tempore. ff. de pecu. & in. l. qui testamento. ff. de excusatio. tu...
to. & Rotam in nouisi. conclu. cexl vij. cum cōcordā. ¶ Fallit...
quarto, in sententia lata ex actis falsō fabricatis ad infantiam...
partis: quia licet aliās producens falsos testes, & corruptos, nō...
cadat ipso iure a causa dicta. l. diuus. tamen secus est in falsifi...
cante acta: per tex. valde not. in. l. in fraudem. s. quoties. iuncta...
glo. ff. de iur. hī. & ibi Barto. & not. Bal. in. l. fi. C. de pœna iudi...
per. d. s. quoties. quem extendit etiam ad corruptentem nota...
rium actorū. Et circa hoc adde tex. bonū & ibi Imo. in. c. olim...
s. de rescri. & Ang. in. l. j. ff. de ijs, quæ in testa. delē. & gl. in. c. cū...
venerabilis. in verbo. vitiū. j. de excep. & ibi Bal. & alios scribē...
tes. & qm Bal. in pposito aliud sentit in addi. Spe. in ti. de exe...
sen. in. iij. co. idē vide, que dicit in. d. c. cū venerabilis. & ista...
pcedunt, qn falsitas cōstitit in pbationib⁹. Gñaliter aut, qn fal...
sa cā vitiet sniam, vide latissimē Bart. Imo. & Ro. in. d. l. si is ad...
quē. ¶ Quinta cōclusio, ¶ quis snia lata ex falsis pbatio...
iure teneat, vt. s. dictū est: tñ sunt quatuor remedia: quorū pri...
mū dat ad eā irritandā reliqua ad eā euitādā. Primū remediū...
est, per viā restitutionis in inte. d. l. diu. & hic in gl. & istud re...
mediū expirat lapsō quadriēnio. l. fi. C. de tēp. in inte. resti. pe...
& in. c. j. de resti. in inte. li. vj. & oportet in hoc tpe nedū resti...
tutionē fuisse petitiā, sed cām super ipsā finitā esse, scdū do. Imo...
hic per. d. l. fi. & interim nō iuuabit replicatiōe illa cui tale re...
mediū cōpetit, scdū do. Ioā. An. in. c. cū venerabilis. j. de excep. &...
pulchrē per. d. Abb. hic cuius dictū no. in qrtū vult, quod etiā si...
tertius replicaret contra electum de absolutoria lata falsis pro...
bationibus, nō audietur cū illa actio popularis sit consumpta...
vno agente, iuxta glo. pe. in. c. cū dilecti. s. de elect. vt hic, per...
eū reprobantem in hoc Ioā. And. in. d. c. cum venerabilis. Sed...
certē ratio sua potius limitat Ioā. And. tollēdo ei⁹ exemplum:...
quā impugnet. nā Ioā. And. dictū nō procedit in actione popu...
lari, sed in alia sic, ppter ei⁹ rationē, qd nō pōt obijci vel repli...
cari de sententia falsō lata, cur nō petās restitutionem in inte...
grū, maxime per modū exceptionis idem fieri possit, vt. j. dicā.

¶ Secundū est remediū actionis in factū, agēdo ciuilitur ad...
interesse surgēs ex snia contra ipsum falsarium vel cōtra ipsos

falsos testes, per. l. qui noie. & l. ff. de falsis. & competit vsq ad. xxx. annos absq alia restitutione in integ. qa per hoc no re traat fnta: cu ad hoc no agat per c. cu dilectus. ad. fi. s. de ord. cog. tolli f aut spatia an. xxx. sicut alia: personales actiones. l. ij. cu ibi allegatis per gl. C. de cofi. pecu. ¶ Tertiu est remediū, accusationis criminalis, durās vsq ad. xx. annos, per. l. que rela. & ibi bona gl. C. de falsis. & ita secundū oēs intelligit. c. cu venerabilis. de exce. vt loquat solū isto casu, licet indistincte loquat, sed est allegatio tracta ex malo intellectu. d. l. querela. secundū do. Anto. Imo. & do. Abb. hic. & tendit ista accusatio criminalis ad poenā: de qua in. l. j. ff. de falsis. vñ hinc Imo. q nec per istam retractare fnta: per. d. c. dilectus. & idē Imo. licet alij cōtrā. sed eorū opi. procedere pōt, qñ rescisio petitur incidē ter corā iudice principalis causā: qd fieri pōt. ar. l. interdū. s. q furē. ff. de fur. no. Inno. in. c. cū oporteat. & ibi dixij. de accusa. secundū Imo. in. d. l. diuus. & istud satis sentit gl. hic. & Spec. in. ti. de sen. excō. s. fi. ver. & no. qd intelligit, dummodo nō sit elapsū quadrantiū datū ad petendā restitutionē in integrum, secundū Imo. hic. per id, qd dixi in primo remedio: sed adhuc videt, q post quadrieniū possit instari per remediū precedēs, 37 per id q posito q fnta stet pinguius, tñ eadē subuenit. ¶ Et aduerte: qa qd dicitū est. de. xx. annis, procedit indistincte de iure ciuili: sed de iure cano. dicas secus in criminalibus, impediētibus executionē ordinis post pactā poenitentia. de quibus in c. inquisitionis. de accu. qa taliū accusatio nō claudit p̄scrip̄tione legali, secundū. d. Abb. hic: q in hoc bene loquit, sed nō pertinenter. & idē dicit, nisi sentētia cōtineret peccatū nō remissibile per partes, per c. tenor. & c. lator. j. de re iudi. In alijs verō tollit directa accusatio dicto tpe, cū nō reperiat lex ciuili s ā canone correctā, secundū. d. Ant. & expressius Imo. & do. Abbas hic per. c. j. j. de ope. no. nun. quāuis aliud dixerit glo. in verbo poenitentia. in fi. in. c. admonere. xxxij. q. ij. quā salua respectu poenitentia: peragenda: secundū ipsos. quib⁹ adde. Spe. in. d. ver. & no. & Bal. in. l. j. in. xxv. col. C. qui accu. vbi dicit, q in poenis spiritalibus nō currit p̄scriptio: imō, si victor fuit confcius falsitatis, poterit semper per denūciationē euangeli cam cōueniri, cū teneat rem cū pctō, secundū do. Abb. hic per notata per Inn. in. c. qa plerūq. de immu. ecclē. & per oēs in. c. nouit. s. de iudi. Item adde, q licet actiones criminales tollant tēporis legalis: tñ illud procedit, quo ad poenā imponendā, sed non quo ad declaradā poenā impositā, secundū Pet. de anch. in. c. ij. per illū tex. de p̄scrip̄t. in. vj. vide Bal. in. l. fi. in. ij. col. C. de sacrosan. ecclē. vbi dicit, q executio cōdemnationū Roma ne ecclē. durat. c. annis. licet secus in fisco imperij. ¶ Quartū remediū est, per viā exceptionis. & istud perpetuō competit aduersus fundantē se in sentētia taliter lata. secundū glo. in. d. l. querela. & oēs in. d. l. diuus. & hic. & in. d. c. cū venerabi. & idē in replicatione, vt hic per. d. Abb. & facit. l. q agnitis. ff. de excep. & subdit hic Imo. sign. q quis aliās exceptio non possit opponi eo casu, quo restitutio in integ. non pōt peti, nisi illa prius sit petita. l. necnō. s. exēplo. & ibi glo. ff. ex qui. cau. ma. l. exceptiones. q. in. fi. ff. de excep. l. nā & postea. s. si minor. ff. de iureiurā. tñ cōpetit exceptio in casu isto, nō petita restitutio: quia illa regula procedit in eo, q per exceptionē vult cōsequi eundē effectū, quē operaret restitutio, qd nō est hic: vbi solū agit de repellendo vtentem tali fnta diffinitiuā, qd est minoris effectus: cū per legitimos testes possit iteratō se fundare re pulsus per exceptionem, quod non potest, si cōtra eū esset data restitutio in integrū, per quā reus reponit in primo statu, quasi absolutus actore nō probate: vnde amplius non inquitabitur. qd nō consequit, quando solū excipiedo euitat illam sentētia secundū ipsum. cū quo transeo, quis contrariū teneat ipsemet. & Pau. de cast. in. d. l. diuus. & Bald. post alios in. d. l. querela. Iaco. bu. in. l. sub p̄textu. C. de re iudi. & glo. in. d. l. qui agnitis. ¶ Glo. in verbo astrinxit. reassume gloss. & dicta 40 doct. ¶ In hac vlt. materia per duas conclusiones. Prima conclusio: ita demū tenetur quis probare omnia simul narrata, quē aliās per se sufficerent, quando deducta sunt non distincte, vel copulatiue: sed qualificatiue: puta, si dicat, manifestē

deliquit: quia licet sit vnū factū: tamē ratione qualitatis addite videt se astrinxisse ad pbandā qualitatem cū factō. Ita concludunt do. Anto. d. Abb. & Imo. hic allegantes simpliciter Bart. in. l. diuus. ff. de re iudi. Idē dñs me⁹ hic addēs Bar. in. l. Fulcini⁹. s. j. ff. ex quib. cau. in pos. ea. & tex. & Bar. in. l. j. s. questū. vers. illud. ff. de aqua quotidia. & est. & tex. in. c. ab eo. de ele. in. vj. vbi succubens in qualitate pbādā: succubuit in toto, quod nō esset, nisi ad vtrunq. videret se astrinxisse, secundū eū. adde Archi. & Domi. in. c. omnes aut. j. dist. & do. Ant. Imo. & d. Abb. in. c. ij. propter. glo. ibi. s. de rescis. & Bar. in. cōsi. inci. cōmune Lignani. in. fi. & Bal. Imo. & Ro. in. l. Titia. ff. so. ma. & Bal. in. l. certi. s. qm. in vlti. col. ff. si cer. pe. & domi. Ant. & Imo. in. c. exhibita. s. de iudi. & per Bal. in. l. fi. ff. so. ma. & in. l. edita in pen. & vlti. col. C. de eden. & idē solet dici, quod stante statuto, q percusis cū sanguinis effusione, graui⁹ puniat, si accusatus de percussione cū sanguinis effusione, nō probat effusione, seque retur absolutio, licet pbauerit percussione, secundū. d. Ab. hic: & in. c. examinata. in. iij. col. s. de iudi. & in. c. cōquestus. in pen. col. s. de foro cōpe. post Cy. in. l. ij. C. de proba. vbi vide Bal. la tismē. & Ioan. An. in. Spe. super rub. de accusa. & Bal. in. l. j. xvij. col. C. qui accu. & in. l. fi. quis nō dicā. in. iij. col. C. de episc. & cleri. & in. l. & si fuerior. C. de infā. cū cōcor. Facit optimē quod no. Bar. in. l. idē apud. s. sed quod dicit. ff. de iniur. dū dicit vnicā iniuriā esse, qn qualificatē plura verba iniuriōsa pferunt: puta, proditoriē occidisti. Ad idē qd scribit Bar. in. l. Au relius. s. idē questū in. fi. ff. de lib. leg. vbi dicit, quod cognoscit capitulū esse vnicū & inseparabile, qn est per sermonē qualificatū: & vt habeat clerici doctina, not. x. declarationes p quas cōclusio restringit. ¶ Primō limita, vt dixi, in cōclusione, nisi aliqua narrarent copulatiue: qa sufficit pbare necessaria, vt no. in dictis locis & no. doc. hic: quib⁹ adde Pe. de Ancha. in. c. presentiu. s. testē. de testi. in. vj. & glo. pe. in. c. is qui. de electio. in. vj. Et amplia, etiā si iurasset se credere omnia deducta esse vera: secundū gl. in verbo pbare. in. c. vt circa. de elec. in. vj. quā ibi no. Domi. in. s. j. in. fi. Adde etiā Rotā cōclusione. lxxxvij. in nouis. vbi dicit, quod impetrās, qui narrauit beneficiū vacare per cōstitutionē, execrabilis. & per cōstitutionē. c. de multa. & per nō p̄motionē ad sacerdotiū, nō teneat istos modos pbare, sed sufficit vnū pbare per. c. cū iandudum. j. de p̄bē. & quia nō p̄sumit se grauarē super eorū onere pbandi. & sequitur. d. Ant. in. d. c. exhibita. in. vj. col. adde etiā do. Ant. in. c. litem. in. j. colū. s. de dila. vbi dicit, quod si impetrans beneficiū secundū narrat se obtinere aliud beneficiū a se dotatum, & fundatū facta mentione de corpore beneficij, non arctatur ad probandum, quod fuerit a se dotatum, & fundatū tanquā superfluo expressum fuerit. Adde etiam elegantem theoricā Inno. in. c. ex parte. el. j. de testi. & sequit ibi do. Ant. & d. Abb. ibi dicit, quod quoties in rescripto exprimit aliqua qualitas, quā nō est fundamētū impetrātis, dato quod illa qualitas nō probet: per hoc non vitiat rescriptū: quia etiā sine illa causa Princeps erat gratiā cōcessurus. & sequit Archi. in. s. actor. vj. q. vlti. & Bald. in. l. si mater tua. s. de contrahē. emp. Et facit qd habet in sequēti limitatione. Aduerte tñ, quo ad hāc limitationē: qa si deducta copulatiue essent talia, ad q pars nō fuisset admissa distributiue. s. volēdo vnum tantū probare, isto casu non sufficeret alterū pbare, secundū. d. Abb. hic. signāter dicentē se putare, q si ille q publicatis testibus deducat corruptionē & falsitatē copulatiue, & probat solā falsitatē, nō sufficit: quia in fraudē videtur miscuisse corruptionē, vt directē pbaret falsitatē, quod nō est permittēdū, per regulā, cū quid vnavia. de reg. iur. in. vj. vt hic per eū. & bene. Ex quo habes nouam considerationē 41 hac prima limitatione. ¶ Scdō limita, ¶ dūmodō qualitas sit de substantia actus vel defensionis: qa debet vtrūq. pbari. l. habebat. ff. de insti. act. l. p̄tor. la. ij. s. doceret. ff. vi. bo. rap. Sec⁹, si qualitas non sit de substantia actus vel defensionis: qa deficiens in probatione qualitatis, obtinebit in simplici factō eo pbato, secundū Bal. singu. in. l. Titia. fo. ma. per. l. in delictis. s. si de tracta. ff. de noua. vbi bonus tex. & per illum tex. dicit Bart. in p̄posito in. l. denūciatē. s. q tñ. ad. fi. ff. de adul. q licet nō pbet qualitas, quā

qualitas, quē nō alterat modū agēdi, sufficit probare id, qd est principale absq probatiōe qualitatis. qd bene not. ¶ Et aduerte subtiliter: quia per limitationē dixit mirabiliter Bal. disputando in. l. j. in. pe. co. C. de cōd. inde. & in. l. fi. C. si ex falsis inst. q si allego, q testes corrupti falsum dixerūt: & sic deduco corruptelā p modū qualitatis nō videor me astrinxisse ad vtrūq. probandū, sed sufficit pbare falsitatē. qd est cōtra oēs hic alle. l. scio in. fi. & l. appellatū s. j. ff. de ap. & d. s. si de tracta. qa qualitas corruptelē nō mutat crimē falsi, neq iudiciū, vt dixi in gl. p̄cedētī. iij. cōclu. Et idē satis est probare necess. licet nō probetur superflua scdm. qui tñ aliter locutus est per istū tex. quē facit valde sing. Sed tenēdo directū suū in. d. l. j. cōtra Bar. in. l. diu. & doc. hic, rnde ad istū tex. multipliciter omiſsa rñsiōe Bal. in. d. l. j. licet Ro. opponat de isto text. & nō soluat in. d. l. tertia. ¶ Primō rnde scdm Pau. de ca. tenētē cōtra Bal. in. d. l. diuus. q idē nō sufficit probare hic vnū tm: quia non potuit falsitatē, sed simpliciter corruptelā: quē quidē corru. sola nō est sufficiens ad retractandā sniam, vt dixi in gl. p̄cedenti. ¶ Secūdō rnde, quasi eodē mō, scdm. d. meū hic q hic fuisse fati tis pbare solā falsitatē per indirectū: sed nō solā corruptiōem & idē excipies hic succubuit: quia probauit corruptiōem & nō falsitatē. cū em fuerit primō assignatus terminus ad probā dū personas testiu, nō potuit eo lapso allegari corruptio: quia illa respicit personā. ¶ Tertio rnde, q hic nō astrinxit se viber borū qualificatorū, sed aliās expressē. ¶ Vltimō rnde, q idē videt se astrinxisse, posito qd esset ex vi verborū: quia in casu isto qualitas corruptiōis nō erat necessaria: quia volebat probare falsitatē directē: qn nō poterat, nisi admixta corruptiōe, & eā probare. & ita probat elegans doc. Bal. in. d. l. j. C. de cōdi. in. de. vbi dicit capientiā esse hāc regulā, q nunquā videt q se astringere, nisi qn qualitas mutat speciē actiōis vel exceptionis, vel facit quē admitti ad id, ad qd aliās nō admitteret: prout in tex. illo quē verba bene no. & hanc limitationē cōfirma ex se 42 quēti. ¶ Tertio limita vt habeat locū, qn qualitas quē adiungitur per adiectiuū, immediatē coheret rei principaliter deducte adeo qd sublato principali auferetur qualitas. Exēplū in casu. d. c. ab eo. in illa qualitate manifestū crimē. nā sine crimine qualitatis manifestū nihil importat. Sed secus est, si qualitas deducta per adiectiuū, nō coheret coheret rei principaliter deducte, sed per mediū alteri⁹ rei: puta, lego fundū instrū. nō em fundus dicit instrūct⁹, nisi per mediū rei instrūct⁹. & tūc adiectū copulat equē principaliter, & vro deficiēte nō deficit alteri⁹. Hāc doctina posuit Bar. in. l. fi. cui fundū. ff. de fun. in strū. per illū tex. illa dicēs limitari hāc nrā materiā. Mō aduerte: quia scdm do. meū errauit Bar. ibi. dū dicit qualitatē corruptiōis immediatē coheret falsitati. & p cōsequēs nō videri deductā equē principia. qa imō corruptio est crimē de per se punibile. l. j. ff. de falsis. & coheret falsitati p interuētū peccu. Ex quo sequit, q doctina Bar. cōfundit opi. suā in. d. l. diuus. & est cōfirmatū, q dixi in p̄cedētī limitatione de nouo. c. quia dicēdo corrupti falsa dixerūt: cū ista sint cria diuersa ff se punibilia, videt equē principal. deducta p. d. c. si cui fundū nō ergo qualificatiue. & p cōsequēs nō dicit se astrinxisse advtrū que q pcedit, et si diceret Titiu dixisse falsum alī corrup. qa dictio cū. posita inter duo quorū vnū naturaliter nō accedit ad aliud, videtur deducere vtrūq. principia. p tex. notab. in. l. fi. vt certo. s. si me rogaueris. ff. cōmo. & bene facit text. & qd ibi Bal. in. l. Titia. textores. s. nisi. ff. de le. j. & in. l. fi. si qui ducta. s. vtrū. ff. de re. dub. nisi in casu isti⁹ text. quē intelligit vt dixi. s. in vlt. rñsiōe. & ista no. tāquam subtilia & ab alijs nō declarata licet. d. me⁹ hoc de ipsis porrigat nō bñ se affirmās. ¶ Quartō limita, nisi ille q aliquē qualificatiue dederit, sufficenter clausulā & oēs alias exceptiones mihi cōpetentes oppono: quia nō videt se astrinxisse ad probandū oēs deductas, scdm Bald. in. l. textores. s. j. ff. de leg. j. quē sequit ibi Ang. Imo. Pau. de cast. & Ange. in. l. i. cire oportet s. sufficit. ff. de excu. tu. vbi idē tenuit Bal. mouet arg. s. qui aut. insti. de excu. tut. & l. propter litē. s. j. eo. tit. ¶ Quintō limita, nō procedere in cā criminali, vbi nō agit de vtilitate libellātis, q astringit se ad ea, quā non sunt de

natura punitiōis, nihil operat, scdm Bal. in. d. l. j. in vlt. cō. C. de cōdi. inde. allegat istā gl. in. fi. quā dicit esse notabi Sed certē vt sentit hic do. Abb. qn ista qualitas alteraret naturā delicti, non videtur differentia inter criminalē cām & ciuile, imō cōtrariū sentit Bal. met. in. d. l. ij. C. de probat. in. q. de percussioe cū effu sioe sanguinis. in. d. l. tria dū allegat. l. p̄ter. s. edocere. ff. vi bo. ra. idē Bart. in. l. denūciatē. s. quid tñ facit qd ipse no. in. l. is qui reus. ff. de publi. iudi. dū dicit, q apponēs diē & nō probās, suc cūbit, etiā si nō tenebatur apponere. no. Imo. post gl. in. l. Pato tonius. ff. de acqr. hare. ¶ Sed saluari pōt opi. Bal. ex mēte glo. hic: vt iudex ex offic. procedere possit, qn libell⁹ qui tacite vel expressē se astrinxit, & succubuit, fuit repulsus: quia nō potuit p̄iudicare rei publicē, vt hic in gl. quā bene no. & per ipsam dicit. d. Ant. Imo. & do. Ab. in. c. ij. in. iij. col. s. de rescis. q in be nesi. & aliis respicientibus publicā vtilitatē, iudex poterit sup plere, licet libellās succubuerit: pro quib⁹ vide gl. in. c. cupien tes. s. ceterū. in verbo excludētēs. & in verbo cōtumacia. de ele. in. vj. & gl. in. c. ab eo. c. ti. & li. & gl. notab. in. c. si forte. in ver bo euidentē. eo. ti. & lib. An aut hoc possit iudex in ciuilibus, dicitur in sequenti cōclusioe. ¶ Dicit tñ hic dñs meus & bene q ista gl. loquitur in iudicio, in quo agit de clerico remouēdo in quo exuberat offic. iudicis: vt in dictis locis, sed in cā crimi nali ad cōdenationē rei, nō exuberat officiu iudicis: p not. per Bart. in disput. quā posuit in. l. iij. s. hoc aut. ff. de dam. infec. & hoc limita & declara, vt per Bal. in. l. ij. de prob. & dñs me⁹ hic cōcludēs q vno casu iudex possit cōdenare in criminalibus, licet qualitas nō sit probata. videlicet qn in inquisitionē dicitur super quib⁹ oibus & singulis intendimus ex offi. nostro inqui rere: quia propter verbū singulis, videtur iudex protestari, q nō vult se astringere ad qualitatē expressam. Quod etiam not. Bald. latē in. l. j. in. xxv. col. C. qui accu. ¶ Sextō limito ista esse vera, qn in libello quis se arctauit, secus si hoc in libello nō fecit, sed in. c. quia sibi nō p̄iudicat, secundū Bal. in. d. l. j. C. qui acc. cōtrariū tñ sentit expressē do. in. c. presentiu. s. testes. in. iij. col. de testi. in. vj. nisi dicas esse distinguendū, vtrū clarē, & distributiue, vel copulatiue loquatur libellus. & tūc ordo ca. nō attendatur, aliās sic. ¶ Septimō limita p̄dicta nō procedere in appellatione a diffinitiuā: quia si in illa expresserim cām, & aliā probauit, obtineo: scdm Imol. in. d. c. ij. s. de rescis. in. iij. col. per. l. scio. s. fi. ff. de app. & ibi no. Bart. & Ang. quia aliās si petiret totū ius partis, nō posset aliā cām p̄sequi. secus in aliis causis. Hinc est qd agens rei vindicatiōe, ex certa cā expres sa, videt ad illā se astringere: licet si aliqua nō exprimat, possit ex multis adiuuari. c. Abbate. cū materia, de re iud. in. vj. Imo. in. c. ij. de quo vltimō aliqui d inferi⁹ in limitationē, hanc limita tionē tenet etiā Bal. in. addi. Spe. in. ti. de app. vers. quidā appel. ¶ Octauō limita, nisi aliqua corraponatur negatiue: quia tunc nūquā quis videtur se astringere ad onus probādi. sed si iudex vel lex ipsum astringat, probare debet ad literā dicit Bal. in. l. cū te. in. fi. C. de prob. ¶ Nonō limita hāc materiā ex eo, q no. Ange. in. l. fin. in. j. col. C. de anna. excep. vbi dixit, q quāuis illa qui agit exprimēdo cām, propter quā agit, videatur se arctare ad illā probandā. l. habebat. ff. de insti. & declarat Bar. in. l. j. in. princ. cū fi. ff. de. cum similibus, tñ hoc fallit in possessio rio, scdm eū. imō si ago cōtra te ex eo, q dico, qd spoliasti me possessioe annui cūsus mihi debiti ex tali cā, si probō spoliatio nē, licet nō probē cām, propter quā dixi centum mihi debitu obtineo. Ita dicit notabiliter sentit Inn. in. c. querelā in fina. verbis de elec. s. Decimō & vlti. nisi in fi. libelli vel articularū ponatur clausula nō astringēs se ad proban. nō necessaria secū dū oēs doc. hic. de qua clausula ponit etiā Bart. in. l. cōtra. ff. de proba. & Sali. in. l. Cassius. C. de app. & do. Ant. in. c. dilecta. in antepe. col. de iudi. & Bal. & Ang. in. d. l. edita. C. de edendo. & Ang. in. l. propter litem. s. j. ff. de excu. tuto. vide tñ Bal. in. l. nō idē. C. de libe. cā. vbi dicit, q ista clausula non releuat ab his, quā de iure probanda non sunt. & re vera hoc cōsiderato nō videtur ista clausula esse alicuius momenti: quia etiā sine ipsa nō tenetur quis probare nō necessaria quibuscūq. verbis locu tus fuit, vt dixi in prima limitatione. Cui adde Lapū alle. cl. j. in

cip. quidam corā iudice. in. iij. col. ¶ Secūda cōclusio circa ista 43 gl. ¶ Est talis, siue expresse, siue tacite quis se astrinxerit ad plura, quorū quodlibet sufficiebat: nō pōt iudex propter vnū ple nē probatū pronunciare secundū petita: sed debet sequi absolū toria: secundū. d. Abb. Imol. & do. meū hīc cōtra do. Ant. quia iudex conuentionē partiū sequi debet. l. si conuenerit. ff. de re iudi. astringēs autē se, videtur fecisse cōuentionē, quōd nisi pro bet vtrūq; feratur sententia pro aduersario, secundū Imo. Itē probans aliud. quā id qd dēduxit in libello videtur probare impertinenter, vel ad minus illud super quo nec fuit datus libellus, nec lis cōtesta. nec testis iurauit. ergo ex illis probationi bus nihil pōt constare iudici, vt etiā sentit Bart. in. l. quid ergo §. poena grauior. ff. de infra. secundū do. Abba. Et procedit ista cōclusio, qn̄ qualitas adiecta rei principaliter deducta, est talis q̄ ipsa remota cōpeteret diuersa actio vel accusatio: vel ecōtra remota facta & remanente qualitate, nulla remaneret accusa tio, vel actio per. l. ij. §. docere. ff. vi bo. rap. & l. illud iuncta gl. ff. de libe. cā. quia sequi debet absolui, qualitate nō probata, vt per Io. an. in Spe. super rub. de accu. Itē procedit, si qualitas nō probata nō diuersificat ius agendi vel accusandi, sed tñ diuersi ficat factū in indiuiduo, q̄ contingit rōne mutatiōis loci, tps, vel persone, vt probat in. l. cū queritur. in. l. cū de hoc. ff. de excep. rei iudi. & in. l. denūciaffe §. quid tñ. ff. de adul. & in. c. nihilo mi. in tex. & glo. iij. quia vnū est deductū, & aliud est probatū: ergo reus est absolūdus. d. l. habebat. & c. examinata §. de iud. Itē procedit nō solū in ciuilibus. Sed etiā in criminali bus: iuxta id, qd dicit Bart. in. l. is qui reus. ff. de publi. iudi. & in l. ij. ff. de eo, qd certo loco. licet aliud dixit Bal. in. l. j. C. de cōdi. inde. vt dixi in pcedētī cōclusiōe. ver. v. & c. Itē pcedit am pliat Io. an. in. d. addi. dices, quōd qn̄ qualitas mutata alterat ius accusandi, vel factū: nō aduocatus vidēs se nō probasse, detra here qualitatē, qn̄ istud ēt mutaret actiōnē, quōd nō licet hoc post rei citatū, in aut. q̄ semel. C. quō & qn̄ iu. scdm̄ ipsum. & idē sentit Bar. in. d. §. quid tñ. ¶ Fallit autē ista cōclu. qn̄ aduersa rius ex hoc quōd iudex eū absolueret, locupletaret cū aliena iactura: quia pōt iud. pronūciare super eo, quod est probatum scdm̄ Imo. hīc. qui hoc mō dicit itelligēdū esse Inn. i. c. cū olim j. de cōsi. dū dicit, quōd licet pars nequeat se fundare in eo, qd impugnavit regula ex eo. de reg. iur. in. vj. tñ iu. poterit illi pro bationi adherere in fauorē impugnatīs, & sequūtur ibi oēs. & facit gl. i. vbi pactū. C. de trāsa. vbi si notoriē cōstat iudici pari tī nō cōpetere ius agēdi, pōt alio nō petēte eū repellere. no. In. in. c. j. §. de off. vica. cū si. Et hoc mō intelligo. d. Abb. hoc idē sentietē, qn̄ similiter subdit differētīa, an se astrinxerit expresse vel nō, licet pri⁹ eā nō admiserit, mordēdo. d. Ant. sed pcedit in casu isto. si em expresse se astrinxisset, mos ei gerēdus est. l. cir ca. ff. de pba. & nō procederet ista fallē. quia etiā intelligo sanē, dū mō mutatio qualitatis nō mutet ius agēdi. aliās em pronun ciaret iudex super nō petito. cōtra. c. licet Heli. de fimo. ¶ Et aduerte: qn̄ dixi nūq̄ qualitatē posse mutari, qn̄ iudiciū nō al teratur. vidēt obitare. c. ab eo. de elec. in. vj. nec est bona rñsio Io. mo. & aliorū ibi. dū dicūt, quōd in. d. §. si detrac. vtilis erat dño illa detractio qualitatis: quia imō vtilis erit eā nō detra here: quā fuisse ex toto absolutus: & iō opus est rñdere prout rñdet Bar. in. l. j. in prin. in. x. q. ff. de no. oper. nū. quōd ibi ponit casus specialis in impediētib⁹ promotiōis p̄latorū. Ex qua rñsione inferri pōt no. quōd no. quōd licet crimine pbato off. iudi. subueniat in fauorē ecclesiariū a s̄ pbās defecisset, vt hīc in gl. tñ iste fauor nō cōsiderat, qn̄ crimē adhuc nō est probatū quia i eo probādo strictū procedit, quā in alijs causis: q̄ pro pter dubiū euetū litis & p̄iudicialē s̄ape ecclesijs vacātibus tales opatiōes restringūtur, neq; dicit opponēs, intētū conse quūdato quōd per off. iud. crimē puniat: quia cōdenabitur in expōs. & puniet, iuxta c. j. in fi. de elec. in. vj. nec acta facta eo litigāte faciēt aliās fidē: quia testes deposuerūt extra articulū nō iurati, vt in spē no. d. Ab. hīc, in ver. & pōt vt credo. ¶ Gl. in verbo, vti possidetis. ibi fortē dubitat, & ista opi. cōiter te 44 nē. sed tñ q̄ cōtra ipsam oppo. ¶ quōd iudiciū fortis non ap probat, vbi est qd factū, per. l. duo sunt. ff. de testa. tut. sed vbi

est qd iuris, vt. l. sed cū ambo. allegata in gl. habetur in. c. f. j. de sortile. ideō salua gl. secūdū do. Ab. & Imo. vt nō ponatur fors cui sit res adiudicāda. Sed quis debeat sustinere partes rei, q̄ prin. fieri potuisset. d. l. sed cū ambo. Quod dicit dñs me⁹ mul tū sibi placere: quia istud, vtraq; p̄tū fungat vice rei, nō solū est cōsiderabile ad ordinē processus, sed ēt ad victoriā causā. in paritate probationū reus absoluet. c. iij. §. eō q̄ est verum: etiā si ex vtraq; parte probationes essent æquales à principio. vnus fuisset actor, & alius reus: quia absq; alia forte iudicaret pro reo. & ista opi. est probabilior, quā opi. Bart. in. l. duo. ff. vti pos. & do. Ab. hīc: qui dicūt rē debere diuidi pro dimidia, qd impugnat, vt hīc p Imo. p Bal. in. l. p̄ses. C. de sentē. Et de ma teria vide ēt Spe. in tit. de peti. & pos. §. j. ver. & no. diligēter. & Bal. in. c. in nostra. in. vlti. col. j. ti. proxi. Et in q̄tū Io. And. & alij hīc, vt p̄dixi, dicūt q̄ nūq̄ res forte dirimit, nisi qn̄ dubiū est in iure: adde ad idē gl. i. j. in verbo probat posse finito cōcilio. d. c. quā facit fing. Imo. in. l. huiusmodi §. fi. ff. de leg. j. & idem dicit Bar. in. l. duo. in. iij. col. p̄alle. & in. l. duo sunt Titij & Ang. in. l. sed cū ambo. aliud etiā dixit Bal. in. l. meminimus. C. qn̄ & quib⁹ quar. pars. lib. x. q. nūq̄ res dirimit forte, nisi in casti bus à iure expressis: quia in alijs casib⁹ talis act⁹ pactū cōtinet, sed cōtra dixit gl. in. c. fi. de sortil. volēs fortes esse à iure pmis sas: nisi vbi ex cā repiunt prohibēt, & demateria p Io. de ana. ibi & p Archi. post gl. xvj. q. ij. in summa. & gl. not. in. fi. de fa tista. tu. §. pe. in verbo suas. & Bar. in. l. ij. §. ex his. in. iij. col. ff. de verb. ob. & ibi Ang. & vide do. Car. cōf. cl. qd incipit q̄tū s̄ape fuit à me. vbi ponit sex modos finiēdi cōtrouerfiā inter cō tēdētes de papatu: qn̄ pariter probat posse finito cōcilio. d. c. cit se audiuisse cōferri post publicationē cōcilij, an tūc ēt lo cus sortib⁹? & dicit, q̄ exp̄sius firmat. d. Pe. de mōte in sua mo narchia. in. xxxj. col. allegādo. d. Card. in re. c. licet. §. de elec. Quōd autē sortes dicant prohibēt. xxvj. q. ij. p̄ tex. procedit se cūdū eū, qn̄ vtimur sortibus ad p̄sciētīā & diuinationē futu rorū. de quo plenē per beatum Tho. ij. q. xciii. arti. vlti. nō autē, quādo agit de tollenda cōtrouerfiā iuris. facit gloss. in ver bo fors. in. c. clericos. xxj. dist. & vide Bald. in. in proemio. ff. §. ita. in. ij. co. vbi dicit, q̄ quādo nullo modo sciri pōt, ex duob⁹ gemellis quis sit primogenitus, dabitur regnū forte. Restant quaedā de natura huius interdicti, vti possidetis: de quib⁹ per scribentes hęc: quos non refero: quia nihil est mutādū. Sed ad de Bald. loquentem magistratibus omnibus in hoc, in. l. j. C. vti possi. & adde q̄ p̄latulus carens titulo, si est in possessione, nō repellit volēs agere hoc interdictū, secūdū Pe. de Anc. in regu la prima. in. j. notab. de regu. iur. in. vj. dicentē se ita respōdisse in factū, & hac sufficiat sup hac famōsa decretali in qua licet plura trahi potuissent, tamē sufficiat substantiā nō omisisse.

- 1 Natus in domo ex vxore, p̄sumitur filius mariti. & quid si de concubina nascatur?
- 2 Consanguinitas oritur etiam ex illicito coitu, ad impediendum matri monium.
- 3 Filiatio ex parte patris, probatur p̄sumptiue.
- 4 Nepotis appellatione, propriē intelligitur filius filij, aut filia. Et iunge secundam conclusionem cum ista prima. nu. 5.
- 6 Significatio in statutis, qualiter attenditur.
- 7 Communis vsus loquendi in statutis, non attenditur, si statutum sit in ciuitate, quōd verba intelligātur secūdū verā significatiōē. nu. 8.
- 9 Nepotis appellatione, non venit filius fratris, quando materia est transmissibilis solum ad descendentes.
- 10 Nepotis appellatione an veniat pronepos. post nu. 9. ver. vtrum ante?
- 11 Filiatio qualiter probetur.
- 12 Notatio filij facta enunciativē, an probet filiatiōē, & cōcludit quōd nō. Fallit, nisi talia verba enūciatiua dicerētur filio p̄sente. n. 12.
- 13 Tractatus solus de aliquo, an probet filiatiōē, & cōcludit. q̄ sic. Et ampliat, etiā si parentes ex post facto negarent filiatiōem. nu. 14.
- 14 Filiatio probatur per solam famam.
- 15 Filiatio probatur per confessionem factam principaliter, & per se, sub filiatiōe: quāvis postea fiat confessio contraria etiam iurata.
- 16 Filiatio: an probatur per solum actum proportionabilem filio.

Per tuas.

Per tuas. ¶ Si parentes nominant & tractāt nec creditur alteri eorū cōtrariū iuranti. h. d. diui de vt per do. ¶ Not. primō, vt per do. Abb. ¶ q̄ sicut natus in domo ex vxore, p̄sumitur filij ma riti. l. si vicinis. C. de nup. quādo tpe conceptiōis maritus fuit p̄s ens nec ad copulam inhābilis. l. filiū. ff. de ijs qui sunt sui vel alie. iur. ita si esset natus in domo ex cōcubina, qd expressius firmat gl. in. c. Michael. §. de fil. p̄sby. quā sequitur latē Pet. de anc. consil. ccxxj. & Badl. in. d. l. si vicinis. & in. d. l. filiū. & Bald. & do. Ab. hīc qui ampliat istud, etiam si cōcubina nō semper cohabitasset viro sed quādo diuertisset: etiā si cū illo diu fuisset sterilis. & vtrunq; dicit colligit ex isto tex. quē reputat valde notabile. Et facit opti mē tex. in. l. miles §. defuncto. ff. de adult. vbi non admittitur talis consequentia: tēpore conceptionis mulier adultera erat. ergo filius natus est illegitimus. nisi probetur absentia mariti, vel impedimē tum ad copulā. quem tex. facit fing. Bal. hīc. & in rub. C. de proba. in vlti. col. & in. d. l. si vicinis. post med. & do. Abb. hīc. & in. c. trāf missā. in vlti. col. j. qui filij sint leg. ¶ Bal. in. l. si mare. C. de suis & legi. Ad qd vide do. Abb. in. c. cauam. el. j. in prin. j. qui filij sint legi. Sed inq̄tūm do. Abb. dicit ista procedere in muliere diu ste rili. etiā quā se absentauit, videtur dicendū, qd in tali casu nō suf ficiat sola cohabitatio: sed requiritur tractatus, & nominatio filia tionis: secundū do. meum, per istum tex. sed non videtur vidisse do. Ab. in sequenti notabili, qui expresse hoc fatetur: per istū tex. Ex quo collige fing. limitationē ad. d. §. defuncto. & ad glo. in. d. c. Michael. vt nō procedat in muliere diu sterili, & quā aliquando diuertisset à marito, vel à concubinario: quia ad hoc vt filius p̄ sumatur natus ex tali, requirit q̄ sit tractat⁹ vt filius: nec sufficit sola parentū cohabitatio: quod diligenter not. ¶ ¶ Not. secūdō qd ad causandū impedimētū matrimo. nō requiritur, q̄ filius natus sit legitimus. facit. l. adoptiū. ff. de in ius voc. & sic quo ad hoc il legitimus dicitur cōsanguineus. qd dicit do. Abb. esse bene notan dum. & idē per hunc tex. not. glo. super arbore cōsanguinitatis. Facit. c. discretionē. cū ibi allegj. de eo, qui cogno. & c. vbi cōtrahi tur affinitas ex coitu illicito. Pro hoc etiā, quia lex ciuilis appellat patres naturales, cōsanguineos. l. nihil. ff. de ritu. nup. qd aut in alia materia an tales dicantur de cōsanguinitate: dicit vt ibi per Bal. de quo memini in. c. in p̄sentia. super. j. vel. ij. gl. §. & ibi vide. ¶ No. tertio q̄ filiatio probatur p̄sumptiue: quia re vera ex parte pris vere probari non pōt. l. Lucius. ff. de cōdit. & demō. licet secus ex parte matris: quā semper cert. l. quia. ff. de in ius voc. proba tur aut de eo, qui nō est natus ex vxore tribus cōcurrētibus. Pri mō, si à parentibus nominatur filius. Secūdō, si ab ipsi tractatur pro filio. Tertio, si à vicinia ita reputatur, secundū d. Ant. in. d. c. Michael. & d. Abb. hīc. sed vt dicit hīc dñs meus, istud tertiu nō requiritur in isto tex. patet ibi: ab ambo. de quo j. latius. ¶ No. vltimō, ibi: *Sophiam neptē*. q̄ appellatiōe neptis, venit filia fratris. Ad idē tex. in. c. accessj. de accu. in. c. tua nos. & c. q̄ super his j. de consangu. & affi. & in. c. ij. §. de arbi. & in. c. duo pueri. vt j. de despon. impu. & quia est passus dubius, collige dicta oim per duas cōclusiōes. ¶ ¶ Prima cōclusio appellatiōe nepotis, ex propria na turā vocabuli nō venit filius fratris, secundū d. Ab. hīc per. l. iurif cōsultus §. ij. in gradu. ver. nepos. ff. de gradib⁹. vbi nepos propriē dupliciter accipitur: vno mō, filius filij. alio mō, filius filij. Sed si filius fratris vocaretur nepos, acciperetur tripliciter. & idē. d. me⁹ hīc dicens q̄ leges allegatē in cōtrariū per Bal. & Ang. qui tñ idē tenēt in. l. si auia. C. de succes. edic. referuntur ad auum, qn̄ nomi nat nepotē, nō ad patrū, & licet ipse non dicat, est rñsio Bart. & Bal. qui idē tenent in. l. si instituta §. j. ff. de in off. testa. & pro hoc allegat etiā ipse tex. in. c. j. de gradibus succedētū in feudo. & rñ det ad. c. j. §. similiter quib. mo. seu. amit. q̄ loquitur secundū verba quē cōiter à consuetudine vsantur, vt hīc per eū qui etiā sic rñdet ad iura canonica cōtrariū probāta: quia ipsi, vt plurimū dicit, ponit verba supplicantū, quibus in suis respōsis cōforma bat se Papa. sic etiā ad. c. p. de schisma. in. vj. & in. c. felicis §. ceterū de pen. in. vj. dicit p̄tiffices imitatos fuisse styly antiquarū decre

taliū, quā se cōformabant cōi vsui loquendi. & hanc dicit esse ipsam veritatē. Ex quib⁹ col ligit vnū modū probandi cōem vsum loquē di. Adde, q̄ tex. in. d. §. similiter. nō videtur fa cere in cōtrariū: quia dicit nepotē vel filium fratris. & adde, q̄ istā cōclusiōē tenet. d. Ab. in. c. tua nos j. de cōsan. & affi. & Fede. cōf. xxix. inci. viso puncto. vbi cōsultuit. q̄ statutū ex cludēs fororē extante nepote, nō intelligitur de nepote ex fratre. Ad iura canonici. rñdet, q̄ impropiē loquuntur, & q̄ sunt verba narra tiua Pa. quē nō cōstituūt ius p. c. si Pa. de pri. ui. in. vj. & ita cū Fede. transi. Imo. in. d. c. ij. §. de arbi. idē de statuto dicit Bald. post Cy. in addi. in. d. l. si instituta §. j. & Paul. de ca. in. l. si dotali. ff. sol. mat. & Bal. plenē in. d. l. si auia. Sed in hoc de statuto dicit, vt in sequētī cōclu sione. ¶ ¶ Scda cōclusio, propter cōem vsum loquendi secūdū quē filius fratris appellatur nepos in oi materia etiā stricta, prout sunt sta tuta, cōtractus, & familia, receditur à propria significatione huius verbi, etiā cōprehendi tur filius fratris, secundū d. Ab. hīc alle. Io. in in. c. fundamēta de elec. in. vj. & sequit. d. me⁹ hīc alle. d. Ab. in. d. c. tua nos. quia cōis vsus lo quēdi p̄ualeat propriē signifiatiōi. l. libro r. §. q̄ tñ Casius. ff. de legat. iij. & c. ex literis literis. el. j. de spō. cū sim. adde Bal. idē tenen tē. l. vxor. C. qui accusa. nō pos. & d. Ant. in. c. tua nos. & Imo. in. l. dotali. licet dicant, q̄ ces sante cōi vsu loquendi, secus esset. Idē do. in d. c. fundamēta §. proinde. ¶ Sed cōtra istam cōclusiōē facit ¶ quia in statutis videtur at tendēda propria, & nō abusua vulgi signifi catio, vt expresse no. Bald. in. c. j. in princi. in iij. col. de succes. feu. & in. l. j. ver. nec puto. C. de succes. edic. & Ro. in rub. ff. de ope. nun. p̄ tex. in. l. ita vulneratus. ff. ad. l. Aquil. & in. l. si dictū. ff. de euic. & in. l. itē p̄tor. ff. de suis & legi. & glo. in. l. q̄ si nepos. ff. de testa. tu. & ita in proposito nro firmat Bal. in. d. l. si auia. di cens, q̄ in statutis p̄enalibus verbū nep. capi tur propriē. Idē dicit Bal. loquēs de cōtractū stipulatiōis in. c. j. §. similiter. in fi. quibus mo. seu. amit. & Fed. in. d. cōf. Et tenēdo hęc par tem esse limitandā dupliciter. Primō, nisi fie ret mentio de fratribus & nepotibus, intelli gatur depotibus ex fratribus, secundū Bal. in d. l. si auia. qui per hoc infert, q̄ stāte statuto, q̄ fratres & nepotes defuncti excludāt femi nas, tūc filius fratris dicitur nepos extura co pula: quē copulat ea, quā sunt ex eodē gene re. alle. l. si §. qui dulcia. ff. de vino & oleo leg. ¶ ¶ Scdō limita, nisi persona, de qua loquitur dispositio etiā stricta, nō haberet filios nec ne potes eis: quia si sit mentio de nepotibus, ve nient filij fratris: scdm̄ Bal. in. d. §. similiter. ar. l. heredibus §. fi. ad Treb. Sed pro ista nō dīce das ab hac scda cōclusiōe: quia probādo q̄ in statutis quāuis strictis & p̄ce. cōis vsus loquē di p̄ualeat propriē nature vocabuli, cōclu sio remanet vera per p̄dictā. q̄ aut istud sit verū, probauit aliās plenē in. d. c. ex literis. el. j. pro nunc vide dn. Abb. in. c. sanē. in fi. de fo. compe. & do. Car. in Cle. ne in agro §. p̄gfa ti. in. v. q. de stat. mo. & Mathesil. notabili. xxv. & c. ij. & Bar. in. cōf. incip. queritur vtrūm gradus, & Pet. de anch. latē cōf. clxxxij. incip. apud me ista qd. & Bal. in. l. nō sine. C. de bo.

o o ij

que libe. & Bart. in rubr. ff. de no. ope. nu. & in l. libellorū. §. sed si aliud, in ff. de accu. & do. Abb. in. nā. & tex. de verbor. signifi. & in c. pe. de spon. & Bal. in. l. j. ad fi. c. vnde vir & vxor. & Roma. conf. xxiij. inci. nefcio quid dubitatiois. do. Car. in cle. ne romani. §. sanē. in. vj. q. de elec. & Bart. in. l. sciendū. §. illud. ff. de adil. edi. & do. Ant. & Abb. in. proce. Decre. & adducitur fortiter Rom. quia si verba iuricon. prapouunt communē vsum loquendi propriā significatione. d. c. ex literis. & l. fideiussor. §. fideiussor. ff. de fide. & l. si quis tutor. in princip. ff. de ritu nupt. iuncta. l. iij. §. si pater ff. de admist. tu. cū si. fortius statuentium. facit. l. j. C. de noxa. Nec obli. iura. quæ reijciunt aliquando communem vsum vulgi. d. l. ita vulneratus. & l. si procuratorē. §. si quis mādauit. ff. manda. & l. vulgo. ff. de in lit. iurando. quia loquuntur de cōi vfu loquendi imperitorum & idiotarū. & ex toto incongruo: quia talis nō atre ditur. & ita intelligit Bald. in. l. locis pgalleg. ¶ Et tenendo hanc conclusionē pro vera. ¶ Limita eā primō, nisi esset statutū in ciuitate, q̄ verba deberent intelligi propriē, secū dū naturalē sensum verbū: quia nō procedit tūc cōis vsum loquendi: secundū Bar. in. l. Labeo. ff. de sup. le. & in proce. ff. orū. & Bal. in. l. oēs. popu. in. xij. q. ff. de iusti. & iur. & do. Ant. in. d. proce. & Ro. in. l. iij. c. cccxviiij. ¶ Limita secūdō, nisi ille in quem habet verificari verba statuti, vel alterius dispositiois, de nepote loquente, haberet nepotes ex filio & ex fratre simul: quia videtur vocari nepotes a se descendētes: scdm Bal. in. d. §. similit. per. l. tale pactū. §. si. ff. de pac. quia videtur directē posteritati prouidisse, iuxta not. per Bart. in. l. vt iurisurandi. §. si liberi. ff. de oper. li. ¶ Limita tertio, ¶ nisi materia esset transmissibilis solū ad descendentes, prout sunt feuda: quia facta mentione de nepotibus, non venit filius fratris: si a princip. extent viri nepotes, secū dū Pau. de ca. in. d. l. si dotali. Et ista faciunt ad q̄onem, quę fuit in facto de inuestitura: in qua dicebatur Titius recepte pro se, & nomine & vice fratris sui, suisq̄ filijs & nepotibus vtroq̄q̄, an debeat pariter vocari nedū filij Titij, sed etiā filij fratris. & licet quibusdā videretur, q̄ sic, per id, qd dixi. §. proxime versū. ij. Limita tñ interrogatus contrariū respōdi: licet tātū nō inuenim: quia illa verba propter duplicē sensum quę possunt habere videantur, ambigua interpretantur in fauorē ecclesię: vt citius cōfiniatur numerus inuestitorum: quia vt sentit Bal. in. d. §. similit. not. videt nepotes ex fratre vocati successiue post veros nepotes: licet aliud dicat dñs meus. hīc, nihil allegans. Item facit: quia in talibus inuestituris verba capiūtur valde strictē patet ex no. per Bar. in. l. liberorū. ff. de verb. signi. & d. Ant. in. c. quibusdā. in. ix. col. j. de pen. & Pe. de anch. in. cle. j. de bap. dum dicit, q̄ licet in contractibus appellatione filiorum, aliquando veniant nepotes. & idem in alijs materijs: nō tñ in talibus inuestituris. Facit elegans dictū Archi. in. c. si quis suadete. xiiij. q. iij. vbi dicit, q̄ in tali inuestitura masculinū nō cōcipit foemininū. & sequitur Imo. in. c. potuit. versū. h. de locato. cū concord. ¶ Item quia suis refert ad personā loquentis, probatur in. l. si quis Titio. cum glo. ff. de vusu. accre. ¶ Vtrum autem appellatione nepotis, veniant pronepotes, vide Archid. in. c. Episcop. qui filios. xij. q. ij. & Barto. in. l. cui eorum. §. affinitatis. ff. de post. & in. d. l. liberorum. in. penult. col. & Bart. & Imo. in. l. gallus. §. instituens. ff. de libe. & posthu. & Calde. in. l. j. in. fi. c. quando mu. tu. officio. & in. d. l. cui eorum. ¶ Glof. j. in. fin. cum queritur, ¶ quibus modis probetur filiatio, quę est probatio materię huius: dic q̄ si filius est natus ex vxore in domo, scientibus vicinis, & marito pręsente, tempore conceptionis: casus est clarus, vt dixi in primo notabili. & idem in certis casibus, de quibus hīc per domi. Abba. & per domi. Car. in. Clemen. si summus. in. ij. responso. in. ij. oppositione de senten. excommu. Sed extra istos casus, de pluribus dubitari posset, quos expedias per conclusiones. ¶ Prima cōclusio ¶ nominatio facta de filio enunciatuē. i. ob. aliam causam, quam ad finem probandi filiationem, non probat filiationem, vt in iuribus hīc allegatis in glof. Et notant do. Anton. & do. Abba. in. c. transmissi. qui filij sint legi. & Bald. in. l. neq̄. C. de testamen. ¶ Fallit, nisi talia verba enunciatuē dicerentur filio pręsente, secundum Imol. in. l. ex hac. ff. de donationibus. quam allegat & sequitur dominus meus hīc per tex. in. l. quidam. ff. de probat. per quem iuncta petitione eum responso videtur principaliter hoc decidi. ad idem. l. non

epistolis. ibi quasi ad fororē. C. de proba. q̄ verba fuerint enūciata propter aliud, & tñ probat p̄sumptiuē. Pro hoc etiā, quia si nominatio vel cōfessio filiatiois facta in epistola missa tertio, probat se miplenē filiationē. l. si. in. princ. & ibi glo. ff. de proba. Ergo vt p̄sentia filij aliquid operet, resultat ex ipā plena pbatio. ¶ Preterea, si tacita cōfessio resultat ex cōtumacia mariti, q̄ nō misit custodes vxori, dicēti se p̄gnatē, probat plenē filiationē. l. ij. Bald. ff. de libe. agno. fortius cōfessio exp̄sa, licet emissā propter aliud, q̄ est potētia tacita. l. ij. §. diuus. cū glo. ff. de iure fisci. no. Bar. in. l. eius q̄ delatorē. eo. tit. & Bald. in. l. tutor. C. de interdi. matri. & hanc fallentiā ampliāt p̄dicti, etiā si per epistolā filia directā de hoc ageret, p̄ regulā. l. cōsensu. ff. de actio. & ob. & l. j. C. de cōtrahē. emp. licet contra istā fallentiā sit cōis opi. doc. q̄ pcedere pōt in casib⁹ quętib⁹. Hāc fallentiā restringit tribus modis. Primō, nisi ille q̄ negaret. d. verba enunciatuē fuisse aīo ostēdendē filiationis haberet pro sua negatiōe fortiorē p̄sumptionē: quia illi stabit. Ita pbat tex. quē val de no. ibi. d. Ant. & d. Abb. in. c. p̄ tuasj. qui filij sint leg. vbi si non fuissent depositioēs testiu sup despositioē, sola noatio p̄is ēt in actu maximē proportionabili filio ēt iurata. & in vita & in morte repetita nō probat filiationē: quia nō sup filiatioē erat cōis opi. & tractat⁹. Bñ facit tex. cū glo. in. l. ad probationē. C. de lib. cā. vbi propter quasi possessionē seruitutis tpe litis motę existētē p̄ noatiōnē, libertas nō pbat. ¶ Secūdō, restringit ista fallētia, vt procedat q̄ filiatio allegat ad validitatē act⁹, in quo de aliquo tanq̄ de filio, fit mētio incidenter. secus, si filiatio deduceret principaliter patri, si filius agēs cōtra patrē peteret p̄nunciari se filiū, vel peteret hereditatem abintestato, vt filius: & sic causa petitionis esset filiatio, tunc em̄ probare solam nominationem in alio actu enuntiatuē emissam, nō probat filiationē. Ita probat ex theoria Hosti. valde solēni in. c. illud. de p̄sump. vbi dixit, q̄ licet verba enunciatuē actus, propter quē fuerint enunciatuē. Secus tñ, qñ agitur principaliter de ipso iure enūciato: & sic intelligit. l. optimam. C. de con. trahē. stip. de qua doctrina facit festum do. Abb. ibi. in. iij. colū. & d. Ant. in. c. cū dilectus. in. ij. col. versū. aduerte tñ. de success. abinte. & not. Bald. in. l. ad probationem. in. ij. colum. versū. q̄ quero instrū. mentum. C. locati. cum si. Et bene facit. d. c. illud. & licet contrariū teneat hīc do. me. pe. d. l. quidam. ff. de prob. tñ ad p̄dictis non recederet: quia in casu. l. quidā. nō erat noatio facta a patrē, sed a fratribus patris, & in eorū p̄iudiciū qd nō p̄sumit fecisse ignorāter: cū coniunctus maximē in talibus p̄sumatur scire facta con. iuncti. & idē probat & arguit quasi possessionē filiationis p̄pter quod eis incumbit onus probandi contra p̄sumptionē ex dictis suis inductam: ex qua respōsione infero singulariter, quod verba enunciatuē prolata ab ijs, qui nō p̄sumitur ignorare iura sanguinis, probant contra eos filiationem principaliter reductam: q̄ nō ad aliud fuerint enunciatuē, qd sing. not. ¶ Tertio restringit, nisi nominās quem p̄sentem, vt filiū nominaret, blandiendo cū verbis cōis, etiā nō filijs: puta bene veniat filius meus etiam si adde ret quem volo esse heredem meū, secū dū. d. Abb. & do. meū hīc: quia ista solent dici etiam ei, qui nō est filius: & idē de necessitate nō probat. facit. l. neq̄ natales. C. de proba. & ita intelligit Bart. in. l. j. §. Iulianus. ff. de lib. agno. & in. l. quidam. ff. de prob. quam dicit do. meus. & bene non esse impugnādā ex. cle. si summis. prout facit hīc. d. Abb. quia cū illa cle. loquatur nedum de nominatione, sed etiam de tractatu, sequeretur quod tractando vt filium, non probaretur filiatio contra omnes docto. idē respondet ipse ad illam cle. quod illud est propter p̄iudiciū p̄laturę: ad quam respondere non gusto: quia videtur sentire, q̄ nominatio nocet soli patri, non alijs, qd est inconueniens: & idē respōdeo, vt per d. Cardi. in. d. cle. in. xx. oppo. qui in proposito dicit post Landinū non esse arguendum ex illo text. ad probationem filiationis, quę est fauorabilis: sicut etiam de libertate dicitur, quam sola nominatio probat. §. fina. instit. de adop. sed text. ille est factus propter intrusiones non fouendas, vt ibi per eum, post Pet. de Ancha. qui videtur sequi Bart. in. d. §. Iulianus. maximē qñ dicitur, quē volo heredem & c. in quo vide, quod dicitur. j. in. v. conclusionē. ¶ Scda conclusio, solus tractatus de aliquo tanq̄ de filio, probat filiationem: etiam si non nominetur. Ita voluit Ia. bu. in. d. l. quidam. ff. de proba. &

proba. & glof. pe. d. Ant. & do. Abb. in. d. c. transmissi. & Bart. in. l. ij. ff. de libe. agno. & in. l. j. §. ad q̄onem. per illum text. ff. de q̄onibus. & d. Abb. & d. m. hīc qui allegat Bal. in. l. eam. quā. C. de fideiō. vbi de hoc nihil dicit. Adde Ang. idem tenetem late in. l. vxorē. ff. de manu. test. & elegāter Pau. de cast. in. l. fin. ff. de probat. licet aliud fenserit Bal. in. l. non ignorat. in. ij. char. C. qui accus. ¶ Amplia primō istā cōclusionē, etiā si parētes ex post negarent filiationē: quia p̄feretur tractatus huic negatiōi, scdm glo. in. d. c. transmissi. quā valde no. d. Ab. ibi. & hoc dicēs facere istū tex. & intellige, siue vnus tñ negaret, vt dicit do. Ant. ibi, sed etiā si vterq̄: quia sicut ad p̄iudiciū filij nō possit reuocari confessio semel facta, vt hīc in glo. multomin⁹ tractatus qui fortior est simplici nominationē. & ita no. Bal. in. d. l. nō ignorat & pro istis facit qd no. Tap. allegatiōe. xciiij. incip. mulier in confessioē. sed istud restrinxit hīc do. me. nisi filius cōsenserit huic secū dū tractatū contrario primō: quia sibi noceret. tñ quia statur cōsentiati cōtra se, vt hīc: tñ quia vltima quasi possessio nō turbata p̄iudicat p̄cedētī, quo ad cognitiōem status vt est casus valde notab. in. l. si iure. C. ne de statu defun. quē etiā no. ibi Bal. an beneficiū hodie simplex, & olim curatū, sicut scda fama derogat primā cōtrariā. l. ij. §. ff. quis ordo in bo. pos. serue. & plenē Bart. in. l. de minore. §. tormēta ff. de q̄o. & ista faciūt ad q̄onem quā Bald. hīc nō decidit: quia p̄debat de patre, qui reuocans testa. in quo instituerat, quē vt filiū nūc instituit eū in modica re, nō vt filiū: & secundū Ia. arguit nō esse prius locū querelę in officio si testamētī, quā tractatus fuerit pro nō filio: cū ēt filius possit cōtēteri quolibet modico iure institutiois. l. si quis prior. & ibi glo. & Bar. ff. ad treb. vt hīc per eū. ¶ Amplia secūdō, istā cōclusionē, etiā si aliquis prius fuit tractatus vt nō filius: postea vt filius: quia primus tractat⁹ fuit quēdā assertio, quę reuocat per assertiōem postea factā contra se etiā si primo tractatui filius cōsenserit: quia cōsensit duct⁹ probabili assertiōe parētū. arg. l. j. §. vlt. & qd ibi no. ff. qñ actio de peculio annalis est secū dū. d. meū hīc: qd bñ no. ¶ Tertia cōclusio, sola fama sine probatiōe tractatus, vel assertiōe parentū, nō probat filiationē, ēt p̄sumptiuē, se cundū do. m. hīc. Pro quo vide do. Ab. idē tenentē in. d. transmissi. vbi reputat durā opi. d. An. hīc cōtrariū tenentis: quia secū dū. d. Ab. fama est probatio imperfecta vt per ipm in. c. ve niēs. el. ij. tit. pxi. cōcord. & nō admittitur etiā indifficile probabilibus. c. p̄terea. j. ti. proxi. Et pro hoc facit quia verba enūciatiua emissā in priui. Pa. eq̄pollēt famę: scdm Io. an. in regula nō licet in mercu. & do. in. c. si Pa. de priui. in. vj. sed illa nō probat. d. cle. si sum⁹. ergo & c. ¶ Quarta cōclusio, per cōfessio nē factam principal. & per se sup filiatioē probat filiatio, quā postea fiat cōfessio cōtraria etiā iurata, scdm. d. Abb. & do. m. hīc p̄ rōnē istius tex. qui nō fundat se in tractatu p̄cedētī, sed simpliciter in cōfessioē, ibi cū minus. Et quā durū esset, q̄ in potestate parentū esset auferre ius q̄sitū filio: & cōtra tex. in. l. si. ff. de prob. ad hoc cēt. l. ij. §. ff. de lib. agno. vbi si maritus cōfessus est aliquē esse filiū suū, p̄sumit p̄ filio: licet marit⁹ postea neget in iudicio ēt attēto, q̄ in iudicio iuraf de cal. probat ibi qd dixi de cōfessioē scda iurata. Amplia primō istā cōclusionē etiā si prima cōfessio emanasset incidētē, & propter aliud se cundū. d. me. hīc per rōnē istius literę, & per regulā. l. cū falsa. C. de iu. & fac. igno. & dicit videri casum in terminis in. d. l. nō episto. Ad istū tex. in verbo cōstanter rñdet. q̄ ponit illud ver bñ ad probādū, q̄ cōfessio esset fortior. et. c. illud. de p̄sum. rñdet dupliciter, sed scdo mō rñdet, q̄ est speciale in probatiōe matri. propter periculū aię. & allegat glo. notab. in. l. j. §. si ea. ff. de vē. in. spi. quā licet ipse nō dicat Bal. dicit hoc esse valde notabile, q̄ licet per tractatū probet filiatio, non tñ per tractatū probatur matri. & idē Bal. in. d. l. filiū. in. ij. le. c. ff. de ijs, qui sunt sui vel alie. iur. dicas tñ, q̄ vbi ageretur de filiatioē princi. illa cōfessio nō probaret: vt dixi in prima cōclusionē. versū. scda restringit. ¶ Amplia secūdō, etiā si ante confessionē p̄cessit negatio filiatiois: quia adhuc stabit cōfessio: quia negatio p̄cedēs respicit fauorē negātis, & p̄iudiciū filij. cōfēt. verō sequens respicit p̄iudiciū ipsius cōsentiens. Est autē regula, q̄ in

p̄iudiciū tertij, regulariter assertio alterius, nō valet. l. qui ser uū. ff. de interro. act. & l. in. l. inter chartulas. C. de cōue. fisci de bito. li. x. Confessio autē confitenti cōtra se p̄iudicat, vt hīc & in. c. si cautio. j. de fide instr. ¶ Vltima cōclusio, act⁹ soli filio proportionabiles p̄bāt tractatū filiatiois, scdm Bart. in. l. si. ff. de libe. agno. & d. Ant. hīc. & in. c. Michael. de fil. p̄lby. & in. d. c. transmissi. & Pet. de anc. in. d. cle. si sum⁹ dant tria exē pla. Primū est, qñ pater exheredat vel emancipat filiū. Talia em̄ solis filijs cōueniūt. Scdm est exēplū, qñ instituit filiū herē de: qd etiā tenet Bal. hīc, & do. Ant. in. c. per tuas. q̄ filij sint legi. sed nō placet dño meo hīc, & bene: cū sit actus cōueniens etiā nō filio: idē signū equiuocū nō probat, facit licet nō dicat. c. illud. de p̄sum. saluat tñ istud exēplū duob⁹ casib⁹. Primō, si fortē institueret in legitima dumtaxat, vel in parte hereditatis, pro sua legitimi. Secūdō, qñ institueret tāquā filiū: quia tunc videt appellado eū filiū, tractare vt filiū: quia si nō esset filius, institutio esset nulla. l. si pater. allegata in glof. Nec tollit virtutē tractatus, q̄ actus institutiois sit equoqus per id, quod no. Bal. in. l. non episto. in. vlt. q. C. de proba. dicens, q̄ si in certa eccl. perceptio distributionū quotidianarū cōuenit capella no, sicut canonici. si tñ aliquis percipit eas, vt canonici, cōstituitur in quasi possess. canonicat⁹: & dicit esse subtile. d. Inn. in. c. ex parte. de resti. spo. Pro quo facit tex. l. pro herede. §. seruos. in. tex. gl. ff. de acqui. her. scdm. d. meū, de quo miror: quia non video rñsum ad tex. in terminis probantē contrariū in. l. neq̄ C. de testa. vbi postquā dictū fuit, q̄ professio filiatiois verita ti nō p̄iudicat: subdit text. & quę vt filijs testa. relinquūtur, nō debent certi iuris est: nisi dicas, q̄ ibi ex aduerfo probat de falsa opi. patris: prout in casu. l. si pater. allegatē in glo. iij. est exēplū de eo qui dixit bñ venerit filius me⁹ & c. de quo dixi in pria cōclusioē. exēplificat ēt Bal. hīc: puta si mittit ad scholas, si hūve stimēta differētiata a vestib⁹ famulorū, vel si scribit in natalibus filiorū. ¶ Expeditis istis doctrinis, not. quādā in materia: priō q̄ si testis dicit: scio pro certo, q̄ talis est fil. talis. saluatur dictū suū, intelligēdo p̄ certo eo mō, quo sciri pōt. scdm Bald. sing. in. l. fil. in. ij. col. facit dictū Bar. in. l. j. C. de picu. nomi. lib. xj. dū saluat testē dicē. scio qa tetigi cū manib⁹ licet materia nō sit tāgibilis. & facit notab. d. Bal. in. d. l. nudis. C. de pb. vbi dicit, qd faciens articulū de substantia fili. quia dicit se filiū, & testes probāt accidentia: puta, famā & tractatū probat: nec est depositio extra iura. quia illa insunt iuramē. Iq̄e perueniūt ad ipm directē vel indirectē. ¶ Secūdō no. q̄ sicut est dare quasi possessionē fil. ita est dare quasi possess. frater. scdm glo. in. l. non epistolis. quā Ang. facit sing. in. l. j. C. quorū bo. dicēs se ita sē penumero consuluisse. ¶ Tertio no. q̄ verba enuntiatuē posita in instrumē. donatiōis, nō p̄bant cōsanguinitatē. scdm Ful. in. l. nō nudis. C. de prob. ¶ Quarto no. q̄ ille, qui nō est natus ex vxore, nec ex cōcubina, sed ex aliqua ad quā secretē p̄ acce debat nec audebat eā nomiare, si pbat patrē ipm educasse, vt fili. vel fecisse legitimi. est probata filiatio, scdm Pet. de an. latē cō si. cccxj. qd incip. videt pria facie. in. pe. col. ad qd vide Bal. in. l. vulgo. ff. de statu. ho. ¶ Quinto no. q̄ omnib⁹ casibus, quibus dictū est probari filiatioem, semper audiet volēs probare contrariū, scdm Bal. in. d. l. neq̄. quia veritati semper debet esse locus in ijs, quę nō possunt induci, nisi ab ipsa naturali veritate. alleg. tex. optimū. in. l. si. ff. de proba. ¶ Sexto no. q̄ vbi agit de cōsanguini. nō propter cōsan. sed propter aliud cōsequendū sufficit probare, quasi pos. cōsanguinitatis. scdm Ang. in. l. nō ignorat. C. qui accus. nō pos. qd dicit esse mēti tenēdum. ¶ Septimō no. q̄ nat⁹ ex masculo fœmina simul cohabitātib⁹ p̄sumitur legitimus licet talis cohabitatio nō p̄sumat aliās matri. nisi probet. ita no. d. Ab. reputās hoc sing. in. c. lator propter gl. ibi j. q̄ filij sint legi. ¶ Octauo no. q̄ sepe appellam⁹ fratres quos diligim⁹: sed re vera nō sunt fra. l. nemo. §. qui frater. ff. de her. instit. dicit tñ sing. gl. si. ibi, q̄ in dubio tractās aliquē vt fratrem p̄sumitur eū credere vt fratrem: nisi aliud appareat. ¶ Nonō not. qd probat filiū esse in ptate patris, eo ipso, qd probat patrē contraxisse matrimo. & legitimas nuptias: scdm Ful. in. l. Titia. ff. sol. ma. ¶ Vltimō no. propter gl. hīc tātū Bal. & do.

Abb. vtrū credat testi. qui dicit vnū extra iudi. & aliud in iudi. Sed quia pcedēs & sequēs decr. fatis impediūt processum, ideō cōmodi pferuo ad. c. cū i tua. ti. px. vbi. d. An. ponit pillūtex.

- SVMMARIVM.
1 Acta iudiciorū debent reduci in scriptis, in omnibus causis, etiā sum marijs, seu extraordi. & debent scribi per alii quā per iudicem.
2 Potestas si datur iudici, vel arbitro, vt procedat sine scriptis partes, an videatur voluisse, vt ipsius relatiō credat simplici dicto. nu. 3.
4 Notarius, qui scribat acta, debet eligi à iudice, nō à parte.
5 Notarius nō pōt hoc officii recusare, postquā semel est tabell. creatus.
6 Interrogans nō videtur consiteri de his, de quibus interrogat.
7 Sententia, an sit de actis, vel de processu.
8 Captura, an sit de processu.
9 Instrumenta, an dicantur de actis.
10 Originalia semper retinetur ad maiore fidē, & veritas conseruatiōem & sic semper creditur scripturæ originali & matri.
11 Cōstitutio cōtinens aliquid nō propter se principaliter, sed causa alicuius mali euitandi, nō illaqueat transgressores ad pœnam, si finis ad quem cōstitutio tendit principaliter, non violatur.
12 Acta iudicij faciunt fidem sine subscriptione testium.
13 Dolus & metus psumitur adesse in iudicij.
14 Citatio trina requiritur, vel vna peremptoria ad missionē in possess. ex primo decreto, & non requiritur alia citatio in actu missionis.
15 Citatio prima non facit, vt possit procedi ad pœnā cōtūmaciae: potest tamē procedi ad cōdemnationē expensarū quas fecit pars presens.
16 Contumacia non debet cōdemnari à iudice: nisi prius constet de contumacia. & nu. 17.
17 Productio instrumentorū, si admittitur de facto, post conclusiōem in causa, an profit seu releuet producentem. & nu. 19. & nu. 20. Presumi, an debeat pro processu, quod fuerit ritē ordinatus, quando sententia impugnatur ex ineptitudine processus: vide post nu. 20. versicul. glo. fina. habet. & c.
21 Presumi non debet pro processu facto in causa principali, pēdente appellatiōe: sed oportet, vt is, pro quo est lata sententia, probet certitudinem processus & iustitiam sententia.
22 Presumi debet pro sententia pendente tempore ad appellandū.
23 Sententia postquā transit in rem iudicatam, si nihil tangit de rectitudine processus, sed de iustitia sententiæ psumptio est pro ipsa sententia. & nu. 24. 25.
26 Sententiā lata cōtra notariū, an sit ipsō iure nulla, an verō sit irritāda.
27 Sententia est nulla, quando iudex retulit se ad acta: & in spectis actis apparet de errore iudicis. nu. 28.
29 Sententia non psumitur iusta, quando coram competenti iudice, parte aduersa non opponente, probaretur iniquitas sententiæ. iunge nume. 30.
31 Sententia postquā transit in rem iudicatam, psumitur pro rectitudine processus. limita nu. 32.
33 Sententia, an psumatur lecta in iudicio?
34 Verba enunciatia in sententia probent? & cōcludit quod non. Quæ conclusio fallit, quatuor modis. vt nu. 35. & 36. & consequenter vsque ibi. & not. tertio.
37 Presumitur pro iustitia & rectitudine laudi arbitri, vel arbitratoris, sicut pro sententia iudicis. Decretum authenticum interpositū per viam voluntarie iurisd. sicut in venditionibus rerum ecclesiasticarum, vel minoris, psumitur ex iusta causa interpositū, post nu. 37. ver. septima cōclusio.
38 Relatio nunciij, vel productio iurij, an sufficiat, quod fiat notario cāe: vel sit neesse, quod fiat iudici. & nu. 39. 41. 42. Notarius, an possit esse rogatus de commissione sibi facta. post nu. 41. vers. ij. quæro. ibi: vide in margine. Notarij causa, an teneantur iurare fideliter exercere officium suum. post nu. 42. ver. tertio quæro.
43 Notarij causa, an possint substituere, ad scribendum in causa: vt potest ipsi subscribant. Subscribens alicui scripturæ, quā tamē ipse nō scripsit, sibi p iudicat post nu. 43. ver. habes ergo doctrinam. & c. Hac regula limitatur septem modis: vt nume. 44. 45. 46. 47. 48. cum duabus alijs limitationibus.
49 Iudex, si videt testem vacillare, an hoc debeat facere scribi in actis

- 50 Instrumentum, si sit productum in actis, an illa productio probet contenta in instrumento, adeo quod non sit opus vltius producere originale. Hanc conclusionem limitat, prout nume. 51. 52.
53 Index si sibi opponatur, quod non sit iudex: post licet contestatam, an teneatur docere de sua delegatione.
54 Iudex, si est notarius, an possit scribere coram se acta?
55 Acta iudicij, an possint probari per testes?

Quoniam contra. Famosa est decre. ista se cūdū docto. & dilatabilis, sed referuādo multa ad alia loca: vbi aequē bene cadunt, & tria solū referendo: quibus aliquid est attendēdum: nō erit opus multiloquio. & h. d. Iudex debet adhibere notariū, vel duos viros idoneos, qui scribant acta iudicij, aliās si quid difficultatis emerferit, puniatur per superiorem: nec psumitur pro eius processu, nisi quatenus legitimis cōfiterit do cumētis. Diuide, vt per docto. & notabilia leuia, quibus nihil addere, vel habentia materiam repetitā in glossa: vide per te in lecturis. Nota primō, & tene menti, ibi: extraordinario. secundū do. Anto. & Imol. etiā in iudicij extraordinarijs, & sic in summarijs, vbi nō proceditur in figura iudicij, acta debent reduci in scriptis: & nō possunt scribi per iudicē, sed per alium. Limita istud secundum domi. Abba. in. c. ij. in. iij. col. l. s. e. & hoc, nisi sit cā modica: quia nō requirit scripturā, sed statim simplici informatiōi iudicis. Allegat tex. & Bart. in authent. nisi breuiore. C. de sen. ex bre. rec. & tex. in aut. vt iudices sine quoquo suffragio. s. necessitatē. sicut ēt vel in istis modis credit simplici relatiōi nūcij. allegat. l. ea quidē. C. de accu. & no. in. c. cū paratij. de appel. & sic forti? credidit assertioni iudicis. & tex. optimū ad idē. in. c. si quis cū clerico. xj. q. j. Et ex hoc signatē dicit do. Ab. in. d. c. ij. q. in hmōi causis p̄t iudex fungi ēt officio notarij. qd multū notat p̄tātib? castrorū. de quo ēt j. in qōnibus post gl. Et dicunt cāe ardue, vel nō ardue, prout superior arbitrat inspecta qualitate psonarū & cāe, secundū gl. in verbo illustriū. in. c. fi. de re iud. in. vj. & Bart. in. d. aut. nisi. & d. Ab. in. c. j. in pe. co. s. delib. obla. & hīc. Pro istis faciūt no. p. Bar. in. l. diuus. ff. de custo. reo. & p. doc. in. c. p̄tate. j. de testi. cog. vbi ēt in criminibus credit officiali attestati de maleficijs leuibus. facit. l. leuia. ff. de acc. R. li. quos casus, in quibus procedi pōt, maxime sine libello in scrip. vide p oēs in. c. j. s. de libel. obla. Subdit ēt signatē. s. Ab. hīc: j. si dat p̄tās iudici, vel arbitro, vt procedat sine scriptis: vident partes voluisse, vt ipsius informatiōi & relatiōi credat. si simplici dicto affirmet sibi cōstare rē deberi. & allegat Bar. in. d. aut. nisi breuiore. vbi hoc fing. voluit. & ipsum ēt sequit do. Ant. in. c. cū ad sedē. in pe. col. s. de testi. spolia. & Imo. post do. Ant. in. c. in presentia. in. xij. col. s. de renū. & do. Ant. hīc. i. vij. co. & Ang. in repetitiōe. l. sciendū. in. vij. col. ff. de verb. obli. & do. Ab. in. c. ij. s. eo. & Pe. de Anc. in. c. fi. in pe. col. j. de re iud. in. vj. & do. Ant. in. c. ficut j. de re iud. & Imo. in. c. cū à nobis. in. tit. provi. & in. c. j. s. de iudic. Sed dicas, qd istud dicitur Bar. cōter. n. c. tenef. & cōtra ipsum cōsuluit latē do. Ant. cōf. xxix. inci. q̄stio hāc dubia vulgaris. & c. & adducit inter multa, qap hoc dare tur arbitro libitro libera facultas alterā partē ledēdi, asserēdo se habuisse & vidisse probatiōes, quas nō vidisset. Et quia ptes verosimiliter hoc nō senserūt: sed possūt eorū verba importa re, qd acta & probatiōes corā eo fiēde probent p testes, qd asse esse nō posse: vt j. in qōnibus. vn fatis est, qd verba aliud operēt tur. & ideō nō trahunt ad grauiore effectū. iuxta. c. cū dilect. s. de de cōfue. & c. dudū j. de deci. Et idē p has rōnes tenet Ro. de isto cōsilio mētiōe nō facta in. l. sciendū. in. xxvij. colū. ff. de ver. obli. & do. meus hīc. & idē do. Ant. in. c. quintaualis. in. xx. vj. col. j. de iureiu. & ibi Imo. in. xvij. char. & Ang. in. d. aut. nisi. Vno casu salua opi. Bar. vt de actis ordinatorijs cāe stetur dicto arbitratoris, vel arbitri. Secus in decisiōijs, secundū do. Ant. in. d. c. quintaualis. & d. Abb. & do. meū hīc. Facit qd habetur p gl. in. c. qualiter. ij. in verbo rōnē j. de accu. & p gl. in. l. fi. C. de iure deli. & per Bal. in. l. id quod pauperibus. in. fi. C. de Epif. &

Epif. & cle. do. Anto. in. c. Ioan. j. de testa. cum concor. vbi habens reddere rationem in scrip. excusatur, si de omnibus minutis non facit scripturam. Sed non videtur & isto casu saluari posse opin. Bart. quia militant rationes, de quibus. s. secundum Rom. in. d. l. sciendum. Pro quo adduco, quia si acta preparatoria essent modici præiudicij, non scriberentur in actis: per. d. authentica. nisi & tñ scribūtur, vt hīc in tex. Ad quem isti non aduertūt. bene fa-teor, qd vbi modicū esset præiudiciū, nedum in istis: sed etiā in de-cisorijs procederet opi. Bart. per id, quod dixi. s. Item aduerte inquantum dictū est valere pactū, vt procedatur abq scriptura quia debet limitari necessariō ex notatis per glo. & Do. in. c. fi. in verbo illustrium. de re iud. in. vj. & per do. Anto. Imo. & domi. Abb. in. c. de causis. post glo. ibi. s. de offi. dele. Per Do. post gloss. ibi. s. in. c. statutus. ad fi. ij. q. j. per Bart. in. l. j. circa mediū. ff. de fer. & Rotā in antiquis conclusionē. clxxij. & in nouis. conclusionē. xxj. & in nouis. conclu. cclxx. per. d. Ant. post Imo. in. c. significa-uit in. vj. tit. prox. & in. j. in. ij. col. de lib. obla. cū concor. de quibus habes, qd de consensu partij fieri non pōt, vt acta substantia lia non scribātur, siue procedatur summarie, siue plenarie: qñ est iudex habens iurif. à superiore: sed bene possunt corā arbitrate re, & etiā coram arbitro ita pacifici: quia talibus ex partij consen su datur notio. & recipiunt p̄tatem, quæ per partes limitari pōt: secundū Bart. in. l. prolatam. in. vj. q. C. de sen. Et hanc differentiā not. Imo. in. d. c. de causis. & expresse Bart. in. l. si societate. s. arbitrorū. in. iij. col. ver. quid fi est dictū, qd possit. ff. pro socio. Et per hanc rationem differentiæ tollitur equiparatio, quæ de arbitro ad iudicē fieri solet per. l. j. ff. de arbit. Et per hęc patet. d. Abb. er raffe, dū dicit hīc eandē potestate posse dari iudicis: nisi eius opin. intelligas in scriptura, quæ non esset de substantiali ordinis iudicarij, quæ aut illa sint, vide in locis præallegatis. & ad Bal. in. l. prolatam. in. penul. col. C. de sent. vbi dicit, qd scriptura in dictis te stium est solennitas substantialis. Ex prædictis reprehenditur do. Anto. hīc, dum dicit, qd vbi proceditur super notorio, statur de actis assertioni iudicis, etiam si dicat se fuisse informatum factum esse notoriū, per notata in. c. bonę. el. j. s. de elec. Nam certē hoc modo, semper posset dicere factū fore notoriū: vt sic valeret processus, omnia forma huius capituli: sed qñ re vera est notorium ad hoc, vt teneant gesta omisso isto ordine tanquam super notorio, oportet vt de ipso notorio ante oīa constet. Si em conceditur priuilegium in forma procedendi rōne certæ qualitat, oportet prius plenē de illa qualitate constet. secundū d. me. per. l. si qñ. & ibi Bart. C. vnde vi. & per id qd not. Bart. in. l. diuus. ff. de testa. mili. & qd habetur in. c. cū oportet. j. de accusa. de iudice inquirent, qui dicit se prius informatū de fama: quia sibi non cre diture. Ad idē adduci pōt: qd not. Inn. in. cū fit. s. de foro. compe. & Ange. conf. viij. & cōf. xxvij. & in. c. ex quacūq. ff. si quis in ius vocatus. in. l. j. circa prin. C. si à non compe. iud. cū cōcor. vbi qua litas tribuens iurisdictionem debet ante omnia cōstare. Et in pro posito vide gl. magnam post medium in. c. j. de offic. dele. in. vj. & ibi Do. in. vj. Not. secundū ibi: iudex adhibeat. j. qd electio nota rij, qui scribat acta p̄tinet ad iudicē: nō ad partē. Ad idē. c. statutus. qd notariū. de rescript. in. vj. & per istum tex. dicit Bal. hīc: qd nul lus notarius potest describere acta iudicis: nisi de eius mandato. Item dicit, qd de actis iudicij non est neesse, qd sit rogatus à parti bus: sed à iudice: quod est cōspō: qd iudice generaliter deputatur & idem dicit Bald. in. l. quædam. circa princip. de eden. in apostil lis: dicens qd facta tali deputatione habens officium necessarium non indigens partium rogitu. Et nota vltra docto. qd notarium semel electum non potest iudex sine causa mutare vsq ad finem causæ: secundum Bald. in leg. secundā ad fin. versic. sed nunquid. C. quomodo & quando iud. Pro quo vide gloss. in verbo. inuentarium. in. s. fi. verō absunt. in authent. de hæred. & fal. & idem dicit Bald. in dicta leg. secunda de nuncio. Et idem de notario & nuncio tenet Paul. de Cassr. in leg. testamentū per textum quem dicit consuetum allegari à Bald. in lege in fraudem. s. quoties. in verbo manu Commētariensis. ff. de iure fisci. Idem Baldus de notario actorum in authentica sed iudex. C. de Epifco. & cle. & in. l. j. per illum tex. C. de sportulis. & ibi allegat. d. s. quoties. Et addit quod si alius scribit: non facient fidem. de quo etiam per Bar. & Ang.

in. l. cum sententiam. C. de sen. Sed istud limita, nisi primō as sumptus nouiter impediretur: quia potest alius subrogari, secun dum Bald. & Ia. Bu. in. d. l. j. de spor. Idem si primus se absentauit de mandato iudicis: quia poterit alius scripturas absentis in for mam redigere, secundum Bald. in. l. fina. in. ij. colum. versic. quem ro si notarius. C. de re iud. argu. l. si longius. ff. de iudicij. Idem Bal. in. l. nihil. s. quædam. ff. de edendo. & in. l. gesta. C. de re iudic. & in. l. si longius. per illum tex. vbi idem dicit, si periculum est in mora propter alterius absentiam. Et quis ordo tunc seruetur in subscriptionibus, docet Innocen. in capitulo cum in iure. quasi in fin. s. de offi. deleg. Et scias, quod non debet notarius esse parti bus suspectus: vt est gloss. in. s. & quod sape. in verbo artificis. in authen. de tri. & semif. quam facit singu. Bald. hīc. Imo debet eli gi de communi partium consensu, & expensis vtriusq. secundū Bald. in. l. prima. C. de relatio. Allegant gloss. in dicto verbo. arti ficij. quod nō. quia multum restringit istum tex. & fortē verius est, quod iudex habet eligere: quia ius recusandi est saluum parti. Et dum diximus loco notarij impediti non posse alium subroga ri, & non aliter: vide Bald. hoc idem tenentem. & addit, quod in commissiōe, quæ fit secundo notario, debet fieri mentio de im pediamento primi. Item adde quod non potest notarius sine causa istud officium recusare: postquā semel creatus est tabel lo, secundum Hostien. in summa de fide instru. s. ex quibus verb. & l. tertia vbi dixit, quod si tabellio requisitus non confecerit in strumentum, est periurus: quia iurauit facere officium, cum re quireretur: & debet priuari officio: quod reputat notandum do. Card. in Clemen. prima versic. dudum. in. xij. not. de iureiurā. Et idem in terminis nostris pulchrē not. Bald. in rubr. C. de fide instru. in. ij. colum. versic. sed dubitatur. Idem dicens de istis duob? viris, quod quātum ad istum casum poterunt compelli propter imperium magistratus quod bene not. posset tamen istud limita ri, nisi multitudo agendorum circa officium excusaret notarium recusantem, propter notabile domi. Bar. in. l. prima. s. primo nau. caupo. stabu. cum similibus: de quibus per Ro. in. l. si verō. s. de vi ro. in. xl. fallen. ff. soluto matrimonio que omnia bene not. vltra alios hīc. No. iij. aut duos. & c. quod auctoritas notarij sola eadit dictum duorum testium: quia si potest haberi notarius: nō capiuntur isti duo, sed assumuntur in subsidium. & sic nō æqui pollent notario: intelligendo, quod stetur eius scripturæ sine testi um subscriptione. de quo in gloss. iij. quod tene semper menti secundum domi. meum. Adde quod not. gloss. magna in princ. in authen. de hære. & fal. s. fi. verō absunt. quæ dicit, quod testes tabelliones preferuntur totidem testibus nō tabellionibus: de qua glo. exclamet Bald. in authent. sed cum testator in penul. colum. C. ad. l. fal. & Ro. in rubrica. ff. de arbit. in. xij. colum. & istud bene consonat loquendo ceteris paribus. sed qd generaliter plus credatur vni notario, quam duobus bonis viris: nullo modo admitte rem: nisi in casu huius Decreta. in qua agitur de proprio officio notarij. Et cum isti duo gerant vicem officij quodam iure extra ordinario equipollet duorum auctoritas virtute officij: licet nō sint notarij: vt j. in questiōibus. vnde meritō collegit hīc domi. Abb. qd in pertinentibus ad officium alicuius, plus debet sibi cre di, quā alteri quantuncūq. idoneo. & facit cap. ad audientiam de prescript. Et subdit Bald. hīc: qd istud quod dicitur in text. de duobus scriptoribus, non reperitur alibi: imo regulariter nō va leret scriptura etiam priuata à duobus subscripta, in leg. scriptu ras in verbo triū virorum. C. qui poti. in pig. ha. Sed tamen vide text. similem in. c. vt officij. s. verū. de hære. in. vj. Not. quartō ex eo, qd confessio & interrogatio ponuntur, vt diuersa: qd inter rogans nō videtur cōfiteri, secundū d. Ant. Imo. & d. meū, quib? adde qd iste text. hoc necessariō nō infert: sed intelligit de confes sione facta per respondentē. & cū hoc etiam stat, qd interrogans confiteatur. oportebat em adhuc, qd interrogationem sequeretur alterius cōfessio: qd nō cōprehēdebatur in solo verbo interroga tionis. Et qd imō interrogans videat confiteri, tenet gl. ij. in. c. fin. xxxj. q. j. & Archi. in. c. qd ait. xxij. q. ij. & gl. in verbo confessus. in c. cum venerabilis. j. de excep. & do. Ant. in. c. fina. s. de confes. Sed tamē cōtrariū est verius: vt plenē per do. Abb. in. d. c. fina. in. vij. colum. per doctri nā Bar. in. l. ij. s. qd obseruari. C. de iure. cal. & in

Interrogatione. Adde alia differentia, videlicet quia interrogatioes sunt ante litem contestata & aliquando a iudice, & aliquando a parte. Positiones vero proprie sunt post litem contestata & post iura a parte. Adde tamen quod et possunt fieri ante litem contestatam, & post iura a parte. Adde tamen quod et possunt fieri ante litem contestatam, & post iura a parte. Adde tamen quod et possunt fieri ante litem contestatam, & post iura a parte.

l. j. ad fi. ff. de interro. act. vbi dicit interrogatioem differre a positione: quia interrogatio nihil ponit: sed facies positione consistit, vel negat: vt probat in c. fi. de iurei. in vj. ibi Io. an. idem sentit. Et istud limita dupliciter. Primum, nisi interrogatio sequeret interrogatioem alterius: puta, si interrogatus, an velit adire hereditatem, respondeat cur non: quia videtur fateri, quod sic, per l. j. si quis ita. ff. de ver. ob. scdm Imo. hic. ¶ Sed non vel limita, nisi interroga. prae supponeret interrogatioem pro vera: puta, si ponit dictio nonne, p. c. nonne j. de presumpti. & ibi not. d. Ab. in lec. antiqua. ¶ No. quin tunc scdm oes attento, quod hic non dicit de iura: quod sententia non dicit esse de actis, seu de processu iudicij. Facit. c. prudencia. in pri. de off. dele. & c. fi. s. defer. & l. ij. c. vt lit. pe. & lex, a proco. fulibus. C. de ap. Cle. appell. eo. ti. quae iura ad hoc ponderat lo. And. in addi. Spe. in tit. de snia probat. in prin. Sed tñ contrarij, quod imo sententia sit de actis, per tex. in s. illud. in auf. vt fra. filij. & in l. gesta. cum suis glo. C. de re iudi. in l. ij. C. de ede. & in c. j. de re iud. in vj. Et sequit hic do. Ab. quia si interlocu. dicitur de actis, vt hic: forti? diffinitiva. Et subdit non esse opus rñdere ad istu. prout rñdet lo. An. vbi. s. quia imo probat idem in ver. & ce. ter. iunctis verbis sequentibus, cōsiderado, quod post cōclusionem in ea non speratur alia acta: nisi si snia & appel. c. cū dilectus j. de fide instr. quod no. scdm ipsum: cui addit hic. d. me. idē tenes. & sunt verba Imo. hic: licet non dicat clausula & c. non concernit solū sequētia cōclusionem, sed etiā pcedētia: aliās dicit do. meus non includeretur pductio libelli: quae est de processu quo ad iudicē: vt j. dicit. ¶ Vñ istud, & c. Et cōprehēdit oia acta iudicij pcedētia, vt iuramē. de calū. & iur. testis: & sequētia: vt citatio ad audiēdā sniam, ap. & similia: vt hic per eū. Istis adde Cal. idē tenentē in c. cū dilectus in ij. col. s. de cā poss. & proprie. & Do. in d. c. j. de re iud. in vj. Bal. idē dicentē de decreto in l. ij. c. vt lit. pendent. & Do. in c. pia. de except. & Bal. in l. j. C. si aduersus rem iudicatā. & Cal. in c. ij. de or. cogn. & tex. glo. j. & Bar. in l. in fraudem. §. neq. ff. de iure fisci. & text. meliorē de iure in c. cū l. & A. j. de re iud. Per quē dicit Bal. in ij. co. quod irritato processu, est irritata snia. Et ad iura in cōtrariū adducta, rñde ex eo quod no. d. Ant. in c. ab excōicato. in vj. col. s. de rescript. vbi dicit, quod stricte non est de processu ipsa snia. Vel dic, quod ponuntur, vt diuersa: quia aliqui qui pōt procedere, non pōt iudicare: vt notat Do. in c. ij. in v. col. de offi. vica. in vj. & per d. Ab. in c. cū sup. in ij. col. de cā poss. & pprie. & ita intellige tex. in c. ne alij. in fi. de pri. in vj. ¶ Et ista not. ad statuta annullatā processum, in quo non sunt scripta oia acta. Limita dūmō verbū processus, pferat in materia, quod adaptet diffinitiuē: sed si non adaptat: vt probat gl. in verbo processus in d. Cle. appellati. cui sic rñdet Dñi. cōcordās cū pcedenti post lo. An. in c. vt super. in iij. col. de appella. in vj. ¶ Ex quibus & ex text. habes, quae veniāt appellatioe actorū. Quid autē de captura, an sit de processu: vide tex. quod sic in Cle. j. circa princ. de hg. & Pe. de An. in cle. j. de exce. Prcl. & ibi. d. Car. ppe. fi. prin. ver. vj. qro. Et vtrū oblatio libel. sit de processu vi-

de Bar. in rub. C. de in ius vocā. vbi dicit, quod oblatio, quae fit iudici ante citationem, non est de processu, ex quo citatio est initiū iudicij: vt ibi. in gl. Et quia libellus pōt offerri die feriata. l. miles §. sexaginta. ff. de adul. & in glo. c. placita. xv. q. iij. cū cōcor. Secus dicit Bar. in oblatioe libelli, quod fit parti: quia illa est de processu, & ita intelligit iste tex. in verbo positiones. cū gl. ad quē do. meus non aduertit: vt dixi. s. in alio proposito. Et idē cū Bart. videt velle Bal. in l. j. C. quando libellus principi datus. & in l. j. ff. de in ius vo. Et ibi dicit, quod non dicit in causa appellationis procedere offerēs libellū parte non citata. Et ita tenetur licet aliter ipse scripserit. in d. rub. C. de in ius vo. Imo dixit ibi notanter Ang. quod iudex non dicit pcepisse iurisdictionem per solam formationem libelli inquisitionis: sed per citationem. allegat. l. si quis postea. ff. de iudic. Et dicit fuisse arduam questionem de facto: non vt no. Bald. in l. vnica. ix. colum. C. de confes. & Ang. in l. j. & in l. libertus aduersus. ff. de in ius vo. & in repe. l. j. C. de iudi. ¶ Quid autem de instrumentis, an dicantur de actis: dic, quod non: sed bene eorum productio, secundum Inno. in c. cum in iure. in fi. s. de offi. deleg. & pulchrē dixit Bald. in l. etiam in fi. C. de appel. quod non exceptio, sed exceptionis propositio: nec instrumentū, sed instrumenti productio dicitur de actis. allegat. l. on. hic. Sic intellige Bald. in l. ij. C. de eden in iij. colum. ver. iuxta hoc iudicium. Quid autem de cōsilio sapientis, an sit de actis, vide Ia. de Are. quod sic in tractatu de cons. sapientis. circa fi. ¶ Quid autem de publicatione processus: vide Inno. in c. cum l. & A. j. de re iudic. & ibi latē dicit. Quid autem de subdelegatione, an sit de actis: vide Archi. & Io. An. quod no. in c. si a subdelegato. de offi. deleg. in vj. quod valde not. ibi Do. inferēs, quod per subdelegationem solam non perpetuatur iurisdictione. Demum vi de Bald. in l. interrogatū. C. de lib. causa. vbi dicit per illū text. nomine actorum contineri quicquid factum est in iudicij praesentia, etiam si non in figura iudicij. Facit gl. j. in l. a. ff. de re iudic. & de hoc per Pau. de Ca. in l. actorum. ff. eo. ti. ¶ No. vj. ibi. penes scriptores. quia originalia debent remanere apud scribentem. & per hoc facit secundum Io. An. iuramentum tabellionis, qui in sui creatione iurat inter cetera, quod originalia penes se custodiet. vt no. Host. in c. sicut j. ne cle. vel mo. dicit tamē Io. An. & sequitur do. Abb. quod de facto videmus, quod notarij Eporum, vel cōitatu finito officio, dimittunt librū actorum in officio. Pro qua cōsuetudine dicunt facere. c. ad audientiam. s. de rescri. & sic in alijs notarijs actorum videntur residere, quod apud ipsum debeant remanere, & sint sua. Et ita tenes: licet ipse Ioan. Andr. aliud sentiat referendo Nico. de mat. in addi. Spe. in rub. de fi. instr. in iij. co. cum quo transit Pau. de Cass. in l. ij. C. de ede. dicens, quod quando notarij actorum dimittunt officiū, habēt etiam relinquere acta. Sed varius est, quod dicitur doc. hic: nisi in notarijs psonarū p̄dicatorum, in quibus etiam dicit Io. An. melius esse, si faciunt duo originalia: vt vnū p se retineat. fatef. tñ Io. Andr. in d. addi. quod librum instrumentorū retinet semp notarius apud se, per l. prator. in princ. in verbo, meū. ff. de ede. De quo per Bald. in rub. C. de fide instr. in j. col. & adde, quod si iudex non cōfusus devno accepisset duos notarios, acta stabunt penes digniore: & ceteris paribus penes seniorē secundum Bal. hic per id quod notat Inno. in c. j. s. de ma & obe. & facit. l. fi. ff. de fi. instrumē. cū alijs allegatis per Ro. in l. si verō s. de viro in l. iij. fallen. ff. soluto. matri. ¶ No. vij. ibi possit veritas declarari, quod originalia retinentur ad maiorem fidem. & veritatis cōseruationem Et hinc est, quod semper statur originali & matrici scripturę: vt etiam notat gl. in c. vt veterū. in gl. magna ad finē. ix. di. & in c. ieiunium. in verbo defunctę. xxvj. dist. Et pulchrē Pe. de Anchara. consilio. ccxxxij. incipiente prius de viribus. & dominus Abb. in c. tum ex literis. in pe. no. per illum tex. & istu s. de resti. in integrū. & Bar. in l. Sempronius Proculo. ff. de leg. ij. dicens semper standum esse prothocolo notarij. Idē Baldus. in l. ea, quae post prin. C. commi. vel epistolae. & glo. & Ang. in s. fin. in verbo, prothocolum. in auf. de tabellio. & Ioan. Andr. in data. vj. li bri. prope finē. dicens hinc esse, quod notarius iurat tenere copiam prothocoli. vt per ipsum in c. sicut j. ne cle. vel mo. Et dicitur prothocolum liber in quo notarius reducit ea, de quibus rogatur: vel etiā liber parvus, quod appellat bastardellus, in quo primō notat formam cōtractus secundū l. al. in l. nostrā in iij. col. C. de testa. Et ibi dicit vtrumque

vtrumque istorū dici originale: & quod eis discrepantibus stat illi primo, etiā si esset cancellatus: quia illud fuit propter reportationē factā in libro. Et quoniam producunt duo originalia in eodē facto, & eodē tēpore facta, vide Bal. & Imo. in l. cōprehēdebāt. ff. de leg. ij. dicit res, quod si discordat nemini stabit. & si plus cōtinet instrū, quod prothocolū, an detur fides instr. vide do. Ant. quod no. in c. dudū. de cōuer. cōiug. Et de notarij quod perdidit prothocola, vide Bald. in l. fi. C. de ede. & valet instrumētū. licet nullū reperiat prothocolū, secundū Bal. in rub. C. de fi. instr. in ix. col. & Bar. in l. admomen. in vij. col. ff. de iureiur. & Bal. in l. cōtractus. in iij. col. C. de fi. instr. ¶ Vltimō no. ad fi. ibi: si propter eius. quod cōstitutio cōtinens aliquid non propter se principaliter, ad finē alicuius mali cuiusdam di, non illaqueat transgressores ad poenā, si finis ad quē principaliter tēdit cōstitutio, non violat. Et idē no. do. Abb. hic se putare respectu peccati mortalis: dūmodo cōstitutio non contēnatur. & allegat Archi. post beatū Tho. in c. vñā. lxxvj. dist. vbi dicit, quod transgressio ieiunij non induxit peccatū mortale: quoniam non heret ex contēptu: & non quaref aliquis effectus ex transgressioe, propter quē ieiunij est inuētū, quod est bene notādū secundū do. Abb. ad multa pcepta ecclesiae: quae non ordinant propter se principaliter, sed sunt ad aliqd impediēdū: quod si cōtrauenitur eis, cessante eo, de quo dubitatur, cessat peccatū. & sequit do. meus hic allegans do. Abb. idem tenentem in rub. j. de obserua. iei. ¶ Adde do. Car. tenentē de ieiunij in Cle. ad nostram. ver. ij. in fi. de hære. & Do. optimē loquētē in c. generali. in vj. col. de elec. in vj. & adde. d. Cardi. in Cle. j. in xxxvij. q. de priui. vbi refert se consulisse, quod illa Cle. puniēs aliquē praesumentem. & sic notans dolum & temeritatē, non ligat hominem simpliciter cōtrauenientē sine dolo, vel p̄sumptioe: quae cessat respectu, quae lex cōsiderauit. Et non legi alibi tā notabile verbū in materia. & idem reperio prius consuluisse Cal. in ti. de sen. excom. cōsi. iij. incip. sacerdos parochialis. vbi consulit latē, quod non faciens in cōtemptum, non incurrit poenam legis, quae vtitur verbis denotantibus dolum. ¶ Et ad istud de peccato no. doctrinā generalē, quod quoties lex humana requirit in actu solennitatem ad certum finem, si ille actus fit sine solennitate, & non cōtraueniat illi fini, est quis tutus in foro cōscientie. Et ad hoc ne longior sim, vide Inno. in c. quia pleriq. & ibi do. Anto. in vj. col. j. de immu. ecc. & Pet. de Ancha. plene in regula. possessor. in primis char. de regu. iur. in vj. & in regula. j. in vj. q. eo. tit. & li. & Inno. in c. quia propter. s. de elec. & do. Abb. in c. ij. in fi. s. de resti. in integ. & Innocē. in c. si celebrat. de cle. excom. & Do. in c. j. de spon. in vj. & Io. de Ana. in c. in literis. in x. col. j. de rapto. & do. Abb. post glo. ij. in c. porrectum. j. de regu. & Cal. in disputa. incipiente. Bononiensi statuto. maxime ad fi. & Imo. in c. nisi cum pridem. in xx. col. ver. vnde quis. s. de renū. & oīno Fede. cons. cxxxj. incip. casus talis est: quidā testator. Generaliter autē quoniam cessante causa legis, cesset eius dispositio, vide plenus quae alibi per Imo. post gl. in c. post translationem. s. de transf. & per gl. & do. in c. cupientes. in prin. in verbo, malignantium. de elec. in vj. & do. Abb. in c. cū cessante. j. de appel. cum fi. ¶ Glo. in fi. De materia probandi negatiuam sufficienter remissam, in c. tertio loco. s. e. & ibi Bal. optimē declarat verba istius tex. Sed vnum adde pridie in facto occurrēs. Nā querebatur, an p̄deset cōis practica, secundū quā deducēs negatiua, vt videatur affirmatiua. dicit quod fuit & est absque eo, quod talis fuerit hares. Et breuiter dic, quod non prodest, secundū Bal. & plene in c. licet. in pe. col. s. e. & in c. vltra tertia. post pri. j. ti. proximi. allegat gl. in cle. fi. in verbo creat. ibi: nec. c. dicas. de re scrip. Ad idem vide Bal. in l. nec codicillos. C. de codi. & in l. de atate. in iij. q. principali. ff. de mino. & in l. inter stipulantem. in prin. de verb. ob. & Bal. in l. cū te. in fi. C. de pba. & in c. j. de cōtro. inter do. & vafal. de inuestitura. & in l. ij. s. quod obseruari. in vij. col. C. de iu. calū. & gl. in l. fi. s. ff. de dol. in causis modicis non requiritur solennitas huius. c. per. d. auf. nisi breuiores. tamen requiritur qualisqualis fides actorū, vel actoratorū, secundū Bal. hic fing. ar. Cle. s. ppe. de ver. fig. Bene facit elegās consi. Pe. de Anch. clxij. quod incipit, visis diligenter. vbi dicit, quod sicut omisio ordinis iudicarij in ordinarijs vitiat processum, ita omisio qua-

lisqualis ordinis in extraordinarijs. Ita dicit subtiliter sentire Inno. in c. tua. ad fi. de coha. cle. & mu. & remittit ad notata per se in c. j. de offi. deleg. in vj. Si tamen partes sunt praesentes, potest omnis scriptura omitti in modicis, secundū Bal. hic. ¶ Glo. in verbo, viros. ibi: creditur ei. not. glo. quod creditur scripturae actorū licet non habeat testium subscriptionem. Et idē Bal. d. Ant. & Imo. & do. Abb. hic per tex. in l. in donationibus. C. de dona. quicquid dicit Hosti. hic eius op. quo ad sententias diffinitiuas, seruat in certis locis, secundū Imo. hic: & etiā quoniam in interlocutorijs: nec male secundū do. Abb. propter varietatē opinionū. & in hoc statuta pui dent secundū eos, quibus addit do. meus Bar. concor. cū ista gl. in l. j. s. editiones. ff. de eden. & Bal. in rub. C. de fi. instr. in ij. col. dicentem per quatuor rationes, quod etiā sententia diffinitiuā potest p̄bari per solam scripturā notarij sine testibus. Adde Specu. idem tenentem latē in ti. de instr. edi. s. restat. in iij. colum. verific. sed cum literis. & glo. ij. in fin. in l. gesta. C. de re iudica. & Sali. in l. si quis decurio. in ij. colū. C. de falsis. & pulchrē Bal. in d. l. in donationibus. vbi post multa dicit, quod cōsuetudo mūdi obseruat, quod in actis non requiruntur testes, nisi in diffinitiuis & interlocutorijs. Allegat Inno. hic, & in c. post cessionem. s. eod. Bene facit quod not. glo. in l. carent. ff. de testi. & latē Bal. in l. iurifurandi. ad fin. & in l. nullum. in ij. colū. de testi. & do. Abb. post Ioan. Andr. hic: dum dicunt credi scripturā notarij de dictis testium, dato, quod solus examinasset: quia hoc potest, vt probatur per locū a specia li. in c. vt officium. s. verum. de hære. in vj. nisi esset factum valde arduum: quia debent interesse examini duo fide digni cum notario, qui iurent non reuelare, secundū Bal. in d. l. nullum. vbi vide. ¶ Vtrū autem procedant ista in his solum, quae sunt proprie de actis: an etiam in alijs, de quibus notarius causa immittit in processu: vt de ipsis dicatur constare absque alijs testibus, est questio dubia. & Lopus not. tenet, quod non: allegatione. lxxxj. quae incip. non valuit. cōcludens, quod non probatur quem fuisse procuratorem ex hoc solo, quod apud acta constitutus fuerit: nisi testes sint subscrip ti. Et idem in subdelegatione respondet ad d. l. in donationibus. quod intelligit, quod testes ibi non se subscribant: tabellio autem eorū nomina subscribat: vt ibi per eum, quem sequit do. Abb. addens Inno. in c. cum in iure. s. de offic. deleg. vbi dicit per acta probari instrumētū productionē, sed non instrumētū tenorē: nisi aliter fuerit sollemniter exemplatū. Facit quod not. Bar. in l. ij. C. de fi. instr. & iure hactenōc sic lib. x. vbi dixit, quod si specialiter inducitur aliquo casu, quod requiratur probatio per scripturā, non extendit vltra casum expressum. Et pro hac parte allego Bal. in rub. C. de fi. instrumē. in ij. col. vbi dicit, quod scriptura per notarium, vel duos viros, de quibus hic, probant ea quae sunt proprie de actis: non autem alia vt est procuratio, & contractus, qui fit apud acta. Idem expressē sentit Bal. in l. sancimus. in ij. col. ver. item not. C. de testa. Et hae partē expressē & latē tenet do. meus in c. post cessionem. s. eo. & retuli & confirmaui ibi in alio pposito in j. char. ver. amplia primō. Et ibi dicta faciāt p̄ ista parte, quae vera est multū sustenta bilis. cōtrariā partē tenet solus do. meus hic de ibi dictis mentio ne non facta. Mouetur ad probandum, quod scriptura facta apud acta probet isto casu absque testibus, per tex. in l. sancimus. & l. oīm C. de testa. vbi testamentum factum apud acta non exigit solennitatem testium: licet Bal. dicat ibi requiri duos. Item quia rō. l. in donationibus. f. propter multitudinem hominū & p̄tia iudicis habet etiā locū in alijs, quae actis. Et hoc intelligit dūmō praesente iudice, vel mandante, quia solus notarius actorū non sufficeret vt hic per eum, & dicit j. in q. vtrū sufficiat fieri acta coram solo notario. & pro hac parte dicit facere. l. cum ostendimus. §. fina. ff. de fideiuf. tu. & l. si cum maior. & ibi Bal. C. de repu. hære. & ita in effectu residet. Et re vera dici posset ad d. l. sancimus. & l. oīm. quod pcedunt fauore vltimae voluntatis: put in alia materia rñdet. d. meus ad illas leges in d. c. post cessionem. ¶ Sed nihilominus pro hac parte fortissimē facit iudicio meo, quia nec hic tenentes acta iudiciorum exigere testium subscriptionem fundat se principaliter in d. l. in donationibus. & tamen illa lex loquitur in donatione, quae non est de actis iudicij: vt de se patet. Item pro hoc vide Fulg. in terminis in d. l. omnium. vbi tenet, quod valet testamentū apud acta sine testibus. contra Bal. & Sali. ibi, requirentes

¶ Licet ex. Adde qd istud habet locum tam in reo, qm in actore. Ita do. Abb. in c. prout, de dolo & contu. in ij. col. in versi. reus tamē. & hoc intellige etiam difinitiva non expe data, & etiam lite non contestata Do. Abb. in c. finem litibus. de dolo. & contu. in vti. col. in versi. & declar. Adde tu an ista mora possit purgari, vt si venit post breue tempus, expensā non possint peti. vide d. Abb. in c. cum dilecti. de do. & contu. in vi. col. in ver. diutius. Adde ad illa: pone, reus non comparet in termino, & si comparuisset, iudices non processissent: quia im peditian isto casu sit reus condemnā dus in expens tāq contumax. ponit d. Abb. in c. fi. de do. & contu. in ij. col. in ver. & vt la tius.

duos. allegat. d. l. in donationib⁹. Benefacit no. dictū Host. in summa de na. ex libero vē. in quibus circa prin. ver. ascriptij. dicit, qd vbi aſs de iure p aliquo negotio debet fieri duplex inſtrm, ſufficit ſimplex aſſertio apud acta. & ſequit do. Anto. in. c. indicatum. de immu. ecc. Ad idē tex. in. l. j. in fi. c. l. fe. ff. de app. vbi aſs⁹, qd debet expediri in ſcriptis. ſufficit ſi fiat apd acta vna voce, & in actis ſcribaſ. ¶ Et tenēdo p nūc iſtā partē p p̄dicta: rñde ad ea, qd dixi i ſimili i. d. c. poſt ceſſionē. probādo, qd diſpō priuilegiati nō extēdit: & ſic priuilegiū datū actis nō v̄r operari in extrinſecis ab ipſis actis: quia iſtud eſt negandū, qd priuilegiū datū in hiſ, qd reducunt in actis iudicij, intelligat de proceſſu cauſa tantū, p d. l. in dona. quā imō calor iudicij ſupplet ſolēnitatē, etiā in alijs, qd nō ſunt de actis: tū ppter autoritatē iudiciariā: tū ppter aſſiſtētiā pſonarū primarū, qd vt plurimū ſunt in iudicio. Probat op. i. d. l. j. ſancim⁹. & in. l. cū oſtēdim⁹. ſi. p. quē tex. dixit Bar. in. d. l. j. cir ca prin. ff. qd app. nō licet. qd tū valet aſſertio apud acta, qd tū pactū. Et dicit, qd taciturnitas apud acta habet vim ſtipulatiōis. & idē no. Bar. in. l. fi. ff. de p̄to. ſtipu. in. l. cū quis de cedens. in prin. de lega. iij. & in. l. j. in prin. ff. de ver. obl. & Bal. in repe. l. tale pactū. qd p uocauit. ff. de pac. i. vij. col. de ver. obl. vbi p multa oſtēdit effectū calor iudicialis. Pro quo etiā facit, quā cōfeſſio facta ſine cā in iudicio, valet: vbi aſs nō valeret extra iudiciū: vt eſt gl. no. in. l. j. in gl. pe. in fi. ff. de interro. act. & no. Cy. in. l. gnaf. in. iij. q. C. de nō nu. pe. Ad idē qd no. Bar. in. l. j. C. de p̄dijſ curia li. lib. x. vbi p illū tex. pbātē, qd in iudicio nō p̄ſumit ad eſſe dol⁹, nec me⁹, decidit elegāter, qd ſi in cōtractu interuenit decretū iudicis, nō poterit cōtrahēs illū reſcindere, allegando ſe deceptū vltra dimidiā iuſti pretij. Et idē ſequit Bal. ibi. & Ang. cōſi. cccxix. Ici tutor vxori. qd tū nūc non aſſirmo ſed remit to ad Imo & Ro. i. l. fi. qd cū aliter. ff. de ver. ob. & do. Abb. in. c. cū cām. j. de em. & vē. cō cor. Adde etiā tex. i. l. pacta nouiſſima. C. de pac. & ibi Bal. dicētē, qd teſtm & donatio cā mortis facta corā duob⁹ teſtib⁹, valet: ſi corā iudice publicata fuerūt. Allegat. d. l. oim. Et p pte facit, qd dicit poſt doc. j. in. q. vtrū iura pducta & extenſa in actis, pbent abſq originali, & dicit qd ſic. Sed cōſydera: quā Imo. ita tenēs hīc, ſubdit qd ſitionē noſtrā, & trāſit cū opinione cōtraria. f. Lapi. Poſtea limitat, niſi inſtrm pcuratiōis pducereſ corā iudice & notari⁹ totū, vel ei⁹ ſubſtātiā registrarēt parte nō cōtradictē: quā tūc pbabit mādatū per acta abſq alio originali. & idem dicit in ſubdelegatiōe. & ita ſentit do. Abb. hīc. Pro quib⁹ pōdera gl. hīc ibi: ex quo em ſcriptura & c. & tenēdo. ſecūdū qd tenet Imo. facilius tollunt adducta cōtra iſtā partē, qd aſs rñderi malē pōt. ¶ Gl. i. verbo. citationis. Adde ſolūmō Bal. in. l. ij. in vl. col. C. de anna. exce. vbi ponit. xij. dicta aurea. & adde, qd accumu laui in. c. ad petitionē. j. de accu. ver. extra gl. vbi de citatiōe multa extēdit, qd p nūc adde ſingulare dictū do. Ang. in. l. fi. C. de canonis pſtatiōe. li. x. vbi dicit excuſari à cōtumacia eū, qd nō cōparuit: quā citatio nō erat ſecūdū

cōſuetū ſtylū citandi. Et exponit hīc Bal. tex. in verſi. citationes. i. cōmiſſiones: quia iudex eſt ille, qui citat cōmittendo: nūcius verō intimat. Itē dicit ſcribi debere etiā citationes inualidas propter glo. ſing. in. l. ſi accuſatoribus. C. de accu. dicentē nullum eſſe pro ceſſum etiā ſententiā, data nullitate citationis. ¶ Item in quantum Imo. hīc dicit cōmuniter ſeruari, qd credif relationi nūcij publi ci iurati, allegādo Bar. in extrauaganti ad reprimēdum. in verbo per nuncium, vide qd latē dicent. in. c. comparatij. de appel. & aliās dedi amplas remiſſiones. in. d. c. ad petitionē. ¶ Item in quantum do. Ant. tangit an cōſtituto de relatione nuncij, p̄ſumaf in dubio p̄ceſſiſſe cōmiſſionē iudicis, ſine qua relatio non valet. l. nemi nem. C. de exhib. re. & ibi Bar. Adde plenē Ro. & alios in. l. ſcien dū. de ver. obli. & plenē ſimē do. meū poſt alios in. c. j. s. de iudic. cōmuniter tenef, qd nō niſi appareat de cōmiſſione. cetera in hac glo. dic. vt hīc per do. Abb. ¶ ¶ Glo. in verbo, dilationes. in fi. not. j. ex glo. ſecūdū do. Abb. qd ad miſſionem in poſſeſſionem ex pri mo decreto, requiritur trina citatio, vel vna preſumptoria: & nō requiritur alia citatio in actu miſſionis. Et ad idem allegat gloſ. in. l. finita. §. Iulianus. ff. de dam. infe. & idem de excōmunicatiōe dicit ſe dixiſſe in. c. j. s. de iudi. & eſt in. xxj. col. Et de miſſione dixit ſe dixiſſe in. c. quoniā. §. in alijs. vt li. nō conte. Et vltra ea, qd dixi ibi, & hīc adde Imo. & Imo. idem tenentes in. c. ad petitionē. j. de accu. & Bar. & Sali. in. l. cōſentaneū. C. quō & qn iud. & Bal. in. l. cū proponas. C. de bo. auſ. i. poſi. & in. l. cōtumacia. §. j. ff. de re iudicata. & Spe. in titu. de primo & ſecūdō decreto. §. ſequitur videre. in prin. & Bal. in auſ. ei. qui. C. de bo. autho. i. poſ. & Pet. de Ancha. in Cle. j. de dolo & contu. & Cy. in repetitione. l. ij. ix. q. ff. ſi ex noxa. cauſa aga. & ſentit glo. magna in. c. j. de mili. vafal. qui contumax. Eſt verum, qd lac. But. tenet contrarium in. l. con ſentaneum. eo. quia quādō debet fieri interlocutoria, videtur qd ſufficiat vna citatio, quando nō agitur de graui p̄iudicio. l. iij. §. toties. ff. de dam. infe. Sed tamen prima opinio eſt verior: quia ſecundum Bal. in. d. l. cōſentaneum. pro ipſa eſt tex. in. l. p̄ſenti. §. nunc autem. C. de hiſ, qui ad ecclē. conſu. Non obſtat. d. §. toties. quia reſpōdet Imo. in. d. §. Iulianus. qd procedat ſpecialiter in cauſa damni infeſti, quā celeritatē requirit. iuxta. l. j. eo. ti. Et p̄ dictā cōmunem opi. limita ſingulariter, vt per Bar. in auſ. qui ſemel. in vlti. colū. verſi. quid ſi reus. C. quō & qn iudex. niſi iudex mandaflet litigantibus, vt litem conteſtarent corā ſe, antequam recederent, & reus ſp̄reto mandato iudicis diſceſſiſſet. Nam poterit iudex abſq alia citatiōe procedere cōtra reum ad primum decretum, per notata per glo. Itē nota ex iſta glo. ſecūdū do. Ab. & Imo. ¶ ¶ qd licet ex prima citatiōe non poſſit procedi ad puni endam contumaciā: poteſt tamen procedi ad cōndēnationem expenſarū, quas fecit pars p̄ſens, & remittit. d. Abb. ad gloſ. in c. querelam. in verbo expenſarum. §. de procu. Et ad ea, quē dixit ibi, & in. c. cū dilecti. de do. & cōtu. vbi nihil tangit in ſpecie. adde gloſ. idem tenentē in. c. oneratus. in verbo tot ſcriptis. lxxiij. diſ. & in. c. de illicita. in verbo peremptoriū, poſt mediū. xxiiij. q. iij. & in glo. ij. in. c. j. de do. & contu. in. vj. & Bar. Bal. Ange. in. l. ſancimus. C. de iudi. & Barto. in. l. contumacia. ff. de re iudic. & Bart. & Imo. in. l. qui ante Calendas. ff. de verbo. obliga. & Spe. & Ioan. And. in ti. de cita. §. viſo. ver. ſed quid ſi tres. & Ange. in. l. ij. C. de anna. excep. & do. Ant. poſt Inno. in. c. finem. in. iij. colū. s. de do. & contu. & Specu. in titu. de expenſis. §. j. verſi. ſed quāritur, quā do p̄ſtandē. ¶ ¶ Sed iſtam glo. & p̄dicta limita primō non p̄cedere in p̄ceptis executorum, quādo intra tres terminos p̄cipiunt aliquid fieri, in quibus, niſi aliud exprimatur, ſolum poſt vltimum locus erit poena, ſecundum Ioan. And. nota. in. d. verſi. ſed quid ſi tres. ſecus in p̄ceptis de veniendo datis per trina tēpora: quia comparando in vltimo non excuſatur ab expenſis: quā intereſt partis, quā venit in primo termino, & aduerſarium tūc non veniſſe. Idē illius intereſſe habetur cōſyderatio, ſecundū ipſum ibi, & Innocen. in. d. c. querelam. & in. d. l. qui ante Calend. & in. l. ſi finita. §. ſi plures. ff. de dam. infeſt. ¶ ¶ Secūdō limita: niſi comparens in prima citatiōe conſiteretur petita: quia non con demnabitur in expenſis, ſecundum Bal. in auſ. contra qui propri am. in fi. C. de non nume. pecu. & Ange. in auſ. qui ſemel. C. quomodo & quando iud. Pro quibus facit quod not. Bar. in. l. ſi quis inſiciatus. ff.

inſiciatus. ff. depoſiti. & Bal. in. l. generaliter. in. v. colū. C. de Epiſ. & cle. ¶ Hanc limitationē dupliciter reſtringe, primō ſi ante citatiōē fuiſſet reus monitus ab actore. iuxta. l. quidam Iberus. ff. de ſer. ru. pra. quā permittēdo ſe citari, etiā ſi poſtea conſiteatur, cōdemnabitur in expenſis. Ita ſing. voluit Gul. de Cu. in. l. edita. C. de eden. & ſequitur do. Ant. in. c. j. in. xiiij. col. s. de li. obla. & Ang. in. l. debitores. C. de pig. & Bal. in. l. omnes. C. de Epi. & cle. & do. Abb. & do. Maria. in. c. ij. de accu. ¶ Et in dubio p̄ſumitur iſtā monitiōne p̄ceſſiſſe arguēdo à cōmuniter accidentibus, iuxta. l. nā ad ea. ff. de legi. quā raro conuenitur debitor nō p̄miſſa interpellatiōe, in. l. in fidei cōmiſ ſi. in prin. de vſur. ¶ ¶ Secūdō reſtringe, niſi obligatio eſſet in diem: quia illo tranſacto expectans citatiōnem cōndēnabitur in expenſis, etiā ſi conſiteatur: quā dies ipſum monuerat iuxta c. potuit. j. de loca. Ita no. d. Abb. in. c. licet. in. v. colū. j. de ſimo nia. & do. Maria. in. d. c. ij. vbi etiam tetigit, ſed non ita clarē. ¶ ¶ Item no. ex iſta gl. ſecūdū do. Abb. qd iudex nō debet con tumacē cōdemnare, niſi prius ſibi cōſtet de cōtumacia, ex qua ipſe inferit vltra alios ad no. dictum Bart. in. l. multum intereſt. ff. de condi. & demon. & in. l. ſi finita. §. Iulianus. ff. de dā. in fa. vbi dicit, qd etiā p̄ſuppoſito, qd aliquis verē fit cōtumax, ſi tamē iudex hoc ignorās cōndēnat eum cōtumacem, nō valet actus. Allegat Barto. Innoc. in. c. cum contingat. s. de offic. deleg. & tex. in. l. hac autē. §. j. in verbo. conſtare liquerēq; p̄r torij. ex quib⁹ cau. in poſ. catu. de quo exclamant hīc d. Abb. aliud nō dicens. ¶ Adde qd doctrinam Bart. ſequitur latē do. Ant. in. c. cum dilecti. in. ix. col. s. de do. & contu. in. c. cum dile cti. in. iij. col. s. de elec. & Cal. in titu. de dila. conſi. vlt. & domi. Car. poſt Pet. de Ancha. in. c. ij. vt lit. pen. in fi. & do. Abb. in cle. p̄ſenti. de cenſi. & in. c. ad noſtram. el. iij. in. v. col. j. de iure iur. & in. c. fi. in. ix. col. de foro cōpe. & Pet. de Ancha. in. c. ij. s. de offi. deleg. & Bal. in. l. generaliter. §. hiſ de p̄ſentibus. C. de reb. credi. & in auſ. mat. in fi. C. qn multi. tutelē offi. & in. l. cū qui reſ. ad fi. in verbo ante qd nuncius. C. de procu. & in. l. ij. C. de ſpor. & Imo. in. c. ex tenore. s. de foro compe. & Bar. in. d. l. hoc autē. §. j. & Bal. Imo. & Ro. in. l. ſed ſi de ſua. §. cū autem. ff. de acqui. hared. & Bald. & Imo. in. c. ſepe. j. de appel. vbi de hoc eſt optima gl. i. verbo perēptorio. in fi. ſecūdū ipſos ibi, & in. d. §. cum autem. ¶ ¶ Limita hanc doctrinam Barto. duobus modis. Primō, niſi forte periculum eſſet in mora: puta, quia ſtatutū ardebat iudicem ad pronūciandum, & forte nuncius erat corruptus, & nō reprobat ambafſtatam. Tūc em ſi iudex credit eum citatum ex alia p̄ſumptione, ex informatione, valet ſententia. Ita elegantiffimē limitat Bald. in. l. falſus. in. x. colū. verſi. item dubitatur. C. de fur. ita ſaluans Ioan. and. quē dicit diſputando tenuiſſe contra p̄dicta, nimirum in diſtin ctiē ſecūdū eum. ¶ ¶ Secūdō limita, niſi iudex ante relationem nuncij pronūciaret vtraq; parte p̄ſente: quā valebit ſentē tia. Ita ſing. not. Bald. hīc allegat. l. de vnoquoq; ff. de re iudi. Et ita limitat Barto. in. d. l. multum. ¶ ¶ Gloſ. in verbo, recuſationes. verum dicit, qd recuſatio eſt danda in reſcri. per. l. aper tiſſimi. & in gl. C. de iud. & per Spe. in ti. de recu. §. fi. ſed nō p batur hīc in tex. ſecūdū doc. Et no. hāc gl. ſecūdū Bal. & do. Abb. qd nō valet proceſſus geſtus poſt appellatiōne propoſita recuſatione, & remittit ſe do. Abb. & bene, ad dicenda. in. c. cū ſpecialij. de app. Pro nunc vide ipſum latiſſimē in ſua diſpu tatione, quā incipit. duo clericali ordine inſigniti. ¶ ¶ Glo. in verbo pductiōes. no. gl. ſecūdū do. Ab. qd ſi de facto admittit productiō inſtrumentorū poſt cōcluſionē in cauſa, illa nō rele uat. Sed cōtrariū tenet hīc. d. Abb. quē ſequit do. me⁹. allegat Rotā & bñ cōcluſiōe. v. in nouiſſimis: quā iudex admittēdo vi detur tacitē reuocare cōcluſionē, in cauſa: per notata in. c. ex parte. j. de appel. vt hīc per eos latē. Ex quibus facias duas bre ues concluſiones. ¶ ¶ Prima concluſiō, valet admiſſio produ ctiōis inſtrumentorū facta ex iuſta cauſa, etiā parte contra dicte, dāmō citata, & cauſa cognita: licet ſit i cauſa cōcluſum p tex. optimū in. c. paſtoralis. i. fi. s. de cauſa poſ. & p̄p̄rieta. Et ſi diceretur interlocutoria iſta eſt excuſatiōi mādata: ideō eſſe cta irreuocabilis ſine partiū cōſenſu, iuxta gl. & Bart. in. l. j. in

fi. ff. de p̄to. ſi. Itē tale ius eſt queſitū parti ex renūciatione al terius partis: ergo per iudicem ſibi auferri non poteſt per glo. ordi. in. l. j. aliās. ij. C. quā ſit longa con. & tex. in. l. toties in ſia. ff. de polli. No. Ang. in. l. ij. §. ſi ſi pro quo. ff. qd qd iu. Reſpō det hīc do. meus, qd hoc cōtingit in actibus faciēdis corā iudice, in quibus multū pōt equitas iudicis etiā cōtra cōuēſionē partiū: per. d. c. paſtoralis. Et allegat etiā Spe. in ti. de pba. §. ſin. ver. ſed pone. vbi dicit, qd licet partes faciant pactum de nō p bādo p teſtes: tū iudex pōt admittere teſtes vni⁹ parti valde le gales. & dictū fuit in. c. ij. poſt do. Ant. s. eo. ¶ ¶ Secūda cōclu ſiō: admiſſio pductiōis inſtrumentorū facta à iudice ſine cau ſa, parte p̄nte, & nō cōtradictē, valet: licet ſit cōcluſum in cau ſa, ſecūdū do. Ab. hīc. ar. c. cū cām. j. ti. pxi. Et reſultat hoc ex ta cito cōſenſu partis, ſicut dicit in. c. fraternitatis. j. ti. pxi. qd rece ptio teſtū facta publicatis teſtibus parte p̄nte & nō cōtradictē te, valet. licet enim taciturnitas ſimplex nō operet aliās cōſen ſum p̄iudicialē: vt p gl. in rub. is, qui tacitē. cū ſi. tñ authori tas iudicis & fauor iudiciorū hoc opaf: vt probat ex dicto In no. in. c. ex parte Decani. s. de reſcrip. & facit. l. cū oſtēdim⁹. §. fi. ff. de fideiuſſo. tuto. ¶ ¶ Sec⁹ ſi pars cōtradixit: quā etiā ſi nō appel laut, cōtradictio eius reddit talē actū nullū, ſecūdū do. Ab. & expreſſius Do. p id. qd not. Bar. in. l. ij. ad fin. ff. de appel. reci. & Bal. in. l. ij. in fi. C. de epiſ. aud. dū dicitur examinationē teſtium factā poſt terminū parte reclamāte nō tenere. Si em hoc ope ratur in terminis hois, vt. c. licet. & ibi dixi. s. e. forti⁹ legis, qua lis eſt cōcluſio in cā: vt hīc per do. meū ponētē etiā tres modos cōcludēdi in cā, qd mel⁹ ſtabūt in. c. cū dilecti. j. de ſi. inſtr. ¶ ¶ Gl. in verb. tempora. dicit hīc ſing. Bal. qd ſi teſtes deponit vna die, nō eſt neceſſe, qd ſcribatur hora: ſed ſi iurat vno die, & deponit alio die, ſcribi debet vterq; dies. Nec ob. qd depoſitio trahat ad diē iuramētū: vt per Bar. in. l. dāni. §. Sabini. ff. de dā. infe. quā fal lit, niſi conditio teſtis medio tpe ſit mutata: vt quā de amico fa ctus eſt inimicus, vel econuerſo. & vltima qualitas p̄ualet. l. ſi mater. C. ne de ſtatu defunctorū. Et ideō dicit valde ſignanter, qd ſi obijcit teſti, qd tēpore iuramētū erat inimicus: certē ſi non erat tēpore depoſitionis reconualeſcit tempus iuramētū ſi non erat inhabilitas non annullaſſet iuramentū ipſo iure, ſed erat opus exceptione. & ideō valet extremū confirmās. ar. l. ſi vnus. §. pa ctus, in verbo, in priſtinam naturam redijt. ff. de pact. Secus ſi erat inhabilitas inſiciēs ipſo iure, vt excōmunicatio, ſecūdū eū qd ſubdit, qd ſi poſt iuramentū perfectū & teſtimoniū, ſuperue niret nouus caſus impedimenti, non reſcinderetur, quā cōſum matum eſt. & dicit eſſe gl. notabilem in. l. furti. §. ff. de inſami. quē dicta bene no. quā nō legi alibi. Et faciunt ad ea, quē dixi in c. licet. s. eo. in queſtione de teſte, qui deponit poſt terminū. ¶ ¶ Glo. pe. in fi. Ex hoc inferunt do. Ab. & Imo. qd ſi iudex omi ſit aliqua facere ſcribi, quā poſtea oportuit partem probare, & ſuper hoc facere expenſas, tenetur reſarcire parti. Quod di ctū retuli & multipliciter confirmari, in. c. tua noſ. j. de homi. Ideō non inſiſto ſibi. De poena iudicis negligētis iuſtitiam mi niſtrare, vide Bar. in. l. fi. ff. de var. & extra. cogni. & latē Ioā. de Ana. in. c. excōmunicamus. §. moneant. j. de haret. & ibi plenius dixi. ¶ ¶ Et in q̄tum do. Abb. hīc allegat Inno. in. c. ſcut dignum. j. de homi. adde quē ibi dixi. & adde, qd qn datur libellus pro in tereſſe corā ſyndicatoribus, non debet eſſe ad certū & limita tū intereſſe: ſed ita petere, vt cōdēnetur q̄tum eorum religio ni videat & placeat. Ita docet Ang. in. l. ſi filius. ff. de iudi. & i. l. ex maleficijs. ff. de act. & obli. & Bar. in. l. fi. C. de poena iud. qui malē iudicauit. ¶ ¶ Glo. ſi. in fi. habet iſta glo. materiam ſolennē & propriā huius Decretā. videlicet vtrū p̄ſumaf pro proceſ ſu, qd fuerit ritē ordinatus, qn impugnat ſnia ex ineptitudine proceſſus. Itē vtrū ſnia p̄ſumaf iuſte, ſi de ea ſolū dubitatur, etiā data validitate proceſſus. & hoc ſecūdū prius tēgeſ. & iſta ſunt magni effectus: quia p̄ſumptio releuat ab onere probā di. Et quis materia. ſit trita: tamen mutando iuxta morem do. Abb. clariōrē ceteris eliciēda ſunt ex dictis ſuis quaedam con cluſiones indigētes examine reſtrictis multis, quā dilatari poſ ſent. ¶ ¶ Prima concluſiō: pendēte appellatiōne, nō p̄ſumitur pro proceſſu factō in cauſa p̄cipali: ſed oportet vt is, p quo

sententia est lata, probet reatitudine, processus & iustitia sine. Ita firmant hic d. Anto. do. Abb. Imo. & do. meus per text. hic. & in. c. eu inter. a contrario sensu de re iud. Adde gl. idem tenentem in l. Herenius. §. Caia. ff. de euic. & Inno. Hoff. & do. Ant. in. c. in presentia. §. de renu. & gl. magna ad fin. l. j. C. si aduersus credi. d. Ant. in. c. cum ad sedem. ad fin. §. de resti. spo. & Spe. in ti. de instr. editi. §. restat. ver. in summa. & in ti. de sent. §. vt autē. ver. & no. secūdu quōsdā. Et rationē ponit hic do. Abb. q. p. appellatiōe est extinta, vel suspēsa virtus sententię. c. veniētes. j. de iureiu. l. j. & ibi Bar. ff. ad Tur. cum si. & idēd pro snia nō p̄sumit. Vñ dicit Imo. & do. Abb. hic, & Imo. i. d. c. in presentia. q. qui habebat p̄bare in prima instātia, habet p̄bare nūc. & probat producendo prima acta, vel producēdo alia denu. l. per hāc. C. de temp. appel. ¶ Hanc conclusiōem limita: nisi iudex pronūciasset super his, quę sunt cōmissa arbitrio suo: vt sunt dilationes p̄cāe arbitrarie, & similia: q. a si re? appellat ab arbitrio iudicis tanq̄ iniquo, debet ipse in appellatiōe probare iniquitatē arbitrij, pro quo lex multū p̄sumit. Ita dicit Inn. in. c. ad petitionē. j. de accu. qd̄ multum no. do. Abb. in. c. quod ad consultatiōem. j. de re iudi. Sed si velles disputatiuē tenere cōtra istā cōclusiōem, pondera tex. in. d. c. in presentia. vbi pendebat appellatiō: vt patet ex casu postio ibi per glo. j. tñ tex. ibi dicit semper p̄sumi pro iudice. Et Ioan. de Imo. ibi impugnat certis solutiōib? diuiniatis do. Ant. ibi dicit hanc opi. posse sustineri contra communem, per illū tex. cui dicit responderi non posse. Pro quo etiā adducit text. in. l. j. C. de offi. ciui. iud. & hoc repetit ibi Imo. in tribus locis. Ad idē adduco tex. optimū in. c. in nostra. §. de procura. vbi, si nō fuissent probationes factę per appellatē, p̄sumebatur pro iudicibus pen. ap. Et nō dicatur speciale esse in iudicibus literatis, prout dicit ibi do. Ant. q. tales debēt esse omnes iudices, vt tradit in. c. sciscitatio. §. de refcri. & Ro. dicit in summa & in. c. j. de cōlang. & affi. Nec dicatur, q. ibi pendebat tempus ad appellandū, prout dicit do. Ab. hic, & in seq. cōclusiōe: q. hoc est manifestē cōtra illū tex. Ad idē adduci pōt tex. i. l. si in situta. §. de inofficio. ff. de inof. testa. vbi si hāres institutus reportauit sententiā contra se in causā inofficiōsi testamenti aduersus pupillum, cogitur p̄. app. p̄stare ei alimēta. Et sic videtur p̄sumi pro snia nō tenēdo, q. sit speciale fauore alimētorum. Et hoc nō videt mirū: q. sola ap. nō tollit authoritatē iudicis. vnde ille p̄babit, qui sniam impugnat: vt per Imo. in d. c. in presentia. in. vj. col. ¶ T̄ Seda cōclusiō. Pendente tpe ad appellandū, p̄sumit pro snia, secūdu do. Abb. hic plenē, allegat d. c. in p̄ntia. & d. c. in nostra. q. iura bene probāt hic a fortiori: quia si volūt, q. p̄sumat pendēte appellatiōe, fortius p̄sumetur pendente tpe ad appellandū. Sed cum reuerentia non loquūtur in casu, ad quē allegantur per, d. Abb. imō, vt dixi. §. probāt cōtra cōclusiōem p̄cedētē. Et quis Imo. hic nō faciat differentiā inter ista duo tēpora, & dicat nullū ex eis p̄sumi pro snia: tñ in. d. c. in p̄ntia. in. iij. col. dicit contrariū in vtroq. tēpore, & melius in primo quidē, per illū tex. in. ij. par. gl. in. d. j. Herenius. §. Caia. Pro hoc etiā allegat hic do. meus tex. quem dicit sing. in. l. p̄pter veneni. §. fi. & ibi Bar. ff. ad Sylla. ¶ Hanc cōclusiōem intelligit. d. Abb. respectu iustitię snię p̄ iura p̄dicta: sed respectu reatitudinis, processus, nō p̄sumit nisi appareat secūdu eū: q. a processus req̄rit scripturā: vt hic in tex. Sed snia licet scribas, nō tñ scribis eius iustitia. c. scicut. j. de re iudic. propter diuersos mot? animi iudicis. d. c. eū ad sedē. §. de resti. spo. Est autē regulare secūdu eū, q. illud ad qd̄ exigit scriptura, debet p̄bari, & nō p̄sumit. allegat Inn. & bn. in. c. sup. his. prope finē gl. magne. j. de accu. & i. c. innotuit. prope finē. j. de eo, q. fur. ord. l. i. c. est em p̄sumptio fraudis. si scriptura nō adhibet vt hic per ipm. & illam doctrinā intellige, vbi longum tēpus esset decursum: vt p Inn. in. d. c. super his. cū cōcor. quę tñ cōsyderatio nō cadit, vbi est tps ad appellandū breue. Et secūdu istā declarationē puto intelligēdā esse opi. Imo. in. d. c. in presentia. quā. §. tenui, videlicet, q. pendēte appellatiōe p̄sumat pro iustitia sine, sed nō pro processu. & hoc modo saluari possēt communis opinio. Et pro dicta opinio. Imo. in. c. in p̄sen

tia. vide Bar. in. l. is, qui ad ciuilia. C. de appella. ¶ Item conclusiōem istam & p̄cedentem extēde etiam ad sententiā excōmunicatiōis, secūdu gl. & Inn. hic, & Imo. in. c. bona. j. s. de ele. Ex quo habes, q. licet appellatiō nō suspendat sniam censurę. c. pastoralis. in. ij. de appel. & c. is cui de sentē. excom. in. vj. tñ suspēdit p̄sumptiōem respectu iustitię & respectu processus. qd̄ singu. not. do. Ab. ¶ T̄ Tertia cōclusiō. Postq̄ sententiā transiuit in rem iudicatam, si nihil tangit de reatitudine processus, sed de iustitia sententię, p̄sumptio est pro ipsa sententiā secūdu oēs hic. Imo secūdu Imo. est p̄sumptio iuris & de iure, cōtra quam regulariter nō admittitur probatio. Et allegant omnes. c. cum inter. j. de re iudi. & dicit Imo. esse tex. valde bonum in l. Hærenius. §. Caia. ff. de euic. Et istud tanq̄ regulare p̄supponunt hic omnes maximē Bal. & Imo. Sunt tamen aliqui casus in quibus conclusiō fallit, ad eū q. non p̄sumitur pro iustitia talis sententię: nisi probetur. ¶ T̄ Fallit primō, nisi in sententiā sit expressus error cōtra ius scriptum: quia hoc probato, non p̄sumitur pro sententiā: nec transiuit in rem iudicatam purgat hoc vitium nullitatis, secūdu do. Ab. hic, per. c. pe. j. de re iudi. & c. cū inter. eo. tit. & in. l. si expressim. ff. de appel. & l. j. c. qn̄ prouo. nō est ne. Idē Bal. hic dicens, q. vbi est vitium in pronūciatione, nō p̄sumit pro iudice. Et de hoc dicit affi. glo. sing. l. qui testamento. ff. de excu. tuto. & vsq. ad quantum tempus possit de tali nullitate dici, vide in Spe. de senten. prola. §. iuxta. ad finem. Et hanc fallentiam intellige, vt dixi, qn̄ sententiā est contra ius scriptū. Secus si esset contra ius litigatorū. qd̄ etiā si hoc ostendatur, nō tenet, ex quo nō fuit appellatū, secūdu Ion. in. d. c. in presentia. quē allegat do. Abb. hic. Et rationem differentię, vide per do. Car. in Clemen. si appellatiōem. in. j. q. de appel. & quod no. d. Abb. in. c. p̄terea. el. ij. in. v. col. j. de appel. ¶ T̄ Fallit secūdo, nisi appareat notoriē de iniustitia snię, secūdu Imo. & d. Ab. hic, & Inno. in. d. c. in presentia. in. ix. col. allegat. c. sollicitudinē. ver. si verō. j. de appella. & in. c. inter ceteras. j. de re iudi. & Inno. in. c. fraternitatis. infra de frigi. vbi hoc voluit in prin. ij. col. super verbo, nouimus dicens sententiā posse retractari, quoties ostēditur de ipsius notoria iniustitia. Et ipsum sequuntur etiā ibi do. Ant. & do. Abb. qui dicit istud dictum nunq̄ tradendum esse obliuioni. & intelligit etiā si notorietas iniustitię postea accederet: q. per talem notorietatē tollitur p̄sumptio, quę aliās erat pro iudice. Pro quovltimo est casus elegans in. l. si qui adulteri. j. & glo. ij. in. c. inter. xvj. q. iij. Innoc. plenē refert, & sequitur Ro. in. l. admonendi. in. viij. col. ff. de iureiu. & Imo. in. c. cum dilecta. in. vlti. colum. §. de re scrip. & Bal. in. c. vnico ad fi. C. de confes. & in. l. si quis testibus. & in. l. libertorum. C. de testi. & do. Abb. in. c. cum inter. in. ij. colum. j. de re iudi. & in. c. cum Apostolus. in. vlti. col. j. de censi. & in. c. ij. versicu. vltimus intellectus. j. de purg. vulg. per illum tex. meliorem de iure ad hoc, per quem motus fuit Innoc. vbi §. & optimē facit Cle. pastoralis. versu. Pifana. de re iudi. vbi citatio ad locum notoriē suspectum est ipso iure nulla. Idem notant doct. in locis statim allegandis. & pulchrē dixit do. Cardi. consili. lvj. incipiente, dum reuerendus. q. manifesta iniustitia idem operatur, qd̄ nullitas. Allegat Inno. in. c. cum Bertoldus. in verbo concessimus. j. de re iudicat. & dicit esse not. dignum. ¶ T̄ Sed stat difficultas, vtrum talis sententiā lata contra notorium sit ipso iure nulla, an verō debeat irritari. Et q. sit nulla tenet do. Abb. in. c. inter ceteras. per illum tex. j. de re iudi. do. Ant. in. c. cum Bertoldus. eo. ti. per. d. c. inter ceteras. as. d. c. sollicitudinē. & d. Cle. pastoralis. ibi: dici ne ergo. bene facit. d. c. ij. de pur. vulg. Et idem not. d. Abb. in. c. cum ad quorundam. j. de exces. Prela. & in. c. per tuas. in. vlti. col. j. de fen. excom. & d. Ant. in. c. in repetitione. c. cum. M. xxxvj. col. versu. not. hoc dictum. §. de confri. & in. c. j. j. de re iudi. & in. c. per tuas. j. de fen. excom. in. vij. col. quia secūdu ipsum ibi, notorium equiparatur expressio in tenore libelli. No. Inn. in. c. j. §. de offi. vica. Sed expressio eui dens falsitatis, vitiat ipso iure sententiā. d. c. per tuas. & c. venerabilibus. ad fi. eo. tit. in. vj. ergo & c. Et pro hoc dicit esse casum in. l. j. ff. quę sen. sine appel. re. & in. d. Cle. pastoralis. & allegat Inno. in. c. nostris. in. addij. de conce. p̄ben. & hoc dicit ponderandum &

derandū & menti tenendū. Idem do. Car. plenē post Paulum in. d. c. pastoralis. ver. rursum. in. iij. q. & Do. post Io. an. in. c. Romana. §. in vniuersitatem. in. ij. col. de senten. excō. in. vj. & Do. Abb. in. c. si qn̄. in. j. notabi. §. de offi. deleg. & rñ. ad illum text. cōtra Bar. ibi. & vñ ista cōis opi. & seruari in p̄ctica. ¶ Nihilominus contra istā opi. est decisio Bal. in. l. j. C. ne filius pro patre. & in. l. ciues. C. de appel. Mouetur per text. ibi excusatio erat manifesta. & cōtra ipsam iudex pronūciavit. & fuit opus appellare. & allegat text. in. l. palā. §. quā in adulterio. ff. de ritu nup. vbi subtiliter intuēti p̄batur, q. sententiā lata contra deprehēsum in crimine, non est nulla. Et p̄ hac parte adducit hic do. meus. l. nam & postea. §. si dānetur. ff. de iureiuran. vbi valet snia lata cōtra iuramentū, qd̄ tñ inducit notorium, sicut cōfessio. c. fi. de coha. cle. & mu. & allegat text. i. l. is cui? nomine. ff. de inter. act. vbi valet snia per cōfessionē partis. Ad idē allegat. d. c. si qn̄. & ibi Bal. & c. dilectō. j. de ap. secūdu vnū intellectu. Et rñdet a. c. inter ceteras. q. secūdu cōm lecturā p̄bat, q. fit retractada, nō q. sit nulla. & istud etiā tenet Bal. ibi: licet ipse nō dicat. Ad c. sollicitudinē dicit, q. mādatū ibi nō astrigit: quia potest appellari. c. ij. de purg. vul. dicit, q. vbi erat expressus error contra ius scriptum: q. approbatur dōellū contra. c. monarchiā. ij. q. v. Ad ar. do. Ant. in. d. c. per tuas. dici pōt, licet ipse nō referat, secūdu qd̄ dixit Bal. in. l. ex diuerso. §. rei iudic. ff. fol. ma. q. expressio erroris in snia cōtinet vitium materię: vñ primus defectus vitiat ipso iure, secundus non, qd̄ bene not. ¶ Et tenendo hanc partē opus est, vt limite dupliciter. Primō, nisi snia lata cōtra notoriū, qd̄ est impossibile aliter se habere, secūdu Arch. Io. an. & Do. in. d. §. in vniuersitatem. & per domi. Ab. in. d. c. inter ceteras. & do. Car. in. d. cle. pastoralis. & Bal. in. l. j. C. sen. rescin. nō pos. ¶ Scdō limita: nisi sit interlocutoria, nō requiritur cautela cognitionē. Et ita loquitur. d. cle. pastoralis. q. cōmissio citationis fieri pōt parte absente, secūdu do. meū. Allegat Bar. in. l. in sa. C. de proxi. sacro. scri. li. x. Et licet ista multū persuadeat p̄ ista parte, tñ difficile obtineret, vt iuribus p̄ hac parte adductis respōderi possent, vt dixi in voce. maximē, q. ista vltima respōsio ad Cle. pastoralis. nō cōsonat: quia dū tex. ibi dicit, q. illa non meruit dici snia, nō cōsyderat vtrū esset leuis, vel magni p̄iudicij, sed notoriū, cōtra qd̄ erat lata. ¶ Fallit tertiō ista cōclusiō secūdu vnā opi. ¶ nisi in snia iudex retulisset se ad acta, q. in p̄spectis apparet de errore iudicis: quia snia esset nulla. & volens eā ex hoc capite impugnare, audiretur, licet trāserit in rem iudicatam. Ita dicunt Cy. Bar. & Ful. in. l. j. C. de errore cal. & d. Ant. in. repe. c. ab excōi. cato. in. vj. col. §. de refcri. & Imo. in. l. qui Romę. §. duo fratres. ff. de verb. obli. & in. l. ex diuerso. §. ff. fol. mat. & cum domi. Anto. Imo. & do. meus hic, & Imo. in. l. is ad quem. in. pe. col. ff. de acqui. here. & in. c. in presentia. i. xj. col. §. de renu. & ibi do. Anto. in. ij. col. & Inno. in. c. cū Bertholdus. super verbo cōfessimus. j. de re iudic. & ibi do. Ant. in. xij. col. Mouent istu: quia paria sunt, q. aliquid sit expressum explicitē, vel per relationē ad aliud. Iat prator. §. j. & l. in summa. in. prin. ff. de re iudi. in. d. c. p̄terea. & ibi Do. in. iij. notabi. xiiij. di. optimus tex. in. l. pe. C. de sentē. quā sine certa quantitate. & gl. in. c. illa. j. de accu. Facit qd̄ no. Alberi. in. ij. parte statu. q. clij. vbi dicit, q. si iudex dicat: condemnno tē ad talem p̄nā secūdu formā statuti, si in statuto nulla p̄na imponit, sententiā est nulla. Similiter dicit in Spec. in titu. de teste. §. qualiter. versu. ceterum. q. si dicitur credo prout in tali instrumēto, censetur cōsiteri ipsum instrumētum. No. Bal. in. l. j. §. qd̄ obseruari. in. fi. C. de iu. cal. Et si in instrumēto nihil esset pertinens ad possessionē, nō habere in aliquo p̄ cōfessio, secūdu Bal. in. l. j. C. de erro. aduo. Facit. l. qui plures habebat liberos. ff. de vsufruc. le. Similiter dicimus de teste, qui dicit, dico prout as dixi: vt per do. Ant. in. c. nihil. j. de verb. sign. & Bar. in. l. eos. ff. de fal. §. do. Anto. in. c. cū in tua. j. t. u. proxi. cum alijs similibus, quę adduci possent. ¶ Cōtrariā tñ opi. videlicet, q. valet snia, etiā quę retulit se ad acta nihil probantia, si nō fuit appellatū, tenet hic Inn. & Hosti. apertē dicētes, q. si in snia iudex diceret: quia p. A. & B. testes sic probatū est, idēd te cōdemno, etiā si illi testes nihil

probant, p̄sumitur pro sententiā, per. c. sicut. & c. causam. j. de re iudi. Et hāc opi. tenuit Bal. in. l. ij. in prin. C. de re iudi. & in. l. j. de ma. vin. & in. l. prolatā. C. de sen. & in. l. j. in. ij. col. C. de errore cal. & Pe. de Anc. in regula, ea quę in. iij. oppositione. de regu. iur. in. vj. & do. Abb. in. d. c. inter ceteras. Et est de mente Bar. in. d. l. si quis. quem pro hoc adducit Bal. in. d. l. j. de er. cal. quia aliud est, q. error exprimat specifice in sententiā: & tñ non valet propter defectum formę. Aliud est q. exprimat implicite: quia nō est de defectu formę. arg. l. si quis legatum. in. prin. ff. de Fal. Et hac ratione vitur etiam Bal. in. d. l. ex diuerso. vt p̄dixi. Et pro hoc fortiter facit: quia quādo datum est a lege, p̄ forma, vt aliquid fiat expressē, tunc non sufficit fieri per relationem ad aliud. vnde dixit sing. Ang. in. l. vbi autem. §. qui illud. ff. de verbo. oblig. & in. l. j. ff. de libe. & post. & in. l. prator. in. prin. ff. de ope. no. nun. & consi. cxij. incip. quędam dñā & Bal. in. l. minoribus. C. de his, qui. vt indig. q. in casu cle. appellati. de appel. nō sufficit exprimere grauamē per relationē ad acta. Et idēd ex quo lex requirit errorem expressum in sententiā: videtur hoc datum pro forma, secūdu Baldum in. d. l. j. ¶ Pro cōcordatiā opinionū in hoc dubio passu cōsyderandi sunt. vj. casus. Primus casus est, quando in sententiā non fit mētio de actis, tamē ex eorum inspectiōe videtur iudex errasse. & tunc sententiā nō est nulla: nec retractanda post transitū in rem iudi. secūdu gl. & Bar. in. d. l. j. C. de erro. cal. Bar. Bal. Imo. & Roma. in. d. l. ex diuerso. & Ang. in. l. Imperator. ff. quę sen. sine ap. rescin. & Imo. hic in. d. c. in presentia. in. x. col. quia requiritur error expressus ad hoc, vt vitiet. l. si expressim. ff. de ap. l. j. §. ita cōtra. ff. quę sen. sine ap. re. cum si. Et quia iudex potuit moueri ex aliquibus, quę nō sunt expressa in actis. c. cum ad sedē. j. de resti. spo. & c. causam. j. de re iud. Et bene facit quod no. Imo. hic contra do. Anto. dicens, q. si reperitur sententiā la ta contra instrumētum p̄ductum in actis, non est nulla: quia possibile est, qd̄ iudex illi fidem non adhibuit. & istud potius p̄sumitur p̄pter authoritatē iudiciariam & transitum in rem iudi. q. iudex sententiā contra instrumētum, videtur illud reprobare. ¶ Nunquid autem probari possit iustitia sententię ex tenore testium, cōtra quorum dicta iudex iudicauit. Imo. dicit, q. non: quia fortē vacillando deposuerunt: sed contrariū ipse tenet in. d. c. in presentia. in. vij. col. quia debuit iudex facere scribi vacillationem: vt j. dicā in quęstionibus post Innoc. hic. Idēd pro eis in dubio p̄sumitur. quę cōsyderatio potest procedere in causa appellatiōis: sed vt dixi post transitum in rem iudicatam super istis fortē non audiretur. ¶ Istū casum limita, nisi error iuris, vel calculi esset expressus in libello: quia semper videtur esse expressus in sententiā, etiam si ad libellū se non referat: quia omnino ad illum referatur ipso iure de necessitate. c. licet. j. de fy. mo. l. fi. C. de fideicom. liber. Ita no. Bar. & Bal. in. l. j. C. de erro. cal. & eleganter Bal. in. l. ij. C. de re iudic. & sequit hic do. meus. Pro quo adduco elegans dictū Pet. de Ancha. in Cle. cūm a repulsiōe. in. j. col. de appel. vbi refert se plerunq. audiuisse Bal. dicentem viua voce, q. de ineptitudine libelli semper opponi potest, etiam post sententiā ad eam annullandam: per tex. valde singu. in. c. cum dilectij. de emp. & vendi. Et idem dicit Pet. de Ancha. & sequitur Imo. in. ij. colum. Quibus adde Bal. in. l. ij. in. xiiij. q. C. de rescinden. vñ di. & in alijs locis, de quibus dicitur in. c. examinata. §. de iudi. Et istud intellige quando error expressus in libello nullo modo potest saluari. Sed si possit saluari: videtur intentata illa actiō, secundum quem error non esset notorius. & per Bal. in. l. cum certa ratione. C. quando prouo. non est ne. ¶ Secundus casus est, quando iudex in sententiā dicit probatum esse per probationes iure reprobatas: vt quia dixit per duellum sibi constare, per tex. in. c. ij. j. de purg. vulg. per quem probatur talem esse nullam, quod est notandum secundum Bal. in. l. libertorum. C. de testib. ¶ Tertius casus est, quando iudex non refert se ad acta per modum causę, sed simpliciter enunciat acta: puta, vt ostendat se cognouisse de causā: dicendo visis testibus, instrumentis. & c. & tunc, quia iudex non fundat se in actis, non videtur sententiā nulla per relationem

se interfuisse: non exprimedo tpa cuiuslibet actus : qa quo ad illa videt tm sermo testimonialis, no habens fomentu officij tabellionat' secundu ipm. De quo faciut festu Bal. d. Ant. Imo. & do. Abb. hic. q dicit, q quoridie allegant ista dicta Inn. pro instrumetis multa recitatus, vt no faciant plena fide, nisi respectu eoru, quo tpe cofecti instru potuerunt interuenire. Et addit nota per Bar. in auf. si quis in aliquo. C. de eden. & per gl. in verbo fides. in. c. Abbatej de verbo. fig. Adde do. Car. co fil. lxxiiij. inci. Titius nuc sunt. & c. in vl. char. vbi late sequitur Inno. hic, & vide eundem confi. xxxiiij. inci. cu inter religiofos. vbi ppter istud dictu Inno. cofuluit, q licet in instru dicat vocatis vocandis. illa verba no faciut fide: qa instrum solu probat his, sup qb' coficiunt, vt hic Inn. & vide oino Io. an. in Spe. de sen. vt aut. ver. & no. Vbi refert Guidone de Suza, disputado tenuisse, q si in snia dicit, citato reo perreptorie & c. no pbat citatio peremptoria. Ita dicit tenendu de iuris subtilitate: quia sunt verba actus prateriti. Secus si in sententia dicitur in i. titu presentem iudice sedente lecta. quia per ista verba ita probat illa interuenisse, sicut ipsa snia. Et sequit Ro. in d. l. sciendu. in xxv. col. post Ang. ibi. & cu istis concor. late Spe. in ti. de instr. edi. s. restat. ver. in summa. & in titu. de proba. s. fi. ver. sed pone. & d. Car. post glo. in verbo fundantur. in cle. j. de proba. & pulchre dixit Inno. in. c. huius in. j. de fi. instru. q non statut tabel lion, qui in suo instrumeto attestat se vidisse aliqd contineri in alio instrumeto. Facit qd no. Bal. in. l. gesta. ad fi. C. de re iud. & Spec. in tit. de procu. s. illud. ver. illud. & in tit. de proba. s. fi. vbi dicit, q si iudex dicat: condemo Titiu tutorē, scilicet pupilli: si aliud no apparet, ille per hoc non presumit tutor. Quod multu no. hic Imo. dicens se pridie habuisse in facto. & ponderat do. etrina Inn. hic vt fing. per Bal. hic, dum dicit notarium rogatu de mutuo. & enunciantē falso numerationē prius factā no puniri: qa de eo no conficiebat instrum. Et idem repetit in. l. ex his. C. de testa. mili. vbi oino vide. sed de istis verbis enuncia tiuis no me extedo, sed remitto ad Bar. & Imo. in. l. ex hac scriptura. ff. de dona. & d. Ant. i. c. cu dilecti de success. ab intesta. 35 cu cocor. de quib' aliis. ¶ Fallit primò ista cōclusio quoad propositu: nisi dicta verba ad scriberent p notariu i instrumeto snia, no simpliciter recitado, sed exprimedo per se cuilibet actui enunciatuē, vbi, qn, & a quib', & q in sui p'sentia acta fuerut: & postea se subscribes exprimat omnibus interfuisse. tuc enim ipsa enunciata no solu p'fumeretur acta: sed imo probant p tale instrum, etiā in cā appellationis. Ita exp'se no. Hof. hic, & sequit do. Ant. Imo. & do. Ab. qui dicit istud dictu esse tutius, quā id, qd no. Innoc. in. c. cu in iure. s. de offi. dele. & idē no. Spe. in. d. s. vt aut. ver. & no. & Bal. in. l. iur. iu. in. h. j. col. C. de testi. & sentit Lapus alleg. lxxvij. inci. tabellio. in pe. colu. dum ita limitat dictu Inno. in. d. c. fi. de fide instr. & hoc bene no. in practica. ¶ Fallit scdō, nisi sententia continēs talia verba etiā recitatoria, esset lata presentibus partib' & tacentib': quia tunc per ipsam probat illa p'cessisse. Ita notant do. Ab. & Imo. hic allegado Bart. in. l. j. per illu text. C. de rela. & non est opus seruare practica Hof. secundu do. Abb. in casu isto. Adde Bart. idē tenetē in. l. acta. in prin. ff. de re iud. & in. l. fi. qn ap. pel. fit. & in auf. si quis in aliquo. C. de edē. & Bald. & Sali. in. l. emancipationē. C. de fide instru. & Bal. pulchre in. d. l. ex his. in ij. col. & Ro. in. l. qui aliena. ff. de acqui. hare. & d. Anto. confi. xxxvij. inci. qnto p'cedit. & in. c. j. in vlt. col. j. de fide instru. & Lapum allegatione. lxxiiij. inci. approbat. & d. Ant. & Imo. in. c. cōquerete. s. de offi. ordi. & d. Car. in. d. cōfi. lxxiiij. & Ange. in. l. gi. q ad ciuilia. C. de ap. in. d. l. fi. qn ap. fit. & ibi dixit, q petēs executionē snia: no habet necesse pducere pcessum, sed solu instrum snia: in quo pcessus enuciaf. dūmō plente parte cofectū fuerit & idē repetit Ang. in. l. j. C. de rela. ¶ Sed cōfydera, qa profecto ista fallētia no videt aliquid noui afferre. Posito em, q pars tacuerit, tm sciebat se posse appellare & ius suum contradicēdi esse saluū. & idē taciturnitas no nocet. l. sicut. s. no videt. ff. q. mo pig. vel hyp. solu. Ita mordet Rappa. cu. in. d. l. fi. qn ap. fit. & exp'sius Ro. in. d. l. sciendu. respondēdo ad. l. j. C. de rela. & ad. d. l. fi. vt per eos, quoru opi. sequor. &

si diceretur, prout dicit hic do. Ab. referēdo Bar. in. d. l. j. quod intelligitur dūmodo taceat post. x. dies. rñde, q tuc ppter trā fitu in re iudi. p pcessu p'fumerit: vt dixi in p'cedētī cōclufione: igit de hac cōclufione tuc erit opus. Et qd nihil operet, videt tenere Ange. in. l. si p'fates. circa prin. ff. qno & qn iud. & Bar. in. cōfi. inci. apparet snia lata. qd intellige: qn sunt verba recitatoria. ¶ Fallit tertio, nisi illa verba visis. & c. etiā recitatorie ponent in snia legati Car. qa plenē pbat illa p'cessisse. Ita singulariter voluit Inno. in. c. cu dilecti. super verbo rñtionē j. de accu. & sequit do. Ant. & d. me' hic. & Ro. in. l. sciēdu. in. xxvj. col. de ver. ob. allegas bonū tex. in. c. cu parati. & in. c. cōfiteat. ver. intel. j. de ap. & idē no. Bal. in. l. si qua per calūniā. ver. de inde quāro legat'. C. de Epi. & cle. Sed istud intellige de cōfue. curia: Ro. qa sec' de rigore iuris, per c. cu nobis. in verbo quāteuq; j. ti. pxi. secūdu Spe. in ti. de teste. s. j. vers. qd fi aduocat' de quo p do. Ant. in. c. qd sup his. j. de fi. instr. & ibi dicit in materia. c. nobilissimus. xxi. di. ¶ Fallit. iij. in solēnitatibus enunciat in decreto iudicis: quia ille p'fumerit interuenisse, secūdu Ang. in. l. Imperatores. ff. de pri. cre. p id qd no. gl. & Dy. ibi cu concor. quas referat in. vij. cōclu. sequēti. Et hoc specificē coligit ibi Ang. ad limitationem notatoru per Inno. hic. Et idem Bal. in. d. l. ex his. qd singulariter no. & declara. vt in. d. cōclufione. Item de materia huius cōclufionis vide aliquid p Bal. in. c. j. in. iij. col. quo tēpore miles. per Imo. in. iij. s. cōdemnatum. ff. de re iudi. per Pau. de Ca. cōfi. iij. per do. Ant. in. c. licet. in vlti. col. s. eo. per Bal. in. d. auf. si quis in aliquo. & in. l. j. in pe. col. C. ne liceat ter. prouocare. & Ange. & Ro. in. l. hares institutus. ff. de acqui. hare. ¶ Et no. iij. primò q si breuitas temporis demonstrat iudicem non potuisse rimari ea. quae dicit se vidisse: illa verba nihil operant, secūdu Ang. in. d. l. plata. ¶ Secūdo no. q dicta verba quocunq; plata, no probat, nisi per notarium sint registrata: per istu tex. in prin. secūdu Ioā. An. late in d. s. vt aut. ¶ Et no. iij. q si in fine snia ponantur per notarium hac verba: lata fuit dicta sententia vtraq; parte petentō, pbat propterea consensus: sed sola iudicis requisitio, secūdu Bal. j. causam. in fi. propter glo. ibi. j. de re iudi. ¶ Sexta cōclusio p iustitia & rectitudine laudi arbitri, vel arbitratoris, ita p'fumerit, sicut pro sententia iudicis. Ita originaliter voluit Dy. cōfi. xliij. inci. tollemus. quē sequitur Ioā. An. in Spe. ti. de arbi. s. sequitur. ver. item quid si compromissum in additione incip. Dy. in regula. & Bal. do. Ioā. An. & Imo. & do. Abb. hic. & do. Ant. confi. xxvij. incip. hac quāstio dubia habet vulgaria. & in. c. quinquauallis. in. xlvj. col. j. de iureiu. & cōfi. xxxvij. incip. in qnto p'cedit. & Ro. in. l. sciendum in. xxvij. col. Allegat. l. ab ea parte. ff. de proba. & dixit in proposito Ang. in. d. l. sciendu. q si arbi ter presentibus consentientibus partibus ferret sententiam asserens se iudicare ex cōpromisso in eū facto, ex tali sententia iudicis p'fumptio potestatis suae, attēto q partes tūc potuissent illam dare, licet ille qui narrat se iudicem deleg. vel ordi. per hoc non p'fumat iudex: vt plenius per Imo. post alios, in. c. cu in iure. s. de offi. deleg. quia no est in potestate partium expressē, neq; tacitē facere iudicem eū, qui no est in. l. priuatorum. C. de iurif. om. iudi. quod no. Quāuis Ro. in. d. l. sciēdu. mordeat Ange. in eo, qd sentit arbitrium posse ferri causā non cognita. Nam malē sentit: quia p'fupposita p'sentia partium, tale vitium no nocet, secūdu Bal. in terminis in. d. l. plata. ver. fi. ¶ Sed aduerte bene ad duo. Primò, quia no videt, q pro arbitratore vnq; p'fumat. Ita p'babilitat attētari potest secūdu do. Ant. confi. xxix. in antepe. col. vbi elegāter loq; tur: quia arbitramentum magis adaptatur naturae cōtractuū, quam iudiciorum. vnde dicitur transactio: vt per glo. in auf. vt differentes iudices. circa prin. & in cōtractibus non p'fumerit pro requisito extrinseco. l. quecunq; s. fi. ff. de publi. Ergo nec isto casu p'fumeretur p laudo. i. q fuerit iustē latum p'cedētibus probatiōibus pro eo, qui obtinuit. Et istud esset sustentabile: nisi arbitrator esset persona valde prouida & honesta: per tex. in. c. nisi essent j. de p'ben. qui tex. sic ponit. Vel pot' intelligi secūdu eum: tamē quia illu tex. intelligunt simpliciter in omni arbitratore do. Car. & Imo. ibi dicētes no esse si milēm in

milē in iure. Et qa pro quolibet p'fumerit, q sit honesta p'sona. c. fi. de p'fump. credo dictu do. An. no esse tutu. & ita exp'rese fit mat Sali. in. l. locietate. s. arbitroru. in. xxij. q. ff. p focio. De quo et vide latissime Ang. cōfi. cxv. inci. in Dei noie. p decifione qntorū p'mitto, q qn snia. & vide qd statim dicit. ¶ Sed aduerte, qa ista cōclusio fallit, nisi ponere reclamatō, vel reducatō ad abitruū boni viri: qa tūc tollit p'fumptio laudi, scdm. d. Ant. & do. Abb. per ea q dicta sunt de sententia iudicis in pria cōclu. Idem do. Ant. in. d. c. in p'sentia. in pe. colu. & d. cōfi. ix. & ibi adducit q diximus. s. de sent. excō. que licet non suspēdatur per appellationē: tm appellatio tollit ei' p'fumptionem. Idē do. Ant. & Imo. in. d. c. quinquaual. ¶ Sed cōtra iū tenet Imo. in. d. c. in p'sentia. dicēs, q qui dicit laudum esse iniquū, habet onus probadi. in. l. ei qui. cu. fi. ff. de proba. Et istud q probatio incūbat petēti reductionē, tenet Bal. in Spe. in tit. de proba. in. xv. col. dicēs ita fuisse iudicatū. Imo ita exp'resem voluit Dyn. in. d. confi. & Io. And. in. d. addi. Sed Bal. in. l. nec quicquā. s. vbi de cretu. in. ix. col. ff. de offi. procon. & le. allegando Dy. in. d. con. si. quem et sequit Bal. in. l. fi. de meis. in. fi. ff. de arb. ¶ Est verū, q ista videntur posse simul stare, videlicet q pro arbitramentō no p'fumat. & tm onus probandi incūbit dicenti eū esse iniquū: vt late deducit Imo. in. d. c. quinquaual. & in. xliij. char. ver. quis autē habeat p'bare. Sed quia sit probabilius, putō indistinctē, q p'fumat pro arbitramēto: & onus probadi incūbat ipugnatō cōtra doct. hic, p ea q in terminis elegāter scribit Cal. in. ti. de arbi. cōfi. v. inci. cui incūbit. q late. d. Car. in confi. cxliij. inci. factū tale est. videf Barto. in secundo dubio. vbi inter alia negant istam aequiparationem appellationis iudicialis & petitionis reductionis: cu non sint similia: quia acta corā arbitratore non probātur in scrip. Ideo laudū non iustificans excusatur qa no pot' h're locū iste tex. qa arbitramētū ferf à bono viro. & no appellat intra. x. dies. nec ab illo, ad cuius arbitriū reducitur appellat, nec reperit iure cautū, q petitiō reductionis suspendat vires arbitramenti, put reperit in appellatione. & iō factū p'fumptio: & qa etiā si probatio incūberet victori, sufficeret ostēdere laudū, pro quo sumitur: quia non apparet acta, vt ibi latissime per eos. cu quibus transeo. Et optimē facit, q dicit in fi. sequētis cōclufionis. & cōfydera: quia profecto illa cōis opi. quā impugnavi in prima cōclufione, videlicet q p'cedēte ap. no p'fumat pro iustitia: habet pro se casum exp'resum in auf. de his, qui ingrediunt ad appellandū. s. illud ergo determinare. ibi: nisi eas rectē latas ostenderit. & docto. in locis proximē allegatis: & gl. hic fundat se in ipso: idēo necessariū est rñde re ad. c. in p'sentia. & ad. d. c. i. nostra. prout vtrubiq; dicit do. Ant. Alleg. tex. in. d. s. illud. exponat rectē. i. ritē, prout in simili factū gl. in. l. j. de inoffi. test. ¶ Septima cōclusio. Decretū aut interceptū pro viā volūtarię iurisdictionis: puta in veditōne rei ecclesiasticę, vel minoris, p'fumerit ex iusta & vera causa interpositum, & qd oēs solēnitates requisitae in cōtractu iter uenerint, secūdu do. Abb. hic, per tex. in. l. ab ea parte. ff. de probatio. vbi emancipatio p'fumerit rectē facta. & ille textus de facili no reperit alibi scdm do. Ant. idem tenentē. c. quod sicut. in. xv. co. s. de elect. & in. c. sicut. j. de re iud. & ibi et allegat text. in. l. manumissio. ff. de manumif. vin. Idē dicit Spē. in ti. de emptio. & ven. s. nūc dicendū restat. ver. & breuiter scias. & Bal. in Spe. de appel. in. xv. col. & in. l. quicūq;. C. de bo. q libe. & in. l. fi. C. de p. mino. & in. l. no aliter. ff. de adop. & ibi alleg. l. ij. vers. q non arbitramur. C. de off. om. iud. & c. accipimus. ver. no credimus. s. de eta. & qualita. Idem Bald. in. l. si p'fates. C. quō & quā do iud. & Imo. in. l. fi. qn aliter. in. fi. ff. de ver. ob. & Ang. in. l. sciendu. in vlti. co. eo. tit. & Bald. in. l. quācūq; s. fi. ff. de publi. & in. l. cu. ij. s. i. p'etor. ff. de tranfac. & in. l. j. C. de manu. vindi. ¶ Limita, seu declara istā cōclufionē, dūmō ipse solēnitates sint enunciate in instrumeto decreti: quia aliās per solū decretū no p'fumerit de decreto, scdm Bal. elegāter in. l. ex his. in. ij. col. C. de test. mil. & in repe. l. ij. j. in vlt. q. ff. si ex noxa. cau. agaf. & in l. j. ff. de rebus eo. & alleg. glo. solennē, quā dicit ita itelligēdā & bn, in. l. j. propē fi. gl. maioris. C. de fide instru. li. x. Et ita in p'posito p illā gl. dicit Io. Fab. in. s. fi. inst. de fidei iusto. & Lapus dicēs

ea ē bonā & optimā allegationē. lxxvij. inci. tabellio. i. pe. co. & Ang. ea dicēs esse notabilissimā in. l. pupill'. ff. q. mo. pi. vel hyp. fol. Et idē Bal. in. c. j. s. j. instrum. de notis seu oru. dicēs, q si in instru decreti no sit mētio de solēnitare extrinsecā illa no p'fumerit. Et idē Fede. cōfi. cxlij. inci. do. Io. dicēs, q p decreto no p'fumerit qn ex eius tenore no apparet de causē cognitiōe. & de illa gl. meminit do. Ab. in. c. qd autē. de iurepa. & in. c. Alberic'. in ti. prox. & Bal. in. l. fi. C. de p'ra. mino. & Ange. in. l. q in alie na. ff. de acqui. hare. & Bal. in. l. iureiur. C. de testi. & in. c. post cēfionē. in. ij. col. s. eo. & Ange. in. l. sicut. s. no videt. ff. q. mod. pig. vlt. hyp. fo. & Bar. & Ang. i. d. j. C. de iure haste h'ic. & d. Ant. & do. Car. i. c. ea nofcit' de his, q h'it à pla. dicētes q si i decreto alienatiōis rei ecclesiasticę dr capim cōfensisse. pbat cōfēsus: nisi aliud ostēdat. & illud dic verissimū, p p'dicta no dispū tado. qn verba enūciatiua p'bet, vt no: qa illa cessat, vbi est iter postitū decre. ¶ Et vide oino Ang. in. l. Imperatores. ff. de priuile. credi. vbi semp gl. fi. q idē sentit, q gl. in. d. l. j. dr Dy. tenuisse vt dictū est, solēnitates decreti p'fumerit dūmō in ipso sint enunciate. Et subdit per hoc limitari do. Inn. de qua. s. in. v. cōclufio ne, q enūciata in instrumeto, q tpe cofecti instrumeti interuenire no potuerūt, no p'fumerit: qa fallit in decreto iudicis: quā fallētia exp'rese ponderat et Bal. in. d. l. ex his. & in. d. s. fi. in stru. ¶ Et intellige sanē: qa no sufficeret, q tabellio scripsisset simpliciter solēnitates interuenisse: sed oportet solēnitates nominatim exprimere, scdm Io. Fab. in. d. s. fi. Et bene facit, qd dixi in prima fallētia. v. cōclufionis. qa scdm ipsum videret tabel lio scripsisse, vt iudex, no vt testis, q clarē debet loqui. & ita et est de mente gl. in. d. l. j. & aliorū de quibus. s. est verū, q si quis vellet probare solēnitates enūciatas in instrumeto decreti non interuenisse, vel non esse veras, audiret. Casus est in. c. j. de reb. eccl. no alie. in. vj. & sentit ibi gl. in verbo tenues. & exp'resius Pet. de Ancha. licet aliud somnauerit ibi Do. & dicit Bald. in in. c. j. in prin. in. ij. col. qui feu. dare pos. q si cōtractus sit factus cū debitis solēnitatib'. i. interueniente cōfensu Pregelati & capituli & decreto superioris, p'fumerit ille actus in vtilitate ecclie. ¶ Quod aut pro solo decreto no enūciante solēnitates, no p'fumat, tenet Bal. in. l. iur' gētū. s. qd ferē. in. ij. col. ff. de pac. & Ang. in. l. j. C. de iure haste h'ic. l. x. & in. l. qd cūq; s. fi. ff. de publ. & Ro. in. d. l. sciēdu. quē seq' hic do. meus per tex. in. l. minorū. C. de p'di. mi. Et licet isti simpliciter loquatur: tm eorū opinio limitari debet per p'cedēta. Ex quibus no remanet elusoria dispositio. d. l. quācūq; s. fi. put dicebat Ro. quia fi no fuerit enūciatū i decreto tutorē adhibitu fuisse, hoc no p'fumeret: & hec operabit. d. s. fi. Nec stringit rō Angel. in. d. l. j. dicētis se no posse obtinere in facto scdm opinionē Spe. de quo in prin. hui' cōclufionis, quasi ita no p'fumat, sicut nec p pcessu per istum tex. quia iste tex. loquitur quando est appellatu: sed aliās p'fumerit, q rectē & ritē actū fuerit p iudicem. d. c. sicut. q p'fumptio p'cedit et i actib' volūtarię iurisdictionis. d. c. ab ea parte. ¶ Quin imō est vnus casus in quo p'fumerit p decreto, et qn in eo no sūt enūciatē solēnitates. i. qn est instrumētū decreti antiquum. ita cofuluit Pet. de Ancha. loquēs de alienatione rei ecclesiasticę. confi. cxxx. inci. ex cōfilijs excellētū doctorū per. l. fi. filius. cu. fi. C. de pe. hare. & idē not. d. An. & Imo. in. d. c. ea nofcit. facit qd not. Inno. in. c. illud j. de p'fump. cū cocor. quas aliās dedi in. c. licet Heli. ad h'ij. de sy. ¶ Vltimò in materia huius gl. no p'pendente cā nullitatis, p'fumerit p snia: quia sola appellatio est illa, q tol lit p'fumptionē snie, scdm Spe. no. in ti. de p'ba. s. j. vers. v. se q tur videre. quē seq' do. An. & Imo. hic, & in. d. c. i. p'sentia. & d. An. in. c. p. venerabilē. in pe. char. in verbo oppon. primò j. q si. sint legi. & est de mēte Bal. in auf. q supplicatio. ad. fi. C. de p'ci. Impe. offe. Et idē dicit isti de cā restitutiōis in integ. qd bn no. qa p hoc apparet no esse mirū, si pen. reducatōe ad arbitrium boni viri p'fumat p laudo: vt. s. tenui: qd dr de appellatione no extēdit. ¶ Expedita materia gl. qro priō, vtrū sufficiat, q pdu ctio iuriū de qb' in tex. vel relatiō nūcij fiat notario soli, an ve rō oporteat, q fiat iudici. & videf sufficere, q notario, scdm. d. Abb. hic. sup gl. in verbo dilationes. De relatione nūcij, allegat. Bar. in. l. fi. snia. s. iulia. ff. de dam. infe. De instrumentis allegat.

l. eo. sup his. C. de app. Adde p ista parte tex. que ad hoc not. ibi Bar. in l. p. p. in his. C. de app. Idem Bal. ibi, dicens secus in receptioe testi. Idem Sal. ibi loquens de relatioe nunci. Idem Bar. Bal. & Sal. in d. s. sup his. & Bar. Sal. & Pau. de Cast. in d. aut. q. supplicatio. per illu. tex. in verbo causas introducibus. Idem Bar. in l. ij. ad fi. C. de iur. f. l. x. & Pe. de Ancha. in c. cord. in v. col. de ap. in vj. No ob. q. probatio est facienda iudici. l. quinquaginta. ff. de prob. q. no negat isti, quin debeat fieri fides iudici: sed notarius habet postea presentare acta iudici. ¶ Cōtrariā partē, q. no sufficiat acta fieri corā solo notario, tenet Host. d. Ant. & Imo. hic. & et do. Ab. in pe. char. in hoc sibi cōtrari. q. offm notarij est scribere: vt hic no aut recipere infra corā eo pducēda. & iō fines mādātū sunt obseruādi. l. diligēter. ff. man. Adde Bal. idē tenēt in l. ij. in princ. C. de eden. alle. Gul. de Cu. in l. edita. eo. ti. vbi dicit, q. notarij no pōt recipere aliquā pductioē, nisi iudex sit p̄sens. alle. bonos text. videlicet. l. adoptio. C. de adop. & in l. instar. C. de iur. f. l. i. in fraudē s. quoties. el. j. ff. de iure f. l. Idem Bal. in l. si quis se. C. de accu. per illu. tex. i verbo stacionarijs. quē Bal. & et Bar. exponāt p tabellionib⁹, v. of ficialib⁹. Idem Bal. in l. si ea. in ij. notabili. C. qui accu. p. l. Sempro nia libellos. cū gl. in verbo, Luci⁹. ff. de fur. Nā aliud est scripturā peruenire ad notariū, & aliud peruenire ad iudicē. Idem Ang. & Ro. in d. s. l. q. in talib⁹ productionib⁹ requirit causē cognitio alleg. propter adū. s. nauit reus. C. de iud. ibi terribiles in medio pponātur scripturā. & rñdēt ad s. super his: allegatū p do. Ab. q. ibi dicit, q. instrumēta, q. producūtur, debēt relinqui vel accipiari in scrinio notarij, sed no dicit, q. possint soli notario produci. & alleg. ibi Ro. & bene Bald. idē tenēt in d. aut. quā supplicatio. & alle. gl. in l. cū simus. in verbo, cōfessionib⁹. iunctis ibi notatis, per Bar. C. de agri. & cens. l. xj. Idē et tenēt Bal. & Ang. Sal. & Ful. l. hac cōsultissima. s. si quis aut. C. de testi. Idem Ang. in d. l. p. p. in his. & in d. l. eos. Idē Bal. in l. i. v. iij. col. C. q. accu. dicēs, q. notarius no potest aliquid de iudicialib⁹ scribere sine mandato iudicis. per l. fi. C. de exhi. reis. Idē sentit Bar. in l. videam⁹. s. deferre. in fin. ff. de iur. iuran. quē sequūtur do. in c. tuis. in j. col. j. ti. vbi dicit, q. notarius no potest deferre iuramētū in litē: nisi iudice p̄sente & mandante. Facit qd no. Bal. in l. instar. C. de iure f. l. x. & do. Anto. in c. fin. in v. col. de fi. instr. ¶ Et pro ista parte, quā verior est, adducit et, q. in pductione instrumētū requirit cāe cognitio: cū produci debeant parte p̄sente. vel citata. l. iudices. C. de fide instr. l. si qn. C. de testi. & idē de alijs actis no requiritibus causā cognitionē, per d. l. si q. se. vbi scdm intellectū doct. libellus non pōt produci corā notario: & tñ in eij⁹ pductioe cāe cognitio no requirit, nec partis citatio. vñ et die feriata expedif. l. miles. s. sexaginta. & ibi Bar. ff. de adulte. quo die pars non pōt citari. l. j. ff. de ferijs. No. Bar. in pposito in d. l. miles. s. quinquenij. facit et gl. in l. iubemus. C. de liberali. cā. q. dicit cōfessionē no dici factā in iudicio, nisi fiat iudice sedēte pro tribunali. Not. oēs in c. f. s. de cōfess. ¶ Et tenēdo hāc partē, limita eā primō nisi pductio esset facta parte aduersa p̄sente & consentiēte, ita simplicif dixit Imo. in d. s. l. i. & cessat rō cognitionis causē ex quo infert sub dubio fortē, qd sufficeret producere acta primā causē corā notario iudicis appellati. ex quo primō illa prius sunt actitata inter partes. ita dicit posse intelligi. d. s. super his. Et ista duo bene no. maxime hoc vltimū ppter autoritatē Imo. ¶ Secūdo limita, nisi notarius esset deputatus in specie ad recipiēdas scripturas, quā producunt, vel iudex cōmississet notario, q. reciperet instrumēta, scdm Fulg. in d. l. hac cōsultif. fima. alleg. no. per gl. in l. si quis ex signatoribus. ad fi. C. quēdam. testa. ape. & ita intelligit. d. s. super his. & idē Host. d. Anto. & alij hic dicētēs ita se habere generalē consuetudinē, q. iudex committat notario receptionē actorū. & hic incidenter adde, q. si notarius ignorāter falsum scribat motus ex relatione alterius, puta nunciij, non tenet de falso. Ita dicit Bar. in l. si mulier. s. si feruus. in fi. ff. re. amo. ita dicens se cōsultuisse in ciuitate Tuderit. ¶ Secūdo querō iuxta p̄dicta, vtrū ipsemet notarius actorum possit esse rogatus de tali cōmissione sibi facta: & cre datur ei in hoc? Bar. tenuit, q. sic, in l. ex sententia. ff. de testa. tu.

& Ang. in l. sciēdum. ff. de ver. obl. quia videmus, q. potest etiā notarius scribere se esse rogatū a partibus. Et hāc partem i notario electo ad acta, tenet Sal. in aut. apud eloquentissimū. C. de fi. instr. secus dicens in alio notario, cui iudex cōmitteret receptionē alicuius actus: quia de cōmissione non erit ipsemet rogatus, sed alius. ¶ Contrariū & melius tenent Host. & do. Anto. do. Ab. & Imo. hic, q. dicit in practica hoc menti tenendū: quia quando q. erratur. Et idē dicunt p̄dicti cōsiliū esse, vt latius sit rogatus: quia sibi non creditur. l. vnica. C. de man. Prin. & l. omnibus. C. de testi. Adde Io. An. qui sequitur Host. hic, in regula. cum quid vna in ij. col. iur. in vj. in mercu. ipsum sequitur Bal. in l. iureiuran. C. de testi. & in l. iudices. vbi vide. C. de fide instr. Idem do. Abb. in c. fraternitatis. j. de cle. non refi. & Ang. consi. cxliij. & Ange. & Imo. in l. ij. s. si dubitetur. ff. quēdam. testa. ape. & Bal. l. ad egregias. ff. de iureiu. Et multū hoc do. Ab. hic. q. articulus examinationis testiū possit notario cōmitti. & quia hoc eget examine, vide quē post ipsum dicentur in c. cū cām. el. j. tit. e. ¶ Et retenta hac opi. pro vera, limita nisi alius notarius non reperiret, scdm Bal. in d. l. ad egregias. ar. l. j. s. si de verb. obli. Pro quo faciunt illa pulchra dicta Ang. in re. l. si vacante. in v. iij. col. C. de bono. vac. l. x. Dum multipliciter probat, q. si deficit vnus officialis ad actum necessarij: puta tpe postis, potest p alium expediri, q. uis alijs esset inhabilis p illam legem: & ibi semper recurras ad Bal. in l. j. C. de spor. quē retuli. s. in secundo notabili. Bene facit qd scribit Io. de Imo. in c. P. & G. in v. iij. char. ver. iuxta p̄dicta tangit hic d. Ant. s. de offi. deleg. vbi dicit, q. quis notarius vnus tribunalis non possit cōficere acta alterius, etiā ex partiū prorogatioe: vt no. Gu. de Cu. & Bal. in l. repetita. C. de Epif. & cle. & do. Ant. in c. P. & G. & gl. i. quicunq. C. de execu. & exac. l. xij. & plenē Bal. in l. testa. C. de testa. in l. j. ff. de iud. & in l. j. ff. de offi. procon. in l. quos prohibet. ff. de offic. p̄fere. vt. Et quīs ex duob⁹ notarijs deputatis ad acta, vñ sine alio cōficere no possit: tñ fallit scdm ipsum Imo. nisi alius notarius esset impeditus: quia vtroque istorū casuum alius poterit illi subrogari. quā omnia no. Nō ob. p̄dictē cōclusioni rō Bar. in d. l. ex snā q. notarij possūt attestari se fuisse rogatos: q. rñdēt Bal. in d. l. iudices. q. rogant de cōmissione officij iam commissi. Nam ex quo est tabellio, scribere debet: sed non rogat de origine cōmissionis officij: vnde autoritate nemo potest sibi adscribere: sed ex quo constat de autoritate pōt eā exequi. Cū ergo tabellio nō habeat ex natura officij tabellionatus autoritatē receptionis testiū ascribēdo sibi hāc autoritatē p̄prie pertinēt ad iudicē, nō ad se, nō credit scripturē. d. l. oib⁹. Eo mō dicit Bal. q. si tabellio propria manu scriberet pcuratorē passiuē. i. q. cōstitutus est procura. nō valet instrū: q. non pōt sibi adscribere autoritatem vel offm. Et vide etiā Bal. in l. s. j. in ix. col. ver. itē requiritur subscriptio. C. de iure deli. vbi dicit, q. hares q. necsit scribere pōt notario cōmittere, vt pro ipso se subscribat in inuētario. & credet tabellioni, qui attestatur in scriptura ita fuisse sibi cōmissum: quia istud cōmittere nō est aliud, q. rogare: q. per hoc nō cōfertur tabellioni autoritas alicuius officij: & sic non testificat in cā sua. s. nos aut. in aut. de tabel. & alle. Ioā. And. hic. ¶ Tertiō q. vtrū isti duo viri teneant iurare offm suū legaliter exercere. Host. hic tenet, q. non, dicens post Abb. antiquū hoc nō reperiri cautū in iure. & sequūtur Io. An. & d. Ant. hic Pro quibus facit gl. in l. j. ff. de ven. in spi. & q. diximus in c. p̄pofuisti. in ij. conclu. s. e. Cōtrariū tenet Bal. hic. Nā si iurat tabellio in sui creatione, & argentarius in sua matriculatione, & miles in sua promotione: & alijs tanq. priuati habent: vt no. gl. sing. scdm eū in l. eos. C. de offi. mili. & gl. quam dicit solēnem in l. quēdā. s. numularios. ff. de eden. ergo & isti duo viri, q. succedūt loco tabellionis. & istud iuramētū sufficit p̄stare ipsi iudici, et in absentia partiū. Ex quo apparet scdm eū, q. nō iurant tanq. testes: q. tūc deberet pars citari. Et ista partē tenet et do. Abb. hic, de Bal. mētiōne nō facta: cū isti sint quasi testes. argu. l. Domici⁹. Labeo. ff. de testi. & optime facit scdm eū. c. p̄terea. in tit. ij. & ista partē sequor. Sed caue, q. non puto tales falsum cōmittētēs posse puniri tanq. testes falsarios, per id qd no. Bal. in d. c. p̄pofuisti

in dicto. c. p̄pofuisti. circa medium, dum dicit q. vbi nō defert iuramētū formale, q. p̄statat testib⁹, non dicunt propriē testes. vnde non includunt in statuto puniente falsos testes. Et ita est hic quia vt p̄dixi post Bal. istud iuramētū defert in absentia partis: & sic caret forma iuramenti testiū fateor tamē, q. poterunt extraordinariē puniri: vt in simili dixit Bal. in d. l. data opera. in xij. co. C. qui accu. quē retuli in d. c. p̄pofuisti. Subdit eleganter Bal. hic, q. isti duo viri p hoc nō efficiunt tabelliones causē. Et iō si diceret statutū, q. tabellioni falsum cōmittenti amputet manus: isti non comprehēderent in verbis statuti secūdū eū: q. nemo potest verū tabellionē creare: nisi solus Princeps, vel ab eo potestatis habēs, scdm Inn. in c. cū. p. de fi. instr. Postea exclamat Bal. de isto tex. dū probat scripturā istorū duorū facere fidē vbi cūq. pducā i to to mundo. ¶ Quartō querō, vtrū vnus de istis duobus, poterit substituere tertiū ad scribēdū, & postea se subscribere? Hosti. Io. And. & do. Ant. tenent, q. nō tū, quia instrū de quo vnus est rogatus, alius nō conficiat: vt no. in c. pe. & vltij. de fid. instr. Tum, quia industria personā in scribēdo electa alteri non cōmittit: per regulam, quā habet in c. si s. autē. s. de offi. dele. Cōtrariū tenet hic Inn. dicēs satis esse, si additur subscriptio. & sequit. d. Ab. dicēs hoc esse notabile & menti cōmendandum ad multa. Et facit. c. cum ab vno. de re iud. in vj. & in c. significasti. & c. p̄stora. s. de offi. deleg. Ad idē multum no. tex. in c. inter dilectos. j. de fid. instr. vbi potest quis per aliū instrumētū scribere: dūmodō ipse scribat. & satis habet fides & integritas boni viri ex subscriptione. Vñ collige secūdū eū, q. statuto requirentē plures notarios ad vnū actū, sufficere q. vnus scribat, & alij scribant: q. dicit menti tenendū. Et pondera ru: q. Inn. loquit et q. ambo isti duo vellēt se exonerare a scribēdo: quia sufficere postea subscriptio: a quod adhuc magis probat notabile domini Ab. ¶ Habes ergo doctrinam auream Inn. q. oīs virtus attributa scripturā alicuius, ita operat, si ipse se subscribat alio scribente, ac si ipse oīa scripsisset: q. apud nos non legi in loco magis authentico. Idē no. Bal. in aut. contra qui propriam. in ij. col. v. i. q. uero. C. de non nu. pec. per l. cū antiquitas. s. fi. C. de testa. Idē gl. Bar. & Sal. in l. emptor. s. Lucius. per illum tex. ff. de pa. & Bal. in rub. C. de fid. instr. in xj. col. ver. sed dubitat nunq. d. tabel. & Ang. in aut. de tabel. in prin. in ij. col. & in l. pluribus. i. prin. ff. de ver. ob. & gl. in c. quāto. j. de his, quē fi. a p̄gla. bonus tex. in c. si quis presbyterū. j. de reb. ecc. non alie. & in c. nō liceat. Pape. xij. q. vnde dicit Ang. in l. ita stipulatus. s. Chryfog. ff. de ver. ob. q. virtus data a statuto scripturā manu propria confecta, extendit ad subscriptam manu propria subscripta. & ista procedunt regulari

43 ter. ¶ Limita primō, dūmodō sit actus, qui nō poterat me phibente fieri: quia subscribendo videor consentire. Secus si esset actus, qui omnino poterat fieri me prohibēte, scdm gl. & Bar. in l. Caius. ff. de pig. act. & do. Ant. & do. Ab. & Imo. in c. ex literis. s. de transac. & do. Aut. & Imo. in d. c. q. to. & Ro. post Bar. in l. q. dotis. in xxx. col. ff. fo. mat. & hoc habet locū etiā si posset cōtradice re: sed non sine rubore, scdm Bar. in d. l. q. dotis. circa fi. & Do. in c. pe. ver. querō: pone. l. di. & gl. in c. pleriq. i verbo tacēt. ij. q. vj. q. alleg. tex. optimū in l. pe. in verbo magna verēcūdia, & i p̄sentia pudor. ff. de fur. & facit q. no. Inno. Bar. & d. Ant. in c. q. super his. s. de ma. & obe. & Bar. in l. j. s. q. onerāde. ff. quarū re. act. nō daf

¶ Sufficere subscrip. Adde quid contra: pone aliq. scripsit schedulam manu sua, & non subscripsit: An illa faciat fidē contra eū vide Bart. in l. cum tabernā. s. idem. ff. de pig. & ibi Ang. Sal. Ant. de Bur. in c. j. de fi. instr. Bald. in proce. s. forum. in vlti. colum.

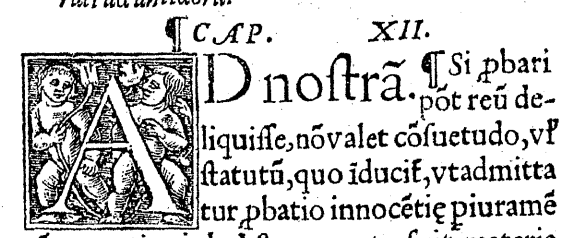

tiā primi, inspecto simplici tenore depositionis testiu: & ideò de hoc interesse partis, tenet primus iudex in cōficia, q̄ prædicta non feruauit scdm̄ ipsūm. Pro quo vltimo vide. d. Anto. in c. tua nos. de homi. & ibi dixi. ¶ Est verū, q̄ no. Ab. hic si bene percipio, vide de hoc dubitare: quia p̄sumendū est à iudice secundo, q̄ aliqua iusta cā moueat primū non secutū testes, per. c. cām. de re iud. Sed r̄nde ex notabili doctrina Bal. in. c. licet. in. xj. co. ver. sed an p̄ b̄ata. s. eo. dū dicit, q̄ si cognosci nō potest intentionē victoris nō potuisse probari, nisi per testes: p̄sumit iudex illos secutus. Et iō redditur pulchra hæc doctrina Inn. q̄ in dubio p̄sumitur p̄ testibus. ar. l. marito. ff. pro foc. & non p̄sumit scdus iudex vacillationem: quia sciebat ipsam exprimendam in actis, per tex. meliorem de iure, in. d. c. confitutus. vbi q̄n iudex examinat testes p̄ aliū reuendos, debet facere, q̄ ille scdus possit cognoscere, quanta sit fides testibus adhibenda: quod percipit potissimē ex aspectu. & ideò cū secundus non sit ipecturus testes in facie, transcribi debent signa vultus, an pallētes, ridentes, vel lachrymantes deposuerint, scdm̄ Bal. hic. Adde Bal. in. l. de minore. §. tormenta. ff. de q̄m. vbi sequit Inn. hic. Et subdit, q̄ rōne vacillationis potest iudex ponere reum ad torturā. Sed sit cautus iudex, vt faciat scribi in actis vacillationē: ne in syndicato dicatur venisse ad torturā sine in dicit, s. put no. hic scdm̄ ipsūm. & d. Imo. hic. sequunt Bart. & Bal. in. l. iij. ff. e. ti. & d. An. & Imo. in. d. c. confitutus. & Bar. dicens, q̄ als tenebitur in syndicato, in. l. Lucius. in. ff. de infa. & Bald. in. l. presbyteri. la. j. in prin. C. de Epif. & cle. & in. l. nullum. post princ. C. de testi. & d. Anto. in. c. cū cām. el. j. in. xij. col. ver. videndū est. & seq. in. ti. prox. & Spe. plenissimē in tit. de test. §. nunc tractandū in ver. confyderare etiā debet. & sequenti. Et quamuis daretur casus in quo snia non haberet reuideri à scdo iudice puta: nisi procederet appellatione remota in casibus, de quibus in Spe. ti. de app. §. in quibus. adhuc tñ puto necessariā cautelā Inn. q̄ est & alia ratio videlicet timor syndicat. & vbi nō esset syndicatus, est honor iudicis, quē debet iudex magnificare: vt in. c. nolo. xij. q. ij. cū his, quē allegat Cal. in. repeti. c. nostra. in. x. co. j. de coha. cle. ¶ Nunq̄ aut vacillatio debeat subscribi p̄sente teste, concludit Inn. & alij, q̄ sic q̄n iudex facit finem puniendi testē: q̄ pot. per. c. super his. j. de p̄e. & l. nullum. C. de test. Nec ob. c. cū dilectus. in. ff. de ord. cog. quia fallit hoc casu, vbi testis nō cōuincit ab alijs, sed ex proprio defectu: q̄ reputat notādum. d. Ab. Et idē do. Ant. in. d. c. dilectus. §. fi. in. iij. col. scus si nollet testē punire: vt hic per doct. & plen. per Spe. in. d. §. nunc tractandū. Et q̄ requirat p̄sencia testis, dum notatur vacillatio in casu, de quo supra, firmat Bal. in. d. l. nullum. post princ. Et quamuis notarius de vacillatione non perp̄dat: debet tamen obedire iudici dicenti, q̄ vacillationē scribat, scdm̄ Inno. Ho. & alios: & scribit iudicē ita iussisse. sed efficacior esset scriptura, si ipse adderet, & idē mihi videbatur scdm̄ eos. Quibus adde Bal. in. d. l. nullum. vbi dicit notarium non videntē vacillationē non teneri scribere, q̄ ita sit. sed solum, q̄ iudex dixit. Allegat Inn. & Io. An. hic. & adde, q̄ si notarius scribat vacillationē sine mādato iudicis, non probat scdm̄ Bal. in. l. qui falsa, vel varia. ff. de testi. in. apofitil. alleg. Inn. hic. Et adde, q̄ iudex debet facere scribi nomē vacillantis scdm̄ Bal. in. l. iij. in. prin. eo. ti. ¶ Sexto t̄ quæro, vtrum productio instrō apud acta, illa productio probet cōtenta i iustro, adeò, q̄ non sit opus vltius producere originale. & in hoc Inn. Host. & cōiter omnes hic, post multa tenent, q̄ sic. Adde Bar. idē tenent in. l. chirographis. i. prin. ff. de admi. tu. per tex. in. l. fi. C. de fi. instrū. & ibi ēt Bar. & Bal. idē tenēt. & idē Bald. in. l. ij. in. ff. de fi. instrū. & Rota in antiquis conclusionē. cxij. incip. itē no. q̄ i actibus. Et idē no. Bal. in. l. nostrā. in. iij. col. C. de test. alle. l. eos §. super his. in. verbo, exempla. C. de appel. Et idē Bal. in. l. fi. in. xvj. co. C. de edic. di. Adri. tol. & in. l. ij. C. de fid. instrū. & Bal. & Angel. in. aut. si quis in aliquo. C. de eden. Spec. in. tit. de rescip. p̄sentione §. j. ver. sed obicitur. & in. tit. de instrū. edic. §. nunc dicamus. ver. pe. & Bar. in. d. l. eos §. super his. dūmodo exemplatio fuerit facta auctoritate iudicis scdm̄ eū. & cū p̄dictis concor. & Bal. in. l. gesta. i. fi. C. de re iud. per illū tex. Et amplia etiā si post registrum appareat originale esse abolitum, vel cassum scdm̄ Bal. eleganter in. l. j. ff. si tab. testa. extab. per. d. l. fi. & sequit Bal. in. l. fi. vnus. in. fi. C. de testamē. Imò plus dicit Pau. de Cast. in. l. publicatis. vbi bonus tex. C.

de testa. q̄ etiā si originale non fuisset registratum in actis, sed data copia parti: si postea p̄dā originale, cogef aduerfa pars exhibere illā copiā. quē registrarit, & habebit fidē absq̄ alio originali alle. Bar. in. d. auf. si quis in aliquo. ¶ Hic conclusionē limita dupliciter. Primò dūmodo registratio sit facta de toto tenore instrū vel de principio & fine, cū clausulis substantialibus. Secus esset, si si simpliciter in actis diceretur productum fuit tale instrū eptio. nis, q̄d incipit & finit sic: quia inuentū. tūc tenor nō est de actis, sed productio, sed Inn. quē sic itellige in. c. cū in iure. in. fi. §. de offi. de leg. & d. Ab. & alios hic. & Bar. i. d. l. chirographis. & ita procedit quæ dixi. §. super gl. in verbo viros. ¶ T̄ Secundo limita, dūmodo registratio in actis fuerit facta p̄sente aduersario, vel citato, scdum. d. Ab. hic pro quo vide oīno Io. And. in. d. vers. sed obijci tur. sicut dicimus, q̄ in exemplatione, quæ fit auctoritate iudicis, requirit citatio partis: vt Bar. in. d. auf. si quis in aliquo. & do. in. c. h. j. de fi. instrū. Imò volunt hic Host. & alij, q̄ necesse sit, q̄ pars citata nihil oppofuerit contra instrū. & idē Imo. in. c. cū in iure. §. de offi. deleg. Facit. d. l. fi. C. de fi. instrū. Et quæ dicta sunt de instrū, extendunt hic omnes ad mandatum procuratoris & delegationē iudicis: vt hic lat. per. d. Ant. ¶ T̄ Septimò q̄ro scdm̄ oēs hic: vtrū post lit. contest. teneat iudex docere de sua delegatione, si sibi opponatur, vel procurator de suo mandato: quæ ante lit. conte. clarū est, q̄ tenet. l. j. C. de man. princ. lita demum. C. de procu. Et in hoc Bar. in. l. licet. C. de procu. dicit, q̄ hæc negatiua: tu nō habes mandatum: nō debet probari per negantem, sed per p̄curatorem affirmantem se habere mandatū. iuxta. l. actor. C. de proba. Et idem In no. d. Ant. & d. Ab. hic latē contrariū. & melius tenet gl. in. d. l. licet. & gl. & Ange. in. l. Pompo. §. rati. ff. de procura. & gl. & Inno. in. c. j. in verbo, absentia. de ele. in. vj. & Bal. & Sali. & Pau. de Cast. in. d. l. licet. & Io. And. & Imo. hic. d. Ant. in. c. cū. M. in. xij. col. §. de cō sti. & Imo. in. d. c. cū in iure. quia admittendo procuratorē vsq̄ ad lit. contest. videtur positū in quasi possessiōe officij, p̄curatoris & ista talis quasi possessiō debet transferre onus probadi in admittentem eum. l. siue possidetis. §. de proba. Et poterit probare mandatum esse falsum, vel à domino reuocatum. bene facit q̄ no. Inn. in. c. innotuit. de eo qui fur. ordi. i. i. vbi dicit, q̄ si cōparui corā iudice tanq̄ coram delegato: & post lit. contest. oppono, q̄ ipse nō est delegatus: q̄ propter lit. contest. translatus est in me onus probandi. ar. d. §. rati. & sequitur Bal. in. l. gesta. in. vlti. col. C. de re iud. ¶ T̄ Octauò quæro, vtrū iudex, qui est notari. possit scribere acta coram se facta: & regulariter dicas, q̄ non: quia nemo fungitur dupli. cō officio: vt dixi post gl. in. c. iij. §. eo. & ita Inn. & alij in. c. cum à nobis. j. ti. prox. Fallit in casibus de quibus pulchrē per Bar. & Bal. in. l. iubem. §. sane. C. de fac. san. ecc. videlicet in actibus voluntariæ iurisdictionis. vnde iudex in sinuatiōe si est notarius, pot̄ ex partium consensu conficere instrūmētū in sinuatiōis. Idē in causis modicis per aut. nisi breuiore. C. de sen. ex breui. reci. Idem si facit aliquas literas testimoniales rōne officij sui, nō in forma iudicij. Idē de potestate castrorū & villarū non habentiū magnas cas, q̄ sunt notanda scdm̄ eum. Item fallit. nisi cōsuetudo, vel statutū loci vellet, q̄ stare tali scripturā: scdm̄ Bar. elegāter in. l. ij. ff. de stipu. ser. & ibi per Imo. & per eūdem in. c. ex literis. prope fi. §. de transact. per Bar. in. l. lecta. ff. si cer. pe. Et de materia per Bar. in. l. ex snia. ff. de test. tu. & Bar. in. l. comperimus. C. de proxi. fa. cri. li. x. & dom. An. in. c. j. §. de re iud. & Bal. in. l. si consul. ff. de adop. & do. Ab. in. c. iij. in. iij. col. §. eo. & Bal. in. d. auf. nisi. & Imo. in. c. cū à nobis. j. ti. j. & Bal. in. l. cur etiā. ff. de test. & l. cum sniam. C. de sen. & ibi dicit Bal. q̄ iudex potest scribere sniam suā. & dicit. Pe. de Ancha. in. c. fi. de re iud. in. vj. q̄ his casibus, quibus potest ferri snia sine scrip. eisdem stare simplici relationi iudicis de actitatis in cā. Allegant Bar. qui hoc no. dicit in. l. nō tātū. ff. de app. ¶ T̄ Nonō quæro, vtrū acta iudicij, q̄ non sunt scripta, possint probari per testes. Inno. & Host. d. Ab. dicunt, q̄ sic. vnde per cōfessionē partis p̄bari pot̄ per. c. h. j. Et q̄a tex. dicit documētis, quorū appellatione veniūt ēt testes. l. j. ff. de fi. instrū. scdm̄ eos. Dicit tamen do. Abb. q̄ si emerferit difficultas, q̄a acta nō sunt scripta, tenebit iudex, p̄ illū tex. Adde, p̄ hac parte optimū tex. in. l. quoties. & ibi gl. ff. de proba. & text. i. l. qm. C. de hære. & ibi do. Flo. post gl. in verbo, iudicialibus. & text. in. c. Alberi. & c. cū tu. j. ti. pxi. & in. c. sicut. de re iud. vbi snia p̄bat per

¶ Valere statutum. Adde ru, q̄ ista statuta videntur illicita, & rō est q̄a illud q̄ debet fieri p̄ viā iustitiæ, non debet exerceri cū odio & malo animo: q̄a p̄bēt materiā peccā di & scandali. & ad hoc facit text. in. l. nouē singulis. ff. de re iud. & iō Io. An. in. Spe. in. tit. de cō sit. dicit statutu, q̄ dat hāc facultatē vt ministri legis ad hoc, vt faciat iustitiam q̄a isto casu statutu pot̄ illos heredes seu consanguineos. ministros iustitiæ facere. xxxij. q. v. c. si esset delictis & illud idem tenet do. Ab. i. c. fi. de cō sue. in. iij. col. i. ver. no. primū dicitur. Istā conclusionem itellige veram de iure ciuili & in foro seculari. De iure autē canonico tale statutum non valet Host. & oēs in. d. c. fi. de consue. & bal. in. l. j. in. iij. col. C. fi. à non compe. iud. ad de & pone, q̄ stan te tali statutu, q̄ bā nit̄ possit impunē occidi, pulchrū est videre, an filius pot̄ fit ipunē occidere patrem bānitū, vel e contra. pater filiu bānitū. Ang. in. l. si adulterium cū ince sty. §. liberto. ff. de adulte. tenuit. q̄nō & idē tenuit in aut. de ince. nu. in. prim. Bar. in. d. §. liber. te nuit contrarium q̄a dicit, q̄ ista q̄o. fuit de facto Tuderti. & q̄ p̄ quoddā col legū fuit ita cōsul. & idē tenet Pe. de An. & Ioann. de Ana. in. rub. de his, qui si occi. Bart. in. l. minimē. ff. de reli. Sali. in. l. j. C. de his qui pa. vel filii, occi. Quid dicendū in hac difficultate: r̄nde q̄ non est fauē dum filijs, vt occidant patrem bānitū, nec e contra, sed postquā parricidiū est cōsumptum seu sequutum: tenebim̄ op̄i. Bart. Adde ad ista: pone, q̄ nō sit statutum, an banni

tur per testes. ¶ Sed quicquid sit, dic meli⁹ scdū Bar. in. l. ne in arbitris. C. de arbi. q̄ non sufficit probare acta p̄ testes: sed oportet, qd probetur acta fuisse scripta: q̄a si de hoc depo nunt, forte cū est amissa scriptura, probat iuxta. l. testiu. C. de testi. secus est si de scriptura nihil diceret. Et ita dicit Bar. debere intelligi ista, per istū tex. & illū. Idem Bal. ibi itelliges dictū Bar. de actis requirētib⁹ scripturā. §. c. de alijs. & alle. istum tex. vide ēt Bal. in. l. prolatā. C. de sen. vbi dicit per illū tex. q̄ si iudex non facit scribi dicta testium: non credet sibi nec notario quater depoferūt. Itē vide ple nissimē Bal. in. l. fi. in. iij. col. ver. quæro nunqd acta. C. de re iud. vbi dicit mandatū procura toris & familia facta in iudicio, posse probari testibus: modo non sint talia, quæ req rāt scripturam: vt est libellus, snia, & familia, quæ non probant testibus: nisi testes depone rēt se vidisse ea in scriptis. Et ponit qualiter debeant interrogari, vt ibi latē per eū. Adde ēt Bar. in. tract. de teste. in. v. col. ver. testis dixit aliqua vera. vbi dicit, q̄ si perit scriptura, in qua erant dicta testium, si extant alij testes dicentes se audiuisse testes fuisse examinatos solēniter: & dicat qd dixerit, probabūt. Adde etiā Ang. in. aut. in medio litis sacras ius. non fieri. vbi dicit, q̄ si iudex non potuit habere copiā notarij: poterunt omnia acta probari per testes. Adde ēt Bal. in. l. litigatorib⁹. C. de ap. vbi etiam dixit, q̄ acta requirēntia scriptu ram, non probant testibus. Et ita itellige Bar to. in. l. final. ad fin. C. de edi. diui. & Angel. in lege p̄cipimus. §. is autem. C. de appe. Et ista non procedunt in actis factis corā arbitratore, vel coram arbitro, cui esset data ptās procedendi in scriptis, & sine scriptis, secundum Bar. in. d. auf. nisi. & dixi. §. in primo notabili. Ex quo adhuc apparet, q̄ si opi. doct. hic esset vera simpliciter: nihil esset speciale in arbitratore contra ipfosmet: vt retuli, vbi. §. ¶ Ad iura allegata pro opi. eorū, r̄nde q̄ ibi non p̄ batur snia per testes: sed probat q̄ fuit lata in scriptis. ad. c. Alberic. r̄nde, vt ibi per do. Ab. q̄ snia bene fuerat lecta in scriptis: sed non registrata i publica forma, prout desyderabat ille ad cautelam. Et aduerte, q̄a Bal. & p̄dicti ēt volunt, q̄ ea q̄ hic enumerātur possint p̄bari per testes, exceptis his quibus per alia iura requirit scriptura: de quibus latē per gl. i. c. j. de cēsi. in. vj. & Bal. in. d. l. gesta. & ita intelli go Bal. hic in. xj. col. ¶ Vltimò dū tetigi. §. de actis factis coram solo notario: adde etiam Bal. in. ti. de pace cōstā. i. verbo. causis. in. fin. & Pe. de Ancha. post Io. An. in. c. p̄sentiū. §. testes. de testi. in. vj. Itē dū tetigi, q̄ valet p̄batio admissa cōtra sententiā, q̄ trāsiit in rē iudica tam, si nō opponat: adde ad idē Lu. Ro. plene consi. cclj. incip. in casu proposito cōsultatio nis. in. pe. col. & ista sufficiat.

AD nostram. ¶ Si p̄bari pot̄ reū de liquisse, nō valet cōsuetudo, vt statutū, quo iudicis, vt admittatur p̄batio innocētē p̄uramē tū purgationis. h. d. & euacuata fuit materia hui⁹. §. eo. c. j. vbi vide. ¶ Et per istū tex. dicit Bal. in. l. fi. in. vj. col. C. de p̄ba. q̄ si constat de crimine p̄ testes à iure p̄batos, dr̄ p̄batio plenē nissimā: nec recipitur negatiua p̄batio i cō trarium. Et per istum tex. dicebat do. Pet. de Peru. ¶ q̄ nō valet cōsuetudo disponēs, q̄ testis nō teneat reddere cām dicti sui. Sed dicit d. Benedi. hic istud nō probari per istū tex. sed bñ probari, q̄ non valet cōsuetudo p̄sere res subsidiariā p̄bationē plenē p̄bationi. Sed tñ dicas dictū domini Petri esse verū: q̄a pro ipso est decisio Bal. in. l. fi. non speciali. in. fin. C. de testa. & retuli in. d. c. ij. in. secunda cōclu sione. Et p̄ istū tex. dicit Bal. hic esse expressū q̄ licet rē p̄seueret semper negando: tñ si est p̄batū crimē p̄ testes: debet cōdēnari: dūm sit plenē p̄batū. Si em̄ hoc nō esset, oporteret, q̄ cōstiteret saltē p̄ tormēta p̄seuerādo, & oporteret, q̄ indicia p̄cederēt torturā: nec suffice ret, q̄ sequeretur scdm̄ eū: quia destructo pri ordinis totus ordo destrueretur. alle. l. cū te. §. fi. ff. de pac. q̄ oia verba bene not. Et ad pri mū de negatione, si diceret, q̄ imò negatio fa cit rē dubiā. l. iij. C. quib. ad lib. procla. nō licet. & gl. mag. post mediū in. c. j. de off. deleg. in. vj. r̄nde, q̄ fallit, nisi negas hret p̄sumptio nē cōtra se, scdm̄ Inn. in. c. ex parte. el. j. de ver. sing. quē sequitur Archi. & Do. in. c. q̄n. ij. q. j. No. d. Abb. in. c. super eo. p̄ illū tex. de testi. cogen. & do. An. in. c. venerabili. in. vj. col. j. & mu. Pro quibus scias alle. istū tex. vbi est casus formalis. ¶ Item in quantum dicit Bal. cō fessionem, quæ p̄cesserunt indicia, nō nocere ēt si sequant. Adde tex. in. l. fi. ff. de quæstio ni. & quæ ad plenum dixi in. c. qualiter. el. ij. §. licet. ver. x. limitaj de accus. & ibi dicit adde Petr. de Ancha. in. cle. j. de homi. & consi. xx. in visa inquisitione. & Ang. in. tract. de quæstio nibus. & Ro. consi. cxlvij. & Ange. in. l. qui in aliena §. celsus. ff. de acqui. hære. Et p̄ istū tex. dicit Bal. hic. qd non valet statutum, qd homicidiū non possit probari, nisi per. x. testes. Itē quod non valet statutū, q̄ homicidia non pu niantur, nisi in. x. solidis: quia parua pœna nō timetur: imò acuit animum delinquenti: quæ illa sunt contra istum tex. vbi cōsuetudo, quæ tollit legitimas probationes in criminalibus, dicitur omni iuri contraria. Et de isto statuto imponente pœnam paruam pro homicidio, vide latē Ioan. de Ana. in. rubrj. de ho. & quæ ibi aī addidi. ¶ Dicit tamen hic Bald. vale ret statutum, qd homicida possit occidi ab heredibus interfecit: quia meruit: vt. l. qui ser uum. ff. de ver. obli. De quo pro nunc remit to ad notata per. d. Anto. & Imo. in. c. quæ in ecclesiarum. §. de consi. per Bart. in. l. omnes

tus possit de iure cōi impunē occidi, Bart. in. l. vt vim. ff. de iusti. & iur. in. j. co. in ver. nunquid de iure, nunquid q̄ non nisi sit trans fuga. l. iij. §. transfu ga. ff. de remilit. et ibi oēs. Adde Bal. in. l. j. in. xj. co. C. de hære. in. l. i. Albe. de Ros. in. iij. parte sta tu. in. q. xv. inci. de inde q̄to. Et subdit postea ibi Bar. in. d. l. vt vim. q̄ licet de iure cōi non sit lici tum offendere ban nitum in personam tamē potest impu nē dari dātū in rebus. gl. est fin. in. c. j. §. si quis. in verbo deprehēdari. de mi lite vasal. qui cōtu, est Bar. in extranea, qui sint rebelles. in verbo rebellando. Bal. in. l. oēs. C. fi. cō trarius. An. in. l. in suis. ff. de liberis & posthu. & ibi Imo. Sali. & d. Alexā. in l. qui sepulchra. C. de sepul. viola.

SVMMARIVM. ¶ Consuetudo disponens, quod testis nō teneatur reddere causam dicti sui, an valeat? ¶ Consuetudo laicorum, nisi sit rationabilis: an debeat seruari in foro ecclesiastico? ¶ Clerici an possint seruare, seu vti consuetudine laicorum, nisi sit rationabilis? ¶ Lex irrationabilis, quæ nutrit peccatum, non meretur dici lex: sed potius pestis.

populi. in. xij. colum. ff. de iustitia & iure per Bad. in. l. fin. in. v. co lum. C. si contra ius vel vti. pub. per Ioan. Andr. in Specu. super ru bri. de consti. per Bald. in. l. vt vim. ff. de iustitia & iure & in. l. ij. C. quando li. se fine iudi. vendi. & l. decuriones. C. de infra. per Alber. in. iij. parte statutorum. qd. xvij. per do. Anto. in. c. si verò. el. ij. de senten. excommu. per Bald. in. c. fin. circa princj. de rescri. per Do. in. §. is ita circa medi. vj. dist. per Bal. in. l. si quis hæredem. C. de in sti. & substi. sub conditione factis. per do. Anto. in. c. finaj. de iure iu. & per Bald. in. l. ij. in. xx. chart. ver. super. v. ff. de iureiuran. in re petitiõ. Et non intelligas, quòd dubitetur vtrum tale statutũ excuset à peccato, vel non: quia clarum est, quod non propter gloss. auream in. c. inter hoc. xxxij. quæstio. ij. Sed sit difficultas, vtrum valeat quo ad euitandam poenam capitalem. ¶ Et iuxta hoc addit Bald. hñc, quòd ista potestas gladij concessa priuato ad vindictam non potest alteri subdelegari. & allegat gloss. in. l. cum fundum. in ver. postea. ff. de vi & vi arma. quam dicit singularem, & non esse alibi. Adde Bal. idem tenentem in. l. accusationis. C. quod met. cau sa. & in. c. j. §. si quis verò. de pa. iura. fir. & in. l. ad officium. in. fi. C. commu. diui. & Paul. de Cast. in lege si cum dotem. §. transgredia mur. propter gloss. ij. ibi. ff. soluto matrimonio. & Bald. in. d. l. vt vim in tertia colum. & in repetitione. l. j. C. vnde vi. Et est de mente Barto. in. l. non solũ. §. si mandato. in. ij. quæstio. ff. de iniur. si ta men vindicta esset concessa non per priuileg. statuti: sed à iure cõ muni, bene posset per alium explicari, secundum Bald. in dicto. §. si quis verò. per regulam potest. de regu. iu. in. vj. Et per istum tex. colligit hñc argu. Barto. q. iudex potest recusari tanquam indiscr etus, sicut tanquã suspectus: licet suspicio sit ex vna parte, indiscre tio, ex vtraque parte. Ideò licet possit vtranque partem interesse: re non tamen tenetur quis se committere iudici indiscreto. & nõ reperitur melior tex. in iure. & ideò nota secundum eum: quia hñc fuit recursum ad Papam propter temeritatem, vel indiscretionẽ iudicis. ¶ Nota primò secundum domi. Anto. ibi, legi Regni. à contrario sensu, quòd consuetudo laicorum videtur esse seruanda in foro ecclesie, dummodò aliàs sit rationabilis. Sed certò hoc est contra casum in. c. ecclesia. §. de constituto. ideò dicit hñc Imo. q. ista consuetudo erat promiscua inter clericos & laicos. vnde nil mirum, si comprehendit clericos. per capi. cum venisset. supra de eo. qui mit. in. possess. secundum ipsum. Pro quo vide text. in cap. constituto. supra de rescri. in integr. quem dicit ibi domi. Abb. esse meliorem de iure. & est tex. in capitu. cum causaj. de re iudi. quem notant ibi dem. Card. & domi. Abba. & domi. Barto. in. l. prima in. xj. col. C. de summa trinita. & est tex. & ibi domi. Anto. & do mi. Abba. in capitu. dilecti. supra de foro competenti not. Innocẽ. in capitu. ecclesia. in. xj. colum. supra de constituto. & domi. Antoni. in capitulo grauem. in secunda quæstione prima de senten. excom municatio. & Card. in dispu. incip. statuto ciuitatis. & Do. in cap. primo de iureiuran. libro sexto & Imol. in capitu. fina. de vi. & hõ nesti. cleri. ¶ Ex eodem text. not. domi. Abba. quòd clerici pos sunt vti consuetudo. laicorum rationabili, si est priuilegiata. & dicit menti tenendum. Sed de ipso miratur domi. meus hñc: quia nisi cleri cus accusasset clericum in partibus, de quibus in text. talis consue tudo per hanc legem præiudicaret clerico accusanti. vnde non po test dici priuilegiata. Sed pro certo domi. Abba. non habuit præ cisẽ respectum ad consuetudinem. de qua hic. sed simpliciter con siderauit, quòd Papa reprobatur consuetudinem laicorum: non, quia non ligaret clericos, cum esset introducta à clero, vel populo: sed quia erat irrationabilis, per quod datur intelligi, quod data irratio nabilitate cõsuetudinis clerici ligarentur, posito quod re vera ista non esset priuilegiata. ¶ Ex eodem text. considerando, quòd ista consuetudo concernebat ordinem procedendi in iudicio, videtur probari, quòd clericus litigans in foro seculari litigatur sta tutis laicorum rationabilibus: quando concernunt preparatoria & est tex. valde singu. secundum domi. meum ad notata in capit. quod clericus supra de foro competenti vide tu domi. Abba. ibi idem tenentem in sexta colum. & plenè Alberic. in secunda parte statutorum. quæstione. ix. & plenè Cald. in dispu. statuto. & Do. in capitu. consuetudo. in vltima columna prima distinct. & Archi dia. in capitu. non ita. secunda quæstione. sexta. & ita Pet. de Anch. in capitu. canonum. in. xxvij. chart. ver. accedat quæstio. supra de

constitut. & domin. Abba. in capitu. ecclesia. versicu. sequenti. ca. sus supra constituto. ibidem in repeti. in. xxij. colum. & Imo. post do mi. Antoni. in capitulo primo in sexta columna supra de constit. & Ioan. Andr. in Specu. de constituto. §. primo versicu. aliq. in fin. ¶ Nota secundo tex. singu. ibi, quòquo modo. iuncta gloss. quod licet aliquando ex dispositione legis, vel statuti admittantur dis pensatiuè testes criminosi & infames: vt in capitulo tanta j. de symo. & in. l. quæstionibus. ff. ad legem Iuli. maieft. tamen non po test per statutum induci, quòd legitima probatio respectu forme ex aduerso facta confundatur per tales testes: quia hñc non valet consuetudo, vel statutum, quod minus legitimum probatio respectu forme suæ præferatur legitime probationi. quod tenementi semper secundum do. meum: quia si accusator potest probare legiti me, vel probauit, non valet consuetudo, quod purgatio canonica primam probationem tollat. Et pondera istum tex. quia opti me probat id, quod disputauimus post domi. Abba. in capitu. pro posuisti supra eodem quod statutum volens stari iuramento alicuius officialis, non tollit plenam probationem in contrarium: quia non valet consuetudo præferens probationem fragilem ple nẽ. ¶ Vltimò nota quod lex irrationabilis & nutritiua pecca ti, perdit nomen legis, & appellatur pestis: quia non petit sibi dis tinctio legis. de qua in capitu. erit autem quarta distinctio. vnde dicunt hñc Innocen. & Hostien. quòd Princeps non potest directe hanc leg. confirmare, per capi. illa. xij. distinctio. & sequitur domi. Abba. allegando Barto. in lege omnes populi. ff. de iustitia iure. Et ex hoc dicit Bald. hñc, quod Rex & regnum non possunt consuetu dinem inhonestam approbare. Quod dicit esse notandum contra confirmationes statutorum, quas faciunt officiales ecclesie Roma næ: quia non valent, si sunt contra bonos mores & iustitiam naturaliam. Et dicit menti tenendum. Nec potest dici, quod iura naturalia possunt distinguere: vt per gloss. & Cyn. in. l. fina. C. si contra ius, vel vtili. pub. quia hñc nulla cadit ratio distinctiua. vnde nõ est set distinguere, sed perimere secundum ipsum. Adde Bal. in. l. oēs populi. in sexta col. ff. de iust. & iu. vbi dicit, quòd facta confirma tiõ statutorũ, nõ remanent cõfirmata statuta cõtra libertatẽ eccle siæ: nisi specificè dicatur. allega. Innocen. in capitulo primo supra de transact. Et vide Bald. in lege cum oportet. C. de bono. que lib. vbi dicit post Cyn. quod generalis confirmatio priuilegiõrum, ni hil prodest priuilegio iniusto. Et idem dicit Bald. in capitulo primo in princ. per quos fiat inuesti. & in lege nec damno. C. de præ ci. Impe. offe. & in lege prima. C. de mono. & in. l. prima. ff. de his, qui sunt sui, vel ali. iur. facit. c. si gratios. in fin. de prescrip. in. vj. & quod nota. Petr. de Ancha. consilio. xv. & domi. Abba. in capi. dudum infra de priuileg. & Roma. post gloss. in verbo possides. in leg. quod iust. ff. de acquiren. possess. cum si. ¶ Gloss. prima in fin. expedit materiam, vt hñc per domi. Abb. videlicet, quod si paret legitima probatio super affirmatiua, non admittitur negati ua per probationem imperfectam: vt est iuramentum. Sed si vel let negatiuam probare indirectè non per testes de crudelitate, sed de veritate, bene posset argumen. capitu. ex tenore j. tit. prox. Et pro hoc eleganter adducit domi. Abba. gloss. in capi. clericus. lxxxj. distinct. de qua dixi post ipsum in capitu. tertio in vltimo notabi li supra eodem per quam opin. declaratur iste text. Si verò contra ipsum non apparent legitime probationes, sed infamia grauis: po test illa per purgationem tolli: vt per gloss. in capitu. presbyter se cunda quæstione quinta. & hic latius per domi. Abb. ¶ Extra gl. dicebat hñc Vinc. quem sequuntur hñc Ioan. Andr. domi. Anto. & Imo. quod isti presbyteri purgabant se adinuicem: vt sentit gloss. prima. Et propter hoc vnus compurgator remanebat alteri obli gatus ad antidora, que obligatio surgit ex illa æquitate naturali: vt bene facienti, bene faciamus. l. sed si lege. §. consuluit. ff. de peti tiõ. h. gredi. & capitu. cum in officijs infra de testamen. Et dicit no tabiliter, quod ista obligatio non est talis, qualis est illa naturalis oriens ex pacto. & quod propter istam nulla actio competit. & p hoc allega. domi. Antoni. leg. etiam. ff. de compen. vbi talis obliga tio ad antidora, non potest deduci in compensationem. & alleg. l. hoc iure. §. penulti. ff. de dona. vbi non dicitur donatio. & adde Ar chidiaco. in capitu. Mennam secunda quæstione quinta vbi sequi tur istud dictum Vincenc. & an possit repeti solutum ex hac obli gatione.

gatione quasi indebitũ: vide gl. in. l. creditores. in verbo natura. ff. de ver. sig. & in. l. donari. ff. de reg. iur. & do. Bar. in. l. qui te. §. ff. de fideiuf. Et vtrũ deducens talem obligationem in pactum, commit tat vsuram: puta si mitto tibi. x. cum hoc, vt quãdo oportuerit to tidem mihi mutus: vide do. Ant. d. Abb. & Ana. in. c. consuluit. p pter gl. ij. ibi. de vsur. & Lau. in tract. de vsur. in. v. char. ver. opp. secundo. & bea. Tho. ij. ij. q. lxxvij. arti. j. c. si. & cõclusio est, q. sic. Et vnum mirabilem effectum huius obligationis ad antidora, vi de Inn. in. c. ea te. §. de ata. & quali. vbi dicit, q. si remittitur alicui ista obligatio: vt intercedat pro acquirendo beneficio ecclesie, il le cui tenetur committitur symonia. & sequitur ibi. do. An. ¶ Vltimò per istum tex. in verbo, neminem audiatis. No. q. iudex de bet denegare audientiam volenti vti probationibus à iure repro batis, nec mirum: quia sententia lata super ipsis non teneret, secũ dũ Bal. in. l. libertorum. C. de testi. per. c. ij. de puga. vulg.

- SVMMARIVM.
1 Fines dioceseum probari possunt per libros antiquos, per testes, famã, & adminicula. in princ. & nu. 2. 3.
4 Instrumenta antiquissima inter tertios consecrata, in quibus enunciatum ali quẽ locũ esse de iurisdictione, diocesi, vel districtu: an probent? nu. 6.
5 Verba enunciativa in priuilegijs probant in factis antiquis.
7 Scriptura ex archiuo publico probat tribus concurrentibus. Scriptura in columna, vel marmore, an probet. post nu. 7. ver.
9 Fama non plenè probat fines dioceseis, sed adminiculatur.
10 Probationes imperfecte simul iunguntur, & faciunt vnam plenam pro bationem. iunge. nume. 11.
12 Confines quibus, seu qualibus probationibus probari possunt? C. AP. XIII.

Vm causam. ¶ Fines dioceseum pro bari possunt per libros an tiquos, per testes, famam, & adminicula. h. d. Et est sing. tex. in sua materia probas tria notada, secũdũ doct. qui tadẽ reassumit super gl. Ideò pro maiori breuitate no. tex. vt per eos oia infringas, super gl. j. ibi. antiquorum librorum. No. iũcto tex. q. libri antiqui faciunt fidẽ plenã. Idẽ sim pliciter Spe. in ti. de proba. §. vidẽdũ. ver. c. p. libros. Sed hoc intel ligunt Hostien. domi. Anto. Imol. & domi. Abba. procedere solũ in duobus casibus. Primus est, quando ab antiquis nostris adhibi ta est fides talibus libris: vt apparet ex libris Iuriscõsultorum. Poe tarum. & Medicorum, quibus datur fides. Et idẽ de chronicis & si milibz, vt p Bar. in. l. j. ff. si cer. pe. & gl. in. c. venerabilẽ. i. verbo, trá stult. §. de elect. & in. c. inter dilectos. in verbo, magis. de fid. inf. p gl. & Do. i. c. placuit. xv. di. & gl. & Do. i. c. in noie dñi. xxij. dif. & in. c. j. xxij. di. & in. c. abfit. l. di. & p gl. i. p. c. ff. forũ. §. hęc aut tria in verbo vrbibus. & p gl. & Do. i. c. quis. an. fi. xxj. dist. vbi in factis antiqs stat libris historiarũ. Ita tñ limitabat Bal. in. l. j. ff. de off. q. si. nisi antiqũ scripturẽ attestaretur de aliquo auditu: licet in textibz deponẽtibz de factis antiquissimis sit fecus. p. c. licet ex quodã j. ti. prox. qd nõ placet do. meo hic, & bñ: quia hoc nõ nihil importaret p dicta, attẽto q. libri historiales, chronica, & familia deponunt de auditu: hoc est de eo, qd acceperũt ab alijs dicẽtibz, vel scribẽtibz: licet aliqñ et narrẽt p se visa, vt daret Phrigius. ¶ Scds casus est qñ libri cõtinẽt talia, qñ nõ sunt præiudicialia. & ita erat hñc: quia oēs scribẽtes hñc reputat hanc materiã affinitatũ inter ecclesias non esse præiudicialẽ. p. c. c. Apostolica. de his, q. fi. à prelã. vbi remit titur solẽnitã, qñ res nõ exit manus ecclesiarũ. & hoc dictũ doct. non parũ notabis. Et bñ facit qd no. Host. in. c. possessiões. j. de reb. ec. nõ ali. vbi dicit, q. si Eps. eget i epatu suo aliqua camera, vel do mo. q. est capituli. p. d. de illa fieri alienatio absq. solẽnitatẽ: quã nõ exijt ecclesia. alleg. l. voluntas. C. de fidei cõ. vbi prohibitus alienare non prohibet alienare in familiã. Vnde infert Bal. ibi, q. emphy teuta possunt inter se rem emphyteuticã alienare non requisito dño. & no. Io. An. in Spe. ti. de loca. §. nunc aliqua. ver. lxxij. & Bar. in. l. qui Romę. §. duo fratres. ff. de ver. ob. & in. l. & ideò. ff. de con di. furt. & in. l. c. hi. §. si vni. ff. de transactio. Et pro prædictis vide Inn. in rubj. de conse. ecc. vel alta. vbi dicit cõsecrationẽ ecclesie p bari per tales libros & idẽ gl. in verbo scriptura. in. c. solennitates. de conse. di. j. & facit gl. i. c. sanẽ. el. ij. in verbo post mortẽ. xxij. q. ij. & idem si est scriptum infantes fuisse baptizatos, & familia, in

quibus et scripturæ lapidũ faciunt fidẽ secun dum Inn. in. d. rub. quia cessat suspicio falsi. & nõ adẽt commodum buriale, nec est verisimi le, q. fuisset tanto tempore tolerata. ¶ Ex tra istos casus est conclusio Host. hic, quẽ oēs sequunt contra gloss. q. tales libri non probat. Nec ob. c. ad audientiam. de quo in gloss. quia reperiebatur ille liber in illo loco, in quo solũ stant scripturẽ authenticẽ. Sequeretur enim, quod iam sunt. c. anni, potuisset Prælatus scri bere talem rem esse ecclesie sue: qd fortẽ nõ esset verũ. vnde iure cautum nõ est tali libro fidem adhiberi. Confirmat hñc do. meus: quã aliãs sequeretur, quòd plus probarent tales li bri, quã scriptura publica & authentica: quã si in illa quis asserat se dominum, vel habere iurisdictionem: non creditur illi scripturã ad alteri? præiudicium: nisi fuerit facta eo cõ sentiente, per. l. censuales. C. de dona. & alleg. Ioan. Andr. in Specu. de instru. edi. §. post. ver. fed nunquid dicentem, quod in dependentibus à voluntate duorum, scriptura publica facta ad assertionem vnus non probat. Et est gloss. ordi. in authenti. de tabel. §. pe. Et ad idẽ vide Bal. in. l. penul. in fi. ff. de condi. inf. & in rub. C. de fide instrumen. in tertia columna. & Barto. & Bal. in. d. l. censuales. & tex. & Bal. in. l. si pater. C. de acc. empt. Ex quibus pridẽ fuit obtentũ, quod liber æstimorum, in quo res est descripta, tanquã alicuius, non probat, quod sit illius in præiudicium eius, qui non consensit. Et sentit Bald. in lege rura. C. de omni agro deser. libro. xj. quicquid Paul. de Castro in lege scriuariis. C. de testa. mili. Vnde dicit Barto. in lege prima in princ. ff. de hono. possessio. secundum tabu. quòd lite rã scriptã in gre. v. l. lapide de voluntate vni? duntaxat, non nocent alteri. Ideò eleganter di xit Specu. in tit. de loca. §. nunc aliqua. ver. lviij. quod in facto, quamuis antiquo continente enunciativè simplicem assertionem illi, qui nunc agit: pro illo non statur. Vnde si apparet plures inuestiturẽ de re emphyteutica p hoc solum non probatur ecclesiam esse dominam rei emphyteuticę, secundum ipsum. quod bene not. Et intellige, vt puto: nisi inuestitura esset in forma instrumẽti. per id, quod statim dicitur: maximè, quando essent plura instrumẽta. Pro hoc etiam, quia consuetudo dans fidem scripturã mercatoris indiscretẽ, nõ va let: vt per Bald. in lege prima in quinta eolum na. C. de confessio. latẽ domi. Abba. in capitu. bonę. in penultima columna supra de postul. Præla. vnde non plus debet operari vetustas, quã consuetudo. Et quod dixi de instrumẽ tis inuestiturã declara ex dicendis statim. ¶ Est verum, vt bene intelligas, q. quod quãuis libri antiqui in casibus præiudicialibus, nõ probent, vt dictum est: tamen instrumenta antiquissima consecrata inter tertios, in quibus enuncietur antiquem locum esse de iurisdictione diocesei, vel districtu alicuius, vel do minium particulare aliquarum rerum, plenè probant. Et dicuntur antiquissima b secundum omnes, quando attestantur de his, quã excludunt memoriam hominum iuuenum. Et ita no. Bald. in. l. c. aliquis. C. de iur. deli. p l. si arbiter. ff. de proba. & facit quod not. do. Anto. & domi. Abba. post gloss. ibi in. c. cum

¶ Instrumenta anti quissima. Adde Salu. in. l. cum ali quis. C. de iur. deli. qui notabiliter di cit, q. si essent instru menta antiqua cõ finium, etiam si facta nõ sint inter eas dem personas, q. p bant. & in simili di cit Cyn. & Bar. de fama. q. in antiquis plenè probat: quos vide in. l. si quidem C. solut. matri.

¶ Dicitur antiquis sima. adde tu. & dic quod tempus cetũ p p iij

annorum comuni- ter tenetur, quod dicitur longum tē pus. Et ista est fina- lis opi. Innoc. in. c. veniens. de verbo. significatio. & not. Specul. in titul. de proba. §. j. ver. si. va- ler etiam. Idem tiner Barto. in. l. si q- dem. C. solu. matri. in fin. Io. de Imo. in l. ij. §. idē. ff. de aqua pluui. arce. & per ista est reprobata opin. Anto. & Bu. c. veniens. de resti. el. j. qui aliter sentit in hoc & male.

olim j. de cens. bene facit theoricā Inno. in. c. veniens. ver. si. §. de ver. signifi. vbi dicit, q in excedentibus memoriam hominum sufficit probatio per famam. Quod multum no. Bal. in authenti. quas actiones. in fin. C. de fac. fan. eccl. & do. Anto. & alij in. c. veniens. el. j. tit. proxi. & ibi istud de fama plenius habebitur. ¶ Istud fallit secundum do. meum hinc multū singu. nisi plura instrumenta antiqua haberēt originem ab vna & eadem persona: puta, si in ueniuntur omnia confecta ab vno notario, q semper scripsit actum in tali loco talis iurisdic- tionis & idem dicit, si manu vnus personæ, vel plurium in pluribus instrumentis conti- neantur verba vnus: vt si in multis instrumē- tis confectis mediante certo Prælato, dicitur quod secundum eius assertionem talis res erat talis ecclesie: quia hoc non probabitur ex illo instrumento secundum ipsum. Mouetur sub- tiliter quasi instrumenta antiquissima: ideò probant secundum Bald. vbi supra quia per ea patet communis opinio. Certè communis opin. non probatur p vnus assertioem: imò secundum Bart. in. l. admonendi. ff. de iureiur. per vnum testem non probatur publica vox & fama. Item pro hoc dicit esse casum in. c. licet ex quadam infra titul. proximo vbi licet in probando gradus consanguinitatis in ma- trimonio admittantur testes de auditu audi- tus: tamen non probant testes dicentes se au- diuisse ab vno tantum: quia sic illi non credi- tur: ita nec fundantibus se in eo tanquam au- thoritate, vel authore. Et quia ratio est gene- ralis, non potest dicere, quod ibi sit speciale in probanda consanguinitate: sicut quedam alia specialia ibi statuuntur. Vnde, quia testis de auditu in factis antiquissimis probat: vt di- cetur in capitulo. veniens. el. j. Ita videtur, quod sicut testibus habetibus originem ab vno au- thore non creditur: ita nec pluribus instrumē- tis, que sunt loco testium. Et per hoc fertur ad id, quod no. Bal. in. l. optimam. in. j. colū. C. de contrahen. stip. vbi dicit, quod isto casu non sufficeret vnus instrumentum ad pro- bandum communem opin. credit tamen do. meus quod sufficerent duo. Nec obs. quod aliās ad probandum communem opi. non suf- ficiant duo, secundum Specu. in titu. de instr. edi. §. restat. ver. illud autem. & Innoc. & alios in capitulo, primo infra de fide instrumen. quia non loquuntur in factis antiquissimis & in- strumentis. Adde, quod si instrumenta anti- qua reperientur inter se varia: staretur pluri- bus, vel melioribus: vt probatur in. l. prima in ver. sed sicut. ff. de offi. quæstio. ibi, & sanè de- bet, quia dum facit mentionem de frequētio- ri quod debeat præualere minus frequenti, li- cet aliud fenserit Bald. in lege secunda §. post- eā cum Apus. ff. de orig. iur. ¶ Et amplia præ- dicta, vt procedant etiam si ille, contra quem agitur: & qui possidet, sit iust⁹ possessor: nec habeat aliquam præsumptionem iuris cōtra se, quis Innocen. & communiter doct. hinc sen- tiant oppositum, Et quod istis probationibus, de quibus in tex. creditur contra possessorem præsumptiue iniustum: aliās non crederetur secundum eos: quia actor plenè debet inten- tionem probare: aliās reus absoluitur. c. iij. cū si. §. e. quia re vera, vt etiam fatetur hinc domi-

meus, licet actor non probante, reus absoluitur: tamen hinc nō di- citur actorem non probare: imò vt probationibus legitimis. Nā in istis antiquissimis lex habet istas probationes pro legitimis. Itē, quia per indicia & præsumptiones probatur dominium. Iad pro- probationem. C. locati. l. indicia. C. de rei vend. Item cū dicitur in cap. veniens. tit. proxi. q dominia probantur per famam: nullus dicit, quod non probet contra bonæ fidei possessorem. ¶ Et ex- tende prædicta: etiā ad privilegia Papæ: quia probat enūciata i fa- ctis antiquis: vt plenè per Do. in. c. si Papa. in princi. in. iij. colum. de priuileg. in. vj. Imò non solum priuileg. sufficit: quia talia enun- ciatiua in priuileg. Papæ: æquipollent famæ: vt sing. no. Ioan. An. in regula, non licet ad fin. de regu. iur. in. vj. & do. Anto. in. c. fina. in. xj. colum. infra de successio. ab intef. & Do. in dicto capitulo si Pa- pa. & no. secundum Bald. hinc, quod in factis antiquis nulla est me- lior probatio, quàm instrumentorum. Recurrit enim ad memo- riales antiquos tāquā ad stipites veritatis: quæ in æternum perma- nent cū hac diffinitione, secundū eum. & dicit q montes, lumina & valles, que distinguunt territoria, sunt fines æterni, in quibus se- mel verum. semper est verū. Alleg. l. qui bona. §. si stipulaturus ff. de damn. infec. Facit illud, dum montibus vmbre lustrantur. & c. Et vide quod dicitur super gl. sequen. de hac materia, quando ver- ba narratiua antiquorum instrumentorum probent. Vide etiam Imol. in cle. j. circa medium. & fin. de probatio. & dom. Anto. in. e. quoniam. in. x. colum. §. eod. & do. Anto. & Imo. in. c. post cessio- nem. §. eod. & quod ibi dixi. in. viij. fallen. ¶ Quod autem in fa- ctis non antiquis assertio apposita in instrumento tertij, nihi non præiudicat, etiam in materia consinium, no. Innocen. in capitulo. cū in iure. paulo ante fin. §. de offi. deleg. & gloss. & Bart. in. l. prædij. §. Titio. ff. de legat. iij. & Barto. & alij in. d. l. cum aliquis. & Bald. in dicta lege optimam per. c. inter dilectos. §. de fide instrumen. Est verum, quod nocet ipsis contrahentibus, vt videantur ibi contra- xisse: vbi asserunt esse iurisdictionem secundum Bald. in. d. l. cum aliquis. Et ita intelligit d. l. optimam. & ideò dixit Bal. in. l. si. C. si a non compe. iudi. q si ille, qui fecit se subscribi in instrumento. Ti- tius de Papia vult declinare forum, quasi non sit Papiensis, cogi- tur istud probare: quia instrumentum probat contra ipsum. Item operantur dicta verba bonam fidem sufficientem ad præscriben- dum. Vnde subdit signanter Bal. in dicta lege fin. quod si emi fund- um tanquam de destructo certè ciuitatis: possum præscribere: vt soluam collectas illi terræ, adeò, quod si alia ciuitas dicat eam de suo destructo, & petat collectas, iuuabit me præscriptio causata isto errore dicti instrumenti, secundum ipsum. Et bene facit glo. in lege Titio fundus. ff. de condic. & demonstrati. & quod per ipsam not. Bald. quasi in terminis in lege indicia ad fin. ver. quinto prin- cipaliter quæro. C. de rei vendicatio. ¶ In eadem gloss. ibi: ex ar- chiuo publico. Nota quod statur scripturæ repertæ in archiuo pub- lico. Hoc intellige tribus concurrentibus. Primò, quod sit posita in loco publico. Secundò, quod habeat custodem deputatum de publico. Tertio, quod sit posita inter scripturas publicas secun- dum domi. Abba. & quia est materia pulchra melius cadens in. c. ad audientiam. de præscript. vbi est casus: ideò non sequendo do. meum hinc, qui multum insisit referuo ad dictum locum: ne pro- pter gloss. hinc tollatur, quod pertinet ad text. ibi. ¶ Sed pro nunc vide de materia Io. An. in Specu. latissimè in tit. de instrumē. edi. §. nunc videndum. ver. v. supplementum. in addi. magna Bald. ple- nè in lege exemplo. C. de probatio. & in rubri. C. de fide instrumē. in vltima columna Angel. in authentic. & si quis in aliquo. C. de eden. Barto. in authenti. & si contractus. post princ. C. de fide instr. do. Car. cōf. xliij. i. tertio dubio. Ro. i. l. sciēdū. i. xxx. col. ff. de ver. ob. Inn. Imo. in. c. j. §. de pc. Bal. i. l. cōparationes. in. iij. co. ver. itē scriptura. C. de fi. instrumen. & ibi Sal. in. v. col. ver. v. scriptura. cū si. Conclusio est, q dicta scriptura probat concurrentibus duob⁹ prædictis requisitis, etiam sine tertio, quando non essent alię scri- pturæ magis authenticę. Fallit extra territorium, in quo est archi- uum secundum Ioan. And. in. d. addi. nisi essent ciuitates cōfede- ratę. secundum Bald. in. d. rubr. in. fi. ¶ In ead. glo. ibi: columna, vel lapide. dicas secundū Hof. & do. Ab. q vbi agit de gradi pñdi- cio: ista nō probat, sed adminiculatur. Et si sumus in factio anti- quissimo, per ea quæ dicta sunt. §. de libris. & per tex. in. l. monu- mentorum

mentorū. C. de relig. per quē etiā ita tenet Bart. in. l. j. in prin. ff. de bo. pos. secū. ra. Et sit intellige glo. in. c. fanē. el. ij. xxij. q. ij. & in. c. postulatus. iij. q. vij. Fallit, nisi sint scripta de voluntate partiū se- cundū Bar. in. d. l. j. sed hoc nihil importauit: quia est indubitātū: cū etiā scriptura priuata tūc probaret, in aut. de fide instru. & cau- tela. §. ij. Et esset valde difficile probare partes consensisse: quia si ipsa scriptura hoc diceret: nō plus sibi crederet, q principaliter in ea cōtentis. ¶ Itē fallit, nisi esset scripta ab eo, qui potest dare fidē & autoritatē. per tex. in. l. ij. §. exactis. ver. pro rof. ff. de ori. iur. quem tex. alle. etiā do. Benedi. hinc, per istū text. Colligitur ratio, quare scripturæ prætoris factæ in albo creditur: quia in actibus iudicialijs prætorijs, iudicis est eligere illū qui scribat. Sicut dicit in. d. §. exactis. ille qui habebat autoritatē legis tendē videtur habere autoritatē cōmittendi: vt lex illa scribatur. vbi autē nō ageretur de magno præiudicio posset procedere opi. Bar. & Bal. in. d. l. monumentorū. & Imo. hinc. Et ideò probat cōfina, in quibus requiritur minor probatio: vt dicam. j. ver. extra gl. Et quod dicitur albū prætoris, vide gl. in Cle. j. in ver. in albo. de iudicij. ¶ ¶ Gl. in verbo, famam & quæcūq; alia adminicula ibi: tamen ad iuuant. f. adminicula. No. quod fama nō plenè probat fines dicece- sis, sed adminiculatur. & idem Inno. Bald. & do. Anto. & do. Abb. hinc. & referunt se omnes ad dicenda in. c. veniens. el. j. in tit. proxi. Et dicit hinc Bald. quod fama iuncta cū consue. plenè probat. Sed dicas secundū Imo. hinc, quod quicquid sit in alijs materijs, com- munitate tenet, quod in antiquis fama probet: vt dixi. §. post In- nocen. in. d. c. veniens. & maxime in hac materia consinium in qua recipiuntur probationes faciliores, vt dicam. j. ver. extra gl. vnde dicit Imo. quod si testes dicunt, quod fama est, & commu- nis opi. quod talis limes semper fuit obseruatus à tempore cuius initij non est memoria, sufficit. & allega. Archidia. in. c. inter memoratos. xvj. q. ij. ¶ Gl. in. fi. fin. ibi, multa iuuant. No. quod probatio- nes imperfectę coniungunt, vt faciunt plenam probationem In quo vide Bartol. in. l. j. §. in. C. de quæstionibus. & Cal. in. c. veniens. titu. proxi. Ex quibus considera duos casus. Pri- mus est, quando probationes tendunt ad diuersum finem. Secun- dus quando ad vnum. ¶ Primo casu nō sunt commixtibilis ad integrandam vnam probationem. & sic intelligitur glo. in. c. quo- rundam. xxij. dif. & c. licet causam. §. eo. vnde infert hinc notanter domi. Abb. quod si aliqui testes deponunt de mutuo, sed non per- fectè: & aliqui de confessione mutui, etiam non perfectè non cō- iunguntur, vt probent cum sepe vnum sit sine aliqd. Sed quantū ad istud exemplum aduertet: quia contra tenuit do. Ab. in. c. cum dilectus. in. j. colum. de succē. ab intesta. ¶ Sed dicas, quod isti tes- tes probant semiple. ideò poterit deferri iuramentum, secundum Bal. eleganter in rubri. de controuer. inuest. post princ. post Bal. & Salice. in authen. rogati. C. de testi. allega. text. optimum in. d. c. cum dilectus. Licet enim concessio de qua ponit alius testis sit di- uersum à contractu, continet tamen in se contractum, inquantū ipsa confessio præsupponit cōtractum esse factum. Et hoc tenet do. meus hinc indubitanter in alio contractu, quàm in mutuo: sed in mutuo dicit istos testes omnino singulares: quia deponens de numeratione deponit de mutuo naturali. & deponens de cōfes- sione deponit de mutuo ciuili: ideò nil probant. Alleg. Pe. & Cy. in. l. ij. C. quæ sit lon. consue. & ita intelligit domi. Abb. hinc. Sed in hoc poteris cogitare, quia non videtur sufficiens ratio differen- tię attenda ratione Bal. in. d. rubri. Et istis adde gloss. in verbo pro- bata in. c. tam literis. §. de testib. & Specu. in titu. de inquisitione. §. nunc videndum. ver. si autem semiplenè & bal. in Specu. de pro- ba. §. fi. Secūdo casu: qn probationes imperfectę tendit ad eūdem finē. & eodē modo bene pōt resultare vna plena probatio, siue sit eiusdē generis: vt in duobus testibus siue diuersi vt vnus testis cū fama: licet bal. in. c. j. §. cū autē. de contro. inuest. dicat talem pro- bationem appellari postea præsumptiuam, quia contrarium tenet bart. & melius in. l. admonendi. in pe. col. ff. de iureiur. & facit tex. in. l. Arriani. in verbo, an vnam. C. de hereti. & in. c. pe. in ver- bo: caudas adinuicem colligatas. de hereti. & in. l. j. ad fin. ibi: nec diuerstatem factorum ff. quemadmo. test. aperi. & in. l. qui sentē- tiam. C. de pce. ibi in vnum conspirantes concordante que rei fi- nem. quem allega. bal. hinc dicens inter alia multa, quod in proba-

tionibus surgit opin. ex diuersis coniecturis tendentibus ad eandē conclusionē, & habentibus causas similitudines, & consonantias cō- testes inuicem colligatas. & refert Oldra. de- disse vnā theoricā, per. l. qui sententiā. q sicut testes singulares non probāt, quia in diuer- sum tendūt: ita diuersæ species probationū variantes in effectu nō probant. Sed si vna in sufflat in alterā aliquid fidei, & altera in alte- ram, ita q animus iudicis plenè informatur: tales probationes nō dicuntur fing. nec discre- pantes. ¶ ¶ Limita ista secundū Bal. in. l. fi. q s ex argentarijs. §. j. ff. de eden. nisi tales proba- tiones cōiangēda essent in sua specie imper- fectæ: puta, si fama probatur per vnū testem & vnum aliud indicij: puta, fuga probat per alium testem, tūc nō cōiungunt: quia quodli- bet indicium requirit duos testes, vt per Inn. in. c. sic ut. §. de symo. & gl. & Bart. in. l. fi. C. fa. ercisi. & adde Bal. in. c. licet. in. vj. col. §. e. & in l. j. C. si vnus ex pluri vbi facit festum de. d. l. qui sententiā. & dicit. d. Ab. in. c. transmissi. §. qui si. sint legi. propter gl. ibi, q probationes non cōiunguntur, qn repugnāt in modo: li- cet cōcordāt in fi. per. l. vbi repugnātia. ff. de reg. iur. Quomodo autē saluent testes singula- res probantes diuersas species vnus generis, erit dicendū in. c. licet ex quadā. tit. proxi. Et istis adde Soc. cōf. vij. incip. vñis necessarijs, viso latē de prædictis: maxime q in difficile probabilibus, sit prædicta cōmissio probatio- num. Et vide qd ipse alle. ibi consilio sequēti. & Bal. in. l. spadonem. §. qui multa. ff. de excu- tut. & Bar. & Bal. in. l. excipiūt. per illū tex. ff. ad Sylla. Et q vna probatio suppleat aliā, vi- de tex. quē valde no. ibi Imo. in. c. ad audien- tiā. §. de præscri. vbi testes dicētes censum fuisse solutum nō reddebant cām solutionis: vt suppleat per priuilegia. ¶ ¶ Extra gl. pro ple- niori doctrina scias primò. q. d. Cardi. post Mattheum in Cle. j. in. iij. oppo. de proba. di- cit, q in probadis consinijs nō requiratur arcte probationes, sed sufficit probatio semi- plena. Alle. istū tex. & postea exēplificat, quæ sint probationes semiplenæ: sed re vera istud dictū est periculosum. & non probatur iure: quia iste text. loquit de factis antiquis. Itē lo- quitur de cōsinibus dicecesis: quo casu doct. non reputāt istud præiudiciale multū: vt. §. re- tuli per. d. c. cū Apostolica. & ideò extendere ad temporalia, vt confines possint semiplenè probari nō est rationale: imò contra sentit gl. in. d. l. prædij. §. Titio. & Inn. in. c. cū in iu- re. §. de offi. deleg. cū his, que dixi. §. ver. quod autē in factis. Fateor bene, q ad probādū cō- fines antiquissimos sufficit probare per plu- ra instrumēta enūciatiua, etiā inter laicos. Et vltra prædicta idē tenēt Ang. & Imo. in. l. sciē- dum. ff. de ver. obli. & ibi Ro. in. xx. colū. alle. glo. in. d. c. olim. §. de cens. Idē Do. in. d. c. fi. Papa. & Bald. pulchrè in. l. conuenticulum. in viij. col. ver. ex his infero. C. de episc. & cle. & do. Anto. & do. Abb. in. d. c. olim. & domi. Ab. in. c. super eo. in prin. §. de parochijs. Et in hoc nō est differētia inter fines ecclesiarū & alios: quia in talibus fama sufficit: vt sepe di- xi. §. sed q libri antiqui probēt: hoc est specia- le inter ecclesias per istū tex. nō iter laicos: qa non est iure cautū. & ita teneas. ¶ Secundo

¶ Cōmuniter tene- tur. Adde tu q a cōmuniter accidē- ribus probatio so- let esse difficilis, tunc fama facit ple- nam probationē, quæ alias vix non facit semiplenam, vt no. in. c. præte- reā. de testi. Anto. de Bu. in. c. veniens. el. j. eo. tit. Hinc est quod in antiquis, vbi est difficilis p- batio, fama sola fa- cit plenā probatio- nem. Ita Inn. in. c. veniens. de verbo. signi. Bal. in. l. cū su- per. C. de rei ven- & in authen. quas actiones in vl. col. C. de sacrosan. ec. Et dic Bald. nota- biliter in. l. at qui natura. §. cum me absentem. ff. de ne- gest. q fama cū an- tiquissima posses- sione, de qua in cō- trarium memoria non existat, habet pro plena proba- tione. Et idem te- net i. l. bonæ fidei. C. de re. cre. in vlt. col. Adde q idem sentit Felix. in. c. ve- niens. el. j. de testi. ver. j. conclusio.

scias, q si territoria mutatur per mutationes principu, vel diuisio nes iurisdictionum: ista enim nocet, nec prosunt antiquis finibus ecclesiarum. Ita est gl. in verbo diuisio. in c. j. x. dist. in Cle. ne Romani. in verbo dicecesis. de elec. No. d. Ant. post Hostie. in c. querimonia. in fin. de iurepa. quod est vtile pro descriptionibus terrarum, quae sunt in estimis, quia non probat inter clericos cofines parochiaru. Tertio scias, q in dubio non praesumitur mutatio confinium. Casus est & ibi Bal. in l. ff. si. regu. quod est vtile: quia dicens cofines esse mutatos habet hoc probare. Et forma libellandi, quando sunt mutati cofines, vide omnino per Bart. in l. demonstratio falsa. in ff. de codi. & demon. quia debet dici in li bello, q fundus olim positus intra tales confines est fundus, qui est hodie intra tales, & quod est idem fundus: alius posset de facili periclitari totus processus secundum eu. Quarto scias, quod vbi fit mentio defundo, quauis erretur in cofinibus demonstrandis: tamen non vitatur dispositio, si constat de fundo: vt est gl. in l. forma. in prin. in verbo vicinis. ff. de cenf. & sequitur Bald. in l. j. in prin. in iij. colu. ff. de eden. Et ideo dicit Bal. in l. pe. in x. col. C. de execu. rei iudi. quod error cofinium non habet vitare sententiam. Allegant omnes tex. optimu in l. patronus. §. ij. ff. de leg. iij. Quinto scias, q sufficit volenti demonstrare certu fundum dare duas demonstrationes, & eas probare: postea non nocet, si poneret quodam cofines: quos non probaret. Ita late & eleganter no. Bar. in d. l. demonstratio in vlti. colu. Sexto scias secundum Bal. hic, q quaedam sunt instrumenta finiu directiua, & inducunt notorium actu permanes. Quaedam enunciatia, & faciunt adminiculum, sed non plena fide. alle. gl. in d. l. optimam. & in c. cu aliquis. & intelligit in no antiquis. Itē dicit, q per exercitium iurisdictionum, & per redditus antiquos, & nauigia, & pedagia probantur cofines antiqui, & possessio. allega. c. dilectos. §. de offi. Archidia. & c. licet. §. eo. Vltimo scias secundum Inno. & clarius Bal. hic, q fines ciuitatum & castrorum praesumuntur esse illius, qui primu occupauit. quod est valde notandu secundum Bald. & addit. l. rem quae nobis. ff. de acqui. pos. No sic est in istis spiritualibus, in quibus non datur libertas occupandi rem vacantem: nisi autoritate Papae, secundum Inno. hic, quae valde no. d. Abb. Ratione differētie vide per ipsum: & scias quod Bal. hic docet practicum iudicandi in materia confinium.

SVMMARIUM.

- 1 Agens contra monachum, an debeat concipere libellum contra ipsum monachum. in prin.
2 Testibus receptis super pericia artis, possunt alij testes recipi peritiores, vt de eadem re deponant.
3 Mulier non cognita a viro, an sit restituenda viro intentanti iudicium possessorium.
4 Virginitas qualia habet privilegia.
5 Mulieres, quae non sunt honestae, quauis sint peritae, non admittuntur ad testificandum de virginitate.

CAP.

XIII.

Q Ausam. Possumt reprobari matrone, per quas virginitas probat. hoc dicit. Not. primo secundum do. Abb. ibi, contra puellam. q cu agitur contra monacham, vel monachum, & reuocatur in dubiu ipsius ingressus: concipitur libellus in personam monachi, & non monasterij. Idem dic, vbi sententia condempnatoria non potest mādari executioni: nisi contra personam monachi: vt probatur in c. dudū. de conuer. coniug. Et de hoc per Inn. & alios in c. cu. l. & A. j. de re iudi. & per gl. in c. cu dilecta. §. de resc. & Bald. plenē in authen. tanq. C. de epif. & cle. No secundum, q siue causa sit in prauidicium asseriti matrimonij, siue in fauore, possunt super eisdem capitulis publicatis testibus alij produci. Et ita est casus pro his, quae no. d. Abb. in c. iurauit. in vlti. col. §. e. dum impugnat Io. An. in c. series. in ti. proximi. centem, q sententia lata pro matrimonio transit in rem iudi. quia vtroq casu est par ratio peccati cuitadi. Vnu per hoc etiā colligunt. d. Anto. & Imo. q sententia lata contra religionis ingressum, non transit in re iud. & licet alij non referant: tñ de hoc dubito, tum quia non est iure cautu: tum, quia qd hic dicitur, procedit fauore matrimonij siue iuuandi, siue impediēdi: cu vtroq sit salu sani

mae subsistente impedimento. Not. tertio q non ponendo aliquid speciale in causa matrimoniali, q vbi causa deciditur iudicio peritorum, ita q testes deponit de credulitate secundum practica artis: possunt testes peritiores recipi publicatione non obstante: quia iudicium fuit fallibile. & hoc procedere potest secundum do. Ab. quando recipiuntur iudicis officio, vel ad instantiam partis, cui nihil potest imputari, cur peritiores non produxit. ar. c. fi. qui matri. accu. possunt. Idem colligit Bal. hic, dicens q publicata relatione medicorum, qui recepti fuerunt super cicatrice: tamē adhuc alij recipi possunt, tam ad petitionem partis, quam ex mero iudicis officio. quod est notabile secundum eu. & de istis facias omnino mentionem in c. propofuisti. §. vbi in. iij. conclusionē late deduxi istud. Sed non est tex. melior in iure pro ibi dictis: maximē si esset verus intellectus do. Ant. & aliorum hic: q hic lata esset sententia. Sed profecto hic non percipio villo modo ex text. Quod ex vno instrumento ista Decree emanauerit causa pendente, patet ex prin. ibi: noscitur agitur. Et ideo sine ministerio Bal. hic notauit publicationem non sententiam dictu tñ est verum in se, vt diximus, vbi. §. No. iij. ibi: signa virginitatis. q virginitas probat per signa. Itē Bald. secundum Bal. signu ostendit signatu, sicut stigmata in facie ostendunt militatē. l. stigmata. C. de fabricae. l. x. & habitus clericu. c. si iudex. de sen. excom. in vj. & clauus militē, purpura Regē, stola sacerdotem, cuculla monachū, secundum Bal. Allegat no. in l. j. C. nulli liceat in frenis questribus. l. xj. & per istu tex. colligit Bal. q accusatus de adulterio, debet absolui, si signa virginitatis apparent in puella. No. quinto, ibi: manus. q habentes referre iudicium suu in materia perceptibili tactu, debet tangere. vnde non sufficeret, si diceret vidisse. non ob. l. j. ff. de ven. in spi. quia debet intelligi, quado posset haberi probatio absq tactu. aliās secus. c. ex literis. & c. fraternitatis. de frigi. & in l. si irruptione. §. si. ibi, si res ita exigit. ff. finium regu. & vide Bar. in l. ij. de feriis. No. vj. ibi: matronas. q non creditur vni soli. Quod limitat Bal. hic: nisi in ciuitate alius non reperiretur. per tex. in l. j. §. ff. de verbo. obli. vbi videtur, q vnus interpres sufficiat. dic. vt dictu fuit in d. c. propofuisti. in secunda conclusionē. & ad illam legē respondi ibi in secunda fallētia. Not. vij. ibi: deputare curatis. q in causa, in qua exuberat officium iudicis: potest iudex, & debet parte non exclusa testes ex officio suo producere. quod est bonu dictu secundum do. Ab. Et sentit hic Io. An. secundum eu. Et idē Bal. hic & facit ad doctrinā Bart. & Ang. in l. femel. C. de re mili. l. xij. q ad iudicem, no ad partē pertinet electio. & allegauit in d. c. propofuisti. in j. conclusio. Gl. j. ibi: ne ab eo corrumpat. No. ex mente gl. q cessante causa monachatus mulier est restituenda viro: licet adhuc non fuerit cognita. & idē no. hic. d. Ab. dummodo secundum eu possit tutē morari cum marito: aliās datur cautio, iuxta. c. ex transmissa. allegatu in gl. Sed contrariu melius tenet hic Io. An. d. Ant. & expressius Bal. qui dicit, q inter sponsos praesentia, conuersatio, & reliqua sunt extrinseca, & ambages. Nec per hoc vxor spoliatur maritum, sed seipsam, & antequam vir cognouerit ipsam. no est spoliatus possessione finalis causae matrimonij. postea sic: vt. l. j. §. pe. ff. de iusti. & iur. vnde spoliatus possessione finalis causae dicitur spoliatus re. secus si est spoliatus quibusdā pludijs. Et ideo si vir petit se restituere ad osculatio: non procedit petitio secundum eu. & collige practicum ex tex. secundum ipsum: vt in casu isto pendente lit. ante copulatio vir prorumpat secundum appetitu: nec mulier habeat liberā voluntatē: ponatur mulier in monasterio tanq apud tutum sequestrum. Quid autem si adolescens litigās cu sponsa: quam non vult: timet mitti in possessionē mulieris luxuriosae: dicit idē secundum Bald. hic: licet hoc raro contingat. Allegat glo. quae incipit: idē contra in l. vnica. C. de rap. vir. & non est alibi secundum eum. Et dicit Ang. in d. l. j. se vidisse de facto comburi Florētie vnam mulierem adolescentulam per vim. Credo q bal. sentiat idē esse: hoc est: q mulier debet stare in monasterio non sponsus: timēs vt magis provideatur castitati mulieris. & ista bene no. Glo. fin. j. ibi: sola virginitas replet paradysum. intellige. i. per se tantu: non quod aliq idem. no operentur. Nam etiam coniuncti recte viuentes idem obtinent. c. j. ad fi. §. de sum. tri. & in §. illud. ad fine. xxij. questio. iij. Et intellige: q sola castitas in habente aliquod vitiu no sufficeret: per. c. de feate. j. de regu. iur. Sed aliq accessorie virtutes faciunt illā Reginā. Nam impossibile

impossibile est vna virtutem habere sine alijs, vt per glo. in c. nisi cum pridem in verbo flore. §. de renun. & in c. cum renunciat. xxxij. q. ij. Ita declarat do. Abb. §. in proem. Gregoriano. versicu. Rex pacificus. in iij. colu. & hoc no. & istam glo. de priuilegijs virginitatis. & dicit Bal. hic, quod ratione huius priuilegij magis creditur testimonio virginis, q viduae: quod est notandum. Et dicit, quod in mensa & in itinere semper virgines debent praecedere viduas. dicit tamen quod viduae castē viuentes, non sunt procul a virginitate. Allegat. c. optimum in authen. de non eligendo secundo nubentes. & plura in proposito dici possent. Sed remitto ad glo. fin. circa fin. in c. cu ad monasterium. de sta. mo. & gl. fin. in c. ij. de voto. & beatus Tho. secunda secundae. q. xxvij. ar. j. & q. clj. in omnibus arti. & clj. per totum in. iij. sententiarum distinctio. xxxij. Et de laureola, vide in. iij. dist. viij. q. j. arg. ij. & adde, quod status religiosorum excedit virginitatem, secundum Tho. secunda secundae. q. clxxxvj. arti. viij. facit. c. ex parte. el. ij. de conuer. coniug. Extra gl. dicit Bal. hic, quod dos istius puellae non potest interim repeti a viro: quia est accessorium. vnde interim stat in suspensio. allegat. l. fundum Titianum. & l. fundi. ff. de excep. & ideo dos sequestratur cu puella. Allegat. c. per nostras. j. de do. inter vi. & vxor. Item dicit Bald. hic singu. q vxor cognita etiam per vim, non potest maritum suum spoliare cōtraria vine: potest ingredi monasterium: quia gloria virginitatis non est in ipsa secundum eum. Cui adde Io. An. solēnter hoc disputantē in c. quae contra ius. de regu. iur. in vj. & do. Ant. & d. Abb. in c. ij. de conuer. coniug. & Bal. in l. j. §. ca sum. ff. de postu. & do. plenē post gl. Archid. in c. si euangelica. in vlti. colu. lv. di. Facit quod no. Archid. xxxij. q. v. in summa. & do. Anto. in c. is, qui in vlti. colu. j. de spon. & Bar. in l. j. C. vbi quis de curiali. & Ioan. Andr. post alios in c. cum causam. j. de raptu. & reputatur passus multum dubius. Sed no discedo a Ioan. Andr. in d. regula, quae cōtra ius. vbi cōcludit, quod cognita per vim no dicitur matrimonialiter cognita. nec impeditur ingredi monasterium: nisi in casu, de quo ibi per ipsum videlicet quado pendente minoritate, de quo in c. ex publico. j. de conuer. coniug. fuisse per vim cognita: quia tūc no impediretur ingredi. Item no. Bal. hic post Inn. q mulieres, quae non sunt discrete, vel honestae, quauis perite, non admittuntur ad testificandum de virginitate. & ampliat Bald. etiam si essent nobiles naturalis originis: quia meliores sunt boni mores, quā nobilitas, secundum ipsum. Tangunt etiā hic plenē do. Abb. & do. meus quid fiendum de bonis exeuntis monasterij, sed vide quae allegauit in c. in praesentia. in. ij. q. §. eo. Itē considera, quod dicit d. Anto. & alioru hic de sententia lata super professione, potest procedere, quando est iudicatum contra professionem: & equiparabit cause matrimoniali: quia subest peccatum continentu: secus si pro professione.

SVMMARIUM.

- 1 Instantia, an pareat triennio secundum ius canonicum?
2 Non praesumuntur interuenisse praeparatoria, vel decisoria, si non reperiuntur acta.
3 Collocutio comprehenditur appellatione tractatus.

CAP.

XV.

Q Vm bonae. Acta facta coram iudicibus primis, faciunt fide coram successoribus in eadem instantia, & produci possunt noui testes primis attestacionibus perditis, non obstante publicatione. hoc dicit. No. primo ibi: apud priores iudices. iuncta glo. q originalia actoru videntur debere remanere penes iudicem, apud quē sunt confecta. sed istud euenit de facto: quia imo debent remanere penes notarium secundum Io. An. in c. quoniam. §. eo. & sequuntur Imol. & do. Ab. hic, qui ex hoc colligit aliud, quod si originalia instrumentorum inueniantur penes aliu, q penes illum, apud quē stare debent, non perdunt autoritatē. & est menti tenendu secundum eu. Pro quo do. meus allegat tex. in l. quada. §. is autē. & §. nihil. ff. de eden. & in l. qui tabulas. & quod ibi no. ff. de fur. No. secundum iuncta gl. de cisa secundum Hosti. & alios. q de iure canonico instantia non perit triennio, inducēdo: vt hic per eos, considerantes q causa fuit coram diuersis iudicibus, quae in iudicio non concludit: quia secundum do. meū hic ius instantiae non incipit, nisi a litis cōtest. l. pro

perandum. in prin. C. de iudi. vnde potuit differri lit. conte. tantu q tempore nouae commissiois no erat elapsus trienniu. Dicitu tamē est veru in se per. c. venerabilis. & quod ibi no. §. de iudicijs. Not. tertio, q perditio instrumenti siue alicuius scripturae probatur, quando facta diligentia ex autoritate superioris scriptura non inuenitur. Et est vnus modus probandi negatiuum, vel productionem rei, secundum Barto. singu. in l. is potest. in. ij. char. ff. de acquirē. haered. allegatur tex. in l. iij. §. Nerva filius. ff. de acquirē. possel. & hoc est veru sine dubio, quantum ad succurrendu parti, penes quam scriptura non erat, vt testes producat. Sed si ille penes quem olim res fuit, velit probare rem esse amissam: putat notarius instrumentu, vel mercator librum: oportet, vt probetur causa verosimilis per quam probetur perditio, & ista diligēs inquisitio non sufficeret: quia potuisset rem occultare, secundum Barto. notabiliter in l. si quis ex argentarijs. §. fin. ff. de eden. & Bald. post Cy. in l. si creditor. C. de pigno. actio. & istum text. ad hoc perpetuo nota vltra omnes doc. secundum do. meum. Not. quarto q si non reperiuntur acta, non praesumuntur interuenisse praeparatoria, vel decisoria. Ad idem. c. quoniam. §. e. Fallit, nisi partes cofiteantur acta interuenisse. & per istum tex. dicit Bal. hic, quod licet vbi acta no loquuntur, nec nos loquamur. d. c. quoniam. in fi. tamen si reus non negat, no cōtestat per alium, cuius non interest iudicium reuocari. & licet per negationem fiat res dubia. l. iij. C. quibus ad lib. tamē per silentium non fit res dubia: vt est casus mirabilis in vltu hic secundum ipsum. Pro quo facit, quod not. Innoc. in c. pe. in verbo, non negauit. §. de postu. pra. l. vbi qui non negauit, videtur cofiteri. Facit. l. de atate. §. qui tacuit. ff. de interroga. actio. Et si dicitur hoc modo in his, quae non dependent a voluntate partium, non statuer eorum confessioni. c. super eo. de eo, qui cog. cōsangu. vxoris suae. Item cofessio partium super his, quae ab eis remitti non possunt, non probat. No. Barto. in l. scien dum. in. j. colu. ff. de verb. obli. & est casus in simili in l. si forte. & ibi Barto. ff. de castren. pecu. No. Ioan. Andr. in c. quoniam. super glo. fin. §. eo. cum concor. Modō sic est, quod partes no possunt renunciare solēnitatibus: maximē lit. conte. iuxta gl. & doc. in c. de causis. §. de offic. delega. cu si ergo non videtur, quod sola cofessio istud probet: cuius contrarium hic expressē dicitur. Respondet do. Ab. & do. meus, quod hic tractabitur de modico, vel nullo prauidicio. Nec imminet peccatu, prout in casu. c. super eo. poterant enim partes si lis no erat contestata. denuo ipsam cōtestari. Quinimo totus processus potest repeti, secundum notabilem cautelam Barto. in l. mutari. ff. de procu. & plenius in l. cum quarebatur. ff. iudi. fol. & Imo. in d. c. de causis. §. de offic. delega. & dicit do. Ab. se dixisse aliās, hoc est in c. pe. §. de iudi. Vel secundum d. meum potes dicere, quod hic vna cu assertione partium cōcurreret etiam assertio priorum iudicium. Et si tu diceres secundum hoc, possent partes in prin. causae dicere, habeatur lis pro contestata, dimissa forma. c. j. §. de lit. contestata. quia earum confessio videtur posse eius virtutem operari. Respondeo, quod hoc fieri non posset: quia est data forma a lege. vnde dicit Bald. in l. rubemus. C. de iudi. quod contra formam legis, nec iudices, nec partes disponere possunt. No. Barto. in l. j. ff. de lib. & posthu. & omnes in c. cu dilecta. de rescrip. vnde dicit notanter Angel. in l. sed & si quis. §. questum. ff. si quis cau. per illum text. in verbo specialiter. quod non possunt partes habere pro expressis ea, quae vigore legis debent exprimi. & est bonus tex. in c. qui ad agendum. de procur. in vj. Idem Ange. in l. omnes. in prin. C. de prescrip. xxx. ann. secus dicens in principe per illum tex. quem dicit meliorem de corpore iuris. No. Ioan. Andr. in c. cu aliquibus. de rescrip. in vj. & in c. j. de exce. Prae. eo. lib. & Ange. in l. Diuus. §. licet. ff. de iure codi. cu concor. Possunt ergo partes confiteri litem fuisse cōtestatam: & videntur ipsam cōtestari: quia hoc no est dicere ipsam ex eo in duci, sed praesumi inductam. & satis dicuntur confiteri, ex quo de ipsa non sit dubium. per tex. No. vltimo, q appellatione tractatus comprehenditur collocutio de aliqua re: quia non scribit Papa, vt referatur sibi quid fuerit conclusum, sed quid dixerint partes: ita q non est necesse, vt dicatur aliquam conclusionē esse factam. Facit ad not. per Barto. in l. multu. in. ij. colu. C. si quis alteri, vel sibi. & p scribentes in l. pacta nouissima. C. de pac. Sed

pone, q̄ ecclesia potuit componere & non composuit: nunquid aduersus emissam cōpositionē possit in integ. restitui? Bal. tenet h̄c, q̄ sic, dicens de hoc videri text. cū gl. in l. si ex causa. §. nunc videndū. in verbo profuere. ff. de mīno. dūmodo tractatus cōpositionis de uenerit ad conclusionē secundū eū. aliās non, per. l. eleganter. in prin. ff. de cōdi. inde. ¶ Extra gl. dicit h̄c Inno. q̄ si Papa mandat alicui, q̄ faciat sibi exhiberi oēs processus alicuius causā si non est facta mentio ab impetrante q̄ lis coram aliō pendebat, possunt per exceptionem elidi: nisi partes essent absolutę ab obseruatione iudicij, & sequuntur hoc oēs, maximē Bal. colligens ex hoc vltimo verbo, q̄ per talem absolutoriā ab obseruatione iudicij, nō consumunt acta respiciētia causam: cū edi debeant, nisi talis absolutoria esset lata per ineptitudinem iudicij. allegat. l. fuscus. & ibi Bar. ff. de iure fisci. ¶ Vltimō dum dixi. §. post do. meum in tertio notabili. q̄ perditio probatur facta diligētī inquisitione: confidera, quia non est differentia inter casum. d. l. si quis ex argētarijs. & casum istius literę: quia ita tenebatur isti edere acta. Vnde intelligo, q̄ allegabatur verosimilis causa perditionis.

De testibus Rubrica.

SVMMARIUM.

- 1 Testimonium latum ab eo, qui accepit pecuniam, non valet, etiam si verum dicat.
2 Expensa debetur testi, quas fecit, dum testificatur.
3 Testis propter amicitiam non repellitur: nisi esset immoderata.

CAP.

Laquit. ¶ Seipsum summam tria continens. No. tex. ibi, pretio. q̄ corruptio per pretium inhabilitat testem: & procedit etiā si fiat: vt verū dicat. c. non sanē. x. iij. q. v. vnde etiā verū dicēdo, non euitat pēnā falsi. l. j. & ibi Bart. ff. de falsi. dixi. in. c. licet. super gl. in verbo, oppo. ni. §. tit. j. Et eandē pēnā incurrit, si noluit testificari: quia propter hoc fuit corruptus, secundū Bartol. vbi. §. Sed iste secundus differt à primo: quia testificando efficaciter deponit. & probat secundū Bal. in. c. j. circa medium, per illū tex. fi. de inuesti. inter do. & vassal. lis ori. Quod intelligit do. meus h̄c, & bene: siue deponat pro illo, contra quē, vt non deponeret, rogabatur: siue pro ipso rogante: quia delictum cōmissum in fraudem testimonij ferendi, non tollit effectū testificatus, vt per Bart. in. l. j. §. cū quis. ff. de quæstionibus. etiā si illud delictum sit culpa, vel dolo testis. c. inquisitionis. & ibi do. Ab. & alij. de accu. cū etiā natura testimonij sit, vt extendatur ad vtramq̄ partem, vt per gl. in. c. fraternitatis. j. e. ¶ Tum etiā quia eius dictū, videt approbatum ex toto à parte, quæ voluit eum non obstante corruptione cogi. & ponderat h̄c Do. Abb. tex. in verbo pretiū: quia non dicit prece. Ex quo infert, q̄ testis rogatus: vt testificetur, nō dicitur corruptus. Et ita intelligit c. quoties. j. eo. benefacit quod no. Bal. in. c. li.

cet. in. xj. colum. §. tit. proximi. dum dicit testem non dici subornatum, si fuit rogatus, vel monitus, vt per verba congrua loqueretur. Et ibi dicitur circa hoc adde Bal. idē tenentem in. l. si in vlti. colum. C. si ex falsis instru. Ex his etiam infert domi. Abb. quōd testis nō citatus, sed productus à parte, non dicitur suspectus. de quo latius dicitur in. c. sequenti. versicu. extra gl. ¶ Et limita istū text. ¶ Quo ad pretium, nisi testis reciperet expensas, quas facit in eundo & redeundo causa testificandi, secundū omnes h̄c: per. c. statutum. in fine. de rescrip. in. vj. & l. quoniam liberi. C. de testib. Idem signanter dicit Bal. h̄c, si aliquid daretur testi in recompensatione operum, quas perdit. Et subdit Bal. h̄c, quōd in causa inquisitionis, in qua non est pars, satisfaciatur res publica de mandato iudicis: per. l. cum Nauerchorum. C. de nauicula. lib. xj. Vnde hoc mandabitur massario communi secundum ipsum. & si testis itinerans ad testificandum spoliatur à latronibus, non recuperat damnum à producente de rigore iustitię, sed de curialitate bene posset producens emendare damnum. Nec infringitur testimonium secundum Bald. h̄c. Allegat. l. inter causas. §. non omnia. ff. mandati. & l. si seruus. §. quod verō. ff. de fur. quæ omnia intellige; dummodò in istis reformationibus expensarum, vel damnorum concurrat scientia iudicis: ne fieret fraus huius Decret. secundum Hostien. & domi. Anto. h̄c. ¶ Subdit etiam Bald. h̄c, ¶ quōd testis propter amicitiam non repellitur: nisi sit immoderata, per. l. sciendum. ff. de vsur. quōd erit in arbitrio iudicis secundū ipsum. Et facit quod nota. Cyñ. & Salice. in. l. exigendi. C. de procura. & domi. Anto. & Imo. in. c. fin. §. de postula. & Bald. in. l. si iure. C. de manu. testa. & domi. Anto. in. c. coram. §. de offic. delega. & Imo. in. l. ex falso. §. si quis rogatus. in. x. colum. ff. ad Trebel. cū concor. & in amicitia immoderata inter coniuges secundum Bald. h̄c, per. l. presentis. C. de his, qui ad ecclē. confug. Idem dicit de concubina. ¶ Vltimō, quōd dicitur h̄c de ieiunio, est consilij, non præcepti secundum omnes h̄c, post glo. Dicit tamen Bald. h̄c, quōd testimonium ebrii non tenet, per. l. respiciendum. §. delinquit. ff. de pēnis. Item non potest facere testamentum secundum ipsum inspecta tamen qualitate ebrietatis: & alia, quæ sunt faciendā ieiunio stomacho. Ponit glo. j. in. c. sacramenta. de conse. distinctio. j. Et dicitur ieiunus facta digestionē etiam si non dormierit, vt ibi. & valet consuetudo, quōd tales actus fiant à non ieiunio, vt tenet glo. in. c. decreuit. xxvij. q. v.

SVMMARIUM.

- 1 Gestu contra legem, an & qualiter sint nulli?
2 Omisio solennitatis, quæ debet sequi post actum, non vitiat ipso iure.
3 Testis examinatus parte non citata, nullum facit indicium.
Deinde ponit tres declarationes ad tex. huius. c. quas vide hic prope numero. 4. 5. 6.
4 Testes recipi possunt à iudice aliquot casibus etiam parte non citata. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17.
5 Iudex examinans testes, si sciuit de ineuitabili impedimento citati, examinatio est ipso iure nulla. & nu. 19. & 20.
6 Citatio ad videndum iurare testes: an debeat esse peremptoria.
7 Citatio peremptoria, an requiratur ad ferendam interlocutoriam.
8 Testis reputatur suspectus, quando se offert non vocatus, nisi iudex eum amittat ex officio: tunc enim depositio eius valebit. nu. 24.
9 Testis, si producit non citatus, an probet?
10 Iudex, quando examinat testem non productum, an valeat eius depositio.
11 Testis presumitur rogatus à parte in dubio.
12 Citatio, an sit necessaria, quando sciente parte est datus terminus alteri parti ad producendum testes: & cōcludit, quod sic. Fallit in tribus casibus: vt nu. 29. & ver. fallit secundo. & nu. 30.
13 Citanda, an sit pars in productione instrumentorum.
14 Citanda, an sit pars in productione articulorum: & concludit: quod sic reprobatis opinionibus contrarijs.
15 Citari, an debeat procurator: an vero dominus ad videndum productionē testium? de hoc ponit tres casus. vide nu. 34. & 35.
16 Procuratores duo dati in solidum cum clausula: quod non melior sit conditio occupantis, & vnus est contestatus litem: & alter producit testes an talis productio valeat?

Testes, si

37 Testes, si citati sunt ad diem non iuridicum parte eadem die citata ad videndos eos iurare, non illa die, sed sequenti iurant in absentia partis, non valet receptio talis iuramenti.

CAP.

II.

In nomine. ¶ Nulla est receptio testimonium facta contra nō citatos. hoc dicit. Ex notabilibus doc. nihil est opportunē addēdū: idē omitto exceptis duobus. ¶ Col. l. i. §. de rescrip. & c. si quis p̄ḡby. de reb. eccle. non alie. ¶ Secūdo restringe hanc fallētiā, nisi lex pēnalis esset separata à lege simpliciter prohibēte: quia tūc inducitur nullitas actus respectu legis simpliciter prohibentis, & cōmittitur pēna respectu legis pēnalis secundū lac. But. in. d. l. nō dubiū & sequit Bal. ibi & do. Abb. h̄c, dicētes pro hoc facere iura, quę vltra pēnā annullant actū, vt est: licet ipse nō dicat. c. dispendia. de rescri. in. vj. & Cle. j. eo. ti. cū his, q̄ allegat etiā Bar. in. d. l. peto. in prin. vbi lex vltra pēnā intrinsecam etiā annullat actū. & sic, qn̄ lex punit actum aliās prohibētū de iure cōi. pēna non firmat actum cōtra nullitatē. & allegat Bal. in. l. si. C. de liti. ¶ Tertio notabiliter restringe cōpletendo totā materiā, inquantū possibile est: nisi lex exigeret aliquā solennitatē adhiberi post cōtractū, vel actū perfectum: quia si illa nō interuenit, nō inducit nullitas actus ipso iure. sed bene pōt annullari, nisi aliud exprimat in lege, vel statuto. Ita probat ex gl. in l. vniuersa. C. de preci. Impe. offe. & ibi reasumit magistraliter Bal. inferēs, q̄ si per statutū de quolibet contractu debet solui gabella. x. solidorū pro libra. certē, si non soluitur, contractus remanet validus, licet possit annullari. Quod ampliat etiā si lex diceret, aliās non valet cōtractus: quia intelligit, scilicet in effectu: quia pōt irritari. Secus si diceret non valet ipso iure, vel ipso facto, iuxta gl. in regula. in pēnis. de reg. iur. in. vj. Et illud intellige, vt dixi, qn̄ solennitas habet interuenire post actū. Secus si debet adhiberi tēpore cōtractū: quia actus factus ea omīssa, est ipso iure nullus c. sine exceptione. xj. q. ij. c. ea em. §. hoc ius. x. q. ij. cū alijs allegatis per do. Ab. h̄c: qui dicit hęc bene notāda. Et pro hoc vltimo dicit h̄c do. meus aliās omittēs, esse casum notabilem h̄c. & remittit ad Inno. & ad alios, in. c. cū cōsuetudinīs. §. de cōsuetu. Et per istū text. dicit probari vnā notabilē doctrinam Bar. in. l. cū lex. ff. de fideiussori. vbi dicit, q̄ si ex forma statuti mulier non pōt cōtrahere sine cōsensu propinquo: istud statutū dicitur prohibētū, nō solū si apponatur verbū negatiuū, non possit, sed etiā si in contractu mādetur aliqua solēnitas obseruari. vide em̄ prohibētus actus illa solennitate non seruata. Ex quo apparet, q̄ defectus forme requisitę quo ad effectū, est effectus prohibitionis. i. actus est nullus: quia nō seruata forma actus, videtur prohibitus fieri scdm̄ ipsum. ¶ Circa doctrinam Bar. præallegatā, ¶ q̄ omisio solennitatis habētis sequi post actū non vitiat ipso iure. quod est valde vtile. Adde Bar. idē tenētē latē in. l. si ita quis. §. ea. l. ver. quero vtrū prohibitio. ff. de ver. oblig. & in. l. his. cū seq. §. ff. fa. erci. & in. l. filio p̄terito. in. fi. ff. de iniust. irrito. testa. & in. l. ij. C. de cano. frumen. vrb. Romā. li. xj. & Bal. pulchrē in rubri. C. de rescri. ven. post mediū. & do. Abb. in. caqm̄ frequenter. in prin. in. viij. col. §. vt lit. nō cōte. & Bal. in. l. hi. qui ad ciuilia. in vlt. col. C. de app. & Bar. in. l. post mortē. §. fi. in. ff. de ado. & do. de Rota pulchrē in nouissimis cōclu. cccxv.

pe. iuncto. c. j. de postu. Præla. in. vj. & text. in. c. dispendia. iuncto principio. cū si. de rescrip. in. vj. & c. petitis. j. de priui. & c. super literis. §. de rescrip. & c. si quis p̄ḡby. de reb. eccle. non alie. ¶ Secūdo restringe hanc fallētiā, nisi lex pēnalis esset separata à lege simpliciter prohibēte: quia tūc inducitur nullitas actus respectu legis simpliciter prohibentis, & cōmittitur pēna respectu legis pēnalis secundū lac. But. in. d. l. nō dubiū & sequit Bal. ibi & do. Abb. h̄c, dicētes pro hoc facere iura, quę vltra pēnā annullant actū, vt est: licet ipse nō dicat. c. dispendia. de rescri. in. vj. & Cle. j. eo. ti. cū his, q̄ allegat etiā Bar. in. d. l. peto. in prin. vbi lex vltra pēnā intrinsecam etiā annullat actū. & sic, qn̄ lex punit actum aliās prohibētū de iure cōi. pēna non firmat actum cōtra nullitatē. & allegat Bal. in. l. si. C. de liti. ¶ Tertio notabiliter restringe cōpletendo totā materiā, inquantū possibile est: nisi lex exigeret aliquā solennitatē adhiberi post cōtractū, vel actū perfectum: quia si illa nō interuenit, nō inducit nullitas actus ipso iure. sed bene pōt annullari, nisi aliud exprimat in lege, vel statuto. Ita probat ex gl. in l. vniuersa. C. de preci. Impe. offe. & ibi reasumit magistraliter Bal. inferēs, q̄ si per statutū de quolibet contractu debet solui gabella. x. solidorū pro libra. certē, si non soluitur, contractus remanet validus, licet possit annullari. Quod ampliat etiā si lex diceret, aliās non valet cōtractus: quia intelligit, scilicet in effectu: quia pōt irritari. Secus si diceret non valet ipso iure, vel ipso facto, iuxta gl. in regula. in pēnis. de reg. iur. in. vj. Et illud intellige, vt dixi, qn̄ solennitas habet interuenire post actū. Secus si debet adhiberi tēpore cōtractū: quia actus factus ea omīssa, est ipso iure nullus c. sine exceptione. xj. q. ij. c. ea em. §. hoc ius. x. q. ij. cū alijs allegatis per do. Ab. h̄c: qui dicit hęc bene notāda. Et pro hoc vltimo dicit h̄c do. meus aliās omittēs, esse casum notabilem h̄c. & remittit ad Inno. & ad alios, in. c. cū cōsuetudinīs. §. de cōsuetu. Et per istū text. dicit probari vnā notabilē doctrinam Bar. in. l. cū lex. ff. de fideiussori. vbi dicit, q̄ si ex forma statuti mulier non pōt cōtrahere sine cōsensu propinquo: istud statutū dicitur prohibētū, nō solū si apponatur verbū negatiuū, non possit, sed etiā si in contractu mādetur aliqua solēnitas obseruari. vide em̄ prohibētus actus illa solennitate non seruata. Ex quo apparet, q̄ defectus forme requisitę quo ad effectū, est effectus prohibitionis. i. actus est nullus: quia nō seruata forma actus, videtur prohibitus fieri scdm̄ ipsum. ¶ Circa doctrinam Bar. præallegatā, ¶ q̄ omisio solennitatis habētis sequi post actū non vitiat ipso iure. quod est valde vtile. Adde Bar. idē tenētē latē in. l. si ita quis. §. ea. l. ver. quero vtrū prohibitio. ff. de ver. oblig. & in. l. his. cū seq. §. ff. fa. erci. & in. l. filio p̄terito. in. fi. ff. de iniust. irrito. testa. & in. l. ij. C. de cano. frumen. vrb. Romā. li. xj. & Bal. pulchrē in rubri. C. de rescri. ven. post mediū. & do. Abb. in. caqm̄ frequenter. in prin. in. viij. col. §. vt lit. nō cōte. & Bal. in. l. hi. qui ad ciuilia. in vlt. col. C. de app. & Bar. in. l. post mortē. §. fi. in. ff. de ado. & do. de Rota pulchrē in nouissimis cōclu. cccxv.

inci. ite permutatio. & Pe. de Anch. cōsi. xvj. inci. ex narratis. in fi. & est glo. in c. j. in verb. tertia. lxxv. di. propter quā dicit Do. in c. vt circa. s. j. de electio. in. vj. q. vbi qualitas possit interuenire post actum. illa nō dicit de substantia. In quo vide oēs. maximē Imo. in d. c. cū cōsuetudinis. & Imo. in c. cū vos. de his. q. fiunt à Præla. & Bar. in. l. si quis mihi bona. s. iussum. ff. de acqui. h. ere. cū cōcor. Et per dictā doctrinam vide gl. meliorē de iure vltra oēs. in c. vxora tus. in gl. j. in fj. de conuer. coniug. & istis etiam adde pulchrē Do mi. in c. j. in fine. de re. permuta. in. vj. ¶ Collige secundū ex isto tex. id. qd dixi in summario. concor. l. si qn. in fi. C. de testi. & illud declara. ¶ Primū. vt procedat adeo. q. testis examinatus parte nō citata. nedum non probat plenē. sed nec etiam facit indicium. scdm Bart. in. l. marit. post fi. de quæstioni. Pro quo dicit hic dominus Abb. esse tex. hic in verbo. nullius momenti. quicquid dixerit Bar. in. l. hæreditarias. ff. de cri. expil. h. ere. licet regulariter testis non examinatus examinatus faciat indicium. vt per Bart. in. d. l. maritus. & Inn. in. c. cū dilectus. de accu. & ibi aliās latissimē dixi. ¶ Secundū declara istū tex. ¶ vt procedat etiā si causa esset expedienda iuris solennitate omiſsa. secundū Bar. singu. in. l. filiū familiās. post prin. ff. de dona. per rōnem. de qua ibi per ipsum. per quē nō procedit. quod ipse notat in. l. ij. C. de naufra. lib. xj. dum dixit. q. vbi procedit inspecta naturali æquitate. nō procedit iste tex. ¶ Tertio declara. vt procedat etiam si iudex procedat ex officio: quia necesse est vocare partē. contra quā procedit. Ita simpliciter dicit Ioan. An. in Spe. tit. de te. s. nunc tracta. in prin. ita dicit dicit Guil. de suza. in. l. iurifurandi. C. de testib. ¶ Quarto declara. vt procedat etiā si esset quis deputatus solū ad examinationem testium. quia poterit etiā citare partē aduersam. secundū d. Ant. in c. cōstitutus. in. j. col. per illū tex. de app. quasi fit præambulū in e parabile. facit. c. j. & c. præterea. s. de offi. deleg. cū fi. ¶ Quinto & vltimō declara. ¶ vt qd hic dicitur de testiu productione. habeat locū etiā in testiu publicatione. secundū Bart. in aut. qui semel. in v. col. ver. quæro. qd si publicatio. C. de proba. & d. Ant. in c. fratris. in. xvj. col. ver. idē dicit. j. eo. ¶ Modō aduerte: quia ex dictis d. oc. hic. & calibi. iste tex. est multipliciter limitādus. & absq. multiloquio. Et primō limita. nisi iudex velle se informare super notorio. vel super fama: quia pōt recipere testes parte non vocata. secundū d. Ant. hic. Allegat Inn. in. c. j. s. de postu. Præla. Idem Inn. in. c. bona. el. j. in verb. testes. s. de ele. & Archid. in. c. eorū. xj. q. ij. & d. Ant. in repe. c. fi. in pe. char. s. de consue. & in. d. c. bona. el. j. in. x. col. Idē do. Abb. & do. meus hic dicitēs istud pendere ab alio dubio: vtrum in notorio possit procedi parte non citata: de quo per Inn. in. c. tua. de coha. cleri. & mulie. & gl. & oēs. c. ad no. stram. el. ij. de iureiu. & Bal. in. c. cū fratre. C. de his. qui. vt indig. & in. c. j. homicidium. de pace iura. fir. vbi in notorio facti transuentis. videtur aliter tenere. Et pro eo quod dictū est de fama. facit. c. qualiter. s. debet. de accusa. per quod patet istud procedere. quādo agit. vt deueniat ad inquisitionē. In quo casu nō loquitur Innocē. in. d. c. j. Sed vbi agitur de vita electi. vt ibi considerat do. Abb. in fi. Et adde etiam Bal. in. l. qui testamēto. s. per cōtrariū. ff. de testa. vbi dicit. q. sine ordine iudiciario & teste in forma iudicij recepto. pōt iudex informari de fama. Allegat Inn. & bene in c. cū in tua. de spon. ¶ Secundū limita. ¶ nisi testes recipere ad informationē superioris super habilitate vel inhabilitate electi. scdm do. Anto. & do. Ab. hic allegates Inn. in. d. c. j. & in. c. fi. in fi. de transla. Præla. & ibi dicit Inno. q. habēs cognoscere. si talis est idoneus. vel non. habet necesse vocare aliquē ad sciēdum. si velit opponere. vel non. sed testes electos pōt recipere ad sui informationem. etiā nō iuratos. Ita dicit in. d. c. fi. Non credas. q. isti intelligent prout eos interpretatur. h. d. do. meus. l. q. non vocato electo possint testes recipi. propter quod multū eos reprehēdit: quā nullo modō hoc senserunt. & fateor secum. q. imō electus debet vocari: quia agit de eius magno præiudicio. per not. in. c. super his. cū fj. de accusa. & facit quod dixi in. ij. declaratione. & de hoc etiam per Do. in. c. fi. fortē. in fi. de elect. in. vj. Do. de Rota. cōclu. cclx. in noui. & vide do. Cardi. cōsil. cxliij. in. j. chart. vbi dicit. q. in extraiudicialibus non est necesse partē vocari. allegat Inn. in. d. c. fi. Cauetas tamē. quia vbi causa electi discutere in cōtradictorio iudicio. opus esset partem citare in casu nostro: vt per Do. in. d.

c. si fortē. & Rotā vbi. s. etiam do. Abb. in. c. postq. s. de elec. & In. no. do. Abb. & Imo. in. c. vltij. de præsum. & oēs in Cle. j. de offic. delega. & do. Ant. in. d. c. j. in. ij. col. s. de postu. præla. ¶ Tertio limita. ¶ nisi procedatur per viā inquisitionis: quia tūc secundū do. Ant. hic possunt recipi testes parte nō citata. per. c. qualiter. el. ij. s. debet. de accu. Contrariū & melius tenet Bart. in. l. si. in. fi. ff. de quæstioni. etiā si prius testes recepti fuissent in inquisitione generalicū ignorabatur persona. quæ cōmiserit maleficium. iuxta no. per Inno. in. c. bona. el. j. in verb. testes. s. de ele. quia postea in inquisitione speciali. sunt testes iteratō producēdi. secundū Bar. ibi & Bal. in. l. iubemus. in. ij. col. C. de proba. & per eundē in Specu. titu. de sen. ad fin. & Sali. in. l. fin. C. de quæstio. & Bal. in. l. obserua re. s. proficisci. in. vj. q. ff. de offi. procur. & Inn. in. c. per inquisitionem. s. de elect. & Ang. in. l. si vacantia. in. xv. col. C. de bo. vac. lib. x. & Bal. in. l. ij. C. de eden. & do. Abb. hic. qui dicit sibi non posse persuadere hanc differētiā inter ciuilia & criminalia in proposito: cū in criminalibus agatur de maiori præiudicio. l. in seruorū. ff. de pce. Et ad. s. debet respondet. q. exigit vtrūq. scilicet productionem. & postea copiā nominū. Idē Ro. in singulari. cclxxxij. Idē do. meus hic dicitēs do. Ant. non reprehēdi iustē: quia eius intētio fuit loqui in casu. d. s. debet. qui secundū ipsum loquitur in testibus. qui recipiunt super fama: quia isti bene possunt recipi parte nō vocata ante formatā inquisitionē. Patet ex illo tex. ibi: ne in famandi. Ex quo denotatur: super quo deponēbāt testes. Et idem sentiūt do. Car. Imo. & Io. de Ana. ibi. Et pro hoc etiā facit quod no. Bartol. in. l. de submersis. C. de naufra. lib. xj. vbi dicit. q. testes producti inter alias personas ad aliū finē. tribuūt iustam causam inquirendi contra tertiu. qui non fuit citatus. per illū tex. & facit. l. diuus. s. cū autem. ff. de offi. præsi. vbi videtur casus. q. in causa inquisitionis nō possint recipi testes parte non citata. Quod autem sit secus super fama: vide bald. in. l. congruit. in. fi. ff. de offic. præsi. & in. c. j. s. hoc homicidiū. de pa. iura. fir. & in Specu. titu. de inquisitio. ad fi. in addi. ¶ Quarto limita. ¶ nisi sit probādus casus contingens in loco multum remoto. & vbi de facili pars nō possit citare. Tūc enim possunt recipi testes ad probationem casus parte non citata. secundū Bart. in. l. ij. per illū tex. de naufra. lib. xj. Cuius dictū plenē cōfirmari posset ex adunatis per Lud. Ro. qui ipsum allegat in. l. si verō. s. de viro. in. xj. & c. iij. fallentia. ff. solu. matri. Facit. c. j. in fi. ne sede vac. lib. vj. & quod no. bal. in. l. ius ciuile. in. ij. col. ver. & no. q. de facto cōsului. ff. de iusti. & iur. de testamēto facto per mercatorem in barbaria corā duobus testibus. ¶ Quinto limita. ¶ nisi esset casus. in quo lex. vel statutū non exigeret plenā probationem: sed contentaretur solis argumētis: quia possunt tunc testes recipi sine citatione partis. Ita notant Hosti. & Lapus in. c. j. de homi. in. vj. & sequitur ibi Do. in. s. fina. in. iij. colum. dicens. per hoc multū limitari istum tex. ¶ Sed aduerte. quia tenēdo quod dixi. s. in. j. ampliatione: ista limitatio nō est vera. secundū do. meum hic. Pro quo facit. quia videtur etiā. q. præsumptio debet probari per secūdos testes: & legitime: vt traditur per Bart. in. l. si. C. fami. ercif. & dixi in. c. cū causam. verfi. secundo casu. s. tit. proxi. & quia hic cōcurrit duplex specialitas circa idē. ¶ Sexto limita. ¶ vbi cū actor timet de morte. vel absentia testiu: & eius aduersarius est persona potēs & terribilis. cū actor timet denunciare: quia omittetur citatio partis in examinatione testium. Ita singularissimē no. Hostien. & Ioan. And. in. c. quoniam. in princ. s. vt lite non conte. & sequitur do. Abb. hic. & ibi in. xiiij. colū. dicens. q. tunc iudex quantō diligentius poterit. sustinebit vices rei in examinatione. reseruando sibi exceptiones in personas. & in dicta vt ibi per eū. Pro quo ad de tu bal. l. consentaneum. in. vj. colum. ver. quæro vna cū butrigario. C. quomodo & quādo iudex. vbi dicit quod ante q. debitor suspectus de fuga capiatur nō premissa citatione. debet suspicio probari per indicia. & poterunt super suspicione recipi testes debitor non citato. Et dicit do. Abba. in. c. accepimus. in. j. colum. de fi. instru. quod ep. et potentiam aduersarij possunt examinari pri uilegia. quæ arguuntur de falso. eo nō citato. & dicit Hosti. quem omnes sequuntur in. c. fj. de fi. instru. q. pōt in casu illius. c. omitti citatio imminēte periculo. si est aduersarius potēs. Vnde cōsuluit Pe. de Ancha. cōsi. cccxxx. qd est illud idē. q. propter periculū in mora: vel

mora: vel propter potentia vafalli: pōt cōtra eū procedi eo nō citato. & feudū violenter occupari. Dicas tū in hac limitatione secundū do. meū hic: q. vbi nō esset timor mortis. vel diuturne absentia: licet aduersarius esset persona terribilis. nō possunt recipi testes ipso non citato. Ita dicit probari per locū à speciali. in. c. fin. de here. in. vj. & ita tenere. d. Ant. in. c. præterea. el. ij. de spon. nisi fortē agere de periculo anime. & in foro quasi penitentiali. per tex. sing. in. d. c. præterea. & ibi tenet hoc alij do. scdm ipsum quem sequor. Et idē expressē sentit Do. in. d. c. fi. s. j. post princ. Et ita credo intelligendū esse. qd no. Do. post Hosti. in. c. j. de homi. in. vj. dū dicit. q. propter periculū valent testes recepti parte absente: quia intelliget dūmodo vltra periculū timeret etiā amissio facultatis probadi: quis illud dictū Hosti. simpliciter alle. d. Abb. in. c. cū non ab homine. in. xij. colū. s. de iudic. vbi vide. Et adde. q. vbi citatur talis persona potēs. sufficit vnica citatio: licet aliās requireretur peremptoria. scdm Ioā. An. singulariter in. c. nō minus. de immu. ecclē. & sequitur Bal. in. c. j. in prin. in. ij. col. de mili. vafal. qui cōtumax est. ¶ Quod autē istud sit verū. q. cōcurrentibus prædictis possit omitti citatio: confirmari pōt ex eo. qd no. Bart. in. l. ait p̄tor. s. si debitor. per illū tex. ff. de hie. q. in fraudē cre. & quod no. Inn. in. c. ex literis. in gl. vnde per eundē. de excē. plato. vbi allegat bona iura. & sequitur Archi. in. c. caueant. circa princ. iij. q. ix. & Bal. in. l. cūctos. in lectura. in vlt. col. C. de sum. tri. Facit quod no. Sali. in. l. absente. in. iij. col. C. de accu. & Bal. in. l. apertissimi. C. de iudi. & Ang. latē in. l. nemo carcerē. C. de exac. tribu. li. x. Et dicit. d. Ant. in. c. quod sint. s. j. s. de ele. per illū tex. q. timor periculi inducit iustā cām non reuocadi absentes. ¶ Septimō limita. vbi cū iudex p̄cedit ad informandū se de absentia rei: vt possit sibi statuerē terminū conuenientē. Tūc em debet se in formare de absentia. prout pōt. vt in aut. de exhi. & intro. reis. s. sancimus. Quod Bart. exponit singulariter. i. etiā parte nō citata. Notat ipse in extraua. ad reprimēdū. in verbo. per edictū. ¶ Octa uō limita. nisi pars dedisset iudici licentiā recipiēdi testes in eius absentia. scdm Bal. in. l. si quādo in. iij. colū. C. de testibus. & q. valeat talis licentia. allegat. l. Herēnius. in prin. ff. de eue. ¶ Nonō limita. ¶ nisi examinaretur testis. cuius dicto necessariū deberet stari. secundū Bar. in. l. Theopompus. post med. ver. itē quæro. quando aliquis. ff. de do. præle. & ibi habes exemplū. Contrariū tenet hic do. Abb. quia cū talis habeat iurare: vt no. Bart. Item interest partis videre. an iuret. Itē. quia possit ipsum non esse illū. cui debet stari. arg. l. duo sunt Titij. ff. de testa. tute. secundū ipsum. Pro quo vlti. verbo facit. quod no. Bar. in. l. j. s. parui. ff. quod vi. aut clam. & d. Abb. in. c. ex parte. ij. ante fi. s. de offic. deleg. cū fi. ¶ Sed tamen opi. Bart. sequitur do. Ant. in. c. veniens. el. j. in. ij. colū. eo. dicens per hoc. q. quoties certū est nihil posse opponi testi: non procedit hæc Decrē. & tenendo hoc. pōt responderi adductis in contra. q. cū in actis scribatur teste fuisse iuratum. c. quoniā. s. tij. in dubio præsumitur iurasse. & creditor notario. secundū Bar. in. l. Theopompus. & do. Abb. in. c. tuis. & ibi dicitur. j. eo. Quod autem iste nō sit ille testis. cui debet stari. poterit semper opponi: nec retardatio huiusmodi exceptionis in aliquo præiudicat. potis etiā in hac parte cogitare. ¶ Decimō limita. ¶ nisi testis iteratō produceretur ad declarandū dictum suū: quia in tali declaratione non est pars citanda. secundū Bal. in aut. hodie. in prin. C. de iura. calū. per illū tex. Per quē probatur. q. nec tūc requirit. q. testis iuret. vnde cōsequenter non requiritur citatio partis. q. fit. vt videat teste iurare scdm ipsum. Cuius dictū habeo pro dubitabili: quia sunt etiā aliæ causæ per quas fuit factus iste tex. vltra illā: quia videtur testis iurare. Datur enim occasio formadi interrogatoria. vt infra dicā. vnde negari non pōt. q. examinatio facta de isto. vt declaret. possit alterari ex alijs interrogatorijs propter habitam notitiā depositionis sue: ideō propter cessationem vnus causa ex duabus. non cessat lex. s. affinitatis. cū si. in fi. de nuptijs. ¶ Vndecimō limita. nisi esset mulier examinanda: quia non debet pars citari ad videndū ipsam iurare. si est talis. quæ examinatur in domo. iuxta. c. ij. de iudi. lib. vi. Ita dicit Guil. de Cuma. Barto. & Pau. de castro in. l. ad egregias. ff. de iure iurand. secus dicentes in alijs personis priuilegiatis de illa lege. Sed hoc ex toto impugnat Romanus in. d. singul. cclxxxij. quia sicut vadit no.

tarius. ita potest ire pars. & contra ipsos dicit esse casum. & bene in. l. ij. s. finautē. C. de iura. calū. ¶ Duodecimō limita. nisi agatur de probanda cōsuetudine introducta à populo eiusdem ciuitatis. quia possunt recipi testes parte non citata. secundū d. Ant. plenē in. c. fi. in pe. char. ver. ad primum. si redacta. s. de consue. ¶ Tertiodecimō limita. nisi ptes essent præfentes. quia nō est necessaria citatio. sed monitio. secundū Bal. hic. per. l. de vnoquoq. ff. de re iudi. Quod p̄det ab alio dubio. vtrum præfens in iudicio casualiter sit citandus: de quo per Bar. in. l. j. C. de in ius voc. & Bald. in l. consentaneū. in pe. col. C. quō & quādo iudex. & Do. in. c. cōcilia. s. hinc etiā. in pe. colū. xvij. dist. & d. Ant. in. c. j. s. de iudi. addi. concor. & cōiter dicitur. q. non. ¶ Quartodecimō & vltimō limita. ¶ nisi essemus in causa heresis: quia propter magnum periculū peccati. data potentia aduersarij. cessat dispositio huius Decreta. vt est casus notabilis in. c. vlti. s. j. de here. in. vj. Et an idem sit vbi cūq. est potentia aduersarij. dixi. s. in. vj. limitatio ne. ¶ In gl. in verb. audire. ibi audire iurates. hunc intellectū tenent oēs hic. & glo. in. l. curer. ff. de testi. & gl. pe. in aut. sed & si quis. C. de testi. & in. l. minime. ff. de legi. & gl. fi. in. s. & hoc verō. in auth. de testi. & in. l. si quādo. C. de testi. Spec. in tit. de teste. s. nunc tractandum. in prin. videlicet. q. sufficit partē videre testes iurates. Nec ob. ratio quorundā. quod melius per præfentiā partis discutitur testes. quia ad hoc per interrogatoria provide tur. scdm gl. in verb. si ex presente. in. c. in primis. ij. q. j. que notabi. subdit. q. si fortē pars audiret testes dum examinantur: tantū operabitur talis sciētia. quantū si dicta testiu publicata fuissent. Vnde excludet à productione alinrū super eisdē capitulis. quod multū no. Do. ibi. & d. Ant. & d. Abb. hic. Idē Innoc. & Bal. hic. qui dicit hoc esse notandū cōtra illos. qui stāt ad cortinā. vt audiant. & de hoc per Bal. in. c. vltra tertiā. j. eo. & glo. in verbo nouerint. in. l. si qn. C. de testib. & in. d. l. minime. & Do. in. c. sciendū. per illū tex. xxix. dist. & d. Ant. in. c. series. in vlti. col. j. e. & Spec. in tit. de teste. s. satis vt liter. verfi. quid si reo audiente. & d. Ant. in. c. fraternitatis. in. xxij. colum. j. eo. Et iuxta prædicta latē ponit Bal. hic. q. si pars vidit teste iurare: potest postea testes quandocūq. examinari eo nō citato. etiam post terminū. & retuli in. c. licet. s. tit. j. Itē dicit. q. si in termino. in quo fuerunt producti iudex non vult eis deferre iuramentū. nō potest amplius deferre sine noua citatione partis. ¶ ¶ Gl. in verbo. inenitabili. ibi. non valēt plus. dicunt hic Bal. d. Ant. d. Abb. & Imo. q. si iudex examinans testes sciuit de inenitabili impedimento citati. examinatio est ipso iure nulla. per tex. cū ibi. no. per Bar. in. l. quæstiu. ff. de re iudica. qui tex. nō est alibi secundum Imo. ibi. q. impedimentū infirmitatis non leuis notum iudici. reddit sententiā ipso iure nullā. Et idē de alijs impedimētis. vt p. Bart. in. l. ij. s. fi. in. j. q. ff. de cust. reo. & in extrauag. ad reprimēdū. in verbo neglexerit. & in. l. j. C. quomodo & quādo iudex. & in. l. ij. ff. de in ius vocan. & d. Ant. & Imo. in. c. querelā. s. de procu. ¶ Et ex hoc dicto doc. collige. q. scien

¶ Mulier examinā da. Adde. q. cōtra Gul. & Bart. tenet etiā. d. Abb. in. c. fi. qui testiu. j. eo. in. j. col. in ver. sed que ro. tamen cōmunis opin. tenet istud. quod Gul. de Cu. & Bart. tenent. ¶ Et idem de alijs impedimentis. Ad detu. pone. q. quis sit citatus pro duabus causis. vtrum ad ambas teneatur respōdere. & si p̄cedatur. an proces sus sit nullus. Adde etiā quid si accusatur corā diuersis iudicibus de eo dem crimine. corā quo teneatur comparere. vide Bal. in l. scatus. C. qui accusa. non pos. & Gu. de Cu. & Bal. in. l. ij. s. j. ff. si cau.

tia iudicis de impedimēto legitimo non solū annullat diffinitiuā: vt in dictis locis, sed etiam interlocutoriā, qualis est ista receptio testium. Facit optimē. d. c. querelā. & c. si duobus. de appel. Et satis fuit de mente Bal. in. c. j. in antep. colū. de mili. v. fal. qui contumax est. dum dicit, q̄ regulariter sciētia impedimenti ligat manus iudicis. Est verū, quōd Bar. in. l. fi. in. j. col. ff. de resti. in integ. expressē sentit contrariū, dum loquitur de interlocutoria misio nis in possessionem ex primo decreto. Vnde dicit do. meus hīc cogitandum. Sed dictū Bart. non puto procedere per prædicta: maxime per tex. in. d. c. si duobus quē allegat hīc do. Abb. iunctis non tatis per Pet. de Ancha. in rubri. de sentē. excōmu. distin. v. & do. Abb. eadem rubri. & ibi aliā dixi, ostendendo sentētiam excom municationis non esse diffinitiuam: vel intelligēdo, quōd ibi cita tio fit nulla. iuxta gl. in. l. si accusatoribus. C. de accu. ¶ **¶** Quid au tem sit impedimētū citati non cōparentis, non fuit notū iudici: vide Ioan. An. latissimē disputantē in regula: præsumitur. in mer cialibus. & do. Abb. & do. meum hīc. concludētis in effectu cō tra Ioan. Andr. quōd receptio testiuū non est nulla ipso iure: sed be ne potest post per in integ. restitutionē retractari. Fundant se in isto tex. à contrario sensu: dum probat solū euitabile impedimen tum non excusare: ergo fiat eius regula in impedimēto inuitabili. ¶ Et licet non cōsiderent, hoc argu. concludit, quōd etiā ipso iure est nulla examinatio, tenendo regulā tex. in verb. nullius mo menti. Sed habuerunt respectū. & bene ad no. in. d. l. quæsitū. Mo uentur etiā, quia si solū restituatur ad opponendas exceptio nes, quas in principio potuisset opponere: licet nō seruauerit for mam. c. præsentium. j. eo. vbi voluit Ioan. Andr. in. d. regula. præsu mitur. non esset eius lesioni plenē succursum: tamen quia illa exa minatio faceret saltem indicium, ex quo præcessit citatio: vt per Barto. in. l. maritus. ff. de quæstioni. tum etiā, quia potuisset dare interrogatoria tanq̄ melius pars sit informata, q̄ iudex. vnde tota le interesse meretur totalē restitutionem. Cle. j. de resti. in integ. secundū eos: cū quibus transeo. & tetigit Bald. in authen. sed & si quis. in. iij. colū. C. de testi. ¶ **¶** Vno casu saluat hīc do. Abb. opin. Ioan. Andr. videlicet in eo, qui fuisse ficitē cōtumax, puta in * cita to * ad domū: quia citatio est legitime facta: cū talis habeat pro presente. Cle. j. & ibi glo. de do. & cōtu. Ideo non retractatur regu la. factū legitime. de regu. iur. in. vj. Et quōd isto casu valeat ci tatio ad domū: vide Ioan. Andr. in. d. regula. & Barto. in. l. iij. s. præ tor ait. ff. de dam. infec. & Bal. in. d. authen. sed & si quis. in. l. ab eo. C. quomodo & quando iudex. Notat omnes in. c. causam. s. de do. & contu. & glo. in. d. cle. si ante. quod nō est in vero cōtumace l. ex consensu. s. cū. qui. ff. de appe. Ideo in hoc beneficio restitutio nis, etiam sibi succurritur: vt per Ioan. Andr. in. d. regula. maxime quando allegaret ignorantia citationis probabilē: puta, quia erat extra prouinciā in loco remoto, quia succurritur sibi ex clausula generali: vt per Bar. in. l. cū filium. s. in hac. ff. de verbo. oblig. que omnia bene no. ¶ Extra glo. quæritur primō, ¶ vtrū citatio, quæ fit ad vidēdū iurare testes, debeat esse peremptoria. i. triplex, vel vna pro omnibus. iuxta. l. ad peremptoriū. cū sequētibus. ff. de iudi. An verō sufficiat vnica. & in hoc Bal. in. l. si quando. in. iij. colū. C. de testi. dicit, quōd requiritur perēptoria: quia victoria & deciso causæ stat in probationibus. & licet simus in medio causæ idem modus citandi est in principio & in fi. Allegat gl. in. l. & post edictum. ff. de iudi. Secus dicit in publicatione: quia est de appen ditijs receptionis testiuū. Et pro hac parte facit, quod no. Inn. in. c. ad petitionē. circa medi. ver. itē no. quōd iudex. j. de accu. quam se quitur Bal. in. c. j. de milite v. fal. qui cōtu. est in vsb. feud. dū enu merat quæcūq̄ quæ sunt in medio causæ requirentia perēptoriū. Contrarium scilicet, quōd sufficiat vnica, tenent Ioan. Andr. do. Anto. & do. Abb. in. c. consuluit. s. de offi. delega. Et intelligūt illū tex. in prin. exigere peremptoriū solū quo ad sententiā. Et idē tenet Bar. in. l. consentaneū. in. ij. col. in ver. aduerte tamen. C. quo modo & quando iudex. & in. l. si finita. s. Julianus. ff. de dam. infec. & do. Anto. in. c. quoniam frequenter. s. in alijs. in. iij. colum. s. vt lit. non cōte. & in. c. pastoralis. in. vij. colū. j. de excep. & Bal. & do. meus hīc: qui dicit esse tex. optimū hīc, ibi à iudice, aut defensore quia si requireretur trina, vel perēptoria, nō esset eiusdē effectus citatio iudicis vel alterius, quia vnica monitio iudicis habet vim

peremptorij: vt est casus singu. in. l. ij. C. quomodo & quando iudex secundū intellectū communē, quē multū no. Bald. ibi. & hīc est gl. in verb. peremptoriū. in. d. c. consuluit. & ibi prædicti doc. Et idem si à nuncio præsentē iudice, secundū Bald. in. d. l. ij. & do. 22 Anto. in. c. j. in. xj. colū. s. de libel. obla. ¶ **¶** Puto hanc quæstionem pendere ab alio dubio, an ad ferendū interlocutoriā requiraf peremptorium. de quo per Barto. in. l. consentaneū. & Bal. in. l. tres. prope fi. e. ti. & do. Ant. Imo. & Ana. in. d. c. ad petitionē. Ange. in. l. fi. ff. de ferijs. & Imo. in. d. s. Julianus. & Ang. in. l. j. s. hæc stipula tio. in repe. ff. si cui plus q̄ per legē falci. & in. l. peremptorium. ff. de iud. & in authen. ei. qui. in fi. C. de tēp. ap. & Spec. in tit. de cita tione. s. viso. ver. dicit etiam, in tit. de dil. s. vidēdū. ver. termini. & ver. quid si data. Et sequor doctrinā Bal. in Specu. tit. de sen. in xxvij. col. vbi dicit, q̄ si propter interlocutoriā infertur præiudi cium, quod non potest tolli per diffinitiuā, nec per appellatiōē à diffinitiuā requiritur peremptoriū, aliās nō. Et idē in propo sito cōis opi. videtur verior præsertim, quia regulariter nō requi ritur peremptorium nisi ad primā citationē. l. contumacia. ff. de re iudi. glo. in. c. de illicita. xxiiij. q. iij. Et ad sententiā audiendam diffinitiuam. l. fi. ff. de fer. d. l. ad peremptoriū. cū simili. & quāuis hoc non extendatur ad quæsdā interlocutorias in locis præallega tis, illud est: quia sunt valde præiudiciales, sed receptio testiuū non est de illis: quia licet in ipsis cōstitat ius causæ, tamē actus ipse reci piendi testes, nō est ille, qui determinat causam, sed depositio: for tē tamen testis productus, nihil deponet, aut nō bene, secūdū do. meum. Et pro hac parte cōsidera tex. per locū à speciali: in. c. quoniam. s. porro. in ver. peremptorie. vt lit. non cōt. Et no. q̄ ista vni ca dilatio appellari potest perēptoria: nō quia habeat solennitatē peremptorij, sed quia tantū operaf, quantū peremptoriū, attēto q̄ omnis dilatio à lit. conte. vsq̄ ad diffinitiuā dicit peremptoria secundū Bal. hīc. & Bar. in. l. fi. ff. de ferijs. & Bar. in. l. si quis insti tuatur. ff. de hære. insti. & facit tex. cū glo. in cle. j. de excep. & dixi in. c. licet. s. titu. proxi. per quod responderi posset dicto. s. porro. Posset etiā responderi ad istum tex. q̄ nō æquiparat monitiōē iu dicis citationi nūcij, quasi illa citatio nō possit esse vnica, sed quia monitio iudicis æquipollet illi tūc propter quod reddit vtracq̄ sustentabilis: tamē regula seruat in practica. ¶ Secundō quæritur vtrum oporteat teste esse citatū ad deponēdū ad hoc, vt valeat dictum suū. Et quia quæstio est multū notabilis & sparsa, cōsidera quatuor casus. Primus, q̄n testis proprio motu vltro se offert non vocatus. Secundus est, q̄n pars ipsum producit non citatum. Tertius est, q̄n iudex ipsum citat ex officio parte non petente. Quartus est casus, quando non apparet quis ex istis casibus inter uenit, sed simpliciter apparet eū deposuisse. ¶ Primo casu, ¶ quā do se offert, censetur suspectus. i. inimicū affectatus, per. l. q̄ omnia. ff. de procu. & idē debet repelli secundū Bart. in. l. post legatū. s. is verō. ff. de his quib. vt indig. & lac. de bel. in. s. si verō ignoti. per illum tex. in aut. de testi. & Bar. in. l. vxori. per illū tex. ff. de falsis. & in. d. l. que oia. & Bal. in aut. sed nouo iure. in. j. col. C. si cer. pet. & in. l. quonia liberi. in prin. C. de testi. & Spe. & Io. An. in titu. de teste. s. qualiter. ver. volens ergo. & Rof. consi. xlv. incipi. quæstio propofita videtur decisa. & do. Flo. in. l. quoties. s. fin. circa fi. ff. de proba. bene facit, quod no. Bart. in aut. qui femel. in pe. col. ver. ex prædictis apparet. C. de proba. vbi dicit, q̄ si testis deponit extra contenta in articulis: poterūt hoc nō obstantē sup illis intrinsecis alij testes induci, tanq̄ non productus ad illa deposuerit. Et quis pars pro qua vltro se offerens deposuit, videatur tacendo eum quasi producere: per hoc non tollitur suspicio orta in teste, qui se ingessit. & ista sunt adeo vera, quōd testis qui in causa criminali se offert, potest ex hoc repelli in alia causā tanq̄ inimicū, secundū do. Abb. sing. in. c. cū. l. p. ad fi. j. de accu. per illū tex. secundū intel lectum suū. & sentit Inno. ibi. ¶ Isti casum limita primō, nisi esse mus in materia, in qua ageretur de peccato euitādo: quia testi se offerenti creditur secundū Inno. in. c. iurauit. in prin. per illū tex. s. tit. j. & ita potest intelligi text. in. c. cū in tua. j. de spon. in verbo spontē oblata. facit. c. præterea. el. ij. eo. tit. ¶ **¶** Secundō limita, nisi testi se offerenti, iudex detulerit iuramentū, & eū examinauerit: quia valebit eius dictū, secundū Bal. valde solēniter in. c. j. s. porro. in. iij. colū. quæ fuerit prima causa beneficij amittē. vbi dicit, q̄ si talis testis

talis testis iuret p̄ tribus partib⁹ vel altera absente, & solēniter requisita, vt hīc: valebit dictum suum: quia nullo iure cauet, q̄ citare testem sit de substantia. Et eo ipso q̄ iudex desert ei iura mentū, videt eum monere super veritate dicenda secundum eundem. Idem per eandem rationē dicit Bal. formaliter in. l. presbyteri. la. j. in. ij. col. C. de episc. & cle. Idem do. Flor. in. l. le ge Julia. ff. de test. ¶ Sed ista ratio posset tolli: quia ex quo p̄ces sit oblatio testis act⁹ fact⁹ à iudice nō tollit eius suspensionē. Sed dicas, q̄ hoc sustentabitur ex tacito consensu partis, quæ in il la delatione iuramēti non opposuit, siue pars sit præsens, siue habeatur pro præsentē ratione contumaciæ. Nec est mirum, q̄ ista taciturnitas noceat parti: quia talis inhabilitas non est ta lis, cui pars tacitē renunciare nō possit. Et idē succedit elegās doctrina Bal. in. l. si quis testibus. in vlti. col. C. de testi. Sit ergo cautus ille contra quē talis testis à iudice nō repellatur: vt pro testē secundū formā aut. si test. pd. dicit. C. de tes. & c. præsen tiū. j. eo. ¶ Quia dictū est huius testimoniū nō valere: est verū parte opponente: per p̄dicta. Quibus adde Bald. in. l. alia. quasi in fi. C. de his qui. vt indi. vbi dicit, q̄ q̄cqd dicat gl. in. d. l. post legatū. s. is verō. veritas est q̄ p̄sentibus partibus, & nō cōtradi centibus nō requirit testis citatio vel monitio: vt ibi per eum & secundum p̄dicta tuto intelligendum. qd no. Bal. in. d. l. sed interpellatur. ff. de arbi. attenda regula. l. j. eo. tit. ¶ **¶** Secundō ca su q̄n pars producit testem nō citatū, dicunt hīc do. Anto. do. Abb. q̄ testis plenē probat. Allegat decisiōē Rotæ, quæ mihi est. cclxvj. in nouis. & incipit, itē fuit dubitatū. & dic vt ibi per eos, quos isti ad literā referunt cōcludētis citationē nō esse ne cessariā. Adde Bald. in. c. tertio loco. in vlt. col. s. titu. proxi. vbi dicit q̄ in teste requiritur productio: licet forte nō requiraf citatio allegat gl. in. d. s. is verō. & adde Bal. in aut. sed nouo iure in. j. col. C. si cer. pet. vbi dicit testes esse productos à parte, & eis credit: scus si nō sunt producti. allegat glo. in. d. s. is verō. Et adde Bald. in. c. j. in. v. colū. s. de iudi. vbi dicit q̄ testes qui casu peruenerunt ad tribunal iudicis non cōpellunt iurare sed de bent citari & moneri, quid sit eis agendū. & hoc si petant indu cias. Nam spōtē & sine vllō tēpore, vel termino possunt testifi cari. Allegat gl. in. d. s. is verō. Et dicit q̄ doct. sui faciebāt de ip so magnū testū. & adde do. Ab. in. c. cū in tua. in prin. j. de spon. vbi dicit per illū tex. q̄ testis non est aliquo modo suspectus, si deposuit rogatus à parte quīs iudex eū non citauerit. Idē Bar. in. d. s. is verō. & Bal. in. d. s. porro. & in. d. l. presbyteri. & domi. Abb. post Hof. in. c. j. primo nota. s. eo. & Bald. in. l. ij. C. de bo. aut. iudi. pos. & sentit Spec. in tit. de teste. s. qualiter. ver. iudex ergo. & Bal. in. l. iij. cir. prin. ff. de testi. in apostill. quāuis aliter senserit Bal. in. l. parentes. ver. si. sed non certē testis. C. de testi. & Gul. in cle. j. super verb. accerfitis. de iure iur. & Spec. in. d. s. qua liter. ver. si volens. dicēs q̄ videt se ingerere, ex quo non citatur quia imō sufficit eū à parte produci à qua pergitur stimula tus, & nō ex se motus, secundū p̄dictos. ¶ **¶** Tertiō casu, ¶ q̄n iudex examinat testem nō productum, nec se offerentem: dicit Bal. in. d. l. presbyteri. q̄ pōt opponi examinationē nō valere in causa ciuili: quia in ea non pōt iudex inquirere de facto ex me ro offi. vt per Inno. in. c. ad nostrā. el. iij. de regu. iur. Sed in cau sa criminali est dubium. Nam aliq̄ p̄cedit ex officio inquiren do: & tunc pōt recipere testes etiā publicato processu. allegat Inn. in. c. cū clamor. j. e. Aliq̄ est processus accusationis: & tūc si sunt aperti testes, non pōt sed ante, est dubium: de quo per Bar. in. l. iij. s. hoc aut. ff. de dā. infec. Et in dīputatione incip. iudex maleficiorū. & concludit q̄ pōt. Et sequitur Bald. in. d. l. presbyteri. Idem in hoc vltimo Io. de ana. plenē post Pet. de an cha. in. c. crimina. vbi bonus tex. j. de collu. & Salice. in. l. ij. circa mediū. ver. ex his sume. C. de aboli. Est verū, q̄ etiam in cau sa ciuili Bar. idē tenet, in. d. s. is verō. sed credere q̄ eius opi. nō procederet nisi essemus in casibus in quibus etiam in ciuili pōt iudex ex officio supplere. de quibus per Bald. in. c. cum nobis olim. s. de elec. & in. l. j. C. vt que defunt aduo. & Ro. in. d. s. hoc autē iudiciū. cū simili. ¶ **¶** Quarto & vltimo casu, ¶ q̄n non ap paret, an testis vltro vocatus deposuerit: dicit do. de Rota dic ta deci. cclxj. q̄ in dubio præsumitur fuisse rogatus à parte:

& propter hoc sustatur eius dictū. allegat in simili quoddā dictū Pet. de suza. in. c. bonę. el. j. de elec. de quo meminit Arc. in. c. p̄posuisti. lxxxij. di. vbi dixit q̄ eo ipso, q̄ quis tpe debito cōparuit in iudicio p̄sumit fuisse citat⁹: & cogit rōdere. ¶ Istud limitat Lu. ro. in. l. sciendū. in. xix. col. ver. vj. quærit de ver. obl. vt habeat locū dū modō testis venerit de longinquo, & nō ali ter. Allegat do. Ant. in. c. j. in. iij. char. s. de iudi. Sed puto indi stinctē esse verā opi. Rota. quæ sequunt do. An. d. Ab. & Imo. hīc. Pro quib⁹ facit optimē qd no. Bar. in. l. cū seruus. ff. de ver. obl. per illū tex. & in. l. j. C. de ali. pupil. præstā. & Bal. in. l. id qd in fi. C. de episc. & cle. & in. l. fi. s. in cōputatione. C. de iure delib. & in. l. j. in fi. C. de fruc. & lit. expē. & in rubr. C. de fi. instr. & in xvij. col. ver. sequit videre de scriptura. cū simi. Vbi dicunt, q̄ opus qd inuenitur factū: & nescit à quo, vel cuius expensa fit fa ctum: in dubio præsumit factū ab eo, ad quē pertinet. Et credo q̄ testis q̄ venit de longinquo ad testificandū, augmentatur dicta p̄sumptio, etiā si corā iudice vltro se obtulisset. Bene fa cit qd no. Sal. in. l. si qua per calūniā. in. iij. col. ver. vlti. inducīt C. de episc. & cle. que sequit. d. Abb. in. c. corā. in. iij. col. ver. & vnū no. s. de offi. deleg. de eo, qui ex remotis partibus cōparet cū mandato. quia nō cogit p̄bare se esse illū de quo loquit mā datū, quia p̄sumit, que oia p̄cedūt in teste deponēte in iudicio. ¶ **¶** Quid autē in teste de facto scripto in instrumēto: an in dubio præsumat fuisse rogatus de eo, qd est gestū est qd de per se ni mis lōga, de qua remitto ad Bar. in. l. sciendū. ff. de ver. ob. & Bar. & Imo. & Pau. de ca. in. l. domitius. ff. de testa. & Specu. Io. and. in tit. de teste. s. j. in vlti. col. ver. quid ergo. in fin. & Bal. in. l. hac cōsultissima. in prin. C. de testa. & Imol. in. l. j. in prin. ff. de hæ re. insti. & Bal. in rub. C. de fid. instru. in. x. col. & in aut. rogati. C. de tes. cū concor. & cōmuniter dicitur q̄ nō, si se subscripsit set. ¶ **¶** Tertiō quærit, ¶ vtrū citatio de qua in isto tex. sit neces saria, q̄n scientē parte est datus terminus alteri parti ad produ cendum testes: & videt q̄ non: quia ex quo scit pars q̄ testes in isto termino habent produci, nō videt aliter vocanda: per regu lā, eum qui. de regu. iur. in. vj. Contrariū dicit Barto. in. l. qui Calendas. in fi. ff. de verbo. obl. quia pōt pars quolibet die termini facere actū: vt per glo. in verbo. j. dictū. in cle. ij. de ap pel. vn non tenetur aduersarius diuinare, qua die id fiat. Facit l. si prætor. ff. ad le. Aquil. Et pro hoc videt casus, & ibi hoc no tat latē Bal. in. l. si q̄n in. iij. co. C. de testi. vbi vide. Idem Bal. in j. ff. si qs cau. & in. l. si ita relictu. s. Pegafus. ff. de lega. iij. ¶ **¶** Fallit primō, ¶ nisi esset p̄fixus certus dies ad producēdos testes: quia ille interpellat. l. optima. C. de contrahē. stip. Ita sentiunt prædi cti licet non dicant expressē. bene facit glo. in. d. cle. ij. quæ dicit q̄ si alicui est præfixa cera dies ad aliquid faciendū: non pōt illā p̄uenire. ¶ **¶** Fallit secundō, nisi datus pluribus diebus pars ex pediat actū vltra diē: quia ille interpellabat pro homine, secun dum Bar. ponitur in. l. itē illa. ff. de cōsti. pec. dicēs. q̄ vltima die termini semper intelligitur pars monita: per illū tex. que valde no. & sequit expressē Bal. in. l. fi. in. ij. col. ver. q̄ro datus est. C. qui admitti. & leos. s. populos. in. iij. col. ver. extrema hora. ff. quando app. sit. Idē Bar. in. l. ij. per illum tex. C. de temp. appel. & Pe. de anch. in. d. cle. ij. & Ro. in. d. l. qui ante calendas. ¶ **¶** Fallit tertiō ¶ nisi esset pars citata, vt assistat singu. diebus & horis. ita vt puto voluit Bal. in. d. l. si quando. ver. & idē aduocati. & Ro. in rub. ff. de arbi. in. iij. col. ver. x. pone. & Bal. in. l. fi. in tit. quo tempore miles ita practatur. ¶ **¶** Quarto quærit vtrū solen nitas huius decretalis habeat locū in productione instrumen torum. & Bar. dicit, q̄ sic in. d. l. itē illa. ff. de cōsti. pecu. facit. l. in exercendis. C. de fide instru. Et pro hoc vide tex. in. l. prope randū. s. finautē reus. in ver. terribiles. iuncto tex. in verbo præ sentia. C. de iudi. Quem ad hoc dicit ibi Ang. esse singu. & tex. que Bal. reputat notabilē in. l. iudices. C. de fi. instru. & text. cū glo. in. c. charta. iij. q. ix. que ad hoc not. Bal. in. l. fi. in. ij. colū. C. qui admitti. & in. l. si quando in fi. C. de testi. Et ibi infert, quod termino dato ad probandū per instrumēta, non est satisfactū per talē productionē, sed bene esset satisfactū termino dato ad producenda instrumēta. ¶ **¶** Et ista limita procedere quo ad esse

Etum. i. praeiudicium probationis: sed quo ad simplicem productionem, valet secundum bald. in d. l. si quando. per l. miles. §. sexa ginta. ff. de adulte. Et non iudicat absenti & ignorati secundum eum q. eleganter subdit se cōteri, q. ex quo talis productio reperit in actis: & scriptura producta semper loquitur q. perseverari in ipsa productione parte presente vel citata sufficit. arg. eius qd not. bar. in simili in l. muda rō. ff. de dona. & sunt aurea verba.

Bar. in d. l. mutari. & diceretur, q. dñs inuito procuratore non pot. eum priuare facultate prosequendi causam. c. quāuis. de procur. in. vj. d. l. procuratoribus. In quo multū instat hīc dom. meus. & est obiectum: imō licet non dicat in d. l. furioso. dic. q. do. & hīc, & Bar. in dictis locis hoc idē voluit: cū dicit, q. sufficit procuratorē nō contradicere. allegat. l. quā omnia. in prin. ff. de procur. & expressē habetur in d. c. si quē. cū gl. ¶ Tertius casus est, q. quādo apparet testes fuisse receptos, vel sniam latā in casu praedicto presente dño: nō tamē apparet, q. fuerit presens ad hoc, an valeat. In quo dic, vt per Bar. in d. l. furioso. & in d. l. si procuratori. & Bald. in l. statutis. in fin. C. de sentent. & Imol. hīc cōcludentē quo ad sniam, q. si dñs fuit citat. psumit in dubio fuisse praesens ad hoc, vt valeat sententia: aliās non valet, si feratur cōtra dominū. ar. l. filius fa. §. inuito. ff. de procura. & no. in. c. in genesi. de elect. p. Inn. vbi in praedictis taciturnitas nō nocet. Secus si in eius fauorē sit lata: quia tūc psumit cōsentire, si fuit praesens. l. qui patif. ff. manda. Ex quo dicit hīc Imo. bene nota, q. pñs in actu iudiciali, si tacet, non semper habet pro cōsentiente: quia videt cōtra notata in l. j. C. de rela. Sed potes dicere, secūdū eū, q. illud habet locū, quando qs poterat cogi esse in iudicio. Secus quando nō poterat cogi, put hīc. qd not. secundū eū. Cui adde q. si notarius scripsit eū fuisse pñte valet snia & receptio testium. Ita dicit Bald. in l. statutis. in fin. Et dicit hoc esse per illā notabilē. l. cū ostēdimus. §. si. ff. de fidei. fuf. tu. qd videt cōtra praedicta: nisi sustinēdo istā sing. illationem imō dicas ad illū. §. si. prout respōdet Ro. in l. j. in prin. ff. de ver. bo. obli. & ibi alij scribētes. ¶ Septimō q. rī iuxta praedicta, si fessent duo pcuratores dati in solidū cū clausula, q. nō sit melior conditio occupantis: & vnus est cōtestatus litē, & alter productus testes: an productio valeat, dubiū facit tex. in c. si duo. de p. cura. in. vj. vbi stante ista clausula, nō impedit se alius, quando vnus est litē cōte. nisi ille impediatur. tamē dicas, q. etiā cessante impedimento primi actus factus secundū parte nō opponēte valet: scdm Io. an. & d. Abb. hīc. Et ratio est: quia si altero poccupante, alius esset statim reuocatus, non posset primo impedimēto substituere vigore mandati: & tamē pot. d. c. si duo. ergo remanet habitus mandati. Est verū, q. si pars opponat nō admittetē actus qui fit ab isto secundū praedictos. Ex quo vltimō dicit Bal. in l. si quādo. in. viij. q. C. de testi. q. licet aliq. nō desinat esse funditus pcur. per occupationē alteri? tamē apud ipsum nō est interim exercitiū cōtradicente aduersario. qd dicit esse valde notabilissimū. Et subdit hīc Imo. q. domi. ratificando pot. talia gesta validare, sicut dicit de gestis: etiā carente penitus mandato in l. licet. C. de procur. etiā cōtradicente aduersario, vt hīc par eū: qui videt mirari de aliorū locacitate. & bene. ¶ Vltimō scias q. si testes citati ad diē nō iudicū parte citata eadē die ad vidēdos eos iurare, nō illa die sed sequenti iurant in absentia partis: nō valet receptio hōmō iuramenti. Ita notat do. de Rota deci. clxvij. inci. item si testis. in nouissimis. Nisi p rogatio illius diei fuisset facta presentibus partibus scdm eos. qd no. ¶ Itē scias, q. si pars fecit examinari testes nō seruata forma huius capituli poterat iteratō eisdē producere super eisdē capitulis: etiā si depositiones fuissent publicatae. Ita eleganter dicit do. de Rota deci. cccclxxij. que incipit. itē si ad instantiā in nouissimis. Non obstat timor subornationis: quia aut dicit id quod prius & apparet de non subornatione. Aut dicit contrariū & nō probat tanquā contrarij sibijphis. c. licet. §. tit. proxi. secus si extra articulos secundū ipsos, quod bene not.

SVMMARIUM

- 1 Mulier potest de iure canonico esse testis in causa civili & criminali ciuilitate mota. Quod tamen fallit in casu capituli finalis. quot test. sunt neces. in vsi. seu. num. 2. Item fallit in testamentis. vt nume. 3. Item fallit in testimonio, quod requirit scripturā priuatam numero. 4.
2 Mulier licet certis casibus possit testificari, minus tamen probat quā masculus. vnde data paritate testium, praeuat testimonium masculorum.

Quoniam

¶ CAS. III. Quoniam. ¶ Mulier testificat contra clericum: quādo de crimine ciuilitate agit. h. d. & vide omnino Fed. ita intelligētē tex. cōf. xxij. incip. Titius electus in praelatū. & Arhi. in. c. ipsi Apostoli. circa princ. ij. q. vij. & in summa ea. q. & causa. & dicitur in. c. ex parte Adej. eo. Et quādo particeps vel socius criminis admittat: vide Bart. & alios in l. si. C. de accus. & dicitur eo. c. veniens. el. j. Et qñ ex vno loco ad alium possint testes trahi, dicit in. c. cū cam. el. j. j. eo. ¶ Et istū tex. dicit hīc Bal. va de singularē in verbo, aliquid. q. modicū cōferentia ad causam dicuntur pertinentia. Ad idē allegat. l. iij. §. additis itaq. in verb. modica data occasione. vt plenē fideicom. liber. Per quā dicit probari, q. illud qd modicā occasione praestat aliquid est & per illam. l. dicit Bal. in l. per tuas. §. tit. j. q. quādoq. leuis occasio est magni ponderis. ¶ Et per istū tex. colligit hīc do. meus in ea verba, quōd nō solum vocantur, qui plenē sciunt: sed etiam qui aliquid sciunt. adeo q. ad probandum indicium, vocantur etiā de provincia ad provinciam. qd est bene notandū & intelligēdū. Puta quādo nō est sufficiens copia integrorū testium: quia multa simul iuncta inducūt probationem: vt dixi in. c. cū causam. §. tit. j. ¶ Gloss. j. in fin. & ita teneas, q. de iure canonico pot. esse mulier testis in cā ciuili, etiā in criminali ciuilitate mota: vt hīc, & c. t. literis. eodem. Secus in causa criminali criminaliter mota. c. mulierem. xxxij. q. v. & c. forus. ad fi. & ibi glo. & domi. Abb. de verbor. signifi. & gl. & omnes hīc. & Spec. in tit. de teste. in. §. j. in. xvj. col. ver. itē quōd mulier. & plenē Host. in summa huius tituli §. quis possit esse testis. nisi in casu. c. tanta. §. de fimo. De iure autem ciuili non est prohibita mulier nec in causa ciuili, nec in criminali, secundū Spec. vbi. §. & glo. pal legata. Et de cā criminali probat in l. iij. §. lex Julia. ff. de testi. vbi in accusatione legis Iuliae de vi publica, repellit a testificādo mulier sui corporis questū faciens. Ex quo apparet q. nō infamis, non repellitur: quia si non repellere nō oporteret, q. haberet illā qualitatem infamiae. Non obstat in questionibus. in verbo etiā. ff. ad legem Iul. maie. quia loquitur de muliere infami: vt ostendit, exemplum ibi positum. & sentit Bart. ibi. & tunc illud etiam implicat, q. nedū masculi infames admittunt: vt l. famosi. eo. titu. sed etiam feminae infames. Refert tamē Io. an. in d. v. ver. item. q. est mulier. Iac. de are. tenuisse mulierē in causa criminali nō admitti de iur. ci. ui. inducere a fortiori id qd de testō. j. dicit & rōnē. c. forus. j. de ver. fig. Sed ipm nō sequit Io. an. dices cōm seruari in practica, & esse equū vbi aliter veritas haberi nō pot. Et pbat in l. ex eo. ff. de testi. canonizata. xv. q. iij. ex eo. Et istud sequitur do. Abb. hīc, & Io. de Imo. in l. qui testamento. §. mulier. ff. de testa. Et sic intellige gl. vltra ipsos in. c. ij. in verb. prohibete. de iudi. in. vj. vt loquat de iure ci. uili, inquantū sentit mulierem posse testificari in causa criminali criminaliter mota. Et ita ipsam soluunt Io. an. & Do. ibi. & vnū cōsidera, qd oēs praedicti facientes differentia inter canones & leges allegant. d. l. ex eo. & tamen illa lex est canonizata, vt dixi vnde nō viderent leges & canones differre. Sed rōde ex eo, quod nō glo. in. c. j. in verb. tractatus. post mediū. de reb. ecclē. nō alie. in. vj. & ibi Do. in. iij. col. ver. bene not. ¶ Quōd aut dicit mulierem in causis ciuilibus posse testificari, fallit primō in casu. c. penul. in fine ¶ Quot testes sint necessarij ad probandā inuefitu. in vj. feudorū & ita nō ibi Bal. per illū tex. in verb. propter feminas. ¶ Fallit. ij. in testamentis. l. qui testamento. §. mulier. ff. de testamentis. & §. testes. in situ. eo. tit. Sed istud non procedit in codicillis, secundum Spec. & Io. an. in d. §. j. ver. quid de codicillis. quia non est in eis tm periculū, prout in testamentis: quia nō est ibi heredis institutio. ¶ Item nō procedit in testamēto inter liberos, secundū glo. in aut. quod sine. C. de testa. & no. Bal. ibi. & Bar. in l. hac consulti. ma. §. ex imperfecto. in fi. C. de testa. & Imo. in d. §. mulier. & Bal. & Ro. in locis statim allegadis. ¶ Quid aut de testamēto ad pias causas: dic q. pot. esse testis, secundū Ang. cōf. xxij. & Bal. in repet. l. j. in. vj. char. ver. secūdū est dubiū. C. de sacrosan. eccl. Et dicit istam questionē multū subtilē: & tamē dicit indubitātū de iure cano. q. valeat testamētū, per. c. cū esles. & c. relatū. j. de testa. Vide tñ Ro. in repe. aut. si mulier. in. xvj. priuilegio vltimarū voluntatum. C. ad legē falci. vbi tenet contrariū allegando Fede. in cōsilijs & qual

dam rationes satis fragiles. quibus responderi pot. ex dictis Bal. vbi. §. quē nō videt vidisse, maximē tenendo quod ipse dicit de iure canonico. ¶ Fallit tertio in testimonio, q. quod requirit scripturā priuatam per subscriptionem: quia illi subscripti debent esse masculi, secundum Bal. in l. scripturas. C. qui poti. in pigno. ha. per illū tex. in ver. trium virorum. Facit quod no. Bart. in simili in l. j. per illum tex. in verbo virorum. ff. de legi. Posset tamē de hac fallentia dubitari: quia nō habet in se specialē rationē. Et quis lex scripturas dicat virorum, illud est ratione maioris frequentie: quia vt plurimum femine nesciūt scribere: nec interfunt contractibus: & ideo videtur posse extendi ad mulieres: prout extenduntur iura loquentia de vno casu ratione maioris frequentie ad alium casum non ita frequentatum, habentem eandem rationem iuxta glo. in verbo presidentes. in fin. cl. j. de rescip. & ibi Imo. post do. Anto. Facit quōd not. glo. in l. j. C. de rap. virgi. & Ioan. andrē. in Spe. titu. de locata. §. j. post princ. cum simili bus. Nec obstat. d. l. j. quia cōdere legē est iurisdictionis: merito prohibet feminis. l. femina. ff. de reg. iur. poteris tamē cogitare. & adde que dixi in c. licet. primo. in. ij. not. j. de testi. ¶ Et not. q. his casibus mulier pot. testificari, tamen minus probat, quā masculus. vnde si ex vna parte sunt duo masculi, ex alia duę femine: praeuat testimoniu masculorum, secundum d. Ab. in d. c. forus. ad fi. per illū tex. & Bald. in l. si. per illū tex. ff. de fi. instru. & Spec. in ti. de teste. §. post. ver. porro. Bene facit. d. l. in questionibus. ostendēs maioris esse fidei masculos, quā feminas. Et ideo dicit Bal. in l. j. per illū tex. ff. de senat. q. si discordant masculus & femina patroni in praesentado, praefert presentatus a masculo. Quod intelligo, dñm odō habeat ius aequale in praesentando. secus si inaequale prout habet maritus in patronatu ad se iure fructus pertinēte ob dotē vxoris. & do. de Ro. conclusione cccxij. in princip. in nouissimis: per id qd de tutore & populo no. Io. an. in. c. ex eo. de elec. Quod aut dixit do. Ab. in d. c. forus. limitare nisi feminae starent pro reo, propter glo. in in. c. clerici. lxxxj. dist. cū his quae dixi in. c. ex literis. §. tit. proxi.

SVMMARIUM

- 1 Numerus quando crescit ex vnitatibus, vel nōe
2 Dispositio legis generalis in materia prohibitionis restringitur, vt non sequatur absurditas, vel legum correctio.
Peccare, an dicatur quē lex humana excusat?
4 Deinde subiungit, qualiter rex. huius capituli debeat intelligi. & nu. 5.
6 Iurans in supplementū probationis iurat tanquā testis. & ideo debet esse canuus.

CAS. IIII.

¶ Vbi agitur de correctio ne vel impediēdo peccato pot. quis computari in numero testium. h. d. Idē vbi defert iuramē

Quis sit bonæ f... & opiniois. & hoc quando à lege vel statuto requiritur & econverso, etiam duo testes nõ sufficiunt ad probandũ qqs sit malæ famæ & opiniois qñ nota bis pro limitatiõe istius tex.

in domo vel in nau, non admittunt ad probandum alij testes nisi in subsidium, quando non sunt domestici. Et ad hoc facit mirabiliter ista decreta. & d. c. vides secundũ d. meum hic. Nõ solũ ergo si concurrant testes domestici cũ extraneis, videt magis credendum domesticis, qui tali casu admittuntur ad testimoniu. l. cõsensu. C. de repu. l. lex q̄ tutores. C. de admi. tut. no. Bar. in. l. si qñ. C. vñ vi. Sed q̄ fortius est alij nõ vident admitti istis extatibus. & de hoc vide que dicuntur in. c. in literis. & c. veniens. el. ij. eo. ¶ No. ij. q̄ in de secũm recurritur ad seniores. facit. l. si chorus. in verbo rusticũ senem dicentẽ. ff. de leg. ij. Et hoc ibi agitur de antiquitate probada: aliàs est arbitrarium secundũ d. Abb. cui magis credat iuueni, an seni. Adde Spec. in titu. de teste. §. nũc tractadũ. prope fi. vbi dicit, q̄ in testimonio visus magis credit iuueni, q̄ seni. Et adde glo. in verb. nouum. in. l. cũ quid ff. si cet. pe. & inducit do. Ab. istũ tex. ad quæstionẽ Bart. in. l. stichũ, qui meus erit. ff. de leg. j. vbi dicit, q̄ si statutum requirit in cõtra ctu mulieris cõsensum duorum propinquorum ex parte patris: & si illi deficiant adhibetur duo ex parte matris. si non superest ex linea paterna, nisi vnũ: ille debet cõiugi cũ vno altero ex latere mris: nõ aut debet assumi ambo ex pte mris: q̄ illi vocant solũ i subsidũ. Ad idẽ alle. Bal. in. l. in copuladũ. vult dicere in. l. in cõiunctiõe. C. de nup. Adde Bal. idẽ tenentẽ in. l. j. C. vñ vir & vxor. & Pe. de anc. in repe. c. j. cir. mediũ ver. trãeo ad statuta, que quandoq̄ prohibent. §. de cõsti. & Bal. & Ange. in. d. l. stichũ. vide Pau. de ca. i. l. si cũ dotẽ. §. si patri. ff. solu. matri. vbi dicit q̄ si haberet solũ vnũ propinquorũ, ille sufficet. dixi in. c. proposuisti. in. ij. conclu. §. tit. j. ¶ No. iij. ibi priuato odio. q̄ ratione odij testis reditur inhabilis. & ad hoc vide etiã tex. Bald. & do. Flo. in. l. iij. in prin. ff. de testi. & in auct. si test. pd. dicatur. & ibi Bal. & Sali. C. de testi. & gl. in. l. si quis. in verbo, in criminalibus. in auct. de test. procedit etiã si de recenti recipit corpus Christi secundũ Bal. in titu. de pace cõsta. in verbo vasalli. el. primo. Idem si esset de recẽti recõciliatus secundũ Innoc. & alios. in. c. cũ oporteat. de accu. Idem si nõ est apparens inimicus, sed habet causam inimicã di, secundũ Inno. in. c. cũ. l. & A. in. l. de re iudi. & sequitur Bal. in. l. p̄scriptiõe. xvj. colum. C. si cõtra ius vel vtili. publi. & Petr. de ancha. in. c. statutum. §. si verò. in. v. no. de rescrip. in. vj. Idem si esset magnus amicus ipsi? inimici, per. l. sciendum. §. si accu. ff. de accu. & l. liberi. C. de inof. testamen. & c. repellantur. de accu. Idem si est de sanguine inimicorum, etiam in quarto gradu, secundũ Bald. in. c. si vasallus. el. j. si de feu. sue. cõtro. que omnia intellige dumodò, inimicitia sit capitalis: q̄ aũ nõ repellit ab accusando vel testificãdo se cũdũ Bal. in. l. Athlete. §. dat remissionẽ. per. il. lũ tex. ff. de excu. tut. & Domi. in. l. quãuis. in iij. colum. de procur. in. vj. propter gloss. ibi verb. inimicus. & Bald. in proposito in. d. auct. hẽ. si test. dicatur. in. iij. colum. vñ. sed quo modo. & ibi dicit hoc committi iudicis arbitrio. Leuis autem inimicitia non omnino repellit testem: sed tamen eius fidem debilitat

¶ Si. Adde quod idẽ est si testis dicat videre meo: q̄ nihil pbat. Et Bal. in repe. l. de quib? in. xxv. colũ. C. de legi. Idem est si dicat iudicio meo, nihil probat secundũ Ange. & Modernos in repe. l. sciendum. in. ij. colũ. ff. de ver. obli. d. Ale. xxi. cõsi. suo. lxx. iij. incip. viso testamento. lo. in. j. vo. Idẽ etiam si testis deponat esse secundum conscientiam suam Bald. in. c. nisi cũ pridem. in. iij. col. de renũ.

secundum Archidia. in capi. ij. in. iij. qõne. & Innocẽ. in. c. cum. P. infra de accusatio. Et licet sentiant isti duo, quod etiam nulla fides adhibeatur: tamen hoc non tenetur: quia secundum Baldũ in. d. authen. si test. dicatur. propter leuem inimicitiam nõ præsuntur quis deierare. & adde q̄ si inimicus capitalis de facto recipiatur, non conualefcit testimonium per reconciliationem secutam, secundum Ioã. andr. in Specu. in tit. de teste. in princ. alleg. gl. iij. in. §. si verò quis dicat. in auct. de testi. & dicit Bald. in. d. auth. si test. dicatur. quod semel inimicus semper præsuntur inimicus: nisi probetur causa reconciliationis. Alleg. in. l. ipsius. C. famil. er. ciscũ. & in. l. iij. ff. de adimẽ. leg. sed ex cõuersione sequenti præsuntur reconciliatio secundum eum. Alleg. gloss. in. §. vlti. inffit. de iniur. ¶ Et cõsydera, ¶ quia iudex arbitraturus qualitatẽ inimicitie producere debet ex coniecturis, quarum etiam aliquẽ datur à iure puta si quis conatur facere iniuriam, & libenter fecisset si posset: quia sufficit etiam si non fecerit, secundum Bal. in. l. j. C. si quacunq̄ prãditus pote. Et dicit esse casum in. d. §. dat remissio nem id est si probatur aliquem retinere magnam partem bonorum alicuius de facto: vel eius vxorem, secundum do. Anto. & do. Abb. in. c. accedens. el. ij. §. vt lite non contes. Idem si solitus est salutare & amplius non salutat, secundum gloss. in. l. cũ Adrianus. lxij. di. Idem si se obtulerit in testem in causa criminali contra me secundum do. Abb. post Innocẽ. in. c. cum. P. infra de accu. Et idẽ de alijs fortioribus coniecturis: p̄ta iniuria maxima vel homicidio consanguinei: vel minas atroces: maxime in viro terribili: vt per Bald. & Imol. in. l. fina. ff. de hæred. insti. & Barto. in. l. tertia. ff. de adi. leg. Et super istis plurima non impertinentia dici possent. sed quia ad plenum aliàs dixi in. c. cũ oporteat. infra de accu. idẽ omitto. ¶ Not. quintò. ibi. amicitia. quod propter amicitiam testis inhabilitatur. Ad idem text. in. §. item testium. in verbo, & amicus. iij. q. iij. & gloss. in. iij. q. v. in summa. quasi in medio. & Specu. in titu. de teste. in princ. dicit tamen Cyn. in. l. eos. C. de testi. quod amicitia non repellat ex toto testem: sed tanta fides ei nõ adhibetur. & sequitur Io. andr. in Specu. vbi. §. do. Anto. Imol. & d. Anto. hic. & dicit Bal. in. d. l. eos. quod hoc nomen amicitia, non est nomẽ expulsiuum à testimonio. & dicit esse casum expressum in. l. sciendum. ff. de vsur. & dicit do. Flo. in. l. iij. in princ. ff. de testi. se putare q̄ nulla amicitia repellat testem, sed detrahã bene de fide, secundum quantitatem amicitie: sed tamen eredit propter immoderatam amicitiam posse ex toto testem repelli. Et ita tenet Specu. vbi supra & Bald. in. c. j. eod. & ibi retuli. & ita credo sentire gloss. in. c. in sinuante. in ver. familiarem. §. de offi. pele. & ita expressẽ consuluit. Ro. confi. cccv. incip. queo, proposita. Nec video rationem differentie, quare familiaritatis affectio ad causam & familia, de quibus in. c. in super. & c. in literis. infra eo. repellant testem idẽ immẽsa amicitia. Que autẽ dicatur propria amicitia, vide tex. cũ gloss. in. d. l. lãta. §. amicos. ff. de verborum significati. ¶ ¶ Gloss. fin. ibi. de credulitate. examinat hĩc do. Anto. Imo. & d. Abb. generaliter, quando valeat testimoniu de credulitate. & breuiter restringe dicta ipsorum hĩc, & alibi secundum limitata. Est enim regulariter verum, quod non valeat testimonium testis de credulitate deponentis: quia deponere debet de ijs quæ certitudinaliter nouit, per capitu. relatum. ibi acta. v. questio. ij. & c. testes. ibi: & nouerunt. tertia qõne octaua. & l. testium. & ibi gloss. incipiens sic ergo. C. de testi. Not. Specu. in titu. de teste. §. opponitur. in. lx. col. v. verficu. item deposuit de credulitate. & domi. Anton. in cap. cũ ad sedem. in. iij. colum. §. de restitu. spolia. vnde si testis productus ad probandum mutuum dicat se credere mutuum fuisse factum, non probat, secundum Imol. post alios hĩc. & idẽ dicit Ange. in authen. de hæred. & falci. §. hinc nobis. & in. iij. columna. vñ. secundò not. quod testes debent testificari sic esse, vel non esse: non autem se credere, vel nõ credere: per illum tex. ¶ ¶ Quam regulã amplia primò ex eo, quod not. Bald. in. l. conuenticulam. in. viij. colum. verficu. ex prædictis infero. C. de episcop. & cleri. vbi dicit, quod si a testis dicat scio, quia credo: nihil probat: quia credulitas stat simul cum opposita veritate. & possibile est, quod testis credit, tamẽ non est verum. not. in. l. de tutela. C. de integ. resti. minorum. secundum ipsum. ¶ ¶ Secundò amplia ex eo, quod not. Bald. in. l. siue possidetis. in. iij. colum. verficu. sed queo. C. de pba. vbi

prob. vbi dicit q̄ si testis dicit se pro certo credere nõ probat etiã p̄sumptiuẽ: nisi adijciat originẽ credulitatis. alle. c. tertio loco. & c. literis. j. de præsum. & qd not. in. l. diẽ proferre. §. si plures. ff. arbi. ¶ ¶ Tertiò amplia ex eo qd no. d. Ant. in. c. j. de app. vbi dicit non valere cõsuetudinem, q̄ testibus de credulitate plenẽ credat eo casu, quo aũ nõ crederetur. & facit quod dictum fuit in. c. ij. §. de probatio. Modo istam secundum limita primò, dummodò testis pro sola causa dicti sui adduxerit credulitatem. sed si assignasset bonã causam, & postea dixerit se ita credere: non procedit regula. secundum Bald. in. l. ij. §. q̄ obseruari. in. iij. colũ. vñ. tertio. oppono. C. de iura. calũ. colligentẽ ex glo. ibi in ver. credit. quod si testis dixit se credere id. quod prius per veritatem affirmauerat: non euanefcit testimonium quod dicit menti tenẽdum. Et hinc est, quod si faciens interrogatoria dicat interrogandos esse testes: in fi. an que dixerint, credam vera: debet tale interrogatorium rescindi. Et fortius secundũ Ioan. andr. ibi: cancellandũ est interrogatorium, an ex auditu, an ex credulitate dicat in quo fortior est captio. Et dicit do. Cardi. quem refert Ana. in. c. inquisitionis. §. fi. de accu. quod vidit de facto obtineri per talẽ responsionẽ testium factã generaliter post depositiones non infringi responsiones præcedentes. al legat Spec. in. d. loco, quem etiã sequitur do. Ant. & do. Abb. in. d. §. fi. Et quãuis Spec. vbi. §. requirens rescissionẽ talis interrogatorii, videatur sentire, q̄ responsio noceret: tamen dicit hĩc do. Ant. & Imo. & post multa, & do. Abb. q̄ si prius reddidit bonam causam ista responsio non nocet. Capitur enim illud credere pro scire secundũ eos. De quibus adde Bal. in. l. j. in prin. per illũ tex. ff. de iur. sti. & iur. vbi dicit, q̄ quãuis testis dicat vidi hoc, ni fallor: per hoc non debilitatur eius dictum. Et idẽ clarẽ sentit Bald. in. d. l. solam. in. v. q. C. de testib. in vltimis verdis. Secus dicunt hĩc do. Anton. Imo. & do. Abb. si prius nullam causam assignasset: vel si assignasset permiscuam ad scire & credere: quia sequens verbum credo, viat eius dictum. Et hanc limitationem bene not. ¶ ¶ Et inquantũ do. Abb. hĩc dicit, q̄ licet de subtilitate iuris ista morderi possent propter propriã differentiam inter scire & credere tamen de aq̄ tate sustentur: quia testes, non capiunt istas subtilitates. & alleg. glo. & Bart. in. l. stipulatio ista. §. quoq̄. ff. de verbo. obligat. & hoc dicit diligenter notandũ. Adde optimẽ quod not. Bald. in. c. quãto. in fin. §. de iudi. vbi dicit quod verba testium debent intelligi crasso & vulgari modo. Allegat Cyn. in. l. si cũ ante. C. de donatio. ante nup. & dicit q̄ si testis dicit quod vidit talem possidere ius patronatus: exponitur id est quasi possidere. Allegat text. quem dicit esse notabile in. l. sed & si possessori. §. sed & si rerum. ff. de iureiurã. Et pro hoc vide q̄ not. gl. & Bald. in. l. j. C. de vsu. & Innoc. c. cũ clamor. eo. & Barto. in. l. si quis filiabus. in. ff. de test. tuto. & Bal. in. l. si quid eorũ in prin. ff. de leg. ij. & in. l. liberorum. in vlti. col. ff. de verb. signi. Et intellige, vt est dictũ quando testis assignat idẽ causam. Vnde dicit magistraliter Bald. in. l. j. ff. cert. pet. q̄ si testis dicit Titium possedisse, quia vidit eũ colligere fructus & familia: licet interrogatus dicat se nescire quid sit possessio sustentur eius dictum. Secò si nõ assignasset causam dictã: sed simpliciter dixisset Titium possidere secundũ eum qd not. Et ita intellige glo. in. d. §. hĩc quoq̄. & qd not. Bart. in. l. de atate in. fi. ij. q. princ. p̄cipalis. ff. de mino. & Bar. in. l. j. iij. col. ff. si cert. pet. & Bal. in. l. j. in prin. ff. de his qui sunt sui vel alie. iur. ¶ ¶ Limita secundò istã regulã, nisi testis deponens per verbum credo: subiungat rationem que taliter cõcludat, q̄ operetur certitudinem sensus testis: quia tunc dixisse de credulitate nõ nocet secundum Bal. in. d. l. cõuenticulam. in. viij. col. ver. modo venio ad testes. C. de episcop. & cleri. Vnde dicit quod si testis dicat credo: quia vidi, & p̄sens fui. probat plenẽ: quia ratio est, que dat esse dicto suo, secundũ eũ. ibi. Et idem Bal. in. d. l. data opera. in. xiiij. col. C. qui accu. nõ possunt. vñ de dicit idem Bal. in. l. solã. in. v. q. C. de testi. q̄ verbum credo, cui adijciatur aliqua cõgrua ratio, nõ destruit dictũ testis. Et idẽ not. in practica cautela, vt sit prudens examinatore & petat de rone. Po test etiam esse cautus faciens interrogatoria, vt ponat q̄ si testis dixerit se nescire, vel ita credere, vt est in capitalis, non interrogetur vltorius, quia ratio sequens est, quæ potest validare & inuallidare testimonium. ¶ ¶ ¶ Limita tertiò nisi testis dicẽs se credere loqueretur in materia de sui natura certitudinaliter nõ cognosci-

bili, secundum Cy. & Bal. in. l. testium. C. de testi. & Io. an. in Spec. de ver. itẽ q̄ deposuit de credulitate. & do. Ant. in. c. quõsdam. in. fi. j. de præsump. & Bart. in. l. summa. §. itẽ Labeo. in. ver. dicit hĩc. ff. de aqua plu. arcẽ. & do. Anto. do. Abb. & imo. hĩc. Est casus per quẽ etiã habes exemplum in. c. literis. & ibi gl. ij. de præsum. & in. c. tertio loco. j. de præsump. Et ita etiã per illos tex. ibi do. Anto. do. Bal. in. d. l. solam. in. v. q. Et idẽ dicit do. Ant. in. c. vnico. per illum tex. §. de serui. q̄ valet dictũ testis q̄ in tali materia dicit: scio q̄tũ possum, vel quantũ humana fragilitas scire permittit. Imò dicit eleganter Bal. post Cy. l. filium. ff. de his, qui sunt sui vel alie. iur. q̄ si testis dicat se scire pro certo, q̄ talis est filius talis: sustentat eius dictum exponendo scientiam pro credulitate, attenda materia: quia sciri nõ potest pro certo: vt vidimus in. c. per tuas. §. ritu. j. Et pro hoc dicto adducit hĩc do. mens alia nõ allegã bonũ tex. in. c. p̄te reã. in verbo, cũ socios. j. eo. & allegat. l. iij. §. j. iun. cõto. §. sequenti. ff. de testi. Dicit enim in fi. §. j. q̄ iudex qui examinat testes, solus pot scire, quanta fides sit eis danda. Postea dicit in. §. sequenti, q̄ iudex habet examinare quid credat, aut quid sibi probatum opinetur. ¶ ¶ Istis etiam adde Barto. in. consi. incip. Vanutus petri. vbi dicit, q̄ testes dicentes quando occidisset Titium ad sui defensionẽ probant: licet deponant per verbum credo: quia cognoscitur præsumptiuẽ. Et ad hoc facit text. in. c. firmiter. in primis verbis supra de summa trini. & quod ibi no. do. Abb. in. princ. ¶ ¶ Sed declarã tripliciter ista limitatio. Primò vt habeat locũ quando credulitas est proxima sensui, per quem percipitur veritas: puta quando filius dicitur fuisse natus in domo & c. Vel quando dicit testis se vidisse solũ cũ sola & c. vt. d. c. literis. & ex similibus se credere: quia probat. secus si esset remota à sensu: puta, quia dicens se credere adulterium, mouetur ex eò: quia vidit aliquos cõfabulantes: vel deponens de homicidio dicit se prius vidisse aliquem fuisse armatum: quia hoc solũ non perficit credulitatem ex sensu. & non causatur credulitas ex conclusione necessaria, præsumptione probabili. Ita not. Cyn. in. d. l. testium. & do. Abb. merito dicit Bal. in. dicta. l. te stium. & q̄ oportet, vt credulitas sit iuncta sensui, & munita rone. ¶ ¶ Secundò declaratur, dummodò testis deponens in similibus causis nõ solũm dicat ea, quæ inducunt credulitatem, sed etiam dicat se ita credere, secundum. d. Abb. hĩc: quia ex quo nõ deponit dire ctò super ipso facto, sed super certis coniecturis: debet adijcere de credulitate per tex. hĩc & in. c. licet ex quadã. eo. & no. Spec. in. d. ver. itẽ qd deposuit. ¶ ¶ Tertiò declarã, vt habeat etiã locũ in eo, qui iudicat de peritia artis. quia pot deponere de credulitate scdm Pau. de Lea. in rub. huius tit. ante cõmetũ. c. cũ nuncijs. eo. Bene facit text. & Barto. in. l. j. in princ. ff. de ven. in p̄cipiẽ. vbi talis pot deponere per verbũ credo, imò nõ cogitur iurare de certitudine dicti sui: vt dixi in. c. proposuisti. in. iij. cõclusionẽ. §. situ. j. Et hoc limita, vt dixi in prima fallẽtia illius conclusionis: nisi materia esset p̄ceptibus sensu corporeo. ¶ ¶ Vtrũ aut talis debeat assignare causam credulitatis, an verò sufficiat se credere: vide domi. Anto. in. c. cum causam. in. viij. col. j. eod. & ibi dicitur post do. meũ ibi, & hĩc. qui multũ instat, & cõcludit, qd sic. Et ista sufficiant in hoc quotidiano articulo. de quo etiam aliquid per do. Anto. in. c. series. in. iij. col. §. de iura. calũ. & in. c. cũ causam. in. iij. col. eod. tit. per Pet. de ancha. in. c. ij. de iura. calũ. in. xj. col. per Bar. in tractatu de teste. in. v. collũ. ver. testis dixit aliqua vera esse: quia credit per glo. in. l. diem proferre. §. si plures. in verbo consenserunt. ff. de arbi. per Bald. in. l. heredes palam. in fin. prin. ff. de testa. per Roma. in. l. §. fi. in. iij. col. ff. de verbo. obligat. per Bal. in. l. ob hæc verba. ff. de his qui not. in. fa. & in. l. j. ff. de excu. tut. per Pau. de cast. post glo. in rubri. ff. de iureiurã. in. fi. per Balũ. in. l. si seruus legatus. ff. de legat. j. & in. l. iij. circa princip. & in. l. j. in fin. ff. de testib. in apõst. ¶ ¶ ¶ Quid autem de teste deponente per verbum videtur. vide Io. andr. super Specu. titu. de teste. §. nunc tractandum. vñ. quid ergo vbi dicit quod si dicit: ita iudico, vel mihi ita videtur: non valet testimonium in ijs que solo sensu corporis percipiuntur. Secus in ijs que per discursum intellectus: puta in peritia artis. Idem Imol. in. cle. gratia. in. ij. no. de rescrip. & Bal. in. l. data opera. in. xviij. col. C. qui accu. & in. l. de quibus. in penulti. char. ff. de lega. quia secundum ipsum ibi talis videtur deponere nõ de sciẽtia, sed de opinio ne: quia ita exponitur in vulgari. & talis expositio attenditur, vt

¶ Nsuper. ¶ Prælatus & religiosi testificari possunt p ecclesia sua si pro ipsa no procurant. h. d. Et est p alis dispositio legis, in qua domesticus no repellit licet als fecus. c. in literis j. eo. scdm Do. in. c. ij. in fi. xxix. d. ¶ Not. j. secundum do. Ab. ibi. vobis. iuncto supra scripto. q non solū personæ ecclesie, sed etiā prælatus pōt testificari in causa ecclesie suæ: dummodo se no promoueat per causam illam. Nec est mirū secundū do. Abb. quia facilius repellitur iudex quā testis: vt p gl. in ver. familiarem. in. c. insinuante. & habet in. c. causam. ij. s. de offi. deleg. Ergo si p rælatus in causa ecclesie suæ no repellit à iudicādo. c. si quis erga. ij. q. viij. c. cū personæ. de priuile. in. vj. notāt oēs in. c. cū venissent. s. de iudi. & do. Ant. in. c. ij. de male. & Inn. in. c. ex parte. el. ij. de ver. sign. cū simi. Ita etiā no repellit à testimonio. Et loquitur iste text. vt vides in prælato regulari collegiato. Quid aut in seculari no collegiato, vel collegiato. & quis solus cōstituit procuratorem, dicit j. ¶ Et pō lera: quia do. Abb. sentit qd appellatioe p rælatorū, veniant isti claustrales. Et ita est vt habes gloss. notabilem in clem. dudum. in verbo. non habent. de sepul. & ibi. do. Card. in. s. statutus. in. j. q. dicens pro hoc se cōsuluisse. Et prior conuentualis est prælatus: idē q potest esse procura. ppter glo. in cle. religiosus. de procu. facit. c. quorūdam. in verbo, solū prælaturæ. de elect. in vj. & ita etiam refert se cōsuluisse do. Card. in. d. cle. religiosus. in. xij. q. & in cle. j. in. x. q. de elect. vbi similis glo. in verbo, prælaturæ. & est vera per glo. j. in. c. nullus. de elect. in. vj. Per quā dicit ibi Do. q tales dicuntur habere dignitatem: & q eis poterūt delegari causæ à se. Apost. iuxta. c. statutum. de rescrip. in. vj. ¶ ¶ Glō. j. in. fin. In istis iuribus ponit materia huius decre. separatim: sed se quando stylum do. Abb. reducās omnia simul faciēdo ex dictis suis ad aliorum regulam cū fallentijs. Est enim regula, q in causa vniuersitatis vel collegij, singuli de vniuersitate, vel collegio testificari possunt secundū Io. an. c. cū nuncijs. eod. per text. ibi & hic & in. c. de prudentia. xiiij. q. ij. Not. glo. in. s. cogitandum. in verbo, testes. in authen. de monachis. & alij de quibus j. in prima fallentia. quia nemo ipsorum de collegio, vel vniuersitate, pōt dici in propria causa: cū aliud sit vniuersitas, & aliud singuli de vniuersitate. c. q manumittuntur. xj. q. ij. l. sed si hac. s. qui manumittit. ff. de in ius vocā. & puchrē not. do. Abb. in. c. cū non liceat. in. iij. nota. de prescrip. Cal. in tit. de præb. confi. xxj. & Pe. de anc. confi. c. xli. ij. Aliam subtilem rationem assignat Bald. in. d. c. cū nuncijs. q eorum interest. Nam illius dicerē interesse qui suo nomine potest agere, vel excipere. l. j. s. sed alius. ff. quādo ap. fit. l. sed si vnus. s. procurator. ff. de iureiur. Sed isti suo nomine no possunt agere nec excipere: vt tradit, licet no dicat. in. c. causam. el. j. s. de iudi. in. c. edo. certi. s. de rescri. & in cle. religiosus. de procura. Ergo ipsorum non dicit interesse. Et si dicat q interest ratione affectionis: rōne q ista est leuis suspicio, quæ purgatur per iuramentū testis q iurat quod non deponit nisi veritatis obtinuit: iuxta. c. quoties supra eodem. ¶ ¶ Fallit primō ista regula in vniuersitate seculari, in qua licet admittantur illi de vniuersitate: tamen non sunt testes integri habentes plenā fidē secundū do. Anto. in. d. c. cū nuncijs. Et ita intelligit opi. Archi. xiiij. q. ij. in summa. Ratio differentie pōt esse, qa ip si seculares disponūt de rebus secularibus ad libitū: vt not. & per Inn. in. c. dilectā. de exce. p rælā. Barto. in. l. fin. ff. de col. illicitis. Ex quo arguitur maior affectio. No sic possunt facere clerici de bonis ecclesie. c. sine exceptione. cū fi. xij. q. ij. ¶ Sed cōtrariū & melius tenet lmo. in. d. c. cū nuncijs. & d. Ab. hic, quia ista differentia tollitur ex rationibus p rælleg. Et. c. super prudentia. no facit istā differentia. & no est verosimile, q quis deieret propter iura vniuersitatis conseruanda: cū soleat negligi, qd cōiter possidetur. l. ij. C. quando & qb? quarta pars debet. l. x. scdm ipsos. Quibus adde gl. & Bar. i. l. in tātū. s. vniuersaliter. ff. de re. di. & Bar. & Ang. in. d. s. q manumittit. & Spe. & Io. an. in ti. de teste. s. j. i. iij. co. ver. nū qd in causa vniuersitatis. & gl. in. l. idonei. ff. de testi. In qbus locis idē dicit de vniuersitate seculari. Idē Bal. in. c. tertio loco. in. ij. colum. s. de prob. Et ibi dicit q si est questio de nemore, cuius fructus vēdunt pro ipsa vniuersitate, & no est qd deputatū ad vsūm hoīm vel iumē

¶ Fallit. Adde tu q istā opi. tenuit Bal. & Alb. de ro. fa. in. l. tm. s. vniuersitatis. ff. de rerū diui. d. Alex. in consil. suo. xliij. in ij. vol. inci. visis & pōderatis his que continētur in instrumēto. in. ij. col. Et idem tenet Io. an. i. addi. Spe. in ti. de teste. i. ver. sed nūquid. vbi dicit, q Vbertus de bobio dixit, q no creditur plenē testibus de vniuersitate sine alijs adiūctis. Et ita teneas, quāuis. d. Ab. hic in. ij. col. i. ver. hoc dicitū teneat contrarium & malē. & eū sequitur hic Feli. in ver. sed contrarium. & sic reprobatā opi. do. Abb. & Feli. hic te neo quod. s. dixi.

¶ S V M M A R I V M. ¶

- 1 Singuli de vniuersitate testificari possunt pro vniuersitate.
- 2 Singuli de vniuersitate seculari, non sunt testes integri pro vniuersitate. vide rationem differentie de vniuersitate clericorum, & de vniuersitate laicorum.
- 3 Singuli de vniuersitate minus probant pro vniuersitate, quā alij testes data paritate testium.
- 4 Singuli de vniuersitate no sunt idonei testes pro vniuersitate in causa criminali.
- 5 Singuli de vniuersitate non sunt sufficientes testes, quādo per accidens p rælumeretur magna affectio propter comoditatem.
- 6 Singuli de vniuersitate no sunt boni testes, quādo vtilitas proueniens ex vniuersitate obueniret singulis de collegio.
- 7 Itē, nisi vniuersitas posset habere alios testes, quā de vniuersitate. duas fallentias, quæ sequuntur, vide per te.
- 8 Administrator, an possit testificari in ijs, quæ ad ministravit.
- 9 Legatarius, an possit testificari in causa testamenti.
- 10 Venditor pōt esse testis in causa emptoris.
- 11 Cedens, an possit testificari pro cessionario.
- 12 Socius an possit esse testis pro socio.
- 13 Fideiusor, an possit testificari pro principali.
- 14 Vasallus, an possit esse testis in causa domini.
- 15 Commodum testis, qualiter cōsideratur in testificando.

vel iumētorū: vñ possint ipsi hoīes testificari. Nam qd est cōe in vniuersitate, nemo pōt dicere signāter meū est: qnimo ista sunt inter se cōtraria. esse singulorū & esse vniuersitatis: qa no pōt eē pluriū in solidū. l. sicut. s. vniuersitatis. ff. qd cuiusq. vni. noie. & ita dicit de facto se pluries cōsuluisse. & est questio vulgata scdm eū, q hoc limitat vt referā j. in. iij. & v. fallentia. Idē Bal. hic dicens, q si relinquat aliquid ciuitati, ciues pnt esse testes qa titulus relictū no acquirat singulis: sed soli vniuersitati: vt. l. fi. C. de fac. san. ec. Nec cōpetit alicuius agendi, nisi habeat mandatū: vt hic. & l. nulli. ff. qd cuiusq. vniuer. no. Hoc tamen mandatū pōt dare cōsuetudo: & erit mādaturū propriē pcurator. in. l. nulli. & l. prohibere. s. ff. qd vi aut clā. No obstat. l. iij. s. sed si forte. ff. solui. quia ibi lex no vult mādare, sed sine mandato permittere. & est ille tex. elegās secundū eū. & ita hæc prima fallentia no procedit: sed imō p dicitā ampliat istum tex. ¶ ¶ Fallit scdō ista regula: nisi materia in qua vniuersitas testificat esset probata vno mō p ipsos de vniuersitate & alio mō per testes pductos cōtra ipm: qa ceteris paribus min? p babūt illi de vniuersitate ppter illā aliquale affectionē, quæ reddit eos impares, scdm d. Abb. hic notabiliter. q licet hoc dicat loquendo de vniuersitate seculari: tñ est aquū et in ecclesiastica. Sed intellige sanē: dummodo sit materia, quæ bene possit esse nota extraneis sicut illis de collegio: qm in materia in qua collegiati præsunt melius scire rōne ist? psumptionis: magis credid eis. Tū qa. c. de prudētia. cir. mediū dicit in talib? eos esse meliores oībus. Tū quia in tali casu domesticus, vel familiaris no repellit. & no. Bart. in. l. quoties. per illū tex. C. de naufrā. lib. xj. adeo q alij no admittunt nisi in subsidium: vt ibi. & c. quoties s. eo. & ibi. ergo isti no pnt dici non integri. ¶ ¶ Fallit. iij. nisi causa mota cōtra vniuersitatē esset criminalis: quia ipsi de vniuersitate no sunt idonei testes. per tex. apertū in. d. c. sup. prudētia. Et rō vbi habet qa in criminalibus tanq arduis no debent domestici ad probationē admitti. Secus in ciuilibus, secundū d. Ab. qui pro hoc allegat gl. in simili. in. c. ij. q. v. dicentē, q cōsanguineus no repellit in causa ciuili: sed in criminali sic. & maxime hoc pcedit qn est tale crimē, ppter qd vniuersitas puni. Quod tñ sit dixi in. c. dilectā. de symo. No. Bar. in. l. aut facta. ff. de poenis. & lmo. in. c. graue. de senten. excō. ¶ ¶ Et circa hanc fallentiā no. tria. Primō q habet locū etiā si vnus de vniuersitate accusat aliū de vniuersitate extraneā: qa non pōt in te stē adducere aliū de vniuersitate: nisi in defectū aliorū. Ita no. Spec. in. d. ver. sed nū qd in cām vniuersitatis. alle. Hosti. in summa huius tit. s. vj. sub. s. & cū cā. ¶ Scdō no. q no procedit ista fallentia, qn vnus de vniuersitate produceretur ab vno de vniuersitate, no cōtra extraneū: sed cōtra aliū de vniuersitate. scdm d. Ab. hic, post Io. an. in. d. c. cū nuncijs. qa par cā affectionis tollit suspensionē. l. no solū. ff. de ritu nup. not. gl. in. c. olim. s. de offi. dele. & in. c. postremō. de app. Adde qd no. Bald. in. l. qui testamento. in principio. ff. de testa. vbi dicit q cōiunctus pōt testificari pro cōiuncto cōtra aliū cōiunctū. & refert do. Maria. dicens se ita cōsuluisse. c. cū oporteat. infra de acc. ¶ Tertio not. q procedit ista fallētia, qn est adeo parua vniuersitas, vel collegiū, q illi de ipsius corpore cadūt in nomē domesticorū, seu cohabitatiū: qa repellunt p rōnē. c. repellat. de accu. Sed si esset talis vniuersitas, q no induceret cohabitationē vel familiaritatē, no prohibet vnus testificari p alio in criminali, scdm Io. andr. in. d. cū nuncijs. & d. Ab. hic. & est bene notādū. & cōsidera: qa credo, q in fallētijs sit dādū tēperamentū, scdm ista duo notabilia. ¶ ¶ Fallit. iij. & notabiliter, nisi p accidēs præsumeret magna affectio, ppter annexā comoditatē: qa licet res esset vniuersitatis, & no singulorū: tñ repellēt à testificādo, scdm Bal. valde solēnter in. d. c. cū nuncijs. Dat exemplū, si esset questio de prædio, vel vinea: vnde illi de collegio habent victū: vel de nemore, vbi habent pascua cū alibi no possent esse commodē. Idem dicit si esset questio de situ vniuersitatis, vel de aliquo magno honore, vel de aliqua magna iurisdictione. Nā ppter maximā affectionē bene repellēt isti cū repellantur etiā propter amicitiam. l. iij. ff. eod. Et dicit q comoda no committuntur iudicis arbitrio, sed simplex affectio sic. Idem Bald. in rubr. ff.

de rerū diui. in. xij. colum. ver. nunc de. v. vbi dicit, q si causa ciuilis est multū ardua, illi de vniuersitate non sunt omnino integri testes. Et ratio est: quia magna causa ciuilis equiparat criminali. l. propter litē. s. j. ff. de excu. tut. Facit. c. j. de restitu. spol. in. vj. & tūc succedit quod dictum est in præcedenti fallentia. ¶ ¶ Fallit. v. nisi vtilitas resultans ex causa quam habet vniuersitas obueniret singulis de collegio non autem vniuerso collegio secundū Io. an. Pau. de leaza. domi. Anto. & Io. an. in. d. ca. cū nuncijs: quia tunc qua ratione quis non potest testificari in re propria. iij. q. iij. c. si testes. s. omnibus. & lege omnibus. C. e. eadem no testificabit in ista. ¶ Et ex hoc dicit q si est questio de pascuis, vel nemoribus, in qbus singulorū bestie pascunt, & singuli ligna sciendū: testimonij ipsorū in tali no admittit. Adde Bar. idē tenentē in. l. in tm. s. vniuersita. ff. de rer. diui. Et ibi infert, q si donat aliquid ecclesie fratrū minorū: & de donatione fiat qd: pōt quilibet frater eē testis. Secus si esset facta donatio ex qua singuli de conuentu perciperent commodum. tunc eū illi de cōuetū no essent idonei testes. & h. d. bñ notādū. Idē Bar. in. l. parentes. in fi. de test. dicens q si vnū castrū contēdit cū alio de pascuis no possunt hoīes castrū testificari p vniuersitate: qn vtilitas affert comodū burfale singulis vtētibz sicut est in pascuis, in qbus pascunt bestie hominū villē gratis, & sine aliquo p rō, qd debet cōmunitati ipsius villæ. Nā licet tūc nomē sit vniuersorū, effectus est singulorū: vt no. in. l. fallentia. s. vniuersitatis. ff. qd cuiusq. vniuer. nomi. in. l. intantū. secus si effect? vtilitatis non distribuit in singulos, sed pertinet ad burfam, vel capsam vniuersalē: qa bona sunt diuersa. s. vniuersitatis à bonis singulorū secundū ipsum. & sequit Sali. ibi. Idē Bal. in. d. c. tertio loco. dicens q quādo fructus nemoris vēdunt pro vniuersitate, & no est deputatū ad hominū vsūm particulariū, vel si est causa in qua oporteat, q singuli mittāt manū ad marsupium: ppter quā vniuersitas cōueniā ad soluendū aliqd debitum. ppter qd oportet q de necessitate fiat collecta: qa faciūt eos suspectos se cundū ipm. Idē Bal. hic dicens, q iste tex. no habet locū qn singuli sperant comodum: vt in nemore per bestias homi villæ. Idē dicit qn singuli manētūt immediatū dānum: puta impositio nem collectæ pro solutione debitorū cōmunis. alleg. l. j. ver. qbus. ff. qd cuiusq. vni. nomi. Sec? dicit ipse si hoc no timet: quia villa habet aliunde, vnde soluat debitū. & idē dicit testificari. alleg. Odof. in. d. l. q manumittunt. & Cy. in. d. l. parētes. & sunt istę decisiones aureę. ¶ Et pro hac parte quā teneo multū facit qd dixi in præcedēti fallētia videlicet qd materia cōcernēs * gnaliter * totum collegiū reddit suspectū testimonij singulorū rōne p rsumptę affectionis: & hic ppter diuisam comoditatē. Item facit qa cessat illa ratio q soleat cōmunia negligi: qa hoc tulit spālis vsus singulorū. Ad idē qd no. do. Ab. hic post alios qn dicit in alia quæstioe q licet cano nici possint testificari in cā capituli no tñ canonicus testificabit in cā præbēde suæ qa licet in gñe præbēde sint capituli: tñ specte singularitatis deputatis. Et iō particula cuiuslibet canonici inducit apparentē affectionē: merito repellunt. & ita est propriē in qōne nostra. Ad idē pōderato, qd not. d. Abb. in alio proposito: dū reprobat do Io. and. in. d. c. cū nuncijs. dicit q qn capitulū vult testificari de gestis in capitulo: no pōt. si dānū, vel lucrū est applicandum singulis canonicis: qa no videt cōueniēs: vt ppter inopiā probationū q testificet in facto p rōrio ppter regulā. l. in oibus. C. de testi. & imputet sibi quare non vocauerūt testes. Et de hoc dicto dicit in. c. veniēs. el. ij. eo. & tñ satis est. Domi. Abb. expressē vult q vtilitas singu. cōcernens illos de capitulo, repellat eos à testificatu. Et ita per istā. v. fallentiā habes q iste text. cū simi. procedit in causa cōcernētē principaliter vniuersitatem circa bona cōmunia: quorū vsufructus no est diuisus per singulares: aliās secus. ¶ Est verum, q do. Abb. hic non aduertens, qd p rōdixi conat recedere à p dicitis: licet ea no ita cōfirmauerit: sed malē. & rēdetur rōnibus suis. No ob. primō q cōmodum & in cōmodum etiā secundariō in isto tex. applicet testibz: & tñ repellunt: qa clericus percipit redditus propter seruitium c. cū scdm. de p bē. vnde est quodāmodo locatio operis pro pecunia: & idē non percipit redditus immediatē ex re sed ex sua

opera: q non est in casu nostro. Præterea qn causa nõ est nota bilis importantiæ parum interest eorũ, de quorũ motu simpli ceter agitur: sed quando aliter esset procederet. iij. fallentia, de qua. s. Similiter quando de defuncto deputato canonico, vel mansionario, moueretur questio, esset bona & vera ratio do. Abb. vt iam dictum est. Nõ ob. q postea dicit secundariam vtilitatẽ nõ attendi, per id, qd de legatario dicit hie Io. an. & qd de tutore dicit. l. j. ff. de autho. tu. quia delegat arto nõ est expe ditum: vt infra videbitis. Et posito, q ista esset comoditas lega tario, nõ est ita considerabilis: quia nõ causaf ita immediatẽ ius ex snia lata pro hærede in fauorẽ, sicut hie. vbi snia lata imme diatẽ pdest testificati. sed illa nõ prodest legatario, sicut nec no cuerat. vt plenẽ per Imo. & alios. in. l. sãpe. ff. de re iud. Ad. d. l. j. dic q ius tutoris super debito oino erat saluum. etiam si pupil lus nõ adijisset hereditatẽ, qd nõ est hie. Et illa vtilitas facilioris exactiois nõ est cõparanda vtilitati, quã isti cõsequerent ex tes timonio. & ita tollunt rõiones. d. Abb. cõtra quem etiã tenet do. meus. in. d. c. cũ nunciu. per als rõiones: sed de prædictis decisionibus mentionẽ facit. ¶ Fallit. vj. prædicta regula, nisi vniuersitas possit habere alios testes, quã ex ipsis de vniuer sitat. quia ipsi nõ sunt idonei, nisi in subsidio, secundũ Spe. in. d. ver. sed nunquid in causa vniuersitatis. dicẽtem ita debere intel ligi iura allegata. s. in regula. & alle. c. & si Christus. in. fi. in ver bo deficientibus alijs testibus. de iureiur. ¶ Sed cõtrariũ tenet hie do. Ab. & bene: quia illa iura loquunt indistincte. & rõ. c. sup prudentia. l. q melius sciãt de vniuersitate est gñalis. Et alij ple runq nõ reddunt bonã causam: vnde præferri debet verosimi lius informati. Et ad. c. & si Christus dicit q ibi religiosi ha buerunt sciẽtiam iurandi: vnde vt saluarent cõsciẽtiam quãtũ possent remitti eis papa onus testificandi, si alij testes adfint. ¶ Fallit. vij. regula, & tex. iste in prælo nõ habet collegium sed solũ administratiõẽ ecclesiã, scdm Io. an. in Spec. ti. de tes te. s. j. ver. sed pone, q administrator. Alle. c. relati. el. iij. de tes ta. Quẽ tex. inducit hie: vt per do. Abb. qui primõ confirmat hãc opi. postea limitat nisi ecclesiã haberet cõsonomũ gñalem cõstitutũ autoritate epi: vel ageret ipse epi tanq gñalis admi nistrato: iuxta. c. h. de succ. ab intest. quia tũ cessat rõ affec tionis quã habet ipse cõstituẽs procuratorẽ qui ex hoc videt declarasse motũ animi sui. iuxta. l. prætor. ff. de iurid. om. iud. ¶ Sed illa sola, q bona nõ diuidantur inter alios, sed sint sibi so li cõmissa, non est sufficiens, attento q in causa ecclesiã iudica re potest: vt dixi. s. in notabili. Et hoc maximẽ quãdo qualitas rei litigiosã nõ induceret verosimiliter immoderatã affectio nẽ: vt hie per ipsum, & bene. ¶ Fallit. viij. in epi, vel alio præ lato collegiato: qui litigat pro ecclesiã sua quo ad bona mẽsa lia, de quibus per glo. in verbo ad mensam, in cle. j. de exce. pã. quia nõ põr esse testis in tali causa, scdm Io. an. & d. Ant. & d. Abb. hie, & Io. an. in. c. præsentium. de testi. in. vj. & ibi Do. in prin. in. iij. colum. & Pet. de anc. ibidem in vl. colum. & Do. in c. iudex. c. ab Apostolica. in. j. colũ. de offi. dele. in. vj. & Pau. de leaza. in. d. c. cũ nunciu. Et ex hoc pulchrẽ, & singu. infert do. Abb. q canonicus nõ potest esse testis in causa præbendã suã: cũ illa sit deputata pro mensa sua. Et pro hoc optimẽ facit, q licet prælatus in causa ecclesiã possit esse iudex. vt supra dixi: nõ tñ si est qd de bonis mẽse scdm Host. in. c. procuraciones. j. de cens. & Cald. in titu. de iudicij. cõsi. vj. & domi. Abb. post Collectariũ, in. c. cũ venissent. in. vj. colum. s. de iudic. Et ibi etiam infert, q hie dicit de teste. Bene facit qd not. glo. & Bar. in. l. impuberem. s. j. ff. de falsis. Vbi patet q notarius, qui tanq publica persona adhibetur ad scribendum testamentum: sicut non põr legatũ sibi adscribere, vt priuato: cũ principaliter ver titur cõmodũ eius: ita nõ potest adscribere legatũ alteri cuius vñsfructus pertinet ad scribentẽ. Facit quod not. Barto. in. l. j. ff. de autho. tut. Bald. in. l. bonorum. C. qui admitti. Cum ergo prælatus dicatur vñsfructuarius: vt per glo. & doct. in. c. præ senti. de offi. ordi. in. vj. Ergo licet tanq alius testificetur: tamẽ non admittitur ad testimonium. Facit etiam quod scribit Do. in. c. a collatione. in. fi. de appella. in. vj. allegãdo Rotam conclu sione. cij. vbi dicit q si epi est legat? in prouincia, nõ põr appel

lari a snia sua ad ipsummet: quia per hoc qd aliq subfineat vi cem duorũ, nõ presumit variari eius animus. vnde sicut est sus pectus in proposito: vt platus: ita vt testis. per text. opti. in. c. si quis iusto. s. j. de elec. in. vj. & iõ dicit q id qd aliquis facit pro pluribus põr solus retractare vt alia persona: & nõ est suspect? vt. d. c. a collatione. & l. ij. s. itẽ solẽnitatẽ. & ibi Bar. ff. qn appe. sit. sed q aliquis facit, vt vna persona solus nõ est in eo idoneus testis: vt iudex alia persona. & ita est casus noster. ¶ Et per hãc vltimam rõnem videt quod etiam si in causa cõmuni inter præ latũ & cõuentũ solus prælatus cõstituitet procuratorẽ: repellẽ retur a testificando. Et ita tenet Inno. in. d. c. presentium. & Ar chi. in. c. j. xij. q. ij. Spec. in tit. de teste. s. j. ver. sed nunquid rector. & do. Ab. hie, & Bar. expressẽ in. l. qui testamẽto. in prin. ff. de testa. Non em põr negari quin solus cõstituendo procura torẽ, videat declarare ecclesiã fouere iustitiã. & sic videt repellẽdus. Et istud credo verũ per hãc rãtionẽ: licet contrarium teneat Host. hie: & Spe. in tit. de procura. s. rãtionẽ quõq con stituentis. ver. item q est cõstitutus ab Abbate. & Bal. & Ang. in. d. l. qui in testamento. & Do. in. c. iudex. & Io. an. & do. An to. hie: sed istorũ opi. procedere põr in prælo: regulari secun dum do. meũ hie: quia nõ põr dici vñsfructuarius: cũ nihil ha beat propriũ: nec aliquid sibi applicat. & ideõ equiparatur tu tori, qui propter simplicem administratiõẽ, nõ repellit a testi ficãdo in causa pupillari: ipse nõ agit: vel nõ cõstitut procuratorẽ periculo pãprio: vt. d. l. q testamẽto. & ibi Bart. Et ista tol litur illa suspicio indicta ex cõstitutione procu. qã nõ est tanta quanta in prælo seculari, in quo procedit prima opi. ¶ Et ista cõsequenter probãt, q vbi in causa cõmuni prælatus cõ cõue tu cõstituitet procu. nõ repellẽt. & ita tenet Arch. in. d. c. j. su per prudẽtia. & Io. an. & Do. & Pe. de anc. in. d. c. presentiu. & Do. in. d. c. iudex. quia cõstituit procuratorẽ cũ c. non facit hoc. vt prælatus, sed tanq pars capituli. vnde testificat, vt alius scilicet vt persona priuata scdm eos: cũ quibus trãseo licet do. meus hie etiã hoc casu faciat differẽtiã inter prælatũ regulãrẽ & secularẽ. Et fuit de mẽte Bal. in. c. tertio loco. in. ij. col. s. de p ba. quia hãc differẽtia, licet possit transire in casu pcedẽti, vbi solus prælatus cõstituẽs procuratorẽ magis demonstrat animũ suũ tñ secus in isto casu: nisi cõstituerit cum capit uol vel con uerũ: quã qualiscũq sit platus poterit testificari cessante rõne pãdicta pãsertim cũ possibile sit q aliq vnũ sentiat inquantũ de collegio, & aliud inquantũ solus: iuxta dictũ Do. post dnos de Ro. in. c. a collatione. in. fi. Reliqua in ista materia psequere, vt in locis pãl. & p Ang. in. l. oibus. C. de testi. in. c. cũ accessit sent. in. xij. col. s. de cõsti. per Pau. de leaza. in. c. cũ nunciu. j. eo. p Imo. in. l. ij. in prin. in. j. col. ff. quẽad. testa. aperi. p Bal. in cõclu sionibus Spec. in. ti. de teste. & in. s. vniuersaliter. Infit. de re. di. ui. Nec ob. eis, qd proxie dixi: q platus testificãt in cã, in qua ca pitulum cõstituit procuratorẽ, videat tanquã socius testifica ri. & ideõ repellendus per id qd j. dicitur in. v. q. vt dicebat hie do. meus: quã scdm hoc illi de vniuersitate possent testificari. & cõmoditas faciorũ in oibus bonis causat maiorẽ affectiõnem. ¶ Sed vltorius per prædicta quãritur primõ quid de eo, qui fuit administrator in aliqua cã, de qua modo agit, & desijt esse administrator: an possit esse testis. Et de hoc per Ioã. andr. in. ti. de teste. s. j. ver. sed pone, quod administrator. vbi cõcludit at tendendos terminos litis. Nã si ex factis, vel omisiss per ipsum nihil sibi adscribi potest ad dãnũ vel opprobriũ: quãcũq pars illũ pducatur admittet: sed cõuerso non: quã licet alius prælatus regulariter non repellat: tamen quando contractum gessit, ac cumulat suspicio. & ideõ vbi imminet laus, vel vituperium repellitur secundũ ipsum. quẽ ver ba dicit do. An. optima ad ea quã iudici aduocato, & similibus dicerentur in. c. cum nobis. j. eo. Dicit tamen se putare quod tales in subsidium admitten tur. alleg. glo. in verbo tres. in. c. cũ dilecti. s. de elec. & text. in. c. tertio loco. s. de proba. & transire videtur hie do. Abb. infere ns latẽ quid de procuratore: & reasumit Bartol. in. l. differẽ s. idẽ decreuerunt. ff. de iure fisci quod latius ponam in. d. c. cum a nobis. ¶ Secundõ quãritur, nunquid legatarius pos sit esse testis in causa testamenti. & de hoc vide per Innocẽ. & Bal. in

Bald. in. c. iij. s. eo. per Io. and. do. Ant. Imo. hie, & Pau. de cas. in. l. qui testamẽto. ff. de testa. & Spec. in tit. de instru. edi. s. post fremõ. ver. quid de legatario. & Spec. & Io. an. in tit. de teste. s. j. ver. itẽ q talis. & gl. Cy. & Bal. in. l. oibus. C. de testi. & Bar to. Bal. Ang. & Sali. in. l. dictãtib. C. de test. & gl. in. l. nullus. ff. de test. & glo. & Io. fabr. in. s. legatarijs. in situ. de testa. & An ge. in. l. ab executeore. s. alio. ff. de appel. & Imo. in. l. a snia. s. si hæ res. eo. tit. & Alberi. Moder. in tract. de teste. in. xvj. char. ver. videndũ est de legatario. & est passus difficilis. Sed transeo cũ dno Abb. hie, concludente ipsum posse testificari: quia nõ agit principaliter de iure. Et propter multitudinẽ testiu presumit pro testamẽto habente scripturã publi. Et pro hoc multũ faci: quia si attendere hoc casu secundãriã comoditas, sequere q aliquando isti testes testamẽtarij nõ possent testificari de so lennitatẽ testamẽti, vel veritate cũ singulis eorũ aliquid relin dui possit. d. l. dictãtib. & l. si quis ita scripserit. ff. de reb. dub. Et procedit ista opi. nõ solũ, qn in oem euentũ legatarius erat habiturus legatũ: vt in casu. ex. causa. C. de lib. pte. vel quan do est apposta clausula codicil. qui sunt casus indubitati. Sed etiã qn cõtineret secundãriõ pãdiciũ legatorũ, per pãdictã quã scdm Imo. hie, sunt introducta fauore testamẽti: p quẽ istud de cõdãriũ nõ attẽdit. Et adduco notabile. d. Bal. in. l. j. s. huius stu dij. ff. de iusti. & iur. vbi dicit qd si legatarius pductus in testẽ interrogatus, an sentiat cõmodũ ex testificatu, dicat q nõ: pu niendus nõ est de falso: quia intelligit. s. principaliter. ¶ Limi ta tamẽ prædictã dupliciter: nisi agere de pãdã per legata rios vltima voluntate, quã aliter nõ esset scripta: nec habet au thoritatẽ notarij: sed oem essentiam traheret ab eorũ testimo niõ: quã nõ erũt idonei testes, scdm. d. Ab. hie, & Inn. in. l. qui tes tamẽto. sicut notariũ est suspectus: cũ adscribit sibi legatũ in testamento. l. ij. C. de his, q sibi adscribũt in test. ¶ Secũdõ limi tanis esset qd inter ipsum heredẽ & legatarium: vt plenẽ per Imo. in. d. l. qui testamẽto. & glo. & Io. fabr. in. d. l. legatarijs. Et ista etiã pender, nõ parũ ab alia qõne, vtrum sentẽtia lata in cã querele. noceat legatarijs. de qua dic, vt per glo. & alios in. l. sã pe. ff. de re iudi. cũ simi. ¶ Tertio quãrit, vtrum veditõr pos sit esse testis in causa emptoris. Et de hoc per do. Ant. Imol. & do. Abb. hie, & gl. & Archi. in. c. si testes. ver. nullus idoneus. iij. q. iij. & Cy. lac. de are. & Sali. in. l. omnibus. C. de testi. & Spe cu. & Io. an. in tit. de teste. s. j. ver. quid de veditore. & Bal. in. c. j. s. si duo. de pace tenen. & Bal. in. l. ab executeore. s. alio. ff. de ap pel. Et verius puto iuxta do. Abb. hie, q possit testificari, quan do non tenet de euicitione. q quando sit, vide per glo. & Bart. in. l. Aristo. in. fi. ff. de dona. & Io. an. in Spe. in titu. de teste. s. j. versicu. sed pone mutuau. Nec ob. affectiõ quã verosimiliter habet in substãtatione veditiõis, per quã pãxena repellit. c. j. & ibi gl. pe. & Do. de testi. in. vj. quã illud est: quã cõiter sunt vi les persona: & aliqua lucra sectant ex validitate cõtractus. Vi demus em, q in multis casibus sola presumptio affectiõis, nõ repellit, secundũ do. Abb. per istũ tex. Sed oportet q sit magna affectiõ. ar. c. fi. de testi. in. vj. Et quẽ dicunt de veditore, extẽde ad donatorẽ, secundũ do. Abb. hie. Cui adde Io. an. in. d. ver. sed pone mutuau. & per Salic. in. l. & si te. in. fi. C. de fal. ¶ Quar to quãrit, quid de cedẽte iura alicui: an possit testificari pro cessionario in qõne rei cessã. & de hoc per Spec. in tit. de procur. s. fi. in. fi. & Io. an. & do. Ant. & do. Ab. hie, & Bal. in. l. omni bus. post prin. C. de tes. & in. l. inuiti. in. fi. de testi. Et cõclude, q põr esse testis, vt non tenet de euicitione. & cessiõ nõ est facta in fraudã tertij ppter hoc solũ vt possit testificari. vñ reddid inu tilis cautela Spec. de qua de præscri. in. di. s. fi. Et idẽ concludas in qõne, an qui non põr testificari pro cedente, possit testifica ri pro cessionario: vt per Spec. in titu. de teste. s. j. ver. sed pone mutuau. ¶ Quintõ quãrit quid de socio. & de hoc per Inn. in. c. iij. s. eo. & do. Ant. & do. Abb. hie, & gl. & Bal. in. l. quoniã liberi in verbo participes. C. de testi. & Specu. & Io. and. in tit. de teste. s. j. in. ij. colũ. ver. si. sed nunquid socius. & Ange. in. l. si duo rei. in. princ. ff. si quis cautio. per do. Flor. in. l. nullus. ff. de testi. & Io. and. in summula de testi. cãra princ. Et dic q põr: ni si sit socius omnũ bonorũ: vel nisi rãtionẽ societatis, etiã non

omniũ bonorũ causata esset magna familiaritas. quia tũc pote rit repelli secundũ qualitã amicitie, vel presumpçe affectiõis secundũ do. Abb. hie. Pro quo facit: quia assidua cõuersatio cõ parat habitatiõni in domo. No. glo. in ver. assidue. secundũ in tellectũ Io. an. in. c. ad hęc. de iudicis, & stans in domo repellit c. in literis. j. eo. ergo & c. De socio aut socij dic idẽ, q in isto. p l. socij. ff. de reg. iur. & c. repellant. de accus. ¶ Sextõ quãritur quid de fideiussore in causa debitoris principalis. & hoc p Spe cu. & Io. an. in ti. de teste. s. j. ver. qd si fideiussor. & Ang. in. l. ab executeore. s. j. ff. de appel. & Bar. Bal. Ang. & Imo. in. l. si cui le ges. s. j. ff. de leg. j. & Imo. in. l. a sentẽtia. in prin. ff. de ap. & Bar. in. l. si quis ita. ff. de reb. du. & Flo. in. l. dictãtib. C. de testa. Et dicitur, q non põr testificari. quã interest ipfius liberatũ esse de bitore: ne litibus ipse vexetur. l. quia poterat. ff. ad Treb. c. ij. s. de arbi. Hoc intellige verũ, si principalis debitor soluedo non esset: tñ fideiussor renũciauerat bñficio auth. pñtente. C. de fidei. ius. Sed istis nõ cõcurrẽtib. vel altero eorũ poterit esse testis, & etiam iudex: quia nullo modo põr vexari in lite per. d. auth. præsentẽ. Ita declarat Bar. in. d. s. fi. Et facit qd ipse no. in. d. l. di ctantibus. & in leg. fi. C. de vñr. rei iudi. et lac. but. & Ang. in. l. nõ solũ. quãrit. ff. de procurato. Nec ob. responso Imo. in. d. s. fi. dicẽtis, q licet debitor sit soluedo: tñ põr definere esse solu endo: quia rñdetur, q lex hanc suspitiõẽ vani timoris consy derari nõ permittit, stante iuramẽto affectiõis in oppositum l. si quis ab alio. in prin. ff. de re iudi. ¶ Vltimõ possit de plu ribus non ita dubitabilibus quãri: puta de vafalo in causa do mini. de quo per glo. sing. in. c. de forma. xxj. q. v. & Spec. in. c. de teste. s. j. ver. sed nunquid vafal. & Do. Ab. in. c. accedẽs. el. ij. s. vt lit. non cont. & hie, & Bal. in. c. ego enim. in vlti. col. j. de iur. Et dicitur, q nec pro, nec contra criminum testificari po test: nisi aliud suaudeat qualitas personarũ: vt hie per do. Abb. qui etiam ponit de solicatorẽ: sed de hoc & de alijs in iudicio interuenientibus: puta iudice aduocato & similibus, dicef in. c. cũ a nobis. De alijs autẽ dic, vt latẽ per Spec. in. d. tit. de teste. s. j. & Albe. modernũ in dictõ tractatu de teste, in primis char. vbi multa potius magistraliter, quã copiose ponit. Et qã in primõ notabili tetigi de priore cõuẽtuali, an possit esse delega tus: intellige secundũ notata in cle. & si principalis. de rescript. ¶ Vltorius vide Bal. in rubr. ff. de re diui. in. x. col. ver. nunc de quinto. vbi tradit doctrinã optimã in hac tota materia. Et dicit q aliquãdo ex testificatu & sentẽtia ferẽda in hoc iudicio immediatẽ acquirif testificanti ius: & tũc repellif a testimonio quã quẽ principaliter sua interest sicut illius, qui pro illo iure agit in iudicio. secus si nõ acquirif ius immediatẽ, sed mediatẽ. Item vide Io. an. in regula sine possessione. in. pe. col. de reg. iur. in. vj. in mercu. vbi ipse dicit, q si epi petat cõtra vnã ecclesiã, seu eius rectorẽ quartã decimarũ: & rector illius ecclesiã alle gat generalẽ consuetudinẽ loci, videlicet q oes ecclesiã & re ctores illarum de consuetudine non soluunt decimam: pote rit per rectorẽ aliarum ecclesiarum dictã consuetudinẽ pro bare, quãuis inconstantia illi videantur deponere circa id, qd cõcernit proprium cõmodũ. Per quã decisionem vidi aliã cõ sultum idoneos esse quosdam homines vnus artis productos ab vno eiusdẽ artis accusato de fraudatione gabellã, ad probã dum consuetudinẽ quandã illius ipsum excusantem. & be ne facit quod no. Ang. in disputatione Astensis miles. in septi ma char. ver. de primo dubio.

SVMMARIUM

- 1 Libellus in possessorio, sicut nõ alteratur per narrationem proprietatis: ita libellus super reuocacione attentatorum appell. pen.
- 2 Possessio antiqua sola sine titulo, an & quando proficiat?
- 3 Clericus potest priuari beneficio duabus ex causis.
- 4 Periuus in vna causa, nõ debet in alia causa admitti in testimonium.
- 5 Exceptio huiusmodi, Tua non interest: est dilatoria, & debet opponi ante litem contestatam.
- 6 Laicus, quando admittatur ad accusandum clericum de crimine ciuili ter. & nume. 7.

- 8 Laicus si est parochianus, vel patronus, quia ipsius interest: potest clericum civiliter denunciare.
9 Laicus potest denunciare clericum, quando denuntiatio reddet institutionem clericum ipso iure nullam.
10 Laicus admittitur ad denunciandum clericum, quando agitur de crimine dilapidationis.
11 Laicus potest denunciare clericum, quando agitur de crimine famosis, vel scandalosis.
12 Excepciones contra testes, an statim debeant admitti: ut probentur de hoc vsque ibi glo. in verbo. 13. 14. 15.

Si probatio exceptionis opposita contra testem non admittitur ante quod testis recipiat, licet appellat. h. d. Not. primò scdm. d. Ab. ibi. canonicè. q. sicut libellus in possessorio non alterat per narrationem proprietatis: ut in c. ex parte. s. de fo. cõpe. Ita libellus super reuocatione attentatorum app. pen. Nam de ista canonica infti. nõ cogitur iste in commissione facta per hoc Decretale aliquod probare. & dicit hinc Bal. q. ex temporis diuturnitate nõ psumit canonica institutio: & ideo fictio legis cũ de in re verso. ff. de vsur. non habet locũ in spiritualibus secundum eũ. Sed intellige quo ad hoc, vt ipsa diuturnitas cauet titulu, quasi per via p̄scrip̄tionis. Alias autem bene causat p̄sumptionẽ tituli, secundũ Inn. & alios in c. illud j. de p̄sump̄. & Bal. in l. siue possidetis. in principio. C. de probationi. & Imo. in capi. ex frequentibus j. de infti. & Bal. in l. si filiusfa. C. de peti. hære. & Do. in c. ordinarij. in v. col. de offi. ordinar. in vj. & Pet. de anch. in repetitione regulæ primæ. de regu. iur. in vj. Bal. & Ana. in l. qui aliena. s. q. si nõ adierit. ff. de acqui. hære. & Ro. in l. sciendũ. in xv. col. ff. de verbo. obl. & Io. de ana. in c. licet Heli. in xiiij. col. de sy monia. & limita, vt ibi aliàs dixi. Et subdit hinc Hosti. super verbo. xxx. annis. q. sola antiqua possessio nõ proficit sine tit. per. d. regulam primã. & c. pe. j. de infti. Bene faciunt notata per Io. and. in regula, qui cõtra. in mercu. vbi tractat q. vnio p̄scribi potest ex diuturnitate temporis, cuius initij non sit memoria probatur primò non quia hoc inducat vnionẽ, sed inducit p̄sumptionem vnionis. & ita aliàs cõsulẽdo obtinui. Dicit tamẽ hinc Bal. q. feuda p̄scribuntur spacio legitimi temporis. allegat. c. pen. s. si quis per. xxx. ff. de feu. sue. cõtro. Et dicit q. ciuitas & castrũ ecclesię p̄scribi potest vt per Inno. in c. bong. el. j. s. de postu. p̄la. sed nõ ecclesia. In tex. ibi. & amplius. nihil operat hæc aggregatio: quia incerta secundũ Bal. hinc, nisi ad hoc tm, vt non videatur q. se adstringere ad certã formam tẽporis. Itẽ vt probari possit de quolibet tẽpore latiori. Allegat. c. fancim. de feudi sine culpa nõ admittendo. Et incidenter dicit esse vnũ casum mirabile, in quo nulla mundi p̄scriptio currit videlicet qn vasallus per longissimã tẽpora nõ seruiuit dno: quia dñs habuit necessitatẽ talis seruitij. Per hoc em nõ p̄scribitur super libertate. quod bene nõ. Et q. ista dicitio, & plus, nihil operetur in teste, satis diximus in c. licet. in x. notabili. s. titu. j. Not. secundò ibi. tacito quod est laicus. q. literẽ impetratã per laicum contra clericũ, vt priuẽt beneficio ratione defectus, vel delicti non sunt ipso iure nullę: & valebit iudicium super eis agitatũ. An autẽ a principio potuissent elidi, dicitur cũ glo. j. Not. tertio ibi. quod si dicitur. duas causas sufficientes etiã distributiuẽ. vt clericus priuẽtur beneficio. Prima, si pater clerici quãuis legitime administrat in illo beneficio, ne videat successio notari in ecclesia Dei. cõtra. c. pe. j. de p̄ben. Secus si alia prima fuisset intermedia. de quo etiã in c. ex tãsmiffa. s. de filiis p̄sby. & colligit do. Ant. practica capitulandi, q. talis pximẽ ante in eadẽ ecclesia administrat. Secus em si simpliciter diceret quãdo: quia ante dicitur fieri quod fit etiã dato medio. allegat. c. capellanũ. s. de ferijs. Secunda causa est cũ publicẽ detinet concubinam. facit optime. c. nullus. & c. p̄terea. xxxiij. dist. & c. vestra. de cõha. cleri. & mul. Quid autẽ si occulte detinet, vel cõmisse simplicem fornicationẽ, vide glo. in c. Maximianus. lxxj. dist. & do. Car. in cle. j. in ij. q. de offi. ordi. & plenẽ do. Abb. in c. et si clerici. in prin. in xix. col. s. de iudi. Not.

quartò ibi. latrones. quod laici testificantur contra clericũ: cum agitur civiliter de crimine etiam si agatur ad priuationem beneficij. Ad idẽ. c. tam literis. j. e. & qd fuit dictum in c. quoniam. s. eo. Hinc enim non repelluntur isti: quia laici: sed quia infames & nobiles. Ex quo vltimo verbo. nõ secundũ Bal. domi. Anto. & domi. Abb. hinc, q. infamia facti repelluntur a testimonio. de quo dictum fuit in c. licet. s. tit. j. & dicitur eod. c. testimonium. No. v. ibi. in alia causa. q. p̄ cõuictus de periurio in vna cã p̄ba tur periurus in qualibet alia nec admitti debet amplius ad testimoniu. ad idẽ bonus tex. in c. paruuli. xx. q. v. & c. testimoniu. j. eo. Et p. d. c. paruuli. dixit Ro. in repe. rubri. l. ad monedi. in prin. c. ff. de iureiur. qd ille q. semel fuit periurus perdit beneficium probadi aliqd per iuramentũ. & dicit Bal. in auth. ei. q. in prin. C. de bo. autho. iudi. pos. q. ille q. releuatus fuit a satisfactione iuratoriã cautionẽ, perdit illud priuilegiũ, si semel p̄stitit iuraturã cautionẽ, & fuit periurus. & q. etiã in alia ea ista operetur allegat do. Ab. Fede. cõfi. lxxij. vbi cõsultuit. q. si clericus cõuentus in iudicio actione depositi, negat depositũ iurando: si probatum fuit depositũ cõiunctur de periurio, & repellit in alia cã. Allegat Inn. in c. qualiter. el. ij. Et idud cõsiliũ sequit etiã do. Abb. in c. at si clerici. in prin. xvj. col. s. de iudi. & Io. de ana. post Card. in c. cũ oportet. in pen. col. j. de accusa. & idem dixit Fede. cõfi. c. lv. No. vltimò ibi. cãsa sententia. q. verbũ casta re refert quando q. ad actũ nullũ: & verificat tũc in cassatione solius facti: quia data veritate appellatiõis, habeat ius ista p̄o cassatis: per c. nõ solũ. de app. in vj. & allegat. d. Ab. gl. in c. accẽ dens. el. j. in verbo cassauimus. vt lit. nõ cõtes. Facit gl. in l. si mi nor. ff. de euic. quã dicit, q. factum a iudice de facto, debet de facto reuocari. Not. Inn. in c. querelã. in ij. col. s. de elect. & Bal. in l. si pacto quo p̄cna. C. de pact. & in l. ij. in xj. col. C. de serui. & aqua. & in ij. col. C. de edi. diui. Adria. tol. & in l. tale pactũ. s. qui prouocauit. ff. de pact. in xj. col. Et pondera q. substitutus loco alterius non legitime positi remouetur. Ad idẽ. c. ad petitionẽ. j. de accu. cũ ibi alle. in gl. Gl. j. ibi. licet laico vitare. Non admittunt. d. Ant. & do. Abb. istã cõsequentiã glo. q. qui pot euitare aliũ, possit eum accusare. dat notabile instatiã in excõmunicato, quẽ dicunt teneri aliũ excõmunicatũ euitare: tũ nõ pot ipsum accusare. c. intelleximus. de iudi. & c. a nobis. j. de excep. Scias tũ, q. dicitur contra glo. fi. in c. de filia. xxvij. q. j. quã dicit, q. excõmunicatus pot excõmunicato cõmunicare, sed malẽ dicit: quia si priuilegiũ ad hoc nõ excusat. c. nulli. de sen. excõ. minus delictũ facit. c. eũ qui. de p̄sby. in vj. Idẽ do. Ant. in c. il lud. in ij. col. j. de cle. excõmu. In ea. ibi. deliberatoriã omisit. not. secundũ do. Ab. q. ista exceptio. Tuã non interest: est dilato ria. & sic opponenda ante lit. non cõtes. Idem dicit Inno. in c. super his. j. de accu. Cuius dictum pro notabili sequit do. Card. consi. vij. incip. in causa fratrum. & do. Abb. in c. j. in prin. j. de accu. Bal. in repe. l. ij. in vij. char. ff. de iureiur. & Pet. de anch. & Ananias in c. super his & Imo. & Ro. in l. ille a quo. s. si de testa mento. ff. ad Trebel. & Bart. posthu. s. si quis ex his. ff. de inoffi. testa. & in l. mater. ff. eo. tit. & Pet. de anch. in cle. constitutionẽ de elect. & d. Abb. hinc. Sed cõtrariũ tenet do. Car. & Imo. in d. c. super his. & Bal. & Ang. in d. s. si q. ex his. q. scdm eos & bene, quoties probat tua non interesse deficit in effectu actio. Et ideo ista exceptio. Tuã non interest: tanq̄ perimens actionem, æquiparabitur peremptoria: ergo semper poterit opponi. l. peremptoria. C. len. reicin. nõ pos. & istud teneo. Et alia oppo. possit procedere quãdo q. cõpareret pro interesse publico: q. per lit. contest. persona habilitatur. Ita saluat do. Ant. & Imol. in c. super his. & pro ipsis dicit ibi Ana. esse. gl. hic. Facit. l. ij. ff. de popu. acti. vbi in actionibus popularibus nõ cõsiderat cuius interest: nisi ad fi. vt ille p̄feratur ceteris. Item alia oppo. pot intelligi q. ista exceptio fit de impediẽtibus ingressum litis. Et ita nõ. expressẽ Bal. in d. l. ij. in vij. char. & Bart. in l. si pupilli. s. videamus. per illũ text. ff. de nego. gest. & in l. si vnus. ante omnia per illum text. ff. de pact. & in l. Papinianus. s. si quis impubes. ff. de inoffi. testa. & in d. l. mater. & Ang. in d. s. si quis impubes. In ea. gl. fi. de materia huius glo. ordinariã videlicet quãdo laicus admittatur ad accusandum clericum civiliter de cri-

ter de crimine dic vt hic latẽ prer scribentes. Sed habeas regulã cũ falentij per quas substantia suorũ doctorũ qbuscã additis includet. Est ergo regulare q. laicus nõ admittit ad accusandũ vel denũciandũ clericũ civiliter de crimine, per tex. hic: q. ille debet agere civiliter cuius interest. nõ solẽt. ij. q. vj. Inftitu. de act. in pri. Sed laicorũ nõ interest introumittere se de clericis. c. Ofius. s. de elec. & bñ quidẽ. xvj. di. & est tex. vltra doc. melior de iure. c. fin. in fin. xxix. dist. quia non p̄sumunt bono zelo moneri. c. laicos. ij. q. vij. Nõ ob. c. decetero a cõtrario sensũ. e. q. quatenus hinc agit de priuatione bñficiũ, habet denunciatio quãdã speciem accusatiõis: cũ ex hoc nullũ cõmodũ applicet accusanti. Nec ob. q. iura hoc casu admittit laicos ad testimonium. c. qn. s. eo. & c. tã literis. infra eo. q. in testib. cessant rones p̄dictẽ: cũ veniant accerfiri: nec pro interesse p̄prio. & hinc regulã ponit hinc doc. post gl. Sed ante q. limitent, scire debes q. rone istius regulæ cõis possẽt disputari: sed p̄ductus a parte cuius p̄nt hoc casu testificari: ita denũciare, vel accusare: quia isti actus procedũt a pari. Et qui pot vnũ pot & reliquum. cap. ipi. Apostoli. & ibi gl. ij. q. vij. Nõ ob. differẽtia. d. Ab. q. a parte quo casu esset habilis, quasi nõ sit adstrictus. & maxime si habet priuilegiũ ne cogatur testificari: ita sequeretur ex dicto. d. Abb. qd est contra dictum. c. decetero. Secunda differẽtia q. nõ p̄fẽt dat interesse tollit cũ prima ratione regulẽ, in qua ponderat, q. laicorũ nõ interest, quia cũ hinc agatur ad priuationem beneficij: & sic ad vindictã publicã, actio est pupillaris. vnde nõ cõsiderat in ea interesse: vt. s. dixi. Nõ ob. q. istud nõ est iudicium merẽ ciuile, ex quo non agitur ad poenam applicandã parti: sed ad priuationem a beneficio licet appelletur iudicium ciuile in c. per tuas. de symo. quia posito, q. esset iudicium ciuile miftum: prohibitio tamen quẽ fit de laico in causa criminali, non extenderetur ad iudicium. Istud patet in c. super his. in fi. infra de accu. & c. tuã. s. de procur. Et etiam potest dici, q. licet p̄cna non applicetur parti per hoc non inducitur iudicium nõ sit ciuile. Reperit em q. aliquãd in iudicio merẽ ciuili p̄cna applicatur fisco: licet non sit regularis natura illius iudicij: vt plenẽ per Bar. in l. agraria. ff. de termino mo. bene facit. d. c. tug. & quod ibi nõ. Imo. vbi p̄cna separationis thori, quẽ non applicatur fisco: nec parti facit iudiciũ de crimine ciuili, Et ita hinc ex quo de nullo participat, interpretetur ciuile potius quã criminali: tum propter regulã, in poenis. de regu. iur. in vj. Tũ propter fauorem iudiciorum: quia p̄curator interuenit. d. c. super his. & d. c. tug. & testes admittuntur & accusator in casu nostro. Similiter ratio. c. laicos. ij. q. vij. de odio pot tollim. aximẽ qn laicus vellet vt denunciatione canonica: tũ nõ p̄sumitur, q. malo zelo moueat & ita indistinctẽ contra cõmunẽ tenuit Fed. cõfi. xxij. incip. Titius electus. Sed nihilominus sequenda est regula quã p̄missi tanq̄ cõmunis. Et nõ sumit arg. a cõtrario in d. c. decetero. quia resultat absonus intellectus ad multa iura de quibus. ij. q. vij. c. laicos. cũ simi. Nõ est bona æquiparatio testis & accusatoris in proposito: vt hinc per do. Abb. Et si dicitur possibile est q. etiã testis non vocetur sed spõte deponat: & tamẽ nõ repellat. Respõde, q. ex quo scit se posse cogi: per. c. j. cũ simi. titu. sequẽ nõ dicitur oĩno spontaneus: vt est notabilis theoricã Io. an. in c. p̄terea. el. ij. de iure patro. Not. Pet. de anch. in c. ij. in xiiij. col. de delict. pue. & Bal. in l. nouissimẽ. per illum text. ff. qd fal. tuto. autho. & Io. de ana. in c. sicut tuis. j. de symo. & ibi aliàs dixi. & motiua p̄dicta cõtra cõmunẽ possunt induci in certis fallentij quas ad istã regulã colligo ex dictis doctorũ. Fallit em primò nisi laicus sit patronus, vel parochianus: quia ipsius interest. & pot civiliter clericum crimẽ denunciare, scdm gl. & oes hinc. & in c. Maximianus. lxxj. di. & in c. constitutũ. xvj. q. j. & in c. filijs. xvij. q. iij. & in c. qualiter. el. ij. q. j. de accu. & in c. venerabili. s. de of. fic. deleg. & Host. & do. Abb. in c. q. Dei timorẽ. in iij. notabili, per illũ tex. de statu. mona. Et q. eorũ interest probatur in c. audacter. & in c. qualis. in c. ij. cũ glo. lx. di. & in c. nullus. lxj. di. Si enim pro iniuria simpliciter possunt accusare, & criminaliter. c. decetero. j. eo. fortius propter iudiciũ animarũ civiliter.

Imò etiam si sint personæ viles admittef isto casu secundũ Lapum notabiliter alle. xj. per. c. oibus. iij. q. v. licet aliàs secus. c. pe. j. de accu. Et hinc est q. cõtra p̄latũ electũ possunt laici, quorum interest excipere de crimine, vel defectũ secundũ glo. in c. vt circa. in verbo aliqui. de elect. in vj. & ibi latẽ Domi. in prin. in ij. col. & Inno. in c. super his. s. de accu. & Do. latẽ post Archi. in c. qui eps. in vlti. col. xxij. dist. & in c. illud. in fi. ead. dist. & do. Anto. post Inn. in c. cũ Bertoldus. in vij. col. cũ sequen. de re iudic. & Abb. in c. conquerente. vltimo notabili de cler. non refi. & gloss. in c. cupientes. si verò in verbo vnicus. de elect. in vj. & Io. de ana. in c. illaj. de accus. Fallit secundò in crimine, de quo clericus denunciatus redderet suã institutionẽ ipso iure nullam: quia tũc quilibet laicus pot denunciare scdm do. Anto. hinc in anima fratris recipietis a tali sacramẽto fraudẽ. Et ex hoc possẽt dici ad idẽ quãdo crimẽ tale superuenisset post institutionẽ. Idẽ in clerico suspensio ipso iure ad exercitio officij. Sed cõtrariũ. d. Abb. hinc. & bñ: quã ecõtra istud inconueniens aliter succurrif. Quãdiu em taliter promotus tolleratur sunt excusati subditi quo ad Deũ scdm gl. in c. dudũ. el. ij. inverbo decepte. s. de elect. & in cle. dudũ. in verbo iudicare. de sepul. Notat scribentes vtrobique. & do. Anto. in c. cũ iandudũ. in vl. col. j. de p̄bẽ. & Spe. in ti. de legato. s. superest. in vl. col. ver. qd ergo. & Pe. de anc. in cle. abusonibus. de p̄c. & remif. cũ simi. Fallit. tertio nisi agatur de crimine dilapidationis reri ecclisã: quia in subsidiũ clericorũ admittit quilibet laicus ad denũciandũ civiliter sicut quilibet laicõ audif sup re ecclesie male aliena. c. fi q. s. p̄byterorũ. de re. ec. nõ alie. & c. nõ liceat. xij. q. ij. Ita limitat gl. j. d. c. venerabili. & d. Ab. hinc. Quis aliqua ex gl. allegatis in prima fallẽtia intelligat hoc solũ in subdito, vel parochiano. sed malẽ secundũ eũ. Et addẽ eundẽ post Ho. in c. dilecti. in ij. col. s. de ma. & obe. & Arch. in d. c. nõ liceat. & Imo. post Paulus in cle. j. de refcri. & d. Ant. in c. edoceri. in fi. s. eo. ti. Fallit. iij. nisi agat de crimine famoso, vel scdalofo: quã pot tunc quilibet laicus clericũ denũciare. Ita not. solus domi. meus hinc ad euitandas quãdã ex rõnibus: sed in d. c. mouet p. tex. in c. Paulus. in fi. ij. q. vij. vbi patet q. quãdo ex malo exẽplo timẽt scandalum, inferior pot arguere superiorẽ. Ad idẽ allegat. c. p̄sumuntur in fin. eadem causa & quã iura non vrgent. Et pro hoc cõsiderat, q. cessant isto casu rationes. c. laicos. ij. q. vij. Nã prima est odij p̄sumptio, quẽ cessat in denuncia tiõne canonica tendẽte ad priuationẽ bñficiũ: quia eã debet p̄cedere charitatiua monitio. c. cũ dilectus. cũ h. j. de accu. Scdã ratio est, quia nõ debet laicus arguere clericũ. cũ nõ velit grauitatem & eius cõtinẽtiã imitari: & illa etiã cessat in casu isto: quã p̄pter scdalu & malũ exẽplũ tollerãt, q. inferior arguat supio rẽ. Tertiã rõ est: quã sicut cleri. nõ admittit ad accusandũ laicũ ita nec lai. ad accusandũ clericũ. Et ista cessat. vbi est accusatio ciuili. c. p̄latus. de homi. in vj. Posses etiã dicere, q. c. laicus loquitur in epistolis, sed etiam in eis procedet fallentia per p̄dictã. Pro quibus facit. c. eps. in synod. xxxv. q. vj. & qd habet in c. p̄terea. in ti. pxi. vbi laicus pot esse denũciator clerici, qn est electus a iudice ecclesiastico ad hoc officium: quoniã non est suspicio de eius persona. Eadẽ rõne vñ dicendũ vbi cessant rones p̄allegatã scdm ipm. Cui adde q. Bald. hinc expõsẽ vult cõtrariũ q. licet fornicatio in clerico esset crimẽ publicũ quilibet de p̄põ nõ pot accusare, nisi patronus & parochianus. Nã iudex ex offi. debet repellere eos quorũ interest: et si lege nõ cauetur. Et dicit esse tex. in l. qui bona. s. qui damni. ff. de dam. infect. & optime facit glo. hic. Sed tñ ista fallentia sustineri pot in iudicio denũciatiõis, vbi p̄cessit monitio fraternã: vt requirif. vbi aut fieret denunciatio iudici de crimine, nõ, vt esset iudicium denũciatiõis, sed ad excitandũ iudicis offiũ ad inquirendũ, vbi pot inquiri: tũc quã eius denũciatio nõ requirit monitionẽ fraternã, sed est potius talis quãdã insinuatio facta iudici ad excitandũ eius officium, procedere possit opi. Bal. Fallit qntò & vltimò in casibus in quib. laicus pot accusare clericũ de crimine criminaliter, de quibus dicit in d. c. decetero. Puta si suam vel suorũ iniuriã p̄sequif: vel in criminibus exce. vt symo. & hærefi: vt hinc etiã aliquãter per do. Ant. & d. Abb. Glor. in

12 Verbo notabiles in fi. Et videndum, nunquid si opponit exceptio contra testes tpe, quo pducunt debeat excipi admitteri ad probandum exceptiones incontinenti. Et omnis omnibus alijs dic scdm Io. an. hic, que alij comuniter sequuntur: q iudex exceptiones contra testes oppositas, debet oino admittere statim; alijs grauat parte. & ita pot intelligi iste tex. videlicet, q iudex hic grauat parte: no qa no reseruauit pbatioes exceptionu: sed imo excepiones repellit. Et hec lectu. vr verissima: qa ex quo iudex pcessit ad vteriora. i. ad acti incopasibile ipsi exceptioni, qui est exceptio testiu: videt ipm exceptione reijcere, secundu glof. & doc. in. c. cu sup in verb. interposita. s. de offi. le. & in. c. cu ca eo. tit. & sentit Bar. in. l. a pcedete. C. de dila. Vbi dixi aperte q qn iudex pcedit ad vteriora no cognito super exceptione, vr repellere exceptione: quasi non sit admittenda. Quando vero prius de exceptione, & postea procedit ad vteriora: tuc videt ea repellere, quasi no sit vera. Vtrobique ergo casu repellit. Nec ob. q exceptio q opponit contra testes, dicat esse quasi peremptoria, secundu gl. hic de qua infra: qa quatu ad effectum suspendi receptione testiu cui est preiudicialis sapit natura declinatorie: vnde no pot simul & semel in ista exceptione procedi sicut in simpliciter peremptorijs. Et licet de iure speciali inductu sit q iudex probatione huius exceptionis possit reseruare de natura tame sua est q prius debeat discutiri: & io iudex ea reseruet procededo ad acti impasibile videt ea repellere. Est autem in arbitrio iudicis admittere statim vel reseruare pbatioes exceptionu oppositarum contra testes: nisi in certis casibus de quibus in aut. si dicat. C. de testi. & per gl. & doc. & si opponerent exceptiones similes illis casibus essent admittende, secundu Io. an. hic. Ex quo colligit. d. Abb. q excep. extedit qn qd ad similia. Facit gl. in. l. obes. C. de prei. mino. per Bar. l. i. co. stante. in prin. ff. fo. mat. & est bo. tex. in. c. cu dilecta j. de cofir. vti li vel inutili. & no. d. Abb. hic & ibi glo. in. l. j. C. de codi. indeb. Si aut no essent casus expressi a iure, nec illis similes poterit reseruare. & in dubio hoc facere debet vt euitet longitudo litis: qa forte taliter deponet testes q apperebit reseruacione no no cuius. Nec poterit aliqua partiu coqueri: siue admittat, siue reseruet extra casus in iure expressos secundu Io. an. hic: q hoc late pbat quis. d. Ab. dicat q imo pot appellari, per notata per glo. c. super his j. de accu. & Bar. in. l. i. qua poena. cu. ff. de ver. obl. tam hoc indistincte no procedit secundu do. me. qa etia hic casibus iust potuisset admittere, forte testis nihil pbabit. Nec ob. q examinatus facit indicium: vt p Bar. in. l. maritus. ff. de que stio. & Inn. in. c. cu dilecti. de accu. j. quia illud fallit secundu ipm qn contra testem est opposita exceptio & reseruata probatio: qa reseruatio operat effectum conseruatiuum actus perinde ac si suo tpe factus esset. alleg. tex. cu glo. in. l. ite Labeo. s. j. ff. fa. ercif. de quo meminit Bal. in. l. termina. C. de frnc. & lit. expen. quod notant gl. & doc. in. c. cu cotingat. s. de offic. dele. Et q in tali casu testis nullu faciat indicium dicit esse casum notabilem in aut. de testibus. s. si vero dicat. & probauit ex doctrina Bart. in. l. ille, a quo. s. si de testamento. ff. ad Trebel. & maximu hoc est veru quado opponitur exceptio contra testes qua si esset pbata non semper oino repelleret teste: sed esset in arbitrio iudicis iuxta no. in. c. in literis. eo. p. d. s. si vero dicat. in. ij. rnsio. Si vero opponeret exceptio omnino repellens testem a testificaco: & no presumpcio contra teste pot reseruari. d. s. si vero dicatur. 14 q Fallit duobus modis. Primo nisi excipies dicat defectu esse publicu: qa non debet fieri reseruatio: secundu Inn. & Io. and. hic. nec requirit q offerat se incotinenti probaturu: qa secundu do. me. satis est allegare crimem publicu: quia huic qualitati hec presumpcio inest ex natura ipsius, vt facile & breui tractatu posse probari. l. fin. & qd ibi notat. C. de compen. hoc probat ipse tex. quia dixit se crimen probaturu: sed non incontinenti. & ita Bal. in aut si dicat. C. de testi. q Fallit scdo nisi excipies offerat se paratu probare incotinenti: qa iudex debet statim exceptio nes reserpare p tex. in. s. si vero qd dicat. in aut. de testi. vbi si obijcit testi inimicitia capitalis, volés statim pbare est audiendus, q licet loquat in vno casu tn habet rone generale ad oes similes casus. q Facit qd no. Abb. in. c. sup. eo. s. de offi. dele. in fi. vbi

voluit q si ex forma statuti exceptiones debet statim reseruari post lit. cot. talis reseruatio no debet fieri vbi accipies dicit se paratu pbare incotinenti. & istis duobus casibus & similibus, an appellas iuste appellaret, erit vtputo in arbitrio scdi iudi. vt videat p iudiciu illatum parti, & de reseruacione exceptionu. Et ita intellige hac mate. de qua etia per Bal. Sali. in. d. auf. si dicat per Arch. & Do. iij. q. v. in sum. & d. Ant. in. c. in nomine. in vl. col. & Car. in. c. cu cam. in. j. col. & in. c. venies. el. ij. in. viij. co. & in. c. presentium. Inn. eo. ti. q Glo. in verb. idoneos. ibi. hac exceptio peremptoria. est similis gl. in. c. j. de excep. & in. c. de testib. e. sed dic q est anomala. no em propria dilatoria: qa no proponit an lit. cot. vt in. c. presentiu. j. eo. & tam q libet peremptoria pot opponi qn cu. c. n. & ibi doc. s. de do. & cotu. vn dicit. d. Ab. q in dispositioe restringili no venit exceptio appellatione peremptoria: magis tam trahit ad natura peremptorie, vt hic plenius per do. Ab. & d. me. qbus nihil addo. q In ea gl. in fi. pro solutioe d. c. interposita. dicas priu melius qua in gl. q fallit in casu nro, vbi sumus in arbitrijs prout erat materia ista per ea q dixi in pcedeti gl. q Secudo fallit in exceptioe, q fuit opposita eo tpe, quo iudex no tenebat admittere, sed poterat reseruare, per istu tex. q Tercio fallit, nisi appellas vellet cosequi finale effectum exceptiois, q est actiois exclusio: qa tuc no sufficit dicere se obtulisse probatione, sed oportet iustificare, & ita erit hic scdm do. Ant. & Imo. in. d. c. interposita. & d. Ant. in. c. exhibita. s. de iudi. & Io. an. in Spe. de ap. s. qualiter. ver. sunt quoq. Procedit ergo cotrariu, qn ille vult coseq deuolutione & reuocationem attetatoru lit. p. & est comunior lec. Ad istu tex. dan etia alia & bonae, per quas soleniter limitat. d. c. interposita. sed no refero: qa Imo. sufficiter rndet. transeo cu ipso reliqua omittens. SVMMARIVM. Iudex mittere debet, ad testes qui ad eum venire non possunt vt examinentur in prin. fallit vbi persona in hoc tex. enumerata possent comode venire. It fallit in causa criminali, in qua non debet iudex mittere. nume. 2. Iudex an debeat necessario venire ad personas egregias pro testimonio ab eis recipiendo: vide nu. 4. s. 6. 7. Testis pauper honesta tam persona testificari potest. Pars litigans si est ita pauper quod non potest testem producere, iudex tenetur subuenire. Licere aliqua debet propter paupertate, qua alijs non liceret. nu. 11. Pauper quis dicatur? CSP. VIII. Siqui testi. Iudex mittere debet ad te stes q ad eu venire non pnt, vt examinent. h. d. vtriuq. a. s. possit comitti alteri examinationi in ciuili & in cri. vide. d. Ab. i. c. cu cam. el. j. i. pe. col. ver. j. e. & ibi dicef. q Fallit priu q dicit in isto tex. vbi psona hic enumerat possit comode accedere ad iudice, vt pbat i. l. qntu. ff. de re iu. & no. doc. de Ro. co. clu. ccxviii. inc. ite. q senex. in noui & itellige comode, et absq dedecore p id qd j. de paupe dicef. No em dicit tuc comode posse fieri. l. i. ea. ca. ibi sine dedecore in publi. appere no pnt. ff. ex q. cau. maio. & l. iij. in ff. ibi no sine rubore. ff. de vsur. & l. ve stis. s. vestimenta. ibi no facile vituperio. ff. de aur. & ar. le. q Fal lit. ij. in ca. cria. in qua no debet iudex mittere: sed psonaliter accedere. c. j. de in. in. vj. & ibi gl. & doc. & ita tenet Bal. & Ab. hic & al. Bal. in. l. iij. s. diu. ibi na ipsos interrogare soleo. ff. de test. hac aut. l. limi. dupliciter. q Priu nisi aliud suadeat dignitas iudi catis, qa substituet aliu. d. c. ij. q Scdo nisi testes sint extra locu sui territorij: qa scribet iudici, vt eos recipiat scdm bal. hic alle. l. i. q s. ex signatorib. ff. quaed. te. ape. & auf. apud eloquetif. C. de fi. infr. sed de veritate huius dicti dicef. d. cu cam. q Glo. j. ibi. ad egregias. vtru de necessitate ad tales pfo. debeat mitti. gl. ista sentit q sic. contra tenet gl. in. c. significauit. s. de of. or. & sequit ibi. d. Ant. & do. Ab. in pe. col. dicef. hoc bn notadu q lex ad egregias pcedit de honestate. facit. l. i. s. si ptes. ff. q s. ordo in bon. pol. ser. uef. Idé tenet. d. me. hie p tex. que dicit fortissimu in. c. q. q. i. verb. cora. se. xiiij. q. i. ucto. eo. qd no. Spe. in ti. de teste. s. seqt. ver. qd de pby. vbi pby dicit egre. pfo. & hoc li. nisi examinationi

minatio per iudicem alteri committat: quia coram illo non teneat egregia persona comparere, per. d. c. qua. q. in fi. ibi. aut aliter honorifice. q Sed cotrariu, q dicta lex imponat necessitate, tenet do. Abb. hic, per illu tex. in verbo, oportet qd denotat necessitatem, vt est glo. licet ipse non dicat in. c. j. in verbo, oportet. de praescri. in. vj. nisi aliud suadeat subiecta materia, vt per glo. in. c. j. in verb. oportere. xxv. q. j. in. c. pe. in verbo, oportet. de re iudi. in. vj. & in l. cu oportet. C. de bo. qua. libe. & p do. Ab. in. c. fi. in vlt. colu. s. qd metus causa. & in. c. j. in. iij. notabili. s. de libe. obla. & Imo. in. c. na cocupiscentia. in fi. s. de consti. Et pro hac parte facit, quia in. l. ad egregias. idé exponitur de egregia persona: & de impedimento propter valetudinem. ergo pariformiter debet intelligi, q non differat egregia persona a valitudinario. l. iam hoc iure. ff. de vulga. & pupilla. Et q illa lex sit de necessitate seruanda, facit optimu quod not. Cy. in. l. nec honore. C. de epif. & cle. vbi dixit, q egregia persona no pot bnficio illius renuciare. & sequit Ro. fin. clxxvj. dicef. esse casum in. c. ij. s. cateru. de iudi. in. vj. cui licet rnderi possit. q habet spale rone in monialibus. tn sustineri pot dictu Cy. ex nota. per bal. & Ang. in. l. alia. s. elegater. ff. fo. ma. vbi iuri reueretia p pactu renuciari no pot: & tenedo hac parte, rnderi possit. ad. d. c. qua. q. q. illud introduxit, ne essent duo spalia in eode subiecto. cotra. l. j. C. de do. p. mis. videlicet q clericu no testificaret cora laico: ite q deberet ad domu sua mitti. Dicit tn scdm Do. post Archi. in. c. pntium. in prin. in. viij. col. de test. in. vj. & d. Ab. hic, q vbi esset talis ca. in qua testis debet deponere in pntia iudicis puta, criminalis, vel ciuili ardua, q alteri no comittit, debet persona egregia ire ad pntia iudicis: nisi iudex de gra veller ire ad ipsam: vel nisi psona examinada eet mulier, & dignitas iudicatis no repugnat: per. d. c. ij. de iudi. in. vj. & d. s. si ptes. Scias etia, q qn mittit ad personas, de qbus hic in tex. & gl. debet citari pars, vt vadat ad videndu i ipsas iurare, scdm bart. in. d. l. ad egregias. in. l. gnaliter. C. de re. cre. & licet bart. post Gul. de cu. ibi limitet, nisi mittat ad mulieru, quasi no deceat parte ire: tn cotrariu tenet. d. Ab. hic: qa sicut mittit notarius, ita & pars. & idé bald. in. d. l. gnaliter. s. is de pntibus. ver. & praedicta facit. C. de reb. cre. & dixi in. c. ij. in. xj. limitatione. s. eo. vbi hoc adde. & dicit bal. hic, q in comissione p qua iudex iponit hac examinatione, debet pars citari. postea subdit bal. se dixit in factu, q etia arbiter hmoi comissione facere: qa sicut comittit ei tota causa: ita qualibet incidit. arg. l. si quan do. in rone sui. C. de testi. vbi cui comittunt maiora, & minora videtur comitti. Et dicitur doctor egregia persona, scdm glo. in. d. l. ad egregias. & aduocatus secundu bar. in. l. j. C. de aduo. diuer. iudi. j. & auditor sacri palatij, secundu Rotu coclu. lxxxviii. in noui. & alie persona illustres, & illustrissimae. de quibus per gl. & Ang. in. l. j. ff. de offi. eius cui mad. est iurisdicchio. & bal. in. c. cu accessissent. in. ij. col. s. de consti. & de hac materia vide etia aliqd per Per. de anc. cofi. lxxxj. inci. pro faciliore. in. ij. col. & Imo. in. l. ab initio. cu. l. seq. ff. quaed. test. ape. & Sali. in. aut. si iudex per illu text. C. de epif. & cle. q In ea gl. ibi. l. i. non. cosequit bal. hic adduces in simili bonu tex. in. l. in lege Aquil. si delectu. ff. ad le. aquil. vbi testes posunt recipi ante conditione debiti existentu. Subdit tn bal. se putare optimu cautelam esse, vt iudex primu interloquat eos valetudinario senes vel debiles: & io recipiedos lit. no conte. alle. l. de submersis. C. de naufra. Facit qd no. bar. in. l. demonstratio falsa. in pen. col. ff. de codi. & dem. & l. inter stipulante. s. si stichu. ff. de ver. ob. & in. l. j. s. diuus. de custo. reo. & in. l. j. ff. si vnus ex plu. app. Ange. & Imo. in. l. noiatim. ff. de her. insti. vbi dicit cautelam esse, q iudex capies bannitum, faciat ante oia costare ipsum esse illum, de quo bannu loquitur. q In ea. ibi. dic quod copellitur. not. ex hoc secundu Imo. vnam differentiam inter leges & canones. & facit ratio peccati, de qua in glo. & optimu tex. in. s. corporis. in ea allegatis. vbi immunitas coecea senibus, excusat a muneribus grauatibus corpus. facit. c. p. s. de renu. & ibi dicit bal. q plus valet vmbra senis, qua eloquentia iuuenis. Facit etia. c. quoties. s. e. vbi dictu senis qnq. preferit. Et cu ista gl. cocor. gl. in. s. ite inuitis. iij. q. iij. addens, q senes dicunt hic maiores. lxx. annis. & sequitur domi. Abb. hic, dicens non sufficere, q sint. xx. per. l. maiores. ff. de va. mu. & vide eundem late post alios in. c. quoniam. in princ. in. xj. colu. s. vt lit. non cotesta. & plurima priuilegia data a iure senectuti, vide per

Verbo oportet. Adde tu ad ista taeta hic q Feli. qui nimis succincte tetigit istu passum difficile & variu: & sic pro complemento totius materiae dic, q verbu, oportet non semper importat necessitate, qa aliquando exponitur. i. de cet. ita gl. in. l. j. de iust. & iu. & sic ratione subiecte materiae resoluitur, vt sit volutatis, vt est gl. in. l. j. in gl. fi. fo. ma. forti. verbum debet. necessarii et si adiciat praesentem vel oino. debet tamen non importat necessitatem, sed honestatem. tex. in. c. j. q. ij. & Spec. in tit. de teste. s. j. ver. ite qd pau per. & gl. in. l. iij. in prin. in verbo, admittant & ibi do. Flo. ff. de testi. & Cy. in. iij. in. vij. q. C. de reb. cre. & Io. an. in summula de teste, in princ. no em est paupertas de genere maloru c. illa. xv. q. j. & siue in criminali siue in ciuili hoc erit in iudicis arbitrio, videre qn pauper tas reddat teste suspectu, scdm Albe. in. l. iij. in prin. ff. de testi. & do. Abb. hic. & dicit gl. in auth. de hare. & fal. in verbo substatia, q ille dicef pauper qui non habet tm in bonis, quati est causa, in qua testificat. sed intellige scdm pdi. ta. quibus etia adde gl. sing. in sum. s. sancimus. in verbo ex vtroq. in aut. de testi. & oino Bart. in. l. ex libero. ff. de qoni. vbi ponit q etia in criminali pauper no repellit si est persona honesta. sed alijs pot torqueri: maxime, si vacillat, vt ibi per eu. qui subditq talibus no tantu credif in criminalibus, sicut alijs. & addit q si spote se offert, nihil ei credit: per tex. in. s. si vero ignoti. in verb. festinata tes. in auth. de testi. & dixit in. c. ij. s. eo. & vide Bo. in. sing. clxxvij. vbi facit ista glo. singu. in eo, q extedit. d. l. ad egregias. ad personam notabilem, cui est verecundia domum exire. q In equatu. d. Ant. & d. Abb. sequunt Vin. hic dicentes q si persona litigans est adeo pauper, q no pot teste producere, iudex tenetur subuenire. Adde Spe. idé tenetem in tit. de teste. s. qualiter. ver. pot et iudex. sed dicas istud iure no probari: quia imo si est impotens ad pducendos testes, sibi imputat, secundu Bal. in l. Imperatores. per illu tex. ff. de tute. & ratio distra. Bene facit. l. si procurator. s. si ignorat. ff. mad. vbi fideiusor propter paupertatem excusat, si no prosequit appellatione, qd no esset veru, si posset petere sumptus litis a iudice, vel a parte: tuc enim ad minus fuisset in culpa, hoc no petedo. q Duobus tam casibus procedere possit, qd dicit hic doc. Pri mu vbi priuat intaret iudiciu ad vtilitate publica. scdm Bal. in. l. j. in prin. iuxta fi. comete. ff. de iu. & iu. & in. c. j. s. e. & ibi retuli. & idé in clerico paupere pmouete cam ad vtilitate ecclie. scdm do. Ant. Imo. & Ana. in. c. ex parte p illu tex. de accu. q Scds casus eet qn p litigate super bonis, q ptedit ppria vel coia, eet aliqua psumptio: puta si esset latavna snia: qa si est paup. debet interim ex illis bonis sustentari: scdm Spe. i. ti. de inqstioe. s. si. ver. porro. cir. me. & Bal. i. l. f. C. de or. cog. p tex. ibi. & p l. i. instituta. s. de inoffi. ff. de inof. te. & sequit d. me. hic. Extra gl. colligit bal. qd licere ppter paupertate, q als no licet: ffr dicit esse q fideiuf. ppter paupertate habet v dedere boa debitoris: & satisfacere creditori, licet no ha xj. inci. vifo diligenter themate. in. x. col. & Bar. in. l. lillitas. s. fin. in. verbo not. ff. de offi. praefi. & glo. & tex. in. s. sancimus. in auth. de testi. hic allegatum per Feli.

beat aliquod mādātū ad vendendū. alle. l. si p curatorē s. si ignorās. ff. mā. quā dicit singula rem. & nō esse alibi: prodest etiā appellati. q propter paupertatē nō prosequit appellatio nem, vt nō currāt ei fatalia. alle. Inno. in. c. ex ratione. de appella. & hoc dicit Inno. allegat etiam Bal. in. l. ij. s. si q. in iudicio. ff. si q. cau. & in. l. acceptā. C. de vsur. alios casus speciales in quibus paupertas aliquod introducit contra regulas, collige ex eo. quod scribit Bald. post glo. in. l. tam dementis. C. de epi. aud. vbi dicit notariū teneri edere gratis copiā proto colli pauperi. Ad idē vide Bal. in. c. iij. s. de rescript. vbi dicit, q. paupertas excusat à protestatione. & dicit Bal. in. c. sedes. s. de rescri. quod per clausulā. & quidā alij. nō venit pau per. & dicit Ang. in. l. non facile. per illū text. ff. si cui plus, quā per leg. falc. q. statutū obli gans actorē ad cauendū de expēsis reconuen tionis, non ligat pauperem. & dicit dicit do. Ant. in. c. olim. ij. s. de rescri. spo. q. pauper non cogitur subire iudiciū: per illum text. & dicit Bal. in. l. acceptam. C. de vsur. q. paupertas ex cusat nō soluentē collectas. et idē dicit glo. in. l. oēs. & in. l. f. C. de anno. & tribu. lib. x. & Io. an. & do. Ant. in. c. licet. de cenf. & paupe ri remittitur collecta. & dicit glo. in. c. sicut xlvij. di. q. pōt pauper implorato iudicis offi cio cogere diuitē ad elemosynam. Idem glo. in. c. domino sancto. ver. necesse. in. l. di. & glo. j. in. fin. in. c. exigunt. j. q. vij. & do. Abb. in. c. iij. de furtis. & Ana. ibi & in. c. ad aposto licam. de fi. & do. Ant. in. c. j. de emp. & vend. & Spec. in. titu. de instr. ed. s. nūc aliqua. in xvij. col. ver. sed an pauperes. & dicit Bart. & Bal. in. d. s. si ignorantes. q. paupertas excu sat non appellatū. ¶ Et ista procedunt in eo, qui culpa incidit in paupertatem, secundum Bal. in. c. quā in ecclesiarum. s. de cōsti. & in. d. c. sedes. ¶ tamen cōtrariū de æquita te tenet Imo. post. Io. and. in. d. c. quā in eccle siarum. in. iij. col. per tex. optimum in. c. quies camus. xlij. dist. Et pro hoc facit, quia cū culpa non sit ordinata ad illud, non habetur in cōsyderatione, secundum Bar. in. l. ij. s. ff. si quis cau. & probat glo. & ibi Do. in. c. statu tum. s. cum verō in verbo. audens. ibi relega tus. de rescri. in. vj. quis autem dicitur pau per est arbitrarīū: vt aliās plenē remisit in. c. Archi. in. c. pauper. xj. q. iij. & Lud. in. l. alia s. eleganter. & in. l. j. in. iij. col. & in. l. si verō s. de viro. xxv. fallen. ff. sol. mat. & Do. in. c. j. in iij. col. de do. & cōtu. in. vj. & Bal. in. s. itē pro pter litē inquit. de excusa. tuto.

¶ Si vna vice mul tiplicatur fornica tio habetur pro vno delicto: secus si ex intervallo. pro ista opinio. Bal. fa cit glo. in. l. mariti. s. vj. menfium. ff. de adul. vbi glof. dicit q. pro quoli bet adulterio pōt accusari. adde, q. cōtrariū videt sen tire gl. in. l. vulga. ff. de fur. vbi dicit q. si pluries accesi si ad alterius vxo rem vna tantū poe na imponitur. qua re pro solutione dubij dic q. statēdū est q. ex quolibet coitu nascit accusa tio. Iul. ff. de adul. tesol. quia poena non est reiterabi lis quoniā poena capitis ponit pro adulterio: vt in. l. de quāuis. i. fin. C. de adul. te. idē glo. in. d. l. vulgaris dicit, q. vna tantū poena iponitur & hoc vide Barto. in. d. l. vulgaris. j. co. ver. secundū dicit glo. & sic videtur dicē dum, q. in foro cō tentio ex multi plicatione actus, debet multiplicari poena, de quo vi de Bar. in. locis hic allegatis per Feli.

SVMMARIUM

- 1 Testis si primò dicat aliquid in iudicio, postea aliud extra iudicium prima depositio an enervetur propter secundum dictum.
2 Testis falsus, qualiter puniatur?
3 Delictum quoties quis committit, toties est ei imponenda poenitentia.
4 Statutū si dicat, quod pro tribus furtis quis debet puniri, vtrum furtis pro quibus fuit punitus, computentur in vltimo furto?
5 Sententia in causa matrimonij, an ex sola corruptione retractetur?

CAP. IX.

Si testis depositus contra matrimoniu, & est lata sententia, nō audif dicēs se fuisse corruptum. sed si alij probēt corruptiōes, retracta bitur sententia. h. d. secundū intellectum, quem pu to veriorē. ¶ No. primò. ibi. a. s. e. v. s. q. si testis primò vnū dicit in iudicio, & aliud postea dicat extra iudiciū secunda assertio non enervat effectum primi dicti. facit capi. per tuas. s. tit. j. & ita per text. istum not. Bartol. in. l. eos. ff. de falsis. & procedit eitam, si testis hoc dicat in articulo mortis, secundum Barto. in. l. si quis in graui. s. j. ff. ad Sylla. & Barto. in. authē. si dica tur. C. de testi. & per istum text. in versu. non enim videtur quod etiam si iudicio dicat cōtrariū eius, quod primo dixerat in iudi cio, non auditur: quia ex hoc non arguitur de periurio. nec dicas, quod per hoc deberet irritari primum dictum: quia si corruptio aliter nō probat, cōiungitur de falso quo ad se. nō quo ad præiudi cium partis. & de hoc articulo plenius dicitur in. c. tua. post dom. Ant. j. co. ¶ Not. ij. ibi. exhibent iuramenta. q. depositio & dictū te stis cōprehēdit sub appell. iuramē. quasi velit q. quicquid dicit p te stem explicitē & virtualiter videat dictū in iuramēto. & hoc est qd dicit notatē Bal. in. l. antistitus. in prin. ff. de acq. hære. Ex quo patet q. depositio testis sumit nomē à die. de quo dic, vt dixi in. c. licet. s. tit. j. ¶ No. iij. ibi. quibus causam dederunt. q. si ad dictū fal si testis est secutū adulteriū, punif de vtroq. & de falso, & de adul terio. & dicit Bal. hic q. hūc videt esse casus, q. si ad dictū falsi testis aliquis est decapitatus: pōt puniri de homicidio. Facit. l. j. in prin. ff. ad leg. Corn. de fca. vbi dicit esse exprefsum, quod punitur poe na legis Corneliae de fca. & idem not. Bal. in. c. j. s. homicidium. de pa. iur. fir. & est bonus tex. in. c. hęc imago. versu. in alijs. xxxij. q. v. vbi hoc probat, etiā si reus qui accusabatur, sit absolutus non attenda gl. ibi, quæ violat text. & vide bal. in. tit. de pace cōstā. in xij. co. vbi dicit, q. falsus testis punif de iure cōi eadē poena, qua pu niret reus de crimine intērato. in. l. data opera. in. x. col. C. q. accus. nō pos. & in. l. p. s. byteri. C. de epif. & cle. De quo etiā per Archi. in. s. qui falsa. iij. q. iij. & bea. Tho. iij. q. xix. art. j. & Io. an. in regula, nō est sine culpa. de reg. iur. in. vj. in mercu. & glo. in. c. nihilomi nus. iij. q. ix. in. c. nemo peritorū. xj. q. iij. & est optimus tex. in. s. re uerēdissimus. in. aut. de san. epif. & per gl. & Arch. in. c. p. s. byt. v. q. vj. & Ana. in. c. j. in. iij. col. j. de cri. fal. ¶ No. iij. ibi. vno plurius. q. ille qui sepius fornicat cū vna, toties cōmittit adulteriū, vel delictū, quoties actū reiterat. Et pro hoc etiā allegat do. Abb. glo. in. c. imitare. vj. q. j. q. cōcludit imponendā esse poenitentiam p quo libet actū. Ad idē. c. ad apofolice. ver. deierauit sepius de re iud. in. vj. vbi toties q. cōmittit periuriū, quoties venit iuramentū. Fa cit. c. venerabilē. ver. sicut em. de elec. & c. quoties. xxij. q. v. & no. do. Abb. in. c. cū ecclesijs. in. fi. s. de maio. & obo. & ista procedunt absq. dubio in foro cōficiētā. in foro autem cōtētiōio, est magis dubium. vide bald. in. l. quicunq. in. iij. col. C. de ser. fugi. videf di cere q. si vna vice multiplicatur fornicatio, habet pro vno deli cto: secus, si ex intervallo. & de hoc etiam per do. Card. in. clem. j. versu. si qui in prima oppositione. de priuile. post Pet. de anc. ibi. ¶ Et generaliter, quando actus reiterat⁹ causet pluralitatē delictō rū, vide semper bart. in. l. inficiēdo. s. infans. ff. de furtis. & oino Io. an. in regula, delictū de reg. iur. in. vj. in mercu. & Pau. de leaza. in disputatione, quæ incipit, eps monuit. vbi allegat pro & contra, iura infinita. & vide do. Card. in. cle. j. in. x. q. de cōfan. & affi. & Pe. de anch. cōsi. v. & alibi in secunda parte statutorum. q. xij. & sequē ti. Io. and. in Spec. in rubrica de homi. & barto. & Angel. in. l. nun quam plura. ff. de priuat. delict. & eundem in alijs locis, ad quæ se remittit ibi. & Io. de ana. plenius ceteris in. c. in tantū. in. vj. colū. cū multis sequentibus. de collusione. & barto. in. l. eū qui. ff. de po pula. acti. & bald. in. c. j. s. obizoni. in. ti. de pace cōstā. ¶ No. vltimò ibi. aliquatenus. q. qn testis repellitur à testificādo, vt periurus: mul tum facit iudiciū. Ex quo limita dicta bart. in. l. maritus. ff. de que stio. et quæ dixi post Innocen. in. c. cum delicti. infra de accusa. et quod ponit bald. in. l. seruos. C. de testibus. dum dicit quod quando testis repellitur ratione infamiæ, examinatus facit iudicium per legem qui vltimo. de poenis. sed dic, quod non facit iudiciū quo ad effectum probationis, sed satis videtur sufficere, quo ad hoc,

ad hoc, vt tributat iustā causam inquirēdi super corruptione, vel excusandi partē à psumpta calūnia: vt dicef super glo. pe. ¶ No. in verbo, adulterio. ibi. primū non aggrauatur per cōsequēs. facit optimē in ar. secūdū do. meū de eo. q. ex forma statuti de bet puniri p tribus furtis, vtrū furta de quibus prius fuit pu nitus, cōputentur in numero vltimi furti: de quo remittit ad Bal. in. aut. q. semel. in. penul. col. C. quomodo & qn iud. & Pet. de anch. in regula peccati. in tertia oppositione. de regu. iur. in vj. sed nō video quid faciat ista gl. & Bal. vbi. s. tenet, q. grauet vnde dicit, q. solū p duplici homicidio statutū imponit mor tē: primū cui per pecuniā est satisfactū, accumulaf secundo. & Pet. de anch. in dicta regula nihil tāgit: tñ de hoc passu dic, vt per Bar. in. l. si cui. s. ff. de accusa. Bar. in. aut. sed nouo iure. C. de ser. fugi. & in. l. Gracchus. C. de adult. & vide gl. primā in. c. j. de cleri. per cūso. per quā Abb. ibi sequit opi. Bald. in. d. l. si cui. qd delictū pluries iteratū aggrauat vltimū, licet primum fuerit punitū. idē do. Abb. in. c. j. de poenis. facit gl. in. c. tres sunt actiōes. de pe. dist. j. de quo etiā per Bal. in. l. decuriones. ad fi. C. de infā. & Sali. in. l. seruo. C. ad leg. iul. de vi. & aliquid in. l. iij. C. de epif. audi. & Pet. de anch. in. cle. j. de poenis. & Bal. in. l. j. in. iij. col. C. de edi. acti. & R. roma. in. l. si idē cū eodē. ff. de iurifid. om. iu. & Io. and. in Spec. super rubrica de furtis. circa mediū. vbi discrepat à cōmuni opi. ¶ Glo. pe. ibi: hoc est falsif simum. & sic not. q. pcedit tex. siue isti separati trāserunt ad secūda vota, siue nō: & istū intellectū sequunt hūc Inno. Host. Bal. & do. Abb. Nec obit. q. nonant isti casus, vt diuersi: q. per hoc nō differūt, nisi quo ad modū imponendē poenitētię. & q. in primo pcedit cū maiori discussione ppter præiudiciū secū di matrimonij: & fortē plus inde secuta. & istū intellectū se quif glo. xxxv. q. ix. in summa. & in. s. q. ergo. in verbo repro banda eadē questio. & causa. & dicit Bal. hic q. nō expedit pro bare falsitatē: q. ex quo annullant testes, & testimonia, ex sola corruptione, annullaf. allegant. l. q. testamento. ff. de execu. tu. nec est opus restitutioe in integrū secūdū eū: q. illud habet locū in alijs causis, nō in causa matrimoniali. Et p hoc adducit do. Abb. qd nō. Bar. in. l. diuus. ff. de re iudi. vbi sufficit pbare solā corruptionem etiā ad effectū irritandi sniam. & facit iste tex. vbi clarē nō vno casu mādatur reuocari snia docto de cor ruptione, per quā apparet ex ea psumi falsitatē: maximē q. ra tio generalis de qua in fine literā. nō recipit distinctionē: quā primo aspectu sonat in se imò ex ea inferf generaliter, q. omnis snia poterit retractari probata corruptione testiu, quasi lata ex probatione reprobara. i. testibus periuris, iuxta. c. j. de pur ga. vulga. & hoc vltimū repetit etiā do. Abb. in. c. licet causam. in. x. col. s. ti. j. ¶ Sed cōtrariū intellectū tenet hūc Io. and. & do. Anto. Imo. & do. meus, fatentes q. snia lata in causa matri moniali omni casu pōt retractari docto de falsitate: per iura, de quibus in glo. sed si probat solā corruptio, tunc distinguit, vt in tex. qui hoc probat in ver. verò. q. dictio aduersaf præce dentib⁹. l. vt hoc ampli⁹. s. ff. de dam. infe. & l. q. vsum fructū. ff. de verb. ob. Non ob. q. probata solā corruptione, pbe f al sitas: q. hoc negat, per ea q. dixi in. d. c. licet. super gl. in verbo opponi. in. iij. cōclusionē. maximē, quo ad effectū irritandi sen tētiā. Nec ob. q. vno casu hic pōsto sufficiat: q. ex quo snia nō transit in rē iudicatā, habet perinde ac si cōtra testes oppone ref periuriū ante sniam: quo casu sufficit solā corruptio, vt di xi in. d. c. licet. in. j. fallē. d. cōclu. Nec ob. q. lapsū sit tēpus op ponēdi testib⁹, iuxta. c. presentiu. eo. q. q. probabilis cōiectura surgēs hic ex assertione, præstatat occasione inquirēdi de ve ritate, secūdū Inn. verbū aut aliquatenus, de quo in tex. sumif quo ad probādā ipsam corruptionē, vt dixi in vltimo notabi li: maximē, cū ista sit inhabilitas introducta odio testis: cui ta citurnitas partis nō pdest. secūdū Bal. in. l. si qui testib⁹. in. vlt. col. C. e. facit. c. j. in verbo anteq. de excep. Nec ob. q. punianf de adulterio, quasi asserta corruptio inducat psumptionem falsitatis: q. ista ratio pcederet, si testes dixissent simpliciter se corruptos, sed addebat etiā se mentitos. nec pōt tex. intelligi de corruptione maiori. l. vt si dicat, que cōsiderat Bart. in. d. l. diuus. q. repugnāt literā: hic. q. in versu. si verò contentaf de

sola corruptione. Item generalis illatio, quā per tex. istū facit hic do. Abb. nō pcedit. & pōderatio sua fuit sublatā in. d. c. li cet. in. iij. cōclusionē, vbi vide. Nec dicit lata sentētia ex proba tione reprobara: quia pbatio per testes, in suo genere nō est re probata: aliās sequeret, q. omnis exceptio penit⁹ repellēs testē, posset allegari post sentētiā: quasi esset lata ex pbatione repro bata. qd est cōtra plenē notatā in. c. j. de exce. & sequeret qd de falsitate simplici testiu semp posset dici post sentētiā: q. pba ta falsitate appareret piuriū: & tñ hoc est falsum, vt dixi post alios in. d. c. licet. in. ij. cōclu. ¶ Sed aduerte, q. intellectū glo. & sequaciū puto veriorē, licet fateor istū vltimū, qd dictum est cōtra do. Ab. nimis extēdētē istū tex. Sed q. in tex. nostro etiā re nō existēte integra, sola corruptio inducat retractationē, li cet tūc difficilius ostēdit. Primò ex eo, qd do. me. s. dicit, quod d idē vno casu hic sufficit corruptio: quia videt testis redargui de piurio quasi ante sentētiā. nō em video, quā ista rō non pcedat, etiā re nō integra. ¶ Scād moueor, q. si sufficit sola corru ptio, secūdū oēs re integra, tñ agif de piculo inceptus in reuo cādā sentētia, quo nō obstat pmissit reuocatio: ergo talis p batio habet p plena merito nō rejicit, qn res non est integra. ¶ Tertio facit, q. si imponif poenitētia in ipso casu de adulte rio secuto: ergo matrimoniu secūdū nō tenuit, tāq adulteriū merito debet vtroq. casu snia reuocari. Et si dicerēs, q. illa poe nitētia imponif, nō q. subit adulteriū, sed q. seipsos dicit de disse cām adulterio: respōdeo q. imò psumponif esse adulteriū docto. de corruptione: q. si cōsiderat numer⁹ reiterati adulterij est signū, non debet cōtinuare: quia si sic esset de vno, de plu ribus adulterijs sciri non posset: maximē, quia stante assertio ne istorum, adhuc deberent de alijs adulterijs futuris puniri.

SVMMARIUM

- 1 Parochiani audiuntur contra Prelatum suum, quando denunciatur ciuilitur in prin.
2 Symonia committitur nedum dando, sed etiam remittendo.
3 Consuetudo prestationis alicuius rei, an in futurum obliget.
4 Iuramentū non deservit actori in causa criminali, ciuilitur mota: quā uis habeat probationem plus, quam semiplenam.
5 Criminosus quando possit accusare clericum de crimine symonia.
6 Fama non facit plenam probationem: hoc est regulare. nu. 7. Quæ regula fallit multis modis, vt hic. nu. 8. & 9.
10 Fama in causis ciuilibus, an faciat semiplenam probationē, vide nu. 11.
12 Fama in criminalibus, an faciat semiplenam probationem. Et concludit, quod non.
13 Fama quando perficit probationē, si crimē est probatū per vnu testem.
14 Fama qualis sufficit, vt possit perueniri ad torturam.
16 Fama probat in factis antiquissimis, quæ excedūt memoriā hominum.
17 Fama quando fit mentio, de qua intelligatur.
18 Testimonium socij in crimine, an audiatur.
19 Pactum partium, vt stet testimonio vnius testis, an valeat.
20 Iudex si eligat estimatores vel declaratores, quod habeat sibi referre debet eos eligere præsentibus partibus: relatio tamē eorū pōt fieri absentibus partibus.
21 Duæ probationes, quando cōiunguntur, vt faciāt vnam probationem.

CAP. X.

Veniens. ¶ Soci⁹ criminis & muneris nō testificat etiā i crimine symonia hoc dicit. ¶ No. j. ar. scdm. d. Ab. j. q. parochiani audiunt cōtra platu suū, qn denūciat ciuili ter. De quo dictū fuit i. c. ex pre. s. c. & dicit hic Inn. & Bal. q. ifames admittūt ad denūciādū, sed nō ad testi ficādū cōtra infamō. Ex quo infert Bal. q. syndici cōitatis Peru sij, possunt & tenent denūciare maleficia cōmissa i suis villis, li cet sint ifames, vel piuri: q. iuramētū eorū nō est iuramētū p batiōis, sed calūnię. qd tene mēti scdm. eū. & facit ad no. p Bar. i. l. diu. ff. de cūsto. re. cū cōcor. quas aliās dedi i. c. sicut oli j. de accu. ¶ No. scād ibi. canonicū, qd dicit symoniacē accri bñficiū nō solū si def tpalitas p iure merē spūali, sed etiā si def p iure annexo spūalitati. i. p fauore habētis ius patronat⁹: q. scdm. d. Ant. & d. Ab. hic, nō potuit aliter symonia hic cōmitti. Facit. c. pterea. el. j. s. de trāfā. & no. q. si sacerdos fecisset hanc remif

Libellus ineptus non interrumpit prescriptionem. Adde tu, qd contra rium tenuit Bart. in l. f. C. de anna. exc. in ver. secundo no. & et i summa- rio illius legis, ubi expresse dicit qd libellus incertus interrumpit prescrip- tionem. & ibi idem dicit de libello ge- nerali. & id tenet Bar. in l. accusatu- rus. ff. de adult. in ver. sed contra. ubi dicit, qd libellus ma- le conceptus inter- rumpit prescrip- tionem. & adde, qd hoc habet locum et coram arbitro. Ol- dra. cof. suo. clxxxv. Adde, qd contra- rium tenet Bart. in d. l. accusaturus ff. de adult. in ver. circa hunc passum ubi dicit ad inter- rumpenda prescrip- tionem in spici, vtrum libellus sit bene conceptus, an non. quid ergo dicendum in hac difficultate: respõ- deo pro clariori intelligentia. & ista est veritas, quando libellus requiritur ad interrumpendum prescriptionem: tunc in spiciendum libellus sit bene conceptus, vel no- & hoc modo intel- ligas Bar. iud. lac- culaturus. in ver. circa hunc passum sed quando pre- scriptio alteri po- test interrumpi: puta, per citatio- nem, tunc libellus etiam ineptus inter- rumpit prescrip- tionem, & hoc modo loquitur Bart. in d. l. f. C. de anna. exc. & in d. l. accusa- turus. in ver. sed contra. Adde do. Alex. in l. ius ff. de acqui. pos. in fi.

Acta in vno iudicio, faciunt fidem in alio: ubi agitur an acta sint facta, non de effectu actorum. Acta in vno iudicio, faciunt fidem in alio, in illis casibus, in quibus sententia lata inter duos, facit ius etiam quo ad alios. Instantia perempta, perit acta litis ordinariæ sicut citatio, libelli oblatio, satisfactio. Falli hæc regula duobus modis vt nume. 28. & 29. C. A. P. XI.

Causam quæ

Acta probatoria faciunt fidem coram iudice subrogato loco primi iudicis, in eadē causa & instātia. hoc dicit. & nō habet notabilia. Glo. ij. in fi. ponit hūc extensē oēs scribētes qualiter, & qn acta facta in vno iudicio, faciūt fidē in alio. & est materia pfectō intricata. Sed expedit p quatuor regulas cū fallētis. Prima regula, oia acta siue ordinaria, siue in- structoria causę faciūt fidē corā subrogato vel iudice app. in eadē instantia. vt per Bal. & do. Abb. hūc: qd dicit idē iudiciū, licet iudex q est organū, sit mutatus. l. pponēbat. ff. de iudi. & pbaf hoc iuncto. c. fi. s. ti. proxi. Facit. l. verū. §. ex facto. ff. de mino. vbi ad cō- sultationē pdecessoris rescribitur successori & expēlicat hūc Bal. qn causa est translata per viā app. vel restitutionis in integ. vel sup- plicationis, vel nullitatis cōcernētis sniam, nō acta, vt. l. fi vt pponas. C. quō & qn iud. Fallit primō ista regula, si nisi acta corā primo iudice, essent ipso iure nulla: secūdu Bal. hūc, ppter gl. in l. fi pater. C. ne de statu defun. q dicit, qd litis cōtest. nō iure facta, ha- bet pro nō facta. & p ipsam dicit Imol. in c. cōstitutus. in col. xij. s. de rescri. qd processus nullus nō facit definire res esse integrā. facit l. accusaturus. ff. de adul. vbi libellus ineptus, nō interrumpit prescrip- tionē. de quo ibi plenē per Bar. & Bal. in l. edita. i. xij. col. C. de edē. cū concor. Fallit secūdu, nisi esset iudex alterius tribunalis, in quo differunt acta in- structoria ab ordinarijs: qd prima corā eo faciūt fidē, nō secūda: secūdu do. Ab. hūc. Et ad primū alleg. l. cū antea. C. de arbi. & c. inter dilectos. §. de fi. instru. Ad scdm. l. iij. in prin. ff. iu. sol. Acta em ordinaria restrin- gūt ad ipm iudicē, vel subrogatū, vt hic per ipsum. Sed cōsidera, qd si ipse psumponit iudicem alteri tribunalis subrogari primo, nō cessant rōnes: de quib⁹ in regula, hō vī ob- stare. d. l. iij. qd intelligit in iudice non sub- rogato loco primi. Quod patet: qd si fideius- sor de iudicato soluēdo, diceret sibi liberat⁹ ex eo solo, qd aliās est iudex, nō procederet ista regula. Secūda regula. Inter eadē perso- nas acta facta in vno iudicio, in quo nō pe- rijt instātia, faciūt fidē in alio iudicio. Pro- batur hoc in l. cū antea. in fi. C. de arbi. & in l. iubem⁹. C. de libe. cau. Declara primō, qd vt habeat locū, etiā in actis factis corā arbi- tro: secūdu Bal. in d. l. iij. in pe. col. C. de edē. per. l. rē nō nouā. C. de iudi. seruata tñ distin- ctio. l. fi. C. de testi. Declara scdō, etiā si sint pbatioēs factæ corā iudice laico: qd faci- ciet fidē corā eccl. & ecōtrā patet ex text. in e. ij. cū materia de excep. i. vj. p quē dicit bal.

in l. j. in v. col. ff. de ser. in apofsi. qd pbatioēs sup etate factę corā iudice laico, in cā restitutionis, faciunt fidem corā ecclesiastico in cā matrimoniali. In quo vide etiā, qd habent per do. Ant. in c. at si cleri. in prin. in iij. col. s. de iudi. Declara tertio, vt pcedat regula, etiā si secūda cā tēderet ad aliū finē: secūdu Bar. in l. ij. ff. vi bo. rap. & rñdet ad. c. veniens. el. iij. eo. vt per do. Ab. ipm referētē. & dicit plus ipse, nō solū hoc est verū, qn agitur de eodē facto sed alio modo: puta, prius criminaliter, tūc ciuilitur, vt loquitur Bar. sed etiā si ageret ad aliū finē prūs diuersum: qd acta faciūt notoriū. c. cum olim. cum si. j. de ver. fig. & per alias ratiōes de q- bus per eū. sed nō vidit Bar. in l. ij. C. de edē. vbi dicit, qd si secun- da cā tēdit ad aliū effectū, q prima acta primę causę nō pbāt in secūda. & idē dicit Ang. ibi per. d. c. veniens. & sequit do. Ant. hūc. vnde melior est doctrina Bal. in d. l. ij. dicētis, quę acta in vna cā, faciūt fidem in alia inter eadē personas: qn pcedēs cā sic ha- bet ad secūda, qd sentētia lata in prima, parit exceptionē rei iudi- catę in secūda. Alleg. l. duobus. §. colonus. ff. de iureiurā. & l. fun- dū. ff. de excep. aliās fecus, vt in l. sed si ante. iuncta. l. pcedenti. ff. de excep. Modō aduertet: quia ista regula fallit. Primō, ni- si acta fuissent facta in iudicio summario: quia nō nocet in plena- rio, etiā inter eadē personas. secūdu Bar. in l. ij. in v. col. ff. vi bo. rap. & do. Ant. Imo. & Ab. hūc. per. c. veniens. el. ij. eo. sicut dici- mus, qd sentētia lata in summario, non nocet in plenario. pen. in tex. & gl. ff. de ijs, qui sunt sui, vel alie. iur. & l. si qs liberis. ff. de libe. agno. per Bar. in l. qui Romę. §. in v. oppositione. ff. de ver. ob. & in l. j. C. de ord. cog. & in l. a diuo Pio. §. si sup. rebus. per illū tex. ff. de re iudi. & per hāc fallētia quari posset, an testes exami- nati inquisitione generali, probent postea in speciali. & quis do. Abb. dixerit, qd sic. in c. graue. in ij. col. j. de prebē. tñ cōtrariū est verū, vt ipse notat post Imo. in c. bonę. el. ij. in vj. col. s. de elec. & sentit in c. ad petitionē. in j. col. j. de accu. & dixi post ipsum in c. ij. in iij. limitatione. s. eo. An aut pbationes factę in tela excep- tionis, profint in tela officij iudicis, vide do. Ant. qd nō. in c. cū dilectus. §. si. in iij. col. s. de ordi. cog. & dicit Bal. ibi in vj. col. qd li- cet probationes receptę super excep. nō valeāt ad agēdu, vt p gl. quā dicit singu. in l. sed & si possessor. §. pe. ff. de iureiur. tamē faciūt tātū iudiciū, qd pōt deferri iuramentū in supplementū pro- bationis, si iudex vult deferre. alle. in arg. l. si duo patroni. in pri. ff. de iureiurā. Sed restringitur ista fallentia quatuor modis. Primō, nisi probationes in iudicio summario fuissent plenarię: quia tunc operantur sicut probaciones factę in plenario. ita origi- naliter voluit Iaco. But. in l. ab hostibus. §. sed q simpliciter. ff. ex qui. cau. maio. Cuius dictum sequitur do. Anto. in c. cū dile- ctus. in xx. col. s. de or. cog. & in c. fraternitatis. in antepe. col. j. eo, & hūc. & Imo. in c. cum literis. in xv. col. s. de resti. in integ. Idem sentit Bar. in extrauag. ad reprimendum. in verbo, summarie. dū querit, an illa sentētia faciat fidē in alio iudicio. Bene facit glo. in l. ij. in verbo, absens. C. de contrario iudi. tute. dicēs, qd licet aliās cōdemnatus in absentia, presumat cōdēnatus ob contumaciā, non ob cām iniustā: tñ fallit, nisi siquidē de eius iniustitia appare- ret. De quo per Ana. in c. fraternitatis. in x. colum. j. de hereti. & ibi dixi. & istud. d. do. Iac. But. intelligit verum do. Anto. hūc: qn probationes sunt rectę plenarię, quo ad substantiam probatio- nis, & quo ad modum procedendi: per. c. veniens. el. iij. eo. Et sic vult, qd nō solū pbationes debeant esse plenarię, sed etiam re- quiritur, qd fuerint receptę post lit. conte. & seruato ordine iudi- ciaro requisito in ordinarijs. Idem dicit do. Anto. in d. c. cū di- lectus. allegando Fede. cōsi. vj. qd incipit. casus talis est quidā mi- nus. vbi voluit productionem instrumenti factam in summario iudicio ante lit. cōte. non prodesse in plenario post q non fuit ser- uatus ordo procedendi. Et addit, qd etiam si in iudicio ordinario ante lit. cōte. pductū sit instrumentū, talis pductio nihil reuelat cū regulariter produci debeat post lit. contesta. aut. si quis. C. de test. & istud consilium Fede. allegat etiā do. Anto. in c. j. s. ti. j. & ibi dixi in fi. secūda cōclū. Non ob. huic restrictioni, qd proba- tiones plenarię videant impertinētē factę: igitur nulle, iuxta gl. in l. si quis libertatem. ff. de peti. heredita. & in l. si duo patroni. §. idem iulia. ff. de iureiur. & in l. fi. C. qui legit. per quam rationem contra pducta tenet Ang. in d. l. pen. & Bal. & do. Flo. in d. l. ij. C. de edē.

C. de edē & Cy. in l. quo tpe. in j. q & ibi Bal. in pe. q. C. de resti- mili. qd respondet la. bu. vbi. s. q ista loquūtur, qn probationes erant impertinētē factæ: prout etiā declarat Bar. in d. §. iulia. sed in proposito probationes erāt factæ super eo, qd erat pertinēs. Vnde si pinguiore sunt, quā oporteat, hoc potius probasse de- bet. ar. l. diligenter. in fi. ff. mād. & ita intelligi debet, qd no. Bart. in l. ij. §. ff. vi bo. rap. ¶ Sed cōtra restringit hanc fallentia, nisi in iudicio summario facta esset probatio ex cōfessione aduersarij: quia illa indistinctē pbabit in alia causa inter eadē personas, se- cundū Imo. sing. in c. ij. s. de or. cog. & sequit Imo. in clemē. con- stitutionē. in vj. col. de elec. & do. Ant. in c. dilectus. in xj. col. & ibi do. Abb. in iij. col. j. de capel. mo. & idē do. Anto. post Inn. in c. per inquisitionē. in vlt. col. s. de elec. & in c. veniens. el. ij. in pe. col. j. eo. & in repeti. c. vestra. in xlij. col. j. de coha. cle. & mu. & Ro. in l. naturaliter. §. nihil cōe. in vj. col. ff. de acqui. pos. & Per. de anch. in c. ij. in ij. col. de cōf. in vj. mouētur per rōnem l. ge- neraliter. C. de nō nu. pec. & per. c. tuas. s. ti. j. Et facit, qd dicit in sequenti regula ver. Fallit secūdu, qd dicitur est de cōfessione, ha- bet locū etiā in negatione, per id qd no. Inn. inc. g. perpetuus. j. de fi. instru. ¶ Hæc aut intellige nō procedere in cōfessione pecu- ratoria: secūdu do. Ant. in d. c. per inquisitionē. in vl. col. & Spe. in ti. de cōf. §. videndū. ver. sed nūquid qd cōstat ratio. d. l. gene- raliter. ¶ Itē nō pcedit in cōfessione facta: secūdu Bar. in d. c. ij. per tex. quē dicit sing. in l. ij. §. ff. de iure fil. idē dicit Bar. in l. i. eius. qd delatorē. in fi. prin. ff. de iure fil. & Pe. de anch. in c. ij. in ij. col. de cōf. in vj. nisi esset cōfessio facta, resoluta ex morte: puta quia dicit cōfessio criminis se interfecisset. æquipolet cōfessi- onem verā: cōfessio Cy. in l. ij. C. q testis. fa. pos. Itē nō pcedit res- trictio in cōfessione tacita: secūdu Imo. in d. cle. cōstitutionē. al- le. Bar. in l. i. cōfessus. ff. de custo. reo. nec in cōfessione implicita, secūdu Do. in c. j. in col. de cōf. in vj. Nec in confessione re- probata, secūdu Imo. & alios, in c. mulier. p illū tex. de iureiu. cū cōcor. nec in cōfessione facta incidēt in iudicio nullo ex de- fectu processus, vt p Bar. in d. l. i. cōfessus. sup quib⁹ vide, qd als dixi i. c. qualiter. el. ij. de accu. circa dōctrinā Inn. ibi dicētis cōf. sionē nō exigere telā iudicij. ¶ Tertio restringit hāc fallētia, nisi simus in materia, cuius finis est purgare peccatū: qd acta in sum- mario, faciūt fidē in plenario iudicio. Ita sing. cōsultit do. Anto. cōsi. xij. inci. qdā petijt. dicēs, qd acta facta corā iudice ecclē. sum- mariē ad cōuincēdu instrū vltimū, faciūt fidē in iudicio secula- ri plenario. & inter multa alleg. qd scribit Hostiē. in c. ij. de ordi. cog. vbi dicit secūdu eū, qd in materia tægētē periculū animarū, probatio semel ligda valet, licet variet mod⁹ agēdi: qd agiliores pbationes sufficiūt in materia peccati, vñ sufficiūt pbationē fo- re integrā secūdu metas iuris naturalis. Alleg. bonū tex. in c. in omni. s. e. & hoc nō tradas obliuioni. ¶ Quarto restringit, dū- modū iudiciū sit summarium ex natura sui, vel etiā ex cōmissione superioris. Sec⁹ em si esset summarium ex culpa ptis: puta, si pcedit cōtra cōtumacē absentē in iudicio plenario. ois em processus fact⁹ cōtra absentē, dicit esse summarium secūdu gl. Bar. in l. j. C. quorū app. nō reci. & tñ acta facta in vno iudicio cōtra cōtumacē, faciūt fidē in alio cōtra eūdē scdm Bar. in l. ij. in fi. ff. iud. sol. & hoc quo ad primā fallentia. ¶ Fallit secūdu pducta regula in his, qd cursu ptis immutant: qd acta facta in vna cā, nō psumt in alia: secūdu Bar. in l. j. §. qd excusatio. ff. de vac. mu. & i. l. ij. verus si. ff. iud. sol. & do. Ant. hūc. p tex. & ibi habes exēplū in l. spadonē. §. qd abso- lutus. ff. de excu. tu. Ex quo latē traēt hūc do. meus, vtrū sufficiat pbare quē olim vixisse, vt psumat hodie viuere: de quo dic. vt p ipm, & pleni⁹ p Imo. & Raph. in l. ex factō. §. si qd aut. ff. ad Treb. ¶ Fallit tertio pducta regula nisi attestatiōes nō fuissent publi- cate: qd tūc in alio iudicio etiā inter eadē psonas, nō pbāt secū- dū gl. lac. de are. & Bar. in l. gesta. C. de re iudi. & Cy. in l. i. pperā- dū. §. fi. C. de iud. & Bar. in l. j. cū duab⁹ sequētib⁹. ff. de his, q in frau. cre. gl. & Bar. in l. solā. C. de testibus. & Bal. in l. ij. in pe. col. C. de edē. & ibi subdit, qd iudex alteri⁹ instātia: dictas attestatio- nes nō poterit publicare. & idē dicit Bar. in d. l. gesta. & hāc fallē- tia tenet etiā Bal. in l. fi. cōtra prin. C. de testi. & in c. j. §. j. in causis de pac. Cōstātia. & in l. platā. C. de sen. & interloc. oim iudic. d. l. gesta. & ibi Salic. & do. Anto. in c. fraternitatis. in antepe. col. j.

eo. Et adducit rō: qd publicatio processus du- rante instātia, de offi. iudi. mercenario. Sed of- ficiū iudicis mercenariū perit finita instātia l. iij. C. depositi. ergo impossibile videt, qd alius iudex in alia instātia possit supplere de- fectū publicatiōis: sicut etiā videmus, qd qn petis executio snjē p officij iudicis: idē iudex alteri⁹ territorij nō pōt exequi: qd est of- ficiū iudicis mercenariū, qd nō egredij plo- nā iudicis, q iudicauit: vt latē per Bal. in l. fi. cām iudicati. C. de execu. rei iu. Posset tñ rñ- deri huic rōni, qd publicatio, q fit in alia instā- tia, fit etiā p officij iudicis mercenariū, qd defuit huic instātię: in qtu probatiōes faciē- tes ad cām, & ad hāc instātia reddit authēti- cas & pfectas. Adducit etiā p hac pte, quia nō videt qd ali⁹ cognoscit de cā, possit ius- tē cognoscere, an publicet, vel nō: qd cū pri- mus receperit dicta in secreto cū notario. c. venerabili. eo. sola scriptura notarij non fa- cit fidē, sed auctoritas iudicis: cuius secretū est alteri incognitū. sicut dicimus, qd instrū- mētū de quo vnus notari⁹ est rogatus, alius cōficere nō pōt. c. inter dilectos. de fide instr. dicit in simili Ang. in l. ex facto. in prin. ff. de vul. & pupil. qd successores antianorū nō pos- sunt interpretari statuta pdecessorū: qd in- tētio illorū tanq secreta nō trāsfit ad eos. De- quo latē p Imo. post Bar. in l. ab executore. ff. de ap. sed pōt dici, q ista rō, pcedit, qn iudex ex sola relatione notarij vellet publica- re, vel fortē ex simplici dicto iudicis pcedē- tis. Sed secus, qn ex dicto vtriusq se inform- aret ad publicatiōē. qd fieri pōt, vt p bar- to. l. ne in arbitris. & dicit eod. cū a nobis. ¶ Et idē cōtra istā fallētia & pductos tenet hūc d. Ant. & expressius Imo. do. Ab. di- cētis, qd in alia instātia posset fieri publica- tio p aliū iudicē: qd facultas pbationū non est angustiada. l. qm. C. de here. bñ facit. c. cō- stitut⁹. eo. Ad idē. c. qm. s. ti. j. inducēda. vt hic per do. Abb. maxime, qd publicatio non fit ad pstantiā fidē ipsius depositionibus, sed vt sup ipsa dispuet. c. quali. §. debet. j. de accu. tñ etiā quo ad validitatē sniā, nō requirit pu- blicatio testij, vt dixi in c. cū. i. & a. j. de re iu- di. Et hāc partē tenet etiā Inn. hūc & Bar. in l. cū lite. ff. iudi. solui. & cum eo trāsfit Raph. ibi allegātes Inn. in c. Alber. j. eo. Adducitur etiā, qd no. Bar. in l. admonēdi. in xlij. col. vj. ver. quēro, qd si dicta testij. ff. de iureiur. & est opini. valde subfētabilis. ¶ Sed tñ istis nō obstantibus in hoc dubio passū pūaleat pducta ista fallētia, tū ppter cōmunē opi- nionē: tum qd ppter ipsam est tex. optimus in c. cū cām. eod. nec videt posse dici, qd ibi attestatiōes fuerūt nullæ: quia secūdu hoc malē pōderaret ibi Papa. q attestatiōes erāt clausę ad hoc, vt testes prius recepti nō reci- perent: quia etiā si essent apertæ, idē esset. c. de testibus. c. licet. & c. pntiū. j. eo. Et pro hoc respōdetur ad dictū. c. constitutus. vbi videt qd si acta essent inter eadē psonas, posset fie- ri publicatio per alios iudices: quia istud ar- gumētū a cōtrario, repugnat dicto. c. cū cau- sam cōtra & c. ¶ Est verū, qd quatuor casib⁹ absq dubio pcedere posset opinio cōtraria. Prim⁹ est, qd de cōsensu partis de cui⁹ p iudi- cio agit, iudex vellet publicare attestatiōes: qd

Itē nō. Adde, qd idē est, quo ad hæc redes qd cōfessio fi- cta nō trāsfit in hæ- redes, nisi resoluta- ret ex morte, vt in casu hic posito per Feli. cū adde Bal. in l. j. §. ij. C. qui te- sta. fa. pos. Lud. ro. in nota. cccv. Bal. i. l. j. §. ff. de calum- nia. Bal. in c. vasa- lus. si de feus. fue. cō- tro. Imo. in l. qd la- tronibus. §. j. ff. de testi. limita pcedē- ta in tribus casu- bus. Prim⁹ in casu criminis lēta maie- statis. l. q quis. C. ad leg. Iuli. maie. Secūdo, casu in la- tronibus. gl. in l. j. ff. de bo. eo. i. Ter- tio casu in crimine hæresis, vt in c. se- cundo leges. de hæ- re. in vj. in quibus casibus facta cōfessi- o facit trāsire pce- nā ad hæredes. ad- de Bart. in l. ff. de bo. eorum. in fine. ¶ Fallit tertio, quia tūc in alio iudicio etiā inter eadē p- sonas, nō pbatur, ego teneo istā opi- nionē: quā videt etiā tene- re hūc Feli. & eam fortitico isto me- dio. l. fi. C. de testi- vult, qd quando tes- tes sunt examina- ti corā arbitro si vi- uūt, qd sit in electio- ne eius cōtra quem producunt, eis sta- re, vel petere vt ite- rū examinent. Vn- de dico, quidem est dicendū de iudice coram quo attesta- tiones non publi- cate producuntur: quia erit in electio- ne eius cōtra quem producunt, facere vt iterū testes exa- minent in isto iudic- io iudicio. neque est dicendū, quia- dex secūda instā- tię possit testes pu- blicare. & istud vi- det sentire Bart. in l. admonēdi. ff. de iureiur. in vj. co. in ver. qro, quid si di- cta testium. & istā opi. tenet Bal. in ad di. Spe. in t. de in- stru. ed. in v. l. co. in verb. acta. An. de bu. in c. Albericus j. eo. & idem tenet Bal. Sal. in l. gesta. C. de re iur. moti p d. l. fi. C. de testi. d.

Lex repellens. Adde tu, q. Guli. Bald. An. Paul. de de castro, & domi. Alex. in l. generali ter. ff. de in us voc. tenent. q. q. aliquā ex sacro fonte ba ptiūmatis leuauit, non potest vocari in ius sine venia. Ex quo ibi Bald. infert, q. pater spū ritualis nō potest esse testis, & sic cō pater in cā filiati, neq. etiā filiatiōis in cā patris spiri tualis. q. est menti tenēdum: scdm eū & de hoc solet ex pe dubitari in pra tica. Adde q. idē tenet Sali. in l. te stis, ff. de testi. Idē tenet Fulg. in l. iij. q. p. r. ff. de in us vocā. Facit tex. in c. ita diligere. xxx q. iij. & glo. in c. qui dormierit. xxx v. q. iij. Facit etiā q. vult Bal. in l. j. in ātep. char. C. v. v. q. mulier nō rep elliur ab accu p sonis sibi conuictis ita pro iniuria illa tata cō patri. Breui ter tene contrariū q. tenet hic Fe. vbi delictet, q. compa ter non repellitur à testi. in causa filia ti, neq. econtra filiatius in causa pa tris spiri tualis, eō, quā edictū de test. est prohibito certarū personarū vnde oīs persona quæ ex pre se non est prohibita, pōt testificari. l. j. ff. de testi. & dic q. iura præal. loquuntur quo ad impediē dum matri. ita te net Bar. i. cō. suo in stip. in qōge vet en te. Ro. & d. Alex. in. d. l. generaliter. & idem do Alex. in cons. suo. cccclx x. in cā & lite & in cō. dclxxx. in c. v. i. o. themate.

xit q. nō, sed cōtrariū voluit Bal. in l. si patro nus libertā. ff. de iureiur. sed pōt intelligi eius opi. secundū. quosdā, q. probatiōes super in e pto libello, nō valent. s. quo ad hoc, vt possit ferri sentētia in illa instantia: per. c. examinata cū materia. s. de iud. & no. Bal. in l. edita. in re petitione Paduana. in xij. colū. C. de eden. sed quo ad aliā instantiā, in qua producere libel lus aptus, valent probatiōes: per opi. Host. Item declaratur hęc fallentia in eo, qd dicitur. d. acta iducere saltē vitiū litigiosi. nā hoc est verū, quod ea, quæ respiciunt personā ip sius litigantis: quia ille cōtra quē lis cōtestata est, impediretur cōtra litem cōtestatē præsci bere illā rem minori spatio. xl. anorū. sed quo ad effectus respiciētes rem, vt scilicet post re mptionē instantiæ alienetur, certē cōtrariū nō erit nullus, si alienatio fuisse facta instan tia nō perēpta, iuxta. l. si. C. de litig. tex. est vbi hęc oīa probatur secundū vnā lecturā, in l. j. C. de præscrip. lon. tēp. & est casus notabilis & sing. secundū Imo. hic & idē Bart. in l. j. q. j. in in. ff. de litigio. Fallit secundū ista secūda, dū dicitū est acta ordinaria perire, vt nō pro cedat, si sunt approbata à Papa, per tex. no. in c. p. sentata. ver. huiusmodi acta. j. eo. & hęc quo ad quartā regulā, de qua etiam aliquid per. d. Anto. in. c. p. tuas. in anpe. col. j. eod. & quādo nō perijt instantia, sed fuit pñciatū nulliter an possit de nouo ex eisdē actis iudicari, vide Jo. ad. in Spec. de snē p. latione. §. iuxta. ver. sed si casu. & gl. in. c. ad probandū. de re iudic. & domi. Ant. Imo. & alios in. c. in literis. in. x. col. s. de offi. dele. & quādo iudex circum ducit edictum, quæ acta perēat: vide do. Ant. in. c. cōsultit. in. ij. col. s. de offi. deleg. Et ad secūda fallentiā primę regulę adde, q. ad illā l. iij. potest etiam dici. secundum Imo. hic, q. loq. in actib⁹ respiciētib⁹ p. priā psonā primi iudi. vt q. p. stita fuisse latidatio de soluēdo illd q. talis iudex iudicauit, expresso notē pro prio. iā tūc nō cōprehēdi successorē, per illū tex. Adde etiam ibi dicta secundū Imo. ibi q. licet coram successore in eadem instantia, nō fuerint actualiter producaacta: tamē poterit successor ex eisdem actis iudicare: licet de cau tela fit, q. producantur, vt voluit sentire Bar. in l. ij. C. de eden. & Bald. ibi expressius hoc, dicit, quod de necessitate non sit faciēda. d. productio. & ita dicit hic Imo. se a. s. obtinuit se de facto contra multos.

SYMMARIVM. Clericus pro sua ecclesia possunt testimo. ferrē. Clerici pro suis eccl. possunt testificari, si tria concurrant, de quibus glo. j. in fi. Clericus quādo est examinandus inter lai. in subsi dium veritatis Episcopo. debet eū examinare, & mittere de positionem eius seculari iud. Episc. an possint cōpelli testificari in casu necessitat. C. AP. XII.

Vm nūcius. Cler. p. p. ecc. sua te stificari possunt, nisi alia rōnabi lis cā impediāt. h. d. Et est expedi tum in sui materia in. c. in super. s. eodem. & intellige causam rationabile, quicquid teste inhabilitat, vt per iurū, excommunicatio, in famia & similia: secundū doc. hic Ex hoc dicit Bal. hęc esse notādū, q. sicut tales nō profunt

singularibus personis: ita nec ciuitatib⁹, vel alijs vniuersitatibus. Not. primō ibi: nisi alia. secundū do. Ant. Imol. & do. Abb. q. ha bilitatus respectu vnus impedimenti, pōt repelli, si aliud impe dimentū subsit. Ad idē glo. in. c. statutu. in prin. in verbo, canoni cis. de rescrip. in. vj. & tex. in. c. si gratiosē in fi. eo. tit. & lib. & in. c. nō pōt. de præb. in. vj. & in l. si dom⁹. ff. de ser. vrb. præ. sicut cessan te vna cā ex pluribus impedimentis, non cessat dispositio. §. affini tatis. in. fi. de nuptijs. Quod intelligit do. Abb. q. sunt plures cāe distributiue: quarū quælibet sufficit. Secus, si oēs simul cōsiderā tur: quia cessatio vnus inducit cessatiōē totius effectus: & dicit esse tex. suo iudicio sing. in. c. qm̄ frequenter. §. porro. iū. c. s. s. ma. aut. s. vt lit. nō cōte. per illū text. Ad hoc etiā not. do. Abb. in. c. d. cessante. in prin. de appel. & in. d. §. porro. de qua materia vide dis fusius, quā alibi per Imolā. in. c. post translatiōem. in xij. colū. s. de renun. post gl. Io. an. & do. Ant. ibi & per glo. Bar. & Imo. in l. ij. §. si. ff. de dona. & glo. in. §. his oibus. l. j. dist. & in. c. tuē. xix. q. iij. & Spec. in tit. de dispu. & allegat. §. post hoc. ver. illud. & Cy. lac. but. Bal. & Sali. in l. g. n. l. i. j. C. de epi. & cle. & gl. in. c. & si Chri stianus. j. de iureiur. & Dy. in regula. decet. de reg. iur. in. vj. & Bar. in l. demonstratio. §. j. in. viij. q. ff. de cōdi. & demon. in. vj. & in l. i. vē tri §. in bonis. ff. de privileg. credit. & in l. j. §. sexū. in verbo causam ff. de postu. & Lapū allegatiōe. c. j. que incipit, in ciuitate. in. viij. col. & do. Abba. in proemio Gregoriano. in. v. col. in quibus locis habes, & quæ sit causa finalis, & quæ impulsua. De quo etiam per doct. in. c. qm̄. in. j. q. de immu. eccl. lib. vj. vbi post Io. and. col. ligit vnū modū cognoscendi causam impulsuā: videlicet, qn̄ lex latius postea loquitur in parte dispositiua, quæ fuerit causa in l. posita. de quo etiā per Bald. in l. eam quā. in. ij. col. C. de fideicō. & in l. j. in. iij. col. C. de falsa cā adiecta legato. & Imo. post do. Car. in. c. pe. de cle. coniu. & Bal. in l. si post tres. ff. si quis cauti. & in. d. l. generaliter. vbi semper vide. Et glo. j. in fi. ibi: quod verius vide tur. Idē Imo. Hosti. Bal. & alij hic, requirentes tñ tria ex mēte gl. Primō, q. alij testes nō reperiātur, per. c. quāquā. xiiij. q. ij. Secūdo q. non sint liberti eccl. propter acquitatē. c. j. s. tit. j. & per id, qd de filio carnali dicitur in glo. etiā si veritas aliter sciri nō pōt. q. not. ad dicēda in. c. j. tit. proxi. Tertio, q. non sint procuratores pro ecclēsia. ne sicut pro ipsa testificari prohibentur. c. in super. s. eod. ita nec cōtra eam testificatur. & istis modis intellige etiā glo. fi. in. c. venies. j. eod. Et inquantū doct. rñdēt ad ar. de filio, qd lo quitur de filio carnali, nō de spiri tuali, nota qd lex repellens filiu ā testimo. in cā patris, nō intelligitur de spiri tuali. Sed in cōtrariū facit qd not. glo. in. c. pictaciū. xxx. q. iij. que dicit, q. magis diligen dus est pater spiri tualis, quā carnalis. & dicit Gul. de cuneo in l. adoptiuū. §. patronū. ff. de in ius vo. q. pater spiri tualis nō potest vocari in ius sine venia, sicut nec carnalis. & dicit glo. in. c. j. de co gnatio. spiri. in. vj. qd dignior est cognatio spiri tualis, quā carna lis: & in terminis, q. nō possit testificari, tenēt Gul. de cu. & Bal. in l. generaliter. ff. de in ius vo. nihilominus verū est quod dicunt hic doct. & ita expressē tenet Bal. in l. parentes ante fina. C. de te sti. tum, quia probatiōes nō sunt angustandæ. l. qm̄. C. de hære ti. tū quia edictum de testibus, est prohibitoriū. c. j. s. eo. & istud se quitur do. meus hic: dicens autoritatē Io. And. esse semper men ti tenendā. In hoc adde do. Flo. idem tenentē in l. testis idoneus. ff. de testibus. & Sali. in. d. l. parētēs. & non alleges tu hęc Io. and. quia non loquitur in filio spiri tuali: de quo in dictis locis. s. per leuatiō nem de sacro fonte, sed in monacho ecclēsiæ collegiatā, qui lar gē dicitur eius filius. c. cui portio. xij. q. j. Et extra glo. tene men ti plura, quæ ponit hic do. Abba. ad intellectum. c. super pruden tia. xiiij. q. ij. & c. quāquā. ea. causa. & qd, quia dicit, q. qn̄ inter lai cos est examinandus clericus in subsidiū veritatis, debet Episcop. aut per se, aut per alium examinare, & transmittere dispositiōē seculari. Est em̄ prohibitum clerico deponere coram laico. c. testi moniū. xj. q. j. & c. nullus. xxij. q. v. si tñ testificaretur etiā sine licen tia Episc. valeret eius depositio: secundū do. Abb. valde solēniter, eū nō reperiā expressē prohibitiū, qn̄ spontē deponit, & per alias rationes

rōnes de quibus per eū, dicentē idem in effectu de religiosis, cum simpliciter permittant testificari, vt in Speculo de teste §. j. verfi. item q. est monachus. & in. c. & si Christus. in fi. de iureiur. & in §. cogitandū. in auf. de monachis. & ibi gl. & Bal. in auf. ingressi. in. j. col. C. de Epi. & cle. vt hic per do. Abb. cōtra quē fortiter facit secundū do. me. hic. d. c. super prudentia. ponēs in providentia Episc. testi. cleri. nō distinguendo an spōtē, an coactus testificetur, vñ omisio istius licetiæ videf vitiare actū, cū debeat pcedere secundū Bar. in l. j. ff. de aqua plu. ar. & in l. si quis mihi bona. §. ius sum. ff. de acqui. her. & oēs in. c. cū consu. s. de cōsuetudine. & p. fertim in religiofo, qui nō habet velle, nec nolle: etiā quo ad vali ditatē actus. c. si religiofus de elec. in. vj. Et q. debeat requirere licentiā prelati, firmat Bal. licet ipse nō dicat in l. qm̄ liberi. in prin. C. de testib. & idē in reli. difficilē seruaref opi. d. Ab. sed in cleri. seculari fortē transiret: scdm do. meū: quia phibitio. c. quāquā. est inducā ad cōseruandū honorē cleric. ne laicus videatur in eos au torizare: sed qn̄ spontē testificat, videatur tūc omisio leuis solē nitatis: idē nō vitiat. l. j. ff. de vē. in spi. Facit gl. in simili. lx. dist. in summa & qd not. Bar. in l. si. in prin. C. de iure delib. de signo crucis omisio iū inuētorū, qd nō vitiat. & cū hoc transeo, & adde gl. fi. in. c. j. s. de iur. cal. que in terminis voluit omisio nē similis licetiē nō vitiare actū. & ibi d. Abb. in. x. & xiiij. co. reasumit ista oīa de quibus testamē. in quo fratres minores sunt testes: quia hoc nō reperitur eis prohibitiū. & allegat multa nō aduertens ad c. super prudentia. qd prohibet ecclesiasticos esse rogatos in testes, in instrumentis, que sunt inter laicos. Vnde ex hoc puto illud. c. procedere de honestate per id, qd etiam not. glo. in. d. §. cogitan dum cū cōcor. de quibus. s. Et An aut Episcopi possint cōpelli testificari in casu necessitatis, dic vt ibi per do. Abb. cōcludentē q. sic. seruata solēnitatē. nec honore. C. de Episc. & cle. & an ista p. cedent in cā criminali, vt cleri. possint testificari cōtra laicum, vel pro laico, dicitur post do. Abb. j. eo. de cete. Et adde, q. si Episc. defert iuramen. cle. vel religiofo, vt testificet, videtur ei dare licetiā testificandi. Ita probatur ex eo, qd signatē not. Io. an. in regu la, qui tacet. ad fi. de reg. iur. in. vj. vbi dicit, q. si cōstitutio Episc. prohibet alienatiōem fieri sine cōsensu Episc. & clericus alienet in ipsū Episc. nō incurrit pce. statuti: quia ex illo actu videtur ei da re licentiā. & sequitur do. Abb. in. c. nōne. in vlti. col. j. de presum. & in. c. cū dilectus. in prin. per illū tex. s. de cōsue. Et ad idē qd no. Bart. in l. frater à fratre. ff. de cōdi. inde. & Bal. in l. bonorū. C. qui admitti. & do. Ab. in. c. per vestras. j. de iure patr. & Bal. in l. si. C. ad Mace. & Ang. in l. j. §. fuit questū. ff. ad Trebel. cū similib⁹. vbi dicit, q. si statutu requirit cōsensum patris in cōtractu filij & pa ter cōtrahat cū filio: videf absq. alio aēu separato cōsensum adhi bere. & ita in materia nostra, quo ad relig. habui in factō. in quo quantū ad hęc licentiā, nō differt Episcop. ab Abb. per id, qd notat glo. in. c. cū pastoralis. ij. q. vij. & do. Abb. in. c. cū contingat. in. x. col. s. de foro. compe. cū similib⁹.

SYMMARIVM. Criminosus quāuis tolleratur, quia fortē habebatur pro idoneo, potest nūc repelli, si probetur crimen. Sententia lata super statu alicuius, sicut facit fidē in quocūque iudicio: ita etiā & probatiōes inhabilitantes personā alicuius. Lex canonizata contraria canonibus, non est seruanda in foro canonico. Infamia potest esse ita occulta, douq. non vitiet actū solēnem. Infamia si testificatur, & post testimo. restituitur ad famam, non reconale scit eius testimo. Banniti pro maleficio, an possint testificari? C. AP. XIII.

Super eo. Crimē nunc probatū, repellit te stem, etiam si de illo aliās non sit damnatus. h. d. Et expedietur plenus in. c. testimo niū. eodem. Et Not. primō, q. de iure canonico criminosus quāuis tolleratur, qui fortē habebatur pro idoneo, pōt repelli si nūc probetur crimen. si tamen fuisse test

is instrumentarius occultē inhabilis, dato quod postea appareret inhabilis, secus esset: secundū do. Abb. hic. p. l. j. C. de testa. Et idē dicit de sentētia lata ad dicta testium inhabiliū: quia nō reprobat, licet postea offeratur probatiōes sup inhabilitate, per. c. presentiu. j. eod. nisi fuerit appel. quia in causa appellatio nis poterit obijci. allegat glo. in verbo, per sentētiā, in. c. j. de excep. vel nisi opponeret ur falsitas, scdm notata in. c. licet. s. tit. j. Et No secūdo, q. sicut sententia lata super statu alicuius, facit fidē in quocūq. iudicio, vt in l. in genuum. ff. de statu hominū. & notat gl. in. c. pe. j. de re iudi. ita etiā sententia & probatiōes inhabilitates personā alicuius. Facit. lex ea. ff. de postula. & j. q. ij. c. citō turpē. Et Gl. priā ibi, idē. l. Iulia. illud est secundum leges, apud quas ita demum repellitur criminosus, si fuit dānatus, vt in cōtrarijs. Secus, secundū cano nes, in quibus satis est, q. nunc potest conuin ci: secundum doct. hic, ex quibus verbis notat do. Abb. q. lex canonizata cōtraria cano nibus, nō est in foro cōonico seruāda. & hoc idē, quia Gratianus incorporans illā canoni bus, non potuit legi canonice p. dicare, per notata. in. c. ij. p. Io. And. & alios. s. de rescrip. secundū eum. cui adde glo. notabilem idem probantē in. c. j. in verbo tractamus. post me diū de re. eccl. nō alie. in. vj. & ibi Do. in. iij. col. ver. no. bñ. Dicit eā ad hoc esse ordina riam. & idem tenet Imo. latē post alios in. d. c. ij. Vbi autem canō facit mentionē de lege, illa dicit tunc facta Papæ: scdm gl. in. c. in pri mis in verbo, lex Cornelia. ij. q. j. quā allegat do. Ab. in. c. nouit. in. xv. col. s. de iudi. & in. c. j. in. ij. notabilij de p. sum. & Imo. in. c. j. in. ij. colū. s. de consi. i. Et an sit verum, q. oporteat de iure ciuili teste fuisse de crimine, nedum cōuictum, sed etiam condēnatū, dicit j. eo. te stimoniu. & re vera licet doc. hic p. fertim bal. simpliciter dicant, q. sic. tñ in contrarium est gl. expressa in. d. §. item lege Iulia. in verbo, in vinculis. per illū tex. in verbo, vt cōuictus. & sic et loquit. l. iij. ff. de testi. Idē exp. s. not. gl. fi. & ibi Bart. in l. q. iudicio. ff. de accusa. & videtur tex. in l. quoniam liberi. C. de testi. & in l. ij. ff. de senato. & facit ratio: q. testis remo uet ab infamia. d. l. ij. verfic. nā qdā. & infamia contrahit aliq. ipso iure, nulla præcedē te sentētia. l. decreto. C. de infamibus. l. palā. §. que adulterio. ff. de ritu nuptia. & per Cy. in rubrica. C. de infamibus. Et in materia dicit Bal. hic, q. infamia potest esse ita occul ta apud hoies, q. nō haberet vitare actum so lēnem: puta testamētum. allegat glo. quam dicit fingi. in l. cum lege. ff. de testa. & in auf. de tabel. §. pe. de qua dixi in. c. fraternitatis j. de here. Et itē dicit, q. si post testimoniu resti tuitur ad famam, nō recoualescit testimoniu. allegat. l. iij. §. duæ cāe. ff. de Carbo. edic. Itē dicit, q. si testis cōdēnat⁹ appellauit, & interim tulit testimoniu, postea deseruit appellatiōē valet testimoniu: quia licet appellatio fuerit de ferta: nō fuit desertū testimoniu. Ita dicit sin. notari in l. furti. §. j. ff. de infa. vbi vide gl. penu.

Et itē dicit, q. banniti pro maleficio pnt testi ficari de iure ciuili: quia bannū nō irrogat infamia iuris, & potius finget contumax, q. cōi ctus, & cōtumacia nō infamat: quia propriē

Cōtumacia. Ad detu in contuma cia sit delictū: glo. in l. si filius. la. ff. de terro. act. Bar. in l. j. in fi. ff. si quis ius dicen. tenet q. sic. Adde q. cōtra riu tenuit Bald. in l. si mora. ff. fo. ma. vbi dicit, q. cōtu macia sine mora, non est propriē de licitū in committē do: & sic non est ve rum maleficiū, sed interpretatiōē. idē cum statuta dicunt strictē intelligi sta tutum loquens de maleficio, non ha bebūt locū in con tumacia. & sic pa ter, q. sic bannitus pro maleficio impu nē possit occidi, non possit occidi bannitus pro con tumacia. Cum Bal. transit Imo. in. d. l. mora, & vide Bald. in l. fin. C. de crimi. stellio. & adde bar. in. d. l. j. in fi. ff. si quis ius dicen. vbi ponit istam. q. de bān nito.

loquedo no est delictu cum no constat in male agedo. sed in omit tado. & dicit q est cois opinio, nisi statutu aggravaret cotumacia: vt quia haberet pro cofelsioe: quia tuc est infamis infamia iuris municipalis. alleg. Bar. in l. infamen. ff. de publi. iudi. & sic nulli bi poterit testificari, per l. ex ca. ff. de posthu. secundu ipsum. Cui adde in eo, qd dicit contumacia no est maleficiu, qd de hoc etiam ponit in l. & in multis. C. de appel. & Bar. i. l. omne delictu. ff. de remili. & Bald. in l. f. C. de crimine stellationatus. & est varietas inter doct. propter glo. iij. q. j. in summa. & in c. ex literis. s. de costi. cu cocor. tn qd dicit Bal. hic, comuniter tenetur: quia cotumacia no conumeratur inter tractatus publicoru aut priuatoru maleficio- rum, sed inter ciuiles. in titu. si quis ius di. no obtemper. & in qua tum dicit Bald. q nedu in loco a quo est bannitus, sed nec in alio potest testificari: per d. lex ca. vide qd not. do. Abb. in c. pastorali- s. veru. in penult. col. de appel. & in c. postulasti. in v. col. de fo- ro cope. & aliter non examino.

SVMMARIVM.

- 1 Laicus non testificatur contra clericum, in ca criminali, neque clericus contra laicum.
2 Clericus an possit accusare coram iudice ecclesiastico
3 Clericus an possit testificari pro laico in causa criminali: Et cocludit quod non: quia regula fallit siue limitatur septem modis.
4 Laici possunt testificari contra clericum quando delictum est commissu in loco. vbi nulli sunt clerici. nume. 5.
6 Laici possunt testificari contra clericu quando delictum clerici dicitur notorium.
7 Laici licet no admittantur ad testificandum contra clericos quo ad plenam probationem, sed ad indicium sic vt saltu clericus subijciatur tortura. adde nu. 8.
9 Laici possunt de testificari contra clericu quando agit de crimine ciuilit.
10 Laici possunt accusare clericos si suam vel suoru iniuria prosequantur.
11 Sui qui dicantur?

CAP. XIII.

DE cetero In criminali laicus no testifica tur cotra clericum: accusat tn pro sua & suorum iniuria. h. d. Et procedit etia in clerico habete solu primum toturam: secundu doc. in c. sicut sacerdotes. ij. q. vij. & probatur hic in verbo, clericu. in c. o. c. clericos. & ibi glo. in verbo, p. salmissa. x. xj. dist. ¶ Procedit etia econuerso vt clericus no admittatur contra laicu criminaliter. & ita per istum tex. no. glo. in c. testi. xj. q. j. & ibi bonus tex. ¶ Fallit dupliciter. Primo, nisi laicus accusetur de crimine ecclesiastico cora ecclesiastico, secundu Hugutio. & Archid. ibi, & do. Abb. hic. ¶ Fallit secundu, nisi in iudicio secula ri veritas criminis aliter haberi possit: secundu do. Ab. hic per. c. quaqu. xij. q. ij. & sequitur do. meus hic: dicens tunc clericu posse se alle. d. An. & bn in c. dilectoru. in vlt. col. tit. proxi. sed cofidera bn: qa si loquit, vbi no agit criminaliter, hoc est claru. & ita tenet Arch. in cle. testimo. dicens, q vbi agitur de crimine ciuilit. pos set esse testis: nec ei noceret, si postea iudex sanguinis puniret. sed si isti intelligunt de causa criminali criminaliter mota, no bn lo- quuntur p id, qd no. Spe. in tit. de lega. s. iuxta. ver. ite litigiosus. & gl. in c. j. di. nec valeret in hoc protestatio, de qua in c. ij. de ho- mi. in vj. qa est oino contraria facto. in quo ciuilit. nihil agitur. ¶ Itē inquatū dicit, q cler. pot accusare criminaliter cora eccle. adde Archi. idē tenentē in d. c. sicut. & allegat etia gl. in c. j. di. dist. sed dicit. Do. in d. c. sicut. q ille tex. facit in cotrariu: qa prohibet accusationē, no distinguendo cora quo iudice fiat. & ratio tex. po sita ibi in fi. cocludit in vtroq iudice, dū dicit oportere cleri. esse mites. Sed posses dicere, q in test. secus, vbi alij no essent, per rō- nem. d. c. quaquā. ¶ Vtrum aut clericus possit testificari pro lai co in causa criminali: videtur q sic, per id, qd quod dicā. in vers. Limita quartu. sed tn vbi seruarentur leges loquentes de pena ta- lionis, secus esset: per ea, quae elegāter no. Imo. post do. Ant. in c. j. in. iij. col. s. posthu. concludens clericu no posse aduocare pro reo sanguinis, ne accusator puniatur pena talionis. cotra Host. & Io. And. ibi & gloss. in c. j. di. dist. no distinguēdo, an reus iuste condē netur, vel non. vt ibi per eū. qui etiam dicit non prodesse prote- statio nem. d. cap. ij. per id quod, s. dixi. & sic per hoc de aduocato

fortius infertur ad testē, qui magis vrget in iudicio. & isti adde beatu Tho. secunda scde. q. lxx. articulo. j. in fin. vbi dicit: ministri altaris non possunt compelli testificari in ca sanguinis. ¶ TMO ista declaratioe limita. Primu, nisi delictu de quo clericus accu- satur, esset commissum in loco, in quo no essent clerici: secundum do. Abb. hic: ne delictu remaneret impunitu. Nam in tali defectu probationis, inhabiles aliās admittuntur. c. veniens. in fi. & ibi di- cetur. eod. & mouetur ex alijs de quibus per eū. pro quo diffuse inducit hic do. meus. l. j. C. de questionibus. vbi prohibitus testifi- cari cotra aliū propter reuerentiā: potest testificari in subsidium in causa criminali. Ad idem. c. h. j. tit. proxi. inducendo subtilius, quam do. Abb. vbi laicus admittitur: no quia crimen sit exceptu sed quia veritas aliter sciri non potest. Nam si esset crimen excep- tum, tunc si laicus esset particeps criminis, admitteretur ad testi- monium non in subsidium. c. j. de testi. in. vj. & c. fi quis Papa. lxx. ix. dist. ¶ Sed credo, q difficultas ista limitatio obtineretur: quia no valet simpliciter consequentia: veritas alter haberi no potest ergo testis inhabilis efficitur habilis. sed istud est solu in his, quae de sui natura ab alijs sciri nequeunt. & notant singularē do. Ant. & Innoc. in c. tertio loco. s. titu. j. & ibi dixi in. iij. notabili. & est tex. melior de iure in c. in literis. eod. & hoc modo non ob. d. l. j. quia loquit in causa adulterij, in qua domesticu admittitur. l. cō- sensu. C. de repudijs. & in casu. c. h. j. titu. ij. non apparet, qd agere- tur criminaliter. Vnde licet in quibusdam causis ciuilibus, videat ur admitti testis inhabilis in subsidium: vt hic per do. Abba. tn in criminali lex canonica adeo refert, ne laici testificentur contra clericos, qd no videtur iste casus posse non de nouo induci ex so- la auctoritate domi. Abb. cotra quē etiam facit quod dicit Bart. in l. f. ff. de in litem iurando. vbi dicit, q licet cotra dolosum, cū agitur ciuilit. data difficultate probatioe fiat probatio per iura- mentum: no tn cū agitur criminaliter. & cū dubitatur, ne crimē remaneat impunitum, rōde ex text. in l. absentē. in prin. ff. de pec. Responde aliter, quod ipi laici poterunt eum accusare ciuilit. vt remoueat a beneficio, quia possent. sed plenē limita in cap. ex parte. s. eod. & diceretur agi ciuilit. per c. tuā. de symonia. & sic no remanebit crimen impunitum. ¶ Limita secūdo istum text. vt non procedat, quado delictum clerici dicitur notoriu, secundum domi. Abba. hic per text. optimu in c. cū dilectus. el. ij. ad h. j. de purga. cano. ibi, cuius vniuersa vicinia populus testis erat. & illu text. notat etiam do. Abb. ibi & plenius in c. cū no ab homine. in. vij. col. s. de iudi. vbi omnino vide. Bene facit, qd not. do. Ant. in c. ex parte. in v. col. s. eo. vbi etia sic limitat istu text. quo ad accusationē, & pro hoc, quia in notorio non requiritur ordo iuris. c. ad nostram. el. iij. de iureiur. Ad idē, qd not. do. Ant. post Ioan. andr. in c. tam literis. in vlt. col. j. eod. vbi dicit, q laici sunt idonei testes ad probandū famā contra clericu. ¶ Limita tertiu, vt regulariter laici hoc casu non admittantur, quātum ab effectu ple- ne probationis, sed ad indiciu sic, vt saltu clericus subijciatur tortura: secundu do. Ab. hic. allegat notata per glo. in l. capite quinto ff. de adulte. & tex. in l. quero. in fin. ff. de edil. edi. & quod not. In- noc. in j. s. de proba. & in c. qm. s. eo. vbi hoc optime sentit. & bn facit qd not. Barr. in l. f. in fi. ff. de in litē iurando. vbi dicit, quod qn priuilegiata probatio plenē probat in ciuilibus, facit indiciu sufficiens ad torturā. sed claru est, q in ciuilibus testimonium lai- ci plenē probat contra clericu, ergo & c. Et quanuis do. meus hic tenet cotrariu, quia laici prohibētur testificari hoc casu propter reuerentiā in c. laico. & c. laici. ij. q. vij. vñ no facit talis testis indi- cium, secundu Bar. in l. j. s. diuus. & glo. in l. j. C. eo. Bar. in l. mari- tus. ff. de questionibus. tn transeo cum do. Ab. propter doctrinā Inno. in c. cū dilectij. de accusa. cum cocor. quas aliās ibi dedi: quia non est simpliciter verum, quod reuerentia impediatur quod ad in- cium, vt per Bald. in l. seruos. C. de questionibus, maxime, per d. l. quero. in fin. & posito q ita esset, non put o reuerentiā debē- dam clerico per laicu esse similit reuerentiae serui in dnm, per c. qualis. in fin. viij. q. j. ¶ Limita quartu, nisi laicus testificatus in casu capituli produceretur pro clerico: quia pro ipso testifi. pos- set. ita probat glo. in c. clerici. lxx. di. de qua dixi in c. iij. s. titu. j. bene facit contra catholicu, potest tn dici produci a catholico in fauorē ipsius. Facit quod not. glo. & Bart. in l. lege. lul. & in l. inui- ti. ff. de testi.

ti. ff. de testi. Ad idē gloss. ij. in c. j. xxvij. q. ij. que incipit, dicit per illu tex. q clericus pot se probare innocentē, etia per mulieres. & pro hac limitatioe est casus in terminis in c. peruenit. ij. in tit. j. se- cundū comunem lecturā, q ibi ageretur criminaliter. ¶ Limita quintu, nisi ageretur de crimine ciuilit. scdm Host. & do. Abb. hic per. c. ij. s. eo. & c. tā literis. s. eo. etia si agatur ad priuationē bn- ficij: quia no est ca criminalis. c. per tuas. el. j. de symonia. & idem si per viā inquisitionis, vel denunciatiois. arg. d. c. tā literis, secundum ipsos & Fede. cōf. xxij. inci. Titius electus. vide quāuis aliud sen- serit Archid. in c. quia iusta. v. q. vj. ¶ Limita sextu, nisi accusatio criminalis seu testimo. essent super criminibus exceptis, secundum glo. & oēs hic. & istud quo ad accusationē declarat plenē per glo. & doc. in c. cū. p. j. de accu. & gl. ij. q. vij. in summa. & respectu test. ¶ Nota primu duplex genus causarum ecclesiasticarum & ciuiliu. & ciuiles intelligunt doctores de rebus temporalibus. ecclesiasti- cas, de ecclesiasticis. & remittit do. Abb. ad gl. ordi. xj. q. j. in summa. vide tu lo. An. in c. lris. s. de iura. cal. & in Spe. titu. de a. t. ore. s. j. vers. porro. & plenē Lapu alleg. lxx. q incipit, sape vidi. & do. in c. frequēs. s. j. vers. quero. an ca. de testi. spo. in vj. & in simili glo. in c. j. in ver- bo, omnimoda. de fo. cope. & quod not. gl. in c. j. in verbo, quibus de re iud. Et q dicant cause maiores, magna. & minores, vide Host. in c. h. j. de cri. fal. & ibi Ana. in. iij. col. & do. Car. in cle. no potest in. xj. q. de pcur. & Spe. de iu- risd. om. iudi. ad fi. vers. & breuiter no. & do. Abb. post glo. in c. de appel. j. vers. quero. an ca. & docto. in aut. nisi breuiore. C. de senten. ex breui. reci. & Bart. in l. leuia. in fin. ff. de accu. & do. Anto. in c. si pro debilitate. in. ij. col. s. de offic. deleg. & eundē in simili in c. quere- lā. in vj. col. s. de pcur. & ibi Imo. & do. Ant. in c. edoceri. in. iij. colum. s. de rescrip. ¶ No- scdm, q non solum circa decisoria, sed etiam circa ordinatoria pcessus ius ciuile seruaf in foro cano. vbi no contradicit canoni. qd est menti tenendum secundu domi. meum. hic, qui remittit ad no. in c. j. de oper. no. nun. & Bar- to. in l. priuilegia. C. de sacrosan eccle. vide et de materia late Pe. de Anc. in repeti. c. j. in vj. char. vers. hic itaq pramissis. s. de consti. & Bal. in c. h. j. de prescrip. & ibi Imo. in j. char. & do. Abb. post Ioā. And. & do. Ant. in c. ec- cle. el. j. in vlti. col. s. vt lit. pē. & late Do. in c. j. x. distin. Albe. in j. parte statutorum. q. ix. & do. Abb. plenē in c. eccle. in illis septē casibus. s. de consti. & in repeti. c. cum esset. in primis char. de testa. & Imo. in c. j. ij. col. s. de costi. & dicunt singu. do. Anto. & Imo. in c. clerici. s. de iudi. qn in casu miserabilu personaru vel pauperu, canones contrarian legibus, de bent seruari canones, etia in foro ciuili. & di- cit do. Abb. in c. iij. de testamen. q licet ius ci- uile non repugnās statutis ecclesie debeat ser- uari in foro canonico: tn vbi lex ciuilis foue- ret lucrū odiosum pximo, vel rigorem que- dam, tunc no est seruandum in foro canonico: licet expressē non reprobetur. facit. c. dilecti. s. de iudi. & in c. j. s. de dolo & contu. secundu eū. & vide Archi. in c. qd a patrib. lxxv. dist. vbi singulariter dixit, quod in spectantibus ad forum ecclesiasticum si ius canonicum sta- tuit rigorem, & ius ciuile aequitatem, stabi- mus iuri ciuili. Vnde si clericus iurat dare. x. vsq. ad. x. dies etiam quo ad euitandum per- iurium, respicimus diem a media nocte, secū- dum ius ciuile. de quo in l. more Romanō. ff. de ferijs. de quo facit festum bald. in c. ego enim. in. ij. col. j. de iureiuran. & est gloss. soli-

SVMMARIVM.

- 1 Cause ciuiles & ecclesiasticæ, que dicantur?
2 Tertia productio testium, an debeat fieri sub vna dilatione?
3 Quarta productio testium non admittitur, quado est renunciatum testibus, etiam in prima & secunda dilatione

IN causis No potest fieri quarta productio testiu, nisi seruata solenitate. c. vltra tertiā. eo. & publicatis dictis testiu publice super ipsi disputari potest. hoc dicit.

¶ Nota primu duplex genus causarum ecclesiasticarum & ciuiliu. & ciuiles intelligunt doctores de rebus temporalibus. ecclesiasti- cas, de ecclesiasticis. & remittit do. Abb. ad gl. ordi. xj. q. j. in summa. vide tu lo. An. in c. lris. s. de iura. cal. & in Spe. titu. de a. t. ore. s. j. vers. porro. & plenē Lapu alleg. lxx. q incipit, sape vidi. & do. in c. frequēs. s. j. vers. quero. an ca. de testi. spo. in vj. & in simili glo. in c. j. in ver- bo, omnimoda. de fo. cope. & quod not. gl. in c. j. in verbo, quibus de re iud. Et q dicant cause maiores, magna. & minores, vide Host. in c. h. j. de cri. fal. & ibi Ana. in. iij. col. & do. Car. in cle. no potest in. xj. q. de pcur. & Spe. de iu- risd. om. iudi. ad fi. vers. & breuiter no. & do. Abb. post glo. in c. de appel. j. vers. quero. an ca. & docto. in aut. nisi breuiore. C. de senten. ex breui. reci. & Bart. in l. leuia. in fin. ff. de accu. & do. Anto. in c. si pro debilitate. in. ij. col. s. de offic. deleg. & eundē in simili in c. quere- lā. in vj. col. s. de pcur. & ibi Imo. & do. Ant. in c. edoceri. in. iij. colum. s. de rescrip. ¶ No- scdm, q non solum circa decisoria, sed etiam circa ordinatoria pcessus ius ciuile seruaf in foro cano. vbi no contradicit canoni. qd est menti tenendum secundu domi. meum. hic, qui remittit ad no. in c. j. de oper. no. nun. & Bar- to. in l. priuilegia. C. de sacrosan eccle. vide et de materia late Pe. de Anc. in repeti. c. j. in vj. char. vers. hic itaq pramissis. s. de consti. & Bal. in c. h. j. de prescrip. & ibi Imo. in j. char. & do. Abb. post Ioā. And. & do. Ant. in c. ec- cle. el. j. in vlti. col. s. vt lit. pē. & late Do. in c. j. x. distin. Albe. in j. parte statutorum. q. ix. & do. Abb. plenē in c. eccle. in illis septē casibus. s. de consti. & in repeti. c. cum esset. in primis char. de testa. & Imo. in c. j. ij. col. s. de costi. & dicunt singu. do. Anto. & Imo. in c. clerici. s. de iudi. qn in casu miserabilu personaru vel pauperu, canones contrarian legibus, de bent seruari canones, etia in foro ciuili. & di- cit do. Abb. in c. iij. de testamen. q licet ius ci- uile non repugnās statutis ecclesie debeat ser- uari in foro canonico: tn vbi lex ciuilis foue- ret lucrū odiosum pximo, vel rigorem que- dam, tunc no est seruandum in foro canonico: licet expressē non reprobetur. facit. c. dilecti. s. de iudi. & in c. j. s. de dolo & contu. secundu eū. & vide Archi. in c. qd a patrib. lxxv. dist. vbi singulariter dixit, quod in spectantibus ad forum ecclesiasticum si ius canonicum sta- tuit rigorem, & ius ciuile aequitatem, stabi- mus iuri ciuili. Vnde si clericus iurat dare. x. vsq. ad. x. dies etiam quo ad euitandum per- iurium, respicimus diem a media nocte, secū- dum ius ciuile. de quo in l. more Romanō. ff. de ferijs. de quo facit festum bald. in c. ego enim. in. ij. col. j. de iureiuran. & est gloss. soli-

Remittēs. Adde quod Bald. in l. no solu. § iniuriarum. ff. de iniur. limitat hic: videlicet, q qñ est facta plena re- missio iniuriarum in foro poeniten- tiali cum iuramen- to, quod prodest in foro iudiciale: ga potuit presby- ter pro alio acqui- rere vt not. Bar. in l. j. § publicu ius. ff. de iusti. & iure. in. iij. col. in vers. vlti. inducit. & di- citur ibi Bal. quod hoc maxime habet locu in liberatio- ne: iuxta not. in j. non solu. § liberatio- nis. ff. de libe. leg. qd no. diligenter.

taria in c. pronuntiandū. in glo. ij. de consecra distict. iij. & vide Bal. in l. imperialē. s. in. iij. col. de proba. fe. alie. per Feder. vbi fing. dixit. qd licet casus nō decisus in lib. feudorū in materia feudū sit decidēdus secundū ius cōe. c. j. s. Vbertus. de feud. cog. tñ si discordant ius civile & canonū. p̄gualt cano. in foro. ciuili rōne iuramenti. qd p̄stant vasa. l. per notata in c. nouit. s. de iud. & cit. c. vltimū. de foro cōpe. in. vj. & scias doct̄inā. qd in terris ecc. canō cōtrarias legi. seruaf̄ et in foro ciuili. sed secus in terris ipe. rij. nisi sit materia cōcernēs peccatū. secundū glo. magistralē in regula possessor. de reg. iur. in. vj. circa quā vide Do. in. c. abb. s. p̄ratus. iij. col. de re iudi. in. vj. & Bal. in. l. j. in. ij. col. c. qui bo. ced. poss. & Ana. post Card. in. c. ij. in. ij. col. j. de adulte. & Spec. in titu. de dispu. & alle. s. porro. ver. sed nunquid. & Imol. in. c. quinquatual. lis. in. xj. fal. j. de iureiuran. & in. c. j. in. vj. col. j. de consti. & do. in. c. ij. in. iij. col. j. propter glo. ibi in verbo ciuili. de arbitr. in. vj. & Pet. de ancha. in repeti. d. c. pe. in. xxxix. char. ver. sed pone exēplū & do. Ab. in. c. licet. in. vj. col. s. de foro cōpe. ex quibus fieri pos. set longa repetitio. ¶ Glo. j. ad finē. ibi. vel dic̄ qd tertia productio & hāc teneas secundū Imo. & do. Abb. hīc de mente. d. Ant. licet Bal. nō firmet. & est opi. Bar. in. aut. qui semel. C. de probat. quā expressē sequitur Bal. ibi in penul. col. & in. l. j. in. ij. col. C. de dila. & do. post glo. & arch. in. s. spatium. ver. iudicantes. iij. qd. iij. & domi. Ant. in. c. vlti. in. iij. col. videlicet. qd tex. hīc & in. d. c. vlt. tra tertiā. intelligatur. vt sonat. qd triplex productio ipe diat quar tam. sine solennitate. nō attēto an in vna vel pluribus dilatiōibus facta fuerit. quia rō solennitatis adhibendā est super subornatio nis. cū sit suspicio de scientia attestatiōnū ex reiteratiōe tot produ. ctionū. vt hīc per do. Abb. elegantius cāteris. qui postea sub. dit valde notat̄. qd ista solennitas nō esset necessaria. quādo quis fecisset plures produ. ctiones testiū qui adhuc examinati non fuis. sent. & idem vbi fecisset produ. ctiones in actu continuo. ita. qd nō potuit scire dicta illorū ante produ. ctionē. quā nunc vlt. facere. vnde intelligit. tex. de tribus produ. ctionibus cū effectu factis. vt hīc per ipsum. Cui adde. qd latē & eleganter scribit. T. apus idē te. nens. allegatione. lxxij. incip. in causa matrimoniali. vbi multipli. citer probat. qd licet ista iura exigat hanc solennitatē. qn testes fue. rint examinati. per hoc nō sequitur. qd vbi nō essent examinati. debeat denegari quarta productio. quia iste casus est min⁹ fortis. cessante. d. suspiciōe. & idē cōceditur quarta productio sine so. lennitatē. Ex quo verba legis quo ad solennitatē. nō adaptantur ad istū casum. & ibi postea plenē probat. qd in causis summarijs habet locū quarta productio. & si diceretur. secundū hoc nihil ab. breuiabit dilatiōes in summarijs cōtra Cle. s. p̄e. de verb. sig. r̄ndet. qd dabit pauciores dies. sed non pauciores dilatiōes. quia ex hoc. qd causa sit summaria. non perditur indultū hñficiū iuris. cū eadē equitas debeat cōcedere istam produ. ctionem in summaria. si cut in ordinaria. vt latius per ipsum subdit hīc do. Abb. qd erit ne. cessaria ista solennitas etiā si quis à princ̄i. nominauit multos tes. tes. nō tñ produxit omnes simul. sed fecit tres probatiōes. qa est eadem rō. & idē timor subornatiōis. vel paulō minor. & idē vol. uit Bar. in. d. aut. qui semel. & est vera opi. quā probat. tex. in. s. ve. ro. in. aut. de testib. secundū vnā expositionē gl. in verbo. denūcia. tis testimonijs. licet aliud dicant Bald. & Sali. in. d. aut. qui semel. ¶ In ea glo. ibi. & hoc intellige. nota qd ista quarta productio nō admittitur. vbi est renunciatiō testib. etiam in prima vel secūda di. latioe. quod est diligēt̄ notandū. secundū Imol. contra Inno. hīc & cū ista glo. cōcor. Bar. in. d. aut. qui semel. & do. Ant. & d. Abb. hīc. & hoc intellige de testibus. qui poterāt produci tpe renūti. ationis. secus. si illos producere nō poterat nō ex eo. quia essent im. pediti. sed quia ignorabat de existentiā nō obstat vlti. cōclusio. quin possint denuo produci nō solenniter. secundū Bar. in. d. aut. qui semel. quia renūtiatio nō extendit ad ea. que quis nesciebat sibi cōpetere. l. mater. ff. de inof. te. & in. l. Aquiliana. cū. l. seq. ff. de transact. & sequitur Imo. hīc & facit qd notat̄ do. Ant. Imo. & d. Ab. in. c. cū dilectus. j. de fide instr. & Bar. in. l. admonendi. in. ij. co. ff. de iureiuran. & Bal. in. l. j. in. iij. col. C. de cōdi. inde. dū dicit post cōclusiōem in cā posse produci instrū. de nouo reperta. ¶ Et in quantū do. Ant. & do. Abb. hīc dicunt idē esse. si sunt publicati te. stes. vt amplius nō sit locus produ. ctioni quartæ etiā solenni sup.

eidē capi. per not. eo. fraternitatis. adde elegans cōsiliū Pet. de anch. c. xix. qd incipit. ad euidentiā p̄mittit. vbi latē idem cōsu. luit. reputans istū casum nō fuisse prius tactum. & dicit qd ista iura debēt intelligi sano intellectu. Nā licet cōtra toties producētē iu. ra p̄sumat & suspicetur de fraude. tñ hęc p̄sumptio iure per mittente tollitur per dictā solennitatē. vt cū publicatio facta est. nec reperitur iure cautū. quōd post produ. ctionē testiū aliquis ad mittatur. sicut nec post renūciationē. maxime quia. c. fraternita. tis. j. eo. & cle. ij. eo. tit. simpliciter loquuntur. vnde dicit qd qui al. legat hāc limitationē ad alia iura. debet dare tex. vel doc. hoc dicē tes. & hanc dicit esse veritatē rectē intelligenti. & postea subdit & fortius. qd etiā si pars iuraret se nō didicisse attestatiōes publi. catas. & produxisset testes. nō audietur si ipse sollicitauit publica. tionē. vt ibi elegant̄ per ipsum. ¶ Item inquantū Inno. d. Ab. & cōmuniter alij hīc. & Bar. in. d. aut. qui semel. & in. l. ff. de fe. rij. & do. Ant. in. c. vlt. tra tertiā. in. v. col. ver. fallit. iij. j. eo. & glo. in clemen. ij. in verbo producere. eo. tit. cōcludunt. quōd si parte non contradicēte sit quarta productio. omiffa solennitate. valet. Adde secundū do. meū hīc tex. notabilem. per quē ista decisio su. stinetur in clemen. cōstitutiōne. s. de electione. iun. c. o. vt cir. ca. eod. tit. lib. vj. Dicitur enī in. c. vt circa. qd ille qui appellat ab ele. ctioe facta. debet ante omnia exprimere causas. cur ipugnet eum. debet etiā iurare. quōd credidit illas esse veras. & altero istorum omiffio. nō pōt in appellatiōe profequi cām nō expressam. Postea dicitur in. d. s. fin. qd si parte nō contradicēte omittit altera de his solennitatibus. videlicet probatio facta super exceptiōe. vt sic re. quirat cōtradi. ctio partis ad irritā dū p̄cessū. & dicit tacitē actui cōsentire. qd cōtradicat. vel cōtradicēs nō appellat. secundū. d. m. qui de hoc multū exclamat. sed certē circa istā suam indu. ctionem multum instari posset ex notatis per domi. Cardina. post alios in die. s. finali. in. j. & ij. oppositiōe. Sed posito. quōd procedat. non vrgent illa iura ad hoc. quia forma. c. vt circa. non est substantifi. ca. Patet. quia procedit illud. c. p̄cipiendo vt seruetur illa for. ma & nō seruanti imponit p̄nā. ergo cōtra factū tenet. ne indu. catur. duplex p̄nā. l. sanctio legū. ff. de p̄e. Ita dicit ibi. d. Cardi. ad fin. secundā oppositiōis. & dixi latē in. c. ij. s. eo. Sed opponi. tur contra istam cōmūne opinionē. quia pars videtur esse exclusā ab hac quarta produ. ctione nō seruata solennitate. idē p̄finito iuramento. sed in tali casu produ. ctio facta. videtur nulliter fieri. per tex. in. c. pastoralis. in verbo. nullatenus. j. de excep. vbi volens opponere post lapsum termini nō potest hoc facere nisi prius iu. ret. & de nouo peruēnisse & c. & sic prohibetur ibi nō simpliciter sed secundū quid. vt in casu nostro. & tñ admiffio exceptiōis alie. tra facta est ipso iure nulla. Patet ex illo verbo. nullatenus. qd im. portat ipso iure. scdm gl. in. aut. si qua mulier. C. ad Velleia. cū simi. li. Sed pōt dici scdm do. meū hīc. qd dictio nullatenus. nō semp̄ im. portat actus nullitatē ipso iure. sed aliqñ phibet actū valere secū dū subiectā materiā. allegat gl. in. c. pueri. in verb. nullatenus. j. q. j. & qd de dictioe. penitus. not. gl. in. c. Romana. s. cau. at. de sen. ten. excō. in. vj. Posses etiā aptius respōdere. qd posito qd. c. pasto. ralis. importet ipso iure. illud nō est mirū. qa est maior p̄sumptio malitiæ cōtra illū. quā sit p̄sumptio subornationis cōtra istū. Et pro doct̄ina Inno. hīc facit scdm do. Ab. qd notat Rota conclusio. ne. v. vbi in fortiori casu dicit valere receptionē testiū. ¶ si pars non opponat. valet post cōclusum in causa. si tñ fuit contradic. tū & appellatū. nō tenebunt attestatiōes. qa sicut est legitima causa appellandi. si de negat quarta produ. ctio cū solennitate. c. signifi. cauerunt. j. eo. ita fortius videtur legitima causa appellandi. si con. cedatur sine solennitate. & cum istis transeo pro nunc. ¶ Sed vo. lenti plenius indagari. oporteret passum istum trahere ad multa. maxime ad materiam. l. non dubium. C. de legibus. quam dixi re. missiue in. c. ij. s. eo. & cōsiderare. qn aliquid dictū est pro forma. an possit ab eo recedi. De quo per Bal. in. l. quoties. C. de iudi. & in. l. ff. s. quidē. C. de iure delibe. & an ista dictio nisi. quasi con. ditionalis. importet formam. de quo per Bald. in. aut. mat. in. ij. colū. C. quando mulier tutela officio. & essent vidēda notata per Bart. in. l. cum lex. in vlti. colū. ff. de fideiuf. Barto. & Imo. in. l. j. s. sub. flata. ff. ad Trebel. & Ioan. And. in Specu. de sen. prola. s. iusta. super verbo. itē nulla ratione litigatoris. qn statutum dicit. quē d bannitus

bannitus nō audiatur in iudicio. an processus erit validus. si nō opponatur. De quo etiā per Pet. de anc. cōsi. clxvj. qd incipit. principaliter. latē Bal. in dispu. statuto cauetur. & l. scire oportet. s. consequēs. per illū tex. ff. de excusa. tuto. & in tit. de pace Cōstā. super verbo. si quis aut. ibi. nō admittemus. Reliqua in materia huius decret. dicitur in. c. vlt. tra tertiā. j. eod. ¶ SVMMARIUM. ¶ Testis vnus quādo cōtradicat sibi ipsi. qualiter reducat ad cōcordiā in prin. & iunge nu. 2. & 3. ¶ Testis vnus quādo contradicet alteri qualiter reducat ad cōcon. diam. ¶ Testes plures quādo cōtradicunt pluribus. qualiter cōcordentur? ¶ Testes si sint inaequales. & discordat. possunt reduci ad cōcordiam. vi. de qualiter. Et an cōcordentur vt probent. vide nu. 7. 8. ¶ Cōcordia an fiat inter dicta testiū. & cōfessionē producētis. & cōclu. dit quōd nō. Hanc cōclusionē declarat. vt nu. 10. & 11. 12. ¶ Discordantia testium modica. nō est curanda. ¶ Testes si cōcordant in dicto. sufficit. licet discordent in causa. ¶ Vnus cōmunis loquēdi interpretans dicta testiū. p̄gualt. ¶ Concordia testiū an fieri debeat in causa criminali. vt probent? ¶ Excōicatus an quis potius p̄sumatur. quā non excōmunicatus? ¶ CAP. XVI. ¶ Vm tu. ¶ Præsumit multiplicatio actū. vt testes euitent crimē falsi. etiā ad finē probandi id. qd est deductum. hoc dicit. Et omiffis notabilibus doct. & alijs quibus nō est addendū. accumula breuiter famosam & dif. ficilem materiā huius Decret. per cōclusiones. in quibus habe tur an. & qn possint testes reduci ad cōcor. vt euitent falsum. ¶ 1 vel vt probent. ¶ Prima cōclusio qn vnus testis contradicet sibi ipsi. tunc est in dicto suo varius. potest ad cōcordiam re. duci. secundū do. Ant. & do. Abb. hīc. per rationē istius tex. Idem Iaco. but. in. l. optimā. C. de cōtrahen. & cōmit. stipulat. & in. l. s. si possessori. s. item si iurauero. ff. de iureiuran. & in. l. cū de etate. ff. de proba. & Bart. in. l. Labeo. ff. de suppelle. ctile legata. & in. l. j. in princip. ff. de oper. no. nunc. & procedit secundum istos. qn varietas expressam cōtrarietatē non sapit. ¶ 2 ¶ Sed est dubiū. an cōcordetur. an etiā vt probet. in quo di. cunt do. Ant. & do. Abb. hīc. qd solū vt euitet periuriū. & idē bar. in. d. l. j. & in. d. l. Labeo. in. iij. col. ver. credere cōtrariū. & in. l. j. in. fi. C. de vsufruc. & Specu. de noto. cri. s. fama. in. fin. quia testi varianti nō creditur l. qui falso. ff. de testi. Idē sentit aperte gl. in. c. in nostrā. j. eo. & ea notat ibi do. Ant. quia dū lo. quitur de pluribus testibus contradicētibus. dicit hēndā esse cōcordiā. & aliter dicit deuo teste sibi cōtradicente. quini. mo dixit bar. in. l. eos. in. fi. ff. de falsis. qd vnus testis in dicto suo nunquā reducitur ad cōcordiam. vt p̄nā vel periuriū eui. tet. per tex. ibi & in. d. l. qui falso. Videtur enī maior contrarie. tas. qn est in ipsomet. quā qn inter plures. argu. l. j. cum. fi. C. de furt. nec isto casu loquitur iste tex. & ita videretur cōclusionē istam esse falsam. ¶ Nihilominus verius puto cōclusionem procedere. & concordari testem variantē. & non verē contra. riū. etiam vt probet. quia sicut eadem scriptura reducitur ad cōcordiam. vt faciat si dē. c. inter dilectos. s. ceterum. j. de fide instrū. & Barto. pulchrē in. l. ff. Lucius. ff. de cōdi. inde. Idē in teste. arg. l. in exercendis. C. de fide instrū. & in proposito de teste videt tenere bar. in. l. de etate. in. penul. colum. ff. de min. vbi dicit. qd si testis qui prius dixit Titū maiorem esse ex aspe. ctu. interrogatus quid sit aspectus dixit se nescire. non est con. trarius. quia subauditur scilicet aliter quā dixerit. Itē. qd talis te. stis reducatur vt probet. expressē firmat bal. in pulchra quæ. stione in. l. data opera. in. xvj. col. ver. sed hīc qd actor fecit duos articulos. nec aliter sensit Spec. bene intuenti in. d. s. fama & ita per hęc firmat do. meus hīc. subdens tamē in prædictis multū verari officii iudicis. vt bene consideret qualitatem personę. & dictorū. & difficultatem concordie. Adde bal. in. l. si defensor. ff. de interrog. act. vbi concordat cum prædictis. Pro quibus facit qd not. Imo. in. l. qui bona. s. si quis stipulatu. rus. ff. de dāno infec. vbi dicit. qd licet testis nō possit le emēda

re. ex interuallo. c. p̄terea. j. ti. pxi. tñ pōt interpretari dictū suum. qn interpretatio nō repugnat. sed est comparsibilis cū dicto. & si fortē diceret. qd verbū ambiguū testis interpretat̄ cōtra producētē. secundū glo. in verbo. dubium. in. c. in p̄sentia. s. titu. j. responde. qd illud non procedit. quando dictū tes. tis ex dictis suis p̄missis pōt declarari. & hoc apparet. quia. si dicta ipsius partis obscura recipiunt habilem saluationem. vt di cam. v. conclusionē. nō videt qd dicta testium ita absolu. tē debeāt cōtra ipsū interpretari. Et per hoc tollitur. quōd dicebatur videri maiorem contrarietatē in ipso teste. qn in. ter plures. & de dicta glo. in. c. in p̄sentia. dicit & in ver. scdō aduerte. ¶ T̄ Seda conclusio. Si vnus testis contradicet alteri. re. ducuntur ad cōcordiā vt periuriū euitēt. p̄ rationem huius tex. non autē vt probent. secundū Io. An. in Spe. titu. de testi. s. iam de interrogatorijs. additiōe incipiente. Hic autē. & do. mi. Anto. & domi. Abb. hīc. Sed quōd imō concordentur. vt probēt. tenet Bart. in. l. Gallus. s. ille casus. ff. de libe. & posthu. & in. l. si infulam. s. j. ff. solu. mat. & Imol. in. l. inter stipulan. tem. s. j. ff. de verbo. obl. sed concordat opinionēs ex mente do. Abb. hīc. distinguendo vtrum per reductionem ad cōcordiā testes remaneāt singulares. vel non. hoc est an fiat interpretati. tio de diuersis actibus. vel non. ¶ T̄ Tertia conclusio. Si plu. res cōtradicūt pluribus. & sunt inaequales. sit cōcordia vt eui. tet periuriū. nō vt p̄bet. qd stat plurib⁹ & digniorib⁹. secundū glo. in. c. cū cōtingat. in verbo. vtriusq. partis. s. de offi. deleg. & sequitur multum Imo. ibi in. iij. col. & idem tenet Bar. in. l. ij. s. pe. ff. si cer. peta. & in. s. ille casus. & Bal. in prima consti. C. s. quib⁹. & in. d. l. infula. & do. Flo. in. c. cū de etate. ff. de p̄ba. & Pau. de cast. in. d. l. j. si certum pet. Sed qd imō concordentur vt probent. sentit gl. iij. q. iij. s. si testes. & in. c. in nostrā. j. eod. & ibi hoc notant do. Anto. & domi. Abb. hīc. & Imol. in. l. inter stipulantē. s. j. dicens. qd fortē in practica seruaretur opinio cōtraria. propter autoritatē gl. & Inno. & idem Imo. hīc & p̄det ex notatis in. d. c. in nostrā. ¶ Quarta conclusio. Si testes sunt hinc inde inaequales & discordat. possunt reduci ad cōcordiā. vt probent. scdm Barto. in. d. s. ille casus. & in. d. l. si infulam. s. j. & in. d. l. Labeo. & in. d. l. ij. s. penul. & Ang. in. l. ambigua. ff. de legibus. & Bald. in rubri. C. si ex falsis instrū. in vlti. colū. & sentit glo. in. d. c. in nostrā. & do. Anto. in. c. ex li. teris. in vlti. colū. de spōsa. per tex. hīc. vbi nisi testes non probassent. nō potuisset rescindi sentētia. & ipsum faciunt valde singu. Bald. & Imo. hīc. & idem tenet do. Abb. hīc. allegans. & idem. c. cum Ioan. de fide instrū. vbi patet. qd licet probatio testium in eodē casu esset fortior probatione instrumētū. nū hilominus fieret reductio ad cōcordiā per multiplicationem factōrū. quando nō constaret de immunitate actus. & hoc te. net expressē Bald. in. l. in exercendis. in prima cōbinatione. C. de fide instrū. ¶ Sed qd non concordentur. vt probēt. tenet Bart. in. l. j. in. fi. C. de vsufrū. & bald. in. aut. at qui semel. in. iij. colū. de pro. & Bart. in. d. l. inter stipulantē. & Iac. butri. in. d. l. cum de etate. & ibi do. Flo. secus dicit de iure canonū. & rō in. l. si finita. s. si autem plures. ff. de dam. infec. & Iaco. but. in. l. sed & si possessori. s. itē si iurauero. ff. de iureiuran. quia dicta tes. tium amgigua vel equiuoca interpretant̄ cōtra producē. tem. c. in p̄sentia. s. de probatio. Sed ad hoc respondetur. qd illud est verum. vbi verba de suo proprio significatu sunt du. bia. vt in casu. c. in p̄sentia. de minore annis. sed vbi testes de. ponunt p̄ verba. quæ alio mō probantur per aduersariū. sunt certa. secundū p̄p̄riū significatū. tūc reducunt ad cōcordiā vt probent. vt qn testes dicunt fuisse latam excommunicationē post appellatiōe. quæ verba nō sunt ambigua. & quā sit con. certatio iter scribētēs. vtrū canonici hīc essent actores vel rei tñ dicit do. Abb. in hoc nō esse vim. qa nō fundat se papa sup fauore rei. vt hīc in gl. sed ne testes reatu piurij notent. canoni ci obtinēt hīc. qa nō essent rei vel actores. sed qa paruit excōi. cationē fuisse latā post. & posito. qd ipsi habuerint onus probādi. hoc nō arguit eos fuisse actores. vel reos. quir dicitē de ex cōicatus post appellatiōe. siue dicat agēdo. siue excipiēdo incumbit onus probādi. vt singu. not. glo. pe. in. c. venerabili

bus. de sen. exc6. in. vj. de qua meminit do. Ant. hic, & solenniter Ro. in. l. in illa. xij. col. ff. de verbo. obli. & notat Rotā decifio. ccelxxxij. incipien. Item quis petit. in nouissimis. & Ioan. And. in regula. cū sit partiu. de regul. iur. in. vj. in mercu. ¶ Et procedit ista cōclusio, siue testes producant ab eadē pte, siue ab vtraq; & variēt testes vnus partis cū testibus alterius. ita indistinctē vult glo. in. d. c. in nostra. & ibi hoc sequitur dom. Abb. & in glo. in. d. s. si testes. iij. q. iij. & Imo. hic. & in. d. s. j. Et bene facit, qd dicit de scripturis ab eadē parte productis, quā verba apparēt discrepātia. Cōcor. c. inter dilectos. s. ceterj. de fide instr. & Bal. in. l. scriptura. C. eo. tit. cū similibus. & tñ in ipis est minor rō faciendū cōcordā. per notata in. c. scripturā. j. de fi. instr. & ita tenendū est, quāuis dñs meus hī cōtrarium tenuerit in testibus productis ab eadem parte, & non bene: cū vtrobiq; sit eadem ratio. & facit quod de vno teste sibi contrario dictū fuit in prima cōclusione. & qd notat Inno. in cap. licet. super verbo. inuicem. s. tit. j. ¶ Quinta cōclusio. Licet fiat cōcordia inter testes vnus partis, nō tñ fit inter dicta testiu, & confessionē producentis. vnde si depositio testiu discordat ab intentioe producentis, nō cōcordabitur cū confessione partis: quia pars nō potuit in suū fauorē cōfiteri. xxij. q. ij. in prin. ita not. Inno. in. c. cū contingat. paulo post princ. s. de offi. dele. & sequitur Bar. Pau. de cast. & Ro. in. l. iij. s. creditū. ff. si cert. petat. & Bal. in. proce. C. s. quibus. in. j. colum. & do. Flo. in. l. cū de etate. circa mediū. ff. de prob. & do. Abb. in. c. cū Io. in. vlti. notabilij. de fide instr. & Imol. & do. Abb. hic: dicens se pro hoc allegare tex. notabilē in. c. in presentia. s. ti. j. dicit tñ quod cū confessione partis aduerse in his, in quibus potuit si bi prejudicare, bene fiet cōcordatio. per. d. c. ¶ Sed istā conclusionem declara primō hoc mō: quia licet dicta partis non concordetur cū testibus: tñ ipsa dicta partis inuicē apparentis contrarietate possunt concordari. ita singu. notat. Bart. in. l. j. s. ne quis eū, qui in ius vocaf. in quibusdā lecturis, vt refert & sequitur Pau. de ca. ibi vñ dicunt per illū tex. quod si quis producit articulos vel positiones, quarū vna dicitur alteri cōtrariari, qd ad tollendā contrarietatem debent intelligi taliter, q̄ producens nō incidat in cōtrarietatem. & idē dicit, q̄ si in prima positione deduxi, quod tibi nō promisi fundū: postea in sequenti positione dico me prescripsisse cōtra te fundū & c. & sic videor dicere contrariū, scilicet quod promisi, aliās nō possem prescribere. nam secunda posita debet intelligi, qd sit posita sine prejudicio veritatis, qd promiserim dico qd prescripsi. quod est bene notandū & idē videtur tenere Bal. post Cy. in. l. cū falsa. ad fin. C. de iur. & facigno. & Salic. in. l. cū prae cū. C. de libe. causa. facit qd not. Bal. in. l. scriptura. C. de fide instrum. & in. l. si. in. iij. notabilij, per illū tex. C. de rebus credi. ¶ ¶ Secundo aduerte circa istā conclusionem, dū dicitur, qd dicta testium nō concordatur cū intentioe partis: illud est clarū, qñ sunt adinuicē contraria. etiā si intentio agentis est clara & dictū testis habet in se aliquid, nō dico cōtrarietatis, sed ambiguitatis: tunc multū dubito, an possit interpretari pro intētionē agentis. & videtur, qd nō, per id qd not. glo. in. d. c. in presentia. in verbo, dubiū. s. qd dictū testis ambiguū interpretatur cōtra producentē. no. Bart. in. d. l. inter stipulantē. s. j. & Rota cōclusione. ccix. incipiente, Itē nota, in antiquis. & Bald. & d. Ant. & Imo. in. c. cam. quā. s. de rescrip. sed tñ videtur posse dici cōtrariū: quia illa glo. cum similibus debet intelligi vt dixi s. in. iij. cōclusione. aliās aut dictū testis videtur interpretandum secundū articulū, super quo deposuit, tum qd per multa q̄ quibus infrā tum etiā quia ita expresse no. Bal. in. l. si defensor. s. qui interrogatus. ff. de interroga. actio. dicit, qd dicta testium debent intelligi secundū interroga. Idē Bal. in. l. Lucius ff. de infra. dicens, q̄ per clarū articulū declaratur ambiguum dictum testis: & pro certo nō videtur absolutē verū, qd dicta testiu obscura semper interpretetur contra producentē quia secundū hoc tanquā alia nō probasse: & idē nō posset iudex ex offi. repetere testes, vt se declarēt: q̄ ad vtilitatē priuati nō impartitur suū offic. secundū Inno. in. c. ad nostrā. j. de iureiu. cū similibus: & tñ istud consequens est falsū, per text. in. c. cum

clamor. cū materia. j. eo. ergo & antecedens. & istis adde, qd facit per positioem clarā declaratur testis, vt dixi etiā vt bū ambiguū agentis deductū clarē per testē effici pot clarum per notata per Bart. solenniter in. l. si quis intentioe ambigua ff. de iud. Modō istis diuersis oportune dubitatur de modis, & exemplis in iure sparfis, ex quibus iudex instrui possit ad faciendas cōcordias cōsonas & accommodatas de dictis testiu. In quo ex isto tex. primo habetur vnus modus. scilicet presūmen do multiplicatioem actū, quo casu demū testes cōcordati sunt probat qñ probatio remanet integra super quolibet actu. vt erat hic: quia presūmebatur bis appellatū: & sic vtraq; appellatio plenē probatur. Sed ista dicta cōcordata nō probarent, qñ non esset integra probatio super quolibet actu, vt per Io. An. in. s. iam interro. quia si vnus testis dicit matrim. cōtractū in vno loco, alius in alio loco: licet per geminatioem actus sal uaretur à periurio: nō tñ probat matrim. quia quolibet tēpus habet testē singularē. ¶ Et ad hūc primū modū vide text. cū glo. in verbo hora. vj. in. c. periculosē. de pce. distin. j. & omni no Spe. in tit. de teste. s. iam de interrogatorijs. verficu. quid si vnus testis, vbi cōtra istū modū docet cautelā. videlicet quod pars faciat, qd iudex interroget, an actus de quo queritur, fuerit tātum semel gelus. & si cōfiteatur de vnitae actus, cessabit ista cōcordia: per tex. notabilē in. c. cū Ioannes. ante fin. de fide instr. Item procedit iste modus concordandi, dūmodo multiplicatio sit nō solū possibilibus, sed etiā verosimilibus, per id qd in simili not. Bald. in. l. scriptura. in. ij. col. C. de fi. instr. de duobus instrumentis factis eodem die, in diuersis locis, vt ibi per ipsum explicatē in instrū. quorum vnū eodem die est factū Mutinā, aliud Bononiā: qd est possibile, sed vt cōiter nō cōtingibile, & per cōsequēs alienū à verosimili. & etiā in hoc aduertēdū est, qd nō procedit, qñ actus est instantaneus, nō irritabilis: secundū glo. in. l. j. C. qui accu. Idē, si deponeret de morte. l. qd pariter. ff. de reb. dub. quia colligitur in vno pūctō, vt not. in. l. si post mortē. de leg. j. & qd in euangelio Io. in quarto incipiebat eccle. mori. Idē videretur fortē in sententia, cū vlt. verbo claudatur, iuxta gl. in verbo, pradicato. xvj. q. j. si tamē testes dicūt aliquid expulisse haredi. post mortē: alij dū moriebantur, possunt cōcordari. ar. l. qui duos. s. j. ff. de reb. dub. Datur alius modus cōcordiā multū quotidianus: videlicet intelligendo. verbū vnus testis propriē, & alterius impropriē, secundū d. d. An. Imo. & d. Abb. hic, explicatē in testi. quorū vnus deponit de possessione, alius de detētionē: quia exponitur pri mus per verbū secūdi, attento qd possessio est nomē iuris, vt per gl. & doc. in. l. stipulatio. s. hoc quoq; de verbo. obli. & non habet testis deponere per verba iuris: vt dicitur. j. eo. causam. quāuis ex detētioe presūmatur possessio: secundū Inno. in. c. cū olim. el. ij. vltra mediū. j. de priui. & Archi. in. c. pōtices. vij. q. j. cū similibus. & in proposito no. Bal. in. d. l. data opera. in. xvj. col. C. qui accusare. Datur etiā alius modus, secundū do. Ant. & do. Abba. & Imol. videlicet, quod quo ad repetitionem sermonis. vnde signanter dicunt, quod si testis dicit Titium promississe Seio cētum, & interrogatus quō scit, responderet quia vidit Titium promittere primō Seio. l. & postea vidit ipsum pro mittere eidē. c. intelligitur em secūda promissio, cōputatis scilicet dictis quinquaginta in quantitate cētū. & allegat notata in. l. ij. s. ex actis. ff. de origine iuris. vt hic per eos. Quibus adde alia exēpla. & vide gl. in. c. Artaldus. in verbo, me sciente. vij. q. j. quē dicit posse saluari negatiuā testis, nō vidi. intelligendo qd sciat. facit gl. in. c. ne quis arbitretur. in verbo, iocofatis. in. fi. xxij. q. ij. adde etiā Bal. post Cy. in. l. testiu. in. iij. col. ver. modo hic infurgit. C. de test. vbi dicit, qd si vnus testis dicat aliquid fuisse pntem, alius dicat eū fuisse absēntē: cōcordatur vt vnus intelligatur de pntia corporali: alius de praeſentia intellectuāli & idē dicit Ang. Bart. & Imo. in. l. heredes palā. in princ. ff. de testa. & Inno. in. c. cū oporteat. j. de acc. & adde Bar. in. l. quoties C. de naufra. libr. x. vbi dicit, qd si ad probandā presentia producat testes: quorū vnus dicit, adfuit per. d. alij, adfuit per b. cōcordabitur: capiendū in secūdo. b. & pro. d. & per Bart. in. l. Lucius. s. quāsi. ff. delega. iij. vbi dicit, qd si vnus testis dicat, quod Titius

quod Titius erat frater Sēpronij, alij dicit qd erat filius fratris, largē pot dici frater, vt ibi. & facit. c. quārif. xxij. q. ij. & adde Imo. in. c. inter corporalia. in. xij. col. s. de tranlla. pla. vbi propter gl. ibi in verbo. vj. mēses. dicit posse cōcordari testes, quorum vnus dicit aliquid fuisse post. v. mēses, alius post sex. vt pri mus intelligat de cōpletis, secundus de inchoatis. & adde Bald. Imo. & Ro. in. l. diuortio factō. in princ. ff. solu. ma. vbi dicit, qd salua testis dicens aliqd factō tpe guerrē: licet fuerit parū ante guerrā. & bene probat i. l. Pedius. i. princ. ff. de incēdio, ruina naufra. & sequit Ang. in. l. si, qui pro emptore. in. j. col. ff. de vfu. p. emptore. p. illū tex. ¶ Ceterū, qd infinitū foret multa q̄ reperunt extēdere, collige per te alios elegātes modos cō cordandi testes ex his q̄ not. Bal. in. j. cōstitutione. C. s. quib; & in. l. itē videndū. ff. de peti. here. & gl. in. c. nihil obstat. j. de ver. fig. & tex. in. c. quotidie. de conse. di. ij. & gl. in. c. iij. j. de conse. eccle. vel alta. & oino Bal. in tit. de pa. cōstā. in verb. die lune exeunte Ianuario. & verbo obiectioni. in fi. Bar. in. l. si finita. s. si plures. ff. de dā. infec. & d. Ant. in. c. trāstano. in. ij. colū. & in. iij. col. ver. no. vt salues. s. de cōsti. & in. c. plerūq; in pe. col. ver. no. cōcordiā. s. de refcri. & in. c. eā. q̄. in. iij. co. ver. expediat. eo. tit. & Bart. in. l. si stituas. ver. facit ad concordia testiu. ff. de iniur. & Domi. in. c. oēs leges. i. vlti. col. j. di. & xx. di. in summa in fi. & in. c. quis. xxj. dif. & in. c. lator. xxij. dif. & in. c. fidelior. l. di. & Ang. & do. Flo. in. l. cū de etate. ff. de proba. & latē Lud. Ro. in. d. l. iij. s. creditū. ff. si cert. pe. & in. d. l. j. ff. de ope. no. nun. post Bar. & Imo. ibi. & Ang. i. l. qui sniam. C. de pēnis. & Imo. in. l. inter pares. ff. de re iudi. & Barto. Ang. & oēs in. l. qui ante Calēdas. ff. de ver. ob. & Bar. in. l. j. C. si ex publicis ratiocinijs. in. l. Iulianus quoq; ff. de here. insti. & Bal. in. l. j. ff. de iust. & iur. & in. l. filiū. ff. de ijs, qui sunt fui, vel alij. iu. & in rub. C. si ex fal. instr. & in. l. cōuētual. in. v. col. C. de epif. & cle. & in. l. j. in fi. C. qbus res iudi. nō nocet. & d. Ant. in. c. dilecti. in vlt. colū. j. de excep. & in. c. cū Vintoniēsis. in pe. colū. s. de elect. & in. c. ex ore. j. de priui. ¶ Vltērius aduertēdū ad quedā valde notāda in materia. ¶ Primō, no. qd si testis in dicto expresse certū tps & locū, si in ratione dicti postea simpliciter loquit: intelligit se referre ad tps & locū expressum in. d. c. scdm Bar. in. d. l. labeo. ¶ qd est diligēter notādū, scdm Imo. hic. ¶ ¶ Secūdo no. qd modica cōtrarietas etiā non cōcordabilis nō vitiat dicta testiu, secundū d. Ant. in. c. ij. in fi. j. de regu. & idē, si vnus diceret plus, q̄ alius. scdm d. Ant. in. c. j. s. de offi. deleg. in quibusdā lecturis. ¶ Tertiō no. qd diligēs interpretatio testimonij vel reductio ad concordia, debet esse probabilis & cōsona verbis & veritati. aliās nō pot fieri concordia extorquēdo sermones. ita con fuit cōsoluit Pe. de Anch. conf. c. x. inc. i. visis articulis. vnde voluit, qd si testes dixerūt se vidisse Titium possidere sex annis, & interrogati quō intelligat aliquē possidere, dicāt qñ vadit, stat & reuertitur, & colit agrū. si postea probet illis sex annis Titium fuisse in loco, nō poterunt testes saluari, quasi intellexerint de possessione ciuili: q̄a ratio per eos reddita nō patit istā expositionē: & idē dicit eos condemnādos de falso. & ad hoc propositū videas semper solēne cōsiliū Lu. ro. ccj. incipies, in cōsultatione proposita. vbi ad impugnādā quedā cōcordiam datā ceteris testibus conuincendis de falso, rememorat pro & contra infinita iura ad materiā nostrā, cōcludētia interpreta tiones nimīū subtiles, aut verborū latitudinē extorquentes in testibus nō admitti, tene mētis quia seruiet pro & cōtra in con tingētis facti. & pro hoc vltra ipsum adduci pot, qd plenē no. Oldr. cōsi. clxvij. inci. ante oia cōsiderandū. & Bal. in. l. edita. in iij. col. C. de eden. vbi ponunt latē, qd interpretatio libelli quā eius verba nō patiuntur, nō posset fieri post lit. cōte. vñ dicit Io. an. in regula. cū sint. de reg. iur. in. vj. in mercu. qd interpreta tio quolibet esse verosimilis, & nō dissona ad qd plurima allegauit in. c. qualiter. el. j. j. de accusa. in prima fallentia, reuocatis diffinitiuē. ¶ Quarto no. qd vbi dubitatur de modo cōcordiē debet ante oia fieri reductio ad cōcordiā scdm illā interpreta tionem, quē est magis verosimilis, attēta cōi accidētia facti. ita est casus notabilis hic scdm intellectu Io. an. quē sequitur do. Ant. d. Ab. & Imo. dū querūt, quare hic nō fuit Papa interpre

tatus bis sententiātū & semel appellatū: & sic verā fuisse appellationem p̄cessisse, & secutā fuisse. & ridēt q̄ frequentius acci dit bis appellari, quā bis iudicari. ¶ Quintō no. qd quibuscūq; modis leges discordātes concordant, eidē modis possunt testes cōcordari & interpretari. ita no. Ia. bu. in. d. l. cū de etate. & sequit Imo. in. d. l. cū inter stipulantē. s. j. & d. Anto. hic nihil tangētes quō leges cōcordant. de quo vide Spec. ponentē vlti. l. modos. in ti. de disputa. & alleg. s. post hoc autē. & scias, qd interpretatio debet fieri in mitiorem partē, scdm Inno. in. c. cū clamor. j. eo. & Bal. in. l. j. C. de vfu. & in. l. Lucius. ff. de infami. & in. c. dno guerrā, hic finitur lex. & Ange. in. l. ambigua. ff. de legi. & debet fieri interpretatio, vt nulli, vel quā minus fieri potest sint captiofa dicta testiu, scdm Ang. in. l. lex militari. i. princ. ff. de testa. mili. per text. hic in quo vide oīno qd dicit de teste obscurē loquēte in. d. c. clamor. ¶ ¶ Sextō no. quod sufficit, quod testes cōcordēt in dicto, licet discordēt in cā dicti, se cundū Spec. in ti. de teste. s. iam de interrogatorijs. vers. hinc est, qd si qs vult. & Bal. in. l. j. in. vj. col. C. de testa. & in. l. de quibus. in. xxxij. col. ff. de legi. & d. Ant. in. c. qm in plerisq; in. iij. col. ff. de off. ord. & in. c. licet ex quadā. in. iij. col. j. eo. & in. c. cū dilectus. in. vj. col. j. de success. ab intesta. & in. c. si in penul. col. s. de cōsue. facit. l. qui sententiā. C. de pēn. ibi: in vñ conspian tes, * cōcordātesq; * rei finē. & de testiu singularitate dicitur in c. licet ex quadā. & vide gl. in verb. veritatis. in. c. dudū. j. de cō uerfioe cōiuga. quē saluat testes narrātes diuerso modo factū, dūmodo in substantia non discordēt. & dicit Inno. in. c. qualiter. el. ij. in verbo famā. j. de accu. quod sufficit, qd cōcordent quo ad sensum. ¶ ¶ Septimō & vltimō not. quod vbi cōmuis vfu loquēdi interpretat dicta testiu, vno modo, ille p̄gualt, siue per ipsum testes cōcordentur, siue nō, scdm Bal. notabiliter in ti. de pa. cōstā. c. j. s. fi. & in eodē. c. s. obiectioni. facit quod habetur & in. c. ex literis. el. j. j. de. pōsa. & plenē per Bart. in proposito in. l. Labeo. ff. de supellec. leg. hoc tamē limita solēnter secundū do. meū hic, nisi aliqua cōiectura iuuaret interpreta tionē: quē fieret cōtra cōmunem vsum loquēdi: puta si testis esset forensis, & parū cōuersatus in loco. ar. l. fi. & quod ibi tra ditur. ff. de decre. ab ordi. facit. & idē dicit, si esset cōis vfu lo quēdi diuersus inter peritos & imperitos vt hic, per ipsum & bene. ¶ Sed pulchrē dubitatur vltra alios, vtrū ista habeant locum in causa criminali, vt fiat cōcordia testiu, vt probēt. & videtur, quod nō: quia probationes in talibus debent esse clarissimē nō per subauditiones, vel expositiones. l. ij. cum fi. C. de proba. Ad idem quod not. bar. in. l. nō solū. s. sed vt probari. ff. de ope. no. nun. vbi in exēplo de nobili, qui prohibet intrare palatiū, facit differentiā inter ciuilia & criminalia in proposito. Ad idem quod no. Fed. conf. clxij. quod incipit. domi. Gri fole rogo vos. vbi dicit, qd si aliqui testes dicunt quē fuisse per cūsum cū puncta aliqui cum taglio, vt verbis suis vtar nō probant: & tamen in his videtur, quod potuissent nō absurdē cō cordari vt fuisset facta vtraq; percussio, dato quod vna sola appareret: quia nō semper omnis ictus imprimit signū. vnde videtur quod propter criminalē accusationē omitterat inter pretatio fauore rei. Ad idem quod no. bar. in. l. si vxor. s. si quis vxori. in fi. ff. de adulte. & in. l. sed & fi. ita. ff. de manu. testamē. & in. l. ij. ff. de duo. reis. vbi dicit, quod si in causa adulterij testes dicūt, quod Titius cognouit Bertā per violentiā, nō probant: quia potest esse violentia actiua, & passiua: & tamē re vera possent saluari ex eo, qd dixi. s. in. iij. notabili. ad idē quod notat Imo. & Bal. in. l. quoties. s. si quis ita. ff. de hered. insti. vbi dicit, quod si testes dicūt, Seius inultauit Caium postea vlt. vbi dicit: cōfundit insultus cū vulnerē. & intelligitur id est in cō tinenti vulnerauit, licet de vtroq; fuerit accusatus: & tamē potuissent saluari: quia verbū postea, denotat interuallū: secundū glo. in. c. accusatus. s. licet. in verb. postea. de hareticis. in. vj. & Bar. in. l. ab hostib; s. sed quod simpliciter. in. j. colū. ff. ex quib. cau. maio. & Imol. in. c. ij. de offi. deleg. cū fi. Ad idē quod no. Ioan. an. in. c. q̄. semp verbo, receperint. de vfu. in. vj. & ibi Domi. in. j. col. & Pe. de ancha. pulchrē cōsi. ccxv. incip. in titu lis terminū. & Io. an. in. c. pro humani. per illū tex. in verb. chri

stianus. de homi. in. vj. quoru dicta alia exte se posui in c. super his. ad sij. de accu. In contrariu facit qd no. Bar. in. l. j. §. ff. de bo. pos. scdm tab. vbi dicit, qd si duo testes dicunt Titium occidisse Semproniu, si no diuersificat tpe, probabit qd Titius & Seius simul & semel ipsum occiderint. Ad idē qd no. Inn. valde singu. in. c. dudū. el. ij. in. iij. colū. s. de ele. vbi dicit, qd qn procedit per viā accusationis, debet etiā dicta testiū taliter capi, si hoc patiuntur, qd cōcludat intētū accusantis: nō autem benignē in terpretari pro accusato. Posito etiā qd agatur de ipsius fauore, tñ ageretur de odio accusatoris propter talionē. & ita p hanc rationē vidētur nō differre in hoc criminalia à ciuilibus, iuxta Lab sentē ff. de pce. Sed tñ cōsideratis his. q scribunt. d. Ant. & do. Ab. in. c. dudū. facilius sustinere prima pars per p̄dicta: videlicet, qd vbi dicta testiū sunt generalia in cā criminali, debēt nō solū nō adaptari vt probēt, sed etiā si sunt vertibilia ad de licitum, & nō delictū, interpretatur in nō delictū: vt etiā aliā latē probauit in. c. cū dilecti. vbi bonus tex. de accu. & exempla patēt ex dictis Inn. in. d. dudū. & ad dictū Bar. in. d. l. posset di. ci. q illi tex. nō sunt cōtrarij, vt etiā per te ipsum poteris medi tari: qā q̄stio nō est declarata per doc. ¶ In gl. j. ibi: *sed hoc dicitur fuit propter testes.* Ita ratio cōiter impugnat per doc. quia ad tollēdū periuriū potuisset succurri alia via: videlicet p̄sumēdo bis fuisse latā sniam, & semel appellatū. quare autē hoc p̄sumptū nō fuit, respōde vt dixi. s. ver. iij. no. Subdunt etiā do. Ant. Inn. & d. Ab. qd ideō in casu isto declarat excōcacionem fuisse latā post appellationē: qā canonici qui scdm eos cōtra gl. erāt actores, probauerant specificē, qd excōcacio fuerat lata post apoellationem. vñ ex hac probatione intētio actoris erat clarē fundata. licet igitur postea reus p̄bet, qd excōcacio que fuerat lata ante appellationē, pro hoc reddatur dubia probatio actoris, redditur dubia & probatio ipsius rei ecōtra. p̄ probationē actoris. ergo actor debet vincere: quia probatio clara actoris nō cōfunditur per probationē dubiā rei, secūdū Bar. q ita notat in. l. nō solū. §. sed vt probari. ff. de no. ope. nun. & gl. in. c. l. de resc. scdm eos & bene. quis in eo qd dicunt canonicos actores, hoc non firmauerint. s. d. Abb. & Imo. Sed istud est verosimilius in tex. nostro: qā ipsi incūbit probatio, propter glo. in. d. c. venerabilibus. ¶ Est verū, qd do. meus hic multū laboriosē cōtra istos insurgit, dicēs in effectu imō pro reo, qd erit iudicandū propter paritatē probationū: qā ita est casus in. c. iij. §. titu. j. & in. c. licet. & ibi in gl. pe. & doc. eo. ti. & notat Bal. in. l. in exercēdis. C. de fi. instru. & in. c. j. §. promptio res. in. tit. hic finitur lex. & ideō oportet aliter dicere, scdm eū, videlicet, qd ista paritas probationū erat in arbitrio iudicis, pro quo iudicare scdm Bal. in. l. magistratus. C. qn prouo. non est neces. & sentit in. l. fin. C. cōmationes vel epistolas. & hoc operabat fauor p̄sumēdi nō excōcacionē, scdm eū: dicent rōnes aliorū esse erroneas. ¶ Sed re vera in hoc ab ipso diffentio: quia vt dicit doc. probato, qd appellatio p̄cesserit excōcacionem negatiua alterius partis, qd imō secuta fuit, fundabat se in tpe: ideō oportebat ipsum indiuiduo probare, tanq̄ causam intētionis suā, vt per Bart. & oēs in. d. §. sed vt probari. & credo dixisse in. c. in p̄sentia. §. tit. j. in notabilibus. nec est verū cū supportatione qd Bal. in dictis locis ita simpliciter loquat, sed loquit, qn testes sunt pares per oīa, quo casu daf iudici illa electio. Et qd etiā in casu fauorabili data disparitate testiū non pronuncietur pro ipsa, est casus, vt mihi videt, multū apertus in. l. lege lul. ff. de manu. & nō apparet hic, qd testes essent pares ideō securius tñ fit solutio doc. ¶ ¶ Vltimo hic Innoc. qd interpretatio benigna, de qua hic, videlicet p̄sumere potius nō excōcacionem, quā excōcacionē, procedit in foro cōtētioso, nō autē in foro animā, in quo securior pars est tenēda. & ipsum sequit. d. Abb. in. c. j. in. xxiiij. col. s. de iud. & in. c. cōqueffus. in vlti. col. s. de fo. cōpe. eadē do. Crinam in materia irregularitatis tradit Inno. in. c. ad audientiaj. de homi. & ibi Ana. in vlt. col. & Spe. in tit. de elec. §. iusta. in. x. col. ver. generaliter autē. & idē respectu forip̄cōnitentialis. nō. in simili Pe. de Ancha. cōsi. clxxv. inci. prima facie. & retuli in. d. c. in p̄sentia. super verb. nō elidit. Sed aduerte, quia vt p̄-

dixi, ista nō fuit ratio istius interpretationis: quinimo etiā in foro cōtētioso in dubio p̄sumit qd excōcacionis, vt est text. in c. illud. de cle. excō. qui ad hoc nō habet parē, scdm. d. Ant. ibi, & ff. tex. valde notabilis & quotidianus scdm dom. Ant. ibi. & illū tex. ipse etiā allegat hic & est gl. h. vlt. ipsum in. c. cōsulti. j. de regula. quā allegat do. Car. in. c. j. s. de scrutinio. & ibi glo. bona quā allegat do. Cardi. idē tenens in cle. j. in. xv. q. de sepul. Pau. de leaza. in cōmēto. c. si celebrat. in. vij. col. j. de cler. excō. & sentit Inn. in. c. dilectus. in vlti. col. j. de appel. & gl. h. c. dū dicit, qd est medicinalis. & facit scdm. d. Ab. quia nullū periculū est in hac parte, cū possit peti absolutio sine difficultate: & aliter tenēdo imminet periculū. ¶ Subdit ibi. d. Ab. & valde lenniter qd do. Inn. hic posset procedere, qn interpretādo quē excōcacionem incurreret pena: puta si irritaret collatio beneficij medio tēpore facta sibi, vel, ageretur de imponēda pena: quia non seruauit: quia tūc in p̄cōnis s̄sit mitior interpretatio, vt regula in p̄cōnis. de reg. iur. in. vj. & alleg. c. dilectus. de appella. & idē ipse notat in. c. j. de sagit. & est aureum verbū factis de mente Hostiē. & aliorum hic, qui inter alias solutiones ad contrarium: de quo dixi in prin. huius glo. dant vñ, videlicet quia isti post excōcacionem celebrauerāt. vnde interpretando, qd appellatio nō p̄cessisset, fuisent irregulares. c. j. de re. iud. in. vj. & in. c. j. de sentē. ex. com. et. tit.

SVMMARIVM.

- 1 Causa appellationis & causa principalis sunt diuersae in instantia.
- 2 Testis si primo iuratur: & postea deponit: an sufficiat?
- 3 Testium publicatio an impediatur productionem in causa appellationis? vide nu. 4.
- 4 Et vide casus, in quibus non obstat publicatio testium.
- 5 Testes an possint iterum produci de consensu partium?
- 6 Testes noui quando produci possint in causa appellationis?
- 7 Testium publicatio non obstat, quando testes fuerunt producti super peritiam artis: Et adde alios casus. nu. 9. & 10.
- 8 Testium sola publicatio an sufficiat ad impediendum aliam productionem: an vero requiratur, quod partes discernant testificata?
- 9 Testis super quot & quibus capitulis praestat iuramentum.

CAP. XVII.

Fraternitatis. In causa appellationis super nouis capitulis, tantū noui & veteres testes admittunt, etiā si sit renūciatū testibus in principali. h. d. ¶ ¶ No. ita primō omisiis alijs notabilibus doc. qd causa appe. & principalis videtur causē diuerse: qd est respectu instātia. l. ita demū. C. de procu. & sic exponet hic verbum causam id est instātia, scdm Inn. hic. nā capiēdo cām pro eo, qd deditur in iudicio, clarū est, qd cā appellationis est eadē cā principali. c. tua nobis. de appel. l. j. & in rubri. C. ne lic. in vna eadēq̄ causa tertiō prouo. sed quo ad alia, nō dicitur oīdo eadē causa. Patet in. l. inuitus. C. de procu. vbi procurator cōstitutus ad cām agendā, nō videt cōstitutus ad cām appellationis. Ad idē aut. ei qui. C. de tēp. appel. iūcta. l. prosperādū. C. de iudicijs. vbi instantia appellationis differt ab instātia causae principalis. facit. c. de iuramē. calū. in. vj. nec aliter probat. d. l. ita demū. secūdum Sali. ibi, sed solū probat, qd p̄sona procuratoris q̄ nō fuit repulsa in cā principali, non posset repelli in cā appellationis, quā succedit loco personae quo ad proponendas dilatorias. & hoc nē cā appellationis sit eadē cā principali, quod est vile ad multa. vide gl. in. c. Lotharius. xxxj. q̄stio. ij. & gl. in. c. si qd in quacuq̄. ij. q̄stio. vj. & gl. fi. & do. in. c. habeo librum. xvj. di. & in gl. j. in. c. ij. de iuramē. calū. in. vj. & oīno Roma. in. l. si in sulā. in. v. col. ver. secūdā cōclusio. ff. de ver. obli. Sali. & Inn. & do. Ant. in rub. de cōsue. Sali. in. l. si in vlti. col. C. si p̄dē. appelmors interuenerit. & Spe. & Io. an. in tit. de iura. calū. §. sequit. ver. qd de cā. & Cy. & Sali. in. d. l. inuitus & gl. in. l. vnica. C. de suffragio. & l. si. ff. de postu. & in. l. j. C. vt causae post pub. adfit tutor. & gl. j. in. l. qd proprio. §. itē querit. ff. de procu. et glo. ij. in. c. Romana. de ap. in. vj. et Spe. in tit. de salarijs. §. sequitur. ver. sed nūqd aduocatus. in qbus locis etiā inuenies, an aduocatus pro eodem salario teneat iuuare in cā appellationis. et cōis opi. est

opi. est qd nō per dictā. l. inuitus. ¶ ¶ Not. secūdō ibi: *receptis prius.* duo, primō, qd iuramentū debet p̄cedere depositionē testis. qd autē si testis prius deponat, postea iuret, vide Bal. in. l. iurifurādū: in prin. C. eod. & dicitur. eo. c. de testi. Secūdū est, qd si testis qui fuit testificat⁹ in vna cā, producat iterū in eadē, de bet de nouo super eodē articulo iterū iurare. & est ratio secūdum doc. quia in primo testimonio nō videt iurāt⁹, nisi super interrogādīs, secus dicit. d. Ab. si a prin. iurasset super tota cā. ar. c. de testij. eo. & c. cū dilecti. de accu. & hoc dictū esset verum, scdm do. meū, qn iterū testis repeteret in causa principali. Secus, si repetat in cā appellationis, vt in tex. nostro: quia tūc simpliciter posset intelligi. tex. vt etiā si testis iurasset super tota cā, iterū debeat iurare in causa appellationis, vt dicit hic. d. Ant. & Imo. sicut videmus in iuramēto calumniē dicto ca. ij. de iura. cal. in. vj. placet tñ do. meo opi. do. Ab. quia ideō repetitur iuramētū calūniē, quia ille qui habuit sniam cōtra se, ante probationes factas, & iura partiū discussa, credebatur se fouere iustitiā. postea verō intellexit contrariū, iuxta. l. deftitisse. ff. de iud. & qd no. Bar. in. l. si quis inficiatus. ff. de positi. q̄ ratio non habet locū in iuramēto testis: nec est mirū, qd etiā appella to defertur iuramentū calūniē: quia rōdet illud esse propter equalitatem seruādā, iuxta. l. si. C. de fructu. & liti. exper. Et regula, non licet. de reg. iur. in. vj. p̄t etiā cōtingere, qd licet appellatus habeat sententiā pro se, post discussam tñ cām credat se fouere iniustā, qd prius in initio litis credebatur: & sic nō cessat oīno ratio. & de iuramēto testis, vide Bal. in. c. j. circa prin. de cōtrouer. inuesti. & dicit super gl. fi. ¶ ¶ In glo. in verb. nouis. nota iūcto textu, qd sicut publicatio testiū impedit productionem super eisdē capitulis, vel directo cōtrarijs in cā principali. l. per hanc. C. de tēp. ap. & §. quia verō in actu. de testibus. ita impedit in cā appellationis. & est casus clarus in cle. ij. de testibus. per quē scdm do. Ab. & Imo. hic reddidit superfluous discursus multarū opinionū: in qbus se inuoluunt do. Ant. & domi. meus hic, & debet seruari decisio illius clemē. etiā in foro ciuili, scdm do. Ant. & Imo. & hic & Pe. de Ancha. in repetitione. c. j. in. xvj. col. ver. vltimo nō omitto. s. de cōsti. quia licet quod libet ius seruetur in suo foro extra materiā peccati, vt dixit, illud est verū, nisi de aliquo dubio sint opinionēs inter Iuristas: quia per decisionē Papē cōsetur eorū varietas sopita, etiā inter eos. allegat notata in. c. licet ex fcepto. s. de fo. cōpe. & in c. cū per venerabilē. qui filij sint legi. & in. c. Raynuj. de testa. & istud etiā voluit. d. Ant. in. c. super literis. in. iij. colū. per illū tex. s. de resc. & ibi Imo. in. ij. no. & do. Ab. in. c. cū tēpore. in vlti. col. s. de arbi. & d. Ant. in. d. c. per venerabilē. §. rationib⁹. & in. c. j. per illū tex. s. de iura. calū. & in. c. si necesse. in. ij. col. de dona. inter virū & vxō. & Io. de Ana. in. c. fi. in vlti. colū. de deli. pue. & facit qd no. d. An. in. c. super Spej. de priui. ¶ ¶ Sed contrariū, qd imō in foro ciuili. d. clemē. iij. nō seruetur, firmat latē Bal. in. l. eos. §. si quid autē. C. de appel. quia quātū p̄stati restitutio minoribus, tñ p̄stati appellatio maiorib⁹. l. p̄fecti. ff. de mino. sed minor restitutus ad probādū p̄t apertis testibus idē probare per testes meliores, vel digniores, vel melius scientes, vt per Dy. & alios in. l. j. aduersus. ff. de ope. noui. nuncia. ergo idē poterit appellas, dūmodo appellet à diffinitiuā. secus si ab interlocutoria: quia nihil noui in ea adducitur. cle. appellanti. de appel. vt ibi latē per eū. cū quo in hoc vltimo concordat etiā Ang. in. l. per hanc. in. vij. col. C. de tēp. ap. Itē pro dicta differentia inter ius ciuile & vestrū vide Bal. idē tenentē in. d. l. per hanc. in. vij. col. per illū tex. per quē dicit, qd vbi tex. est cōtra text. tatur legi in foro Caesaris & canonis in foro Petri: nec obstat timor subornationis: quia est p̄sumptio imaginaria, nō necessaria. quia docet experientia, qd testes solēnes nō possunt subornari, vt ibi per eū. idē tenet Bal. hic, dicens qd timor subornationis, est quedā fictio, & veditat sibi locū in foro cōscientie. Idē Bal. in. l. ampliorē. circa fin. C. de appel. & in. l. officiu. in apostil. ff. de rei vēdi. & Pe. de Anch. in cle. ij. de test. Ang. cōf. cliij. & ista opin. procedere posset, si pro ipsa esset text. in. d. l. per hanc. sed quia Bal. ibi & hic respōde ad illū tex. sequitur, qd sunt opinionēs: & ideō decisio Papae eis p̄ualet, per p̄dicta:

etiā inter eos. & idē Imo. per hanc rationē in. d. Cle. ij. & ad rationem Bal. in. §. si quid. dic isto casu differre restitutionem ab appellatione, propter diuersitatem rationis, qd colligit ex dicēdis in ver. tertiō inquantū. Quod autē subornatio debeat attēdi, contra Bal. vide. d. Anto. hic in. xxij. colū. ver. quartō dicere. & ipsummet Bal. in. d. l. per hanc. in pe. col. Et in hac materia qn in causa appellationis liceat producere testes publicatis testibus in prima, videas semper Bal. in Spe. in titu. de appellatio. vltra medium ver. casus talis est. & latē in. l. eos. §. si quid autem. C. de ap. & Imo. post. d. Ant. in. c. ad audientia. el. ij. in. iij. col. s. de rescriptis. latē Ang. in. d. l. per hanc. & Bal. in. c. j. in prin. si de inuestitu. inter do. & vasa. lis oriatur. & Archi. in. c. ofus. vj. q. iij. & non est disputatio necessaria per p̄dicta magis querere de causa appellationis, qd de principali. in quo in fuit Legiste, apud quos sit hęc differentia, sed dicit eadē causa, quo ad nos, vt est dictū: & ideō breuiter videndū est generaliter, qn publicatio impediatur. ¶ Est autē istud regulare, qd publicatio attestatiōnū impedit productionē super eisdē articulis, vel directo cōtrarijs, tam in cā appellationis, quam in causa principali. Fallit in multis casibus, quorū xvij. ponunt hic Ioā. Ant. Do. & do. Ab. post Spe. qui ponit. xxj. in tit. de teste. §. satis subtiliter. in princ. quos non refero: exceptis quibusdā: quibus est addēdū: postea notabimus alios, quos ipsi nō ponūt. ¶ ¶ Primō igitur, inquantū limitat, nisi dicta testiū sint nulliter publicata, allegando glo. fi. in. fi. in. c. cū cām. eodē. & in dicta cle. ij. in verb. ritē. & do. de Rota decisione mihi. cclxxiij. incipiente, itē si ad instantiam. adde Bart. idē tenentē in aut. at qui semel. C. de proba. & in. l. qui per salutē. in. ff. de iureiurā. & Ang. in. l. per hanc. post Bal. in penul. col. & plenē do. Car. post alios in. d. cle. ij. in. j. oppositione. & optimē adduci posset, quod scribit Bart. in. l. non putauit. §. nō quāuis. per illū tex. ff. de cōtrata. & in. l. lecta. ff. si cer. pet. & Ang. in. l. j. in prin. ff. de edil. edic. & in. l. ij. ff. de inof. fi. testa. & Bal. in. l. iij. in prin. ff. de lib. & posthu. & Bar. in. l. i. i. utē. in prin. de acqui. poss. & in. l. si. §. sed quia. C. cōmū. de leg. & Bal. in. l. fi. in pe. col. ver. sed ista differentia. C. de spon. cū similibus. in quibus habes per diuersa exempla, qd quoties fit mētio de aliquo actu puniēdo, vel priuādo, vel sustendādo, intelligitur semper, si est ritē factus. Adde etiā Bal. in. d. aut. at qui semel. in j. colū. ver. sed illa regula. vbi dicit, qd indidreca & precipitata iudicis publicatio non impedit testes iteratō produci. & adde Gul. de cu. in. l. veluti. ff. de eden. vbi dicit, per illū tex. qd testis minus perfectē examinatus: p̄t post publicationē attestatiōnum examinari. & allegat etiā quod not. gl. in. d. aut. de testi⁹. quia verō. in verbo: non habebit. & istud est verū scdm Bal. & Ang. in. d. l. veluti. qn culpa iudicis examinantis non fuit perfectē examinatus. secus si culpa partis: vt quia minus diligēter & perfectē capitulauit: per. c. per tuas. & quod ibi nō. eodē. & idē voluit Bald. in. c. quid sit inuestitura. qd bene no. ¶ Sed aduerte: quia qn publicatio fieret nō ritē: volūt p̄dicti, maximē do. de * Rota, * qd etiā si quis petijset testes publicari & dedicisset eorū dicta: per hoc nō repelleretur à producendo iterū. Sed cōtrariū & melius tenet zenzelinus in dicta cle. ij. & sequitur ibi do. Card. & collector Rotē in antiquis cōclusionē. l. vij. incip. Itē no. qd vbi testes. quia etiā si non fuisset facta publicatio, non audiretur post dedicata testificata propter timorē subornationis: §. quia verō. in aut. de testibus. & c. vltra tertiā. cū simij. eo. & quāuis do. de Rota decisione primō allegata, nitatur respōdere huic rationi: qd aut in secūdo examine testes dicent contrariū, & nō probabūt tanq̄ cōtrarij. aut dicent idem quod primō, & cessabit timor subornationis: tñ per hoc non est satisfactū p̄dictē rationi: quia possibile est, qd non dicent omnino idē, nec contrariū, sed dicēt plenius & magis cōcludēter, quā prius dixerint, & in tali additione imminet timor, vt mihi videtur. Itē ad hanc limitationē, vide Spe. in tit. de teste. §. iam de interrogatorijs. in vlti. col. ver. itē cautē faciet. vbi docet cautum esse aduocatū in considerādo, an culpa iudicis testis imperfectē deposuerit: quia nō obstat tunc sibi dicta regula. Idem do. Ant. in. c. cū causam. el. j. in. vij. col. ver. sed si iudex. eodē. & Ang. in. d. l. per hanc. in. vlti. col. & idē quādo ante

publicationē volens producere fuit iniuste impeditus per iudicem, secundū d. Ant. in c. tam literis in tertio notabili. eo. Pro quo facit gl. in verb. recepta. in c. cū. i. & a. j. de re iudi. quā ampliat ibi d. Ant. etiā si sit cōclusum in causa. ¶ Secūdo inquantū doct. dicunt, q̄ consensu partū possunt testes iteratō produci contra dictā regulā: quia in eorū fauorē hoc est inductum: & sic succedit. c. ad apostolicā. de reg. nisi causa esset super materia tangente bonū publicū: per c. si diligenti. s. de foro cōpe. secūdo d. Ant. hic. adde Bal. & Sali. idē tenentes in dicta auf. at qui semel. Sed est fortius dubiū, quid si alia pars cōtra quē productio, facta fuit non cōsensit expressē, sed sciuit, & non opposuit: & videtur q̄ productio valeat: quia ita tenet Bal. in c. primō. s. itē si vasallus. de contro. inuesti. per. l. argentiarius. s. cū autē. ff. de eden. Ad idē facit quod no. Inn. in c. eū di lecta. s. de rescrip. & in c. cū Bertoldus. de re iudi. & dixi in c. quoniā. s. titu. primo. super gl. in. iij. fallentia. vbi probatio admissa cōtra sententiā, quē trāsīuit in rē iudicatā, parte non opponente valet, adeo q̄ pōt sentētia retractari. ergo fortius valet probatio ante sententiā: quia terminus sentētiæ fortius excludit, quā terminus ipsam precedētis. ad idē quod no. Inn. in c. per tuas. eo. & Bar. in. l. si duo patroni. s. idē Iulianus. ff. de iureiur. cū similibus. vbi dicit q̄ quāuis in iudicio recuperandē possessionis, non debeat pars admitti ad probandū de dominio, vt traditur in c. j. s. de rest. spo. si tamē admittitur parte non opponētē, valet probatio. ¶ Sed istis non obstantibus contrarium tenet hic do. meus & q̄ receptio testium isto casu sit nulla, probat principaliter per tex. in auf. de testibus. s. verō. in ver. omnino. quod importat ipso iure, nō valet actus. vbi in illo actu competit officii iudicis. & hoc dicit. probari in l. j. s. accusatiōe. ff. ad Turpil. ad idē allegat quod habet per Bar. in l. ij. ff. de ap. reci. & Bald. in l. ij. C. de epis. audi. & in l. si in ea. C. qui accu. vbi testis receptus post terminū, nulliter recipitur: ergo fortius in casu isto: qui lapsus termini nō ita p̄cisē excludit, sicut publicatio. & ijs dē terminis allegat. Bal. in l. perptorias in xj. col. C. sententiā rescindi non posse. & in l. eos. s. si quid autē. C. de appellatio. Ad idē allegat q̄ no. Bal. in l. nō dubium. in fi. C. de legi. & in disputatione sua, statuto cauetur, q̄ senator. & Pe. de Anch. in regula, ea que. in. iij. char. de reg. iur. in. vj. vbi dicunt secundū ipsum, q̄ quādo pars nō opponit: & tamen notoriē cōstat iudici de defensione partis processus est nullus etiā parte non opponētē. Ad cōtraria respōdet, q̄ p̄sentia partis in hoc nihil operatur: quando actus est ipso iure nullus. ¶ Præterea, sicut ille qui nō appellat à sentētia, nō videtur verē cōsentire, sed fidei, secundū Bal. in l. labeo. C. quō & quādo iudex. & est casus in c. quod ad cōsultationē. de re iud. ita & ille, qui non cōtradicit receptioni testium, nec pōt dici, q̄ saltem valeat receptio propter fidei cōsensum: quia nō proeedit in actu ipso iure, in quo nihil est quod imputetur parti, quæ sciebat ius suum saluū durare. Non obstat, q̄ propter probationē admissam parte nō reclamāte sententiā retractat quia cōstat causa, propter quā aliās non debet fieri probatio: scilicet p̄sumptio sententiæ, quæ tollitur ex illis probationibus. Sed ratio subornationis nō cessat hic ad d. Barto. in d. l. si duo patroni. dicit, q̄ facultas agēdi de dominio, nō est adēpta ipso iure, prout hic. & ita residet do. meus extēdēs ista per quatuor folia. Et pro ipso est decisio Ang. quā non allegat in d. athen. at qui semel. C. de proba. quia hoc est fauoris publici, ne falsitas cōmittatur: ideo renunciari nō pōt. l. ius publicū. ff. de pac. Sed re vera pro prima opin. plurima adduci possent. sed vna ratio sufficiat, quæ me multū inclināt. nā ponunt oēs pro indubitato, q̄ de expresso partū consensu valerēt talis productio: & sic non obstat tūc verbū omnino, positū in d. s. si verō. modō sic in iudicialibus ita videt quis p̄iudicare sibi per tacitum cōsensum, sicut per expressum: sed expressus hic sufficit: ergo & c. minor cōsequētia patet. maiorē probo per text. vbi etiā ad incurrendū delictū equiparatur actus tacitus & expressus in iudicio. ad idē text. in l. cū ostendimus. s. ff. de fideiur. tu. ibi. paciētia in iudicio habet vim stipu. & illū text. ad hoc facit sing. Bar. in l. j. in prin. ff. de ver. ob. & in l. si ff. de p̄to.

stipu. & in l. si. s. ff. qui. ap. non licet. & in l. cū quis decedēs. in prin. l. si. de leg. iij. Bal. in repetitione. l. tale pactū. s. qui prouocauit. in. vij. & xj. col. ff. de pac. Ad idē quod no. Inn. in c. ex parte decani. post mediū gl. ij. s. de rescri. vbi dicit, q̄ si dominus videt cām suā agi per falsum procuratorē, & nō cōtradicit, tenet gesta ab illo procuratore, etiā ad sui. p̄iudiciū. & sequitur Oldra. consil. ccix. incipiēte, pro fundamento. ad fi. & Ang. in l. mutus. s. is, qui procuratorē, per illū tex. ff. de procu. & do. Car. & Imo. in c. cū olim. s. de offi. deleg. & d. Ant. Imo. & d. Ab. in c. quīs. de re iudi. & Arch. Io. an. & Do. in c. qui ad agendū. de procu. in. vj. & Ro. in l. que dotis. ff. fol. ma. cū multis simi. & posito q̄ de hoc dicto Inn. fiat dubiū, tamē saluatur in vno casu, per quē procedit in proposito, videlicet, nisi nō solum sciētē, sed patientē & etiā p̄sente domino aliquo cōparet. ita dicit Bal. in l. j. ff. de neg. gest. & Guido de suz. in l. licet. C. de procu. ad idē vide d. Ab. in c. cū contingat. in. v. col. s. de offi. dele. vbi ex dictis gl. in ver. nihilominus. & aliorū, ibi notat theoricā, de qua exclamat, q̄ si cōtra p̄sumptionē iuris & de iure de facto admittitur probatio paciētē eo, cuius interest valet probatio. Ex quo inferit terminis nostris, q̄ valebit probatio admissa post publicatas attestaciones super eisdē vel directo cōtrarijs. Et pro illa theoricā quē concordantes in d. c. quoniā cōtra. super gl. fi. ver. fallit quādō & hanc opinionem in terminis no. etiā Ang. in l. per hāc. in. vij. col. C. de tēp. ap. & Bal. in auf. at qui semel. in. j. col. C. de proba. & Imo. in cle. ij. de testi. satis de mente gl. ibi in verbo, producere. & d. Ant. in c. vltra tertiā. in. v. col. j. eo. Et facit quod notauit post Inn. in c. in causis. ad fi. s. c. Non obstat, q̄ dolus futurus remitti nō potest. l. si vnus. s. illud. ff. de pac. & sic dolus ex subornatione non videtur remissibilis: quia illud est verū in dolo vero, nō in dolo p̄sumpto, scdm do. Ant. hic: quā responsonē nota ad multa. Nō ob. no. per Cy. in d. l. si ea. quia responde ex ijs, quæ dixi in c. licet. s. tit. j. vbi de hoc fuit longū examen. Nō obstat quod no. Bal. in d. l. nō dubiū. quia ibi persona erat omnino inhabilis, vt plenus in locis q̄ allegauit in c. in causis. in fi. nihilominus propter authoritatem do. mei poteris consulere peritiores. ¶ Tertio inquantū doc. limitant hanc materiam, nisi ecclesiæ vel minori per viā testi. in integ. subuenietur. & allegat Inn. in c. auditis. s. de testi. in inte. & Bar. in l. j. s. nūciatio. in. iij. col. ff. de ope. no. nun. Adde Bal. & Sali. idē tenentes in d. athen. at qui semel. & Ang. in l. vbi exigitur. ff. de edē. & Spe. plenissimē in tit. de testi. in integ. s. videndū. ver. quid si in causa minoris. & d. Ant. d. Ab. & plenius Imo. in d. c. auditis. & Bal. post Inn. in c. pastoralis. in princ. de causa pos. & proprie. & ibi d. Anto. in. xx. col. & eundē in c. cū venissent. eo. & Rotam decisione. cluij. incipiente, itē nota qualiter in antiquis. & Bal. in l. eos. s. si quid autē. C. de ap. & Ro. in rub. ff. de arbi. in. iij. col. & ibi dat exemplū, si produco ignorāter testes inhabiles: quia restitui debeo ad eisdē reproduendo cessante inhabilitate: puta, excōicatione, vel alia. ¶ Fallit tamē primō, nisi p̄dicti fuissent sufficiēter diligētēs in perquirendis testibus: quia nō restituantur, ex quo nō possunt dicere sui facilitate vel alterius dolo lēdi, scdm Spe. vt supra. & in l. fin. C. de in integ. testi. mino. ¶ Fallit secūdo, nisi petere restitutio super aliqua exceptione dilatoria vel declinatoria: quæ nō cōcerneret merita causæ: quia illa dicit modici p̄iudiciū, dato q̄ nō probaref. ar. l. fideiussor. s. quādā. ff. mandati. & pro modica læsione nō cōcedit restitutio. l. scio. ff. de in inte. testi. ita sentit Inn. in c. corā. post prin. gl. quæ incipit, iustū fuit. s. de testi. in inte. Bal. in d. l. scio. & in l. peremptorias. in. iij. col. versū. quæro vtrū sicut minor. C. sen. rescin. nō pos. ¶ Fallit tertiō, nisi petere restitutio ad finē opponendi crimina cōtra aduersariū: quia ecclesiā & minor ad hoc non restituantur, vt dixit Cōpost. in c. quod sicut. s. de elec. & est gl. pe. in cle. non pōt. de procur. & no. d. Ant. post gl. j. in c. licet. j. de accu. & Bal. in l. si. C. in qui. cau. in inte. testi. nō est neces. Spe. in tit. de testi. in inte. s. ij. ver. sed pone ecclesiā. & do. Ant. in c. auditis. in. vij. col. & ibi do. Abb. in. v. col. s. de testi. in integ. & Bald. in l. auxilium. & ibi bonus text. ff. de mino. ¶ Super hoc etiam no. duo. Primō, q̄ restitutio cōcessa in casu isto,

su isto, nō prodest aduersario, vt etiā possit contra ecclesiā producere: scdm Bart. in d. s. nūciatio. & Imo. qui ipsum refert in d. c. auditis. in vlti. col. per. i. qd habet in l. etiā. s. ex causa. ff. de mino. Non obstat. l. petenda. C. de tēp. in inte. testi. pe. quia hic nō datur noua dilatio, sed audit perinde ac si esset intra primā dilationē ante publicationē. istud autē intelligit, secundū p̄dictos, nisi omisiō probationis ipsius personæ priuilegiatę fuisset cā, quare aduersarius nō priuilegiatus omisisset etiā testes producere: vt per ipsos quorū dictū procedit, nisi omisiō fuisset ex dolo ipsius aduersarij, per id qd no. Ang. in l. qui res. in prin. ff. de so. vbi dicit, quod nunq̄ prodest restitutio aduersario, qn̄ lesio minoris fit eius dolo per tex. ibi quē reputat sing. in ver. huic applicatur cū sua glōf. & ibi Bar. ¶ Fallit etiā istud notandū, vt per Io. an. in Spe. de dilas. videndū. ver. in summa. cui adde Bal. in d. l. per hāc. prope fi. & in l. iij. s. sed vtrū. ff. de mino. ¶ Itē secūdo circa hoc nota, q̄ mulieri & rustico nō succurritur propter iuris ignorātiā in casu isto secundū Bar. in d. s. nūciatio. per. l. fi. C. de iur. & fac. igno. & quoniam in talibus nō succurritur in ijs, q̄ sunt inducta ad rigorē iuris conseruandū, vt in iudicialibus & similibus. vt no. xxxvij. dist. in summa. & j. q. iij. s. vlti. & Bald. in l. fina. in. iij. q. C. de iu. deli. & Bald. Pau. & Ro. in l. iuris. C. qui admit. & Sali. in l. pe. eo. tit. cū fi. vnde si per errore iuris rusticus fecit testamētū, nō seruaata debita sollemnitate, erit nullū. l. fi. C. de test. & idē, si ductus errore aduocati nō producit instrumentū, vel testes in instrumento in termino, vt in dictis locis nota. & hoc intellige, nisi probaretur rusticum nō potuisse cōsulare peritiores, scdm Bald. & expressius Sali. in l. j. C. de iur. & facti in. v. & ista extēde etiā ad restitutio nem, q̄ datur maioribus ex clausula generali, scdm Inn. & Hostiē. in c. proxi. & ibi dicitur. ¶ Reliquas limitationes doc. nō refero & vnā ex suis videbimus in c. cōstitutus. eo. & vnā in c. veniens. j. eo. & vnam in c. cū clamor. & vnā, in c. de testibus. & vnam in c. causa. j. eo. ¶ Sed vltra ipsos limita etiā, qd dictū est in regula, & quod erit sufficere, si sunt didicita testificata: quia limitat nisi testes examinati in causa principalij, dixissent super articulis se nihil scire: quia tūc possunt noui testes produci in cā appellatiōis super eisdē, secundū Bal. sing. in c. j. s. fi. em. quid sit inuestitura. sup quo instat hic do. meus: nō bene exprimes quid velit, sed videf cōcludere q̄ istud sit verū: dūmodo nō potuerit in principalij alios producere cognita publicatione. & dicit elegāter Io. an. in Specu. eo. tit. s. nūc videndū. & ad finē in additione, q̄ incipit disputauit. q̄ si de delicto & de fama fuerit facta capitula, & testes solū interrogati de delicto, dixerūt in fi. se nihil plus scire, poterant postea de nouo produci super summa: quia intelligit nihil plus. l. super interrogato. ¶ Itē limita, nisi fuissent producti testes de peritia artis, secundū Bal. Imo. d. ab. in c. cām. s. tit. proxi. & ibi retuli: quia sicut nō obstat sn̄ia, multō minus publicatio. Facij qd habet in c. proposuisti. eo. ti. & in Spec. no. etiā Io. de Ana. in c. significasti. el. ij. in. xij. col. de homi. & Bal. in d. c. proposuisti. in fi. qd nō sunt proprie testes, vt per ipsum. Idē est qd probatio habet fieri per inspectiōne alicuius rei, secundū Bal. in l. si qs testibus. in vlt. col. C. de testi. quod intellige, vbi illa inspectiō est sup peritia artē, aliās super dāno dato. ¶ Itē limita gñaliter in testibus deponētibus, nō in figura iudicij, nec de veritate, sed de cōsciētia, vt probant proximē dicta. & ita signanter notat Bal. in auf. sed cū testator. in pe. col. C. ad leg. Fal. & d. Ant. in c. cū olim. el. j. in. j. col. per illū tex. de priuileg. ¶ Itē limita in casu. c. series. j. eo. qn̄ producūt testes & instrumenta simul, scdm d. Ant. & Imo. ibi. ¶ Item limita, nisi materia antiqui capituli repetat in nouo, nō tñ ad finē probādi aliquid super antiquo, scdm Imo. in c. cū causam. el. ij. in vltimo notab. j. eo. ¶ Itē limita, nisi a iudice fuisset quis iniuste repulsus probatō ante publicationē: scdm Bald. in c. ex parte A. d. in. vij. col. ver. no. s. eo. per illū tex. & est notabilis limitatio totius materię secundū eū. & idem d. Ant. in c. tam literis. in princ. j. eo. ¶ Item limita, nisi diuersa instātia, scdm Ang. in l. si qs in seruitute. ff. de fur. de quo j. eo. c. cū venissent. Itē nisi repetantur, vt de clarent, nō ad instātia partis, sed officio iudicis: secundū Ang. ibi dem dicentē esse gl. sing. in. s. quia verō. in auf. de restit. de quo dicitur in c. cū clamor. j. eo. post Bar. in l. repeti. ff. de quęstionibus. ¶ Itē limita, nisi testes partis aduerfę depofitio super eo: quod

non cōtinef in capitulis, nec de quo potuif a sent cogitare, secundū d. Ant. d. Abb. & Imo. in c. iurauit. s. tit. j. & Io. an. in Spe. eo. ti. s. iam de interrogatorijs. circa fin. ver. illud autē. & do. Ab. post Inn. in c. ex tenore. in. iij. lecturaj. eo. facit qd no. do. Car. post gl. in d. cle. ij. vbi dicit, q̄ si testes depofuerūt super articulo non incluso in articulis, possunt super eo reproduci, quia nihil pōt imputari parti, cur super eodē eos vel alios nō produxi. ¶ Itē limita, nisi super capitulis non productis aliqd dixerint, secundū Bal. hic post Inn. q̄ est no tabile secundū eū. & videtur esse idē, qd in p̄cedenti limitatione. ¶ Item limita nō procedere in causa matrimoniali, scdm Bal. in auf. nunc fi heres. in. j. col. C. de litig. & d. Ab. in c. sicut ex literis. per illum text. de spon. facit. c. ex tenore. & c. series. per illū text. j. eo. Itē nec in causa monachatus, vt probat glo. relata ad tex. in c. p̄sens. in verbo patrē. xx. q. iij. ¶ Itē limita, vt per Bal. in l. ampliore. quasi in fi. C. de appellat. vbi dicit, q̄ absente parte pōt iudex post didicita testificata nouos testes recipere, per illā. l. iuncto. c. cū Io. j. de fide. instru. quia in iudice cessat timor subornationis. allegat Inn. in c. cū clamor. j. eo. d. inferēs vnā cautelam mirabilē, sed ipsam reprobat Ro. in l. iij. s. hoc autē iudiciū. in. ij. col. ff. de dā. infec. quia iudex debet supplere intra tēpus, qd potuisset pars: secundū gl. in l. filius. s. ve terani. ff. de procurato. ¶ Item limita in casu mirabili. de quo per Inn. in c. cū clamor. j. eo. & sequitur. d. Abb. hic & Bal. ibi, & ibi dices. ¶ Item limita, nisi esset tertius volēs producere testes super eisdemmet capitulis: quia potest, secundū Spe. in tit. de teste. s. satis vtiliter. in. j. col. ver. quid si a sentētia. vbi tñ concludit hoc esse verū, si ignorauit causam ad se spectantē agi. secus dicit, si p̄sens fuit in iudicio, & tacuit, nec sibi fuit negata licentia docendi de iure suo, vt ibi per ipsum. cū quo concordat Bar. in l. si per luforio. s. j. ver. ij. est videndū. ff. de appella. & sic intellige, q̄ super hoc latē habetur per d. Anto. in c. quāuis. in xxiiij. col. versū. quæro. vj. de re iudi. ¶ Itē limita, nisi ille, qui dicit ante publicationē didicisse attestaciones, probaret se nō perfectē legisse, secundū Do. in c. cū perlonge. in fi. prin. de priuile. in. vj. vbi dicit, propter gl. in verbo integraliter, q̄ ex visione attestatiōnū nō p̄sumitur quis plenē percunctasse. qd expressē tenēt Inn. Hosti. d. Ant. & Bal. latē, in c. vltra tertiā. j. eo. & ibi dicitur de hoc: & etiā de illo qui auiscultauit post parietem, quādo fiebat examinatio, & de illo qui nō legit attestaciones vsq̄ in fine. vel non legit originale. ¶ Item limita. v. modis, vt per Ro. in rub. ff. de arbi. in. xij. col. ¶ Item limita materiā ex dictis Imo. in l. admonendi. in. xxxij. col. ver. tu autē aduerte. ff. de iureiur. vbi ponit, quod potest publicatos testes licitē potest deferri iuramentum. De quo ibi & in c. h. j. de iureiur. quia cessat timor subornationis. ¶ Itē limita ex ijs, quæ dixi in c. licet causam. super glo. in verbo. opponi. in prima cōclusiōne, super tit. j. & ibi dicit. d. Ant. in. xiiij. colum. q̄ possunt produci testes super articulo partim antiquo, partim nouo. quod nota propter ipsum tex. in verbo, dumtaxat. ¶ Item limita, vt per f f iij

¶ Itē. Adde q̄ queritur, nunquid in distictē publicatio attestatiōnum impediāt testium productionem super eisdē capitulis. vnde dubitat vtrū p̄empta instātia per lapsum tēporis limitata de iure cōi. iuxta. l. prope randum. C. de iud. vel limitata ex forma statuti. quo casu est eadē instātia iuris cōis, restituta per statutū loci, vt no. Bald. in l. in contractibus. s. illo. C. de non nu. pecu. & quod no. Pau. de cast. in l. cū potest. ff. qn̄ actio de pec. est anna. Sali. & doc. i. d. l. appellationē. vbi dicit, q̄ absente parte pōt iudex post didicita testificata nouos testes recipere, per illā. l. iuncto. c. cū Io. j. de fide. instru. quia in iudice cessat timor subornationis. allegat Inn. in c. cū clamor. j. eo. d. inferēs vnā cautelam mirabilē, sed ipsam reprobat Ro. in l. iij. s. hoc autē iudiciū. in. ij. col. ff. de dā. infec. quia iudex debet supplere intra tēpus, qd potuisset pars: secundū gl. in l. filius. s. ve terani. ff. de procurato. ¶ Item limita in casu mirabili. de quo per Inn. in c. cū clamor. j. eo. & sequitur. d. Abb. hic & Bal. ibi, & ibi dices. ¶ Item limita, nisi esset tertius volēs producere testes super eisdemmet capitulis: quia potest, secundū Spe. in tit. de teste. s. satis vtiliter. in. j. col. ver. quid si a sentētia. vbi tñ concludit hoc esse verū, si ignorauit causam ad se spectantē agi. secus dicit, si p̄sens fuit in iudicio, & tacuit, nec sibi fuit negata licentia docendi de iure suo, vt ibi per ipsum. cū quo concordat Bar. in l. si per luforio. s. j. ver. ij. est videndū. ff. de appella. & sic intellige, q̄ super hoc latē habetur per d. Anto. in c. quāuis. in xxiiij. col. versū. quæro. vj. de re iudi. ¶ Itē limita, nisi ille, qui dicit ante publicationē didicisse attestaciones, probaret se nō perfectē legisse, secundū Do. in c. cū perlonge. in fi. prin. de priuile. in. vj. vbi dicit, propter gl. in verbo integraliter, q̄ ex visione attestatiōnū nō p̄sumitur quis plenē percunctasse. qd expressē tenēt Inn. Hosti. d. Ant. & Bal. latē, in c. vltra tertiā. j. eo. & ibi dicitur de hoc: & etiā de illo qui auiscultauit post parietem, quādo fiebat examinatio, & de illo qui nō legit attestaciones vsq̄ in fine. vel non legit originale. ¶ Item limita. v. modis, vt per Ro. in rub. ff. de arbi. in. xij. col. ¶ Item limita materiā ex dictis Imo. in l. admonendi. in. xxxij. col. ver. tu autē aduerte. ff. de iureiur. vbi ponit, quod potest publicatos testes licitē potest deferri iuramentum. De quo ibi & in c. h. j. de iureiur. quia cessat timor subornationis. ¶ Itē limita ex ijs, quæ dixi in c. licet causam. super glo. in verbo. opponi. in prima cōclusiōne, super tit. j. & ibi dicit. d. Ant. in. xiiij. colum. q̄ possunt produci testes super articulo partim antiquo, partim nouo. quod nota propter ipsum tex. in verbo, dumtaxat. ¶ Item limita, vt per f f iij

Modo queritur. Adde tu: an sola publicatio testium facta de communi consensu partium impediatur productionem, quando ipsa dicta testium non sunt visa, vel dedicta in hoc licet prima consideratione videatur dicendum, quod sic, eo quia publicatio attestacionum videtur esse terminus exclusivus productionis testium, cum venissent, j. e. cle. ij. eo. ti. Imo in isto tex. & hic etiam do. Ab. in. v. col. in. ver. sed circa praedicta, ubi dicit: quod per solam publicacionem testium intelligitur praclusa via producendi testes alios, dato etiam quod per talem publicacionem non subit timor subornationis, ut quia dicta testium nondum sunt dedicta, quoniam ex quo pars acquiritur publicationi testium, videtur tacite renunciasset productioni aliorum testium, ar. eor. que in simili no. in. c. j. de elec. in. vj. & in c. cucausam. de ap. Ad hoc etiam ponitur illud, quod hic in isto text. vult Io. and. quod publicatio non pracludit viam productioni testium ex solo timore subornationis, sed ut aliquis finis sit producendi, istam eandem opin. tenet in isto tex. Fel. adde tu, quod veritas tamen est in contrarium, videlicet quod sola publicatio testium facta de voluntate partium, non pracludit viam producendi alios testes nisi quando occasio ne illius publicacionis sunt didicta testificata, ita voluit gl. in. c. constitutus. v. l. e. per id quod habetur in. q. quia verum in authent. de testi. Spe. in. tit. de teste. q. fati. in. ver. quod autem dixi. & in ver. quid si publicata, ita etiam consuluit Bart. consi. suo inci. quae situm est. Idem tenet Gul. de monte lau. Zenzelinus Stephanus in d. cle. ij. eo. tit. idem tenet Ant. de But. in isto tex. & Angel. in. d. q. quia verum in authent. de testi. Idem vult Bal. in authent. at qui se mel. C. de proba. in antepe. col. & ibi Salic. ubi voluit quod per publicacionem non pracludatur via producendi

Bal. in. l. si quis testibus. in fi. C. de testi. ubi dicit, quod post didicta testificata potest per evidenciam probari contrarium. allegat Spec. in. tit. de proba. q. videndum. ver. hoc quoque & explicat, quod testes dixerunt quae gladio interfecti. & ostenditur corpus non esse alicubi vulneratum, ut ibi per eum. Pro quo vide quod no. Bart. in. l. j. §. ff. quae admo. test. ape. & Cy. in. l. ij. C. quae sit longa cosue. & Bald. in. l. j. C. de testa. & late in. l. de quibus. in pe. char. ff. de legi. & facit quod no. d. An. in. c. causam. in fi. s. ti. j. ubi dicit, quod publicati attestacionibus admittitur probatio per inspectioem finium vel instrumentorum. Item limita, ut per Ang. in. l. fi. C. de testi. nisi testes inducantur ad sola praesumptione. allegat Inn. qui hoc dicit eleganter in. c. cu dilecti. in fi. gl. quae incipit, hodie. de accu. idem tenet Bar. dices, quod faciunt indicium in. l. ij. §. fi. ad fi. ff. de appellatio. recipi. & hoc nota. Item limita, nisi in contrarium esset consuetudo, scdm Io. an. in addi. Spec. in. tit. de excep. §. dicto ver. sed nunquid publicati. que sequitur do. Ant. in. c. series. in. j. col. j. eo. tn contrarium sensit gl. in. fi. in. c. per tuas. j. eo. & forte melius quia consuetudo caret ratione. Item limita ex eo quod no. do. Flor. in. l. cu de indebito. prope fi. ff. de probatio. ubi dixit quod ille qui produxit testes ad probandam praescriptionem potest post publicatas attestaciones eos reproducere ut interrogentur de titulo, vel de continuata bona fide: quia spectabat ad iudicem interrogare eos prius. de hoc allegat Inn. in. c. per tuas. j. eod. sed hoc non credo simpliciter verum, per id quod dicitur paulo j. ver. item necessarium. Item limita, ut per Bal. in. c. j. §. si vaallus. in. j. col. ver. extra ordinem. de cotrouersia inuesti. cuius tamen dictum non videt limitatio, sed probatio super capitulis indirectis. Item limita in causa herefis secundum Ange. in. d. l. per hanc. in. viij. col. allegat. c. fin. de here. in. vj. idem do. in. d. c. vt officium. §. verum. eod. tit. & li. & Bal. in. l. eos. §. fi. quid in fi. C. de ap. Item limita, ut per d. Ant. in. c. attestaciones. in. iij. col. ver. sic. v. obuiat. de despon. impub. ubi dicit post Hosti. per illum text. quod ubi non variatur articulus in substantia: variatur tamen modus facti. Ad idem concludendum possunt produci testes super eiusdem articulis. & dicit nota, quia non audiuiti tale verbum in ti. de testibus. ubi tantum clamat de ista publicatione: tamen postea reuocat, quia est idem timor. Item limita, nisi agatur de periculo animarum: quia ista rigorosa subtilitas tunc non attenditur, secundum do. Ant. expressit ubi supra proxime. ver. sic. v. obuiat. Item limita tribus modis, ut per d. Anto. in. c. at si clerici. in prin. in. viij. col. s. de iudic. Modus queritur, utrum sola publicatio sufficiat ad effectum, de quo in regula praedicta, etiam si pars non didicit per ipsum testificata, & in hoc videtur quod no: quia ita tenet glo. iij. in. c. constituti. lo. vltimo. eod. & do. Ant. hic. & Spe. in. d. §. fati. vlt. ver. quid si publicat. eo. tit. §. fi. ver. quid si renunciatis. & Bal. in. c.

iuravit. in. iij. col. s. tit. proxi. dicens Bar. ita cosuluisse. mouentur isti quia cessat timor subornationis. Contrarium tenet Hosti. in summa huius tituli. §. vtrū. ver. dicas igitur. & Io. an. & do. Ant. in. d. c. constitutus. & Bal. in. d. l. per hanc. in antepenul. col. v. ver. sed statim quaero. & Imo. do. Abb. hic. & do. Car. in. cle. ij. in. v. q. eod. tit. & Pet. de Anch. plenè confi. ccxix. incip. visis & diligenter ruminatis Bart. in. d. authent. at qui semel. Inn. in. c. vltra tertiam. in gl. iij. eod. mouentur principaliter, quia pars acquiescens publicationi, videtur renuciare testium productioni. & hanc rationem exte dit hic do. Ab. & d. Car. ubi supra. Et retenta hac secunda parte declara ea primò, nisi superuenisset causa vniuersaliter non cogitata tempore consensu praestiti ut hic per d. Abb. Pro quo dixi post Imo. in. c. in causis. s. eo. & hoc ideo conceditur, quia non sunt no. testificata. aliàs no. vt per Pe. de An. in. d. confi. & istos ita intellige, aliàs esset publicatio facta inciuliter, vel dolo iudicis: & no. sunt didicta testificata, secundum Bal. in. d. l. per hac. Tertio, nisi parte tradente fuisset facta publicatio, secundum Io. an. & do. Ant. in. d. c. constitutus. & sufficit simplex contradictio etiam sine appellacione per id, quod no. Hosti. & alij in. c. qd ad consulationem. de re iudi. & dicit Imo. hic se vidisse saepius seruari Bononiae quod pars contradicente publicationi protestat, quod non vult dicere testificata & esse sibi ius saluum producendi. quare autem non timeatur ista subornatio ante publicationem dicitur: quia non erat tantus timor succumbentis, ut hic per domi. Ab. nec sufficeret docere, quod testes reuelassent parti examem: quia saepe metiuntur testes, vt cogrulentur partibus, secundum Io. an. & vltra tertiam. & idem si testis ante quod deponeret, praedixit parti testimonium suum futurum: quia saepe aliter postea dicitur secundum Bal. in. d. authent. at qui semel. in pe. col. Item necessarium est scire, quae dicant capitula antiqua: & quomodo noua & noua dependetia a veteribus. & contraria primis directè vel indirectè de quo vide per Bal. post alios in. d. l. per hac. in. iij. col. & in. d. l. eos. §. fi. quid autem. & Spec. in. d. §. fati. vlt. ad fi. & d. Anto. Bald. & Imo. & do. Ab. hic. & eos non refero: quia nihil est addendum. Illud autem nota, quod non dicitur nouum capitulum dependens ab antiquo illud, quod tacite includitur sub prioribus quo ad necessitate facti & probationis. Vnde qui primò articulauit de praescriptione habente contra se ius commune, & de ritu non dixit, prout debebat, per. c. j. de praescri. in. vj. si postea velit deducere titulum, dicitur antiquum capitulum, & non potest. secus quando includebat necessitate facti, sed non probationis. vnde qui articulauit primò de mutuo & non dixit tempus, licet in necessitate facti tempus includeret, non tamen de necessitate probationis ideo tempus deducere potest secundum praedictos. Et in eo, quod dicitur de praescriptione limita, ut hic per Imo. nisi qui primò articulasset non de praescriptione sed de possessione. x. annorum: quia postea poterit producere testes super titulo: quia non necessario includebatur super articulo possessionis. cum quaedam sit possessio cum titulo, & quaedam sine titulo: tamen non est omnino nouus articulus: quia est ad adiuuandam intentionem partis, secundum ipsum. & scias quod super articulis omnino nouis procedit iste text. & intellige omnino nouum, quando per ipsum nihil coadiuuatur, vel concluditur intentio primorum articulorum, & sententia lata super libello, non pareret exceptione rei iudicatæ super illo capitulo, & cognoscatur articulus nouus omnino ex mutatione rei, vt si primò petebat agrum, modò domum, vel ex mutatione personae: vt si prius a Titio, modò a Sempronio debitum dicitur: & super talibus non admittit probatio: quia iudex vel primus, vel secundus non habet iudicare, nisi super petitis in libello: vnde probationes similes sunt impertinentes: ideo non auditur volens probare, quod probatum non releuat. cum contingat. s. de offic. dele. Modus autem cognoscendi articulum indirectè contrarium collige ex ijs, quae dixi in. d. c. licet. super gl. j. in verb. opponi. Et no. in cidenter, quod in hac materia dicitur hic oes post Io. an. quod ille qui succumbit ex eo, quia opposita excocacione contra executorem non dicit, quod esset publica. iuxta no. in. d. c. ad probandum. de re iudic. potest in causa appellacionis deducere istam qualitate publicæ excocacionis: dicit tamen oes: quod iudex non debeat admittere hanc exceptionem in principali: ex quo qualibet eius species non concludat: per. c. pia. de excep. in. vj. & in. c. in pntentia. s. ti. j. In gl. fi. in fi. no. v.

fi. no. v. capitula, super quibus praestat iuramentum testis. & addit hic. vj. Io. an. quae oes sequuntur. s. qd secretum teneat dictum suum vsq ad publicationem per tex. iij. q. iij. §. qui falso. ubi aliter facies puni tur etiam de isto iuramento testis: vide late Spe. e. titu. §. sequitur. & glo. in. l. iuraturadi. C. de testi. & Io. an. in summa huius ti. ver. qui testes debeant iurare. & Bal. in. l. presbyteri. circa prin. ver. quartò no. C. de epis. & cle. & debet testis iurare tactis euangelijs per tex. in. c. hortamur. iij. q. ix. & idem de alijs iuramentis a iure requisitis vt per gl. in. cle. j. in verb. tacta. de here. secundum quae valet consuetudo, vt tangendo qualibet scripturam & ea in hoc sequitur. d. Ab. hic & in. c. & si Christus. de iureiur. & in. c. fi. s. de iura. calu. & Pet. de Anch. in. c. vt circa. in. iij. co. de ele. in. vj. & idem tenet Bal. late in. c. j. §. sacramenta. in. v. co. C. si aduer. ven. & ibi dicit cautum esse vt super magnis factis deferat euangelia, dicas tñ, quod per dicta consuetudinem non derogatur legibus dicentibus specificè quod tangeret euangelia, scdm. d. Car. in. d. cle. j. §. porro. in fi. quia non receditur a iure nisi quatenus ei appareat derogatum. c. fi. s. de consue. & sic intellige gl. & Bald. in. l. rem non noua. §. patroni. in verb. tactis. C. de iudi. & cessante consuetudine, non valeat actus, vbi ius pro solennitate exigat tactionem euangeliorum, si omittitur. scdm gl. in. d. c. vt circa. in ver. corporali. quae sequitur. d. Abb. hic in. c. laudabile. de frigi. & oportet scripturam tangerere manu, non pede, vel cubito, secundum gl. ibidem. & Bal. in. l. j. C. si aduer. ven. & per seipsum non per alium. l. vltim. d. Ant. in. c. licet ex quadam, per illu text. in verb. proprio. & ibi dicit: iuramentum tñ de se est validum, etiam sine tactione, secundum do. Ab. hic per. c. & si Christus. de iureiur. & gl. xxij. q. j. in fi. certis casibus exigitur tactione ad maiorem firmitate: quia maior est transgressio. c. mouet. xxij. q. ij. & no. Io. an. in. d. c. & si Christus. & do. Ab. hic, qui etiam ista repellit in. c. tuis. j. eo. & ibi reprobat. d. Ant. dicentem posse dari alia iuramenta, quae euangelia in casu isto. Et si testis iurat non tangendo corporalia scripta, sed nuda & simplici voce eius dictum & postea nullum, vt est solitaria decisio Bal. in re. l. ij. in. xj. char. ver. sed nunquid si testis. ff. de iureiur. per. d. c. hortamur. in rubro & in nigro, & per gl. in. d. cle. j. & quia tale iuramentum capit formam a lege, quae mutata est aliud iuramentum. l. iulianus. §. sed & si quis. cu. ff. ad exhib. & quaelibet forma a iure introducta intelligitur esse praecisa. l. constitutionibus. ff. ad Muni. & l. quae dat formam semper intelligit tacite procedere ad nullitatem actus, forma non seruata, vt ibi per ipsum cuius verba bene no. & putare attentari posse, quod sicut valet consuetudo de qualibet scriptura, ita valeret de verbalis iuramento sine scriptura, dimodo iuratur per euangelia: per pñctia. & per ea quae not. Bal. in. d. aut. sacramenta. Et si diceretur in actis, quod testis iurauit praesente iudice, & parte, est praesumptio quod tetigerit scripturam, secundum Io. an. solenniter in addi. Spe. eo. §. sequitur. ver. & nota per ea, quae ipse dixit eo. tit. §. ad fi. ver. sed quod in praedictis. & ver. sequenti. propter personam iudicis notarij, & partis, propter quod in ipsam partem. negat transfertur onus probandi, vt ibi pulchre per eum quae sequuntur hic do. Ant. & do. Abb. addes in fi. quod no. Inn. in. c. j. de cle. pere gri. & in. c. j. de eo qui fur. or. suscep. & Bald. in. l. Theopompus. ff. de do. praelega. & ista est decisio notab. iuxta quae expediret videre, si non apparet testem iurasse, an praesumatur iurasse: & si apparet, an praesumatur praesente fuisse partem: quia haec decreta. est satis omnia. dicam ista requirerentia examen in. c. tuis. j. eo. post. d. Ant. & d. Ab. Et in quatuor gl. dicit, quod testis iurat deponere per vtraque parte, adde vnum casum, in quo valet testimonium pro vna parte tantum, quae ponit gl. in. c. quonia frequenter. in prin. in verb. valeat. s. vt lit. no. confest. & aliu quae iuris fictione ponit gl. in. c. cu cam. el. j. in ver. compellas. j. eo. & aliu in. c. si haeticus. ij. quaestio. vij. Et adde, quod testis qui deposuit pro vna parte si interrogatus pro alia, dicit se nolle respondere, tollit fides testimonio suo, secundum Bal. in. l. is apud quae. in. j. col. C. de eden. ite dum. s. ver. Tertio, in quantum tractando de re. in. in. in. allegauit Inn. in. c. cora. de re. in. integ. vide ibi omnino Imo. in vlti. col. ubi dicit post Hosti. qd dicta Innoc. sunt intelligenda de exceptionibus dilatorijs ommissis quae non afferunt magnam vtilitatem vt excocacio aduersarij & similes tendentes potius in odium aduersarij, quod ad merita causa: secus si essent necessarii & criminaliter prejudiciales scdm ipsos dicentes haec constituere in arbitrio iudicis: propter quod etiam impera

testes, quando per eam dicta testium non deueniunt ad notitiam producentis. & certa sola publicatio non sufficit ad excludendum productionem, quando non ostenditur vera vel praesumptè didicisse testificata, & ita secundum istam partem consuluit immortalis doctor do. Alex. Imo. in consil. suo. d. xvij. inci. consideratis his. Istam partem tenuit princeps iurifconsultorum aetatis nostrae. d. Fran. de Arc. in isto tex. ix. col. & in istis locis do. Alex. & do. Fra. respondet. d. Ab. vide per te. & miror, quod Felin. hic & in. d. c. consilium tus. nullam faciat mentionem istorum iurifconsultorum. Adde, quod pro ista parte multum facit, quia indubij iudex debet potius admittere articulos & probationes quam respuere, secundum Hosti. & Inn. in. c. per tuas. j. eo. ti. sic etiam in dubio iudex debet referre appellationi, & non respuere, secundum Spe. in. tit. de app. §. nunc dicamus. ver. sic. j. Archid. in. c. cordi. de appel. in. vj. Ant. de But. i. c. vt debitus. de ap. Bald. in. l. de statu. ff. de testa. & in. l. propter adum. §. si autem reus. C. de iudi. & in. c. pastoralis. in pñcti. de offi. dele. pñcti. terea dato sine praesentia iudicis veritatis quod pars isto casu non possit testes producere, tum dico, quod effortus, quod etiam post didicta testificata, potest iudex in quo non timetur subornatio, recipere didictos testes, & valebit producere testes super didictis testificatis, det nomina testium ipsi iudici, & tunc iudex poterit recipere. Ita egregie. d. Bal. in. l. amplior. C. de app. & idem tenet Ro. in consilio. cccclxxxix. inci. in eo quod queritur. Et idem tenet Bart. Cepol. in cautela. cccxvj. facit ad hoc illud: quod vult Spe. in. tit. de proba. §. videtur. ver. sed quid si debitor. vbi tenet quod si debitor iuravit non probare solutionem nisi per instrumentum, quo casu iuramentum seruandum est. c. si verò. de iureiur. debet tñ procurare, vt testes recipiantur officio iudicis. & hec no. quae quotidiana.

- SVMMARIVM. Testis si promittat parti non testificari, & iurauerit, an nihilominus possit cogi ad testificandum. Testium dicta si sunt publicata: non possunt amplius testes produci. Restituitur pars: vt producat testes etiam publicati attestacionibus, quando dolo partis aduersa est actum, vt testes non recipiuntur. Dicta laico vel clerico in figura confessionis penitentialis, & praestito iuramento de nunquam reuelando: an possint reuelari. nume. 6. & 8. Index ex officio potest repellere testes inhabiles, licet pars non excipiat. nu. 10. CAP. XVIII.

Intimauit. Qui iuravit testificari, non obstantè iuramento, hoc dicit. Not. primò, quod promissio de non testificando etiam iurata, non facit vt testis non cogatur testificari. & sentit hic d. Ant. post quosdam antiquos, quod tunc solū istud sit verum, quando veritas per alios probari non potest: tunc enim occultare veritatem est peccatum mortale, vt in gl. aliàs non. & notat ad hoc istu text. in ver. & sic necesse. sed contrarium sentit hic d. Ab. in notabili bilibus in gl. & expressius. d. meus hic: quia iura simpliciter annullant tale iuramentum. c. cōstitutus. el. ij. eo. c. olim. de accu. & c. quia ple riq. de offi. ord. in. vj. & quia cū testificari sit publicum officium. l. si quado. cū materia. C. de test. non valuit iuramentum, per notata in. c. si diligenti. s. de fo. compe. Item, quia tendit in prauidicium tertij: ergo non est seruandum. c. quis in fin. de pac. in. vj. pulchrè Bar. in. l. Titia. §. Imperator. ff. de leg. ij. & Bal. in. l. j. C. de inoffi. do. & ad tex. in verb. & si necesse. respōdet do. meus, quod non minus refert ad alios testes, quod ad illos, qui iurauerunt. vnus ergo & idem sensus debet esse respectu vtriusque. l. iam hoc iure. ff. de vulg. & pup. sicut ergo respectu illorum testium illud verbum necesse, hoc significat. i. si plures crediderint sibi expedire: ita etiam importabit respectu istorum. non em capitur necesse, semper, sed proprie & largè. c. & si Christus. de iureiur. secundum ipsum, vel respōde clarius, quod verbum necesse, non refert ad testes, quibus erat delatum iuramentum, sed ad alios. vnde vult dicere text. quod antea sunt examinandi illi, quibus delatum fuit iuramentum: quia praesumit pars illis detulisse iuramentum, quid si debitor.

qui melius sciebat veritate. vnde illi preponunt qbus examinatis si postea visum fuerit necesse, alij possunt examinari. & est respõ sio multũ cõsonã. ¶ In gl. in fi. per tex. apparet, q si dicta alio rum testiũ fuisent publicata, nec etiã isti possent amplius produ ci, quod limitat hic Inno. Host. Io. an. Bal. & d. Ant. nisi per viã re stitu. in integ. ex clausula, de qua in l. j. ff. de resti. in integ. quia per ipsam succurreretur publicationi etiã renunciatiõni maximẽ præ stito iuramento, qd hoc malitiosẽ nõ petatur, vt hic per eos val de vtiliter: cũ qbus etiã cõcordat. d. Ant. s. c. prox. in. xxxiij. col. & Bal. in. c. j. s. fi. em. quid sit inuestitura. & bene facit qd no. Spec. in tit. de p̄scri. j. ver. ite pone. Ad idẽ tex. in l. j. in fi. ff. qn actio de pecu. est anna. per quẽ dicit Bar. in l. nõ fatetur. & in l. fi. ff. de con sel. q ille qui per dolo & persuasiõne partis aduersã est aliqd cõ fessus ad præiudiciũ sui, pot petere illũ errorẽ retractari per resti. in inte. ex clausula generali: obstat in proposito timor. subornatiõnis: quia vbi in aduersario est dolo, cõpẽsatur dolo cũ dolo, secundũ Inn. & Bal. hic, & sunt ista dicta aurea. ¶ Sed vt bene in telligas, aduerte primõ, quia in casu huius decre. concedit benefi cium restitutiõnis post publicatiõne, dummodo ille cui parabatur talis dolo, ex ipso deceptõ, nõ produxit testes: vt quia cũ eis cõfe rens de materia dixerat se nihil scire. secus esset, secundũ d. Abb. quãdo sciebat testes esse informatos de causã: vel q iurauerãt nõ testificari: quia si nõ obstatẽ iuramẽto sciebat se posse producere illos testes, videt ipsi vohitãriẽ renunciãse, vel saltẽ fuit in lata culpa. Si verõ credebatur obstantẽ iuramẽto istos non posse produ citũ: errabat in iure & erat in lata culpa & talibus nõ cõceditur restitutio ex clausula generali: etiã si sunt lasi ex dolo partis aduer sãe vel iudicis, secundũ Barto. in l. seruo inuito. s. cũ prætor. in vlti. q. ff. ad Treb. quia nõ allegat ignorãtia iuris, in ijs, q sunt indu cta ad rigore iuris cõseruandũ, qualia sunt hæc, vt per Bar. in l. j. s. nunciatio. ff. de no. ope. nun. ¶ T. Secũdõ aduerte, quia qd dictum est concedi restitutiõne ex iustã causã, inducit ad questiõne, quid si renunciãtũ est testibus, & allegare iustã causã, per quã excusa ret se, qui prius nõ produxit volẽs nũc producere? & in hoc ex di ctis do. mei concludẽ, q aut est in casu huius decre. q erit opus re sti. in integ. secundũ doc. hic, nõ ob. l. tres fratres. ff. de pac. per quẽ videtur restituẽdus iure cõi, qã respondet do. meus in fi. q magis delinquit, qui subtrahit immediãtẽ rẽ alterius per dolo, quã qui mediãtẽ subtrahendo probatiõne. aut nõ est in casu huius decre. sed habet iustã ignorãtia, cur testes non produxit: & tũc iure cõ muni nõ per viã restitutiõnis iterũ admittit, scdm Bart. in aut. at qui semel. C. de proba. & dixi post Imo. s. eo. in causis. & quib do. meus hic in vno loco expressẽ impugnet hoc, dicẽs opus restitutiõ ne, & q nõ valeat ratio, dicẽdo q renunciãtio nõ tẽdit ad inco gnita: quia satis poterat cogitare in genere: tamẽ postea satis infrã hoc reuocat: quia videmus, q post cõclusiõne in causã licitẽ pro ducuntur instrumẽta de nouo reperta. scdm Bar. in l. admonẽdõ. circa prin. ff. de iureiuran. & approbat Bald. in l. j. C. de cõdi. inde. ¶ Tertio aduerte: qã per hæc inferã ad impeditum producere tes tes, q modõ didicit testificata. & dicit q audit non ipso iure, sed ope restitutiõnis: qã si speciale est, q post terciã productiõne an te didicit testificata propter impedimẽtũ probatũ iuramento auditur ipso iure: ergo est in cõtrariũ ius cõe. Quod autẽ compe tat restitutio, probat ex dictis doc. hic & ratione, qã legitimẽ im pedito cõceditur restitutio cõtra sniam, vt patet in. c. cũ Berthol dus. j. de re iudi. fortius ante sniam, vt. c. licet. s. tit. prox. imõ plus dicit Inn. in. c. vltra. j. eo. & do. Ab. in. c. subortã. j. de re iudi. q si ali quis fuit impeditus ante sniam producere testes, restituit aduer sus sniam, vt possit eos producere. & idẽ dicit signanter Imo. hic dicens q si pars cõsentit publicationi, debet sibi imputare, quan do cessante dolo aduersarij, nõ contradixit: nisi fortẽ terminus in stantiẽ persona laberet. & propter impedimẽtũ nõ potuisset in tra terminũ instãtia producere: nã nunc in cã appellatiõnis pote rit producere saltẽ petita restitutiõne ex dictã clausula gnãli: secũ dum ipsum qd bene not. ¶ Quarto aduerte: quia est dubiũ, vtrũ ignorãtia probabilis sit iustũ impedimẽtũ, vt concedat restitutiõ nem, vbi non processit ex dolo aduersarij. Exemplũ. Hæres succe dens creditori, nesciebat se habere quoldã testes ad probandũ de bitum, est in probabili ignorãtia. l. qui in alterius. ff. de regu. iur.

Querit, qd si postq didicit testificata, velit restitui ad illos testes prius incognitos producẽdos, an audiat: in quo dicit do. meus se multũ dubitare: quia nullus doctor tãgit, & si qs petit restitutio nem aduersus sniam propter probatiõne de nouo reperta, cõmu nis est opi. q nõ dare restitutio. vt plenẽ tradit in l. j. C. de condi. inde. & in. c. subortã. j. de re iudi. licet aliqui cõtra: & qã etiã publi catio & didicisse testificata sunt inducã ad rigore iuris & c. vnde videretur non esse locũ restitutiõni. Sed tũ dicit ipse, q propter authoritatẽ rei iudicatẽ multa specialiter inducunt, vt sit finis li tum: idẽ fortẽ dicit, q iusta ignorãtia esset causã sufficiens aduer sus didicisse testificata, sicut per eã concedit in alijs casibus. Quod patet ex notatis in l. cũ filius. s. in hac. ff. de ver. obli. & per Bar. in l. j. s. si quis autẽ. ff. de iti. actũq priua. & in. c. vigilãti. j. de p̄scri. dicit tũ se non determinare pro nunc, sed istud satis videt deter minatũ per p̄dictã, & per tex. & qd ibi Bart. in l. diui fratres. ff. de excep. dum limitat. l. Imperatores. ff. de re iud. ¶ ¶ Gl. in fi. quod ista lectura sit verior, apparet scdm oẽs hic: quia frustra põderã set Papa publicatiõne aliorũ testiũ: quia tũc hæc fraus esset nouus casus secundũ primã lecturam gl. cui nõ obstat publicatio. vt s. c. prox. & j. eo. cũ venissent. vt hic per doc. qbus in hac materia ad de ante oia elegãs cõtrariũ do. Car. xxxviij. qd incipit, quidã habẽs vnum filiũ. vbi cõsultuit pro quodam herede, cuius pater cũ certa cautela reliquerat alteri filio spurio, faciẽdo amplium legatũ ter tio, & rogãt eũ in presẽtia duorũ testiũ, vt spurio restitueret re cepto ab ipso, & à testibus iuramẽto de nunq id reuelãdo, vñ que rebatur an iuramentũ valeret: & videbat q sic per id qd no. Inno. in. c. omnis. in. ij. col. j. de p̄c. & remiss. vbi tenet q etiã laicus põt adstringi sub sigillo cõfessionis, & tenet occultare sicut sacerdos: quia in hoc est minister Dei. postea firmat cõtrariũ, dicens apud oẽs clarũ esse, q iuramentũ tale temerariũ est: non tũ scdm largã denominatiõne, quatenus omne iuramẽtũ præstitũ sine causã est temerarium. c. & si ep̄s. ver. Iaco. j. de iureiu. & per illũ tex. no. glo. singu. secundũ eũ, q incipit, videt. in. c. florẽtinum. lxxxv. di. sed etiã est temerariũ strictus: qã seruare nequit sine interitu salutis æternã: quia inducit mortale. taciturnitatẽ veritatis vt hic in gl. & dicit hoc probari specificẽ hic & in. c. cõstitutis. & c. testimo nium. j. eo. & vtrõbiq p gl. & per Ian. in. c. cõstitutis. & c. testimo nium. & denunciãdi sunt tales nõ teneri iuramẽto. d. c. cõstitutis. & c. olim. j. de accu. & ipso iure nõ tenet tali iuramẽto. & c. qã ple riq. de offic. ordi. in. vj. quod capitulũ licet ponat casum speciale qn prælatu astrinxit subditũ ad non pandẽdũ superiori inquirẽ di statũ ecclesiã: tũ ex eadẽ equitate idẽ est, & in alio casu, quando deuenitur ad taciturnitatẽ veritatis in alterius præiudiciũ. debet ergo & possunt taliter iurantes autoritate propria cõtrauenire xxij. q. iij. c. j. ij. & c. ij. & c. si aliquid. & j. de iureiu. c. si verõ. el. j. vbi est tex. expressus. & tenet Spe. in ti. de teste. j. ver. quid si iuramen to. secundũ ipsum subdẽt, q imõ etiã si solũ induceret veniale, quod dicit dispẽdium esse salutis: & nõ interitus, vt no. gl. in palle gato. c. si aliquid. & Arch. ibi & in. c. quis de pac. in. vj. idẽ dicẽdũ per illũ tex. c. quis. iunãtũ cũ. d. c. si verõ. & hoc etiã de veniali no. do. Ant. in. c. cum dilectus. s. quod metus cau. & Imo. in. c. fi. in. ij. col. j. de p̄scri. & in. c. cũ contingat. in. ij. col. de iureiurã. & Bal. in. c. fi. s. de pac. & subdit do. Cardi. ibi, scilicet q tale iuramentum temerarium non repellit à testimonio, maxime in causã spiritua li, quãuis iuravit tenere occultũ, vt hic cũ concor. & per hoc di cit Imo. in. c. testimonium. j. eo. q non est periurus violãdo: imõ ex quo non seruat, p̄sumitur pœnituisse de peccato, quod cõmissit iurando. Ex quo concludit, q valet testimonium, etiã non docto q pœnituerit. & hoc expressẽ tenet Archi. in. c. quicunq. vij. q. j. dicens hanc esse cõmunẽ opi. omniũ doc. & pro hoc vltimo indu cit do. Cardi. vbi. s. glo. Innoc. in. d. c. omnis vtriusq. soluendo id, quod. s. ad contrarium fuerit allegatum. dicit enim ibi Innoc. ¶ ¶ quando quis reuelat amico in secreto aliquid causã consilij, etiã si dicat ei, quod hoc dicit in pœnitentiã: tamen ex quo non facit in forma confessionis, vt pœniteat: sed vt consilium vel auxiliũ re piat, nec facit vt Dei ministro, & in forma confessionis. & sic in telligitur quod supra dictum est. & ita residet do. Cardi. in. d. cõsi lio concludens absolutiõnem non esse necessariã. ¶ ¶ Et istud do. Innoc. in. d. c. omnis. sequitur etiã domi. Abb. in. c. qualiter. el. j. in fi. j. de accu.

fi. j. de accu. & hic & in. d. c. omnis. quãsi in fi. & ibi declaratur, q di cif laicus assumi loco sacerdotis, qn in necessitate fit ei vera con fessio, sicut sacerdoti, iuxta. c. sanctũ. de cõfe. dist. iij. sed nõ decla rat, an idẽ esset, si non i tali necessitate, sed aliã in forma cõfessio nis, q̄redo salutẽ aĩe. In quo cogita: qã tunc satis videt adstrictus ad occultandũ, sed nõ fortẽ taliter, q productus in teste posset iu rare se nihil scire, sicut potest ille, cui necessitate fuit factus actus in figura cõfessionis. Et adde q si quis dicat aliquid sacerdoti, non in forma cõfessionis, quis dicat se dicere in pœnitentiã, per hoc nõ prohibet ille sacerdos super eo testificari. ita ex p̄dictis infer. d. Abb. in. c. si sacerdos. in. j. col. s. de off. or. dicens esse notabile: quia multi decipiuntur. & vide beatũ Tho. in. iij. dist. disti. xxj. q. iij. ar. j. in fi. vbi dicit, q laicus cui in casu necessitatis aliquis cõfitef, tenet occultare non quãtũ sacerdos. Idẽ dic de interprete, qui adhibet in cõfessione, nisi fortẽ peccator velit, q ipse sciat absolute & liberẽ scdm Tho. vbi. s. arti. ij. in fi. & ista procedunt et si ep̄s excõicaret oẽs sciẽtes & nõ reuelãtes, scdm gl. ordi. in. c. sacerdos. de p̄c. disti. vj. & vide beatũ Tho. xxij. q. xx. arti. j. vbi super isto, qui promisit tenere in secreto, distinguit an pertineat ad corruptio. multitudi nis spiritualẽ, vel corporalẽ, vel graue dãnium proximi tenet reue lare: als nõ & vide Bal. in. l. nullũ. in. ij. col. ver. sed hic incidenter C. de test. vbi dicit, q si in palatio priorum est aliquid factũ, & iu ratum tenere secreto, nõ potest probari ab aliquo, nisi ab ipso: quia talis qui vult probare, aut est falsus quia mentitur. aut periu rus: quia reuelat. allegat Ioan. And. in. c. literis. j. de p̄sump. & ha bent aliqui vnam gloss. in. c. meruit. xij. dist. quã dicit, quod ille q iuravit tenere aliquid in credentiam amico suo, si ex hoc resultat malum, non tenetur seruare iuramẽtum. Bene facit glo. in. c. ego enim. in verbo, pandam. j. de iureiur. & vide do. Abb. in. c. dilectus j. de exce. p̄re. l. vbi dicit per illũ tex. q sacerdos productus in te stem de ijs, que scit in pœnitentiã, potest iurare se nihil scire. secõ nedum in pœnitentiã, sed extra. idẽ not. bea. Tho. in vtroq di cto di. & articulo p̄ allegatis vltra mediũ, & subdit do. Abb. in. c. di lectus. q qui iuravit non reuelare secretum, si postea produceret in testem, non potest iurare se nihil scire. & allegat Inn. in. c. quali ter. el. j. de accu. dicentẽ quod aut iurando cogabat iuramentũ, extendere ad hunc casum, & fuit temerariũ per istum tex. Aut de hoc non cogitauit: & iuramẽtum ad hunc casum non extendit. c. ij. cum simili. s. de renũ. & in materia facit tex. in. c. ex parte. j. de ac cu. vbi qui accusat illũ, qui vouit & iuravit obedientiã bonus tex. & ibi Ang. in. l. si quis seruo. C. de fur. & facit gl. in. c. sicut. s. eo. Et aduerte: quia de licentia cõfitef põt sacerdos vel alius testificari de auditis in confessione, & ei credit, licet soli propter naturã cõ fessionis, quã fit secretẽ, vt est glo. in. c. testimonium. j. eo. & ibi dicitur post do. Abba. ¶ ¶ Modõ querit, vtrũ testis qui præstitit temerarium iuramentum, admittatur simpliciter ad testificandũ. in quo dic secundum do. Abb. hic & in. c. cõstitutis. j. eo. quod aut productur contra eum, qui dedit cum iuramento, ne testificaretur, aut contra alium. Primo casu, in odium participantis fraudẽ admittetur testis etiam peruersus in crimine: & secundũ Inno. hic aduersus exceptionem criminis, quã facit pars, competit p̄ ducendi testẽ replicatio de paritate criminis: iuxta. c. p̄e. & fin. j. de adult. & ista est nobilis limitatiõ ad. c. testimonium. j. cod. quã tamen intellige, quando quis fuit particeps criminis in committendo: se cus, si in omittendo: vt non corripit criminis sum, cũ ad eũ spe ctaret, sed tolerauit: vt eleganter notant Ioan. Andr. & alij in. c. cũ l. & A. j. de re iudi. reprobantes gl. ibi positã, quã sentit contra rium. quinimõ in casu nostro etiam si solus testis fuisset i hoc cri mine, in alio simili commisso, vt euitaret testificatum, adhuc non obstante crimine cogeret testificari, nec posset repelli per. c. in quisiõnis. ver. aut fi. j. de accu. & facit quod no. Bart. in. l. j. s. cũ qs ff. de questiõne. cũ fi. ¶ ¶ Secũdo casu, quando dictus testis pro ducitur contra alium, distinguit do. Abb. q aut non erat emenda tus de crimine: tunc repellitur, sic intellige Innoc. d. c. constitutis. aut erat emendatus & tunc non repellitur post peractã pœnitentiã, vt periu rus strictẽ. secundum Hosti. & Ioan. And. in. c. testi monium. j. e. facit gl. in. d. c. florentinum. que vult iuramentum teme rẽ posse promoueri peractã pœnitentiã. & est casus in. c. sicut. j. de iureiur. & pro isto dictõ doctorum in proposito, vide gl. in. c.

j. de iureiu. in. vj. & ibi Do. in fi. dicentem quod iuramentum non repellit quẽ à testificatione, vel promotione, qn egit pœnitentiã. allegat etiam gl. in fi. in fi. in diffinitione. xxij. q. iij. & facit quod no. Bal. in. l. obseruare. s. proficisci. in. xxij. q. ff. de offi. p̄cõ. & le. vbi dicit, q periuriũ nõq incurritur sine dolo. & idẽ iudex qui per im peritiã fert iniquã sententiã, nõ est periurus, scdm eũ. p̄fessas au tẽ terminariũ iuramẽtũ, licet sit in dolo in eo, quod vult offende re partẽ, & nõ testificari: non tũ est in dolo in veniẽdo cõtra iura mẽtũ: fuit autẽ in culpa iurãdo, qd nõ debet iurare: & id nõ debet dici strictẽ periuriũ: licet aliud largo mõ. d. c. sicut. Et de hoc iura mẽto vide et per Imo. in. c. ij. in fi. s. & gl. p̄e. & Do. in. s. criminis xxv. dist. & oẽs in. d. c. sicut. ¶ ¶ Vltimũ dicit hic Inn. q iudex ex officio nullo excipiet potest repellere testes inhabiles per. l. quos prohibet. ff. de postu. & sequunt ipsum do. Abb. hic. & sequit Ro. in rub. ff. de arbi. in. x. col. & idẽ Bald. in. d. l. quos prohibet. & alle gat gl. in l. j. s. si p̄fes. in verbo, nominibus. ff. de magistr. con. que dicit iudicem ex officio posse inquirere de cõditione testis. & idẽ Inno. in. c. inquisitionis. in gl. ex hoc loco. j. de accu. facit gl. magna in fi. in. c. aliquid. ij. q. vij. & gl. in. c. nulli. de accu. & ibi Domi. Abb. & alij volentes idẽ de accusatore inhabili. & ibi plura adduxi serui entia in v. p̄posito: & facit tex. cũ gl. in. s. idẽ testium. iij. q. 6. ¶ ¶ Sed aduerte bñ: quia istud primõ est declarãdũ ex ijs, q in terminis no tat do. Ant. in. c. bona. el. j. in. vj. col. s. de elect. & in. c. cũ dilectus. in. x. col. s. de confue. & ibi Imol. in. xvij. col. quia istud procedit, vbi testis est oino inhabilis, puta infamis, Iudæus, hereticus, & si miles: & sic procedit. d. l. quos prohibet. secus si non esset oino in habilis: qui tacito vel expresso consensu partis poterat habitari, vt proxeneta. in aut. de testi. s. quonia. & idẽ si est domesticus, vel consanguineus aduersarij. & idẽ in similibus qui repelluntur non odio ipforũ testium, vt primi, sed fauore partis: quia iudex nõ op po. istis parte non opponente per. c. p̄fentiũ. j. eo. & ista sunt au rea dictã Ioan. And. in Spe. eo. tit. s. j. ver. sed quid si vidit. & s. sepe in princ. & istud de consanguineo firmat Imo. expressius, quã do. Anto. in. d. c. cũ dilectus. pro quo vide omnino Bald. in. l. si quis testibus. in vltima col. C. eo. tit. & subdit do. Anto. in. d. c. cũ dile ctus. se cõsultuissẽ, q licet exactis constaret iudici testẽ productum fuisse proxeneta, vel talem, qui licet posset repelli, tamen tacito vel expresso consensu partis poterit habitari, non poterit iudex eum repellere, per p̄dictã: nisi pars opponat: quia licet notoriẽ constet ex actis: attamen illud notorium non releuat ab onere p̄ ponendi. gl. secundum gl. in cle. appellanti. in verb. alias. de appel. & no. Ioan. And. in. c. ij. s. vt lit. non contest. & hoc sequit Imo. in. d. c. cũ dilectus. & est valde signandum. ¶ ¶ Secũdõ aduerte, q iudex testem omnino inhabilem repellere possit ex officio, est verũ quã do etiam parte opponẽte. sed quid si etiam parte contradicente re pelli non posset. vnde in casu huius decreta. vt dixi. s. q. p̄cedenti si testis temerẽ iuravit produci contra ipsum seductorem, pro quo iuravit, non põt nec à parte, nec à iudice repelli. & hoc est ve rum & rationabile in casu isto: quia etiam si pars q nunc repellit te stem, non fuisset particeps doli & criminis: & adhuc isto casu nõ posset testem repellere per. d. c. inquisitionis. ¶ ¶ Item, quia pars ad uersã legeret, si testis posset repelli ex officio iudicis, per dolo par tis ad eius commodum repelleretur. quod est absurdum, & in cõ ueniens. Sed stat fortẽ dubium, quando sumus in crimine non cõ misso à teste, vel à parte causã occultandã testimonium, & in esse ctu in hoc etiam non videtur, quod iudex ex officio possit repel lere illum, quem ob participationem criminis pars repellere non posset, contra glo. in d. c. nulli. de accu. quia est exceptio odiosa in qua admittitur compensatiõ doli effectualiter, ne criminis sum con sequatur per indirectum, quod consequi non potest directẽ. Ita post multa concludit do. meus hic per ea, que habentur per Bald. in lege cum mulier. ff. solu. matrimonio & Petr. de Ancha. in regu la. accessorium. de regu. iur. in. vj. & Barto. in. l. non solum. s. q. ff. de iureiur. & Bal. in. l. j. in. ij. lectu. ff. de statu homi. & latẽ in. l. j. in iij. colum. C. si à non compe. iudic. vbi iudex non supplet pro illo, cui ex statuto denegatur facultas agendi. ¶ ¶ Vltimõ dicit hic mira biliter Imo. quod qui subtrahere voluit copiã probatiõnis aduer sario, debet perdere causã. & allegat terciã questiõ. vij. & tria. &

¶ Non valeat. Adde tu, an valeat priuilegiū, lite pēdēte impetratū ego inuenio Pau. de ca. & Ange. & expresse, d. Alex. in l. qui autem. ff. si quis cau. qui tenent contra Fel. in hic. & alios, videlicet q̄ lite pendente prin- ceps cōcedit priuilegium motu proprio, pars potest vti tali priuilegio: quibus emanauerit lite pendente & ita limita tex. in c. si vt li. pend. & l. ij. C. eo. & tutor pe- titi. ff. de excu. tu. Tu tamen tene cō- trarium. q̄a priuile- concessum pendē- te lite, etiā motu p- prio, nō nocet cāe pendēti, neque pri- aduerse, ita tenet la- tē Io. an. i. ad. Spe. io titul. de dolo & & contu. §. in. ver. porrō. in addi. ma- gna, quare incipit, de hoc interesse. idē tenent hic oēs scri- bētes. & ista ē cōis opia, qua non rece- cedas. pro ista opi- facio tria fundamē- ta. Primō, q̄a regu- la est, qd̄ princeps non videt iudicia re iuri tertij, nisi ex- pressē diceret: etiā si aliqd̄ faciat, vel scribat cū clausula motu proprio. Ita tenet Bal. in. cad. au- res. de resc. d. An. de bu. in. c. p. vne- rabilem. qui si. sint leg. in. xxxiij. col. d. Ab. in. c. j. de in. in. xij. co. Gemi. in. c. si propter. de re- scri. in. vj. in. ix. co. Hinc est, q̄ in bñfi- cialib⁹ motu pro- prius principis nō facit secundum im- petratē p̄ferri pti- mo, nisi de eius lite ris mentio fiat. Ita do. Ant. de Bur. & Cal. in. c. mādatur de rescript. Et ibi Imo. in. pe. co. hinc ēst, q̄ motu pro- prius superioris non iudicat vnioni fa- cte per ordinariū, etiā nondū fortitā esse. Gemi. in. re. pe. c. postulasti. de resc. in. xxvj. co. e. q̄a motu proprio non tollit ius qua- sitū alteri, in rē vel ad rem: allegat glo. iij. in. c. si motu pro- prio & ibi Io. de p- ben. in. vj. scdō mo- ueor: q̄a motus pro- prius superioris, li- cet tollat vitij ob- reptionis nō tamē tollit alia impedi- menta. gl. in. cle. si romanus. de prāben. in. ver. validā. & hic eā allegat, Fel. tertio mouer viua ratione. nā leges generales sunt motu proprio prin- cipis. l. humanum. C. de leg. Barto. in. aut. quas actiones. in. ij. colum. C. de sacrosanct. eccle. & tamen non trahuntur ad lites pendentes. leges & con- stituciones. C. de legat. §. primo in authenti. vt cum de app. cognosc. & in §. primo in authenti. in medio litis ne fiant fa. ius. & hoc modo poteris su- linere opi. Feli. hic & communem.

lūt, q̄ aliud fit pax, & aliud cōcordia. nā pax denotat perpetuā remissionē, sed cōcordia pōt esse ad tps. p. no. ibi p. gl. iūcta. l. con- uentionū. cū gl. fi. eo. ti. ex quo dicit q̄ si ex forma statuti offendē- ti renittit pars poenē, si habebat pacē ab offenso: nō erit idē in p- ducēte instrumētū cōcordia. Sed cōtrariū sentit hic Fulg. dicens sibi videri, q̄ cōcordia sit gen⁹, & pax sit species. & p. hoc facit qd̄ no. Bal. in. cōsi. schismatis. qd̄ ponit in rub. C. si q̄s aliquē testari p- hi. in. ix. & x. col. vbi dicit, q̄ cōcordia cōtinet oēm cōiunctionem animorū. allegat no. per Arch. in. c. indēnitatibus. de elec. in. vj. at- tamē pro dicta differētia inter pacē & cōcordiā, facit qd̄ not. Spe. in. ti. de treug. & pa. §. j. ver. ij. & seq. vbi dicit, q̄ si non fiat pax. sed iusta cōcordia: tūc fir mētio de osculo, vel de pace. Itē de clausula, iustitiā facias. vide Ang. in. aut. de here. & fal. §. exheredatos. vbi di- cit, q̄ qn̄ Papa delegat cām alicui, vt audiat & iustitiā faciat: videt duo mādare. l. c. feruet ordinē iudiciariū: & q̄ cōperta veritate iu- dicet, q̄ iuris est de hoc ēt per Bal. in. c. cū venissent. j. e. & in. l. iustiti- a. & in. l. pe. ff. de iust. & iur. & in. l. nemo. C. de sen. & in. c. ij. de no- ua for. fide. Et adde, q̄ ista clausula inducit potestātē decidendi, se- cundum Do. in. c. quoniam. per illum tex. de immu. eccl. in. vj. De quo per Imo. in. cle. auditor. de resc. & Pe. de Anch. in. c. in p̄sen- tia. in. vl. no. §. tit. j. de clausula libelli, peto mihi iustitiā mimitrari. vide multū vtiliter do. Abb. post Cal. in. c. cū dilectus. in. xxvij. co. §. de ordi. cogni. alia notabilia expeditur cū gl. videlicet qn̄ priuile- giū obtētū lit. pen. valeat. & qd̄ si est cōtra cōmunem flitū: ad q̄ semp allegat iste tex. ¶ In gl. pe. ibi: nō valeat. ¶ Iste ampliat Ho- stie. hic. & valde solemniter, ēt si priuilegiū sit cōcessum motu p- prio superioris. & sequuntur hic do. Ant. Imo. & do. Abb. qui ex hoc dicit bene notandū, q̄ princeps cōcedendo priuilegiū motu proprio, nō videt tertio prāiudicare. facit. c. super eo. verfi. nō tñ §. de offi. deleg. & l. ij. §. meritō. & §. si q̄s à principe. ff. ne qd̄ in loco pub. Ad idē bona gl. in. cle. si Romanus. in. ver. validā. de p̄bē. q̄ di- cit, q̄ motus prius excludit solā surreptionē: nec aliud operat vlt- ra intētionē scribētis: quia verosimile est, qd̄ si cōcedēs gram mo- tu proprio, ista sciuit, nō fuisset gratiā cōcessurus: & iō dicit Io. An. & Domi. in. c. si motu p̄prio. de p̄bē. in. vj. q̄ cautus debet ef- se aduocatus in mō opponēdi vt nō dicat gram esse surreptionē: q̄a hoc esset falsū, qn̄ nemo surrepuit principi cōcedenti gram mo- tu proprio, sed debet dicere, q̄ intentio cōcedētis gram nō extēdit ad talē casum. ¶ Et ista cōclusio, q̄ motus proprius nō operat vltra p̄sumptā intētionē cōcedētis: confirmari potest ex elegantī cōsi. do. Car. xxxvij. qd̄ incipit, papa vn̄iuit quādā Abbatiā. vbi cō- suluit nō tenere lras Papę, in quib⁹ expressis certis causis mādabat p̄prio motu Abbatiā vn̄ri episcopatuī, ex quo illē causę erant fal- sę: q̄a licet motus proprius excludat surreptionem. d. c. si motu p̄prio. tñ nō tollit alia inhabilitas, q̄ obstat: q̄a per ipsum nō inducitur dispensatio. allegat gl. ij. & plenius Io. An. in. illo. c. si mo- tu. & gl. ante. in. d. clementi. si Romanus ex quo ad hoc, sufficit qd̄ non reperitur contrarium in iure expressum, secundum eum. Qui postea subdit, quod vbi etiam est talis clausula: tamen subin- telligitur alia, videlicet si preces veritate nitantur. de qua in. c. se- cundo. §. de rescrip. maxime, quando sunt insertę aliqua causę su- per quibus videtur fundari intētio scribētis, adeo quod illis ces- santibus non fuisset dispositurus. alius frustra fuisset expressę. Et dicit, q̄ ne cauilletur hęc ratio, saltem hoc procedit, quando causę sunt tales, quibus cessantibus de iure communi dispositio non teneret. Nec obit. quod de illis causis non videatur posse disputa- ri, ex quo princeps motu proprio eas inseruit per clemen. primā de probat. quia respōdet, quod illud est verum, quando sunt causę de facto Papę. secus si de facto tertij, vt in dicta clemen. prima & ibi gloss. incipientes, quid si & latus in dicto consilio. de quo nū- quam sis oblitus. Ad idem vide Petr. de Ancha. consilio. clxxxij. incipien. visis consilij famosorum docto. in penult. columna. vbi consuluit non tenere literas, quibus Papa motu proprio manda- bat remoueri generalem cuiusdam ordinis propter dementiam: si notorie constabat de eius sano intellectu. Ad idem vide do. Abb. in. c. quia circa. ante hij. de consang. & affini. vbi dicit, se semper te- nuisse, q̄ in dispensatione vel gratia concessa motu proprio, si expri- mit falsa cā, nō tenet: quia motus p̄prius nō ampliat gratiā vltra intētionē cōcedētis. allegat Ioā. And. in. d. c. si motu. adde etiam do. Ant.

SVMMARIVM

- 1 Iudex sine delegatus possumt concordia controuer- uerfas terminare.
- 2 Princeps concordando priuilegium motu proprio, non videtur tertio praiudicare.
- 3 Motus proprius, an inducat dispensationē in habilitate?
- 4 Motus proprius an extendat gratiā vltra p̄sum- ptam intensionem scribētis?
- 5 Priuilegium concessum motu proprio, lite pendente, an nocet aduersario?
- 6 Valor beneficij licet debeat exprimi in gratijs: hoc tñ fallit, si gratia sit concessa motu proprio.
- 7 Papa prassumitur vti plenitudine potestatis, vbi est clausula, motu proprio.
- 8 Litera secunde concessa motu proprio, valent: li- det non faciant mentionem de primis.
- 9 Litera reuocates primas, licet non irritet processū factū vigere primariū, ante earū notitiā: fallit tamen, si secunda sint concessa motu proprio.
- 10 Lis qd̄ dicit p̄dere, quātū ad nullitatē priuilegiij?
- 11 Priuilegiū contrariū relationi & contrariū soli- tū priuilegiarum est suspectum de falsitate.

Causam qua

Renū- ciatio vel publicatio facta i quibus- dam capitulis, nō obstat volē- ti producere testes i quibusdā alijs capitulis. h. d. ¶ Collige inter cetera ex tex. ibi: cōcordia vel iustitiā decidat. q̄ iudex po- test decidere cām cōcordiā. i. trāfactiōe vel iu- stitiā. i. sn̄ia, scdm̄ scribētes hic. quib⁹ adde si- milē tex. in. c. qrelāj. de symo. & in. l. qd̄a exi- stimauerūt. ff. si cer. pe. & in. c. ij. de mu. peti. & hoc inutile: q̄a delegatus q̄ nō pōt egredi fi- nes mandati. c. cū dilecta. §. de rescrip. si habet determinare cām, satisfacit mandato inducen- do ad cōcordiā. & facit. c. si. §. de trāfact. & de ver. cōcordia, vide Bal. i. l. de fidei cōmissio. C. de tranf. vbi dicit, q̄ est sedatio discordię. & dicit, q̄ saepe retineref cōcordiā, dū discordia & cāe discordiā amouētur. & de hoc etiā p- Bal. in. l. filia. §. de inoffi. ta. & Bal. & Ange. in l. j. in prin. post gl. ff. de pact. & ibi notāter vo-

do. An. in. c. per venerabilē. in. xxvij. col. j. q̄ fil. sint legi. vbi seq- tur do. Host. hic, q̄ motus proprius nō nocet tertio: qn̄ nō no- ceret impetratio parte petēte. & idē no. do. Abba. in. c. j. in. xij. col. ver. iij. principalis. §. de iudi. & alleg. Io. Cal. in. c. mandatū. §. de rescrip. idē do. Car. in. cle. j. §. ceterū. in. vij. q. de concess. p- ben. & Domi. post Io. de lig. in. fi. propter. in. ix. col. de rescrip. in. vj. adde etiā Imo. in. c. cōstitutus. in. x. col. §. de rescrip. vbi di- cit, q̄ Papa nūq̄ videt tollere statuta inferiorū, ēt si scribat mo- tu proprio: nisi id exprimat. cōtra do. Ant. ibi. Imō plus repe- rio, q̄ ēt si Papa motu p̄prio scribat derogando oibus statutis tñ literā nō operat circa vnū statutū particulare, factum in fundatione alicuius beneficij. ita plenē consuluit Pet. de Anch. consi. xvj. incip. dñs noster Papa. & consi. ccclvij. incip. viso p- dicto puncto. & Rota cōclusionē. iij. in nouissimis. Adde etiā Imo. in. c. mandatū. in. col. §. de resc. vbi dicit, q̄ ista clausula non extinguit illud, q̄ al̄ nō p̄sumit esse de intētionē Pa- pę: vn̄ nō facit scdm̄ impetratē p̄ferri prio, nisi de illo faciat mētionē. ¶ Modō aduerte, p̄ clariori doctrina: q̄a inquatū p̄di- cta probat, q̄ motus proprius nō ampliat gram, sed solū tol- lit surreptionē: adduci pōt in cōtrariū primō tex. notabilis in c. si pluribus. de p̄bē. in. vj. j. Papa cōferat bñficiū vacās in cer- ta ecclesia: & tunc in eadē plura beneficia vacāt intelligit scri- ptū de minori, propter odiofuit huiusmodi literarū, nisi pa- pa motu proprio scriberet: quia intelligitur de maiori, vt ibi. & sic motus proprius ampliat. sed responde, vt ibi per Domi. q̄ ampliat gratiā in his, q̄ sunt expressa, sed tollit surreptionē vt ibi per ipsum. Pro quo vide pulchrē do. Ab. in. c. ad aures. in. iij. col. ver. hęc procedunt. §. de rescrip. vbi dicit, q̄ motus p̄prius nō operat circa extrinsecas qualitates beneficij. vn̄ col- latio Papę motu p̄prio de beneficio curato non facta mentio- ne de cura non valet: non ex defectu surreptionis, sed quia nō apparet de voluntate principis. & idē dicit si de inrepatro. laico rō nō faceret mētionē. qd̄ no. ¶ Secūdo cōtra prādicta addu- ci pōt elegās decisiō do. Abba. in. c. dudij. de priuil. nā dicunt ibi Inn. & Ioan. an. q̄ si Papa dicat in priuilegio: exēptum faci- mus monasterium, cū vestris capellis, eas exprimēdo nomina- tim: per hoc nō probat. q̄ capellę sint monasterij. hoc limitat d. Ab. nisi priuilegiū ēt cōcessum motu p̄prio: q̄a tūc ex quo Papa fundat suā intētionē super illa asertione, q̄ capella sint monasterij, nisi ostēdatur oppositū. q̄ nō est, quādo ad instan- tiā supplicantiū indulget: quia illa vidētur verba narratiua, de facto alterius: scdm̄ ipsum. cuius dicitur tene menti cōtinuō. ¶ Sed ad istud pōt dici, q̄ motus p̄prius nō ampliat ibi magis gram, q̄ si esset parte petēte sed inducit maiorē probationē, p- rōnē p̄dictam. ¶ Tercio aduerte, q̄a dum dicit, q̄ motus p̄prius nō extēdit gram vltra p̄sumptā intētionē scribētis: cōtra hoc subtiliter adduci pōt cle. si Romanus. de prābē. dū dicit, q̄ cū grā concedit motu p̄prio, tollit surreptio respectu bñficij nō expressi: qualiacūq̄ & q̄cūq̄ beneficia q̄s hret. Mō occurrere posset, q̄ habēs pingua beneficia cōsequeret motu p̄prio vnū pinguius cōpensabile ex dispensatione: vel aliter cū illis & de iure. & nō est verosimile, q̄ beneficiatū maximē opulentulum Papa velit iterū ordinare. c. cū adō. & c. si proponente. §. de rescrip. & c. super ordinata. §. de p̄bē. cum sibi. ergo motus p̄prius operat vltra p̄sumptā intētionē scribētis. & hoc cōtra- riū format hęc do. meus, dicens: p̄pter hoc se semp dubitasse. & nō videt soluere. sed rñderi pōt ex eo, q̄ scribit elegāter Bal. in l. si. in vlti. col. C. sen. rescin. nō pos. vbi dicit, q̄ est longa differē- tia, vtrū dicat in iure, q̄ in aliquo casu sit phibita ipetratio, an verō dicat, q̄ nō valet cōcessio. Primo casu nō valet rescriptū, nisi princeps dicat, q̄ facit motu p̄prio: vel assignat aliqd̄ moti- uū rescripti. Scdō casu sufficit dicere, nō obstante, & c. q̄is er- go impetratio vnus bñficij tacito de illo sit nullus: tamen di- citur in iure, q̄ cōcessio Papę motu proprio, nō valet: & cum dicit q̄ nō p̄sumitur beneficiare beneficiat: est verū, qn̄ pe- tit. sed illa p̄sumptio nō consideratur in suo proprio motu. p- d. cle. si romanus. cū habeat beneficia in plena reuolutione. cle. ij. vt lit. pen. & c. ij. de prāben. in. vj. & p̄sumit moueri ex meri- tis personarū, quas debet accumulātē beneficiari. c. de multa. in

fi. §. de p̄bē. dūtū oia sint cōpāsabilia ās nō, p. c. nō pōt. in. fi. de p̄bē. in. vj. & c. si gratiosē. de rescrip. eo. li. ¶ Tertio aduerte, q̄a dū dicit hęc oēs, q̄ priuilegiū cōcessum motu proprio lite pendēte, nō nocet aduersario: vr in cōtrariū tex. cū gl. in. ver. no- uo. ibi. rñdeo. i. l. q̄ autē. si q̄s cautio. nisi priui. cōcessum lite pē- dēte motu p̄prio trahat ad lites pēdētā. & ita p̄ illū tex. simpli- citer no. Bal. ibi. & Bar. in. l. j. circa mediū. ver. sed qd̄ si esset la- ta. ff. de poenis. & sentit Bal. allegando illā in. l. ij. in. fin. C. vt lit. pē. Sed ad istud omīsa quadā rñsione do. mei hęc diuinatiua: & cōtra regulā, decet. cū similibus. de reg. iur. in. vj. responde qua- tuor modis. vt per Io. an. quē nō allegat in addi. quō incipit, de hoc interesse. & illā sequor, q̄ priuilegiū erat ibi cōcessum pro- pter publicā vtilitatem, vt ibi per eū. ¶ Quarto generaliter ad- uerte, vt melius intelligat nota huius clausulę motu proprio. & nota, q̄ est fauorabili, & latē ampliāda, ita plenē scribit Pe- de Anch. consi. ccxc. qd̄ incipit. pro clariori euidentiā. & d. An. post Host. in. c. cū in cūctis. in. v. col. de elect. & no. Bar. i. l. vni- uersis. per illū tex. C. de leg. li. xj. & ibi dicit dignitas cōcessa mo- tu proprio habet, q̄ priuilegiū cōcessum tali dignitati, durat ēt finita administratione. secus, si ad instātia partis. ¶ Secūdo no. q̄ licet de stylo curie romane oporteat exprimere valorē be- neficij in impetratione, vt per do. Car. in. cle. i. iij. j. co. de p̄bē. & do. Abb. in. c. fi. in. iij. col. j. de p̄sum. & do. Car. consi. xxxiij. cū concor. tñ fallit in gratijs cōcessis motu proprio, scdm̄ Pe- de Anch. latē consi. cxxxij. q̄ incipit, de natura & efficacia clau- sulę, motu p̄prio. vbi vide. & est hodie regula cācellarię sub ru- brica de beneficijs vacantibus. quibus olim esset regula i contra- riū, vt per Pe. de Anc. in addi. consi. ccxc. vbi singulariter ipsā limitabat non pcedere in cōcessioibus factis. d. Car. ¶ Tertio no. q̄ licet Papa in dubio nō p̄sumit vti plenitudine po- testatis, secundum Inn. in. c. innotuit. ad. fi. §. de elect. quē se qur Ange. in. l. bene a zenone. in. j. col. C. de quadri. p̄scrip. & Bald. in. l. testamentū. C. de testa. in. proccm̄ feudorum. in. xx. col. & do. Ab. in. c. ad hęc. §. de rescript. cō concor. tamen fallit, vbi est clausula, motu proprio, secundum do. Anto. in. c. constitutu- tus. in. ij. col. §. de rescript. ¶ Quarto nota, qd̄ proprius motus principis nō solū tollit vitium obreptionis, sed etiam firmat gratiam. & hoc verū in his, in quibus princeps habet plenam notitiā, vt. l. idem vlpianus. ff. de excu. tut. sed in his, quorum princeps nō habet plenam notitiā proprius motus tollit ob- reptionem. non tamen firmat gratiam contra obstantia incon- gnita principis. ita scribit Bald. i. l. fi. C. de cri. sacrilegij. ¶ Quinto no. scdm̄ Ange. in. l. imperialis. §. si miles. C. de nup. & p̄ clau- sulā motu proprio, censet dispensatum super omni macula, & defectu. & sequit Ana. in. c. fraternitatis. in. vj. col. j. de schisma. sed hoc non procedit, quia nō tollit, nisi vitium surreptionis, vt. §. dicitū est. & §. si miles. intelligit quādo intercessit certa scie- tia principis, vt etiam intellexit ibi Baldus: & sic apparet plus operari clausulam ex certa scietia, q̄ clausulam motu proprio licet ambas æquiparet Bald. §. in rubrica de officio deleg. in. vj. colum. ¶ Sexto nota, q̄ licet aliās quis debeat recipere pro se, quod accipit contra se. c. si Romanorum. xix. distinc. cum simi- libus: tamen fallit in concessis motu proprio. l. iij. in. prin. c. & ibi omnes. ff. q̄ quisquis iuris. & est glo. ordina. in. c. ij. §. de mu. pe. quam domi. Abba. facit singularem in. c. j. in. vj. col. §. de re- fitu. in. integ. de quo tamen per eundē. in. d. c. ij. in. iij. colum. ¶ Septimo nota, q̄ secundā literę cōcessę motu proprio, nō facta mētionē de primis, valent: scdm̄ do. An. in. c. exposuit. in j. col. §. de dila. quia tollitur surreptio. d. cle. si Roma. licet ās se- cus. per. c. ceterum. §. de rescrip. ¶ Octauo nota, q̄ licet secun- dā litera reuocantes primas nō irritet processum factum vi- gore primariū, ante earum notitiā, vt in. c. audita. §. de restitu. spo. tamen fallit, si secundā sint concessę motu proprio, secun- dū Imo. plenē in. c. ceterum. in. x. col. §. de rescript. allegat Inn. in. c. j. supra. de concess. p̄ben. in. vj. & in. c. cū contingat. §. de re- scri. & est valde notandū. ¶ Nonō nota, q̄ prohibitus sub pce- na exercere, vel impetrare certum officium: nō incurrit poenā si illud consequitur motu proprio principis. Ita decidit Ioā. de Ana. in. c. cūm sit. in. iij. col. de iudi. quod intellige, dūmō supe-

rior sciat de eius conditione, vt per eundem in c. qua perniciosa in vj. col. de vfur. ¶ Decimo no. q. illud, q. dicit in d. c. si motu pprio in fi. q. no dicit factum motu pprio, nisi qn exprimitur in lris. Fallit, vbi notorie costaret de motu pprio, qa forte persona cui prouidet est in loco adeo distanti, qd nullo modo potuisset petere gratia: vel per alios modos hoc constaret. Ita no. late Rota decisione. ccxxvj. q. incipit, ite licet qd Romana curia. vbi vide. Sed contrarium tenet Do. in d. c. si motu pprio. in pe. col. dicens se fateri, q. per istas coiecturas probat Papam a se motu fuisse, vt coferret, sed q. talis concessio dicat habere effectum, qe habet gra exprimes motu pprio: hoc negat per illu tex. q. sic limitauit illu effectum. Posset etia assignari alia ratio, scdm eu, quare expressio requirit: quia possibile est, q. Papa moueat ad gratia coedendam, et si sit petita ex motu pprio no habito respectu ad istaia petitoris. Vn cu istud dependeat ab aio Pape, an hoc faciat instinctu alterius, an suo: ideo voluit hoc in literis cauere scdm Do. ibi & sunt verba bene notanda ex quibus dubito de eo, qd scribit Bal. singu. in l. nec damnosa. in princ. C. de preci. Impe. offe. & exclamat Ro. dicens esse no uum, & se no legisse alibi in l. si verod. de viro. i. xxxj. fallentia. ff. sol. ma. videlicet, q. geminatae literae principis in eode facto, habet vim clausulae, motu proprio. & facit qd no. Io. An. in c. porrectaj. de confr. vtili vel inutili. dicit, q. talis geminatio habet vim clausule ex certa scientia. Quod secundu admitti potest sed de motu proprio, no est tutu: nisi dicatur, vel q. ista sit man limitatio ad. c. si motu. vt q. loquat solu in beneficialibus, vt in sequenti notabili. ¶ Undecimo no. & consydera: quia multi sunt casus, in quibus fit differentia, an coeasio fiat parte petente, an proprio motu. & ideo q. semper praesumatur parte petente, nisi literae dicat de motu proprio, no videt bene expeditum nisi forte i casu. d. c. si motu. istud probat: quia priuilegiu clausum in corpore iuris communis, vt statutorum, non presumit coeasum ad postulatione: io in talibz no habet locu retorquutio, de qua in l. iij. in princ. ff. qd quisq. iuris. Ita voluit gl. notabilis in aut. quas actiones. & ibi clari. Bar. C. de sacro san. eccle. & Bar. in l. j. in fi. C. de bo. va. li. x. de quo in d. c. ij. de mut. peti. & in d. l. iij. Ad id qd notat Bal. in d. aut. quas actiones. in j. c. vbi dicit, q. si omnibus ecclesijs conceditur priuilegium, contra solutum coeasum motu pprio: quia iposibile vel difficile esset, q. supplicasset oes ecclesiae mundi. Ad id qd no. Gui. de cug. i. d. l. iij. §. ff. qd quisq. iuris. vbi dicit, qn procedut merita illi, cui facta est concessio, presumit in dubio concedentem coeasisse occasione meritoru, & no ad postulatione eius, cui coeasit: ar. l. si verod no remuneradi. §. ide Pap. ff. mandati. ¶ Duodecimo no. q. coeasio facta per principem de nouo pedago, in loco grauato pedagis, no valet, si hoc tacetur per impetrante. si tn princeps hoc coederet motu proprio, no posset spingi surreptio, & esset paredu, ita dicit Io. an. i. Spe. de causa pos. & pprie. §. qa verod. ver. qd de colligentibus. in ver. adde. vide tamen eude in c. iij. de immu. eccle. & ibi. d. Abb. in pe. col. vbi dicit, q. qn motu proprio princeps concedit talia, si ex hoc subditi grauatur, posunt a principe implorare remediū. & ide no. d. Ab. in c. ac cedetes. j. de pscip. ppe. ff. Sed re vera istud dictu Io. an. de pedagis videt destrui per doctrina doct. hic, attento q. princeps p motum proprium no indulget vltra presumpta intentionem. ¶ Decimotertio no. q. licet rescripta coera ius in dubio presu mant concessa per importunitate, vt per gl. in c. j. in ver. nosca tur. de consti. in. vj. tamen secus in concessis motu proprio. Ita no. Bal. in l. qd fauore. in. iij. col. C. de legi. & do. Ab. in d. c. accedetes. ¶ Vltimo consydera, ponderando bene illud, qd sepe dictu est, q. gratia no operat vltra intentione scribentis etia motu proprio: quia ex hoc apparet, q. quoties in ea est expressum aliquid, quo existente vero vel falso, princeps non concessisset gratiam, no tenet. & est mirabile: qa licet in beneficialibus satis possit operari. d. c. si motu proprio. tam in alijs videt solu ope rari duo. Primod, q. substantabit gratia, vbi aliqd est tacitu, q. si fuisse cognitu, obtentu fuisse: sed difficilius q. qualitas as annullaret. c. postulasti. §. de rescrip. sed nunc no. ¶ Secod operabitur, q. gra qals esset odiosa & restringeda efficitur fauorabilis

q. amplia, vt dixi in j. notabili. & pro hac vice sufficiat ista, de hac notabili clausula. ¶ In ea. gl. in princ. ibi. commissa. no. iu. do tex. q. quantum ad nullitatem priuilegi, dicitur lis pendente to tpe comisiois: quia intelligit causa delata secudu terminos iuris copetentis tpe comisiois. c. fi. §. de rescri. Sed quo ad alios effectus no dicere ex hoc lis pendere. Vn quo ad perpetuadu iurisdictione requirit citatio. c. gratu. & c. licet vndiq. §. de of. fi. deleg. & quo ad reuocanda attentata lite pendete, requiritur q. emanauerit citatio in forma cle. ij. vt lit. penden. ita declarat Imo. hic & d. Car. late in d. cle. ij. in. iij. oppositione. videtur tn q. etiam isto casu requiraf citatio quia. d. cle. ij. emanauit ad declarationem tituli. §. vt lit. pe. ergo fit mentio in c. fin. de priui. obtento li. pe. ergo. d. cle. debet intelligi de illo ad hoc, vt coistutio declarans intelligat: scdm declarata iuxta gl. in cle. statutu in verbo, coisuetudine. de elect. & ita tenent hic Hof. do. Ant. do. Abb. & do. meus in d. fin. ad fi. & Ang. consi. cxc. quod incipit, Dei nomine, & c. ordinamem factum, & gl. iij. in d. cle. ij. Sed forte verior est prima opini. qa ex quo per istu text. cu gl. est declaratu, qn lis dicit pendere, quo ad hunc casum: non videt lex noua ista corrigere alio non apparet: potissim quia hic ponderatur surreptio cu Papa non concessisset priuilegium, si sciuisset de comisioe aliaru literaru. & hoc sufficit per. c. sup literis. §. de rescrip. bene facit. d. c. fi. eo. ti. ¶ Sed istam gl. cu intellige, quando non apparet q. Papa velit per suum priuilegiu no faciens mentione de comisioe, tollere ius illius, cu quo lis est mota: quia si hoc apparet, teneret priuilegiu. Si em tol lit totu ius suu, fortius auferi ius concessum ad illius iuris executione, seu declarationem, vt hic late pul. hr. per. d. Abba. an autem in alia instantia valeret priuilegiu, vide domi. Abb. in d. c. fi. vt lit. pe. & est ordinaria materia. ibi. propter qd istud omitto, put faciunt alij, licet solus do. meus hic late reassumat vt videre possis. & scias, q. ille qui impugnauit pendentia litis, no pot opponere de surreptione rescripti, quasi de illa pendentia no fecerit mentione. Ita cofuluit Pet. de Ancha. consi. xij. in cip. viso processu. quod limita, vt per eum. de materia per do. Car. cofi. lxxvij. ad fi. & consi. xcij. & Bald. in l. ex placito. in. iij. col. C. de re. permu. ¶ In glo. fi. ibi. notabili cursu. nota iuncto tex. q. priuilegiu obuū seu contrariu rationi, & contra solutum cursum priuilegiu, est suspectum de falsitate. & ista gl. facit singularare do. Abba. in c. ex parte. el. j. in fi. §. de offi. deleg. & videt tex. melior de iure i. c. ex parte. j. de capellis mona. & bonus tex. in c. porrectaj. de confr. vtili vel inutili. vbi vtes literis carentibus stylo cancellariae punitur de falso. & contra ista deuantia a coi stylo, vide. c. ex literis. & c. cu. M. §. de consti. & c. ij. §. de rescri. & c. ij. de tpe. or. & c. in causis. de re iud. & c. ad nostru. de confr. vtili vel inutili. & c. q. graue. de cri. falsi. & c. coera more. & Cal. in ti. de rescri. cofi. vij. & Lap. allegatio xxxij. qd incipit, an frater minor. ide dic i snia lata coera coem stylo: qa est nulla, scdm gl. i. l. de qb. ff. de legi. qua facit fin. An. in l. j. ff. de off. asse. Ide dic in instrumetis, vn no solu non fit co paratio lrarum, vbi dubitat de falsitate et styli, scdm Bald. i ru. C. de emenda. Iustitia. Co. in fi. Ide dic in citatione. vn si de stylo palatij est, q. iudex citet aliq. q. co parat cora eo, sub pena. x. li. & emanat citatio sub pena corporali: excusatur no co paris propter alteratum stylo. Ita fing. dixit Ang. in l. fi. qua incipit, precipimus. C. de cano. largi. lib. x. ide dic, de clausula info lita: quia inducit presumptionem fraudis, vt est gl. in l. ij. ff. de condi. insti. quam ita allegat Bald. in c. tertio loco. in vlti. col. §. de proba. & in c. cum de consuetudine. ff. de legibus.

SVMMARIUM. Testis laborans simili morbo, repellitur a testimonio. Testes deponetes sibi extortas esse vsuras, no pbat que esse vsurariu.

Personas. Testimonium repellit con simili morbo laboras. h. d. & p istum tex. in ver. aut legimus. inferut Io. An. do. An. & alij, q. no omne pbabile est certu, cu hec ponitur vt diuersa. & exponit Io. an. certu. i. no toriu: qd no indigeat probatione, per. c. qm. de fil. psby. pbabile verod q.

le verod q. probari pot difficulter. qd dicit do. Ab. esse notandu pro statutis, subds oes probabile esse certu natura, licet nobis sit incertu, per. l. si pater. ff. sol. mat. ¶ In gl. vnica. in fi. pot intel ligi iste tex. in habete cofimile cam. i. habete vitiu, de quo contra aliu pducit: qa censetur crimē. aut negaturus, aut leuiaturus. Hinc est, q. socius et criminis repellit. l. qm liberi. C. de test. & c. venies. §. eo. pot etia intelligi de hntē cofimile cam. i. litē. & sentit hec gl. allegado. c. cam. §. de iud. & hoc plenē ponit Spe. i ti. de teste. §. j. ad fi. ver. ite qd habet cofimile. vn si decisio cae p ipso alibi pedētis repellit, vt suspecto scdm Io. an. d. Ab. & Imo. hic. & licet Hof. & do. An. hic coerariu teneat: qa scdm eos di cta testiū no habet vim decisionis iuridice, sed simplicis narra tionis facti. qd no est in iudice iudicatore. de iure tn pdicti eos reprehendit, & bene: quia nec etia ad dictu iudicis alius iudica bit, cu no exēplis, sed legibus iudicet. l. nemo. C. de sen. & p gl. in c. de quibus. xx. disti. vide si habes cam super probatioe cer te coisuetudinis habeat de ipsa testificari: pro alio efficit suspetus, ne ex snia lata super illo possit postea se fundare in facto suo, tanq consuetudo fuerit obtenta in coeradiorio iudicio, scdm Imo. hic ex quo infero do. Ab. q. si agens vt probet, quem vsurariu publicu, producat in teste in alio iudicio, vbi de eode ille vexet, no est idoneus testis. & allegat Fed. consi. lxxij. vnde intel ligit similitudo causa omnis illa, que arguit affectione: scdm ipso. quibus adde Bal. in l. dictatibus. C. de testa. vbi di cit, ¶ ad probadu vsurariu no sunt idonei testes illi, qui dicut ab ipso fuisse extortas vsuras: quia sentiut comodū, cu verosimile sic eos repetituros vsuras in alio iudicio. & qa habet con simile cam cu illo pro quo producut scdm ipsum. que sequitur Ro. dicens esse casum hic in singu. c. lxxij. incipi. volo probare. & ita dicit se cofulturu. Est veru, qd Cald. in isto ti. cofil. vlti. tenuit in hoc coerariu habes respectu ad aliud, qd obstat, videlicet q. tales testes allegaret turpitudinē suā, scilicet de disse cam foenori. sed istud cessat scdm eu in recipiete ab abs foe neraturo. tn per dicta rone Bal. eius decisio no procederet, nisi testes forte iurassent se non pretendere comodū sequi ex testi ficatu. quod sunt idonei, secudm Bald. vbi. §. & sic procederet opinio Cald. cetera dic, vt per do. Abba. & feruiunt que diximus in c. insuper. §. eod. in vltimis questionibus.

SVMMARIUM. Iudæus contra Christianum testificari non potest, sed bene econuerso, fallit quibusdam casibus. Iudæus an possit opponere Christiano aliquod crimē, si producatur contra eum in testem? Praesumere verbum, quid significet?

Vdæi. Christianus contra Iudæu admittit in testimoniu: nec debet sibi in testi ficando infidelis preferri. h. d. & no posunt Iudæi in coerariu priuilegiari. cle. j. eo. ti. & no pos sunt ipsi testificari contra Christianos. licet hic aliud de facto fuerit, secundum gl. & omnes hic. Nec obstat, q. in iudicis debet serui paritas, omnia acceptioe personarum c. j. & ij. §. de mu. peti. quia illud est in actore & reo: non in testibus. scdm gl. singu. in d. cle. j. in ver. iuri. & sequitur Imo. cui adde tex. in c. j. §. e. & in c. licet. el. j. eo. & in c. placuit. iij. q. iij. & Spe. in ti. de teste. §. j. ver. ite, qd est Iudæus. vbi hoc dicit. f. Iudæum repelli a testificando. ¶ qd videt habere locu et in Iudæo nouiter couerso, per id qd dicit in simili. §. xlvij. di. & satis p bat in c. no pot. ibi annuicet. ij. q. vij. ite videt habere locu i Iudæo couerso, q. neglexit filios Iudæos ad fidē trahere, vt probatur in c. q. crimē. iuncta gl. fi. vj. q. j. ¶ Hoc aut, qd Iudæus non possit esse testis, fallit primod nisi ageret de coiuicendo Christiano olim Iudæo, q. diceret reuersus ad Iudaismu: quia poterit conuinci etia per Iudæos testes, vt est casus, que ad hoc ibi no. Domi. in c. contra Christianos. de here. in. vj. ¶ Fallit secud, quando Iudæus producit in testem contra Iudæu: per. c. fi. he reticus. ij. q. vij. & notat Spec. in d. ver. ite, qd est Iudæus. & gl. in l. j. C. de sum. trini. & in c. multiplex. ver. sed si in ver. fidelis. de pœni. distin. j. & sic Christianus potest eum producere con-

tra Iudæu, & etia inter se testificari. l. qm. C. de here. ¶ Fallit tertio, in testamento: ¶ qa in eo pot Iudæus esse testis. d. l. qm. & ibi Bar. C. de hereti. & ide in alijs coeractibus inter viuos, vt dicitur ibi, & p Bal. i. l. cunctos populos. in. §. oppositione. C. de sum. trini. ¶ Fallit quarto in probada interruptione prescriptionis. scdm Ro. in l. pactu dotali. C. de colla. & de hoc dicit esse casum singu. in d. l. qm. circa qua cofydera, quia dum etiam loquit de heretico, non videtur habere locu de iure canonico, sed qd sunt excōmunicati oes. c. excōmunicamus. j. de here. & sic est p hibita cum eis communio. vnde quod dicit. d. l. eos. posse adhiberi testes in testamento, non videt pcedere, quia oportet eos esse rogatos. l. haeres palaf. ff. de testament. & sic rone peccati non procedit illa. iuxta notata per glo. in regula. possessor. de reg. iur. in. vj. dixi. §. in c. in causis. ¶ Fallit quinto, qn Christianus renunciet huic fauori, secudu gl. penult. in d. l. quando & Spec. in d. ver. item, qd est Iudæus. per. l. si quis testibus. C. de testi. ide tenet do. meus nullu allegans in c. presertium. in secunda char. j. eo. mouetur per tex. in c. si heretici. ij. q. vij. vbi hereticus vel infidelis licet non possit produci contra Christianu: o test tamen produci Christiano contra infidelem. Ex quo das intelligi, q. ista prohibitio est facta in fauorem eius, contra que producunt testes: ergo huic fauori poterit renuciari. c. ad apostolicaj. de regu. iur. Sed contrarium sentit Io. an. in Specu. tit. de teste. in. j. addi. & do. Anto. in c. bona. el. j. in. vj. colum. §. de elect. & in c. cum dilectus. in. x. col. §. de consuetu. dum ponunt istam inhabilitatem inter alias, que tacito vel expresse consensu partium non remittuntur: & expresse firmat Ioan. an. contra Specu. in d. ver. ite, q. est Iudæus. quia esset dare fauore Iudæo vel heretico, contra. d. c. excōmunicamus. & c. si aduersus. eo. tit. ide tenet Ioan. de Ana. in c. cu sit. in. ij. col. j. de Iudæ. quia si ue dicamus constitutionem factam in eodiu Iudæorum, vt hic, & in cle. j. eo. ti. tunc tali priuilegio Christianus renunciare no potest, per id quod in simili dicit in Macedoniano in l. tā & ff. ad Macedo. siue dicamus hoc inductu fauore Christianæ fidei. & adhuc idem per. c. si diligenti. cum materia. §. de foro coe. peten. & hoc verius puto. ¶ Fallit sexto in criminalibus excep ptis, vt probatur in d. c. si hereticus. & in c. in fidei fauorem. de hereti. in. vj. Nec ob. qd illa iura loquant de heretico: quia maior prohibitio est in heretico, q. in Iudæo, scdm gl. j. in c. pagani. in. ij. q. vij. & pro his facit. c. j. de testi. in. vj. tn contrariu tenet do. Ant. in d. c. §. eo. Pro hoc facit gl. in d. c. pagani. equiparando accusatiōem & testimoniu. ¶ Septimo fallit, nisi Iudæus examinaretur cum coniunctis. Bald. sing. hic. ¶ Penultimod scias, q. Iudæus couentus a Christiano, potest opponere contra Christianum in teste productu, qd est criminofus, si tale sit crimē, qd sit inductu scdm legē veteris & noui testamenti, vel et noui tantum: cum hac faciat se defendendo. c. cu inter. in fi. de except. secus si esset crimen solum secundum legem veteris testamenti & no noui, vt hic pleni p Hof. Io. an. & d. Ab. ¶ VI timo no. istu text. q. verbu presumere, denotat aliqd fieri de facto, & no de iure, vt i. gl. ad ide. c. precarie. x. q. ij. & c. ij. §. de iudi. & c. ij. cu laici. de iure patro. & c. j. ix. q. ij. & c. cu singula. de pbe. in. vj. & c. sanaj. de priuileg. & c. licet. de reg. & c. ij. iuncto c. xix. q. ij. not. do. Abba. in c. cum venissent. in. vij. colum. §. de resti. in integ. do. Cardi. in clementina. j. in. xxxix. questione de priuileg. in quibus locis probatur quod vbi quis facit ex se qd debet facere requisito superiore, dicitur presumere. quod no. ad statuta dicentia, nullus presumat.

SVMMARIUM. Vxor fulget radijs mariti, et vxoris dignitas durat et mortuo marito. Filianupta, an dicatur de familia patris? Et ibi quibus casibus filianupta retinet domicilium patris. Donatio facta sponse, vel sponso, spe futuri matrimonij, vel collata in tempus matrimonij, an quando valeat? Maior altero dicitur quis propter quatuor qualitates. Canonici maiores non intelliguntur antiquiores, vel potentiores, sed prius recepti. Filius an possit confiscare instrumentum, in fauorem patris, & contra patrem pro filio nunc.

Super eo. Testimonium matris est suspen-
ditur, ubi filia petit in virum ali-

C. de dona ante nupt. & ad idem vide omnino do. Abb. in c. de il-
lis de codi. app. & in c. gemma. in. iij. col. j. de spon. & in c. cu in

ti ex nobili nupta plebeio, non sunt nobiles, secundum Bald. in le-
ge fina. in fine. C. de feruis fugitiuis. & in lege secunda. in secunda

& cognoscitur maioritas ex dignitate superiorum, secundum do.
Abb. in c. solite. in. vij. notabili. per illum tex. C. de maiori. & obe

tum. d. Ab. querit. vtrum filius cōficere possit instrumentū in facto patris. & remittit ad Specu. de instru. edi. instrumentū in vlti. co. ver. itē quid si filius. addit do. meus Bar. in. l. si pater. ff. ad leg. Cor. de fals. & in. l. qui testamēto. §. j. ff. de testa. & vbiq; dicit. qd pot per nota in. l. impuberē. §. ff. de falsis. Adde et Flor. in. l. testis idoneus. ff. de test. & Dy. & Bar. i. l. qd dicimus. in. ff. de aut. tu. & qd no. Bald. in. l. instrumenta. in. ff. C. de proba. ¶ Et an ecōtra pater pro filio. vide Bar. in dicto consi. in. cip. filius. a. d. l. si parte. & de vtroq; Io. de ana. plenē in. c. accedens. in. v. col. j. de crimi. falsi. & Bar. in consi. incip. filius. a. notarius. & de materia per Imo. in. l. sciendum. in. prin. ff. de ver. ob. & quando pater possit esse testis pro filio. dixi. in. c. vide. §. qui mat. accusa. poss. Item dū gl. hic dicit. qd pater & filius dicuntur eadem caro. vide que pulchrē dixi. c. j. de magistris. Item dixit hic Pet. de Ancha. qd ideō mater testificari potest pro filia in casu paritatis: quia mixtum est inseparabiliter commodum cum incommo. Ex quo infert ad vnum. de quo dicitur in. c. in literis. §. eo.

¶ Vtrum fili? Ad de tu: qd verum est qd dicit hic Fel. sed intellige sano mō dummodo fili? sit emancipatus. vtrper Dy. & Bar. in locis praeallegatis. adde. an filius possit cōficere instrumentū pro matre. & vide tur qd no quia pro ea testificari non potest. l. parentes. C. de testi.

SVMMARIUM. ¶ Testes debent esse fidelis conuersationis. & probata vita.

CAP. XXIII.

Licet vniuer. ¶ Sicut

anus non fundat probationes ad decisionē causę in vno teste ita nec Iudae: quia licet aliquā do in iure requirantur plures duobus: nunq̄ tū sufficit vnus. h. d. ¶ In tex. ibi. ¶ multominus. no. ar. maiori prohibito: qd si nō licet maiori. multominus minori. facit illud. Quid faciēt dñi. audēt cum talia fures? in buccolicis.

¶ In tex. ibi. probata vita. no. qd ¶ testes debent esse pbata vitę. fidelis cōuersationis. facit. c. sequēs. & ibi. do. Ab. in vlti. no. vñ sumit quia Bal. hic. quod vasallus condemnatus de infidelitate. non potest esse testis. & idem dicit de p. ditore. & subdit. qd istud masculus triu virorū de quo in tex. non excludit mulieres licet videatur vocabulum præcisē masculinē significationis. l. qui testamento. §. mulier. ff. de testa. sed hoc non haberet locum in statutis. vbi fit stricta interpretatio: vt per Dy. & Bar. in. l. j. ff. de ver. signi. secundum ipsū. Cui adde qd ista sua dicta de directo destruunt. qd ipse nō tat in. l. scripturas. C. qui po. in pig. ha. per illū text. in verb. trium virorum. vt etiam retuli ipsū mordendo in. c. quoniam. in. iij. fallentia. §. eo. vbi hoc etiam adde. Et eisdem verbis collige secundum do. meum. quod quando testes nō sunt omni exceptione maiores. etiā si sint tres. non faciunt plenam probationem. dicit enim text. qd debent esse duo vel tres probate vitę. Et sic patet. quod etiam si sint tres dummodo non sint probata vitę omni exceptione maiores. non perficietur probatio. quod multum facit ad notabilia in. c. fina. j. de iureiuran. hoc tamen est arbitrium inspecta qualitate. & quantitate defectus. secundum ipsū. Quis autem dicatur testis omni exceptione maior. vide gl. in verb. maiores. c. j. j. de consangu. & affinit. & Bal. & Ang. in. l. optima per illū tex. C. de contrahē. & comit.

stipu. & gl. in. §. item verborum. in verb. idoneos. in. ff. de inuti. stipu. & vbi requiritur testis integrę opinionis. repellitur infamis in familia facti. secundum Bal. in. c. j. quot testes sint necessarii. & idem vbi requiruntur testes omni exceptione maiores. secundum Bal. in. d. l. optimam. licet aliās infamia facti non semper repellat. vt p. Bar. in. l. cun. & os. in. v. col. ver. habes ergo. C. de sum. trini. & Bald. in. l. penul. C. de sent. que sine cer. quanti. & Imo. in. l. cum leg. ff. de testa. & Bal. in. l. sed & milites. §. signominie. ff. de excu. tuto. & aliās dicitur. ¶ In tex. ibi. quaedam sint causę. iuncta glo. not. secundum Bal. hic. quod cōsentur approbate a cano. leges. in quibus disponitur quod quando aliquando requiratur maior numerus testium. qd duorum vel trium. ex quo etiam infert Imo. hic non esse correctas leges loquentes de. vij. testibus in testamento adhibendis. per c. cum eses. & c. relatum. j. de testa. licet aliās dixerit domi. Ant. in. d. c. cum eses. & malē secundum Imo. hic. & in. c. ij. §. de prob. vbi etiam tetigi. & per hoc dicit domi. meus istos non referens. quod contra præcepta moralia affirmatiua vel saltē iudicialia princeps condendo legem statueret possunt ex aliqua magna causa. De quo per omnes in. c. fina. §. de consuetu. & in. c. qua in ecclesiarum. §. de consi. & omnes in. l. fi. C. si contra ius vel vtili. pub. ¶ Vltimō dū tex. dicit. nulla est causa: limita in casibus. quos posui in. c. veniens. §. eo. i quibus creditur vni soli. & ibi dicitur adde Bal. in. l. directas C. de testa. manu. & quod not. gl. in. l. Titio fundus. ff. de condi. & demon. cum cōcor. & adde Bal. hic dicentem. quod clericatus potest probari per vnum testem: quia talis actus de se. & sui natura inspecta qualitate. præiudicat. ar. huius gl. hic cui dedi concordantes. in. d. c. veniens. ad fi. ver. item in quantum dicunt.

SVMMARIUM.

- 1 Dominicus. quis dicitur?
2 Dominici. familiares. & persona hic enumerata. repelluntur a testimonio regulariter.
3 Subditi principis. vel regis. possunt pro ipso testificari. vtne iurisdictionis.
4 Familiares si sunt honeste persone. sicut familiares episcoporum. possunt pro dominis suis testificari.
5 Integritas vel sanctimonia persona tollit omnē suspicionem. quando ex cōiecturis dubitatur de mendacio. vel iudicio corrupto.
6 Familiares possunt testificari pro domino super his. qua melius sciuntur per seipos. quam per alios.
7 Vxor. an testificetur pro marito.
8 Famulus quē dominus emisit. an testificetur pro domino? & nu. 9. 10.
9 Frater regulariter testificatur pro fratre. fallit in certis casibus.
10 Dominus qualiter possit testificari pro subdito?

CAP. XXIII.

In literis. Nō sunt idonei testes. quos actor

de sua familia producit. h. d. ¶ Et per istū tex. limitat lex. cōsensu. §. finautē. C. de repudijs. vbi adulteriū & similia. qd domi agitur. pnt in defectū pbationis. pbari per feruos & ancillas: qd illud est speciale. cū agit iter maritū & vxorē. & de his. qd domestica dicunt. & est notabilis casus scdm do. Ab. hic. secus. vbi agit de deditimēdo. vel pbādo matrimonio. sic et p istū tex. cui nō est similis quo ad hoc pbat. qd no. do. Ant. & Imo. & in. c. tertio loco. §. tit. j. & dixi ibi in. iij. notabili. & in. c. decetero. in. j. limitatione. §. & ad limitationem. c. veniens in. h. j. eo. cum gl. & ibi extensius dicit. Vterius cōprehendendo gl. & oia dicta scribentiū. collige in hac materia breues conclusiones. ¶ Prima cōclusio. ille dicitur domesticus proprie. qui nō solū subest ratione patrie vel dominicę ptatis. sed et qui cohabitāt & aliquo modo est inferior. vel subiectus capiti familie. libertus. mercenarius. & similes. ita habet per Bal. in. l. ij. C. eo. & Spec. in. titu. de teste. §. j. in. ij. co. ver. itē qd est domesticus. & Do. post Io. an. in. c. fi. in. v. co. de ver. sig. in. vj. & Arc. & Do. in. c. regule. xxix. distin. & probat in. l. pntē. §. sanē. allegata in gl. & in. l. respiciēdū. §. delinquent. ff. de ppe. & iō dicit Bal. hic. qd loquēdo grosso mō dicunt domesticus oēs. qui viuūt ad vnū panē. & ad vnū vinū. allegat. §. cogitandū. in. aut. de monachis. potēt cōsanguineus dici domesticus. quis non cohabitāt. & scdm Spe. vbi. §. in plurib⁹ versū. allegat multa iura. est bonus. in. l. j. C. de emē. ser. & in. l.

ser. & in. l. sed & si quis. §. ff. si qd cau. & facit: qa vt dicit Do. in. d. c. sicut nomē familie cōsiderat multipliciter. l. pñciatio. §. familia. ff. de verb. signi. nā vel significat gētē. vel cognationē. vel seruos. & filios: vel plures. qd gunt sub vno conuictū. & vna domo. vt. l. iustissimē. §. familia. ff. de edil. edic. vñ cū familiares dicant a familia. qdlibet cui aliqua istarū qualitatū cōpetere pōt. dicit familiaris. sed quicūq; est familiaris. dicit domesticus. Patet in. l. ij. ff. de in ius vocan. iuncta. d. l. sed & si. §. §. præterea. ergo nō mirū. si isti dici possint domesticus. & per hoc patet secundū domi. meū hic. qd familiaris & domesticus vident synonyma. & hoc sentit do. Ant. hic. & patet ex legib⁹ que dicunt qd consanguine⁹ est domesticus: qd nō pōt esse alia ratione. nisi qa dicit de familia. licet gl. & domi. Abb. hic aliud sentiant scdm ipsū. ¶ Super istis tñ nota tria. ¶ Primō. qd si plures cohabitaret in eadē domo æqualiter. non dicerent in hac materia ad eō domesticus. qd repellentur. ita sentit p̄dicti. dū ponderat subiectionē. pro quib⁹ allegat solēnter do. me⁹ tex. in. c. j. circa prin. qualiter iurare debeant vasalli fidelitate. & ibi gl. & Bal. vbi tex. vult. qd domesticus debet iurare fidelitatem dño. sicut subditus. & sic datur intelligi. qd domesticitas simpliciter sumpta importat quādā subiectionē largo modo. Ad idē allegat. c. p. ij. q. v. vbi ista ponunt. vt diuersa. familiares. vel de domo prodeūtes. Ex quo datur intelligi: qd non oēs cohabitantes in eadē domo. dicunt domesticus. Secūdo nota. qd etiam si aliquis cohabitāt in domo alicui⁹ expensis dñi domus dato qd sit liber homo. & in aliquo nō obligatus: dicit eius domesticus. secundū Io. an. in. Spe. vbi. §. per tex. optimū in. d. c. fi. de verb. signi. in. vj. vnde infertur contra Specu. ibi dicentem. qd famulus seruicus gratis non dicitur proprie domesticus Contra quod etiam facit. l. si libertus. ff. de furtis. dū clīstem appellat domesticū. ¶ Tertio nota. secundū Bal. hic. qd largē dicunt familiares. oēs existētes sub alicuius imperio. de iure vel de facto. allegat. l. j. C. si rector prouincia. & l. j. C. si quacūq; p̄dicti. pote. dicit tñ. qd strictius accipit in. d. l. pñciatio. §. familia. & adhuc magis strictē in. l. si familia. ff. de iurif. om. iudi. in. l. j. §. familia. ff. de publi. vt hic per ipsū. in quo tñ p̄dicti differant in testificando. dicit in sequentibus. ¶ T̄ Secūdo cōclusio. Personę p̄dictę repellunt a testificando regulariter. vt hic & c. iij. q. iij. §. itē idonei. & l. etiā. C. de testib⁹. & c. iij. q. v. quasi p totū. & plenē in Spec. d. ver. itē qd est domesticus. qa scdm Bal. hic familiares cōtueuerunt seruire dño p fas & nefas. allega. c. cū ad sedē. supra de testi. §. po. & l. j. C. de raptu virginum. facit optimē ratio. c. v. i. s. ibi. humani moris & c. xvj. q. ij. ¶ T̄ Fallit primō ista cōclusio. in subditis principis vel regis ratione iurisdictionis: qa possunt p ipso testificari. secundū Io. an. and. & Imo. hic qa in istis nō habet superior ius patrie vel dñicę potestatis. vnde saltē aliquid simile. vt & dixit Spe. licet ipi nō allegēt in tit. de statu. mona. §. j. ver. xij. al. sequeret secundū eos. qd princeps vel platus maximē habet magnū regimē nō inueniret testes in proprijs causis. & idē sentit Bal. in. l. idonei. ff. de testi. Sed cōtra istā fallentiā est gl. in. d. l. idonei. Pro qua facit l. libertus. ff. de furtis. vbi non solū ille dicitur domesticus. cui pōt imperari modis p̄dictis. sed etiā ille. qui frequēter conuersatur in domo alicui⁹. sub p̄textu alicuius protectionis. & vocat clīes. vnde si ratio solius protectionis facit quē domesticū. forti⁹ ratio principatus & iurisdictionis. Ad idē. c. j. qua liter iurare debeat vasallus fidelitate. vbi subditus dñi & domesticus cognoscunt. vel cogunt p̄tare idē iuramētum: ergo sunt similis qualitatē respectu dñi. Sed pro cōcordātia distinguī pōt secundū do. meū hic. qd aut persona principis est talis. que p̄sumit inferre violentiā testi. nisi suo modo testificaret: & tūc nō admittat subdit⁹ p dño. ar. c. fi. de ap. & c. l. de pupillo. §. si qd ipi. ff. de ope. no. nū. si verō nō sit talis. & tūc quis subditus in cā dñi sui possit vt susceperet recusari a iudicē do. c. accedēs. el. j. vt lit. nō cōte. nō tñ repellat vt testis. & colligit hęc di. stinctio ex his. qd de vasallo ad dñm scribit Bal. in. l. eos. C. de testib⁹. & do. Abb. in. c. in super. in. fi. §. eo. & p hac differētia inter dñm terribilē & nō terribilē. vide Inn. i. c. in. s. nū. tē. q. cle. vel vouē. & Bal. & Imo. i. l. fi. ff. de hære. in. ff. & do. Ab. i. c. j. in.

pri. §. de offi. dele. & in. c. Ab. cū si. §. qd met? eā. nō ob. d. c. qualitas. qa licet epparent domestic⁹ & subdit⁹. quo ad illud iuramētum: nō tñ quo ad omnia: neq; quo ad hoc: quia est eadem ratio. ¶ T̄ Fallit secūdo. d. cōclusio. nisi p̄sona familiaris vel domestica sit p̄sona valde honesta. vt sunt familiares episcoporū. vel principū. qui admittunt in testes pro dñis. secundū Inn. hic valde solēnter. que sequunt Bal. & Sali. in. l. ij. C. eo. & do. Ant. & Imo. hic. ¶ Sed cōtrariū tenet hic solus do. meus. Primō. per. l. j. circa mediū. C. si rector prouincia. vbi sicut rector est suspectus. si pcurat nuptias p se. ita p domestico. & tñ ratio dignitatis deberet facere. qd sola qualitas domesticitatis nō faceret p̄sumi in eo aliquid illicitū ita dicit ipse. cuius inductio nullū. vt videt. habet saporē. vt vides. Præterea dicit ipse. qd honestas p̄sonę nō facit cessare p̄sumptionē reuerētię: quā p̄sumit habere ad dñm. & allegat iura faciētia mētione de metu reuerentiali. de quibus per oēs in. c. causam matrimo. nij. supra de offi. dele. Item. qua text. iij. q. iij. §. idonei & in. l. etiā. C. de testi. loquunt absolutē. vñ dicit se credere p̄dictos fuisse in errore. Sed puto eos bene dixisse. ¶ T̄ quia reperio in iure plerūq; qd vbi ex cōiecturis dubitatur de mendacio. vel de iudicio. corruptio. integritas. vel sanctimonia p̄sonę tollit oēm suspicionē. Et ad hoc vide Spe. in. ti. de lega. §. superest. circa. ij. col. & do. Abb. in. c. nisi essent. in. prin. per illū tex. de p̄bē. & gl. in. c. ad hęc. in verbo Archi. §. de offi. Archi. & Spe. in. ti. de teste. §. j. ver. nota & Bar. in. l. quicūq; C. de fundis patrimonialibus. l. x. & Bal. in. l. sciendū. C. quorū appell. nō reci. & gl. in. l. j. §. is aut. ff. de ripa munienda. & do. Abb. in. c. j. in vlti. col. §. de iudi. & Bal. in. c. decreuimus. in. iij. col. eo. tit. & tex. in. §. his oibus. l. xj. dif. & do. Ant. in. c. postremo. j. de app. & Inno. in. c. fi. §. de dolo & cōtu. & gl. j. in. c. p̄sentū. xv. q. j. & Spe. de requisitione cōsiliij. ver. itē fac eos iurare. & do. Car. in. cle. j. in. xxxix. q. de priuile. & Inn. & do. Ant. in. c. j. de clerici. peregri. & Inn. do. Ant. & Ant. in. c. sup. his. j. de accu. & ibi extēsē posui dicta istorū in vlti. col. ex qbus infero. quod dato. qd honestas nō faciat cessare rationem reuerētię: tñ facit cessare rationes. de quibus in tex. notabili. accusatores. el. iij. q. v. & quas dixi in istā cōclusionē. & ad hoc est tex. hic in fine. secundū Imo. hic. licet re vera posset cauillari. sed optimē facit pro intellectu suo. qd dicit in. fi. sequētis fallentię. ¶ T̄ Fallit tertio in his. qd verosimiliter meli⁹ sciunt per domesticos & familiares. quā per alios: qa admittunt. scdm Io. an. in. d. ver. itē. qd est domesticus. & Bar. i. l. si qñ. in. v. l. co. C. vnde vi. est casus in. l. cōsensu. C. de repudijs. & in. c. veniens. in. fi. infra eo. & tex. optimus in. l. quoties. C. de naufra. l. x. & plus dicit ibi Bar. qd nō solū admittunt. sed etiam p̄ferunt alijs. & est tex. optimus in capitulo. sup. prudētia. x. ij. q. ij. imō etiā serui & ancillę cū tormētis hoc casu admittuntur. d. l. cōsensu. & nō intelligit tex. ibi in verbo. si alia documēta defecerint. quod ad illos scilicet domesticos. nō recurrat nisi in subsidiū. qd esset contra Bar. vbi supra. quia illud dicit respectu aliorū domesticorū. qui non sunt serui. qui p̄feruntur ipsis. puta. liberi homines. mercenarij. clientes & similes. & ista fallentia confirmabitur vberius in. d. c. veniens. & quāuis plus credatur domesticis: non tñ phibet pars alios pducere. per. c. super prudentia. in verbo potissimē. nisi agere de probāda cōsanguinitate. in qua nō admittunt extranei. nisi in subsidiū. per tex. solēnter in. c. quoties. §. eo. & ibi dixi in primo notabili. Sed hic aduerte diligētē ad duo. Primō. qa iste tex. videt repugnare huic fallentię cū habeat conformitatē cum casu. d. l. cōsensu. & respondet do. Abb. vt retuli. §. post summariū. sed illa responsio nimis restringit. d. l. cōsensu. qvnt dicit subtiliter hic dñs me⁹ secundū eū. seq̄ref qd per personas p̄dictas probari non posset aliquis actus ad p̄iudiciū penitus extranei quod est cōtra dicta iura: & ideō dicit ipse in effectu oportere dici. qd iste tex. loquatur in casu speciali. videlicet reuocatiōis matrimonij: in quo propter leges canonicas. dicitur agi de re iportantissima. per. c. licet. in. fi. j. e. vnde sicut ista fallentia nō pcedit in criminali. vt. j. dicitur nec in ista materia civilī. iuxta istud do. Bal. in rubrica. ff. de re. diui. qd retuli in. c. in super. qua si in fine. §. eo. quod sicut in criminali quis de vniuersitate non

subdit, q ar. d. cle. j. posset dici idem in Imperatore, qd ibi dicitur in papa. & idem in alio habere iura imperialia, & non re cognoscente superiore. ar. c. per venerabilē. qui fil. sint legi. & eius qd no. Inn. in. c. cū. p. j. de fi. instr. qd dicitū reputo inauditū in hac materia. & facit pro excelso Duce nostro, q Dei aplice sedis & imperij gra. nō recognoscit ampli⁹ superiore in terris. Et hoc facit, q Imperator hoc pōt alteri cōcedere. d. c. quicū. q. xj. q. j. per que tex. dicit Ro. i. in. c. clxv. q cōitas nō recogno scēs supiorē, vt Florētia, pōt statuere vt testimonio vnus epi vel marchiois qlibet cā decidi possit. & quis ille tex. intelligat de papa, alē est correct⁹ p istū tex. secundū Inn. hīc, & Spe. i. ti. de teste. restat de numero. ver. xxij. p. c. fi. tū. & c. placuit. vj. q. j. tñ nō apparet, q sit correct⁹ ex eo q Imperator nō potuerit cōcedere. & sic istud fortius est in eo, vel in habēte iura imperij, sed nihilomin⁹ poteris cogitare: q affirmare istud dictum. d. Car. nō reputo securū: q a. d. cle. j. & iste tex. habet in se aliquid spale cōtra ius diuinū, qd nō vī extēdendū. & licet ad hoc dici posset, q etiā Imperator disponit i hoc iure diuino alterādo numerū testiu. licet. s. c. tñ nō reperit disponere diminūdo. & multū facit iste tex. cōtra p̄dicta in verbo, q̄tūcūq postea. in fi. excipiēdo pp qd extra cām exceptionis adhuc magis firmat regula. l. nā qd liquē. s. ff. de penu. lega. Et q in talib⁹ Papa. leg. ponat imperio, satis pbatur in cle. pastoralis ad fi. de re iud. & ista nota, tāq de alijs nō declarata. ¶ Quarto no. q si papa dicat fibi cōstituisse de certo crimine alicui⁹, vñ mādāt eius bñficiū tanq ipō facto vacās Titio cōferri, & ille cōtra quem scribit, velit pbare & bñ. q illud crimē nō inducit ipso facto vacationē, cū nō sit in iure expeditū, nō audiet. q papa vī fundare intētionē suā in facto suo. i. in iure & ita declarat, q illud vitū inducat priuationē. ita bellissimē cōsoluit Pe. de anc. col. cxxxvij. inci. vltra alia solēnter. & c. p multa. sed maxime, q nō pōt argui error i papa isto casu: q cū habeat notitiā iurū c. j. de cōsti. i. vj. scribēdo tollit. i. casu iuris dubio vī velle ipm decidere, vt in casu illi⁹ cōsiliij, sed nō aperit Pe. de anc. qd si casus nō esset in iure dubi⁹, sed decisus i cōtrariū? & tūc putare fec⁹. p id qd scribit Bal. i. iurifuradi. in. ij. col. C. de testi. & d. Ab. hīc dicēs, q vbi papa in iure tanq hō pōt ei dici, vos fallit obliuio p. c. pterea. cū gl. c. j. di. Vñ cū in dubio non p̄sumat iura corrigēto. c. ecclia vra. s. de cle. tale rescriptū p̄sumit obtē tū p importunitates, iuxta gl. i. verbo, nāca. i. d. c. j. sed in casu iuris dubio pcedet. d. c. p. qd diligēt. no. ¶ Cetera dic, vt p doc. in. d. cle. j. & ibi. d. Ab. repetentē eadē q dicit hīc, & per Bal. i. iurifuradi. ij. col. C. de testi. & Rotā in antiquis, decisio ne. ccij. inci. itē no. q vbi. & in nouissimis, cōclusio. ne. cccij. & Do. in. c. si papa. de pri. in. vj. & Ro. in. l. sciēdū. in. xx. col. ff. ver. obli. & oino cōsi. cclj. inci. in casu ppositā cōsultatiōis. in antepe. col. & illud semp scias, q cōtra assertionē Papē nunq censet exclusā pbatio per quā stāte narratione Papē ostendit indirectē oppositū, vt exemplificat gl. solēnis in. d. cle. j. in verbo, fecisse. vñ Pet. de anch. cōsi. cclxv. incip. in primo dubio q stante statuto Florētia, q bona adiudicata creditoribus mercatorū, q deficiūt, sint pleno iure sua, nec audiunt ipsa repetētes post certū tps. tñ auditur ille, qui dicit q bona adiudicata nō erāt ipsi⁹ deficiētis. & vide Do. i. c. filij. in. ij. col. de hāre. in vj. & illā gl. no. do. Ant. & d. Abb. i. c. his qui fidē. de spō. Do. in. c. vidua. in. fi. j. de reg. & in. c. fi. in. pe. col. j. de cōf. & d. Ant. c. stratrū. circa. fi. l. di. & d. Ant. & Imo. in. c. cū Io. j. de fi. instr. & facit qd no. Bal. & Ang. in. l. optimā. C. de cont. & cōmit. stip. & ista sunt q̄tū ad Papā. De cardinalibus, q̄n eis credat, dicef in. c. qd super his. de fi. instr. vbi. d. Abb. post do. Anto. latē instruit. de episcopis dictum fuit in. c. post cessionem. s. titu. j. ¶ Sequit videre de iudicibus, vel arbitris quādo eis credatur, de gestis a se, vel corā se, in quo refecatis multis altercationibus, facias cōclusionē. & erit regula. ¶ Prima conclusio. ¶ Nec iudici nec arbitro in forma testis p̄ducto credit, de pertinen bus ad cām, in qua iudicauerunt. istud tāq regulare ponūt hīc Inn. Ho. & alij & Cy. Ia. bu. & Bar. in. l. ne in arbitris. C. de arbit. & do. Ab. in. c. j. vt ec. benef. & Bald. in. l. iubemus. la. ij. g. fanē. C. de fac. fan. ec. i. fi. & d. Ant. & valde clarē & copiosē cō

gnare bonā cām suę declarationis. & pro hoc facit, qā litē de clarationem non pōt alius facere cū sit qd cōstitū in aīo, vt in simili per Ang. in. l. ex facto. in prin. ff. de vulga. & pup. dixi in simili in. c. cām. el. j. ver. fallit tertio. s. eo. ¶ Sed istā fallētā intelligo verā, vel qn ā iudice ex officio isti repetunt, vel amba partes eos pducūt, sed si vna pars tñ pduceret, nō vī secūdū dnm meum hīc, q istud pcedat per. c. per tuas. & per notata in. c. cū clamor. eo. vbi testis qui semel deposuit, & locut⁹ est aliq obicure, qd tñ ex iuris p̄sumptiōe accipit, in vno sensu nō pōt repeti post publicatos testes ad petitionē partis, vt illud declarat ppter dubiū subornatiōis: ppter qd vī hīc, qn sen tētia trāsnit in notitiā partis. facit qd habet i. l. q. q. decurio. C. de falsis. & hoc mō pcedere posset oī. Spec. in tit. de arbit. s. h. verū. sed nūq vrbū dicitis simplicit̄ arbitri nō posse declarare verbū ambigū laudi. & ista pcedūt, qn isti qui tulerūt sniam, pducunt ad declarādū dictū suū tanq testes. Qn autē tāq iudices, vel arbitri, nō vt testes pnt interpretari suam sniam, nō est materia nostra, sed penē ponūt Bar. & Imol. in. l. ab executiōe. ff. de app. reci. & Bal. in. l. ea. q. C. cōmi. vel eplas. & Inn. & alij in. c. j. s. de postu. plat. cū fi. ¶ Fallit. vj. nisi per eo rū testimoniu nemi fieret p̄ iudiciū: secundū Archi. & Do. in. c. cōsilijs. xvij. dist. ita pcedere pōt qd notat Rota decisioe. lxxxvj. in antiquis. ¶ Fallit septimo, nisi p̄ deponerēt cōtra se, secundū Calde. domi. Ant. Imol. domi. Abb. hīc, & do. Anto. Imo. & do. Abb. in. d. c. nō sine, per illū text. per quē inferūt, q aduocato procuratori in simili bus credit in tali casu. facit gl. ij. in. c. attestatiōes. j. de despō. impube. & ibi Abb. istud autem intellige verū, secundū do. Abb. hīc & in. d. c. nō sine. vbi depo nūt cōtra sniam, allegādō pbabilē errorē, sed vbi allegatē tur pitudinē suam. & que redderet eos criminosos tali crimine, q aliās testificari nō possent: istud nō pcederet per. c. nemini. xv. q. iij. & c. pen. de cōf. & c. veniens. s. eo. & dicit do. Ant. in. d. c. non sine. ad finem. quōd si detegitur turpitudō, quā prima facie sonat in delictum, sed aliquo casu potest esse delictū: tūc non dicitur allegare turpitudinem. dat exemplum in. d. c. non sine. vbi erat data pecunia pro iure spirituali. qd prima facie p̄sumitur illicitum. c. am pridem. s. de pact. & c. fi. s. de trāf. act. sed tamen aliquo casu hoc permittitur: vt in. c. nisi essent. j. de p̄ben. secundum ipsum. Ex quo dicto habetur vna cōclu sio noua secundum domi. meum hīc, quōd quando testis cōfi tetur crimem, quōd prima facie p̄sumitur esse crimē, aliquo tñ casu pōt fieri licitē. tunc tale crimen non repellit penitus te stem, de iure canonico: sed diminuit eius fidem. qd multū no. ad materiam c. testimonium. j. eo. ¶ Sed aduerte ad id, quod dictum est secundū do. Ab. de eo, qui fatetur crimē, qd aliās repelleret testē: qā cōtra ipm tenet, hīc. d. me⁹. qā socius & par ticeps criminis admittit ad testimoniu quo ad plenam proba tionem in crimine, qd verosimiliter ex natura sui non pōt per alium pbari, per tex. quem notat ibi do. Abb. in. c. hī. j. ti. proxi. Vnde dicit text. in. c. peruenit. eo. tit. quod testis qui iurauit ad instantiā partis non testificari, potest probare se ita iurasse in praiudiciū partis: licet sit particeps delicti: qā pro alio. i. sciri non possent talia iuramenta, quæ communiter p̄stātur in se creto. & maxime istud est, qn quis pducit contra authorē cri minis. per. c. intimaui. s. eo. vt hīc latius, per ipsum, cuius moti um non bene capio: qā probat ista iura de crimine, qd aliās repelleret testem, sed detegitur iuramentum temerarium, qd an repellat: dixi in. d. c. intimaui. & si dicta sua essent vera, ad mitteret semper socius criminis in testem: qn in criminibus maxime occulte patrat, vix alij testes inueniunt. & hoc effec cōtra notata in. c. veniens. s. e. & penē p Sal. in. l. fi. C. de qōnib⁹. & facit qd dictum fuit in. c. sicut. s. eod. ideo cogita. ¶ Fallit octauo, vbi ex eo sup quo p̄dicti attestant, nō iminet laus vel vituperiū, ex aliquo gesto vel omisso. scdm. d. Ant. hīc, p. d. Io. an. in. d. ver. itē q est administrator: relatū suprā in cōclusiōe. & per ipsam etiam sequit. d. Ant. in. c. quinquaginta. in. xlvj. col. ver. sextus casus. infra de iureiur. & in. c. cū dilecti. in. vij. col. suprā de elect. infra in pposito nō dat exēplū, & re vera male p̄t dari: qā vbi iudex attestatur aliquid gestū corā se praiudiale,

non est dare casum in quo omisio actus nō arguat in ipso do lum, vt latā culpā cū oīa acta debeāt pbari per scripturam, vt dicit Bartol. in. d. l. ne in arbitris: als tenetur parti ipse iudex. c. qm. in. fi. s. tit. j. & licet do. meus r̄deat, q acta pnt pbari p testes, allegandū Bal. in. l. gesta. C. de re iudi. tñ per hoc non sol uitur cōtrariū: qā vt dixi in. d. c. qm. in. vlti. q. cōis opi. est cōtra Bal. ¶ Fallit. ix. nisi admittantur in subsidū. i. sup his, que alijs nō possunt esse nota: secundū do. Ant. & alios hīc. & est tex. cū glo. in verbo tres. in. fi. in. c. cum dilecti. s. de ele. & ibi pulchrē do. Ant. in. vij. col. non tñ erunt isto casu testes integri, sed eo rū fides erit in arbitrio iudicis, scdm. itos. & ista fallētia habet pulchrū in se: qā negari non pōt quin parti imputet cur acta que cōiter solent fieri multis affectus, nō pbent per testes vñ vt vides talis culpa non attendit. aut dicit qd in. c. cum dilecti. loquit p̄prie de actibus, qui sui natura pbari non possunt nisi per eos, qui producuntur. & ideo extēsiō istorū quo ad hūc casum, est bñ notanda, scdm. do. meū hīc. ¶ Reliqua dic, vt hīc per scribentes quibus etiam adde latē do. Car. consil. cxliij. qd incipit in Christi & c. factum tale est. magister Bartholomeus. in. ij. char. vbi consuluit, q in cā reductionis arbitrator potest esse testis. & ponit quādā contra. d. Ant. in. d. consil. xvij. q. in eodē facto fuit ab alia requisitus. sed inter cetera dicit. d. Car. q licet arbiter aliās arbitrator his casibus, qbus pōt testificari nō probet plus, q vnus testis: tñ pars pro qua latū est laudum, poterit iurare in supplementū pbationis, iuxta l. admonendi. ff. de iureiu. & dicit q licet hoc videat dictū nouū, tñ tutū est ipm tenere, sicut in simili dicit Inn. in. c. veniens. j. de p̄cri. Suffi cit eū qd iure pbat qā arbitrator deponit testimonium corā alio: & sic pōt deferri parti dictū factū: qā licet in cā reductio nis nō procedat in forma iudicij, vt traditur in. d. c. quinquaginta. tamen respectu pbationis non vī faciendā differentia, imō fortius succurrendum arbitramēto, cum ei stare debeat, nisi sit iniquū: vt ibi per eum. q in materia vide etiam p Bart. in. l. si societatem. s. arbitratorum. ff. p locio. ¶ Ex p̄dictis infer t hīc. d. Ant. ad plura: & primō, in q̄tum tractat de aduoca to, dic breuiter p̄ ex dictis suis & Imo. hīc, & corūde i. c. ex lris. s. de trāfac. & Bal. in. l. oibus. C. de testi. & Do. & Pe. de Anc. in c. romana de testib. in. vj. q non potest esse testis propter affe ctio nē. l. fi. ff. de testi. & d. c. romana. ¶ Fallit in casu, quem dixi. s. ver. fallit tertio. idē tenet Ioā. an. in regula, cū qd vna via. in. ij. col. de reg. iur. in. vj. in mercu. Idē, si fuisset electus in ad uocatum, tñ nō prestiffet patrocinū: qā istud pōderat in. d. l. hī. Idē, si de cōsensu partū, scdm. d. Ant. & Imo. hīc, sic de p̄ xeneta traditur in. c. j. eo. ti. in. vj. Idem si produceretur contra eum, pro quo fuit aduocatus, secundū gl. pe. in. d. c. romana. Idē in subsidū, si forte alij non fuissent in debito numero in actu gesto corā aduocato, scdm. do. Ant. hīc, per. c. veniens. in. fin. j. eo. & l. cōsensu. C. de repud. que iura nō faciunt, quo non sumus in casu, qui de sui natura non possit esse notus alijs, iuxta id. q dixi in. c. in literis. in primo notabili. s. & ideo imputandū est partibus, cur non adhibuerint idoneos: secundū Imol. hīc. ar. gl. in. c. de consilijs. xvij. dist. in. Idem, si aduocatus secundum p̄dictos hīc, per id qd no. Inno. s. eo. in super. ¶ De procuratore autē vide gl. pe. & Do. in. d. c. romana. & do. Ant. & Imo. hīc, & do. Anto. in. c. in super. in. v. colū. s. eo. & ibi latē dnm meū in vlti. q. & do. Anto. in. c. ex literis. & ibi Imo. in. ij. col. & latē. d. Flo. in. l. fi. ff. de testi. & Bald. in. c. inter pares. in. pe. col. in. titu. de lege Cōra. & Bartol. in. l. deferre. s. idem decreuerunt. ff. de iure fisci. & Io. and. pulchrē in regula, cum quid vna via. in. iij. q. & Bal. in. aut. sed nouo iure. in. iij. colū. C. fi. cer. pet. & do. Abb. in c. fraternitatis. in. fi. de. cle. non ref. & in effectu de ipō vī dicē dum, prout dictum est de aduocatis: imō fortius repelluntur: cū sit pars in iudicio. & habet illud locū etiā i procuratore reuo cato lite pen. qā p̄sumit in fraudē, scdm. Rotā decisio. cxxij. incip. item si procurator in nouissimis. & dicit hīc do. Ant. q p̄ curator in cā possessionis pōt esse testis in cā proprietatis, qd

gnare

Feli. Secunda super Decret. Lib. Secundo.

tene mēti, scdm Imo. hic. pro quo facit, qd no. gl. domi. Ant. & Imo. in. c. proxi. dicentes, qd si testis iuratus super possessione. producat super proprietate, non probat. Et in q̄tum Imol. hic post Bart. in. d. c. idem decreuerunt ponit de procuratore dato ad solvendum pecuniam. adde in simili Rotam decisio. ne. ccxxv. quae incipit, quidam agebat. in not. ¶ De sollicita tore aut vide Rotam decisio. cxlix. quae incipit. Itē, qd sollicita tor in nouissimis. vbi dicunt eū repellendum a testimonio. & sequuntur do. Anto. & Imo. hic. quibus adde Ange. idē tenētē consil. ccxxxj. istud autem intellige primō, in cōstituto ab ipso principali ad lictitadum. Secus, si esset familiaris. procura. qui etiā imposuit sollicitationē, scdm Rotā vbi supra: qd socij mei socius, meus socius non est. l. socius. ff. de regu. iur. Ex quo puto idem de cōsanguineo. pcuratoris. scdm intellige, nisi ta lis sollicitator nō haberet salariū a principali, scdm Ro. plenē cōsi. xlv. & ita viderit loqui do. de Rota. Si aut aduersarius di cat eū salariatū: incumbit ei onus probandi, vt per Ro. in. d. cōsi. cuius rōnes facit tollent. & cōtra ipsum facit qd nō ha bēs salariū vī magis affici causā: cū sola affectio ipm moueat salariū verō merces. ¶ De proxeneta aut vide. d. Anto. in. c. dilectorū. in. ij. co. j. ti. j. & in. c. insup. in. v. col. s. eo. & ibi do. meū & Spe. & Io. an. in. ti. de teste. s. j. ver. qd de proxeneta. & do. Ant. in. c. cū dilecti. in. viij. co. s. de ele. & gl. & oēs in. c. j. de testibus. in. vj. & do. Abb. in. c. fraternitatis. in. fia. & c. ex litem. in. princ. s. de trāsla. in. effectu dicit, qd nō est idone: maxi mē, vbi pcepit salariū, nisi in crimine lymoniē. d. c. j. vel nisi de cōsensu partiū, scdm gl. ibi & in. c. Romana. c. ti. vel nisi pducatur ab extraneo, scdm gl. in. c. Roma. Reliqua ad intellectū gl. sequen. dic. vt hic per scribentes, quibus nō est addendum.

- 1 Testis quando producit super dilatoria ante litem contestatam, non potest cogi iurare, & deponere super principali. Secus, si super peremptoria, rationem differentie subiecit in princip.
- 2 Testis depositio vltra articulata, non valet. nu. 3, 4.
- 3 Testis debet iurare se veritatem dicentem prius, quam deponat. aliis depositio non valet. & nu. 6.
- 7 Testis an possit deponere per scripturam suam? & concludit quod nō. que regula fallit quinque modis, num. 8, 9, 10, 11, 12.
- 13 Testis simpliciter iurans, intelligitur iurasse super tota causa.
- 14 Testis rei post conclusionem non debet interrogari super intentione actoris.

DE testibus. Testi super dilatoria indu. to, nō credid sup principa li. nec cogit deponere. secus, si sup perēptoria: tūc enī pōt cogi, vt iuret sup toto. h. d. ¶ Not. primō, ibi: nec cogi. ¶ qd qd testis pducit sup di latoria. ante lit. cōte. nō pōt cogi iurare & deponere sup prin cipali. secus, si sup perēptoria & rō differentiae pōt esse duplex, scdm do. Abb. Primō, qd ante lit. cōtesta. super principali non examinant testes, vt tagit hic glo. ij. qd recipere testes simul & semel semper negotio principali, & super dilatoria, implicat cōtradictionē. nā dilatoria dicit non esse procedendū in prin cipali negotio: & recipere testes, principale est in ipso pcedere: ergo hoc non est admittendū. c. exhibita. s. de iudi. ¶ Not. etiā ex h. & tene mēti scdm do. meū, qd sicut ille qd renuncia ut testibus, vel fecit pductionem, vel fecit publicari pcessū nō pōt altero ex his calibus testes pducere: ita nō pōt vti pba tione facta ab aduersario, sup alio articulo, qd super quo ad uersarius testem pduxit. Facit ad notata per Bal. in. l. petēda. c. de temp. in. inte. resti. petē. & Spe. in. ti. de dil. s. vidēdū. ver. in summa. vbi dicit, qd qd est exclusus aliq̄ a facultate pbandi, non pōt vti dilatione rei tanq̄ cōi. de quo tñ p Bart. in. l. j. s. nunciatio. in. vlt. q. ff. de ope. no. nun. & Bal. in. c. p̄terea. l. iij. col. s. de dil. & in. aut. iubemus. C. de iudi. vbi dixi p illū tex. qd licet dilatio daturā vni ex litigatoribz, intelligat eē cōis vtriq̄: tñ fallit, nisi ille, qui allegare vellet dilationē esse cōmune, renunciaffet prius oibus pbatōibz & allegationibus. ¶ Gloss. j. ibi: non iurauerunt. super hoc nō bene iuncto tex. qd testis de-

ponēs extra articulū sup quo pducit, nulliter deponit: qd non iuratus. & sequunt scribentes hic & Bar. post gl. in. l. si qs liberta tē. in. v. col. ff. de peti. hare. Facit optimē ad id, qd no. Bar. i. auf. at qd semel. in. pe. colū. vers. ex p̄dictis apparet. C. de pba & do. Ant. in. c. fraternitatis. in. xxvij. co. s. eo. vbi dicit, qd si testis p ductus sup vno articulo deposuit etiā in alio, qd nō continebat in primo ad necessitatē pbatōis, non impedit pars publicatis testibus pducere testes sup illo, sup quo nō iuratus deposuit. Ad qd etiā vide Bal. in. l. qm liberi. in. princ. C. de testi. Adde et qd no. d. Maria. in. repe. c. quār. el. ij. q. ix. arti. ij. de accu. vbi po nit, qd ad dictū testis pductū sup fama, qui deposuit sup verita te criminis, nō pōt se qd cōdenatio. alleg. tex. cū gl. scdm vñ in tellectū in. c. inquisitionis. s. tertio. in verbo sup illis. e. ti. & iō subdit elegāter gl. hic, qd testis inductus super possessione, si de ponat sup p̄prietate, nō pbat. & sequunt scribentes hic. qd ad de oīno Bald. in. l. momentaneę. post glo. fin. C. qui legi. perso. vbi dicit, qd etiā vbi p̄prietas adminiculat possessioni prout in casu. c. licet. s. ti. j. testis. qd iuravit sup mero articulo posses soriij, nō pōt interrogari de p̄prietate: qd deponeret nō iurat nisi iurasset sup tota cā, vbi p ipsum. & adde Inn. in. c. j. in glo. ar. qd licet. s. de postul. pla. vbi dicit, qd testes nō sunt examinā di sup alijs capitulis, q̄ sup ostēsis iquisitio vel accusatio. ¶ Sed p̄dicta declara primō ex his, qd elegāter scribit Inn. in. c. qd sup. in. h. gl. magne. s. de cōfess. & in. c. inquisitionis. in. gl. ex hoc loco. in. h. j. de accu. vbi dicit, qd licet testis nō teneat de rigore r̄ndere an sit criminofus vel non, vt dicit in. c. cū cām. j. eo. tñ si r̄ndet, valet testimoniu t̄q̄ de accessorijs ad testificatū: vel si nō valet dictū eius, in hoc t̄q̄ nō iurati: valet tñ, qd in hoc magis ei credēdū est, qd de se nouit melius veritatē. & sequit do. Ant. in. c. cum causa. in. xix. colum. vers. t̄tō est dubium. j. eo. dicit, qd etiam valere potest vt confessio, quae non exigit formam iura menti. ¶ Secundo declara ex his, quae scribit Imol. in. c. super hoc. in. xiiij. col. vers. ex hoc etiam lectura. s. de renū. & ibi do. Anto. in. vj. colum. vbi dicunt, quod licet testis nō debeat deponere extra articulū, vt hic & l. si duo patroni. s. idem Iulianus. ff. de iureiur. tamen istud videtur fallere, si interrogetur de causa facti deducti in articulo, quando ipsum factum non est verosimile, licet causa ipsi facti nō sit expressa in articulo. Patet ex illo tex. cū gl. vbi testes producti super articulo renū ciationis spōtaneę, habent deponere de causa: qd non est vero simile. & ratio esse potest, quia in effectu non dicit deponere extra articulum, deponendo super. d. c. cū cām. cū illa tēdat ad certificandum deductum in articulo. & illud quod hic dicitur procedit quando id quod deponit, non concernit id quod in articulo continetur. ¶ Tertiō declara ex his, quae scribit elegāter Ange. in. l. ij. ff. de iurisdic. om. iudic. vbi dicit, quod aut dictum testis non valeret super principali, super quo deponit: sine accessorio, super quo deponit: & tūc validē in eo deponit: aut id quod est probatum super articulo principali, potest ha bere effectum de se, etiā sine accessorio, super quo testis depo neret: licet fortē eēt magis iustificatū, vel magis verosimile: & tunc videtur quod tale dictum non valeat. allegat notata ibi. & possunt dici dependētia & cōnexa necessaria, sine quibus iuramentum non operaretur, vt sunt circumstātię: de quibz in. c. cum causam. & ibi in gl. magna. j. e. f. quādo testis interrogatur de causa scientie, vel an sit inimicus eius, contra quem testifi catur. & hoc modo intellige notabile. d. do. Iac. but. in. l. Luci. in. prin. ff. de infra. vbi dicit, qd licet testis interroget de his, quae non congruūt ad effectū, super quo deponit, puta an attineat producēti. & dixit qd nō valet eius dictū. & dicit Bald. in. l. testi um. in. iij. colūm. C. de testi. qd illud quod est de appēditij dicitur ad propositum & pertinens ad articulū. & idē Ang. in. l. iam dubitari. ff. de hare. insti. & vide notabile. d. Innocē. in. c. pastoralis. ante medium. ibi: omnes ante fatentur. de excep. vbi dicit, qd si actor pducit testes ad probādū debitū, & illi etiam deponūt, qd debitū est iudicatum: hoc prodest reo: qd licet ad hoc non fuerint testes inducti tñ cōtingit negotium principa le & hoc dictū rememorat pulchrē Bal. in. l. perēptoria circa fi. ver. quēro actor. C. sen. r̄scin. non pos. qd productus sup p̄ sente obliga.

C. De testibus.

sente obligatione deponit de eo, de quo est interrogatus saltē tacitē. Bñ facit qd no. d. Ant. in. c. cū olim. in. vj. & xv. col. j. de cōfess. Ad idē qd no. Inn. in. c. ex parte. post prin. s. de arbi. vbi dicit qd licet arbiter nō possit p̄ncipare sup nō deductis vt ibi tñ pōt sup contiguis ad deducta. & pulchrē no. d. Ant. in. c. qu. tauallis. in. xxiij. differētia. de iureiur. sic etiā dispōsatio extēdit ad cūdū gl. in. c. licet. viij. q. j. & sentētia. l. si cū tibi. C. de iud. & ibi Bar. & iuramētū. l. si duo patroni. s. si qs iuravit. ff. de iureiur. & p̄tās delegati. scdm Inn. & Bald. in. c. cām. qd de re iudic. & quis Ang. in. d. l. ij. sentiat, qd qn id, qd principaliter inducit in articulo, pōt habere effectū de se, nō valet dictū testis in accessorio licet aliquo mō p̄tineat ad iustificacionem vel impugnationem eius, qd continet in articulo. Dicit hic do. meus sibi placere, qd qualitercūq̄ id, sup quo testis deponit, depēdat ab articulo. p̄bat per dictū testis, qd p̄bationū facultas nō est angustada. c. ij. s. tit. j. vñ sicut in materia fauorabili cōcesso non veni oē antecēdēs vel accessorij, sine quo p̄cipale esse posset: sed nō eque cōmodē, vt latē p Bal. in. d. l. iij. ita in p̄posito. p̄sertim qd in dispōsitione hois cōmissio vno cēset cōmissū aliud, sine quo licet a dūs expeditij posset vel melius expedit cū ipso. l. cuicūq̄. s. sed & si pecunia. ff. de insti. & no. gl. in. l. j. s. qd depositi. ff. de po suti. ¶ Quarto declara, nisi testis diceret aliqua cōfessio ad de claracionē eorū, q̄ sup arti. deponit: qd dicunt esse ex articulo, nō extra articulo. Ita dicit Bar. in. d. l. si duo patroni. s. idē Iulianus. ff. de iureiur. & dicit se dixisse in. l. j. ff. si cer. pet. vbi etiam vide Pau. de cast. facit. l. heredes palā. s. j. ff. de testa. & qd dixi in c. licet cām. ver. limita decimō. s. tit. j. ¶ Vltimō declara, ¶ nisi testis iurasset veritatē sup tota cā: qd si illud qd dicit eē extra articulū, facit ad cām, valet eius dictū: quia deponit sup eo, sup quo iuravit: scdm Spe. plenē in tit. de teste. s. j. ver. item qd deponit. & Bar. in. d. s. idē Iulianus. & Bal. in. d. l. momentaneę. Debet aut iurare super tota cā, qn nō producitur ad certū ar ticulum, vt hic & do. Abb. & ratio huius declarationis est, qd pars producendo certos articulos non videtur propterea re nunciāse productiōni factę super tota causa, vt hic plenē p. d. Ant. & secundo p̄dicta intellige, qd not. etiam Bald. in. l. resti. in. viij. colūm. vers. circa tertias. C. de testi. & domi. Ant. in. c. cum causam. in. ij. col. j. e. vbi dicit post Io. an. qd licet testis non possit deponere efficaciter super non contentis in libello: po test tamen deponere de circumstātijs petitorū in libello. & vide Barto. in. l. si quis legatum. in. fin. ff. de falsis. vbi dicit, qd licet te stis deponat extra articulū: tñ non peccat testimonium super articulo. & vide Bal. in. l. non nudus in fin. C. de proba. vbi dicit qd iuramentum testis includit in se ea, per quae peruenitur ad ipsum directē vel indirectē. & ideo dicit, qd si testis pducit super articulo de substantia filiationis, puta, quod sum filius, nō dicat hoc, sed quodam accidentia, puta famam & tractatū, pa rentū, probat: nec est verū, qd super eo non sit iuratus. & ibi et ponit id, ad quod allegauit. d. Maria. s. ante istas declarationes. ¶ Et in q̄tum Inno. & alij hic tangunt, ¶ an valet dictum tes tis qui iurat postq̄ tulit testimonium. & cōtēter cōcluditur, qd nō: quia iuramētū debet p̄cedere per tex. hic, & in. c. in primis. ij. q. j. & in. c. hortamur. iij. q. ix. vt hic per do. Abb. adde Bald. idem tenent in. c. fraternitatis. in. ij. col. s. eod. & in. l. iurisu randi. in. princ. C. de testi. Sed ibi limitat, prout etiam limitat Gaspar Cal. hic, nisi incontinenti post depositionem iurasset: qd tūc est p̄sumptio, qd qn deposuit, cogitauit de iuramēto p̄stando: & ideo p̄sumitur verum dixisse p̄pter p̄fessioē iuramēti, qd sciebat se p̄staturum, sicut si prius p̄fessisset. vnde succedit doctrina, quae colligitur ex dictis glo. & Bart. in. l. iurifurandi. in. prin. ff. de ope. liber. vbi Bar. refert se r̄ndisse, qd si pater prius donat filio, postea incontinenti eum emanci pat, valet donatio: qd pp cōtigitatē t̄pis reducitur ad ordinem iuris. & sic p̄p̄teratio solenitatis substantialis nō vitiat, quādo ex ipsa p̄p̄teratio nō cessat cā, p̄pter quā inducitur dispōsio. secus, si cessaret. vñ dicit Bal. in. l. nō aliter. in. primo cōmēto, iuxta si. ff. de adop. qd si iudex qui habet iterponere decretū in sine post causę cognitionē, interponit illud a principio, & ista

De testibus. 150

p̄p̄teratio vitiat: qd apparet qd illud fecit sine causę cognitio ne. & faciūt notata pulchrē p domi. in. c. vt circa. s. j. in vlti. col. de elec. in. vj. ¶ Est verū, qd no. Abb. hic et istō casu tenet, idē, in alijs. sed do. meus elegāter cōcordat opinioēs, vt prima p̄ce dat qd testis iuravit p̄tē incōtinētī, nullo iterrogatē, vñ ipm petēte vt iuret. sed si iurasset et incōtinētī ex eo, qd de hoc fuit requisitus, p̄cedet scda opinio. qd nō est p̄sumptio, qd in dicto cogitauerit de iuramēto p̄tādo a se, cū nesciret vtrū esset ad hoc cogēdus: imō verosimiliter debuerit cogitare, qd nō vidē do omitti in prin. iuramētū cōsuetū p̄cedere. ¶ Rō aut, ¶ p̄pter quā regulariter nō sufficit, & iuramētū sequat, est secūdū Sali. in. d. l. iurifur. & d. Abb. hic: quia si testis priō iurat, postea deponit, p̄sumit qd timore iuramēti nō dicit falsum. nec est ali qua cā impellēdi ipm ad falsū dicēdū, sed qn testis prius depo suit, & postea dicit sibi, qd iuret, suspētū est eius testimoniu: quia p̄sumit qd timore infamię & erubescētię nunc nō diceret cōtrariū eius, qd priō dixit. Si aut recufaret iurare, puniret p̄ce na falsi de eo, qd dixit nō iurat, si cōuinceret de mēdacio, vt so leniter p Io. an. in regula, nō est sine culpa. de regu. iur. in. vj. in merc. & Bar. in. l. si quis legatū. in. ij. col. in vers. iuxta hoc. ff. de falsis. & Pau. de leaza. in. cōmēto. c. testimoniu. in. pe. col. j. e. & Bar. in. l. admonēdi. ver. qro si reperiunt. ff. de iureiur. & Bal. in. d. l. iurifur. in. fi. & in. l. fi. in. fin. C. si ex falsis instrū. & in. l. ex hys. in. iij. col. C. de testa. mli. ¶ Itē, in q̄tum do. Abb. & Imo. hic cōcludūt, ¶ qd si testis scripsit testimoniu suū, & tradit ipm iudici in scriptis, vel eidē legit, nō valet testimoniu p. c. relatū. v. q. ij. & c. testes. iij. q. ix. quia nō posset cognosci vult? testis, iuxta. l. de minore. s. tormenta. ff. de q̄tionibus. quicquid dixerit Bar. in. l. Theopopus. ff. de dote p̄relega. & do. Ant. vt hic per eos. Adde do. ab. eadē dicētē in. c. a nobis p illū text. qui matri. accu. pos. & idē tenet Pe. de Anc. in. c. fi. in. ij. co. de re iudi. i. vj. & do. Ant. in. c. j. in. h. j. ti. pxi. & Bal. in. rub. s. e. plura adducens Gos. in summa huius tituli. s. sup quibz, ad fi. vers. quid si testis scribat. & Spe. in. ti. de teste. s. nūc tractādū. ver. quid de mutuo. & ibi Io. an. facit. c. quē p̄cinit. de pe. dif. j. ¶ Fallit primō, quo ad p̄sumptionē faciēdā: quia illa operat tale testimoniu, vt p do. Ant. Imo. post Hostiē. in. c. cū in ecclesijs. s. de maio. & obed. facit. d. c. a nobis. & c. veritatis. ibi cū multi p̄lati. s. de do. & cōtu. & qd notāter dicit do. Ant. in. c. cū olim. el. j. in. h. j. col. s. de priuileg. vbi per illū tex. dicit idē de teste non iurato. ¶ Fallit. ij. ¶ in nō valētibus loqui, scdm. d. Ab. hic, & Spe. in. d. ver. quid de mutuo. & d. Ant. in. c. cū apud. in. ij. col. j. de spon. ¶ Fallit. iij. ¶ nisi agere de p̄bada fama alicuius extrajudiciali ter: quia poterit p̄bari in testis deponētēs per scripturā scdm gl. in. d. c. relatū. in. ver. testimoniu. per. c. extraneo. xxj. dist. & facit qd in simili no. Inn. & doct. in. c. j. s. de postu. p̄ala. & i. c. cū in tua. j. de spon. & dixi. in. c. ij. s. eo. ¶ Fallit. iij. ¶ nisi essent testes qui haberēt deponere de peritia artis: quia p̄nt deponere per scripturā, vt pbat tex. fing. in. l. pe. s. fi. cū. l. seq. ff. in mēfor fallum mō. dixi. licet dici posset: qd loquit de agrimēforibz ele ctis a partibz, nō a iudice: quia tales sunt potī iudices: q̄ testes: vñ iurare nō tenent: vt dixit. d. Ant. in. c. veniēs. in. iij. co. s. e. & in. c. quintaualis. ver. v. dia. j. de iureiur. ¶ Fallit. quintō & vl timō: nisi testes vellēt depōere per scripturā: legēdo ipam in p̄sentia iudicis: quia tūc cessaret rō. d. s. tormenta. scdm Bal. in. d. l. iurifur. in. fi. & sentit. d. Ant. in. d. c. cū apud. in. iij. col. qn dicit qd. d. c. testes. loquitur in absente, qui vult ratificari per li teras: & pōt adduci gl. in verbo scripturā. in. c. qualis. xxx. q. v. Sed cōtrarium tenet Sali. in. d. l. iurifurandi quem sequitur. d. meus hic. non p suas rōnes, quas dicit esse fragiles: & bñ vt in voce dicā: sed quia vñ tūc testis dicit sermōnē p̄meditatū cō tra no. in. c. cum cām. j. e. Item quia negari non pōt: quin melius discerneret color vult?, & cōfatiatēstis si testificaret nō legē do scripturam q̄ duā nō parum faciunt ad retrahēdum vel au gendū testium hdm. l. iij. ver. tu magis. ff. e. ideo talē iudex p̄t repellere. & ideo nō puto gl. nō bñ locutam in. d. c. qualis. quia si peccator legeret peccata: cessat ps erubescētię: cōtra. d. c. quē p̄cinit. subdit tñ do. mens hic, qd posset esse casus: in quo eēt iusta causa admittēdi talē testē, puta si factū eēt valde implici

tū & inuolutum. quo casu inaduertentia magis, q̄ ex dolo dubitari possit de variatione sermonis, sicut in tali facto pbabili error excusat. l. h. & ibi Bar. ff. de confes. & de materia vide etiā per Bar. in l. qui bona s̄i alieno. ff. de dam. infec. & Bald. in rub. ff. de iureiur. & in l. bonæ fidei. vers. sequit̄ videre. C. de re. cre. ibi. tñ cōm. ¶ Vltimō p̄ complemento materię, facias quædam notabilia ex dictis doct̄. h̄c. ¶ Et primō not. q̄ non solūm qñ testis examinatur in casu, quo actor est exclusus à p̄ductione testium, potest ipse actor instare, vt̄ super illo met articulo interroget̄ p̄ se: q̄ natura testimonij est cōmunis, vt̄ habuimus post glo. in c. fraternitatis. s̄. e. sed etiam, si ex intervallo hoc peteret. & ita per multa cōcludit h̄c do. meus, dicens se hoc habuisse in facto: & nō inuenisse decisionē in terminis sed istud pbat̄ ex eo qd̄ notat. Inno. & do. Ant. in c. præsentium: j̄. e. vbi dicunt, q̄ si ad reprobandum testes partis aduersæ sunt producti & iurati testes in iudicio, & postea pars producens velit renūciare illis testibus, & eorū p̄ductioni, vt̄ nō examinent̄, non pōt altera inuita: q̄a per p̄ductionē illi testes sunt effecti cōes. Ex quo patet, q̄ et si pars producēs testes nō velit eos facere examinari: tñ altera pars poterit eos facere examinari p̄ se. multō ergo fortius dicitur effecti communes, qñ pars vltra p̄ductionem fecit eos examinari. & nō est mirū in casu nostro, si ex persona rei actor consequitur, qd̄ ex se cōsequi non posset, per text. notabilem in l. petēde. C. de temp. in inte. resti. pet. & in l. si. C. de fru. & lit. expen. Ad idē adducit qd̄ no. Innoc. do. Anto. do. Abb. in c. ex conquestione. s̄. de resti. spo. vbi dicunt, q̄ qñ rescriptum delegati est præsentandum iudici, & pars citata, ipso iure effectū est commune reo adeo, qñ d̄ actor reo inuito illi renūciare non pōt: nec in casu nostro imputatur parti, quæ tempore examinis non instet. Ex quo sciebat testē in veritate esse communem, & ius suū saluū durare. l. sicut. s̄. non v̄. ff. qui. mo. pig. vel hypot. sol. als̄ sequeretur, q̄ in casu de quo in d. c. ex conquestione. nō posset ex intervallo post p̄sentationem rescripti reus vti illo: qd̄ esset contra doct̄.

SVMMARIVM.
1 Agens possessorio potest allegare titulum coloratum.
2 Tertius non potest petere publicationem testium examinatorum pro partibus principalibus.
3 Acta facta cum collatore, non nocent electo.
4 Attestationes apertas habens penes se, presumitur eas didicisse.

Constitutus. Testes examinati inter alios personas, nō possunt peti publicari à tertio. & si testes examinati reperiunt penes partē, p̄sumit didicisse testificationē. vñ excludit ab alijs p̄ducendis. h. d. ¶ In text. ibi, canonicē cōtulissent. not. scdm̄ Io. And. do. Ant. & Imo. ¶ Agens possessorio, non facit ineptē, si dicit se canonicē institutum: quia licet sufficeret dicere de possessione. c. in literis. s̄. de resti. spo. tñ per hoc ostēdit, q̄ incūbit possessioni, nō vt̄ p̄do. simile in c. ex parte. b̄. s̄. de foro. cōpe. & facit ad notata in Spec. eo. ti. s̄. nunc videndū. ver. sed pone ago. & sic debet p̄bare: titulum saltē coloratū intm̄, q̄ pars aduersa admittat ad probandum per testes super titulo. in colorato eius, qui petit se restitui. patet in ver. alioquin. ¶ In text. ibi: aperire nolimus. not. singulariter & tene mēti secundū do. Ab. & do. meū. ¶ Si testes sunt examinati inter partes principales in iudicio, tertius etiā proprio interesse ad h̄rens causā non potest illos petere publicari quasi examinatos inter alias personas: quia scdm̄ glo. h̄c in verbo, Eboracensem, testes h̄c isti examinati inter alias personas, non faciūt fidē p̄ isto tertio. Ex qua ratione inferit̄, q̄ iudiciū vel acta facta cum collatore, non nocēt electo, vel ei cui est facta collatio. & rōnem vide h̄c per do. Abb. & traditur per gl. in c. hęc quippe. iij. q. vij. & in c. tātis. lxxxj. dist. & in d. c. ad p̄titionem. j̄. de accu. & in c. cupientes. s̄. ceterū. in verbo, nullū præiudicium. de elect. in. vj. & Imol. in c. dudum. el. ij. in glo. in verbo, partibus. s̄. de elect. & in c. statuimus. in vl. gl. e. tit. & gl. in c. pe. j̄. de re iudic. & ibi expressē per oēs, sed pōdera diligēt̄ istam rationē gl. q̄ non faciunt fidē: quia multum facit cōtra ea, quæ diximus in c. causam. el. j̄. in prima fallētia tertij regulę. s̄. e. l. quod attestaciones nō profint alijs habētibus ius cōnexionum: & quo ad semiplenā fidē. & in hoc videt̄ subsistere Bald. h̄c in fi. nisi dicas, q̄ posito q̄ fidē facerēt: tamē non operatur tantū, qd̄ ad præiudiciū illius, qui nondū cōpleuit p̄ductionē suā, debeat fieri publicatio petēte isto tertio. ¶ In text. ibi, apud eum depositis. no. iuncta gl. secundū omnes, ¶ quod nedum publicatio impedit p̄ductionē, sed sola notitia attestacionū non solū certa sed etiā opinata, qualis est ista resultans ex hoc, q̄ partes penes se habuerint attestaciones, propter quod p̄sumitur eas percuntatus. & optimē facit secundū Bal. h̄c. l. non est ferendus. ff. de tran. nisi recepisset eas clausas, & ita reddidisset, scdm̄ Hostiē. & alios h̄c. Pro quibus facit. l. j̄. sic ista. ff. depositi. & qd̄ no. Bar. ibi & Inn. & alij in c. fi. s̄. qd̄ metus cā. & ex his dicit Bald. h̄c, q̄ licet pendētis litis acta pōsint cōmitti custodienda parti: tñ cauere debet pars quid agat, per istū text. & dicit Bal. nō esse curandū de his, quę circa ferri facti tradūt h̄c doc. quia in istis non cōsistit vis, quę sapit ius.

SVMMARIVM.
1 Publicatis attestacionibus, nihil potest opponi contra personas testium: quæ regula fallit aliquot casibus. numer. 2. 3. 4. 5.
2 Testes si deponant in fauorem eius, qui protestatus est de testibus reprobandis, non creditur eorum depositionibus.
3 Producens testem, an possit eum reprobare. Fallit numero. 8. 9. 10.
4 Testes falsos producēs licet alias excusaretur dicendo se eū velle, non tamen excusabitur, si produxit articulum falsum.
5 Pars si interrogatur an velit vti testibus, vel instrumentis, & respondet, voluinquātum vera sunt, alias non pars aduersa potest petere vt̄ sibi præfigatur terminus ad deliberandum, & respondendum præcisē.
6 Falsitas testium si patet ex dictis ipsorum, tunc pars vtendo testibus, incidit in falsum.
7 Testibus deponentibus pro illo, qui protestatus est se velle obijcere in eorum personas, non creditur. fallit nu. 15. 16. 17.

Præsentium.

Præsentium. Publicatis testibus nō possunt testes reprobari, nisi in tribus casibus hic positis: & testibus cōtra quos fit protestatio, nō facillē credi in fauorē p̄testatis. h. d. & est vna ex clauib⁹ huius tituli. ¶ Not. inter cetera, q̄ quis regulariter publicatis testibus nō possit opponi in personas eorū, qui testificati fuerūt: quia p̄sumitur q̄s prouocatus malitiosē mouerit: tñ fallit in tribus casibus. Primō, qñ purgat hęc p̄sumptionē proprio iuramento: quia cū sit cōsistens in animo, aliter tolli nō pōt. facit. c. nulli. in fi. de elec. in. vj. An aut̄ istud fit semp̄ verū, vide per doct̄. in c. significasti. el. j̄. de homi. & ibi tractaui. ¶ Secūdo fallit, nisi præcefferit p̄testatio de ipsis reprobandis: quia excludit dolū p̄sumptū. & formā huius protestacionis ponit Spec. eo. ti. s̄. nunc videndū. in prin. nec requirit cōsensum partis aduersæ in ista protestatione: cū sit simplex declaratio animi de eo, qd̄ depēdet ex sola voluntate p̄testatis. l. Nescennius. in prin. ci. ff. de nego. gest. latē Bar. in l. nō solū s̄. morte. in primo articulo. c. nulli. in fi. de elec. in. vj. & notat do. Ab. h̄c. q̄a i isto text. nō fit mētio de cōsensu iudicis, vel partis, licet Inno. h̄c aliud dixerit, cuius dictū saluat do. Abb. vno casu, videlicet, qñ pars nō protestaret̄ reprobare testes, sed q̄ esset sibi salua facultas reprobādi testes. Et rō differētij est: quia primo casu fit secūdū ius ex ijs, q̄ p̄cedent ex animo. & hoc p̄mittit̄ p̄ istū text. sed in secūdo casu protestatio fit cōtra ius Papæ ex isto text. vbi factas reprobādi testes nō durat publicatis testibus: & sic non leuatur, nisi pars cōsentiat. c. inter dilectos. circa mediū. de fi. de instr. Et licet protestatio de qua in text. sufficiat sine iuramento malitię, de quo h̄c dicitur: tamen hoc est verū, secūdū Inn. & do. Ab. h̄c in protestante cōtra testes, p̄ducōs in negotio principali. Secus si cōtra testes p̄ducōs ad reprobationem testium causę principalis. Est em̄ tūc maior p̄sumptio malitię: & ideo vltra protestationē opus est iurare, q̄ nō malitiosus opponit. & ita intelligit̄ text. in c. presentium. in fi. de testibus in. vj. & subdit do. Abb. esse aduertēdū, q̄a in hac protestatione nō oportet specificare crimina vel defectus, sed postea ante, q̄ p̄ducatur testes reprobatorios, h̄n opus est specificare: per d. c. ij. & in hoc vide plenius ibi. d. s̄. testes. in vlti. q. & do. Car. i. cle. cōstitutionē. s̄. j̄. in. iij. q. de electio. vbi idē tenēt, dicitēs q̄ etiā lapsō termino ad opponēdū crimina p̄nt opposita specificari: q̄a declarās non addit. Et pro his est text. in d. c. ij. vbi crimina fuerūt obiecta sine specificatione, sed postea Papa mandat, vt corā deputato ad receptionē testium fiat specificatio. & secūdū p̄dicta intelligit̄ Bal. in aut. si dicat. in fin. C. eo. ¶ Tertio fallit principaliter, nisi p̄bet qd̄ de nouo didicite ea, quę opponit nūc post publicationē & in hoc stabit iur. vt̄ h̄c gl. & bonus text. in simili in c. nulli. in fi. & in c. vt̄ circa. de electio. in. vj. & in c. innotuit. s̄. de electio. ¶ Quarto fallit, vltra text. & doct̄. nisi volēs opponere p̄bare sep̄ iudicē fuisse impeditū opponere, vt̄ est text. secūdū intellectū gl. in verbo, recepta. i. c. cu. i. & a. de re iudic. Nec est mirū, q̄a etiā exceptio dilatoria eo casu admittit̄ post lit. cōte. scdm̄ gl. in c. ex cōquestio. s̄. de resti. spo. Facit qd̄ not. do. Ant. in c. tā literis. j̄. eo. p̄ illū text. sed forte isto casu requireret protestationē cōtra iudicē p̄cessisse. arg. c. si iustus metus. j̄. de app. & eorū, quę not. Bart. in l. de pupillo. s̄. si q̄s ipsi prætorij. ff. de ope. no. nun. & gl. in c. cupientes. in prin. in verbo, p̄posita. de ele. in. vj. & dixi in c. licet cām. ante gl. in verbo, opponi. s̄. tr. j̄. ¶ Quinto fallit, nisi ageret de exceptionibus in habilitantibus testes, quę non possunt ex partium voluntate tolli, vt̄ q̄ testis sit Iudeus, hereticus, excommunicatus, & similes, quoniam tales exceptiones etiam publicatis testibus poterunt opponi absq̄ solennitate iuramenti, de qua h̄c. sed iste text. loquitur de exceptionibus, quibus tacite pars renunciaret, puta consanguinitatis, domesticitatis, & similita declarat Ioan. Andr. in addi. Spec. in isto titu s̄. s̄. p̄. in priuci. & Bald. in l. si quis testibus. in vlti. colum. C. de testi. quia in secūdo casu videtur pars tacitē remittere exceptio nem, quod potest. secus in primo casu, quia non est in volun

tate partis etiā expressē habitare, quę lex inhabilitat: multō minus tacita. idē dicit ibi Io. An. si esset inhabilitas iuris naturalis, puta de impubere vel furioso: quia ius naturale est immutabile. v. di. c. ad eius. & idē sed naturalia. in f. de iure naturali. Sed istā fallētia impugnat Sal. in d. l. si quis testibus. & plenius do. meus h̄c, dicens in effectu, q̄ rō excludēdi partē à facultate opponēdi cōtra testes, non est tacita remissio, sed p̄sumpta malitia, p̄pter quā exigij iuramentum ipsam purgās. si em̄ esset tacita remissio, sequerē q̄ iudex nō posset repellere testē, qui fateret̄ ipsi iudici se esse inimicū partis, ex quo pars nō opposuit. & hoc est falsum, p̄ text. in c. inquisitionis. vers. aut etiā aduersus. & ibi notat oēs. j̄. de accu. & Bal. i. aut. si dicat. C. de test. & tñ ista est exceptio inducta fauore partis, vt̄ explicabit̄ in locis p̄dictis. sed tñ aduerte: quia licet ipse nō dicat, istud est cōtra ea, quę diximus in c. intimauit. in fi. s̄. eo. post do. Ant. in c. cū dilectus. s̄. de cōsue. videlicet, q̄ testē inhabilē simili inhabilitate nō pōt iudex repellere parte non petēte, & non video aliud respōsum, nisi dicamus q̄ ista nō p̄cedūt, vbi soli iudici interrogati testē est cognita inhabilitas maximā inimicitia. quo casu nō est quid imputet̄ parti nō instati pro repulsionē. vñ pōt rōnabiliter iudex testē repellere. Propter qd̄ habes notabile limitationē ad ibi dicta mouet̄ et do. meus: quia pars nō cōtradictōs, tacitē videt̄ renūciare: tūc nō deberet admitti publicatis testibus cū iuramento malitię deficientis: quia ex quo p̄ renūciationē est quæsitū ius parti: nō pōt variare in præiudiciū partis. c. ab eo. de elec. in. vj. l. si post mortē. in fi. ff. de cōtra tab. cū similibus. & ideo cōcludit. q̄ etiā in casu huius fallētię opus est iuramento, prout h̄c in text. huius. ¶ Sexto fallit, nisi testes fuisse recepti ad iuramentū p̄te absente: quia nō habet locū ista decre. inq̄tū excludit volētē reprobare testes post ipsorū publicationē: scdm̄ Bal. & Sal. i. d. l. si quis testibus. q̄a pars absens nō pōt dici cōsentire ad sui iudiciū. l. ij. s̄. voluntate. ff. solu. ma. sed cōtrariū tenet. h̄c do. meus p̄ p̄dicta, videlicet q̄ nō attendit̄ renūciatio, sed p̄sumpta malitia: q̄ habet locū et in absente, non solū si sunt edita notia testium, sed et si simpliciter citatus nesciret q̄ testes essent p̄ducēdi: ne melioris sit cōditiōis cōtumax, q̄ p̄sens: q̄a cōtumax ad sui iudiciū pro p̄sens habet. c. j̄. de eo q̄ mit. in pos. lib. vj. stetit em̄ p̄ eū, quomin⁹ posset cognoscere testes. vñ nō est sine suspiciōe, quasi videat̄ se absentasse, vt̄ est sibi largior facultas reprobādi testes, si diceret̄ cōtra eū. & ita trāseo. ¶ Not. vltimō, q̄ in fauorē eius q̄ protestatus est de testibus reprobādis, nō credit̄ dicto taliū testium. Et rō pōt esse: quia p̄ talē protestationē videt̄ asserere nō esse credēdū dictis eorū tā q̄ falsis, vñ si testis dicit in eius fauorē, videt̄ asserere illud falsum. & certū est, q̄ in iudiciū partis magis stet̄ assertio partis, q̄ dictis testium. Vñ dicit notanter Innoc. in c. cū cōtingat. s̄. de offi. deleg. & sequit̄ Bart. in l. ij. ff. si cer. peta. & dixi. s̄. eo. cum tu. q̄ dicta testium ante, q̄ reducatur ad concordia cum dicto partis, quia assertioni partis statuitur, quicquid dicant testes. ¶ In gloss. j̄. in fi. pro declaratione gl. & eorū quę super ipsa scribuntur, facies conclusiones. Prima cōclusio: ¶ Producens testē non potest amplius eum reprobare, vt̄ in gl. etiā in alia causa: quia est approbatio personalis. quę attenditur quomodocūq̄ de persona disputetur. l. si quis testibus. allega. in gloss. sicut videtur e contra, de qualitate inficiēte. c. cito turpem. j̄. questio. j̄. & pro hoc allegant do. Ant. & do. Abb. quod notat Innoc. solenniter in c. cum venerabilis. in glo. incipiente, quasi dicat. ante finem. j̄. de exceptio. vbi dicit, quod si admittit̄ aliquem ad vnum officium, nō possunt eum repellere ab alio officio, vbi consimiles persone requiruntur. secus autē si dissimiles. & facit tex. melior de iure in c. accipimus. ver. e. p̄ferim. s̄. de gra. & qualit. Ad idem quod no. Bart. in l. Calsius. in vlti. q. ff. de senato. & Bald. notabiliter in c. j̄. si duo. iuxta finem. de pace tenenda. vbi dicunt, q̄ reprobatus in vno officio, nō potest deputari ad aliud simile. Bene facit. l. iij. s̄. queri aut. ff. de suspec. tuto. & cum dicto Innoc. concord. latē do. Anto. & do. Abb. in c. dilectō. j̄. eo. & latius in d. c. cum venerabilis. & ex eo quod dicit secus si dissimiles, inferitur q̄ approbatus in rectorē non dicitur approbatus in do-

Quod, ut p do. Abb. ibi. Pro quo vide elegas cōsiliū Oldr. xix. qd incipit, circa primū articulū. cuius dicta v'surpat sibi Ioā. And. in addi. Specu. vis de iure patro. vbi cōcludit, qd epi scopus pōt repellere à bñficio curato illū, quē ordinavit ad sacerdotiū: qd nō omnis sacerdos est aptus ad curā, nec. d. c. accipimus de eta. vt ibi p eū latē. cū quo satis cōcordat Domini. in. c. ordinarij. §. j. in vlti. colū. de offi. ordina. lib. vj. & facit ad quēstionē de dispensato ad sacerdotiū nō obstatē certo defectu an cōfessat dispensatus ad curatū: de quo p Io. And. in. c. ij. §. de fi. presby. & do. Ant. in. c. j. eo. ti. & Oldr. cōsi. ccxv. incip. pūcta breuia in iij. col. istis etiā adde Bar. in. l. mulier. in. ij. col. ff. sol. matri. & in. l. in. viij. col. C. de edic. diui. Adri. tol. vbi dicit, qd si facio te citari vt cōpareas. semp diceris legitimus contradicitor: qd citando psonā tuā approbavi: nisi dictū fuisset, si tua putaueris interesse. ¶ Et habet locū ista cōclusio, etiā si producs nō sit v'sus testibus, vel quia nō potuit, vel qa testis pro eo nō dixit, secūdū Spe. & Io. An. in tit. de teste. §. l'p'e. ver. qd si eū. qa approbatio causat ex sola productione ad iudiciū. & sequunt scribentes hīc. ¶ Fallit, nisi nō potuisset vti: qa pars aduersa eos impugnauit & repulit: tūc em̄ in alio iudicio pnt testes à producēte impugnari, ex quo approbatio sua fuit improbata p iudicē, ex facto partis aduersē, secūdū Bal. signāter in. d. l. si quis testibus, ppter doctrinā Inno. & aliorū in. c. mulierij. de iure iur. cū cōcor. Quid autē si semel reprobaui testē in iudicio, & fuit pñciatus inhabilis, an possim eius psonā approbare in alio iudicio: dicit qd nō, secūdū d. Ant. in. c. cū olim. in. vij. col. j. de cōsi. allegat Inn. in. c. cū venerabilis. sed limita, nisi esset inhabilitas pēdens à potestate partis, per vradicta. & sentit do. Arch. in. c. si quid veri. xxxvij. di. ¶ Fallit autem ista cōclusio, nisi testis fuisset approbatus in iudicio summario: quia posset opponi exceptio in psonā in plenario, secūdū do. Ant. in. c. venies. in. vij. col. ver. oppono, qd bona fuerit allegatio j. eo. p illū text. vel nisi opponeret inhabilitas noua, vel etiā antiqua, scdm. d. An. hīc per. c. nullij. de elec. in. vj. vel nisi alia cā accidētalīs testem inhabilitaret, vt in exēplo, qui olim mihi fuit testis. nā si litigo contra eius filiū, potero eū repellere ab eius testimonio, scdm Inn. in. d. c. cū venerabilis. & do. Ant. & do. Abb. hīc. & ista pcedit ex parte pducētis: sed cessant ex parte eius, cōtra quē pducit: quia etiā si nō reprobasset nūc testes, p hoc nō impedirent in alia cā eos reprobare, se cūdū Spe. & Io. An. in. d. §. l'p'e. ver. pe. & do. Ant. & do. Abb. hīc. p tex. in. l. volūtariē. C. de excusa. tu. facit qd no. in. d. c. dilectus. el. j. §. de rescrip. ¶ Secūda cōclusio, producēs testes falsos, dato qd abs excusaret, dicēdo se nolle eis vti. l. si falsos. C. de falsis. nō tñ excusabit, si produxit articulum falsum: quia videt induxisse testes ad probādū falsum. vñ nō est locus penitētē cōsummato delicto ex pposito. l. qui ea mēte. ff. de fur. ita dicit Bar. in. d. l. si falsos. & sequit do. Abb. hīc. & istud procedit absq dubio in pducēte sciēter falsum articulū: quia cōmittit falsum, pducēdo testē sup eo & ita ppriē loquit Bar. ibi. & sic videt se restringere in. l. ij. in vlti. verbis. C. de fi. instrū. Si autē certū est, vel psumptio iuris clara, qd qui fecit falsum articulū formauit illū ignorāter, vel quia erat de facto alieno, vel de facto proprio in casu, quo in eo psumit ignorātia, vt latē p do. in. c. ab excōicato. de rescrip. & tūc videt cōclusio non procedere, secūdū do. meū hīc. ¶ Si autē est dubiū, an sciuerit: & tūc dicit ipse qd si vnus ex testibus vsq ad sententiā dicit cōmississe falsum: quia nō psumit errare in facto proprio. Si autē aduersario protestate de fallo, statim renūciat vsui testiu, nō procedit cōclusio: quia orit psumptio p renūciatē, qd sicut facit psumi errorē iuris, qui aliās nō psumit ad euadēdā penā vt est casus notabilis & ibi Bar. in. l. si adulterij. §. j. ff. de adul. ita psumitur in facto proprio eadem ratione, dummodo ille, qui renūciat vsui testium, alleget errorē, & dicat se errasse in ar. & hoc modo intelligi poterit, quod scribit Bal. in. l. j. in vlti. col. C. si ex falsis instrū. vbi expressē videtur tenere, qd producens testem super falso articulo, potest vitare falsum, renūciando vsui testiu, secūdū do. meū hīc. & adde quod no. Gādiquis in tractatu maleficiorum. in titu. de falsis. vbi dicit, quod si vteris con-

tra me instrumento cū protestatione. qd nō intēdis eo vti, si est falsum, & ego assignarē tibi causas falsitatis, & non desistis ab eius vsu, sed vis desistere in fine causę, nō sufficit ad euitationē pene: quia certioratus statim nō desistēs nō caruit dolo. l. ij. ff. de libe. & posth. secus dicit, si instrum. pbeť suspectū, nō tñ falsum. p. l. eius. ff. de probati. ¶ Tertia cōclusio, si pars in terrogat, vtrū velit vti testibus vel instrumētis & dicat, intendō vti, inquātū appareat vera, aliās nō pōt aduersarius facere sibi statui terminū ad deliberādū & respōdēdū pēisē, an velit vti, vel nō, secūdū Bar. in. l. diuus. la. ij. ff. de falsis. & plenē istat do. meus hīc, cui adde plenius Lapū allegatiōe. c. ix. incipitē, qd pone vbi disputādo idē cōcludit, maximē quia probatio reddit suspecta, ex quo producēs dubitat: quia nō audeť asserere verū. & ad incurrēdū falsum, nō est necessariū qd aliqs sciat pro certo pbatōnē esse falsam, sed sufficit, qd credat verisimiliter talē esse, si cū sua opiniōe cōcordat veritas: quia verū est aliqū fuisse v'sum falso instr. & dolosē ex quo credebatur illud esse falsum. vñ debuit abstinere. l. iij. C. de fide instrū. & d. l. falsos. vñ nō pōt dici, qd hīc agat, respondere de veritate in facto alieno. cōtra. l. Marcellus §. j. ff. rerū amotarū. & Bar. in. l. ij. §. qd obseruari. C. de iura. calum. sed statuit sibi terminus ad informādū de credulitate. & nota qd ad hoc, vt ille qd vti falso instr. vel falso teste, possit cōdēnari de falso, nō sufficeret qd pars aduersa interrogaret, vtrū vellet vti instrū. sicut sentit Bar. in. d. l. si falsos. sed erit necessē, qd adiugat cām interrogatiōis: ex hoc origi psumptio cōtra producēte. ita dicit Bar. in. d. l. diuus. ¶ Itē nota, qd si falsitas testiu pducētorū patet ex dictis ipsorū testiu: tūc pars vtrūq testibus, incidet in falsum, & si pars aduersa nō protestaret aliquid: quia falsitas est notoria, qd constat ex actis. vñ nō pōt allegari psumptio ignorātię: vel error iuris. c. j. §. de postu. pla. cū similibus. vnde tunc est necessaria cautela. secūdū doctrinā Bart. in locis pallegratis, quod qd primū pars legit testes, si videt aliqū falsum dixisse, protestetur nolle stare eius dicto. vbi autem falsitas esset probāda extrinsecus, tūc esset distinguendū vt in pcedēti conclusiōe. Cetera dic, vt per Bal. in. l. ij. C. de fi. instrū. & in. l. si in vlt. col. §. si ex falsis instrū. ¶ In gl. si in fi. materiam huius glo. ¶ quod iudiciā dōstoribus intricatam, expeditas clarē faciendo regulam cum casibus exceptis. Est enim regulare, quod dicit text. in fi. quod non creditur de facili. i. nullo modo testibus in fauorē eius, qd cōtra eorū psonas protestatus est. & assignatur ratio duplex, nec requiritur concursus vtriusq, sed altera sufficit. ¶ Prima est quia dicta testium ratione habilitatis personę videt asseri non vera à protestante. ¶ Secūda, ne testes ipsi fortē timore impugnationis mentiantur propter quē pro ipō nō probant. ¶ Fallit primō ista regula, si nisi protestas non procesisset ad actū reprobatōis: sed protestationi renūciasset ante testium depositionē. quia tūc etiā pro ipō probabunt: scdm Io. an. do. Anto. & Imo. hīc. Et quis do. Abb. ex mēte huius glo. dicat: qd etiā tūc quantum probent esse in arbitrio iudicis: quia qd tum in se fuit protestans reprobasset. tamē primō sequitur hīc do. meus: quia ex quo in habētibus causam successiuā admittitur penitētia absolūtē: vt probat leges allegatę post pri. gl. hīc. & cessat causa propter quam testis deponens pro protestate est suspectus: videtur quod sit integrū eius testimoniū. & hoc de instrumento impugnato clarē sentit Bar. in. d. l. post legatum. in princ. ff. de his, quibus vt indig. ¶ Sed licet do. Abb. & do. meus non dicant: ista fallentia restringit solēniter: secūdū do. Io. an. do. Anto. & Imo. hīc. dum p'supponunt posse renūciari protestationi, vt habeat locū re integra ex parte protestantis: nam aduersarij interesset: puta quia fecisset expensas ratione protestationis alterius non potest eo inuito ab illa recedere: nisi refusus expensis: scdm eos dicētes notabiliter idē: si pro auxisset testes reprobantes: quia si fortē pars cōtra quam fuit protestatus intenderet iuuari aliquo modo ex illis testibus nō esset locus penitētię ipsa inuita. & bene facit. c. ab eo. de elec. in. vj. cū similibus. & idē si per instrumētū productū vellet eos reprobare. & tale instrumētū faceret pro vtroq: vt hīc eleganter per eos. ¶ Fallit sedō, si nisi protestatio nō esset in forma, de qua

de qua dixi post do. Ab. in. j. notabili sed simpliciter fuisset dictū, saluis exceptionib⁹ in dictis, & in psonis, prout seruat practica: quia talia verba nō declarāt velle impugnare testes, sed re seruat potestātē impugnādī an publicationē: sed non affirmāt potestātē impugnaturū, vñ qm probationes nō sunt angustā de. l. quoniā. C. de hereti. dicit hīc solus dñs meus se nō credere, qd deroget fidei testiu in fauorē ptestatis: nisi pars vltra pcederet, dicēdo qd intēdit reprobare secūdum ipsum. Pro quo adduci pōt, qd not. Bar. in. l. nō putauit. §. nō quis. ff. de cōtrata bu. cū si. ¶ Fallit tertiō, nisi ēt nō reuocata protestatiōe vellet postea protestas vti dictis testiu, nō quidē in capitulis separatim, sed super eodem capitulo vel connexo. qa posset nō obstatē impugnatione, vel protestatione simplici, nō reuocata. qd sola aliās impedit. ita solēniter voluit hīc do. Abb. p id, qd not. Inn. in. c. olim. j. de cēsi. vbi idē dixit de impugnate instrumētū. pnt em̄ talia diuidi, quo ad effectū probationis. l. publicā. in fi. ff. de positi. plenē Bar. in. l. Aurelius. §. idē qd sit. ff. de liber. le. & in. l. qdā. §. numularios. ff. de edē. & Bal. in. l. vnica. C. de cōsel. bonus text. in. c. tua nos. j. de spō. ¶ Sed contrariū tenet do. meus hīc, & pro certo bñ: qa cum p'dicta regula sit inducta in odiū impugnantis, vt patiat penā iniustā impugnationis, nō videt iustū, qd expugnatō iuuet per regulā ex eo. cū ibi allegatis. de reg. iur. in. vj. Itē, qa hīc cōcurrit ratio huius gl. in fin. qd timore protestatiōis sint mentiti, propter quē oritur p'sumptio cōtra istū. & idē (succedit magistralis theorica Bar. in. d. §. idē quāsit. & Bald. in. d. l. vnica. vbi dicit, qd probatio super vno & eodē capitulo, nō pōt diuidi, qd est p'sumptio contra volētē diuidere, vt in eo qui fatet se occidisse ad sui defensionē: qa cōfessio ipsum dānat, nō probata defensionē, vt plenius etiā per Imo. & do. Abb. in. c. venissent. j. de insti. vbi est gl. fing. in verbo, probatū. quasi in medio. & per do. Ab. in. c. auditis. j. de rescri. cū si. nō ob. qd no. Inn. in. d. c. olim. qa respōdet do. meus hīc, qd illud est cōtra illū tex. vt hīc per ipsum cui pōt addere, qd etiā stare dicto Inn. qd cōiter est approbatū, apparet rō differētē: quia eo ipō qd impugnas acceptat in capitulis inseparabilibus, videt desistere ab impugnationē: quia desistētia nō habet tēpus p'fixū. prout est hīc depositio. Itē quia subest timor. de quo in glo. ¶ Fallit quartō, nisi iudex ex officio in connexis vel separatim capitulis velit credere testibus: qa potest, quando totum fundamentum partis aduersę pēdet in istis testibus. ita colligitur ex doctrina Innocē. qui loquitur de instrumētō impugnato in. d. c. cum olim. & sequitur Bart. in. d. l. post legatum. in princ. & Bald. in. l. j. C. vt que defunt ad vo. & Rota deci. clxxv. inci. item licet quis producat. in nouis. & Pau. de ca. in. l. Publicā. in fi. ff. de positi. & Bald. in. l. nimis grane. C. de testi. sed quis dictum sit verum in se, tamē diuersa ratio videtur esse in casu nostro: qa timor de quo in fi. glo. l. ad subest in instrumētō, sed in testibus sic. vnde ad ipsos fortē hoc non extenderetur. ¶ Fallit vltimō, scdm Ab. antiquum hīc, nisi post depositionem pars impugnasset psonas testium. Et hoc habet pro cautela: quia cessat ratio proximē dicta, sed istud communiter impugnatur: qa concurrunt prima ratio regulā. f. quod hanc speciem probationis reputat inhabilem, eo ipso, quod nititur impugnare.

- SVMMARIVM.
- 1 Testes honestiores: & verosimiliora deponentes, p'feruntur ceteris.
  - 2 Testes deponentes in fauorem causę pro qua iudicibus discordantibus in prolacione sententię prauuleret sententię: p'feruntur ceteris.
  - 3 Testes deponentes verosimiliora: p'feruntur aliis.
  - 4 Testes affirmantes: p'feruntur negantibus. & nu. 5. & 6.
  - 7 Negatiua loco & tempore coarctata, probari potest.
  - 8 Testes asserentes affirmatiuam: in dubio p'feruntur etiam data paritate in ceteris.
  - 9 Testes tabelliones p'feruntur non tabellionibus in testificando. 10.
  - 11 Testes pauci nobiles: p'feruntur multis vicijs. Et vicini, non vicinis. nume. 12.
  - 13 Testis vnus si contradicere alicui, & testis actoris sit melior teste rei sibi contradicente, actor an poterit petere deferri sibi iuramētum in supplementum probationis.

¶ CAP. XXXII. Si actoris & rei testes cōtra nostra. Si actoris & rei testes cōtra rogāt, sed p'ualēt digniores, & verosimiliora deponēt. sibi nō deponēt. & si in ceteris est paritas, p'feruntur numerus. h. d. notabiliter. Cōsistit autē tota materia in vidēdo solū, qd qualitates faciāt p'ferri testes testibus, qm inuicē discordāt, ad eō euidenter, qd nō est locus cōcordijs, de quib⁹ in. c. cū tu. §. eo. & omitto qd tāgit gl. j. & do. me. latē hīc, qd testis qui dixit falsum in vno capitulo, amittat fidē in alio: quia ceteri remittūt ad Inn. & alios. in. c. fraternitatis. j. de hereti. & ibi aliās posuit. ¶ P'ferret ergo p istū tex. autoritas & honestas psonarū. & ex hoc dicit Host. hīc, qd vna parte possent esse duo tales, & tāte honestatis, qd potius eis staretur, qd multitudini. qd est notādū, secūdū do. Abb. p quo vide Salice. in. l. ob. carmen. in princip. ff. de testi. & tex. not. in aut. de testi. §. l'p'e. cimus. ibi nō quodā ignobiles artifices, nec vilissimos. & hinc dixit gl. notabi. in. c. monachus. in verb. cōpēdia lxxvij. dist. qd tātū valet testimoniū quatuor clericorū, quātū sex laicorū. & idē do. gl. in. c. clerici. lxxxi. di. de qua fuit dictū in. c. iij. §. tit. j. nō haberet locū, vbi esset maior numerus clericorū p actore: qa absq dubio prepōderat, secūdū do. Abb. hīc. Pro quo facit glo. in. d. c. manachus. & etiā qd essent duo clerici, nō dicuntur probationes pares in casu illius gl. c. quia ipsa psona clerici facit illos secūdos laicos, quos producit digniores, secūdū do. meū in. d. c. iij. & hīc. Pro quo facit doctrina Host. hīc, dicētis qd rōne producētis testes dicunt digniores. & nō haberet locū illa glo. quādo testes rei essent producti post publicationē ad probandū indirectē contrariū, iuxta notata in. c. ex tenore. j. eo. secūdū do. Ab. hīc per id qd no. glo. hīc mag. in fi. videlicet qd quando testes cōtrarij nō fuerunt inducti super eodē arti. sed ex post ad probandū indirectē ceteris paribus creditur potius primis, quām secūdis. de quorum subornatione timetur: qd est valde notandū, secūdū do. Ab. hīc. ¶ P'feruntur etiā in omni causa illi testes, qui deponūt in fauorem causę pro qua iudicibus discordantibus in prolacione sententię praualeret sententiā, vt est text. valde notabilis in. l. lege Iuli. petronia. ff. de manu, quem alleg. Bald. in. c. j. §. promotiones. in ti. hīc finitur lex. & in. l. cum magistratus. & in. l. f. C. quando prouo. nō est neces. & tenet hīc in effectu glo. nostra, quando allegat. c. vltij. de re iudi. & subdit eleganter Bald. in. d. l. cum magistratus. & in. l. f. C. cōmi. vel epistolae. qd quando probationes sunt omni no pares, in potestate iudicis est, quibus adhereat: dummodo causam adhesionis faciat in actis exprimere: aliās retractaretur sententiā: quia in dubio debet sententiari pro reo, vt hīc in gl. & in. c. ex literis. §. ti. j. Et idē, si causa adhesionis expressa nō est sufficiens, sed qd ad istud de expressiōe causę dicit do. me. in. c. cum tu. in fi. §. eo. quod si vult ferre sniam pro actore, est vti lis. Secus, si pro reo. qa absq alia expressiōe id debuit facere, per p'cedēta. Vbi autē discerni nō pōt, quis esset actor, vel re⁹, vt in casu. c. licet cām. §. ti. j. ne videatur grauasse partē, sequenda esset cautela Bal. in qua etiam vide Bart. & omnino Ange. in. l. Lucius. ff. de infra. ¶ P'feruntur etiā dicētes verosimiliora, secūdū oēs hīc facit. c. licet causam. §. tit. j. & c. p'terea. in fi. §. eo. illi autē dicunt verosimiliora, qui deponunt cōsonantia iuri cōi, vt eleganter voluit Inno. in. c. auditis. in glo. quę incipit. hinc colligitur de p'scrip. & ibi dicit, qd in casu illius c. si testes. epi dicunt eum exercuisse episcopalia, & testes Ab. idem dicūt de Abbate ceteris paribus magis creditur testibus episcopi: quia eorum dicta cōsonāt iuri cōi. & de hac doctrina facit festū Pe. de anch. in. c. j. de p'fscr. in. vj. cōsil. cclxxviij. quod incipit, iure statutorū. & Ro. in rub. ff. de arbi. in. xij. co. dicens ipsam approbari Bald. in. c. j. de cōtro. inuesti. idem dixit Spec. in ti. de teste. §. postq. ver. quid si plures. & domi. Ant. in. c. quid per nouale. in. iij. col. j. de verb. sig. & facit quod no. Bald. in. c. j. post prin. quibus modis seu lum amittatur. quem allegat Ro. in. l. j. §. ff. de verb. obli. quod si medici dicunt cōtraria, statuer verosimiliora deponentibus. & pondera, quia in casu Innocē. dicentes verosimiliora, erant cōtra reū: ex quo

inferri pot, q in criminali data paritate testiū, pualerēt testes a foris, dicētes verosimiliora: qd reputo bñ notādū. ¶ Præferunt etiā testes affirmātes negatibus: secūdū do. Abb. hīc, & glo. q̄ incipit, in maiori. in. l. diē pferre. s̄ si plures. ff. de arbi. & Imol. in. c. sup hoc ad fi. s̄. de renū. quē sequit Bald. in rub. C. si quis aliq̄ testā. phibuerit. i. cōsilio schismatis. & Ro. in rub. de arbi. in. xij. col. idē Inn. in. c. veniēs. circa mediū gl. magnæ. j. de ver. fig. & in. c. qd p nouale. ppe fi. gl. maioris. j. de ver. fig. & ibi do. Ant. in. iij. col. & Ro. in. l. in illa. in. ff. de ver. ob. & lo. And. in regula. sine possessioe. in. iij. q. de reg. iur. & doc. in locis infra allegādis. ¶ Fallit istud primō, nisi plures vel meliores testes negarent, remouēdo actū a sensu. i. nō solū dicētes se nescire, sed se scire, quōd hoc non est: q̄ aequē bene videt probari negatiua, sicut affirmatiua, vel saltē. ita dicit Bart. in. d. s̄. si plures. & dicit Bal. in. c. cū ecclē. futri. in. iij. co. s̄. de cau. posses. & do. Abb. hīc, q̄ gl. in. d. s̄. si plures. intelligit, vbi nō est aequē probabilis negatiua. ¶ Fallit secūdō, nisi etiā data paritate testiū dicētes negatiua pparēt de aliqua qualitate inquisibili per mediū alicuius sensati, & signi affirmatiui: q̄ si per eadem media habet probari affirmatiua, nō erit differētia inter affirmatiua & negatiua: puta, q̄ res sit vitiōsa, vel nō vitiōsa: q̄ ali q̄ sit furiosus, & nō sit: vel mortuus & nō sit, vel ægrotus & nō sit. ita pbat tex. in. l. j. C. de canone frumē. vrbis Romę. lib. x. de quo exclamat hīc domi. meus. & idē dicit Bald. in. l. j. in pe. char. C. de testa. q̄ si testes ex vna parte probāt per famam affirmatiua maleficiū esse commissum, & ex aduerso pbat negatiua, q̄ nō sit commissum pbatio negatiua nō succūbit affirmatiua: q̄ pbatio vtriusq̄ famæ habet originē a sensatis. i. cōiecturis verosimilibus, vnde quia mediū probādi est par: erit effectus similis. secus si dicas, si mediū probādi esset dissimile puta quia testes affirmātes pparēt aliquid, qd de directo sufficeret sensui: nō aut signo, puta, si volētes ppare metū, dixerūt ibi affuisse spōtē a signis: quia primis credidit, quia spōtanea voluntas nō pot nisi signis apprehēdi. ita subtiliter declarat Bal. in. l. obseruare s̄. p̄ncipi. in. xij. q. ff. de offi. p̄co. & le. allegat Inn. in. d. c. super hoc. Cōsidera tamē in hoc, q̄ etiam metus nō potest apprehendi per sensum videntis, cū sit passio animæ: quia etiam aliquando arma non tenentur, sed isti idē p̄ualēt, q̄ causa extrinseca, quam allegant, est magis apta probare metum, nisi signa contraria essent ad eūdē euidētia de non metu, q̄ iudex posset aliter arbitrari. ¶ Fallit tertio, nisi etiam data paritate negātes deponant remouēdo actū a sensu, & vtendo medio sensati & signi affirmatiui, scdm Bal. in. l. cū hī s̄. si integra. ff. de trāf. & in. d. s̄. si plures. & do. Anto. in. bonæ. el. j. s̄. de elec. & intelligat, quādo negatiua est bñ coarctata. i. ad certū diē & locū. vel cū limitatione subiecti: vt si testis dicat vidisse tali tēpore Titium non habere pileum in capite, vt per Bald. in. l. actor. C. de probatio. & sic affirmantes isto casu nō præferunt negantibus: nisi aliud subsit. ¶ Est tamen verum, qd Bal. in. l. ij. ad fi. C. de rescin. vend. clarē tenet, quod etiam data paritate in cæteris, in dubio præferantur asserentes affirmatiua: q̄ ens melius imprimitur & intelligitur, q̄ non ens, quā tūcūq̄ circūscriptum. & idē sentit Bald. in. l. testium. in vlti. colum. C. de testi. & Imo. sub dubio fortē in. l. inter pares. in. j. char. ff. de re iudi. sed pot dicit scdm do. meū hīc, q̄ prima opinio pcedit, qn̄ testis deponit negatiua per mediū affirmatiua: quia deponit affirmatiua incomparsibilem cū eo, quod negat testis iuxta id, quod not. Bald. in. c. si quis per. xxx. ff. de feudo fuerit controuersia. vbi dicit, q̄ licet testis deponens negatiua, valde coarctatam, puta quod aliquis non qualifedit per vñ annū, sit suspēctus de falsitate. d. c. cū ecclē. tamen hoc est verum, nisi deponat negatiua & affirmatiua simul per quā negatiua pbat: puta si dicat, q̄ Titius non possedit per annum sed Seius possedit: quia existit affirmatiua cōcludit de necessitate negatiua: quia duo nō possunt in solidū possidere. & hoc modo procedit prima opi. Aliquādo autē probatio negatiua fit per simplicem remotionem actus a sensu: puta, dicit testis, tali die nō fuisse dicta talia: nec potuissent dici, quin audiisset: & tunc vera sit opinio Bald. & Imo. quia negari nō potest

q̄ melius imprimi a teste ens, q̄ nō ens, secūdū ipsūm subdit tñ do. meus in additione, quā in voce dedit, qd gl. sing. in auf. de here. & fal. s̄. si verō absunt. videt sentire cōtrariū, qn̄ testis deponit mō proximē dicto, videlicet q̄ nō potuisset fieri, quin vidisset: quia talis equipollet affirmatiua. & hoc videt sentire Bal. in. c. j. iuxta fi. de controuer. inuesti. inter me & dominū. & istud fortē obtineret in practica, secūdū eū q̄ cōmunis. & ita reperio tenere do. Card. cōsi. xxvij. & istis adde, q̄ si testes cōtradictentes non reddūt cām sui dicti, negatiua semper præferunt affirmātes: q̄ nō credidit testi deponēti, negatiua sine redditione cām, scdm Bald. in. d. s̄. si integra. nisi propter indubitātā & facile apprehensionē negatiua. ita bñ p̄sumeret p̄ negatiua, sicut affirmatiua, secūdū do. meū. Et adde q̄ in deponentibus de peritia artis, tātū credidit negatibus, q̄tū affirmatibus, scdm verosimiliorē rōnē. ita dicit Nico. de neapo. in. l. j. p̄ illū tex. ff. de ven. inspi. & Bar. in. d. s̄. si plures. Itē videtur limitari gloss. in. d. s̄. si plures. nisi testes negantes starent p̄ reo. propter gl. in. d. c. clerici. per quā dicit do. Ab. & do. Maria. in. c. cū. p. j. de accu. limitari singulariter istā decret. vt nō credatur dignioribus, si stant contra reū. sed cōtrā tenet hīc do. meus in fine. p̄ id qd dixi. s̄. tagēdo de ipsa, & melius. ¶ Præferunt etiā tabelliones alijs nō tabellionibus in testificatu, secūdum glo. in verbo, tabularijs. in s̄. si verō absunt. in auf. de here. & falc. & Bal. in auf. sed cū testatore. C. ad. l. fal. ¶ Præferunt causam reddētes, nō reddētibus, etiā vbi causę redditiō nō requirit, scdm Bal. in. l. presbyteri. C. de epif. & cler. & per Inno. in. c. cū cōtingat. s̄. de offic. deleg. Et præferunt corrigentes nō corrigētibus, secūdū Inn. in. c. p̄terea. j. tit. proxi. Et præferunt melius informati p̄sumptioe legis, vt in casu. c. quoties. s̄. eo. ¶ Præferuntur pauci nobiles multis rusticis. l. iij. in prin. ff. de testi. Et præferunt dicētes cognita dicētibus nō cognita, secūdū Bal. in. l. testiū. C. de testi. Et præferunt masculi foeminis: secūdū Bal. in. l. j. ff. de lena. Et præferunt virgines viduis, secūdū Bal. in. c. p. s̄. titu. j. Et præferunt dicētes homicidii nō commissum scienter & volūtariē, dicētibus cōtrariū, secūdū Bal. hīc: quia rerū natuta est cū ipsis. & ad hoc dicit esse glo. ordina. & meti tenēdā in. l. j. C. de fica. ¶ Præferunt testes vicini non vicinis, in probanda possessione, secūdū Bal. in. c. j. s̄. si res. de pace tenēda. Et præferunt senes iuuenibus, secūdum glo. j. in. c. cum quid. ff. si certum petat. & plenē Ro. in. l. si verō s̄. de viro. in. xij. fallentia. ff. solu. matrimo. Et præferunt dicentes aptiora, etiā secūdū gloss. pe. in. c. ego solis conditio. Et præferunt vnus testis integer duobus: quorum vnus deponit de auditu, & alius nō: secūdum domi. Abb. in. c. j. in. j. notabili per illum tex. j. de consangu. & affini. ¶ Et not. q̄ si ex forma statuti permittitur probatio priuilegiata actori cōtra reum, puta per publicam vocem & famam, reus probando contrarium vocem & famam per testes equales testibus actoris, debet vincere, vt seruetur equalitas in iudicijs, per regulam, non licet cum ibi allegatis de reg. iur. in. vj. secūdū Bal. signāter in. l. ff. de ferijs. & vide Bal. in. authē. omnes peregrini. in. fi. C. cōmunia de success. vbi dicit, quod dū dubium facti debet decidi secūdū ius cōmune. Vnde si statutū dicit, q̄ equus non redhibeatur nisi sit bultus, & duo testes dicunt eum esse bultum, alij duo contrarium, ius autem commune dicit de offitio occulto redhibendum: in dubio præsumitur pro dicētibus eum bultum in casu redhibitionis: quia dubium facti debet decidi scdm naturalem equitatem. & adde Archi. in. c. oibus. in. ij. colum. ij. q. v. vbi dicit, q̄ si in probatiōe famæ testes sunt hincinde pares, iudex attendet eorum qualitatē: & an vox cōmunis exterior cōcordet cū fama vel infamia. Si autē essent plures testes deponentes sup bona fama: & pauciores sup infamia credetur primis: dummodo eque probent bonam famam: sicut illi malam. & allegat Specu. in. titu. de inquisitione. s̄. omnino tractemus. ver. quid si testes. & de hoc etiam per Bart. in. l. de minore. s̄. tormenta. ff. de questionibus. & domi. Abb. in. c. cum oporteat. j. de accu. & Salice. in. l. ea quidem. in penul. char. C. de accu. vbi dicit, q̄ si tali casu testes sunt hincinde pares, præfertur verosimilitudo. & nota perpetuō q̄ defectum fidei

etiam fidei testium numerus supplet, secūdū glo. in. l. iij. s̄. eidem ff. de testib. quā sequitur Bal. in. l. si quis ex argētarijs. s̄. j. ff. de edē. & in. c. si qui testiu. in penul. col. s̄. eo. & ibi dicit per illā glo. q̄ licet testes non sint multū boni: qd deficit in fide, suppletur in numero. & hoc dicit meti tenendū. ¶ Item ad cognoscendū qui præferantur, vide in simili glo. in. c. ecclē. el. ij. s̄. de elect. & gl. in. s̄. nūc ergo quæritur. l. xij. distin. & in terminis glo. & do. in. c. ego solus. ix. distin. & in. s̄. testes. circa princ. in verbo veritatis. iij. q. iij. & p numero præferendo, vide text. in. l. maiorē. ff. de pact. & in. l. fi. C. qui bo. ced. pos. & vide glo. in. l. nec ti. s̄. ff. de adoptio. quā dicit q̄ ad fidem exhibendā plus valet grauitas & benignitas morum, quā facultas. ¶ Vltimō dicit hīc Vincentius, quē sequitur do. Ant. do. Abb. Imo. ¶ q̄ si vnus testis contradicat vni: q̄ testis actoris est melior teste rei, sibi contradicente: poterit actor petere sibi deferri iura. in supplementū proba. quia sicut plures testes præferuntur pluribus, quo ad plenā probationē: ita vnus vni quo ad semiplenā probationē. qd reputat valde notandū. Sed contrarium tenet hīc do. meus: quia fatendū est, q̄ resultat semiplena probat. quo ad effectus, qui resultant ex semiplena probatiōe de iure cōmuni, & secūdū regulas iuris. sed quo ad dictum iura. in defectū probationis, quę est prob. irregularis, q̄ vnus testificetur pro se ipso, nō videtur posse procedere: quia propter testē rei inducitur aliquis p̄sumptio cōtra actorē, si esset infamia infamia iuris: vt per Bar. in. l. qui vlti. per illū tex. ff. de p̄co. & quilibet p̄sumpt. quę est cōtra testē semiplenē probatē, facit vt nō deferat dictū iuramentū. scdm Bar. in. l. j. C. qui & aduersus quos. & latē Bal. in. c. sacramentū. de cōfuet. recti seu. ergo nō videtur deferendū iura fortē tñ in practica propter autho. doc. seruare eorū opi. secūdū ipsum. Cui adde, q̄ cōem sequit Io. an. in addi. Spe. in. ti. de teste. s̄. postq̄ ver. qd in aliter & vide q̄ no. An. in. c. fi. in. xj. col. j. de iurei.

SVMMARIVM.

- 1. Testes an possint produci post relationem factam ad superiorem, in prin. Et qualiter intelligitur? Delegatus pot excōcicare tertium impediētē iurisd. suam. post nu. 1. ver. Nota secūdo. Cōcedentes literas capituli ignorāte capi. qualiter puniri debent. post nu. 1. vers. Nota quarto.
- 2. Testimo. de auditu, an & quādo valeat. s̄. 4.

CAP. XXXIII.

Tam literis. Testes laici & mulieres pot sunt testificari cōtra clericū qn̄ agitur ciuilitate de crimine: & testimo. de auditu & fama nō est sufficiens. h. d. ¶ Not. primō ibi: propter ap. obf. aculum. secūdū do. Anto. & Imol. q̄ nō solū post publicationē, sed etiā post relationē superiori factā vel conclusionē in causa possunt produci testes, quando nō stetit per illum, qui voluit producere, vt quia fuit repulsi iniuste, sicut dicimus quōd coactus lit. contest. pot opponere exceptiōem dilatoriam post lit. cōte. vt not. glo. iij. in. fi. in. c. ex conuisione s̄. de testi. spo. & sentit hīc do. Ant. in duobus locis, quod trāsmisio actorū & relatio facta superiori, habet vim cōclusionis in cā. q̄ est semper menti tenendū, secūdū do. me. hīc, & videtur probari in. l. cū a nobis. & ibi Bal. C. de relatio. ¶ Istud autē notabile videtur intelligere do. Ant. nisi partes spōtē renunciaissent iuribus & probationibus: quia videtur eis imputandū, & q̄ nō possent redire finita appel. ad producendū testes. Item intelligit, secūdum dom. meum, qd pars fuerit impedita impedimento iuris: qd saltē prima facie crederetur esse iustū, sicut hīc erat impedita propter appellationē aduersarij. & idē, si fuisset impedita: quia iudex detulit appella. frustratoriē adhuc eū resularet impedimentum iuris, qualiter sunt ligatē manus iudicis post delationem. secus si pars nō potuit probare: quia iudex simpliciter retulit eā: tunc eū cū potuit app. & non appel. est, quid imputetur sibi, c. cū dilecti. s̄. de elect. & l. ab eo. C. quomodo & quando iudex. ¶ Not. secūdō ibi: excōmunicantes. quōd deleg. pot exercere iurisdictionem nō solūm in impediētes iurisdictionē suā, sed etiam in tertii, excōmunicando ipsum. de quo plenē in. c. j. s̄. de offic. delegat. ex quo

arguit hīc do. Anto. quōd deputatus ad recipiēdos testes duntaxat, potest excōmunicare impediētes ne recipiantur, allegat etiā c. ex literis. s̄. de offic. deleg. & iste est vnus casus in quo talis iudex exercet iurisdictionē etiam contra laicos, licet econuerso iudex secularis non possit eam exercere in clericos, vt traditur. xiiij. q. b. ij. quanquā. & xj. q. j. c. testimonium. vbi secularis nō potest cogere clericum testificari corā se. & ita non pot punire clericū impediētē testem produci. faciūt notata per oēs. in. c. verum. s̄. de foro cōpe. vbi secularis nō potest punire clericū fallūm testificatē coram eo. ¶ Nota tertio, ibi: indicatis. secūdū do. Abb. q̄ purgatio indici pot infamato super irregularitate proueniente nō solū ex delicto, sed etiam ex defectu sine delicto. Ad idē. c. accedens. j. de purga. cano. nec requiritur in tali purgatione, qd purget se per homines similis dignitatis, sed sufficit, qd se purget per clericos bonæ famę, vt probatur hīc & in. c. cū in iuuentute. & c. cōstitutus. j. de purga. cano. ¶ Not. quarto ibi: denunciatis esse suspensos. q̄ si principales de ca. scribant literas sub nomine totius capituli in scio cap. puniuntur tanquā fallarij. An aut sint suspensi ipso iure, vel suspendendi dicunt doc. cōmuniter quōd sunt prius suspendendi, post eā denunciandi. sed cōtra hoc multum facit tex. ibi: denunciatis esse suspensum. per quē mandatur fieri denunciatio, quasi suspensio sit iam facta, nō quasi sit faciēda, & supple ad tex. de denunciatis eos esse suspensos, postquā suspēderit esse diuinare. vñ videtur secūdū Imo. hīc: qn̄ infligitur p̄o. ipso iure. Sed pot subtilius dici secūdū do. meū, quōd hīc imponitur pena extraordinaria pro delicto: sicut imponitur testi dicenti falsum corā iudice, vt traditur in. l. nullum. C. de testibus. mandādo quōd suspensio denunciatur, & sit quēadmodū cōmittendo executionē sentētię suspensionis, tacitē videtur suspendere per illa verba. Cū eū procedatur imponēdo hanc penā sine processu & figura iudicij: pot iudex incipere ab executione. & cōmittēdo executionē, videtur pronuciare. Nec habet locū tunc. l. j. C. de execu. rei iudi. quę dicit, q̄ iudex nō potest incipere ab executione. ita tradit singulariter Bar. in extraua. ad repri. in verbo, figura iudicij. & subdit do. Abb. hīc, q̄ inficientibus falsas literas nomine capi. erat pena arbitraria inspectis personis, pro quibus falso scribitur. & materia de qua scribitur, sed in literis pape seruabatur notata in. c. ad audientia. j. de cri. falsi. ¶ Vltimō nota ibi: donec. q̄ qn̄ suspensio fertur in aliquē ab homine, nō potest inferior a suspēdente absolue re. Idem de excōmunicato est casus in. c. pastoralis. s̄. j. s̄. de offic. ordi. & notant. Io. An. do. Ant. & alij in. c. ex frequentibus. j. de instit. ecc. Arch. xvij. dist. in summa & do. Abb. ¶ Vtrū autē sicut excōmunicatus a canone potest absolui ab inferiore, nisi absolutio sit specialiter prohibita, vt in. c. nuper. j. de senten. excōm. ita etiā suspensus a canone? dicit glo. in. cle. j. in verbo excōm. de hæreticis. qd aut aliquis suspenditur ad certū tempus, & tunc non pot inferior absoluere ante illud tēpus: aut simpliciter suspēdit, & pot per. d. c. nuper. nisi reperiat reseruatū superiori, vt hīc. ¶ Sed illā glo. impugnat do. Abb. hīc per ratiōes glo. in. c. cupientes. s̄. ceterum. in verbo, suspensos. de electi. in. vj. propter quā ipse distinguit, q̄ aut a canone imponitur suspensio pro pena delicti: aut pro pena cōtumacię: si pro pena delicti, non pot inferior relaxare, per tex. in. c. notandū. ij. q. iij. & habetur in. c. at si clerici. s̄. de adult. s̄. de iu. Et q̄ possit pena suspensiois imponi non solū a canone, sed etiam ab homine, habetur tex. in. c. quā sit. j. de excē. præla. & not. do. Abb. in. c. reprehensibilis. j. de ap. nec ob. istis capi. nu per. quia rñde, vt per gl. in. d. s̄. ceterū. Si aut suspēctio fit a canone propter cōtumaciā: & tūc inferior possit absolue re, vt est casus in. c. literis. s̄. de consti. & cū ista distinctione transit etiā do. meus: sed non capio quomodo deferatur ab homine. glo. in. d. cle. j. quia si imponitur simpliciter suspensio nō reperiretur casus, in quo nō sit pro cōtumaciā. vel si erit pro delicto erit ad tēpus. & sic vtroque casu glo. erit bene locuta. Poteris tamen cogitare, & videre etiā do. Car. in hac materia, in. cle. j. ver. si quis. in. iij. q. de reb. ec. non alie. & Do. in. c. non solū. in. v. co. de regu. in. vj. & in. d. s̄. ceterū. in vlti. col. & do. Abb. in. c. quam sit. j. de excē. Præl. & in. c. j. in. j. colū. s̄. de iudi. & gloss. in. cle. j. in verbo donec. de deci. & Inno. & do. Ant. in. c. cū bonæ. s̄. de eta. & quali. & glo. & do. Abba. in. c. ij. de matri. contra. cōtra interdic. ecc. & Io. de ana. in. c. de sy.

moniaci in fi. de symo & in. c. excōicamus. s. credentes. in fi. de her. & quæ aliàs dixi. in d. c. nuper. & dum suprâ dubitavi de diffinit. do. Abb. hic in isto passu, dic melius quod d. in vno ipse contrariatur gl. in d. cle. j. videlicet, qñ suspensio esset lata simpliciter à lege pro crimine: quia secundū glo. ibi & do. Abb. in d. c. quā sit. in fi. poterit relaxari ab inferiore, si nō est reseruat. Cuius cōtrariū vult. d. Ab. hic. & melius, quia censetur perpetua, ex quo tēpore nō diffinitur. facit. l. seruus. & qđ ibi nota. C. de pēnis. & in terminis notat. In no. do. Ant. Imo. & d. Abb. in. c. ex literis. s. de consti. vbi vide. & ideō Epif. illam nō relaxabit. nisi fortē esset super crimine, in quo non esset sibi prohibita dispēlatio, vt per. d. Car. in. d. cle. j. s. quis. ¶ In gl. j. in fi. ponūt hīc ele ganter do. Ant. & Imo. ¶ an & qñ valeat testi monium de auditu. de quo dic, vt per eos & per Specu. in titu. de teste. s. j. versū item qđ nō prohibent. & in s. nūc tractandū. versū. de auditu quoq. & Bal. in. l. cōuentualā. in pe. col. C. de Epi. & cle. & Ange. in. s. hinc nobis. in. aut. & here. & fal. & Bar. in tractatu de te ste. in. iij. col. & Imo. in. c. significauit j. eo. & do. Abb. in. vj. col. & gl. Dy. & Bar. in. l. si ar biter. ff. de proba. & do. An. & do. Abb. in. c. licet j. eo. & gl. & ibi Archi. solēniter in. c. hoc videtur. xxij. qō. v. & Imo. & do. Abb. in. c. ij. s. de cōiue. & in. c. pretereā. & ibi dixi in fi. s. eo. & gl. of. pe. in. c. solennitates. el. j. de conse. di. j. & in. c. testes. in verbo viderint. iij. q. ix. & in. c. non satis. in verbo puniri. xxxij. qō. ij. & in. c. in primis. ij. q. j. & breuiter dicas ex p̄dictis, qđ aut testis deponit de auditu audi tus, & nō valet eius testimo. c. licet. in verbo præter cōmūē. j. eo. & c. tua. & ibi do. Abb. j. de cōfang. & affi. & c. super prudentia. in. ver bo auditu & visu. xiiij. q. ij. & gl. in. l. testiu in verbo, p̄festo fuerit. C. de testib. aut de au ditu proprio. & tunc aut est quid perceptibi le sensu auditus tantū, vt prolatio verborū. & valet secundū glo. in. l. in summa. s. idē La beo. ff. de aqua plu. ar. cen. ¶ Fallit vt dixi in d. c. prætereā. aut est res perceptibilis duplici sensu, & deponit solū de auditu, & non pro bat, vt in text. isto, & in. c. cū cām. s. eo. vñ di cit. d. Ant. in. c. quoties. in fi. s. e. qđ testis de au ditu nō est verus testis. ¶ Aliquando tñ testi mo. etiā de auditu audit⁹. valet puta in pro banda parentela. d. c. licet item in probādo hæredem fraudasse hæredi. vt in. s. si verō ab sunt. in. aut. de here. & fal. item in factis mul tum antiquis: secundū Bar. in. l. si arbiter. lati sime do. meū hīc, de quo fiet mentio in. c. li cet. j. eo. vbi de hoc latius post doc. ¶ Itē, iux ta istos casus operatur etiā præsumptio nē adeō, ¶ quod transfert onus probandi in ad uerfariū, secundū Archid. in cap. hoc vide tur. de quo exclamat Romanus. singu. eccl. incipiente, testimonium de auditu. Et pon dera text. in. s. de his. iij. q. ix. videtur probare quod si testis dicit se audiuisse id, super quo à partibus fuit rogatus, de auditu probat. ¶ Item nota, ¶ quod si testis dicit se audiuisse, non sequitur quod intellegit: & ideō o portet dicere, audiui & intellexi, secundum dominum Antonium & Imolā. in capitulo

¶ Testimo. Adde ad ista, qđ agit de probando ali quid qđ hois vita capere nō pōt, ad mittitur testimo. de auditu auditus ita. d. Abb. in. c. cū cām, de probatio. in secūdo no. & in c. licet ex quadam f. eo. in. iij. not. & sic not. qđ in antiqis nō solū fama probat, sed etiā testis de auditu auditus. & rō est, quia est difficilis proba, & ideō facit plenam probationē. ita In no. in. c. veniēs. de verb. sig. Bal. in. l. cū super. C. de rei ven. & authē. quas actio, in vlt. col. C. de fa. san. ec. Hinc est, qđ liberi pos sunt esse testes pro patre, & ecōtra, & plenē p̄bat. Bar. in. l. quoties. C. de naufra. Innocē. j. ibi est casus.

auditis & intellectis. per illum text. s. de procurator. & in. c. auditis. per illū text. s. de elec. & faciunt iura similia illis. & l. si com promissum. ff. de arbi. pendet tamē ab alio dubio, an præfens p̄ sumatur intellexisse, per Bartol. in. l. j. s. final. ff. de aucto. ff. & in tractatu de teste. in. vj. colum. & Flo. in. l. ob castrensis. ff. de te sti. Bartol. in. l. coram. ff. de verb. signi. & Domi. in. c. in primis. in iij. colum. ij. quæstio. j. cum concor. Item vide domi. Anto. post Inno. in. c. significauit. in pe. col. versū. no. hoc dictum j. eod. & ibi do. Ab. vbi habes, quod si in examinatione testis quæ fit ad per petuā memoriā. interfuert alij testes, quod eis creditur super examinatione, & etiam super dicto: licet deponant de auditu. & dicit ibi Imo. illum esse casum sing. & mirabilem, in quo admitti tur testimonium de auditu iudicis auctoritate interueniēte. & il lud dictum intelligitur, qñ testes deponunt super re perceptibili sensu auditus: puta, quod res esset alba: aliās nihil importaret. Itē vide Rotam decis. cxlij. in nouissimis. vbi dicit, quod in posses sio sufficit testimonium de auditu à parte, qđ possidet rem spoliatam: puta quæ fuit audita dicere de spolio. ar. notatorum in. c. li cet. j. eo. & facit. c. quam sit. de excel. præla. & qđ no. Inno. in. c. in quisiōis. s. de elec. & in. c. ar. fit clerici. s. de iud. scdm ipos. & qñ testis dicit se vidisse, & nihil dicit de auditu in casu quem vide re nō sufficit: an probet dicitur in. c. cū causam. j. e. Et pro nunc habes in hac. q. regulam cū. vij. fallentijs. in quibus testimonium de auditu aliquid operat. ¶ Vltimō no. practicum glo. si. cōmuni ter approbatā ad probādā ignoratiā capituli in actibus attribu tis eius scientiæ, & plenius habet in ca. tertio loco in ea allegato.

SVMMARIUM.

- 1 Testes recipiuntur lite non contest. contra contumacem in causa status ecclesie.
- 2 Agere quando quisque potest pro ecclesia absque mandato: & quo nomine agat?
- 3 Agere non potest vnus regularis solus pro ecclesia, sine mandato.
- 4 Episcopus & capitulum, quando dicantur esse in negligentia?
- 5 Capitulum & decanus an possint agere pro singulis beneficiis.
- 6 Sententia diffinitiva potest proferri in causa libertatis absque litis contestatione.

CAP. XXXIII.

Vm olim. In liberali causa siue in cau sa status ecclesie contra contumacē recipiuntur testes lite non contestata, & serf diffinitiva. h. d. & singulariter. Not. primō ibi: vel procuratoribus earum. qđ sufficit locū iudicij esse tu tū procuratori: licet nō sit tutus domino, vt ipse principaliter citatus arctet ad cōparendū per procuratorē. quod non est ex pres sum alibi. & per alternatiuā positā in tex. dicas, qđ ante omnia de bet eligi locus tutus parti, si fieri pōt. aliās procuratori. Et de ma teria loci tuti, vide in ca. accedens. el. j. s. vt lit. nō cōtesta. & in. c. ex parte j. de ap. & in. c. statuumus. de offi. dele. in. vj. & in cle. pasto ralis. de iud. cū simi. ¶ No. scdō, ibi: & lite. qđ cū agit de statu ec clesie, est lis cōtestada data p̄sentia vtriusq. partis. Secus, si alte ra parte absente, vt patet in tex. & pōd erat in verbo, verū. qđ ista ponunt tāq. paria nolle cōparere: & sic nō esse p̄sentē. aut nol le litem contestari, etiam si sit præfens. Ex quo colligit do. meus duo, quæ dicit esse singularia & pulchra. Primum, qđ quādo reus est præfens, & non vult litem contestari, potest procedi contra ipsū, tanq. contra contumacem, sicut si esset citatus, & non cō paruisset. & sic probatur conclusio Barto. in. l. consentaneum. C. quomodo & quando iudex. Secundū est, qđ iudex non potest cogere partem litē conte. Vel saltē hīc probatur, quod non potest habere litem cōte. cū equiparet ista duo nolle litem contestari, de quo remittit ad notata in. c. quoniam. s. porro. s. de lite non conte sta. Sed adde, qđ si potest actori esse consultum per misionem in possessionem contra contumacem, non potest contumax cogi inuitus litem contestari: vt est glo. reputata sing. in authen. qui semel. C. quomodo & quando iud. & facit. l. non satis. ff. de in ius vo. & notat gl. in. l. j. C. vt nemo inuitus agere. Si verō non possit esse cōsultū actori per misionem, potest reus p̄cisē cogi litem cōtestari, secundū Ang. & Imo. in. l. inter stipulantē. s. j. ff. de verb. obli. & Imol. in. l. si finita. s. si plures. in. x. colum. ff. de dam. infest. per. l. quoties.

per. l. quoties. in princ. & s. prætor. ff. de noxalibus. & de mate ria per. do. Ant. in. c. j. in pe. co. s. de lit. cōte. cū si procedat aut iste tex. in casu suo, de quo per glo. ff. ¶ No. tertio, ibi: statuen tes. scdm do. An. qđ iudex cui committitur instructio processus & nō diffinitio, pōt cū remittit processum ad superiōrē, cita re partes ad audiendā sententiā corā superiōre. & licet hoc nō probetur in isto text. quia secundū do. Abb. fuit expressē cō missum iudicibus: tñ pro hoc videt text. cū sua glo. in. c. cum Bertold. in verbo, remississet. de re iudic. ¶ Not. vlti qđ licet pars fuerit citata ad procedendū, & fuerit cōtmax: tñ debet de nouo citari ad sententiā diffinitiuā, qđ procedit sine dubio qñ pars fuisset citata ad vñ actum: puta, respō dendū in cau sa libello, vel lite cōtest. Sed si fuisset citata simpliciter ad pro cedendū in cā, vel ad oēs & singulos actus processus, & maxi mē si diceretur vsq. ad sententiā inclusiue, tūc esset maior du bitatio, vtrū sententia valeret. De quo vide per doc. in. c. con suluit. s. de offic. dele. & Spe. in tit. de cita. s. viso. ver. licet sentē tia. scdm do. me. Adde Rayneriū post Bart. in. l. statulibero. s. Strichus annua. ff. de statulib. vbi dicit per illū text. qđ cōtmax in processu, est iteratō citandus ad sententiā audiendā. & alle. ad hoc Spec. in ti. depositioibus. s. octauo. in fi. & Archi. & Io. mona. in. c. ij. de dol. & cōtu. in. vj. Et qđ valeat snia eonō cita. qui fuit citatus ad oēs actus vsq. ad sniam inclusiue: vide Ang. in. l. si prætor. ff. de iud. & Bart. in extrauag. ad repri. in verbo, super dicto crimine. & Ang. in. d. l. de vnoquoq. ff. de re iudi. & Pet. de anch. in cle. j. in. x. no. de fo. cōpe. Intellige, qñ talis ci tatus nō cōparuit in prima citatiōe. si em cōparuisset, & stetit in iudicio vsq. ad finē cā, licet tēpore sententiæ nō adfit, de bet citari specialiter ad sniam, scdm Pet. de anch. in. d. cle. j. & Bar. in. d. extrauag. Et adde, qđ cita. ad processum, nō est citandus ad interlocutoriā, scdm Bald. in. l. sancimus. C. de iudi. & adde do. in. c. si cap. j. in vlt. no. in fi. de cōces. præbē. in. vj. vbi dicit per illū tex. qđ cōtmax in vno actu, nō citatur ad aliū actū sien dū. qui habet cōnexitatē necessariā cū actu p̄cedēti. Nā ibi erāt cōtumaces in cōferēdo canonicatu, & nō vocātur postea in collatiōe p̄bēdē: que habet necessariā cōnexitatē cū cano. c. relatiū de præb. ex quo dicit haberi notabilē limitatiōem ad notata in. c. ij. de dolo & contu. in. vj. ¶ In glo. ij. ibi: quilibet alius, etiā minor. licet doct. multa dicat inuestigando quo iure iste Archid. agebat: tñ approbatur ab omnib⁹ opi. Inno. hīc, di centis valde solēniter, qđ licet aliās regulariter quilibet de ecc. volēs agere pro ea, nō audiatur sine mandato, vt in. c. qm. s. de offic. dele. & in. c. cām que. s. de iudi. & in. l. sicut. in fi. per lo cū à speciali. ff. quod cuiusq. vni. nomine. quauis secus in defen dendo, vt per gl. doc. in. c. ex parte Asten. de cōces. p̄bē. & in c. j. s. de procu. nihilominus data negligentia Epi. & cap. quilibet de ecclesie. pōt agere sine mādato pro ecc. & fuit ita hīc idē p̄ batur in. c. dilecti. s. de ma. & obe. & ibi dicit Inno. qđ si Epif. est negligens in aliquo, potest corrigere cap. appellado. & licet ille text. nō loquatur de singulis capi. tñ in ipsa idē est, per no tata in. c. bona. & in. c. quia propter. s. de elec. vbi in vniuersita tis pōt remanere in vno nō negligētē. Et pro p̄dictis allegat do. meus tex. que dicit melius facere in. s. sui aut. in aut. de eccl. titulis. vbi probatur, qđ si Epif. est negligēs petere relicta pau peribus: quilibet de populo pōt agere in fauorē pię causę. & cita illū tex. intelligit notanter Bal. in. l. nec quicquā. s. si. ff. de offic. procō. & le. & Ro. facit eum sing. in. l. si cū dotē. s. final. in. vj. col. ff. solu. ma. & in aut. si militet. in. iij. char. ver. iij. qđ quilibet C. ad leg. Fal. & Specu. de instu. edi. s. nūc aliqua. versū. sed nōne quilibet. bñ facit in. l. ciuitatibus. in prin. ff. de leg. j. vbi proba tur, qđ relicta ad elemosynā pauperū, videntur relicta ad or natū ciuit. & fauorē publicū. vñ infert Bal. ibi, qđ syndicus rei publicę pōt illa petere in fauorē publicū. Adde etiā Rotā in antiquis decisio. clxxij. vbi sequitur dicta Innocē. per que dicit fuisse determinatū, quod vbi sunt aliqui officiales in ali qua eccl. non potest vnus agere, nisi alijs negligentibus. & ista dicta Innocē. sequitur etiā do. in ca. ad decimas. in. iij. colum. de resti. spo. in. vj. & ibi post Ioan. Lapum. ¶ Limita nō procede re in regularibus: ¶ quia vnus solus nō possit agere pro eccle.

sine mandato & licētia Abba. per. c. ex parte cū similibus. s. de postu. qđ intellige, nisi pro Abba. carcerato. vt hīc per. d. Ant. do. Abb. & ex istis extenditur. c. si quis presby. de rebus eccle. nō alie. & c. nō liceat. xij. q. ij. vbi idē dicitur de re ecc. malē alie nata: quia pro eius reuocatiōe cuilibet de clero cōpetit actio. videtur tñ quod ille casus differat à p̄dictis: quia etiā nō da ta negligentia p̄la. pōt quilibet agere cū illa iura ad hoc se nō astringant. secundū do. Abb. hīc qui tñ subdit, qđ si simul con tra cōcurrerent ad agendū: p̄ferretur p̄latus. ar. l. si plures. ff. de accu. & c. edoceri. s. de rescrip. differt etiā in alio: quia paro chiani etiā laici admittuntur in defectū clericorū secundū glo. in verbo, dilapidatione. in fi. in. c. venerabili. s. de offi. deleg. & ibi expressus do. Abb. in. iij. col. qđ nō dicitur in casu isto. & de materia plenius per oēs in. d. c. si quis. vbi inter alia limita tur, dūmodo alienatio dicatur facta in dānum eccl. secus, si fo lum esset omīssa solēnitas necessaria. ¶ Et ad vñ aduertē, in quātū dicunt do. Ant. Imo. & do. Abb. hīc, qđ dispō. d. c. si quis habet locū etiā in re ecc. ab aliquo oblata: quia res inuasa per alium, satis dicitur alienata. & allegant I. apū alleg. l. ij. Spe. in ti. de rescripti p̄sentatione. s. rōne aut formæ. versū. item qđ in scripto. quia pro isto dicto facit secundū do. me. tex. no. secun dum lecturā cōiter approbatā in. l. j. C. si per vim vel alio mō. vbi singula. probatur, qđ qñ absens fuit spoliatus, quilibet po test agere pro sua spoliatiōe, sine mandato: ergo idem in eccl. quia cū æquiparatur minori ac pupillo, cap. j. & c. accedens. s. de restitu. in inte. nō videtur deberi minor fauor pupillo & c. quā absenti, cū possessio aufertur. vnde dicit glo. reputata sin gula. in. l. necnō. s. j. ff. ex quibus causis maiores. quod ista regu la negatiua, est vera, in casibus, in quibus denegatur restitutio minori: multo fortius absenti. & sic fauorabilior est persona minoris, quā absenti regulariter. sed tamen ista æquiparatio minoris & ecc. ad absentem, procederet qñ eccl. nō haberet re ctorē, sicut absens ibi carebit legitimo defensore, & hoc casu posset esse vera cōmunis opi. sed non videtur eadē rō, quādo eccl. & pupillus habent rectorē. Ad ducitur etiā pro cōmuni singulare dictū do. Innoc. in. c. nec Epif. de reb. ecc. nō ali. vbi dixi, qđ si cōmittitur alicui à Papa, qđ debeat reuocare malē a lienata in præiudicium ecc. pōt talis apponere manū ad aliena ta per eccl. in quibus ecc. non habebat nisi ius possessoris. & etiā ad ea, quæ fuerūt violētē ablata ab ecc. quia largo mō di ci possunt alienata. & sequitur Bart. in. l. i. ubernus. la. ij. in fin. prin. C. de fac. san. ec. & in. l. j. circa. fi. ff. de consti. prin. & Arc. in. c. re vera. iij. q. ix. cū cōcor. dicit do. me. hīc, qđ istud pōt fu sineri in cōmisiōe & delegatione, in qua agitur de modico præiudicio. sed in qō. nostra putat cōem opi. de subtilitate iuris esse falsam, qñ ecc. nō caret rectorē: quia qñ res ecc. fuit oc cupata, de facto cessat in ea rō, propter quām permittitur cui cunq. agere pro re malē alenata, videlicet quia nō verosimile qđ ille qui alienauit, vel it ipse cōtra factū suū venire, vt colligitur in text. & glo. in. c. si faceret otes. xvj. q. iij. sed nō est eadē rō: qñ sine voluntate rectoris esset inuasa. vñ extēditur. d. c. si quis. vbi nō est eadē rō nō cōsonat iuri. secundū ipsū. sed certe ad istā rōnem rñderi pōt, qđ operabitur vt pro re occupa ta quilibet agere nō pōt, nisi data negligentia p̄lati, qđ nō est in re alienata. sed vbi daretur negligentia in recuperatiōe rei oc cupatę nō cōcludit ista rō differentiā inter vtrūq. casum: quia pōderatur etiā ipsa negligentia: & sic sustinebitur cōis op. si em ipse fatetur eā procedere sic ec. caret defensore: idē erit si ha bet, sed negligentem: cū variā sint vel inutilē, vel nullū habere c. ij. s. de transla. p̄la. & ista nō tradas obliuioni. ¶ Quando aut dicatur Epi. siue cap. esse in negligentia: rñdet Inn. d. Anto. Imo. & d. Abb. qđ eo ipso, qđ nō p̄sequitur ius eccl. quā pri mū pnt, appareat de negligentia, nec pnt allegare ignorantia, cū nō p̄sumatur in talibus: vel si est ignorantia, est culpabilis c. innotuit. s. de elec. & traditur in regula ignorantia. de regu. iu. in. vj. & nō videt requiri monitio, vt ipsi sentiūt cōtra quos insurgit hīc do. me. dicens in effectu hoc posse procedere, qñ ius eccl. esset notoriū. per. c. Ro. s. notoria. de censibus. in. vj. & per id qđ habetur in. c. j. s. de offi. ord. sed vbi nō erat notoriū

& sic non datur tanta negligentia, requiritur monitio: secundum ipsum propter notabile doctrinam Inn. in c. extirpatae j. de praeb. de qua per Bal. in aut. hoc amplius. C. de fidei. & Bal. & Imol. in l. si mora. ff. de ma. cu. conor. quas extense posuit in c. ij. de magistris. post Io. an. ibi in quibus dicitur, quod delictum negligentiae regulariter non incurritur, nisi monitione praemissa. nec est valida coequectia, quod praelat. & cap. praesumuntur scire iura ecclesie. ex hoc solo, quod tenetur illa scire, & sunt in negligentia: quia secundum hoc sequeretur quod praelat. qui successit praelat. habet mala fide, ut illi de capi. qui successerunt alij, nunquam haberet bona fide, qui praesumeretur scire iura, quae habet ec. & quae non, aut saltem deberent scire, esse in lata culpa, & sic haberet bona fide ad praescribendum: & tamen ista sunt falsa, ut traditur in c. cura. per glo. & Inn. de iure patro. & per Bal. in l. potest quis. ff. de vfuca. Preterea, secundum hoc non excusaretur iudex qui tenet inquirere super certo genere malefactorum, contra tex. in l. j. magister. ff. de mag. eoue. per quem dicit ibi Bal. quod licet iudex ex officio teneat inquirere. i. iubete & sub poena: nihilominus intelligitur si sibi delictum fuerit denunciatum, aliis posset ignorare. Nec ob. c. innotuit. de elec. quia verum est. quod ille qui gerit actum cum aliquo, praesumitur scire conditionem & qualitatem eius. l. si patronus. & ibi Bald. ff. de consue. vel tenetur scire, ita quod est in culpa, si se non informat. l. qui cum alio. ff. de regul. iur. sed non est ita in eo, qui nullum gerit actum, sed ex hoc solo obligatur: quia si committit officium, inquirendum super certo genere rerum. hic enim excusatur ignorantia, si procedit ex facto alieno. & licet sit aliquis culpa, non tamen tanta, quae consideret in proposito. & tenet quod ista confirmet op. do. mei. & Host. hic, qui dixit, quod requiritur monitio trina. p. c. pe. de sup. neg. praelat. tamen posset dici, quod doctrina Inn. in c. extirpatae loquitur de impositione poe. quod non est hic. & considera: quia secundum Bal. hic Epi. istius Archid. nedum erat in mora, sed in culpa exhibendo seruitia Archie. existenti in possess. priuatiue. vbi est quod dicitur vilius praela. vel suspectus, non audes audeda, secundum ipsum pro quo facit primus. xxx. di. Et quibus doc. intelligat ista decre. quod Arch. hoc fecit data negligentia praelat. tamen potest procedere lectura gl. quo etiam non data negligentia admittat ad agendum de facta. ec. si cut admittitur patr. ad agendum de statu eius, qui est in seruitute, quia sua interest. l. iij. & sequenti. ff. de lib. ca. hic aut intererat Archid. propter putationem superioris, quod est interesse considerabile secundum Innoc. in cap. auditis. in. ij. col. de praescript. que sequitur do. Abb. c. dilecti. in. ij. col. s. de ma. & obe. in. c. cu. deputati. in. ix. col. s. de iudi. & in. c. fi. in. viij. col. s. de dila. & in. c. cu. dilectus. in. ij. col. s. de reli. do. scdm hanc lecturam sententia lata contra ipsum, non nocet ec. per. c. cu. super. cu. materia. de re iud. Vbi aut ageret. tamquam data negligentia Epi. se quis esset: secundum Host. & alios hic, sicut dicitur in actionibus populi. l. eu. qui in populo. ff. de iure iur. & no. gl. notabilis. & ibi. d. Ant. & d. Abb. in. c. cu. dilecti. in verbo, iudicatum. s. de elec. secundu ipsos: quibus adde glo. in simili in. c. cupientes. sciat. in verbo, nullum praedictum. de ele. in. vj. & Inn. in. c. super his. in glo. j. & etiam in glo. in verbo a promotione. de accu. & in. c. cam. el. ij. ad h. qui fil. sint legi. ad h. gl. magne. & Imol. in. c. ad audientiam. el. ij. pe. col. s. de referip. & Archi. in. c. illud. xxiiij. dist. quia quilibet de populo. cesset procur. reip. & ideò, sicut si vnus habet plures. pcur. cu. mandato: & sententia lata contra vnus, alius agere non potest. l. pluribus. ff. de proco. & c. si duo. eo. ti. in. vj. ita hic nisi ostenderet agentem fuisse praeparatum, per notat. in. c. de his. de accu. vel secundus volens agere ignorasset de primo agente, secundum glo. in. d. c. cu. dilecti. & ita notant praedicti do. hic. Quo aut nomine debeat talis agere, an suo, an ecclesie. dic bre uiter secundum Inn. & alios hic, & Lap. allegatio. l. ij. & Spe. in. ti. de procur. s. rone quoque constitutis. ver. quid si aliquis & Archi. in. c. no. liceat. xij. q. ij. & Imol. in. cle. j. in. vij. col. de refer. quod siue agat pro re male alienata, siue in vtilitatem totius ecclesie. agere debet nomine ecclesie. quia subrogatur loco praelati. & ita agit ipse praelat. ut traditur in. c. fi. s. de dila. ergo & c. quia subrogatum sapit naturam & c. eccl. el. j. vt lite pen. cu. similibus. & istis adde quod no. Bar. in. l. j. c. de bo. mater. vbi dicit, quod si pater agit pro rebus aduentitij filij, qui est administrator legitimus, &

habet mandatum a lege, debet agere administratorio nomine: sic et coacta persona habet mandatum a lege, ut tradit in. c. nonnulli. s. de referip. & tamen debet agere nomine eius, ad cuius vtilitatem agit. Probat in. l. Paponius. s. ff. de proco. vbi dicitur, quod coacta persona non debet admitti contra voluntatem eorum, pro quibus agit. tamen enim significat agere pro aliquo, quod agere nomine ipsius. l. fidei commissa. s. interdum. ff. de leg. iij. & Bar. ibi & in. l. j. s. nunciatio. ff. de ope. no. nu. maxime, quia subrogat loco alteri. Ad quod bene facit cle. j. de sup. neg. praelat. Non ob. quod in actione populari quis agit nomine suo, vt hic per Inn. quia in illa actione poena & vtilitas pecuniaria applicatur parti. l. si cui. in. ff. de accu. & per Bar. in. l. agraria. ff. de termino moto. sed hic non. vbi dicit Bald. hic, quod ista erat causa mixta. l. propria & publica ipsius ecclesie. vbi autem vnus de ecclesia ageret pro interesse proprio, pcederet opinio illorum quorum opinionem contra praedicta refert hic Inn. dicit agere nomine propriae dignitatis, vt latius diximus in. c. iij. s. ti. j. Et in quibus dicitur oes post Inno. quod talis non tenetur satisfacere, nec potest reconueniri. adde Archid. in. d. c. no. liceat. vbi idem tenet subdens fuisse obtentum in curia, quod agens hoc modo poterit constituitur procurator ante lit. conte. & ista etiam ponit do. Ant. in. c. edoceri. in. ij. col. & in. cle. j. in. vj. col. de referip. dicens, quod istud esset mirabile. & loquitur in agente pro male alienatis, vt possit quis constituitur procurator ante lit. conte. quia regulariter secus. l. neq. C. de proco. & late per glo. in. c. quia epi. v. q. iij. An autem decanus & capitulum possit agere pro singulis beneficiatis in ecclesia. vbi de per do. Anto. Imo. & Abb. hoc concludens post Rotam quod sic: si est questio de bonis praebende vel capelle. secus, si de tit. ipsius beneficiati, vel obuentibus suis. In glo. fi. ibi, nam si Papa vellet. not. quod appell. sententia intelligit de diffinitiva, non de interlocutoria. pro quo etiam Bal. hic allegat glo. quod dicit fing. in. l. j. s. biduum. ff. quando app. fit. quod facit secundum ipsum ad statuta de executionibus sententiarum. & de hoc etiam ponit in rubrica. C. de sententijs & interlo. om. iud. & additionibus Spe. in rubrica. de sententijs prola. in. ij. co. & do. Ab. in. clem. j. de re iud. cu. conor. de quibus aliis. An autem dicitur statutum de executionibus sententiarum habet locum in executionibus praepceptorum: vide glo. in. l. si necessitate. C. de bonis, que liberis. quam Bal. hic appellat ordinariam & notabile valde. In ea. glo. si firmat hic oes opinioes, i. quia gl. titubatur, videlicet. an absp. lit. cote. poterit hic deueniri ad diffinitiuam, recipiendo omnes testes. & ad contraria tridentur, quod illud est fauore libertatis, & est notabilis lectura, scdm do. Ab. adde Bald. in. l. j. ad fin. C. de test. vbi gret. an in causa liberali possit pcedi ad diffinitiuam lit. no. cote. & respondet quod sic, siue agatur de libertate hominis. l. iij. s. fin. ff. de libe. ho. exhi. & l. diffamari. C. de ingenu. ma. siue de liber. eccle. vt hic. & dicit istum tex. esse notabile, subdens dici posse generaliter, quod vbi cum tractatur de statu, & non de re aestimabili, vbi non cadit missio in possessionem, potest pcedi lit. non cote. ad diffinitiuam. Allegat Ia. but. in. aut. qui semel. C. quomodo & quoniam iudex. & est notabilis applicatio ad cap. quoniam s. j. s. vt lit. non conte. circa qua vide Barto. Imo. & Ro. in. l. si finita. s. Julia. ff. de dam. infec. & Bald. in. aut. qui semel. C. quomodo & quoniam iudex. & glo. ii. in. c. fi. s. de off. iudi. & Bar. qui ipsam allegat in. l. si prius. in. viij. col. ff. de oper. no. nun. & do. An. i. c. j. in. iij. co. s. de eo quod mit. in. pos. & do. in. c. j. e. tit. in. vj. & Bal. & Salic. in. aut. si oes. C. fi. vt se ab here. abstin. & Bald. in. l. ait praetor. s. deinde adijcit. ff. ex qui. cau. maio. & in. aut. ei. q. in. ix. col. C. de bo. aut. iudi. possi. & l. ij. in. vj. co. ff. si ex noxa. cau. agat. & in. l. si quis super. C. finiu. regu. & d. Ant. in. c. cam. s. de dolo & coto. & do. Ant. do. Abb. & Imo. in. c. tug. s. vt lit. non cote. & dicit vbi dicitur. Vltimo de materia, quae teti gi. s. in vltimo notabili. vide etiam Fede. cof. clxxj. quod incipit, casus talis est, quidam fuit citatus. & cofi. lxxxix. quod incipit, ad petitionem actoris. & Ang. & Imo. in. l. qui ante Calendas. ff. de ver. ob. & Ro. in. l. j. in. iij. char. ff. de arbit. in. l. iij. s. hoc autem iudicium. in. addi. ff. de da. infec. & Innoc. in. c. cu. olim. in. h. j. de accu. & in. c. ad petitionem. eo. & hoc. & Bald. in. l. si accusati bus. C. de accu. & in. l. si quoniam. ver. iuxta hoc qro. C. de testi. & in. aut. qui semel. C. quo & quando iudex. & gl. in. c. ij. in verbo, no teneris. de

teneris. de do. & coto. in. vj. & in. aut. iubem. in. verb. expediat. tes. C. de iud. & in. l. ff. de restit. in. inte. Bart. in. l. ij. in. iij. col. ff. de app. reci. & in. l. no. ignorat. C. de fruc. & litu. exp. & Bal. in. l. cu. no. eo. C. quoniam prouo. no. est necesse. & in. c. eccl. el. ij. in. ij. col. s. de elec. & pe. de an. in. c. fi. post pristinu. in. vj. col. ver. vj. quero. de cofel. in. vj. & Do. in. c. ij. in. iij. col. de arb. eo. lib.

SVMMARIVM

- 1 Reus qualiter debet cautè excipere, ne videatur confiteri intentionem actoris?
2 Testes qualiter possunt reprobari per indirectum?
3 Testes qualiter debent deponere de loco, & tempore?
4 Testium publicatio an impediatur, quae pendente examinatione cogitare non potuit super eo, quod testes deponerent?

CAP. XXXV.

Si pars aduersa ante testes publicatos non potuit esse instructa in reprobatioe dictorum testium, possunt testes recipi non obstante publicatioe. Cautam formam excipiendi: quia non debet simpliciter excipere, ne sic videatur fateri intentionem aduersarii, sed debet prius negare: & in quantum constat exceptione proponere tamen ista practica non est amplectenda, quoniam contineret peccatum ratione medacij, scdm gl. in regula exceptione. de re. iu. in. vj. & in. c. j. de cofel. in. vj. secundum Imo. hic cum adde, quod si couento coepeteret exceptio, qua propter inopia probationum probare non posset: puta, quia in secreto soluerat mutua pecunia, videtur quod licita conscientia possit negari mutuum, etiam cum iura. vt late Pe. de anch. in regula, possessor. in. vj. char. de regu. iur. in. vj. De quo per Do. in. c. cupietes. in. prin. de elec. in. vj. & do. Ab. in. c. olim. s. de resti. spo. Not. etiam tex. notabile ad reprobandos testes de falso per indirectum, ostendendo negatiua coarctata loco & tempore. concordat tex. cu. glo. in. l. Pantonius. s. re. ff. de acquir. her. & dicit Bal. hic, quod ista decretalis est interpret. l. optima C. de contrah. & comit. stipu. na illa non decidit, vtrum post publicationem possint noui testes produci, hic deciditur. Item ibi theoretica, hic practica. nam tunc leges sapiunt, quoniam habet practica. & tunc fructus ex arbore colligitur, scdm ipsum & per istum tex. infert Io. an. ad quoniam de accusato de homicidio commisso tali die. nam si testes deponunt, quod semper illa die fuerit cu. eo, nec videtur committi homic. videtur quod debeat absolui accusatus. dicit tamen Io. an. quod testes debent deponere semper se fuisse cum accusato vt extra illud tempus impossibile sit ipsum maleficiu commisisse, aliter non pparent. arg. in. no. str. & quod ibi notat. s. eo. Et aduerte, quia d. Ant. referens Io. and. videtur velle, quod isti testes deponentes negatiua, debent deponere quod non potuissent committi homicidii, quin ipsi vidissent. allegat gl. in. c. cleri. lxxxj. di. & in. s. si vero absunt. in. aut. de here. & fal. & sequuntur do. Abb. & Imo. quibus adde oino do. Car. cofi. xxvij. & propter huiusmodi reprobatioes faciedas dixit notater Bar. in. l. is, qui reus ff. de pub. iud. quoniam in accusatioe non debet apponi dies commissi criminis, si tamen reus vult reprobare testes actoris, vel probare de sua innocetia, potest petere vt specificet dies commissi criminis, ne auferat sibi defensionem. de quo per eundem in. l. iij. ff. de eo, quod certo loco. & Bald. in. l. j. C. qui accusare possunt. Tertio ibi, determinans tempus & locum, quod testis deponit de loco & tempore, maxime si interrogat. c. cam. j. eo. Et hoc est verum, quod de tempore debet deponere necessaria etiam non interrogatus: quoniam tempus est de substantia probatiois, vt erat hic: quia maritus producebat hic testes, vt probaret se prius contraxisse cum alia, quod non poterat probari, nisi sui testes dicerent de tempore. locus autem non erat necessarius, sed ex quo fuit deducendum, factum est de substantia ex parte mulieris. Et dicit hic Hosti. vnus sing. verbu, quod si oes testes interrogati de tempore dixerunt se non recordari, testimo. eorum redit totum suspectum: quia videtur dicere vnus & eundem praemeditatum sermonem contra. l. iij. s. tu magis. ff. de testibus. postea mutat sententiam. & hoc dicit esse arbitriarium. & hoc est verius com. d. An. Imo. pp. tex. notabile in. c. cu. Io. j. de fid. instru. vbi creditur testibus etiam non recordatis de anno. de qua materia dicitur post alios j. eo. cu. cam. in. d. c. cu. Ioannes vbi oes ponunt & eleganter

ter Io. an. in. Spe. in. tit. s. iam de interrogatorijs. ver. & not. & Bal. post. Cy. in. l. si praesidi. in. fi. C. de dona. ante nup. & in. l. iij. in. ij. col. C. de sen. que sine certa quantitate. In gl. in. prin. com. munis intellectus ad istum text. est secundum Inn. & alios: quod non imputetur parti volenti post publicationem teste producere, quoniam non potuit cogitare mediantibus cap. aduersarii illud, super quo testes deposuerunt, si capitula potuerunt esse instructae: quia tunc procederet contraria. Nec est verum simpliciter, quod indirecte possit probari testium falsitas: quia esset contra cle. ij. de testibus. saltem in ratione. nisi cum falsitate deduceretur corruptio. vt dixi in. in. c. licet. super gl. in verbo opponi. s. tit. j. vel nisi in casu isto, in quo aduerte, quod licet timor subornatiois non consideretur: tamen vno respectu aliquid operatur: quia si testes in isto casu producti, essent ex toto pares productis ab aduersario, illi praeserunt propter istam scintillam dubitatae subornatiois, scdm glo. valde fing. in. c. in. nostra. s. eod. Et ad praedicta vide semper Io. an. in. Specu. in. tit. de teste. s. sepe in prima additioe: vbi late demonstrat, quod vbi articuli fuerunt imperfecte specificati, non solum publicatis testibus, licet eorum dicta reprobare indirecte, vt hic, sed etiam directe. vbi si testes quos produxisti ad improbandum instrumentum meum falsum, dixerunt notarium in eo subscriptum tempore confessionis non fuisse viuum, quod in caput. non dixerat, possum eis publicatis producere testes ad probandum eum vixisse. Idem si homicidii oppones ipsum non specificet, sed testes dicat de Ticio occiso. nam ipsi publicatis admittat ad probandum Titiu viuere, scdm ipsum. Pro quo bene facit. l. inde Neratius. ff. ad. l. Aquil. & quod no. Inno. c. iij. de pur. vulga. & ista dicta Io. an. approbat do. Ant. in. c. fraternitatis. in. xxj. col. s. e. & in. c. series in. vlti. col. s. eo. & d. Ant. Imo. & do. Abb. hic. In ea glo. prope fin. no. sin. gl. approbata, quod si pars que non potuit instrui obtinuit facultate producendi testes: potest alia pars producere reprobatios istorum reproborum. Et est ratio: quia vltima probatio venit ad confirmationem prioris, & sic non presumitur subornatio, quia satis potuit confidere in priori subornatioe: sed quia non deprehendi contrarium, debet admitti ad confirmationem personae probatiois, secundum auream doctrinam Inno. in. c. clamor. ante fi. j. eo. dicit tamen Hosti. que omnes sequuntur, quod ipsi primò reprobandi non daretur facultas producendi tertia vice reprobatios. & aduerte: quia licet testes mulieris dicerent se semper vidisse & c. non tamen incongrue deponunt, licet fing. horis non viderint, secundum doctrinam do. Abb. c. cum ca. s. de ele. & Bar. & Ro. in. l. j. ff. de ma. propter glo. in. c. de quibusdam. xxxvij. di. & in. c. hi. qui. xxj. q. j. & in. c. nunquam. de cofe. dist. v. cu. fi. Et si diceretur, quod ista probatio mulieris necessario non concluderet: quia possibile erat, quod miles non exisset prouincia, & tamen per procuratorem contraxisset matrimo. iuxta. c. fi. de procurator. in. vj. dic. necessario debere intelligi, quod ipse dixerat personaliter contraxisset matrimo. Et per istum text. in verbo, tunc viuente. Bald. hic, quod licet probasset quod tunc viuere quoniam secundum decepit, sed in contrarium facit: quia praesumitur quilibet viuere, nisi probetur mortuus. c. presentia. de sponsa. l. ij. s. si dubites. ff. que ad. testa. ape. l. si quid. C. sol. ma. & ideò dicit Bal. quod vitam non oportet probare, sed intentare: quia non intentatur ab homine non praesumitur a iure. l. si adulterij s. idem Pollioni. ff. de adulte. secundum ipsum. Pro quo facit optimè gl. in. cle. appellati. in. verbo, aliis de appel. Ex quo habes singul. notare, quod non sequitur aliquid praesumit, nec expedit probare: ergo non opus allegare. als libellus dicitur ineptus. & optimè facit. d. s. Pollioi. circa quod vide oino. d. Abb. in. c. auferre. per illum text. j. de app.

SVMMARIVM

- 1 Appellatio quando est dubia an debeat admitti, vel non, iudex in dubio debet eam admittere, & ei deferre.
2 Appellationi licet quis renunciare videatur per actum factum coram iudice a quo, fallit tamen: vt hic.
3 Iudex an potest esse instructus de causa ante conclusionem factam in ipsa causa?
4 Agere volens possessorio, an debeat renunciare petitorio prius intentione?
5 Fructus debentur ei, qui obtinuit in possessorio a die spoliationis, licet

- is postea succumbat in petitorio.
- 7 Litis contestatio, an faciat eum malefidei possessorem qui est litis contestatus, si ipse actor ceperit postea reus esse.
- 8 Fructus prateriti debent restitui vicenti in possessorio.
- 9 Appell. an possit a futuro grauamine? nu. 10. & 11.
- 12 Voluntas, hoc verbum, intelligitur de rationabili voluntate.

CAP. XXXVI.

Significauerunt.

Si quarta productio petita cum solennitate legati denegatur, licite potest appellari. h. d. & est glossa c. pastoralis. s. de caus. possess. & proprie. secundum Bald. hic: & facit ad ampliationem Clem. j. de causa possessio. & proprie. vt habeat locum nendum in ordinario, sed etiam in delegato: cuius iurisdictione licet sit stricta. c. p. & g. s. de offic. delega. & habet in materia datis procedere super petitorio & possessorio: tñ potest restringi, vt procedat super possessorio suspensio petitorio: quia rescripta interpretatur secundum ius commune. c. cam. s. de rescrip. Itē fallit ille text. ad notata in c. quia. s. de iudi. vt sicut ibi dicitur successor in beneficio dicitur iurisdictione, quo ad effectum illius decre. qd scriptum transeat contra eum. ita etiam est successor proprietate, & iure reali. Moniales em̄ hic nō habebant hunc prioratū in titulu, sed in proprietatem, iuxta notata in c. de monachis. j. de preben. & hoc reputat do. meus esse dictū solenne. Item facit singulariter secundum eum ad materiam. c. sicut. j. de re iud. & l. sciendū. ff. de verbo. obl. q. pro solennitate extrinseca actus gesti in iudicio nō presumatur, nisi probetur: quia monachi debent probare, qd quarta productio fuit petita & cū solennitate. Ad qd vide in simili glo. in c. vt circa. de elect. in. vj. & Bald. in. l. gesta. C. de re iudi. in. illa. q. Episc. dicitur in actis testē iurafse, an presumatur tetigisse scripturā. de quo dicitur. eod. tit. Idē facit ad notata per Bald. in aut. hodie. in prin. C. de app. & Spe. in. ti. de instru. ed. s. nunc dicamus. vers. sed pone. vbi dicunt, quod licet quis dicat, & probet se appellasse: tñ non presumitur appellasse intra x. dies, nisi probet. & in hoc bene nota istum text. in capitulo. Romana. s. si verō. de appel. in. vj. Adde tñ si oriretur dubium iuris ex facto an app. esset interposita intra tēpus, non forte quia de scientia sententia refrenatur quāstio, & inde dubium iuris, debet iudex in dubio presumere appel. intra tempus fuisse interpositam, vt probatur ex eo, qd not. Ioan. Andr. in cap. vt debitus. j. de appell. & Spec. in titulo de appella. s. nunc dicamus quid sit versiculo primo & vers. circa hęc. & Archidiacono. in cap. primo in verbo, delatum. & in cap. si a iudice. de appella. in sexto & dominus Cardina. in Clem. primo. in. v. colum. de dolo. & contu. vbi dicunt, qd quod quando est dubium, an appellatio debuerit admitti vel non: debet in dubio iudex causā admittēre, & ei deferre. Facit tex. in. l. j. ff. q. cautio. vbi iudex in dubijs debet eligere illam

¶ Per actum. Adde q fallit hoc, qñ pars cōparet coram iudice a quo appellauit, recipi ar terminū ad pbandū grauamē, quia nō dicitur renunciat se appellatiōni gl. in. c. si a iudice. de app. in. vj. in verbo, te neris.

per quā vtriq. parti cōsulit. & per illū tex. dicit ibi Pau. de cast. se dixisse in fctō. cū esset dubiū an appellatio esset deserta, an nō: & eēt rōnes pro & cōtra, q. iudex pronūciare debet q nō fit deserta: quia p hęc viā ius alicuius nō perit. qd nō. Et bñ facit qd not. Bar. in. l. j. ver. qro quid in app. ff. nil nouari appel. pen. & qd not. Hostiē. in. c. p. tuas. j. e. ¶ Vltimō facit iste tex. ad limitationē. c. interposita. j. de ap. vbi dicit, q. appellans ab interlocutoria, tenetur probare causam ap. esse verā: q. fallit, nisi cā illa sit approbata a iure. & nō consistat in facto intrinsecē: puta, cū aliquid est peti- tū, qd de iure debet cōcedi. q. tūc nō est opus alia p. batione, sed sufficit p. bare illud esse peti- tū. ius em̄ tunc sine fctō hois probat iustitiam causā. ¶ In gl. in verb. x. dies. ibi: alius transit. intellige quo ad partē. quia quo ad iudicē, nō transit in rem iudicatā. c. cū cessante. j. de ap. l. quod ius sit. ff. de re iud. & dicunt hęc Hostiē. & Io. an. q. licet p. actū factū corā iudice a quo, videat q. s. ap. renun- ciare. c. cū venisset. cū ibi allegatis. s. eo. tñ fallit, nisi pen. tempo- re ad appellandū ab interlocutoria, pars faciat actum nō tenden- tē in executionē interlocutorie. Vñ licet dicto tpe assignet mihi dilationem ad aliquem articulu expedieudū: per acceptationem non videor acquiescere interlocutoria: cū inuitus videar facere: ex quo sum adhuc sub eius iurisdictione ante appel. & sic habeo illi parere. l. inter stipulatem. s. j. de verb. ob. quod dicit hęc Imol. diligenter notandū, pro limitatione. d. c. cum venisset. Adde Inn. idē tenentē in. c. solitudine. in gl. q. incipit, cōtra ep̄m. j. de ap. Et oino doc. in. c. fin. de ap. in. vj. & Inno. in. c. q. ad consultationem. in gloss. quasi per hoc. j. de re iud. & ibi eleganter do. Abb. in. viij. col. & Ro. in rub. ff. de arbi. in. xvij. col. ver. subsequēter quaro. & do. Anto. in. c. gratum. in. vlt. col. s. de offi. dele. & d. Flo. in. l. ad solutionem. C. de re iudi. & Imo. in. l. iij. s. si quis condēnatum. ff. de re iudi. & Rota in antiq. decisio. xxxv. & est aurea limita- tio ad dictam. l. ad solutionē. esset tamen bona cautela scdm Imo. hic, vt pars dicat: recipio terminum saluo iure ap. ab interlocuto- ria: super quo an mihi expediat, volo deliberare. & valebit talis ptestatio: ar. c. presentū. s. eo. secundū ip̄m. ¶ In gl. super verfi. liquere. ibi: & conclusum. not. glo. quā Bal. & oēs hic approbant, tā q. sing. q. nō dicit iudici liquere de causa ante conclusionem in causa. & ita probationes inducte in iudicio, faciunt notorium solū post conclusionem in causa. & ita etiam per istam gloss. & auctoritatem Innoc. hic firmat Roma. in. l. is cui bonis. in. iij. colum. ff. de verb. obl. & in. l. ad monēdi. in. ff. de iure iu. & Ang. & Imol. in. l. Pomponius. aliās incipit, si vim vni. ff. de re iudi. & Rota conclusionē. xxxvj. & c. clxxxvij. & Ang. in. auth. qui se mel. in. fi. c. quomodo & quādo iudex. & d. Anto. & do. Abba. in. c. laudabilem. s. vt lit. pen. & do. Anto. in. c. prout. in. vlti. colum. s. de dolo & contu. Mouentur tenentes cū ista gloss. q. ante con- clusionem in causa, possunt adhuc produci instrumenta. Item noui articuli, & testes super eis. c. fraternitatis. s. eodem & c. dilectus. j. de fide instru. vnde dato, quod cessauerit disputatio super testibus, vel reprobationibus: tñ ex quo adhuc pendet tēpus dis- putandi, nō dicit iudici liquere de causa. ¶ Sed in cōtrarium q. ante conclusionem possit liquere de causa, vide do. Anto. in. c. fi. in. princ. per illum text. s. de tempo. ordi. & Imo. in. c. ex. tenore. in. fi. s. de rescrip. & Innoc. in. c. ex. rōne. j. de app. & in. c. pastoralis, in. vno loco. s. de causa pos. & Ang. in. l. fina. C. de temp. app. & Bar. in. l. si. ff. de publi. iudi. & do. Ant. in. c. ab excommunicato. in. iij. & vj. colū. s. de rescrip. & in repetitione. c. vestra. in. xij. colū. de cohabi. cle. in. ver. nemo ad exēpla. vbi multa allegat in. c. pasto- ralis. in. xvij. colū. & Imo. in. c. in. presentia. in. ij. colum. s. de renun. & Io. de ana. in. c. si constiterit. in. ij. colū. j. de accu. & domi. Ant. in. c. in. literis. s. de rest. spo. & adducitur text. in. c. cum olim. j. de verbo. sig. vbi equiparantur confessio, rei euidētia, & probatio facta per testes. ergo sicut aliquid dicitur notorium ex so- la confessione etiam ante conclusionē in causa, & omnes faten- tur: & tamen confessio potest aliquando reuocari ante sniam, & impugnari. c. fi. s. de cōf. & ita etiam in probatione testium vel instrumentorum. Pro hoc etiam tex. hic, vbi fuit suspensum pe- torium: vt dicit in. princ. literę: nec appet q. in eo postea fuerit processum. Vñ dicere, q. hic fuit conclusum in cā, est diuinare. & tñ tex. presupponit, q. potuit liqre. ergo & c. Ad idem qd no. Io. Andr. in

De testibus. C. Significauerunt. 156

And. in. Spe. de excep. s. dico. ver. sed an reus. vbi dicit, q. si reus ante lit. cōte. producit instr. cōtra qd pars nihil, saltē coloratē, opponit, exceptio perēptoria que probat per tale instr. repel- lit a rōre a limie iudicij. & dicit esse in euidēti calū. & sic vult q. sola p. ductio instrumēti facit notoriū. & sequit do. Ant. in. c. fi. s. de libel. obla. & in. c. super literis. s. de rescri. & in. c. pass. de excep. facit. c. licet cām. tit. prox. in. verbo, euidētissimē. cū his, que ibi dixi. vbi illud q. cōstat p. instr. dicit cōstat euidētifimē. facit qd no. Cy. & alij, cōtra gl. in. l. ij. C. qñ fiscus vel priuatus. vbi dicit paria esse, debitorē cōfiteri debuit, vel esse cō- uictū per publicū instr. & idē Bart. in. l. j. in. prin. ff. de oper. not. nū. equiparat aliquid esse euidēs per instrumētū, vel sentē- tiā. & idē do. m. hic dicit se tenere simpliciter, q. illa dicit pro- batio liquida, que cōstat ex actis, & nulla suspiciōe pōt impu- gnari, & dicit esse tex. notabile in. l. diuus. ff. de offi. Presi. vñ si iudex inspecto statu presentū vel instrumētōrū, vel testiu pro- ductōrū in iudicio, nihil suspicet cōtra testes, vel instrumēt. vt pars nihil coloratē opponat, videtur liquere de cā. Nec est bo- na rō tenentiū primā opin. q. possunt produci alia de nouo: quia nō restat, qd probatio sit liquida: aliās confessio nō indu- ceret notoriū: quia potest reuocari & impugnari: qd esset: cō- tra eos. Pręterea, illa qualitas dicitur notoria, que prima facie de iure cōi est talis: licet possit subesse cā, propter quā reddere tur falsa. l. quoties. & ibi per Bart. ff. in quis cautio. l. ij. & qd ibi not. ff. si quis in ius voc. nō ie. & de decimas. de resti. spo. in. vj. secundū ip̄sum. Pro quo etiā vide, qd not. Bald. in. l. properandū. s. & si quidē in. iij. opp. C. de iudi. vbi dicit, q. eo ipso qd actor nō probauit, post terminū debet reus absolui, vt ibi. & l. qui accus. C. de edē. quia tūc ius rei dicitur liquidū. Adde etiā glo. fi. in. fi. in. l. si rē. s. ff. de euic. que ponit tanquā paria esse renunciatū allegatis, vel testes esse apertos, quātum ad hoc vt dicatur lapsū tempus denūciandi vēditori iudiciū. Et sic intelligit istū text. in. ver. propriē ipsam cōdemnationem sed pro meliori cōcordia p̄dictōrū, vide. d. Ab. in. d. c. cū olim vbi videtur tenere idē per illud, qd est adductū de cōfessione. sed dicit, q. ista glo. debet intelligi hoc modo, qd eo ipso q. probatio est facta, reddit rem notoriā presumpciōe iuris: sed ista notorietas est cōmutabilis vt qd ad cōclusionē in cā, quod non est post cōclusionē in cā: & idē dicitur tūc verius liquere de cā. & ita transe omiā alia doctrina. d. Abb. ibi, que nihil im- portat & istis adde, q. probatio in iudicio summano nō indu- cit notoriū, vt per. d. Ant. d. c. vestra. in. xij. col. Et no. q. si iudi- ci nō liquet de cā & eū oportet ferre sniam ex forma statuti, & sic circa finē instantiā, poterit iurare de cā sibi nō liquere, & absolvere ab obseruatiōe iudicij. Ita docet Ang. propter gl. ibi in. l. si vni. ff. de re iudi. & sequitur ibi Paul. de ca. subdēs, q. etiā isto casu per talē pronūciationē euitabit. d. iudex p̄nā impositā a statuto iudici nō pronūciat intra tempus. & ita dicit sentire Ang. ibi, & idē voluit Bal. in. c. j. s. lancimus. in. ij. col. in quo tēpore miles. & in. l. si de meis. s. ff. de arbi. ¶ In gl. fi. in. fi. not. j. ex dictis glo. quod licet de iure ciuili intentato pe- torio non debeat agi possessorio vt in. l. cū fundus. s. ff. de vi & vi armata: tñ illud debet intelligi, quo ad hoc, vt renun- ciet iudicio, id est instantiē p̄prietatis sed bñ poterit in alia in- stantia noua finita possessorio agi quod est menti tenendū se- cūdo Imo. hic quia solēt multi dicere, q. rōne cōtrarietatis est necesse, qd ex toto renūciat nō solū instātiē, sed etiā iudicio. & iuri proprietatis. & per glo. & Bart. in. l. naturaliter. s. nihil cōe ff. de acqui. pos. Sed in hoc habes etiā ex ista glo. & de iure ca- nonico nō renūciatur etiā instantiā. & idē ad illā pōt rediri, verumtñ obtinens in possessorio, in quo prius erat actor, cen- sebitur in iudicio proprietatis suspensio & renūciato esse reus de quo in. c. pass. s. de cā possessio. ¶ No. secundū, ex ea glo. ibi, sed forte inspicitur, quia sentit clarē, q. si expirat instantia pro- pter expressam renūciationē partis, ex peremp. instātiē perimi- titur effectus inductus ex instātia in pręteritū: quia nō respi- cit instantiā, sed ipsam cām: quia tollitur effectus malefidei, qui fuit inductus per lit. cōte. & pōt esse rō: quia actor renun- ciādo instantiē, videtur quodamō penituisse interpellatiōis

iam facte. & forte dubitaret de iure suo, & idē non est mirū, si purgat mala fides rei conuenti. Ex quo limitatur notata pre Bar. in. l. ij. ff. iudi. solu. cū cōcor. quas dixi in. c. cām. el. j. in. j. fal- lencia quartæ regulæ. s. eo. dū dicit, q. acta ordinaria que iam operata sunt effectū, prout est cāre malā fidem, nō pereunt perempta instantia. Fallit em̄, nisi instātia pereat ob renuncia- tionē in ista glo. quā ibi etiā cōfirmari. ¶ No. tertio ex ea gl. q. quāuis sententia lata in petitorio, absorbeat ius possessoris & illi debeat possessio, cui est adiudicata proprietās. c. cū dile- ctus. cū ibi allegatis. s. de cā pos. tñ si prius pro actore fuit iu- dicatū in possessorio, debet illa snia habere executionē respec- tu fructuū perceptōrū per spoliātē a die deiectionis citra & idē not. glo. ij. & in. c. cū super. de cā pos. & glo. pe. in. c. pasto. eo. tit. quas approbat. d. Abb. vtrōq. & in. c. cū eccl. in. x. col. eod. ti. & ibi ex hoc probat nō esse inanē sniam, per que iudex iudicat pro actore in possessorio, & in eadē snia cōdenat eū in petitorio: quia operatur pro eo, quo ad dictos fructus. & hoc est propter dolū & violentiā spoliātis: qui non debet impune fraudasse possessore fructibus ex vitio suo. ¶ No. quarto ex ea gl. & tene menti, ibi impudent sibi, qd si aliquis cōtestetur litē suā super dñio, tanquā actor, postea pendēte illa lite possessio perueniat ad eū: & efficiatur de actore reus: durat virtus litis cōte. quo ad faciendū eū malefidei possessore, si proceditur ex eadē instantia. q. est dictū nouū. & sequitur Bal. do. Ant. & d. Abb. & ita sicut lit. cōte. cōstituit in malefide possessore respe- ctu petentis: ita etiā operatur cōtra petētem respectu posses- cōtrariū tñ tenet hęc Imol. per. l. non solet. ff. de regu. iur. vbi dicitur, qd lit. cōte. nō solet facere deteriore cōditionem litem cōtestantis. & idē ab illa regula nō videtur recedēdū secundū ip̄sum. Sed tñ pro cōfirmatione huius gl. vide oino do. de Ro- ta decisio. c. clxxxvij. quā incipit, Item si quis in cā in nouis- simis. vbi dicunt, q. qui egit petitorio, & possessorio & petito- rio suspēso obtinuit in possessorio cū restitutiōe fructuū: & postea succūbit in petitorio, tenetur ad fructus perceptos ab eo tēpore, quo fuit sibi adiudicata possessio, propter istā gloss. quia ex quo nullū titulu habuit in beneficio: malefide percepit eos, & salua cōscientia retinere nō pōt, etiā si in eis nō fuit con- dēnatus: quia malefidei possessor nō facit fructus suos, secundū Inn. in. c. in. literis. de resti. spo. & in. c. consuluit. de iure pat. & istā decisio allegat hęc do. Ant. do. Abb. & Imo. qui ex ip- sa colligit plus, qd etiā fructus percepti a tēpore deiectionis extantes debebūt in casu huius gl. spectare ad monachos, quia licet quod ad cōsumptos fiat differētia inter malefēt bonefidei possessore. c. grauis. de resti. spo. & an fuerit percepti ante lit. cōte. vel post: quia quilibet censetur malefidei post cōte. tñ quo ad fructus extantes oēs possessores sunt pares: quia illi de- bent restitui vicenti in proprietate etiā in cā benef. secundū ip̄sum. Itē pro ista glo. facit, secundum do. meū: quia cui nocet sentētia, nocent acta: secundū Inn. in. c. cām. & ibi dixi. s. eo. sed snia lata cōtra actorē, in qua reus fuisse declaratus dñs, nocuit ser ipsi actori, si possessio rei peruenisset ad ip̄sum: vt traditur in. l. exceptio. ff. de exceptiōe rei iudi. & per Bar. in. l. Pompo. s. si iulius. ff. de acqui. poss. ergo etiam litis cōtestatio nocet. & istum modum arguendi sentit Bart. in. l. versus si. C. de fruct. & lit. expen. dū dicit, qd idē lit. cōte. in vna causa, vel con- tra vnā personā, non inducit malā fidē, in alia, vel quo ad aliā personam: quia sentētia in dictis casibus nō præiudicat. & sic sentit qd effectus litis cōtestationis, quo ad hoc regulatur a sententia. Et per hęc inferri pōt secundū ip̄sum, in casu nostro ampliando hanc glo. q. si instantia in petitorio fuisse perēpta ita q. monachi haberēt agere de nouo super petitorio: adhuc esset verum, q. dicit glo. nostra, videlicet, q. moniales restitue- rent fructus a die litis cōte. in prima instantia. Pro hoc etiā allegat notabile dictū Io. an. in tit. de emp. & ven. s. nūc dicēdū circa prin. vbi refert Francisc. accusi, disputando tenuisse, qd si emptor cōuentus ad pretiū a venditore, opponit exceptio- nem, q. res sibi vendita, est vitiosa. vnde est locus redhibitorie, & in hoc fuit lis cōte. q. quāuis ius suū deduxerit per viam exceptionis: nihilominus hoc taliter deductū perpetuatur per

lit. cōtest. adeo qd si postea deducatur per viā actionis in iudicio, non poterit opponi exceptio p̄scriptiois, cū sit interrūpta, & ita apparet, qd effectus litis cōtestationis ortus fauore rei nō perijt finito iudicio: qd dictū probatur optimē per istā glo. quā ex hoc dicto ampliatur. Non ob. quod hoc videatur inductū in fauorē actoris: quia minus videtur inductū in fauorē rei respectu iuris ipsius rei, ecōtra actor videatur constitutus in mala fide ad effectum, qui sequi pōt in fauorem ipsius rei: cū equalitas sit seruanda in iudicijs: vt est dictū secundum do. meū, qui non vidit motiū Imol. hic per. d. l. nō solet. Cui responderi pōt, qd illa regula limitatur per p̄dicta. & hoc propter connexitatē iuris rei, qd incontinenti resultat ex facto actoris. & sic de reconuentionē dicitur in. c. j. cum si. s. de mu. pe. ¶ Et istis adde do. de rota deci. cccvij. i. c. lice titē spoliatio. in nouissimis. vbi dicit elegāter, quod quāuis vincenti in possessorio debeant adiudicari fructus p̄teriti, & satisfieri debeat de expensis, aliās non auditur aduersarius in petitorio, vt hic glo. non tñ ita erit ecōtra, qñ sententia absolutoria fertur in possessorio pro possidente, & asserto spoliatore & ecōtra spoliatum in expensis condemnatum: quia si vult reassumere petitorium, non tenetur ante hanc reassumptionem satisficere de expensis possidentis: quia vigore executionis petat illos: quia hoc est privilegium spoliati, quod ante ingressum petitorij debet plenē & integraliter restitui in odij spoliatis. Sed hic in alio casu non reperitur iure cautum: & cessat odium. & hoc sequuntur hic domi. Anto. Abb. & Imo. & est decisio solēnis, si est vera. Sed in contrariū facit elegās dictū Bal. in. l. gñaliter. §. his de p̄tibus. in. ij. col. C. de reb. credi. vbi dicit, qd qui vincit in vno articulo, pōt statim petere expensas factas nō expectata diffinitiuā. Ad idē qd not. Spec. in tit. de libel. cōcep. §. nō ostēdamus. ver. sed & si. & in tit. de expensis. §. si ante. ver. sic. xxx. vbi dicit, qd si oppositū gñalitati libelli, propter qd in casu permisso declarasti partim, postum post declarationē ante omnia petere expensas factas. Ad idē qd no. Bar. in. l. rura. C. de agro deserto. lib. xj. vbi dicit, quod volēs reuocare confessionē tanquā erroneā, debet prius reficere expensas factas propter hoc. Ad idē qd singulariter tractat Bal. in. l. edita. in vlti. col. vers. postremō. de refectioe expensarū. C. de edē. in repeti. Paduana. Ex quibus videtur in proposito, qd dato quod cesset ex parte spoliatis odium, propter qd aliās spoliator sibi cōdemnatur ad fructus: tñ non cessat temeritas spoliantis: quē apparet eo ipso, qd est cōdemnatus in expensis. ¶ Extra glo. dicit hic Inn. qd si pars petit quartā dilationem cū solennitate legali a iudice, & subiungit, qd si iudex denegauerit illam, ex nūc appellat, nō valeat app. tanquā facta à futuro grauamine. & idē debet expectare, an iudex cōcedat illā, an denegat: secundū ipsum p. c. dilecto. & c. cū cessante. infra de app. & sequuntur hic do. Ant. Imo. & alij cōiter. quibus ad de gl. in cle. sic. fut. de ap. & d. Ab. in. d. c. cū cessante. in. j. col. & gl. iij. c. cōcertationi. de ap. in. vj. & Imol. in. c. ca. in. viij. col. s. de rescrip. & Inno. in. c. sacro. ad h. j. de senten. excom. Fallit tñ, nisi p̄cedat aliquis actus, per quē designetur futurum grauamen: quia valebit ap. vt eleganter not. do. Ant. & do. Abb. in. c. j. per illum tex. s. de dila. & Spec. in. tit. de ap. §. in quib⁹. ver. xxxvij. & §. qualiter. ver. ecce sunt primō. & do. Anto. & d. Abb. in. d. c. cū cessante. & Imo. in. d. cle. sic. fut. Facit qd not. in. c. interposita. infra de app. quē sequitur do. Ant. in. c. dilecto. in. iij. col. eod. tit. vbi dicit, qd si iudex opposita exceptione, cā nō reiciat, neq; procedat ad vltiora, sed ter motus, & congruo tempore expectatus, taceat, pōt appellari: quia arguitur malitia futura. Et facit. cab. eo. in. fi. de appel. in. vj. & tali casu debet exprimi illa cā, de p̄senti arguens grauamen futurū: secundū d. Abb. in. c. j. secundū quē nō est necesse qd petat reuocari grauamen. sed sufficit qd appellat. Nec obstat p̄dictis. c. cōiugit. el. iij. de ap. vbi videtur appellari à grauamine futuro. ¶ qd r̄ndet, vbi p. d. Ant. in. ij. col. & nō p̄cedit ista in extraiudicialib⁹, in quibus valet ap. à futuro grauamine. cle. sic. fut. de ap. & c. cū nobis olim. cū si. s. de elec. qd lex iudicialibus multū p̄sumit p̄ iudice: nō ita de facili admittit

appellationem ab eo, sicut in extraiudicialib⁹. & facit. Lab. ea parte. ff. de proba. dicit tñ Inn. Host. & alij hic, qd si post denegatā dilationē pars appellaret hoc mō: peto reuocari grauamē & si ipm nō reuocaueritis, appello. qd valet ap. tāq; facta à grauamine p̄terito, nō futuro. & hoc dictū solet allegari ab oib⁹ p̄ notabili scdm. d. Ab. quē vide. solus. d. Ab. tenet cōtra Inno. ¶ Aduerte tñ, qd scdm Ab. & alios i p̄rio dicto qd iō valeat dicta ap. si nō reuocaueritis: appello: qd non est simplr à futuro grauamine, sed potius à p̄terito: qd v̄t referre appellationē ad tps cōditionis i p̄te. vñ si denegauerit. ar. c. si. p̄ te. iūcta gl. de rescr. in. vj. vñ videt magis appellare tūc, quā nūc, si diceret ex nūc ap. neq; trahit ista cōditio in snā iudicis. p. no. in. c. p̄tēreā requisitij. de ap. & in cle. j. de cōcef. p̄bē. ergo nec in actu app. scdm ipsum. Pro quo facit, qd ille qd nō p̄t facere actū ipō iure de p̄senti, facit illū actū validē, si cōfert in tps p̄missum. Probat in. l. si eū §. si. cū. l. sequē. ff. de don. inter virū & vxō. & in. l. qd spōlē. C. de donatio. an nup. & in. l. in tps. ff. de haredi. institū. & in. c. de vxorē de sepul. & d. Ab. ibi. & in. c. hone. in. xj. col. s. de elec. ¶ Sed cōtra ista dicta. d. Ab. tenet hic domi. meus p̄ tex. vbi dicit esse quasi casum in. c. romana. §. de offi. ordi. in. vj. vbi archiep̄s in dicecē sui suffraganei nō p̄t cōmittere cām appel. vel aliquē actū ip̄s⁹ sub cōditione: ita eadē rōne. ne ledat honor iudicis, de cui⁹ p̄sona appellās videt diffidere, nō admittet app. cōditionalis. Et in iurib⁹ allegatis p. d. Ab. sit p̄hibitio ab habēte p̄tātē faciēdi. vñ nō est mirū, si nō annullat ipō iure. sed hic appellās ipō iure nō habet p̄tātē appellandi à grauamine futuro. Et pro simili differētia vide glo. in cle. j. in verbo, in hibētēs. de iurepatro. nō ob. d. l. si eū cū cōcor. qd dispositio facta tpe prohibito, collata in tps p̄missū, tūc valet: qñ ex hac collatiōe purgat cā prohibitiōis. sed si nō purgat, nō valet. l. si minor in. ff. de ser. exporta. & talis est casus n̄r. qd si ego appellē, si grauaueris. & sic cōfer app. i casu p̄missō: tñ nō cessat cā p̄hibitiois. f. honor debet iudicib⁹. & adhuc subest alia rō. qd possit esse, qd iudex an, q̄terlo q̄ref, adeo iustificaret interlocutoriā, qd retraheret p̄tē ab appellādo: puta, si p̄bet id qd pars ignorat, vel nō credit posse p̄bari. qd tūc mutaret p̄positū. Vñ ne pars vtaf frustratoria ap. satis subest cā, cur nō possit hoc mō appellari. & hac rō multū placet do. meo. cum quo trāseo. Vltēri⁹ in q̄tū dicit hic Inn. quē retuli. s. ver. extra gl. in. fi. qd si dicit, & nisi reuocaueris app. nō est appellare à futuro grauamine. quia hoc verbū ponit sup fluō ad cautelā: licet aliās verbū subiūctiuū modi, quale istud sit nō reuocaueris extēdat & iportet tps futurū. l. filij m̄r. ff. ad Tertul. adde do. Car. hic. qd p̄ hoc, qd dicit Inn. de subiūctiuo, decidit notabiliter, si statutū dicit, qd marit⁹ habēs filios ex priā vxore, nō possit cōstituerē dorē secūde: nisi de his, q̄ euidenter recepit. qd sicō situit, & postea recipit ex interuallo, iustificat instrumentū: nō ob. statuto, p̄pter futurū subiūctiuū, qd est extēsiuū ad futurū tps. & allegat ad idē illā do. cōtinā gl. & Bar. in. l. vniuersa. C. de p̄ci. Impera. offe. quā retuli in. c. ij. ver. iij. restringe. s. e. & qd no. lo. an. in. c. q̄q̄. de v̄sur. in. vj. & Bart. i. l. filio. ff. de iniust. irrito qd testa. vbi dicit, qd nō annullat testamentū v̄surarij, si ex post p̄stat cautionē. Vñ dicit. d. Car. pridē fuisse determinatum in ciuitate, qd si v̄surarius condito testamēto decessit nō p̄stata cautione, sed dimisso procuratore ad p̄stendū post mortē: qd si p̄stabit, testamentum iustificabitur: qd est dictū d. Ant. & sustinet ex p̄cedentibus. scdm ipsum cui⁹ lecturā prius nō habuit originaliter. & hoc vltimum adde ad pleniū not. in. d. c. q̄q̄. ¶ Vltimō, circa tex. in verbo, pro eo quod volue rim. dicit hic Hostiē. qd si iudex doneget quartam p̄ductionē propter refrenādā multitudinē testiu⁹: & coram iudice appellationis postea liqueat, qd multitudo testiu⁹ non erat refrenata, pōt interlocutoriā reuocare: ¶ qd istud verbū, voluerit, intelligitur de volūate rationabili & iusta. vñ si malē arbitretur, poterit corrigi per iudicē appellationis, iuxta no. per glo. in. c. super his. j. de accu. sed in hoc dicit Imol. hic esse diligenter attendendū: qd exprēsē infert, qd si aliquid cōmittitur voluntati

luntati alicuius, intelligitur non de mera: sed de voluntate rationabili. qd ipse putat intelligendum in casu, in quo loquitur Host. videlicet, qn sit cōmissio habenti iustitiam ministrare: aliās tale verbum importat voluntatem ratione iuris positiuū, non regulatam, dummodo cesset dolus. l. creditor. §. Lucius. ff. m̄dati. ita dicit tenere Bar. in. l. si sic. ff. de leg. j. & in extrauaganti ad reprimendam. in verbo, videbitur. & idem dicit do. meus hic de Imo. mentione non facta. & allegat ad idem Bald. in. l. si cum ea. C. de do. promif. & in. l. & si post tres. ff. si quis cautio. & glo. quā dicit singu. in. l. pen. ff. de arbi. & do. Anto. latē in. c. j. s. de consti. nec in casu decre. no. tra. videtur hoc committi voluntati iudicis: scdm ipsum: sed fit mentio de volūate iudicis, scdm ipsum ad respondendum, qd iudex voluerit ex qua causa sit modus ad ferendam sententiam. Vnde ad alium finem ponuntur hic ista verba, quā ad ponendum hoc in voluntate iudicis: nec est conueniens, qd arbitrium appelletur voluntas, vt per Bar. in. d. verbo, videbitur. secundū ipsum. Et pro opi. Imo. & sua adde do. Ant. in. c. ij. s. de corpore viti. & Imo. in. cl. sepe. in. vl. col. de ver. fig. & Ang. & Imo. in. d. l. si sic. d. Imo. & Ro. in. l. si filii familiaris. ff. de dona. & do. Abb. in. cle. j. de exce. Præla. & in. c. Abbate. in. iij. col. j. de verb. fig. & in. c. ij. circa prin. s. de seq. pos. & fru. & d. Anto. in. c. ex parte. in. pen. notabili. s. de confue. in. c. nimis. el. ij. per illum tex. de exce. Præla. & in. l. cum antea. in. ij. col. C. de arbi. & Bar. in. l. centesimis. §. ff. de ver. ob. & Bal. in. l. si circa prin. C. de contrahen. emp. & in. l. j. ff. de lega. ij. & in. l. ij. s. voluntatem. ff. solu. mat. & sepe nota Domi. super di. maximē in. c. quod interroga. sti. in. ij. col. xxvij. dist. & in. c. vicinia. in. vlti. notabili. xxxj. dist. & ibi dicit idem esse, si dicitur, facias si vis. & facit illud, sit pro ratione voluntas. iuxta gl. in. l. j. in verbo, prætor reus. ff. de postu. & ista procedere possunt quo ad partes, cum quibus aliquis habet procedere secundum voluntatem suam. sed quo ad tertium non procedit suo sensu, sed voluntate regulata iure, secundum Imo. in. d. c. j. in. xv. col. s. de consti. cui adde Lapum allegationē. vj. Item non procedit ista, vbi subiecta materia aliud suadet. Patet in. c. j. in verbo multis. prima dist. & in. c. nemo. in verbo, voluntas est mihi. xxij. q. viij. & in p̄sione & oratione dominica, fiat voluntas tua. cum si. quibus prædicta darent extraneum intellectum, si simpliciter caperentur prout à multis,

SVMMARIVM.

- 1 Testis si interrogatus fuerit de fama, & respondit famam extare, ad quid referatur ista responsio vide in prin.
2 Testis non tenetur regulariter reddere causam dicti sui. Fallit, nisi testis fuerit interrogatus à iudice. nu. 3.
3 Testis deponens de valore, qualiter deponere debeat? post nu. 3. vers. Et per hanc fallentiam.
4 Testis qualiter deponat super fama? ibidem.
5 Testis deponens super reprobando tabellione, non probat, nisi cum rediitione causæ.
6 Testis qui tenetur reddere causam dicti, debet eam reddere ex illo sensu corporis, ex quo percipit ipsum dictum, hoc est ex altero de quinque sensibus corporis adaptato materia, de qua agitur, & est hec conclusio valde notabilis: quam prosequitur vsque ibi. vltimō in materia &c.
7 Testis deponens de morte alicuius, qualiter deponere debeat? vide post nu. 5. per duas colū. ver. vltimō in hac materia.
8 Testis dictum sufficit, quod concludat p̄sumptiuē, p̄sumptione iuris tali, quæ sufficiat.
9 Testis si deponat, quod Titius occidit Seium: n̄ i si declares se per rationem v̄sus, non probat.
10 Testis non interrogatus de causa scientiæ, potest repeti ad instantiā partis super causa scientiæ, & alijs interrogatorijs: dummodo pars prius dederit interrogatoria.
11 Testis cæcus deponens de auditis medio pariete, qualiter, & qñ probet? Notarius de quibus sensibus possit rogari? post nu. 9. vers. postremo.
12 Testis non tenetur dicere se esse criminiosum, propter quod sua deponitio destruat.

- quos, vel pro quibus deponunt.
12 Testis debet medium seruare, vt non loquatur nimis repente nec minus lente.
13 Testis an de tempore deponere teneatur. nu. 14.
14 Testis si de positis dictum deponendo de loco & tempore, & interrogatus de variōe, reddat eam sine loco & tempore, an vitietur eius dictū.
15 Testis impediens, habetur pro productio. nu. 17.
16 Factum ab amico vel propinquo, quando p̄sumatur factum à principali.
17 Attestationes quando sunt publicatæ, bene probant in tali instantia: se cusji nō sunt publicatæ: nisi ex consensu partium. Et sic attestatiōes nulle possunt approbari de consensu partium. hoc tamen fallit dupliciter, vt hic videt.
18 Index non potest committere examinationem testium alteri, in causa criminali. Fallit aliquot casibus. 22. 23. 24. & 25.
19 Index in causa ciuili, an possit committere examinationem testium. nu. 27. 28. 29. 30. 31.
20 Testis si dicat se aliter dixisse, quam notarius scripserit, cui magis est credendum, notario, an testis?

CAP. XXXVI.

Cum causam diligenter sunt examinā di testes de singulis articulis. & qui eos impediunt, puniendi sunt. & multitudo testium per iudicem refrenanda est. h. dicit. Et notabilia patebunt ex dicendis in gl. Sed prius super tex. in verbo, fama. tene menti secundum do. meum. d. An. & d. Ab. hic elegās dictū Spe. in ti. de noto. crimine. §. fama. in. fi. vbi dicit, quod si testis deponens super certis articulis, dixit se nihil scire, exceptis paucis: & interrogatus super articulo generali de fama, quod communiter solet in fine articulo, respondet verum esse, quod est fama. ista responsio non est referenda solum ad ea, super quibus respondit. sed ad omnia in articulis contenta, vt responsio conformetur interrogatorijs: p̄terea, institui. de inutili. stipu. Nec per illud videtur sibi esse contrarius quia potest esse, quod aliquid nescit in veritate, & cum de illo sit vox & fama. & ita dixit Spe. fuisse obtentum coram se. & sequitur p̄dicti, quibus adde Barto. idem tenentem in. l. de minore §. tormenta. in. penul. col. vers. quaro, quid si testis. ff. de questio nibus. & Sali. in. l. ea quidem. in. penul. col. vers. quaro. C. de accusa. sed vide do. Maria. in. repe. c. qualiter. el. ij. q. ix. arti. xliij. de accusa. vbi dicit, quod communiter notarij scribunt, quod de testificatis est publica vox & fama: de non testificatis non est, sed dicit ipse se semper practicasse, quod post quemlibet articulum, maxime de quo timetur, quod testis nihil sciat, nisi per famam, fiat im mediātē articulo, quod de contentis in. d. arti. est publica vox & fama. quod sic post singu. articulos multiplicetur articulus fame vel fiat interrogatoriū. Quod si dicat se nescire de contentis in tali articulo, interrogetur super singulis separatē. & practicae an saltem aliquid sciat per famam. & ita dicit se consuluisse plerunque: ex quo poteris non paruū honorem reportare, secundum ipsum. Et si diceretur, quod dictum Specu. non potest procedere ex eo, quia vnus testis non reducit ad concordiam de seipso vt probet: secundum Bart. in. l. eos. ff. de falsis. & iste videtur sibi contrarius. nam secundum Bart. subtiliter in. l. admonendi. ff. de iureiurand. ille qui dicit aliquid se nescire, per illam nescientiam excludit non solum scientiam, sed fidem & opinionem: ergo eadem ratione videretur excludere famam, quæ est incerta, & quā homines opinantur. Respondet hic domi. meus, quod idē ad si probandi testis de seipso ad seipsum potest reduci ad concordiā vt per Barto. in repetitione. l. de etate. ff. de mino. & dixi. s. eo. c. & dicit, quod doctrina Bartol. in. d. l. admonendi. non videtur, vera: quia verbum nescio, vel nihil scio, de sua proprietate nō excludunt, nisi scientiam. & sic non sequitur, quod excluditur opinio vel fides quæ aliud est, à scientia. c. quoties. s. eo. & istis adde do. Ant. hic. Quod no. loā. An. in Spe. de teste. §. nunc videndum, in vlti. addi. vbi dicit, quod si simul & semel fuit articulatam de facto principali, & postea in vltimo articulo de fama, sed solum super articulo principali poterit ipse idem vel alius testis

Feli. Secunda super Decretali. Lib. Secundo.

recipi super articulo famæ: quæ modò pbadi per famam non videtur deductus super articulo facti principalis. & de hoc dicto meminit etiã d. Ant. in c. fraternitatis. i. xj. col. 3. eo. pro quovide Cy. & Sal. in. l. fi. c. de qñi. vbi dicit qd si testis est examinatus sup vno iudicio ipse maleficii. puta. de fuga: qd de illo iudicio capitulatus fuit dñtaxat. & nõ de alio: tunc nõ obstat publicatiõ poterit idẽ testis. vel alius super nouo iudicio recipi. ¶ In gl. in verbo. de causis. in prin. no. istam gl. semp. an & qñ valeat dictu testis. q nõ red dit cam dicti sui in quo multu soleniter insitit hinc oes scribentes. sed p̄cipue Bal. subti lisimẽ. & ponunt isti qualiter & qñ debeat assignare causam dicti sui & est materia vti lis: licet vulgata. de qua etiã tãgit plenẽ Bal. in. l. solã. & in. l. testiu. C. de testi. & Spe. magis trahit in tit. de teste. §. nũc tractandũ. in vj. col. ver. debet quoq; iudex. vsq; in fi. vbi extẽdit practicã huius decretalis. in primo responso habet etiã de materia. per. d. Ant. in. c. super his. in. vj. col. & ibi latẽ per Inn. & Pau. de ca. in. l. q. testamento. §. ff. de testa. p. gl. in. l. cum hi. §. causa. in verbo audiat. ff. de trãfac. & per gl. j. in. l. j. in prin. ff. de no. ope. nun. & Bal. q. refert Inn. hic in. l. iij. i. prin. ff. de testib. in aposti. & Ro. in. l. mortis causa. §. qui hominẽ. ff. de dona. causa mor. & do. Flo. in. l. si seruũ meũ. ff. ad. l. Aquil. & Bald. in. l. is qui. ff. de tut. & cura. da. ab his. & in. l. pe. ad. ff. de proba. & in. l. j. circa mediũ. ff. de cer. de. & in. l. j. in penul. colũ. ff. de testi. in apostillis. & gl. & Archi. in. c. si habes. in ver. bo. idonea. xxxij. q. ij. & in alijs locis. i. quib. j. pro clariori doctrina dic magis ordinatẽ. q. per doc. faciẽdo ex oibus certas conclusio nes. ¶ Prima cõclusio. Testis regulariter non tenetur reddere cam dicti sui. secundũ gl. hic & in. l. solã. C. e. & gl. ij. in. c. sicut. vbi boni tex. de re iudi. & gl. in. §. itẽ solã. iij. q. iij. & Inn. & oes hinc: qd testis non debet esse verborum. i. non debet respondere ad ea. de quibus non requiritur. secundũ ipsos. operatur tamen non parum. si ipse eam reddit quonia ceteris paribus præponderabit eius dictu. secundũ Bald. in. l. presbyteri. ante fi. C. de episc. & cle. & ita tenuisse hoc dictũ alibi. ¶ Fallit primõ ista cõclusio nisi testis fuisset a iudice interrogatus de causa. vt hinc in glo. & ita intellige gl. in. c. si quando. §. de rescrip. in verb. rationabilem secundum Imo. ibi & hic. & adde secundũ Bald. hic. qd iudex interrogatus hoc modo dicẽdo: quid scis. videtur interrogatus etiam de causa: quia indefinita æquipollet vniuersali. ac si iudex diceret: dic omnia quæ scis: & tunc non valeret dictum eius. si non redderet causam: quia implicite interrogatur de ipsa. & ita dicit signanter Bald. se putare. si testis iurauit dicere veritatem. siue fuerit interrogatus de causa. siue nõ. & ita dicit probari eleganter in ca. fraternitatis. in vlti. glo. §. eo. & talis testis interrogatus de causa. non respondens. non facit præsumptionẽ. secundũ Spec. in ti. de teste. §. j. ver. itẽ. qd interrogatus. & Bal. in. l. testimoniu. ff. de testi. in aposti. qd tamen videtur esse arbitrarium. secundũ d. Abb. hic. quib. adde. qd si pars dedisset inter

¶ Testis. Adde tu & dic. quicet testis non tenetur assignare rationem dicti sui. si non est interrogatus. vt hic per Feli. fallit hoc in causis criminalibus. i. quibus nõ valet dictu testis si non assignat rationem dicti sui et non interrogatus. Sal. in. l. sciant cum fu. C. de proba. d. Alex. in cõl. l. iio. & v. inci. vilo processu in forma per potestare Parmæ. in. vij. col. est verum. qd Lud. ro. in l. ait p̄tor. ff. de iurei. limitat istã communẽ opi. vt procedat in causis criminalibus. in quibus venit imponeda poena corporalis. Secus. si effect ca criminalis: pro qua imponetur poena pecuniaria. Et idem tenet ante eũ Ant. de bu. in. c. si. de iur. reur. Sed contra Lud. ro. & Ant. de but. tenuit Imo. in d. c. fi. & do. Ale. in. l. ait p̄tor. per generalitatem. d. l. sciat cõsti. & idẽõ tenet primã opi. indistincte. quia communis.

rogatoria. & omittet petitor super eis. nõ valeret attestations & hoc si interrogatoria nõ fuerint reiecta a iudice. Præterea. vti le est secũdũ do. Car. & do. Abb. hic. vt scribant in actis. Et post publicationem possis opponere attestationsibus. si sint interrogatoria omissa. & allegant Spe. in ti. de teste. §. iam de interrogato rijs. ver. si. item caute. ¶ Et istis adde Ioan. And. in. d. versicu. item quod interrogatus. vbi dixit. quod si inter dolum vel negligentiam iudex non quæret de causa. tenetur tamen in foro pœnitentiã parti. contra quam deposuit testis. non expressa causa: quia expressa dictum eius non nocuisset sibi. dicit tamen. quod in foro iudiciali petito ad interesse. non haberet locum. nisi fortẽ ipse reus confiteretur. & sequitur do. Anto. hic. & etiam in effectu do. Anto. dummodo secundum ipsum confet. quod iudex per malitiam non interrogauit: quia sciebat testem non redditurum sufficientem causam. vel testis hoc confiteretur. quibus casibus credit eum teneri. nedum in foro pœnitentiã ratione culpa. vt p̄ batur ex dicto Innoc. in. c. sicut dignum. cum concor. de homi. sed etiam in foro iudiciali. per l. si quando. C. de testi. & in. l. si filius familiaris. ff. de iudi. vt hic. per ipsum. Pro quo vide. quæ late dixi post do. Anto. & Ana. in. c. tua nos. de homi. & quod nota. Ray. in summa de testi. prope finem. vbi dixit. quod si testis per suum falsum testimonium intulit damnum parti: tenetur in foro conscientia. quod autem dictum est de iudice. intellige sanẽ. dummodo iudex fuerit requisitus. vt interroget. aliã nõ. quia lex vel statutũ stringens iudicẽ. & sub pœna. vt aliquid faciat. qd est ad vtilitatẽ priuatam intelligit si est petitus. vt notant do. Anto. Imo. & do. Abb. in. c. venerabilis. §. de iudi. & Bald. in. l. j. §. magistratibus. ff. de magi. conuenien. & do. Abb. in. c. auditis. in fi. §. de procura. cum concor. quas credo dixisse in. c. excommunicamus in princij. de hereticis. ¶ Sed hanc fallentiam intellige. secundũ Inno. Bal. do. Anto. & Imo. hic: nisi dictum testis probaret causam annexam: puta. quia dixit se vidisse Titium mutare Seio. x. nam de causa scientia non est aliter interrogandus. & si interrogatus eum non reddat. non vituperat dictum suum. quia iam in dicto est expressa ratio. sed iustus potest tamen interrogari. quado vidit quis erat secum: secundũ Inno. qd est nota. dignũ secundum Bal. hic: qui addit. qd si diceret Titiu fuisse secum. & Titius dicat se nõ interfuisse. remanet dictu testis suspectu & inualidu. Allegat. l. j. in fi. ff. quẽadmodum testa. aperiant. & addit. qd si interrogatus qui erat secum. dicat non recordor: & est suspectus. nõ creditur: quia iste interrogationes non sunt frustra. sed causa interceptiendi testẽ ista tamẽ suspicio pertinet ad actũ. & in dubio nõ præsumit. secundum ipsum. & addit qd si fuit interrogatus de causa bis: & semel reddidit bonam rationẽ: puta. de visu. & postea malam. puta de credulitate. videtur qd talis testis intricauerit se ipsum: & nõ p̄bet. allegat. l. qui falsa vel varia. ff. de testib. ¶ Fallit secundõ dicta cõclusio. quado testis non deponit in his. quæ sunt perceptibilia sensu corporeo: in quibus procedit prædicta. sed in perceptibilibus solum iudicio intellectus: quia in talibus necesse est: qd reddat causam: etiam si non fuit interrogatus: secundum Inno. & omnes hinc: quia deponere de his non spectat proprie ad officium testis. Exemplum secundũ Inno. hic: si dicit talẽ esse dominũ vnus rei. nõ dominium solum non percipitur sensu corporeo: idẽõ oportet: qd reddat causam: per quã infertur: an verba iuris fuerint per eum probata. vt quia adiungat. quod emit talẽ rẽ: siue lanam. & fecit illud vestimentum: vel quid simi le. nam secundũ Bal. hic: de dominio non potest reddi directa & immediata ratio per sensum corporis: quia apprehenditur dicta mine alterius rationis: tanq̄ quoddam abstractũ non concretum sensibus. & dicit: quod omnis intellectus doctorum est cum isto dicto Inno. quia causa dominij consistit in facto. i. in cõtractu & traditione facta a domino. in fi. de re. diui. §. si quis a nõ domino. & facta nõ præsumitur ad supplenda dicta testiu: vt not. in. l. j. C. de vsur. merito qd a teste nõ deponit. non probat: quia iuramentũ & depositio testis sunt striãti iuris: & idẽõ si interrogatus su per capitulo: qd res pertinet ad Titium: dicit verum esse: & interrogatus de causa scientia: dicit quia Titius est dñs: ista ratio non probat: nisi adijciat ratio ronis: qd cõsistit in causis facti ordinati ad ius: quia dictu testis debet esse ita clarũ: qd nõ oporteat super eo disputari. &

De testibus.

C. Cũ causam. 158

disputari. & idẽõ ignotũ non probat per ignotius. vt not. in. l. Publica. in fi. ff. de positi. & hic latius per Bal. qui subdit. qd sufficit testem reddere bonã rationẽ. & qd bona ratio. quẽ exigitur a perito vel iurista. per. l. si quis veditor. in prin. ff. de ædi. edic. qui text. est not. ad multa scdm ipsum. & bene. ¶ Et per hanc fallentiam habet vna potissima doctrina in hac materia. quam cõfirmat ex his. quæ pulchrẽ nõ. Bar. in tractatu de teste. in. iij. colũ. ver. testis dixit fundũ. & do. Car. & d. Abb. in. c. cum causam. vbi dicitur. vbi dicitur. qd testis deponens super valore. non probat. nisi assignet causam. etiã si non interrogatus: quia consistit in intellectu. Ad idẽõ qd not. Bal. in. l. pe. quasi in fi. C. de sentẽ. quæ sine cer. quãti. vbi dicit. qd valet sententia lata propter testes. etiam qui non reddiderit causam sui dicti: nisi reddidit causã esse de substantia. vel si testes deponerent de dominio. territorio. districtu iuris decimandi. vel iurisdiccionis. quæ potius ratione intellectus. q̄ sensu corporis percipiuntur. Ita dicit notare Inn. hic. & esse dictũ notabile: tamen multũ vulgare. Ad idẽõ qd nõ. Bal. in. l. solam. in. j. col. C. eo. vbi multũ egregiẽ deducit dicta Inn. hic. concludens qd in Confitentibus in intellectu. testis excedit notissimos terminos officij testis. & efficitur altioris inquisitionis. id est transcenden tis rationem intellectus. quæ ratio potius dicitur iudicium. q̄ testimonium. & idẽõ opus est. qd in obiectis. in quibus nõ est aliquid visibile. nec sensibile. nec tangibile. sed solum intelligibile. assignetur causa facti. ex quibus constet testem scire. & postea subdit Bal. ibidem. qd si testis dicit se vidisse præscribi. non expresso de possessione. nihil probat: quia deponit de iure. non de facto: iuxta gl. in. l. stipulatio. §. hoc quoq; ff. de verbo. vnde oportet. qd dicat se vidisse talem longo tẽpore possidere. & alia pulchra ponit ibi Bal. in. l. cõuentulam. in vlti. col. C. de episc. & cle. vbi inter alia dicit. qd ratio testis vult per ordinẽ fundare dictũ. vt quado deponit de dominio. vel præscriptione. probat si ex his quæ requirunt ad esse præscriptionis. vel dominij. format suum argumentũ. inferendo ex causis facti in suo sensu cadentibus. cõclusionẽ iuris: quia tunc intellectus administratur sensui. & supplet qd deficit in sensu. & allegat Inn. hic. Ad idẽõ vide. d. Car. cõsi. lxxvij. inci. in Dei & c. in causa & quæstione excellẽtissimi legum doctoris. vbi dicit. qd testis dicens simpliciter. qd Titius porrexit supplicationem in tenore & forma. de qua in capitulo fit mentio: nec dicit se legisse. nec aliquid causam dicti sui reddidit. nihil probat: quia regula est. qd qñ testes deponunt super his. quæ non percipiunt sine intellectu. tenent reddere causam sui dicti. aliã nõ probat. & allegat Inn. hic. & per hãc doctrinam Inn. determinat etiã vnã quõnẽ Romanus in. l. sciendũ. in. iij. col. ff. de ver. obli. & vnam Bal. in. l. vnica in. xij. col. ver. vij. qualiter. C. de sen. quẽ pro eo. qd interest. & aliã in. l. si arbiter. ff. de proba. & multas decidit Bald. hic valde vtiliter. & præsertim dũ infert. qd si testis dicit: vidi qd talis erat clericus. non probat clericũ. sed oportet reddere rationem. & si dicit. quia vidit eũ ordinari. probat plenẽ. si autem dicit. qd vidit eum incedere publicẽ cum tonsura & habitu: probat præsumptiuẽ. allegat Iac. But. in. l. si qua per calumniam. C. de episc. & cle. Secus. si non adijcit publicẽ: quia portare habitũ in domo. non facit aliquẽ præsumi clericum: nisi probet. qd superior ei imposuit habitũ: per. c. si iudex. de sent. excõ. in. vj. secundũ ipsum & allegatur quotidie ista doctrina Inn. qd testis nõ habet deponere per verba iuris. sed de ipso facto. ex quo resultat præsumptio iuris. Et ad idẽõ vide Spec. in ti. de syndico. §. j. ver. sed huic obstat. & Io. and. in Spe. de teste. §. nũc vidẽdum. in prima additione. ver. inquantũ tamẽ de articulo iuris. & do. Anto. in. c. cum ad fedẽ. in. v. char. §. de testi. spo. & in. c. licet causam. in. pe. char. §. titu. j. & in. c. sicut. de re iudi. & Bar. in. l. j. in. iij. col. ff. de cer. pet. & in. l. mutũ. ff. de acq. hære. & Bald. in. c. quanto. in. fi. §. de iudi. & in. l. j. in vlti. C. de confes. ¶ Et istam fallentiam ampliat hic eleganter Inno. testis inducitur ad probandum. in quo plurimum laborat ratio intellectus quãtũcũq; consistit in facto: puta. si volo probare aliquẽ ebriũ vel furiosum. nõ ad ista scienda requiritur per spicax inquisitio. & non offerunt se aĩo. nisi p̄ multa & diuer-

sa media. vnde testis p̄t de facili errare: & idẽõ non creditur si bi. nisi assignasset cam. & sequunt hinc do. Ant. Bal. & do. Car. & do. Ab. & Spe. in. d. §. nũc tractandũ ver. idẽõ sentias. & ver. idẽõ quoq; est. & idẽõ circa illud de furore tenet Bal. in. l. furiosum. circa mediũ. C. qui testa. face. pos. & idẽõ de vtroq; dicit Bar. in tractatu de teste. in. iij. col. & idẽõ Bal. in. l. solã. inferẽs gñaliter. quod vbi requirit p̄dominiũ intellectus. supra sensum nõ credit testis. nisi applicet rone cõcludẽtem ex sensu. qd est in omnibus. quæ sunt difficilis. phationis. puta. quia directẽ videri velt sentiri nequeit. vnde putat idẽõ esse. si testis p̄ducereẽ ad pbã dũ adulteriũ: nõ & hoc nõ p̄t videri plenẽ & cõcludẽter scribi per rones intrinsecas. sed per extrinsecas. quæ nõ præsumunt. nisi exprimant: vt in. c. præterea. §. e. & idẽõ dicit. quoties pro dũ cif testis ad probandam inuisibile qualitatẽ animi: puta. demẽtia. fatuitatẽ. vel p̄fundã amicitiam. vel inimicitia: quia oportet assignare rones illatias vel motiuas animi sapientũ. cũ hęc sint inuisibilia & intangibilia. & idẽõ per alia verba extẽdit Bal. p̄bans. quod accidẽtia animi nõ percipiunt momentũ tẽporis. sed ex quodã discursu & multitudinẽ actuum. & dicit. quod furor & dementia sunt passiones cerebri. quas vix cognoscit visus. ¶ Modõ hanc fallentiam tẽpora tribus modis. Primõ. nisi talia cõsistẽtia in intellectu essent talia. quæ possent percipi facili discursu intellectus: quia deponens de ipsis. sine redditione causæ. non petita. non deponit nulliter. itã eleganter dicit Bar. in tractatu de teste. circa. iij. col. ver. Quẽdã enim dat exemplũ in deponẽte de numeratiõẽ pecuniã. nam testis nõ vidit. nisi colorẽ: sed mẽte. corde. & rone percipit. an fuerit argẽtea. vel aurea de facili: & idẽõ valet testimoniu. cũ nõ reddita scdm ipsum. quẽ sequunt hinc. d. Car. & d. Ab. Ex quo infert do. Ab. Car. qd testis inductus ad probandũ famã. vel notoriũ si nõ reddit cam dicti sui. nõ minus probat. & ita dicit se nunc tenere. quus longo tẽpore tenuerit cõtrariũ. quasi ista essent perceptibilia solo intellectu. sed tñ quia modico discursu percipiunt. valet dictu testis. scdm ipsum. Cum quo concordat do. Ant. hic. & in. c. super hoc. & in. vij. col. §. de renun. Sed cõtrariũ tenet hic. d. Ab. & in effectu do. me. quia cognoscere qualitatẽ famẽ vel notariũ. nõ est tale. quod capiat ex cõi hoim intelligentia absq; discursu modico. cũ & apud peritos difficile cognoscatur in debitis terminis. iuxta glo. in. §. qñ. ij. q. j. & allegant Bar. in. l. de minore. §. tormẽta. ver. ḡro statutũ. & ver. vlti. ff. de qñibus. Adde quo ad famam. d. Flo. idẽõ tenent in. l. ob carmẽ. in prin. ff. de testi. & Bar. in. l. quid ergo. §. ex compromisso. ff. de his. qui notantur infamia. & Imo. post. d. Ant. in. d. c. sup hoc. in. xv. col. & Sal. in. l. ea quidẽ in. ij. col. cũ duabus quantibus. ver. ḡro. an testis. C. de accu. & do. Flo. in. l. si arbiter. ff. de proba. do. post Archi. in. c. ij. in vlti. col. de accu. in. vj. & do. Maria. in repeti. c. qualiter. el. ij. q. ix. arti. xxix. cũ duob. sequentibus. de accu. & ibi inuenies ad fatuitatẽ. vbi etiam extẽdit. qualiter debeat testis deponẽde fama. assignare cam. Item quãtũ ad notoriũ. dic idẽõ. vt etiã per do. Abb. in. c. cũ dilectus. in. ij. col. j. de purga. cano. & plenẽ do. Ant. in repe. c. vltra in pe. char. ver. ad scdm qualiter. de eoha. cle. & Bal. in. c. ante fi. §. de iura. calum. ¶ Per hoc etiam dicit hinc. do. Car. quẽ do. Abb. nõ refert. quod si testis deponit super amicitia vel inimicitia. & nõ interrogatus nõ assignat cam. valet eius testimoniu. quia percipit modico discursu per actus extrinsecos. licet Bal. dicat cõtrarium tenere in. l. data opera. C. qui accusa. sed est difficile ad sustinendũ. p̄pter dictam regulã secundũ ipsum Cui adde. quod etiam cõtrariũ tenuit Bal. in. d. l. solã. in. ij. co. vt dixi in præcedenti ver. ampliando fallentia. & fortẽ melius per suas rationes op. tamẽ do. Car. videtur posse p̄cedi. quado testes deponerent de amicitia p̄pria in alium. per tex. notabilem in. c. inquisitionis. ver. & an fides. ibi nullas inimicitiarum causas. de accu. ¶ Secundõ tẽpera hanc fallentiam ex alia subtrili theorica Innocen. hic. dicit enim. quod vbi testis deponit su per his. quæ possunt trahi ad iudicium rationis & ad testimonium sensu corporis. debemus intelligere dictum testis. quatenus in sensu corporis. & si non reddit causam. sustinetur. Exemplum: si testis deponit. quod Titius possidebat. debet enim

exponi. i. de facto tenebat. nā possessio pot esse iuris, que non cadit in sensu corporis, sed percipitur iudicio intellectus, & potest esse quid facti. & idē sentit glo. & Barto. in l. stipulatio ista. §. hoc quoq. ff. de ver. ob. quē allegat hic doc. Quibz adde Bar. idē tenentē in tractatu de teste. ver. testis deponit aliquē possedisse. & d. Abb. in c. licet causam. in. iij. char. s. i. j. & do. Ant. in proemio Decre. in ij. col. & Bal. in l. de quibus. in an. re. pe. colū. ff. de legi. & Bal. in l. j. in prin. C. cōmunia de vsuca. & d. Abb. in c. quoties. ante fi. s. eo. & plene Roma. in d. §. hoc quoq. Et q. in materia equiuoca ad sensum corporis, & ad intellectum, sustinetur dictū testis: vide etiā do. Ant. in d. c. v. fra. in pe. char. ¶ Sed nihilominus per talē testem dicitur probari sufficienter possessio, etiā intelligendo verbū possessio, ab eo prolatum, de possessione facti, quia ex tali detentatione seu possessione, prout est facti, probatum est de possessione, prout est iuris. & sic de possessione naturali & ciuili: quoniam probata detentatione, præsumitur possessio iuris: secundū glo. fi. & Archi. in c. pōtiffices. vij. q. j. & In. in c. cū olim. el. ij. in fi. glo. quā incipit, & malē. de priuileg. & Old. cōfil. excix. incipiente, pro fundamento. & Imol. in c. cum tu. quasi in fi. s. eo. & ibi retuli in verbo, dant aliū modū. & no. Pau. de leaza. in c. in literis. in. ij. col. s. de testi. spo. & Bal. hic, & in l. j. in vlti. col. C. de ser. fugi. & in l. pe. C. de execu. rei iud. & in c. j. in verbo, recuperauerit. de pa. constan. & in l. vnica in vlt. char. C. de cō. fef. cum concor. ¶ Tertio tempera hanc fallentiam, nisi testis deponeret in dependentibus à peritia artis: iuxta. c. causam. s. tit. j. q. si principalis depositio est de re sensu apprehensibili: licet in quantitate apprehensionis adhibeatur iudicium intellectus: valet dictum sine ratione expressa, secundū d. Ant. hic. vnde infert, q. si obfretrix interrogatur, vtrum talis mulier sit arcta, vel pregnās, vel perita in arte cantandi: interrogatur, an aliquis sit bonus vel malus cantator in vtroq. istorū bene respondet dicendo: q. audiui, & q. vidi. nec est necesse, q. aliter per modū peritiae declarat q. sint signa pgnantis, vel bene cantantis, vt hic per ipsum. Pro quo facit qd not. Bart. in l. de etate. in. ij. char. ff. de mino. vide sententia, q. quando testis qui deponit est peritus, sufficiat deponere sine causa. vnde sufficit si dicat se vidisse vulnus, absq. eo qd dicat quare credat ipsum mortale, vel non. ¶ Sed cōtra ista dicta videtur facere decisio Ioā. and. in Spec. tit. de teste. §. nūc tractandū. in pe. additione, quā incipit, hoc ergo intēdit. vbi dicit, q. in testimonio credulitatis debet addi id, qd est causa credulitatis. & idem sentit Bald. in l. solā. in v. q. C. de testi. & facit. c. quoti. s. e. & c. licet. in. ij. eo. vbi ad perfectionē testimonij super parēta non sufficit deponere de credulitate, nisi assignetur causa credulitatis. Et pro hoc multum facit. d. Inno. hic: q. cū ista cadant in notitiam testis primō ex sensu, postea ex difficili discursu intellectus, videtur testis potius velle iudicare, quā testificari: ideō exigi videtur ratio. sed tamen ex dictis do. mei hic, & in d. c. quoties. potest cōcludi, q. testimonij periti valet eo ipso, q. constat eum peritum, & assignat causam sensus, quia vidit. quāuis nō assignet causam intellectus, quare ex visu ita credat. Secus, si non esset peritus, vt not. Bar. in d. l. de etate. Nec ob. q. etiā si sit peritus, requiratur diligens examinatio, secundū Bar. in l. semel. C. de re mili. li. xij. q. istud non alterat depositionē testis. & ita quo ad secundā fallētiā primā cōclusionis. ¶ Fallit tertio dicta cōclusio, nisi agat de reprobando tabellione: q. testes contra ipsum deponentes sine redditione causæ non probant, secundū Bald. in d. l. presbyteri. in vlti. colū. ver. iuxta prædicta. C. de epis. & cleri. & allegat Iaco. But. in disputatione q. incipit, questio talis est, quidā petijt, & fatetur q. aliās non tenetur testis non interrogatus reddere causam dictā in perceptibilibus sensu: sed dicit etiā valde signanter, q. testis qui non reddidit causam non interrogatus, non ita perfectē probat, sicut qui reddit. & ideō tabellio præponderatur talibz. & quod beneno. & videtur sequi Ro. in rub. ff. de arbi. xij. col. ¶ Fallit quarto, nisi consideretur dictum testis, quo ad hoc, vt per ipsum deferri possit iuramentum in casu. c. n. j. de iureiur. & l. admonendi. ff. eo. titu. quia si non reddidit causam,

etiam si nō interrogatus, vel reddere nō tenebat, non probat sufficienter, q. ad hoc scdm Bal. valde solēnitur in c. j. §. sacra mētum. in. ij. col. ver. scias. de cōfue. re. c. i. fe. vnde dicit idem Bal. in l. de quibus. in. xxij. col. ff. de legi. quōd testis nō reddēs rōnē dicti sui, nō debilitat dictū testis reddētis rationem, quin ei qui produxit illum vniciū testē reddētē rationē, possit deferri iuramētum in supplementū pbationis. qd no. accuratē ad limitationē eorū, q. diximus in c. in nostra. in fi. s. eo. vt nō pcedat in casu isto. ¶ Vltimō nota in hac prima cōclusionē, quōd his casibus quibus testis debet reddere cām, intelligit de causa scientiē quomodo scit: nō autē de causa illius actus, quare fuit: licet de illa possit interrogari. Ita dixit Ioan. Andre. in paucis in addi. Spe. in ti. de teste. §. j. ver. itē quōd interrogat. Et ad idem pulchrē Bal. in d. l. solam. in pe. col. dicens. quōd testis deponēs de vendi. interrogatus ad quem finem fuerit facta. & quid erat vēdēs de pretio facturus, nō tenet rōdere. idē in deponētē aliquem percussum lapide, quia interrogatus qd est lapis, vt per eum ibi, & in l. data opera. in. xj. col. C. qui accu. non possunt. & per hoc infert elegantē. d. Maria. in repetitione. d. c. qualiter. q. ix. arti. iij. quōd testis deponens de fama & dicens quōd populus ita dicit: interrogatus quare populus hoc dicat, non tenetur rōdere. & ita tenendū, quicquid in hoc fama dixerit Sali. in d. l. ea quidē. in. xj. colū. secūdū ipsum. ¶ Et ista intelligit do. Ant. hic, nisi cōtra factū, super quo quis testificatur sit psumptio, si non iustificet ex aliqua causa. Nā tūc si interrogetur de causa ipfius facti, sup quo deponit: ex quo tale factū non est verosimile & suspectum, tenet allegare cām aliquā ipsius facti, per tex. in c. super hoc. s. de renū. vbi in teste videt inquirēda ratio, quare quis spōtē renūciavit beneficio, cū hoc nō sit verosimile. sed de isto dicto dicas, vt ibi per Imo. in. xv. colū. vbi in isto exemplo videtur aliter tenere: & quōd sufficiat testē dicere, vidi renunciare. nō interueniente aliquo signo violētiē. & ad illū tex. quōd dicit bonū sit inquirere cām quia forte testis cām scit: nō tūc dicit, quōd si eam non reddat, non probat. Itē intellige vt per Bal. in c. cū super. in vlti. col. s. de confes. vbi dicit, quōd interrogatorium testis debet esse de causis causis: q. cōtractus habet genus & differentias, vt stipulatio tanq. genus recipit sub se multas differentiales species. licet pro causa sit, quādoq. ipsa voluntas. l. si diuertio. ff. de verbo. obli. l. campanus. ff. de oper. lib. si autē cōtractus sit differentia, & nō genus, vt emptio & similes, qui sunt ipsa specificatio. nō est quærendū de causis causis. sed solum de forma cōtractus. In maleficijs autē nō interrogat testis, cur fur fecerit furtū: vel homicidū: sed bene interrogat qualitas, si an dolo, vel culpa, si iudicividebitur, vt ibi per eum. & ista sunt notata ad primam cōclusionē. videlicet q. testis teneat reddere causam: modō per aliā cōclusionē est vidēdū qualiter eā debeat reddere. ¶ Secūda cōclusio. Testis habens reddere cām dicti sui, debet eam reddere ex illo sensu corporis, ex quo percipit ipsum dictū: & hoc est altero ex q. q. sensibus corporis adaptato materiē, de qua agitur. & si perceptibile vno sensu tātū, diceret se percipisse alio: non probaret, tanq. nō assignās congruā causam. Ita dixit hic ordinatē Inno. quem plenē referunt Bal. do. Ana. do. Car. do. Abb. Imo. & Pau. de ca. in l. qui testamento. §. ff. de testa. Bal. & Sali. in l. solā. C. de testi. & Bal. solē niter in repe. l. de quibus. in. xx. col. ff. de legibus. & Bal. in l. data opera. in. xj. col. C. qui accusare. & in repetitione. l. ij. in pe. char. ver. qualiter autē testes. C. de rescin. ven. & Spe. in d. §. nūc tractādū. ver. de auditu quoq. & ver. de odoratu. & ver. de tactu. Et quæ sunt obiecta. v. sensuum, ponit Bal. feriatim in l. nō ignorat. in. vij. col. C. qui accusare. & de hoc etiā per Bal. in l. de minore. §. tormēta. ff. de questionibus. & in l. Labeo. ff. de su. ple. leg. & in tractatu de alluuiō. i. verbo, quoquomō. & Bal. in l. pretia rerum. ff. ad legem fal. & glo. & Roma. in l. quod meo. §. ff. de acqui. pos. & glo. in situ. de gradi. §. fi. & Ioan. And. in c. quorundam de elect. in. vj. & de istis ponebat latē Bartol. in d. tractatu de teste. quem morte præuentus non compleuit, vt refert Bald. in d. l. de quibus. & in l. iij. C. de testibus. & hic vbi plenissimē discutit, per quem sensum debeat testis deponere, &

ponere, & etiam posuit stupendē in rub. C. si ex fal. instr. ¶ Et propter istam cōclusionem, refert Bald. in l. Aretusa. ff. de statu hominū. fuisse ratione naturali reprobatus quendam testem, qui dixit se vidisse stando ad partē, q. Titius de nocte occidit Semproniu. nā interrogatus si ibi erat lumen accensum propter qd videretur, dixit q. nō. & q. probatū fuit, q. illa nō ēte luna non lucebat, fuit reprobatus. Ad qd etiam vide Ang. cōfil. excij. & istis adde Do. i. c. hinc etenim. in. j. col. xlix. di. vbi dicit, q. testis qui dicit aliquē nō videre, reddit sufficientē causam, si dicit illū habere pupillā oculi albam. & vide Bald. in d. tractatu de teste. in. ij. col. vbi dicit, q. si testis deponens de sapore vini dicat, fuit dulce, q. bibi, probat: licet dicat, non gustavi. & vide Do. in d. c. hinc etenim. in. v. notabili, vbi dicit, q. si testis deponens super odore nō reddit sufficientē causam nisi reddat ipsam per se sum narium. & allegat Inn. hic. ¶ Sed istam cōclusionē declara primō, vt non procedat ita strictē in sensu visus, q. ille seruit generaliter omnibus sensibz. Vnde quod caput solu auditu, vel alio sensu, potest dici videri. & ideō saluabif testis assignans causam ex visu, vbi fuit auditus vel alterius sensus, vt est glo. ordinaria in c. testes. in. c. quæ viderit. iij. q. ix. de qua faciūt festum do. An. Cardi. & do. Abb. hic, & Ro. in l. sciendum. in. vj. col. ff. de verbo. obli. & in l. admonēdi. in. xxvj. col. ff. de iureiuram. & do. Flo. in l. ob carnē. §. si testes. ff. de testi. & Pau. de ca. in d. l. qui testamento. §. fi. & do. Ant. in c. tam literis. in. iij. colū. & Ro. & Ang. in aut. de hē redi. & fal. §. huic nobis. in. ij. col. & in l. j. circa princ. ff. de his, quæ in testamento delentur. & ad idem est gl. in c. venisti ad fontem. in verbo, quod videris. de cōsecra. di. iij. Idem Arch. & Ioan. de fantu. in d. c. testes. & Bar. in l. j. §. Labeo. vltra medium. ff. de aqua plu. arcen. & Specu. in tit. de teste. §. j. verficu. item quod non prohibet. & in ti. de teste. §. nunc tractandū. ver. de auditu quoq. & Bal. in l. pe. ff. de proba. & Cy. in l. testium. C. de testi. & Bal. ibidē in. iij. colū. ver. secundo quæro. & in l. iij. ff. de testibus. in apostillis. & Bar. in d. tractatu de teste. in. vj. colū. ver. testis dicit, q. vidit Ange. in l. j. ff. de bono. pos. infanti vel furioso delata. Et pro hoc facit, q. licet sensus visus non sit congruus super his, quæ percipiuntur per auditum: tamen q. saluatur dictum testis vt probet: vt habuimus in c. cū tu. s. eo. exponitur de oculo, vel visu mentis, non autē corporis: cū oculus sit triplex, vt per glo. ij. in c. quorundā. de elec. in. vj. sicut aliquando Iuriconsultus vtitur visu mentali non corporali. i. videmus. cum si ff. de in lit. iurando. & l. si Titio. la. ij. ff. de leg. ij. & ibi not. Bar. in proposito. Ad idem quod eleganter no. Bar. in l. f. c. de periculo notatorum. lib. xj. vbi dicit, q. si testis deponens citra rem perceptibile visu, gustu, vel auditu, dicat: scio: quia tetigi cū manibus. licet non conueniat tactus, probat: quia resoluunt illa verba in sensum congruentem rei, in qua deponit. & sequitur Bald. in l. non omnium. ff. de leg. ¶ Sed quod ista declaratio non sit vera, vide Bald. in terminis in c. præterea. in fi. s. eo. vbi dicit, q. si testis dicat: vidi eos committere carnaliter, cū esset cultrina in medio, nō sustinetur dictum suum: vt ponatur visus pro auditu: quia falsus sensus non potest poni pro vero sensu. & hic est falsus sensus propter impedimentum cultrina. idem tenet Bald. in rub. C. si ex falsis instr. in. j. col. dicens, q. si testis dicit verum esse, q. vidit illum promittere, non probat stipulationem: quia verbum est quid inuisibile, & visus nescit quod faciant aures: ergo dictum testis incongruum. & allegat Io. and. in. c. h. j. de succes. ab intesta. Idem tenuit Bald. in l. vnica. in. j. colū. C. de confes. & Ange. in repe. l. sciendum. ff. de verbo. ob. Et ideō dicit Barto. in l. j. C. de nauibus tyberinis. lib. xj. quōd testis dicens, talis est dominus, quia vidi: non probat, tanquā non vtens sensu congruo. Præterea, nō videtur consonum, q. vbi requiritur odoratus, vel gustus, sufficiat assignare visum, & tamen do. hic simpliciter loquuntur. ¶ Et ideō ex dictis Bal. in l. solam. in. vij. q. & in l. testium. in. ij. q. C. de testi. & in dicta rub. si ex falsis instrumentis. debes considerare, quōd aliquōdo testis deponit de visu in materia perceptibili visu & auditu: puta super prolatione verborum in stipulatione, in quo

adu Titii & Semproniu fuisse illos qui cōtraxerunt, pbatur visu. & verba adaptata ad cōtractū pbant auditū. & ideō deponēs de visu, includit auditū: quia nō potuit videre illos cōtrahentes, quin interfuerit cōtractui. presentia autē arguit intelligentiā, vt dicit in sequenti declaratiōe. & ideō subtiliter intue do hęc depositio per visum, includit auditum, præsertim quia sufficit testē deponere per sensum virtualiter & implicite, iuxta elegās dictū Bal. in l. ij. circa mediū de tēpo. appel. dū dicit, quōd si testis dicit se recordari, q. Titius natus est: ad probādū cuius etatis nūc sit, & hoc assignet: quōd cā scientiē, pbat: quia implicite assignat cām cōcludentē. & facit etiā ratio dicta supra de visu intellectuali, ppter quā do. me. h. e. tenet primam partē. licet fuerit ratio rationis, quā ipse nō allegat in d. l. sciendū. Aliq. verō testis deponit de visu in materia, que percipitur aliter, quā auditu: & tūc tutius est tenere, quōd nō probat. nā dicit Bal. in d. l. testium. quōd per verbū visus, nō creditur ratio gustus: quia sunt oīno differentia ad inuicē, se non cōplectētia. & ideō dicit Bal. in d. l. solā. quōd oportet, qd sensus in quo dicit de visu, sit multū affinis cum sensu ipsius visus. ¶ Secundō declara istā cōclusionē ex eo, qd notat hic do. Cardi. vltra alios, nisi testis diceret se scire: quia fuit præfens, quia quātūcūq. notitia eius de quo attestatur exigit sensum corporis: tū si interrogatus dicit se scire: quia fuit præfens, saluatur eius dictum, intelligēdo quōd percepit per modū debitū mediāte presentia, vt habet in l. testium. C. eo. secundum ipsum. Pro quo in terminis vide Do. in c. vt circa. §. j. in penul. col. de ele. in. vj. vbi dicit, quōd si testis in reddēda causa dicat: scio: quia corā me actus fuit factus. reddit sufficientē cām: quia verbum coram, includit scientiā & intelligentiā, vt ibi in glo. Ad idem vide Ro. in l. j. in. vj. col. ff. de ver. ob. vbi dicit, q. Bar. ibi sup. fluō supplet ad tex. presentē & intelligente: quia illud subintel ligit: quia non dicit præfens, qui nō intelligit. allegat l. corā. ff. de ver. fig. & in l. diē preferre. §. corā. ff. de arbi. sic etiā declarat glo. in l. j. in verbo presentibus. C. de erro. aduo. & in c. presentium. in eadē verbo, de testi. in. vj. Ad idē vide Do. in c. in primis. in prin. in. iij. col. ij. q. j. vbi super glo. in verbo presentē. ¶ Incipit etiam, intelligente. notat, quōd nō dicit actus factus in presentia alicui, nisi ille intellexerit. Ad idē vide Pau. de ca. cōfil. cxij. inci. ad primū q. istū videt dicēdū. vbi dicit, quōd q. notarius scribit actū corā testibus, intelligit & intelligētibz: ob naturā illius verbi, etiā si nō dicatur. allegat tex. in d. l. coram. & glo. reputatā sing. in l. seruus. ff. de bo. pos. c. ti. general. quā ad hoc allegat do. Car. idem tenēs in c. fi. s. de maio. & obe diē. adde ad Bal. in l. testium. in. iij. col. C. eo. vbi dicit idē, qd do. Car. hic. ¶ Et si diceretur, quōd fuit præfens, & tū adiuuit rōdet Bal. quōd hoc nō pot esse: quia testis cōtrariū asseruerat eo ipso, quōd dicit se fuisse presentē, quia presentia arguit intelligentiā. d. l. corā. & cū istis cōcordat pulchrē Bal. in l. j. ff. de aut. tu. & i. d. l. corā. & Bal. in l. heredes palā. ff. de testa. & Bar. Bal. & Sali. i. d. l. j. C. de erro. aduo. & Bal. in l. si nō specialis. post prin. C. de testa. ¶ Ista tū limitant primō, nisi quis deponeret nō de presentia propria, sed de presentia alterius: quia tūc dicere, talis fuit præfens, nō arguit qd hoc dicēs sciuerit eū intelligere secūdū Bal. pulchrē in d. l. j. de aut. tu. per illū tex. & in d. tracta tu de teste. in. vj. col. quē sequit do. Flo. in l. ob carnē. §. ff. de testi. & Bal. in l. j. quasi in fi. C. de bo. pos. secūdū tab. nisi in instrumēto diceret aliquē, fuisse presentē, vt in dictis locis. & p Pau. de ca. in d. cōfil. vel nisi in casu, de quo per Bal. in c. vnico, in fi. de cōtrouer. inter do. & vasa. & in rub. C. si ex fal. instru. ver. ego vidi quōd Titius vidit. ¶ Secūdō limitat, nisi quis vel let pbare aliquē cōfessisse: quia nō sufficit dicere, quōd præfens fuit: secundū Bal. in l. j. §. voluntate. ff. solu. matri. & in l. si fue. in. ij. q. C. ad Velleia. & in l. si. §. necessitatem. C. de bo. quæ libe. ¶ Tertio, limita ista non procedere in statotis secundum Do. in c. in primis. præallegato. vbi dicit, quōd si statutus vult, quōd actus fiat in presentia alicuius, non sufficit pbare, q. fuit factus eo presentē, nisi probetur intellexisse, quod non credo verum, tum propter prædicta: tum quia verba statutorum interpretantur secundū ius cōmune. l. si serui vestri. C. de noxal.

&c. e. e. dilectus. s. de consue. ¶ Quarto limita, dummodo testis dicat vera esse: quia interfuit, & non dicat vera esse: secundum Bald. hic eleganter. quod non sequitur, interfuit, ergo audiuit. allegat notata in l. j. C. de erro. aduo. & est dictum bene notandum. & dicit Bald. in l. j. quasi in fi. C. de bo. pos. secundum Iac. but. q. ex predictis non infertur, quod sufficiat dicere, scio: quia sensu, non percipiendo sensum, quasi nomine sensus aliquando ponatur pro intellectu, & ideo talis non est incerta, ut per ipsum hic & in l. testium. in. iij. col. ver. iij. quaritur. C. de testi. & ista sunt vtilia ad iura punientia presentiam in actu: quia intelliguntur de presentia & intelligentia ex proposito, ut per glo. & do. in cle. j. in verbo, presentiam. de bap. quae est notabilis glossa. ad iura in eu allegata. & ad dictum Inn. in c. continentia. contra de clerico percus. de eo, qui assisit maleficio armatus. ut tetigi in c. sicut. de homi. ¶ Tertio declarata ista conclusionem, nisi testis in materia perceptibili per sensum, adduceret rationem, quae argueret praesumptiuem sensum: ut probatur ex dictis, & ex eo, quod solet dici de teste, qui pro ratione de causa dicit, scio: quia sum vicinus, vel consanguineus: quia probat, & tamen non allegat aliquem sensum corporis. & solenniter declarat Bar. limitando propriam Inn. in l. j. in. iij. col. ff. si cer. pe. vbi oino vide. & dicit quod quavis in tali ratione non exprimitur sensus corporeus: tamen exprimit id, propter quod ad sensum corporeum in praesumptio ne deuenit: ut per eu & omnes alios. ibi. & Bal. in l. conueniencula. in. vij. col. C. de episc. & cler. & do. Flo. in l. iij. ff. de testi. & do. Abb. in c. literis. de praesum. per illum tex. & Ang. in aut. de testibus. in fi. principij. & Spec. in ti. de emp. & ven. s. antepe. in fi. & Bal. in l. j. in. vij. col. C. de seru. fugitiuis. & Imo. in c. postq. s. de elec. & Bal. in l. data opera. in. xj. col. & in l. j. C. de collu. deteg. & Bar. in l. de atate. i. iij. col. ff. de mino. & Bal. in l. testium. in vlt. col. C. de testi. & in l. de tutela. C. de in inte. restit. mino. ¶ Vltimo in hac materia pro aggregatione quorundam vtilium, quae restant, non primo ex dictis Bal. hic, quod mors potest probari per visum, dato quod mors nihil sit: & quod nihil est, & videri non potest, & separatio animae videri non possit: quia potest videri separata esse, eo quia corpus non sentit, nec mouetur, ut hic per ipsum. & in d. l. conueniencula. quasi in fi. Idem dicit Bald. si testis vidit eum sepeliri, postea dicit secus, si vidit eum semimortuum: quia non probat mortem. Idem dicit secus, si diceret, non poterat: secundum Bal. in l. quod certatu. per illum tex. C. de posth. heredi. idem dicit Bal. hic, quod si testis dicat, vidi talem percuti cum signo, & cicatrice. probat percussione solam: quia cicatrix non consistit in cognitione momentij, sed in consideratione temporis futuri, quae pertinet ad medium. Item dicit quod si testis dicit, vidi talem percuti inter duo confinia, non designat locum certum, sed communem: & in hoc fundat iurisdictionem vtriusque iudicis. Secus, si illa verba non supponeret pro loco, sed pro intermedio. & allegat glossa. in c. licet in regulis. xvj. q. iij. ¶ Item dicit, quod si testis dicat, dico omnia esse vera: quia omnes sic dicunt, non probat: quia causa est valde diuersa a dicto, nec habet consequentiam vnum ab altero. ¶ Secundum nota ex eo, quod dixi paulo ante, quod sufficit quod dictum testis concludat praesumptiuem praesumptioe iuris tali, quae sufficiat: quauis dicatur, quod aliter debet concludere. in praesentia. s. tit. j. ita formaliter decidit Bart. in d. l. j. ff. si cer. peta. Pro quo vide elegans dictum Bald. in c. tertio loco. in. iij. col. s. ti. j. vbi dicit, quod si testes producti ad probationem emologatione laudi, dixerunt verum esse, & interrogati de causa scientia, dixerunt partes dixisse quod erant contentae, probat: quia dato quod non reddat rationem per sensum corporis. s. per visum, & auditum: tamen benigna interpretatioe inspecta, satis videtur hoc asseritum. Nec est mirum, quod propter celeritate locutionis, interdum media proposito teneatur: secundum ipsum. cui adde Cy. ibi dixi. & quod ipse no. i. l. j. circa medium. C. de tempo. app. & in aut. quas actiones. in fi. C. de sacrosan. eccle. ¶ Tertio nota, quod si testis dicit se tamen scire, quod Titius occidit Seium, nisi declaret se per rationem visus, non probat: quia loquitur aequiuocum & obspere: cum sciamus etiam quae non vidimus: secundum Inno. in c. si. s. de iura. calu. sed si dicit verum esse,

quod Titius occidit Seium, probat, si non est interrogatus de causa scientia: quia veritas non est aliud, nisi res visu percepta, & in memoria retenta, ut fing. no. in l. j. in prin. ff. de aqua plu. ar. cen. ista sunt verba Bal. in d. c. si. in fi. de iura. calu. & dicit not. hoc meum dictum nouum. ¶ Quarto nota, quod si statutum diceret, quod testes deponetes contra bannitos probent, licet non reddant eam de causa sui, non valet, secundum Bal. in l. si non speciali. ad fi. C. de testa. quia est contra ius naturale, nisi exponatur malam. in no. conclusionem de necessitate, verosimilem tamen: ut ibi per eum. Pro quo faciunt, quae habuimus in c. ij. s. ti. j. & hic adde Bal. in l. ij. in. ij. col. C. quod si quis vel priuatus vbi dicit, quod non est tutus in teste, quod ironice deponat. ¶ Quinto nota, quod si testis dicit se recordari de quodam antiquissimo facto eo quod ita reperit in suo memoriali, quod tunc scripsit, sicut faciunt proreeta: talis redditio causae est bona: quia per scripturam memoria perpetaatur: & maxime eius, qui interfuit. ita dicit Bald. in l. iubeamus. in vlti. col. per illum tex. C. de testamen. ¶ Sexto nota, quod testis qui non fuit interrogatus de causa scientia, potest repeti ad partis instantiam super causa scientia: & alij interrogatorij, dummodo pars prius dedisset interrogatoria. Ita notat Imo. in c. per tuas. in. j. colum. eod. ¶ Septimo vide Bal. in l. edita. in. xxxij. col. ver. sepe accidit. C. de eden. vbi dicit, quod tunc homo deponit ut homo, quoniam deponit ut ipse ratio, quae est boninis forma intellectiva. Qui vero non deponit per rationem interrogatus de ipsa, deponit ut petiit. & quod depositio est idem quod quaedam ratio intellectus, ut de dno. de literatura, de habitibus anime, ipse positio interrogat tacite teste de ipsa ratione. & ideo nisi reddat ratio, vbi positio est de inuisibilibus & insensibilibus, testis non probat: quia talia nesciuntur per vniam viam: sed per plures. & iudici est incertum de ratione motiua testis: quia quod potest multipliciter coniecturari, est incertum: & ratio incerta, non probat. in praesentia. s. tit. j. Secus, si positio effet de re visibili vel sensibili, quia cessat dicta incertitudo, ex quo est vnica via scientiae: secundum ipsum, cuius verba bene not. p. doctrina. Et adde, quod si est eadem ratio cum dicto testis, non probat secundum Bar. in l. ff. de offi. procu. C. s. ¶ Octauo inquam tamen tangit hic d. Abb. de teste cequo, vel deontate de auditibus medio pariete, adde quae dixi in c. preterea. in fi. s. eod. & dicit hic do. Car. quod in perceptibilibus auditibus, testis habet notas voces contrahentium, probat allegat glo. iij. q. ix. testes. Et si opponeretur, quod potest decipi. respondet & bene, quod etiam visus potest decipi. c. nec aliqua. xxvij. q. j. sed non est praesumptio. & similitudine vt in Bal. in d. l. conueniencula. in pe. col. ¶ Et scias, quod in hoc latius insitit hic do. meus, sed teneo quae dixi, ut si ipse etiam ponit, quomodo deponit super negatiua. De quo tetigi in d. c. ter. loco. & in c. ex tenore. s. eo. & non extendo, quia multa dicta sunt, & dicuntur hic pertinentiora. ¶ Postremo circa ista tangit hic d. Ant. & do. Abb. de quibus sensibus posset notarius esse rogatus. De quo vide semper Ioan. Andre. a quo ipsi non recedunt in addi. Specu. in titu. de instrumen. editio. s. restat. in penul. col. ver. quare in additione quae incipit not. quod non sufficit. De quo etiam per Bal. in rubri. C. de fin. instru. in. vij. col. ver. sed nunquid notarius. & Fede. consil. clxij. incip. lex dicit. & dicit, quod notario creditur de gestis ram eo. Et ideo non solum de visu & auditu potest esse rogatus, sed de gustu, odoratu, & tactu proprio non potest conficere instrumentum. & est glossa. in verbo, absunt. in aut. de instru. cautela. & si. s. si verum moriatur. & licet habeat vim testis. l. Domitius. ff. de testa. tamen esset solus in dicto suo. Vnde potest dicere in instrumento, quod tales dixerunt vnum amarum. de suo autem gustu non habet facere instrumentum, licet maior esset praesumptio, si adderet se gustasse, & sic iuenisse. de quo etiam per Pe. de Anc. in cle. j. de mag. & Bar. in l. j. s. circa prin. ff. de ver. ob. & Bal. in fi. de ver. obli. circa prin. & poterit facere instrumentum super constitutionibus in iure. An vero circa continetia factum tatum, vide Spec. in ti. de syndico. s. fi. ver. sed huic obstat. & Do. in c. si quis iusto. p. in. iij. co. de ele. in. vj. ¶ In ea glo. ibi: non tenet respondere. de hoc, an testis teneat dicere se esse criminisum. dic vt hic per omnes scribentes, maxime per Imo. & Abb.

Imo. & Abb. per glo. & Archi. & do. in c. quareddu. secunda. q. vij. per Inno. in c. dudum. s. de ele. & in c. inquisitionis. de accusa. per Specu. & Ioan. and. in titu. de teste. s. tam de interrogatorij. verus si. ver. porro. per glo. in verbo, confelsi. in. c. j. de excep. per Bar. in l. j. ff. de offi. assef. per glo. in c. iudicate. xxx. q. v. & Arch. in c. in primis. ij. q. j. per illum tex. in ver. de personis. per Bal. post Inno. in c. cum super. s. de confes. per do. Flo. in l. iij. circa prin. ff. de testi. per do. plenem in c. ex penitentibus. in. ij. col. l. distin. per Barto. in l. si duo patroni. s. idem Iul. in fi. ff. de iureiu. & in l. si quis libertatem. in. vj. col. ff. de peti. here. & in l. iij. s. hoc autem. in fi. iij. q. ff. de dam. infec. & Bald. in l. ij. s. quod obseruari. C. de iura. calum. & in l. coparationes. in. vij. notabili. C. de fide instru. In quibus locis communiter tenetur, quod testis non tenetur respondere ad aliquid, per quod sua turpitudine detegatur, ut est crimine, infamia, excommunicatio, & similia. Ad alia vero ipsum inhabilitantia a testamento, respondere tenetur: ut est paupertas, consanguinitas, seruilis conditio, & similia. De quibus per Bald. in aut. si dicatur. in. ij. col. C. de testi. & procedit ista conclusio, etiam si interrogetur de crimine, quod dicatur esse publicum, seu manifestum: secundum Inn. in c. ij. s. de cofes. Cui non obstat quod scribit Bar. in l. Marcellus. s. ff. reu. amotarum. vbi facit differentiam, an crimen testis sit manifestum, vel non. & si turpitudine est detecta, non dicitur se prodere: quia respondet hic eleganter Imo. quod Barto. loquitur de interrogatione, quae fit a parte producente testem: quia cogitur respondere de crimine testis, ut firmitat Spec. in d. s. iam interrogatorij. ver. antepe. propter iuramentum calu. in quo inter caetera iuratur, quod non grauabit aduersariu onere probandi, sed verum confitebitur, qui respectus non procedit in teste. Nec ad hoc potest respondere: tamen cum hoc sit extra articulum, quo iurauit, & de hoc non agatur inter partes: si tamen confiteretur crimen, crederetur sibi: secundum Inno. in d. c. inquisitionis. & dixi in c. de testibus. in prima declaratione. s. eo. vbi adde Pau. de leaza. idem tenentem in re. c. testimonium in. iij. col. eo. & Bart. in d. s. idem Iulianus. in fi. & Do. in d. c. ex penitentibus. ¶ In eadem glo. ibi: personas ligantium. not. quando testis debeat cognoscere illos, pro quibus testificatur. De quo plenius hic per do. Ant. Imo. & do. Abb. & Bart. in l. si ad fi. prin. C. de iure delib. & ibi per Bal. in x. col. ver. vltimus no. de tabellione & in l. sola. in. v. col. & per Archi. in s. testium. iij. q. iij. in fi. C. de tranfac. & eleganter per Ioan. and. quem oes sequuntur in addi. Spec. in ti. de teste. s. j. in. x. col. ver. Item quod prohibet. & in effectu dicitur, quod testis debet cognoscere partes, quoniam deponit de facto ambaru: puta, de emptione & venditione. si autem de facto vnus: puta, quod posedit, sufficit quod illum cognoscat. Si autem de facto neutrius, puta quantum valuit frumentum, ne expedit quod aliquem cognoscat. idem de testibus descriptis in instrumento, nisi esset inuentariu: propter tex. in d. l. si. vel nisi statutum aliter prouideret, ut Bononia: secundu Ioan. and. vbi. s. a quo. d. Abb. recedit in vno: quia dicit quod in instrumento non requiritur, quod cognoscat partes. intelligit hoc quo ad notitiam precedentem. sed tempore contractus dicit se non videre, quomodo possit testis esse rogatus, nisi capiat notitiam contrahentium, cum ita sit, quod oporteat teste esse rogatum. l. haeredes. s. in testamentis. ff. de testa. & adde secundum Bal. hic, quod si testis deponit de furto asini vel bouis, vel interrogatus dicit, quod ipsum asinum cognosceret si videret, debet ostendi forma non mutata. & qui non vult ostendere, haberetur pro confesso secundum ipsum. & de alia re, puta libro, vel simili, quod bene no. ¶ Et adde, quod non est necesse, quod testes quos mafarius contra te producit ad probandum maleficium, cognoscat interficientem, vel interfectorem: secundum Bald. in d. l. solam. in. v. col. & Flo. in l. ob carmen. s. ff. de testi. alleg. glo. singu. secundum eos in c. libellorum. ij. q. viij. & vtriu ista habeant locum in notario vide Bal. in rub. C. de fin. instru. in. vj. col. & istis adde Archi. in c. canonica. iij. q. v. vbi dicit, quod testis incognitus non admittitur in criminalibus, nisi approbatur. Secus dicit in ciuilibus, & allegat Inno. in c. inquisitione. ¶ In ea glo. in fi. ibi, & ipse eadem forma. facit tex. & ibi Barto. in l. si cum exhibisset. ff. de public. & dicit idem, si dubitatur de vase: secundum Bart. in l. qui vas. in prin,

ff. de fur. & adde glo. iij. s. testibus. in verbo, ex tempore. quae dicit, quod si testis est suspectus, potest interrogari de qualitate vestitum. Idem Spe. in d. s. iam de interrogatorij. ver. item p. de tempore. vbi etiam dicit, quod tunc potest petere iudex de formis hominum, & alijs circumstantijs. & vide glo. in l. j. ff. si ex noxali causa agatur. quae dicit, quod pars potest petere, ut res de qua litigatur, exhibeatur in iudicio, ut testes eam cognoscat. & istis adde tex. & Bald. in l. ad recognoscendos. C. de ingenuis & manumisis. ¶ In gl. in verbo, tempore in fi. tenenda est prima exceptio glo. f. de tempore actus vel contractus secundum do. Cardi. & alios hic, per. c. nihi lominus. iij. q. ix. vbi etiam est optima glo. vera est tamen secunda expositio glo. Item & tertia, exponendo de tempore vel mora. quod dicit vt not. v. q. v. vlti. vbi dixit glo. notabilis, quod testis repente loquens, videtur mendax. Et etiam si multum consistat in mora, videbitur dubius. & de illa glo. tanquam singulari facit mentionem. d. Abb. in procemio Grego. j. col. & Ro. in singu. cccclvj. do. Ant. do. Cardi. & do. Abb. hic. & vnde seruare debet medium. c. ponderet. l. di. & not. bene ex ista glo. quod vbi actus non est iterabilis, si testes diuersificat in tempore, etiam vbi non tenetur dicere de tempore, non probant. Exemplum habes per gl. quae idem tenet in d. c. nihilominus. secus si actus est iterabilis: quia concordantur per tex. cum materia in c. cum tu. s. eod. ¶ Vtrum autem testis tenetur deponere de tempore, quo gesta fuerunt ea, de quibus deponit. dicit, vt hic per doct. & per do. Flo. in l. iij. s. idem. ff. de testi. per Bal. in l. j. in vlti. col. ff. eo. in apostil. per Bar. in l. non exigitur. s. diui fratres. ff. de iure fisci. per Bald. in l. data opera. in. xj. col. C. qui accusa. & in c. ij. in fi. s. de confes. per Bar. & Ange. in l. in summa. s. idem Labeo. ff. de aqua plu. arcen. per Bar. in l. non est necesse. ff. de proba. per do. Anto. & do. Abb. in c. cum Ioannes. de fide instrumen. per glo. in l. ob carmen. s. in. ff. de testi. & do. Anto. in c. fina. in antepe. colum. s. de consuetu. & conclusio omnium est, quod non, per d. c. cum Ioannes. vbi etiam probabitur, quod valet dictum testis, etiam si diceret se non recordari de mense, vel de anno, quod est menti tenendum secundum Bal. ibi, quia annus facilius menti commendatur, quam dies. & quod valcat testimonium absque tempore actus gestij, tenet Archidi. in d. c. nihilominus. in fi. & Bar. in l. si librarius. ante medium. ff. de regu. iur. allegando glo. in l. testium. C. de testi. imo dicit Barto. in d. s. idem Labeo. quod si testis non est suspectus, non est interrogandus de tempore. & cum istis concordat Bal. in l. j. in. xx. col. C. qui accusa. non pos. dicens, quod de die facilius est obliuio, nisi sit insignis. & dicit bea. Tho. secunda secundae questio. lxx. articu. ij. vltra medium, quod probatio non vitatur, si vnus testis alferat de determinatis, de loco & tempore, alius dicit se non recordari. Ad quod etiam vide Bal. in c. ab excommunicato. in penultima colom. s. de rescrip. & dicit etiam, quod si vnus testis diceret de mense, alter de septimana, vel vnus de domo, alter de camera: non minus probant, secundum Archi. in d. c. nihilominus. ¶ allegat Innocen. in dicto. c. qualiter. el. ij. ¶ Ista limitantur non nisi tempus esset de substantia probationis, prout in casu. c. ex tenore. s. eodem vbi ita dicunt etiam docto. vel in casu ele. fina. de rescrip. cum simili. vel in casu, de quo per glo. in c. duobus. de rescrip. in. vj. & in c. si a sede. de praeben. eod. libro. & in l. Titius. s. Lucius. in ver. hora. vj. abesente caelo. ff. de libe. & posthu. quoniam tunc testis non exprimens tempus, non probaret: secundum omnes hic. & facit tex. in l. si quis libertatem. ff. de peti. here. & in c. Abbate. s. penulti. & ibi per Do. in. iij. col. de re iudica. lib. vj. ita etiam not. Bar. in l. non solum. s. sed vt probari. ff. de ope. no. nuncia. & Bal. in l. matrem. circa medium. C. de proba. & in l. testium. in vlti. col. C. de testi. & Inno. in d. c. qualiter, in fi. j. col. & Specu. in d. s. iam de interrogatorij. ver. item de tempore. post prin. & Archi. in d. c. nihilominus. & Ange. consil. clij. & ibi consuluit, quod si petens mutuum, & deducit mutuum fuisse factum certo mense, si non probat de illo mense, succum bit. & vide Rotam in nouis. deci. cxlvj. incipien. item procurator. vbi dicit, quod habens probare tempus, non tenetur probare horam. Quod tamen fallit in casu, de quo in d. c. duobus. & vide Bal. in l. j. circa fi. ver. moueo tale dubium. C. quib. res iud. no. nocet. vbi dicit, quod si vnus testis dicit factum de nocte, alius

dicat intra diem & noctem: non probant: qd sunt singulares. & idē dic, qn locus est de substantia, & vnus dicit se non recordari, & alius sic, secundū Bal. in. d. l. testiu. in vlti. col. ¶ Sedō limita, nisi testes interrogati de tpe, dicerēt oēs nō recordari: qd redunt suspecti secundū Hosti. in. c. ex tenore. s. e. quē sequit do. Ant. ibi & hic. & Io. i. d. s. iā de interrog. ver. & nō videt habere præmeditatū sermone, ppter qd testes carent fide. l. iij. s. ff. de testi. & iij. q. iij. s. fi testis. ver. itē in testib. no. Bal. in. l. j. in prin. C. de emenda. Iustitia. Codi. & Spe. de teste. s. j. ver. itē qd dicit. idē in oibus. & in s. nūc tractādū. ver. sed pone, qd produxi. & bea. Tho. ij. ij. q. & ar. præalle. vbi dicit, qd discordia in aliquibus minimis substantiālibus, facit testimoniu credibilis: qd cōcordia oimoda in oibus reddit dubiū de præmeditatione. & hæc intellige, nisi de vnitāte actus cōstaret: puta, per confessionē partis: qd si testes dicerēt se nō recordari. tñ producēs nō succūberet: vt pbat in. d. c. cū Ioānes. ver. anni verō. iūcto ver. respōsionē istā proponēbas. ¶ Et istis adde, qd si testis deposuit dictū, deponēdo de loco & tēpore & interrogat de rōne reddat eā sine loco & tpe, nō vitiat dictū: qd videt tacitē subiūgere de eodē loco, & tpe, secundū Bart. in. l. Labeo. in vl. col. ff. de sup. leg. Et adde, qd testes magis tenent dicere de loco, qd de tēpore: qd vnū melius retinet mētē altero: secundū Inn. in. d. c. qualiter. quē sequit Bal. in. l. presbyte rila. j. in fi. C. de epis. & cle. & super vno cogitabis, videlicet qd si testis interrogat de tpe, vel loco, nō dicat se nō recordari: sed dicat se nescire: qd videt, qd nō pbat: nisi forte diceret se nescire tunc: qd etiā tradita obliuioni ignoramus. ¶ In gl. in ver. compellat. ibi: haberi pro producto. tene mētē perpetuō, qd testis habet p pducto cōtra eū, qd dolo pstat causam, ne pducat. & idē sentit gl. fi. & ibi clarius do. Ant. in. c. peruenit. el. ij. tit. j. vbi dicit, qd statur iuramento partis de cōtētis in ipso instrumēto per aduerfariū lace-rato. & idē no. Bal. in. l. fi de possessione. per illū tex. C. de proba. & do. Ab. post Hosti. in c. accepim. j. de fide instru. & Spec. in tit. de teste. s. satis vt litem. in fi. Bene facit. c. fi quis. de cleri. xij. q. ij. & c. cū olim. s. de offi. deleg. & c. h. j. de iniur. & talis impediens punitur extraordinariē: secundū do. Abb. hic. & Ioan. and. & do. Abb. in. d. c. accepimus. siue impediatur per se, siue per alium, cui mandauit, vel cuius factū possit impedire, per. c. ficut nobis. j. de symo. & per. c. cōstitutus. j. eo. Secus, si ab inimico vel ab amico ipso sine fraude resistens, per. c. quia præfulatus. allegatum in gl. prædicta intelligunt doc. ¶ Est tamē vna differentia, quando impedimentū præstat per alium apparente consensu principis: & quando non appareret. Sed præsumitur quantum ad causam criminalem & ciuilem: qd primō propter hoc solū non habentur testes pro productis per. l. seiant guncti. C. de proba. & sic loquatur. c. constitutus. j. ¶ Secūdo casu pcedūt prædicta. Quādo aut factū ab amico, vel propinquo, præsumat factū de consensu principalis: dicit vt

¶ Attestationes nul-læ. Ad deru & dic qd quādo in testibus adest talis defectus qui nō pōt consensu partium conuallidari, vt qñ testes sunt recepti antelut. contest. vt per Inn. in. c. signi ficauit. de testib. quē sequitur Bal. in auct. h. si quis in aliquo. in vlti. col. C. de eden. tunc et si partes cōsentit vt attestatiōes iste sic recepte valeat, tñ nō conuallidantur. ita, d. Alex. in l. j. ff. de fer. licet Hosti. in. d. c. signi ficauit. teneat con trariū, & malē. Ad de etiā, qd si testes sunt corrupti pecunia, nullitas dicit talium testimonium non pōt cōi cōsensu vtriusque partis comprobari. Ita Bar. in auct. h. qui semel. C. de proba. in pe. colū. col. in fi. & d. Ale. in. d. l. j. ff. de fer. tamē cōtra Bar. te nuit. d. Ias. præcep tor meus. i. d. l. j. in. iij. col. in versu, ego dubito.

hic per do. Abb. distinguētē actum memētaneum à successiuo. & ipsum retuli quibusdam additis in. c. Petrus. ver. secundū fallit j. de homi. & fortē dicitur in. d. c. constitutus. & ista dicit domi. Abb. hic esse quotidiana, & non discussa ab alijs. & nota, qd talis subtrahens copiam testimonium, non perdit causam, vt dixi post Bal. contra Inno. in. c. intima. in fi. s. eo. imō fortius dixit Ioan. An dre. in. c. peruenit. el. ij. tit. j. qd talis testis ex toto non debet haberi pro productō. Vnde si vnus de suis testibus impeditur, & alius producitur, non sufficit ille solus ad obtinendū, sed fortē defertur sibi iuramentum, iuxta. c. vltimū. j. de iure iuran. & sequitur do. Abb. hic. sed fortē non præsumeretur hoc dictum: quia si prædicta sunt vera indistinctē, prout indistinctē dicitur, nō apparet vna voce, vel ratio quare non debeat obtineri: ex quo ille impeditus habetur pro productō. ¶ In glo. final. ibi: sed illud non credo. vltra solutionem glo. quæ diuina, dicit secundū Ant. & Imol. hic, quod vbi attestatiōes sunt publicatæ, bene probant in alia instantia. Secus, vbi non sunt publicatæ: quia tunc non probant, nisi partes consentiant. & ita hic, vt not. in. c. causam. el. j. in secunda fallentia secundæ regulæ. s. eo. sed tenendo, quod attestatiōes essent nullæ: ex aliquo facto, vt videtur tenere do. Cardi. & domi. Abb. hic supplen. ad verb. publicatæ. maxime colligit Innocen. vnum. quod attestatiōes nullæ possunt haberi iura: per consensum partium, & non solū expressum, sed etiam tacitum & hæc decisionem Inno. pro solenni approbant Bal. do. Anto. do. Cardi. do. Abb. & Imo. hic & Rota in antiquis deci. cl. xij. incipit. item not. & in nouis deci. c. xlix. incipit. item si auditor. & Bar. & Bal. in. l. j. ff. de ferijs. & Bal. in. l. fi. in princip. C. de testi. & Bal. pulchrē in. l. non ignorat. in fi. C. qui accus. & sentit Bal. in. l. ad testium. s. conditionem. ff. de testi. & Bartol. in auct. at qui semel. in vlti. col. C. de proba. & istud est tenendum: quia bene probatur. j. c. proximo & in. c. constitutus. el. ij. & in. c. tuis. j. eod. quis lmo. aliud dicat in. c. significauit. j. eo. quem sequitur do. Anto. ibi. & Bald. in auct. si quis in aliquo. in. j. col. C. de eden. sed Hosti. & Imo. in. d. c. significauit. dicunt Inno. melius loquutum hic. ¶ Fallit primō, istud generale dictum Innocen. de approbatione actus nullius, nisi partes vellent approbare concernentia ordinem iudicij, puta defectum litis contestationis, & similia quod non possunt: quia talia non sunt in earum potestate, sicut attestatiōes: secundum Inno. & omnes prædictos hic. & Barto. in. d. l. j. de ferijs. per ea, quæ habentur per glo. & doct. in. d. c. de causis. s. de offi. delega. & in. c. fi. in verb. illustrium. de re iudic. in vj. & in. c. statutus. ij. q. j. cum concor. Dicas tamen, quod licet partes nequeant ratificare acta nulla, quæ sunt de substantia iudicij si tamen dubitatur, an talia acta interuenerint, statur assertioni partis, per tex. singula. in. c. fina. & ibi dixi. s. titul. j. ita not. domi. Abbas. hic: & est dictum domi. Cardi. hic: licet ipse non dicat. & idem dicit domi. Cardi. de confessione ipsius rei, qui potest sibi præiudicare in hoc. Nam statur confessioni, etiam si rrocessus, non teneat. c. Pisanis. de restitu. spolia. secundum ipsū m. ¶ Fallit secundū dictum Innocen. hic: nisi sit defectus in recipiente testes: vt quia sit iudex incompetens: quia consensus partium non validat gesta ab eo. sed dictum Innocen. procedit post receptionem factam à vero iudice. Ita determinant do. de Rota. in nouis. si. conclu. c. xlix. præallegata: quia vbi deficit fundamentum & c. j. q. j. cum paulum. cum simili. & idē dicunt, quod si auditor datus in Romana curia, commiserit alteri receptionem testimonium: & ille subdelegauit, non valet receptio: licet partes approbent. & dicit ibi collector, quod propter dictum Innocen. hic libenter substituit illam examinationem, propter expensas in ea factas: sed non potuit: quia in illo casu dictum fuit non procedere dictum Innocen. hic. & licet domi. Cardi. & Imo. hic non facta mē tione de ista decisione Roma. teneant de directo contrarium, vō lentes etiam tacitum consensum sufficere. licet Bal. tangens hic requirat expressum: tamen fortē in practica prævaleret opinio. Rota. & facit quod not. domi. Cardi. consil. lxxij. quod incipit, omnis à me. quem retuli in. c. qualiter. el. j. versicul. fallit quindō j. de accusatio. ¶ Extra glo. propter istum tex. in princip. tangit hic solus domi. Abb. vtiliter & eleganter, an & quando possit iudex committere alteri examinationem testimonium, in alio loco. vel debeat ad

C. Cum causam.

De testibus. 161

debeat ad se eos aduocare. sed ex dictis suis & aliorū alibi, not. duas conclusiones magis generales: in quibus expeditur hic, & etiā quādo in eodem loco possit examinatio alteri committi. ¶ Prima cōclusio. Nō potest iudex in causa criminali examinationē testiu alteri committere. Ita no. Bal. Cyn. & Saly. in auct. apud eloquentissimū per illū tex. C. de fide instru. & glo. in. ver. ciuili. in cle. j. vbi bonus tex. de offi. deleg. & est text. cū gl. in. c. ij. in ver. prohibete. de iud. in. vj. & in. l. iij. s. diuis. ibi, nam ipos interrogare soleo. ff. de test. quā. l. ad hæc no. Bal. i. c. fi quis testiu. in principi. s. eo. idē tenet gl. in. c. j. tit. proxi. & gl. pe. in. c. j. constitutus. j. de fideiuf. & gl. iij. i. c. at fi clerici. s. de iud. & Inn. in. d. c. fi. qui & videtur ampliari, etiā si consuetudo esset in cō trariū: quia non valet, vt sentit gl. ij. in. c. testes. iij. q. ix. ¶ Fallit ista conclusio. Primō, nisi persona examinanda non posset venire ad iudicē, & iudex sit persona multū honorata, vt probat tex. sing. i. d. c. ij. ver. si aut talis. & ibi gl. Pet. de Anc. & Do. in. s. j. ad fi. faciūt no. in. d. c. fi. q. s. e. ¶ Fallit scdō, nisi ageretur de crimine, per viā exceptionis: scdm Pet. de Anch. in. c. ij. s. testes. in prin. de testi. in. vj. & bñ facit rō. c. cū dilectus. in fin. s. de ord. cogn. ¶ Fallit tertio, in cā heresis: per tex. in. c. vt officiu. s. verū de hære. in. vj. ¶ Fallit quarto, in Papa secundū Spe. in ti. de test. s. nunc tractandū. in principi. & hoc est clarū, per. c. ppo. s. i. cū h. j. de concef. p. b. ¶ Fallit quindō, nisi testes essent extra puinciam: quia pōt eorū examinatio committi, scdm la. But. & Bal. Imo. in. d. auct. apud. & Io. de Ana. in. c. tñ. in. ij. col. j. de collu. & Io. an. post Io. Mo. in. c. Romana. s. cōtrahētes. de fo. cō pe. in prin. in. vj. & Bal. in. c. fi qui testiu. in princ. s. eo. ne pereat facultas probandi: vt parcaz expōsis, iuxta. l. sed & fi quis ex signa toribus. ver. sepe cū magna. ff. quod. test. ape. præsertim, qd vul tus qualitas, & testiu vacillatio, possunt transcribi ab examina tore, vt dixi post Inn. in. c. qm contra. ver. quindō g. rō. s. titu. j. ¶ Est verū, qd contrariū tenet do. Ab. hic. & in. c. constitutus in. ij. col. j. de fideiuf. & Sali. & Cy. in. d. auct. apud. & videt gl. rela ta. ad tex. in. d. c. constitutus. scdm d. Abb. & facit. l. de minore. s. tormēta. in ver. pallore. ff. de qñto. & l. iij. ver. tu magis. ff. de testi. & qd iura allegata cōclusione, nō reperiuntur limitata ad hunc casum. & multi facillē tenerēt hoc. sed mihi placet præcedens opi. per rōnes suas, ex quibus ista tollunt, præsertim præ dicta Dom. prout docet Bald. in. d. c. fi qui. videlicet, qd scribas iudici illi? loci: vt ex sua iurisdicōe eos recipiat, nec tūc dicit offiū committi, sed exigi: iuxta. l. cū vnus. s. h. qui. ff. de iud. auct. iudi. possi. ¶ Secūda conclusio. etiā in cā ciuili debēt testes recipi per iudicē, & non per aliū ita pro regula tradit Bal. in. d. c. fi qui. dicens de hoc esse duas gl. Vnā, in. l. hac cōsultissima. s. fi. in ver. depositiones. C. qui testa face. pos. Alia, in. l. iubemus. la. j. C. de li. cā & est tex. in. l. solā. scdm vnā expositionem gl. C. de testi. & gl. in. l. current. ff. de testi. & optimē faciunt, qd habuimus in. c. qm cōtra. ver. primo g. rō. s. tit. j. qd productio instrumen torū facta notario, nō teneat: quia probatio debet fieri iudici. l. quinquaginta. cū fi ibi allegatis. ff. de proba. & plus dicit glo. in d. l. iubemus. quā Bald. dicit multū notabile in. d. c. fi qui. qd tabel lio absente iudice non pōt recipere confessionem partis in cā criminali, vel status. ¶ Fallit primō nisi occurrisset casus, qd testis non potuisset examinari per iudicē, vt quia erat testis in partibus valde longinquis à iudicio. vel erat in iudicio mortis adeo, qd si pars que volebat testē facere, iuisset ad iudicem, testis statim perijisset eius testimonio non habito. nam tūc si fuit examinatus per notariū, valebit dictū eius ad præsumptionē aliqualem inducendam: secundum Bar. eleganter in. l. admōne d. in. xij. co. ver. quid fi dictū testis. ff. de iureiur. & sequitur. d. Ant. in. c. h. j. de iureiur. & Ro. in. l. fi. verō. j. s. de viro. in. lv. fallē tia. ff. sol. mat. ¶ Fallit scdō nisi iudex committeret hanc examinationem ipsi notario: quia hoc fieri potest scdm Bald. in. d. l. hac cōsultissima. s. fi. & Sali. in. d. auct. apud. & ibi dicit, qd quicqd sit de iure, hodie, hoc est deductum in consuetudinē regularē, propter multitudinem agendorū. Idem Imo. i. d. l. sed & fi quis ex signatorib. dūmodo scdm ipsū, hoc fiat ex causa. Idē Bal. & Angel. in. l. iudices. C. de fide instru. per tex. optimū in cle. j. de offi. deleg. vbi est casus, per quem dicit ipse Ang. qd etiā sine

cōsensu partium potest talis commissio fieri. ¶ Est tñ verū qd contrarium tenet gl. & Bal. in. d. auct. apud & Guil. de Cug. & Bal. in auct. sed iudex. C. de epis. & cle. per tex. à speciali, in auct. nec honore. ibi posita. idē Bald. in. c. j. s. sacramēta. de pace iura. fir. & in tit. de pace Constan. in verb. scdm mores & leges illius ciuitatis. vbi et videt in discursu dicere, qd tabellio etiā de consensu partiu non potest recipere iuramentum testis. sed contra hoc multū facit. c. tuis. j. eo. ibi, fortiori. ¶ Nihilominus ista fallentia est vera: quia pro ipsa videt casus in. d. cle. j. & in. c. ij. de iud. in. vj. vbi in causa ciuili iudex ordinarius committit examinationē testimoniu cū delatione iuramenti. & hoc videtur pro cedere etiam si nō cōcurreret consensus partiu, prout exigit Bar. in. d. auct. apud versi. tunc de iure ciuili. propter text. in. s. illud in. d. auct. defuncti funera. per quē se mouet gl. i. d. auct. apud. vi def dicendū, qd talis examinatio non sit committēda, nisi ex causa. & hic dic. qd in dubio psumit cā, videlicet propter multitudinē negotiorum: scdm Sali. i. d. auct. apud. Est verū, qd si vni soli committeret testiu examinatio, non tanquā iudici, sed tanquā delegato ad hoc deputato: ista nō procederent propter consyderatam industriam personæ: vt rectē declarat gl. j. i. cle. j. & vnum circa hoc dixit do. Abb. multū eleganter tenendo istam fallentiam in. c. quando contra. in. xvij. co. s. ti. j. commissio debet fieri notario, vt nudo ministro, vt qa examinatis articulis an sine admittendi. & examinatis interrogatorijs an sint superflua. & approbatis à iudice personis testiu, fiat per ipsū iudicem cōmissio notario super receptione testiu: non autem potest ipsi notario committi, qd examinaret articulos & interrogatoria: & cōpelleret testes testificari, & similia. quia si ipse habet tanquā notarius actorem sua manu scribere acta, non posset esse notarius & iudex in eodem actu, scdm no. per Bar. in. l. iubemus. s. fa nē. el. j. C. de sacrosan. eccl. & dixi in. c. ij. s. tit. j. & istud diligenti simē no. Quod autē hoc soli notario possit committi, & non requiratur, qd alijs personis, dicit hic domi. Abb. probari in. d. ij. de iudi. in. vj. in quo quantū ad notariū, nihil dicit speciale. ¶ Hosti. & Imo. hic aliter dixerūt. ¶ Fallit tertio nisi testes multum distarent à loco iudicij: quia potest & debet iudex vt hic per domi. Abba. & expressius per Specu. in tit. de teste. s. quali ter. ver. scribit. & ver. potest et s. nunc tractandū. in prin. & Archi. in. c. testes. circa princ. ij. q. vij. & do. Ant. in. c. licet cām. l. ij. col. s. tit. j. & d. Car. in cle. j. in. vj. q. de offi. de quis Io. An. in. c. presentiu. super gl. j. de testi. in. vj. dixerit talē remissionē esse in arbitrio iudicis: per no. in. s. & quoniā. in ant. de testi. tamē Spe. in tit. de leg. s. iam nunc. ver. sed scdm præmissa. dicit, qd fieri. de bet, & qd ordinarius ille recipiet testes non autoritate remittentis, sed propria & iuris cōis. & istud est verū, scdm Io. an. ibi qd committēs erat ordinarius. secus, si delegatus: quia autoritate delegati recipient per ordinariū. alle. c. tertio. j. de fideiuf. & c. significauit. de rescrip. & c. statutū. s. pe. de rescri. in. vj. & dicit do. Card. in. d. cle. j. se habere consiliū Lapi, qd ordinarius teneatur idistinctē ad hanc remissionē faciēdā. & ipsum sequit respō dendo ad. c. j. de consang. & affi. vbi testes producunt corā ordi nario: quia procedit, qn cōmodē fieri pōt: vt quia sunt in loco. & ista dicta. d. Car. sequit Ia. But. in. d. c. j. de consang. & affi. in. iij. col. & oia verba ipsorum sunt Lapi, allegatione. xlvj. in. ci. an in causa matrimoniali. vbi vide. & ista pcedūt siue testes sint in eadem prouincia, siue non: cū hodie ciuitates habeāt suā regimina, sicut olim prouincia. vnde satis est scdm. d. Ab. hic, qd sint diuersę ciuitates, vt nō possint trahi ad aliā ciuitatē, vt in simili not. gl. gl. in. scdm eū in. l. fi. in verbo, in prouincia. C. de pscript. xxx. anno. de qua vide Bar. multū eā notatē in. l. j. C. de metropo. berito. lib. xj. & plenius Sal. in. d. l. fi. & Ro. in. l. j. s. siue autē. ff. de ope. noui nun. & do. Ab. in. c. corā. in. iij. co. s. de elect. ¶ Si autē testis examinatus à solo notario, dicat se dixit se aliter, qd scripsit notarius, cui sit magis credēdū, vide in Spe. c. ti. s. j. ver. sed pone. vbi dicit, qd credit notario: nisi testis accusaret de fallo: quia requiruntur probationes clariore. qd est notabile: scdm Ab. hic. sed de hoc articulo, ne lgiōr sim remitto ad notata per Ang. & Sali. in. l. fi. qd decurio. C. de falsis. per Inn. & Imo. in. c. cū lo. de fide instru. per Ro. plenē in. l. j. s. in. v. co.

ff. de ver. obli. per. d. Ab. post alios. in. c. ad audientiam. in. iij. co. j. de p. cri. per. Bar. Ang. & Imo. in. l. j. si quis neget. ff. que admo. test. ape. per. Bal. in. c. literas. in. ij. col. j. de presum. & Imo. in. cle. j. in. fi. de hare. & ibi per. do. Car. in. g. fi. ver. tertio. q. pet. de Ancha. in. c. ab vno. de re iudi. in. vj. per. do. Flo. in. l. cum de atate. ff. de proba. per. Bal. in. l. ob carmen. in. iij. colum. ff. de testamen. in. apoff. per. do. Abba. in. c. ficut. s. eo. ¶ Vltimo in qua tum gl. fi. in. fi. ponit de teste. qui primo dixit vnum. deinde ite rato examine dicit contrarium: vide qua dicitur in. c. cu i tua. j. cod. vbi fiet mentio de dictis Imo. hic. qui solus tetigit.

SYMMARIVM.

- 1 Sententia pro parte potest mandari executioni in pncipi.
2 Sententia interlocutoria an mandanda sit executioni.
3 Partes possunt approbare attestaciones productas in alia causa.
4 Excoicatus testificari non potest.
5 Tertius an quando possit impedire executionem sententia.
6 Tertius potest appellare a sententia lata contra tertium pro suo interesse.
7 Tertius potest prosequi appellacionem interpositam a tertio pro suo interesse.
8 Tertius an quando possit impedire executionem sententia.
9 Tertius non potest impedire executionem in rem vacante.
10 Tertius pretendens interesse.
11 Probationes quales sufficiant in iudicio summano.
12 Probare quando quis dicatur incontinenti.
13 Tertius potest ius suu proponere coram delegato.
14 Tertius si compareat ad impediendum executionem sententia.
15 Testium publicacio in summano non impedit productionem eorum.
16 Testes examinati in summano.
17 Testes inhabiles an admittantur in materia ipsi solis cognita.
18 Absolutio ad cautelam in quibus casibus concedatur.
19 Absolutio data non pœniteni.
20 Testis nunquã est absolvendus.
21 Delegatus an possit absolueretestem.
22 Excoicatus excoicacione minori non repellitur a testimonio.

CAP. XXXVIII.

Veniens. Receptio & publicatio testimonium facta in iudicio summano. non impedit productionem eorum. v. aliorum testimonium. i. ordinario. h. d. ¶ In tex. ibi. in parte. ¶ no. scdm do. Abb. q. snia potest pro parte execu tioni mandari. ita q. non est actus. qui vno contextu debeat ex pediri de necessitate. sicut dispositio testamētaria. & c. similia. c. quia propter. de elect. l. cu antiquitas. C. de testa. & sic probat scdm do. meū. q. licet iudex delegatus pro parte miserit suā sen tentiam executioni. non impedit peticio executionis corā su periore delegante. & hoc probat ista litera. intelligendo q. isti essent iudices delegati & ex parte fuissent sententiam executi.

¶ In tex. ibi. post appellacionem ab interlocutoria non est executio

ni mandanda ea pendente. & est ratio: quia si postea pronunciatib bene appellatū. retractada esset sententia. tanq. lata à iudice. cu ius iurisdictionis esset suspēsa. c. non solū. & c. si à iudice. de apell. in. vj. sed dicit hic. d. meus. qd. contra hoc facit tex. in. d. nō so. lū. quia ibi dī. q. iudex à quo fuit appellatū. potest procedere ad vltiora. quousq. constat de veritate appellatiōis. & sic vi. det posse exequi pendente appellacione. ne tractaret executio. nisi probata veritate cause: vt est casus clarus in. c. ex pte. Adā in. fi. s. e. Sed saluando dictā decre. potest dici. secundum eum. q. petif executio corā iudice à quo: & tunc non obstante appella tione potest fieri executio. Aut petitur coram superiore. corā quo pendet appellatio ab interlocutoria. & tunc fieri non pos sit: quia qua ratione tenet inhibere iudici à quo: ne pcedat ad executionē parte hoc petente. c. Romana. s. si verō. de apell. in. vj. Ita debet deferri appellacioni. nec aliquid attentare ipsa pen dente. & posset dici. q. si contrariū facit actus non erit nullus ipso iure: quia iurisdictionis non est suspēsa. sicut nec iurisdictionis iudicis à quo: cuius solo succedit in hoc actu. sed tñ poterit ap pellari. q. est nouū & singulare dictū i hac materia. scdm ipsū. Ex hoc etiā colligit. q. exceptio nullitatis vel falsi. que pōt pro bari ex actis. semper pōt opponi in executione nisi. De quo in. c. decet. rō. j. de re iu. & plenē per. Bar. Imo. & alios. in. l. iij. s. cō demnatum. ff. de dā. infest. & in. l. iudicati. C. si ex. fal. instru. & Bal. in. l. j. de iur. & fac.igno. & in. l. fi. C. de ord. cog. ¶ In tex. ibi quæstum. ¶ no. q. partes cōi cōsensu possunt approbare attesta tiones productas in alia causa: & ad aliū effectū: que als non p barēt in illo iudicio. & istū tex. notauit. s. c. proxi. sup. gl. c. fi. vbi vide cōcor. quibus adde. q. singulariter dicit hic do. Ant. per. il lū tex. videlicet. q. requirit consensus vtriusq. partis. vñ si vna partiū produceret testes istos in iudicio ēt ad finē faciēdi ple nam probationē. seu vt probaret in causa principali. nō p iudi caret sibi: q. a esset qdā obligatio. seu promissio facta parte ab sente: quæ non valet. l. certū. s. si quis absente. ff. de confes. Pro qua conclusioe vide tex. in simili in aut. de testi. s. quia verō. vbi probat secundū do. meum hic. q. renunciatio facta testibus par te absente. non impedit productionē. nisi alia concurrant. Et hoc tene semper mēti ad not. s. c. proxi. secundum ipsum. Cui adde. q. iste tex. in hoc ver. non exprimit. q. subdiaconus pdu ceret testes. sed fecit simpliciter interrogari. an aduersarij ve let eis vti. ¶ In tex. ibi. volumus. ¶ no. q. excoicacioni nō admittuntur ad testimonium: licet dicat excoicacionem esse nullam. & in hoc reputat do. meus istum tex. fing. quia text. in. c. decernimus. de sen. excom. in. vj. simpliciter dicit. q. excoimicatus nō admittitur ad testimonium. sed non loquitur i eo qui dicit. excoimicacionē nullam. in quo tex. in. c. solet. in. fin. eo. titu. & li. dicit. q. talis non debet vitari extra iudicium. sed in iudicio debet vitari tanq. actor. & sic qd. de vno negat. vide tur de alio concedi. i. vt posset esse iudex. vel testis. & contra riū determinabitur hic singulariter. & si repellit à testimonio. multo fortius à iudicando: quia facilius repellitur iudex. q. tes tis: secundū glo. in. c. infinuante. de offi. deleg. & hoc bene no. & habes ex eodem text. q. sicut ille. qui dicit excoimicacionē nullam absoluit ad cautelam. c. venerabilibus. ad. fi. de sen. excō. in. vj. vt forte possit agere in iudicio: ita absoluitur. vt possit testificari: dū tamen aliās factum verosimiliter non possit pro bari per alios. vt in isto tex. que bene no. ¶ Vltimo in isto tex. sunt alia pulchra. sed de ipsis dicitur in glō. videlicet. q. audif tertius pro suo interesse ad impediendam executionem senten tia: etiam executione iam inchoata. Item. q. ante omnia debet docere de suo interesse. Itē. q. debet docere incontinenti. Itē. q. probationes factæ vt quis admittatur pro suo interesse. nō va lēt in principali. nisi pars aduersa approbet: quia minus exactæ probationes sufficiunt in articulo de interesse. q. in principali. Itē. q. incidēs aliquando dicitur pparatorium. vt hic articulus de interesse. & in istis omnibus iste tex. est aureus. vt j. patebit. Itē per istū tex. no. hic do. Ant. q. acta. facta in iudicio summa rio. nō pnt in plenario: qd. scdm ipm est cōtra Ia. But. in. l. ad hostibus. s. sed q. simpliciter. ff. ex. qb. cau. maio. sed dicit hic In no. q. hic nō fuit plena probatio ex toto. licet fuerit per testes & instrument

& instrumeta: q. nō videbit pars fuisse admiffa ad reprobatio nē probationū in summano: & iō tūc nō facit fidē i plenario. secus. vbi fuisset plenē discuffum de exceptionibus contra tes tes vel instrumenta: quia tunc procederet dictum Iac. But. de quo feci pleniorē mentionē in. c. causam. el. j. in. l. ota. j. fallētia. s. eo. & ibi dicit adde. R. o. approbantē dictū Ia. pro vnico in. l. naturaliter. s. nihil cōe. in. vj. col. ff. de acqui. poss. & Imol. i. cle. constitutionē. in. iij. col. de ele. & do. Ant. in. c. per inquisitio nem. in. vlt. col. s. de elect. ¶ In gl. in ver. audiendus. tractat hic solenniter Inn. que oēs referunt. & sequitur hic. an quādo tertius comparens pro interesse suo audiat ad impediendā exe cutionē: de quo dic vt diffusē per eos. & p Bar. qui refert Inn. hic in. l. à diuo pio. s. si super rebus. ff. de re iud. per Bar. & Bal. l. pe. ff. peti. hare. & in. l. ita tamen. s. quoties. ff. ad Treb. p Bald. in. l. contentaneū. ver. quæro nunquā ad impediendā. C. quo & quando iud. & in. l. iij. in. j. q. ff. si ex noxa. cau. aga. per Inno. in. c. cū super. j. de re iud. per Imo. in. l. à snia. ff. de apell. per Bart. & Imo. in. l. si per lusorio. ff. de apell. per do. Car. in. cle. j. ver. quar tō quæro. de re iudi. per Pet. de Anch. consi. ccvij. incip. de iure cōi. per Cal. in. tit. de re iudi. consi. xj. incip. an in ca. per do. An. in. c. vt debitus. in. princj. de app. & in. c. fraternitatis. in. pe. col. s. eo. & per do. An. & Imo. in. c. super eo. s. de offi. deleg. & istos referre per oia nō expedit. sed ex his not. aliquas conclusiones. ¶ Prima conclu. Potest tertius pro suo interesse appellare à sen tentia lata contra tertium. d. c. cū super. & d. l. à sententia. que vltra do. pulchrē ampliat. et si esset dat9 iudex. vt pcederet appel latione remota: quia ista clausula non extēdit vires suas ad prē iudiciū tertij. vt est casus multū fing. De quo exclamat ibi oēs doct. in. c. super eo. ver. non tamē. s. de offi. deleg. quia nulla ple nitudo verborū. que ponatur in scriptis. tollit ius tertij. nisi aliud appareat. vt patet ex his dictis. quæ scribit Imo. post do. Anto. & Compo. in. c. cam que. s. de rescrip. in. vl. co. & d. Ab. in. c. ex tenore. ad. fi. s. de fo. compe. & in. c. audita. in. ij. col. p il lum tex. s. de testi. spol. & do. Car. consi. lxxvij. ad. fi. qd. declara. vt per Imo. in. c. que in ecclesiariū. in. xij. col. s. de consi. & Cal. in. dispu. que incipit. dominus Papa concessit. in. xij. col. & Ol. consi. cclxxvij. cū conor. ¶ Secūda conclu. Potest tertius p sequi appellacionē ab alio interpositā. pro suo interesse. Casus est hic notabilis secundū cōem lecturam. & probat in. d. l. à sen tentia. & no. Bart. in. d. l. si per lusorio. & Imol. in. c. cū super. & omnes hic. quod videt esse verū. si tertius incipit illam appella tionē prosequi intra tps. intra quod ipse potuisset appellare. Se cus. si vellet adherere appellacioni post lapsū tēpus ad appel landū: quia tunc videtur q. non possit. vt no. gl. in verbo. ad hē rentes. in. c. vt circa. de elect. in. vj. quam sequuntur doct. hic. Rota. deci. cccx. in. nouif. & Bal. in. aut. hodie. prope. fi. C. de ap pel. Sed aduerte. quia istud potest habere locū in casu. i quo si appellans obtinuisset in appellacione victoriā. non profuisset tertio: quia deberent adherere intra tempus appellandi. ¶ Sed si esset casus in quo victoria in causa appellacionis plenē pdes set tertio. dicit do. meus. se non videre. quare non admittat qn cūq. prtendens interesse ad prosequendā appellacionem. atten to. q. appellatio & profectio facta p principalem. prodesset tertio. cuius interest. non profectio. iuxta no. in. l. si quis se paratim. ff. de apell. & pro hoc dicit facere optimū tex. in. l. C. qui admit. per que dicit ibi Bar. quod quando actus. qui debet fieri intra certum tempus. valet in persona eius. qui agit nomi ne proprio: tūc alius potest ratificare extra tempus. nec habet locum. l. bonorum. ff. rem. ra. hab. ¶ Si autē victoria appellatis prodesset tertio. quo ad quem qualē psumptionem. non ta men quo ad plenam victoriam. non admittetur. si vellet illā prosequi. quo ad plenam victoriam. Sed bene ad finem. vt vi ctoria sibi profuit. & possit assistere in iudicio: secundum ipsū. Pro quo vide semper notabile consilium Oldra. cclv. quod in tra prouisionem factam de beneficio fuerat appellatū lata sen tentia contra appellantem. iterum appellauit. modō quia qui dam parochiani nec appellauerunt. nec adhererunt in tempo re. & volentes admitti tanq. prosequentes interesse. an debeāt?

& consuluat q. sic. & inter cætera adducit: quia omnes fatentur q. omnes quorum interest durate causa venire possunt ad cau sam. & admittuntur in statu. in quo eam inueniunt. ar. c. ij. vt li te pendē. in. vj. & expressē dicit notari per Compost. in. c. sta tuimus. in verbo appellanti. de elect. in. vj. quia ad hoc vt causa dicatur pendere: non refert. an adhuc nulla snia sit lata vel la ta: & appell. suspēsa. vt signanter dicit notari per gl. que inci pit. per sententiam. in. l. ij. C. vt lit. pen. vt ibi plenius per eum. ¶ Tertia conclusio. Quando tertius opponit se executioni sen tentie. si ille pro quo est fida executio prestat succubenti cau tionem de restituendo rem illi tertio. in casu. in quo vincat. nō impeditur executio. Casus est in. l. is à quo. & in. l. sequenti. ff. de rei vendi. & hoc seruatur etiam in beneficialibus. secundum In no. in. c. j. paulo post princ. de concef. prebē. in. vj. & ibi Domi. post Ioan. An. in. iij. col. ver. quid si peto. & Inno. in. c. cū super. s. de cau. poss. & proprie. & do. Abb. hic. & Inn. in rubj. de spō. duorū. vbi etiam dicit secus in causa matrimoniali. & hoc vlti mum reasumit do. Ab. ibi. ¶ Declara primō hanc cōclusio nem. dūmodo ille tertius qui se opponit executioni. prius ege rit. ita q. pendeat iudicium inter ipsum & reū. Secus. si non egit set: secundum Inno. & alios in. c. cū super. j. de re iud. & ratio se cundum Do. meum hic. quia quando ille qui nunc se opponit executioni. prius egit contra reum. si transferatur possessio i al terum sine cautione. oportebit eum inchoare nouum iudiciū & nouam instantiam contra victorem: & ideo interest eius. q. pro se opponit. prestare hanc cautionem. quæ tamen præstat fauore rei. vt colligitur in. d. l. is à quo. & ista ratio cessat. quan do opponens se executioni. nondum egerat contra reū. omni no enim contra possessorem haberet instituire nouū iudiciū. & hanc rationem ponderauit Barto. in. l. pe. ff. de peti. here. vbi optimus casus in materia. cessat etiam alia ratio: quia si re9 nō faceret interponi hanc cautionē. posset cōueniri à secūdo agēte. quasi dolo defijisset possidere: scdm Bar. i. d. l. is à quo. & l. seq. q. ratio cessat. quando lis nondum est mota per eum. qui se oppo nit executioni. Patet ex notatis in. l. finautem. s. possidere. ff. de re iudi. & pondera: quia Bar. in. d. l. pe. vult. q. virtute cautionis prestita possessori. cogatur vincens subire iudiciū contra secū dum agentem in eadem instantia. quæ fuerat inchoata contra primum possessorem. ¶ Declara secūdo. dūmodo res que petita est. non sit vacans. sed possideatur ab illo. qui succubuit quia non potest tertius contradicere executioni. præstita per victorem dicta cautione i fauorem tertij. d. l. is à quo. sed si pos sessio esset vacans. & non penes partes: audietur tertius contra dicens pro suo interesse ad impediendum executionem. Ita fo lenniter determinat Inno. hic & assignat hic rationem differē tiæ inter vacantem. & non vacantem. nam quando non vacat. non sit præiudicium tertio. si possessio transeat in alium locū: quia ita poterit consequi ab vno. sicut ab alio. Sed quando res vacat. secus est: quia facilius poterit suum consequi possessioē vacante quā quando est capta. vt. l. fina. C. de edic. di. Adria. tol. ¶ Et ista dicta Inno. sequuntur omnes doct. hic. & sunt subti lia & aurea secundum do. Cardi. hic. & de ipsis facit festū Bart. in. l. à diuo pio. s. si super rebus. ff. de re iudi. & in. s. ita tñ. s. quo ties. ff. ad Treb. & iste tex. loquitur in re vacante. propter quod multum limitat. d. l. is. à quo sequitur Bart. in. l. pe. ff. de pe. hæ re. ¶ Sed aduerte: quia istud quod in re possessa non ipediat tertius executionem. fallit in duobus casibus. Primus est. quando petens executionem ratione victoriæ cū possit prætere de p iudicium in habendo duriorē aduersarium. arg. c. Pisanis. de sti. spo. ita not. solus do. Abba. hic. Sed tamen vt iste postea dicit poterit huic præiudicio succurri per cautionem. d. l. is à quo. ¶ Secundus casus est. quando executio fit in rebus adiudicatis præcedente actione personali. que bona non fuerat petita: quia in hoc auditur tertius volens docere de interesse. Ita est casus in. d. s. si super re. quem ita intelligit Inno. hic & nō fuerat actū de illis rebus. vnde non est sibi imputandum. si non contradixe rit. sed nunc capiuntur in causa iudicati. nō satis est dicere nūc & sequitur Bar. in. d. s. si super rebus. Pro quo vide quod not. Inno. in. c. cū sup. in gl. pe. j. de re iud. vbi dicit. q. in executione

super bonis, super quibus est specificè iudicatum, non exigitur caufe cognitio: fecus in alijs. & sequit. Fede. confi. cxxxix. & d. Ab. in. c. fi. in. xj. col. s. de iud. & Io. Andr. in Spe. de lib. concep. §. nunc dicendū. ver. xxxv. & eleganter Do. in. c. ficut. in. iij. co. ij. q. ¶ Quod autem dictum est impedire posset executionē in rem vacante, fallit. Primò, nisi hoc intentans haberet cōtra se præsumptionē calumniæ: quia sufficere tunc cautio. de qua. s. non retardata executione: secundū. d. Car. post. Laud. in. cle. j. in. iij. q. de re iud. per tex. optimū in. c. suscitata. s. de rest. in. integ. hoc satis sentit. d. Ab. in. illo. c. suscitata. in. iij. col. & do. Car. hic in. ij. opp. pro quo adduco in terminis gl. pe. idem tenentē in. c. super. s. de offi. deleg. per quā idem tenet ibi do. Abb. in. c. fi. & refert Bal. idē dicentē propter illā gl. q. a summaria cognitioe potest quis repelli propter præsumptam calumniā, q. dicit mēti tenendū. ¶ Sed putat ibi do. Abb. dictū gl. & Bal. debere limitari, nisi opponens offerat se probaturū incontinenti: quia purgabit præsumptionem malitiæ. & alleg. gl. in ver. sententię. i. d. c. suscitata. & ibi do. Ab. in. iij. co. valde notat eā. & est pulchrè dictum, si est verum. Sed confydera bene, q. illa gl. in pposito no stro dicit expressē totū contrarium: q. oblatio probationis in continenti non tollit præsumptionē malitiæ in executione sententię. Itē confydera, q. in casu nostro semper fieri debet pbatio incontinenti. vt est casus hic. & j. dicitur. Nec est mirum, q. hoc nō profit incontinenti offerre, quando cōcurrit dicta præsumptio: quia cū probatio sit semiplena non purgat præsumptā calumniā, si autem offerret plena, fortē pcederet dictū. d. Ab. propter autoritatē suā, cū his quæ ipse alleg. Quibus adde qd no. Bal. in. l. ex p̄dijis. C. de euic. & gl. in. l. j. s. hoc interdictū. ff. de tab. exhi. & Bar. in. l. eū qui ita. ff. de ver. obl. & in. l. j. in. vj. op. ff. de ope. no. nun. ¶ Secūdo fallit, nisi tertius sciuisset de causa, & de sententiā, & nunq̄ pro suo interesse comparuisset: quia si se opponit in executione sententię non audiet data cautione: de qua in. d. l. is à quo. ita latē consuluit Cal. loquēs in beneficiis, in. ti. de re iud. confi. ix. quis. cū materia. j. de re iud. & l. sepe. eo. ti. idē do. Car. in. d. cle. j. in. iij. q. & Bar. in. d. l. si per lusorio. & do. Ant. & do. Ab. hic, dicens q. doct. intelligūt hic, qd iste ignorabat. & est necesse sic intelligere, si iste non profequatur appellationem interpositam à capitulo. sed si præsumentur vel præsupponitur appellatum à capitulo: & ipsum illā appellationē profequi: non est necesse præsupponere ignorantia: quia per appellationē rei suspensā erat executio. & tertius hanc appellationem profequi potest, vt dictum est. ¶ Quarta conclusio. Tertius pretendens interesse nō solum non impedit executionē rei, si est actum petitorio, vt hic, & iuribus. s. alle. sed et si esset actum possessorio. Ita eleganter dicit do. de Ro. cōclu. ccccxix. quæ incip. item fuit dubitatū. vbi dicunt, q. si. A. spoliatus per. B. egit contra. B. interdicto vnde vi, & obtinuit, & an restitutionem venit quidam. c. asserens ad se dictum beneficiū pertinere, intentando petitorium contra. D. A. debet audiri & suspendi executio: quia licet ipse spoliatus non possit opponere de proprietate. c. i. literis. cū fi. s. de rest. spo. tñ pōt iste tertius. & ita dicunt fuisse decisum & obtentum: maxime per. c. j. in. fi. de resti. spo. in. vj. vbi nisi in criminalibus causis non potest opponi spoliatio facta ab alio, q̄ ab actore, & in casu p̄dicto. c. non spoliatus: nec spoliari mādauit, nec ratam habuit spoliatio nem: idē delicta debent tenere suos authores. c. q̄s iur. j. de his quæ fi. à maio. par. cap. cū fi. & hoc sequitur do. Ab. in. d. c. in literis. in. vlti. co. & Lap. plene allegatione. xxvj. & est decisio valde notabi. ¶ Istud limitatur, vt habeat locum, quando ius tertij est separatum cū iure spoliantis. Secus, si est ita cōnexum, q. nō potest opponi, quin inferat commodum spolianti. Ita probatur ex eo. qd no. Inn. in. c. veniens. j. de spō. vbi dicit. q. contra mulierem possessorio agentem contra maritum non pōt tertio mulier se opponere, agendo de proprietate ad effectum impediendi restitutionem, etiam si vellet incontinenti probare & sequitur. d. Ant. in. d. c. veniens. & in. c. in literis. de resti. spo. sed vtrobique contrariū tenet Ab. hic & in. c. itē cū quis. s. de resti. spo. & Moder. f. do. Iaco. zochus in. d. c. veniens. quia odium spoliantis non debet obesse tertio, quia nō fuit in culpa. & ita

obtinui in facto. ¶ Quinta conclusio. Tertius probaturus suum interesse, ad finem vt admittatur ad impediendā executionē, non tenet ipsum probare plene, sed sufficit probatio p iura mētum, qd exigit, vbi nullum v̄ modicum est præiudicium. I. thesaurus. ff. ad exhibē. sed alia probatio, puta testium v̄ instrumētorum: vt hic: sed non requirit q. sit multū stricta & necessaria conclusēs: sed apparēs tm: scdm Inn. quē oēs sequūtur hic, & Spe. in. ti. de offi. iudi. s. postremo. & Bart. in. d. s. si super reb. & d. Car. i. d. cle. j. imò dixerūt hic Pe. & Ab. quos seq̄ Io. an. d. An. & d. Ab. q. i. ista summaria cognitioe nō admittit reprobatio testium, nec respectu psonarū, nec respectu dictorū. & v̄ casus hic scdm. d. Ant. qd itellege sanē scdm do. meū hic. vbi p̄iudicium est reparabile, sed si non esset reparabile, non procederet hoc: quia in causa de sui natura summaria non tolluntur defensiones. cle. sepe. in ver. defensiones. de ver. fig. & expressē no. Bar. in extrauag. ad reprimēdum in verbo, figura. ver. sed an publicatio. ¶ Et circa hāc conclusionem dixit fortius Inn. hic & valde solēnter, q. isto casu sufficiebat isti probare se electum, etiā si non doceat, q. canonicē sit electus: licet secus postea in causa principali. & hoc dictum dicit hic do. Car. esse notantum perpetuò cū centum manibus. Nam per hoc dicit se obtinuisse in causa arduissima. Petebant enim quidam ecclesiam quandam consecrari in parochia sanctæ Lucie de florentia. fratres oim sanctorum de florentia opponebant, q. ecclesia parochialis quā dicebant sibi subdita, de cuius præiudicio agebatur, negabatur eorū interesse. produxerunt vniōne ecclesie parochialis factā suo interesse monasterio, opponebatur multa, q. non valuerat vnio. & ipse r̄ndebat exceptiōes impertinētes. & qd sufficiebat, qd doceret de sua vnione. etiam no. q. canonicē fuit facta. p̄ hoc dicit Inno. cū quo dicit se clausisse os allegatiū. vñ colligit doctrinā quā dicit facere ad m̄ta, quod petēs se admitte pro suo interesse, doceat ante omnia de iure suo apparenter nec contra ipsum admittitur replicatio seu exceptio de nullitate: retali quia agitur de modico præiudicio, secundum ipsum. ¶ Adde plene eundem do. Car. in suis consilijs consil. vij. incipi. in causa fratrum omnium sanctorum. vbi super isto casu est notabile consilium suum. Pro quo faciunt notata per Bar. in. l. j. s. quod si sit aliqua. ff. de præt. stip. & in. l. i. quis à liberis. §. si quis ex his. ff. de lib. agno. vbi tradit regulam, quod vbi cū que iudicium summarium parat præiudicium reparabile i alio iudicio, ibi non requiritur plena probatio per leg. Aquil. si de letum. ff. ad legē Aquil. & in. l. iij. s. causa. ff. de Carbo. edi. & ita in casu nostro vbi in summario iudicio iste non præiudicat irrepabiliter per istum tex. & licet Bald. in leg. Aquilia. videatur dubitare de doctrina Bar. propter istum tex. vbi probauit per testes & instrumenta: tamen potest responderi, quod quis iste plene probauit: per hoc tamen non sequitur quod alia probatio minus perfecta fuisset sufficiens: nec hoc negat iste tex. & de hoc etiam per Bart. in extrauag. ad reprimen. in verbo, summariē. & in. l. nam & postea §. si minor. ff. de iureiur. & quod in istis summarijs sufficiat probatio semiplena, vide etiam Bart. in. l. si constante. in princ. in. j. q. ff. sol. matri. & Bar. & Bal. in. l. iudices. C. de iud. & Bal. in. l. iij. s. ibidem. ff. ad exhibē. & omnino do. Car. confi. ix. incip. in facto domini Gaictæ. & Spe. in. ti. de offi. iud. s. postremo. per totum. & in. ti. de primo & secūdo decreto. §. restat ver. si. sed qualiter. & hoc limitat notabiliter pcedere preter q̄ quo ad legitimationem personæ: quia illa est probanda plenarie in summario iudicio. Ita eleganter decidit Bar. & sequitur ibi Sali. in. l. secunda. in. fi. C. de edic. diui. Adri. tol. per id. quod not. gl. j. in. fi. & per id. quod not. Bart. in. l. iij. s. ibidem. ff. ad exhibē. quod puto restringendum, secundum p̄dicta, videlicet nisi quis compareat pro interesse. & in quantum Innoc. dicit, vt p̄dixi, quod sufficit isto casu probare electionem, licet non probetur canonicē, asignat Bar. hic rationē: quia probatio p̄ambulata est summaria: quia preparatoria & nō de cisoria. intellige secundum ipsum. quod licet electio non p̄betur quo ad esse iuris, tamen debet habere figuram esse: per. l. si quis legatum. ff. de fal. & cum dicto. d. Car. p̄ allegato de vniōne transit hic. d. Ab. ipm referēs in lect. anti. ¶ Sexta conclusio: q. quis

quo, quando quis dicatur probare interesse incontinenti, confitit in arbitrio iudicis: non tamen audietur volens aliquid probare ultra montes, per. c. literis. de resti. spo. secundū Inno. do. Car. lmo. & d. Abb. hic, & Bald. in. l. fi. ex falsis. in. iij. colū. C. de tranfact. & i. l. ij. C. de edic. di. Adri. tol. & in. l. j. C. vt in pos. leg. & in. l. fi. C. de ord. cog. & in. l. iij. s. ibidē. ff. ad exhibē. & gl. in. l. is à quo. in ver. hodie. ff. vt in pos. sed. d. An. hic fatetur hoc arbitriū: sed tamen dicit, quod iudex debet arbitrari illū posse incontinenti probare intra tantum tempus, intra quantū posset expediri illud iudicium, in quo ista exceptio op. si ista exceptio non esset opposita. & alle. Bar. in. l. is à quo. per illum tex. idem ultra eū tenet etiam Bart. in. l. iij. s. condemnatum. ff. de re iudi. & in extrauag. ad reprimēdum. in ver. summariē. & sequitur do. Car. & Inno. in. c. cū in iure. s. de offi. deleg. & Ange. in. l. ille à quo. §. j. ff. ad Treb. & Inno. in. cle. j. in antep. col. de re iud. Sed tamen Inno. & d. Ab. hic dicunt Inno. melius dixisse: quia non reperitur iure cautum, intra quantū tempus debeat fieri executio, si ista exceptio non est opposita, vt no. in. c. querenti. s. de offi. deleg. ¶ Item, cū hic fiat executio sententię super re petita, si non opponeretur aliqua exceptio, fieret executio incontinenti. in. fi. de offi. iudi. §. si. ergo secundum hoc, nullum esset dandum tempus. & licet dominus meus hic, nitatur tollere istas responsiones: tamen subdit opi. Innocen. communem esse, & seruandam in practica. & ad materiam spectat esse bonum text. in capitul. prudentia. §. sexta. s. de officio. delegat. in verb. statim. vel infra terminum competentem, vbi videtur probari, quod illa probatio dicatur proprie fieri incontinenti, quæ sit sine termino. quod tamen dicit videri contra text. in dicto capitul. literas. vnde dicit, quod illa alternatiua signat, quod probatio fiat sine termino, sed q. dabitur minor terminus illi, qui offert se paratum probare incontinenti, quis hoc non expediat quod quis probet incontinenti in casu illo, & hoc signat illa alternatiua, vt hic per ipsum: cui in hac materia adde Bal. in. l. vlti. C. de iudi. vbi dixit, q. offerens se probaturū incontinenti, potest p̄bare intra tres dies: per illū tex. & aliud, q. verbū incōtinēti, importat diuersa tempora secundum subiectam materiā, vt per Bar. in. l. j. s. cū igitur. ff. de vi & vi arma. & in. l. fi. de eo. §. j. de acqui. pos. & in. l. j. ff. sol. mat. & Bal. in. l. ius eius. C. de proba. & Sali. in. l. cū antiquitas. C. de test. cum concor. ¶ Vltimò i hac materia no. primò, qd iste tertius potest ius suum proponere coram delegato: secundum Inn. in. c. veniens. j. de spon. licet aliter non sit eius iudex: & hoc ratione connexitatis iuris sibi commisi. ar. ff. de quibus rebus ad eundem iud. ea. per totum. q. est valde notandū, q. extensioe. c. p. & g. s. de off. deleg. scdm. d. Ab. hic cui adde Rotam in noui. decis. ccvij. incip. item si cā. vbi sequitur hanc no. Inn. dicens eam pulcherrimam. ¶ Secūdo no. quod statutum Padue, quo cautur, q. potestas exequatur sententiam latam per curiam venetorum, remota omni exceptio ne, non operatur, quod sententia debeat mandari executioni contra tertium possessorem. ita dicit do. Car. in suis notis causarum no. clxxxij. per. l. a diuo pio. §. si super rebus. ff. de re iudi. & quod tenet Pe. de Ancha. confi. ccvij. quod incip. de iure cōmuni. ¶ Tertio no. quod si tertius compareat ad impediendum executionem sententię ratione sui interesse, & allegat nullitatem sententię non poterit contra eum replicari, q. sint late tres sententię conformes: iuxta cle. j. de re iudi. Ita no. dicit do. Car. post gl. Io. de leg. & alios in. iij. qō. quia dispositio illi? cle. est exorbitans & non loquitur in tertio: idē non extendenda, iuxta regulam, ea quæ & regulam in argumē. de reg. iur. in. vj. ¶ Quarto no. q. iste tertius potest producere testes super eisdem articulis & publicis attestacionibus. Ita not. Bart. in. d. l. si per lusorio. quia sicut huic ignorantanti non præiudicant acta: ita nec publicatio. & sequitur. d. Ab. hic, dicens sibi placere, q. possit producere testes de nouo duntaxat, ad sui fauorem. & facit quod not. gl. in. l. si suspecta. ff. de offi. testa. & de hoc etiam per do. Ant. post Inno. in. c. cū super. in. xxxij. col. de re iudi. & in. c. fraternitatis. in antepenult. colum. j. eo. ¶ In glos. verbo vellet, no. bene secundum lmo. q. attestaciones minus validæ possunt validari cōsensu partium. de quo fuit dictum. s. proxi. & est no.

tabile ad limitationem. l. fi. & quod no. ibi ibi Bal. in princ. C. fi cer. peta. & aduerte: quia iste. p. licet fuisset vsus in plenario: tñ quia fuit vsus ad præsumptionem inducendam, non ad plenam probationem: quia non probant. idē non colligitur illis infistere, sed potest eisdem testes vel alios producere secundū Inno. quem alij sequuntur hic. ex quibus verbis no. secundum. d. Ab. q. attestaciones receptæ ad vnum finem, faciunt præsumptionem ad alium finem: idē autem attestaciones receptæ in vno summario non faciunt fidem in plenario: quia ibi fuit de functus lit. contest. quia non p̄cessit has attestaciones: & quia non fuerunt plene examinatę, cū ageretur de modico præiudicio. & hoc est notabile secundum do. Ab. qui ex mente Inno. & aliorum colligit: q. vbi fuissent recepti testes quo ad modū pcedendi & substantiam, probationes plenarię facerent fidem in plenario. & hoc est, q. quod voluit Iac. but. in. l. ab hostibus. §. si qui simpliciter. vt dixi. s. in vlti. no. vbi etiam adde, qd not. hic do. Abb. in lectura antiq. vbi dicit, q. iste tex. non tollit dictum Iac. but. quia loquitur quando probatio fuit plena, nō solum quo ad substantiam probationis, sed etiam quo ad modū procedendi: vt quia fuit facta lit. contest. aliās probationes facta in summario, quibus plenaria, operaretur in plenario. & non dicat q. vbi probatio & modus procedendi est plenarius, iudicium non sit summarium: quia potuisset seruari plenius ordo iudiciarius à principali, donec receptę fuerint plenę probationes. & in reliquo processu non fuit seruatus ordo iudiciarius, q. est licitum in istis summarijs. cle. sepe. in fin. de verb. signi. no. Inn. in. c. quinquauallis. j. de iureiur. & Bal. in. l. qd fauore. C. deleg. & in. l. iij. per illum tex. ff. de mili. testa. Ro. in rub. de arbi. in. vj. col. & ita salua responsionem do. Abb. quæ fuit do. Ant. in. c. cū cā. el. j. in pe. col. s. eo. & sic probatur plenaria in isto tex. nō fuit plenaria, quo ad modum procedendi: quia defuit lit. contest. merito non sumus in casu in quo loquitur Iac. But. vt etiā tetigi in. d. c. cām. Et q. appellatio attestacionum facta à partib? va lidetur, vide Roma. in. l. naturaliter. §. nihil cōe. in. vj. co. ff. de acqui. pos. ¶ In gl. in ver. pars ibi. præiudicium sibi fecit. no. ex gl. qd sententia lata cū electoribus, præiudicat electo scienti & nō contradicenti. facit. c. pe. j. de re iudi. quasi electus habeat causā ab electoribus. & ius eorum sit coniunctum & connexum. & hoc habes videre gl. in. c. hęc quippe. iij. q. vj. & in. c. pe. & c. c. super. j. de re iudi. & in. c. cupientes. §. ceterū. in ver. nullū pręiudicium. de elect. in. vj. & Inn. in. c. dudū. in gl. in ver. partibus de ele. & Bar. in. l. ij. C. quib. res iudi. non nocet. & gl. & do. Ab. in. c. cōstitutus. s. eo. & glo. in verbo. profitetur. in. c. interrogatū. ij. q. v. & gl. in. §. quando. q. ij. q. vj. & gl. j. & in. ij. in. c. pe. j. de ap. & gl. fi. in. c. dilectio. j. de p̄ben. & gl. fi. in. c. tantis. lxxxj. disti. & gl. in ver. per consequentiam. in. c. ad petitionem. de accu. & gl. j. in. c. ordinationes. lix. disti. & gl. in ver. opponitur. ad fin. in. c. j. de elect. in. vj. & gl. in verbo contra possessorem. in. cle. j. de se questa. poss. & fru. & Inn. in. c. auditis. post princ. j. de p̄scrip. & Io. de Ana. post do. Car. in. c. dilectus. el. ij. in. iij. col. ver. hinc sumpta occasione. j. de fimo. & valde miratur do. meus hic, qd gl. hic fecerit tantam difficultatem: quia posito q. sententia ista non præiudicasset isti scienti: tamen non est inconueniens, nec contra ius, vt iste subdiaconus produceret testes contra sententiam, siue dicamus, q. hic esset appellatum à sententia, vt aliqui tenēt: quia etiam tertius cui sententia non plene præiudicat, potest appellationem profequi, & testes producere. d. c. cū super & d. l. a sentētia. Hoc autē permittitur sibi, vt euitet illud quale pręiudicium. quod sibi inferri potest à sententia. Idem dicendum, si tenetur alius intellectus, q. tertius opponebat se executioni sententię, à qua nō erat appellatum: quia intererat sua, vt possessio non emanaret vacans, licet sententia sibi non præiudicaret. ¶ In ea. gl. ibi: propter diuersum modum agendi. no. rationem: quia publicatio testium in summario, non impedit productionem eorundem, vel aliorum testium in plenario: quia cū attestaciones receptę super incidenti fidem non faciāt super principali, durum esset dicere, q. testes ijdem, vel alij non possunt induci: cū non sit causa sine probationibus relinquenda. l. qm. C. de hereti. & de hoc cōsiderat Bal. hic magis aliter quo

ad subornatione, q interdum testes recepti nullo mo valent. & timor subornationis non impedit: quia nulla fingitur facta testium productio interdum ad aliquid, sed non ad id, qd nuc dicitur. & id est, si inducerent praesumptioem, vt est hic text. no. secundum eum. ¶ Interdum ad omnia valent: & tunc si attestatioes sunt publicae, non possunt de nouo produci testes, vt. s. c. proxi. s. si. secundum ipsum. & de his etiam per Bar. in. l. iubemus. ff. de condi. indebi. & propter istum tex. determinat late do. de Ro. decif. cccxviii. incip. ite fuit dubitatum. in nouis, q publicatio attestatorum facta in possessorio, no ob. v. lenti producere testes etiam directe super articulis contrarijs in petitorio: quia possessio nihil habet commune cum proprietate. l. naturaliter. s. nihil coe. ff. de acqui. poss. & quia testes nuc pducunt ad aliud, qua primò. recipiebant em i possessorio ad aliud effectum. l. ad colorandū dūtaxat. & sic semiplenè probandū titulu: nunc verò recipiunt ad plenè probadū titulu, & victo ria obtinendā in petitorio, qd trahit ad se possessoriū. c. cū in ecclesia. & c. cū super. de cā poss. & proprie. & ita dicunt fuisse obtentū, per istū tex. & bene no. ¶ In ea. gl. ibi: non credo vale re. no. gl. sing. q quamuis testes examinati in summano, nō faciunt fidem in ordinario, ad fauorem producentis, faciunt tamen fidem ad probandum dictum suum, si contrarium dicat in iudicio plenario. & etiam est ratio. secundum Inno. quia ex primo dicto notorium est in isto secundo iudicio ipsos esse per iuros & dixisse falsum: ideo repelluntur ad testimonio. & hoc dictum Inno. semper allegatur, q attestatioes, quae aī fidem non faciunt in ipso principali, valent quo ad reprobandū personas ipsorum testium in principali. circa hoc tamen instat. d. Ant. hic quia non videtur, q probatio facta in summano, inducat notorium i principali. ideo saluando dictū Inno. dicit, q dictum testis contra ipsum recipitur, vt confessio ex summaritate iudicij, non leditur. imò facit fidem in quocunq iudicio, vt est elegans dici. Inno. in. c. ij. s. de ordi. cog. & sequitur et Imo. in cle. constitutione. in. vij. col. de elect. & do. Ant. in. c. cū dilectus. in. xj. col. & ibi do. Ab. in. iij. col. de capel. mo. & dixi in. c. cam. el. j. s. e. ¶ Sed confydera, secundum do. Ab. hic, & plenius in lectu. antiqua, q testis in vtroq iudicio tam in summano, q plenario, deposuit de facto inter partes: non autem de facto proprio. Nihil enim confessus est cōtra seipsum. ideo non videtur q dictū suum debeat recipi, tanq confessio, sed tamen ipse tenet dictum suum. quia licet attestatioes i summano nō probent in plenario, quo ad effectum consequentem rem: quae fuerunt productae ad alium finem: tamen respectu eorum quae acta sunt in ipso summano, faciunt fidem: quia acta perpetuo valent. l. si. C. de re iudic. c. quoniam. s. tit. & c. causam. el. j. s. eo. Quo ad faciendum fidem, q testis sic & sic deposuit: semper p bāt & ex eis elicī notoriū iuris. c. olim. de ver. sig. dixi. s. significauerunt. super gl. in verbo. liquere. vnde si in plenario iudicio testes etiam deponant contrarium, illa dicta inducunt notorium. & ideo ex diuersitate dictorum elicitur manifesta contraritas testium. & notoriè constat illos esse periuros. Ad hoc est bonus tex. in. c. cum in positionibus. de iureiurand. in. vj. & facit quod not. Inno. in. c. qualiter. el. ij. prope finj. de accu. vbi dicit, q propter sententiam infamātē latam super crimine cōtra aliquem, repellitur à testimonio in alio iudicio: per. c. testi. mo. j. eo. Ex quo consuluit Fede. confi. xxij. incip. Titius elect? q si conuentus actione depositi negat depositum cum iuramēto, vigore actorum. probatur periurus in alio iudicio. sic in p posito. scdm. d. Ab. hic. ¶ Et pro solenni limitatione huius gl. vide notabile dictum Inno. in. c. praeterea. j. ti. Proxi. vbi dicit, q si testis secundo inductus indicat contrarium eius, quod primò dixit, non solū non creditur sibi, sed etiam primum dictū debilitatur ex secundo, vnde non faciet tantam fidem, quantā fecisset, si non dixisset oppositum. Ex quo infert do. Car. & seq. d. Ab. in lectu. antiq. eo non nominato, q ad dictū illius testis non possit deferre iuramentum: quia non est omni exceptione maior: vt requiritur in. c. si verò. j. de iureiur. & in. l. bonae fidei. C. de iureiur. Et si diceretur: q secundum praedicta frustra idu cantur illimet testes in hoc secundo iudicio, si non possunt di

cere contrarium eius, quod primò dixerunt: respondet Inno. qd non inducunt vt dicant, idem, nec contrā, sed dicat veritatem & quia ex suo primo testimonio non iuuatur pars in hoc iudicio, vt latius referunt hic scribentes. Generaliter autem de teste qui vnum dixit extra iudicium, & aliud in iudicio, dicitur post do. Ant. in. c. cū in tuaj. eo. ¶ In gl. fi. in prin. ibi: cum alij non vocentur. ad hoc allegatur semper ista decretalis: quod vbi veritas aliter sciri non potest, admittuntur testes aliās inhabiles. In materia quae est nota de sui natura solū ipsis. Ad idem. c. iij. loco. s. de proba. & iura hic allegata in gl. & tex. cum glo. in verb. tres. in. c. cum dilecti. s. de elect. vbi commissarius in causa electionis testificatur de vocibus eligentium: licet ex eo pentēdere possint laudem, vel vituperium: quod aliās consideratur vt habuimus in. c. cū a nobis. s. eo. & per illum tex. dicit Bar. in l. quidam relegatus. in fi. prin. ff. de reb. dub. q si est electus ipoteestate Titius: & plures sunt Titij, possunt electores testificari de quo senserint: quia hoc nec sciunt alij. & hoc probatur p Fe. confi. cxix. quod incip. nulli dubium. vbi dicit, q iura secundū diuersas qualitates negotiorum diuersos modos probandi induxerunt: nec voluerunt angustare facultates probationum. al lega. istum tex. & c. licet ex quādam. j. eo. & l. si quando. C. vnde vi cū multis alijs: ex quibus consuluit: q i probando precuniā acceptam mutuo a prelato fuisse conuersam in utilitatem ecclesie, non est opus ad oēs expensas habere testes. & adde Lap. allegatione. xciiij. que incipit, mulier in confessione. vbi ponit motiua Fede. in. c. eo. non nominato. ex quibus late cōsuluit, q creditur sacerdoti fide digno, si dicit morientem dedisse sibi licentiam de reuelanda confessione: ex quo aliter hoc probari nō potest. Facit quod no. Cal. cōfi. xxv. inci. testator habens filios. & ita dici solet, q vbi materia est de sui natura difficilis probationis, lex est contenta ea probatione, que fieri potest. Ita dicit Bar. quem sequitur & Imo. in. l. in illa in fi. ff. de verbo. obl. per tex. in. l. non omnes. s. a barbaris. ff. de re mili. & no. Bar. i. l. si qs ex argentarijs. s. penul. ff. de eden. & Bal. in auf. quas actiones. in vlti. col. C. de sacrosanc. eccle. & in. l. si. s. licentia. in. ij. notab. vbi alle. istum tex. C. de iure delib. & in. l. obseruare. s. proficisci. in vij. col. s. de off. procō. Faciunt que dixi de probatione filiationis, in. c. per tuas. s. tit. j. & quod etiam no. Bar. & Ang. in. l. quoties. C. de naufra. lib. xj. & Bar. in. l. de pupillo. s. si quis ipi. in. v. q. ff. de ope. noui nuncia. & Do. in. c. j. super glo. in verb. authoris. de test. in. vj. ¶ Ista limita omnino, vt dixi, in. c. iij. loco. ver. in tex. ibi fratres. s. ti. j. & in. c. de cetero. in. j. limitatione. s. eod. ¶ Secundo limita, vt per do. Ab. in. c. in super. in. ij. col. s. eo. vbi dixit, q quando vel lucrū venit applicadū ipsis de capitulo, nō videtur rōnabile: q pro propter inopiam probatiūm admittantur ad testificandum, vel damnum euitandum, & impute eis, quare a principio non vocauerunt testes. Nec ob. iura pre allegata, q i defectum probationis admittunt testes non oino integri. vt in illis iuribus: quia non probant, q debeant admitti illi, de quorū commodo vel damno tractatur, secundū ipm. & re vera hoc dictum reputatur nouum & multum notabile, & procederet absq dubio vbi materia esse talis: q de iure posset expediri secreta. in capitu. & non secreta. quia imputaretur eis, vt dictum est. sed vbi materia expedienda esset secreta, vt electio, vel aliud simile, & ex ipsa reportarent commodum vel incommodum, credo q admitterentur, tum quia in talib? lex eos simpliciter habilitat, vt hic. tum quia in casu dicti. s. a barbaris. & quibusdam alijs praallegatis lex contentatur de talibus testibus: ex quo per alios materia sciri non potest. Et ad p dicta vide etiam multa, que allegat Io. Andr. in regula. cū quid vna via in tertia colum. versic. si enim. de regul. iur. in mercu. ¶ In glo. fi. ibi: alias nullus, dicas verum esse, q absolutio ad cautelam, conceditur solum duobus casibus: de quibus in. c. venerabilibus. s. vlti. de sen. excom. in. vj. & plenè de hac materia per Io. Andr. & Do. in. c. solemna princ. eo. tit. & lib. tamen dicit In no. hic. & expressius Host. & d. An. d. Car. & Imo. de consuetudine curiae absoluntur illi, qui petuntur in testes, donec tulerint testimonium: sicut etiam absoluntur ambafiatores, donec sunt in curia. Nec est mirum secundum do. Ant. & Imo. q absoluantur

soluantur etiam non petentes, cōtra. c. legatur. xxij. quaest. ij. quia potest absolui à vinculo excoicationis. c. ab excoicato. s. de rescri. sed non à vinculo peccati, à quo non absoluitur, nisi poeniteat. regula peccati. de regul. iur. in. vj. secundum ipsos. quibus adde beatum Tho. in. iij. distin. xvij. q. vlti. ar. vi. & do. Ab. post Cald. in. c. significauit. de eo qui duxit in ma. quā pol. per adulterium. & ibi aliās examinaui. & no. do. Abb. in. d. c. ab excoicato. in vlt. colum. ¶ Sed aduerte: quia quando quis absoluitur non poenitens vt testificetur, producere potest: secundum domi. Abba. hic quando excommunicatio dicitur nulla. & de hoc pendet questio: quia nō constat de vinculo peccati, vel excommunicationis. quando autem allegatur iniustitia excommunicationis, de qua potest probabiliter dubitari: & tunc licet secundum praedicta possit absolui, donec tulerit testimonium: tamen hoc non videtur faciendum nisi in defectum aliorum testium, vt in casu de quo hic, per rationes quae statim dicentur. ¶ Si autem non allegat iniustitiam, vel de ea constat, putat do. Abba. contra alios, q debet fieri absolutio quicquid habeat consuetudo: & si fieret, non potest testificari, q dato quod tollatur vinculum excommunicationis in non poenitente: tamen remanet peccatum non modicum: tamen propter perseuerentiam in excommunicatione, que multum not. vt in. c. finj. de poenis. tum propter contumaciam & inobedientiam. vij. quaestio. j. sciendum. quae in teste arguunt peccatum mortale apparentes. ideo repellendos. j. eo. testimonium. & ad hoc non videtur alij aduertisse. secundum ipsum. ¶ Sed tu in effectu considera duos casus. Primus est, quando pars volens producere excommunicatum in testem, petit eum absolui ad cautelam. Secundus est, quando ipse testis petit absolui. Primo casu, videtur, quod tūc demum debeant absolui testes, quando de nullitate excommunicationis pendet questio: alis non: quia de hoc est glo. fi. hic. & in. c. de cernimus. in gloss. penult. de sen. excommunicata. in. vj. quae expressè volunt, q non absoluitur testis ad cautelam, vt testificetur nisi quando dicit excommunicationem nullā. & si diceres, quod actus testificandi nihil speciale induceret isto casu: quia etiam nō testificaturus debet absolui ad cautelam, si dicit excommunicationem nullam. responderetur, quod illud est verum, si petierit. d. cap. solet. in verbo, & c. p. tuas. j. de sent. exco. ¶ Sed tamen si pars petit eū absolui, licet non petentem, absoluitur: modo modo producat in subsidij: quia alij testes non inueniuntur. & ita est casus hic. que rectè intelligunt gloss. praedictae. ¶ Secundo casu, quando volens testificari, petit se absolui, si non exprimit ad quem fit, petit absolui: per iura praedicta, sed si dicit vel apparet eum vel se testificari, & in illa materia sint etiā alij testes, est suspectus: & non videtur absoluendus: secundum domi. meum hic, per text. in. c. ex literis. de testi. in integ. per quem dicit ibi domi. Anto. q offe rens se ad testificatum, repellitur totaliter à teste. & plenius dixi in. c. ij. in. ij. q. s. eod. dicit tamen q si non essent alij testes, posset esse, q se offert bono zelo, ne periret veritas, esset absoluendus in casibus quos dicit domi. Abb. vt retuli. s. & ista no. tanq subtilia. ¶ Et pro complemento huius materiae, nota primò, quod nunquā est absoluendus testis, vt testificetur, nisi quando aliās veritas haberi non potest. hic casus est notabilis cū gloss. quem valde not. Bald. & do. meus hic. ¶ Secundo no. q completo testificatu reincidit in excommunicationem. Ita dicit hic Hostien. & sequuntur omnes, sicut dicitur in. c. cū apostolice. j. de except. quod canonicus excommunicatus absoluitur, vt possit eligere, quo facto reuiuiscit excoicoatio. & nō est sic in excoicoatioe lata ad tps: quae illo elapso nō expirat, saltē quo ad ecclesiam, sed requir formalis absolutio: secundum Inno. & domi. Ant. in. c. cū do. me. s. j. de eta. & quali. & facit in simili gloss. in cle. j. in verbo, donec. de decif. & c. si. de immu. eccle. in. vj. & propter hoc dicit domi. meus hic, q absolutus ad tempus, non reincidit statim in excommunicationem nisi in ea deducatur: licet sit lapsus tempus: quod nullo modo credo verū, per tex. in. c. eos. in verbo, ipso iure. de sen. excommu. in. vj. ¶ Tertio no. quod delegatus non potest absolui testem in casu isto, secundum Io. and. in addi. Specu. super rubric. de teste. & Ioan. Andræ. & Do. plenè in. d. c. solet. in verbo, deinde. contra Archi. & Ioan. mo. ibi dicit signanter Ioan. Andr. q licet in commissione delegati veniant illa, sine quibus causa expediri non po-

test. c. praeterea. s. de offic. deleg. non tamen venit id, ppter quod potest commodius expediri. & adde Oldra. consil. cxlij. qd incipit quaeritur, si testes vbi tenet, q dictum est delegato, prout hic fecit. & hoc modo respondef ad istum tex. ¶ Quarto no. q quauis excommunicatus non possit testificari, vt hic & d. c. decernimus. contra excommunicatum, secundum Ioan. Andr. ibi, & Specu. in titu. de teste. s. j. versic. item quod excommunicatus. ¶ Tamen fallit. Primò nisi describeretur vt testis in instrumento: secundum Innocent. in. c. pia. paulò ante fin. de exceptio. in. vj. & domi. Car. in repe. in. c. perpendimus. ad finj. de sen. excom. & domi. Ant. Imol. in. c. ex literis. s. de transac. non tamen possit ipsum instrumentum viua voce coadiuuare: secundum Domi. in. d. c. decernimus. in fin. ¶ Secundo fallit, nisi fuisset adhibitus vt testis, cū reputaretur excommunicatus: secundum Bar to. in. l. j. versu. quae ro quid de infame. C. de test. ¶ Tertio fallit, in excommunicatione ex communicatione minori tantum: quia illa non repellit nisi à perceptione sacramenti. c. si celebrat. j. de clem. excommuni. celeb. & dato q excommunicat? excommunicatione minori dicatur esse in peccato mortali. c. sacris. s. quod metus causa tamen peccatum mortale non semper repellit testem, vt est text. melior de iure: secundum domi. Abb. in. c. inquisitionis. s. tertiae. j. de accu. & hoc in terminis sentit gl. mag. in princip. d. c. decernimus. & non dicit hic habitari ad sacramentum ratione iuramenti: quia. c. si sicut celebrat. loquitur de sacramentis: de quibus per gloss. in. c. veniens. s. de transac. non de iuramento, quod erat in vsu, etiam ante nouū testamentum: quia legum latores de ipso trauctauerunt, vt. ff. de iu re iur. per totum. & in hoc tanquam nō tacto poteris per te meditari. opus esset videre, an mortale semper repellat à testimonio: quia. d. c. inquisitionis. loquitur in mortali commissio ad euitandum onus testificandi. & ideo vide quod dicitur i. c. testimonij. eo. vbi etiam Inno. ponit circa praedicta vtrū excommunicatus possit indistinctè testificari potest absolutioem.

- 1 Testis sine iuramento, nullam facit fidem.
- 2 Testis qui non iurauit, facit fidem in certo casu.
- 3 Testis potest testificari sine iuramento de consensu partium.
- 4 Et in quo casu possunt partes remittere iuramentum testi.
- 5 Testis potest iurare non solum super scripturis sanctis, sed etiam super cruci, reliquijs sanctorum, & similibus.
- 6 Testis an praesumatur iuratus in dubio. Item an praesumatur tetigisse scripturas. nu. 7.
- 7 Notarius causa an potest deferre iuramentum testi sine iudice.

Religio? ad testificandum non admittitur sine iuramento, nisi à partibus remittatur. h. d. ¶ In tex. ibi: non possunt. not. testem non iuratum recipi non posse. & hoc est quod dictū suum non probat, etiam si iuratus esset super quibusdam: quia super illis tantum probat. c. de testi. & ibi dictum fuit. s. eod. & Hinc est, q testis qui non vult iurare, tenetur refarcire parti damnum & interesse. secundum Spec. in ti. de teste. s. seq. ver. quid si testis. Et hinc est etiā, quod multis testibus si ne iuramento non creditur: secundum Do. in. c. multis. per illum tex. xliij. distin. & hinc est, q habens potestatem procedendi omisa solennitate iuris, non potest pronunciare ad dicta testium non iuratorum: secundum Bal. in. l. milites. C. de testa. milit. & in l. presbyter. la. ij. in vlti. col. C. de epi. & cle. & Imo. in. l. filius fami. ff. de dona. licet aliud dixerit Bald. ibi, & in. l. j. ff. de milit. testa. & Pet. de Anch. in cle. sape. de verb. sign. Et hinc est qd testis deponens sine iuramento non deponit in forma testis, nec facit aliquam fidem plenam, secundum Bal. in. d. l. milites. & hinc est quod etiam si testis iurat. sed de credulitate, non est propriè testis secundum Bal. in. c. propofuisti. s. titu. j. Et hinc est, quod in causis quauis summarijs testes debent iurare secundum Imol. in cle. sape. in. xxxvj. col. de ver. sig. Et hinc est, quod etiam Cardinales producti in testes debent iurare: aliās non probant secundum gl. in ver. quorundam. in. c. cum olim. de priuil. & ibi multum no. do. Ab. ¶ In tex. ibi: remittatur. supple nō solū ab aduerfa parte: sed etiam

quia licet notarius dicat testes iuratos, ista non videntur verba partium: quia iuramentum & alia redigit notarius ex se, ratione officij d. c. quonia contra. & ideo est potius assertio sua, quam partium. unde remanet vera consideratio Bal. Item inquantum d. Ant. dicit hic, quod si perfecte scriptum est de predictis omnibus, presumitur tactura scripturarum allegando solennem deci. loan. in tit. de teste sequitur. ver. & not. ubi requirit presentiam iudicis, notarij, & partis. & sic limitat gl. sua in c. vt circa in verb. corporali. de ele. in vj. Adde, quod istam decisio. sequuntur etiam d. Ant. & d. Abb. in c. fraternitatis. ad fi. s. eo. & Bal. in c. j. s. fi. enim. quid sit inuestitu. per. l. cum ostendimus. s. fin. ff. de fideius. tu. Et si diceretur fortiter, quod ista est solennitas extrinseca, quae non presumitur. l. quecuq. s. fi. ff. de publicia. respoderi potest, quod alij attentis alij descriptis, cum iste sit actus in iudicio factus, presumitur solennitas: secundum no. per Bar. in d. l. sciendum. & dixi in d. c. quonia. maxime per. Lab ea parte. ff. de proba. Nec obstat, quod secundum hoc etiam in casibus predictis semper de beret praesumi pro solennitate, cum sint iudiciales: quia d. l. ab ea parte. cum similibus. intelligitur de actu iudiciali gesto a iudice. & ita hic propter presentiam iudicis, de qua notarius attestatur. Nihilominus de ista decisio. probabiliter dubitari possit. & non est dictum, prout dicit do. Ant. in d. c. fraternitatis. quod ista tactura sit solennitas intrinseca: quia si hoc esset verum, tunc iurans non tactus scripturis non obligaretur ex iuramento: quia deficiente solennitate intrinseca, deficit actus omnino. l. j. in prin. ff. de verb. obli. & sequeretur, quod si testis deponeret non tactus scripturis, non posset puniri de perjurio: & quod non solum concurrentibus praesumeret tactura, per text. d. l. sciendum. ff. de verbo. obli. & de predictis vide etiam aliquid per Bal. in authen. si quis in aliquo. C. de eden. per Bar. in l. admodum. ff. de iureiur. per do. Abb. in c. quid autem in j. colu. de iurepatro. per Bal. in proemio. ff. in vj. colu. ver. ite no. & in l. iij. in prin. ff. de iureiur. & in l. j. in prin. ff. de ferijs. Item inquantum do. Ant. & do. Abb. in lectura antiqua dicunt, quod si testis obtulit se iurare, & pars petijt deferri iuramentum testi, & iudex non detulit, non valet dictum testis, & allegat Iaco. But. & Barto. in l. videamus. ff. de in lit. iuran. s. deferre. Adde, quod licet Bal. loquatur in iuramento in litem, tamen dictum doctorum probari potest ratione: quia sicut quando iudex repellit omnino volente probare, probatio propter hoc non habetur pro perfecta, sed tenetur ad interesse parti. l. si quando. in fine. C. de testib. & in l. argetarius. s. cum autem. ff. de eden. Ita est dicendum, si non admittit probantem debito modo: quia paria sunt non facere actum, vel non solenniter. c. Abbate. de re iudi. in vj. l. iij. s. condemnatum. ff. de re iudi. Si enim probatio haberetur perfecta, quando fuit oblata: ergo nihil interesset partis & sic non posset agere contra iudicem, cuius contrarium dicitur in dictis iuribus. Item inquantum predicti dicunt, quod notarius sine iudice non potest testi iuramentum deferre, allegando Barto. in d. s. deferre. adde, quae dixi post do. Abb. in c. cum causam. ad fin. s. eod. & in c. quoniam contra. in j. q. s. tit. j. Sed inquantum domi. Ant. hic expresse sentit sufficere iudicem esse presentem, considera secundum domi. meum hic, quod Bar. requirit copulatiue presentiam & mandatum, & non videtur, quod presentia sola sufficiat: quia talis interuenit vt authoritas praesatur enim a superiore, ad quem nihil interest ratione proprii interesse. c. consuetudinis. s. de consuetu. sed ille, qui debet authorizari, non debet hoc facere praesens & tacens. l. iij. & ibi Barto. ff. de autho. tu. unde dixi quod dicitur in l. que dotis. in vlti. col. ff. solu. matri. quod scientia & patientia illius, ad quem actus pertinet cura & sollicitudine, praedictum tamen pertinet ad tertium, non inducit consensum. per d. l. iij. Sed inquantum Barto. loquendo copulatiue videtur sentire, quod non sufficiat mandatum sine presentia, adde quod illud est limitandum non procedere in casibus, in quibus committi potest testium receptio. quos dixi in d. c. cum causam. s. eo. ¶ Vltimo dicit do. Abb. in lectura antiqua, quod si contra testem presentem in iudicio: vt deponat, opponatur quod non fuit citatus nec stimulatius a parte: valet eius dictum, etiam si non fuit citatus, & allegat Specu. in tit. de teste sequitur. ubi hoc non reperio. non obstat, quod videatur se mouere & sic esse suspectus per. l. quae omnia. ff. de procu. quia ex quo terminus fuit statutus parti ad producendos testes, presumitur necessitatus, vel saltem stimulatius a parte, & propter hoc ad iudicium venisse. & hoc est con-

tra rudes quotidie contrarij asserentes, secundum ipsum. Pro quo vide semper Rotam, decisio. cclvj. inci. item fuit dubitatum in no uisimim, cum ijs, quae dixi in c. ij. in ij. q. ver. quarto casu. s. eo.

SVMMARIVM

- 1 Collatio beneficiorum, an possit competere laico ex privilegio
2 Appellationis causa si exprimaturne, sufficit unam veram esse.

CAP. XXXIX.

Delegatus necessarius in teste remouetur a iudicando, & alius ei subrogatur. hoc dicit. ¶ Et per istum tex. in ver. donatione. exponendo a collatione, sicut in c. fi. de offic. vica. in vj. habes, quod ius conferendi praebendas potest laico etiam femina competere, sed quia hoc est contra c. fi. quis deinceps. cum multis ibi positus. xvj. q. vj. & c. cum terra. & c. Messana. s. de elect. ideo dicunt hic Hostien. Ioan. and. & alij, quod habeat hoc ista Comitissa ex privilegio Papae quod potest secundum eos. quibus adde gl. j. in fi. in ca. imperium. x. distin. & xv. questio. vij. in summa. que dicit, quod Rex Apuliae habet ex privilegio papae inuestituras beneficiorum. quas glo. approbat Ioan. and. in Spec. in tit. de delegato. s. nunc tractemus. ver. sed nunquid legatus. Idem tenet Innocen. in c. quod sicut. in gl. quae incipit, episcoporum. s. de elect. & ibi Ioan. and. do. Ant. & do. Abb. & Ioan. and. Petr. de Ancha. & Domi. in c. ij. de praeben. in vj. & Ioan. and. & do. Ant. in c. nobis. in pe. colum. j. de iurepatro. & Ioan. and. in Specu. in rubri. de praeben. s. penul. & glo. in c. laicus. xvj. q. vij. & Archid. late in c. hortatur. lxxj. distin. & Bald. loquens de rege Anglorum in l. rescripta. in pe. colu. C. de praeci. Imp. offe. & Petr. de Ancha. in de. per literas. de praeben. & domi. Anto. in c. Messana. & in c. in nostra. s. de rescript. & domi. Abb. in c. dilectus. s. de offic. dele. & do. Ant. in c. quanto. s. de iudic. & in c. praeterea. el. j. de iurepatro. & Imo. in c. quod id in dubijs. in j. notabili. & in vlti. colum. s. de renun. & in c. ad supplicationem. in. iij. notabili. eo. ti. & do. Ant. Imo. & domi. Abb. in c. dilectus. el. iij. de praeben. & domi. Ab. in rubri. ff. de iudi. in. iij. colu. & est tex. in c. Adrianus. el. ij. & in c. in synodo congregatis Roma. lxxij. dist. & isto casu non habet locum ille modus arguendi, tantum operatur consuetudo. cuius in initio memoria non extat, quantum privilegium. l. hoc iure. s. ductus a que. ff. de aqua quoti. & aesti. c. super quibusdam. j. de verbo. signifi. ergo consuetudo talis posset id inducere, si hoc potest privilegium papae, quia illud habet locum data capacitate. sed ubi non est capacitas, non procedit huiusmodi equiparatio vt magistraliter determinat Io. and. in proprijs terminis in d. c. ij. de praeben. in vj. & secundum eius dicta consuluit domi. Card. requisitus a Comite Segnie. conf. l. vij. incipiente proposita quaestio. & sequitur etiam Do. in c. catholica. circa fin. xj. distin. & domi. Anto. in repe. c. peruenit. in vj. colu. j. de cens. & domi. Abb. in c. nouit. in xij. colum. s. de iudi. & in c. quanto. in primo notabili. s. de consue. & c. ad aures. in primo notabili, & in c. causam. de prescrip. ¶ Alij exponunt istum tex. donatione. i. presentatione prout loquitur. c. fin. j. de concess. praeb. ubi est tex. de eodem facto cum isto: & tunc ex hoc colligit do. meus hic ultra doct. casum singulare quod procurator vniuersalis etiam cum libera non videtur habere mandatum ad praesentandum clericum in beneficio: quia ad donandum requiritur speciale mandatum. d. c. fi. de offi. vica. in vj. l. contra iuris s. si filius. ff. de pact. quod est multum not. secundum ipsum. ¶ Et per istum tex. in fin. habes casum mirabilem: in quo remittitur causa ad priores iudices: a quibus fuerat appellatum etiam probata iustitia appellationis, quod est contra regulam traditam in c. vt debitus. & c. cum specialij. s. porro. & in c. in terposita. s. j. de appel. ¶ Sed soluit hic Ab. antiquus quem sequitur domi. Anto. domi. Abb. & Innocen. facientes de hoc dicto festum quod ideo causa hic remittitur ad priores iudices: quia dato quod ipsi errauerint fuit ante decisionem huius decre. iste error est probabilis. unde non possunt dici primi iudices suspecti quasi dolose vel per ignorantiam grauauerint partem ante, cum cesset causa propter quam cognitio deuoluit ad iudicem ad quem. l. suspicio priorum iudicium

priorum iudicium, cessabit etiam iuris dispositio. & hoc pulchre limitant iura predicta, quicquid dixerit hic do. Car. sufficit enim quod dicta ratio timoris cessat. ex quo casus erat dubitabilis: maxime quia Bar. in l. eius. in vlti. colu. ff. de ap. reci. declaras. d. c. vt debitus. expresse vult, quod dispositio illius. c. surgat ab iniuria quam infert iudex parti, grauando ipsam. allegat. l. sine procuratore. C. de ap. ¶ Et ex istis habes vna solennem limitationem ad iura dicentia, quod si iudex ad quem pronunciat bene appellatum ab interlocutoria, deuoluitur ad eum cognitio super toto principali, vt per glo. in verbo, alioquin. d. c. vt debitus. & habet in c. accepta, e. tit. quia illud fallit, nisi iudex a quo male pronunciat in casu valde dubio per papam non deciso: quia licet pronuncietur bene appellatum: non tamen deuoluitur cognitio totius causae ad iudicem, ad quem istum tex. secundum hunc intellectum. Et hoc bene no. Alio modo soluit etiam d. Ant. hic dictum contra riu, videlicet quod hic nouus iudex additur. unde propter mixturam ad primum, sit remissio. per quae verba datur alia singularis limitatio ad dicta iura, videlicet quod si iudicis appellationum addatur alius iudex non deuoluitur tota causa ad iudicem ad quem, sed quis pronunciat male iudicatum reuertitur ad illos duos. & sic ratione adiuuati cessat dicta ratio, propter quam aliam cognitionem non reuertitur ad male interlocutum. Facit gl. in simili in cle. ij. in verbo, directo. ibi: nisi falsitas. de testi. & tex. in c. series secundum vnu intellectum. s. eo. & quod no. Bar. in l. ij. in prin. ff. de verb. obli. & doc. in c. h. j. de symonia. Sed istud non placet domi. meo hic, & bene, quia non cessat dicta ratio in illo, qui iudicauit: licet alius ei adiungatur, etiam si plures adderentur: quia posset ceteros sua in sententia trahere. l. si in tres. ff. de arbi. secundum ipsum. ¶ Sed tu diligenter considera, quod ex dicto do. Anto. aliud resultat, videlicet quod si loco iudicis alius subrogaretur de nouo dum pendet appellatio ab interlocutoria, & pronunciet male iudicatum: tamen reuertetur causa ad istum nouum, postquam in eo cessat dicta ratio, quod reputo nouum & valde pulchrum. & eodem modo, ubi inuenires casum, in quo cessaret ratio iniquitatis praesumpta: in primo iudice cessarent predicta: quia ita generaliter probant oes solutiones doctorum hic. & istud non tradas obliuioni. ¶ Vltimo per istum tex. in verbo, vel super federetur. no. hoc d. Ant. & Inno. quod ubi causa appelladi exprimit alternatiue, & in vna parte est iusta, in alia non valet appellatio propter partem iustam, qui si iudices erant hic dati sine clausula, quod si non oes iniusta erat pars appellationis. quod procederet iudice excluso, per. c. causam. s. de offi. dele. ¶ In gl. in verbo, recusa si. ad fi. ibi: satis honestum. dic quod si delegatus processit ad aliquem actum, adeo vt praesumatur affectus ad causam, non poterit esse testis, ubi fuit iudex. d. c. statuendum. Si autem delegatus commisit alteri in prin. secus quia amplius non potest causam reassumere: nec ad ipsum appellatur. c. si delegatus. de offic. dele. in vj. si vero subdelegauit non in totum, vel erat ordinarius, qui delegauit, tunc videtur, quod isti non possunt testificari, quia causam habet ad eos reuerti, & non est credendum quod contra iurum testium sint iudicaturi. Tamen contrarij determinat hic do. Abb. per multa: quia causa reuertitur ad ipsos, non vt iudicent, sed vt alteri committant, vt in simili per glo. in c. querelam. s. de elect. vt hic plenius per ipsum. secundum quam expedias alias glo. quia dictis suis non est addendum.

SVMMARIVM

- 1 Iudex laicus cognoscit de iure patronatus inter beneficium & fundatorem ecclesiae.
2 Ius patronatus qualiter acquiritur ex sola fundatione. Confessio ad liberandum etiam facta verbis enunciativis valet sed non ad obligandum post nunc. 2. Ver. nota tertio.
3 Testes quando producuntur etiam quada via extraordinaria, debent citari illi quorum interest. C. nu. 4.
4 Reus potest vti remedio vt testes examinentur ad aeternam rei memoriam.
5 Actor non potest regulariter testes producere ante litem contestatam. C. num. 7.
6 Reus potest agere contra actorem: vt faciat sibi instrumentum super iure suo, puta, super pacto de non petendo &c.

Debitor qui soluit: potest agere contra creditorem, vt reddat hypotheecam.

CAP. XL.

Significauit. Ne probationum copia deperat, citato aduersario habet materiam valde solennem, quam ultra nostros reassumit Bald. in authen. sed si quis. C. de testi. & ultra alios do. Car. hic. ¶ No. primo iuncta a supracriptione secundum do. Car. quod iudex laicus potest cognoscere de causa, quae est inter beneficiatum & fundatorem beneficij super liberatione a iure patronatus. Non enim dicitur in supracriptione, quod fuerit clericus, nec esse praesumitur, nisi probet. c. ex literis. cum ibi notatis. s. de transac. & traditur in c. cum adeo. s. de rescri. nec apparet, quod papa ex speciali commissione sibi causam delegat: sed tantum ei scribit tanquam ordinario, excitando eius iurisdictionem, iuxta. c. licet. s. de offi. ordi. ¶ Ex quo no. singulariter secundum ipsum, quod licet causa iuris patronatus sit annexa spiritualibus. c. qto. s. de iudi. non tamen est sic annexa causa predicta, quam agitur de excludendo patrono a iure patronatus. Est et ratio: quia de patronatu non habet cognosci secundum ipsum. Pro quo optime adduci possunt notata per Bar. in l. Titia. ff. sol. ma. & clericus in l. omni. de sac. fan. ecc. & in l. quoties. C. de iud. & in l. ij. ff. de iur. om. iud. & per Fede. c. c. xij. incipiente, facta est lex. & confi. c. cxlvij. incipiente domino Andrae. & Io. an. & d. Anto. in c. tuam. de ordi. cog. & in c. cum sit. s. de fo. cope. ubi dicitur, quod de questione spirituali consistente in iure, puta an matrimonium fuerit legitimum, vel non laicus cognoscere non potest, sed de spirituali consistente in facto potest, puta an talis fuerit desponsata: vel non. ¶ Et ex eo. tex. notat do. Car. hic: quod ille iudex debet examinare testes ad aeternam rei memoriam: ad quem pertinet causae cognitio ordinaria. & hoc est: quod dixit no. Bar. in l. cu. ij. s. cam transactione. ff. de transac. & d. Ant. in simili in c. h. j. de fin. instr. ¶ No. ibi: fundationis tempore. secundum do. Card. & d. Ant. Abb. quod ex sola fundatione ecclesiae acquiritur ius patronatus: licet fundator hoc ius expressum non reseruauerit. sufficit enim: quod tempore fundationis istud ius non remiserit. & transit etiam ad heredes: licet fundator non dixerit, quia non citarent hic haeredes: nisi eorum interesset. & facit. c. filijs. xvj. q. vj. & dicit Bald. ibi: quod si ecclesia tempore edificationis nascatur libera: nunquam recipit seruitutem: sed serua bene potest liberari. & ex hoc dicit Bal. in istis terminis in l. vnica in fin. C. de rei vx. act. quod qui non apponit pactum in initio: non potest postea apponere in traditione. & de istis est glo. in verbo: constitutum. ad fi. in c. cum dilectus. s. de consue. quam dicit ibi Imo. esse meliore de corpore iuris: quod post ecclesiam aedificatam non possunt patroni noui onus adijcere. etiam consentiente episcopo. & de materia dicit: vt ibi per oes. per d. Ant. in c. praeterea. el. j. de iurepatro. & Inn. in c. in lateran. in h. j. de praeb. per do. Car. c. xi. incipiente: quaedam societas. per do. in c. cum ecclesia. de pbe. in vj. per Fede. c. cxlvij. cum similibus. ¶ No. tertio ibi, nihil iuris. secundum do. Car. quod confessio ad liberandum: & per verba mere enunciativa etiam sine causa sufficit. Ad id allegat gl. in l. tale pactum in prin. ff. de pact. Secus ad obligandum, per. c. si cautio. de fin. instr. hic tamen omnino non fuit per verba enunciativa, vt probat illa verba: liberam esse volentes. sed tamen dictum est verum, secundum ipsum. pro quo vide Imo. & alios in c. si cautio. postea subdit do. Card. quod per ista verba nihil iuris intelliguntur perdidisse omnia iura fundi & comoda iuris patronatus scilicet alimentandi, presentandi & honoris: sed quo ad incommoda, non sunt absoluti: quia non potuerunt se in hoc liberare. unde tenentur instare: vt reuocentur male alienata: iuxta. c. si quis presbyterorum. de reb. ecc. non alie. ¶ No. quarto ibi: timens, quod futuris dispensijs: est praecurrendum. & dicit Hostien. quem alij sequuntur: quod licet per eosdam testes per quos probatur fundatio per eosdem possit probari liberatio. & sic stare ordinario non videtur vtendum extraordinario remedio. l. in causae. ff. de mino. tamen potest esse quod per alios testes probat, quod fundauit, quam per eos, qui interfuerunt liberationi. vel forte de fundatione aliter, quam testi-

bus docebatur. & si diceretur, quod suberat aliud remedium ordinarium: per l. sicut datam. C. de libe. causa, videlicet conditio ex illa. l. ad faciendam chartam liberationis respondet hinc do. Card. quod hoc remedium est pinguius, cum sufficiat ecclesie posse probare liberationem: & expediat se exonerare litibus, sed ex conditione illius. l. oporteret litigare vsq; ad sententiam inclusiuè, hic sufficit sola exceptio. Ex quo no. bene, qd ad extraordinarium remedium recurri potest bene, & eò magis prouidetur. Et si diceretur, quod etià hic erat periculù in instrumento, ne antiquitate deleteretur, vel in posterù abnegaretur, tanquã factù à non notario. respondet Hostien. & do. Card. quod nò sic facilliter deletur instrumentù, & potest innovari. c. cù dilectaj de confir. vti. vel inuti. Ad aliud de notario dicit, quod poterit probari eù fuisse notarium per alia sua instrumenta, & comparatione literarum, vel per matriculã in qua inuenitur descriptus. de qua per Innoc. & alios in. c. ij. de fide instru. Ex quo no. singulariter, secundù do. Abb. modum probandi & impugnandi instrumeta antiqua, & vide Innoc. in. c. veniesj de verb. signi. vbi ponit qualiter probetur, quod scriptor instrumenti fuit notarius, vel nò. ¶ No. vltimò, ibi, de nunciando. ¶ Quod etiam quãdo testes producuntur indirectè quadam via extraordinaria, debet citari quorum interest. Ad idem text. in authen. sed & si quis. C. eo. quod amplificat. c. ij. s. eo. qualis autè debeat esse ista citatio, & an sufficiat ad domũ, vide Barto. in. l. iij. s. prator. in. iij. colũ. ff. de dam. infec. & ibi Imo. & Ro. & Ioan. and. in regula presumitur in solutione. de regu. iur. in. vj. & Barto. & Bal. in. d. authen. sed & si quis. & Innocen. & alios hic. & Imo. in. c. fi. de eo, qui mit. in. pos. & communiter dicitur, quod si est receptio testiu suspensiuè, vt quãdo receptis testibus sigillantur propter causam futurã, iuxta c. quoniam in princi. s. vt lit. non conte. nò requiritur tanta citatio, sed cõmunis ad domũ. sed si recipiuntur vt publicetur, vt in casu isto, tũc requiritur vera cõtumacia præcedente citatione. De qua in. c. ex tuq; de cle. nò refi. & in. d. c. fina. ratione prejudicij: quia talis receptio fundat probatiões præcisè. ¶ In glo. ij. ibi, hic statim publicantur. contrarium tenet Spe. in. titu. de teste. s. nunc tractemus. ver. aliàs autem. f. quomodo publicantur, sed cõsignantur seu sigillantur, sicut in. d. c. quoniam. quia si publicaretur, tolleretur partibus facultas producendi alios testes, & sic retorqueretur in lesionè quod est indutum ad fauore contra. l. quod fauore. C. de legi. & exponit istũ text. ibi: publica monumeta. i. publicam scripturam manu publica factam, non autè publicatam. Sed Ioan. and. ibi. & Barto. in. d. authen. sed & si quis. & domi. Anto. & domi. Abb. & Imo. hic tenent contrariũ, per istum text. non violando. nec obstat ratio Spe. quia imputet sibi pars, quæ nò producit testes vltra illos, qui producuntur: siue sit ipse producens, siue aduersarius, ex quo est ei denunciandũ, vt hic per eos. ¶ In eadem glo. ibi: sed hoc non est verum. & hoc communiter tenent docto. secundum Imo. hic, quod etiam in casu isto potest obijci in personas. cum nò reperiat in iure oppositum. & satis est, qd permittatur receptio testiu: ideo pœna non debet imponi parti, nisi à lege exprimat. Facit glo. in. c. fina. de iurepa. & quod no. glo. in. c. ij. de dolo & contu. in. vj. dicens, quod contumax in vno articulo. non censetur contumax in alio. & dicit domi. Abb. quod est casus quasi in terminis in. c. accedens. el. j. s. vt lite non contesta. & etiam fuisse presens, & non opposuit, non amisit facultatem opponendi, quam sciebat sibi competere. dicunt tamen domi. Abb. & Imo. hic, quod opinio contraria, de qua in glo. posset procedere post publicationem, vt tunc non possit opponere cõtra testes, nisi in casibus, de quibus in. c. presentium. supra eo. ¶ In ea. glo. in. fin. de materia quando, & à quo peti possit receptio testium, de qua hic vide magistraliter per Barto. in. authen. sed & si quis. C. eo. & ibi per Bald. in. p. colum. & per Bart. in. l. in lege Aquilia. si deletum. ff. ad legem Aquilia. & domi. Anto. & domi. Card. & Imo. hic per Imo. & Ro. in. l. si finita. s. eleganter. ff. de dam. infec. per domi. Anto. in. c. causam. el. ij. in. ij. colum. quibus sint legi. & latissimè per Bald. in. peculio Innocentij. in. ver. silentium. & per Bart. in. l.

si societatem. s. arbitrorum. in. v. col. ff. pro socio. & substantia liter pone duas cõclusiones. ¶ Prima cõclusio. Reus potest hoc remedio vti, vt testes examinentur ad aternã rei memoriã. l. pupillus. C. de vstris pupillaribus, quia non potest ipse cogere actorem, vt agat. l. j. C. vt nemo inuitus, ideo præparat sibi exceptionem, secundũ omnes in locis prædictis, & si diceretur, imò potest alio remedio vti, videlicet petendo officium iudicis, vt imponatur silentium actori, vt eleganter per glo. Bart. Ang. Paul. de cast. in. l. si contendat. ff. de fideiuf. & Bart. & Sali. in. l. si pater. C. qui bonis ce. pos. Bald. in. l. ij. C. ne filius pro patre. & Ange. in. l. sicut. in. iij. colum. C. de prescrip. xxx. anno. & Barto. in. l. Aurelius. s. centum. ff. de lib. leg. & Barto. in. l. j. de conditione ex lege. & Bald. in. rubrica. C. eod. Respondet do. Anto. & Imo. domi. Abb. hic & Imo. in. l. ij. in. princ. ff. sol. mo. quod dictum remediũ datur ex quadam equitate potius, quã ex rigore, & ideo nò excluditur istud remedium, quod similiter datur ex equitate. & ista est vna limitatio ad. l. in. cause. ff. de mino. quia vbi cõcurrit extraordinarium remedium cum alio extraordinario, vnum non cedit alteri, secundũ ipsos allegantes glo. in. d. l. de pecoribus. C. ad legẽ Aquiliam. & Dyn. & Bartol. in. l. in prouinciali. ff. de oper. no. nun. & Innocen. in. c. intermissaj. de prescrip. alias limitationes ad regulam. d. l. in. cause. vide per domi. Abb. in. c. ex parte. s. in. vlti. colum. de rescrip. & Ro. in. d. l. in principali. & vnam dixi supra in quarto notabili, per quam apparet, quia non præualeat remedium faciendi fieri in sententia, iuxta ea, quæ dicuntur in glo. sequenti. & habet locum ista conclusio etiam si reus posset esse actor, si vellet, secundũ Bart. in. locis præallegatis. & Hostien. & domi. Anto. & alios hic & Bald. & Angel. in. d. authen. sed si quis. & domi. Ant. in. c. Albericus. s. eo. per istum text. quem dicit Imo. hic non reperiri alibi. & esse meliorem de corpore iuris. poterit hic enim vterq; conueniri. nam patroni poterant agere cõfessoria & petere pronuciari sibi competere ius patronatus & presbyter poterat agere negatoria negando ecclesiasticam seruitutem aliquem habere. & petendo sic pronuciari: secundum no. in. c. examinata. s. de iu. & in. c. Abbate. de verb. signi. & sic vtriq; competeat actio. ¶ Secunda conclusio. Actor regulariter hoc remedio vti non potest. nam propter regulã, quæ habet quod lite non conte. testes non reperiantur: supra vt lite non contest. per totum, quia ipse potest mouere actionem super eo quod sibi debitum putat, & non solũ si competit sibi actio, sed etiam si competere potest in tempus futurũ eueniẽte cõditione iuxta. d. l. in lege Aquilia. ita pro regula traditur in locis prædictis. ¶ Fallit in casu. c. quoniam. in. princi. supra, vt lite non conte. videlicet quando actor timet de morte vel absentia testium, vt in casibus de quibus in. l. ij. cũ sequenti. ff. de dona. causa mortis & isto casu non seruatur forma, de qua hic, sed illa de qua in. d. c. quoniam. qui tex. habet etiam locum quando in tẽpus potest actori superuenire facultas agendi: quia si testibus est cariturus potest actor petere eos recipi. d. l. in lege Aquilia. vbi casus sing. de quo facit festum Bart. ibi & Bald. in. c. si qui testium. s. eo. ¶ Item fallit conclusio si haberet potestatem negandi de iure: sed non de facto puta si per cauillationes protraheretur libellus actoris: & litis contestatio impediretur, quia propter dubium recessus vel mortis testiu, recipientur testes lite nò contest. sicut si nunq; fuisset oblatu libellus: secundũ Bal. in. d. authen. sed & si quis. allegat Imo. in. d. c. quoniam. Idè si per tyrannidè non potest lis cõte. de facto licet subit actio: secundũ Bal. ibidem allegat Hosti. in. d. c. quoniam. Idem si non potest superuenire facultas agendi: sicut examinatis & publicatis testibus: quia debent examinari & publicari in forma huiusmodi Decreta. etiam non decessuri, vel verosimiliter perituri secundum Bart. solenniter in locis præallegatis. Dat exemplum in hæredes: qui petit testes recipi & publicari maximè in testamento in scriptis, quia nisi hoc habeat prius: non potest agere: cum non sit de testamento certus, nisi publicatis testibus testamenti. l. publicati. C. de testibus & in lege. j. & ij. C. de secundis tabulis & l. illud. ff. si pars hereditatis petatur. & de hoc exemplo latius per Baldum in. d. authen.

in. d. authen. sed & si quis. ¶ In gl. pe. in. fi. no. bene glo. que quotidie allegatur secundum Imo. hic, quasi potest reus agere contra actorem, vt faciat sibi instrumentum super iure suo: puta, super pacto de non petendo, vel super libertate rei, quis tenet: vel super pecunia, quam sibi soluit. & facit text. in. l. si quis fundum. s. cum. l. sequẽ. & quod ibi Barto. ff. locati. & tex. in. l. a colono. ff. de vsufu. lega. De quo etiam vide Barto. in. l. si finita. s. eleganter. ff. de dam. infec. vbi idem dicit esse in actore, quãdo de presenti agere non potest. Ad idem quod erat principaliter in obligatione ductum. Ad quod vide tex. in. l. ea parte. secundum vnam lecturã quam ibi extra glo. ponit Bart. ff. de verbo. obliga. & tex. Sali. Bal. in. l. si data opera. ff. de li. causa. Et pro hoc, quia illud quod tibi nò nocet, mihi autem prodest, facere debes. ij. in. prin. ff. solu. matri. cum materia. & si ille qui denegat mihi facere instrumentum, dicit se nolle, quia facilius contra ipsum probarem ius meum, non auditur, cum dicitur turpitudinem suam. l. transactio. finita. C. de transac. & ita etiam tenet Bal. in. l. instrumeta. C. de fideicommiss. De quo etiam per Bar. in. l. si quis accepto. ff. de cõdi. ob. causam. & in. l. dedi. in. fi. prin. eo. tit. & in. l. qui tabulas. in. prin. ff. de fur. & domi. Anto. in. c. si autè. circa. fi. s. de rescrip. & Bal. in. l. j. ad fin. C. de pac. conuentis. & in. authen. si quas ruinas. C. de sacrosanc. eccl. & ibi etiam notanter dicit, quod si variati sunt confines rei in emphyteusim concessæ post factam concessionem potest concedens petere ab emphyteuta, vt eandẽ obligationẽ per instrumentum renouet, adaptatis confinibus, ne cõtingat de identitate rei dubitari in prejudicium cõcedẽtis. Et Adde Ang. in. l. si pupillus. in. prin. ff. de noua. vbi dicit, quod in istis casibus non tenetur debitor facere instrumentũ creditori cum clausula gaurentigie, per quã potest incipi ab executione, quia grauaretur in eo, in quo nò esset obligatus, sed faciet instrumentum simplex. & istam gl. allegat Barto. Imo. & Ro. in. l. ij. in. princi. ff. solu. matri. & est bonus text. in. c. longinquitate. & c. s. ape. xij. q. ij. & vide Paul. de cast. in. l. omnibus. ff. de iudi. vbi ponit, an possit cogere debitorẽ vt faciat instrumentum de debito conditionali. & allegat glo. in. l. chirographis. ff. de admi. tu. & dicit Imo. in. l. huiusmodi. s. si ita legatum. de leg. j. quod tenetur creditor facere instrumentum solutionis, sed non acceptilationis. pro quo facit quod no. Barto. in. l. cũ Aquilia na. ff. de transac. vbi dicit, quod nunquã possunt compelli ad idem, vt faciat mihi quittanceẽ generalẽ. ¶ Et adde, quod debitor qui satisfecit, potest agere cõtra credi. actione pignoratitia, vt reddat hypothecam: secundũ gl. quam not. ibi Pau. de ca. in. l. si pecuniam. ff. de pig. act. facit. l. dissoluta. & ibi Bal. C. de cõdi. ex lege. & adde, quod si creditor cui est satisfactum, si non vult facere instrumentum quittanceis, possum eum compellere. l. epistola. s. Lucius. ff. de pac. & expressus in. l. nihil. ff. de adi. leg. vbi dicit, quod quando requiritur aliquod cancellari, nò est opus abrafione expressa: sed sufficit cancellatio per signum: vel etiã ex facto & sic in proposito infertur, quod sufficit cõcellatio debiti signo. Istud tamen generale dictum limita, nisi requireretur cancellatio in pœna delicti: & in odium facti, vt omnis memoria aboleatur: quia oportebit cessare per abrafionẽ totalem: secundũ Bal. in. authen. causa. C. de sacrosanc. eccl. & do. Abb. in. c. nouerint. de sen. excõm. qualiter autem fiat cancellatio signo, vide glo. in. l. si quis libertatem in princ. in verbo. adductam. ff. de petitione hereditatis. & in. l. inductum. C. de solutionibus.

¶ S V M M A R I V M. ¶ Pretium rei qualiter probetur? Deceptio per dolum nullo pacto est licita.

¶ C A P. XLI. ¶ Cum causam. Si materia alicuius anti- qui capiti repetitur ali- quo addito, quod subijcitur necessitati probandi, possunt testes etiam antiqui publicatis attestatio- nibus produci. hoc dicit. & non est mirum, quia hic probato excessu pretij, oporteret probare quantitatem excessus: que probatio nò fuerat prius necessaria. determinatur nũc quantitas, in qua cessat timor subornationis. & quis antiquum capitu- lum repetatur, tamen istud nouum sustinet illud, sicut testi- bus falsis & corruptis dictum fuit. c. licet supra titulo primo. Et

dicit hic eleganter Bald. quod hic dicebatur a rem fuisse venditam pro quinquaginta & testes dicebant quod res valebat centum, & vltra. nam ista dictio vltra nihil operatur in te- ste propter suam incertitudinẽ vt dixi in. d. c. licet. in. x. notabili. vnde non est concessum emptori ius supplendi pretiũ: quia nò apparet quantum sit excessus, nec est fundata con- ditio ex. l. ij. C. de rescin. ven. que requirit ex- cessum saltem in vno nummo, & propter il- lud modicum suppleri totum residuum pre- tij verum & vsum. & quia dictio vltra, nihil signat, ideo cessat remediũ. d. l. nisi aliud pro- betur. & hoc reperitur expressum in hoc ca- pitulo melius, quam alibi, secundum ipsum. & idem voluit ipse Bald. in. d. l. ij. in. p. colum. & expressius Imo. in. c. pen. in. vlti. charta. de empt. & vendi. dicens non esse locum reme- dio. d. l. quando non probatur excessus dimi- dia: sed solum dicitur, qd plus. & hoc est mira- bile, si est verum. Sed Sali. in. d. l. ij. in. xv. col. tenet contrarium, attento quod sufficit vnus denarius minus dimidia ad hoc, vt sit locus remedio. d. l. vt dicit Bal. hic. & per plura pro- bat idem Bal. in. d. l. ij. in. xij. colũ. ergo de ne- cessitate in casu prædicto probabit. & istud multum consonat, quia videtur, quod dictũ testis de necessitate concludat intentũ actõ- ris: quia aliàs dictio vltra, vel plus nò opera- tur in teste, quãdo materia nò cõtentatur de minimo pluri: sed ex quo hic sufficit vnus de- narius, videtur quod illud & plus, saltem hoc importet. Præterea cõsidero, qd do. Abb. do. Ant. hic in positione casus expressè dicunt, qd per ista verba, vltra dimidia iusti pretij, pro- lata, si testib; erat probata deceptio, nec erat necesse aliud probare si emptores voluissent rescindi contractũ restituẽdo rem recuperato pretio: sed quia iuxta electionẽ emptori- bus datã ad. l. ij. dicebant se velle iustũ pretiũ supplere retenta: reideò necessaria fuit pro- batio veri pretij. de qua hic. & istud vt puto facilius obtineretur: licet dictum Bal. sit satis vulgatum, cõtra quẽ videt casus hic per præ- dicta. ¶ In gl. ij. in. fi. no. optimã gl. de mo- dis probandi valorem rei. quod dicit hic do. Car. esse difficilimũ: sed vide plenius per glo. ordi. in. d. l. ij. C. de rescin. ven. & ibi per Bal. in. vlti. char. & in. repeti. d. l. in. vlti. chart. post Bar. & per Bar. in. l. pretia. s. j. ff. ad legẽ. Fal. & in. l. si per illũ tex. C. de magi. cõuen. per Bart. & Bal. in. l. si optimus text. C. de admi. tu. per Bar. in. l. domus. ff. de leg. j. per Flo. i. l. si seruũ ad legem Aqu. per glo. x. q. ij. c. hoc ius. per Ana. post gl. in. c. in ciuitate. in. x. col. j. de vtu. per Pet. de Ancha. in. repe. cle. j. in. ij. notabili de concess. preben. per Alberi. in. prima parte statu. q. cxvij. per Barto. in. l. filii. ff. de colla. quid alicui. de leg. j. per Sali. in. l. hac edi. tali. s. ijs illud. C. de secũ. nupt. per Bald. in. l. data opera. in. viij. col. C. qui accu. per Bart. in. l. si quos. C. de rescin. ven. & in. l. Casius ait. ff. de so. per Paul. de ca. in. l. i. lege Fal. s. corpora. ff. ad legem Fal. & in. locis allegatis. & per do. Ab. hic vltra alios cõcludentẽ cũ Bal. in. dictis locis iudicem ex multis coniecturis, quas ipse ponit, debere se informare, quod testes debent assignare causam concludentem cõ- munem æstimationem: quæ cum varietur

¶ Reus. adde tu, quid e contra, an debitor & sic reus potest cogi instru- mentũ facere cre- ditori, & sic actori vide Bar. in. l. si fi- nita. s. elegãter. ff. de da. infec. & in. l. ij. ff. de da. infec. & in. l. ij. ff. sol. ma. & in. l. dedi. in. ij. colũ. ff. de condic. ob cam. Bal. in. no- stram. in. iij. co. C. de testa. & tu ad- de & dic, qd regula riter non tenet qd cauere si de cautio- ne nihil fuit actũ: vt per Bar. in. d. l. de di. in. j. col. in. ver. dic ergo, & etiam non tenet cauere, qd ille qui petit cautionem, habet aliud remediũ, vt ibi per Bar. & ista veniunt ad limita- tionẽ. in. oibns. ff. de iudi. De qua li- mitatiõe vide Bar. in. l. quibus die- bus. in. versicu. itẽ quaero. ff. de con- di. & demonstra. ¶ Nunquã adde tu quare hoc est, qd non possum com- pellere aliquẽ vt faciat mihi quitta- tionẽ generalẽ, dic qd liberatio gñalis dicitur captiofa. text. est in. l. cum Aquiliana. ff. de transac. & ideo cre- ditor non tenetur inuitus facere de- bitori quittanceẽ generalẽ, sed solũ de datis & rece- ptis. l. plures. C. de fin. instr. ita Bar. in. d. l. cũ Aquiliana. in. ver. ex quo po- tes. vbi Ange. Ful. & Paul. de cast. & pro opi. Barto. & aliorũ, adde tex. mi- rabilem. in. l. ij. s. cõtrariũ. ff. de con- trario iud. tut. & ibi glo. f. & idem te- net Dyn. Oldr. Al- ber. & Bald. ibi & Bal. in. l. pactum in. xv. q. d. de colla. Sali. in. l. sicut. C. de lib. cau. Ludo. ro. in. cõsil. suo. clv. incip. pramissum laudum.

ex tēpore & loco. d. l. pretia. debet se restringere ad locū & tēpus venditionis. vnde debet dicere de re fructum faciente: q̄ res sita in tali loco tanti reditus solebat vendi tali tēpore, cōiter tanto pretio, & prodest, si dicat: & nos tātū dedissem⁹, si fuissetus emptores. & idē de re mobili, q̄ res tali tēpore, & loco solebat cōmuniter vendi pro tanto, vel cōmuniter reputabatur valere tantū, & pro tanto vendita fuisset, vt hic per. d. Ab. Cuius dictis adde primō, inquantū dicit, q̄ testis deponēs super valore, nō probat, nisi reddat causam dicti sui: allegādo Barto. in tractatu de teste. in. iij. col. ver. testis dicit fundū valere. adde Pau. de ca. idē tenentē in d. l. pretia rerū. & Bald. in. l. si. in. fi. C. de iure dominij impet. & in d. l. ij. circa fi. in pe. char. repletionis, & Bar. in repe. l. j. ad fi. C. de sen. quā pro eo, quod interest. & hoc est verum in re, ad cuius estimatōnem requiritur magna vel diligēs inquisitio: puta, domus vel fundi. secus, si modica cadens de facili in capite cuiuslibet grossi, vnde si super valore frumētū vel victualium testis dicit, q̄ cōmuniter tantū valuit, probat: q̄a sensu percipiebat, secundū Bal. in. l. solam. in. iij. colū. C. eo. ¶ Itē inquantū do. Abb. post Cal. hic dicit, q̄ si testes dicunt q̄ ipsi tantū darēt, probant valore: dummodo nō censeantur affectōne duci, vel ratione vicinitatis: vel quia fuit maiorū suorū. & quod in dubio an afficiātur, vel non cessante cōiectura, nō presūmūtur affici & probāt. adde quod do. Car. hic dicit se indistinctē putare contrariū, siue afficiantur siue non: quia ista ratio de necessitate cōcludit, testis daret tantū: ergo tantum valet. dicitur enim probari q̄tum cōiter venderetur. & istud credo verius, licet contrariū sentiat Bal. in. d. l. ij. repe. ¶ Itē inquantū do. Ab. dicit, q̄ res tantū valet, q̄tum fuit vendita, vel potuit vendi, vt per iura allegata, & gl. in. d. c. in ciuitate. intellige, si venditio fuisset facta homini sciētī cōditiōne rei, secundū glo. pe. in. l. mortis causa capimus. ff. de dona. causa. mor. quā faciūt sin. Ang. Imo. & Ro. ibi. & Bal. in. l. illud. in. fi. C. de colla. & Barto. in. l. j. §. si heres. ff. ad T. rebel. & in. d. l. pretia. & in. d. l. si seruus. in prin. ff. de condi. furti. & in. l. nō intelligitur. §. diui fratres. ff. de iure fil. Item intellige, nisi pro illo pretio vendita fuisset ab homine debito implicito, & nō bene securo: secundū Bart. in. d. §. si heres. de quo per Albe. in prima parte sita. q. cxx. incipiente. statutum est Bergomi. Item, si esset res litigiosa: de qua fuit factū cōpromissum: secundū Bar. in. l. si quis cū aliter. ff. de ver. obl. & in. l. societatem. §. arbitrorum. ff. pro socio. & do. Ant. in. c. cū causam. in. v. colū. j. de emp. & vendi. & in. c. quinta uallis in. xlij. col. j. de iureiurā. & in. c. veniens. §. de tranfa. & do. Ab. in. c. ij. in. iij. col. §. de alie. iudi. mu. causa facta. Item intellige, si potuisset ita vendi vel fuisset vendita sepe nō semel tantū: secundū Bart. in. d. l. si seruus. in prin. & d. l. pretia. & in. l. vnica in penul. colū. C. de sen. quā pro eo quod interest. ¶ Itē adde, q̄ vbi cōcurrunt diuersæ estimatōnes, eligenda est via media: per. l. ita vt omnes. vbi bonus tex. ff. mandati. & illū tex. no. ibi Sali. & Bal. dicens vbi non esse alibi in. l. vnica in pe. col. ver. quero sexto. C. si seruus extero. de quo Bart. in. l. diē proferre. §. si plures. ff. de arbi. & Imo. in. l. inter pares. ff. de re iud. & Sali. in. d. l. ij. C. de rescin. vendi. Item adde, quod quando venit præstanta estimatio partis rei à conscio, res debet estimari, videlicet tota simul, non quantum valet pars dimidia eius tantū: quia frequenter pretiū diuidiæ rei erit minus, si tota res simul fuerit estimata, quā si pars illa de per se estimaretur. Ita probat text. in. l. medius. §. si fami. ercif. & no. gl. Bal. & Bart. in. l. j. C. cōmuni diuidundo, & Sali. in. l. fi. C. de iure dotijum. & Bald. in. l. filium quem habentē. xvj. col. ff. fami. ercif. & facit quod no. Bart. in. l. vxorem. §. agri. plagam. ff. de lega. iij. ¶ Vltimō adde, quod si testis qui dixit, q̄ tantū communiter daretur, interrogatus de causa, dixit, sic mihi videtur. non probat: secundū do. Cardi. hic, qui dicit quod in casu isto debet se referre ad aliquam cām, vnde sciat. si quomodo sibi videat sic: non obstat lex ordinata. ff. de liberali causa. & ibi singu. per Bart. quia secundū eū loquitur super re perceptibili per sensum, in qua sufficit dicere, sic mihi videtur. & de hoc etiā per Barto. in. l. fi. C. de prædijs. & in omnibus rebus nauiculariorum. li. xj. & pēdet ab his, quæ habuimus in. c. quoties. §. eo. de teste, qui vitur hoc verbo videtur. ¶ In glo. si. quomodo intelligatur istud, q̄ liceat contrahentibus inuicem se decipere, dic vt hic eleganter per. d. Abb. cuius dictis adde do. Ant. in. c. quia pleriq̄. in pe. colū. j. de immu.

ecclē. & Pe. de Anch. in regula, peccatum. in. v. q. ante fi. filius que stionis. de re. in. vj. & omnino loā. de Ana. in. c. in ciuitate. in. viij. colū. j. de vsur. & glof. ordi. in. l. semper in conuentionibus. ff. de re iudica. & Bald. hic, & in. c. proponente. §. de rescript. & in capi. quanto j. de iureiuran. & in authen. ad hæc. C. de vsur. & Cal. in peti. c. fin. j. de vsur. & domi. Abb. in. c. in ciuitate. & Ioan. de fan. in c. hoc ius. x. q. ij. & in effectu inuenies, ¶ quod vbi interuenit deceptio per dolum, nullo modo est licita etiam citra dimidiam. Secus, si est dolus re ipsa, & ita intellige. c. cum causa. & ca. cum dilecti. de emp. & ven. & hæc distinctio procedit etiam inter iuristas vt subtiliter per Ananiam. vbi. §. & in quantum. §. tenui cōtra Bal. hic de teste deponente per dictionem plus, adde, quod opinionē Saliceti aperte firmat do. Anto. in. d. c. cum causa. in. iij. notabili.

SYMMETRIUM

- 1 Partes an sint citanda quando fieri debet publicatio testium?
2 Notarius qui fecit instrumentum si ipsemet fuit rogatus ad exemplandū dictum instrumentum non requiritur alia solennitas, quia vnum videtur esse, licet sint multa exempla.
3 Solennitas extrinseca, an presumatur ratione antiquitatis.
4 Locus aliquis si dicitur in forma ecclesie, & ibi per sacerdotes publice celebratur, presumitur adificatus auctoritate episcopi, licet de hoc non appareat.

CAP. XLIII.

Albericus Recipiuntur & publicantur testes, vbi per scripturam de sententia non appareat. hoc dicit. Et aduerte: quia in causa matrimoniali sententia debet ferri in scriptis sicut in alijs summarijs. Patet ex cle. dispēdiosa. de iudicijs. iuncta cle. sepe. de verbo. significa. nec aliter sonat iste text. vt hic per domi. Abb. quem retuli in capi. quoniam contra. quasi in fin. §. titu. j. Sed circa istam publicationem attingēda sunt quedam: quæ vtiliter ponunt hic docto. post Innocē. addendo & primō, inquantum glo. & Innocē. ¶ hic dicunt in tali publicatione partem esse citandam per tex. in. c. significauit. §. eod. & in. §. de quibus. in authen. de instrumentorum cautela. Adde Spe. idem tenentem de instrumentorum editione. §. ostensio. versicu. qualiter autem fiet. & versu. quomodo autem fiet. & Barto. & Bald. in authen. si quis in aliquo. C. idem. & Bald. in. l. sancimus. circa prin. C. de diuersis rescrip. & in rubrica. C. de fide instru. in. xij. colū. & Bart. in. l. nam ita diuus. ff. de adop. & domi. Anto. & Imo. in. c. fi. j. de fide instru. & Bart. in. l. ij. C. de testa. & in. l. chirographis. ff. de admi. tu. & in. l. fin. in vlti. colū. ff. de tabulis exhi. & Ang. in. §. & hoc in super. in. ij. colū. in authen. vt sponsali. largitas. & Bal. in. l. j. in prin. C. de lite conte. & Rota in nouis. conclu. x. & ratio est propter magnum præiudicium partis: quia hæc pub. secundū Innocē. hic. facit quod non expedit exhiberi originalia: quæ fortē poterant argui de falsitate: idē ad euitandas fraudes requiritur citatio. Item est fortior ratio hic: quam in casu capi. ij. §. eod. quia ibi posset pars non citata excipere tempore publicationis contra dicta. sed in istis qui recipiuntur ad perpetuam rei memoriā: posset perire copia testium reprobatoriorū. & ita tenear per has rationes: licet Guil. de cu. tenuerit contrarium in. d. authē. si quis in aliquo. & Archi. in. c. contra morē. centesima di. L. imita communem opinionem: nisi subesset periculum in expectando aduerfarium: quia tunc seruabitur capitulum quoniam in prin. §. vt lite non conte. secundum Innocē. in. c. significauit. §. eo. & sequitur do. Abb. hic. Pro quo vide quæ dixi in. c. ij. versu. sexto limita. §. eo. si autem non appareat de aliquo aduerfario citabuntur omnes: quorum interest: per publicum interdictionem. secundū Innocē. hic. argumento. c. si j. de clande. despō. & c. si j. qui matrimonium accu. pos. Idem Bal. in. d. l. ij. C. de test. & d. Ab. in. c. Abbate. j. de verb. fig. & facit. c. fin. de elec. in. vj. & per hæc reprobantur insinuationes instrumentatorū: quæ multoties sunt parte nō citata. In quo dicit do. Car. se vidisse multos errare. & vt intelligas ista procedūt, q̄n publicantur gesta in iudicio q̄ fuerūt facta sine scriptura: sed fuerūt perditā, super

perditā, super sunt testes. vel quādo extra iudiciū actus nō sit scriptus, iuxta. c. significauit. §. eo. vel quando interuenit scriptura, & petitur exemplari, vel petitur vt originale authenticetur: secundum Inno. & alios hic. ¶ Item inquantum dicit Inn. in hoc vltimō, quod si ille met notarius qui fuit rogatus de instrumēto vltra scriptum exemplare, non requiritur alia solennitas: quia vnū videtur, licet multa sint exempla. l. vnum testamentū. ff. de testi. licet secus, si ab alio exemplentur. Adde Bal. idem tenentē post Bar. in. d. authen. si quis in aliquo. in. vj. colū. & Ro. deci. x. & do. Ant. & Imo. in. c. fin. j. de fide instru. vbi idem tenent. & ponunt ipsi quosdā alios casus in quibus sine citatione potest fieri dicta exemplatio: de quibus dic vt ibi. Solennitas autē est talis, secundum do. Cardi. hic quia post citationē transcribitur per deputatum, & iudex præcepit sumpto ex originali dandam fidem. An autem istud acceptatum posuit iterum insinuari dicit do. Car. q̄ sic licet quotidie procuratores dicant contrariū. & allegat Bar. in. d. authen. si quis in aliquo. quia cū fiat exemplatio parte citata, si fuit præfens vel absens, per contumaciā, valet actus: quia pars potest consentire, vt dicit fides etiā si erat nullū. & idem domi. Anto. in. c. p. in vlti. char. j. de fi. instru. & allegat gl. in. c. pe. j. de confi. vti. vel inuti. Et quod isto casu, quando primū exemplū gl. fuit sumptum solenniter, valet exemplum exempli. Et est tex. singu. secundū Bar. & Bal. in. l. sancimus. C. de iure. rescri. & fortius dicit hic do. Cardi. propter hanc rationem, cōsensu partis, q̄ si notarius accipiat de consensu partiū, etiā non reseruata hac solennitate, datur perpetua fides inter partes. vnde dicit se in pluribus contractibus fecisse extendi procuratoria & delegationes de consensu partiū approbantium, & subscribit se notarius, q̄ partes rogauerūt, de hoc volentes perpetuū fidē adhiberi. & tūc valet sine solennitate ista, quod est vtile secundū ipsū. ¶ Itē inquantū dicit hic solenniter Hostien. & sequitur Io. an. Bal. do. Ant. & Imo. hic, q̄ dubitatur vtrū in publicatione, de qua hic, interuenit solennitas debita, nō presumitur interuenisse, nisi sit lapsus longū tēpus: & tūc bene presumitur propter difficultatē ipsam probandi. Adde Flo. in. l. j. ff. de fide instru. vbi dicit, q̄ si procurator instrumentū longo tēpore presumpit ab originali, licet nō appareat de citatione partis, presumitur partē fuisse citatam. & allegat Io. an. hic. Adde etiam Ang. in. l. sciendum. de ver. obl. vbi dicit, q̄ licet solennitas extrinseca nō presumatur. l. quecūq̄. §. fin. ff. de publiciana. Fallit, nisi sit factum valde antiquum, & dicit esse casum sing. in. l. si filius. C. de peti. hære. vbi dicit de decennio. ¶ Idē dicit Bar. Ange. & Imo. & etiam Ro. in. l. qui aliena in prin. per illum tex. ff. de acqui. here. & est tex. cū glo. communiter approbata in. c. peruenit. in glo. fin. ante h. j. de emp. & ven. & no. Inno. in. c. illud j. de præsump. dicens ex antiquitate temporis presūmi canonicā institutionem, etiā si non appareat. ¶ Idem Bal. de clerico non habente titulum in. l. filius. C. de peti. hære. & in. l. siue possidetis. C. de proba. & Imo. in. c. ex frequentibus j. de insti. & Petr. de Ancha. in repe. regulē primę. de regu. iur. in. vj. & Do. in. c. ordinarij. de offic. ordi. & Io. de Ana. in. c. licet Heli. in. xiiij. colū. j. de symonia. & hinc est, quod si locus iam diu est in forma ecclesie & ibi per sacerdotes publice celebratur, presumitur adificatus auctoritate episcopi: licet non appareat: secundū Archi. in. c. nemo. de conse. di. j. & sequitur Ro. in. l. sciendum. in. xv. col. ff. de verb. ob. Et hinc est, q̄ si filius longo tēpore vixerit seorsum à patre, habitādo & negotiādo per se, & dicat se fuisse emancipatū, presumitur: licet nō appareat: secundū Bal. in. l. post mortē. ff. de adop. & in. l. j. C. de pat. pote. & hinc est, q̄ si apparet sententia iam diu lata, & acta sint de perditia, presumitur oia solenniter facta: secundū Bal. in. l. emancipatione. ff. de fi. instru. & d. Ant. in. c. in presentia. supra de renun. & allegat Inn. hic. Et hinc est, q̄ si reperitur instrumentū continēs alienationē rei ecclesie: i qua requirebat decretū superioris, & lapsus sit longum tēps, presumitur illud decretū interuenisse: secundum Pe. de Ancha. cōsi. cxxx. incipiente ex cōsilijs excellentiū virotrū. Hinc est q̄ si emptor rei ecclesie possedit diu re alienatā, licet in instrumēto suo nō dicatur de solennitate adhibita, tū presumitur: secundū do. Anto. & Imo. in. c. ea noscitur. de his, quæ sunt à prela. & idē in simili not. domi. Anto. in. c. cura. in. ij. colū. j. de iurepa. & ista diligenter no. ¶ Sed cōtra Hostiē. & sequaces in hoc dubio, tenet

expressē do. Car. hic, dicens se tenere indistinctē quod dicta solennitas nō presumitur, quia est intrinseca. l. quecūq̄. §. si. ff. de publiciana. & maxime, quia nō potest interuenire in publicatione, cū debeat præcedere. & allegat gl. de qua fecit festum in. l. j. C. de fide instr. & iure hære. §. ca. lib. x. Et idē dicit, q̄ aut in instrumēto super hac publicatione confecto, non sit mētio de citatione & nō presumitur, aut sit mētio, quod interuenit: & adhuc nō stabitur: per. d. gl. cū non possit simul interuenire, & instrumentum facit fidem solū de actis gestis tēpore instrumētū confecti, vt per Inno. in. c. quoniā cōtra. §. tit. j. & subdit domi. Car. quod quādo solennitas est intrinseca, bene presumitur. d. l. sciendū. & appellat intrinsecam illā, quæ surgit ex significato vocabuli, vt si notarius dicit publicam vel authenticā. vel si dicit se rogatū, presumit, quia hæc non sunt per nō rogatū. secus, si dicit scriptū, & non addit rogatū, vel si dicit scripturā hanc. & non addit publicā, & hoc dicit se adduxisse in arduissima lite cuiusdā capti florentiæ pro falsinamēto, qui defendebat se pro clerico, & producebat instrumētū ordinū sibi collatorum Bononiæ: nō per episcopū Bononiensem, sed per aliū. & dicebatur instrumētū, q̄ contulerat de mandato episcopi Bononiæ. & dicit se defendisse, q̄ per istud esset probata illa licentia ordinandi, cū potuerit interuenire in actu ordinū. secus, si non potuisset interuenire, vt quia fuisset in alia ciuitate. Et hanc partē contra Hostien. & alios hic, tenet hic do. Ab. dicens, q̄ non bene dicit. Et mouentur rationibus adductis per do. Car. licet de ipso mentionē non faciāt. idē tenet. d. Ab. hic in lectura antiqua. & ibi refert do. Car. & illo factō Florentiæ addit q̄ etiam si illa licentia non potuisset interuenire, tamē illo casu presūmi debuisset, quia agebatur de re modici præiudicij, maxime si ordinans erat bonæ fame: vt singulariter no. Inno. in. c. j. in gl. pe. §. de clericis peregrini. quem etiā ipse allegat in. c. nisi essent j. de præbē. & in. c. fraternitatis j. de cle. non resi. & in. c. j. in. xiiij. col. §. de iudi. & in. c. fraternitatis. in. fi. §. eo. Et per illud dictum probatur secundū eū hic, q̄ solennitas extrinseca presumit, vbi agitur de actu modici præiudicij factō à viro prouido. Et quod tale præiudiciū sit modicū, probatur per Bal. in. c. licet. §. eo. dum dicit, q̄ clericatus probatur per vnū testem. Itē pro opinione. d. Car. in hac quæstione facit, qd no. Bal. in. l. j. C. de legi. hære. vbi dicitur, q̄ solennitas intrinseca nō presumitur propter longum tēpus. & sequitur Ro. in. d. l. sciendū. & respondetur ad d. l. si filius. q̄ illud est ibi propter permiscuā possessionem patris & filij, qui cēsentur esse vnum corpus. l. si. cū similibus. C. de impuberum & alijs substitutionibus. Sed quantum ad propositum in hac difficili quæstione, cōsiderandum puto, quod si in instrumēto publicationis nō exprimitur solennitas, & factum sit recens, illa nō presumitur. d. l. quecūq̄. Istud est clarum, nisi fieret de cōsensu partiū: quia valet saltem tanq̄ confessio, vt est dictū. §. post do. Cardi. & notat domi. Abba. hic. Si verō exprimitur solennitas, dico quod presumitur interuenisse, etiam in factō recenti.

¶ Si ille. Adde & extendere regulam istam, q̄ si aliquis tertius sumpsit exemplum ab originali: & notarius q̄ fuit rogatus subscribit in isto exemplo tūc exemplū facit plenam fidē sicut originale. de hoc habes gloss. in. §. in his verō. in authē. de inst. cau. & fide in gl. in verbo: sed per alium. & vide Ang. in. l. si quis ex argentijs. ff. de eden. ¶ Solennitas. Adde & limita istam communem opinionem, nisi sit in casu, in quo cadit possessio vel quasi: quia nō presumitur solennitas extrinseca: etiā cursu longissimi temporis. ca. ea noscitur. de his q̄ sunt à prelati sine con. ca. Ioan. an. in. §. hoc modo intelligas Bar. & Ange. in. l. qui aliena. §. j. ff. de acqui. hære. & in. l. filius. C. de peti. hæredi.

per ea que no. Bal. soleniter in l. ex his. in. ij. col. C. de testa. mili. & lo. fab. instituta de inuti. stip. s. fi. cu. cocor. in. c. quoniam cotra. in. vlt. coclu. ver. limita declarata. s. tit. j. In quibus dicit, q. presumit pro decreto iud. quado in eo sunt enunciate solenitates. & allegat gl. in. d. l. j. C. de iure haste fiscalis. & si diceretur, potuit no interuenisse eo tempore. respondeo secundu Ang. in. l. Imperatores. ff. de priu. cre. q. doctrina Inn. in. d. c. quonia. De qua ibi dixi in. v. con. clu. non habet locu in enunciatis in instrumeto decreti, que tempo re confessionis instrumeti potuerunt non interuenire. & ide dicit Bal. in. d. l. ex his. & in. c. j. s. fi. instrumetu. de notis feudoru. Si autem in instrumeto nosunt enunciata solenitates. & factum sit antiquum, credo cotra. d. Car. & d. Ab. comunu opi. esse vera. qd presumeretur solennitas interuenisse per iura & auctoritatis, de quibus. s. nec eis ob. d. l. quecumq. quia fallit ob longitudine teporis, vt in dicitis locis. Et est vera opi. per. d. c. peruenit. cu. gl. vnde dicit Bal. in. d. l. qui aliena. q. ex diuturnitate teporis presumit cofensum consanguineoru necessarium, in cotractu mulieris interuenisse. & dicit Bal. idem in decreto iudicis. Est autu longu tempus hoc casu decennium secundu predictos: per. d. l. filius. quod li mita accuratē, nisi ex ista presumptione ageret de graui preiudicio alterius tertij: quia oporteret decursos esse. xxx. annos, vt eleganter per Imo. in. d. c. peruenit. per illum tex. cu. gl. ad quod vide omnino Sali. in. d. l. filius. & Imo. in. d. l. qui in alie. & ista no tradas obliuioni. Reliqua dic, vt hic per scribetes, qui etiā tangunt, quando exemptu probet, & quado non. de quo pertinentius dicitur post omnes alios in. c. h. j. de fi. instru. & omnes ponunt in aut. si quis in aliquo. C. de eden. Quomodo autu debeant deponere testes de sententia probatione, vide Bal. in. l. fi. in. ij. col. C. de re iudi. & Inno. & alios in. c. sicut. vbi optimus tex. de re iudi. & Rotam decisione. cccxcij. in nouissimis.

SYMMA RIVM.

- 1 Testis potest super eodem articulo ad alium effectum produci.
2 Notarius cause si dicat, talis testis deponit prout, primus deposuit: an ea scriptura fidem faciat?
3 Testis qui in eadem depositione contraria deponit, non probat.
4 Testis si in vno iudicio dicit vnum: & aliud in alio iudicio: valet primum dictum: & non secundum, fallit vt nu. s.
5 Testis qui dicit vnum in iudicio, aliud extra iudicium, an & qualiter puniatur.
6 Testis si primo dicit vnum extra iudicium, postea dicit contrarium in iudicio, an probet, & an puniatur de falso: adde nume. 7. & 8.
CAP. XLIII.

Vm in tua. Publicatis attestacionibus possunt super eodē articulo vel directē contrario produci testes, qui prius fuerunt producti in iudicio summario seu extra iudicium. hoc dicit. vel ponat casum speciale in causa matrimoniali. & de diuersis intellectibus huiusmodi cap. dic, vt hic per scribetes. ¶ Et per istu text. ibi: illa eadem. notat. do. Ab. hic, q. testis inductus secundu super eodē. c. ad alium effectū potest dicere, ego dico illa eadē, que dixi in prima depositione. & refert Bart. in. l. eos. ff. de falsis. dicentē q. non reperit istā questionem tactam, & q. iudice acquiescente valebit tale testimoniu sed iudex pot non admittere. & audiat testimonium & videat vultu testis, iuxta. l. de minore. s. tormeta. ff. de questionibus. Si autē dubitat testis non recordari: ita perfectē, prout facit prima vice dat ibi Bart. cautelam quā sequitur hic. d. Ant. & d. Abb. q. faciat sibi ostendi primā attestacionē, etiā si nō fuisset publicata. quia omni no est sibi nota. & si ipsam non pot habere, protestetur q. in quantum secunda dicta discordaret a primis, intēdit dixisse, vt primu vt hic latē per eos: quibus adde Bal. in. l. gesta. in. ij. col. C. de re iudi. & Ang. post Bar. in. l. legata inutiliter. ff. de leg. j. & Pe. de Anc. in cle. ij. de testi. & do. Flo. in. l. j. ff. de testi. & Sali. in. l. iurifurandi. C. de testib. vbi firmat istud, q. valeat dictum testis dicentis: dico prout aliā dixi. & dicit ipse Sali. q. non dicitur sermo incertus ex quo habet relationē certam. I. ait prator. in prin. & in. d. l. in summa. cu. similibus. ff. de re iudic. & hoc etiam sequit Pet. de Ancha,

in cle. ij. in fi. de testi. & Io. de fantu. & do. in. c. testes. iij. q. ix. & Bal. in. c. literis. in. ij. col. j. de presump. Et pro cautela, q. testis refert se ad primum dictu, si dubitat variare, vide. d. Car. in. c. veniens. el. ij. in pe. col. s. eo. & quod no. Bar. in. l. iubemus. s. sed ne aliqua. per illum tex. C. de testa. ¶ Hoc autem limitatur duobus modis, primo, nisi testis fuisset receptus coram arbitro: quia si reperitur coram ordinario, nō poterit seipsum referre. Adde priora dicta, secundu Salic. in. l. fi. per illu tex. C. de testi. tum, ne frustratoria sit illa lex. tum, quia coram arbitro facilius testes mentiunt: quia nō potest eos punire nec torquere, secus in iudice. l. nullu. C. de testi. no. Inn. in. c. dilectus. j. de penis. cu. similibus. & sic refert se ad imperfecta. ¶ Secundū limita, nisi primū dictum esset nullum ratione falsitatis: quia dicēdo, dico prout aliā dixi, nō probat vitio pafactū, secundu Sali. in. d. l. iureiur. secus, si non valuit primū dictum ex defectu solenitatis: quia ex quo in hac depositione cocurrit solenitas requisita, cōualidatur vt ex nūc. secundu ipsum elegāter. ar. l. j. s. ff. de leg. iij. & l. que rebatur. ff. de testa. mili. & l. cum ex liberis. s. test. ff. de secū. tab. Sed aduerte bene: quare quantumq. nullo casu talis testis probet, firmat latē Bal. in. l. fi. in. c. de testi. & in. l. iureiur. in prin. C. eo. quia frustra repeteretur testes, si possent se referre ad primas attestaciones: imō debet iteratō clarē deponere. Fatetur tamē, q. si testis dubitauerit bene: quare, seruiat modus de quo supra, nisi esset testis suspectus: quia tunc iudex debet conari ipsum capere in verbis. non autē dare directionē ad suam malitiam instruedam secundum ipsum. & pro ista opinione vltra omnes facit ratio multu me inclinās: quia videtur, q. nō valet testimonium testis deponētis per se scripturā dicētis, prout in hac scriptura continetur. & per do. Abb. & Imo. in. d. c. testibus. s. eo. cu. concor. quas ibi dedi. & tamē talis relatio est multo recentior & propinquior, q. si diceret, dico prout aliā dixi, sed quia nō pot discerni vultus testis, iuxta. d. s. tormeta. ideō non probat. propter que videtur idē vtroq. casu: nisi forte dicas, q. considerato q. examinans debet scribere vacillationē & vultu: vt dixi in. c. quoniam contra, post Imo. & in prima depositione nō apparet eū vacillasse, illa relatio est perfectior, quam que fit ad scripturam, quā nō affert testimoniu integri iudicij: sicut alia iudicia examinatio. & hoc modo sustinetur cōmunis opin. ¶ Sed iuxta hoc vltra alios queritur: Quid si notarius examinato vno teste, & scripto eius dicto extente dicat de alijs testibus: talis deposuit prout primus: aliter non extendēdo dictum suū. de hoc vide Spec. in titu. de teste. nunc tractandū. ver. tantu quo q. est. & Hosti. Io. an. d. Ant. & do. Abb. in. c. nihil est. j. de verb. signi. & Bal. in. extrauagan. de pa. Constan. in verbo & sunt duo nomina. in. l. testiu. in. fi. prin. ff. de testa. in. apofillis. & in. l. fi. in. refutatorijs. C. de appel. in. l. verbū volo. in. fi. C. de fideicomis. & do. Ant. in. c. ij. in. ij. col. j. de reg. iur. & Ang. in. l. fi. quis ex argentarijs. s. j. de eden. & Sali. in. d. l. iureiur. & in effectu videtur esse cōmunior opinio, q. tales depositiones non probāt: quia notarius sic scribēdo videtur velle, q. testes dixerint prameditatū sermonē cotra ea, que dixi. s. eo. ex tenore. Et quia extensio verborum testis multum cofert ad iudicis informationem, etiam si substantia verborū omnium testiu redundet in idē tamen opinio contra est equior, secundu do. Ab. in. d. c. nihil. ¶ In gl. fi. ibi: non valet dictum eius. propter istā gl. tractant hic. do. Ant. Imo. & do. Abb. an. & quando valeat dictu testis in eodē facto diuersimodē deponētis: & quia materia est quotidiana, facias clarē ex dictis suis & aliorū alibi, quatuor cōclusiones. ¶ Prima conclusio. Testis qui in eadē depositione dicit contraria, non probat. l. qui falsa vel varia. ff. de testi. c. licet. s. tit. j. & punitur de falso. l. eos. ff. de falsis. ¶ Fallit, nisi dicat secundu dictu cu. tormen. ti. l. si postulauerit. s. sed & si negauerit. & ibi Bartol. ff. de adult. ¶ Item fallit, nisi primum dixisset calore iracundie: secundu do. Abb. hic per. l. quicquid calore. ff. de reg. iur. & gl. in verbo admonita. in. c. ex literis. j. de diuor. ¶ Itē fallit, nisi secundu dictu dixerit animo corrigēdi primum. c. praterea. j. tit. prox. post Bart. & Imo. in. l. qui bona. s. fi. quis stipulatur. ff. de dam. insec. quod limita, vt dicitur in illo. c. praterea. ¶ Secunda cōclusio. Si testis in vno iudicio dicit vnum: in alio iudicio dicit contrariu, secundu dictum nō valet, sed primum sic. Ita no. hic do. Abb. & do. Car. in. c. veniens. el. ij. in pe. col. s. eo. & allegās Inn. in. c. praterea. j. ti. j. ide

do. meus latē. in. c. sicut nobis. s. eo. per illum tex. ibi. non enim. vbi patet q. testis qui vult contradicere primo dicto in aliquo, nō est admittēdus vt faciat retractari sniam latam: quia dicēdo secundu cōtrariu eius quod primu dixerat, vel qd tempore secundū testificatū erat periuur, si in primo dicto falsum dixerat, vel q. fuerat corruptus. Et si diceretur si nō statur secundo dicto suo declaratur qd in primo falsum dixerat. Respondetur, q. conuincitur quis de falso, quo ad se: per. d. l. eos. in. ij. respōso. ff. de falsis. Sed nō quo ad praiudicium partis. & hoc per. d. c. sicut. vbi corruptio pot probari per alios testes: sed nō per eodē. Et istud q. primū dictum valet est bene notandum. quia Bar. in. d. l. eos. & do. Ant. hic & Pe. de ancha. in. c. e. ij. & Bar. in. l. fi. in. ij. col. C. de re iudi. tenent cōtrarium sed non bene per pradicta. Fatetur tamen do. Abb. hic, q. primū dictum debilitatur: quia ita tenet Inno. in. c. praterea infra titu. j. & hoc est verum intantū, q. non possit eius vigore deferri iuramentum: secundu do. Card. in. d. c. veniens. Quod autem secundum dictum non valeat, est glo. hic, & gl. pe. in. fin. in. d. c. veniens. que hoc pbat etiā si primū fuit iudiciu sumariu, & assignat rōnem domi. Ant. & Imo. quia Bar. in. d. l. eos. & do. Anto. quod est notandum secundu Imo. hic. & quod dictum testis habeatur pro confessione, quatenus ponit contra se. vide do. in. c. accusatus. s. licet per illum tex. de hereti. in. vj. ¶ Fallit ista conclusio, nisi primum dictum fuisset in iudicio nullo: quia non videtur nocere in secundo iudicio valido: secundu glo. fi. c. cu. causam. s. eo. quā se quuntur ibi omnes. & Specu. in titu. de teste. s. j. in. xij. col. vers. sed si idem testis: quia depositio in iudicio nullo habet pro non facta vt in regula, nō prestat. de reg. iur. in. vj. Et idem dicas si in alio iudicio deposuit non iuratus: secundum Bald. in. d. l. fi. de re iudic. Aduerte tamē secundu do. Abb. hic in casu isto dicendum est per omnia, ac si primum dictum sit factum extra iudicium. & secundum in iudicio: quia minus non debet operari assertio facta in iudicio nullo, quā facta extra iudicium, vt not. in. c. at. fi. clerici. in. princ. s. de iudi. Quid autem tenendum de facta extra iudicium: dicitur in quarta conclusione. ¶ Item fallit ista conclusio in causa heresis: d. c. accusatus. s. licet. ¶ Tertia conclusio: si testis dixit vnum in iudicio, & aliud postea dicat extra iudicium, secundum dictum non enervat effectum primi. tex. est in. c. sicut nobis. s. eo. per quem ita tenet Bart. in. d. l. eos. & domi. Anto. & alij hic. & facit. c. per tuas. s. titu. j. & hoc habet locum, etiam si testis hoc dicat in articulo mortis: secundum Barto. in. authen. si dicantur. C. de testi. & in. l. generaliter. in vltimo notabili. post Barto. C. de nō nume. pecu. & procedit conclusio, q. sententia est lata. Si autem est ferenda, tunc intantū detraheretur dicto suo, quod non esset ferenda: sedm. d. Ant. hic. allegat Inn. in. d. c. praterea. & satis possit tunc testis subijci tortura: secundu do. Abb. hic per notata in. l. capite quinto. ff. de adulte. Et quod istud non noceat parti etiam quo ad sententiam ferendam, tenet hic Imo. sub dubio forte: quia ex quo primum dictum est iuratum, & coram iudice presumentum est p illo: & q. tūc magis dixerit veritatē: tū propter reuerentiā sacramento, tū propter iudicis auctoritatē. & quia etiam tūc liberius loquit. & qa pars nō est p̄sens qa etiā extra iudiciū quado testis aliter dicit volens applaudere parti: vt dicit glo. j. c. in pratentiū. s. eo. Caveat tū testis a talibus secundu ipm. & bñ. ¶ Quarta cōclusio. Si testis dixit primu vnu extra iudicium, postea dicit contrarium in iudicio, non probat: & punitur de falso. Ita dicit Barto. in. l. eos. ad fin. ff. de falsis. dicens se dare cautelam ex hoc, vt qui dubitat de stabilitate testis faciat interrogari prius extra iudicium, quid sentiat. & de dicto suo esse rogatos testes: quia si in iudicio dixerit cōtrariu: non probat. & punitur de falso. & hoc dictum sequitur. do. Anto. hic & Petr. de anchar. in. cle. ij. in. fin. de testi. & do. Abb. in. c. inquisitioni. s. iij. j. de accu. & do. Car. in. c. per tuas. in. princ. s. titu. j. dicens ibi esse casum rotundum de hoc. & aduci potest quod not. gloss. in. l. Fulcinus. s. quid sit latitare. ff. ex quibus causis in possessionem eatur. que vult animus probari ex dictis extra iudicium. Ad idem text. in dicta. l. eos. in secundo

responso. per quem se mouet Barto. vbi dicitur eum, qui cotra signu suu falsum testimonium tulit, pena falsi puniri. quae verba inuunt quod testis ex subscriptione vnius scripturę tenuit vnu extra iudiciu, cuius cotrarium dixit in iudicio. Ad idē. c. literis. j. de presum. vbi quia prima assertio esset verosimilior secundu statur potius primę quā secū dā: etiā iurata. Quod autē ibi assertio prima non esset iurata, patet dū dicit, si primū dictū est falsum, dixit mediatusu secundū, turpiter deierauerit. Praterea adducit rō quia talis cō uincit de mēdacio, qd dixit extra iudiciū, aut in iudicio, & sic rōne peccati mortalis repellitur: secundu d. Ant. hic. ¶ Sed cotrariu, q. imō talis testis non puniatur de falso, vt fatet. d. Ant. hic: sed q. etiā pbet, videf tenere gl. ordinaria si pōderet. in. c. cū cam. in. gl. fi. s. eo. per quā gl. cotra Bar. tenet Imo. ibi. & hic & Bal. & do. Abb. in. c. per tuas. s. ti. j. & Ang. in. d. l. eos. & confi. xxvij. & confi. clxxxix. & in. l. q. tabulas. per illu tex. ff. de fur. & Ro. in. l. qui bona. s. fi. quis stipulatus. ff. de dā. in. fact. & Bal. in. quodā paruo consil. qd inci. in Christi no. amen, licet assessores: post Bar. sicut caci & c. & idē Bal. in. l. nullu. in. prin. C. de testi. & in. c. j. s. fi. em. dicēs ibi esse casum cotra Bar. q. quid sit inuestitura. & in. c. j. s. nō de bet. de notis feudorū. & in. c. j. s. cū aut. in. fin. de cotro. inuenisti. & Io. de ana. in. d. s. tertie. Et pro hac parte inter alia adducit fortiter a. ¶ Adde, q. contra Bat. tenuit gl. in. l. tertia. s. Sabino. de testi. Ang. in. l. eos. ff. de fal. Io. an. d. re. in. regula. non est de regu. iur. in sexto Flor. in. l. q. falsa. ff. de testi.

do. meus latē. in. c. sicut nobis. s. eo. per illum tex. ibi. non enim. vbi patet q. testis qui vult contradicere primo dicto in aliquo, nō est admittēdus vt faciat retractari sniam latam: quia dicēdo secundu cōtrariu eius quod primu dixerat, vel qd tempore secundū testificatū erat periuur, si in primo dicto falsum dixerat, vel q. fuerat corruptus. Et si diceretur si nō statur secundo dicto suo declaratur qd in primo falsum dixerat. Respondetur, q. conuincitur quis de falso, quo ad se: per. d. l. eos. in. ij. respōso. ff. de falsis. Sed nō quo ad praiudicium partis. & hoc per. d. c. sicut. vbi corruptio pot probari per alios testes: sed nō per eodē. Et istud q. primū dictum valet est bene notandum. quia Bar. in. d. l. eos. & do. Ant. hic & Pe. de ancha. in. c. e. ij. & Bar. in. l. fi. in. ij. col. C. de re iudi. tenent cōtrarium sed non bene per pradicta. Fatetur tamen do. Abb. hic, q. primū dictum debilitatur: quia ita tenet Inno. in. c. praterea infra titu. j. & hoc est verum intantū, q. non possit eius vigore deferri iuramentum: secundu do. Card. in. d. c. veniens. Quod autem secundum dictum non valeat, est glo. hic, & gl. pe. in. fin. in. d. c. veniens. que hoc pbat etiā si primū fuit iudiciu sumariu, & assignat rōnem domi. Ant. & Imo. quia Bar. in. d. l. eos. & do. Anto. quod est notandum secundu Imo. hic. & quod dictum testis habeatur pro confessione, quatenus ponit contra se. vide do. in. c. accusatus. s. licet per illum tex. de hereti. in. vj. ¶ Fallit ista conclusio, nisi primum dictum fuisset in iudicio nullo: quia non videtur nocere in secundo iudicio valido: secundu glo. fi. c. cu. causam. s. eo. quā se quuntur ibi omnes. & Specu. in titu. de teste. s. j. in. xij. col. vers. sed si idem testis: quia depositio in iudicio nullo habet pro non facta vt in regula, nō prestat. de reg. iur. in. vj. Et idem dicas si in alio iudicio deposuit non iuratus: secundum Bald. in. d. l. fi. de re iudic. Aduerte tamē secundu do. Abb. hic in casu isto dicendum est per omnia, ac si primum dictum sit factum extra iudicium. & secundum in iudicio: quia minus non debet operari assertio facta in iudicio nullo, quā facta extra iudicium, vt not. in. c. at. fi. clerici. in. princ. s. de iudi. Quid autem tenendum de facta extra iudicium: dicitur in quarta conclusione. ¶ Item fallit ista conclusio in causa heresis: d. c. accusatus. s. licet. ¶ Tertia conclusio: si testis dixit vnum in iudicio, & aliud postea dicat extra iudicium, secundum dictum non enervat effectum primi. tex. est in. c. sicut nobis. s. eo. per quem ita tenet Bart. in. d. l. eos. & domi. Anto. & alij hic. & facit. c. per tuas. s. titu. j. & hoc habet locum, etiam si testis hoc dicat in articulo mortis: secundum Barto. in. authen. si dicantur. C. de testi. & in. l. generaliter. in vltimo notabili. post Barto. C. de nō nume. pecu. & procedit conclusio, q. sententia est lata. Si autem est ferenda, tunc intantū detraheretur dicto suo, quod non esset ferenda: sedm. d. Ant. hic. allegat Inn. in. d. c. praterea. & satis possit tunc testis subijci tortura: secundu do. Abb. hic per notata in. l. capite quinto. ff. de adulte. Et quod istud non noceat parti etiam quo ad sententiam ferendam, tenet hic Imo. sub dubio forte: quia ex quo primum dictum est iuratum, & coram iudice presumentum est p illo: & q. tūc magis dixerit veritatē: tū propter reuerentiā sacramento, tū propter iudicis auctoritatē. & quia etiam tūc liberius loquit. & qa pars nō est p̄sens qa etiā extra iudiciū quado testis aliter dicit volens applaudere parti: vt dicit glo. j. c. in pratentiū. s. eo. Caveat tū testis a talibus secundu ipm. & bñ. ¶ Quarta cōclusio. Si testis dixit primu vnu extra iudicium, postea dicit contrarium in iudicio, non probat: & punitur de falso. Ita dicit Barto. in. l. eos. ad fin. ff. de falsis. dicens se dare cautelam ex hoc, vt qui dubitat de stabilitate testis faciat interrogari prius extra iudicium, quid sentiat. & de dicto suo esse rogatos testes: quia si in iudicio dixerit cōtrariu: non probat. & punitur de falso. & hoc dictum sequitur. do. Anto. hic & Petr. de anchar. in. cle. ij. in. fin. de testi. & do. Abb. in. c. inquisitioni. s. iij. j. de accu. & do. Car. in. c. per tuas. in. princ. s. titu. j. dicens ibi esse casum rotundum de hoc. & aduci potest quod not. gloss. in. l. Fulcinus. s. quid sit latitare. ff. ex quibus causis in possessionem eatur. que vult animus probari ex dictis extra iudicium. Ad idem text. in dicta. l. eos. in secundo

responso. per quem se mouet Barto. vbi dicitur eum, qui cotra signu suu falsum testimonium tulit, pena falsi puniri. quae verba inuunt quod testis ex subscriptione vnius scripturę tenuit vnu extra iudiciu, cuius cotrarium dixit in iudicio. Ad idē. c. literis. j. de presum. vbi quia prima assertio esset verosimilior secundu statur potius primę quā secū dā: etiā iurata. Quod autē ibi assertio prima non esset iurata, patet dū dicit, si primū dictū est falsum, dixit mediatusu secundū, turpiter deierauerit. Praterea adducit rō quia talis cō uincit de mēdacio, qd dixit extra iudiciū, aut in iudicio, & sic rōne peccati mortalis repellitur: secundu d. Ant. hic. ¶ Sed cotrariu, q. imō talis testis non puniatur de falso, vt fatet. d. Ant. hic: sed q. etiā pbet, videf tenere gl. ordinaria si pōderet. in. c. cū cam. in. gl. fi. s. eo. per quā gl. cotra Bar. tenet Imo. ibi. & hic & Bal. & do. Abb. in. c. per tuas. s. ti. j. & Ang. in. d. l. eos. & confi. xxvij. & confi. clxxxix. & in. l. q. tabulas. per illu tex. ff. de fur. & Ro. in. l. qui bona. s. fi. quis stipulatus. ff. de dā. in. fact. & Bal. in. quodā paruo consil. qd inci. in Christi no. amen, licet assessores: post Bar. sicut caci & c. & idē Bal. in. l. nullu. in. prin. C. de testi. & in. c. j. s. fi. em. dicēs ibi esse casum cotra Bar. q. quid sit inuestitura. & in. c. j. s. nō de bet. de notis feudorū. & in. c. j. s. cū aut. in. fin. de cotro. inuenisti. & Io. de ana. in. d. s. tertie. Et pro hac parte inter alia adducit fortiter a. ¶ Adde, q. contra Bat. tenuit gl. in. l. tertia. s. Sabino. de testi. Ang. in. l. eos. ff. de fal. Io. an. d. re. in. regula. non est de regu. iur. in sexto Flor. in. l. q. falsa. ff. de testi.

ter: vt per docto. in c. constitutus. el. ij. infra eod. vbi dicitur.

SVMMARIUM.

Delictum commissum a consanguineo meo, in fauorem meum, presumitur commissum me consentiente.

CAP.

XLIII.

Constitutis. Excōmunicari possunt qui partem impediūt in testibus producendis: & denunciandi sunt testes non tene-ri iuramento de nō dicenda veritate. & si cōsanguinei rei impediunt testes actoris, puniet reus, de cuius volūtate hoc fieri præsūmif. h. d. & habuimus hāc materiā. s. eo. intimauit vbi etiā dixi quādo iuramentū temerarium repellit à testificādo. De quo hīc per doct. maximē do. Abb. ¶ In text. ibi. protestatus verō. scdm Bal. & do. Car. hīc no. cautelā accusatoris, vt protestetur de impedimētis probationū. & est vtile, nō videat in mora probādi, & ad euitandā calūniā, si defecerit in probando. ¶ In text. ibi. quia verosimile. not. text. meliorē de corpore iuris, sedum do. Abb. & Ino. hīc, ¶ q̄ delictū cōmissum à cōsanguineo meo in fauorē meū, præsūmif me cōsentiente commissum. & ita etiā hūc tex. nō. Bal. in. l. j. prope fi. C. si quacūq; p̄dētus potesta te. & intellige vt per do. Abb. in. c. cū cām. in vlti. char. s. eo. & hīc s. in delicto iuccessiuo. & in hoc multa dici possent, sed plenē posui. in. c. Petrus. j. de homi. faciendū regulā q̄ delictū momētaneū propinquū vel famulū, in dubio nō præsūmif de cōsensu meo, per tex. in. c. quia præsūlatus. j. q. iij. & limita. vij. modis. & tetigi an de licitū cōmissum à familia officialis, imputet domino, & posui regulā q̄ sic. per. l. j. s. familię. ff. de publicanis. & limitaui. ix. modis: idē nūc contentus sum hac breuitate.

CAP.

XLV.

Constitutis. Qui testificata non didicit nec renūciauit testibus producendis, etiā super antiquis capitulis, testes etiam aliās productos pducere pōt. h. d. & prēmisse in facto, q̄ in causā appellatiōis producti erāt isti testes, vt hīc plenē per doct. & dixi in. c. cū venisset. ad fi. vers. tertia cōclusio. s. eo. ¶ In gl. j. ibi. super isto processu. not. singulariter, q̄ si nō est questio de vinculo matrimoniali, sed de processu causę matrimonialis, didicisse testificata impedit pductiōē aliorū testiū. rationem differentie assignant hīc do. Car. Ino. & do. Abb. quia disputatio super processu, nō cōcernit factū animarū, quia possibile est iudicē rectē pronūciafisse, sed non rectē processisse. & ita cessante fauore matrimonij, surgit obstaculū regulę & fraternitatis: supra eo. cū conor. Ex quo p̄dicti dicunt haberi singularē limitationem ad. c. series. & ad. c. cū in tua. s. eod. vbi procedunt, quādo agitur de matrimonio. & sic productū testium fuit facta super eo, quod cōcernit veritatem facti, secus, si super eo qd cōcernit subtilitatem iuris. ¶ In glo. fi. ibi. antequā didicerit. no. singulariter secundum Imol. qui apertē decidit solam publicationem testium cessante notitia testificatorū. & illud pro multo notabili approbant docto. hīc, & in alijs locis de quibus memini latē in. d. c. fraternitatis. ante fin. vers. modo queritur post do. Abb. ibi supra eo. & limita vt ibi dixi. ¶ Et not. ex eadem gloss. quod renūciatio testium bene excludit probationem, etiā si testificata non sint didicita: quia habet vim conclusiōis in causā. Et idē Spec. in ti. de teste. s. vlti. ver. antepe. de quo latius hīc per Imol.

SVMMARIUM.

Testimonium de auditu auditus admittitur, quando agitur de tempore quod excedit memoriam hominum: veluti centum annorum.

Testes singulares, an & quando probent: vide tractatum bonum, qui in logam dispositionem extenditur.

CAP.

XLVI.

Licet ex quadam. Ponit requisita, sine quibus ad probandum consanguinitatem non sufficit testimonium auditus de auditu. nec aliter summatur. ¶ Not. ibi. propter breuem vitam hominum. quod vbi agitur de probando aliquid q̄ vita hominis capere non potest, quia fortē ex-

cedit tempus centum annorum, iuxta. l. fi. C. de sac. sanc. eccle. admittit testimonium de auditu auditus. & ita tenent hīc Io. an. & d. Anto. quia licet tex. loquatur in casu suo, tamen eandem rationē retinet in alijs factis antiquis: vbi testes haberi nō possunt, sicut ēt vbi agitur de probādo memoriā nō extare. l. si arbiter. ff. de p. ba. & ibi p̄ Bar. ff. de aqua plu. ar. & in. l. summa. s. idē Labeo. & l. hoc iure. s. ductus aqua. ff. de aqua quot. & est. nā lex nō fundat super impossibili. l. si. ff. qua. sent. sine appel. rescin. sed Io. andr. & domi. Abb. hīc dicunt signanter hoc esse verum dummodō in alijs casibus vltra testimonium de auditu auditus, concurrat fama cum alijs adminiculis. & allegant cap. praterē. supra eod. & c. cū causam. supra eod. tit. j. quia secundum Imo. cū ista probatio sit contra regulas iuris nō debet extendi extra casus in iure expressos. regula que à iure. de regu. iur. in. vj. Ad duci pōt gloss. singu. in. c. cū à nobis. j. de p̄scrip. que vult quod ad probandum p̄scrip̄tionē centenariam contra ecclesiam Romanam, non sufficit probatio per auditum: vt probatur in. c. si diligenti. eod. titu. vbi papa dicit, q̄ non credit centenariam p̄scrip̄tionem contra ecclesiam Romanam. posse probari ab alio archiepiscopo, quasi videatur sentire, q̄ sit difficilis probatiōis. Quod non est, si possit fieri per auditū licet ad illum tex. dici possit, quod ponebat difficultatem: quia nō credebatur illud tempus esse elapsū. Facit etiam text. optimus in. c. tua. j. de consanguini. & affinita. vbi text. dicit, quod per testimonium de auditu est minus validum, talis probatio non est relaxanda. Ad idem tex. & quod ibi Bart. in. l. iij. C. de iure hāstæ fiscalis. lib. x. vbi probatur quod dispositio. l. que vult aliquo casu probari aliquid per scripturam, non extenditur ad alium casum, in quo possit esse alia ratio. Ad quod vide etiam Bald. in. l. testimonium. in. ij. colum. C. de testi. & illud credo verum: licet dom. meus aliter scribat in. c. tū literis. in vlti. chart. s. eo. ¶ In text. ibi. proprio iuramento. per istum tex. dicunt hīc Pet. & Abb. quos omnes sequuntur, q̄ testis non potest iurare per procuratorem. quod est menti tenendum, secundum Bald. hīc & ex hoc infert hīc do. Abb. quod licet aliās quis possit iurare per procuratorem habentem spale mandatum: quia videt ipse iurare vt nō Io. andr. in. c. fin. de iura. calum. in. vj. & ibi bonus tex. & facit. c. procurator. de elect. in. vj. tamen fallit vbi requiritur pro forma iuramentum proprium: non sufficit iurare per procuratorem, etiam habentem speciale mādātum per istum tex. Pro quo facit quod not. gloss. in. c. vt circa. de elect. in. vj. secundum ipsum. ¶ Adde Bart. in. l. qui bona. s. qui aliena. ff. de dam. infect. vbi tenet q̄ testis non possit iurare per nuncium, vel procuratorē specialiter cōstitutum. allegat. l. iij. s. idem diuus. cū glo. in verbo testimonij. ff. de testi. Idem tenet Bal. in rubri. ff. de iureiur. prope prin. Facit, qd not. idē Ro. allegando istum tex. in singulari. vij. & cō. Idem Ro. in. d. s. qui alieno. vbi dicit q̄ iuramentum propter qd quis probat suam ignorantia, nō pōt p̄stari per procuratorem. & dicit esse casum singulari. in. c. si verō aliquis in verbo, propria manu. j. de senten. excō. & bene facit. d. c. vt circa. in verbo propriū iuramentū. Sed vt intelligas ista, vide omnino Do. in. d. c. vt circa. s. pe. vbi refert lōgā cōtrarietate inter archidiaconū Io. andr. & Pau. ibi in hoc, vtrū sufficiat legi requirenti proprium iuramentum, si iuraf per procuratorem habentem speciale mandatum. & in effectu ipse remanet in doctrina, quæ ex eorū dictis notabiliter colligitur: videlicet quod aut lex requirit proprium iuramentum illis qui facit actum. & tunc aut ipse actum per aliu: & tunc poterit per illum iurare: dum tamen habeat speciale mandatum: & idē in proposito cum testis non possit testificari per alium. c. testes. iij. q. ix. dixi. s. eod. de testibus. stat firma opin. Abb. Si autem lex requirit iuramentum alicuius in propria persona ipsius manu: & tunc non potest per alium iurare aliquo casu: quia ita exigitur ad maiorem terrorem. & istam differentia an lex exigit iuramentum proprium vel à propria persona, aut manu ponit ibi Io. andr. quia persona tua & tua manus non est mea: sed iuramentum quod tu p̄stas ex speciali mandato in animam meam bene est meū. quod patet: quia si fit fallūm censor per iuris. c. ij. & fina. de iura. calum. eod. lib. & gloss. quæ incipit: quorum inter est. in. c. j. de elect. in. vj. & dicit Ioan. andr. d. c. vt circa. se audiuisse ab episcopo Bononiensi auditore contradictoriarum teneri per curiam. Et istis adde do. Car. in. c. j. in. x. colum. vers. xj. no. de iureiur.

de iureiur. vbi dicit, quod quando exigit iuramentum manus alicuius, nō sufficit iurare per alium. & dicit esse glo. singula. in. c. j. in verbo publicē & personaliter. de vita & hone. cleri. & adde glo. ij. in. c. fi. s. de iura. cal. per quā iuncto. c. j. de iudi. in. vj. dicit ibi domi. Abb. in. v. col. q̄ vbi lex requirit p̄sentiam alicuius, non potest actus fieri per procu. quia ille dicitur p̄sens, qui exhibet se conspectui. & allegat glo. in. clemē. dudum de sepul. & addit, quod si statutum punit facientem actum personaliter non includit facientem per alium. hīc allegat glo. in dicto. c. j. in verbo publicē. secus dicit, si nō est appositum verbum personaliter, vt in. c. si quis suadente. xvij. q. iij. iuncto. c. mulieres. j. de sent. excom. & sic dicitur quod. c. fi. quis vitur verbo manus dicit quod non dicit propria, vel q̄ ille casus est declaratus per alia iura. d. c. mulieres. & ita etiā do. Cardi. in re. p. c. perpendimus. in prin. j. de sent. excō. & do. Ab. in. d. c. mulieres. & Ioā. de ana. in. c. sicut dignum. in. xij. col. j. de homi. Et adde Barto. in. l. infantes. ff. de fideicommissarijs libertatibus. vbi dicit quod si statutum punit principalem non respondentem positionib⁹ nō habet locum in procuratore contumace. ¶ Et ista limita, nisi esset actus non p̄iudicialis: quia vbi dicitur mani. proprijs potest fieri per alium: secundum do. Card. in. d. c. j. de iureiurā. per illum tex. vbi papa pronunciat manibus suis esse faciendum. & quando fecit per alium quia non fuit quid p̄iudicialis. Confirmantur etiam p̄dicta secundum tex. in. l. per hanc. in verbo manu sua. C. de erog. militaris anno. lib. xij. per quem dicit ibi Bart. q̄ administratores rei publ. deputati ad solutiones faciendas. non possunt soluere per substitutum, nec stipendiarius potest recipere solutionem per procura. Similiter dixit Bald. in. l. j. s. ne autem. per illū tex. in verbo proprijs manibus. C. de cadu. tol. & hæc dicta Bar. sequitur Ro. in. l. j. s. si quis ita in. iij. colū. ff. de verbo. obliga. Pro quo vide tex. & ibi Do. in. c. quicūq; in verbo proprijs manibus de hære. in. vj. & gl. in verb. proprio sigillo. l. singulos. ff. de test. que dicit per illum tex. quod quis non potest se illo casu subscribere per alium. vide etiam Bald. in. c. j. s. iniuria. de pace iuramē. fir. & text. elegantem in. l. si duas. ante fin. ff. de excusa. tuto. ibi: si modo per se pristinū exerceat. & istis adde Bald. in authen. habita in octaua colū. C. ne filius pro patre. vbi dicit, quod statutum puniens ingredientem in loco non comprehendit mittentem nūcium. & allegat tex. singu. in. l. quod sate. s. si quis amico. ff. de cōtrahend. emptio. facit optimē. l. j. s. ait p̄tor. ff. de vi & vi arma. & qd not. do. Cardi. in. c. j. in. fi. de couer. in. fi. de. per illum tex. cū glo. vt refert Ioā. de ana. in. c. si cuius. in. h. j. de symo. Et scias quod verba denotantia propriam personam, aliquando interpretantur de tertia persona, vt satisfiat alijs iuribus. Ita est glo. in verbo, capere. in. c. episcopus. de offi. ordi. in. vj. quā ponderat ibi do. ¶ Et ratio p̄dictorū est quia plerūq; cōsideratur industria persone ex talibus verbis: idē non pōt tunc quis per Bar. in. l. nemo est, qui nesciat. ff. de duo. re. & in. l. j. ff. de varijs & extraord. cogni. & in. l. diem functo. ff. de offi. assess. & in. l. j. C. de p̄positis agen. in rebus. lib. xij. & Spec. in tit. de feu. s. j. ver. xij. ad fi. & in tit. de salarijs. s. fi. vers. fic. quid si docto. cū sequenti. & Bald. in. l. cū antiquitas. C. de vsu. fru. & per do. Anto. Imo. & Bald. in. c. si super illum tex. s. de offi. deleg. & per Ioan. andr. & alios in. c. si is cui. eod. titu. in. vj. cū multis similibus. Et si diceret contra p̄dicta, cōpaternitas cōtrahitur per procur. secundum cōmunem opinionē, de qua in. c. veniens. j. de cognat. spi. & Fede. cōfi. xv. cū cōcor. & tamen iura que requirūt actū personale, dicunt quod manib⁹ leuatur. c. quāuis. de consecra. dist. iij. cū similibus. responde ex eo qd dixit do. Car. in. d. c. j. quod actus nō est p̄iudicialis. & q̄ nō est verū q̄ sit electa industria persone in leuando: sed bene in erudiēdo leuatū qd vltimū non abdicat à se leuās per alium. que oīa bene not. ¶ In text. ibi. tollerabilis &c. no. perpetuō, q̄ quoties agitur de impedimento à canonib⁹ inducto iudicatur in dubio pro matrimonio, quod ferē omnes gradus sunt introducti lege humana, & pauci lege diuina. de quibus per gloss. in. d. c. litera. in verbo, de pensare. s. de restit. spol. & ex hoc infert hīc do. Abb. multum elegāter quod si aliquo casu allegaretur

impedimentum iuris diuini, & probationes vtriusq; partis essent æquales, ferenda est sententia absolutoria pro reo, siue in stet vt separetur matrimonium, siue vt non separetur: quia cessat fauor matrimonij, ex quo concurrat secum impedimentum iuris diuini. & ita cessat causa, propter quā in isto tex. p̄ponderat fauor matrimonij: quia secū cōcurrit ius positiuū debilius. & ita limitat. c. fin. j. de reg. iur. qd est subtile & valde sing. ¶ Et ex eodem text. not. perpetuō secundū ipm, q̄ statuta papa & concilij, dicuntur statuta hominum & non diuina. licet soleat dici q̄ descendūt à iure diuino. c. fi. xv. q. iij. & c. quo iure. vij. dist. iij. facit. c. nimis. j. de iureiurā. & ex hoc infert ad id, qd not. Archidia. in. c. vtina. lxxxvj. dist. iij. vbi dicit quod licet veniens cōtra ius diuinū, semper peccet mortaliter, nō tamen ligat veniens cōtra ius humanū. nō potest euitare mortale si habet aliquā causam rationalem, vt hīc per eū. & remittit se ad notata in. c. nam cōcupiscentiam. s. de consti. tetigi in ca. quoniam. in notabilibus. s. tit. j. ¶ Vltimō est sciendū, q̄ Inn. Hostiē. Ioā. andr. & cōiter oēs hīc ponunt notabilem doctrinam ad cognoscendū qn testes singulares probent. & hoc propter ea, quæ tangit hīc glo. in verbo, ab vno prope fin. & gl. fin. hīc vt per eos habes. sed quia materia est quotidiana, ingredior ipsam breuiter restrictis multis per viā simplicis introductionis. Et est regulariter notandū, q̄ testes singulares nō probāt: vt in c. licet cām. s. tit. j. & c. cū dilecti. ad fi. infra de accusa. & c. cū dilecti. & ca. bone. el. j. s. de elect. & l. ob carmen. in. fi. ff. de testi. cū simi. & rationem ponit Bal. in. l. iureiurā. per illū tex. C. de test. quia ibi nō est numerus cōtestiū. vnde tantū probant mille singulares eorū quantū vnus. & allegat Spec. in ti. de inquisitione. s. nūc videndū. ver. itē nota. debent em testes esse cōcordes in facto & i iure. vñ si peto. x. & vn⁹ testis dicit qd ea mihi debes ex cā mutui: ali⁹ dicit q̄ cōfessus fuisi: licet isti cōcordēt i iure, quia dicit obligā. cē. tū discordāt in facto, & sūt singulares, scdm. d. Ant. hīc. & Pau. de lea. in dispu. inc. cōtra istrumētū debiti. i. vj. col. & Spec. in tit. de teste. s. j. ver. sed pone egi. & Imol. in clem. sepe. in. xvij. col. de ver. sig. & do. Ant. in. c. si cautio. in. h. j. de fi. instr. & in re. in. c. si in pe. col. vbi multa ponit. s. de cōfue. & Bal. in auth. rogati. C. de testi. & idē dicit Bal. in. l. si ex cautio tione. ad fi. vers. xij. querit. C. de nō nu. pec. actor accumulauit in libello cōfessionem & numerationē, & per vnū testem probat cōfessionem, per aliū numerationē, nō probāt, tanquā singulares. per. c. cū dilectus. j. de suc. ab inte. & hæc est manifesta singularitas: quia vnus deponit de visu. alter de auditu, & sic differūt in sensu & in sensato. & illud. c. dilectus. Latius ad hoc in ducit Bal. in. d. auth. rogati. & adde Bal. in. l. cū antiquitas. ante fi. C. de testa. vbi dicit, q̄ si vna pars testamenti probat per. vij. testes, quos dicit se plus nescire. & similiter alia pars probatur per alios. vij. testes nō est probatū testamētū, quia illi qui min⁹ deponunt nesciūt totū, quod dicit mirabiliter probari in illo tex. & esse cogitādū: quia aliās testes coniunguntur ad aliquid probandum. allegat glo. in. c. de parentela. xxxv. q. vj. vbi approbatur opinio Io. de qua hīc in glo. si. quā saluant docto. hīc quā do testes deponentes de vno latere cōsanguinitatis, exprimūt de visu: & qn est capitulatum in genere de consanguinitate. Si enim esset capitulatum q̄. A. & B. attinent in tali gradu, oportet q̄ testes deponerent de vtroq; latere. vt inferent veritatem capituli secundū do. meū Car. hīc, propter qd sit expedita illa gl. & istis etiam adde do. post Ioā. an. in. c. j. de arbi. in. vj. vbi dicit q̄ si volo probare me possedisse per. x. annos tribus testibus, & vnus dicit de. x. alter de. xx. alter de. xxx. non probant de. x. & est decisio Archi. in. c. nihilominus. iij. q. ix. quod intelli git do. post Io. de fan. in. d. c. j. esse verum, qn non specificant tē pus: ita q̄ cōcludat de eo tempore. secus si concluderent: puta quaprius testis diceret à. x. annis, & citra alius à. xx. annis & citra & sic alius: quia omnes isti concordant in istis vltimis annis. & sic probant de. x. quia in maiori summa inest minor, vt ibi. Hoc etiam ponit Bald. ita declarando Archidia. in. l. j. in penult. colum. C. de testi. dicens, quod dictum Archid. procedit solū, quā do testes sunt singulares in initio possessionis: puta si vnus dicit, inceptit possidere iam sunt. xx. anni: ali⁹ iam sunt. xxx. anni.

quia iam implicat contradictionem iuris & facti. secus si simpliciter deponunt non de initio possessionis, sed vnus dicit: vidi possidere triginta annis: alius viginti: alius decem: quia in minori tempore sunt cōtestes. Et istud pendet ab alio dubio, vtrū regula quæ habet, quod in maiori summa inest minor. l. j. §. si stipulati. ff. de verb. obligat. l. cū quartam. ff. de lega. j. d. capitu. j. de arbi. in. vj. habeat locū in testibus: vt si peto. x. ex mutuo, & per vnū testē probō de. x. per alium de. v. an dicar probasse de. v. & dicitur quod non: quia diuersitas summariorū inducit præsumptionē diuersitatis actus. l. j. ff. de proba. l. cū centum, secundum intellectū Barto. ff. de adi. le. & ita tenet Archi. in. d. c. nihilominus. & Pau. de leaza. in. d. disputatione. & Archi. in. d. c. j. & ibi Do. & Imo. & Ro. in. d. §. si stipulanti. & Bal. & Ang. in. l. ex facto. §. item quæro. ff. de vul. & pup. & Imo. in. l. inter pares. ff. de reg. iur. qd̄ intellige, nisi cōstaret, q̄ testes deponerent de eadem numeratione: quia probaret de minori summa. nam si duo sunt instrumenta eodem tempore cōfecta. & in vno cōtinetur summa maior, quā in alio, dicuntur ambo concordare in minori summa: vt est text. in. l. Sempronius pculo. ff. de leg. ij. declarat Bart. in. l. Imperator. in. pen. col. ff. de statu. homi. & facit quod dictum est de probanda possessione certi temporis quia si vnus testis diceret de possessione. v. annorū inceptorū eodem tempore, & alij de possessione decē annorū inceptorū eodem tempore, esset probata possessio quinque annorū. vt per doct. in locis prædictis. & ex istis dicit Bald. in. l. ij. circa finem C. quibus res iudicata nō nocet. quod si vnus testis dicit factū de die, alius dicit factum inter diē & noctem non probant: quia sunt singulares, & vnum fortius dicit do. Ant. in cap. nihil est. j. de verbo. signifi. quod quādo testes habēt probare de verbis testatoris, si vnus testis dicit testatorē dixisse: Sempronium hæredem facio. alius dicit quod testator dixit: Sempronius hæres esto. nō probant: quia licet sint concordēs in substantia, tamen sunt discordēs in forma deponendi. & ita dicit se vidisse in facto. Propter quod apparet quod licet per illum text. saluetur variatio testium vel instrumentorum in verbis, qn̄ apparet de substantia. tamen fallit nisi recitentur formalia verba ab alio formata. & hoc sequitur do. Abb. ibi. & idem tenet domi. Anto. in capi. cū ecclesia Sutrina. in. xx. colū. §. de causa poss. & proprietate. quibus adduco elegā dicitū Bald. in. bōnā. el. j. §. de elect. vbi dicit, q̄ si testis deponit de. xxiiiij. quatinis, alius de ij. solidis, nō dicunt singulares, nisi fuissent interrogati de verbis formalibus contractus, de quo agitur: quia non probant. & ista vltima perpetuō not. ¶ Et adde prædictis Ang. cōfil. cclix. vbi dicit q̄ testis dicitur singularis, etiam quādo allegat vel cōduxit testem, cuius dictum respicitur. & ista regula habet locū ad eō q̄ testes singulares nō cōiunguntur, vt probent, vt habemus in ca. cū causam. §. titu. j. ¶ Modō aduertē qd̄ ista limitantur primō de ijs quæ scribit Bald. in rubrica de contro. inuefti. post prin. vbi dicit q̄ si testes non sunt adeō singulares, q̄ non discordant in vnū rei finem, sed veniunt in eundem finem per diuersa media, seu diuersas coniecturas sibi inuicem patrociantes: puta vnus testificatur de veritate, alter de cōfessione actus: tūc quia vnum adminiculatur alteri, tunc bene defertur iuramentum in supplementum probationis. alleg. c. dilectus. j. de success. ab intestato. Est enim duplex singularitas. Quædam obstatia. & ista infringit testimoniu. Quædam adminiculatiua, vt vnus testis deponit de veritate, & duo de fama, & hæc cōadiuuat testimoniu. & hæc etiam eleganter deducit Bald. in. c. licet causam. in. vj. colū. §. titu. j. dicens, q̄ singularitas quādoq̄ est cū cōtrarietate: vt quia testis dicit contra multos quādoq̄ actuum diuersitate, vt quia vnus dicit de vno contractu: alius de alio. Quādoq̄ est singularitas, & tamē dictum vnus coadiuuat dictum alterius: sicut si vnus testis probet cōfessionē, & alter verā numerationē. sicut etiā scriptura priuata cōfessiois, & adminiculum vnus testis verā numerationē probat. & in hoc tertio casu vnus testis nō facit vacillare fidē alterius, imō adminiculat. quia vtrūq̄ potest esse verū & verissimū. sed vbi propter singularitatem testiu vacillat depositio, ibi singularitas oīno vitiat. Et ad hoc etiā vide Bal. in. c. j. §. si instrumentū. in

ij. de not. seu. dicit q̄ vnus testis suffragat alteri & alter alteri su per probāda qualitate adminiculatiua. alle. no. in. c. quærendū. ij. q. vij. ¶ Secūdo limita prædicta vt nō habeāt locum in testibus productis ad probādū aliquid, qd̄ habet cōtinuationem, & tps̄ perseverationē, & actuum diuersitatē seu multiplicationē siue sit totum, siue habeat actus & partes distates & separatas: quia singularitas testiu nō nocet. vnde si respectu eiusdem finis testes cōcordēt, licet tēpore & in actibus discordēt, sufficit qa veritas tēporis & actuum nō diuersificat id, de quo substantialiter & probabiliter quærit. Istam doctrinā ponit Inn. hic dices, q̄ in probāda iurisdictione vel seruitute, si vnus testis dicat de vno actu, & alius de alio probat. & hoc expressius firmat Bald. hic dicens q̄ licet in probādis specificis actib⁹ iurisdictionis testes sint singulares: tñ si sint cōtestes in vno præambulo. in probādo, q̄ iudex sedit pro tribunali, est probata quasi possessio iurisdictionis, q̄ illi actus descēdūt ex vno fonte, & hoc sequunt in effectu. d. Ant. do. Abb. Imo. hic. & alleg. Ad idē Inno. in. c. qualiter. el. ij. in. j. col. j. de accusa. vbi deducit istā limitationem valde solēnter, & dat exēplum in probāda iurisdictione, quod ad a⁹ singulares inferentes iurisdictionem. sic etiam scdm̄ eū, si inter testes productos ad probādā possessionē decimādi aliquis dicit vidisse eū colligere granū: alij ordeū, probat: si tamē locus vel tempus esset de substantia: secus esset, vt ibi per eū. & dixi. §. eo. ex tenore. Et de hoc vide etiā exēpla per Pau. de leaz. incip. quæstio cōtra instrumentū & c. vbi in mā. alleg. gl. q̄ incipit, ecce. in. c. volumus. xv. q. iij. & Spec. in tit. de teste. §. iam de interrogatorijs: ver. itē de tēpore. & gl. in. l. ob carmē. §. si. ff. de testi. Ad idem vide Bald. in. l. j. vij. q. C. de testi. vbi dicit, q̄ testes non dicuntur singulares respectu actuum, sed respectu finis: & idē si sunt cōtestes respectu finis, nō dicuntur singulares. Nam sufficit cōcordari in singularibus, quæ faciūt ad fi. alle. tex. opti. in. l. quæ sententiā. C. de p̄cenis, dum dicit in vnū cōspirātes cōcordātesq̄ rei finē ad idē vide Bald. in. l. j. C. q̄ numero tutelarum. vbi dicit, q̄ testes singulares nō probant, qn̄ adhibent ad probationē certi actus. sed quādo adhibent ad probationē faciendā in genere, puta ad probādā heresim bñ probat: vt si vn⁹ testis dicat eū hereticū: quia audiuit eū dicentem, nō credo in vnum Deū. alij, quia dixit, nō credo in catholicā ecclesiā: probant: quia sunt cōtestes in genere, & allegat not. in. d. §. ob carmen. §. si. idem dicit Bald. repetēs hoc exēplum de heresi in. c. cū oēs. §. de cōst. & in. l. actor. in. iij. col. C. de proba. & fuit antea dictum Iac. de are. in. l. testiū. C. de testi. & Iac. butri. in. d. c. ob carmen. Cuius cōtrarium tenet Io. an. in. c. vt officiu. §. j. super verbo testiū de heresi. in. vj. & do. Anto. in. c. qualiter. el. ij. de accusa. sed tamen primū dictum sequit Imo. in. c. cum oporteat. tit. per prædicta. Et pro concordia dici pōt, scdm̄ qd̄ not. Bald. in eodē exēplo. in. d. l. ob carmē. §. si. q̄ si inducunt testes ad probandā heresim in genere, procedit prima opinio, sed si in specie procedit scda. Adde etiam dictis Bald. in. l. bonorū. in. pen. ver. quæro. C. de bo. poss. secūdu tab. vbi dixit q̄ si. vij. testes testificātur & quilibet dicit se fuisse præsentem & rogatū: vbi talis fecit testamētū tali modo, & nō facit mentionem de alijs testibus, erit probatum testamētum: quia singularitas testiu attēditur penes effectum rei, nō penes modū sciendi. alleg. l. cū reis C. de p̄cenis. & sunt verba matura. Adde etiā satis in proposito vtile verbum Bald. in. l. j. in. fi. C. de dona. ante nupt. vbi dicit, aliquis recepit aliquid & nulla causa fuit expressa in traditione & p̄sumitur liberalitas, saltem attenta qualitate tradentis. & ad probandum istam negatiuam q̄ nulla causa fuit expressa: p̄ducuntur testes qui dicunt: nos de interuentu verborum tempore traditionis: nec quis contractus fuerit celebratus sumus in experti: sed bene recordamur & scim⁹ quod nulla causa fuit expressa. & maximē illa de qua dicit actor. nam isti probāt hanc negatiuam: dato quod dicitur de non recordari de actu forma liter: quia satis est, q̄ recordantur de eo qd̄ pendet à substantia questionis quod est notabile & menti tenēdu secundum ipsum vnde sufficit in testibus q̄ probent hoc quod est substantiale: licet cetera non probent: quia non recordantur de illis secundū ipsum post Cyn. ibi. ¶ Adde etiam istis Ang. & Imo. in. l. ex factō. §. itē

cto. §. item quæro. ff. de vul. & pup. vbi dicunt, q̄ testes inducti ad probandū hoc integrale. s. collectionē fructuum, probant: licet vnus testis dicat q̄ collegit. x. corbes frumētū: alius dicit de vij. & idē dicunt si ageretur de probando quē decessisse in pillari atate: & vn⁹ dicit q̄ erat. x. annorū. alius. vij. Adde etiā pro hac doctrina, q̄ ad probādum vnū integrale, sufficit probare eius partes per testes singulares. est glo. in. c. nihilominus. iij. q. ix. ponēs de productis ad probandā celebrationem missæ vel copulā vifam successiue per foramē. Idem do. Abb. in. c. cū Ioan. in no. j. de fid. instr. & Imo. post Ang. in. l. j. §. si quis neget in. vj. col. quemad. test. aper. & Ange. cōfil. ccxxj. & in disputa. Astenfis miles. & Bal. in. l. de quibus. in. xxj. co. vbi semper vide ff. de. ll. & Io. an. in summa de testib⁹. ver. quæro, diuersitates non nocent testi. & Imo. in. l. si pater tuus. ff. de vulg. & pup. & Bal. in. c. fin. in. v. col. §. de cōfue. & do. Abb. in. c. præterā. §. eod. Sed pondera, quia ista secunda limitatio licet sit multū vfitata tamen est restringenda duobus modis. Primō vt habeat locum quando agitur de probatione actus indiuidui. secus si ageretur de probando actum qui sui natura non esset indiuiduus, per id quod scribit Bal. in. l. obseruare. in. vlti. col. C. quorū appel. nō recipiant. vbi dicit q̄ si ex forma statuti puniunt trāsies ex vno loco ad alium. duo testes probent q̄ aliquis trāsitū reliquum dimidium istę probationes non sunt sufficientes: quia probāt imperfecta ex se ex q̄b⁹ perfectis hoc resultare nō pōt. Nō ob. q̄ parentela pōt probari si duos testes probēt vnū gradum alij alij: vt no. inn. in. c. ferijs. §. eo. quia quilibet gradus est qd̄ perfectum scdm̄ eū. & istā restrictionē approbat. d. me. in. c. præte rea. §. eo. dices q̄ licet istud exēplū Bal. nō placeat sibi ppter gl. in. d. c. parēta. & cōem opinionē doctorū hīc: cōtra gl. si. dum dicit q̄ testes deponētēs de vno latere cōsanguinitatis, alij de alio cōiungunt tñ pro ipso dicto in rōne sui allega Bald. in. d. l. j. C. de testi. vbi dixit allegando Vincen. in. c. illud. j. de præsum. q̄ si ad probandā famā in tota ciuitate, vnus testis deponit de vna parte ciuitatis. & alter de altera, non probat de fama sise in probanda consuetudine, vt traditur per Cyn. in. l. ij. C. quæ sit lōga cōsuetudo. vt ibi per do. meū. latius quo ad hoc. Pro quo etiam cōsidera q̄ Bal. in. d. l. obseruare. loquit qn̄ illi actus probant per testes, propter qd̄ dictū suū est adhuc magis dubitabile. quilibet enim actus in exēplo suo haberet vnū testē, posset procedere: vt dicitur in sequenti restrictione quæ nō multū differt ab ista. ¶ Secūdo restringenda est prædicta vulgaris limitatio vt diffusē & valde subtiliter scribit Pau. de leaza. in. d. disputa. tō. qō cōtra instrumentū in pe. col. cuius dicta quasi ad literā ressumit Bald. c. tacito. in. d. l. j. in. vij. q. C. de testi. q̄ idē ponit. d. Ant. in alijs terminis in. d. c. qualiter. el. ij. qd̄ latissime psequit. d. Maria. ibi. q. vij. arti. xxxix. dicit em̄ Pau. in effectu q̄ quādo actus plures habent vnā originē, & vnā cām, illa origo probat per testes singulares respectu actus: sed vbi actus sunt separati dicunt tñ iterati propter expressam similitudinē non identitatem requirunt tūc in quolibet actu cōtestes: aliās non probant. & istud deducit ex eo. Vbi dicit q̄ si volo probare cōsanguinitatē in tertio gradu quilibet gradus ad inueniēdu illū debet probari per duos testes qm̄ aliquis gradus per se nō facit cōsanguineū sicut act⁹ iurisdictionis, facit me iurisdictionē habere: sed omnes gradus cōiuncti faciunt me cōsanguineum. & probādo vnū gradū per vnū testē non pōt dici illū gradū esse probatū: quia in ore duorū & c. sicut etiā de probanda fama nō sufficit testē dicere de vna parte ciuitatis, & alium de alia: quia nulla constat perfectē: & idē Pau. ibi dicendo qōnem: quādam disputauit concludi q̄ agitur de probando quē esse vsurarium & producunt multi testes, quorū quilibet dicit de vno instrumento vsurario ab illo cōfecto non probat etiā vsurarium: quia nullum de istis instrumentis est probatum. Ex quo in quolibet est vnicus testis, sed q̄ licet instrumentum vel aliqd̄ debet probari per testes: alij sequeretur q̄ vnus actus repetitus qui confit in dicendo, vel faciendo, possit probari per vnū solū quod est fallū. vnde dicit subtiliter q̄ quādoq̄ est aliquid qd̄ per se & propter se est probandum quādoq̄ non ppter se sed ppter id qd̄ ex eo elicif. ¶ Primo casu procedūt prædicta gnalia quia di

uersi actus iurisdictionis probāt iurisdictionē per se. sed tñ nullus de ipfis actibus est probatus sed in probando vsurariū: & sic secūdo casu illi testes bene pbant infamiā de vsura ex illis actibus sed illū esse vsurariū, nō: quia nullus actus est probatus, vt ibi extensus per ipsum, cū quo cōcordat Bald. & alij in locis primō dictis. Ista etiam declarat d. Ant. idem tenēs in. d. c. qualiter. el. ij. ibi dicit q̄ ista dicta cōmunia pcedūt qn̄ causę habēt se indiuidua: ad vnū totū, & vnus testis deponit de vno actu seu de vna causa alius de alia, vt in probando celebrationē missæ, recollectionem fructuum exercitium iurisdictionis, per diuersos actus. Sexus, si nō agatur de aliquo toto vniuersali: sed aliās dictæ causæ potius inferunt multiplicatam actus alicuius: quia tūc ipsum testes singulares nō pbant: & idē si vnus testis dicit quod talis fecit miracula: quia vidit eum sanentem cœcum, alius dicit, quod d liberauit claudū. isti nō probant: etiā si essent mille: quorū quilibet attestaret devno miraculo. & allegat Vincē. in. c. venerabilij. eod. & text. in. c. nec mirū. xxvj. q. v. quia isti actus multiplicati de quorū quolibet constaret per duos testes bene probarent quē fecisse miracula sed ex quo nullus de illis actibus probatur plenē, sed quilibet habet testē vnicū, & non agitur de vniuersali probādo: sed vt habeatur certitudo de aliquibus miraculis, nō possunt dici cōtestes. Secus in actu indiuiduo probando: quia si de illo plura dicta singulariū testium inferunt, actus resultat immediatē. dat etiam do. Ant. exemplū in vsurario. & in homicida probando: quia si vnus testis dicit eum dedisse ad vsuram vnū, vnus alius alij. vel vnus dicit quē occidisse vnum, alius alium, nō probat vsuram, nec homicidium: quia eorum dicta non probant vnum totum integrū, scilicet eum vsurariū vel homicidā: quia non tendunt ad idē: sed probant multiplicationem eiusdē actus. in qua multiplicatione sunt generales. vnde non causant vnū integrale, sed bene oēs isti probant infamiā, secundū eū. Cui adde, quæ ibi habetur per do. Maria. q. & articu. præalleg. vbi in eo. qd̄ domi. Anto dicit miraculis, cōfirmat ipsum dicens q̄ nō obstat, si dicere q̄ vnusquisq̄ pbat semiplenē de miraculo, de quo deponit: ergo si deponit de. xij. miraculis, probat saltē de. vj. q̄a hoc nō sequit ex quorū nullum dictorū miraculorū est bñ pbatū: cū in nullo testis habeat cōtestem. nec semiplena probatio alterius pōt iungi cū semiplena probatione alterius: quia quilibet semiplena probatio tendit ad singula miracula, nec probationes habēt respectū ad ipsa miracula, vel numerum miraculorū dicit tamen in hoc cōsiderādum, q̄ tales testes nō probant quē fecisse miracula: sed tñ probant eum miraculosum: ita quod in eo sit qualitas ad miracula. Et vult dicere q̄ probat fama de miraculis per quam inferitur in genere semiplena probatio de miraculis rōne famę: sicut est dictum de probādo infamiā de vsura. Et in hoc prosequere alia de quibus per eum qui in hac materia magis se attenuat quā oportet, & nittitur impugnare illud de probatione missę: quia possibile est q̄ vnus dixerit principiu missæ & aliquas alias partes, & tamē nō dixerit totā missam. quæ cōsideratio non vrget: quia sufficit quod dictum testis concludat à communiter accidentibus, vt dictum fuit. §. titu. primo. cap. in presentia. & non est recedendum à prædictis propter auctoritates præallegatas: quas ipse non vidit. sed inffit in aere super dictis domi. Anton. ibi. Et ista sufficient, quæ vltra Tolitum extēsis posui, vt rectius intelligas. Cetera perquire in locis prædictis. quibus etiam adde, quæ habentur per domi. Anto. & Imo. in cap. quoniam in plerisq̄ supra de offic. ordi. per Salice. in. l. ea quidem. in. lx. colum. C. de accusa. per gloss. §. de his. ij. quæstio. ix. per do. Anton. in. c. veniens. el. primo in vltima colum. §. eod. & in cap. cum causam. in. xiiij. colum. ver. quid si duo attestantur supra eod. & Bald. in proemio. C. §. quibus. post princip. per Roma. in. l. j. §. penulti. ff. de verbo. obliga. per Bald. latē in cap. bonæ. el. j. §. de elect. per Bartol. in dicta l. de minore. §. tormenta. in penulti. quæstio. ff. de quæstionibus. per do. Cardina. cōfil. lx. incipien. in factō. do. Gaietę. per domi. Abb. in cap. cum non ab homine. in. vj. colum. §. de iudi. per Fede. cōfil. xvij. per do. Anto. in repe. ca. fina in vlti. char. §. de cōfue. & latē per Bald. & subtiliter in. l.

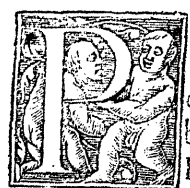

de quibus in xx. col. cum sequentibus ff. de l. & Bald. subtiliter in l. testium in penul. col. C. de testi. & beatum Tho. ij. ij. que. lx. articulo. ij. quem allegavi & in c. ex tenore. s. eo. Et dum. s. dixi, q. iurisdictione probatur per testes singulares: caue propter text. in c. licet causam. s. tit. j. vide quod ibi dixi post Bald. in ver. not. vij. Et istis iunge Bald. in l. j. in ij. colum. C. si vnus ex pluribus vbi dicit scias quod do. Barto. allegat text. huius legis in l. j. in ff. quemadmo. testa. aper. dum dicit nec diuersitatem factorum. Quod autem dicta testium diuersitate factorum se parationem recipiunt, aut non. Primo casu intelliguntur singulares. Secundo casu intelliguntur esse contestes & dicit in vtroque membro, secundum Baldum qui postea refert Odo. dicentem, quod testes dicuntur contestes quando concordant in eundem & in eiusdem rei finem per text. aureum per l. qui sententiam. C. de poenis. sequitur. c. per tuas.

SPMMARIVM.

- 1 Testes possunt repeti attestacionibus adhuc clausis: non solu vt incontinenti corrigant: sed etiam vt addant.
2 Testes non repetuntur apertis attestacionibus super eisdem capitulis. fallit vt hic.
3 Copia interrogatoriorum non est danda parti, vt euitetur occasio malignandi.
4 Nomina testium debent edi parti.
5 Iudex an & qualiter potest interrogare testes post publicationem?
6 Iudex si non facit quod potest facere ex officio, vtrum possit ab eo appellari?
7 Testes postquam deposuerunt, debet eis dem legi depositio ipsorum.

CAP. XLVII.

Per tuas Testes interrogati non possunt post publicationem partis nisi dolo. vel negligentia examinatos, super omnibus capitulis interrogati non fuissent. hoc dicit. Et vt habeas breuiter totam materiam clarius, quam per alios, pone conclusiones. Prima conclusio. Quam diu attestaciones sunt clausae, possunt idē testes repeti non solu vt incontinenti corrigant. c. praterea. tit. j. not. Barto. in l. repeti. ff. de questionibus. sed etiam vt addant. Ita not. gloss. fina. in cap. cum causam. s. eod. etiam si ex intervallo postquam potuissent cum partibus loqui, secundum Innocen. domi. Anton. do. Cardina. Imo. & domi. Abb. in c. praterea. & do. Abb. hic: quia memoria est labilis. c. praterea. cum similibus. xxij. distinctio. ne. dicunt tamen predicti, quod quando addunt ex intervallo minor fides eis adhibetur, quam si incontinenti argu. s. quia vero. in authenti. de testibus. Facit quod not. Bart. in c. j. notandum. de notis feudo. vbi dicit q. testis qui dicit heri, non credo potest dicere hodie se credere. facit gloss. in l. de tutela. & ibi Bald. C. de integ. restit. mi. & de hoc dicitur in d. c. praterea est verum, quod Imol. post domi. Anto. hic tenet testem repeti non posse ad partis instantiam vt addat, nisi pars aduersa consentiat. & allegat Ioan. andr. in cap. fraternitatis. in vltima qua supra eod. Sed hoc dictum forte procederet, vbi pars peteret, quasi euidentius subit timor subornationis. Secus si ex iudicis officio, vel ad instantiam ipsius testis, quod satis puto de mente domi. Abb. hic. & adhuc eo casu est aliquis timor. propter quem eius fides diminuitur vt predictum est. Et adde hic, Spec. in titu. de teste s. satis vtiliter. verficu. sed nunquid expressa. vbi dicitur quod ante publicationem non potest idem testis saepe induci: sed repellitur, tanquam suspectus allegat. iij. quaestio. ne. iij. versi. produci. nisi forte primo non fuit de omnibus recordatus, vt in s. quoniam multi in authenti. de testibus. vel si non fuit perfecte examinatus, vt hic. & in capi. cum clamor. j. eod. secundum ipsum. & forte his casibus, in quibus post publicationem repeti posset. De quibus in sequenti conclusio. & ad de Bald. in authen. at qui semet. in. iij. colum. versi. sed dubitatur. C. de probatio. vbi ponit, an possit testis repeti, vt addat

rationem dicti, de qua non fuit interrogatus, cum debuit interrogari. & refert gloss. in s. quia vero. in verbo illud etiam. in authent. de testibus. dicentem quod sic, si iudici videbitur non tamen ad petitionem partis testis: sed ad petitionem partis contra quam est inductus bene posset interrogari de causa: quia illa sola pars est forte laesa propter omissionem cause & forte non producens contestis non teneretur assignare causam. l. solam. C. de testibus. postea subdit eleganter Bald. q. si repetitus reddat causam, que destruit dicta, quia est imperfecta, ifringit primu dictum. Et si dices ius erat parti questum, respondet Bal. q. imo erat in pendentia: quia debebat a causa de qua adhuc non erat tractatum. Si enim primo dicto standum esset quasi assignationi causa, tanquam secundum dictum contrarium non tolleretur primum. superuacuum esset legis consilium. & factus esset aduersarius, qui peteret repeti eum, q. non posset repeti: cu repetitio tendat ad confirmationem sui primi dicti: ideo dicendum q. primum dictum tollitur secundum ipsum. & not. in practica. Secunda conclusio. Apertis attestacionibus non repetitur testis super eisdem capitulis. Ita casus hic & rationem decidendi ponit gl. j. qa sicut ppter timore subornationis noui testes prohibentur produci: ita antiqui repeti. Fallit in casibus, de quibus per gloss. do. Anto. & Imo. hic, videlicet nisi iudex velit ex officio testem interrogare: quia forte non obicere depo sivit: quia potest secundum Bartol. in l. iij. s. hoc autem iudicium. in. iij. questione. ff. de damno infecto. late per innocen. & alios in cap. clamor. j. eod. Item nisi prima attestaciones essent nulle per id, quod not. glo. in c. cu causam. s. eodem. & per regulam non praestat. de reg. iur. in. vj. Item nisi essent attestaciones predictae per c. fina. s. titu. j. Item nisi prima fuissent super iudicio summario: per c. veniens. el. ij. & c. cu in tua. supra eod. Item, nisi inter alias personas fuissent receptae: quia sicut no obstat sententia, ita nec publicatio per notata in c. causam. el. j. s. eodem iunctis notatis in cap. iuravit. s. j. Item fallit, nisi dolo vel negligentia iudicis omisa fuisset examinatio super capitulis datis a parte, vt hic in text. & talis malitia vel negligentia in dubio presumitur: secundum Specu. in titu. de teste s. nunc videndum. quasi in fin. & do. Anto. & Imol. hic. & habet locum iste text. etiam in interrogatorijs: secundum Specu. vbi supra. & docto. hic, quod dicit domi. Abb. esse notandum ad extensionem huius capituli. & probatur in capi. ij. eod. titu. in. vj. secundum ipsum. Item habet locum ista fallentia non solum si iudex omisit interrogare super capitulis datis per parte. sed etiam si omisit super substantialibus connexis ad ipsa capitula quauis simpliciter formata: secundum Innoc. valde solenniter hic, quem omnes alij sequuntur. & dat exemplum si in capitulis deducta esset talis praescriptio in qua requireretur titulus. qa si omisit iudex interrogare de titulo, repeti poterit testes post publicationem, nec est imputandum testibus, quorum non erat de omnibus praesertim in iure consentientibus cogitare. Et si diceretur, quod in hoc iudex supplet de facto ad vtilitatem priuatam, contra. l. iij. s. hoc autem. ff. de damno infecto. respodet Innocen. egregie, quod hoc non est supplere in facto, sed in iure cum illa connexa includantur in cap. praescriptionis. ad quam probandam pars fuit admisa que verba multum ponderant hic scribentes. & sunt perpetuo notanda, secundum d. Cardina. & pro ipsis allegat Innocen. notata per gloss. in l. vbi pactum. C. de transactio. & istud dictum Innoc. allegat etiam Bald. in l. gesta. in vltima colu. C. de re iudica. dicens, quod iudex interrogando potest supplere, & si non quaerit de necessarijs, est in culpa iudex, non pars: ex eo, quod dicit Inno. hic testes producos super praescriptione debere interrogari de bona fide. collige secundum Bald. hic quod non presumitur bonae fidei, qui eam allegat ad fundandam praescriptionem: quia tractat de lucro captando cum alterius iniuria: licet praesumatur bonae fidei, quo ad fructus, qui acquiruntur cu labore & sumptu: & sic tractatur de damno euitando. l. sed & si lege s. scire. ff. de peti. here. s. alie. instit. de actionibus. Secus autem dicit Inno. hic. quem sequitur domi. Anto. & Imol. si sit omisa examinatio non substantialium ex certa scientia, puta de circumstantijs positis

positis in c. cu causam. s. eod. quia non fiet repetitio, etiam si de talibus facta fuissent interrogatoria, nisi iudex ex officio repeteret secundum ipsos a quibus discrepat do. Bar. in c. cum causam. in. ij. col. s. eo. & hic allegando Specu. eod. titu. s. iam de interrogatorijs. ad si. ver. item cautē. Vnde dicit, q. no valerent attestaciones, si omittatur petitio interrogatoriorum, que a iudice fuerat admisa & ideo vtile est secundum ipsum vt scribatur in actis propter meliorem facultatem opponendi examini secus, si fuissent rescata tanq. impertinentia, quod tamen fieri non debet, secundum ipsum. cum quo in hoc alij concordant per notata in simili in c. vt debitus. de appel. vnde in oleuit cofuetudo, q. iudex admittit saluo iure impertinentium & non admittendorum. que consuetudo seruanda est in capitulis, non in interrogatorijs. de quibus ante omnia discuti debet secundum ipsum. cui adde, quod vbi circumstantiae positae in interrogatorijs, non sunt de substantia, verius videbitur dictum Inno. quod multum sequitur Bald. hic subijciens eleganter quod eo ipso, q. iudex recipit articulos vel interrogatoria, videtur tacite admittere non admittenda, etiam si non dicat, videtur tacite admisisse captiosa vel superflua: per not. in l. non videtur. s. qui iussu. ff. de re iudi. facit gloss. in l. quod seruus. & ibi Ro. ff. de acqui. pos. Item procedit ista fallentia, etiam si nulla capitula fuissent data, sed super petitione iudex imperfecte examinasset testes, ne dolo vel negligentia iudicis inceptae parti, quia scire debes, q. vsus capitulorum est introductus a consuetudine, non quod sit de necessitate: quia super ipsa petitione testes induci possunt. ar. c. in nostra. s. de procu. sed sunt capitula producente testes & interrogatoria ab aduersario: vt super istis terminis late insunt hic omnes. praecipue Bald. post Inno. & habet per alios in c. ij. de testibus. in. vj. & per Bal. in l. generalis. s. j. C. de re. cre. & Bar. in l. j. circa. ff. de interroga. act. & de positionibus per gloss. in cap. j. de confes. in. vj. & ex praedictis not. vnum secundum Bald. hic quod licet aliquid sit omisum reliquus processus tenet nisi quatenus dependet ab omisso. Considerant tñ do. Abb. & Imo. hic duos casus ex mente Inno. in quibus omiso examine certorum articulorum non potest pars imputando iudici intentare repetitionem. Primus est, quando a principio iudex ruminatis capitulis, & interrogatorijs iuxta practicum gloss. in ver. interrogatoria. in c. ij. de testi. in. vj. aliqua ex ipsis palam rescacuit, partibus intra decennium non contradicentibus: quia praclusa est eis via petendi restitutione super rescatis, ratioe rescacionis: quae velut interlocutoria dicto tempore transiit in rem iudicatam. c. quo ad consultatio nem. de re iudi. & in c. cessante. de app. licet per illum text. in iudicis facultate remaneat rescacatio, si male fecerit, quandoq. emendare secundum eos. Secundus quando non facta rescacatio ne expressa, iudex pro se quaedam superflua captiosa vel impertinentia omisit: quia cessat negligentia & dolo. sed si iniuste omisit procedit iste secundum ipsos. Quibus potest addi tertius casus: videlicet quando effect conclusum in causa: quia non potest fieri dicta repetitio: licet iudex omiserit diligenter examinare. ita reperitur dixisse Bal. in l. certis lecturis. in l. quod si no lit. s. si venditori. ff. de edil. edict. Vltimus in quantum dicit hic Innocen. quod iudex debet dare parti copiam capitulorum super quibus testes habent examinari, vt postea de facili non audiatur ipse opponens, & vt formet sua interrogatoria: & q. si no fiat copia, valet tñ testiu receptio. No. bene hoc vltimum ad ea, quae dixi in c. j. versi. fallit. ix. s. titu. j. vbi allegando Bald. in l. j. C. vt lit. pen. dixi, q. necessariò dada erat parti copia positionum concernentium factum alienum, vbi super ipsis debet pars respondere: quia no est sic in capitulis, super quibus omisiss petitionibus deuenitur ad examen testium. Nam eorum copia non est necessaria, vt hic vides. & hanc differentiam gustauit solū Bald. hic dicens, quod datur copia ad deliberandum super positionibus, sed non super articulis, vt hic latius per ipm. Item in quantum dicit Inno. quem alij sequuntur, quod copia interrogatoriorum non est danda parti, vt euitetur occasio malignandi. adde gloss. idem tenentem in d. c. ij. in verbo, in interrogatoria. & sentit glo. in c. in primis. in verbo praesente. ij.

q. j. quam notauit Bald. in l. data opera. in. xix. col. C. qui accu. Idem tenet Specu. in tit. de teste s. iam de interrogatorijs. in principio. & Ange. allegando Inno. hic in l. quicquid. ff. de iud. & Bal. in l. j. C. vt lit. pen. & vide Ro. sing. cclxxij. quod incipit, fuit in interrogatus. vbi ponderat istud dictum Inno. dum dicit, quod interrogatoria dantur ad instructionem iudicis: ideo non est opus dare copiam parti. Vnde refert, quod iudex non debet dare parti copiam allegationum, cum sint ad eius instructionem & ita dicit se istud dictum reuelasse Io. de imo. dicit tamen Inno. hic quod non peccaret iudex si daret dictam copiam, sed in hoc ipsum reprobatur do. Cardina. hic dicens signanter quod imo peccat: & quod propter hoc potest appellari: quia confusio est parū cautus: sedm Imo. hic, Et adde scdm Bal. hic, q. noia testiu bene debet edi. allegat glo. in l. j. s. editiones. ff. de ede. Item in quantum dicit Innocen. hic, quod iudex non tenetur recipere testes nisi iure dicere veritatem super tota causa. hoc intelligit Bald. hic, si partes hoc petant, vel altera earum. & testes sciant veritatem totius cause: non enim tenetur iurare de ijs, quae nesciunt, neq. de quibus nemo eos produxit. neque super his, super quibus non sunt citati: vt hic per ipsum. Item dū dicit Inno. hic, quod super impertinentibus non debent testes examinari, addit Bald. hic, quod iudex non debet hoc pati, per tex. sing. in l. si duo patroni. s. idem Iulianus. ff. de iureiu. quod verbū alibi no reperitur, secundum eum. & si aliter fiat, non valet examinatio: cum super illis non sint iurati. & vide Bartol. ibi ante si. vbi allegat Innocen. hic. An autem admittatur articulus dubius, vide do. Ant. quod sic in c. dilecti. in. viij. colum. s. de iudi. per c. accedens. s. de procu. & c. licet causam. s. titu. j. Et de argumento alternatio vide Spe. in titu. de teste s. nunc videndum. in vlti. col. ver. item articuli. & de materia interrogatoriorum vide semper Spec. ibidem. eo. tit. s. iam de interrogatorijs. per totum. Item, in quantum dicit hic gloss. in fi. q. iudex ex officio potest interrogare, si sibi videbitur post publicationem, sed ad partis instantiam non: etiam si hoc haberet consuetudo. Adde gloss. idem tenentem in s. quia vero in authenti. de testibus. quam Legiste reputant singularem, secundum Innocen. hic. vnde colligit do. Cardina. hic, vtile esse, habere iudicē fauorabilem, sed dicit se putare, q. si iudex non interrogaret cu debet fieri interrogatio, si appelleretur, iudex ad que suppleat cu interfit iuris publici, ne veritas occultetur. & hoc respectu dubitationis surgentis ex actis, secundum Inno. in c. cum Io. j. titu. ij. & ista verba reputo multum notanda: quia solet fieri vna de scilicet, vt vtrum possit appellari a iudice qui non vult facere illud, quod ex officio possit licet pars instare non possit de quo remitto ad Bar. in l. j. in antep. col. ff. de iur. om. iud. & d. Ant. per Io. an. in c. exceptionem. in. iij. col. de excep. & Specu. in titu. de officio iudicis s. impedit. versi. quid si iudex non repellit. & Bart. in l. nec quicq. s. vbi decretum. ff. de offic. procon. & Petr. de anch. in c. pia. in antep. col. de exce. in. vj. & do. Abb. in c. prudentiam. s. sexta. in fi. s. de offi. delega. & d. Ant. in c. super hoc. in. iij. colu. s. de renun. & aliquid per gloss. ij. vel. iij. de confes. in. vj. Vltimo vltra alios, adde primo, quod sicut iteratō editur instrumentum, quod redarguitur de falso. l. si vteris. C. de fi. instru. ita iteratō debent venire testes, qui falsi dicuntur. ita dicit Bald. ibi in vl. col. post Nicolaum. Secundo adde quod postq. testes deposuerunt: debet iteratō eis legi dictum eorum vt per electionem dictum compleatur, & eorum si quis est in scribendo remoueatur, secundum Bald. in l. fin. C. plus valere quod agitur. per illum text. quem ad hoc dicit esse multum notandum. Tertiò adde quod testis qui repetitur vt declarat, non debet iteratō iurare: secundum Bar. in l. hredes palam. s. si quis post. in fi. per illum text. ff. de test. & Bal. in aut. sed hodie. per illum text. & C. de iur. cal. in l. si. versi. si. C. de test. secus dicit ibi Bal. quando iterum examinaretur ad aliud. q. ad declarandum dictum ambiguum: dato q. sit examinandus super eo super quo iurato deposuerat: puta in casu illius. l. si. Et ad hoc allegat tex. in l. qui bona s. si quis stipulaturus. ff. de damn. infecto. Pro quo etiam vide glo. fin. in l. per hanc. C. de tem. app. & ibi y y iij

Bald. in ix. col. & text. opti. s. eod. fraternitatis & quod ibi dixi in. ij. notabili. ¶ Vltimò adde q vbi ex culpa partis imperfectè fuerunt examinati testes non habet locum ista decret. in fine. secundum Bald. in l. veluti. in lectura antiqua. ff. de eden. & ibi Ange. per illum text. in verbo minus plenè. & idem Bald. in c. j. quid sit inuestitura.

SVMMARIVM.

- 1 Testes probatorios & reproborios probatoriorum reprobare licet. re probatorios reproborios non. Fallit text. huius decret. vt hic. n. 2. 3.
4 Lex saepe abhorret infinitatem.
5 Emphyteosis informiter recepta non intelligitur ultra quartam generationem.

CAP. XLVIII.

Testes probatorios & reproborios probatoriorum reprobare licet reproborios reproborios non. h. d. Et non est alibi secundu Io. an. & computat ista triplex productio, siue actor & reus fecerint primam probatoriã productionẽ simul quo casu seruatũ equalitas: siue etiã solus actor primò probauerit q si reus reproborios producit, & actor illos reproborios reprobat, & sic triplicando nõ quadruplicabit reus nec est ista inæqualitas ex eo q ex illis tribus productionibus duæ cõpetant actori: tũ quia reus habet sibi imputare, cur nõ actor suos probatorios nõ produxit: tũ quia si ipse reus solus in exceptiõẽ testes produxisset idem fieret de actore impugnã te testes illius exceptionis. & ita clarè intelligas gl. & doct. hic. ¶ Fallit primò ista decretalis, nisi ageret de reprobandis dictis testium: quia loquitur iste text. de reprobatione personarũ: ideò nõ extendẽdus, secundu Io. an. sub dubio tamẽ in. c. ij. de testi. in. vj. & expressius Pau. de leaza. in. c. testimonium. in. viij. colũ. ver. sed nunquid licet. eo. & do. Ant. & imo. hic quia falsitas nõquã remanere debet indiscussa l. querela. C. de falsi. c. licet. s. tit. criminofitas verò non ita inficit quia quãdoq; criminofus admittit. c. licet Heli. cũ si. de fimo. mēdax verò nõq; cũ sit cõtra Christũ dicentẽ. Ego sum veritas, vt latius per ipsos: intelligẽtes hoc esse verũ quãdo opponit mera falsitas, si ad inducendam falsitatem opponitur periurium: quia tunc in effectu opponitur contra personam & intelligit Imo. quando allegatur falsitas, ad quã probandã aliud non obstat per ea quæ habent in cle. ij. eo. titi. ¶ Sed cõtrariũ tene indiscussẽ, q iste text. procedat in opponente dictis testium: tenet Host. in. c. ex tenore. s. eo. & Pet. de ancha. & Do. in. d. c. ij. de testi. in. vj. & Cald. d. Car. & do. Abb. hic propter finẽ huius decretalis cõprehendentẽ vtrũq; casum. sed ideò dicit de personis: quia sic fuit in facto. Item, quia etiã reprobatio dicti notat personam de periurio & mendacio: & sic est quãdẽ reprobatio. ¶ Item persona criminofa nõ repellitur: quia presumit metiri. c. testimonium. in. vj. eo. & sic habet respectus ad dictũ. Vñ sicut aliquãdo clauditor disputatio de persona vt hic: ita de dicto, cũ dictũ sit finis disputationis personę. Nec sustinet per hoc dictũ falsum: quia iste text. presumit, q vltimi testes verũ dicat. ar. c. h. de preump. Ita in casu isto: assequeretur q ius hic approbaret personas criminofas qd est falsum. Nõ ob. d. l. querela. qã illud est verum, qn plures probationes nõ pcesserunt. secundũ prædictos. tenẽdo hãc partẽ limita eã, vt per do. in. d. c. j. nisi iste vellet reprobare dicta testiu nõ per alios testes, sed per instrumẽta: per text. in gl. magna post mediũ in. s. itẽ si quis testibus. iij. q. iij. vbi qui nõ pot opponere cõtra dicta per alios testes, pot opponere per instrumẽta. facit. c. c. d. dilectus. j. tit. ij. & qd dicit j. vt fallit tertio. ¶ Scdõ limita, nisi vellet reprobare dicta testiu ex ipsis dictis: secundu do. vbi. s. alleg. gl. optimã iuncto text. in. d. s. si quis testibus. sed adduci posset qd no. Bal Ange. in. l. tale pactũ. q qui prouocauit. ff. de pact. vbi dicunt, q statutũ prohibens opponi de nullitate, nõ intelligit de nullitate quæ surgit ex contrarietate: & dicit, q Deus etiam, cũ posset hanc exceptionem tollere, pcedit ergo cõmunis opi. qn per alios testes vellet reprobare testes reproborios reproboriorum circa dicta testium.

¶ Fallit scdõ ista decretalis, nisi ageret de reprobatione instrumenti: quia numerus reprobationum nõ incipiet computari, cũ ipso instrumẽto quasi sit prima probatio: licet incipiet à primis reproborijs instrũ. vñ cõtra illos poterit fieri prima & secunda reprobatio: secundu Io. an. d. Anto. & do. Abb. & Imo. hic: quia iste text. loquitur de reprobatione testiu. Vñ in reprobando instrũ cõsiderabitur solũ qn recipient reprobationes testiu cõtra ipsum inductorũ, quasi iste casus omiffus remaneat in dispositione iuris cõis & ideò si probasti per instrũ talẽ domũ fuisse tibi veditã tali die, & ego per testes reprobo, q eo die venditor erat in alio loco, & istos testes reprobo, potero reproborios reprobare: secundu do. Abb. hic. Sed ista dicta limita secundũ d. Car. hic. nisi instrumentũ fuisse productũ ad reprobandum testes: tũ em cõtra instrũ admittet solũ vna probatio: vt sic intelligatur hæc litera gñaliter, q facta productione in principali licet fieri ex aduerso reprobationẽ & postea per primũ pducentẽ reprobationẽ reproborios, & vltra. ¶ Fallit. iij. nisi tertia productio ad reprobandũ eos qui amplius per testes reprobari nõ pnt, fieret per instrumẽtũ nõ per testes secundu Io. an. & prædictos hic: quia litera ostẽdit q verba gñalia pcedentia intelligunt de tertia reprobatione fienda per testes. Et pro hoc facit scdm eos: quia licet publicatis testibus nõ producantur testes tñ pduci pnt instrumẽta. c. c. dilectus. j. de si. istr. & facit q habet. s. eo. feries. Ex quo nõ scdm. d. Abb. q licet largo nõ appellacione instrũ, veniant testes. c. peruenit. j. ti. j. in materia odiosa phibita probacione p testes, nõ veniunt instrũ, vt hic & facit. l. testiu. C. eo. & iij. q. ix. si debuit. ¶ Sed ista fallentiã reprobat hic do. Car. & fortẽ melius, dicens q contra tertios testes nõ potest fieri probatio per instrumẽta. & dicit se pcedere istũ text. in ver. cõtra illas probatiões admittere: qui loquitur indiscussẽ de qualibet probacione. ¶ Item subest eadẽ ratio. s. infinitatis vitadẽ. & est impugnatio colorata, tamẽ cõsiderando dici posset, q procedat, maximẽ qn nõ probaret instrũ de nouo peruenisse ad notitiã partis: as fortẽ pcederet cõis opi. tũ per rones suas, tũ propter glo. in. d. s. q testibus. & iste text. restringet ad pbationes per testes. ¶ Vltimò scias allegare istũ text. cũ iuribus adunatis in glo. q lex saepe abhorret infinitatẽ. & hoc dicat ratio philosophorũ, q habet pro incõueniẽti processum in infinitũ, vt in. iij. phisicorũ trac. de infinito. ad idẽm c. ij. de rescri. in. vj. ¶ Ex quo infert Spec. in tit. de pig. s. j. ver. sed cũ pignus. q licet creditor possit pignorare pignus sibi datum l. j. C. si pignus pignori datum sit. ¶ Tamẽ nõ poterit pignorare vltra bis, ratione infinitatis euitandã. de quo tñ Ang. in. d. l. j. Et hinc est, q si est cõpromissum q toties poena cõmittatur, quoties cõtrauentũ fuerit, nõ cõmittit nisi bis: scdm Bal. in. l. si duo patroni. s. qui semel. ff. de iurei. alleg. l. fidei cõmissa. s. si q s. x. de leg. iij. Et hinc est q si est data potestas arbitro progandi cõpromissum semel, & iterũ non intelligit vltimũ ad infinitũ. sed pro duabus vicibus: secundu Bal. in. c. pñsentata. in. iij. col. j. eo. & in. c. tua nobis. j. de app. & vtrubiq; dicit se cõsultuisse, q arbitrer per potestatem nõ pot sibi progare tempus donec vixerit, vel ad longũ tempus, & de hoc etiam plenè per Bald. in rub. apud quẽ vel quos cõtrouerfia dici debeat. & Ro. in. l. ij. in pen. char. ff. de re iudi. & Bald. in. c. si. in. vij. col. s. de cõsue. & Ang. Imol. & Ro. in. l. si finita. in prin. ff. de dam. infect. & Bald. in. l. j. C. vt in possessio. lega. Et hinc est, q non valet pactum q in perpetuum à communione non discedatur. l. in hoc iudicio s. conueniat. ff. communi diuidũdo. Et hinc est, quod licetia de extrahendo bladũ vel aliquid de ciuitate, nõ durat vltra septem dies: secundu Barto. in. l. j. C. de reatorijs. lib. xij. Et hinc est q dispensatus vt possit duplici officio fungi, intelligitur pro tribus annis tantũ, secundum Barto. in. l. f. C. de exacto. & execu. lib. xij. Et hinc est q si bannito est cõcessa securitas simpliciter, vt possit venire intelligitur semel tantũ secundũ Barto. in. l. dotis. la. ij. ff. de iure do. per text. ibi. & in. l. boues. s. hoc sermone. ff. de verb. signifi. Et hinc est q vendens vvas, vel rosas vinearũ, vel rosarij fructificantis bis in anno, intelligitur de primis tantũ, secundum Bald. in. l. diuorrio. s. quod in anno. ff. solu. matri. q simplex sermo intelligatur de prima vice, dicitur as post do. Anto.

do. Anto. pulchrè confi. xxxv. Et hi nc est etiã, q si fideiussor p mittit presentare toties quoties, p binã pñtationẽ liberabitur. secundũ Ang. in. l. oratiõẽ. ff. de ferijs. & in. l. si finita. in prin. ff. de dã. infect. de quo ibi latiõ per Ro. ¶ Et hinc est, q emphyteosis informiter recepta, nõ intelligitur vltra quartã generationem, vt in. s. emphyteosi. in auf. de nõ alienandis. & i hac materia vide alia quãdã per Ro. in rub. ff. de arbitris. in. xx. col. & Ang. in. l. ij. s. quod diximus. ff. si quis cau. & Ang. in. l. f. ff. de ferijs. & glo. ij. in. d. c. c. in multis. de rescrip. in. vj. & in aliquibus casibus toleratur infinitas, qn verba cõtrahentium vel subiecta materia hoc requirit, vt magistraliter per Bal. in. l. j. in. vj. colũ. C. de sent. que pro eo, quod interest. post Bar. in. l. qui bona. s. si de dam. infe. & ideò dixit Bal. in. l. veluti. s. hæc vox. ff. de edẽ. q stante statuto. q cause inter coniunctos cõpromittantur & factũ fuit semel cõpromissum & expirauit, debet iteratõ fieri, & quoties opõ erit: quia semper subest ratio statuti. & ide ipsẽ no. in. l. qui per salutẽ. ff. de iurei. & in. l. fidei cõmissa. s. si quis. x. ff. de leg. iij. & Ro. in. l. prætor. s. hoc autem. ff. de ope. non. & per Rapha. in. l. si cãm dotem. s. j. ff. solu. matri. & Specu. in titu. de arbi. s. excipitur. ver. sed quid si fuit actũ. ista tamen sunt tracta pro quodam discursu.

SVMMARIVM.

- 1 Compromissum an expiret morte compromittentis, vel morte eius in quem compromissum est?
2 Compromissum sicut expirat per mortem vnus arbitrorum, ita per absentiam longeuam & diuturnam expirat compromissum.
3 Electus in episcopum, non tenetur expedire causam in qua fuerat electus arbiter.
4 Testes qui iterũ examinantur corã iudice, an iterũ debeant iurare.
5 Habens electionem, an possit post primã electionem variare?
6 Testis secundo examinatus, si dicat aliter quã dixit in prima depositione an fides faciat.
7 Acta ordinaria iudicij facta coram arbitrio, an faciant fidem coram iudice. & concludit quod non. Fallit vbi partes consentirent vt nu. 8.
9 Acta instructoria cause concernentia factũ gesta coram arbitro probant in iudicio ordinario. Limitatur nu. 10.
11 Confessio facta coram arbitro, non valet coram iudice nisi tanquam extraiudicialis.
12 Testes recepti coram arbitratore, non faciunt fidem coram iudice. Limita hoc, vt hic, secundum Bal. nu. 13.

CAP. XLIX.

Presentata. Attestationes receptæ per arbitrium, fidem faciunt in iudicio, dummodo testes mortui sint: si verò viuunt, est in optiõẽ illius, cõtra quem testes producti sunt, an velit attestaciones recipere, an testes de nouo recipi. h. d. ¶ In text. ibi. prædecessorem. nõ secundũ Card. & do. Abb. q cõpromissum factum p prælatum super iuribus prælatũ, transit in successorem: nisi aliud expresse caueatur in compromisso. & ita limitat. c. h. de arbi. Itẽ dũmodo sit factum autoritate superioris: aliã nõ: quia esset personale. c. veniens. & c. decetõ s. de transac. & sile no. Inn. in. c. significauit. s. de rescrip. & procedunt ista in compromisso factõ ab habete dignitate ad iudicẽ. qd aut si passiuẽ, hoc est, q in habete dignitate sit cõpromissum nõ expresse nõise, an trãseat in successorem: videt q sic: per. c. qm. s. de offi. deleg. Sed cõtrariũ tenet hic Imo. allegãdo Inn. in. c. f. s. de offi. dele. Bar. in. l. q libe ris. s. hæc verba. ff. de vulg. & pu. vbi ita limitãt. d. c. qm. Ab. quia licet expressa sit dignitas videt potius cõtẽplata psona ex eo, q cõsueuit cõpromissum fieri in amicos cões, & nõ in alios vt de cet experiẽtia: secundũ ipm. Pro quo vide oim Bal. latẽ ide tẽtẽ de cõpromisso factõ in Regẽ Frãciẽ. in. c. j. de inuestitura in maritũ facta. in. v. colũ. ver. sed pone duo magni dñi. & in. l. fi. xvj. q. C. de hære. institũ. & in. l. f. s. sed & si quis. circa prin. C.

communia de lega. & in auf. si tñ. C. de temp. ap. & Imo. & Pau. de cast. in. d. s. hæc verba. & do. Abb. & Imo. in. d. c. fin. licet do. Ant. ibi aliter dixerit. Hoc bene not. ¶ In text. ibi. per. xij. dietas. nõ. secundum Host. & alios, q sicut per mortem vnus arbitrorum, ita per absentiam longã uã & diuturnã, expirat cõpromissum, vel saltem potest alia pars impunẽ recurrere ad iudicẽ ordinariũ cõpromisso nõ obstatẽ. sicut enim pars hic potuit impetrare delegatũ, ita potuisset recurrere ad ordinariũ. arg. l. penul. C. de arbitris. & per istum text. colligit hic do. Card. talem doctrinã, q absens longo interuallo, & astrictus in illo loco ad residendum, habetur pro mortuo quo ad actus expiendos in alio loco, qui non possunt expediri extra locũ & hoc p istũ text. qui cõparat istos duos casus. ¶ An autem itea sumptus in archiepiscopum, per hoc solũ excusaretur, vt non cogeret pronuntiare? gl. hic tenet q sic: per. l. nõ distinguemus. s. sacerdotio. ff. de arbi. Sed do. Card. hic refert cõtrariũ. Pe. de sanfonia: quia in. s. sacerdotio. mutatũ erat forum: quia laicus erat factus sacerdos, & sic per laicum iudicẽ non poterit amplius cogi: quæ ratio cessat hic, cũ iste primò erat clericus, quod dicit esse notandum pro intellectu. d. s. sacerdotio. & ide tenet do. Anto. hic. ¶ Sed opinio glo. tenent hic Bald. Imo. & do. Abb. firmantes quod dignitas superueniens in clerico, qui acceptauerat compromissum, liberat eum, vt non possit cogi finire per dictũ. s. sacerdotio: quia non ponderat ille text. mutationem fori, sed quia sacerdos nunc habet vacare sacris: ideò fauore diuine maiestatis non compellitur, nec minor est ratio, secundum eos, in transeunte de vita laicali ad clericalem, quã de clericã simplici ad episcopalem. & per hoc etiam ponderat Imol. multitudinem occupationum in prælato. vnde succedit, quod habetur in. l. licet allegata in glo. & dicit Bald. hic quod taliter honoratus dicitur nouus homo, per. l. cum falsa. s. j. ff. de con. dic. & demon. ¶ In text. ibi. respuentes. nota quod pars, contra quam fuerunt coram arbitro testes producti, si non vult stare, attestacionibus viuorum testium non tenetur eos reprobare. sed satis est dicere, quod non vult illis stare ex quo vtiliter infertur, quod si is qui eos produxit coram arbitro, vult iterum eos producere coram iudice: hoc faciet suis expensis, secundum do. Cardin. hic: quem sequitur dom. Abb. eo. tacito. & reprobant in hoc Cald. dicentes eum non considerasse istum text. In quo non dicitur, quod testes reproducantur ad petitionem partis contra quam producti fuerant. imò in dicto verbo inuenit contra. sufficit enim illas respuere, & consentire quod iterũ admittant. alia autem pars postulat iterum examinationem & ideò eius sumptibus fiet. iij. q. iij. s. venturis. in verbo postula sti. & in. c. statutũ. s. pe. de rescrip. in. vj. An autem debeant iterum iurare, quando examinatur coram iudice. dic q sic, secundu Io. an. Bal. do. Car. & do. Ab. hic: q quia perempta instantia alterius tribuialis, pereunt omnia ista ordinaria, quæ restringuntur ad illa. l. c. apud. ff. iudi. solui. Et quod sublata instantia iterari debeat iuramentum: dicit do. Abb. esse bonum text. in. c. ij. de iur. cal. in. vj. melius allegasset text. in. c. fraternitatis. s. eod. vbi fuit dictum in. ij. notabili. & text. in. l. bona. s. si quis stipulaturus. ff. de dam. infect. per quem in terminis idem tenet Bald. in. l. si. ante. fi. C. de testi. vbi vide tetigi in. c. per tuas. quasi in. fi. s. eo. ¶ Quid autẽ si iste contra quem recepti fuerant testes, eligeret stare attestacionibus, vtrum posset variare & respuere? dic q nõ secundu d. Car. hic si est persona ecclesiastica, in qua variatio est prohibita. c. quod autẽ. j. de iure patro. Bene facit vltra ipsum quod not. Hostien. & alij in. c. continebatur. j. de ijs, quæ fiunt à prælato. dum dixit. l. quoties. C. de rei vend. non habere locum in persona ecclesiastica. sed dicit dom. Card. quod idem erit in laico: quia statim post electionem res definit esse integra & acquiritur ius ipsi aduersario: ideò nõ est locus variationi. c. si tibi. de præbend. in. vj. & facit vltra ipsum regula, mutare de reg. ru. in. vj. Et idem de laico firmat Bal. in. d. l. fin. ante. fin. Generaliter autẽ, q an habens electionem, possit post primam variare? distinguere vt hic per do. Car. Cui adde, q not. Bar. in. d. l. de rebus. circa princip. ff. re amo. & Petr. de anchar. confi. c. c. incip. Francicus. vt & Rota in antiquis, conclusiõẽ. xxxvij. &

Bald. in l. post legatum. in fi. ff. de ijs qui. vt indig. & Imol. post Dy. in l. pater. ff. de condi. & demon. & Bald. in aut. habita in. xij. col. ver. tertio. quaro. C. ne filius pro patre. & in l. si. cu. in. ij. col. C. de fur. & Bald. Ange. & Imo. in l. si. cum dotem. §. eo autem tempore. ff. so. ma. & Io. an. in. d. regula. mutare. cum fi. ¶ Quid autem si isti secundò examinati aliter dicerent, vide lalè do. Abb. hic concludentem quòd si non potest dictum còcordare, non valebit secundum dictum, nec etiam primum, còtra Cal. hic. De secundo clarum est, vt per gl. in. c. cu. causam. & in. c. veniens. el. ij. & c. cum in tuas. §. eo. De primo, videretur qd valeretur. per. c. sicut nobis. §. eo. dixi in. d. c. cum in tua. in. ij. còclusione. contrarium est verius in casu isto: quia opinio de qua in isto text. denotat quòd volente ipso qui habet opinionem, attestatio nò valet aliàs illa opinio nulla est, vt hic per ipsum & per hoc limitatur dist. secundè conclusio. In glo. in verbo: acta. in. fi. an. & quando acta facta coram arbitro, fidem faciant coram arbitro, fidem faciant coram iudice, collige ex dictis do. cto. hic & in. l. penult. C. de arbi. & in. l. fina. C. de testibus ordi. 7 duas conclusiones. ¶ Prima conclusio. acta ordinaria iudicij facta coram arbitro non faciunt fidem coram iudice: secù dum Innocent. Ioannem andrè. & omnes hic, quia non potest super ipsis fundari sententia, cum non sint iudicialia, ex quo arbitri sententiæ nò paretur, nisi metu pœne. l. j. C. de arbi. & propter mutationem tribunalis. l. cum apud. & ibi Bar. ff. iudi. sol. Ad istu text. in verb. iuxta hmoi acta. respondent doc. quòd vel hoc processit ex speciali mādato Papæ, vel intelligitur de actis causæ, & non iudicij quæ differunt, vt patet in sequenti conclusionè. & cum istis còcordat Bald. in. l. pe. ad. fi. & probantur ex ijs quæ dixi in. c. causam. el. j. in quarta regula. §. eo. & per ibi dicta confirmatur latius id, quod subdunt doc. hic, in quantum limitant istam conclu. non procedere quo ad actus præteritos: puta interruptionis, præscriptionis, & litis contestationis. dic ergo, vt ibi & est prima limitatio. ¶ Secundò limita, nisi partes còsentirent, quòd iteratò illa acta ordinaria valerēt coram iudice absq; alia monitione: secundum Inno. & alios hic quorum dicta limitat do. Ab. dūmodo nò agatur de actibus substantialibus non dependentibus à potestate partium: de quibus per gloss. in. c. de causis. §. de offi. deleg. cum concor. quia sicut non possunt illis renūciare vt ibi. ita ista quæ aspirant per accessum ad aliud tribunal, nò poterunt haberi pro renouatis partium consensu, vt hic per ipsum. Cui pro & contra adduci possent: quæ in alia difficultate habentur in simili per Bar. in. l. cum quæ rebatur. ff. iudi. sol. per Ang. in aut. si tamen. circa princip. C. de temp. ap. per do. Abb. in. c. fi. in vlti. col. §. ti. j. per Bar. in. l. mutari. ff. de procu. per Imo. in. d. c. de causis. per do. Ant. & Innoc. & do. Abb. in. c. venerabilis. §. de iudi. dū tractant an perempta in stantia, & si actis ordinarijs possint partes in alia instantia habere illa acta communi consensu pro renouatis, quia communiter dicitur qd ideò subfiteretur opinio do. Abb. hic, sed tenē do opinionē contrariā in illa qōne qd imò possint: prout multi tenent remaneret dubia opin. do. Abb. hic. nisi saluetur in casu suo. l. in actis factis coram arbitro, qui non est proprie iudex. & intellige ista, qd vtraq; pars consentiat per ea quæ de actibus nullis habuimus in. c. cum causam. §. eod. Sumus enim extra casum huius. c. & sic data nullitate requiritur consensus vtriusq;. ¶ Secunda conclusio. Acta instructoria causæ concernentia factum gesta coram arbitrio, probant in iudicio ordinario vt est casus hic & in. l. pe. C. eo. quia graue effect. qd talia perirent cum non possint de facili iterari, sicut in simili perempta instantia talia non pereunt: vt diximus in. d. c. causam. in. iij. regula. 10 Limita primò, nisi testes producti coram arbitro adhuc viuerent, & pars non vellet eis stare, vt hic in tex. & l. fi. C. e. Quare autem sit inductu isto casu, & non est sic in testibus receptis corā alio iudice: quia faciunt fidē corā alio. c. cam. el. j. §. eo. l. ge. sta. C. de re iudi. vide Bal. in. d. l. fi. in. j. col. ver. sed tu queris vbi dicit, qd testes coram arbitro facilius mentiuntur qd corā iudice qui pot ipsos torquere: quia igit solēnius examinantur in iudicio sunt credibiliores. Aliā rationem ante ponit do. Ab. hic, quæ de mero & stricto iure non deberent valere vllò casu, illæ at-

stationes facte coram arbitro, cū nò habeat iurisdictionē, sed quādā notitiā. l. j. C. de arbi. sed lex considerat, qd graue effect vt attestations perirent mortuis testibus: id eas ex æquitate fuisse tat quæ ratio cessat in testibus viuētibus: vt hic per ipm. ¶ Limita secundò in cōfessione facta coram arbitro: quia secundū quod dam illa nò valet coram iudice, nisi vt extrajudicialis, secundū Cy. in. l. j. de cōfess. & sequitur Io. an. in Spec. de cōfess. nūc vidē dum. ver. quantū. de cōfess. & licet referat post Cy. aliquos distinguētes, an laudū sit emologatū: & tūc valeat vt iudicialis an nò sit emologatū: & tūc valeat vt extrajudicialis. & alios distinguētes inter arbitriū & arbitratorem: tū ipse post Cy. tenet indistinctè valere, vt extrajudicalem. & sequit Io. an. & do. Ant. to. hic & do. Ant. in. c. quinquauallis. in. xvj. col. ver. iij. differentia. j. de iureiu. ¶ Cōtrariū tenet hic Imo. qd omni casu valeat iudicialis. d. l. pe. simpliciter loquit, acta respiciētia decisionem causæ valere coram alio iudice. nec debet intelligi qd cōfessio valeat vt extrajudicialis: quia de hoc nò erat dubiū: per. c. per tuas. cū simi. §. de proba. ¶ Itē quia litis cōtestatio valeat vt iudicialis: quia interruptit præscriptionē. & sic acta respiciētia decisionem causæ, valebūt vt iudicialia. argumēto. l. iam hoc iure. ff. de vulga. & pupilla. imò dicit qd nisi emanasset hæc decretalis. l. fi. C. de testi. attestations recepte per illam. l. pe. & cum hoc etiam còcordat domi. Abb. hic licet nò velit dicere qd sit iudicialis, sed dicit qd pot allegari tanquā iudicialis: quia qd esset extrajudicialis, nò erat dubiū. Item sicut attestations mortuorū valent nò tanquā recepte in sumario, sed tanquā iudiciales ordinariæ, vt hic ita cōfessio que fortè de facili nò poterit iterū haberi. Dicit tñ qd dictū Cy. procedit de stricto iure, & pro hac parte faciunt: que de cōfessione in sumario dicit Imo. in. c. cū dilectus. j. de ordi. cogni. & diximus in. d. c. causam ver. ij. restringe. Ex quo dicto elicif in proposito fortissima ratio: quia in secūdo iudicio facilius admittit cōfessio facta in primo, quā examinatio testiu. Patet ex. c. veniens. el. ij. §. eod. iuncto illo dicto Inno. & tamē hic attestations probāt: ergo fortius cōfessio. & ista intellige in cōfessione facta coram arbitro in materia, de qua poterat cognoscere. aliàs nò secundū Bal. pulchrè in. l. vnica. in. xxvij. col. ver. vltierius quero. C. de conse. vñ dicit Bal. in. l. pe. in. fi. C. de arbi. qd cōfessio facta coram arbitro nò per oia habet vim cōfessionis factæ in iudicio: quia non infamat. l. qd ergo. §. ex cōpromisso. ff. de infamis. vñ si corā arbitro qs cōfiteat se fecisse furta nò est infamis: scdm ipm qd dicit tenendū mēti perpetuò. ¶ Limita tertio seu declara non habere locū istam decr. in testibus receptis corā arbitratore: quia non probant corā iudice: secundū do. Abb. hic multū late: quia processus arbitratoris nò habet aliquā figurā iudicij, vñ iudex non dicitur sibi succedere cū secum nullā habeat similitudinē, per notata in. d. c. quinquauallis. vt hic per ipsum. Cui adde Bal. idem tenentē in. l. fi. C. de testi. & ibi allegat Inno. in. d. c. quinquauallis. idem tenet. d. Ant. ibi in. xiiij. differentia. & facit quod ipse subdit in. xvj. differentia dum allegat Specu. in tit. de litis cōtest. §. effectus. in prin. qd litis cōtesta facta corā arbitratore nò interruptit præscriptionē. Adde etiam Bald. idem tenentē in periculo in. l. pen. C. de arbi. & istam limitationem extendit ad testes receptos coram honestis personis nò suffultis aliqua iurisdictione secundū Bart. post Nico. in. l. fi. Vnde infert qd testes recepti per syndicos villarum super inquisitione maleficiorum nullā fidē faciunt iudici: licet quandoq; excusent syndicu propter iustam ignorantiam. ¶ Videtur tamen Bal. ibi limitare istud de arbitratore nisi ex facto partium aliud induceret qd pot valere robore pacti qd non valet robore iudicij: per illū tex. & facit qd dixi post Inno. in limitatione præcedentis conclusionis. ¶ Item limita scdm Bal. hoc nisi quis haberet duplicem potestatem. s. arbitri & arbitratore. & fuisse secutus formam arbitri: quia fecit litem cōtestari & testes: quia tunc licet in pronōciado sequeret formā arbitratoris tñ adhuc habet locū hæc decr. & allegat Iac. bu. in. l. pe. C. de arbi. & istud sustinere tur qd etiā sentit Bart. in. d. l. pen. & d. Ant. hic licet do. Abb. hic cōtra: sed eius rationes nò tangūt hunc casum. ¶ Item limita Bal. hic nò pcedere ista in tali casu videlicet si arbitror cōtra dicta

tra dicta testiū pronunciauit. quos examinavit & petita sit reductio ad arbitriū boni viri. nā ex dictis attestations poterit fieri reductio. & sic faciat fidē in alio iudicio. & hoc si iurauerint de cōsensu partiu: quia iuramentū est conuentionale & oia dicit intelli genda saluis pactis cōpromissi. & istis addeq; attestations recepte corā iudice valent coram nò iudice. i. corā arbitratore. licet corā eo proprie nò fiat probatio: secundū Bal. hic. allegat Inno. in. c. quinquauallis. ¶ Limita quartò seu declara decr. ex dictis Inn. quem oēs ibi sequunt in. c. cū in tua. in prin. §. eo. vbi dicit, qd licet primi testes mortui probent corā iudice vt hic testes recepti in sumario iudicio, & mortui non probāt in plenario: quia nulla est corū vox. Ad istum tex. rīdet qd agebat de eadē materia. nā ordinarius seu delegatus succedit locò arbitri, sed in iudicio sumario non succedit ordinarius primo iudici, nec ad idē agitur. Quod dicunt ibi do. Ant. & do. Abb. bene notandū qd si est dictū in cōpromisso, qd arbiter possit quocūq; loco sniam ferre, nò pot hodie citare partes ad vnā ciuitatē, cras ad aliā, nec ad partes remotas, nisi ibi essent partes. Itē dicit qd si est dictum qd possit pronūciare semel & pluries, nò tamē facit testes publicari pluries corā seipso: quia in hoc nò dicit pactū. ¶ Item dicit qd si semel diffiniuit cam nò pot iterū diffinire & se corrigere. Nam etiā de cōsensu partiu nò corrigitur diffinitua. allegat gl. in. l. diuersa. C. de trāfac. ista ergo verba intelligunt de interlocutoria, vel pot addere vel interrogare, vel declarare: vel pronūciare hodie de vna parte petitionis, cras de alia: qd aī nò possit. l. quid tamē. ff. de arbi. ¶ Item dicit qd istud verbum pluries, in cōpromisso, importat tribus vicibus nò in infinitum. arg. c. licet. el. ij. §. eo. ¶ Itē pot quado est dictū, qd arbitres intra certū terminū hoc adiecto, qd possit ipsum ad voluntatē suā prorogare, quoties poterit. De quo per eū in locis, que al legau in. d. cap. licet. ante fi. ¶ Item dicit qd si in casu isto reus non vult optare, qd vult penam soluere etiam not. in clement. quādū. de app. nisi fit dictū, rato manente pacto. ponit etiam quādā alia de quibus hic per eum.

SVMMARIVM.

- 1 Religiosus non admittitur ad testimonium sine iuramento.
2 Nouitius potest exire de monasterio sine licentia, non facta professio.
3 Princeps an possit statuere, vt vni soli testi credatur?

CAP. L.

Super. Non creditur testi etiam religioso sine iuramento. h. d. Et facit ad not. in. c. cū nūcius. §. eo. tactum fuit qn religiosus possit testificari de quo in Spec. eo. ti. §. j. ver. item excipitur qd est monachus. Item, facit ad notata in. c. in super. §. eo. dum professio probatur per illos de conuētū: quia non est causa singulorū sed monasterij. ex quo notat etiā do. Abb. quòd professio potest probare per testes absq; scriptura. & dicit ad idē esse bonum tex. cū gloss. in. c. v. du. xx. q. j. & in. c. porrectum. j. de reg. ¶ Item facit ad notata in cap. edoceri. supra de rescrip. dum solus custos fratrum agit hic nomine conuentus. de quo per Innocent. in. c. fina. §. de maio. & obediē. & omnes in. c. causam. el. j. & in. c. cū deputati. §. de iudic. ¶ Itē not. qd prælatus pot agere, vt repetat subditum. ad idem. c. abbates. xvij. q. ij. sicut pater vendicat filium & dominus seruum. l. j. ff. de rei vendic. facit. c. multos. liij. dist. ctio. & c. j. §. quod metus causa. & cap. præfens. xx. q. iij. ¶ Et pon dera istum text. ¶ quòd egrediendo de monasterio, non tenetur nouitius petere licentiam de necessitate, sed potest exire ad libitū non facta professione. nec tenetur redire nisi probetur contra eū professio: per istū text. quem bene nō. secūdo do. Abb. qui ex hoc dicit se credere qd monasterium nò possidet nisi per professionē: quia liber homo non possidet sine causa. l. cū heredes. in. fin. de acquir. posses. & ideò oportet, qd probetur illa possidendi, sicut di-

citur in marito petente restitutionem coniugis in. c. ex parte. & in c. ex transmissa. §. de resti. spolia. quæ iura possunt obseruari in casu isto secundū ipsum. & ista no. quia adhuc nò legi alibi. ¶ Item per istum text. not. Bald. hic, qd professio debet fieri in presentia partiu. & simile dicit in feudo: quia pares curiē debent esse præsentēs per capi. primū. de feudo guardig. ¶ Item per istū text. cū dictis doct. infert hic do. Abb. qd in dubio nò gēsetur quis professus, licet probetur ingressus: sed oportet qd monasteriū probet, ex quo alter negat. ¶ Extra glo. dicit Inno. hic, qd quòd solius episcopi testimonio creditur in foro seculari ex priuilegio. c. quicunq;. xj. q. j. qui text. secūdo lū ipsum nò loquitur in causis fori ecclesiasticis in quo Imperator nò potuit statuere. & sequit Hostiē. per. c. fi. j. de reb. ecclie. nò alie. & c. sicut te. ne cle. vel mona. & adde quistud priuilegiū nò posset Imperator reuocari: quia concedendo ipm nò subdito transiit in contractū, secundū Inn. in. c. nouit. super verb. Theodosius. §. de iudi. & Archi. in. c. quicunq;. cū cōcor. quas dedi in c. j. in. j. char. §. tit. j. & secundū prædicta aliquid operat. d. c. quicun que. quāuis Spec. in tit. de teste. §. restat. ver. xxij. & gl. in. c. cū deuo tissimam. xij. q. ij. & in. d. c. nouit. dixerit ipm esse correctū per. c. cū à nobis. in. fi. §. eo. Cuius cōtrariū expressè firmat Inn. hic, quem sequit do. Ant. do. Car. & do. Abb. & propter dictū Inno. decidit Rom. in singulari. cclxv. qd cōitas nò recognoscens superiorē, pot statuere inter subditos suos vt causa decidat testimonio vnus digni viri. & idem tenet do. Abb. hic, colligēs principem ex cā posse recedere ab illo: in ore duorū & c. licet dicat. d. c. quicūq;. hodie nò seruari, sed de isto dicto Roma. & do. Abb. sæpe dubitauit, vt etiā tetigi in. d. c. cum à nobis. in. iij. nota. j. conclusionis: quia soli Imperatori non creditur. d. c. cum à nobis. in verb. quantecūq;. Ergo non potest plus alteri concedere, quā ipse habeat. l. nemo. ff. de regu. iur. & licet aliquando augeat numerum testium, non restringit, qd vni credatur in præiudicium partis. Secus si pars consentiat l. Theopompus. cū similib. ff. de dote prælegata. attamen decisio ista pendet tota ex notatis per Inno. in. c. que in ecclesiarum. §. de consue. & Cyn. Bald. & Sali. post glo. in. l. fi. C. si consensu vel vti. publi. in. q. illa, vtrum Imperator ex causa possit statuere contra ius diuinum? ¶ Vltimò intellige, qd ad hoc vt valeat testimonium non iuratu, non sufficit, qd pars non contradicat, sed requiritur expressus consensus: secundū Hostiē. hic per. c. de testi. §. eo. & sequitur alij. & dum glo. hic dicit, qd creditur vni, vbi alteri non præiudicatur, vide Inno. & do. Anto. in rubj. de cōse. ecclie. vel alta. cum pluribus còcordantijs, quas dedi in. c. veniens. el. j. in vlt. char. §. eo.

SVMMARIVM.

- 1 Sanctus antequā canonizetur, quæ sint probanda?
2 Ecclesia potest errare in canonizatione Sanctorum.
3 Testes sunt secretè examinandi, aliàs non valet quod agitur.

CAP. LI.

Venerabili. Diligenter examinandi sunt testes, etiam cum imminet canonizatio alicuius Sancti, & agit de probanda eius vita & miraculis. h. d. ¶ Et de ista canonizatione aliqua ponunt hic scribentes, maximè quod ad ipsam non sufficit probare miracula, sed debet etiam probari sancti monia vitæ: per istum tex. in verb. vita & miraculis. quia multi nò sancti faciunt miracula, aut vi verborū: vt consecratio eucharistiæ. aut vi parentelæ: vt rex Francia. vel illi de domo sancti Pauli arte magica. aut ex charitate sola, vt de cōfec. dist. iij. solet. vt hic per eos. & est gloss. optima in. c. vnico. in verbo. præcipimus. de reli. & venera. sanct. in. vj. Requiritur autem miracula, nò quia sunt necessaria ad beatitudinem, sed quia non potest aliter sciri alicuius beatitudo, nisi per miracula. Est autem miraculum secundum Bal. quando id, qd nò pot fieri per hominem virtute humana, fit hominis ministerio. ¶ Et solet dubitari vtrum ecclesia possit errare in canonizatione sanctorum. in quo vide glo. in verbo sedis Apostolicæ. in. d. c. vnico. dicit, quòd hoc accidere potest: sed non est credendum, sed beatus Tho. pulchrè in quodlibetis quodlibet. j. arti. vlti. prout refert Cardina. sancti Sixti in

tractatu de potestate papae. q. l. j. dicit q papa no potest in hoc errare: quia no considerantur personae eorum: secundum quas dici possent errorem possibile & impossibile, sed divina providentia, que ecclesiam suam dirigit spiritu suo sancto, ut no erret secundum quod promissit Ioannis. xiiij. spiritus docebit vos oem veritatem &c. Et si argueret in contrarium, nullus potest esse certus de statu suo, sicut ipsemet: quia quae sunt hominis, nemo novit, nisi spiritus hominis ad Corinth. j. sed homo no potest certus esse de se ipso, an sit in statu salutis. Ecclesiastici ix. Nescit homo vtrum dignus sit odio, vel amore. ergo minus papa respondet, quod ipse papa informat testibus, ut hic, concurrente in spiritali de spiritu sancto: quia oia scrutata, etiam profunda. Similiter si diceretur: quod vtrum medio fallibili potest errare, sed ecclesia vti testis monio miraculorum, ut hic. & illud est fallibile, ut praedixi, ergo ecclesia potest errare. Respondeo, q Deus praeservat ecclesiam, ne in talibus erret, & ita refidet. Sed facilius susciperetur opinio glossae in d. c. vnicio, q ecclesia in hoc errare potest. Et si diceretur, ecclesia errare non potest. ca. a recta. ibi nunquam errasse probat. xiiij. q. j. respondeo q illud debet intelligi, q non potest errare in fide seu articulis fidei. nam pro hoc tunc oravit Christus ad patrem. Ego pro te oravi Petre ut no deficiat fides tua, sed in occultis ecclesia etiam vniuersalis errare potest, ut eleganter declarat. d. Abb. in. ca. a nobis. el. ij. in. ij. col. j. de sen. eccl. pro illi tex. vbi ecclesia potest errare ligando no ligandum, & absolvendo no absolvendum quia non potest de occultis certitudinaliter iudicare. c. vnicio, ut eccle. beneficia. sed in talibus sequit indicia & opinionem, & ista sunt fallibilia. Et si diceret iudicium ecclesiae confirmat se iudicio Dei. d. c. vnicio. sed Deus no errat, ergo nec ecclesia. Respondeo, q confirmat se in quantum potest: sed aliquando non potest vt in occultis. & p hac parte facit illud, multa corpora sanctorum venerant in hoc mundo, quorum animae cruciant in inferno. Cetera in materia de solennitatibus canonizationis & multis alijs, vide per glo. & docto. in. c. j. de reli. & venera. sancto. & plenissime vltra oes per Archiepiscopum florentinum in. ij. parte iij. partis summe. in rubrica de statu summorum pontificum. in. xiiij. char. & qualiter debeant deponere testes de miraculis. dixi in. c. licet ex quadam. ante fi. s. eo. ¶ In glossa. fi. in. fi. not. testes separatim & secretim examinandos. & adde, q si simul examinantur, no valet examinatio, vt not. gl. ij. in. c. causam. s. eo. & ibi do. Abb. in. ij. col. & Spec. in. tit. de teste. s. nuc tractandum. in. prin. & in. ij. col. versi. sed pone produxi & hoc propter rationem glo. dicas. tñ q no est improbatum, imò vtile ajs personas esse presentes: maximè, in arduis: secundum Bal. in. l. nullum. in. ij. col. ver. iij. no. C. de testi. & do. Anto. & do. Abb. in. d. c. cu causam. Et hinc est quod de necessitate alij vocant in causa heresis. c. vt officium. de haereti. in. vj. tamen in alijs causis sufficit iudex cu suo notario: vt per glo. in. l. current. ff. de testi. & in. l. solam. C. eo. domi. Ant. post alios in. c. quoniam contra. in. xvij. col. s. tit. j. Nec obstat huic gl. c. ij. in verbo pariter. & testes admittant. s. de cau-

sa possess. & proprie. quia ibi dictio pariter, non determinat numerum testium vel pluralitatem causarum: quia testes simul debent deponere de possessione & proprietate, vt verbum pariter, refertur ad verbum, audiuntur, & non ad verbum, admittant, vt etiam aliquid per do. Anto. ibi.

SVMMARIVM

- 1 Testis qui obscure deposuit, iterum examinatur officio iudicis. & nu. 2.
2 Index post publicationem potest repetere testes vt declaret dictum suum.
3 Testes an possint repeti post publicationem ad instantiam prosequentis inquisitionem.
4 Testium subornatio nunquam timetur in iudice.
5 Testium dicta qualiter interpretentur?
6 Testium dicta non sunt interpretanda secundum iuris subtilitatem.

CAP. LI.

Cum clamor. Officio iudicis iterum examina

testis q obscure deposuit. Not. q obscure dictu testis hr pro no dicto. Ad idem gl. in. s. ite in criminali. iij. q. iij. & Ang. in. verb. simplicibus. in. c. q. eps. xiiij. di. not. Spec. in. ti. de teste. s. j. ver. Itē q testis obscurus. & dicit Bal. in. l. j. C. de emē da. Iustini. Codi. q fides testis propter nimiam obscuritatem dicit vacillare. & hinc est q verbum testis ambiguum, interpretat contra producentem. c. in praesentia. s. tit. j. & vide Archi. post glo. in. c. graue. xxxv. q. ix. vbi dicit, q testes qui dubie vel cosuse dixerunt, pos sunt iterato produci, vt dicta sua valeant declarare: quia obscure dictum habetur pro no dicto. & dicit Bart. in. l. repeti. ff. de quaestioibus. q iudex potest repetere testes, vt dictu suu declaret, vel reddat rationem dicti. & vide do. Ant. in. c. fi. in. ix. col. j. de iureiu. vbi dicit, quod deponetes super mutuo, sed non super quantitate mutui, no probant: quia nimis obscure deponunt, nisi per alios testes probaretur aduersarium antea ex modico intervallo petiisse x. mutuo. & dicit Barto. in. l. ea quae comendandi. ff. de contrahen. emp. q testis qui loquitur malitiose & obscure, tenet tanq fallarius. ¶ In glo. ij. ibi. si quis intentione. soluit Imo. hic q ibi loquimur in verbis ambiguis prolatis a parte in iudicio. in quibus fit interpretatio contra producentem. vt in. c. in praesentia. tit. j. & facit quod not. Bart. in. l. inter stipulantem. s. de verbo. obliga. In contractibus autem verba ambigua interpretantur contra stipulantem seu creditorem. l. veteribus. & ibi de materia. ff. de pact. & est bona glossa. in regula contra eum. de regul. iur. in. vj. & facit quod habetur per glo. & omnes in. c. cu ad sedem. in verbo pertinētis. s. de testi. spo. & per Imo. in. c. cam que in pen. col. s. de rescrip. & Roma. plene in. l. stipulatio. s. in stipulationibus. ff. de verbo. obligatio. & dicit Bald. hic q in casu. c. in praesentia. obscuritas habet duplicem intellectum: ideò sumitur intellectus contra producentem. sed hac litera loquitur, quando obscuritas nullu congruu intellectu recipit: vnde dicit, q hic nihil fuit probatum: quia testes nihil dixerunt per. l. si bene. ff. de iniusto irrito q testamento. ¶ In ea glo. in. fi. not. bene ex glossa. q quod iudex ex officio suo potest repetere testem, etiam post publicationem, vt declaret dictum suu obscure, licet hoc facere non teneatur ad partis petitionem. Idem tenet glossa. & scribentes in. c. per tuas. s. eo. & glo. j. in. s. quia verò. in. aut. de testi. & procedit hoc notandum in criminalibus secundum gl. praedictas. per c. iudicantem. vbi bona glo. xxx. q. v. & c. cu Ioannes. j. titu. ij. & in l. vbi cu. ff. de interrog. actio. & ita etiam vbi processum est inter partes potest iudex repetere quod valde not. Imo. & domi. Abb. hic: dicentes in hoc multu prodesse habere iudicem fauorabile. Na iste potest ex se illud ad quod parte petete no teneat: quia in parte timetur subornatio. & considerant isti duo. glossa. hic loquitur in criminali, vtitur verbo praecipue. ponens etiam per hoc in ciuili idem esse. ¶ Dicit tamen singulariter Innocent. hic, quod etiam ad petitionem partis post publicationem testes possunt de nouo recipi, non ad declarandum dicta primorum testium obscura, sed ad confirmandam priorē probationē ipsius producentis. Vñ dicit q si per duos testes probauit me emisse tali die, in tali loco. & aduersarius

uersarius probat me alibi fuisse ea die, possum etiam post publicationem alios producere ad confirmanda priora dicta scilicet quod eadem die fui praesens & emi: quia non est timor subornationis, propter probationem precedentem. nec mihi imputari potest vel debet: quia per prius eos no produxi: quia poteram considerare de mea priora probatione. vñ cu iuramento purgatorio referit & sequuntur do. Anto. Bald. & d. Abb. hic, & Bald. in. c. licet dilectus. s. eo. & do. Anto. & do. Abb. in. c. fraternitatis. & in. c. ex tenore. & in. c. series. s. eod. & Ro. in. l. admonendi. in. xxxij. col. ff. de iureiu. dicit tamē Imo. hic istud esse intelligendum anteq publicent testes aduersarij, quos ipse produxit post publicationem eorum, iuxta. c. ex tenore. s. e. a. s. no esset licitum quia super directē contrarijs articulis non est licitū post publicationē testes producere nisi allegetur falsitas cum corruptio ne supra ti. j. licet. & cle. ij. cu ibi notatis. de testi. & istam considerationem Imo. credo verā: licet forte praedicti aliud censerit: quia videt proprie Inn. loqui, quando est facta publicatio de testibus meis, & aduersarij practicat. c. ex tenore. s. eo. Vbi autē iudex non repetit, tunc stabit dictum vulgatum q dubia probatio no releuat probantē. d. c. in praesentia. sed si iudex vult repetere, non procedit illud dictu, secundum Imo. hic ex cuius dictis alioru apparet, q non tenet iudex hoc facere, adeo, q pars possit appellare. Quod no. ad ea, quae dixi post do. Cardi. in. c. per tuas. ver. vltius. in quantum glo. fi. s. eo. nec aliter sentit ibi do. Cardi. quia loquitur eo casu, quo iudex debet interrogare no eo casu, quo potest. & ista differunt. l. non quid. ff. de iudicijs. ¶ An autē ad instantiam prosequētis inquisitionem possint repeti testes post publicationem, latissime instant hic oēs, post Imo. sed tadem cōcludunt cū Hostiē. q si talis prosecutor est datus a iudice ad ipsam inquisitionem prosequendam, & tunc talis non est proprie pars: sed minister iudicis, nec habet libellū offerre, nec litē contestari, & ad libitū iudicis potest remoueri: & tunc ad ipsius instantiam poterunt testes repeti, quia potius iudicis officio repetuntur. Faciunt quae habentur in. c. olim. de accu. secus, si non est datus a iudice, sed a socijs, vel ipse se obtulit ad inuestigandam inquisitionē, quia fungit vice partis, & debet libellū offerre. & lis cū eo contestatur. c. cu dilectus. j. de pur. cano. & c. exhibita. s. de iudic. & ideò ad ipsius instantiam non repetentur testes, secundum omnes hic. Ex quibus verbis colligitur accurate Imol. & do. Abb. hic, doctrinam qn in causa inquisitionis sit lis contestanda, vt hic per eos dicentes ita debere intelligi not. in. c. quoniam. s. sunt & alij. s. vt lite no contest. Ex istis igitur habentur duae conclusiones. ¶ Prima est q in iudice nunquam timetur de subornatione: quia publicatio no addit sibi noua notitia, prout partibus. vnde & ante & post testem obscurum repetere potest. & istud dictum Imo. hic sequitur Bald. in. l. iij. in. iij. col. ff. de testi. in. apostil. & in. l. eos. s. fi quid autem. circa fin. C. de appel. & in. l. amplio. ante fin. in. princ. C. eod. & in. l. presbyteri. la. j. in. j. coru. C. de epif. & cler. & in. repe. l. fi. in. ff. de ferijs. & in. l. data opera. in. xvij. col. C. qui accu. & Rota decisio. vj. incip. per eadem motiua. in. nouissimis. ajs in. formis. & idem Archi. & Do. in. c. notum. ij. q. j. & in. s. item in. criminali. iij. q. iij. & in. c. per hoc. s. j. de haeret. in. vj. & Ange. in. l. si vacantia. in. xxxij. col. C. de bonis vacat. lib. x. & do. Maria. in. repe. c. qualiter. el. ij. q. xj. articu. xiiij. & habet locum in criminali, & in ciuili, vt dictum est: quia cessat in eo causa, per qua alij obstat publicatio: vt iam dixi, potest repetere testes, etiam vt addant secundum Lapu in. addi. ad cōsiliu Fede. c. lxxij. & do. Anto. hic: quia possunt testes nunc recitari de eo, de quo tūc no recordabatur: vt dicit glossa. vlti. in. c. cum causam. s. eod. ¶ Item potest nouos testes recipere vt hic in text. & sic etiam vide quod not. do. Abb. in. c. fraternitatis. in. v. col. v. versi. xiiij. s. eod. ¶ Et hoc procedit siue in criminali repetantur testes ad defensionem, siue ad offensionem: secundum Bart. in. l. ij. s. fi publico. vltra medium. versi. vltius vtrum testes. ff. de adulte. ad q etiam vide ipsum in. l. j. s. fi. & in. l. repeti. & in. l. vnus. s. reus. ff. de quaestioibus. & in. auth. at qui semel. C. de proba. & in. l. penul. s. ad crimen. in. v. col. ff. de pub. iu. &

Bal. in. l. edita. in. xxvij. col. C. de eden. & Bart. in. l. fi. in. ij. col. ff. de ferijs. & in. l. diui fratres. ff. de poenis. & Specu. in. tit. de inquisitione. s. vtrum. ver. sed nūquid. & Bar. & Bal. in. d. l. presbyteri. Et scias, q eo casu quo agitur de defensione, non solū officio iudicis: sed etiam ad petitionem partis no obstat publicatio ne possunt testes produci secundum Bar. in. d. l. vnus. s. per text. ibi in verbo quocunq tempore. & in. l. j. in. fi. eod. titu. & hoc est quod voluit Io. andr. in. c. de testi. s. eo. & do. Abb. ipsum al legans in. d. c. fraternitatis. & ratio colligitur ex ijs, quae dixi in. c. cum venissent. in. ij. conclusionē. s. eo. arguendo de publicatione ad renūciationem iuxta. c. per tuas. in. fin. s. eod. si autem agitur ad offensionem obstat petitioni publicatio, per id quod dicitur in sequenti conclusionē: licet Bart. in. dictis locis illud no aperiat. ¶ Et in praedictis subdit hic Hostiē. que sequitur do. Anto. & Fede. in. dicto cōsilio, q si iudex ex puro officio aliquos testes post publicationem examinat & reddit se suspectū possit ab eo appellari. Quod limita, nisi primi probarent primam faciem: sed propter inopinatas exceptiones annullarent: quia iudex excusatur secundum do. Maria. in. c. qualiter. Quid autem si iudex repetēs ex officio testes, facit hac parte p qua supplet sciente, an altera pars possit appellare. propter timorem subornationis: cogita. ¶ Secūda conclusio. siue agat per viam accusationis, vel inquisitionis, existente promotore dato a iudice no procedit ista decret. ita not. Inno. hic per Archi. & Do. in. d. c. nedum. & Bald. in. d. l. presbyteri. & communiter omnes praedicti, & late Fede. consil. c. lxxij. quod incipit visis & diligenter recensitis. & Bal. in. l. is autem, quomodo. in. j. colum. C. de edē. & quāuis Bart. in. d. l. vnus. & do. Abb. in. d. c. fraternitatis videantur simpliciter sentire q in criminalibus no obstat publicatio tamen istud non procedit, vbi petitur noua examinatio ad offensionem: secundum Salic. in. l. fin. in. vlti. colum. C. de quaestioibus. & do. meum in. d. c. fraternitatis. in. viij. char. & in. hac conclusionē vide etiam Rotam in. nouis decisio. lxxij. incip. item qui obtinuit. vbi quidā volens probare renūciationem beneficij factam certo tempore vt excluderet fundantem se in vacatione per contractum matrimonij, deduxit testes qui dixerūt matrimonium fuisse contractum tempore quo racemi quatuor incipiebant maturari, & nihil dixerunt de mense Augusti. deinde publicatis testibus actor vult probare de mense Augusti, in quo in partibus illis communiter racemi incipiebant maturari. & dicitur ibi quod non est audiendus, per not. per Innocent. hic & in capitu. fraternitatis. supra eod. & etiam quia ista probatio no releuat cum sit res incerta: quia in vno anno in certis territorijs citius maturari incipiūt, quā in alijs. ¶ Vlti mō scias q tūc demū antiqui testes sunt repetendi ratione obscuritatis, qn obscuritas nullum habet intellectum. si verò potest habere aliquē intellectu, fiet interpretatio benignior vel contra producentē nisi cōsuetudo det aliquā interpretationē: quā il la pferat. ita dicit Inn. hic, & sequit Fed. in. dictis cōsilijs. & satis Imo. hic. Sed Hosti. d. Anto. & domi. Abb. hic tenet indistinctē omnem obscuritatem declaradam. & allegat. d. Ab. Bar. in. l. fi qs mētione. ff. de iudi. vbi dicit q si dictu testis est ambiguum: potest iudex si sibi videbit facere testē declarare per no. in. s. qui verò in. auth. de testi. & hic. ¶ Si tñ iudex no deliberat interrogare praualere debet intellectus que habent verba testiu a cōsuetudine secundum Imo. & d. Ab. hic. & Bar. in. l. Labeo. ff. de sup. le. vbi dicit q dictu testis capis scdm cōem vsum loquēdi cōtra p priam significationē vocabuli. & ita etiam dicit Ro. in. singularibus allegando Ian. hic. Item Imo. in. d. c. cum causam. s. eod. & glo. in. l. j. C. de v. sur. & in. s. fi scriptu. in. f. in. titu. stip. & d. Anto. in. repe. c. nostra. in. vlt. col. j. de coha. de. & Bald. in. c. quanto. in. fi. s. de iudic. dicēs q verba laicoru debent intelligi grosso & vulgari modo. Vnde si testis dicat se vidisse talem possidere ius patronatus: exponitur. i. quasi possidere scdm ipsum. Idē Bald. in. l. qui se patris in. iij. col. C. vnde liberi. & in. l. j. in. vj. col. C. de fer. fugi. dicēs q licet duae negationes faciāt vnā affirmationem. c. nonnulli. s. de rescrip. c. qd ad nos. xlviij. di. tamen fallit in macaronibus testibus. ¶ Idem Bart. in. l. si quis filius. id. ff. de testa. tur. dicens dicta testium non debere intelli

gi secundum subtilitates iuris. Idem Cy. in. l. si cu ante. C. de do na. ante nupt. & Bal. in. c. j. in prin. de succes. feu. & Barto. in. l. si quid eorum. in princip. ff. de leg. iij. & in. l. liberorum. in vlti. col. ff. de verbo. signi. & Pau. de cast. in. l. stipu. ista. hoc quoq. ff. de verbo. obli. & Bal. in. l. legem. ad fi. C. de legi. heredi. & do. Abb. in. c. quoties. ad fin. s. eo. & Bald. in. c. tertio loco. in. iij. col. lum. s. ti. j. Si autem non habet de communi vsu loquendi, non caperet benignior interpretatio: prout dicit Inn. sed fiet interpretatio contra producentem, cuius probatio debet esse dilucida. d. c. in praesentia. secundum do. Abb. hic remittentem ad dicta per se in. c. cu ad sedem. s. de testi. spo. quo ad intellectum. d. Ibi quis intentione. Est autem in praedictis consilium tutum, vt iudex suspendat publicationem, donec per dicta testium sit clarus, secundum Hostien. & omnes hic.

- 1 Testis perseverans in crimine, repellitur a testimonio. nu. 2.
- 2 Testimonium criminosis validum est, nisi crimine opponatur ab eo, contra quem producitur.
- 4 Crimen licet repellat a testimonio, non tamen repellit indistincte a iudicando.
- 5 Testis criminosis depositio confirmatur per aliorum proborum testium depositiones.
- 6 Testis an reddatur inhabilis, per peccatum mortale?
- 7 Testis infidelis Deo, propter peccatum mortale, praesumitur infidelis hominibus?
- 8 Testis vt repellatur de iure civili, oportet quod de crimine sit condemnatus.
- 9 Perseuerantia in peccato, quot modis potest accipi?
- 10 Infamia iuris an indubitanter repellat a testimonio? nu. 11.
- 12 Infamia facti an repellat a testimonio? nu. 13.
- 14 Infamia facti quid sit? & qualiter differat ab infamia iuris?
- 15 Infamia iuris quod modis contrahitur. Et ibi etiam qualiter tollitur infamia iuris.
- 16 Infamis cuius infamia ignoratur, potest esse testis in testamento.
- 17 Condemnatus de infamia, si appellat, & appellatio fiat deserta, an actus testimonij in medio tempore gestus, valeat?
- 18 Iudex si condemnat hoc modo: condemo, si est probatum: & reperitur probatum per duos testes infames, an sententia teneat?
- 19 Periuus repellitur a testimonio.
- 20 Periuus an sit infamis infamia iuris?
- 22 Papa an possit dispensare, vt periuus admittatur ad testimonium?
- 23 Periuus an habeat aliquam excusationem de suo periuio?
- 24 Conuictus de crimine, praecedente accusatione, repellitur a testimonio in criminali, licet sit emendatus.
- 25 Absolutio an probet excommunicationem, vel crimen?
- 26 Excoicatio non fertur ab homine, nisi propter contumaciam. nu. 27.
- 28 Confessio criminis in alio iudicio, in quo contra ipsum fuit instituta accusatio, repellitur a testificando in criminali.
- 29 Accusatus de aliquo crimine, si soluat poenam condemnationum, licet videatur quodammodo confiteri crimine non tamen efficitur infamis ex tali confessione. nu. 30.
- 31 Testis repellitur a testimonio per exceptionem criminis, licet de crimine non sit condemnatus.
- 32 Testis suspectus de crimine, quia grauat a eius familia: licet non sit condemnatus, vel conuictus an repellatur a testimonio? Et quid in excommunicato. ibid. 33.
- 34 Testis emendatus de crimine, licet sufficiens sit testis in causa civili, secus tamen in criminali.
- 35 Confessio facta in poenitentia, an faciat fidem in iudicio?
- 36 Confessio si sit prolata per sacerdotem cui impositione poenitentiae an oporteat probare peractam fuisse poenitentiam?
- 37 Infamis non admittitur in testem, etiam contra alium infamen.
- 38 Accusare quare quis possit post poenam, & sibi non potest obijci exceptio?

Testimonium. Perseuerans in crimine etiam in civili repellitur a testimonio. emendatus vero qui non est infamis, admittitur in civili, & etiam in criminali civiliter mota. ¶ Fallit in periurio, in criminali

verò criminaliter mota, secus. h. d. & habet materiam celebrè ampliatam ab omnibus scribentibus & potissimè per Pau. de leaza. & nouissimè a quidam modernis: quibus non curabo addere, nec eos referam: nisi in articulis essentialibus, vbi ex se aliquid dixerint. & sequendo styllum Abb. instabo in declaratione. vij. casuum, quos ponit text. omisiss non necessarijs. ¶ Et vt habeas effectum totius literæ, clarius dicas, quòd ex ipsa determinatur quando possit testificari criminosis, & quòd emendatus & primò in causa criminali vel civili civiliter mota ponit. iij. casus quibus repellitur. Primus casus quòd in crimine perseuerat. Secundus quòd non perseuerat, sed remansit infamis infamia iuris. Secus, si facti tantum. Tertius quòd est periuus. Deinde in criminali criminaliter mota ponit. vij. casus si bene cõsyderas, in quibus repellitur. ¶ Primus quòd perseuerat in crimine. ¶ Secundus, si est infamis infamia iuris, etiã post emendationem. ¶ Tertius, quòd est periuus. ¶ Quartus si aliàs instituta accusatio de crimine fuit conuentus. ¶ Quintus, si fuit confessus. ¶ Sextus, si fuit conuictus aliàs commississe. ¶ Septimus, si pro eo crimine aliàs repulsus fuit, remansit infamis infamia facti. & idem in hoc vltimo quomodocumque sit infamis infamia facti. & quia tres primi casus reperiuntur a fortiori in istis. vij. insistent dum in ipsis per. vij. conclusiones: in quibus erit tota materia breuiter perstricta.

¶ **PRIMA CONCLUSIO.** perseuerans in crimine repellitur a testificando tam in civili quàm in criminali. text. est hic. & probat in iuribus accumulatis in glo. j. dicitur etiam perseuera re, secundum Pau. hic ille, qui perseuerat solo reatu: licet non actu: quod praesumitur nisi egerit poenitentiam: vel egerit, sed simulatam. ¶ Item si redijt ad peccatum de poenitentia. diffin. iij. in princip. & cap. sunt qui dicunt. vnde negans perseuerantiam, habet probare poenitentiam: per regulam semel malus de regu. iuris. in. vj. quòd dicit verum in criminali. sed in civili distinguit. vtrũ crimine sit publicũ, vel occultũ. Primò casu pbari debet correctio, secũdo non, vt fiat interpretatio in meliorem partem nec praesumit immemor suæ salutis. & ad hoc allegat glo. in. c. ipsi Apostoli. ij. q. vij. & Spec. in tit. de teste. s. j. ver. ite quòd est criminosis. & pro hoc videtur quòd opponens testi, quòd non seruauit. c. omnis. de poenitentijs & remiss. habet probare nisi crimen sit publicum: secundum Paul. & do. Anto. hic. Sed contrarium tenet hic Imo. & do. Abb. videlicet, quòd omni casu quo constat quem commississe crimine, debet probare de emendatione: quia ex hoc fundata est intentio volentis eũ repellere per id quod habetur in. c. super eo. supra eo. Et ideò cũ volens se iuuare, habeat necessariò se pfundare ex emendatione illa pbare debet. l. ij. ff. de pba. & l. j. & ij. ff. de excep. & licet crimen dicat occultũ tñ non fuit ita occultũ quòd pbe p testes. vñ debet doceri de emendatione, scdm eos. & bñ. quò aut hoc doceat dicit i. gl. si. ¶ Debet aut de crimine p parte opponi, vt i verb. opponitur. & ab aduersa parte aut a pducete, vt hic & l. figs testib. C. e. & iõ nemine opponete valet testimoniu criminosis scdm Pe. de an. hic licet iudex possit ex officio repellere, secũdũ ipsum. quem declara omnino ex dictis Bal. in. d. l. si quis testibus. in vlti. col. quòd retuli in. c. praesentiu. ver. v. fallit. s. eo. & de offic. iudic. dixi in. c. intimauit. ad fi. s. eo. Formam autem excipiendi cõtra personam testis ponit Bar. in. l. j. C. de testament. & in. l. j. C. de sententijs. & in. l. ad testiu. ver. cõditionem. & in. l. cũ lege. ff. de testamentis. dicens, quò non sufficit dicere, est infamis, sed debet exprimi & specificari, quò ita cõiter reputat. Sed cõtrariũ tenet Bal. in. d. l. j. quò sufficit opponere specificẽ exceptionem quòd est infamis ex tali causa absq; eo, quòd pro tali reputatur, per capit. praesentium. s. testes. de testibus in sexto. & praesumitur, quòd ita erat & reputabatur: nisi contrarium probetur. Et idem tenet Fulgofius ibi: quòd ita ponet, & probans habet fundatam de iure communi intentionem suam ex quo probat testem criminosisum. Vnde si aduersarius vult iuari, habet ipse probare, quòd non reputetur talis. & idem tenet Paul. de cast. & Ro. ibi. & etiam Imol. & Paul. de cast. post quendam Franciscum in. d. l. ad testium. & ad. d. l. respõde vt per eos. An aut in exceptione criminis oppositi cõtra testẽ oportet deducere

reat deducere locũ & tẽpore vide Bart. in. l. j. in. iij. col. ff. de excep. & Sali. in. l. atrocẽ. C. de iniurijs. & Ang. in. l. libellorũ. ff. de accusa. & do. Card. in. cle. cõstitutione. s. j. in. iij. q. de elec. tetigi. in. c. presentium in. iij. notabili. supra. eo. ¶ Et in hac conclusione not. iij. Primò quò licet crimine secundũ Inn. Hostien. & alios hic. quò declara vt pellit a iudicando: secundũ Inn. Hostien. & alios hic. quò declara vt per Imo. post Inno. & alios in. c. sciscitatus. in. vj. col. supra de rescrip. & Pau. de leaza. in. cõmento. c. h. j. de clerico excõ. mi. & glof. Archidia. etiam alios. iij. q. vij. in. summa. & Imo. & do. Abb. in. ca. cũ super. supra. de offi. deleg. dicunt etiam Inno. Hostien. & Paul. hic. quò licet criminosis repellatur a testimonio, & ab ordinibus: non tamen repellitur ab eligendo: quia suum officium exequit, & profequitur ius suum: quò criminosis nõ repellitur. iij. q. vlti. c. oibus. & c. cũ ecclesia. supra de elec. sed secus si capitulũ faceret illũ electorẽ, vel scrutatorẽ: quò repellit posset, vt indignus: per. c. q. propter. s. de ele. & dicit Pau. quò eligẽdo nulli parat praediciũ: & ideò talis actus nõ prohibet criminosis: sed testificãdo & accusando sic, ideò ab eis repellitur, vt hic. & in. c. j. de accu. & hac differẽtia multum notat hic Imo. & do. Abb. ¶ Secũdo nõ. ¶ q. si simul cũ criminosis examinati sunt fide digni, cõtra dicitũ suum per id quò not. Ang. cõf. j. dicens sustentari dicitũ vnus domesticus habentis testes idoneos, per. l. si quis ex argẽtarijs. in. prin. ff. de edendo. vnde dicit Bald. in. l. praescriptione. in. xvij. colum. C. si cõtra ius vel vti. publi. vel. v. quãrif. quò exceptio cõtra vnũ testẽ, in qua non pendet substantia probationis per alios deducẽ nõ impedit processum ordinarij, vel delegati. & alleg. Inno. in. c. super eod. el. j. supra de offi. dele. Sed istud intellige, vt per Bal. & Petr. de ancha. in. l. si quis quã. videlicet testis nõ est in toto inhabilis. nam aliàs suppleri nõ potest, quò nihil probet. & allegat. l. maritus. ff. de quẽstioni bus. & ideò notat Sali. in. l. in bono fidei in. x. col. C. de rebus credit. & Bal. in. l. j. C. de testamentis. facit. l. sed si manente. ff. de preca. rio. vbi quòd nullum est, prorogari nõ potest. & dicit Fulg. in. l. j. quòd istud notabile procedit, quòd alij testes sufficiebant absq; illo inhabili, aliter non: quia sequere aliàs, quò si sunt sex testes ido nei testamentarij, & septimus non esset idoneus, sufficeret quò videtur cõtra. l. hac cõsultissima. in. prin. C. de testamentis. ibi. vij. ciuilibus romanis puberibus. & istis adde Imo. in. l. qui testamento. in. prima colũ. ff. de testamentis. vbi dicit quò licet testes amici propter amicitiam nõ faciunt integrã fidem. l. iij. in. prin. in. verbo amici. ff. de testi. tamẽ si testes amici producti sunt, vbi duo integri sufficiebãt: supplebitur tunc defectus resultas ab amicitia ex ipso numero. & est glo. notabilis in. d. l. iij. s. j. in. verbo numerus. & ibi notat Iac. but. Sed in cõtrariũ, quò numerus nõ supplet, facit. c. in literis. supra eo. vbi tres testes domesticus nõ probat, vbi probaret duo testes integri. & ita expresse sentit Ang. cxxv. incip. in. Dei nomine. in. facto proponit quò bella flore. Sed dici pot hoc esse in arbitrio inspecta qualitate amicitie: vt credo dixisse. s. eodem. quoties

¶ Tertiò nõ. ¶ q. iste text. nõ intelligitur de crimine, hoc est de quolibet mortali: sed de tali crimine, quò repellat a promotione, & cum eo nõ fuerit dispensatũ. Ita dicit hic do. Abb. anti. quẽ sequit Paul. Io. and. & Imo. hic & Imo. in. c. super eo. el. j. supra eod. & Ange. in. l. athletas. s. caluniator. ff. de his qui nõ. infra. & allegat text. opti. in. c. inquisitionis. s. tertius. in. h. j. de accu. vbi valet testimoniu eius qui mentitur. & tamẽ mēdaciũ est mortale. xxij. q. ij. s. item quò dicit cũ capitulis sequẽtib. Itẽ quia hic loquitur de crimine. sed aliud est crimen, aliud peccatum, aliud delictũ. c. si peccatum. & ibi glof. de pcc. dist. j. & glo. in. regu. peccati. de regu. iur. in. vj. Plus enim est in crimine quàm in peccato: quia crimen est graue, accusatione & dānatione dignissimum. c. j. in. fi. lxxxj. dist. cõtra tenet hic do. Card. dicens se repetendo hac decre. Bononia. tex. hunc tenuisse, & procedere in quolibet mortali, cũ generaliter loquat. ¶ Itẽ subest ratio: quia per mortale excluditur quis a Deo. Cũ ergo sit in fidelis Deo, praesumitur quò nec hominibus sit fidelis. & ad. c. inquisitionis. respõdet, quò nõ omne mendaciũ est mortale, vt tenet glof. in. c. ne quis. xxij. q. ij. facit. c. j. ea. causa & quò. vel ibi non repellitur in odium se subtrahentis a testij. tit. j. c. j. ista partem sequitur dñs Abb. hic: licet ineptẽ referat do. Card. & addit rationẽ: quia mortale nõ data poenitentia: criminaliter punitur in. s. criminis. xxv. dist. & dicit se credere quò perseuerantia in quocumq; mortali exclu

dit a promotione. arg. c. fi. xxv. dist. quia perseuerantia in mortali sapit heresim propter inobedientia. ar. c. sciendũ. vij. q. j. & lxxxj. dist. si quis presbyter. si enim veniale propter perseuerantia mortale efficit. d. s. criminis fortius mortale efficit grauius. Ad idẽ allegat text. de quo facit festum in. c. forus. in. h. j. de ver. sig. dum dicit quò si bona fides defuerit in teste nõ probabit. Ad hac. c. non potest. ij. q. vij. vbi non potest esse fidelis homini: qui Deo est infidelis. ¶ Item: quia de iure canonico omne peccatũ potest dici publicũ: vt per gl. in. c. j. de cõclusionẽ. & in. s. quãricator. ij. q. iij. & respõdet ad. d. c. inquisitionis. put rñdit. d. Car. Et cũ istis transeo de clarãdo duobus modis scdm do. Ab. Primò, dũmodò peccatum mortale sit cõtinuatũ, secus si trãsitoriũ: quia illud nõ tñm aggrauat: aliàs pauci testes reperirent quò septies in die cadit iustus. c. septies de poeni. dist. iij. Et facit illud si dixerimus quia peccatũ nõ habuimus & c. & illud, nemo sine crimine viuunt. & facit. c. quia tua. l. dist. ibi. sine quo pauci inueniuntur. & loquitur de crimine fornicationis & ita etiã sentit Inn. hic. Et per hoc tollit quãdam ratio do. Ant. in. c. cũ in tua. s. eo. vbi dixi, in vltima conclusione. ¶ Secũdo de clara, vt praedicta non procedant de iure civili: secũdũ quò oportet testem de delicto esse condẽnatũ, vt per gl. in. c. super eo. el. j. s. eo. sed de iure canonico sufficit, quò nũc probetur crimine. d. c. super eo. & ita lex ciuili seruabitur in foro ciuili, secũdũ ipm. Cui adde secũdũ Modernos hic, quò de iure ciuili sufficit testẽ esse cõuictũ. & allegat glo. in. l. qui iudicio. ff. de accu. & quãdã alia ex quo dixi in. d. c. super eo. vbi tamẽ hoc nõ expediuit. Sed tamẽ pro hoc alle. Imo. in. l. stipulatio. s. habent aut. ff. de oper. no. nũcia. & Bal. in. l. j. C. de deli. defun. Sed tu declara, vt per Imo. in. d. c. super eo. quẽ ibi nõ retuli. vbi dicit quò iura ciuilia quẽ vident requirere condẽnatione, nõ procedũt in criminibus, quã inducunt infamia iuris etiã ante snãm: vt quia cũ bestijs quis pugnaffet. quia tũc repellit etiã non secuta sentẽtia, secũdũ. l. vt in. l. iij. s. lex Julia. in. verbo, coniuictus. ff. de testi. vnde patet secũdũ ipsum quò leges simplici ter nõ repellũt testes, ratione criminis: sed rone infamie iuris. secũdũ canones vt ibi. & sic in foro ciuili seruabunt. in. l. in canonico canones. nisi effemus in terris ecclesie: quia in vtroq; foro seruabuntur canones, iuxta glo. in. regula, possessor. de reg. iur. in. vj. secũdũ ipsum. Addũt etiã hic moderni, quò no. Bart. in. l. c. de dilationibus. vbi ponderat cõsuetudinẽ in delictis aggrauare. & ita cõfirmant opinionẽ praedictam de perseuerantia, addendo multa in simili quã accumulauit Ro. in. l. si verò. s. de viro. in. xxxj. fallẽtia. ff. sol. ma. quib. ipsum taceant. Et quò iste text. possit intelligi de mortali cõtinuatõ, probat ex eo, quòd not. Arch. in. c. infames. vj. q. j. vbi refert Azonẽ dicẽtem quò quodlibet peccatũ mortale, dicit capitale largo modo. ad idem text. in. s. criminis. xxv. dist. vbi largẽ omne mortale appellat crimine. ¶ Et per hoc habes considerare quò perseuerantia in crimine capi potest dupliciter. Vno modo pro reatu criminis semel commissi, nõ secuta poenitentia, de qua cõstet. & ita videtur intelligere Pau. hic vt retuli in. prin. huius cõclu. alio modo perseuerantia pro continuatione actuali. & hoc modo videtur sumere. do. Abb. Sed potes pro concordia dicere quòd aut crimen simpliciter commissum est valde graue: & tunc ex solo reatu non secuta poenitentia satis habetur pro perseuerato per respectum ad emendationem & ita procedat prima opinio si verò nõ est valde graue procedit secunda. Et ex istis inferit hic solus do. Abb. quò clericus cõcubiniarius nõ potest esse testis in civili cũ in eo cõcubinatus sit graue crimen: & in. c. vestra. & per totũ de coha. cle. & ide dicit in laico per verbũ fortẽ. & allegat. c. nemo. xxxij. q. iij. & hoc bene not. Et circa praedicta tangunt hic Pau. & alij. vtrũ in teste attẽdatur si sit criminosis tẽpore iuramẽti & nõ tẽpore depositionis: vt per eos hic. & Io. and. in. regula factũ litimẽ. de reg. iur. in. vj. & adde Spec. in. tit. s. opponit. ver. quid si testis. cum alijs quẽ allegauit in. c. licet causam. ver. limita. xvj. s. tit. j. & per hac sit expeditus primus casus. & hęc prima conclusio.

¶ **SECUNDA CONCLUSIO.** Infamis quocumq; emendatus ex quo eũ comitat infamia repellit a testimonio. Ita text. hic ad cuius intellectũ omisiss multorum varietatibus dicas quò infamia

a iuris indubitater repellit no solu in crimina
 li, sed etia in ciuili: qd fundamētū testimonij
 est fides. d. c. forus. sed iste caret fide, cū ei⁹ sta
 tus sit diminutus & maculat⁹ ex crius infam
 antibus qñq; ipso iure, qñq; per sniam: vt
 per gl. & tex. in § porro. iij. q. vij. & l. j. & in l.
 athletas. § calūniator. ff. de infamib⁹ tñ admit
 tes in subditiū cū tormētis scdm Bar. in l. j. in
 v. col. C. de sum. tri. p. l. ob carmē § pe. ff. de te
 sti. & in l. q. vltimō. ff. de pœnis. ¶ Est alia
 infamia canonica, q̄ causat ex quolibet mor
 tali, vt. c. infames. vij. q. j. & ibi gl. in summa.
 & illa sufficit data perseuerētia in crimine, vt
 §. dictū est: sed sublato peccato illa non rema
 net, vt in iuribus p̄dictis. & per Inn. hīc & gl.
 in. c. illi qui. vj. q. j. ¶ Est alia infamia b facti
 in qua dubitat, an repellat. & i criali, est clarū
 q̄ sic p̄ istū tex. in fi. & ita bar. & oēs i. d. l. j. nisi
 i subditiū scdm bar. qd intelligit ibi p bar. &
 Sal. & sequit ibi. d. Car. hīc quo ad hoc vt venia
 ad torturā. nō ad ferēdū sniam in p̄cipa
 li. Sed in ciuili sunt opiniones: quia Bar. in d.
 l. j. dicit, q̄ infamia facti nō repellit in ciuili.
 sed bene facit vt minus credat testi, & ita in
 telligit gl. ibi & in l. iij. §. duae. aut. in verbo eā
 dē hīc. ff. de Carbonia. edic. Et hoc nisi testis
 sit multū vilis: quia in tāta vilitate essent ne
 cessaria tormēta, vt in aut. de testi. §. si verō. se
 cū dū eū. Sed Bal. ibi in v. oppositione relatis
 multis subtilitatibus cōcludit in effectu, q̄ si
 cā ciuili est grauis: requirunt testes oi ex
 ceptione maiores. & sic nō infames infamia fa
 cti. in alijs admittent, nō vt per eos ferat snia,
 sed per viā ad minuculi, vt ibi p̄ ipm. Sed do.
 Car. hīc tenet indistinctē, q̄ infamia facti re
 pellat in ciuili: quia litera ista loquit ḡnalter
 in ver. si verō. & appellatione infamiae intel
 ligit tā de infamia facti, q̄ iuris. Nec reperit
 ius cōtrariū p̄bās, iuxta not. per Dy. in regu
 la infamibus. de reg. iur. in. vj. Nec ob. iste tex.
 j. j. ver. q̄uis. q̄ nō loquit de infamia facti sed
 de aggrauatione opinionis, q̄ minus se habet
 q̄ fama. Itē qd dicit se disputādo fecisse & fa
 cere differētia. Ad hoc em̄ vt quis sit infamis
 de facto, requit q̄ apud tot. quot sufficiat ad
 p̄bandū infamiam, & requit maior pars perso
 narū loci, vt plenē no. in. cū oporteat. j. de ac
 cusa. sed vt graue opinio, sufficit q̄ apud ali
 quos sit minor, cōtra eū. & pro hoc inducit
 tex. meliorē de corpore iuris in. c. sup. eo. j. de
 eo, qui cog. cōsan. vxor. suā. Vñ dicit q̄, gra
 uatio opinionis repellit in criali per istū tex.
 in fi. ibi. *grauata sit eius opinio.* Et q̄ nō loquat
 de infamia facti no. verbū grauata opinio. Itē
 eum inducēs: vt quia fuit al̄s repulsi, vt di
 cit in text. q̄ cā pot esse nota minori parti. &
 tamē stabit grauata opinio. sed in ciuili vñ in
 criminali ciuilitate mota hęc aggrauatio non
 repellit, scdm ipsū. sed. d. Ant. & Imo. hīc te
 net cū Bar. in d. l. j. dicentes idē tenendū licet
 Io. an. hoc nō firmavit: scdm eos. Sed do. Ab.
 hīc dicit, q̄ credat plus & minus scdm qualita
 tem infamie. p. c. licet cām. in verbo, modica
 vel nulla fides, vbi dicit esse casum. & p. c. f. j.
 eo. inducendo, vt ibi dicit. & per istū tex. in
 verbo, criminali. vbi ponit speciale in criali:
 ergo in ciuili indistinctē non repellit. nec ob
 stat, q̄ loquat de aggrauatione opinionis: q̄
 nō differt ab infamia facti, vt no. Dy. in regu

la, infamibus. p̄allegata. & Pet. de ancha. &
 Hof. & Io. an. hīc & sentit hīc gl. in ver. aggra
 uata. in fi. & est bo. text. in. c. tantis. lxxxj. dist.
 nec ob. d. c. super eo. q̄ nō loquit in aggraua
 tione opinionis, sed rumoris. Rumor em̄ bñ
 in se minus habet q̄ infamia seu fama, vt not.
 gl. in d. c. sup. eo. nō ob. q̄ tex. loquat in prin.
 indistinctē de infamia, quādo loquit in ciuili:
 & sic comprehendit vtrāq; quia necessariō
 oportet intelligere de infamia iuris, nō facti.
 Nam infamia facti tollit saltē quo ad iuris ef
 fectum per emēdationē: cū tollat per purga
 tionē, qd est minus. & in. c. determinat. xv. q.
 v. & in. c. cū in iuuētute. j. de pur. ca. Cū ergo
 hīc excipiat infa. ab eo, qd dixerat de emēda
 tione, necessariō sequit q̄ non loquit de infa
 mia facti cū non debeat plus operari p̄sum
 ptio infamiae q̄ veritas. sed si verē cōmissit
 delictū, & fuisset emēdatus, nō repellere in
 ciuili: ergo fortius si sit infamatus. Loquit er
 go de emēdato respectu delicti, qui remansit
 infamis ex snia: vel ipso facto quādo tale erat
 crimē, quod infamabat: puta quia palā exer
 cebat vsurā. l. improbi. C. de infa. scdm ipm,
 sed moderni hīc tenēt indistinctē opinioē
 do. Car. q̄ infamia facti repellat in ciuili per
 tex. in l. Cassius. in verbo, testimoniu. iuncta
 gl. ff. de senatoribus. & in l. iij. §. iulia. in verbo
 notā vitā. & in verbo suspitione careat. ff. de
 testi. & in. c. cām. s. tit. j. v. q̄ adeo male fame
 & leuis opinionis, q̄ eorū nulla vel modica fi
 des adhibet: quia dū dixit male fame, intelli
 git de infamia facti: al̄s nō dixisset. §. q̄ dicta
 eorū non erāt reproba expressē, si erat infa
 mia iuris. Vnde illa verba. *nulla fides.* referēda
 sunt ad testē malā fidei. & sic infamia facti
 & illa verba modica fides referunt ad testem
 modicā opinionis, qui quotidie mētif. & ita
 intelligit scribētēs. Et pro hac parte allegat
 ipsi Bal. in d. l. improbi. & istū tex. post prin.
 respondēdo ad fi. vt hīc, per do. Car. Sed qui
 dā Albericus modernus in tractatu de teste,
 in. vij. char. diffusē trāsribit Bar. & Bal. in d.
 l. j. & do. Ant. & Imo. hīc & cū ipsi simplici
 tet trāsribit. & si diceret, q̄ testificari, est digni
 tas, vt in. c. p̄ceptū. xxxij. q. v. no. gl. ij. hīc in
 fi. & ois infamis repellit ad dignitate. d. regula,
 infamibus. & l. vnica. C. de infamibus. lib. xij.
 rndet ipse q̄. c. p̄ceptū. loquit de dignit. largo
 modo sumpta nō p̄prie: vt dicit qd ex eo, q̄
 est dignitas: iō licet admittat. tamē minus cre
 dit. & ex istis per ipsū inuēstigare poteris,
 quis meli⁹ dixerit. Sed licet vtrāq; opinio sit
 sufficētē substantialis, tamē multū consonat
 eētati opinio. d. Abb. quā etiā firmat Bal. in
 d. c. licet cām. in. iij. col. in. viij. notabi, dicēs q̄
 mala fama de teste facit sibi credi, vel nō cre
 di iudi. arbi. & dicit nō reperiri meliorē tex.
 eo: per quē dicit sopita esse, quē habent in. d.
 l. Cassius. Et adde oīno, q̄ dixi in. d. c. licet vbi
 posui succinctē certos casus, in quibus omni
 no admittit: & in quibus nullo modo admittit
 extra quos alij erant arbitrarij, sed ibi dicitis
 adde Bal. in. c. ad nostram. eo. tit. vbi dicit, q̄
 in causā ciuili ardua, nihil probant testes infa
 mes infamia facti, & dicit oēs tex. sing. in. d. c.
 licet. & sic est alius casus in quo nō probant.
 f. in ciuili ardua. Nec mirū, quia æquiparant
 criminali. c. j. de testi. spol. in. vj. dixi. §. eo. in
 super. in

b ¶ Alia infamia ad
 de tu & dic, q̄ regu
 lariter testis in
 famis infamia fa
 cti admittitur in
 cās ciuilibus, sed
 verū est q̄ non ha
 bet tāta fidē, sicut
 si esset integer. Ita
 glo. in l. iij. §. dicit
 causā. ff. de Carb.
 edi. Bart. in l. j. C.
 de sum. tri. & fi. ca
 tho. & in l. Cassi⁹.
 ff. de senato. Bal. in
 rub. de sum. tri. &
 fi. cath. in. v. col. d.
 Ab. in isto text. in
 vj. col. in ver. ter
 tia infamia. Adde
 q̄ hoc fallit quan
 do vsellet p̄ba
 re ingratiudinē:
 q̄ talis testis infa
 mia facti nō admittit
 teretur. c. j. & ibi
 Bal. in tit. quot re
 stes sint necesse. ad
 probā. ing. Lud.
 ro. in cōf. suo. ccc
 xliij. inci. dubita
 tio est magna. Itē
 fallit quādo quis
 vellet probare cō
 tra Cardina. c. p̄e
 ful. in fi. ij. q. iij. ad
 de q̄ licet infamis
 infamia facti non
 admittatur intellē
 in cā criali vt hic
 p̄ Fed. tamen facit
 indiciū. ita Bal. Sa
 li. Fulgo. in l. j. C.
 de sum. tri. Bar. in
 j. §. qd. ff. item ad
 mittitur in crimi
 nalibus in subditi
 um Bar. alij in d. l.
 Cassius. & in d. l. j.
 sicut etiam & foe
 mina. do. Alex. in
 cōf. suo. clxxvj. in
 cip. animaduerte
 in quarta colum.

super in. iij. fallentia. & in criminali. nō probat, vt. §. & est
 bono tex. in. c. p̄sul. in verbo sine aliqua infamia. ij. q. iij. ergo
 & c. ¶ Adde alium casum, videlicet, quādo infamis infamia fa
 cti habet secū contestē bonā fame: secundū Bal. in l. i. si quis ex
 argentarijs. in prin. ff. de eden. & dixi. §. in. j. cōclusionē. Adde
 post aliū casum, videlicet qñ infamis infamia facti non causat
 immediatē ex crimine: puta, q̄ fuit carceratus, ex illa carcera
 tiōe fuit infamis de facto: q̄ nō repellit ad testimonio propter
 hoc in ciuili secū dū. d. do. i. c. ipsi Apostoli. ij. q. vij. & ita debet
 intelligi finis hui⁹ capituli: secū dū ipsum Pro quo facit qd no.
 Bal. in l. in remādata. C. mādati. vbi dicit, q̄ minor est infamia
 resultans ex contractu, q̄ resultans ex maleficio. & allegat Inn.
 in. c. qualiter. iij. de accu. ¶ ¶ Quō aut inducat infamia facti,
 & in quo differat ab infamia iuris, dic vt hic p Bal. & Imo. di
 centes, q̄ infamia facti est, cū quis est notatus apud bonos &
 graues. l. nō debet. ff. de dolo. l. honori. ff. de obsequijs vbi tex.
 dixit, q̄ licet verbis edicti non habeant infames, re tamen ipsa
 & hoim opinio nō effugit infamiam notā. vnde surgit ex
 ipso facto tantū, nō secuta sententia. ¶ Contrahit aut infamia
 ciuili trib⁹ modis, secū dū Bal. hīc. nam interdū ipso facto in
 quibusdam casibus a iure expressis. Interdū per sententiā dif
 finitiuā s. iudicis, nō arbitri. & per interlocutoriā nō contra
 hit infamia. idēō snia banni cū sit interlocutoria, nō infamat.
 l. quid ergo. §. ex cōpromisso. ff. de infamibus. Item, cōtrahitur
 tertio ex genere pœnæ: vt si quis ex mandato iudicis causa cog
 nita fugitatus fuerit. l. ij. §. ignomiā. ff. de infamib. Tollitur
 autem infamia iuris per viā iustitiæ: vt qñ maior in integrum
 restituit per pratorē, aut p viā gratiæ: qñ princeps in integrū
 restituit. l. j. §. de qua re. ff. de postu. l. imperialis. C. de nup. Sed
 infamia facti tollit solo facto cōtrario, & eā princeps abolere
 nō potest: q̄ sicut de facto hoim grauium irrepit opinio: ita
 de facto tolli eā oportet. Qui aut sint q̄ possint infamiam iur
 is tollere: vide Inno. & alios in. c. cū te. j. de re iudi. & Do. in §.
 hinc colligit. ij. q. iij. cū concor. ¶ Et no. secundū Bald. hīc, q̄
 infamia facti non pōt esse occulta: q̄ nō est aliud, q̄ vitā for
 des, & vilitas diuulgata. & idēō crimē detectū: q̄ infamia iuris de
 iure bene pōt esse occultū: vt no. in l. cū. l. ff. de testamētis. secū
 dū eū. & vide ibi gl. ij. in fi. §. dicit, q̄ infamis, de cui⁹ infamia
 nescitur, pōt esse testis in testamento. & ita extendit, qd de cō
 ditione seruilis occulta dicit lex. j. C. de testamentis. & illā glo.
 multū sequit Bal. in l. j. in prima col. C. de sententijs. & in l. j.
 in. iij. col. C. de test. & in l. Cassius. ad fi. de senato. & per illā gl.
 dicit Imo. in proposito in. d. l. cum. l. qd in actu vel testimonio
 extrajudiciali testis nō repellit propter infamiam: nisi de ea no
 toriē cōstet, & dicit illā glo. esse notabilē & fortē singularē. Et
 istis adde, q̄ si cōdenatus de infamia, appellat, & pendente
 appellatione testificatur: licet postea per desertionē appellatio
 nis sententia sit cōfirmata, & sic infamia retrotracta: tamen nō
 vitiat illud testimoniu. ita eleganter decidit Bar. post Guil. de
 cu. in l. furti. in prin. in. ij. col. ff. de infa. ¶ ¶ Itē adde, q̄ si iudex
 dicat: condemnno, si est probatū: & si sit pbatū per duos testes
 infames, valet sententia: q̄ probatio est certa: licet per excep
 tionē potuisset elidi. Ita ad literam dicit Bald. in l. penulti. in
 ij. colum. C. de sententijs, & de p̄missis vide etiam Barto. in
 lex libero. ff. de quāstionibus. & do. Flori. in l. iij. in prin. ff.
 de testi. & Archi. in. c. ipsi apostoli. ij. q. vij. & in §. cui⁹ in agēdo.
 iij. q. vij. & vide Pau. hīc latē distinguentem in qd, p̄dicta,
 quādo infamia facti repellat in ciuili. Videtur tenere idē
 qd Bald. in d. l. j. distinguens vltimus inter crimina excepta: vt
 lat⁹ per ipsum. & hæc quo ad scdm casum literę, sequit tertio.
 ¶ ¶ TERTIA CONCLVSIO. Periuus quātūcūq;
 emendatus non admittitur in testē, neq; in ciuili, neq; in crimi
 nali, vt hīc in tex. & in. c. quicūq;. vj. q. j. q̄ talis caret eo, quod
 est potissimum in teste. l. veritate. q̄ in teste debet esse pura &
 simplex. c. pura. in qd. iij. & idēō violatō semel iuramento, qd
 est cōfirmatorium veritatis. c. & si Christus. j. de iururan. re
 manet semper suspicio periurij. d. c. quicūq;. & c. parvuli. xxij.

q. j. & violato vno officio, semp p̄sumit defect⁹ in eodē. l. si ali
 quid. C. de susceptoribus & archarijs. lib. x. aut latius hīc p do.
 cto. intelligentes istud in violante iuramētum licitū, siue sit de
 p̄senti, siue de p̄terito, siue de futuro. Idem, si est dubium,
 an sit licitum: q̄ non erat violandū autoritate p̄pria. c. vne
 rabilē. §. de ele. scdm Hosti. & oēs hīc, excepto do. Car. qui di
 cit se repetendo in hoc tenuisse contrarium: q̄ in odio his ac
 cipimus in dubio partē mitiorem. regula in p̄nis. de reg. iur.
 in. vj. sed nō discedo ab alijs per. d. c. venerabilem. iunctis no
 tatis per glo. in. c. iuuenis. infra de pon. & in. c. illud. j. de cle. ex
 com. mini. ¶ Vbi aut iuramentū est illicitū, eius violatio non
 repellit ad testimonio, nec infamat: scdm Hosti. & oēs hīc, sub
 dentes qd sicut temerariū iuramentū nō repellit ad dignitate. c. si
 cut nostris de iure iur. ita nec ad testimonio. de quo dicit, vt p do.
 Abb. post alios in. c. cōstitutus. el. j. in fi. §. eo. dixi. §. eo. intima
 uit. his adde, quod not. Bald. in. c. tua nos. j. de iure iur. ¶ ¶ Sed
 est difficultas maxima p̄pter istū tex. vtrum periurus sit infa
 mis infamia ciuili. & scias qd de infamia canonica, nō est dubiū
 q̄ illa cōtrahit in quolibet mortali vt dicit Inn. hīc. & pulchrē
 Imo. & aboleat pœnitentiā, vt. §. dixi. ¶ Et not. q̄ nō fit infamis
 infamia ciuili, aliās infamia iuris videtur p̄bati, vt hīc vbi tex.
 primō ponit de infame, postea de periuro. & sic periurus non
 videt infamis: q̄ exceptio fit de regula. l. j. ff. de reg. iur. & idē
 tenet hīc do. Ant. limitās, nisi esset iuramentū firmās pactū: q̄
 ei⁹ violatio inducit infamiam iuris: q̄ iurātū erat Deo & homi
 ni. & ita intelligit. l. si quis maior. C. de trāsactiōibus. Id est Io
 an. de lig. hīc distinguens, an periurium offendat solū Deū, an
 Deū & hoim. Primo casu, non fit infamis. secūdo sic. ¶ Idem
 Bal. in l. obseruare. §. proficisci. in. xxxij. q. ff. de offi. procon. &
 lega. dicens periurum non esse infamē, nisi in casu. d. l. si q̄s ma
 ior. ¶ Idē Archi. in. c. quicūq;. circa mediū. vj. q. j. dicens, q̄ nō
 obseruās sacramētū qd habet rei obseruationē, puta q̄a est de
 futuro cōstis in dādo vel faciēdo, est infamis: aliās non. Idem
 beatus Tho. secūda secūde. q. xcix. arg. iij. circa medium cōclu
 dēs q̄ iuramētō assertiuo piurus nō est infamis ipso iurē, sed
 solū per sniam diffinitiuā latā cōtra eū in causa accusacionis,
 sed dicit, q̄ piurus in iuramento p̄missorio bñ est infamis. q̄
 cū sit de futuro, in eius p̄tate remanet, postq̄ iuravit nō de
 ierare, qd cōtingit in iuramento assertorio, qd statim euolat.
 ¶ Itē q̄ piurus non fit regulariter infamis, tenet Bal. p tex. no
 strū in l. si vtris. ante fi. C. de fide instru. Idē glo. pe. & Bar. in l.
 Lucius. ff. de infamibus. dicēs quod sicut de re p̄terita siue
 de futura diceretur, non est infamis, nisi in casu. d. l. si quis ma
 ior. Idem Bal. ad literam in d. l. i. qd in casu maior. in vlti. colū. &
 in verbo interuenit. ad finē. l. quæ sub conditione in prin. ff. de
 condi. insti. & glo. in verbo, si qua omnino. in aut. scenicas non
 solūm. §. j. & Cal. in ti. de iure iuran. & sentit glo. in d. c. quicun
 que. ¶ Sed aduerte: quia ista opinio p̄cedit absq; dubio de iure
 ciuili, per. d. l. Lucius. iuncta. d. l. si quis. sed stat dubiū, an idē
 sit de iure canonico. & in hoc p̄dicti sentiunt q̄ sic. ¶ Sed cō
 tra tenet hīc do. Car. dicens se repetēdo tenuisse, & tūc decide
 re, qd violās iuramētū licitū, etiā nō appositū super cōtractū,
 semper est infamis infamia ciuili, per. c. infames. ij. q. vij. & qd
 not. per. c. si quis cōiunctus. xxij. q. ij. & c. statim. iij. q. v. &
 allegat glo. in. c. querelā. j. de iure iur. Ad istum text. respondet,
 quia opposita fuit hīc exceptio p̄ter q̄ pro reatu periurij, nō
 ad inferendū de piurio: scdm cōem opinionem. i. p̄suppositio
 etiam quod sit infamis. & istam opi. do. Car. sequuntur hīc
 moderni nullo ex p̄dictis adducto. sed allegant glo. quæ ap
 pellant periurum infamē in. c. autoritatem. xv. quæ. vj. in. c.
 venerabilem. §. de electio. in. c. fina. de iure iurando in. vj. in. c.
 quanto. j. de iure iurand. Ad quod dic satis esse, quod fuit tex.
 p̄dicti. Ponderat etiam magnitudinem periurij, vnde videtur
 quod differt ab alio peccato mortali, per quod oritur
 infamia canonica. ¶ Sed dici potest quod periurium est graue
 quando fallit Deum & hominem: vt in casu. d. l. si quis. Addūt
 etiam quādam faciliē subtilia: ex quibus dicunt omnem iuris
 prudentiam euerfam esse, adde in terminis Archidia. idē tē
 nentem in. c. parvuli. x. quæstio. v. & domi. Cardi. in clem. j. in

prin. in. j. q. de iureiuran. & do. Abba. in. c. querelam. in. iij. col. j. de iureiuran. & Hofi. in. summa de vfu. s. pe. ver. quid de no...

Hugutionem dicit subintelligi: quia ante dictionem nec facit. c. requiritur. j. q. vij. in verbo, non possumus. & tñ exponit. i. non debemus. vnde sine hac restrictione trāsire pōt cōmunis...

scopi. xj. q. iij. per do. Abb. in. c. j. in. iij. co. s. de iudi. & in. c. offi. cij. in. primo notabili. de sen. excom. & in. rubrica eo. tit. cum...

gulg. s. eo. ¶ Et aduerte, qd si instituta accusatione aliquis solueret poenā condēnationis, licet videat quodāmodo confiteri...

iudicio. ¶ Et rō p̄dictorū est: q̄a ex illa repulsiōe orta fuit ifa mia facti, sequēs personā quocunq̄ vadat, iuxta notata in l. ex ea. ff. de postulādo. & dicit ibi Ange. post Jac. but. q̄ exul vni⁹ ciuitatis ex famofo crimine, nullibi pōt p̄tate patriā in filios exercere. Et ibi etiam dicit Bald. quōd infamia vbiq̄q̄ repel litur, & sequit. Vñ licet bānit⁹ de ista ciuitate, nō sit bānit⁹ de ciuitate Florētīe tñ p̄sumptio est, q̄d sit ifamis, & q̄ p̄ infame habebit Florētīe. q̄a infamia est macula ofibus inherens: secū dū ip̄sum. & idem dicit Bal. in. c. super eo. el. j. ante fi. s. eo. ¶ Idē in excōicatiōe q̄a excōicatus h̄c, erit excōicat⁹ vbiq̄, vt dicit gl. i. d. l. ex ea. & gl. fi. in. c. si quis presbyter. vij. q. j. & in c. quisquis. iij. q. v. & gl. magna in. c. pastoralis. s. verum. j. de ap pel. notat do. Abb. in. c. j. p̄ illū tex. s. de treuga. & pace. & in. c. postulasti. i. v. col. vbi vide. s. de foro cōpe. & Inn. in. c. qualiter el. ij. ppe. fi. j. de accu. & Fede. cōsi. xxij. nisi aliqñ quis priuaref cōione ceterorū hoīm, iuxta. c. si quis de alterius. lvij. di. & c. quorūdam. cū gl. fi. xxxij. di. & in. c. si quis autē. xix. dist. & fa cit. d. l. ex ea. Et istis adde Bal. in. l. j. in vlti. col. C. de summa tri. vbi dicit, quōd in p̄enis, quē sunt intrinsecus, quocunq̄ accedat persona, eō ipsam sequuntur. & ideō infert ad quandam mulierem damnatam ad ignem, & raptam à familia potesta tis, imminente executione: quia quocunq̄ vadat est serua p̄c nā. & sunt dicta Bar. ibi in. xij. col. ver. pen. quāro. Et limita h̄c. vt per Bal. in. l. j. s. deinde. ff. de orig. iur. per illum text. in versi postea. nisi quis cōmississet alibi maleficiū. q̄d esset valde vtile reip̄. h̄c, q̄a nō erit h̄c infamis. ¶ In gl. in verbo, emē datus. in prin. facit ista gl. relata ad tex. ad quāstionem, quādo emendatus perdat nomen delicti, de qua diffusē per moder nos h̄c, sed breuius & copiosius tetigi in. c. j. in. ix. fallentia. s. ti. j. & dicit ibi. & dicit h̄c do. Abba. istū tex. pulchrum esse & menti tenendum, q̄ emendatus de crimine, non remanet omnino integer. vide non restituitur pristina p̄sumptioni, per quā quilibet p̄sumit bonus, vt in. c. si. s. de p̄sum. & q̄a emē datus licet sit idoneus in ciuili: nō tñ in criminali in qua re quirunt testes integerrimi. Et ita limita allegata in pri. hui⁹ gl. & vltra modernos vide oīno Pe. de anch. i. regula. femel mal⁹. de re. iud. in. vj. vbi declarat illā regulā. circa quā vide etiā Bar. in. l. si cui. s. j. dem. ver. venio ad secundam partem. ff. de accu. & ideō Bart. in. l. si prius. in. v. oppositione tertia partis. ff. de oper. no. vni. & in. l. Casius. ff. de sena. vbi intelligit in eodem genere mali. & idem Bal. in. l. si. ff. de here. insti. vide etiam Bal. in. l. ex persona. C. de probati. & Salic. in. l. si minorem. C. de in integ. testi. mi. & Bald. in. l. non ignorat. C. ad exhi. & Barto. in l. j. C. de bo. po. infanti delata. & Pau. de cast. in. l. qui iurasset. s. fi. in. fin. ff. de iureiuran. Aliē glo. declarata sunt in text. vsq̄ ad fi. glo. ibi per sacerdotem suum. ad idem vide glo. in. c. nuper. in verbo. iuratus. in. fi. s. eo. & Spec. in. tit. de teste. s. restat. ver. xvj. creditur. & do. Ant. in. c. veniens. el. j. in. ij. col. s. eo. & Spec. in. tit. de teste. s. j. in. viij. col. ver. item q̄d est criminofus. & Archi. & Do. in. c. quanto. ij. q. v. & do. Ant. in. c. lecta. s. de symonia. & Innoc. in. c. qualiter. el. j. de accu. & gl. in. c. nemo. j. de symonia. & in. c. si peccauerit. ij. q. j. & Do. in. c. in capite. in pri mo notabili. l. dist. & Ioā. and. in. c. q̄q̄. super glo. ij. de vsuris. in vj. & glo. in. c. j. de exceptio. & glo. Archi. & Do. in. c. ip̄si apo stoli. ij. q. vij. & Imo. & alios in. c. omnis. j. de p̄c. & remi. & in tellige, q̄ sacerdos testificetur de consensu confelsi, scdm do. in. d. c. ip̄si apostoli. aliās incurret p̄enam. d. c. omnis. allegat Io. au. in. d. c. lecta. & hoc casu procedet dictum Bald. in. l. archigerutes. C. de epis. audi. vbi dicit, q̄ confelsio facta in p̄s entia, non facit fidē in iudicio: q̄a ille confitetur tanq̄ Deo. c. si sacerdos. s. de offi. ordi. Quōd aut volente confesso hoc pos sit, vide tex. & docto. in capi. significasti. de adulte. ¶ Sed dicit h̄c subtiliter Hosti. q̄ licet confelsio & poenitentia impo sitio p̄bet per sacerdotē, tñ latifactio vel poenitentia probaf per illos, qui viderunt. & si crimen sit occultū, sufficit q̄ sit oc culta. si publicum, debet esse publica: non tñ solennis. ij. q. j. si peccauerit. & sequit h̄c Pau. de cast. & alij. Vñ infert. d. Car. q̄ dicere emendatione p̄bati sacerdotē, est dictum ineptum. ¶ Sed vtrū p̄bata per sacerdotē cōfelsioe & impoſiōe poeni

tentię oporteat probare poenitentia peractā. est pulchrum, & do. nō bene explicant, sed do. Abb. h̄c in lectura antiqua, colli git ex p̄dictis q̄d sic. postea refert do. Car. dicere h̄c ex mēte glo. q̄d sufficet probare cōfelsionē: quia ex quo confessus est, fert quōd sit emendatus de delicto. & sic quōd in eo nō perfe uerēf. & putat. d. Abb. h̄c hoc esse verū, per glo. fin. in simili in c. de his. el. ij. l. di. quē notabiliter dixit, quōd sacerdos post coa felsionē pōt celebrare: quia ex quo fuit contritus & confessus: remissum fuit sibi pactū. licet agere debeat poenitentia de pec cato cōmissio. & deuotius faceret si agat. & in p̄posito ex quo fuit contritus & confessus, remissum fuit sibi peccatum. vnde nō dicit amplius in eo p̄leuare. Nō obstat finis huius. c. q̄d vi detur innuere, quōd debeat egisse poenitentia: quia intelligit tex. quo ad p̄nam interiorē, iuxta. c. si is qui. xxxij. q. iij. & istud mi hi placet: q̄a glo. p̄dicit q̄ ad probandā emēdationē exigūt tan tū testimoniu sacerdotis, qui non testificat solū de emēdatio ne: q̄ vidit ex actu corā se factō, nō autē de actuali satisfactio ne: q̄ per solū sacerdotē nō probaref, cū per illos p̄bati possit, vt est dictū. Erit autē necesse, quōd sacerdos iuret: secū dū Ho sti. & alios h̄c: quia in testificādo nō gerit vicē Dei, pur absol uēdo, vt h̄c latius per doct. Pro quibus adduco: quia tenendo aliter, cōcurreret h̄c duplex sp̄alitas. Primō, quōd nō iurato: cōtra. l. j. C. de dotis. pmis. ¶ In ea. glo. ibi dicit quod non. not. diligenter ex glo. scdm Imo. quōd infamis nō admittit in testē etiā cōtra infamē, per rationē quā ponit glo. & reprobat gl. ali ter tenentē in. l. ij. s. iul. ff. de testi. & allegat Bar. in. l. cū mulier. circa. fi. ff. solu. ma. vbi tenet idē glo. h̄c allegādo Inno. in. c. in telleximus. j. de adul. & nō allegat h̄c glo. q̄ in terminis hoc de cidit: idē tene ipsam singulariter m̄ti secū dū Imo. sed adde glo. idē tenentē in. c. significamus tibi. in. glo. j. in. fi. xxxv. q. v. & glo. ij. in. c. fidei. de hereti. in. vj. Idē tenet Spe. in. ti. de teste. s. j. i vij. col. ver. sed nūquid ex cōicatus. & Bal. pulchrē in repe. l. cū otos populos. in. ij. col. C. de sum. tri. & Bal. allegādo istā glo. in. c. dno guerra. in. ti. h̄c finit lex. & Bal. & Ang. & Imo. in. d. l. cū mulier. & ibi Ro. in. vlt. col. allegādo istā glo. quā etiam appro bāt h̄c oēs. & facit gl. in. cle. j. in verbo, Christianos. & ibi Imo. de testi. nō obstat. d. l. in arenā. C. de inoffic. testa. vbi equalitas inhabilitatis cōp̄satur: quia loquit de actionibus q̄ sunt inter ip̄os infames: sed h̄c testimonium propriē dirigit iudici, cui debet fieri fides. l. quinquaginta. ff. de p̄ba. nō obstat. l. qm̄. s. itē se. C. de hereticis. vbi hereticis cōtra hereticū nō proponit de heresi: quia secū dū Bal. in. d. l. j. vbi est speciale, vt patet ex ver bo, concedimus. & ex verbo, pmittimus. vel secū dū Bal. h̄c. il lud est, quia dānare in alio, q̄d approbat in seip̄so. & sic effect fi bipp̄i cōtrarius, vt. d. l. in arenā. Rō aut huius gl. est illa, de qua eleganter in ip̄a, videlicet q̄a dato q̄ exceptio obijciat, cōtra testis opponēs eam cū teste, sed cū p̄te quē nō pōt excipere de iure testis. & facit q̄d no. Inno. c. verū. ad. fin. s. de foro compe. vbi dixit, q̄d cōtra clericū inductū in testē de crimine corā lai co excipi pōt: q̄a p̄p̄ie excipit cōtra partē nō cōtra testem. q̄d est notabile, scdm Bal. in. d. l. j. ¶ Et ex ista rōne gloss. inferunt h̄c Ioā. And. do. Abb. & Imo. quōd ip̄si testi non sunt necessa riō dāda capitula super exceptione, saluo nisi fortasse testis vel let se defendere per id, q̄d habet per Inno. in. c. peruenit. j. de fideiul. ¶ Item ex ista glo. infert h̄c domi. Abb. eius dictum In nocen. in. dicto. c. verum. ¶ Item infert, quōd probare possum testes meos honestos, quos aduersarius dixit seu probavit ma le fame. Quod autem ipse testis assumere possit defensionem & probare se innocentem adducitur: quia fama ip̄suis graua ter licet directē contra ip̄sum, non excipiatur. vnde aliās repe li poterit, vt h̄c in tex. & facit tex. in. s. fiverō dicat. in. aut. de te sti. vbi testis pōt ostendere se liberum per chartam manumif sionis. & q̄d concordant ad istā glo. vide aliā valde solēnē in. s. sancimus. in verbo, ciuitate. in. aut. de testi. que cōcludit, quōd si homines vnus ville vel loci, omnes sunt infames, non testifi cabuntur inter se. Imō dicit, quōd etiam si consentiat, iudex ta men non patietur. ¶ Extra glo. quarit h̄c Pau. vtiliter, quē est ratio, quōd post poenitentia quis potest accusari, & per ex ceptionem non. Et quōd possit accusari, est tex. cū glo. ij. in. c. admonere. xxxij.

admonere. xxxij. q. ij. & glo. in. c. qui crimen. vj. q. j. & in. c. gau dem⁹. de iuror. & in. c. de his. j. de accusa. & ibi dixi. Quōd nō possit excipi, est tex. h̄c & tamē regula habet, q̄ cui dāf actio, fortius exceptio. l. inuitus. s. cui damus. ff. de regu. iur. c. qui ad agen. eo. tir. in. vj. respondet iudex Pa. q̄ illa quē respiciunt bo num conscientia, restitunt per p̄nam, vt vitatio poenē perpe tuā, ordinū susceptio, vt in. c. fi. de temp. or. & testimoniu, vt h̄c. sed nō ea, quē respiciūt ius alterius, vt dicit gl. in verbo in ter peccatū. in. fi. in. c. Deū. xxvj. di. ad. s. cū damus. dic q̄d proce dit q̄n ad idem agitur & excipitur, vt no. Inno. in. c. inter. in. gl. j. in. fi. j. de excel. prax. ¶ Vltimō, dū tetigi. s. de excōicatione, an probet crimen: vide etiā glo. & omnino Dominicū. iij. q. j. in. summa. Et in materia huius decretalis, vide etiā quod no. Arch. in. c. paruuli. xxij. q. v. & Albericus, in quarta parte statu torum. q. xxj. glo. fi. & Archi. in. c. qui sine peccato. iij. q. vij. & ita sunt tracta omnia necessaria. ¶ SVMMARIUM. ¶ Inspecio testificatorum qualis debet esse, vt quis repellatur à produ ctione testimonii. ¶ Pars licet non videret attestations suas, sed alterius partis, excludit ur tamen à quarta productione. ¶ Produclio quarta testimonii, quando & qualiter concedi potest? ¶ Dilatio vna tantum, an dari debeat in causa ciuili, an vero plures? ¶ Dilatio vnica dari debet ad probandum exceptiones dilatorias. ¶ CAP. LIII. ¶ Ultra tertiam. ¶ Quarta pductio te stium non est conce denda, nisi cum solemnitate legali. hoc dicit. & est pro parte expedita. s. eadem in causis. ¶ In tex. ibi. peruncatus. nota, q̄ non sufficit quē libet inspectio momentanea actorū, vt quis excludatur à pro ductione testiū, sed requirit q̄ fuerit peruncatus. q̄ idē est, secū dū docto. q̄d valde scrutatus. nā dictio per auge. l. vrbana. s. pernoctare. ff. de ver. signi. Et hinc est, q̄ is qui vidit testi ficata, tñ illa non plenē examinavit, non prohibetur à quarta productione, quasi didicerit, secū dū Io. & oēs h̄c: q̄a cessat ra tio finalis, ex quo non vidit illa taliter, q̄ possit subornare. & cōsoluit post, q̄ nō vidit attestations esse suas, desistat à lectio ne. Et hinc est, q̄ si nō vidit attestations, sed audiuit à testibus referētibus quid dixerāt, nō dicit didicisse: q̄ nō est iure cau tum, nec a quibus suadet: cū per viuā vocē nō potuerit instrui facit. c. cū persona. de priui. in. vj. ibi: ad legendum integraliter exhiberi. cum glo. & possit esse secū dū Hosti. q̄ testis falsum referret. in. c. inquisitionis. j. de accu. vt cū placeret secū dū glo. in. c. p̄sentiu. s. eo. q̄d no. secū dū. d. Abb. ad ea, q̄ dixi in. c. cū in tua. in vltima cōclusionē. s. e. & cū istis etiā cōcordat do. Ant. in. c. fraternitatis. in. xxv. col. s. eo. & talis est periurus, secū dū Archi. in. c. nulla. in. fi. ij. q. iij. Et no. q̄ si quis subtraxit testifi cata, & habuit penes se, excludit à quarta pductioe: secū dū Inno. & alios h̄c q̄ istū tex. in verbo, subtraxerit. vel etiā idē, si pars interfuit examinationi testiū, & audiuit eos deponentes, secū dū gl. i. c. in primis. in verbo, p̄ntē. ij. q. j. & cam sequit do. Abb. h̄c & in. c. ij. s. eo. & ibi dixi, super glo. in verbo, audire. & istud approbat Imo. h̄c reprehendēs, q̄d ip̄emet dixit post Vincētū cōtrariū tenentē in. c. series. s. e. q̄a ex quo pars inter fuit, & successiue audiuit testes deponentes, videtur sufficien ter instruita. dicit tñ Do. in hoc. c. sciendū. in. fi. xxj. di. q̄ licet quis audierit legi dicta testiū trāsēdo, nō p̄sumit bene instru ctus de dictis testiū. allegat Inn. in. c. sciendū. & dicit Bal. in. c. cō stitutus. el. ij. i. fi. s. e. q̄ nō dicit q̄ didicisse testificata, nisi actis inspectis & lectis, non casu fortuito, sed lectis ad hoc sciendū. ¶ arg. ff. de trāsactionib⁹. l. de his controuerfijs. ¶ Item scias, q̄ q̄ si qs non vidit attestations suas, sed alteri⁹ p̄tis, excludet à quarta productione, secū dū Inno. h̄c: q̄a tex. in. s. q̄a verō. in. aut. de testi. non distinguit an suas, an aduersarij. & idem gl. ibi & Bar. in. l. si qñ. C. de testi. & Bar. in. aut. at q̄ semel. in. vj. colū. C. de proba. & do. Ant. in. c. fraternitatis, in. xxvij. col. s. e. & Spe. in. titu. de teste. s. satis vtiliter. in vlti. col. versi. q̄d autem dixi. ¶ Item scias, q̄ si iudex aperuit attestations, sed pars non-

dū vidit eas, impedit pducere scdm Inn. h̄c. q̄d intelligit d. Car di. qñ pte nō cōtradictē aperuit, aliās admittit, si nō didicit te stificata, per. c. cōstitutus. el. ij. s. eo. ¶ Item, q̄d si didicit dicta te stium ab aduersario non debet ei credere: nam posset mentiri, secū dū Inn. h̄c. Et cum p̄dictis concordant h̄c do. Ant. do. Car. & Imo. & do. Ab. quorū dictis adde Do. in. c. cū personē. ad prin. super gl. in verbo, integraliter. de priui. in. vj. vbi dicit q̄d ex inuisione attestacionum nō p̄sumitur quis plenē per cūctasse dicta testiū, vt sic debeat repelli in casu nostro. Et adde Bal. & Imo. in. l. ij. s. inspectio. per illum tex. ff. quēadmodū testa. aperiantur, vbi dicitur, q̄d nō sufficit vidisse dicta testiū, nisi quis illa legerit intellectualiter, quo ad hoc, vt dicatur per cūctatus. & adde Bal. in. aut. at qui semel. in. penul. col. C. de p batio. vbi dicit, q̄d q̄ legit attestations in aliqua parte, sed non in totū, nō dicit percūctasse. allegat Ioā. An. h̄c, quia nisi tota attestacione perfecta nō potest sciri effectus eius. l. in ciuile. ff. de. ll. Idē etiā dicit Bal. in. d. l. inciuile. ponens de parte, que in ceperat legere, & notarius abstulit ei de manibus, vt non dica tur didicisse. subdit tñ Bal. in. d. aut. at qui semel. q̄d ille, qui pe nes se spatio tēporis habuit attestations p̄sumit eas didicisse. allegat. l. non est ferendus. ff. de tranfa. Quod limita, nisi pars portasset attestations sigillatas sigillo iudicis, vt dixi. s. eo. cō stitutus. el. j. Et istis adde, q̄d scientia testificationum adeō suf ficit, q̄d etiā si sit facta publicatio die feriata excluderet secū dū Bar. in. d. aut. at q̄ semel. in. v. col. C. secus, si examinatio fuisset nulla: vt per glo. in verbo, rite. in. cle. ij. eo. titu. dixi. s. fraterni tatis. & de eo, qui legit exemplatum, sed nō vidit originale, vi de Bal. Ange. Imo. in. l. fi. ff. quēadmodū testa. aperiantur. ¶ Et ista declarat eleganter Bal. h̄c, dicens q̄d satis est, q̄ plenē vide rit, & intellexerit substantialia, etiā si totā scripturā nō perse xit. argumento. c. cū contingat. tit. ij. sic intelligit. d. l. inciuile. Quod enim ibi dicitur tota l. perfecta, intelligitur in substan tiavita & intellecta. l. j. s. ff. de his q̄ in testa. delent. oportet em̄ peruncatantē occulta fide vidisse: quia occultus non mētrif, iu xta. l. de gradibus. s. sed cum magis, addit tñ Bal. quod etiā sec⁹ potest didicisse testificata per procuratorē suum, vel personā interpositā. & hęc oīa dicit Bal. multa quotidiana. Et inciden ter not. q̄ notarius qui pandit attestations alteri ex partibus ante q̄ fiat publicatio. in penulti. col. s. de elec. ad quod etiam vi de ipsum in. l. fi. in. viij. col. ver. extra quērit. C. de eodē. per tex. l. si quid aliquid. s. instrumenta. ff. de p̄cenis. Facit. l. qui falsā. ff. de testi. & vide Bar. in. l. j. s. qui rationibus. ff. de fal. & do. Abba. in c. cum olim. el. ij. s. de offi. deleg. & talis notarius est etiā periurus: quia iurat in creatione tenere secreta dicta testimonii, vt per Hosti. & do. Ant. in. c. sicut. j. ne. cle. vel. mo. Et istis adde do. An to. in. c. venerabili. in. fi. s. eo. vbi post Ioā. An. firmat quod p̄c dixi, sufficere partē audiuisse testes deponentes. & idem tenet do. meus in. d. c. series. in quinta charta. s. eo. ¶ Vltimō scire de bes, quōd Inno. h̄c multipliciter ponit ad materiā. l. j. C. de di lationibus. cuius dicta abbreviant Bal. do. Car. & do. Abb. sed do. Ant. & Imo. latissimē extendunt intrātes etiā materiā. l. fi. de ferijs. Sed quia l. egitē in dictis locis ordinariē trāctāt: ideō pro simplici instructione nostra, facias quādam notabilia ad practicam ex amplissimē dictis per eos. ¶ Not. primō, quōd quarta productione de qua h̄c, nō conceditur indistinctē etiam seruata ista solemnitate, sed oportet, quōd petaf intra terminū quē pro meta dilationū ponit. l. j. C. de dilatio. canonizata. iij. q. iij. s. spatiū. ita dicit h̄c Inno. & omnes sequunt. Nā vbi dicit pro producendis testibus, qui sunt in eadem prouincia, nō dā tur vltra tres mēses: si sunt in cōtinenti in prouincia non dā tur vltra sex. in transmarina non dantur vltra nouem. & ista tē pora abbreviari possunt, non elongari. si ergo pars habet bre uiozem dilationem, audietur super quarta productione, aliās non nisi ex magna causa puta ratione impedimenti iustissimē excusantis: quia illam dilationem trium mensum, vel aliam iu dex prorogabit, saluo nisi impedimentum esset verosimiliter diu duraturum: quia causam iudex expediet reseruatō bene ficio restitutionis in integram partē, quā non auditur pe tens suspensionem causa: ne detur materia malignandi, sed

fatis est ius suum saluum fore. & ista dicta Innocen. reputant solentia oēs doc. hie. Si aut diceretur. ex quo iudex scit impedi mentū testiū. snia erit nulla. tum qa nō liquet de causa. tū qa tex. hoc videt dicere in. l. que sitū. ff. de re iudic. R. fidet Bal. hie. q̄ illa. l. loquit in parte absente nō in teste. qa nō est sic de substantia testis sicut partis. ¶ Itē licet non sit liquidū per hos testes absentes. pōt esse liquidū per alios: secundū ipsum. Et inquantū dicit hie Inn. q̄ impedito currit dilatio. licet detur in inte. rest. dicit hie Bal. ista verba esse multū vtilia ad statutū: p qd accusatus nō cōparens intra. viij. dies à die bāni. habet pro conuictō. & proprio ore confessio: qa si nō potuit comparere propter discrimina viarū. currit ei dilatio. sed dat in integ. resti. ¶ Itē si ante lapsū petat. progiatio. iudex pōt prorogare secūdū ipsum. Facilius aut poterit iudex dilatiōne suspendere de iure canonico. si diurnitas impediendi aliud nō suadet. q̄ de iure ciuili. propter infātia. q̄ vno iure non perit. alio sic. c. venerabilis. s. de iudi. iuncta. l. properādū. C. de iudi. ita singu lariter Imo. hie. q̄ postea p̄g. ceteris eleganter ponit quot mo dis capiatur pronuncia: & dicit. q̄ capitur in preposito. prout cōprehendit sub se alias prouincias. sicut est Italia. quā sub se habet Lombardiā. Romandiā. Tuscā. & Marchiā. & idem Io. an. & alij hie dicētes non intelligi. q̄ casu de prouincia archiepali. qa in multis locis non distat vna ab alia tribus dietis. nō etiā capitur prouincia. prout per glo. in. l. f. c. de præscri. longi tēporis. quā allegauit post do. Abb. in. c. cū cām. s. eo. sed de prouincia. vt Italia. Gallia. Hispania. & similes. vt. l. notio nem. s. j. ff. de verb. sig. postea subdit Imo. q̄ prouinciaz dicunt contigū in casu. d. s. spatiū. & si distinguantur medio mari. vt Sicilia. & Italia. secus si magno: qa tunc dabunt. ix. menses. secū dū eum. de cui⁹ dictis super hoc verbo prouincia. nō obliuiscaris. ¶ No. secūdū. q̄ si aliquis petit pro testibus existētibus in eadē prouincia menses tres. postea pro existētibus in incō tinenti prouincia vj. deinde pro vltimarum nouē. non habe bit. viij. menses. sed pro qualibet addentur tres: & sic nouem in totū. ita dicit Imo. hie. licet Pe. & Cy. aliter dicant in. d. l. j. sed opinio illorū seruatur: secūdū Io. and. hie. nisi in prima dilatio ne non potuisset producere testes de alijs locis. vt hie per do. Abb. dicentem hoc totum residere in iudicis arbitrio. & non credas secūdū ipsum. q̄ immediatē credendum sit parti asserenti se habere testes vltimarum: qa hoc sepe proponeretur in fraudem ad litem differendā. sed p̄mittitur summaria cog nitio. vt hie per eum. Pro quo adde secūdū Imo. tex. in. c. fra turū. s. pe. de rescri. in. vj. per quē datur remediū contra alle gantē cauillosē se habere testes in remotis partib⁹. & dicit hie Inn. q̄ si data est dilatio minor. quā sint tēpora iuris. facili ter prorogabitur: propterea cautum est parti aduersā vt consen tiat: q̄ habeat aliud integrū tēp⁹. secūdū do. Car. hie. & potest iudex saepe supplere. dūmodo non excedat dilatio. quā re quirat locus vnde trahitur probatio. ¶ No. tertio. q̄ si ille cui poterant dari tres menses. habuit vnum. quo finito. transacto etiā certo tēpore. habuit aliū. non computabitur tempus me dium à fine primæ dilatiōnis vsq; ad principium secūdæ. siue petens fuerit impeditus. siue neglexerit: secūdū Imo. imputet sibi aduersarius. quare sibi non prouidit faciendo citari aduer sarium. vt hie per doct. dicētes vltimus: q̄ tēpus dilatiōnis est continuum isto casu. non vtile. & sic oēs dies currūt. Facit gl. in rubri. ff. de diuersis & tēporalibus præscriptionibus. dicens omne tempus esse cōtinuū. nisi aliud specificē dicatur in iure. & nota vt doct. in. cl. j. de resti. in integ. vbi optima gloss. in verbo: continuū. & ista sunt ad. s. spatium. j. q. iij. sequētia sunt ad finem glo. ff. hie. & l. ff. de ferijs. ¶ No. quarto. q̄ in cau sis pecuniarijs non debet dari nisi vna dilatio ad probandum. saluo nisi cognita: qa tunc poterit dari secunda. & idē de alijs. ita glo. hie. quā dicit Imo. bene notandam. & est text. in. d. l. ff. sec⁹ dicēs in criminali. & ex hoc infert hie Imo. q̄ dilatio data ad probandū: intelligitur peremptoria: etiam si hoc nō expri matur. facit. l. j. ibi: amplius: quā semel. C. de dilatiōibus. not. ibi Barto. in. l. m. p̄cipiorum. per illum tex. ff. de optione lega ta. & in. l. si finita. s. Iulianus. in quarta colum. ff. de damno in-

fecto & in. l. cessante. C. quō & qñ iudex. vbi tractat de alijs di lationibus. De quo etiā per Spe. de dilatiōibus. s. vidēdū. ver si. termini aut glo. in. cl. j. in verbo. peremptorio. de excep. di cens terminū datum ad excipiendū. intelligit peremptoriū. & ita ipsam not. Bal. in. l. cōsentaneum. in. iij. col. C. quō & qñ iu dex. & ista declara. vt per Bal. in. auf. ei. qui. in. fi. C. de tēpo. ap. & Ang. in. s. quis aut. in. auf. de here. & fal. & Bal. in. auf. iubem⁹ C. de iudi. & Imo. hie. in alio loco. vbi dicit fecus. in dilatiōe ad comparandū. que non censetur peremptoria. nisi expri matur. vt per gl. in. c. de illicita. xxiiij. q. iij. & probatur in. l. ad peremptoriū. ff. de iudi. & per or. nes post Imo. in. c. ad peti tionem. j. de accu. & Bar. in. d. s. Juli. ¶ Not. v. quōd in confessio ne primæ dilatiōnis sufficit leuis caufē cognitio: puta. an calū niosē petat. & moderamen ne excedat. d. l. j. & in. ij. dilatiōe requiritur maior. videlicet quōd probetur impediendum p sonæ: secundum Bar. in. d. l. f. & do. Ant. & Imo. hie. subdentē post multa. quōd omisio caufē cognitiois in. ij. dilatiōe. fa cit eam nullam. per. d. l. f. nō distinguen do prout Bart. facit in. d. l. f. de quo tamen per Bal. in. l. pe. in. prin. C. de tē. in. inte. resti tu. peten. & dicit Bar. in. d. l. f. quōd si prima dilatio nō fuit in tegra. fortē minor trium mensium. hoc solum non inducit iu stam causam concedēdi secūdā dilatiōem. & idē tenet Bar. in cōsilio incipiēte. ex facto pponitur. quōd ex causa pecunia ria. licet aliud dicat Imo. hie & Bar. in. l. j. C. de dil. & in. l. ij. in iij. col. ff. de re iudi. ¶ No. vj. quōd impeditus in prima dilatio ne. in duobus diebus tantū debet habere secūdā dilatiōne: per quā sibi cōcedant duo dies. & similiter. si omnes testes iuraret vno excepto. p illo solo dabitur alia dilatio. ita dicit Iac. but. & Bar. in. d. l. f. & do. Ant. & Imo. hie. & Bal. in. l. quo tpe. in. j. col. C. de resti. militū. per. l. sed & si per p̄torē. s. sed cū ferē. & s. quoties. ff. ex quibus causis maiores. & facit cl. j. in. fi. de resti. in integ. istud tñ nō pcedit in secūdā dilatiōe legis. q̄ consue uit esse integra. sicut prima: iuxta auf. ei. qui. C. de tēp. ap. Et ita intellige. qd not. Sali. in. l. j. C. de dil. & pro hac differētia facit glo. in. c. f. in. c. de elec. in. vj. quā ita allegat Ang. & Ro. in. l. si ita stipulatus essem à te. ff. de ver. obli. facit. l. Cellus. ff. de ar bi. ¶ Secūdō limita. nisi illi duo dies absorbuissent totā dilige tiā habitā in prima dilatiōe: vt si acta & iura perierūt. ita di cit Bar. in. d. l. f. si stipulatus. sequitur ibi Ange. & Ro. per illū tex. & Bal. in. l. j. C. de tempo. ap. & in. d. s. sed cū ferē. non tñ in ista noua dilatiōe poterit pducere alia iura. quā pduxerit in prima. secūdū Bar. in. l. admonēdi. in. iij. colū. ff. de iureiur. ni si de ipsi iuribus nouiter sciuisset: secūdū Sali. in. d. l. j. C. de di l. ¶ No. vij. quōd quis super principali dētur p̄dicte dilatiō nes: tñ ad pbādū exceptiones dilatorias. nō dabitur secūda dilatio: cū sint odiose. ex quo nō perimūt. sed differūt. ita v o luit Ioā. an. in addi. Spe. ti. de teste. s. qualiter. ver si. sed cū sup. se cus dicēs in peremptorijs. ppter magnitudinē præiudicij sui. & sequitur do. An. & Imo. hie. per. c. prudētiā. s. sexta. s. de offi cio dele. & c. j. de resti. spo. in. vj. & c. j. de excep. eo. lib. idē An ge. in. d. l. sic dicēs. quōd habēs terminū ad pbādū excōmuni cationē: si casu perdit pbationes. nō habebit secūdū termi nū. & ita dicit mirabiliter velle Inn. in. d. c. prudētiā. super ver. pbari. idē Ang. in. l. si quis ex argētarijs. s. j. ff. de edēdo. & pos si to quōd hoc esset verū. tñ in hoc exemplo excōmuni cationis nō multū refert: cū excōmuni catio habita pbatione semper opponi possit. d. c. j. in. fi. de excep. in. vj. Sed tñ cōtra prædictā tenet hie indistinctē do. Abb. dicens nullibi pbari. quōd in ex ceptionibus qualiscūq; debeat dilatio angustiari. & durū esset. quōd ius partis periret. quando iustē fuit impedita. vt hie per ipsum. Nec obstat iura præallegata: quia non negant posse da ri secundam. nec Inn. in. d. c. prudentiam. illud firmat. sed ponit in iudicis arbitrio. & cum hoc trāseo. ¶ Postremō scias. quōd nō est cōsulendū parti. vt petat producentem testes dare arti culos. secundum Imo. hie. quōd producentem testis redditur in struētor. ita Inn. hie. & alij sequuntur. sed dicit do. Car. quōd etiam de iure petere non possit. Licet enim pars possit dare ar ticulos. non tamē tenetur: quia sufficit libellus vt dixi. s. eo. per tuas. Itē dicit Imo. hie. quōd post elapsā oēs dilatiōes potest pars probare

pars probare per cōfessionē aduersarij. & sequit Bal. hie. dicēs q̄ in quacūq; parte iudicij. & etiam post finiam possunt fieri cōfessiones. & allegat gl. j. in. l. Iulianus. ff. de condiciōe inde biti. & refert hie do. Card. se cōsuluisse in facto. q̄ publicatis attestatiōibus possunt fieri positiones. etiam super articulis super quibus non possunt produci testes ad probandū. per. c. j. de confes. in. vj. & per dictū Imo. hie. & probat tenendo q̄ confessio non sit probatio. de quo dixi in rub. s. ti. j. ante si vbi ad hoc allegauit cōcordantes: quibus adde istas. ¶ Et scias q̄ solennitas huius literæ loquētis de. iij. productione testiū non extenditur ad quartam productionem instrumentorum Imo. hie. Mouetur optimē per id qd notat Ioā. and. in. c. licet el. iij. s. eo. & ibi dixi ver si. fallit tertio.

- 1 Accusatus de crimine. non admittitur ad testificandum pendente ac cusatione. item pendente inquisitione. vel denunciatione.
2 Testes quot sunt necessarij ad probandum in gratitudinem.
3 Statutum si dicat. quod descriptus in matricula notuoriorum non pos sit esse prior. & aliquis descriptus in matricula fecit se deleri. vt possit esse prior. talis cautela non ei prodest.
4 Suspectus recusari potest. qui procurat causam sibi committi.
5 Affectans ignorantiam. habetur pro sciente.

Non debet. Accusatus criminaliter nō admittitur in teste contra alium in causa criminali. accusatiōe pendente nisi in criminalibus exceptis. h. d. ¶ Et qd aliās operetur pendentia. vide gl. que allegat istum tex. in. c. vlti. in verbo. pendente. de officio deleg. in. vj. & que sit crimina excepta. vide plenē in Spec. de accusatore in fi. & talis admittitur. secūdū Ioā. and. in exceptis indistinctē: qa nō est criminofus. vnde cessant obiectiones glo. dicit tamē Imo. quē sequit Bal. hie. q̄ etiā in excepto crimine non admittitur talis contra eū. qui est bona fama. Et per istum tex. in verbo. in criminibus. dicitur secus esse in ciuili. secūdū gl. & oēs hie nec attenditur emendatio. prout dicit gl. qa nō querit de emē datione prius. q̄ constat de delicto. ¶ In text. ibi: accusatiōe. idem si penderet inquisitio vel denunciatio: qa cū talis prohi beatur promoueri. c. omnipotēs. j. de accu. nō etiā testificabit. vt hie latus per doc. & dicit Bal. hie quod tabellio pendente accusatiōe cōficere pōt pendente de quibus est rogatus. argumēto. l. q̄ si forte. s. j. ff. de solu. ¶ Et per istū tex. not. do. Abb. hie. q̄ in omni actū in quo requiritur integer testis. vel omni exceptione maior. talis non admittitur. Adde tex. in. c. j. quot testes sint necessarij ad probandā in gratitudinē. in verbo integræ opinionis. per quē Bal. ibi. ¶ dicit idē per illū tex. dicit Ro. in. l. admonēdi. in. xxiiij. col. ff. de iureiur. q̄ ad dictum tes tis infamis infamia facti non defertur iuramētum. de quo ibi facit tex. iuncta gl. in. l. iij. ff. de popularib⁹ actio. vbi tex. requi rit intentantē actionē popularē esse * integrū. * & gl. colligit repelli infamē. & adde Bal. in. l. optimā. in. ij. col. C. de cōtrahē. stipu. vbi dixit infamē infamia facti. nō esse omni exceptione maiorē. ¶ Et hinc est. q̄ statutū volens. quōd credatur damnū passo. intelligitur nisi sit infamis infamia facti: secūdū Ang. in l. qui iudicio. ff. de accu. & ista dant intellectum ad. c. j. cū glo. de confan. & affi. & per istū tex. vide. q̄ infamis infamia facti. non possit accusare. Cuius tamen cōtrariū tenet Bart. in. l. qui accusare. ff. de accusa. nisi dicas vt per Imo. in. c. ij. de accu. sec⁹ esse. de iuramento canonico. ¶ Et si diceretur. q̄ per hanc do ctrinam datur via citandi testimonium in criminali. vt pro curetur accusatiō testimonij: respondet Ioā. an. hie. q̄ vel præsi get terminus accusanti. vt expediat. iuxta. c. j. de res. pol. vj. vel testis recipiet reseruata eius fide ab euentu innocētia: suade qua si apparuerit. pbabit sine alio examine: secūdū oēs hie. & valde signāter. habet tñ accusator timere talionē. iō secundū Imo. hie. raro istud occurreret. & subdit Bal. hie. q̄ si tñ detege ret malignitas accusari. q̄ fecit accusari testes nō habebit locū ista decretalis. ¶ Ex qbus scias allegare doctrinam generalem. q̄ priuilegiū seu comoditas data à iure. nihil opaf i eo q̄ pro

curauit seu affectauit habere illud priuilegiū. ¶ Et hinc est. q̄ si statutū dicit. quōd descript⁹ in matricula notariorū. nō possit esse prior. & aliquis descriptus in matricula fecit se can cellari. vt esset prior: ista procuratio non prodest sibi. secundū Bar. in. l. ij. per illū tex. C. de primicerio. li. xij. Et hinc est. quōd comoditas data monacho capiēti medicinā. nō habet locū i eo q̄ per supstitutionē ipsam affectauit. secūdū do. Ioā. An. in. c. ad monasteriū. sup verbo. medicinā. de statu mo. Et hinc est. qd tutela affectata non inducit aliquā immunitatē. l. j. & ij. C. de his. q̄ spōtē munera subeunt. & l. ex snia. ff. de testa. rite. & l. vxori. s. j. ff. de falsis. & absentia affectata nō excusat. l. ij. ff. si qs cautionibus. & legata affectata nō dat priuilegiū cōcessum le gatis. l. q data. ff. ex quib. cau. ma. l. pen. C. quō & qñ iudex. ¶ Et hinc est. qd ambafiator derobatus non recuperat à populo dā na. si legationē affectauit: secūdū Bar. in. l. si seruus cōis. s. qd dā no. ff. de furtis. vbi ita dicit fuisse in persona loā. an. similiter q̄ affectauit tres tutelas. non excusat. prout aliās habēs eas. l. pa donē. s. ff. de excu. tu. ¶ Et hinc est. qd si delinquēs procurat accusari in curia. in qua imponit minor pena: talis p̄uentio nō proderit. secūdū Bal. in. l. si seruus pluriū. s. si qs. tñ. per illū tex. ff. de lega. j. & idē dicit ibi Ang. si procurat accusari. vt nō in graf cōtra eū. ¶ Et hinc est. qd si est facta remissio oim com missorū tpe guerrę. nō pdest illis qui sciebant remissionē fut urā: secūdū Bal. pulchrē in. l. j. s. hec actio. ff. si quis testa. liber. esse iustus fuerit. & subdit Bar. q̄ milites sperātes sibi remitti tēpore pacis. si pbef eos per hāc spem deliquisse. non dabitur venia. Et hinc est. qd q̄ cōtrahit multa debita vt postea libere cedendo bonis. nō liberabit. si de hoc apparuit. secūdū Ang. in l. si quis. ff. de ces. bo. Et hinc est. q̄ seruus percutiens clericū. & vt habeat occasionē eūdi Romā. non reportabit eam comodi tatē. c. relatū. de sen. excō. Et hinc est. qd nō pdest habere titu lum procuratū ad finē expellendi aliquē cōtra se. secūdū Bar. in l. siue autē. s. si duobus. ff. de publiciana. Et hinc est. q̄ citatus ad curiam qui procurauit vt caperetur à iudice seculari. debet po ni in contumacia. cl. ij. s. illis. de p̄enis. & ibi glo. in verbo. p curauerint. Et hinc est. qd licet vocatō delegatō à superiore ne gotiū suspendat. tñ fallit si pars hoc procurat. c. pastoralis. s. si. de offi. deleg. Et hinc est. q̄ si ille cui superior scripsit vt eū ex pectaret. procurauit vocari à gnali ordinis. nō pdest sibi: secū dū Fede. cōsi. iij. & sequit do. Abb. in. c. p̄posuisti. in pe. colū. s. de foro cōpe. Et hinc est. qd electio religiosi. procurata. est nulla c. si religiosus. de elec. in. vj. Et hinc est. qd si episcopus procura uit negligentiam canonicorum. vt suppleret iure deuolutiuo nō deuoluet ad eum potestas: secūdū Inn. in. c. irrefragabili. in medio glo. maioris. s. de offi. or. & vide text. in. c. postulatū. s. de concef. p̄ben. Et hinc est. qd qui procurat cām sibi comit ti. recusari pōt vt suspectus secūdū Archi. in. c. si cōtra vnum. de offi. deleg. in. vj. allegat Inn. vbi proximē. Et hinc est. qd dās alapa testi. vt eius testimonij euitet. tñ q̄ inimici. nō iuuatur ex hoc: secūdū Bar. in. l. j. s. cū quis. per illum tex. ff. de questio. & Bal. in. auf. si dicat. in pe. col. C. de testi. & in. l. sed & si qs. ff. si quis cau. & in. l. ij. s. sed si agat. vbi bonus tex. ff. de iudic. & Ro. in. l. facere. in. iij. co. per illū tex. ff. solu. matri. Et hinc est. quōd priuilegia data officialibus. non habēt locum in procurantib⁹ officia: secūdū Bar. in. l. vniuersi. C. de legatio. lib. x. & Ro. quē vide in. l. si verō. s. de viro. in. xxxvj. falē. solu. matri. Et hinc est. quōd si quis fideiusit pro aliquo. qui aufugit: & fideiusor fecit eū bannire. vt excusetur ab eo presentando. non iuuatur. se cūdū Bar. in. l. si verō. in. prin. ff. qui satisfda. cog. De quo tamē ibi per Fulgo. qui subtili ratiōe in hoc tenet contrarium. Et hinc est. qd quōd qui affectauit ignorantiam. habet pro sciente secundum glo. in verbo. affectata. in. c. ij. de tempo. or. in. vj. & glo. j. in. c. ad falsariorū. de crimi. fal. Et hinc est. quōd pro curans nescire citationem. habetur pro citato. cl. j. de iudi. Et hinc est. quōd si aliqui habent priuilegium non soluendi quar tam de legatis factis pro emendis equis. & procurant. vt relin quatur pro illa causa. teneantur solpere quartam: per. c. in no itra. cum glo. in verbo. dolo. de sepultu. & ista sunt vtilia. & nō vulgata contra multos. qui ambitione & affectiōe extollunt

vt carere debeant commodis affectatis; & ideo non est mirum si ea, que sunt motu proprio Principis, late interpretantur vt habuimus in c. causam. el. ij. s. e. & ita finem faciamus pro hoc anno quarto. Sequentes titulos Deo fauente, complebimus an no sequenti: in quo breuior & vobis minus onerosus esse intendo. De multis autem imperfecte & immaturo dictis venia dabitur, & non otio, aut inertię attribuitur, sed etati nostre. Si quid autem nouum aut bene ordinatum habuistis Deo in pri mis attribuat, deinde accenso feruori & quotidiana assidui tati vestre: quibus me omnes vobis vniuersis & singulis per petuo deditissimum & vinculo indissolubili obnoxium con stituisi.

De testibus cogendis uel non Rubrica.

¶ CAP. I.

Nquantum Goffredus & alij an tiqui cōtinuātes hęc rubricam, dicunt quod officium testis est, quasi publicum. & adde Innoc. in c. nihil est. prope fi. s. de electi. vbi dicit, quod licet red dere testimonium, si sit publicū officium. l. j. ff. de testi. notat singulariter glo. fina. in. l. si filiū. C. de libe. cā. tamen testis illud officium non reddit ratione duplicis officij quod habeat. Et hinc est, quod ratione criminis repellitur, nec prodest tolerantia sicut in alijs officijs publicis, vt. c. testimo nium. s. titu. j. & ista verba sequuntur do. Anto. & Imo. in. d. c. testimonium. in prin. & do. Ant. in. c. fraternitatis. in. xxx. colū. eo. ti. & do. Abb. in. d. c. nihil. in vlti. colū. & hic in. c. sciscitat. ij. colū. s. de referri. & in. c. si. j. eo. & do. Car. in. repe. c. pendit mus. in. j. colū. de senten. excom. & Bal. in. c. j. s. inter pares. in fi. de lege Conradi. & idem Bal. hic, adducens quia si officium testis esset omnino publicum. i. principaliter, & secundario, mulier non posset esse testis. l. femine. ff. de regu. iur. & tamē potest. l. qui teste. s. mulier. ff. de testa. vt hic latius per ipsum po nentem quod officium testis potest esse aliquando authorita re publicum, & vtilitate priuatum, & etiam autoritate & vti litate publicum: vt in causis criminalibus. & quia de iure ciuili facilius compellitur testis in criminali, quam in ciuili, dicitur in. c. dilectorum. j. eo. ideo dicit ipse, quod de iure ciuili est ma gis publicum. ¶ Item in quantum in hac rubrica presup ponunt do. Ant. & do. Abb. & alij, quod ad officia publica po test quis compelli. declara istud ex his, que scribit Cy. in. l. inui rus. C. de procu. quem assumit Pe. de Ancha. in. c. licet. ad fi. de procu. in. vj. & aliquid per Bart. in. l. filiusfamilias. s. inuitus. ff. de procu. & Inno. do. Ant. & Imo. in. c. j. de his, que fi. a. ma. par te ca. & Ro. pulchrē post Imo. in. l. dotem. quam legitur sub le ge. liberta. ff. solu. ma. in. pe. & vlti. col. & Bal. post glo. in. l. pre ses. C. de suspe. tu. & glo. in. l. ij. ff. qd quisq. iuris, & in effectu di citur, quod si est officium autoritate & vtilitate publicum, vel autoritate tantum publicum, vt tutoris: & testis potest compelli: aliās non. Procurator autem non compellitur, vt. l. inuitus. C. de procu. propter vtilitatem officij, vt ibi per Bal. Ad officia autem ecclesiastica quando quis possit inuitus assu mi, dicit vt per do. Ant. do. Abb. & Imo. in. c. finali. s. de postu. p. la. per glo. in. c. ante omnia. xl. distin. & in. c. fina. j. q. vj. & in. c. omnis. vij. questio. j. & in. c. scripturis. vij. q. j. & in. c. displicet. xxij. q. iij. & Ioan. An. in. c. fi. electio. de ele. in. vj. & concludit ur preciam coactionem pertinere ad solum Papam, & pecca re eum, qui dignus est si non acceptat. Et generaliter, quod tes tis compellatur testificari, dicit vt in Specu. titu. de teste. s. de te sium compulsionē. per totum. & Bal. hic Hostien. & alios sum mistas in hoc ti. & dicitur in discursu. & videtur Bal. hic pro constanti finaliter ponere, quod vbicunq. esset magnum dam num proximi & lucrum aduersarij, vel vbicunq. esset scanda li periculum, debent testes compelli. ¶ Item, quia vbi testes sunt rogati: quia iam acceptauerunt officium testificandi. vnde ipsum regulare non possunt, vt hic per ipsum latius.

- 1 Inducas & moneas an per hac verba datur potestas compellendis
- 2 Examinator testium qualiter vocetur
- 3 Testis tacens veritatem, puniatur vt dicens falsum, nisi deponat non iuratus, vel nisi promiserit tantum respondere ad interrogata. n. q. s.
- 6 Accusatus si negat veritatem, an & quando peccet?
- 7 Et in eo qui falsum deponit contra se.
- 8 Priuilegiati vt non cogantur testificari, non gaudet priuilegio, si veri tas aliter haberi non potest.
- 9 Testis si recusat testificari, eo ipso presumitur contra eum.
- 10 Examinatio testium, an possit committi indistincte in causa ciuili?

¶ CAP. II.

Causam. In causa ciuili monendi & indu cendi sunt testes ad testifican dum: & si se subtrahunt gratia & odio & c. cō pelluntur. h. d. ¶ In tex. ibi: moneas & inducas. nota iunctio fi. secūdo do. Ant. Imo. & Abb. qd per hac verba datur potestas cōpellendi. ad qd vide latissimē Do. post Io. and. in. c. si pauper. in. ij. col. de præb. in. vj. & do. Car. in. cle. j. in. vj. & de offic. deleg. vbi idē tenet per multa, re spondendo contrarijs: quāuis Spec. in. ti. de rescrip. presenta tione. s. ratione autē formæ. ad fi. vers. itē si pa. reget. & Fede. confi. clx. inci. primō quærif: aliter dicat. & de hoc latius dixi in quadā mea repe. c. ij. j. de spon. vbi do. Ant. & do. Abb. idem tenent, qd hic. ¶ In tex. ibi: nuncio. not. iudicē posse committe re receptionē testium etiam in causa matrimoniali. de quo. j. in glo. & potest appellari nuncius, secundū do. Abb. hic, quando examinatis interrogatorijs & capitulis iudex mittit notariū ad examinandos testes: quia nullam habet iurisdictionē, sed nu dum ministeriū, iuxta no. in. cle. j. de offi. deleg. & videtur tex. in. c. ij. de iudi. in. vj. etiā per do. Abb. in. c. quoniam cōtra. in. xix. col. s. ti. ij. ¶ Quandoq. etiā iudex simpliciter cōmittit rece ptionē testium, & tunc propriē non appellatur nūcius, sed iu dex seu cognitor. vt. d. cle. j. cū ibi not. ¶ In glo. j. ibi: committi mortale. quō tacere veritatem sit mortale, declara, vt pulchrē per do. Anto. Imo. & d. Abb. hic, dicentes in effectu latissimis verbis, qd si veritas aliter haberi posset, nō est peccatum eam occultare. & idem si tacetur solū ad cōmodum proximi, puta in criminali. & hoc tanq. quis sumpserit officium testificandi. si enim assumpisset, semper debet dicere verū, vt hic per ipsos & per gl. j. in. c. qui quis. xj. q. iij. & in. c. ne quis. in verbo ioco sitatis. xxij. q. ij. & latē beatus Tho. secūda secūda. q. lxx. arti. ij. Imo. & do. Abb. in. c. j. de crimine falsi. & Bal. in. l. presbyteri. la. j. in vlt. col. C. de episc. & cle. & vide do. Ant. & Imo. in. c. in notabilib. s. de proba. vbi dicunt per illū tex. qd tacere verita tem, nō est peccatum, vbi quis nō arctatur ad illā exprimentā. & sic in contentioso foro non necessitatur quis ex toto sequi iudicium animæ, secūdo eos, sed intellige nisi ex occultatione daretur lucrū cū aliena iactura: quia etiā in materia. d. c. j. pro uideretur, vt aliās ibi dixi. in. v. fallentia. ¶ Vtrum autē testis tacens verum, puniatur de falso, sicut si falsum diceret. tex. vi detur qd sic in. c. j. de cri. fal. & firmat Bal. in. c. fraternitatis. in fi. s. tit. j. & Bar. in. l. prescriptione. per illū tex. in. fi. C. si contra ius vel vti. pub. & Bal. & Ange. in. l. argētarius. s. cū autē ff. de eden. Sed istud limitat primō, tūmodō testis iurauerit dice re plenā & merā veritatem. secus, si iurasset tantū ad interro gata respondere. Ita dicit do. Ant. in. c. super literis. s. de rescri. per tex. quem dicit esse valde notabilē in. c. cū dilectij. de accu. sed Imo. in. d. c. super literis. & Ananias in. d. c. j. tenēt cōtrariū dicentes qd tex. in. d. c. cū dilecti. loquit in inquisito respon dente. sed nos loquimur in teste, qui debet dicere veritatem pro vtraq. parte, vt dicit gl. in. d. c. fraternitatis. Et pro hoc facit: quia forma iuramenti non est illa, quæ facit te stem incide re in falsum magis, quā si non iurasset, vt solet per Io. an. in re gula, nō est sine culpa. de reg. iur. in. vj. in mercu. ¶ Secundō limita. dummodō testis qui tacuit verum, fuerit iuratus: aliās nō tenet de falso tacēdo verū: secundū Bal. in. c. si qui testium. in. ij. col. s. tit. j. & c. j. si de inuestitura inter Do. & vassallum lis oriaf. & in. l. data opera. l. x. col. C. qui accu. & in. l. presby. la. j. in vlti. col.

In vlt. col. præallega. & alle. glo. in. d. c. ne quis arbitretur. dicit tñ Bal. in. d. l. data. & in. l. presbyteri. quod cōne doli puniatur poena criminis stellationatus. per. l. iij. in prin. ff. de crimine stel lionatus. sed ista limitio impugnari pot. quia eo ipso, quod as sumptit officium testificandi, nō attenditur an iurauerit, vel nō quo ad hoc vt puniatur de falso, vt per Io. an. in. d. regula, non est. & Bar. in. l. si quis legatū. ff. de falsis. cū fi. ¶ Tertiō limita, nisi taceat veritate ex eo, quia subtrahit se a testificando: quia licet peccet, nō tñ puniatur vt falsarius, vt clarē per Bal. in di ctis locis, maximē in. l. presbyteri. quia nondū videtur esse tes tis, vt per glo. in. d. c. nec quis pecuniā accepisset, vt se subtra heret. l. j. sed & si quis. ff. de qōnibus. & ibi no. Bar. tradens pra cticam procedendū cōtra talē testē. Et pro hac limitatione vi de glo. plenē in. c. notificamus. xxxv. q. vj. quæ dicit, qd testis non puniatur de falso ante, quā dixerit testimoniū. & eam not. Bald. in. l. data. & adde, quod testis tacens verum, debet puniri criminaliter, & tenetur ciuilitate ad interesse parti secundum Bal. in. l. nullū. in. j. col. C. de testi. Cui autē incūbit onus probā di veritatē, nō posse aliter haberi, dicitur. j. eod. super eo. Et in quātum. d. Abb. dicit hic incidenter, qd si accusatus negat ver itatem, peccat. allegando in simili Bar. in. l. relegati. ff. de pe. & glo. in. cle. pastoralis. in verbo, per violentiam. de re iudic. vbi dicitur iuste cōdenatū peccare, si fugit. cōfirma ex notatis per gl. in. c. iulgentiū. in verbo seruitutes. j. di. & Pe. de anc. in. repe. c. j. in. xij. col. s. de confi. & Innoc. in. c. quia pleriq. paulō post prin. j. de immu. ecc. & Pet. de anch. in. cle. pastoralis. in. xiiij. no tabili. & be. Tho. ij. q. lxx. ar. j. & Ro. in. l. stipulatioes nō di uiditū. in. xlij. col. ff. de verb. obl. & Pe. de anc. in. regula, pos sessor. in. vij. char. versic. tertiō quero. & in regula, peccatū. in vij. char. ver. ego credo. de regu. iur. in. vj. ¶ Item, in quantum ipse dicit, qd deponēs falsum cōtra seipsum, peccat per. c. si nō licet. xxij. q. v. vide eundē in. c. ex parte. el. ij. in. j. not. j. de sepult. vbi dicit, qd si cōfitemur de seipsis falsa crimina, nō reuocat cō fessionem saltē in extremis, non saluantur. alle. d. c. si non licet Per qd sit caut. sacerdos audies confessionē morituri, qui for tē propter tormenta de seipso mētus est, & perseuerauit. ¶ Item in quantum dicit hic Host. quæ oēs multū sequitur, qd priuilegiati vt nō teneantur testificari, de quibus. iij. q. iij. s. itē leg. iul. & per glo. pe. in. c. super eo. j. eo. nō gaudent priuilegio, qn veritas aliter haberi non pot. adde Spe. idē tenentē in tit. de teste. s. de testiū cōpulsionē. in prin. & do. Ant. in. c. cū a nobis. in vlti. col. s. tit. j. & glo. in verbo occultetur. in. c. quicquā xii. ij. q. ij. & d. Ant. post Host. in. c. cū nūcius. vlti. col. s. ti. j. & d. Ant. & d. Abb. in. c. dilectorū. j. eo. & Imo. in. c. iij. eo. & Arch. in. c. statuendū. ij. q. vj. & ita credo limitandā. l. nec honore. cū materia. C. de Epi. & cler. & sic erit differentia inter priuilegia tos solū, qn veritas aliter haberi poterit: quia tūc nō cōpellun tur priuilegiati, sed alij sic. & intellige nisi aliqui eximerētur a testi. nō quia essent priuilegiati, sed alter inhabiles: quia etiam in auxiliū veritatis nō admittentur qn materia est talis, que de sui natura aliter sciri posset, vt per glo. j. quā sic intelligo. in. l. inuici. la. j. ff. de test. Et adde, qd si tales personę citantur, & cō pellat venire ad testificandū, postea nō allegātes priuilegiū, & spontē testificantur, videlicet testi. Secus, si in actu testificandi cogantur, & ita dicit Bal. in. l. si qn. in. ij. col. C. de testi. & in l. parētes. in. j. col. C. c. dices se illo mane cōsuluisse ex mōte ipus in dictis locis. colligitur rō, quare dictū metu tormētōrū, non obligat. l. maritus. cū si. ff. de qōnibus. & tñ valet dictum testis coacti: quia si testis diceret, qd dicto suo fuit illata violētia: vt sic diceret. & probaret, dictū esset nullū: sed ex hoc, qd probet se inductū ad testificandū, nō pot dicitur dictū fuisse meticu losum: quia diceret se periturum, cū iurauerit verū dicere: nisi etiā iura. fuisset illata vis, vt iuraret sic dicere. Ille autē, qui fuit tortus, nō iurauit verū dicere, & ideo allegans metū, audif. & si per vim iurasset aliquid dicere, etiā in eo iura. nō ligaret. c. quāuis. cū fi. de pact. in. vj. ¶ Erit etiā alia dria inter istos: quia quomōcūq. dicat liberatur, & ideo nō excusatur ex eo solo, qd inuit ad examē venerit, quia poterat rīdere vt volebat, sed tor

tus solū vno modo exigebat metū: ideo audif. ¶ In glo. ff. ij. ibi: presumitur contra ipsum. no. qd psumit cōtra testē eo ipso, qd testificari recusat. Idē gl. in. c. sup. eo. & c. ceterū. & c. dilecto rū. j. e. Sed Inn. Host. & communiter omnes hic, & do. Ant. & Imo. in. d. c. super eo. dicunt hoc esse verum in causa ciuili: quia nisi appareat aliqua causa: quare se subtrahat, presumitur cō tra ipsum. Secus in causa criminali: quia tunc non presumitur contra ipsum, nisi appareat quod timore se subtrahit, iuxta d. c. super eo. cum regulariter in criminali cesset cōpulsio, vt di cetur. j. eo. dilectorum. ¶ In glo. fin. ibi: est in presentia. not. qd in causis criminalibus non committitur examinatio testium, de quo satis diximus in. c. cum cām. ante fi. s. ti. j. Sed ibi dicit adde Bald. hic, dicentem qd in cā ciuili qd tūc qd graui, potest committi examinatio testium, sicut hic est causa matrimonia lis, vt etiā per d. Car. in. cle. j. de offi. dele. Sed in criminali dicit Bal. quod non possunt recipi testes ab alio, nisi habeat merum & mixtū imperiū: puta per ptātem illius fori non sunt testes ex commissione iudicis causæ. nā in aliena dicecisi vel territo rio nō potest citare eos, vt veniat corā semis hoc habeat consuetudo. l. iij. in. fi. ff. de testi. & est valde notabile secūdo eum, qd consuetudo potest inducere, quod quis possit in alienos suā iurisdictionem exercere. & idem probatur vltra ipsum in. c. cum contingat. s. de foro compe.

¶ CAP. III.

- 1 Excommunicatio non debet ferri, nisi hac precedant, culpa mora, & offensa.
- 2 Iudex an possit mulctam imponere in primo præcepto?
- 3 Citatus ad certum terminum, non expressa hora dici, tenetur comparere tali hora, quod possit complere negotium, ad quod citatus est.
- 4 Iustus comparere, sub poena excommunicationis, & impeditus non cōparuit, est excommunicatus: tamen facilius ab soluitur.
- 5 Excommunicatio non dicitur nulla, nisi hoc sit iure expressum, limita tur hoc tribus modis, vt nu. 6. 7.

¶ CAP. III.

Vm super Caua. Vbi testimoniū est necessariū, cōpellendi sunt testes, etiam per suspensionis, excoicationis, & depōnis sniam. h. d. ¶ In tex. ibi: necessarium. no. testes cōpelli, vbi est eorū testimoniū necessa riū: quia veritas aliter sciri nō pot. Sed idē dic, si esset vtile, da to qd aliter sciri posset: quia nō priuilegiati compellunt, vt dixit Host. s. c. proxi. & facit gl. in. cle. j. de p. exponēs necessa riū. i. vtile secundum d. Anto. & Imo. hic, quibus adde Card. in. c. venerabilem. s. de elec. & sequitur ibi do. Abb. in. pe. colū. vbi dixit, quod vbi sicut ratione necessitatis pot. veniri cōtra iuramentum: ita ratione magne vtilitatis, qn nō est superior. & adde d. Abb. in. c. & si Christu. in. ij. notabilij. de iureiu. vbi dicit, ita oīno licitum iurare pro magna vtilitate, sicut pro ne cessitate: licet ille text. solum dicat, de necessitate. Adde etiam Do. in. c. j. in. fj. de iur. cal. in. vj. vbi propter gloss. in verbo vti le. dicit, quod vtile non importat necessarium. & ista excusant gratias, in quibus plerūq. dicitur necessarium, quod est vtile. nihilominus in isto tex. sumitur necessarium propriē, cum lo quatur de clericis, qui non coguntur, nisi in casu necessitatis, quādo veritas aliter & c. vt dicit gloss. iij. in. c. super eo. el. j. j. c. ¶ In tex. ibi: si vero, not. bonā practicā secundū d. Anto. & d. Ab. vt cōtra absentē, maximē in loquino in eadē schedula ci tationis apponantur tres termini, cū tribus poenis. & colligit Bald. hic, quod licet pedēte vna dilatione nō possit dari alia. l. siue pars. C. de dila. verū est diuerso tpe, sed semel pnt dari, quia vna pendet ex altera & dicit esse tex. singularē vbi in vno edi cto pnt fieri plures citatiōes subiunctiōis vno mō. ppter difficulta tē citatiōis. & approbat glo. in verbo, vna, in. c. cōfessionē. de sen. exc. in. vj. de qua per d. Abb. in. c. tū ex l. is. in. vj. colū. s. de rest. in. intest. & plenius Imo. & Ro. in. l. cōtumacia. ff. de re iu. vbi examinat, qn possit fieri vna citatio pro oībus. vt tñ qd in tex. isto fuerit cōminatio, quo ad poenas, nō platio poenæ secū dū. d. Ab. hic. cui adde Bal. in. ru. C. cōmina. vel epi. i. j. col. ver. mō ego qro, quō cognoscā. & sal. in. l. j. C. e. tit. & plenī Spe. in vlti. col.

fi. de cita. §. pe. verfi. quid si iudex. & omnes doct. in. c. pretereā requisitij. de ap. Ex quorum dictis, videtur, quod in isto text. quo ad suspensionem nō esset simplex comminatio, sed prolatio, qd firmat hīc. d. Ant. & Imo. notātes multū ordinē huius li- terę, dū incipit à suspēsiōe: qā per hoc exclamāt contra practi- cos moderni temporis incipientes præcepta sua statim ab ex- cōicāt igne: quia etiā reprehēdit Pe. de Anch. cōf. lvi. dicens esse incipiendum ab excommunicatione, q̄ nō debet ferri, nisi præ- cedat culpa, non mora vel offensa. c. romana. §. caueat. de sentē. exc. in. vj. & refert Io. de Ana. in. c. j. in pe. col. j. de sag. & ideō di- xit Ro. in. l. si quis accepto. ff. de condi. ob. cau. ¶ quōd si iudex absoluit à snā excommuni. vel banni, cum adiectione quōd si vnq̄ absolutus talia de nouo attentauerit, in eadem poenas re- incidat. talis adiectione, nō valet per. d. §. caueant, vbi talia præcep- ta debent sequi culpam non præcedere. & dicit se mirari, q̄ Bald. tantus Canonista ibi. & in. l. pactum. §. qui prouocauit. ff. de pac. & Bar. in. l. si vnus. §. pactum. ff. de pac. & in. l. nō solūm. §. iniuriam. ff. de iniurijs. nō allegauerint. d. §. caueant. & refert q̄ Bald. dum habuisset in punctis. d. l. si quis. fuit in examine interrogatus de hoc. & tu dicas mirum esse, q̄ Ro. dixerit illā adiectionē esse nullā. & idē Bal. quē nō allegat in. l. j. in. ij. colū. C. q̄o & q̄n iudex. qā oēs doc. in. d. §. caueant. vt ibi per do. in prin. & gl. in. §. in præcedēti. in verbo, iniustus. dicit illā snām esse iniustam, sed nō nullā, per. c. j. xj. q. ij. Est verū, q̄ do, Ab. hīc reprehēdit do. Anto. dū inuichē cōtra practicos hodiernos qā pōt iudex incipere ab illa poena. ita tū videtur limitanda, nisi esse vt lit. nō conte. & facit. c. j. §. de iudi. & gl. in. c. duo sunt. xvj. q. ij. dicens, q̄ tantō maior est contumacia, quantō ex minori re- surgit: vt hīc per ipsum. sed eius dicta non sunt simpliciter ve- rarij, vbi non præcedunt aliqua de expressis in. d. §. caueant. vbi aut illa procedūt, bene loquit. & eadē repetit in. d. c. j. de iud. in j. col. ¶ Item per istum tex. infert. d. Abb. ¶ q̄ iudex pōt in primo præcepto apponere multā nō parēt, & sic etiā præcipere aliqui sub certa poena, qd̄ intelligit dūmodo euidēs præcesse- rit cōtumacia: vt tenet Spe. in. ti. de snā prolatoe. §. j. verfi. sed nunquid iudex. vt hīc per ipsum. Cuius dictis multa addi pos- sent: sed remitto ad glo. & Bar. in. l. j. c. de vlturis fiscalibus. lib. x. & Ang. & Imo. in. l. ij. ff. de pub. iudi. & Barto. Ange. & Imo. latē in. l. i. l. i. §. diu. ff. de leg. j. & Io. An. in. Spe. de sen. prolato- nes. ver. præallegato. & Barto. in. l. progrāma. C. cōminatio- nes. vel p̄fictos. & Bar. in. l. quid tñ. §. ff. de arbi. & Innocē. in. c. cum in tua. qui matrimo. accu. pos. & in. c. ij. & in. c. ex literis. §. de testi. in. inta. & in. c. pro illorum. & c. dilecto. j. de preb. & Barto. in. l. j. in prin. ff. si quis ius dicit. non obtemp. & Imol. post Pet. de ancha. in. c. constitutus. in. vij. col. j. de s̄de iur. & Bar. in. addi. Spe. de sen. prolatoe. in. iij. colū. & Ang. & Imol. in. l. cum stipulatus sum mihi à Proculo. ff. de verb. ob. & Bald. post Cyn. in. l. quoties. C. de s̄de iur. & Bald. in. l. cum allegas. in. vlt. col. C. de vltur. & in. aut. offerat. ver. sed iuxta hoc quero. C. de lit. contest. & in. l. ij. in. xj. col. ver. quartō quero. C. de serui. & aqua. In q̄bus locis inuenies, q̄ si fertur præceptum, poenale & cū causę cognitiōe, & in spectatibus ad officij iudicis valet: aliās non. An autem mereatur statim executionem? dicitur q̄ sic, nisi habeat in se verba futuri temporis: qā erit necessarius nouus p̄cessus, & snā, per quā nō obediētī imponet multā, & intellige de iudice, q̄ possit multare. ¶ Quis autē sit ille vi- de Ang. Bal. & alios post gl. in. d. l. j. si quis dicit. & Innocē. in. c. cū accessissent. & Imola. plenē post. d. Anto. in. c. de causis. in. vlt. col. §. de offi. dele. & Hosti. in. summa de re iudi. in tracta- tu de multa. & Innocē. in. c. cum dilect. j. de poenis. & dicit, q̄ multare possunt soli habētes exercitiū iurisdictionis. de dele- gato autē dicit, vt p̄ Imol. in. d. c. de causis. ¶ In gloss. j. ibi: expedire officij sui. & valet citatio sine termino. & satis d̄r facere ve- niēdo ea hora, qua p̄stari possit iuramentū: licet nō deponat dicitū suū: scdm̄ Imo. hīc, p̄ id qd̄ habeat in. l. si qn. C. de testi. & in. c. in noie dñi. §. eo. & intelligit, q̄ cōpareat q̄ citius p̄t, scdm̄ d. Abb. hīc ad dicēda in. c. cū parati. de ap. & p̄ba. in. c. eos ibi: q̄ cito & c. de sen. excō. in. vj. quē tex. Ang. facit sing. in. l. j. hęc stipulatio. ff. si cui plus, q̄ p̄ leg. Fal. de quo latius p̄ Ro. in. l. j. §.

nūciatio. ff. de oper. no. nū. & Bart. Ang. & alios in. l. liber hō. §. decimo. ff. de verb. ob. facit. c. cū dilecti. §. de dolo & cōtu. & c. accedēs. §. de proc. & c. quāuis. de of. or. in. vj. & c. prel. lxxvij. dist. vt dicitur in. d. c. cum parati. ¶ Et ex ista glo. colligit do. Abb. hīc, q̄ citatus ad certum terminū hora diei nō expressa, tenetur cōparere tali hora, q̄ possit cōplere negotiū seu officium, ad qd̄ citatur. & adducit dictū Inno. in. c. cū nobis olim. in verbo, reuocare. post princi. §. de elect. vbi dixi, q̄ citatus vt cōpareat certa die ad electionem faciendam, debet cōparere de mane: quia tali hora fit electio propter missam spūs sancti. In alijs aut actibus satis est in dubio comparere ante notis tenebras: quia totus dies cedit citato, vt hīc per do. Abb. Pro quo vide oino, qd̄ ipse not. in. c. cōsoluit. in. j. col. §. de offi. dele. vbi infert per illū tex. quē dicit se nescire alibi, qd̄ citatus pro certa die non determinata hora, habet cōparere hora, qua iudex possit cōgruē expedire actū. allegat etiā dictū Inno. in. d. c. cum nobis propter qd̄ dicit se putare, q̄ si iudex est solitus iudicare certa hora diei, citatus simpliciter ad diē, debet comparere illa hora, qua iudex solet sedere: vt ibi per eum. Pro quo etiā vide Bal. in. c. j. in. v. col. de mili. vasa. qui cōtumax est. vbi dicit, qd̄ licet in citatione non apponatur hora: tū intelligitur de hora consueta. & alleg. Inno. in. c. nobis. Facit qd̄ scribit Bal. in. l. libe- rorū. ff. de his, qui no. infā. vbi dicit, q̄ si cōmittitur maleficiū in nocte veneris sancti, qd̄ erat graui? propter signū cāpanę solitum præcedere: quāuis tunc cessauerit: tñ p̄nuicetur si præ- rierat hora cōsueta pullari. ita tū videtur limitanda, nisi esse mus in casu, in quo computaretur tēpus de momēto ad mo- mentū. per id qd̄ voluit Rapha. in. l. j. §. dies. ff. qn̄ app. fit. ¶ In glo. si. not. gloss. optimā: qd̄ iustus cōparere sub poena excōica. lata sentētię si detentus impedimento nō compareret, est excōi- catus. sed facile absoluendus est. & cū ipsa cōcordat gloss. in. c. quisquis in verbo occurret. iij. q. v. & ibi Io. de fan. & do. & Ioan. An. d. Ant. do. Card. & Imol. in. c. p. & g. ante fin. §. de of- fi. deleg. & ibi Imol. post do. Ant. in. xj. col. & do. post Ioan. an. & Lapū in. c. venerabilibus. §. porro. in. ij. col. de senten. excō. in. vj. & oēs dicit esse casum ibi, in ver. idē est etiā non diuinādo. pro hoc etiā adducitur: quia potentior est excō. quā snā diffi- nitiua. vñ excōicatio nō p̄missa monitione, tenet. c. sacro. j. de sen. excō. non tenet diffinitiva nō p̄missa citatione. l. j. §. item cū edict. o. ff. que sen. sine app. refcin. Itē exc. iniusta tenet. c. j. xj. q. ij. etiā si postea appelletur. c. pastorale. de app. fecus, si ap- pelletur à diffinitiva. c. venientes. de iureiurā. mō videmus, qd̄ diffinitiva lata cōtra nō cōparentē in termino, quāuis impedi- tū, tenet, si iudex nescit impedimentū: vt per glo. & doct. in. l. questitū. ff. de re iudi. ergo fortius tenebit excōicatio. & sicut diffinitiva reuocatur per restitutionē in integrū, vt per gl. in. l. questitū. & in. l. si p̄tor. §. Marcellus. ff. de iudi. ita quis absol- uitur sine difficultate. Nec ob. quod ex mēte iudex nō agit in oēm euentū, sed solū in casu contumacia videtur: in simili di- cit text. in. l. si seruus. x. in. ff. de solu. quia agit excōicare con- tumacē verū, vel p̄sumptū: ergo opus deinde absolutiōe. d. §. idem. Et not. qd̄ dicitur error expressus in snā, licet attento facto successiue videat fuisse virtualiter expressus: quia hoc nō sufficit, vt sing. per Innoc. in. c. p. & g. quē in hoc cōmēdant oēs ibi. & do. Ant. & Imo. in. c. translata. de cōfī. Et do. Abb. in. c. p̄j. de capel. mo. & do. in. c. j. prima di. & d. Ant. in. c. clerice. j. de iureiur. & dixi in. c. qm̄. ¶ Fallit tertiō. §. de proba. ex quo d. do. in. c. quisq̄s. error iuris inclusus in peccatore iudicis, & nō expressis verbis, nō reddit snām nullā: licet sit iniusta. ¶ Sed cōtra p̄dicta, qd̄ imō doctō de impedimento nō sit opus ab- solutiōe. tenet Spe. in. tit. de cōtu. §. pe. ad si. ver. quid si nō veni- ens. & Host. Bal. & do. Abb. hīc intelligentes de impedimento nō cā. sed p̄ciso: quia cōstito de impedimento eccl. nō iudicat eum excōmunicatū, quia nō est in dolo. neq̄ in culpa. Itē, quia nō videt verosimile, q̄ iudex voluerit cū ligare. arg. c. vt nram iyt eccl. hñi. Facit. l. nō ois. ff. si cert. pe. & idē putat. d. Abb. in. snā pap. cōtra Hosti. hīc: quia nō infringit hęc snā ex defectu p̄tatis, sed volūtatis, q̄ ita p̄sumitur in pa. fecit inferiore. c. in causis. j. de re iud. & rñde ad §. idē q̄ vt hīc per ipsum. Pro quo etiā adduci

etiam adduci posset, quia si talis exōmunicatio teneret, posset esse magni p̄iudicij, cui non prodesset absolutio quāuis de facili cō- cessa puta, si fuisset interim electus, & sic electio esse nulla, per no- tata in. c. cum dilectus. §. de consuetu. & in. c. illas. §. de elect. Idem de collatione, per. c. postulasti. de cle. exc. mini. quā inconuenien- tiam considerat. d. Abba. in alio proposito in. c. j. de sagit. & in. c. post cessionem. in. xiiij. col. §. de proba. Et si diceret, q̄ secundum hoc excōmunicatio iniusta nunquā debet ligare: respōdetur, q̄ im- putet sibi, qui non petit absolutiōem. sed hīc imputari non pōt impedito p̄ciso. ¶ Item, adduci pōt. c. Odoardus. in verbo, rela- xatis. §. de sol. non em̄ dixit, absoluitis. nā relaxatio dicitur nulla, vt in c. cōicacionem que non litigat, sed propter vulgi opin. relaxatur, vt eleganter dixit Ioan. and. in. c. veniens. el. iij. §. de testi. & ad text. in. §. idem. q̄. responderi posset, vt hīc per do. Abb. vel dicit, q̄ loqui- tur de absolutiōe ad cautelam, qn̄ excōicatio dicitur nulla, vt in c. venerabilibus. quasi in. fi. Et ad id qd̄ dicitur est de diffinitiva, di- ci posset ista non equiparari: vt per Petr. de anch. in. c. j. qd̄ metus causa. in. vj. vt quia testi. in integrū. reparat dānum incursum, qd̄ non facit absolutio: & hanc partem publicē conferendo sustinui. ¶ ¶ Fateor tñ. quōd prima opinio est cōis. Pro qua vltra p̄di- cta, facit quia non dicitur excōicatio nulla, nisi reperitur iure ex- pressum, vt per glo. in. c. p̄senti. de senten. excōm. in. vj. & ple- nē per omnes in. c. per tuas. §. de sentē. excōm. Et debeat facile ab- solui, facit. l. j. §. hoc edictum. ibi, quemadmodum facilis est p̄tor & c. ff. si mulier ventris nomine. quā facit sing. Bald. in. l. si de- ferta. C. si propter pub. pen. & in. rub. C. de success. edict. & in capitulo primo. per quos fiat inuestitura. Facit quod not. Innocē. in capitulo querelam. §. de electio. & in. l. si minor. ff. de euict. cū concord. & quod in terminis nostris not. Bald. in. l. acceptam. in. xxij. quæstione. C. de vltur. & si velle tenere hanc communē opin- ionem, posses dicere quōd in casu capitulo. Odoardus. verbum, re- laxatis, p̄supponat vinculum, iuxta glossam finā. in capitulo. ca- pitulum. supra de rescrypt. licet regulariter secus. Et illud de p̄- iudicio poteris cogitare: quia forte inuenies, quōd ex quo non est in mora petendi absolutiōem, cessare debebunt illa inconue- nientia. Ex quia maior pars doctō. tenent hanc partem, non con- sulerem in facto contra ipsam. & tenendo hanc gloss. limita eam primō, nisi talis excōmunicatio esset lata à delegato: quia doctō de impedimēto eius excōmunicatio dicitur nulla, secundum Do. post Lapum in dicto. §. porro. allegat. capitul. finā. de p̄ben. vbi secundum quosdam probatur, quōd excōmunicatio est iniusta à leg. ita à delegato est nulla, quasi cōtra formā mandati. Sed istud non reputo sustentabile per ea, quæ not. Innocē. in. c. illud. §. de cle. excōmuni. mi. & in. c. pro illorum. j. de p̄ben. & in capitulo. ad au- res. §. de rescrypt. & in. c. prudentiam. §. de offic. delegat. vel tenet contrarium. & sequitur domi. Abb. in. d. ca. si in. ij. col. Est verum q̄ excōmunicatio lata propter actum, quem delegat. gessit vltra mādatum, est nulla, sicut ipse actus, tanquam lata à non iudice. & ita loquitur. d. c. fin. de quo faciunt festum omnes ibi. sed hīc non extenditur, vt ibi solenniter per Imol. in vltima col. ¶ ¶ Secundō limita, nisi iudex sciuit de impedimento p̄ciso. & ita p̄cep- tisset, quasi volens oino ligare non cōparentem: quia talis sentētia est nulla, ratione erroris intollerabilis per. d. c. per tuas. secundum do. Abb. hīc: pro quo adduco optimē glo. in. d. l. quæsitū. vbi sen- tentia lata cōtra impedimentū, est nulla, si apparet iudicē sciuisse de impedimento. Vñ est cautela, vt intimetur iudici impedimen- tum. Ad idē vide do. Abb. in. d. c. Odoardus. in. iij. col. vbi contra gloss. in verbo. valentē. dicit post. d. Anto. q̄ si iudex excōmunicat non soluentē in termino, & sciat de notoria paupertate illius: sen- tentia est nulla. qd̄ cōfirma ex notatis per ipsum in. c. inter cate- ras. in. vlti. col. §. de re iudica. ¶ ¶ Tertiō limita, nisi ex verbis sniḡ comprehenderetur, q̄ iudex excōicat solū in casu contēptus, vel cōtumacia. vt quia dicit si cōtempseris, vel si diffuleris: quia tūc nō incurritur excōicatio, secundū. d. Abb. hīc cū non dicitur con- tēnere, vel differre qui nō pōt. vt per glo. in. c. quā sit. in verbo. di- stulerit. de ele. in. vj. per quam dicit ibi Do. q̄ executori testi non currit tempus. in quo non potuit exequi. Sed tñ etiam in casu isto posset procedere ista glo. quia etiā si iudex hoc exprimat intelligen- tur velle ligare solū contumacē. arg. d. l. si seruus. x. idē expressio

eius qd̄ inest nihil operat. l. iij. ff. de lega. j. cū ergo rōne p̄sumptē contumacię incurraf ex- cōicatio egēs forma absolutiōis, nō est opus ista exp̄siōe. ¶ Vltimō dicit hīc Bal. qd̄ ad materiā. c. p̄terea requisitij. de ap. q̄ ibi referat. ¶ S V M M A R I V M. ¶ Notarium non indiget maiore declaratione. ¶ Negatio partis facit rem dubiam in facto notorio. hęc regula fallit sex modis: vt nu. 3. 4. 5. 6. 7. ¶ Testes si reddant causam dicti sui per actum proxi- mi scientiæ, an sufficiat, licet non reddant per actum mediatum. ¶ Testis si sit privilegiatus vt non cogatur testificari, & occurrat casus in quo sit necessaria eius depositio, cui incumbat probare, quod veritas aliter haberi non possit.

¶ C A P. IIII. ¶ Super eo. Testis qui timore aduersæ partis se subtrahit, testi- ficari cōpellit, etiā in crimina- li. h. d. ¶ Et sic habet casus, in quo in criminali testis cōpellit. & hoc est in odiū partis, ne ex potētia, vel tyrānide repor- tet cōmodū. & habet locū, etiā si motus esset iniust. scdm̄ Bal. hīc, qā nō tractat de alicuius p̄iudicio. Secus dicitur doc. si amore se sub- traheret, volēs nocere reo: qā litera non facit mentionē de amore, quod intellige vt dicit Je. dilectorū. ¶ ¶ In tex. ibi: non eget declarari. Per hoc infert Imo. hīc, q̄ si notarius scribat actū in palatio p̄toris ciuitatis Bononię. licet aliter nō apponat cōfines, illud sufficit: qā sunt notarij. & ad idē allegat tex. & ibi Bart. in. l. i. in. ff. de dot. p̄le. vbi Bar. hoc nō dicit sed simile. Hoc autē de p̄leg. dixit Bar. in. l. de mōstratio. in prin. in pe. col. ff. de cōdi. & de- mō. & in. l. libellorū. ver. gro dixi. ff. de acc. & Ang. in simili in. l. hac cōsultissima. in prin. C. q̄ te. fa. pos. & Bal. i. l. certū. ff. si cer. pe. & Bal. & Imol. in. l. si q̄s in fundi. ff. de le. j. & Imol. in. l. cū p̄. §. ff. de le. ij. & in. c. ex trāsmissa. §. de renū. & Bal. in. l. cōparationes. in. iij. colū. C. de fi. instr. & istud limita, nisi statutū require- ret tales demōstratiōes cōfirmū. p̄ forma: quia tūc v̄r requirere nō tñ p̄ p̄batiōe, q̄tū pro solēnitare, vt in simili no. gl. mag. in. fi. in. l. ad testium. §. cōditionē. ff. de testa. ita dicit Bal. & Imol. in. l. j. ff. de lib. & posth. & Ro. in. d. l. hac cōsultissima. allegās p̄ hoc gl. in cle. appel- lati. in verbo, alias. de app. talia em̄ requisita p̄ forma nō sunt omittenda. l. cū. j. §. p̄tor. ff. de transac. c. his, qui. & c. p̄curator. de elec. in. vj. & sequit hīc Pet. de Anc. in repet. c. j. in xlij. char. ver. gro. & si statuto. de consti. quō autē cognoscat aliquid requiri pro formā, vi- de vnū modū p̄ Bald. in. l. j. C. ne liceat tertiō prouocare. & in. l. platā. C. de sen. & aliū p̄ gl. in cle. j. in verbo. inhibemus. Cū concor. de iure pa. & aliū p̄ Bal. in. l. si in. fi. C. de ved. rerum. cui. li. x. & aliū p̄ Bal. in. aut. q̄ supplicatio. p̄ illū tex. C. de p̄ci. Impe. offe. & aliū p̄ Bal. in. c. j. qui successio. teneant. & aliū p̄ Bald. & Bar. in. l. vniuersa. C. de p̄ci. Impe. offe. & Bar. in. l. si ita quis. §. ea. l. ff. de ver. obl. & Io. An. in. c. q̄q̄. de vlturis. in. vj. & est vnus modus inter alios, quando lex vel statutum annullat actū, nō factū cū certa solēnitare: scdm̄ Bal. signā- ter in. d. l. j. de li. & posth. ¶ Nec obstat, quod

¶ Index sciuit. Adde tu pro clara intelligentia istius dubij, vtū ad im- ponedā multā re- quirat noua cita- tio: & vtū iudex in p̄io p̄cepto possit apponere multā. inuenio q̄ Bar. in. l. j. ff. si quis ius dicit. nō obtē. in. ij. co. in ver. sed quæro, tenet, q̄ ad imponēda multa requiritur noua citatio. & oēs ibi trāsunt cū eo, adde tñ, q̄ Bald. in. c. gratis. in. vij. co. de restit. spo. dicit, q̄ contumax, p̄ cō multari absque eo, q̄ amplius ad hoc citetur: & Rō est, quia hoc est cō- nexū cōtumacię. & alle. Inno. in. c. ea lūlle. in. c. ea lūlle. de p̄cenis. adde q̄ pro ista opi. Bal. facit illud qd̄ dicitur de con- tumace, qui nō de- bet audiri nisi re- farctis exp̄sis. nā in talibus expen- sis pōt cōdēnari cō- tumax absque cita- tione. glo. est in. c. constitutus. de pro- cu. in. gl. pe. do. in. l. sancimus. C. de iudic. est verum q̄ Imo. in. l. quidā cō- sulebāt. ff. de re iud. rñdet ad hoc, & dicit q̄ aliud est in multa, q̄ venit imponēda rōne contumacię: quia cū veniat extrinse- cus, noua citatio requiritur: vt per Bar. in. d. l. j. secus ēt dicit ipse in p̄o- na cōdēnatiōis ex- p̄farum litis: quia est poena intrinse- ca. adde tu, q̄ pōt addi alia rō, quare aliud sit in multa, aliud in cōdēnatio- ne expensarū. & dico, q̄ multa est mera poena & ap- plicatur fisco: idēo censetur magis o- diofa, & idēo in ea requiritur noua ci- tatio.

sine ista clausula gestu contra lege vel statutum, est nullu. l. no dubium. C. de leg. quod in proposito considerant Ang. & Imol. in. l. quoties. s. si quis nomen. ff. de here. insti. quia illud no procedit, qn requisitum a lege non est magni prejudicij. na omisum novitiat actum. l. j. in. fi. & ibi Bart. ff. de vent. in. spi. not. Bart. in. l. fina. C. de iure delib. cu. si. sed si actus annullatur, tuc illud qd est modici pre iudicij, efficitur de forma. ideo omisum vitiatur, per pradicta. que bene no. Et per istu tex. in eod. verbo decidi pot. qd no. Ang. in. l. iij. in. prin. ff. de dam. infect. & Bal. in. l. j. in. j. col. C. vt que de sunt aduo. vbi dicunt, qd licet statutum prohibeat fieri cõdemnatiõem super cicatrice non adhibitis medicis: tñ fallit, nisi notorie de cicatrice appareat. Ad idem vulgatum dictu Azonis in summa. C. ad leg. Aquil. in. v. col. ver. in criminali autem. vbi dicit, qd si per aspectum oculorum licet iudici damnum esse datu, pot. recedere a probatione cõquerentis, vel dicto alterius, non obstante statuto. & sequitur Bal. in. l. quos retrahi. C. si aduersus libertatem. dicens, qd etiam si statutu vellet dari dicto officialis potest hoc casu ab eo recedi. sequitur etiam Bald. in. l. contra negantem in. fi. C. ad leg. Aquil. Et pro intellectu pradictoru dicit hic Bald. quod licet per istum text. fing. non videatur differentia inter delictum notorium & contractu: tñ est differentia: quia in delictis nõ requiritur ordõ iudiciorum favore reipu. sed in contractibus & similibus etiam notorijs requiritur iudiciarius ordõ, & libellus, & litis contestatio, vbi etiam aduersarius negans allegat. l. fi. C. de edic. diu. & ita dicit sentire Innocen. in. c. vestra. alijs tua. de cohab. cle. Hinc est, quod testu quod fit coram principe, est notorium: & similiter quod fit apud acta alterius iudicis: & tñ indiget probatione. vt. l. omnium. & l. sancimus. C. de testa. in dilectis autem odio delinquentium, secus est: nisi quo ad ea, de quibus hic in gl. & adde quod dicitur proxime in. v. fallentia. ¶ In text. ibi, factum negauerit. Pro hoc colligit. d. Abbas quod in facto non notorio negatio partis facit rem dubiam. Ad idem. l. iij. cum ibi allega. in. glo. j. C. quibus ad libe. procla. non licet. & c. venies & gl. & Imol. in. iij. colum. s. de renun. & glo. mag. in. c. j. de offi. dele. in. vj. & glo. iij. in. l. plures. C. de fide. instru. & non solum hoc est verum, qn quis vtitur verbo nego, sed etiam dicit dubito secundu Bal. in. l. iij. dicentem idem si dicitur, nõ credo. & allegant gl. in. c. cum ad sedem. de resitu. spo. & istud cõmune dictum. ¶ Fallit primõ, in negatione extrajudiciali, per qua non efficitur res dubia: secundum Bal. in. d. l. iij. ad fi. alleg. doct. & bene in. d. c. venerabili. de cens. & ibi vide do. Anto. post Innocen. in. vj. col. & hoc intelligit Bal. vt aliquis non teneatur dimittere vt iure suo, sed ne noua possessio detur, Bene facit res dubia per negationem extrajudicalem, secundum ipsum. ¶ Fallit secundõ, nisi iam esset aliquid probatum legitime: quia negatio non facit tunc rem dubiam: secundum Bald. in. c. ad nostram. ante fin. per illum text. s. de probat. ¶ Fallit tertio, negatio fit improbabilis, habens contra se presumptione iuris cõmunis: secundum Inno. in. c. ex parte el. j. circa med. glo. j. de verbo. sign. vbi dicit, qd si Episcop. petit a subdito rem sibi debitam de iure cõmuni, & subditus negat sibi debere: negatio nõ facit rem dubiam de iure cõmuni: quia habet presumptione contra se. & sequitur Archi. & etiã do. in. c. qn aut ij. q. j. & idẽ pulchrẽ Rota in nouis formis conclu. cccxxvij. incip. si contra petentẽ. allegando Cy. in. l. j. C. de procu. idem do. Anto. in. d. c. ex parte. el. j. in. iij. colu. & idem Ange. in. repe. l. tale pactu. s. qui prouocauit. ff. de pac. allegando bonam glo. in. l. si verõ s. qui rei. in. ver. dubijetur. ff. qui satis. cog. ¶ Fallit quartõ, nisi negatio faceret rem dubiam in præiudicium negantis: quia tunc non facit eam dubiam secundum do. Abb. in. c. j. s. de procura. per illu text. vbi negatio non facit dubium de mandato: quia hoc non noceret neganti, & admitteretur procur. cu cautione rati. iuxta. l. j. C. de procu. & idem fuit de mente Bal. in. d. l. j. in. iij. colu. vers. ij. qugro. dum refert Ia. de are. & idem do. Abb. in. c. corã. in. iij. col. s. de offi. delega. ¶ Fallit quintõ, nisi quis negaret notorium, secundum Innocen. in. c. tua. de coha. cle. pro quo est text. hic non solitus allegari secundum. d. Abb. hic: quia in prin. loquens in facto notorio nõ distinguit, an pars neget, vel cõfiteatur. & istum text. not. etiam do. Abb. in. d. c. tua. post prin. & in. c. si clericus laicum. in. iij. notabili. s. de foro. compe. vbi vide ad idem quod not. Bart.

post glo. in. l. post rem. ff. de transac. vbi dicit, quod si negatur aliquid, de quo apparet sententia, vel alijs notorium: non efficitur res dubia. Et hinc est, qd licet contra negantem producatu instrumentum, si tamen habet executione paratam, vt quia non est guaranteegiatum vel confessionatum, adhuc negatio facit rem dubia. sed secus, si ista concurrant secundu Bald. in. l. etiam. in. j. col. C. de execu. rei iudic. Et per hoc intellige, qd dixi post Bald. qd notoriu in contractibus eget declaratione, & non in delictis: vt in isto tex. quia etiam in contractibus si aliquid notorium negatur, res non efficitur dubia. Est tñ verum, quando requiritur aliqualis ordõ, vt per Inno. in. d. c. tua. & Pet. de Anch. consi. clxij. incip. visis dili genter omnibus. Et de materia late per domi. Anto. in repetitio. cap. vestra. de cohab. cle. ¶ Fallit vltimõ, nisi esset negotium simplex absq. probabili ratione, per id quod not. Ange. & Imol. in. l. j. in. prin. ff. si cui plus, qua per leg. Fal. vbi per illum text. in verific. iure. dicunt, qd sufficit quælibet dubitatio resultans ex assertione partis, ad hoc vt dicatur res esse dubia. Sed oportet, qd ex aliqua probabili rone aducta appareat esse dubia. facit quod not. Bald. in. l. ij. ad fin. C. de bo. poss. secundum tab. vbi dicit, quod probatio non concludens, non facit rem dubiam. Ad idem quod not. Bal. in. authen. ad hæc. in. iij. colum. ver. quæro nunquid ille. C. de vsur. vbi dicit, quod negatio non facit rem dubiam, si postea contrarium probatur. & quod negatio non habens causam probabilem, & verosimilem, non facit rem dubiam. ¶ In text. qui interse ruit, not. secundum do. Anto. & Imol. hic, quod videtur sufficere si testes reddant causam dicti sui per actum proximum scientiã: licet non per actum immediatum, & sic sufficit dicere, scio: quia interfui, licet non dicat, & vidi, vel intellexi. idem repetit. domi. Anto. & Imo. & d. Abb. in. c. peruenit. el. iij. eod. quia præsentẽ ali quo dicitur factum, quando est factum eo præsentẽ & intelligente. alijs non. l. coram. ff. de verbo. sign. & ibi allegant Bart. in. l. j. ff. de aut. tu. & quod not. Io. and. in. c. præsentium. de testi. in. vj. Nec ob. d. c. peruenit. ibi asstantibus & videntibus: quia non negat quod factum. Cardina. in. capitu. cum causam. verificulo secundõ declara s. titu. proximo & dicit domi. Cardina. hic, esse text. expressum in hoc capitu. pro dicto suo ibi. ¶ Vltimõ tangunt hic omnes, si occurrit calus in quo testis compelli non potest testificari, nisi in subsidium quis habet probare veritatem, aliter haberi posse vel non, & concludunt maximẽ domi. Anto. & Imo. quod onus probandi incumbit dicenti veritatem aliter haberi non posse, vel nõ & concludit maximẽ quia ipsi testes fundant suam executionem in iure cõi: ideo excipiens in incerto casu, habet exceptione probare, vt in simili per gl. in verbo. creatu. in. cle. fi. de rescrip. & pro sequere, vt hic per Imo. reprehendentem alios, qui in ista. q. sentit et priuilegiatos non posse compelli, nisi quando veritas & c. quod est contra dicta in capi. j. supra eod. per qua infert, quod non priuilegiatus volens probare veritatem aliter sciri posse, non auditur: quia si hoc etiam probat, non releuat ipsum. ¶ Et aduertet, quia videretur mirum, si priuilegiatus compellatur, ex quo per alios res sciri potest, & non videatur quis cogendus iurare, nisi in casu necessitatis. c. & si Christus infra de iureiur. responde, quod cum officium testis sit quasi publicum, vt dixi in rubr. non est locus executioni. Et satis dicitur necessarium vel vtile, ex quo per hoc euitatur circuitus, iuxta clemen. auditor. de rescrip. quia alijs alij testes possent se remittere ad primos, & esset protelatio iudicij sine causa, & testis contradicens testificari contradicit bene facere, meritõ non auditur. & abhorens iuramentum, dicitur superstitiosus, per gl. fin. eod. cæterum. Postremõ. not. bene glo. ij. hic, quod clerici sunt de priuilegiatis in materia testificandi, quod multum not. Imola. hic, & in capitulo dilectorum. in penultima columna infra eodem satis probatur in capitulo quãquam. allegato in gloss. & firmant gloss. Archidia. & Domi. in capitulo statuentium. ij. quæst. vij.

S V M M A R I V M.

- 1 Instrumenta continentur appellatione munimentorum.
2 Dilaciones ad probandum, non sunt arctande.
3 Testes an veniant appellatione munimentorum.

Peruenit.

CAP. VI.

Peruenit. Compelluntur testes etiã in cã criminali, quos accusat malitiosẽ ac cufatori subtrahit. h. d. secundu. d. Abb. ¶ In text. ibi: testes continentur. not. appellatione instru. etiam testes cõtineri. ad idẽ. l. j. ff. de fi. instru. & l. in exercendis. C. eo. qd procedit ex lata significatiõẽ. sed vbi materia esset stricta, secus. Et hinc est, qd si datur terminus ad producenda instru. nõ possunt produci testes: secundu Spec. in titu. de dila. s. videndũ ver itẽ not. qd cũ datur. & sequitur. d. Ant. & d. Abb. & Bald. in. d. l. j. & in. l. fi. ex falsis. in. ij. col. C. de transac. & in. l. j. in. vlti. col. C. de iur. cal. & Paul. de leaza. in. cõmento. c. eũ. dilectus. in. ij. col. j. de fi. instru. & facit ille tex. vbi post publicatione. produci possunt instrumenta, nõ testes. ¶ Sed istud intellige, qd talis terminus datur post publicatione. secus, si ante: per istu text. vbi ista equiparatur secundum Imo. hic, & Do. in. c. eos. in. prin. in. iij. col. de temp. ord. in. vj. & licet hoc senserint pradicti: tñ ista declaratio videtur vera. pro qua facit, qd scribit Bart. in. l. cui eorum. s. affinitatis. ff. de postu. vbi dicit, qd illud qd cõtinetur appellatione alicuius, dicitur esse de propria significatione vocabuli non autem ex interpreta, facit. l. rei appellatio. & l. rei appellatio. ff. de verbo. sig. Vnde cũ tex. sic dicat appellatione instrumentoru contineri testes nõ videtur esse differentia in verbis, si statuit terminus, præsertim tñ quã dilaciones ad probandũ nõ sint amarẽ interpretanda, iuxta. l. qm C. de hæreti. Bene facit qd not. Bar. in. l. admonendi. in. fin. ff. de iureiur. vbi dicit, qd ille text. loquẽs de instrumentis, habet locum in testibus: cũ appellatione instru. cõtineantur testes, dummodo prius non fuerint eorum dicta publicata. & sequitur ibi late Ro. in. vltima char. respondendo motiuis do. Ant. qui tenet publicatione eo casu non obstat in. c. h. j. de iureiurand. Vbi autem esse in materia statutoru, appellatione instrumentorum nõ venient testes in materia restringibili, attento maximẽ cõmuni vsu loquendi: vt eleganter per Imol. in rubr. de fide instru. & ibi dicitur. Et idem vbi materia subiecta aliud suaderet. Exemplum in eo, quod colligit do. Anto. in. c. cum contingit. super glo. in verbo. iudice. titu. proxi. domi dicitur, quod criminalis examinatio falsi instrumenti potest alteri committi, & tamen secus est in examinatione testis in causa criminali. vt in aut. apud elequentissimum. C. de fi. instru. quia cessat ratio cognoscendi qualitate sermonis ex vultu. ¶ An autem appellatione munimentoru, veniunt testes, vide gl. quod sic in. c. coram. in verb. munimenta. s. de resti. in. integ. & eam not. do. in. c. presentium. s. testes. in. ij. colum. de testib. in. vj. & est glo. in. c. quãuis in verbo munimentis. de ele. co. lib. & in. c. cupientes. s. j. in. eo. ver. eo. tit. & lib. & in. c. cordi. in. eo. verbo, de appella. co. lib. ¶ Quod limita primõ, nisi fieret mentio de munimentis publicis: quia non veniunt testes. l. census. ff. de probatio. & in. l. iij. s. eiusdem quo q. ff. de testi. & iij. q. iij. s. si testis. in. verbo sãpe. ¶ Secundõ limita, nisi quis citaretur ad locum maximẽ remotum: & compareat cum munimentis: quia si testes non sunt examinati, non tenetur eos secum ducere: secundu glo. in. d. c. cupientes. s. si verõ. in. ver. alibi, quæ facit sing. d. & sequitur do. Ant. in. c. dilectus. in. j. colum. s. de procurato. & in. c. in pertractandis. in. ij. colum. s. de intra calum. Sed bene tenetur portare attestations, secundu do. in. d. s. si verõ. ad fi. propter glo. in. d. corã. ¶ In text. ibi. iniquam ostendit. Ex hoc dicebat fortius quidam antiqui, quod si quis haberet alium testem per se ultra subtractum, obtineret propter fictam depositionem subtracti. argumen. leg. si de possessione. C. de probatio. Sed hoc reprobat hic Ioan. Andr. quem alij sequuntur: quia nõ dicitur, quod testis subtractus fingatur deposuisse contra subtractentem, sed quod cogitur detegere fraudem. vnde tunc poterit sibi deferri iuramentum, si habet vnũ testem pro se, iuxta. c. h. j. de iureiur. secundum ipsos. quibus adde gloss. in. ver. compellas. in. c. cum causam. s. tit. j. quæ dicit, qd imõ talis testis habetur pro producto quod est fortẽ verũ, per ea, que dixi & per. d. l. si de possessione. Dicit etiam pradicti, qd talis non perdit causam, si de iustitia sua aliter doceat, licet sit presumpcio contra eum. & est gloss. in. l. prouidendum. C. de postu. vt hic per ipsos. quibus adde Innoc. cõtrarium tenentem in. c. intimauit. in.

fi. s. titu. j. & ibi dixi sequendo istos, & ibi dictis adde omnino do. Abb. cum causam. in. antepe. col. eo. ti. & adde Bal. hic, dicentem quod qui per vim occultat testem in domo, vt non testificet, puniit pœna arbitraria, tanq. contemptor prætoris. ar. huius text. ibi experiri debet & c. nec incidit in pœna falsi: quia nõ reperit lege cautum, secundum ipsum. Adde etiam quod nõ. d. Abb. in. c. accepimus. j. ti. pxi. & quod ibi dicitur. ¶ In gl. ibi: super principali debent compelli. istam lecturam sequitur Inno. s. proxi. & do. Abb. clarius cæteris hic, maximẽ per. c. s. proxi. vbi compelluntur in criminali, quando timore partis aduersẽ subtrahunt: ergo fortius, si aduersarij malitia.

CAP. VII.

Peruenit. Si res aliter pbari non posset, etiã in causa criminali compellendi sunt testes. h. d. secundum. d. Abb. & bene istu text. in verb. videntibus. inferunt hic do. Anto. Imo. & do. Abb. ad id, quod dixi in. c. super eo. super verb. fuerint. ¶ In gloss. fina. in. fin. putat hic do. Ab. & bene, quod iste text. loquitur, quando agitur criminaliter, & alię probationes de sunt: tunc enim ne crimina remaneant impunita compelluntur testes. & pro hoc confidero istum text. ibi si aliter & c. quod non consideratur in causa ciuili, vt dixi in. d. c. super eo. ¶ Et in quantum Innocen. & alij respondentes incongruitati, de qua in glo. dicunt, quod iniuria clericis appellatur res ecclesiastica, quia intelligitur facta ordini clericali, colligit hic Bal. & sequitur do. Car. eo nõ allegato, qd profectio iniurię clericorum appellatur res ecclesiastica. & alleg. Bar. in. l. j. s. quæ onerandã. ff. quarum re. act. non datur. & ita do. Cardi. verbum res generale comprehendens ius agendi: quia eccle. competit actio ratione personę laicę. vt in s. ex his. xj. q. j. & in. c. super quibusdam. j. de verb. sig. & per glo. in. c. iij. de pe. & de hoc verbo res, vide etiam per do. Abb. in. c. nulli. in. ij. colum. de rebus eccle. non alienand. & in. c. ij. in. notabilibus. j. de religio. do. per Bar. in. l. quibus. la. ij. s. ar. ff. de auro & arg. leg. per Barto. & Bald. in. l. prima. ff. de sta. homi. per do. fio. in. l. si legatus. s. si quis bona. ad Treb. per Bald. & Ange. in. l. si const. s. ff. sol. matrimonio per Barto. in. l. fina. ff. de vsufr. leg. & per Bald. in. ru. bri. C. de ver. sig. super. c. ceterum nihil est addendum. ideo sequitur. c. præterea.

S V M M A R I V M.

- 1 Capitulum an possit cognoscere de causa matrimoniali: numero. 2. 3.
2 Testis an possit corrigere errorem suum.
3 Officialis qui semel denunciavit, an compellatur coram alio iudice deponere, vel iurare?
4 Aclius si fiat cum inhabili, per eum qui potuit dispensare, an videatur cum ipso dispensatum: nu. 7. 8.
5 Princeps quando promotet scienter inhabilem, quid requiritur.
6 Incontinenti hoc verbum quot modis sumatur. 11.
7 Testis quando dictum suum corrigit incontinenti, non statim correctioni simpliciter, sed iudex debet attendere modum correctionis. post numero. 11. vers. Et subdit.

CAP. VII.

Raterea. Testis synodalis qui coram ordinarario super matrimonio deponit, non compellitur iurare super eo coram delegato. hoc primõ, & propter superuenientem infamiam a testimonio quis repellitur. hoc secundõ, potest testis si errauit, incontinenti non ex intervallo dictum suu corrigere. h. d. & materia expeditur cum gloss. ¶ In text. ibi, vel tuo capitulo. not. quod capitulum potest cognoscere de causa matrimoniali, sed intelligunt hic do. si sedes episcopalis vacat vel ea non vacante, si fortẽ hoc habet consuetudo. alijs cognitio pertinet ad Episcopum, vt est tex. in. c. accidentibus. j. de excef. Pre la. & no. Spe. in. ti. de rescrip. presentatione. s. ratione autem formæ. ver. nunc ad instructionem. & Archid. & Io. an. & Do. in. c. statutum. s. cũ verõ. de rescrip. in. vj. & do. Ab. & Imo. in. c. causam matrimonij. s. de offi. dele. Et secũdũ huc intellectum doctõrũ istud fallit primõ, nisi vacaret sedes. & idem tenent do. Anto. & Imo. in. c. Albericus. per illu text. s. tit. pxi. ¶ Tercõ fallit, nisi hoc habeat inferior ab Epõ ex consuetudine præscripta, secundu istos.

& d. Abb. in d. c. causam. & gl. j. in c. literis. §. de restitu. spol. & ibi per do. Abb. in. iij. col. u. post. d. Ant. contra Hosti. ibi facit. c. auditis. §. de praescript. & qd ibi not. qd late not. d. Ant. in. c. cu contingat. in. viij. col. §. de foro. c. o. p. et.
¶ Tertio fallit, nisi Papa alijs committat, pro ut facit in. c. veniens. de eo, qui duxit in matr. & in. c. proposuisti. §. de prob. & in. c. ij. de co sang. & affi. & in. c. ex tenore. §. tit. j. & in. c. ex literis. §. de resti. in integ. licet hodie stylus curia aliter se habeat, secundum Archid. in. d. §. cu verdo. ¶ Quarto fallit, nisi Epi. tale causam alteri delegaret, secundum do. Abb. in. d. c. ex literis. in. ij. no. per illu text. ¶ In tex. ibi, studioso. not. qd illud dicitur fieri studioso, qd sit ex certa scientia, & deliberate. & istud facit ad statuta, secundum Bal. hic dicente qd si statutum punnit studioso faciente falsam scripturam, intelligitur per certam scientiam, non per errorem facti. & dicit esse bona glo. in. l. j. in fi. ff. de abi geis. & in. l. illud. ff. de libe. cau. & hoc verbo videtur etiam text. c. qualiter. §. de pacis. ¶ In tex. ibi, in continenti correxerunt. no. testem no posse corrigere dictu suum ex intervallo. & de hoc faciunt festu Bald. & do. Abb. hic pot aut ineontinenti, vt in eo. tex. per quem infer tur, qd vbi pars reuocat cofessionem suam incotinenti, non cogitur docere de errore, attento qd facilius pars reuocat cofessionem quam testis dictu per. d. c. si de confes. vbi ex interua lo cofessio reuocatur docto de errore. fecus, in dicto testis vt hic. & ita per istu text. tenet glo. in verbo, iusta causa. in fi. in. c. si. de iureiu ran. in. vj. & ibi Do. post alios in. v. col. & do. Abb. hic, & in. c. cu causam. in. ij. col. vbi hoc sentit glo. vj. de appel. & do. Abb. in. d. c. si. in vlt. col. §. de confes. & Host. Io. an. & do. Ant. in. c. ex literis. §. de diuor. & Ro. conf. c. cccxxij incip. vt consultatio. & in. l. si vero. §. de vi ro. in xxxj. fallentia. ff. sol. mat. & in. l. j. §. si quis simpliciter in. v. col. ff. de verb. ob. & do. Ab. in. c. scriptum. in. v. col. §. de elec. & Bal. in. c. j. §. de iud. & idem de cofessione procuratoris probat gl. j. in. d. c. scriptum. qua facit ibi singul. d. Abb. debet tamen iudex attendere modu, per quem pars errorem corrigat: secundum Innoc. hic que valde not. do. Abb. ¶ In glo. in verb. aliter. in fi. declarat ista gl. cu duabus seq. vt hic elegantius ceteris, per do. Abb. cōcludentē, qd officialis qui semel denunciavit, no cōpellitur corā alio iudice nec deponere, nec iurare, sed vbi alia probationes defecerēt non solū compellitur deponere, vt dicit gl. Inn. & cōiter alij: sed etia iurare: quia licet semel testis deposuerit iuratus: tñ iterū super eod. examinatus ab alio debet iurare, vt dixi in. c. fraternitatis. in. iij. notabili. & in capi, per tuas. in fi. in. c. presentia. §. titu. j. post alios doct. neq. sufficit in istis officialibus iuramē tum à prin. officij praestitu, per tex. in. §. in his in aut. de si. instru. vbi dicitur, qd si dubitatur an instrumentū in iudicio productum fuerit confectū per tabellionem asertu debet ille ta bellio suo iuramen. recognoscere suū instru mentum, si sic no sufficit primū iuramentū. & per illu text. que not. hic do. Ab. dubito de eo, quod signanter dixit Bal. hic qui propter opinio. glo. hic & sequacium dixit, quod no tarius qui iurat in principio sui officij scribe

¶ Distinguat. A. d. de qd placet di. ista videlicet qd aut lo quimur in pa. vel imperatore, & tūc eo ipso, qd scietur in habili conferre di gnitatem intelligi tur eū habitare. Et ista dist. tenuit Bal. in. l. Barbarius §. sua repetitioe. ff. de offic. prae. in. xj. col. & Bar. in. l. §. C. si seru. vel lib. lib. xx. an. l. l. quida cōsulebat. ff. de re iud. Lu. Ro. in con si. suo. cccxvj. incip. gesticio dñi capira nei. Adde gl. in. c. statutū. in verb. ca nomi, de res. in vj. & glo. in. c. a nobis de c.

re instrumenta vera, non falsa, si producatur in testem super suo instrumento verificando, non cogitur iterum iurare allegat. l. si quis decurio. C. de fal. qua. l. probat per notarium probari verita tem instrumenti, sed qd non teneatur iurare, subdit etiam Bal. hic quod omnes quibus committitur scripturae faciendae, debent iurare suum officium legaliter exercere. & dicit esse glo. solemnem in. l. quaedam. §. nūmularios. ff. de eden. & facit. c. ad audientiam, de praeser. & si diceretur quod depositio facta per talem synoda, testem, coram Episcopo, deberet probare super eo coram alio iudice per cap. causam. el. j. cum materia. §. titulo. j. vbi acta decisoria prout attestaciones faciunt coram alio iudice. respondet hic dupliciter Imol. Primò, qd in prima deponitione non de posuerunt, vt testes, sed vt denunciatores vt hic per Imol. vnde non iurat parte praesente, iuxta ca. ij. §. titu. j. facit quod notat In noc. in capit. bona. el. j. §. de elec. & Bart. in. l. fin. de quaestio. Inno retuli in dicto cap. causam in princip. j. fallentia. ¶ Secundò re spondet, secundum Goffred. hic, quod si ex deponitione facta coram ordinario sufficienter instruitur causa coram delegato, non debent amplius isti cogi deponere: quia esset superfluitas, contra capit. ij. & capit. ad nostram. §. titu. ij. & licet do. Cardi. hoc sequatur expresse hoc dictum Goffr. tamen Imol. dicit primam solu tionem meliorem & illam sequor. & idem tenet domi. Abba. hic in notabilibus. dum dicit, quod ad denunciationem istorum non fertur sententia: per istum text. & scias, qd Imol. & communiter alij tenent opi. gloss. quod non cogatur iterum iurare, si semel iurasset in specie super denunciatione facta occasione officij. & for tē istud procedere posset, ne tertio iurent: ex quo vltra generale iuramentum adhuc iurauerunt coram ordinario. & vt late deducit hic Imol. licet tex. dicat eos deposuisse: non dicit, quod tunc iurauerint. & ideò si etiam iurassent, resultaret ex eo, quod dixit no tabilis limitatio ad illud, qd testis secundò iuret in alio iudicio, vt non procedat tertia vice, quando scilicet super eodem bis iurasset: & esset valde pulchrum. tamen doctores hoc non tangunt. Ideò non firmo: quia videtur eadem ratio in omni alio iudicio: per. l. ij. ff. iudicatum solui. cum alijs de quibus in dicto capit. praesentata. ¶ In glo. in ver. à prohibendo. in fi. quare autem isti repellantur propter infamiam sequentem, & non propter praecedentem? respondet hic in effectu Innoc. quia superior eum promouendò videtur ab infamia tacite dispensasse. & sequunt hic. d. Anton. Imol. & do. Abb. ponderans ex hoc dicto, quod superior assumendo aliquem inhabilem ad aliquod officium, videtur eum dispensare. ad idem sentit Innocen. in ca. diuersis. §. de clericis. coniuga: vt hic per ipsum. Sed aduerte: quia super infamia non dispensat inferior à principe, vt per Innocen. & alios in capitulo cum te infra de re iudic. vnde oportet dicere secundum dominū Cardinalem hic, vltra alios, quod in testibus synodalibus assump tio in officio, facit eos non posse excludi propter infamiam praecedentem. & tunc operatur hoc auctoritas istius iuris. quod not. secundum eum: sed ista sua consideratio potest habere locum in infamia incurra propter crimen: in quo Episcopus potest dispensare, aliàs non: quia qui potest dispensare, potest infamiam tollere. secundum glo. penultimā in capit. ij. qu. xv. quaestione. viij. & declarat pulchrè Do. in. §. hinc colligitur. in vltima columna. ij. quaestione prima. quae autem sint illa crimina: dicit ab adulterio in fra vt per dominum Abb. diffusè in capitu. at si clericus. §. de adul terijs. in tertia columna supra de iudic. ¶ Et ideò considerando solutionem Innocentij inferatur ad id quod not. domi. Abba. hic. Sed intellige secundum Hostien. procedere dictum Imol. in infame notorio, vel saltem famosò: quia promotio facta de ipso habet vim dispensationis. Secus, in occulto: quia tunc videtur impu tandum testi, qui hoc tacuit. argumē. notatorum in capitu. expo suisti. §. de corp. vitia. & in. c. cum non ignores. §. de praeben. & hoc multum not. do. Abb. hic & re vera est materia longa, vtrum su perior promouendo inhabilem, simpliciter videatur eum dispen sare. sed in effectu transeo cū his, quae scribit. d. Abb. in. c. fraterni tatis. in. ij. col. §. de schismaticis. & hic valet, ¶ quod distinguat. a inter principem & inferiorē. Nam si princeps promouet notorie inhabilem, videtur tacite dispensare per. l. quidam cōsulebat. ff. de re iudic. & in. l. idem Vlpianus. ff. de excu. tut. nec requiritur causa cognitio,

cognitio, cum in eo sufficiat sola voluntas, vt no. Inno. in. c. cum ad monasterium. post me. §. de statu. mo. ignorans aut inhabilitate no videf dispēfare. hoc est dictū post Host. & no. gl. i. ver. literarū in. c. statutum. in prin. de rescrip. in. vj. & sic intellige. c. si eo tēpo re. eo. tit. & li. ¶ In inferiore autē à principe, oportet quod praecedat causa cognitio: aliàs iste actus tacitus non debet plus operari, quā expressus, etiam in inferiore dispēante regitur cā: secū dum Inn. in. d. c. cum ad monasterium. & glo. j. in fi. in. c. si qui sine examinatione. lxxx. distin. & ita tenes. Et quod dictum est de prin cipe, posset extensè confirmari ex diuersis dictis docto. sed per te videbis, quod not. Bal. in. l. bonoru. la. ij. post prin. C. qui admit ri. & in. l. eam, quam. in. xij. col. ver. §. decimò quaro. C. de fideicō. & in. c. j. per quos fiat inuestitura. in. l. imperialis. §. si miles. post Bart. ibi. C. de nupt. & in. l. rescripta. in. iij. eo. C. de preci. Imper. offe. & in. l. Barbarius. in. vj. col. ff. de offic. prae. vbi respondet ad illum text. & secundū praedicta reducas in simul, quae habentur per glo. in verbo, concubinas. in capi. qui in aliquo. l. distinctione per gl. in. c. veniens. de si. pref. & ibi late per. d. Anto. in. col. ij. col. post Inno. per Ange. & Imo. late in. d. l. quidam per Do. post glo. in. c. j. in vltima co. de eta. & qualitate. in. vj. & in summa. xliij. di. & per glo. & Barto. in. vniuersis. C. de preci. Impe. offer. per glo. in. c. l. iteras. §. de concef. praebende. per Ana. late in. c. fraternitati praallegato. per glo. in. c. si seruus. el. primo. liij. distin. & om nino per Calde. in. ti. de rescrip. consilio. viij. quod incipit, an exi tens. & in titulo de regularibus. conf. xxij. qd incipit, Papa refert uat. & Do. in. c. i. eo tempore. in. j. col. & Rotam in antiquis. con clu. xxxv. incipi. item not. qd Episcop. Et no omitto tria in propo sito. Primò, qd actus principalis, qui est in pati, no inducit dispen sationem, sed solus actus, qui est in agere. ita dicit. d. Ant. in. d. c. veniens. in. ij. col. per id, quod not. Inno. ibi. & in. c. olim. el. j. §. de restitutione. spoliat. vbi ita limitat capitulū gratum cū simi. §. de offic. deleat. & hoc dicit ibi do. Anto. esse bene menti tenendū: qd tamen declarat secundum not. per do. Abba. in. c. cum iam dudū. in. fin. de praeben. & d. Ant. in. c. quia circa de confan. & affi. cum concord. ¶ Secūdo dic. qd solus actus promotionis inducit dispē sationem, aliàs aut non consuetus fieri cum inhabili, non inducit dispensationem, vel habilitationem, & in cle. si summus. & ibi gl. in verbo, approbare. de sent. excom. facit text. in. l. libertus aduer sus. ff. de ius vocā. per quem dicit ibi Ange. qd princeps dando iudicem delegatum supplicanti, non facit eum habilem ad agendū, si aliàs est inhabilis. ¶ Tertio scias, qd ad hoc vt princeps dicatur promouere, scienter inhabilem, oportet qd certa scietia appareat: aliàs non praesumitur: licet apparere pot, etiam si hoc verbum ex certa scientia, no apponatur: vt per Rotā. conclu. cccxxxij. incip. licet Romana curia in formis. de quo per Bald. in capitu. primo in. ij. co. per quos fiat inuesti. & in. l. si. in. j. co. C. sen. re. cin. non pos se. & in. l. eos. in princ. C. de app. & glo. in verb. literarū. in. c. statu tum. in princ. de rescrip. in. vj. & ibi per do. & per glo. in cle. ij. de rescrip. cum concor. de quibus aliàs dicitur: quia multi tenent ali ter, sed hoc cōius. & praedicta habeas in promptu. ¶ Et ex eo, qd dicit Host. imputari testi, qui inhabilitate tacet, colligit hic do. Abb. qd imputandum est ei, qui assumitur ad officium publicum si non detegit inhabilitatem. & dicit se reperisse Bart. idem tenen tem in. l. ij. C. si seruus velliber ad decurio. aspirauerit. lib. x. & ibi dicit, qd ex hoc puniri potest per illum tex. & hoc dictum Bart. se quitur etiam do. Abb. in. c. h. j. de de coniug. seruo. & in. c. sciscita tus. in pe. col. de rescrip. & in. c. consulti. in pe. col. de procur. & ad de tex. glo. & Bart. in. l. generali. C. de tabil. lib. x. vbi habetur, qd si notarius patitur se rogari de aliquo instrumento, & ipse sciat se habere aliquam qualitatē vel defectum, propter quem instru menta ab eo confecta non valēt, tenetur parti ad interesse, quod dicit Bart. esse valde notandum. & adde Bald. in leg. Casius. ff. de sena. vbi dicit, qd infamis repellitur ab omni officio publico, & ab omni dignitate ecclesiastica. & subdit, quod si indignus pati tur se eligi consentiendo electioni, punitur: per textū quem dicit non esse alibi in leg. qui cum §. infulam. ff. de re mili. vbi dicit esse poenam capitis bannito acceptanti officium auctoritate & vti litate publicum. Vbi autem superior scit de inhabilitate, ipse ele ctus non punitur: vt hic per Hostien. sem. cuius dictum adde nota

tis per Ana. qui secundum praedicta consu luit in capitulo quamperniciosum. in vltima col. vsur. ¶ Et aduerte, qd licet Host. sentiat, qd vbi infamia est occulta, isti no pnt fungi offi cio, tñ qd no dispēfati super ea. tñ Imol. hic te net cōtrariū per illu tex. simpliciter loquētē, licet fateat qd in eo remouendo rōne praecedē tis infamie erit differentia, an fuerit publice, an occulte infamis, per praedicta, & in praedi ctis. Et cōsidera, qd opi. d. Car. hic, de qua. §. est valde tuta, propter nota. in. d. c. cū te. ¶ In glo. fi. in fi. quot modis sumat istud incōtinē ti, & de plurimis similibus dictationibus, vide licet mox, statim, illico, qd primū & c. vide co piofissimè per Ro. in. l. j. §. ff. de verbo. obli. sumit aut in pposito arbitrariē, secundū Hof. & cōiter alios hic. & Archid. in. §. quia verò. xxxv. q. viij. & facit gl. in. c. an sit. §. de app. cōi ter tñ seruat secundū Imol. hic, ¶ qd ante, qd tes tis alloquat partē, dicit incōtinēti. & gl. in. §. qa verò. in authē. de testi. & Bart. in. l. eos. ff. de fal. & idē Ro. in. d. §. j. Si autē testis corrigat se intervallo, no valet correctio, ppter timo rē subornationis, & stabitur primo dicto, se cundū oēs hic. & Rotam deci. cccxij. incip. si testis in formis. & Bal. in. l. ij. post prin. C. de adulte. & tunc per istud scdm dictū debilitat primū In. & Io. an. hic, qd vltimū multū no. Imo. hic. Pro quouide, qd singulariter scribit do. Card. in. c. veniens. el. ij. in pe. col. §. titu. j. vbi dicit, qd ad dictū talis testis corrigentis se ex intervallo, no posset deferri iuramentum parti: quia non est omni exceptione maior. & allegat dictū Inno. & hoc bn not. ad. c. sim. §. de iureiu. Et subdit Inn. hic, qd etiā qd testis corrigat ineontinenti, non statim correctio ni simpliciter: sed debet iudex attēdere mo dū correctiois, per text. in. c. cum dilecti. de accu. & istis adde Inno. in. d. c. cum dilecti. in verb. ad inq. vbi dicit, qd post qd testis allo cutus est partes, no pot dictū suū mutare, sed prius pot: quia no praesumit subornatio, sed recordatio veritatis, secundum ipsum. quāam literā sequitur Bal. in. l. presbyteri. la. j. in. iij. no. C. de epif. & cle. Et qd etiā si iudex vellet, non posset testis se corrigere, qn est allocu tus partem: secundum Bald. in. c. publicata. in iij. col. de elec. & in aut. ac qui semel. in. iij. co. ver. sequitur nunc videre. C. de proba. vbi in materia vide quēdā alia & aliquid etiam per Bald. in. l. quicquid astringendū. ff. de verbo. obl. ¶ si autem testis ante testificatum allocu tus sit partem an ex hoc diminuatur eius fi des, vide per do. Ant. in. c. cum causam. in. iij. col. §. ti. j. & glo. fi. in fin. d. aut. at qui semel. & Spec. in titul. de teste §. j. ver. item opponitur testi qd a quocunq. recipiat. & dicit Goffr. in suis libellis in ti. de sena. cōsulto Liboniano, qd si testis fuit instruē a parte, vt verū dicat, no dicit subornatus. de quo dicto facit festū Bal. in. l. iij. in pri. ff. de testi. & in. l. fi. §. e. ti. & in. l. fi. in vlt. col. C. si ex falsis instru. & c. licet cām. in. xj. co. de pba. & in. l. data opa. in xvij. co. ver. qd si pb. C. qaccusare & dicit. d. Ant. in. c. vestra. i. pe. de coha. qd testis dicit subor nat. si pars primò docuit eū dicere, qd sit no toriū. qd aut dicit hic testē ex iteruallo posse se corrigere, itelligit qn tractat de correctio ne, & scdm dictū suū, se no cōpatia cū priō:

¶ Quando testis corrigat ineontinē ti, no statim correctio ni simpliciter. adde Bar. idem tenentem in. l. eos. ff. de fal. in. j. col. u. in vlt. item oppo. vbi expresse dicit qd testis pot corri gere dictum suum ineontinenti, si iu stam causam erro ris & correctionis alleget. qd hoc iu dici videatur. qd no, quia se prius in practica.

ve late per Imol. & Ro. in l. qui bona si quis stipulat. ff. de da. in fec. per id, qd no. ibi la. de are. Bar. Ang. dicentes, quod si testis in interrogatus de loco, & ipse dicit se no. recordari, & iterum alio tempo...

SVMMARIVM.

- 1 Testes nominare debet is, qui petit eos compelli ad testimo. ferendum.
2 Mediatore & proxeneta an & quando copellantur ferre testimonium?
3 Testes an possint compelli deponere in causa criminali?
4 Testis si inductus pretio se subtrahit a testificando, iudex potest contra procedere tanquam falsarium.
5 Testis qui non est examinatus, licet latitet, ut veritas non inveniatur, non est falsarius, sed dolosus.

CAP.

VIII.

Inductorum In criminalibus testes non copellantur. h. d. secundum comu... ne allegatione. In tex. ibi, nominati. not. secundum Bal. hic, qd ille qui petit copelli testes, primo debet nominare ipsos. & est ratio: quia no. debent copelli, nisi monitione premissa. & si moniti no. se excusant, tunc est presumpta malitia secundum glo. hic, & c. peruenit. el. j. s. eo. quod tunc procedit in civili, ut fuit dictum in ca. j. s. eo. & dicit Bal. hic qd habens iustam excusationem si no. coparet, cu ea possit allegare, contumax est. allegat l. ciues. & l. h. qui ad ciuilia. C. de app. In gl. mag. ibi, ex mediatoribus. & sic vult glo. qd mediatores seu proxeneta non copellantur ferre testimonium, nisi ambae partis consentiat & sic de consensu vtriusq. partis possunt compelli. & multo fortius poterunt tunc testificari. si aut altera pars contradicat, tunc clarum est, quod non copellitur proxeneta testificari, sed an tunc possit testificari, glo. tenuit, quod sic in s. qm. in authen. de testi. con-

trarium voluit glo. in s. in bis. ver. quod si neq. in authenti. de fi. instrumen. & in cotrarium videtur esse tex. cu glo. penult. in. c. j. de testib. in. vj. vbi videtur speciale, qd in casu illo admittatur proxeneta inuita altera parte. Et pro hoc facit, vt tetigit hic Ioan. an. ratio glo. in. d. s. qm. in volente sponte testificari parte inuita, habet locum hic. nam secundum glo. ibi non copellitur altera parte inuita: quia presumitur, qd habeat affectionem ad actum, vt ille sortitur effectum, vt habeat salarium. Si qd percipit vel ne aliis impugnetur seu imputetur ei: quia minus cautus se habuerit, quare ro. etiam videtur militare, vt sicut no. copellitur rone dicta affectionis: ita nec volens testificari admittitur parte inuita: secundum Imo. hic, Cui adde quae allegauit in. c. cu a nobis. in fi. s. tit. j. In ea glo. in fi. multa scribuntur hic vltra glo. in questione ista. an in ca. criminali possit testis compelli. de quibus dic. vt per omnes hic. & presertim Inno. & do. Abb. & quamuis do. Abb. tenuit in effectu, qd sic qd veritas aliter sciri no. potest: tunc doctrina Bald. hic videtur elegantior. Nam post multa dicit pro vera conclusionem tenendum, quod sit arbitrarium, an testes in criminali copellantur, an non. na si testis imminet magnu periculum, non debet eum cogere. Si enim no. tenetur testificari in prauidicium cotiunctorum. in l. iuliana. ff. de testib. multo minus in prauidicium sui ipsius. fuit enim motu proprio hie secundum eu ex quadra equitate canonica: quia ex testimonio capitali cotrahitur capitalis inimicia. c. cu. p. j. de accu. qua inimicitia vnusquisq. sapiens euitat, nec debet se exponere periculo pro ca aliena. l. si qn. C. de testib. l. fed. & si quis ex signatoribus ff. que ad. testa. aperi. quia ordinata charitas incipit a seipso. l. praes. C. de seruitu. Si autem non imminet magnu periculum, tunc debet copelli propter fauorem reip. ne delicta remaneant impunita, per rones, quas etia adducit do. Abba. Et de materia vide do. post Archi. in. c. vt officium. s. verum. de here. in. vj. vbi dicitur, quod in causa herefis possunt testes compelli. Et ad istud qd dicit Bald. de periculo, forte obuiari possit ex ijs, que not. do. post Ho. in. c. j. de homi. in. vj. videlicet, quod testes non publicentur, & hoc remedio tolleretur distinctio Bal. quia imo semper esset locus copulsioni. de quo dixi. c. ij. in. vj. limitatione. s. titulo. j. Et de materia vide etiam Domi. in. c. j. in. prin. in. ij. col. de sen. excommu. in. vj. & Archi. & Dom. in. c. statuendum. ij. qo. vj. Innoc. in. c. super his. s. eodem. vbi dicit, quod quando delictum fuit commissum pendente lite, ne illudatur iurisdictioni iudicum, testes compellantur in criminali. quod dicit ibi domi. Card. esse valde notandum ad limitationem opinionis, quae habet testes in criminali non esse copellendos. & ex ijs, que dixi. s. in dicto ca. ij. no. affirmo illud remedium, de quo dixi. s. propter text. in. c. fi. de here. in. vj. per quem probatur a speciali, qd in alijs causis criminalibus no. debent occultari dicta testimia, vel nomina: quia nimium tolleretur defension rei: & ideo sequor simpliciter doctrinam Bald. Postremo, in materia istius titulo no. quaedam vltra scribentes hic, & primo, qd licet testis no. compellatur testificari: tunc potest inuitis compelli, vt in testis actui, tanquam testis, vt probatur in. l. qui testa. in. fi. de testa. not. gloss. ij. in. c. sacris. qd metus cau. & do. Abb. post alios in. c. ij. ver. octauus casus eo. titu. Adde etiam, quod licet testis possit compelli, vt testificetur, tunc non potest copelli, vt sic testificetur. vnde licitum est fieri vim personae: sed non dicto. ita dicit Bald. in l. si qn. in. ij. col. C. de testi. Adde etiam, quod qn testificatur per sonae priuilegiatae, non est necessarium, quod scribatur in actis, qd depulerunt sponte: quia non praesumitur coactio. vbi quis cogendus no. est: imo praesumitur sponte fieri: secundum Bal. in authen. praesbyteros. C. de Episc. & cle. contra Bar. ibi, & de istis personis priuilegiatis dicit hic Imo. aduertentes, qd nunquam compelluntur, nisi in subsidium, vt hic saepe per eum. vnde tolli possent vna ex rationibus Bal. de quibus s. cum in subsidium cesset priuilegium. & subdit. hic Imol. quod curia Romana indifferenter non cogit testes vbi agitur de crimine, qualitercunq. de illo agitur: vnde nec in re scripto tunc apponit clausulam de testibus copellendis. & allegat Goffr. & Hosti. in summa huius tit. & addit Goff. secundum eu qd licet non apponatur dicta clausula, iudex procedere poterit secundum dispositionem iuris ad compulsionem testimonium. quod dicit Imo. menti tenendum. Adde etiam, quod si testis pretio inductus trahit se a testificando: potest iudex contra eum procedere, tanquam falsarium: & sic timens testificabitur. ita docet Bar. in. l. j. in. prin. ff. de falsis: de qua doctrina vide etiam per do. Maria. in. repe. c. qualiter. q. xj. ar. cvj. de accusa. & Flori. in. l. j. ff. de testi. & vbi non esset corruptus, cessat istud remedium: quia aliter no. punitur de falso ante assumptum officium testificandi, vt no. Inno. in. c. j. de cri. sed erit tunc illud remedium: vt puniatur crimine stellationatus, vel civiliter parti ad interesse, actione de dolo: secundum Bar. in. l. presbyteri. in. vlti. colum. ver. deinde hic videtur. C. de episc. & cle. Et hinc est, quod no. Spec. in. ti. de teste. s. sequitur. in. fi. & do. Anto. in. c. cu causam. in. vj. colu. s. eo. & Bald. in. d. l. presbyteri. in. fi. vbi dicitur, quod testis qui non vult iurare, tenetur parti ad interesse. imo dicit Bald. in. d. l. presbyteri. qd testis tenetur parti nedum ratione falsitatis commissae, sed etiam ratione erroris, qui est lata culpa in teste: secundum eum, dicentem secus de obliuione. sed hec tepera ex notatis per Bea. Tho. ij. q. lxx. articu. vlt. vbi dicit, qd testis illud de quo dubi? est, sub dubio debet proferre. illud verò de quo certus est, debet pro certo asserere. Si aut esse quis cu debita solitudine recogitasset existimet se certu esse de eo, quod falsum est, non peccat mortaliter hoc asserens: licet sit in falsum: quia no. dicit falsum testimonium per se & ex intentione, sed per accidens contra id, quod intendit secundum ipsum dictu ergo Bald. potest intelligi, quando testis cu debita solitudine non recogitasset. Adde etiam in materia, quod si de voluntate partiu agitur processus diebus feriatis, ob messes vel vindemias, non possunt his diebus testes compelli: secundum gl. in. l. omnes dies. C. de fer. & eam no. Bal. ibi. Vltimo vide Bal. in. l. data opera. in. x. colum. C. qui accu. vbi multa dicit, sed inter alia, qd testis qui non est examinatus, licet latitet vt veritas no. inueniatur: no. est falsarius, sed dolosus: & sic no. tenetur lege cornelia sed crimine stellationatus. testes enim no. puniuntur de falso antequam dicant testimonium: vt est gl. secundum eum in. c. notificamus. xxv. q. vj. qua etiam allega. Bal. in. c. fi. quis. s. tit. j.

SVMMARIVM.

- 1 Quandam, hac dictio quid significet?
2 Coniuratio est prohibita, & quando capitur in bonam partem?
3 Particeps criminis, an admittatur in testimonium?
4 Iuramentum vbi est illicite praestitum principaliter fauore hominis, compellitur homo vt absoluat.
5 Testimonium no. vitatur, si testis prius dixit in praesentia partis: quod erat dicturus in iudicio.
6 Testis si deponit per quaedam verba, quae si latine scribantur, non habent eundem sensum, tunc debet iudex facere scribi, vel vulgariari.

CAP. IX.

Venerabilis. Ad detegendam veritatem coniurationis copellantur socij etiam iurati. hoc dicit. In tex. ibi, quoniam. Not. de dictione quondam, que remouet significatum verbi, cui adijcitur a presenti tempo re, vt hic quondam clericus. f. & no. hodie, vt quia erat depositi. pro hoc facit. l. eius qui in prouincia. ff. si cer. pe. & in. l. cui eorum. s. affinitatis. ff. de postu. vbi dicit Sali. quenda obtinuisse, qui petebat tanq no. existens in patria potestate. & hoc no. probauerat: quia inuenta fuit positio queda partis aduersae: in qua dicebatur, quondam filius. & sequitur do. Car. hic, cui adde do. Anto. & Imo. in. c. cu contra. de pig. & d. Ant. & d. Ab. & Imo. in. c. ex parte. b. s. de fo. compe. & Bart. & Imo. & Ro. in. l. j. s. j. ff. de ope. no. nun. & Imo. in. c. cu olim. el. j. s. de offi. deleg. & in c. preterea. el. ij. de tranfact. & Bal. in. l. cu acutissimi. in. ij. colu. C. de fideicom. & Barto. in. d. l. eius, qui in prouincia. & gl. in. l. diuortia. in. ver. vxoris. ff. sol. ma. & do. Abb. in. c. cu scimus. de reg. & Bart. in. l. infula. ff. de acqui. rer. domi. & Do. in. c. de his. el. ij. in. vj. no. j. diffin. & in. c. h. quilibet. in. ij. not. liiij. diffin. & gl. in. l. nec emp. ff. de contrahen. emp. in quibus locis inuenies, qd dictio quondam, olim, dudum, & similes importat rem nunc non esse, nisi subiecta materia aliud suadeat. & de hoc alijs latius. In tex. ibi: praesumpserunt coniurationem facere. not. con-

iurationem esse prohibitam. Ad ide iura allegata in gl. & not. Inno. in. c. cu. i. & aj. de re iudi. & in. c. exhibita. s. de iudi. & est idem, quod conspiratio. aliquado tamen capitur in bonam partem vt in. c. sanè. xvj. quaestione. vij. sed prima fronte censetur illicita secundum doct. hic. quibus adde Innoc. idem tenentem in. c. j. in. j. gl. de schismaticis. & domi. Abb. in. d. c. exhibita. in. iij. colu. in. c. quanto j. de presump. & do. in. c. constitutionem. de verbo. signi. in. vj. & Bald. in. l. j. C. de monopolis. & in. c. j. s. conuenticulas. de pa. iura. fir. & Archid. in. c. fi. quis sacerdotu. xj. q. j. & facit tex. in. c. cu dilectij. de accu. & quod ibi no. Petr. de Ancha. & Ana. & ita limitatur regula, estote. cu concor. de iureiuran. & est conspiratio, queda cofederatio iurata in preiudicium tertij. alijs autem verbu conspirare, importare potest vnanimem consensum in bono opere. l. magistrus. ibi, optimum rum conspirante consensu. C. de profes. & medicis, lib. x. & vide Do. in. d. c. constitutio debet. vbi late post Archid. cocludit licitam esse coiurationem clericoru, quae est ad vtilitatem ecclesiae: & multa allegant. & puniuntur conspiratores in malum, in vna libra auri, vt in. d. s. conuenticulas. & facientes seditionem vel tumultum popularem, poena capitis. l. j. C. de seditionis. l. aut facta. s. j. ff. de pec. & l. conuenticulam. C. de episc. & cleri. secundum Ioan. and. domi. Ant. & domi. Abb. hic quibus adde text. in. l. fi. quis ingenuam. s. in ciuilibus. ff. de captiuis, lib. x. & vbi singulariter dicitur, quod seditio vel tumultus eueniens accidentaliter ex ciuili disensione, non punitur: per illu text. dixit Bald. in. l. j. s. fm. ff. de iusti. & iur. quod si statutu punit morte turbatum statum ciuitatis, procedit si principaliter hoc agit no. aut venit in consequetiam alterius delicti. Et est ratio, quia attenditur quod principaliter agitur agitur. l. fi. quis nec causam. ff. si certum petatur. sed istud intelligitur, quando occasionaliter, & per causam, valde remotam contigit turbatio status. secus si immediate & ex actibus proximis est deuentu ad concitationem & rumorem populi secundum Bal. consi. incipit. in Christi nomine & c. ex insultu & c. In tex. ibi: ad testimonium. nota parti cipem criminis admitti ad testimonium in defectu probationis volente illo, cui actus criminofus nocebat, & ita testes corrupti possunt produci contra corruptem etia ad plena fidem, quod raro alibi inuenies secundum Bald. hic. cui adde quae ipse no. in. c. j. circa mediu si de inuestitura inter do. & vasa. l. oria tur. & dixi in. c. j. s. tit. j. & ratio est: quia cu istud no. possit per alios probari, admittuntur minus idonei, iuxta. c. cu dilecti. s. de elect. secundum domi. Ab. hic ex quo videtur qd vbi per alios potuisset sciri de ista conspiratione isti non fuissent habiles per id quod no. domi. Anto. & Imo. in. c. iurauit. s. de proba. & dixi in. c. veniens. el. ij. s. tit. prox. quod credo falsum. vnde melior potest esse ratio: quia secundum Innoc. in. d. c. cu i. & A. & probatur in. c. per tuas. el. grande. j. de symo. vbi repelluntur inimici. Sed sepius dixi huic inhabilitati pars renuciare potest secundum Bal. in. d. l. fi. quis testibus. ad fi. C. de testi. ideo nimiu si volente parte iste admittitur. In tex. ibi, absoluant no. qd vbi iuramentum illicitum est praestitum principaliter fauore hominis copellitur homo vt absoluat. & talis absolutio sufficit per. c. iij. de spon. & cu isto tex. cocordat. c. j. & c. debitorum. j. de iureiuran. non tamen erat hic necessaria absolutio, sed fit & ad cautelam & ad tutela vt euistet opinio vulgi, iuxta. c. commissum. j. de spon. vt hic in glo. ij. qua sequuntur doct. quia iuramentu de no. reuelando no. extenditur ad praestationem testimonij, etia si exprimat vt habuimus in. c. intimauit. & c. constitutus. s. tit. j. & sic certu erat iuramentu esse illicitu, quando autem est dubiu, requiritur absolutio formalis. & sic loquitur c. venerabilem. allegatu in glo. secundum Imo. & domi. Abb. hic. Postremo ante qd exeamus materiam testiu no. adhuc quaedam de quibus non fuit dictu, vbi oportuisset. & primo no. qd non vitatur testimoniu alicuius, si prius in praesentia partis dixit, quod erat dicturus in iudicio vt est text. in. c. dilectus. j. de capel. mo. quem ibi no. domi. Abb. in. j. colu. dices esse cautela vt inducatur prius ad dicendu quid sciat vel credat, ne habeat materiam variandi secundum doctrinam Bar. in. l. eos. ff. de falsis. de qua dixi in. c. cum in tua. s. tit. j. Not. secundum qd quando

testis iurat dicere plenā & merā veritatem deponendo per famam, dictū suum nō probat. ita dicit gl. not. in l. in bonē fidei. in glo. magna ibi, sed quid si nō interfuit. C. de reb. cre. ¶ Not. tertio quod corrupens testē debet puniri eadem poena. quā ipse testis falsarius secundū Spec. in tit. de teste. §. j. ver. & no. q. corruptiones. ¶ ¶ No. quarto, q. si testis deponit per talia verba quę si scribantur latinē, nō habent eundē sentum, debet iudex facere scribi, vel vulgarizari secundū Bar. in l. si quis filius. in fi. ff. de testa. tu. per. l. j. ff. de verb. obli. ¶ Not. vltimo, q. capitula, super quibus examinātur testes, debent per examinātorem vulgarizari, si testis ignorat grammaticā secundū Do. in. c. septuaginta. per illū tex. xvj. dist. allegat etiā Pau. in cle. ne in agro. §. sane. de statu mona. Et dum suprā tetigi, si per alios ista conspiratio aperiri potuisset, an isti essent idonei vnus cōtra alium. Dic verum esse q. nō: quia renunciatio Archiepiscopi per quā tales inhabiles admittebantur, nō habilitat locum contra locū, sed admittitur, si res aliter sciri nō poterat. & est notabile verbū ad materiam. c. veniens. el. j. §. ti. prox. & duris vrget in rebus egestas. & hoc vide latē.

De fide instrumentorum Rubrica.

SVMMARIUM.

- 1 Probatio qua sit dignior instrumentorum, an verò testium?
2 Prohibitus aduocare an possit consulere in camera?
3 Testes quando venient appellatione instrumentorum, & quando nō?
4 Alienatio, hoc verbum an comprehendat emphyteosim.
5 Argumentum ab allusione habet locum, quando non est data aliqua diffinitio.
6 Scriptura priuata non venit appellatione instrumentorum in statutis propter communem vsū loquendi.

Irca istam Rubricam queripoteft, cur non precedat titulum de testibus: ¶ Secundo an in statutis appellatione instrumentorum veniant testes. ¶ Tertio quid veniat appellatione instrumenti, de quibus facio tres conclusiones.

¶ Prima conclusio, ideò præmisit de testibus, quia dignior est probatio viuæ vocis, q̄ mortuæ secundū Bal. in rubri. §. de test. & ibi assignat nouem rationes, quare viua vox est dignior allegando Hiero. in prologo Bibliæ. & Casiodorū, quem etiā allegat in l. generaliter. post princi. C. de non nume. pe. & in l. tres denunciationes. C. quomodo & quādo iud. vnde dicit Innocen. in. c. cū p̄ eo. q. est cōtra ius officium tabellionis, quod chartę animalis mortui credatur sine aliquo adminiculo. & ea quę constant attestationibus voce prolatis, facilius ponderantur, q̄ prolata scriptis. quia secundū Inn. in. c. veniens. de verb. signifi. ad fi. anima organo vocis exprimit suā voluntatē: & cor est imperator linguæ secundū Bal. in. c. mandatū. §. de rescrip. iuxta illud: ex abundantia enim cordis os loquitur. & vox est instrumentum voluntatis & intellectus rationabilia, vt in ca. ex transmissa. §. de renun. voces sunt signa passionū animi. i. volūtatum & noluntatū secundū Bal. in. d. l. de quibus. prope fi. ff. de legi. bo. text. in. l. Labeo. §. fi. ff. de supel. leg. vbi nemo existimandus est dixisse, quod mente non cogitauerit. & ideò testis non deponit per scripturā vt dixi in. c. de testibus. §. tit. ij. certiores enim efficiuntur vocibus q̄ literis, vt eleganter probatur in. c. de gradibus. xxxv. q. viij. ibi: donec permittente domino ore ad os alloquimur. vnde quædam probantur per testes, quæ non probantur per instrumenta. patet ex allegatis per Roma. confil. cccxlj. inci. dum queritur. & Ioan. and. in regula semel malus. de reg. iur. in. vj. & per Fede. cōfil. cclv. inci. domine Alexan. & Oldra. cōfil. cxcix. inci. in fundamento. Bal. in. l. fiant in. ij. col. C. de proba. cū cōcor. dum dicunt crimina nō probari instrumentis, & tamē probātur per testes. propter quod dici potest quod habent se vt excedentia & excessa. ¶ Cū etiam quædam probentur instrumentis & non testibus, de quibus per glōf. in

c. j. cū cōcor. de censib. in. vj. & quoad poenas impositas loquētib. non differt scribens a loquente, vt per gl. iij. in. c. cōstitutionem. de sen. excō. in. vj. & in cle. si sumus. in vers. literas. eo. tit. & no. Do. post Archi. in. c. vbi periculū. §. nulli. de ele. in. vj. & Bald. & Ro. in. l. j. in princi. ff. de ver. obli. & ibi ponunt de scribente bannito ex quibus sapienter infert Io. de Ana. in rubri. de magi. in. iij. colū. q. prohibitus aduocare nō potest cōsulere in camera. & idem sentit Ro. in. d. l. j. & ita expressē dicit Angel. in. l. j. §. postulare. ff. de postu. maxime vbi prohibetur aduocare, vt attendat lecturā, quia pariformiter diuertitur à studio lecturę, siue causam publicē tueat, siue priuatim, quāuis aliud dixerit Bart. in. l. Paulus. §. Paulus. ff. de leg. & in. l. j. §. j. ff. de postu. & do. Abb. in rub. §. de postu. ¶ Secunda conclusio, propter cōmunē vsū loquendi secundū quē differūt testes & instrumenta statutū loquens de instrumentis nō comprehendit testes. ita elegantē cōcludit Imo. hic. & alle. Barto. ita tenentem in. l. notione. §. instrumentorū. ff. de verbo. signi. ¶ ¶ Quod autem in statutis attendatur cōmunis vsū loquendi, dixi latē in. c. per tuas. §. de proba. ¶ Nunquid autē circumscripto cōmuni vsū loquendi cōprehenderentur testes in statutis ex propria significatione instrumentorū? Bart. dicit q. sic in. d. §. instrumentorū. & sequitur Imo. hic. & facit. c. peruenit. §. tit. j. iuncto eo quod no. Bart. in. l. cui eorum. §. affinitatis. ff. de postu. vbi dicit, q. illud quod cōtinetur appellatione alicuius, dicitur esse de propria significatione, non autē ex interpretatione. ¶ Contrariū tenet do. Ab. in. d. c. peruenit. & hic. & Ia. But. in. l. ij. in fi. C. de eden. & Spe. de instru. edi. §. j. in fi. ibi, & licet appellatione. quia frustra fuissent facti diuersi tituli facit. l. si idem. C. de codi. & sequeretur, q. dato termino ad producēdum instrumenta possent produci testes. cuius cōtrariū dicit Spe. in tit. de dila. §. videndū. ver. itē no. quod cū dato. & dixi in. d. c. peruenit. & sequeretur, q. statutū puniens falsantē instrumentum procederet in falsante testes: cuius cōtrariū dixit Jac. Bu. & Sali. in. l. j. ff. de fide instr. & q. quicquid possent probari per vnū, possent probari per aliud cōtra prædicta, & contra ea quę scribit Bal. in. l. in exercendis. C. de fide instr. & pro hac parte, quam sequor, multū facit: quia text. in. l. j. ff. de fi. instru. dicit q. testes loco instrumentorū habentur, sed ista verba accipiuntur pro tali, seu loco talis, denotant fictionē & impropriatē. l. interdū §. qui tutelā. ff. de iur. l. iure. ciuili. ff. de codi. & demon. facit gl. in. l. mercis. la. ij. ff. de ver. signi. & ita expressē dicit Bar. in. l. si is qui pro emptore. circa fin. iij. q. principalis. ff. de vsu. ca. sed ita est, q. statutū loquens in casu vero non extenditur ad casum fictum, quando illa fictio est inducta à iure cōmuni, & non à statuto. l. ij. §. hec verba. cū glo. in verb. here. dis. & ibi hoc no. Bar. ff. de neg. gest. bene facit. l. fi. C. de his qui veniam æta. Impe. & c. susceptum. de rescri. in. vj. & latē Imo. in. l. j. §. lex Falcidia. ff. ad le. Falc. ergo statutū loquēs de instrumentis nō extenditur ad testes: quia in materia stricta dispositum de aliquo non procedit in eo, qui habetur pro tali. l. fi. C. de interdic. matri. vnde dicit Ang. in. l. in testamento. ff. de mili. testa. & in. l. ij. C. de hære. insti. & Imo. in. l. Centurio. in. xx. colū. ff. de vulg. & pup. in. c. cū tibi. in fi. de testa. q. statutū loquens in intestato non habet locū in intestabili, puta furioso: quia habetur pro intestato. l. j. in princi. ff. de i. suis & legi. & sic non propriē, sed per interpretationē nisi aliter se haberet cōmunis vsū loquendi, vt per Ang. in. d. l. ij. ¶ Non ob. quod in his quæ non sunt facti, sed iuris prout hic, potest lex facere, q. qui habetur pro tali, sit verē talis. vt per Bar. in. d. l. si is qui pro emptore do. Anto. in. c. nuper. §. de biga. cū concor. quia illud est ex fictione iuris, quę nō habet locū in statuto hoc nō fingēte, vt dictū est. ¶ Nec ob. q. illud quod cōtinetur appellatione alicuius, sit de propria significatione, vt per Bar. in. d. §. affinitatis. quia de facili offenderetur illud dictum non esse in expugnabile: quia dicitur in. c. nullij. de reb. ec. nō alie. ¶ Appellatione alienationis contineri emphyteosim. & tamen in materia stricta appellatione alienationis, intelligitur de ea sola per quā omne dominij transfertur: quia illa est propriē alienatio: vt per gl. in. l. j. C. de fund. dota. & in. l. fi. C. de reb. alie. non alie. & Bal. in. l.

Bal. in. l. voluntas. C. de fidei cōmis. & Pau. de Cast. cōfil. xxvj. cū fini. ¶ Similiter dicitur q. appellatione filij continetur filia. l. si quis ita. in prin. ff. de testa. tu. l. si quis ita sit scriptū. de leg. ij. l. filij. ff. de ver. signi. & tamē in statutis secus est: quia nō est ex proprio significato, vt latē per do. Car. cōfil. cxxxv. inci. redemptoris & c. puto filias & c. & Pe. de Anc. in repe. c. j. in. xlv. char. §. de cōsti. & Do. post alios in. c. generali. de electio. in. vj. ¶ Sic etiam appellatione armorū cōtinetur fustes, & lapides. & tamen secus est in statutis vt per do. Car. in cle. ne in agro. §. præfate. in. v. q. de statu mona. ¶ Et si diceretur, q. istud est ex allusione vocabuli: quia dicitur instrumentū, quasi instruens mentem. & hoc faciūt testes. d. l. j. respondet. ¶ arguitur ex allusione, vbi non est data diffinitio, aliās nō vt per Barto. in. l. j. post prin. ff. de acquirē. pos. & do. Abb. in proemio Gregoriano. §. Gregorius. in. iij. colū. Nā aliās codicillus esset testamentum attenda allusione huius nominis testamentū, quæ est mētis testatio. in. tit. de testa. in prin. & hoc est falsum. l. j. C. de codicil. quia testamentū diffinitur in. l. j. ff. de testa. sic etiam instrumentum, vt in Specu. in isto tit. §. j. & posito q. esset vera doctrina Bar. in. d. l. cui eorū. generaliter tamē vbi est vna notoria differentia inter æquiparata, statutum de vno non procedit in reliquo. & ita est hic. quia differūt testes & instrumenta plurimū. patet ex. c. cū dilectus. j. eo. & ex gl. j. in. §. si scriptū. in. tit. de inuti. stipu. & gl. mag. in. fi. in. l. ij. C. de fi. instru. Sed in. c. peruenit. el. j. §. titu. prox. æquiparantur largē fumendo, secundū Io. an. in Spec. in isto tit. in prin. sicut in. c. nulli. de reb. ec. non alie. dicitur alienatio multiplex quo ad illū effectum: licet tex. ibi dicat contineri nō tamen semper & hoc possent alijs modis deduci, quos tanq̄ non necessarios omitto. ¶ ¶ Tertia conclusio, appellatione instrumenti in statutis nō venit scriptura priuata propter cōmunē vsū loquendi secundū Bar. Bald. & Sali. in. l. j. C. de iura. calum. & Lud. Ro. pulchrē consil. xxij. inci. nescio quid dubitationis. per quod infertur ad statutū loquens de ga bella ratione instrumenti. Ex propria tamē significatione bene cōprehenderetur secundū prædictos. & do. Ab. hic allegatē Bar. qui mihi hoc non dicit in. l. si quis legatū. ff. de falsis. & facit. c. cū dilectus. ij. responso. j. eo. & l. instrumenta. C. de proba. & text. j. c. prox. iuncta hac rubrica & eo quod no. gl. iij. in. c. fi super. de offi. deleg. in. vj. & gl. ij. in. c. nolimus. lxxxix. di. cū similibus. nisi fieret mentio de instrumento publico. vt p̄ Ang. in. §. si quis igitur. in. ij. col. in authen. de fi. instru. & per Spe. de instru. edi. §. nunc dicendū restat. in princi. Cōprehenditur etiā ex cōmuni vsū loquēdi omnis scriptura publica secundū Bar. in. l. in fraudem. §. neq. ff. de iure fisci. inferentem latē q. falsans acta causę punitur ex statuto loquente de falsante instrumenta. & per hoc idē videtur de scripturis Archiui, vt hic per Innoc. & do. Ant. in. c. ij. e. ¶ Quid autē sit instrumentū: & quot modis nominatur ponit Specu. in isto tit. in prin.

SVMMARIUM.

- 1 Papa non potest contra ius disponere potestate ordinaria, secus potestate absoluta.
2 Instrumenta quot, & quas solemnitates requirant. vide nume. 3. 4. 8.
3 Annus pontificatus debet in instrumento scribi in terris Papæ.
4 Locus in quo cōficitur instrumentum, an debet scribi in instrumentot?
5 Instrumentum an possit confici de nocte?
6 Mensis ad debeat apponi in instrumentis?
7 Dies in privilegijs an apponatur?
8 Dies an apponatur in libris rationum?
9 Hora an sit apponenda in instrumentis. post nu. 12.
10 Signum notarij an sit necessarium in instrumentis?
11 Testium descriptio requiritur in instrumento.
12 Fallit in quibusdam casibus, vt nu. 16.
13 Instrumentum confectum debet legi partibus.
14 Instrumentum confectum ab eo: qui communiter reputatur vt notarius, an valeat?
15 Creatio notarij an probetur eo, quod est descriptus in matricula.
16 Instrumentū vt valeat requiritur quod notarius sit rogatus de instrumento cōficiēdo: Et ibi à quibus notarius debet esse rogatus nu. 21.

Notarius quando possit instrumentū facere de his, quæ aliquāter speant ad ipsum.

Scripturam. Exempla non authentica fidem non faciunt. hoc dicit. secundū d. Car. ¶ Operatur tamē productio exempli nō solennis, q. si post terminū producat originalē, nō dicitur probatio facta extra terminū secundū Bul. hic. ar. l. si donatē. §. si ponsus. ff. de dona. inter virū & vxō. quod no. vt dixi in. c. licet. ver. limita. quintō. §. de proba. ¶ ¶ In tex. ibi: non possunt. hoc verū in his quibus Princeps non habet liberā potestatem. per cle. pasto. de re iudi. In alijs verò procedit istud de potestate ordinaria: secus de absoluta: de qua in. c. proposuit. de concess. prebē. vt hic per. d. Ab. & per eundē in simili in. c. cū à nobis. in. ij. co. §. ti. ij. & in cle. j. ad fi. de proba. & in. c. inter quatuor. in. pe. col. §. de maio. & obe. & Ro. & in. l. sciendū. in. xxij. col. ff. de ver. obli. Nec ob. q. consuetudo hoc possent per. c. cū dilectus. j. eod. quia cōsuetudo habet principij voluntarium, secus vbi papa hoc indulget in præiudiciū tertij. vnde dicit Inn. in. c. inquisitionij. de sen. excō. q. si papa præcepit aliquid laico, qui nō est de temporalis iurisdictione sua, neq. ratione personę, neq. ratione causę nō tenetur sibi obedire. & idem est in clerico quo ad bona patrimonialia secundū d. Ab. post. d. Ant. in. c. cōstitutus. in. iij. col. de religi. do. Et hinc est q. papa non possent statuere, q. inter laicos nō seruares ordo iuris secundū glo. in ver. ecclesiasticus. in cle. dispēdiosa. de iudi. per do. Ab. in. c. quod clericus. in. ij. col. §. de foro cōpe. & Pet. de Anch. cōfil. xxv. in. j. col. & Cal. in dispu. incipiente. statutis. in. pe. colū. facit. c. duo sunt. xvj. dist. & c. si duobus. in. fin. j. de appel. ¶ Sed tñ vt dixi in. d. c. cū à nobis. in prin. possent papa, vel alius Princeps de potestate absoluta ex magna causa statuere, vel dispēnsare q. exemplum, vel scriptura non authentica probaret, sicut habuimus in. c. ij. de proba. in simili. & facit. d. c. cū à nobis. vbi papa in testamento & contractibus vult stari sibi soli testimonium ferenti. Sic etiā in. c. quicūq. xj. q. j. datur priuilegiū. vt credatur soli episcopo. Et pro hoc adduco, quia nec de iure diuino, nec de iure naturali cauetur, q. exemplum nō probet. sed solo iure positio, cui papa non subiacet. d. c. proposuit. ¶ ¶ In gl. j. in. fin. dicitur publica scriptura, quę est facta à notario solēniter. A authenticā verò quę nō est talis, sed tamē per se sine adminiculo fidem facit, vt plenē per Bal. do. Car. & Ab. hic. & Imo. d. Ant. & Imo. in. c. ij. eo. & propter hoc enumerat hic do. Ab. quę solēnitates requirantur ad substantiā instrumenti. de quibus per gl. in. l. generali. C. de tabul. lib. x. & Spec. in tit. de instru. edi. in prin. quarū principaliores refero. ¶ ¶ Et inter alia requirit inuocatio diuini nominis, maxime in arduis & perpetuis secundum Spe. vbi. §. & ibi Io. an. & Io. fab. in prin. institutionum. & Do post gl. j. in. c. in nomine Domini. xxij. di. & Do. idē dicentem de sentētia in. c. præter hæc. xxxij. di. & idem Ro. in rubri. ff. de ope. noui nun. & Fulg. in proemio. C. & faciūt multa iura, in quibus inuocatur nomē Domini, maxime text. vbi hoc sentit gl. in authē. vt preponatur nomen Imperatoris. ibi Deo auctore cū alijs nō necessarijs. de quib⁹ per Ro. vbi. §. ¶ Sed q. non sit de essentia inuocatio tenet do. Ab. hic. & Bar. in. l. si q. ex argentijs. §. si initiū. in. vj. col. in repe. ff. de eden. & Bald. in proemio. C. in prin. & Bal. & Pau. de ca. in. l. iurisdictionis. §. quod fere. ff. de pact. & Imo. in rub. ff. de oper. no. nun. quia omisio leuis solēnitatis non vitiat. vt per Bar. in. l. j. §. fi. ff. de ven. spic. & in. l. fi. in prin. C. de iure deli. cū concor. ¶ Sed dic q. ratione cōsuetudinis ista solēnitās est effecta de substantia secundū gl. in aut. vt preponatur nomē Imperatoris per quā dicit do. Abb. in proemio Decretaliū in. xij. col. q. omisio solēnitatis ex sola consuetudine introductę reddit actū nullū. ita etiā no. Ro. & Inn. in dicta rubri. ¶ Et si diceretur in noīe, & nō sequeret aliquid circa inuocationē, adhuc valeret secundū Bart. in. d. §. si initiū. per. l. j. §. fi. ex fundo. ff. de hære. insti. Et idē si dicitur Domini. per eundē tex. vt ibi latius per ipsum. Cui nō ob. notata in. c. j. de baptis. quia ius illius actus cōstitit in omnibus

dicit illum tex. habere locū in scripturis privatis. Et pro hac parte adducitur etiā quia diuturnitas tēporis facit p̄sumi de creatione: vt per Inno. in c. illud. tit. prox. cū concordia. quarum aliquas dedi in c. Albericus. s. tit. ij. ¶ Et loquūtur isti in eo, qui multa fecit instrumenta, & longo tempore, puta. x. annis. fecus enim si breui tempore: puta tribus annis, vt per Bal. in l. j. in. iij. colum. ver. pone quidam publicē. C. de fideicom. ¶ Itē intelligitur in eo, qui non solū putabatur, sed re vera potuisset esse tabellio: secus si non potuisset, vt quia seruus, vel aliās inhabilis secundū Ang. in l. generali, per illum text. C. de tabul. lib. x. ¶ Et ad d. l. Barbarius. responde vt per ipsum & per Barto. in d. l. auctuarius. C. de numer. ¶ Sed forte etiam in eo qui nō potuisset esse, procedunt p̄dicta per rationem domi. Cardi. & adde Cald. in isto tit. cōf. ij. vbi ponit de instrumento cōfecto a spurio reputato legitimo. ¶ Et cū istis transeo, quāuis Bal. post multa aliter dicat in l. j. in. vj. q. C. de testa. cum quo cōcordat Pet. de Ancha. cōf. l. ccix. & Barto. in d. l. Barbarius. in repeti. & in l. Herēnius. ff. de eui. & Bald. in l. j. C. de manda. principum. & in d. l. auctuarius. de quo etiam per Imol. in cle. j. in. v. colum. de procu. & Bal. in l. f. ff. de fide instr. in apostillis & in cōclusionibus Specu. in isto tit. in. v. colum. & Ang. in athen. de hēre. & sal. hinc nobis. & in athen. de tabellionibus in principi. in. ij. colū. & in l. iij. vbi bonus tex. ff. ad macedo. & cōf. l. cxxvij. & Bal. & Imo. in l. ad testium. s. conditionem. ff. de testa. & pro communi opi. facit glo. in s. pe. in athen. de tabellionibus cum concord. quas dedi post Ananiam in c. fraternitatis. de hēre. ti. qua. dicit, quod valēt instrumenta cōfecta a tabellione priuato si eius priuatio est occulta. ¶ Et adde quod si opponeretur instrumento delato de partibus remotis, quod nō sit cōfectum a tabellione, oportebit probare quod sit tabellio, si res nō est leuis p̄iudicij secundū Ioā. and. latē in isto tit. s. restat. ver. quid si producat. & domi. Anto. hic. & Bald. j. c. prox. & aliquid per eundem in Spec. eo. tit. in. v. colum. & latē per domi. Cardi. in cle. j. in. ij. q. de procura. vnde solent fieri literæ testimoniales p̄toris vt hic per Imo. & domi. Anto. pro quibus faciūt no. in. c. post cessionē. s. de proba. & per do. Ab. in. c. coram. in penulti. colū. s. de offi. de lega. quem retuli in c. series. s. de testi. & per domi. Car. in d. cle. j. ¶ An autem per matriculam probetur creatio notarij Bald. in l. j. C. de senten. & interlocu. omnium iudicium. & in d. l. Barbarius. in. xij. colū. per Sali. & Ro. in l. scriuarios. C. de testamēto mihi. & Ro. in l. in illa. in. xj. colum. del verbo. obliga. dicit quod sic per l. matriculam. C. de agentibus in rebus. lib. xij. Sed cōtrarium tenet Ioā. and. in Spec. in isto tit. s. restat. ver. vt scias. & do. Anto. hic. quia matricula nō asserit tempore descriptionis illū fieri notarium, sed asserit eum de p̄terito factum esse. ergo nō probat illum adū p̄teritum per notata in authē. si quis in aliquo. C. de eden. & per Innocē. in c. quoniam cōtra. s. de proba. vbi dixi in v. cōclusionē. Et istud verius per hāc rationem, & iura in cōtrariū p̄supponunt, quod creatio p̄cesserit. Si tamē fieret matricula de creatione, quā tūc agebatur, si est scriptura publica probat. vel dato quod nō probet: tamē si probetur descriptionem esse factam p̄sente notario. & eo qui posset tabellionē creare, ille est in quasi possessione tabellionatus secundū domi. Anto. hic cuius dicta intelligo, dummodō descriptus in matricula exerceat officium, aliās non gaudet eius priuilegio, secundū Barto. in d. l. scriuarios. per l. in honoribus. s. j. ff. de vacatione munerum. in quo tamen do. Anto. aliter dixit in c. maiores. in principi. de baptis. pro quo faciūt quā dixi in c. j. in. viij. fallē. s. de proba. de deficiente, ab actu qui nō perdit nomē. Sed dictum Bar. est verius, quia sine exercitio perdit nomē. l. j. in. prin. ff. de tribu. maxime in istis quæ quis assumit licet a seipso. si enim danf ab alio, vel assumuntur a seipso, sed cū delicto, sufficit semel exercuisse vt in cōtrarijs, quibus ita respondet Bar. in l. legatis. in fi. prin. delega. iij. ¶ Itē oportet, vt sit solēniter scriptum secundum doct. dubitātes, an oportet, vt sit scriptum in charta pecudina, vel hedina. & cōcludo q̄ non per Barto. in l. in commodato. s. sicut. ff. cōmo. & Spec. in isto tit. s. postremo. ver. item quod est scriptum. & Bar. in l. j. in. prin. ff. de bo. pos. secundū tabu. & domi. Anto. & Salic. in l. quoniam indignum. vbi bonus tex. in fi. C. de testa. & faciūt quæ habentur in c. cum causam. s. de proba. de scriptis in marmore, & per glo. in

c. postulatus. iij. q. vij. etiam si essent chartæ rase secundū Bart. in l. chartæ. per illum tex. cū glo. ff. de bono. posses. secundū tabu. & Archidiaco. in c. cum redemptor. xij. q. ij. tamē ex hoc detrahatur de fide secundū domi. Anto. hic signāter. & nō seruatur de consuetudine secundū Bart. in d. l. chartæ. pro quibus facit quod no. Bald. in l. cōtractus. in. v. colum. C. eo. vbi dicit quod propter vilissimam & immundam chartam scriptura est suspecta, vnde bulis perforatis nō datur fides in curia Romana secundū ipsum. pro quo facit. c. ij. in. h. j. de custodia eucharistie. Et quādo rasura vitiet dicitur. eo. ex literis. ¶ Item oportet vt nō sit scriptum per notas, vel signa secundū Specu. in isto tit. s. compendioso. ver. item quod est scriptum. & domi. Anto. hic allegantem glo. in ver. notarius. in c. monachus. lxxvij. diffin. & l. j. ad fi. C. de emendatione. Iustiniani. C. cum cōcor. de quibus per eum & per Barto. in l. quos tics. s. j. per illum tex. ff. de hēre. infitu. vbi hoc limitat: nisi essent notę vel zifare vsitate. vt centum pro centum, vel. x. per decē. & dummodō ius expressē hoc etiam nō prohibeat, vt in casu authē. quod sine. C. de testa. & in d. l. j. in. fi. & idem dixit Bart. in l. sed cū patrono. s. ff. ff. de bo. posses. ti. generali. & in d. athen. quod habetur per Ang. in l. Lucius. in prin. ff. de mili. testa. & Bal. in l. verbū volo. C. de fideicommiss. & in d. athen. quod sine. aliās verba obscura vitiant instrumentū, vt dicitis locis & per Bar. & Ang. in l. quicquid astringēda. ff. de verbo. oblig. & quod no. Bar. in simili in l. si quis filiabus. in. fi. ff. de testa. tute. abstinēdum est a periculosis imbreuiaturis. vt in Specu. de rescript. p̄senta. s. j. de instr. edi. s. postremo. ver. item opponitur quod instrumentū tonę. & in s. ostenso. ver. si quid si imbreuiatura. & latē per Archi. xxv. q. ij. in summa. & aliquid per Ange. in l. benē a zenone. in. ij. colū. C. de quadri. p̄script. Et in literis apostolicis dictiones numerales quę p̄cedunt immediatē calēdas, nonas, & idus, debēt scribi per literas & syllabas, aliās nō valent, vt in regulis cācellarie. ¶ Itē requiritur quod notarius sit rogatus de cōfectione instrumenti, vt in s. nos autem. in athen. de tabellio. & per Bart. in athen. si quis in aliquo. in penulti. colum. C. de edē. & glo. in verbo requiritis. in cle. j. de iureiurā. An autem in dubio notarius p̄sumatur rogatus, si nō appareat dicit quod nō: quia est solēnitas extrinseca, quæ nō p̄sumitur. l. que cūq. s. ff. de publiciana. & dixi in c. Albericus. s. titu. ij. & ita tenet Inno. domi. Anto. & domi. Ab. hic. & Bart. in d. s. si initium. in vlti. chart. sicut dicimus quod testis in dubio nō p̄sumitur rogatus vt per Cy. in l. hac cōsultissima. C. de testa. & Bart. in l. sciēdum. ff. de verbo. oblig. & in l. Domitius. ff. de testa. & Specu. in tit. de teste. s. j. circa fi. ver. sed quid si in p̄dictis. & domi. Anto. in c. sicut. v. colum. j. de re iudic. cum cōcor. & reprobat glo. que de notario dixit cōtrarium in d. s. nos autem. in verb. iniungatur. quibus cum ipsa cōcorde Ang. ibi & Bar. in d. l. Domitius. & Bald. in rubrica. C. de fide instr. in. v. colum. & in l. j. in. prin. ff. de hēre. infiti. & in l. ad fidem. in lectura antiqua. ff. de testibus. & in authē. rogati. circa medium. C. de testi. ¶ Est verum quod si notarius scribat se rogatū, vel etiam vtatur hoc verbo, publicauit, tūc p̄sumitur rogatus: quia ista est solēnitas intrinseca surgens ex vi vocabuli, vt elegātē per Bart. in d. l. sciēdum. quem retuli post domi. Cardi. in d. c. Albericus. & cū Barto. tranfit Imo. & Roma. d. l. sciēdum. & Ang. in d. l. que cūq. s. ff. cōf. l. xxvj. incipiēte, reperitur quādam imbreuiatura. & do. Anto. & domi. Abb. hic. & Bald. in l. j. in. xij. colum. C. de fide instrum. lib. xij. & domi. Anto. in dicto. c. sicut. in. v. colū. & Imo. in l. j. ff. de hēre. infiti. & in l. hēres palam. s. in testamentis. post Barto. ibi. ff. de test. & domi. Cardi. in dicta cle. j. s. dudum. in. xiiij. no. de iureiuran. Et quoad hoc vide quod tangit Ro. post eū scribentes in d. l. sciēdum. & non sufficeret quod diceret scripsi, omisso hoc verbo, rogatus, secundum domi. Cardi. in d. c. Albericus. quia etiam per priuatum scribitur licet Barto. in d. l. sciēdum etiā in hoc aliter dicat quando concurrat signum notarij cum alijs solēnitatibus. & forte eius authoritas p̄ualeret. ¶ Et debet notarius rogari ab his, a quorum cōsentu actus pendet. & si dependeret a volūate vnus, sufficit, quod sit rogatus ab alio, vt in esse eū concludunt hic domi. Anto. & domi. Ab. & Imo. j. c. proximo in. ix. colum. post Ioan. andr. in Specu. eo. tit. s. postq̄. ver. sed nunquid in consfciendo. & idem Bald. in rubri. C. eo. in. iij. colum. & Io. an. in

Io. an. in regula semel malus. in mercurialibus. & Bald. in d. athen. rogati. circa principi. & Paul. de ca. in d. s. in testamentis. & glo. in d. s. nos autem. & per Imo. in d. cle. j. circa principi. & Ang. in l. fi. in. fi. ff. pro derelicto. ¶ De quibus autē actis possit notarius rogari, vide solēniter Io. and. in d. ver. sed nunquid. quem sufficenter refert domi. Abb. hic & satis memini in c. series. s. tit. ij. ¶ Et de quibus sensibus corporis possit esse rogatus dixi in c. cum causam. eo. titu. ¶ Et de pena notarij recusantis sine causa conficere instrumentum vide domi. Cardi. in d. cle. dudum. cum cōcor. quas dedi in c. quoniam contra. in. ij. no. s. de proba. & dicit hic Innocē. quod est necesse quod notarius rogetur publicē: quia publicum est eius officium: aliās est suspicio contra eius instrumentum. arg. c. ij. vt ecclē. benefi. & istud bene not. & intellige secundū Hostien. & alios, nisi aliud suadeat causa iusti metus. arg. c. h. j. de appella. & facit vltra eos. c. h. de hēre. in. vj. Quando autem dicatur fieri nō publicē, non reperio tactum, sed dixit domi. Cardi. in cle. j. ver. notarij. in. ij. no. tabili de hēre. quod secretum dicitur id, quod probari non potest. & dicit esse tex. singu. ibi. & dicit bea. Tho. ij. q. lxxvij. arti. j. in. fi. q̄ non dicitur omnino secretum, quod per sufficientes testes probari potest. de quo etiā per Bal. in tit. de pace contra. in. ver. in nomine Christi. ¶ Tangunt p̄terea do. Ant. & do. Abb. hic quando notarius possit rogari, vel instrumentum conficere de pertinentibus aliquo modo ad seipsum. Et in ter alia dicunt valere instrumentū quantum ad hoc, vt ex ipso notarius obligetur: vt per Bar. in l. seruus cōmunis. ff. de stipu. ser. cū quo concor. Bal. in authē. cōtra qui propriam. in. ij. col. C. de non nume. pecu. & Bar. & Bald. in l. si consul. ff. de adop. & Bal. in l. iudices. C. de fide instr. & Bar. in l. pupillus. per illū tex. ff. de autho. tu. & in l. filiusfamilias. s. sequens quaestio. ff. de falsis. & in l. impuberē. s. ff. eo. tit. & tetigit in l. q̄. C. de his qui sibi ascribunt in testamento. & in l. sicut. s. ff. de cōtrahend. emp. & Bal. j. c. prox. in. iij. colū. sed nō valet instrumentum ad vtilitatem suā secundū p̄dictos hōs. & Ange. in repe. l. sciēdum. ff. de ver. obli. vnde dicit Bar. & Pau. de ca. in l. seruus. ff. de testa. q̄ licet possit conficere instrumentū mandati, quando constituitur pro se procuratorē, non tamen instrumentū probabit quoad cautionē de rato. facit. c. per vestras. de iurepatro. cum concor. ¶ An autē de cōmissione sibi facta possit esse rogatus, vide Hosti. & alios in d. c. quoniam contra. & ibi dixi in j. q. ¶ Et de procuratore meo qui producit instrumentū a seipso me rogāte confectū ante causam motam, vide latē Io. an. in regula, eū qui de reg. iur. in. vj. & do. Anto. & Imo. in c. ex literis. de transac. ¶ Et de notario conficiente instrumentū pro patre suo vide Bar. in l. si pater. ff. de falsis. cū concor. quas dedi in c. super eo. in. fi. s. titu. ij. & de patre pro filio vide Bar. ibidē & Sali. in l. que de testamento. in. fi. C. de ijs que sibi ascribunt. & Ang. in l. quod adhibitis. C. eo. ¶ Et de marito pro vxore vide Bar. q̄ potest in l. vxori. per illū tex. ff. de falsis. & in simili Bal. in l. instrumēta. in. fi. C. de proba. & per Bart. cōf. filiusfamilias notarius, & p̄byter. ¶ Itē tangit hic Inn. an instrumentum noceat tertio in eius cōfectione nō introniso. de quo dic vt per eum & alios, vt per Bal. in rubri. C. de fide instr. in. iij. col. in l. desiderium. C. depositi. & in athen. si quis in aliquo. C. de eden. & dicitur quod prodest tertio per l. desiderium. quæ est singu. sed non nocet q̄tum ad probationē facti non rogātium sed bene ad probationē facti rogātium. Et an scriptura priuata noceat tertio, dicitur j. c. prox. ¶ Ceterū si propter dictas solēnitates & merita, vtrū si in vno volumine instrumentorū, seu protocollorū sint omnes solēnitates appositę in principio, videantur repetitę in alijs instrumentis eas non habentibus, vide Bart. solēniter in d. s. si initium. concludentem quod sic per illū tex. nisi aliq̄ chartę essent vacuę in medio: vel in certis casibus de quibus per eum, & aliquid per Bal. in rub. ff. solu. matri. vbi etiam dicit, quod si sunt duo volumina cōtractuum notarij, & sermo p̄cedentis voluminis cōtinetur alteri, censetur vnum volumē, & p̄positio indictionis & anni eadem, vt ibi per eum. de hoc etiam per Bald. & Ang. in l. patris & filij. ff. de vulga. & pupil. vbi dicit idē in testibus descriptis in p̄ceden

ti testamento: quia intelliguntur repetiti in seq. ¶ Ex quo infertur, quod testes, qui debēt esse rogati in testamētis, sufficit quod sint descripti & rogati in p̄cedenti testamēto, vt intelligantur repetiti & rogati in sequēti, in quo non erant descripti, quod est singu. secundū Imo. in d. l. patris. ¶ Et ista locum habent in subscriptione & signo notarij secundum Bal. Sali. in l. eo quod a multis. C. si certum petatur. & Ange. in l. Lucius. ff. de testa. mili. & Bal. in rubri. C. de fide instr. in. xv. colum. ver. hinc incidit quaestio vbi plus singu. dixit quod solēnitates appositę in principio instrumenti, vel libri referuntur ad omnia, quę sunt scripta etiā in margine. & hoc etiam no. Bal. in l. Labeo. s. ff. de pac. & in cons. suo incipiē. in libro sententiarum. Sed tamē in hoc contrarium tenet Io. an. latissimē in addi. Specu. eo. tit. s. ostenso. in additione dicit Rolandinus. & Bal. Ang. & Pau. de cast. in l. si vnus. s. de test. & Pau. de ca. cons. xxvj. incipiē. in Christi & c. Dubiū faciūt concludentes scripta in margine nō valere, si notarius nō declarauit diē, qua illa addita fuerūt. Et potest responderi ad p̄dicta, quod loquuntur in scripturis habētibus ordinatam cōsequētiam: & de hoc etiam per Bal. in l. nostram. in. j. & ij. colū. C. eo. & in l. ea qua. C. commina. vel episto. & Ang. cons. cxxxiij. incipien. Titius vt hēres. & Bart. in l. fraudē. s. sicut. ff. de test. mili. & in l. Imperator. in. fi. ff. de sta. homi. Et p̄dictis adde Bal. in l. circa. C. loca. vbi dicit per illū tex. q̄ p̄dicta procedunt quoad generales formas, puta anni & solis: secus in his quę variantur ad voluntatē contrahentū, vt sunt renunciaciones & alię clausule: quia nō censentur repetitę in alijs instrumentis secundum eū: quem intellige, nisi in sequenti instrumento apposita dictio, & c. quia tūc extenditur secundū clausulas positas in p̄cedenti simili cōtractu secundū Bald. in l. Gallus. s. idē credendum. ff. de liber. & postu. ¶ In gl. si ibi lege gesta. quādo sit adhibenda fides exemplo instrumenti, dic vt hic per scribētes, & per eoldem in c. h. j. eo. vbi dicitur relatis quinq̄ limitationibus, quas ad istū tex. colligit hic Imo. ¶ Et tene mēti singulariter istam gl. in si. q̄ commissio, per quam quis refertur ad literas, de quibus nō apparet, est nulla. simile in responsione qua sit positionibus secundū Bal. in l. ij. in. ij. colū. C. de erro. aduo. quod idem in sentētia secundū Bald. in c. cum causa. circa medium. de re iudica. ¶ Idem in priuilegio vt per domi. Abb. in c. ex parte. in vltimo nota. j. de priuile. & in c. inter dilectos. j. e. vbi dicitur in ver. & iuxta hoc subdit.

S V M M A R I V M

- 1 Instrumentum priuatum corrui, si testes in eo descripti sunt mortui nisi habeat sigillum authenticum.
- 2 Scriptura priuata vt probet, quæ quot requiruntur?
- 3 Testes an sint scripti in instrumento manu propria: an manu alterius non refert.
- 4 Testes subscripti in instrumento, an semper debeant esse masculi?
- 5 Scriptura facta a tertia persona partibus mandantibus non tamen sub scribentibus, an probet?
- 6 Comparatio literarum sola quando sufficiat? nu. 7.
- 7 Scriptura liberatoria non solennizata quando probet? nu. 9.
- 8 Scriptura vetus non solennizata an probet?
- 9 Scriptura mercatoris vel camporis an probet?
- 10 Confessio nullo modo nocet tertio in certo casu.
- 11 Scriptura non solennizata an valeat pacto solenni partium.
- 12 Scriptura priuata quando probet semiplenē?
- 13 Scriptura nuda & priuata an aliqualem fidem faciat. nume. 16.
- 14 Epistola seu litera missua quando, aut qualiter probent. vide nume. 10. 18. 19.
- 15 Acceptans literas debiti an videatur sateri debitum?
- 16 Liber rationum regulariter pro scribente non facit fidem. fallit numero. 22. 23. 24. 25. 26. 27.
- 17 Liber rationum an, & qualiter probet contra scribentem & concludit, quod contra scribentem probet. qua conclusio restringitur sex fallentijs, vt hic per ordinem videre licet vsque ad nume. 32.
- 18 Liber rationum pro tertio contra tertium non probat. non enim iure causum reperitur. Hæc autem conclusio fallit vt hic.

34 Sigillare quis potest sigillo alieno, si proprium non habet. & nume. 35.
37 Consuetudo quod Prelati & Princeps concedant sigillum suum alijs
valet.

¶ C. AP. II.

Scripta. ¶ Corruit instrumentum si te-
stes descripti decesserint, nisi ad-
sit sigillum authenticum. hoc dicit ibi: publicum.
¶ Nota, quod scriptura publica semper dicitur
authenticam, sed non e contra: quia scriptura pri-
uata cum testium subscriptione fidem non facit mortuis tes-
tibus, nisi notata per manum publicam, quia tunc non dicitur
authenticam. ¶ Et versantur dicta doctorum hic circa materiã
scripturæ priuatæ, & epistolæ, & libri rationum, & sigilli, &
quanto breuius possibile sit restringe substantiam dictorum
suorum per conclusionem. ¶ Prima conclusio. Ad hoc ut scri-
ptura priuata probet, requiritur quod habeat subscriptionem
partium trium testium, quorum voce, vel literarum compara-
tione coadiuuatur, ut scilicet vna litera sit similis alij, eò quod
videatur scripta ab eodẽ. l. scripturas. C. qui po. in pign. & tex.
hic. vel quod habeat subscriptionem trium testium, & iuuetur
simul ex eorũ dispositione, & literarũ comparatione per au-
then. & si contractus. C. de fide instrumen. Et in hoc secũdo ca-
su si deficit dicta depositio & comparatio scriptura nõ probat
etiam semiplenẽ, sed aequaliter. Si verò concurrat alterum ex
ipsis probat semiplenẽ ut in §. si quis igitur. in authen. de fid. in-
strumen. & in dicta authen. & si contractus. & est gl. in l. in bo-
ne fidei. C. de rebus credi. ista breuis conclusio colligitur ex di-
stinctione, quã ponit Bar. in l. nuda ratio in j. colũ. ff. de dona-
tio. & in l. admonendi. in vij. col. ff. de iur. iuran. & in dicta au-
thenti. & si contractus de cuius dictis faciunt multa verba do.
Anto. domi. Car. do. Abb. & Imo. hic. & Roma. in d. l. nuda. &
Roma. in d. l. admonendi. in xv. colũ. Ex quorum dictis & aliõ-
rum pro simplici informatione nota circa ista verba nouẽ de-
clarationes, demum vndecim limitationes. ¶ Prima declara-
tio. Non refert an testes sint subscripti propria manu, vel ab
alio inscripti, dummodò viua voce coadiuuent secundũ Bart.
in d. l. scripturas. & Bal. in authen. si quis vult. ibi posita. & fa-
cit tex. hic in verbo inscripti. & in §. si quis igitur. in authen. de
fide instrumen. vbi probatur idẽ esse si nõ sunt inscripti, dum-
modò coadiuuent viua voce: licet aliud senserit Bal. in authen.
& si contractus. C. eo. tit. in antepe. colũ. ver. viso & c. ¶ Secũda
da declaratio. Testes subscripti debent esse masculi, aliã non
probant eorũ subscriptiones secundum Bal. in d. l. scripturas.
per illum tex. in ver. trium virorum. facit quod in simili no.
Barto. in l. j. ff. de legibus. sed contrarium tenui in c. quoniam
in. iij. fal. s. de testi. & vltra ibi dicta in cõtrariũ facit quod not.
Bal. in c. licet. el. j. s. de testib. vbi super illo tex. in verbo trium
virorum. dicit quod masculinum concipit femininum, quia
mulier poterit esse testis per l. j. ff. de verbo. signifi. licet secus
dicat in statutis. ¶ Tertia declaratio. Vbi testes non deponunt
de tenore contractus, sed solum quod viderunt scripturã con-
feci, debent esse tres ut in conclusione. Sed si deponunt de te-
nore contractus, vel scripturæ duo sufficient, quia in ore duo-
rum & c. & facit l. vbi numerus. ff. de testi. ita declarat Bart. in
dicta authen. & si contractus. in ij. colũ. & domi. Card. & domi.
Ab. hic. ¶ Quarta declaratio. Etiam si vnus ex testibus subscri-
ptis esset tabellio, nõ propter hoc lup operã, q̄ alius simplex
testis: quia nõ scribit vt tabellio secundũ Bald. hic & in d. l. scri-
pturas. vbi reprehendit notarios imperitos abutentes officio
suo: vt ibi per ipsum. pro quo facit quod notat Ro. confi. cv. &
dicitur j. in vij. declaratione. ¶ Quinta declaratio. Concurrer-
tibus predictis in scriptura priuata poterit per ipsam probari
& conuinci quis de usuraria priuatẽ secundum Sali. in cõsil. in
cipien. in nomine saluatoris nostri. ¶ Sexta declaratio. Scri-
ptura facta à tertia persona partibus sibi mandantibus, & non
subscriptentibus non probat: licet testes sint inscripti vt latẽ

declarat solus Imo. hic contra glof. & pro ipso vide eleganter
Roma. in d. l. admonendi. in xv. colũ. vbi pro hoc nota d. l.
scripturas. requirentem pro forma subscriptionem partium
potest tamen saluari glof. hic secundum ipsum ibi & consilio
cciiij. incipiente, pro discutienda si scriptura tertij sit scripta
de partium voluntate. & hoc attestantur testes in sua descri-
ptione: quia dicunt se subscripsisse de voluntate partium, &
fuisse presentes & c. vt latius per eos. & aliquid per Specul. de
instrumẽ. edi. s. nunc dicendum. & Bald. in rubri. C. eo. titũ. &
in l. in bonẽ fidei. C. de reb. cre. & in l. instrumenta. C. de proba-
tio. & in l. inter chartulas. C. de conueniendis fisci debitoribus
libro. x. ¶ Et subdit Ro. in d. l. admonendi. quod si scriptura
nullam habet partium nec testium subscriptionem, siue à mer-
catore, siue ab alio sit confecta, nullam probationem inducit:
quia fides data mercatori est in rationibus librorum suorum.
vnde non extenditur ad alia negotia, in quibus non potest fa-
cere ipse, quod agit vt mercator. & allega. Ioã. andr. in dicto. s.
nunc dicendum. & ita etiam consuluit ipse solenniter consil.
cv. ¶ Septima declaratio. Quãuis Bartol. vbi. s. & quasi oes
hic dicant, quod vbi est subscriptio partium & testium, sola
comparatio literarum sufficit, tamen Imo. tenet contrarium:
quia paria sunt scripturam esse scriptam manu partiũ, & sub-
scriptam à testibus, vel scriptam esse manu tertij, & subscri-
ptam à partibus & à testibus. d. l. scripturas. & notat Ioan. andr.
in addi. Specul. d. s. nunc dicendum. in additione magna in ter-
tio supplemento. Sed comparatio non facit plenam fidẽ: quan-
do est scripta manu partiũ, & subscripta à testibus, vt in §. sed
& si quis. in authenti. eo. tit. ergo nec quando est subscripta à
partibus & à testibus. Et ista impugnationem facit etiã Imol.
in dicta. l. nuda. & videtur clara cùm de necessitate requiritur
semper testium coadiuuatio: vt probatur hic & in d. l. scriptu-
ras. imò illa sola sufficit, vt dicitur in vij. limitatione. & de
hoc etiam per Bald. in authen. sed nouo iure. in. iij. colũ. ver. fi.
& pro pleniori. C. si certum petatur. ¶ Octaua declaratio. Pa-
ria sunt aliqũe subscribere se scripturæ priuatæ, vel quod scri-
bat eum manu propria, & dicat eam esse de manu sua. ita elegã-
ter dicit Roma. in d. l. admonendi. in. xix. col. per text. in l. cum
antiquitas. §. fin. C. de testamentis. & j. ibi hoc etiam notat Bal.
& expressius Pau. de cast. & idem tenet domi. Ant. hic. & Bal.
in princ. ff. in vltima col. Et e contra scriptura scripta per aliũ
& subscripta per Titium habetur, ac si esset in totum scripta
per Titium, vt per Barto. in l. emptor. §. Lucius. per illum tex-
cum glof. in verbo habebatur. ff. de pactis. & dixi in c. quoniam
contra supra de proba. caue tamen, quia licet instrumentũ sit
scriptum manu tabellionis: tamen requiritur subscriptio sua
secundum Pau. in d. §. fina. quia ita requiritur pro solennitate,
vt dixi. s. c. proximo bene facit. l. ij. C. de conueniendis fisci de-
bitoribus libro. x. quam in proposito allegat Bald. in l. ij. in. iij.
colũ. C. quando fiscus vel priua. ¶ Nona declaratio. Quod
dictum est de partium subscriptione, intelligitur in materia
concernete preiudicium vtriusq; partis, sed si vnus partis tan-
tum, tunc sufficeret illius subscriptio secundum Imo. hic ad-
dunt quod in simili dictũ fuit. s. c. proxi. de rogatione. ¶ Mo-
do sunt aliqui casus in quibus omnino procedunt omnia, quẽ
sunt dicta in conclusione, sed imò illis non concurrentibus
scriptura probat. ¶ Et ideo limitatur primò, nisi scriptura li-
beratoria creditoris reperiat penes debitorem, quia quãuis
non solennizata, vt. s. probat secundum Sali. in d. l. admonen-
di. & dicit esse glo. singu. in l. inter chartulas. C. de conueniendis
fisci debitoribus. lib. x. vbi etiam vide Barto. bene facit text. in
l. tale pactum. in princ. ff. de pact. sed hoc non est simpliciter
verum secundum Roma. in d. l. admonendi. sed debet intelli-
gi, quando debitor probat, quod creditor sibi tradidit illam
scripturam liberatoriam, per ea quã no. Barto. in l. labeo. ff.
de pact. & facit quod no. domi. Ant. in c. ecclesia. el. ij. s. vt lite
pen. & Ioan. an. in Spe. de instru. edi. s. post q̄. ver. instrumentũ.
vbi plenẽ habes, quando probetur cancellatio debiti ex eo q̄
penes debitore reperitur restitutũ fuisse instrumentũ debiti.
¶ Secundò limitatur, nisi sit scriptura deputata ad locum pu-
blicum, quia

blicum, quia talis plenẽ probat secundum do. Ant. hic, quẽ de-
clarat: dummodò concurrant ea de quibus per Inn. in c. j. s. de p-
cu. & Ioan. And. in d. §. nunc dicendum. in additione magna. &
Bal. in l. exemplo. in j. col. C. de proba. cum alijs allegationibus
quas dedi in c. cùm causam. s. de proba. & dicitur in c. ad audi-
entiam. j. de prescrip. vbi est locus prius ad hoc. ¶ Tertio limi-
ta in scriptura veteri: quia facit presumptionem, vel semiple-
nam probationem secundum Specul. in titu. de instru. edi. s. nunc
dicendũ. ver. regulariter. allegat. l. instrumenta. & l. rationes. &
l. exemplo. C. de probat. & l. iij. C. de rebus creditis. & c. sanẽ. el.
j. xxiiij. q. j. & sequitur ibi Ioan. And. & do. Anto. hic. & facit. l.
si arbiter cũ materia. ff. de proba. & quod not. do. Anto. & do.
Abba. in capi. cùm causam. s. de proba. & quod habuimus in c.
veniens. el. j. s. de testib. vbi in factis antiquis probatio imper-
fecta non est semper imperfecta vt fama, & c. ¶ Quarto limi-
ta in scriptura mercatoris vel camporis, quẽ continet data &
accepta tam pro se, quam contra se: quia cum alijs adminiculis
semiplenẽ probat secundum Bal. in l. rationes circa mediũ
C. de probat. & clarius per eundem in l. instrumenta. C. de
proba. & per Barto. in l. quãdam. §. numularios. ff. de eden. &
in locis primò allegatis. & dicitur j. tangendo de libris rationũ.
¶ Quintò limitatur, nisi sit cõtra quem producitur scriptura pri-
uata non solennizata, confiteretur eam esse manu sua: quia tunc
probat secundum Bar. & alios in locis allegatis in conclusione
per l. publica. ff. de positi. & l. cùm de indebito. ff. de probatio. &
sic intellige gl. hic vt per Bald. in l. si certum petat. dum de-
clarat. l. cum tabernam. §. idem quã sit. ff. de pig. ¶ Et hoc intel-
lige, nisi contra dictam scripturam produceretur solenne istru-
mentum per d. l. scripturas. ¶ Item intellige j. quod dicta cõfessio
noceat cõfidenti: non autem tertio vt no. glo. magna in fi. in d.
scripturas. & ibi Barto. Et idem Bart. in l. repetita. ff. de fide in-
stru. per l. si superatus. ff. de pig. aliã facile daretur modus frau-
di fingendẽ scripturæ alteri præiudicialis: vt hic per do. Abba.
facit quod in simili no. Specul. de ti. de confessis. s. nunc vidẽdũ.
ver. sed nunquid. & domi. Anto. in c. quinta uallis. in. iij. colũ.
de iureiur. de patre consistente tñ debitum, & exhausta rema-
net omnis species filij, vt nõ teneat confessio: nisi aliud suadeat
personę qualitas. Item intellige hanc fallentiam, dummodò cõ-
fiteatur expressẽ. secus si tacitẽ tacendo secundum Bal. s. c. pro-
ximo. in pe. colũ. quia filere est signum mutum. i. sine voce: vt
per ipsum. pro quo facit do. Et rina Bar. in l. quẽ dotis. ff. sol. ma-
trimo. & Inno. in c. in geni. s. de elect. cum similibus, quamuis
in proposito aliud dixerit Inno. s. c. proxi. cuius opinio posset
esse vera: quãdo quis nõ taceret simpliciter. sed acceptaret scri-
pturam per id quod habetur in cle. j. de procur. & dicitur j. de
epistola quã acceptatur. ¶ Fallit. vj. nisi partium conuen-
tione solenni promissum esset stare scripturæ priuatæ carenti
dictis solennitatibus: quia tale pactum valet secundũ do. Ant.
hic alle. Bar. post Dy. in l. si ff. de preto. stipu. & Bar. in l. Theo-
pompus. ff. de dote præleg. & idem do. An. i. c. finem. in vltima
charta. s. de dolo & contuma. & ibi Petr. de Anch. in eodem ti-
tu. & in cle. j. in xv. notabili de foro compet. simile dicimus de
exemplo, quod probat ex pacto partium secundum Barto. in au-
thenti. si quis in aliquo. circa princ. C. de edendo. & in l. in frau-
dem. §. neq. ff. de iure fisci. cum concor. ¶ Sic etiam valet pactũ
quod stetur dicto alicuius testis etiam non iurati, vt per Barto.
in l. Luius. in fi. ff. de fideiuss. & per Bald. in l. in bonã fidei. in
pe. colũ. C. de reb. credi. ¶ Sicut etiam consuetudo validet p-
bationem in ualidam j. eo. cū dilectus. vnde sic & pactum iuxta
glo. in rubric. C. de decre. decurio. cū fi. & istud non est remit-
tere dolum futurum contra. l. si vnus §. illud. ff. de pac. quia non
est dolum certus, sed præsumptus: quem remittere non est illi-
tum. vt per do. Anto. in c. fraternitatis. in septima charta. s. de
testibus. & Bal. in l. cū antea. in. ij. colũ. C. de arbit. Et pro hac
differentia doli facit glo. in l. vbi exigitur. in ver. proximam. ff.
de eden. ¶ Contrarium tamen dixit Inno. in c. cùm. P. j. e. quem
sequitur Bal. ibi & in l. Imperator. ff. de statu homi. & in l. de q-
bus. ff. de legibus. Ange. & Pau. de cast. in l. pactum inter here-

dem. ff. de pactis. & Roma. in d. confi. ccv. & in d. l. nuda. & i. d.
l. admonendi. & in rubri. ff. de arbitra. in x. colũ. quasi inuitet
hoc pactum ad delinquendum: ergo nullum. c. fina. cum simili-
bus. s. de pactis. cui rationi responsum est. s. & pro Innocen. face-
re videtur: quia facultas paciscendi non extenditur ad ea, q̄ sunt
iuris publici. l. ius publicum. ff. de pact. & c. si diligenti. s. de fo-
ro compe. & solennitas scripturæ est ad vtilitatem publicam. l.
fi. circa princ. C. si cert. petat. præsertim cum sit data certa solen-
nitas pro forma. d. l. scripturas. Vnde illi non videtur posse re-
nunciari vt per Bar. in d. l. ius publicum. Quibus non obstanti-
bus facilius sustineretur prima pars per prædicta: quia non vi-
detur esse minus consentire, vt stetur dicto vnus, quã nudẽ
scripturæ: & tamen illud potest pactum, ergo, & c. Quod autẽ
sit data forma, & quod illi renunciari non possit: non videtur
semper verum: quia etiam de dicto testis datur forma, vt iuret
liurifurandi. C. de testib. & tamen illi potest renunciari. c. Ti-
tius. s. de testi. no. glof. in capitulo tertio. s. de probatio. & in l.
j. ff. de ferijs. ¶ Sic etiam est data forma à lege: vt ille cuius in-
dustria est electa non subdeleatur capitulo finali. s. de offic. de
legati. & tamen renunciari potest vt ibi per dominum Abba.
in §. is autem. ¶ Sic etiam in capitulo nulli supra. de rescriptis. da-
tur forma de allegis: & tamen illi potest renunciari secundum
Barto. ibi & præsertim istud suaderi potest in proposito, cùm
videamus cessante subscriptione ipsam scripturam probare, si
pars eam fatetur: vt in præcedenti fallentia: ergo tantum ope-
rabitur expressus consensus non curans subscriptionem, quan-
tũ cõfessio. ¶ Ex quibus habetur vtilis practica in hac mate-
ria, vt nolentes aliquid publicẽ facere præmittant dictum pa-
ctum, per quod solenniter dicant se ratum habituros: quicquid
in tali scriptura continebitur eorum in manu. & tunc si nega-
bitur, sola comparatio sufficet, postquam subscriptioni re-
nunciatum docebitur. & hoc modo multa sustinebuntur: quia
multi vellent publicẽ pacisci: sed non publicẽ negotium gere-
re. ¶ Septimò limita: vt est dictum in ipsa conclusione quo-
ad semiplenam probationem: quia illam facit talis scriptura,
quando habet vel comparationem solam, vel coadiuuatiorem
testium solam: vt per Barto. in dictis locis contra quem instat
hic Imo. latẽ in duabus locis. & Imol. & Roma. in d. l. nuda. di-
centes q̄ imò testes faciunt eam plenẽ probare: quando dicunt
se fuisse presentes, quando ille scripsit: & vidisse illum scribere
consyderato q̄ reddunt causam dicti sui per sensum propriũ
& deputatum actui, de quo queritur, vt per Innocen. in c. cùm
causam. s. de testi. & videtur casus in proposito in §. sed & si qs
in authenti. de instrumen. fide. secundum eos. & ista verba ha-
bent magnam vim: quia volunt comparationem semiplenẽ p-
bare. de quo in sequenti fallentia. ¶ Item quod vox testium co-
adiuuet plenẽ scripturam. ¶ Octauò limita, quoad aliquale
presumptionem, q̄ illam operatur nuda scriptura priuata secũ-
dum Bar. in dictis locis. & Imo. & domi. Abb. hic propter pre-
sumptionem, quã est, q̄ quis non faciat de facili vnam falsam
scripturam. similiter dicit Bald. in rubr. C. eo. in antepenul. co.
q̄ scribens potest esse ita bonã opinionis, q̄ scriptura priuata
facit aliquod adminiculum: quod tamen non est spẽs probatio-
nis. l. instrumenta. C. de proba. secundum ipsum. Et subdit hic
domi. Abb. q̄ licet iste tex. dicat nullus firmitatis: tamen potest
solenniter limitari, nisi iuuetur saltem comparatione, quia fa-
ciat semiplenam probationem: attento q̄ Bar. in d. l. scripturas
locutus est fortius, quã in l. admonendi. & do. Anto. hic vol-
luit hoc & malẽ, etiam vbi non est comparatio. Et sentit gl. in
§. si tamen quisq̄. in authenti. de instrumen. fide. ¶ Sed istorum
opinio posset procedere secundum ipsum, vbi est comparatio
quo casu sequitur aliud, q̄ si vltra comparationem haberetur
vnus testis, qui viderit scribi scripturam, vel deseratur iuramẽ-
tum parti, resultabit vnã plena probatio. quod ipse multũ fir-
mat attento, quod olim sola comparatio sufficiebat. dicta. l. cõ-
parationes. & etiam hodie infra vnam libram auri. vt per gl. in
d. §. si quis igitur. ¶ Subdit etiam do. Abba. quod Bart. & alij q̄
dicunt, quod vbi est subscriptio partium & testium, sufficit tes-
tium deposito. Et non bene loquuntur: quia si cũ testibus requi-

ritur cōparatio, vbi est sola subscriptio testiu secūdu eos: pari- formiter vbi est subscriptio partis: quia ita posset eam contra facere pars subscribens, sicut ipsam scripturam: vnde non dif- ferunt isti casus scdm eum. Sed dic, vt dixi in vij. fallentia vtro que casu vident sufficere testes coadiuuantes. ¶ Nonō limita: nisi esset subscripta manu duorū notariorū: dūmō subscri- berent in quantum notarij, secus si tanq̄ simplices amici secūdu 16 Bal. in. c. cū à nobis. in fi. ff. de testi. qd̄ bñ no. ¶ Decimō limi- ta nisi tanta esset fides testium deponentium, vel vis compara- tionis, q̄ iudex alteri soli meritō iudicaret esse credendum: qa tunc posset adhibere plenam fidem secūdu Bar. i. d. l. admonē- di. per ter. i. auf. de instr. fide & cautela. §. si verō. Sed vt latē ostē dit hīc Imo. ille tex. non pbat, sed dicit, q̄ aliquando cōparatio tendit ad vnū, & testes dicunt contrariū. & q̄ tūc magis est cre- dedū viuē voci: nisi ex circumstantijs aliud iudici videret. & sic creditur testibus regulariter. & illū tex. dicit hīc do. Abb. sing. in hoc. ¶ Vltimō limita: nisi habeat sigillum authenticum per istum tex. qui j. declarabitur. ¶ Reliqua dic, vt in locis palle- gatis. quibus etiam adde Pet. de Ancha. confi. xxiiij. incipiē. rōnes inducūt superius. vbi consuluit q. d. l. scripturas. in eo qd̄ vult nō pbari anteriore hypothecā p̄ scripturā priuatā aduersus in- strumētū publicū habet locū, et si p̄bet p̄ instrū publicū, qd̄ da- tus fuit pri⁹ pcurator ad faciendā obligatiōe: & postā ostēdat scripturā priuatā mādātis: qa quis videat cessare fraudis p̄sum- ptio, ex quo pri⁹ datus est pcurator: qa tñ istud antecēdēs pōt esse sine cōsequēti, qd̄ est cōtīgibile nō necessariū: nō ppter hoc probat scripturā prius cōfētā, vt per ipsum: cuius cōsilio sub- scripserunt Calderinus & Franciscus de rāponibus. adde etiam Bald. in. l. si certum p̄ta. vbi est bonus tex. & ibi declarat Bald. q̄ scriptura prima debet continere causam: aliās nunq̄ probet per. l. cū de indebito. ff. de proba. & idem dicit Bald. in. l. instru- menta. post princ. vbi vide quēdam alia. C. de proba. & idē do. in locis p̄allegatis. ¶ Quibus non obstat, si diceretur, q̄ vbi non est causa, p̄sumitur donatio inter sciētēs. l. campanus. ff. de ope. libertorum. per quā dicit Bal. in. auf. ingreſsi. in. v. q. C. de sacrosan. ecclē. q̄ qui scit professionē non tenere, & dat bo- na, nō recuperat: quia videtur donare: quia respōdet Bal. in. d. l. si. q̄ tunc donatio p̄sumit, quando interuenit stipulatio. & est sp̄ale in stipulatione ppter eius solēnitatē. secus in pacto & cōfessione. l. iurigentis. §. sed cū nulla. ff. de pactis. & d. l. nuda. de quo latius j. eo. si cautio. adde etiā Bal. in. auf. sed nouo iure. in pe. colū. C. si cer. pet. vbi inter alia dicit. q̄ scriptura priuata nō facit fidē p̄ herede mortuo scribente: qa à principio nō va- luit et si ei succedat fideus vel ecclēsia. Adde et Bald. in. rub. de cō- tro. inue. post princ. vbi dicit q̄ scripturę priuatę tendentes ad idē, et si essent nullę, non faciunt plenam probationē. & qbus casibus faciāt semiplenā, vide hīc per do. Ant. egregiē. & aliqd̄ per eūdē in. c. fi. in. vij. co. j. de iureiuran. Et de materia ponit et Bald. demōstrās multiplex genus scripturarū in. l. infra. C. de p- ba. ¶ Tangunt et hīc doct. de epistolis seu literis misisuis, quā- tū p̄bent, & ex dictis eorū hīc & alibi. & Bar. Imo. & Ro. in lo- cis p̄allegatis videt in effectu, q̄ si scribēs epistolā negat scripsit se scripturā, nō habeat suū sigillū eo modo, quo dicitur j. de si- gillo. nō probat. bene verū est q̄ hīc habet locū cōparatio lra- rū scdm Bar. in dictis locis: quia dispositio. d. l. cōparationes. C. de fide instru. nō reperitur mutata, nisi in apodissa, vt patet ex tex. in. §. si quis igitur. & §. sed & si quis. in. auf. de instrum. cau. & fi. & sequit Bal. ita dicens obseruari de vniuersali cōsuetudine in. d. auf. sed nouo iure. & do. Anto. hīc & communiter doc. in dictis locis excepto. do. Cardi. do. Abb. hīc secundum quos ea dem ratio concurrat in epistola, propter quā est sublatus vsus comparationis in apodissa. l. facilitas falsificandi. & esset tolle- rabilis ista opin. si verum esset ex toto: q̄ non esset diuersa ra- tio. Sed Barto. in. d. l. nuda. & do. Anto. & Imo. hīc dicit, q̄ in alio differunt: qa in cōfectione scripturę nimirum, si cessat cō- paratio: quia imputat parti, q̄ non fecit eā fieri solennē, cū adē- set conficiēs, quare ratio cessat in epistola misa absenti. & istud est diligenter mēti tenēdū secundū Imo. hīc. Et q̄ extra casum apodissę sola comparatio etiam hodie sufficiat, vide Imo. in. l.

si ita scripsero. post Bar. ibi. ff. de condi. & demō. & est de men- te gl. fi. in. c. cū venerabilis j. de religio. domi. qa lex rērectoria non extenditur, nisi ex identitate rationis. non est hīc, cū non possit imputari recipienti epistolam: vt est dictū. vbi autē posset imputari fortē, quia scribens dat epistolam, non differt à scriptura priuata secundū Bar. & alios. & idē credet: si pro- baret quē finxisse sibi missam fuisse epistolā. Sed q̄ de hac frau- de diceret, haberet p̄bare. l. dolū. C. de dolo. ¶ Et eo casu quo dictū est epistolam probare. dic esse verū etiā in verbis enūcia- tiuis secundū Bar. in. l. publica. §. si per illū tex. ff. de positi. & Bal. in. rub. C. de constit. pec. in. ij. col. licet aliud dicat in. l. non epi- stolis. in. ij. col. C. de proba. ¶ Item probabit ad vtilitatē tertij eo modo, quōd instrū per. l. desiderium. C. de positi. qd̄ tamen non est expeditum: tum quia illa lex loquitur in instrumēto. tū quia istud non audeat affirmare Rota in antiquis decisione cccxxiiij. incipien. ego misi per. l. certum. §. si quis absente. ff. de confes. §. quis pro prima opinione valde faciat glo. in. c. quoties. j. q. vij. Et quod de libro rationum dicitur j. in. ij. conclusione. ¶ Itē probatur per epistolam donatio. l. si aliquid. C. de dona- tio. notat Io. Andr. in. Specu. de cessione actionis. §. consequen- ter. in. princ. licet aliās donatio facta absenti nemine recipien- te non teneat, vt no. gl. fi. & Bar. in. l. illud. C. de sac. sanct. ecclē. ¶ Itē operat effectum et post mortē scribentis secūdu Cyn. in l. generaliter. C. de non nume. pe. & refert do. Ant. in. c. cū dile- ctus. in. xj. col. j. de successio. ab intest. sicut de pacto dicit in. l. si pactū. & l. epistola. §. j. de proba. dūmodo sit p̄ntata epistola an mortē scdm Ro. in. d. l. nuda. & alleg. Inn. de quo exclamat in. c. cū dilectus j. de suc. ab intesta. & istud fortē est verū per. l. si per epistolam. ff. de acqui. heredi. licet dom. Anto. in. c. si. in. x. colū. §. de confes. aliter loquatur allegando Inno. in. ep. in. d. c. cū di- lectus. ¶ Et habent ista locū in literis credentia, vt solenniter declarat Bar. in. l. Lucius. ff. de fideiuss. quē sequit do. Anto. do. Abb. & Imo. in. c. fraternitatis. §. de cle. non refi. & tradit Bal. in l. si. C. qd̄ cū eo. & in rub. C. de const. pe. in. ij. col. & in. l. inſitor ff. de inſito. & in. l. si verō. §. cū quidā. ff. mand. & dicit q̄ obli- gant secundum efficaciam verborum intelligendo semper di- creto modo. ¶ Quæ omnia intellige: dūmodo epistola habeat nomē mittētis: aliās etiam si haberet sigillum, non p̄baret, nisi esset errore omisum nomen secundū Bal. post Cyn. in. proce. ff. in. ix. col. valeret tamen absq̄ subscriptione, si in ea esset no- men scdm ipsum dicitem vidisse in facto per. l. cū antiquis. C. de testa. ¶ Item intellige scdm ipsum dūmodo epistola habeat so- lita cognomina scribētis & solitū nomen: non tamen requirit dignitas illius, cui scribitur: si contemplantur personam argu. c. qm̄ Abbas. §. de offi. delega. secundum ipsum. ¶ Et operari pōt ep̄la nō solū ex parte scribētis in eius dānum, sed et aliqd̄ do in eius vtilitatē rōne recipientis. vnde acceptas literas debiti v̄r fateri debitū scdm Bar. in. l. filius familiaris si absente. per il lum tex. ff. ad macedo. & in. l. Titius Seio. ff. de cōsti. pec. & in. l. cū tabernā. §. itē quē sit. in. fi. ff. de pig. & in. l. quo em̄. & l. pcurator. ff. rē ra. habe. & Bal. in. l. si. circa mediū. C. ad mace. & in. l. si literas. in. fi. C. mand. & in rub. C. de fi. instrum. in. vlt. char. & do. Abb. in. c. non iniuste. §. de procu. dūmodo scienter accep- tet scdm Pet. de Ancha. in. cle. j. ppter gl. ibi in verbo scienter de procu. & iō dicit protestari secundū do. Abba. ibi: & Pet. de Ancha. in. cle. j. in ver. notabili. de iureiur. & Bal. in. simili in. l. si absens. in. ij. col. C. si cer. pet. Et p̄sumitur scienter accepisse, qñ eas lectas retinuit, scdm Gui. in. d. cle. j. de procu. vel qñ p̄sen- tās aliud dixisset, vt ibi per Imo. & latius per do. Car. ibi. q. xvj. ¶ Tangunt etiā hīc do. Anto. do. Car. & Imo. de libris ratio- nū q̄tum probent. de quo etiā per Bar. Imol. & Ro. in. d. l. nuda. & Bar. & Ro. in. d. l. admonendi. & Bart. in. d. auf. & fi. contractus. & in. l. quædam. §. numularios. ff. de eden. & omisso eorū ordi- 21 ne dic clarior per tres cōclusiones insertis aliorū dictis. ¶ Pri- ma conclusio. Liber rationum non probat pro scribente per. l. exemplo. cūm concord. C. de probatio. sicut confessioni scri- bentis non statuit pro se: vt in capitu. fin. supra de confes. & ita per omnes in dictis locis. & hoc habet locum et in habēte con- ficere librū iure publico, secundum Bar. in. d. l. numularios. & Imol. hīc

Imo. hīc contra gl. ibi: quia non debet stari dicto alicuius put 22 est dictum. ¶ Fallit primō, nisi liber contineret aliquid depē dens merē à voluntate scribentis: vt si scripsit se expendisse aīo repetendi. Nam constat de expēsa, creditur quod animo repe- tendi fecerit, ex quo in libro sic continetur: quia illud p̄debat à sua voluntate, vt probatur in. l. nesennius. in. fin. ff. de negot. 23 gestis secundum prædictos. ¶ Fallit secundū, nisi ex qualita- te & quantitate rei de qua in scriptura fit mentio verosimiliter p̄sumi posset p̄ ipsa scriptura, vt si scripsit se expēdisse in ali- mentis & doctrina pueri, quem constat profecisse. Nam talia non sunt sine expēsis. l. final. C. de alimen. pupil. p̄stant. vn- de tam moderata poterit esse quantitas, quōd iudex stabit dic- tæ scripturę: p̄sentim cum iuramento scribentis: vt hīc do- mi. Anto. domi. Abba. & Imol. & Ioan. Andr. in. Specu. de in- strumen. ed. §. nunc dicendum. in. addit. magna & solenni. & Bald. in. l. j. in vltima colum. C. de eden. vbi dicit quod data dif- ficultate probationum statuit libro rationum super verosi- milibus cum iuramento producentis per. l. si quis pro redem- ptione. §. penuti. de dona. allegat etiam gloss. in. capitu. qualiter el. ij. in princ. de accusa. & hoc pulchrē declarat etiam Bald. in rubri. C. de fide instrumen. in. xvij. colum. dicens de verosimi- litudine posse multipliciter constare: puta ex edificio, & alijs q̄ quod non sunt sine expēsa. probabitur per librum, vt ibi per eum. ¶ Fallit tertio secundum prædictos, nisi fuerit scriptu- ra alicuius defuncti, qui valde laudabiliter vixisset: quia tunc fa- cit aliqualem p̄sumptionem cum alijs adminiculis: imō etiā pro viuente, quando non asset immoderata quantitas secundū domi. Anto. domi. Abba. hīc quorum dicta confirmari possēt ex his quæ dixi latē in cap. super his. ad hīj. de accu. & in termi- nis vidē Bal. in. l. vnica. in. iij. columna. C. de confes. vbi addit, quōd imō poterit tali libro stari. & idem Imol. hīc dūmodo talis iuret. & sic sentit quōd in defuncto non plenē probaret. ¶ Quōd autem sit secus in magna quantitate probari potest ex dicto Bald. in. c. iuravit. in. iij. colum. §. de probatio. vbi dicit nihil operari legalitatem personæ contra regulas iuris quan- do arduitas rei aliud suadet. quæ autem sit magna quantitas, est in arbitrio iudicis secundum Bald. in. d. l. vnica, subdentem nō esse hīc locum coaceruationi minutarum quantitātū. ¶ Fallit quartō nisi scriptura libri, quæ est pro se sit connexa ei quæ adducitur contra scribētē, & ab illa commode separari non possit. nam tunc si aduersarius vult stari libro contra scriben- tem, statuit etiam pro scribente per. l. etiam. §. j. ff. de mino. ita no. Barto. in dicto. §. numularios. & Innocen. & domi. Abba. hīc, & Bal. i. d. l. vnica, & in. l. j. in vltima colum. §. C. de eden. & domi. Abb. in. c. bonæ. el. ij. in vltima colum. §. de postu. p̄la. & Petr. de Ancha. in. cle. j. ceterum. in. iij. colum. de vsur. & Ro. in. d. l. nuda. in. iij. colum. & Bal. in rubri. C. eod. titu. in antepenul. colum. & facit quod not. gloss. domi. Abba. & Imo. in capitu. cūm venissent j. de institutio. & Barto. in. l. Aurelius. §. idē q̄ sit. ff. de liberatione legata. Si autē sunt capitula separa- ta, possunt ab aduersario acceptari pro pte, & p̄ pte refutari, vbi esset quantitas magna: vt hīc per dom. Abb. secus autem si parua: quia nunc licet aliās valeat protestatio accepta in par- te & partibus, & c. vt per Innocen. & alios in. c. cū olim j. de censibus. & Bald. & Pau. de Castro. in. l. j. C. vt qui defunt aduo- catis. tamen in talibus libris non erit locus huic protestationi secundum Bald. in. l. vnica in. iij. colum. quia videtur libri ap- probatus, & quasi mandate aduersario confectus, vt ibi per eū quem commendat domi. Abba. in. d. c. bonæ: ex qua ratioe post eā subdit Bald. in sequenti colum. quōd sicut etiam aliās est lici- tum producenti vti pro se instrumētum & non contra se, vt in dictis locis: non tamen hoc casu licebit hoc producenti librū. quia ex quo approbat librum proprium edendo ipsum simpli- citer, non deest vt eum improbet nisi diceret à principio talē codicem, in quantum facit pro me. & ita seruant cauti litigan- tes secundum eum. ¶ Fallit quintō, nisi consuetudo vel sta- tutum disponderet, quōd plenē credatur libris mercatorum v̄r capforum: quia valet secundum Imo. & alios hīc per ca. cūm di- lectus j. eo. Item Bal. in. l. cunctos in lectura in vltima charta. C.

de sum. trini. & in. l. comparationes. in. iij. colum. C. de fide in- strumen. & Federi. confi. cxix. incipiente nulli dubium in fin. & Bal. in. d. l. j. in vltima colum. de eden. & Ioan. Andr. in. d. §. nūc dicendum. & Sal. in. l. exemplo. C. de probatio. nisi esset confu- tudo indiscreta, quod crederetur omni scripturę mercatoris, vt per Baldū in. l. vnica. & domi. Abba. in. d. c. bonę. respondē- tem pulchrē ad. c. cū dilectus j. eo. q̄ consuetudo non operatur indistinctē pro scribente. Et per hanc fallentiam refert Saly. in. d. l. exemplo. obtinuisse quendam de quadam scriptura: quā p- duxit de manu gabellarij super certa exactioe: non obstante q̄ careret subscriptione notarij iuxta. l. fisco. C. de conueniēdis fisci debito. libr. x. q̄ probauit consuetudinem esse, quōd cau- tiones solutionis factę ab officialibus, probabant absq̄ alia sub- scriptione. Quod nota. & caue, quia talia statuta, vel consuetu- dines intelliguntur, quando scribunt in factis mercantię vel cā- bij: aliās non, vt latē per Ro. confi. cccij. pro quo vide Bal. in. l. fin. ante fin. C. ad macedo. cū concor. quas dedi in. c. post celsio- nem. in prima cōclusionē. §. de proba. Item talia statuta nō ope- rantur in mercatoribus infamibus infamia publica secundum Bald. in. l. Calsius. in. vlti. col. ff. de senatoribus. Item operantur solum coram consulis mercantię, vt per Bal. in. c. final. ad fi. §. de confes. quod intellige, vt per ipsum. in. l. receptum. in. ij. col. C. de consti. pecu. videlicet vt intelligatur quantum ad ce- lerem modum procedendi in eorum causis, non quantum ad au- thoritatem, vel fidem librorum. ¶ Fallit. vj. in libro execu- toris testamentarij: quia probat pro ipso minutas distributiones cū sacramento executoris. secus si esset magna quantitas, & epi- scopus aliter non arbitretur secundum Bal. latē in. l. id qd̄ pau- peribus in. pe. q. C. de epif. & cle. & Spe. de instru. edi. §. nunc ali- qua. ver. sed nunquid. ¶ Et similiter de certis alijs generibus li- brorum videtur, quōd in eis facit ius, aliquando procedat etiā pro eo conficiente attenta verosimilitudine eorum quæ cōti- nent & qualitate personorum: vt colligitur ex dictis Bal. in ru- brica. C. eo. titu. vbi ponit de libro tutoris de quo etiam i. Spec. de instru. edi. §. dicto. ver. porro. & Nicolaum de neapoli in. l. j. §. officio. circa princ. ff. de tutelis & rationibus distrahendis. po- nit etiam Bal. in. d. rubrica de libro sociorum mercantię: sic et de libris v̄ctigalium de quibus per Bald. in. d. §. numularios. in. fi. & in. l. ij. C. de conueniēdis fisci debi. lib. x. Sic etiam de libro massarij per Bald. in. l. imperator. la. j. in vlti. col. ff. de statu ho. 28 ¶ Secunda conclusio. Liber rationum probat contra scribē- tem secundum Barto. in locis p̄allegatis. & doct. hīc, & do. Anto. in. c. si cautio j. eo. & ibi per Imo. in. vj. fallentia. per text. in. l. fin. C. arbitrium tutelę. & in. cle. j. ceterum. de vsuris indu- cendo vt hīc per do. Abba. ¶ Non ob. q̄ non videatur proba- re, quasi fit confessio facta parte absente, iuxta. l. certum. §. si qs̄ absente. ff. de confes. quia respondet Bar. i. l. inter chartulas. C. de conueniēdis fisci debitoribus. & Bal. & domi. Anto. in. c. fi. §. de confes. & Barto. in. l. nuda. & Bald. in. d. l. vnica. in. iij. col. quod scriptura illa fingitur scripta mandante eo, pro quo fuit scripta, & habet actum permanentē. Et procedit ista cōclusio, etiam si in scriptura nulla adfuit solennitas dici vel consulis, vt per Bald. in rubric. C. eodem in. xiiij. colum. post Ioan. Andr. in dicto. §. nunc dicendum. ¶ Fallit primō in scriptura facta non in codice rationum, sed in memoriali: quia non plus probat quā confessio facta ad obligandum coram testibus parte absente secundum Baldum in rubrica. C. de constituta pecu- nia in penultima columna versic. modo hīc queritur de libris mercatorum, nisi in casu dictę clemen. j. de vsur. ¶ Fallit se- cundō in libro alterius priuatę personę non campforis, neq̄ mercatoris, sed conficientis penes se librum rationum: quia tunc habet locum dicto. §. si quis absente. & censetur confessio nuda secundum Imol. in dicto capitu. si cautio. in. vj. fall. & in. d. l. nuda in secunda colum. nisi talis esset consuetudo scribere oia data & accepta, vt ibi latius per Rom. dicentem, quōd etiam contra non consuetum facit aliqualem probationem. ¶ Fallit tertio, nisi liber ille contineret vnum actum tantū & non esset facta scriptura in forma rationis: quia non prodest ad q̄bandū rōnē, si confecta esset parte absente secundū Bal. in ru. C. eo. in.

xvj. col. vers. item dubitatur an ista scriptura pro quo facit q̄ ipse no. in. l. rones. circa mediu. C. de proba. ¶ Fallit quarto, si scriptura non haberet insertam nullam causam, secundū Ioan. An. in. d. §. nunc dicendum. & super rubrica de deposito in addit. Specu. & do. Ant. hic, nisi ex precedentibus presumat causa secundum Ioan. And. in rubr. & do. Anto. in. d. c. si cautio. in viij. col. & Bal. in rubr. C. eo. in. xv. col. vbi dicit sufficere causā coniecturalem. ¶ Fallit quinto, si non posset probari, q̄ liber esset de manu conuenti, vt per Ro. in. d. l. nuda. sufficit tñ probare librum fuisse repertum penes ipm. & presumitur oia cū consensu scripta, secundū Bal. in. d. rubri. ver. sed hic quæro. & Ioan. And. in. d. §. nunc dicendum. ar. l. fi. C. arbitriū tutelę. & facere potest quod not. Io. de Fantu. in. c. fanē. el. ij. xxiiij. q̄. ij. & Ananias in. c. si quis Episcopus. in. iij. col. j. de hæreticis. nec etiā refert si esset scriptus liber per alium, vt hic per. d. Ant. & do. Abb. nisi statutum aliud disponeret, vt per Ro. ita saluam Bar. ibi in. d. l. nuda. Erit etiam hic locus cōparationi etiam solis, secundum oēs: per id quod supra dictū est de epistola. ¶ Fallit vltimō, si agens dixisset rationes illius libri non esse authenticas, & non probare: quia tunc non probabunt pro ipso contra conficiētē. puta si primō producat similem libellum, vel bastardellum in iudicio: & aduersarius dicat. Ego nolo stare tali libro. & postea ductus pœnitentiā dicat. Sum contentus stare libro tuo. si pducens non vult, ille liber non probabit contra se ex eo, quod aduersarius semel dixit se nolle stare tali libro, secundum Roma. in. d. l. nulla in. ij. colum. allegantem Spec. in. ti. de deposito. §. vj. & Bar. in. l. post legatum in. princ. ff. de his qui vs vt indignis. ¶ Tertia conclusio. Liber rationum p tertio contra tertium non probat: quia non reperitur iure cautū & equipollet scripturę priuatę. ita regulariter videtur per notata per Bar. in locis prædictis & docto. hic. ¶ Fallit primō, in libro rationum confecto ab habente auctoritatem & officiū de publico: vt erant olim libri argentariorum, qui de publico deputabantur, & iurabant fideliter facere officium: quia tunc faciebant plenā fidem. d. §. nummularios. cum materia. Et ideō campores & mercatores hodierni cū nō deputentur de publico, non probant eorum libri in præiudicium tertij, vt hic per do. Ant. & Imo. & Bal. in rubrica. C. eo. ver. sequitur videre de scriptura mercatorum. Libri autem exigentū gabellas vel col lectas probabunt plenē, ex quo ipsi deputantur de publico secundum Bart. in. d. §. nummularios. nisi vltra officialem deputatus esset etiam notarius, qui haberet scribere vel subscribere vt per Sali. in. l. exemplo. C. de probat. & Bal. pulchrē in. l. ij. C. de conueniendis fisci debi. & in. l. Imperator. ad. fi. ff. de statu homi. ¶ Fallit secūdō, quo ad semiplenam probationem: quia illam saltem operantur libri rationum prædictarum personarum secundum gloff. & Barto. in. d. §. nummularios. de quo facit ibi festum Pau. de Cast. & hoc probat consuetudo secundū domi. Anto. & do. Abba. hic & Bal. pulchrē in. c. fi. in vlt. colū. §. de confes. & in. d. rubr. C. eo. & aliquid per do. Cardi. in. c. fin. j. de iureiur. ¶ Sed cessante consuetudine contra istam fallentiam tenet Imo. hic & in. l. nuda. ¶ quia non reperitur iure cautum: imō potius oppositum cū iure caueatur, quod scriptura priuata non facit probationem etiam semiplenam, licet aliqualem. l. instrumenta. C. de proba. & quia tenentem contrariū fundant se in iuramento, quod præstant tales de exercendo artem iuste. Item quod crederetur viuæ voci quo ad semiplenam probationem sicut vni testium: ergo & mortuæ. Respondet Imo. hic quod etiam datur semel iuramentum: & tamen iteratō deponit super eodem in alia instantia, & iterum iurat vt dictum fuit in capitu. præterea supra titu. proximi. Item si deponeret coram iudice, deponeret cum iuramento, & sub forma testimonij. sed scriptura priuata fit extra iudicium: ideō non facit semiplenam probationem, sicut nec dictum testis depositum extra iudicium: præsertim quia text. in. §. si verō. in auth. de instrument. fide. videtur velle magis credendum esse viuæ voci, quā priuatę scripturę. & istud etiam sentit Bald. in dicto capitulo finali dicens quod persuasivē per istos libros resultat semiplena probatio de consuetudine, non de mero iu-

re scripto. Et istud puto sustentabilibus: licet communis opinio sit in contrarium. & considera q̄ vbi conficiēs talem librum iuraret in iudicio in specie contentis in eo: fortē cessarent rones Imo. ¶ Cætera in materia librorum dic vt per Ioan. And. in. d. §. nunc dicendum. & per Barto. in rubrica. C. eodem. & per Imo. hic. & aliquid dixi in. c. j. in. vj. fallentia. §. de pbatio. ¶ Tã gunt plenē omnes doc. de sigillo, in qua materia permittendū est, quid probat litera sigillatę tam prælatorum, quā iudicū: quę omnia habuimus in. c. post cessionem. §. de probatio. Sed circa principalia dicta Inn. hic collige certas conclusiones ommissis alijs. ¶ Prima conclusio. Potest quis sigillare alieno sigillo si proprium non habet, secundum Innocen. & omnes hic. Et intellige primō, dummodo exprimat se alieno sigillo sigillare secundum ipsos. & Domi. post alios in. c. si canonici. in. fi. princ. de offi. ordi. in. vj. & Sali. in. l. si vnus. C. de testamentis. & gl. magistra. in. fi. in. c. nobilissimus. xvij. dist. & Paul. de elec. in. c. tertio loco. in. iij. col. §. de proba. & in. c. cū dilectus in. vj. col. j. eodem & addit Bal. hic esse cauendum: quia tabellio nō pōt alieno signo signare. & dixi. §. c. proximi. ¶ Secundō intellige conclusionē de cōtractibus non magnis: quia in privilegijs & alijs cōtractibus magnarum rerum, opus est proprio sigillo secundum gl. in. c. inter dilectos. in. vers. fuerant j. eod. quam summē no. Bal. ibi, & hic dicens Principes & Episcopos in magnis negotijs debere vti proprio sigillo. Nec obstat q̄ in cessatio ne à diuinis aliud dicitur in. d. c. si canonici. quia non censetur ille actus magnarum rerum, maximē ex quo est finiendus cessante causa, quæ debet esse rōtionabilis, vt ibi in gl. nec etiā cōtrarium sentit Innocē. in. c. innotuit. super verbo decreto. §. de elect. dum dicit decretum electionis posse alieno sigillo sigillari. tamen electio est res ardua capitu. quamuis de electio. in. vj. quia ipsemet postea subdit, quod decretum illud non est authentica scriptura, neque sufficiens probatio, vbi lis est super electione ecclesię. & ita remanet vera illa gloff. cum auctoritate Bald. quę non exeat mentē tuam. ¶ Tertiō intellige conclusionem, dummodo vtatur alieno sigillo de voluntate illius, cuius est. & hoc exprimat secundum domi. Anton. post Hostien. in. c. vt nostrum. circa fin. de app. & Bald. hic aliās dicitur falsarius secundum gloff. in. c. memoriam. xix. dist. cum concord. quas dedi in tertio loco. in. princ. per illum tex. §. de probatio. ¶ Tercia conclusio. Valet consuetudo, quod Prælati & principes concedant sigillum alijs: & quod illi possint sigillari literas etiam non visas à dominis, secundum Inn. hic quem sequitur omnes & Bal. in rubr. C. eo. in. vj. col. j. de eo. & in. l. ij. C. de rebus alienis non alie. & in authentic. si quis in aliquo in iij. col. C. de eden. ex quo Princeps committit sigillum suum Cancellario, videtur omnia ei committere, quę confueuerunt committi Cancellario illius Principis, secundum Bal. hic: quia dominus videtur ea committere, quę ipse facere consueuit. ar. l. Titianus. ff. q̄ cū eo. & ideō sub tali sigillo poterit reuocare fienda, quia sic se habet consuetudo scdm ipsum. ¶ Secus est quidat schedula vacua impressa sigillo cū potestate scribendi, quod alteri placuerit: quia non tenet actus, nisi specificentur articuli secundum Inn. hic quę sequunt alijs. & sequit Ange. in. l. si ita stipulatus. §. Crysogonus. ff. de ver. obl. & Imo. in. c. si quorūdam in. iij. col. j. de sol. vnde sigillū dicitur esse testis mutus: & sine literis non pbat commissionem maximē specialem secundum Bal. in extrauag. de constan. in verbo muniri. cū alijs allegatis per Ananiam in. c. fi. in. iij. col. j. de accus. quia sigillum appositum ab ignorante materia, non obligat. l. ij. & ibi Bal. C. de rebus alienis non alie. & gloff. in verbo absentium. in. c. quāto j. de his quę fiunt à Præla. secus si à sciētia, vt per glo. & Bal. in. d. l. ij. & gloff. in. c. ex literis in verbo testamentis. §. de transf. & in. l. Caius. ff. de pigno. Et ideō sigillantes, vel subscribentes debent aduertere, quid contineat materia. pro quo vide omnino, quod dixi de subscribente, qui non legit in. c. quoniam contra. in. iij. q. §. de proba. & subdit ex istis Bal. hic. quod si mittit Principi per cōitatem charta alba cum notario & sigillo, pōt notarius scribere voluntatem domini. Et de istis faciunt festū Bald. & d. Abb. hic quos vide. ¶ Tertiō generaliter circa virtutem

tutē sigilli scire debes: q̄ epistola, vel scriptura sigillata non nocet tertio: nisi habeat sigillum authenticum, vt hic in tex. & qd dicitur authenticum latē prosequitur Spe. in titu. de probat. §. fina. ver. x. Sed contra ipsum scribentem priuatum sigillū ipsi sigilli iuuabit scriptura, vel epistola secundum Specu. ibidem per. d. l. ij. C. de rebus alienis. de quo meminit Ro. in. d. l. admnendi in. xx. colū. & Imo. hic dicens esse diligenter notandum. ¶ Item scias, quod appositio sigilli denotat conclusionem contractus secundum Bal. in. l. contractus. in. iij. colum. C. de fi. instru. ¶ Item per sigillum delegantis probatur delegatio secundum Dominicum post Archi. in. c. si à subdelegato. in. princ. de offi. deleg. in. vj. & Rotam in formis dec. cccxlvij. incip. voluerunt. & Ange. in. l. consentaneum. in vlti. colum. C. quomodo, & quando iudex. ¶ Item scias, quod sigillum non probat mandatum procuratorum secundum do. Anto. & Imo. in. c. si quorundam j. de solu. & Bal. in extrauaganti. de pace constantiæ in fi. principij. & in. l. j. in vlti. col. C. de procu. & in. l. si procurator rem absentem in. ij. colū. ff. de procu. & Pau. in. c. tertio loco in iij. col. §. de prob. & Imo. in. cle. j. in. x. colū. de procu. licet Goffredus aliter dixerit in. d. c. si quorundam. cuius opinio procedere posset in tribus casibus. ¶ Primō quando sigillum est destinatum ad talia, & præsentatur à fide digno, maximē præstite cautionem de rato vt per do. Anto. & do. Abb. in. d. c. si quorundam. ¶ Secundō quando consuetudo aliter se haberet, vt per Dominicum in. c. quauis in. iij. colum. de procu. in. vj. & latē do. Ant. in. c. significauit in. ij. col. j. de appel. ¶ Tertiō quā tū ad hoc, vt faciat dubium de mandato, adeo quod admittat cū cautione rati probando se habuisse eum à domino, vt p Dominicum in. d. c. quāuis. ¶ Sed licet duo vltimi casus possunt pcedere per rationes suas: tamē i primō videtur stare communi opin. quia vt scriptura priuata probet, requiritur per sigillum authenticum. & ideō si mittens procuratorem non haberet sigillum authenticum, & ex sigillo daretur omne robur mandato, istud nō procederet per statim dicenda. ¶ Et adde, q̄ etiam vbi sigillum eēt authenticum, nō valeret mādātū sine die. & latē per do. Car. inter dilectos in. vj. col. j. eod. mouetur maximē: quia tollit defensionem aduersario, per quā fortē probaret tē pore mandati facti per procuratorem, vel constituentem fuis se excommunicatum. ¶ Item non est necesse, quod sigillans dicat in scriptura se sigillasse secundū Innocē. & alios hic & Pau. in. d. c. tertio loco. & plenius in. c. cū dilectus in. v. colum. j. eodem. Vbi tñ dicit aduertēdum, q̄ si sigillum est deputatum ad certum vsum, presumitur propter ipsum apponi c. significante j. de appel. sin autem est sigillum generale, & apponitur scripturę formatę nomine sigillantis, non requirit expressio verbalis mentionem faciens de sigillo: aliās autem requiretur secūdam ipsum. & facit. l. si vnus. C. de test. secundum Imo. hic q̄ tē dicit, quod testis subscribens testamento, debet de sigillo facere mentionem per. l. hac consultiſima. C. de testa. ¶ Et oportet sigillum esse authenticum, quando per ipsum principaliter datur robur scripturę, & non refert qualis scriptura faciens, vel Rex, vel infimus homo. si autē non principaliter vt det robur scripturę, tunc sufficit sigillum etiam non authenticum, vt cū testis suo sigillo signat. l. ad testiu. §. pe. ff. de test. & sic cōtrahens obligat se proprio sigillo. l. publica. ff. de positi. nec sibi nocet si ab alio apponatur. c. tam literis in fi. §. de tit. ij. d. l. ij. C. de rebus alienis. ita dicit do. Cardi. hic post Imo. & Spe. in. d. ver. x. & latius Pau. in. d. c. tertio loco. ¶ Dicunt etiam prædicti, qd non refert, an sigillum aliquando appelletur annulus. ¶ Item quod sigillum debet habere sculpturā. nec est necesse quod habeat literas, sed si habeat, debent posse taliter legi: quod habeat earum significatio per. c. inter dilectos j. eod. ¶ Quę autem hic desunt quo ad sigillum, dixi in. d. c. post cessionem. vbi vide. ¶ Tangitur etiam hic aliquid de cōparatione de qua §. dictum est. Et adde, quod pro cōparatione fienda potest cogi scribere secundum do. Car. & domi. Abba. hic per tex. i. §. j. in auth. de instrumen. fide idem Bal. in authentic. si quid vult ad fin. C. qui po. in ping. habe. & in. l. cōparationem in. iij. colū. C. de fide instrumen. ¶ Et nedum fit cōparatio litera

rum, sed etiam styli secundum Bald. in lege prima in fin. C. de emendatione iusti. C. facit. c. licet. cum gloff. in verbo scripturę j. de crimine falsi. ¶ Et examinatio cōparationis non subdelegatur secundum gloff. in verbo abscondere in authentica de instrumen. fide §. secundo. Reliqua vide per Bal. in dicta lege cōparationes. ¶ Adde quod ad probandum sigillum esse alicuius, est locus cōparationi, vt eleganter per Hostien. & alios in capitulo quod super his infra eodem. & dum supra tetigi de libro rationum, adde omnino Pet. de Ancha. consil. xxxv. iij. incipien. primō de viribus in tertia colum. vbi ponit vtrū liber capituli, in quo sunt descripti censuarij & emphyteute, probet. & concludit, quod probat contra canonicos, non contra tertium: nisi aliud haberet consuetudo, vt ibi per eum. Dic tamen, quod sigillum capituli dicitur authenticum, vt hic in gloff. fina. quā sequitur Imol. hic & Specu. in. d. ver. x.

SVMMARIVM.

- 1 Error in omittendo spectantia ad notarium per ipsum corrigi potest, veluti si est omisa dies.
- 2 Error notarij in pertinentibus ad partem & substantiam contractus, non potest ex intervallo corrigi per notarium.
- 3 Error notarij non presumitur ex dolo, nisi probetur.
- 4 Error in solemnitate testamenti, an indicat presumptionem falsi contra notarium?
- 5 Notarius an teneatur de falso probato dolo contra eum?
- 6 Notarius non potest errorem corrigere, nec defectum suppleverit: nisi auctoritate iudicis, vel officialis ad hoc commisi. Et hæc conclusio vera est exceptis quatuor casibus hic enumeratis. nu. 7. 8. 9. 10.
- 7 Clausula cum consilio sapientis quid operetur?
- 8 Notarius nō solū potest corrigere errorem sibi: imō et pōt addeve clausulas consuetas licet de ipsis nihil sit dictum in rogatione.
- 9 Præter habens vendendi bona fiscalia, potest dare fideiussorem iudicis & apponere omnia pacta penalia secundū morem regionis.
- 10 Aversio quando noceat posita in instrumentis?
- 11 Rasura in loco suspecto quæ noceat, si agatur possessorio, seu petitorio?
- 12 Rasura an noceat in dispositione favorabilis?

CAP. III.

RX literis. ¶ Rescriptum apostolicū ppter rasuram in loco non fuisse, non presumitur vitiosum. hoc dicit. In tex. ibi: privilegia. per hoc infert domi. Abbas hic rescriptum ad lites non dicitur privilegium quia rescriptum est secundum ius, cūm mandat ius fieri impertranti. privilegium verō contra ius. & ad hoc vide notata in cap. olim infra. de verbo. significat. & per do. Abb. in rubr. §. de rescrip. per Bald. in lege prima in prima colum. ff. de constit. princ. & in cap. primo. §. inuestitura. ad finem de noua forma fidelitatis. & in lege fin. in inuestitura. ad finem de noua forma fidelitatis. & in lege fin. in tertia colum. C. de re iudi. gloff. in. c. j. in verbo noscatur. de consti. in. vj. ¶ Tangit hic do. Ant. plenē, sed parum in proposito. & aliquid do. Abba. & Imol. an, & quando notarius possit errorem suum corrigere. & est materia quam solenniter ponit Bart. in. l. si librarius. ff. de re iudi. & etiam plenē Specu. de instrumen. edi. §. instrumentum. ver. sed nunquid confecto. & latē Ioann. Andr. ibi & in data. vj. libri. in vltima colum. & Bald. plenē in. c. publicato in prima columna. §. de elect. & plenius post Bar. in. l. Imperator. ff. de statu homi. & in extrauag. de pace constantiæ. in verbo pacta. & Bald. & Imol. in. l. cum proponeretur. ff. de legat. secundo & in. l. prima. §. si autem. ff. de hære. instit. & docto. in locis j. allegandis. ¶ Sed vt rei summam habeamus, tamen intrando extēs no. quatuor conclusiones cūm. vij. declarationibus. ¶ Prima conclusio. Error in omittendo spectantia ad notarium potest per ipsum corrigi. Vnde si est omisa dies, & recordetur de die, creditur sibi, & potest emendare: quia creditur officiali in officio sibi commissio lege apparitores. C. de exactoribus tributorum. cū alijs legatis per Bartolum. qui hoc tenet in dicta lege si librarius. & in dicta lege Imperator, ne scribentis error noceat par-

tribus. l. si quis in nomine. & l. errore. C. de testamentis. & idem dicit de errore indictionis. ¶ Est autem dictum in omittendo: quia secus si in ponendo. vnde si ponit vnum diem, vel mensem, cum deberet ponere alium, non potest se corrigere: nisi de errore constet per testes, vel modos de quibus, per l. quicquid astringend. ff. de ver. obli. tum functus est officio suo. l. iudex. ff. de re iud. secundum Bar. in. d. l. si librarius. & sequitur. d. Ant. hic. ¶ Contra quod dictum est, licet alij transeant, adduci potest quod not. Inn. in. c. in literis. s. de offi. delega. vbi dicit, qd ille, cui incumbit aliquod factum sine iurisdictione, nunq̄ fungitur officio suo, donec solenniter perfecerit. Sed officium tabellionatus non est officium iurisdictionale: ergo non est functus officio. sed dictum Inno. intelligitur in his, quibus permittitur variare non in teste vel tabellione, quibus est variatio interdita secundum Bal. in proposito in. l. si in penu. col. u. C. de eden. Ex quo videtur, qd possit incontinenti talis error corrigi. ar. c. pretereā. s. titu. j. quod fati sentit Bar. in. d. l. si librarius. & in hoc etiam vide quæ not. Imol. in. d. c. in literis. circa. vij. col. dum alleg. c. si compromissarius post prin. ibi suo functus officio. de elec. in. vj. ¶ **¶ Secunda conclusio.** Error notarij in pertinentibus ad partem & substantiam contractus, nō potest ex interuallo corrigi per notarium, sed incontinenti sic per proximē dicta æquiparando notarium testi, iuxta. l. Domitius. ff. de testa. ita Bar. in locis præallegatis & Bald. in. l. generaliter in vltimo notabili. C. de nō numerata pecu. nisi aliquo legitimo modo probaretur coram iudice de errore: puta producendo originale alterius. vnde sumpsit exemplum. d. l. si librari. & d. l. errore. Idem si ex proprio protocollo non erroneo vt etiam no. d. Car. in. c. inter dilectos. ad h. j. eo. quia ad illud recurritur, vt dixi plenē in. c. qm̄. in notabilibus. s. de proba. & no. glo. in. s. pe. in aut. de tabellionibus. per quā dicit domi. Card. in. d. c. inter. q. cū Florentie protocollo & instrumentū quīs antiquum discordant: vbi etiam dicitur legatum ecclesie sanctæ Mariæ aliud societati sanctæ Mariæ: fuit consultum standum esse. pro collo per. d. gl. quā semper no. secundum ipsum. Et adde ad ea q̄ dixi in. d. c. quoniam. q. remanens apud notarium in dubio præsumitur originale arguendo à solitis. l. certi conditio. s. si nūmos. ff. si cer. pet. & per Bar. in. d. l. si librarius. Item apparet error per testes descriptos in instrumento. de quo in. c. cum loā. j. eo. Item per ipsos facientes instrumentum vt in. c. tertio loco. s. de proba. vel per mediatores contractus, vt per glo. in. s. si vero i. authen. de instrumen. fide. & q̄ dixi corā iudice declarabitur in quarta conclusione. ¶ **¶ Tertia conclusio.** Error notarij non præsumitur ex dolo, nisi probetur arg. l. quoties. s. qui dolo. ff. de probatio. ita Bart. in. d. l. si librarius. vnde si probatur aliter dictum, quā sit scriptum, præsumitur scriptum per errorem & non falsū, secundum Bar. & Bal. & Imol. in. l. quoties. s. j. ff. de hare. instit. & Bal. in. l. j. ff. de legi. & Ang. in. l. iurifigē tium. s. q. ferē. ff. de pact. & Bar. in. l. si quis obreperit. ff. de fal. & Bal. in. l. errore. C. de testa. vnde dicit Bart. in. l. pe. C. de his q̄ sibi ascribunt. Quod regulariter vbiq̄ error fit tolerabilis præsumitur magis error, q̄ malitia: per tex. elegantem ibi dum dicit plena legis Cornelie tibi remittitur, in qua credo te magis errore, q̄ malitia incidisse. & ista confirmant ex notatis pulchre per Bal. in. l. vnica in. xij. col. u. ver. modo sequitur alia q̄. C. de confes. & Bar. in. l. j. s. si quis neget. in. ij. col. u. ff. quē admodum testa. ape. & in consi. incipiente, Tudertinus quidam, & in. l. nec exemplum. C. de falsis. & Bal. in. l. captatorias ver. qn̄ to oppono. C. de testa. militis. & do. Anto. & domi. Abba. in. c. ad audientiam. j. de prescrip. & Bal. in. l. ij. in princip. C. de erro. aduocat. & Rap. in. l. non fatetur. ff. de confes. & Bald. in. l. j. i. v. col. u. ver. in glo. ibi omnibus. C. communia delegatis. Ex q̄b̄ colligitur, quod talis notarius errans nō punietur de falso: quia falsum non committitur sine dolo. d. l. nec exemplum. & dolo non præsumitur in notario, vt est dictum, & hoc bene nota. ¶ **¶ Sed limita aduertenter, nisi esset defectus solennitatis testamenti:** quia error in tali solennitate inducit præsumptionē iuris, & de iure contra notarium de falso. l. iubemus in fi. C. de test. licet quo ad alios effectus testamentum non habeatur pro

falso. vt eleganter per Bal. l. post. C. de iuris & fact. ignoran. & dicit Innoc. in. d. l. quoties. q. in solennitatibus aliorum actū quā testamentorum talis error non attribuitur dolo. arg. d. l. iubemus. à contrario & per regulam in pœnis. de regul. iuris in. vj. & idem videntur tenere Salyc. & Fulgofius in dicta lege iubemus. dicentes quod extra casum illius legis propter defectum solennitatis, non videtur præsumendum esse falsum: sed imperitia potius vel errore. arg. l. post legatum. s. j. ff. de his qui bus vt indig. Idem Bal. in. l. super chirographarijs. C. si certum petatur. dicens quod propter instrumentum non solenne notarius non punietur de falso: nisi in casibus à iure expressis. allegat tex. in. s. quia vero Leonis. cum gloss. in verbo proferre. in authent. de non alie. dic tamen quod quantum ad vim probationis paria sunt instrumentum non esse solenne, vel esse falsum: sed nō quo ad vim punitionis cum prædictis etiam concordat Barto. in. l. omnes. C. de petitio. bonorum (sublati. li. x. & Petr. de Ancha. conf. cclxxx. incip. tria principaliter. Et ibi etiam dicit, quod si notarius omittat scribere instrumentum secundū ordinem consuetum, nō per hoc est suspectum de falso. & ista pars est sustentabilis: licet sint alij dicentes: quod omisit solennitatis semper inducat præsumptionem doli, vt per Bart. in. l. nulli. C. de nume. & actua. li. xij. & Bal. in. l. quoties. & in. d. l. iubemus. & per Paul. de Castro confilio. cclxij. incip. ad primum questū. ¶ **¶ Vbi autē probat de dolo ex cōiecturis, nō tenet de falso:** nisi dolo commissus fuerit in solennitatibus substantiā secundum Petr. de Ancha. in. d. confilio. si autem in substantiā libus punietur, & tenetur parti lese ex dicto errore ad interesse secundum Bar. & Bal. in. l. si per illum tex. C. de magistratibus cōueniendis. & per Bar. in. l. vltra medium. ff. de tabulis exhibē. & Bald. post Barto. in dicta lege. Imperator. in penulti. col. u. & Barto. in lege generali. C. de decur. libro decimo. & Ioan. an. in Specul. de instrumento edi. s. ostenso. additione incipiē. ad materiam vbi etiam tangit an notarius vel eius hæres teneatur quod nimis abbreviat & confusē scripsit. & de his etiam per Baldum in lege presbyteri. la. j. in fina. C. de Episcop. & cler. ibi subdit idem esse in errore testis: quia error notarij & testis dicitur esse lata culpa secundum cum. pro quo vide quod not. Bal. & Ange. in. l. vbi exigitur. ff. de eden. vbi dicunt argument. illius text. quod notarius tenetur solum de dolo & lata culpa: & sic imputent sibi partes totam asumpserunt sicut in menfore dicitur in. l. j. s. hæc actio cum sequenti. ff. si mensor falsum modum dixerit. Et sic intellige: quod dictum est notarium teneri ad interesse. ¶ **¶ Quarta conclusio.** Non potest notarius errorem corrigere, nec defectum supplere: nisi interueniat auctoritas iudicis, vel officialis ad hoc putati secundum Ioā. An. in data. vj. lib. in vltima col. u. dicentem quod aliā caueat, quā posset sibi impingi falsum, per. l. eos. ff. de falsis. est enim functus officio suo. & sic de facto seruatur secundum ipsum. & sequit Imol. hic & in. c. inter dilectos in. v. columna. j. eodem pro quo vide omnino Ioan. And. in Spe. in. d. ver. sed nunquid confecto & Bald. in. l. ambiguitates in fi. C. de testamentis. & in. l. ea quæ in princip. C. comminationes vel epistolas. & ibi dicit, quod si post publicatum instrumentum adderet in fi. Cassau in tali loco, quia per errorem, & c. ista verba vitiantur & non vitiant. & de hoc etiam per Bal. in rubri. C. eodem in. xij. col. u. vbi dicit quod non potest cancellare protocollo: nisi diceret cancellatum, quia restitutum parti. & de hoc etiam per Cal. in isto titulo consi. j. & omnino Dominicum in. c. Abbate. in vltima col. de re iudic. in. vj. & Car. in procemio clemens. s. fina. Et videtur ista conclusio communiter teneri: nisi in quatuor casibus, in quibus non requiritur iuris auctoritas. ¶ **¶ Primus casus est,** quando esset error non vitians instrumentum, vt falsa latinitas secundum Bar. in. d. l. si librarius. per. d. l. Imperator. & l. actorū verba. ff. de re iudic. de quo in sequenti casu. ¶ **¶ Secundus casus est** qn̄ instrumentū nōdū est productū in iudicio: & sic nō est deductum in cōtroversia: neq̄ copia data est parti aduersæ. nam tūc bene potest etiam sine iudice corrigi secundū Ioan. And. in data vj. lib. & Dominicum vbi. s. & Imo. hic. & Bal. in rubri. C. eo. in xj. col. u. ver. sed pone tabellio. Et ex his dicit Bald. hic, quod restituo

stituto instrumēto tabellio est adeo functus officio suo, q̄ nec p̄ctum, nec syllabam intellectualiter mutare posset, nisi iudicis mandato. alleg. d. l. Imperator. ex quo dubio de præcedenti casu, ne sub pretextu latinitatis fieret fraus. ¶ **¶ Tertius casus est** quando error est notorius: quia iudicis auctoritas non requiritur, & si requiritur, non est necessaria partis citatio secundū Bal. in. d. l. Imperator. in. ij. col. u. alleg. Cyn. in. l. j. C. de. ll. Secus dicit in errore latenti: quia exigitur & iudex & pars. ¶ **¶ Quartus casus est,** quando vult corrigere eo modo, quo corrigat lex vt errorem indictionis: quia potest propria auctoritate cū habeat iuris præsumptionem pro se, quia non nocet alicui, cum & sine hoc ius sic præsumeret. & ita esset secundū Bald. latē in l. vnica in fi. C. de iustitiano. C. componendo, licet in hoc de indictione referat alios contrarium tenere cū quibus conxor. Io. Andr. in. d. data. vj. & Imo. in. d. c. inter dilectos. Sed enim opinio posset fortē saluari, quando de tempore cōfecti instrumēti appareret solū de indictione. aliā autē vbi anni exprimunt teneo cū Bal. quia ipsi calculati habetur indictio secundū. d. Car. in. d. c. inter. ¶ **¶ Modo recipiunt ista. vij. declarationes.** ¶ **¶ Prima declaratio.** Non potest notarius corrigere errorem, etiā cū licentia iudicis, quando contractus est celebratus i scriptis secundum Bart. in. l. contractus in prin. per illum tex. C. de fide instrum. vnde in fert q. si notarius fuit rogatus de appellatio ne vel de sententia: q̄ debent emanare in scriptis, non potest aliquid addere vel detrahere, quia ante omnia scriptura debet esse dictata & postea lecta: & contrafaciētes errāt vt ibi p̄ ipm̄. & Bar. & Bal. in. d. l. Imperator. & Bart. in. l. Gallus. s. idem credendum. ff. de libe. & posthu. & Sali. in. d. l. contractus vnde dicunt Ange. & Imol. in. l. quicquid astringend. ff. de verb. obl. quod illa verba: quod instrumentum extendatur ad consilium sapientis, nihil operantur in actibus de sui substantia requirentibus scripturam, & sentit Bald. in. d. l. contractus. ¶ **¶ Secunda declaratio.** Licet possit notarius emendare errorem surgentem ex aduertentia, non tamen surgentem ex falsitate: quia ex hoc priuandus est auctoritas scribendi. l. si aliquid. C. de fucep. & arca. lib. x. ita Bal. in rubri. C. de fide instrum. in. xij. col. u. ver. tu scias vnū. ¶ **¶ Tertia declaratio.** Ad hoc vt dicat constare de errore, requiruntur tot testes, quot exigit contractus, in quo dicitur commissus error. vn̄ in errore testamenti exigunt. vij. & c. diuicilli. v. & sic de similibus. ita est gl. valde singularis in. c. cū pponeretur in gl. ij. ff. de leg. ij. & eam summē no. Bal. in. c. si quis feudū in princ. si de inuesti. inter. d. & val. lis oria. & in. l. si in penul. col. C. de eden. & in. l. j. C. de bo. poss. secundum tabu. & in. l. j. s. pro secundo. C. de cad. tol. & in. l. j. in vlti. col. C. de fidei commissis. & in. d. l. Imperator. & ibi etiam concludit, qd non poterit deferri hoc casu iuramentum in supplementum probationis. Sed tantum illam gl. declara. vt latē & subtiliter p̄ Bald. in. l. errore. C. de testamentis. vbi in effectu dicit, q̄ habet locū quando probationes erroris cōcernunt errorem ipsius testamenti: vt quia dicitur erratū in omittēdo mutuum subtrōnē in fideicommissio, vt. l. cū proponeret. præalleg. vel simili. secus si sint probationes extrinsecæ non venientes ex testamento, vt q̄ institutus sit incapax, vel spurius, vel inimicus, vel q̄ tabellio in solennitate instrumenti errauit: quia talia p̄nt examinari seorsum à principali. vnde non sunt eiusdē naturæ, vt ibi latius p̄ eum. ¶ **¶ Quarta declaratio.** Si error non corrigatur, & concernat aliquam de solennitatibus necessarijs omittam errorem, vel imperitia: vt quia non fuisset adhibetū numerus debitus testium talis imperitia nocebit, & actus vitiaabitur secundum Cy. Bal. Angel. & Sali. in. l. ambiguitates propter gloss. ibi. C. de testamē tis. vnde dicunt quod si ex forma statuti bona debent exemplari: vitiaabitur bannum, postquam exemplatio erat de substantia. & idem dicit Bald. in. l. fin. in princip. C. de tempo. appel. & in. d. l. Imperator. in fin. & Ange. & Imo. in. l. j. s. fina. ut. ff. de here. instituen. non obli. l. errore. C. de testamentis. vbi error scribentis non nocet veritati: quia procedit, quando ille q̄ disponebat, seu conficiebat actum: puta testator corā testibus

expressit voluntatem suam, & de ea rogauit notarium, vt scriberet. Nam si omisit scribere per errorem, quis scriptura eēt de substantia, tamen valet testm̄. sed in casu prædicto est actus in quo non conueniebat rogatus, seu expressio deponentis, vt in exemplatione banni. & istud reputatur dictū solenne, pro quo faciunt etiā no. per Bal. Sali. & Ro. in. l. iuris. C. qui admitt. vbi dicunt: q̄ in his quæ concernunt formam actus, vel rigorem iudiciarium nemo excusatur propter ignorantiam iuris. Vn̄ in ferunt, quod testm̄ rusticum factum non seruata forma erit nullum. per. l. fi. C. de testamentis. vt ibi latius per eos. & aliquid p̄ gl. i. s. j. xxxvij. distin. & credo dixisse. in. c. quoniam. j. de symo. sic in proposito, ignorantia vel error tabellionis nō excusat in his quæ sunt de forma. & sic intelligitur gloss. fina. in. l. fin. C. de fideiuf. & ideo dicit Bald. hic q̄ vbi per errorem substantia sunt omissa, vel neglecta etiam cessante dolo non valet, quod scriptum est: quia imperfectum. alleg. gloss. Cyn. & seipsum in d. l. ambiguitates. & tex. vt in lege ita stipulatus. la grande. ff. de verbo. oblig. ¶ **¶ Quinta declaratio.** Vbi notarius facit aliquā in terlineaturam, vel abrafionem, si vult, vt omnis cesset suspicio attestetur in fi. instrumenti, quod ipse illam interlineaturam, vel abrafionem fecit. ita dicit Bart. in. l. j. per illum tex. ff. de his quæ in testamento delentur. & Archi. in. s. j. xxxv. q. ix. & sequitur do. Anto. & do. Abb. hic. & licet ipsi non expriment, istud est necessarium, vt latē per Imo. in. d. l. j. per illum tex. quē dicit non esse alibi. & hanc præcticam commendat Bar. in. l. si vnus. in fin. C. de testa. & in. l. edicto. s. fin. autem. in. j. col. C. de edicto diui Adria. tol. & in. l. diuus. s. item fenatus. ff. de falsis & in. l. j. s. ff. de bo. poss. secundum tab. & do. Ab. in. c. cum venerabilis. in fin. j. de re religio. do. nisi ex præcedentibus vel sequentibus posset elici veritas eorum, quæ sunt cancellata secundum ipsum propter gloss. ibi & dicit Bart. in. d. s. fi. q̄ creditur notario ita subscribenti. ¶ **¶ Vbi autem attestaretur hoc in imagine, non autem in subscriptione, vel corpore instrumenti non adhiberet fides tali apostille, etiam si videretur eadem manu scripta, vt la. tē per Ioan. And. in Spec. de instrum. edi. s. ostenso. addi. incipi. dixit Rolandinus. maxime quia apostilla non habet requisita, ex quibus mereatur fidem, videlicet diem & alias solennitates. & quia de facili daretur via fraudibus dissimulatis literis. & idē tenet eleganter Bal. in. l. si vnus. C. de test. & ibi Ang. & Paul. de cast. qui dicit ita de facto fuisse obtentum. & ita consuluit Paul. de cast. conf. xxxvj. incip. Christi nomine dubiū facit. & idē no. Bal. in. l. nram. in. ij. & ij. co. C. de testa. & in. l. ea quæ. in princ. C. comminationes vel epistolas. & Bar. i. d. l. Imperator. in fi. & do. Abb. si bene legatur in. d. c. cū venerabilis. in fi. quāq̄ cōtrarium dixerit Bald. in rubri. C. eo. in. xv. col. u. & in. l. Labeo. ff. de pact. & in consi. incipi. in libro sententiarum. motus per auctoritatem Bart. qui non loquitur in his terminis in. l. in fraudem. s. sicut. ff. de test. mili. & per. l. si quis ex argentarijs. s. si initium. ff. de eden. sed illa lex loquitur in scripturis habentibus ordinatam consequentiam secundum Bal. ibi. vnde secus i fllcis & alijs quinteris, vel scarta facijs non ligatis, in quibus scribitur ad placitum non seruato ordine temporis. & ita potest esse i his, quæ scribunt in margine: quia commodē scribi potest quando cūq̄ non seruato temporis ordine. & ideo decisio Io. Andr. remanet verior, vt etiam dixi, sed non ita clarē in. c. j. in. s. eod. ¶ **¶ Et in istis adde, q̄ si dubitaretur vtrum notarius emendasset ex interuallo vel incontinenti, staretur iuramento suo. argu. c. ad audientiam. cū materia. j. de prescrip. & eorū quæ no. Spe. in titul. s. j. ver. sed pone. cū conxor. quas dedi in. c. cū causam. in fi. s. de testi. in quæstione quando testis dicit se non dixisse, vt notarius scripsit: quia nō præsumitur in officio delinquere. Et est imputandum parti, quæ tempore publicationis instrumēti nō inspexit diligenter, an esset abrafum vel cancellatum. & si dicit factum ex interuallo habet hoc probare per not. per gl. in cle. fina. de rescrip. & Barto. in. l. non solū. s. sed vt probari. ff. de op. noui nuncia. & Ro. plenē in. l. in illa. ff. de verbo. obli. vbi fundans se ex prioritate vel posterioritate tps, habet pbare tps. j. fertim qn̄ opponit delictum, vt i. d. s. sed vt probari. & istud bñ nota: & in eo cogita, quia tactū nō reperio. ¶ **¶ Sexta declaratio.******

Error commissus a notario ppter consilii sapientis, cui notari? submissus fuerat, non imputat notario etia si falsum comiserit secundum Bal. in l. captatorias. in ij. co. C. de testa. mili. Vn debet ad cautela subscribere, q sic fecit consilio sapientis scdm ipsam ibi: cuius dictu intellige in consistentibus in iure. sed sciencia facti debet esse plena penes notarium secundu eude. in l. contractus. in. iij. col. C. de fi. instru. ¶ Quid autē operet ista clausula, q in frumetu extendat ad consiliu sapientis, vide soleniter & melius q alibi per Io. An. in d. ver. quid si a cotrahentibus. & per d. Anto. & aliquid per Imo. hic & Io. Ant. in data. vj. lib. & Bart. in l. illa institutio. ff. de here. inst. & Bal. in d. l. Imperator. in vl. col. & Sali. in d. l. captatorias. & Bal. in l. humanitatis. in. iij. opposi. tione. C. de impube. & alijs substi. & do. Anto. in c. clericus. in ij. co. de iureiur. & Bal. in l. sancimus. C. de ver. signi. & in l. pe. in v. col. C. de execu rei iud. & in rubrica de reuocandis his qua in fraudem creditorum. in vltima colum. & Ang. consilio. ccix. ¶ Et pro nunc dicas, q operatur in testamentis: & id qd sentit describat ordinatiori & clariori modo, & magis proprio, & in dubio opinioni tutiori: & hoc fortius in contractibus, q magis conferri possunt in alterius arbitrio, q vltime voluntatis vt no. glo. j. in l. i. in l. iij. ff. de test. In illis ergo sapiens supple re pot de consuetis: licet non dictis etia apponendo pena extra neando vel accidentalia qua bonus vir non arbitraret, vel substantialia contractus supplere non potest, neq aliquid in facto sed solu in iure vt in d. locis, in quibus est longa cotestio, si testator simpliciter dixit, relinquo, an notarius de consilio sapientis possit addere iure institutionis, & in effectu conclusio est q sic, vt late per Imo. in l. j. §. ex fundo. in xxxv. col. ff. de here. in situ. & per Oldradu consi. cclxxv. & facit q dicef in sequenti declaratione. ¶ Septima & vltima declaratio. Non solu pot ex se notarius corrigere errore modis praedictis, sed etia pot addere clausulas, consuetas, licet de ipsis non fuerit dictum in rogatione secundu dd. Anto. hic allegat Io. An. de instru. edit. §. instrumentu. ver. quid si a cotrahentibus. vbi dixit valde soleniter qd in cotractu venditionis vel donationis notari potest addere precariu: quia illud consuevit fieri, & efficacius peruenit ad mentem cotrahentiu. & allegat quadā, de quibz hic per do. Ant. pro quo licet plurima adduci possint, tamē potissimē facit text. elegans in l. i. in fi. C. de fideiur. per quem dicit ibi Bal. q notarius simpliciter rogatus, intelligit rogatus cu clausulis cotrauetis. & per illu tex. dicit Bal. in l. j. ad fi. ff. sol. matri. qd notarius in instrumento dotis debet apponere obligationē hypothecariā, etiam si sibi non fuerit dictum, quia consuetudo est apponi. Et per illu tex. dicit Bal. in rubri. de fi. instru. in. iij. co. q si partes dicunt se rogasse notariu, vt amicum: & notarius dicit se rogatum vt notarium: credi sibi: quia ita consuevit fieri. Et per illum tex. dicit Bald. in l. fideicommissa. §. si seruo. ff. de leg. iij. q si clericus secularis impetrat beneficium no consuetum dari clerico seculari non valet impetratio: quia papa etia motu proprio non presumit velle aliter, q sit consuetum rescire. Et per illu tex. dicit Bal. in l. ita demu. §. j. ff. de procu. q notarij possunt apponere clausulas consuetudinarias, quando sunt plene rogati. quod vltimum no. & intelligitur forte vt ipse dixit in rubr. C. de reuocandis his: qua in fraudem creditoru. vbi dicit q tunc potest hoc facere, quado habet facere cu consilio sapientis. & hoc modo videt loqui Ioan. Andr. in d. additione. ¶ Sed tamen istud non videtur necessariu sic intelligendu: sed q imo simpliciter rogatus, intelligatur rogatus de consuetis. p d. l. i. attenda et vna magistrali doctrina Inn. i. c. olim. post prin. cij. de ver. signi. vbi dicit quod ois dispositio siue legalis, siue vltimarum voluntatum, siue contractuum recipit interpretationem a consuetudine. facit. c. cum dilectus. §. de consuetu. & sequitur do. Ab. in c. certificari. in princij. de sepult. ¶ Et hinc est quod si tegum contraho, vel procuratorem constituo, videor tibi expresse mandare qd facias ea, qua sunt de consuetudine. l. si pignore. §. fi. in verbo vsu. & ibi no. doc. ff. de pign. act. facit. c. ceteru. cu similibus. de dona. & no. Bar. pulchre i. l. si procurator. in princ. ff. de iure fisci. & in l. fin. in princ. ff. de his q in frau. cre. & plene Ang. in l. bene a zenone. C. de quadri. praer. & elegat Ro. consi. cxliij. incip. visis supra consultis. & quod notarius rogatus, intelligatur rogatus de consuetis tenet Barto. i. l. si prius. §. recte. ff. de aqua plu. arc. p. l. q si nolit. §. qa asidua. ff. de edil. edic. ¶ Et hinc videmus q habens potestate vendendi bona fiscalia potest dare fideiussores euictionis, & apponere oia pacta poenalia secundum morem regionis scdm Ang. in l. ij. ff. de iurisd. om. iu. p. d. l. bene a zenone. ¶ Et promissio prelati de renouanda emphyteusi, intelligit scdm qd est consuetu, vt per Ang. in §. emphyteusim. in aut. de non alic. ¶ Et praecipu iudicis de cogendis debitoribus fisci p arbitrio exactoris, intelligit de coactione inducta de consuetudine scdm Bal. in l. j. C. si propter publicas pensiones. ¶ Et conduens simpliciter domu vel fundu, intelligitur pro pefioe consueta scdm Saly. i. l. excepto. ff. locati. q est lex in hoc singularis scdm eum. ¶ Et conducens oparios tenet eis ministrare victu & ferramenta: si sic est consuetu p domo conciscenda, scdm Bal. in l. liberti. i. v. co. de oper. liber. ¶ Et si habetes videre bona alicuius cotatis faciut pacta cotra id, q est consuetu: no tenet scdm Bart. i. l. j. C. de pascuis publicis vel priuatis. l. xij. ¶ Et colonus vltra pefio ne tenet soluere illud, q est consuetu vltra pefionem soluit: licet hoc no fuerit dictu scdm Bar. in l. dñi praedioru. C. de agricol. & cens. lib. x. ¶ Et si eps citat no expresse loco, intelligit vt no copareat in consuetu scdm Petr. de Anc. in c. cu Eps. de off. ord. in. vj. & multa dicta in simili extendere potes videndo qd no. Bar. in l. cu heres. §. cum ita. ff. ad trebel. & quod no. Bar. in l. vt iufuran. §. si libeti. ff. de oper. libe. & quod no. Bal. in addi. Spec. in ti. de locato. & in l. j. C. de fruct. & litiu expen. & in l. quicum que. C. de ser. fugi. & in l. f. C. de fideicommiss. & Imo. in c. potuit. in vlti. col. j. de loca. cu multis alijs. ¶ Sed ad hac & similia adhibenda est duplex consideratio. Prima est, q ea q sunt consuetu aliquando cocernunt substantia actus, aliqui solennitate & substantia: & tuc si pars no exprimit, licet sint consueta exprimi, no pot notari ea exprimere. na sine illis cotra vitiat. Ita declarat Io. An. i. d. ver. qd si a cotrahentibus. p. l. testm. C. de testa. & c. tua. cu seq. de spola. ¶ Et qd omisio substantialiū conuetoru in rescriptis vitiat, bñ pbat in c. ad nram. & in c. porreata. j. de cotra. vtili vel inutili. Si aut cocernut solennitate: & si no exprimant, habent p expresse, vt ex tex. in c. cu. M. ferrariē si. ibi sicut consuevit expresse. §. de cotra. & Imo. ad idem tex. in c. quo ad translatione. ibi: & saepe fuere. ibi: iam licere. §. de offi. leg. & ibi solenniter do. Abb. & ad hoc tendunt multa ex praedictis & ad hac differentia inter substantialia & solennia vide Arch. in §. nunc autē. xvj. q. vij. & pendet multu ab alia qone. ¶ An, & qn tacitu habeat p expresse, de quo distigue vt subtiliter p Bar. in l. quicquid astringenda. ff. de ver. oblig. ¶ Et ideo cogitaba q attempta hac consideratione non vt multu importare: qd notari? ceteraf rogatus de consuetis. Et p dero verba Io. An. in d. ver. qd si a cotrahentibus. du dicit, q exprimunt consuetu ad dubitatione tollendam, per l. qui mutuā. ff. manda. sentiens p hoc consuetu subintelligi. facit cle. j. in fi. de pennis. & cogitaba, an dici posset, q ista consideratio in eo, q dixi de omisioe substantialiu, intelligat de substantiabus ipsius cotraetus. i. q exi gant expresse: sed substantialia instrumenti, licet omisita a notario vitiat instrum. vt habuimus in c. j. §. eo. tn omisita a ptibus no vitiat: & censet notari? rogatus: puta de indictione, & similibus per praedicta. Et ista nota: quia non reperi per alios oportune tacta. ¶ Secunda consideratio est, q vbi in aliqua dispositione videntur mandata ea: qua consuetu erat fieri, intelligitur de consuetis communiter & vt plurimum. secus si raro, vt singulariter probatur in l. scio. §. medico. ff. de annuis legatis & ibi no. Bar. ita limitans q consuevit dici procuratorem posse consueta. & alle. in simili. l. fistulas. §. frumenta. ff. de cotrahe. empio. & bene facit. d. c. quo ad traslationem. in verbo saepe. ¶ Et in hac materia no. vltimo incidet, quod si notarius ob multitudinem eorum qua dicta fuerunt in cotractu vel alia iusta causa

iusa ca, oblitus est de aliquo substantiali potest instare coram iudice, vt examinentur testes, qui interfuerunt secundu Bar. si gnater in l. si ante finē. ff. de tabu. exhiben. ¶ Item dum tetigi in fi. sex declarationes, quis habeat probare cum dubitatur, quo tepore sit facta emendatio. Adde q si vera est opi. Imo. in d. l. j. de his que in testamento delentur. q in subscriptione requiratur mentio abrafionis, illa dubitatio no poterit occurrere. Sed tenendo q no sit necessaria mentio, prout expresse oes sentiunt, & ipse Imol. hic dubiu procedit. Et considera, quia no sine ca Bar. in d. l. si qs obreperit. noluit affirmare q talis mentio sit necessaria: ne forte multa instrum. corruerent, & ad tex. in d. l. j. in quo se fundat Imol. dici pot. qd narrat ita fuisse: sed no disponit, vel specialiter loquat in testu, in quo in hac materia specialius proceditur. argu. l. iubemus. in fin. C. de testamentis. ¶ In glo. ij. in fi. qn abrafio noceat: distigue vt hic per Imo. concludent in effectu, q rasura no vitiat, quado litera emanant. clausa. vt est gl. hic & in c. licet in verbo tenuē. de crimine falsi. & hoc bene not. & sequitur Imo. in l. proximē. ff. de his qua in testa. delē. & Bald. hic dicees esse optimu tex. in l. tribunus. §. fi. ff. de testamento mili. Idem si rasura in no substantia libus. vt isto tex. ¶ Idem si in subscriptione dicitur de rasura, vt in sexta declaratione. ¶ Idem si ex praecedentibus, & sequentibus pot colligi, q ita debet stare prout in rasura, vt etia per do. Abb. in d. c. q venerabilis. ¶ Idem si per aliam scripturam publicam apparet rasura fuisse bene facta. ¶ Idem si ex comparatione literaru apparet rasuram de eade manu secundum Gof. do. Ant. Car. Bal. & Imo. hic licet do. Abb. cotra propter glo. in d. cu venerabilis. dicentē locu esse coparationi solu, qn rasura est in loco non suspecto. Sed certē videtur, q vbi no est locus suspectus, no sit locus comparationi: quia vt in alio loco dicit hic do. Abba. potest pars redere instrumentu continens superfluitatem extra circumstantias negotij, allegando Innocē. in c. fraternitatis. de here. & est de mente istius text. propter quod si locus est hic coparatio, non videtur esse, nisi circa locum suspectum rasum. Vnde pendet istud a questione vtrum sit locus comparationi extra appodiffam: de quo. §. ca. proxi. & attento q pauca verba facile fieri possent dissimulatis literis abrafis, istud no transit sine dubio. ¶ Et circa praedicta not. primu, q abrafio in loco no substantiali, neq periculofo nunqua nocet. vt etiam per Bal. in l. edito. in. iij. opposi. tione C. de edicto diui Adri. & ibi clarius Bar. in §. sin autem in col. sentit gl. in d. c. licet. secus si in loco suspecto etiam in vno verbo vt ibi. & facit. c. inter. §. eod. ¶ Nota secundu, qd rasura dicitur fuisse incontenti. si em notarius emendat in senio, quod scripsit in iuuentute: instrumentu est suspectu secundu Bal. hic argu. c. praeterea. §. titu. proxi. intellectus quem sonat scriptura in loco abrafio, surgeret necessario ex praemissis, vbi no est vitium secundu ipsum: cuius dictu declarata secundu ea que dicta sunt. ¶ Tercio, qd si rasura est in loco suspecto. & agatur possessio rei reicitur scriptura absq alia inquisitione veritatis. l. fin. C. de edicto diui Adriani. ¶ Si veru agitur petitorio scriptura censetur suspecta: & propter hoc proceditur ad inquisitionem veritatis secundu Bald. in l. i. vnus. C. de testamentis. Cui adde Pet. de ancha. consi. ccccxxij. incipiente, praemissa sine allegationibus. vbi declarat hoc procedere solum in possessione adipiscenda. ¶ Not. quarto, q si instrumentu meū qd non solebat esse rasum, reperitur penes aduersariu, & coactus ipsum reddidit, sed rasum in aliquo loco etiam substantia: istud non nocet mihi secundu Bal. in l. j. ante finem. C. de fide instrum. allegat Io. And. j. c. proximo qui hoc dicit, & sequuntur ibi omnes. ¶ Nota quinto, q illud, quod est rasum, potest per viuam vocem corroborari. & videtur sufficere vnus bonus testis. ita videtur dicere Bald. licet habeatur corruptus in hoc in l. si veritas in j. colu. C. de fideicommiss. sed q per duos possit probari tenor scripturae vituperata tenet Bald. quem vide in l. fin. in ij. col. de fideicommiss. ad qd vide eundem in l. iubemus: quasi in fi. C. de prob. & reincident in illam questionem quomodo probetur tenor instrumenti perditu, de qua p Bart. in l. sicut iniquum. C. de fide instrum. & Bald. in c. j. quot testes

sint necess. ad probatione nouae inuestiture. per gl. fi. do. Ant. & do. Abb. in c. cu olim. el. j. de priuile. & do. Car. consi. xxvj. & Bal. in l. gesta in ij. colu. C. de re iudi. cum cocor. ¶ Not. vj. iuxta hoc, q vbi sufficit summaria cognitio, debet instrumentum esse sine macula & abrafione: & non sufficit, q iuuetur te stibus. alijs autem procedit notabile precedens. ita dixit Iac. but. in aut. si quis in aliquo. C. de ede. quem allegat & sequitur Bar. in l. j. post prin. C. vt in pos. legatoru. & in d. l. fi. C. de fidei comis. & ideo vbi cuq statutu dicit, viso instrumento fiat sic. dicit esse scriptura sine vitio visibili scdm Bal. in l. fin. ¶ Not. vij. q rasura in vno loco suspecto no vitiat totu instrumentu in capitulis separatis scdm Bal. d. Car. & do. Abb. hic dicentes secus in dicto testis propter periculum amplectantes totu testimonium, vt per Bald. in l. fi. in. iij. opposi. tione. C. de edicto diui Adria. de quo satis dixi alijs. in c. fraternitatis. de here. vbi posui de vtroq. Et de rescripto vide bonum tex. in c. fi eo tempore. de rescriptis in. vj. & late do. Anto. & Imo. in c. constitutus. §. de rescrip. & ibi aliquado dicitur. ¶ Tercio. vij. q in dispositione fauorabili, vt in legato libertatis nulla cancellatio vitiat. l. pxime. in fi. ff. de ijs qua in testa. delen. & hoc quado dubitatur, an testator voluerit debere, an incosulte hoc pcesserit. Si aut apparet de voluntate, tuc in dubio tolleratur legatu. l. cancellauerat. eo. tit. & quod dictu est de legato libertatis, exteditur ad legatu pro anima, secundu Bar. elegat. in d. l. si vnus & in d. l. pxime. in fi. & sequitur do. Ab. hic. & Ro. in aut. similiter in primo priuilegio vltimarū voluntatū. C. ad l. fal. equiparando vtrūq legatum, per Barto. & Bal. in l. j. C. de fac. san. ecc. & Bald. & Angel. in l. captatorias. C. de test. militis. ¶ No. nono, q si instrum fuit pductū sine macula, & postea re perit maculatum non perit fides instrumenti secundu Bald. in d. l. si vnus. in fi. per. l. j. ff. si tabule testamēti extabūt. ¶ Not. decimo & vltimo, q in proposito dicitur suspectus, quado qs releuaretur per scriptura in loco abrafio ab onere probandi. & est locus non suspectus, quando quis habet docere de veritate secundum Bal. hic qui ponit quadam alia non multum vtilia.

SVMMARIVM.

- 1 Citatus de remotis partibus, vt deferat munimenta, an teneatur deferre instrumenta. vide in prin.
2 Appellari an possit a praeepto periculofo vel difficili?
3 Difficultas excusās a praeepto inferioris, an excuset a praeepto papae.
4 Papa si praecipit aliquid religiofo quod est contra regulam suam an teneatur obedire? & nu. 5.
5 Priuilegia impugnantia statuuntur, & datur terminus, quo elapsu fertur sententia diffinitiuā, etiam lite non contestata. nu. 7. 8. & 9.
6 Sententia si opponitur, quod sit lata per falsos testes, vel falsa instrumenta, statuit ei quadiu cognitio pendet. nu. 11.
7 Lacerans instrumentum in praesentia iudicis quod intendit arguere de falso: qualiter puniatur. & nu. 13.
8 Et de subtrahente instrumentum aduersarii, & proiciēte in ignem proprium instrumentum.
9 Subtrahens aduersario facultatem probandi, debet perdere cam. nu. 16.

CAP. IIII.

Accepimus. Redargueti priuilegium de falso iudex facit illud exhiberi coram iudice, & paucis personis in cogruo & securo: & interim stabitur sententiae late per illud. hoc dicit. ¶ In text. ibi, difficile & periculofo. per hoc declarari debet glossa. in c. cupientes. §. si veru. in verb. alibi. de elec. in. vj. dum requirit, q citatus ex remotis partibus vt deferat munimenta, teneatur deferre instrumenta. & dixi. in c. peruenit. el. j. §. tit. j. vt non procedat in originalibus, sed sufficit portare exempla facta solenniter secundum formam. c. h. j. eo. vt hic per do. Ab. pro quo facit lex vnu testamentum. ff. de test. vbi nauigaturus potest de testamento suo facere fieri exemplum. & facit quod dixi post alios in c. ad B B

bericus. s. de testi. ¶ Et per hoc infert Host. hic posse appellari à precepto periculofo vel difficili, quòd cognoscetur superioris arbitrio secundum ipsum. pro quo vide Bald. in l. si decesserit. in lectura antiqua & ibi etiã Ang. ff. qui fatidare cog. vbi dicunt, quòd preceptum iudicis continens quid impossibile, non tenet non facta distinctione, an iudex sciuerit, an ignoraauerit. vt ibi & l. pen. & ff. quæ sententia sine appel. rescin. Si autem preceptum continet aliquid multum difficile, adeò quòd ratione difficultatis excusationem habebat ille, cui preceptiebatur. tunc bene distinguitur. aut precepit scienter & est nullum. Aut ignoranter, & valet: sed habet locum restitutio in integrum. l. quæsitum. cum glof. in verbo iudicata. & ibi per Barto. ff. de re iudi. & de hoc per Dominicum in c. nerui. xiiij. di. & glo. & Archi. xj. q. iij. in summa ¶ Et addit hic do. Ab. quòd non omnis difficultas excusans à precepto inferioris à Papa excusaret à precepto ipsius Papæ. Nam iugum ab eo impositum etiam si esset durum, ferendum est per. c. in memoriam. xix. dist. licet gloss. j. ibi aliud dicat, vt hic per. d. Abb. pro quo licet multa adduci possunt, tamen simpliciter remitto ad Petrum de monte in sua monarchia in. xxix. colum. vbi excludit de text. in. d. c. in memoriam. dicens per ipsum multum temperari tritum dictum Innoc. in c. inquisitionij. de sent. excom. dum dicit laicum, qui non est de temporali iurisdictione ecclesie, non teneri ad obediendum Papæ in non concernentibus animam: licet ad illud tex. possit dici qd non probat indistincte quem teneri. dato quòd ille patientiam propriam committet. & illud dictum Inno. approbat do. Abb. in. c. ij. de voto. & in. c. constitutus. in. iij. col. j. de reli. domi. & in. c. fi quando. in. ij. col. s. de refcri. & vide Hostien. quem oēs ibi sequuntur in. c. significauit. s. de offic. ordi. Vbi dicit non esse obediendum Papæ, vbi imminet peccatum per ipsum non remissibile. ¶ Et idē dicas, si scribat pro notorie indigno scdm Ioã. An. in. c. cū adeo. s. de rescrip. de quo per omnes ibi & in. c. fi quādo. eo. ti. & de istis vide qd no. Inno. in. c. quāto. ppe. fi. ibi. Ei em̄ in oib⁹. s. de consue. & Inno. in. c. quæ in ecclesiarij. in. x. col. s. de consti. & latē per Card. sancti Sixti in tractatu de ptate. Papæ. q. xiiij. xv. & xlix. post Beathū Tho. in quarto cōtra gētiles. c. lxxvj. & secūda scđe. q. ij. arti. iij. vbi inuenies, an sit hereticus recusans obedire Papæ, quasi nō sit verus successor Petr. & vide Dñicū in. s. huic etiã. xvij. di. vbi dicit, qd Cardinales discedentes à voluntate Papæ ante depositionem sunt schismatici. & inferat ad Cardinales, qui decesserunt à Gregorio vndecimo. & de Luca iuerunt Pisas ante depositionē cōtra. c. nonne. viij. q. iij. & vide Inno. in. c. nec Dei. in. glo. ij. de symo. vbi dicit qd si Papa præcipit aliquid religioso cōtra regulam suā. nō tenetur obedire. & vide glo. deuteronomij. xvij. super illis verbis. Prophecia suscitabo de fratribus vestris. quicumque illum non audierit: illius ego vltor existat. & glo. dicit, qd resistentes Pontifici, sunt graui poena puniēdi. ¶ Et nota, qd papa non pōt facere, qd illud quod est peccatū veniale, sit mortale: possit tñ p preceptū obligare, ne illud fiat. & cōtraueniēs peccabit mortaliter, ratione qd cōtra preceptū non, qd veniale sit effectum mortale: vt subtiliter p Franciscum de Marone in. iij. di. xix. q. j. argu. j. & adde Pet. de Anch. consi. cccxxv. incip. per prædicta subtiliter, vbi elegāter consuluat excōicationē latā per executores vigore rescripti apostolici, ipso facto excōicari suspendi p appellationē præcedentē appōsitis legitimis exceptionibus. ad qd vide. do. Card. Imol. & domi. Abb. in. d. c. fi qn. & ista no. de quibus aliās diffusus. ¶ Et p istū tex. vide, qd tñ indices de eo, qd pōt fieri absq magna difficultate quātum de impossibili. & ad hoc etiã adduci possit elegās decisio Dominici in ca. ab exordio. in. fi. xxxv. di. & in. c. in canonicis circa medium. xix. dist. vbi dicit qd sicut inferior à Papa pōt cōuertere in aliū vsū illud, quod est relictum pro pio vsu, si est impossibile. c. nos quidem. de testa. ita si est multū difficile. & est decisio Bar. licet nō dicat in. l. apud Jul. s. in prin. ff. de lega. j. Et hinc est etiã, qd sicut de iure ciuili potest appellari ab interlocutoria habente grauamen irreparabile: aliās secus, vt per Bar. in. l. ij. de appe. recipien. ita etiam si est reparabile, sed cū magna difficultate secūdū Bart. in. l. j. s.

quæsitū. ff. de app. & in. l. ij. C. de appel. recipien. ad idē qd not. Bar. in. l. pe. in prin. ff. si cer. pe. vbi dixit, qd sicut pōt omitti principalis, & grauari fideiussor, qn impossibile est, qd principalis soluat, vt per Bar. in. l. decē. ff. de verb. obl. ita et si sit valde difficile, fortē ppter ei⁹ impotentiam: tamen ista recipiunt infātiam ex dicto Hostiē. hic: dum dicit à precepto difficili posse appellari. & tamen si esset impossibile, non oporteret appellari. re. d. l. fina. ff. que sententia sine appella. rescin. ¶ In text. ibi: si vero non venerit. not. quòd impugnanti priuilegia potest statui terminus, quo elapso silentium sibi imponatur. & sic fertur diffinitiuā lite non contestata, cū videatur agi conditione ex. l. diffamari. C. de ingenuis manumisis. quod intelligit hic do. Ant. quando in assignatione termini fit cōminatio de silentio imponendo. Et de huiusmodi edictis, quibus post tempus silentium imponit, vide Inno. do. Ant. & alios in. c. cum in tua. qui matrimo. accu. pos. vbi bonus text. & Angel. & Salic. in. l. i. ea. C. qui accu. nō pos. & Bal. in. aut. ad hæc. in. pe. col. C. de vsu ris. & in. d. l. diffamari. & in. l. j. C. vt nemo inuitus. & omnes in. c. fi. per illū tex. de elec. in. vj. & Inno. plenē post alios in. l. quando. ff. de acqui. hære. & Bar. in. l. Titia. ff. de accusa. cum cōcor. & quis Ang. in. s. j. quis aut nō implens. in. ij. col. in. aut. de hære. & falci. & in. s. j. quis aut nō redēptione in. aut. de ecclesiasticis titu. dicit requirit binā monitionē ante impositionē talis silentij: tñ hoc non videt necessarium, vbi præcessit cōminatio, vt dixi post do. Ant. & sentit Bar. in. l. mancipiorum. in. fi. ff. de optione legata ¶ Et nō solū videt imponi silentium Prælati, de quo hic, sed etiã successori⁹ suis secūdū Host. & alios hic per. c. ij. de sol. & sic necum suā descendēs ex discufsis iuribus ecclesie nocet ecclesie, sed etiam descendēs ex negligentia extendendi iura. ex quo exclamat hic do. Abb. & facit quod no. Inno. in. c. fraternitatem. de dona. & glo. in. c. fi epm. xvj. q. vj. & in regula delictū. de regu. iur. in. vj. vbi delictū in omittēdo vel in actibus iudicialibus nocet ecclesie vt latius per. d. Ant. & do. Abb. in. c. j. s. de dolo & cōtu. ¶ Et istud declara. Primò vt nō procedat, quando ex impositione dicti silentij ecclesia pateretur graue præiudiciū: qd delictum prælati non nocet ecclesie, vt p do. Ant. in. c. j. in. v. col. de dolo & cōtu. & facit qd ipse not. in. c. fi. in. iij. col. j. de dona. inter vi. & vxo. Abb. in. c. verum in. ij. col. j. de conditio. appo. dum dicunt negligentiam in omittendo nō nocere ecclesie in legato sibi facto: nisi delinqueretur cum conuentu, iuxta glo. in. c. cum dilectus in verbo dolum. s. de ordi. cog. Sed fortē ista declaratio procedit in extra iudicialibus, non aut in iudicialibus sicut hic per notata in locis primò allegatis. ¶ Secūdo declara, vt non procedat vllō modo, qn prælati cum conuentu dolose distulisset cōparete scdm Host. & alios hic. & dic qd tūc etiã post quadrienniū ecclesia poterit petere restitutionē in integrū per. c. j. de refsi. in. integ. in. vj. & idem cessante dolo quando de bāno cōstaret evidētissimē secūdū glo. fi. in. d. c. j. quam multum not. do. Abb. in. c. j. in. j. col. s. de refsi. in. integ. & ita per hoc remediū saluari possit præcedens declaratio. ¶ Et idē si esset grauamen successiuū. arg. eius qd no. d. Ant. in. c. ex parte. in. xij. col. s. de refsi. spo. vbi dicit, qd sup cōtinua læsione semper pōt peti restitutio in integ. vt puta in cā matrimoniali, in qua semper subest periculū anime, sicut etiã dicitur, qd à grauamine cōtinuo cōstitenre in facto non in verbo, puta carceratione semper potest appellari, secūdū Bal. in. l. j. circa fi. C. sententia rescin. nō pos. & d. Ant. in. c. cū cessante. in. iij. col. j. de appel. & Inno. post Pau. in. cle. cām. in. xiiij. col. de elec. cū concord. ¶ Tertiò declara, quia contra prælatū negligentem in omittendo pōt ecclesia agere, vt de suo soluat scdm glo. in. s. pōt in versic. perueniant. xvj. q. iij. quā facit sing. do. Abb. in. c. fi de terrar. de priuile. notat Archi. in. c. quicūq. xij. q. iij. & potest agere cōtra oēs hære des prælati, vt per do. Abb. in. c. j. in. iij. col. s. de refsi. in. integ. etiam si esset damnus lucri cessantis, vt per glo. in verbo neglecta in. d. c. quicūq. & sentit glo. fi. in. c. placuit. vij. q. j. Et de his p do. Abb. in. d. c. j. in. iij. colum. ver. nota bene. de dolo & cōtu. & in. c. constitutus. in. penul. colum. j. de religiofis do mibus. ¶ In text. ibi: sententiam que eorum obtentū. Not. bene qd si opponitur

si opponitur snē qd sit lata per falsos testes, vel falsa instr. statueri donec pōt cognitiō, qd inducit. d. Car. hic ad quest. quā habuit in facto. nā iuristē habebāt snām latā super iuribus præ eminentie in vniuersitate medicorū & artistarū: & illi artistarū l. opponebāt nullitatē ex defectu procu. quia dicebatur mandātū falsum, qd interim debet seruari snā. qd bene no. ¶ Si autē vigore istorū priuile. nō fuisset lata snā, an lite pendēte esset locus exēptioni, vide Inno. in. c. ex parte. in Christo. j. de ver. sig. d. Ant. & do. Abb. in. c. venerab. in. vlt. col. j. de cenf. post Inno. ibi de quo meminit Do. in. c. cū personē. s. fi. in. vlt. col. de priuile. in. vj. cōcludēs qd sic, si prius Abb. fuisset in possessione exēptionis: aliās nō per illū tex. Et si de possessione cū apparet præsumit pro Episc. arg. d. c. cū personē in. fi. & c. cū venerabij. de exceptio. ¶ Et si de paritate possessionis cōtēdit, recurrit ad notata in. c. licet. s. de proba. & vide Bal. in. l. fi. in. iij. col. vers. vlti. scias. C. si ex falsis instr. vbi dicit qd instrumē. licet pē deat qd falsi, nō efficitur spectū per solā litis pēdentiā: sed si aliter esset suspectū, nō daretur ei fides. alleg. Inno. hic. ¶ Vlti. omisis his, que super glossis clarē scribuntur, tene menti qd dicit Host. hic, qd si Archie. iste presente iudice lacerasset ista priuilegia, fuisset punitus acriter & extraordinariē. ar. c. peruenit el. j. s. tit. j. & per hoc refert hic do. Car. se dixisse in quest. facti, qd reus qui lacerauit libellū actoris in presētia iudicis, debet puniri ex officio iudicis, qui videtur fuisse elusus. Ex qua rōne refert etiã se dixisse in alia. q. qd Episc. qui est presens, qn exigit doctorator vel eius vicarius, si alius quā qui solet, vult exigere iura. à doctorib⁹, pōt & debet ex officio prohibere. nā vbiq in sua dicece. habet sedem. c. cū Episc. de offic. ordi. in. vj. & sic tenetur ex offic. impedire scandala in actibus eccl. qualis est ille, cū vniuersitas scholarijū propter mixturā clericorū dicitur eccle. vt per ipsum & alios. vt in. c. ex literis. s. de consti. Et de isto lacerante, vide etiã Bal. in. l. j. C. eo. tit. vbi allegādo Host. hic dicit standū esse iura. aduersarij de contentis in instrum. lacerato per. l. fi. de possessione. & ibi etiã hoc dicit Bal. C. de proba. & vide eundē in. l. qui accusare. circa mediū. C. de eden. & Spe. in. tit. de teste. s. satis vtiliter in. fi. vbi dicit, qd statueri iuramentis partis que perdit proba. dolo aduersarij: expōlicat Bald. in eo qui deleuit instr. & de cōburēte publicas scripturas, vt pridie in creatioe excessi Ducis nostri. D. D. Herculis Asten. factum fuit, qui principatū obtinuit die. xx. Augusti Anno. M. ccccl. xxj. vide text. cū glo. in. l. Paulus. in. ver. surreperit. ff. de falsis. & in. l. j. s. qui in rōnibus. ff. de ver. & Sali. in. l. eū qui. C. de falsis. & Bal. in. c. peruenit. el. j. s. tit. j. vbi dicitur, qd si hoc sit vt veritas nulli appareat, imminet poena falsi: aliās autē extra. per. l. iij. s. si quis dolo. ff. de tabulis exhibendis. qd conueniri potest aquilia. l. in lege aquilia. fi. de letu. ff. ad. l. aquilia. & l. qui tabulas. in. fi. ff. de furtis. ¶ Et de subtrahente instrumē. aduersario vide Bal. & Sali. in. d. l. eū qui per illū tex. cū glo. ¶ Et de occultante testem dixi post Bal. in. d. c. peruenit. el. j. ¶ Et de proieciente in ignē propriū instr. qd arguebatur de falso, vide pulchrē Pet. de Anc. cōfil. clxix. incipi. circa primū, vbi consuluat valde elegāter eū teneri de falso: quia non potuit poenitere in præiudiciū aduersarij. cui ex productioe erat quæsitū ius redarguendi, & per consequens obtinēdi qd ille caderet à causa. & loquit in eo qd dicebatur fabricasse falsum. In eo qd simpliciter vteret, vide de distinguere an post protestationem aduersarij adhuc dixerit se velle vti: & tūc idem qd in præcedēti propter iur. aduersario quæsitū. argu. c. ab eo. de elec. in. vj. aut redargu. statim cōbussit: & excusaf, quia re integra potuit poenitere forte ignar⁹ vitij, p. l. qd falsos. ff. de falsis, vt ibi lat⁹ pē. ¶ Et subdit hic. d. Ab. qd de istis instrum. laceratis corā iudice, ita iudicatur ac si plenē probassent, per. d. l. fi. de possessione. Et facit ad quæstionem, an subtrahens aduersario facultatē probandi perdat causam. de quo dixi in. d. c. peruenit. el. j. & dicit hic do. Ab. qd laceratio ist⁹ Archiepi licet in alio operare, qd illa pba tio destructa habere p facta: tñ i ipso hoc nō operabit: alio qn sua temeritas noceret ecclesie. Et licet in iudicialibus pbat⁹ p iudicet ecclesie vt p glo. in. d. regula, * delictū tñ talis act⁹ nō attinet ad ordinē iudicij. & dicit esse bonū tex. in. c. cū venera

bilis. de excep. sed punietur ad interesse partis, per. c. fi quis de clericis. xij. q. ij. & istud intelligit, qn illud qd cōtinet in instrumētis laceratis, pōt etiã aliter pbari, sed si ex hoc perijisset eorū virtus: putat do. Abb. vltra alios ita posse pcedi: ac si plenē cōtinerēt, qd pars allegabat. ex quo eorū probatio est facta impossibilis ex facto Archiepi vt hic per ipm. cuius dictū non pcedit sine dubio ppter rōnē d. c. cū venerabilis. Et quia delictū cōstitit in omittēdo: idē stat regula, qd non nocet ecclesie dicta regula, delictū. & non sumus in iudicialibus, vt dictū est. ¶ Et ista possunt iudici ad notariū, qd negat se fuisse rogat⁹: & cōuincit de medatio. de quo p Bar. in. l. eū q. C. de falsis. & in. l. fi. ver. vj. q. r. C. de edē. & in rubri. C. de fi. instrum. in. iij. col. & Ang. & Inno. in. l. j. ff. de publi. iudi. & Io. An. solēnter in Spec. in isto tit. s. instrum. in prin. & est cōclusio, qd si cōuincit, & factū nō sit antiquū, psumit negasse, & punif de falso. Si autē factū est antiquū, secus nisi esset factū notabile vt p do. Ant. i. c. ab excōicato. in. xv. col. s. de rescrip. p tex. in. c. cū illorū. ad fin. ibi: nisi graua. j. de sen. excō. & vide Fede. cōfil. cxij. inci. legitimis cōstituit. vbi dicit, qd si notari⁹ dicit se cōfecisse instrumētū: tñ dicit qd amissit imbreuiaturā. nō credit iuramēto suo, sed debet casum amissiois pbari. & dicit esse gl. no. in. l. fi. qd ex ar. gētarij. s. fi. ff. de edē. qd est in culpa si nō retinuit penes se cū diligētī custodia, & agit de magno p iudicio. facit gl. in. cle. j. s. ceterū. de vsuris. & qd no. Ang. in. l. ij. C. de testa. ¶ Nō ob. l. fi. C. de fi. instrum. qd ibi pars qd pduxit instrum. suū, postea qd fuit illi adhibita fides, nō fuit in culpa, si diligēter vltari⁹ nō custodiuerit, cū instrumētum ad aliū nō pertineret: nec ipse ratione alius officij tenebat ad custodiendū, vt alteri exhiberet: merito statueri iuramēto suo. Tamē dicit Bal. in. l. fi. C. de eden. & in. l. fi. in. fi. C. de fi. instrum. qd si notarius perdidisset originale propter incendiū, audiret hoc iurās cōcurrente verosimilitudine, & intellige dummodò casus fuerit præter eius culpam, vt per Bal. in. l. fi. creditor. circa fi. C. de pig. act. & Salic. in. l. qua. fortuitus. C. eo. & Inno. in. c. ij. de cōmodo. & Bar. in. l. quòd nē ua. ff. de positi. ¶ Vltimò reprehendi potest, qd dicit do. Abb. qd stante periculo potuisset hic fieri exemplatio parte non vocata: quia istud nō fuisset sufficiens. cū falsitas originalium consistere possit, & in rasura, & in sigillo, vt. s. c. proxi. & j. eod. inter dilectos. & ita tenet Dominicus in. c. vt veterum. in. fi. ix. dist.

- SVMMARIVM.
- Instrumentum originale si sit productum in iudicio, an debeat admitti apud acta iudicij?
- Statutum allegans, an teneatur producere totum statutum.
- Solummodo, tantummodo, hæc dictiones quid significant.
- Priuilegium & indulgentia, qualiter differunt.

Contingit Instrumētū vel priuilegiū, quo quis vti, aduersario ab eorū iudice legi debet & i eo solo capit, de quo agit, ed. h. d. ¶ Et per istū tex. maximē iuncta gl. j. dicit. d. Abb. esse bñ notādū, qd vtens priuilegio, vel alio instrumēto in iudicio nō tenet originale dimittere apud acta sed satis est p̄sentare in iudicio p̄sentare parte. & capit capituli, in quo est q̄stio, edere. & facit. c. cū p̄sonē. in prin. de priuile. in. vj. & vide text. iuncta gl. in. l. fi. & ibi Bar. C. de fid. instrum. & quis p̄ istū tex. sufficiat legere audietē parte cōtrariarū tñ hodie fecit p. d. c. cū p̄sonē. vbi tradit ad legēdū, & integraliter aduersario. & ita tenet Inno. do. Car. & do. Anto. hic dicēs, istū tex. in hoc esse correctū. & idē gl. in. d. c. cū p̄sonē. in ver. integraliter, ppter qd verū videt etiã processū esse legēdū cum ex eo plurimū arguat intētio dispositiois. l. regula. s. j. ff. de iuris & facti igno. & l. fi. ff. de hære. insti. & no. do. Abb. in. c. ex multa. j. de voto. & in. c. examinata. in. xj. col. s. de iudi. & lapsus allegatioe. c. j. in. xj. col. & do. Car. in. c. pe. j. de clericis cōiugatis. & Bal. in. c. ij. requirij de ap. & Ang. in. l. itē qd s. idē Iulianus. ff. de pac. & Dominicus in. c. qm. de immu. eccl. in. vj. cū fi. ¶ Et fit ista traditio exp̄sis priuilegiati, vt p Dominicū in. c. cū personē post prin. ¶ Quid autē de alijs instrumētis dixi in. c. j. in. ix. fallētia. s. de pba. ¶ Et p̄dicta limita, nisi in priuilegio vel in

strumeto esset aliquod aliud capitulum, sine quo non posset bene intelligi capitulum: de quo est questio: quia tunc etiam illud edit, secundum do. Card. hic allegant. l. qui filibus. in prin. & ibi etiam tenet Bar. Bal. & Ang. ff. de leg. j. & sentit Bart. in l. gallus. §. idē erendum. ff. de liber. & posth. d. m. allegat. l. si quis ex argenti- rii. §. si initium. ff. de eden. quia vna oratio saepe declaratur per aliam postquam in eodem instrumento. d. c. ij. requirit. ¶ Et adde, qd si iudici vel istis deputatis videtur ista lectio non ne- cessaria potest omitti scdm Host. & Bal. hic: tamen quia non in- terest, tum vt euitent iurgia. ¶ Item per istum text. tractant hic domi. Anto. do. Abba. & aliquid Imol. vtrum allegans sta- tum teneatur producere totum volumen an statutum tan- tum. an particulam statuti & simpliciter referunt Bart. in rub. ff. de oper. no. nun. Sed quia ipsi etiam posuerunt in. c. j. prope fi. §. de proba. & ibi oportune scripsi ad finem. ideo non repeto. Sed adde vnum qd vbi allegatur statutum continens idem quod ius commune non est opus statutum edere. ita signanter not. domi. Abb. in. c. pastoralis. §. eodem. ¶ Item per istum text. dicit Bal. in. l. eo qd a multis. in. fi. C. si cert. pet. qd aliud est ostendere instrumentum aliud vt instrō ex quo infert elegat qd si statutum dicat qd vtes instrō in quo filius familiaris obligatus sit absqz cō sensu patris incidat in pōnā, & in eodē instrumēto vn⁹ habeat obligatū filiū familiaris & aliū correū. certe si vitur instrumētō cōtra correum non incurrit pōnā. ¶ Nec ob. quod vtrum instrumēto in quo est obligatus filius familiaris: quia non dicitur vti contra quē nō producitur. Aliud est enim ostendere aliud vti, vt hic secundū ipsum. ¶ Itē per istum tex. probantē qd ex so la lectione alicuius rei nō psumit tanta instructio sicut ex com- modiori visione, infert do. Abba. ad eum qui vidit simpliciter attestations an videatur eas percunctatus. & remittit ad dicta per se in. c. vltra tertiam. §. de test. & ibi etiam satis dixi. ¶ Item per istū tex. in verbo tantummodo dicit hic do. Car. qd dictio ta- tummodo, est dictio taxatiua. & sic concludit negationē in alijs. ¶ Et idē dicit de dictione solūmō. & alle. l. lucius. §. quā ha- bebat ff. de trebel. & c. cū ecclesia. §. de cau. pos. de quib⁹ remit- tit ad Bar. & bene in. l. j. ff. si quis ius dicenti nō obtemperauerit. ¶ Et de dictione tantummodo idem dicit Do. in. c. mos est in j. col. j. di. de quo etiā per gl. in. c. cū ad verū. xvj. dist. in. ¶ Et de dictione tm. vide etiā Bar. in. d. l. j. & Bal. in. repe. l. cum mul- lier. in. pe. char. ff. fol. mat. & Ang. cōsil. cclxxxvij. & do. Ant. in. d. c. cum ecclesia. §. j. in. j. col. & do. in. c. quis. circa prin. de pcur. in. vj. & Barto. in. l. mutus. §. pōnam. ff. de procur. & in. l. seruū quoqz. §. ait p̄tor. eo. ti. & Imo. in. cle. nō potest. de procur. & Bar. in. l. rōnes. C. de proba. & in. l. iij. §. cum titio. ff. de adimē. lega. & in. l. cū ita legatū. ff. de cōdi. & demon. & Bal. in. l. si quis ex cōsensu. circa prin. C. de Ep̄ali audi. & in. c. j. §. similis. de. l. cō radi. & glof. in verbo immobilium. in. c. is cui de electio. in. vj. ¶ Et dicit qd dictio taxatiua nō ita excludit qn includat cuncta ad se pertinentia vt est tex. in. cle. exiui. §. cum autem natura. de verbo. fig. quē roma. facit valde sing. in. d. l. j. in princip. si quis ius dicenti. & in. l. stipulatio ista in prin. ff. de verb. ob. & conf. xciiij. ante fi. & facit qd no. Barto. in. d. §. pōna. & Imo. in. d. cle. non pot. & Rota in antiqz decisione. cclxij. inci. an pcurator. vbi dicit qd pcurator datus ad audiendā sniam dūtaxat potest etiā appellare licet nō possit appellationē p̄se q. ¶ Item facit iste tex. ad differētiā inter priuilegium & indulgentiā, de quo per Arch. & do. in. §. ij. q. j. vbi maximē de verbo indulgentia de quo etiam per Bal. & Sal. in. l. fin. C. de sniam p̄sis. & Bald. in. c. j. in. vj. col. §. de iudi. & in. c. at si clerici. in. iij. colū. eo. ti. & glo. in verbo indulgentia. in. c. ex insinuationē. de symonia. & ana. in. c. vergētis. in. ij. notabilij. de her. & ibi tetigi. ¶ Vltimō istū tex. alle. ho. Bal. in. l. fi. C. de preci. impera. offe. quod licet to tū instrū edat iudici. tñ sufficit edere parti qd ad eā spectat. & idē dicit Ang. in. l. fi. ff. de bo. aut. iudi. pos. & Bar. in. l. argenta- rius. §. edi. per illū tex. ff. de edē. & similiter nō tenet tutor edere totū inuētariū, vt p. Bar. & Bal. in. l. fi. C. de alimētis pupillo p̄stādis. & Bal. in. §. nouissimē in. fi. insti. de susce. tuto. nisi accu- sarete vt susceat⁹ pp nō cōfētū inuētariū, vt p. Bald. i. d. l. fi. & adde qd volēs redarguere instrumētū de falso non cogitur tm

editionē dicere in qua parte velit opponere scdm Bald. in. l. fi. ver. tertio no. per illum text. C. de fid. instr. ¶ Quid autem si diceret eū simulatum. an teneatur exprimere speciem simula- tionis. dic qd sic scdm Bartol. in. confi. Petrus nicole. & Paul. de ca. in. l. iurifigentium. §. p̄actorū. ff. de pactis. & Bald. in. l. ab Ana- stasio. in. fi. C. mandati. & debet redarguturus de falso se inscri- bere scdm Barto. in. d. l. fi. & Bar. & Ang. in. l. j. §. editiones. ff. de eden. etiam si exciperet, vt per Bald. in. l. fi. C. si ex falsis instru- mētis. nec ob. c. super his. §. de accu. vbi excipiens non inscribit: qa fallit hoc casu per. d. l. fi. C. de fi. instr. simpliciter loquentē. & est ratio: quia fit talis editio cum die & consule contra edi- ctum p̄toris. de quo in. l. j. §. editiones. ff. de edendo. & dixi in. c. j. prope. §. fi. de p̄ba. iō talis grauat necesse inscriptio nis secundum Bal. in. d. l. fi. C. si ex falsis instru. quod nota. ad. d. c. super his. ¶ In glo. super verbo iudice. in prin. & tenēdo qd hic ageret criminaliter: colligit hic do. Anto. qd illud quod de testi- bus dicit in aut. apud eloquentissimū. C. eo. nō habet locū in in- strumētis: licet aliās æq̄parent vt i. c. puenit. el. j. sup. ti. pximo. & ibi hoc dictum retuli. pro quo facit quia. d. aut. apud corri- git legē iudices. C. eo. ti. quā etiam loquit in instrumētis. & tñ nihil dicitur in ipsa aut. de instrumētis. & hoc admitterem saluo eo, quod de examinatione cōparationis dixi in. c. ij. in. fi. §. e. ¶ Et per hāc glo. relatum ad text. pōt tangi, an sufficiat produ- cere iura notario: an verō oporteat pducere iudici, de quo sa- tis dixi in. c. qm̄ cōtra. in. j. q. §. de proba. ¶ Et per eandem glof. inferri pōt vtrū in pductione instrumentorū requiratur cita- tio partis sicut in pductione testiū. de quo dixi in. c. ij. in. iij. q. principali. §. de testibus. ¶ Vltimō ponit hic Bald. quadam pulchra in materia editionis de quibus aliquid dixi in. c. j. ad fi. §. de proba. plura non cadunt hic necessaria.

- 1 Libellus vel petitio si continet rem restitui, valet: licet non petatur rem prius condemnari.
- 2 Restituere verbum designat possessorem. & ibi de verbo pertinere, competere.
- 3 Miles vel eques factus Episcopus, an amittat primam dignitatem?
- 4 Episcopus vel alius praelatus, an possit esse delegatus Principis.
- 5 Instrumenti fides per qua diminuat?
- 6 Confirmatio non tenet, si confirmatum est nullum.
- 7 Priuilegium confirmatorium continens seriem priuilegij confirmati, vtrum probet ita, vt non sit necesse producere confirmatum.
- 8 Locatio an probet dominium?
- 9 Clausula saluo iure addendi, minuendi &c. quae solet poni in libellis nihil operatur.
- 10 Vasallus an possit legare feudum pro anima sua?
- 11 Indictio an sit necessaria in instrumentis?
- 12 Chronica vel historia an faciant fidem in iudicio?
- 13 Confirmans quando videatur de nouo dare, & concedere. & nume- ro. 14. 15. 16.
- 14 Meum ex vna causa, non potest fieri meum ex alia causa. Fallit nu- mero. 18. 19.
- 15 Conductor non potest exceptionem dominij opponere locatori: & qua- liter hoc intelligatur nu. 21. & 22.
- 16 Conductor an possit opponere locatori exceptionem praescriptionis: & quid in emphyteuta?
- 17 Conductor an possit domum conductam locare alteri: & cui?
- 18 Notarius an possit instrumentum & protocollum scribere per alium numero. 26. 27. 28.

¶ C. AP. VI. **I**nter dilectos. Instrumētū manu publicā nō cōfētū habēs sigillū, cuius literæ nō sunt legibiles, vel sculpturē delectā, vel enormem fracturā nō p̄ bat. h. d. ¶ Et vt dicā in versū. vltimō ad plura colligi possent multa notabilia in diuersis materijs. Sed qa ali- quæ sunt aliās recte: & aliquæ in suis locis tanguntur, ideo nō- to textū solū in his, quæ hic naturaliter cadunt quātō breuius possibile sit. ¶ In tex. ibi. restitui monasterio. per istū tex. dicit Ar- chidia. in. c. redintegrāda. iij. q. j. & in §. sunt quorum. verific. de possessione.

possessione. in. iij. col. ij. q. vj. ¶ qd vbi agit petitorio, vel rei vē- dicationē sufficiēt cōcludit libellus, si petit rē restitui. dato qd nō dicat prius rē cōdēnari: qa istud subintelligit. & idem not. Bar. in. l. ex diuerso. §. vbi autē. ff. de rei vendi. vbi dixi, qd eoipso qd agēs petitiōe hēreditatis, vel rei vēdicationē petit restitutionē rei videf petere, qd iudex p̄ncipiet ipsum hēredē vel domi- nū: qa petito cōsequēti, videf peti antecedēs. l. illud. ff. de acq. hered. qd multū no. do. Abb. in. c. accedēs. el. j. in. iij. col. §. vt li- te nō cōtest. bñ facit gl. no. valde in. c. cōstitutus. in verbo, iuxta ratā. de relig. domi. qd nō probat, qd vbi qs petit rē sibi restitui ad restitutionē illius rei obtinēdā, erat necesse primō rescindi cōtractū: cuius occasiōe res rē tenebat: satis videf actor peten- do restitutionē rei petere primō cōtractus rescissionē, qd erat p̄ambula. ¶ Et infert ibi do. Ant. in. iij. col. qd si minor tanqz læsus, vel ecclesia in cōtractu vēditōis petat rē, quā vēdidit & tradidit sibi restitui: satis videf petere per restitutionē in inte- grū rescindi cōtractū. ad idē qd no. Bal. in. addi. Spe. tit. de sen- ten. in. xvj. col. & do. Ant. in. c. examinata. in. viij. col. §. de iudi. & latē do. Abb. in. c. vnico. in. iij. col. §. de lit. cōtest. vbi di- cūt, qd si in conclusiōne libelli dico: quare peto Titū cogi ad dādū mihi dicta. x. quā iud. in eodē libello non petierim eū primō cōdēnari ad dādū. x. quā cogi: tñ quia primō debet cōdēnari qd cogi, per. l. j. C. de execu. rei iud. l. si cū nulla. ff. de re iudi. videor primō petiisse eū cōdēnari, postea cogi. arg. d. l. illud. licet alij dixerint aliter vt per do. Abb. in. d. c. vnico. Et pro istis facit, quia sufficit libellū p̄sumptiue cōcludere. l. oēs. §. Lucius. ff. de his que in frau. cred. vnde dixit gl. not. in. c. quia p̄solutus. j. q. iij. q. satis est spoliatio in libello cōqueri se spoliatū: quia satis p̄sumitur conclusisse, qd restituat, & aliquid dicef. eod. fi. cautio. & per istum text. dicit Bal. hic qd in reali libello sufficit rē cōcludere ad se ex causa dominij p̄tinere: quia idem est, ac si peteret se dominū declarari: quia verba enūciatiue cāe p̄ferūt principaliter p̄pter se: & ideo cōclusiōe inducunt. qd est notādū secundū ipsum. & p̄ istū tex. in eisdē verbis colligit hic do. Car. qd valet libellus, et si cōclusiō p̄ponat narratiōi: vt si di- co: peto Titū cōdēnari ad. x. qd debet ex cā mutui: sicut hic pe- tijt Abbas restitui in monasterio hęc iura quō dixit pertine- re ad monasteriū: tñ regulariter ex ordine debito narratio de- bet p̄cedere secundū ipsum. ¶ Et istis etiā adde Ioā. And. in. Spec. de actione & petitione. §. j. ver. sed quem vocat. vbi dicit qd verbū restituere, pertinet ad possessoriū & etiā ad petito- riū. & refert do. Ant. in. c. cū ad sedē. in. iij. col. §. de resti. spol. ¶ In text. ibi: ad monasterium omnia pertinere: per hoc verbum pertinere, intentari potest petitorium & possessorium scdm Rotam in formis decisione. ccccxxvj. incip. si committatur. per l. verbū p̄tinere. ff. de ver. sig. & ad hoc istū tex. allegat Rota: licet ista allegatio sit omiſsa ab imp̄ressoribus. & idē tenet do. Abb. post do. Ant. in. c. j. in. iij. colū. de sequetra. pos. & fruct. quia istud verbū est valde plēnū. d. l. verbū. & facit. d. c. cū ad se dē. & c. cū venerabilis. §. de excep. & c. cū venerabilis. §. de relig. domib. & c. cū dilect⁹. §. de ordi. cogni. & de hoc verbo pertine- re, vide et do. Ab. in. c. cū cōtingat. in prin. j. de deci. vbi dicit per illū tex. qd cōprehēdit et id qd p̄tinet p̄ p̄scriptionē, qd est vtile ad libellū, vt ibi p̄ eū & de hoc et p̄ do. Ant. in. c. cū eccle- sia in. iij. col. §. de cau. pos. & qd istud verbū sufficiat ad petito- rium & possessoriū alleg. Bal. hic not. in. l. si quis intentione. ff. de iudi. ¶ Et limitat, nisi ordo agendi esset datus a iure primō possessoriū, deinde petitorio. Nam tunc actor ad instantiam rei tenetur distinguere libellum, & nō procedit libellus cōple- xiuus, vbi requiritur ordo secundū ipsum. ¶ De verbo autē cō- petere, vide do. in. c. oēs leges. i. vlt. col. j. dist. vbi colligit ex gl. in verbo, fas, qd illud dicitur de iure cōpetere, pro quo ius dat actionē, & non dicitur verē de iure cōpetere, qd est in mea fa- cultate, si actionē non habeat. per qd dicit nota. inferri qd si te- fiator relinqueret oia, qd sibi de iure cōpetebat in tali loco, nō venirēt nisi illa, in quibus habebat actionē ad petendum. ¶ In tex. ibi cū omnibus fructibus, not. scdm do. Abb. qd libellus in- certus super accessorijs, dummodō sit certus super principali, & de modo libellādi in petitione fructuū, dic vt solēnt per

d. Ab. in. c. grauis. in vlti. char. §. de resti. spo. post. Barto. in. l. ex diuerso §. ff. de rei vendi. cum concord. de quibus congruentius in. d. c. grauis. ¶ Et adde, qd sufficit, si in libello petantur fructus percepti. Nec est necesse qd petantur percipiendū secū- dum Hostien. d. Anto. & do. Abb. hic, quia illi veniunt officio iudicis. l. ediles. §. item sciendum. ff. de edil. edic. illi autem qui potuissent percipi ante litem contest. debent peti: quia super accessorijs non impartitur iudex officium suum, nisi super oc- currentibus post litem contest. vt per Bald. in. l. amplioem. in j. col. C. de app. & Io. And. in. Spec. de dispu. & alleg. §. satis. ver. quid de fructibus. & Ang. in. l. Pau. ff. de re iudi. & d. Ant. in. d. c. grauis. in antepe. colum. & in. c. cum. M. in. xxij. colum. §. de confi. & in. c. ij. in. j. colum. §. de procu. ¶ Et hodie est in pra- ctica vtilis clausula, videlicet peto rem cum fructibus percep- tis & percipiendis ex omni causa, quod verbum ex omni cā importat restitutionem eius totius, quod actor consecutus fuisse ex re, vel propter rem, si tempore litis contestata res fuisse restituta secundum Ange. in. l. ait p̄tor. §. per hanc. ff. de his que in frau. cred. per. l. p̄terea. & l. restituerē. ff. de rei ven. facit text. in. l. cum fundus. in prin. ff. si cer. pet. vbi de isto verbo ex omni causa est text. melior de iure secundum Angel. ibi, & in. l. si de possessione. C. vnde vi. & vide text. in. l. sed & partus. ff. quōd met. cau. & ibi glof. j. quā secundum Ang. non reperitur alibi quōd sub istis verbis cū omni causa venit par- tus partuum, & fructus fructuum: qui non venirēt sub appel- latione fructuum, nisi essent adiecta illa verba, & omni causa. vt patet ibi iuncto text. & dicit ibi Ang. quōd p̄gnantius de claratur interpretatio horum verborum in. d. l. cum fundus, facit. l. vti frui. §. Pōponius. aliās incipit fructuario. ff. si vssurr. pet. & l. si nulla. & ibi etiam Angel. C. de acquir. poss. ¶ In tex. ibi. ¶ Luitardi comitis, nota quem posse esse Comitē & Episcopum. & ita tenent hic omnes. & sentit Ioan. Andr. in. c. fina. per illum text. ne clerici. vel mona. in. vj. & glof. in. c. eos. in verbo: seculares. xx. q. iij. quia vna dignitas non tollitur per aliam cō- p̄sabilem. l. si longius in fin. ff. de iudi. l. fina. & ibi Bartol. C. de propo. agēs. in regibus. lib. xij. l. pen. ff. de sena. not. glof. in ver- bo, Andegauensis. in. c. ex parte. B. §. de foro compe. & glof. in verbo, iurisdictionem. in. c. fina. j. de paro. vnde dicitur Bald. & Imo. in. l. falsa demonstratio. ff. de condi. & demon. quōd tabel- lio creatus doctor non definit esse tabellio. Et subdit Bald. hic quōd etiam si haberet quis comitatum in feudum ab Impera- tore, non perditur per ademptionem episcopatus. ¶ Et ista limi- ta nisi quis efficeretur professus: quia perdit comitatum & omnem notabilitatem, vt per glof. in. c. scriptis. per illum text. xxvij. q. & in. c. j. j. de purg. cano. & Spec. de statu mona. §. j. ver. xj. cum concor. & ita intelligitur. c. p̄sens. xx. q. iij. licet gl. ibi colligat aliud generaliter, sic etiā intelligitur. c. j. de mil. vasa. qui arma bel. depo. vbi miles Dei definit esse miles seculi, vt intelligatur de professio: quia tales omnia abdicant. c. cum ad monasterium. in. fi. j. de sta. mona. Sed factus episcopus bene re- tinet patrimonialia. c. j. in. fi. j. de sta. c. Episcopi. xij. q. j. ¶ In tex. ibi: ex delegatione Ludouici Imperatoris. not. secundum dominū Abb. ¶ quod episcopus vel alius p̄latus potest esse delegat⁹ principis, & idem tenet latē Cald. in. titu. de leg. confi. vj. & alle- gat istum text. & multa alia & idem sentit Ioā. And. in. Specu. titu. de assel. §. debet. ver. sed nunquid. dum dicit, non dicit in causa civili, est verū qd clerici debent a talibus abstinere, per. c. teq. xj. q. j. & c. de p̄sentiu. xvj. q. j. & facit. l. repetita. C. de epi- sco. & cle. nisi materia concernat animā, vt p. do. Abb. & Io. de Ana. in. c. in Archiepiscopatū. de rap. tamē iudiciū nō est nul- lum, cū iurisdictione sit habita penes ecclesiā, vt lat⁹ no. d. An- to. & d. Abb. in. c. decernimus. §. de iud. & facit qd not. Innocē. in. c. j. §. de oblig. ad ratioci. vbi pro vna causa potest clericus esse pcurator laici: licet nō in pluribus. no. d. Abb. in. c. per ve- nerabile. per illū tex. qui fil. sit legi. & in. c. in nostra. in prin. §. de procur. cū cōcor. quas aliās dedi. in. c. cū essent. in prin. de symo. ¶ In text. ibi: sed contra priuilegium. iuncto ver. sed & ipsum Henric. in versu instrumentū quoqz sententia. not. plu- ra detrahētia fidei instrumēti vel priuilegij, videlicet cadauca- BB iij

fio vel abrafio super indictione. ¶ Itē recētia scripturę in char-
ta veteri. qđ tñ secundū Inn. & alios inducit p̄sumptionē, sed
non concludit. Item diuersitas literarum in scripturam & sub-
scriptionem, quā dicit omnia esse de eadem manu. ¶ Item
corruptio sigilli appofiti in priuilegio, vel instrumēto nō cōfe-
cto manu publica, q̄ corruptio potest esse multiplex vt in tex.
& multū versabitur in hoc arbitriū iudicis scđm. d. Ab. & ista
inducunt tantam p̄sumptionē contra instrumentū vel pri-
uilegium, q̄ nisi ille qui ipsum producit, probet de eius verita-
te, pronūciat cōtra ipm. scđm Inn. & alios hīc, qui non negant
q̄ istę p̄sumptiones sufficiāt: sed sentiūt q̄ nō sunt iuris, & de
iure ad eō q̄ non admittatur probatio in cōtrariū. Vbi autem
probatio contraria non tollit ipsas, poterit ex his sequi lcon-
demnatio etiam in criminalibus, vt dicitur in c. quia verosimi-
le. j. titu. proxi. ¶ Et aduerte quia quamuis corruptio sigilli sit
magna p̄sumptio in priuilegijs & alijs: tamē secus in instru-
mento publico confecto manu notarij: quia illa solennitas nō
est in eo necessaria. Ideō si in ea est defectus non nocet secun-
dum Innocen. & alios hīc. & est singulare dictum secundum
dom. Abba. pro quo vide semper annis in simili p̄ter allegat
Ioan. Andr. in regula, assessorum. in primis argumentis. de re-
gulis iuris. in. vj. probando quod qui non tenetur ad actum, si
ipsum attendat minus solenniter, defectus solennitatis non no-
cet maximē per gloss. ij. in. c. cum non deceat. & gloss. ij. in. c. si
postq̄. ij. respon. de elec. in. vj. ad idem not. per Calde. in disputa-
ta. Bononiensī statuto. dum tractat, quōd solennitas requisi-
ta in testamentis registrandis, si omittitur per institutum, qui
aliās veniebat ab intestato, non nocet. ad idem quod habetur
per domi. Flo. in. l. infulam. ff. de p̄scrip. verb. vbi dicit quōd
ex quo quis non tenetur apponere diem commissi criminis in
libello. l. libellorum. ff. de accu. si apponit & non probat, susti-
netur libellus. & refert Io. de Ana. in. c. qualiter. el. ij. §. debet. in
vlti. col. ij. de accu. ad idem quod not. Pet. de Ancha. conf. ccxx.
incip. iste. d. executor. in. j. colum. vbi dicit quōd ex quo merus
executor non tenetur citare, vt per doct. in clemē. j. de offi. de-
leg. si citat, non efficitur mixtus quia iste error in actu non ne-
cessario non vitiat. alleg. bonum text. in. c. bonā. el. j. §. de elec.
quem etiam not. ibi do. Abb. in. vj. colum. & est text. optimus
in. l. j. C. de rei vxō. ad. dicens generaliter in dote competit actio ex
stipulatu. & fingitur stipulatio intercessisse etiam si omittatur
si tamē interponitur ineptē, non vitiat: & dicit ibi tex. si omis-
sa non vitiat: multominus inualidē interposita: & multa alia
adduci possent: sed quia istud examinari pro & contra, in. c.
qualiter. el. j. in. j. char. j. de accu. ideō dic vt ibi. ¶ In text. ibi:
sed cum proprium nomen. per istum text. dicunt hīc do. Anto. &
do. Abb. quōd ex qualitate & quantitate extremorum p̄sumi-
tur de medijs: quia si ratio quę est in aliquo verbo, non est
tanta, quōd inter extrema non rafa vel non consumpta non
possit cadere, nisi vna litera, non est p̄sumendum, quōd duę
adessent literę: & quod extrema probent medium, est glo. in. c.
accedens. in verbo, temporis. j. de conuer. coniug. & in. c. quia
sunt culpę. xxvij. dist. & in. c. in die resurrectionis. in verbo,
Romani. de conse. dist. v. & in. c. legem. in gloss. j. liij. dist. & in
e. per tuas. j. de condi. appo. & in. c. ex parte decani. in verbo, mā-
dato. §. de rescrip. & per ipsum dicit ibi Imo. in. xij. colū. quōd
si probetur aliquem dedisse mandatum procuratori ad impe-
trandum, & probet se recepisse ab eo literas, de quibus manda-
uerat: satis videtur probatum quōd per ipsum procuratorem
fuerunt impetrata: quia illa extrema probant hoc medium. fa-
cit text. in l. talis scriptura. ff. de lega. j. verfi. si in annos. ibi: ini-
tium. coniuncta glo. ex qua colligit Bal. ibi quōd illud dicitur
esse tempus certum, cuius finis & principium est declaratum.
& dicit quōd in probatione temporis debet probari initium
& finis: aliter non probaretur processus temporis: & ita dicit
tenere Iac. de Ars. in. l. testium. C. de testi. ¶ Ex quibus inferri
solet quod volens probare se possedisse tempore requirit ad
p̄scriptionem complendam dicitur probasse continuam
possessionem totius temporis: si probat quōd in initio & fine
totius temporis possedit, licet de medio tempore nihil proba-

uerit iuxta glo. ordi. in. c. volumus in verbo inconcussam. xvj.
q. iij. quę licet fortē aliter loquatur, tamen ita allegatur per
Pet. de Ancha. confil. v. & do. Anto. & Imol. §. in proemio de
cretalium. & Ro. in. l. sciendum. in. xx. colum. de verb. oblig. &
do. Abb. in. c. cum ecclesia. in. v. colum. de cau. pos. & proprie.
& Mathefil. notabili. cxv. & do. Anto. & do. Abb. in. c. acceden-
tibus. j. de priuileg. & Pet. de Ancha. in. c. j. in. vj. colum. de p̄-
scrip. in. vj. cum concordā. de quibus per Ro. in. l. Celsus. ff. de
vsulcap. & declara vt eleganter per Bal. in. l. fi. in. xv. opposi. C.
de edic. diui. Adri. tol. vbi dicit, quōd testes deponentes de tali
tempore debent deponere de visu non de opinione. Item de-
bent deponere de tempore eodem & in specie, non in genere.
Vnde si dicant possedisse decem annis, & non dicunt de quib-
us, non probant: quia ita possunt esse singulares sicut contes-
tes: quia nescimus an voluerint deponere de eisdem. x. annis,
an de alijs, alleg. c. nihilominus. iij. q. ix. Item debet asserere tē-
pus esse completum, & non adijcere aliquam diminutiuam
dictionem, vt quasi, vix, ferē. & c. Et pro p̄dictis etiam facit. l.
quicūq̄. C. de apo. pub. lib. x. per quam mouetur gloss. in. d. c.
volumus. vbi qui soluit tribus annis proximē p̄teritis, p̄-
sumitur semper in p̄teritum soluisse: & notant omnes in. c.
literę. cum concor. §. de dila. ¶ In tex. ibi text. ibi ex forma pe-
titionis. not. pro intellectu priuilegij concessi recurrendum
esse semper ad formam petitionis secundum Bald. hīc, vnde
dicit do. Abb. in. c. ij. §. de treu. & pace. quōd si bannitus impe-
trat saluum conductum pro. x. diebus, & simpliciter conceda-
tur, intelligitur pro. x. diebus nomine petitionis. & idem dicit
in alijs materijs. & istud de bannito ponit etiam Bartol. in. l. j.
verfi. quartō negro. ff. ad. l. iul. maieft. alleg. §. p̄terea. cum fi-
mi. infti. de inuti. stipul. vbi responfo refertur ad interrogata,
sic etiam sententia refertur ad libellum. c. licet Helij. de symo.
etiam improprando vt ibi dixi. alleg. glo. in. l. & puto. ff. fami-
er. cum concor. & quōd simplex concessio referatur ad verba
narrationis vel petitionis consuluit do. Anto. confil. xxij. inci-
quia hīc agit. & ista limitat do. Abb. hīc. & in. d. c. ij. nisi ex
concessione excederet clarē forma petitionis per istum tex.
Et istis adde omnino. d. Ab. in. c. cum pro ea. in. ij. colū. de sen.
excom. vbi dicit q̄ licet excommunicatus pluribus excommu-
nicationibus petendo generaliter absolutionem, videatur eā
consequi ab omnibus: tamen si petit absolui ab vna, & absolui-
tur generaliter, absolutio restringitur ad causam expressam tā-
tum: quia species p̄cedens restringit genus sequens. c. sedes. §.
de rescrip. & cle. non potest. ff. de procur. sicut transactio gñalis
sequens restringitur ad specialem petitionem p̄cedentem. l.
age. & l. si de certa. C. de transac. secundum ipsum. Et adde, q̄ si
de intellectu petitionis sit dubium, attenditur ipsius conclusio
non narratio secundū Ludo. Ro. confil. suo. cxxij. incip. vt re-
tulit. §. & Anto. alleg. Inno. in. c. super literis. §. de rescri. & Bal.
in. l. j. C. de peti. heredi. ¶ In text. ibi: cum igitur. nota q̄ cōfir-
matio non valet, vbi confirmatum est nullum. ad idē. c. quia di-
uerfitatē. j. de concef. p̄ben. & c. pen. j. de confir. vti. vel inuti.
& consuluit Pet. de Ancha. confil. cclxxxij. incip. visis diligen-
ter. ¶ Nec obft. c. quorities. §. de pac. & c. j. §. de transla. vbi con-
firmatio operatur supplementū defectus existentis in confir-
mato: quia intelligitur quando superior intelligit supplere, &
aliquid agere vltra confirmatum. sed vbi simpliciter innititur
primę concessioni, & illa reperitur falsa, nihil p̄dest confir-
matio: nisi vteretur verbis nouū conferentibus: puta talia
tibi concedimus & confirmamus: vel si tenuit, vel non tenuit
de nouo damus. vt eleganter declarat hīc Inno. Io. And. domi.
Cardi. & do. Anto. quibus addit do. Ab. multū solēniter quōd
vbi priuilegia reperirentur falsa, cōfirmatio est declaratū. clau-
sulata etiam ex certa scientia non prodest. & facit. l. Lucius. ff.
ad turp. & quod per ipsam not. Bar. ibi. & Ang. in disputa. exor-
ta guerra & Pet. de Ancha. in rep. c. j. in. xxxix. char. ver. vnde
si statuto. §. de confi. vbi dicunt in generali sermone remissio-
nis delictorū nunq̄ comprehendit crimē falsi: nec mirū, quā vi-
demus quod sublata omni exceptione non intelligitur de illa
per quam negatur actū esse villo modo verum, vt per Bar. in. l.
j. §. & parui.

j. §. & parui. ff. quod vi aut clam. & d. Anto. & d. Abb. in. c. ex
parte. el. ij. §. de offi. deleg. cum concor. Nec ob. quod confirma-
tio validet sententiā latam ab incompetenti, vt per Innocen. in
c. j. de confir. vti. cum concord. quia aliud est confirmare sen-
tentiam: nam ibi incompetencia non est causa confirmationis,
sed ipsa sententia. ideō non deficit veritas in confirmatione, q̄
innititur processui. l. illicitas. §. veritas. ff. de offi. p̄sid. sed hoc
priuilegium falsum est causa confirmationis: ideō in eo nō ha-
bente aliquid esse non firmatur confirmatio: est verum quod
si superior diceret se confirmare non obstante falsitate, secus
esset per text. cum gloss. in verbo, sopitū. in. l. si docueris. C. de
fal. & in. d. l. Lucius. licet non specificaretur qualitas falsitatis
vt probant ille gloss. dum dicunt siue generalis siue specialis.
& in quantum do. Abb. hīc subdit de clausula suppletes. con-
firma vt dixi in. c. testimonium. in. iij. colum. §. titu. ij. & est dicē-
dum in. c. j. §. de transac. ¶ Et iuxta hęc subdit hīc magistrati-
ter Innoc. quem alij sequuntur latē quōd vbi priuilegium cō-
firmator non narrat simpliciter primam confessionem di-
cendo: habita & habenda confirmamus: sed continet tenorem
confirmati narrato seriosē primam concessionem, si negat
tenorem confirmati ita se habuisse, non tenetur priuilegia
tus ipsum producere. & sequitur multum do. Card. confil. cxix.
incip. monasterium sancti Iuliani. in. ij. char. & allegat etiā glo.
quam dicit fingit. in. c. si Romanorū. in verbo, quę definit. xij.
dist. de quo etiam per gloss. in. c. vt veterum. ix. dist. & in. c. pe. j.
de confir. vti. & in. c. Abbate. j. de verb. sig. & in. c. cum in iure. §.
de offi. deleg. & in. c. contra morem. c. dist. & Archid. in. c. p̄-
sentium. vij. q. j. & in. c. in synodo. lxij. dist. & do. Anto. in. c. ex
insinuacione. §. de rescrip. & gloss. & Ang. in. l. si donatio. C. de
dona. & Domi. in. c. j. in prin. in. iij. colum. de sen. excom. in. vj.
& Spec. de instru. ed. §. nunc autem. in. j. colum. pro hoc etiam
facit quia si statutum facit mentionem de alio statuto, dato q̄
illud non appareat, si tamen constat per hanc mentionem de
eius tenore, non est necessaria eius copia, vt per Barto. in. l. ad-
monendi. in. iij. colum. ff. de iur. iurā. & Bald. in. d. l. si donatio.
& in. l. j. in fin. C. de episcopis & clericis. & in. c. j. §. fina. qualiter
olim feud. alie. pote. & in. l. ciuile. ff. de legi. & in. l. vna. ver. in
omnibus. C. de cadu. tol. ¶ Secus dicit hīc Inno. si priuilegium
non esset confirmatum eo modo quo secundum: sed diceretur
ad instar talis & c. quia oportet, vt exhibeat illud ad quod fit
relatio, vt hīc per ipsum & alios, quibus etiam in p̄dictis ad-
de tex. & ibi Barto. in. l. in testamento. la. j. ff. de codi. & demō.
& in. l. si testamentū. C. de institu. & substi. sub condi. fac. & gl.
vlti. & quod ibi dixi in. c. j. §. eodem & de istis priuilegijs ad in-
star vide vtilēs quęstiones per do. Abba. in. c. super specula. in
iij. colum. ne cleri. vel mona. post Bald. in. l. omnia. C. de episc.
& cler. & ad istud adde, quōd vbi exprimitur tenor rei confir-
mata: alio non expresse, videtur princeps confirmare ex certa
scientia, etiam si in literis confirmationis sit appofita clausula:
si sine prauitate & c. consueta apponi in forma communi. ita
probat in. c. pe. j. de confir. vti. & ibi not. do. Abb. in. j. notabi.
Et adde text. in. c. cum venissent. §. de testi. spol. in ver. dedisset.
& per rescriptum proprium confirmasset. & ibi colligit do.
Abb. quōd ab eodem potest aliquid prius concedi, & ab eodē
confirmari scripturam faciendō. & dicit quōd iste text. debet
intelligi, quando quis videtur idem donare & confirmare. &
illum text. allegat etiam do. Cardi. in. d. confil. exponendo con-
firmatū. i. per rescriptum firmiorem reddidit. ¶ In text. ibi
¶ Non sufficibat facta locatio. not. per locationem non proba-
ri dominium. ad idem. l. ad probationem. alleg. in glo. etiam si
in locatione diceretur rem meam, vt per Bal. ibi ad fi. nec etiā
probat possessio ad plenum, vt hīc, cum locatio fieri possit,
& de re aliena & ab alio possessa, nemo. C. loca. quę procedūt
quo ad extraneos, sed inter ipsos contrahentes ex locatiōe pro-
batur possessio secundum Rotam in antiquis deci. cij. inci. Istā
no. q̄ instrumentum. arg. l. p̄dia. ff. de acqui. pos. Item secus si
vltra instrumentū locatiōis alia cōcurrēt: puta q̄ nedum loca-
ui fundū Titio, sed d qđ tanq̄ colonus laborauit longo tēpore
vt p̄ Bart. in. d. l. ad probationē. ¶ Et non solū locatio, sed etiā

perceptio pensionis non probat possessionem, dūmodo alius
sit in possessione vt per Barto. in. l. quis. la. j. §. si conductor. per
illum text. ff. de acqui. pos. & Spe. in tit. de loco. §. nunc aliqua.
verfi. liij. & Bal. in. l. j. in. v. colum. ver. pone aliquid soluit cen-
sum. C. de fideicō. & hīc, & in. l. indicia. ver. secundum exemplū.
de rei vend. & Barto. in. l. licibus. in. j. colum. C. de agri. & cēsi.
lib. xj. & Ange. in. l. si quis conductionis. C. loca. & Bald. in. l. ad
probationem. C. loc. & do. Anto. in. c. cum venissent. in. iij. co-
lum. §. de testi. spol. & gloss. in. c. cum Bertoldus. in verbo, pro
quodam iure. de re iudi. & in. c. bong. in verbo, procuracionē. j.
de app. ¶ Vltimō ad plura alia facit iste text. in quibus non in-
sisto: quia facit ad materiam. c. edoceri. §. de rescrip. de qua teti-
gi in. c. ex literis. super gloss. j. §. de proba. videlicet an prelatus
possit agere sine capitulo: & an agat nomine suo vel ecclesie,
de quo ibi. ¶ Item facit ad illa verba: honor districtus, & inuisi-
ctio. de quibus dixi in. c. licet. in. j. notabili. §. de proba. ¶ Item fa-
cit in verbo: quinquaginta annis. & j. ad ea quę dixi in. c. veni-
ens. el. j. §. de testi. ¶ Item facit ibi: attestaciones: ad ea quę di-
xi in. c. causam. el. j. §. de testi. quōd cui non nocet sententia, nō
nocent acta. ¶ Item facit in verbo: nulla est habita mentio. quod
omissio eius quod consuevit memorari, inducit p̄sumptio-
nem falsitatis: ex quo dicit Bald. hīc fuisse pridie allegatū hoc
capitulum in causa cuiusdam testamenti, cum codicilli vltimi
fuisent facti ad primum testamentum: & de secundo p̄testo
non faciebat mentionem, quod secundum dicebatur factū in
paribus extraneis, & coram testibus ignotis: ideō erat valde fu-
spectum secundum eum. ¶ Item facit in si. q̄ pro reo iudicat:
de quo dixi in. c. ex literis. in vlti. nota. §. de proba. & ista melius
stant in dictis locis, q̄ hīc, & facit ad alia de quibus super gloss.
¶ In verbo, addendi vel minuendi. not. ¶ quōd clausula saluo
iure addendi & c. nihil operatur: quia hoc nō pendet a potesta-
te protestantis. l. edita. C. de edē. ideō protestatio super hoc nō
iuuat. l. alimenta. cum materia. C. de neg. gest. ¶ Item quia secu-
dum domi. Cardi. hīc induceret certitudinem: quia idem est
ac si diceret plus vel minus & c. contra. c. primum & scđm. §.
de lib. obla. cum ista gloss. concordant omnes hīc. & Bar. in. d.
l. edita. & in. l. non solum. §. morte. in. x. colum. ff. de oper. no-
nun. & in. l. cum procurator §. domino. circa mediū. eod. tit. &
in. l. nesennius. & ibi Bald. ff. de neg. & d. Ant. & do. Abb. in. c.
ij. in vlt. char. §. de lib. obla. Ange. in. §. omnem. in aut. de litig. &
Domi. post alios in. c. ab eo. in. ij. col. de elec. in. vj. licet aliud
senferit Specu. de libel. concep. §. nunc ostendamus in fin. quem
improbat Do. in. d. c. j. & procedit hęc gloss. etiam si aduersa-
rius consentiret secundum Bald. in. d. l. edita. in penul. char. ¶
¶ Item procedit in exceptione, quę saperet actionem: vt illa q̄
fit electo secundū Domi. in. d. c. ab eo. licet secus in exceptio-
ne exclusiua actionis, vt ibi per eum ponentem aliam rationē
p̄dictorum: quia mutatio libelli facit ceteri nouum libellū,
& sic videretur procedi super eo, in quo non esset lis contesta-
ta: propter quod fortē motus Bal. in. d. l. edita. dixit cōsensum
aduersarij non operi per not. per gloss. in. c. de causis & scđm. §.
de offi. deleg. operatur tamen ista clausula, quōd propositio
eorum, quę debentur in libello, non videtur facta coniunctio
nec videtur connexę agere. nec se astringere: quia astringere se
stat in eo secundum Bald. in. d. l. nesennius. & in. d. l. edita. in. iij.
colum. & ibidem in repeti. per usina. in. xxxij. colum. verfi. de
sexta. quōd est mirabile ad materiam. c. licet causam. cum glof.
in verbo, atrinxit. §. de prob. Sed habet æquitatem & rationē:
quia etiam si proponeret qualificatiuē, quo casu ad vtrūq̄
astringitur, vt ibi dixi. tñ hīc non astringitur per illud verbū,
minuendi: quā ab ipso dependet nō insistere super expressis, &
sic poterit tollere illā qualitatem: quā cessant rationes p̄dictę, &
hoc bene nota: quia est pulcher effectus istius clausule. ¶ In
gl. in verbo, cōferebat. in prin. per hanc gl. videtur decimū, qđ
¶ Tetiam de iure canonico vasallus nō possit legare, vel donare
feudum pro anima sua, & videt tex. in. c. j. §. donare. ibi aut pro
anima qualiter olim feudū alienari poterat. per quē ita tenet
Bal. in. c. clerici. in. ij. col. §. de iud. & Ro. in aut. similiter. in. xv.

privilegio circa contractus. C. ad. l. fal. quod procedit in dispo- sitione facta in ecclesiam: quoniam est nimis prejudiciale dno feudi, vt contra tractus teneat post mortem vasalli. c. si clientulus. de feu. alie. Sed in vita tenere potest, vt declarat Bal. hic. & idē dicunt do. Abb. & Imol. in. c. que in ecclesiarum. s. de confi. & dicit ibi Imol. q. alicui pauperi bene possit legari feudū pro anima, sed nō ecclesie: per rationem prædictam. ¶ Sed in hoc de directo contrarium tenet Bald. in. d. s. donare. quia ille tex. non potuit nocere ecclesie: sed bene alteri pauperi. & allegat quemdam theologum. ¶ Sed Hostien. in. sum. de immu. eccle. s. in quantum. ver. nec illa. per multa tenet quod feudum potest legari, vel donari ecclesie pro anima, quādo seruitium est præstabile per ecclesiam. & hanc opinionem approbat Ro. in. sing. ccccxl. incip. tu scis quod vasallus. reprehendit dicta sua in. d. authen. similiter. & hoc sequitur etiam Ro. c. cxcix. incip. præsens statuti particula. in. fi. Et idem consuluit Calde. in. tit. de feu. confi. l. incip. an feudatarius. & faciunt optimē, que dicta fuerunt in. c. in præsentia. in. v. q. s. de proba. in. q. an monasterium succedat in feudo, & illa questio dependet ab ista secundum domi. Abba. in. c. fina. in. finj. de immu. eccle. & opinionem Hostien. tenet etiam Specu. in. titu. de feu. s. j. vers. xix. & domi. Anto. in. d. c. fina. ante fin. quia. d. s. donare. cum simili. non potuit disponere cōtra ecclesiam, ex qua ratione fortē stare quod dicit Bald. in. d. s. donare. quod alteri pauperi non poterit donari, per. d. s. donare. licet de illo text. pluribus modis videatur mirari Bald. in. j. colum. & non male. ¶ In gloss. in. verbo, *indictionis*. in. fin. de hac indictione ponit etiam gloss. magna in. l. j. C. de iustitia. C. confi. & omnes docto. hic & melius Spec. in. isto titu. in. j. colum. vers. post annos. & quod fit de substantia instrumenti tenent omnes hic. & Bartol. in. l. si li brarius. ff. de regulis iuris. ¶ Valet tamen consuetudo, quod omittitur secundum Spec. vbi. s. & Ioan. And. in. data. vj. libri. de qua consuetudine poterit constare visis multis instrumentis in loco confectis ea omisa, vt in simili. per Bald. in. l. j. ante fin. C. ad velleia. Et si erratur in ea computanda, non vitatur instrumentum: si ex alijs apparet de indictione, puta ex annis secundum Dyn. in. quodam confi. quem sequitur Bal. & domi. Cald. hic & idem Barto. & Imol. in. l. nominatim. ff. de hered. insti. & Ange. in. authen. vt præpo. nomen Imper. & Bald. in. l. Imperator. la. j. in. iij. colum. ff. de sta. homi. & in. l. cum propo neretur. ff. de leg. ij. & in. d. l. j. in. vlti. colum. C. de iusti. C. confi. & ibi dicit post Dyn. quod data discordia instrumenti in anis & in indictione potius præsumitur error indictionis: quia in ea facilius erratur. & subdit Bald. hic non vitari instrumen tum, si notarius dimisit spatium pro indictione. vbi autem nō constat de annis, error indictionis vitiat vt per Ioan. Andr. in. d. data. & do. Ant. in. c. cum venerabilis. j. de relig. domi. & hic, vnde dicit Imo. in. l. j. ff. de his que in test. del. quod si est erro nea & consumpta ex toto indictione, & de annis nō apparet, in strumentum non probat. & sic intelligit Bald. ibi. ¶ Et modū inueniendi indictionem ponit Spec. vbi. s. & Imol. hic. & dic breuiter quod anno domino. Mcccclxx. fuerūt anni diuisi per xv. multiplicatos à tempore natiuitatis Domini. vnde istis duobus adduntur tres, qui præterierant ante ipsam natiuitatem. & sic isto anno Mcccclxxij. sumus in indictione quinta: & sequēti erimus in. vj. Et sic in posterum finitis quindecim annis computando illos tres, inuenies per te indictionem per hæc pauca verba. ¶ In gloss. in. verbo magis ibi, per *chronicam*. per istam gloss. dicunt hic Bald. & do. Anto. & alij quod *chronicis* creditur etiam in iudicio. ad idem gl. in. verbo, trāstulit. in. c. vene rabilem. s. de elec. & gl. j. circa medium. & in. c. tum ex literis. s. de testi. in. integ. not. Bartol. in. l. j. in. vj. colum. ff. si cer. pet. & gloss. & Dominicus in. c. placuit. xvj. dist. & gloss. ij. & Domi. in. c. in nomine Domini. xxij. dist. & gloss. iij. & Domi. in. c. j. xxvij. dist. & gloss. Et Dominicus in. c. abfit. l. dist. & gl. in. pro logo. ff. s. hæc autē tria. in. verbo, vrbibus. ¶ Et idem de libris historiarum quo ad facta antiqua dicit Domi. in. c. quāuis. an. re. h. xxj. dist. & faciūt que dixi in. c. eam causam. s. de proba. & ibi vide domi. Abb. intelligentē prædicta, quando ab antiqua

est debita fides talibus, aliās non vt etiam per Bartol. in. d. l. j. & ibi latius per Roma. ¶ In gloss. super verbo, inter alios. quare autem sententia non nocuit huic Archiepiscopo, cūm sciverit causam agi, modo esset iudex contra. l. i. spe. ff. de re iudi. Dic quod ignorabat ius ecclesie. vel si sciebat, non potuit nocere ecclesie in quæstis vt per gloss. in. regula. delictū. de reg. iur. in. vj. vt hic latius per docto. maxime do. Abb. & per hanc gloss. iuncto text. infert Ioan. Andr. vtile esse, quod in instrumento sententia epilogentur acta, de quo dixi in. c. quoniam contra. in. v. conclusione. s. de proba. ¶ In gloss. in. verbo, *nocumentum*. not. quod tertius potest approbare attestaciones inter alios factas. & confirma vt dixi in. c. cum causam. s. de testi. vbi est gl. fina. quod de consensu partium attestaciones inualidæ efficiuntur valide: & intellige istam gloss. quo ad prejudicium approbantis, nō autem ad approbare: nisi ille, qui fecisset fieri attestaciones. & de materia glof. quando attestaciones in vna causā noceant in alia, dictum fuit in. c. causam. el. j. de testi. ¶ In glo. in. verbo, *nequius set*. not. gloss. quia est singularis secundum d. Card. hic quod talia sunt subiecta, qualia prædicata demōstrat: quia à quo remouetur prædicatum, remouetur & subiectum: quia prædicatum, id est quod dicitur de alio: qualificat illud, vt sic subiectum intelligatur secundum naturam prædicati, & in proposito facit ad tex. quia eadem res non potest donari & confirmari: quia respectu eiusdem donantis & confirmantis sunt qualitates contrarie: modō donare & confirmare sint prædicata seu qualitates. ¶ In gloss. in. verbo, *confirmari*. in. fin. ¶ Quando confirmans videatur dare: distingue vt plenē per Barto. in. l. & quia. ff. de iurisd. om. iud. quem ad literam sequitur hic Imol. & plenius distinguit Bald. in. l. ex placito. in. iij. colum. C. de rerum permu. & aliquid etiam per ipsum in. l. j. C. de manumif. test. & in. l. nominationes. in. princip. C. de appel. & in. l. si donatio. C. de donat. & in. c. ex parte. s. de cōstitu. & in. l. aduersus. C. si aduer. rem iudi. & per gloss. & docto. in. l. ex his verbis. C. de dona. & Bald. in. l. leges & constitutiones in vlti. colum. C. de legi. & Angel. in. l. à diuo pio. la. ij. ff. de appell. & Albe. in. j. parte statu. q. xx. verifico. item quare si statuta confir mantur. & dic quod regulariter confirmare non est de nouo dare, vt hic in text. cum concordat. ¶ Fallit primō nisi actus confirmatus non tenuisset. l. adoptio. ff. de adop. & confirmatio fieret ex certa scientia, iuxta. c. j. & iij. de confir. vt. & facit. c. primo. s. de transact. & licet sit dare respectu iuris, q. nō erat collatum: tamen potest appellari confirmatio respectu facti qd præcessit, scdm Imo. hic pro quo facit optimē. l. si donante. s. j. ff. de dona. inter virum & vxo. & l. j. C. de manumif. testa. p. quam dicit ibi Bald. quod quando tempus confirmationis est inualidum, & tempus rei confirmatæ est validum: trahitur vltimum ad primum. facit etiam quia confirmatio præsupponit semper aliquid esse: licet minus perfectū secundū Bal. in. d. l. nominationes. in. prin. & hic adde quod not. Innoc. in. c. dudum. ad finj. de deci. & ex ibi nota. per eum iuncto text. probatur q. quando non apparet principem confirmantem voluisse de nouo inducere, & actus confirmatus erat pro parte validus, & p. parte non, præsumitur voluisse potius confirmare actū in casu, quo valere posset: quā de nouo dare. & dicit ibi. d. Ant. qd illud dictum de facili non inuenitur alibi: & de ipso etiam meminit Bald. in. l. bonorum. in. j. colū. C. qui admit. & in. c. j. per quos fiat inuesti. vbi vide. ¶ Fallit secundō, nisi actus tenuisset, sed esset imperfectus: & tunc licet confirmare nō sit p. priē dare, est tamen perficere sicut confirmatio electionis scdm Barto. vbi. s. & Imol. hic. quibus etiam adde Bald. in. l. j. C. de testa. manu. vbi dicit, q. quando id, qd confirmatur, est principatum, sed non perfectum nec consummatum respectu finis, ad quem ordinatur, vt electio quæ confirmationē desiderat: tunc confirmator dicitur confirmare, id est cum alio firmare, nec pro se disponere alleg. d. l. & quia. ¶ Fallit tertio, quando confirmans est talis, qui posset actum perfectum reuocare: quia tunc confirmando potest dici etiā dare secundū Imol. hic qui sic intelligit. c. in synodo. allegatū in gloss. vbi Papa confir mat, & concedit priuilegia imperialia super electione pontifi cis. & quia

eis. & quia poterat reuocare, dicitur dare secundum eum, qui ita etiam respondet ad. c. in nomine. allegatum in gl. & in hoc male vt in sequenti fallente. Sed adde quod Bart. in. d. l. & q. dicit q. isto casu intelligitur dare, quando hoc intendit, aliās intelligitur confirmare, & idem dare. Bald. in. l. j. C. de manu. testa. alleg. glo. in. l. manumisiones. ff. de iusti. & iure. per quā dicit, quod in actu perfecto ex toto confirmans nō inducit de nouo. ¶ Fallit quartō in eo, qui potest confirmando dare, & dando confirmare: quia simpliciter prouidēdo facit vt truncq. vt not. glo. in. c. j. & glo. ij. in. c. vt circa. de elec. in. vj. & eleganter do. Abb. in. c. causam. in. ij. col. de elec. & aliquid per Ana. in. c. accedens. in. j. colū. de accusa. per gloss. j. in. d. c. in synodo. l. iij. dist. & per domi. Anto. in. c. significasti. ad fin. de iure. patro & Domi. in. c. vno. s. verum. in. ij. colū. de iure. patro. in. vj. & Innocen. in. c. cum olim. in. princip. de causa pos. & proprie. & eleganter domi. Cardi. confi. l. iij. incip. in ecclesia Bel lunensi. in. tertio dubio: dummodō dare & confirmare compe tat eidem personæ eodem iure. Secus si diuerso, puta, si tanq. arbitri quis eligeret, & postea haberet vt superior confirma re: quia actus debent esse distincti, vt per glo. in. verbo, confir mauit. in. c. cum inter. allegato in glo. & clarē Domi. post Pau. in. d. c. vt circa. in. j. colū. ¶ In glo. in. verbo, quod meum. istud quod meum ex vna causa & c. ¶ Fallit primō, nisi plures cau sæ in eodem tempore concurrerent, vt. l. in numerationibus. in. prin. ff. de solu. & not. do. Abb. hic & glo. magna in. l. iij. s. ex pluribus. puta si venderes mihi librum: quæ tunc liber sit meus ex stipulatione quæ præcedit. & etiam sit meus solutione tibi facta, vbi semper vide Barto. ff. de acquir. pos. ¶ Secundō fal lit, nisi pinguius subueniretur per secundam causam, q. per primam: vel secunda esset resolutiua primæ: puta, si testator dixerit, relinquo vxori meæ talem domū, si post mortē meā filios fecerit, & interim hæres testatoris moriens relinquit il lam domū illi mulieri iure legati: & tunc adit mulier domū. tunc si hæres secundi testatoris vult detrahere Falcidiam di cti legati non potest: quia ex secūda causa si filios fecerit, do mus efficitur mulieris secundū Imol. hic & Do. post Ioā. and. in. c. cū personæ. s. qd si tales. in. vlti. col. de priui. in. vj. vbi etiā dicit, qd illud quod est meum, potest confirmari meum ex ap probatione superioris, vt in toto titu. de confir. vt. ¶ Fallit tertio, nisi esset dubium de prima causa per. c. post electionē j. de concess. præben. & facit. c. cum dilectus. s. de cōsus. secūdu Domi. in. d. s. quod si tales. Et hic nota, q. ille qui petit posses sionem beneficij, potest vt duplici titulo. Ita latissime consu luit Cald. in. tit. de elec. confi. vj. incipit. an capitulum vt quis duas. Et ibi dat differentiam inter petentem confirmationem electionis, qui hoc non potest. c. vt quis duas. de elect. in. vj. & inter petentem possessionem, & aliam rationem differentie, ponit etiam Domini. in. d. confi. in. certis apostillis. & in. d. c. vt quis duas. in. vlti. colū. Et idem consuluit Lopus allegatione vlti. motus per tex. in. d. c. post electionem. & licet multa dicat eorum decisio est mirabilis: quia collatio acceptata facit bene ficium dici meum. c. si tibi absenti. de præben. in. vj. vnde si est meū ex vna causa, non potest esse meum ex alia, maxime agēdo, vt in isto tex. & ad. c. post electionem. dici posset, vt ibi per domi. Abb. q. loquitur in eo qui se defendebat, qui potest vt pluribus, defensionibus dicendus: si istud non iuuat, adduco istud vt in regula, nullus in vlti. colū. de regulis iuris in. vj. & ad hoc dicit illum tex. non esse alibi. & hoc sentit glo. in. dicta regula, nullus. dum dicit, quod licet ex titulo duplicato non aga tur vt hic. tamē bene excipitur per. d. c. post electionem. vnde de dicto consilio posset dubitari: nisi dicatur quod iste text. non loquitur, quando est dubium de prima causa: quia potest allegari etiam secunda secundū Ioā. and. in. d. c. cum personæ. sed tamen non dicit ipse, quod agendo vtraq. causa deduci possit. & ideō cogitabis. & dicit hic domi. Cardi. & etiam do. Abbas in. d. c. post electionem. quod vtile est beneficiato, vt quando dubitatur, ad quem pertinet collatio, obtineat collationem à pluribus per. d. c. post electionem. licet agendo non posset deducere plures titulos. d. c. vt quis duas. Quando

autem possit quis vt exceptionibus contrarijs, de quo ali quid in ista glo. dicitur in. c. auditis. de præscriptio. ¶ In glof. ita verbo, locatio. nota quod conductor non potest excipere de dominio contra locatorem, & facit in simili. c. illud. de excessi. præla. & hoc habet locum non solum in conductore, sed in alijs tenentibus alieno nomine, vt sentit hæc glo. in iuribus quæ primō allegat & firmat Imo. hic. & Pau. de Castr. in. l. qui rem suam. ff. de po. & Bal. in. l. si quis vel pecunias. C. de po. & Barto. & Pau. de Castr. in. l. commodare. ff. commoda. ¶ Item habet locum in hærede conductoris, & per Pet. de Ancha. cō si. cxx. incip. in quæstione vertente. vers. his itaque præmissis. ¶ Et intellige de quæstione dominij. scilicet tertij. ¶ Sed quæ stio dominij conducentis vel recipientis in pignus, vel com modatum rem, quam dicit esse suam, quā fortē ignorauit suā tempore contractus, bene potest opponi: quia reddit contra ctum retro nullum cūm in re propria non cadat conductio, vel pignus, vel aliud. l. neq. pignus. ff. de regu. iur. & l. ei à quo. ff. de vfuca. secundū Imo. hic. De dominio autem tertij oppo ni non potest, vt in iuribus allegat. in glo. nisi tertius assisteret. l. bona fides. ff. de po. vel nisi esset dubium de locatione. l. liti bus. C. de agri. & censu. libro. x. & hoc vbi agitur actione locati, ¶ Vbi autem locator ageret conditione ex. l. si qui conductio nis. C. loca. non excipitur de dominio proprio, nec alieno: sed oportet, quod res prius restitatur: & hoc in odium illorum qui per varias exceptiones volebant illudere locatori, vt per Bart. in. d. l. si quis conductioni. cum quo transeunt domi. Anto. & Abb. hic. ¶ Quibus adde Bald. in. l. plures apochis. in. ij. colum. C. de fide instrumen. vbi dicit, quod conductor po test obijcere exceptionem præscriptionis locatori non ex eo quod cessauit à solutione, per illum text. sed ex eo quia inter uerfa possessione locatoris proprio nomine possedit, iuxta. l. si cut. & l. si quis emptionis. C. de præscrip. xxx. anno. & not. glo. fina. in. l. cum notissima. eod. titu. de quo aliquid per Bal. in. c. j. s. rursus. in. ij. colum. de controuer. inuesti. & domi. Anto. in. c. ad audientiam. in. ij. colum. de præscrip. ¶ Et an emphyteo ta possit referre quæstionem dominij, vide omnino Specu. in. titu. de loca. s. nunc aliqua. vers. l. ij. ¶ Et adde quod conductor recusans restituere rem conductam, si expectat sententiam ne dum condemnatur in re, sed in eius estimationem. l. conducto res. C. loca. ¶ Et idem de hærede vt ibi in verbo: *seu eorum hæ res*. si tamen successori prelati locantis refricaret dominium conductor, maxime non finita locatione non incurreret dic tam poenam secundum Rotam in formis decisione. cxxxij. inci. ex præmissis. quia poterat habere iustam contradictionis cām: licet in sumario dictæ decisionis per errorem (vt puto) cō trariū dicatur. ¶ Et istis adde qd not. Inno. & do. Anto. in. rub. s. quod met. cau. & do. Anto. & Imo. in. c. ad audientiam. eo. ti. vbi dicunt quod licet habens causam. i. ius ab aliquo volunta riē non possit eidem refricare quæstionem dnij, vt est dictum. Tamen secus, si non habet ab eo causam voluntariam: puta qa per vim sibi abstulit: quia potest eidē, scilicet qui dedit cām al teri per vim agentis, quod metus cā, obijcere exceptionem do minij, sed super violentia aliter illi succurratur vt ibi per eos. ¶ In eadē glo. in. fi. intelligit q. conductor potest locare alteri equē idoneo, & ad eundem vsum, vt. l. nemo. allegata in glo. se cus tamen in socio recedente, qui non potest inuito altero so cio pro iure, quod habet in domo conducta alteri locare: quia detur electa industria persone, iuxta. l. qui admittitur. & l. de il lo. ff. pro soci. & in glo. in. s. fi. in. l. loca. & Specu. in. tit. de iudi. s. ij. ver. circa hoc. & sequitur hic domi. Ant. Imo. & do. Abb. latius q. oportet. & declarā per Bal. in. d. l. nemo. nisi poneret equē idoneum non ad conuiuendum, sed ad habitandum. Et qd focus nō possit locare alteri non honesto, vide Bald. in. l. j. in penul. col. vers. vlti. quero. C. qui testa. face. pos. ¶ Et ex istis inferitur quod socij simul habitantes in eadem domo, nō sunt proprii socij, vt hic per do. Abb. ita dicentē se respondisse in facto. Et de istis tanquā parum vtilibus & claris dic, vt hic per ipsum & alios extendentes dicta Specu. in. d. verifico. circa hoc. ¶ In glo. pen. dic vt per docto. in. d. c. querelā. maxime per do.

Abb. glos. & do. Abb. in. c. suscitata. s. de resti. in integ. & per Bal. in. l. j. C. de sent. vbi dicit inter alia, qd sicut sententia condemnatoria lata contra dominu, qui no fuit in iudicio omisso procuratore, non valet, vt ibi: ita absolutoria. & dicit gl. fing. in. l. si remunerandi. s. si Maurus. ff. man. Sed est text. hic quem Roma. facit singul. in suo singulari. cccclvij. dicens se mirari qd Bal. istu. tex. nesciuerit. ¶ Extra gl. plenè tangitur hic per omnes, vtrum notarius possit scribere instrumentu per aliu. & reperitur triplex opinio: prima est qd no: quasi sit electa industria persona: & per text. cum glo. in. s. nos autem. in verbo per se in auf. de tabel. & ibi hoc tenet Ange. & Io. and. in Specu. de instru. edit. s. instrumentum. ver. item opponitur qd no est confectum. & glo. fi. cum. Pj. eod. & Ange. in auf. de instru. cau. s. verò. & glo. in. l. generali. C. de tabu. lib. x. & Imol. in c. fin. in. xij. col. s. de offi. deleg. & do. Anto. post Hosti. in. c. quoniam contra. in. vj. col. s. de proba. & do. Ant. & Imol. hic nisi esset magister stationis & discipulus: & vnus scribat, & alius subscribat, vt hic per eos post Ioan. andr. in. d. additione vel nisi esset mortuus notarius rogatus ante leuatum instrumentum vt dicitur in. c. cum. Pj. eo. ¶ Secunda est opinio, qd quod si notarius sit impeditus legitimo impedimento, potest scribere per alium: aliis non. & hanc tenet Barto. in. d. l. generali. & in. l. j. vltra medium. ff. de offi. consu. & in. l. quædam. s. nihil. ff. de eden. & in. l. diuus. la. j. s. item senatus. ff. de fal. & domi. Anto. post Cardi. in. c. fin. in. fi. s. de offi. deleg. & Bald. in. c. cum. Pj. eo. & in rubri. C. eo. in. xj. col. v. verfic. & dubitatur. & in. l. j. s. ne autem. C. de cadu. tollen. in. iij. col. & in auf. si quis in aliquo. in. iij. col. C. de eden. Et quod cessante impedimento non possit allegari. c. cum. Pj. eod. & quia videtur electa industria persona. Intelligent isti dummodò se subscribat, & attestetur de impedimento, & quod perlegit totum illud instrumentum, quod de tali materia loquatur secundu Barto. in. d. s. item senatus. & domi. Anto. in. d. c. fin. & quasi omnes predictos. ¶ Tertia est opinio, qd etiam cessante impedimento possit per alium conficere instrumentum se subscribendo: quia industria tabellionis non intelligitur in scribendo: sed vt det fidem gestis, quam satis præstat dictando & subscribendo & hanc tenet domi. Cardi. dicens se ita consuluisse in. c. penul. j. eo. & Barto. in. l. argentarius. in prin. ff. de eden. & do. Abb. post Inno. in. d. c. quoniam contra. & hic dicens esse tex. singu. hic à contrario sensu. & facit. c. cum Redemptor. xij. q. ij. ibi: scribendum dictauimus, & manu propria subscripsimus. prout allegat domi. Card. sed ruditer in. d. c. penul. & cum ista opinio. transeo & est approbata à consuetudine: nec differt siue alius qui scriperit, sit tabellio siue non; quia tota virtus consistit in persona subscribente, vt per Innoc. in. d. c. quoniam contra. & ibi dixi, & not. Imo. referendo Card. in. d. c. fi. neq. oportere, quod notarius dictauerit quia non præsumitur subscripsisse, nisi viderit bene dictatum, nec requiritur subscriptio adeò specialis vt exigit Barto. in. d. s. item senatus. quia contra ipsum consuluit Pet. de anch. consil. cccxxvij. incipien. prius de iuribus. alleg. Bald. & bene in. d. auf. si quis in aliquo. & est satis specialis, ex quo se refert ad præcedentia. l. ait prætor. s. j. ff. de iudic. & de hoc etiam dixi in. d. c. quoniam contra. in. q. iij. ver. limita sextò. ¶ Et ista non intelligas habere locum in protocollo: qd quia illud semper debet esse de manu notarij rogati, vt per Ange. in. d. auf. de tabel. in prin. & ita proprie loquitur ille rex. & ita not. Bald. in. d. rubri. C. de fide instru. ¶ Caeterum vbi non esset subscriptio notarij in instrumento, per quod alius extendit rogationem notarij, prædicta non procederent, nisi in tribus casibus. ¶ Primus, vbi consuetudo aliud disponderet per. c. e. dilectus. j. eo. ¶ Secundus, nisi commissio fiat de licentia iudicis, vt per Hostien. in. d. c. quoniam contra. & facit. d. c. cum. p. ¶ Tertius, nisi partes consentiant per nota. in. d. c. fin. de officio. delega. ¶ Vltimus dicit hic Innocen. inter cætera, quod confirmatio dominij circa donationem quam facit vasallus, operatur solum respectu vtilis dominij, quod transfert vasallus, non respectu directi existentis penes dominum & sequitur Baldus hic. & in. c. j. s. præterea. circa

principium quibus modis feudu amit. facit quod not. gloss. j. in. c. pastoralis. de dona. & Dominicus in. c. j. in. fin. prin. de iure patro. in. vj. & do. Anto. post Calde. in. c. illud. in. ij. col. ij. de iure patro. vbi dicunt, quod confirmatio Episcopi, quam de iure patronatus facit laicus monasterio, no operat circa ius in statuendi cõpetens Episcopo, qd limitat do. Abb. in. d. c. de monachis. in. v. col. j. de præben. nisi patronus præsentate Episcopo diceret. donamus. referendo illud plurale etiam ad episcopum. ¶ Vltimò facit iste tex. secundum Hosti. quando possit Princeps donare iura principatus. de quo aliquid dixi in. c. j. in. j. nota. s. de proba. sed plenius dicere in. c. intellecto. j. tit. ij. vbi omnes ponunt. dicit etiam hic Bal. vnum ad materiam. c. h. j. de re iudica. de quo ibi dicitur. & ista sufficiant dicta breuiter ne frequentes decretales careant dote sua.

- 1 Episcopus an possit dispensare super voto peregrinationis.
- 2 Dispensatio an vitietur per falsam causam.
- 3 Legitimitas vtrum vitietur per falsam causam.
- 4 Falsa causa an vitiet unionem ecclesiarum, reservationem Papæ, & appellationem. nu. s. 6.
- 5 Signillum ignotum an faciat aliquam fidem?
- 6 Cardinalis si dicat se esse legatum, an credatur eidem solo verbo? & numero. 9.
- 7 Delegatus nemo esse creditur: nisi literis id doceat. nu. 11.
- 8 Cardinalis existens in curia, si dicat se esse legatum, an ei credi debeat, cum facilliter possit haberi recursus ad Papam?
- 9 Excommunicatio lata ex falsa causa, aut absolutio data ex causa falsa an teneant?
- 10 Cardinalis an sit maior Episcopo in officio?

Quod super his. Non valent literæ, quas super absolute tione voti cruce signatus obtinuit per falsitatem tacitam, vel veritatem non expressam. ¶ No. primò ibi: Cardinalium. supple qui hoc faciunt de mandato Papæ secundu Car. hic. Nā talis dispensatio spectat ad Papam, vt in. c. ex multa. j. de vot. & in Spe. de leg. C. nunc ostendit. ver. lxxxv. & in s. nunc de Episcoporu. ver. cccxiiij. & per gloss. in. c. quo ad translatione. s. de offi. leg. dummodò sit votu pro succursu terræ sancte: quia si esset aliter, quā pro ipsius succursu, Episcopus posset dispensare vt per glo. in verbo, incumbit. & ibi do. Anto. & do. Abb. in. d. c. ex multa. & do. Anto. hic dicens item idem de omni alio voto peregrinationis, dummodò Episcopus dispenseret per viam commutationis vt per Specu. in. d. s. nunc ostendendum. ver. xxxiiij. & per do. Anto. in. c. quanto. in pen. co. j. de iure iur. nisi ex iusta causa in totum tolleret omnia commutatione, vt ibi per do. Abb. in. v. col. i. & de his per beatum Tho. in quarto sententiaru. distin. xxxviiij. q. j. articu. iij. & secunda secundu q. lxxxvij. arti. vlti. ¶ In text. ibi: falsitas expressionem. per istum tex. insert hic Innocen. & do. Anto. & alij qd falsa causa vitiat absoluteionem à voto. ad idem allega. l. j. ff. de nata. restitu. Et idem de absoluteionem à iuramento dicit Pet. de Ancha. consil. cxcvij. incip. prædictis subtiliter. ¶ Idem de dispensatione dicit Bal. hic dicens non tenere indulgentiam obtentam à religioso, qui fitta infirmitate petijt posse transferri ad laxiorem vitam. & idem in hoc dicit do. Anto. in. c. non est j. de voto. propter gloss. singularem ibi. & qd falsa causa vitiet dispensationem. vid. text. cum gloss. fina. in. c. quia circa. & ibi omnes. j. de consan. & affinitate. & Barto. in. d. l. j. & do. Anto. in. c. ex parte. s. de officio. ordi. & Ioan. Andr. in Specu. in rubri. de clandestini. despon. circa mediu. siue verum taceatur, siue falsum exprimat secundum ipsum. & Oldra. plenè consil. cclvj. incipien. clemens episcopus. & per eundem consil. cxcv. incip. puncta breuia. ¶ An autem falsa causa vitiet legitimationem, vi de Pet. de Ancha. consil. cclxvj. incip. ex tenore. vbi consuluit legitimitas facta infanti propter mores & qualitates quæ ad huc in ipso esse non poterant, non valet. ¶ Et de legitimatione vide etiam latè Oldra. consilio. cclxvij. incipiente factum tale est. quidam Rex. ¶ Et an falsa causa vitiet priuilegium, vide

gium, vide Inno. in. c. cum dilecta. s. de rescrip. ¶ Et an vitiet inuestitura feudi, vide Bal. in. c. j. post prin. de feudo guardia. ¶ Et an vitiet decretu, vide Bar. Imo. & Ro. i. l. iustè possidet. ff. de acqui. pos. & d. Abb. in. c. j. j. de re iudi. & ibi dicitur. ¶ Et an vitiet sniam dixi in. c. licet causam. super glo. in verbo, apponi. s. de proba. ¶ Et an vitiet vnionem ecclesiaru, vide Rotā in antiquis deci. cxxxvij. incip. Itē not. qd falsitas causæ. & in eisdem deci. cccclxxvij. inci. ¶ Vtrum vnio de quodā beneficio & eleganter. d. Car. consil. xcvij. Papa vnuit quādā abbatiam. ¶ Et an vitiet professionē, vide do. Abb. in. c. ex parte. el. ij. in iij. col. post gl. j. de conuer. coniuga. ¶ Et an vitiet stipulationem, vide tex. & doc. in. l. diuortio. ff. de verbo. obli. ¶ Et an vitiet reservationem Papæ, vide Rotam in antiquis deci. cv. incip. Item not. qd vbi Papa. ¶ Et an vitiet prouisionem Papæ in præiudicium expectantium, vide Rotam in antiquis deci. c. l. iij. inci. Item not. qd vbi Papa prouidet. ¶ Et an vitiet laudum, vide Pe. de anch. consil. j. ¶ Et an vitiet inuestituram feudi vel emphyteusis, vide do. Car. consil. xciiij. inci. nobiles viri domini de Vinciguerra. & ibi notāter vult, qd si exprimit vna causa falsa: & reuera suberat vna, & alia vera, quæ non fuit expressa: actus no sustentatur. ¶ Et an falsa causa, vel falsa demonstratio vitiet appellationem, vide Bal. in. l. etiā. C. de falsa causa adiecta legato. ¶ Et an vitiet gratiam Papæ cõcessam motu proprio, vide Pe. de anch. consil. cxxxiiij. inci. visis consilijs. & Card. d. consil. xcvij. & d. Abb. in. c. quia circa. de consan. & affi. ¶ Et an vitiet laudum collationem beneficij, additionem hereditatis, hæredis institutiones, vide Pet. de ancha. consil. cccij. inci. iudex. i. de iure iudicaturus. ¶ Et an vitiet excommunicationem & absoluteionem, dicitur j. super glo. penulti. ¶ Et pro doctrina in hac materia vide, quod dicit Bald. in. l. demonstratio falsa. ff. de cõdi. & demon. vbi dicit qd falsa causa non vitiat: nisi requiratur ad substantiam. allegat. l. ij. s. circa. ff. de doli. excep. & vide Bart. in. d. l. demonstratio. & in. l. cum te. ff. de pac. & in. l. damus. ff. de condi. & demõ. & Bart. & Bal. in. l. si sic. ff. de leg. j. & d. Car. in. d. c. qd circa. & ista no. quia sã pilsimè inseruiunt. ¶ In glo. in verb. ignota. die in. fi. ¶ qd aut si gilla. & illi quoru nomine sigillata sunt, penitus ignota: & no creditur etiam si essent mille: quia eadē ratio in mille penitus ignotis, quæ in vno vt dicit glo. notabilis in. c. j. lxxxix. di. Habetur aliquis cognitio sigillorum vel sigillantium, & tunc si non agitur de alteri præiudicio speciali, creditur si sunt quinque. & sic intellige iura glo. & sentit Inno. in. c. j. de cle. peregrini. aut tractatur de præiudicio alterius, & non creditur. & sic intellige dicta Io. an. hic qd vbi agitur de præiudicio alterius debet probationes necessariò cõcludere. c. in præsentia. s. de probatio. & facit text. s. c. proxi. in. fi. & facit regula cū sint de regu. iur. in. vj. nec ob. text. iste vbi agitur de præiudicio terræ sancte. & tamē si sigilla fuissent nota, probassent: qd procedit qn literæ impetratur in forma iustitiæ: licet cõtineant aliquā gratiã vt probatur in verbo ad quod. vt hic latius per. d. Abb. ¶ Ex quibus tractant hic do. Anto. Imo. & d. Abb. an. & quādo creditur Cardinalibus. de quo non fuit dictu in. c. cū à nobis. s. de testi. neq. in. c. post cessionē de pbatio. Sed si ex dictis suis & aliorum alibi collige tres conclusiones. ¶ Prima conclusio. Solo verbo Cardinalis dicentis se legatu Papæ creditur in his, quæ veniūt generaliter in legatione. ita cõcludit hic p̄dicti. & Spec. in tit. de lega. s. superest. in. v. col. ver. quid si legati. per. c. nobilissimus. xcvij. diff. & ibi per glo. in verbo nihilominus. & per glo. in. c. cū olim. el. j. in verbo nihilominus. & per glo. in. c. cū olim. el. j. in verbo fratrum. de priuile. & in. c. apostolica in verbo prolegione. de re iur. in. vj. & qd raro exēti Cardinales curiā abq. legatione. & pro hac ratione optimè text. in. l. i. ff. qd cū eo. per quē dicit not. Bart. in. l. si mei causa. s. ff. cõmodati. qd si ego erediti alicui asserenti se esse nūciū, qui communiter cõsueuerat mitti per nuncio à domino p̄sumit mādātū. & iusta causa credēdi. & hęc cõclu. tenet do. Anto. in c. tū literis. xiiij. co. de rest. in integ. & Lap. allegatione. xv. inci. Idē est dicere. & allegatione. xxx. incipiente, an si frater minor. & Rota in antiquis decisione. exc. inci. Itē nota quod legatus & Calde. in. ti. de officio lega. cõf. ij. & Bal. in. l. iurifurandi. C.

de testi. & idē dicit hic Abb. de alia persona qd de illustri. arg. d. c. nobilissimus. dicēs de stylo curiæ nulli credat sine literis: nisi sit Cardinalis secundu ipsum. & quod alibi credat persone valde notabili, vide glo. magnā in. d. c. cū olim. el. j. & Specu. in tit. de legato. s. superest. verfic. quid de legati iurisdictione. & in. s. excipi. ver. item excipitur qd no ostēdit. & glo. penul. in. c. ego enim. de iure iur. & Pau. de Ca. cõf. cccvij. incip. in. x. & c. prius quā iura fierēt. & in simili Spe. in titu. de cita. s. sequitur. verfic. vtrū autē citatus. nisi ageret de magno præiudicio. vt per Bar. in. l. palatinos. C. de colla. fiscali. lib. x. per tex. in. l. missi opinato res. de exactionibus tributoru. lib. x. & in. l. facultas. C. de iure fisci. eo. lib. Quod autē ignoto no credatur, facit qd de nuncio scribit Bar. in. l. j. s. cura carnis. ff. de offi. prefec. vrb. & in. l. neminem. ff. de exhibe. reis. & do. Anto. in. c. cū parati. in pen. co. j. de appel. cū similibus. Et adde quod no solum creditur Cardinali, si dicat esse legatum in prouincia, sed etiam super his qd exponit alicui, ad quem dicit se missum: patet in tex. & glo. in d. c. ad apostolicę in verbo, proponi. ¶ Et habet locum ista cõclusio, vt in ea dictum est in his quæ veniunt in generali commissione. secus in alijs secundum Bal. Imo. & do. Abba. hic. & doc. post Hostien. in. c. j. in pe. col. de offi. leg. in. vj. & Bal. in. l. si qua per calumniam. in vlti. col. C. de episc. & cle. & do. Anto. in. c. cum in iure. in. vj. col. & ibi do. Abb. de offi. deleg. & in. c. sua. de offi. vicarij. & do. Abb. in. c. quo ad translatione. de officio deleg. & Ioan. And. & do. Abb. in. c. ad audientia. j. de sent. excom. & Domi. in. c. eos. s. j. circa fide sen. exc. in. vj. & Ro. in l. sciendum. in. xxvj. col. ff. de verbo. obli. & Pet. de Ancha. latè in cle. j. in. iij. col. de proba. & ibi reprehendit Ange. qui consulu debere credi dicto Cardinalium super potestate dispensandi, vbi no agitur de dano alterius: quia secundum Pet. de Ancha. dictu capitulu nobilissimus. no loquitur in reseruatis, in quibus stat regula legis primę. C. de mādatis principum. Dicit tamen Bal. in. l. exemplo. in. fi. C. de proba. quem alleg. hic do. Abb. qd etiam creditur in talibus qn pluries ea exercuisset. tum propter cõmunem opinionem: tum propter assercionem tantiviri. & ex predictis est cautela in his que gerit ex speciali potestate. cū quo actus gerit. habeat copia literarum, in quibus appareat de mandato, & faciat literas insinuari secundum Specu. in. d. ver. quid si delegati. imò cõmuniter legati in talibus ponunt in gratia totam literam commissionis eis factę de illis secundum Ioan. an. An. ibi in additionibus. ¶ Tercia conclusio. Sicut dicitur si delegatum non creditur, nisi ostēdis literis, vt in. c. cum in iure. de offi. deleg. ita nec Cardinalibus: & si literis attestatur, tantum eis creditur, quātum de aliorum literis dicitur & in. c. post cessionem. s. de proba. secundum do. Anto. & Imo. hic. argu. eorum quæ habentur in. c. sicut. j. de sen. excom. & facit lex vnica ibi. nec vilius dignitate terreri. C. de manda. princ. & lex prohibitum ibi, cum literis nostris. Non est arbitrio suo casarianos & c. C. de iure fil. lib. x. facit etiam lex prohibitorias. C. de diuer. offi. lib. xij. ibi, Non possim nec latenter folis eorum auctoritatibus, nec sacrarum literarum exemplaribus: sed authenticis tantummodo nostra manu subscripsis. & idem rectè sentit Innocen. in. c. cū olim. el. j. in glo. fina. de priuile. dum dicit qd legato creditur, si est persona nobilis, postea subdesse delegato dicit quod opus est literis. & non limitat, prout dixi de legato. Idem firmat domi. Abb. in. c. præterea. in. ij. colum. de dilatio. dicens qd non est credendum asserenti se delegatum quantumque sit persona authorizabilis: nisi constet prius de mandato plenè. Et idē nec ordinarius debet exequi sententiam suam vel mandatum alteri præiudicabile: nec pars respondere debet coram eo nisi prius fiat plena fides de mandato: nec sufficit simplex copia. & ita dicit intelligi tex. in. d. c. cum in iure. & hoc vbi agitur de grauissimo præiudicio. Si verò de graui, oportebit saltem exhiberi copiam rescripti, vt ibi per cum. & idem ipse sentit in dicto. c. cum olim. el. j. quasi in fine. dum allegat. dictu. c. cum in iure. ¶ Sed domi. Abba. hic dicit se credere, qd quod sicut Cardinali creduntur maiora, scilicet cum asserit se legatum, ita credi debeant minora. scilicet delegatum. Ad idem conatur inducere istum textum. & ita dicit quotidie seruari in curia: quia etiam Cardinalibus committitur cau-

se, via voce Pape, nec de delegatione requirit probatio ultra dictum Cardinalis. Dicit tamen se non putare, qd credatur ei dicenti aliquid praeiudiciale ultra generalem commissionem propter glo. in c. sicur. j. de sentent. excom. In inferiori autem pro cedit opinio contraria, vt hic per eum. pro quo adduci potest quod no. Ioan. mo. in. c. j. de schisma. in. vj. & refert ibi Io. and. & Domi. vbi dixit qd sub verbis generalibus legum vel canonum poenaliu non comprehenduntur Cardinales, nisi exprimantur prout fit in illo. c. j. ex quo dicto late & eleganter con suluit Pet. de anch. confi. c. c. incip. pro clariori euidencia. qd regulae cancellariae poenales nunq comprehendunt Cardina les, nisi exprimantur: sicut non comprehendunt Papam cum quo ipsi faciunt vnum corpus, vt ibi per eum. & idem Hosti. & do. Anto. in. c. iij. de clerici. non ref. dicentes. c. quia pericul sum. de sent. excō. in. vj. habere locum in Cardinalib. & idem do. Abb. in clem. j. circa princi. de excet. praela. & sentit Ioan. and. in Specu. de leg. §. sequitur. in fi. dum alleg. d. c. quia pericu losum. ¶ Sed quod dixi in conclusione verius puto limitan do vt hic per Imo. videlicet vt non procedat, quando Cardi nalis est in curia, ita quod de facili potest haberi recursus ad Papam pro veritate: aliis non alleg. Spec. in tit. de proba. §. vi. dendum. vers. quid de auditoribus. & se ipsum in cle. j. de proba tio. & plus dicit Spe. ibi quod non solum Cardinalibus, sed auditoribus sacri palatii. & alijs creditur de delegatione com missa sibi, aliquando per cursores, aliquando per hostiarios Papae. aliquando per Card. etiam si non appareant, quia facile potest recurri ad papam presentem. imo dicit idē esse de quo libet audire dato a quolibet ordinario praesente, & dicit qd lex prima. C. de mand. princip. & d. c. cum in iure. * loquitur * quando delegans est absens & remotus. & istud bene not. quia sic saluatur opin. do. Abb. qui forte idem sentit, dum dicit de stylo curia. ¶ Quod autem dispositio. d. c. cum in iure. gene raliter cesset in Cardinalibus, no habeo pro indubitato: imo con trarium dicitur in locis alleg. in conclu. Prefertim cum agitur de prauidicio partis. Vnde dicit do. Abb. post alios ibi, quod idē non praesumitur quis bonus, & sic non mentiens in casu illo: quia est materia prauidicialis: tum quia iudicium redditur in inuitum. I. inter stipulantem. §. j. ff. de verbo. oblig. tum propter periculum litigandi coram iudice incompetenti. vnde succedit regula. c. cum a nobis. §. de testi. quod vni quantecūq; auctoritatis non creditur in prauidicialibus. patet in. c. licet ex quadam. in verbo. praesidali. eo. titu. not. glo. in. d. c. ficur. & ibi domi. Anto. & do. Abb. ¶ Et quando dicitur qd in lege debet fieri mentio de Cardinalibus, vt cōprehendantur. istud tol litur multipliciter. ¶ Primo quia Archi. Ioā. and. & Do. in. c. nemo deinceps. de elect. in. vj. dicunt qd ille text. in verb. nemo, comprehendat Cardinales, de quibus non oportet fieri men tionē. cum indefinita equipolleat vniuersali, vt ibi per eos. & dicit Dominicus quod dicit Ioan. mo. in. d. c. j. potest proce dere in re, quae de sui natura no est mala, sed per legē efficitur mala: quae oportet exprimere Cardinalem, vt ibi factum fuit. vel dicit ipse & melius Io. mo. no creditur in hoc cu esset Car dinalis. & dem dicit Domi. in. d. c. j. ¶ Secundo quae dicit Ioan. de ana. & bene in rubj. de clerici. excō. in vlti. col. qd. c. quia peri culosum. de sen. exc. in. vj. non habet locum in Cardinali non Epo: quia in eo cessat ratio illius. c. scilicet impediendi officium episcopale. & licet Dominicus aliter dicat in. d. c. quia. tamen istud forte verius: quae vt patet ex glo. ibi in verbo. suspensione illa decretalis non extenditur. ¶ Tertio, quae sequeretur qd ferē nulla lex canonica ligaret Cardinales: quia rarissime de ipsis fit mentio. & ita in casu. c. si quis suadente. xvij. q. iij. cum simili. non comprehenderetur, quod non est dicendum. ¶ Quarto, quia sequeretur, quod etiam in Episcopo non haberet locum. c. cum in iure. per. c. inquisitores. de haereti. in. vj. & d. c. quia periculosum. cu simili. quia de ipsis oporteret fieri mentionē, & hoc non est dicendum: quia legalitas personae vel dignitas nihil operatur, vbi agitur de prauidicio alterius, vt dicit Bal. in. c. iuravit. §. de proba. & contrarium in proposito tenet hic domi. Abb. Nec est verum, qd constitutio simpliciter loquens

non includat Epōs, patet ex glo. in verbo. suspensione. in. d. c. quae periculosum. sed habet locū in casibus a iure expressis, vt in. d. c. inquisitores. & c. fi. de priui. eo. lib. & c. fi. de re iud. eo. lib. quae p bant regulā esse in cōtrariū per locū a speciali, si enim talia eis de iure cōpeterēt, sup. si uē essent illē cōstitutiones. ¶ Itē facit, quia credere alicui ppter eius dignitatē, est stare praesumptio ni, sed tex. in. c. cum in iure. dicit: certus extiteris. & sic requirit certitudinē: ergo no sufficit iuris praesumptio, vt not. Bar. in. l. j. C. de fi. instru. & iure haestē. ff. lib. x. & quādo dicit, qd dū cre ditur Cardinali in legatione rēdet. d. Car. in cle. ne Romani. §. eo ipso. de elec. qd illud est de stylo no de iure, & maximē: quia legatio no est alteri prauidicabilis in his, quae no indigēt spacia li cōmissione. in illis enim quae indigēt, no credit, vt. §. dictum est. ¶ Et idē dicit elegāter Archi. vt refert ibi Domini. in. d. c. nobilissimus. quod licet legatus notus & honestus recipien dus sit sine literis, & ei credi debeat vt ibi: non tū audent tanq tales iudicare. dicit ibi tū Dominic. quod si iudicaret, & post eā disputaret de eius gestis, sufficit qd habeat tūc pro legato. & ista omnia sint dicta pro veritate, salua semp cōsuetudine sty lo inuolabili curiae Romanae. ¶ Tertia conclusio. Testimoniū solius Cardinalis etiā iurati no pbat plenē cōtra aliquē, secun dū. d. Ant. & do. Abb. hic per. c. cum a nobis. in verbo. quātecū que dignitatis. §. de testi. & est gl. not. in. d. c. ficur. quae etiā mul tū no. Ant. & do. Abb. ibi. & do. Abb. in. c. cū in ecclesijs. in. ij. col. de maio. & obe. & in. d. c. cū olim. el. j. & ibi bona gl. in ver bo, quorūdam. facit. l. iure iur. in fi. C. de testi. cū fi. & idē con suluit do. Car. cōfi. cluij. incip. Redēptoris & c. in questione qd vertitur. qd dispositio cle. j. de appel. habet locū in inferiore a Papa. ¶ Sed limitatur ista cōclusio, nisi attestaret de actis factis eorū eo, secū dū Inno. in. c. cū dilecti. super verbo rñsonem. de accu. & Bal. in. d. l. si qua per calūniā. in vlti. col. C. de epif. & cle. & Spec. in titu. de lega. §. sequit. circa si. vers. itē qd eis credit super actis. & do. Anto. in. c. quoniam cōtra. in. xxxviij. colū. §. de pba. & ibi dixi in. v. cōclusionē. sed tū istud no pcedit de iuris rigore secū dū Spe. in titu. de testi. §. j. ver. quid si aduocatus. vbi refert ita dixisse Clementem quartū. & sequit do. Ant. & do. Car. in. c. cōstitutus. el. iij. de appel. & hoc tenēdo pōt respōde ri ad illū tex. quod sit speciale in Cardinali attestante de actis, etiam corā alio super quibus adhibuit cognitionē, quādo ver titur causa electio: cui in hoc fauet ob celeriorē expeditio nē. argu. c. quā sit. de elect. in. vj. ¶ In glo. pen. in fi. & ¶ quare ex communicatio lata ex falsa causa nocet: & absolutio facta ex falsa causa non profit, remittit hic Imo. ad gl. vltimam in. c. ex parte. de offi. ordi. quia secū dū eū quādo fertur excommunica tio, licet ex falsa causa, iudex agit excommunicare & reputatur excommunicatio medicinalis potius, quā mortalis. c. j. de sen ten. excommuni. in. vj. idē tenet, sed vbi fit absolutio ex falsa causa, non prodest ex quo non est facta a vera causa: nam etiā si quis esset excommunicatus ex duplici causa, si fieret absolutio de vna, nihilominus remaneret excommunicatus in alia. c. cum pro causa. §. de sentent. excommu. ¶ Item secundum Bald. hic validitas excommunicationis est propter rigorem censu re, sicut propter rigorem diffinitiuē valet sententia erronea, vt not. in. l. si is ad quem. ff. de acqui. heredi. in. l. seruo inuito. §. cum pretor. ff. ad trebel. secus si non est diffinitua, vt. l. tutor penitus. ff. de tuto. & cura. & l. qui testamentum. ff. de excu. tu tor. secundum ipsum. ¶ Item in excommunicatione, defectus surgit a iudice: in absolutione verō defectus surgit a parte, cuius subreptio vitiat secundum do. Anto. & Imo. in. d. c. ex parte. ¶ Sed do. Cardi. in repeti. c. perpendimus. in. xliij. colū. ver. quāro circa hoc. §. de sentent. excommunicatio. dicit quod licet omnes teneant gloss. in. d. c. ex parte. tamen non procedit secū dum eum: quia imo excommunicatio lata ex falsa causa, quam si excommunicans sciuisset non esse veram, non erat excommuni caturus, non tenet. & dicit se dixisse in. c. ab excommuni cato. de rescrip. quia omnis dispensatio ex falsa causa vitatur, quando causa est adaequata effectui. Item quando dispensans ces sante causa non erat dispositurus. ita dicit esse casum nota. in. l. prima. C. de falsa causa adiecta legat. & idem probari ex presē in. d.

presē in. d. c. quae circa. secū dū intellectum quē dicit se posuisse ibi. qd causa intelligitur ibi apposta cōditionaliter: quae clau sula si ita est adiecta in rescripto, quae etiā ommissa subintelligit c. ij. de rescrip. facit rescriptū conditionale. cū autem causa apponitur conditionaliter, habetur pro finali, adeo qd si est falsa, vitiat. l. demonstratio. §. si. ff. de condi. & demon. & ita saluatur intellectus illius. c. quae circa. per quae concludit. d. Car. contra glo. in. d. c. ex parte. sed no exprimit, an absolutio ex falsa causa teneat, licet in sequēti. q. dicat, qd absolutio etiā iniusta teneat. per tex. allegatū in. c. venerabilibus. §. vbi autē. de sent. excō. in. vj. ¶ Sed dicit do. Car. hic qd inter absolutionē & excommu nicationem non est differentia in proposito: & ita dicit se dixisse in. c. ab excommunicato. de rescri. in. d. c. ex parte. & qd ex cōmunicatio & absolutio ex falsa causa no teneat. sentit Ang. in. l. ij. §. signominā. ff. de infra. iuncta gl. ij. q. j. in summa. & not. per Domi. in. c. ij. in. iij. colū. de sen. excō. in. vj. & idem sentit Cal. in tit. de sen. excō. confi. xj. ¶ Sed do. Abb. in. d. c. ex parte. dicit se credere quātūm ad excōicationē, qd si excōicator igno raut causam esse falsam, non tenet excommunicatio, licet cau tum sit petere absolutionem iuxta not. in. c. j. §. ti. j. Sed si excō municator intendere oīno excōmunicare, tunc excōicatio tene t, licet sit iniusta. Idem dicit in absolutione: quae si absolvens intendebat omnino absolvere etiam si causa expressa omnino esset falsa vel iniusta, tenebit absolutio. per. d. §. ti. j. & no declarat, quid si absolues non absoluisset causam falsam, an ab solutio teneat: nā tex. indistinctē loquēs in. d. §. vbi autē. probat qd teneat. ¶ Quapropter qn constat de falsitate causae, & non apparet de intentione superioris, remanet dubium, an falsa causa vitiet absolutionem. & in hoc. d. Iaco. in. d. c. quae circa. di cit se repetendo. c. ab excommunicato. tenuisse qd absolutio non teneat, quādo est falsa causa, & faciūt ille rationes. ppter quas excōicatio etiā no tenet. Itē quae ista duo aequiparant excōicatio & absolutio cū vtrūq; ad salutē pertineat & fiat. * Nec obit. §. vbi autē. quae secū dū eū intelligitur de alia iniustitia, qd de iniustitia ex expressione falsae causae, vt de iniustitia ordinis abso lutionis: vt quae non vocata parte ad cuius instantiā lata fuit excōicatio. c. romana. §. aut. de app. in. vj. secū dū ipsum. ¶ Sed dñi de Rota deci. ccccix. inci. si pronunciet informis, tenent qd ex cōicatio ex falsa causa, & sine ordine iuris valet & tenet. per. c. sacroj. de sen. excō. & c. j. e. ti. in. vj. & ita absolutio: quae pari pas su pcedit. c. v. verbū. de pce. dist. j. & pulchre no. Innoc. secū dū eos in. c. ab excōicatio. super verbo, obtētis. de rescri. & glo. pe. in fi. in. c. inferior. xj. dist. Et ex hoc decidunt qd licet male ab solutus a cōsura legis reincidat statutum, si non paret. c. eos. de sen. excommu. in. vj. tamen absolutus male a sentētia hominis non reincidit: nisi solenniter reintroducatur: quia ita tenuit absolutio, sicut tenuisset excommunicatio. & pro hoc etiam vide Inn. in. d. c. sacro. in verbo: alioquin. vbi sentit qd absolu tio ex falsa causa teneat: & idē dicit glo. in. d. c. de manifesta. in verbo, absens. ij. q. j. Quod sicut valet excōicatio lata no ser uata debita forma, ita absolutio. non dicit qd licet absens non debeat absolui: tamen si absoluitur, erit absolutus. Et idem Archi. in. c. cū aliquis. xj. q. iij. & glo. in cle. j. in verbo, nullatenus. de sequest. pōt. & fruc. & not. d. Abb. in. c. cum pro causa. in. ij. col. de sen. excōm. & est tex. in. d. §. vbi autē. maximē cum superior petitus debeat absolvere. c. qua fronte. ij. respon. de appel. & c. cum contingat. ad fin. de offic. delega. nec probatur in. d. c. ex parte. quod absolutio ex falsa causa non teneat, sed quod taliter absolutus remittendus est ad dominum Papam. ¶ Ex quibus omnibus deuenitur ad hoc, qd si excommunica tio ex falsa causa tenet, tenet absolutio. Si autem excommu nicatio non tenet, vt voluit do. Card. tunc ista probant, quod no tenet absolutio. ¶ Sed cogitabam, an dici posset, quod ista quæstio non differt ab illa, de qua per glo. in. c. ij. §. de testi. co gen. Et sicut dicit ibi do. Abb. cui fatis adhegi, quod subsisten tia impeditio excommunicatio illa non tenet propter inten tionē proferentis, ita hic non tenet excommunicatio vt dixit do. Card. & per consequens nec absolutio etiam si con stet de intentione superioris: quae videretur subesse error into

lerabilis in excommunicatione vbi fundaretur in causa falsa, quando autem excommunicatio est iniusta tenet. c. j. xj. q. iij. & sic etiam absolutio. d. §. vbi autem. ¶ Et adde, quod vbi vel les dare instantiam inter absolutionem & absolutionem, potes videre quod not. glo. in verbo, vacuamus. in. c. j. qd met. cau. li bro. vj. de qua facit festum do. Abb. in. c. Abbas. in pen. col. qd met. cau. Item facit quod not. Specu. in titu. de fer. §. sequitur. in. j. colū. vers. fi. & in his quae dilationem. & do. Anto. & do. Abb. in. c. fina. de ferijs. ¶ Vltimō dicit hic domi. Abb. ¶ quod Cardinalis est maior Episcopo in officio. allegat Hosti. in. c. ec clefia. el. ij. de elect. & quod not. Ioan. mo. in. c. super eo. de haereti. in. vj. & text. nota. in. c. per venerabilem. §. rationibus. qui filij sint legi. & tex. cum glo. in. c. quanquam. ij. quæstio. vij. & idem dicit domi. Abb. in dicto. c. ecclesia. el. ij. & sentit Domi. in. c. j. de offi. lega. in. vj. post Ioan. And. & facit in simili not. gl. in. c. j. de offic. Archiep. & quod not. Barto. in. l. j. §. si quis in appellatione. circa prin. ff. de appel. secus est ratione ordinis & sic procedit. c. quanquam. & quod not. glo. ibi & in. c. clericos. xxj. distinc. & idem de canonicis respectu sacerdotum, vt hic per domi. in lectura antiqua. vnde difficilius dispensatur cum ille gitimo ad canonicatum, quā ad sacerdotiū, vt latissimē per domi. in. c. j. in. iij. colū. de filij. presby. in. vj. cum cōcordant.

- 1 Extravagans disponens idem quod ius commune, an dicatur ius commune.
- 2 Statutum disponens idem quod ius commune, an ius commune dicatur?
- 3 Superior est consulendus super dubio intellectu iuris.
- 4 Extravagans si discrepat a iure communi cadit super ea probabilis dubitatio.
- 6 Sententia contra extravagantes lata non est nulla, hoc dictum declaratur quatuor modis. nu. 7. 8. 9. 10.

SVMMARIVM. ¶ CAP. VIII. Astoralis. Si de extravaganti dubita tur, an sit Decretalis. Si est iuri consona iudicatur secundum illam: si verō est dissona iuri, consulitur Papa. hoc dicit. ¶ In tex. iuris communis. nota ¶ quod extravagans disponens idem, quod ius commune, non censetur differre a iure communi quod inducunt domi. Anto. & Imo. hic ad nota ta per glo. maiore in. c. j. de constituti. in. vj. ¶ An statutum disponens idem qd ius commune, censetur ius commune. & dicit Imol. se consuetum dicere plenē in dicto. c. j. & in. l. j. post Barto. ibi. ff. ad. l. falci. & per Ioan. de leg. & domi. Anto. in. c. j. §. de rescrip. & ibi etiam vide Innocen. in vlti. charta. & plenē Domi. in. d. c. j. de confi. in. vj. Et per hoc inferit hic domi. Ab. qd licet statuta quae allegantur in alieno foro debeant produci vt per Bar. in rubri. ff. de ope. no. nun. & tetigi. §. eod. contingit tamen si continent id, quod ius commune non est opus producere. & istud credit notabile & clarum. Nec pendet a verita te questionis praecedentis: quia dato, quod esset dubium, an ta le statutum sit merē ius commune, an debeat interpretari, vt addat iuri communi, vt per Bartol. in. l. j. ff. de lega. iij. & in. l. iij. §. praetor. ff. de dam. infect. cum concor. vel an sublato iure cōmuni sit sublatum tale statutū, quod forte habet aliam rationem vrgētē in loco, qd habeat ius commune: de quibus du bijs aliās dicitur: tamen quantum ad euictionem, non video in quo possit esse necessaria, qd dicitur qd non continet aliud, quā ius commune. ¶ In tex. ibi: consulat. nota ¶ superiorem consu lendum super dubio intellectu iuris. Ad idem. c. ij. §. de offi. de lega. & c. cum venissent. §. de iudi. & l. fi. C. de legi. quia eius est interpretari & c. inter alia. §. de sen. excōm. in. §. ex his. xj. q. j. & not. Inno. in. c. cum speciali. in fi. glo. quae incip. iste recusans. j. de appel. dicens se tamen fateri, qd in causis quas coram se ha bent inferiores iudices, bene possunt quantum ad ius litigato ris pertinere super iuribus & interrogationibus: & inter ius & æquitatem interpretari, vt dicit not. in. c. j. §. de postulatio. pre la. quae verba tanq multum notāda refert & sequitur. d. Abb.

in d. c. cu venissent. iij. colu. & in c. j. in j. nota. s. de iura. calu. & in c. capellanus. in j. colu. s. de fer. & in c. inter alia. de immu. & Pet. de ancha. in c. j. in v. char. s. de constitu. & ibi Imo. in xij. colu. & in c. veniens. in vj. colu. s. de renun. & vide omnino do. Abb. post do. Anto. in c. licet ex suscepto. in vij. colu. s. de foro cope. vbi dicit. q. interpretatio dubioru legaliu spectat ad Imperatorē. & canonu ad papa. iuxta. l. j. C. de legib. & sic debent intelligi quae not. d. Ant. in c. per venerabile. in pen. colu. qui si liij. sint legi. & in c. super literis. in iij. not. s. de rescrip. cu simi. vbi per illa iura dicit. q. si aliquid est decum per papa. debet legitime stare illi decisioni. licet antea dubitauerint. & dixi in c. fraternitatis. s. de testi. q. licet illi decisioni facta sit standum: tamen stante dubio interpretatio spectat in legibus ad Imperatorem vt est dictu. De interpretatioe aut statutoru ad quos pertinet. dicit vt per Bar. in l. ambitio. ff. de decre. ab ordi. facien. & do. Abb. in c. ex parte. el. iij. de verb. signi. & in c. cum olim. s. de arbi. cum cocor. de quibus aliis. ¶ Vltimo per istu tex. dum probat q. super extrauaganti discrepante a iure comuni cadit probabilis dubitatio. infertur ad id qd not. Barto. in l. cum prolatis. ff. de re iudic. vbi dixit q. licet sententia lata contra ius expresso iuris errore in snia sit nulla. c. ij. de re iudi. l. ij. C. quando puo. non est neces. illud est veru. qn est lata cotra ius comune. secus si sit lata contra extrauagante: q. de illa pot probabiliter dubitari. & superior non fuit cofultus. & sequit hic. d. Ant. d. Cardi. & Imo. & Roma. in d. l. cu prolatis. & do. Ant. in c. j. in vlti. colu. de re iudi. & in c. per tuas. in vij. colu. de sen. excor. & in c. ab excommunicato. in iij. colu. s. de rescrip. & Domini. in c. in tantu. in pe. col. xxj. di. & in procemio sexti. sanē. & Bal. in l. j. circa prin. C. qn prouo. & Bart. & Bal. in l. ij. C. eo. tit. & Bal. in l. j. C. quot testes sint neces. ad probandū in gratitudinē. & ratio est vt dixi: q. de ipsa est probabilis ignoratia. vt in isto tex. qui optimē facit quēadmodū etiam dicit Imo. hic post Bar. in d. l. cu prolatis. de sententia lata cotra legē obscurā. vt nō sit statim nulla. & per Domi. in c. in tantu. pra. alleg. cu concor. de quibus dicitur in c. ij. de re iudi. ¶ Et ista est communis opi. licet contra ipsam do. Abb. hic opponat. & non soluat de notatis in c. ij. de constitu. vbi constitutio ligat post duos menses a die publicationis. sed ad hoc sufficiēter respondēt do. Ant. & Imo. hic quod illud est veru qn constat de publicatione. secus est. si de illa nō constat. & ita erat hic. & dicit q. secundū istā solutionē ista Decretalis nihil operaretur. cū sit indubitatu. q. iudex nō tenetur sequi. l. allegatā per partem. nisi de ea plenē doceatur: q. vt dicit do. Car. in prima op positione. potest esse q. extrauagans producebatur in forma publica. vt sub bulla. & tñ dubitabat. vt qa reperitur diuersa litera in diuersis extrauagantibus in eadem dispositioe. iuxta glo. pen. in c. nemo deinceps. de elec. in vj. non ergo est standū incōtinēti. l. ij. C. de legi. & q. ita oporteat dicere patet secūdu eū: q. aut extrauas producebatur in forma publica. & non est standū. sicut nec scripturę priuata. c. ij. s. eo. ideo rñdet vt est dictu. ¶ Retēta ergo opi. coi. q. snia contra extrauagatētem non sit nulla. declara eā primō. nisi pars petijset. vt iudex dubitans de extrauaganti consuleret superiorem: q. si petitus hoc nō fecit. snia nō tenet secūdu Bal. hic. allegat. l. verum. s. ex facto. ff. de mino. sed in hoc contrariū sentiunt hic domi. Anto. & Imo. dicētes q. si iudici nō videt pot omittēre istā consultationē. iuxta. l. cū de nouo. C. de legib. & istud admittit do. Ab. qn extrauagati allegata non habet aliqua notitia: aliās si iudex omittit dictā consultationē videtur puniendus per istu tex. in verbo. cofultat. Nō tñ sentētia est nulla. tanq. lata solū contra ius litigatoris. arg. c. venerabile. de elec. & ita sentit hic glo. s. secūdu ipsum. ¶ Sedō declara. q. vt non habet locū in extrauagati valde nota. vt extrauagās execrabilis. & similes: q. in ipsis non cadit probabilis ignoratia. arg. q. dicitis. xvj. distin. & c. j. de postu. pla. secūdu d. Ab. hic. & Bal. in l. leges sacratissimę. in ij. q. C. de legi. & Pe. de ancha. in repeti. c. canonum. in xxx. char. de cofsi. & d. Abb. in c. ij. de re iudi. & d. Ant. & Imo. in procemio decre. vbi idē dicit si de extrauagati est facta fides in iudicio: q. a fatis dicit notoria. ex quo p. acta constat de ipsa. ar. c.

si. de coha. cle. & mul. & p. no. in c. cu olim. de ver. sig. & nō di cas. p. batio nō noceat snie. & qd ipsi loquant. qn fides sit post sniam: q. a nullo mō istud senserūt. imō apertē loquunt. qn an sniam sit fides de extrauagati: q. a fatis notorietas ipsi. & habet locū ista declaratio. si aut fieret fides de extrauagati i cā ap. nō diceret sniam esse nullā. sed retractaret tūq. de ei. iniustitia. ex nouiter deductis constare. vt p. Domi. in procemio. vj. s. sane. ¶ Tertio declara p. dicta extēdēdo vt habeat locū etiā in statutis: q. licet snia lata cotra statutū sit nulla. sicut qn cotra legē. vt p. Io. an. in Spe. de execu. sen. s. infra. ver. itē nulla rōne litigatoris. & Bal. in dispu. statuto cauf. & in l. scire oportet. s. cū sequēs. ff. de execu. tu. & in l. cū lege. ff. de testa. & in l. nō dubiū. ad fi. C. de legi. & in l. j. in v. l. co. C. de hēre. isti. cū cocor. tñ si est lata cotra puisionē vel reformationē nō infertā in volumine statutorū valebit ipso iure. vt hic p. d. Ab. & Bar. & An. in d. l. cū platis. dūmōdō nō sit notata p. p. dicta. & dicit Bal. in auf. habita. in fi. C. ne fil. p. patr. q. statutū extrauag. registratū in volumine statutorū nō dicit ampli. extrauagās: ex quo est incorporatū & differētia inter extrauagantē & statutū. vide p. Bal. in l. ij. an. fi. C. de pbat. ¶ Quarto declara extēdēdo vt habeat locū etiā in snia p. cipis scdm Car. hic. q. licet habeam. q. snia p. p. cipis facit ius. vt habet. licet nihil alleget. i. c. in causis. de re iud. tñ habet. p. lege extrauagās. Vnde snia lata cotra illā. nō est ipso iure nulla. ¶ Et idē t. est de decisionib. Rotę scdm ipm cū quo hic vltimo cocordat Domi. dicēs auditores nō habere auctoritatē legis cōdēde. in c. duob. in xij. co. de rescri. in vj. ¶ Et idē credo de regulis cācellarię apostolicę: q. nō sunt constitutio nes gnales vt dixit Pe. de anc. cofsi. cxcij. inci. efficacib. vñ non ligat gratias factas a successore Pōtificis. q. eas cōdit vt p. eūdē in c. j. de cofsi. in vj. ¶ Et idē credo de epistolis p. cipis. Sic limito qd dicit An. in l. j. in pe. co. ff. de ferijs. & in l. itē veniūt. s. ceteru. ff. de pe. hē. q. a istę vident extrauagātes. & infert ex dictis do. Car. hic q. nō exprimit. an sniualde nota liget. si eū q. parat extrauagati. vide qd sic p. dicta. ¶ Et idē fortē fecer. cū nō sint leges gnales. vt est dictu. & no. q. a tpe interrogaberis. vtrū extrauagantes Apostolicę p. fertim aliquatiter notę. licet nō vniuersaliter ligēt ppter cēsuras in eis appositas. & vide q. nō. qn nō apparet. q. nūq. fuerit morib. v. tentiū approbata p. pter gl. in c. j. s. de t. reu. & pace. cū his q. elegatē tradidit hic. d. Ab. in iij. co. & lati. Dominio. in s. hēc & si legib. in iij. dist. & sic sentētia cotra tales lata etiā notas teneret sicut in simili dicit Pe. de anc. in cle. j. de reb. ecclē. nō alie. qd valet sentētia cotra statutū antiquū nō vstatu. & totā hāc declarationē accuratē & benē not. q. cōtinēt noua & nō parū importatā. ¶ De inū in hac materia qrit Bal. hic qn sit probabile dubiū de extrauagati. de quo dixi aliqd. s. ver. & ista est comunis. & refert hic Inn. dicentē. q. si aduocati allegēt quotidie eā. p. sumit pro ipsa. quod dicit esse mēti tenēdu. ¶ Et adde. q. nō dicit cofstare de extrauagati: licet in aliquib. libris sit inferta. sed nō in omnibus secūdu Hosti. do. Ant. & do. Ab. hic. & Domi. xix. dist. in summa. ¶ Itē scias q. dubitat an extrauagās faciat ius. cū ista sit qstio facti nō iuris: & factū nō p. sumit. allegās habebit pbare qd faciat ius secūdu Arch. xix. distin. in summa. qd dicit Domi. ibi valde notādū. & ex hoc limitari gl. in c. j. de cofes. in vj. vō lētē qd positio cōtinēs id. qd ius cōe nō est admittēda: q. nō est necesse. q. p. bē dispositio iuris cōis. Sed si sit positio de extrauagati debet admitti. Et idē in hoc vltimo tenet Bar. in l. orna mētorū. ff. de aur. & arg. leg. & d. An. & Imo. in procemio Decretaliū. s. sanē. & d. An. in c. sepe. in ij. col. de appel. & Domi. in c. ij. in pe. co. de cofes. in vj. Itē dicit hic no. Bal. q. aliud est iudicare scdm aliqd. statutū. & aliqd. p. aliqd. statutū: q. qn cocordat iuri d. iudicari scdm ipm & nō p. ipm scdm istu tex. ¶ In gl. j. ibi s. diu. ibi ius p. ualet cofuetudī. cotra. c. fi. de cofue. sed dicit hic d. Car. q. i. repe. sua. c. q. i. ecclesiā. s. de cofsi. reprobat oēs cofuetudōes. q. danf ad illu. s. & dedit intellectu. v. videlicet q. ibi tollit cofuetudo p. cōstitutionē legis cōis nō faciet mētionē de ea: q. a ex rōne infert cofuetudinē. vel statutū municipale nō valuisse. sic em fuit illo. s. disponebat cōstitutio municipij corpora cumulari in ciuitatibus. s. diu. dicit cotrariū. rāpē s. ius est ne deformetur

formet ciuitas. l. mortuorū. C. de reli. & sump. fune. & hoc est de iurib. regalib. p. tinētibus ad solū principē. x. coll. q. sint rega. & sic infert statutū nō valuisse tanq. de nō pertinētibus ad magistratū secundum ipsum vltra alios. ¶ Extra glo. dicit hic Hosti. vt refert Bal. hic q. tabellio laicus conficere pot instrumenta super spiritualibus. de quo dicitur in c. seq. ¶ Item inciderit dicit Bald. hic. q. cassatis priuilegijs tanq. irrationabilibus intelliguntur etiā cassata concedenda. alleg. cle. dudum. s. verū. de sepul. & l. talis scriptura. de leg. j. & c. j. q. a sape. de ele. in vj. & c. vnicū. de cleri. non refi. eo. li. & cle. vt hi qui. de ata. & quali. vbi est omnino videndū secundum ipsum. & facit ad quāstionem an damnata consuetudine etiam intelligatur de futura. de quod aliquid dixi in c. ij. de proba.

- 1 Conclusio in causa excludit omnes probationes. & producit alos esse eius. nu. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12.
- 13 Conclusio si facta sit in causa, post sunt fieri probationes, quando iudex procedit ex officio suo, si videtur expedire. Item vbi veretur periculum anime. nu. 14.
- 15 Item in causa criminali.
- 16 Item quando instrumenta sunt de nouo repta. nu. 18.
- 17 Item nisi instrumenta recipiantur post conclusionem de consensu partiu.
- 19 Item in causis summarijs.
- 20 Item nisi subisset aliqua euidentis ratio, propter quā instrumenta essent accipienda post conclusionem.
- 21 Item nisi agatur de probanda excommunicatione: & tunc non obstat conclusio.
- 22 Item nisi volens aliquid probare ante conclusionem, fuisset a iudice iniuste repulsus.
- 23 Item nisi per beneficium restitutionis in integrum subueniretur ecclesie, vel minori.
- 25 Item fallit iste tex. in productionibus iuris quia tales possunt produci post conclusionem. Et adde nu. 26.
- 27 Conclusio in causa quot modis fieri dicatur. 28. 29. 30. 31.
- 32 Conclusio qm sit in causa, an requirat de necessitate consensu iudicis?
- 33 Conclusio in causa est de substantia iudicij. & nu. 34.
- 35 Consuetudo pot facere probationem validam, quā aliās est inualida.
- 36 Consuetudo vt faciat scripturam simplicem haberi pro valida, requiritur quod sit introducta a tanto tempore, cuius intij non sit memoria. Et talis scriptura non habetur pro authentica extra locū, vbi talis consuetudo viget. nu. 37. 38.
- 39 Instrumenta confecta ab infame valent in certis casibus, quos habes. 40. 41. 42.
- 43 Notarius laicus an possit rogari de negotijs spiritualibus.

Cum dilectus. Publicatis attestatio nibus vsq. ad cōclusio nem in causa possunt instrumenta produci. h. d. primō. ¶ Cōsuetudo facit instrumentū authenticū. h. d. secūdu. ¶ In tex. ibi. conclusum. ¶ Nota terminū exclusiū omnū p. bationū. videlicet cōclusionem in causa. q. quō fiat dicit infra. & ratio est. q. a facta cōclusionē dicitur omnino liquere de causa. vt per gl. in c. significauerūt in verbo. liquere. & ibi dixi. s. de testi. & multoties eōsdē effectus producit cōclusio in causa. quos producit snia. vt per Io. mona. Ioā. and. & Domi. in c. ij. de testi. in integ. in vj. & Bal. in l. error. in iij. colu. C. de iur. & fac. igno. & in l. incerti. C. de interdi. & est bonus tex. in c. auditis. de procu. & in c. auditis. de testi. i. in te. & c. pastoralis. de causa pos. & propri. ¶ Et hinc est qd post conclusionē in causa nō est cognoscēdu. sed cognitū esse secūdu Bal. in auf. at qui semel in fi. C. de proba. ¶ Sed post cōclusionē in causa nō prodest emptori denūciare litem vēditori secūdu gl. in l. si rem. s. quolibet tpe. ff. de euc. ¶ Et post conclusionē in causa pot quis cōparere per procuratorē in causa criminali secūdu gl. in l. quāuis indubitati. C. de adult. ¶ Et post cōclusionē in causa non admittitur exceptio. q. accusator se nō inscripserit secūdu Bar. in l. is qui re. ff. de pub. iudi. ¶ Et post cōclusionē in causa non tenet reus rñdere positionibus secūdu Domi. in c. j. in pe. col. de cofes. in vj. ¶ Et

post conclusionē in cā non pot opponi exceptio excōicationis secūdu do. Car. in cle. j. in j. opposi. de excep. ¶ Et post cōclusionē in causa non pot peti deferri iuramentū secūdu Bal. in l. in bonēfidei. C. de iureiurā. ¶ Et consuetudo noua disponens de descendētib. nō extendit ad ea. in quibus est conclusum in causa secūdu Imo. in c. fi. s. de cofsi. ¶ Et post cōclusionē in causa non iuratur de calumnia secūdu glo. in c. ex literis. de iureiur. ¶ Et non dicit iudex suspētus. vt plenē per oēs post Lapum in c. iudex. de offi. dele. in vj. ¶ Sed nō emēdat libellus in repe. l. edita. in xij. col. C. de eden. ¶ Et nō fit recōuentio vt per glof. mag. in c. j. de mut. peti. ¶ Et exceptio superueniens post cōclusionem in causa pot opponi secūdu Ioā. And. do. Ant. & alios in c. cum dilectus. s. de or. cog. & in c. pastoralis. de exce. cū cocor. ¶ Et nō dicit venisse. qui venit post conclusionē in cā secūdu Bar. in l. si mater. s. eādē. in fi. ff. de excep. rei iudi. ¶ Et pot fideiusfor petere liberari post cōclu. in cā secūdu Bal. in l. si p. ea. in vj. q. C. mā. ¶ Et post cōclu. in cā nō potest peti cōpromissum inter cōsanguineos secūdu Bal. in l. j. ff. de trāsa. ¶ Et nō pot attētari remediū attentatorū lite pendente secūdu do. Ant. in c. j. in vlti. col. vt lite pen. ¶ Et non pot reuocari cōfessio secūdu Do. in c. ij. in vlti. co. de testi. in inte. in vj. & do. Ant. in c. fin. in xix. col. de cofes. ¶ Et non pot opponi exceptio peremptoria secūdu glo. & Inn. in c. exceptione de excep. ¶ Et nō fit aliqua p. ductio p. bationū secūdu do. An. in c. auditis. ver. not. nonō. de testi. in inte. & in c. fraternitatis. in vij. col. s. de testi. ¶ Et si litigās super beneficio pbat canonicā institutionē. & post conclu. in cā pbat de literis ordinū succūbit: quia nō pbaut. quod pbare oportebat tēpore debiti. f. ordines qui non presumunt. c. ex literis. de tranfa. secūdu do. Cardi. in cle. cōstitutionē. in prin. in vj. q. de elect. ita dicit tē in facto obtinuisse Archi. cotra Iaco. de aret. ¶ Et amplia primō istu tex. phibēt p. ductionē instrumentorū post cōclu. in causa. vt habeat locū etiā corā arbitro vel arbitratore. secūdu Ro. in l. j. in ij. colu. ff. de arbi. Secūdo amplia etiā si p. ducantur nō ad probandū. sed ad declarandū priores probationes secūdu Ro. in l. admonendi. in vj. col. ff. de iureiur. dicēte esse tex. singularē in c. auditis. de testi. in inte. sed ibi hoc nō probatur: ideo fortē cotrarium est verius. sicut vidimus quod phibitus probare nō phibet. phibitionē factā declarare secūdu do. in proce. vj. in fi. prin. & in c. si quis viduā. xxxiij. distin. cū concor. quas dedi in c. licet causam. in x. limitatione. s. de proba. & intellige vt ibi dixi. ¶ Tertio amplia. etiam si statim post sentētiā quis vellet p. ducere secūdu Bal. hic. mouetur: quia cū est questio momēti. ea que sunt post licet incomtinēti. nō vident ineffe. l. Thais. s. intra certa. ff. de fidei. cō. liber. secus dicit si iudice incipiente loqui. ante q. profert verbū absoluo. vel condēno. p. ducta sint instrumenta. Sed aduerte. quia si intelligit hoc dictū Bal. de p. ductione. que fit in actu sententię post cōclusionē in causa est contra istu tex. Vnde potest intelligi dupliciter. vel de p. ductione facta in sententia. quā conclusio non p. cēssit fortē ex natura causę. vel de productione facta in interlocutoria. per quā iudex facit cōclusionē i eo modo quo aliquādo potest. vt dicitur in glo. ¶ Quarto notabiliter amplia. etiam si sit talis probatio facti quę potest opponi post sentētiā: quia nō sequitur quod possit opponi post conclusionē in causa. vt singulariter per do. Car. in c. licet causam. in prin. in pen. questio. de proba. vbi dicit se vidisse obtineri in facto. q. post conclusionem in causa non potest opponi exceptio falsitatis per istu tex. nec obstat q. possit post sentētiā: quia tunc est noua instantia & nouus modus p. cedendi. Sed q. post conclusionem possint p. duci cōsistentia in facto. repu gnat iuri secūdu ipsum. & p. hoc facit. q. secūdu ipsum hic. & dicit in c. sequenti. cōclusio in principali nō nocet in appellatio ne. in qua nō deductū deducit & c. ex quib. verbis tolli pot vna ratio in cotrariū. videlicet q. cui nō nocet snia. nō nocet a cta. c. inter dilectos. s. eo. vt nō procedat in cōclusionē in cā: aliās si queretur. quod sicut omnia nō deducta in principali possint p. duci in appellatione non obstatē sentētia. ita post cōclusionē: quod est inconueniēs. & istud bene not. ¶ Modō istu tex.

limitat primò do. Abb. hinc nò procedere in casibus, in quibus iudex pcedit ex officio, si viderit expedire, per tex. in d. c. pastoralis. de causa pos. & proprie. ibi: nisi iudex &c. & no. Rotā decisi. v. in formis incip. si post cōclusionē. & d. Ant. in c. auditis. in. iij. col. s. de. pcur. & d. Abb. in c. cū clamor. s. de testi. & Spe. de renū. & cōclu. s. j. ver. & scias. & Bal. i. j. circa fi. C. sent. rescia. nō pos. & Ro. in. l. j. in. iij. col. ff. de arbi. & in suo elegati consi. clxxv. incip. ista sunt rōnes ad fin. & in. l. admonendi. in vj. col. ff. de iureiur. facit tex. j. c. proxi. & qd ibi dicitur, in quibus locis habes, qd cōclusio in causa nō ligat iudicē. & dicit. d. Card. cōsi. xxiiij. inci. Titius nūc sunt decē, & nouē anni &c. t. qd in causis, in quibus vertit periculū animæ, potest iudex ex officio recipere probationes post cōclusionē in causa. alleg. Hosti. & Io. and. in. c. ad petitionē. j. de causa pos. ad quod vide omnino Rotam. d. deci. v. in addi. nouis. vbi dicitur qd in causa beneficij curati iudex, etiā inuita parte pōt recipere probatio nes post cōclusionē in causa. & istis adde. d. Ant. in. c. j. circa fi. vt lit. penden. vbi dicit, qd in remedio attentatorū lite pendēte iudex (suppleat pōt post cōclusionē in causa. & adde Bal. in. l. eū propria. in. fi. C. si quis alte. vel sibi. vbi dicit, qd fructus percepti post cōclusionē in causa, debentur sicut alij cū debeant iudicis officio, & adde Pet. de anch. post Ioā. and. in. c. j. de iur. calū. in. vj. vbi dicit qd iudex ex officio post cōclusionem in cau sa potest exigere iuramentū calūniæ. & ista cōfirma ex dicēdis.

15 j. c. proxi. ¶ Secundò limitat. d. Abb. istū tex. non procedere in causa criminali. alle. Bar. in. l. diui fratres. ff. de pœn. & in. l. j. s. si quis vltimo. ff. de qd. & idē Bal. in. l. j. in. iij. co. ver. quartò quærit. C. de cōdi. inde. & Ro. in. d. l. j. in. iij. col. ff. de arbi. & in locis allegatis in limitatione præcedenti dicēs, qd in causa criminali nō cōcluditur, quin semper vsq. ad sententiā possit deduci innocētia rei, per. d. s. si quis vltimo. licet Ang. aliud dicat & non bene secūdū eū in. l. pactū inter hæredē. ff. de pac. & re probat glo. in. d. l. quis indubitati. C. de adul. de quo etiam per Bal. in. l. iudicem. in. vlti. C. de iudi. & in. l. si accusatoribus, circa fi. vbi vide. C. de accus. & in. c. pastora. in. iij. col. de causa pos. & vide Rot. in formis deci. xxx. incip. fuit dubitatum. vbi post prin. videtur expressē tenere cōtra limitationem, sed in additiōibus nouis approbatur dictū Bart. in. d. l. j. & dicitur perpetuò tenendū menti. ¶ pendet hoc ab alio dubio. vtrū in criminalibus liceat renunciare defensionibus, quæ renūciatio est conclusio, vt j. dicitur. & in hoc regulariter dicit, qd no. per rationē. Ita vulneratus. ff. ad. l. Aquil. cū concor. quas dedi in c. cū venissent. in. iij. conclu. de testi. vbi etiā dixi circa nouē fal

16 lentias: & secūdū illas adaptanda est hæc limitatio. ¶ Tertio limitat. d. Abb. nō procedere hoc in instrumentis de nouo repertis post cōclu. in causa & idē debent. d. Anto. & Imo. hinc & allegant omnes Bar. in. l. admonendi. ff. de iureiur. & idē Bald. in. l. j. in. iij. col. C. de cōdi. inde. Ro. in. d. l. admonendi. in. v. col. & in. d. cōsi. clxxv. & d. Card. d. consi. lxxiiij. facit quod no. Bal. in. l. inuitus. in. vlti. col. C. de procu. vbi dicit qd statutū prohibens in causa nullitatis nouas probationes recipi, nō intelligit de emergentibus de nouo. & ita dicit notabiliter consuluisse Dy. ¶ Sed contra istam limitationem videtur tenere Paul. de cast. in. d. l. admonendi. dicens eam non probari in isto tex. Sed post multa adducunt opi. Bar. quādo cū esset talis, in qua post sententiā non posset appellari. & pro hac parte facit qd not. do. Anto. d. Abb. in. c. pastoralis. de excep. vbi allegat Rotā de cisi. xxix. dicit qd post cōclusionē in causa non admittitur exceptio, etiā nouiter superueniens per. c. auditis. de resti. inte. & idē sentit Io. an. in. d. c. cū dilectus. de causa pos. & pprie, secūdū eos. ¶ Sed pōt saluari ista limitatio, vbi quis nullā negligentia cōmisit in perquisitione instrumentorū nūc nouiter reperorū post cōclusionē in causa: vt qd p. pbabiliter ea ignorauit. nā pos sunt p. duci post cōclusionē mediante restitutione in integrū. talis em. p. ducere pōt infra nouiter reperta, nedū post cōclusionē in causa: sed etiā post sniam & ex clausula gñali: si qua mi hi & vt no. Io. an. post Spec. in tit. de exec. sen. s. si. verfi. illud. & Bar. in. l. j. C. de sen. aduer. ff. latis. & facit qd no. Imo. in. l. Imperatores. ff. de re iud. & hoc pōt procedere, etiā si essemus in

casu, in quo si fert snia, pōt appellari: qd pinguius subuenit per restitutionē in integrū, qd remediū ordinariū appellatiōis. vnde vnū nō tollit aliud, vt not. in. l. fi. C. si aduer. re iudi. & tāto magis: qd vtilius est intacta iura seruare, qd post cām vulneratā remediū exhibere. l. fi. C. in quib. cau. in integ. resti. non est necesse. ergo vtilius est puidere, ne ferat snia cōtra quā appellatur aduersus eam latā. ¶ Quartò limitat. d. Abb. ¶ nisi instrumenta recipiant post cōclusionē in cā p. sentib. partib. & nō cōtradictentib. qd valeat receptio. & videt iudex reuocare tacitē interlocutoria. Idē Pau. de Ca. in. d. l. admonēdi. & do. Abb. ele gāter in. c. qm cōtra. in. iij. col. de pba. & ibi dixi (sup gl. in ver bo, p. ductiōes. & iudex scies esse cōclusum in cā, si admittit p bationes, videt reuocare cōclusionē, & p reuocata habere cōcurrētib. his, qd necessaria sunt in reuocatiōe interlocutorie se cūdū Rotā in. d. cōclusionē. arg. l. illud. ff. de acq. here. & sequit Ioā. de Imo. post. d. Ant. in. c. auditis. in. fi. de. p. cu. & Bal. in. l. p. emptorias. in. iij. co. C. sen. rescin. nō pos. & d. Car. in. cle. ij. in. iij. col. de testi. & d. Abb. in. d. c. qm cōtra. licet aliud dixerit Pau. de Ca. in. d. l. admonēdi. ¶ Quintò limitat Ro. in. d. l. admonēdi. nisi in cā pupilli vel ecclesię. & essent instrumenta de nouo repta: quia in talibus causis etiā nō obstat snia, qd possint p duci instrumenta de nouo repta. l. Imperatores. cū gl. ff. de re iudi. & not. glo. si. iu. c. inter monasteriū. j. de re iudi. vnde multo minus cōclu. scdm ipsum cuius dictū intelligi pōt etiā data negligētia in pquirendis ipsis instrumentis ad hoc, vt sit differen tia inter tales psonas & alias p id, qd dictum est in tertia limita tione. Quod aut etiā tales persone sint sub regula hui. literę i instrumentis nō de nouo repertis, p. bas in. c. auditis. de resti. in. inte. vbi est opus remedio restitutionis in integrum. ¶ Sextò limitat Ro. in. d. l. admonendi. nisi producantur instrumenta de nouo celebrata, ppter qd non expectata snia intēdūt partes à li te recedere: qm etiā illa poterūt p. duci post cōclusionē in cā. & iudex teneat ea admittere secūdū ipsum dicentē ita expressē p. bari in. l. j. s. vnde querit. ff. de oper. no. nū. & idē latius dixit in. d. consi. clxxv. Sed si hoc dictum intelligitur, qd vtraq. pars p. ducit partū importat attenda quarta de qua. s. Si autē loquit, quando vna pars producit, & alia opponit de cōclusionē facta in causa, tunc est dictum valde pulchum. ¶ Septimò limi tat Ro. vbi. s. istum tex. ¶ non procedere in causis summarij sp id, quod in simili not. glo. in verbo, interrogauit. in. cle. sepe. de verbo. signi. dicens in talibus iudicem posse interrogare post conclu. in causa etiam ad instantiam partis. & idem in proposito dicit Ro. per illam glo. d. consi. clxxv. & Rota in antiquis de ci. x. incipi. Item quod post q. & in formis deci. xxx. præallega talicet secus dicant in causis profanis, in quibus etiam de equi tate seruatur iste tex. per multas rationes, quas ipsi adducunt, licet aliud dicant incidenter decisio. clxv. incipi. latis tribus. in. fin. & non bene quia nimium eneruaretur hæc Decretalis.

20 ¶ Octauò limitat Bal. in. l. j. in. fin. C. sen. rescin. non pos. ¶ nisi subesset aliqua evidens ratio propter quam admittenda essent instrumenta: quia eorum productioni non obstat conclusio in causa. allegat Specu. de renun. & conclusio. s. j. verfi. & scias. idem Ro. in. l. j. in. iij. col. ff. de arbi. p. r. c. ad nostram. el. iij. de iureiur. & sentit Bal. in. l. j. in. j. col. C. vt que defunt aduo. simi le not. do. Ant. in. c. dudum. el. j. in. iij. not. de elec. dicens excep tionem notoriam superuenientem post conclu. in causa pos se opponi. Sed quod ista limitatio nihil importat, ostenditur hoc modo: quia Specu. in. d. ver. & scias. & Bal. in. d. l. j. loquuntur in iudice mouente se ex officio. & hoc dictū est post. d. Ab. in prima limitatione tex. in. d. c. ad nostram. loquitur in proba tione notoria. & ita Bar. in. d. l. j. sed attento qd probatio refu tans ex instrumento est notoria. c. licet. in verbo, euidentissi me. & ibi dixi in. vj. nota. de proba. si istud esset verum semper possent produci instrumenta contra istum tex. vbi autem su peruenirent de nouo secus, vt. s. dictum est. & hic adde que di xi in. c. quoniam contra. verfici. fallit secūdū nisi appareat.

21 ¶ Nonò limitat Spe. in. d. ver. & scias. nisi agatur de proban da excōcicatione: quia non obstat conclusio in causa. & sequitur do. Abb. in. c. exceptionē. in. vij. col. de excep. & facit text. in. c. pia. de excep. in. vj. & in. cle. vnica cum gl. fi. de excep. & qd not. Spec. in tit. de excep. s. nunc videndū. in. ij. col. verfi. potro. excep tio. quia semper imminet periculū animę propter cōionē vt dicit text. in. d. c. exceptionem. Sed qd ista limitatio sit falsa, vide expressē Cardin. in. d. cle. j. in prima opposi. vbi ad literā dicit, qd licet dicat qd excōcicatio opponi potest vsq. ad senten tiam. vt in dictis iuribus: nō tamen per hoc sequitur qd post conclu. proponi possit, cū post eam statim debeat ferri sen tentia. & ita dicit sentire Innoc. in. c. pastoralis. ad fi. de excep. dum loquitur de termino dato ad perēptorias proponādas, quo lapso dicit non posse opponi excōmunicationem: quia secundum do. Car. ille terminus videtur habere vim conclu sionis postquā nihil pōt proponi consistens in facto per istū text. & nō admittit ipse illā differentiam, quā in hoc sentit do. Anto. in. d. c. pastora. in penult. col. an proponatur in vim dila toriæ, vel peremptoriæ: quia vtroq. casu stat regula huius De cretalis. sed bene dicit, vbi nō est terminus ad perēptorias: sed terminus ad dilatorias illo elapso adhuc posset opponi, nō ex eo, quia differant ista eo modo, quo dixit do. Ant. sed quia ter minus ad dilatorias non habet vim cōclusionis in causa prout alius & ad periculum cōionis prouidetur, tū quia expectantes sententiā amplius in iudicio non cōmunicāt de necessitate fa cta cōclusionē: tū quia iudex ex officio prouidere pōt. d. cap: pia. in. fi. & ita not. quia sic debent intelligi & sunt singularia secundū. d. Bart. in. d. cle. j. ¶ Decimò videtur limitari, vt non procedat vbi cūq. obstat snia, vt ibi etiā nō ob. conclusio. per regulā. c. s. eo. & dixi in. c. cam. el. j. s. de testi. sed istud nō credo verū quo ad cōclusionē in cā, per ea quæ dicta sunt. s. in quar ta ampliatiōe. ¶ Undecimò limitat. d. Ant. in. c. tā literis. in j. col. de testi. nisi volens aliud probare ante cōclusionē in cau sa, fuisset à iudice iniuste repulsus per illū tex. & per glo. in ver bo, & post in. c. ex cōquestiōe. de resti. spol. Idem si propter negli gentiā iudicis secundū Spe. de renū. & cōclu. s. j. ver. & scias. per. c. per tuas. s. de testi. Sed aduerte, quia si intelligitur ista limita tio de cōclusionē, que fit per renūciationē probationum factam spontē à par tibus, nō credo qd sit vera: quia imputatur parti quæ spontē conduxit scies se nō probasse. vnde videtur renūciasse benef. probatiōis omisseg. facit regula, dānum. de re gi. iur. in. vj. & c. cūm venissent. cū ibi alleg. in. j. glo. s. de testi. Vbi aut cogeretur cōcludere, vel à iudice, vel à statuto proce dere posset hæc limitatio, circa quā dubitatur vtrum in eo tē pore, in quo taliter exclusus probat post cōclusionem, possit etiā alia pars probare. & videtur qd sic. arg. l. petente. C. de tem po. in integ. resti. petenda. etiā si ipse qui posset producere, nol let producere per id, qd dicit Spec. in. ti. de dila. s. videndū. ver. quid si reus petita. dū dicit partem non posse renūciare dela tioni in præiudicium alterius, cui est quæsitū ius beneficio. d. l. petendæ. sed vtrunq. dictū indubitanter est falsum. primū quia beneficiū. l. petendæ. nō habet locū in parte, quæ iam ren unciasset probationibus, secūdum Iaco. But. & Bal. in. aut. iu bemus. per illū tex. C. de iudi. & ita est hic: quia renunciatū est mediante cōclusionē. Secūdū dictū nō procedit per eandē rationē. & etiā quia Spe. loquitur, qm est acceptata dilatio, sed hic nō dicit, qd sit acceptata, sed qd nō curat de ista facultate p. ducendi. & etiā si curaret, stat dictū Bal. in. d. aut. in contrariā

23 & c. ¶ Duodecimò limitat Spe. de instru. edi. s. nunc videndū. in prin. nisi ex beneficio restitutionis in integrum subueniret ecclesi. vel minori. & probatur in. c. auditis. vbi omnes ponūt de resti. in integ. Et idem posset dici de maiore, cui compe tere posset beneficium restitutionis ex clausula, si qua mihi iusta causa, vt dixi. s. in. iij. limitatione. & no. pulchre. d. Card. in proposito consi. xxv. incipiē. in causa Amareti. & in simili habetur in. c. intimauit. s. de testi. vbi vide que dixi super glo. j. idem etiam dicit Spec. vbi. s. si capitula noua oriretur ex vete ribus. quod intellige, vt dixi in secunda ampliatiōe. ¶ Tertio decimò limitat hic Ioan. And. d. Ant. & alij. nisi essemus in cā appellatiōis: quia ea quibus in principali obstat conclusio poterunt nūc produci per. l. per hanc. C. de tēpo. appel. Et idē tenet domi. Ant. & do. Abb. in. c. cū venissent. s. de testi. & alij

quos ibi allegauit. in tertia cōclusionē, nisi in renūciatione probationū fieret mentio ¶ etiam de cā appellatiōis scdm. d. Card. hic. ¶ Vltimò limitat do. Card. d. cōsi. lxxiiij. nisi post cōclusionē producant probationes iuris: puta allegatiōes vel consilia doctū: quia iste text. cū simi. loquitur de probatiōibus consistentibus in facto. & idē consuluit Ro. consi. clxxv. in. v. col. & nihil allegant, sed addo Bald. idem tenentē in. c. fi. in vlt. col. de proba. & ibi per hoc notāter decidit, qd post conclusio nē in causa reus pōt dicere, qd nō fuit lis contestā. quæ hæc allega tio cōstat ex actis. nā quod in corpore actorū non continetur non videtur factū, & talis allegatio est potius iuris, quā facti: quia probatur per rationē disputandi. & acta loquunt, & vbi non loquuntur acta, nec nos loquimur, vt ibi per ipsum: cuius dictum est notabile in materia huius capituli. ¶ Sed cōtra istā limitationē tenet Specul. in tit. de renun. & conclu. ver. & no. ¶ Innocen. in. d. c. pastoralis. dicens ¶ post cōclusionem in causa nec in iure, nec in facto aliquid proponi pōt. idem gloss. in. ca. qm contra. in verbo, renunciatiōes. ibi vel alleg. de pro bat. & glo. in verbo, conclusum. ibi allegatiōibus. Idem Bald. in. d. c. postoralis. dicens qd si post cōclusionē producatur cō silia sapientum & magnorū dictorum, iudex non debet ea fa cere poni in actis. ¶ Item dicit, quod licet possit ex forma sta tuti peti consilium sapientis: tū postquā est conclusum in cau sa, non potest peti. ¶ Item nec debet dari aliqua dilatio ad alle gandum: quia conclusio est vltimum verbum scriptū vel probatum. argu. l. fi. C. de fide. instru. & illud est vltimum post qd nihil sequitur. l. qui duos. ff. de reb. dub. & hanc partem tenet etiam Bal. in. l. ne causis. C. de appel. ¶ Sed posset distingui vt per Bald. in. d. c. pastoralis. qd aut partes renūciant probatio nibus: & intelligitur de cōsistentibus in facto non in iure. Sed si concludunt in causa, cōprehenditur vtrunq. secūdū eum vel posset dici vt per Bal. in. aut. iubemus. in vlti. col. de iudic. qd non potest fieri allegatio in iure, que amplius producatur inter acta: sed tū nor potest claudis os, quin possint allegari le ges, vel secundū. d. Card. in. d. c. pastoralis. in. x. colum. dictum Innocen. ibi intelligitur super producendis: quia super produ ctis bene pōt allegari etiam in ipsa prolotione sententiæ: quia nihil repugnat secundum ipsum: vel melius dici potest vt per domi. Card. in. d. c. consi. vtrum videlicet ad allegatiōes iuris petatur dilatio. & procedant contraria: quia nulla dilatio ampli us danda est. l. cūm à nobis. C. de dilatiōibus aut non peti tur dilatio: & procedat ista limitatio. & ista bene nota. ¶ In glossa in verbo, ¶ conclusum. concluditur autem in causa vno modo scilicet. cūm partes renūciant allegatiōibus secun dum Innocen. Ioan. Andræ & alios in cap. pastoralis. de causa pos. & proprie. & Ioā. An. & alios in. c. ij. de resti. in integ. in. vj. & Archi. in. c. iudicantem. xxx. q. v. & Bal. in. l. si super delictis. C. de rela. & aut. iubemus. in vlti. col. de iudi. & non omnis ren unciatio habet vim cōclusionis: quia si esset renunciatū testi bus possent produci instrumenta, vt hic secūdū do. Car. in. d. c. pasto. vnde oportet, qd sit renunciatū oibus probationibus ad hoc, vt renunciatio habeat vim cōclusionis secundū ipm.

28 & Spe. in. ti. de renū. & cōclu. in prin. ¶ Alio modo fit cōclu sio in causa à lege, vt. l. properandum. in prin. in verbo, cōclu sio. C. de iudi. vel à statuto per quod datur terminus conclusio nis in causa post certa tempora. & vult eam haberi pro facta. & istum modum ponit Bald. in. l. si accusatoribus. in. fin. C. de accu. & dicit Bal. in. d. c. pasto. quod quando statutū dicit vsq. ad talem terminum debet esse probatum, lapsus termini habe tur pro cōclusionē. alleg. l. si de meis. s. fina. ff. de arbi. similiter dicit Inno. in. c. sup. eo. el. ij. sup. verbo, certū. in princ. de appe. & qm p. fixus est certus terminus partibus ad p. bādum, perem ptorius ille habet p. cōclusionē in cā. & idē. d. Car. in. cle. vni ca. de excep. vt retuli. s. in. ix. limitatione. Alio modo fit cōclu sio in cā, vt p. glo. in. cle. sepe. in verbo, cōclusio. de verb. sig. qd extēdēdo aut. iubemus dicit ¶ sic ut quā vna partū renūcia uit allegatiōibus, iudex quo ad alterā, que nō vult renūciare post certas dilatiōes pōt p. nunciare cōclusum esse in cā. ita si nulla partū renūciauit post sufficētes dilatiōes iudex possit

pronunciare cōclusum esse in cā inuitis partibus. ¶ Alio modo concluditur etiā tacite, puta si de consensu partū cōmittitur cō consilio sapientis: ¶ quia corā eo possunt fieri allegationes solum super productis: & nihil pōt de nouo produci, secundū d. Car. in d. c. pastor. per. l. cū à nobis. C. de dila. & ibi etiā vide Bar. & Bal. in l. ne cas. circa prin. C. de app. & cōsultor nō possit nouas probationes recipere, sed solū super actis consulere tenet Bart. in l. j. §. ff. de app. & in l. j. C. de rela. & in l. j. in fi. ff. de fer. & late habetur per. d. Car. consil. xxv. incip. in cā Amareti. ¶ Et in hac materia scias primò, q̄ licet iura vtantur verbo renūciatū, vel cōclusum. d. c. pastor. & c. qm̄. de proba. tñ cōclusio importat renūciationē: sed ponitur & pro id est secundū d. Card. in d. c. pastor. sed Roma. in d. consil. clxxv. intelligit dictos tex. q̄ inuāt conclusionē posse fieri, etiā aliter quā renūciatione. & in hoc facit magnū fundamentū ad intellectū statuti volentis, q̄ post certū tempus nulla fiat probatio: quia dicit per hoc induci tacite cōclusionē absq̄ renūciatione: & per hoc facit qd̄ dixi. §. de cōsul. & ita etiā not. d. Abb. in c. pastor. in c. ij. col. dicens cōclusionē fieri posse, etiā absq̄ renūciatione in inuitis partibus, vt per glo. in d. cle. saepe. quā facit singula. ¶ ¶ Secundò scias q̄ in cōclu. in causa nō requiritur de necessitate cōsensu iudicis. & hoc est qd̄ late probat Ro. consil. prael legato. maximè per regulā. l. si cōuenerit. ff. de re iudi. & per rationē. l. j. §. vñ queritur. ibi. quid em̄ aliud prætor & c. ff. de ope. no. nun. & dicit videri casum in l. duobus §. ff. de iureiur. vbi valet cōsensu partū absq̄ iudice inducens probationē iura. ¶ ¶ Tertio scias, q̄ si partes volūt, possunt cōcludere in causa super vno articulo, & nō super alio, secundū Bal. in l. si accusatoribus. in vlti. col. C. de accu. & dicit esse gl. ord. ¶ ¶ in §. quia verò saepe. in aut. de testi. ¶ ¶ Quarto scias, q̄ conclusio in cā est de substantia iudicij in foro ecclesiastico in causis plenarijs secundū glo. d. Card. & do. Abb. in d. cle. saepe. in verbo. cōclusionē. & Rotā conclud. v. in formis. vbi maximè in ad ditionibus dicitur, q̄ eius omisso reddit sententiā nullā. & alleg. & ibi Bal. in suo repertorio Inno. in verbo. renūciatio. in verbo. renūciatio. in. vij. q. Sed in sumarijs nō est necessaria vt. in d. cle. saepe. nec in foro ciuili, vt ibi per glo. & do. Abb. & per eum in c. pastor. in. ij. col. & Bal. in d. l. ne causas. & secundum hæc intellige Bal. in c. j. circa medium. si de inuesti. inter Do. & val. his ori. dum dicit partē posse compellere aliam partem, vt concludat in causa, qm̄ est plenè probatū. iuxta hoc tan git hie solus. d. Abb. vtrum publicatio attestatiōnū sit de substantia. de quo erit dicendū in c. cum. l. & A. de re iudi. vbi om nes ponunt per illū text. cū glo. probantem qd̄ non. ¶ ¶ Vltimò scias qd̄ iste tex. intelligitur, quando ante cōclusionem nō fuit datus terminus ad producenda instrumenta. si aut̄ fuit datus & elapsus, an possint amplius produci. dic vt hie per Bald. do. Anto. d. Card. & d. Abb. quibus nihil addo, cū satis scripse rim alio anno post eos in. c. licet cām. de proba. tenēdo q̄ etiā re integra, id est dato q̄ ius aduersarij sit integrū, non valet probatio post terminū regulariter. & limitari pluribus modis & per hæc sit expedita prima pars huius capituli. ¶ ¶ In secundo responso ibi: si consuetudo illius patriæ. not. tex. meliorem de iure & singularem secundū omnes, q̄ cōsuetudo potest facere probationem inualidam validā, & istū tex. in hoc sufficite declarauit in. c. ij. in secunda conclu. post. d. Abb. ibi de proba. vbi vide: & inuenies per illū text. examinātū. Quidē econtra, vtrum probationem validā possit facere inualidam. & de isto tex. fuit facta mentio sepe in c. j. §. eo. dicendo q̄ consuetudo potest disponere super solēnitatibus instru. ibi enumeratis. Item memini in. c. ij. §. eo. in prima cōclusionē versū. fallit. v. tagendo de consuetudine que dat fidem libris mercatorū: & repetere habita in dictis locis esset solum implere foliū. Sed circa istū tex. collige quatuor declaratiōes. ¶ ¶ Prima declaratio est ad hoc, vt tex. ex consuetudine scriptura simplex habeatur pro instrumentū, requiritur, quod si introducta à tātō tempore, cuius initij memoria non existat. ad istud moueōr licet alij non tangant: quia. d. Abb. not. istū tex. q̄ cōsuetudo potest circa reseruatā principi. nam pōt dare alicui potestatē tabellionis

vt hie probatur autem ista declaratio ex text. in. c. super quibusdam. j. de verb. fig. vbi probatur quod consuetudo non disponit circa reseruatā principij nisi sit talis, qualē supra dixi. & ita per illum text. not. do. Abb. ibi, & in. c. quod ad translatio nem. in. j. col. de offic. lega. & in. c. cū à nobis. in. j. col. de præscrip. & doct. in locis de quibus alias reprobatēs glo. in. c. j. de cle. egro. in. vj. & per hanc declarationē. apparet q̄ nō sufficiat id qd̄ dicit Bal. in simili. in. l. j. C. ad velle. q̄ sufficiat plures in loco datam fuisse fidem talibus scripturis. ¶ ¶ Secunda declaratio extra locum in quo viget talis consuetudo, non habetur pro authentica scriptura de qua hie secundum Io. An. in Specu. in tit. de instru. edi. §. nunc dicendum. in addi. mag. ver. sextum est temporis obseruatio. & Bald. hic. & Petr. in re. pe. c. canonum. in. xxvij. char. ver. sequitur alia quæstio. de cō. fti. & Bald. in l. exemplo. in. j. col. de proba. vbi hoc limitat, nisi extra territorium verteretur quæstio inter homines loci, vbi est consuetudo. Et idem fortē dici posset, vbi essent ciuitates confederatę per id, quod in simili not. Bal. in rub. C. eo. in. fi. per. l. non dubito. in. fi. ff. de capti. & ad hanc declaratio nem vide not. per Bart. in l. cunctos. C. de sum. tri. ¶ ¶ Tertia declaratio. si res de qua in text. non fuisset tantę auctoritatis & honestatis. sed infamis consuetudo ista non valuisse secundum Hosti. & do. Anto. & alios hic ex quorum dictis infertur quod tabellio infamis non potest conferre instrumenta sicut de teste dicitur in. l. iij. ff. de testi. & ita de tabellione tenet glo. in. l. j. §. miles. ff. de his qui not. infra. quod procedit, maximè si esset tabellio principis: quia habet dignitatē. l. j. & ibi hoc not. Barto. C. de manda. prin. & idem de notario ad banchum iuris secundum Barto. in l. eadem. ff. ad legem iul. repet. vbi vide. & Cald. in isto text. consil. ij. & domi. Abb. hic. ¶ ¶ Sed tamen in certis casibus valent instrumenta facta ab infame primus quando eius infamia esset occulta, secundū Bald. in l. cunctos. in l. etū. in. v. oppo. de sum. tri. & gloss. in §. pen. in aut. de tabel. cum concor. quas ad eas dedi in capit. fraternitatis. de heret. ¶ ¶ Secundus casus est quando infamia non descendit ex delicto, sed ex aliqua actione ciuiliū infamantium de quibus in §. porro. iij. q. vij. & per glo. in §. ex quibusdam. in fi. de pena* temerē* litig. & in l. furti. §. pen. ff. de infra. ita declarat Bal. in l. qui depositum. C. de depo. quia secundum Innocen. in. c. qua liter. el. ij. in vlti. col. de accus. minor est infamia surgens ex contractibus quam ex maleficio. & sequitur Bald. in l. re manda. C. mada. ¶ ¶ Tertius casus est, quando est infamis infamia facti non iuris: quia creditur sibi, licet minus quam si non eēt infamis secundum domi. Abb. hic signanter per ea, que ipse dixit in. c. testimonium. de testi. & in. c. cificatus. de rescriptis. ¶ ¶ Quartus casus quando infamis etiam ex delicto, & notarius rogatur à partibus, vt conficiat instrumenta: quia ex quo partes eum habilitant, valet instrumentū: quia possunt partes communi cōsensu sibi præiudicare: sicut testis inhabilis de consensu partium potest effici habilis, iuxta gloss. in §. & licet in verbo. supplicijs. in authen. de testi. ita not. Bartol. in d. l. eadem. & Cald. in d. consil. & d. Card. hic & intellige, nisi esset priuatus ppter delictū: & sciretur vt per Bald. in d. l. qui depositum. & l. Casius. in. ij. col. ff. de sena. Itē intellige, q̄ cōstet quod partes scienter rogauerunt eum inhabilē, vt hie per do. Abb. qui non intelligit simpliciter, q̄ constare debeat de rogatione: quia etiā sine infamia si de rogatione nō cōstet, instrumentū non tenet, vt dixi in. c. j. §. eo. sed dicit q̄ constat de rogatione facta de eo tanq̄ inhabili. ¶ ¶ Quarta declaratio. nedum inter seculares, sed etiā inter ecclesiasticos poterat operari consuetudo de qua hie secundum Hosti. d. Card. do. Ant. & do. Ab. hic con tra quosdam antiquos. ¶ ¶ vnde inferūt isti notarij laicū posse rogari de negotijs spiritualibus. p quo etiā facit. c. j. de procu. in. vj. & qa tabellio dicit testis. l. Domitius. ff. de testa. & ita et not. Ioan. And. Bal. & do. Ant. in c. Massana. §. de elect. & Bald. in c. decernimus. in vlti. col. §. de iudi. & in c. pastoralis. in. j. col. §. eo. & in poemio Gregoriano in. x. col. & d. Abb. in. c. qa ppter. in. vj. col. §. de elec. & in. c. sicut. in pe. col. §. ne cle. vel mo na. & ex eo qd̄ dictū est tabellionem esse testē: videri posset q̄ sicut laicus

sicut laicus nō potest esse testis in criminali cōtra clericum. c. de catero. §. de testi. ita nec tabellio, quod tñ nō concedo: tum quia nō reperitur iure cautum: tū quia crimē probatur testi. idē lex vult testē non suspectū cōtra cleri. sed per instr. vel acta nō probatur delictū, sed refertur prob. facta. ¶ ¶ Vlti. dū dixi. §. in. j. declaratiōe q̄ in casu hui⁹ Decr. requiritur tps, cuius initij & c. si diceretur, q̄ nō poterat decursum etiā tantū tempus in vita huius Regis: posset dici q̄ ista prerogatiua erat data nō tam personę, quā Regiæ maiestati. sed si instares, q̄ text. notat honestatē hominis tū viuētis, oporteret tollere dictā declarationē & dicere, qd̄ not. in. d. c. super quibusdā. nō procedant in casu isto. & idē cogitabilis.

COMPENSATIO

- 1 Compensatio pot opponi per veum etiā de nō liquido.
2 Modus largē loquendo potest summi pro conditione.
3 Verba sententia ponentis abusuē conditionem pro modo possunt saluari improprando.
4 Onus annexum in contractu minuit pretium rei, de qua agitur. est enim pretij pars.
5 Res tantum valet, quantum vendi potest.
6 Cautela ad probandum unitatem actus ponitur.
7 Pluralitas actuum non presumitur in dubio, nisi probetur. fallit duobus modis, vt nu. 8. 9.
10 Probatio vnus partis dubia dilucidatur, & clarificatur per confessionem alterius partis.
11 Iudex potest vsque ad diffinitiuam sententiā. & post litem contestatam interrogare partes. adde nu. 12.
12 Iudex appellatiōis potest primam sententiā non solum simpliciter, sed expresse reformare.
13 Iudex appella. tenetur pronunciare sententiā iustam, vel iniustam.
14 Iudex app. si inueniat primā sententiā, qualiter debeat pronunciare?
15 Iudex appellatiōis debet exprimere causam in sua sententiā?
16 Causa appellatiōis est huiusmodi, quod non deductū, vel non probatum in prima causa potest deduci, vel probari in causa appellatiōis. & nu. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 65.
17 Appellatio si fiat ab interlocutoria, illa iustificatur tantū ex actis primò factis.
18 Non probatum in cā principali potest probari in causa appellatiōis: nisi id quod deducitur, fuisset sciet̄ omisum, & dolo. nu. 28. 29.
19 Iudex appellatiōis potest sententiā primi iudicis pro parte infirmare, & pro parte confirmare.
20 Possessio non dicitur vacua, si alius eam detineat, posito quod nō possit deari: quia forte sit in possessione causa rei seruandę. Et si tradatur res que alteri debeat aliquam seruitutem realem, adhuc dicitur possessio vacua. & 32.
21 Venditor si dixit rem nemini obligatam, cū esset obligata, tenetur crimine falsi.
22 Venditor si habet rem tenetur eam tradere præcisē & si venditor est dominus, tenetur emptorem facere dominum rei venditę.
23 Testes duo non descripti in instrumento, possunt ipsū reprobare. nu. 36. 41. 42. 43. 44. 45.
24 Probatio potest fieri contra instrumentū in certis casibus: licet instrumentum non reperiat impugnationem. 38. 39.
25 Instrumentum potest reprobari per testes descriptos in instrumento. nu. 47. 48. 49.
26 Testis vnus solus contradicens instru. an, & qualiter vitiet instru.
27 Notarius an examinari possit pro supplenda solēnitatē instrumenti, quando dicta testium annullantur.
28 Compensatio si non fuit opposita ante sententiā, an possit opponi post sententiā in executione.

COMPENSATIO

Um Ioannes. Falitas instrumenti, vel id quod deest in instrumento, potest probari per testes, hoc dicit. & habet aliqua multum vtilia, quorum maior pars secundum stylum domini Abbatis & Imo.

expediatur cū glo. ¶ In text. ibi: compensare, not. secundum do. Abb. q̄ qm̄ debitū est liquidū ex parte actoris per confessionē rei, admittit cōpēsatio apposita p ipm̄ reū, licet debitū suū nō sit liquidū. hie enim debitum ex mutuo cōstabat per cōfessio nem rei. Debitū verò ipsi reo vigore venditionis trahebatur in litigium, & tamen admittitur cōpēsatio. & quamuis ad illū tex. posset dici, q̄ hie non est cōtētio super pretio domus vē ditę, sed solum dilata traditiō rei differebatur traditiō pretij. l. Iulianus §. offerri. ff. de act. emp. tamen istud voluit Cyn. in l. fin. C. de cōpe. secundū. d. Abb. hic: qa subuenit reo ex quo per confessionē suam subleuauit actorē ab onere probadi. Vñ de concedit. q̄ opponat compensationē de non liquido, sed liquidando. & idē dicit glo. in d. l. si in verbo. cōuicta est. & in l. nemo ex his. ff. de regu. iur. & clarē not. d. Abb. in c. bona fides. j. de depo. & ibi etiā ponit aliū casum in quo de nō liquido fit cōpēsatio: videlicet quando non liquidū liquidatur intra tātū tempus, quantum daretur pro ipsius executione, si super eo emanasset condemnatio. & idem not. Bar. in l. auferetur §. qui compensationē. ff. de cōpen. & Pet. de Anch. & Imo. in d. c. bona fides. Sed dicit Bal. in d. l. si. quod siue creditum actoris confes per probationes, siue per confessionē rei in arbitrio iudicis est intra tantū tempus sit liquidandum. ¶ Item facit iste tex. ad dictum Bar. in l. in rebus §. ff. commod. & gloss. ij. in l. cum Papinianus. C. de sen. & interlo. om. iud. & Bald. in l. si tu reos. C. de cōpen. vbi dicitur, q̄ si quantitas quā deducit reus in cōpēsatione, est maior quāritate, cū qua vult cōpēsare: licet iudex approbat cōpēsationem, non tamen condēnat actorē in illo pluri, qd̄ excedit compensationē. ¶ ¶ In text. ibi: tali adiecta conditione vt tu & c. no. primò ex istis verbis scdm̄. d. Abb. hie q̄ modus largē sumendo potest appellari cōditio: quia hie non interuenit vera cōditio, quā de sui natura habet suspē dere effectū actus, vt plenè habet in. c. verū. j. de condi. appo. & in l. j. C. de condi. infer. sed propriē fuit modus, qui nō suspēdit, sed qualificat actum gestum prout erat hie: qa emptio habebat certū modū quo nō obstantē prætiū statim debebatur. & idē dicit Bal. hic q̄ modus non facit cōtractum conditionalem: quia cōditio est p̄adiacēs rei determinatę. ita qd̄ se habent vt extrema opposita tempore. Item modus inducit obligationē, per quam potest peti modi impletio: sed conditionis impletio peti non potest. Et idē dicit glo. in l. si quis cū debitorē. ff. de iureiur. q̄ modus est obligare valēs, scilicet de se impledo, & de obligado: sed cōditio non est obligare valens de se implenda, vt hie latius per Bal. ¶ ¶ Secundò not. ex eisdem verbis, quod etiam si dictio vt, quid importet, sequit̄ post ista verba adiecta cōditione: tamē importat modū. Et idem no. Bald. in l. cum res. per illum tex. C. de dona. & Ange. in l. ij. per illum tex. ff. de dona. & Barto. in l. quibus diebus. la. ij. in. ij. col. ff. de condi. & demon. & ibi late ponit de natura huius dictionis vt de qua etiam per Do. in. c. saepe. circa mediū. l. distinct. & gloss. & docto. in. c. verum. j. de condi. appo. cum concor. ¶ ¶ Tertio nota ex eisdē verbis iuncto fine ibi: conditionaliter celebratam. q̄ verba sententię ponentis abusuē conditionem pro modo possunt saluari etiam improprando, qd̄ tenuit etiam gloss. in l. & puto §. iulia. in verbo. communicari. ff. fami. ercif. quā sequitur Bal. in. c. contingit. in. v. col. §. de dolo. & contu. & in. c. si in vlti. col. §. de transla. præla. & idem dicit do. Anto. in. c. cū Bertoldus. in. x. colū. versū. vlti. dicunt. j. de re iudi. & in. c. cū ad sedem. in. iij. colū. §. de restit. spol. facit. l. si vno. ff. loca. & qd̄ not. Bar. in l. si olei. C. eo. & do. Card. consil. xvij. cū multis alijs similibus. ¶ ¶ In text. ibi cuius cōditionis intuijtu & c. ¶ No. secundū. d. Abb. & Imo. q̄ ratioe oneris annexi res valet minus iusto pretio. Et idē probatur in l. fundi partē. ff. de contrahen. emp. not. glo. & Bar. in l. mortis causa capimus. §. ff. de dona. cau. mor. & propter hoc dicit Bal. in d. l. fundi. q̄ si prohibitus vendere frumentū pro maiori pretio vendat cū pacto, quod alia res ematur pro certo pretio incurrit pœn. quia illud onus est pars pretij frumenti vt hie. vñ dicitur ipsū vendere plus quā statutū velit. Et idem dixit Bal. in l. non dubiū in. vij. col. C. de legi. & in l. ab Anastasio. C. manda. & Pet. de Anch. in re-

peti .c.in.xxx.col.3.de constit. Facit regula, cum quid vna via
 cū ibi allegatis in glo. de reg. iu. in. vj. ¶ In text. ibi: *potuit habere*
 5 *et. not. secundū do. Ant. & do. Abb. & Imo. ¶ q. res tantū va-*
let quantum vendi pot. qd tñ non probatur hñc secundū eos.
 quibus adde que diximus in. c. cū causa. 3. de testi. vbi hoc decla-
 ratum fuit. de quo vltra ibi dicta vide etiā Bar. Pau. de castr. &
 Imol. in. l. pretia rerū. ff. ad fal. Bar. Ang. & Ro. latē in. d. l. mor-
 tis causa capimus. & latē Pet. de Anch. in repeti. cle. j. in. ij. not.
 de concess. præben. & Albe. in prima parte statu. q. xvij. & Sa-
 ly. in. l. hac edictali. 3. his illud. C. de secun. nup. Bart. & Bal. in. l.
 fi. C. de magist. cōue. & Bal. in repeti. l. data opera. in. vij. co. C.
 qui. accu. & Saly. in. l. ij. C. de rescin. vend. Flo. latē in. l. i. seruū.
 ff. ad. l. aq. i. & latē Pau. de Castr. in. l. fal. 3. corpora. ff. ad. l. falsi.
 ¶ In text. ibi: *anni verō vel mensis.* not. q. nō solū valet dictum
 testis dicentis se non recordari de die, sed etiā si dicit se nō re-
 cordari de mense vel anno. de quo facit festū Bald. hñc & in. c.
 cū causam. 3. de testi. & non in sūto hñc: quia sufficienter dixi
 6 ibi post omnes scribentes. ¶ In text. ibi vñca tantū venditio.
 not. perpetuō cautelam optimā ¶ q. ad hoc vt constet de vni-
 tate actus fiat positio, q. plura deducta fuerūt facta eodē tem-
 pore. vnde per istum tex. docet Spec. in tit. de teste. 3. iam de in-
 terrogatorijs. versū. quid si vnus testis. q. ad euitandū ne testes
 discordantes concordentur per multiplicationē actuum. fiat in-
 terrogatio de vnitae actus. & retuli in. c. cum tu. versū. modo
 istis de curis. 3. de testi. sic etiam per istū tex. dicit Bart. in. l. j. 3.
 si quis neget. circa si. ff. quemad. testa. aper. q. qñ est discordia
 inter instrumen. & testes in eo non descriptos, fieri debet arti-
 culus de vnitae actus. sic etiam Bar. & Bal. in. l. ij. C. de bono.
 poss. secundū tabu. latē not. istū tex. q. ex confessione aduerfa-
 rij potest probari vñcū fuisse testū etiam si probationes vi-
 derentur innuere de diuersis testamentis. ¶ Dicunt tamen hñc
 Inno. do. Anto. & Imo. qd in casu huius decretalis interroga-
 tio de vnitae non fuit necessaria: quia licet in instrumento di-
 ceretur domū venditam: nō negabatur, quin potuisset interue-
 nire conditio. & ex quo instrumentū simpliciter loquitur, &
 testes addunt illū contractum fuisse conditionalem: licet non
 recordentur de tempore debet presumi qd de eodē deponant
 quia potuit esse contractus condicionalis, & tñ notarius non
 fuit rogatus de condicione vel per obligationē notarius omi-
 fit. & ideo cū inter instrumentū & testes non sit contrarietas,
 sed habeant se tanquā supplens & suppletum admittenda erat
 probatio instrumento nō contraria: nec erat opus presumere
 multipliciter cōtractus, quæ alās presumitur vbi est cōtra-
 rietas, vt statim dicitur secundū eos cum quibus tranfit hñc. d.
 Abb. addens quod si fuisset contrarietas aperta: quia instrumē-
 tum dixisset contractū purū, & testes conditionalē, tunc de-
 buisset presumi actus multiplicatus, ex quo nō recordabatur
 de tempore, ne aut testis, aut instrumentum reprobentur. ar-
 gumen. c. cū tu. 3. de testi. ¶ Secundo do. Card. hñc & fortē me-
 lius dicit se omnino tenere cōtra prædictos: quia probatio in-
 strumentū erat simplex & sufficiens ad inferendum intentionem
 Ioanis: & probatio Petri de directo nō interuenisset hñc
 probationem sine interrogatione iudicis, de qua hñc. & sic suc-
 cubuisset per capitu. in præsentia. 3. de proba. & secundū hunc
 intellectum text. probat expressē q. oportet probari identita-
 tem contractus: & sic licet non presumatur pluralitas. l. Pom-
 ponius scribit si frumentum. in. ff. de rei vendi. nec etiā præ-
 sumitur identitas seu vnitae, nisi em confessus fuisset aduerfa-
 rius, quod venditio erat vnica, testes excipientis nō conclude-
 bant. & in hoc dicit istum text. esse singularem. & dicit se puta-
 re, quod imō ad saluandum vtrāq. probationem fuisset præ-
 sumendum de pluralitate contractuum, per dictū cap. cum tu.
 postea signanter dicit per istum text. quod cum in difficil-
 lima lite productum esset instrumētum testamenti, & pars ad-
 uerfa ad ipsum reprobandum produxisset aliquos testes no-
 minatos prout nominabantur aliqui inscripti in testamento,
 qui dicebant se non interfuisse, ipse dixit testamentum non
 reprobari: quia non erat probatum, quod essent illi idem de-
 scripti cum multi reperiretur, qui vocabatur eodem nomine,

& per istum text. non presumitur idēitas. Item dicit se dixisse
 quod fuisset opus probari, quod induci ad probandum voca-
 rentur illis vocabulis: aliās non staretur assertioni partis nihil
 inducentis, sed simpliciter asserentis, q. sic vocarentur cum po-
 tuissent falso mutare sibi nomina. l. j. C. de fal. nomi. muta. qd.
 & si non presumatur, non tamen quod sic vocetur potest præ-
 sumi in præiudicium aduerfarij. & in casu tam arduo in quo
 ad reprobationem instrumenti tenditur, & maximē testamēti
 quod sit cum multa solennitate secundum ipsum, qui aliud nō
 dicit. & sunt ista dicta valde signanda & non vsitata. ¶ Sed pri-
 7 mō in quantum ipse dicit ¶ quod non presumitur pluralitas
 actuum, adde Bald. latē idem tenentem per plures leges in. l.
 ij. C. de erro. aduo. post la. but. & glo. ordi. in. l. eum qui. 3. in po-
 pularibus. ff. de iureiu. & Bal. in. l. j. in. ij. colum. C. quando pro-
 uo. non est neces. & in. l. neq. natales. in. ij. col. ver. circa hoc ta-
 men. C. de proba. & d. Anto. in. c. in præsentia. in. xviii. colū. 3.
 de proba. per illum text. in ver. verum cum constet bis. & Bal.
 in. l. cōuētū. C. de epif. & cle. & Imo. & Ro. pulchre. l. scire
 debemus in fin. prin. ff. de verb. obli. & lac. But. in. l. optimā. C.
 de cōtrahē. stip. ¶ Fallit primō, nisi actus appareat factus sub
 8 duplici forma: quæ presumit fuisse iteratus secundū Bal. hñc per
 istū tex. in ver. ad hoc aut. & istetex. in ver. nō habet cōparere
 iure, scdm ipm. & ad hoc nō aduertit. d. Car. q. licet sapiēterno
 tet istū tex. q. nō psumit vnitae cōtractū, nisi pbe. nō tñ no. qd
 presumitur pluralitas, vbi apparet de duplici actu per istum
 tex. cōsiderādo quid si interrogatio nō fuisset facta. & pro hac
 fallētia facit quod no. Bal. & Ang. in. d. l. scire debemus. vbi di-
 cūt cōtra Bar. q. si petij quinquaginta tāq. mihi pmissa. & pro-
 baui cētū fuisse pmissa non obtinebo: quia de diuersitate & plu-
 ralitate stipulationū cōstat ex diuersitate summarū, vt p Bart.
 & Bal. in. d. l. ij. C. de bo. pos. vñ debet actor facere positionē q.
 non interuenit duplex stipulatio, vt docet iste tex. facit etiam
 pro prædictis qd not. Bart. in. l. edita in pen. col. C. de eden. vbi
 dicit: regi cōtra te dicēs, q. tu pmissi mihi purē. & probo sub
 9 condicione, quæ extitit, vel sub die que preterijt: an sit probat?
 libellus: & dicit q. nō: quia nō constat q. sit idē actus. & allegat
 istū text. licet in hoc aliud dixerit Ang. consi. xx. incip. vñ lo-
 bello. Et aduertit, quia cōtra hñc tex. potest subtiliter opponi,
 q. ratio Papę non concludat: quia possibile est, q. fuisset vnica
 veditio: & tñ ex intervallo post, vel ante ipsam fuisset opposi-
 ta conditio. sed respōdet hñc Bal. q. testes pbauerūt, quod in-
 terfuerūt eidem cōtractui: & postea cōstat vnicum fuisse con-
 tractū, ergo in contractu fuit apposta conditio. ¶ Fallit se-
 cundū, qd est dictum non presumi in dubio pluralitatē actū
 nisi ageretur de concordandis dictis testium contrarijs per. c.
 eum tu. 3. de testi. qui tex. scdm do. Car. ibi in princ. & ante fin.
 ponit casum singularem, in quo presumitur pluralitas actū, &
 hoc quia ita suffragantur atq. suadent coniecturæ stantibus
 dictis cōtrarijs testium, qui non presumuntur falsum dicere.
 Vnde vna præsumptio tollit aliam: & illum modum saluandi
 testes declara scdm ibi dicta, quib. adde Bald. in. l. in exercen-
 dis. in. iij. colū. versū. adde in ista materia. C. de fide instru. vbi
 dicit qd per distinctionem temporum. vel locorū in actu ite-
 rabili saluantur probationes: nisi per confessionē partium, vel
 testium constet de vnico actu: nam tunc interdum facit pro-
 bationem concludentem trahendo dictum ad dictum, vt in
 isto text. interdum facit eam contrariantem, vt in testibus Su-
 fannæ secundum ipsum. ¶ Secundū in quantum do. Card. hñc
 dicit, quod oportet probare quod testes, qui sic vpcantur put
 descripti in instrumento sunt illi, qui sunt descripti. adde opi-
 mē quod not. Barto. in. l. j. C. si vnus ex plu. vbi dixit se docuif-
 se aliās vnam practicā, quod si producitur instrumentum su-
 per quo iam fuit facta condemnatio, ego possum tibi facere ar-
 ticulum, q. instrumentum illud de quo fit mentio in senten-
 tia & ad instrumentum quod hodie producit, est vnus & idē
 de confinibus, vt ibi per eum. vnde docet ipse Bart. aliam cau-
 telam in. l. demonstratio in pe. col. ff. de condi. & demō. & in. l.
 inter stipulantem. 3. si fitchum de verb. oblig. & in. l. diuus. cir-
 ca prin. ff. de custo. reo. & Ang. in. l. fina. C. de sen. Que sine cer-
 quanti. &

quanti. & Bal. in. c. j. de feu. sine cul. nō. amit. & Bal. & Ang. in
 l. hac consulti. C. qui testa. fac. pos. & Ang. & Imo. in. l. no-
 minatim. ff. de lib. & posthu. qd qñ captus est Titius annitus
 debet ante omnia iudex facere. q. cōstetur se esse illum Titium
 de quo loquitur bannū. ¶ Sed dictū do. Cardin. hñc & prædi-
 cta procedūt, qñ cōstat plures esse eiusdē nominis. secus si nō,
 secundū Bal. in suo breui cōsilio inci. cū apparet de condēna-
 tione Petri, vbi dicit, q. si apparet de condēnatione Petri Guili-
 elmi de tali loco, quāuis nō sit articulātū de corporis vnitae,
 si non constat plures esse eiusdē nominis, nō presumitur plu-
 ralitas. aliās semper sequeretur sentētiā tanquā obscura nō
 valere, qd est ridiculū. & vbi est nominis cōformitas, presumi-
 tur corporis identitas secundū ipsum per. l. qui habebat. ff. de
 manu. test. & dicit qd Bar. in dictis locis loquit de cautella. & si
 aliter intellexisset, malē considerasset secundū eum. & ita in ca-
 su. d. Card. hñc vbi nō essent alij eorūdem nominū, nō require-
 retur alia probatio. Quod aut nō stetur simpliciter dicto pro-
 ductentis, q. testes illis nominibus vocentur: nisi aliter constet,
 10 credo esse verū, & tñ notādū. ¶ In text. ibi: *in iure cōfessa.* no.
 secundū, d. Abb. q. probatio vnus partis dubia clarificatur, &
 certificatur ex confessione alterius partis, ex quo tumt ipse li-
 mitationem ad dictū Inno. in. c. cū contingat. 3. de offi. delega.
 vbi dicit, q. dicta testium obscura non reuelantur per confessio-
 nem, seu articulū per partē formatū. debet em intelligi in con-
 fessione propria, quæ nō prodest consenti. xij. q. j. in prin. &
 probatur clara dictū Inno. in. c. in præsentia. 3. de proba. secus
 in confessione alterius partis, quæ valet cōtra eā vt hñc per quā
 dicta testium alterius partis possunt declarari etiā ponit. d. Abb.
 in. c. cā. 3. de testi. & ibi latē infertit. in. v. conclū. ideo transeo.
 ¶ Et ex hoc & ex tex. not. q. vbi ad probandū vnū totum, vel
 quid certū inducuntur testes, nō est necesse q. deponant super
 toto: sed satis est, q. ex dictis omnium testium & partium confessio-
 ne eliciatur id, qd erat necessariū probandū, vt hñc not. proba-
 tur secundū do. Abb. cui in hoc adde que dixi latē in. c. cū cau-
 11 sam. 3. de proba. ¶ In text. ibi: *quoties aliquid dubitationis occur-*
rit. nota accuratē secundū oēs tex. qui quotidiē allegatur, qd iu-
 dex potest vsq. ad sententiā, & sic post conclusionē in cā par-
 tes interrogare ad clarificanda dubia circa merita causa: etiā
 si procedat ad vtilitatē priuatā: qd tñ limitat hñc solenniter In-
 no. in quadā additione dummodō interroget circa dubia eor-
 um, quæ acta sunt ante conclusionē. de alijs verō quærere nō
 possit, licet alij cōtra secundū eum. Et dicit hñc do. Car. q. hoc
 dictū est ignotum: & q. sape vidi etiā inter eos, qui reputaban-
 tur in iure peritissimi, hoc ignorari. & nō est alibi. & est signā-
 dum singulariter secundū ipsum, & cū hoc dicto Inno. cōcor-
 dat Spe. in tit. de posi. 3. iij. versū. sed si ante. & Bal. in. l. per hanc
 circa prin. C. de tēpo. appel. & Pet. de Anc. dicēs se ita consuluif
 se in. c. j. in. j. col. de confes. in. vj. & Ro. in. l. iij. 3. hoc autem iu-
 diciū in vlti. col. ff. de dā. infect. & sentit Do. in. c. ij. in vlti. co.
 de restit. in. inte. lib. vj. & Spe. in tit. de teste. 3. satis vtiliter. ver-
 si. quid ergo si peto. & ita consuluit do. Card. consi. lxxiij. inc.
 Titius nunc sunt. ad idem allegans gloss. mag. circa mediū in. 3.
 illud. in. auf. de testi. quæ dicit iudicem posse interrogare non,
 vt addat, sed vt rōnem dictorum habeat. Et ista intelliguntur
 in iudicijs ordinarijs: qm in summarijs interrogat, qñcūq. etiā
 ad partis instantiam secundū glo. not. in cle. sape. in verbo, in
 terrogabit. de verbo. sign. & facit tex. ibi per locū à speciali. &
 not. Ro. in. l. admonendi. in. vj. col. ff. de iureiu. & do. in. c. j. in
 pe. col. de cōfes. in. vj. & in. c. ij. in vlt. col. de testi. in. integ. eod.
 lib. & Imo. in. l. haētenus. 3. ff. de aqua plu. arc. & d. Abb. 3. c.
 proxi. & hñc. ¶ Sed etiam in plenarijs dicunt hñc Ioan. An. do.
 Abb. & do. Anto. in. c. j. in. ij. col. 3. de iudi. & ibi Imol. & do.
 Anto. Imo. in. c. cū cām. 3. de iur. calum. & Ro. in. d. admonen-
 12 di. in. xvij. col. ¶ q. etiam ad fundandam nouam intentionem
 pot iudex interrogare post cōclusionem in cā per. d. l. vbi cūq.
 cū si. & facit optimē. c. pastoralis. 3. de cā pos. & proprie. & qd
 dixi. 3. c. proxi. in prima limitatione. l. q. iudici nō concluditur
 sed partibus tantum. & ista pars est æquior secundū Imo. hñc.
 sed ppter autoritatē Inno. hñc & glo. in. d. 3. illud prima opi.

esset in practica sustatibilior, quā cōfirma vt p Ro. in. d. hoc
 autem iudiciū. Et in materia vide. d. Car. in. c. ad petitionē de
 accu. vbi dicit secundū q. refert ibi Ana. in. iij. col. q. ipse ob-
 tinuit in quadā cā vsurariay staret pbationibus factis post
 cōclusionē in causa: quia cōclusio itelligit facta quo ad partes
 non quo ad iudicem. & dicit, q. cōclusio est qdā interlocuto-
 ria q. pot per iudicem reuocari tacitē & expressē, & ideo dicit q.
 etiā in alia materia in qua nō exuberat offm iudicis si post cō-
 clusio. in cā recipiant pbationes intelligit recessum à cōclusio-
 ne. Et valent pbationes, nisi appellet secundū ipsum, qui hac
 eadē posuit consi. xv. inci. in causa Amareti. ex quibus p̄dicta
 cōfirmant. ¶ In text. ibi: *pronunciavimus venditionē.* not. secundū
 13 do. Ant. & Abb. & Imo. ¶ q. idex appellationis pot p̄nuntiare
 non solū simpliciter dicendo bñ, vel male appellatum, vt. l. eos
 C. de ap. Sed etiam pot primā sententiā reformare declaran-
 do melius iura partium. & hoc qñ ex nouiter deductis in cā ap-
 pellationis apparet primā sniam mādātā secundū Imol. hñc &
 Bald. in. d. l. eos. in. ij. col. & istū tex. not. etiā Imo. in. c. in præsen-
 tia. in. ij. nota. 3. de renun. & do. Abb. in. c. cū inter. in vlti. col. 3.
 de consue. Item Bal. in. c. fraternitatis. in. iij. colū. 3. de testi. all.
 c. Raynaldus. de testa. vbi idē tenet do. Anto. in. vj. co. Sed dic
 q. potest etiam condēnare, vel absoluerē ex primis actis, vt cō-
 cludit gl. in. l. in summa. ff. de re iudi. & probatur in. l. cū apud.
 ff. iudi. sol. & in. l. creditor. 3. ff. de solut. q. in. c. Raynutius. 3. de
 testa. per quem tex. ita dicit ibi do. Ab. latē in. ij. col. & allegat
 etiam. c. cū causam. de re iudi. addens q. iudex appellatiōis po-
 test reformare sentētiā, vbi perperit eam de iure reforman-
 dā, etiam si nō allegaretur per partem, & idē sentit hñc. d. Ab.
 in. fi. & sunt hæc notāda ad intellectu. d. l. eos. in verbo, tñ. q.
 nō excludit ea quæ sunt de natura sniæ, vt est condēnatio vel
 absolutio. vt dixi in. c. contingit. super verbo tantummodo. 3.
 14 eodem. ¶ Quod autem dictum est ¶ sufficere regulariter pro-
 nuntiare appellationē esse iustā, vel iniustā, habet locū etiā
 si præcesserit absolutoria & iniusta: quia sufficit dicere bene ap-
 pellatum per. d. l. eos. in prin. in verbo, omni cā & ibi glo. Cy.
 Bar. & Bal. & Imo. in. d. l. in summa. & in. l. ex consensu. 3. ff.
 de appel. q. i. glo. reputata singularis dicat contrarium in. l.
 offidius. in verbo, appellare. ff. de leg. iij. quam sequitur Barto.
 in. l. cū apud. in prin. ff. iudi. sol. & in. l. j. libelli. in vlti. colum.
 ff. de appel. & Ioan. and. in Spe. de sent. 3. j. ver. in iudice vbi etiā
 per Specu. in versic. sed pone ecce. & idem tenet. d. Anto. in. c.
 cū causam. de re iud. Sed do. Abb. ibi eleganter tenet primam
 opi. per. d. l. eos. & per rōnes ibi allegatas per Bar. Et ad. d. l. cū
 apud. & d. c. cū causam. respōdetur q. licet dicat iudicē appella-
 tionis posse condēnare, nō dicunt qd non sit equipollens pro-
 nuntiare iustē appel. rectius tñ facit iudex addendo verbum cō-
 dēno: & maximē vbi veniret pro parte condēnādus, & pro par-
 te absolūendus: tunc em specificare debet iudex, vt sua sniā sit
 iusta, vt per. d. c. raynutius. ¶ ¶ Quid autem si iudex appella-
 tionis inueniat primā sententiā nullā, qualiter debeat pronun-
 ciare, vide per glo. & doct. in. l. j. C. qñ prouo. & plenius Bart.
 in. l. si exprēssim. in. iij. col. ff. de appella. & Io. And. in. d. 3. vt au-
 tem. & Imol. in. l. eo consensu. 3. j. Et istis adde q. si ille, pro quo
 est lata sentētia, appellat, potest iudex appellationis pronuncia-
 15 ciare, si ei videbitur malē appellatū, & bene iudicatū in præiū-
 diciū appellantis. vt est tex. in. l. Titia amica. ff. de aur. & ar-
 hen. leg. de quo facit festū Bal. in. l. præses. C. de sen. & bene fa-
 ciunt not. per Bal. in. l. j. C. de erro. aduo. ¶ In text. ibi: *cū hu-*
 16 *ius exceptio.* not. secundū do. Ant. q. qñ in causa appellationis
 fertur sententiā, in ea est exprimēda causa. & ita per istū tex. te-
 net glo. in. c. sicut. 3. de re iud. & ibi Bal. d. Ant. & alij. & Domi-
 in. c. in tantū. xxj. dist. & Imo. in cle. sape. in. xxix. col. de verbo.
 sign. & in Spec. in tit. de sen. 3. qualiter. versū. verū. & eo. tit. 3. vt
 autem. versic. sed pone ego opposui. & idē probatur in. c. cum
 Bertoldus. circa hñj. de re iud. & in. d. c. Raynaldus. Et hoc pro-
 pter honorem primi iudicis conservandū vt hic & in. c. cum
 olim. el. ij. in fin. de priuile. secundū prædictos. Istud tamē sit
 ad cautelam secundū Imo. hic do. Abb. in. c. sicut. 3. de iudi. quæ
 cautella nō videtur necessaria, qñ vel prima sentētia conste-
 CC iij

matur, vel ex primis actis instrumatur, cū tūc cessat ratio de ho-
nore iudicis vt expresse declarat do. Card. in d. c. ficut. in j. col.
17 vers. vt concludas. ¶ In text. ibi: nec probata fuerit, nec obiecta.
Not. q. corā iudice appellationis pōt deduci probari, qd non
fuit deductū, neq. probatū in causā principali. & ad hanc re-
gulā. quotidie allegatur tex. hic & in l. per hanc. C. de tēp. app.
& in l. scio. ff. scio. ff. appellatio. & in c. fraternitatis. s. de testi.
& ideo dicit Bal. ibi in. iij. col. q. si in prima cā recepti sunt te-
stes & reprobati: quia infames in cā appellationis poterit pro-
bari, q. fuerūt fame restituti. itē si in cā principali nō fuit pro-
bata existentia cōditionis, poterit suppleri in cā appellationis,
vt hic. Item si in prima cā nō fuit probatū mandatū iusticiens
poterit pbari in cā appellationis, vt dicit esse casum. l. Titianū.
ff. qd. eo. & dicit breuiter cōcludendū, qd omne faciens ad cām
omissum examinari pōt in cā appellationis suppleri. super
veteribus aut actis testes nō producuntur si pcecesserit publica-
tio in principali, vt ibi per eum ponentē de eo, qui in prima
causa dixit rē ad se pertinere iure dñij: qd intelligitur de natu-
rali. l. j. ff. si ager veſti. vel emphy. pet. & in appellatione allegauit
præscriptiōem, per quā non inducitur dominū naturale,
sed ciuile. & dicit pōt alleg. glo. quā dicit valde nota. in d. l. per
hanc. quia præscriptio nō minus operatur quā veritas vt singu-
lariter not. in l. j. C. de serui. & aqua. secundū ipsum ponentem
18 etiā quādā alia, de quibus ibi latius per eū. ¶ Amplia primò
illā regulā, non deductū & c. vt procedat nedū in appellante,
sed etiā in appellato, secundū Rot. in formis decisi. cclxv. inc.
si à diffinitiuā. & sequitur hic do. Ant. Imo. & d. Abb. & etiam
do. Abb. in c. significauerunt. in. iij. col. de except. quia cū per
appellationē sententia suspendatur. c. venientes. de iureiur. ip-
se qui non appellauit consequitur commodū ex facto partis
iuxta l. petendā. C. de tempo. in integ. resti. petendā. & facit. d.
l. per hanc. in vers. tā appellatori quā parti aduersā. & in l. am-
pliorē. in prin. C. de appel. vbi est casus. & idē not. Archi. Io. de
fantu. & Do. in §. biduū. ver. q. ij. q. vj. & Io. And. & Specu.
in tit. de app. §. j. vers. sed pone. dicentes appellatū posse vti no-
uis probationibus. qd est clarū per dictas leges. Sed fortius di-
cunt do. de Rota. in d. decisi. q. pōt instare, vt reformetur snia
in aliquibus sibi iniuste nocentibus, vel omisissis, à quibus dato
qd non appellauerit: tñ propter generalem appellationem ad-
uersarij impeditus fuit transitus in rē iudicatā, vt ibi per eos
multum singulariter loquentes. & adduci potest gloss. j. in §. si
verò neutrum. in aut. de his qui ingred. ad appel. quæ dicit q.
victor potest petere aliqua alia plura in causa appellationis dū
modo sint accessoria principalis. qd not. ¶ Hanc ampliatio-
nem restringe primò nisi appellans renunciaſset appellationi,
ante, quā incipiat eam prosequi, cū sibi liceat renunciare cap.
si qs. libellos. ij. q. vj. ita not. Ioan. And. in d. vers. sed pone. &
Do. in d. §. quandoq. sentientes q. si cepit prosequi appellationem,
nequeat renunciare in præiudiciū appellanti, qd confirmari
potest ex dicto Spec. in tit. de dila. §. videndū. vers. quid si
reus petita. & Bal. in d. l. petende in vlti. col. & in l. postquā lit.
in vlti. col. de pact. & in l. amicisimos. §. lucius. ff. de excu. tut.
cū simi. in quibus dicitur acceptantē dilationē non posse ei re-
nunciare in præiudiciū aduersarij, cui est quæsitū ius benefi-
cio. d. l. petende. ¶ Secundò restringe dictā ampliatiōem,
nisi esset sententia cōtinens duos articulos, vnū cōdēnatorium
& aliū absolutoriū: & cōdēnatus non appellet, nisi ab articulo
cōdēnatorio: nā tunc appellatus nō potest petere reuocationē
illius absolutiōnis: quia ex quo non appellauit sententia respec-
tu articuli transiit in rem iudicatam. c. quo ad consultatiō-
nē. de re iudi. & d. l. ampliorē. intelligitur qñ simpliciter ap-
pellauit à sententia ita dicit ad literā Do. in d. §. qñq. pro quo
21 facit optime sequens restrictiō parū differens ab ista. ¶ Tertiò
restringe, nisi appellans restrinxisset se appellādo ab ea quæ
faciunt contra se tñ, vt hic pulchrè per Imo. & d. Abb. & Bal.
in conclu. Specu. in tit. de appella. Ex quibus datur practica. vt
dicatur appello in parte & partibus contra me faciente & fa-
cientibus, propter qd tollitur appellato remediū appellatiōis
cessante suspensione sniē in facientibus cōtra ipm scdm. d. Ab.

hic, & Imo. in c. ex parte. S. in v. col. s. de rescri. & in c. Raynu-
tius. in x. col. de testa. licet cōtra cautelā sit alia, vt idem dicat
appellatus, vt hic p. do. Abb. ¶ Amplia scdō dictā regulam, nō
22 deductum & c. vt habeat locum etiam corā iudice recurſus,
qui habet reuidere arbitramentum tanq. bonus vir, secundum
Fede. plenē confi. cclxxxvj. inci. Petrus rector ecclesie. in pe. &
vlti. colū. & domi. Anto. in c. quinquauallis. in. xxvij. col. vers. ve-
nio ad textū. & ibi Imo. in. xxxij. char. in eo. vers. de iureiuran.
23 ¶ Hanc ampliatiōem restringe primò, nisi ageretur de pro-
bando dolo arbitratoris: qd nō probatū ex nouis actis vt per
Bar. in l. si societatem. §. arbitratorum. in. vij. col. ff. pro soc. & do.
Anto. & Imo. in d. c. quinquauallis. nisi factū arbitratoris occur-
risset, q. non fierent probationes: quia ille poterunt modo fieri
ad probandum eius dolum secundum ipsos: pro quibus fa-
cit q. solenniter not. Archi. Io. An. & Do. in c. venerabilibus. §.
secus. de sent. excom. in. vj. limitantes cle. appellanti. de app. vt
non procedat in pbatōibus nō adductis ex facto iudicis, sicut
in simili dicit gl. in c. ex conquestione. s. de resti. spo. Exceptio-
nem dilatoriā posse opponi post litem contestatā. quādo factū
iudicis vel partis fuit quis impedit? ante. & similiter no. d. An-
to. in c. tam literis per illum text. s. de testi. q. post terminū fi-
ri potest probatio nō admittitur iniuste per iudicem in termino.
24 & hæc not. ¶ Secundò restringe, nisi pars scienter & dolose
omisisset producere probationem coram arbitratore: qd nō
deducet coram iudice recurſus secundum Barto. in d. §. si so-
cietatem. & do. Ant. in d. c. quinquauallis. & Fed. in d. cōfi. vbi se-
cus dicit si ex quadam negligētia, vel simplicitate omisisset.
& huic restrictiōni adde quōd statim dicitur in secunda limi-
ta. ad regulam. ¶ Amplia tertiò dictam regulam ex eo, qd scri-
bit Bar. in l. inuitus. in vlti. col. C. de procu. dum dicit q. licet
statutū vel ius cōe dicit, q. in causa nullitatis vel appella-
tionis nō debet recipi nouæ probationes: tamen debent recipi, si
emergāt de nouo: qd nō potuerint pponi in præcedētī iu-
dicio ne frustra oriant, pnt de nouo allegari. arg. l. si fullo. ff. de
condi. sine cau. ita dicit cōsuluisse Dy. & esse dictū valde notā-
dum. ¶ Amplia quartò, vt procedat etiam si sit dictū de nul-
litate sententiæ: qd pōt nō deductū deduci secundū Bald. in l. j. in
antepe. col. C. qñ prouo. non est neces. ¶ Modo dictam regulā
26 nō deductū & c. limita primò, nisi sit appellatū ab interlocu-
toria. quia illa iustificat solū actis priò factis. cle. appellati. de ap-
pel. & dicit Bal. in l. eos. §. si quid autē. ad fi. C. de app. quod ap-
pellatio ab interlocutoria, & si aliquādo est tolerabilis, semper
tñ est odiosa: qd derogat ordinarij iurisdictioni: sed appellatio à
diffinitiuā est magis fauorabilis, idē magis adiuuanda per
quascūq. probationes. & istam dicit esse rationem. d. clemē. ap-
pellanti. Item appellatio ab interlocutoria trahit oculos retro
deducens dedecus iudicis, vt traditur in c. vt debitū. de app.
sed appellatio à diffinitiuā habet oculos in supremum finem,
vt ibi per ipsum. ¶ Hanc limitationem intellige, nisi ipse iu-
dex impediuisset volētē pbarē vt p. Do. in d. §. secus. Item in-
tellige vt per Bal. in l. generaliter. §. j. in pe. col. C. de reb. credit.
nisi grauamen illatum ab interlocutoria discurtiatur cum ap-
pellatione à diffinitiuā per illū text. quē dicit procedere in ter-
ris imperij. sed in terris ecclesie adhuc tenet illud, qd est dictū
per d. cle. appellati. ¶ Secundò limita dictam regulā, non dedu-
ctum & c. nisi id qd deducit fuisse scienter & dolose omis-
sum in causa principali. quia nō deducit in appellatiōe scdm. gl.
maiorē circa medi. & ibi do. Anto. in c. ad audientiam. el. ij.
s. de rescrip. & glof. & do. Anto. in c. inter monasterium. de re
iudi. & do. Ant. & do. Abb. in c. exceptionem. j. de excep. & d.
Abb. in c. j. in. iij. col. eod. tit. & Ro. in l. admo. in. vij. colū. ff. de
iureiur. & do. Ant. in d. c. quinquauallis. & facit gloss. in. c. pa-
storalis. de exceptio. ¶ Sed contrarium tenet Imol. in d. c. ad
28 audientiam. in. iij. col. & in d. c. quinquauallis. in. xv. char. ¶ quia re-
gula huius tex. & aliorū simpliciter loquitur. & qñ ad hoc nō
reperit per alia iura declarata poterit tamē talis condēnari in
expēsis, iuxta. c. exceptionē. de excep. & istud est fortē verius.
29 ¶ Sed posito q. ista limitatio eēt vera, pcedit vbi de dolo cō-
stat. scdō si ex negligētia vel simplicitate pbatōes eēt omisissæ
eundem

secundū Fede. in d. confi. & do. Ant. & Imol. in d. c. quinquau-
lis. licet aliud sentiat Ro. in l. admonendi. Itē non procedit in
prelato omittente probationes dolose secundū eosdē, sentien-
tes per hoc nō esse verā gl. in regula. delictū. l. vj. q. in iudiciali
bus illa regula nō procedat. & cōtra illā glo. sentit etiā gl. quā
ad hoc ibi not. d. Ab. in c. cū venerabilis. de excep. dixi aliquid
s. eo. accepimus. ¶ Tertiò limita dictā regulā, vt nō procedat
in exceptionibus dilatorijs, per tex. in l. ita demū. C. de procu.
vbi exceptio dilatoria quæ non fuit opposita in cā principali
non potest opponi in causa appellatiōis, & nō est alibi secun-
dum Bal. ibi, & rōnē ponit ibi Bart. quia appellatio non resti-
tuit ad eum casum, in quo cā erat ante litē contestatam: sed ad
eum in quo erat post litē contesta. vt ibi, hoc tñ limitabat do.
Ant. in c. pastoralis. in. vj. col. de except. nō habet locū in ter-
mino præfixo ab homine, id est à iudice statuente terminū ad
opponendas dilatorias. nā si nō opposuit pars in cā principali,
poterit proponere in cā appellatiōis per. d. l. per hanc. sed in
termino legali procedit. d. l. ita demū. Sed do. Abb. ibi in vlti.
col. tenet contrariū & melius: quia terminus hominis succedit
loco termini legalis. & alleg. per do. Ant. loquentur in exce-
ptionibus peremptorijs. Et per hoc facit: quia dato q. iste nō
sit exclusus vigore termini præfixi à iudice, saltē erit exclusus
propter litem contestatā factā in cā principali per. d. l. ita de-
mum. Itē facit. l. Celsus. ff. de arbit. Cederem tñ q. his casibus
quibus dilatoria posset opponi post litē contestatā. de quibus in
30 d. c. pastora. eisdem posset in causa appellatiōis. ¶ In tex. ibi
infirmantes. not. secundū Imol. & do. Abb. qd iudex potest sen-
tentiam primi iudicis pro parte infirmare, & pro parte cōfir-
mare. Idē probatur in c. Raynuius. & c. Raynaldus. de testa.
& in l. carmelia. ff. de iure pa. & in l. quæ dā mulier. ff. fami.
ercif. dūmodo sententiā habeat plura capitula separata, secus si
connexa, iuxta l. ordinariā. in l. hoc iudicio. ff. fami. er. & in c.
cū tēpore. s. de arbi. & in c. placet. de cōuer. cōiug. & Bar. in l.
fi. ff. de iurisd. om. iudi. facit in materia tex. & glo. in l. etiā. §. ex
cā. ff. de mina. & in §. si quis ex pluribus. ij. q. vj. & latē per Bal.
in l. ij. C. de re iudi. & do. Ant. post Inno. in c. dilecti. el. ij. in. ij.
col. de appel. & Bal. in c. breui. ver. quid si in sententiā de iu-
re iurā. & quō cognoscatur qd sententia vel actus cōtineat vnū
vel plura capitula cōnexa, vel separata declarat Bart. in l. Au-
relius. §. idem quæ fuit. ff. de libe. leg. & glo. in l. etiam. §. ex cau-
sa. & Bald. in l. ampliorē. in prin. ver. quæ quæ dicatur. C.
31 de ab. & in l. ij. §. i. §. co. ver. sed hic dubitat. C. de re iu. ¶ In gl.
ij. ibi: quod fieri debuit. & dicit hic Imol. q. possessio non dice-
retur vacua, si alius detineat eā, dato q. nō possideat: quia for-
tē sit in possessione cā rei seruandæ, per. l. ij. §. j. alleg. in glo. &
idem do. Ant. & do. Abb. hic quibus adde Bar. in l. rē. §. j. ff. de
act. emp. vbi dicit q. si promittens restituere quoddā castum
vult postea ibi erigere fortiliū, etiā tanquā simplex detentator
nō potest. & dicit esse expressum in c. Pisanus. s. de resti.
spo. & idē latē Ang. in l. cōventionalibus. §. si quis vacuā. ff.
de verb. oblig. & per hoc de fortiliū intulit generaliter Bal.
in l. fin. C. de padisinter emp. & vendit. q. non sufficit rē plenē
tradere sed tutē. vnde dicit q. qui in venditione referuat sibi
certū locū, nō potest in eo facere fortiliū prædominans lo-
32 co vendito. ¶ Subdit etiā Imo. hic q. si tradatur res quæ aliter
debet aliquā seruitutē realē adhuc dicitur possessio vacua
allegat Iac. hut. & Bar. in l. Meuius. §. fundum. de leg. iij. & quæ
habentur per Bart. in d. l. ij. §. j. alleg. in glo. iuncta. l. qd ad serui-
tutes. ff. de euic. Sed non dicitur libera possessio, & ideo præ-
tici notarij apponūt in instrumēto q. venditor promittit da-
re rem vacuā liberā & expeditā: aliās non cōmitteretur stipu-
latio de euictione, si alius euinceret seruitutē secundum ipsum.
33 ¶ Et istis adde, q. si venditor dicit rem nemini obligatā, cū
esset obligata, tenetur crimine falsi secundū Bart. in l. qui duo
bus. & expressius in l. si a debitore. ff. de fal. ibi limitat, nisi vē-
ditor hiat. i. satisfaciatur ante sententiā: quia tūc fidē implet. &
sequitur Bald. hic allega. l. j. C. de dol. ¶ Et adde, q. si quis pro-
mittit plenā possessionē tradere intelligitur cū fructibus. Idē
si vacuā, secus si simpliciter ita dicit Bal. in l. si plures. l. ij. col.

C. de cōdi. inser. per tex. in l. si stipulatus sis. ff. de vſur. ¶ Et ad-
de quod si sit mentio de possessione pacifica, intelligitur vbi
cessat controuersia iudicialis, vel extrajudicialis iuris, vel fa-
cti secundum Paul. in clement. gratia. de rescriptio. & ibi per
do. Car. aliquid in. xij. q. ¶ Et adde q. locus interdū dicitur ple-
nius, vt qñ fundus possidetur, interdū semiplen: vt cū quis
possidet cā legatorū, vel cā rei seruandæ, interdū vacuū, ppter
absentiā, vel negligentiā dñi: vel quia decessit sine successore,
ita dicta glo. in verbo, vacantis. in §. qd aut. infri. de vſuf. ca. de
qua facit festū Ang. in l. si me in vacuā. ff. de acqui. pos. & adde
Saly. in l. si pro fundo. C. de transac. vbi dicit per illū tex. q. fun-
dus dicitur dari liber, qñ nō est aliter obligatus: nec est alienus
in totū, vel in partē. & adde q. vbi simpliciter promittitur da-
ri fundus, tñ subintelligitur liber. l. ex prædijs. & ibi per Bald.
C. de euict. & l. j. §. j. ff. de act. emp. & l. quoties. la. vltima. ff. de
edil. edi. & l. cū venderes. cū ibi not. ff. de contrahen. emp. ¶ Et
per prædicta tangūt hic do. Ant. Abb. & d. Imo. vtrū venditor
cogatur præcisē rē tradere, an verò liberetur præstādo inter
esse. de quo per glof. ordin. in §. pretiū. in verbo, tradatur. infri.
de emp. & vendi. & Io. And. in Spe. de emp. & ven. §. in antero-
ribus. circa prin. & Archi. in c. quis studet. j. q. j. & Bart. & alios
in l. stipulationes non diuiduntur. ff. de verbo. obli. & pulchrè
Bart. in l. j. in prin. in pe. col. ff. de act. emp. & in l. certi condi-
tio. in prin. in. vj. col. ff. si cer. peta. & Bal. in l. cōtractus. in. vij.
col. C. de fide instru. & in l. traditio. in. j. col. C. de act. emp. & in
l. vnica. in. xij. col. C. de sen. quæ pro eo qd interest. & Innoc. in
c. olim. circa prin. de cens. & magis cōis opinio est secundū
34 Imo. hic q. si venditor habet rem præcisē compellitur ad eam
tradendam per istū tex. cū gl. si venditor est dñs. nō sufficit sim-
pliciter tradere sed dare. i. dñm facere secundū Bar. in d. l. j. cer-
ti cōditio. & in l. j. in. iij. col. & in l. exempto. ff. de act. emp. ff.
verò nō habet eā: sed dolo vel culpa desijt habere, tenetur ad
interesse. Si autē sine dolo, vel culpa desijt habere, ad nihilū te-
netur. Vtrum autē debeat prius tradi res, an pretiū. vide glo. in
verbo prius. in c. in tatum. de simo. & quod ibi dixi. ¶ Sub-
dit etiā hic. d. Ant. & Imol. q. emptor condēnatus ad solūdū
venditori pōt in executione sententiæ obijcere exceptionē rei
sibi nō traditæ. & hoc qñ nihil fuit disceptatum in iudicio de
hac exceptione. & illa nō impugnat sententiā: quia fatetur
emptor se debere pretiū: sed dicit rem sibi tradi. ideo tūc po-
terit opponi. facit qd habetur in l. Ne fennius. ff. de re iudi. Se-
cus si fuisset deducta in iudicio dicta exceptio. & illa non ob-
stante sententia lata: quia tunc videtur reiecta, vnde nō oppo-
netur in executione, sed salua remanet actio emptori vt pos-
sit petere rē sibi tradi, vt per Spec. de exec. sen. §. si. ver. itē pone
cuius dictū sic debet intelligi secundū prædictos. ¶ Quibus ad-
de nota. alius per Bald. in l. peremptorias. in. iij. col. C. sen. re-
scin. non pos. & in c. cū inter. in pe. col. j. de excep. & in l. j. C.
de iur. & fac. igno. & in l. j. §. nō tantū. de tute. & rat. distraben.
& in conclu. Spec. de excep. circa fi. & in l. per hanc. in. iij. col.
C. de tempo. appel. & in l. si pater. in fi. C. de act. emp. & Pau. de
cast. post Bart. in l. eum qui §. qui ita. de verb. obli. & in l. si duo
patroni. §. si quis iurauerit. el. j. ff. de iureiur. & confi. cxj. vbi de
hac materia sunt multa verba. Sed videtur indistinctē dici, q.
imò talis exceptio dilatoria nō opposita tempore debito non
impediat executionem sententiæ, quæ transiit in rē iudicatā.
& ita etiā dicitur si venditor cōdēnatus tradere opponat in
executione pretiū non solutum. ¶ In gl. in verb. ad audientiam.
in fi. & sic vbi nō effemus in terris eccl. non teneret appellatio
ad Papā per. d. c. si duobus. qd limitant Hosti. & alij hic nisi su-
perior illius loci nō recognosceret superiorem: quia appellabi-
tur ad Pa. per venerabile. §. rationibus. qñ filij sint legi. cū cō-
cor. quas dedi in. c. j. in. ij. not. s. de proba. alias limitationes ad
d. c. si duobus. ponā ibi in glo. in ver. pendebat. in fi. ¶ Et si di-
ceretur qd hoc. c. erat directo contrariū capitulo antiquo, cū
Ioannes afferuisset domū venditam purā, & sic erat pronun-
ciatū, & super directo contrarijs nō admittuntur testes in ap-
pellatione. cle. testibus. de testi. Respondet Innoc. q. non debet
ponderari quid includat petitio, sicut hic petitio Ioannis in
CC iij

eludebat venditione fuisse pura, sed debet ponderari qd capituletur. Ex quo dicto valde not. d. Car. hic maxima differentia an aliquid surgat ex petitione, an ex capitulis, vnde dicit qd si in petitione narravit Ioan. venditionem fuisse pura, posset dici arg. huius litare qd si produxit testes super petitione, qui probauerunt quod fuit pura, admitteretur capitulans de conditionalitate. & dicit. cle. non obstat: quia solum prohibet super capitulis directo contrarijs. & sic ratio differentie secundum eum: quia qn specifico aliquid capitulatur: facilius pot fieri subornatio: idem magis timetur, si admitteretur testes super capitulis contrarijs, quia si admitterentur super contrario qd est in petitione. Et ex hoc dicit iustificari intellectu. c. ex tenore s. de testi. Et istud dictum fuisse optimu alio anno in c. frater nitis. s. de testi. vbi hoc adde. ¶ In gloss. in verbo, instrumentum. in si. tractant hic oes difficilem materia huius capituli: qn per testes reprobentur instrumenta. & habes potiora dicta doctorum hic. Et alibi omisso labyrintho opinionum facias duas plenas conclusiones, quaru prima demonstrabit, qn producantur testes non descripti in instrumento. secunda quando produntur de rescripti. ¶ Prima conclusio. duo testes non descripti in instrumento possunt ipsum reprobare secundum Innoc. Cald. d. Ant. d. Car. Imo. & do. Abb. hic. & Pau. de leaza. d. Anto. & do. Abb. in c. tertio loco. s. de proba. & Specu. & Io. Andr. de instrumen. ed. s. restat. verfi. sed quare quot testes. & Cy. & Saly. in l. in exercendis. C. de fi. instrum. & Imol. late in l. j. s. si quis neget. ff. quemad. test. aper. & domi. Anto. in c. cum a nobis. in vj. col. s. de testib. & Bart. in l. heredes palam. in princ. ff. de testa. no distinguendo vt quidam inter factu reus, & antiquum: inter probationem directam, vel indirecta: quia instrumentum habet auctoritatem ab auctoritate tabellionis: cui auctoritati æquum & iustum est præferri dictum duorum testium: per quos inducitur probatio vera & naturalis: merito excedens probationem instrumenti: quia Innoc. dicit miraculosam in c. cu. p. j. eo. & eius virtus stat in præsumptione, quæ est pro notario. c. ad audientia. j. de præscrip. quam præsumptionem tollit fortior præscriptio testium. c. proposuisti s. de probat. vt hic latius per prædictos, respondentes ad istu tex. & hanc conclusionem persuasue confirmantes. licet alij ponant hic in arbitrio iudicis, vt per Bart. Bald. & Ange. in d. s. si quis neget. & Ange. in s. si quis igitur. in aut. de instru. fide. & Bal. in d. l. in exercendis. v. col. & hic. De quo etiam per Arch. in s. si testes. iij. q. ij. & Bal. & Ange. in l. optimam. C. de contrahen. stipula. & Bald. in l. ob carmen. in apostil. ff. de testib. & Flor. in l. cum ætate. ff. de proba. & Bald. in l. ij. C. de bo. pos. secundum tabu. & Bal. Salic. & Flo. in l. census. ff. de probatio. & habet locum ista conclusio, etiam si testes deponant per probationes diuersi generis adductas ad concludendum vnum totum, vt late per Petr. de Ancha. consilio. lxxij. incip. vna limitata commissione. ¶ Declara primò, istam conclusionem, vt non procedat quando esset casus, in quo dispositione legis instrumentum non admittit probationem in contrarium, vt in casu legis antiquæ. C. de Velleia. & l. fina. C. arbitrium tute. vult enim lex in dictis casibus esse præsumptionem iuris. & de iure, contra quam non admittitur probatio in contrarium, saltem per testes, per ea quæ habentur in capi. is qui fidem. de spon. & in cle. j. de probat. licet per confessiones partis possit interdum admitti, vt per glo. authen. iam necesse. & in corpore vnde sumitur. C. de dona. inter virum & vxorem & Innoc. in cap. quia pleriq. de immu. eccl. concord. & istud extendit do. Ant. hic pari rone ad statuta disponentia, qd contra instrumentum guarentigatum non admittitur probatio in contrarium. ¶ Sed enumerat hic eleganter do. Ant. certos casus, in quibus contra instrumentum non recipiens impugnacionem, potest fieri probatio. Primus est, de mente Innoc. hic quado quis non vult probare contra contenta in ipso instrumento, fatendo instrumentum verum esse: sed vult dicere instrumentum esse falsum, & falsò fabricatu: quia talis probatio per testes non rejicitur a dictis legibus scdm ipsum, quæ sequitur hic Imo. & no. Bart. & Bald. in l. diuus. ff. de mili. testa. & Barto. in l. ij. s.

prætor. in fin. ff. qui fatid. cog. quia nulla vis verborum tollit exceptionem, quæ funditus negat essentiam actus: vt per Bart. in l. j. s. & par. ff. quod vi, aut clam. & gloss. in cle. j. in verb. nullatenus. de sequestra. poss. & fruc. & domi. Abb. & Imol. in c. ex parte. el. j. s. de offic. deleg. cum concor. ¶ Secundus casus est, ¶ quando quis non vult reprobare factum directe, sed dicit solennitatem facti vel aliud non intercessisse, per quod annihilatur factum in iuris effectu stante facto. Talis enim auditur contra instrumentum, non recipiens de iure vel statuto probationem in contrarium: secundum do. Anto. & Imo. hic, per ea, quæ not. gloss. ordi. in cle. j. in ver. fecisse. ibi, quod intellige de proba. per quam gloss. limitatur etiam regula. c. is qui fidem. de spon. vt ibi per do. Anto. & do. Ab. & do. Anto. in c. v. duaj. de reg. & in c. fin. in pe. colum. s. de confes. & Do. in c. ferrum. circa fin. l. distinc. ¶ Et hinc est, quod quando lex vel statutum dicit non admitti probationem in contrarium, intelligitur de probatione directo contraria: non autem de illa, per quam remanet elisa intentio aduersarij: secundum Do. in c. filij. in. iij. col. de hære. in vj. dicentem hoc singulariter notandum, quia quod tidie occurrit. ¶ Sic etiam consuluit Pe. de anch. consil. cclxv. incip. in primo dubio. quod stante statuto, quod bona adiudicata creditoribus mercatorum deficientium, sint post tempus pleno iure sua: & non audiantur ipsa repetente. tamen audiretur ille, qui diceret quod bona adiudicata non erant deficientis. ¶ Similiter dicit Do. in c. cupientes. s. quod si per viginti. de elec. in vj. q. stante statuto, quod qui non seruauit solennitatem certo tpe non audif. tñ si tpe elapso vis probare, qd casus tuus non erat ille: cui statutum dat legē, audieris, ppter gloss. ibi in verbo comparere, qd dicit esse practicabile. ¶ Similiter dixit Bartol. in l. quicquid. per illum text. C. de apochis publi. & in l. sciendum. in ij. col. ff. de ver. obli. & ibi Ro. in. viij. col. & gl. in ver. videbantur. & clarius ibi Ange. Imo. in l. reos. s. cum in tabulis. ff. de duobus reis. & Bald. in l. generaliter. in. ij. oppositione. C. de non nu. pec. qd contra instrumentum non potest fieri probatio per testes: poterit tñ reprobari præsumptio refulsas ex instrumento. vnde dicit Bar. in l. iuris gentiu. s. quod ferē. ff. de pactis. qd statutum volens, qd contra instrumentum non admittatur probatio per testes: intelligitur de pbatioe, qd fieret contra tenorem ipsius instrumenti: sed contra solennitatem instrumenti, bñ poterit fieri pbatio p testes. ¶ Tertius casus est, qn præclusio facultatis probandi esset nutritiua peccati: quia audiret volēs pbare contra instrumentu saltē per viam denunciationis euagelicæ: secundum do. Ant. hic valde singulariter. per not. in c. noquit. s. de iudi. & hoc dictu retuli in c. ij. in. iij. cōclusio. ver. quarto intellige. s. de proba. Vbi et late habes, qn ille qd nō pot pbare nisi per instrumentu, possit se iuuare alia pbatio ne. ¶ Quartus casus est, quando exclusus a facultate probandi contra instrumentum, fatetur instrumentum processisse in forma, prout est conditum, sed vult probare per testes simulationem: quia non detrahatur probationi, ex quo non concluditur instrumentum sine forma descriptum. ita dicit do. Anto. hic. & etiam Bald. dicentes esse gloss. singularem in d. s. qd ferē. & sentit gloss. in l. illicitas s. veritas. ff. de offi. p. g. & not. Bal. in l. j. in. ij. col. ver. subsequenter. C. plus valere, quod agitur. & lac. bu. & Bald. late in l. generaliter. in. iij. oppositione. C. de non nune. pecu. idem dicentes, etiam si statutum dicat, quod contra tale instrumentum non possit fieri probatio, nisi per alia scriptura. qd etia sentit Bar. in d. l. j. C. plus valere. licet glo. & Bar. in hoc de simulatione aliter sentiant in d. l. gñaliter per illum tex. quoru opi. dicit hic Imo. in si esse veriorē, sed istam pcedere de equitate. ¶ Sed ista pcedunt, qn statutum simpliciter disponderet, qd infra tale instrumentu nō admittat probatio. vel si dicat, nō admittat nisi p alia scripturam. aliās verò si statutu disponderet, vt contra instrumentu nō admittat aliqua exceptio, nisi falsitatis vel solutionis: tñ non poterit opponi exceptio simulationis, cū & ipa videat reiecta. sicut & aliæ quo rō est pmissa. ita in terminis notat Bar. in d. l. j. s. ff. qd vi aut clam. & Bal. in l. ita pudor. C. de adul. & in d. l. j. C. plus valere. Qd est verum qn allegat simulatio rogatus, vt qd diceret, qd partes simulauerunt

simulauerunt rogare notariu, vt cōficeret instrumentum, quæ tamē non rogauerit: talis exceptio bene admittitur: cū in effectu cōcludat illud nō esse instrumentu: ex quo in veritate non fuit rogatus, secundum Bal. in d. l. j. quæ sequit Imo. hic, dicens esse bene notandū ad intellectu Bar. in d. s. & parui. ¶ Et licet cū istis transiri posset: tamen Bal. in l. s. in cōputatione. ad fi. C. de iure delibe. apertissime sentit, qd vbi pot opponi exceptio falsitatis, ibi etiam possit opponi simulatio. & dicit, qd talia statuta debent intelligi de instrumentis efficacibus: non de nullis. Et qd instrumentu simulatu non est instrumentu cū non faciat fidē simulatione probata, quinimo dicit, qd si statutū expresse remoueret exceptionē simulationis propter iniquitatē statuti recurreretur ad subsidiu ecclesiæ. Ex quibus verbis non dubito eum sensisse contra Bar. in d. s. & parui. & hoc vltimū de subsidio ecclesiæ not. contra Ang. in l. j. s. pueritiā. ff. de postulan. do. quæ allegau in d. c. ij. in. iij. conclusionē de proba. itē contra Bar. in d. s. & parui. expresse tenet Bal. in l. si non verum. C. de dona. inter vir. & vxo. dicens, qd contractus simulatus est non verus Et qd stante statuto, qd non possit opponi, nisi exceptio solutionis vel falsi, poterit opponi simulatio, quæ largo modo est falsitas. & ista bene nota. tanq alibi nō reducta. ¶ Et istu quo tuor casus habent locu, secundum do. Anto. hic, etiam qn instrumentu nō admittitur probatio, nisi per aliud instrumentum. Sed hoc casu adde, qd etia tñ per quinq testes poterit instrumentu reprobari: secundum do. Abb. in c. ij. s. de proba. per l. testiu. C. de testi. Idē si aduersario presentē & tacite admitterent testes, secundum Bal. in l. certi cōdictio. s. quonia. ff. si cer. pet. Idē si esset instrumentu adsumens partē iuriū a depositionibus testium: qd ad illud poterit produci testes in contrarium: secundum Bal. in l. gñaliter. in pe. col. de nō nu. pec. Idē, si instrumentu im pugnaret p scripturā priuatā coadiuuatā viua voce testiu: secundum Bal. in d. l. certi cōdictio. Idē, si fieret pbatio per testes & instrumenta simul, secundum Ang. in d. s. quonia. p quo facit. c. series. & qd ibi dixi. s. de testi. Et istis adde, qd dixi in d. c. ij. de proba. & qd no. Bal. in l. iij. in apostil. ff. de vstru. & in l. quoties. s. in lec. antiqua. C. de proba. & glo. in c. j. de sen. excom. in vj. & glo. & Bal. in s. si in lec. antiqua. C. de proba. & gl. in c. j. de sen. excom. in vj. & glo. & Bal. in s. idem verboru. in sti. de iuti. stipula. & glo. & Do. in c. Romana. s. post qd de cēsi. in vj. & gl. in l. pactu, qd bonafide. C. de pac. & Bal. in l. gesta. C. de re iudi. & Bar. in l. emancipatiue. in fi. & in l. sicut iniquu. C. de fide instr. & Host. in isto tit. s. quid sit instrumentu. & s. sequenti. ¶ Hæc ad primā declarationē. ¶ Secundò declara dictā conclusionē primā, vt habeat locu, qn ex parte actoris est instrumentu: ex verò rei pducerentur testes, ex parte verò rei instrumentu: dixit Goffre. in c. cu a nobis. s. de test. qd standum est instrumento, nisi plures, qd duo contra ipsum producantur: quia parē vim habet testes & instrumenta, vt hic dicit. & licet testes præponderēt, vt est dictu in cōclusionē: tamē attēto favore dato reis videt instrumentu præponderatū per id, qd in simili dixit gl. vulgata in c. clerici. lxxxj. di. de qua dixi in c. ex literis. s. de proba. & licet hoc dictu sit coloratū: tñ ipsum non admittit do. Ab. in c. iij. loco. s. de pba. neq. Bal. in d. l. in exercendis. in. iij. col. qd virtus testiu pdominat vltra fauorē datu reo, per rōnes dictas in conclusionē. ¶ Tertio declara dictā cōclusionē, dummodo testes deponētēs contra instrumentu assignēt rōnē dicti sui, etiā nō interrogati: aliās enim nō reprobaret instrumentu, etiā si deponant sup talib: super quibz aliās nō tenerent reddere rōnē dicti: secundum Bal. in l. pbyteri. la prima. in vl. col. C. de epi. & cle. allegado lac. bu. in quadā disputatione. & idē sentit Imo. hic. s. p. & Bal. in c. ad audientia. el. j. circa mediū de rescri. Quod limita nō pcedere, vbi reprobaret scriptura authenticā, nō tñ publica per tex. i. c. ij. loco. de pba. secundū vnā ponderationē, quā facit ibi dñs meus in. ij. char. nā illi testes nō assignabāt concludētē causam dicti sui, dicēdo qd capitulum nunq fuit cōgregatū, quin ipsi non interfuerint. ¶ Quarto declara, vt habeat locu, quado pro instrumento nō probato coadiuuans aliās, si aliquis testis descriptus vel non

descriptus coadiuuaret instrumentum, requirerent plures ad pbandum instrumentum, secundū qualitatem & numeru adiuan- tium. ita declarat. d. Abb. & Imo. hic per istu tex. & dicit Imo. secus, si solus tabellio deponeret viua voce, pro instrumento a se confecto: quia ois virtus instrumenti dependet ab auctoritate tabellionis: idē eius testimoniu nō geminat eandē probationē, & sic duo testes contrarij sufficiēt. ¶ Quintò declara, ¶ dummodo testes reprobates instrumentum sint vndiq idonei, & ois exceptio maior. Nō enim sufficeret, qd essent aliās simplici ter idonei: secundum Cal. domi. Abb. Imol. & alios hic allegantes tex. in l. optimam. C. de cōtrahen. stipu. facit tex. cu glo. in verbo, idoneos. in s. item verborum. in sti. de iuti. stipula. & sentit glo. magna in c. tertio loco. s. de proba. & firmat Salic. in d. l. in exercendis. & Bal. hic. qd declarat istud verbum, omni exceptione maior dicit, quod exceptionū quedā ois perimūt testimoniu quādā debilitant. & neutri istarum debet hic esse locus. vnde modicus defectus vitiat tales testes, secundū ipsum. cui pro intellectu huius verbi adde glo. in c. j. in verb. maiores. s. de cōsan gui. & affi. & in d. s. itē verboru. in verb. idoneos. & do. Abb. in c. at si clerici. s. de adulte. in. xvij. col. s. de iu. & dicit Bal. in d. l. optimā. quod ille est omni exceptione maior qui superat oem friuolam exceptionē, adē q nulla exceptio vera vel legitima opponi pot. & in hoc multū verfabitur arbitrium iudicis secundum do. Abb. hic signanter. ¶ An autem oporteat articulare & probare qd testes pducti in tali casu sint tales, Ange. dixit qd sic in d. s. si quis neget. dicens esse optimā cautelam, sed in contrariū facit: quia quilibet psumit idoneus, & sine defectu. c. si j. titu. proxi. ergo frustra probat. & ita fert tenere Franci. de rampo. in aut. sed cum testator. C. ad l. fal. ¶ Sextò & vltimò declara ex eo, qd not. Sali. in d. l. in exercendis. in. iij. col. vbi dicit, quod quauis duo testes sufficiāt ad reprobandum instrumentum: non tamē sufficiēt, adē q per hoc notarius possit cōdenari de falso: quia in criminalibus exigunt probationes valde claræ. l. fi. C. de pba. sed sufficient, vt fiat acerrima indagatio de falso secundū ipsum, sententiē per hoc, qd operabuntur tortura. & faciunt notata per Barto. in l. f. ff. de qd. & Salic. in l. f. C. eo. ¶ Postea subdit Sali. in d. l. in exercendis. qd si essent tres vel plures testes, omni exceptione maiores deponentes contra instrumentum, aliter nō coadiuuatur bene sufficiant ad puniendum notarium de falso. qd est notandū. si est veru. ¶ Sed fortē pendet a longiori dubio, videlicet vtrū acta vel sentētia super falsitate instrumenti noceant notario, non cōuento, qd decidit potest ex notatis per Bar. in l. denūciasse. s. quoniam. ff. de adulte. & Bar. & Bal. in l. f. vteris. C. de fide instru. & Bal. & Angel. in l. Lucius. ff. de infa. vbi tractat, an sentētia lata contra aliquē qd pduxit falsos testes, noceat testibus. & dicit qd nō. Similiter dicit Specu. in isto titu. s. restat. verfi. quid si vnus. & in titu. de teste s. j. ver. sed pone ecce. quem sequitur do. Ant. in c. ad audientia. j. de præscri. & idem Sali. in l. si quis decurio. C. de fal. quod his casibus, quibus statuit dicto testis dicētis se aliter deposuisse quam scripserit notarius, vel ecōtra. hoc nō sufficiet, ad puniendum alteru de falso, & etiā dicitur in d. c. ad audientiam. Ex qbus videt qd de dicto Sali. in d. l. in exercendis. non fit multum clamandum. ¶ Secūda cōclusio. Sicut per testes non descriptos pot reprobari instrumentum, vt est dictu: ita & fortius per ipsos testes descriptos, secundum Inn. & oes alios hic per tex. in c. tam literis. in fi. s. de testi. & in d. c. tertio loco. quia statim quod testes impugnant instrumentu, remanet sine solennitate testimoniu ergo nō pbat, vt per Bar. & alios in d. s. si neget. & doc. hic in verbo abundantes. sed superflua refecando, collige dicta eorū primò ampliando conclu. postea limitando. ¶ Amplia primò istā cōclusionē, siue testes in instrumento descripti reprobates ipsum, sint de testibus necessarijs instrumenti siue de non necessarijs: quia fortē vltra competentem numerum alij fuerunt descripti: licet ista distinctio aliter fiat, quando vnus solus contradicit: vt j. dicitur. ita sentit Bald. in d. l. in exercendis. in vlti. col. ver. venio ad scdm membru. ¶ Amplia secūdo ¶ vt pcedat nō solū si reprobet aliter narrado, qd sit scriptum sed etiā si simpliciter dicat se nō interfuisse: quia istu corrumpit non

ga cōtractū nō p̄bet p̄ testes q̄ remanēt, ex quo sunt tot, quot
sufficiunt ad instrum, sed q̄ scriptū est in eo fuisse p̄sentes, qui
fuerūt absentes: q̄ pars falsa totum ipsum vitiat. c. q̄to. de his,
quæ sunt à præla. & c. si ad sacras. ix. di. dixi post Inn. in. c. fra-
ternitatis. de hæreti. ita dicit Inno. & alij h̄c. ¶ Hanc amplia-
tionem limita primò, nisi alij testes descripti vel non descripti
iuuado instrum dicant, imò illos fuisse p̄sentes: q̄ stare in-
strumeto: secūdū do. Ant. h̄c, nisi ex altera parte essent proba-
tiones luce meridiana clariore, per. d. l. optimā. ¶ Secundo li-
mita, ¶ dummodo testes dicentes se nō interfuisse, probent hoc
per alios testes. Si enim hoc ipsi soli dicerent, nō probāt tanq̄
singulares, secūdū Inn. & do. Ant. h̄c: q̄ licet alijs testes dican-
tūr cōtestes, quādo affirmant se vidisse, vel audiuisse: q̄a re-
spe-ctū sentati, licet nō respectu sensus sunt cōcordes: & illa appro-
pinquatio sentati, attrahat sensum plurium in vnum: tamē h̄c
abstractio. l. non interfuisse, non potest abstrahere, nisi singu-
lariter: q̄a illud de quo agitur nō fuit appropinquatum sensui
meo, nec tuo, nec etiā omnibus insimul: nisi secūdū ipsos dice-
rēt se fuisse omnes in certo loco, & istam opi. sequitur do. Ab.
h̄c, vbi testes non sunt de necessarijs. Si autē sunt de neces-
sarijs, tunc procedit opinio de qua statim dicitur: nam contra-
dictio etiā vnus necessarij facit vacillare: vt dicitur. ¶ Sed
quod isti non dicantur singulares & per ipsos indirectē repro-
betur instrumētum, firmat Bar. in. d. §. si quis neget. & Cald. &
Imo. h̄c. & Imol. in. l. cum ab initio. ff. quemadmodum testa-
aperi. q̄a testes describuntur in instrumeto, vt per eos illi im-
ponatur fides. & ideo si nō imponitur, q̄a negat se interfuisse, re-
manet instrumentum sine debita solennitate. Ad rationem de
singularitate respondet h̄c multipliciter Imol. sed maximē q̄
dicit testes non censentur singulares: q̄a concordant in dicto:
quia quilibet dicit instrumentū falsum, & ideo non curatur,
licet sint singulares, per id qd̄ no. Innocē. in. c. qualiter. el. ij. de
accu. & dixi in. c. licet ex quadā. §. de testi. q̄a cōiunguntur eorū
dicta ad vñū integrale, vt h̄c per ipsum. ¶ Pro quo facit qd̄ no.
Bal. in. l. ij. in. iij. col. ver. h̄c q̄ro. C. de secūdū tabulas. & in. l. j.
ad fi. C. si vnus ex pluri. & idem tenet do. Car. h̄c, dicens q̄ nō
omnis singularitas vitiat. & quod dicta istorum inferunt, q̄
si interfuisent, vidissent. & sic sunt cōtestes de eadem interes-
sentia, vt h̄c per ipsum. ¶ Amplia tertio ¶ conclusionem, etiā
si esset vnus solus testis de descriptis in instrumento contra-
dictens instrumento: q̄a si probat per alios se nō interfuisse, si-
ue sit de necessarijs, siue nō: vitiat instrumētū secūdū oēs h̄c:
quia ratione partis falsæ. f. q̄ falsū sit descriptus: vitiatur totū
instrumētū, vt. §. dixi. ¶ Hanc ampliatiōē intellige primò,
vt dixi dummodo, per alios probet se nō interfuisse. Si autē di-
ceret solus hoc, vel solus impugnat, concludunt Cald. domi.
Anto. & do. Ab. quod si non est de descriptis, vel est vltra nu-
merum necessarij, non vitiat instrumētū, si autem est de ne-
cessarijs eius contradictio facit vacillare instrumētum. l. j. §. si.
ff. quemadmo. test. aper. ideo instrumentum nō probabit, nisi
aliter adiugetur. l. iubemus. C. de proba. Et idem Spec. in isto
tit. §. instrumentum. ver. item, q̄ testis inscriptus. & Ange. in. §.
si quis igit. aut. de instrumen. cau. & Bar. in. l. j. ff. quemadmo.
testa. aper. & do. Ab. & Imo. h̄c, dicentes hanc esse commu-
nē: q̄ procedit secūdū Imo. non ex ea ratione, q̄ semiplena pro-
batio confundat plenam, sed q̄a instrumentum remanet sine
debata solennitate, & hoc siue impugnet dicendo non inter-
fuisse, vel rem aliter se habuisse, sed tunc dicunt Cald. & do.
Car. h̄c, quod vtile esset facere examinari alios testes, si viuūt.
¶ Secundo intellige, quod vnus impugnare potest, quando
est scriptura, quæ non innititur proprijs virib⁹, sed eget coad-
iuuatione testium, vt scriptura priuata: q̄a illa non faciebat si
de sine testibus: ergo data repugnantia vnus necessarij, cessat
eius virtus. sed si scriptura innititur viribus suis ex autori-
tate scribentis, vt instrumentū publicū cum suis solennitati-
bus: & illud nō eteruatur per vnū testem etiā descriptū, & ne-
cessarij: q̄a remanet autoritas notarij: q̄ posset vt testis exa-
minari ad cōfirmatiōē instrumenti. Ad literā dicit Imol. i. d.
§. si quis neget. in. iij. & penul. col. dicens hanc opiniōē fortē

esseveriorē & notabilem de iure. ¶ Sed contrarium & melius
tenent h̄c Car. do. Ant. & do. Abb. & Sali. in. d. l. in exercendis.
& Bar. Bal. & Ang. in. d. §. si quis neget. & ibi fatetur Imo. hanc
esse communem: & hanc ipse videtur tenere h̄c: ¶ quia deficiē-
tibus testibus necessarijs deficit solennitas instrumētū, & fides.
& non est verum, quod notarius possit examinari, vt ipse dicit
quia contrarium ipse tenet h̄c, vt retuli. §. in. iij. declaratione,
¶ Tertio intellige dictā ampliatiōē in materia præiudiciali,
in quavnus testis impedit vitoriam, vt si ageretur petitorio,
secus in his, quæ sunt leuis præiudicij: vt in possessorio: quia
propter vnum testem instrumētū, nō vacillabit: secūdū Bal. &
Ang. singulariter in. d. §. si quis neget. Pro quibus facit, qd̄ not.
Bar. in. l. admonēdi. in. pe. col. ff. de iureiur. dicens iuramētū sem-
per posse deferri in supplementum, q̄n agitur possessorio, sed
contra eos tenet Imo. ibi dicens, q̄ præsupposita cōmuni opi-
nionē, non viderur verum, qd̄ dicunt de possessorio per tex. in.
§. commodū. in. l. de interdi. & istud est veri⁹. secus sentit, vbi
esset oīo leue præiudicium. ¶ Ex prædictis ampliatiōibus li-
mita primò dictam conclusionem, nisi testes descripti produ-
cti ad impugnandum, non dicerent aliud, nisi q̄ non recordā-
tur se interfuisse vel de his, quæ dicuntur in instrumeto fuisse
gesta: quia dubitatio vel suspitio extrinseca non facit vacillare
instrumētum: pro quo in dubio fit interpretatio, vt valeat
arg. c. Abbate. de verbo. fig. ita not. Inno. do. Anto. & Imo. h̄c.
& Bal. & Imo. in. d. §. si quis neget. & Sali. in. d. l. in exercendis.
in. iij. col. C. de fide instrum. & dicit Bal. in. l. j. in. prin. C. de sen-
quæ sine cer. quanti. q̄ si testes dicerent, notarius errauit: quia
non audiuius hæc verba: sed quædam alia, de quibus non re-
cordamur, probant negatiuam: sed non affirmatiuam: dum-
modo sint in numero sufficienti. ¶ Sed hanc limitationem in-
tellige, quando testes sunt descripti in scriptura publica, quæ
ex se facit fidem, si autē esset priuata, secus est: quia oportet
q̄ coadiuuatur testibus: scdm̄ Bal. in. d. §. si quis neget. de men-
te glo. ibi & sequitur ibi Imo. dicens hoc esse bene notandum.
Et licet non aperiant, intelligo quando isti non recordātur de
confectione scripturæ: secus si non recordantur de tenore: sed
bene de confectione: quia tunc nō vident deficere in coadi-
uuatione sufficienti, per not. in. c. ij. §. eo. Frustra enim exigere
scriptura, si de tenore oporteret eos recordari. Posset etiam di-
ci, q̄ eo casu q̄ non recordantur de confectione, illa scriptura
tantum probat, quātūm alia mortuis testibus in ea descriptis,
iuxta notata in. d. c. ij. Sed hoc non admitterem: quia vbi sunt
mortui, est aliquis præsumptio, ex quo nō discrepant: sed ex
quo dicunt nō recordari, statim scriptura spoliatur eorū auxi-
lio. ¶ Limita secundū, nisi pro instrumeto essent duo testes:
q̄a eis stabitur, & probatur saltem eius tenor: vt h̄c per Cal-
do. Anto. & Bar. in. d. l. si quis neget. etiam si illi iuuantes non
sint de descriptis, neq̄ fuerint alijs in contractu rogati: secun-
dum Cy. Bal. & Sali. in. d. l. in exercendis. q̄a nō adhibentur ad
originalem essentiam probationis testamētū, sed ad illius coad-
iuuationem: q̄a facilius admittitur coadiuuatio, quā fundatio.
l. si. de eden. ¶ Sed hanc limitationem intellige primò, secun-
dum Ang. in. d. §. si quis neget. dummodo impugnantes non ex-
cedant numerum coadiuuantium: q̄a tunc reiecta authorita-
te notarij staretur impugnantibus: sed si coadiuuantes sunt plu-
res, vel numerus hincinde equalis, stabitur instrumentū, pro-
pter autoritatē notarij secūdū ipsum: cū quo transit ibi Imo.
intelligē, nisi stātes pro instrumeto etiā pauciores essent ma-
ioris meriti, q̄a præferuntur: per. c. in nostra. de testi. vt ibi per
eum, post Angel. quibus adde, quod dicta eorum procedunt,
vbi impugnantes narrādo seriem facti dicunt rem aliter fuisse,
vel nō interfuisse. sed vbi vterētur verbis merē negatiuis, etiā
si essent plurimi, non præualerent duobus affirmantibus, & su-
stentātib⁹ instrumentū: scdm̄ Inn. & do. Ant. h̄c: q̄a plus cre-
ditur duobus affirmantibus, quā pluribus negantibus: secun-
dum glo. in. l. diem proferre. §. si plures. ff. de arbi. & Innocen. in.
c. super hoc. §. de renun. & in. c. quid per noualē. de verb. signi-
fic. quod intellige & declara, vt dixi in. d. c. in nostra. ¶ Secundo
intellige hanc limitationem, dummodo testes coadiuuantes
deponāt de

deponāt de directo cōtra impugnātes: q̄a si illi dicāt se nō in-
terfuisse: isti dicent interfuisse, & si dixerūt se aliter habu-
isse. isti dicēt sit se habuisse tēpore cōfecti instrumētū, vt est i
eo descripto: alijs em̄ si coadiuuātes simpliciter attestarent se ita
fuisse, & nō dicerēt tēpore scripturæ, nō p̄barēt p̄ instrumeto
q̄a ista stant simul factū à principio sic se habuisse: & tñ tēpo-
re cōfecti instrumētū nō sic fuisse dictū à partib⁹ vel nō sic à no-
tario lectū: secūdū Sali. in. d. l. in exercendis. in. pe. col. qd̄ not. p̄
formādis capitulis. ¶ Tertio intellige, dummodo coadiuuantes
deponāt in numero sufficienti, nā si esset in instrumētū, in quo re-
quireretur quinq̄ testes, vt codicillus nō sufficeret ad ipm̄ co-
adiuuādū p̄ducere duos: sed debēt quinq̄: secūdū Inn. & alios
h̄c, quod videt procedere, quo ad hoc, vt tenor instrumētū, &
eius cōtinetia p̄betur: adeo quod ex illa p̄batiōe obtineat: sed
quo ad hoc, vt ipsum instrumētū nō sic fuisse dictū à partib⁹
tis videtur sufficere, quod duo deponāt super præsentia ipso-
rū cōtradictiū, & negantiū se interfuisse, etiā si sit talis actus,
in quo requirant plures, q̄ duo testes: q̄a talis solēntas, videli-
cet q̄ duo test. es fuerūt p̄sentes, p̄t per duos testes p̄bari. l.
ij. C. de secūdū tabu. ¶ Limita tertio dictā cōclusionē, nisi fa-
ctū sic se habēdo, put dicit testes impugnātes posset stare cū
instrumento, & non contradiceret sibi: sed potius in scriptura
probetur omisio: quia tunc statur instrumeto, & testib⁹: se-
cūdū Inn. & do. h̄c & Sali. in. d. l. in exercendis. dicitem esse ca-
sum h̄c, dum instrumentum stat cum testibus supplementibus.
¶ Limita quarto & vltimò, dummodo probetur, quod repro-
batorij sint illi, qui sunt descripti in instrumeto, & quod vocen-
tur eidem nominibus. Nec sufficit, q̄ par hoc dicat, nisi p̄bet
scdm̄ do. Car. h̄c, quē retuli super tex. & sequit simpliciter. do.
Ab. h̄c. ex quibus remanet ista materia restricta longē clarius,
quam antea consuetū fuerit. ¶ In glo. fina. ibi: quod in diem. §.
j. no. istā gl. secūdū Imo. h̄c, quæ videtur velle, q̄ qn̄ nō fuit op-
posita cōpēsatio ante sententiā, p̄terit opponi etiā post sentē-
tiā, quæ transiuit in rem iudicatam ad impediendum executio-
nem sententiæ: q̄a cui datur actio, multò fortius exceptio. l. inui-
tus. §. cui damus. ff. de regu. iur. & est casus de hoc in. l. ij. C. de
compen. & rationem assignat ibi Bal. quia ille, qui compenfat
videtur exequi cūm cōpēsatio sit quædā solutio. l. si debitor
in. fi. ibi: nihil interest soluerit, an cōpēsauerit. ff. qui potio. in
pig. ha. & idē dicit Bal. in. l. peremptorias. in. ij. col. C. senten-
tiam non posse. Itē, quia talis exceptio nō est impugnatiua sen-
tentiæ, ideo potest opponi, vt per Angel. consil. xix. inci. iudēi
& c. visis dictis dubijs. & dicit Bal. in. l. filium. in. viij. col. C. fa-
mi. ercui. §. satis restituit, qui compenfat & dicit Bal. in. l. fi. in
v. colū. C. de eden. q̄ obijiciens compensationē, nō dicit p̄priē
excipere. & secūdū prædicta dicit h̄c Imo. se iudicasse in facto
Et etiā dixisse partem astringi posse ad respondendū positioni-
bus factis super cōpēsatione: q̄a si p̄t probare p̄t etiam fa-
cere positiones, per not. in. c. j. de confes. in. di. §. in rub. de
proba. & si negetur positio debet intra breue tempus probari
quia in executione sententiæ non admittitur requirētia alio-
rem indagine, vt per Bar. in. l. facta. §. condemnationes. alijs, in
l. si is à quo. ff. vt in pos. lega. & maximē cōpēsatio, quæ vult de
facili posse liquidari. l. fi. C. de compē. Quod autē actio compe-
tat, & remaneat salua vt h̄c in glo. probatur in. l. si cum dos. in
prin. ff. rerum amo. & in. l. q̄ dicitur. la. j. §. si dos data. ff. de im-
pen. not. Pe. de ancha. in. c. j. in vlti. col. de resti. spo. in. vj. allegā
do Inno. in. c. fi. §. de resti. spo. idem Archi. in. c. Ofus. circa fin.
vj. questio. iij. Finita est die. xxij. Februarij hæc Decretalis.

SVMMARIVM.
Rescriptum non vitiatur propter defectum literæ, per quem sensus non mutatur.
Latinitas falsa, an vitiat instrumentum.

¶ CAP. XII.
X parte. De defectu literæ, per quem sen-
sus nō mutat, non vitiat rescri-
ptū. h. d. Et sic fec⁹, si mutat, qd̄ no. ¶ No. sum-
mariū: & declara gñalifō omni defectu siue syl-
labæ siue dictionis: dummodo sensus scribentis nō

mutetur: q̄a literæ sortiūtur effectum ex ipsa bulla, per cuius
solennitatem confitio de consensu tales defectus non sunt in
consideratione: vnde cōsuluit. d. Car. consil. xcv. nobilis & præ-
stans amice. q̄ non vitiatur literæ dicentes præsentibus, & fu-
turis temporibus duraturis. cūm deberet dicere duraturas:
quia per alia verba constabat de sensu literarum. & sic proce-
dit iste tex. necdum si litera omittatur, sed etiam si vna ponitur
pro alia: vnde restringitur. c. ad audientiam. el. j. §. de rescript.
vt procedat, quando falsa latinitas procedit ex alio defectu, q̄
vnus literæ: quia talis exiguus defectus potest cōtingere, etiā
si sepe inspiciatur vnum rescriptum, nisi variatio vni⁹ literæ
induceret variationem sensus, vt faciebat in. c. inter dilectos,
§. eo. l. an esset Lotardus, an Lotardus. & subdit domi. Cardi.
in eodem consil. quod Curia Romana hodie nō admittit tales
exceptiones, maximē latinitatis: sed de rigore iuris, q̄ plures
in illo casu consulerent contrarium. ad qd̄ euitandum suadet,
vt reficiantur literæ, quod vltimum verbum nō refert domi.
Abb. h̄c, facta implicite mētio de dicto cōsi. ¶ Sed tamē hanc
declarationem expressē firmat h̄c do. Car. & do. Abb. dantes
etiam exemplum de literis, in quibus dicebatur ecclesiam san-
cti Pancratij, & de illis, in quibus dicebatur: inducas incorpo-
ralem & deficiebat possessio: vt h̄c per eos post Innocen.
reprobantes Hosti. h̄c, qui distinxit inter literas gratiæ & iu-
stitiæ. & cum eo transit h̄c Ioan. and. Bald. domi. Ant. & Imo.
sed opinionem Inno. sequitur Archi. in. c. apostolica. xxxv. q.
ix. & Do. in. c. memoriam. in. iij. col. xix. di. & pro ipso allegat
domi. Abb. notata in. c. cūm venerabilis. de reli. domi. & in. l.
j. & ij. ff. de his, quæ in test. delen. concludens q̄. d. c. ad audien-
tiam. loquitur, quando contingit falsa latinitas apparere, nō
autem ex transcurfu penæ seu mutatione vnus literæ loco
alterius, quod facilius contingit. ¶ Et ista habēt locū etiam
in instrumentis, imò falsa latinitas non vitiat ipsa. & eo casu
quo vitiatur rescriptum: quia non transeunt per tot manus,
vt per Gul. de cu. & Ange. in. l. qui habebat. in princip. per il-
lum tex. ff. de manumif. test. per Bal. in. l. cum ante. C. de dona.
ante nup. & h̄c per Spec. de rescri. presentatione. §. primò igitur.
verf. item quod literæ. per Bal. in. l. j. C. de formulis. & in
proce. C. in fin. principij. per Barto. in. l. demonstratio. in. fi. in
prin. ff. de condi. & demon. per Bal. in. l. Imperator. l. j. in. j. col.
ff. de statu homi. & in. l. cōtractus. in. v. colū. verfi. quæro circa
istam regulam. C. de fid. instrum. & glo. in. verb. si cognouisses.
in. c. hæc diximus. xvj. q. vij. & glo. & Bal. in. d. c. ad audientiam,
el. j. ¶ Sed contra id, quod dicit h̄c. d. Card. se obtinuisse dese-
ctum illius verbi possessionē, nō vitiare: adduci potest, q̄ scri-
bit Bar. in. l. præses. C. de fenten. & Ro. in. repe. l. j. in. vij. colū.
ff. de re iudi. & Bald. & Ang. in. l. j. §. si. ff. de hære. insti. vbi per
multa dicunt, q̄ dispositio legis, verbum volo. C. de fideicō. &
d. §. si. & l. Titia. §. qui Marco. ff. de annuis leg. cū similibus. vbi
dicitur defectum vnus verbi, non vitiare vltimam volūtātē.
procedit fauore vltimæ voluntatis: præsertim, quia testatores
affecti debilitate non semper proferunt omnia verba. Sed in
alijs materijs, sec⁹ est: secūdū eos. nā dispositiones, quæ alijs so-
lenniter fiunt, nō recipiunt subaudiōnes: sed trūcatus sermo
vitiat eas: per. l. ij. C. de cōstit. pecu. vnde dicunt, q̄ si in sentētia
sunt omnia verba, excepto verbo cōdemnam⁹, erit nulla: nec
subintelligitur, p̄pter quod nō videtur dictū. d. Car. procede-
re, nisi quādo scriberetur in materia merē fauorabili, sicut di-
citur de vltimis voluntatibus. ¶ Nihilominus vbi ex alijs ver-
bis clarē cōstat de mente scribentis, videtur in rescripto quīs
odioso posse subaudiri vñū verbū omisium, per rationes do.
Car. h̄c. Quibus nō obstant proximē adducta: q̄a nō sunt ve-
ra, vel saltem absq̄ dubio. qm̄ Bar. Raph. cuma. & Pau. de cast.
in. d. §. fi. & Nico. de matarellis. Bald. Pau. de cast. in. l. errore. C.
de testa. tenent contrarium, quod valeat sententia carens ver-
bo condemnamus, si per alia verba comprehenditur: per id
quod dicitur de vltima voluntate. qd̄ est ex duplici ratione, tñ
fauore testamenti. & ista cessat in sententiis: tum propter reli-
qua verba testamenti denotātia mentē testatoris, & ista ratio
non cessat in casu nostro. ergo nec lex: vt in. §. affinitatis. insti.

de nup. & per glo. in verfi. malignantium. alijs in verb. periculo. in. c. cupiotes. in prin. de elec. in. vj. & sicut potest sententia per impropriationem saluari. vt. s. dixi. s. c. proxi. super tex. ita per subauditionem. ¶ De falsa autem latinitate, an indistincte vitiet, no est loc? hic, sed in. d. cad. audietia. el. j. ibi vide.

- 1 Vicarius perpetuus ordinari potest in ecclesia habente rectorem.
- 2 Vicarij perpetui sunt, alij temporales. nu. 2.
- 3 Vicarius, an possit dare vicarium?
- 4 Vicarius potest agere pro iuribus concernentibus suam vicariam, absque alio mandato. Hec conclusio declaratur quatuor modis. vt nu. 5. 6. 7. & ver. declara. quart.
- 8 V usufructuarius, an debeat facere expensas necessarias in re, qua fruit?
- 9 Debita hereditatis qua solvere tenentur heredes, an proprietarius?
- 10 Appellatus si iustus a iudice vt sententiam exhibeat, & ipse negat sententiam latam, qualiter pronunciare debeat?
- 11 Appellatio si est interiecta a sententia, sufficit quod contineat tenore sententia. nu. 12. 13. 14.

¶ C. A. P. XIII.

Perpetuus Licitè appellatur à iudice, qui parti petenti non facit edi cõmunia instrumenta. h. d. ¶ Et de materia editionis, dicitur doc. hic se oportuit nò dixisse in. c. j. s. de proba. idè ex toto omittunt. & ibi etiã alio anno dictu fuit per regulã, cū fallentis: re memoratis dictis quibusdam Bal. & Imo. hic. ¶ In tex. ibi, perpetuus vicarius. no. ¶ q in ecclesia quã habeat rectorè, potest esse vicarius perpetuus. & de hoc loquit. c. primu, scdm. & fi. s. de offi. vicarij. & c. extirpanda. s. qui verò. j. de præben. & vide glo. in cle. vnica. in ver. sacerdotium. de offi. vicarij. quã dicit, q ius permittens dispensari cū obrinētibus ecclesias, secundū formam. c. cū ex eo. de elec. in. vj. habet locū in vicarijs perpetuis. & eam facit singula. d. Cardi. hic, dicens per hoc haberi, q vicarij perpetui obtinēt ecclesias, & per cõsequens possunt pro ipsis agere. Et q isti æquiparentur verò rectori: facit. c. cõstitutus. & c. Michael. s. de fil. presby. & c. postulasti. s. de rescr. vnde potest quis ordinari ad titulū vicariæ perpetuæ: secundū do. in. d. cle. vnica. in. viij. q. & talibus debetur quarta canonica secundū. Car. in cle. dudū. s. verum. in. xxij. q. de sepul. & Pet. de perusio. in. iij. c. canonicè parochialis. ad fi. ¶ Alij sunt vicarij non perpetui, sed temporales, vt substituti loco rectorum legitime absentiu. de quibus in. c. peruenit. j. de appel. & in. d. c. cum ex eo. & in. c. nemo deinceps. de elec. in. vj. & isti nō sunt propriè vicarij, secundū Vincen. d. Ant. & do. Abb. hic. vnde appellatione vicarij, non intelligitur de talibus, sed de his, qui auctoritate superioris ponuntur, vt perpetui, iuxta. d. s. qui verò. & facit. c. ad hæc. s. de offi. vica. vnde videtur, q appellatione vicarij non veniat vicarius episcopi, cum non sit perpetuus. Sed potest dici cõtrarium: quia tantum est q aliquid sit aptū esse perpetuum, quantum quod dicatur perpetuum. I. iuris peritos. in prin. & ibi Bar. ff. de excu. tuto. & glo. in verbo, perpetuus. in fi. in. c. fi. de rescrip. in. vj. & ibi Do. & per do. Abb. in. c. vnico. j. de cogna. lega. & domi. Card. in cle. j. in. x. q. de elec. cum simi. Sed vbi poneretur expressè ad tēpus, adhuc fortè idem ex alia ratione. I. propter communem vsum loquē di. qui etiam in statutis præualeat: vt per Barto. & alios, in rub. ff. de ope. no. nun. & do. Anto. & domi. Abb. in procemio Decreta. dixi. in. c. per tuas. s. de proba. ¶ Et in quantum dicit hic do. Anto. ¶ q vicarius non potest dare vicarium, adde quod no. Bal. in. c. fi. in. j. col. s. de offi. dele. & in. l. aliqñ. ff. de offi. p. con. & lega. & gl. in verb. ipsius. & ibi Do. & alios in. c. Romana. de offi. vica. in. vj. & latè. d. Car. in cle. j. x. xij. & x. q. de offi. vica. & in cle. & fi. principalis. in. ij. q. de rescrip. & d. Ant. in. c. clericos. vbi est tex. s. de offi. vica. & dicitur, quod absentatus se ex magna causa, non sepe, & pro modico tēpore, potest alium vicarium dare. vt per gl. & doc. in cle. j. in ver. vel loco aliorum. de regula. & Do. post Ioã. and. in. d. c. cum ex eo. s. porro. ¶ In glo. j. ibi sicut usufructuarius. Ista non est mala solutio secundū Imo. hic, imò talis vicarius perpetuus habet tatum

ius, q̄rum emphyteuta vel feudatarius. & isti oēs possunt conueniri: vt no. in. c. qm. allegato in glo. Et similiter potuit iste vicarius agere proptervtile ius, qd̄ habet, etiã sine mādato. Nam censetur habere mandatū a principali rectorè, quatenus est sibi expediens pro iure suo consequendo, cum & fructuarius censetur habere mandatū a domino, etiã deducendi ius proprietatis in iudicio, quatenus est sibi expediens pro iure suo cõsequendo. I. j. in fi. cum ibi notatis. ff. v. usufru. quemadmo. caueat, not. Bar. in. l. quãuis. ff. de dam. infec. nec sentētia cõtra ipm̄ lata nocet domino: nisi sciat cãm agi, & nō cõtradicat, p nota. in. l. sepe. ff. de re iudi. Et quod isti æquiparentur emphyteutæ, vide do. Car. in cle. j. in prin. j. oppo. de offi. vica. ¶ Ex quib⁹ nascitur conclusio, quã firmant hic do. Car. do. Anto. & domi. Abb. quod vicarius potest agere pro iuribus concernentibus vicariam suã, absq̄ alio mādato: quia habet titulū. d. cle. vnica. & d. s. qui verò. Sicut canonicus agit nomine præbendę suę, licet præbenda sit capituli. vt in. c. iij. & ibi dixi s. de proba. & idè per istum tex. dicit Rota in antiquis, decisione. cccxl. inci. ite not. q̄ cū vicarius q̄ talis vicarius habet fundatam intentionē suam pro decimis ad sustentationem deputatis, & pro ipsis agere potest. ¶ Quam conclusionem declara primò, nisi esset vicarius temporalis, non perpetuus: quia sine mandato nō potest agere: quia non habet titulum in ecclesia vel administrationem, licet aliquid detur sibi pro sua sustentatione. facit per locum a speciali. d. cle. vnica, vt hic, per do. Abb. ¶ Declara secundò, nisi velit agere, non pro iuribus vicarię, sed pro alijs iuribus ecclesiæ: quæ remanserunt apud rectorē: quia in illis nullum titulum habet. & ita procedit ista glo. ¶ Declara terciò, nisi rector ecclesiæ vellet sibi assistere in inchoatione iudicij, ne sibi ex contrario litis euentu damnum irrogari posset. nam perditis bonis vicario deputatis, habet de alijs providere iudex. c. de monachis. cum materia j. præben. facit. l. a sententia. ff. de ap. secundū do. Abb. in. c. ij. in fin. de procu. in. vj. si tamen ignoraret cãm agi, acta sibi non obesse. vt. s. post Imo. ¶ Declara quartò, ampliando vt etiam tales agendo pro iuribus suis præferantur vero rectori: quia latis dicuntur dñi tōnevtilis iuris, qd̄ habent: vt singulariter per Imo. in. d. cle. vnica. in. iij. col. sicut q̄ procuratore in rem suam. dicit tex. & ibi Bar. in. l. procuratore. ff. de procu. & Bar. in. l. iij. C. de noua. ¶ In ea. glof. ibi ad refectiōem. hoc est verum, secundū Imo. hic, qñ expensa est modica, sed si esset magna, non teneretur reficere suis expensis, vt. l. hæc tenus. allegata in glo. not. Bar. in. l. cotem. s. qui maximos. ff. de publicanis. Si autè dom⁹ totaliter destrueretur, extinctus esset usufructus, vt traditur in. l. qui tamē. ff. qui. mo. usufru. amit. & de materia per Bar. in. l. quæro. per illum tex. ff. de usufru. lega. ¶ Et quis solvere debeant debita hereditatis, an heres, an usufructuarius, vide Bar. in. l. fina. circa. fi. ff. de usufru. lega. & Pau. de Ca. in. l. s. s. nautem es alienum. per illum tex. C. de iur. deli. & confi. cccxxxv. ¶ Et an prædicta de refectione & impensa, procedant in colono, vel inquilino, vide latè Barto. in. l. pe. ff. de impen. & in. l. prædia. s. pe. ff. de fund. in. stru. & Bar. ponentem de purgatione vię publicę in. l. edijes. ff. de via publi. cum simi. & videtur in effectu, quod non tenetur nisi ad impensas momentaneas & modicas: nisi aliud habeat cõsuetudo. ¶ Extra glo. dicit hic Innoc. q̄ si appellatus iustus a iudice, vt exhibeat sententiam negat eam fuisse latam: iudex p̄nunciabit, q̄ si qua sententia vnquam apparuerit pro ipso in ea re lata, nullas vires habeat. argu. l. non alienum. ff. de interrogato. actio. & hoc dictum sequuntur lata omnes docto. hic, & sequitur Lap. alleg. x. in fi. & Bal. in repe. l. ij. in. vj. char. ff. de iur. reur. & in repertorio Imo. in verbo, appellatio. in. xxxvij. qd̄. & Specu. de instru. edi. s. nunc dicamus. verfi. sed pone coram iudice. & Ioan. An. & doc. in. c. Romana. s. si verò. de appel. in. vj. & Ange. confi. cxcij. circa. fi. & Pe. de Ancha. in. c. j. in. vj. colū. de appel. in. vj. & Bart. in. l. j. s. edēda. ff. de edē. & in. l. si appellationem. in. fi. C. de app. Et si diceret, prout dicebat Fede. confi. ccij. inci. audiui sepe vos. q̄ nō videt iudex appellationis esse cõvetens, nisi confitet sibi de appellatione. & quod appellas debet exprimere sniam, & iustificare appellationē. d. s. si verò. q̄ nō videtur fieri

denf fieri posse nō habita snia. Rñde scdm̄ Bal. in. l. ij. C. vt lit. pen. ¶ q̄ sufficit in appellatione ponere substantiam sniæ, licet nō ponat nome. alleg. l. ij. & fi. C. de preci. Impe. offe. ¶ Et istud vulgatum dictum Inno. amplia primò, nō solum si appellatus dicit sentētia nō fuisse latã, sed etiã si fateret eam latam, sed dicit se nō habere. ita dicit Bar. in. l. ij. C. de eden. & alleg. Innocē. hic: qui hoc nō videt dicere secundū Pau. de Ca. ibi Sed mihi videtur, q̄ Inno. idem dicat in prin. Et pro hac ampliatione facit text. cū gl. in. l. sed & si per p̄torē. s. sed si cū decreto. ff. ex q. cau. maio. & q̄ no. Lap. alle. l. x. inci. iudij & c. prælatus ecclesiæ. vbi dicit q̄ qñ actor cõstitur de debito cõfectū instrumētū: & iudex iubet, vt ipsum exhibeat: si nō exhibet, pot̄ iurisdictionem ei denegare & licentiarè reum. Ad idē qd̄ not. Bar. in. l. Aristo. post princ. ff. de acqui. her. vbi dicit, q̄ iudex pot̄ p̄cipere, qd̄ habes instrumētum de certa materia, vtat eoraliã nō p̄sit sibi in posterū. & idē no. in. c. cū in tua j. qui mat. accu. pos. & p. Cy. & alios in. l. si ea. C. qui accu. nō pos. & Bar. alios in. l. si finita. s. fi de vectiga. ff. de dā. infe. ¶ Amplia secundò, etiã quado petens reductionem ad arbitriū boniviri, peteret per aduersariū exhiberi laudum contra se latum: cum ista sit species appellationis. l. nō distinguemus. s. cum quidam. ff. de arbi. ita ampliatur Barto. in. d. l. ij. C. vt lit. pen. ¶ Amplia terciò, etiam quando iudicium processit aduersario, vt quia iudex ex officio processit per viam inquisitionis: quia tūc si iudex appellationis sentit p̄ appellante, pronunciat, qd̄ si qua sententia apparuerit in tali forma, sit nulla. Si autem sentit contra appellantem, pronunciat q̄ valeat. ita docet Bald. in. d. l. ij. C. vt lit. pen. dicens hoc purè colligi ex dicto Inno. hic. Bene facit quod not. idem Bal. in. l. nostram. in vlti. col. C. de testa. vbi dicit, quod si bannum debet cancellari, & non reperitur: practica est, vt pronuncietur, q̄ si aliquod bannum de tali homine reperiret, nō habeat vires. & alleg. Innoc. hic. ¶ Amplia quartò in oibus casibus, in quibus non dico, q̄ negaretur: sed esset quis contumax in edendo, vbi tenetur, q̄ poterit iudex pronuciare q̄ editio habeatur pro facta, achi probasset per omnia cõtra contumacē. Ita ampliatur Pe. de ancha. in cle. j. s. ceterum. in. fi. de usufru. dicens videndum esse Bar. in. l. si prius ff. de no. ope. nun. & facit glo. in. c. cum causam. in ver. compellēs. ff. de testi. & quod ibi dixi. ¶ Sed tamen istud dictum Inno. limitatur primò, nisi appellatus diceret sententiam fuisse latam, sed quod non recordatur qualiter: & iurat penes se eam non habere, nec dolo defuisse habere: quia non imponetur ei istud silentiū. scdm̄ Bal. in. l. ij. q̄ ad ciuilia. in. iij. col. C. de ap. per. l. fi. C. de fi. instru. ¶ Secundò limitatur, nisi quis probabiliter deceptus falsum respondisset. quia succurritur sibi, satisfactio tamē aduersario de interesse suo. Ita dicit ipsemet Inno. hic, cum quo alij transeūt per. l. de etate. s. ex causa. ff. de interro. actio. ¶ Limita terciò & fortiter, nisi appellans potuisset aliã habere copiã sententię, & non curasset: quia fuisse in culpa & sibi imputabit. & statuit regula. actore nō probante reus absoluitur. ita dicunt hic Ioã. And. d. Cardi. do. Abb. & Imo. quia debet appellans ire cum instrumentis sententię, iuxta. d. s. si vero. & idē, dicit hic. d. Cardi. se putare, qd̄ in omnibus exemplis similibus tunc demum competat remediū prædictum, quando non subest alius modus habendi instrumētum, cum sit remediū non ordinariū. ¶ Ex quibus verbis infero, q̄ oportebit appellantem probare se vsum fuisse omni remedio ad cogendum notarium primi iudicis super editione & non potuisse eam consequi. nec in hoc staretur soli assertioni, cum non p̄sumatur notarius denegasse, per. c. quoniam. s. de proba. iuncto. c. ad audientiam. j. de prescri. nec pars tenetur edere acta a se redempta, q̄ diu originalia extant, vt hic p̄ Imo.

¶ SVMMARIVM.

- 1 Contrarietas sicut vitiat, ita & incertitudo.
- 2 Contrarietas litterarum & signi notarij, qui recepit duo instrumenta, facit vacillare fidem vtriusque.
- 3 Contrarietas si est inter scripturam publicam, & priuatam, vitiantur.
- 4 Scriptura contraria ab eodem producta, fidem non faciunt in omnibus scripturis: quarum contrarietas prævideri potest.

- 5 Reus licet possit vi exceptionibus, & allegationibus contrarijs, non tamen auditur volens probare contrarijs, circa idem.
- 6 Scriptura vna sibijpsi contraria, non valet. & nu. 7.
- 8 Scriptura contraria quando producuntur a diuersis, in dubio fertur sententia absolutoria.
- 9 Contrarietas scripturarum tollenda est per aliquam interpretationem aut commodam diuisionem sententiarum, locorum, & temporum. numero. 10.
- 11 Producere in iudicio saccum instrumentorum, licitum est, nec erit pro batio incerta.
- 12 Comparatio procuratoris dicentis, compareo pro omnibus meis causis, coram vobis pendentibus, valet.
- 13 Protestatio talis, produco in parte & partibus pro me facientibus, an valeat?

¶ C. A. P. XIII.

Imputari Scripturæ cõtrarię ab eodem productæ fidem non faciunt. h. d. & idè dicit Spec. in isto ti. s. videndū restat. circa prin. q̄ habes p̄ducere instrumenta, debet ea accuratè perlegere. ¶ Et hæc decretalè expeditas p̄ declarationes, quarū prima sit hæc. sicut vitiat contrarietas, ita incertitudo. vnde si dati sunt duo p̄curatores ab eadem persona, per duo instrumenta diuersa, nec apparet, qd̄ sit cõfectū prius, nullū ex ipsis fidè facit: secundū gl. in ver. noni natus. in. c. fi quis iustus. de ele. in. vj. & Ioã. and. in Spec. de procu. s. ratione autem forma. ver. Itē q̄ licet plures. & Do. in. c. si duo. in. prin. in. iij. col. C. de procu. in. vj. & Old. cõsil. j. in. iij. col. & Ro. in. singu. cclxj. inci. tu habes. Et facit qd̄ not. Bart. in. l. j. circa med. ff. de procu. allegado. l. duo sunt T. iij. ff. de testa. tu. & hoc procedit nisi vno instrumento daretur minor potestas, q̄ in alio, secundū Bal. i. l. falsus. in. xij. col. ver. scias etiam. C. de fur. per. l. Sempronij Proculo. de le. ij. nã in minori ambo concordant. l. diem. s. si plures. ff. de arbi. vt ibi per eū. Item procedit, nisi in aliquo illorum instrumentorum esset clausula, non per hoc reuocando aliã que aliū suū procurator fecit, secundū Ioan. and. in. d. ver. itē, q̄ licet plures. quę sequitur Do. in. d. c. si duo. ¶ Secunda declaratio. ¶ sicut contrarietas contentorum in instrumentis vitiat: ita contrarietas identitatis instrumentorum: puta, si sub nomine eiusdem notarij producuntur duo instrumenta, nullam conformitatem litterarum habentia: & in signo notarij diuersa. nã ista dissimilitudo tollit fidē vtriusq̄: secundū Bal. & Sal. in. l. scripturæ. in vlti. colū. C. de fi. instrumē. ¶ Tertia declaratio. Etiã si esset contrarietas inter scripturas priuatas, & vnã publicã & aliã priuatam, habet locum iste tex. secundū Io. an. & alios hic, cõtra gl. in. l. scripturas. C. qui po. in pig. hab. quæ dixit standum publicæ scripturę. nã tex. hic. & in. d. l. scripturæ. vtuntur hoc verbo scripturæ. q̄ verificatur in omnibus prædictis. & idē Salic. in. d. l. scripturæ. ¶ Quarta declaratio. ¶ In omnibus scripturis quarū contrarietas prævideri potest, habet locum iste tex. Ita dicit Bal. hic. vnde etiã in testibus cõtrarijs aliqñ potest habere locū, puta, q̄ actor fecit capitula sibijpsi contraria, secundū ipsum dicentem gl. hic procedere, quando testes primo motu deponunt cõtraria. Ex qua declaratione sequit, q̄ iste tex. procedet in producente a testationes aliã publicas contrarias: quia potuit prævidere. quod not. & facit præcedens declaratio notando verbū scripturas. ¶ Quinta declaratio. ¶ quãuis reo liceat vt exceptionibus & allegationibus contrarijs regulã, nullus pluribus. de re. iur. in. vj. tamē in eo procedit hæc Decr. quia nō auditur volens p̄bare cõtraria, circa idem secundū oēs hic cõtra Goffr. & Hoff. & idē Bal. & Salic. in. d. l. scripturæ. ad fi. quod limitat. d. Car. nisi in eodem instanti vellet producere cõtrarias scripturas conditionales: puta vnam vt probet se non obligatum & in q̄tum esset, producit aliã: per quam dicit se fuisse absolutū per acceptationem. allegat notata per Dy. in. d. regula, nullus. & Bal. in. l. j. C. de fur. & idem sentit Imo. hic. ¶ Sexta declaratio. ¶ etiã si esset vna tantū scriptura sibijpsi contraria, habet locū iste tex. secundū Bar. & Bal. i. d. l. scripturæ. & doc. hic,

nam licet iste tex. loquatur de pluribus: tamē eius ratio, quod potuit praevidere, habet locū etiam in vna. & facit. c. inter dilectos. s. eo. vbi reprobatur instrumentum, qd dicebatur confirmatorium, & noui iuris cōcessorium: quia respectu eiusdē rei repugnabat. ¶ Septima & vltima declaratio. ¶ Et si quis vellet reuocare talem productionem, quasi erroneam, nō potest: quia imputatur sibi, cū potuerit praevidere. & est acquiritus aduersario, cui praeiudicare vetit, vt latē per Specu. & Ioan. andr. de instr. ed. §. videndum. versic. quid si aliquid. & domi. Anto. hic. & Imo. s. c. proxi. & Innoc. in. c. cum olim. de cens. & ibi do. Ant. in vlt. col. Licet aliud sentiat Bal. in. l. alia. in. j. colū. C. de ijs qui, vt indig. & in. c. presentium. in. ij. colū. s. de testi. Et verum, qd vbi quis produxit instrumentum tantū, & non vult discretē ipsū improbare, sed per aliud ostēdere primum malē productū, potest, vt per domi. Anto. in. d. c. cum olim. & Bal. in. d. l. alia. & do. Ant. in. c. fi. in penul. charta. s. de cōf. vbi etiam dicit, qd post productionem instrumenti potest quis dare intellectū dubiæ confessioni resultanti ex productione, per. c. cū dilectis. de accu. Directē autem reprobare non potest: quia videtur confessus, quæ sunt in instrumēto: secundū Inn. in. c. cū venerabilis. de excep. & confessio scripta, non reuocatur, vt per do. Abb. post alios in. c. fi. s. de confes. nisi pars aduersa impugnasset talem productionem, per id quod singulariter no. Inno. in. c. mulierij. de iureiur. cum conegor. quas ibi dicam. & in specie hoc not. Bald. in. d. c. fi. in. vij. col. ver. qd produxi. ¶ Modō istā Decretalē limita primō, nisi scripturæ contrariæ producatur à diuersis personis: quia tunc non procedit simpliciter dispositio huius capi. sed ceteris paribus fertur absolutoria, qd habens probare non probauerit, cum inuicem se elidant probationes, vt latē per Specu. in isto ti. §. postremō. ver. sed pone, produco. & Bar. & Bald. & Sali. in. d. l. scripturæ. & do. Ant. & d. Abb. hic. est autem dictū ceteris paribus: qd si vna esset scriptura priuata: alia esset publica, præsertim publica, per. d. l. scripturas. C. qui potio. & l. optimā. C. de contrah. stipu. secundū prædictos, nisi illa priuata pluribus testibus coadiuuaretur, secundū Sali. in. d. l. scripturæ. in pe. col. Item vbi ex vna parte concurrerent aliqui casus fauorabiles, de quibus in. c. h. de re iudi. non dicerentur omnia paria, & pro illa parte iudicabitur. Itē si possent scripturæ aliquo modo concordari: vt etiam in sequenti limitatione. & de alijs etiam aliquid per Bart. in. l. Sempronius Proculo. de leg. ij. & Bal. in. l. Imperator. la. j. ff. de statu ho. & Bal. & Imol. in. l. cum proponeret. de la. j. & in. l. à iudice. & in. l. iudices. C. de iudi. & in. l. fi. cōminatiōes vel epistolas. ¶ Limita secundō, nisi contrarietas scripturarum posset tolli per aliquam diuisionem, vel sanam considerationem: puta per distinctionem temporum, & locorū: qd tūc vtrijq; scripturæ creditur in suo casu & tēpore: secundū Bal. in. l. in exercendis. in. iij. col. C. de fi. instru. allega. l. item videndū. & l. illud. ff. de peti. hære. & quædam alia. & sequitur Salic. in. d. l. scripturæ. in vlti. Pro quibus est tex. no. in. c. inter dilectos. ad fi. ibi: eo modo, quo magis. s. eo. per quem notant ibi doc. qd instrumentum habens in se repugnantiam in verbis sub diuisione ad concordantiam reducit. & not. Bar. in. l. fi. §. idem quæsit. ff. de condi. inde. & do. Ant. in. c. cum tu. in. vj. col. s. de testi. per. d. c. inter. facit. c. periculosē. de pœni. dist. ij. & c. cū dilectus cum gl. in ver. iuri cōmuni. s. de confue. & hoc siue ab vno, siue à diuersis producantur, vt per do. Ant. in. d. c. cum tu. & hęc no. ¶ Limita tertio, nisi producantur scripturæ cōtrarias esset mulier, vel rusticus: & non potuerit consulere peritiores: qd paritior eorū simplicitati: secundū Bal. in. d. l. scripturæ. versus fi. ar. l. cū de indebito. circa medij. ff. de proba. per quam, l. dicit Bald. idem de rustico non reuocante confessionem aduocati. in. c. fi. in. vij. col. s. de confes. & similem dixit Bal. per illam. l. j. c. pro. in. ij. colū. Sed qd difficile esset probare, qd non potuit consulere peritiores, præcipuē in hoc casu, in quo accessit ad iudiciū plenum peritis: idē fortē melius dicit Sali. d. l. scripturæ. tenens contra hanc limitationem. Et generaliter quādo rusticitati parca tur: vide etiam per gl. & Bar. in. l. j. C. de interdi. matri. & gl. in

lathletę §. ff. de excu. tuto. & do. Anto. & Imo. in. c. ij. de cons. cum multis alijs. ¶ Limita quarto, & vltimō, nisi contrarietas notata in vnica scriptura esset inter millesimum & indicationem: quia talis non nocet, sed præsuntur error in indicatione, tanquam minus. not. secundum Sali. in. d. l. scripturę. in vlti. eolum. allega. Dy. & Ioan. And. in data sexti. & facit quod not. Bar. in. l. fi. librarius. ff. de regu. iur. & quod dixi. s. eo. inter dilectos. & in. c. ex literis. s. eo. Ex quibus idem videtur generalius dici posse in omni cōtrarietate procedente ab errore tollerabili. ¶ Vltimō dicit hic do. Ant. & sequitur hic. do. Abb. in lectura antiqua. & Imo. s. c. proxi. ¶ Quod licitum est producere in iudicio saccum instrumentorum vt latē notauit Io. andrę. post Spe. in isto titu. §. videndum. versic. item not. exhibens. & non dicitur probatio incerta, ex quo est restricta ad contenta in sacco: iuxta l. pen. C. de sen. quæ siue cer. quan. facit quod not. Bar. in. l. accepimus. ff. de autho. tuto. & in. l. fi. finita. §. Iulia nus. ff. de dam. infe. ¶ Et subdunt prædicti, qd si talis producens dicat se producere solūm facientia ad causam, admittitur talis protestatio, si eam excusat iusta causa: puta difficultas in eis præiudicandis ob terminum angustiam, & loci distantiam: aliās talis protestatio non valet, quā in aliquo illis instrumentis posset alius se fundare. quę dicta pendet ab alia quæstione. ¶ Vtrum valeat protestatio. ¶ Produco in parte, & partibus pro me facientibus. quam docto. hic non examinant. idē de ipsa dic, vt per Rotam in formis decisio. cclxxij. incipienti, licet quis producat. per domi. Anto. in. c. cū venerabilis. j. de exceptio. & in. c. cum olim. de cens. per Bal. in. c. presentium. in. ij. eolum. s. de testi. per Bal. & Pau. de Castro in. l. j. C. & quæ defunt ad uoca. per Iaco. butri. in. l. nimis graue. C. de testi. per Bald. in. c. cum dilectus. in vlti. eolum. s. de confue. & in. l. vnica. in. v. col. C. de confes. per Imo. in. c. cū venerabilis. j. de exceptio. Et cōmunis opi. est illa, quam ponit Imo. s. c. proxi. qd protestatio iuuet producentem instrumentum etiam proprium, in certis capitulis, omnino separatis. & ita sentit Barto. in. l. Publica. §. fina. ff. de positi. remittendo ad dicta sua * in. l. Aurelius. §. idem quæsit. ff. de libe. leg. Die. xxvij. Februarij. Mcccclxxij.

SVMMARIVM.

- 1 Cautio sine causa est omnino inefficax. & nu. 23.
- 4 Cautio sine causa est inefficax, nisi quis diceret, promitto tibi donare tibi decem: nam tunc liberalitas donatoris est causa promissionis.
- 5 Donatio quando colligitur ex coniecturis.
- 6 Cautio sine causa non vitatur, quando quis promisit dare alicui pio loco, videtur enim se obligasse fauore pio loci. Item fallit in confessione liberatoria. nu. 7. Item in reali. nam si confiteor rem meam esse tuam, non adiecta causa, præiudicio mihi confitendo. nu. 8.
- 9 Confessio facta in vltima voluntate, etiam sine causa, valet.
- 10 Confessio facta in iudicio sine causa, an valeat. & nu. 11. & 12.
- 14 Confessio facta sine causa, & geminata, an valeat.
- 15 Confessio facta in instrumento gaurentiatio, valet etiam sine causa. Item in stipulatione conditionali: quia talis valet facta sine causa. nu. 16.
- 17 Confessio facta sine causa, valet, si stipulationem præcessit aliqua causa, ad quam posset stipulatio referri. & nu. 18. 19. 20. 21.
- 22 Confessio facta etiam cum causa absente parte, non probat. nu. 23.
- 24 Confessio facta in vltima voluntate, an & quando nocet.
- 25 Confessio facta absente parte extra iudiciū regulariter nō valet. fallit, nisi confessio talis sit iurata. & numer. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39.
- 40 Geminatio verborum quid operetur. nu. 41. 42. 43. 44.
- 45 Confessus se pecuniam mutuam recepisse, potest nihilominus intra biennium opponere exceptionem non numeratæ pecuniæ. & numer. 46. 47. 48. 49. 50. 51.
- 52 Exceptio non nu. pecu. non habet locum, quando ex tenore instrumenti constaret de actuali numeratiōe & recipiēs nō simpliciter confitef. sed notarius

- sed notarius hoc assereret.
- 53 Exceptio non numeratæ pecuniæ potest opponi, si ex priuata scriptura non constat de vera numeratione.
- 54 Exceptio non numeratæ pecuniæ cessat in confessione facta in extremis.
- 55 Exceptio non nu. pec. non potest opponi, si in loco sit statutum, quod non possit opponi exceptio non nu. pecu. intra biennium.
- 56 Exceptio non nu. pec. an cesset in confessione geminata? Exceptio non nu. pecu. cessat, quādo ex intervallo præterita confessionis confitens soluit partem debiti. post nume. 56. ver. fallit sexto. Exceptio non nu. pecu. cessat in confessione debiti facta ex aliqua causa puta venditionis, vel similis: post nu. 56. ver. fallit septimō.
- 57 Exceptio non nu. pecu. non potest opponi post biennium.
- 58 Ecclesia potest leges accipere pro se, & recusare contra se.
- 59 Exceptio nō nu. pecu. an cōpetat clerico in patrimonialibus, post biennium?
- 60 Exceptio non nu. pecu. non competit post biennium, si debitor vult probare pecuniam non fuisse numeratam.
- 61 Fallit hæc regula de æquitate canonica. Item in foro conscientie. nu. 62. Item fallit in confessione mutui, facta de qua constat per testes, & non per scripturam: quia potest opponi etiam post biennium. numero 63. adde nu. 64.
- Item fallit, quando debitor molestatus post biennium à creditore imploret officium iudicis: nam succurreret eidem. nu. 65.
- Item fallit, si constat creditorem confessionem fuisse nō numerasse pecuniam. Nam hoc dicto non obstat consentienti lapsus biennij. nu. 66.
- 67 Instrumentum qualiter probetur esse simulatum: vide hic remissionē.
- 68 Venditio simulata qualiter probetur?
- 69 Notarius si hodie conficit instrumentum mutui, & asserit quod heri fuit numerata pecunia, an probet?
- 70 Dicens contractum à seipso celebratum esse fictum, an sit audiendus?
- 71 Maritus si constante matrimonio confiteatur se dotem recepisse, quam non recepit: non præsuntur confiteri animo donandi. nu. 72. & 73.
- 74 Maritus confitens dotem sibi numeratam, non sibi præiudicat, quando eam nō recepit. Fallit, nisi coniuges inter quos fit talis confessio, sint inæquales & c. Fallit etiam, nisi simplex confessio fieret in vltima voluntate. nu. 75.
- 76 Maritus confitens in vltima voluntate sibi dotem numeratam, si superuixerit, an possit confessionem reuocare?
- 77 Maritus confitendo dotem sibi fuisse numeratam, sibi præiudicat, quādo euidenter constat, quod confessus est animo donandi.
- 78 Maritus confitens dotem sibi fuisse numeratam, quam nō recepit, potest intra decem annos opponere exceptionem non numeratæ dotis. Fallit hæc conclusio aliquot casibus. nu. 79.
- 80 Exceptio non numeratæ dotis, non potest opponi, quando statutum loci disponit, quod instrumenta confessionis dotis habeant vim rei iudicate.
- 81 Exceptio non numeratæ dotis non competit marito, si confessio eius sit per coniecturas confirmata.
- 82 Exceptio non numeratæ dotis non competit marito, quando confessionē suam de accepta dote præcessit instrumentum dotale, vel alia legitima probatio.
- 83 Exceptio non nu. pecu. non competit marito, quādo post confessionem receptæ dotis interuenit aliud, quod tertius promissit istam dotem, & eius promissionem maritus accepit. Item, si interuenit iuramentū vt nume. 84.
- 85 Agens ex causa mutui, si non probat de numeratione, sed de confessione recepti mutui, an obtinere debeat?
- 86 Actio an oriatur contra dominum, qui constituit procuratorem ad accipiendum mutuum: si de mutuo cōstat per confessionem procuratoris. Adde ad hoc nu. 87.
- 88 Confessio procuratoris habentis speciale mandatū, præiudicat domino.
- 89 Creditor si confiteatur fideiussori se recepisse pecuniam, pro qua fideiussor, an fideiussor possit agere contra debitorem principalem, non aliter edocto de numeratione?

CAVTVS.

I cautio. Si in instrumēto debiti exprimat causa, condemnabitur debitor, nisi probet indebitū: sed si nō exprimat, necesse est vt creditor probet debitū. ¶ Not. regulā, qd cautio omnino nuda est inefficax de iure canonico, & idē de iure ciuili, per. l. cū de indebito. in fi. ff. de proba. Ex

quo not. limitationem ad. c. j. s. de pac. & c. iuramenti. xxij. q. v. vt pactum nudum obliget. f. quando exprimitur causa. aliās præsuntur per errorem promississe. & sic non potest allegari contentus naturalis, cum nihil sit tam contrarium consensui, quā error. xxix. quæstio. j. §. j. l. si quis per errorem. ff. de iurisdic. o. iudi. secundum domi. Abb. hic. ¶ Et amplia primō dicta regula, vt procedat non solum si sit confessio vel promissio simplex redacta in publico instrumento, sed etiam si esset per simplicem confessionem vel scripturam priuatam, vt hic per domi. Anto. Imo. & domi. Abb. post glo. in. d. l. cum de indebito. & respondēt ad rationes Hosti. tenentis hic contrarium, vt hic per eos: tamen ad alium finem an obligatio sit scripta, vel non: quia si est scripta & habeat causam, non probatur contra illam causam, nisi per aliud instrumentum dicta. l. cum de indebito. in fin. & hoc quando scriptura fuit de substantia ex pacto: vt in casu. l. contractus. C. de fide instrumento. aliās etiam per testes contra instrumentum probari poterit per istum tex. in fin. non exigentem scripturam, vt est de mente Barto. in. l. generaliter. C. de non nu. pecu. secundum dominum. Ab. hic. ¶ Ampliatur secundō, non solum quando est nuda promissio, sed etiam si interuenisset stipulatio: videlicet, promittis, promitto: quia si non est expressa causa, non oritur obligatio, vt solenniter per Ioan. Andre. in Specu. de confes. §. nunc videndum. versic. sed quæ est ratio. & vltra omnes amplissimē per Roma. in. l. generaliter. ff. de verbo. oblig. cum pluri bus concordant. allegatis per eum. & idem domi. Anto. domi. Abbas & Imo. hic: nec præsuntur donatio, secundum prædictos hic. & Bal. in. l. generaliter. in. vj. quæstio. C. de non nu. pecu. & gl. in. l. nunq; nuda. ff. de acqui. rerum do. & in. l. j. in fi. ff. de interrog. acti. & in. l. j. ff. de pollicita. in. l. ij. §. circa. ff. de doli excep. & est opinio communis, de qua disputatur per Ro. in. d. l. generaliter. & Imo. in. l. à Titio. ff. de verbo. ob. & declara ex statim dicendis. ¶ Regula autem istius decretalis fallit primō, nisi quis diceret promitto tibi donare. x. nam tunc liberalitas donandi est causa, p missionis. c. j. de dona. secundum do. Abb. hic. Cui adde, quod si per viam stipulationis aliquid promittitur promittitur, & vtraque pars facit nullam causam subesse, valet actus. & præsuntur donatio: secundum Imo. hic. & in. d. l. à Titio. & glo. in. l. qui cum alio. in glo. mag. ff. de regu. iur. & in. l. iij. §. j. & in. l. haecenus. §. fi. ff. de consti. pecu. & probatur in. l. campanus. ff. de oper. liber. & in l. j. & in. l. si is, qui perpetua. ff. de condi. inde. & l. i. cuius per errorem. ff. de reg. iur. iuncta. l. finali. C. ad legem Fal. vbi solutum & pmissio à pari procedunt. Si autem stipulator putaret causam sub esse, & promissor sciret non subesse, ad hoc vt ex promissione scienter facta agi posset, tanq; facta ex causa donationis: necesse est, quod stipulator postea certificatus quod nulla suberat causa, ratificet promissionem, per. l. fi. ego. ff. fi. cert. peta. donatio enim non potest ceteri facta non contentienti. l. absenti. ff. de dona. & in proposito not. Barto. in. l. j. eo. titu. & Bal. in. l. falsus. vcr. quarto quæritur, nunquid solutum. C. de fur. ¶ Cognosceretur etiam donatio ex coniecturis, non expresse hoc verbo, dono. puta, si diceretur, tolle hanc pecuniam. & recipiens esset pauper, vel coniuncta persona, vel est aliquid modicum, vel præcesserunt merita recipientis: secundum Barto. latē in. l. cum quid. ff. fi. certū peta. & glo. in. l. fi. ego. ff. ad Velleia. & in. l. filij. C. de donatio. in ter virum & vxor. & in. l. vxori. §. fina. de lega. iij. & per do. Abb. & Ioan. de Ana. in. c. & si quæstiones. de symo. & Bal. in. l. ij. q. C. de iure dotium. & in. l. etiam. C. de fideicommiss. Et pro coniectura consanguinitatis, vide Bal. in. l. j. C. ad Velleia. Et idem si diceret, concedo tibi hanc rem. quia etiam nulla expressa causa præsumitur donatio: secundum Barto. in dicta. l. vxori. §. fina. per illum tex. cum glo. & Bald. in. l. cum virum. C. de fideicommiss. & dominū Abba. latē in capitu. cum venerabilis. j. de exceptio. nisi alia coniectura aliud suaderet, vt si petenti equum commodatō, dico, concedo tibi ipsum, vt ibi per ipsum. Item, si pecunia daretur simpliciter ad refectiōem domus, quam quis aliās non fuisse refecturus, præsuntur donatio: secundum Paulum de Castro in dicta. l. cum quid. per text. nota. in. l. sed si mors. §. finali. ff. de donatio. inter virum & vxor. ¶ Constantibus autem talibus coniecturis per illa verba, tolle & c. nunq; præsuntur

donatio, vt per Bar. & omnes alios in d.l. cū quid. & do. Ant. hic, etiam si diceretur do ti bi: q̄ licet dare importet dominiū tradere. s̄ sic itaq̄. in stit. de acti. tñ intelligitur causa cōcurrente, secundū Imo. in l. si fundū certo die. ff. de ver. obli. & de p̄sumenda, & non p̄sumenda donatione, vide etiā nota per Bar. in l. j. s̄ nec castrē. ff. de collatio. bono. per Bart. & Bald. in l. filia. C. fami. ercisc. & Bald. in l. si donationi. in fi. C. de collatio. & Pet. de anch. confi. xix. cū similibus. ¶ Si aut̄ non est donatio, q̄a dicit, tolle & c. an sit mu tuum vel depositū, variat̄ Legist̄ in d. l. cū quid. & vnus nō dicit prout alius. ponit etiā Cy. & Bal. in l. incendiū. C. si certum pet. & Io. de ana. in d. c. si quæstiones. & do. Anto. hic: qui etiā non pertinenter reasumit alia dicta Bart. in d. l. cū quid. maxime, dū dicit q̄ nō sufficit libellū p̄sumptiuē concludere, nisi p̄sumptio allegetur, quādo surgit ex facto libellātis. in quo vide qd̄ not. domi. Abb. in e. affert̄. tit. j. & ibi aptius dicitur. ¶ Fallit secundū regula hui⁹ tex. ¶ vbi quis promisit dare alicui loco pio. nam videtur se obligasse fauore piæ causæ. nō enim p̄sumitur ibi error, secundū do. Ab. hic. arg. c. fi. j. de sent. ab intest. nō distinguēdo an fiat hoc in vltima voluntate, vel non: prout hic facit domi. Ant. q̄a aliās nō esset aliquid speciale in pia causa, per id quod dicitur in v. fallentia. Et pro his faciunt notata per Roma. in repe. auf. similiter. C. ad leg. Fal. in specialibus circa contractus. vbi tamē istud non reperies. & facit. c. sunt, qui opes. xvij. qd̄. iij. vbi obligatio contracta cum pio loco, non regulatur prout alia: quia non vitiatur calore iracundiæ: sicut de alijs dicitur in l. quic quid calore. ff. de regu. iur. ¶ Fallit tertio in confessione liberatoria: ¶ q̄a illa valet sine causæ adiectione. l. tale pactū. in prin. & ibi glo. & Bar. ff. de pact. & firmant hic Bal. do. Ant. Imo. & do. Abb. & Spec. in tit. de cōfess. s̄ nunc videndum. ver. hoc autē certū est. & Bal. in cōclu. Spec. in tit. de cōfess. in. iij. col. & in c. ij. in. ij. colū. s̄. eo. facit glo. in l. inter chartulas. C. de conuenien. fisci. debi. libr. x. quā allegauit in c. ij. ver. fallit primū. s̄. eo. & ita etiā not. Fed. confi. cxxvij. inci. creditor p̄sente. dicens q̄ imō plus dicit gl. in l. nō solū. ff. de libera. lega. q̄ cōfessio emissa ad li berādū, prodest absenti. & parat cōtra emit tentē doli exceptionē. sed dicit q̄ audiretur volens probare, q̄ per iocū ita dixit: sed in dubio p̄sumitur dispositiuē dixisse, secundū eū. ¶ Fallit quartū in reli. ¶ quia si rē meam confiteor tuam, non adiecta causā, p̄iudicat mihi confessio: quia ex hoc sur git habitus pro derelicto. ff. pro derelicto. per totum. & l. si quis vi. s̄ differentia. ff. de acquiren. posses. & de hoc per Cyn. in d. l. generaliter. & in Specu. de cōfess. s̄ nunc vi dendum. versicu. in summa. & versicu. quid si confiteor rem meam. & ita transeunt domi. Anto. & domi. Abb. hic. sed Specu. in lo cis per eos allegatis. & Imo. hic tenent contrariū. Ideo vide q̄ repetā de hoc. super gl. in l. vna. fal. ad illud, q̄ confessio absente par te nō nocet. ¶ Fallit quintū, in vltima volū tate. ¶ nā tūc cōfessio sine causā valet: q̄a idu

In confessione, Adde, q̄ hoc verū est, quando cōfessio fit ab eo, qui iure proprio suo facit. Secus, si nomi ne alieno, vt i pro curatore, & admi nistratore: quia eo rum confessio ad liberandum sine causa non valet. l. non abstulit. C. de noua. Adde, q̄ si principalis & qui proprio suo in re facit, si dicit, confi teor te non debe re, dicitur pactum ita Bart. in l. idem in duobus. ff. de pactis. Limita tñ, vt per Bar. & alios in l. tres fratres. ff. de pactis.

cit faltem lagatum. l. Lucius. s̄ quisquis. de lega. ij. & l. j. & ij. C. de falsa cau. adiecta lega. & hoc ampliat dominus Anto. & do. Abb. hic, qualitercunque proferatur ab existente in extremis. sufficit enim in talibus voluntas, qualitercunque patefacta. argumen. ca. pitu. cum tibi. cum glo. j. de testa. Et idem tenet domi. Florē. in l. cū de arate. ff. de proba. & generaliter de confessione facta in extremis, vide omnes in capi. fin. j. de succes. ab intesta. & aliquid dicitur j. super glo. Sed dicit hic Imo. quod talis confessio non probat, nisi esset iurata. l. cū quis decedens. s̄ codicillis. de le ga. ij. & l. rationes. & authentica. ibi posita. C. de probationi. & l. Aurelius. s̄ penulti. & fin. ff. de libera. legat. vel nisi esset in p̄sencia partis, vt l. j. C. de falsa causa adiecta legato. sed vbi fit in absentia, & non iuratur, illa non probat debitum: sed habet vim legati, vt patet in dictis iuribus. & in dicto. c. cum dilectus. secun dum ipsum: neq̄ aliud fenserunt doct̄. hic. ¶ Fallit sextū ¶ in cō fessione facta in iudicio. illa enim p̄sumitur deliberatē facta: & in iudicio quasi contrahitur. l. iij. s̄. idem scribit. ff. de peculio. ideō non exigitur causa ad sui validitatem, secundum do. Anto. domi. Abb. & Imo. hic, ita dicentes sentire gloss. in c. ij. in fi. s̄. de cōfess. & in l. centum. ff. eod. & Cy. in dicta. l. generaliter. ita etiā firmat Bal. in l. sicut. per illum tex. C. de repudianda heredita. & domi. Anto. & domi. Abb. in d. c. final. & Ro. in l. nuda. in prima colum. ff. de donatio. & glo. in l. j. s̄. fina. in verbo, iudicem. in fin. ff. de interrogato. actio. & Dynus in regula, quod semel. & Bald. in spe. ti. de cōfess. in. iij. colū. Et idem de confessione emanante coram arbitro, dixit gloss. in d. s̄. fi. in verbo, iudicem. ¶ Sed contra istam fallentiam est decisio Ioan. And. in Specu. in d. s̄. nunc vi dendum in additione incipiente, Rosfredus vbi. s̄. refert & sequitur Rosfredus tenentem, quod confessio sine causā, non nocet in iudicio Et pro hoc facit: quia non reperitur iure cautum. Nec obstat ratio, quod p̄sumatur fieri deliberatē in iudicio: quia non est verum. & per hoc adduco, quæ habentur per glo. in c. ex literis. in verbo admonita. in fine. j. de diuor. per Bal. in l. si quis. C. de exceptio. & in l. cū precum. C. de libera. cau. & in l. vnica in xv. colum. C. de cōfess. & per Archi. & Domi. in c. fi. de iureiurā do in. vj. cum similibus. in quibus in confessione iudiciali fit dif ferentia inter confessionem factam deliberatē, & non factam de liberatē: vt prima non posset reuocari, secunda sic. per quod apparet non esse verum, quod confessio in iudicio dicitur delibera ta: quia inconsideratē respondit. Item sequere dicitur, ¶ quod cōfessio sine causā scripta, valeret: quia illa censeretur deliberata. & si fit in iudicio, non potest reuocari, vt per doct̄. in c. finali. s̄. de cōfess. quod esset contra istum tex. Non obstat, quod in iudicijs quasi contrahatur: quia non debet plus operari ille quasi contra ctus, quā verus: sed verus sine causā non operatur, vt hic: ergo nec fictus. tamen non recedo à communi opinione propter au thoritatem doct̄. ¶ Fallit septimū, quo ad semiplenam probationem, quia si aliqua causā allegatur per agentem, probat semiplenē, secundum Specula. in titu. de cōfessis. s̄. nunc viden dum. versicu. sed nunquid semiplenam. & dominum Anto. Imo. & domi. Abb. hic. & glo. in l. cum de indebito. s̄. fina. in verbo sta ri. ff. de probatio. & Roma. in dicta. l. nuda ratio. & in l. admonen di. in. xxij. colum. ff. de iureiuran. & Mattheum notabili. xiiij. di centem esse glossam in dicta. l. inter chartulas. C. de conuenien. fisci debito. libro. x. & in l. iij. s̄. eiusdem. in verbo. species. ff. de testi bus. & textus in l. instrumenta. C. de proba. Sed contrarium & fortē melius tenet Floria. in l. in bonafidei. C. de rebus creditis. quia non debet plus operari vox mortua, quā viua confessio sine causā. quæ non probat, vt hic: tamen communis opinio p̄ ualeret. ¶ Fallit octauū, nisi confessio scripta haberet causam coniecturalem. sed si non esset scripta, oporteret quod probaretur vera: secundum Baldum solenniter in rubri. C. de fide instru mentorum in. xv. colum. versicu. sed quero, si in libro. quod dicit notandum. & facit quod not. Ioan. Andre. in Specu. super ru brica. de deposito. quem sequuntur domi. Antoni. & domi. Abb. hic dixit, quod si in libro nummularij reperitur scriptum, debeo Titio centum: nec exprimitur causa: non intelligitur depositum vel alia causa. & ita dicit disputasse quendam antiquum. quod li mitat, nisi ex p̄cedentibus p̄sumatur causa. argumen. l. si quis ex argentarijs

ex argentarijs. s̄ si initium. ff. de eden. & l. Titia. s̄ idem respon dit. ff. de verbo. obligatio. & facit quod dicitur in. xij. fallentia. ¶ Fallit nonū, ¶ nisi confessio sine causā sit geminata: quia p̄sumitur causa, secundum Roma. in dicta lege nuda. per id, qd̄ singulariter dicit Barto. in l. cum scimus. C. de agricolis & cen sitis. libro. xj. cum concordan. quas ponam j. in fallentijs dandis super alia materia. ¶ Fallit decimū, ¶ in confessione facta in in strumento guarentigato: quia non requiritur causa: secundū Baldum in l. sicut post principium. C. de repudia. heredi. cum sit ibi p̄ceptum iudicis chartularij, factum in confesum. qd̄ videtur factum in iudicio. allegat. l. j. C. de cōfess. & ibi Cynū que fallen. pendet ex dictis in sexta fallentia. ¶ Fallit undeci mū ¶ in stipulatione conditionali: quia illa valet absque alia causā, quasi conditio succedat loco causæ. ita textus in dicta. l. à Titio. & l. cū ad p̄sens. & ibi hoc not. Barto. ff. si certum petatur, & ibi probatur hoc esse verum, etiam si conditio es set impropria: puta, de p̄senti, vel p̄terito. & per hęc refert Pau. de castro. in d. l. à Titio. vidisse declarari Florentiæ valere cautionem, qua sæpe vtuntur florentini, videlicet, promitto decem, si Imperator hoc anno morietur. & si non morietur, p mittis mihi centum: nam si morietur agi potest ad decem. si nō morietur, ad centum. faciebant dubium secundum eum: quia nulla iusta causa videtur subesse, sed potius turpitudine: sicut di cimus de ludo taxillorum: tamen fuit iudicatum secundum eū quod valeret: quia sufficit conditio. Et ad illud de taxillis re spondet, quod est prohibutum propter blasphemias, quæ sæ pe fiunt in ludo, iuxta notata in c. penultij. de vita & honestate & adde textum in l. in naue Saufelli. ff. locati. & ibi gloss. in ver bo oneris per quem text. dicit ibi Paul. de Castro valere talem conuentionem: promitto decem, si nauis mea mercibus one rata ad talem locum salua apulerit: sin autem, promittis redde re mercium valorem. nam talis contractus valet ratione p̄ dicta. & per illum textum de quo non perp̄dunt glossæ & do ctores. & non reperitur improbatum de iure canonico: secun dum ipsum. & idem tenet Laurent. in tracta. vsurarium. in ter tia parte, quæstione tertia. ¶ Fallit duodecimū, ¶ nisi stipu lationem p̄cessisset aliqua causā, ad quam posset stipulatio re ferri: per textum iuncta gloss. in verbo cogitauit. in l. triticum. ff. de verborum obligatio. per quem dicitur ibi Bart. & alij, qd̄ stipulatio sequens non expressa quantitate, in dubio intelligi tur facta de quantitate, in qua p̄cesserit contractus: puta, mu tuum à stipulante datum. Et idem, si in stipulatione sequenti fuit facta mentio de quantitate, sed non de causā, nam intelli gitur facta ex causā quæ p̄cessit: per illum textum. & notat Bartol. in dicta lege cum quid. & dicit Angel. in l. petens. C. de pactis quod licet stipulatio facta sine cā. nō valet: tamen si pa ctum nudum p̄cessit stipulationem sine causā: valebit stipu latio vigore illius p̄cedentis pacti. ¶ Fallit xiiij. ¶ nisi concur reret coniunctio personarum & paritas rei, sine causā promif sa: quia tunc p̄sumitur donatio: secundum lac. But. & Bal. in dicta. l. generaliter. argu. l. si seruus communis. ff. de donatio ni. inter virum & vxorem. & facit quod dixi in prima fallentia. post Bar. in l. cum quid. ¶ Fallit xiiij. ¶ nisi aliqua liberalitas sti pulātis ante eā p̄cessisset: quia tunc promissio intelligit facta causa remunerandi. l. si verō non remunerandi. s̄ idem Papinia nus. ff. mandati. secundum Baldum. in rubrica. C. de cōfess. & Imo. in l. si fundum certo die. ff. de verbo. obliga. & facit quod dixi in. xij. fal. ¶ Fallit xv. ¶ nisi notarius in instrumēto stipu lationis diceret: quod promissor stipulanti promissit ex certa scientia: quia tunc p̄sumitur donatio: secundum Paul. de ca. ¶ Fallit xvi. ¶ de donatio. ¶ Fallit vltimū ¶ nisi stipulatio ha beret causam satis p̄suasumam vel impulsuam: licet nō sit ob ligatoria seu finalis, secundum Bal. in l. generaliter. in. iij. q. C. de non nu. pe. & in l. pactū, q̄ dotali. in. xvij. q. C. de col. p. l. cre ditor. s̄ primo. ff. mandati. & d. l. à Titio. imō dicit Bal. in l. ij. C. commina. quod sufficiens causa est obligatio naturalis, vel na turale motiuum ad obligandum. & ideō sufficit obligatio re muneratiua etiam ad antidora. dicit etiam Bal. in d. l. generali ter. in. v. & vij. q. quod agens ex stipulatione, licet nō exprimat

causam, obtinebit si postea in processu p̄bet causam. ¶ In glo. in verbo. causam. in fi. nota regulam ¶, quod confessio etiā cū causa facta absente parte, non nocet contenti. & est text. in l. cerum. s̄ si quis absente. ff. de cōfess. & gloss. in c. fi. de cōfess. & in l. vnica. C. de cōfess. ¶ Et istam regulam declara primū sic, etiam si confessio cum causā fieret in iudicio, absente parte, nō nocet, per d. l. si quis absente. ideō dicit Bart. ibi & do. Car. hic facias semper poni in actis, p̄sente parte. & hic etiam not. gl. magna in d. c. fin. & ibi hęc ampliatio latē declaratur per Paul. de cast. do. Ant. & do. Ab. & per Io. an. in Spe. tit. de cōfess. s̄ se quitur ver. super. vij. & per Cy. Bal. & Sali. in d. l. generaliter. & Sali. in l. vnica in. xv. oppo. C. de cōfess. & Bal. in authen. gene raliter. in pe. colum. C. de epif. & ele. in quibus locis istud in esse ctu restringitur. ¶ Primū ¶ nisi fiat confessio iudici, per viam volūtarię iurisdictionis: puta, si nulla mota causa, quis dicit iudici se teneri Titio, per d. l. generaliter. ¶ Secundū, nisi pars es set citata: & essemus in casibus, in quibus potest concedi contra absentem. per l. properandum. s̄ j. & ij. C. de iudi. ¶ Tertio nisi quis confiteretur in libello, vel positionibus, vel exceptio nibus. per c. fina. de iureiuran. in. vj. ¶ Quarto, nisi confitetur in criminali absente accusatore: quia iudex supplet: secundū Bal. in ea que in vltima columna. C. quomodo & quando iudex. & in d. l. generaliter. in penulti. colum. vnde dicit Bal. in d. l. generali ter de episcop. & cleric. quod dicit. s̄ si quis absente. loquitur de confessione, cuius receptio non pertinet ad officium iudicis, sed partis. Secus autem, si ageretur de crimine civiliter, secun dum domi. Abbatem, post domi. Anto. in c. olim. ad fin. s̄. de re scri. & ibi est casus: secundum intellectum, quem ponit ibi Imo. in. iij. colum. Et isti quatuor casus probantur diuersis modis, vt in dictis locis videri potest. ¶ Sed nota, quod in istis & simi libus casibus p̄sencia nūquam supplet defectum partis absen tis: nisi expressē appareat iudicem velle supplere absentiam, & acquirere absenti: secundum Bar. in l. postquam liti. ad fi. ibi. q̄ ro vtrum ista renunciatio. C. de pactis. & Cyn. in authentc. fa cramenta. x. q. C. si aduersus venditionem. ¶ Secunda declara tio. Si pars esset p̄sens in iudicio, confessio alteri⁹ partis tūc demum noceret contenti, quando per partem non impugna tur. secus si impugnaretur. Ita probatur in ca. mulier. de iureiu ran. & ibi clarius Inno. & alij. & ibi dicitur. & bene facit glo. in c. cum venissent in verbo, coram eo. ibi, dicas ex quo. de eo q̄ mittitur in possess. ¶ Fortius dixit Sali. post Cy. in l. vnica in. xv. oppositione. C. de cōfess. quod non sufficit, quod confessio nō sit impugnata p̄ partem p̄sentem: sed oportet, quod fiat par te instante & petente, vel saltem acceptante: quia aliās non pos set dici confessio: quia non esset simul factio: quia propriē con fiteri, idem est quod simul fari. & idem vult Salic. in l. iubemus in fi. C. de liberali causā. & expressius in d. l. generaliter. in. vj. q. C. de non nume. pecu. referens ita tenuisse patrum suum do. Richar. de Salic. vnde communiter scribitur parte p̄sente & acceptante. ¶ Fortius etiam dixit Salicet. in d. l. generaliter. in. vij. quæstio. quod etiam si confessio fieret in vltima voluntate parte p̄sente, non valeret, nisi esset acceptata à parte: vel ab eius nuncio, vel à notario publico, vel alia persona nomine ab sentis. vide tamen domi. Abb. in c. fi. in notabilibus. j. de succes. ab intestato. vbi per illum tex in verbo, Abbatis p̄sencia. dicit quod in casu isto sufficit p̄sencia partis, etiā accidentalis id est fortuitē: nisi dicas, quod vltra p̄senciam requiritur di cta acceptatio. sicut in l. prima. ff. de autho. tuto. p̄sencia. sup pletur intelligentia. sicut etiam domi. Abba. ibi per illum text. ad ampliationem huius materie quod confessio etiam declara toria actus p̄teriti, requirit p̄senciam partis ad sui validita tem. ¶ Tertia declaratio. Etiam si in vltima voluntate quis confiteatur, confessio non probat id, super quo emanat, secun dum dominum Antonium Imo. hic, & Bar. in l. non solū. s̄ si liberationis. ff. de lib. leg. & in l. Lucius. s̄ quisquis. el. ij. per illū tex. de leg. ij. & in l. cum quis decedens. s̄ codicillis. de lega. iij. & Bal. in l. rationes. in. ij. col. C. de proba. & do. Ant. & Abb. in c. fi. per tex. de suc. ab intest. & Bal. in l. generaliter. i. x. q. C. de nō

nume. pecu. & ibi Sali. in. xij. q. & ideò si talis superveneret, nõ probaret confessio contra eum, secundum Bar. in. d. §. quisquis nisi in quinta cassibus. ¶ Primus, quando nomine absentis inter uenisset nuncius, vel epistola, vt per Bart. in. d. §. quisquis nuci? seu alius acceptasset nomine absentis, vt per Sali. in. l. generaliter. ¶ Secundus, quando iurasset: quia probatur illud, quod cõ fitetur. d. §. codicillis. & ibi Bar. & dicitur. j. in. j. fallentia. ¶ Tertius casus est, quem ponit Cal. in. titu. de testa. confi. xxv. incipit. testator de eo, qui in testõ detexit hæredi se rogatum ab alio tẽ ftatore de restituendo bona filio spurio. nam talis confessio p dest fisco, licet facta sit in absentia procuratoris fisci. de qua et per Salice. in. d. l. generaliter. in. vj. q. sed quia nituntur rationibus parum vrgentibus, fortẽ verius, quod probet semiplenẽ: per id, quod dicitur in tertia fallẽt. ¶ Quartus casus est, quãdo testator confitetur in foro pœnitentiãli etiam absente parte secundum Salice. in. d. q. xij. per. c. q. q. de v. furis. in. vj. ¶ Quintus casus est, vbi nõ attenditur rigor, sed equitas, quia tunc debet stare hæres confessionis testatoris favore animæ: secundum Bal. sapienter in. d. l. generaliter. in. x. q. per. l. si ego. §. j. ff. de iure do. & quod no. i. c. quoties. j. q. vij. & in. c. parochiano. de sepul. vbi debet hæres exonerare animam defuncti. & hoc dictum valde consonat per rationes suas. Est verum, quod d potest difficultari ex his, quæ dicuntur in. ij. fallen. sed ex alio capite exonerat defunctus. quia dato q confessio non probet debitũ: tamẽ illud debet, non vt debitum ex ea causa, sed vt debitum ex testamẽto iure legati, vel fideicommissi. d. §. quisquis. ¶ Quarta declaratio. Sicut cõfessio extraiudicialis facta cum causa, p̄sente parte, probat in ciuilibus: ita in criminalibus, si fiat specialiter, & parte p̄sente: ita dicunt do. Ant. Imo. & clarius. d. Abba. in. c. olim. de referip. allegat. & d. Abba. in. d. l. generaliter. & c. p. tuas. de proba. Secus dicunt ipsi, si fiat parte absente: quia tunc in criminalibus facit indicium ad torturam. allegant Bar. in. l. capite quinto. ff. de adulte. & istud etiam latius firmat do. Ab. in. c. at fi clerici. in. princ. in. vij. col. ver. quæ quem effectum. de re iudi. & idem tenuit ibi domi. Anto. tamen Imol. ibi dicit communem opinionem esse, q in criminalibus cõfessio extraiudicialis nullo casu operetur aliud, quàm indicium ad torturam. & ita dicit simpliciter intelligi gl. & Bar. in. d. l. capite. & Bar. in. l. i. c. tus futium. ff. de infra. & etiam sentit Rota, maximẽ in additionibus decisi. clxxx. incip. licet confessio in formis, pro qua parte facit, q̄a in criminalibus non habet semper eundẽ effectũ confessio, quẽ habet in ciuilibus vñ i ciuilibus parte absente pbat semiplenẽ vt j. dicit solũ ad torturam, vt est dictum: sicut etiã in ciuilibus confessus non appellat. c. quodcumq. vj. q. j. sed in criminalibus sic, vt §. sunt quorum. ij. quẽst. vj. & c. c. u. speciali. §. porro. de appel. & in ciuilibus confessus habetur pro cõdemnato. l. vnica. C. de confel. secus in criminalibus, vt per Bart. in. l. j. ff. de confel. ¶ Modò p̄dicta regula fallit primò, nisi confessio facta absente sit iurata: quia probat, secundum Bart. in. d. §. codicillis. ad fi. & do. An. in. c. c. dilectus. in. antepe. col. j. de suc. ab inte. & Bal. in. l. rationes. circa fi. C. de prob. & in. l. si credito res. C. de fideicom. & sentit Bar. in. l. ex hac scriptura. in. vlt. co. ff. de dona. & Bal. in. auf. quod obtinet. C. de proba. per illũ text. no. Imo. in. repeti. c. c. contingat. in. xxxj. char. de iure. & sentit gl. Bar. & Bal. in. authentici. sacramenta. C. si aduersus venditionẽ etiam si venditione quis v. sus fuisse verbo, in veritate. secundum Bal. in. rub. C. res inter alios acta. in. vlti. col. & facit. c. & si Christus. de iureiur. & non solũ iuraret, sed diceret se iurasse. per d. §. codicillis. ibi patruo suo iuravi. & sentit Sali. in. d. l. generaliter. in. xij. q. tantum enim operatur confessio de p̄stito iuramento, quantum etiam ipsa p̄statio, vt probatur in. l. ne in arbitris. & ibi multum notat Bal. C. de arbitris. & no. Bart. in. l. ex hac scriptura. in. vlti. de proba. Et ratio p̄dictorum est multiplex: sed maximẽ, quia obligatio acquiritur Deo. c. debitoribus de iureiur. & Deus ipse vbiq; est p̄sens, etiam si iuret quis vt complaceat parti: quia Deus recipit vices partis, secundum ele gantur not. do. Abb. in. c. ficur. de elect. in. ij. col. de iureiur. licet pars possit remittere. c. ij. de sponalibus. ¶ Item, quia iuramẽtum potest saluari sine interitu salutis æternæ. & istud procedit

nisi confessio etiam iurata emaneret in fauorem incapacis, secundum Bal. in. d. l. rationes. & Sali. in. d. l. generaliter. in. xvj. q. & in. l. hac edictali. in. vj. q. in. fi. C. de secun. nupt. ¶ Et cõ p̄dictis concordat etiam Bal. in. auf. sacramenta. in. vlti. colum. C. si aduer. vendi. & in. l. pactũ. in. ix. q. C. de colla. & Pe. de Ancha. in. cle. j. de iureiur. in. c. licet. in. pe. colũ. de iureiur. in. vj. in. cle. j. in. princ. de v. furis. vbi pro hoc allegat notata per Spec. in. tit. de le gato. §. nunc ostendendum. versi. hoc quoq; & idem Rom. in. l. stipulatio ista. §. si stipuler. in. vlti. col. ff. de verbo. oblig. ¶ Non ob. tex. in. §. si quis absente. ibi, nec qui iurat. quia secundum Imo. in. d. c. c. contingat. loquitur de iure ciuili, quo non oritur obligatio ex iuramento, vt per Bar. in. l. si quis pro eo. circa principium. ff. de fideiuss. Secus de iure canonico, vt notatur in illo lo. c. c. contingat. & dicit quod cum quæstio iuramenti sit spiritalis, etiam in foro ciuili, seruatur hæc opinio canonica: vt est gl. licet nõ dicas in regula, possessor. de re. iud. in. vj. ¶ Tenet ob. l. iij. §. j. de iureiur. vbi iuramentum hinc decifitũ non tenet absente parte: quia est ad commodũ iuratis: sed hinc ad commodum. Nec ob. c. ficur. el. iij. ibi: assensu vtriusq; partis. titu. ij. q. loquitur vbi agitur de iuramento p̄stito, vt aliud ad certum finem recipere obligetur: quia si alius non confentit, non obligat iuramentum, vt ibi per do. Abb. & ita iustinetur hæc notabilis fallentia, contra Angel. in. auf. de iureiurando à m oriente p̄stito. circa finem. ¶ Fallit secundò dicta regula de æquitate canonica, secundum quã possit dici, quod valet confessio et absente parte: quia secundum equitatem canonicam sola mens videtur sufficere. & hoc videtur voluisse gl. singularis i. c. quoties. in. verbo, promitto. in. fi. j. q. vij. ita ad literam dicit do. An. hic sub dubio fortẽ, de quo facit festum hic Imo. dicens esse dictum multum singulariter notandũ. & verẽ ita est. & hanc partem expressẽ firmat domi. Car. hic dicens de iure canonico valere confessionem parte absente. & alleg. glo. in. d. c. quoties. & idẽ per illam gl. tenet Dom. in. §. de his. ad. fi. in. iij. q. ix. & facit q not. Bald. in. c. innotuit. in. prima colum. §. de electio. vbi dicit, quod in causis ecclesiasticis & spiritualibus valet confessio absente aduersario. Ad idem quod no. Bal. in. l. ratione. C. de p. batio. vbi dicit, quod confessio facta in foro pœnitentiãli vel spũali non requirit p̄sentia partis, & ideò non potest reuocari. allegat no. in. c. q. q. de v. furis. in. vj. & gl. i. d. c. quoties. Ad idẽ quod no. Bal. in. auf. similiter. in. j. col. C. ad. l. Falci. vbi dicit, q̄a confessio in piam causam non requirit p̄sentiam partis. Ad idem quod no. Bal. in. l. illud. in. j. colum. C. de sacrosanctis eccl. vbi dicit, q in pijs causis valet stipulatio facta pro absente, etiã verbis directis in ipsos absentes. Ad idem quod no. Bal. in. l. generaliter. in. x. q. C. de non nume. pecu. vbi dicit, q confessio in testamento absente parte, valet de equitate, favore animæ. Ad idem quod not. Arch. in. c. sunt nonnulli. j. q. j. vbi dicit, q licet incertitudo vitiet promissionem, quia liberatur dando muscã. l. senatus. §. legatus. de lega. j. tamen de æquitate canonica nõ vitiat. sed taxatur aliquid arbitrio boni viri. de quo exclamat do. Abb. in. c. j. j. de deci. & in. c. ex parte. post do. Ant. ibi. §. de censi. & Bal. in. l. qui mutuum. §. salarium. in. lectura antiqua. ff. mada. ti. & Ioan. de Ana. in. c. c. in iuramento. j. de homi. & limita, vt ibi allegat. c. c. venissent. j. de insti. Ad idem quod no. do. Card. in. clementina. j. in. xxvij. q. de testamentis. c. simili. ¶ Et est verum, q do. Ab. hic & in. c. fi. in. vij. col. §. de confel. ipugnat hæc differentiam inter ius canonicũ & ciuile, per rationes satis euitabiles. & tandem concludit, q gl. in. d. c. quoties. non procedit quando quis dicit corã tertio se velle dare vel debere alteri decem quia non oritur obligatio, etiam naturalis cõ nõ fit, cui q̄rat per illa verba. & hoc etiam latius per ipsum, in. procmio Decretalium. §. Gregorius. in. vlt. colum. Sed quando diceretur Titio: promitto tibi, quod dabo Sempronio decẽ: potero cogi ad soluendum per viam denunciationis, non autem via directã cõ nec absenti queratur acti, nec p̄sens pro alio stipulari p̄tuerit. §. alteri. in. fi. de inuti. stipu. Et quod nullo modo ex isto actu queratur actio, probatur à speciali in. c. q. q. de v. furis. i. vj. ibi: actio acquiratur. & facit. c. si tibi. ibi vt tuum dici valeat. de p. ben. in. vj. vt hit per do. Abb. ¶ Et re vera negari non potest q vtracq; pars

vtracq; pars non sit sustentabilis: tamen sustentabiliorẽ p nunc puto opinionem communem propter auctoritates primò allegatas: quia si nullo modo esset verum, q confitens absente parte intenderet se obligare, quando assignat causam, frustrarentur multę limitationes sequentes. & dicta allegat i hac fallẽtia, quæ denotant legem canonicam iudicare de intentione ex ver bis cuiusq; prolatis. & facit. c. j. §. de pactis. item sicut iuramentum facit, q non procedit dicta regula, vt in p̄cedenti fallentia: ita etiam de equitate simplex & seriosus sermo, iuxta. c. iuramenti. xxij. q. v. dummodò non prolatus causa complacetiæ. Item quia ita possit quis confiteri p̄sente parte, ex abrupto & ad se alteri excusandum, sicut absente, iuxta. c. c. venissent. j. de institut. & indubitanter admitto hanc fallentiam: saltem in in confessione facta in extraneis: in qua statim, quod confitetur quis debuit, p̄sumitur non mentiri. & sicut dicitur in. c. parochiano. j. de sepul. q non obstante rigore iuris ciuilibus, hæres tenetur ex delicto defuncti ad exonerandum eius animam: ita hic: vbi satis clarẽ constant de debito ex testamento sicut si in libro rationum testatoris esset scriptum eum esse debitorẽ: certẽ hæres teneret de equitate vt sentit Bal. in. d. l. rones. ¶ Et pro pleniori intellectu gl. in. d. c. quoties. vide Rom. & Imo. in. l. stipulatio ista. §. alteri. ff. de ver. ob. & do. Anto. & do. Abb. in. procmio. Decretalium. & Bal. in. l. illud. in. j. col. C. de fa. san. & Pe. de Ancha. in. cle. j. ad. fi. de v. fu. & in. c. licet. in. pe. col. de iureiur. in. vj. & Ang. in. l. j. ff. de pac. & Bal. in. authen. ad hoc. ver. sed hic dubitatur. C. de v. furis. & d. Ant. in. c. nouit. in. xv. col. §. de iudi. & do. Abb. in. c. constitutus. in. ij. col. §. de p. cu. & Imo. in. c. cum contigit. in. vj. chart. j. ij. & do. Abba. in. c. dilecti. in. pe. co. §. de arbit. & Bal. in. l. c. procurator. ff. de procura. & dicitur aliã in loco minus onerato. soleo em tenere contra Ro. in. auf. similiter i quinto priuilegio contractuum. C. ad leg. fal. & in dicto. §. alteri. in. v. c. vbi dicit se solũ reprobare gl. in. d. c. quoties. per. d. c. q. q. à speciali. nam cum fauor animæ fuerit cã illius specialitatis, idem dicam vbi cumq; est promissio alteri facta: quia agitur de pacto eius violatione. d. c. iuramenti. & cõstitutio etiam exorbitans ex tali respectu semper extẽditur, vt per Ioan. And. & alios in. c. ex tenore. j. qui filij sint legi. c. u. con cor. sed posito, q gl. in. d. c. quoties. non esset vera: adhucstant p̄dicta: quia dicitur q queratur actio absenti, prout dixit gl. sed erit via denunciationis, vt hic per do. Abb. & do. Ant. in. d. procmio. ¶ Fallit tertio dicta regula, nisi cõfessio fieret nõ quidem rectẽ ad obligandum contentem ei, cui fit confessio vel cui prodest: sed fieret aliã ad probandum aliquid ex qua p batione absenti queritur obligatio. nam tunc illa p̄iudicat, secundum Ange. in. auf. de hære. & falci. §. si verò expressum. in. iij. col. col. per illum text. quem facit Ange. vnde infert, quod si quis approbat instrumentum tanquam verum: vigore huius approbationis, omnes quorum interest, agere poterit contra approbationem, licet non fuerunt p̄sentes. Sed in hoc aliter sentit Barto. in. l. admonendi. in. vij. col. ff. de iureiur. & do. Anto. in. c. fi. in. vj. col. j. de iureiur. vbi dicunt, q si fratres in instrumẽto diuisiõs apponũt, q vnõ debeat satisfacere de certo tuo recepto à tali, & posito in domo, illud instrumentũ nõ probat pro illo tali, nisi semiplenẽ. & ita videretur hic. Vnde pro Angelo multum facit. l. desiderium. C. de positi. vbi per instrumẽtum factum inter te & Titium, in quo dicit mutuas se ei cẽtum, quæ tibi deposueram, probatur depositum inter te & me & multum no. ibi Bal. ¶ Fallit quarto in his, quæ dependent ex voluntate vnus, non duorum: quia valet confessio: puta, si per ratihabitione vel hereditatis additione, & similibus. in quibus non requirit p̄sentia partis, cui ex tali declaratione voluntatis queritur ius aliquod: secundum Bart. in. d. §. si quis absente. & do. Ant. & Imol. hic, per no. in. l. ff. de interro. actio. & in. l. Pomponius scribit, si negotium, & in. l. Nefennius. ff. de nego. gest. & ita etiam no. Bar. in. d. §. codicillis. & do. Ant. in. c. fi. in. antepe. col. j. de suc. ab intest. & in. c. fi. in. xj. col. §. de confel. & ibi. d. Abba. in. vij. col. allegantes. Bar. in. d. l. non solũ. §. si liber rationis. ff. de libe. lega. & no. Bal. in. rubr. C. res inter alios acta. & Sali. in. l. vnica. in. xv. opp. C. de confel. & in. d. l. generaliter. in

vj. q. ¶ Fallit. v. quoad semiplenam probationẽ, vt no. voluit Bar. in. d. l. admonendi. & sequitur Imo. & do. Ab. hic & domi. Abb. in. c. fi. de suc. ab inte. & do. in. d. c. fi. in. vj. col. j. de iureiur. per no. in. l. capite quinto. ff. de adulte. sed contrarium & fortẽ melius tenet Bal. in. l. in bonã fidei. in. iij. colum. versi. modò q̄ro, de viua voce. C. de reb. credit. & dicit, q in casu legis capite quinto, illa confessio erat adiuncta alij verosimilitudini ratione loci & temporis. & sic etiam respõdet ad. l. quẽro. in. fi. ff. de adi. edic. ¶ Fallit. vj. in confessione facta in epistola, per. l. publiã. ff. de deposi. nam per epistolã videtur quis alloqui absentem. arg. l. Arriani. C. de hæreti. dummodò p̄senteretur absenti, secundum do. Ant. & Imol. hic. & Bar. in. d. §. codicillis. & do. Ant. in. c. fi. in. x. col. de confel. & ibi do. Ab. in. vij. col. & Bar. in. l. c. tabernam. §. idem quefijt. ff. de pig. nisi mittens reuocet epistolã: secundum Bal. in. l. vnica. in. ij. col. C. de confel. vbi hoc limitat nisi alteri resuleret iniuria, vel illusio iudicij. alle. l. si prohibuerit. ff. de publiciana. & l. si mandasset. ff. man. & bene loquitur, quia siue epistola siue nuncius reuocet, postq̄ alteri resuleret iniuria. i. contractum esset perfectũ, actus non rescindit, si prius fuit ignorata reuocatio, vt in dictis iuribus. nisi in casu. c. fin. de procu. in. vj. & ibi per Do. in. §. fi. & per glo. in. cle. j. de renun. & omnes docto. in. l. eius qui in prouincia. ff. i. cer. p. eta. c. u. cõcor. ¶ Fallit. vij. secundum aliquos, in confessione, que fit ad liberrandum: quia non requirit p̄sentiam partis. & ita not. gl. in. l. non solũ. §. si liberationis. el. ij. de libe. lega. sed Bart. ibi solent niter disputando concludit contrarium. & fuit opinio gl. in. l. idem in duobus. ff. de pact. & idem Imo. hic. & Bart. in. d. §. si q̄s absente. & in. d. l. in duobus. §. fi. & Sali. in. l. vnica. in. xv. oppo. C. de confel. & Paul. de Cast. confi. lxxxij. incip. in Christi, & c. ad id, quod queritur. De quo etiam per Bal. in. l. generaliter. l. xij. q. C. de non nume. pecu. & l. & hæredi. §. nos autem. de pac. & in l. rationes. in. ij. col. C. de proba. & in rub. C. res inter alios acta. in. vlti. col. & Ro. in. l. naturaliter. §. nihil cõe. ff. de acqui. pos. & Ang. in. d. l. in duobus. & Fede. confi. cxxx. incip. in. l. postq̄ liti. & Sali. in. l. actione. C. de pact. ¶ Fallit. viij. in reali: quia potest quis habere re pro derelicta in p̄sentia partis. l. j. & per totũ ff. pro derelicto. secundum Imo. hic & Do. post Io. de fantu. in. §. de his. iij. q. ix. & facit qd no. Inno. in. c. veniens. §. de renun. & Io. an. in. c. c. pridem. §. de pact. & sentit Bar. in. d. §. si liberationis. & no. do. An. & do. Abb. in. c. fi. §. de confel. sed Imo. in. d. c. veniens. in. xxxj. col. ver. circa tertium. & hic intelligit istud, qn propriẽ quis renunciat iuri reali: quia videtur posse fieri in absentia partis. & videtur haberi pro derelicta: vt etiam sentit gl. in. l. postq̄ liti. C. de pact. sed quando quis confitetur rem esse alterius, secus est: quia per hoc non videtur habere rem pro derelicta, sed ver potius velle in aliũ transferre: ideò tunc non perdit dominium, si non transfertur. l. sciẽdum. & l. conuẽtio nes. ff. ex qui. cau. maio. & est de mente Bar. in. l. c. u. testamẽtum aliã in. l. cum falsa. C. de iuris & facti igno. & absq; traditione non transfertur dominium. l. traditionibus. C. de pac. vt latius per Imo. in. dictis locis. & in. l. si rem aliquam. post Bar. ff. de acqui. pos. & in. c. cum pridem. post do. An. & Arch. in. c. q̄ periculosum. vij. q. j. & Bal. in. c. accepta. §. de rest. spo. & in reperi torio Inn. in. ver. renunciatio. in. vj. q. & omaes in. d. l. post q̄ liti. cum concor. ibi allegatis. ¶ Fallit nonò in confessione facta in scriptura libelli, vel exceptionis producta per partem. l. cum precum. C. de liberali causa. & notat Bart. in. d. §. si quis absente. cum talis scriptura offeratur iudici, vt detur parti. vt auf. offeratur. C. de lite testet. vt hic per Imo. & Bal. in. l. vnica in pen. colum. C. de confel. & in. d. l. post q̄ liti. in. fi. C. de pact. & Bart. in. l. ij. in. fi. ff. de iure fisci. & Imo. in. d. l. nuda. & Sali. in. l. vnica in. xv. oppositione. C. de confel. & do. Anto. & do. Abb. in. c. fi. §. de confel. vbi idem dicunt de positionibus. & idem generaliter dicas de omni alia scriptura, que producitur, parti aduersẽ tradatur, secundum Imolam hic. ¶ Illud autem de libello intellige primò, quando in ipso comprehenditur tale quid, quod inducere pendet à potestate libellantis: quia abs omnino est factum verbis narratiuis libelli, vt. l. non epistolis. & ibi Bar. C. de probatio. ita no. do. Ant. in. d. c. fi. & Bal. in. l. p̄dica. C. de p̄dijis DD ij

Feli. Secunda super Decreta. Lib. Secundo.

mino allegando. Iqui fam. ff. fa. erc. & dicit Bal. l. cū venera bilis. in penul. co. j. de exceptio. qd̄ producens instrumentum, vi detur confiteri illud esse verum in verbis dispositiuis, non in verbis enunciatiuis. ¶ Intelligit secundò, dummodo libellus sit scriptus manu consentientis. fecus, si manu alterius: secundum Bar. in. l. nuda. C. de dona. quem tamen impugnat hīc Imo. quia nimis enervaretur. d. l. cūm precum. cum pauci hodie scribant talia proprijs manibus. & dicta. l. cum precum. loquitur indistincte: & attenditur productio, quæ fit, vt deveniat ad alium, vt hic per eum, & bene. ¶ Fallit. x. in confessione facta in libro rationum, quia si peruenit ad partem, scriptura videtur loqui vice partis: & idē prejudicat, secundum Barto. & Pau. de Cast. in. d. l. nuda. & Bal. in. l. vnica. in. iij. colum. C. de confes. de quo etiam per Bal. in rubr. C. de constitu. pec. in vlti. colum. & Paul. de castro. in. d. l. Publica. Sed intellige, vt hic per Imo. dum modò talis liber sit confectus parte madante tacite vel exprefse, vt sunt communiter libri mercatorum: de quibus de cōfuetudine tacite mandatur, vt scribant. sed si esset liber confectus à mercatore pro sui memoria, fecus, vt hic per eum. de quo satis memini declarando hoc. Idem in. c. ij. s. e. i. materia libri mercatorum. in. d. l. nuda. conclusio. ¶ Fallit. xj. quando confiteor me debere aliquid Titio ex aliqua causa, in presentia alicuius recipientis nomine & vice ipsius Titij. nam etiam si ille nō habeat mandatū, & etiam si non sit tabellio: si tamen Titius postea ratum habet, prodest talis confessio. Ita ad literam dicit hīc Imo. per id. quod habetur in tex. & gloss. in. l. huiusmodi. in principio. ff. de legatis. j. & in. s. alteri. inf. de inutili. stipu. & no. Bar. in. d. s. si liberatōnis. & facit quod not. Ioan. An. in Spec. de confes. nunc videndum. ver. quid si confiteor. secundum ipm̄ sed istud puto intelligendum solū, quando acceptatur confessio. Vbi autem quis vellet stipulari pro alio, ad hoc, vt absenti quaratur actio, non sufficit quilibet, sed debet esse persona publica, vt expressè notat Bar. in. l. ij. C. vt in pos. leg. & do. Ab. in. c. fi. in. vij. colum. s. de confes. & bene probatur in. d. c. q̄q̄. & p. Bar. in. l. iij. ff. de pupul. fal. fore. & Inno. in. c. dudum. de cōuer. cōiug. nisi esset persona, cuius interest: quia potest aliter stipulari. l. stipulatio ista. s. si stipuler. ff. de ver. obli. & ibi latè p. oēs. ¶ Fallit. xij. nisi confessio fieret presente fideiussore: secundum Bal. consilio incipiente, in Christi, &c. In primis videndū est, an cōfessione facta per fideiussorem possit acquiri parti exceptio doli. vt. l. idem duobus. s. fina. ff. de pact. Idem, si confessio fiat presente negotiorum gestore, secundum Franciscum tigrini in consilio incipiente, Titius confessus fuit. & Sali. in. l. vnica in. xv. oppositōne. C. de confes. dicentem hoc verum, etiā si negotiorum gestor acceptans absente parte sit priuata persona, per regulam legis soluendo. ff. de nego. gest. ¶ Fallit vltimò, in confessione facta absente parte, si fuit geminata, per id. quod no. Bar. in. l. cūm scimus. per illum tex. C. de agrico. & cens. lib. xj. vbi colligit singularem theoricam, quòd vbi nō preiudicat cōfessio ex defectu presump̄te voluntatis, si fuerit geminata, valet. & idem dicit Bal. de verbis enunciatiuis. & sequitur Paulus de Castro in. d. l. Publica. & Ro. in. d. l. nuda. & ita in proposito, cūm non valeat talis confessio, quia quis non presump̄t vel se obligare absenti nisi defectus voluntatis tollitur ratione geminationis. Et pro hoc facit, quia aliquando videmus tantum operari geminatum consensum, quantum iuratum. Patet ex. c. cū contigat. & ibi latè per do. Abb. tit. ij. iuncta aut. siue à me. C. ad velle. vbi in alienatione fundi dotalis tantū operat geminatus consensus mulieris, qui aliàs solus non sufficeret, quantum si esset iuratus. Item probatur ex. gl. pen. in. iij. resolutione in ca. rescripto. tit. ij. iuncta. l. si mulier. C. ad Velleia. vbi sicut cessat exceptio Velleia. vbi est iuramentum, ita, vbi est consensus geminatus. Modò. s. in. j. fallen. dictum est talem confessionem iuratum valere: ergo, & c. istud tamen de actu geminato & iurato, non est semper verum, per id. quod dicitur super glo. sequenti in prima ampliatione primæ regulæ, iucto dicto dom. Abba. hīc, quòd statim dicam propter diuersam rationē. ¶ Et propter dictam doctrinam Bar. infert hīc do. Abb. in. fi. q̄ qui bis ex intervallo confitetur pecuniam, vel dorem sibi nume-

ratam, non potest opponere exceptionem non numeratæ pecuniae: nisi velit in se assumere onus probandi. & idem in dote dixit Io. an. vltra ipsum in add. Specu. in. ti. de donatio. inter virum & vxor. vnde videmus, quòd verba enunciatiua geminata probant, secundum Ang. in. d. l. j. per illum tex. C. de plus peti. tio. & do. Abb. in. repe. c. per tuas. s. de arb. aliàs non. l. ex hac. ff. de donatio. quoniam tales geminatiōes arguūt magnam firmitatem propositi. ¶ Et hinc est, quòd licet hereticus paratus corrigi non tradatur curi seculari. c. p. s. f. qui. de hereticis. tamē si geminata vice cecidit, nō auditur de correctione. c. super eo. & c. accusatus. de hereticis. in. vj. ¶ Et hinc est, quòd licet nullo iure caueatur decretum bis interponendum: tamen est optima cautela, quòd bis interponatur scdm̄ Bal. in. l. magis puto. s. ne passim. ff. de rebus eorum. ¶ Et hinc est, quòd si in venditio ne bis dicatur: & si plus valet, donat: cessat remedium. l. ij. C. de rescinden. veditio. secundum Bal. ibi fecus dicētem, si semel dicatur. ¶ Et hinc est, q̄ licet sufficiat obijcere crimina testi i genere, vt habuimus in. c. presentium. s. de testib. tamen si lex dicit omnia & singula. propter hanc geminationem requiritur specificatio indiuidua, secundum Bal. in. c. vt circa. in verbo, omnia & singula. de elect. in. vj. ¶ Et propterea dicit Bal. in tract. schismatis. in. xvij. co. quem ponit in rubri. C. si quis ali. testa. phi. quòd qui bis aliquid facit, non potest contra id opponere: quia vbi interuenit geminatio, ibi præsumitur plena deliberatio. al legat. in. authen. vt nulli iudi. s. & hoc verè iubemus. facit gl. elegas in verbo, reiterato. in. c. si quis iratus. ij. q̄. iij. dicens, qd̄ reiterato præsupponit deliberationem. allegat. d. l. mulier. la. ij. & dicebat Bal. i. proemio. ff. in. fi. principij. quod licet ista verba quem haberi pro ciue, importēt fiduciam, vt per Bar. in. l. si is, qui pro emptore. ff. de vscupio. Fallit, nisi dicatur sit & habeat. quia illa geminatio importat veritatem. facit tex. in. l. ij. s. furiosum. ff. de iure codicillorū. in verbo, per omnia & i omni bus. quem Ange. facit singularem in. l. negotijs. ff. de regu. iur. ¶ Et hinc est, quòd licet vidua nubes nō perdat legatū, etiā si testator dicat, si castè vixerit, vt per Bar. in. l. mulier. s. cū pro poneretur. ff. ad Trebel. per. c. Nicena. xxxj. distinc. tamen fallit nisi bis nubar: secundum Ange. in. s. hoc ideò. in aut. quomodo oporteat ep̄os. ¶ Et hinc est, q̄ si papa committit causam vni dicēdo tu tu. illa geminatio facit electionem esse industriam personæ: secundum Bal. in. c. fi. s. de off. deleg. ¶ Et hinc est, q̄ geminata obligatio naturalis parit actionem. secundum Ang. i. l. fi. C. ad leg. Fal. & idem de pacto nudo geminato probatur in. l. j. s. debitum. ff. de consti. pecu. & per Bal. in. d. l. fi. C. ad leg. Falci. no. Ange. & Sali. in. l. petens. C. de pact. ¶ Et hinc est, quòd geminatio rescripti habet vim clausulæ nō obstantē lege. & clausulæ ex certa scientia. secundum do. An. in. c. quæ in ecclesiis. ¶ Et hinc est, quòd licet vidua nubes nō perdat legatū, etiā si testator dicat, si castè vixerit, vt per Bar. in. l. mulier. s. cū pro poneretur. ff. ad Trebel. per. c. Nicena. xxxj. distinc. tamen fallit nisi bis nubar: secundum Ange. in. s. hoc ideò. in aut. quomodo oporteat ep̄os. ¶ Et hinc est, q̄ si papa committit causam vni dicēdo tu tu. illa geminatio facit electionem esse industriam personæ: secundum Bal. in. c. fi. s. de off. deleg. ¶ Et hinc est, q̄ geminata obligatio naturalis parit actionem. secundum Ang. i. l. fi. C. ad leg. Fal. & idem de pacto nudo geminato probatur in. l. j. s. debitum. ff. de consti. pecu. & per Bal. in. d. l. fi. C. ad leg. Falci. no. Ange. & Sali. in. l. petens. C. de pact. ¶ Et hinc est, quòd geminatio rescripti habet vim clausulæ nō obstantē lege. & clausulæ ex certa scientia. secundum do. An. in. c. quæ in ecclesiis. ¶ Et hinc est, quòd licet vidua nubes nō perdat legatū, etiā si testator dicat, si castè vixerit, vt per Bar. in. l. mulier. s. cū pro poneretur. ff. ad Trebel. per. c. Nicena. xxxj. distinc. tamen fallit nisi bis nubar: secundum Ange. in. s. hoc ideò. in aut. quomodo oporteat ep̄os. ¶ Et hinc est, q̄ si papa committit causam vni dicēdo tu tu. illa geminatio facit electionem esse industriam personæ: secundum Bal. in. c. fi. s. de off. deleg. ¶ Et hinc est, q̄ geminata obligatio naturalis parit actionem. secundum Ang. i. l. fi. C. ad leg. Fal. & idem de pacto nudo geminato probatur in. l. j. s. debitum. ff. de consti. pecu. & per Bal. in. d. l. fi. C. ad leg. Falci. no. Ange. & Sali. in. l. petens. C. de pact. ¶ Et hinc est, quòd geminatio rescripti habet vim clausulæ nō obstantē lege. & clausulæ ex certa scientia. secundum do. An. in. c. quæ in ecclesiis. ¶ Et hinc est, quòd licet vidua nubes nō perdat legatū, etiā si testator dicat, si castè vixerit, vt per Bar. in. l. mulier. s. cū pro poneretur. ff. ad Trebel. per. c. Nicena. xxxj. distinc. tamen fallit nisi bis nubar: secundum Ange. in. s. hoc ideò. in aut. quomodo oporteat ep̄os. ¶ Et hinc est, q̄ si papa committit causam vni dicēdo tu tu. illa geminatio facit electionem esse industriam personæ: secundum Bal. in. c. fi. s. de off. deleg. ¶ Et hinc est, q̄ geminata obligatio naturalis parit actionem. secundum Ang. i. l. fi. C. ad leg. Fal. & idem de pacto nudo geminato probatur in. l. j. s. debitum. ff. de consti. pecu. & per Bal. in. d. l. fi. C. ad leg. Falci. no. Ange. & Sali. in. l. petens. C. de pact. ¶ Et hinc est, quòd geminatio rescripti habet vim clausulæ nō obstantē lege. & clausulæ ex certa scientia. secundum do. An. in. c. quæ in ecclesiis. ¶ Et hinc est, quòd licet vidua nubes nō perdat legatū, etiā si testator dicat, si castè vixerit, vt per Bar. in. l. mulier. s. cū pro poneretur. ff. ad Trebel. per. c. Nicena. xxxj. distinc. tamen fallit nisi bis nubar: secundum Ange. in. s. hoc ideò. in aut. quomodo oporteat ep̄os. ¶ Et hinc est, q̄ si papa committit causam vni dicēdo tu tu. illa geminatio facit electionem esse industriam personæ: secundum Bal. in. c. fi. s. de off. deleg. ¶ Et hinc est, q̄ geminata obligatio naturalis parit actionem. secundum Ang. i. l. fi. C. ad leg. Fal. & idem de pacto nudo geminato probatur in. l. j. s. debitum. ff. de consti. pecu. & per Bal. in. d. l. fi. C. ad leg. Falci. no. Ange. & Sali. in. l. petens. C. de pact. ¶ Et hinc est, quòd geminatio rescripti habet vim clausulæ nō obstantē lege. & clausulæ ex certa scientia. secundum do. An. in. c. quæ in ecclesiis. ¶ Et hinc est, quòd licet vidua nubes nō perdat legatū, etiā si testator dicat, si castè vixerit, vt per Bar. in. l. mulier. s. cū pro poneretur. ff. ad Trebel. per. c. Nicena. xxxj. distinc. tamen fallit nisi bis nubar: secundum Ange. in. s. hoc ideò. in aut. quomodo oporteat ep̄os. ¶ Et hinc est, q̄ si papa committit causam vni dicēdo tu tu. illa geminatio facit electionem esse industriam personæ: secundum Bal. in. c. fi. s. de off. deleg. ¶ Et hinc est, q̄ geminata obligatio naturalis parit actionem. secundum Ang. i. l. fi. C. ad leg. Fal. & idem de pacto nudo geminato probatur in. l. j. s. debitum. ff. de consti. pecu. & per Bal. in. d. l. fi. C. ad leg. Falci. no. Ange. & Sali. in. l. petens. C. de pact. ¶ Et hinc est, quòd geminatio rescripti habet vim clausulæ nō obstantē lege. & clausulæ ex certa scientia. secundum do. An. in. c. quæ in ecclesiis. ¶ Et hinc est, quòd licet vidua nubes nō perdat legatū, etiā si testator dicat, si castè vixerit, vt per Bar. in. l. mulier. s. cū pro poneretur. ff. ad Trebel. per. c. Nicena. xxxj. distinc. tamen fallit nisi bis nubar: secundum Ange. in. s. hoc ideò. in aut. quomodo oporteat ep̄os. ¶ Et hinc est, q̄ si papa committit causam vni dicēdo tu tu. illa geminatio facit electionem esse industriam personæ: secundum Bal. in. c. fi. s. de off. deleg. ¶ Et hinc est, q̄ geminata obligatio naturalis parit actionem. secundum Ang. i. l. fi. C. ad leg. Fal. & idem de pacto nudo geminato probatur in. l. j. s. debitum. ff. de consti. pecu. & per Bal. in. d. l. fi. C. ad leg. Falci. no. Ange. & Sali. in. l. petens. C. de pact. ¶ Et hinc est, quòd geminatio rescripti habet vim clausulæ nō obstantē lege. & clausulæ ex certa scientia. secundum do. An. in. c. quæ in ecclesiis. ¶ Et hinc est, quòd licet vidua nubes nō perdat legatū, etiā si testator dicat, si castè vixerit, vt per Bar. in. l. mulier. s. cū pro poneretur. ff. ad Trebel. per. c. Nicena. xxxj. distinc. tamen fallit nisi bis nubar: secundum Ange. in. s. hoc ideò. in aut. quomodo oporteat ep̄os. ¶ Et hinc est, q̄ si papa committit causam vni dicēdo tu tu. illa geminatio facit electionem esse industriam personæ: secundum Bal. in. c. fi. s. de off. deleg. ¶ Et hinc est, q̄ geminata obligatio naturalis parit actionem. secundum Ang. i. l. fi. C. ad leg. Fal. & idem de pacto nudo geminato probatur in. l. j. s. debitum. ff. de consti. pecu. & per Bal. in. d. l. fi. C. ad leg. Falci. no. Ange. & Sali. in. l. petens. C. de pact. ¶ Et hinc est, quòd geminatio rescripti habet vim clausulæ nō obstantē lege. & clausulæ ex certa scientia. secundum do. An. in. c. quæ in ecclesiis. ¶ Et hinc est, quòd licet vidua nubes nō perdat legatū, etiā si testator dicat, si castè vixerit, vt per Bar. in. l. mulier. s. cū pro poneretur. ff. ad Trebel. per. c. Nicena. xxxj. distinc. tamen fallit nisi bis nubar: secundum Ange. in. s. hoc ideò. in aut. quomodo oporteat ep̄os. ¶ Et hinc est, q̄ si papa committit causam vni dicēdo tu tu. illa geminatio facit electionem esse industriam personæ: secundum Bal. in. c. fi. s. de off. deleg. ¶ Et hinc est, q̄ geminata obligatio naturalis parit actionem. secundum Ang. i. l. fi. C. ad leg. Fal. & idem de pacto nudo geminato probatur in. l. j. s. debitum. ff. de consti. pecu. & per Bal. in. d. l. fi. C. ad leg. Falci. no. Ange. & Sali. in. l. petens. C. de pact. ¶ Et hinc est, quòd geminatio rescripti habet vim clausulæ nō obstantē lege. & clausulæ ex certa scientia. secundum do. An. in. c. quæ in ecclesiis. ¶ Et hinc est, quòd licet vidua nubes nō perdat legatū, etiā si testator dicat, si castè vixerit, vt per Bar. in. l. mulier. s. cū pro poneretur. ff. ad Trebel. per. c. Nicena. xxxj. distinc. tamen fallit nisi bis nubar: secundum Ange. in. s. hoc ideò. in aut. quomodo oporteat ep̄os. ¶ Et hinc est, q̄ si papa committit causam vni dicēdo tu tu. illa geminatio facit electionem esse industriam personæ: secundum Bal. in. c. fi. s. de off. deleg. ¶ Et hinc est, q̄ geminata obligatio naturalis parit actionem. secundum Ang. i. l. fi. C. ad leg. Fal. & idem de pacto nudo geminato probatur in. l. j. s. debitum. ff. de consti. pecu. & per Bal. in. d. l. fi. C. ad leg. Falci. no. Ange. & Sali. in. l. petens. C. de pact. ¶ Et hinc est, quòd geminatio rescripti habet vim clausulæ nō obstantē lege. & clausulæ ex certa scientia. secundum do. An. in. c. quæ in ecclesiis. ¶ Et hinc est, quòd licet vidua nubes nō perdat legatū, etiā si testator dicat, si castè vixerit, vt per Bar. in. l. mulier. s. cū pro poneretur. ff. ad Trebel. per. c. Nicena. xxxj. distinc. tamen fallit nisi bis nubar: secundum Ange. in. s. hoc ideò. in aut. quomodo oporteat ep̄os. ¶ Et hinc est, q̄ si papa committit causam vni dicēdo tu tu. illa geminatio facit electionem esse industriam personæ: secundum Bal. in. c. fi. s. de off. deleg. ¶ Et hinc est, q̄ geminata obligatio naturalis parit actionem. secundum Ang. i. l. fi. C. ad leg. Fal. & idem de pacto nudo geminato probatur in. l. j. s. debitum. ff. de consti. pecu. & per Bal. in. d. l. fi. C. ad leg. Falci. no. Ange. & Sali. in. l. petens. C. de pact. ¶ Et hinc est, quòd geminatio rescripti habet vim clausulæ nō obstantē lege. & clausulæ ex certa scientia. secundum do. An. in. c. quæ in ecclesiis. ¶ Et hinc est, quòd licet vidua nubes nō perdat legatū, etiā si testator dicat, si castè vixerit, vt per Bar. in. l. mulier. s. cū pro poneretur. ff. ad Trebel. per. c. Nicena. xxxj. distinc. tamen fallit nisi bis nubar: secundum Ange. in. s. hoc ideò. in aut. quomodo oporteat ep̄os. ¶ Et hinc est, q̄ si papa committit causam vni dicēdo tu tu. illa geminatio facit electionem esse industriam personæ: secundum Bal. in. c. fi. s. de off. deleg. ¶ Et hinc est, q̄ geminata obligatio naturalis parit actionem. secundum Ang. i. l. fi. C. ad leg. Fal. & idem de pacto nudo geminato probatur in. l. j. s. debitum. ff. de consti. pecu. & per Bal. in. d. l. fi. C. ad leg. Falci. no. Ange. & Sali. in. l. petens. C. de pact. ¶ Et hinc est, quòd geminatio rescripti habet vim clausulæ nō obstantē lege. & clausulæ ex certa scientia. secundum do. An. in. c. quæ in ecclesiis. ¶ Et hinc est, quòd licet vidua nubes nō perdat legatū, etiā si testator dicat, si castè vixerit, vt per Bar. in. l. mulier. s. cū pro poneretur. ff. ad Trebel. per. c. Nicena. xxxj. distinc. tamen fallit nisi bis nubar: secundum Ange. in. s. hoc ideò. in aut. quomodo oporteat ep̄os. ¶ Et hinc est, q̄ si papa committit causam vni dicēdo tu tu. illa geminatio facit electionem esse industriam personæ: secundum Bal. in. c. fi. s. de off. deleg. ¶ Et hinc est, q̄ geminata obligatio naturalis parit actionem. secundum Ang. i. l. fi. C. ad leg. Fal. & idem de pacto nudo geminato probatur in. l. j. s. debitum. ff. de consti. pecu. & per Bal. in. d. l. fi. C. ad leg. Falci. no. Ange. & Sali. in. l. petens. C. de pact. ¶ Et hinc est, quòd geminatio rescripti habet vim clausulæ nō obstantē lege. & clausulæ ex certa scientia. secundum do. An. in. c. quæ in ecclesiis. ¶ Et hinc est, quòd licet vidua nubes nō perdat legatū, etiā si testator dicat, si castè vixerit, vt per Bar. in. l. mulier. s. cū pro poneretur. ff. ad Trebel. per. c. Nicena. xxxj. distinc. tamen fallit nisi bis nubar: secundum Ange. in. s. hoc ideò. in aut. quomodo oporteat ep̄os. ¶ Et hinc est, q̄ si papa committit causam vni dicēdo tu tu. illa geminatio facit electionem esse industriam personæ: secundum Bal. in. c. fi. s. de off. deleg. ¶ Et hinc est, q̄ geminata obligatio naturalis parit actionem. secundum Ang. i. l. fi. C. ad leg. Fal. & idem de pacto nudo geminato probatur in. l. j. s. debitum. ff. de consti. pecu. & per Bal. in. d. l. fi. C. ad leg. Falci. no. Ange. & Sali. in. l. petens. C. de pact. ¶ Et hinc est, quòd geminatio rescripti habet vim clausulæ nō obstantē lege. & clausulæ ex certa scientia. secundum do. An. in. c. quæ in ecclesiis. ¶ Et hinc est, quòd licet vidua nubes nō perdat legatū, etiā si testator dicat, si castè vixerit, vt per Bar. in. l. mulier. s. cū pro poneretur. ff. ad Trebel. per. c. Nicena. xxxj. distinc. tamen fallit nisi bis nubar: secundum Ange. in. s. hoc ideò. in aut. quomodo oporteat ep̄os. ¶ Et hinc est, q̄ si papa committit causam vni dicēdo tu tu. illa geminatio facit electionem esse industriam personæ: secundum Bal. in. c. fi. s. de off. deleg. ¶ Et hinc est, q̄ geminata obligatio naturalis parit actionem. secundum Ang. i. l. fi. C. ad leg. Fal. & idem de pacto nudo geminato probatur in. l. j. s. debitum. ff. de consti. pecu. & per Bal. in. d. l. fi. C. ad leg. Falci. no. Ange. & Sali. in. l. petens. C. de pact. ¶ Et hinc est, quòd geminatio rescripti habet vim clausulæ nō obstantē lege. & clausulæ ex certa scientia. secundum do. An. in. c. quæ in ecclesiis. ¶ Et hinc est, quòd licet vidua nubes nō perdat legatū, etiā si testator dicat, si castè vixerit, vt per Bar. in. l. mulier. s. cū pro poneretur. ff. ad Trebel. per. c. Nicena. xxxj. distinc. tamen fallit nisi bis nubar: secundum Ange. in. s. hoc ideò. in aut. quomodo oporteat ep̄os. ¶ Et hinc est, q̄ si papa committit causam vni dicēdo tu tu. illa geminatio facit electionem esse industriam personæ: secundum Bal. in. c. fi. s. de off. deleg. ¶ Et hinc est, q̄ geminata obligatio naturalis parit actionem. secundum Ang. i. l. fi. C. ad leg. Fal. & idem de pacto nudo geminato probatur in. l. j. s. debitum. ff. de consti. pecu. & per Bal. in. d. l. fi. C. ad leg. Falci. no. Ange. & Sali. in. l. petens. C. de pact. ¶ Et hinc est, quòd geminatio rescripti habet vim clausulæ nō obstantē lege. & clausulæ ex certa scientia. secundum do. An. in. c. quæ in ecclesiis. ¶ Et hinc est, quòd licet vidua nubes nō perdat legatū, etiā si testator dicat, si castè vixerit, vt per Bar. in. l. mulier. s. cū pro poneretur. ff. ad Trebel. per. c. Nicena. xxxj. distinc. tamen fallit nisi bis nubar: secundum Ange. in. s. hoc ideò. in aut. quomodo oporteat ep̄os. ¶ Et hinc est, q̄ si papa committit causam vni dicēdo tu tu. illa geminatio facit electionem esse industriam personæ: secundum Bal. in. c. fi. s. de off. deleg. ¶ Et hinc est, q̄ geminata obligatio naturalis parit actionem. secundum Ang. i. l. fi. C. ad leg. Fal. & idem de pacto nudo geminato probatur in. l. j. s. debitum. ff. de consti. pecu. & per Bal. in. d. l. fi. C. ad leg. Falci. no. Ange. & Sali. in. l. petens. C. de pact. ¶ Et hinc est, quòd geminatio rescripti habet vim clausulæ nō obstantē lege. & clausulæ ex certa scientia. secundum do. An. in. c. quæ in ecclesiis. ¶ Et hinc est, quòd licet vidua nubes nō perdat legatū, etiā si testator dicat, si castè vixerit, vt per Bar. in. l. mulier. s. cū pro poneretur. ff. ad Trebel. per. c. Nicena. xxxj. distinc. tamen fallit nisi bis nubar: secundum Ange. in. s. hoc ideò. in aut. quomodo oporteat ep̄os. ¶ Et hinc est, q̄ si papa committit causam vni dicēdo tu tu. illa geminatio facit electionem esse industriam personæ: secundum Bal. in. c. fi. s. de off. deleg. ¶ Et hinc est, q̄ geminata obligatio naturalis parit actionem. secundum Ang. i. l. fi. C. ad leg. Fal. & idem de pacto nudo geminato probatur in. l. j. s. debitum. ff. de consti. pecu. & per Bal. in. d. l. fi. C. ad leg. Falci. no. Ange. & Sali. in. l. petens. C. de pact. ¶ Et hinc est, quòd geminatio rescripti habet vim clausulæ nō obstantē lege. & clausulæ ex certa scientia. secundum do. An. in. c. quæ in ecclesiis. ¶ Et hinc est, quòd licet vidua nubes nō perdat legatū, etiā si testator dicat, si castè vixerit, vt per Bar. in. l. mulier. s. cū pro poneretur. ff. ad Trebel. per. c. Nicena. xxxj. distinc. tamen fallit nisi bis nubar: secundum Ange. in. s. hoc ideò. in aut. quomodo oporteat ep̄os. ¶ Et hinc est, q̄ si papa committit causam vni dicēdo tu tu. illa geminatio facit electionem esse industriam personæ: secundum Bal. in. c. fi. s. de off. deleg. ¶ Et hinc est, q̄ geminata obligatio naturalis parit actionem. secundum Ang. i. l. fi. C. ad leg. Fal. & idem de pacto nudo geminato probatur in. l. j. s. debitum. ff. de consti. pecu. & per Bal. in. d. l. fi. C. ad leg. Falci. no. Ange. & Sali. in. l. petens. C. de pact. ¶ Et hinc est, quòd geminatio rescripti habet vim clausulæ nō obstantē lege. & clausulæ ex certa scientia. secundum do. An. in. c. quæ in ecclesiis. ¶ Et hinc est, quòd licet vidua nubes nō perdat legatū, etiā si testator dicat, si castè vixerit, vt per Bar. in. l. mulier. s. cū pro poneretur. ff. ad Trebel. per. c. Nicena. xxxj. distinc. tamen fallit nisi bis nubar: secundum Ange. in. s. hoc ideò. in aut. quomodo oporteat ep̄os. ¶ Et hinc est, q̄ si papa committit causam vni dicēdo tu tu. illa geminatio facit electionem esse industriam personæ: secundum Bal. in. c. fi. s. de off. deleg. ¶ Et hinc est, q̄ geminata obligatio naturalis parit actionem. secundum Ang. i. l. fi. C. ad leg. Fal. & idem de pacto nudo geminato probatur in. l. j. s. debitum. ff. de consti. pecu. & per Bal. in. d. l. fi. C. ad leg. Falci. no. Ange. & Sali. in. l. petens. C. de pact. ¶ Et hinc est, quòd geminatio rescripti habet vim clausulæ nō obstantē lege. & clausulæ ex certa scientia. secundum do. An. in. c. quæ in ecclesiis. ¶ Et hinc est, quòd licet vidua nubes nō perdat legatū, etiā si testator dicat, si castè vixerit, vt per Bar. in. l. mulier. s. cū pro poneretur. ff. ad Trebel. per. c. Nicena. xxxj. distinc. tamen fallit nisi bis nubar: secundum Ange. in. s. hoc ideò. in aut. quomodo oporteat ep̄os. ¶ Et hinc est, q̄ si papa committit causam vni dicēdo tu tu. illa geminatio facit electionem esse industriam personæ: secundum Bal. in. c. fi. s. de off. deleg. ¶ Et hinc est, q̄ geminata obligatio naturalis parit actionem. secundum Ang. i. l. fi. C. ad leg. Fal. & idem de pacto nudo geminato probatur in. l. j. s. debitum. ff. de consti. pecu. & per Bal. in. d. l. fi. C. ad leg. Falci. no. Ange. & Sali. in. l. petens. C. de pact. ¶ Et hinc est, quòd geminatio rescripti habet vim clausulæ nō obstantē lege. & clausulæ ex certa scientia. secundum do. An. in. c. quæ in ecclesiis. ¶ Et hinc est, quòd licet vidua nubes nō perdat legatū, etiā si testator dicat, si castè vixerit, vt per Bar. in. l. mulier. s. cū pro poneretur. ff. ad Trebel. per. c. Nicena. xxxj. distinc. tamen fallit nisi bis nubar: secundum Ange. in. s. hoc ideò. in aut. quomodo oporteat ep̄os. ¶ Et hinc est, q̄ si papa committit causam vni dicēdo tu tu. illa geminatio facit electionem esse industriam personæ: secundum Bal. in. c. fi. s. de off. deleg. ¶ Et hinc est, q̄ geminata obligatio naturalis parit actionem. secundum Ang. i. l. fi. C. ad leg. Fal. & idem de pacto nudo geminato probatur in. l. j. s. debitum. ff. de consti. pecu. & per Bal. in. d. l. fi. C. ad leg. Falci. no. Ange. & Sali. in. l. petens. C. de pact. ¶ Et hinc est, quòd geminatio rescripti habet vim clausulæ nō obstantē lege. & clausulæ ex certa scientia. secundum do. An. in. c. quæ in ecclesiis. ¶ Et hinc est, quòd licet vidua nubes nō perdat legatū, etiā si testator dicat, si castè vixerit, vt per Bar. in. l. mulier. s. cū pro poneretur. ff. ad Trebel. per. c. Nicena. xxxj. distinc. tamen fallit nisi bis nubar: secundum Ange. in. s. hoc ideò. in aut. quomodo oporteat ep̄os. ¶ Et hinc est, q̄ si papa committit causam vni dicēdo tu tu. illa geminatio facit electionem esse industriam personæ: secundum Bal. in. c. fi. s. de off. deleg. ¶ Et hinc est, q̄ geminata obligatio naturalis parit actionem. secundum Ang. i. l. fi. C. ad leg. Fal. & idem de pacto nudo geminato probatur in. l. j. s. debitum. ff. de consti. pecu. & per Bal. in. d. l. fi. C. ad leg. Falci. no. Ange. & Sali. in. l. petens. C. de pact. ¶ Et hinc est, quòd geminatio rescripti habet vim clausulæ nō obstantē lege. & clausulæ ex certa scientia. secundum do. An. in. c. quæ in ecclesiis. ¶ Et hinc est, quòd licet vidua nubes nō perdat legatū, etiā si testator dicat, si castè vixerit, vt per Bar. in. l. mulier. s. cū pro poneretur. ff. ad Trebel. per. c. Nicena. xxxj. distinc. tamen fallit nisi bis nubar: secundum Ange. in. s. hoc ideò. in aut. quomodo oporteat ep̄os. ¶ Et hinc est, q̄ si papa committit causam vni dicēdo tu tu. illa geminatio facit electionem esse industriam personæ: secundum Bal. in. c. fi. s. de off. deleg. ¶ Et hinc est, q̄ geminata obligatio naturalis parit actionem. secundum Ang. i. l. fi. C. ad leg. Fal. & idem de pacto nudo geminato probatur in. l. j. s. debitum. ff. de consti. pecu. & per Bal. in. d. l. fi. C. ad leg. Falci. no. Ange. & Sali. in. l. petens. C. de pact. ¶ Et hinc est, quòd geminatio rescripti habet vim clausulæ nō obstantē lege. & clausulæ ex certa scientia. secundum do. An. in. c. quæ in ecclesiis. ¶ Et hinc est, quòd licet vidua nubes nō perdat legatū, etiā si testator dicat, si castè vixerit, vt per Bar. in. l. mulier. s. cū pro poneretur. ff. ad Trebel. per. c. Nicena. xxxj. distinc. tamen fallit nisi bis nubar: secundum Ange. in. s. hoc ideò. in aut. quomodo oporteat ep̄os. ¶ Et hinc est, q̄ si papa committit causam vni dicēdo tu tu. illa geminatio facit electionem esse industriam personæ: secundum Bal. in. c. fi. s. de off. deleg. ¶ Et hinc est, q̄ geminata obligatio naturalis parit actionem. secundum Ang. i. l. fi. C. ad leg. Fal. & idem de pacto nudo geminato probatur in. l. j. s. debitum. ff. de consti. pecu. & per Bal. in. d. l. fi. C. ad leg. Falci. no. Ange. & Sali. in. l. petens. C. de pact. ¶ Et hinc est, quòd geminatio rescripti habet vim clausulæ nō obstantē lege. & clausulæ ex certa scientia. secundum do. An. in. c. quæ in ecclesiis. ¶ Et hinc est, quòd licet vidua nubes nō perdat legatū, etiā si testator dicat, si castè vixerit, vt per Bar. in. l. mulier. s. cū pro poneretur. ff. ad Trebel. per. c. Nicena. xxxj. distinc. tamen fallit nisi bis nubar: secundum Ange. in. s. hoc ideò. in aut. quomodo oporteat ep̄os. ¶ Et hinc est, q̄ si papa committit causam vni dicēdo tu tu. illa geminatio facit electionem esse industriam personæ: secundum Bal. in. c. fi. s. de off. deleg. ¶ Et hinc est, q̄ geminata obligatio naturalis parit actionem. secundum Ang. i. l. fi. C. ad leg. Fal. & idem de pacto nudo geminato probatur in. l. j. s. debitum. ff. de consti. pecu. & per Bal. in. d. l. fi. C. ad leg. Falci. no. Ange. & Sali. in. l. petens. C. de pact. ¶ Et hinc est, quòd geminatio rescripti habet vim clausulæ nō obstantē lege. & clausulæ ex certa scientia. secundum do. An. in. c. quæ in ecclesiis. ¶ Et hinc est, quòd licet vidua nubes nō perdat legatū, etiā si testator dicat, si castè vixerit, vt per Bar. in. l. mulier. s. cū pro poneretur. ff. ad Trebel. per. c. Nicena. xxxj. distinc. tamen fallit nisi bis nubar: secundum Ange. in. s. hoc ideò. in aut. quomodo oporteat ep̄os. ¶ Et hinc est, q̄ si papa committit causam vni dicēdo tu tu. illa geminatio facit electionem esse industriam personæ: secundum Bal. in. c. fi. s. de off. deleg. ¶ Et hinc est, q̄ geminata obligatio naturalis parit actionem. secundum Ang. i. l. fi. C. ad leg. Fal. & idem de pacto nudo geminato probatur in. l. j. s. debitum. ff. de consti. pecu. & per Bal. in. d. l. fi. C. ad leg. Falci. no. Ange. & Sali. in. l. petens. C. de pact. ¶ Et hinc est, quòd geminatio rescripti habet vim clausulæ nō obstantē lege. & clausulæ ex certa scientia. secundum do. An. in. c. quæ in ecclesiis. ¶ Et hinc est, quòd licet vidua nubes nō perdat legatū, etiā si testator dicat, si castè vixerit, vt per Bar. in. l. mulier. s. cū pro poneretur. ff. ad Trebel. per. c. Nicena. xxxj. distinc. tamen fallit nisi bis nubar: secundum Ange. in. s. hoc ideò. in aut. quomodo oporteat ep̄os. ¶ Et hinc est, q̄ si papa committit causam vni dicēdo tu tu. illa geminatio facit electionem esse industriam personæ: secundum Bal. in. c. fi. s. de off. deleg. ¶ Et hinc est, q̄ geminata obligatio naturalis parit actionem. secundum Ang. i. l. fi. C. ad leg. Fal. & idem de pacto nudo geminato probatur in. l. j. s. debitum. ff. de consti. pecu. & per Bal. in. d. l. fi. C. ad leg. Falci. no. Ange. & Sali. in. l. petens. C. de pact. ¶ Et hinc est, quòd geminatio rescripti habet vim clausulæ nō obstantē lege. & clausulæ ex certa scientia. secundum do. An. in. c. quæ in ecclesiis. ¶ Et hinc est, quòd licet vidua nubes nō perdat legatū, etiā si testator dicat, si castè vixerit, vt per Bar. in. l. mulier. s. cū pro poneretur. ff. ad Trebel. per. c. Nicena. xxxj. distinc. tamen fallit nisi bis nubar: secundum Ange. in. s. hoc ideò. in aut. quomodo oporteat ep̄os. ¶ Et hinc est, q̄ si papa committit causam vni dicēdo tu tu. illa geminatio facit electionem esse industriam personæ: secundum Bal. in. c. fi. s. de off. deleg. ¶ Et hinc est, q̄ geminata obligatio naturalis parit actionem. secundum Ang. i. l. fi. C. ad leg. Fal. & idem de pacto nudo geminato probatur in. l. j. s. debitum. ff. de consti. pecu. & per Bal. in. d. l. fi. C. ad leg. Falci. no. Ange. & Sali. in. l. petens. C. de pact. ¶ Et hinc est, quòd geminatio rescripti habet vim clausulæ nō obstantē lege. & clausulæ ex certa scientia. secundum do. An. in. c. quæ in ecclesiis. ¶ Et hinc est, quòd licet vidua nubes nō perdat legatū, etiā si testator dicat, si castè vixerit, vt per Bar. in. l. mul

cer. pe. Idem Bart. instituta de literarum obligationibus. circa princ. & Sali. in d. l. si ex cautio. in antepe. col. quia debitor attetur solū de facto suo antedecēte cōfessionem emissam. vnde dicit se inferre. quōd etiam si dicat illa scriptura, habui & recepi in presentia testium infra scriptorum. non sequitur necessario q̄ numeratio fuerit facta in presentia testium, sed cōfessio sic. etiā si testes attestēt in subscriptiōibus, predicta vera esse nō facta speciali mētionē de numeratione. Secus, si ipse debitor dicat habui & recepi, quā mihi numerata fuerūt in presentia testium infra scriptorum: quia probatur numeratio, secundū ipsum. Sed certē quando dicit: recepi in presentia testium infra scriptorum, nō vidētur illa verba salua ratione recti sermonis posse intelligi, q̄ in actu cōfessionis non interuenerit traditio in presentia testium, per id quod notat Bart. in l. singularia. ff. si cer. peta. De quo dicam̄. vers. nota tertio. Nota secundū, qd̄ si instrumentū dicat, fuit confessus habuisse & recepisse à Titio dante & numerate decem: per hoc non probat numeratio: quia isti ablatiui positi in consequentiā cōfessionis, non sunt nisi cōfessio, eō quōd notarius asserat numerationē, quā fieri nō vidit. ita nō. Bal. in l. vnica. in xij. col. C. de confes. alleg. Ia. Bu. in quadam dispu. & idem tenet Bal. in l. si ex cautione. in. iij. q. C. de nō nu. pecu. & ibi Sali. in pen. colū. ver. quāro, si notarius. ¶ Subdit tamen ibi Bal. in vers. quinto quāro. secus esset, quādo notarius attestatur de numeratione, non per participium, sed per gerundium: quia dicat à Titio dādo & numerādo. & c. q̄ gerundia sonāt in actu, qui oculo subiicitur. l. vim facit. ff. de vi & vi armata. & nō in rub. C. de edēdo. ¶ Nota tertio, q̄ si notarius scripsit pecuniā fuisse mutuā, & testes probāt, q̄ tēpore cōtractus nulla pecunia interuenit. * quōd * hoc instrumentum nō reprobatur, secundū Bart. in l. singularia. in penu. col. ff. si cert. pe. Et sequitur Bal. in l. si ex pretio. C. de nō nu. pec. & in rub. C. de fide instrum. in. vj. colum. & Imo. hic. & Ro. in d. l. p̄ dia. contra Ange. ibi: quia quocūq; possunt verba tolerari, vt euitetur falsum illud debet fieri. vt est gl. quā ponderat Bal. in l. iurifictio. § quod ferē. in verbo. probetur. ff. de pactis. ¶ Similiter dicit Bar. & fortius in d. l. singularia. q̄ si instrumentum dicit: habuit & recepit in mei notarij presentia, & testium infra scriptorum: postea testes dicūt, q̄ nō viderūt Titium recipientem, licet ibi esset pecunia nō reddidit instrumentū falsum. Nā si pecunia fuit præsens, potest dici & habita & recepta. allegat l. si pecunia. ff. de sol. etiam si alteri pecunia fuit numerata in presentia cōfictis. ar. g. l. falsus. § sed si is. ff. de furt. & sequūt alij in d. l. singularia. de quo etiam per Bartol. in consilio. incipien. in quaestione p̄posita solū ad hoc allegare & cōsulere intēdo, & c. ¶ Et adde, q̄ si notarius diceret numeratam, & nō esset verum, nō excusaret à falso: secundū Bar. in d. l. singularia. & Bal. in d. rubr. C. de fide instrum. in. vj. vbi dicit q̄ instrumentum vtrūq; verbo, recepit. nō possit iuuari ex eo, quōd interuenit sola ostē sio pecuniā, quā potuit esse ficta, vt per Petr. de Aneha. conf. xix. incip. plurimā coniecturā. & Bal. in d. l. si ex pretio. ante fin. ¶ Subdit etiā Bart. in d. l. singularia. q̄ si testes dicunt, q̄ Titius habuit pecuniam, sed incontinenti reddidit, per hoc instrumentum non est falsum, neq; inefficax: nisi probetur q̄ ita actū fuit de reddēdo: quia potuit aliā reddere ex liberalitate. vt ibi per eum solenniter. & per Ange. in l. si tibi pecuniam. eod. ti. & Bal. in l. per diuersas. in vlti. q. C. mandanti. vbi limitat hoc vltimum dictum non procedere in actu, in quo non sufficit confessio de recepto: sed requiritur vera traditio: quia nō erit necesse probare, quod fuerit actum de reddēdo, per l. ab Anastasio. eod. titi. ubi nec occultē, nec per artes clandestinas. consulitur tamen notario, vt cautē scribat, nec dicat interuenisse pecuniam licet viderit sacculum, nisi ipsum aperuerit, & viderit pecuniā nec dicat numeratam, licet viderit partem numerari: vt dictis locis: & per Imolam hic, & Ioan. An. in Spe. super rubrica de instrum. edi. in si. sentit tamen Bal. in rub. C. eo. & Roma. in d. l. p̄ dia. valere consuetudinem q̄ scribatur: habuit & recepit. etiam quando nihil numeratur, dummodo interueniat pecunia. & fa cit capi. cū dilectus. § eodem. ¶ Fallit secundū predictā regulā, in confessione mutui emanante in vltima voluntate: quā con

tra ipsam non opponitur exceptio pecuniā non numerata: et intra biennium: secundum gl. & Bal. in l. j. C. de falsa cā adiecta legato. & Bal. in tit. de pace Cōstā. in verbo, va falli. in fi. & in l. si. in vlti. col. C. de non nu. pecu. & in l. de literarum obli. in prin. & Cy. & Sali. in l. in cōtractibus. in prin. eo. ti. quia tunc in confitēte non p̄sumit fuisse spēs future numerationis, cū speret non indigere mutuo, propter dubiū vitē: secundū predictos non habetēs contradicōrem. ¶ Sed considera, quod non oīs infirmus etiam grauitur dubitat de morte. & ideo rectē possibile esset, q̄ etiam infirmus necessitate astrictus faceret cōfessionem de mutuo spe recipiendi, etiam iacendo. & satisfaciēdi creditoribus, nisi saluetur ista fallētia in cōfite in vltima cōluntate facta per existentem in extremis. ¶ Fallit tertiū in alijs cōtractibus, quā in cōtractu mutui. nam in illis confessio statim p̄iudicat. l. Publiā. §. ff. de pos. & l. generaliter. C. de nō nume. pecu. & ita nō. glo. in d. l. si ex cautione. & in l. in cōtractibus. in princ. C. de non nu. pecu. Specialitas autem in mutuo est: quia homines sunt faciles ad confitendū, propter necessitates, vt per Bal. in dictis locis. ¶ Et subdit ipse in d. l. in cōtractibus. q̄ in alijs cōtractibus, vel rebus confessio p̄iudicat, nisi probet negatiua, puta error, vel simulatio. ¶ Dicit et, q̄ similis est ratio in dote, quē in mutuo. Ideo etiam ibi habet locum exceptio intra sua tempora, vt dicitur i. ista etia ponit Bal. in l. p̄ cunij. in princ. C. de sol. vbi dicit, q̄ in nullo cōtractu habet locum exceptio ista, nisi in mutuo & in dote. quod intelligit, q̄ tū ad trāsferendum onus probandi in creditore. sed si excipies vult probare, bene auditur: vt ibi per ipsum. & est tex. hic. ¶ Et intātū est vera ista fallētia, q̄ etiam si sit depositum, q̄ egrēdiat notissimos terminos depositi: licet in tali videat eadē rō. q̄ est in mutuo. arg. l. Lucius. & l. dies sponfaliorū. ff. de positi. tamen in tali deposito non poterit opponi exceptio pecuniā non numerata, nisi probet factum in fraudē de cōtractu ad cōtractū: scdm̄ Bal. in d. l. in cōtractibus. §. in. ij. q. & sequitur ibi Salic. ¶ Fallit. iij. nisi i loco esset statutū, q̄ nō possit opponi dicta exceptio intra biennium: quia valet inter laicos, secundū Bald. in d. l. si ex cautio. in vlti. q. per. l. ij. in fi. C. de const. pecu. Nec ob. q̄ potētia pacti & statuti equiparent, vt per gl. in rub. C. de decretis decurio. cū similibus, & pactum hoc non pot, vt i quarta ampliatio: quia respondet Bal. q̄ illud dicit ex similitudine, nō p̄prie. licet enim statutum sit consensus ciuiū, tñ est cōsensus nō simplex, sed lex munitus. secus dicit in foro epali, in quo non operabit tale statutū: & multominus in foro cōfictiē: vt ibi per ipsum. ¶ Fallit. v. nisi confessio sit geminata: secundum do. Abba. hic singu. licet in cōtractu fortiter faciat. q̄ ipse nō. in. c. cū contigat. in. iij. col. titu. ij. dū dicit, q̄ tm̄ operat iuramentum, quātū geminatio: & tamen hic iuramentum non operatur, vt. §. in prima ampliatio: ergo nec geminatio. Nū saluando ipsum, oporteret dicere, vt dixi in quarta ampliatio, vel q̄ iuramentum ideo non validat: quia in eadē facilitate extorquetur, quā confessio. sed secunda confessio videtur tollere illam promptitudinem, per quā p̄sumitur quis moueri sola spe numerationis: sed quicquid sit, propter illam spēs eadē facilitate quis induceretur ad sepe confitendū, sicut semel. nec obstat dictum Bart. in l. cū scimus. hic allegata per do. Ab. quia loquitur in confessione habente defectum ex consensu, q̄ suppletur per geminationem. sed defectus confessionis hic causat in dicta spe. vnde de hac fallentia non curo, nisi quantū valet autoritas. d. Abb. quē adiuuari potest ex dictis in vltima fallētia p̄cedentis materię. ¶ Fallit sextū, nisi ex intervallo p̄teritę confessionis confitens soluat partem debiti confessati: quā videtur agnoscere fidem cautionis. & non auditur opponēs dictam exceptionem. Casus est in l. cum fidem. C. de non nume. pecu. nisi expressisset se non soluere animo recognoscendi, secundum Bal. ibi per. l. ij. ff. de condi. inde. Et dicit, q̄ in dubio p̄sumitur agnoscere bonam fidem, & p̄iudicat sibi, p̄ tex. ibi. & l. ij. C. q̄ metus causa. postea subdit signanter Bal. q̄ si ex pacto actum est in instrumento de recognitione fienda ex iteruallo, vt sepe faciunt feneratorēs, non prodest: quia apparet quēdam collusio, seu fraus: & ideo solus coactus ex tali pacto sibi non

sibi nō p̄iudicat. & dicit facere qd̄ nō. Inn. in c. grauiss. de de pos. quod not. ¶ Fallit septimū & vltimū in casu. l. aduersus. C. de non nu. pecu. qn̄ debes mihi. x. ex veditioe, & cōfessus fuit solēnter illa. x. te debere ex causa mutui. Nam si ago contra te ex cōfessione, nō opponēs exceptionem nō numeratā pecu. quia illa habet locum, vbi origo petitionis fundatur in numeratione. sed vbi fundat in causa p̄cedentis debiti, oportet p̄bare an illa causa sit iusta, vel nō: vt ibi. Et alię fallētie fortē coligerētur ex dictis doctorum in illo tit. sed istę sufficiāt. ¶ Secunda regula est, q̄ post biennium nō potest opponi exce. nō nu. l. in cōtractibus. allegata i gl. quia nō est verisimile, quōd q̄ in debite fuisse cōfessus, tanto tempore tacuisset. ¶ Amplia primū istam regulam, vt habeat locum etiam in clericis nomine ecclesię cōtractibus. Nam post biennium nō possent opponere exceptionem nō numeratā pecu. secundū do. Ant. do. Car. do. Ab. & Imo. in c. si. de solutio. & idem tenet do. Abb. hic: quia lex in cōtractibus. nō inducit p̄sumptionē biennalē in odiū debitoris: imō inducit p̄iuegiū in fauorem ipsius. Cū em̄ as nō audiat cōtra p̄prium cōfessionē: vt hic & in c. per tuas. §. de probatio. illa lex induxit, vt debitor possit intra biennium inducere exceptionē p̄dictā, ita q̄ onus probandi pecuniā numeratā, incubat creditori. Si ergo ecclesia vult vt beneficio illius legi, oportet q̄ vtaf cū p̄initione temporis ibi p̄fixi. ¶ Est verū, q̄ Hostien. in d. c. fi. & do. Ant. & Imo. hic, & Bal. in aut. hoc ius porrectum. in. iij. col. C. de sac. sanct. ec. & Ro. in aut. similiter. in. vij. p̄iuegiū iudiciali. C. ad leg. Falc. & Bal. in l. ij. §. ff. si cert. peta. & Ange. cōsi. cclxij. incip. quia omne datū optimum, & c. tenet contrarium. Primū quia tunc demum ecclesia tenetur ad mutuū, quando probat q̄ sit verum in eius vtilitatem. d. aut. hoc ius porrectum. ergo illud onus probandi semp̄ incumbet creditori. ¶ Secundū, quia ecclesia potest leges accipere pro se, & reculare contra se vt dixit Hostie. in c. nouit. de iudi. & ibi do. Ab. in. xiiij. colum. & do. Ant. in c. ex parte decani. in vlti. col. §. de rescriptis. & facit gl. in verbo modo. in fin. in c. ij. §. de mutuis peti. & ibi do. Ab. ergo in quantum lex p̄iuegiat debitorem in biennio potest pro se recipere, & in quantum p̄iuegiat creditorem nō recipere. ¶ Tertio, quia olim tempus istius exceptionis erat quinquennium. d. l. in cōtractibus. in princ. & mutatio temporis nouit ecclesię: cui erat ius quā situm, iuxta doctrinam Innocē. in c. nouit. in verbo, Theodosius. §. de iudi. ¶ Nihilominus procedit ampliatio p̄dicta: quā post q̄ Prælatus confessus est mutuū, non repiritur decretalis indulgens sibi, q̄ si opponit exceptionem non nume. pe. ipse non habet hoc probare, imō reperitur q̄ contra cōfessionem suam venire non potest, nisi probet eā indebitam. vt i isto tex. Item q̄ allegans aliquid, debet illud probare. vj. qd̄. vlti. c. actor cum similibus. Modū q̄ vtaf auxilio legis in grauando creditorem onere probandi, non est, nisi propter fauorem. d. l. in cōtractibus. qui fauor solū durat biennio. Cū autem biennium est elapsū, quomodo dici potest, q̄ ecclesia non vult recipere contra se illam. l. quia posito, q̄ lex non emanasset, stat * lex * canonica p̄dicta, simpliciter dicēs onus probandi incumbere impugnati propriam confessionem. & in hac lege remanet statim p̄latus lapsus biennio. & hec illa, quā cogit recipere cōtra se. oporteret enim ad hoc, vt diceremus q̄ non vult legē cōtra se, q̄ posita illa lege ad partem remaneret in p̄iuegiū ex lege canonica, vel alia: sed hic non est: imō statim reuincit in regulas vtriusq; iuris. vnde flecti non possum, vt recedam à pria opi. & ista tollunt rationes p̄dictas. ¶ Bene fateor, q̄ aliquādo, sed non semper oportet, q̄ creditor probet mutuū fuisse conuersum in vtilitatem ecclesię: puta, quia non mutuauit solenniter p̄lato, iuxta. c. quod quibusdam. de fidei. & diffisimē per do. Maria. conf. lx. incip. visis p̄dictis. & tunc si fit lapsū biennium, oportebit q̄ hoc probet. sed istud non est, q̄ biennium illud non excludat ecclesiā: sed ex eo, quia mutuus grauat ista casu nō lege beneficiante ecclesiā. in alijs autem casibus, quibus non est opus hoc probare, stabit dicta ampliatio secundum dominum Ab. hic Et istis adde Bal. in c. in presentia. in. iij. col. §. de probatio. vbi dicit, q̄ quando cōfessus spe

futura numerationis transiisset ad religionem, ex illa confessione monasterium non tenetur: & etiam post biennium pot opponere dictam exceptionem. quia tenetur solū ex mutuo verō. nō chyrographario: vt ibi per ipsum, cuius dictum pendet à veritate p̄dictorum. ¶ Et per hæc apparet, q̄ multominus etiam clerico in patrimonialibus competeret dicta exceptio, post biennium. quod tenet hic Host. d. Anto. & do. Ab. & do. Ant. Imo. & d. Abb. in d. c. fi. & Spe. in tit. de resti. in integrum. §. quis autem. in. iij. colum. ver. sed nunquid procurator vbi dicit, q̄ Papa Clemens tulit sententiam contra Treuerensem electum, q̄ post biennium non possit contra mercatores opponere dictam exceptionem: & illos mercatores non debere cogi ad respondendum positionibus electi, causam illā tāgentibus. de qua sententia Clementis meminit Bald. in l. cū qs in vltima charta. C. de iuris & fact. igno. ¶ Amplia secundū, vt cursus biennij non solū noceat debitori tacenti, sed etiam eius successor, etiam si esset pupillus, & etiam cōtra hæreditatem iacentem: secundum Bal. in l. si intra. C. de non nume. pec. resti tuitur tamen pupillus aduersus illam p̄scriptionem secundū ipsum. ¶ Amplia tertio, etiam si debitor vellet post biennium assumere in se onus probandi pecuniam non fuisse numeratā quia non auditur. Ita firmat hic Imol. & in c. fi. in penulti. charta. de solutio. & facit. d. l. in cōtractibus. in verbo, nullo modo. & l. si intra. in ver. omnimodo. & l. a seueratio. in verbo p̄nitus euanescat. C. de non numerata pecu. Et idem dicit Bal. in l. si sub specie. circa medium. C. de postu. & Bal. & Salice. in l. si non singu. C. si cer. petatur. imō dicit tex. in d. l. in cōtractibus. §. de illo, quod creditor post biennium non tenet respondere positionibus debitoris, an decessit vel non: & sic videtur subla ta omnis facultas probandi. Et per hoc facit, quod si post biennium audiretur volens probare: frustra fuisset datum p̄iuegiū maioribus, de quo in l. si. C. in quibus causis in integrum restitutio, & c. & si diceretur, quōd p̄iuegiū eorum operatur quōd semper possint opponere grauādo creditorem onere probandi. hoc non videtur de mente iuris. est ergo p̄iuegiū in hoc, quōd ipsi opponendo quando cūq; & volendo probare audiuntur nō obstantes biennio. ergo secus in alijs. ¶ Modū fallit primū dicta regula de equitate saltem canonica, secundū quam auditur post biennium volens probare pecuniam numeratam: vt fuit vulgatum dictum Dyni in regula, locupletari. de regulis iur. in. vj. De quo meminit Ro. in l. si diuortio. ff. de verborum obligatio. & Ange. conf. cluij. incip. Iudai, & c. videtur prima fronte. & nō. d. Ant. & Imol. in c. fi. in pe. charta. de solutio. & Bal. in d. l. si ex cautione. in. x. q. & ibi amplissimē Salic. in. ij. q. & Bal. in d. l. in cōtractibus. in principio. in. ix. colum. & in repeti. in l. ij. in. xxij. chart. vers. quinto queritur. ff. de iure iurando. dicens exceptionē non numeratę pecunię semper posse opponi de iure canonico, sed debet intelligi quo ad hoc, vt onus probandi incumbat opponētī. Et hæc dicit Imo. esse communem opinionem in d. c. fi. & idem dicit Sali. in d. l. in cōtractibus. in principio. q̄q̄ Specu. in d. titu. de resti. in integ. & do. Anto. in c. quia pleriq; in. v. col. de immuni. eccle. & Bal. in d. l. cū quis. in vlti. charta. simpliciter velint, quōd lapsus biennij inducit totale silētium, etiam de iure canonico. Sed p̄ communi opinione facit, quia hoc modo restituitur peccato, ne creditor ditetur cum aliena iactura: contra. d. regulam locupletari. quia tale lucrum est iniustum, vt in sequenti fallentia. Item, pro communi facit: quia ista non est p̄sumptio iuris, & de iure, sed iuris tantū: contra quā admittitur probatio. patet in l. siue possidetis. C. de probatio. secundum Imo. sed hanc rationem non firmo. per tex. in d. §. de illo. dum prohibet fieri positio nes, & sic prohibet probationem: vnde videtur p̄sumptio iuris, & de iure. In quo aliter non cogitavi. ¶ Fallit secundū, in foro cōfictiē: quia si fortē in contentioso non potuit debitor probare pecuniam non numeratam, est tamen tutus in cōfictia, nec tenetur per hoc aliquid soluere, imō pot suum totum dare in elemosynis, & nihil dare illi creditori ciuili: & si aliquid solueret, ille tenetur restituere quantūcūq; lex ciuili videatur fingere & disponere super tali debito, tanq̄ vero,

dat. feli. p̄iuegiū in m̄ neci
q̄ ut lapsus biennij admittit
tunc ad probandum non cogit
habeat sed eum reprobet
acosta in Repe l. Sura con
cione pap. 17 y ten
sequenti

ex sola taciturnitate biennali debitoris. ita dicit Inn. in c. q. a ple
riq. prope princ. de immu. eccle. & sequitur ibi. d. An. & d. Ab
ba. Idem dicit Bal. in l. si ex cautione. in vlt. q. C. de no nu. pe. &
in l. cu quis in vltima colum. C. de iu. & fa.igno. & in dispu. sta
tuto cauetur. in vij. colum. in l. vnica. in. iij. col. C. de confes. &
est ratio: quia lex civilis fundat se hic super presumptione, quia
presumit datu mutuū, & lex fundans se super presumptione non
habet locū in foro conscientie secundū vulgatam theoreticam
Bal. in d. l. cum quis. in x. co. ver. post hoc sciatis, q. Bononie in
scholis predicatum, & c. & in l. ea, que C. de condi. indebi. &
sequit Pet. de Anch. in regula, possessor. in. xij. char. & Ioan. de
Ana. in c. in literis. in. xj. q. de rapt. & in c. in ciuitate. in. vij. co
lum. de vsur. Bene facit. c. inquisitionij. de sen. excom. & idem
sileo dicere de lege canonica propter singulare dictum Io. an.
63 in. c. is qui fidem. de spon. ¶ Fallit. iij. in confessione mutui,
nō facta per literas, sed de qua constat per testes: quia in ista nō
nocet consentienti lapsus biennij, qui fundat in presumptione,
quae est pro scriptura, & semper poterit opponi exceptio non
numeratē pecu. vt est glo. reputata singu. in l. si non singuli. in
verbo rei gestę. C. si cer. peta. quam approbant Iac. But. & Cy.
ibi, & Cy. in l. generaliter. in. xv. q. C. de non nu. pe. & Bal. in l. si
ex cautione. in. x. q. eo. ti. & Imo. hic & in l. j. si quis ita. & in l.
si stipulatus. s. chrylogonus. ff. de ver. obli. & Gul. de cu. & Bal.
in l. qui pecuniam. ff. si cer. pet. & Bal. in l. de literarum obli.
gationibus. in vlti. q. in repe. l. ij. in. xxvij. chart. ff. de iureiu. &
Imo. in c. si de solu. & Ro. in l. si mādato. ff. de fideiuss. & idem
voluit gl. in l. non figura. ff. de actio. & obli. secundum Imo. hic
facit tex. in l. de literarum oblig. in rubro & nigro. vbi aperte
innuitur, quod sint literę necessarię ad hoc, vt biennium pari
actionem: aliās frustra ille titulus requireret scripturam. &
aboleret obligationem literarum, sine literis confessio post bi
ennium noceret. Nec ob. q. testes & instrumentum equiparen
tur: quia respondet per istos, q. cōtrarium procedit, quoad p
64 bationem, non quoad obligationē. ¶ Contrarium tenet Bar
to. in l. si ex cautione. C. de no nu. pe. & ibi Bald. in. x. q. & sentit
Specu. in ti. de teste. §. quarto. vers. sed pone egi. & allegat Bar.
gl. in aut. rogati. C. de testi. quā dicit esse contrariam gl. in d. l. si
non singuli. & hanc partem putat de iuris rigore do. Abb. hic
q. ex quo confessio emanauit cum debitis solemnitatibus, ei istā
dum est, donec contrarium pbetur, vt hic, & in l. cu de indebi
to. in. si. de proba. Exceptio verō non numeratē pecu. indulgetur
intra biennium ex quadam equitate: quia debitores anxietate
cōsequendi mutuum, sunt faciles ad confessionem ante habi
tam pecuniam: vñ consentens viua voce, debet stare confessioni
aut probare contrarium, aut capere indulgentiam legis, cū sua
limitatione secundum ipsum: cū quo transeō p rationem istā.
Sed quīs do. Ab. dicat onus probandi incumbere post biennij
consententi viua voce, non bene aperit vtrū itra biennij gaudeat
beneficio dictę legis in cōtractibus, qd onus probandi incumbat
creditori: sicut si fuisset facta scriptura. & videretur q. nō: quia
illud bñficiū. contra regulā. c. per tuas. cū similibus. s. de pba.
est datū cōfessionis scriptę: vt in iuribus. s. allegatis. ergo extra
casum illū nō videt fienda extensio: sed contrarium est verius.
primō, quia omnis ratio perquam indulgetur ista exceptio, cō
tra confessionē scriptam, habet locum in non scripta. imō mul
tō fortior, quia maiori facilitate quis confitetur voce, q̄ scriptis
& tamen venit cōtra scripturam: ergo & cōtra vocē. Secundō,
quia ita aperte firmat Bart. in d. l. si ex cautione. dicens q. quocū
que mō q. cōfiteatur siue in scriptis, siue sine scriptis, habet locū
ista exceptio. Tertiō, per tex. in l. cū vltra. in verbo stipulatione
interposita. C. de non nume. pecu. vbi apparet idem esse in con
fessione nō scripta. & illum tex. no. Bar. in d. l. si ex cautione. di
cens ita debere intelligi. in contractibus. in prin. eo. tit. Quar
tō qa illud latē firmat Sali. in d. l. si ex cautione. in. x. op. dicens,
q. etiam quando sola confessio mutui iteruenit coram testib⁹
sine stipulatione & sine scriptura: & creditor agit non ex cōfes
sione, sed ad pecuniam tanq̄ creditam, & mutuata, & ad eius
probationem inducit probationem factam coram testibus si
ne scriptura, obstat intra biennium exceptio non nume. pec.

per. l. aduersus. in verbo quasi creditam. C. de non nu. pecun. &
cum istis transeō, licet in locis prædictis plura sint inculcata.
¶ Fallit. iij. nisi debitor molestatus post biennium a credito
re imploraret officium iudicis: quia succurreret sibi: secundum
Bald. in l. illicitas. in princ. ff. de offi. presi. quia prohibitus age
re nō prohibet offm iud. implorare: vt dicit Bar. in l. j. §. & par
ui. ff. q. vi aut clā. & Bal. in l. iij. §. nouissimē. ff. nau. caupo. sta. &
Bal. in l. de actio. in prin. & Pet. de Anch. in cle. j. de sequestra
pos. & fruc. & d. Ab. in c. ex parte. el. ij. in vlti. col. s. de inoffi. de
leg. cū cōcor. ¶ Sed est aduertendū, quia si iste posset probare
exceptionē, nō pot implorare officium iudicis, p. l. planē. & l.
si. ff. de peti. heredi. Sed vbi non potest probare, videt hoc di
ctum importare, quod posset implorare officij iudicis vt non
permitteret eū molestari, nisi creditor probaret pecuniam nu
meratā: ad quod non tenet ad instantiam partis. Et hoc sentit
Sali. in d. l. si ex cautione. in secunda colum. & procedit de æq
tate, per ea, quae dixi in secunda fallentia. ¶ Fallit quintō ni
si doceretur creditorē cōfessum fuisse nō numerasse pecuniam
quia hoc dicto lapsus biennij nō nocet debitori secundum Ho
stien. & domi. Abba. hic, & gl. in d. l. in contractibus. in prin. ¶
pio. & sequitur ibi Bal. in. iij. quæstione quia sicut debitor sibi
preiudicat agnoscendo bonam fidem. l. cum fidem. eodem ti.
ita & creditor. Item quia propter confessionem partis recedi
tur ab omni presumptione iuris: vt per gl. in authen. de æqua
litate dotis. §. j. & in aut. sed iam neesse. C. de dona. ante nup. cū
similibus. que posui in capi. quoniam. vers. fallit quintō. nisi p
confessionem. s. de probatiō. & hoc etiam in proposito notat
dom. Anto. in capi. quia pleriq. in. vij. colum. de immuni. ec.
amplians etiam si iurasset soluere. Et de his latē ponit Salice.
in authentic. quod locum. C. de dote cauta non numerata. vbi
etiam ponit nisi post terminum ad proponendam exceptionē
non numeratę dotis, vxor per publicum instrumentum con
fessa est se non dedisse nec numerasse marito illam dotem cō
fessatam, ista confessio præiudicat mulieri: maxime si iurasset
& refert Bal. cōsuluisse, quod nō, quin saltem possit petere ab
solutionem a iuramento, quod tamen non affirmat Salicetus.
¶ Fallit sextō & vltimō in casu, quem ponit hic Hostien. di
cens, quod licet post biennium non admittatur dicta exceptio:
poterit tamen de dolo & fraude creditoris excipi, scilicet
quod repetit pecuniam numeratam, & poterit hic probari p
confessionem creditoris, vt est dictum: vel saltem proposita
exceptione doli cum aliquibus probabilibus coniecturis, adeo
q. onus probandi transferretur in creditorē, secundū eū. & hoc
dictū est valde notandū, & mēti cōmēdēdū secundū dominū.
67 Abba. hic. ¶ Vltimō in hac materia opportunē annexi pos
set de mō & practica probandi instrumentum simulatum: qa
multipliciter doceri potest de simulatione vltra exceptionem
non numeratę pecunie in alijs contractibus, quam mutuis. &
conueniret ante, quam exeamus hunc titulum. sed quia ceteri
non tangunt, ideo habeantur bonę remissiones. Et signa simu
lationis collige per no. per Bart. in l. post cōtractum. in. ij. col.
ff. de donat. vbi ponit coniecturas cognoscendi venditionem
fraudulentam. Ad idem vide Bar. plenē in consilio incipiente
Petrus Nicolā. vbi inter alia signanter dicit, quod nisi allegat
tur vel probetur species simulationis, non sufficit quod prob
68 batio concludat in genere contractum simulatum. & sequitur
Paul. de Castro in l. iurigentium. §. pactorum. ff. de pactis. &
idem not. Bal. in l. ab Anastasio. in vltima colum. C. mādati. &
de materia vide etiam Barto. in l. si. §. superuacuum. ff. qui
bus modis pignus, vel hypothe. solui. & ibi dicit, q. ex quo em
ptor nunquam accipit possessionem, est coniectura simulationis.
nis. de materia etiam per Barto. in l. si expressio. C. si certū pe
tatur. & in l. sub specie. C. de postul. & in l. emptor. ff. de aqua
pluuiā. arcē. & in l. Lucius. la. ij. ff. de positi. & in l. multū. i. prin
cipio. & ibi latē Bal. C. si quis alteri vel sibi. & Bal. in l. j. in. x. q.
C. si seruus extero. & in l. si cūm pater. C. ad Velleia. & in l. si ex
cautione. in prima. q. C. de non nume. pecu. & per Imol. latē in
c. illo vos. de pigno. ¶ Et modum cognoscendi, quod veditio
fuit potius pignus super mutuo, & sic in fraude vsurarū,
ne fructus

ne fructus cōputentur in fortē, vide per Bart. & alios in l. pa
cta nouissima. C. de pact. vbi dicunt, q. si probet statim præ
cessisse pactū quod esset pignus, instrumentū veditiois cen
tur simulatū: secus si ex interuallo. de quo etiā per Bald. in d. l.
multū. in prima & secunda col. & Bal. Ang. & Imo. in l. si quis
cū aliter. ff. de ver. obli. & Bar. & Ang. in l. itē quia. §. ff. de pa
ctis. & Ang. & Imo. in l. quoties. §. ff. de cū primū. ff. de heredi.
insti. & Bal. in l. cū allegas. C. de vsuris. & in l. illud. in penul. &
vlti. col. C. de sacrosanc. eccl. ¶ Et de veditioe facta cū pacto
de retrouendendo certo tēpore, an censerī debeat potius mu
tuum, & traditio pignoris, vide glo. ij. in c. cōquestus. de vsu
ris. & d. Ant. & Imo. in c. ad nostram. de emp. & vedit. & Bal.
in c. j. de feudo dato in vicē legis cōmissoria. & Pe. de Ancha.
in regula possessor. in. x. col. de reg. iur. in. vj. & cōsi. xxvij. inci.
Dubitari solet. & elegantissimē Calde. in dis. incipiē. vsurarius
emit. & dicitur attēdi debere quantitātē pretij & personarum
qualitatem. vide etiā Bal. in c. quoniā. in. iij. col. s. de proba. vbi
tenet, quod dixi. s. in. ij. nota. de ablatiuo. dante & numerante.
69 ¶ Et vnum perpetuō no. ad ea, que dixi in tertio no. q. si no
tarius hodiē conficit instrumentū mutui, & asserit q. heri in
sua presentia fuit numerata pecunia, nihil probat de numera
tione: quia tēpore numerationis nō fuit rogatus, sed hodie. &
non potest attestari in instrumentū, nisi de visis tēpore rogati
nis, vt dixi post Inn. in d. c. quoniā. ver. quinta cōclusio. & ideo
licet falsum dicat, nō punitur de falso, quia loquitur vt priua
ta persona, nō tanquā iurata. Ita ad literā dicit Bald. in l. ex his
in. ij. col. C. de testa. mili. quod nunquā exeat mentem tuam ad
ea, quae dixi in prima sal. primę regulę, vt non semper verba
notarij probent numerationē. ¶ De materia etiā vide Pet.
de Ancha. cōsi. cexxij. inci. ad corroboratiōē prædictorū, vbi
ponit vtrum dicens cōtractū a seipso celebratū fictum, debeat
audiri: & dicit q. non. Et vtrum per testes singulares probetur
simulatio. & vtrum ad eorū testimoniū sit deferendū iuramē
tum in supplementū. & in vtroq. dicit, quod nō. & vide eun
dem cōsi. cclij. inci. ex ordine contractū, quos Baptista. vbi
ponit plures notabiles coniecturas ad conuincendū instrumē
tum vsurarium vel simulatū. de quo per eundē cōsi. inci. plu
rimę coniecturę. & vide Lau. in tractatu de vsur. in secunda
parte. quæstio. lx. vbi dicit, quod hodiē est difficilimū cognos
cere cōtractus simulatos. vnde nō sufficiunt coniecturę iuris,
que iam sunt notę: & per callidos cōtrahētes fraudatę. sed suf
ficiunt alię coniecturę illis similes. & ita dicit se obtinuisse. &
de materia vide etiā Pau. de cast. cōsi. xciiij. incipien. visis his
que superius. & cōsi. cccxxvj. incipiē. in causa mota per domi
nam Dorotheam. & cōsi. cccxxix. incipiē. visa petitione. & ibi
dixit: quidā egebat pecunia mutuata, & fuit probatū, q. probatū
fuerat illi cui postea vendidit rem pro paruo pretio, & decidit
quod est cōtractus pignoris, nō venditionis. Idē Pet. de Anch.
in regula pactū. in. xj. chart. cōcludens, quod qui emit vili pre
tio ab indigente pecunia, nō est tutus in conscientia. Et idē Sa
li. in authen. ad hęc. in. xxj. q. C. de vsur. & istis adde Bal. in l. iij.
C. plus valere, quod agitur. vbi dicit, q. si in instrumento dicit
ur, vendidit & tradidit, nō in fraude vsurarū, presumitur in
strumentū simulatū. Idē dicas, si diceretur, nihil intendēs simu
latē agere: quia hoc probatur simulatio. d. cōsi. inci. ex ordine
cōtractuum. Bene facit notabile dictū Bal. in l. j. C. de collusi.
detegenda. vbi dicit, q. si quis cōfiteretur corā episcopo instante
creditorē q. instrumentū est de vero & merito capitali, presu
mitur esse de vsuris receptis. & presumpcio iuris præualebit
illi cōfessionis. & propterea dixit Bal. in c. j. de feu. dato in vicē
legis. commif. q. pacta insolita, & alteratio naturę contractus,
& q. quis fit solutus scenerari: statim concludit contractū vsu
rarium. vnde dixit gl. ordi. in l. vij. ff. de condi. insti. q. ex renun
ciationibus insolitis instrumentū est suspectū. & sequitur mul
tum Bald. in c. tertio loco. in vlti. colum. s. de proba. quinimo
dicit elegantier Bart. in l. nemo potest. in. iij. col. ff. de lega. j. q.
etiam si in instrumento renunciatur exceptioni simulationis:
tamen poterunt dici omnia simulata & ipsam renunciatiōē.
Quod amplia, etiā si esset iuratū non dicere, secundū gl. quam

Ang. facit sing. in l. iij. C. plus valere quod agitur. valeret tamē
dicta renunciatio facta ex interuallo, secundū Bar. in d. l. nemo.
De iuramento autē dicitur in c. cū contingat. ti. ij. & adde, q.
si principalis actus est factus in fraude, omnis clausula cēsetur
etiam in fraude secundū gl. in l. si patronus. §. patronū. ff. si quid
in fraude patroni. no. do. Abb. in c. significatibus. in. fi. de offic.
dele. Et ista sunt notanda, tanquā alibi non restricta. & dabūt
facilissimā viā consulendi & lucrandi. ¶ In eadē gloss. ibi. C. de
dote cauta non numerata. circa confessionē de dote recepta,
que non fuit numerata. Cōueniunt multa ex prædictis, sed tam
men pro speciali informatione notarij, possunt opponi duę
conclusiones plenę & quotidianę. ¶ Prima cōclusio. Si ma
ritus constante matrimonio cōfiteretur se recepisse dotē, quam
non habuit, nō presumitur cōfiteri animo donandi, sed spe fu
tura numerationis: secundū Dy. in consil. inci. quaritur vtrū
instrumentū dotis. & Bal. in consil. inci. constante matrimonio
vir confitetur. & Ang. consil. v. incipi. Andraas Ioannis & Pe.
de Ancha. consil. cccij. incipi. nulli dubitū. & Salice. in l. ij. C. de
dote cauta nō numerata. & Imo. & Ro. in l. si diuortio. ff. de ver
bo. obli. & Ro. latē cōsi. cccxxx. incipiē. consultatio presens.
& sentit Barto. in l. asidius. C. qui po. in pigno. habe. & ratio
nes statim dicentur. ¶ Alij dicūt quod in dubio presumitur
animo donandi & in fraudem donationis prohibite inter vi
rum & vxorem. & ita tenet Ioā. andr. in Spec. super rubrica de
donatio. inter vi. & vxor. & Bal. in l. j. C. de donatio. ante nupt.
Ang. in l. si ita stipulatus fuero. §. si tibi nupsero. ff. de ver. obli.
& latē Pau. de cast. cōsi. cxx. incipien. visis & cōsideratis omni
bus. & Cald. in tit. de dona. inter vi. & vxor. consil. iij. & do. Ma
rianus cōsi. cxxv. incipiē. circa primam. q. qua quaritur. vbi ad
hoc facit. xxx. motiua. & sentit Bar. in l. cū quis decedens. §. Ti
tia. de leg. iij. & Bal. in l. ij. §. creditū. ff. si cer. peta. & no. Bart. in
l. si forte. ff. de castrensi peculio. & Bart. & Bal. in auth. si qua
mulier. C. ad Velleia. & Ang. in l. si quis pro eo. ff. de fideiuss.
& Barto. in l. Papinianus. ff. de dona. inter virū & vxorem. &
Imo. in l. si cōstante. ff. solu. matrimo. & Ioā. andr. pulchrē in ad
ditio. Spe. in dicta rubrica de donatio. inter virum & vxorem
additione incipiente, scias quod Lambertus & domi. Abb. in
c. & si neesse. de donatio. inter virū & vxorē. ¶ Et vtraq.
opinio est diuersa & magni effectus. Si enim presumitur spe fu
tura numerationis, non confirmabitur morte mariti. sed po
test opponi exceptio dotis nō numeratę vsq. ad tempora pre
fixa: in l. si. & auth. ibi posita, allegatis in glo. & onus probandi
dotem datam incumbit mulieri. l. j. C. de dote cauta. post illa
tempora cessat exceptio dotis non datę, & necessaria est resti
tutio in casu restituendę dotis omni exceptione remota. Si au
tem est donatio, potest maritus eam quandocunq. reuocare,
sed morte ipsius confirmatur, iuxta c. fin. de dona. inter vi. &
vxor. ¶ Et pro hac secūda opi. quod presumatur animo donan
di adducitur potissimē. l. qui testamentū. ff. de proba. & l. cum
quis decedens. §. Titia. ff. de leg. iij. vbi inter personas, inter quas
est prohibita donatio, cōfessio debiti censetur in fraudem do
nationis. & quīs dicta iura loquantur in cōfessione, que fit in
vltima voluntate, propter quod gloss. in d. l. qui testamentum.
dicit secus, si inter viuos: tamen Iac. de belui. disputado tenuit
contrariū, videlicet quod non minus presumatur fraus in cō
tractibus inter viuos, quam in vltima voluntate. Quam opi. se
quitur Bar. in d. l. qui testamentum. & in l. si quis in. ff. de iu
re iuran. & Ang. in l. si donatione. C. de colla. & Pau. de ca. in d.
consil. ¶ Nihilominus sustineri potest cōclusio, q. presumatur
in dubio spe futura numerationis: quia secundū Pe. de Anch.
in d. consil. tex. in d. l. si. & aut. ibi posita, allegatis in gl. dicit q. si
decennium transierit a die cōstitutę dotis omnino querela de
negatur. & gl. intelligit siue id tēpus effluxerit cōstante matrimo
nio, siue soluto. Ex quo patet, q. ista cōfessio nō habet vim
donationis inter virū & vxorē quia tūc omnino diceret text.
q. non possit post decēniū de hoc cōqueri, cū talis donatio nō
firmetur curlu temporis, sed morte, si traditio venit: aliās nec
etiam morte. l. Papinianus. ff. de dona. inter vir. & vxor. Opor
tet ergo inferre, quod dicta confessio non habet vim dona

tionis: quia frustra esset limitatum dictu tempus. ¶ Item, quia vt dicit Ro. in d. cōsil. sequeretur, qd nunq̄ vel ratō esset locus exceptioni nō nūme. dotis. Respōdet ipse ad d. l. qui testamen tum. & s. Titia. q̄ loquuntur in cōfessione facta in vltima voluntate, in qua non potest cadere p̄sumptio spei futuræ numerationis, vt dixit gl. singu. in l. j. C. de falsa causa adiecta legato. vel potest dici, quōd nō procedit, vbi per alia iura cōfessio simpliciter facta habet aliam naturam, q̄ donationis, vt est in casu isto per prædicta. Pro quibus etiam facit, quia vbi est alia coniectura, q̄ donationis, illa nunq̄ p̄sumitur. l. si cū aurū. ff. de solu. & in l. cū de indebito. ff. de proba. & hanc partē in pun cto iuris crederem veriore: licet tuum sit tenere quam vis.

74 ¶ Fallit tamen primō dicta cōclusio, nisi cōiuges inter quos emanat dicta confessio, sint inæuales genere, vel aliter: quia quīs sit simplex, p̄sumitur facta animo donandi, & valet vt remuneratoria. argu. l. si verō nō remunerādi: s̄ idem Papinianus. ff. manda. vt per Bar. in l. si diuortio. ff. de verbo. oblig. cū concor. quas dedi in. c. super eo. el. primo. s̄ de testib. vbi etiam tetigi an tunc cōfessio operetur solū, quōd maritus non curat de dote, sed de honore: an veō videatur constituere dotem de

75 luo. ¶ Fallit secūdo, nisi simplex cōfessio fieret in vltima voluntate; quia tunc nō p̄sumitur facta spe future, numeratio nis, sed animo donandi, propter gl. in d. l. j. C. de falsa causa. & dixi in ij. fallen. prima: regulē præcedētis. & ita not. Ro. in di cto cōsi. & in d. l. si diuortio. dicens ita esse casum in d. l. qui te stamentum. & in d. s. Titia. & tūc mors mariti cōfirmat talem donationē, vt in sequenti cōclusionē. ¶ Sed est aduertendū in modō petendi: quia per hanc confessionē nō probatur, quōd receperit, sed illud debetur vt legatum, vel vt donatio morte confirmata, per l. Lucius. s̄ quis quis. el. ij. ff. de lega. ij. & dixi in princ. huius. c. ver. fallit quintō. & in proposito nō Ro. conf. cccxxx. nisi testator iuraret recepisse: quia tunc p̄sumit pro veritate illius causæ, per l. cū quis decedens. s̄ codicillis. de leg. iij. & dixi vbi. s̄. dum tamē non iuret de eo ad quod mulier est incapax, vt in casu. l. hac edi. c. l. C. de secun. nup. quia tunc cō fessio inter incapaces quāuis iurata nihil operatur, neq̄ vt cō fessio, neq̄ vt legatū, per l. qui testamentū. ff. de proba. & d. s. Titia. & ibi in proposito hoc eleganter nō Bar. & idem Bart. in l. Aurelius. s̄. ff. de libe. lega. & Bal. in l. j. C. de inofficio. do natio, licet in hoc Imo. se inuoluat in repe. c. cū contingat. in xxxix. chartaj. tit. ij. ¶ Et adde, q̄ quōd si maritus confessus in vltima voluntate superiueret post cōfessionem, & sic dona tionem reuocaret: quia sola morte confirmabitur: secundum Bart. in d. s. Titia. Si autē iurasset, videtur pendere ab alio du bio, an iuramentū validet donationem cōiugum, de quo aliqd in fi. huius materie: sed tamē Bar. d. s. Titia. & Bald. in d. l. j. di cunt quōd etiā illa potest reuocari: & est verū, licet Ang. in l. penulti. s̄. mulier. ff. solu. matrimo. dicat nō posse reuocari, vbi est iuratum per nō. per Bart. in l. si quis pro eo. in x. membro. ff. de fideiussio. sed illa opinio Bar. cum cōcor. procedit in iura mento asseritorio. i. interposito super expressa donatione de ea nō reuocanda, sed nos loquimur in iuramento interposito su per cōfessionem respiciente actū de præterito, vt fiat fraus legi.

77 ¶ Fallit tertio, nisi appareat euidenter, qd cōfessio est animo donandi: & tūc dic, quōd si vxor p̄mioritur, eius heres nihil potest petere, quia infirmata est donatio: nec spem aliquā habet cōfirmationis, ex quo mortua est donataria, vt est casus se dundū vnum intellectum in l. j. C. de dona. ante nup. & de hoc latē per do. Maria. d. cōsi. cxxv. si autem moritur maritus ante vxorem, nō reuocata donatione, & talis donatio est valida: q̄ sicut cōfirmatur donatio morte donantis, quādo p̄cessit ve ra traditio. c. si. de dona. inter vir. & vxor. sic etiā si p̄cessit ficta traditio, vt nō gl. & Bart. in l. ij. C. de dote cau. non numera. & Barto. in d. l. Papinianus. & eoipso qd vir cōfetur se recepisse animo donandi, quod nō recepit fingitur tēpore ipsius cōfessio nis tradidisse. l. iij. s̄ sciendū. ver. sed si debitorē. ff. de dona. inter vi. & vxor. l. singularia. ff. si cer. peta. ita nō Bal. in l. j. C. de dona. ante nup. & Bar. in d. l. Papinianus. & Ro. in d. l. si diuor tio. & in d. cōsil. ¶ Secunda cōclusio, sicut cōfessus se rece-

pisse mutuo potest opponere exceptionē nō numeratē pecu nię: ita & maritus cōfessus se recepisse dotē ab vxore potest ex cipere de nō numerata dote, dummodō excipiat intra tēpora de quibus in l. si. & aut. ibi posita. C. de nō nu. pec. & si ponitur intra illa tēpora, onus probādi eā numeratā incumbit mulieri vel heredi. l. j. C. de dote cau. non numerata. Et ratio qua ista æquiparantur, est facilitas in cōfitendo, per quā ita facile cōfit etur maritus super dote nō habita, sicut receptorus mutuum super mutuo nō recepto, vel vt habeatur vxor, vel habita cō placeatur, cū mulier erubescat dici indotata & talem cōfessio nem magnificat. ¶ Fallit primō dicta conclusio, in illis casibus, in quibus nō potest opponi exceptio nō numeratæ pecunię. Et etiā fallit post lapsa tēpora in illis, in quibus potest opponi de quibus s̄. per tex. in d. l. in cōtractibus. s̄. vbi Sali. dicit esse ca sum notabilē qd omnia q̄ sunt statuta in exceptione nō nume ratæ pecunię habent locū in exceptione non numeratæ dotis in his, quæ sunt vtriusq̄ proportionabilia. Et pro hoc vltimo verbo facit tex. in simili in c. ea, quæ in fi. de statu mona. & gl. ij. in cle. j. de elec. & qd nō. Domi. in c. nō solū. in v. col. de statu mona. in vj. d. Ab. in c. postulatū. in iij. colū. de fo. cōpe. & tex. in c. indénitibus. ad fi. ibi eo, quod de elect. in vj. cū alijs alle gatis per Ana. in c. ij. in xv. col. j. de maledicis. Et ideō Sali. in l. qd de suo. in fi. C. de dote cau. nō nūme. dicit qd tantū operatur renunciatio exceptionis dotis non numeratæ, q̄ tūm renuncia tio exceptionis non numeratæ pecunię, licet Bald. distinxerit in rubri. C. de fund. dota. in iij. col. & aliquid Bart. in l. j. C. de dote cauta nō numerata. & Specu. in tit. de cōfessio. s̄. sequitur.

80 ver. xv. ¶ Fallit. ij. nisi statutum loci disponeret, qd instrumē ta confessionis dotium habeat vim rei iudicatę. nā tunc sequi tur, qd ab initio habentur pro veritate. l. res iudicata. ff. de rei i dica. & ideō tunc nō poterit opponi exceptio dotis nō nume ratæ secundū Bal. in d. rubrica de priuilegio dotis. & Ang. cō sil. v. & Bal. in l. pecunię. C. de solu. vbi vult, qd quādo statutū dat tali instrumēto robur rei iudicatę probat verā numera tionem. Sed aduerte ex dictis Bar. in l. si ex cautione. in vltima quæstio. C. de nō numerata pecu. relatis in prima regula. s̄. ver. fallit quartō posset statutum per viā fori ecclesiastici euitari. & hoc nō. Imō reperio do. Maria. d. cōsil. cxxv. consuluisse, qd non obstāte tali statuto. & in foro seculari. Ex quo principalis contractus p̄tenditur simulatus. Claufula guarētigię, & oēs alię p̄sumuntur simulatæ. alle. nō. per Bar. & Sali. in l. si do nationis. C. de cōtrahen. emptio. & singular. per Bald. in rub. C. qui admit. & in l. ab Ana. factio. C. mādati. & faciūt quæ dixi in c. cum Ioannes. ver. quartus casus. s̄. eo. dicit etiam, qd fortē ista fallentia nō est vera, per nō. per Bar. in l. Titia. ff. de verb. obli. do. Ant. & d. Abb. in c. gēmaj. de spōsalibus. Sed tutius esset ad herere Bal. in d. l. si ex cautione. ¶ Fallit tertio, nisi cōfessio dotis sit indicita per aliquas cōiecturas: vt quia post cōfessio nem de dote recepta, maritus exhibuit vxori alimēta. nā tunc cōiectura seu indicio cōcurrente cū cōfessione facit dotē cēleri numeratam. imō tūc cōfessio taliter indicita habet priuilegia dotis. Ita formaliter limitat Bald. in d. rub. de priuilegio dotis. in iij. colū. Et facit quod dixi. s̄. in vj. fal. primę regulē de eo qui post cōfessionē mutui nō recepti, partē soluit. Sed ista fallentia posset procedere in cōfessione facta ante traditā vxorem ad domū, sed si fieret post accedētibus alimētis, putarē se cus: quia nō arguit p̄sumptio habitę dotis ex eo, qd etiā prius fiebat. ar. l. j. cū materia. C. qd metus causa. vbi dicit, qd actus se quens metum quīs spōtaneus, nō purgat metū: qn̄ actus habet aliam cōiecturā, & qn̄ etiā fieret ante traditōnē, ista indicia operantur solū, qd onus probādi incumbet opponēri intra tēpora & audietur de equitate, per dictum Dy. in regula cō pletari. quod etiam in dote applicat Ro. in d. l. si diuortio.

82 ¶ Fallit quartō, nisi cōfessione nō receptæ dotis p̄cessissent dotalia instrumēta, vel alię probationes, ex quibus efficaciter probaretur dotē fuisse cōmissam: quia tūc aduersus vxorē agē tem restitutione dotis nō obstabit exceptio dotis nō nume ra. ita latissimē cōsoluit Ro. d. cōsi. cccxl. qd cōsiliū in hac parte reassumpsit in l. si cōstante. in xxxj. col. ver. item in q̄rum. ff. solu. ma.

solu. ma. & ibi dicit hoc membrū esse addendū ad dicta per se in d. l. diuortio. & hanc dicit fuisse opinionē Cy. in l. in contra ctibus. C. de non nu. pec. per illū tex. dum dicit illis secularibus quæ confessionē dotaliū instrumētorū de soluta dote expo nunt: nullam exceptionē non nu. pec. opponi posse. & assignat Ro. rationē. quia iste talis nō p̄sumitur cōfiteri, vt vxorē faci lius reperiat, postq̄ eā habet, & habet promissionē de dote. vnde verosimile est qd quādo confitetur fit sibi solutū: & ideō cessat beneficium excipiēdi de dote non numerata. ¶ Sed con tra istam rationē stari non potest: quia si esset verū, qd cessante de fiderio reperienda vxoris cessaret causa dicte exceptionis, de strueretur dicta. s̄. in j. cōclusionone, & per ipsum Ro. in d. cōsil. qd etiam cōstāte matrimonio cōfessio p̄sumat in dubio spe futurę numerationis. Vnde dicit potest, qd vbi p̄cedunt dotalia instrumēta, & postea confessio, videat geminata confessio prout dicit gl. in d. l. in cōtractibus. sic intelligēs illū tex. & ita etiam in dote nō. hīc. d. Ab. in fi. vel qd ista fal. procedat per. d. l. in cōtractibus. potius q̄ per dictā rationē Romani: quē tamē videat: quia multa in hoc dicit. ¶ Fallit quintō, nisi vltra cōfes sionem receptę dotis interuenisset alius, videlicet qd tertius promisit istā dotē. & eius promissionē maritus acceptauit: qa tunc vxori vel eius heredibus non obstabit amplius in repeti tione dotis dicta exceptio. ita latē nō. Bar. in l. pe. s̄. ff. vir. fol. matri. & Bal. in l. legē. in j. col. C. de pac. & in l. j. in j. colū. C. ad velle. & in l. pollicitatione. C. de dona. ante nup. Mouenť, quia licet ex promissione sequenti appareat dotē non fuisse nume ratam: tñ videtur cōfessus nō spe numerationis, sed promissio nis. & ideō secuta promissione & ea acceptata, ita habetur dos pro soluta ac si mulier aliunde promississet animo delegandi. l. dote. la. ij. & l. vir ab eo. ff. de iure do. qui em̄ delegat, soluit. l. quis. s̄. inter dū. ff. ad velle. & nō opponitur de nō nu. pec. vbi ali quid acceptatur loco numerationis. l. pretij. C. de rescin. vēdi. & licet qd nō deleget, vt debitor, sufficit qd tanq̄ expromissor. l. inter casus. s̄. abesse. ff. mādati. & istud intelligitur in extraneo promittente noie mulieris. l. ius in patre: quia cū actio de do te sit cōmunis patri & filię: reputat pater & filia vna & eadem persona. Et sic nō potest peti dos, arg. l. si extraneus. ff. de iure do tium. & hac ratione Bal. in d. l. pollicitatione. Idē putat in eo, qui sit curator vel negotiorum gestor mulieris: quia ille repu tatur eadē persona ratione officij. l. fi. C. de dotis promissione.

84 ¶ Fallit sextō, nisi interuenisset iuramentū, quia tūc si cōstat qd fuit spe futura numerationis. Idē, per oia reperio, prout de exceptione non numeratæ pecu. dictū est. s̄. in j. & iij. amplia tione primæ regulæ. & de hoc etiā in specie per Pet. de Anch. d. cōsil. ccc. Imo. in d. c. cū cōtingat. in xxxix. char. Si autē animo donādi, & fiat cōfessio inter viuos pendet ab alio dubio, vtrū iuramentū cōfirmet donationē inter vi. & vxorē. de quo sunt opiniones, vt latē per Imo. in d. c. cū cōtingat. vbi tandē, tenet qd sic. & fuit opi. posita latē per Fede. conf. cxi. incipi. punctus quæstionis. & Bar. in l. si qd pro eo. ad fi. ff. de fideiussio. & in l. Seius & Augerius. in fi. ff. ad leg. Falcidiā. quia potest seruari sine interitu salutis æternæ. nec est cōtra bonos mores iuris natura lis, licet contra bonos mores iuris civilis: vt plenus dicit in d. c. cū contingat. ¶ Fallit septimō dicta cōclusio, in eo qd dictū est exceptionē istam lapsis p̄dictis tēporibus expirasse, vt nō habeat locū, quando post cōfessionē certā quātitatē, apparet qd recepit quinquaginta tantū post ipsam cōfessionē: quia p̄ cedens cōfessio simulata p̄sumitur: vnde repeti non potest, nisi illud quod apparet solutū. Ita eleganter dicit Bal. in l. ab Ana. factio. prope finē. C. mādati. per illum tex. limitans nisi dictum fuisset pro residuo: quia tūc p̄sumit totū solutū. & Idē Ang. de hoc verbo, residuum, in l. si ex pluribus. ff. de solutio. pro pter gli. in verbo, reliquū. de quo etiā p̄ Bart. in l. ij. per illū tex. C. de hare. insti. & in l. si. s̄. in penul. col. C. de rei vxor. act. & Do. in c. q̄q̄. s̄. ceterum. in fi. de vsuris. in vj. vbi de hoc ver bo, residuum. ¶ Fallit vltimō istud idē, quod est dictum certa tempora obfata, vt non habeat locū, quādo vxor vel eius hē res ageret hypothecaria contra possidentē bona mariti ex be neficio. l. alsiduis. C. qui potio. in pigno. habeatur. quia quīs cō

tra maritum vel eius haredē decursa essent dicta tempora: ta men aduersus illū tertiu non sunt decursarimō ipsa vxor cogi tur probare numerationē dotis, cuius vigore ad bona mariti regressum habeat: secundū Ro. plenē. d. conf. cccxxx. dicente se semper ita indubitater tenuisse per tex. in l. si cui. C. de non nume. pec. & in l. si quis posthac. C. de bonis proscript. & in l. alsiduis. in ver. date. quę iura bene hoc probant. Et idem tenet Imo. in l. ita stipulatus. s̄. Chrysofonus. ff. de verbo. obli. repre hendens Jac. But. & Bar. in d. l. alsiduis. qui dixerūt beneficium illius legis habere locū in dote cōfessata. ¶ Extra gl. querunt hīc do. c. primō, vtrum debeat obtinere ille, qui agit ex causa: puta mutui. & nō probauit de numeratione, sed de cōfessione recepti mutui: in quo aliquid tenent, qd nō. & fuit opi. Spe. in ti. de teste. s̄. j. ver. sed pone egi. quem sequitur Imo. & domi. Ab. hīc, & Bald. in l. fi. in pe. colum. C. cōmunia vtriusq̄ iudicij. & Ang. in l. ita stipulatus. s̄. Chrysofonus. ff. de verb. obli. & cōsi. clij. incipiē. in q. vertente inter do. Michiletū. & in l. certi conditio. s̄. j. ff. si certū petatur. & Paul. de ca. in l. ij. s̄. ff. ibi sen tit Bar. ff. si certū petatur & Imo. in cle. sape. in xvij. colū. de verbo. signi. & Bald. in cōclusionibus Spec. in tit. de teste. in ij. colū. & do. Ant. & Imo. in c. si sacerdos. s̄. de offi. ordi. quia extra dicitur probata intentio agentis: quia deponunt testes extra articulum, ergo nō probant. c. de testibus. & ibi dixi. s̄. de testi. nō enim deponunt super vera numeratione, nec dicunt se vi disse numerari. & ideō si iudex condēnaret reum nō iudicaret secundū probata, neq̄ cōformaret se libello cōtra iura vulgaria. In hoc tamen videntur distinguere certos casus. d. Anto. & Imo. hīc & omnia, quę dicit hīc Imo. posuit etiā in d. s̄. Chrysofonus. ¶ Sed qd talis debeat obtinere, videtur tenere Bar. in d. l. certi conditio. s̄. ff. nummos. in ij. colū. ff. si cer. peta. & Bal. in l. ij. s̄. ff. eo. titu. & Bal. & Imo. in l. j. s̄. ff. si quis ita. ff. de ver. obl. & Bald. in l. fi. ex cautione. in x. q. C. de nō nūme. pecu. & ibi Sa lice. multū animosē in vlti. colū. & Bal. in l. j. in princ. C. de rei vxor. actio. & in l. pecunię. C. de solu. & in l. Publia. s̄. ff. depo si. & Ro. in l. p̄dia. in vlti. colū. ff. de acquiren. posses. quia si est elapsū tēpus opponendi exceptionem nō nūme. pecu. vel est illi exceptioni solēniter renunciatū, ex tali cōfessione orta est obligatio & actio, tanq̄ ex mutuo civili. l. ij. s̄. ff. in. & ibi nō. ff. si certum petatur. Itē per cōfessionem probatur numeratio d. s̄. Chrysofonus. & ibi Bar. in d. l. pecunię. & ibi Bal. & intel ligitur libellus de numeratione facta, quæ resultat ex tali confessione, secundū Bal. in d. l. j. de rei vxor. act. & impropietur verba libelli: secundū Barto. in l. si olei. C. locati. cū fi. & verba ambigua interpretant secundū intentionē libellātis. l. si quis in tentione. ff. de iudi. & dicit text. in s̄. ff. debitu. iij. q. ix. qd si asserui solutionem factā, sufficit probare cōfessionē de solutione. & ipsum allegat Fed. conf. liij. incip. Titius fecit procuratorē. etiam si in libello dictū esset, numerauit, quia secundū Sali. in l. si ex cautione. verba, quæ sunt in confessione, habuisse & rece pisse, probant p̄sumptiuē numerationē etiā intra biennium si nō opponatur exceptio nō nu. pec. d. l. si ex cautione. & suf ficit libellū p̄sumptiuē cōcludere. l. omnes. s̄. Lucius. ff. de his, quæ in frau. credi. & multō fortius probabit post biennū, se cūdū eos, qui dicit qd tūc dicta, exceptio nō potest opponi. sed reus tenetur probare pecuniā nō numeratam. Ad quid em̄ teneretur probare pecuniā nō esse numeratā, si oppositum eius nō esset probatū verē vel p̄sumtiuē per cōfessionē cū lapsu biennij. postea subdit Sali. si eant, qui scripta tantū dicuntur. & propter frigiditatem stomachi in eis cōtenta nō digerūt. & cū istis transeo: licet in locis p̄dictis plura effundam, quorū relatio nimiam scripturā exigēret. ¶ Et iuxta hoc tangit Ioan. an. in d. ver. sed pone egi. & d. Ant. d. Abb. & Imo. hīc vtrū de beat obtinere ille qui fundat se solū in confessione & eam probat. & videť qd nō: quia petitio debet cōtinere cām talē, quæ patriari obligationē. l. licet. s̄. ea obligatio. ff. de procu. & causa vicē actionis representat, secundū gl. in l. j. ff. de eden. & si causa nō est talis, nō sequitur cōdēnatio. l. siue apud acta. C. de transact. hīc autē petens nō asserit, quōd reus receperit depositum sed qd confessus est se recepisse. ex tali autem confessione extra iu-

dicium facta etiā cū causa, nō nascitur obligatio: quia cōfessio non obligat, sed obligationē probat. l. publiā. ff. depo. & ideo post multa concludit talē non obtinere. fatetur tñ q̄ sententia absolutoria non nocet postea sibi agenti melius ex cōtractu quem probat confessio. ¶ Et cū istis dictis transeunt hīc p̄dicti, sed limitant primō, nisi cōfessio esset nō quidē probatoria obligationis tantū, sed etiā inducitur obligatio, vt in cōfessione facta in testamēto & probata, per. l. j. C. de falsā causa adiecta legato. ¶ Secundō, nisi loqueremur in equitate quadā quia allegans confessionē allegat probationē obligationis, & per consequēs tacite allegat ipsam obligationē, & libellus latē interpretatur, vt in p̄cedētī q̄stione, vt hīc per. d. Ab. ¶ Tertio, nisi esset in libello illa clausula, omni meliori modo &c. quā per illa sustētabitur dictus libellus, secundū Imo. hīc. ¶ Quarto, nisi esset alia clausula, petēs in p̄dictis & eorum quolibet sibi ius & iustitiam ministrari: secundū Imo. hīc, per no. p. Cal. in. c. ij. s. de ordine cogni. quas limitationes aliter non cōfirmo ne lōgior sim. ¶ Et adde, q̄ ad hoc vt probatio testium sit efficax in probando mutuo, nō sufficeret vnus testis de numeratione: & alter de confessione, tanq̄ singulares, scdm Bal. in. d. l. si ex cautione. in. xij. q. & ibi Sali. in vlti. q. qui idē dicit, si libellatum est de numeratione, & vnus testis asserat numerationē de visu: alter solū de confessione. Et cū istis concordat Bald. in alijs locis de quibus memini in. c. cū cām. s. de proba. & in. c. licet ex quadam. ver. vlti. est sciendū. s. de testi. tñ tales testes faciunt iudiciū: secundū Bal. in. d. l. si ex cautione. per. c. h. j. de successio. ab intest. & idē Bal. in. c. si in. iij. col. s. de cōsue. & in athen. rogati. C. de testi. & pōt deferri iuramentū, scdm Bald. in. c. j. circa principiū. de controuersia inuesti. Nec ob. q̄ ad dicta testium singulariū nō deferat iuramentū, per Bal. in. l. de qbus. in. xxij. col. ff. de legi. quia nō procedit in singularitate, quē tamē tendit ad eundē finē, licet per diuersa media & per eundē Bal. in. d. c. j. Sed in illa, quē nō tendit ad eundē rei finē. ¶ Tercio querunt hīc. d. Ant. Imo. & do. Ab. Titius fecit procuratorem ad accipiendū pecuniā mutuo, & procurator fortasse accepit pecuniā mutuo, tñ in instrumento nō dicitur, q̄ accepit, sed q̄ confessus fuit se recepisse, vtrū poterit agi contra dominum ex tali instrumento: licet nō probetur de receptione pecunie? & tenent q̄ nō, vt hīc per eos, cū quibus cōcordat Bar. Bal. & Pau. de ca. in. l. ij. s. ff. si cer. peta. & Io. an. in Spec. d. ver. sed ponegi. & Fed. dicto conf. l. iij. & Bar. in. l. a diuo Pio. s. sed si amptor. ff. de re iudi. & in. l. non abstulit. per illum text. C. de nouatio. & Ang. in. l. ij. s. ff. C. de quadri. p̄scriptio. & Imo. in. d. s. Chryfogonus. & Pau. de ca. cōsi. vlt. & Pe. de Anch. & Do. in. c. qui generaliter s. ff. de procurato. in. vj. & do. Ab. pulchrē in. c. cū olim. el. j. in. ij. col. s. de offi. delega. & Bar. in. l. si debito rem. ff. de nouatio. & Ang. & Imo. in. d. s. sed si emptor. & Roma. in. l. p̄dia. in. iij. col. ff. de acqui. pos. quia aliud est numeratio, & aliud confessio. l. j. & ff. de dote cau. non numerata. & d. l. si ex cautione. cū gl. & l. asiduis. cū glo. parua. C. qui portio. Et sic mandatū ad primū non cōprehēdit secundū. l. diligēter. ff. mandati. ¶ Itē confessio procuratoris spontē facta, non nocet domino. l. si defensor. in. prin. cū gl. ff. de interroga. act. l. certum. s. sed an & ipsos. ff. de confessio. ¶ Itē per ista verba, ad mutuum recipiendū, videtur dominus consensisse de mutuo naturali. arg. l. si. C. de his, qui veniā etatis impetra. cōfessio vero de recepto probat solū mutuum civile, cui natura nō comparatur. l. ij. s. ff. si certū petatur. ergo cōfessio est vltra mandatum. ¶ Et cū istis transeo, licet contrariū teneat Imo. hīc, & in. d. l. si debitorem. & in. d. s. sed si emptor. & Sali. in. d. l. ij. s. fin. quia cōfessio probat numerationē, vt dixi in. j. q. Sed istud tollitur, quia illa loquunt in cōfessione domini probante contra ipsummet dominū, nos de confessione procuratoris, vt probet contra dominum: a quo non habuit speciale mandatū cōficiendi. Et ista tollunt quadā alias persuasivas rationes ipsorum quarum cōfictus transcribere nō expediat. Et instat Ro. in. d. l. p̄dia. ¶ Et ista habent locū in procuratore constituto ad recipiendas solutiones a debitoribus: & ad eos quittandū & liberandum: quia nō p̄iudicat domino confitendo, nisi appa-

reat de solutione. vt propriē loquitur Ioan. and. dices sic fuisse iudicatum in. d. ver. sed pone egi. maxime, quādo in mandato esset verbū de receptis, vt per do. Ab. in. d. c. cū olim. vbi autē non sit dubitatio. de hoc vt per Angel. & Imo. in dicto. s. sed si emptor. ¶ Plus dixit Bar. in. d. l. ij. s. ff. si certū petatur. q̄ si dixero, facio te procuratorem ad recipiendū pecuniā mutuo, & ad confitendū te recepisse, adhuc nō sufficeret dicta cōfessio: quia illa verba, ad confitendū, debent intelligi de receptis verē. & hoc non probat cōfessio, nisi attestetur de numeratione. aliās videretur procuratori data potestas donandi, & hoc non venit in mandato, nisi exprimatur. & cū opinione Bart. trāsit do. Ant. hīc & Ang. in. d. l. non abstulit. & in. l. omnes. s. ff. C. de quadri. p̄scriptio. ¶ Sed contrariū in hoc tenēt quasi omnes, in. d. l. ij. & Ang. Imo. & Pau. de cast. in. d. l. si debitore. & Ange. & Imo. in. d. s. si emptor. & Pau. de ca. in. d. cōsi. vltimo. & Roma. in. d. l. p̄dia. & Sali. in. d. l. non abstulit. & Ange. in. l. si cōsenti. ff. quib. mod. pigno. vel hypo. fol. quia aliās illa verba posita in mandato videlicet: & ad confitendū, essent superflua intelligēdo hoc modo. ¶ Itē cōfessio procuratoris habētis speciale mandatū ad confitendū p̄iudicat domino, acsi ipse confessus esset. l. proinde. la. ij. s. j. & ibi glof. in verbo absentem. ff. ad leg. Aquil. & d. s. sed an & ipsos. & non est verum, q̄ esset donatio prout dicit Bar. in. d. l. ij. quia secundū p̄dictos nō fit p̄iudicium domino, quōniam si intra biennij p̄iudicium illa confessio procuratoris contra dominū, possit dominus opponere exceptionem nō nume. pecu. Sed post biennij habebit recursum contra procuratorē. arg. l. l. ucius. s. tutele. ff. de adm. tut. & l. vir ab eo. ff. de dona. inter virum & vxorē. & ibi hīc in specie no. Bald. in lectura antiqua. dicens q̄ non poterit tūc procurator opponere contra dictā exceptionē non nume. pecu. per. l. generaliter. C. de nō nume. pec. & in subsidiū procuratore nō existente soluēdo, putat Roma. in. d. l. ij. & in. d. l. p̄dia. q̄ restitueretur actio domino, contra debitore, a quo procurator confessus est recepisse debitū. arg. l. h. in. prin. ff. de eo, per quē factum erit. & l. h. fco. C. de cōuenien. fisci. debito. lib. x. & facit gl. in. d. l. in cōtractibus. in verbo penitus, dicit tamē Inno. hīc, q̄ ad opiniones euitandas aliās vnus est cautela, q̄ dicatur in instrumento procuratoris ad confitendū se recepisse, etiā si aliter de receptione non confitet: quia tunc iudubitanter simplex confessio nocet domino. ¶ Itē ista faciunt ad quaestionem vtrum ex instrumento cōfessionis factō per creditore fideiussori de recepto, possit fideiussor agere contra debitore, aliter nō docto de numeratione in quo Bar. post gloss. in. l. duobus. s. a fideiussore. ff. de iureiurā. & Ro. in. d. l. p̄dia. tenent q̄ nō per l. idem. q̄. fin. cū l. seq. ff. mandati. & idem Bar. in. l. cū filius. in. fi. in. prin. de ver. obli. ¶ Sed contrariū tenet Pau. de ca. in. d. s. a fideiussore. & conf. lxxxvij. inci. q̄ p̄fata sententia. & Bar. in. c. conf. inci. Titius promisit Sempronio eū indēnem: quia istud instrumentū prodesset debitori: ergo similiter fideiussori. ar. l. desiderium. C. de pos. & allegat Pau. in. d. c. cōsi. c. ij. de fideiussor. & istud est verius, quādo est solēniter renunciatū exceptio ni non nume. pecu. vel sunt lapsa tēpora: de quibus. s. aliās traret prima opinio: quia illa confessio nō est irrefragabilis: vt in dictis locis die. xvj. Martij. M. cccclxxxij.

- 1 Protocollum, an per se probet?
- 2 Protocollum non existente an instrumentum perdat vires suas?
- 3 Citari an debeant omnes, quorum interest, quando aliquod instrumentum resumitur notario mortuo.
- 4 Notarius cui relicta sunt in testamento instrumenta leuanda, an potest ipsa leuare, sine licentia iudicis, & absque partium rogatione?
- 5 Notarius an debeat ponere signum suum in protocollo?
- 6 Imbreuiatura quando fuit facta super contractu celebrato in scriptis, id est in quo requiritur instrumentum de necessitate, si nullo modo potest extendi per alium notarium, nec per ipsummet tabellionem. Certis tamē casibus potest extendi imbreuiatura. nu. 7. & 8. & 9. 10. 11.
- 7 Notarius prohibitus conficere instrumenta, an possit proprias rogationes & imbreuiaturas non leuatas extendere.

Notarius

- 13 Notarius commissus ad leuandum imbreuiaturas notarij mortui, & si eas leauerit cui debetur salarium, an notario leuanti, an heredi notarij mortui.
- 14 Tabelliones a quibus possunt creari?
- 15 Tabelliones creandi is qui habet potestatem a Principe, an possit eam alteri delegare?
- 16 Instrumenta facta in loco subiecto creanti tabellione, an probent ubique?
- 17 Tabellio imperialis an possit conficere instrumenta in terris ecclesie, & econuerso?
- 18 Tabellio creatus a consuetudine, vel statuto vniuersitatis, vel rectoris an possit conficere instrumenta inter subditos illius loci, extra territorium.

CAP. XVI.

Cum P. tabellio. Autoritate ordinarij potest nota notarij potest notas alterius notarij defuncti. hoc dicit. & commissis superfluis reassumo materiā per. xv. q. ¶ Primō queritur, vtrū protocollū seu imbreuiatura per se probet: & videretur q̄ sic: quia ex protocollo extrahit ipsum instrumentū, quod probat. ergo fortius probabit ipsum protocollum, iuxta illud propter quod vnunquodq̄ tale, & illud magis. ¶ Itē, quia quādo dubitat de fide instrumenti semper recurrit ad protocollū. c. quoniā contra. & ibi latē dixi. s. de proba. Ad idē tex. hīc vbi facit fidem, vt alius possit publicare. & ita tenet gl. in. l. argentarius. in. prin. ff. de edē. & Spe. in. ti. de instrumentorū edi. s. videndū. ver. & no. q̄ tabellio. ¶ In cōtrarium facit, quia protocollū est principiū instrumenti nondum cōpleti: vnde nisi cōpleat, pro nihilo habet. ad idē. l. cōtractus. C. de fi. instru. vbi ante cōpletā scripturam cōtractus nō probatur. Ad idē tex. hīc in ver. defunctus nō perficit per quē apparet, q̄ ante publicationē videt scripturam imperfectā quo ad p̄iudicandū tertio. Ad idē tex. hīc in fi. in verbo fidem perpetuam, q̄ verba innuunt, q̄ prius non faciebat fidē in iudicio. & hanc partē tenēt Bar. & d. Ant. hīc, & Ioā. an. in. d. ver. & nota, q̄ tabellio. ¶ Sed ex dictis d. Ab. & Imo. hīc, & Bal. in. l. cōtractus. in. iij. col. C. e. ti. & in rub. C. e. ti. in. xij. col. ver. sed tertio queritur. & insti. de emp. & ven. s. j. in vlti. col. & in. l. lucius. s. ff. de militari testamento. & d. Ant. in. c. ex literis. in. iij. col. s. e. & Bar. in. l. si is qui testamentū. circa mediū. ff. de testamen. tis cōsiderant duo casus. ¶ Primus est, qn̄ protocollū adeo im perfectum, q̄ nō habet consonantiam efficacē, puta si in eo dicitur. Titius vendit his pactis, videlicet. nō est aliud. & tūc nihil probat. per. d. l. cōtractus. & l. inciui. ff. de. l. c. d. l. si is qui. ¶ Secundus casus est, qn̄ apparet q̄ notarius nō intendebat ibi aliud scribere, tñ quāda erat truncata per dictionē &c. & tunc vt j. dicitur si cōtractus erat per alia verba totaliter perfectus probat. secus si nō erat perfectus. & iuxta hoc tūc hīc d. Ab. an protocollum debeat legi partibus de necessitate. Et concludit, q̄ non nisi in casu. l. cōtractus. C. de fi. instru. quia iura exigūt solā rogationē. & quia in procollo sunt multa abbreviata adeo q̄ malē pōt partibus legi, vt hīc per ipsum tetigi in. c. j. s. eod. ¶ Tercio querit, si protocollū nō apparet, an instrumentū perderet vires: & dic q̄ non scdm Bald. in rub. C. eo. in. x. col. ver. ij. querō: nisi in casu. s. fi. in. aut. de tabellio. vel nisi cōtractus sit celebratus in scriptis, quia primō scriptura est de substantia & nisi probaretur casu fortuito perdita, nō staretur sumpto, per. l. cōtractus. C. de fi. instru. & l. publicati. C. de testa. Imminet tamē periculum: notario non curati de protocollo, ad cuius cōseruationē ex consuetudine tenetur, adeo q̄ pōt puniri p̄na arbitraria. Et si de instrumento dubitat, pōt ipse torqueri, secundū Bal. plenē in rub. C. eo. in. xij. col. imō incurrit periculum: quia cōtrauerit vni ex capitalijs iuratis in creatione vt per Hostiē & alios in. c. sicurj. ne cleri. vel mo. Sed tamē docto de amissione protocollū, cōpetit ei notario actio cōtra habentem instrumentū vt edatur. Et ex eo, reassumere potest ipsum secundū Bal. in. l. si in. iij. col. C. de eden. & Ange. in. l. veluti. in

prin. ff. de eden. & Pau. de ca. in. l. si quis ex argētarijs. s. prator. eo. tit. vel possunt examinari testes, qui interfuerit cōtractui, secundū Bar. in. l. si. versus si. ff. de tabulis exhibēdis. & Ang. in. l. edicto. C. de edicto diui. ¶ Et adde, q̄ si imbreuiatura reperitur cancellata nō nocet instrumento secundū Bar. & Imo. in. l. fin. ff. de his, quae in testamēto delentur. imō potest cancellari imbreuiatura, quādo ex ea nō est amplius faciendū instrumentum, & ibi tunc est dicendū cancellatū, quia restitūtū parti: secundū Bal. in rubrica. C. eo. in. xij. col. ver. iuxta hoc quāro. Sed nullo casu debet abradī: secundū eū. ¶ Tercio queritur, vtrum in hac publicatione debeat de necessitate citari omnes quorū interest. & videtur q̄ sic, per istū text. in verbo, ad quos pertinet. & per notata in. c. significauit. & c. Albericus. s. de testi. vbi s̄ mencio de citatione, vt dixi in. d. c. Albericus. in. prin. ci. & ita tenet Rota in formis deci. x. incipien. fuit dubitatū. & Ang. in. l. quādā. s. nihil. ff. de eden. & Spe. de instru. edi. s. offenso. ver. qualiter. & Bal. do. Ant. & Imo. hīc. ¶ Contrariū & melius tenent hīc do. Car. & Abb. & do. Car. conf. lxxxij. inci. Titius nunc sum. in tertio dubio: quia illa citatio est necessaria: quando vnū publicum instrumentū quod cōsumitur, exēplatur vt in dictis iuribus, & dicitur. j. c. proximo. Secus in hac publicatione, sicut si ipse viuens exēplaret, non requireret dicta citatio, vt per Bal. in. l. si. ad. fi. C. de eden. quem sequitur domi. Car. in. d. cōsi. Ratio diuerfitatis in vtroq̄ casu est, quia in primo casu statur exemplato sicut originali: nec potest amplius detegi falsitas. sed in casu nostro cum semper possit recurri ad protocollum. d. c. quoniā contra. nō subest dicta ratio: & maxime ista opinio procedit, loquēdo. de omni exēplatione successiue fienda in casu huius capituli. sed vbi iudex generaliter committit, satis potest fieri vna generalis citatio eorū, quorū interest, secundū do. Abb. hīc, nec p̄dictis ob. iste tex. quia bene verū est, quod imbreuiatura nō potest leuari, nisi petentibus, quorū interest, sed quod vltra hoc alij sint citandi, non dicitur hīc. & ita sentit Rota. in. addi. d. deci. x. ¶ Quarto queritur vtrū habeat locū iste tex. in notario cui ex testamento relictae sunt rogationes defuncti: & in hoc Bar. & Ang. in. l. si qs ex argētarijs. s. nihil. ff. de eden. & do. Abb. hīc dicit q̄ nō, sed q̄ iste text. loquitur in eo, ad cuius manus alio modo peruenerunt notae. Mouentur per. d. s. nihil. cū conloc. vbi h̄eres vel legatarius ita tenetur edere rationes, sicut argētarius defunctus. ¶ Contrarium & melius tenēt Ioan. an. do. Anto. & Imo. hīc, & Hostien. in summa huius tit. s. vlti. ver. qd si tabellio & Spe. & Ioā. an. in. ti. de instru. edi. s. offēso. ver. qd si aliquis tabellio legat. & Bald. & Pau. de ca. in. d. s. nihil. & Pau. de cast. in. j. s. eiusdē legis: quia iste tex. simpliciter loquitur. iura autē in contrarium adducta loquūt in casu diuerso, videlicet. in editio ne rationū, quae potest fieri per quacūq̄. nō autē in publicatione instrumenti, quae nō potest fieri, nisi per tabellionē vt hīc & secundū illa iura, sequeretur q̄ h̄eres qui nō esset tabellio, possit authenticare instrumentū. dicit tñ Imo. hīc, q̄ practica tur, q̄ notarius cui legatē sunt rogationes, vel cui h̄eres eas concedit, petit generaliter licentiā a iudice redigēdi eas: & habita licentia ad requisitionē quorū interest leuat eas in formā publicam. & dicit. d. Ab. q̄ cautū est, sed non necessariū in hac generali cōmissione citare eos quorū interest. ¶ Quinto queritur, nūquid in protocollo requiratur signū notarij? & Ang. dixit q̄ sic, conf. cccxvij. dicens q̄ etiam si deficit indicio vel locus generalis castri, vel villę homo potest ex eo leuare publicum instrumentū. ¶ Sed do. Car. hīc dicit se consuluisse. q̄ valet instrumentū releuatū: licet in protocollo nō sit signū notarij: quia etiā in instrumento nō est de necessitate, vt per Io. an. in Spe. de instru. edi. in. fi. & Bar. in. l. ad testium. s. fi. ff. de testa. & hoc tenet indistinctē, quando mandatū erat a iudice, vt protocollū leuaretur: aliās autē dicit standū cōsuetudini, quae etiam in protocollū potest facere tale signū de substantia: sicut in instrumento. Et pro hac oppositione signi dicit esse vnum tex. in mūdo, videlicet. l. si. C. de asseſo. ibi cōsiliarijs signūq̄ solitum est chartis imponi. ¶ De alijs solennitatibus instrumenti: vt est indicio, locus, & familia. nō aperit. sed in illis Ang.

bene loquitur per ea, que allegavi in c. j. quasi in fi. s. eo. & ita: expressè no. Io. an. in Spe. de instru. ed. s. ost. fo. ver. quid si imbreuiatura. & oēs doctores hīc, dicentes q̄ per istū notarium suppleri nō potest defectus solēnitatis. de quibus in authen. vt p̄ponatur nomē imperatoris. ¶ Sexto queritur, vtrū ista de cretalis habeat locū quādo iste notē sunt valde imbreuiaturę, maximē per dictionē & c. vt fit cōmuniter. & in hoc cōsidera tres casus. ¶ Primus est, quādo imbreuiatura fuit facta super contractu celebrato in scriptis, id est in quo exigitur instrumentum de necessitate vel ex natura contractus vel partiu cōuentione; & tunc nullo modo potest extēdi per aliū notariū: quia etiam per ipsummet tabellionē nō potest extēdi, nisi à principio fuisse perfectē scriptū: per tex. in l. contractus. C. eo. titu. ita concludit Hostiē. d. Ant. Imo. Ab. & Bal. in d. l. cōtractus. in. iij. col. & Ioā. an. in d. ver. quid si imbreuiatura. & Imo. in l. quicquid astringendę. ff. de ver. obli. licet Ang. aliter dixerit in l. Gallus. s. idem credendū. ff. de libe. & posthu. quē impugnat Imo. ibi. & propter hoc Bar. ibi & in d. l. contractus. reprehendit notarios, qui scribūt appellationes vel sententias cū abbreviaturis, quia testes sunt actus, qui in prima forma debent esse integraliter scripti. Tamen isti possent saluari, vbi hoc facerēt, ex consuetudine: per. c. cū dilecti. s. eod. secundū Imo. hīc. Nec ob. licet non dicat q̄ talis consuetudo videatur cōtra substantia actus: ergo nulla, iuxta gl. in c. non putamus. de cōsue. in vj. quia q̄ appellatio scribatur primō integra, est potius de solennitate, q̄ de substantia, vt per Bar. in l. si quis legatum. ff. de falsis. & Bal. in l. j. s. j. ff. de eden. circa princ. & in l. si post. C. de iur. & fac. igno. & aliud est solennitas, aliud substantia: vt no. Imo. in c. q̄ sicut. in gl. mag. s. de electio. & declarat Bald. in l. etiam. in j. colū. C. de execu. rei iudi. & in repe. l. j. in. iij. colū. C. de sacr. fan. ec. vnde cōsuetudo nō potest facere, q̄ sentētia que neq̄ absoluit, neq̄ condēnat, fit sentētia, quia illud est cōtra naturā & substantiā sententię. nec potest facere, q̄ appellatio de pari ad parem valeat: sed q̄ scriptura que in istis habet interuenire, possit per notariū extēdi, est cōtra solennitatē. & hoc potest cōsuetudo. d. c. cū dilectus. ¶ Secundus casus est, quādo imbreuiatura fuit facta imperfectē, adeo q̄ de mente scribentis dubitatur, vt quia dixit renunciauit & c. & est materia, in qua bene potest diuinari attēto iure cōmuni, vel cōsuetudine loci, vel notarij, in similibus contractibus: & illo modo potest extēdi secundū p̄dictos. & Bar. in l. ij. ad fi. prin. ff. solu. ma. & aliquid per Imo. in c. fi. in fi. j. eo. ¶ Et si extēsiō fit secundū clausulas consuetas, potest fieri nō habita secundo loco auctoritate iudicis: quia de ipsis censetur tacitē fuisse rogatus, abbreviatus vt dixi in c. ex literis. in. vij. declaratione. s. eo. ¶ Si autē de diuersitate styli vel clausularum erit necessaria secundo loco auctoritas iudicis, secundū Hostiē. hīc & Bal. Ang. & Imo. in d. s. idē credendū. & Bal. in rubri. C. eo. in. xj. col. ver. quartō querō. ¶ Et si notarius vno modo solebat interpretari abbreviaturas suas, & alio modo interpretatur cōsuetudo p̄ponitur interpretatio notarij, secundū Bal. in l. fin. in vlti. col. C. de eden. & do. Ant. in repe. c. fi. in. xxxij. col. s. de consuetu. ¶ Et si notarius ipse non habebat firmū styli, attenditur stylus cōsuetus, per ipsum in materia, de qua agitur per alia instrumenta leuata ab eo: secundū Bal. in fi. de emp. & vendi. s. j. ad fi. per l. reos. s. cū in tabulis. ff. de duobus reis. ¶ Et si variabit in eadē materia, attenditur vltimus stylus suus: secundū Bal. & Ange. in d. s. item credendū. per. l. si mater. & ibi vide Bal. C. de statu defuncto. ¶ Et si de vltimo stylo non apparet, recurritur ad stylum cōmunē, secundū Bald. in d. l. iij. in fi. principij. ff. solu. matri. ¶ Et in istis casibus dubijs requiritur etiā auctoritas iudicis, vt dictum est. ¶ Sed si de stylo est certitudo, sufficere iudicem semel requisitū fuisse, secundū do. Anto. & Imo. hīc. & Bar. in l. argentarius. in prin. ff. de eden. Et vbi cōtractus est totaliter perfectus, licet alia clausula sint inchoatę etiā sine dictione & c. pot instrumentū leuari apponēdo solita secundū do. Car. hīc, dicentē se consuluisse q̄ valeret leuatio vnus protocolli, in quo dicebatur, Petrus dedit tale p̄diū pro centū, & promissit. & non erat ibi aliud, nec dicitio & c. quia intelligitur

promississe consueta. Secus si cōtractus nō fuisset totaliter scriptus, secundū ipsum: qui per hoc tentat Bart. in l. si is qui. ff. de testamentis. ¶ Tertius casus est, q̄ imbreuiatura nullo modo est interpretabilis, nisi absq̄ mera diuinatione: & tunc debet transcribi ad litera: prout iacet secundū Io. and. & alios hīc, & Bal. in rub. s. eo. in. xj. col. ver. & hoc apparet, q̄ in protocollo. & Archi. in c. iudicet. iij. q. vij. & Bar. in l. si is qui. ver. quarto. quādo dicitur. ff. de testamētis. & Archi. in c. iudicet. iij. q. vij. ¶ Et si notarius adderet de capite suo, vitaretur instrumentū in illo addito solū, secundū Bal. in d. rub. per. l. i. ex falsis. C. de transactio. Si autē interpretatio iudicis extenderetur, valeret actus: secundū Bar. in d. s. idē credendū: nisi appareret secundū do. Ant. hīc. ¶ Et vbi propter magnā obscuritatem nihil elici pot ex imbreuiatura, habebit ille cui? interest, regressum contra heredes notarij: vt latē per Ioā. an. in d. ver. quid si imbreuiatura. Quibus non existentibus soluendo, cōpellet testes qui de cōtractu sciunt, vt dicat de cōtractu & fiat instrumentū secundū formā. c. significauit. s. de testi. Itē si in imbreuiatura diceretur casum & cancellatū de voluntate partiu, hoc nō potest parti instanti ad publicationē, vt diffusē per Io. andr. in d. ver. quid si. ¶ Septimō querit, que possunt subintelligi per dictionem & c. positam in protocollo: & in hoc dicas q̄ si alij protocolli & instrumentis apparere possent, quid esset cōsuetus ponere ille abbrevians: vbi posui & c. tunc illa oīa poterūt apponi, quo non apparere extēdi possunt solū substantia contractus: nō autē accidentalia. Ita docuit Dy. in d. s. idē credendum. & sequitur ibi Barto. & Imo. & idē in cōtractu mutui, vel depositi sub dictione & c. non cōprehēdetur receptū guarantee, habēs in statuto executionē paratā: quia est accidentale, non essentiale, secundū Imo. ibi: qui etiam infert: q̄ notarius scripsit testamentū, & dixit hanc suā vltimā voluntatē & c. nō poterunt excedi verba derogatoria p̄cedētis testamētis: quia non sunt essentia: sed de derogatione: debet clarē cōstare. si q̄ in principio testamenti. ff. de leg. iij. Bal. tñ ibi dixit in hoc tendendum, quia q̄stio erat in facto, & forte considerauit, q̄ imō clausula derogatoria erat de essentia: quia sine ipsa testamentū non tenebat: valeret etiā consuetudo, q̄ sub dictione & c. intel ligantur aliqua accidentalia cōsuetā apponi, vt elegāter p̄ Ioā. an. de instru. ed. s. instruētū. ver. qd si a cōtrahētibus. que retuli in d. c. ex literis. in. vij. declaratione. & ita not. Bal. in aut. si quis in aliquo. in fi. C. de edē. & istis adde Bal. in l. hac cōsultissima. in prin. C. de test. vbi dicit, q̄ natura huius dictionis & c. est ampliare, vel laborare. vnde si diceret in instrumento: p̄sentibus talibus testibus & c. ex interpretatione huius breuilo que locutionis p̄sumerent testes esse rogati. & vide. d. Ant. & Imo. in c. significāte. in notabilibus. s. de rescri. vbi dicit per illū text. q̄ sub ista dictione cōprehendunt virtualiter ea que sunt de natura subiectę materię. Et idē dicit. d. An. in c. ex multa. in j. colū. de voto. & vbi refertur alia dispositio pro parte, postea dicit & c. cōprehēdunt sequētia in illo relato: vt p̄ gl. & d. Abb. in c. estote. de reg. iur. & d. Ant. in c. j. in vlti. col. s. de proba. ¶ Si autē esset dicitio & c. extēte: dic q̄ importat idem qd dicitio & alia: vel reliqua, vt per gl. j. & d. dicit in c. deinde. xxvij. di. & gl. ij. in c. & si illa. j. q. vij. ¶ Octauō querit: vtrū prohibitus cōficere instrumenta: possit proprias rogationes & imbreuiaturas nō leuatas extēdere: & in hoc dic q̄ sic: scdm gl. in c. accusatus. s. ad cōscribēdas. in verbo ad p̄missa. de here. in. vj. & Spe. ti. de sta. mo. s. j. ver. xxvij. & Bar. in l. j. s. j. penes. ff. de tab. exhib. & Bal. in l. iij. in fi. C. de sen. & interlo. om. iudi. & i. neq̄. C. de oper. lib. & Ang. in l. p̄tor. s. is etiā. ff. de edē. & Bald. in l. j. in. iij. col. C. de testa. & floria. in l. ij. circa fi. ff. de instru. & Bal. in l. ad testiu. s. cōditionē. ff. de testa. & Cal. in ti. de magi stris. cōf. ij. & Sali. in l. i. q̄ s. de curio. in. j. col. C. de falsis. sed nō dicunt isti: an in casu huius decre. vbi requirit notarius ad leuandas istas notas, possit rogari notarius priuat? officio tabellionatus: sed loquunt de extēdēte propria rogationē & in hoc non cogitauit: sed forte est idē. ¶ Nonō querit cui debet salariū, an heredi defuncti notarij: an isti leuati? & respōdet Bal. hīc: q̄ pro prima scriptura habebit hāeres, pro secūda verō notarius transcribens.

tarius transcribens. allegat. largētarius. in prin. ff. de eden. & c. j. & ibi Inn. de symo. & quia labor & pecunia recipiunt diuisionē. l. Seio amico. ff. de annuis lega. Quod si idē tabellio qui fuit rogatus, leuat instrumentū debetur ei duplex salariū, per l. fi. C. p̄p̄o. agen. in rebus. lib. xij. Qua autē actione agat notarius pro salario, & quomodo sibi taxetur: vide Inn. & quod ibi dixi in d. c. j. An autē qd percipitur ex protocollo, dicat fructus, vide Bar. & oēs in l. diuortio. s. fi. vir. ff. sol. ma. & Bal. in l. j. in. iij. col. C. de fruc. & litiū expē. & dicitur q̄ nō dicitur: quia fructus ille, qui nō renascit. d. s. fi. vir. vbi latius per eos. ¶ De cimō queritur intrādo gl. Inno. quis possit creare tabelliones. omīsis varietatibus doctorū, dic q̄ de papa, Imperatore, vel de habētibus potestātē ab eis, & de alijs non recognoscētibus superiorem: clarū est q̄ possunt: secundū Inno. & oēs hīc. Item dic de consuetudine: per. c. cū dilectus. s. eod. Sed de statuto an possit que facere tabellionem, dicit Inn. q̄ nō: quia q̄ creda tur quē mortuū est probatio miraculosa & supra ius naturale. vnde concedere hāc exorbitantē potestātē, non est permīsum inferiori. Nec mirum, si cōsuetudo pot, quia in ea interuenit consensus Principis secundū eū, dicentē neq̄ ex pacto partium dari posse hanc potestātē sicut restitueret famę legitimare & similia, nō cōpetunt inferiori: & istud de pacto partiu tactum fuit in c. ij. s. eo. ¶ Sed Hosti. Io. an. An. & Imo. hīc tenēt, contrariū, in statuto: quia nō est verū q̄ in cōsuetudine debeat interuenire consensus principis. vt no. gl. in c. leges. iij. dist. & ibi Dominicus dicens post alios sufficere tacitū cōsensum, qui concurret ex eo, q̄ lex approbat consuetudinē rationabilē cōtra ius. quod etiā pot dici in statuto per. l. oēs populi. ff. de iust. & iur. & dicit Hostiē. q̄ hoc pot consuetudo, quia cōcurrit consensus pluriū, que nō habet locū in statuto vniuersitatis. & idē ita poterit tale statutum, sicut consuetudo. secus dicit in statuto vnus personę. negat etiā p̄dicti potestātē tabellionis esse cōtra ius. imō secundū iura volentia instrumentō tabellionis fidem adhiberi. Et cū istis dicitis distinguendo inter statutum ciuitatis & vnus personę, transit Spe. in titu. de instru. ed. s. restat. ver. sed quis pot facere. & d. Ant. dicens hāc esse cōmunē in c. per venerabilē. in vlti. char. j. qui filij sint legi. ¶ Sed q̄ statutum possit, tenet Bal. in c. cū dilectus. s. eo. & in l. rescri ptis. in. ij. col. C. de preci. Impe. offe. & in l. instrumenta. in vlti. col. C. de proba. & in tractatu suo de tabellionibus in. j. & ij. q. & in rubrica. s. de consue. in. iij. col. & in l. cunctos. in lectura. in. xv. colū. ver. vltimus queritur circa statuta. C. de sum. trini. & Bart. in l. j. ff. de offi. procō. & legati. tñ non exprimit in istis locus de statuto singularis personę, sed vniuersitatis. ¶ Sed. d. Car. hīc solenniter loquēs dicit nullā esse differentiā in hoc, inter statutum & cōsuetudinē, quia in secularibus vtrūq̄ valet d. l. oēs populi. vnde dicit se putare, q̄ rector vniuersitatis laicorum possit facere statutū de tabellionibus pro se creandis. Sufficit em, q̄ nō reperitur prohibitū. & negat rationē Inn. q̄ fit contra iura: quia nō repugnat iuri naturali positiuo: cū probationes q̄tum ad efficaciam & formā, sint de iure positiuo, vt in duobus titulis p̄cedētibus: & in isto. Sed cōtra ius positiuum valet statuta inferioris magistratus secundū ius ciuile. d. l. oēs populi. Et si repugnarent ista iuri naturali, nō essent permīssa principi, per no. in c. quae in ecclesiariū. s. de cōstitutio. & in l. fi. C. fi. cōtra ius vel vti. publi. sed sunt p̄ter ius naturale. & qui nō pot statuerē cōtra, pot statuere p̄ter, scdm do. Car. & Inn. in c. ex tua. j. de cleri. non resi. & facit gl. in verbo tolli. in cle. ne Romani. de ele. & pro hoc. c. cū dilectus. s. eo. vbi consuetudo operat: q̄ persona priuata faciat scripturā authenticā, & nulla subest ratio, quare nō sit idem in statuto: secundū eū, dicit facere no. in c. Romana. s. ne clericos. de foro cōpe. in. vj. Idem tenet. d. Abb. dicens hoc posse magistratus seu dominos iurisdictionem habētes. imō refert Spec. in d. ver. sed quis pot sentire, q̄ prelati in eorū iurisdictione seu spiritualibus pertinentibus ad eos, possunt tabelliones creare. & facit secundum ipsum. c. qm. s. de probatio. & c. Abbate. & qd no. de re iudi. Et idem de statuto inferioris, etiā non vniuersitatis, firmat Pe. de Ancha. in cle. j. in. x. no. de exce. prela. allegādo. Hosti. in sum.

ma huius tit. s. que sunt sub s. clericis. ver. cū igitur idem tenet Bar. in l. nec ei. s. j. ff. de adop. quia eius est creatio curē eo remotio. s. j. in aut. de armis. & s. pe. in aut. de tabel. sed inferiori magi stratus, pot priuare tabellionatu ex causa. l. iubemus. s. his tabellionibus. C. de sacrosan. ec. ergo & c. imō facili? permittit creatio, q̄ exauthoratio. patet ex c. felix. & c. fi. autē. xv. q. vij. & ex quo princeps sibi non referuat tacitē cōcēsis inferiori. arg. c. nuper. j. de sen. excō. multas alias rationes adducit Io. an. idē tenentes in d. ver. sed quis possit. & istud verius. Et istis adde, q̄ qui pot creare tabellionē, pot creare hominē, etiā gl. ibi. ff. de iurisd. omniū iudi. & latius. d. Ant. in d. c. per venerabilē. in pe. char. & similiter sibi subiectos pot creare tabelliones extra suum territoriu, per ea q̄ de actibus voluntarię iurisdictionis late ponit Bald. in l. ij. ff. de offi. procon. & leg. & in l. emācipari. ff. de adop. vbi idē dicit de legitimatione. ¶ Vndecimō queritur vtrū habētes à principe potestātē creandi tabelliones, possint eam alteri cōmittere? & dicit q̄ nō, quia ea q̄ sunt voluntarię iurisdictionis nō possunt alteri delegari, vt est gl. in l. ab ea parte. ff. de proba. per quā ita tenet Bal. in l. gesta. in. j. col. C. de re iudi. & in l. iij. post medium. qn̄ prouoca. non est ne. & s. in rub. de offi. dele. in. x. colū. & facit qd ipse no. in c. fin. in fi. s. de offi. deleg. vbi dicit, q̄ facultas nō pot alteri delegari. Facit etiā quod no. Barto. in l. & q. ff. de iurisd. om. iudi. & latius Pet. de Ancha. in cle. j. in. iij. opp. de offic. dele. vbi dicit, q̄ habēs nudū articulu, non iurisdictionale expedire non pot hoc alteri delegare. & est tex. in d. c. vlti. s. fi. de offi. dele. ¶ Duodecimō queritur, vtrū instrumenta facta in loco subiecto creati tabellione: probent vbiq̄: & dicendū est q̄ sic, secundū oēs doc. hīc. & hoc à quocūq̄ sit creatus tabellio. Idē Rota in formis dec. cc. xj. inci. instrumenta confecta. & Bart. in l. j. C. de emāci. leb. & Bal. in c. cū dilectus. circa prin. s. eo. & in d. l. cūctos. in pe. char. ver. nūc quero circa hoc. & d. Ant. in c. per venerabilem. in pe. char. j. qui filij sint legitimi. & Do. in c. Romana. s. fi. de fo. com. pe. in. vj. & Pe. de Ancha. in repe. c. j. in. xxv. char. ver. venio ad tertium. s. de cōti. & Bart. in l. nec ei. s. j. ff. de adop. ¶ Et nō dicitur in dicitis locis, q̄ probēt solū inter homines loci, in quo sunt cōfecta, si alibi agant: sed loquunt simpliciter & sentiunt q̄ probent cōtra quocūq̄: ex quo eorū origo est iuridica. & habet auctoritatem & principiu cū omni necessaria solennitate approbata à iure cōi. Vnde ius probationis ortū à principio non tollitur mutatione loci, scdm Bal. in l. cūctos. & ita credo. Bene verū est q̄ vbi aliqua scriptura sortit virtutē solū à speciali consuetudine vnus loci: licet illa scriptura probet inter subditos illius loci, vbi cūq̄ sint: nō tñ inter alios nō subditos quia cōsuetudo nō extēditur ad alios, vt per Bar. que sic intelli go in l. exemplo. in. ij. col. ¶ Decimotertio queritur vtrū tabellio imperialis, cōficere possit instrumenta in terris ecclesiasticis: & e contra apostolicus in terris imperij? & in hoc. d. Ant. do. Ab. & Hosti. & do. Ant. in c. sicut. ne clerici, vel monachi. tenent q̄ nō, per notata in c. per venerabilem. j. qui filij sint legi. Vbi sic dicitur de legitimatione. sed contrarium tenet hīc Imo. & d. Ant. in d. c. per venerabilē. & Bal. in tractatu suo de tabellionibus. in. vj. q. & Bar. in l. apud proconsulē. ff. de manu mis. vindic. & Domi. in d. s. fi. & Bal. in l. conclusionibus Spec. in isto ti. in. iij. colū. & do. Abb. latē in d. c. sicut. ita refert tene re ibi Gaspar. Cald. Pe. de Anch. & do. Car. Et idem satis vulē do. Abb. hīc, dum dicit q̄ isti non possunt nisi cōsentientibus partibus. Et ita etiam sentiūt p̄dicti. Mouent quia isti sunt actus voluntarię iurisdictionis, & potestas notarij est proro gabilis, & agitur solū de p̄iudicio ipsorum rogantiū: vt in s. j. in authen. de tabellio. & ita te habet cōsuetudo, quae in talibus multa sustentat. c. cū dilectus. s. eo. Secus est autem in legitimatione: quia interdū fit sine consensu eorū, quos tangit: vt per Bar. in l. Gallus. s. & quid si tantū. ff. de libe. & posthu. & vi de quod dicitur. j. q. vlti. ¶ Quartodecimō queritur, vtrum tabellio creatus à consuetudine vel statuto vniuersitatis vel rectoris certi territorij possit cōficere instrumentum inter subditos illius loci, extra territoriu: & dic q̄ sic secundū Bald.

in. c. cū dilectus. circa principiu. s. e. & in. d. l. cūctos. & d. Abb. in. d. c. sicut. & Pe. de Anch. in. repeti. c. j. quia hoc est officium, cui nō est annexa iurisdicō, nec est eius potestas inter subditos limitata territorio, per. l. quæro. ff. de sol. & dicit Bar. in. d. l. cunctos. hoc tenendū, salua substantia veritatis. licet do. Abb. hic aliter dicat, q̄ scdm ipsum alibi nō est publica persona, sed p̄r quo ad istos censeri publica. Et idē si stando in territorio conficeret instrumentū inter nō subditos creati: q̄ efficiunt subditi, saltē ratione cōtractus. c. fi. s. de foro cōpet. secūdū do. Ant. in. d. c. per venerabilē. & d. Ant. Abb. hic. ¶ Quintodecimo & vltimo quæris, vtrū tabellio de quo proxi. dictum est, possit cōficere instrumentū inter nō subditos extra territoriu & videretur q̄ sic, quia de cōsensu partiū p̄t prorogari potestas tabellionis, vt. s. q. xij. & notat. d. Abb. in. d. c. sicut. in. ante. pe. col. & Bal. in. l. repetita. ad. fi. c. de epif. & cle. & gl. in. s. pe. in. aut. de tabellio. & Bal. in. l. iubemus. s. sanē. C. de sacrosac. ec. & ita etiam no. Spec. in. d. s. restat. ver. quid de his. ¶ Cōtrariū tenet Ioā. an. ibi. & Imo. hic & Domi. in. d. c. Romana. & Bald. in. Spe. in. isto tit. in. iij. col. & Bar. in. l. apud proconsulē. ff. de manumif. vindicta. & d. Anto. in. d. c. per venerabilē. & Bart. in. d. l. nec ei. s. j. Et fuit opi. Gul. de cug. in. l. repetita. C. de epifco. & cle. & q̄ potestas istorum idē sit prorogabilis, tenet Bal. in. l. j. in. fi. ff. de iudi. & d. Ab. hic. per. d. c. romana. s. pe. Et quia talis innititur autoritate creati. & nō potest plus q̄ ille extra metas sibi concessas exercere officiu. & ad iura loquētia de prorogatione, loquuntur de habente iurisdicōne, quæ prorogari potest, istud verō est nudū officiu. d. c. sicut. imo dixit Bal. in. l. j. in. iij. col. C. ne filius pro patre. q̄ si statutum dicit q̄ contra instrumentū nulla exceptio quis peremptoria possit opponi. tamen p̄t opponi, q̄ notarius cōfecit extra territoriu, in quo fuit creatus. ¶ Et per hęc passus est dubius. sed ista secūda pars est verior. Prima autē saluari p̄t, vbi consuetudo aliud dicit. ret. d. cū dilectus. Item p̄t saluari in notarijs, qui sunt iudices chartularij, qui sunt maioris prerogatiuæ q̄ alij, vt per. d. Ant. in. c. j. in. pe. char. s. eo. & glo. Bar. in. l. fi. c. vbi & apud quem. & do. Ab. in. c. sicut. & potestas talium p̄t prorogari, secūdū gl. & Bar. in. l. j. ff. de iudi. & Ang. in. l. Seius. C. de do. non ob. dicta in. xij. q. quia ratio specialitatis est fortē in notarijs papalibus & imperialibus propter maiorem dignitatem. & ita expressē sentit Rota. d. deci. inci. instrumēta. & Dominicus in. d. c. romana. Vel dici potest, q̄ illa nō procedūt, nisi ex consuetudine, si teneremus q̄ officium tabellionis non sit prorogabile, in quo sunt opiniones vt est dictum. Vltimō not. duo. Primō, q̄ pars potest dicitare instrumentū conficiendū a notario. secūdū. d. Bar. & d. Abb. hic. per. c. cū redemptor. in. verbo, dictauimus. xij. q. ij. Secūdō no. q̄ quādo protocollū seu originale est suspectum, licet sumptū ex eo sit clarū & legibile, non p̄t peti missio in possessionem ex beneficio legis edicto. C. de edic. di. ui. qui requirit instrumentū purū, & in pullo suspectū. ita Bal. in. consi. inci. in. questione Meneti Laurentij. Crederē tamē, q̄ si probaretur caducitate vel corruptionem originalis superuenisse post exemplationem, sustentaretur instrumentum.

- 1 Scriptura qualibet faciens ad instructionem alicuius causa, potest peti exemplari.
2 Delegatus ad causam, an potest interponere auctoritatem instrumenti exemplado, nisi specialiter ad hoc sit delegatus, licet tale instrumentum spectet ad causam?
3 Exemplatio instrumentorum coram quibus iudicibus fieri potest? adde numero. 4.
4 Exemplatio instrumentorum debet fieri auctoritate iudicis: alias non valet fallit: nisi partes cōsentiant quod notarius publicus. post. nu. 4.
5 Exemplum sumptum per eundem notarium ab instrumentis, quod ipse confecit, facit fidem sicut instrumentum originale.
6 Iudex cuius auctoritate instrumentum exemplatur, debet citare partē cuius interest. Ista regula patitur fallentias, vt nu. 7. 8. 9. 10. 11.
12 Exemplans instrumentum debet esse notarius.
13 Exemplum instrumenti solenniter sumptum, eandem vim habet, sicut originale. Et hæc regula limitatur vt hic, & habet fallentias. & de

hac regula tractat vsque ad finem. c. XVII. Instrumentum exemplatum per notarium auctoritate ordinarij eandem vim habet cum originali. ¶ Not. primō ibi, instrumenta. secundum Inno. & do. Abb. iuncta, l. j. ff. de fid. instru. vbi instrumentū dicitur, qd instruit cam, q̄ omnis scriptura faciēs ad instructionē alicuius causę p̄t peti exemplari. & idē est secūdū Hosti. de omni probatione porrigente sufficiens documentū: & vbi est timor amittēde probationis. & sic etiam, si sint dicta testiu, per. c. Alberi. s. de test. facit. l. in lege Aquilia si deletur. ff. ad leg. Aquilia. ¶ Et iuxta hoc tangunt etiā latissimē Inn. d. Car. d. Ant. & alij hic de publicatione testamenti, qn̄ sit necessaria. & veritas est, q̄ si est testamentū nuncupatiuū. i. prolātū a testatore in p̄sentia notarij & testiu iuxta. l. hac cōsultissima. C. qui test. facere pos. & istud nō indiget publicatione. Sed si postea scribitur per tabellionē cū solēnitatibus debitis, tūc indiget publicatiōe ad eō qd si ante publicationē testes moterētur, nō probaret. l. si vnus. C. de test. nisi de ipsa scriptura fuisset facta mētio p̄ testatorē notario, faciēdo eū rogatū, q̄ illa erat vltima voluntas: vt hic p. do. Ab. post alios, & p. Bar. in. l. j. s. q̄s neget. in. j. col. ff. quēadmodum testa. aper. & latius in. l. j. in. prin. eo. ti. & aliquid in. l. conficiuntur. ad. fi. prin. ff. de iure codi. & in. l. ij. per illū. tex. C. quē admo. testa. aper. & in. l. publicati. & ibi Bal. & Pau. de cast. C. de test. & plenē Bal. in. aut. si quis in aliquo. in. ante. pe. col. C. de eden. & in. rubri. C. de fi. instru. in. pe. col. & Hosti. in. isto tit. s. fi. ver. & si testamentū. & latissimē quo ad practicam in. Spec. de instru. edi. s. ostēto. ver. & no. q̄ testamentum. vsq̄ ad fin. s. ¶ No. secūdū ibi, ordinario vel delegato ab eo specialiter. quia ex hoc verbo specialiter, infertur secūdū Ioā. an. & alios hic, q̄ delegatus deputatus ad cam, non prestat auctoritatē huic exemplationi, etiā si instrumentū faciat ad cam illā, sed oportet, vt specialiter ad hoc deputetur. qd dicit. d. Ab. esse notandum. sed dicit. d. Car. q̄ istud cōiter nō seruatur. & q̄ imō delegati faciūt scribi delegationem, & mandat adhiberi perpetuā fidem, vt per gl. & doc. in. c. cū in iure. s. de offi. deleg. sed dicit, q̄ illud valet propter auctoritatē iudiciariam. Itē, quia acta faciunt fidē. d. c. cū in iure. vbi gl. & c. quoniā. s. de proba. & c. causam. s. de testi. & per Inn. in. c. fi. s. de proba. ¶ Potest autē exemplatio fieri corā ecclesiastico, nedum inter clericos, sed in ter laicos, non solū pro rebus ecclesiasticis, sed etiā merē temporalibus, si sumus in terris ecclesię. Si autē in terris imperij, merē temporalia exemplabuntur corā seculari. Alia autē pia corā ecclesiastico etiā si esset testamentū nō in piā cam: quia interest ecclesiastici, q̄ testamenta adimplētur, secūdū Inn. Hosti. & expressius. d. Ant. & Imo. hic. Pro quibus in eo qd dicit de testamento facit qd habetur per Hostiē. & alios in. c. Ioānes. j. de testa. vbi dicitur ecclesiasticū esse cōpetentem pro executione quoruncunq̄ testamentorū. & dicit Imo. in. c. relatū. el. j. in. ij. col. eo. ti. se consuluisse, q̄ contra laicū p̄t agi corā ecclesiastico pro relicto ad pias causas. & istud de testamēto cōiter tenetur: licet aliud dixerit do. Ab. hic. & gl. j. Hosti. d. Ant. & Imo. in. c. si hæredes. j. de testamentis. ¶ Et appellatione ordinarij ecclesiastici, intelligi potest etiā de vicario epifcopi: cū habeat ordinariam, vt no. gl. in. c. ij. de offi. ordi. eo. li. & gl. & Domi. qui hoc limitat in. c. perlectis. xxv. dist. cū concordā. secus in vicario foraneo, secūdū. d. Ab. hic. propter gl. in. cle. ij. in. verb. foraneo. de rescrip. ¶ Regula autē istius tex. q̄ requiratur auctoritatis iudicis, fallit primō, nisi ipse partes cōsentiant, q̄ notarius publicus: secūdū Io. an. do. Ant. & expressius Imo. hic, & Bar. in. aut. si quis in aliquo. in. ij. col. C. de eden. & do. Anto. & Imo. in. c. j. in. vlti. carh. s. eo. & Bal. in. l. ij. ff. de fid. instru. & do. Abb. in. c. Albericus. in. pe. col. ver. aduerte tñ. s. de test. vbi ita dicit limitari istū tex. quia vt dicit hic Imo. ex quo per notariū exemplatur, & de hoc rogatur corā testibus, tale instrumentum habēs solēnitates debitas etiā sine auctoritate iudicis, debet valere. & ista decretalis intelligatur, quādo de voluntate vnus

tate vnus partistū scriptura exemplat per tabellionē. Et idem firmat do. Car. in. d. c. Albericus. in. fi. dicens se in pluribus contractib⁹ fecisse extēdi pcuratoria & delegatiōes de cōsensu partiū scribēdo, q̄ partes rogauerūt de hoc volētes perpetuō credi: & tūc valet etiā sine hac solēnitate. qd dicit esse vtile. ¶ Et si diceret talis notarius nō fuit rogatus de cōtēntis in instrumēto: ergo de hoc nō potest facere tale instrumentū quōd valeat per doctrinā Inno. in. c. quoniam cōtra. s. de proba. Responde tur de mente Imo. hic. & per Inno. q̄ si partes cōtēntē vera esse que continēt in illo instrumēto: tunc illud exemplatū faciat fidem, tanq̄ confessio, & pactū plenē probans inter ipsas partes. per. l. optimā. C. de cōtrahen. stip. ¶ Fallit secūdō, nisi exemplum sumat ab eo qui scripsit originale: q̄ pbat sine auctoritate iudicis: secūdū Bar. Bal. & Sal. in. aut. si quis in aliquo. C. de eden. qui ad hoc inducūt. l. si quis. s. prohibet. ff. de edēdo. & est bonus tex. in. l. vnū testamētū. & ibi glo. & Bal. ff. de testa. & tex. in. d. c. dudū. j. de cōner. cōiug. & idē tenet Specu. de instru. edit. s. postq̄. ver. j. & Bal. in. l. ij. in. ix. q. C. de testamētis. & in. l. nostrā. in. ij. col. eo. tit. vbi pro hoc allegat not. per Barto. in. l. Sempronius. ff. de leg. ij. Et idē no. Bar. in. l. fraudē. s. neq̄. ff. de iure fisci. & in. l. si quis. s. p̄tor. & ibi etiam Ang. ff. de eden. & do. Ant. in. c. j. in. vlt. char. s. eo. & do. Car. & do. Abb. in. d. c. Albericus. & Bald. in. l. ij. ff. de fide instr. nisi cōtractus requireret scripturam: quia tūc in prima scriptura stat substantia. & nisi probaret illam esse deperditam, exemplū manu eiusdē notarij nō faciet fidē secūdū Bal. in. rub. C. eo. ti. in. xj. co. & sequit R. o. in. l. sciendū. ff. de verb. obli. dicens ita posse intelligi tex. & Bar. in. l. j. s. si quis in duobus. ff. de bo. posses. secūdū tabulas. & pro hoc etiam inducit tex. in. s. illud. in. aut. de tabellio. ¶ Fallit etiā dicta regula in alijs casibus, in quibus exemplū absq̄ illa solēnitate probat. de quibus. j. in. vlti. notabili. ¶ Debet iudex auctoritatē interpositurus huic exemplationi facere partē citari, scdm Innocen. & omnes hic. Barto. in. dicta authentica. si quis in aliquo. cū multis alijs, quos pertinenter allegauit in. d. c. Albericus & dicit ibi do. Car. q̄ per hoc reprobanf insinuationes instrumentorum, quæ quotidie sunt parte non citata. & dicit se vidisse multos in hoc errare. Et dicit do. Card. hic. tu redargues multa exempla diebus tuis: quia generaliter siue instrumētū sit exemplandū, siue scriptura sit sumenda de archiuo: & quomodo fiat exemplatio scripturæ, semper sunt vocandi quos in tereat: nisi nullā fidē facit secūdū ipsum. Et adde, q̄ si per secula rem citādus est clericus: iudex hortari eū faciet, vt cōpareat: & per hoc inducet scientiam exemplationis secūdū Bald. hic. Vel fiet citatio monitoria, sed nō arctatoria: puta si sua putauerint in intereste: secūdū Bal. in. l. testamēta. C. de testamētis. & per anch. in. regula ea que. in. vj. q. de regu. iur. in. vj. & Ange. in. l. j. s. hæc stipulatio. ff. si cui pluri per. l. falc. & Sali. in. l. cōsulta di. ualia. C. de testa. & quando persona quā exemplatio tangit, est certa, illa citatur, vt per Bald. in. l. j. C. de testamētis. & do. Abb. in. c. abbate. j. de verbo. signifi. & sufficit citatio ad domum in proposito: secūdū Ang. in. s. & hoc in. super. in. ij. colum. in. aut. vt spōsalitia largitas de quo in simili per do. Anto. in. c. fin. in. vlti. chart. s. de eo qui mit. in. posses. & Imo. in. cle. causam. in. xxj. colū. de elect. ¶ Istud autem de citatione fallit in certis casib⁹ quos nō dixi in. d. c. Albericus. quia fallit primō, nisi exemplatio fiat per illum, & tabellionē qui cōfecit originale instrumentum secūdū Rotā deci. x. inci. fuit dubitatū in formis. & do. Ant. & Imo. hic. & do. Abb. post Inno. in. d. c. Albericus. & Bar. & Bal. in. d. aut. si quis in aliquo. & facit. d. l. vnū testamētum. & qd di. cum est. s. in vna fallē. ¶ Fallit secūdō, nisi pars quā tigit exemplatio, fuerit citata ad cōtradiciendū ipsi exemplato, & nō contra dixit, secūdū Rotam in formis decisio. cclxij. incip. licet scdm do. Ant. & Imo. hic. ¶ Fallit tertio quādo ageretur de innouādis priuilegijs vel indultis in curia Romā. c. venerabilis. j. de con. fir. vili. vel inuti. & do. Ab. in. c. ex parte. el. j. circa prin. j. de priu. & Archi. in. c. contra morem. centesima dist. & Spec. de instru. edi. s. ostēto. ver. porro. & do. Ant. & Imo. hic. secus si extra curiam, vt per do. Anto. & do. Abb. in. c. cū dilectaj. de con

firma. vti. vbi plenius vide. ¶ Fallit quartō, nisi exemplatio instrumenti fiat de mandato papæ & auctoritate ordinarij: quia nō requiritur citatio: secūdū Hosti. in. c. peruenit. j. de fideiuss. quem sequitur ibi Imo. in. vlti. colū. ¶ Fallit quintō, quando imminet periculum in expectando partem: quia fiat exemplatio saluo iure absentiu, secūdū Inn. & alios hic: quos multū se q̄ tur Ang. in. d. aut. si quis in aliquo. & Bal. s. in. rub. de offi. delega. & faciunt multa, quæ scripsi in. c. ij. ver. vj. limita. s. de testi. & adueniente illo cuius interest debet sibi intimatio fieri: argu. c. quoniam. in. prin. s. vt lite non contestā. & eo comparent debet sibi exhiberi originale, propter vitia intrinseca, & inuisibilia. aliās nō esset sibi cōsultum, per prædicta scdm d. Ab. hic. ¶ Fallit sextō, nisi aduersarius sit p̄fens sciens, secūdū Io. an. in. simi. in. c. fi. de elect. in. vj. & Bar. in. l. j. ff. de in. ius. & do. cto. in. c. j. s. de re iudi. secus, si esset sciens licet nō p̄fens: quia adhuc requiritur citatio: scdm Hosti. do. Ant. & Imo. hic. Pro quibus facit doctrina Dyni in regula, eum qui certus de regu. iur. in. vj. qd vbi citatio ad alium finem quā simpliciter certificandi non habet locū illa regula. & idem Bar. in. l. denūciāse. in. prin. ff. de adulte. do. Ant. in. c. fi. in. iij. col. j. de empt. & vendi. cū cōcor. ¶ No. tertio, ibi. diligenter inspecta. quia per hunc text. reprehenditur hodierna practica, per quam ipsi notarij dicunt se in spexisse & c. nam hoc eis cōmissum non est, sed iudici, quamuis vltra inspectionem iudicis laudabile sit, vt ipsi inquireant, iuxta ea quæ dixi in. c. quoniam cōtra. in. v. q. s. de proba. post Inno. ibi, quā ad hoc allegant do. Anto. & Imo. hic. & non sufficit, q̄ iudex mandat exemplū fieri: sed requirit, vt prius de rei iustitia cognoscat, vt hic. Et ex quo iudex vel deputatus ab eo, habet inspiciere, non posset, hoc alteri cōmittere: secūdū Bald. in. aut. sed nouo iure. in. iij. col. ver. dubitatur tamē. C. si cer. peta. ga sensus visus est inseparabilis a proprio subiecto. Allegat gl. in. s. is autem. in. aut. de instru. cau. & fide. & nō est opus examine testes descriptos in instrumēto, scdm Bal. hic. & similia vbi bilia vt abratio in loco suspecto, & similia, impediūt exemplationē. secus si inuisibilia, vt cōfectū ab excōmunicato, scdm Hosti. Io. an. do. Anto. & Imo. hic: quia in primo casu tolleretur remedium impugnandi, nō in secūdo, secūdū do. Abb. ibi. Et ad hoc vide que habent, maximē per Bal. in. l. fi. C. de edic. Diui Adri. tol. ¶ No. quartō, ibi. publicam. q̄ oportet vt persona exemplans sit tabellio. & per hunc tex. in. singulari loquētem reprehendūt dicentes plures requiri, vt per Io. an. in. isto tit. s. ostēto. ver. sed nūquid. imō sufficeret persona non publica, sed aliās hone sta: secūdum glo. hic: quam singu. signa, secūdū do. Car. hic. sed tamen dicit se putare eam falsam: quia exemplatio de qua hic. non fit in forma actōrū. & solū de actis loquitur. c. quoniam. in. ea allegatum. tamen vbi non esset tabellio in loco, ne probatio periret: fortē procederet gl. attento concursu auctoritatis iudicis. & facit. c. vt officium. s. verū. de hereti. in. vj. tex. & in. s. po. test. xvj. qd. iij. & l. vt perfectius. in. fin. C. de annali. exceptione. ¶ Nota quintō regulam, q̄ exemplum solēniter sumptū, eā dem vim habet cū originalibus. & hoc ampliā hic Inno. quem alij sequūtur, etiā si materia vel charta, in qua primū scriptum fuit consumetur. nō tñ plus probat, quā originalis probaret. p. c. cum dilectaj. de cōfirma. vtil. & facit qd dixi. s. c. proxi. in. fin. ¶ Hanc regulam limita primō, nisi statutū dicat q̄ instrumentum per manum principalis notarij de contractu rogati faciat fidem & excutioni mādatur: quia tunc exemplatū etiam auctoritate iudicis, non habebit hoc priuilegium executionis: quia nō est scriptum manu notarij rogati: secūdū Bart. in. l. probatorias. per gl. ibi in verb. authentici. C. de diuersis officijs. libr. xij. Pro quo facit, quia vbi statutum requirit aliquid pro forma, nō sufficit equipollēs: scdm Bal. in. l. j. ff. de lib. & posthu. dixi in. c. super. eo. s. de testi. cogē. ¶ Scdō limita, dumodō totus tenor transcribat, als assertio notarij dicētis se vidisse instrumentum esse potius testimonium reddere quā vetustum exemplare. vnde si diceret sententiam latam, sicut per publicum instrumētum manu talis cōtinetur, per hanc mentionem nō probatur illa sententia: secūdum Inno. hic. & quem sequuntur omnes. sed potissimē do. Card. dicens se pridie habuisse in factu. quia pro

curator dedit substitutum. & in instrumeto substitutionis dicebat notarius: talis procurator, ut constat tali instrumeto man talis notarius a me viso & lecto. vnde dicit se dixisse, q per hoc non est probatum de mandato procuratoris: quia esset testimonium reddere, no aut authenticare. & hoc nota: q saepe videbis in facto, secundum ipsum. Et hoc dictum Inn. sequit etia Rota in antiquis. decisio. cxij. inci. item nota, q in actibus. & idem Lap. allegatione. lxxvij. inci. tabellio. in pen. colu. Faciunt optime, quae dixi in. c. quoniam contra. in. v. conclusio. s. de probatio. & idem tenet Ange. in repet. l. sciendum. ff. de verbo. obli. & in auth. si quis in aliquo. C. de ede. ¶ In contrarium allegatur dictu Spec. eo. tit. s. restat. ver. pe. vbi dicit, q si in instrumeto, per qd quis promittit solvere. x. vigore venditionis fit mentio de instrumeto venditionis modo predicto probat venditione. sed dicit Pau. de cast. in. d. aut. si quis in aliquo. q semp fuit miratus de hoc dicto Spec. quia est contra illa aut. gualiter loquentes, & contra rone ibi allegata in gl. du. gl. dicit, & pot esse q in originali erat alia litera vel cancellationes. & subdit, q ip se nunq credit dictu Spec. esse veru. & q non reperit, q aliquis faciat mentione de hoc nisi Albericus de rosate, qui hoc reprehendit, referes se ita obtinuisse in practica. & licet vniuersalis practica notarioru seruet practica Specu. tam illa non procederet, si quis opponeret: sed si non opponitur procedit, secundu do. Pau. ¶ Sed dicit hic do. Car. q dictu Spe. nunq fuit bene intellectu per eos, quos vidit. loquitur enim inter partes: inter quas confitetur secundum instrumentu: quia dicit notarius, talis fuit cofessus se debitor Titij presentis, & recipientis rone venditionis, de qua in tali instrumeto a me viso & lecto. Modò non expedit vnq pducere instrumentu venditionis: quia etia si illa causa esset falsa, tenet obligatio. Potuit em pars sibi in hoc pre iudicare. l. optima. C. de cotrahen. & comit. stip. & dixi. s. verfi. qd aut dictu est: sed questio nostra format de instrumeto nota rij facto in absentia aduersarij, propter qd coludat, q si in casu de quo. s. in presentia aduersarij procurator substituit aduersario sciente no expedit producere primu originale. & sic intelligit dictu Spec. & re vera ita etia tenet Ang. in locis preall. ¶ Tertiò limita secundu do. Ab. hic: quia licet instrumentu sit exemplatu iudicis autoritate: nihilominus ille, qui exepationi no cofentit, nec fuit praesens volens postea dicere contra originale, pot petere, vt illud exhibeatur. & tenet pars exhibere, nisi iuret se no habere facultatem exhibeti, sine sua malicia, iuxta. l. fi. C. eo. tit. Et idè putat dicendu in eo qui fuit praesens exepationi, dumodò expresse originale no approbavit. Ex quo iurat q malitiosè no petit originale exhiberi. arg. d. fi. & sentit in simili. Bart. in. l. ij. in. j. responsio. in. ff. que admod. test. ape. secundu ipm. Pro quo vide Ang. idem tenentè in. s. & hoc insuper in auth. vt ipò. largitas. & est de mete Inn. hic. ¶ Vltimò ex pre dictis, & ex isto tex. habet prima fallè. ad regulam quae dicit, q exemplu non probat, nisi appareat originale. c. j. s. eod. authen. si quis in aliquo. C. de eden. quia no procedit in exemplo facto auth oritate iudicis. ¶ Duas alias fallètas posui. s. in. ij. no. vide licet nisi de cofensu partiù fiat exemplatio. Item, nisi fiat ab illo met, qui cofecit instrumentu, mo sequunt aliq. ¶ Fallit quarto, quo ad aliquale praesumptione: quia illa no facit exepu: qd saltem facit exemplu: non factu cu solennitate. De qua hic ait no. gl. in. l. ij. ff. de fide instr. qua videt sequi Bart. in dicta aut. si quis in aliquo. in. ij. col. Sed illa reprehendit Bart. in. l. in bona fidei. in antepe. col. C. de reb. credi. quia sicut testis probas de auditu alterius, nihil probat. l. testiù. & ibi glo. C. de testi. ita nec exemplu. sed salua. d. gloss. quado probarem originale esse deperditum. nam tuc exemplu faceret semiplena probatione: secundu Bar. in. Ladmonendi. in. vij. col. ver. sed quero quid de exemplo. ff. de iureiur. & dicit esse gl. no. in. l. sicut iniquum. C. de fide instr. & illa facit singu. Ang. in. d. aut. si quis in aliquo. Et adde q producens tale exemplu, excusat a dolo secundu Bal. in. d. l. in lectu. antiqua: quia quaelibet iusta causa, vt si putauit per errorem iuris exemplu probare excusat a dolo. l. igitur. s. j. de liberali cau. not. glo. in. l. plagij. la. ij. C. ad. l. Flauia de plagarijs. ¶ Fallit quintò quando quis habuit exemplum instru-

menti a parte, contra qua producit exemplu, secundu do. Ant. & Imo. in. c. j. s. eo. per. l. in fraudes. neq. instrumeta. ff. de iure fici. & oes in. d. auth. si quis in aliquo. & dicit ibi Bar. fis cautus vt quando producit vnum exemplum, notarius det tibi de voluntate producentis & autoritate iudicis: quia probabit prote ficut originale. ¶ Fallit sextò & pen. vbi exemplu reperitur in archiuo publico, quia probat secundu Inn. in. c. j. s. de procurato. qui ad hoc allegat. c. ad audientia. de praescri. & ibi dices de probatione archiu. Et idè videtur velle Bald. in auth. & si cotraclus. post principiu. C. de fi. instru. qd intellige, quantum ad locum in quo est ipse archiuus. Alibi enim no faceret fidem secundu Io. an. de instru. editione. s. nunc dicendu. in additione magna. & Bal. in rub. C. eo. titu. in. vij. col. ¶ Fallit septimò & vltimò, in exemplo facto per modu registri in actis notarij: si totus tenor fuit registratus. & aduersario praesente vel citato: vt per Inno. & alios in. d. c. quoniam. s. de proba. & ibi late dixi in sexta quaestione. ibi dicitis adde Pet. de anch. consil. xlvi. inci. prima facie. & per ista fit expeditus totus iste tit. quia nunc capio rubrica sequentem.

De praesumptionibus Rubrica.

¶ Continuat, vt hic per scribentes. & ponit hic Bal. de multiplici praesumptione de quo dicitur post. d. Abb. in. c. quanto. j. eod. & ponit. do. Gardi. in. c. literas. infra. e. & quendam hic applicabilia dixi. s. in rubrica de probatio. tractando vtrum probatio per praesumptiones sit proprie probatio. & quauis illud verbu praesumere. capiatur hic pro coniecturali. & pro eo ex quo elicit iudicium veritatis tamen ali quando praesumere, importat actu, qui fit praesumptiose & ex te meritate sine autoritate superioris, vt in. c. decernimus. cum glo. ff. & ibi do. Abb. in. c. cu venisilent. in. vij. col. s. de resti. in integ. & facit c. Iudaei, & ibi dixi supra de testi. & tex. in. c. illud. in verbo, his praesumptionibus. xii. q. ij. Et hinc est q vbi cunq. lex vitur hoc verbo, praesumpserit non habet locum in eo qui non in cotempum, sed per ignorantiam contravenit: sed solu notat dolum vel temeritatem Ita singu. not. do. Card. in. cle. j. in. princ. in. xxxix. q. de priuileg. ita dicens se cofuluisse in casu illius cle. j. quae vitur hoc verbo. & idè videtur velle expresse Calde. in. titu. de senten. ex commu. consil. iij. incipien. sacerdos parochialis. vbi eleganter scribit ad excusationem cuiusdam simplicis sacerdotis, qui erat in casu. c. episcopo. de priuileg. in. vj. de peccato praesumptionis, vide late per beatum Thomam secunda secundae. q. xxxj. artic. j. & sequentibus.

SVMMARIVM.

- 1 Salomon an sit saluatus, vel damnatus, sunt opiniones diuerse.
2 Habes animum nocendi, si peruenit ad actum exteriorem, tenetur.
Hac regula patitur fallentias multas: quas hic vide. nec opus est eas summarè: quia de hoc conatu domni. Felin. fecit proprium tractatum.
3 Animus malus praesumitur prima fronte in maleficijs. Et hoc etiam si in maleficio facinoroso secutus esset casualiter bonus effectus: numero. 17.
4 Passus iniuriam, si fatetur excusationem delinquentis esse veram, sic licet quod iocose facit, an iuret delinquentem: nu. 19.

CAP. I.

Sicut noxius. Sicut manifestè nocens est pene obnoxius ita & occulte, licet postea dicat se iocose fecisse. h. d. ¶ Not. primò ex supracriptione, secundu d. Ab. hic, q dicta Salomonis inserta per papam inter canones habet vim canonicis. facit etiam. c. j. de homi. c. ij. s. de ma. & ob. & c. j. de furt. & c. ne innitaris. s. de consti. ea nostra facimus, quibus autoritatem impartitur. l. j. C. de ve. iure enucle. & c. fi apostolicam de praeben. in. vj. & quod notat Bald. de statutis Spoletanis in lex placito. in. iij. col. C. de re. permu. sicut etiam lex canonica mutat nomen. & dicitur canon, iuxta glo. in verbo lex. in. c. in primis.

primis. ij. q. j. qua sequit do. Abb. hic. & in. c. nouit. in. xv. col. s. de iudi. & Imo. in. c. j. in. ij. col. s. de cofi. & in. c. ij. ad fin. de rescri. An aut alia dicta Salomonis, sint approbata, sicut dicta alioru quos ecclesia approbat, vide glo. & no. in. c. j. in verbo. & inter Apocrypha xvj. dist. & idè Hiero. in proemio puerbioru Salomonis. & dicit hic do. Abb. esse notandu de saluatione, vel danatione Salomonis, sunt opiniones quartu nulla pertinet ad fide nec causat peccatu scdm Inn. in. c. ne initaris. s. de cofitu. aliq. dicit, qd egit poenitentia & fuit saluus, vt refert glo. in. c. Salomon. xxxij. q. iij. sed hoc non reperit in loco authentico, secundu Archid. ibi, & Imo. in. d. c. ne initaris. sed audio, q Hier. in sua Apologia appellat eu sanctu ita dicens fuisse reuelatu a Domino. ¶ No. ij. ibi remittit. iuxta glo. j. secundu do. Abb. hic, q habens animu nocedi si peruenit ad actu exteriorem, tenet: licet effectus non fuerit secutus, nec per eu defecerit. & idem expresse dicitur in. l. is qui cum telo. C. de fca. & in. l. si quis non dicam rapere. C. de epif. & cle. quae sunt de pce. dist. j. & an ex hac inchoatione debet puniri, ac si perfecisset, remittit. d. Abb. hic ad dicta per se in. c. j. s. de eo, qui mit. in poss. sed ibi etia se exonerat positu solu duobus dicitis. Vnde quia iste text. optime facit, & tangunt hic do. Ant. & Imo. potest materiam expendere per regulam cu certis fallentijs. ¶ Regula est quod conatus punif vt in dictis iuribus & in. c. illud. in verbo, molitus. xii. q. ij. & in. c. quoniam multi. in verbo, conatus fuerit. xii. q. iij. & per glo. in. c. super eod. & in. c. fin. de eo, qui duxit in mari. & in. c. in his. j. de verb. signif. per glo. ij. in. c. j. de diuor. & glo. fin. in. c. j. de couer. infidelium. & gl. fi. in. l. si. ff. de re. diui. & glo. in. c. h. j. de def. non. impube. & glo. ij. in. l. generaliter. s. j. ff. de calum. & glo. penu. in. c. penul. s. de reuic. & nec obsat. c. communis lex. in verbo. edem fecerit. iij. dist. in. quia no probat nisi a contratio sensu. & licet contra hanc regulam possit argui: tamen contraria adaptantur per sequentes fallentias. ¶ Fallit primò, quado conatus cu actu ppinquo no deuenit ad consummationem: quia agens non impeditus impedimento facti desistit agere: quia poenituit incepti. talis em no punitur. l. qui ea mente. & ibi glo. ff. de furtis. & l. qui falsum. ff. de falsis. & not. Do. in. c. gratia. in vlti. colum. j. q. j. Item, si effectus impeditus facti extrinseco, quod potest esse iuris, vt in casu. l. inter omnes. s. pen. ff. de furtis. puta quidam volebat tibi furari libru & tu donasti sibi no punitur. Habet ergo t locum regula quando impedimentum facti propter quod no potest conatus habere locum. & facit optime quod not. in. c. in audientia. de senten. excõ. ita ad literam dicit do. Card. in. c. j. in vlti. colu. s. de eo qui mit. in poss. Et quod dictum est possit poenitere, intellige ante cofummatum delictum. alia non est locus poenitentiae. d. l. qui ea mente. & ibi latissime per Barto. respondentem pluribus oppositionibus, vt loquat in casibus specialibus, vt etiam dicit Bart. & Ange. in. l. j. ff. de in ius vocan. ¶ Fallit scdò, vbi conatus alicuius rei prohibita etiam si habuisset effectum nemini nocuisset, probat ex eo qd not. gl. pe. in. c. quanto. j. de iureiur. Ex qua colligit doct. q. quado falsitas comitit circa id, qd de se no probat, no nocet, qd dicit ibi Imo. esse meti tenedu. & idè Io. de ana. in. c. j. in. ix. col. j. de criminal. reprobatur glo. ibi simpliciter dicetem qm crimine falsi punitur conatus sine effectu: quia dicit ipse, qd idè solet dari doctrina qua aduocati quotidie vtuntur q. quis nuqua incidit in poenam falsi. ni si falsitas alicui preiudicet allegat text. glo. Bal. & Sali. in. l. damus. C. de fal. & in. l. qui veluti. C. eo. ti. & in rubr. C. de fide instru. in. x. col. ver. sed quero si quis scripsit. & text. & gl. in. l. fundum. in. ff. de euic. ¶ Fallit tertio, quado conatus no habuit actu exteriorem, sed stetit in sola voluntate et deliberata: quia illa cogitatio non punif. l. cogitationis. ff. de pce. que est in. c. cogitationis. de pce ni. dist. j. & hoc eleganter ponit. d. Car. post Mat. in. cle. j. in prin. in. iij. q. de vsuris. dices, q qui erat in corde, in casu illius cle. no tn pcedit ad exteriora, no est excõicatus quo ad ecclesiam, sed quo ad Deum sic: & allegat multa & dicit do. Car. post Mat. in. cle. j. in. iij. q. de poenis. q si quis venit animo frangedi hostia ecclesiae, & non fregit quia forte inuenit ab alio fracta, no incidit in canonè nisi per se frangat per. c. cõquestij. de sen. excõ. quinimo dicit elegater Bal. in. l. non idè minus. in. vj. col. ver. queritur. C. de accu. q solus tractatus & sola ordinatio no punitur de iure, etiam in atrocissimis: nisi sit processum ad aliquem actu ordinatum de per se. sed ad

ipsum factu. ¶ Sunt tn quatuor casus, in quibus voluntas sola habet pro facto. Primus, vt in matrimonio, vt si qs dicat volo te in vxorem ducere, vt late per do. Car. in. cle. j. in. xx. q. de cofangu. & affi. vbi dicit, q ex hoc solo incurrit poena de qua ibi not. in. c. ex literis. j. de spon. Scd casus in foro coficietiae, in quo si voluntas progreditur ad leua cofensum, habetur pro veniali. Si aut ad cofensum plene deliberatu, tenet de mortali: sicut si perfecisset vt in palea: sed pensandu. vj. dist. & c. nun quid. & c. praeterea & c. super tribus. de pce. di. j. & pulchre Do. in. d. c. gratia. Terti casus est quo ad poena que imponit in genere sicut est quado casus no suspendit pro mortali. c. fi. s. de tẽpo. ord. Quartus casus est secundum etiã aliquos in heresi: quia sola voluntas seu credulitas no cofstituit quem haereticu. per. c. excõmunicamus. s. credetes. j. de hereticis. sed licet sit hereticus, ex quo non cofstat: debetur p haeretico ab ecclesia militate scdm. d. Car. qui ponit istos quatuor casus in. d. c. j. de eo q mit. in poss. Pro quo in hoc vltimo de heresi: a vide Bal. in. l. si quis dicat. in. j. colu. de epif. & cleri. vbi idem dicit & addit q inquisitori poterit liquere devolutate ista per cofessionem heretici: quia aliter no possit probari cogitatio mentis. & sequitur Io. de ana. c. si quis epf in. iij. col. j. de here. & in. c. cofuluit. in. iij. col. j. de vsuris. & q hereticus occultus sit excõmunicatus quo ad Deum est glo. ij. in. c. j. xx. iij. q. j. qua sequit do. Car. in. cle. j. de vsuris. ¶ Vtrum aut voluntas quo ad opera bona habeatur pro facto quo ad Deum: est questio separata a materia nostra: idè dicit vt per do. Car. in. d. c. j. & per Archi. profundissime. in. s. j. ergo. xvij. q. iij. & glo. magna in. c. pietas. de poeni. di. j. ¶ Fallit quarto dicta regula vbi a lege imponitur poena ipso facto: quia ad ea incurrenda no sufficit conatus qualiscu que fuerit: vt probatur in. c. cu in cunctis. s. pe. de elect. in. vj. per quae iura ita tenet Ioan. and. in. d. c. perpetue. & in regula: in poenis. de regu. iur. in. vj. & sequit Do. in. d. c. perpetuae in. ij. col. dices, q est dictu valde notabile, secundu Bal. & non curauit allegare Bal. sed potuisset ipsum allegare in. d. l. si quis no dicat. in. iij. col. & idè Io. de ana. in. d. c. j. in. iij. notabi. j. de adul. & Do. dices hoc esse notabilissimu in. c. ij. s. j. de iudi. in. vj. & hoc et multu no. d. Abb. in. d. c. cu in cunctis. s. clerici. in. j. col. & in. c. j. in. v. col. s. de eo q mit. in poss. & d. Car. ibi & in. cle. j. ver. si qs. in. ij. q. de reb. ecc. no alie. per hoc inferes poena illius cle. no habere locu in plato faciete oem conatu vt alienet cotra forma de qua ibi qa imponit poena ipso facto. Et hoc mo est claru id, qd ponit. d. Car. in. cle. j. in. vj. notabi. de regu. f. q illa cle. non habeat locu in trãseute sine effectu: qa imponit poena ipso facto. & ad idè do. Car. in. ele. ne in agro. s. quia verò. in. penu. q. & ibi gl. in verbo. ipso facto. de sta. mo. ¶ Fallit. v. in de licitis no atrocioribus: qa conatus tuc no est pro effectu scdm Bal. in. d. l. si quis dicat. in. ij. colu. in prima solutione. qua dat ad. l. j. in. ff. q qd iur. du dicit. quid em conatus obfuit, si iniuria nullu habuit effectus: qa intelligit de crimine no atroci. Idè tenet. d. Card. in. c. j. de eo q mit. in poss. dices q iura punitia conatu

¶ Sanctu. Addeq idem tenuit Danes i comedia sua Paradisi, cxliij. q. iij. inci. de centro. & quis fuit & quo tẽpore. & de eius vita vide Iosephu qui refert fuisse regem & filiu David ano quarto regni & cepit templu construere, videlicet ab Adã annis tribus milibus et tu duobus. a dilu uio verò anno mil lesimo quadrij gen tesimo. Itẽ refert q habuit octogenas vxores, & trecentas concubinas. Item vide Hofi. in summa. de pe. s. cui. ver. cui. pueri. qui refert habisse filiu. xj. anno atatis sue. De eo vide etiã plenè regum lib. iij.

¶ Effectus ad materiam adde. d. Alex. de imo. in l. i. ff. de parric. vbi etiam vide Bar. in. in. fi. & Bar. in. leius. ff. de sic. & Sali. in. l. i. c. de ma. Math. qui sequitur Bar. vbi etiam vi. Ang. qui format. q. in dante venenū cā occidendi nūquid puniatur & adde Io. fa. in. ff. de pu. iud. §. alia. vide tñ Ange. aliter loquentem in. l. j. ff. de iniuria de va. cri. & tenet An. are. in trac. ma lesi. ver. mortu. v. l. ti. col. Bal. vero in suo cōf. i. c. i. Stepha. & c. cōsuluit eū pu niri pōna extraror dia. sed nō allegat d. l. j. nec ad eā rñ det. nisi ad statu tum loquentem de occidenti ferro vel veneno quia a dūs cōsummat. requiritur. Bar. in l. j. §. diuus. de sic. & per Phi. in. vij. fal. Sed quia ho die generalis con suctudo Italæ est q. text. in. l. is qui cū telo. C. de sic. locū nō habet etiā nullū stantē statu to & ideō nō tene tur de sic. pro attentatiōe veneni vel homicidij. se cundū Spec. in. ti. de accu. §. i. ver. ff. sed pone. p. & Sa li. l. j. C. de sic. te nentem cōra Bar. in. d. l. f. na. de pat. qui fil. di. & Ang. l. j. §. hęc aut ver ba quod quisque iur. & do. Alex. lo co. s. alle. vide per phi. in. vij. fal. l. n.

¶ Consummatis. Adde Flo. in. l. ar borij. §. idē tracta. ff. de v. i. ff. in. l. in leg. aquil. ff. ad. l. aquil. & Alex. de imo. in. l. ea mente de fur. & Ang. in l. & si certus. §. si vaus. ff. ad Sylla. & Bal. in. suo cōf. inci. franci. cōfecit venenū & c. afs in cipit scire oportet q. sit titulus cris. ¶ Demādāte deli ctū. Ex istis verbis apparet q. ex mā dato turpino oria tne actio. & sic ille q. mādat nō videf p. priē facere qd tenit Bar. exp. p. l. in. l. i. ff. q. q. que iur. & in. §. si pro cur. in prin. & d. Ab. in. c. bonę el. ff. de postu. pla. l. i. ff. co. adde tu q. opi. Bar. & aliorū ē re probata. vide do. Ale. in. d. l. i. §. si si proci. facit tex. contra Bar. in. c. mulieres de sent. ex comi.

¶ Ex mandato solo quis non punitur. adde tu. pone q. aliquis mandauit maleficiū fieri. quod non est tñ secutū an teneatur. & dic. quod non. l.

leum q. ff. de iure patro. & Bal. in. l. i. §. in suo. C. de inof. testa. vbi dicunt. q. si statuto cauef q. si inueniat quē declinasse iurisdic tionem potestatis. possit impunē offendī. & reperiat q. aliquis oppo suit exceptionē declinatoriā iurisdic tionis. nō poterit impunē of fendi. si nōdū fuit super declinatoria pronūciatū. & istis adde Do. in. c. auaricia. in vlti. col. de elect. in. vj. vbi dicit propter gl. ibi. q. statutū punit portatē vestē certi generis. vt quis faciat eas fieri. teneat Domi. nō portadō nō incurrit pōnā. quia verē nō contra uenit statuto. & de materia vide etiā Bal. in. l. arboribus. §. Iulianus ff. de v. i. ff. & in. l. si certus sit percussor. §. si ad Sill. & in. l. data ope ra. in. xxij. col. C. qui accu. & istas fallen. no. quia nō inuenies alibi redūctas. ¶ No. tertio ex p. dicitis & ex tex. ar. opti. & quasi ex pressum pro decisioe quæstionis. quā ponit Io. an. in regula in ob scuris. de regu. iur. in. vj. q. si existens in vno territorio p. n. sit per iactum existētē in alio territorio. pōt ratiōne huius delicti cōue niri in vtroq. loco quia ex hoc quod mittit. dicitur nocēs. vt hīc & sic etiā in loco vbi stetit iaciendo potest puniri. & idē in loco. vbi delictū consummauit. & de hoc non est dubiū per. c. f. §. de fo ro cōpe. Est ergo locus p. r. occupationi. secūdo do. Ab. h. c. remit tendum plenius ad notata in. d. reg. & idē dicit. d. Ab. in. d. l. i. §. vij. col. ver. circa hoc q. r. §. de foro compe. & de hoc vide subtiliter Bald. in. l. si quis non dic. in. v. col. vbi dicit q. si in vna villa vnus fuit ligatus. & in alia derobatus. dicitur robaria facta in prima vil la. quātū ad delictū. in scda quātū ad executionē delicti. q. in con tinenti qd capio aliqū & ligo eū. derobo. quia priuo eū possessio ne nō eo aio eū capio & ligo. & dicit esse tex. & gl. ordi. in. l. j. §. idē Iulia. ff. de vi & vi ar. Itē dicit q. si puella fuit capta in vno territo rio & cognita in alio. vnusquisq. iudex pōt procedere. Et nō erit eadē Bursa fiscalis. faciūt illa crudelia dicta Bar. in. l. i. §. dñium. ff. de fur. de quibus plenē & Bal. in. c. j. §. iniuria. in. iij. col. de pa. iur. fir. & per oēs in. l. si abducta. C. de fur. cū multis alijs de qb. s. p. Ana. in. c. fi. in vltimis char. j. de fur. de fure q. rem cōtrectauit. & ad p. r. dicit q. q. n. em de iaciete in alio territorio. vide Do. in. c. j. §. si in iij. col. de statu mo. in. vj. & ana. in. c. p. r. io. in tertia col. j. de rapto & do. Maria. in. c. qualiter. q. x. art. x. & Pe. de anc. in. c. postulasti. in. iij. q. de fo. cōpe. & Io. an. & alios in. c. j. de priui. in. vj. & Pau. in. dispu. monuit. in. ix. col. & do. Ab. in. c. fi. de immu. eccle. & Bar. in. l. libel lorū. ff. de accu. & Cy. & Bal. in. l. i. §. vbi de crīe agi opor. & Bal. in. simili in. l. i. §. C. de eunuchis. & Inn. in. c. pastor. j. de priui. in. quibus locis plura tanguntur in simili. ¶ Fallit etiam text. secundū do. Abb. ad quæstionem de mandātē delictū fieri in certo loco nunquid subsecuto delicto per mandatarium possit mandator cō ueniri in loco in quo erat mandando. & concludit q. non allegando Barto. in. l. siue proponitur. ff. de fideiuss. & in. l. non solū. §. si man dato. ff. de iniur. & sequitur ipsum in. c. f. na. §. de foro compe. vbi vide in. xvij. colum. quia effectus delicti destinatur in loco. ¶ vbi est executum & regulariter ex mandato solo quis non punitur & inter mandātē & mandatariū nulla fuit contracta obligatio ratiōne turpitudinis rei. Et pro hoc alleg. do. Abb. vbiq. text. in cle. pastor. §. nec non. iuncta glo. de re iudic. de quo etiam per Bald. in. l. fin. in. princ. C. si a nō compe. iudi. & Domi. in. c. primo. de ho mi. in. sexto. Et Bart. in. l. & si amicis. ff. de adulte. & Bald. in. l. non ideō minus. in. ix. colū. C. de accusa. Et istis adde Bald. in. l. multū. in. pe. col. C. si quis alteri. vel sibi. vbi dicit q. si existens in vna ciui tate vendit per nuncium. vel epistolam Titio existens in alia dicitur contractus celebratus in loco emptoris. de quo per Io. and. in. d. regula in obscuris. & de istis tanquā valde facilis delationis plenius dicitur alijs. ¶ Not. quart. quod in maleficijs p. r. sump tur prima fronte malus animus & dolus. facit. l. j. C. de sic. & generaliter dicit hīc Imol. q. malum & damnum illatum semper p. r. sumpitur malo animo. nisi contrarium probetur. Nam ex alijs p. r. sump tionibus fortioribus hac p. r. sump tio purgatur. secun dum omnes hīc per. l. itē si obfretrix. §. si. cū. l. sequen. & l. item Me la. §. j. ff. ad leg. aquil. & dicunt hīc do. Anto. & Imol. q. quāuis in de pendentibus ab animo stetur dicto alicuius vt per glo. in. c. signifi casti. el. j. j. de homi. & ibi dixi. tamen fallit quando habet p. r. sump tionem cōtra se per istum tex. Et hinc est. q. si fur dicit quod cre debat dominū consensurum. nō creditur sibi. quia hoc nō p. r. sump tur secūdo Bart. in. l. inter omnes. §. rectē. ff. de fur. cū cōcor. quas dixi

quas dixi in. c. signifi casti. & ista procedūt vbi delictum sonat pro priē in delictum. vbi aut aliquis actus potest indifferenter esse ita bonus sicut malus. p. r. sumpitur bonus. vt magistraliter per Bart. in. l. non solū. sed vt probari. ff. de ope. nun. & dixi in. c. cū dilectij. de accu. vbi Pet. de anch. & Io. de ana. ita notant istū text. & illum.

¶ Et istum text. amplia. etiam si ex actu facinoroso secutus esset casualiter bonus effectus vt per Pet. de ancha. in repe. c. j. in. xxxix. char. ver. si ponit Seneca. de consti. vbi dicit q. si ingressus domum alicuius de nocte surripuit scrinium in quo erat literę proditiōis ciuitatis hoc patefacto nō euitat pōnam furti. quia habuit animū subtrahendi siue fraudandi. vnde fortua que fuit felix ciuitati nō debet attendi. sed attendi animus. l. diuus. ff. de sic. & l. i. quis ser uo. C. de fur. quāuis in contrariū facit. l. i. §. postea. ff. de orig. iuris vbi ille qui subtraxit librum legū. & tradidit populo romano fa ctus est tribunus plebis. propter quod dicit Pet. de anch. esse cogi tandum. sed fortē dici posset. q. intentio illius erat furari vt pro desset reipublice & ad hoc intendebat. sed in quæstione p. r. dicta animus extat ex toto ad damnum. quia non putabat se ea inuentu rum. ¶ Quid aut si passus iniuriam in casu huius cap. fateat ve ram esse excusationē delinquentis. f. q. iocose gerit. an istud iuuat ip sum. videre q. sic. per id qd not. gl. in. l. pe. C. de fideiussoribus. que dicit q. si reperti in fornicatione dicant se coniuges. est eis credē dum. & dicit Bald. eam esse ordinariam & non esse alibi in. l. quicū que in vlti. col. de ser. fugi. & illam glo. sequunt etiam Bald. & Sali. in. d. l. pe. & facit tex. in. l. si qui adulterij. C. de adulter. ad idē quod not. Inno. in. c. ad audientiam. j. de homi. Vbi dicit q. si aliquis est cō uictus q. consuluit & mandauit homicidium fieri. & homicida iu ret q. omnino erat facturus. excusat alium. nisi mandatū vel consi lium esset famosum. vt ibi etiam per Ana. in. vij. q. ad idem q. not. Bald. in. l. j. in vlti. colū. cōia de leg. vbi dicit. q. si testator exculpa uit reū qui dicebat sibi damnū dedisse non poterit ex indicijs tor queri. quia habet indicium innocentie pro se nisi liquido constaret de crimine. secundū eū. ¶ In cōtrariū adduci potest notabilis decisio Bart. in. l. inter oēs. §. rectē. ff. de fur. vbi dicit q. si passus fur tum excuset furē dicendo. non fecit me inuito. non prodest reo. nisi sit amicus vel consanguineus. vt ibi per eum & per Bald. in. l. falsus. in. iij. colū. C. de fur. & in. l. si fine. in. iij. q. C. ad velle. & in. l. transgre. in. pe. col. C. de transac. & Sali. in. l. si non conuicit. C. de iniurijs. ¶ Sed dic inspiciedas esse coniecturas. & secundū illas su stinebitur vel non sustinebitur excusatio. vt eleganter per Bal. in. c. j. §. iniuria. in. pen. col. de pace iura. firman. vbi dicit de illo. qui di cit eram facturus. & in illis qui dicit se coniuges attendendas esse coniecturas. & dicit q. p. r. tensio ficti matrimonij non excusat. ar gu. l. donationes in cōcubinā. ff. de dona. & idē de assertionis eius. qui passus est furtum dicit Bald. in. d. l. si fine. imō dicit eleganter Bal. in. d. l. falsitas. q. aliq. i. causa etiam frangibilis & leuis amicitie potest assignari. Si autem nō assignat causam dicit. q. fortē sta retur suo sacramēto ex quo dependet ab animo. & subdit & licet tunc credatur sibi contra se nō tamē cōtra rem publicā. & per hoc idē dico in proposito nostro. ¶ Vltimō ponit hīc Bal. vnū nota bile dictū. qd late retuli & refirmaui in. c. signifi casti. el. ij. ver. not. ibi ratiōne instrumentij. de homi. & dixi in voce. Item ad ea quæ dixi. §. de natu. adde Pau. de cast. consil. excij. inci. causa carcerato rum Mantua.

SVMMARIVM.

- 1 Sententia fertur ex violenta p. r. sump tione.
- 2 Vassallus non tenetur iuuare dominum contra proprium filium.
- 3 Index potest procedere ex p. r. sump tione violenta. etiam si per partem non probetur.
- 4 P. r. sump tio quando elicitur aliunde. quā ex facto ipsius de cuius fauore agitur. non autem ex facto partis. tunc ex illa p. r. sump tione potest se iudex fundare. etiam si per partem non allegetur.
- 5 P. r. sump tio quando oritur ex facto partis emanante in iudicio si per acta statim oritur p. r. sump tio. potest iudex se fundare in ea etiam non alle gata.
- 6 Sententia diffinitiva si fertur ex p. r. sump tione. iudex debet sententiam multum temperare.

- 7 Index si mouetur ex p. r. sump tione. quā licet ex p. r. sump tione approbat in criminibus. potest ex illa p. r. sump tione cōdemnare in omni causa etiam capitali.
- 8 P. r. sump tio vehemens sufficit ad conditionem. quando agitur de imponenda pōna pecuniaria vel corporali. vsque ad fustigationem. adde nu mero. 9.
- 10 P. r. sump tio violentissima facit. vt quis cōdem nari possit.
- 11 Minus an probent maleficiū. adde nu. 12. vbi ar guit ad partem contrariam. facit quod dicit nu mero. 13.

¶ CAP. II.

Afferte. Ex violenta p. r. sump tione fertur diffinitiva. h. d. ¶ q. n. sit exemplis iudicandū vide gl. in. c. f. ix. dist. & ibi longam distinc tione. per Do. & aliquid per Bal. in. l. nemo. §. de sen. & Pe. de anc. in repe. c. j. in. xv. col. §. de cōf. & hīc per do. Ab. & de isto ex plo pulchrē meminit in materia schismatis. Pet. de anc. cōf. cclxxxij. inci. in auxilium ver itatis. exhortans Antipapam vt quantō ma gis se credit verum papam tantō libentius ce dat ne mater ecclesia diuisione patiat. & di cit non esse semper rigoroso certamini infi stendum. & per istum text. dicit Bald. hīc. q. mala litem fouere censetur. qui nō cupit vin cere. sed rem de qua querit diuidi vel perire. ad idem allegat. l. in ratiōne. §. cū quidā. ff. ad leg. fal. victoriā em desiderat bona cōsciētia. secundū eū. & idem dicit si cōtenderet de tur ri vel alia re indiuisibili. vel de statu ciuili: quia intētas diuisione. nō censet ciuis. ¶ No. primō ex prin. licitū esse iudici aliquid simu lare causā veritatis indagandā. erat enim ista quēdā tentatio nō sentētia. vt dicit hīc oēs. Pro quibus vide in simili notabilem tex. in. c. non em volebat Deus. xxij. q. ij. vbi dicit q. dñs erga Abraā vsus est simulatione tentā do quid esset facturus de filio & istum text. inducit hīc do. Abb. pro iudicibus fingenti bus velle torquere reum. & potuisset alle gare elegans dictum Arch. in. c. vtilē. xxij. q. vbi dicit q. cū Alexā. papa tertius haberet p. r. manibus episcopū symoniacū. promisit ei in secreto q. si publice fateret delictum sūt. di spensare cū eo. & statim cū ille cōfessus fuit corā cardinalib. deposuit eum. Ad idem qd notat Do. post Hug. & Arch. in. c. nos in quē quā. ad h. ij. q. j. vbi dicit. iudex promittens delinquenti remittere sibi delictū si cōfitef ex tali cōfessione pōt eū dānare. & excusat iudex ex tali simulatione p. d. c. vtilē. vidi tñ aliquos iudices qui execrantur talem simulationem. ¶ Nota secundū ibi. date illi. iuncto si. q. sicut confessio seu litis renunciatio facta metu tormentorū non nocet. l. j. ff. de qō. ita confessio facta ob metum torquendi filiam. & ideō di cit Bal. hīc q. qui cedit liti cā pietatis. non no cet sibi per istum tex. & maximē. qn aduerfa rius contradicit. & non acceptat cessionem vt hīc. & adde. q. parentes quādo magis ter rentur in filijs. quā in seipsis. l. isti quidem. in fin. ff. quod metus causa. facit tex. in. §. fin. ibi: E E iij

itē apud Labeo. §. si procurauerit. ff. de iniur. Bar. in l. non solū. §. si mā dato. ff. de iniur. in j. colū. in ver. qd si aliquis. adde qd istud fallit in aliq bus casib. vbi nō prodest pōnitentia. primō in casu hæresis. de hæret. cad abolendā. Itē in crīe lese maieft. Cad le. Jul. maie. l. quisquis. item in cōsciēte sibi mor tem. ff. de bo. eorū qui mor. sibi con sci. l. iij. §. j. itē ex trahente de eccle sia fugientē ad illā C. de ijs qui ad ec. consu. l. f. §. si vbi item in casu. c. j. de homi. in. vj. in istis casibus quis puni tur etiā q. maleficiū non sit secutū & sic non est loc. p. n. de quō vide Arc. in. §. si ergo. & vj. q. j. Ho. st. in. d. c. j. de homi. in. vj. & ibi do. de san. c. Gem. in vti. col. ¶ Afferte. ad mate riā huius tex. adde q. habentur per Mat. mathe. in no ta. suis notab. xvj. ¶ Iudicandū. vide Bal. l. quē. C. que sit long. consue. & omnino Specu. de sen. §. v. ver. debet & in tit. de dispu. §. iij. antever. iuri bus. & vide no. in l. debi. §. si libe. de condi. ob. cam.

quis enim patitur filium suum. in. de noxa. a. & dicit Alberi. de rosa. in. leum qui probabile disciplinam. per illum text. C. de epis. & cle. q. si filius verberat patrem, & si pater stuprat filiam: nec ille filius nec ille pater pre sumit. Et hinc est q. t. vasallus non tenetur iu uare dnm contra propriu filiu scdm Bal. in. c. j. de noua forma inuestiture. & in. l. j. in. xxiiij. q. ff. de re. diui. & in. l. j. ne aut. C. de caduc. a. tol. quia pater & filius censent ea. caro. vt in. g. hac autoritate. xxxv. q. iij. & est tex. elegans in. l. c. scimus. ad. fi. C. de agri. & cen. lib. xj. & per Old. cof. c. xxxiiij. inc. iste sunt allegatioes ad fi. & ideò saepe dicebat Bal. q. astimū patris est astimū filij, vt ipse no. in. l. pretor. s. & si filius. in lectura antiqua. ff. de eden. & in l. ij. in. fi. C. de libe. & eorū libe. & in. l. j. s. iud. C. cōtia de manu. & in. c. fili. de capitaneo qui curia vendidit. & in. l. fi. C. de impube. & alijs subit. & in. l. non plures. in. fi. C. de sac. sanct. ecc. & in. l. sciendū. in. prin. ff. qui satisfada. cog. & in. l. diximus. s. si pater. cū. l. sciendū. prin. ff. de excu. tu. & in. l. ij. in. fi. C. de legi. hare. & in. l. etiam. in. pe. col. C. de exec. rei iudi. & in. addi. Spe. in. tit. de censibus. ad. fi. & allegat. semper glo. quā non habeo in. l. ij. C. qui atate. lib. x. facit quod no. Bar. in. l. cū scimus. ver. in. tex. vbi patres. & ideò cōsuluit do. Maria. consil. liij. incipiente. magnifice capitane. q. non dicitur quis liber relaxatus de carcere quando cogitur filium relinquere in carcere pro obfi de. & ideò dicit Ro. in. l. j. ff. in. ius. vo. vt eant. q. etiam vbi est electa industria psona potest quis seruire per filium & dicit esse casum no tabilem in. l. sciendum. s. legati. ff. de lega. que tex. no credo ita extendendū. & dicit Bal. in. l. ea lege. in. viij. col. C. de cōdi. ob. cam. q. phibi tus alienare in potentiorē. potest alienare in filium. quīs potetiorē. allegat gl. in. l. si ita. s. s. s. ea. l. ff. de ver. ob. & dicit Bar. in. l. inficiādo: in. fi. ff. de fur. q. si statutu phibet inuitari ad nuptias. vltra. xij. sceminas. & pater & filij faciant nuptias eo. die. no poterunt inuitari vltra. xij. quia censentur vnica nuptia. De quo tñ ibi p. Ang. & aliqui hnt glo. in. c. ij. de pce. di. iij. q. ieiuniū filij liberat patrē obligatū ad illud. & istis adde Inn. in. c. cū locū. in. prin. j. de spō. vbi dicit. q. si patri sit violentia corporis & filius aliquid fecit. vt liberet patrē ad dicitur rur fact⁹ per metū. ac si illata fuisset filio. ista tñ no sunt gnaliter vera. sed p quādā fictionē. vt dicit do. Abb. in. c. consuluat. de iurepa. & hinc est q. licet patronus non possit presenta re seipsum. c. per literas. j. eo. ti. tñ pōt pntare filiu. vt per glo. in. d. c. cōsuluit. cū cōcor. ver. & sic etiā aliā instātia. ¶ No. tertio iudicē posse pcedere ex psumptione violēta. & si p partē nō pbe nec allegat. quia psumptio filia tionis surgens ex dicto matris. de quo hic nō fuit p eā allegata. Sed cōtra hoc facit: quia licet esset notoria tñ debebat allegari. iuxta gl. vulgatā in. c. appellati. in. verbo. alias. de app. & no. lo. an. in. c. accedēs. el. j. s. vt lite nō cōt. & Imo. in. c. super literis. in. iij. col. & in. c. cū ordinem in vlti. col. s. de resc. & d. Car. in. d. cle. appellanti. in. vj. opp. & Bar. & Ang. in. l. j. ff. de excep. & allegat. tex. optimus in. l. si adulterium cū incestu. s. pe. ver. idē Pollioni. ibi: vtriq. si error allegat. ff. de adul. & per illum

tex. dicit Bar. ibi & Bart. in. l. venia. ad. fi. C. de ius. voc. & in. l. alia. C. de his. qb. vt indig. q. nō sufficit. q. appareat psumptionē suffi cientē ad pbatonem erroris. nisi error allegetur: & per illū tex. di cit Bal. in. c. ex tenore. in. ij. col. s. de testi. q. in casu illius decre. non sine ministerio dicitur tunc viuente: quia licet psumatur viuere nisi aliud appareat. l. ij. s. si dubitet. ff. quēad. test. ape. tñ vitam non oportet probare. sed debet intētari: quia nō intentatum ab hoīe. non psumit a iure. & p illū tex. dicit Bald. in. l. si super longi. in. v. col. C. de pscript. longi. tēp. illud aut tene fixū menti. q. vbi cūq. diximus psumi bonam fidē. intelligit. si allegetur per. d. s. idē Pol lioni. vñ sit cautus aduocatus. vt de bona fide semper articuletur secundum eum & ideò dixit elegatē gl. reputata. fing. in. l. certū. in. prin. in. verbo. cōfessus. & ibi per Bar. ff. de cōfess. q. licet olim do minus psumat nunc dñs. l. siue possidetis. C. de pba. tñ requirit q. ille qui fuit olim dñs alleget in libello se de p̄senti esse dñm etiā si reus hoc confiteretur. & sequitur Bal. in. l. edita. in. repe. Padua na. in. xvij. col. C. de cōfess. licet ibi in. s. sitat. contra. d. gl. tñ cōter ap probatur intelligēdo eum vt est dictū per. s. idē pollioni. & iō p il lum tex. dicit magistraliter Bar. in. l. cū qd. in. vlti. col. ff. si cer. peta. q. licet dicat q. sufficit libellū psumptiue cōcludere. l. oēs. s. l. u. cius. ff. de his. q. in. frau. cre. tñ illud est verū. qñ factū ex quo aliqd proponitur non est factum actoris pponentis libellū. vt rei excipit. sed est factum alterius. Nam qñ ex facto tu vis q. aliqd p̄sumat. illud debes dicere & allegare p. d. s. idē pollioni. vnde licet ex dicto testis dicentis vidi talē dicentē tolle hāc pecuniā p̄sumat fuisse mutuū. tñ hic narrādo in libello mutuū. non p̄sumitur mu tuum. nisi alleget secundum eum valde notanter. per. d. s. idē Pol lioni. & assignat hic. d. Ab. rationem: quia cum psumptio oria tur ex facto partis si eam nō allegat p̄sumitur nō vera. nā p̄sum ptio iuris tollitur per aliā psumptionē. vt per glo. in. verbo. p̄sumitur. in. c. requisitij. de testa. ¶ Sed istis videb. obusare iste text. vbi pars nō probauit nec allegauit psumptionē. pro qua tñ fuit iudicatū. Sed pro solutione dici pōt. q. iste tex. cōprehendat in ali quo ex casibus. in quibus nō pcedit regula. d. s. idē pollioni. cum suis concor. & sunt duo casus. ¶ Primus est quando psumptio elicitor aliunde. q. ex facto ipsius de cuius fauore agitur. non autē ex facto partis: quia tūc ex illa p̄sump. pōt iudex se fundare. etiā si per partē non allegetur. ita intelligit hic istū tex. do. Abb. & pro hoc dicit facere. c. raynutius. j. de test. vbi in eodem casu iudex mo tus fuit ex iure non allegato p partē melius allegasset Bar. in. d. l. cum quid. Sed considera. quia secundum istum intellectum oportet. q. psumptio orta fuerit hīc non tamen ex verbis matris di centis date & c. quā ex verbis alterius mulieris dicentis. nec mihi nec tibi: quia si intelligeremus. q. esset ex verbis matris negari nō posset qñ esset psumptio ex facto vel dicto partis. & dato quod esset psumptio nō solū cōsistens in animo matris. sed orta ex iure naturali. tamen ita oporteret eā allegare sicut oportet allegare q. in dominio ex p̄terito p̄sumatur in p̄sens: que psumptio furgit a iure. & ex istis habetur vnus casus: secundum do. Ab. hic latē in quo valet sententia sine probationib⁹. qñ sunt psumptio nes violētē per quod dicit multū limitari notata in. c. ecclesia. s. de cōsti. de qua materia tanq. separata a nostra. remitto ad ea quā te tigi in. c. qm. contra. in. quarta cōclusionē. s. de pba. Et dū do. Ab. dat cautelam vt iudex pro securitate sua in syndicato faciat scribi in actis tales psumptiones confirma. vt dixi in. c. qm. vj. quēst. ¶ Secundus casus est quādo psumptio furgit ex facto partis emanante in iudicio. quia si per acta statim oriatur psumptio. potest iudex se fundare in ea etiam non allegata. vt eleganter deci dit do. Anto. ita formaliter limitans p̄dictā in. c. vester. in. vlti. char. ver. per hoc dicebam. j. de coha. cle. & mu. in. c. peruenit. in. vlti. col. j. de emp. & ven. & in. cle. appellanti. de app. & ibi refert Imo. in. ij. col. & etiam ita illud. quod dicitur notorium deberet propo ni. fallit in notorio. quod constat ex actis. acta enim inducunt no torium. vt in. c. cum illud olim. j. de verb. signi. dixi in. c. significauē runt. super glo. in. verbo. liquere. s. de testi. Et pro istis bene facit gloss. elegans. in. l. vbi pactum. C. de transac. quā dicit quod si ex delictis constaret agentem ipso iure actione carere. iudex eum re pellet ex officio: licet pars hoc non alleget. Ita & in proposito no. d. Anto. in. c. bonē. el. j. s. de elec. & Ang. in. l. j. in. lectu. antiqua. ff. de excep.

¶ Caro. adde filio in. c. super eo. in. fi. s. deteli. & q. ibi dixi in ap. ost. & in c. s. de offi. delega.

de excep. & sub isto casu potest etiam intelligi iste tex. quia ex con fessione que est de actis. oriebat dicta p̄sumptio. p̄dicta autē procedūt. vbi ex actis non orit p̄sumptio. & confide ra. quia li bellus est de actis. d. c. qm. cōtra. & tamen dicit Bart. in. d. l. cū quid q. etiam si p̄sumptio oritur ex libello ex facto partis debet alle gari. Quod facit. nisi restringas istum casum vt procedat in actis probatorijs vt sunt testes. instrumenta. & similia. nō aut in libello qui simpliciter narrat. sed nō probat saltem contra aduersariū. & ista nō tradas obliuioni. ¶ Not. quartō tex. notabilem. q. quā do diffinitiuā ferf ex p̄sumptione violenta. debet iudex multū temperare sniam. & maximē vt nō condēnet ad penā corporale hanc doctrinam per istum text. posuit solenniter Inn. in. c. quia ve rosimile. j. eo. quia licet Salomon hīc motus ex p̄sumptionibus adiudicauerit vni mulieri filiu. non tamen voluit condemnare ad mortem aliam quā iustissimē erat condēnanda si legitimē fuisset probatū cōtra eā q. filiu alterius surripisset. iuxta. l. j. C. ad leg. Fla ui. de pla. secundū Inn. ibi. & sequit multū. d. Card. hic dicens q. nō ponitur per aliquē alium doctōrē. & q. est singulariter dictū. & se quantur do. Ant. do. Ab. & Imo. hic. & do. Abb. in. c. constitutus. de testi. & s. to. Ant. in. c. quanto. j. eo. & Old. conf. c. xci. inci. viso di ligenter. & Pet. de anch. in. regula semel malus. in. x. col. de reg. iur. in. vj. & Spec. in. isto titu. s. species. ver. in. summa. & d. Abb. in. c. ij. s. de coha. cle. & mu. in. c. ad. fi. clerici. ff. de adul. in. vij. col. s. de iudi. & Bal. s. in. rub. de offi. deleg. in. pe. col. & in. l. fin. C. de proba. & sentit optimē glo. fi. in. c. inter sollicitudines. j. de pur. cano. & facit labentem. ff. de pce. & dicit Bald. in. l. presbyteri. la. j. in. pe. col. C. de epis. & cleri. q. quādo iudici non plēnē liquet de falsitate testis. sed suspicatur de eo tūc debet sententiam temperare: quia procedit ex sola suspicione. Et quod sola suspicio non sufficit ad con demnationem. tenet Domi. in. captu. habuisse. in. primo notabi. xxxij. dist. & Bald. in. d. l. fi. ad. fi. C. de proba. & ibi etiam dicit. q. vbi proceditur ex p̄sumptionibus ista est iusta causa minuendi penā iuxta. l. qd. ergo. s. pena grauior. ff. de infra. & de hoc est tex. not. in. d. c. inter sollicitudines. & p̄ istis facit q. sententia lata ex p̄sumptione non transit in rem iudica. vt. l. si qui adulterij. secundū cōmunē intellectu. C. de adul. & dixi. in. c. proposuisti. s. de procu. ¶ Sed ista limita primō. nisi iudex moueret ex p̄sumptione. quā lex expressā approbaret in criminibus: quia ex illa pōt condē nare in omni causa etiā capitali. secundū do. Ab. pulchrē. in. c. acce dens. in. ij. colū. ver. Nec obij. de accu. per tex. in. c. de hoc. j. de symo. vbi ex p̄sumptione iuris quis condēnatur de crimine gra uissimo. & dicitur ille deficiens condēnari ex p̄sumptione vio lenta secundū glo. quā do. Abb. facit singularem in. d. c. insinua tum. Idem etiam tenet Bald. in. d. l. si. post. prin. & in. d. l. si qui adul terij. facit. l. j. in. princ. ff. de Turpil. vbi accusator qui non probat ex p̄sumpta calumnia punitur sicut si esset in euidēt. & hoc mo do procedit etiam text. in. c. quid. qu. xj. q. iij. & per illa iura notāt doct. in. c. j. s. de iudi. maximē d. Abb. in. xix. col. sic etiā intelligitur c. cū contumacia de hereti. in. vj. & c. ex cōmunicamus. s. j. j. de hæ re. sic etiam. l. cōsiliarios. C. de asses. quā allegabitur. j. eo. nullus. sic etiam. l. fi. C. de repud. ibi: ratione lauacrum libidinis. & c. constitu tus. el. j. ibi verosimile non videtur. s. de testi. & c. Petrus. j. de ho mici. cū similib. ¶ Secundō limita. nisi agatur de imponēda pce na pecuniaria vel corporali. non graui. puta v. q. ad fustigationē quia tunc p̄sumptio vehemens sufficit ad condēnationem. ma ximē si est approbata à iure generaliter. licet non in criminalibus ita probatur in. l. ij. ver. fi. & quia plerūq. ff. de offi. p̄fere. vigi. vbi ex culpa p̄sumpta: quia incendium p̄sumitur culpa inhabi tantium. potest aliquis fustigari. Ad idem facit quia condemnatus de dolo est infamis. l. j. s. j. & l. athletas. ff. de infra. & infamia sequi tur personam quocūq. vadat. l. ex ea. cū gloss. ff. de postu. & dolo dicitur maleficium etiam in statutis. secundū Bald. in. l. j. s. nunc tractemus in. fin. ff. de tute. & rationi. d. infra. & tamen de dolo quis conuincitur ex coniecturis. c. ij. de renunc. in. vj. ¶ Tertio limi ta nō procedere in casu capi. pro humani. de homici. in. sexto. per text. ibi in. fin. dum dicit. probabilibus constiterit argumentis. qui text. de facili posset adduci cōtra p̄dictam doctrinam. sed oportet dicere. quod sit speciale in odium illius criminis. sicut etiam est speciale in crimine falsi. vt suspicio pro falsitate habeatur. vt di

cit Archi. in. c. in memoriam. xix. distin. & se quitur ibi Do. ad. fi. & Bal. multū notās in. l. si veritas. C. de fidei. cō. allegant. l. iubemus. C. de proba. posset etiam dici. q. Inno. non dicit qd nō sit cōdēnandus q. sed dicit q. nō de fa cili. vel posset dici. q. verbum probabilibus intelligitur id est indubitatis. prout in sequē ti limitatione. & istud melius. ¶ Quartō li mita nisi iudex moueretur ex p̄sump. vio lentissima. vt solēnter per Io. and. in. Specu. de proba. s. fi. ver. xij. de quo meminit Imol. hic. & do. Anto. & do. Abb. in. c. tertio loco. s. de proba. & hoc modo intelligitur. l. sciāt cūcti. in. verb. indubitatis indicijs. C. de pba. & l. ij. in. ver. argumētis cōiunctis. C. quorū ap. l. ij. & ver. quē argumēta. ff. de testi. & l. j. s. idem Corne. ff. de quæstio. & l. quæro. s. fi. ff. de edil. edict. & d. c. excommunicamus. in. fi. ibi. certis indicijs. imō dicit Bal. in. l. exci piuntur. ff. ad Sylla. ibi esse text. meliorem de iure iuncta gl. in. verbo. participes. q. ex mul tis indicijs simul iunctis resultat plena proba tio. etiam ad quē criminaliter condēnandum sed hoc intelligit ibi Ro. de indicijs indubita tis. per. d. l. sciāt cūcti. & l. si quis adulterij. vt ibi latius per eum. Et pro istis faciunt dic ta Bart. in. l. absentem. ff. de pen. dum ponit de statutis habentibus contumacem pro con fesso in criminalibus. & plēnē per Bald. in. c. j. s. furturn. de pac. iura. fir. & dicit Bald. in. d. a. ¶ In. l. furem. & ibi dem vide ad hoc do. Alex. de Imo. Ang. are. in. trac. malef. ver. quod fama. in. ij. col.

hoc limitant non procedere, in homine non consueto talia facere. & per Bart. in l. j. §. co- gnosc. ff. de offic. pref. vig. & dū dixi proxi- mē de eo qui dicit feci defendēdo. Pōt dice- re, q̄ confessio sua dānat eū, nisi probet de- fensionē: vt dixi in c. significasti. el. ij. ante fi- j. de homi. allegādo singulare dictū Bar. in l. Aurelius. §. idem quāsi. ff. de lib. leg. & rīde ri pōt ex eo, qd̄ scribit do. Ab. singularissimē in c. auditis. in pe. col. j. de praescri. vbi dixit q̄ si de homicidio nō constat aliter, quā per cō- fessionē rei dicētis feci. me defendēdo, etiam si nō probat defensionē nō puniē pena mor- tis, nisi dicas, q̄ hoc cōstat alter q̄ per cōfes- sionē. l. propter iudicia dubitata: & ideo trāf ire pōt cōis opi. ¶ Datur aliud exemplū, vi delictū quādo aliquis est alteri minatus mor- tem & nō longo tpe post ille cui minatus est reperitur mortuus: quia vbi minas est homo potens, & cōsuetus exequi minas, pōt ex hoc solo cōdēnari de homicidio, vt per Io. and. in d. vers. xij. & Io. de Ana. in c. infinuātū in ij. colū. j. de symo. & in c. Petrus. in ij. col. j. de homicid. & in c. cōsuluit. in iij. col. j. de vtar. & in c. j. in vij. col. j. de malef. & similis disti- ctio fit inter cōsuetū exequi, & nō exequi mi- nas in q. quādo ex minis inducā iust? metus vt per Bart. & alios in l. de pupillo. §. si quis ip- si p̄tori. ff. de ope. no. nū. & do. Abb. in c. j. in prin. & in c. cām. §. de off. dele. & in c. Ab- bas. in j. col. & in c. cū dilectus. in iij. col. §. qd̄ metus causa. & Do. in c. fuerunt. ij. di. cū mul- tis alijs. & intellige, qd̄ dictū est praesumi ho- micidium in cōsuetū exequi minas, scilicet homicidij. Si em aliās minas soleret exequi, & nunquā minas homicidij cōsueuerit exeq, secus esset secundū Bald. in l. i. ff. de here. in- sti. quia regula semel malus. intelligitur in eo dem genere mali. scdm̄ ipm. Sed istud exemplū q̄ nullo modo procedet, videt probari forti- ter ex elegātī doctrina Bart. in l. j. §. si quis tñ imbecillitate. ff. quod vi aut clā. vbi dixit, q̄ licet ad excusandum illum qui allegat metū praesumat vis, siue metus ex cōsuetudine in- ferendi iniuriā: tñ ad faciendū condēnari illū qui est sic cōsuetus facere hoc nō sufficit etiā si agatur ciuilit. & de hoc est casus notabi- lis ibi ad idē qd̄ no. Bal. in l. i. ff. de off. proc. & leg. dicit, q̄ si aliquis interfecit aliquē non praesumit in me ratificatio delicti ex hoc solo q̄ aliquis familiaris meus receperit occisorē in domo, & gauisus fuerit maleficiū esse com- missum. & sicut tot coniecturā simul, nō ar- guunt mandatum, vel ratificationem: multō fortius minē praecedentes solē & consueto- do exequēdi minas, non probāt maleficiū.

quæstio. & ex minis inducitur inimicitia capitalis: secundū glo. in l. licet. ff. de arbi. facit etiam text. in l. j. §. hoc rescriptum. ff. ad Syll. vbi probatur secundū Ro. q̄ suspectus de occisione pōt torqueri quod dicit esse verum, quando est inimicus capitalis, in maiori parte bonorū, vt ibi per eū. & potest torqueri, etiā nō consuetus. minas exequi, vt sentiunt p̄dī cū & expressē Spec. in d. vers. sed pone propter quod apparet, quod ista distinctio de consueto vel non consueto exequi, quantum ad hoc nihil operatur: nisi quia aūget indicium ad torturam, sed bene operatur in alia mate- ria: quo ad excusandum quem ratione metus, vt. §. dicitū est. & als de hoc vltimo plenius dicitur. ¶ Datur etiam exemplū in eo, qui dixit aliquid alicui in aure, & postea ille auscultans perpetravit homicidium: quia potest loquens condemnari de consilio, vel mandato praescripto: secundū Bart. expressē in l. i. ff. de pri- ui. cre. & videtur sequi Bal. in c. veritatis. in iij. col. §. de do. & con- tu. sed istud est intelligendum, dūmodo praescribit inimicitia capi- talis, vel alia coniecturā vrgentes: secundum Bal. in l. j. in iij. co- lum. C. de ser. fugi. Et istis adde Bart. in l. i. ff. de iur. iur. §. si quis mihi bona §. pater ff. de acqui. hare. vbi dixit, q̄ si quis dixit famulo nō redeas ad do- mum, quin audiam noua. & postea interficiatur vnus, à quo domi- nus sic dicens receperat iniuriam, praesumitur ex illis verbis occi- sus, & ex hoc dicit fuisse decapitatum quēdam nobilem. & sequi- tur Pet. de ancha. in c. ex literis. j. de excel. praela. per illum text. vbi per ista verba male est, q̄ tale quid transeat impunitum videt mā- dari vindicta: secundū Ro. in singu. cccxij. incip. visis. quod Bart. in addi. vnde infert Bart. in l. multum. in ij. col. C. si quis alteri vel sibi. q̄ si inter Titium & Martinū fuit tractatum de occidendo Seium per ipsum Martinum, q̄ postea Martinus occidit, praesumi- tur qd̄ fecerit illud tractatū. Et q̄ ita fuerit ordinatum in- ter ipsos, licet testes de finali ordinatione dicant se nescire. & in istis exemplis aliter me non extēdo. sed vide do. Inno. in d. c. quia verosimile. Per hęc est declarata melius hęc, quā alibi: Et eā sequit̄ etiā do. Abb. in d. c. auditis. ¶ Vltimo dicit hic signāter Bal. quōd id qd̄ partus suppositus cōtūlit monasterio, idē fili? reuocat alle. Arehi. in c. antepe. liiij. dist. item dum dixit. §. quod oportet allega- re praesumptionē, per d. §. idem P. lioni. adde omnino Pau. de ca. con. clxxvij. incip. contra superius consulta. in fi. colū. super. c. ex studijs. non scribo, quia nihil habet.

¶ CAP. III.

X studiis In dubio praesumitur bonus, qui se tradit virtutū exercitio. h. d. Vel aliter secundū Bal. da piccolo se cognosce la spi- nase in sua vechieza debbe punzere. h. d.

¶ SVMMARIVM.

Fuga, an probet maleficiū? & concludit non falli in officiali notorio de barataria: & pendente causa fugiente, nam habetur pro confesso. nu. 2. Item fallit in eo qui aufugit. nu. 3. fractis carceribus. Alias fallentis vide nu. 5. & 6. & 7.

¶ CAP. IIII.

Villus ¶ Praesumitur cōtra illum qui domi- nationibus iudiciū subterfugit. h. d. Et cōueniūt verba Bal. in c. in p̄sentia. in pe. col. §. de pba. vbi dicit, q̄ qui de innocētia cōfidit. nō va- dit per mendicata suffragia: sed festinat, vt veritas inquirat. alleg. l. si fideius. §. quēdā. ff. manda. qd̄ est allegabile in con- silijs. ¶ In tex. ibi. subterfugit. inferunt hęc oēs, sed praesertim Imol. vtrū fuga p̄bet delictū. & dicit hic do. Car. videri q̄ sic per istum tex. in verbo, cōfitef. & dicit, q̄ ad hoc iste tex. est singu. & forte vnicus in iure. Sed tñ dicit cōtrariū cōiter teneri. & remittit ad di- cta per se in c. in ij. q̄. tit. j. de do. & cōtu. in quibus locis, nihil boni dicit. & d. Ant. remittit ad Bar. in l. lege Corne. ff. ad Sylla. & ipsum refert hic Imol. cuius dicta & aliorum reasumatis. per regulam cum fallentis. ¶ Regula, quōd fuga non probat delictum

¶ Occisus. Adde Lud. pon. in d. l. si quis bona. §. si q̄s mandauerit. vbi etiā per Ros. & in c. xxi. ver. in tu seis q̄ Bar. & c. & Pau. de ca. in l. j. vbi & per. do. Alex. de imo. C. de ijs qui vt indig. & d. Ale- xan. in l. j. ff. man- da. & Angear. in trac. malef. ver. mādatorē, c. xxi. q. & Pau. de cast. in conf. c. l. v. & d. Alex. in conf. c. vj. iij. parte. inci. qm̄ abūdē. & c. & V. in c. pal. in conf. vi- sa quādā quod est ante conf. secūdū Alex. de imo. iij. parte.

delictum, scdm̄ oēs in dictis locis per tex. in d. l. lege Corne. & in l. j. §. finautē post cōmissum. C. de rap. vir. & in §. suscepto. in auf. de exhibē. reis & in l. raptores. C. de epi. & cler. facit. l. j. & p totū. C. de require. re. & l. diuus. §. j. ibi nō quasi pro dānatis. ff. de cust. reo. & §. necessitate. in auf. vt iud. sine quoquo suffragio. ibi fugiens ca- piatur. iūctō tex. ibi. reddat q̄ furatus ostendit examinate & c. & idē probat in §. seq. ¶ Fallit. j. in officiali notato de barataria & pendēte cā fugiente: quā habet pro cōfesso. Casus est in l. cōsiliarios C. de affess. de quo facit festū Bar. ibi & do. Ab. hoc solus ponens in materia in d. c. veritatis. in xv. colum. & Bald. in l. in bonafidei. in iij. col. C. de reb. credi. Et Bar. in d. l. & Imo. hęc, & intelligit ni si reductus esset quāuis inuitus ad locū, vnde aufugit: quā tūc vt cōdemnet. debet legitime probari. d. §. necessitate. & latē ponit Sal. in l. admoneñd. ff. de iureiur. prout refert ibi Ro. in xxj. co. ¶ Fallit in eo q̄ aufugit fractis carceribus: quia habet pro cōfesso: secū- dum gl. & Bar. in l. eos. per illū tex. ff. de custo. reo. sed cōtra hoc fa- cit: quia intelligēdo illā legē dū dicit puniēdi. §. pena delicti, pro- quo detinebat. sequit̄, q̄ etiā si de innocētia appareat, puniet: quia dicit ibi text. hoc aut est incōueniēs: q̄ ficta cōfessio plus operet, quā vera. sed si verē esset cōfessus probata innocētia, nō puniret, vt. l. inde Neratus. in ff. ad leg. Aquil. in c. ij. & ibi Inno. de purg. vulg. no. Bal. in l. vnica. in vt. col. C. de cōf. cū fi. ergo & c. Vnde nō cauillādo. d. l. eos. videt exprimēda, q̄ sunt puniēdi. §. de carce- re fracto seu de fuga, nō autē pena delicti: quia tñ nō reperio hoc motiuum ab alio factū: transeo cū Bar. & oportet dicere, q̄ isto ca- su plus operet ficta cōfessio, quā als vera. vnde dic, q̄ si intelligit de alia pena illa est oīno pena mor. l. j. ff. de effra. & c. iō puniē ipa effra. & c. nō aut delictū, p quo ē carcerat? sed vbi pena delicti nō esset pena mort. & teneret intellectū? gl. i. d. l. eos. est maius dubiū.

ip̄sa fuga. ¶ Fallit. vj. & vlti. qm̄ agit de pro- bandocrimine solius suspicionis videlicet an aliquis sit suspectus vel non: vt ex ista suspi- tione sola sequat aliquis effectus: quā fuga pro- bata est statim pbata suspicio, vt. l. j. in prin. & l. impuberibus. §. ff. de susp. tuto. & ita notat doc. in locis pximē allega. & est notabi- le. ¶ Vltimō dicit hic Hof. vnū notabile, q̄ quoties iudex dubitat, q̄ dilatio petat ex qua- dam improbitate pōt a petete exigere sacra- mentū, q̄ nō petit malitiosē. & facit. c. ij. de iu- ra. cal. in vj. Sed addit hic eo. Ab. q̄ si iudex ve- hemētē * praesumit * ne pars aliquid pponat per calūniā pōt p ponēte nō admittere, nec de ap. curare. allegat Inn. in c. post elej. de ap. & de hoc aliud nō tāgo: quia multa accumu- laui in c. licet cām. in quarto notabi. §. de pro- ba. sed ibi dicit adde Bal. in l. nō epistolis, in pe. col. C. de prob. vbi dicit p̄sumpta calūnia rei nō remouet ordinē datum à iure in pro- cedēdo, & dicit esse tex. notabile in d. c. licet. Itē exponit hic Inn. tex. cōfitef. i. praesumitur contra eum. Nō tñ condēnat, sed ponit in expēs. & aliquādo grauius. Ex quo nota, se- cūdū Bal. hęc q̄ statuta quē dicit q̄ cōtumax cōdēnet, tanq̄ cōfessus, sunt cōtra ius: & ideo stricte interpretāda. Quod tene mēti ppetuō, scdm̄ eū. Et multa ad intellectū. d. statuti dicit tur apertius in c. veritatis. §. de dolo & cōtu.

¶ SVMMARIVM.

Negans vnū ex illatis alterum affirmare praesumitur. Haec est regula huius capituli, quae patitur sex fallentias, vt hic. nu. 2. 3. 4. Taciturnitas non habetur proprie pro consensu. Taciturnitas vbi non inuenit effectum dicti medi, applicatur consensui vel dissensui secundum varias coniecturas. Haec regula fallit fauore pupilli in fideiusore tutoris qui patitur nomē suū describi: vt nu. 7. Iunge aliam fallentiam nu. 8. Contumax in nō respondendo hac pro consensu te vel negate quatenus vertitur magis in suū prauidicium. Tacens habetur pro consentiente quādo vltra ta- citurnitatem interuenit aliquis actus positus. Tacens nunquā praesumitur consentire vbi agit. de suo prauidicio, licet praesens taceat. & nu. 12. Tacens in fraudem, videtur consentire. Tacens qui praesens est, quando videatur consenti- re ratione sanguinis. & nu. 15. 16. 17. 18. Tacens praesumitur consentire, vbi agit de com- modo & de re appetibili. Haec quarta regu- fal- lit, nisi ostenderit contradictionem nutu, vel gestu, vt nu. 20. Tacens non habetur pro consentiente, quando lex ex forma requirit loquelam. Tacens ob reuerentiā alicuius, an videat consentire.

¶ CAP. V.

Nonne Qui ex duob⁹ illatis alterū ne- gat reliquū affirmare p̄sumit. h. d. No. q̄ est dictū in summa- rio. & licet disputet an tacens debet haberi pro cōfite, an pro negate, vt. j. dicit: tñ putat hic. d. Abb. q̄ vbi duo impu- gnant, seu proponunt alicui vno negato alte- rum affirmatur. per istū tex. quem aliter non declarat, sed adduci potest ad elegantem quē- stionē Rotā in antiquis decisio. l. in tit. de re- scriptis. licet impressio habeat de super signa-

¶ Delictum. adde Bar. in l. si quis in graui. §. vtrum ad Sylla.

tum numerū cccccxj. incipientē, cancellaria nō confuevit. vbi dicunt, q̄ flāte stylo q̄ per simplex fiat, non veniat dignitas cum canonicatu, nisi exprimat de dignitate. & aliqua petit canon. & dignitatē electiua. & papa cancellauit illud electiū, postea posuit, fiat quod tacite videt concedere de dignitate. q̄ gene no. Et huic regulę nō ob. q̄ casus tacit⁹ omīssus remaneat in dispositione iuris cōis, vt. l. si extraneus. ff. de cōdi. ob causam. & l. cō modissimē. ff. de lib. & posthu. c. susceptū. de rescript. in. vj. quia procedit q̄ casus omīssus nō fuit notatus nec propositus. & hīc ad de Bal. in. l. ij. circa mediū. C. de sacrosanc. ec. vbi dicit, q̄ vno reprobato, reliqua cōfirmāf & dicit esse text. in. l. tribunus. §. ff. de testa. militis. Per quem infert, q̄ hoc ipso q̄ reformatores statutorū cassant, quādā vident tacitē reliqua cōfirmare. & de illo tex. meminit etiā Rota deci. præallegata. & per istū tex. dicit Bal. in. l. siue possidetis. in. pe. col. C. de proba. q̄ arguit de pluribus peccatis, & in exa minatione aliqua præmittit, quicquid tacet ex præsumptione violēta præsumit confiteri, q̄ dicit esse notabile. Ad hoc autē gnale dictū, q̄ negatio vnus inducat affirmatiōē alteri⁹, ppositi danf p Do. tres fallē. in. c. qua lis. xxv. distin. ¶ Primō em̄ fallit, q̄ fieret expressio in altero ex cōnexis: quia si exprimitur affirmatiuē vnū ex cōnexis, non intelligitur dictū negatiuē de alio cōnexo: sed etiā affirmatiuē, vt est casus. in. c. trāsato. §. de cōstitū. & ibi etiam hoc notant. d. Ant. & Imo.

¶ Fallit secūdo quando vnū principaliter veniret in dispositione aliud consecutiue vel additiue: quia tūc si ipsum principale negaretur intelligit etiā negatū accessorium vel additiuū. alleg. gl. in. c. postulasti. §. de rescri. & idē dicit do. Ant. in. c. j. quarto nota. §. de pac. & ibi do. Ab. ante fi. & d. Ant. in. d. c. postulasti. ¶ Fallit tertio, q̄ interrogatio fieret per verba cōparatiua, sed tex. procedit quando p verba positiua: vnde si dico quis istorū est bonus: si respōdeat, iste intelligit q̄ alius sit malus. sed si dico, quis istorū est melior: si rñ detur, iste nō sequit ergo alius est malus. Ita dicit ipse esse tex. in. c. nisi cū pridē. §. nec putres. §. de renūciatione. ¶ Fallit quarto vltra Dominicū, nisi esset eadē rō respōsionis in in vitro: quia vtrūq̄ videtur affirmatum, secundum Bart. & Bald. in. l. j. C. de diuer. rescri. & ibi Bal. dicit hanc doctrinam esse menti tenendam. & idem tenet Roma. istos non allegans in. l. que dotis. in. xxxij. colū. ff. solut. matri. & dicit esse glo. ordinariā in. l. si res. C. famil. erciscun. & in. l. consilio. §. que situm. in verbo solui. ff. de cura. furio. & ibi bona glo. idem dicens de respondente positionibus. Et dicit Roma. se solutum ad hoc notare text. in. l. eius. qui in prouincia. ff. si cer. pet. ¶ Fallit v. nisi disponeret spāliter de vno rōne maioris frequentie: quā nō negat tūc de alio si scdm Imo. in. cle. j. de rescri. ppter gl. ibi in verb. p̄ fidētes. i. ff. ¶ Fallit. vj. nisi sermo pposit⁹ eēt affirmatiu⁹: quā si ex duo. ppositis, q̄ vnū cōfiteri nō v̄ aliud negare: scdm. d. Ab. in. cle. nolētes. de hēre. ppter gl. ibi in verb. ipforū. in. fi. q̄ tñ hoc nō necessariō pbat. & in cōtrariū eēt gl. hīc & in. d. c. qualis. & in. l. cū lex. ff. de legi.

a ¶ Contradicit. ad. de idē tenentē do. Sozi. in. consi. cl. xvij. inci. non inutilis sed necessaria. ver. ij. probatur hoc in. fi. in. ij. parte. char. xxxij. b ¶ §. si volūtate. & ibidem oīo vide do. Alex. de imo. & que per eū habentur in. l. apud Iul. §. si ex qui. cau. in. pol. ea. & Pet. de suza. in. l. si absentis. C. si cer. peta.

¶ Fallit. vij. & vltimō, nisi interrogatio fieret cū verbis qualifica tis: quia respōsio facta simpliciter, & non ad qualitatem non negat qualitatem, secundū qd̄ not. Imo. & Pau. de cast. in. l. si cui §. j. ff. de leg. j. & Būdic. de plūb. in. l. si ff. de fideicō. & Bart. in. consilio incipiente: statuto ciuitatis Florentę cauef q̄ forensi. & sentit Bal. in. l. pe. in. pe. colū. C. de ædili. vbi dicunt, q̄ si Seius fuisset accusatus q̄ Bertā vxorem Titij adulterauit, & Seius accusatus rñdit cognoui Bertā carnaliter. & videt cōfiteri Bertam vxorē Titij: quia verba rñdētis debēt referri ad omnes qualitates in interrogatio ne positas. §. præterea. in. fi. de inuti. stip. l. si defensor. §. qui interro gatus. & ibi etiā hoc tenet Fulg. ff. de interro. act. & licet cōtrariū teneat Bar. & Bal. d. §. j. & Spec. in. ti. de positionibus. §. sequit. ver. xj. que simpliciter sequit. d. Ant. in. c. j. §. de plus peti. & sentit Bal. in. c. series. §. de testi. tñ istud cōiter tenet inducitur limitatio ad istū text. per neminem cōsiderata. ¶ In glo. in. fi. de materia huius glo. videlicet quādo tacens videat, vel præsumat cōfiteri re. & em̄ nō multa intrinsecari possent. & difficilē posset dari solida & certa doctrina: quia fatetur hīc do. Ab. est materia brocardica: tamē ipse ponit certā doctrinā lōgā: & ideō seruato principa liter ordine suo accumulauit breuiter hinc inde multa sparsa p certas regulas, cū aliquibus fallētis. ¶ Primō regula. Tacēs propriē non consentit, nec cōtradicit. ¶ vt regula is qui tacet. de regu. iur. in. vj. vñ quādōcūq̄ hīc mediū pōt. cōsequi aliq̄ effectū ab extre mis separātū, illū cōsequi, nec accedit ad aliquem extremorum, pōt poni exemplū in. l. j. §. scientiā. ff. de tribu. vbi aliud disponitur cū expressē dñs cōsentit cōtractibus serui sui, & aliud cū cōtradicit, aliud verō cū tacet. Cuius diuersitatē vide per gl. in. d. regula, is qui tacet. in. qua ponunt et̄ exēpla in q̄bus taciturnitas aliq̄ nihil operaf. & dicit hīc Inn. q̄ tacere eēt præsumptio, nō pbatō. & sequit Bal. in. l. ij. §. q̄ si actor. C. de iura. calū. ¶ Per istā regulam in ferri pōt, q̄ in statutis requirētibus cōsentum certo actū, nō suffi cit taciturnitas q̄ videt expressē de mēte Bald. & aliorū in. l. ij. §. si voluntate. ff. solu. mat. dū dicit q̄ stante statuto, quō mlier non possit sine consensu duorū propinquorū alienare, nō sufficit illos esse præsentēs, & nō cōtradictēs: per illū tex. in verbo. videri. & in verbo. quasi. que denotāt fictionē secūdo Bar. in. l. is q̄ pro empto re. in. vj. q̄ ff. de vīca. & hīc nō pcedit in statutis: secūdo Bart. in. l. ij. §. hæc verba. ff. de neg. gest. & facit etiā ad hoc. l. j. i. ff. de aut. tut. & no. Bal. in. l. sine. in. ij. q̄ C. ad Vellei. & in. l. si §. necessitatem. ver. quæro an sufficiat. C. de bo. que lib. qd̄ exēplū intellige, nisi in teruenisset scientia & patētia diuturna propinquorū, q̄ equipol let verō cōsentui: secūdo Bal. in. l. si filius. per illū tex. C. de peti. hæ re. & Ang. in. l. q̄ in aliena. in. prin. ff. de acq. here. ¶ Item secus, vbi statutū requireret cōscientiam p̄pinquorū: quā sufficit conscientia sine cōtraditione: secūdo Ang. in. §. emphyteosim. in. aut. de ali. & emphy. ¶ Secūda regula. Vbi taciturnitas nō inuenit effectum dicti mediij, applicaret cōsentui, vel dissentui, secundū varias cōie cturas. Et hinc est q̄ si agit de obligatione personali, taciturnitas habetur pro cōtradictione. l. filius. §. inuitus. ff. de procurato. vbi si is qui constituit procurator est præsens, & tacet, nō videtur consentire. ¶ Per istā regulā inferf ad notata per Ioan. and. in. Specu. in. ti. de arbi. §. sequit. verfi. sed nunquid arbitrator. vbi dicit repre hendendo Specu. ibi q̄ si præsens & tacens, eligitur in arbitrum, nō videt cōsentire. & inter alia allegat etiam. l. si de meis. §. recepisse. ff. de arbi. ibi in. si cōtrouersia interpositurum pollicetur, & per istam regulam deciditur quod not. Ioan. and. in. c. Ioānes. j. de testa. vbi dicit, q̄ si præsens eligitur in executorē testamēti, & tacet, nō videt cōsentire. & per illā regulā dicit Bald. in. l. inuitus. in. ij. col. C. de procu. q̄ si instrumentū dicit Titius constituit talem procu ratorē p̄sentē & nō dicit acceptantē talis nō est pcur. p. d. §. inuit⁹.

¶ Fallit primō ista regula fauore pupillorū in fideiussore tuto ris, qui patitur nomen suū describi, per. l. cū ostendimus. §. ff. de fideiuss. tuto. & vide Dyn. Barto. & Bald. ibi. vbi ita intelligunt illum tex. q̄ sit speciale fauore pupilli. sed tñ solus fauor pupilli vi detur sufficere ad hoc vt patientiam inducat per cōsentum, vt est text. secundū verū intellectum que ibi approbat Bal. in. l. si filius. ff. de tute. sed intelligit illa lex, cū ostendimus. vt hoc operet calor iudicij, & ita sæpius allegatur ille text. vt per Bart. in multis locis quæ allegauit in. c. qm̄ cōtra. super glo. in verbo viros. §. de probat. ¶ Fallit scđo

¶ Fallit scđo in casu. c. vnici. de despo. ipu. lib. vj. vbi filius tacēs & p̄sens obligat ex matrimonio cōtracto per parētes. & hoc inducit ibi fauor matrimonij & fauor parētū. hoc em̄ nota pcedere in alijs cōsanguineis: scdm Io. an. ibi in nouella. & do. Ab. hīc. & idē in hoc vltio no. do. Ab. in. c. j. in vl. no. j. de matri. cōtra. cōtra inter dic. ecc. & Mod. in. repe. c. tug. in. xxxij. col. j. de spō. sed ista fallēt. limitat. scdm. d. Ab. hīc paulō j. nisi causa cognita cōstaret filiū vel fi liam ob reuerentiā tacuisse. De quo dicto nūquā sis oblitus: quā nō legi alibi. & est aptū infringere mille spōsalia. ¶ Fallit. iij. in con tumacie in rñdēdo. habet em̄ talis pro cōsentiente vel negāte quate nus vertit magis in suū p̄iudiciū: scdm Bar. in. l. q̄ dotis. ff. so. mat. & do. Ant. & d. Ab. hīc per. c. si post p̄stitū. de cōf. in. vj. & l. de etate. §. q̄ tacuit. ff. de interro. act. & no. Bald. in. l. iij. C. q̄n̄ fīcus vel priua. Per istā fallē. infero ad notata p Host. & alios in. c. interposi ta. j. de ap. vbi dicit q̄ si iudex ter req̄stus, vt admittat appellatio. semper tacet habet pro nō admittēte. & sic videt hoc esse rōne cō tumacie in rñdēdo, no. d. Ant. in. c. dilecto. in. ij. col. eo. ti. & doct. in. cle. ij. de ap. Bene facit gl. valde solēnis in. cle. dudū. in. verb. recu faret. de sepul. q̄ probat q̄ vbi cūq̄ in actu requirit alicuius licētia si post trinā req̄stionē nō rñdet habet p recusante. & optiē facit qd̄ no. Inn. in. c. licet. super verb. postulare. j. de regul. & tex. in. l. nul la differētia. ff. de aut. tut. ¶ Et per istā fallē. infero ad idē qd̄ elegan ter scribit Inn. in. c. j. j. de his, q̄ sūt à ma. par. capi. q̄ licet minor ps capituli nō possit appellare qm̄ aliquid sit à maioripar. in p̄iudiciū tertij: quā eorū nō interest. ij. q̄ vj. nō solēt. tñ bene pnt cōtradice re imō ad hoc tenent: abs tacendo, illaqueant peccato: quā vident con sentire in iniuriē gestis. qui em̄ tenet loqui & tacet habet pro con sentiente, vt in hac fallē. de quo. d. Inn. exclamat. d. Ab. in. d. c. j. & in. c. is. in. ij. col. §. de elec. Et ad istā fallen. adde, qd̄ dicit in. vlt. fallen. sequētis regulā. Et intellige, dūmodo ad rñdēdū def aliquatula de liberatio: quā taciturnitas post interrogationē nō statim habet pro respōsione. Ita pulchrē dixit Inn. in. c. cū in cūctis. in. prin. ij. col. §. de elec. & sequit Bal. i. l. ij. qd̄ si actor. C. de iur. cal. ¶ Fallit. iij. quando vltra taciturnitatem interuenit aliquis actus positius: vt puta recipit sciēter literas, in quib⁹ cōstituebat pcurator: vt in. cle. j. de procu. vel exhibuit reuerentiā aduerfario, tanq̄ plato. c. ex ore j. de his q̄ sūt à maio. par. capi. scdm do. Ab. hīc. Pro quo vide om nino Imo. idē tenēt in. c. cū. M. in. xliij. col. §. de cōf. vt ibi dixit, q̄ quoties iugit patiētia vel taciturnitas cū aliquo actu pambulo, vel sequētis, videt inducere cōsentum etiā in actu principali. alleg. tex. notabilē in. l. filius. si absente. i. c. glo. ff. ad Mace. ¶ Per hāc fal len. inferf ad scribētē: quā ille actus scribēdi inducit cōsentum in ta cēte: vt per Inn. in. c. qm̄ cōtra. §. de proba. cū cōcor. quas ibi dedi inferf etiā ad sigillantē. dixi in. c. ij. §. tit. prox. & facit optimē. c. cū dilecti. §. de arbi. pōderādo & dicā in. fi. huius articuli. Et per hanc fallen. inferf ad decisionē Io. an. regula q̄ tacet. de reg. iur. in. vj. vbi cōcludit, q̄ si cōstitutio epi prohibet alienationē fieri p̄ platū infe riorē sine sua licētia si fiat alienatio in epm̄ videt cōsentire & licē tia dare & sequit hīc. d. Ab. qd̄ allegauit in. c. cū nūcius in. fi. §. de te sti. vbi vide. & ista quo ad hāc regulā de obligatione reliquæ fallē tiā cōueniūt generaliter & sequētis regulę. ¶ Tertia regula: vbi agit nō de obligatione personali, sed de alio p̄iudicio & quis nō est contumax quia non arctatur aliquo iure ad loquendū & tacēs habet pro contradicente. & maximē vbi non potest cōtradicen do impedire, qd̄ agit. Probaf in. l. qui vas. §. vetare. ff. de fur. & facit qd̄ no. in. l. Caius. ff. de pig. act. & gl. in. c. postulasti. in. verb. electo. cit. mej. de iurepa. & hīc. & hāc regulā ponit Inn. q̄ semper allegaf in. c. in. Genes. §. de elec. & gl. in. c. sicut. in. verb. per vnū. de elec. in. vj. & in. regula is qui tacet. de reg. iur. in. vj. & Bar. Imo. & Ro. in. l. que dotis. ff. so. ma. & Bal. ¶ Et habet locū ista regula etiā, vbi qs poterat cōtradice re: quā dato q̄ tacet nō præsumit cōsentus cū in dubio nō p̄sumat q̄s velle p̄iudicare iuri suo & iactare suū. l. cū de indebito. ff. de proba. & c. super hoc. §. de renū. & dictū fuit in. c. si cautio. §. tit. prox. vbi ad obligādū quē, etiā ex verbis nō suffi cit omnis simplex sermo multō minus filētū. ita no. hīc. d. Ab. sic intelligēs. l. sicut. §. nō videt. ff. q̄ mo. pig. vel hypo. fol. licet alij te neant cōtrariū, vt hīc per ipm̄. & per Bar. in. l. q̄ dotis. & eorū opi. procedit vt dicef in prima fallen. huius regulæ. Et per istā regulā inferf, q̄si post actū gestū mo absente su peruenit ex postfacto scīe

tia cū taciturnitate, istud non est approbare q̄n̄ aq̄ est p̄iudicialis, scdm Bar. in. l. quo em̄ ff. rē ra. hab. & d. Ab. hīc in. fi. Et per istā regu lā inferf ad id, qd̄ no. Io. an. in. addi. Spec. in ru bri. de deposito. & Bal. in. auf. habita. versus fi. C. ne filius p pat. vbi dicit, q̄ q̄ tollerat vt alius ponat rē in domo sua nō videt se obli gare ad rei custodiā. facit per locū à spāli. l. j. §. recipit. ff. nau. cau. stab. ¶ Et p istā regu. infer tur ad aliā qd̄. lōgissimā, vtrū si qs agit in iudicio me sciente & patiente videatur sibi taci tē dare mandatum: in qua Inn. dicit q̄ sic. in. c. ex parte decani. §. de rescriptis. & sequuntur multi, quos referā in. c. quis. j. de re iur. sed Do. in. c. q̄ ad agēdū. de procu. in. vj. limitat nisi ta lis ageret aliqd̄ in p̄iudiciū meum, per istā regulā. & per istā regulam inferitur, q̄ si vasa lus alienat feudū domino sciēte & tacēte, nō videt cōsentire. & est gl. & ibi clarius Bal. in. c. j. in verbo, ab ipso ipforū permisso. de prohi. seu. alie. per. Lothariū. quā glo. Ro. facit sing. dccxxxij. ad hoc vide omnino consilium Pe tri de anch. l. xij. qd̄ incipit, motiua iudicis. & per istā regulā dixit glo. in. c. si cōtravnum. in verbo, probati. de offi. dele. in. vj. q̄ tacens nō videt acceptare officiū iudicādi: quia est on⁹ licet habeat etiā in se aliquid honoris vt in ea pro qua vide qd̄ no. d. Ab. in. c. ceterū. in. iij. col. §. de iudi. & ad aliā infinita inferri posset considerando quatuor qōnes disputatas per Io. an. in. d. regula, is qui tacet. ¶ Fallit primō ista regula, nisi ille qui poterat cōtradice re, simularet seu taceret in fraudē, quia facit sibi p̄iudiciū, ac si expressē consentiret, per. l. ij. C. si resalie. pig. da. fue. vbi dicit, q̄ si te fraudenter tacente alius rem tuā tanq̄ suā pignoraui sit tibi p̄iudiciū: an autē præ sumat fraus in eo qui pōt prohibere & non prohibet. & cōcludit hīc do. Ab. q̄ sic ex quo est p̄sens & tacet. & sic intelligit gl. hīc & l. si sine. C. ad Vellei. & hīc per ipm̄ cū quo con cor. Ro. in. d. l. quæ dotis. in. pe. char. & resul tat effectus maximus, quā si præsumit fraus: se quitur, q̄ vbi cūq̄ quis pōt cōtradice re, & nō cōtradicit, habet pro consentiente. & hęc in reali obligatione. secus in personali per. d. §. in. ij. regula. & facit. l. sepe. ad. fi. ff. de re iud. & qd̄ not. plenē in. l. Caius. ff. pig. actio. Et intel lige, vt est dictū q̄ quis sit p̄sens & tacens iuxta. l. qui patitur. ff. manda. aliās sola noti tia & patientia eius, qui potest impedire non nocet. Et istam differentiam ponit Ioan. an. in. cap. j. per illum text. de despon. impu. libro vj. & Barto. in. l. quo enim. in. princip. per iura ibi allegata. ff. rem ratam habere. & Bald. in. l. j. ff. de nego. gest. sed adhuc nō admitte rem, quōd talis habeatur pro consentiente: tum per ea quæ dixi in prima ampliatione huius regulæ: tamen quia Ioan. and. in. d. regula, is, qui tacet. in. iij. colum. expressē dicit quōd in p̄iudicialibus tacere non est con sentire etiam vbi quis potest prohibere. Nec obstat. d. l. sepe. quia respondendum, est vt late per Bald. in. l. si sine. ad finem. versu. item fallit. cum ego qui taceo. C. ad Velleia. tamen cōmunis opin. glo. hīc & aliorum, de quibus §. seruaretur. ¶ Fallit secūdo ratione con iunctionis sanguinis propter quā tacens ha betur pro consentiente etiam in p̄iudicia-

¶ Obligatur. adde d. Alexā. de imol. in. d. l. q̄ dotis. sæpius in. tex. alle. so. ma. pen. char. con tra Ant. de butr. hīc & vide eū post Io. de imo. Pau. de ca. & Lu. in. l. Lu. cius. solu. mat. vbi contra omnes dicit, q̄ verū etiam si filio inferretur aliquod p̄iudiciū extrinsecū.

libus, per. l. si seruus cois. ff. de dona. inter vi. & vxo. vbi dicit, q tres erant fratres, qui habebant seruum...

Dano. an plus incommodiquam commodi spu...

L. que dotis. vbi vide ad hoc oino do. Alex. in. l. si cu...

dictum aureum, pro quo optime facit qd dixi. s. in. iij. fallentia secunda regula, allegando Inno. in. c. j. de his, que sunt a maio. parte capi...

in. l. pecunia sortē. in. ff. de ali. & cib. leg. Vbi dicit, q qn aliqd fit vel no fit propter verecundia, est iusta ca excusandi aliqd si cut error...

SVMMARIVM. Praesumptio est de presentibus, ad praterita. Respectus quando videtur habere dignitatis an persona...

C. A. P. VI.

Mandata. Ex preteritis presumit circa sutura. h. d. Et cocondat. l. non oēs s. a barbaris. ff. de re mili. Item presumit contra se ipsum...

seruatur, q etiā vicerector factus a rectore honorat, vt rector. Et pro pdictis facit text. in. l. offa. s. fi. de relig. vbi phibens habet...

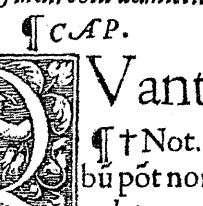
- 1 Vicinus dicitur ille, qui alta voce clamando potest audiri.
2 Vicinus an dicatur cuius ostium non est in eadem contrata?
3 Iuxta, quid dicatur esse?
4 Terminus an debeat dari interrogato de credulitate?
5 Ignorantiam allegans quando audiatur, vel non?
6 Iuriloquentia ignorantiam probari per iuramentum, qualiter debeat intelligi?
7 Scire quando quis tenetur non potest se excusare de ignorantia.

Q Vosdam. Exvicinitate presumitur notitia facti loci vicini. h. d. Et facti scdm. d. Abb. hic. pro dicto testis, qui interrogatus de causa scientie, respondet quia sum vicinus. & remittit ad Bar. in l. j. ff. de cer. pe. sed plenus dicitur in c. literis. eo. post gl. d. Ant. & Imo. ibi, & per ista tex. limitat hic do. Ab. Bar. in l. j. tertius. ff. de aqua plu. arc. d. vbi dicit, qd ille dicitur vicinus, qui alta voce clamando potest audiri. nam debet intelligi, qn tractat de vicinis eiusdem loci. Et potest dici vicinus amicus: quia sunt eiusdem loci seu stratae. Scilicet vbi tractat de civitate respectu locorum, na tunc possunt dici vicini. si eorum loca ad invicem non multum distat vt hic & in c. sed continuo. de pce. dist. j. secundum ipm. Sed de hac materia vide per. d. Ant. in c. super Spec. de privileg. vbi dicit qd que dicantur terre vicine statuerunt consuetudini: quia deficiente erit in arbitrio iudicis. & idem dicit gl. in c. felicis. in verbo vicinarum. de pen. in vj. Inn. in c. in calumniis. circa medijs. de pce. & Archi. in c. qui cum xv. q. iij. & Bal. in l. i. vicinis. C. de nup. & h. d. esse quo ad loca: sed quo ad personas, dicit qd vicini dnr illi qd ex loci ppin quitate presumunt scire veritate rei de qua agit. & vide semper Bar. in d. l. i. tertius. vbi ponit, an ille dicatur vicinus cuius ostium non est in eadem contrata: licet domus sint contiguae. & dicit atteddam subiecta materia: quia certo respectu potest dici vicinus, & certo non: quia quantum ad domos sunt vicini, non quantum ad ius personarum. Et oia dicta Bar. ibi sequit Pet. de anc. in repe. c. canonum. in xvij. char. s. de const. & de hoc etiam per Bar. in l. iij. s. si ta vicinum. ff. de da. inf. & Bal. in ru. ff. de re. diu. in xv. q. & Pau. de cast. in fi. C. de his, qd vt indi. & Bart. in l. i. quis in grau. s. furdus. ff. ad Sylla. & Ro. late in d. l. i. tertius. & quid dicitur esse iuxta, dicit illud qd est proximum per. xj. pedes: secundum Bal. in l. decernimus. C. de aqua ductu. lib. x. Et de verbo procul, vide docto. in c. sacris. de sepul. vbi dicit qd importat locum, ex quo voces audivi nequeunt. Et quid dicatur remotum, statuit arbitrio superioris secundum glo. in c. cu nullus. in verbo remota. de temp. or. in vj. Host. in c. relatum. de sen. exc. & Archi. in c. ij. de testi. in vj. & glo. in c. cu inter vniuersas. s. de elect. & gl. ij. c. nonnulli. s. de rescri. & pondera secundum Do. in d. c. cu nullus. quia gl. ibi facit differentiam inter locum remotum simpliciter, & remotum valde. Item per istu tex. infert hic Bal. contra syndicos seu massarios vt rone vicinitatis presumunt scire, cu ad eos pertineat inuestigare. l. si ide. C. de his qui. vt indi. nisi maleficium sit notatum, vel confusa multitudo hominum perpetratum, vt per gl. qua dicit singulari in l. si cu exceptione. C. hac autem actio. ff. qd met. cau. In gl. ij. in fi. no. qd interrogato de credulitate non datur terminus ad deliberandum. & ea facit singularem Ro. notabili decisi. incip. parti respondere debenti. & hoc intel legit Bal. super facto notorio, vel super proprio recedi. no intricato. si em esset factu alienu. vel propriu, antiqum, vel intricatu datur spaciu: quia possit credere vnu nuc. & deliberatione habita crederet contrariu allegat. l. ij. s. fi. ff. qd ordo. in bo. pos. fer. uef. iurati tu qd no petit dilatione aio differedi litis scdm ipsum alle. l. iusurand. & ad pecunias. ff. de iureiu. & in l. qd interrogatus. ff. de interro. act. & de materia huius gloss. plenius ponitur in c. cu causam. s. de iura. calum. maxime per do. Card. In gl. j. in fin. quando audiatur allegans ignorantiam: dicit vt hic

per do. Abb. cuius dicta not. sed maxime, dum dicit qd quamuis super facto noto, in loco non audiatur quis ratione ignorantia: vt in iuribus allegatis in glo. & c. qui diuini, & humanis. xij. q. ij. tam si no agitur de magno preiudicio probatur ignorantia per iuramentum. Et ad idem facit notabile consiliu do. Car. xxx. iij. incip. lite in Romana curia, vbi consiluit clericu pbare pos se ignorantiam edicti facti per epm, super generali ostensione tituli beneficiu: si tamen dilucide probat. & dicit esse singu. di etu Inn. in c. ij. s. de costi. & dicit se ad hoc poterat. c. j. s. de postu. prela. du dicit no facile. & q ignorantia probet per iuramentum, vide gl. que in materia est ordinaria, in regula presumif. de regu. iur. in vj. & tex. cu ibi allegatis in c. cu in tua. in verbo, iuramento j. q. matri. accu. possunt. & glo. in c. innotuit. in verbo iuramento. s. de elect. & in s. proposuisti. in verbo probabif lxxxij. dist. & in c. statutum. in verbo. ppriu de rescri. in vj. & in d. c. qui diuini & humanis. & in c. ij. in verbo, scieter. de tempo. ordi. in vj. & Archi. in c. in primis. ij. q. j. & tex. in l. non oes. s. a barbaris. ff. de re mili. & in d. c. proposuisti. & in c. si veru. de sent. excom. & in c. pastoraj. de except. & in c. vt circa. & in ca. nulli. de elect. in vj. & in l. i. tutor. C. de pericu. tu. & in l. sed & si pupillus. s. prescribere. ff. de instito. Sed tamen in hoc est aduertendum. vij. modis. Et primo quia licet ignorantia probet per sacramentum: tamen secus, vbi tractat de iustitia ignorantie: secundum Bal. sing. in l. j. ver. ite apparet. C. ad Macedo. Scdm est aduertendum, quia tunc demostat iuramento super ignorantia, qn no pot alio modo probari, secundum do. Car. in cle. j. in viij. q. de cofangu. & affi. allega. c. presentia. s. de testi. & ibi refert etia Lau dinu dicente ibi qd presumif ignorantia no affectata, ex quo iuratur: quia no presumif velle deierare. c. literis. eo. qd procedit eo casu quo iuramentu sufficit secundum ipsum. Tertio est aduertendum & diligenter, quia oes text. dicentes ignorantia probari per iuramentu, non loquuntur quando ignorantia esset verosimilis, qd est, qn causatur ex probabilibus argumentis, vel consuetudinibus. vt quia excusatur a dolo, & lata culpa. l. ff. de decre. ab ordi. facit qd not. Archi. in c. vt animaru. de consti. in vlti. colu. & Cal. in tit. de sent. excom. conf. xl. sed vbi aliquid est publice notum in loco in quo quis fuit tempore publicationis, ignorantia non probatur per iuramentum, vt not. in dicta regula, presumitur. & regula ignorantia. & ita solenniter consuluit Bal. quem referunt & sequuntur Domi. de Ro. in formis, decisi. cccclij. incip. extra Rotam petebatur consiliu. assignabat rationem vt ibi dicit: quia allegans tale ignorantiam allegat turpitudinem suam. i. dolum presumpit. i. latam culpam. vnde non debet audiri ad excusationem delicti, cum debuerit scire: esto qd vera fuisset ignorans. nec potest allegare ignorantia in facto ta publico, qd no est singuloru aurib9 intimidandu. d. c. j. de postu. prela. Item quia iuramentu no valet, nisi sibi deferaat a iudice. c. h. j. de iureiu. sed iudex non debet deferre iuramentum in defectum probationis, contra quem est vehemens presumptio vt no. in l. j. C. qui & aduer. quos. iura aut. s. allegata loquuntur vt est dictu, qn ignorantia est verosimilis: ideu consiluit Bal. & sequitur Rom. vbi. s. non audiri clericu excusantem se ratione ignorantie ab excommunicatione lata per epm suo edicto synodali eo existente in loco. Et ista decisio est multu singularis. & ea puto intelligenda secundum preallegatu consiliu do. Car. videlicet nisi aliter, qua per iuramentu probaret. & p hac decisione Bal. fortiter facit, quia incipientib9 ab aio no statuit iuramento alicuius, qn est presumptio contra eu, vt dicit Bar. in l. inter oes. s. recte. ff. de fur. & Bar. in au. cui. relictu. C. de iudi. vidui. & do. Ab. in c. j. in fi. e. cu cocor. quas dedit in c. significasti. el. j. de homi. Sed contra ipm presumif p dicta iura, & pbat ignorantia que passio animi, solo dicto ergo non creditur sibi. & hanc oppositionem tenet etiam dominus Cardina. in clementi. constitutionem s. ceterum. in vij. questione. supra de electioni. tamen hec opi. pendet ab alijs, que scribunt omnes doctores in cap. secundo. supra de consti. in questione. Vtrum ignorantia legis probetur iuramento, in qua est contrarietas magna, sed communiter tenetur esse in arbitrio superioris, vtrum sit admittendum iuramentum vel non diuersis respectibus consideratis.

- 1 Potest hoc verbum, an semper importat necessitatem.
2 Praesumptio saepe concordat cum veritate: fictio ne vero nunquam.
3 Praesumptio iuris & de iure fuit sic appellata a magistris, & qualiter cognosci potest?
4 Probatio indirecta admittitur, vbi directa non admittitur.

Q Vanto. Praesumitur factu tunc notu in vicinolo loco quod est notum in remoto. Not. ex tex. iuncta glo. in verbo potuit. qd verbu pot non semper importat necessitatem licet procedat negatiua: cuius contrariu dicit gl. in regula prima. de reg. iur. i. vj. & Bal. in l. j. ff. de iniust. testa. & d. Abb. in c. j. in quarto not. de causa pos. & proprie. & in c. j. in secundo notabili. s. de fide instrum. Sed dic illud procedere: nisi resultaret absens intellectus: tunc enim importat praesumptionem: vt hic qd dicit do. Abb. esse diligenter notandum: quia facit ad communem vsu loquendi: & ad dictum testis. & adde Ro. in l. stipulatio ista. salteri. in. iij. col. ff. de verb. ob. vbi dicit qd dictum glo. in d. regula prima: non est semp veru: quia dicitur in l. obligari. ff. de autho. tuto. quod pupillus obligari non potest sine autoritate tutoris: & tu proximus pubertati sine ea obligatur naturaliter. l. j. ff. de no. ua. & l. si pupillus. ff. ad leg. fal. secundum ipsum & de hoc verbo potest remitto pro nunc ad Bart. Bald. & Imo. in l. Gallus. in prin. ff. de libe. & posth. & glo. & Barto. in d. l. j. de iniust. testa. & Bart. subtiliter in l. si ita. ff. de auro et argen. leg. et glo. Inno. et Imo. in c. sciscitatus. s. de rescriptis. et glo. in l. si quis apud. s. si reus. ff. iudi. sol. et in l. quod seruus. ff. de condi. ob. causam. et Bar. in l. statuliberis. s. si quis. ff. de sta. lib. et Bar. in l. creditores. in j. col. C. de pig. et do. in c. statutum. in prin. de rescri. in vj. et c. qtu. l. di. vbi plenepontet id iul. j. in fi. de multiplici presumptione. dic vt hic p. d. Ant. et Imo. sed elegati p do. Ab. ponete conclusionem noua qd no est curadu quailiter appellet praesumptio an. l. vehemens vel pbabilis. an violenta,

vel necessaria quae sunt potius vocabula magistralia, quam iuris. assumunt enim sibi nomen secundum ipsarum potestatem & facit quod non. Inn. in c. quae verosimiles. Vbi in proposito dicit quod ista disputatio de vocabulis, est pertinacibus relinquenda. Quocumque enim nomen imponatur accedit qualitas potestatis & circumstantia coniecturarum & secundum illas induci effectus, vt hic latius per eu. Adde Bal. in ru. s. e. vbi latissime ponit de multiplici presumptione. & iter alia dicit quod praesumptio saepe cum veritate concordat, fictio nunquam. Item dicit quod praesumptio legis facit propriam probationem, vt per gl. in l. si tutor. C. de periculo tutorum. & illis statum est, nisi contrarium probet, sed de praesumptio iudicis non facit, nisi semiplena, cui non est standum nisi coadiuuef. allegat. l. admon. ff. de iur. reur. Item dicit, quod praesumptiones iuris sunt scriptae in legibus: sed praesumptiones iudicium non potest describi: quia dependet ex diuersis animi motibus, vt ibi latius per eu. Adde etiam Do. in c. ferru. in j. col. l. di. vbi ponit de presumptione legis, & de fictione. Inter alia contra gl. ibi dicit quod fictio proprie est contra veritatem. Allegat. c. iij. de reg. & gl. in verb. fictione. in c. accusatus. in prin. de here. in vj. sicut lex fingit monachum mortuum. xij. q. j. no dicatis. & tu certum est, quod non est mortuus. Item fingit arbitrum absentem, esse presentem. c. ij. de arbi. in vj. praesumptio autem fundat super dubio. & hac differentia inter fictionem & praesumptionem, ponit etiam Io. and. in c. in literis. de temp. or. & sequitur ibi do. Ant. in fi. Item de fictione vide plenius Bar. in l. is qui pemptore. ff. de vfuca. & diffusu & magistratibus per do. Car. in cle. qd circa. de elec. & aliqd tagit Imo. hic. Adde et Bal. in c. quae verosimiles. vbi enumerat loco exempli. xv. praesumptiones iuris valde notabiles. Adde et Bal. in rub. C. de proba. in. ij. col. vbi diffinit praesumptionem iuris, & hominis. & quid sit iudicium, & quid fama, & quid suspicio. Adde etiam oino Bal. in l. ea quidem. in j. & ij. co. C. de accu. vbi diffinit suspensionem, praesumptionem, fictionem iudicium, adminulul, & coniecturam. De iudicio ponit etiam Bal. in l. si in pe. col. in fi. C. fa. er. & pulcre i. c. veniens. el. j. in fi. s. de testi. & in l. ij. C. quoru app. non reci. & differentiam inter iudicium & praesumptionem, ponit Bal. in l. excusationem. in prin. ff. de excu. tu. & in l. no ad hoc. ad fin. C. vnde cognati. Et de suspicione ponit Domi. in c. habuisse. in prin. xxxij. dist. & glo. plenem in cap. dixit. in verbo suspicio. xxx. q. j. & de multiplici praesumptione, vide etiam glo. in c. oues. alleg. in glo. & ibi Do. ponentem late de violentia & violentissima, allegando. c. cu contumacia. de haereti. in vj. & vide etiam glo. in c. inquisitioni. de sent. excom. & in c. semper. ij. q. j. & eleganter per Bal. in l. siue possidetis. in pen. colu. vj. qd ad fi. C. de proba. & Bal. in l. no ignorat. C. qui accu. non pos. & in capi. j. s. similiter. de controuer. inuesti. & gloss. in l. non est verosimile. ff. quod metus causa. & Petr. de anchara. in regula semel malus in v. quaestione de regu. iu. in vj. & domi. Anton. in cap. fina. in. ij. colum. j. de iureiuran. & Bald. in l. neque natales. C. de probationi. Et ad cognoscendam praesumptionem iuris & de iure dic, quod sic fuit appellata a magistris & est quando ius in aliquo facto certu quod presumit. an ultra illud presumere firmat

Veritatem. Adde do. Soci. conf. cxvj. inci. non potest negariver. ad quartu & vltimu circa mediu in. j. parte char. clxxxij. qd fictio semper est contra veritatem & ad casum ad que veritas, non exten ditur nec fictio vna qua vendicat sibi locum. Ponit. tu vide Pau. de ca. in repe. auth. sacrameta. C. si aduer. ven. & Ant. de rosa. in c. tue. de spolia. & Lo. bap. de sancto Se uerino. in cofi. cor mudu crea & c. Et Abb. sic. in cofi. lxxij. inci. hac ca & c. i sua dispu. stante statuto coi. ter.

& statuit illud teneri, vt in casu. c. is qui fidē. j. de spon. Vbi autē ius præsumit aliquid sed super præsumptionē nō firmat pedes, intantū q̄ aliquid statuat, & illa appellat præsumptio iuris, vt hīc per do. Ab. & per Do. in. d. c. ferrū. vbi bona glo. & per gl. in. c. fraternitatem liiij. dist. & ibi aliquid per eum in fi. & Bal. in l. siue possidetis. & ibi dicit q̄ appellat præsumptio iuris quia est à iure induc̄ta. Et dicit de iure: quia de ea factum est ius. & non oportet q̄ lex dicat q̄ nō admittat probatio in cōtrarium, sed sufficit, q̄ statuat sup̄ præsumptionē, secundū do. Ab. hīc. & Bal. in. l. antique. C. ad velle. in. c. qm̄ frequēter. in prin. in. iij. col. s. vt lite nō conte. licet aliqui cōtra. vt Imol. hīc. tñ cōtra præsumptionē, super qua lex statuit admittet probatio per alia iura: illa nō dicere iuris & de iure. probat ex. c. cōtinebat j. de despon. impu. iuncto. c. proposuisti. s. de de proba. Regulariter aut dicit, q̄ cōtra præsumptionem iuris, & de iure, nō admittit probatio in cōtrariū. d. c. is qui. l. fi. C. arbi. tute. l. antique. C. ad velle. cle. j. de proba. l. à * diuopio. s. si pignora. ff. de re iudi. iuncta glo. ibi in verbo cōtemptus. & per glo. & doct. in. l. fi. in prin. ff. q̄ met. cau. & in. d. l. siue possidetis. & in. d. c. qm̄ frequēter. in prin. in verb. in fraudem. ¶ Sed fallit primò, in probati oē, q̄ fieret per cōfessionem partis: quia talis probatio admittit cōtra præsumptionē iuris, & de iure, secundū gl. reputatam singu. in aut. de equitate doct. s. aliud. & not. Azo in summa C. de do. ante nup. & Cy. Bar. & omnes. in au then. sed iam necesse. C. de do. ante nup. & ibi Sali. Allegat ad idē glo. in. l. in cōtractibus. in verbo, nullo modo. in prin. & ibi etiam vide Bal. & not. Inno. in. c. quia pleriq̄. de immu. eccle. in certo proposito: ad quod multos alios allegauit. in. c. qm̄ cōtra. s. de proba. & not. do. Ab. in proposito nostro. in. c. nouit. in. xv. col. s. de iudi. & Imo. in. c. cū dilecta. in vl. col. s. de rescrip. & Imo. & d. Ab. hīc. & Ro. in. l. stipulatio ista. s. si quis fortē. in. iij. col. ff. de ver. obl. & Do. in. d. c. ferrū. & do. Ant. & do. Ab. & alijs. in. d. c. is qui fidē. & Ro. pulchrē cōfi. cccl. inci. in casu proposito cōsultationis in antepe. col. & Bal. in. l. nō ignorat. in. ij. co. C. qui accusare. Et hinc est q̄ licet lex præsumat heredē nō cōficientē inuentarium surripuisse de bonis hereditatis, & propter hoc statuat eū teneri creditoribus, etiā vltimovires hereditatis. s. sancimus. & s. si verò. in. auth. de hered. & fal. tamē si legatarij consenti vires hereditatis nō sufficere euascescit dicta præsumptio: & nō tenetur secundū Bald. in. l. fin. in pe. col. ver. ego. breuiter. C. fami. er. & Pau. de cast. in. l. in rōne. s. qd̄ vulgo. ff. ad leg. Fal. & do. Flo. in. l. cū putarē. in vl. col. ff. fa. erci. & pro his facit: quia prohibitus probare nō prohibet vti cōfessione aduersarij, vt dixi in rub. s. de probat. Et habet locū ista fallen. etiā in cōfessione ficta secundū Bar. in pulchra q̄. l. absentem. in ver. quarto quero. C. de pe. Ad qd̄ etiā vide Bal. in. l. nō ignorat. in. ij. col. C. q̄ accu. & Pet. de anch. in. c. ij. de cōfess. in. vj. & Bar. in cōfi. inci. à dno Cyno. de bono. tex. & ibi Bald. in. l. pe. C. de interdi. matri. vbi tantū operat ista ficta cōfessio, quantū vera. ¶ Sed hanc fallentiā intellige in materia, in qua stat

cōfessione partium, alīs nō. vñ nihil operaret in causa matrimonia li, per. c. super eo. j. de eo qui cognō. cōsan. vxo. sup. secundū do. An to. & do. Ab. in. c. is qui. & Do. in. d. c. ferrū. & per hoc declara tiam fallen. de qua. ¶ Fallit. ij. nisi probatio fieret per indirectū vt est glo. no. & aurea. in cle. j. in verbo. fecisse narrauimus, de proba tionibus. de qua multa dixi in. c. cū Ioannes. ver. secundus casus. s. titu. proxi. & idē in casu. d. c. is qui fidem. admitteret probatio, q̄ ante copulā sposalia de futuro fuissent mutuo consensu disso luta, iuxta. c. ij. eo. titu. & talis indirecta probatio tolleret præsum ptionem iuris oriētis ex copula secundum omnes ibi. ¶ Fallit ter tiò, nisi probatio quæ non debuisset admitti. fuisset admissa parte non opponēte, secundum Inno. in. c. fraternitatis. in gloss. non sen tentiam. j. de frigi. & in. c. cū Bertoldus. in glo. not. q̄ diffinitua. j. de re iudi. & in. c. cum dilecta. s. de rescrip. & ibi do. Ant. in. vj. col. & Imol. in vl. col. & do. Anto. & Imol. hīc. & do. Anto. in. c. quia pleriq̄. in vl. chart. j. de immu. eccle. & Roma. in. l. si duo. ff. de ac quirend. hared. & probatur in. c. cum inter monasterium. ibi quia offensa nobis nō fuit de re iudi. & idem videtur velle Barto. in. l. inter stipulantem. s. j. in. j. col. ff. de verb. obligatio. quod dictum ad hoc summē nota. ibi Ioan. de imol. & idem tenet do. Abb. in. c. cū contingat. s. de offic. delega. in. iij. colum. propter gloss. ibi in ver. nihilominus. & dicit hanc esse notabilem theoreticam & sem per menti tenendā. ¶ Fallit quartò, qm̄ res integra, id est antequā proferatur sententiā pretertextu præsumptionis iuris, & de iure. quia tunc pot probari contrarium secundū Do. in. c. ordinarij. s. j. ante fin. de offi. ordi. lib. vj. per illā gl. in ver. liberē. iuncto tex. nā lapsō termino. de quo ibi est præsumptio iuris. & de iure, de qua ibi præ sumitur bñeficiatū nō habere ius in beneficio, & tñ reintegra hoc est ante q̄ proferat snia pretertextu præsumptionis, admittitur probatio tituli: vt ibi in glo. & dicit ibi Do. istam magnam limi tationem ad hanc materiam. Et super ipsa dicit esse cogitandū. Ex hoc infero, quod not. Bald. in. c. qm̄ frequenter. in prin. in. iij. col. s. vt lit. non conte. vbi dicit, q̄ quando ex tempore surgit dispositio legis, vel præsumptio iuris. & de iure mora non potest purga ri: tamen bene admittitur ex culpa mora: quod alibi non reperit melius quā ibi secundum ipsum. licet non videam q̄ hoc pbetur ibi. ¶ Fallit quintò & vltimò, contra ipsam præsumptionem iuris. & de iure fit notoriū: secundū Ro. latē in. d. c. confi. cccl. in. viij. col. & ita dicit eleganter terminare Inno. in cap. fraternitatis. in gl. no. sententiā. j. de frigi. & in. d. c. cū dilecta. s. de rescrip. & in. c. cū Bertol. s. de re iu. Quia ex quo per notoriū liquet de falsitate ipsi præsumptionis tollit præsumptio, dicit. s. qm̄ de facto est admissa probatio, vel qm̄ cōtra ipsam est cōfessio partis. Et idē dicit. d. Ant. hīc. Et idē cōsultat Ro. in. d. cōfi. q̄ licet gratia pape, quæ fundat in quadā signatura pdecessoris sui tñ si notoriē cōstat illā signaturā nō loqui eo mō quo refert volēs hoc pbare, audiet quis alīs ita de beret stari sibi fundati se in dicto pdecessoris sicut fundati se in suo, vt in extraua. clemētis. que inc. puida. quā refert. d. Car. in cle. j. ad fi. de pba. & hāc fallē. cōfirma. vt dixi in. c. qm̄ cōtra. ver. fallit nisi appareat notoriē. s. de pba. ¶ Vltiò dic. q̄ vbi lex nō præsumit sed fingit, q̄ admittit probatio in cōtrariū: quia licet veritas aliter se habeat: tñ lex vult fictionē haberi pro veritate, vt per Bal. in. d. aut. sed iā necesse. in. ij. col. & do. Car. in cle. vnica. s. fi. in. j. q. de con cel. præben. & Bal. in addi. Spec. in tir. de cōfess. in. iij. col.

SVMMARIVM

- 1 Superior non tenetur assidue admonere peruersum, ex quo verosimiliter præsumit se non profuturum. in prin.
- 2 Præsumi quando debeat, vel possit ex tempore
- 3 Quod olim fuit, an hodie præsumitur?
- 4 Probans rem ad se pertinuisse, an dicatur probare rem nunc ad se pertinere.

C. AP. IX.

Scribebam. Ex prædictis præsumitur cir ca futura. h. d. Et not. secundum do. Abb. q̄ non tenetur superior assidue monere peruersum, & negligentem, ex quo verosi militer præsumitur se non profuturum: quia esset spargere mar

spargere margaritas inter porcos, vt dicitur in. c. quando. xj. q̄. ij. & in. c. Ephesus. xxxij. dist. vt hīc per ipsum. Pro quo facit: quia videmus, q̄ ecclesia desinit à remedijs, vel cōsurs medicinalibus: quando videt se nullatenus proficere. & istud probatur per text. in. c. prodest. circa fi. xxij. q. v. ibi q̄ si tāta est perueritas & c. Ad idem qd̄ no. d. Abb. post alios, in. c. j. s. de diuor. dicens q̄ si vxor vehementer infidiatur vitæ mariti, nec vllō cautionis remedio prouideri pot, maritus potest eam repellere: & mulieri repetēti cohabitationē obstat exceptio sēuitiæ. ad idē. c. allegant. xxvj. q. vij. ibi scandalizatus amplius peccat. vbi nō imponitur grauis pnia ei q̄ facturus est peius. Ad idē. c. pœnitētes. l. dist. vbi nō im ponit iuueni pnia publica: quia dubitatur, q̄ nō seruabit. Ad idē. c. clericos. j. de coha. cler. & mulie. & l. ij. C. de indicta vidui. tol. & in. c. ille q. & c. q̄ exigit. xxij. q. v. vbi nō datur iuramētū suspecto de periurio: & idē dicit elegatē bea. Tho. in. iij. sentē. di. xvij. q̄ sicut q̄s pot excōicari inuit? ita pot absolui inuit? qm̄ dubitat de maiori periculo. Nec obstat, q̄ nō pœnitēs nō pot absolui: quia verū est à culpa, propter quā est ligatus, sed nō à pœna. i. ab ipso vinculo. & idē dicit Io. an. in. c. j. de sen. excō. in. vj. q̄ si excōica tus ex diuturno tēpore efficacē deterior, debet iudex illā sniam ex officio relaxare. & sequit. d. Abb. in. c. ad reprimēdā. in. ij. col. s. de offi. ord. & c. nouit. in. xvij. col. s. de iud. & in. c. ab excōica to. in pe. col. s. de rescrip. vbi etiā plenius per alios. & aliquid per Ana. in. c. j. in. xvj. col. j. de male. & facit. c. inter hoc. in fi. ibi quo nō occidit. xxxij. q. ij. Vñ dicit do. Ant. & Imol. in. c. j. s. de offi. dele. q̄ si tñ tēpore crudelitas alicuius impediētis delegatū, q̄ nū la cautione vel censura pot prouideri, debet delegatus supersede re, & nō excōicare, donec Deus vel eius vicarius prouideat. Ad idem qd̄ no. Host. in. c. solet. de sen. excō. in. vj. vbi dicit non esse præcipiēdum armatis, vt sub pœna excōicationis lata desinat à rixa, qm̄ verosimile est, q̄ nō curabūt. Et de hoc etiā per do. Ant. & alios in. c. significasti. de eo q̄ duxit in mat. & ibi etiā credo di xisse. ¶ In gl. ij. in. fi. no. gl. ordi. qm̄ præsumit ex tpe: & cā simpli citer sequunt doc. hīc imò ipsam ad litteram, quod peius est tran scribit hīc. d. Abb. Sed vide solenniter Bald. in. l. ex persona. in. ij. col. vj. qd̄ fi. C. de proba. vbi hanc materiam extendit post Ni co. de mata. per. x. prædicamēta. & in effectu ex dictis suis no, per viā summarij, qd̄ id quod olim fuit in essentia seu substantia, hodie præsumit esse: & allegans peremptionē, debet probare. idem in q̄titate: quia in quantitate res, q̄ fuit in aliqua obligatione hodie præsumit inesse. l. diminutione. ff. de act. & obli. & oportet, q̄ di minutio vel augmentū probet. l. iuriscōgētium. s. adeo. ff. de pact. idē ¶ in relatione, vt si cōstat quē fuisse patrē relatione facta ad filiū, hodie præsumit esse & econuerso. & q̄ dicit desijisse esse patrē habet hoc pbare. l. matrē. C. de pba. Itē in situ: quia si cōstat rē im mobilem olim sitā intra certos terminos, præsumitur hodie ibi esse. alleg. c. ex literis. s. de proba. nisi probet desijisse ibi esse non quidē mutatiōe rei, q̄ immobilis est. l. ij. C. qn̄ & qbus deb. quar. pars. lib. x. sed per mutatiōe terminorū: puta, quia fundus augef vel minuit. l. si q̄s duas. ff. cōia. p̄dio. vel quā olim fuit iuxta viam. nunc est iuxta flumen. l. si locus. ff. quē admō. serui. amit. Item in p̄sionibus* intrinsecis & mentalibus q̄ præsumunt cōtinuā. vñ amicitia vel inimicitia, q̄ olim fuit, hodie præsumit esse nisi aliud probetur. l. in ipsius. C. fa. er. Secus in p̄sionibus? procedēti bus ab actu extrinsecō. Vnde semel percussus, nūc nō præsumit pati. nec semel febricitās, hodie præsumit febricitare. l. maritus. ff. loca. Idē in loco: quia in loco quo q̄s fuit, nūc præsumit. l. si quis ex argenta. s. pe. ff. de edē. & intellige largo modo de ciuitate, vel villa nō de angulo. Itē, nisi esset fugitiuus: quia nō præsumitur esse in eodē loco. l. Casar. ff. de publi. Idem in p̄dicamento habere: quia q̄ semel habuit, semper præsumitur habere. & qui dicit priu atū, vel perditum probet. l. vtrū. ff. de eden. de atate autē dicit, q̄ est ætas immobilis, & ætas mobilis. immobilis est præterita: quia q̄ semel fuit perfectē etatis, semper est mobilis: quæ cursu tēporis mutatur: quia q̄ fuit iuuenis, non præsumitur nunc esse: quia tempore mutatur. l. spadonē. s. iam aut. ff. de excu. tuto. & ista est breuis summa multorum, que ponit Bal. ibi. s. Adde etiam Pet. de ancha. consil. v. incipi. pro parte nobilis viri. dicit q̄ qui aliās fuit pauper, non præsumitur nūc pauper: quia vnusquisq̄ præsumit

acquirere. l. si defunctus. C. arbi. tute. vnde fundans se in inopia, debet eam limitatē pbare. alle. Bar. in. l. in illa. ff. de ver. ob. Adde etiam Pe. de Anc. consil. lxij. inci. motiua iudicis. vbi dicit, q̄ qui diu se gessit pro castaldione alicuius, præsumitur hodie esse castaldio. & dicit, q̄ in ijs que cursu solo nō mutā tur, licitē arguit de præterito in præsens. Et dicit, q̄ semel excōmunicatus, hodie præsumitur excommunicatus. adde Bal. in. l. si qui adulterij. C. de adult. vbi per illū tex. tractat quādo ex præsentī præsumatur in præteritū. & dicit q̄ aliqua sunt, que de præsentī in præterito habēt necessariā conformitatē, vt talis est natus: ergo fuit conceptus. & in istis si constat de præsentī, cōstat de præterito verē & necessariō. secus in ijs, que nō habent cōformitatē, vt etas. in his autē que possunt habere vtrūq̄ distinguit, per illam. l. an resul tet iusta causa præsumendi in præteritum & præsumitur exemplum ibi, aut non resulat aliqua iusta causa præsumendi in præteri tum, & non præsumit. Vnde hodie dñs præsumit hætenus fuisse dñs. Adde etiā Bar. in l. in cōfirmādo. ff. de confir. tuto. vbi dicit, q̄ semel probatus diues vel pauper, nō præsumitur hodie talis: quia mutatio talū qualita tum de facili occurrit. Adde etiā Bal. in. l. ij. ad fi. C. quando prouo. nō est ne. vbi tractat, a an qd̄ semel fuit tale, semper præsumat tale. & dicit, q̄ id qd̄ est variabile necessitate nature vt etas. vel possibilitate contingēte, vt mors, nō præsumitur semper tale. in iuribus autem præsumitur duratio, nisi superueniat interitus, vel translatio: vt ibi per eum, qui i eo, qd̄ dicit de moribus videt discrepare ab alijs, que statim dicent. & not. bene. Item, q̄ ex pnti præsumatur in præteritū, faciūt not. per Bar. in. l. post cōtractum. ff. de donati. & in. l. si ventri. ff. de priui. credi. cum si. vbi alie nans & fugiens præsumitur alienasse in frau dem. Et ista inducunt ad intellectu regu. semel. malus. circa quā vide oīno Bar. in. l. pri. in. v. oppo. tertie partis. ff. de ope. no. nun. & in. l. si cui. s. ij. dem. ff. de accu. & in. l. Calsius. ff. de sena. & Bal. in. l. nō ignorabit. ad fi. C. ad exhiben. & ibi dicit, q̄ semel bonus, semper præsumit bonus: quia ista qualitas propriē & naturaliter inest. l. non oēs. s. à barbaris. ff. de re mili. & dicit, q̄ qui est malus nūc, nō præsumit antea fuisse malus. vnde nūc hereticus, nō præsumit antea fuisse hereticus, sed ex præterito bene præsumitur in pns. vñ semel hereticus semper præsumit hereticus. Et idē de eo q̄ semel fuit inimicus, nisi cōtrariū probetur. & vide Bal. in. l. j. ff. de here. instit. vbi dicit, q̄ dicta regula, semel. intelligitur in eodem genere mali. & vide etiam ibi Pe. de an cha. in repe. in. vj. q. vbi plenē. ¶ Itē faciūt ista ad. q̄ difficilē & vtilem, vtrum dicens & probans rem ad se pertinuisse dicatur præsumptiue probare, q̄ nunc pertinet ad eum. in quo videtur q̄ non, per id quod not. glo. in. l. certum. s. j. in verbo, confessus sis. & ibi Barto. & Angel. ff. de confes. vbi dicitur, q̄ probans dominium de præterito per confes sionem aduersarij, non dicitur probare domini um de præsentī. not. Bal. post Cyn. in. l. edita. in. xvij. colum. ff. de eden. & Angel. ibi

¶ Et. l. ij. & ibidem ad hoc vide Bal. & adde Abb. & Phi. in. c. questioni. in fi. de appel. & do. Soci. in consil. clv. incip. præstantiū medoctor. s. iij. & vltimo. in. ij. parte char. vij.

& in l. si rem. per illum tex. ff. de rei vend. & do. Car. in c. pretereà. el. ij. s. de trāsa. & Pau. de ca. in l. si minorē. C. de in inte. resti. mino. & Ange. ia. l. j. in prin. in pe. char. ff. de eden. Nec obstat. l. siue possidetis. C. de proba. vbi olim dñs. hodie præsuntur dñs. & no. Bal. in. c. j. s. de cau. posses. & Ang. in. l. ij. C. de acqui. pos. & d. Ant. in. c. cū ecclē. de cau. pos. & proprie. gl. in. l. si quis ex argentarijs. s. ff. de edē. Etā in rebus mobilib⁹. & p. Ang. & Pau. de ca. in. l. ij. C. de testa. qa oportet illud allegare. l. si adulteriū cū incestu. s. idem Pollioni. ff. de adulte. & dixi in. c. afferte. s. e. vbi cū istis transiit. Sed cōtrariū tenet do. Anto. & Imo. in. d. c. praterēa. el. ij. sentit ibi do. Abb. per illū tex. optimū: vbi probato dñio de praterito etiā ex cōfessione aduerfarij. infertur dñium de presenti. Et hāc partem tenet etiā do. Anto. in. c. ij. in. xj. col. s. de libel. ob. & ibi Imo. & do. Car. in. vij. q. & Spec. in. ti. de actio. & peti. s. sequitur. ver. quid si dico. & Bald. in. l. vnica in. xxiiij. col. C. de confes. & Fulgo. in. d. l. j. ff. de eden. & eleganter Rota in formis deci. cccxv. inci. si in libello. Et pro hoc facit qd no. Bar. in. l. j. in prin. ff. de edē. vbi dicit. qd si peto centū à monasterio. quā sibi mutuaui. non habeo necesse dicere. qd fuit cōuersum in vtilitate ecclēsiæ: qa dicēdo mutuū. intelligit de vali do. allegat no. per Imo. in. c. fi. s. de iudi. & sequunt cōiter doc. i. d. l. j. & Imo. quē semper vide in. c. super hoc. s. de renū. Ad prædicta etiā facit. c. cū venerabilis. in prin. de excep. & ibi hoc no. Pe. de anc. & hanc partem credo sustētabiliorē. Nec obstat. d. s. idē Pol lioni. cū ijs qd dixi in. d. c. afferte. qa illa loquū tur. vbi præsumptio surgit ex facto hoīs. & maximē ex aīo alicui⁹. vt dixit d. Abb. in. d. c. afferte. in prin. sed hīc oris p̄sumptio non ab aīo sed à iure. d. l. siue posside. idē non oportet allegare. vñ tñ fatetur Rotavbi. s. & do. Ant. & Imo. in. d. s. c. ij. qd si de dñio de præterito. nō cōstat. nisi per cōfessionē aduerfarij. tūc nō probatur dñium p̄sens. Sic intelligit gl. in. d. l. certū. qa confessio nō recipit verborū extēsiōne: qa præiudicare cō fidenti. qd idē est verosimile procedere ex eius mēte. secus in libello. per. l. si qd intētiō ne ambigua. ff. de iudi. qd est mirabile & singu. sed nō affirmo. propter. d. c. pretereā. & ista tene menti: quia sunt substantialia.

¶ Verosimili. Ad de tex. in. l. non est verosimile. ff. qd met. cau. & in. l. cū de ætate. de prob. & in. l. ob carmen. s. si. de test. & do. Sozi. confi. lxxx. vj. i. causa communitatis castri. verū. quinta conclusio. itam post mediū in. j. parte. char. cxliij.

- SVMMARIVM.
1 Permutatio facta de beneficio tenui, cum pingui an presumatur fraudulenta? nu. 5
2 Infirmus facit permutationē censeri fraudulenta: de qua renūciatione extat regula cancellaria de qua hic dicitur nu. 3.
4 Depositiones testium si repugnant verosimili, non probant.
5 Testis si reddit causam p̄sumptiuam, puta scio quia sum vicinus. an probet? nu. 6.

Via verosimili. Efficacior probatio exigitur ab eo qui probare vult, qd nō est verosimile. h. d. & dicit hic. d. Car. istū tex. esse notabile & singu.

gularē. ¶ qd nō admittit quis ad pbandū cōtra verosimile, nisi aliqua p̄sumptio sit pro eo. Et per istū tex. inferunt hic Imo. & do. Abb. cōtra permutates beneficiū tenue cū pingui, vt talis permutatio p̄sumptiō sit fraudulenta, vel symoniaca cū nō sit verosimile, qd sine cā renūciat quis beneficiū pingue pro tenui: vt hic & in. c. super hoc. s. de renun. & faciūt nota. in. c. ij. de renun. in. vj. putat tamen. d. Abb. qd hęc sola p̄sumptio non sufficit ad sententiam proferendam: nisi adesset alia adminicula: puta, si qd permutaret cum nepote: quia vltra tenuitatem beneficij concurrir suspicio sanguinis. & istud tenet ipse hic contra Ioan. de ligna. in. c. j. de cle. non refi. nisi alia p̄sumptio excludat istam vt, quia securē morari, non poterat in beneficio pingui vt hic per ipsum. adde Pe. de ancha. confi. cclxxx. incip. quæstio proponitur in the mate. vbi consuluit. qd si senex & debilis vult permutare beneficiū suum opulentum, sed curatum cum beneficio tenui habente paruam curam, licitē potest episcopus in hac permutatiōe autorizare. Et subdit signanter, qd cessante pacto posset ex officio episcopus ordinare, qd senex perciperet ex beneficio, quod dimittit totam summam. adde etiam notabile confi. Pe. de ancha. cclxxxix. qd inci. in casu p̄missio esset ante omnia. in quo habes multa ad cognoscendum, quando tales renunciaciones fiunt in fraudem, & quando non. & maximē, in materia. c. ij. de renun. in. vj. quem tex. inter cetera limitat solenniter de mente glo. ij. ibi, vt non habeat locum quando gratia expectantis ex dicta renun. totaliter non perimitur: puta, quia poterat acceptare aliam p̄bendam, propter clausulam quam duxerit acceptadam positam in literis. sed. c. ij. procedit, quando expectabat solum primam vacaturam. & idem dicebat Imo. in. d. c. ij. dicens se semel ita allegasse in facto, licet Do. ibi aliter teneat. ¶ Ponit etiam Pe. de Ancha. in. d. confi. qd non omnis infirmitas inducit fraudulentam renunciacionem, sed solū grauis per. d. c. ij. & oportet qd fuerit grauis & qd sit allegatum per. l. si adulterium cum incestu. s. idem Pollioni. ff. de adulte. Nec sufficeret, qd appareret vt ibi per eum ad quem in hoc semper recurrit. ¶ Et de ista renunciacione facta per infirmum est regula cancellarię. xvij. qd si renunciaciones vel permutas in infirmitate, non viuūt post renūciacionem per. xx. dies, dicitur beneficiū vacare per mortem eius, non per renūciacionem. & refert Ioan. de Ana. in. c. audiui mus. in. ij. col. j. de collu. & ibi etiam tenet idem quod do. Abb. hic. s. qd permutatio in senem, & nepotem, vel alium cōsanguineum, p̄sumatur fraudulenta. & reprobat Ioan. de lig. in. d. c. j. de cle. non refi. & vide do. Ab. in. d. c. j. vbi ponit eadem, quā ponit hic de renunciacione facta nepoti. & qd p̄sumatur fraus, valde notat illum tex. & re vera per illum tex. dubitari potest de eo, qd scribit Rota in antiquis. deci. cxl. incipi. item not. qd non vitiatur. vbi dicitur permutatio, nec p̄sumit fraudulenta: licet vnū beneficiū sit minoris valoris, quā aliud quia in spiritualibus attenditur solus profectus animerum, non lucri cupiditas: vt ibi latius. contra qd etiam facit iste tex. ¶ Et p̄ istum tex. infertur, qd licet arguere à verosimili. & faciunt not. per Barto. & alios in. l. cum quid. ff. si cer. peta. dum dicunt qd qui dicit: tolle hanc pecuniam. non p̄sumitur donare: quia non est verosimile. Ethinc est qd si dicta testium repugnant verosimili, non probant, vt hic per do. Abba. nisi alia p̄sumptio concurrat, vt in tex. & adde Bal. in. l. j. in. iij. colum. C. de ser. fugi. vbi refert cassatam fuisse quandam inquisitionem in qua continebatur, qd familiaris mandauerat domino. Et idem dicit, si diceretur, qd filius mandauerit patri: quia ista non sunt verosimilia. & quod est valde longē à verosimili, est quadam falsitatis imago, secundum ipsum. & istis adde, quod si statutum vel lex disponderet, qd non admittatur nisi exceptiones verosimiles, nihilominus admittatur illæ quæ sunt verosimiles de iure, licet de facto habeat p̄sumptionem contrariam. Ita est gloss. not. in. c. cupientes. s. j. in versi. verosimilia. de elect. in. vj. quam multum ibi Do. in fine notat. ¶ Et per istum tex. in verbo. loci fama. videtur decidi, quod fama excusat quem à p̄sumpta calumnia: quia facit verosimile, qd aliās non est verosimile. & de hoc dic, vt per Bartol. in. l. athletas. s. calumniator. ff. de infami. & in. l. j. s. j. ff. ad Tur. & in. l. ij. C. si fer. vel liber. ad decu. a. spi. lib. x. & Ioan. de Ana. in. c. ij. in. vj. col. j. de calum. cum concor. quas ibi dedi. ¶ Et per istum tex. limitatur. c. ij.

tur. c. ij. s. de proba. vbi quis nō grauatur onere probadi, vltra probationem plenam, vt non habeat locū, quādo contra excipientē esset p̄sumptio, qd exceptio nō esset verosimilis: quia tunc grauatur maior onere probandi. Et ita per hūc tex. not. do. Ant. in. c. super hoc. in. xij. col. s. de renun. ¶ Et per istum tex. limitari possunt notata per Imo. in. c. post electionē. in. f. j. de concess. p̄ben. & per do. Abb. in. c. nullus. s. eo. d. & qd dixi in. c. licet. in. iij. no. s. de proba. vbi p̄sumpta calūnia repellit excipientem, vt intelligatur, nisi probationes superabundantes aliud suaderēt. vnde dicit d. Ant. in. d. c. super hoc. qd est arbitrariū. & sentit. d. An. hic. & expressius Imo. in. d. c. super hoc. in. ix. col. dices qd quando subest vehemens p̄sumptio cōtra excipientē, potest purgare hęc probationes dupliciter. Vno modo euitādo causam: per quā verosimiliter inducitur hęc p̄sumptio, vt hic alio modo offerēdo separatū incōtinētē probare: per id, qd habet in. c. interposita. de ap. ¶ Et per istū tex. in verb. vel tales personæ. ¶ habes diligenter notare limitacionem ad id, qd dixi. s. de dicto testiu. non est verosimile, qd non procedat in testibus valde fide dignis: qa tantū probat, qd tum testes aliās idonei cū fama vt hic. qd cōcurrunt alia solēnia & per probationē efficaciorē p̄bent permutatio, pcederet opi. Rotē & aduerte in eo, qd dixi. s. post Pe. de anch. confi. cclxxxix. limitando. c. ij. de renū. in. vj. quia pro opi. Do. ibi. cōtrariū tenentis fortiter facit: quia satis constat de fraude, vbi cōstat de infirmitate graui: ergo permutatio nō nocet expectati. c. vnico. de re. permu. in. vj. ¶ Vltimo per istū tex. inferri pot, vtrū sufficiat, qd p̄batio p̄sumptiuē cōcludat. de quo per Bar. in. l. j. ff. si cer. pe. & in. l. de minore s. tormenta. ff. de quæstio. & in. l. fur est manifestus. ff. de fur. & in. l. certū. s. si fundū. ff. de cōfess. per Bal. in. l. neq. natales. & in. l. si. c. de p̄ba. & in. l. ij. C. de sen. quæ sine certa qti. & in. l. si. ff. de hære. insti. & in. l. metū. ff. qd met. cau. & in. l. de tutela. C. de in integ. resti. mmo. & in. l. j. C. de collu. detegenda. & in. l. data opera. C. qui accu. & in. c. j. s. si tres vel plures. de pace tenen. & in. l. cōuenticulā. C. de episc. & cle. in illo articulo, ¶ an sufficiat testi reddere p̄sumptiuam causam: puta scio, qa vicinus. & in. l. vnica. C. de confes. in illo arti. an ad probandū dñium, sufficiat probare dñium de præterito. de quo in. c. scribam. s. eo. & ex dictis istorū colligit Ro. sing. cōf. xci. inci. vñs ac percūctatis. qd aliquādo ipa probatio concludit p̄sumptione iuris, & de iure & iste casus est clarus, qd sufficit ipsam p̄bationē, secundū hęc p̄sumptionē cōcludere. sunt enim tales loco probationis liquidissimæ, vt per gl. in. l. i. tutor. C. de peri. tuto. & in. l. licet Imperator. ff. de leg. j. Aliquādo cōcludit probatio per p̄sumptiones iuris tantū vt qa testis dicens adulteriū fore cōmissum, reddit rationē dicit: qa vidit solū cum sola, & ponit similes actus, ex quibus lex p̄sumit copulā: & tūc sufficit probationē cōcludere per has legū p̄sumptiones, & similes, vt in. c. literis. & c. tertio loco j. eo. & l. ij. ad. ff. de adul. Aliquando verō probatio cōcludit per p̄sumptionē aliquā inductā ex actuū frequentatione & reiteratiōe: vt qa frequēter de facili sic accidit: puta volo probare cōtractum vsurariū: qa vidi contrahentē similes contractus frequenter facere, vel probare rem penes te esse furto cōmissio: qa frequenter video penes te ex tali delicto res fore. & tūc sufficit secundū hęc p̄sumptiones p̄bationē concludere, vt per gl. ord. in. l. neq. natales. C. de proba. & in. l. cū allegas. C. de vsur. & in. l. inciuile. C. de fur. Aliquando verō probatio concludit secundū aliquā p̄sumptionem, quæ potest actui, de quo queritur, adesse, & nō adesse: neq. de facili neq. frequēter illi actui inest. & tunc non sufficit, qd secundū illā probationem concludat. Ita probatur in. l. matrem. C. de proba. & in. l. non hoc. C. vnde cogna. idē tali casu dubia probatio non releuat probantem. c. in p̄sentia. s. de proba. Ita ad literam dicit Ro. in. d. confi. quem retuli, quia pauci habent. Sed adde, quæ dixi latē in. d. c. in p̄sentia. ver. in. tex. ibi, verbum dubium.

- SVMMARIVM.
1 Maritus potest vendicare uxorem. nu. 2.
2 Prælati an habeat rei vendicationem pro rebus ecclēsiæ?
3 Matrimonium an probetur per instrumentum dotis. nu. 4. & 5.
4 Titulus p̄sumitur iustus peracto triennio.
5 Prælati potest semper compellere eum, qui tenet beneficia incompartibilia, vt ostendat dispensationem. nu. 8. & 9.
6 Matrimonium an probetur per tractatum viri, & mulieris. nu. 11. & 12.
7 Legitimus qualiter quis esse probetur?

ILLUD. Per cohabitationem, diuinam famam de matrimonio, & tractat⁹ matrimoniales, & alia adminicula p̄bat matrimonium. h. d. scdm do. Abb. Et licet multa scribant⁹ tñvtiliora restringam in notabilibus super tex. ¶ No. primō ibi: vendicans uxorem. qd maritus potest vendicare vxorē: & sic videt qd marit⁹ habeat dñium in vxore, cū rei vendicatio nō cōpetat, nisi rōne dominij. l. j. & l. rem. ff. de rei vendi. In cōtrariū facit, quia mulier est in p̄tate patris & nō mariti nisi quo ad debitū, vt not. gloss. in. l. si vxorē. C. de cōdi. infer. & Bar. in. l. j. s. ff. de iure iurā. & glo. in. f. ad Tertul. s. j. & in. l. qa parentis. ff. solu. mat. & Bar. dicens, secus de iure Lombardorū in. c. j. prope fi. an maritus succedat vxori in beneficio. Et plenē do. Abb. in. c. literas. in. x. col. s. de resti. spō. prætereā libera persona vendicari nō pot. l. j. s. per hanc. ff. de rei vendic. & vxor est libera persona. c. prælatū. xix. q. ij. ¶ Sed ad ista rñdet, vt eleganter & latē per do. Abb. hīc cōcludentē cōtra Innoc. maritū posse vendicare vxorē adiecta cā de iure diuino & canonico, sicut ciuitas rōne seruitiorū vendicat suū ciuē adiecta causa de iure ciuili. l. de iure. ff. ad munici. nā per adiectiōne alicuiuscau se restringit vendicatio: vt nō denotet simpliciter dñium, sed p̄tatem cōpetentem iure expresso. & licet mulier de iure ciuili vel canonico nō reperiat in p̄tate mariti, sicut filius in p̄tate patris. imō quo ad copulā nō iudicant ad imperia. c. gaudem⁹. de diuor. & pot vxor petere maritū sibi adiudicari. c. j. s. de ordi. cog. & est inter cōiuges possessio reciproca. c. literas. s. de resti. spō. tñ rōne seruitij, vxor est in p̄tate mariti, iure diuino & canon. vt Genesis. j. paries in dolore. & in potestate viri eris. & in. c. hęc imago. xxxij. q. v. dicitur penē famulaviri. similiter cōcludit do. Abb. vxorem posse vendicare maritū: qa tenet maritus assistere vxori & eā alimentare, vt illud ppter hoc homo nō adheret, iuxta p̄ceptū Domini: vt hīc latius, per eum sic nouissimē declarantem Ioan. And. in Spec. super rubr. qui filij sint legi. Ex cuius dictis etiā colligit esse notandū, qd de re spiri tuali, vt est matrimoniu pot agi iudicio possessorio coram iudice seculari. & remittit ad not. in. c. cū sit gnale. s. de fo. compe. & in. l. literas. s. de iur. calū. Et adde do. Abb. in. c. non est j. de spon. & in. c. attestaciones. in. j. nota. de despon. impu. vbi tenet in materia idem, qd hīc. & subdit hic Imo. per istum tex. suffi neri posse libellū, in quo vir simpliciter vendicat vxorem. Et p hoc dicit facere: quia equitas & simplicitas canonica non curat de subtilitatibus, neq. de nomine actionum vt in. c. dilecti. cum materia. s. de iudi. & in. c. cum venerabilis. in. iij. col. j. de religio. domi. vbi dicunt, qd licet Inno. ibi latē insinat, an detur rei vendicatio prælato agenti pro ti. ecclē. cum non sit dñs; tamen illud scire, plus habet in se subtilitatis quā necessitatis: quia lex cano. non curat de nomine actionis: sed sufficit libellum simpliciter proponere. Allegat. d. c. dilecti. & istis adde do. Card. post Inno. in. c. ex parte. in. vj. oppo. s. de resti. spō. vbi etiam tenet, qd vxor potest vendicari adiecta causa de iure iuratum l. j. ff. de rei vendi. & per gloss. ordina. in. c. ij. de conuer. in. fi. & practiam procedendi in huiusmodi vendicatione, vide Ray. in summa de matrimo. in. ti. quomodo & qualiter mulier pos sit petere quē in virū. & istis adde Bal. in. l. non ignorat. in. iij. col. C. qui accu. vbi dicit qd par nō vendicat parē. vñ frater non pot vendicare fratrem petitorio vel possessorio iudicio: qa iter fratres nulla est p̄tās, & in materia pari nulla superioritas est: FF ij

vt ibi per eum. & idem in proposito videt, cū sint pares. nec possit dici, q̄ mulier potestatem aliquā haberet in marito, si ipsa esset in eius potestate, per l. sic eueniet. ff. de adult. vbi qui est in potestate alterius, non potest habere alium in potestate sua. Subdit etiam hīc do. Abb. q̄ propter rei vendicationē nō cessant alia remedia, vt interdictū de vxore exhibēda, quādo ab alio detinetur vt hīc per ipsum. Et adde etiam Bal. in. l. neq̄ natales. in vlti. col. C. de proba. vbi dicit, q̄ si puella nondū. xij. annorum est adducta ad domū sponsi, & per vim ei raperetur vel clam ab eo auferretur: habet officium iudicis ad eam recu perandā. sed in vxore post carnalē copulā habet interdictum vnde vi. allegat Inn. in. c. ex parte. s. de resti. spol. ¶ Not. secūdo text. ibi: *publicum instrumentum*. iuncto si. p̄ quē dicit hīc do. Abb. apertissimē probari q̄ instrumentū donationis propter nuptias, licet in eo enuncietur matrimoniu: nō tamē per hoc probat matrimonium sine adminiculis. & q̄ instrumentū dotis vel tale nō probat matrimoniu, tenet hīc Host. Ioan. and. Bal. d. Ant. Imo. & d. Abb. per istū tex. q̄ non fundat se ex nominatis principaliter: sed ex fama loci cū tractatib⁹. Item Bal. in. d. l. neq̄. in vlt. col. dicens, q̄ quasi possessio matrimonialis nō probatur per verba narratiua, vel assertiua matrimonij, si non constat, q̄ per interrogationē & responsionē fuit contractū matrimoniu per verba de presenti. alle. Inn. in. c. ex parte. s. de resti. spo. idē Bar. in dispu. sua habēs filiū naturalem. & Ludo. ro. in sing. cccc. lviij. aliās. cccc. xxv. iij. incip. nunquid per instrumentū dotis. Non ob. tex. in. l. optima. C. de cōtrahen. & commit. stipu. vbi si in instrumento dicit talis seruus Titij, stipulat⁹ est ab eo. x. probari videt ex nominatiōe facta in dicto instrumento, q̄ sit seruus Titij. respondet. d. Anto. hīc, q̄ illud q̄ denunciat in instrumento, probat per instrumentū ad finē validitatis eius, qd̄ p̄cipaliter disputet de isto enūciato, tūc nō probabit, vt hīc secūdo istū intellectu. & dicit hanc esse solen nem limitationē ad illā. l. & sequitur hīc do. Abb. dicit, q̄ pro hoc est gl. ibi in ver. & seruū. quā idē tenet per l. cū aliquis. C. de iur. delib. pro hoc etiā adducit hīc Imo. nota. per Bart. in. l. quidam in suo. ff. de condi. insti. vbi possessio seu quasi possessio probat dominium, quando incidenter queritur. Facit qd̄ habetur in. l. j. ff. fa. er. & in. l. sciti. s. si queratur. ff. si seruitus vend. Secus, si dñum principaliter in iudiciū deducatur: quia tūc sola possessio nō sufficit. Facit quod habetur in. l. in rem. ff. de rei ven. & in. l. circa. ff. de proba. Bar. tamē in. l. sciendum. ff. de verb. ob. simpliciter dixit, q̄ enunciata in instrumento, probantur etiam ad p̄iudiciū partiū, per ipsum instrumentum, & p̄cipuē, quādo sunt talia, quē possunt per partes induci: per. d. l. optima. & plus voluit, q̄ etiā probetur, licet non possent induci: sed dictum eius esset limitadum, per superius dicta tenēdo intellectu glo. secūdo Imo. hīc, dicitem hoc esse diligenter menti tenendū. & vltra istos vide Bal. in. l. ad probationem. in. ij. col. ver. quāro instrumentū. C. loca. vbi dicit, q̄ si instrumentum dicat conduxi à te talem rem tuā: per hoc non probatur te dominū: quia sunt verba narratiua, & nō inducentia probationē, nisi quatenus oportet ad ipsum principale. allegat. d. l. optima. & ista not. cum queritur de efficacia verborū enunciatuorū, in quo de alijs effectibus remitto ad Bartol. in. l. ex hac scriptura. ff. de do. & Bald. in. l. ex his. C. de testa. mili. & do. Anto. & Imo. in. c. cum dilectus. de succes. ab intest. & Petr. de ancha. in cle. j. de proba. cum simi. Et ad hoc non est locus hīc. Sed quātum ad propositum adducitur contra predicta tex. in. s. illud quoq̄. in aut. vt fratru filij. ¶ vbi per instrumentum donationis propter nuptias insinuat, probatur matrimonium. & ita per illum text. firmat Bald. in. l. ij. C. de nup. & in aut. si quis in aliquo. in. ij. col. v. v. iuxta hoc quāro. C. de eden. & in. c. ex transmissa. in. ij. colum. s. de resti. spoliatorū. Idem etiam tenet Bal. in. c. series. in. ij. colum. s. de resti. dicens, q̄ non solum per instrumentum dotis probatur promissio dotis, sed etiā ipsa affinitas seu matrimonium, licet nō fuerit cōtractū: tūc qd̄ si per instrū probatur consanguinitas, vt ibi in gl. ergo affinitas: & sic nō est necesse, q̄ matrimoniu probetur aliter. ¶ Et posita ista opi. p̄ vera, intellige p̄-

mō quantum ad ipsas partes, inter quas conficit instrumentū. p̄ d. l. optima. secus, quo ad tex. & sic fortē in p̄iudiciū alterius matrimonij, secūdo Bal. in. l. ij. ad fi. C. de execu. rei iudic. & in d. aut. si quis in aliquo. ¶ Secūdo intellige dñm dō instrumentū dotis dicat de matrimonio cōtracto, vel cōtrahēdo. secus, si nihil diceret de matrimonio: secūdo Bal. in rub. C. de priui. dotis. in vlti. colū. & in. l. ab executione. in vlt. co. C. quorū appel. nō reci. sed nihilominus prima opi. est verior, per istum tex. & per. l. neq̄ sine nuptijs. C. de proba. & ad. s. illud quoq̄. respondet Ro. sing. incip. nunquid instrumentū dotis, q̄ p̄bat matrimonium quo ad dotē, vel donationē propter nuptias, & sic respectu eius, quod principaliter cōtinet in instrumento. Et q̄ ita loquatur ille tex. demonstrat hīc multipliciter. do. Abb. quē per te videas. Et dicit Ro. in. d. singulari, q̄ instrumentū p̄bat dotē plenē, sed matrimoniu semiplenē. ¶ Not. primō ibi: *per. x. annos & vltra*. q̄ ad p̄bandū matrimoniu carnale multū operat diuturna cohabitatio cum fama: an autem hoc solum sufficiat dicitur. Sed per istum tex. infert pulchrē ad matrimoniu spirituale. f. an sufficiat beneficiatio ad p̄bationem tituli siue agat possessorio, siue petitorio, q̄ longo tēpore tenuerit ecclesiam & habitus fuerit in cōmuni pro vero rectore. in quo Inno. hīc variavit. sed Hosti. do. Car. do. Ant. Imo. & do. Ab. hīc firmat, q̄ sic. Non ob. ratio, per quam Inno. noluit hoc firmare. f. quia sequeret, q̄ infami sufficeret se p̄bare certo tēpore possessisse cum fama. Quod est inconueniens. per. l. in. rē. ff. de rei ven. quia respondēt p̄dicti, q̄ in beneficiabilibus vna ratio tollit contrariā, sed quia superiores sepe visitāt ecclesias: vnde p̄sumitur q̄ viderint titulu. Itē, quia nō est verosimile, q̄ subditi toleras sent intrusum. Et nō intelligas, q̄ tēpus inducat titulu propter regulā primā. de reg. iur. in. vj. sed inducit p̄sumptionē tituli, vt hīc latius per doc. q̄bus adde in proprijs terminis do. An. & Imo. idē tenētes in. c. ex insinuatione. s. de pcur. & Do. in. c. ordinarij. s. j. in. ij. col. de offi. ordi. in. vj. & Pe. de Ancha. in. regula. j. in. vij. col. de reg. iur. in. vj. & Ioan. de Ana. post do. Ab. in. c. licet Heli. in. xiiij. col. de symo. & Imo. in. c. ex frequentibus. de insti. & Do. post Ioā. And. in. c. si iudex laicus. s. fi. in. ij. col. de sen. excō. in. vj. & Bal. in. l. siue possidetis. in. j. col. C. de p̄ba. & Bal. & Ang. in. l. qui in aliena. in prin. ff. de acqui. heredi. per illum tex. & Bal. in. l. si filius. vbi optimus tex. C. de peti. hē re. in. l. etiā. C. de proba. ¶ Et pro istis latē adduci possent plurima, quē dixi in. c. Albericus. s. de testi. vbi habes, q̄ ex diuturnitate tēporis p̄sumitur pro solēnitate. & vlti. ibi dicta vide omnino, quē latē ponit Bal. in. l. pe. C. cōmuni diuidi. vbi post glo. q̄ si fratres possederūt bona pro diuiso, q̄ quis portionib⁹ per. x. annos. p̄sumitur, q̄ inter eos fuerit facta secretē diuisio. & declara. vt per eum ibi & in. l. licet. C. de iure delib. & in consi. suo incipiens. quādam puella. & Bartol. in dispu. mulier quādam habens amplum patrimonium. & Ange. in. l. fina. ff. pro dote. & Bal. in. l. j. in vlti. colum. C. de fideicommiss. Adde etiam Archi. in. c. nemo. de conse. di. j. vbi dicit, q̄ quando dubium est, an interuenerit authoritas episcopi in fundatione ecclesie, necne, & locus in forma eccle. & diu. p̄ eccle. cultusest p̄sumit, q̄ authoritas ep̄i interuenerit. & sequit Fedē. confi. cxxx. inci. factum tale est, quēdā domus. & Ro. in. l. sciendū. in xv. col. ff. de ver. obli. & Pe. de peru. in. q. ep̄ali. c. iij. fo. x. verfi. ij. incidēt querit. adde etiā Inno. in. c. sup. his. in. ij. col. j. de accu. vbi dicit, q̄ qui multo tpe seruiuit in ordine subdiaconatus, p̄sumit subdiacon⁹, nisi cōtrariū p̄bet. & sequit do. An. in. c. inter quatuor. s. de cle. pere. & in. c. j. in. iij. col. s. de eo, q̄ futuriē ordi. susce. & in. c. puenit. de emp. & v. & tagit Bal. in. c. dudū. el. j. in vlti. col. s. de elec. & Hosti. & do. Card. in. c. ij. de cle. percus. adde etiā Bal. in repe. l. cū de in rē verso. ff. de vsur. & Bar. in. l. litibus. in. ij. col. C. de agri. & cen. libr. xj. & in. l. iij. s. ex cōtrario. ff. de acq. pos. & Bal. in. l. j. circa. iij. col. de fideicommiss. & in. l. j. in. ij. col. ff. de rerū diuisi. & Ang. in. l. malē agif. C. de p̄scrip. xxx. anno. & in. l. p̄rator. s. ij. ff. de edē. & Spe. in. ti. de locato. s. nūc aliqua. ver. xiiij. & tex. in. c. j. de cōsue. recti seu di. & in. c. qualiter feudum olim alie. pote. in quibus locis dicit qd̄ qui diu tenuit rem, vt vassallus, vel emphyteota, p̄sumitur fuisse inuestit⁹

fuisse inuestitus legitimo titulo. Est tñ circa p̄dicta aduertendum quinque modis. & primō, q̄ longū tēpus in proposito, dicit decennū, secūdo do. Ant. & Imo. hīc, per glo. in. d. l. si filius. & idē tenet Bal. in. d. l. qui aliena. & qd̄ not. Inno. in. c. ij. in glo. quā incipit, per monachos. s. de resti. in integ. Imō dicebat singu. Ioan. de ana. in. d. c. licet Heli. quōd triennium completū, dicebatur longū tēpus. arg. cle. vnica. de seque. pos. & fructuum. vbi minus tēpus, dicit recēs. & facit vulgata regula cancellariā apo. xxxij. incipit. itē statuit. vbi per triennium inducitur p̄sumptio iusti tituli. facit tñ Ioā. de ana. vbi. s. vnam nouam differentia, dicens q̄ vbi est triennū, requirit saltē iuramentum de titulo. secus, vbi est decennū: sed tñ vtroq̄ casu requiritur iuramentum. vt per Pet. de ancha. in regula. j. vbi refert Gaspar. Cal. dicentem q̄ nō videtur bene dicitū, q̄ vbi tēpus est antiquū, nō debet fieri fides de titulo, saltē per iuramentū. arg. e. fi. s. de consue. & in. c. ij. de test. ¶ Secūdo est aduertēdū, qd̄ vbi ageret de magno p̄iudicio alterius, nō p̄sumitur solēnitas interuenisse, nisi decursi sint. xxx. anni. secūdo Imol. singulariter in. c. peruenit. de empt. & ven. per glo. notabilem ibi, iuncto tex. vbi spatiū. xxx. anno. & non minus, in alienatione facta per maritū in re dotali, facit p̄sumi solēnitate. auf. siue à me. C. ad Velle. Nec obst. quōd in casu. d. l. qui in aliena. & d. l. si filius. agebatur de p̄iudicio temporis: quā erat modicū p̄iudiciū: secūdo Bar. in dispu. mulier hīs magnū patrimonium. ¶ Tertiō est aduertendum, quā p̄sumatur pro illo, qui diu ecclesiam possedit: si tñ cōstaret de intrusio, vel alio vitioso ingressu, omnino poterit remoueri, secūdo Host. & do. Abb. hīc, per not. in. d. c. dilectō. de p̄ben. & idem Domi. post Cald. & Lap. in. d. c. ordinarij. dicens, q̄ si agens vellet probare non canonicā institutionē, etiā in facto antiquo, audiret. Allegat notata in. d. c. dilectō. & ibi est bonus text. per quē colligit ibi do. Abb. post alios in. ij. colū. q̄ licet p̄latus qui diu tolerauit subditū in beneficio suo, non possit eum cōpellere ad ostendendū titulu beneficii sui, vt in locis p̄allē. non pōt in se assumere onus probādi defectū tituli: per illū tex. & ita puto intelligendā. d. regulā cancellarij, videlicet vt triennū excuset, non docētē de titulo, sed impediāt volentē p̄bare nullitatē tituli. & idē, si fortē p̄bare collationē factam in tali loco, in quo semper registrarēt collationes, & ostendēret illā de qua asserit non esse registratā. qd̄ bene no. ¶ Quarto est aduertēdū: quā si esset beneficiū, qd̄ p̄bare lōgo tēpore nunq̄ fuisse visitatū à superiore. fortē ab infidelib⁹ capto, vel aliter negligētē, & esset sine cura, dicit Host. & aliorū hīc nō p̄cederet. quā cessaret ratio, per quā ipsi faciūt differentia inter prophana & beneficia. f. visitatio superioris, & tolerātia subditorū: & remaneret rationes Innoc. cōtra eos tenētes. Ita sentit hīc do. Abb. & puto verissimū, attēto q̄ hodie p̄latus negligētē visitāt. ¶ Quintō est aduertēdū, qd̄ p̄dicta non habent locū in eo, qui tenet plura beneficia incompatibilia: quā semper pōt superior ab eo petere, vt ostendat dispensationē, secūdo d. Abb. & Ioā. de ana. in. d. c. licet Heli. per. d. c. ordinarij. qd̄ indistinctē loquitur nō limitando se ad tēpus recens, vel antiquum. ¶ Not. quartō tex. ibi: in lecto & in mensa: quia probat duo signa ad p̄sumendū matrimoniu: inter virum & mulierem. & idē si maritus tenet vxorē extra lectū & mensam, & non tractat eam, vt vxorem, potest vxor eum astringere, vt in his, & alijs tractet eam vt vxorē, secūdo do. Anto. & Imo. hīc. pro quibus allegat hīc do. Abb. text. in. c. ex parte. j. de despon. & quod not. in. c. iij. de coniug. lepro. & glo. in. c. manifestū. xxxij. q. v. quā vult vxorem non posse inuito marito vouere, vt iaceat cum camifera. quod non esset, si vxor non tenetur secum iacere: & si teneretur vxor, ergo & maritus, cūm quo ad carnale debetum. non iudicentur ad imparia. c. gaudemus. de diuor. & facit descriptio matrimonij, quā sequitur in textu secūdo ipsum. Et ad istud de voto, vide eum latius in. c. charissimus. de conuer. ¶ Adde istis Bald. in. c. ego. in. ij. colum. j. de iureiuran. vbi dicit, quōd ad probandum aliquam esse tractatam, vt vxorem, nō est necesse probare, quōd fuerit honorificē tractata: sed qualitercunq̄: puta quia faciebat eam lactare, vel portare ligna, vel texere. Adde etiam Bald. in. c. ex transmissa. in. ij. colum. s. de resti. spo. vbi dicit, quōd est periculū diuinare de matrimonio

per signa: etiam si quisteneat mulierem in lecto, & in mensa, & eam tractet honorificē: quā isti actus etiam sine matrimonio consueuerunt exerceri. allegat. l. itē in legato. s. parui. ff. de lega. iij. Adde etiā domi. Abb. in. c. literas. in. x. colum. s. de resti. spo. vbi refert Ioā. And. dicentem, quōd vxor tenetur marito lauare pedes, & caput, & parare comestione sed do. Abb. limitat, nisi esset nobilis, cui esset dedecori facere ista. argu. l. interdū. ff. de ope. libe. Et facit vltra ipsum notabile dicitū Azo. in summa. C. de patri. pote. vbi dicit, q̄ licet mater teneat intra triennū lactare filiū nec filiū. C. de pa. pote. l. ij. C. de infan. tamen fallit in nobili. & sequitur do. Abb. in. c. ij. de conuer. infidel. & Ro. in. l. si cū dotē s. fin. autem. in. x. col. ff. solu. matri. ¶ An autem liceat vxorē ex causa verberare, vide do. Abba. & quod ibi dicit in. c. quemadmodum. de iureiuran. & do. Card. in cle. cum ex eo. in j. oppo. de sentē. excom. ¶ Vltimō quo ad principāle materiam huius decre. videlicet, qualiter probetur matrimoniu, & de intellectu huius tex. dic. vt hīc per do. Abb. qui loquitur clarius ceteris, & aliter non refero: quā videre potes: sed adde in materia qd̄ no. Bal. in. l. nō ignorat. in. ij. co. C. qui accu. vbi dicit qd̄ plus operat tractatus, quā vocabula in probatione matrimonij. Et adde, q̄ communis opi. de matrimonio transfert onus probādi in aduerariū, secūdo Inno. in. c. veniēs. in. fi. iij. col. j. de verb. sig. & Bar. in. l. filii. ff. de ijs, qui sunt sui, vel alie. iur. & Bar. in. l. si vxor. s. sed si ea. ff. de adul. & quō probet dicta opi. dic vt per Inn. in. c. veniēs. Adde etiā Bal. in. l. ij. xix. col. C. de serui. & aqua. vbi dicit, quōd ne mo p̄sumatur maritus, nisi p̄bet. & adde Inno. in. c. ex parte. ante fi. s. de resti. spo. vbi dicit, qd̄ sola nominatio operat. & adde Bal. in. c. ex transmissa. in. ij. col. s. de resti. spo. vbi dicit, quōd de iure ciuili ex notabili p̄sumptione p̄sumit matrimoniu inter p̄sonas honestas, pares, & bonę fame: quā p̄sumptio sufficit filijs ad succedendū. allegat tex. & Cy. in. l. svicinis. C. de nup. sed ista de iure canonico nō sufficiūt ad foedus matrimonij secūdo ipsum quē vide. & adde Bal. in. l. & si cōtra. C. de nup. vbi prior latē, vt rō ad p̄bādū, vel p̄sumendū matrimoniu, stēt iuri ciuili, vel canonico. & adde do. Ab. in. c. lator j. qui fil. sint leg. vbi dicit, qd̄ ad p̄bādū quē esse legitimū, est facilis modus, vt p̄bet, qd̄ sit natus ex masculo & femina simul cohabitātibus: quā fauore legitimationis p̄sumit inter illos matrimonium. argu. l. in libera. ff. de ritu nup. Sed respectu ipsorum viuentiū canon p̄sumit potius stuprum, vt in. c. ali. xxx. qō. v. & hoc vt inducantur ad palam cōtrahendum. ita colligit do. Abb. ibi ex gloss. quam dicit valde notabilem & procedere saltem, quando illi vocabant se coniuges. ¶ Et ia materia tangit hīc solēniter domi. Abb. de anulō, quid significet. & perfectē loquitur. de quo etiam vide eundem latē in. c. fina. de despon. impuber. & per gloss. in. c. si quis vxore. xxvij. q. ij. per Archidia. in capi. q̄stant. in. fin. xj. q. iij. per glo. in verfi. moriatur. in. c. sit rector. xliij. distin. per Angel. consi. xvj. per Hostien. in summa de spon. in

¶ Matrimonium, Adde do. Ale. plenē in. l. si vxor. s. sed si ea. de adulte. ¶ In nobili. Adde Azo. in summa de patria pote. in fin. & Bal. in. l. alimentaria. C. de neg. ge. & Bar. in suo trac. alimitorū. ver. quāro, an mater in suo consi. inci. oēs filij minores &c. ¶ Verberare, vide Ray. in. l. Caio. s. Imperator. de adimen. leg. & per Phi. in. c. cum contingat. s. de for. cō. circa fi. ij. col. & rō misī. quas ad hoc in aposti. posui.

rubricella de matrimonijs. qualiter. p Bal. in l. cum te. C. de do. ante nup. per Lap. alle. lviij. per gl. in c. si quis desponserit. xxvij. q. ij. per Moder. in rub. de claude. despon. in v. col. per gl. in c. foeminae. & in c. nostrates. xxx. q. v. & in c. lat orj. de re iudi.

- SVMMARIVM.
- Delicta duo quando surgunt ex eodem facto quae habent vt species diuersae, potest quis de vtroque puniri.
- Testis si deponit de actu propinquo, per sensum appropriato, an & quando sufficiat? & adde nu. 3. & 4.
- Vicinus praesumitur scire secreta vicini, vel facta ipsius. numero. 6. 7. & 8.

Literis. Per violentam praesumptionem probatur carnis copula. h. d. cum c. seq. Et probatio, de qua hic nedum sufficit ad separationem thori, prout hic agebat, sed etiam, si ageretur de adulterio & incestu criminaliter, secundum do. Abb. ultra alios hic. qd beneno. De istis autem modis probandi copulam, nihil tangit quia pleni tangunt doc. & ibi dixi alio anno in c. praeterea. s. de testi. ¶ Et per istum notant hic doc. inter alia ex fi. qd vbi ex eodem facto insurgunt duo delicta, quae habent se vt species separatae, potest quis de vtroque puniri. Nam propter adulterium separata hic matrimonium, quo ad thorum, & propter crimen incestus priuatur mulier facultate contrahendi matrimonium. Ad hoc. l. si adulterium cum incestu. ff. de adul. & vide plene Barto. in l. senatus. ff. de accus. & Ioan. and. in addi. Spe. in ti. de homi. post prin. & sic limita gl. in c. virginibus. xxvij. q. j. secundum do. Abb. cui adde, quae dixi in c. sicut. in. iij. nota. s. de testi. ¶ In gl. ij. in fi. no. diligenter ex hac glo. secundum Imo. hic. ¶ qd in ijs quae regulariter non possunt plene cadere in sensum immediatum appropriatum illi actui, ex quo resultat iuris praesumptio ad actum, de quo principali ter querit sicut contingit in actu copulae: quae plene non cadit in sensum immediatum testis. Vn tunc sufficit deponere de actu propinquo, per sensum appropriatum illi actui, sed in alijs in quibus potest haberi plena scientia de eo super quo deponit, non vult sufficere testimonium de credulitate: sed de vera scientia, & per sensum corporeum appropriatum illi actui, vt videmus plene post Inno. in c. cum causam. s. de testi. ¶ Ex quibus infertur hic. d. Ant. ad nota. p Bar. in l. j. ff. si cer. pet. vbi tangit, an si testis dicat aliquid esse sanum, vel diuitem, & interrogatus de causa scientiae dicat, scio: quia sum vicinus: & vicinus praesumitur scire facta vicini. in c. qto. & c. quoldam. s. e. & de consanguineo pbat. l. i. octau. ff. vn cog. & in l. de tutela. C. de in integ. resti. mino. Nec ob. c. in pntia. s. de pba. vbi patet, qd dictum testis debet necessario concludere: quia respondet. d. Ant. qd verum est verum vel praesumptiuum, si fit talis praesumptio, quae surgat ex iuris dispositione: vt in casu proposito. Item non ob. qd testis debet deponere eam dicti sui vt. d. l. testium quae secundum eum, licet hoc casu non exprimat sensum corporis, tamen sub intelligit p id, qd deposuit. Na vicini praesu-

munf videre, & scire facta vicinorum. ¶ Et ista opi. qd sufficit in talibus ista ratio: scio, quia vicinus vel consanguineus tenet etiam Barto. in l. de etate. in. ij. q. principali. ff. de mino. & in tracta. suo de teste. in. ij. col. & in d. l. de tutela. & Bal. in l. testium. in vlti. co. C. de testi. & in aut. quas actiones. in fi. C. de sacrosan. eccle. & in l. j. in. vij. colum. C. de ser. fugi. & in l. non omni. ff. de legit. & in l. data opera. in. xij. co. C. qui accu. & ibi dicit talem probationem esse per rationem, quae non est necessaria, sed praesumptiuam. Allegat glo. in c. paratus. xxij. q. j. & istam opi. tenet etiam Bal. in l. c. uenticulam. in. vj. colu. C. de epif. & cle. & Angel. in aut. de here. & Fal. hinc nobis. in. ij. colu. & in aut. de testi. in fin. principij. & do. Abb. in c. quosdam. s. eo. post glo. in l. ij. in. iij. col. denuo quae ritur. C. quado ficus, vel priua. ¶ Contra tenet Bald. in l. j. ff. si cer. pe. quia testis debet reddere bonam rationem dicti sui. i. per sensum corporeum: & immediatum: quia non dicit quis scire ea, quae indubitanter credit, si per immediatum sensum corporis, nec fiat. allegat. l. qui testamento. s. fi. ff. de testi. & l. testium. C. de testi. & quod not. glo. in l. Patronus. ff. de acqui. here. Idem tenet Bal. in repe. l. ij. in prin. vltimae char. C. de rescin. ven. & dicit qd non facit plenum testimonium, sed indicium. argu. l. quoties. s. fi. ff. de edi. edi. quia secundum eum ista videtur praesumptio hominis, vt patet ex nota. per glo. in l. fi. in prin. ff. qd me. ca. cu. fi. Idem tenet Imo. hic: quia vbi sumus in materia, quae potest plene cadere in sensum testis debet deponere de illa per sensum appropriatum actui, de quo queritur: & sic debet dictum concludere: & ita contingit in casu proposito. Na potest videre, quomodo talis de quo deponit, est sanus: quia videt ambulat & facit talia, quae sani faciunt, & similitur potest videre, an ille de quo deponit, sit diues: quia videt domum eius plene multis suppellectilibus magni valoris: & ideo videtur, qd non sufficit dictum eius concludere praesumptiuum, & deponere dictum non assignando eam per sensum corporeum. Nec ob. qd vicinus praesumitur scire facta vicini: quia in materia testis, qd habet deponere per sensum corporeum, & taliter qd dictum eius necessario concludat, non videtur hoc habere locum, sed in illa materia. vt quando quis per ignorantiam se excusat ab aliquo, quod sibi impingitur. Nam tunc non creditur sibi per praesumptionem iuris, quae habet qd vicinus praesumitur scire facta vicini. & similitur consanguineus dicit tamen Imo. qd forte in practica propter auctoritatem Bar. seruaretur eius dictum. ¶ Sed his non obstantibus tenetur prima opi. tanquam communior: quia in dictis exemplis Barto. non videtur qd veritas plene & concludenter cade re possit in immediatum sensum corporis, sed mediante aliquo actu, ex quo praesumptiuum concluditur illud, de quo probando queritur: quia diuitiae non possunt euidenter pbari, secundum Bar. in l. paupertas. ff. de excu. tuto. & Iaco. bu. in l. actor. in fi. de proba. & ideo probantur per coniecturas, secundum Ange. in l. si vero. s. qui pro rei qualitate. ff. qui fatif. cog. & facit. l. in fraudem. la. j. ff. qui & a quib. Vnde apparet, plerumque in patrimonio alicuius multa esse bona: & tamen allegat grande es alienum. l. fi. C. de ali. pup. pre. & l. fi. in prin. C. de iure delibe. Similiter quem esse sanum vel non, pendet vt plurimum a peritia artis. vnde committitur veritas peritis in arte, secundum Bar. in l. que situm. ad fi. ff. de re iudic. Similiter an quis sit bonae conditionis. nam istud solo visu vel alio sensu corporis immediato non potest concludenter deprehendi. sed ex praesumptione. Nam ex bonis moribus praesumitur, quem esse bonae opinionis, secundum glo. in vers. oppo. s. si vero ad sunt. in aut. de here. & Fal. & facit. c. ex studijs. s. eod. Et non videtur bona responsio. Imo. hic ad iura dicentia vicinum praesumi scire facta vicini, vt non procedat in testificando propter tex. in l. j. in prin. in vers. ficu. Existimatio circumcolentium. ff. de si u. ¶ Et verum, qd dicta opi. communis limitatur quinque modis. Et primo, vt habeat locum in ijs quae habent causam successi nam: & sic de facili transire possunt in notitiam vicinorum. secundum Salice. & Fulgo. in dicta. l. j. ff. si certum petaf. quid enim secundum eos scire potest vicinus, si ego in domo feci vnum contractum, qui momento expeditur. vnde si vicinus vult testificari, quod ego non feci talem contractum, oportet quod ipse dicat, qd ego non potuissim facere, quin ipse vidisset, vt not. glo. sing. in l. j. in fin. glo. mag. ff.

a ¶ Vicinorum. qd limita tam: vt per do. Sozi. in confi. clxxxvij. incip. in controuersia, quae vertitur. ver. secun da via est. circa me dium. in. ii. parte. char. lix. qd licet vi cini praesumantur scire, quae aguntur i vicinia, tamen non habitantes & parum conuersan tes, non arguit in loco scientiam habuisse.

mag. ff. de itine. actusq. priua. Pro hac limitatione facere potest, qd no. do. Abba. in c. cum causam. in. xj. colu. & in c. constitutus. in vlti. no. s. de testi. vbi in. q. an factum a consanguineo mei vicini intuitu, imputetur mihi. distinguit an sit factum momentaneum, vel successiuum. & simile distinctione facit. d. Abb. in c. fi. in. xij. col. s. de cofue. in. q. an vnus actus inducat cofuetudinem: quia si est successiuus inducit: secus, si momentaneus. ¶ Secdo limitatur ex eo, quod scribit Bal. in l. de tutela. in. ij. col. C. de in integ. resti. mino. vbi dicit, qd si coniunctus deponit de etate coniuncti, non est sufficiens ratio dicere: scio: quia sum coniunctus. quando minor testificatur de etate maioris, vel parisi: quia ista testificatio non est bona: quia non potest cadere veritas in eum per sensum corporeum. Cu ergo ratio pbationis sit incerta scientia probatiois, dicit du bia: ideo in substantia vel rone non est pbatio. c. in praesentia. s. de proba. nec ob. d. l. tutela. quia ibi tutor erat longe maioris etatis, & quia coniunctus: ideo erat verosimile eum scire tam natum, quam processum etatis. & ita debet intelligi qd de isto testimonio etatis reddito p coniunctum simpliciter dixit Bar. in l. de etate. in. ij. q. ff. de mino. & Bal. in l. testium. in vlt. col. C. de testi. & Salic. in l. si minore. C. de in integ. resti. mino. Et hanc limitationem sequitur Sali. & Pau. de cast. in d. l. de tutela. & etiam Pau. de cast. in d. l. j. ff. si cer. peta. ¶ Tertio limitatur, vt habeat locum in ijs quae publico aspectu seu couerfatione concernuntur: non autem in secreta gestis in domo, secundum Bal. in c. quato. s. e. Vn dicit ide Bal. in l. j. in fi. C. de collu. detegen. quod si testis deponens de stu pro dicit, scio: quia sum vicinus, non probat: quia vicini talia secreta per veritatem ignorant. secus, si deponeret aliquam esse meretricem publicam: vt ibi per eum. Similiter dicunt Bal. & Ang. in l. Lucius testamento. s. j. per illu. tex. ff. de lib. & posth. qd licet coniunctus praesumatur scire facta coniuncti. l. octau. ff. vnde cognatam. non habet locum in factis a coniuncto existente in longinquo. ideo dicit Bal. in l. qm. C. de iure delib. qd coniunctus praesumitur scire facta coniuncti circa iura sanguinis: & processum naturae: sed factum hominis no. ¶ Quarto limitat ex eo, qd scribit Bald. in l. couenticulam. in v. col. C. de epif. & cle. & in l. j. C. de collu. detege. & Ro. in d. l. j. ff. si cer. pet. vbi transeunt cu Barto. in exemplis suis agitur de probando actum in genere: puta, quod quis sit pauper, vel mala fama, aut quid simile: vt faciat dicta ratio: quia vicinus: quia eodit ad coiter acciditibus. & sufficit pbatio nem concludere a coiter acciditibus. vt est glo. not. & Bal. in l. neq. natales. C. de proba. & ideo si deponit de actu in spe, qui con sueuit esse notus vicinis, seu consanguineis, vt mores & etas. d. l. octau. & d. l. de tutela. secus si est talis actus, qd a coiter acciditibus non conueuit esse notus vicino, vel habet pariter se ad notum & ignotum vt homicidium Petri vel furtum de re Martini. na tunc non probat quia non concludit vt in dictis locis. ¶ Sed aduertendu est, quae etiam in illis qd possunt a coiter acciditibus concludenter percipi, & pbari, non videt qd testis pbet reddere causam. l. scio, quia sum vicinus: quia licet vicinus praesumatur scire facta vicini tamen scire dicitur quis diuersimode. Quandoq. per veritatem & ex proprio & immediato sensu corporeo. Quandoq. per vehementem opinionem. l. cu falsum. & l. Pantonijs. s. rei perduellionis. cu glo. notabi. in glo. in vers. quare. ff. de acqui. here. & probatur in l. si quis cu ignoraret. in ver. quasi certus. & ibi Bar. ff. de testa. tute. vnde licet vicinus praesumatur scire ex vehementi opinione, regulariter non probat, vt dixi post. d. Ant. in c. quoties. s. de testi. vnde si testis dicit se scire de homi. non probat: quia potest intelligi. s. vehementem opi. secundum Bal. in c. fi. s. de iura. calu. Itē per hoc facit: quia testis diuersimode & per varios sensus potest scire facta vicini: puta si per visum, auditu, famam, & similia, sed testis qd interrogatus de causa scientiae reddit scio: quia percepi per sensum corporeum, non pbat tanquam ratio sit generalis & obscura secundum Bal. in l. testium. in. iij. q. C. de testi. & sentit in l. j. in fi. C. de bo. pos. scdm tab. Nihilominus stadd est cu comuni, qd in ijs, quae a communiter acciditibus sciuntur per vicinos, talis testis non probat: quia quado dicitur quae scire, non intelligitur, nisi de vera scientia: quia vbi vehemens opinio, ibi non est proprie scientia, secundum glo. in l. ij. s. pe. in vers. sciant. ff. de aqua plu. ar. & in l. si duo. s. pe. in ver. scire. ff. vt possidetis. & sentit gl. in l. si liberi. ff.

de peculio. & glo. in l. si paterfamilias. in ver. scit. ff. de here. insti. & illam notat ibi Bal. & Imo. singulariter & proprie scientia est tamen earum rerum qd verum sunt. Vnde inferunt, qd si testis dicat de cotetis in capitulo se scire, qd scit, videtur dicere qd verum sic habet per qd expressē destruit dictum Bal. in d. c. fi. de iura. calu. & hinc est, qd scire, est re per eam cognoscere vt inq. Philippus. & refert Archi. in c. in domo. de pce. di. iij. vnde dicit Bar. in l. q bona. s. q alieno. ff. de dam. infe. quod in teste verum, scire non intelligit per vehementem opinionem, sed per veritatem & quando dicebatur, quod pnt diuersimode scire, respondetur quod ex quo scire, in pposito intelligit per veritatem perceptibilem visu, & perceptibile auditu, & sic de similibus verbis, intelligunt secundum subiectam materiam. per l. si vno. ff. locati. quae ad modum dicim? de teste qui dicit scio quia pns fui: quia pbat, vt dixi in c. cu cam. s. de testi. & tñ pntia potest in gne se habere ad visum tui, & auditu tui. & p hac benigna interpretatione testium faciunt multa, quae dixi in c. cu tu. s. de testi. ¶ Quinto limitatur seu de clarantur praedicta: quia pbatio facta p testes deponentes modo, de quo. s. dicitur probatio praesumptiuam, non autem vera, seu concludens necessario: vt per Bar. & alios in locis. s. allegatis, & maxime per Bal. in d. l. conuenticulam. & in d. l. j. C. de ser. fugi. & Bal. in c. qto. s. eo. & do. Ab. in c. quosdam. s. eo. & ex hoc sequitur duplex effectus magnus. Primus est quia minor poena imponitur ei, qui conuincitur ex tali probatione per ea, quae dixi in c. afferte. s. eo. secundus est: quia sententia lata ea praesumptione quoaduncq. ex contrarijs melioribus praesumptionibus potest retractari, per l. si qui adulterij. C. de adulte. secundum intellectum Barto. & Ange. ibi. de quo tamen dic, vt dixi in c. proposuisti. s. de probationibus.

- SVMMARIVM.
- Statutum dicitur, quod vxore mortua vir lucretur mediam dotem, an habeat locum in sponsa, adde nu. 2. vbi arguit ad partem contrariam.
- Iura licet appellent plerumque matrimonium, vbi interuenit desponsatio de praesenti tantum, intelliguntur tamen secundum principium matrimonij.
- Sponsalia non veniunt appellatione matrimonij, quando agitur de materia odiosa mariti & vxoris.
- Fama vicinia potest probari per duos testes.
- Allegans turpitudinem suam, non est audiendus. Ista est regula, quae fallit sex modis.
- Suspectus an quis possit allegari, quando actus non redundat ad vilitatem suam.
- Dicta plura quando possunt simul iungi, vt faciatur vna probatio.

Tertio loco. Primus per istum tex. posuit hic do. Abbas extense vnam qd. ad quam quotidie recurritur in practica, videlicet stante statuto, quod vxore mortua sine filijs maritus lucret partē dotis. ¶ Vtrū mortua sponsa de praesenti, non traducta ad domum, nec aliter cognita carnaliter, lucretur F F iij

¶ Iura sanguinis. Adde idem tenentem do. Sozi. in cōfi. cl. iij. incipi. pulchra & subtilis est praesens, verfi. posth. emō. circa med. in. ij. parte. char. v.

tur maritus partem dotis. in qua. q. in fisto, non sequendo simpliciter do. Abb. & in pri mis videtur, q. sic q. si veru est, q. vbi cessat promissio de cotrahendo, non recte dicant sponfi, sed deo coniuges, ex quo matrimo niu dicit habere perfectu vinculu: ergo dice tur mortua vxor: no autē sponfa, ne resistat etymologia vocabuli. Facit qd no. Bar. in. l. cum pater. ff. de parricidijs. vbi dicit, q. ap pellatione vxoris, venit sponfa de presenti, no ex interpretatione, sed ex propria signifi catione vocabuli, vide gl. in verb. electoru. in. c. ij. s. de transla. * Episco. * & glo. iij. in. c. canonica. de sen. excō. facit tex. in. l. cui fue rit. ff. de cōdi. & demon. vbi si legat aliquid Titio si cotraherit matrimonium cū Berta, detur illico sibi legatu, si cotraherit per ver ba de presenti, licet matrimoniu no cōsum mauerit. Ad idē glo. in. c. discretionē. de eo qui cogno. consang. vxor. suā. vbi adulteriū cōmittitur cū sponfa de presenti. & no. glo. in verb. vxore. in. c. si verō. de sentē. excō. & probatur in. l. Iulia. ff. de fund. dot. Vbi sponfus prohibet alienare, sicut maritus. fa cit gl. in. l. ea, quā la. ij. ff. ad municipa. quā dicit q. sponfa de presenti, efficitur cuius loci mariti, sicut de vxore dicitur in. l. si. eo. ti. Fa cit tex. in. l. pē. ff. de don. inter vi. & vxor. vbi sicut prohibetur maritus donare vxori, ita sponfa nondū traditā. Et hanc partem in terminis firmat Bar. l. nihil interest. per illū tex. ff. rerum amotarū. vbi quo ad illū titu lū, non refert, an mulier fuerit traditā, vel non. & q. illa dicatur nupta, & ille maritus, tenet gl. & Bar. in. d. l. cui fuerit. & multa iu ra nostra appellant matrimoniu vinculum, qd est inter spōfos de presenti. Patet in. c. si. de sponsa duorū. & in. c. sufficit. & c. cū renunciat. cū multis ibi sequētibus. xxvij. q. ij. & hāc partē tenet etiā Bal. in. l. Deo no bis. in. iij. colū. ver. sed iuxta hoc. pone. C. de epi. & cle. per illū tex. optimē facientem, dū probat q. id quod marit⁹ habet lucrari per mortē vxoris, lucrā etiam si ingrediet mo nasteriū: & sic carnalis* copula* non preces sit. vnde dicit ibi esse casum, q. ad lucrandū dotē non requiritur copula. Et pro ista par te facit qd no. Bar. in. cōfi. inci. quāritur, an statuto cauetur. & in. l. i. ubemus. s. sanē. C. de sacrosan. ecclē. & Bal. in. l. si. C. de dot. pmif. & Ang. cōfi. clxxx. incip. prēmmitto ad eui dentia. & Pau. de ca. in. l. sed hoc ita. ff. de re iud. & in. l. si. donare. ff. de condi. ob causam. vbi dicunt qd statutu de lucranda habet loc um in dote nōdum tradita, sed promissa b, & pro ista parte adduci pōt qd not. Bal. in. l. j. in. ij. q. C. vñ vir & vxor. vbi quārit, an illa lex volens, q. deficientibus cōiunctis vir & vxor ab intestato vocēt, habeat locū in spō fa de presenti. & cōcludit q. sic. per. d. l. Deo nobis. & d. l. nihil interest. secus dicit in ea, quē est mera spōfa de futuro. & in hāc partē videt inclinare Bal. in. c. capellanus. in. fi. s. de ferijs. dū dicit se respondiſſe, q. statutu cōse rens lucrū marito mortua vxore in matri monio copulato, nō habet locū in nondum traditā: q. frustra secūdu eū pōderaretur

copula: & sic sentit secus esse, vbi statutū nō ponderat copulam. ¶ Adde, quod not. d. Car. cōfi. xiiij. incip. statuto Trigeſti. vbi cō suluit q. stāte statuto, quōd debita cōtracta per virum sint cōia, adeo quōd vxor teneat. p. medietate. habet locū in debitis cōtra ctis post sponsalia de pſenti, nondū traditā vxori, maximē per l. pē. ff. de dona. inter vi. & vxor. ¶ Cōtrariam partem tenet Bal. in. l. nō sine. in prin. C. de bo. que libe. dicens q. stāte statuto, quōd pſemortua vxore vir lucratur dotē, non erit idem mortua spon fa: quia ille ablatius pſemortua vxore, facit conditionem. i. si vxor sit pſemortua. Sed ista non est vxor, ergo conditio deficit. alle. l. salus. s. an in patrem. ff. quod fal. tut. autho. Idem firmavit apertē Bal. in. aut. dos data. in. ij. colū. C. de do. ante nup. vbi dicit esse optimum argumentum, quōd sicut mulier nihil lucratur, si non sustinet onus dotis data: ita vir nihil lucrari debet, si onera matrimonij non sustinet, vt in. l. ab hostibus. s. si vir. ff. solu. mar trimo. siue loquamur in lucro statutorum, siue in lucro pacti, se cundum ipsum. Idem tenet Petr. de Ancha. in repeti. c. j. in. xlvij. char. versū. quāro de quāstione, quā mihi occurrit de facto. s. de cōsti. dicens quōd statutu quod loquitur de nupta, non intel ligitur de desponsata tantum. & ibi dicit se vñ cum do. Anr. cō suluisse, q. stante statuto, q. filia nupta siue maritata non veniat ad successionem, filia desponsata de pſenti non excludetur: quā non dicitur nupta. allegat etiā Bal. in. d. l. non sine. Et hanc par tem tenet etiam do. Abb. hīc, dicens se ita consuluisse Senis. idem ipse tenet in. c. ex publico. de conuer. coniug. idem tenet Salice. multum latē & subtiliter loquens in. l. cum te. in. ij. colum. quā quatuor sequentibus. C. de dona. ante nup. Mouetur maximē: q. verba statuti sumi debent in potiori significatione. l. j. s. quā in per petuum. ff. si ager. vectiga. vel emphy. pet. & c. si quem. de senten tia. excom. & matrimonium per verba de pſenti, non dicitur matrimonium, quo ad plenum significatum, vt est glo. licet ipse non dicat in. d. c. ex publico. & bonus text. in. c. cum initiat. & ibi. s. ecce. & in. c. iuxta versū. vnde Ambrosius. xxvij. q. ij. & in. c. debitum. s. de big. & dicit Theologos tenere, q. in beata virgine desponsata Ioseph fuit perfectum matrimonium quantum ad sanctificationem, sed non quantum ad significationem. de quo in s. ergo. xxvij. q. ij. Et subdit hoc, quōd est in proposito: quia cessat ratio statuti quā fuit ad succurrendum expensis factis per maritum in* traductione* ad domum. quā rationem dicit ex pressam esse in statuto Ferrarīen. & instant alijs rationibus de q bus ibi per eum. Item tenet Salice. in cōfi. incipien. Iacobus pro misit Stephano. Idem est de mente Pet. de Anchara. cōfi. xx. incipien. pro solu. dubiorum. versū. iij. ponderandum. vbi dicit, quōd statutu puniens contrahentem matrimonium in certo casu, intelligitur de matrimonio consummato. nam ante dicuntur sponsalia, secundum communem vsum loquendi. & statutu loquens de vxore, non habet locum in sponsa, cum tractamus de odio. Secus, si de fauore. allegat Cyn. in. d. l. non sine. & bene facit vltra ipsum glo. in verbo. contrahere. in clem. j. de consangu. & affinita. & hanc partem tenet etiam Petr. de Ancha. in. c. j. in. l. tima colum. de spon. in. vj. per tex. in. d. c. publico. idem tenet do. Abba. in. c. si inter. de spon. maximē propter communem vsum loquendi, per quem sponsa etiam de pſenti non appellat vxor. Et quōd in statutis pſe valeat communis vsum loquendi, tetigit in dicto. c. per tuas. s. de probatio. & ista est sufficiens ratio. Dicit ta men Do. in. c. valentino. xxxiiij. distinctio. quōd spon. de pſen ti largē dicitur sponsa, non proprie. Item hanc partem tenet do. Abba. in. c. ij. per illum tex. de spon. duorum. Idem Moderni in arbore affinitatis, in penul. char. & in rubri. de spon. Mouentur solum, quia tale statutu duplici ratione venit restringendum, tum quia contra ius communem: tum quia pſenale. c. statutu. de electio. in. vj. Vnde quamuis dicatur, quōd sponsa de pſenti sit vera vxor, hoc intellige largo modo, & in materia fauorabili: se cus in materia stricta. Bene facit secundum eos tex. in. l. de nu prijs. s. sed si vxor. in. fin. vbi sponsa patris mei, non cognita, non dicitur mihi nouerca. & sponsa filij mei non cognita, non dicitur mihi nurus. & pro hac parte vide Do. in. d. c. Valentino. vbi per illum tex. probatur, quōd sponsa de pſenti, non dicitur nupta ante copulā. Infert, q. si testator relinquit puellā centū cum fue rit nupta,

¶ Dotis. Ad quā materiā vide plenē & not. per do. Sozi. in. cōfi. ccc. xxiij. inci. circa pſe sentē consultationē, ver. sed ad oīa pſemissa. ibi, nam quid. in. ij. parte. char. xciij. Vbi ē, q. si statutu dispo nat, q. dos per ma ritū non lucratur, nisi vxore ducta in matrimonio cō summatu qualiter procedat. Et an & q. matrimonium consummatu in telligatur, vt illa per eum lucratur. ¶ Sed promissa, adde Bar. in. cōfi. incip. statuto ciuitatis Sartiani caue tur. & Bal. i. cōfi. in. i. in Christi no mme amē. viso di cto pſūcto. & An ge. in. cōfi. incip. statutu loquens de dote data & c. & Paul. de cast. in. cōfi. ccc. xxiij. inci. super primo quā sitō. & d. Alexan. de imo. in. cōfi. l. in. fi. in. iij. partis. ¶ Significato. Ad de. d. Sozi. in. cōfi. l. xiiii. incip. vñ pſe dicta facti. ver. nonō moueor, in. fi. in. j. parte. char. cxli. vbi idem te net.

rit nupta, non habebit legatum: licet contraxerit matrimoniu de pſenti, donec fuerit secuta copula, sed dubito quōd Do mi. vehementer errauerit, propter tex. in. d. l. cum fuerit. ff. de condit. & demonst. vbi in hoc suo dicto est casus in con trarium. Ex quibus omnibus apparet vtrāq. patrem facillimē sustentabilem. Sed sustentabilior videtur ista secunda pars: quia vbi verba statuti non adaptantur ad casum occurrētem, cessat ipsius dispositio. c. in denuntiationibus. ad. fi. de elect. in. vj. & in. c. ea, quā s. fina. & ibi domi. Anto. j. de statu. mona. l. iij. s. pſe tor. & ibi Barto. ff. de dam. infect. cum concor. sed verba statu torum in materia ista communiter requirunt, quōd vxor de cesserit in matrimonio. & ista non dicitur decessisse in matri monio, propter actionem in qua denotat intrinsecitatem, & perfectionem actus lege prima. s. ne quid in flumine publi co. ff. ne quid in flumi. publ. vbi factum in ripa, non dicitur fa ctum in flumine. vnde dicit Bal. in. rub. ff. solutio. matrimo. in prima colum. q. dictio in. iura. s. ablatiuo, denotat intrinseci tatem. vnde insultans in porticu, non punietur pœna statuti punientis insultantem in domo, secundum eum. allegat Cyn. in. l. meminisse. ff. de offic. proconsuli. & lega. not. Bald. in. leg. Gallus. s. ille casus. ff. de libe. & posthu. est gloss. vñca in. s. hāc quē de charitate. in verbo. Ezechiele. de pœ. dist. in. ij. Item fa cit, quia qualitas adiecta verbo, intelligitur secundum tempus vbi, cui adijciuntur. l. in delictis. s. si extraneus. ff. de noxa. Ergo si statutu diceret de vxore mortua in matrimonio, requiritur quōd tempore mortis si in matrimonio: & tū non est sic: quia non est mortua in matrimonio proprie sumendo scilicet consummato. d. capit. ex publico. & d. capitulo debitum. & bo nus textus in. l. si qua mihi vxor. ff. de ritu. nuptia. Idem etiam quando statutu non vteretur hoc verbo, in matrimonio. idem esset per pſe dicta & per ea, quā statim dicentur. ¶ Et per allegata in contrarium patet responſio ex pſe dictis: quia licet multa iura appellent matrimonium, vbi interuenit sim plex desponsatio de pſenti tantum: tamen intelliguntur se cundum matrimonij principium. Facit optimē gloss. ij. con iuncto text. in. capit. j. de cogn. spirituali. in. vj. Præterea, quo ties materia subiecta repugnat, nunquam illa iura loquentia de vxore procedunt in sponsa de pſenti, vt probat gl. appro bata in. d. clementi. prima facit quod not. Barto. contra gloss. in. l. ij. s. si. ff. de priuileg. creditor. volens quod lex asiduis. C. qui potior. in. pig. ha. nō habeat locū in spōfa de pſenti, per dictā legē asiduis. ibi quis enim nō miseretur & c. Ad idem fa cit quod habetur in. d. c. gloss. & ibi per Ange. in. l. i. s. quā virum. ff. de infam. vbi pœna appoſita secūdu leges con trahenti matrimonium tempore luctus, non extenditur ad cō trahentem sponsalia de pſenti facit optimē glo. & in clemē. secunda. in verbo, matrimonijs. de iudic. dum ponderat ver bum, tangentibus. Ad illud autem quod. not. Bart. in dicto le. cum pater. posset dici, quōd imō ex propria significatione spō fa non dicatur. vxor, sed ex interpretatione. & hoc satis proba tur in capitulo. consultationi infra de frigi. & malefic. & in di cto capitulo. debitum. & in capitulo si quis desponsatam. in. vers. ritē. xxvij. quā. ff. vnde in statuto debet attendi potior signi ficatio, & proprietates verborum lege. iij. s. hāc verba. & ibi Barto. de neg. gesto. ¶ Ad text. in. l. Deo nobis. respondet Sal. in. d. l. cum test. quōd ibi nihil statuitur super lucro de nouo conferendo: sed determinatur, vtrum debitum ex pacto sub conditione mortis, extendatur ad mortem ciuilem? & dicitur q. sic. vnde inuit, q. in alio casu si simpliciter desponsata effi citur monacha, stante dicto statuto nihil lucrabitur: quia in ca su mortis nihil habuisset. Respondet etiam Abba. domi. capit. ex publico. quod questio nostra non loquitur, vbi lucrum de fertur marito: non propter effectum coniugalem, qui extin guitur: sed rōne, tumptus adhibiti inducendū mulierē, sed vbi lucrū esset par vtrinq. quia propter affectū cōiugale, tūc pro cedit illa. l. quā nimis latē intelligit Bal. scdm. d. Abb. Ad illud q. statutu de dote habeat locū in dote promissa. dic. q. loquitur in dote nō data cōstāte matri. sed non dicit, q. si nō est data an te cōsummatū matrimo. habeat locum statutu: quia hoc est

fallum, vt in terminis not. Salic. in. d. l. si constante. versū. sed a contrario. C. de dona. ante nup. Dicens quōd statutu, de quo. s. intelligitur de dote data, nō autem de dote promissa. ad alia colligitur rōne ex pſe dictis. ¶ Et retenta hac parte, scias etiā circa eā, primō si mulier ducta esset, vt viro cōiugetur & ante cōiunctionē decesserit, tūc vir lucrabit partē dotis debi tā vigore statuti: quā cōiuncta & copulata habet, q. de pximo copulāta est arg. l. pē. ff. de testa. mili. & l. item legatis. ff. de leg. iij. & in. l. de dona. s. fi. ita voluit Salic. multum singulariter in. d. l. cū te. in. fi. & est a q. simū attēta impēsa nuptiarū, cui? respe ctu talia statuta vigent. vbi autē de plano & sine impēsa ducta esset, dubitaret. Nec ob. q. de proximo est copulāta ducta nō pōt copulata verē. & pulchrū esset cogitare, qd si ducta eēt & cognita ab q. alia expēsa, an cessaret statutu? ¶ Secūdo scias scdm. d. Ab. q. vbi agit de materia odiosa appellatione vxoris vñ mariti, seu mrimonij, nō veniūt spōsalia cōtracta de pnti, nec ipa cōtrahētes. Si autē agit de materia fauorabili, veniūt spōsi q cōtraxerūt p verba de futuro, vt. l. non sine. C. de bo. q. lib. vbi pulcher casus. Si vero materia est indifferens, veniūt etiā si cō traxerūt per verba de pſenti, licet carnalis copula nōdū in teruenit. & fortius si interuenierit, vt hīc per ipm. ¶ Tertio principaliter per istū tex. in. ver. testimonium viciniā. nō hīc. do. Abb. q. si duo testes deponūt testimoniu viciniē, est sumis hīc testimoniu p asseueratione extraiudiciali, sine iuramento, sicut in. c. tuaj. de coha. cler. & mu. Ex quo colligit, q. per duos testes pōt pbari fama totius viciniā. & sic nō requir. q. maior pars viciniā deponat, si cui est imat quidā minus intelligētes, secundum eū multū notantē hunc tex. secundum quem dicit intelligendum c. inquisitionis. in. fin. de accu. & de hoc alleg. gloss. in. s. fina. q. j. & in. s. item saepe. iij. q. iij. & in. l. iij. s. quē ar gumenta. ff. de testi. & per doct. in. c. inquisitionis. & Bart. in. l. de minore. s. tormēta. ff. de quāstio. facit. c. tam literis. de test. & in. l. ij. de bo. pos. secundum tab. vbi per duos testes probatur inscriptio septem testium. & cum istis concordat Sali. in. l. ea quidem. in. l. iij. colum. versū. itē per quot testes. C. de accu. & Bald. in. l. data opera. in. xij. colum. C. qui accu. & d. Abb. in. d. c. inquisitionis. s. fina. & Arch. & Do. in. s. fina. ij. q. j. & non sufficeret vnus testis cum iuramento partis, ad probandam famam, secundum Bald. in. l. in bonafidei. in. ij. colum. C. de re. cre. Et adde, quōd etiam notorium probatur per duos testes, vt per gloss. Archi. & Do. in. d. s. fina. & gloss. & Arch. in. s. itē sepe. iij. q. iij. & Barto. in. l. hāc redes palam. ff. de testa. & Spec. in. tit. de notorio crimine. s. qualiter. & Bald. in. d. l. data. Et istis adde text. in. c. cum in tua. de spon. per quem dicunt ibi moder. in. vj. nota confusum fuisse quendam doctorem repeten tem Padue: qui dicebat quōd infamia vel bona fama nō poterat probari nisi per maiore partem viciniā: quando ex aduer so laborat infamia vel bona fama: quia si vna fama tollit aliam in eadem viciniā, impossibile est quōd vtrāq. sit a maiori parte viciniā. & de istis dixi aliās in. c. cū oporteat. de accu. ¶ In gloss. ij. ibi, propter periculum anime auditur. Ex istis habes vnam fallentiam ad regulam, quōd non auditur allegans turpitudi nem suam, & cum ista gloss. concordat gloss. fina. in. c. constitutu tus. de transac. & gloss. in. versū. viuentem. in. c. ex tenore, de te sti. in. c. lator. de re iud. & in. c. inter dilectos. in. verb. turpitudi nem. de dona. bene facit gloss. mag. in. fi. & c. ex pœnitentibus. l. dif. dicens, quōd promouendus ad ordines, & ille qui produ citur in testem, potest dicere, sum inhabilis. & ista fallentia cō pſe dicit sub se multos casus do. Abb. in. d. c. inter dilectos. ¶ Secūdo fallit, quando quis constitetur contra se, & ex con fessione sua est puniendus: quia nō habet. respectus, qd alleget turpitudinē suā. l. inde Nerat⁹. s. fi. cū. l. ff. ad leg. aq. & l. si cō fessus. ff. de custo. reo. & c. ex tenore. j. de cōces. pſed. ¶ Tertio fallit, q. quis allegat turpitudinē suā, nō quidē fundando intentionē suā principaliter, sed coadiuuado fundatā contra eū, qui fuit particeps turpitudinis. l. de tutela. & ibi hoc nor. Bar. C. de integ. testi. mino. Et hoc intellige, q. ille particeps certat de lucro: & allegans turpitudinem certat de dāno. aliās secus, secundū Bar. in. l. i. iusurādū qd ex conuentione. s. procu

ra. in penul. col. ff. de iureiur. vbi late loquitur. allega. ad hoc. l. viro atq; vxore. ff. solu. mar. & l. apud Celsum. §. Marcellus. ff. de do. exce. vbi alleganti turpitudinem contra participem ad fi. lucri potest replicari de eodem crimine. & compenari. & traditur in sij. de adult. Si autem non per modum replicationis. sed principalis petitionis fundaret se actor ex dolo suo. tunc indistincte non auditur. etiam si aduersarij participasset. d. l. de tutela. Et de hac fallentia vide quae late ponit Bald. in repe. l. cum mulier. ff. solut. mar. & in. l. si creditoribus. C. de ser. pig. da. manumiss. Et per hanc fallentiam dicit Bald. in. d. l. iusiurandum. se respondisse. quod si mihi agenti reuendicatione pro re mea. opponit quod fuit tibi vendita. possum replicare. qd illa venditio fuit si mulata & imaginaria: quia allego turpitudinem mea coadiuuando intentionem mea & contra te qui participasti de ea: & certo de damno vitando. tu de lucro captando Ad qd vide Bald. in. l. cum profitearis. C. de reuo. dona. & Bart. in. l. si lios. C. de ijs. quae in frau. cre. & Ioan. And. in Specu. de dona. §. j. ver. item pone aliquis. additione incip. quia videtur. vbi inuenies non esse prohibendum allegare propriam venditionem fuisse simulatam vel imaginariam. nisi de eius fraude constet: quia tunc solum licet replicando vt est dictum. ¶ Quarto fallit nisi turpitudinis fuit et prius detecta. secundum Bar. plenè in. d. l. iusiur. per illum text. secundum intellectum Pet. de bellapet. de quo Barto. facit festum. & sequitur Ro. in. l. si Stichus. in. iij. col. ff. de verbor. obliga. & do. Abb. in. c. cum super j. de concess. praebend. Bene facit quod not. Bart. & Saly. in. l. fina. C. de non nume. pecu. vbi dicunt. qd licet vbi iuratum est omnia esse vera. non possint partes venire contra iuramentum. allegando simulationem vt late per Imo. post. d. Ant. in. c. cum contingat. in. vj. membro. titu. prox. Imol. in. c. ad nostram. ad sij. de emptio. & vendit. tñ si probationes allegantis simulationem fuerint receptae & admittae. tunc post detectam turpitudinem. licitum est allegare eam: similiter dicit Bal. in. c. intelleximus. in. ij. col. de iudic. qd excommunicato licitum est allegare excommunicationem suam: quia est detecta per ipsam sententiam excomu. Et ideo dicit Bal. in. d. l. si creditoribus. in. fi. C. de ser. pig. da. manumiss. qd quis potest allegare sententiam. quae continet turpitudinem suam: quia est detecta. Et dicit Bart. in. l. ij. C. si ser. vlr. liber. ad decurio. alpi. lib. x. qd si quis est condemnatus de delicto potest hoc allegare. vt se excuset à iudicando. Ad idem l. pe. ff. de suspect. tu. vbi ille qui est remotus. vt suspectus. potest allegare ad defendendum se ab actione tutelae. ¶ Quinto fallit. vbi turpitudinis esset talis. qd elideret ex toto ius actoris. secundum Ioan. Andr. in dicto. c. inter dilectos. qd reputabat ibi singulare dictum. d. Ab. & adducit pro hoc: quia vbi exceptio elidit ius agendi. non debet iudex audire actorem. ex quo notorie fouet iniustitiam. per nota. per Innocen. in cap. pitu. j. de offi. vica. facit glo. in. l. vbi pactum. C. de transact. cum concord. Et si diceretur. quomodo potest iudex audire allegatam turpitudinem? respondet Abb. dici posse qd illud non pro credit in notorijs. & h. d. nota bene. ¶ Vltimo fallit in casu. c. si quis papa. & ibi glo. lxxxix. distinet. & in casu. aut. sed nouo iure. C. in qui. cau. ma. & in casu. l. si quis. C. ad legem Iul. maie. & in quolibet apparet ratio specialiter. & de materia vide etiã aliquid per Bald. in. l. post mortem. ff. de adoptio. & in. c. cum M. de constitutio. & Imola. in. l. qui superstitis. ff. de acquiren. heredita. ¶ In glo. in verbo. ad ea. no. gloss. iuncto tex. qd qui non potest allegari suspectus. qd dictum suu non redundat ad vtilitatem eius. & pro hoc tex. valde not. in. c. Nicena. ibi. licet esset nuptiarum in expertus. xxj. dist. Ad idem facit. quia mendax nunquã presumitur esse in dolo. nisi mendacium redidit ad vtilitatem suã. tex. est de quo facit festum Bart. ibi in. l. elegerant. §. si. cum. l. seq. ff. de dolo. ¶ In glo. in verbo. quae dicta. in. fi. qd plura possint simul iungi. vt faciant vnã integram probationem. dixi late in. c. cum causam. de probatio. sed ibi dictis potes addere alia ex ijs. quae scribit Pet. de Anch. consilio. cclxxvij. incipien. visa diligenter. domi. Anton. in capi. veniens. el. j. quasi in. fi. de testib. & do. Card. consil. cxvij. incipien. mona. sancti Iuliani. in. iij. col. & sequitur domi. Abb. in. c. cum Ioan.

in. iij. col. de fid. instru. & Bald. in. aut. rogati. C. de testib. & in. l. obseruare. C. quoru. appel. & d. Ant. in. c. fi. in. x. col. j. ti. j. & ibi inuenies. Et pondera istam glo. qd in casu huius decre. oes coniecturae & probationes fuerunt necessariae. & dicit ibi. d. Card. se hoc allegasse pridie in. q. facti. in qua non erant probate oes istae coniecturae: sed solum aliqua: quia per hoc dicit non esse probatam copulã. Quod idem dicit hinc do. Ant. & do. Abb. & comuniter oes. quos vide. & addunt. qd vbi essent vrgentia signa copulã. vt. s. c. prox. secus esset. & vide quod dixi in. c. pretereã. de testi. ¶ In glo. si. per istam gl. iuncto tex. colligi potest qd etiam id. quod de iure non tenet. potest peti dissolui. vel infirmari. qd not. pro saluando libello. intelligitur em irritari peti tum. quatenus est de facto processum. Ad hoc gl. in. l. in verb. infirmabitur. ff. de ferijs. & gl. pe. in. c. accedens. el. j. §. vt lit. nõ contest. & glo. pe. in. c. auditis. de elect. not. Bal. saluando libellum in. l. ij. qui ad ciuilia. in. iij. col. ver. ex praedictis apparet C. de appellacionibus.

SVMMARIVM.

- 1 Episcopus licet possit punire haereticos. vt iudex ordinarius: fallit tamen quando tractatur de proprio quae sunt bonorum.
2 Iudex an possit esse arbiter inter partes. si in eum compromittunt. adde nu. 3.
4 Frater an possit testificari pro fratre regulariter dicit quod sic. Que regula limitatur sex modis. vt nu. 5. 6. 7. 8. 9. 10. Casus autẽ in quibus praedicta limitationes non procedunt. sunt quinque. vide nu. 11. 12. 13. 14. 15.
16 Frater nolens aut mitius. an admittatur contra fratrem?
17 Et adde in quibus criminibus non admittitur frater contra fratrem?
18 Agens poenitentiam presumitur confiteri delictum.
19 Petens veniam non presumitur deliquisse. sed est signum humilitatis.
20 A se sor moriens si dicat se tulisse sententiam propter pecuniam. an noceat victori in causa?
21 Presumptio vehemens non sufficit ad condemnandum: licet sufficiat ad indicendam purgationem.
22 Haereticus potest oriri ex leuibus signis: tamen illa signa debet probari.

CAP. XIII.

Literas. Propter praesumptionem etiã vehementem non debet quis de graui crimine condemnari. h. d. & sic licet sit dubiu an ex suspicione sit ferenda sententia. de quo in c. afferte. §. eo. tñ vnum probatur hic. qd quanto crimen est grauius. tanto praesumptiones debent esse vehementiores. ¶ In tex. ibi. delegata fuisse. not. qd licet Episcop. possit ex officio procedere contra haereticos. ad abolendam. in. fi. de haere. Et facit. c. j. §. de offi. ordi. in. ele. j. & ij. eo. titu. vbi hoc dicitur. in exemplis secundu do. Abb. hic: tñ etiam aliquando committitur delegatis. & dicunt hic comuniter docto. qd forte fuerunt impetrati ab istis notatis de haeresi. ¶ Sed dicit Bald. hic signanter. ¶ qd licet Episcop. possit eos punire. tanquã iudex ordinarius. tamen hoc est verum. nisi tractet de proprio quae sunt bonorum. vt dicit notari in. l. de iure. ff. ad municipi. vbi dicit esse optimam gloss. dicitur enim in ea quod vbi agitur de commodo iudicis. non potest cognoscere de ea. neq; an sua sit iurisdictio. Ad qd pro nunc vide etiam glo. in. c. statutu. in. prin. in. ver. copia. & ibi omnino Do. in. fin. prin. de rescrip. in. vj. & glo. in. verb. cognitione. & ibi do. Ant. & do. Abb. in. c. ad audentiam. de appel. & Bal. in. c. j. in. titu. an apud iudicem vel curia. & in. c. imperia. in. fi. de probi. seu. alie. per Fed. Bart. Bal. & Ang. in. l. quidam consulebant. ff. de re iudi. & Ang. in. l. j. C. ne quis in sua causa. & Abb. in. c. cu venissent. in. vj. col. de iudi. & licet aliter dixerit Imo. in. d. l. qdã propter comodũ sportularũ: tamen Bal. dicit hic. qd solã sportulã non faciunt iudicem suspectum: quia dantur pro labore. & est modicum lucrũ scãm eũ allegat. §. ne aut labor. in. aut. de iudi. si tñ vbi essent magnae sportulã. & qualitas iudicis aliud suaderet. non posset cognoscere. an

scere. an sua sit iurisdictio. vt per Imol. post do. Anto. in. c. super literis. in. princ. in. iij. & vlti. colu. de rescrip. vbi latius vide de hac materia. Potest etiã dici secundu Bal. qd causa suspicionis vitanda: Papa dedit delegatos. argu. l. solet. ff. de iurisdict. omni. iudic. ¶ In text. ibi. verosimilius. not. quod vbi duae praesumptiones oriuntur contra aliquem. standum est validiori: & quotidie allegatur. qd vna praesumptio vehementior tollit aliam: quia pro primo dicto in quo inculpauit fratrem etiam non iurando. erat praesumptio veritatis ratione nouae conuersionis. Pro secundo erat praesumptio iuramenti: quia purgando iurauerat de fratris innocentia: quia veritate Papa iudicat pro primo dicto ratione conuersionis. per quod not. infertur. licet communis opinio sit. qd potius statur dicto testis iurato. quam dicto suo extra iudiciali non iurato. vt dixi in. c. cum in tua. Vbi vide de testi. tamen fallit. nisi pro primo dicto quamuis non iurato essent multae coniecturae per ipsum text. quem Bald. hic facit valde singul. & ipsum retuli. vbi. §. & per istum tex. dicit Bart. in. l. fi. post princip. ff. de questio. qd si quis reperitur in mendacio. est maxima praesumptio contra ipsum. ad torturam. & not. bene hunc text. secundum Bald. hic. qd non creditur ei. qui negat se dixisse illud. quod in actis publicis reperitur scriptu. cum testificabatur. ¶ In glo. j. ibi. bene possum. hoc est clarum. si voluit compromittere. tanquam in arbitratore: secundum glo. in. l. sed & si in seruum §. j. ff. de arbi. Si autem volunt compromittere in iudicem tanquam in arbitrium glo. hic sentit idem. Et idem gloss. in. c. cum tempore. de arbit. & ibi late domi. Anto. Imol. & do. Abb. & gloss. & domi. in. §. quod in arbi. iij. qd. vij. & Ange. Imo. & Ro. in. l. j. §. & post operis. ff. de oper. no. nun. & glo. in. §. tria. ver. si quis verò iudex. iij. q. vij. & Specu. in. titu. de arbi. §. postquam. ver. sed nunquid in ordinariu. & Angel. in. l. j. ff. de iudic. & domi. Anto. & Imol. in. c. quinquaginta. in. x. differentia. titu. j. de iure autem ciuili. secus est. per. d. l. sed & si in seruum vt latius in dictis locis. & idem do. Cardin. & Imol. hic contra Hostien. ¶ Et si potestas istorum delegatorum non fuisse seruata. non expirasset delegatio: secundum Imo. Ioan. Andr. & alios hic. Pro quibus allegat domi. Abb. not. in. clem. quadiu. de appel. & authen. si tamen. C. de tempo. appel. & quod not. gloss. & Ioan. Andr. in. c. significantibus. de offic. deleg. secus e contra. quia si de arbitris itur ad delegatum. vel ordinariu. expirat compromissum. sed poena committitur. Et idem. si itur ad alios arbitros. d. l. sed & si in seruum in. fin. cum duabus seq. & rationem potuit do. Abb. hic remittens ad dicta sua. c. ad petitionem. j. de accusat. vbi de hoc nihil dicit. & ad Spec. in. tit. de arbi. §. finitur. in. fi. Posset etiam dici arbitri pronunciare contrarium eius. quod pronunciauerunt: si finito compromisso adhuc instaretur coram eis tanquã delegatis iuxta proximè dicta. & hoc quando mouerentur ex nouis rationibus: secundum omnes comuniter hic: quia sicut ex nouis rationibus retrahari potest sententia ab alio. c. cum Ioannes. de fide instrum. ita etiam ab ipsismet iuxta. c. ab excõicato. de rescrip. sicut aliquando quis audit causam appel. interposita à sententia ipsius. vt per gloss. ij. in. capit. multis. xvij. distin. & in. c. collatione. in. ver. potuisti. de appel. in. vj. & in. c. cum inter canonicos. in. verb. confirmauit. de elect. facit. l. j. §. si praes. ff. quando appel. sit. & glo. si. in. c. sicut. iij. titu. j. & quod not. glo. in. cap. querelam. in. verb. commisit. de elect. & do. Abba. in. c. si quis contra. in. xj. colum. de foro. compe. & Ro. in. l. ij. in. xiiij. colum. ver. ff. de verborum obligationibus. facit quod not. Ioan. Andr. in. addi. Specu. de sent. prolatio. §. quoniam. & Bald. in. l. eos. C. de appel. vbi ponunt. quid si iudex à quo. instituitur haeres ab appellante an possit prosequi appella. & dicunt quod sic. nisi fuerit lata ab eo interlocutoria: quia illa magna detegit iniquitatem iudicantis. vt notatur in clementina appellanti de appellacionibus. & istis adde dominum Antonium in. c. ab excommunicato. in. ix. colum. de rescrip. vbi dicit. quod si ordinarius qui fuit arbitrator videat peti reductionem ad arbitrium boni viri. potest ipse reuocare. dummodo ex actis nouis non antiquis. & ad praedicta facit longa questio Rotae decisio. ccccxv. incipien. si secundus. in. formis. de illo qui fuit procurator alicuius expectatis. & obtinuit sententiam pro ipso contra certos obiectus. An possit deinde agere vigore sue gratiae contra ipsum. pro quo fuit procur. & videdo. Ant. in

c. j. in. fi. de re iudi. & in. c. irrefragabilis. i. pri. in. v. colu. §. de offi. ord. & Do. in. c. disciplina. in. pe. co. xlv. di. & Spe. in. ti. de assessore. §. fi. in. fi. & in. ti. de ap. §. nuc tractem. ver. qd sit appellatum. in quibus locis habes. quando eade persona mutat conditionem. an possit venire contra ea. que aliã approbavit. ¶ In glo. in. ver. de fratre suo. cum queritur. an frater sit idoneus testis pro fratre. dicas regulariter qd sic: quia secundum Abb. hic. nullo iure in totum repellitur. ita tenet gloss. j. in. c. infinuante. de offic. deleg. & gloss. fina. in. fin. ibi Arch. & Do. in. c. consanguinei. iij. q. v. & gl. ij. in. c. cum. R. de offi. deleg. & comuniter omnes post gl. in. l. parates. C. de testib. & do. Anto. in. c. cum oporteat. j. de accu. & alij in locis. notatis. Nec. ob. quod habetur in. l. etiam. C. de testib. & in. c. in literis. de test. vbi domesticus non est idoneus testis. pro domestico: quia sumitur domesticus. pro subiecto potestati alicuius. vt dixi in. d. c. in literis. in. j. conclu. vbi etiam de hac materia tetigi aliquid in ver. fallit. vj. & dixi latius in. d. c. cum oporteat. sed tamen repeto hic: quia clarius tãget. ¶ Prædicta limita primò. ex dicto Spec. in. titu. de teste. §. j. ver. sed nunquid frater. & Barto. in. l. qui testamento. ff. de testa. vbi dicit. qd licet frater sit idoneus testis: tamen minor fides ei adhibetur. quam alteri idoneo. per. l. iij. j. responso. ff. de test. Et per hoc infero. quod vbi requiruntur testes omni exceptione maiores. talis non esset idoneus. pro quo expressè videtur ponere Bal. in. l. fi. in. ij. colum. de proba. ¶ Secundò limita. ¶ nisi frater haberet bona communia cum fratre: quia videretur tunc testificari pro seipso. secundu Spec. vbi. §. & do. in. c. consanguinei. iij. q. v. & d. Anto. & Ana. in. d. c. cum oporteat. sed ex eorum ratione non videtur hoc procedere. vbi questio non cõcernit ipsa bona communia. ¶ Tertio limita. ¶ nisi sint ambo eiu. de potestatis. secundum proximè allegatos. & dicit Bald. in. l. j. ver. v. operatur. C. de epif. & clerici. quod licet frater non repellatur à testimonio ratione fraternitatis. cum simul habitant. bene repellitur ratione eiusdem potestatis. ¶ Quarto limita. ¶ nisi ageretur causa de iniuria facta fratri: quia iniuria facta vni de domo. censetur facta omnibus. per ea. quae habentur in. l. lege Corne. ff. de iniur. & ibi hoc not. Barto. post principi. dicens consanguineos in tali causa nõ esse idoneos testes pro consanguineo. Dicit tamen quod pro iniuria facta vni. non competit alijs actio ciuili iniuriarũ vt ibi per eum Ad quod vide Bald. in. l. vnica. in. ij. colum. C. de rap. virg. vbi dicit. quod si sit iniuria vni de domo. intelligitur facta toti casate: & ideo nullus de ea poterit testificari. Et idem tenent ibi Cyn. Ange. & Sali. & ad hoc vide etiam Bald. in. l. vnica. C. si quacumq; praedictus potestatis. & Barto. in. l. cum scimus. C. de agri. & censib. libr. xj. & in. l. ita stipulatus. §. Chryfogenus in. fin. ff. de verbo. obl. & in. l. iij. §. si tutor. ff. de stip. tut. ¶ Quinto limita. ¶ nisi agatur de crimine: quia tunc non est frater idoneus testis. pro fratre accusante. secundu Abb. hic qd agit de maiori preiudicio. in quo testes debet oino esse integri. & idè videt de alijs consanguineis & domesticis

¶ Aliam. Ad de idè tenentem do. Soci. in. consil. xxxj. inci. visis & diligenter lectis. ver. praedictis non ibi. item recedere in prima parte. char. xxxvij. & in. cõsi. cxxxvij. inc. iustissime iudex. ver. quarta conclu. sfo. circa prin. in. d. parte char. cxxvij. Et adde. Angel. & Sali. l. mater. C. de calu. & Bal. in. l. fi. de haere. in. fi. & Cyn. & doct. in. l. si cũ dote. §. trãsgrediamur. fol. mar. & Bart. in. l. diuus. de testi. in. integ. in. ij. columna.

¶ Quod sic. an & qd frater carnalis sit idoneus testis. vide plenè & not. per do. Sozi. in. cõsil. cccxxv. inci. vifa contingentia facta. ver. nec obstat si quanto & vltimo loco. cũ ver. seq. in. ij. pa. techar. cxi. ij. & adde. qd ad hoc habentur. per Phi. in. d. c. in literis. de test. & quod etiam ibi dixi in apostil. ¶ Omnibus. Ad de do. Alexã. de Imo. in. l. j. §. fi. de inur. & omnino per eũ in. l. si finita. §. si de veltigalibus. iij. char. de dã. in. fi. & Bal. in. c. j. §. similit. quib. mo. seu. amita. & plenè do. Sozi. in. consil. cccxxvij. incip. in. causa Gabrielis. cõtra ver. praeteret inimicitia. in. ij. par. te char. xv.

¶ De crimine. ad quod adde quae per Bar. habentur in. l. qui testis. §. per cõtrariũ. de tell. mili. per text. in. l. nõ folu. de ritu. nup. & Lãfrã. in. c. quomã contra. ver. testes. de prob. & Flor. in. Lidoned. eo. tit. & quod per Bal. in. l. instrumenta. C. de probacionibus.

& sic loquitur. c. j. iij. q. v. & facit. c. super pru dentiam. xiiij. q. ij. secundum ipsum. ad qd vide Bal. in l. fi. in. ij. co. C. de prob. vbi idem tenet al legado gl. in. d. l. lege Corne. Putat tñ. d. Abb. hic, quod in defectum aliorum admittatur sal te ad faciendum iudicium ad torturam. arg. c. fi. de testi. cog. & c. cum dilecti. & quod ibi no. de elect. An aut frater in criminali testificetur pro fratre, dicitur. j. ver. quintus casus. ¶ Sexto limita, ¶ vbi cumq; ageretur etiam civiliter in ca graui & valde tertio praiudiciali, quo casu no est integer testis, nec facit semiplenam probationem, licet faciat aliquod iudicium. ita not. Bald. expressè in l. parentes. in prin. C. de testi. Pro quo facere potest, quia maxima causa civilis, id est multorum bonorum, æquiparatur criminali vt per glof. & Bal. in l. aduocati. C. de aduoca. diuer. iudi. & gl. in. auf. si datur. C. de test. & per do. Abb. in. c. j. in illo notabili, qd metus causa. & Ana. in. c. cu oporteat. de accus. in. iij. col. facit. c. j. de restit. spo. in. vj. & quod per ipsum no. Ab. in. c. accedès. ij. & iij. col. vt lit. no contest. Idem Sali. in. d. l. parètes. & latè. d. Maria. cõsil. xij. incipiente, quidam iuuenis. ¶ Modò pro intelligentia prædictorum est aduertendū: quia sunt aliqui casus, in quibus dictæ limitationes no semper procedunt & indubitater frater est testis idoneus pro fra tre. ¶ Primus est, qn testis est adeo deuotus & probatus vitæ: puta religiosus de obseruan tia vel aliàs etiã laicus religiosus vitæ, vt de me dacio non sit suspectus. nã tunc ei creditur, si cut alij idoneo testi. ita decidit Innoc. in. c. cu R. canonicus. in pe. col. de offi. deleg. Pro quo etiã gl. formalis in summa. ij. q. v. in fi. Et pro hoc adduci posset illa multa & noua dicta, quæ accumulauit in. c. super his. ad finem. de accusat. per quæ apparet qd propter summam bonitatē vtri receditur à dispositione iuris cõmunis. & vltra illa vide quod scribit Bald. in c. præterea. in. ij. col. de testi. cog. & in. c. fin. in penu. col. s. de confes. & in rubrica. C. de fide instru. & in anpen. col. & in l. vnica in. iij. col. ver. item esto. de probatio. vbi dicit, qd quando causa est maxime importantis. Sanctitas viri nihil operatur in præiudicium alterius, ¶ Secundus casus est, ¶ qn frater esset testis instrumētarius etiã pro facto fratris: quia est idoneus indubitater: secundū Bal. in l. parentes C. de testi. quæ allegat Ioã. de Ana. in dicto. c. cu oporteat. licet in libro meo Bal. no dicat: sed idē dicit Imo. in. c. literis. in. vij. co. de trãf. dicens, quod si frater vel alius confan. est de scriptis in instrumento ad solēnizandū & ad miniculandū instrumentū, eius tacita vox fa cit fidem: de quo tñ dicit, vt ibi latius per eum. & esset distinguendū de inhabilitate, prout j. ver. quartus casus. ¶ Tertius casus est, qn testis esset pariter cõiunctus vtriq; parti, puta si frater testificaretur in cã vertente inter duos fratres suos: quia par cã affectionis sus picionē tollit. l. no solum. ff. de ritu nupti. ita Bart. in. d. l. qui testamēto. & sequitur Maria. in. d. c. cum oporteat. dicens se ita cõsuluisse. sed est glof. in terminis, licet ipse non dicat in cap. confang. iij. quæstione. v. ¶ Quartus casus est, qn non opponitur per partem contra fratrem productū in testem: quia tunc valebit testimonium fratris & cuiuscunq; qui aliàs

¶ Criminali. Ad de Phil. in ca. testi. s. de testi. & quod ibi in aposti. dixi,

¶ Inuitus, vide late per Specu. in ti. de testi. s. j. ate ver. sed nūquid frater,

propter affectionem posset repelli secundum Baldū eleganter in l. si quis testibus. in vltima. columna. C. de testib. vbi ita dicit de omnibus exceptionibus fauore partis introductis. secus dicit, de introductis odio testis: vt excommunicationis, vel banni. dicit tamē, qd aduocati protestantur in principio saluas fortē exceptio nes contra personas & dicta testium: quia per talem protestatio nem referuatur ius opponendi, ne excludatur tacitus consensus. argumen. l. si filius. ff. ad Mace. quæ procedunt in testibus produ ctis, contra præsentēs. sed quando contra absentes non est neces saria protestatio: quia absens non intelligitur cõsentire, vt ibi per eum. ¶ Quintus casus est, quando frater producitur ad defen sionem fratris, etiam in causa criminali secundum Bald. valde so lenniter in. d. l. parentes. in prin. vbi dicit qd si dictum fratris pro dest fratri, & nemini nocet, vt cum purgat fratrem de hæresi, te net eius testimonium. Ita dicit esse text. notabilem hic per quem infert, qd frater potest inducere fratrem contra fiscum ad proban dum, quod fecit homicidium ad sui defensionem. Nec per hoc dicitur nocere fisco, qui tractat de pœnali & odio suo lucro, cum alte rius iactura. argumento eius quod not. in l. si quis vxori. s. fin. ff. de fur. vbi dicitur, qd in interesse non habetur ratio lucri, quod per ciperetur cum alterius iniuria, vt ibi est glo. quæ non est alibi se cundum ipsum, cum quo etiam concordat Sali. in. d. l. parentes. & est dictum aureum, sed fortē non procederet, vbi in causa crimi nali esset accusator: quia tunc nedum ageret ad præiudicium fisci, sed etiam partis. & est præiudicium maximum. ¶ Vltimò, an frater inuitus vel nolens admittatur contra fratrem? dic vt hic per Abb. qui bene loquitur. & de hoc etiam per Bart. in leg. Iulia. & in l. legibus. ff. de testi. & latè per quendam Albericum moder. in tractatu de teste. in. xxij. charta versi. nunc videndum est princi paliter. ¶ In ea. gloss. ibi: in magnis criminibus. puta quando veniret imponenda pœna capitalis, aut mortis, vel deportationis. l. si magnum. allegata in gloss. & sic fecus videretur si pœna relega tionis tantum, vel minor esset imponenda: secundum Imo. hic. & addit Abb. quod vbi frater infidarietur fratri non habet locum dicta leg. magnum. Et adde qd id, quod dicitur de fratre in. d. l. e. si magnum. videtur habere locum in quocunq; affine, per tex. sing. in capi. similiter. iij. q. v. & ibi expressè Archi. & Do. & vide Bar. in l. minimè. ff. de reli. & sump. fun. & quod in hac glof. dicitur de fratre, procedit etiam in socio, secundum Angel. in l. si magnum per l. verum. in verbo, videlicet fraternitatis. ff. pro socio. de quo per Saly. in. d. l. si magnum. ¶ In glo. parua in verbo: confesus. not. bene secundum Bald. hic ex gl. ¶ qd ille qui agit poenitentiam, præ sumitur confiteri delictum. & concor. l. locum. s. si quis dolo. ff. de tabu. exhiben. secundum ipsum qui per hoc infert, qd qui stat ad cõ finia præsumitur relegatus. ¶ Adde tamen, qd petens veniam, non videtur confiteri se deliquisse: sed in signum humanitatis: se cundum gloss. in verbo, postulatuit. in cap. exhibita. de homici. Et ad hæc faciunt notata per Bart. in l. dotem. ff. de verborum oblig. & Cardin. c. perpendimus, ad finem j. de sententia excommunica. in quæst. An petens se absolui, videtur fateri se excommunicatū? & dicitur qd non: quia potest esse, qd petat ad cautelam. & de hoc quã do priuatio præsupponat habitum, vide gloss. ij. in capit. signifi cavit. de cenf. quæ probat, qd si quis iubetur relaxare præceptum, ex hoc probatur illi fuisse præceptū. & vide Pet. de Ancha. confi. l. j. incipien. pro clariori decisi. in vltima columna. vbi ponit an liber banni vel condemnationis probet homicidium: & vide Bal. in leg. final. in tertia. columna. C. de sententiam passis, vbi ponit an per instrumentum emancipationis probetur patriam potestatem præcessisse. & vide Bald. in leg. moueor. C. de seruis expor. vbi di cit, qd probando monachum petiisse licentiam transeundi ad ar ctioem vitam, probatur, qd fuerit monachus. & vide Bald. in l. secunda per illum textum. C. de iure aureorum anulorum. vbi po nit, an per instrumentum legitimacionis probetur, quem fuisse illegitimum. ¶ In gloss. verbo, graue. ibi: in vltimo articulo de ef fectu confessionis. factæ in vltima voluntate, tangit hic aliquid Imol. sed satis dixi in capitulo si cautio. ver. iij. declaratio supra de fide instrumen. & notat hanc glo. Bald. quod non semper mo riens præsumitur verum dicere. Ad quod vide Bart. & Roma. in leg. si quis moriens. ff. ad Sylla. vbi ponunt, ¶ qd si affessor moriens dixit se

dixit se tulisse sententiã per pecuniã, tale dictum no nocet victo ri, per tex. in l. j. s. si quis filiu. ff. de Carbo. edito. & in. c. sicut. de te sti. Adde etiã Bald. in auf. si dicatur. in. ij. colum. C. de testi. vbi di cit, qd si testis dicit in articulo mortis se falsum dixisse, hoc no no cet parti. allegat Barto. vbi. s. Adde etiam Petrum de Ancha. in ca pitulo finaj. de success. ab intest. vbi dicit, quod si moriens dicat se mori culpa medici, no iuuat percussorem, si aliter hoc no app areat. Adde etiã gl. & Ang. in l. ij. C. de calu. vbi no statur dicto morientis qui dicit talis me percussit, licet hæres illu accusans pro pter hoc excusetur a calu. Adde etiã Bal. in l. j. in vlti. col. ver. sed pone testator. C. coia dele. vbi ponit de testatore, qui dicit, remit to oēs iniurias inimicis meis: quia cõsetur ex hoc habere pacē. Ad de etiã Bald. in tit. de pace Cõstatiã. in verbo, vassali. vbi dicit, qd no omnis moriens est lo. euangeli. alleg. l. verba. C. de testa. ¶ In gl. in verbo: fratrem. in fi. not. qd rone cõsanguinitatis, vbi affini. aliquid præsumitur. & etiã, secundū Bal. hic qd dicta ratione præsumitur donatio. allegat l. procula. cu. ff. de probatio. & refert Dy. dicen tem qd celsio actionū inter cõiunctas personas valet sine expres sione tituli, qd inest tit. donatiõis. alleg. Dy. in l. patre. ff. de ijs que in frau. cre. & adde tex. in. c. no estimemus. xiiij. q. ij. vbi dicitur, qd nemo vnquã carnē suam odio habuit. ex quo infert Angel. in l. j. ff. de in ius vocan. qd statuta cõtra cõsanguineos clericorū indire ctè præcipientia aliquid no tenent: quia ne confang. grauen tur, clerici efficiuntur timidiores. facit tex. elegans in. c. sciant cõ cti. de elect. in. vj. vbi ita punitur offendens cõsanguineos cleri ci propter ipsum clericum, sicut offendens clericū. notat Cardi. in clem. j. in princip. in. xiiij. not. de excuf. præla. & gloss. in cle. ij. in verbo quomodo libet. de sententia exc. & Bar. in l. j. in fi. ff. de his quæ pœnē nomine. & Ang. confi. xvij. incipien. vifa narratione facti cõsilij. facit tex. in l. j. de receptato. ¶ In gl. in ver. vehementer. ibi: sed non vt condemnetur. sufficit tñ suspicio ad indicendã purga tionem, etiam sine infamia, secundū Innoc. in. c. ex parte. in fin. de offi. ordi. & glo. in. c. quanto. s. eo. & do. Ant. in. c. tua. per illum tex. de coha. cle. & Archi. in. s. fi. vij. q. ij. & Inn. in. c. pen. super ver bo incestus. j. de purga. cano. & Inn. & Ana. in. c. sicut. de symonia. & Archi. latè in. c. omnibus. iij. q. v. per text. in. c. sollicitudines. in verbo. vehementem suspicionem. de purga. cano. Et etiam Ana. post Car. in. c. excommunicamus. s. ad iij. cimus. de hæreti. vbi dicunt per illum text. sing. qd ex hoc quis discedat a cõi conuersatione inquiritur cõtra ipsum tanquã contra hæreticū, etiam no præce dente infamia. ¶ Et adde ¶ qd suspicio de hæresi oriri potest etiã ex le uibus signis. sed illa signa debent plenè probari: secundū Innoc. in d. c. sicut. de symonia. & Ioan. Andr. in. c. vt officium. s. j. de hæret. in. vj. Et qd ex sola suspicione non possit cõdemnari, facit. c. exco municamus. in. s. fi. in verbo, certis indicijs. j. de hæret. & istis adde oino solenne consilium Old. ccc. qd incipit, regularis habet tradi tio. vbi ponit, quæ dicatur violenta præsumptio ad hoc, vt quis possit cõdemnari de hæresi. de quo etiam per Do. in. c. vt officiu. in prin. & in. c. vt filij. in. ij. col. de here. in. vj. vbi etiã dicit, qd etiã ad suspensionem probandã sufficit leuis probatio, per l. ij. hic alle gatam in glo. secus ad condēnandū, per hanc gl. de istis per Hosti. in summa, de hære. s. qualiter deprehendatur. verfic. sed quos vo cas. cu. seq. & adde text. & doct. in. c. cõ contumacia. de hære. in. vj. vbi habetur de vna præsumptione in proposito. ¶ In glo. fin. ibi non debet admitti. & sic vult glo. qd hoc casu non præstetur iurato ria cautio. & qd dictio præter. stet exclusiua. & illud tenet Innoc. Host. & Goff. Sed contrariū tenet Do. Car. do. Ant. & Abb. Nec obstat, qd periurus no debet admitti ad iura. quia verū est ad iura mentis honoris, sed admittitur ad iuramentum oneris & grauamini, quale erat istud. Et idem gl. in. c. paruuli. allegato in glo. & Abb. in. c. intelleximus. in pe. col. de iud. & probatur in. c. cu in ec

clesijs. de maio. & obe. sed Imol. & forte me lius tenet opi. glo. quæ dictio præter. excludit, qn id quod sequitur post eã, poterit includi sub præcedenti oratione, vel dictione. Secus, quando non includebatur, vt per Legistas, maximè Bart. in l. j. in fi. ff. de pigno. actio. & ita erat, item facit. c. clericos. allegatū in glof. vbi etiam agit de iuramento oneroso, & tñ propter timorem periurij non præstatur. & ita hic secundū eū. Nec ob. licet no dicat, qd di cit de iura. calu. quæ pcedit in iuramēto indu ctio legis necessitate, vt latè per Gal. Cald. & Modernos in. c. ij. & in. iij. col. j. qui cle. vel a vouētēs. vbi semper vide. & per Imo. & alios in. d. c. cum in cle. ¶ Et vltra hæc de dictione, præter, vide plenè per Archid. in. c. ebron. xiiij. q. ij. & Angel. in l. qui bona. s. si quis. ff. de damno infect. & Bald. in auf. hoc amplius. in iij. col. C. de fideicom. & Bald. hic & alios in l. actione. C. de trãfact. & Pet. de Ancha. in re gula, peccati. in. v. colum. de regu. iur. in. vj. & latè do. Cardi. in cle. j. in. j. colum. de sum. tri. Et copiosè per Alberi. de rosa. in suo di ctionario, in verbo præter.

¶ CAP. XV. Vm i iuuētute.

Non præsumitur incontinens in senectute, qui in iuuentute, continuat. h. d. & nihil habet sed insistant doct. in moralibus, de quibus p eos. Vnum tementi, propter qd oēs docto res notat istum tex. videlicet, qd propter infamia ortã à mahuolis, licet no debeat cõmitti solēnis inqstio. c. qualiter el. ij. & c. Inqstiois. in fi. de accu. tñ occultata indagatio cõmitti potest. ¶ Itē per istū tex. in verbo, detulisset. no tat Bal. hic qd denunciatio criminū pot fieri & profequi per nūciū, nec est speciale in Rege, sed cõmune, secūdū ipsum. qd ex hoc infert, qd syndici infirmi tenent denunciare maleficia per procuratorē. qd dicit mēti tenēdū. ¶ Itē per istū tex. cu. gl. fin. infert Bald. hic, qd literis executoris asserentis se fecisse aliquid credif. ad quod etiam allegat Archi. in. c. Cathanien sis. lxj. di. & ita etiam ibi Domi.

¶ SYMMARIUM.

- 1 Impetrator non tenetur probare omnia contenta in rescripto: licet expressa videantur in forma conditionis.
- 2 Idoneitas est duplex, intrinseca & extrinseca.
- 3 Impetrator narras in impetratione beneficij, quod redditus non excedunt certam summam, si mēti tur, an gratia sit nulla?
- 4 Impetrator an tenetur exprimere verum valorem beneficij? Et ponit pro regula, quod quis tenetur exprimere valorem beneficij impetrandi: sed etiam obtentorum. limita. nu. 6. 7. 8. 9. 10.
- 11 Bonus quilibet præsumitur, nisi contrarium probe tur. hæc est regula, quæ fallit, nu. 12. 13. 14. 15.
- 16 Executor datus ad beneficia, potest assumere partes iudicis, si vult, citado quorum interest, vel iudicialiter inquirendo de idoneitate impetrantis. & nu. 17. 18. 19. 20. 21.
- 22 Executor datus ad beneficia non tenetur assumere partes iudicis si non vult.
- 23 Hac conclusio fallit, nisi in literis esset clausula, vocatis vocandis: quia tunc tenetur citare, &

¶ Habuit. Adde Spe. in ti. de aduo. s. j. ver. item qd postulat.

¶ Præter. de qua dictione vide etiã Bal. in. c. j. s. sed & res. per quos si. in. ue. & Old. omnino in consil. xlix.

procedere iudicialiter.

- 24 Item, nisi velle dare possessionem, quā alius tenet.
- 25 Item, nisi executor sit datus cū clausula, quæ venit purificanda ex facto tertij, de cuius præiudicio agitur.
- Quartam & quintam fallentiam vide nu. 26. & 27.
- 29 Executor ad beneficia licet non purificet conditionem sonantem in monitionem vel instructionem, vt si est idoneus, tenet tamen collatio ab ipso facta.
- 30 Collatio si fiat scienter indigno, est ipso iure nulla. Ad hoc adde nu. 31.
- 32 Papa si committit vices suas simpliciter alteri, an videatur supererogatiue & cū plenitudine potestatis.
- 33 Clausula literarum vbi non sonat in monitionem, seu instructionem, sed in conditionem: puta si est doctor, vel natus de tali vico, nunquā tenet collatio nisi prius purificetur dicta conditio.
- 34 Executor datus ab beneficiis in casu in quo assumit partes iudicis debet procedere iudicialiter, secundū formam cle. sape. de verbo. signi. & c.
- 35 Executor quotuplex sit.
- 36 Executor quando examinationem facit, an teneatur citare aliquem, qui velle opponere quod prouisus non sit idoneus?
- 37 Executor an possit exequi ante, quā literæ sint sibi præsentata, vt teneatur executio?
- 38 Papa concessit beneficium, & dedit executores propter absentiam executorum, iste iur. ad ordinarium, vt exequeretur, vtrum possit.
- 39 Executor si processit vigore literarum surreptiarum, processus est nullus.
- 40 Executor processit nulliter adeo, quod gesta ab eo non tenent, vtrum collatio reddat ad Papam, vel ad ordinarium?

¶ CAP.

XVI.

Dudum Is pro quo beneficiando scribitur cū clausula, si idoneus fuerit, non tenetur probare se idoneum, cū idoneus præsumatur. h. d. ¶ In tex. ibi: *scholarem*. credit h. d. Abb. quod vitaretur rescriptum, si impetrans qui dicit se esse scholarem, non esset: quia facilius obtinetur gratia hac qualitate expressa; vt per Inno. in c. cū in cunctis. in gloss. incip. est autem scientia de electio. Et omne id, quo non existente vero non ita facilius gratia conceditur, vitiat rescriptum, si non est verum. c. postulat. & ibi Hosti. omnes de rescriptis. & de hoc per Spec. & Ioan. and. in tit. de rescrip. præsentatione. §. ratione autem impetrantis. vers. sed vbi scribitur pro scholari. subdit h. d. Card. quod non sufficit, qd dicat quem esse scholarem, nisi sit clericus. per c. ex literis. de transact. vbi autem nondum est clericus, ponitur clausula, cupiens militiæ clericali ascribi. & tunc bene valet secundum ipsum. Et per hoc credo non esse verum, quod scribit do. Anto. in c. literæ. de dilatio. in ij. col. vbi allegando certam decisionem Rotæ, quam non reperio, dicit qd si impetrans dicat se dotasse beneficium, quod impetrat, & non sit verum, non vitiat gratia: quasi sit superflue narratum: quia profecto istud est tale, quo non existente vero, non ita facilius Papa concessisset. argumento notatorum in capitulo dilectus. de iurepatro. ¶ In text. ibi, *nulla necessitas*. not. & tene menti hoc dictum, quasi nouum, secundum Abb. quod impetrator non tenetur probare & verificare omnia contenta in rescripto, etiam si videantur expressa in forma conditionis. si pro illis habet fundatam intentionem iuris præsumptione, sed onus probandi contrarium incumbit neganti, vt h. d. sing. probatur, & sic limita not. per Ioan. And. in c. j. de litis contest. in vj. ¶ In text. ibi: *presumatur idoneus*. not. qd etiam ad beneficium quilibet præsumitur idoneus, nisi contrarium probe tur & intelligi, dummodo sit clericus per ea, quæ dixi. §. quia clericatus & alia extrinseca non præsumuntur, vt statim dicitur, sed respectu bonitatis intrinsecæ pro quolibet præsumitur, etiam qd sit laicus. ¶ Est autem multiplex idoneitas, nedū intrinseca, vt castitas, sobrietas & c. sed etiam extrinseca, vt scientia literarum, cantus, & similia. & hoc non præsumitur vt per glo. ordin. in c. si sortit. in verbo, scientiæ de elect. in vj. Quapropter restringitur decretalis ista vt intelligatur solū de idoneitate intrinseca. Si autē disputatur de extrinseca & sit tertius, qui opponat, ipse habebit

probare, vt c. j. & capit. vt circa de elect. in vj. quia excipiendo efficiatur actor. l. j. ff. de except. sed si nemo se opponit superiori, inquit, vt hic eleganter per domi. Abba. resistentem domi. Anto. quo ad interpretationem huius idoneitatis. Sed non taceo, quod mihi occurrit, videlicet qd imò iste text. possit etiam intelligi de idoneitate extrinseca. non dico de omni, sed de ea, quæ requiritur ad beneficium: quia cū scribitur cum clerico, iam præsupponitur qualitas clericatus, quæ est extrinseca. & idoneus ad clericatū, præsumitur idoneus ad beneficium, nisi aliud probetur. c. accipi mus. de etate & quali. Bene fateor, qd per solam impetrationem, in qua appellatur clericus non probabit in omni materia se clericum, vt per Ioannē Andream in regula, cui licet, in mercurialibus. sed quantum ad factum super quo impetratur, præsumitur clericus: per singulare dictum do. Anto. in capitu. illud. §. eodem dum respondet ad l. optimam. C. de contrahen. stipulat. & in hoc poteris cogitare & de ista præsumptione bonitatis, adhuc dicitur super gloss. fin. Et per hoc examinant h. d. domi. Card. & do. Abba. vtile dubium, ¶ Videlicet vtrum narrans in impetratione beneficii, qd redditus beneficii non excedunt certam summam, si in hoc mentitur, vtrum gratia sit nulla? & videtur qd non: quia falsa causa non vitiat, cū de corpore constat, vt per Bart. in l. demonstratio. §. j. ff. de conditio. & demonstratio. & Bal. in l. prima. C. de falsa causa adiecta legato. Nec ob. cui de non. de præben. in vj. quia loquitur in generali impetratione ad beneficium: quia tunc incertitudo summæ bene vitiat. fecus, si speciali. quando specialiter constat de corpore. Contraium tenent prædicti: quia causa habet vim conditionis in gratijs apostolicis: cū subintelligatur clausula, si est ita, vel si preces cap. ij. de rescript. sed causa adiecta in vim conditionis, si est falsa, vitiat. d. l. demonstratio. §. primo & capitul. quia circa secundum intellectum domi. Cardina. de sanguine. & affinita. & dixi in capitu. quod super his. §. de fide instrum. & subdit Card. h. d. qd onus probandi incumbit dicenti non plus velere. Nec ob. l. cum de lege Falcidia. ff. de probatio. vbi si dico patrimonium non valere, nisi tantum eo ipso proba, quod proba non probari contrarium: quia secundum ipsum est propter præsumptionem iuris. Nihil enim præsumitur soluendo, nisi si probetur, sed hæc præsumptio cessat in beneficijs, in quibus præsumitur in beneficio esse aliqd per superius dicta. & expressè probatur in capitu. vt quisq. de vita & honest. cleri. Sublata ergo illa præsumptioe remanet regula iuris, quod impetrans probet, quod asseruit: quia est causa suæ assertionis. & domi. Card. sic in vtroq. puncto consuluisse Gaspardum Calderi. & Ioannem. de fantu. & allegat etiam notata per Ioannem Andream in capitu. primo de lit. contesta. in sexto & in regula, infamibus. de regulis iuris in vj. & seipsum. in capitu. cum nobis olim. de electio. & ita dicit tenere Rotam, licet non dicat vbi. & ita refert se consuluisse Florentiæ in causa multū ardua. & sequitur h. d. Abb. ¶ Adde glo. quintam post princi. ibi sicut nec habet. in clemen. prima de præben. per quem dicit ibi Card. in j. colum. not. qd quis non tenetur facere mentionē de valore beneficii, qd impetrat, sed dicit qd hodie de stylo curiæ oportet exprimere verū valorē. Et adde Ro. in antiquis deci. cclxxvj. incipiente, item no. qd vbi Papa confert, vbi etiam dicitur qd excessus valoris expressi vitiat gratiam. & ad de Rotam in eiusdem deci. cccxxxv. incipiente. item not. secundum opinio. vbi dicitur, qd etiam sit verū de iure qd non teneatur quis exprimere valorē. tñ si exprimit falsum, gratia vitiat, & adde Rot. in formis deci. cccxij. incip. sed impetrans. vbi dicitur, qd nedū valor certi beneficii impetrandi, sed etiā obtentorū debet per impetrantem exprimi: secundū communē estimationem cū sit pars gratiæ per regulā vrbani sexti. & sequitur h. d. Abb. Car. consil. xxxj. qd incipit, millesimo. cccclxxxij. die. x. mensis Iulij. vbi ponit eadem, quæ h. d. & est consilium factum Florentiæ. de quo. §. & ista repetuntur in locis statim allegandis. ¶ Sed vltra omnes alios debetis primò limitare ista, nisi Papa conferat beneficium motu proprio: quia expressio falsi valoris non nocet, secundum Rotam in formis deci. cccxj. præallegata. & est regula cancellariæ lxj. quæ incipit, item voluit, qd in gratijs. vbi etiam dicitur illud, quod est dictum de beneficijs obtentis. & hanc limitationem plenè ponit Petr. de Ancha. consilio. cxxxvij. incipien. natura & efficiatija. Est

ca. Est verū, quod olim erat regula in contrariū etiā in gratijs factis motu proprio. & illā antiquā regulā latè cōmentat Pet. de Anc. consil. cccxxvj. incipit. pro clariori, sed non expedit hodie per prædicta. ¶ Tercio limita, nisi de valore fieret mētio per verbum, vt asseritur. quia tūc sufficit pbare, qd sic asseratur, nec noceret si ex aduerso probaretur non sic esse: dūmo do appareat qd sic asseratur, licet alijs casib⁹, qñ dicit vt asseris: oporteat pbare ita esse: secundū Rotam in antiquis. latè deci. dxcvj. inci. Papa confert. & idē tenet do. Ab. h. d. nihil allegans. est verū. qd Card. aliter sentit. consil. lxxix. incip. vacante quadam eccle. in fi. & h. d. sed eius opinio posset procedere, quādo priora verba non essent concepta in personā impetrantis: vt quia non est dictū pro parte talis fuerit narratū tale beneficiū vacasse, cuius valor, vt asseritur & c. Sed simpliciter verba rescripti loquuntur vniformiter. & dicit, vt asseritur. quia intelligitur. s. ab impetratē: & idē pbet ipse qui asseruit, sed in primo casu vbi verba concipiuntur per ipsum impetrantem, sufficit alios ita asseruisse: quia non comprehenditur persona loquens: quæ dixit, vt asseritur: vt hic per do. Ab. & de verbo, vt asseris. vide etiā Bal. in c. studiuisti. de off. le. ¶ Tercio, limita, ¶ nisi va lor falsus esset expressus à Cardinali impetrante: quia non ligatur dicta regula cancellariæ, secundum Pet. de Anch. latissimè dicto consil. cccxvj. quia sicut non ligat Papam: ita nec Card. cū sint pars corporis. & adducit multa generalia ad pbandum, qd excellentia talū dominorum requirit specialem mentionem, sed aduertit: qd loquitur de regula vrbani: qui inhabilitat gratias concessas motu proprio, si falsus valor exprimebat. Ideo in hoc sit odiosa. & gratia de qua loquitur. d. Pet. etiam motu proprio transire pōt illa opinio. Sed quod aliās non includeret Card. non affirmare per ea quæ dixi in c. qd super his. ver. ¶ qd autem dispositio. de fide instr. ¶ Quarto limita, ¶ nisi ex diuersis clausulis gratiæ manifestè colligeretur, qd etiam si beneficium fuisset multo maioris valoris, omnino Papa contulisset. puta si dicat se intendere ad remunerandos magnos labores toleratos pro ecclesia ab impetrante. Pro quibus ad maiora dicat obligatam sibi sedem apostolicam. & quod pro similibus oneribus sibi incumbentibus nititur Papa prouidere, quantum pōt. & c. quia tunc cognoscitur qd etiam pinguius beneficiū omnino daretur. Ita decidit Pet. de Anch. dicto consil. cccxvj. inci. pro clariori. in vlti. colū. ¶ Et hoc inducit me ad cogitandū sup vno non tacto, videlicet, quid si beneficiū minus valeret, quā sit expressum, omnem enim prædicti loquit, quando plus valeret. & videtur qd gratia teneat, ex quo omnino Papa erat concessurus. & maximè quia do. Ab. h. d. pōderat solum, qd si Papa sciuisset de maiori valore, nō ita cōcessisset. & ad. c. cui de nō. responsum est. §. sed in cōtrariū fortiter facit decisio Rotæ in antiquis. cccclxj. inci. Pape supplicat. vbi dicitur qd si ad petitionem impetrantis conceditur beneficium, quod ipse dixit esse curatū, & nō erat, nō tenet gratia: p dictū. c. cui de nō. Ad idē videt, gloss. in terminis in c. quāuis. in verbo, vlt. qd de præben. in vj. quæ dicit qd si mandatur prouideri de beneficio certi valoris, non potest prouideri de minori. & illam quo ad hoc sequitur do. c. ibi. & Car. latè ibi de. j. in. vij. q. de concess. præben. & sic teneamus istam partem. ista limitatio non procedet, & aliter nūc procedet, & aliter nūc non expedit: quā nō habui satis de tempore. ¶ Quinto limita, nisi Papa conferret bñficiū dicendo, cuius fructus valorē nō excedūt scdm taxationē decimæ: quia tūc ispicit taxa bñficii & ita veniret in gratia. pposito qd beneficiū plus valeret, scdm valorē cōem. Ita decidit Ro. in antiquis. deci. cclxxvij. incip. vbi Papa. & de ista taxatione decime vide gl. in cle. si bñficiū. in verbo, taxationē. de decimis & ista nota: quia difficile inuenies alibi reduta. In gl. j. in fi. cōclude scdm Io. An. do. Ab. & Imo. qd si apparet status ecclesiæ præcedēs, & sic qd soliti sint in eccle. tot sustētari, si impetrans impetrat intra numerū cōsuetū, & petit intra illū se recipi, debet au diri, nisi opponatur facultates nō sufficere, & probetur p opponētē. Si aut vltra numerū cōsuetū petit se recipi, dicēs facultates ecclesiæ sufficere: tūc enim ipse debet probare: quā ppter præcedentem statum surgit præsumptio contra ipsum: ideò

grauatur onere probandi. Facit quod habetur in c. ex parte. in fi. de concess. præben. & l. ex persona. allegata in gloss. Si autem præcedens status ecclesiæ non apparet: tunc intra numerum duorum præsumendum est pro impetrante: cū ecclesiæ non de beat fundari, nisi cū dote. quæ ad minus sufficit duobus. c. vt quisq. de vita & honest. cleri. & c. nemo. de consecra. distin. j. & c. proposuit. de filijs presbyteri. Si verò impetretur vltra dictū numerum, debet impetrans probare facultas ecclesiæ. sufficere qd intelligit verum domi. Anto. in eccle. non collegiata, sed si esset collegiata, cū saltem debuerint esse ibi tres à princi. quia pauciores non constituunt collegium. l. Neratius. de verborū signifi. c. j. cū materia. de elect. si impetretur intra numerū triū dicēs facultates nō sufficere, debet id probare. sed vbi vltra qd peteret se recipi, debet probare facultates sufficere. argumen. l. ex persona allegata in glo. ¶ Ex quibus colligit domi. Abba. h. d. quod non solū rector eccle. debet habere clericum, sed potest compelli vt ipsum habeat intitulum in ecclesia sua. & sic Papa h. d. compellit. Ita putat de Episcopop. argumen. c. extirpandē. & quod ipse notat ibi. de præbendis. Si autem intelligitur de ecclesia collegiata, vt sonat tex. ibi, in clericū & in fratres tunc colligit qd prælatus ecclesiæ non tenetur aliquem recipere in canonicum, vel in fratrem, si facultates non sufficiunt. & istis adde, qd vbi rector non haberet facultates pro se & socio excusabitur tenendo seruitorem: secundum gloss. notabilem in clemē. ne in agro §. ad hęc. in verbo seruitutis de statu mo. quam sic inrelligit do. Abba. h. d. licet repugnet prædictis. Et ista not. ad materiam. d. c. vt quisq. ¶ In gloss. in verbo. idoneus. in prin. not. ex text. & glo. regulariter, ¶ qd quibet præsumitur bonus. & concordantes sunt in gloss. & ratio. j. in. iij. fallentia. & amplia, vt per Inno. in c. dudum. cl. ij. in. ij. & penulti. colū. de ele. vbi dixit, qd si probatur electum esse venatorem, interpretatur qd causa licitæ recreationis hoc faciat. Et si probatur irascibilis, vel indignabilis naturæ interpretatur, qd ex iusta cā hoc faciat, vt ibi per eum. & per do. Abb. ibidē in antepe. col. vnde dixit Pet. de anch. consil. cclliij. incip. in gōne presbyteri Caroli. quod vbi est varietas inter testes, ceteris paribus creditur deponentibus de bonitate alicui⁹: quia habent præsumptionem iuris communis pro se: per istū text. & pulchros modos interpretandi probationes sonantes in delictum posui in c. his ad fi. ver. iij. conclu. de accusa. vbi semper vide & declarata ex tex. cum materia & in c. cū dilectis. de accu. videlicet, nisi ex cōi interpretatione aliquid sonaret in delictum. ¶ Fallit primò dicta regula, secundum quosdam, nisi agatur de præiudicio tertij, ex ista præsumptione bonitatis. & allegatur do. Ab. post Hostien. in c. cum in iure. in primo notabili de offic. deleg. vbi dixit, qd licet quilibet præsumatur bonus, & sic non sit credendum, qd mentiatur se delegatum: tñ sibi non creditur, nisi si ostendat literas delegatiōis, vt ibi, sed ista fallentia non probatur ibi: quia qualitas bonitatis nō erat sola. quæ allegaretur, sed potestas delegatiōis, quæ est qualitas extrinseca. vnde non præsumitur, vt dictum est ideò vbi de sola bonitate fieret mētio, etiam in præiudicio tertij, si ipse eam negaret, haberet onus probandi: nisi aliqua coniectura aliud suaderet, sic videmus iudicem recusari posse propter affinitatem, vel respectu alterius causæ: per quam dubitatur de iniustitia, vt habetur respectu ad præsumptam bonitatem. facit glo. in verbo. ab ali quo in c. statutū. §. quia vero. de rescri. in vj. & dicit beatus Thomas secunda secundæ. q. lxx. arti. iij. circa fi. qd facilius præsumitur pro alicuius bonitate in dubio, quando talis præsumptio vergit in præiudicium tertij & faciunt nota. per Abb. in c. j. de cle. non resi. & dicit gloss. fin. in c. fi quis præposse. l. distinct. qd non semper credendum est bono. ¶ Fallit secundò, nisi præsumere istam qualitatem bonitatis, esset in præiudicium illius, pro quo præsumitur: secundū glo. Bart. & Pau. de ca. in l. qui iurasse §. si pater. ff. de iureiurā. nam dicit ibi glo. qd illa præsumptio, qd quis non præsumatur delinquere. l. merito. ff. pro socio non potest allegari contra aliquem, quando sua interest, vt ipse præsumatur deliquisse: sicut occurrit in casu illi⁹ l. nam si præsumeretur nō deierasse, esset fundata in tēto aduer

farij, qđ illud peculiu fuisse postea augmentatū post interpo-
situm iuramentū. & quia inducta, vt profuit, non debet taliter
operari, vt habeant obesse. Legata inutiliter. ff. de leg. j. adeo qđ
presumptio legis merito illo casu nō potest allegari. & ad hoc
quotidie allegat illā glo. quā soleo inducere cōtra Ioā. de ana.
in. c. in ciuitate. in. vij. col. de vsur. dū dixit fiendā positionem
de bonitate, vt succurratur decepto citra dimidiā, propter gl.
in. l. semper in conuentionibus. ff. de reg. iur. quia nō teneatur
pars rēdere, vt per glo. in. d. l. qui iurasse. ¶ Fallit tertio, nisi
agatur de utilitate animarū: quia etiam in casu dubio melius est
presumere delictū, quā nō delictū: secundū Petr. de anch. latē
confi. clxxx. inci. prima facie videtur. vbi consuluit, aliquis te-
stamento cōfessus est se vsurariū, vtrū ista confessio referatur
ad totū tempus praterite vitæ vel ad quantū: adeo qđ agi pos-
sit cōtra heredē, vt restituat. & concludit, qđ referatur ad totū
repositū: agatur de salute animarū. vñ cessat. l. merito. ff. pro
focio. quia ibi timenda est culpa etiā vbi culpa nō est. c. confi-
liū. de obser. ieiuniorū. Facit qđ not. Inno. in. c. ad audientiam
j. de homi. vbi dicit, qđ in foro animæ debet quis in dubio præ-
sumere se irregularem. facit. c. illud de cle. excō. mi. & glo. in. c.
14 consulti. de regula. cū similibus. ¶ Fallit quartō & vltimō,
nisi ex actibus præcedentibus oriatur cōiectura doli: quia illa
præponderat huic præsumptioni bonitatis, secundum Bald.
in. l. j. ante finē. C. si quis omisa causa testamēti. vbi dicit, qđ nō
presumitur dolus: quia naturali præsumptione quilibet præ-
sumitur esse bonus, & ex bonis & naturalibus principijs. &
qualia sunt principia, talia præsumuntur esse principia, sed na-
tura est bona, ideo præsumitur homo bonus: nisi offendisse pro-
batur. l. quoties §. qui dolo. ff. de proba. tñ interdum præsumi-
tur dolus ex præcedentibus coniecturis, vt ex dolo tractatu
l. apud Celsum. in prin. ff. de doli except. Item ex actus qualita-
te: vt quia lucratus quis indebitē mutata sibi causa possessiōis,
vt ibi per eū, quē ad hoc propositum allegat Ioan. de ana. in. c.
ad falsariorum. in. xj. col. de crimine falsi. ¶ Demū pro intelle-
ctu prædictorū, posset quis inquirere, qđ quilibet non præsuma-
tur bonus, quia sunt proclui ad malum. c. omnis etas. xij. qđ. j.
& c. procluius. xx. q. iij. vbi imitatrix * est * natura vitorū. Pro-
cuius solutione licet hic non tangatur, vide Car. in proemio
Cle. in. iij. oppositione. vbi dicit, qđ imō stat præsumptio. de
qua hic, cū ab initio non sit homo malus, imō creatur bonus
c. j. de sum. tri. nec præsumitur superinduci aliaqualitas, nisi
probetur: sed postquā est superinducta, semper præsumitur
inesse: nisi doceatur sublata: & ideo licet natura sit procluius
ad malum, potest tamē se retrahere ex libero arbitrio ad quod
suadetur per iura præmiātia bonos, & punientia malos: secun-
dum ipsū. Et pro hoc, qđ vitia non * insint * nobis à natura
multa allegat beatus Tho. in prima. ij. q. lxij. & Richar. in. iij.
distin. xxxij. artic. ij. in rñsione ad primū argu. & latissimē do.
Card. in. c. j. de scruti. vbi latē ponit, vtrū virtutes insint nobis
à natura. de quo etiam p. r. Theologos in locis, proximē alle-
gatis. & aliquid per Cardi. in. c. cum in iure peritus. de officio
deleg. & tenet Theologi opi. Philosophi in. ij. Ethicorū, qui
dicit qđ virtutes secundū aptitudinē insunt nobis à natura, nō
secundum perfectionem. & hoc modo intelligitur, quod scri-
bit Seneca ad Lucillū: Non dat natura virtutē, ars est bonum
feri. & quod scribit Aristo. primo Ethicorum. c. iij. boni vel
mali natura non sumus. Et pro hoc quia ex his, quæ insunt à
natura, nec laudamur, nec vituperamur: vt ibidē, sed propter
virtutes laudamur. l. vt virtutum. C. de statutis & imagi. & pro-
pter vitia reprehendimur. c. tantis. lxxxj. dist. c. vbi ista. lxxxij.
dist. ergo nec virtutes nec vitia insunt à natura, sed intelligitur
vt est dictū. & ita plenē exponit quidam Gerardus de odone
super secundo Ethicorū. Et istis adde omnino do. Car. in cle.
vnica in secundo notabili, de concef. præben. vbi arguit, qđ de
vita promotūdi non expedit inquirere, ex quo quilibet præsu-
mitur vitæ laudabilis, vt hic. sed respondet post Lau. qđ vbi a-
gitur de aliquo promovendo, hoc non omnino præsumitur.
si autē sit iam promotus, præsumitur de habilitate, vt hic per
eum, & aliquid per Pet. de Ancha. ibi in tertia oppo. & in regu-

la, semel malus. in. iij. oppo. de reg. iur. in. vj. & Archi. in. c. actor
vj. q. j. ¶ In ea glo. ibi. vel regularitas. not. secundum Imo. qđ qui
allegat aliquē esse illegitimum, vel criminofum ad finē repellen-
di eū. debet hoc probare: quia impetrās prima facie habet fun-
datā intētionem suā virtute rescripti. sicut in simili dicitur in
c. in præsentia de probatio. Ideo ille, qui vult eum repellere, tā
quā criminofum vel illegitimum, vel propter aliū defectum, cū
fundet intētionē suam ex eo, quod allegat, debet illud proba-
re, iuxta glo. magnā in cle. literas. de rescrip. quod not. Bart. in
l. non solū §. sed vt probari. ff. de oper. no. nun. nam reus in ex-
ceptionibus. ff. de probatio. & ista videtur vera ratio: secundū
Imo. non autē simpliciter illa, quā voluit sentire glo. quod af-
firmanti & non neganti incumbat onus probandi. Nā etiā ne-
ganti incumberet onus probandi, si fundaret intētionē suam ex
negatiua, & non posset illa probare, potius debet tacere: vt
voluit Inno. in. c. super his. de accu. & Ioar. And. in regula, sine
possessione. & Bart. in. l. in illa. & in. l. hoc iure. ff. de verb. obli-
gatiōe. tñ probari per cōfessionem partis. c. j. de cōfessis. in. vj.
¶ Fundas ergo se in negatiua qualitatē extrinsecā, habet eam
probare. si aut non probat, cōdemnatur in expēsis. c. j. & vt cir-
ca. & c. si forte de elect. in. vj. tñ iudex adhuc poterit ex officio
inquirere, si sumus in beneficialibus, & alijs, in quibus potest
officiū suum interponere. c. cupientes §. deniq. de cle. in. c. vj.
secus. in alijs actibus, in quibus non supplet. Vnde si petenti
mihī hereditatem ex testamento Titij, alius dicat Titium nō
potuisse testari, & non probet, obtinebo: secundū Imol. hic
quem latius vide, dū reprehendi quædam dicta domi. Anto.
hic. sed aliter non refero: quia maiora imminent ex gloss. In-
nocē. hic ad quam venio. ¶ Extra gloss. tractant hic solenniter
omnes doctores, post Innoc. de potestate & modo proceden-
di, per executores ad beneficia. & loquuntur omnes adeo ple-
nē, maximē Imo. in repe. quod forte tutius esset aliter non in-
stare. sed tñ vt reportetur simpliciter veritas: in qualibet qua-
sione feci aliquas conclusiones, ordinādo in breuius multa
16 sparsa absqđ discussione. ¶ Prima cōclusio. Potest executor
ad beneficia, si vult, adsumere partes iudicis citando eos, quo-
rum interest, vel iudicialiter inquirendo de idoneitate impe-
trantis, secundū Innoc. hic. quem omnes sequuntur: quia cum
fungatur vice committentis. l. j. ff. de offi. eius cui man. & c. po-
test, quæ ipse pot. ¶ Item potest omnia sine quibus & inte-
grē principale expedire non potest. c. præterea. de officio dele-
gat. nec dicitur merus, ex quo negotiū sibi commissum non est
plenē discussum. vt per Bart. in. l. a diuo Pio. in princip. ff. de
reg. iur. & omnes in. c. decatero. de regul. iur. & quod non sit
discussum patet ex clausula, si est idoneus, quæ etiam non ex-
pressa subintelligitur, vt in glo. nec est verosimile merā execu-
tionem commissam: quia posset alteri fieri præiudicium si indi-
gno provideretur. Ex quibus rationibus reprobant hic omi-
ni. Anto. Abb. & Imo. opi. Inno. contrarium tenentis in. c. ad dis-
solvendum. de desponsa. impube. & in. c. decatero. de reg. iur.
& qđ iste dicatur mixtus, in dubio tenet Cardi. in. c. decatero.
in. j. q. de re iudica. & glo. in. c. pastoralis §. quia verō. in glo. ma-
gna de officio delega. & eam not. ibi Imo. in. iij. col. & assignat
aliqua ex rationibus præmissis. & postea plenē ponit de alio
executore non ad beneficia. de quo dicendum vt ibi, & in. d. c.
decatero. & per Archi. & Do. in. c. sicut. ij. q. j. & omnes in. d. l.
18 à diuo Pio. ¶ Et procedit ista conclusio, ¶ siue in rescripto sit
apposita clausula sonans in monitionē, vt sunt illæ, quæ tacitē
insunt. si est idoneus, si est ita, & similes. siue sonent in condi-
tionē: vt si est doc. & c. scdm oēs hic & primē nō reddūt p̄priē
actū cōdi. l. cōditiones, quæ extrinsecus. ff. de condi. & demō.
& l. mutuo. §. j. ff. de tutel. solue sic. Item potest procedere cō-
clusio, siue iudicialiter: siue extrajudicialiter: quia cū actus sit
de vsu natura extrajudicialis. potest eligere quā vim velit. vt
in simili not. in. c. quintaualis. de iureiur. & in. c. vt si quis duas
de elect. in. vj. secundum Abb. hic. qui hoc signanter ampliat,
etiam si sit opposita clausula in conditione, per verbum tibi
constiterit: quia cū hæc verba possint referri ad extrajudicialē
informationem. c. cum cōtingat de rescri. non debet per hæc
verba

verba alterari natura negotij, nisi in casibus, de quibus in sequen-
19 cōclu. ¶ Fallit tamen primō ista cōclusio, ¶ nisi scribēs non habe-
ret iurisdictionem. Nō enim potuit committere, quod non habe-
bat secundū Innoc. hic. Ex quo infert domi. Abb. quod isti infe-
riores habētes de iure specialī collationem sine iurisdictione, nō
possunt nec per se nec per suos commissarios partes iudicis as-
sumere, sed poterunt vt informatione extrajudiciali, etiam si dice-
retur, si tibi cōstitit. per text. quē valde not. in. d. c. cū contingat.
20 ¶ Fallit secūdō, ¶ nisi scribēs prius cognouisset plenē de iuribus
partium etiam respectu executionis fiendē, & simpliciter mādēt,
vt conferat, & inducat in possessionem. talis enim est merus exe-
cutor, & nullā exceptionem debet admittere. vt. l. si vt proponis.
C. de execu. rei iudica. no. in. d. l. a diuo Pio. & in. d. c. decatero. &
ita firmant Hostiē. & Ioā. andr. in. c. accepimus. de eta. & quali. &
domi. Anto. & domi. Abb. & Imo. hic quibus adde Pe. de Ancha.
confi. ccxv. incipiē. dominus executor. vbi cōsuluit, quod si lega-
tus cōtulit beneficium, & dat executores collationis, ille nō po-
test cognoscere de aliqua exceptione ad finē rescindendī factum
superioris. & hoc maximē, quādo p̄sens est in loco ille superior
qui contulit. & dicit, quod * temerē * faceret executor, tūc si cō-
parente tertio se intromitteret, sed debet ipsum remittere. & sen-
tit fecus, si superior nō esset p̄sens. ¶ Fallit tertio, ¶ quando su-
perior nō producit, sed prouideri mandat alicui ex certa scientia
remouendo apertē omnes exceptiones, & referuando sibi cog-
nitionem. ita dicit Hostiē. in. d. c. decetero. & Hostiē. & Ioā. andr. in
d. c. accepimus. & domi. Anto. & Imo. hic, & in hoc est diligenter
attendenda forma mandati, secundū domi. Abb. hic, dicunt tamē
p̄dicti, quod istud nō de facili, imō rarissimē papa concedit. &
hic addo Bal. in. c. j. si de inuesti. inter dominū & vasal. lis oriatur.
vbi dicit quod solus Princeps habet potestatem mādandi, facias
hic, sed alij inferiores à principe hoc nō possent mandare. allegat
22 Innocē. in. c. fig. de offic. deleg. ¶ Secunda cōclusio. ¶ Non tenetur
dictus executor assumere partes iudicis, si nō vult, per. l. nō quic-
quid. ff. de iud. quia mandās poterit statim prouidere vel cōpelle-
re absqđ alio processu. & hoc pro regulari sententiā hic docto. in
discursu, maximē Inno. in ver. sim. Itē super huiusmodi mandatis.
& glo. mag. in cle. j. de offic. deleg. & ideo dicit Rota in formis de
cifo. cclvij. incipiente, si in forma communi. quod ille cui com-
mittitur nudum ministeriū, puta prouisio, & inductio in posses-
sionem corporalem, potest expedire sine quacūqđ causē cognitio-
ne: & ideo dicitur ibi hoc etiā committi posse notario, & ita limi-
tatur. c. statutum. in prin. de rescrip. in. vj. Et istam conclusionem
ponit etiam Car. allegādo Innocē. hic cōfi. lxxvj. incipiē. reuerēde
pater, & domine. Et ampliat istā conclusionem, etiam si executor
ex abundanti citet, & quedam agat, quæ ad iustificandū eius exe-
cutionem tendant: quia per hoc nō facit se mixtum, secundū Pet.
de Ancha. in. d. cōfi. ccxxj. argu. c. bonę. de elect. imō fortius dixit
Bal. in terminis in. l. neq. natales. in vlti. colum. C. de proba. quod
si citauit vbi nō tenebatur, nō tenetur expectare: quia licet assu-
23 p̄ferit partes iudicis incitando, * tamen * potest ab hac via recede-
re reassumendo partes executoris. Ad quod tamē vide Inno. in. c.
cum inter vnuerfas. in fi. de electio. cū concor. & domi. Ant. in. c.
cum contingat. in vlti. col. de rescri. vbi ponit de executore, qui
cepit assumere partes iudicis, postea omisit, & est executus. ¶ Itē
amplia istā cōclusionem etiam si papa diceret vel scriberet, dicen-
do, si constiterit de collatione & referuatione, moneas, inhi-
beas declares, vt petatur & iustitiam facias: quia per hoc nō tenetur iu-
dicialiter procedere. secundū Pe. de Ancha. valde solenniter cōfi.
ccxxvij. incipiē. efficacibus & quasi inconuincibilibus. quia dici-
tur forma potestatis limitata. & illud verbū constiterit, nō inclu-
dit citationē partis, quando committitur executio de vacante,
vt per Innocē. in. c. veniens. de testi. & Barto. in. d. l. a diuo Pio. se-
cus, si non de re nō vacante, vt. l. si. C. si per vim, vel alio modo. &
illud tamē de verbo cōstitit, latius dicitur. ¶ Fallit primō ista
24 conclusio, ¶ nisi in literis esset clausula, vocatis vocandis: quia te-
netur citare, & procedere iudicialiter, secundū docto. hic, per. c.
exhibita. de iudi. & idem consuluuit in terminis domi. Car. consil.
a lxxij. incipiē. dominus noster papa & domi. Abba. in. c. exhibita.
in vltimo no. de iud. & Rot. decisio. cclxxvij. præallega. & hoc re-

putat singu. do. Cardi. confi. xcij. incipiē. nobi-
les viri domini Vinciguerra. in. j. char. dicens
quod ista clausula est tanti vigoris, qđ etiam si
adijciatur executor qui aliās effect merus facit
quod tenetur assumere partes iud. & dicit sin-
gula. probari in dicto cap. exhibita. iuncto eo
quod ibi habetur super glo. iij. Et plus voluit
Cardina. in dicto consilio quod etiam si per
partem dicatur, qđ rescriptum non fuerat im-
petratum si fuisse expressum aliquid: sed ta-
men ex quo habet iudicialiter procedere, &
istud potest opponi non poterit de surreptio-
ne. quod est magne importantiæ. ¶ Fallit se-
cundō ¶ nisi vellet dare possessionem, quam
alius tenet. debet enim illū vocare qđ tunc
simpliciter scribatur: quia nō est de intētio-
ne principis vt quis remouetur à possessio-
ne sine causē cognitione. l. si. C. si per vim vel
alio modo. Ita eleganter decidit Innocē. in. c.
j. in. ij. gl. de concef. præben. in. vj. & in. c. cum
olim. el primo. glo. ista portari vis. de priuil.
& Angel. in. l. ordo. C. de execu. rei iudica. &
Bald. in. l. ij. C. vbi in rem actio. & Ro. in. l. iu-
stē possidet. ff. de acqui. posses. & est tex. mul-
tum notabilis cum gl. in verbo vocato. in. c.
licet episcopus. de præben. in. vj. per quē di-
cit Pet. de Ancha. confi. cclxx. incipiente ad
declarationē quod etiam iniustus detentator
beneficij non remouetur iuris ordine nō ser-
uato. & pulchrē scribit Cal. in titu. de dilatio.
cōfi. iij. quod si papa scribit quod quis se in-
formet an aliquis iustē tenet beneficium. &
si constat quod iniuste ipsum amoueat sum-
mariē & de plano: tamen ille est citandus per
sonaliter vel saltem per edictū publicum. &
quod intrusus antequam amoueat primō
sit citandus. allegat. c. quia diuersitatem. de cō-
cef. præben. postea limitat hoc valde elegāter
nisi haberet se informare nō vt amoueat sed
vt referat papæ: quia omitti potest citatio cū
sit verosimile quod papa in eo postea amouē-
do iubebit partem citari quod no. Et quod in
iustus detentator beneficij sit citandus vide
Cardi. in consil. liij. incipiē. lite in causarum
apostolico palatio. & in. d. cōfi. lxxvij. & ibi di-
cit quod etiam priuatus ipso iure est citandus
ad cognoscendū de causa. Idem tenet in. d. cōfi.
lxxxvj. incipiente reuerēde pater. vbi cōsul-
uit in terminis quod etiā merus executor nō
remouet possessore eo nō citato & auditō. &
dicit quod si expulsus appellat statim obtine-
bit in curia reuocari traditionem possessio-
nis. idem domi. Cardi. consil. x. incipiente. Ia.
executor. & ista reddūt dubium vnū dictū
Ab. in. c. quia clerici. post princij. de iurepat.
vbi singulariter dicit quod si quis notoriē te-
net ecclesiam iniuste nō est necessē qđ episco-
pus eum vocet in iudicium: sed potest eū spo-
liare de facto sicut de facto se intrusit. & de
p̄dictis vtrum executor possit cōferre be-
neficium vacās possessore nō vocato: vide la-
tissimē Lapum allegatio. c. iij. que incipit sepe
inducendo occurrit. post Cal. in cōmento. c.
cum nostris. in. xij. q. de concef. præbendæ.
25 ¶ Fallit tertio ¶ nisi executor sit datus cū clau-
sula quæ venit purificanda ex facto tertij: de
cuius præiudicio agitur. tunc enim tacitē vi-
detur mandata cognitio quia causarum meri-
ta & c. tum literis. de restitu. in integ. & ideo
G G

In. c. exhibita. & ibidem vide etiam Phil. & quod ibi dixi in apostil.

dicit elegan. Ioanes andr. in additio. Spe. in titulo de peti. & pol. §. in additione magna. quod si papa madat executori, quod si cofstaret. A. tenuisse duo curata cōtra extrauagantē, execrabilis. conferat. B. impetranti. quod nō potest conferre illo nō vocato, cūm de suo praiudicio agatur: & quod si cōtra fieret, & spoliatus appellaret, ante omnia restitueretur. & faciūt quā dixi in pcedenti fallen. quibus. adde Bald. in le. si maritus. la prima. C. de dona. in ter virum & vxorem. vbi dicit, quod licet aliquis clericus cōmittat aliquod delictum, propter quod sit depositus ipso iure: tamen non debet spoliari beneficio, nisi causa cognita. Idē Ang. ibi dicēs quod licet alicui possit auferri beneficium tanq̄ ab indigno, non tamen potest quis eum propria autoritate amouere. Et ad hoc multa allegat Bal. idē tenēs in. l. si deserta. C. si propter publi. pensita. & Bald. in. l. i. C. de edicto diui. Adri. tol. & docto. in capitulo inter quatuor. de maio. & obedi. ¶ Fallit. iij. ¶ quando executor datur ad compellendum ordinariū collatorem, vt cōferat. debet enim eū monere & citare, vt conferat. & si ille opponit exceptiones legitimas, audiendus est: vt est casus cū ibi notatis in ca. accepi mus. de eta. & quali. & in capitulo capitulum. & capitulo. cōstitutus. de rescriptis. & no. do. hīc. ¶ Fallit. v. ¶ generaliter, vbi comparetis, qui pretendit aliquod praiudicium, quia debet iudicialiter audiri per dictum capitulum, accepimus. in fin. & capitulū. cū adeo. & capitulum, si quando. de rescrip. cum si. no. Innoc. & Hostiē. in. c. de cetero. de re iudica. & in. d. c. accepimus. & ibi Ioan. andr. & Petr. de Ancha. in clem. j. de offic. delega. & domi. Anto. Abb. & Imo. hīc reprobadō Innoc. ad. c. ad dissoluendum. de despon. impube. & in. d. c. de cetero. quia ex quo superior nō cognouit de iure executionis, videtur hoc mandasse suo cōmissario. d. l. a diuo Pio. & probatur hīc in fin. vbi potest presbyter iste assumere in se onus probandi impetrantē non esse idoneum, & debet audiri. & habet locum ista fallentia, etiā si non pro priuato interesse, sed pro publico quis comparet, dicendo impetrantē non esse idoneum: quia secundum Ab. hīc sicut in cōfirmatione admittitur excipiēs pro interesse publico: ita in prouisionis actu: cū illa habeat vim electionis, & confirmationis, vt notat Innoc. in. c. cū olim. de causa possessio. & proprietaria. An autem sit lis contestanda, cōcludit hīc domi. Ab. quod sic: vbi executor processit cū contradictoribus: quia talis contradictio habet vim cuiusdā petitionis, vt not. in. c. super eo. de lega. & hoc dicit saluo eo, qđ hodie habetur in cle. di. spediōiam. de iudi. secus vbi processit sine cōtradictore. ¶ Fallit. vj. & vlti. quo ad aliquā cognitionē: quia licet vbi non agitur de praiudicio tertij, nō teneatur vocare partes, nec cognitionem iudiciariam adhibere, tamen si nulla cognitione p̄missa etiā extraiudicialiter procedat executor ad prouisionem: prouiso erit nulla, propter defectum formae mandati, per quam videtur delegans voluisse aliquā cognitionē p̄cedere ante prouisionem: & idē si nulla p̄cessit, vitiatur ipso iure quod agitur, vel forma mandati non seruata, per. c. cū dilecta. de rescript. & ita dixit Pau. de leaza. in cle. j. de concess. p̄ben. quod intelligit hīc Imo. & bene, quando apposita clausula, si tibi cōstititerit, vel si repertus fuerit idoneus, vt dicitur in sequen. conclusionē. ver. iij. aduerte. Et subdit Imo. quod isto casu sufficit testes esse receptos: licet nō sint publicati. & allegat Ro. deci. ccxij. dixit tamen hīc singulariter Innoc. quod vbi conditio est notoria, non est ordo seruandus. Et pro hoc allegat domi. Abb. c. quoniam. de filijs presby. & c. ad nostram. el. iij. titu. j. & l. j. cum gl. C. qui & aduer. quos. Adde quod no. domi. Cardi. post zenzelinum in cle. ij. iij. q. de magistris do. Cardi. in cle. j. in. ix. eolum. ver. si. xix. no. de iure iuran. & Imo. in. c. ab excommunicato. in. j. eolum. de rescrip. & domi. Abb. in. c. cōstitutus. vltimo. per illum tex. de appella. vbi dicit, quod notoriē doctus potest promoueri sine examine. facit. c. ad apostolicam. de reg. ibi p̄sertim cum ab vtroq̄ & c. exponendo pro tantū Roma. in proposito in. l. si verō. §. de viro. in. xxx. fallentia. ff. solu. matrimo. & ibi etiam allegat. c. nullus. xxiiij. dist. vbi testimonij notorium populi, est loco examinationis. Ex quibus reprobat gloss. in. l. j. ff. de libe. & posthu. dicentem, quod notorium non tollit solennitates requisitas a iure, quod ordinadus nō examinatur si notoriē est idoneus, vide glo. in. c. de peti. xlvij. dist. & gloss. ij. in. e.

qui episcopus. xxiiij. dist. & intellige, dūmodo notorietas sit plena. secus si * aliquis. * quia tunc fit examinatio, licet facilius secundum Do. in. d. c. nullus. propter glo. in verbo, aliqualem. in. d. cle. j. subdit etiā Do. ibi: quod fama inducit plenam probationē, quando agitur de idoneitate ordinandi, per illum tex. quem dicit esse no. Consultuit tamen Innoc. hīc quod executor hoc ipsum de notorio exprimat vel in relatiōe, vel in interlocutoria. vt sciat, quare examinationem non fecit, quod non putat necessariū domi. Abb. hīc, per ea, quę notat Innoc. in. c. tua. in fin. de coha. cle. & muli. vbi dicit, quod iudici non fit factum notorium: licet iudex peccet, si profert sententiam antequam probet factum sibi notorium, tamen sententia irrevocabili tenet: sed tamen consilium Innoc. approbat Cardi. post Pau. in cle. j. in. ij. q. de concess. p̄ben. Bene facit quod no. Barto. in. l. Lucius. in. ff. de infra. & Bald. in. l. cū magistratus. C. quando prouoca. non est necesse cū concur. quas dedi in. c. cū venissent. in. ij. notabi. de test. ¶ Tertia conclusio. ¶ etiam si ab executor non sit verificata conditio sonans in monitionem, vel instructionē, vt si est idoneus tenet collatio ab eo facta. & si excommunicaret, teneret excommunicatio: quia iurisdictionem habet secundū Innoc. & omnes hīc. & domi. Cardi. post Pau. in. d. cle. j. in. ij. q. de concessio. p̄ben. & Archid. in. c. dudum. xvij. q. ij. & Bal. in. l. ij. in vlti. colum. quando prouoca. nō est necesse, quia cū illa clausula intelligatur a iure: eius expressio non dat nouam formā mandati, vt probatur ex. c. significasti. de elect. & in. l. ij. ff. de lega. j. vbi expressio eorum, quę a iure inerāt non facit actum conditionalem. & sic nō potest dici, quod nō sit seruata forma iudicij mandati, quia nulla forma censetur data. & ad hoc facit vna celebrata theoricā Innoc. in. c. prudentiā. in. v. colum. de offic. delega. vbi dicit, quod si in commissione quę fit delegato, apponitur cōditio, quę omnino inerat, & pronunciet illa nō verificata, nō dicitur pronunciasse cōtra formam madati: nec sententia est ipso iure nulla. Vnde si dicitur, condemnes talē, si Titius probauerit eū debitorē suum. & postea Titio nō probāte condemnet, valet sententia: quia istud omnino inerat de iure cōmuni. & hoc dictum sequuntur doct. in plurimis locis: quia Bar. habuit aliam opinionem in. l. diem proferre. §. fari. ff. de arbi. idē vide, quę dicuntur in. c. quintaualis. tit. j. post domi. Anto. Abb. & Imo. Item, quod per istam clausulam si est idoneus. non fit data forma, expressē sentit Innoc. in. c. inter dilectos. in. ij. colū. ver. sed quid dices. de exce. p̄la. dum ponit vt diuersa, quod aliquis provideat indigno, vel faciat cōtra formam mandati. Ceterum, pro intellectu huius cōclusionis est aduertendum primō, ad vñ incidens: quia si verum est, quod cōditio quę subintelligitur, non faciat actum cōditionalem, videntur destructa vna subtilis ponderatio Pet. de Ancha. cōsilio. ccxlj. quod incipit, per p̄dicta ad finem. vbi dicit, quod si papa mandat fieri certum quid sub pena excommunicationis latē sententię, & nō fiat, non incurrit excommunicatio nō obediendo, si narrata nō sunt verā: quia secundum ipsum ista cōditio, si preces veritate nitantur, quę subintelligitur, suspendit excommunicationē ante eius verificationem, iuxta notata in. c. p̄terea. de appel. vt ibi per ipsum. & simile motiuum facit hīc Car. in quæstione de illo, qui exprimit fallum valorem vt. §. retuli in notabilibus. sed vt dixi per p̄dicta iste modus arguendi non videtur procedere: ex quo istę clausulę subintellecā non faciunt rescriptū conditionale. ¶ Secundō aduerte quia ista conclusio non procedit vbi collatio fieret scienter indigno: quia est ipso iure nulla vt singulariter sentit Inno. hīc & clarus in. c. inter dilectos. de exce. p̄la. in loco p̄allegato. vbi expressē loquēs in commissario pape dicit collationem factā scienter notoriē indigno esse nullam. Hīc tamen non facit mentionem de notorietate prout ibi. Subdit etiam Innoc. ibi quod si prouidetur manifestē contra tenorē mandati prouiso est nulla: nec imedit aliam prouisionem. & post pauca non restringens se ad causam manifestę iniustitię subdit quod si papa mandat prouideri alicui sub conditione, puta si est de tali vico executor non habet potestatem nisi sit conditio vera. Idem dicit si potestas non est conditionalis, sed certū est quod papa nunq̄ scripsisset p̄lato si sciuisse veritatē: vt si scripsit pro aliquo permanente in crimine quod est valde no. licet Abb. hoc non referat. ¶ In contrarium, tamen quod imō

quod imō collatio facta scienter indigno, nō fit nulla, allegat hīc domi. Abb. Ioā. andr. in. c. capitulū. in. pe. colū. §. de rescrip. vbi dixi post composellanum, quod collatio facta criminosa, non est ipso iure nulla: sed annullanda. allegat bonū tex. in. d. c. inter dilectos. verficu. cū igitur. ad quod etiam vide Cal. in titu. de p̄ben. confi. xx. incipit. pendente inquisitione. in titulo de accusa. consil. iij. incipiente, fuit formata. cū alijs quę dicuntur in. c. querelam. j. titu. proximo. Sed secundū domi. Abb. consideranda est duplex in dignitas promoti. Vna ratione capacitatis, vt laicus, femina, infans. & ista reddit collationem nullā, vt per Inncē. in. c. cū nostris. in princi. de concess. p̄ben. etiam in commissario pape: quia non p̄legimitur papa velle cū tali dispensare, vt no. in. c. ij. de schisma. Alia est indignitas, quę de iure reddit collationem nullam: & tūc quāvis collatio ordinatorum esset nulla, nō tamen collatio facta per commissarium pape: quia iura loquentia de ordinarijs irritādo eorum collationes nō sunt extendenda ad papam nec ad eius commissarium: cū hoc iure non caueatur. & facit gl. in verbo episcopi. in cle. si de beneficio. de p̄ben. fatetur tamen talem collationem posse cassari: per. d. c. inter dilectos. Nec obstat, quod intelligatur clausula, si est idoneus: quia sonat in monitionē, per p̄dicta & ita refidet domi. Abb. reputans ista dicta noua. ¶ Probabiliter tamen impugnari possunt, & teneri, quod imō his casibus, quibus collatio ordinarij facta nō idoneo, est nulla, eisdē sit nulla collatio executoris apostolici: & hoc duplici ratione. primō quia si non p̄sumitur papa vti dispensatione cum incapace, cui executor prouidet, vt dicit hīc domi. Abb. eo modo cū alijs indigno, p̄sertim quia non omnis promotio de inhabili facta etiam ab ipso papa nō obtinet vim dispensationis & habilitationis, sed inter cetera requiritur, quod sciat inhabilitatē. Nota glo. in. c. statutum impu. in verbo, literarum. de rescrip. in. vj. probatur in capitulo, si eo tempore. de rescrip. li. vj. dixi in capitulo, p̄terea de testi. cogen. sed quando executor confert, non dicitur quod papa sciat de defectu promouendi. ergo nulla est dispensatio. imō dicit Ioā. andr. in. c. cum adeo. de rescrip. quod si papa scribit nō ex certa scientia pro notoriē indigno, nō est ei obediendum: & idē dicit Cald. in titulo de p̄ben. consilio. xx. & tit. de accusatio. cōsilio quarto, p̄allegatis. quod licet collatio facta criminosa, teneat ipso iure: nō tamen tenet impetratio literarum super collatione, non facta mentione de criminosa, vel etiā de infamia orta ex pendencia inquisitionis, iuxta capitu. omnipotens. de accusa. imō etiā si papa scriberet ex certa scientia, pro indigno tanta indignitate & inhabilitate, quod immineret peccatum, non est ei obediendum: secundum omnes, in dicto capitu. cū adeo. & plenius in capitu. si quando. de rescript. Ecce ergo, quod etiam collatio pape facta de indigno, ad hoc vt valeat, requiritur eius scientia. & sic executor pape cui nihil dicitur in literis de indignitate promouendi, nō videtur posse plusquam alij. & facit optimē dictum Innocē. in. d. c. inter dilectos. quod non refert hīc Ab. dūm dicit de eo, pro quo Papa nunq̄ scripsisset, si sciussset. ¶ Tercia ratio contra Abb. est, quia si papa cōmittit simpliciter vices suas alteri, non videtur committere supererogatiuē & cum plenitudine potestatis, quam ipse habet. Licet ergo ipse possit indigno scienter prouidere: cui non dicitur cur ita facit. in. §. qui autē. xvij. q. iij. non tamen sequitur, qđ simplex commissarius possit cum eadem plenitudine. Ista ratio probatur in text. cū ibi notatis in. c. quod translationem. de offic. lega. & melius, ex vna solida doctrina Innocē. in. c. dudū. el. ij. in glo. hoc intellige. ad si. de elect. vbi dicit, quod si papa mandat alicui, quod dispiciet cū aliquo, nō valet dispensatio: nisi sit sublimis & literata persona, quia mandatū pape & potestas data ferri debet ad huiusmodi personam. c. de multa. de p̄bed. secus, si papa dispiciet: quia de factis eius non licet iudicare. ita ad literā dicit Innoc. & idē dixit Innocē. in. c. cū ad monasterium. in glo. incipien. nisi ex causa. in fine. de statu mona. & in. c. veniēs. ad si. j. gl. de filijs presby. ex quo dicto rectē intueō euertitur doctrina domi. Abb. hīc: quia Inno. loquitur etiam, quando scribit, vt cum aliquo dispensetur. & tamen si non concurrat causa dispensandi: ille nō potest dispensare: prout potest ipse papa: ergo executor in exequendo non p̄tereat papam in ijs quibus est super ius nisi literarum tenor illa importet. & licet alię rationes fieri possent: ita

men istis duabus sum cōtentus. Et postq̄ ista notauit reperi domi. Ab. in. c. j. in vltima. col. de regu. iur. vbi videt retractare dicta sua hīc licet nō per p̄dicta. & dicit: quod si notoriē constat conditionē requisitam a papa nō existerē, vel illū pro quo scripsit, esse notoriē indignum ita quod si papa sciussset nunq̄ scripsisset: & tunc prouiso est nulla: quia cessat p̄sumptio quę est profacto executionis puta si inueneris vitā laudabilis. quędam veniūt extrinsecus puta si nullū possidet beneficiū: vel si capitulum cōsenserit. primo casu tenet prouiso, si executor aliquater cognouit: quia p̄sumitur pro eodem & per Baldum in. l. j. in vlti. colū. C. quando prouoca. non est necesse. quem j. referam. ¶ Secūdo casu nō tenet prouiso: quia nō p̄sumitur pro eo, ex quo nō p̄debat ad suā cognitione. adducit in simili Bartol. in. l. is cui. ff. de verbo. obliga. in quęstione de iudice qui dedit tutorem adulto vel prodigo tenet: quia p̄sumitur pro iudice in cuius arbitrio hoc cōsistebat: sed datio facta adulto nō tenet: quia maiorē vel minorem natura declarat: sed prodigū arbitriū iudicis secundum ipsum. cuius dicta bene nota in hac materia. ¶ Tertiō aduerte in hac tertia conclusionē: quia vbi clausula literarū non sonat in monitionem vel instructionem sed conditionem puta si est doctor vel natus ex tali vico nunq̄ tenet processus nisi verificata prius conditione: quia tunc cū detur noua forma mandato nō licet egredi formā rescripti: quod si fecerit actus est ipso iure nullus. Neq̄ tenet excommunicatio ab eo lata. capitulo cū dilecta. de rescript. c. venerabilis. de offic. delega. nō enim habet potestatem antequam verificetur cōditio. l. cedere diem. l. de verbo. significa. ita cōcludunt omnes post Innocē. hīc & gl. magna in cle. j. de offic. dele. & ibi Petr. de Ancha. domi. Cardi. & Imo. Et istud habet locū etiam quando esset clausula quę de iure subintelligitur: sed ad eius verificationem exprimitur limitatus modus scientię. puta quia nō dicitur si est idoneus, sed dicitur si per inquisitionem solertem constiterit eum esse idoneū vt dicitur in clem. j. de offic. deleg. & de hoc videtur esse casus in clem. j. de concessio. p̄ben. vbi oportet dictā cōditionem extare. & anteq̄ existat nihil operatur decreti interpositio in literis executorijs. & ita nota. ibi Cardi. post Pau. in. ij. q. & pro tanto consuluit Oldra. consil. clxxv. incipit. thema tale est, Titius. quod si pendente inquisitione super idoneitate impetrātis taliter expressa vacet p̄benda potest ordinarij alteri conferre: quia nō dicitur adhuc verificata: quod nota. & vide omnino Oldra. consil. xlij. incipit. breuiter videtur. vbi latē declarat differēntiam inter ista verba si reperis eum vitę laudabilis vel si est vitę laudabilis: quia prima importat conditionē quę verificari debet cū examine: secūda non sed sufficit rem sic esse, vel putari ita esse. & ita p̄sumitur esse, nisi contrarium doceatur vt hīc. & idē plenē declarat Lap. alleg. lxj. quę incipit visis literis dictis. & Bal. multū eleganter in. l. neq̄ tales. C. de proba. dicit tamē ibi vnum quod si scribitur hoc modo prouideas tali si est idoneus licet idoneitas intrinseca & naturalis sicut ipsa

¶ Nō obtinet vim Ad quod vide omnino Pānor. hīc in vlti. col. in prin. in ver. venio nunc ad vitimū. & Bart. in. l. eū qui. §. filius ad ff. de acquir. hære. per tex. cle. j. de offic. delega. & omnino per. do. Ia son. may. in. l. Barbarius. in. vj. mo. cū cōcor. ibidem per eū signatis vbi etiā per Bar. in. x. colū. in ver. sed quid si papa. ff. de offi. p̄to. & per. d. Alex. de imo. Angel. & Imo. in. l. quidā cōsulebant. ff. de re iudica. & Bal. in. l. imperialis. §. similes. C. de nup.

natura presumatur: tamen propter adiunctam conditionem cognitio requiritur. & non sufficit constare perfuntorie ex generali presumptione nature: sed requiritur, quod specificè sit cognitum ut ibi per ipsum. cuius verba in hoc repugnat predictis. sed credo quod in eo verbo, in quo dicit, si est idoneus liber meus, debeat dicere, si est repertus idoneus: & tunc concordabit cum predictis. Postea subdit bellissime Bald. predicta procedere in his que ponuntur conditionally. scilicet si narratiue. vnde papa si dicat, provideas tali nato de nobili genere vel tali legum doctore. ibi non requiritur alia inquisitio: quia hoc non est positum in forma mandati, sed est quedam qualitas narratiue: que falsa non vitiat, nisi dedisset causam rescripto, per l. demonstratio falsa. ff. de conditio. & demonstratio. subdit etiam Bald. quod si natales ponuntur instructiue, verbi gratia mandat papa alicui providei de episcopatu, si sit legitimus etatis vel si sit legitimè natus. ista non faciunt conditionem, quia tacite insunt. c. innotuit. de electio. & hoc casu sufficit ita esse, sed licet executori non constiterit esse, nisi in rescripto requiratur non solù esse, sed probatio. vt. l. eum qui duobus. §. si filius. ff. de acquir. hære. & ista dicit Bal. esse canonistis vtilia & subtilia. & dum. §. dixi, quod ante verificatam conditionem, si repertus fuerit idoneus valet collatio alteri facta. adde Ro. idem tenentem in antiquis decisi. cccv. alleg. Io. in. c. presenti. de offic. ordina. in. vj. Adde etiam predictis Archidiacono. in. c. iij. xij. q. ij. vbi dicit, quod si papa mandat executori dicendo hoc modo: conferas vel assignes beneficium tali clerico, si repereris eum idoneum potest ei conferre nullo vocato neque aliqua informatione habita. Secus si dicit si papa mandasset per verba provideas vel providei facias. & subdit quod eo casu, quo proceditur nullo vocato, si ille cuius ius tangitur postea capiet, audietur etiam ad cassationem processus. sed in eo, quod dicit Archidia. non esse habendam informationem, quando dicitur si repereris eum idoneum, non videtur dictum eius procedere, per cle. j. de concess. præbend. & ideò dicit domi. Card. in clem. j. in penul. col. u. de offic. delega. quod non differunt ista verba, si constiterit, vel si repertus fuerit. Adde etiam istis Archidia. in. c. dudum. xvij. q. ij. vbi dicit, quod ista clausula, si voluerint residere, sonat in monitione & instructione. & omitti potest cognitio. sed si legitur ius litigatoris appellandum est. allegat Vincentium in. c. mandatum. de rescript. Adde etiam Bal. in. l. ij. in vlt. col. c. quando prouo. non est neces. vbi querit, quid si ista conditio, si inueneris sufficientem in lectura, constructione, & cantu. fuit examinata per executores in lectura, constructione, & cantu. & non esset assignatus sibi beneficium an valeat assignatio. & dicit quod est purificata conditio per obseruantiam solius formæ. & quis non sit sufficiens, tamen non est rebellis actui, cum dicere possit. Item dicit, quod si est dictum si inueneris eum vitæ laudabilis, & conuersationis honestæ sufficit inquisitio talis qualis: quia executor ad nullam formam certam arctatur nisi ad formam mandati. Allega. Innoc. in. c. ex ratione. de appella. & ista dicta Bal. reassumit & declarat domi. Abb. in. d. c. j. in vlti. col. j. de re iudic. Adde etiam Archidia. in. c. j. xxj. q. j. vbi dicit quod si scribitur: recipias talem in tali ecclesia, si est idoneus & ille habeat sufficiens beneficium, non dicitur idoneus. Adde etiam in. l. non dubium. in. vij. colum. versu. iuxta hoc quero. C. de legi. vbi ponit de verbo, si tibi constiterit, concordat cum docto. hic. & adde Abb. in. c. sacro. in. ij. col. u. de senten. excommunicata. vbi dicit, quod importat parte citata. & pondera quod dicit domi. Abb. hic, quod dicitur constare etiam id, quod extraiudicialiter constat. per. c. cum contingat. de rescript. & de ista clausula dixi plenius in. c. si constiterit. de act. vbi Io. de Ana. refert Bal. in. l. bonæ fidei. in penul. col. u. C. de re. dicentem, quod vbi ista clausula est non potest deferri iuramentum in supplementum probationis. Adde etiam Bal. in. l. prescriptio. in. iij. col. u. versu. venio ad secundum. C. si contra ius vel utilitatem publicam. vbi dicit, quod conditiones que non insunt faciunt actum conditionalem. scilicet, si omnino inerant. & refert Innoc. hic de materia posuit etiam Bart. & Imo. in. l. eum qui duobus. §. ff. de acquir. hære. & Bal. in. Specu. Innoc. in. verbo, providei. & plenè Odra. consil. cccxxij. quod incipit factum tale est. declarans plenè, quo modo illa que insunt non faciunt actum conditionalem. de quo per Petr. de Ancha. latè in cle. j. in. iij. opposi. prin-

cipali de concessio. præben. ¶ Et no. diligenter, quod est differentia an dicatur, si constiterit, vel dicatur, si est de tali vico: quia primo modo loquendo non sufficit illud esse de tali vico, nisi constiterit. Secundo modo sufficit, secundum Innoc. hic. & gl. in. d. clem. j. & sentit Lopus allega. xv. incipi. Idem est dicere, licet domi. Ant. hic dicat se non videre differentiam, sed imò est secundum Imo. hic in hoc insudatam. quia secundum ipsum verbum si constiterit, sonat in iudicalem indaginem & scientiam limitatam de conditione. sed aliàs si est sonat in simplicem veritatem facti. & sic sufficit id esse verum etiam si executori non constet. & si diceretur, quod non sufficit conditionem esse veram nisi executor sciat, per. c. prudentiam. in. principi. de offic. delega. vbi qui potest procedere tertio impedito, debet scire de eius impedimento, aliàs processus non tenet etiam si vera esse impeditus, quia respondet hic Imo. ex dictis Io. andr. in regula. eum qui certus est. de reg. iur. in. vj. quod potest quis ad executionem mandati procedere si putet conditionem veram: licet aliter nesciat. Nec obstat. c. prudentiam, quia non habet locum quando impedimentum est necessariu, & sic non consistens voluntate impediti, sed in alijs impedimentis, vt eleganter per Ioan. andr. in dicta regula, in solutione. & ideò cum illa conditio si est de tali loco, non pendeat a potestate alicuius sed a mera facti, veritate videtur quod sufficiat illa in veritate subsistere. & hoc putet mandarius: licet aliter nesciat veritatem, vt hic clarius per Imol. respondet certis alijs obiectis. intellige ergo, quod illa conditio, si est de tali loco, operatur quod si non est processus erit nullus. sed si est, valet dato quod de hoc non constiterit. ¶ Quarto aduerte in hac conclusionem: quia potest appellari a grauamine inferendo per executores, etiam quando non assumit partes iudicis. & excommunicatio postea lata per eum non tenet, vt hic per domi. Anto. hic caueat appellas: secundum Imo. vt non appellet ex eo, quod executor non verificat conditionem que subintelligitur, quia appellatio non erit legitima per predicta, sed bene potest appellare ex eo, quod procedit contra intentionem scribentis providei indigno etiam non notorie: quia docto de illius sufficientia, licet quod gelsit executor non sit nullu cessante notorietate secundum predicta: tamen potest irritari etiam secundum opi. domi. Abb. de quo. §. Et si non appellaretur processus executoris teneret, quando non sit contra formam mandati: & sic mandatum non erat conditionale. An autem sit aliquod remedium, dic ex mente Ioan. andr. & aliorum, quod potest peti cassatio prouisionis, imploratio officii iudicis, per id quod habetur in. c. constitutus. el. ij. de appella. & in. c. cum olim. de causa posses. & proprie. & dicit vbi per Abb. cum conor. quas allegat. Si autem processit contra formam mandati, non est opus appellare: quia processus est nullus: sed semper potest dici de nullitate, quod intelligit Imo. vbi processit extraiudicialiter. sed si iudicialiter: dicit secus propter autoritatem iudicariam. Nam etiam in beneficialibus transit sententia in rem iudic. cum dilecti in. fi. de elect. & ita dicit tenendo domi. Anto. in clem. j. de offic. dele. per notata per Io. andr. in. c. ad audientiam. el. ij. de rescript. & cum hoc transeo sed non sine scrupulo: quia non capio istud quod processus contra formam mandati efficiatur validus propter taciturnitatem partis. Si enim est nullus, quomodo fieret differentia, an sit processus iudicialiter vel extraiudicialiter? & re vera Abb. sentit contra in dicto. c. ad audientiam. in pe. colum. ver. mihi tamen non placet. de rescript. dum tenet contra alios: ibi quod si executor ad beneficia processit iudicialiter per literas surreptitias processus est nullus dato quod non sit appellatum. & sic vt ipse considerat surreptionem. Ita considero excessum formæ mandati. sed posito quod opi. domi. Anto. & Imo. sit vera an sit remedium puta denunciationis vel alius: dic vt per docto. in. d. c. ad audientiam. & istis adde Car. consilio. cxl. quod incipit in Christi & factum tale est magister Bartholomeus. vbi dicit quod executor beneficalis potest procedere tanquam iudex. Item etiam potest procedere extra iudicium & parte non citata. sed si procedit primo modo sit præiudicium parti nisi appellet intra x. dies. Secus si processit secundo modo: quia tunc auditur etiam sine appel. etiam post x. dies. allegat Inn. hic. ¶ Tercia & vltima conclusio. eo casu quo executor assumit partes iudicis debet iudicialiter procedere, secundum formam cle. sepe. de verb. significa. non tamen tenebitur pronunciare super veritate ex.

veritate exceptionum vel conditionis, sed sufficit tacita pronuntiatione procedendo ad prouisionem, vel executionem mandati. Ita not. Ioan. an. in. c. capitulum. de rescript. & sequitur do. Ant. & Imo. hic. & dicitur pronuntiare quantum ad effectum ne obstat. l. d. qua re. ff. de re iudi. & ita sentit Inn. in. c. proposuit. circa finem de coce. præb. Si autem non tenebatur assumere partes iudicis & expressit se velle assumere, & iudic. pcedere: debet procedere secundum formam dictæ cle. sepe. nec videtur posse variare: cum non doceat ecclesiasticos. c. cum autem de iure patro. Si autem nihil dixit, sed processit in aliquo actu iudiciali, non tenetur in alijs procedere: ex quo isti actus sunt separati. per id quod not. glo. in. d. cle. sepe. in verbo, partibus. & Hosti. d. c. quinta uallis. ita concludit hic Imo. Adde in hoc vltimo Bal. in. d. l. neque natales. in vlt. col. & Pet. de ancha. consil. cccx. quos retuli. §. in prin. secundum concludit & ibi dicta declara per ista, vt non procedat, quando expressit se velle procedere iudicialiter. Quod diligenter nota, propter autoritatem Imo. quia ratio sua potest tolli, videlicet de narratione, cum etiam laicus possit esse executor merus, vt Ro. de censi. cccclxix. & etiam quia ex causa licet variare, & hic effectus præiudicium partis: pro ipso tamen facit illud vulgatum dictum Hosti. in. c. continebatur. de his que fi. a Prælati. quod. l. quoties. C. de rei vendic. non procedit in ecclesiasticis. adde etiam Bal. hic qui tenet, quod vbi executor incipit cognoscere tanquam iudex possit omitti via iudicij transire ad aliam viam arg. c. pastoralis. de causa posses. & proprie. Potius enim videtur citasse ad cautelam, quam vt præcludat sibi viam potestatis. argu. l. iij. de milit. testa. sed non aperit, quoniam expressit dixit sic, volo procedere iudicialiter. Adde etiam istis Bald. in. l. fin. ff. de constit. principum. vbi ponit, an coram executoro requiratur libellus Ioan. and. in. d. c. accepimus. Adde etiam d. Anto. in. c. cum contingat. in. xvij. colum. versu. ex his patet. de rescript. vbi latè ponit: an executor ad beneficia teneatur admittere exceptiones. de quo & per Arch. in. §. offeratur. iij. q. iij. & Imo. in. cle. j. in. vij. col. de regulis iuris. ¶ Reliqua in hac materia dic, vt hic per docto. quorum substantialia dicta sunt relata. sed adhuc ultra ipsos ¶ quero primo, quod duplex est executor ad beneficia solutio. dic vt per Fede. consil. cccxj. incip. quia in presenti. in. ij. col. vbi ponit, quod aliqui sunt ad prouidendum aliqui ad compellendum. ibi quoniam literæ executoriæ incipiunt fortiri effectum, vt ibi latius per eum. ¶ Tunc quero, vtrum in examinatione quam executor facit super idoneitate alicui, teneatur citare aliquem, qui velit opponere illum, non esse idoneum? Solutio. dicit Inn. quod non. in. c. fi. de trans. * Episcoporum * & per illud dictum Imo. dicit Do. in. cap. si forte. in. fi. de electi. in. vj. qd si examinatio obiectorum que fit contra personam electi fit in contradictorio iudicio, debet esse præfens electus. si autem superior ex officio examinat, an quiuis sit dignus, potest recipere testes eo absente. allegat Imo. vbi supra, & per illud dictum Imo. dicit. d. Flor. in. disputatione. Baro quidam. in. xj. cha. quod in legitimatione cum sit actus extraiudicialis, non requiritur citatio. de quo per modernos in. c. per venerabilem. in. xvj. col. j. qui fil. sint legi. & illud dictum Inn. sequitur Car. in. cle. j. in. iij. notabili de off. dele. dicens in terminis nostris, quod executor potest inquirere de vita promouendi, eo non citato. & limitat, nisi diceretur citatis citandis, per. d. c. exhibita. & adde Card. consil. cccxij. quod incipit. T. Archipresby. vbi dicit, quod in actu qui expedit extraiudicialiter, non expedit partem citari. allegat Imo. in. d. c. fin. & hoc dicit esse singulare in eo, quod probatur ibi, quod etiam si examinatio fiat per commissarium, non expedit partem requiri. & dicit esse sing. dictum Innoc. vbi supra. Nec ob. quod notat Hosti. in. c. ex ratione. de appellatio. vbi dicit, quod in extraiudicialibus debet fieri citatio eorum, quorum interest: quia respondet, quod hoc est verum ad effectum, vt actus teneat in eorum præiudicium: qui aliàs non teneret. l. per fundum. ff. de serui. rusti. præ. quam responsonem multipliciter not. Et adde Rotam in formis deci. cclxx. incip. si maderetur. vbi dicitur, quod si mandatur quod si per aduentum litis constiterit neutri litiganti ius cõpetere, pvideat sufficientiori. de hmodi sufficientia poterit se informare per testes etiam abentibus quorum inter-

rest. & allegat Innoc. in. d. capit. fina. sed hoc intelligunt, vbi actus committitur extraiudicialiter. scilicet si iudicialiter, vt in casu illo, vbi prouiso facienda iniudicio, habet vim iudicationis nisi de literatura possit probari per testes: puta vnum graduatum: & alium non: quia ad hoc frustra interfunt. scilicet, si aliter de eorum literatura disputaretur, vt ibi. ¶ Tercio quero, vtrum executor antequam sint ei presentate literæ, possit exequi vt executio teneat. Solutio. dicit vt amplissimè per Rotam in formis decisi. cccclvij. incipien. circa. iij. vbi solenniter disputant concludentes, quod quo ad translationem iurisdictionis in iudicem non requiritur potestatio literarum, seu scientia iudicis, vel executoris: quia ex sola principis voluntate in ipsum iurisdictionem transfunditur, etiam in inuitum, & ignorantem, sed quo ad acquirendum exercitium iurisdictionis necessaria est presentatio literarum: maximè per. c. super eo. in. fi. de appel. ¶ Quarto. iij. Papa concessit alicui benef. & dedit executores propter absentiam executorum, iste iuit ad ordinariu, vt exequeretur vtrumque possit videtur quod non pa. committendo executionem vni, videtur ad se negotium aduocare: vt nullus alius possit se intrudere. & sic Episc. videtur incõpetens. In contrariu videtur. l. si longius ff. de iudi. Solutio. Bal. format quonem in feudo, eo modo, quo dixi de benef. in. c. j. §. si de feu. facta fuerit contro. inter do. & agnatu dicit, quod si executori est commissio magna collatio: & tunc fine dubio ordinarius se intrudere non potest quia literæ non diriguntur sibi, iuxta not. in. c. eam. de rescript. Aut est commissio mera facti executio, & tunc si queris, an possit ex vi mandati? & dicit quod non aut ex vi ordinariæ iurisdictionis, & tunc potest suaderi quod sic: quia cum gratia sit perfecta, non debet impediri eius effectus propter absentiam executoris. cuius dilatio non debet esse impetrati danosa. Postea dicit Bal. sibi indistincte videri: quia ordi. se intrudere non debeat: quia non potest expirare officio executoris, quod certè expirat re executâ. & ideò impossibile est executorem præuenire. l. qui absentis. ff. de acquir. poss. quod executor est datus loco forme obseruandæ. l. quidam testis. scriptus. de l. e. ita refidet Bal. ibi. ¶ Tercio. v. quid si executor processit vi gore literarum, quæ erant surreptitiæ, dic quod processus est nullus: per tex. in. c. cum nostris. de concess. præb. que dicit ibi. d. Ab. esse semper menti tenenda. nec distinguit, vtrum executor processerit in figura iudicij, an non, sed simpliciter iudicat processus irritus. & illud tex. not. etiam. d. Ant. & Imo. ibi. ¶ Tercio. vltimo. executor nulliter processit, adeo quod gesta ab eo non tenent vtrum collatio redeat ad Pa. an ad ordina. Sol. Conclude secundum. d. Ant. & Abb. in. c. inter dilectos. de excess. Pregra. quod si Papa mandat conferri benef. sibi reseruatum: & tunc licet collatio non habeat effectum, non potest inferior se intrudere. c. si eo tempore. de elect. in. vj. Aut non est vsus verbo reseruationis: & tunc aut Papa mandauit illud beneficium conferri, non expressa certa persona, & idem quia videtur sibi reseruasse & voluisse providei. Aut mandauit conferri certæ personæ: & tunc si collatio non valuit reuertitur ad ordinariu: quia Papa intendebat tamen illi personæ providei. Ex quo ergo illa persona non potest habere vel per surreptionem literarum, vel per indignitatem, eius potestas redit ad ordinariu: quia cessante causa, cessat effectus: vt ibi per eos. quibus adde omnino Pet. de anch. consil. lvij. incip. circumscripitis regulis cæcellariæ. vbi refert in hoc scripta Imo. & Io. an. in. d. c. inter dilectos. & dicit esse regulam cæcellariæ, quod si de beneficio vacante, vel quocumque movacaturo providei mandatur, & prouiso ex aliqua causa non potest effectum fortiri, ab eo die remanet beneficium reseruatum, etiam si postea non eo modo vacet tamen regulam in hodiernis non reperio. & ista omnia nota quia de ipsis sæpe eris requisitus.

Huius rubricæ De præsumptionibus.

FINIS.

GG iij

Onithic Bal. De multiplici genere iuramenti: dicens qd aliud est decisiuum, & huius tres sunt species. l. j. ff. eod. Aliud solidatiuum contractus, vt in aut. sacramenta puberum. C. si ad uerfus vendi, per qua dicit vnum, quod re feram examinando materiam illius aut. in. c. cu contingat. eo. Aliud est eniciatiuum, qd non interponitur animo obligadi. alle. l. sciendum. §. dictu. ff. de edil. edic. & dicit esse videnda vna glo. multu singularem in l. Lucius. in ver. debeant. ff. de his, qui not. infami, vbi glo. ponit de iuramento assertorio, vel promissorio sed de istis vide plenissime Bald. in repet. l. ij. in. xj. char. versi. de secunda. q. ff. e. & d. Car. & d. Abb. in. c. fi. in. j. col. j. eo. post glo. ibi, & per glo. in. l. j. C. de reb. cred. & in. l. j. & ibi Bar. ff. de iureiur. ¶ Et de iuramento assertorio vel promissorio, vi de etiā per Anch. in. c. auctoritatem. xv. q. vj. & vide Archi. in. c. omne. xxij. q. j. ibi ponit multos casus, in quibus licite iuratur, vel nō. De quo etiā per glo. ordinariam. xxij. q. iij. in. summa. & Bal. in. l. si ad excludendū. C. de reb. cre. vbi ponit sex modos vel sex regulas, in quibus cognoscitur iuramentū illicitū, & de diuersis modis iurandi, vide Archi. in. cōsidera. xxij. q. j. ¶ Itē de multiplici diffinitione iuramenti, dic vt hīc per do. Abb. & adde tex. in. c. quātūlibet. xlvij. di. vbi Do. dicit esse casum pro diffinitione gl. xxij. q. j. in. summa. que dicit, quod iurare, est ali quid Deo teste affirmare, & iuramentū est vox ipsius iuratis vel actus ipse, vel ipsum qd iuratur. adde etiā Bal. in. repe. l. ij. in. xj. char. versi. ego de primo quaesito. ff. de iureiur. vbi ponit tres diffinitiones iuramenti, & ea subtiliter impugnat, & ex impugnatione tertia diffinitionis potest impugnari diffinitio, qua retuli. ¶ Nam dū aliqui dicūt, qd est cōfirmatio veritatis, dicit Bal. qd ista diffinitio nō videtur perfecta: quia nō omne iuramentum, est de veritate, sed quoddā est de credulitate. l. ij. §. q. obseruari. ibi, qd quisq. credit, aut estimat. C. de iura. calūn. sic etiam posset impugnari dicta diffinitio, dum dicit affirmare, sed vltimatē diffiniuit Bald. ibi, qd iuramentū est actus inuocacionis seu assumptionis diuini numinis ad cōfirmationē seu testimo. veritatis. Nec obit. quod nēq. pro creatorem, sed & per creaturā iurari potest: quia rīdet, qd qn quis iurat per creaturam respectu diuini numinis iurat: quia tanquam cā efficiens reputatur in qualibet re creata, & tunc valet tale iuramentum: quia praestatur respectu diuini numinis. alleg. l. qui per sa litem. ff. de iureiur. & aliqñ iuratur per creaturam in cōtume liam diuini nominis, attribuendo creaturæ qd est creatoris: & tunc nō est iuramentū: quia ibi nō est religio. vnde si quis iurat per diabolu, ibi nō est iuramen. vt ibi per ipsum. ¶ Et de materia huius rubricę habetur in. xxij. causa per totum reperitur in sexto. & in cle. & latē per beatū Tho. ij. q. v. lxxvij. per totū. vbi tractat, quod comites debeant habere iuramentū, & qñ liceat iurare & an iuramentū sit petendū, vel frequētandū. De quibus etiam per glo. & Archi. xxij. q. j. in. summa. de materia etiam in Spe. in titu. de iuramenti dilatione. & in tit. de iureiur. & in alijs multis locis extendendis per hunc tit. in quo fiet mētio de multis consilijs, & decisionibus. hincinde sparfis: ad eodē certitudinaliter sperare possumus maiora, & vtiliora in hoc celebri titulo, quā vnquam habuerim

S V M M A R I V M.

- 1 Actio oritur ex iuramento extraiudiciali promissorio.
2 Pars cui iuratur, potest remittere obligationem, super qua iuratum est. Et intelligit, nisi pars qua iurauit, iam incurrisset periurium: quia remissio non prodest. nu. 3.
4 Creditor dando dilationem maiorem, quam prima iurata fuerat, an videatur tollere iuramentum?
5 Fideiusor an videatur liberatus prorogato tempore reo?
6 Collegium non incurrit periurium delibans viuere contra statutum iuratum, quod factum est in eorum utilitatem.

- 7 Debitor quot modis iurat vsurario? & de remedijs, quibus debitor vii potest. nu. 8. 9. 10. 11. 12.
13 Debitor quando iurat soluere, & nullam questionem mouere, quæ quot competant remedia, nu. 14.
15 Episcopus an possit absolueri a iuramento. Adde nu. 16. & 17. 18.
19 Capitulum an possit absolueri a iuramento, sede vacante? Arguit ad partem contrariam. nu. 20.
21 Iudex secularis, an possit absolueri a iuramento. adde numerū. 22.
23 Citatio partis an requiratur in absolutione iura. nu. 24. 25.
26 Contractus an rescindatur data absolutione a iuramento?
27 Absolutus a iuramento praestito super contractu simulato, an possit agere de simulatione contractus in alia curia, vel an cogatur agere in curia episcopi, a quo fuit absolutus a iuramento.
28 Absolutio a iuramento an possit peti post periurium incursum.
29 Absolutus a iuramento ad hoc vt possit docere de vsura vel alia qualitate, per quam mereatur absolui a iuramento, an si probat de illa qualitate, debeat secundo absolui: an vero sufficiat prima, vt possit venire contra contractum?
30 Absolutio iuramenti an possit peti per procuratorem?
31 Absolueri a iuramento an possit episcopus Florentinus, si Florentinus contraxit Bononia, iurauit super contractu.
32 Absolutio a iuramento, an possit peti tempore feriarum?

C A P. I.

Administratiōis. Agi potest ad relaxationē iuramenti, cuius implementū turpitudinem cōtinet ex parte suscipiētis. hoc dicit. supplet Bal. & si nō remittit ipse Epi. potest remittere, vel eius vicarius. & hoc dicit patere in antiqua. & quādā aliās dixi in. c. ij. de sponsa. repetā hīc tanquā in loco ordinario & multo magis visitato. Primō, per istum tex. dicit hīc. d. Car. se dixisse repetendo. c. testimo. §. de testibus. qd ex iuramento extraiudiciali promissorio de iure canonico oritur actio arguendo sicut iuramentū praestitum homini, potest ab homine relaxari: quia iurans parti intendit illi promittere: licet ad confirmationē adducat religionē iuramēti, & directē inducit obligationē homini: aliās nō posset ab eo relaxari, & si inducit obligationē, per cōsequens actionem. Tenet hęc rō: quia par est potestas tollendi & inducendi. c. j. de reg. iur. & idem dicit hīc. d. Abb. nō nominato do. Car. de qua materia dic, vt latē per oēs in. c. cū venissent. de insti. per Bar. in. l. si quis pro eo. in. ij. col. ff. de fideiur. per Bal. in. l. j. C. de ope. li. & in. l. fi. in. iij. col. C. de fidei cōmissis. ¶ Tercio colligitur ex hoc, qd est dictū, & ex tex. q. licet iuramē. principaliter obliget Deo. c. debitores. j. eo. l. iuris iuran. C. de reb. cre. tñ si ille, in cuius fauorē iuratur, obligationē remittit, non indiget iurans alia absolutione: quia Deus videtur etiā remittere. cū* ad vtilitatem* alterius iuramentū receperit. Ad idem in. c. ij. §. de renū. & c. significauit. de cens. c. ij. de spon. & l. ff. qui, & a quib. ibi, nisi id patronus remittat, & illā. l. no. Bal. in. aut. qd ei. C. de nupt. ¶ Istud declarat eleganter Spe. in tit. de legato. §. nūc ostēdendū. ver. hoc quoq. vbi tale iuramē. pertineret ad religionē vel pietatē, puta si iurant duo ire in subsidiū terræ sanctę, vel religionē ingredi, vel eccl. leuare: quia ipsi sibi hoc iuramentū remittere non pnt. ¶ Posiunt tñ habentes itinerare remittere qd non vadāt simul, sed nō p. nō vadāt. Item intelligit. Spe. hoc non procedere, qñ aliqui sibi iurant pro tēporali cōmodo promittendo aliquid qd tenebantur, puta, si mercatores sibi iurāt carius iusto nō vendere: quia videtur iuratu in animarum salutē. Item intellige nō procedere, vbi aliqui simpliciter iurāt se facturos, vel non facturos aliquid qd nō concernit cōmodū vel incōmodū iurantiū: qui nequeunt se mutuō absolueri, secundum ipm. ¶ Procedit ergo iste tex. cū si. solū, qñ iura. tendit ad cōmodū vel incōmodum partium, super re ad quā quo ad Deū nō tenebantur, nec cōcernit cultū diuinū, & ista dicta Spe. sequitur ad literā Gul. de monte lauduno in cle. j. eo. tit. i. facta mentio Spec. de quo reprehendit eod. d. Car. ibi. in. xij. q. & tangit

& tangit aliquid Imol. in. iij. col. & habentur etiā ista dicta in summa pisa, in verbo, iuramen. el. ij. & per Io. an. & do. Ant. in. c. ij. de sponsa. & idē tenet in effectu beatus Tho. ij. q. lxxix. arti. vj. in responsione ad secundū argu. ¶ Item intellige praedicta, nisi pars, qua iurauit iam incurrisset periurium: quia amplius nō prodest remissio partis, per ea que dicuntur, & not. Bart. loquens de hac prorogatione in. l. pen. in. ff. e. & in. l. j. §. sed & post operis. ff. de oper. no. nun. & Bald. in. aut. quoe ei. C. de nupt. adde tñ, qd si lapsus esset tñ de termino, qd certum esset intra terminū expediri nō posse id, qd fuit iuratu, tñ prodest remissio, vel prorogatio: secundum Bart. notanter in. l. cū stipulatus sim mihi a proculo. ff. de verb. ob. quia periurū est pœna legalis: ergo nō cōmittitur ante diē. c. commissi in prin. c. de elect. lib. vj. ¶ T Vtrū autē creditor dando maiorē dilationē, quā sit prima iurata, videatur tollere iuramē. d. Card. dixit fin. qd sic in cle. j. §. nos itaq. in. v. q. de iureiur. & allegād Mattheū ibi & Raymundū in summa & Spec. eo. tit. ver. item pone. & non dicunt simpliciter, qd nō soluendo in primo termino prorogato, nō sit periurus, sed est totaliter absolutus. Et qd hęc facit. l. quia iuramentū extendi debet quāto minus fieri potest propter periculū periurij. c. cū clerij. de verbo. signi. vnde nō trahatur ad incognita. c. ij. §. de renun. c. veniens. j. eo. & l. fi. C. de non nu. pecuni. ¶ T Secundo facit, qd dicitur de fideiussore, qd si interuenit in obligatione facta ad tēpus, prorogatio tēpore non censetur prorogatio eius obligatio, vt latē no. Io. and. in Spec. de fideiur. §. ver. illud autē. & do. Abb. in. c. cōstitutus. de fideiur. & do. Card. in. d. cle. j. in. iij. char. ver. viij. bono. tex. in. l. item queritur. §. qui impleto. ff. locati. & in. l. si merces. §. j. eo. tit. ita hic iuramentū interueniens quasi loco fideiussoris nō extenditur ad hanc obligationē prorogata. ¶ Tercio facit. c. clericus. j. eod. vbi qui iurat seruare statuta, nō tenetur ad futura, nisi super illis iterū de nouo iuret. Ita hic iurans soluere in certo termino, nō intelligitur iurare in alio termino, nisi reiteret iuramentū. ¶ Sed contrariā partem, qd etiā in secundo termino daret vinculu iuramenti, Bart. in. l. j. §. & post operis. cir. me. ff. de operis no. nunc. & Bald. in. c. venerabi. in antepe. col. §. de elect. concludens post argumenta, qd prorogās terminū, in quo quis iurauerat, videtur prorogare cū eisdē qualitibus, prout est de natura prorogatiōis, secundū qd singulariter not. glo. fi. c. ij. qui. de praeben. lib. vj. dicens tēpus prorogatiōis censeri eiusdem nature cū prorogato. & videtur text. in. d. l. cū stipulatus sim mihi a proculo. & glo. prima in. c. fin. de precario. & not. Bald. allegādō semper ordinariā glo. in. d. c. ij. qui. in. c. fi. in. viij. col. §. de consu. & in. c. de causis. in. v. col. §. de offi. deleg. & in. c. j. in. vlti. col. §. de iud. & in. l. si cū dies in prin. ff. de arg. & in. c. j. §. si in titu. an ille qui interfecit fratrem dñi sui & in. l. si a te. C. de pac. inter emp. & ven. & l. Amilius. vbi bona glo. ff. de mino. & in. l. si constante. C. de don. ante nup. & in. l. Titij. ff. de excu. tuto. & in. l. obseruare. §. proficisci. in. xvij. qō. ff. de offi. procon. & in. l. non dubiū. in. iij. oppo. C. de le. & in. l. qd dicitur. §. miles. ff. de mili. testa. & in. l. meminisse. ad. ff. de offi. procon. & Bar. in. l. episcopale. C. de episcop. au. & in. l. iij. ff. de dā. infec. & Ang. in. d. §. miles. cū si. ¶ Ad idem fortiter facit notabilis decisio Inn. in. c. preterea requisisti. super verbo, medio tempore. de app. vbi dicit, qd si preceptū est Titio, vt sub pœna excoicationis soluat Sempronio intra x. dies: si Sempronius prorogat terminū, non incidit in excō. latam: quia nō est cōtumax. & si adueniente termino prorogato nō soluit, incidit in excōm. l. sed si manente. ff. de precario. & quia terminus videtur prorogatus cū suis accessorijs. & sequitur ibi Hostien. Ioan. an. & alij & Bart. in. d. §. & post operis. & facit. l. Labeo. aliās incipit, si arbiter. §. j. ff. de arbi. ad idem qd not. Bal. in. l. j. in. x. q. C. de his, quæ pœnē noie. vbi dicit, qd si testator iustitē construi capellā intra an. a die mortis sub certa pœn. & episcopus prorogauit istū terminū simpliciter. q. lapsō termino heres incidit in pœnā: quia nō dicitur aliquid improbari: licet dies prorogetur. & idē pœn. prorogata. sed nō absorbetur. allegat Inn. in. d. c. preterea ad idem. Bald. in. l. acceptam. in. vij. q. C. de vsu. vbi dicit, qd si obligatio pœ. simpliciter prorogatur, euita

tur pœna. sed si in nouo termino non soluit reincident in pœ. Ad idem qd not. Lopus in cle. statutū. de elect. & refert ibi do. Card. in. iij. col. vbi dicit, qd si alicui statuto sit aliqua additio, idem ius intelligitur repetitū in addi. qd erat in statuto. Scidēo contentū in illa additione intelligitur, & quo ad pœnā, & quo ad alia in statuto cōtenta. & hoc dicit probari ibi ex gl. in ver. consue. qd dicit. d. Card. ibi esse singulariter not. & assignat rō nē: quia id qd venit per modū addendi, fit pars illius, cui additur: per. d. l. sed si manente. ff. de precario. bono. tex. in. l. cū ponebatur. ff. de iud. ¶ Et tenendo hāc partē rīderi potest ad contraria. & ad illud qd dictum est de iur. stricte interpretado, rīdet Hosti. in. d. c. praterea. qd in dubio tenenda est ista pars tanquā tutior. & nō dicitur ampliari iuramentū, ex quo tacite includitur in eo, vt trahatur ad prorogationē. Nō ob. qd dicebatur de fideiussore: quia rīdet idem Host. notanter, qd ista cōclud. qd terminus videtur prorogatus cum suis accessorijs, intelligitur de accessorijs dependētibus ex partium pte: sicut est iuramen. pignora, pœna promissa, & similia. Secus in his, quæ nō pendent ab eis, sed ab alijs: sicut sunt fideiussores dati, & res aliē obligatæ: illa em̄ nunquā obligantur, nisi ijdem fideiussore. & dñi pignorū iterū de nouo consentiāt secundū cū in. l. Labeo. §. j. ff. locati. secundū eum & l. si mādato titij. §. Paulus. ff. man. & in. l. fi. C. de don. ¶ T Vnum etiā relatione dignū putauit pro intellectu eius, qd per istū tex. §. dictū est iuramē. respiciens cōmodū partis principaliter, posse per partē remitti: quā illud habet locū nedū in remissione expressa, sed etiam tacita. qd eleganter probatur ex verbis Bal. in. l. fi. in. iij. col. C. de pac. vbi dicit, qd si pater instituit haredē filiam, que dū trahatur nuptui iurauit non habere regressum ad bona patris poterit petere, qd sibi debetur ex testamento, qd firmat Ro. in l. stipulatio hoc nō cōcepta. in. xj. col. de ver. ob. quia pater ex hoc videtur sibi tacite iuramen. remittere. Ex quo incidenter habes vnā limitationē ad. c. quāuis. de pact. lib. vj. reliquis multas & nō vītatat dicā in. c. cū contingat. j. eo. Et qd istud de tacita remissione sit verū, probatur ex eo qd signanter scribit do. Ant. in. c. j. in. x. col. ver. oīa praedicta vera. de his, quæ fi. a. ma. par. ca. c. j. vbi di. qd qñ statutū collegiū cōcernit solū vtilitatē priuatā ipsorū de collegio, tūc omni distinctione omīsa eo ipso, q. vniuersitas vel collegium deliberat venire cōtra statutū videtur remittere iuramen. qd posuit: per istū tex. vñ nō incurrūt periurij, non ex sublatis statuti, sed ex remissione & absolutione iuramē. vnde nō negabitur secundū eū, qd si duo iurauerunt cōtrahere matrim. & de cōi cōcordia quilibet cōtrahit cū alio in illo instanti videtur se absolueri. Facit quia cū pol sint, verisimile est qd velint, ne aliās incurrant delictū periurij & istud bñ not. ¶ T In glo. j. in. fi. no. ex glo. qd interdū debitor simpliciter iurat soluere vsuras. interdū iurat soluere: & nō re petere. & de vtroq. casu, videndū est de remedijs cōpetentibus debitori, cōiungendo dicta. d. Ant. & d. Abba. & Imo. hic quibusdam additis. ¶ Aliqñ debitor iurat soluere vsuras. est pri. mū remedium vt soluat, deinde repetat, vt in. c. debitores. j. eo. ¶ Nam sic seruabit iuramē. & etiā finaliter habebit intentionem: quia licet iurauerit soluere non tñ iurauit repetere: idēo repetere poterit. arg. eorū, que habentur in. c. ij. §. de renū. & q. no. j. de vsur. in. c. per tuas. quo autē istud procedat, dicitur in. d. c. debitores. ¶ T Secundū remediū est, vt antequā soluat, petat a iudice, vt faciat sibi relaxari iuramentū, prout dicitur hīc in text. quia licet iurauit soluere, nō iurauit nō petere relaxationē vel absolutionē iura. & istud remediū & sequens intellige, ante incursum periurij, per ea que dicuntur. ¶ T Tercio est remediū, vt si creditor non vult relaxare, petatur absolutio ab Episcopo. qui potest absolueri a iuramento turpiter suscepto. c. si verū. eo. & dicitur. j. in. j. q. & nō est istud remediū subsidiariū solū deficiente pcedenti, vt dicit Inn. in. c. debitores. j. eod. & Bal. hīc & sentit Lau. de rodul. in tractatu de vsu. q. cxxij. imo & ordinariū, a quo incipi potest, secundū d. Ant. & d. Abb. & Imol. hīc & d. Anto. & d. Abb. in. c. ad aures. qd metus causa. & Imo. ibi & in. c. debitores. in. v. co. j. eo. quia qñ reperitur duo remedia a iure prohibita, videtur eque principaliter prodita

nec vnū est subsidiariū ad reliquū. l. quoties. ff. de actio. & ob. Et pro hoc adducit do. Abbas hic: quia episc. absoluit principaliter à iura. metu prefito. nec est necesse recurrere ad Pa. c. si verò. j. e. no. Inn. in. d. c. ad aures. fortius in casu isto. Nā in gestis per metū obligatio primaria acquirif ex promissione, nihil acquiritur parti. & iuramen. principaliter dirigetur in Deum c. debitores. j. e. scdm eū. Que rō cōtinēt in se vnū falsum esse in iuramē. isto de vsur. soluedis acquiritur oblig. parti directē & principaliter, vt no. ipsemet do. Abb. hic in primo notabili & in cō. c. per istū tex. reprehēdendo. d. Ant. in. d. c. debitores. & istis adde. qd tutius est, & sic practicatur, qd petat priō creditorē cogi ad relaxandū, & qd in cōtumaciā ipm absoluat: scdm dū Imo. hic & in. d. c. debitores. in. v. col. Pro quo vide Old. idē sententiē confi. xvij. qd incipit, ex ordine videat. ¶ **¶** Quartum est remediū, vt debitor cōuētus rōne iura. excipiat cōtra agentē, vt desistat ab exactiōe ex eo, quia sibi cōpeteret repetitio, si solueret. & quia petere pōt, vt ipse creditor relaxet sibi iura. & si illud petiti sibi relaxari, & qd hoc fieri possit firmat Fede. cōf. cclxxij. in pe. col. in. fi. & in. c. pasto. j. de cā poss. & proprietaria. sicut etiā per viā exceptiōis pōt peti rest. in integ. l. nā & postea. §. si minor. ff. eo. l. necnō. §. exēplo. ff. ex qbus cās mai. & bene facit qd no. in. l. Papinianus. §. si filius. ff. de inoff. testa. vbi etiā interdictū per viā exceptiōis proponitur querela inoffic. testamēti. & facit etiā glo. in. l. Aurelius. §. centū. ff. de lib. lega. & qd not. Bart. in. l. si finita. §. eleganter. ff. de dā. infect. ¶ Sed hoc remediū intelligit hic. d. Abb. habere locū, dūmō cessante termino debito est iuratu non fit lapsus, vel dūmō cessante termino debitor nō sit cōstitutus in mora ex sola iterpellatiōe. qd in istis casibus, quibus est incursum periuuriū: ne in eo perseveret, debet solui postea repeti. d. c. debitores. per ea que dicitur. ¶ **¶** Quintū est remediū, vt iudex offi. cōpellat creditorē paratū ad exactiōnē, vt desistat per. c. tuas. j. de vsu. vt hic per. d. Ant. & d. Ab. Sed cōtrariū tenet hic Imo. quia pars habet remediū qd pōt solvere, & postea repetere. & idē succeditur per. ea que dicitur. hoc autē de dā. infe. & in. c. bong. cū si. §. de elec. videlicet, qd quādiu pōt aliter parti esse succursum, nō debet iudex per ipsius partē vti litatis offic. suū nō repetitū interponere. Bñ fatet Imo. qd vbi pars nō haberet remediū, puta, quia iurasset soluere & nō repetere: istud procederet. & sic loquit. d. c. tuas. & expressē not. In no. in. c. ad nostrā. el. ij. eo. Nec ob. qd etiā tūc cōpetit aliud remediū. l. vt petat creditorē cogi ad relaxandū: quia procedit hic ex quadā equitate potius, quam ex rigore. & idē excludit offic. iudicis, qd etiā super æqtate fundat, iuxta no. per gl. in. l. de pecorib. C. ad. l. Aquil. & per Inn. in. c. ex trāmissa. j. de prescr. ¶ **¶** Adde Lau. de Rodu. in. d. tractatu. q. cxxij. vbi ponit si creditor absens, vel nō pōt induci ad relaxandū, an iudex ex offi. pōt fit relaxare. Et distiguit, an sit absens cōtumaciter, & an de cōtractu vsu. pōsit cōstare. & adde, qd opi. d. Ant. & d. Abb. pōt saluari ex eo, qd alibi singu. dicitur iudicē posse supplere ex officio, vt obuiet peccato euidenter imminētī, nō distiguedo, an parti cōpetat remediū, an nō: vt dicit gl. in. c. cupiētes. §. cētū in li. ver. cōtuma. de elec. li. vj. cū cōcor. quas dicā. in. c. ad nostrā el. ij. j. eo. Itē nihil alleg. Inn. pro eo, qd dicit remediū huius. c. procedere ex equitate. ¶ Adde etiā aliud remediū, videlicet per viā denunciatiōis euāge. nā licet creditor nōdū receperit vsu ras: tñ peccare videtur retinēdo debitorē obligatū: idēdō pōt p dictā viā peti, vt desistat à peccato. & qd relaxet obligationē secundū Imo. hic. Cui adde incidenter vnū, vt qd si excep. vsu. deducitur corā Episc. post qd in curia seculari lata est snia quæ transiuit in tē iudicatā, nō debet episc. inhibere, ne executio fiat sed post executionē cognoscat de exceptiōe vsura. ita latē cōsuluit Anc. cōf. cccxix. incip. casus talis est, pcept. & ita p plura pridie cōsului. ¶ **¶** Aliqñ debitor iurauit soluere, & nullā qd sione mouere, vel absolutionē aliqñ nō petere. & querif de remedio, vt soluat. postea petat, vt est dictū. §. qanō iurauit nō petere. ¶ **¶** Scdm remediū ē, vt denunciēt ec. qd nullū iura. ipe dit qd quis nō denunciēt criminofum, vt tradit in. c. que ad. j. eo. & not. gl. in. ad nostrā. el. ij. eod. & in. c. veniēs. j. de regul. & in. c. autho. xv. q. vj. & Inno. in. c. ad aures. prope finē causæ &

Lau. in. d. tractu. q. cxxvj. debet tñ denunciās fundare se super salute proximi, & nō principaliter super interesse suo: quia tūc obfaret ei iuramen. secundū Hosti. in. d. c. que admodū. & do. Ant. Imo. & d. Abb. hic, subdentes qd pōt etiā per viā cuiusdā intimatiōis restitūi creditori, vt iudex certificatus infret circa correctionē peccati. & in hac nō requiritur alia monitio secū dum ipsos. & allegat. d. Abb. c. preterea. el. ij. de spon. vbi est casus de hac intimatiōe, quæ fit iudici ad peccatū obuiādū sine aliqua monitiōe. & facit. c. tertio loco. §. tit. j. nec haberet locū hic denunciatio iudicialis: quia illa tendit ad propriū interesse vt hic per. d. Abb. Ad qd vide eundē in. c. nouit. in. pe. col. §. de iudi. & Calde. in. tit. de accu. confi. v. incip. denūciat ecc. ¶ **¶** Tertiu remediū est, vt petat debitor absolutionē à iuramento, absq; eo, qd citari faciat creditorē. & hoc remediū sentit Ioan. and. in. spe. super. rub. de iureiur. in. fi. dicens, qd per eā nō detrahitur multū iuri aduersarij, sicut in liberto, qui petit veniā à iudice, vt possit agere cōtra patronum, vt. l. iij. ff. de in ius vo. ¶ Sed hoc nō placet do. Abb. ex duplici capite. ¶ **¶** Primū, quia satis exponit querelā de aduersario, proponēdo qd eū illicitē astringit iuramento. & sic venit contra iuramentū. Secundū, quia nō pōt negari, quin ex relaxatione iuramētī fiat preiudiciū creditori. argu. c. fi. de fo. cōpe. li. vj. Ergo nō debet fieri absolutio eo non vocato. & vocari nō pōt, quin aduersarius incidat in periuriū, exponēdo querelā cōtra illū. & sic do. Abb. impugnat hoc remediū. Itē repetit inferius in alio loco, dicens qd si iurauit nō denunciare, tñ pōt: quia nullū iuramē. astringit respectu denunciatiōis. ¶ Sed in quātū reprehendit Io. an. dicētes, qd nō requiritur citatio, ne cōtraueniat iuramē. de nō vocando in ius, dic sedm Imo. hic, qd transire pōt dictū Io. an. videlicet, qd procedat, qñ petif absolutio ab isto iura. in quātū iurauit nō petere absolutionē, nec in ius vocare creditorem. & hoc casu nō requirit citatio, sed postquā fuerit absolutus à tali iuramen. prefito super vsuris soluendis, vel nō repetēdis, bene debet pars citari, seu ipse creditor: per ea que dicitur. & hoc modo soluat hoc remediū. Ad qd tñ vide qd dicitur. j. in l. j. limi. iij. q. & predicta remedia etiā cōpetūt, qñ vsurę sunt solutæ, & iuratu est nō repetere. Si autē est iuratu nec repetere nec querelare, nec denunciare, adhuc pōt denunciari, per predicta. & est locus offi. iud. per. c. tuas. j. de vsu. & istis adde Richa. in. iij. dist. xxxvij. q. cū artic. iij. vbi concludit nō valere votū de nō petēdo dispensatiōnē à Papa super certo voto. & rōnes suę faciunt in proposito, vt nō valeat iura. de nō petendo absolutionē à iuramen. & etiā tangūt. d. Ant. Imo. in. c. quinquāual. li. j. eodē. & ibi dicitur. ¶ **¶** Extra gl. circa quotidianā materiā absolutiōis à iuramen. quero priō, vtrū episc. possit absoluerē à iura. & dic qd sic: qñ iuramentū nō est manifestē licitū, & vtile, sed est dubiū: vtrū sit licitum vel illicitū, proficiū vel nociuum, simpliciter ab aliquo casu: quia pōt episc. dispensare vel absoluerē à iura. scdm oēs doc. hic Inn. in. c. debitores. j. eo. & latē Lau. de Rodu. in. tractatu. de vsuris. q. cxxij. & beatū. Tho. ij. ij. q. lxxxvij. & Inn. d. Ant. do. Abb. & Imo. in. c. ad aures. §. quod metus cā. & doct. in locis allegandis. & facit. c. cōstitutus. §. de testi. & tex. hic & in. c. si verò. el. j. & in. c. significauit cū similibus. j. de cens. Ad idē ca. cū quidā. §. si. j. eo. vbi dicitur, qd absolutionē sunt ij, à quibus illicita iuramēta extorta sunt. & tñ non dicit per que fiat absolutio. ergo innuit, qd episc. referuat. arg. c. nuper. j. de senten. excō. & ita etiā no. Io. an. in. d. c. cū quidā. Et istud habet locū etiā qñ iuramentū, quia tunc nō est necesse vt iudex adimpleat prius iuramentū, vel facit compelli recipientē ad relaxationē, sed pōt directē petere absolutionē, secundū Inn. in. c. ad aures. quasi in fi. que sequi turdo. Abb. in. c. & hic. Et Lau. in. d. tractatu. q. cxxv. ¶ **¶** Item procedūt ista, etiā in iuramento, qd seruari pōt sine interitu salutis æternę sed est perniciosum exēplo: quia pōt & debet per ipsum relaxari. put Anc. in. c. venerab. ad fi. §. de elec. ¶ **¶** Itē procedūt, si episc. vellet cōmutare iura. vt dicit in. c. peruenisset. el. ij. e. ¶ **¶** Sed aduerte diligenter: quia ista nō procedūt, vbi est probabile dubiū an sit cōcedenda absolutio, vel nō: quia tūc illā concedere nō pōt inferior à Papa etiā legatus, vt est de mēte Inn. in. c. venerabilem

nerabile in glo. incipiente, tali modo. §. de elect. & expressē no. Imo. j. eo. cū cōtingat. in. xxvij. char. ver. no. diligenter. allegans ad idē Ray. in summa de dispensatiōe in nouis. & multū diligenter est notandum, secundum eum & bene, quia cū plerisq; casibus sit expressa contrarietas inter doctores, an danda sit absolutio, vel nō, nō poterit eā ordinarius cōcedere, sed vbi probabiliter certum est debere dari absolutionē, vt si est prestitū per metum, vel vim, vel in casibus predictis potest absoluerē, vt in locis preallegatis. ¶ **¶** Attamen Spe. tenet contrariū in ti. de legato. §. nunc ostendendum. versi. xxij. videlicet qd episc. potest interpretari an iuramentū indiget absolutione, vel non & ipsum valde sequitur do. Abb. in. d. c. venerabile. in. vij. co. in cap. cūm venisset. in. iij. col. §. de iudi. & in disputatione sua incip. stante statuto. in. xvij. col. & do. Ant. in. c. qto. in. pe. col. j. eo. & sentit expressē Domi. in. c. fin. in vlti. col. ver. si. si tamen vertatur. de foro compe. lib. vj. Respondet Specu. ad. c. venerabilem. dupliciter. Vel quod procedit in negotio arduo, & inter magnas personas. vel quando agitur de danda licentia contrauenienti sine permutatione, vel aliqua commutatione in melius. & ista opinio est approbata de consuetudine quia etiā vbi est magna diuersitas inter scribentes, an danda sit absolutio, vel non: episc. censet iudex cōpetens. & ita transeo quicquid aliās scripserim in. d. c. ij. de spon. ¶ **¶** Secundū quæro: vtrum capitulum sede vacante possit absoluerē à iuramento, prout episc. & arguitur quod non: quia hec est quedā dispensatiō. per eam fit iuris relaxatio. & dispensatiō nihil aliud est qd iuris cōmunis relaxatio, vt no. in. c. vt constitueretur. l. di. & in. §. nisi rigor. j. q. vij. & per Inno. in. c. dilectus. §. de tempo. or. in addi. sed capitulum succedit in iurisd. episc. c. vnico de maio. & obediens. in. vj. vt scilicet procedat de iure: non autem vt ius relaxaret. ¶ **¶** Preterea videtur pro hoc expressa decisio Inn. in. c. ij. de eo qui fur. ord. fus. vbi dicit, quod prelati inferiores ab episc. nō dispensant, nisi in casibus à iure expressis. & iste non est expressus. & dictum Inn. sequi Arch. in. c. ecclesia habet senatum. xvj. q. j. & d. Ab. in. c. j. in. fi. j. eo. de voto. & in. c. cū ad monasterium. in. pe. col. j. de sta. mo. & in. c. j. de priuil. & Do. in. c. cū ex. in. ij. col. de elec. in. vj. & in. c. cū nullus in vlti. col. de tempo. ordi. c. li. & istud de dispensatione extendit ad absolutionem ab excoicatione: vt non competat inferioribus ab episc. nisi iure exprimat secundum Do. in. c. ij. de sent. excōi. propter qd magis firmat ista pars de absolutione à iuramēto, vt non cōpetat inferiori. ¶ **¶** In contrarium facit: quia sede vacante succedit capitulū in spiritualibus cū temporalibus. c. pe. & fin. de sup. negl. prela. lib. vj. in capitulum ergo transeunt omnia, que pertinent ad episc. in iure suo. Vnde etiā potest iudicare de hæresi. c. ad abolendam. j. de hære. & dat coadiutorem episc. de menti qui non respicit. c. vnico. §. si verò. de elec. lib. vj. & multa alia que colligit Io. an. in. c. vnico. de maio. & obe. in. vj. & ibi doc. ¶ **¶** Item dispensat super Sempronio in casu dicti. c. cū ex. eo. & ibi no. Io. an. super gl. qd incipit, licet igitur & ibi do. in. ij. eo. & latē Fede. confi. xxx. incip. an capitulum, sede vacante. Pro hoc allego glo. notabilem in. d. c. ecclesia habet senatum. que dicit, quod capitulum eligendo idignū dispensat cū eo, sicut episc. nisi ei sit iure prohibitum. Item negari nō potest, quin hoc sit iurisdictionale, qd tenet Io. An. in. Spec. de legato. §. nūc de episc. versi. sed nūquid legatus. ergo succedit capitulū. c. his quæ. & cum olim. §. de maio. & obe. & c. cū non inueniatur prohibi tum. Itē ista non est propriē dispensatiō, sed potius absolutio, vel denunciatio, qd tali iuramento non teneat. ¶ **¶** Et ita per hec consuluat in terminis do. Car. confi. xxxvij. incip. quædā habēs vnum filium, in secūdo dubio. Ad rationē in cōtrariū respondet. Et ad primam negat qd sit dispensatiō, & si etiā est, adhuc permittitur capitulo, per. §. dicta. Ad secundū de dicto Inn. in. c. ij. de eo qui. fac. rndet. qd capitulū quatenus succedit episc. nō est inferior episc. sed par: quia gerit vices episc. vnde quāuis iure capituli dispensare non possit, vt per gl. in. ver. elegerunt. in. c. ex insinuatiōe. j. de symo. tñ iure episc. potest, vel (vt est dictum) non est dispensatiō, sed absolutio, quæ ad iurisdictionē episc. pertinet. & vtraq; responso fuit Fed. in. d. cōf. xx. possit etiā dici

vltra do. Cardi. qd potestas dispensandi competit inferiori ab episc. habenti iurisdictionē quasi episc. in oibus casibus, in quibus episc. pōt dispensare, vt elegāter decidit Fed. cōf. xiiij. inci. monachus perusinus. in. iij. col. que sequitur do. Abb. in. c. at si clericus. §. de adul. in. x. col. §. de iudi. & bene facit quod no. Inno. in. c. ij. in. fi. de tranfac. & gl. in. cle. si vna. in. vers. proprij, de reb. eccle. non alie. cū cōcor. ¶ **¶** Tertiū quæro, vtrum iudex secularis possit absoluerē à iuramento: & dic quod ratione spiritualitatis, quam in se habet iuramentum. Patet ex notatis in. d. c. venerabilem. & per gloss. fin. in. c. cūm sit generale. §. de foro competenti. & per domi. Abba. in. c. significante. in. j. notaj. de pigno. & Hostien. in. c. tuam. super gloss. §. de ordi. cogni. & per omnes in cap. fin. de foro competenti. lib. vj. ¶ **¶** Possit tamen iudex secularis in casu huius decreta. & similia. compellere recipientem turpe iuramentum, vt ipsum relaxet, vt expresse sentit Fede. confi. cclxxij. incipien. in nomine domini, amen: statutum ciuitatis. prope fin. de ipso festum facit Roma. in. singu. cccccxiiij. incip. vbi iuramentum loquens propriē in casu huius capituli. & dicit quod à quibusdam variē in hoc consuluat fuit: tamen ita iudicauit: quia iudex secularis est competens ad cogendum partem super obseruantia iuramenti. c. licet. eodē titulo. in. vj. ergo eadem ratione potest compellere ad relaxandum. ¶ **¶** Possit etiam iudex secularis declarare quem incurrisse periurium casu, quo de hoc non esset dubium, secundum Roma. in. singu. cccccxxx. incip. Ego coram magnis doctoribus. quæ lex secularis punit periurum. l. j. ff. ad Turpill. l. si quis maior. C. de tranfac. ergo & iudex potest hoc declarare. Et adducit quod not. domi. Anto. in. c. cūm si generale. §. de foro competenti. vbi dicit, quod etiam secularis potest punire, quod non est consequēs. poterit etiam cognoscere, quod est antecedens. Sed intellige, quando de hoc non est questio iuris, sed facti, per nota. in. l. Titia. ff. solu. matrimo. per Bart. & alios & domi. Anto. & domi. Abba. in. c. tuam. §. de ordi. cogni. ¶ **¶** Possit etiam secularis cognoscere de nullitate absolutionis ex iuramento factæ per ecclesiasticum, secundum Petr. de Ancha. multū solenniter confi. cclxxxij. incip. retento ordine dubiorum in. iij. col. Mouetur per plura, maxime per notata per Ioan. And. in. c. cū in iure. §. de offic. deleg. & in. c. j. de offic. ordin. vbi dicit, quod iudex secularis non tenetur exequi præceptum ecclesiasticum si sit vel suspicatur de eius iniustitia. & probatur per locum à speciali. in. c. vt inquisitionis. §. prohibemus. de hered. lib. vj. & ex eo quod no. Bar. in. l. diuus. ff. de custod. reorum. paulo post principi. non in exemplo, sed in ratione sui ipsius, & in specie notat do. Abba. in. c. j. v. col. §. de offi. ordi. vbi vide. respōdet Pe. ad. c. fi. de except. lib. vj. vbi iudex secularis debet sequi sententiam iudicis ecclesiastici. Nam hoc verum, secundum eum vbi euidenter non apparet nulla, vel iniqua. qd bene not. ¶ **¶** Et istis modis acceptari possunt animosa & insolētia verba Bal. in. l. j. in. j. col. ver. modo solet dubitari. C. de ope. liberto. vbi dicit, quod si est interpositum iuramentum in contractu simulato cognoscere de nullitate huius iuramenti, & relaxare non est propriē relaxatio, sed declaratio non tenere, licet ad episc. pertineat: secundum iura canonica & secundum ciuilia pertinet ad iudicem causę: quia non habet super iuramento disponere, sed declarare. & dicit se nescire. quæ Canonistæ reuocēt hoc ad suū imperium, in. d. c. fi. de foro compe. li. vj. persuadendo sibi met, qd cā sit spiritualis. Sed hoc non est verum, secundū eum. quia iuramentū qd non habet consensum, non habet spm, & iudex secularis pōt cognoscere super consensu. Ergo est necessaria cōsequētia, super iuramento. & dicit, qd domini sui Canonistę dicunt qd in dubijs spūalibus ecclesia cognoscit. & quicquid dubium trahunt ad suum molendinū. & de facto cōiter ecclesię defertur, & est pars mitior: scdm eū. Ad idē vide Bal. in. l. nec patronis. ad fi. C. de ope. liber. vbi dicit, qd quando lex presumit simulationem in contractu, nec est necessaria probatio hominis, iuramentum nihil operatur. Nec est necesse adire episc. pro relaxatione eius, per iura, de quibus ibi per eum. Quod bene no. qd declara, vt Cal. in. isto ti. confi. j. ¶ **¶** Quarto quæro, vtrum in absolutione à iuramento requiratur citatio partis: cuius

alior 492, et margino de d. l. i. j. de c. 263. qm ibi pape ongi 29. infra l. i. de fili. m. cam. s. i. j. de i. l. n. 7. de o. ope. s. v. n. haberi

Et ista est... interest: & breuiter conclude, vt hic per do. Abb. dicentem, qd vbiunq; iuramentu est obligatoriu ex parte iurantis, & ali...

interest: & breuiter conclude, vt hic per do. Abb. dicentem, qd vbiunq; iuramentu est obligatoriu ex parte iurantis, & ali... qua vtilitate continet. ex parte recipientis, nunq; debet relaxari nisi vocata parte: quia per absolutione p iudicat parti in eo, qd sibi vtilitas admittit. Vn debet pars vocari: quia nihil debet fieri in preiudicium absentis, vt in c. j. de cau. pos. cu. fi. & videf quasi semper interesse partis recipientis secundum eum: quia vtile est hie parte vinculatam iuramento, & multu operat iuramentum, & falc accumulatur ferru ferro. c. fi. de foro compe. li. vj. & facit. l. cu. pr. s. filius matrem. ff. de leg. ij. Item absolutio no debet fieri, nisi ea cognita: vt no. Inn. in. c. ad aures. s. qd metus ca & Spec. in ti. dele. s. nuc ostendendu. ver. xxxiij. & seq. no enim absolutio, nisi ea subsistete, vt traditur in. c. qto. j. eo. Causa cognita ff. de mino. quia causarum merita, & c. c. cu ex literis s. de resti. in integ. & idem tanq; pro regula tenent oes in locis. allegandis, in hac qone. Et ista sunt amodo vera, qd absolutio facta no vocata parte est nulla: qd secundu domi. Abb. hac absolutio, no tenet nisi subit ea etia si fiat apud Papa, secundu Inn. in. c. ij. in fi. de renuncia. ante, q; ergo sibi constet cam sub esse no habet pntem absoluendi p supposito, q; subit: quia ignorat id, quod est fundamentu intentionis sue, vt in simili p Bar. in. l. multu. ff. de condi. & de. & tradit in. c. ex parte Atehs. j. de concessio. pben. nec pot sibi costare de ca, nisi vocata pte vt est dubium. Aliud est in absolutione ab excoicatione: quia illa semper pendet a voluntate excoicantium. Valer em semper siue iusta siue iniusta. c. venerabili. s. vbi aut. de snia excommunica. li. vj. & ista dicit domi. Abb. esse verissima, & saepe accide re. Ceteru istud de citatione adhibenda, p limita primu esse vt, qn per absolutione tollit ex toto obligatio: puta quia absolutio iuramento super vsuris, vel a iuramento validante: contractum q sine iuramento no esset validus. Secus, quando per absolutione solum habilitatur psona, q iurauit nullo modo contrauenire, vt possit dicere de prauitate, vsuraria vel de enormi laesione, vel simili, quod obstante iuramento no potest dicere, quia in tali habilitate non requiritur ordo citationis, vt eleganter consuluit Ol. consil. cxx. qd inci. ad duplicem finem. quia non agitur de grandi preiudicio creditoris. remanet enim oes ius sibi saluu ad obligatione principalem iuram defendenda vt ibi latius per eu. de quo facit festum Pe. de Anch. c. o. xvij. qd incipit. in qone. q; vterq; inter Nicolaum bndictu. vbi consulu de quoda qui iurauerat cocicare in societate creta lucra. & non querelare, nec dicere de iniustitia cotraetus: quia quatu ad hoc qd possit dicere, no debet fieri per epm difficultas in eo absol uendo. idem eleganter consuluit Paul. de cast. c. o. xvij. incip. cir ca primum quaesitum. in. iij. col. dicens, q; quantum ad habilitan dum partem, vt possit docere de dolo arbitratoris no obstat iuramento, non requiritur citatio partis: quia talis absolutio facit, quominus in probatione postea fieda per partem, no sit necessaria partis citatio. Nec obstat, qd interest partis: quia cessante absolutione cessat sibi molestia: quia respondet, qd contradic tio partis etia citata non potuisset impedire absolutionem qa petebat ex ca ex qua ius permittit qd fiat. aliis esset in potestate partis bene sed iure alteri parti auferre, contra regula, indultum. de reg. iur. lib. vj. Ille autem citandus est, qui comparendo potest actum impedire. l. recusat. e. in prin. ff. ad Treb. vt ibi latius per eum. idem tenent Lau. in tractatu de vsuris. q. cxv. in fin. & Imo. in. c. debitorum. in. ix. col. eod. qd hec practica hodie multum inoleuit in curia epali Bononie. & hanc partem videf firmare Imo. hic. in eo qd dicit non citanda partem, quando petitur absolutio ex eo capite, ex quo iuratum erat non petere. Contrarium latissime consuluit Ancha. consil. cxix. incipit. predictis subtiliter, & ad plenum adductis. Nec obstat, qd agat de modico preiudicio: quia non perit ius creditoris in ca principali: quia imo multipliciter danum incurrit propter moras iudicij, & dilatam solutionem, vnde tardius recipiendo minus recipere videf. c. j. s. de plus petitio. It. nec in modico permis sum est iudici offendere partem, p suam sniam, & propter minimam laesionem eius sententia retractatur. l. & maioribus. C.

de appel. c. j. de appella. lib. vj. & idem consuluit Ancha. consil. cccxxxij. incip. retento ordine dubiorum. Per easdem rationes plenius deductas idem sentit Fede. consil. ccc. incipit. factum tale est. debitor promissit inquantu dicit, qd ad hoc vt obtineatur absolutio a iuramento necesse est, qd fiat fides, qd instrumentu sit vsurarium: falc semiplene, & ea absolutio admittitur cotra instrumentu & iterato habebit plene probare, qd instrumentu sit vsurarium, & probationes primo facte super incidenti, no faciunt fidem super causa vsuraria, per. c. veniens. el. ij. in fi. s. de testi. & per gl. que incip. hic patet. ibi. sed pone. in. c. ij. de ordi. cog. & sic sentit, qd et absolutio pparatoria per via habilita tionis requirit causae cognitione. & per cosequens partis cita tionem. idem tenet Imo. in. c. j. in. ix. col. j. eo. quia si pars citaretur forte ostenderet euidentem calumniam petentis talem absolu tionem, & quod id faceret gratia dilata. quo casu non debet audiri. l. satis aperte. C. de fal. & ideò videtur magis iuri conso num, qd pars debeat citari etiam in tali absolutione. vt sic sum matim cognoscat, an calumniosè petatur sedm ipsum & i hac varietate considerada, q; p pria opti. Old. & sequaciū multu fa cit: quia talis absolutio habet i se tacita conditione, si sic est: & si no docebit de fraude, reincident absolutio in iuram, vt no. Bal. i. l. hac scriptura. ff. de condi. & de. & sic si ex mora creditor est dana passus no deficiunt sibi remedia iur. i recuperatioe dani. Sed rñde ri pot p l. fi. i. qbus cau. in inte. resti. no est necel. q; melius est in tacta iura seruare, q; post vulnerata cam remediū q̄rere. & id ista scda pars est tutior, qd et tenuit Ab. vj. vo. consil. xij. inci. & sic copiosior. in vlti. col. Limita predicta, nisi notorie con staret turpitudine ex parte recipientis: ita qd certu sit parti ab senti in hoc nulla defensionem, cōpetere. Na tunc putat. d. Ab. hic valere absolutione parte non vocata: quia si hoc casu valeret snia, super principali: vbi agit de maiori p iudicio, fortius vale bit absolutio, vbi agit de tanto p iudicio. & qd valeret snia, alle gat. c. bono. ver. contra legati. s. de elect. in. c. qto. & ibi Inno. s. de trasla. * Eoisco. * & c. cu olim. j. de re iud. & Bart. in. l. ij. s. qd frumetaria. ff. de admini. reru ad ciuitate pertinentiu. vbi Bar. posuit singulare dictu, qd et refert do. Abba. in. c. ad nostrā. el. iij. e. & ibi dices. allegat et. d. Ab. in. c. tuas. j. de vsur. & infert ad intellectum. c. debitorum. j. e. vt intelligat, qd non constat, qd iur auit soluere vsuras, vt quia contractus erat sub certa forma li cite cōceptus. qd bene no. & dices. ibi. vbi. d. Car. gloriat se ante alios ita intellexisse illum tex. licet hunc intellexit. d. Abb. sibi vsurpet, sed ante ambos fuit intellectus Bal. hic, vt referat paulo. j. Adde elegas cōsiliū Cal. in isto ca. consil. vij. incipit. an Eps possit pcedere: vbi in proposito consuluat, qd quoties certu est absenti nullam defensionem cōpetere, pot eps relaxare iuramentu, vt declarare ad cautela iuramenti eum non tene re no vocato illo, cui est iuratum: quia frustra debet id fieri, cu ius nullus est effectus. argu. c. cu contingat. s. de offi. deleg. c. q. to. s. de consue. prout est in casu quo pstitum est iuramentu ex pressè de soluendis vsuris iudices ab illo absoluunt parte ad hoc non citata. Ad idem bene facit doctrina. d. Abb. post do. Ant. in. c. vltra. prope fin. de coha. cle. vbi dicit, quia quando certu est parti nullam defensionem cōpetere, non est necessaria ci tatio. & sic dicunt limitanda iura loquentia de citati. & sic de clara no. in. c. licet. de preb. lib. vj. vt eleganter per do. Ab. in. c. accepta. in. ij. col. s. de resti. spo. & dicitur forte in. d. c. ad nram. Ad idem do. Anto. in. c. debitorum. in. pe. co. j. eo. vbi dicit, quod quando iuramentum continet illicitum ex parte recipiendo, vt quia debitor iurauit soluere vsuras, vel no repetere, no erit necessaria citatio in absolutione. quoniam dixit Bal. hic, quod si vitiu est expressum i cotractu, vt quia iurauit tm soluere noie vsurarū, no credit, q; aliqua obligatio oriat, p p vitiu forme pmissiois, nec qd sit necessaria absolutio: quia notoriu no idiget absolutione. Secus, si no sit vitiu forme: quia expressa nocet, no expli sa no nocet. ar. l. couenire. cu seq. de pa. dot. & l. expla. ff. de reg. iur. cuius regula nulla rō, est vitiu forme: sedm ipm. Sed con tra ista limitatione est decisio Io. An. i. addi. Spe. sup ru. de iure iur. vbi expresse dicit. q; in absolutione a iuramento de vsuris soluē dis vel de vsuris no repetēdis requir citatio partis. & idem Imol. in. d. c.

in. d. c. debitorum. in. vij. col. Mouetur optimè: quia interest cre ditoris, vt citetur, etiam in dicto casu. ex eo forte, quia poterit opponere exceptionem, & probare qd ipse petens absolutione est vsurarius. Et sic debet audiri. c. quia frustra est de vsur. & etia quando iuratum est de non repetendis vsuris, forte posset op ponere exceptionem qd sponte illas remisit & donauit. & pro pter hoc iurauit non repetere. Facit quod habet in regula pec catum. de reg. iur. lib. vj. Ista tamen cessaret, quando a princi pio tempore contracte obligationis super vsuris iurasset solve re, & non repetere, sed tunc posset habere locum responsio precedens. per. d. c. quia frustra secundum ipsum. cu quo tran eo no tenendo istam limitationem prater, q; in vno casu, vide licet vbi extra materiam vsurarum iuramentum esset interpo situm turpiter ex parte recipientis. & notorie constaret, qd ne mini cōpeteret actio, vli aliquid ius aut defensionē parti no cō petere p supradicta. Tertio limita nisi cōfiteret, q; nemini cō peteret actio, vel aliquid ius ex iuramento: secundum. d. Card. consil. xxxvij. incip. quedam hns. in. ij. chart. vbi consuluit, qd si defunctus esset is, cui iuramentum erat pstitum, q; erat per sona priuata, nec receperat pro se & successoribus valuit abso lutio nullo citato: quia ad eos no extendebatur. Allegat. c. iperia lem. s. praterea de prohi. feu. alie. & notata in. c. veritatis. j. eo. & dicit. qd hoc solu ordinat citatio, vt euitetur alterius preiudicium. Cu ergo de nullius preiudicio agitur, non expedit que qua citari. & hic adde, qd dicit Io. an. in rub. de iureiu. vbi dicit q; si iuramentum est temerarium et ex parte iurantis, non requi ritur partis vocatio. per. c. constitutus. s. de test. quia tunc poti requirit denunciatio, quod non fit legatus, q; relaxatio. Et hoc intellige secundum. d. Ab. hic, quando manifeste constat iura mentum non ligare. na in notorijs no est opus venire ad iudice vt in. c. qui. s. de fil. presby. Quarto & vltimò limita, nisi totaliter iurasset debitor, quod vocari non posset creditor, quin in cideret in periurium: puta, si iurauit illum in iudicio non voea re, vel denunciare: tunc enim poterit absolui creditore non vo cato. hoc enim casu no detrahitur iuri partis, sicut cu libertus petit veniam, vt possit vocare dominum in ius. l. ij. ff. de in ius voca. ita dicit Io. an. in. d. add. ad Spe. quem plene refert Imo. in cle. dispendiosam. super gl. in ver. tangentibus. de iudi. sed hoc dictum reprehendit hic do. Ab. quem vide. Et adde, qd dictum Io. an. quo ad citationem posset saluari, intelligendo de eo, qui vult solum absolutionem: per qua habilitet ad agendū, vt hic per Imo. que retuli. s. in ver. tertium remedium est, vt petat de bitor. sed tunc etiam an sit necessaria citatio, pedit ab his, que dixi in. j. limitatione huius quaestiois. Quinto quero, vtru facta absolutione a iuramento firmante cotractum, rescindat ipse contractus: & in hoc Pau. de Leaza. s. Cal. videntur velle q; sic. prout refert do. Anto. in. c. debitorum. j. eo. dum dicit, qd si petitur absolutio a iuramento firmante contractum, debet ps citari. & ex hoc contingat rescisio contractus. Sed contrariu tenet Ang. in dispu. in. c. dña Catharina. dicens magnam esse dif ferentiam, an cotractus cōualidetur iuramento, an verò iurans sit tantum astrictus, ad obseruantiam iuramenti. vbi enim actus iuramento firmatur: licet quis absoluatur a iuramento, non p pterea potest venire contra cotractum, qui de se est validus p pter interpositionem iuramenti. & absolutio hac solu operat vt contraueniens no incidat in periurium, no autē annullat cotra ctum. vñ nullus dicat, secundum eū, q; minor qui iurauit su per cotractu, vel maior qui iurauit, & est deceptus vltra dimi diam iusti pretij, si absoluitur a iuramento per superiorē, pos sit propterea venire contra iuramentum: quia contractus est validus & irruocabilis. Si autem iuramentum non validat contractum, sed solum obligat personaliter ad no conuenien dum: tunc dicit, q; si est absolutus, potest venire contra cotra ctum. Non enim obstat iuramentum: quia est ab illo absolutus, non actus: quia nullus. Vnde qui iurauit se soluturum vsuras, aut non venire cotra cotractu pignoriati tiu conceptu in for ma venditionis immediate, cum est absolutus, prosequi potest ius suum: quia tale iuramentum non firmavit promissionem, sed solum obligauit eum ad no contraueniendū: secundu ipm

qd multum no. do. Ab. hic. Concludit ergo, qd vbi iuramen tu validat contractum, sublato iuramento, no pretereā rescin dit contractus. Et pro hoc facit: quia cum ex impositione iuramenti habuerit contractus suam firmitatem, non debet rescindi: licet nuc cesset causa cōfirmans: quia non superuenit ca annullans, vt probatur in regula, factum legitime. & de regul. iu. li. vj. ex eo quod not. Bar. in. l. ex facto. ff. de vulg. & pup. di cens, quod superuenientia legitimum non rumpit legitima tionem legitimatorum. Item per interpositionem iuramenti rescindi per absolutionem iuramenti: quia contractus asump sit vires ex consensu partium iuramento vallato, vnde no ces sat nunc ex toto causa confirmans argumentum, quando liceat ab emptione discedere. per totum. & in. l. nihil. ff. de reg. iur. & id dicit tex. in authen. sacramenta. C. si aduersus ven. iniuolabi liter obseruetur. & c. ij. de pact. lib. vj. dicit omnino seruet. qua si decetero debeat valere contractus. & ista sunt subtilia & no ua. Sed cogitanti mihi de intellectu predictorum ante oia occurrit vna ambiguitas. videlicet, quid proderit absolutio a iuramento, si contractus remanet validus. & videtur q; parum aut absolutio a iuramento resoluit obligatiōem, q; als erat nul la propter metum, nisi fuisset iuramentum. & per hanc rōnem postea cōperi. d. Ab. j. eo. c. cu contingat. in. xiiij. colū. vbi tenet contra Ang. q; imò cotractus rescindet & addit, qa agens ex eo contractu nullo si replicabit de nullitate: non poterit allegare vim iuramenti iam sublato: & sic contractus ex causa valide re manebit nudatus, & inualide cessante illa causa bene fatetur. d. Abba. quod si vltra iuramentum contractus sustinetur ali o iure, & ad illud cōpetebat remedium: sed er at legatu propter iuramentum, sublato iuramento intentari poterit illud reme dium. l. ij. C. de rescind. vendi. modo relaxato iuramento, vti poterit illo remedio, & ita facilius sustineretur predicta opi. Ange. licet de ista festum fecerit do. Ab. hic. Sexto quero, aliquis dicitur contractum simulatum, vel vsurarium petit absolutionem a iuramento ab epō: & absolutus est actus post ea de simulatione, vel de vsuris: vtrum de hoc poterit agere in alia curia, an verò habebit experiri in eadem curia eiudē Epi respōdet Bal. in. l. quoties. in. j. col. C. de rei ven. q; in eadem curia erit agendum: quia idem esset iudex iudicij preparantis, & iudicij preparati: vt ibi. quod dicit esse bene notā. & facit quod no. d. An. in. c. cu sit. in. iij. col. s. de foro cōpe. & in. c. examina ta. s. de iudi. & Bal. in. l. edicta in repe. Paduana. C. de ede. & op timè facit tex. in. l. minor. xxv. annis, cui fideicommissum. in fi. princ. ff. de mino. & in. l. cu vendente. & qd ibi Bald. vbi causa fiscales. Pau. de ca. cōsi. lxxij. incip. & c. vifis & pōderatis omni bus, de quibus. s. approbat istud dictum. sed limitat tribus mo dis Primò, vt non habeat locum, quando absolutus a iuramen to vult se fundare in aliquo remedio, qd no cōpetit sibi ex iure canonico, vel ciuili, vel ex statutis laicorū: quia de hoc aget corā seculari. Secundò limita, nisi absolutio eet sup iuramento oi no nullo: quia est poti facti, q; iuris. Et sic nec perpetuat, nec extendit iurisdictione: vt per gl. in. l. si pater. ne de statu defun ctorum. & in. c. cu plures. de offi. dele. lib. vj. in valida actione. Tertio limita, nisi esset prius remissum iuramentum per partem: quia tunc absolutio iudicis non est propriè absolutio. Quarto limita, nisi incurrat periurium, vli quia lapsus est terminus, in quo iurauit soluere, vel quia propter interpella tionē stāte obligat, puta iure cōstitutus est in mora, vtru pos sit petere absolutionem a iuramento: & vñ dicendum, q; no, vt originaliter decidit Fed. consil. ccc. j. in fi. sic dicens intelligendū istum tex. & allegant Io. And. in. c. debitorum. super gl. pe. in. h. j. eo. & rōne. c. q; frustra. de vsu. & idē consuluat Anc. cōsi. cxxij. incip. predictis subtiliter. & c. in fi. dicit, q; ex lapsu termini cō stat de periurio: secundu Inno. in. c. super his. de accu. & dicit, si obtenta est absolutio, & hoc no sit expressum iudici, est nul la. p. l. si ptor. ff. de iud. Si aut fuit expressum, & tñ cōcessa est absolutio iniusta, & est cotra no citatus: est nulla. Idē cōsuluat Anch. cōsi. cccxxvij. qd incip. in pnti cōsulta. q; c. r. & do. Ab. hic & do. Car. in. c. debitorum. j. col. in. pe. q; & ibi Imo. in. ix. col. & Laur. in tract. de vsu. q. cxij. contrarium putat do. An. in. d.

c. debitores. in vltima colum. quia ad duo erat obligatus debitor, ad soluendum intra terminu, & ad soluendum simpliciter. l. Celsus. ff. de arbi. c. cu dilecti. s. de do. & contu. & si non soluit in termino, in hoc peccauit. & est perurus. in quantum vero soluere obligatur post terminu, non peccauit: & sic poterit petere absolutionem, vel saltem poterit soluere post terminu, & non peccat repetere. per. d. c. debitores. ¶ Sed ista ro pro coi opi. secundum. d. Abb. hic. Nam si post terminum remanet obligatus & sic perseuerat in periurio: ergo debet compelli, vt ab illo pcto se absoluat, & iuramentum adimpleat, vt hic. si enim compellit instante termino, vt soluat: fortius debet compelli post terminum: tum in odium sui, tu vt a peccato liberet, ne perseueret in peccato. ¶ Preterea dicit Imol. in. d. c. debitores: licet sit obligatus post diem. non sequitur quod possit petere absolutione ab illa obligatione, ex quo iam incidit in periurium. per. d. c. quia frustra. nec erit debitor sine remedio: quia potest soluere post ea repetere, vt ibi. ¶ Retenta ergo comuni opinio. secundum quam vidi sepe iudicari, quod post periurium non possit peti absolutio a iuramento, not. tres casus, in quibus non procedit. ¶ Primus est, quando petens absolutionem non perseueraret in peccato: quia licet incidere in periurium semel conueniendo, tamen potest petere absolutione, secundum do. Abb. hic dat exemplum in eo, qui per metum rem vendidit & iurauit no conuenire. licet enim de facto conuenit & incidit in periurium: nihilominus poterit petere absolutionem postea, vt sic licitum fit sibi venire contra venditionem. Hoc enim casu cessat peruerentia in peccato. imponi tamen sibi debet poenitentia de periurio secundum eum quod no. ¶ Sed considera: quia videretur quod adhuc non possit petere absolutionem: quia periurus repellitur ab agendo. secundum Spe. in tit. de actore. s. j. ver. Item, qd est periurus. per. l. si quis maior. C. de transact. & no. gloss. in. c. paruuli. xv. q. v. & ideo bona cautela esset, qd faceret sibi ante omnia imponi poenitentiam de periurio, & post peractam poenitentiam admittitur preterea ad iurandum. c. testimonium. s. de testi. sed tamen absq hoc transire potest istud dictum. d. Abb. qd no. quia tunc demum periurus repellitur ab agendo, quando venit contra contractum iuratum celebratum super actione, quam intentat: per. d. l. si quis maior. aliis non reperitur, quod periurus repellatur ab agendo, vt no. gl. & do. in. c. dilecti. de excep. & doct. maxime. d. Ant. in. c. intelleximus. in. s. de iudi. & ideo in proposito singu. dixi. Et si diceret, quod hic venit contra contractum iuratum: hoc non videtur verum, quia petere absolutionem non est venire contra contractum. & ista tene menti: quia recte intuendo limitant predicta, vt no procedat, nisi quando actus periurij durat etiam post terminum ratione mora. ¶ Secundus casus est, quando intra terminum iudex precepisset iuranti, ne soluere: quia per euentum termini non in currit periurium propter tale preceptum secundum Archid. in. c. auctoritatem xv. q. vj. cu conor. quas dicam in. c. venientes. e. vnde esset cautela, qd ante aduentum termini facta aliqua li fide de turpitudine iuramenti obtineretur tale preceptum. ¶ Tertius casus est, quando periurium esset incursum absq dolo: puta, si non soluit in termino ex culpa, non autem ex dolo: vel si aliter excusatur a periurio, vt rone necessitatis, vel difficultatis: quia poena apposta periurio, non habet locum cessante dolo, vt per Bal. singularisimè in. l. obseruare. s. p. f. c. i. in. c. lxxij. co. ff. de offi. proc. & probat ex gl. j. in. c. brewij. e. cu conor. de quibus ibi. ¶ Quarto casus est, quando aliquis est absolutus a iuramento, qtu ad hoc, vt possit docere de iura, vel alia qualitate, per qua mereatur absolui a iuramento, vtrum si probat de illa qualitate, indigeat secunda absolutione: an vero sufficiat prima, ad hoc vt possit venire postea contra contractum. & videretur, quod non sufficeret: quia prima non fuit relaxatio plena, sed solum quo ad effectum agendi: vt habilitaretur ad aliud. vnde videtur necessaria alia. f. ad effectum obtinendi retractationem contractus. ar. c. veniens. el. ij. s. de test. & quod no. Bar. in. l. nam & postea. s. si minor. ff. de iureiur. ¶ Contrarium tenet singulariter Pau. de ca. consi. c. cxxix. incip. in Christi & c. circa primum que situm. in. vj. col. dicens, qd si per relaxatio-

nem iuramenti fuit sibi data licentia, vt agat: videtur etiam data ar. l. qui procuratorem dat. ff. de procu. ¶ Item adducit, quia licet a principio relaxatio non fuisset plena: tamen repletur ex post facto probationibus factis, sicut in simili dicit in bonoru possessio secundum tab. petita per haeredem scriptum sub conditione: quia licet nunc non tribuat ius, sed nudam tantum facti administrationem. l. si quis instituat. ff. de haere. insti. existente tamen vel deficiente conditione tribuitur plenius, nec est bonorum possessionem petere. l. iij. s. sed & si sub conditione. & ibi notatur. ff. de bono. poss. secundum tab. Ita hic prima habitatio ad si. agendi prodest ad finem obtinendi & peragendi necesse. c. j. de nouo superfluo petere. Nec ob. d. c. veniens. quia loquitur in probati. ad effectum agendi facta summarie, bene requiritur plenior ad finem obtinendi secundum ipsum. ¶ Sed certe tutius esset tenere contrarium, quod requiritur secunda absolutio: quia actus limitatus parit effectum limitatum. l. i. agris cum si. ff. de acqui. re. do. Cu ergo remaneat iste absolutus solum ab isto capite. in quo iuramentum obstat, ne ageret videret adhuc ligatus ex alio capite. s. obseruatiq contractus. vnde actus absolu. non debet operari vltra intentionem absoluentis. l. no omnis. ff. si cer. pe. & ita sentit Bal. in. l. hęc scriptura. ff. de condi. & demon. & istud confirma per ea, que sunt in. c. debitores. in. ij. q. j. & ibi omnino vide concordantes. & vnum circa pre dicta dicta, dicit Bal. hic, quod in absolutione apponitur conditio, vt non intelligatur absolutus, si non probauerit. allegat. l. preter controuerfia. ff. de damno infect. & l. vulgo. ff. de administra. tu. & ita aliis iudicando practicaui: sed tamen etiam si istud non dicitur, in intelligitur vt per Bal. in. d. l. hoc scriptura. ¶ Nonno quero, vtrum absolutio a iuramento possit obtineri per procuratorem? & respondet do. Card. quod sic consi. xxxvij. incipi. quaedam habens vnum filium. priuilegiu potest ferri absenti. c. j. s. ad iudicatur. & s. ex parte. de exce. Pre la. in. vj. sic etiam donatur absenti. l. absenti. ff. de dona. l. no am bigitur. l. si aliquid. C. de dona. & sic absens de beneficio inuestitur. c. accedens. de preben. c. sicut de preben. l. vj. & sic etia a sententia suspensionis, vel interditi potest absens absolui. al legat Inno. in. c. consideres. sicut non absolutus. de senten. excoi. idem tenet Bal. hic, dicens etiam, quod remissio iuramenti potest fieri domino absenti & ignoranti. & dicit esse tex. no. in. l. Labeo. ff. eodem tit. Item dicit, quod si creditor petit vsu ras propter iuramentum, & debitor presens non audet cotradicere propter iuramentu, potest defensor interuenire pro presente, sicut pro absente satisfando idonee. allegat tex. i. l. si. ff. ver. si actore. ff. eo. quem dicit esse singularem, & non reperiri alibi meliorem. Nec istis obstat. quod absolutio ab excommunicatione non obtinetur per procuratorem, & per Inno. & alios in. d. c. consideres. & ibi dixi, quia aliud illud etiam propter actum personale necessarium in illa absolutione. f. contentionem & iuramentum, dicitur tamen ibi, quod facta procuratori valeret: per. c. venerabilibus. s. vbi autem. de sen. excommunic. lib. vj. ¶ Decimo quero, aliquis petit absolutionem a iuramento, vt possit agere & costat, qd absolutio coeessa nullu operabitur effectus: quia no coepetit sibi actio vtru ista sit iusta ca denegandi absolutione. & dicit qd sic scdm Ro. consi. xlvj. i. i. ca dnc Camilla. p. l. ad pbatione. C. de pb. & c. p. tuas. ad si. de sym. ibi. qd cu pbata eet, & c. c. cu contingat. s. de off. dele. cu si. ¶ Vnde cimò gro. florētini iurauit Bononie soluere vsuras. nuqd eps florētini poterit ea absolvere? hac. q. dicit hic. d. Car. fuisse ista cto, & fuisse costultu, qd no: quia florētini no est iudex bononie. nisi forte cotra? fuisset mi? Florētie, & tunc no est iudex qn ibi iuenies p. c. i. c. Roma. s. cotrahētes. de fo. cope. ¶ Adde i cotrariu Cal. i. ti. de off. or. consi. j. q. icip. an eps. & in isto. c. consi. vj. qd incip. qd eps debet absolvere. vbi tenet, qd iudex illi? q iurauit, pot eu absolvere: quis is, cui est iuratu, sit de aliena dicecessi qa ad illu spectet copellere ad obseruatiu iuri casu quo eet ob seruadu. c. experiētia. xj. q. v. ibi lati? Idē tenetur do. Anto. in addit. ad Lapu allegati. x. qui disputat hic pura: quia talis iuramentu (suppositus est iudici suo, agitur de tollēdo ligamē sibi sub iecti, & de liberado animam eius: nec aliqd disponit circa pso-

nam absentis. & dicit esse bonum tex. in cap. postulasti. de foro cope. Idē tenet Ro. in singulari. ccccxxxv. qd incip. florentinus cotrahit. ¶ Sed pro prima opin. facit, qa citatus est ille, cui est iuratu, vt. s. in. iij. q. & citari no pot no subdit. l. extra territoriu. ff. de iuris. om. iur. & p hac rone Lap. dixit cogitadu in. d. al lega. & est ro. fortis. per qua pnto distinguēdu, an finis in casu in quo no sit necessaria citatio, & sit vera opi. d. Car. hic. ¶ In quatu tñ ipse subdit, qd i loco in quo est init cotra? pot fieri absolutio, dum o forensis q cotrahit, ibi inueniat: al no, per d. s. cotrahētes. Adde, qd idē videret, si no inueniat: qa. c. cotrahētes. no habet locu in cotra? iurato, vt in. s. si vero et quaedā. in. aut. de exhibēdis reis. sed rōde, qd illud habet locu, qn ipse cotrahendus ad locu, cotra?ctus est ille, q iurauit qd no est hic: qa ipse est, cui est iuratu. ¶ Duodecimò & vltimò gro, vtru possit peti absolutio duratibus feriis ob necessitates hoim. & vide Cal. dicētē q sic. in tit. de feriis. consi. l. licet Gaspar Cald. i. d. cat. ibi: qd noluit se subscribere consilio pris. & adde qd in tali ca pot pcedi summarie: vt per do. Car. post gl. in cle. dispēdiosam in. xxxvj. q. de iu. Postremo dū dixit. s. in. j. q. secularē iudicē copellere posse in casu huius decre. Adde do. Ab. plenē idem tenēt in. c. cum sit generale in. xiiij. col. s. de fo. cope. & idem tenet j. pxj. & quā i hoc. c. dixim? habes domestica. quotidiana em sunt, & haftenus no reducta, & c.

- 1 Iuramentum praestitum a prelato super rebus ecclesie non repetendis an valeat. num. 4. s. 6.
- 2 Iuramentum metu extortum, an sit obligatorium. s. nu. 3.
- 7 Absolutio a iuramento a seipso praestito, an possit dari? II.

Peruenit. ¶ Nō valet iuramentu pstitū a prelato de nō repetendis rebus ecclesie. vel sic. A iuramentu meticulofo sit absolutio per ecclesiasticu. h. d. ¶ In text. ibi: rebus suis. ponitur improprie secudu omnes hic. i. super rebus ecclesie sic, & iustus dicit iste campus meus est, & nō dicitur mentiri: sed abusuē loqui. secudu gl. in. l. ij. ff. de or. iu. quā facit singularē Bal. hic, dicens qd tñ ista abusiones non sunt tolerabiles, & alterie? iactura: & q pronome suus, nō semper denotet dominu, vide. d. Abb. in. c. nullus. eo. de quo per gl. j. in ver. regi. s. de postu. pra. & oino. d. Abb. in. c. pro illo. in. j. notat. de preben. & Bar. in. l. quintus. ff. de auro & arg. leg. & in. l. j. ff. de sta. homi. & in rubr. ff. de ope. no. nun. & Do. in. c. si. per illu tex. de ver. signi. lib. vj. & glo. in ver. mea est. in. c. quo iure. viij. distin. & Imo. post Car. in. c. Abbatē. in. iij. co. de sum. tri. lib. vj. ¶ In text. ibi: compulsum. intelligit hic Bal. q fuerit violenta manu iniectio, & sic comes fuit excoicatus. vnde nō tenuit iuramentu sibi praestitu, vt in. c. dno guerrā. in. c. hic finitur lex. praesertim, cu durante peccato nō possit absolui ab excoicatione. sed rōde Bald. qd iuramentu tenuit ab ista obligatione: licet nō copetat actio. & dicit esse casum hic valde notabilem. ¶ Pro intellectu glo. tangitur hic primò, vtrum iuramentum extortum metu super rebus priuatis, sit obligatorium. Secundò, quid de iuramento praestito super rebus ecclesie in damnum ipsius? ¶ Ad primu cotra?ctum tenet, q iuramentum sit obligatorium, qd metus nō excluditur consensu. c. merito. xv. q. j. l. si mulier. ff. qd metus ca. & plenè per gl. in. c. Abbas. s. qd metus causa. & in. c. auctoritate m. xv. q. vj. & idē ibi Archi. potest tamen peti absolutio a iuramento, vt hic & in. c. si vero j. eo. & d. c. aduerte. & ita do. Ant. Card. Imol. & do. Abb. ¶ Sed vltra ipsos declarā singulariter habere locu, qn iuramentu emanat super cotra?ctu a lege nō phibito: tunc nō obligat ipso iure: quia propter legis resistētia oportet, qd sit pō te praestitum. Ita est casus in. c. cum contingat. in verbo. sine. iij. j. eo. & in. c. ij. tu. ver. iij. de pa. in. vj. & in. c. licet in eodem verbo. de iureiuran. lib. vj. ita dicit quidam Vincentius Mediola. de quo exclamat & festum facit domi. Abb. in. d. c. cum contingat. in. ij. colum. dicens optimè facere tex. in authenti. sacramēta puberum. C. si aduersus vendi. vbi dicitur, quod nullius est momenti iuramentum minoris, si interuenit metus. & ista est

singu. limitatio ad dicta doctorum hic, secundum do. Abb. ibi & si hoc est veru, non procederet qd dicit Bald. hic, qd in casu d. c. ij. interuenit metus, est opus absolutione. Idem dicit. si propter nimiam reuerentiam impresiuā, vt singulariter dicit notari in. l. j. s. quā onerāde. ff. quaru reru actio nō datur. ¶ Ad aliud singulare, quod non auditur quis contra iuramentum metu praestitum, nisi fuisset metus qui debuisset cadere in constantē viru: ita dicit. d. Ab. in. c. cum dilecti. in vlt. col. s. qd met. causa. dicens de hoc esse casu singularem ibi, secundum vnum intellectum. Ad idem allegat. c. si vero j. eod. vbi tex. ponderat grauissimum metum in relatione iuramenti. Dicit tamen, qd in casu quo agitur de iuramento mulieris minor metus sufficit, quā in iuramento viri, vt per gloss. j. de elect. in. c. cu locum. j. de spon. & d. Ant. de But. in. c. cum dilecti. in vlti. colu. s. quod met. causa. & in. c. consultationi. j. de spon. cu concord. ¶ Ad secundum de iuramento praestito super rebus ecclesie in damnum ecclesie, conclude cū. d. Ab. qd nullum iuramentu pot ligare prelatus in danum ipsius ecclesie: quia iuramentu nō debet esse vinculum iniquitatis. c. qto. Sed si istud ligaret tale eet: quia ille erat ad rem illicitam obseruandam. c. cu quēdam. c. sicut. eo. Item, per iuramentum non potest quis se subtrahere ab onere publico. c. si diligenti. s. de foro compet. sed hoc est onus publicum incumbens prelato. f. defensio & conferuatio rerum ecclesie & sic reat. xliij. di. ad idem ponderat. c. si qs presbyterorum. j. de rebus eccle. nō alie. vbi punitur alienator, nisi per repetitionem ecclesie prospēctum erit. quo ergo per iuramentum suum potest se liberare a praecocepto iuris, facit. l. legatus. & qd ibi no. ff. de offi. presi. ¶ Hāc cōclusionē limita primò, dumō res ecclesie per aliū recuperari nō possint: quia tūc veru est dicere, qd iuramentu nō pot seruari sine pcto. aliās aut dādus est curator bonis, vel puidēdu alr, vt ecclesia res suas recuperet, & iurās nō veniat directē cotra iuramentu. ar. lat qui natura. s. cū me absente. ff. de nego. gest. secundū Inno. hic. quē se quunt Bal. d. An. d. Car. & Imo. sed cotrariu tenet hic. d. Abb. motus propter gl. in ver. cotra?ctū. in. c. j. de resti. in. inte. lib. vj. qd non distinguit, an possit ecclesie cōsuli per aliū. vñ nō possit seruari iuramentum prelato sine peccato. Et limita, nisi ageretur de preiudicio soli? prelato: quia est separabile a preiudicio ecclesie. per. c. cum venissent. j. de iust. & ibi, in verbo. abiuraf. se. & do. Ant. hic. ¶ Sed hic dicit Imo. se nō videre, quo sit p. iudiciū separabile a puidicio ecclie: qa si aliquādo vti libertatis, seu ecclie? plati, nō videt qd nō agat etia de puidicio ecclie. ¶ Sed certē Imo. nō considerauit opportunē tex. cū materia in. d. c. cū venissent. & tex. in. c. j. de capi. Conrad. vbi dicit tex. qd si prelatus habebat feudū pertinēs ad mensam suā, & commisit feloniam. i. delictū contra dominu, tunc auferi sibi feudū in vita sua, fed preiudiciū non sit dignitati: qa post mortē suam redibit ad ecclesiam. & idem notatur. in. c. veniens. extra de renū. & iō dicit do. Abb. in. d. c. cū venissent. in. v. col. post multa, qd vbiq preiudiciū plati est separabile a preiudicio ecclie: quia iuramentu per eū praestitu sibi nocet, sed nō ecclesie. secus si non sit separabile, vt ibi per eum. ¶ Et ista verba tollunt motiuum Io. de Imo. hic. ¶ Extra gl. dicit hic Inno. quod contra iuramentum a seipso praestito, dari potest absolutio in casibus premissis, sed nunquā datur restitutio in integrum, & c. si quis dicat se legum, & minorem: tamen aduersus iuramentum ab alio praestitum, bene petit restitutio. l. nam & postea. s. si minor. ff. de minor. secundum ipsum istud verbum reputant tamen no. omnes hic maxime domi. Abba. & Imo. quibus adde Barto. & Bal. idem tenentes in. s. si minor. & allegant Innocē. hic. ¶ Vltimo inquātū. d. Ab. hic tāgit, an secularis iudex possit se intro mittere in iuramento, adde que dixi. s. c. proxi. i. j. & in fin.

- 1 Votum vel iuramentum, quādo licitum sit commutare. nu. 2.
- 3 Salarium si non soluitur doctori legenti, an licitè desinat a lectione?
- 4 Pars si facta sit inter me & Sempronium, si ipse Sempronius bannitur, an possim ipsum offendere impunē?
- 5 Fides debet seruari rumpenti fidem in certis casibus.

nam absentis
178 no. s. oia a fine

Beruenit. No dicit deierare, qui implemetum iuramenti comutat in melius, nec astringit qd iuramento ad implendum id qd iurauit, si ab alia parte non ad impletur illud, cuius respectu fuit prestitum iuramentum h. d. ¶ Quantum ad primum dictum litera assumit hic do. Ant. do. Abb. & aliquid Imo. qn liceat comutare votu, vel iuramentu propria autoritate. & licet ex dictis suis possit dici, qd quasi nunq nisi pro ingressu religionis: tamen referri pnt certi casus, quos ipsi ponunt, aliquando votu est illicitu: & tunc licite propria autoritate comutat: secundu Gos. & Io. An. per. c. mulier. & per totu. xvij. q. iij. sed istud non est mutare secundu d. Ab. quia copariatu pæsupponit postiuu, vt. l. vbi aut. ff. de ver. ob. Vbi aut primu votu fiat illicitu, vel nociu, non dicit comutari in melius: sed potius deserit. & hoc no solu est licitum sed etiã necessariu, per. c. in male. xxij. q. iij. aliquando non est emissum votu expressum: sed facta deliberatio, iuxta. c. qui bona. xvij. q. j. & tunc, cum ex hoc quis non obliget ecclesie, sed solu Deo, vt ibi putat. d. Ab. tale propositum esse in melius comutabile autoritate propria, iuxta no. in. c. literaturã. de voto. & ita intelligi pot iste tex. in ver. propositum obliget. vide Host. in summa de voto. sed quis vouere possit. & gl. & doc. in c. sed pensandum. vj. dist. & Bar. in. l. pro herede. in princ. ff. de ac. q. hære. aliqñ propositum est expressum, vel iuratu amõ, q obligat ecclesie. & de hoc loquitur iste text. in ver. promissum. iuxta rub. & tunc si illud, in quo vellet comutare no est bonum maius, sed dubitã, & requirit autoritas superioris: secundum Inn. & oes hic. Si autẽ est euidenter melius & copabile, & primo: qã et possit vtrũq adimplere. & idẽ, qã sic est de oimutatione voluntaria, per. c. j. de voto. scdm do. Ant. & do. Abb. hic sed Imo. aliter sentit per. c. scripturẽ. de voto & per id qd dicit hic do. Ant. qd qui voluit ire ad sanctu Iacobu, si ingredi religionẽ, liberat voto. & tamen potuisset vtrũq adimplere, priore, & postea ingredi. sed dic spale esse fauore religionis: vt. in se. casu. Erit autẽ autoritas epi in hoc sufficiens, etiã vbi est iuratu: secundum Innoc. in. c. debitorẽ. j. eo. & multu sequitur do. Ab. hic, cõfirmans per istum text. Et pro ipso facit ponderatio Io. And. in simili in. c. cu quãdam. j. eo. vbi dicit, qd qn dicit de relaxatione cõcedenda, & legislator sibi non reseruat, videtur concedere Epis. & facit qd dixi. s. c. proxim. in primis qõnibus. ¶ Aliquando non potest seruari iuramentu sine turbatione maioris boni, & tunc licet sit tutu requirere superiore, tñ propria autoritate cõueniri pot: secundu d. An. hic. c. p. cõmissum. j. de spon. & c. licet. j. de regu. Sed cõtrariu tenet hic Imo. qã ista iura non probant. & qd non probent, tenet etiam do. Abb. hic & impugnãt. d. An. qã per hoc sequeret, q si iurans seruire vni hospitali, vellet seruire alteri hospitali, magis indigenti seruitoribus, qd possit irrequisito superiore. hoc autẽ nimiu restringeret. c. j. de voto. secundu eum, vbi simpliciter dicit, q etiam in melius votum commutari nõ debet sine autoritate superioris. ¶ Possit autem procedere dictum. d. An. vbi quis vellet profiteri religionẽ: quia autoritate propria hoc poterit relicto oi voto, p. d. c. scripturẽ. secundu d. Ab. hic tu fauore religionis: tu quia comutat rpale obsequiu ppetuu nõ copabile cu aliquo voto. imõ gl. in. c. mo. xx. q. iij. qd ingressus religiois resoluit oẽ votu. facit. c. & voluit. & gl. xxxij. q. v. & quod not. Ro. in sing. dxij. incip. capias tria. ¶ Adde do. Abb. in. c. scripturẽ. in. j. co. j. de voto. latẽ, vbi reassumit ista vltima dicta, que ponit hic, videlicet qd. c. j. de voto. nõ procedat in ingrediẽte religionẽ. Idẽ tenet bñs Tho. ij. q. lxxxvij. ar. vlt. & Tho. & Ric. in. iij. di. xxxvij. q. vij. arti. ij. & hetur in sum. Pisana in ver. votu. el. vj. Limita an est Rex vel Imperator, qui vouisset ire cu exercitu in subsidium terre sancte: quia tale votum nõ comutaret in religionẽ propria autoritate, secundu Ric. vbi. s. sed tutius est omni casu petere dispensationẽ a superiori, secundu Inn. in. d. c. scripturã. i. princ. licet. d. Ab. hic afr eũ referat. & intellige hæc omnia, vt habeant locum in obligatione concernente Deum, vbi autem quis iurasset ad vtilitatem priuatam, non possit et

in melius illo nolente comutare: secundu do. Abb. in. d. c. scripturã. & hic, per. l. ij. §. si. ff. si cert. peta. & insti. quibus mod. tol. ob. in princ. nec autoritas superioris sufficeret, per notata in c. qto. j. co. & per Innoc. in. c. cum inter. p. s. de renun. & sentit Ioan. And. in regula, in malis. lib. vj. ¶ Quantum ad secundum dictum huius decre. propter qd semper allegatur, videlicet qd frangenti fidem licite fides non seruat, concordant iura allegata in gl. & tex. vbi omnino vide gl. in regula, frustra. li. vj. & idẽ iurans seruire domino feudi non tenetur seruire ablato feudo. argu. c. j. de feu. & c. potuit. j. de loc. & promittens nõ expellere emphyteotam, intelligitur, si seruaerit pmissa ex parte sua. l. qua. ro. §. inter locatorem. ff. de locato. & no. bene hunc tex. qd. d. regula procedit etiam quando est iuratum. ¶ Et per istam regulam infertur hic. d. Anto. & latius. d. Abba. vnum, ¶ qd ego deberem facere, videlicet quod doctor obligatus ad lecturam, licite desistat, si sibi non satisfat, secundum promissa. Oportet enim qd conducens adimpleat contractum pro parte sua. l. iul. §. offerri. ff. de actio. emp. l. ediles. in fine. ff. de æd. edic. nõ tamen habebit salarium pro tempore, quo desistit: quia nõ adimpleuit contractum pro parte sua, vt dicebat Alberi. de rosa te, per. d. l. ediles. in fi. quod intelligit. d. Abba. hic, quando potuit perseverare in lectura: quia non indigebat pecunijs, sed si propter defectum pecuniarum oportuit, quod desisteret, non imputatur sibi, & si per eum non steterit, poterit agere ad interesse, per. l. si in lege. §. colon. & l. qui operas. ff. loca. Et p istã regulam infertur, quod si in infirmamento pacis promissi te nõ offendere sub pena, & postea tu offedas me, si ego te offendo non imputabor de pace fracta, nec committitur pena. & ita tenet Ioan. Andr. in dicta regula frustra. & in additio. Specu. su per rub. de treu. & pace. & Bal. & alij in. c. cu pponas. C. de pac. & Bar. in. l. cu pater. §. libertus. ff. de leg. ij. & do. Abb. in. c. que. admod. in. iij. no. j. eo. & Bal. Imo. & Ro. in. l. semel mora. ff. sol. mat. & Bal. in. l. qui fidem. ff. de tran. & in. l. vt vim. ad fi. ff. de iusti. & iu. & in. l. cum mulier. in. vj. oppo. ff. so. matri. & ibi per Ro. in. xxxij. col. & Ange. in. l. qui insulam. ff. de ver. ob. & Bal. in. l. si. ff. de eo, per quem factu erit. Bene facit. l. qui cum mater. §. libertus. ff. de bo. li. ibi: ignoscendũ est ei, si voluit vlcisci pro uocatus. & non dicit fractor pacis, qui ex causa noua offendit, prout fecit iste: secundum Bart. eleganter in. l. aut facta. §. causa per illum tex. ff. de pœ. & sequuntur do. Ant. & Imol. in. c. ij. s. de renũ. & Bal. in. c. j. in prin. de pace tenenda. & in dubio pæsumitur ex causa noua, secundum Bal. solenniter in. l. si p̃dium in pe. co. C. de edil. ad. Et hinc est, qd si facta pace cum sempro nio ipse bannitur, possum eũ offendere, non obstatẽ pace, quã cũ eo ierã, scdm Bar. Bal. & Ang. l. qd ergo. §. si hæres. ¶ per illum tex. ff. de leg. j. & in. l. j. nõ autem fuit per illum tex. ff. de dolo. & Ioan. An. in. d. regula iur. frustra. & Bar. & alios. i. d. l. qui insulam. & cũ istis cõcordat Bal. in. l. proponas. in prin. C. de nautico fœnore. dicẽs, q in quantũcuq promissione quam quis facit alteri, semper intelligitur conditio, nisi ex culpa alterius partis aliud euenerit. & de istis per Ro. consi. clxxxij. incip. in proposito casu dicendum est pacem non esse factam. & consi. clxvij. incip. in casu proposito dicendum est pacem non esse factam. ¶ Quinimõ ipse prouocatus secundo offendens poterit petere pœnam a primo: secundum Bart. Bal. & Imo. in. d. l. cum pater. §. libertis. de lega. ij. per illum text. in ver. ceterum. & Bar. in. l. j. §. cum arietes. ff. si quadru. pau. fe. dicatur. & Pau. de Cast. in. d. l. semel. quia seruus offendens, non dicitur fecisse contra cõuentionem, postquam ea seruire non tenebatur, per istum textum. Est verum, quod vbi ambe partes conuenissent & non appareret de prioritate, secus esset: quia exactio pœnarum tunc compenatur, per text. singu. in. c. constitutus. j. de pœnis. qui sic intelligitur per dominum Antonium ibi: licet per ipsum aliqui simpliciter dicant secundo conuenientem nõ posse petere pœnam, vt per Bald. Imol. & Roma. in. d. l. semel. & in. d. l. cum mulier. Et per istam regulam consuluit latẽ Ancha. consi. cl. iij. incip. ex ferie facti. Patet enim, quod si ex duobus cõtrahẽtibz vnũ deposuit pecuniã penes tertiu, vt daret alteri cõtrahẽti secũ oi cõtradictioe remota, si ille cõtrahẽs uenit contra

cõtra cõtractũ, pot depositarius ex tali cõuentione si tueri, nõ te nef soluere depositu: quia sicut principalis nõ tenebat, vt hic: ita nec ipse, cũ sit eius minister. Nec ob. q erat contractus depositi, in quo exuberat bona fides plus, q in alijs cõtractibus: quia nõ denegabat depositu illi, q depositauerat sed alteri, vñ illi potu, q alteri frãgeti fidẽ erat tenẽdu. ar. l. bona fides. §. depositi. & qd no. Bar. i. l. q Romẽ. §. flau. ff. de ver. ob. ¶ Modo sunt alij qui casus, in quibus p̃dicta nõ procedunt, & imõ rumpẽti fidẽ vel iuramentũ, debet fides seruari. ¶ Primus casus est, qn obligationes nõ sunt respectiue adinuicẽ. i. non reflectunt ad idem factum: sed ad diuersum, vt puta promissi tibi simpliciter dare certum librũ, & iurauit: tu est postea iurasti aliquid facere. certẽ licet ego nõ adimpleam promissionẽ meã, tñ tu nõ euitas periuriu: si differs adimplere promissionẽ tuã: quia tu nõ promissisti rone p̃missionis meẽ sed simpliciter. habet ergo locũ regula in obligationibus adinuicẽ respectiuis, & circa idẽ capitulũ, vel cõuentionẽ, nõ circa separatũ: vt latẽ per. d. Ant. & d. Abb. hic, & Ang. in. l. qui seruũ. ff. de verb. obli. & Sali. in. d. l. cu proponas. sentit gl. in. l. si duo. ff. de dolo. & sic pot intelligi. c. qd Deo. allegatum in gl. vt hic p. d. Ab. ¶ Sed ista intellige secundu d. Card. hic, vbi omnia ista capla cõglutinantur i vnã obligationẽ: quia tũc hnt vim vnus capla. alleg. q ipse ponit in. c. ij. requiris. j. de app. dum ponit, qd cõta posita in principio, vel in fine, referat ad alia p̃cipaliter in eadẽ obligatione cõglutinata. & q st rõ, quare circa idẽ vel cõnexũ liceat fidem frangere nõ circa separata, vide Sali. in. d. l. cu proponas. vbi dicit, q primũ sapit proprie defensionẽ, secundũ defensionẽ, sicut in simili Bal. & Ang. in. l. vt vim. ff. de iusti. & iu. qd ad defensionẽ licitũ est offendere non ad offensionẽ. & idẽ dicit Bar. in. l. que omnia. ff. de procu. q improperanti mihi delictũ possum dicere, m̃eritis. sed nõ possum aliud delictum impropere, quia primũ est defendere, secundũ offendere. Quõ autẽ cognoscãt capla separata, vide Bar. in. l. Au relius. §. idẽ qst. in. fi. ff. de li. le. & melius, q alibi per Anch. cõ. fi. c. iij. incip. iudex. i. de iure iudicatus. ¶ Secundus casus est, in cõuentione facta super treuga: quia nõ possum frangere fidẽ frangenti mihi eadẽ, donec durat tps treuge. secundu Inno. d. Ant. Io. An. & d. Car. hic alleg. in ar. l. a. §. diximus. ff. pro socio Vbi nõ videtur probari idẽ Ioã. An. in Spe. in rub. de treuga. & pa. alle. Vinc. in. c. j. s. de treuga. & pa. & Arch. in. c. illi qui. xxxij. q. iij. & ita seruari in hispania. & secus dicit in frangente pacem per p̃dicta. & cum istis transeunt Ang. & Imo. in. l. si ex legati de ver. ob. & Ang. Raph. & Pau. de cast. in. l. qui seruũ. eo. ti. faciunt notata in. l. eũ qui ita. §. qui ita. el. ij. ff. de verb. obli. vbi pactum de non petẽdo ad certũ tps, est fortioris vinculi, q pactũ de non petẽdo. ¶ Sed Imo. hic & in. d. l. qui seruũ. dicit, q istud potius procedit de cõsuetudine, q de iure, per regulam huius tex. cũ si. quia iura allegata in contrariu nõ probant, nec ad hoc secundũ eum, obstat tex. in. c. inter verba, ad fi. xj. q. iij. alleg. per Io. And. quia ibi loquitur quo ad forũ cõscientiã. ¶ Item vltra Imo. dici possit, q si haberetur respectu ad illũ tex. idẽ eẽt in pace: quia dicit si illi pacem nobiscũ nõ hnt, nos sine dubio, cum illis habemus, quia loquitur de debito super abundanti non necessario. ¶ Tertius casus est, quando contractus nominatus iã est executus, vnde si vendidi tibi librũ, & eũ tradidi, vt tu mihi de cẽ dares, non potero post traditionẽ libri repetere librũ, si non das decẽ, sed agentũ est ad p̃tũ. l. inciuile. C. de rei ven. p. quã l. dicit ibi Bal. in princ. limitari oia p̃dicta aũ verã traditionẽ & executionẽ factã, procedit hæc decre. per p̃dicta. ¶ Quartus casus est, qn ille q fidẽ nõ seruaui soluit mihi pœnã ex cõuentione incurram. Nã postea teneor sibi seruare fidem: quia solutio pœnẽ habetur pro obseruatã contractus: & pœna succedat loco p̃stationis rei principaliter debite. l. p̃rdia. ff. de act. emp. l. apud Cellum. §. Labeo. el. j. ff. de doli. excep. ita notanter voluit Cy. in. l. p̃tens. in. ij. qd. C. de pac. & Bald. ibi idẽ in xvj. colum. & Bal. & alij in. d. l. cu proponas. & Bal. in. l. iurisgen tium. §. quinimõ. in. vij. colum. ff. de pact. Bal. in. d. l. semel mora. ¶ Quintus casus est, quando i pacto esset appõta cõta, qd et secuta cõuentione ratum maneret pactũ: quia tibi frangẽti fidem adhuc fides seruaabit: scdm gl. in verb. ex cõsensu. circa medium

in. c. cũ inter. R. feniorẽ. s. de elec. & d. Ant. in. c. cõstitutus. j. de pœ. ¶ Sed cõtrariu tenet Ro. in. d. l. semel. in. v. colũ. quia dicta clausula, rato manẽte pacto. nihil operat ad cõmodũ ipsius primi, nõ obseruatũ cõtractum, vt est gl. in. l. q fidẽ. ff. de tran. & no. Bal. i. d. l. cu proponas. & Imo. in. c. potuit. j. de loca. & d. An. in. c. dilecti. s. de arbi. & Imo. in. vlti. col. & Bal. & Sali. in. l. ij. C. de iure emphy. & d. Ab. in. d. c. cũ inter. R. in. j. col. & ibi Imol. in. ij. col. & hic adde Sali. in. l. quoties. in. fi. C. de fideicom. ¶ Et adde istis. d. Ant. & d. Abb. in. c. sicut. el. iij. eo. vbi dixit contra Hosti. quod etiam, si vnus frangit fidem ex necessitate: tamen alius non tenetur sibi seruare promissa: quia cessat respectus per quem promissit. ¶ Vltimõ, per istum tex. dicit Bald. hic, q in feudis p̃stitis cum iuramento fidelitatis, non debet dominus etiam si sit Imperator, vel rex Francorum reuocare confessionem feudi, si vasallus seruat fidelitatẽ. qd dicit tenẽdu m̃ti.

- 1 Perditio vite non sequitur ad perditionem membri. Membri appellatione, quid veniat? nu. 1.
- 2 Voluntas alicuius, quibus modis declaratur alteri?
- 3 Consensus alicuius, si requirat in iudicio, pot ipsu prestare per nictu.
- 4 Regula sanctoru sunt canones summoru Pontificum, & alioru sanctorum patrum, per ecclesiam Romanam approbati.
- 5 Hæreticus est, qui negat Papam habere prætem condendi canones.
- 6 Transgressor canonis qua pœna puniatur, & quantum peccet?
- 7 Prelati qui timore principu nõ adiungunt Papã, quã panã pati debent?
- 8 Securitas si cui data est veniendi, videtur etiam data redeundi.
- 9 Limina Apostolorum, an dicantur esse, vbi est Papa.
- 10 Dicens alicui secretum suum, & subiungens, hæc dico tibi in confessione an possit reuclare.

Go. N. Ponit forma iuramenti septẽ capitula cõtinẽtis, secundum quã iurãt Papã epi qui sunt exempti. Nã alij nõ exẽpti iurãt suis archiepis, vt in. c. dilecti. s. de ma. & obe. ¶ Hodie verõ oes recipiẽtes dignitatẽ a Papa si bi iurãt, vñ et Abbates ita iurãt in benedictione sicut epi de iuramento qd p̃stãt inferiores clerici, habes i. c. q. xxij. di. & scdm Host. & Io. an. c. tua. j. eo. de iuramento vasalli in dñm. habes. in. c. de forma. xxij. q. v. de plurimis alijs iuramentis, vide in Spec. in isto ti. §. ver. illud autẽ. & Bal. in repe. l. ij. in. xiiij. char. ff. eo. & d. Ab. in. c. dilecti. in. iij. col. s. de ma. & obe. in. tex. ibi: ab hac hora. ista dictio ab, secũ principiu includit: secundu Bal. hic, & non excludit. Aliqñ autẽ ponit exclusiue. l. Iulianus. §. fin. de act. emp. & per Cy. in. l. a caligato. C. de nupt. & teneatur exclusiue quandoq fit computatio de momento ad momentum. vnde adijcitur momenti temporum. quando de die ad diem, quãdo que adijcitur diebus. & idẽ de alijs temporibz, vt in m̃e. & anno. quia excludit extremitatem, & reliquum tẽpus includit. ¶ Dicitur ergo ex hac hora. i. sine dilatione. alleg. Archid. in. c. lxij. dist. sed de ista dic. a vel ab, vide latissimẽ Bal. in. d. l. a caligato. & in dictionario Alberici in. l. eo. & in effectu attendit rõ & intentio disponẽtis. ar. secundum Bal. hic qd impube. ¶ In tex. ibi: hora liris instrumentis debet apponi. q dicit esse verũ, si expedit scire horã, vt per gl. sing. in. l. si ex pluribus. §. si. ff. de solu. als sufficit apponere diẽ. & idẽ dicit de loco loci & pondera diuersimodẽ gl. in. d. l. si ex pluribus. vt per Bal. in. l. fi. in. iij. co. ver. q̃ propter iterũ. C. de edi. Adri. tol. & in. l. si p̃scriptio. ne. in. vij. col. C. si contra ius vel vti. pu. & in. l. cu proponas. in. fi. de interd. m̃ri. & in. l. Imperator. ff. de sta. ho. & in. c. licet cau. sam. & in. c. qm cõtra. s. de proba. & in. c. ij. s. de cõse. & in. c. pastoralis. & in. c. capitulũ. s. de p̃scr. & in. c. cõsoluit. s. de off. dele. ¶ Et subdit non pertinenter, sed eleganter Bal. hic, q qui iura uit soluere in die dominica, non incidit in periurium, si soluat media nocte sequenti. alleg. Archi. in. c. q a parribus. lxxv. dist. vbi fortẽ committi possit aliqua fraus. q̃ relinquatur arbitrio boni viri. & sic saluatur gl. in. l. more romano. ff. de ferijs. & dicit, q nox est facta ppter diẽ nõ dies, ppter noctẽ. alle. magrm finaru i Psalmis. & pro dicto Arc. i. d. c. q a patribz. vide gl. singu. in. c. p̃uiciãdu. de cõse. di. iij. q voluit, q clericus obligatus

ad solutionē certo die, pōt solvere i media nocte q̄ sequitur illā die. In tex. ibi, Petro sanctēq̄ Romānē ecclesie dī seruari fides. bō Petro, seruādo fidē, quā ipse seruauit & docuit, & sic intel ligit de fide catholica. seruat autē fidelitatem Romanā ecclīe. tenēdo eā matrē magistā, & p̄ oībus alijs excellētē: scdm̄ In no. hīc. & p̄ verbū Romānē ecclīe, dixit Cardinalis: scdm̄ Ioā. And. q̄ hoc iuramētū ad eos extēdit, & ipsi cōstituat ecclesiam Romanā, & sint pars corporis Papē. c. per venerabilē. §. rōnib⁹. j. q̄ si. sint le. cle. j. ad. fi. de p̄nīs. c. nouit. j. de his q̄ fiunt, à p̄. sed dicit Io. An. q̄ litera sequēs cōtradicit: q̄ scdm̄ id fuerat p̄pō nēda. vult dicere, q̄ cū statim fiat mētio de Papa, nō v̄ q̄ inclu dat in hoc vocabulo romanē ecclīe. nā si lra voluisset per hoc verbū intelligere Papā & Cardinales, fecisset prius saltē mētio nē de Papa, sicut facit postea. Si ergo p̄ illud verbū nō cōprehē debat: nec Cardinales. & istud sequit. d. Car. & d. An. hīc. ¶ Sed pro Cardinalibus tenet hīc do. Ab. per. c. cū clericij. de ver. fig. & dicit, q̄ iste tex. prius voluit includere totū collegiū Roma nū, tāq̄ dignus. & in eo Papa includat. & postea ne videat ne glectus, vel trāsire subgeneraliter sit specificā mētio de Papa. & per hoc dicit q̄ sic, iurās nō stringit cui libet Cardinali i spē sed collegio cardinaliū: sicut in simili dī de obligatio. c. vt nō sit astrictus cui libet canonico, vt in. c. qui manumittit. cū si. xij. q. ij. scus in Papa & spālter hīc exprimit. q̄ dicit. d. Ab. fuisse factū seriosē p̄pter cās p̄missas. & subdit ex hoc per istum tex. quatenus spālter exprimit nomē p̄p̄riū Papā q̄ vasallus ecclīe hīc tenet iurare epō, et in factis p̄p̄rijs. arg. c. scire. vij. qō. j. sed canonicus nō tenet iurare. d. c. q̄ manumittit. & p̄ p̄dictis facit iste tex. in ver. ad eorū dānum. quē exponit Inn. & Hosti. scdm̄ Car. in tex. ibi: canonicē intrantibus. exponit Bal. i. secundū regulas sanctorum patrū & cōciliōrū. aī nō est Papa, sed intēsus & antipapa. & dicit q̄ cardinales non plus p̄nt, q̄ sit eis concessum à canone, vt in cle. ne romanj. de elect. & hoc in substantia libus de ceremonialibus. dicit nō est curandū, & inter ceremonialia ponit intronizatiōem: & coronatiōem: q̄a nihil cōferūt si electiō nō valeret: q̄a nihil operat possessio intruso, nisi ad dā nū suū & ignominia. l. Herēni⁹. ff. de decu. & iō dixit alibi Bal. q̄ Papa canonicē electus est Deus in terris, non canonicē electus, est diabol⁹ nō habēs clauēs regni celorū, sed inferni. ita dicit in. l. si post prin. C. sen. rescin. non pos. alleg. c. si quis pecunia. lxxvij. di. ibi, nō applicus sed diabolicus habet. & no. istū tex. q̄ iuramentum p̄stitū p̄decessori, nō transit ad intrusos. sicut dicit signanter Bal. hīc, q̄ iuramētū p̄stitū intruso non transit ad intrantes canonicē. alleg. l. si vrbana. ff. de condi. inde. faciūt alle gata per gl. i. regula. nō firmat. de re. jur. in. vj. ¶ In tex. ibi: vni⁹ aut membrū. No. q̄ ad perditionē mēbri, non sequit perditio vi tē. q̄ autē veniat appellatiōe mēbri vide Bar. Ange. & Imo. in. l. ij. ff. de pub. iu. & Do. in. c. j. xij. di. & Bal. in. l. reos. in. ij. col. C. de accu. & in. l. data opera. in. xxij. col. C. q̄ accu. nō pos. & Ange. in. §. pe. aut. vt iudices sine quoquo suffragio. & istorū dicta posui. in. c. cū illorū. j. de sen. excōi. & strictē dicit mēbrū corpō ris, id q̄d habet offm̄ distinctum & separatū, vt p̄ manus oculi & similia. & benefacit. c. sing. lxxxix. di. & q̄ manus etiā arida sit mēbrū. alle. hīc. d. Ab. c. sicut yrgeri. j. q. & vide Bal. in. aut. sed nouo iure. C. de ser. fu. & dixi post An. in. c. j. j. de calū. Digi tus autē non est mēbrū, sed pars mēbri. f. man⁹, vt in locis p̄ dictis p̄ter q̄ in sex casibus, quos posui nouissimē in. d. c. & illo rū. vbi ēt reguli Bal. hīc. Sed dū ibi dixi, q̄ in p̄tiofo artificē vtē te principaliter certo digito, satis dicit abscedi membrū, si ille digitus deputatus in spē officio abscondat. Adde. d. Maria. latē idē tenētē in repetitio. c. qualiter. q. x. ar. lvij. Et aduerte, q̄a si p̄ tiofo. j. de accu. ¶ In tex. ibi: per se, literas, aut nūciū. nota tres modos quibus declarat alteri voluntatē suā. f. voce, nūcio & li teris, secundū d. Ab. Adde gl. in. c. institutiōe. in ver. partici pationē de sent. excō. li. vj. & in cle. si sumus in ver. per literas. de sen. ex. & vbi q̄ scribētēs, vbi dicit excōicatiōe incurri mit tendo nūciū, vel literā, sicut loquēdo. idē Do. in. c. vbi pericu lū. §. nulli. de elect. li. vj. & ideō dixit Bal. & Ro. in. l. j. in. princī. ff. de ver. obli. q̄ statutū puniens loquētē cū bānito, habet locū in mittente nūciū, vel literas. facit. c. quē in aliquo. ibi, literis

vel magna auctoritate. l. j. dist. & ibi dicit Do. nomina, q̄ ille dī ciur p̄sens actui, qui per suas literas consentit illi. Ex quo in fert, quod patronus potest p̄sentare rectorē per literas. De quo per gl. & docto. in. c. ea noscitur. de ijs que fiunt à p̄la. & generaliter dixit gl. ij. in. l. si cū dotē. §. si patri. ff. solu. mat. ¶ q̄ vbi requirit consensus alicuius in iudicio, potest ipsum p̄ stare per nūciū, vel per epistolam, & alleg. ibi Ang. tex. in. l. ho nores. §. si. de decu. idē dicit Bar. in. l. ij. C. de decu. li. xij. & in. l. si liusfa. in. ff. de dona. & in. l. si quis mihi bona. §. iustum. ff. de ac qui. hāre. & Bal. plenē in auth. causās. C. de epif. & cle. facit. l. si. C. de iure empy. & l. si aliquid. C. de do. & c. nō debet. & c. Eps. lxxv. dist. & ista sunt regularia. tamē saepe reperit casus in qui bus lex requirit propriā personā, nec sufficit nūcius, vel ep̄ta vt in casu. c. si quis iusto. circa. fi. de elect. li. vj. & l. obligari. §. tu tor. ff. de auth. tut. & c. cū proponas. de conse. di. iij. & in alijs casibus, quos allegauit in. c. licet. ex quadā super ver. proprio iu ramenro. §. de testi. cū si. ¶ In tex. ibi: regulas sanctorum patrū. ex ponit Inn. i. canones summorum pontificum & aliorū sanctorū patrū p̄ ecclīe. Ro. approbatos, vt. xvij. di. per totū ¶ & ap pellantur episcopi custodes & magistri canonū. & in. c. cū qui bus. xxij. q. ij. & alibi dicuntur ministri factorū canonū, & de cretorū potētū. in. §. j. xxj. dist. & ita dicit hīc do. Ab. nihil al legans. & per istū tex. vide q̄ ep̄s non seruans vel seruari nō fa ciens canones, incidit in peruriū. quia non dicitur defendere, neq̄ retinere, q̄ nō seruatur: prout iurauit hīc. q̄ dicitur est sa tis acerbū, secundū d. Ab. hīc, & facit gl. j. i. c. sacerdotēs. ij. q. vj. q̄ dicit, q̄ a plato nō seruante canones pot̄ recedi. sicut re cedit ab excōicato & ab alio p̄cāso ab ecclīe. & illā gl. sequi tur Roma. in. singu. dx. ¶ incipiente, curialis, sed ista intellige de non seruante ex contemptu: secundū d. Ab. latē. in. c. & nō liciat. in. j. col. de p̄scrip. & hoc etiā facit. c. alieni. ij. q. vj. Effet autem hāreticus, si crederet Papam nō habere p̄tatem cōden di canones, vt in. c. nulli fas. & ibi gloss. xix. di. & per gl. in. c. ge nerali. in ver. in hībemus. de elect. li. vj. dicit autē cōtenere, q̄n cōtrauenit sine causa: secundū gl. in. c. metropolitanū. ij. q. vj. q̄n aut ep̄s dispēlare possit cōtra canones, dicitū est, vt p̄ Inn. in. c. dilect⁹. §. de off. or. & p̄ oēs i. c. at si clerici. C. de adulterijs. §. de iudicijs. & q̄n statuat contra canones, dicit. c. qd sup. his. §. de maio. vbi dicit q̄ si intelligitur illa gloss. de non seruante ca nones: quia credit Papam eos non posse condere. q̄ est clara: quia est hāreticus, vt. §. & propter hāresim receditur ab obe dientia. & per gloss. in. d. c. & non liceat. si autem intelligerem de non seruante canones ex malitia, vel simplicitate, est falsū: secundum ipsum alleg. dominum suum domi. Ant. in. c. nostra j. de coha. cleri. secundum intellectum dom. Abba. qui melior videtur. ¶ Generaliter autē qua p̄cna puniat transgressor canonis, & quantū peccet, p̄sequere vt eleganter per Do. in in. d. c. generali. in. vij. colum. per Imo. in. cle. j. super glo. fin. de gra. & qua. per do. c. si Papa. in. pe. col. dist. lx. & in. c. ne licuit. cir ca medium. xvij. dist. in. per Innocent. in. c. per tuas. el. ij. in. fin. de fymo. per bea. Thom. in. iij. sententiarum dist. in. xv. q. ij. argu. j. circa fin. & in suis quodlibetis, quodlibeto. xxxix. per domi. Abba. in. c. illud. in. c. notabili. §. de maior. & obe. per Archi. & Do. in. §. leges. iij. di. per Do. in. c. perpetue. in. v. nota. de ele. li. vj. per do. Ab. in. c. quod autem. j. de p̄cna. & remis. & in. c. ij. in. penulti. colum. §. de foro competen. & Imo. & domi. Abba. in. c. j. j. de vita & honestate clerico. per Ana. in. c. j. in. j. colum. j. de male. per domi. Cardina. in. clem. j. in. xv. colum. de vita & honestate clerico. per Imol. in. c. j. in. fin. §. de constit. per Bal. in l. legis virtus. ff. de legi. per Domi. in. c. ij. in. antepen. colum. de constituti. lib. vj. per Archi. in. c. violatores. xxv. q. j. & in. c. vtinam. lxxvj. dist. & in. c. quod p̄cipitur. xij. q. j. per Imo. Ja tē. j. eodem cūm contingat. in. xij. colum. & sequen. per domi. Abba. in. c. quoniam. in. ij. colum. §. de probatio. & ibi aliquid dixi per eundem in cap. clerici. el. grande. j. de vita & honestate per domi. Anto. & Imo. in. c. ij. §. de maiori. & obe. per Roma. in. l. is cui bonis. in. penulti. char. ff. de verborum obligationib. per Cardinal. in. clem. ne in agro. §. si quis. in. iij. quaestio. de sta. mod. & in. clem. j. in. ix. quaestio. aliās. iij. de etate & quali. ¶ In tex.

¶ In tex. ibi, contra omnes homines. no. tex. secundū d. Abb. contra p̄latos qui timore principū seculariū nō adiuuant Papā: quia incurunt peruriū. qd̄ intellige, qn̄ absq̄ metu principū possēt adiuuari: aī difficultas excusat eos à perurio. c. breuij. eo. & ibi dicit. & intellige verbū, oēs hoīes, praterq̄ cōtra filios vel pro prios parentes, secundū gl. in. c. de ferijs. xxij. q. v. & do. Abb. hīc, qd̄ intelligerē nisi tales paterent bellū à Papa p̄pter hāresim, per c. legi. sironia. ff. de iur. i. c. olim. j. de ac. vbi Ana. ponit in. fi. ¶ Itē intellige cōtra oēs, nō tñ cōtra seipsum: secundū d. Car. in suis no. causarū not. xxix. vbi singulariter dicit, q̄ si dñs offendit vasallū eo ipso priuat p̄prietate, per. c. vnicū qualiter dñs feudi p̄prietate priuatur. & sic vasallus pot̄ eū offendere. an autē promittēs de fendere, intelligat obligatus defendere cū armis, si est laicus, & an teneat defendere, de iure & de facto, an de iure tantū est quaestio longa, de qua per. d. Abb. in. c. petitiō. e. & ibi fortē dicit & credit aliās dixisse i. c. olim. j. de ac. vbi Ana. ponit in. fi. ¶ In tex. ibi, vocatus. no. q̄ nō dicit peremptoriē: ex quo infert Ioā. and. quē alij sequuntur, q̄ vna vocatio sufficit. & hoc est regulare in omni actu extraiudiciali, secundū eos, vt est etiā gl. in. cle. j. in. ver. requisierit. de hāre. & i. c. olim. j. de ac. vbi Ana. ponit in. fi. in. c. cupientes. §. qd̄ si per viginti. in. verbo, p̄posita. de ele. lib. vj. not. Inn. in. c. cū nobis olim. §. de elec. Bar. in. l. qui Roma. §. Seia. ff. de ver. obli. & d. Card. & d. Ab. & Imo. in. c. cū causa. §. de offi. dele. & do. Ant. & d. Ab. & Imo. in. c. ex literis. §. de cōsti. Bar. & Imo. & Ro. in. l. de pupillo. §. si quis ip̄s p̄tori. ff. de ope. no. nun. Bal. in l. qui crimen. in. vij. q. C. q̄ accu. & in. l. nā ita diuus. ff. de adop. & in. l. ad perēptoriū. ff. de iudi. & in. aut. itē nulla. C. de epif. & cleri. & in. l. fin. in. iij. q. C. de edi. diui. Adria. & in. c. j. in. ij. & iij. & iij. col. de milite vasallo, q̄ cōtu. & Imo. in. l. ex cōsensu. §. si. in. antepen. col. ff. de app. & in. l. si finita. §. si pluries. in. vij. col. ff. de dā. infec. in qbus locis plura inuenies circa hoc, q̄ verisimū est, nisi in ca sibus extraiudicialibus, i. q̄b⁹ lex expressē requirit vltiorē vacatio nē, vt in casu. c. j. §. de sup. ne. p̄la. cū si licet de materia fiat multa verba in locis p̄dictis, & aduerte: qua licet synod⁹, p̄p̄riē sit ep̄orū c. ep̄s in synodo. xxxv. q. vj. & cōciliū papē tñ etiā q̄n cōciliū ap pellat synod⁹, vt in. c. Nicena synodus. xxxj. di. & in. c. synodo cō gregata Roma. lxxij. di. cū si. ¶ In tex. ibi: in eundo & redeundo. no. ar. secundū d. Ab. q̄ cui data est securitas, veniēdi v̄ data secu ritas redeūdi, non em̄ secūritas venit, q̄ tūtē redire nō pot̄. & ita te net Bar. in. l. vtimur. ff. de sepulchro violato. facit qd̄ ipse no. in. l. cui. ff. ex q. cau. ma. & in. l. j. ff. ad leg. lul. maie. secundū do. Abb. hīc adde Do. in. c. disciplina. in. notabili. lxxv. di. vbi p̄ illū tex. colli git, q̄ securitas pro eūdo ad locū nō videt se extēdere ad redditiū nisi exprimat dicit tñ videndū. c. ij. §. de treu. & pace. vbi dicit eū tes & redeūtes. & sic sentit cū cōmuni, quā etiā sequit Imo. in. l. lo. c. inferens, q̄ si detur alicui securitas, vt possit venire ad ciuitatē & nō possit venire, nisi cū equis videbit securitas data etiā equis. ¶ Infert, q̄ si est data securitas cōducēdi mercātas, cēsēf etiā data recōducēdi. & cū istis cōcordat etiā do. Abb. in. d. c. ij. al legans. c. magna. in. hīj. de voto. & d. l. si sui. vnde expedit securi tas simpliciter data. De quo dic, vt ibi, & cū istis cōcordat Ang. in. d. l. vtimur dices, q̄ habēs saluū cōducitū p̄ se & socijs. dicit ha bere etiā pro socijs, q̄ essent iudaei. nā cū eis licitē cōtrahit. l. qui cunq̄. C. de iudaeis. secus de Saracenis, per notata p̄ Inno. in. c. qd̄ sup. his. j. de voto. Bene facit ad hoc qd̄ no. Bart. in. l. j. ff. de acqui ren. re. do. vbi dicit, q̄ si iudex secularis relaxat liberē, quem ce perat in ecclīa, & in redeūdo facit eū capi, nō dicit relaxasse not. Archi. in. c. minor. xvij. q. iij. sentit Bart. in. l. p̄sentit. C. de his, qui ad ecclē. cōfu. & cū p̄dictis cōcor. plenē idē Bart. in. l. j. per illū tex. C. de nauicularijs. li. xj. in ver. venio ad versiculū venien tes. dices q̄ cōcessa securitate veniēdi, v̄ cōcessa securitas recedē di & redeūdi. & licet possit adduci ip̄sum. ibi. & larius in. l. j. ad leg. lul. maie. & istis adde oīno do. Ab. in. c. accedens. in. prin. per illū tex. §. de procu. vbi dicit, q̄ qui tenet hoīem restituere, nō liberat ab obligatione illū simp̄r relaxādo in suo territorio, sed debet illū

facere securē cōducere extra suū territoriū ad locū, vbi possit securē morari. & reprehēdit certā p̄cticā, q̄ adhibet in cōtractib⁹ fa ciēdis p̄ carceratos, vt extrahant de carceri bus & asistētib⁹ custodiōib⁹, & remotis cōtra hat. nā talis nō pot̄ dici liberat⁹. ar. c. fi. §. de re sti. spo. & p̄ tex. notabilē in. l. liberatiōes. & l. seq. ff. de ver. fig. vbi nō dicit liberat⁹, q̄ rela xatur à vinculis, si in publico seruatur. no. Bar. in. l. q̄ carcerē. ff. qd̄ me. cā. & facit optimē. d. c. accedens. ¶ In tex. ibi: apostolorum limi na, * intelligit doc. de curia ro. Nā vbi est Pa pa, ibi itelligunt esse limina Apostolorū. ipe em fungit auctoritate ipsorū apostolorum, nec pot̄ iste tex. itelligi de apostolis mortuis p̄ id qd̄ sequit. ibi. nisi de eorū absoluat licen tia, ex q̄b⁹ not. d. Ab. qd̄ ibi cēsēf Roma, vbi est Papa. nō tñ deberet sine cā trāsferre sedē de ciuitate Ro. alle. c. fundamēta. & ibi Ioā. An. de ele. li. vj. & c. quis. xj. di. adde Inn. in. c. expofuit. §. de dila. & Bal. in. l. resc̄pta. C. de p̄cib. Impe. offe. & Do. i. c. vbi piculū. de ele. li. vj. & d. Ab. in. c. dura. in. ij. notabili. de cri. fal. vbi dicit istud, quōd vbi est Papa, ibi est Roma. & adde gl. in. ver. alibi in. c. j. de schi ma. li. vj. p̄ quā dicit ibi Do. i. ij. co. no. bñ gl. q̄ stricte iumēdo, appellatiōe ecclīe. Ro. in telligit de ipsa Romana nō de alijs. qd̄ dixit notādū p̄ statutis & dispositiōib⁹ alijs stric tis, vbi de illa sit mētio. Et adde, qd̄ vbi est Papa siue audiētia sua, ibi est curia, vt in cle. ne romana. ver. ea tñ adiectio. de ele. & ibi p̄ scribētēs. ¶ In gl. in. verbo. pandam. in. fi. not. singulariter secundū d. Ab. quōd malū cōsiliū nō tenet p̄lat⁹ seu vasall⁹ celare, nec iuramen tū de nō reuelādo extēdit ad hūc casum. fa cit. c. j. & vj. & debet reuelari ei, q̄ pot̄ p̄des se & nō obesse vt hīc in gl. quā no. & p̄ ipam infert. d. Ab. hīc, qd̄ si iurauit nō reuelare se cretū mihi, p̄ te dicitū, debet intelligi de ho nesto, & nō de alteri nociuo. & qd̄ tūc pos sum reuelare, nō tñ oib⁹, sed vt est dicitū. qd̄ dicit bñ notādū & cōfirmat ex text. iūcta gl. singulari in. c. nerui. in. ver. cōtagiōe. xij. di. ¶ De illis aut, q̄ dicit dico tibi i cōfessiōe, ne, vide. d. Ab. in. c. qualiter. el. j. in. fi. de accu. & Inn. in. c. ois. in. hīj. de p̄cni. & remis. & do. Car. in. cōfi. xxxvij. & credo dixisse in. c. inti mauit. §. de testi. ¶ In gl. ver. saluo. i. fi. no. qd̄ p̄elatus nō debet iuare etiā Papā cū armis qd̄ est verū in p̄pria p̄sona, vt i. §. j. cū sequē ti. xxij. q. ix. & c. ex multa. §. de clericis. j. devo to. pot̄ tñ mittere vel ducere exercitū. c. fi. & ibi doc. §. de dilatio. & etiā hortari p̄lātes. c. igif. & c. hortamur. xxij. q. vij. & dicit gl. in. c. sciscitatis. vij. q. j. quōd nullo casu licet clericis pugnare si p̄nt euadere. ista p̄cedunt nisi interueniat licētia Papē q̄ sufficit cū mi litia sit p̄hibita clericis ex cōstitutiōib⁹ ec cle. cui ip̄e nō subest: scdm̄ d. Ab. hīc allegat Cal. i. c. petitiō. j. de homi. Intellige etiā vt di xi i. c. petitiō. dūmō p̄ laicos expedit nō pos sit, & dūmō fiat cōsultis Cardinalib⁹, vt ibi copiosē scripsi. Felin⁹. ¶ Hic veniret ca. nul lus. sed dñs me⁹ nihil scripsit, ideō hoc dicit, Clerici epō iurare non tenent rōne ordinis: sed tñ rōne assumptę administratiōis. & no, ex eodē text. qd̄ dñi t̄pales & sp̄iales nō pos sunt cogere sibi subditos ad p̄stādū iuramētū.

¶ Securitas. Adde tu & dicit istud in telligēdū est fano modo, videlicet q̄ si securitas est data veniēdi intelli gitur etiam redeū di & hoc pro pri ma vice tantū. ita Bar. in. l. ff. ad. li. u. ma. in. j. colū. in ver. iij. quāro. & Bart. in. l. dotis. ff. de iure do.

- nam si forte, quando committunt ipsis aliqua administratione.
- S V M M A R I V M.
- 1 Promissio de vsuris soluendis non obligat, nisi sit iurata.
  - 2 Vsurarius an possit directe agere contra debitorem ratione iuramenti, quando contractus apparet manifeste vsurarius.
  - 3 Accessorium quandoque tenet, licet non teneat principale.
  - 4 Regula cui damus actionem &c. fallit quandoque. nu. 5.
  - 6 Recipiens mutuum ab vsurario, an peccet. nu. 7.
  - 8 Iuramentum praestitum super statuto de vsuris, an valeat.
  - 9 Iurans non petere absolutionem a iuramento, an possit petere absolutionem ab hoc iuramento.
  - 10 Libellus ita compositus, peto contra vsurarium me absolui a iuramento: & me absoluto contra eum procedi: & eundem ad restitutionem vsurarium condemnari an procedat?
  - 11 Iurans contractum esse de pura & vera sorte, & ipsum observare, an possit petere absolutionem a iuramento.
  - 12 Recipiens mutuum detulit in contractu, vel postea iuramentum damni in fraudem canonis creditor iuravit contractum esse de vera sorte: & sic sibi deberi: an possit veus allegare, quod contractus sit feneratorius?
  - 13 Iurans non se recepturum restitutionem vsurarium, an hoc non obstante poterit recipere?
  - 14 Papa licet solus dispenset super iuramento licit: ope: copius tamen potest commutare. exemplum ponit.

Debitores. Dicit hic do. Card. q. hoc. c. est valde allegabile, & q. habet difficillima contraria. in quoru solu. multa singularia & prius no taeta dicitur se offert, & summa sic. Promissio de vsuris soluendis non obligat, nisi sit iurata: tunc em obligat, sed post solutionem repeti possunt. h. d.

¶ In tex. ibi: cogendi sunt. pot autem practitari diuersimode. & primo, si iudex videt huc debitore in praecipio deierandi vult ex officio suo eu copellere ad soluendum: nec pot ille excipere, nec absolutionem petere: nisi intra terminu solutionis faciendae possit cofitare contractu esse feneratoriu, vt sentit hic Inn. & lati? fuit dictu. s. c. pxi. & hoc casu clarè pcedit dispo hui? c. Secundo modo pot practitari, vt creditor denunciet peccatu debitoris no obseruatis iuramentu, & vta? denunciatione euagelica, fundando se super salute debitoris. & hoc pot, si contractus no apparet vsurarius sed si apparet, denuciare no possit, cu sit infamis. l. improbum. C. de infami. vt hic per. d. Ab. Tertio modo practitari pot agendo directe contra debitore. & hoc erit claru, qn contractus no apparet vsurarius. nec debet tuc debitore admitti ad excipiendu, ne incidat in periuriu. Debuit enim p prius esse vigilans ante. q instaret terminu, & impetrare relaxatione iuramenti. nec habet locu officii iudicis: tu qa no cofitat de turpitudine contractust? qa interim debitor incidet in periuriu. & sic no habet locu regula, cui damus. & regula, dolo facit. de quib? in glo. ¶ Sed est difficultas magna, qn contractus apparet expresse vsurari? an pot sit creditor directe agere contra debitore ratione iuramentie? & videt q no: qa no agit vigore pmisionis, q nulla est, vt in prin. c. non vigore iuramenti: qa scdm do. Ant. actio vel obligatio no acquirif parti ppter sua turpitudine & sine actione nemo expetit. l. si pupilli. §. si. ff. de neg. gest. hic aut deficit obligatio. q est mater actionis. l. licet. §. ea obligatio. ff. de procu. sed cotrariu tenet do. Abb. hic propter gl. hic, q innuit creditore posse agere p vsuris, vbi interuenit iuramentu quare saltè secunda obligatio ex iuramento acquiratur parti, vt diximus in. c. j. §. eod. iste poterit agere, & ex quo ius praecipit aliquid fieri, datur saltem actio ex illa. l. vnica. ff. de conditio. ex leg. Idem dicit. d. Abbas si creditor comparat instante termino: potius em admittet istum cum peccato, quam eum repellendo patiatur. ¶ Sed do. Card. hic primò dicit, q iste text. dum loquitur de iuramento praestito de vsuris soluendis, intelligitur non expresse vsuris: vt quia creditor mutuauit centum, & exegit iuramentum de soluendis ducentu, non adiecto de vsuris, & ex hoc tolleretur contrariu de regula, dolo facit. allegata in gl. nam procedit, qn tempore quo petitur constat id, qd petit, esse subiectu restitutioni. At hic no cofitat secudu pdicta nec ob. iste tex. in verbo, vsuras. i verbo ipsaru. f. vsuraru.

quia erat iuratu sup vsuris in effectu, no aut expresse: & hoc nunq audiuit, nec aliq doctor terigit (scdm eu. Idè Bal. in. c. j. an. ij. co. dices q vbi expresse est vitu vsuraru, nulla orit obligatio. Idè do. Abb. ibi dices hic. c. no pcedere vbi est expresse dictu de vsuris soluè. ¶ Postea do. Car. hic dicit q si iste tex. no intelligeret devfuario cotractu apparet, posset er editor audiri, etiã qn esset simplex pmissio: sed rñdet, q vbi obligatio no est iurata, admittitur exceptio vsuraru. §. c. si iurata: tñ dicit forti? se dicere, q etiã p supponedo, q expresse iurasset soluere, p vsuris: qa tñ no est peccatu ex parte iuratis cogif soluere, ne sit periur? & hoc singulariter pbat hec litera. Ad idè. c. sequè secudu lecturã quã ipse tenet ibi, vbi cogif debitor rone iurameti soluere sortè, etiã si constet eã extenuatã ex parte a pceptioe fructu facta p creditore in pignore. & scdm hoc nota casum mirabile, scdm eu in quo libellus cotines expresse iniqtatè agētis, no reijcif incontineti. qd tñ aliã fieri debet. p id qd singulariter no. in. c. j. §. de off. iud. & hoc fit fauore rei, ne incurrat periuriu. Et hoc dicit ppetuò not. & si diceres q iste tex. no videt hoc oino, ppare: qa no dicit aliq de petitiõ creditoris, sed q debitoris sunt cogedi dno reddere iurametu: respõdet qd referedo verficulu, si verò ad primu put fieri debet. l. j. C. de filiofa. & principiu sit necessariò intelligedu, qn creditor petijt: qa ad vtilitatè priuatã iudex non cogeret. c. bonè. el. j. §. de ele. ita etiã verficulus, si verò. debet intelligi creditorib? petētib? & tuc necessariò pbat, qd est dictu, q valet ad multa, scdm eu. & tuc apparet rō quare poterit repetere: qa no spõte soluit & ita re fidet. ¶ Et ista sunt fustetabilia. & ita licet no sine scrupulo ppter c. tuas. de vsu. vsurarios copellè ante vsuraru solutione ab exactioe desistere vel exactas restituere. & loquit etiã qn est iuratu: & licet ad hoc no aduertat: tñ pot dupliciter rñderi. Primò, exponendo tex. vel pro. i. vel qd ibi iuratu erat no petere, no erat iuratu soluere. & idè exactio erat super simplici pmisione, quo casu pcedit principiu hui? c. & ista notabis no discurrèdo: sed de cics plegèdo. Et tene meti limitatione pdictã aduulgatã dictu Inn. in. c. j. §. de off. iudi. ¶ In gl. j. in fi. quo tenet hoc accessoriu & no principale, dic secudu Imo. hic, q vbi est eadè rō vitiãdi principale & accessoriu habet locu cotrariu. secus vbi est diuersa rō, vt hic. & diuersitas rōnis ponit p Imo. in primo notabili. f. q idè valet iuramentu, quod est accessoriu, & no valet pmissio quod est principale: qa iuramentu videt principaliter dirigi Deo, qui turpiter no recipit: & hoc sonat litera ibi cogedi sunt dno & c. & si Christus. §. eo. Sed pmissio simplex agit principaliter obligare parti: & idè si ex parte recipiētis inficif obligatio. & sic infer, q vbi casus annullans principale no cõcurrit in accessoriu annullato principali no annullat accessoriu. qd not. ad regulã accessoriu. de re. iur. l. i. vj. vbi etiã gl. sentit hac solutione, & in. c. fi. in ver. annexa. de prebè. ¶ Et si diceres, quo valet iuramentu sup re turpi, cotra regulã no est obligatoriu. de re. iur. l. i. vj. rñdet Ab. in. c. fi. in fi. §. de pactis. q iuramentu cotinet turpitudine ex parte iuratis, no pot qs se obligare p pactu: vt in. d. regula. sed si solu ex pte recipiētis, no aut ex parte iuratis sit turpitudine, pcedit iste tex. qa iuramentu principaliter dirigit in Deu: in quo nulla reperitur turpitudine: ergo iuratis teneat ad obseruatiã, & seruado no peccat, sed solutu vigore iurameti pot repeti, vt hic. ¶ Et si diceres, cotra pdicta & cotra tex. iuramentu obligat: ergo & simplex promissio: qa inter simplice loquela & iuramentu no facit De? differentiã. rñdet. d. Ab. hic reiectis dictis alioru, qd illud pcedit, qn daf validitas iurameti & simplici pmisionis. sed in casu nro simplex pmissio est nulla, ppter turpitudine recipiētis. iuramentu verò valet: qa De? turpiter no recipit, nec iurata peccauit, vt dictu est. & hec est breuis solutio, & notada scdm eu. Eadè lo. sentit hic Imo. dices q cotrariu pcedit, vbi est eadè rō. vbi verò est diuersa rō, inter simplice loqlã & iuramentu, §. c. sed hic p iuramentu obligat Deo, q illicitè no recipit. ergo &c. ¶ Et licet iste solutiões sufficiat ad. d. c. iurameti tñ ad ei? intellectu dicit hic Ioã. An. què alij sequunt, q licet De? no faciat differentiã: tñ ecclesia facit vbi plus peccat transgrediens iuramentu, quod patet ex maior i pœnitentiã. dx. iij. q. j. c. no offeram? & qd magis puniat, tenet gl. licet isti no dicant in. d.

cant in. d. c. iurameti. & glo. fi. in fi. c. in. c. clericus. §. eo. videmus etiam longam differentiã inter votum simplex & votum solenne, vt in. c. j. de voto. lib. vj. per quod no omnis loquela est eiuðem effectus, quo ad ecclesiam. & q ista differant quo ad ecclesiam, probatur vt in. c. notificamus. xxxv. q. vj. ¶ Et istis adde. d. Abb. in procemio Gregoriano. in ver. Grego. in. x. col. vbi dicit, q. d. c. iurameti loquitur quando simplex loquela cotinet perfidiam seu mendacium, vt quia venit ad decipiendu seu fallendum, vt patet ex illo tex. secus autem, vbi ista cessant quia tunc simplex loquela non obligat: ex quo non affuit persona, cui quæretur obligatio: sed si intuitu Dei promissit tibi q darem puellã maritatẽ abenti decẽ, bene obligor: qa pmisso est facta Deo vbiq? praesenti, & sic loquitur. d. c. iurameti. & hoc. d. do. Abb. esse bene notandũ. vide etiam ad intellectũ. d. c. iuramenti. qd not. do. Abb. post. in. c. per tuas. in pe. col. §. de arbi. & do. Iaco. in. c. ij. x. colũ. de sponsa. ¶ Et si diceretur, praedictis obfata peccatu, responde, q imò ex parte iurantis continebat turpitudine. per. c. inolita. xj. q. j. ¶ In gl. ij. ibi: multo fortius exceptionem. qa gl. clarè non respondet. dic, q regula illa cui damus. procedit regulariter. fallit, quãdo subest aliqua causa, quã suadet denegari exceptione, & tamen no suadet denegari actionem. Ita est hic. Nam idè denegatur exceptio, qa veniret contra iuramentu, ex quo nondũ soluisset. sed non venit contra iuramentu repetendo vsuras solutas, si solũ iuratu soluere, qa impleuit iuramentu soluendo. idè postea poterit repetere & ad hoc actione habere, qa no iurauit no repetere, vt dictu fuit in. c. j. §. e. Istud aut, q denegat exceptio, intelligit hic do. Ant. & Imo. quando simpliciter excipit, q no tenet soluere rone repetitionis sibi postea competentes: qa ista exceptio no est legitima, cũ inducat ad contrauetio ne iurameti. secus si exciperet, dicèdo se non teneri, & petendo absolutione vel relaxatione: qa hoc bene pot. alleg. Fede. cõf. cclxxij. qd incipit, in noie Dni, statutũ &c. ¶ Sed hoc intellege vt per. d. Abb. hic & in. c. j. §. eo. & ibi dixi in quarto remedio, dummodo debitor adhuc non sit constitutus in mora. aliã istud. c. effect quasi sine effectu, cũ quilibet exciperet petendo absolutione. ¶ Ex his autè habet vna limitatio ad. d. regula, quã ad agendu. videlicet vt procedat, qn nihil subest magis repellens exceptione quã actione, aliã no. Et dicit. d. Abb. videndũ aliã notabilè limitatione per Inn. in. c. inter dilectos. j. de exce. prela. vbi Inno. dicit, q illa regula procedit, quando actio & exceptio tendunt ad rem familiarẽ. secus si competunt ad vindictã: qa tunc competit accusatio no exceptio. qd dictu sequit etiã. d. Abb. in. c. si diligenti. in. vij. col. §. de fo. cõpe. & Pau. leaza. in cõmento. c. testimoniu. in. v. col. ff. de testi. & Ana. in. c. accedens. in. j. col. j. de accu. & de materia per gl. fi. in. c. constitutus. el. iij. de app. & ibi per. d. Ab. in. vj. col. ¶ Sed vltra alios hic pulchre dubitat, quare est, q hic cõcedit repetitio post solutione, & tñ in casu. c. cum cõtingat. §. eo. & auf. sacramenta. C. si aduer. ven. nã iuramentu firmat contractũ a iure ciuili improbatum irrevocabiliter, & non indiget hoc beneficio repetitionis: rñdet elegãter Anch. in repe. regulã accessoriu. in. vij. col. de re. iur. l. i. vj. qd in casu in quo cotractus prohibet odio creditoris, si i tali cotractu superuenit iuramentu, debitor ppter vinculu iurameti cogif soluere. & sic iuramentu suũ adimplere, si soluerit repetere poterit. Ita loquit iste tex. per quem ipse notãter infert, q si filiusfam. recipiens mutuũ obligaret se ad solutione propter vitandũ periuriu, debet soluere, sed pot postea repetere: qa ppter odiũ creditoris cotractus est phibitus a iure. ar. l. j. ff. ad Mace. & idè in pacto. l. commissorie. de quo in. c. significãte. de pig. & in omni cotractu prohibito odio alterius cotrahētis tantũ. vt si metu periurij quis soluat, possit postea repetere & hoc not. Barto. secudu eu in. l. si quis pro eo. in quarto arti. ff. de fideiusso. vbi Bar. hoc expresse dicit. & est solenis ampliatio ad hanc decre. Que autè sit ratio, q isti cotractus phibiti a lege, no ita firmãtur iuramento irrevocabiliter, sicut cotractus ininitus cũ minore. & alij de quibus supra respon. Anch. q isti cotractus prohibetur fauore mulieris, minoris, vel filiorum familiãs, cui fauori

idetur posse renunciari propter iuramentum, quod semper est seruandum, vbi no nutrit peccatum. R emanet ergo in istis casibus cotractus firmus vigore iurameti, qd non est in casibus prohibitis odio creditoris, vt ibi per eu. ¶ Et istam ampliatio nem puto verisimam & valde notabilem. & sequitur. domi. Ant. in. c. cum contingat. in quarto membro. §. eo. & ibi Imo. in xxvij. char. Est verũ qd in illo exemplo de filiofamiliãs Imo. ibi dubitaret & multum se inuoluit: quia mutuans non recipit turpiter. Patet ex. l. j. ff. ad Mace. iuncta. l. sed si pater. §. fi. eo. tit. & l. qui exceptionem. ff. de cõdi. inde. vbi si spontè soluitur, no repetit, & licet ad hoc rñdeat, quod tunc videtur donare, secũ si metu iurameti soluat: tamẽ ipse concludit, q vbi effemus in loco, in quo ex mutuo tali non sequeretur mors parẽtum, soluens vigore iuramenti no reperet. & cum hoc transeo. ¶ In ea. gl. ibi: dolo petis. clarè non reprerhendit, dico quod exceptio resultans ex regula dolo petis, quod statim restituere debes. de qua in iuribus allegatis in glo. & in regula dolo facit. procedit regulariter. fallit, quando subest causa suadens denegari exceptionem pdictã, quã tamen non suadet denegari restitutione, & ita contingit hic, vt satis colligit ex praedictis. ¶ Postet etiã dici, quod illa regula procedit, vbi quis petit ex obligatione quæsitã illi, qui debet restituere. §. c. qdãdo petit ex obligatiõne quæsitã per id, quod habetur in. l. socer. §. Lucius. ff. solu. ma. & ita hic. nam quando agitur ex iuramento, petitur virtute obligationis quæsitã Deo, sed restitutio sit alio respectu: qa indebitè reperit creditor recipisse: idè non obf. d. exceptio. ¶ In eadem glo. ibi. que sit soluit. cotrariu pcedit: qn creditor licitè reciperet solutione. Secus, quãdo solutio non improbat à iure respectu recipientis. Et sic illicitè recipit, & peccat recipi endo: quia tuc no habet locu dictã regula per istũ tex. ¶ Itẽ in casu illius legis soluit apposto pacto expresse, quod possit repetere, hic autem simpliciter soluit, & vno iure soluit. f. ratione euitãdi peccatu & alio iure reperit. f. cõditione indebiti vel ob turpẽ cam. secudu Hosti. Imo. & do. Abb. hic. sic etiã aliqñ solues liberaf, si dñum fuit traslatũ, licet statim alio iure consequat. per. l. si quis duos. ff. de solu. secudu. d. Car. hic. ¶ Adde hic Bal. in repe. l. ij. in. xvij. char. verũ, quo ad o. q. au. ff. de iure iur. vbi istud cotrariu late fortificat, postea rñdes vnico verbo, quod iste modus repetendi est quidam modus irregularis. & est ratio, quia modus soluendi fuit irregularis propter iuramentu, vnde ex quo regulẽ iuris corrunpunt in antecedenti, necessariò etiam in cõsequenti: & cum exactio excedat suos terminos, exce ditur à no suisterminis. l. j. in. fi. C. de edid. diui. Adri. tol. & ratio specialitatis soluit omnes cotrarietates & est talis secudu ipm: quia hic fuit indebitum ex necessitate, no ex liberalitate solutu est. de indebito isto no potuit disputari ante sententiã, idè dif putat post: quia illud ius disputãdi est postea ortu. & licet vna manu soluat alia repetere potest: quia actus soluendi cotinet factũ momentaneu, q in instanti cõpletur. secus, in factu successorio, vt not. in. l. corruptione. C. de vsufu. & sic no obf. l. inter castellanũ. ff. de arbi. quia in iudicio finiu imponit turbantẽ fines silentiũ & loquit de perpetua. l. si prius. ff. de ope. no. n. iun. l. Aurelius. §. centu. ff. de lib. leg. Et idè dicit Bal. hic, dices q solutio debet esse perpetua, quãdo habet perpetuã cam. & dicit notari in. l. Neratius. ff. de cõdi. inde. ¶ Adde etiã Archi. in regula accessoriu. in. vij. col. vbi rñdet ad dictũ cotrariu: quod momentanea solutio liberat ab obligatione: & tñ solutu ex alio capite, qnq? repetit, vt contingit in possessorio retinẽde contra quod no admittit aliqua exceptio. l. si qs fundũ. C. ad leg. iu. de vi. q tñ pot ad eadè re agere, sicut etiã cõtigit in multis casibus, in qbus reijcif, ex quo ei est saluũ ius agedi, vt p Ioã. And. in. c. fi. §. de ordine cogni. & facit cle. j. de re iudi. vbi pmittit agere cotra sententiã executã, & no excipere secudu eu. ¶ Adde etiã Bal. in auf. ei qui. C. de bo. autho. iud. pos. vbi cotra istũ tex. opponit de. d. l. que fit. & rñdet tribus modis. Primò, q ibi soluit reo pacto, vt statim crederes, hic soluit sine pacto. Secũdo, quod illa lex loquit, quod numeratio nullũ habet effectũ: sed hic affert effectũ, quia debitor liberaf à periurio, vel no sit periur? & ista solutio pbat per. l. si tibi. ff. si cer. pet. & l. serũ

totali. ff. fol. mat. vel aliter soluit, q lex cōtraria procedit, vbi ex eodē fonte fieri debet restitutio, sed hoc fit ex nouatione. i. quasi cōtractu, ex quo in ipsa solutiōe oritur cōdictio indebiti. ¶ Postea Baletia opponit cōtra istū tex. q creditor nō fit audiendus: q agit per calūniā, & respōdet q nō est calūnia, ex quo ius petmittit. nō ob. q sit turpitudine ex parte solius stipulatoris: q iuramentū nō patitur de ista turpitudine queri. ¶ In ea glo. ibi: metu iuramenti. hoc verbū reprehendit hīc ab oibus: q sequeret, q vbi soluit nō pcedente iuramēto nō posset repetere. ex quo cessat metus iuramēti & tamē pōt repetere, secūdu Host. & alios hīc. Pro quibus alle. do. Abb. c. ad nostrā. de emp. & vend. & c. illo vos, de pi. & clar. c. q frustra & c. Michael. de vsu. & si diceret q soluēdo sciēter indebitū, videf donare. l. cāpanus. ff. de ope. lib. rīdet Imo. & post eū. d. Ab. q vbi alia cōiectura quā donationis, capi pōt, nō psumit donatio. l. si cū aurū. ff. de sol. l. eleganter. q reprobos. ff. de pig. act. sed hīc est alia cōiectura: q si soluit in principio, mutui annullatio, & cupiditas mutui nō aiū donadi. per l. cū de indebito. ff. de pb. si soluit durate mutuo fecit vt creditor nō molestaret eū sup sorte, & sicut plurimū cōtigit, si soluit post sortē solutū pōt dici, q soluit, vel vt habeat alia vice creditore æquē facile ad mutū, vel ne apud vulgus notaret de fractiōe pmissiōis. cessant ergo semp & cōiectura donationis cōpetere repetitio cōdictiōe indebiti. Nec ob. q sciēter solueōdo possit repetere: q illud fallit, qn recipiens solutiōne illi citē recipit, & cū peccato, put hīc. & cessat cōiectura donationis in solutiōe. vbi autē creditor licitē & sine pōtō reciperet, si sciēter soluat, indebitū nō repetit, secūdu p̄dictos, p. l. j. ff. de cōdi. indebi. & dicitū est. s. ver. in ea gl. ibi q sic. ¶ In ea gl. in fi. si ita esset q semper posset agi cōtra creditore, vt liberet facie esset semp euitare coactiōne de qua hīc. & ideō itelligit istā coactiōne habere locū, vbi cūq absolutio amplī pōt nō pōt: puta q est incursum periuriū, vel instat tps, secūdu ea q diximus. s. e. ¶ In gl. ibi: nō est peccatū. nō. q recipere ad vsuras nō est p̄ctm. sed dare idē gl. in. c. j. s. eo. & de hoc multa dicunt vt hīc p Imo. & p eūdē in cle. j. in. xv. co. de vsu. & ibi p Anch. in prin. iij. q. & p. d. Car. i. xvij. q. p Inn. c. j. in. xvij. q. & hanc partē, q dicitā absolutio peti possit, tenet Imo. in. c. j. in. iij. col. s. eo. & ibi incidenter retuli in tertio remedio: & adduci pōt, q disputando concludit Ricardus in quarto sententiariū. disti. xxxiiij. quē sequit Asteanus in sua solēni summa. li. x. q. xx. arti. xj. vbi dicit, quōd si quis voueret nō petere dispensatiōne in aliquo voto a Papa, nō tenet hoc votū seruare imminēte necessitate, vbi nō posset consuli saluti in petendo. ¶ Quarto quero, an procedat iste libellus: peto cōtra vsurarium me absolui a sacramēto, & me absoluto cōtra eū pcedi, & eundē ad restitutiōne vsurarū cōdemnari. respondet Bal. q nō: in repetitione. l. edita. in. xxx. col. ver. dubitatur de isto libello. C. de eden. dicens qd talis cumulatio non pcedit, & ita fuisse p̄nunciatū: q nō sum habilis, nisi prius sim absolutus. & prius persona est habilitanda, quā actio cumulanda, & ego non habeo potentiam proponendi: ergo malē ago. ad hoc. l. quoniam Alexan. C. de adul. & l. quidam referūt. ff. de iure codi. & l. liber. necne. ff. de peti. hē re. secūdu ipsum. ¶ Quinto quero, aliq iurat cōtractū esse de pura & vera sorte, & ipsum obseruare, an possit petere absolutiōne a iuramēto. videf q nō: quia allegat turpitudinē suā ergo nō est audiendus. c. inter dilectos, de dona. ¶ Item aut est verū, q iurauit & iuramentū relaxādū nō est. Aut est falsū: & tūc per relaxatiōne euitari non pōt periuriū. l. cū stipulatus sim mihi a pculo. ff. de ver. obli. ¶ Solu. Bal. format istā qōne elegāter & multū diffusē in. d. repetitione. l. ij. in. xv. char. eod. ti. & pro euidētia discutit qnq casus, in quibus dubitari pōt, an audiat allegās turpitudinē suam: & tertius casus est, quādo quis allegat turpitudinē suā. ad hoc vt rescindat illa turpitudō & tūc dicitur, quōd etiā si ista agens certat de damno inferēdo alteri qui participauit dolū, vel querit lucrū illicitum, auditur actor: quia magis est fauendū actori, quā aduentitio lucro rei, & p hoc in qōne pposita videf audiēdū. allegat no. in. c. j. s. eo. ¶ Sexto quero. recipiēs mutuū detulit in contractu vel postea iuramentum

notata in. c. dilectos, de p̄ben. adde glo. in terminis in cle. j. in ver. iuramento. pone mutuauit tibi centū Ferraria: quā promissisti mihi remittere de partibus tuis in paschate. adueniēte termino non mittis. ego nolens te effici infamē fui protestat quōd nolebam te esse periurū: & hoc te absente, an eris infamis: respōdet Bal. in. l. qnō: quia remissum est tibi iuramētum allegat. l. Labeo. ff. de iureiur. etiā si certū sit q in termino non poteris soluere: quia poena legalis est alle. Bar. in. l. cum stipulatus sim mihi a pculo. ff. de ver. fig. ¶ Secūdo quero. soluēs vsuras vult eas repetere: an indiget absolutiōne a iuramento: respōdet Bal. in. c. j. in pe. col. s. eo. aut iurauit soluere: & non indiget absolutiōne a iuramento. aut iurauit nō repetere. & tūc refert, an velit direēdō repetere & nō potest nisi absolutur a iuramēto: aut indireēdō denunciando crimē ecclesiā: & poterit, nisi sit de illis, qui denunciare non possunt: secūdu not. in. c. nouit. s. de iudi. ¶ Tercio quero. vtrū iurās nō petere absolutiōne a iuramēto, possit petere absolutiōne ab hoc iuramēto. Lu. ro. dixit q nō cōfi. cccxxvij. inci. in p̄sentē cōsultatiōe. in prin. alleg. glo. in. c. tuas. in ver. desistere, de vsu. q dixit ipm q iurās nō petere absolutiōne cogit tale iuramentū seruare: si bi tamē succurritur: quia denunciare pōt ecclesiā se iurasse absolutiōne nō petere: & qualiter is cui iurauit, p̄ferat, vt in. c. quēadmodū, eo. quo cōstito poterit iudex partē cōpellere, vt iuramētum relaxet. c. j. s. eo. & c. ad nostrā. el. iij. q. vbi aut materia, super qua principaliter est iurātū, seruari posset sine peccato, p̄dicta non pcederet: secūdu eum. ¶ Baldus aut in repetitione. l. ij. in. xv. char. vers. quo ad primā. format istā quēstionē, & tenet posse peti absolutiōne: quia id iuramētum inducit creditore ad delinquendū, ergo relaxādū. l. si vnus. §. illud. ff. de pac. ¶ Item ex parte creditoris versat turpitudō: ergo sibi nō querit ius ex tali sacramēto. l. si. ff. de actio. & obli. & per alias rōnes, de quibus ibi dicit Bal. q relaxato hoc iuramēto petet absolutio alterius iuramēti. vnde tot erunt necessaria petitiōnes & relaxatiōnes, quot sunt iuramēta & vnus relaxatiō, alterius origo p̄ficiat, vt ibi p eū. quod vltimū tenuit etiā Bal. & Imo. in. l. licet hęc scriptura. ff. de cōdi. & demon. qd not. cōtra Pau. de ca. consi. cccix. quē retuli in. c. j. in. viij. q. & hanc partē, q dicitā absolutio peti possit, tenet Imo. in. c. j. in. iij. col. s. eo. & ibi incidenter retuli in tertio remedio: & adduci pōt, q disputando concludit Ricardus in quarto sententiariū. disti. xxxiiij. quē sequit Asteanus in sua solēni summa. li. x. q. xx. arti. xj. vbi dicit, quōd si quis voueret nō petere dispensatiōne in aliquo voto a Papa, nō tenet hoc votū seruare imminēte necessitate, vbi nō posset consuli saluti in petendo. ¶ Quarto quero, an procedat iste libellus: peto cōtra vsurarium me absolui a sacramēto, & me absoluto cōtra eū pcedi, & eundē ad restitutiōne vsurarū cōdemnari. respondet Bal. q nō: in repetitione. l. edita. in. xxx. col. ver. dubitatur de isto libello. C. de eden. dicens qd talis cumulatio non pcedit, & ita fuisse p̄nunciatū: q nō sum habilis, nisi prius sim absolutus. & prius persona est habilitanda, quā actio cumulanda, & ego non habeo potentiam proponendi: ergo malē ago. ad hoc. l. quoniam Alexan. C. de adul. & l. quidam referūt. ff. de iure codi. & l. liber. necne. ff. de peti. hē re. secūdu ipsum. ¶ Quinto quero, aliq iurat cōtractū esse de pura & vera sorte, & ipsum obseruare, an possit petere absolutiōne a iuramēto. videf q nō: quia allegat turpitudinē suā ergo nō est audiendus. c. inter dilectos, de dona. ¶ Item aut est verū, q iurauit & iuramentū relaxādū nō est. Aut est falsū: & tūc per relaxatiōne euitari non pōt periuriū. l. cū stipulatus sim mihi a pculo. ff. de ver. obli. ¶ Solu. Bal. format istā qōne elegāter & multū diffusē in. d. repetitione. l. ij. in. xv. char. eod. ti. & pro euidētia discutit qnq casus, in quibus dubitari pōt, an audiat allegās turpitudinē suam: & tertius casus est, quādo quis allegat turpitudinē suā. ad hoc vt rescindat illa turpitudō & tūc dicitur, quōd etiā si ista agens certat de damno inferēdo alteri qui participauit dolū, vel querit lucrū illicitum, auditur actor: quia magis est fauendū actori, quā aduentitio lucro rei, & p hoc in qōne pposita videf audiēdū. allegat no. in. c. j. s. eo. ¶ Sexto quero. recipiēs mutuū detulit in contractu vel postea iuramentum

iuramentum danti in fraudem canonis: & creditor iurauit cōtractū esse de vera sorte & sibi deberi, an possit reus allegare q cōtractus sit fœneratiuus. respondet Bal. repe. in. xvj. char. q si illud iuramentum emanauit de plano extra iudiciū, non valet: qa ecclesia, de his fraudibus & cautelis nō debet curare, aliās esset aperire viā fraudibus fœneratorū. Si autē illud iuramentum delatū fuit actori iudice deferente, vel approbāte videlicet & imponit silentium: qa iudicis autoritas p̄sumptiōne fraudis excludit. ar. l. & generaliter. ff. de noxa. & quia deferens alteri iuramentū, cogitur illi stare. l. non erit. §. dato. & l. iusiurandum qd ex cōuentione. ff. e. aliās sequitur, q causa vsurarū iudiciali vel necessario iuramento terminari non possit: quod est falsum, secūdu ipsum. ¶ Similiter cōcludit ibi Bal. posse peti absolutiōne a iuramento, quando debitor per pactū remisit creditori officiū iudicis, & omne remediū iuris competens pro relaxatiōne iuramenti. Similiter disputando cōcludit Bal. ibi q si ille, qui iurauit soluere vsuras sub nomine fortis, fecit procuratorem ad confitendum debitum & procurator confessus est in iudicio: & ideō emanauit p̄ceptū de soluēdo, nihilominus pōt peti relaxatiō iuramēti, & illud p̄ceptū erit nullū: concludit q si creditor fingit se habere litē cū debitor: & ideō extorquet ab eo noīe trāsactiōnis aliqua p̄missiōne in fraude vsurarū, non erit standum huic transactiōni etiā iuratē: sed cōpeteret absolutio. ¶ Septimō & vltimō quero. aliquis iurat nō recipere restitutiōne vsurarum, an poterit hoc nō obstante recipere? Hosti. dicit q non sed fiet restitutio pauperibus, vt ipse not. in summa huius tituli. §. quā censentur. ver. quāuis solua. ¶ Cōtrarium credit Bal. in. d. repe. l. ij. in. xvij. char. ver. quo ad nouā. quia licet iurans non possit recipere: tū eius hāeres poterit: & certum est debitiū. l. nam ad ea. ff. de condi. & demon. ergo non pōt alteri soluere, qd certū est alteri deberi: nec faciēda est elemosyna de alieno. j. q. j. nō putanda. imō species est furti, de alieno largiri salua reuerētia debita. d. Hosti. secūdu ipsum nō tamen declarat penes quē interim stabunt dicitā vsurā: sed forte penes Episcopū. ar. notatorū in. c. cū sit, de iude. ¶ Postremō tene menti dicitū Inno. hīc q licet ad solum Papam pertineat dispensatiō liciti iuramenti, vt dicitur. j. e. quāto. tamē eps tale iuramentū pōt cōmutare, vt si quis iurauit ire ad sanctū Iac. potest commutare vt vadat ad sepulchrum. arg. c. j. & ij. de voto. & hoc retuli post do. Abb. in. c. peruenit. el. ij. s. eo. ¶ Et dicit hīc do. C. ard. q semper putauit hoc dicitū notabile vt dicamus differentiā inter dispensatiōne, & cōmutatiōne, & per hoc habetur casus quo eps absoluit a iuramento licito. ¶ Itē habes, q potest dispositiōne nō iuram. cōmutare in aliam. ¶ Item pōt, si sit iurata, & sic propter vim accessoriū episcopus absoluit a iuramēto licitē secūdu ipsum. ¶ Item ad intellectū huius cap. vide subtitla verba Bal. in. l. nō dubiū. xxij. op. po. ver. sed cōtra hoc videf text. C. de legi. & etiā ali qd tangit in. xij. oppo. & per Fede. consi. cccj. & d. An. in. c. fi. s. de pac.

SVMMARIUM. ¶ Pignus consistere potest in possessionibus & redditibus. ¶ Absolutus ab excommunicatione cum solennitate debita de partēdo mandato iudicis, non reincident ipso facto in excommunicationem, quamuis mandato non pareat. ¶ Fructus intelliguntur deductis expensis. ¶ nu. 4. ¶ Cautio, hoc nomine intelligitur simplex promissio. ¶ Et quid si dicatur, sufficienter caueat. nu. 8. ¶ Cautio si sufficiat in aliquo casu, an requiratur hypotheca bonorum? ¶ Statum si requiratur cauere cum fideiussore, & euidenter quis appareat idoneus, an sufficiat nuda cautio? ¶ C. A. P. VII. Debitor qui iurauit creditori nullum grauamē super pignorata inferre, donec soluerit, nō auditur petēs pign⁹ volēdo cōpensare: fru⁹ sed debet pri⁹ debitiū in generali soluere: & demū rem cum fructibus inde perceptis exposcere. h. d. secundum

domi. Cardi. quem sequitur domi. Abba. ¶ In tex. ibi, possesiones. not. quōd licitē capit quis in pignore possessiones & redditus. & not. quōd verbum possessio, quandoq; capitur pro proprietate rei, non pro nuda possessione. facit. c. quoniam. §. vt si sup. s. vt lite. non conte. secundum domi. Abb. hic. adde, quōd si testator dicit, lego possessionem, quā habeo in tali loco: nō intelligitur de simplici possessione: sed de dominio directo & vtili, secundum domi. Anto. in. c. sede. in. fi. j. col. s. de restit. spo. & do. Abb. in. c. qui cum fure. §. de fur. per. l. interdū. ff. de ver. obli. & bene facit. l. titia. §. Lucius. ff. de lega. iij. ibi viliam causari & omnibus possessionibus suis, & in dubio verbū possessio intelligatur de naturali vel ciuili, non autem de nuda detentatiōe. colligitur ex notatis per Bald. in. l. j. C. communia de vsuca. & in. l. sciendum. §. j. & ij. ff. qui satis. cog. per Barto. in. l. naturaliter. §. nihil commune. in. vij. colū. ff. de acqui. pos. & Imo. in. l. iij. §. ex contrario. in. j. col. & ibi: Roma. in. §. ex pluribus. eo. ti. & Ang. in. l. prohiberi. in. fi. ff. de peti. hāre. nisi ratio (subiecte materiæ aliud inducat. vt in. l. communi diu. §. ne que. cūm glo. ff. communi diu. & in. l. qd serui. in. ver. possidet. ff. de acqui. pos. & l. stipulatio ista. §. hoc quoq; & ibi Ro. in. fi. ff. de ver. obli. ¶ In tex. ibi: reductis eundem. not. quōd absolutus ab excommunicatione, cum solennitate debita de parendo mandato iudicis, non reincident ipso facto in excommunicationem, quā mandato, vt promiserat nō pareat: sed opus est vt de nouo in illam reductur. fallit in casibus contentis in. c. eos. de sen. excō. lib. vj. secūdu do. Abb. hic. Et idem ipse ponit in. c. quæstioni quādo. vbi bonus tex. de ap. redde Rotam in formis. deci. cccclxxxvij. incip. si excommunicatus. vbi dicit q si excommunicatus coram iudice vt absolueret promisit parere iuri & mandatis ecclesiæ, si nō adimplet, quod promisit, ipso iure reincident in excommunicatione, si fuerat excommunicatus a canone, vel a iure per. d. c. eos. Vbi autē fuit excommunicatus ad hominē, & est absolut⁹ cū causat⁹. s. si nō fecerit quod pmisit: non est ipso iure excommunicatus, sed per eundē iudicē in eandē sententiā est reinducēdus. ita Ioā. de ana. in. d. c. eos. nec est mirū q per eundē iudicē qui absoluit possit reduci in primā sententiā: quia sub cōditione videf absolutus: quē conditio si deficit, nō videt absolutus: & maxime si intra annum a tempore absolutiōnis primus iudex velit eum reinducere: quia per tantum tempus videtur eius iurisdicctio durare: vt in. c. inquirenti. s. de officio delega. vel secundum eos, etiam in illo casu post annum: quia sub conditione videtur eum absoluisse. & sic non videtur functus officio, nisi esset conditio, per l. licet. in. fi. de iure dotium. adde etiam Rotam in for. deci. ccc. xcix. incip. si pronuncietur, vbi latissimē disputatur an in hac reind. requiratur causæ cognitio, citatio, & canonica monitio. & concludunt q sic fecerit dicunt, q citatio sufficit pro canonica monitione. ¶ In glo. j. in princip. not. glo. cum iuribus suis. q verbum fructibus, intelligitur deductis expensis. Ad idem. l. fructus. cum ibi not. per Bartol. ff. solu. matri. & l. sed si hoc. §. quædam. ff. & ibi Bal. ff. de condi. & demon. & idē de verbo redditus. l. fundi Trebatiani. vers. ex locatione fundi reddi. ff. de vsufr. lega. quem tex. ita allegat Bal. in. l. neq; in. fi. ne. C. de compensat. & in. l. cohæredibus. ff. fami. ercif. & dixit Ange. Imo. & Roma. in. d. l. fructus. q si de fructibus debet solui gabella, intelligitur deductis expensis. Idem Bal. in. l. j. in. ij. colum. C. de fruc. & lit. expen. & licet Bal. Pau. de cast. & Rap. in. d. l. fructus. teneant contrarium, equiparādō gabellam quē est iuris diuini, iuxta. l. fina. C. de sac. san. eccle. tamen primum est verius, quia non semper est eadem ratio cum anima respiciat ius diuinum, & ius publicum corpus. vt per glo. in. c. cum contingat. eo. & vide glo. in. l. per diuersas. C. manda. quæ dicit q quoties estimatur actio intelligeret deductis expensis. & eam dicit ibi Angel. esse meliorem de corpore iuris. & de materia per Ancha. in. c. si propter tua debita. de rescript. lib. vj. & per Imo. in. c. propter sterilitatē. j. de locato. & Angel. l. j. C. de fructibus & lit. expen. & ibi solenniter per Bai. & ibi dicit Angel. quōd fructus intelliguntur deductis impensis & opera & labore. dicit etiam ibi Bal. quōd detrahuntur expen

sa quae sunt causa custodia. allega. Specu. de dolo & contu. §. fin. ¶ Ex his infertur. aliquis impetrauit beneficium vsq; ad valorem centum aureorum singulo anno. demum vacauit beneficium redditus ducentorum aureorum: tamen computatis expensis non valebat ultra centum, q; istud beneficium censetur recte impetratum. & ita not. Bar. in l. sed si hoc. §. quaedam. ff. de condi. & demon. & in l. j. in. iij. col. ver. pone impetrant. C. de fruct. & lit. expen. & Pau. de ca. in l. nō amplius. in prin. ff. de leg. j. ¶ Dicit tñ, q; curia Romana hoc nō admitteret, quia tales gratiae sunt odiose. alleg. c. quis. el. j. de praeben. lib. vj. Nec obit. illa. l. non amplius. quia loquitur in legatis, quae sunt fauorabilia, secundum eum. sed tamen pro dicto Bal. facit tex. in d. cle. statutum. in fi. principi. de elect. ibi, rationabiles deducant expense. & in c. presenti. §. porro. de offi. ordi. lib. vj. & istis adde. Bar. in l. quoties. ff. ad leg. fal. vbi dicit q; si donasti mihi re valentem ultra. quinquaginta aureos: tamen si deducta gabella quae debet solui per donatariū non remanent quingenti aurei, valebit donatio sine insinuatione, per illum tex. & de materia latius per Ro. in d. l. fructus. ¶ In glo. ij. ibi: *simplex promissio. not. q; nomine cautionis simplex promissio intelligitur.* Ad idem glo. ij. iu. c. de benedicto. xxxij. q. j. & in l. habere. §. cautū. ff. de verbo. sig. & glo. Bar. in l. sancimus. C. de verb. sig. & Bal. in l. j. in prin. C. de procu. & in l. vniuersa. C. de preci. Impe. offer. & in l. executione. v. colū. C. de execu. rei iudi. & Bar. in l. si prius. in. ij. oppo. ff. de ope. no. nun. ¶ Istud autē est regulare, sed fallit in plerisq; casibus: puta, in cautione praetoria: quia intelligitur de sufficienti, hoc est pignoratitia fideiussoria: nō autem de iuratoria, secundum Imol. hic allegat. l. praetoria. la. ij. ff. de praetoria stipulat. ¶ Idem dicas, vbi lex mandat cauere causa cognita. l. in omnibus. secundum verum intellectum. ff. de iudi. ¶ Idem, vbi nuda cautio nihil operaretur, vt dicta. l. in omnibus. Idem, vbi persona astricta ad cautionem esset suspecta, secundum Bald. in d. l. sancimus. & Bartol. in d. l. si prius. ¶ Idem, quando dicitur plenē, caueat: quia nō sufficit simplex cautio, secundum gloss. in l. si mandato Titij. allegata in gloss. ¶ Idem, quando diceretur sufficienter, caueat: quia non sufficit simplex, vt in gloss. nostra & not. gloss. in c. quoniam. §. in alijs. §. vt lite non contesta. & in c. h. de pig. & in c. j. §. de sequa. tra. pos. & fruct. & in c. quae fronte. de appel. & in c. ex transmissa. de resti. spo. & in c. j. §. de dolo & contu. & glo. ij. ibi dominus Abb. in c. ex publico. de conuerso. coniugato. & gloss. penul. in c. ex parte. el. ij. de verbo. signi. & glo. j. in c. pifanis. §. de resti. spo. ¶ Idem si lex requireret cautionem competentem, vt. l. si debitori. & ibi glo. & Bal. ff. de iudi. & not. Bald. in d. l. executorem. in v. colum. & Oldra. consi. lxxvij. incipiente, nomine cautionis. quod not. ad intellectum. c. solet. de senten. excommu. lib. vj. Idem, vbi requiritur cautio idonea. l. si mandato Titij. ff. manda. & glo. in c. felicis. in verbo idonea. de pe. lib. vj. & in c. quamquam. de vsu. eo. lib. & in c. fina. de sentē. excom. eo. lib. not. Pau. de eleaza. in disputatione incip. is, qui fideiussit. in. iij. col. & Oldra. d. consi. lxxvij. & ibi dicit, q; non sufficit hypotheca. Nec obit. l. quicunque. C. de omni agro deserto. libro. xj. quia dicit Oldra. q; Papa respondet ad illam. l. in cōfistorio. q; non faciebat: quia est ibi speciale. & ibi dicit tex. obligatis fundis idonee caueat, sed non dicit, q; obligare fundos sit idonea cautio. ¶ Quid autem si dicatur, satisfidet vel caueat: dicit, q; si non est persona suspecta, sufficit nuda cautio. si est suspecta, debet satisfidare: vt not. glo. penul. in l. penul. ff. de pe. he. ¶ Quid autem de instrumento requirente cautionem, vide Bald. in authent. generaliter. in j. colum. C. de episc. & cleri. & in l. j. ff. qui satisfidare cogantur. & in dicta. l. vniuersali. & in dicta. l. executione. & in dicta. l. sancimus. ¶ Quid autem, si dicatur, caueat mediocriter: dicit quod sufficit cautio, cum obligatione bonorum. l. filio. ff. vt legatorum nomine caueatur. quam fecit singularem Ludouicus Romanus dicto. §. interdum. tamen illa. l. non probat, & imō videtur requiri pignus, vel fideiussor: secundum quod requiritur in cautio. competentem vel sufficientem: cum in elioris, idem videatur importare. quod competentens vel sufficientes: maximē quia cautio cum hypotheca dicitur

nuda, secundum Bartolum. in dicta. l. praetoria. la. ij. ¶ Quid autem si statutum facit mentionem de cautione idonea? dicit quod intelligitur arbitrio iudicis: secundum Barto. in dicta. l. vniuersa. in d. l. vniuersa. in. iij. col. ¶ Quid autē si in aliquo casu sufficit nuda cautio, an requiratur saltē hypotheca bonorū? Bar. dixit q; sic in l. j. ff. q; satisf. cog. & Bar. & Ang. in d. l. praetoria. & Bar. & Ro. in d. l. si prius. & in d. §. interdū. per tex. in d. l. filio. & in d. l. oēs. §. in hac autē vrbe. C. de episc. & cle. & in §. si quis autē pro pecuniaria. in auf. de sanctissimis episc. pis. Contrariū tenet Imo. in d. l. praetoria. & in d. §. interdū. quia hoc iure non probatur, & iura praedicta loquuntur, quando lex contra generale dispositionē habentē, q; debet cauere cū fideiussore prouidet in aliquo casu, qd sufficit sine fideiussore: quia tunc promissor releuatur à fideiussione, & grauatur in alio. (vt obliget bona & istud verius. ¶ Quid autē si a lege, vel statuto requiri saltem fideiussore cauere, & euidenter appareat idoneus, an sufficiat nuda cautio? dicit Bar. q; sic, in l. quicunque. per illū tex. C. de fundis patrimonialibus. lib. xj. Facit. l. de creationibus. C. de episc. au. & qd no. Bar. in l. abstinentium. C. quorū appellations. & gl. singularis in l. j. §. is autē. ff. de ritu nup. & Bal. in c. decreuim. §. de iud. cū fi. ¶ Quid autē si lex dicat, praestet cautionē quā potest, q; intelligatur de iuratoria, per tex. in c. per nostros. de dona. inter vir. & vxo. & ita dicit do. Abb. ibi in notabilibus: dicens illū tex. semper allegari. sed ipsēmet in vlti. col. tenet cōtrariū, & melius. quia si intelligeretur de iuratoria, nihil importaret illa verba: quia quilibet potest praestare illam. & hoc no. quia facit honorem. ¶ Quid autē si obligatus satisfidare nō simpliciter, sed modis praedictis nō habet pignora, nec fideiussores? non est questio nostra: sed vide Do. in c. j. q. j. in fi. post gl. ibi de dolo & contuma. lib. vj. & Bal. in l. j. §. j. C. de asser. tol. & glo. in l. nij. C. de vsufr. & d. Abb. in c. quae fronte. de appel. & Bal. in auf. cui relictū. C. de indicta viduitate. & Paul. de cast. l. i. j. & in l. fideiussor. §. ff. qui satisf. cog. & Bal. in l. ij. C. de vsufr. le. & Imo. in l. non facile. ff. si cui plus quam per legem Falcidiam & Paul. de cast. in l. si constante. §. quoties. soluto matrimonio & Bal. in auf. l. j. in prin. C. de bo. autho. iudi. pos. & in l. fin. in tertio notabi. C. de ord. cog. & in l. iij. in prin. C. de cōdi. ob causam. Ex quibus locis potest elici regula, q; propter impotentiam satisfidandi statuitur iuratoria cautioni. Fallit in multis casibus notabilibus, de quibus in dictis locis: puta, si quis esset impotens ppter malos mores, vel in causis criminalibus, vel in eo, qui semel deierauit, & in alijs, de quibus ibi. ¶ In ea. glo. in fi. instant hīc doct. quare grauatur iste onere cautionis: quia quādo excōicatio est iniusta, fit absolutio absq; cautione. c. faero. §. caueat. de sen. excō. in ver. absq; graamine. & c. j. & ibi glo. in ver. difficultatē. eo. ti. in. vj. & satis probatur in c. venereabilibus. §. sanē. eo. ti. & li. no. d. Ant. in c. Odoar. in. ij. col. j. de solu. & d. Abba. in c. olim. in. j. col. j. de accu. Et pro responsione ad cōtrariū multa dixerūt hīc doct. maximē do. Abb. q; postea dolet tot verba dixisse: q; vnicō verbo dici potest cū Inn. hīc, q; iste fuerat excōicatus propter cōtumaciā in non cōparendo corā iudice: quo casu nō debet absolui sine sufficienti cautione: nec sufficit iuratoria, secundū ipsum. Pro quo allegat hīc do. Car. glo. in ver. cautione. in. d. c. quae fronte. & facit iste tex. in c. j. de dolo & contuma. libro. vj. secundum domi. Abb. licet Hostien. hīc contra & non bene, secundum eos. Et circa ista ponderabis tex. in d. c. sacro. post principium in verbo sufficit cau. ¶ In gloss. penul. ibi: *Propterea quia iurauerunt.* gloss. ista habuit bonum intellectum, sed non habuit bonum exemplum. Nam secundum domi. Ioan. andr. & alios & bene, si iurasset creditor, est decisio litera: quia ex quo satisfactum esset de fructibus, non dicerentur venire contra iuramentum, imō iuste repeterent pignus. ¶ Dicit ergo Ioan. andr. quod ex forma iuramenti requirebatur numeratio & solutio, quasi dicat non sufficere, quod ex fructibus non satisficiat: & sequuntur hīc scribentes. Pro quibus optimē adduco elegans dictum Barto. l. item liberatur. §. j. ff. quibus modis pigno. vel hypo. soluitur. vbi dicit, quod si statutum dicat, quod si * con-

demnatus * pro homicidio intra decem dies non satisfecerit, amputetur ei caput: quod dando fideiussores vel pignora, dicitur satisficisse. secus si statutum diceret, si non soluerit. Et ad idem vide Barto. in l. solutionis. ff. de solu. & Bald. in l. j. ff. qui satisf. co. & in l. fina. C. ad leg. Fal. & text. in l. iij. §. ait praetor. ff. de re iud. & in l. solutam pecuniam. ff. de sol. & in l. acceptilatum. §. j. ff. de acceptilationibus. ¶ Quare autem non cōpēsantur hīc fructus cum forte dicunt aliqui, quod non erat liquidum, q̄tum de fructibus fuisset perceptum: ideo liquidi ad non liquidum non fit compensatio. l. fina. C. de compens. secus si essent consumpti. l. j. & ij. ff. de pig. acti. Alij dixerunt, quod hīc etiam fructus etiam pignorati secus, si fructus non fuissent pignorati. ¶ Alij dixerunt, quod hīc debitor agebat, ideo nō poterat compensare. secus si conueniretur: quod reprobat hīc Imo. quia nō videt, quod repugnet, quid debitor non possit repetere pignus, & dicere creditori satisfactum ex fructibus perceptis. d. l. j. & ij. vnde transire possunt alij intellectus: qui in se veri sunt, licet ad literam diuinatiui. & eos retuli, quia secundum Imo. ex ipsis habetur notabiles limitationes, in quibus fructus non deducuntur in fortem. Sed communior intellectus ad istum text. est ille, quem ponit ista gloss. secundum Imol. & d. Abb. quod hīc non potest obijci compensatio: quia non esset satisfactum iuramento, quod debet formaliter impleri, vt hīc. ¶ Ex quo intellectu decisio illa questio difficilima, vtrum sufficiat quod iuramentū impleat per equipollētia, an verō oporteat quod impleatur in forma specifica? Nam hīc est casus not. & singularis, quod sic, secundum Imol. hīc, vbi iurans creditorem super pignore non molestare, donec soluerit, intelligitur etiam si sit satisfactum recipienti ex fructibus pignoris: quia omnino est opus solutiōe. Et pro hac parte dico esse glo. ordinata. in l. pecuniam. in principio. quae incipit, & finit, vt quia iurasti. ff. de condi. ob cau. quae voluit, quod licet regulariter ad perficiendum factum in obligationem deducitur non possit quis precisē compelli. l. stipulationes non diuiduntur. ff. de verb. ob. sed sufficiat praestare interesse, vt ibi. tamen vbi iuramentum interponitur, precisē compellitur ad factum. & sic iuramentum debet seruari in forma specifica. & illam gloss. sequitur Bald. ibi & in l. j. in. viij. colum. C. de sen. quae pro eo quod interest. & in principio feudorum in. vij. colū. & in l. sed & haec praetor. ff. de procu. & in c. ex rescripto. eod. & idem in terminis illud gloss. latissime tenet do. Abb. post do. Anto. & Imol. in c. veniens. in penult. colum. eodem & hanc partē tenet Imol. in c. per tuas. in. xvij. colum. versic. & not. diligenter hoc dictum. §. de arbit. allegando istum text. & gloss. in d. l. si pecuniam. Idem tenet domi. Abb. ibi, in penult. colum. per istum text. & allegat etiā. l. si quis maior. C. de tranfac. de ipsa exclamans, vbi quando in contractu interuenit iuramentum licet poena sit apposta in contractu, non sufficit soluere poenam: sed si pars contrauenit, tenetur soluere poenam, & seruat contractum. & refert Bald. ibi dicentem, quod iuramentum habet vim clausulae, ratio manente pacto. Idem tenet Ancha. consil. clxxxvij. quod incipit, in auxilium veritatis. in. iij. colum. dicens, quod l. si cōuenit. ff. de iurisd. om. iudi. nō habet locum, vbi promissio de non suo iudice adeundo, est firmata à iuramento: quia potest seruari sine interitu salutis aeternae, & precisē obligat quem, per praedicta. Idem tenet Imol. in c. primo. §. de iudi. & hanc partem tenet etiam Roma. d. l. stipulationes non diuiduntur. in. xxxvij. colum. maximē per. c. ex literis. el. ij. de sponsa. & idem Imol. hīc post Ioan. Andr. Ad idem text. in c. querelam. ne praelati vices suas. vbi in obligatione consistente in facto, compellitur quod obseruantiam facti, & sic non videtur satis praestare interesse: & dicit ibi domi. Anto. esse casum de hoc. & sic per gloss. in d. l. si pecuniam. ¶ Et licet ista pars habeat pro se multos, tamen responderi possit eorum fundamentis, quod ad istum text. ultra omnia stringentem: quia secundum domi. Abba. hīc, si iste text. diceret, quod non posse compensare: bene probaret opinionem istam. sed dictum erat de non molestando ante solutionem fortis, & videtur tacite

actum, vt fructus non compensentur ante solutionem, aliā nihil operaretur iuramentum. Vnde obijcere compensationem, non erat dare vnum, quod aequipolleret actui non molestationis: sicut compensare, est dare actum aequipollentem solutioni. ¶ Ad gloss. in d. l. si pecuniam. respondet ibi Fulgo. quod gloss. forte considerauit, quod propter iuramentum necessitatur ad obseruandum. si vult euadere per iurium & in famiam. d. l. si quis maior. non autem quod ex iuramento oritur actio, per quam cogatur ipsum obseruare: quia iuramentum non est modus inducendae obligationis de iure civili, sed de iure canonico, bene dicit quod cogetur. allegat. c. fina. & c. ex literis. el. secundo. de spon. tamen considera, quod si iste sentit de iure civili, sufficiat aequipollens: non incurretur per iurium, prout ipse dicit: & ideo staret autoritas gloss. ¶ Ad text. in dicta. l. si quis maior. potest dici, quod illud est: quia iuramentum habet vim clausulae, ratio manente pacto: ideo si conueniens non liberaretur praestando poenam vel interesse. Ad text. in dicto capitulo querelam. respondet dominus Marian. quod non negat, quin si locator vellet praestare interesse sufficeret, & bene dicit: quia etiam condemnandus ad rem tradendam, vel factum, liberaretur offerendo interesse, secundum Bartol. Imol. & Ro. in dicto versiculo. Celsus. ¶ Ceterum ad partem contrariam, quod iuramentum non sit seruandum in forma specifica de necessitate, sed sufficiat in equipollenti, est ordinaria decisio Bartol. in l. amplius non peti. ff. rem. ra. ha. vbi dicit, quod iurans soluere potest compensare. Mouetur quia etiam conditio debet impleri in forma specifica. l. Meuius. & l. qui hēredi. ff. de conditione & demonstratione & tamen sufficit compensare, quando solutio ponitur in conditioe. l. ij. §. j. & l. si peculium. ff. de statulibe. ergo eodem modo dicendum de iuramento. ¶ Praeterea dicit ipse, quando ipse contra quem volo obijcere compensationem, non soluit me interpellante, non videtur praestare impedimentum, quominus conditio impleat, & per consequens iuramentum. quia si solueret, posset postea impleri conditio & iuramentū. & ideo cum per eum videatur praestari impedimētū, debet haberi conditio pro impleta, & similiter iuramentū allegat, quod habet in l. ij. §. j. ff. de statulibe. & facit quod habetur in l. iure civili. ff. de condi. & demon. & istud dictum Bartol. sequitur domi. Abb. hīc in c. cum dilectus. in. xij. col. §. de or. cog. & Angel. & Rapha. in d. l. amplius. & Imo. in l. l. la. j. ff. de cōdi. & demō. & Io. fab. in §. in bonafidei. isti. de actio. dicēs, nō incurrit peritium vel excommunicationem: quia quo ad poenam cōmissionem euitandam compensatio fit ipso iure, absq; eo, quod opponatur. l. si ambo. ff. de compen. Facit. l. si debitor in fi. ff. qui po. in pig. ha. ibi nihil interest soluerit, an compensauerit. not. Bald. in l. ij. in prin. C. de compen. Et cum isto dicto Bartol. concordat late Bald. hīc dicēs, q; iste non est periuus: quia ad uersarius facit, quominus soluere possit. & dicit esse tex. vnicum in iur. in l. l. ait. la. picola. ff. de condi. & demon. Nec obstat, quod iuramentum debet seruari in forma: quia illud est verum, quando de nudo facto & non de effectu est cogitatum. allegat. l. Meuius. ff. de condi. & demon. ¶ Sed ad istud dictum Barto. respondet hīc Imol. quod non procedit, per istum text. Nec obstat, quod dicit Bartol. de conditione: quia secundum ipsum iuramentum magis debet seruari in forma specifica, q; conditio, vt patet: licet secus in condi. vt in iuribus praallegatis. secus, si non esset tale impedimentum, qd omnino impediret impedimētū iuramenti, per. c. q̄relā. & c. breuij. e. Potest etiā dici secundū Imo. q; iura quae dicunt sufficere compensari ad implēdā conditionē, loquuntur in eo, cui relicta est libertas sub conditione: & ideo fauore libertatis potest dici illud fuisse statutū. Facit. §. si instituta de dona. secundū ipsum. Ad illud de impedimēto, quod iuramentū principaliter dirigit in deū qui nō praestitit aliqd impedimētum. ¶ Es pro ista parte adducit tex. in l. fi. C. de nō nu. pe. vbi iuramentū additū confessioni, pecunia recepta nō auferit praeterea excipiēdi tpe debito de nō nu. pe. ergo apparet, q; iuramentū interpretat iecū dū naturā pambulae obligationis, & sic vbi natura obligationis, super qua iurast,

haberet q̄ equipollens sufficeret. vt in solutioe interesse, vel in compensatione iuramentum super ipsa additum, nō mutat naturā illius obligationis. vnde sufficit seruari in forma equipollenti. Sed ad hoc respondet Imol. in c. j. s. de iudi. & in d. c. per tuas. q̄ illud cōtingit ex eo, quia est non verosimile, quod quis velit effectualiter se obligare: si non recipit pecuniā: sed sperat postea recipere, nisi sequatur numeratio. Vnde non mirum, si tunc iuramentum simpliciter praestitum limitatur, secundum limitatam obligationem, quia nō debet praesumi, q̄ quis velit iactare suum argumentum. l. cū de indebito. ff. de proba. q̄ rō cessat, q̄ quis se obligat ad aliquid faciendum, & si iurat: fit iuratum de stando dicto arbitri, nihilominus liberat iurans soluendo poenam, & sic sufficit implere iuramentum in equipollenti, cum paria sint obedire laudo, vel soluere poenā, vel interesse, q̄ poena nō est promissa. Succedit em̄ poena loco principalis obligationis. l. p̄dia. ff. de actio. empti. dixi in c. peruenit. el. ij. s. c. Et per hoc dictum dixit do. Anto. in d. c. per tuas. quod si quis obligat se ad factum, ex quo ius interpretatur, quod sufficit facere factum, vel prestare interesse. l. stipulationes non diuiduntur. ver. Celsus. ff. de ver. ob. & l. si quis ab alio. s. fina. ff. de re iud. etiam si quis iuravit se adimplere dictam obligationem facti, non potest cogi praesens ad ipsam factum: sed sufficit prestare interesse, etiam si cōueniat in foro canonico. & de hoc dicit do. Anto. se aliās dubitasse. tamen istud sibi placeret, per illud dictum Inno. & sic tenet. c. contra gloss. in d. l. si pecuniā. & contra id quod ipse dixit in d. c. querelam. Et per hoc dictum Inno. dicit do. Abba. in c. j. in xv. colum. s. de iudi. quod ratione iuramenti quis non potest compelli respondere coram non suo iudice: quia iuramentum recipit naturam materię super qua interponitur, & hoc dictum Inno. sequitur etiam do. Abba. in c. sicut ex literis. circa medium. j. despon. & in disputatione incipiente, stante statuto. in xvij. colum. Ro. in l. hereditatem. ff. de do. sed licet ad istud dictum Inno. non oporteret disputando respondere: tamen vbi allegaretur in practica, dic quod ipsum impugnat late do. Abba. & Inno. in d. c. per tuas. per id, quod dixi in alia parte & contra ipsum est casus in l. si quis maior. C. de transactio. vbi singulariter probatur, secundum Bald. ibi: quod iuramentum habet vim clausule rato manente pacto: ergo soluere poenam non sufficit. Item contra dictum do. Abba. in d. c. j. de iudi. est decisio Pet. de Ancha. conf. clxxxvij. & concordat Imo. in d. c. j. & Ange. & Pau. de Castr. in c. si cōuenierit. ff. de iuri. di. om. iudi. ¶ Quarto, pro ista parte adducitur text. in c. ex parte. el. ij. de cler. non res. vbi iuramentum verificatur in casu ficto. Nam ille iuravit residere in ecclesia, & dicitur quod non minus seruat iuramentum se absentando pro negotijs ecclesie: quia censeri debet residens: & sic est ibi casus, quod iuramentū non seruat in forma specifica. similis casus in c. ad audientiam. eo. tit. fed dicit do. Abba. in d. c. ex parte, quod licet contrariū sit difficile, tñ pōt dici, q̄ vbi obseruatiā iuramenti in casu ficto non tendit in aliquam læsionem illius, cui fuit prestitū, prout erat ibi: tunc iuramentū verificatur in casu ficto, vbi autem esset cōtra intentionē recipiētis iuramentū, habet locū cōtrariū de isto tex. cū si. secundū ipsum. ¶ Quinto adducitur text. in c. fina. de ecclesijs aq̄. vbi iuramentū recipit limitationes, secundū materiā, super qua interponit. nā si simpliciter est iuratum de rebz eccle. nō alie. non intelligit de oī alienatione, sed solū de nō necessaria & vtili, & tñ videt, q̄ iuramentū deberet aliqd operari. vñ solet dici, q̄ si actus nō valet, valet vt valere pōt. l. cū pater. s. filius matrē. ff. de lega. ij. Ad hoc respōdet do. Ab. ibi, q̄ istud esset verū, q̄ iuramentū parum vel nihil operaret, sed vbi pōt aliquid operari: puta, quia magis astrinxit cōminādo cōtraueniēti pericuriū, & q̄nq̄ accumulando forū foro, iuxta. c. fi. de foro cope. li. vj. tunc nō habet locū in d. c. s. filius. ¶ Item hanc partē firmant Ana. & do. Maria.

in d. c. querelam. allegātes solūm gloss. in d. l. si pecuniā. idem Bal. in c. que in ecclesiarum. in vlti. col. s. de confi. allegādo. d. l. si. C. de non nu. pe. Et per hoc apparere existimo vtrāq̄ partem absq̄ magno periculo sustineri posse, sed tamen sustentabiliorem puto primā opinionem, q̄ iuramentum sit seruādū in forma specifica, per ea, quae primō adducta sunt, per quae apparet istam esse communem opinionem, & pro ipsa facit optimē text. in c. debitor. s. e. in quantum vult, quod reddat dño iuramentū in ea forma, in qua est iuratum, etiā si cōtineat turpitudinē ex parte recipiētis, & intm̄ videt requere p̄cisam obseruantiā, q̄ etiā si postea eius virtus nō duret: tñ satisfaccere oportet. Ad idē tex. i. c. ex literis. el. ij. & in c. sicut ex literis. j. despo. vbi ille, q̄ iuravit se cōtracturū matrimoniū cū aliqua, cōpellit praesens ad obseruatiā matrimoniū iurati. Facit optimē. c. commissum. eo. ti. vbi iuramentum de desponsando aliqua, nō implet per ingressum religionis, sed debet primō desponsari, postea fieri p̄fessio. Ad idē tex. in c. breuij. e. vbi difficultas excusat, à pericuriū: vt iurās nō cōpellat: ergo à cōtrario cessante difficultate cōpellitur. ¶ Preterea cōsidero, quod velle obseruare iuramentum in alia forma, quā in ea, in qua est iuratum, est cōmutare iuramentum. de vno in aliud, & tñ habuimus in c. peruenit. el. ij. & in c. debitor. s. e. post Inno. ibi, quod nemo potest autoritate p̄pria cōmutare iuramentū, etiā in melius, ergo apparet, q̄ vt satisfiat Deo, oportet seruare p̄cisē, qd̄ est iuratum: non autem per aliud equipollens, etiam melius, & ista ratio clara multum in c. inclināt. & vt puto haētus eam non audiuisse. ¶ In si. glo. doct. approbat hanc solutionē. Pro qua facit ca. caulam. j. qui si. sint legitimi. Cetera in materia illius l. extat. ff. quod metus cau. vide per doct. in l. si quis in tātam. C. vnde vi. & aliud per nostrōs in c. j. s. de dolo & contu. & ibi aliquando dicitur.

SVMMARIUM.

- 1. Renunciatio beneficij facta metu tenet.
2. Actio quod metus causa. restituit omnia in pristinum statū, ita quod renunciāns beneficio per metum, non indiget noua collatione.
3. Iuramentū quod vergit in damnum salutis corporalis, qualiter sit seruandū, vel non?
4. Iuramentum quod obligat ad peccatum veniale, non est seruandū.
5. Iuramentū quod vergit in peiorē exitum, an & qualiter sit seruādū. Et quot modis vergat iuramentum in peiorem exitum numero. 6.
7. Ecclesia si habet pecuniā superfluā, illam velle mutuū dat.
8. Iuramentum meticulousum an obliget iurantem?

CAP. VIII.

Si iuramentum per metum extortū seruari potest sine interitu salutis eterne, seruādum est: ecclesia tñ cōsuevit à tali iuramento absoluerē. h. d. ¶ No. ex fine li tere, q̄ valet renunciatio beneficij metu facta. Idem tenet glo. mag. prope medium in c. super hoc. s. de renū. & late Rota in formis deci. cclxxxij. inci. fuit dubitatum. allegant. c. Abbatem. & c. ad audientiam. s. quod me cā. & pōderāt per locū à speciali cle. multorum. s. sanē. de p̄enis, quia si specialiter illa renunciatio facta ad capturā seculariū potestatum est ipso iure nulla: ergo secus in alijs. & quia iste casus non enumeratur inter illos, quos metus irritat ipso iure de quibus per gloss. & doct. in c. Abb. s. quod met. causa. & hāc Decre. Rota refert & sequitur Imo. in c. ad aures. in pe. colū. s. qd̄ met. cau. & do. Abba. ante fi. eo. ti. & in c. ij. in. iij. colū. s. de restit. spo. & sentit gl. ij. in c. super hoc. & ibi do. Ant. xix. col. ver. sed aduer te. q̄ in gl. seq. s. de renun. & dicit ibi esse casum & gl. q̄ ad recuperationē bñficij per metū renūciātī cōpetit actio, q̄ met. cā. & vtilis actio in rē. Et idē tenet hīc do. Ab. q̄ a resignatio nē metu factā solū perdit directa actio. l. metū. s. volenti. & l. si mulier. i. ff. qd̄ me. cā. & istis adde Rotā deci. cccclxj. in formis. vbi dicit, q̄ rescindit renūciatio facta, vt frater liberetur à carceribus:

à carceribus: quia contumelia facta fratri, censetur facta ipse, allegant. l. pretereā. ff. de liberali cau. & cle. vnica. de homi. Idē dixit in renunciatioe etiam iurata facta à timente amissionē patrimoniij. Idem dixit de facta propter metum illatum con sanguineis, per. c. fiant cuncti. de elec. lib. vj. ¶ In eo. text. in si. not. optimē secundum do. Abb. q̄ per actionem quod met. causa. omnia restituntur in statum pristinum adeo, quod renūciāns bñficio per metū nō indiget noua collatione. Et pro hoc adduco quod not. Do. in c. filij. di. vbi dicit, q̄ si disp̄satur cum non habente canonicum titulum, sufficit q̄ continet suam primam collationem per text. ibi & in c. ex parte Astenfis. in hīj. de concess. p̄ben. & per not. in c. curaj. de iurepa. & ita dicit tenere Rotam. ad idē vide do. Abb. in c. ex parte in vj. & vij. colū. s. de restit. spol. vbi dicit, quod eo casu, quo est faciēda restitutio beneficij resignati, nō requiritur noua collatio, licet aliter sentiat ibi Ioan. de ligna. quia ex restitutione surgit aliquando ius extrinsecum ipso iure, vt patet in vtili resti. in integ. Allegant. c. tamen ex literis. de resti. in integ. & text. & gl. in c. quis. de rescip. lib. vj. Et quia restituens in integrum intendit pristinū ius reuocare. & ista no. ad intellectū. l. si res. s. aream. ff. de solu. vbi titulus semel extinctus, non reuiuiscit: quia procedit nisi aliud interueniat, per quod sequatur integra restitutio. facit. c. ab exordio. xxxv. distin. & l. si vnus. s. patres ne peteret. ibi, in pristinam naturam redijt. ff. de pac. vbi res de facili reuertitur ad naturam suam. ¶ In gloss. ij. ibi, corporal. not. quod iuramentum in damnum salutis corporis non est seruandū, vt in s. fina. allegato in gloss. & idem gloss. in c. dilectus. s. quod metus cau. & in c. veniens. j. eo. & expone idē, de morte corporali. & dum gloss. limitat, nisi occasionaliter & c. intelligit Ioan. and. nisi imminente infirmitate vel cōplexione, iudicaretur sic iurans moriturus ex tali morte: quia tunc iuramentum non ligat, quod multum not. hīc do. Abba. & bene pro Cartusienfis, vt ad euitandam mortem, si oua & alia non profint, possint sumere carnes. & sic limitat dictū Io. And. in c. iij. de obserua. icui. referentis magistrum Arnardum de villa noua. De quo etiam per Ana. in c. sicut ex literarum. j. de homi. Quare autem non prohibetur vinum, quod est maioris nutrimenti quā carnes, vide beatum Tho. secundū da secundā. q. cxlvij. arti. vlti. vbi dicit, quod eius virtus non est duratiua & augmētatiua spirituum sicut carniū. & similitur aliquid beatus Tho. in quarto sententiarum. dist. xv. q. ij. argu. j. quod licet vinum facilius incitet, quā carnes: tamen eius incitatio non durat, sicut incitatio carniū. & dat simile in leguminibus. ¶ Item dum glo. hīc dicit de Roma, & ipsam declarat vt per gloss. in c. qualiter. vij. q. j. q̄ simpliciter not. ¶ quod sanum est stare Romae. ¶ In ea. gloss. ibi: in deteriore exitum. Idem si in dispendium salutis, puta, si obligat ad veniale per quod licet quis non priuatur vita eterna: tamen differ tur eius affectio, donec sit purgatum in purgatorio: ideo tale iuramentum non obligat: secundum do. Ant. Abb. & alios hīc. allegant Archi. & Io. And. in c. quis. de pact. lib. vj. & text. & gloss. in c. aliquid. xxij. q. iij. quod est precipue notandum secundum Imol. hīc & in c. dilectus in. ij. colum. s. quod metus causa. vbi idem tenet do. Anto. & idem tenet Bald. in c. j. s. sacramenta. de pa. iura. fir. & Imo. in c. fin. in. ij. colū. j. de rescr. & in c. cum contingat in. iij. colum. j. eod. & ideo dicit Bald. in si. s. de pac. quod pactum includens peccatum, veniale non tenet & ista re vera sunt notanda ad irritanda mille iuramenta, licet venialia sint plurima, vt in. s. criminis. xxv. di. & mouent isti per. d. c. quis. in verb. dispendio. vt etiam ibi per Do. idem tenentem in. iij. colum. Aliud est enim interitus: & hunc inducit mortale ob dispendium, quod denotat damnum, etiā paruū secundū ipsum, post Ioā. And. ibi qui dicit q̄ Archi. ibi in isto dicto exaltauit vocem suam, sed quod habuit à Laurē & Io. And. in d. c. si aliquid. ¶ Idem dic, de iuramento vergente in peiorem exitum, vt in gl. hoc autē contingit sex modis, vt per Archi. in c. si aliquid allegato in l. quē late referat do. Anto. & do. Ab. hīc. & elegātius ponit Bald. in l. si ad excludendam. C. de re. cre. & t̄gūt isti vnū modū. l. q̄n excludit ab eo, qd̄ est

de genere bonorum: puta, de non acceptanda promotione. & licet aliqui dicant tale iuramentum tenere, vt sentit gloss. incip. argumētum est hīc. in c. innocens. xxij. q. iij. & Gratianus in s. fina. ea. q. & causa. tamen Archi. in d. c. si aliquid. & in c. innocens. tenet tale iuramentum esse inductiuū peccati. & probat vt hīc refert & sequitur do. Abb. admittens hoc, quando vult contrauenire iuramento propter bonum publicum. Secus, si propter bonum priuatum non vt profit, sed vt praestit, iuxta. c. qui episcopatum. viij. q. j. Bene facit quod not. Io. and. in c. si electio. de elec. lib. vj. vbi dicit, quod peccat mortaliter qui est idoneus, si non acceptat prelaturam. & aliquid per do. Card. in cle. j. in prin. de concess. p̄ben. cum concor. quas cre do scripsisse in rubri. de testi. cog. ante fin. Vbi autem est alius idoneus, iuramentum est seruandū, secundum Do. late post Archi. in c. florentinum. lxxxv. dist. ¶ Item vergit in peiorē exitum, quando excludit opus indifferens pia intentione, pro Deo aut proximo faciendū: vt puta, loqui eum proximo, intrare domū, & similia, quae imminente necessitate fieri possunt non obstante iuramento, vt not. in c. cum quidam. j. e. Ex quo inferitur, q̄ iurans non fideiubere potest fideiubere, vt late per Io. and. in Spec. in ista rub. vbi tamen hoc intelligit quando salus proximi corporalis vel spiritalis periclitaretur ex denegatione fideiusionis. & fuit conclusio Oldr. licet ipse non dicat conf. xc. inci. quidam iuravit. vbi etiam facit differentiam inter clericū & laicum dicens clericum ad hoc minus obligatū. per. c. j. de fideiussio. & refert do. Anto. in c. cum quidam. j. eo. se respondisse, quod tale iuramentum non obligat, sed quod ad cautelam facit quēdam absolui. Sed adde, q̄ etiam vbi non immeret periclitatio, de qua dictum est adhuc non ob. iuramento fideiuberi pōt: quia licet fideiussio non sit hoc casu in precepto, sicut in alio casu, est tamen de consilio & opus ex pietate faciendū propter Deum & amorē proximi. Et vt pre dictum est, potest quis se obligare, vt declinet à talibus, nec à Deo acceptatur talis obligatio, secundum d. Abb. in dispo. inci. stante statuto. in xvij. col. & hoc etiā p Ro. in l. non solum. s. morte. in. ij. colū. ff. de ope. no. nun. & Archi. in c. sicut. xj. q. j. & in c. non est. & in c. animaduertēdū. xxij. q. v. Et adde q̄ differētia facta p Old. inter clericū & laicū, nō pcedit in clerico in patrimonialibus, imō magis est officii clerici vti his operibus, quā laici: secundū Do. quē vide in d. c. laicus. de fo. cō. pe. lib. vj. Est verū q̄ ad opa charitatis, puta ad elemosynā q̄ nō tenet, nisi cōcurrat, qd̄ sibi sup̄s respectu sui & suorū, qd̄ indigens aliter nequeat sustentari, p bea. Tho. ij. q. xxij. artic. v. quē late refert Do. post Arch. in c. sicut. ij. xvij. di. & d. Ab. hīc tñ istud nō ob. q̄ nō negat, quin extra tale casum q̄ non teneat fideiubere. & pbatur in s. fi. xxij. q. iij. sed dicit q̄ pōt si vult nō obfate iuramento. & istis adde Io. and. in c. ij. j. de fol. ¶ vbi dicit, q̄ si ecclesia habet pecuniā superfluā, illā re cte mutuat. Cū em̄ teneat de superfluo facere elemosynā. c. aurū. xij. q. ij. c. fi. xvj. q. j. fortius tenet mutuate indigētibz. ¶ Et per hoc apparet nō esse sumēdū argumentū à cōtrario ex isto tex: q̄ oī id, qd̄ pōt seruari sine interitu salutis eterne, debet seruari, si est iuratum, imō etiā si esset cōtra bonos mores naturales, nō ligaret. regula nō est obligatoriū. de reg. iur. in. vj. secus, si cōtra bonos mores ciuiles. & qui sint dicit in c. cū contingat. maximē examinādo materiā aut sacramēta puberū. C. si aduer. v. e. & c. ij. de pac. hb. vj. idē si esset praestitū per iracundiā q̄ fuerit tāta, q̄ illud ea durate deliberatē nō fecisset, vt per Io. an. & do. Ant. in c. sicut ex literis. j. eo. & do. Abb. hīc bñ facit, qd̄ de p̄fessione facta per iracundiā, dicit do. Anto. in d. c. si cut. & qd̄ de voto dicit glo. in c. du. dū. in verb. iracundiā. de cōuer. qui & de cōfessione gloss. in c. ex literis. in ver. admonitaj. de duor. cum alijs allegatis per Ro. in singula. ccccxxij. qd̄ in ci. volo commentare. l. quicquid calore. cū similibus. & iuxta hoc subdit hīc do. Abb. de iurante ad carcerem: de quo dicitur post eundē in c. sicut. el. iij. e. ¶ In gloss. in ver. iuramentū. in fin. not. gloss. ordinariam, an meticulousum iuramentum obliget & de hoc per gloss. & Archi. plenē in c. autoritatem. xv. q. vj. & per doc. in c. ij. s. eo. & ibi dixi ponēdo conclusionē

q obligat, & idē tenet Io. an. in. c. verum. j. eo. & in. c. ad audien-
tiam. s. quod met. causa. & Inn. in. c. venies. j. e. & Arch. in. c. qui
sacramento. xij. q. iij. & Spec. in. tit. de legato s. nunc ostendē
dum. ver. xxiiij. & beatus Tho. ij. ij. q. lxxix. art. vij. ¶ Hanc cō
clusionem declara p̄ip̄o, nisi iuramentum interponeretur
super contractu improbato à lege, vt per do. Abb. valde solē
niter in. c. cum contingat. in. j. colum. j. eo. & retuli in. c. ij. s. eo.
¶ Et declara, q non habeat locum, quātum ad Deum. & hoc
quando iurans non intendit se obligare, de quo statur dicto
suo. c. significati. el. ij. de homi. cum similibus. & ita tenent hīc
Io. an. do. Car. & do. Abb. si autem intenderet se obligare liga-
retur, secundum Tho. in loco p̄gallegato. & contraueniendo
peccat mortaliter. sed ratione metus non punitur ita acriter,
sicut si venisset contra iuramentum liberē p̄stitum. ¶ Ter-
tiodē declarat, vt valeat, & obliget efficaciter, adeo quōd requi-
ritur absolutio: tamen contraueniens non punitur ab ecclesia
militante pro mortali, sicut aliās contraueniens spontaneo iu-
ramento licito: ita probatur expressē in. c. verum. j. e. Ratio est
quia ecclesia non p̄sumit q habeat animum se obligandi.
arg. c. super hoc. s. de renun. not. Io. an. post Hosti. in. d. c. verū.
Vult autem, q obliget, quia non est cognitrix secretorum cor-
dis. c. erubescant. xxij. dist. Et posset esse q habuisset animum
se obligandi, sed si contrauerit respectu p̄nae quā est re-
stringenda, eligat ecclesia mitiorem partem: quia punit pro
ueniali: secundum communem opi. Si autem pro certo con-
staret, quōd habuit animum se obligandi, puniretur pro mor-
tali. secundum do. Abb. hīc ita singulariter restringentem di-
ctum. c. verum. & ita posset procedere opi. Card. & do. Bart.
in. d. c. verum. ¶ Quarto declara, vt habeat locum, quando su-
mus in dubio, an voluit se obligare, an non. sed si constat ec-
clesiā q nullo modo intendebat consentire, tale iuramentū
sequens non obligat: secundum Imo. per id qd habet in. c. j. s.
quod met. causa. & in. l. qui in aliena. s. Celsus. ff. de acquirend.
here. ¶ Quinto declara, vt non procedat in casibus, in quibus
metus irritat ipso iure. De quibus in. c. Abb. s. quod met. cau-
sa. nam si interponitur iuramentum non obligat. ita alle. Petr.
de Anch. consil. c. lxxv. q incip. retēto ordine dubiorum. in. j.
colum. vbi clarē hoc non sentit. sed solum dicit q à iuramento
per metū extorto peti debet absolutio, quia tenet, vt hīc &
in. c. verum. j. e. & quia gesta per metū nō sunt nulla ipso iure,
sed rescindunt, nisi in certis casibus iuramentum sit nullum:
tū hoc fortē ex verbis suis infertur. Et pro hoc adduco glo. j.
in. c. ij. de eo, qui ducit in matrimoniu, quā dicit q sicut ma-
rimoniu contractū metu est ipso iure nullum. c. cū locum. j.
de sponsa. ita etiam iuramentum extortum super tali metu. &
illam facit ibi singularē do. Abb. dicens esse casum, in quo iura-
mentum metu extortum non obligat, fortē secundū ipsum,
quia est contra bonos mores. Item contra substantialia matri-
monij. nam iuramentum metu extortum non tribuit liberta-
tem consensus: non minus ergo consensus est coactus interce-
dente iuramento. Ex quibus verbis procedere posset ista decla-
ratio noua. ¶ Vltimō declara, vt habeat locum in coactione
condicionali. secus si p̄reisa, vt per Goffr. & alios in. d. c. ve-
rum. licet dicant, q difficile hoc esse posset, q quis p̄cisē co-
geretur loqui, vt ibi per eos: maximē do. Abb.

¶ S V M M A R I V M. ¶

- 1 Actio an detur ex sola obligatione naturali?
2 Terra tota potest subijci interdicto, si dominus non seruat conuentio-
nem iuram. etc.
3 Abbas an possit adire hereditatem monachi sine consensu ipsius
monachi.
4 Abbas an possit deputare monachum, vt perpetuū possit stare extra
claustrum.
5 Homo liber non potest regulariter dari pro obside.
6 Fallit hac regula quinque modis, vt hīc per ordinē, vt nu. 7. 8. 9. 10.
7 Debitor an possit renunciare cessione bonorum promittendo, quod
non cedet bonis, vide nu. 12.

- 13 Iuramentum quo se debitor obligat ad carcerem, an valeat?
14 Pactum quōd liceat creditori capere debitorem autoritate propria,
si non soluat in termino, an valeat?
15 Mulier licet renunciet Velleiano, quod principaliter inuatur in fau-
rem sui, merito ergo contractus in contrarium firmatus iuramen-
to valet.
16 Iuramentum an excludat minorem, vel mulierem restitutione in in-
tegrum.
17 Promittens factum an & qualiter tenetur adimplere promissā.
18 Promittēs factum alienum qualiter tenetur.
19 Iuramentum vbi est p̄stitum, an requiratur excusio.
20 Debitor potest se obligare sine iuramento ad standum in certa ciuita-
te, & inde non discedere sine licentia creditoris.

¶ C A P. IX.

REX rescripto. Monachi qui pro de-
bito monasterij, iurāt
creditorum indemnē seruare, iuramentum ser-
uare coguntur. h. d. Notabilia plura j. colligent
in glo. maxi. & inter cetera colligitur ex tex. secundum Host.
¶ Ex sola naturali obligatione actio datur. nam monachi nō
poterant obligari ciuilitur, per notata in. c. placuit. xvj. q. j. &
in. c. ex parte. j. de accu. vbi monachus dicit ciuilitur mortuus.
& sequuntur hīc. d. Ant. & Imol. & est singulariter notandum
secundum do. Car. ad materiam. c. j. s. de pac. & credit. d. Abb.
hoc esse verum, per notata ibi sed nos per istū tex. qd ex quo
interuenit cōsensu Abbatis putat eos obligatos ciuilitur, cū
eorum velle, dependeat ab Abb. c. si religiosus, de elec. libr. vj.
vbi autem non interuenisset talis consensus nedum nō obli-
garetur ciuilitur, sed nec naturaliter: quia ius refistit huic obli-
gationi. c. non dicatis. xij. q. j. & c. ij. de testa. libr. vj. Et ideō nō
posset accedere fideiusor. l. j. & ij. ff. de fideiuf. secundum do.
Abb. hīc, qui secus dicit in seruo. Ille enim naturaliter obligat-
ur. l. naturaliter. ff. de condi. inde. quia lex ciuilis non refistit,
sed nec assistit, & non renunciat p̄pria voluntati, sicut mona-
chus. d. c. non dicatis. Cetera de contractibus monachorum,
vide per Inno. in. c. cum olim. el. ij. de priuile. & in. c. quod qui
busdā. de fideiuf. & Bart. in. l. si seruus communis. ff. de stipu-
ser. ¶ In si. text. ¶ nota totam terram posse subijci interdicto
ex eo, q dominus non seruat conuentionem iuratam, etiam
si concernit commodum pecuniarium & priuatum interesse.
Hodie verō ipso iure est nullum interdictum latum in aliquē
locum pro pecuniario debito vt in extrauag. Bonifacij. viij.
incip. prouide de quo per Archi. in. c. sicut domini vestimen-
tum. xvj. q. vij. & Cal. in trac. de ecclesiastico interdicto in
secundo membro. q. xvj. & Do. in. c. si sentētia. de sen. exc. li. vj.
¶ In glo. j. ibi: voluntate illorum. idem tenet solus Bald. hīc,
sicut Abbas non potest adire hereditatem delatam monacho,
nisi de cōsensu monachi. l. acquiritur. s. j. de acquir. re. do. quia
ius adeundi est inseparabile à persona. l. Paulus. ff. de acquir. hā-
re. & si dicatur, q monachus non habet velle, nec nolle, verū
est ad faciendum: sed ad non faciendum sic, secundum ipsum
alle. l. cum proponas. C. de hāre. insti. & l. fina. C. de acquir. pos.
¶ Sed Host. & alij hīc tenēt monachum etiam inuitum posse
dari obsidē p vtilitate monasterij. Et hoc toleratur ad tēpus,
sicut aliqui manet in alicuius p̄lati, vel in agnatis seruitio nō
sine vtilitate monasterij. & per illum negotia ipsius promo-
ueantur, vt in tex. & glo. notabi. in. c. cū pastoralis. vij. q. j. nec
pōt monachus Abbati refistere, cum voluntas sua pendeat à
volūtate Abb. nō sint excōicati. ar. c. vt fame. j. de sen. excō. lib.
vj. secus si inuito Abbate, vt hīc p eū. ¶ An autē possit deputa-
re monachū, vt perpetuū possit stare extra claustrū, dicit hīc
Host. q non. & facit. c. monachi. xx. q. iij. p̄pter necessitatē in-
firmis nō cōcedit monacho cella extra claustrū: qd stabilitas
loci seru claustrū est de regula. c. sicut ex lris. j. e. & c. placuit.
xvj. q. j. tū vbi subest cā virgēs vel rōnabilis, posset Ab. con-
cedere monacho, vt stet extra monasteriū i certo loco, vt pro-
batur ex

batur ex glo. in. d. c. pastoralis. quē loquitur sine p̄afinitione
temporis. & expressē not. Inn. in. c. insinuante. qui cleri. vel vo-
uen. licet dicat q Ab. non potest se obligare, vt nunq eum re-
uocet, per. c. & ad monasterium. & in. c. tales nec alicuij. de stat.
mona. non tamen potest reuocare sine causa: vt per do. Car. in
ele. j. s. p̄missa in. ij. colum. de sup. ne. Prala. Et pro his facit
quia vbi cūq monachus fuerit, dumō de mādato Abb. semper
est sub obedientia Abba. vt dicebat Abb. antiquus in. c. cū illo-
rum. de sen. excō. An autem possit totum conuentum subtra-
here à monasterio pro ipsius necessitate, dicit Host. hīc, q nō
licet limitat. d. Abb. nisi aliud suaderet magna necessitas & vti-
litas. ar. c. si canonici. de offic. ordi. lib. vj. & c. ex parte. de verb.
sign. & c. ij. j. de iure pa. ¶ In ea glo. in. fi. vltra glo. datur alia
soluciones, per do. hīc multa dicentes. sed vera & bo. est vna
sol. Bald. hīc quod est sp̄ale propter debitum ecclesiā, quia sic
pater potest dare pro obsidē filium in casu necessitatis. l.
ij. allegata in glo. ita Abb. monachum. Casus est hīc notabilis
secundum eum, & hoc tenendū: quia cum monachus equipare-
tur filiofamilias, vt per glo. in. l. si filius. in fin. iuncto text. ff. de
iudi. & Archi. in. c. statutum. xvij. q. j. & Spec. in titu. de statu
mo. verfi. xvij. & Bartol. in. l. ij. q. ff. de vul. & pu. cum simili-
bus & filiofamilias possit dari pro obside, vt. s. ergo & mona-
chus. ¶ Si autem tenemus, quod equiparetur seruo, vt per gl.
j. in. c. parochianos. j. de sen. excōm. & glo. in. l. cum heredes. s.
fina. ff. de acquir. pos. & in. l. Pedius. ff. de arbit. & Inno. in. c. cū
olim. el. ij. j. de priuile. cum similibus. Et idem erit, quia etiam ser-
uus potest dari pro obsidē. l. si seruus. ff. de pig. act. & iura alle.
in glo. loquūtur de homine libero. & ita hīc non valet obli-
gatio, vt de homine libero, sed vt de seruo, & ita quiescere pos-
sunt multo quia doctōrum, hoc tamen tutius esset tenere, qd
dicam proximē verfi. fallit. ¶ Regulariter itaq liber homo
dari non potest pro obside, nec ponij in obstagio, vt in iuribus
allegatis in glo. ¶ Fallit primō, vt est dictum in filio con-
currente magna necessitate. ¶ Fallit. ij. in Imperatore: quia da-
re potest hostibus obsides, & eidem dari possunt. & hoc casu
sunt quasi serui. Vnde non possunt sine licentia principis testa-
ri. l. obsides. cum ibi no. ff. de testa. vt hīc per do. Abb. qui idem
putat quo ad personas sibi subiectas. arg. c. cuncta per mundū.
ix. q. iij. & sic intellige. c. vt pridem. & glo. xxij. q. idem putat
in principe habente iura imperij, seu ius indicendi bellum, iu-
xta notata in simili per Bald. in. l. infamen. ff. de pub. iudi. & in
l. acta. s. de amplianda. ff. de re iudi. & in. l. j. s. de qua re. ff. de po-
stu. cum similibus. ¶ Fallit. iij. nisi darentur obsides, qui non
mutant statum, nec seruire compelluntur, sed solummodo re-
tinentur vt propter hoc melius obseruentur conuentiones:
propter quas dati sunt secundū Bald. Plenē in. l. ij. in vlti. colū.
C. de patrib. qui fili. dist. & ibi dicit, q nedum inter principes,
sed etiam inter priuatos tales dari possunt propter obseruan-
tiam eorum, quē fieri consueuerunt, non vt sint pignori credi-
toris: ita quōd habeat ius in eis, sicut haberet in pignore, nec vt
possit cogere ad seruendum, aut possit eos locare alijs seu pi-
gnorate. Talia enim fieri prohibutum est. & p̄nam merent. c.
ij. j. de pig. & s. si verō. alle. in glo. sed solummodo pro obser-
uatione conuentionum licite possunt retineri. Alleg. istū tex.
& c. exposita. s. de iudi. & habebit talis datio obsidum talem
effectum secundum eum: q ille qui retinet, non potest dici fa-
cere iniuriam, neq dolum committere in retinendo. Nec ob-
hoc potest ab ipso detento, vel ab ipso dante, vel ab alio con-
ueniri, qui non habet ius in eo. l. ij. s. si quis volentem. ff. de lib.
homi. exhi. secus, si alius habens ius in eo, & qui non consentit
dationi. eum repeteret. ¶ Sed cōtra hanc fallentiam tenet hīc
Imo. & do. Abb. nō tū alleg. Bal. & dixit q per conuentionem
nō iuratā nō pōt in homine libero ius obligationis constitui,
vt detineat inuitus, per iura allegata in glo. licet de facto qnq
aliter seruet, & male: vt dicit glo. in. l. ij. videf em carcer. priua-
tus, quem lex ciuilis execra. l. j. C. de priua. carce. Et est species
seruitutis, ad quā quis nō compellitur, sicut dicitur q quis nō
cōpellitur p̄cisē ad factū. l. stipulationes nō diuiduntur. ver.
Celsus. de verb. obl. & iura alius probantia narrant factum se-

cundum. d. Ab. ¶ Et quis pro hoc etiam faciat: quia nemo est
dominus membrorum suorum. l. liber homo. ff. ad leg. Aquil.
& quia omnis conuentio inducens seruitutem, est reprobata. l.
Titio centum. s. j. ff. de condic. & demon. Facit. l. ij. ff. de liber.
homi. exhi. & l. & si volens. & l. interrogatam. C. de libe. cau. ta-
men sustentabilis puto dictum Bald. in. d. l. ij. & idem saltem
de consuetudine tenet Spec. de renun. & conclusio. s. j. verfi. itē
est beneficium quod dicit. & ita etiam tenuit glo. in. d. c. expo-
sita. in verb. obsidum. & ibi expressē Imo. & Imo. in. l. obsides.
ff. de testa. & glo. hīc in. j. so. Quam pro vera firmat hīc do.
Car. neq dicitur carcer priuatus, quia fit lege tolerante, sicut
videlicet pactum cum scriptore, q completo libro de stando
in compedibus, vt per Spec. alleg. s. & est glo. nota. in. l. stipula-
tio. s. fundi. ff. de ope. no. nun. & ibi hoc notant doct. & Bart. in
d. l. stipulatione in. vij. q. & si istud esset contra bonos mores
naturales, vt sentit do. Abb. non conualidaretur iuramento,
prout in sequenti fallentia, regula non est. libr. vj. Nec ob. d. l.
liber homo. quia istud nō est dānicare corpus perpetuū, neq
talis seruitus est reprobata: quia non est duratua. Item nō est
proprie seruitus, vt probant verba Bald. Et ista confirmantur
optimē ex dicendis. j. in quāstione de pacto de non cedēdo bo-
nis. ¶ Fallit quarto, nisi interueniret iuramentum: quia pu-
tat do. Ab. hīc q tunc si iurauit potest compelli ad obser-
uationem iuramenti vt stet in loco, donec obseruet quod con-
uenit: non tamen aliter debet detineri inuitus: quia esset cōtra
bonos mores, secundum ipsum. sed certē per proximē dicta vi-
detur, quōd imō talis possit compelli inuitus stare in loco: ma-
ximē quia iuramentum debet seruari in forma specifica. s. eo.
ad nostram. & ibi dixi. vnde si iurat non recedere cogetur
p̄cisē stare, vel cogetur soluere, prout fuit factū hīc. & istud
sentit hīc Imo. ¶ Præterea, licentia Abbatis facit quōd mona-
chus possit inuitus detineri: quia non potest refistere Abbati,
vt dicit do. Abb. in sequenti fallentia. Ergo idem facit iuramē-
tum: quia non potest refistit Deo, cui est iuratum. ¶ Fallit quin-
to, & vltimō, in abbate, qui vellet deputare monachum non
proprie vt obsidem, sed simpliciter ad standum in certo loco,
donec essent seruata & c. quia etiam eo inuito potest, secun-
dum domi. Abba. ¶ Fallit etiam in clericis secularibus, quos
inuitos non posset Episcopus modo p̄dicto obligare & nō
sint ita stricti, nec poterunt inuiti teneri licet à principio cō-
fenserint argumentum capituli contingit. de sententia excom-
municationis. Nec Episcopus in hoc poterit dispensare argu-
mentum. c. si diligenti. s. de foro competenti secundum ipsum.
Et per ista verba vt vult expressē domi. Abba. monachum nō
posse dari vt verum obsidem. Quod cōcedo verum licet Bald.
vt supra retuli equiparando eum filio, aliter sentiat. Si enim
ex toto equiparetur filio, vel seruo in casu isto, sequeretur in-
conueniēs, quōd teneretur seruire creditori, quod esset in op-
probrium religionis. contra capit. studeat. in fin. l. dist. & con-
curreret duplex seruitus in eadem persona. vna ratione pro-
fessionis: alia ratione obligationis. Quod repugnat in re sacra,
per regulam, semel Deo libro sexto & ideō dicere oportet,
q isti non essent proprie obsides, vt expressē vult glo. & Imo.
hīc. Considera etiā, dū do. Ab. dicit, q clericus qui à principio
consensit Ep̄o dari in obsidē, pōt postea inuitus detineri apud
creditorum etiam non consentiente Ep̄o: quia fortē idem est
in eo, quod in monacho. ex quo em clericus à principio cōsen-
sit variare non pōt. c. cū aut. de iure pat. c. oriundus. xxxij. q. v.
& sic vt pro vtilitate publica. i. vt crimen puniatur, aliq licet
clerico seruire laico iussu Ep̄i. d. c. vt fame. ita qn esset clericus
in obsidem datus pro vtilitate ecclesiē videf tutus cū detinens
de licentia Ep̄i bene admitto differentiā inter monachū & cle-
ricum in vno. s. q monachus possit à principio inuitus obli-
gari, sed clericus non. ¶ Et ista inducunt hīc eleganter per
do. Anto. & Imo. ad quōnem, quā nō videntur decidere vtrum
quis possit renunciare beneficio cessionis, p̄mittēdo non cedo-
re bonis. & v̄ q nō qd p̄ cessionē bonorū euitant carceres. l.
l. j. C. q bo. cede. pos. & sic renūciādo cessionis obligat se ad carce-
res. & per cōsequēs ad speciem seruitutis. l. ij. ff. de lib. ho. exhi. &

ideo non valet. d. l. Titio centum. §. j. ff. de cond. & demō. & ita tenet Bar. & Imo. in l. alia §. eleganter. ff. sol. mat. alleg. gloss. in authē. imō. C. de act. & ob. idē Ang. in repe. l. nemo carcerē. C. de exact. trib. libr. x. & Cyn. latē in. d. l. j. qui bo. cede. pos. & domi. Anto. in. c. cum contingat. in. iij. colum. j. eo. & facit opi. do. Abb. hic in alia materia de qua. §. ¶ In contrarium facit, quia fauori pro se introducto quilibet renunciare potest. l. si quis in conscribendo. C. de pac. Item quia per acceptationem quinquenalem iudiciorum debitor videtur renunciare beneficio cessionis. l. fina. & gloss. fin. C. qui bo. ced. pos. q̄tō magis expressē renunciari potest. l. cum quid. ff. si cer. pet. & secundum hanc partem consuluit Fede. consi. l. x. incip. q̄ pactum seu renunciatio. Idem tenet latissimē Imol. in. c. cum contingat. xij. char. ver. Itē aduerte quia per p̄dictaj. eo. Ang. & Ro. in. d. §. eleganter. & sentit Imo. hic. Non obstat, quod de seruitute dictū est, quia non est verum. vt dicit gloss. in. d. l. j. postq̄ carceratur debitor legē permittente, nec est verum, quod sit cōtra bonos mores: quia vt dicit Bart. in. §. Titio centum. si carceratio esset contra bonos mores: non fuisset à lege inducta. & latius respōdet istis Imo. in. d. c. cum contingat. & hoc tenendo limita secū dū Fede. in. d. consi. nisi esset manifesta & notoria mendicitas, quo casu pactum etiam iuramento firmatū non tenet: quia vi deretur esse contra ius alimentorum. & per pactum nō possit deduci, ne egeat, sed teneatur in solidum. alleg. c. cum quidā j. eo. & notata per Spe. in ti. qui filij sint legi. §. j. ver. pone. vbi ha betur q̄ pactum iuratum contra ius alimentorum non tenet. ¶ Ista etiam faciunt ad quaestionem dubiam, vt rj valeat pactum, per quod debitor instrumento obligat se ad carcerem. de quo per Ang. in aut. vt non fiant pignorationes. in fi. & per Ang. Imol. & Ro. in. d. §. eleganter. & Imo. in. d. c. cū contingat. & Bald. in. l. Titio centum. §. Titio. ff. de condic. & demon. & Ang. in. l. nemo potest. ff. de leg. j. & communis opi. est, q̄ non tum, quia debitor nō est dñs membrorū suorū: q̄ nō pnt partes facere, quin debeat solēnitās & ordo iudiciorū seruari, vt per gloss. in. c. de causis. §. de offi. deleg. cū similib⁹. sed de iure non potest inchoari processus ab executione, sed requiritur li bellus litis contest. & sententia. la. j. C. de execu. rei iudi. & ad capturam in ciuilibus procedere debet libellus. l. consentaneū. & ibi Bart. & docto. C. q̄o & q̄n iud. not. Bar. in. l. ex eo. C. ad leg. Jul. pecul. Facit solenne dictum Inn. & Hosti. in. c. p. & g. §. de offic. deleg. vbi dixit non valere conventionē, per quā debj tor conuenit quod si in termino nō soluit, possit excommuni cari non data alia citatione, & contumacia: & sic non seruata forma. c. sacraj. de sent. excō. ¶ Similiter non valet pactum, quod liceat creditori autoritate propria capere debitorem non soluentem in termino, secundum Bald. in. d. authen. Imō propter gloss. ibi. C. de act. & obli. & Ang. in. l. si vnus. §. pa cta, quā turpem ff. de pac. & Barto. in. d. §. eleganter. & Bar. & Bal. in. d. l. Titia. & Ang. in. d. l. nemo carcerem. & Imo. in. d. c. cū cō tingat Bald. in aut. sacramenta puberum in. j. col. vbi hoc ampli at, etiam si sit iuratum & Spe. de renun. & conclu. §. j. ver. itē est beneficium, qui dicit, quod hoc fallit in scriptore. Nam va lebit pactum, q̄ possit teneri in compedibus. Item fallit in ob fide, propter generalem consuetud. alleg. istum text. Item fallit in eo, qui pecunia re demptus fuit ab hostibus: quia pro tali pe cunia nō restituta potest à redimēte inuiti retineri: secundū Ange. in. d. l. nemo. per. l. fi. C. de capti. Item fallit in debitore fu gitiuo, secundum Bald. hic. nam hoc fit lege permittente. l. ait p̄tor. §. si debitorem. ff. de his, quæ in frau. cre. & subdit Bal. hic, quod à contrario valet pactum, quod debitor non possit personaliter distringi per. l. si cōuenierit. ff. de re iudi. & c. Odo arduj. de solu. ¶ In gloss. pe. in fin. ista tertia solutio tenetur ex qua no. diligenter & semper tene menti, secundum Imol. & do. Ab. hic. q̄ licet mulier nō renūciat Velleiano principaliter iuua f in fauorem sui. meritō cōtractus in cōtrarium firmatur iuramento. ar. c. ij. de pac. li. vj. & sic multōminus nō iuuaretur dicto bñficio, si renūciasset cū iuramento. An autē possit sine iuramento renunciare, glo. cōiter tenet, q̄ sic: si mulier prius fuit certiñcata de bñficio Velleia. aliās secus: & sic seruaf secundum

Imol. hic. An autem de iure procedat & communiter tenetur se cundum ipsum. q̄ si fiat in iudicio, tenet renunciatio. l. fina. §. pe. ff. ad Velleia. sed si extra iudicium, regulariter non tenet: quia ex eadem fragilitate videtur renunciare, qua se obligauit pro alio. l. doli clausula. §. diuersum. ff. de noua. & remittit ad Cyn. & Barto. in. l. fina. C. ad velleia. ¶ Adde Ludo. Roma. in. l. sciendum. in. x. colum. ff. de verb. obli. vbi examinat, an ad excludendum minorem vel mulierem ab auxilio restitutionis in integrum iuramentum tm̄ operetur; q̄tum si interuenisset certificatio, de qualitate beneficij ætatis, vel Velleiani sibi cō petentis, latissimē concludit q̄ sic: quia iurans censetur cogi tasse se nullo beneficio, si quid sibi competeret vti posse. & q̄ uis nō cogitauit in specie sufficit cogitasse in genere. & refert dicta Bald. in. l. ij. C. de rescin. ven. Et pro hoc dicit esse casum rotundum hic non destruendo literam: quia hic nulla fit mentio de certificatione beneficij Velleiani: & tamen compellitur mulier seruare iuramentum. Nec ob. q̄ fideiusit pro ecclesia, & sic pro pia causa: quo casu non habet locum beneficium Velleiani. l. fi. C. ad velleia. quia de hoc text. nihil præsupponit, secundum ipsum, dicentem se mirari istum tex. nō fuisse prius à doctoribus notatum. & dolet se inaduertenter aliquando consuluisse in contrarium. Sed adde do. Anto. in. c. si diligenti. in. vj. colum. §. de fo. compe. vbi idem tenet & alle. istū text. & quædam alia, præsertim. l. cū pater §. filius matrem. de leg. ij. idem tenet Archi. & Ioan. And. in. c. ij. de pac. lib. vj. per illum text. indistinctē loquentem. & idem tenet Bald. de authen. & do. Ab. hic & do. Abb. in. d. c. si diligenti in. vj. colum. & Pau. de ca. in. l. fi. circa fi. ff. ad Velleia. per text. in authē. sacramenta puberum. C. si aduer. ven. vbi per iuramentum excluditur mi nor à beneficio restit. in integ. absq̄ alia certioratione illius be neficij. Istud etiam videtur de mente Barto. in. l. i. quis pro eo. in. v. membro. ff. de fideiuss. & est notabile dictum licet fortē non probetur ita bene hic, sicut dicit Ro. quia non potest ista mulier se obligare pro Abbate, nisi in factō monasterij, cū Abbas nihil habeat proprium. c. Abbati. liiij. dist. R. reliqua quo ad istam renunciacionē Velleiani, dic vt per doc. in. d. c. si dili genti. ¶ In gloss. fina. l. hoc solum. videtur iurasse, si intelligit ur iste text. quod coniuges promiserunt tāquam fideiussores principales debiti, cessat motiuum gloss. & posunt conueniri secundum ea, quæ habentur in authen. de fid. in prin. sed gloss. videtur sentire istos fuisse fideiussores obligationis facti, vide licet vt conuenio de obfidibus & alijs obseruetur: quo casu promittentes factum alienum: tenentur solum præstare ope ram, quam posunt, & non aliud. & secundum hunc intellectū collige vnū singulare, secundum domi. Abb. quod licet aliās promittens factum alienum ad nihilum obligetur, nisi specifi cē promiserit se facturum & curaturum. l. stipulatio ista. in prin. de verb. obli. tamen si simpliciter promisit factum alienū cum iuramento, obligatur ad operam præstandam, vt fiat fit cut si se specificē obligasset, vt sic valeat iuramentum eo mō do, quo valere potest. d. l. cum pater. §. filius matrem. de leg. ij. & hoc facit tex. & glo. in. c. sicut ex literis. & in. c. ex lris. el. ij. de spō. scdm̄ ipsum. ¶ Adde in terminis pro hac no. glo. fina. rela tam ad tex. in. c. tibi dño. lxij. dist. & gl. ij. in. c. vbi non est. xxx. q. ij. & gl. in. c. de forma. in ver. cōsiliu. in fi. xij. q. v. & gl. mag. in. c. vnico. xxxj. q. vlt. & Ang. & Imo. in. l. inter stipulantes. in prin. ff. de ver. ob. & Bar. in. l. i. q̄s p. eo. in. vj. mēbro. ff. de fide iuss. & Bal. in. §. si q̄s alij. in. l. de inut. stipula. & in. l. fi. C. de non nu. pecu. & do. Ant. in. c. cū cōtingat. in. vj. char. j. e. & Bald. in. l. pactū. in. ix. q. C. de colla. & Anch. in regula, accessoriū. in. xij. col. de reg. iur. lib. vj. & Ro. & Raph. in. l. §. si. ff. si cer. pe. & d. Ab. post alios in. c. gemma. in. ij. col. §. de spon. vbi vide. & di cit, q̄ de iure canonico est casus de hoc valde no. in. c. ex literis. el. ij. & in. c. sicut ex lris. de spon. in q̄b⁹ valet illa iurata pmisso, p̄mitto q̄ talis tibi nubet. & rōnē assignat ibi glo. q̄ iura mētū supplet ad illam promissionē. f. me facturum & curatu rum. vnde dicit ibi esse casum p̄ Canonistis ad illud cōe dictū q̄ iuramētū habet vim regulē si nō valet qd̄ ago, valet vt vale re pōt. ad qd̄ Legistæ semper allegāt. d. §. filius matrē. & cū p̄di ctis cōcordat

18 ctis concordat etiam Bal. hic per istum tex. iuncta glo. ¶ Et ista essent vtilia in vtroq̄ foro: sed in foro canonico dicendū est fortius, q̄ promittens factum alienum etiam si non iuret, semper obligatur ad faciendum & curandum: quātū in se est, vt fiat. Ita eleganter dicit do. Anto. in. c. ex literis. el. ij. & in. c. sicut ex literis. & in. c. gemma. de despon. Et est verū, qd̄ do. Abb. in. d. c. ex literis. dicit, q̄ hoc est æquissimū: sed non probatur, q̄a interuenit iuramentum. Et pro ipso facit: quia loqui tur in matrimonio, in quo etiam simplex promissio facit alie ni tenet de iure ciuili. & subintelligitur clausula, facturum & curaturum. l. Titia. in prin. iuncta glo. j. ff. de verb. obli. tamen pro opi. do. Anto. est glo. multū fing. in. c. Eleutherius. in glo. ij. xj. dist. quæ loquitur indistinctē, & mouet se ex æquitate iuris ciuili, per quā in stipulationibus prætorijs simpliciter promittens factum alienum, intelligitur promississe facturū & curaturum. l. quoties quis. ff. de verbo. obli. Et adde hic vnū, q̄ quando promittitur factum alienum, & adijcitur poena: si tale factum est contra legem, non tenet etiam poena: glo. ff. de in. l. stipulatio ista. in prin. ff. de verb. obli. propter quā consu luit latē do. Car. consi. lxxxvj. incip. do. Nic. marchio athen. q̄ non tenait promissio pœnalis facta per do. Mantua, & do. Padua, in qua promiserunt facere, q̄ Marchio Nicolaus daret Bonon. Nouantulā & Bazanū: quia sunt terræ ecclesiæ. ergo hoc promittere non potuerunt. Et not. q̄ promittens factum alienum, etiam apposta poena, si probat se fecisse & curasse, licet secutum non fuerit, euitat pœnam: secundū do. Abb. latē post do. Anto. in. d. c. gemma. quia difficultas excusat à poena, vt per Bar. in. l. continuus. §. illud. ff. de verbo. obli. & in termi nis consuluit Fede. consi. cxij. incip. maritus promisit. ¶ Item no. per petuō, q̄ mihi obligatus facere & curare, quod Titius faciet aliquid non oportet q̄ à me interpelletur ad faciendū, vel curandum, excusat dicendo, non fui interpellatus, vt cu rarem: secundum Bald. in. c. domino guerram in arg. l. j. C. de priua. carce. & in. l. locacionis. ff. locati. & in. l. non impossibile. ff. de pac. ¶ Extra glo. dicit hic Bal. per istū tex. q̄ hic non fit mē tio de executione debitoris: q̄a promissores promiserunt fa cere & curare. ¶ Item quia iurauerunt, & est bene notandum secundū ipsum, q̄ t̄ vbi est iuratum, non requiritur excusio, quæ interdum requiritur ex dispositione legis: interdū ex fi gura conuentionis. l. si. §. sed si cū seio. ff. si cer. pet. & differunt: quia beneficij legis debet opponi ante litem conte. sed vbi ex tenore pacti potest opponi quodcuq̄ alleg. Bart. in. l. j. C. de conuen. sicuti debi. li. x. vbi dicit, q̄ aliud est fideiubere: aliud promittere indemnem cōseruare: q̄a intelligitur in subsidium si principalis nō est soluēdo. & sic sentit Bal. hic, q̄ in quocūq̄ iurante sit verū dicere, q̄ nulla præcedente executione possit inuitus conueniri. ¶ Sed cōtrarium est aperte de mente Bart. in. l. i. quis pro eo. in. viij. membro. ff. de fideiuss. circa quod cōcordat Ang. in. l. quæ accessions. eo. tit. do. Anto. & Imo. in c. cū cōtingat. j. eo. & ipsemet Bal. ibi in. x. col. vult expressē cō petere exceptionē excusationis. Non obstat iuramento. regulari non enim debet iuramentū secundū naturā contractus, super quo interponitur. l. fin. C. de non nume. pecu. l. sed & si quis. §. questū. ff. si quis cau. & q̄a iuramentum recipit condiciones à iure subintellectas. c. quæadmodū. j. eo. & hic est vna, scilicet in casu quo principalis nō sit soluēdo. aut. p̄sente. C. de fideiuss. & istud verū. ¶ Subdit etiā Bal. hic, q̄ monachus pōt agere con tra Abbatem, vt liberet eū ab obfidione: q̄a inter dñm & ser uum pōt esse iudiciū pro persona & libertate: licet pro rebus, si non competeret actio mādati: tamē cōpetit officii iudicis. l. Meuia. ff. de manu. test. l. seruos ad custodia dēpli. ff. de alimē. & cib. leg. Et hoc procedit, etiā si monachus non stetit diu in obfidione. Nec ob. l. Luci. in. fi. ff. mādā. q̄a dicit signāter Bal. q̄ non habet locū, quādo fideiussor est in carcere, etiā si latissi mus sit carcer, vt ciuitas alicui assignata p̄ carcerem. Nā licet dā num pecuniariū possit reparari: carcer tamē irreparabilis est: & interim possit carceratus mori, qd̄ nō est expectādum. arg. l. ij. & ij. ff. de ferijs. secundū ipsum. ¶ Subdit etiam Bal. hic quod debitor potest se obligare absq̄ iuramento ad standum

in certa ciuitate, & inde nō descendum sine licentia creditoris. alleg. Innoc. hic ex quo inferit, q̄ idem poterit iudex, licet non possit cōmittere creditori, q̄ eū detineat captum. alleg. l. missi opinatores. C. de exacto. trib. lib. x. ¶ Vltimō tangit hic Ioan. And. quis faciet expensas obfidibus & videt dicere q̄ debitor, & ita firmat hic. d. Car. ¶ Sed distinguit Im. Aut ipse obles nō facit seruitia ei, cui est datus. & debet ipsemet sibi facere expē sas. & si alius faciat, poterit repetere, in. l. si necessarias. in prin. ff. de pign. act. secus tñ seruus cōmodatur: quia cōmodatarius cui seruiet faciet sibi expēsas. l. in reb⁹ §. pnt. ff. cōmo. & sic dicit Imo, obseruari in obfidibus & istis adde glo. in. c. diffiniunt xvij. q. iij. quæ dicit q̄ ecclesia debet pascere fugientes ad eā. & adde glo. fi. in. c. si. de regula. & dicit Ang. in. l. minimē. ff. de app. q̄ faciens quē carcerari, debet eū pascere, si ille non habet vnde se alat. alleg. glo. in. l. fi. C. de erog. anno. lib. x.

SVMMARIUM.

- 1 Periuus non est ipso facto remotus à beneficio, sed per sententiam priuandus.
- 2 Criminosus non perdit ipso facto beneficium acquisitum per prius, etiā si esset homicida.
- 3 Infamis licet nō priuetur ipso facto beneficio ecclesiastico: secus tamē est in alijs dignitatibus & honoribus non beneficalibus: quia illis ipso facto priuatur.
- 4 Collatio beneficij facta periuurio, an sit nulla, vel annullanda? Adde nu. 5. & 6.
- 6 Clericus an possit priuari beneficio ratione fidei violatæ.
- 8 Infamis licet nō possit habere dignitatem: potest tamen esse anti quis, vel decurio ciuitatis.
- 9 Querela an tantū importet actionem ciuilem, an etiam criminalem vide nu. 10.
- 11 Statutum si disponit, ne quis in concilio proponat de collecta imponenda, an habeat locum quando imminet magna necessitas?
- 12 Imperator an possit congregare concilium data negligentia ecclesiæ?

C. A. P.

Verelam. Periuus est ab ecclesia remouendus, quando non ex necessitate, sed ex voluntate venit contra licitū iuramentū. h. d. ¶ In tex. ibi: non necessitate. nō secūdū Bal. hic, q̄ q̄ non soluit in termino, non p̄sumit prius, nisi primō inquiratur an voluit à bene uerit an necessitate coactus. qd̄ dicit esse no. dignū ad notata, p̄ Inno. in. c. super his. j. de accu. vbi dicit, q̄ quando creditor op ponit debitori periuurium, habet fundatam intentionem suam eo ipso, q̄ probat se mutuasce, & lapsum esse terminū: etiā si non pbat illū nō soluisse. secus in tertio opponente periuuriū: quia debet probare illū non soluisse, vt ibi per eū. & aliās ibi dixi. Nā illa dicta singulariter declarantur per predicta, vel nō sufficiat probare nō soluisse eo casu, quo pbandū est, nisi etiā probetur eum non soluisse nō ex necessitate, sed ex voluntate per istum tex. iuncto dicto Bal. de quo nūq̄ sis oblitus. ¶ In tex. ibi: remouentes. nō periuuriū non ipso facto remotū à bene ficio: sed esse p̄ sententiam remouendū. & sentit expressē gloss. iij. hic in fi. quæ dixit, q̄ iste merito debet priuari. & sic not. verbum, priuari & ita tenent hic oēs doct. ad idem est decisio Inno. in. c. inter dilectos. post prin. j. de exce. præla. vbi dicit q̄ peteti bñficiū suū nō pōt opponi exceptio periuurij, vel adul terij vel alterius criminis, non inducentis ipso iure priuatio nē bñficij. & illa. d. Inn. resumpsit Do. in. c. quo iure in pe. co lū. viij. di. & in. c. studeat in. ij. col. l. dist. & do. Abb. in. c. si cōsti terit. col. iij. de accu. & hic in. c. itē cū quis in pe. col. §. de resti. spo. & istud etiā probatur in. c. ij. in ver. remoueret. §. de resc. & in. c. si in ver. debeat. de iure iur. lib. vj. & facit quod no. Do. in. c. quo iure in vlti. colū. viij. dist. vbi dicit, q̄ nullum crimen inducit priuationē ipso iure, nisi sit iure cautū. Allegat Inn. in c. cū nr̄is. j. de exce. præla. tñ dicit Do. de hoc se dicturum in c. studeat. l. dist. sed ibi in. ij. colū. nō dicit aliud, nisi quod cōclu dit homicidam non esse ipso iure priuatum. Et ad istud de homicida, vide do. Card. & Ana. in. c. inquisitionis, in prin. de

accu. cu. co. cor. & additio. quas ibi multu. vtiliter extedit. Et p. doctrina do. Cy. in. d. c. quo iure. faciunt que. pxime dicentur. Quod aut dicitur in iuribus pdictis periuu esse priuandis be- nificio. pcedit qn principaliter agit ad puniendu delictu per- iurij. alijs punif poena extraordinaria suspensionis. vel simili. Ita tex. in. c. ij. in. h. de. fideiuf. vbi declarat do. Abb. in. vlti. not. & istis adde. quod ratione periuurij etiā commisi respectu cer- ti beneficij. priuatur quis no solu ipso beneficio. sed etiam oib- us alijs. & inhabilitatur perpetuo an beneficia suscipienda. ita tex. c. pxi. que multu. not. ibi do. Ab. in. ij. no. ¶ Similiter de reo. q. quantumcumq. quis sit criminofus non perdit ipso facto beneficium acquisitū per prius. etiā si esset homicidavt proba- tur in. c. clericus. ibi priuatur. ne cleri. vel mona. & in. c. ex lite ris. iuxta epatum cedat. & in. verb. amouentes. de. excels. prela. & tamen homicida est detestabilior canonibus. vt huc per ipm & idem tenuit hic do. Car. & adducit do. Abb. glo. in. princ. in. c. fin. de. iurepa. qua dicit pro poena priuationis non imponi- tur. nisi caueatur lege. idem Imo. hic in. alia. q. dices. quod nul- lum crimen inducit priuatione beneficij. nisi exprimat in iu- re. alle. glo. xv. q. viij. in. summa. de. qua multu. exclamat. sed vl- tra ipsum est similis in. c. apostolis. in. glo. fi. lxxx. dist. & facit. c. ij. in. fi. in. c. cum. vos. de. offic. ordi. licet in. suis terminis do. Abb. ibi ea impugnet. Et q. poena priuationis non imponatur nisi vbi iure caueatur. tenet etiam do. Abb. in. c. fi. in. fi. de. pre- sumptio. & in. c. cum. venerabilis. in. x. col. de. excep. Facit tex. in. aut. de. non. eligendo. secundu. nub. s. cum. igitur. ibi. non. lex tale quid dicens. per quem text. de. dit. theoricam. Bal. in. auf. ex. testamto. in. v. col. C. de. secu. nup. dicens. q. in. materia. priua- tiua. id. quod non est lege cautum. nunq. inducit priuationem. Facit tex. cum. glo. in. l. sed. & si quis. s. diuus. ibi. poenam in. eum. statuta non esse. ff. de. reli. & sum. fu. & ideo dicit Inn. in. c. bo- ne. el. ij. in. glo. post. morte. circa. med. s. de. electio. q. poena. pri- uandi que ipso iure ptate eligendi. nunq. imposta dicitur. nisi iure exprimat. ¶ Limitat autem. quod de infame dictum est eum non esse statim priuatu. vt no pcedat in alijs dignitati- bus & honoribus non beneficiabus. quonia illis priuatur ipso iure infamia. secudū do. Abb. hic per. tex. not. in. l. ij. s. miles. ff. de. his. qui. not. inf. vbi. tex. in. uult. q. infamia. priuat que mili- tia ipso iure. & licet glo. ibi. extendat ad militē celestis militie. & sic cōtra p̄dicta. tamē ppter diuersitatem rōnis dicta eq- paratio non procedit ex doctrina. do. Abb. in. c. fi. ep̄s. de. pre- ben. & in. c. ij. de. cle. egro. vbi. sic. declarat. glo. vulgata. in. l. mi- les. ita. ff. de. re. iudi. & diuersitas rōnis est hic. quia maior est cō- uentio inter prelatū & ecclesiam. quam inter militem & mili- tiam. per. c. inter. monachos. s. de. electio. & c. inter. corporalia. ¶ Sed imminet hic grauis dubitatio. vtrū collatio beneficij facta periuuro. sit nulla. an verō annullanda. Et q. sit nulla. tenet Fede. consi. incip. quæritur. an. collatio. q. a crimine periuurij etiam post peractā p̄niam infamat. c. testimo- nium. s. de. testi. xvj. q. j. c. j. sed infamibus portē dignitatis & c. vt hic in. glo. Ad idem alle. c. cum. in. cunctis. & c. nihil est. & c. congregato. s. de. electio. & alleg. Hosti. in. c. inter. dilectos. de. excels. prelato. vbi. exponit irritandam. i. irritam nunciandam. idem exp̄s. sentit do. Abb. hic. qui dicit. q. licet infamis non sit ipso iure priuatus. vt est dictum. tamen collatio facta infami. non tenet per dictam regulam. infamibus. & sic not. quia ipse vult. q. idem crimen potest inducere nullitatem collatio- nis ipso iure. & tamen non inducit priuationem tituli ipso iu- re. quando sequitur titulum. & facit. c. super. his. de. accusatio. ¶ Contrariam partem tenet hic Cardina. dicens se tenere. q. periuurus non est omnino incapax tituli beneficialis. Si enim sic esset statim. q. incurreret periuurium. esset priuatus titulo. & sic domi. Cardi. sentit contrarium eius. quod. sentit hic domi. Abba. in. alio. videlicet q. crimen non inducat etiam nullitatem collationis. Et pro hac parte allegat domi. Cardina. glo. Innocen. in. c. cum. nostris. in. principio. de. concessio. prebende. vbi dicit. quod homicidæ & alij irregulares sine dispensatione iuste tenent dignitates suas. quousq. denuncietur vel deponantur. etiam si tales sint tem-

pore collationis. vel electiois. & sic in hoc verbo faciat ad pro- positum. secus dicit. si tempore collationis vel electiois bene- ficij non essent capaces vel illiterati. mulieres. vel infames. Ex quo exemplo incidenter not. & non obliuiscaris. quod colla- tio facta illiterato. est statim nulla. & sic illiteratus est magis exofus canonis. quam homicida. Pro istis etiam adducit domi. Card. text. in. d. c. inter. dilectos. intelligendo verbum. irritan- dum. proprie. Item. quia ibi collatio secunda sequens collatio nem infamis. est nulla per. c. considerauimus. s. de. elec. ergo prima tenuit. alijs non præfaret impedimentum. regula. non præfat de. regu. iur. in. vj. Et ad illud. quod infamibus portat & c. dicit quod possunt excludi. sed non probat. quod sint ipso iure incapaces. d. c. inter. dilectos. Item. quod periuurus sit infamis. non est expeditum. & recipit distinctionem. vt traditur in. c. testimonium. s. de. test. & ibi latē dixi. & ita residit domi. Cardi. ¶ Et pro ista parte quam sequor. est vnum notabi- d. Compo. in. c. capitulum. in. glo. quia. q. verfi. sed nunquid collatio. s. de. rescript. vbi dicit. quod non inuenit. quod ele- ctio vel collatio facta de constituto in crimine non inducente irregularitatem. sit nulla. & ideo dicit. quod talis electio non est nulla. sed annullanda. Allegat. d. c. inter. dilectos. ibi propter indignitatem meruerit reprobari. & confirma. quia vsurarius est infamis. l. improbum. & ibi Bald. C. de. infami. & tamen electio vsurarij ibi non fuit nulla. alleg. etiam Compo. c. si celebrat. de. cleri. exc. mi. & c. considerauimus. s. de. elect. & hoc dictum Compo. ponit loā. And. in. c. auditis. super. glo. vlti. ver. sed quid si eligitur criminofus. s. de. elec. & sequitur Arc. & Do. in. c. in. scripturis. viij. q. j. & in. c. studeat. l. dist. lo. And. in. c. dudum. el. ij. super. verfi. electionis tempore. s. de. elec. & in. c. inter. dilectos. super. ver. vsurarium. Et q. collatio facta infami. non sit ipso iure nulla. tenet Cald. in. ti. de. præb. con- fi. xx. qd. incip. pendente. & in. ti. de. accu. consi. iij. incip. forma ta. allegado. Inn. in. locis præalleg. Et adde elegatē doctrinam do. Ab. in. c. graue. in. pe. col. j. de. preben. ¶ Et aduerte q. licet Cōpo. in. loco præallegato sentiat crimen inducens irregula- ritatem causare nullitatem collationis. tamen Imo. aliter lo- quitur & melius. in. d. c. cum. nostris. & ista latissimē ampliari possent ex his. quæ posui in. c. inquisitionis in. princ. de. accu. ¶ Dubitant etiam do. Abb. & Imo. vtrum ratione fidei vio- lata possit clericus priuari beneficio. & videt quod non. quia cum poenæ sint restringendæ. regula. odia. & de. reg. iur. li. vj. dispositum de violante iuramentum. non debet extēdi ad mi- nus. iuxta. l. ij. C. si. minor. se. maio. dixerit. & hac partē tenet Gasp. Cal. & do. Car. in. c. ij. de. spon. & Ro. in. anti. deci. clij. incipien. Item not. quod post. & decifi. ccccxxv. incip. vtrū violator fidei in eisdem. Et ibi respondet ad. c. peruenit. de. fi- deiuf. quod loquitur copulatiuē in violante fidem. & iuramē tum. secus si solam fidem. idem tenet dom. Anto. & Imo. hic. quia licet fidei præstatio æquiparetur iuramento. c. ad. aures. s. quod. met. causa. & d. c. peruenit. tamen differunt in imposi- tione poenæ per not. in. c. clericus. j. eo. & facit doctrina glo. xv. q. viij. in. summa. quod pro nullo crimine clericus priuatur. ni- si lege sit cautam. idem per eadem tenet Ana. in. c. querelam. ne. præla. & Do. latē in. c. fi. in. pe. colum. de. iureiur. libr. vj. & do. Card. in. c. ad. aures. sentit Imo. in. c. cum. tempore. in. j. colū. s. de. arb. dicens. l. si. quis. maior. allegatam in. glo. non procedere in violatore fidei. contra Ioan. andr. & do. Ant. ibi. & Specu. in. titu. de. arb. s. fi. ver. sed. pone. contrariam partem. quod viola- tor fidei priuari possit beneficio. sentit glo. j. & ibi Hostien. & do. Abb. in. c. querelam. ne. præla. & glo. j. & domi. Abb. in. c. constitutus est de. transac. & Archi. & Io. an. plenē in. c. j. de. sepult. libr. vj. & do. Abb. hic. & in. c. ad. aures. in. ij. colū. s. quod. met. causa. quia cui competit disputatio iuramenti com- petit diffinitio iuramenti. sed cui competit diffinitio compe- tit diffinitio. & iurare. est aliquid Deo teste affirmare. & iu- rans per fidem ita affertur. Deo teste. sicut si per euangelia qui bus non debetur maior reuerentia quam ipsi Deo seu fidei suæ. nec oportet quod iuramentum sit super re. recta. per. c. & si. Christus. j. eo. nec est opus verbo. iuro. vt ibi. & in. c. ego. enim. s.

enim. s. eo. Nec minus peccat violator fidei. imò aliquādo pl⁹. puta si est iuratum per creaturam. nec ponderatur maioritas delicti q. quomocūq. periret. succedūt iura loquētia de per- iuro simpliciter nō exp̄sso magis vno. quā alio. & dicit Arch. in. d. c. j. de. sepul. libr. vj. ista q. parari si iuro p. fidē meā. vel per euangelia. Et q. violator fidei sit periuurus. tenet Arch. xxij. q. j. in. summa. & Inno. in. c. & si. Christ⁹. circa. med. j. eo. & do. Ant. clarē i. c. tuis. in. ij. col. s. de. testi. & istam partē sequar. quia rō- nibus suis malē posset r̄deri. licet prima sit benignior. ¶ In glo. in. verb. irretiri. dicit hic mirabiliter Bal. q. infamis nō pōt habere dignitatē. tñ pōt esse antian⁹ siue decurio ciuitatis sue. alleg. Bar. in. l. j. C. de. mune. & hono. nō. cōtinuan. li. xj. sed erra- uit Bal. quia Bar. non loquitur de infame. sed infante: prout loquitur tex. ibi. tñ ignosci debet vilibus oculis. Bald. subdit etiā Bal. hic. qd. tñ est cessare a solutione per anuū. qn est iuratu. qd est cessare benio. qn non est iuratu. qd est aureū ad mate- riam. l. ij. C. de. iure. emphy. ¶ Itē dicit Bal. hic. q. conductor q. nō obseruat pactum pōt repelli a moderno vsu illius anni. sed nō a perpetuo vsu aliorū annorū pro qbus vult soluere p̄sio- nē. Fallit. si est periuur⁹. nā tñ pōt in totū remoueri. vbi pau- pertas eū excuset. per istū tex. quem dicit se nescire alibi. ¶ In glo. in. verbo. remouentes. ¶ Ibi. in. modū quasi. denunciatiōis fuit hac querela. no. glo. q. querela proprie concernit actionē ciuilem. & in hoc est singularis. & facit ad multa. maximē ad statuta. se- cūdum do. Car. & do. Ab. hic. & adduco istā gl. ad intellectū eius qd pulchrē dixit Imo. i. c. j. in. iij. col. de. postu. vbi dicit. q. in. casu. c. prela. de. homi. li. vj. nō poterat vllō modo sequi poena criminalis. quia agebatur ciuilitur. Nā istud dictū probatur ex illo tex. in. verbo. querela. que. tex. ipse not. iuncta ista glo. ¶ Sed quod Imo querela importet illam actionē crimina- lem. est glo. peregrina in. c. maximianus in. gl. j. lxxxj. di. nisi di- cas q. ista procedit proprie sumendo. Et adde. q. verbū que- re. largē importat etiam appellationem. vel petitionem restit. in. integ. vt per glo. in. l. iij. C. q. uo. & qn. iudi. tñ. ppriē illa dicit querela. q. refertur ad eū. qui requiritur citra appellationem. Ita est glo. in. c. querelam. in. gl. j. s. de. procu. quam do. Car. facit ibi. sing. & vnica. & eam no. d. Ab. hic. & ibi dicens hoc notan- dum propter statuta loquentia de querelantibus in certis cau- sis. vt nō extēdat ad legitimē appellantes. cū statuta sint stri- cti iuris. Et q. ista differat. probatur ex doctrina do. Ant. in. c. significasti. el. j. de. homi. vbi concordando gl. in. c. statutu. s. af- fessorem. in. ver. relinqua. de. rescrip. libr. vj. circa alia cōtraria in. c. j. in. ver. oneramus. de. iurepat. dicit q. prima loquitur per viā appellationis. secūda. p. viā querelæ. facit tex. in. c. j. s. de. off. leg. vbi querimonia & appellatio ponuntur. vt diuersa. & sic vno prohibito. aliud nō prohibet. nisi lex expresse vtrūq. pro- hibeat. vt de archiep̄o dicitur. in. c. Romana. de. app. li. vj. & in. c. venerabilibus. s. j. de. sen. excō. eo. lib. & p. dicta differētia in- ter appellationē & querelā facit. c. cōcertationi. de. app. li. vj. & tex. optimus in. l. fi. s. illud. C. de. tēp. app. ibi. nostrā maiestatem adire. & querelā deducere. vbi est casus. que. Bal. no. q. à tardi- tate iudicis non pōt appellari. sed pōt querelari. quia tardare nō est grauare. ppriē. ar. l. qm. in. prioribus. C. de. inoff. test. ¶ In glo. in. ver. necessitate. no. iura allegata in. gl. excusandū propter necessitatē. Et hinc etiam. nos videmus. quod si statutum pro- hibet sub poena ne quis in concilio proponat de imponenda collecta. non habet locum qn imminet magna necessitas secū- dum Bar. in. l. diuus. ff. de. peti. hære. vbi dicit. quod propter ne- cessitatem statutum efficitur non statutum. Et hinc est. quod propter necessitatem licitū est venire contra iura ciuilia. quæ dicunt appelladū gradatim. puta quādo vnus iudex deficit. se- cundum Bar. in. l. j. s. si. quis. ff. de. appel. Facit. c. si. is. cui. & c. si. à subdelegato. de. offi. deleg. libr. vj. vbi occurrente excommuni- catione delegati non appellatur à subdelegato non in totum ad ipsū subdelegantem. sed ad primum. Et hinc est. q. si iu- dex statutus ad appellationes audiendas. est absens. licitē a p̄pel- latur ad decuriones. secundum Bar. in. l. vbi. absunt. ff. de. tuto. & cu. da. ab. his. & hinc est. q. si iudex causarum ciuiliū est ab- sens. potest iudex maleficiorum cognoscere de causis ciuilib⁹

& si statutum annullat instrumenta. nō scripta per notarium matriculatu. & si nullus matriculatus reperitur. poterit alius non matriculatus rogari. Ista tria ponit Ang. in. repe. l. si vacan- tia. in. xj. col. ij. q. C. de. bo. vac. lib. x. & in. casu necessitatis pōt- sunt milites incastellari in ecclesia secundum Inno. in. c. cūm ecclesia. de. immu. eccl. refert Bal. in. l. nullus. C. de. sum. tri. & peregrini possunt in ecclesia hospitari. c. nulli. xlij. dist. & lici- tum est laico baptizare. c. sanctum. de. conse. dist. iij. glo. fin. in. clem. j. de. baptis. & potest tolerari super re non consecrata. c. sicut. de. conse. dist. j. & potest sacerdos chrismare. q. iij. & li- cet confiteri laico quem poenitet. de. poe. dist. j. & excusatar nō ieiunans. c. iij. de. obser. ieiū. & conducentes lacus piscium. te- nentur dare plus solito in casu necessitatis. secundum Bald. in. l. & ad. præfens. in. fi. C. de. murile. lib. xij. & nauis vi ventorum adducta ad certum portum non soluit gabellam de mercibus alijs debitam. Bart. in. l. j. C. de. naufra. statuta facta per adunā- tiā generalem possunt infringi propter necessitatem nō ob- statuto secundum Barto. in. l. cum. nauarcorum. C. de. nauicu. lib. xj. & potest episcopus alienare non ob. iuramento de consulendo papam. secundum do. Ant. in. c. h. de. ecclē. ædi. & cle- ricus potest se absentare non ob. iuramento de consulendo episcopum secundum do. Ant. in. c. inter. quatuor. de. cleri. nō. resi. & stipendiarij impunē depredatur pro victu in bello lici- to. secundum Ang. in. l. j. s. cūm. in. eadem. ff. ad. l. R. odi. de. iac. & licitum est domino imponere charitatum subsidium. se- cundum Bal. in. l. j. per. illum. text. C. de. ope. liber. & licitum est venire contra proprium iuramentum licitum. si superior habens absoluere. non est in loco. secundum Inno. in. c. vene- rabilem. in. ij. col. de. elec. ¶ & in casu necessitatis etiam licitū est Imperatori congregare concilium data negligentia eccle- siæ. secundum do. Card. in. repe. c. licet. de. vitanda. s. de. elec. & Pet. de. monte. in. sua. monarchia. in. xj. col. & licitū est concilio intrmittere se de spectantibus ad papā. si in expectanda suc- cessione noui p̄fificis imminet magna necessitas. secundum Pet. in. d. monarchia. in. l. iij. col. & licitum est prælato alienare bona etiam prohibita alienari a testatore. secundum Io. an. in. c. verum. de. condi. appo. & licitum est cōmittere in alio loco testamentum. C. de. fi. instru. & licitum est in casu necessitatis tangere eucharistiam a constituto in peccato. secundum Inn. c. quod. in. te. j. de. poeni. & remis. alij effectus necessitatis refer- ri possent. sed isti sunt vtiliores. quos nō retulissim. nisi esset hæc vlti. lectio. ¶ Et ita ad metam huius anni Deo duce appli- cabimus. in quo si breuior fuerim. attribuat aduerse valitu dini. sed adepta. vt spero. capitis cōualescētia ad pristinū fer- uorē & quotidianum reuertemur anno sequenti. & continua- bo oīno in hoc ti. in seq. Decr. offerūt em semper nobis in hoc ti. plurima quotidiana & mirū in modū grata omnibus. quos ad continuationem suauū laborum humiliter inuito.

SVMMARIVM.

- 1 Clerici seculares. & religiosi ponuntur vt diuersa.
- 2 Religiosus continetur etiam appellatione religiosi præfati ecclesie seculari.
- 3 Habere pro se legem & rationem legis paria sunt.
- 4 Poena apposita facienti aliquem actum. an committatur. si actus ille sit nullus. nu. 5. 6. 7.
- 8 Periuurus circa certum beneficium. priuatur non solum illo beneficio. sed etiam alijs. que habet.
- 9 Iuramentum temerarium an sit tante efficacie. vt quis possit priuari beneficio.

CAP. XI.

Tuanos. Si præfentatus iura præsentan- ti de antiquo censu augmentan- do. & postea contrarium iurat instituenti. va- let secundum iuramentum. & non primum. Ita- men ab ecclesia remouebitur. hoc dicit. ¶ In

j. A speciali. fecus si ab hoie declararetur de inhabilitate facta a iure. ¶ In glo. ij. in prin. si fite intelletu gl' effe verus, feque- retur q' pro temerario iuramento clericus poffet deponi, qd' est falum, vt probatur in. c. fignificauit. & c. grauius de cen- fi. vbi reatus talis iuramenti quale fuit hic, abolef pnia. & dicit in. c. ficuti noftris. ¶ Et ideo pro intelletu tex. datur duo in- telletus. Primus est, q' p temerario iuramento qs non poffit deponi, vt iuribus contrarijs: tn hoc no fuit temerariu, nec of no illicitu, nec inducens falutis eterne interitum, vel difpediu in oem cafum. Nam poffet tale iuramentum effe licitum, fi ca' fubeffet, vt penfo augeatur, vt auctoritate fuperioris: vt in c. prohibemus. & ibi noj. de cenfi. ¶ Item foluere penfionem maiorem, p' iudicat foli iuranti: tamen ex hoc non p' iudici- cetur ecclefie: quo ad fucceffores. c. veniens. §. de tranfa. vn- de tale iuramentum non est proprie temerarium: imo tenet, & expedit quod fuper eo fiet abfolutio, vt poffit cotraueniri. d. c. fignificauit. & hec vera est fecundum. do. Car. ¶ Secundus intelletus est, q' etiam fi primum iuramentum non valuffet ta- men non debuit iurare fecundo, qn' declararet & penderet de primo, q' fi non facit & cotrarium iurat, videtur velle cotraue- nire primo, & violaflet primum, acfi fuiffet licitu & fic pri- mu' cofe' licitum in eius p' iudiciu' propter affectionem cum ope fubfecuto, dato q' actus fit nullus: vt in fimili dicitur in. c. debitu. §. de biga. Nec ob. q' ifte no fit periuus: quia quoad fe & quo ad vulgi opi. no pot eadere periuu. & hoc fenfit In- no. hic. qui dixit, q' ifte erat perplexus inter duo iuramenta co- traria, vt fi vnu feruabat aliud feruare non poterat. fenfit etia Io. an. dum exponit tex. q' ifte non poterat vitare periuu' fe- cundu fatuam opi. quorumdam, vel propter fua erronea con- fcientiam. ¶ Et ex his habes cafum fing. fecundum do. Abb. in quo quis priuatur beneficijs propter iuramentum temerariu & putat q' tale periuu' no fit fufficiens ad depofitionem ab ordine, iuxta no. in. c. cum non ab homine. de iudi. per Imol. idem tenent. Et pro ipfis adduci pot quod pulchre legitur alibi clericum poffe, vt irregularem puniri folum ad euitandu finiftram opi. vulgi reputantis eum irregulare, licet ne fic scan- dalum occurrat: vt elegater probatur in. c. ex literis el. j. & ibi glo. pe. j. de homi. & cofequenter Hofien. Io. an. & alij. intelli- gentes de graui scandalo. Et hinc est, q' propter scandalum eui- tandu quis efficit ineligibilis: licet aliquem defectum no patia- tur: vt in. c. cum olim. de cle. coniug. Et propter scandalu re- pellitur ab illa promotione. & in. c. cum teneamur. j. de p' rabe. & propter scandalum imminens remouet epifcopus inuitus quauis innocens, dato fibi cambio fecundu Inno. in. c. nifi cu pridem. in. ij. col. de renun. & Archi. in. §. ecce. vij. q. j. cum con- cor. Et propter imminens scandalu in populo Chrifiano papa potef deponi. fecundu gloff. vulgatam in. c. fi papa. xj. dift. & late do. Abb. in difpu. epifcopus & quidam rector. & late per Petrum de mote in fua monarchia in. vij. char. cum fi. & fic in promotionibus ecclefiafticis, habetur refpectus ad finiftram opin. vulgi. & de scandalo plura dicam in cap. nihil. de p' rascriptio. ¶ Sed contra iftum intelletum facit text. in. l. decurionum filij. C. de p' enis. vbi vanæ populi voces non fuf- ficiunt ad alicuius condemnationem. ad idem. c. fi ergo. vij. q. j. & quod in fimili dicitur in. c. ofius. de electio. fortius fa- cit quod not. domin. Anto. & domi. Abb. in cap. per inquisi- tionem. §. de electio. & domi. Anto. domi. Abb. & Imol. in. c. fuper. eod. titu. vbi dicunt, quod infamia facti nunquam deij- cit iam promotum, nifi dicamus quod ifta limitantur, nifi im- mineret graue scandalum, vel q' in tex. noftro nondu ifte erat promotus vel promouendus. quo calu opi. vulgi procedunt impe- dit. per. c. omnipotens. cum concord. de accufa. notant doct. in. d. c. fuper eo. vel poffumus tenere intelletum p' rceden- tem. ¶ Vltimo tanguntur hic duo. Primum, de quo in gloff. qualiter peccet tranfgrediens licitum iuramentum, vel tem- mere iurans. Secundum, quale iuramentum p' rstant cleri- ci beneficiati epifcopos & de vtroque dic vt hic per domin. Abbaté qui p' r alij bene loquitur. non refero, quia nihil ad rem.

- SVMMARIVM.
1 Dignitas per fe regulariter auget delictum, & sic etiam poenam.
2 Religiosus licet fit dignior laico, non tamen plus peccat in eodem ge- nere delicti, quam alij.
3 Religiosus in tribus casibus plus peccat in eodem genere delicti, quam alij. quos vide. Et hæc intelliguntur de perseverantibus in mona- sterijs & c. numero. 4.
5 Priuatus grauius punitur poena corporali, quam exiens in dignitate.
6 Qualitas persona non consideratur in conscientia, sed peccata con- siderantur ex contemptu.
7 Contemptus qualiter cognoscatur in peccante.
8 Delinquens palam, plus peccat cæteris paribus, quam occulte peccat.
9 Claustrinitas est maxima coniectura contractus simulati.
10 Accus quando dicitur fieri clam?
11 Poena apposta receptanti bannitum in domo, alienatur receptanti consanguineum.

¶ CAP. XII.
Um quidam ¶ Epifcopi de per- iurio grauius, quam alij sunt puniendi. hoc primò. Illicitum est iuramentum de non p' rstando fubfidiu patri, vel matri, & alij cofanguineis. ¶ Et ad intelletu huius prin. & eorum que fcribuntur hic per gloff. & doc. quia omnes fequuntur eandem viam, potef fieri vna conclusio, fu- hijciendo certas declarationes: per quas includantur dicta fua & aliorum alibi, & deinceps referam, vbi oportebit fcripta celeberrimi & antiqui Canonifæ cuiusdam Gallici Henrici boich, que ad manus meas nouiter peruenerunt: licet ab alijs non referantur. ¶ Conclufio. Dignitas perfonæ delinquens regulariter auget delictum: & per confequens poenam. ita tex. hic, & in concor. primò alle. in glo. & in cle. ij. de vi. & ho. cle. & ibi do. Card. in verb. dignitatem. in. v. q. vbi dicit post Pau. & zenzelinu q' ibi exigitur maior honeftas vbi est maior sta- tus & p' rrogatiua. & ideo videt maior cotemptus, per conse- quens maior poena: quia debet correfpondere delicto. c. non afferamus. xxiiij. q. j. & bene probat in. c. magna. post princ. de voto. vbi gefa p' ratorum funt exempla fubditorum dicen- tium, vbi est Deus iftorum. & ibi do. Ant. & alij. vnde dicitur in. c. p' ricipue. xj. q. ij. tot mortibus digni funt quot ex- plo eorum ad inferos mittunt, & ideo clericatus aggrauat cri- men falfi. l. presbyteri. C. de epif. & cle. canonizata in. c. presby- teri. v. q. vbi dicit maior poena digni fut, qui ex noftris iufio- nibus honorantur. Ad idem. l. Pedius. ff. de incen. rui. & nau. ibi. ex perfonarum conditione & rerum qualitate. & habetur per gloff. in verf. exerceat. in. c. excommunicamus. §. credetes. j. de hæreti. & in. l. locis. j. difcurrendis. ¶ Prima declaratio co- clufionis est, quod licet religiosus fit dignior laico: tamen no plus peccat in eodem genere delicti, q' alij: fecundu Io. an. late in. c. accusatus. de hære. lib. vj. quia multis bonis, que facit ab- forbetur peccatu ipfius, fi fit leue, facilis refurgit ab illo pro- pter intentionem, quam habet ductam ad Deum: que licet ad omnia intercipiatur de facili recuperatur, ficut Petrus, qui fta- tim post culpa amariffime fleuit. Mat. xxvj. in fi. & hoc fequitur Domi. in. c. homo Chrifianus in fi. xl. dift. & in. d. c. accu- satus. & etiam fequitur do. Abb. hic per illud P' ralmifia: fi ceci- derit iufus, non collidetur: quia dominus fupponit manum fua. & dicit in. c. fepties. de p' e. di. iij. fepties in die cadit iufus & refurgit. & fic licet iufus cadat, non perdit nomen iufi, ex quo p bona opera illico refurgit. & ifta fequitur do. Abba. in c. nifi fpecialis. §. de offi. le. & in. c. ex literis. in. iij. col. §. de dolo & cotu. & p Bal. in. l. j. C. fi feruus extero. & ifta procedunt etia in religiofo nobili: quia p p' fionem facta in religioe, no cenfet amplius nobilis vel potens: fed æqualis cu ceteris: fcdm glo. in c. ea. q. in. v. de letu de ftatu mona. & in. c. p' fens. xx. q. iij. & in. c. fcriptur. xxvij. q. ij. & Bal. in. l. Deo nobis. C. de epi. & cle. & ifta de religiofo inducit hic folus do. Abb. ad Ep'm, vt leuius dica- tur d. linquere, q' inferior: cu dicat religiofiffimus, nifi peccet cotra votu emiffum in receptioe ordinis, vel ex cotemptu rei publicæ in scandalu alioru, vt hic p ipm. cui nec obfaret text. in. c. fi

in. c. fi quis homicidiu. & ibi Do. l. di. vbi epifcopo homicida imponitur poenitentia. xv. annorum, & depofitio. inferiori- bus autem poenitentia minoris temporis, nifi dicatur illud ef- fe ratione scandali. & fic etiam intelligitur ifte text. ¶ Sunt autem tres cafus, in quibus magis peccat religiosus in eo gene- re peccati q' alius, de quibus per beatu Tho. fecuda fecuda. q. clxxxvj. ar. fi. & Io. an. & do. c. accusatus. §. fi. & Do. in Domi. c. ho Chrifianus. & do. Abb. hic. ¶ Primus cu peccat cotra vo- tu religionis, puta fornicando cotra votu cotinẽtia vel furtu faciend cotra votu paupertatis: vel in non obediẽdo, contra votu obedientie. ¶ Secundus, quando peccat ex cotẽptu: & tunc est ingratus diuini beneficii, quo fublimatus est ad ftatu perfe- ctionis: & Dei filiu conculcat per cotẽptu. vnde Ieremia. xj. vltra mediu. Quid est, q' dilectus meus in domo mea facit fce- lera multa. ¶ Tertius cafus est, cum peccat scandalofe, q' mul- ti ad vitam refpiciunt. vnde Ieremia. xxij. in prophetis Ierufa- lem vidi fimilitudinẽ adulterij, & iter mendacij: & confortau- erunt manus p' fimum & c. ¶ Et ifta intelliguntur de p- feterantibus in monafterio, alijs eorum delicta femper funt grauiora: quia de ipfis dicit Augu. in. c. quatũlibet. xlvij. di. no- sum deterior expertus, quã qui in monafterio defecerunt. & di- cit beatus Tho. vbi fuprà, q' tales efficiuntur p' fimi. & induci- cit illud Ieremia. fecudo, circa mediu: Cõfregifti iugũ, rupifti vincula mea. & de talibus dicit glo. in cle. in plerifq. de elec. qd' difcurrẽdo curias principum cantant illud P' ralmifia: laqueus contritus est & c. An autem religiosus magis mereatur in eod- em genere meriti, quã alius, vide beatum Tho. ij. q. q. lxxx. vij. argu. vj. cuius verba ad literam ponit gloff. eo non allegato in cle. j. in verf. feipfum. de relig. & ve. fan. & dicitur q' fic, ma- ximẽ propter virtutem latentem, orientem ex voto profefio- nis, que latij est cultus, & feruitus foli Deo debita, vt ibi. & p do. in. c. fi canonici. §. ceterum. in vlti. colum. de offi. ordinar. lib. vj. & beatum Tho. fecunda fecunda. q. xciiij. arg. j. in refpo- fione ad fecundum arti. & arti. ij. in determi. queftionis & per rationes adductas in dictis locis tollitur opinio gloff. in verf. ic. voluerint. in. c. ij. de obferua. iei. ¶ Secunda declaratio. In imponenda poena corporali grauius punitur priuatus, quã exi- fens in dignitate. l. ij. C. vt nemo priuatus & d. l. Pedius. ff. de incen. rui. naufra. & facit glo. in. c. cum beatus. lxx. di. & idẽ gl. in. c. non cogatur. xj. di. & gloff. hic. & Ioan. Andre. & domi. Anto. in. c. ea quã j. de ftat. mo. & Ana. in. c. j. in vlti. colum. j. de cleri. vena. & ibi dicit glo. foletis, q' non dicitur inferri maiori: quia aliqua cenfetur maior in eo, quã effet minor in mi- nore. & pro hac declar. Vide glo. in. c. qui cotra pacem. xxiiij. q. j. & tex. & gl. in ver. nobilitati. in. c. fty. de p' e. & tex. in. l. pro- perandum. §. finautem. C. de iud. & Bar. in. l. quãdã. ff. de p' e. & in dictis locis dicitur: fecus in poena pecuniaria vel fpirituale. & ideo dicit in. l. fi. circa me. C. de fum. tri. q' ftatuta terrarum duplicantia poenas contra nobiles, intelliguntur de poena pecuniaria cum corporali, per. l. illicitas. in fi. ff. de offi. p' r. Nec ob. q' deferendo maioribus perfonis, in poenis videatur lexvi acceptione perfonarum: quia refpondet Ioan. An. in. c. ij. de of- fi. dele. in. vj. q' confideratur acceptio quo ad iuftitia miniftra- dam: fed in coactionibus & poenis dignitati defertur, vt in iuri- bus ibi allega. in. j. glo. & per glo. in. c. contumaces. l. di. pot iu- dex gratificare in aliquibus, confiderando not. per gloff. in. c. fi. §. de tranfa. & in iuftitia deferenda non plus deferatur maiori, quã minori. alte. probat hic Henricus boich allegado, qd' habe- tur prouerbiorum. xvij. accipere perfonam in iudicio. no est bonum. & regulam in iudicijs de reg. iu. in. vj. & tex. in. l. facris circa fi. C. de proximis. facrorum fcrini. li. xij. & Amplia fiue in cognofcendo, fiue in diffiniendo, fecudu Ioã. de imo. in. d. regu- la in iudicijs. ¶ Fallit in gnali claufula, & qdã alij. cotenta in fcripto ad lites, que ad maiores p' fonas exprefsius no extendi- tur: in. c. fedes. §. de ref. tum in odium impetantis, qui potuit eas exprimerẽ. tamen propter odiofitaẽ fcriptoru. c. fi. §. de refcri. & c. p. & g. de offi. dele. ¶ Et fubdit, q' in reueretia exhi- beda bn deferit maiori, p. c. fanẽ. el. ij. in primo rñfo. de offi. de leg. & per. c. ij. co. ti. in. vj. & c. volentes, & c. antiq. j. de priui.

nam honor est quãdã reueretia in virtutis testimoniu alicui exhibita, vt in primo Ethicorum. & ideo virtus fola est ho- noris debita caufa. & dicit quod honoratur etiã aliquis pro- pter virtutem alterius ficut princeps, & p' rlati etiam fi fine mali, honorantur propter dignitatem eorum. ¶ Item aduer- te, fi diceretur quod fecundu hæc poena non refpondet deli- cto: quia fi delictum est maius ratione dignitatis: ergo maior debet effe poena. refpõdet do. Car. post laudu. & zenze. in cle. multorum in prin. in prima oppo. & in. xij. q. de poenis. quod minor poena reputatur maior in maiore. allegat gloff. in. d. l. j. cum qua concordat gloff. fin. in. c. ij. de offi. deleg. l. ij. & fub- dit domi. Cardi. quod quauis deferatur dignitati, tamen cum hoc fiat, q' augetur delictum ratione dignitatis, & adde Do. in. c. p' rbyter. xxvij. diftin. vbi dicit per illu tex. q' aliquando plus peccanti minor poena imponitur, quando ex aliqua iufta caufa credebat fibi licere quod fecit: facit glo. in. c. cum vene- rabilis. in ver. migraffe. §. de confue. & quod ibi domi. Abb. & Imo. glo. in. l. ff. de abigeis. & in. l. iij. ff. de lib. caufa. cum fimilibus. ¶ Sunt tamen fex cafus, in quibus non diminuitur poena ratione dignitatis. ¶ Primus est, vbi aliquis delinquit in derogationem officij fui, fecundu Barto. in. d. l. quãdã. per illu tex. ¶ Secundus est, quando agitur de puniendo tranfgre- dientem mandato fuperioris, fecundu Bal. fignanter in. c. j. §. fi quis verò temerario. de pa. iu. fir. per illu tex. ¶ Tertius est, vbi est nimia contumacia, per. c. fanẽ. el. ij. §. de offi. dele. notat Io. and. & domi. Anto. in. d. c. ea que. & Henricus hic. ¶ Quintus est, in varietate in fide: quia fiue fit Papa fiue Imperator, fiue clericus, fiue laic, punitur nullo refpectu habito ad eius gra- dum: fecundu Archi. in. c. qui contra pacẽ. xxiiij. q. j. ¶ Sextus cafus est ille, de quo per gloff. ij. q. iij. in fuma, quã dicit Pa- pam poffe deponi cum duobus: licet in cardinali requirantur plures, vt ibi. ¶ Tertia declaratio. propter qualitate poena de- fertur magis nobili, quã ignobili fecundu Bar. in. l. deferto rem. in prin. per illu tex. ff. de re mili. & Bald. in. c. j. §. ruficus. de pa. te. & ideo nobiles non fufpenduntur in furca, fed viles, fecundu ipfos, & fequitur do. Abb. hic. Quod amplia etiã ad plebeium diuitem & honeftum, fecundu Barto. in. l. j. §. ferui Celfi. ff. de p' enis. ¶ Et ad huiusmodi dilaciones facit text. & glo. in ver. inferiores. in cle. multorum. de poenis. & text. in. c. p' rtoralis in prin. §. de offi. deleg. & ibi do. Abb. allegat Bal. in d. §. ferui Celfi. facit. l. quoties. C. de dignitatib. li. xij. vbi con- ftitutus in dignitate, debet citari in fcriptis. facit. l. medicos. C. de profet. & me. lib. xij. & c. quam periculofum. de fenten. excom. lib. j. & c. inquisitores. de hære. lib. vj. & gloff. in verf. pontificalem. in. c. felix. de poenis. in. vj. ¶ Quod autem di- ctum est de furca, no procedit in proditore, fecundu Bal. hic arg. huius tex. qui dicit, q' in regno Francie nobiles commit- tentes proditorem fufpẽdunt in altioribus furcis. ¶ Quarta declaratio. Nulla diftinctio perfonarum fit ad imponendas poenas relatiuas: fed p' rdicta habent locum in poenis fimili- ter impofitis. Vbi autem eadem poena imponit vni, quã alij- habita relatione ad aliam, nunq augetur, vel minuitur ex qua- litate perfonarum: fecudu Bal. late in. l. athletas. §. item calunia- tor. ad fi. ff. de infra. vbi dicit, quod fi nobilis accufat diuitem, & deficit in probatiõne, punitur eadem poena, & vbi funt ta- lia verba, non fit diftinctio perfonarum, vt est gloff. ordi. in. c. ad commentarienfem. C. de custo. reorum. Nec obft. l. ab im- peratore. ff. de p' ruaricatoribus. vbi in poena talionis habe- tur diftinctio perfonarum, quia ibi punitur eadem lege. ¶ Et aliud est dicere, eadem poena. Poena enim talionis, est ea- dem qualitate: & non fufficit plus, vel minus, quã poena veni- ret imponenda accufatori ex eodem crimine. & ita dicit tene- re Gul. de cu. ibi. & in. l. ij. C. de fide inftrumento. ¶ Ex quo apparet conuerfio, fecundu Baldum. quod licet ex ftatuto magnus debeat puniri in quadruplo, quã popularis, fi ma- gnus facit falfam accufationem contra popularem, ita quod debeat puniri popularis crimine tn probato contra eum.

hoc facit poena idcirco. Vnde statutum de poena quadrupli loquens, debet intelligi, ubi poena imponitur non habito aliquo respectu, sed simpliciter: non autem in poenis relatiuis, quod est non dignum & menti tenendum: secundum eum. & sic declaro praedicta. & cum hoc concordat etiam Bal. in d. l. ij. in fi. C. de fi. infra. allegando gl. in d. l. ad Commentariensem. super qua etiam Bald. meminit de Gul. in d. l. ij. ¶ Quinta declaratio. In foro conscientiae non attenditur qualitas personarum: sed peccata considerantur ex contemptu secundum glo. hic & in d. c. homo Christianus. & in dubio existens in dignitate videtur plus contemnere, quia plura a Deo recepit, & sic est magis Deo obligatus. & in eo maior videtur esse ingratitude. ideo magis videtur peccare. & maxime ratione exempli, secundum Inno. post alios hic. Inno. in c. inter corporalia. §. san. §. de translatio. & l. omne delictum. §. ibi augetur aut. ff. de re militari. ¶ Sed non declarant isti, quomodo cognoscatur contemptus in peccato. de quo est gloss. trita in c. metropolitanum. in glo. j. ij. q. vij. dicens ex contemptu fieri quando sit aliquid sine causa. & dicit ibi Do. post Hugo. q. continere, est aperiari, & non curare. alle. c. qui humanis. xij. q. ij. & c. excellentissimus. in fi. xj. q. iij. sed vide omnino eleganter Do. que Fulg. non allegat in c. nullus xv. di. post Archi. in c. quicquid. l. vj. di. ubi dicit, q. quis dicitur ex contemptu facere, quando voluntas eius renuit sibi iudicium ordinationi legis vel regulae. & ex hoc procedit ad faciendum contra legem, vel regulam. ¶ Quando autem ex conuerso propter particularem causam aliquam, qui ex concupiscentia vel ira inducitur ad faciendum contra statuta legis vel regule, non peccat ex contemptu, ut ibi latius. Ad quod etiam vide do. Card. post Stephanum in cle. j. in. ij. not. de sepul. & aliquid per Cal. in tit. de sent. excō. conf. iij. ¶ Et not. q. in dubio faciens scienter contra ius, dicitur continere, ut est gl. not. in c. cum illorum de sen. excō. in ver. in contemptis. & dic. quod aliud est continere, aliud non parere, ut est glo. ibi Do. in ca. quis aut. x. dist. ¶ Item no. q. faciens actum prohibitum sine deliberatione, non dicitur continere, ut est gl. in §. alias ea de m. in ver. plus accipit. xv. di. & ibi Do. iij. col. Et adde, q. licet faciens actum contra legem concilij non peccet, ut late per do. Anto. & Imo. in c. nam concupiscentiam. §. de confli. tamen fallit, nisi faciat ex contemptu, ut est glo. in d. c. quis aut. x. dist. & sub ista declaratione inferri potest ad id, qd not. & non decidit glo. in c. fi. xij. q. vlti. & do. Abb. hic, qui dicit q. si non apparet quis magis contemnat, in dubio plus excusat delinquens cum pulchra, quam cum deformi, quia praesumit magis tentatus. facit. c. sciendum. de pen. dist. iij. ¶ Sed tamen attendis praedictis videtur, in dubio praesumit maior contemptus in cognoscere turpem: quia quasi sine causa videtur delinquere. & idem sentit Archi. in d. c. fin. ¶ Sexta declaratio. Ceteris paribus delinquens palam, magis delinquit, q. delinquens occulte, ratione exempli, & dicta Salic. l. iij. c. de sum. tri. & c. precipue. xj. q. iij. & bo. tex. in c. j. ad fi. de voto. lib. vj. Et facit illud Pfa. Beati quorum testis sunt peccata, tamen non semper dicitur in maiori culpa: quia in prohibita quomodo-guq. facit, semper praesumit dolus. l. j. C. de fca. c. j. §. de praesumptio. Si autem materia esset permixta regulariter, sed certo casu prohibita, tunc attendens casum prohibitum, dicitur magis culpofus, si facit clam, quam palam. in d. facies palam, potius praesumitur errore quam dolo ductus, ut l. fina. ff. de ritu nup. ubi ita dicitur de desponsante consanguineam. & illum not. Do. in c. presbyter. xxvij. disti. & Barto. post Dy. in l. ij. §. generaliter. ff. vi bo. rap. & per illum l. inferit notanter Bal. post Iaco. but. in l. iij. C. de sum. tri. & do. Abb. in c. de hoc. de cele. mis. & dic. q. professus qui relicto claustro contraxit claustrum, est suspectus de heresi. Si autem palam hoc fecit, praesumitur potius error, quam malitia, ut latius in dictis locis in quibus ita reducuntur not. per gloss. & Archid. in c. nemo. xxxij. q. iij. & in c. clericus solus. lxxxj. disti. & per hęc inferit Barto. in l. pupillus. §. fin. ff. de auctori. tuto. quod si tutor emit rem pupilli palam, praesumitur bona fide. per l. non existimo. vbi text. not. ff. de administratione tutorum. secus,

si emit clam, ut illo. §. fi. in princi. & dicit Imo. in l. post contractum. de dona. ¶ cladesinitas est maxima coniectura contractus simulati, per l. fina. de ritu nupt. & est tex. in l. ab Anastasio. verficu. si quis autem occulte. C. man. & ibidem not. Bald. & ideo per extrauagantem Ioan. xxij. quae incipit, & si deceat. excommunicati sunt ipso facto praetati visitantes curiam romanam occulte, & in statu non cognoscibili. & collatio beneficii est suspecta. in d. secundum quosdam nulla: ut late per Imo. post gloss. in ver. occulte. in c. vnico. vt eccle. benef. & ignorantia iuris nunquam excusat illum, qui facit actum clam: etiam si esset persona alia excusabilis ut est gloss. in l. j. C. de interdi. matri. quam multum sequitur Bal. in l. quicunq. in penul. co. C. de feruis fugi. q. Ana. in c. cum ex iniuncto. in ij. colum. j. de here. & est optimus tex. in c. cum inhibitijs. de clan. despon. vbi illud, quod alia gestum ex ignorantia excusatur, si fiat claustrum, & q. ix. in c. est protestatio clandestina non releuat protestantem, nec vitiat actum expresso consensu partium celebratum: secundum Bar. in l. qui in aliena. §. Celus. ff. de acqui. heredi. nisi fieret ex iusta causa, ut per metum: secundum Bal. in l. si repetendi. C. de condit. ob cau. per. c. j. §. qd metus cau. & c. si iustus. de appellat. ¶ Dicitur autem actus fieri clam, quando deficit praesentia iudicis, vel alterius, cuius praesentia vel decretum requireretur. Et idem, si sit actus taliter, q. non potest deuenire ad notitiam, cuius interest: secundum Bar. in l. j. C. de his que ex publicis rationibus. lib. x. per illum tex. & glo. in verficu. occulte. & aliquid per eundem in l. j. ad fi. C. vbi de predijs curia. lib. xj. & illud decreto probatur in d. c. cum inhibitijs. cum glo. in ver. clandestinum. Idem, si aliquid fit de nocte: secundum Bal. in l. cum fratrem. in princi. C. de his qui. vt indig. alle. in simili not. per glo. in l. si exceptione, sed in hac. in ver. ignorantia. ff. qd met. causa. & idem nota. Angel. in l. j. §. occisorum. ff. ad syllania. idem quando aliquis facit actum per interpositam personam secundum Bar. in l. pupillus. per illum text. ff. de auctori. tutorum. & de alijs modis per glo. in d. c. cum inhibitijs. & per Ange. in l. vt tacitis. ff. de leg. j. & Bar. in l. non intelligitur. §. tacita. ff. de iure fisci. Vltimus nota ex illo tex. in ver. illi verō. q. iuramentum de non loquendo non personis coniunctis, de quibus in textu est illicitum. Et adde, q. si iurassent non loqui cum persona non coniuncta, non importat meritum vel demeritum: tamen si video te errare & corripio, pecco saltem venialiter secundum Bal. in l. si ad excludendam prope fi. est ergo meritum loqui secundo ipm quia officiu bonoru debet ob stare erroribus. & paulo post sentit, q. non est necessaria absolutio a tali iuramento. de quo dubitari potest, per istum tex. & gloss. a fortiori de quo super gloss. pe. sed considera rationem huius tex. loquentis tam de coniunctis sanguine, quam alijs. & per hanc specialitatem intuitus sanguinis introductum adduci potest ad id, quod habetur in tex. glo. & Bald. in l. eos. ff. de recepta. vbi poena apposita receptati bannitum in domo. alletuatur in receptante coniunctum sanguine: quia non delinquit prout alij. Idem, de vxore receptante maritum, dixit Spe. de dona. inter vir. & vxor. §. fi. & ad istud de coniunctis sanguine per quam praesumitur quod alia non praesumeretur, facit tex. in l. Procula. ff. de proba. & in l. j. §. largius. in ver. in honorem sanguinis. ff. de successio. edicto. & in l. Aurelius. §. Titius testamento. ibi propter naturalem affectum. ff. de li. leg. & in l. si seruus communis. ff. de dona. inter vir. & vxor. & in l. si seruus pluri §. fi. de le. j. & in l. aliena. C. de leg. & in l. qui cum vno. §. fi. de remili. & in l. si tutor aliquo. ff. de suspe. tu. & in c. fiant cuncti, de elec. lib. vj. & in c. non aestimemus. xij. & in c. petrus j. de homi. & in c. constitutus. §. de testi. & in c. quia praesulatur. j. q. iij. Et hinc, est quod ita consideratur poena apposita consanguineo meo propter me, si qua apponeretur. in dicto. c. fiant & nota. Bald. in l. j. C. de indi. viduita. Bald. & Salice. pulchre in l. finali. C. de sponsa. & Bartol. in l. Titia. de verb. obli. & in l. haeres meus. §. finali. ff. de conditio. & de. & in l. de pupillo. §. si quis ipm. in x. quaestione de operis non nunc. facit. c. afferte. & ibi dixi. §. de praesumptionibus & similiter

* inimicitia* contracta cum vno de attentisibus, transit ad omne

omnes propinquos in gradu: secundum do. Abb. in c. cu. p. in secundo notabili. per illu. tex. de app. & iniuria facta vni de familia, censetur facta toti familiae. l. j. & ibi Bar. C. si quacunq. praeditus potestate. & declara. ut per Bal. ibi in. ij. col. & in. iij. col. ver. reuoco in dubium. & probatur in l. ita stipulatus. §. Chrysofonus. in fi. ff. de ver. obl. & Bal. in l. vnica. C. de raptu vir. & Bar. in l. cu. scimus. C. de agrico. & cen. lib. xj. & Bal. in l. raptores. C. de epi. & cle. in c. j. de eo qui interfecit fratrem dni sui. & Io. and. in regula, frustra. in mercu. & Imo. & Ro. l. si finita. §. fi. de vestigialibus. ff. de da. infec. & dicit hic Bal. esse expressum in isto. c. q. pater etiam cum iuramento non potest priuare filium alimentis, nec maritus vxorē. Et no. q. conijuncti inter se debent praestare subsidia vitae. & facit. c. ij. §. de arg. per qua dicit do. Abb. & Imo. q. clericus potest sororem pauperem dotare ex beneficijs. facit. c. studeat. in fi. l. dist. vbi prouidetur clerico depositio, non solū pro sustentione sua, sed etiam filiorum. Bonus text. & gl. & ibi do. in c. omnino. xxxj. dist. Et hinc est, q. tantu fauetur praesenti iniuriam suorum, quantum suam. c. omnibus. iij. q. & in c. decetero. in ver. suam vel suorum. §. de testi. cum similibus. ¶ In gl. penul. ibi: ad cautelam. & sic no. de necessitate fit ista absolutio. sed ad cautelam, secundum glo. & idem dicunt do. Abb. & Imo. hic, quia tex. assertiue dicit hoc iuramentu illicitu. & ratio est, quia repugnat legi diuinae: honora patrem & matrem & c. idē de fratre & sorore ratione coniunctionis: vel secundum do. Abb. fit absolutio, facit ne quis notetur de periurio. Et q. no. tenet facit. c. qua sacramento. xxij. q. iij. & c. proxi. de poe. disti. iij. Sed contra glo. tenet Inno. hic, dicens q. est opus vera absolute. & sequitur hic expressē do. Car. reiecta disti. iurium, an quis iuret non loqui, vel non praestare subsidia: quia etiam possibile est, q. iuramentum de non praestando praesidium non vergat in dispendiu salutis aeternae, ut q. pater non indiget & sufficit q. aliquo casu tale iuramentum potest esse licitum: ut q. pater est haereticus, cui filius non vult cohabitare. & hoc sufficit, ut non possit contraueniri sine licentia. c. si verō. §. eo. idē litera hic exigens absolute non est impropria. Sed dicit q. prima opinio posset praecedere, vbi immineret casus, q. tale iuramentu produceret peccatum alius praecederet secunda in dubio fortē ante, q. hoc appareret. Verior videtur opi. Inno. quia si tale iuramentum diceretur nullum propter resistentiam legis diuinae, non esset differentia etiam ad illum, qui iurauit non loqui non coniunctis: q. de ipso dictum est: diliges proximum tuum, sicut teipsum. & subdit hic Ioan. and. talem absolute. nem posse concedi ab episcopo, ex quo non referuatur superiori: per c. nuper. de senten. excom. Et addidit hic do. Anto. q. vbi iuramentum de quo in tex. esset factum de persona non coniuncta, & esset talis, cuius conuersatio esset inductiua peccati, valeret: alia autem tale iuramentum videtur mittere odium, & non valere. sed dicit Imo. hic, q. etiam tuc forte est idem: quia videtur posse seruari sine peccato, sic valeret iuramentum de non intrando domum Martini: nisi eueniat casus in quo non loqui non intrare sit inductiuum peccati, secundum Archi. in c. inter caetera. xxij. q. iij.

- 1 Ius monachatus retinetur per abbatiam, vel prioratum.
- 2 Factum calore iracundiae an obliget.
- 3 Iuramentum emanans calore iracundiae an obliget. adde numerum. 4.

Sicut ex literis. ¶ Non valet iuramentum monachi claustrum abiurantis: & sibi de hoc grauis poenitentia imponitur. h. d. In tex. ibi: primo iuncto ver. monacho. no. q. monachus licet efficiatur prior, non tamen perdit nomen monachi. facit. c. f. de symo. vbi appellatione monachoru, veniat Abbas. Ad idē. c. ex eo. j. de priui. & ibi dicit do. Anto. in. ij. notabili q. etiam in priuilegijs appellatione fratrum venit abbas. & cum istis concord. d. Abb. in c. causam el. ij. in v. colū. §. de iudi. & declarantur per

do. Anto. in c. vniuersitati. in vlti. colū. de sen. excom. & do. Car. in cle. j. in. vj. oppositio. de regula. & do. Abb. & Ana. in d. c. fi. de symo. & ibi examinaui. Et ex isto tex. inferit hic do. Ab. q. cum per prioratum vel abbatiam retineatur ius monachatus licet prior vel Ab. renunciet vel deponatur remanet monachus illius monasterij. & idem dicit se tenuisse post do. An. in c. cum ad monasterium. j. de sta. mona. licet Ioan. And. aliter ibi sentiat. & Fede. latissimē conf. xix. incip. quidam monachus: quorum opi. procedit de iure rigore, sed ista de equitate, secundum ipsum. de quo etiam per Imo. in c. ex transmissa. in vlti. colū. de statu mona. & in cle. ij. in vlti. col. de reg. & ibi do. Car. in fi. & Do. in c. accedens. in no. l. di. & Bal. in l. si qs de togatis. C. de adyo. diuer. iudi. & do. Anto. in c. cum cam. §. de elect. & do. Cardi. conf. lxxxvj. & Ancha. in c. nullus. de electio. lib. vj. ¶ In tex. ibi: iracundia calore. nota iuncto si litera, q. calor iracundiae non excusat a peccato: imō temerē iuranti imponitur poenitentia. Et colligit hic Bal. q. calor iracundiae non excusat maximē monachos, qui debent viuere in humanitate & mansuetudine. putat tamen do. Abb. hic, q. est iusta causa minuendi poenam: licet non totaliter eam excludat per tex. in §. notandum. ad fi. ij. q. iij. in l. vnica. C. si quis Impera. maledixit. & in l. omne delictum. ff. de re milita. & subdit hic Ioan. An. ¶ q. etiam si iuramentum emanat calore irae obligat. qd eleganter temperat do. Anto. nisi calor iracundiae fuisset tantus, quod illud de liberatē non fecisset: quia tunc cum hęc voluntas sit indiscreta, non est obligatoria, vel saltem per episcopum de facili relaxanda. & remittit ad not. per Ray. in sum. in ti. de iuramento. circa prin. subdit hic simpliciter Imo. q. glo. ibi super tex. Ray. tenet simpliciter tale iuramentu obligare: quia videtur in culpa taliter iurans: & ideo sibi imputandum, iuxta regulam damnū. de reg. iur. in. vj. & per considerationem do. Anto. an sit tanta iracundia & c. facit qd not. Ioan. And. & do. Ant. in c. dudum. in v. colū. de conuer. coniug. vbi dicit q. c. sunt qui. xvij. q. iij. non procedit in tali iracundia. & sic dicunt intelligendā gloss. in illo. c. dudum. in ver. iracundiae. dum dicit votum per iracundiam factum non tenere. Secus, si iracundia non sit in tali gradu: quia talia cum sint in se bona, votum, donatio ad pias causas, & similia non egent deliberatione. & sequitur hoc dictum do. Abb. hic & in d. c. dudum. & ibi subdit q. quia difficili probari posset de isto tanto furore, in dubio staretur opin. Ioan. And. ibi volentis votum calore iracundiae factum regulariter tenere. Et ista consideratio difficultatis probationis, militat etiam isto casu. Idem pro opi. Ioan. An. q. iracundia regulariter, non vitiet iuramentum aliā licitum, facit quod no. gl. penul. in c. iij. de voto. que vult q. votum emissum ex facilitate, est validum: sed dispensabile. Ad idem quod not. Hostiē. in summa de maledicis. vbi dicit, q. blasphemanti per iracundia non remittitur poena, per. c. ij. ver. & praesumpserit. de facili enim quis non blasphematur, nisi iratus. Sed do. Abb. & Ioan. de Ana. in c. ij. limitant hoc, nisi esset tanta iracundia, q. induceret alienationem mentis, sicut dicitur q. ebrio remittitur poena. l. omne delictum. ff. de re mili. & censetur alienus mente. c. à crapula. j. de vi. & ho. & maxime quando procederet iracundia ex iusto furore. secus, si daret operam rei illicitae, puta post amissionem in ludo, ut ibi per eos. Et ad hęc induco optimē quod nota Innocen. in c. cum dilectus. ante finē. §. quod metus causa & refert & sequitur Imo. post alios ibi, in vlti. colum. vbi dicit, q. licet professio cum sit opus optimum, non vitietur ex dolo dante causam professioni: ut dicto. c. dudum. & ibi concordant: tamen vbi esset dolus tantus qui deciperet prudentem, secus esset: quia vbi est tantus dolus & circūuentio non videtur esse vllus consensus in profitente. & ideo dicitur vitia ri professio ex dolo, sicut vitia retur ex metu, qui caderet in constantem virum. c. j. cum materia. §. quod metus causa. & ex ista decisione Innocen. formaliter inferitur in proposito, q. habentia alterare mentem ex toto, vitiant consensum, & videtur fieri ex errore. Vnde dicitur in l. non fatetur. ff. de cofes. quod q. errat, non consentit. & ideo professio alienata mēte facta non tenet. c. sicut. el. ij. de reg. ita in proposito iuramentu emissum ca-

Feli. Secunda super Decretali. Lib. Secundo.

lore tantę iracundię, q̄ inducat cęcitatem mentis, nō obligat tanq̄ carens cōsensu. secus, si nō est tanta iracūdia, q̄a obligat, sicut leuis dolo, vel leuis iracundia non impediūt requirementa liberū consensum, vt in exemplis orēnotatis. ¶ Est verum, q̄ do. Abb. hęc recedit ab ista opi. & firmat indistinctę, q̄ iuramentū prestitū per iracundiā, vel ex abrupto, careat cōsensu, & per consequens nō obliget: licet ad cautelā peti possit abso lutio. & mouetur per notata in. c. literaturam. de voto. vbi Ioan. and. post beatum Tho. ponit requisita de essentia in voto, videlicet deliberationē, propositum, & expressionē. quo rum altero deficiente votum non obligat, vnde idē putat do. Abb. in iuramento æquiparando ipsum voto. ¶ Sed nihilominus stare possunt prædicta, cum quibus expressē concordat do. Abb. in. c. si verō. in. vj. col. s. eo. & in. d. c. dudum. & facit q̄d no. arg. in. c. procliuus. xx. q. iij. vbi dicit loquēs de voto q̄ licet calor iracundię ipsum vitiet, quo ad Deū: tamen quo ad ecclesiam nō: quia ex quo exprimitur, semper cogitur vo uens illud perficere. & præsumit ecclesia deliberationem: & propositum in dubio, secūdū ipsum. & sic etiam puto in iura mento. Vbi autem apparet consensus, haberet locū confi deratio do. Abb. ecclesia enim militans incerta de gradu furo ris & de passione iurantis, an ex ira efficiatur alienus mente, vel non, eligit tutiorem partem: sicut declarat in simili domi. Abb. in. d. c. si verō. in. fi. loquēs de iuramento extorto per me tum. & eius dicta ibi multum faciunt ad hanc materiā. ¶ De alijs actibus gestis per iracundiam q̄n valeant, vide aliqua per Ro. sing. ccccxiij. incip. volo cōmentare. vbi etiā videtur te nere, q̄ iuramentū per iracundiam non obligat, per text. in. l. ij. C. ad leg. lul. maie. & hoc idem dicit de confessione facta ca lore iracundię. & allegat glos. vulga. in. c. ex literis. in. ver. ad monita. infra de diuortijs. circa quā vide etiā do. Abb. ibi & hęc, & in. c. si. in. iij. col. s. de confe. & in. c. afferte. in. ij. col. s. de p̄sum. & in. c. at si cle. in. prin. in. vij. col. de iud. & do. Ant. & Imo. in. c. olim. s. de rep. & do. Abb. in. c. cū venerabilis. iij. col. propter glo. ij. ibi. s. de exce. & do. Abb. in. c. cū olim. el. ij. in. iij. col. de priui. & do. Anto. in. c. attestations. de despon. impub. & de materia per Ab. in. c. j. in. ij. vol. de his qui filios occi. vbi dicit q̄ iracundia non excusat à peccato, nisi inducat alienationem mentis. Itē vide do. Abb. post alios in. c. de multa. in. iij. col. de præben. vbi ponit, an acceptatio secundi bene ficij curati facta per iracūdiam, facit primū curatum vacare. De quo etiā per Car. in. cle. j. in. j. opp. de offi. iud. vbi tenet q̄ non, ex quo habet fieri causa cognita, & consentiente superio re. & sic vult q̄ actus non momentaneus nō dicatur accusare ab iracundia quod not. & bene facit glo. in. c. si quis iratus. iij. q. iij. dicēs, q̄ reiteratio inducit signum deliberationis, nec po test allegari iracundia, & sequitur Bal. ni fallor in. l. j. C. de erro

re calculi. & de materia vide omnino Do. in. d. c. si quis iratus. vbi ad intellectum. l. si non conuitij. C. de iniurijs. distinguit, q̄ aut quæritur, an iniuria dicta per iracundiam puniatur, q̄tum ad simplicem iniuriam, & punitur: quia iniuriari dicitur. d. l. si non conuitij. & optimē probatur in. d. c. si quis. vbi tex. vult, q̄ licet fit ex ira fit conuitium. Si autem quæritur an puniat non tanq̄ pro iniuria, sed tanq̄ pro dilecto, vel calumnia: & tūc nō punitur q̄tum ad hunc finem, per illum tex. secundū ipsum. & vide etiam Specu. in. titu. de accusatio. s. j. ver. quid si vocaui te. vbi dicit, q̄ si dixi tibi iniuriā prouocatus à te dicto, vel facto, sum excusatus: nec sum tibi ex hoc condēnādus. arg. l. j. s. cum arietes. ff. si quadru. pauperiē fecisse dicitur. & sequitur Arc. in. c. neganda. el. ij. in. fi. iij. q. xj. sed do. Abb. in. c. dilecti. in. fi. de excep. & plenius in. c. j. in. j. col. de iniur. non credit hoc ex toto verum q̄d. d. l. si non conuitij. omnino tollat pœnam iniurię. & facit. l. si ex plagijs. s. tabernarius. ad leg. Aquil. Credit tamen q̄ ista sit iusta causa minuendi pœnam: quia iusto calore exci tatus intuli tibi iniuriam, per. l. adulterium. s. Imperatores. ibi difficilimum est & c. ff. de adul. & pro hoc optimē adduco tex. in. c. significauit. de pœ. & remis. & quod ibi not. Ioā. And. & doct. in. c. significasti. el. ij. de homi. cum concor. quas aliās ibi dedi. vbi licet defensio sine moderamine inculpatę tutelę non excuset à delicto: tamen ista iusta causa minuendi pœnam ratione præcedentis prouocationis. Item, quod calor iracundię sit iusta causa minuendi pœnam, probatur ex. l. j. C. si quis Impe. maledi. & in. l. famosi. ibi lubricum linguę & c. ff. ad. l. lu li. maie. & in. c. si quis irascitur. xij. q. ij. & in. c. inebriauerunt. xv. q. j. & in. c. cum apud thessalonicam. xj. q. iij. & an valeat ex communicatio lata per iracundiam, videtur tex. q̄ sic in. c. epi scopus si forte. xj. q. iij.

Interpretationum luculentissimarum cla
rissimi. V. I. D. Felini Sandei in Se
cundum Decretal. Librum,

F I N I S .

Vaneunt Ludguni in vico merce
nario ad insigne candentis
Salamendre.

Regestum.

a a b b c c d d e e f f g g h h i i k k l l m m n n o o p p q q
r r s s t t v v x x y y z z A A B B C C D D E E F F G G
H H I I. Omnes sunt quaterni, præter H H & I I qui sunt
terni.